naslagwerk

Database

IFUD of Human Rights

2022

(wetenschappelijk / onderzoeken / non-profit)

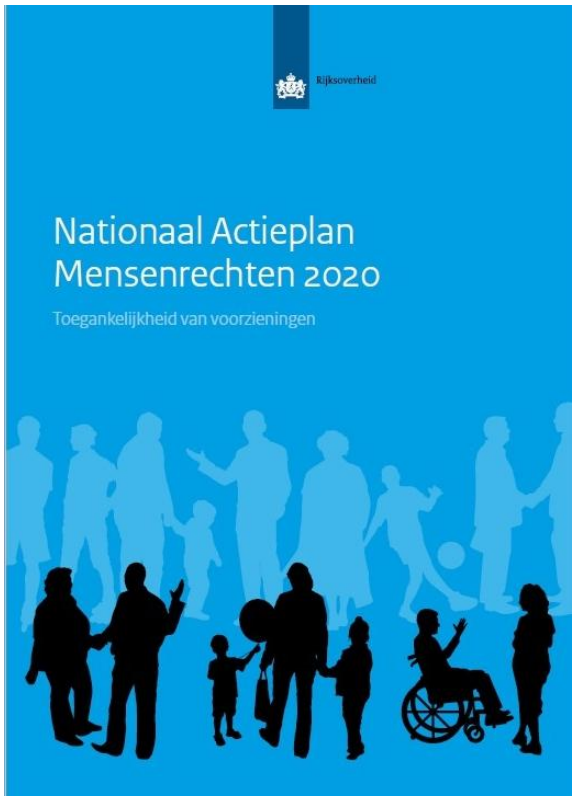
Rijksoverheid
Nationaal Actieplan
Mensenrechten 2020
Toegankelijkheid van voorzieningen

Voorwoord

Mensenrechten zijn belangrijk en gelden voor iedereen. Dat is dé centrale boodschap van dit nieuwe Nationaal Actieplan Mensenrechten. Het is een boodschap die vaak naar voren is gekomen in gesprekken met maatschappelijke organisaties en toezichthouders tijdens de ontwikkeling van het Actieplan. Het is een boodschap die ik van harte onderschrijf. Het thema van dit Actieplan – de toegankelijkheid van voorzieningen – is dan ook gekozen omdat het voor iedereen relevant is en laat zien hoe mensenrechten een rol spelen in ieders dagelijks leven.

Alle mensenrechten gaan uit van menselijke waardigheid. Daarmee staat de mens centraal en niet de instanties, procedures of systemen. Mensenrechten helpen daarmee de situatie van mensen in Nederland te verbeteren. Dit Actieplan geeft hiervoor een gerichte impuls.

Bij de vormgeving van voorzieningen gaat de overheid uit van mensenrechtelijke normen. Overheidsvoorzieningen zoals huurtoeslag en studiefinanciering geven bijvoorbeeld invulling aan het recht op behoorlijke huisvesting en het recht op onderwijs. Overheidsvoorzieningen zijn daarom belangrijk om mensenrechten voor iedereen in Nederland realiteit te laten zijn. Daarbij hoort de overheid de voorzieningen zo in te richten dat mensen in de praktijk daadwerkelijk toegang krijgen tot de voorzieningen die er voor hen zijn: zonder discriminatie en financieel en fysiek toegankelijk voor iedereen.

Het blijkt niet altijd even gemakkelijk om de weg naar de juiste voorzieningen te vinden. Iedereen kan in een kwetsbare positie belanden. Bijvoorbeeld als je schulden hebt of meerdere problemen tegelijk, zoals het verlies van je baan waardoor je moeite hebt om je huur of hypotheek te betalen. Een beroep op de juiste voorzieningen en de daarbij behorende mensenrechten wordt dan extra belangrijk. Mensen in een kwetsbare positie zien soms door de bomen het bos niet meer of lopen vast. De overheid moet daarom extra aandacht schenken aan de toegankelijkheid van voorzieningen en deze waar nodig op proactieve wijze verbeteren. Zo kunnen we ervoor zorgen dat mensen op de overheid kunnen vertrouwen, ook als ze kwetsbaarder zijn. Dat is de inzet van het Nationaal Actieplan Mensenrechten.

Daarnaast is het belangrijk dat er mogelijkheden bestaan om voor je rechten op te komen als dat nodig is. Daarvoor bestaan vele procedures en instanties. Dat klinkt abstract, maar ze zijn wel hard nodig. Ook hier gaat het vaak om overheidsvoorzieningen. Dit Actieplan beschrijft de inzet van het kabinet om zo laagdrempelig mogelijk op te komen voor je rechten.

Alle hierboven omschreven voorzieningen maken onderdeel uit van de bredere mensenrechteninfrastructuur in Nederland. Het tweede deel van dit Actieplan brengt die infrastructuur (zowel nationaal en internationaal) en het mensenrechtenbeleid in Nederland verder in beeld. Daarmee is het een bron van mensenrechtenkennis, want: opkomen voor je rechten begint bij goede informatie over je rechten. De samenleving verandert ondertussen voortdurend. Nieuwe ontwikkelingen zoals digitalisering geven soms aanleiding voor onderhoud en verbeteringen. Met onderzoek naar dit soort ontwikkelingen en waar nodig aanpassingen investeert het kabinet in de mensenrechteninfrastructuur voor de lange termijn.

Nederland kent een hoog niveau van mensenrechtenbescherming. Daar mogen we best trots op zijn. Daar hoort ook bij dat de overheid oog heeft voor verbeteringen. Met dit actieplan zet het kabinet zich daar voluit voor in.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Raymond Knops

Statuut + handelsregister

AFSCHRIFT

Op vijftien oktober negentienhonderd drie en negentig ----------
verscheen voor mij, Meester Johannes Petrus Joseph van Knegsel, ----
kandidaat-notaris, wonende te Budel-Dorplein, gemeente Budel, ------
hierna te noemen notaris, als plaatsvervanger van Henricus Gerardus
Maria Theresia Derks, notaris te Budel: ----------
de Heer **Joannes Petrus van den Wittenboer**, planned change agent, ---
volgens zijn verklaring geboren te Mierlo veertien mei negentien- --
honderd vijf en vijftig, zonder woonplaats en adres, maar wel ------
ingeschreven in het Centraal persoonsregiser te 's-Gravenhage en ---
zijn postadres hebbende: Postbus 324, 5660 AH Geldrop, van ---------
Nederlandse nationaliteit, ongehuwd en nooit gehuwd geweest. -------
De comparant verklaarde een stichting op te richten welke zal worden
geregeerd door de volgende statuten: ----------
NAAM, ZETEL EN TIJDSDUUR ----------
Artikel 1 ----------
1. De stichting draagt de naam: **Intermediaire Stichting van de** -----
Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. ----------
De stichting kan zich in het maatschappelijk verkeer ook bedienen
van de naam: **Intermediary Foundation of the Universal Declaration
of Human Rights**. ----------
2. De stichting is gevestigd te **Geldrop**. ----------
3. De stichting is opgericht voor onbepaalde tijd. ----------
DOELSTELLING ----------
Artikel 2 ----------
De stichting heeft ten doel het bemiddelen inzake aangelegenheden --
van de rechten van de mens in de ruimste zin des woords. ----------
BESTUUR EN VERTEGENWOORDIGING ----------
Artikel 3 ----------
1. Het bestuur van de stichting bestaat uit ten minste één lid. ----
2. De bestuursleden benoemen uit hun midden een voorzitter, een --
secretaris en een penningmeester, ----------
De voorzitter kan ook worden aangeduid als chairman, de ---------
secretaris als secretary en de penningmeester als treasurer, ----
terwijl bestuursleden zonder functie aangeduid kunnen worden ----
als members. ----------
Deze functies kunnen in één persoon worden verenigd. ----------
3. Met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid van dit arti-
kel beslist het bestuur zelf over het aantal leden waaruit het
zal bestaan en voorziet het zelf in de toekomstige vakatures. -
Artikel 4. ----------
Het bestuurslidmaatschap eindigt door: ----------
a. ontslagname; ----------
b. overlijden; ----------
c. faillissement of onder-curatelestelling; ----------
d. ongevraagd ontslag en ontslag door de Rechtbank. ----------
Ongevraagd ontslag kan door het bestuur worden verleend met een
meerderheid van tenminste twee/derde van het aantal zitting heb-
bende bestuursleden in een speciaal daartoe belegde ----------
vergadering. ----------
Artikel 5. ----------
1. De stichting wordt vertegenwoordigd hetzij door het voltallige bestuur, -
door ten minste twee gezamelijk handelende bestuursleden, met dien verstande dat --
indien het bestuur uit één lid bestaat dit lid zelfstandig tot ----------
tot vertegenwoordiging bevoegd is. ----------

Deze vertegenwoordiging omvat tevens het sluiten van overeenkomsten tot het kopen, vervreemden of bezwaren van registergoederen, het sluiten van overeenkomsten, waarbij de stichting zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van een derde verbindt. ----------

2. Alle besluiten worden genomen met gewone meerderheid van stemmen, tenzij deze statuten een andere meerderheid voorschrijven. ------

BOEKJAAR EN GELDMIDDELEN. ----------

Artikel 6. ----------

Het boekjaar valt samen met het kalenderjaar. ----------

Artikel 7. ----------

De geldmiddelen van de stichting bestaan uit: ----------

a. het aanvangskapitaal; ----------

b. subsidies en giften; ----------

c. alle andere haar toevallende baten. ----------

Artikel 8. ----------

Jaarlijks binnen drie maanden na afloop van het boekjaar wordt door de penningmeester een schriftelijke rekening en verantwoording van de financiële gang van zaken over het afgelopen boekjaar opgemaakt.- De goedkeuring van deze stukken door het bestuur strekt tot décharge voor de penningmeester over het betreffende boekjaar. ----------

STATUTENWIJZIGING EN ONTBINDING. ----------

Artikel 9. ----------

Het bestuur is bevoegd wijziging in deze statuten aan te brengen, onverminderd de bevoegdheid van de rechtbank als bedoeld in de artikelen 294 en 296 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. ----------

Voor de wijziging van de statuten wordt vereist een bestuursbesluit genomen met een meerderheid van tenminste twee/derde van de in ----- functie zijnde bestuursleden in een speciaal daartoe belegde vergadering. ----------

Artikel 10. ----------

De stichting wordt ontbonden door een besluit van het bestuur en in de gevallen vermeld in het tweede boek van het Burgerlijk Wetboek.-- Voor ontbinding wordt vereist een bestuursbesluit genomen met een meerderheid van tenminste twee/derde van de in functie zijnde bestuursleden in een speciaal daartoe belegde vergadering .----------

Artikel 11. ----------

Ingeval van ontbinding treden de bestuursleden op als liquidateuren. Een eventueel batig saldo der liquidatie zal worden aangewend voor een doel dat aan het doel van de stichting zo nauw mogelijk verwant is. ----------

(HUISHOUDELIJK) REGLEMENT. ----------

Artikel 12. ----------

Tot nadere uitwerking van deze statuten, kan door het bestuur der stichting een huishoudelijk reglement worden vastgesteld. ----------

Ook kan het bestuur andere reglementen vaststellen. ----------

SLOTBEPALING ----------

Artikel 13. ----------

In gevallen waarin deze statuten niet voorzien, beslist het bestuur.-- Tenslotte verklaarde de comparant, dat het bestuur voor de eerste ---- maal zal bestaan uit één lid, te weten de oprichter, zowel in de ----- functie van voorzitter als in die van secretaris als in die van ------ penningmeester.

Waarvan akte, ---
in minuut, is verleden te Budel op de datum in het hoofd van deze ---
akte vermeld. ----------
Na zakelijke opgave van de inhoud van deze akte aan de comparant ----
heeft deze verklaard van de inhoud van deze akte te ----------
hebben kennisgenomen en op volledige voorlezing daarvan geen prijs --
te stellen. ----------
Vervolgens is deze akte na beperkte voorlezing door de comparant en -
mij, notaris, ondertekend. ----------
(getekend) J.v.d.Wittenboer; J.v.Knegsel. ----------

UITGEGEVEN VOOR AFSCHRIFT:

Uittreksel Handelsregister Kamer van Koophandel

KvK-nummer 41092925

Rechtspersoon

RSIN	803187269
Rechtsvorm	Stichting
Statutaire naam	Intermediaire Stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens
Statutaire zetel	Geldrop
Bezoekadres	Kastanje 28, 5731NK Mierlo
Postadres	Postbus 324, 5660AH Geldrop
Telefoonnummer	0650425552
Datum akte van oprichting	15-10-1993
Activiteiten	SBI-code: 94996 - Overige ideële organisaties Ideële organisaties

Bestuurder

Naam	van den Wittenboer, Joannes Petrus
Geboortedatum en -plaats	14-05-1955, Mierlo
Datum in functie	15-10-1993
Titel	Voorzitter/secretaris/penningmeester
Bevoegdheid	Alleen/zelfstandig bevoegd

Uittreksel is vervaardigd op 28-10-2018 om 10.53 uur.

Waarmerk KvK

Dit uittreksel is gewaarmerkt met een digitale handtekening en is een officieel bewijs van inschrijving in het Handelsregister. In Adobe kunt u de handtekening bovenin het scherm controleren. Meer informatie hierover vindt u op www.kvk.nl/egd. De Kamer van Koophandel adviseert dit uittreksel alleen digitaal te gebruiken zodat de integriteit van het document gewaarborgd en de ondertekening verifieerbaar blijft.

2018-10-28 10:53:34

Uittreksel Handelsregister Kamer van Koophandel

KvK-nummer 17090220

Onderneming

Handelsnaam	Audio-Rarities
Rechtsvorm	Eenmanszaak
Startdatum onderneming	31-08-1995
Activiteiten	SBI-code: 46435 - Groothandel in beeld- en geluidsdragers
Werkzame personen	0

Vestiging

Vestigingsnummer	000010995021
Handelsnaam	Audio-Rarities
Bezoekadres	Kastanje 28, 5731NK Mierlo
Postadres	Postbus 324, 5660AH Geldrop
Telefoonnummer	0650425552
Datum vestiging	31-08-1995
Activiteiten	SBI-code: 46435 - Groothandel in beeld- en geluidsdragers Groothandel in cd's en Mp3 (smal assortiment met slechts één enkel product "Hitler's Inferno)
Werkzame personen	0

Eigenaar

Naam	van den Wittenboer, Joannes Petrus
Geboortedatum en -plaats	14-05-1955, Mierlo
Adres	Kastanje 28, 5731NK Mierlo
Datum in functie	31-08-1995

Uittreksel is vervaardigd op 28-10-2018 om 10.46 uur.

Waarmerk KvK

Dit uittreksel is gewaarmerkt met een digitale handtekening en is een officieel bewijs van inschrijving in het Handelsregister. In Adobe kunt u de handtekening bovenin het scherm controleren. Meer informatie hierover vindt u op www.kvk.nl/egd. De Kamer van Koophandel adviseert dit uittreksel alleen digitaal te gebruiken zodat de integriteit van het document gewaarborgd en de ondertekening verifieerbaar blijft.

2018-10-28 10:46:49

NOTARIS CDR

de notaris registreert op grond van de Registratiewet 1970 zijn akten bij de Belastingdienst via het door de KNB gehouden (elektronische) centraal digitaal repertorium (CDR). De Belastingdienst heeft voor opsporingsdoeleinden volledig toegang tot de CDR- gegevens en de onderliggende akten.

KNB
Koninklijke Notariële
Beroepsorganisatie

Ministerie van Veiligheid en Justitie
Aan de Minister van Veiligheid en Justitie,
de weledelgestrenge heer mr. I.W. Opstelten
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Ons kenmerk: JSj/3502
Doorkiesnr.: (070) 3307 139
E-mail: j.sjerps@knb.nl
Betreft: centraal aandeelhoudersregister

Den Haag, 29 januari 2013

Geachte heer Opstelten,

Op 21 januari 2013 hebben wij gesproken over onder andere het centraal aandeelhoudersregister (hierna CAHR). In deze brief zet de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (hierna KNB) nog eens uiteen hoe zij aankijkt tegen het CAHR en welke rol zij hierbij voor zichzelf ziet.

Initiatiefnota
Op 26 januari 2011 hebben de Tweede Kamerleden Groot en Recourt (beiden PvdA) de initiatiefnota 'Een centraal aandeelhoudersregister voor besloten- en (niet-beursgenoteerde) naamloze vennootschappen' aangeboden aan de Tweede Kamer. Deze initiatiefnota beoogt een bijdrage te leveren aan het tegengaan van fraude met BV's en niet-beursgenoteerde NV's. Zij stellen onder andere voor een openbaar CAHR voor aandelen in BV's en niet-beursgenoteerde NV's in te voeren.

KNB voorstander van centraal aandeelhoudersregister
De KNB heeft in enkele brieven aan de leden van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie van de Tweede Kamer en recent ook in een brief aan u aangegeven dat een CAHR voor het notariaat een nuttig hulpmiddel zou zijn bij de bestrijding van financieel-economische criminaliteit door middel van rechtspersonen (zoals faillissementsfraude). Een ander argument om een CAHR in te stellen is dat het het titelonderzoek door de notaris vergemakkelijkt, goedkoper maakt en de betrouwbaarheid hiervan vergroot. Derhalve meer rechtszekerheid en kosten- en administratieve lastenverlichting voor het bedrijfsleven. Volgens de KNB dient het register niet openbaar maar besloten te zijn. Het voorgaande heeft de KNB ook in diverse gesprekken met vertegenwoordigers van uw ministerie en vertegenwoordigers van de ministeries van Financiën en Economische Zaken aangegeven.

Reacties regering op initiatiefnota
Op 27 oktober 2011 en 19 december 2012 heeft u, mede namens de bewindslieden van Financiën en Economische Zaken, schriftelijke reacties gegeven op voormelde initiatiefnota.

In de laatste brief heeft u aangegeven dat is besloten tot instelling van een besloten CAHR dat betrekking heeft op aandelen op naam in BV's en niet-beursgenoteerde NV's. Hoewel de Kamer van Koophandel na een impactanalyse heeft geadviseerd om het CAHR in het Handelsregister op te nemen, beraden u en uw medebewindslieden zich nog over de positionering van het CAHR. U wilt dit zorgvuldig overwegen. Ten aanzien van de optimale positionering van het CAHR nemen u en uw medebewindslieden nog een nader besluit. Daartoe zullen mogelijke opties worden onderzocht.

Houderschap KNB
De KNB heeft in diverse gesprekken met vertegenwoordigers van uw ministerie aangegeven dat zij voor zichzelf een rol ziet weggelegd als houder van het CAHR. De KNB is van mening dat zij een grotere toegevoegde waarde kan leveren in de vorm van kostenbesparing en lastenverlichting voor het bedrijfsleven dan de Kamer van Koophandel. De kosten en lasten van een CAHR dienen voor het notariaat en het bedrijfsleven minimaal te zijn. Dit betekent onder andere dat het vullen en het inzien van het CAHR zo efficiënt en goedkoop mogelijk moeten kunnen plaatsvinden.

In dit verband is van belang dat het notariaat de bron is van de in het CAHR op te nemen gegevens. Alle volgens uw brief van 19 december 2012 in het CAHR te registreren gegevens (alsmede eventuele andere in de toekomst hierin te registreren gegevens, bijvoorbeeld met betrekking tot vruchtgebruik en pandrecht op aandelen) zijn immers primair beschikbaar bij het notariaat.

Verder is hierbij van belang dat de KNB het proces van registratie van notariële akten overneemt van de Belastingdienst. De wet die dit mogelijk maakt is op 1 januari 2013 in werking getreden (Wet van 13 december 2012 tot wijziging van de Registratiewet 1970 en enige andere wetten in verband met de invoering van de elektronische registratie van notariële akten en de gedeeltelijke afschaffing van de registratie van onderhandse akten, Stb. 2012, 648).

Samenhang met centraal digitaal repertorium van de KNB
Voormelde overname houdt in dat de KNB een centraal digitaal repertorium (hierna CDR) gaat opzetten en houden waaraan gekoppeld worden digitale afschriften van alle verleden notariële akten (pdf's) die worden bewaard in een digitale aktenbak. Notariële akten moeten voortaan worden ingeschreven bij en aangeboden aan de KNB. Het inschrijven en aanbieden van notariële akten geschiedt via een reeds bestaand en goed beveiligd digitaal platform voor gegevensuitwisseling van de KNB, het zogenoemde Platform Elektronische Communicatie (hierna PEC), waarop alle notarissen in Nederland zijn aangesloten. Het CDR wordt per notaris bijgehouden. Het inschrijven van notariële akten houdt in dat van iedere notariële akte enkele gegevens worden geregistreerd in het CDR, zoals de naam van de notaris, de soort akte en de dag van passeren. De Belastingdienst krijgt inzage in het CDR en de bijbehorende akten. Het is de verwachting dat de registratie in 2014 overgaat van de Belastingdienst naar de KNB. Op de uitvoering door de KNB van haar nieuwe taken wordt een aantal bepalingen van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen van overeenkomstige toepassing verklaard.

Mede in het kader van voormelde overname wordt het PEC binnenkort tegen het licht gehouden door KPMG om te zien of het voldoet aan de hoogste normen op het gebied van betrouwbaarheid, beveiliging en efficiency. Zo nodig wordt het op deze punten aangepast. Op het PEC draait onder andere het Centraal Testamenten Register, dat sinds 2007 door de KNB wordt beheerd. Dit tot grote tevredenheid van het notariaat en de overige gebruikers. De KNB heeft derhalve ruime en goede ervaring met het houden van een besloten centraal digitaal register.

De digitale infrastructuur die gebruikt wordt bij het opzetten van een CDR maakt het mogelijk om snel, goedkoop en efficiënt te komen tot een CAHR bij de KNB. Door, wanneer het gaat om akten met betrekking tot BV's en niet-beursgenoteerde NV's, de in het CDR te vermelden gegevens te combineren met relevante vennootschaps-, aandelen- en aandeelhoudersgegevens en deze te registreren bij de KNB, ontstaat reeds een CAHR. Met een rechtstreeks door het notariaat via het PEC gevoed en door de KNB gehouden CAHR zijn ook de veiligheid van het dataverkeer en de actualiteit (real time), vertrouwelijkheid en rechtszekerheid van het CAHR gegarandeerd.

De goedkoopste en meest efficiënte wijze van registratie van de te registreren vennootschaps-, aandelen- en aandeelhoudersgegevens is dat de notaris deze tegelijkertijd met het inschrijven en aanbieden van de notariële akte veilig via het PEC registreert bij de KNB. Het voordeel hiervan is dat deze gegevens slechts één keer, door de notaris, hoeven te worden ingevoerd en voor twee doelen (akte en registratie) kunnen worden gebruikt. Bovendien kan het invoeren van de te registeren vennootschaps-, aandelen- en aandeelhoudersgegevens bij de notaris veelal geautomatiseerd plaatsvinden vanuit de kantooradministratie. Goedkope en efficiënte inzage door het notariaat in deze bij de KNB geregistreerde gegevens kan eveneens veilig via het PEC plaatsvinden.

Uiteraard kunnen voormelde bij de KNB geregistreerde gegevens ook digitaal beschikbaar worden gemaakt voor de overheidsinstellingen die gerechtigd zijn tot kennisname van (een deel van) deze gegevens. De wijze waarop deze beschikbaarstelling wordt vorm gegeven dient nader te worden bepaald.

Overleg
De KNB zou het voorgaande graag op korte termijn nog eens met u of met vertegenwoordigers van uw ministerie willen bespreken en willen toelichten.

Met vriendelijke groet,

mr. R.P.K.J. van Gerven
voorzitter

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 27.1.2014
COM(2014) 27 final

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

over de uitvoering van Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht

{SWD(2014) 27 final}

1. INLEIDING

Alle vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat zijn onverenigbaar met de waarden waarop de EU is gegrondvest. Het Verdrag van Lissabon bepaalt dat de Unie ernaar moet streven een hoog niveau van veiligheid te waarborgen, door middel van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van criminaliteit, racisme en vreemdelingenhaat[1].

Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht[2] (hierna "het kaderbesluit" genoemd) werd na zeven jaar onderhandelen op 28 november 2008 unaniem aangenomen. De complexiteit van de onderhandelingen was voornamelijk het gevolg van de uiteenlopende rechtssystemen en -tradities van de lidstaten wat de bescherming van het recht van vrijheid van meningsuiting en de beperkingen daarop betreft. Toch was de gemeenschappelijke basis groot genoeg om tot een voor de hele EU gemeenschappelijke strafrechtelijke benadering van racisme en vreemdelingenhaat te komen. Die moet ervoor zorgen dat identieke gedragingen in alle lidstaten strafbaar zijn en dat er doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties kunnen worden opgelegd aan natuurlijke personen en rechtspersonen die strafbare feiten van die aard hebben gepleegd of daarvoor aansprakelijk zijn.

De bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat moet in de context van de grondrechten worden geplaatst: het kaderbesluit is er gekomen om de rechten van individuen, groepen en de gemeenschap als geheel te beschermen door bijzonder ernstige vormen van racisme en vreemdelingenhaat te bestraffen, met inachtneming van de fundamentele rechten van vrijheid van meningsuiting en vereniging. Het kaderbesluit geeft zo gestalte aan het door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens benadrukte fundamentele belang alle vormen en uitingen van rassendiscriminatie te bestrijden. Het Hof stelde dat het in een democratische samenleving nodig kan zijn alle uitdrukkingsvormen die door onverdraagzaamheid ingegeven haat verspreiden, aanwakkeren, bevorderen of rechtvaardigen, te bestraffen of zelfs te voorkomen[3]. Het kaderbesluit moet worden toegepast in overeenstemming met de grondrechten, in het bijzonder de vrijheid van meningsuiting en vereniging, zoals verankerd in het Handvest van de grondrechten.

Overeenkomstig artikel 10, lid 1, van Protocol nr. 36 bij de Verdragen heeft de Commissie vóór het eind van de overgangsperiode die op 1 december 2014 afloopt, niet de bevoegdheid om uit hoofde van artikel 258 VWEU inbreukprocedures in te leiden met betrekking tot kaderbesluiten die vóór de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon zijn aangenomen.

Het kaderbesluit vereist nu dat de Commissie een schriftelijk verslag opstelt waarin zij beoordeelt in hoeverre de lidstaten de bepalingen van deze wetgeving hebben uitgevoerd. Dit verslag is gebaseerd op door de lidstaten meegedeelde omzettingsmaatregelen (zie bijlage) en de technische informatie die de Commissie tijdens haar analyse bij de lidstaten heeft opgevraagd (waaronder nationale rechtspraak, voorbereidende werkzaamheden en richtsnoeren), evenals op de informatie die tijdens vijf bijeenkomsten van een groep

---

1 Artikel 67, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

2 PB L 328 van 6.12.2008, blz. 55.

3 Arresten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 23.9.1994 (*Jersild/Denemarken*) en 6.7.2006 (*Erbakan/Turkije*). Zie ook het arrest van 9.7.2013 (*Vona/Hongarije*) dat specifiek de vrijheid van vergadering en vereniging betreft.

regeringsdeskundigen is verzameld en een studie die in opdracht van de Commissie werd uitgevoerd[4].

De lidstaten moesten vóór 28 november 2010 de tekst meedelen van de bepalingen waarmee zij hun verplichtingen uit hoofde van dit kaderbesluit in nationaal recht omzetten. Alle lidstaten hebben hun maatregelen om aan het kaderbesluit te voldoen, meegedeeld.

2. BELANGRIJKSTE ELEMENTEN VAN HET KADERBESLUIT

In het kaderbesluit is een gemeenschappelijke strafrechtelijke benadering van bepaalde vormen van racisme en vreemdelingenhaat vastgelegd, meer bepaald ten aanzien van twee typen strafbare feiten, welbekend als racistische en xenofobe haatuitingen en -misdrijven[5].

Met betrekking tot haatuitingen moeten de lidstaten ervoor zorgen dat de volgende opzettelijke gedragingen jegens een groep personen, of een lid van die groep, die op basis van ras, huidskleur, godsdienst, afstamming, dan wel nationale of etnische afkomst wordt gedefinieerd, strafbaar zijn:

– het publiekelijk aanzetten tot geweld of haat, onder meer door het publiekelijk verspreiden of uitdelen van geschriften, afbeeldingen of ander materiaal;

– het publiekelijk vergoelijken, ontkennen of verregaand bagatelliseren van

  – genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden zoals gedefinieerd in de artikelen 6, 7 en 8 van het Statuut van het Internationaal Strafhof; of

  – de in artikel 6 van het Handvest van het Internationale Militaire Tribunaal, gehecht aan het Verdrag van Londen van 8 april 1945, omschreven misdrijven,

  indien de gedraging van dien aard is dat zij het geweld of de haat tegen een dergelijke groep of een lid van een dergelijke groep dreigt aan te wakkeren.

Op grond van artikel 1, lid 2, van het kaderbesluit kunnen de lidstaten ervoor kiezen *alleen* gedragingen te bestraffen (1) die van dien aard zijn dat zij de openbare orde dreigen te verstoren of (2) die bedreigend, kwetsend of beledigend zijn. Op grond van artikel 1, lid 4, kan elke lidstaat bepalen dat hij het ontkennen of verregaand bagatelliseren van de bovenvermelde misdrijven *alleen* strafbaar stelt indien dat gedrag het voorwerp is van een eindbeslissing van een nationaal gerecht van die lidstaat en/of van een internationaal gerecht, dan wel een eindbeslissing van uitsluitend een internationaal gerecht. Voor het vergoelijken van de bovenvermelde misdrijven is niet in deze mogelijkheid voorzien.

Met betrekking tot haatuitingen moeten de lidstaten ervoor zorgen dat racistische en xenofobe motieven als een verzwarende omstandigheid worden beschouwd, dan wel dat die motieven door de rechter in aanmerking kunnen worden genomen bij de bepaling van de strafmaat.

[4] Studie over het juridisch kader dat in de EU-lidstaten van toepassing is op haatuitingen en -misdrijven met racistische of xenofobe motieven (JUST/2011/EVAL/FW/0146/A4).

[5] Deze termen worden evenwel niet gebruikt in het kaderbesluit.

3. OMZETTING DOOR DE LIDSTATEN

3.1. Racistische en xenofobe haatuitingen (artikel 1)

3.1.1. Publiekelijk aanzetten tot geweld of haat

De strafwetboeken van de meeste lidstaten bevatten bepalingen met betrekking tot gedrag dat onder "aanzetten tot geweld of haat" valt. De gebruikte terminologie (bv. "provoceren", "aanwakkeren", "verspreiden", "promoten", "opwekken" en "aanmoedigen") en de toegepaste criteria variëren evenwel. DK, FI en SE beschikken niet over specifieke bepalingen met betrekking tot het aanzetten en doen een beroep op bepalingen die bedreigend, beledigend, grof, lasterlijk of minachtend taalgebruik ingegeven door ras, huidskleur, godsdienst of overtuiging dan wel nationale of etnische afkomst, strafbaar stellen.

De meeste lidstaten verwijzen specifiek naar zowel geweld als haat (BE, BG, DE, EE, ES, EL, FR, HR, IT, CY, LV, LT, LU, MT, NL, AT, PT, SI en SK). Voor de doeltreffendheid van dit instrument is het belangrijk dat het publiekelijk aanzetten tot zowel geweld als haat strafbaar wordt gesteld. EE, EL en PT verwijzen naar de beide termen. In EE moet er sprake zijn van een gevaar voor het leven, de gezondheid en het eigendom van de persoon. EL stelt het aanzetten *tot handelingen of daden die waarschijnlijk tot haat of geweld leiden* strafbaar en PT vereist een extra organisatorisch element van de vermeende daders. Geen van deze elementen ligt in het kaderbesluit vervat. De wetgeving van CZ, IE, HU, PL, RO en UK bevat enkel een expliciete verwijzing naar haat. Volgens IE en UK valt het concept geweld effectief onder de term "haat", volgens CZ is dat slechts in bepaalde omstandigheden zo en volgens HU valt dat concept eronder via de nationale rechtspraak.

Volgens het kaderbesluit kunnen slachtoffers van het aanzetten een groep personen of een lid van een dergelijke groep zijn. Twaalf lidstaten (BE, DE, EL, FR, HR, CY, LT, LU, MT, AT, PT en SK) vermelden overeenkomstig het kaderbesluit expliciet groepen en individuele leden; in NL is het aanzetten tot haat gericht *tegen personen*, terwijl het aanzetten tot geweld gericht is tegen *een persoon*. Acht lidstaten (CZ, DK, IE, ES, HU, RO, FI en SE) verwijzen enkel expliciet naar een groep personen. Zeven lidstaten verwijzen niet expliciet naar groepen of individuen. Volgens BG, LV, PL en SI bestrijken dergelijke strafbare feiten zowel handelingen tegen groepen als tegen individuen; EE, IT en UK hebben geen nauwkeurige informatie verstrekt. In EE in het aanzetten strafbaar wanneer het gevaar veroorzaakt voor een persoon.

Het kaderbesluit is van toepassing zodra de slachtoffers van het aanzetten op basis van ras, huidskleur, godsdienst, afstamming dan wel nationale of etnische afkomst worden gedefinieerd. Niet alle lidstaten hebben de lijst discriminatiegronden omgezet, maar de doelstelling lijkt over het algemeen te zijn verwezenlijkt. BE, HR, CY en SK vermelden expliciet alle gronden, ook LU lijkt dat te doen, door familiale status gelijk te stellen met "afstamming". DK, IE, AT, PT, SE en UK vermelden alle gronden met uitzondering van afstamming, terwijl BG, DE, ES, FR, IT, LV en HU geen verwijzingen naar huidskleur en afstamming hebben opgenomen. MT en SI verwijzen niet naar afstamming en nationale herkomst en LT vermeldt huidskleur en etnische afkomst niet. CZ, EL, NL, PL en RO hebben geen verwijzing naar huidskleur, afstamming of nationale herkomst opgenomen. EE, FR, SI en FI beschouwen de term "herkomst" als identiek aan de term "afstamming", zoals RO dat ook doet voor de term "etnische afkomst". In het geval van BG en LT lijkt de term "nationaliteit" niet de ruimere betekenis van de term "nationale herkomst" weer te geven.

3.1.2. Het publiekelijk verspreiden of uitdelen van geschriften en afbeeldingen die of ander materiaal dat tot geweld of haat aanzet

Het kaderbesluit bepaalt dat het publiekelijk aanzetten tot geweld of haat door het publiekelijk verspreiden of uitdelen van geschriften, afbeeldingen of ander materiaal ook strafbaar wordt gesteld, hetgeen aangeeft dat niet alleen mondelinge communicatie moet worden bestreken. De meeste lidstaten vermelden, zoals vereist, de specifieke verspreidingsmiddelen in de bepalingen over het strafbare feit zelf (BE, BG, DE, EL, IE, FR, HR, CY, LT, LU, MT, NL, PL, PT en UK). Andere lidstaten (CZ, HU en SK) verwijzen echter naar algemene interpretatievoorschriften van het strafwetboek, officiële verslagen (FI) of voorbereidende werkzaamheden (SE) op dit gebied. LV verwijst naar rechtspraak waarin online communicatie wordt bestraft. ES gebruikt de uitdrukking *verspreidt aanstootgevende informatie* en IT gebruikt de woorden *verspreidt ideeën*. EE, AT en SI bepalen enkel dat de handeling publiekelijk moet zijn verricht, terwijl DK bepaalt dat de handeling publiekelijk moet zijn verricht dan wel met verdere verspreiding als doel.

3.1.3. Het publiekelijk vergoelijken, ontkennen of verregaand bagatelliseren van genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden

Het kaderbesluit bepaalt dat de lidstaten het publiekelijk vergoelijken, ontkennen en verregaand bagatelliseren van de in de artikelen 6, 7 en 8 van het Statuut van het Internationaal Strafhof genoemde misdaden (genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden) jegens een groep personen, of een lid van die groep, die op basis van ras, huidskleur, godsdienst, afstamming, dan wel nationale of etnische afkomst wordt gedefinieerd, strafbaar moeten stellen, wanneer de gedraging van dien aard is dat zij het geweld of de haat tegen een dergelijke groep of een lid van een dergelijke groep dreigt aan te wakkeren.

Deze bepaling kan worden omgezet zonder expliciete verwijzing naar het Statuut van het Internationaal Strafhof als de definities van genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden in de nationale wetgeving overeenstemmen met die van het Statuut. Acht lidstaten (BG, HR, CY, LU, LT, MT, SI en SK) stellen de drie typen gedragingen (het publiekelijk vergoelijken, ontkennen en verregaand bagatelliseren) strafbaar. CY, LU, MT, SI en SK verwijzen expliciet naar de voornoemde artikelen van het Statuut, of nemen die zo goed als over. SK bepaalt dat het gedrag lasterlijk moet zijn of een bedreiging moet vormen voor de groep of het individu.

Zeven lidstaten verwijzen niet expliciet naar de drie typen gedragingen. ES, FR, IT en PL verwijzen enkel naar het vergoelijken, PT verwijst enkel naar het ontkennen en LV en RO verwijzen enkel naar het vergoelijken of het ontkennen (RO stelt het *minimaliseren* enkel strafbaar als dat plaatsvindt door het uitdelen van materiaal). LV en PT verwijzen naar alle internationale misdaden, RO verwijst naar genocide en misdaden tegen de menselijkheid en ES en IT verwijzen enkel naar genocide.

Met betrekking tot de vereiste dat de gedraging geweld of haat moet dreigen aan te wakkeren, vereisen FR, IT, LV, LU en RO niet dat de gedraging van dien aard moet zijn dat zij geweld of haat dreigt aan te wakkeren. In BG, ES, PT en SI moet er sprake zijn van meer dan alleen waarschijnlijke aanzetting.

Dertien lidstaten (BE, CZ, DK, DE, EE, EL, IE, HU, NL, AT, FI, SE en UK) beschikken niet over strafrechtelijke bepalingen met betrekking tot dit gedrag. DE en NL stellen dat de nationale rechtspraak die van toepassing is op de ontkenning en/of het bagatelliseren van de Holocaust ook van toepassing zou zijn op de in dit artikel genoemde gedraging.

3.1.4. Het publiekelijk vergoelijken, ontkennen of verregaand bagatelliseren van de misdaden die zijn vastgelegd in het Handvest van het Internationale Militaire Tribunaal

Het kaderbesluit verplicht de lidstaten het publiekelijk vergoelijken, ontkennen of verregaand bagatelliseren van misdaden tegen de vrede, oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid die door grote oorlogsmisdadigers van de Europese asmogendheden zijn gepleegd, strafbaar te stellen. Dergelijke gedragingen kunnen als specifieke uitingen van antisemitisme worden beschouwd als zij van dien aard zijn dat zij geweld of haat dreigen aan te wakkeren. Het is daarom essentieel dat zij op grond van het nationale strafrecht strafbaar zijn[6].

Deze bepaling kan worden omgezet zonder specifieke verwijzing naar het Handvest van het Internationale Militaire Tribunaal, zolang duidelijk is dat zij verwijst naar specifieke historische misdaden die door de Europese asmogendheden zijn gepleegd. FR, CY, LU en SK verwijzen expliciet naar het Handvest van het Internationale Militaire Tribunaal. FR beperkt zich daarentegen tot het *in twijfel trekken* van misdaden en LU verwijst niet naar misdaden tegen de vrede.

Zes lidstaten (BE, CZ, DE, LT, HU en AT) verwijzen naar het *nationaalsocialistische regime* of naar *nazi-Duitsland* als de belangrijke daders van dergelijke misdaden. Van deze zes landen verwijst BE alleen naar genocide, terwijl CZ en HU verwijzen naar genocide en andere misdaden tegen de menselijkheid. RO verwijst naar het ontkennen en vergoelijken van de Holocaust en verwijst enkel naar het *minimaliseren* met betrekking tot het uitdelen van materiaal. SI verwijst naar het ontkennen, vergoelijken en bagatelliseren van de Holocaust. LT en PT beperken het strafbaar stellen door te verwijzen naar misdaden die door het nationaalsocialistische regime zijn gepleegd *tegen respectievelijk de Litouwse of de Poolse natie of burgers*. PL verwijst in dit verband enkel naar het ontkennen.

De overige vijftien lidstaten (BG, DK, EE, EL, IE, ES, HR, IT, LV, MT, NL, PT, FI, SE en UK) hebben geen specifieke bepalingen op grond waarvan deze gedragingen strafbaar zijn. NL, FI en UK hebben rechterlijke beslissingen voorgelegd met veroordeling van het bagatelliseren, vergoelijken en ontkennen van de Holocaust, op basis van de strafbaarstelling van respectievelijk het aanzetten tot haat, etnische agitatie en het aanwakkeren van haat.

3.1.5. Facultatieve voorwaarden

Bepaalde lidstaten hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid waarin artikel 1, lid 2, voorziet, op basis waarvan lidstaten ervoor kunnen kiezen enkel haatuitingen te bestraffen (1) die van dien aard zijn dat zij de openbare orde dreigen te verstoren of (2) die bedreigend, kwetsend of beledigend zijn. CY en SI zetten deze bepaling om door te voorzien in de beide alternatieven. In AT is het aanzetten tot geweld (en niet tot haat) een misdrijf wanneer dat van dien aard is dat het de openbare orde dreigt te verstoren. DE verbindt aan al het bovenvermelde gedrag de voorwaarde dat het van dien aard moet zijn dat het de openbare orde zou kunnen verstoren. Evenzo blijkt uit de rechtspraak in HU dat bij dergelijke gedragingen bepalend is of zij al dan niet de openbare orde dreigen te verstoren. In MT lijkt het aanzetten tot geweld of haat een misdrijf te vormen wanneer het bedreigend, kwetsend of

[6] Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft gesteld dat het ontkennen van misdaden tegen de menselijkheid een van de meest ernstige vormen van door ras ingegeven smaad jegens de Joden is, en van aanzetten tot haat ten aanzien van de Joden (*Garaudy/Frankrijk*, arrest van 24.6.2003). Voorts zou het ontkennen of het herzien van duidelijk vastgestelde historische feiten, zoals de Holocaust, worden onttrokken aan de bescherming van artikel 10 [vrijheid van meningsuiting] door artikel 17 [verbod van misbruik van recht] van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (*Lehideux en Isorni/Frankrijk*, arrest van 23.9.1998).

beledigend is, terwijl, zoals in LT, het vergoelijken, ontkennen of bagatelliseren afhankelijk is van een van de beide opties. IE en UK verbinden aan het aanwakkeren van haat de voorwaarde dat het bedreigend, kwetsend of beledigend moet zijn.

Met betrekking tot de optie waarin artikel 1, lid 4, voorziet, hebben FR, CY, LT, LU, MT, RO en SK ervoor gekozen de optie te gebruiken met betrekking tot het publiekelijk ontkennen of verregaand bagatelliseren van de in het Statuut van het Internationaal Strafhof vastgelegde misdaden. CY, LT, LU, RO en SK maken van deze mogelijkheid gebruik met betrekking tot het publiekelijk ontkennen of verregaand bagatelliseren van de in Handvest van het Internationale Militaire Tribunaal vastgelegde misdrijven[7].

3.2. Medeplichtigheid en aanzetting (artikel 2)

Wat artikel 2 betreft, dat handelt over de medeplichtigheid bij en aanzetting tot de in artikel 1 genoemde misdrijven, passen bijna alle lidstaten de algemene horizontale regels voor dergelijke gedrag toe[8].

3.3. Strafrechtelijke sancties (artikel 3)

De grote meerderheid van de lidstaten heeft de bepaling uitgevoerd die luidt dat gedrag waarbij sprake is van haatuitingen strafbaar moet worden gesteld met een *maximum* van ten minste één tot drie jaar gevangenisstraf. De maximale sanctie met betrekking tot haatuitingen varieert van één jaar (BE) tot zeven jaar (UK, in geval van "conviction on indictment" (veroordeling door een Crown Court)) en in verschillende lidstaten (BE, EL, IE, FR, CY, LV, LT, LU, NL, PL, RO, FI, SE en UK) hebben de rechters de mogelijkheid een boete op te leggen als alternatief voor een gevangenisstraf. Met betrekking tot het publiekelijk vergoelijken, ontkennen of verregaand bagatelliseren van misdaden varieert de maximale sanctie van één jaar gevangenisstraf en een boete (BE) tot twintig jaar gevangenisstraf (AT). DE, FR, CY, LV, LT en RO bieden de rechters de mogelijkheid een boete of een andere sanctie op te leggen.

3.4. Racistische en xenofobe haatmisdrijven (artikel 4)

In het kaderbesluit is bepaald dat de lidstaten in hun strafrecht racistische en xenofobe motieven moeten vermelden, dan wel ervoor moeten zorgen dat dergelijke motieven door de rechter in aanmerking worden genomen bij de bepaling van de strafmaat. Racistische en xenofobe motieven zijn discriminerend van aard en hebben een impact op individuen, groepen en de gemeenschap als geheel. De lidstaten moeten er dan ook voor zorgen dat dergelijke motieven correct worden geïdentificeerd en aangepakt.

Vijftien lidstaten (CZ, DK, EL, ES, HR, IT, CY, LV, LT, MT, AT, RO, FI, SE en SK) hebben gebruik gemaakt van de eerste optie waarin artikel 4 voorziet, door in hun strafrecht te bepalen dat racistische en xenofobe motieven met betrekking tot *alle misdaden moeten* worden beschouwd als een verzwarende omstandigheid. Acht lidstaten (BE, BG, DE, FR, HU, PL, PT en UK) hebben bepaald dat racistische of xenofobe motieven als een verzwarende omstandigheid moeten worden beschouwd met betrekking tot bepaalde (vaak gewelddadige) misdrijven zoals moord, het veroorzaken van een ernstig lichamelijk letsel en ander geweld jegens een persoon of eigendom. Van deze lidstaten hebben er drie ook gebruik gemaakt van de tweede optie waarin artikel 4 voorziet. Zij hebben strafrechtelijke bepalingen vastgesteld op grond waarvan de rechter racistische motieven in overweging *kan* nemen (BE) of hebben via hun rechtspraak en gedetailleerde statistieken bewezen dat racistische en xenofobe motieven in overweging worden genomen (DE en UK).

---

[7] Deze optie kan niet worden gebruikt met betrekking tot het vergoelijken van deze misdaden.

[8] Enkel MT lijkt te voorzien in een specifieke bepaling inzake medeplichtigheid bij en aanzetting tot dergelijke misdrijven.

PL, PT en SI verwijzen naar algemene strafrechtelijke bepalingen op grond waarvan de algemene motieven van daders in overweging moeten worden genomen en EE verwijst naar de verzwarende omstandigheid van andere basismotieven. HU verwijst naar een groot aantal geregistreerde haatmisdrijven en -veroordelingen, maar heeft nog geen relevante rechtspraak voorgelegd. NL verwijst naar officiële richtsnoeren die bepalen dat racistische en xenofobe motieven in aanmerking moeten worden genomen. IE en LU stellen daarentegen alleen dat motieven altijd door de rechter in aanmerking kunnen worden genomen.

3.5. Aansprakelijkheid van rechtspersonen en toepasselijke sancties (artikelen 5 en 6)

Rechtspersonen moeten aansprakelijk worden gesteld voor haatuitingen van een persoon die in de rechtspersoon een *leidende positie* bekleedt of wanneer als gevolg van gebrekkig toezicht door die persoon gelegenheid is gegeven tot haatuitingen van een persoon die onder diens gezag staat. De lidstaten zijn op grond van het kaderbesluit niet verplicht strafrechtelijke sancties op te leggen, maar de sancties moeten wel in alle gevallen *doeltreffend, evenredig en afschrikkend* zijn.

Bijna alle lidstaten (met uitzondering van EL, ES, IT en SK[9]) behandelen in hun wetgeving de aansprakelijkheid van rechtspersonen in het geval van haatuitingen. De meeste lidstaten doen dat door horizontale strafrechtelijke bepalingen vast te leggen[10] en strafrechtelijke geldboetes op te leggen.

Artikel 5 moet worden omgezet ten aanzien van *alle* personen die ten behoeve van de rechtspersoon handelen. In een aantal lidstaten is de wetgeving (BE, DK en LU) op dit gebied onduidelijk. Andere lidstaten lijken voorwaarden toe te voegen. In BG moet het gedrag hebben geleid tot de *verrijking van de rechtspersoon*, in HR moet het misdrijf in strijd zijn met de verplichtingen van de rechtspersoon en in HU mag enkel actie worden ondernomen tegen een rechtspersoon indien de rechter *eerst* een straf heeft opgelegd aan een natuurlijk persoon.

3.6. Grondwettelijke bepalingen en fundamentele beginselen (artikel 7)

FR, HU, SE en UK hebben in hun kennisgeving naar artikel 7 van het kaderbesluit verwezen.

De Commissie kijkt er nauwgezet op toe dat de omzetting van het kaderbesluit in volledige overeenstemming is met de in het Handvest van de grondrechten verankerde grondrechten, zoals zij ook uit de gemeenschappelijke constitutionele tradities van de lidstaten voortvloeien.

Zoals is vastgelegd in het Handvest van de grondrechten en in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, moet elke beperking van de uitoefening van de fundamentele rechten en vrijheden bij wet worden gesteld en de wezenlijke inhoud van die rechten en vrijheden eerbiedigen. Met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel kunnen beperkingen slechts worden gesteld indien zij noodzakelijk zijn en daadwerkelijk beantwoorden aan door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang of aan de eisen van de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen[11].

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft erkend dat tolerantie en eerbiediging van de gelijke waarde van alle mensen de grondslag vormt van een democratische en

---

9 SK voorziet in een soort indirecte aansprakelijkheid door de inbeslagneming van een som geld mogelijk te maken.

10 FR beschikt over een specifiek systeem voor bepaalde misdrijven die via de pers zijn gepleegd, dat de aansprakelijkheid van rechtspersonen uitsluit.

11 Zoals vastgelegd in artikel 52, lid 1, van het Handvest van de grondrechten, en in artikel 10, lid 2, van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, wat specifiek de vrijheid van meningsuiting betreft.

pluralistische samenleving. Voorts heeft het gesteld dat opmerkingen die ingaan tegen de fundamentele waarden van het Verdrag, niet de op grond van artikel 10 (vrijheid van meningsuiting) toegekende bescherming mogen genieten[12].

3.7. Instellen van onderzoek of vervolging (artikel 8)

De lidstaten moeten ervoor zorgen dat het instellen van een onderzoek naar of de vervolging van haatuitingen, ten minste in de ernstigste gevallen, niet afhankelijk is van aangifte of beschuldiging door het slachtoffer van de gedraging. De meeste lidstaten beschikken over specifieke, vaak horizontale strafrechtelijke bepalingen, die garanderen dat voor het merendeel van de misdrijven, waaronder haatuitingen, *ambtshalve* een onderzoek wordt uitgevoerd en/of een vervolging wordt ingesteld. Bepaalde lidstaten hebben rechtspraak, officiële verklaringen en andere informatie voorgelegd om te bewijzen dat deze bepaling in de praktijk wordt uitgevoerd.

3.8. Rechtsmacht (artikel 9)

Elke lidstaat heeft in zijn wetgeving het territorialiteitsbeginsel opgenomen op grond waarvan de rechtsmacht wordt gevestigd voor strafbare feiten met betrekking tot haatuitingen die *geheel of gedeeltelijk op zijn grondgebied zijn begaan*. Voorts heeft elke lidstaat, met uitzondering van IE en UK, strafrechtelijke bepalingen meegedeeld die de rechtsmacht specifiek uitbreiden tot gedragingen die *door een van zijn onderdanen zijn begaan*. IT, PT en RO lijken haatuitingen van deze rechtsbevoegdheidsregel uit te sluiten.

Met betrekking tot rechtspersonen hebben 21 lidstaten geen afdoende informatie verstrekt over de omzetting van de regel dat een lidstaat zijn rechtsmacht moet vestigen ten aanzien van gedragingen die *tot voordeel strekken van een rechtspersoon met hoofdkantoor op het grondgebied van die lidstaat*.

Online haatuitingen zijn een van de meest voorkomende uitingen van racisme en vreemdelingenhaat. De lidstaten moeten daarom in staat zijn in dergelijke gevallen in te grijpen. Bij het vestigen van zijn rechtsmacht ten aanzien van gedragingen die op zijn grondgebied hebben plaatsgevonden, moet een lidstaat ervoor zorgen dat zijn rechtsmacht zich uitstrekt tot gevallen waarin de gedragingen via een informatiesysteem zijn begaan en de dader, of het materiaal dat via dat systeem wordt aangeboden, zich op zijn grondgebied bevindt. Het lijkt erop dat enkel CY deze rechtsbevoegdheidsregels volledig in zijn wetgeving heeft omgezet. In de wetgeving van DK, MT en SI wordt specifiek verwezen naar informatiesystemen en HR verwijst naar strafbare feiten die via de elektronische pers worden gepleegd. CZ, LU, HU, AT, PT, RO, SK en SE zeggen dat hun algemene rechtsbevoegdheidsregels online haatuitingen bestrijken, maar hebben geen gedetailleerde informatie meegedeeld. BE, BG, DE, FR en UK hebben daarentegen rechtspraak voorgelegd die bewijst dat hun rechters bevoegd zijn voor zaken waarbij sprake is van informatiesystemen. Het lijkt erop dat de meeste van deze lidstaten zich bevoegd verklaren wanneer de dader fysiek aanwezig is/verblijft in het betrokken rechtsgebied of wanneer het materiaal daar toegankelijk was of duidelijk bestemd was voor de burgers van dat land.

4. AANBEVOLEN PRAKTIJKEN TER BEVORDERING VAN DE UITVOERING VAN HET KADERBESLUIT

Uit informatie die de lidstaten hebben verstrekt, is gebleken dat de voor onderzoek en vervolging verantwoordelijke autoriteiten praktische instrumenten en vaardigheden nodig hebben om de strafbare feiten die onder dit kaderbesluit vallen op te sporen en aan te pakken,

[12] Arresten van 4.12.2003 (*Gündüz/Turkije)* en 24.6.2003 (*Garaudy/Frankrijk).*

en voor de interactie en communicatie met slachtoffers[13]. Zij moeten voldoende kennis hebben van de relevante wetgeving en beschikken over duidelijke richtsnoeren.

Speciale politie-eenheden voor haatmisdrijven, speciale openbare aanklagers voor haatuitingen en -misdrijven, gedetailleerde richtsnoeren en specifieke opleiding van politie, openbare aanklagers en rechters zijn goede praktijken die de uitvoering van de wetgeving zouden kunnen bevorderen.

Ook de uitwisseling van informatie en goede praktijken door rechtshandhavingsfunctionarissen, openbare aanklagers en rechters, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden samen te brengen, kan daartoe bijdragen.

Online haatuitingen zijn specifiek van aard; het is onder meer moeilijk de auteurs van illegale online-inhoud te identificeren en dergelijke inhoud te verwijderen. Bijgevolg vereisen zij van rechtshandhavings- en justitiële autoriteiten specifieke expertise, middelen en grensoverschrijdende samenwerking.

Haatuitingen en -misdrijven worden vaak onvoldoende gemeld[14]. Gezien de aard van deze misdrijven, nemen slachtoffers vaak hun toevlucht tot slachtofferhulp, in de plaats van aangifte te doen bij de politie. Om de slachtoffers van haatuitingen en -misdrijven te beschermen, is het dan ook essentieel dat de richtlijn inzake slachtoffers zo spoedig mogelijk wordt uitgevoerd.

Betrouwbare, vergelijkbare en systematisch verzamelde gegevens kunnen de effectieve uitvoering van het kaderbesluit bevorderen. Incidenten waarbij sprake is van haatuitingen en -misdrijven en de gegevens omtrent een zaak moeten altijd worden geregistreerd, zodat kan worden nagegaan in hoeverre er wordt vervolgd en bestraft. De verzameling van gegevens met betrekking tot haatuitingen en -misdrijven gebeurt niet overal in de EU op dezelfde manier. Hierdoor is een betrouwbare vergelijking van de lidstaten niet mogelijk[15]. De Commissie heeft de lidstaten verzocht haar gegevens te verstrekken over de frequentie van haatuitingen en -misdrijven en de strafrechtelijke reactie daarop. De bijlage bij dit verslag bevat de gegevens van zeventien lidstaten.

Racistisch en xenofoob gedrag van opinieleiders kan een sociaal klimaat bevorderen waarin racisme en vreemdelingenhaat worden vergoelijkt en kan zo ernstiger gedrag, zoals racistisch geweld, in de hand werken. Autoriteiten, politieke partijen en maatschappelijke organisaties kunnen door racisme en vreemdelingenhaat openlijk te veroordelen de ernst van deze gedragingen helpen inzien en racistische en xenofobe uitingen en gedragingen helpen te bestrijden[16].

5. CONCLUSIE

Momenteel lijkt het erop dat een aantal lidstaten nog niet alle bepalingen van het kaderbesluit volledig en/of correct heeft omgezet, meer bepaald die welke betrekking hebben op het ontkennen, vergoelijken of verregaand bagatelliseren van bepaalde misdrijven. De meeste lidstaten beschikken over bepalingen met betrekking tot het aanzetten tot door racisme en

[13] Racistische en xenofobe handelingen moeten worden onderzocht en moeten op passende wijze worden bestraft om de eerbiediging van de grondrechten te garanderen, zoals bevestigd door de arresten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 6.7.2005 (*Nachova en andere/Bulgarije*), 10.3.2010 (*Cakir/België*) en 27.1.2011 (*Dimitrova en andere/Bulgarije*).

[14] Zie in het bijzonder het verslag van het Europees bureau voor de grondrechten (FRA) van 2012 "*Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights*".

[15] *Ibidem*.

[16] Zie arresten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 6.7.2006 (*Erbakan/Turkije*) en 16.7.2009 (*Féret/België*).

vreemdelingenhaat ingegeven geweld en haat, maar die lijken de bepalingen over de strafbare feiten die onder het kaderbesluit vallen, niet altijd volledig om te zetten. Ook met betrekking tot racistische en xenofobe motieven voor misdrijven, de aansprakelijkheid van rechtspersonen en de rechtsmacht zijn enkele hiaten vastgesteld.

De Commissie is van mening dat de volledige en correcte omzetting van het kaderbesluit een eerste stap is om racisme en vreemdelingenhaat overal in de EU door middel van het strafrecht op een gelijke wijze effectief te bestrijden.

De Commissie zal in 2014 met het oog op de volledige en correcte omzetting van het kaderbesluit de dialoog aangaan met de lidstaten, met inachtneming van het Handvest van de grondrechten en in het bijzonder de vrijheid van meningsuiting en vereniging[17].

[17] Zie artikel 10 van Protocol nr. 36 van het Verdrag van Lissabon. Inbreukprocedures met betrekking tot het kaderbesluit kunnen pas vanaf 1 december 2014 worden ingeleid.

EUROPEAN
COMMISSION

Brussels, 27.1.2014
COM(2014) 27 final

REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL

on the implementation of Council Framework Decision 2008/913/JHA on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law

{SWD(2014) 27 final}

1. INTRODUCTION

All forms and manifestations of racism and xenophobia are incompatible with the values upon which the EU is founded. The Lisbon Treaty provides that the Union shall endeavour to ensure a high level of security through measures to prevent and combat crime, racism and xenophobia[1].

Council Framework Decision 2008/913/JHA on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law[2] (hereinafter 'the Framework Decision') was adopted unanimously on 28 November 2008, after seven years of negotiations. The complicated nature of these negotiations was mainly due to the disparity of the Member States' legal systems and traditions as regards protection of the right to freedom of expression and its limits, and yet there was enough common ground to define a Union-wide criminal-law approach to the phenomenon of racism and xenophobia in order to ensure that the same behaviour constitutes an offence in all Member States and that effective, proportionate and dissuasive penalties are provided for natural and legal persons having committed or being liable for such offences.

The fight against racism and xenophobia must be framed within a fundamental rights context: the Framework Decision is based on the need to protect the rights of individuals, groups and society at large by penalising particularly serious forms of racism and xenophobia while respecting the fundamental rights of freedom of expression and association. It thereby embodies 'the vital importance of combating racial discrimination in all its forms and manifestations', as underlined by the European Court of Human Rights, which has upheld that it may be necessary in 'democratic societies to sanction or even prevent all forms of expression which spread, incite, promote or justify hatred based on intolerance'[3]. The Framework Decision must be applied in conformity with fundamental rights, in particular freedom of expression and association, as enshrined in the Charter of Fundamental Rights.

In accordance with Article 10(1) of Protocol No 36 to the Treaties, prior to the end of the transitional period expiring on 1 December 2014, the Commission does not have the powers to launch infringement proceedings under Article 258 TFEU with regard to Framework Decisions adopted prior to the entry into force of the Treaty of Lisbon.

The Framework Decision now requires the Commission to draw up a written report assessing the extent to which Member States have implemented all provisions of this legislation. This report is based on the transposition measures notified by Member States (see Annex) and technical information requested from them by the Commission during its analysis (including national case law, preparatory work, guidelines, etc.), as well as on information gathered from five governmental expert group meetings and a study contracted by the Commission[4].

Member States were obliged to transmit the text of the provisions transposing into their national law the obligations imposed on them under the Framework Decision by 28 November 2010. All Member States have notified the national measures taken to comply with the Framework Decision.

---

1 Article 67(3) of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU).

2 OJ L 328/55 of 6.12.2008.

3 ECtHR judgments of 23.9.1994 (*Jersild v. Denmark*) and 6.7.2006 (*Erbakan v. Turkey*). See also the judgment of 9.7.2013 (*Vona v Hungary*), specifically on freedom of assembly and association.

4 Study on the legal framework applicable to racist or xenophobic hate speech and hate crime in the EU Member States (JUST/2011/EVAL/FW/0146/A4).

2. MAIN ELEMENTS OF THE FRAMEWORK DECISION

The Framework Decision defines a common criminal-law approach to certain forms of racism and xenophobia, namely with regard to two types of offences, commonly known as racist and xenophobic hate speech and hate crime[5].

As regards 'hate speech', Member States must ensure that the following intentional conduct is punishable when directed against a group of persons or a member of such a group defined by reference to race, colour, religion, descent or national or ethnic origin:

– publicly inciting to violence or hatred, including by public dissemination or distribution of tracts, pictures or other material;

– publicly condoning, denying or grossly trivialising

  – crimes of genocide, crimes against humanity and war crimes as defined in Articles 6, 7 and 8 of the Statute of the International Criminal Court (hereinafter 'ICC'); or

  – the crimes defined in Article 6 of the Charter of the International Military Tribunal appended to the London Agreement of 8 August 1945,

  when the conduct is carried out in a manner likely to incite violence or hatred against such a group or one or more of its members.

Under Article 1(2) of the Framework Decision, Member States may choose to punish *only* conduct which is either (i) carried out in a manner likely to disturb public order or (ii) which is threatening, abusive or insulting. Under Article 1(4), any Member State may make punishable the act of denying or grossly trivialising the above-mentioned crimes *only* if these crimes have been established by a final decision of a national court of this Member State and/or an international court, or by a final decision of an international court only. This possibility is not provided for the act of condoning the above-mentioned crimes.

With regard to 'hate crime', Member States must ensure that racist and xenophobic motivation is considered as an aggravating circumstance, or alternatively that such motivation may be taken into account by the courts in determining the applicable penalties.

3. TRANSPOSITION BY THE MEMBER STATES

3.1. Racist and xenophobic hate speech (Article 1)

3.1.1. Public incitement to violence or hatred

While the criminal codes of most Member States contain provisions that deal with conduct falling under 'incitement to violence or hatred', the terminology used ('provoking', 'stirring up', 'propagation', 'promoting', 'instigating', 'urging', etc.) and the criteria applied vary. DK, FI and SE do not have specific provisions for the conduct of incitement and use provisions which incriminate threatening, insulting, abusive, defamatory or contemptuous language on the basis of race, colour, religion or belief, national or ethnic origin.

The majority of Member States make specific reference to both violence and hatred (BE, BG, DE, EE, ES, EL, FR, HR, IT, CY, LV, LT, LU, MT, NL, AT, PT, SI, SK). The incrimination of public incitement to both violence and hatred is relevant for the effectiveness of this instrument. Whereas EE, EL and PT make reference to both terms, EE requires a resulting danger to the life, health and property of a person, EL incriminates inciting *to acts or actions likely to lead to hatred or violence* and PT requires an additional organisational element on

[5] These terms are not, however, used by the Framework Decision.

the part of alleged perpetrators, neither of which is provided for by the Framework Decision. While CZ, IE, HU, PL, RO and UK legislation expressly mentions only hatred, IE and UK consider the concept of violence to be effectively covered by the term hatred, CZ considers it to be covered in certain circumstances, and HU considers it to be covered through national case law.

Under the Framework Decision, the victims of incitement comprise a group of persons or a member of such group. Twelve Member States (BE, DE, EL, FR, HR, CY, LT, LU, MT, AT, PT and SK) expressly mention groups and individual members in accordance with the Framework Decision; in NL incitement to hatred is directed *against persons* while incitement to violence is directed against *a person*. Eight Member States (CZ, DK, IE, ES, HU, RO, FI and SE) only make express reference to a group of people. Seven Member States make no express reference to groups or individuals. According to BG, LV, PL and SI, their respective offences cover acts against both groups and individuals; EE, IT and UK have provided no detailed information. In EE incitement is incriminated if it results in danger of a person.

The Framework Decision comes into play when the victims of incitement are defined by reference to race, colour, religion, descent or national or ethnic origin. The list of grounds has not been transposed in all Member States but the objective appears to be generally met. BE, HR, CY and SK make express mention of all the grounds and LU appears to have done so with family status corresponding to the term descent. DK, IE, AT, PT, SE and UK mention all the grounds apart from descent, while BG, DE, ES, FR, IT, LV and HU omit references to both colour and descent. MT and SI omit references to descent and national origin, while LT makes no mention of colour and ethnic origin. CZ, EL, NL, PL and RO omit references to colour, descent and national origin. The term origin (EE, FR, SI and FI) and ethnic origin (RO) can be considered to be of equal meaning to the term descent. The term nationality (BG and LT) appears not to reflect the broader meaning of the term national origin.

3.1.2. Public dissemination or distribution of tracts, pictures or other material inciting to violence or hatred

The Framework Decision stipulates that acts of public incitement to violence or hatred by public dissemination or distribution of tracts, pictures or other material shall also be criminalised, indicating that not only oral communication should be covered. As required, the majority of Member States mention the specific means of dissemination in the provisions dealing with the offence itself (BE, BG, DE, EL, IE, FR, HR, CY, LT, LU, MT, NL, PL, PT and UK). However, other Member States refer to general interpretation sections of the Criminal Code (CZ, HU and SK) or point to official reports (FI) or preparatory works (SE) on the matter. LV refers to case law in which online communication is penalised. ES uses the expression *disseminates offensive information* and IT the term *propagates ideas*. EE, AT and SI stipulate only that the act must be committed publicly and DK publicly or with the intention of wider dissemination.

3.1.3. Public condoning, denial or gross trivialisation of genocide, crimes against humanity and war crimes

The Framework Decision stipulates that Member States must criminalise the public condoning, denial and gross trivialisation of the crimes defined in Articles 6, 7 and 8 of the Statute of the ICC (crimes of genocide, crimes against humanity and war crimes), directed against a group of persons or a member of such a group defined by reference to race, colour, religion, descent or national or ethnic origin when the conduct is carried out in a manner likely to incite to violence or hatred against such a group or a member of such a group.

This provision can be transposed without an express reference to the ICC Statute if the relevant national legislation provides for definitions of genocide, crimes against humanity and war crimes which mirror the Statute. Eight Member States (BG, HR, CY, LU, LT, MT, SI and SK) criminalise the three types of conduct (i.e. publicly condoning, denying and grossly trivialising). CY, LU, MT, SI and SK make express reference to, or very closely reproduce, the aforementioned articles of the Statute. SK requires that the conduct must vilify or threaten the group or individual.

Seven Member States do not expressly refer to all three types of conduct, with ES, FR, IT and PL referring only to condoning, PT to denying and LV and RO to condoning or denying (RO incriminates *minimisation* only through distribution of materials). LV and PT refer to all international crimes while RO refers to genocide and crimes against humanity, and ES and IT only to genocide.

In terms of the requisite effect of the conduct being likely to incite to violence or hatred, FR, IT, LV, LU and RO do not require that the conduct be carried out in a manner likely to incite to violence and hatred, while BG, ES, PT and SI require more than a mere likelihood of incitement.

Thirteen Member States (BE, CZ, DK, DE, EE, EL, IE, HU, NL, AT, FI, SE and UK) have no criminal-law provisions governing this conduct. DE and NL state that national case law applicable to Holocaust denial and/or trivialisation would also apply to the conduct covered by this article.

3.1.4. Public condoning, denial or gross trivialisation of the crimes defined in the Charter of the International Military Tribunal

The Framework Decision obliges Member States to criminalise the public condoning, denial and gross trivialisation of crimes against peace, war crimes and crimes against humanity committed by major war criminals of the European Axis countries. Such conduct can be considered as a specific manifestation of antisemitism when it takes place in a way that is likely to incite to violence or hatred. It is therefore essential that this conduct be incriminated under national penal codes.[6]

This provision can be transposed without a specific reference to the Charter of the International Military Tribunal, as long as it is evident that it refers to specific historical crimes committed by the European Axis countries. FR, CY, LU and SK make explicit reference to the Charter of the International Military Tribunal, but FR law is currently limited to *contesting* crimes and LU law does not refer to crimes against peace.

Six Member States (BE, CZ, DE, LT, HU and AT) make reference to the *National Socialist regime* or *Nazi Germany* as the relevant perpetrators of these crimes. Of these 6, BE makes specific reference to genocide only, while CZ and HU refer to genocide and other crimes against humanity. RO makes reference to denial and condoning of the Holocaust, referring to *minimisation* only in relation to the distribution of materials. SI refers to denial, condoning and trivialisation of the Holocaust. LT and PL limit the incrimination by referring to crimes committed by the National Socialist regime *against the Lithuanian or Polish nation or citizens*, respectively, with PL making reference only to denial in this respect.

---

[6] The ECtHR has stated that '*denying crimes against humanity constitutes one of the most serious forms of racial defamation of Jews and of incitement to hatred of them*' (*Garaudy v. France*, judgment of 24.6.2003). Moreover, the denial or revision of '*clearly established historical facts — such as the Holocaust — […] would be removed from the protection of Article 10* [freedom of expression] *by Article 17*' [prohibition of abuse of rights] of the ECHR (*Lehideux and Isorni v. France*, judgment of 23.9.1998).

The remaining 15 Member States (BG, DK, EE, EL, IE, ES, HR, IT, LV, MT, NL, PT, FI, SE and UK) have no specific provisions criminalising this form of conduct. NL, FI and UK have submitted sentencing rulings for trivialisation, condoning and denial of the Holocaust, based on criminal-law provisions punishing respectively incitement, ethnic agitation or stirring up of hatred.

3.1.5. Optional qualifiers

Certain Member States have made use of the option provided by Article 1(2) allowing Member States to punish only hate speech which is either (i) carried out in a manner likely to disturb public order or ii) which is threatening, abusive or insulting. CY and SI mirror this provision by providing for both alternatives mentioned. AT makes the crime of incitement to violence (not to hatred) dependent on it being likely to disturb public order. DE makes all conduct mentioned above dependent on being capable of disturbing the public peace. Similarly, HU case law points to such conduct being dependent on a likely disturbance of public peace. MT appears to make the crime of incitement to violence or hatred dependent on it being threatening, abusive or insulting while, like LT, the crime of condoning, denial or trivialisation is dependent on either of the two options. IE and the UK make the conduct of stirring up hatred dependent on it being threatening, abusive or insulting.

As regards the option provided by Article 1(4), FR, CY, LT, LU, MT, RO and SK have chosen to use it in relation to the conduct of publicly denying or grossly trivialising the crimes defined in the ICC Statute. CY, LT, LU, RO and SK use this possibility in relation to the conduct of publicly denying or grossly trivialising the crimes defined in the Charter of International Military Tribunal[7].

3.2. Instigation, aiding and abetting (Article 2)

With regard to Article 2, which deals with the instigation and aiding and abetting of the crimes listed in Article 1, practically all Member States apply the general, horizontal rules regulating such behaviour[8].

3.3. Criminal penalties (Article 3)

The large majority of Member States have implemented the requirement that conduct involving hate speech is punishable by criminal penalties of *a maximum* of at least between 1 and 3 years of imprisonment. The maximum penalty in relation to hate speech ranges from 1 year (BE) to 7 years (UK, in the case of a conviction on indictment), and several Member States (BE, EL, IE, FR, CY, LV, LT, LU, NL, PL, RO, FI, SE and UK) afford the courts the option of imposing a fine as an alternative to imprisonment. The maximum penalty in relation to public condoning, denial or gross trivialisation of crimes ranges from 1 year and a fine (BE) to 20 years (AT), with DE, FR, CY, LV, LT and RO giving the courts the alternative of imposing a fine or other penalty.

3.4. Racist and xenophobic hate crime (Article 4)

The Framework Decision requires Member States to specifically address racist and xenophobic motivation in their criminal codes or, alternatively, ensure that their courts take such motivation into consideration in the determination of penalties. Due to the discriminatory nature of racist and xenophobic motives and their impact on individuals, groups and society at large, Member States must ensure that racist and xenophobic motives are properly unmasked and adequately addressed.

---

7 This option cannot be used for the act of condoning these crimes.

8 It appears that only MT dedicates a specific provision to instigation, aiding and abetting of these crimes.

Fifteen Member States (CZ, DK, EL, ES, HR, IT, CY, LV, LT, MT, AT, RO, FI, SE and SK) have made use of the first option provided for in Article 4 by stipulating in their criminal codes that racist and xenophobic motivation *shall* be considered an aggravating circumstance with regard to *all crimes*. Eight Member States (BE, BG, DE, FR, HU, PL, PT and UK) stipulate that a racist or xenophobic motivation shall be considered an aggravating circumstance with regard to certain (often violent) crimes such as murder, serious bodily harm and other violence against persons or property. Three Member States out of the latter group also use the second option provided for in Article 4, as they have criminal-law provisions stating that racist motivation *may* be taken into account by the courts (BE) or have provided case law and detailed statistics which demonstrate that racist and xenophobic motivation is taken into consideration (DE and UK).

PL, PT and SI refer to general criminal-law provisions which stipulate that the general motivation of the perpetrator shall be considered and EE refers to the aggravating circumstance of other base motives. HU refers to a considerable amount of registered hate crimes and convictions but has not yet provided the relevant case law. NL refers to an official guidance document which states that racist or xenophobic motivation should be taken into account, while IE and LU simply state that motivation can always be considered by the courts.

3.5. Liability of legal persons and applicable penalties (Articles 5 and 6)

Legal persons must be held liable for hate speech committed by a person who has a *leading position* within the legal person or where lack of supervision by such a person has enabled the hate speech to be carried out by a person under its authority. While the Framework Decision does not oblige Member States to impose criminal sanctions, penalties must, in all cases, be *effective, proportionate and dissuasive*.

The legislation of most Member States (apart from EL, ES, IT and SK[9]) addresses the liability of legal persons in the case of hate speech, the majority regulating the matter by means of horizontal criminal code provisions[10] and the imposition of criminal fines.

Article 5 must be transposed with regard to *all* persons acting for the benefit of the legal person. Some national laws are not clear on this point (BE, DK and LU). Others seem to add conditions, such as the effect that the legal person must have *enriched itself* (BG), the requirement that *the crime violates any duty of the legal person* (HR) and the rule that action may only be taken against a legal person if the court had *previously* imposed punishment on a natural person (HU).

3.6. Constitutional rules and fundamental principles (Article 7)

FR, HU, SE and UK have referred to Article 7 of the Framework Decision in their notifications.

The Commission pays particular attention to ensuring that the transposition of the Framework Decision fully respects all fundamental rights as enshrined in the Charter of Fundamental Rights, which result also from the constitutional traditions common to the Member States.

As established by the Charter of Fundamental Rights and the European Convention on Human Rights, any limitation on the exercise of fundamental rights and freedoms must be provided for by law and respect the essence of those rights and freedoms. Subject to the principle of proportionality, limitations may only be made if they are necessary and genuinely meet

[9] SK provides for a form of indirect liability by allowing for the 'seizure of a monetary sum'.

[10] FR has a specific system for certain crimes committed via the press which excludes liability of legal persons.

objectives of general interest recognised by the Union or the need to protect the rights and freedoms of others[11].

The European Court of Human Rights has recognised that tolerance and respect for the equal dignity of all human beings constitute the foundations of a democratic, pluralistic society. Furthermore it has held that remarks directed against the Convention's underlying values could not be allowed to enjoy the protection afforded under Article 10 (freedom of expression)[12].

3.7. Initiation of investigation or prosecution (Article 8)

Member States must ensure that investigations into or prosecution of hate speech are not dependent on a report or an accusation made by the victim, at least in the most serious cases. While the majority of Member States have specific, often horizontal criminal-law provisions which ensure *ex officio* investigation and/or prosecution in the case of the majority of crimes, including hate speech, certain Member States have provided case law, official statements and other information to show that this provision is implemented in practice.

3.8. Jurisdiction (Article 9)

The legislation of every Member State includes the territoriality principle under which jurisdiction for hate speech offences is established with regard to conduct committed *in whole or in part within its territory*. All Member States apart from IE and UK have also notified criminal-law rules which specifically extend their jurisdiction to conduct committed *by one of (their) nationals*. IT, PT and RO appear to exclude hate speech from this latter jurisdictional rule.

Concerning legal persons, 21 Member States have provided no conclusive information as regards the transposition of the rule that jurisdiction must be established when the conduct has been committed *for the benefit of a legal person that has its head office in the territory of that Member State.*

Online hate speech is one of the most prevalent ways of manifesting racist and xenophobic attitudes. Consequently, Member States should have the means to intervene in cases of online hate speech. When establishing jurisdiction over conduct committed within their territory, Member States must ensure that their jurisdiction extends to cases where the conduct is committed through an information system, and the offender or materials hosted in that system are in its territory. It appears that only CY fully transposes these jurisdictional rules into its legislation. The legislation of DK, MT and SI makes specific reference to information systems, and HR refers to the offence being committed through electronic press. CZ, LU, HU, AT, PT, RO, SK and SE say that their general jurisdictional rules cover online hate speech situations but have provided no detailed information. On the other hand, BE, BG, DE, FR and UK have provided case law to show that their courts have taken cognizance of cases involving information systems, the majority of which appear to establish jurisdiction when the offender is physically present/resident in the relevant jurisdiction or when the material was accessible in that jurisdiction or clearly addressed to that country's public.

[11] Provided by Article 52(1) of the Charter of Fundamental Rights, and similarly by Article 10(2) of the European Convention on Human Rights specifically in relation to freedom of expression.

[12] Judgments of 4.12.2003 (*Gündüz v. Turkey)* and of 24.6.2003 (*Garaudy v. France).*

4. SUGGESTED PRACTICES TO STRENGTHEN THE IMPLEMENTATION OF THE FRAMEWORK DECISION

The information obtained from Member States has shown that the authorities responsible for investigation and prosecution need practical tools and skills to be able to identify and deal with the offences covered by the Framework Decision, and to interact and communicate with victims.[13] They should have sufficient knowledge of relevant legislation and clear guidelines.

The existence of special police hate crime units, special prosecutors' offices for hate speech and crime, detailed guidelines, as well as specific training for police, prosecutors and judges are good practices which may support the implementation of this legislation.

The exchange of information and good practices by bringing together law enforcement officials, prosecutors and judges, civil society organisations and other stakeholders can also contribute to better implementation.

Due to its special character, including the difficulty of identifying the authors of illegal online content and removing such content, hate speech on the internet creates special demands on law enforcement and judicial authorities in terms of expertise, resources and the need for cross-border cooperation.

Underreporting is common for hate speech and hate crime[14]. Due to the nature of these crimes, victims often resort to victim-support services, rather than reporting the crime to the police. Speedy implementation of the Victims' Directive is thus essential in order to protect victims of hate speech and crime.

The existence of reliable, comparable and systematically collected data can contribute to more effective implementation of the Framework Decision. Reported incidents of hate speech and hate crime should always be registered, as well as their case history, in order to assess the level of prosecutions and sentences. Data collection on hate speech and hate crime is not uniform across the EU and consequently does not allow for reliable cross-country comparisons[15]. The Commission has asked all Member States to provide it with figures about the incidence and the criminal response to hate speech and hate crime. Data submitted by 17 Member States are presented in the Annex to this Report.

Racist and xenophobic attitudes expressed by opinion leaders may contribute to a social climate that condones racism and xenophobia and may therefore propagate more serious forms of conduct, such as racist violence. Public condemnation of racism and xenophobia by authorities, political parties and civil society contributes to acknowledging the seriousness of these phenomena and to actively fighting against racist and xenophobic speech and behaviour[16].

5. CONCLUSION

At present it appears that a number of Member States have not transposed fully and/or correctly all the provisions of the Framework Decision, namely in relation to the offences of denying, condoning and grossly trivialising certain crimes. The majority of Member States have provisions on incitement to racist and xenophobic violence and hatred but these do not

---

13 The investigation of racist or xenophobic acts and the application of appropriate sanctions is necessary in order to comply with fundamental rights as confirmed by ECtHR, judgments of 6.7.2005 (*Nachova and Others v. Bulgaria*), 10.3.2010 (*Cakir v. Belgium*), 27.1.2011 (*Dimitrova and Others v. Bulgaria*).

14 See, in particular, the report from the European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) *Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights* 2012.

15 *Ibidem*.

16 See ECtHR judgments of 6.7.2006 (*Erbakan v Turkey*) and 16.7.2009 (*Féret v. Belgium*).

always seem to fully transpose the offences covered by the Framework Decision. Some gaps have also been observed in relation to the racist and xenophobic motivation of crimes, the liability of legal persons and jurisdiction.

The Commission therefore considers that the full and correct legal transposition of the existing Framework Decision constitutes a first step towards effectively combating racism and xenophobia by means of criminal law in a coherent manner across the EU.

The Commission will engage in bilateral dialogues with Member States during 2014 with a view to ensuring full and correct transposition of the Framework Decision, giving due consideration to the Charter of Fundamental Rights and, in particular, to freedom of expression and association[17].

[17] Ref. Article 10 of Protocol No 36 of the Treaty of Lisbon. Infringement procedures for Framework Decisions are not possible before 1 December 2014.

Frans Timmermans

https://archive.org/details/nederland-hate-crime-2014-2015

h-tk-20182019-83-4

VVD Haatzaaierij

Tweede Kamer Wet herwaardering strafbaarstelling actuele delictsvormen
16 mei 2019
TK 83

De heer **Van Wijngaarden** (VVD):

De VVD laat de vrijheid van meningsuiting niet misbruiken voor haatzaaierij. Het is daarom terecht dat de regering de straf maxima verhoogt voor het aanzetten tot haat, gewelden discriminatie. Collega Van Nispen zei het al: straffen in de wet verhogen is één, maar die straffen in de praktijk ook handhaven en opleggen is weer iets anders. De VVD wil daarom het Openbaar Ministerie in de vijfde versnelling zien bij het vervolgen van haatzaaiers, met een zo actief mogelijk vervolgingsbeleid. In sommige landen mag je misschien met een beroep op de vrijheid van meningsuiting hakenkruizen schilderen of roepen dat alle homo's gestenigd moeten worden; in Nederland mag je dat niet. Artikel1 van de Grondwet is voor de VVD net zo hard als het graniet waar het in gebeiteld staat voor het gebouw van de Tweede Kamer. **De VVD vraagt het kabinet** daarom welke ruimte het ziet voor het nog vroegtijdiger en actie voor handhaven van het verbod op aanzetten tot geweld, haat en discriminatie.

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2018–2019

35 164 Initiatiefnota van de leden Yesilgöz-Zegerius en Segers over een effectievere aanpak van antisemitisme

Nr. 2

INITIATIEFNOTA

Een effectievere aanpak van antisemitisme

1. Aanleiding

Ouders die eerst de beveiliging moeten regelen, voordat ze na kunnen denken over de ballonnen en de taartjes voor de bat mitswa van hun dochtertje. Kinderen die onder zware beveiliging naar school moeten. Niet vrij en veilig over straat kunnen met een keppeltje in een stad als Amsterdam. Als hardwerkende ondernemer voor een derde keer in een korte tijd je koosjere restaurant vernield zien worden. Dit zijn geen losstaande incidenten, maar de dagelijkse werkelijkheid voor veel Nederlandse en andere Europese Joden. Antisemitisme, haat tegen joden, is nog altijd aanwezig in onze samenleving en op ons continent. En er zijn signalen dat het probleem groeit. Van online intimidatie en bedreigingen tot schrijnende, hartbrekende misdaden, zoals de brute moord op de Franse Mireille Knol. Een oudere dame die de Tweede Wereldoorlog overleefde en na jaren te zijn gepest vorig jaar door haar islamitische buurman met messteken om het leven werd gebracht en verbrand.

In veel Europese landen zien we dat het aantal gewelddadige anti-Joodse incidenten al enige jaren verontrustend hoog is en stijgt. En helaas heeft de geschiedenis ons geleerd dat dit geweld symbool staat voor iets veel diepers. Dat het vaak slechts een topje van de ijsberg is. Antisemitisme zit verscholen in kwaadaardige vooroordelen en eeuwenoude stereotypen, die onze samenleving binnensijpelen. Joden worden dan ook vaak «de kanarie in de kolenmijn» genoemd: als het antisemitisme de kop op steekt, blijft het niet alleen bij Jodenhaat, maar wordt het een totale vergiftiging voor de hele samenleving, en zal de ene na de volgende minderheid of groep volgen. Juist omdat de geschiedenis ons leert wat er kan gebeuren als je het kwaad ongemoeid laat, is het zaak dat we ons verzetten tegen antisemitische uitingen, dat we voorkomen dat het gebagatelliseerd wordt of, misschien wel nog erger, als salonfähig wordt beschouwd. Onze democratische rechtsstaat staat of valt met de vrijheid en veiligheid van minderheden en niet in de laatste plaats met die van een

kst-35164-2
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2019

van de kleinste minderheden onder ons: de Joodse minderheid die al zoveel vaker en zoveel langer gediscrimineerd en vervolgd is geweest.

De initiatiefnemers waren onafhankelijk van elkaar al jaren betrokken bij dit onderwerp. Nadat het Joodse restaurant HaCarmel in Amsterdam voor de derde keer belaagd werd, besloten zij de handen ineen te slaan om zo samen een keiharde vuist tegen antisemitisme te maken. Na een ingrijpend en indrukwekkend gesprek met Joodse jongeren in HaCarmel, een expertmeeting in de Tweede Kamer[1], vele losse gesprekken met leden van de Joodse gemeenschap en een literatuurstudie, is de voorliggende initiatiefnota tot stand gekomen.

2. Doel en strekking

Het doel van deze nota is drieledig. Ten eerste willen de initiatiefnemers de urgentie en de noodzaak voor een effectieve aanpak van antisemitisme onder de aandacht brengen. Vervolgens willen de initiatiefnemers benadrukken dat antisemitisme een probleem van ons allen is, niet alleen van de Joodse gemeenschap. De impact van een met haat en vooroordelen doordrenkte ideologie is vele malen groter, het bedreigt de vrijheid en veiligheid van de hele samenleving. Willen we dat het niet nog meer wortelt in ons land, dan zullen we met elkaar ons tegen Jodenhaat moeten uitspreken en blijven uitspreken. En ten slotte stellen de initiatiefnemers concrete acties voor om antisemitisme ook nog effectiever aan te pakken.

De initiatiefnemers zien de verantwoordelijkheid van de samenleving om antisemitisme geen voedingsbodem te geven ook niet los van het beladen verleden in Nederland. In Nederland is gedurende de Tweede Wereldoorlog een bijzonder rijk Joods leven kapot gemaakt. Het overgrote deel van de Joden is niet teruggekomen nadat ze naar vernietigingskampen zijn afgevoerd. Als van de kleine minderheid die hiervan is overgebleven, mensen van de jongere generatie nu zeggen dat hun toekomst niet hier ligt, dat ze het gevoel hebben hier niet als Jood door het leven te kunnen, dan faalt onze samenleving. Als er in onze samenleving geen plek is voor de Joodse gemeenschap, dan is deze samenleving stuk.

Met deze nota wordt specifiek aandacht gevraagd voor een effectievere aanpak van antisemitisme. Echter, het is nadrukkelijk niet de bedoeling van de initiatiefnemers om andere vormen van discriminatie, racisme of uitsluiting daarmee minder relevant te maken. Alle vormen van discriminatie, racisme en uitsluiting zijn verwerpelijk en dienen altijd aangepakt te worden. Er is hier geen rangorde. Het is wel zo dat men soms voorbij kan gaan aan een specifiek probleem en de daarbij behorende specifieke aanpak, als alles op één hoop wordt gelegd en er altijd sprake is van een integrale aanpak. Gezien de onevenredige druk op de Joodse gemeenschap en de historie van de Joodse gemeenschap in Nederland achten de initiatiefnemers het op dit moment gerechtvaardigd en zelfs urgent om deze nota, gericht op antisemitisme en de aanpak ervan, voor te leggen. Dat laat onverlet dat we te allen tijde moeten blijven strijden tegen elke vorm van discriminatie, racisme en uitsluiting.

[1] Rondetafelgesprek Antisemitisme d.d. 12 september 2018.

3. Urgentie

3.1 Antisemitisme in Nederland

De Joodse gemeenschap in Nederland is klein. Zoals Esther Voet, hoofdredacteur van het Nieuw Israëlietisch Weekblad (NIW) het stelt: «Je krijgt met de Nederlandse Joden de Arena niet vol». Naar schatting leven in ons land circa 40.000 tot 50.000 Joden. Dit aantal is gebaseerd op onderzoek in opdracht van het Joods Maatschappelijk Werk (JMW). Voor de oorlog leefden in Nederland 140.000 Joden. Gedurende de oorlog werden 107.000 Joden uit Nederland gedeporteerd naar vernietigingskampen, zoals Auschwitz. Van hen keerden slechts 5.500 terug. Meer dan honderdduizend Nederlandse Joden zijn omgebracht tijdens de Sjoa.

Hoewel Joden dus slechts een klein onderdeel van de Nederlandse bevolking uitmaken, zijn zij onevenredig vaak slachtoffer van discriminatie. Uit onderzoek[2] van het Openbaar Ministerie blijkt dat antisemitische incidenten 41 procent vormen van alle discriminatiezaken. Van deze 41 procent is het merendeel (32 procent) voetbalgerelateerd. Het hoge aandeel antisemitische feiten is een grote stijging ten opzichte van 2016, toen vormden antisemitische incidenten 22 procent» (ook wel CODIS-feiten genoemd). Dit zijn zaken die niet specifiek vanwege discriminatie worden vervolgd, zoals vernieling of geweld, waarbij discriminatie wel een rol speelde. De aanval op restaurant HaCarmel is zo'n geval. In totaal waren er in 2017 187 CODIS-feiten, behorend bij 154 verschillende zaken. Antisemitische incidenten vormden in dat jaar tien procent van het totaal.

Ten aanzien van de omvang van antisemitisme in Nederland, lijken de meeste onderzoeken te wijzen op een vrij constant niveau. De incidentencijfers van de politie[3], van het Monitorenonderzoek van het Verwey-Jonker Instituut en de Anne Frank Stichting[4] en van het CIDI[5] laten zien dat het aantal antisemitische incidenten vanaf 2015 stabiel was en zelfs licht daalde. Dit hing ook samen met de afschrikkende maatregelen die de gemeenschap treft: de inschakeling van beveiligers, camera's en andere beveiligingsmaatregelen doet het aantal incidenten dalen maar verandert niets aan het feit dat Jodenhaat nog volop aanwezig is. Het verplaatst zich slechts naar de onderwereld, of bijvoorbeeld het internet. Uit de recent verschenen Monitor antisemitische incidenten van het CIDI, blijkt een fikse stijging van het aantal antisemitische incidenten in 2018[6]. Dit is zorgwekkende trendbreuk ten opzichte van de afgelopen jaren. Ook is door de jaren heen een vaste trend te zien dat ontwikkelingen in Israël leiden tot een significante toename van het aantal antisemitische incidenten in Nederland. Daarbij is ook een toename van online bedreigingen en discriminatie waar te nemen.

Uit een recent onderzoek[7] onder 557 Joden in Nederland van het tv-programma Een Vandaag, in samenwerking met het Centraal Joods Overleg (CJO) en het JMW, bleek dat bijna de helft van de ondervraagden (47 procent) zich niet vrij voelt om in ons land openlijk joods te zijn. Bijna de helft van de Nederlandse Joden voelt zich dus niet vrij om zichzelf te zijn. Daar komt bij dat uit onderzoek[8] van het Europees Agentschap voor de Fundamentele Rechten (FRA) blijkt dat Nederland als een van de twaalf

[2] Rapport «Strafbare Discriminatie in beeld 2017», Openbaar Ministerie.
[3] Discriminatiecijfers politie in 2017.
[4] Zesde rapportage racisme, antisemitisme en extreemrechts geweld in Nederland, 2017.
[5] Monitor antisemitische incidenten in Nederland, 2017.
[6] Monitor antisemitische incidenten in Nederland, 2018.
[7] Joden in Nederland, 1V Opiniepanel Rapport. 26 november 2018.
[8] Antisemitisme cijfers in de Europese Unie 2007–2017 (FRA), 2018.

deelnemende landen aan het onderzoek het hoogste aandeel ondervraagden (43 procent) kent dat minstens af en toe Joodse evenementen of plaatsen vermijdt vanwege veiligheidsoverwegingen. Tevens scoort Nederland hoog met het vermijden van symbolen waarmee iemand als Joods gezien kan worden (33 procent tegen een EU-gemiddelde van 28 procent). In lijn met deze bevindingen, is het relatief grote aandeel Nederlandse respondenten dat weinig vertrouwen heeft in het optreden van de overheid ten aanzien van antisemitisme. Bijna 80 procent van de Nederlandse respondenten beschouwt de aanpak van antisemitisme door de overheid en getroffen veiligheidsmaatregelen als inefficiënt en onvoldoende.

3.2 Antisemitisme in Europa

Antisemitisme stopt niet bij de landsgrenzen. Uit onderzoek van het EU-agentschap voor de Fundamentele Rechten is gebleken dat bijna negen van de tien Europese Joden aangeven dat antisemitisme is toegenomen. Bijna een derde van de ondervraagden geeft aan in het afgelopen jaar minstens een keer lastig gevallen te zijn. Echter, slechts een op de vijf van hen gaat vervolgens ook naar de politie. Bijna alle ondervraagden (89 procent) geven daarnaast aan dat antisemitisme het meest problematisch is in de sociale media. Tevens geeft een overgroot deel (70 procent) aan dat pogingen van de nationale regeringen om antisemitisme te bestrijden in hun ogen niet effectief zijn.

Op nationaal niveau kennen zowel Frankrijk als Duitsland een zorgwekkende toename in het aantal antisemitische misdrijven. Frankrijk kende een stijging van 74 procent in 2018 ten opzichte van 2017. Waar er in 2017 311 geregistreerde misdrijven waren, werden er in 2018 maar liefst 541 antisemitische misdrijven geregistreerd[9]. In Duitsland is het aantal misdrijven met 60 procent gestegen. De Duitse politie registreerde in 2018 62 antisemitische geweldsmisdrijven, vergeleken met 37 in 2017[10].

4. Definitie en bronnen antisemitisme

Er is geen eenduidige wetenschappelijke definitie van antisemitisme. In deze initiatiefnota hanteren wij de werkdefinitie van het European Forum on Antisemitism:
Antisemitisme is een bepaald beeld van joden, dat zich kan uiten als haat tegen joden. Retorische en fysieke uitingen van antisemitisme worden gericht tegen joden of niet- joden en/ of hun bezittingen, tegen instellingen van de joodse gemeenschap en religieuze voorzieningen.

Wanneer men spreekt over antisemitisme, wordt vaak meteen het verband gelegd met de herinnering aan de Shoah en het regime van de nazi's dat tussen 1933 en 1945 verantwoordelijk was voor de gruwelijkheden en moord op miljoenen Joden in Europa. Maar het antisemitisme is veel ouder dan de Tweede Oorlog en is daarna ook niet verdwenen.

Antisemitisme heeft in Europa meerdere gedaantes aangenomen. Bekende verschijningsvormen zijn het christelijk antisemitisme, dat Joden portretteerde als «godsmoordenaars» en eeuwenlang heeft geleid tot antisemitische wetgeving en bloedige slachtingen tijdens onder meer de kruistochten. Later zou antisemitisme zich ook op andere manieren manifesteren, met name gebaseerd op stereotypen. Bekende verschijningsvormen van het klassieke antisemitisme zijn de assumptie van

[9] France, CNCDH 2018. La Lutte contre le Racisme, l'Antisémitisme et la Xénophobie: les Essentiels.
[10] Recherche- und Informationsstelle Antisemitismus Berlin (RIAS) 2017.

Joodse wereldheerschappij, ontrouw aan de natie en uiteindelijk ook een biologische verschijningsvorm: rassentheorie.[11] Tegenwoordig is er ook een «nieuwe» vorm. Daarbij staan Israël en «de zionisten» centraal als belichaming van het kwaad. In het discours van moderne antisemieten vallen «Joden» en «Israël» doorgaans volledig samen en gaat woede over de bezetting van Palestina min of meer organisch over in woede over de tentakels van het wereldjodendom.[12] Deze ontwikkeling is vlak na de Tweede Wereldoorlog begonnen en heeft de afgelopen decennia steeds meer vorm gekregen.
Om zonder vervolging te vrezen hun gang te kunnen gaan, gebruiken veel antisemieten antizionisme als vermomming voor hun Jodenhaat. Daarmee willen de initiatiefnemers niet zeggen dat iedereen die zich antizionist noemt in werkelijkheid Joden haat. Wel kan, vrij naar onder andere wijlen Evelien Gans, worden gesteld dat antizionisme overgaat in Jodenhaat «wanneer het zich bedient van identieke mechanismen», zoals «stereotypering en demonisering van Israël als zogenaamde collective Jew».[13]

Wie maakt zich hier schuldig aan?

Zowel het klassiek antisemitisme als het nieuwe zijn beide helaas levendig zichtbaar in onze samenleving. Tot enkele jaren geleden waren de verschijningsvormen meer voorspelbaar. Zodra het onrustig werd in Palestijnse gebieden, zag men op verschillende plekken in Europa onder moslimjongeren oplaaiende incidenten. En een stabiele maar relatief kleine groep neonazi's met swastikasymboliek en hooligans die het gemunt hadden op Joden. Inmiddels zien we dat antisemitisme zich ook steeds vaker op andere plekken manifesteert, zoals online, en het steeds meer salonfähig begint te worden. Antisemitisme is een veelkoppig monster. En al is antisemitisme in alle lagen van de bevolking terug te vinden, zijn er drie groepen die hier specifiek genoemd moeten worden. Antisemitisme komt in onze tijd immers met name voor in extreemlinkse en extreemrechtse kringen en delen van de moslimgemeenschap.[14]

Extreemlinks

Extreemlinks heeft van oudsher diepgewortelde antisemitische sentimenten in zich. Dit begon onder meer met de revolutionaire arbeidersbeweging, waar met vlagen anti-Joodse stereotypes gebruikt werden. Het meest voorkomende cliché is dat van de «Joodse kapitalist», een beeld dat werd versterkt door de communistische beweging. Joden werden in communistische kringen vereenzelvigd met kapitalisten. Om het proletariaat voor zich te winnen werd gesproken van «Beursjoden» of «Joods financieel kapitaal». Omgekeerd bestempelden nationaalsocialisten Joden als «Joodse bolsjewisten». Later zouden Joden, gelijktijdig met de opkomst van de dekolonisatiebeweging, ook steeds vaker worden vereenzelvigd met imperialisten. Ook in moderne linkse bewegingen blijft

---

[11] In de wetenschap zijn er nog veel meer varianten en verschijningsvormen. De initiatiefnemers beperken zich hier tot de meest bekende.
[12] Tempelman, De Volkskrant, 4 mei, 2018.
[13] Gans, Vrij Nederland, 29 november 2003.
[14] Een peiling van de universiteit van Bielefeld onder de ruim honderdduizend Joodse-Duitsers en 13 duizend in Duitsland levende Israëli's, wijst uit dat 78 procent van de ondervraagden de afgelopen jaren een toename van «alledaags antisemitisme» ervaart. Gevraagd naar persoonlijke ervaringen in het afgelopen jaar, hebben de geïnterviewden geschat hoe vaak een dader naar hun idee uit een bepaalde groep afkomstig was. Bij scheldpartijen schatten ze 19 procent van de daders in als extreemrechts, 19 procent als extreemlinks en 62 procent als moslim. Bij fysiek geweld werden in 81 procent van de gevallen moslims als dader aangewezen. https://uni-bielefeld.de/ikg/daten/JuPe_Bericht_April2017.pdf

antisemitisme een groot probleem. Dat bewijst ook de huidige crisis bij Labour, de Britse arbeiderspartij[15].

Extreemrechts

Ook extreemrechts is van oudsher doordrenkt van antisemitisme. Daar waar we het eerst tegenkwamen bij een relatief kleine groep nazi's, zien we nu dat ook in deze hoek sprake is van hervonden zelfvertrouwen bij een bredere groep. Extreemrechts onderzoeker Willem Wagenaar ziet een stijging van het aantal incidenten en wijst op dit zelfvertrouwen.

Zo gaat een klassieke neonazigroep als de Nederlandse Volks-Unie de straat op met antisemitische leuzen, waar nauwelijks commotie over ontstaat. Ook de NCTV en de AIVD constateren dat het aantal xenofobe uitingen toeneemt. De inlichtingen- en veiligheidsdiensten zien eveneens een potentiële «niet-gewelddadige» dreiging tegen de democratische rechtsorde die uitgaat van met name de alt-right beweging. Volgens de AIVD wil deze beweging de geesten rijp maken voor een maatschappij waarin racisme normaal is en waar alleen de grondrechten van witte burgers zijn gewaarborgd. De inlichtingendiensten constateren dat de alt-right beweging in Nederland groeit. Met de oprichting van Erkenband, een xenofobe en nationalistische groepering, krijgt het steeds meer voet aan de grond, met name online. Volgens de AIVD een opvallende beweging, waarmee voor het eerst in decennia een extreemrechtse groepering actief is waarvan een groot aantal sympathisanten hoger opgeleid is. Over de verschijningsvormen hiervan op social media, komen de initiatiefnemers verder in de nota op terug.

Delen van de moslimgemeenschap

Ook binnen delen van de moslimgemeenschap zien we dat antisemitisme geaccepteerd wordt. Veelal gevoed door Jodenhaat uit het land van herkomst, via televisie en social media. Uit het rapport «Antisemitisme onder jongeren in Nederland» blijkt dat een antisemitische houding onder moslimjongeren vooral gevoed wordt door een anti-Israël sentiment en theologische factoren. De mate waarin islamitische jongeren religie belangrijk vinden en zich identificeren als moslim, lijkt de kans te vergroten dat jongeren negatief zijn over Joden in Israël, de staat Israël en zionisten. Ook internet en mediagebruik, en gesprekken met ouders en vrienden, versterken antisemitische houdingen. Het onderzoek toont ook aan dat traditionele verklaringen voor antisemitisme, zoals sociale problematiek, inkomen, educatie niet of nauwelijks lijken te helpen bij de verklaring van een anti-Joodse houding bij moslimjongeren. Ook uit onderzoek van het Pew Research Center[16] blijkt dat het antisemitisme in de islamitische wereld geworteld is. Zo heeft volgens dit onderzoek 44 procent van de Turken en 78 procent van de Marokkanen een «zeer ongunstig» beeld van Joden. Tevens wordt uit een vergelijkende studie[17] van socioloog Ruud Koopmans duidelijk dat dit beeld van weerstand jegens Joden ook in Europa leeft. Koopmans toont aan dat in Frankrijk zeven procent van de christenen en 43 procent van de moslims Joden wantrouwt. In België is dit respectievelijk zeven en 56 procent, in Duitsland tien en 28 procent en in Nederland acht procent van de christenen en 40 procent van moslims. Hier is ook een verband te leggen tussen religieus fundamentalisme en antisemitisme. Dat geldt voor zowel

[15] Zie ook https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/apr/01/shame-of-anitsemitism-on-left-has-long-malign-history en https://foreignpolicy.com/2018/08/21/labours-new-anti-semitism-has-disturbingly-old-roots/

[16] Pew Research Center, 2005.

[17] Journal of Ethnic and Migration Studies, 2015.

christenen als voor moslims. Maar zoals hoogleraar Europese Studies Paul Scheffer[18] het vorig jaar stelde: «het grote verschil is dat het fundamentalisme in onze tijd veel vaker voorkomt onder moslims dan onder christenen». «Deze geloofsstroming blijkt een voorname rol te spelen bij de vorming van vijandbeelden die een open samenleving onder druk zetten», aldus Scheffer.

Waar groepen elkaar vinden

Daarbij komt dat het huidige antisemitisme veel minder eenduidig is. Groepen vinden elkaar in Jodenhaat, zoals in 2012 toen extreemrechts en extreemlinks samen tegen Israël protesteerden en «Hamas, Hamas, alle Joden aan het gas» scandeerden[19]. Ook bij de Gele Hesjes, de in Frankrijk ontstane anti-establishmentbeweging bestaande uit linkse en rechtse elementen, is al meerdere malen een verontrustend hoge mate van antisemitische incidenten geconstateerd.[20]
Binnen het sterk gepolariseerde links-rechtsdiscours kan aan beide zijden antisemitisme ontstaan, zonder dat dit in eigen kring gediskwalificeerd wordt. Ter linkerzijde is de grens tussen antizionisme en antisemitisme soms flinterdun. Ter rechterzijde kan een overtuigde antisemiet tegelijkertijd solidair zijn met Israël en wordt hij niet veroordeeld door de voltallige Joodse gemeenschap. Ook zien we islamisten zich bij deze bewegingen aansluiten, zoals onlangs de antisemiet Abou JahJah die zich solidair verklaarde met de gele hesjes na een belaging van de Joodse Franse filosoof Alain Finkielkraut.

5. Voorstellen

De initiatiefnemers beogen met deze nota de nodige stappen te zetten in een effectieve aanpak van antisemitisme. Dit doen de initiatiefnemers door hier aandacht voor te vragen binnen het onderwijs (1), jongeren (2), inburgering (3) het veiligheidsdomein (4), het overheidsbeleid (5), internet (6), veilig sportklimaat (7) en beogen daarbij ook meer onderzoek in te zetten naar aard, omvang en effectieve aanpak (8).

5.1 Onderwijs

Leerstof

Op de vraag wat de overheid kan doen tegen oprukkend antisemitisme geeft de Liberaal Joodse Gemeenschap Amsterdam aan: «onderwijs, onderwijs, onderwijs». Op lange termijn zijn voorlichting en onderwijs het beste antwoord op de vraag hoe antisemitisme kan worden tegengegaan. Dat is de beste manier om jongeren, en natuurlijk ook volwassenen, op andere gedachten te brengen en hen in te laten zien dat iedereen het recht heeft om in vrijheid zichzelf te kunnen zijn. De initiatiefnemers ondersteunen deze gedachte dan ook van harte.

Hoe is het nu?

De Tweede Wereldoorlog en de Holocaust zijn momenteel kerndoelen in het cluster «mens en maatschappij». Alle scholen zijn verplicht om hierin les te geven, de invulling kunnen zij zelf bepalen in het kader van de vrijheid van onderwijs. Scholen zijn hierdoor ook niet verplicht een minimum aantal uur aan een vak of onderwerp te besteden. Daarnaast is

[18] Paul Scheffer, NRC Handelsblad, 1 mei 2018
[19] Joods Actueel, 18 november 2012.
[20] https://www.nrc.nl/nieuws/2019/02/17/filosoof-finkielkraut-bedreigd-door-gele-hesjes-rot-op-vieze-strontzionist-a3654330

in de Wet op het primair onderwijs vastgesteld dat het onderwijs er mede op is gericht «dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving, het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie en het kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdsgenoten» (art. 8, derde lid, onder b, WPO).

Het verplichte geschiedenisonderwijs is ingedeeld in tien tijdvakken (waar «de tijd van de Wereldoorlogen 1900–1950» er een van is). Leerlingen moeten daarbij in elk geval de relatie leggen tussen de gebeurtenissen en ontwikkelingen in de 20ste eeuw, waaronder expliciet genoemd de Wereldoorlogen en de Holocaust, en hedendaagse ontwikkelingen (kerndoel 37).

Buiten de Holocaust en de Tweede Wereldoorlog om zijn er geen kerndoelen die scholen verplichten om aandacht te besteden aan de Joodse cultuur.

Promovendus Marc van Berkel constateerde in een onderzoek[21] dat Nederlandse geschiedenisschoolboeken ernstige hiaten kennen. In veel boeken staat, volgens de onderzoeker, niet hoe het kan dat meer dan 100.000 Joodse Nederlanders tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn vermoord. De Duitsers worden vooral geschetst als de groep boosdoeners, maar over de medeplichtigheid van Nederlandse politie en andere autoriteiten valt minder te lezen. Van Berkel stelt dat daarmee de mythe in stand gehouden wordt van een klein en neutraal Nederland dat slachtoffer werd van de bezetting, waartegen veel verzet kwam en waar de Nederlandse bevolking het slachtoffer werd. Dat er 102.000 Joodse Nederlanders werden vermoord, zou nauwelijks een rol spelen.

Hoe kan het beter?

De initiatiefnemers gaan ervan uit dat de aandacht voor de Tweede Wereldoorlog, de Holocaust en antisemitisme ook na de curriculumherziening geborgd zullen zijn in het curriculum. De initiatiefnemers willen wel benadrukken dat het van groot belang is dat aandacht voor de geschiedenis van de Joodse gemeenschap in Nederland niet alleen negatief ingestoken wordt, door enkel aandacht te hebben voor de Holocaust en antisemitisme. Hierdoor ontstaat namelijk structureel het beeld van de Jood als slachtoffer. Een reëel en volledig beeld is van belang, waarin nadrukkelijk ook aandacht is voor een meer en betere kennis over Joden, hun eeuwenlange geschiedenis in Nederland, hun diversiteit en vitaliteit. Om de heer Wallet, universitair docent politieke geschiedenis aan de Vrije Universiteit, tijdens zijn inbreng in de Tweede Kamer bij het rondetafelgesprek, te citeren: «Wie joden louter tot slachtoffer maakt, geeft antisemieten ruim baan».

Docenten

De initiatiefnemers zijn thans van mening dat er ook aandacht moet zijn voor de docenten. Zij zijn degenen die, soms gepolariseerde, vraagstukken moeten benoemen en de discussie in goede banen moeten leiden. Zij kunnen te maken hebben met leerlingen met antisemitische ideeën en/of complottheorieën over zionisten. Juist dan is het van belang om wel het gesprek aan te gaan en onze jongeren kennis bij te brengen over de Nederlandse geschiedenis, de positie van Joden hierin en hedendaags antisemitisme.

---

[21] M. van Berkel. Proefschrift Plotlines of Victimhood. The Holocaust in German and Dutch History Textbooks 1960–2010.

Het onderwijs over de Jodenvervolging is verplichte lesstof, maar we horen ook regelmatig dat het een gevoelig thema is voor docenten. In 2015 heeft het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) een onderzoek[22] laten uitvoeren naar hoe er wordt omgegaan in het primair onderwijs en voortgezet onderwijs met gevoelige maatschappelijke onderwerpen. Uit dit onderzoek blijkt dat 6% van de (geschiedenis)leraren in het voortgezet onderwijs antisemitisme nooit bespreken. Bij de Holocaust is dat 12%. Dit ondanks de wettelijke verplichting. Hetzelfde onderzoek geeft ook aan dat Holocaust en antisemitisme met name in de geschiedenisles worden behandeld, waar het door ruim 50% van de docenten vaak aan de orde wordt gesteld.

Daar waar nodig, is extra ondersteuning richting de docenten door bijvoorbeeld een aanscherping van de docentenopleiding op dit terrein, wat de initiatiefnemers betreft wenselijk. Ook is het belangrijk om docenten tijdens de lessen te ondersteunen.
Zo geeft uit het eerder genoemde onderzoek van OCW zo'n 20 procent van de docenten aan graag externe ondersteuning te willen tijdens de les en een grote meerderheid van de docenten vindt gastdocenten nuttig.

Veilig schoolklimaat

School moet een veilige en uitdagende omgeving zijn om kennis op te doen, om te leren omgaan met mensen die anders dan jij zijn en om een handelingsrepertoire op te bouwen. Op het moment dat er leerlingen op school zitten met gevaarlijke antisemitische ideeën (of erger) en een docent constateert dat er een onveilige situatie ontstaat, is het ook van belang dat er snel en sterk wordt opgetreden door het inschakelen van professionele instanties om deze jongeren aan te pakken. Soms ben je immers het niveau van een goed gesprek voorbij en is de eerste focus het beschermen van (potentiële) slachtoffers en het aanpakken van daders. De initiatiefnemers stellen voor dat in geval van een racistisch of antisemitisch incident er altijd een huisbezoek plaatsvindt waarbij gesproken wordt met de ouders. Ook is het van belang dat de wijkagent geïnformeerd wordt, zodat bij onveranderd gedrag snel geschakeld kan worden.

5.2 Jongeren

De gedachte dat iemand je iets aan wil doen, puur om je afkomst of om wie je bent, is voor de meeste Nederlanders gelukkig een heel vreemd idee. De Joodse jongeren die de initiatiefnemers spraken is dit idee helaas niet zo vreemd. Zij zijn gewend dat ze naar school moeten met beveiliging voor de deur. Of zijn gewend dat ze tijdens hun studie continu negatief worden aangesproken en uitgesloten, puur om het feit dat ze Joods zijn. Ook hebben ze geleerd dat het beter is feestjes te melden bij de autoriteiten, zodat het dreigingsniveau in de gaten gehouden kan worden. Nederlandse Joodse jongeren geven aan dat zij zich afvragen of zij wel een toekomst hebben in ons land. Zoals rabbijn Tamarah Benima ook onlangs in de Volkskrant[23] stelde: «Er is geen perspectief. De vraag: Moeten we al vluchten? Waar gaan we dan heen?» is nooit ver weg onder joden. In Nederland, in Engeland, in Frankrijk». Dit is uiterst pijnlijk, niet alleen voor de Joodse gemeenschap in Nederland, maar voor alle Nederlanders. We hebben met elkaar gefaald als we de Joodse gemeenschap in ons land, of beter gezegd; wat er van over is gebleven na de Tweede Wereldoorlog, niet een veilig bestaan kunnen bieden. Immers, een Nederlandse samenleving zonder een vitale Joodse gemeenschap, is ondenkbaar. Een dialoog met Joodse jongeren biedt niet alleen verhelde-

[22] https://www.schoolenveiligheid.nl/wp-content/uploads/2015/07/onderzoek-its.pdf
[23] Van Zijl en de Jong, 4 oktober 2018.

rende inzichten, het zorgt er ook voor dat zij gehoord worden. Daarom zou er systematisch contact moeten zijn tussen de jongeren en de betrokken bewindspersonen. Waarbij de Kamer geïnformeerd wordt over de aanbevelingen van de jongeren en de acties die het kabinet op basis daarvan onderneemt.

De initiatiefnemers stellen voor dat er een dergelijk structureel overleg opgezet wordt.

Daarnaast is het van belang om te weten hoe antisemitisme onder jongeren zich uit en hoe het beleefd wordt. Het laatste onderzoek[24] dat daarover beschikbaar is, dateert van 2015. De initiatiefnemers stellen een nieuw, geactualiseerd onderzoek voor, waarbij de Kamer wordt betrokken bij de opzet van dit onderzoek.

5.3 Inburgering

Het is van belang dat nieuwkomers al snel leren wat onze Nederlandse normen en waarden zijn, wat onze geschiedenis is en wat ons met elkaar bindt. In de herziening van het inburgeringsexamen Kennis van de Nederlandse Maatschappij zou ook expliciet aandacht voor antisemitisme en de Tweede Wereldoorlog moeten zijn. In de nieuwe opzet van de inburgering moet ook expliciet meer aandacht besteed worden aan het belang van culturele inburgering. Daarbij gaat het om het belang van de waarden van de democratische rechtsstaat zoals ieders gelijkheid voor de wet, vrijheid van meningsuiting, godsdienstvrijheid, persvrijheid, politieke vrijheid en ook om het uitgangspunt dat er in onze samenleving geen plaats mag zijn voor antisemitisme. Nieuwkomers komen vaak uit landen waarin de fundamentele vrijheden van de democratische rechtsstaat allesbehalve vanzelfsprekend zijn. Des te belangrijker dat zij, als ze worden voorbereid op de participatieverklaring waarmee zij de democratische rechtsstaat omarmen, duidelijk gemaakt krijgen dat in dit land de vrijheid en veiligheid van elke minderheid heilig zijn en zeker die van de Joodse minderheid.

5.4 Veiligheid

Structurele beveiliging

Sinds de aanslag in Brussel in 2014 draagt de overheid zorg voor beveiliging bij Joodse objecten. Bij Leven en Welzijn (BLEW), het adviesorgaan ter bescherming van de Joodse gemeenschap in Nederland, signaleert[25] onder meer dat het aantal waargenomen voorbereidende handelingen bij Joodse instellingen, de nadruk van verschillende jihadistische organisaties op het aanvallen van joden, de wereldwijde stijging van antisemitische incidenten, leidt tot bedreigingen jegens joden over de gehele wereld.
Volgens de analyse van BLEW lag het dreigingsniveau in 2013 op 76,5, in 2014 op 73,5, in 2015 op 72,8, in 2016 op 60,5 en in 2017 dus op 61,5. Dat het dreigingsniveau van de Joodse gemeenschap de afgelopen twee jaar significant lager geweest dan de jaren daarvoor, komt volgens BLEW in grote mate door de aanwezigheid van de lokale politiek en de Koninklijke Marechaussee voor Joodse objecten. Sinds 2017 trekt de gemeente

[24] Van Wonderen en Wagenaar, april 2015.
[25] De analyse van Bij Leven en Welzijn is gebaseerd op handelingen die zijn waargenomen door BLEW in 2017, rapporten van verschillende overheidsinstanties over de veiligheid en het dreigingsniveau in Nederland, rapporten over antisemitisme, aanslagen op Joodse en niet-Joodse doelen in 2017 en het huidige beveiligingsniveau van de Joodse gemeenschap.

Amsterdam ook geld uit voor een bijdrage in de beveiliging van Joodse ondernemers.
Het is pijnlijk dat dit nodig is, maar de initiatiefnemers zijn van mening dat structurele dreiging, structurele beveiliging verdient.
Het is van belang dat de Minister van Justitie en Veiligheid in contact is en blijft met gemeentebesturen waar een relatief grote Joodse gemeenschap leeft om er ook zorg voor te dragen dat zo lang het nodig is, de beveiliging geborgd is.

Politieregistratie

Toen in maart van dit jaar het Joodse restaurant HaCarmel voor de derde keer belaagd werd, gaf de politie de volgende ochtend aan dat zij naar aanleiding van forensisch onderzoek geen aanwijzingen had gevonden dat er een anti-Joods motief achter de aanval zat.
Naar aanleiding hiervan werden er Kamervragen[26] gesteld. Hoe kan de politie zo snel concluderen dat de dader geen antisemitisch motief had? Het was hetzelfde restaurant dat voor de derde keer belaagd werd? En de dader was nog niet opgepakt?
De Minister gaf op de vragen het antwoord dat de politie slechts forensisch onderzoek had gedaan en geen aanwijzing had gevonden dat er een anti-Joods motief achter de belaging zat. Deze gang van zaken bevreemdt de initiatiefnemers enigszins. Er is wat de initiatiefnemers betreft behoefte aan een helder handelingsperspectief bij dergelijke cases. Dit helpt niet alleen bij een effectieve opsporing, het zal de slachtoffers (in brede zin) ook meer vertrouwen geven in de autoriteiten.

Daarnaast is het van belang om te kijken hoe antisemitisme door de politie wordt opgepakt. De strafrechtelijk relevante term is discriminatie, dat in artikel 90quater van het Wetboek van Strafrecht wordt gedefinieerd als «elke vorm van onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur, die ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast».
Het is vervolgens aan het Openbaar Ministerie om te oordelen of de zaak al dan niet discriminatie betreft of een discriminatoir aspect bevat. Landelijk worden door de politie mogelijke discriminatiezaken en delicten met een mogelijk discriminatoir motief bijgehouden.

De initiatiefnemers pleiten hier ook voor extra aandacht voor het tijdig herkennen en erkennen van antisemitisme bij incidenten. Het moet glashelder zijn wanneer een incident als antisemitisch bestempeld wordt. Daarnaast bevelen de initiatiefnemers aan om in kaart te brengen op welke locaties deze incidenten zich voordoen. Het kabinet verwijst naar het Nationaal Actieprogramma Discriminatie als het gaat om de aanpak van antisemitisme. Echter, antisemitisme als zodanig komt in dit document niet voor. De initiatiefnemers stellen een Actieplan Aanpak Antisemitisme voor, waarbij aandacht is voor aard en omvang, preventie en repressie.

Aangiftebereidheid

De initiatiefnemers hebben met een groot aantal verschillende leden van de Joodse gemeenschap gesproken. De meeste mensen geven aan dat ze niet het gevoel hebben dat aangifte doen iets oplevert. Er is sprake van «meldingsmoeheid». Dit blijkt ook uit het Europese antisemitisme

[26] Tweede Kamer der Staten-Generaal, 17 april 2018.

onderzoek dat hier eerder werd aangehaald. Veel Europese Joden geven aan geen aangifte te doen van Jodenhaat omdat ze er geen vertrouwen in hebben dat daar iets mee wordt gedaan.
De indieners zijn van mening dat hier specifiek aandacht aan besteed moet worden. Pas als mensen aangifte doen of een melding maken van antisemitisme, kan er actief werk gemaakt worden van het opsporen en berechten van de daders. Daarbij kan het verhogen van de aangiftebereidheid ook bijdragen aan betere documentatie van incidenten en het opvolgen ervan. Het verhogen van de aangiftebereidheid krijgt wat de initiatiefnemers betreft specifieke aandacht in het Actieplan Aanpak Antisemitisme.

5.5 Overheidsbeleid

In Nederland moet iedereen zichzelf kunnen zijn. We mogen ons er nooit in berusten dat mensen gediscrimineerd worden op basis van afkomst, huidskleur, geslacht, leeftijd of wat dan ook. In deze nota hebben de initiatiefnemers gepoogd uit te leggen wat de noodzaak is voor specifieke aandacht voor antisemitisme. De noodzaak zien de initiatiefnemers ook als het gaat om het overheidsbeleid. Op verschillende plekken in de nota worden instrumenten voorgesteld om deze specifieke aandacht vorm te geven, zoals een Actieplan Aanpak Antisemitisme.

Volgens de initiatiefnemers is het echter van belang om dit nog een stap verder te brengen en ook voor te stellen dat geborgd wordt dat er geen subsidies gaan naar organisaties, zowel in Nederland als in het buitenland, waarbij een hooggeplaatste en bestuurder of bewindsvoerder zich schuldig heeft gemaakt aan antisemitisme. Uiteraard geldt dit wat de initiatiefnemers betreft ook voor andere vormen van discriminatie.

Tevens stellen de initiatiefnemers voor dat er vanuit het kabinet actief naar wordt gestreefd om herdenkingsgelegenheden in het kader van de Tweede Wereldoorlog niet verder te verbreden.

5.6 Internet

Zodra er nieuws is in de media over de Sjoa of over de situatie in Israël of Palestijnse gebieden, volgt er standaard antisemitisch commentaar. Ook manifesteren klassieke complottheorieën over Joodse wereldheerschappij zich steeds vaker in het (online) publieke domein. En zowel volgens onderzoek als de persoonlijke beleving van veel Joodse Nederlanders wordt dit alleen maar meer. Ook hier zou wat de indieners betreft *zero tolerance*-beleid moeten gelden. De verantwoordelijken opsporen en van hun bed lichten. Er zomaar mee wegkomen zorgt ervoor dat er een gebied binnen onze samenleving ontstaat, namelijk social media, waar je ongestraft mag discrimineren. Dat mogen we niet accepteren.

Daarom zou het goed zijn als het kabinet hierover het gesprek aangaat met de grote fora van sociale media en hen wijst op hun eigen verantwoordelijkheid. Hier kan nog een wereld gewonnen worden. Sociale media platformen kunnen hun eigen procedures verscherpen en versnellen. Zo kunnen klachten direct worden behandeld en acties ondernomen, inclusief de daarbij behorende sancties.

5.7 Veilig sportklimaat; antisemitisme en voetbal

Iedereen heeft het recht om met zijn of haar gezin of vrienden van een mooi potje voetbal te genieten. Helaas is zowel antisemitisme als racisme een probleem op en rond de voetbalvelden. En dit is niet nieuw. In de

jaren 70 kreeg het Engelse voetbal, en later ook het voetbal in andere Europese landen, te maken met het voetbalvandalisme.

In 1981 kreeg het Ajax-bestuur een verzoek om actie te ondernemen tegen racisme in het stadion.

Hier werd geen gehoor aan gegeven. Het jaar erop – nota bene in het weekend vóór 4 en 5 mei droegen de supporters van FC Utrecht een antisemitisch spandoek naar het stadion van Ajax, waarbij de politie niet ingreep. Burgemeester Polak kondigde een onderzoek aan tegen de houding van de politie. Vijf jaar later klonk bij de eredivisiewedstrijd FC Den Haag – Ajax bij de Haagse supporters de kreet «Wij gaan op jodenjacht». In de voetbalwereld werd dit toen nog niet als onacceptabel beschouwd.

Inmiddels zijn er vele afspraken gemaakt, onder andere met de KNVB. En hoewel het op papier goed is vastgelegd dat er opgetreden moet worden bij antisemitische leuzen in stadions, in de praktijk zien we dat er zelden een wedstrijd stil wordt gelegd. De initiatiefnemers stellen zero tolerance beleid voor en willen dat met de KNVB concrete afspraken worden gemaakt over de scheidsrechters een wedstrijd stil leggen bij ontoelaatbaar gedrag van de supporters.

Ook pleiten de initiatiefnemers voor stevige opvolging na antisemitische incidenten rond een wedstrijd. Onlangs bekladden «supporters» van ADO Den Haag een paar dagen voor ADO – Ajax de hoofdstad vol anti-Joodse leuzen en hakenkruizen. Zelfs het iconische symbool van de opstand van gewone mensen tegen Jodenvervolging, De Dokwerker, werd besmeurd. Voor het bagatelliseren van dergelijk laf gedrag alsof het nou eenmaal hoort bij voetbal, is echt geen ruimte meer wat de initiatiefnemers betreft. De Dokwerker besmeuren is puur antisemitisme en zo zou het ook behandeld moeten worden. Maar deze laffe daad liet ook iets moois zien. De Haagse club nam met ferme woorden afstand van dit walgelijke gedrag en de boosheid richting de daders leek breed in de samenleving gedragen te worden. En zoals een vertegenwoordiger van de Joodse gemeente Amsterdam eerder ook aangaf: niet het feit dat er incidenten zijn, maar hoe de samenleving daarmee omgaat bepaalt het effect van die incidenten in het dagelijks leven en de impact op het individu.

5.8 Rapportage

Een overkoepelend orgaan in de strijd tegen antisemitisme zou een Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding kunnen zijn. Momenteel is onvoldoende regie en coördinatie tussen betrokken partijen, de politie en gemeentelijke overheden. Een Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding kan, ook volgens het Centraal Joods Overleg (CJO), zorgen voor stroomlijning en efficiëntie in de strijd tegen antisemitisme[27]. De Europese Commissie heeft deze functie reeds aanbevolen en Frankrijk, Tsjechië, Duitsland, Bulgarije, Zweden en Griekenland hebben inmiddels al een dergelijke functionaris aangesteld. De initiatiefnemers stellen een Nationaal Coördinator Antisemitisme voor die voor een termijn van twee jaar ingesteld wordt. De coördinator adviseert de regering en de Kamer als het gaat om registratie en opvolgingen van meldingen en aangiften bij de politie en bij meldpunten, over de werkwijze van het Openbaar Ministerie, aanpak sociale media en toepassing definities, waaronder de IHRA definitie.

[27] https://twitter.com/CJO_NL/status/1039897777768226816

Beslispunten

Overeenkomstig artikel 119, tweede lid, van het Reglement van Orde, voorzien de initiatiefnemers bovengenoemde voorstellen ook van concrete beslispunten. In dat kader wordt de Kamer gevraagd in te stemmen met het volgende:

- de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Minister van Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media te verzoeken de voorlichting over antisemitisme tegen het licht te houden en de Kamer over de uitkomst te informeren;
- de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te verzoeken onderzoek te doen naar hoe de docentenopleiding ten aanzien van antisemitisme kan worden aangescherpt en de Kamer over de uitkomst te informeren;
- de Minister van Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media te verzoeken de mogelijkheden voor externe ondersteuning ten aanzien van onderwijs over antisemitisme in kaart te brengen;
- de Minister van Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media te verzoeken het gesprek aan te gaan met docenten om te bezien in welke mate zij ondersteuning nodig hebben om gepolariseerde onderwerpen als antisemitisme bespreekbaar te maken;
- de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid te verzoeken in de nieuwe opzet van de inburgering meer en explicieter aandacht te besteden aan culturele inburgering en antisemitisme;
- de Minister van Justitie en Veiligheid te verzoeken, samen met collega-ministers, een Actieplan Aanpak Antisemitisme te ontwikkelen en de Kamer spoedig te informeren over wanneer zij het actieplan kan verwachten;
- de Minister van Justitie en Veiligheid te verzoeken, naar het voorbeeld van andere landen, een Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding voor een bepaalde periode van twee jaar in het leven te roepen, die de aanpak van antisemitisme kan stroomlijnen en regisseren en tegelijkertijd de regering en de Kamer kan adviseren over een effectieve aanpak;
- de Minister van Justitie en Veiligheid te verzoeken het gesprek met gemeentebesturen van gemeenten met een grote Joodse gemeenschap structureel vorm te geven en blijvend te monitoren welke maatregelen genomen moeten worden om de beveiliging van Joodse gemeenschappen te borgen;
- de Minister van Justitie en Veiligheid te verzoeken te onderzoeken hoe antisemitische incidenten beter in kaart kunnen worden gebracht en de Kamer over de uitkomst te informeren;
- de Minister van Justitie en Veiligheid te verzoeken, in overleg met de Joodse gemeenschap, te onderzoeken hoe de aangiftebereidheid kan worden vergroot en hiertoe maatregelen te treffen;
- de Minister van Justitie en Veiligheid te verzoeken in gesprek te gaan met online platformen over een effectievere aanpak van antisemitisme op het internet en de Kamer over de uitkomst te informeren;
- de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties te verzoeken, in overleg met bewindspersonen van andere subsidie verlenende ministeries, bijvoorbeeld de Minister van Buitenlandse Zaken, te onderzoeken hoe kan worden gegarandeerd dat noch subsidie ontvangende organisaties, noch hun bewindvoerders, in zowel binnen- als buitenland, zich schuldig maken aan antisemitisme en te garanderen dat bij antisemitische uitingen subsidie kan worden ingetrokken;
- de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport te verzoeken zich in te spannen voor het tegengaan van verdere verbreding van herdenkingsgelegenheden zodat de Holocaust ook specifiek wordt herdacht wanneer niemand het nog kan navertellen;

– de betrokken bewindspersonen te verzoeken om periodiek in gesprek te gaan met Joodse jongeren over hun ervaringen en inzichten met antisemitisme en de Kamer te informeren over de aanbevelingen van de jongeren en de acties die het kabinet op basis daarvan onderneemt.

Financiële consequenties

De financiële gevolgen van de voorstellen zijn afhankelijk van de wijze waarop de voorstellen worden overgenomen en ingevuld. De kosten zijn derhalve nog niet bekend. Het effectiever monitoren van antisemitisme en het instellen van een coördinator vraagt mogelijk om een – naar het inzicht van de initiatiefnemers – bescheiden bijdrage vanuit de bestaande budgetten in de begroting Justitie en Veiligheid of Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Maatregelen als het verbeteren van de inburgering of het onderwijscurriculum vergen in principe geen intensiveringen.

Yeşilgöz-Zegerius
Segers

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2019–2020

35 164 Initiatiefnota van de leden Yeşilgöz-Zegerius en Segers over een effectievere aanpak van antisemitisme

Nr. 12

GEWIJZIGDE MOTIE VAN HET LID JASPER VAN DIJK TER VERVANGING VAN DIE GEDRUKT ONDER NR. 8

Voorgesteld 2 juli 2020

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende, dat uitingen van antisemitisme en racisme onaanvaardbaar zijn, ook als zij online worden gedaan;

verzoekt de regering, te inventariseren op welke manier de aanpak van racisme op internet geïntensiveerd kan worden en de Kamer daarover voor het eind van het jaar te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

Jasper van Dijk

kst-35164-12
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2020

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2020–2021

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3996

Vragen van de leden **Bisschop** en **Stoffer** (beiden SGP) aan de Ministers van Justitie en Veiligheid en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over *het bericht dat Nederland op de vingers is getikt door Brussel vanwege het niet strafbaar stellen van ontkenning Holocaust* (ingezonden 28 juni 2021).

Antwoord van Minister **Grapperhaus** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 13 september 2021). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 3631.

Vraag 1
Bent u bekend met het artikel «Nederland op de vingers getikt door Brussel «Ontkenning Holocaust moet strafbaar worden»»?[1]

Antwoord 1
Ja.

Vraag 2, 3
Wat is de reden dat Nederland ontkenning van de Holocaust in Nederland niet strafbaar heeft gesteld?
Bent u bekend met het feit dat lidstaten van de Europese Unie in 2008 werd opgedragen om het publiekelijk «ontkennen of verregaand bagatelliseren» van genocide via nationale wetgeving te verbieden? Waarom heeft u het zover laten komen en hier tot op heden, zelfs na herhaalde oproepen, geen gehoor aan gegeven?

Antwoord 2, 3
Beledigende vormen van bijvoorbeeld Holocaustontkenning, zoals bedoeld in artikel 1 van het Kaderbesluit racisme[2], zijn nu al strafbaar in Nederland op grond van artikel 137c van het Wetboek van Strafrecht. Dit wordt bevestigd door rechtspraak van de Hoge Raad (zie o.a. Hoge Raad 10 september 1985, NJ 1986/164, Hoge Raad 25 november 1997, NJ 1998/261 en Hoge Raad 27 maart 2012, NJ 2012/220). Om die reden is tot op heden geen aanleiding gezien om de wet te wijzigen, zie verder het antwoord op vragen 4,5 7 en 8.

---

[1] Website De Telegraaf, 24 juni 2021 (https://www.telegraaf.nl/nieuws/536151716/ontkenning-holocaust-moet-strafbaar-worden)

[2] Kaderbesluit 2008/913/JBZ betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht.

ah-tk-20202021-3996
ISSN 0921 - 7398
's-Gravenhage 2021

Vraag 4, 5, 7, 8
Hoe beoordeelt u het feit dat Nederland op dit punt een gele kaart van de Europese Commissie krijgt?
Vindt u het niet ronduit beschamend dat Nederland nu kans loopt op een dwangsom of boete, terwijl landen als Duitsland, België, Frankrijk, Oostenrijk en Rusland Holocaustontkenning wel strafbaar hebben gesteld?
Hoe beoordeelt u deze tik op de vingers in het licht van de verplichting voor lidstaten van de Europese Unie alles te doen wat in hun vermogen ligt om antisemitisme doeltreffend te bestrijden en de waardigheid van de Joodse bevolking te beschermen?
Bent u bereid om ter invulling van deze verplichting op korte termijn te komen met een wetsvoorstel dat het ontkennen van de Holocaust strafbaar stelt, met inachtneming van de aangenomen motie-Van der Staaij over de invulling van de IHRA-definitie[3], en de Kamer te informeren over de voortgang van dit wetsvoorstel?

Antwoord 4, 5, 7, 8
De Europese Commissie heeft het Ministerie van Buitenlandse Zaken bericht dat zij van oordeel is dat in de tekst van het Wetboek van Strafrecht onvoldoende tot uitdrukking komt dat – kort gezegd – het publiekelijk vergoelijken, ontkennen of verregaand bagatelliseren van genocide (artikel 1, eerste lid, onder c en d, van het Kaderbesluit racisme), strafbaar is. In reactie hierop is de Commissie bericht dat Nederland in het standpunt van de Commissie aanleiding ziet om een wetsvoorstel voor te bereiden, dat ertoe strekt in de tekst van artikel 137c Sr een uitdrukkelijke verwijzing naar de in artikel 1, eerste lid, onder c en d, van het kaderbesluit genoemde gedragingen op te nemen[4]. Daarmee wordt uitdrukkelijk in de wet vastgelegd dat die specifieke gedragingen kunnen kwalificeren als groepsbelediging. De betreffende wijziging zal worden opgenomen in een herimplementatiewetsvoorstel.

Vraag 6
Deelt u de mening dat het kwalificeren van Holocaustontkenning onder de «groepsbelediging» en «haatzaaien» een slordige oplossing is die te veel ruimte laat om massamoord te relativeren?

Antwoord 6
Nee, die mening ben ik niet toegedaan. Zoals in de antwoorden op de hiernavolgende vragen uitgebreider aan de orde komt, heeft dit kabinet de bestrijding van discriminatie hoog op de agenda staan. Kenmerkend voor de commune misdrijven in het Nederlandse Wetboek van Strafrecht is dat de daarin strafbaar gestelde gedragingen vrij algemeen zijn omschreven, waarbij – binnen de door de wetgever getrokken grenzen – langs de weg van jurisprudentie helderheid wordt geboden over de specifieke gedragingen die onder het bereik van de algemene delictsomschrijving vallen. Dat geldt ook voor de discriminatiedelicten van de artikelen 137c en 137d Sr. Zoals in antwoord op de vragen 2 en 3 aan de orde kwam, blijkt uit de jurisprudentie dat Holocaustontkenning zoals gedefinieerd in het kaderbesluit racisme strafbaar is in Nederland. De Commissie heeft echter laten weten dat zij van oordeel is dat de strafbaarheid van deze gedraging onvoldoende expliciet tot uitdrukking komt in het Wetboek van Strafrecht. Zoals in antwoord op de vragen 4, 5, 7 en 8 is aangegeven, is de Commissie in reactie hierop bericht dat Nederland in dit standpunt van de Commissie aanleiding ziet om een wetswijziging voor te bereiden.

Vraag 9
Erkent u dat antisemitisme de laatste jaren enorm oplaait en dat de hardnekkigheid van wijdverbreid antisemitisme een belemmering vormt voor mensen om openlijk Joods te zijn, vrij van angst voor hun veiligheid en welzijn?

---

[3] Kamerstuk 35 000 VI, nr. 68
[4] Zie ook de brief van de Minister van Justitie en Veiligheid van 7 september 2021 aan uw Kamer (kenmerk 3526607).

Antwoord 9
Voor antisemitisme is geen plaats in onze samenleving. Het kabinet zet zich met een brede aanpak in op de bestrijding van alle vormen van discriminatie door inzet op bewustwording, versterkte samenwerking en versterking van lokale aanpak.
Aanvullend is op verzoek van uw Kamer voor de jaren 2019 tot en met 2021 een extra bedrag van 1 miljoen euro per jaar aan de begroting van het Ministerie van Justitie en Veiligheid toegevoegd[5]. De projecten die voortkomen uit deze gelden richten zich voornamelijk op de aanpak van antisemitisme, maar werken ook door in de gehele aanpak van discriminatie en racisme.
Bovendien heb ik op 1 april dit jaar de Nationaal Coördinator Antisemitisme (NCAB) aangesteld. De NCAB zal onder andere een rol spelen in de opvolging van de projecten die in het kader van de besteding van de antisemitismegelden zijn uitgevoerd. Ik heb uw Kamer hierover per brief van 10 maart dit jaar[6] bericht.

Vraag 10
Hoe reageert u op de toenemende Jodenhaat in het land en de onrust bij de Joodse gemeenschap als gevolg hiervan, zoals de Nationaal Coördinator Antisemitisme Bestrijding deze signaleert?

Antwoord 10
Ik meen dat elke dreiging van antisemitisme een belemmering kan vormen op het tot uiting brengen van de Joodse identiteit en dat dit niet afhankelijk is van een stijging of daling van antisemitische incidenten.

Vraag 11
Bent u bereid hierover in overleg te treden met de coördinator en te bezien of en welke aanvullende maatregelen hiertegen genomen moeten worden?

Antwoord 11
De NCAB is aangesteld om mij gevraagd en ongevraagd te adviseren over de bestrijding van antisemitisme en knelpunten in de verschillende ketens bij de afhandeling van antisemitismezaken en in de gehele keten van antisemitisme bestrijding. Ook over dit onderwerp laat ik mij door de NCAB adviseren.

[5] Kamerstuk 35 300 VI, nr. 16
[6] Kamerstuk 30 950, nr. 219

Tweede Kamer, Initiatiefnota Een effectievere aanpak van antisemitisme

VERSLAG VAN EEN NOTAOVERLEG
Concept

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid en de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben op 1 juli 2020 overleg gevoerd met de heer Grapperhaus, minister van Justitie en Veiligheid, en de heer Koolmees, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, over:

- **de initiatiefnota van de leden Yeşilgöz-Zegerius en Segers over een effectievere aanpak van antisemitisme (35164);**
- **de brief van het lid Yeşilgöz-Zegerius d.d. 8 november 2019 inzake beantwoording vragen commissie over de initiatiefnota van de leden Yeşilgöz-Zegerius en Segers over een effectievere aanpak van antisemitisme (35164, nr. 3);**
- **de brief van het lid Yeşilgöz-Zegerius d.d. 22 mei 2020 inzake antwoorden op nadere vragen commissie over de initiatiefnota van de leden Yeşilgöz-Zegerius en Segers over een effectievere aanpak van antisemitisme (Kamerstuk 35164-3) (35164, nr. 4).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
Van Meenen

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Rog

De griffier van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
Hessing-Puts

Voorzitter: Kuiken
Griffier: Burger

Aanwezig zijn elf leden der Kamer, te weten: Bisschop, Buitenweg, Jasper van Dijk, Van der Graaf, Kuiken, Markuszower, Van der Molen, Paternotte, Segers, Van Wijngaarden en Yeşilgöz-Zegerius,

en de heer Grapperhaus, minister van Justitie en Veiligheid, en de heer Koolmees, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Aanvang 10.01 uur.

De **voorzitter**:
Lieve mensen, ik snap dat nog niet al onze collega's binnen zijn, maar wij hebben een vrij strakke planning. En toch gaan we het goed behandelen. Ik heet u allen welkom bij

het notaoverleg over de initiatiefnota Een effectievere aanpak van antisemitisme van de leden Yeşilgöz-Zegerius en Segers. Ontzettend fijn dat jullie hier zijn. Het is altijd een eer om een initiatiefnota te mogen presenteren. Welkom ook aan de twee ministers. Fijn dat u er bent. We hebben een spreektijd van vijf minuten per fractie en houden daarbij de sprekersvolgorde aan zoals die geldt bij een wetgevingsoverleg. De enige uitzondering ben ikzelf, omdat ik voorzit en ook moet spreken. Dan weet u dat alvast. We houden na de inbreng van de Kamer een korte schorsing, zodat de initiatiefnemers zich kunnen voorbereiden op de antwoorden. Over de ingediende moties zal donderdag 2 juli worden gestemd.

Ik ben vast nog wat vergeten, maar we gaan gewoon beginnen. Ik geef de heer Markuszower van de PVV graag als eerste het woord.

De heer **Markuszower** (PVV):
Dank u wel, voorzitter. Ook ik sluit mij aan bij de complimenten aan de initiatiefnemers.

Voorzitter. Niet zo lang geleden en niet zo ver hiervandaan, op Scheveningen, ontving mijn grootmoeder het bericht dat zij zich moest melden. Zij moest zich melden voor transport. Mijn grootouders wisten echter net op tijd te ontkomen aan de bloeddorstige klauwen van de nazi's en hun vele, vele handlangers. En daarom zit ik hier nog. Maar de rest van mijn familie is bijna in zijn geheel weggevaagd. Hun bloed schreeuwt nog uit de aarde, maar hun stem wordt niet meer gehoord. Zij werden weggevoerd, doodgeschoten als God hen genadig was en vergast als de nazi's en hun handlangers dat efficiënter vonden.

De eerste genocide op Joden wordt reeds in de Bijbel beschreven. De Egyptische farao hitste zijn volk tegen de Joodse minderheid op. Hij maakte de Joodse populatie tot slaven en stuurde aan op massaverkrachting van alle Joodse meisjes nadat alle Joodse jongetjes in de Nijl gegooid moesten worden. Een paar baby's, zoals de befaamde Mozes, overleefden die genocide. Het zou de eerste van vele pogingen zijn om het Joodse volk te vernietigen. Perzische koningen hebben het geprobeerd. Zelfs de Iraanse ayatollah zou het vandaag de dag nog proberen.

Op 19 maart 2012, niet zo lang geleden en niet zo ver hiervandaan, schoot een verachtelijke islamitische terrorist in Toulouse Arieh en Gabriel, twee Joodse jongetjes van 5 en 3 jaar oud, door hun hoofd. Dood! En daarna trok hij Miriam, een Joods meisje van 8 jaar oud, bij haar haren omhoog en schoot ook haar dood. Een kogel, zo door haar hoofdje. Waarom? Omdat ze Joods was, en omdat hij moslim was.

De Joden leven nu al bijna 5.000 jaar met Jodenhaat. Antisemitisme is als een muterend virus. Joden werden tot en met de Middeleeuwen gehaat vanwege hun religie, daarna vanwege hun ras en nu vanwege hun land. Dat is althans het verloop van de Europese variant van het virus. De islamitische variant is hardnekkiger. Die combineert alle drie de componenten. De islam veracht de Joodse religie. De islam veracht Joden als groep. En de islam heeft een gruwelijke en intense hekel aan het Joodse land. Maar juist dat Joodse land, met sterke en veilige grenzen, is de enige garantie dat het Joodse volk het virus dat antisemitisme is, zal overleven.

De **voorzitter**:
Moment. Mevrouw Buitenweg heeft een vraag aan u.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
Ik had dat al iets eerder aangeven, namelijk toen ik hoorde dat er een moord gepleegd was door iemand omdat zij Joods was — ik weet dat dat inderdaad het antisemitische motief was — en omdat hij moslim was. Daarmee gebruikt de woordvoerder van de PVV eigenlijk een vorm van stereotypering op alle moslims: moslims in zijn algemeen halen er een rechtvaardiging uit om Joden te vermoorden vanwege het feit dat ze Jood zijn. Op welke wijze denkt de heer Markuszower nou dat het behulpzaam is om zo te stereotyperen? Volgens mij is het hele doel van dit notaoverleg dat wij ervoor willen zorgen dat iedereen in vrijheid en veiligheid kan leven, dat iedereen zichzelf kan zijn, ongeacht of iemand Joods of moslim is. Dus waar haalt hij de rechtvaardiging vandaan om moslims op deze manier weg te zetten?

De heer **Markuszower** (PVV):
Zeker, niet alle moslims vermoorden Joden. Zeker niet. En niet alle moslims haten Joden. Maar wel heeft 70% van alle moslims in Nederland, zoals is onderzocht door Ruud Koopmans, zeer negatieve gevoelens ten opzichte van de Joodse gemeenschap in Nederland. 35% van de Joodse gemeenschap in Nederland ziet de islamitische gemeenschap als haar grootste bedreiging. Dat is vorig jaar onderzocht door een Europees onderzoeksbureau. In de Koran, zo zegt wetenschapper … Ik heb het hier opgeschreven.

De **voorzitter**:
We gaan dat nu niet allemaal opzoeken.

De heer **Markuszower** (PVV):
De wetenschapper Bill Warner heeft onderzocht dat de Koran en de andere geschriften van de islam meer antisemitisme en meer Jodenhaat bevatten dan heel Mein Kampf, het boek van Adolf Hitler. Dus ja, de islam en Jodenhaat gaan een beetje samen. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat elke moslim een Jodenhater is, maar de islam as such haat Joden, veracht Joden, veracht de staat Israël en veracht de Joodse religie. Dat is al zo sinds het ontstaan van de islam.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
Er komen nu allerlei teksten van "natuurlijk, niet elke moslim is een Jodenhater".

De heer **Markuszower** (PVV):
Zeker.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
De heer Markuszower zegt: iemand pleegt een moord op iemand die Joods is omdát hij moslim is. Dat is in mijn ogen een rabiaat discriminerende uitspraak waar ik graag ook nog het oordeel van de ministers over zal willen horen.

De heer **Markuszower** (PVV):
Tot slot. Voordat de terrorist Mohammed Merah die moorden tijdens zijn terroristische aanslag pleegde, beriep hij zich in zijn geschriften ook op de islam. Ik zeg niet dat hij dat deed omdat hij moslim was, maar dat zegt de islamitische terrorist zélf. Dus wie ben ik om nou … Dat is misschien in dit debat belangrijk. Kijk, de Joodse gemeenschap heeft …

De **voorzitter**:

Daarmee heeft u volgens mij antwoord gegeven. Anders wordt het een heel uitgebreid betoog. Ik stel voor dat u doorgaat. Punt gemaakt.

De heer **Markuszower** (PVV):
Ter afsluiting: als iemand zelf zegt dat hij dat doet omdat hij moslim is, wie ben ik dan om te zeggen dat hij dat om een andere reden doet?

Voorzitter. Dat brengt mij terug tot de orde van de dag. De initiatiefnota moge goed bedoeld zijn, maar zolang dit kabinet de Joodse staat Israël via gremia als de Verenigde Naties en de Europese Unie aanvalt en zolang coalitiepartijen als CDA en D66, met impliciete steun van ChristenUnie en VVD, Israël bedreigen met sancties, lijken dit soort initiatieven zoals vandaag ter tafel liggen, slechts goede sier voor de aankomende verkiezingsbühne. Maar ook los van de anti-Israëlhouding van dit kabinet zijn de voorstellen in deze initiatiefnota slechts minipleisters op een grote gapende wond. Want dit kabinet sluit de grenzen niet voor islamitische immigratie. Dit kabinet importeert dagelijks meer Jodenhaat. Overal waar de islam dominant is, zijn praktisch alle Joden vermoord of verdreven.

Voorzitter. Tegen al die mensen in Nederland die dat feit op zich prima vinden, tegen al die mensen die Joden liever zien gaan dan komen, en ja, zelfs tegen al die Joden zelf, die door hun jarenlange verblijf in de diaspora aan een Stockholmsyndroom lijden en altijd kiezen voor die partijen die hun eigen ondergang feitelijk faciliteren, zou ik willen zeggen: huil niet mee met de wolven. Want zoals de befaamde …

De **voorzitter**:
Moment. De heer Molenaar. Excuus, ik bedoel de heer Van der Molen. Niks persoonlijks!

De heer **Van der Molen** (CDA):
Ik was ook niet nog helemaal wakker, voorzitter, moet ik eerlijk toegeven.

De **voorzitter**:
Excuus.

De heer **Van der Molen** (CDA):
Ik val collega Buitenweg bij. Er wordt hier nu zelfs een verwijt gemaakt aan Joodse Nederlanders zélf dat ze het antisemitisme over zich uitroepen omdat ze op de verkeerde partijen stemmen. Dat is toch werkelijk niet te geloven? Een bevolkingsgroep wordt beschimpt en bespuugd, wordt geweld aangedaan. Die bevolkingsgroep is daar terecht bang voor en heeft overwegingen als "ik zou niet meer weten of ik in dit land kan leven". Ik schaam me daar dood voor! En daarvan zegt de PVV, zegt u, dat zij dat aan zichzelf hebben te danken omdat ze op de verkeerde partijen stemmen. Als u antisemitisme tot zo'n ziekelijk politiek spel wil maken, dan bent u hier in verkeerd gezelschap, zeg ik maar even. Hoe kan u dat doen? Ik snap wel dat u wil dat iedereen op de PVV stemt. U wil dat elke Nederlander dat doet. Maar ik vind het wel echt buiten de orde dat u naar de Joodse Nederlanders wijst en zegt: antisemitisme is uw eigen schuld, want u stemt niet goed genoeg. Hoe haalt u het in uw hoofd? Dat is de vraag, voorzitter.

De heer **Markuszower** (PVV):
Ik heb niet gezegd "de schuld". Maar het is ontegenzeggelijk waar dat Joden in de

diaspora — n'importe waar; niet alleen in Nederland, maar ook in Amerika en eigenlijk in elk land waar zij vertoeven buiten Israël — een hele slechte politieke antenne hebben ontwikkeld. Zij stemmen altijd voor die partijen die … Nou ja, niet iedereen doet dat, maar laten we zeggen dat de georganiseerde Joodse gemeenschap stemadviezen geeft waardoor 80% van de gemeenschap vaak of altijd stemt op die partijen die hun eigen ondergang faciliteren. In de praktijk stemt de gemeenschap op partijen als de PvdA, die enorm anti-Israël is en zelfs antisemitische tendensen in zich heeft door laatst nog Corbyn, de antisemitische leider van Labour in de UK, met de rode loper hier uit te nodigen. De gemeenschap stemt op partijen die de massa-immigratie …

De **voorzitter**:
Helder.

De heer **Markuszower** (PVV):
Moet ik even stoppen?

De **voorzitter**:
Nee, ik wilde even schorsen vanwege de vergaderbel, maar die is nu afgelopen. U mag nog één zin zeggen.

De heer **Markuszower** (PVV):
Eén zin lijkt me een beetje weinig als er zo'n persoonlijke aanval wordt gedaan.

De Joodse gemeenschap heeft dus een verkeerde politieke antenne ontwikkeld. Dat komt niet door henzelf, maar door het verblijf in de diaspora. Zij stemmen altijd op die partijen die hun eigen ondergang faciliteren. In concreto komt dat in Nederland neer op partijen die hier in Nederland bijvoorbeeld de massa-immigratie van mensen uit islamitische landen binnenhalen. Dat zorgt een-op-een voor meer Jodenhaat. Dus ja, het is niet hun eigen schuld, maar ze werken er zeker niet aan mee om het beter te maken.

De **voorzitter**:
De heer Van der Molen, uw tweede vraag.

De heer **Van der Molen** (CDA):
Ik moet zeggen dat het zinniger klonk toen de vergaderbel erdoorheen klonk. We hebben al eerder in de Kamer een rondetafelgesprek gehad waarin alle partijen serieus gesprekken hebben gevoerd en hebben geluisterd. Het allermooiste is als de opbrengst van deze initiatiefnota en deze bijeenkomst is dat de Kamer in volledige breedte met elkaar zegt, van links tot rechts: wij accepteren niet dat Joodse Nederlanders het gevoel hebben dat ze hier niet meer veilig zijn en niet meer thuis zijn. Ik ben iets later binnen komen lopen, dus ik weet niet of al iemand voor u heeft gesproken. Maar als allereerste spreker weet u een debat als dit te verzieken door te zeggen dat Joden in Nederland hun situatie te danken hebben aan hun verkeerd afgestelde politieke antenne. U moet u schamen!

De heer **Markuszower** (PVV):
Het is allemaal een beetje hypocriet, hè. Je kan wel als hele Kamer zeggen "wij staan achter de Joden" of "wij staan achter de vrouwen" of "wij staan achter de homo's", maar als je tegelijkertijd massa-immigratie uit islamitische landen bevordert, importeer je dus Jodenhaat, vrouwenhaat, homohaat. Dan kan je wel zeggen "wij staan achter de Joodse gemeenschap met een grote arm" en "we gaan een coördinator aanstellen" of "we gaan

wat meer onderwijs geven", maar dat gaat allemaal niet helpen als je de massa-immigratie door laat gaan. Ten tweede. Je kan wel zeggen als Tweede Kamer "we staan achter de Joodse gemeenschap in Nederland", maar er wordt tegelijkertijd een anti-Israëlbeleid gevoerd. Het kabinet-Rutte III heeft extreem anti-Israël gestemd in internationale gremia. Tegelijkertijd nodigt een partij als de PvdA Jeremy Corbyn hier uit met de rode loper. Partijleider Asscher gaat huggend met die antisemiet op de foto. Welk signaal geef je dan af aan de Joodse gemeenschap? Als je Israël verzwakt en als je massa-immigratie bevordert …

De **voorzitter**:
Oké, helder.

De heer **Markuszower** (PVV):
… dan help je de Joodse gemeenschap niet, maar maak je het alleen maar erger. En natuurlijk is het niet de schuld van de Joodse gemeenschap, maar ja, zij blijven wel stemmen op die partijen die dat blijven doen. Dan wordt het niet beter voor de Joodse gemeenschappen. En tegen al die partijen die hier met hun heilige gezichten zeggen dat ze de Joden willen helpen: steun Israël, maak Israël sterk en veilig. En nodig geen antisemieten meer uit op de partijcongressen, PvdA. En vooral: stop de massa-immigratie uit islamitische landen. Dát zorgt dat Joden veiliger zijn in Nederland.

De **voorzitter**:
Het debat roept emoties op, en dat is terecht. Toch ga ik u vragen om korter en bondiger te zijn, want anders komen we niet toe aan de inhoud. Dat geldt voor u, maar ook voor anderen. De heer Van Wijngaarden heeft nog een vraag aan u.

De heer **Van Wijngaarden** (VVD):
De heer Markuszower beschuldigt Joden twee keer van een slechte politieke antenne, maar tegelijkertijd spreekt hij zichzelf twee keer tegen. Hij zegt dat ze door die slechte politieke antenne partijen in het zadel brengen die volgens de heer Markuszower niet het beste voorhebben met de Joden. Daarmee zegt hij dat die partijen antisemitisme in de hand werken omdat ze niet pro-Israël zijn en antisemieten uitnodigen op hun congressen. Maar hij zegt ook dat het niet hun eigen schuld is. Het kan niet allebei waar zijn. U beschuldigt daarmee Joden er toch in feite van dat zij antisemitisme over zichzelf afroepen met hun eigen stemgedrag. Of u moet uw woorden nuanceren of heroverwegen. Die kans wil ik u graag bieden.

De heer **Markuszower** (PVV):
Zoals het met alles in het leven is, is de dader schuldig aan de daad en is het slachtoffer het slachtoffer van die daad. Dus het slachtoffer kan nooit schuldig zijn aan de daden van de dader. Dat is met alles zo in het strafrecht. We hebben vaker debatten. Ik heb nog nooit slachtoffers de schuld gegeven van het gedrag van de dader. Dat moge duidelijk zijn.

De **voorzitter**:
Vervolgt u uw betoog.

De heer **Markuszower** (PVV):
Sorry, maar u geeft ruimte aan de vragensteller. Dan moet u ook …

De **voorzitter**:

Nee hoor, u krijgt net zo veel ruimte. We kijken de Handelingen erop na. Als dat nodig mocht zijn, dan kunt u mij terechtwijzen. Ik wil nu dat u doorgaat met uw betoog. U heeft nog een halve minuut. Gaat u verder.

De heer **Markuszower** (PVV):
Een halve minuut voor de beantwoording van de vraag?

De **voorzitter**:
Nee, voor uw hele inbreng. Dus ik wil graag dat u uw antwoord afrondt en daarna uw verhaal afmaakt.

De heer **Markuszower** (PVV):
Dank u wel, voorzitter. Zoals de befaamde en helaas veel te vroeg gestorven arabist en PVV'er Hans Jansen placht te zeggen: na de zaterdag komt de zondag; eerst de Joden, dan de rest.

De **voorzitter**:
Moment. U heeft nog een vraag van de heer Paternotte.

De heer **Paternotte** (D66):
De heer Markuszower heeft al een hoop onzin verkondigd. Ik deel volledig wat de heer Van der Molen daarover zei. Als je zegt dat de Joden op partijen stemmen die hun eigen ondergang faciliteren door een slechte politieke antenne, is dat natuurlijk wel het toppunt van intolerantie voor de eigen mening van heel veel Nederlanders. Ik zou u nog een vraag willen stellen. U heeft allerlei partijen genoemd die wat u betreft hier allemaal medeschuldig aan zijn. Er is ook een partij, die niet bij dit overleg is, waarvan de partijleider regelmatig antisemitische complottheorieën verkondigt, namelijk Forum voor Democratie. Ik vroeg me of u daar ook nog iets over kunt zeggen.

De heer **Markuszower** (PVV):
Deze vraag heeft toch twee delen. Ik zou het op prijs stellen als de voorzitter mij in de gelegenheid stelt om op beide delen te reageren. Het eerste deel. Nogmaals, de Joodse gemeenschap heeft overal buiten het gebied Israël een hele slechte politieke antenne ontwikkeld. In Amerika stemde 80% van de Joden op de Democraten, die zeker de laatste jaren zwaar anti-Israël zijn en antisemitische elementen in zich hebben. En in Nederland stemmen ze dus inderdaad op partijen zoals de uwe, meneer Paternotte, namelijk D66, dat extreme anti-Israëlstandpunten inneemt en dat massa-immigratie uit islamitische landen bevordert. Dat is gewoon zo. Ik kan dat feit niet nuanceren of wegnemen.

De **voorzitter**:
En deel twee?

De heer **Markuszower** (PVV):
Het tweede gedeelte is: ik ben hier niet om bevriende politieke partijen te becommentariëren. Als het zo is dat partijen antisemitische theorieën erop nahouden, dan ben ik daartegen. Ik ken de heer Baudet als een vriend, dus dat lijkt mij allemaal een beetje overdreven.

De heer **Paternotte** (D66):
De heer Markuszower herhaalt nog even dezelfde totale onzin dat iedereen die het niet

met hem eens is en niet op de PVV stemt, de ondergang van Joden faciliteert. Vervolgens vraag ik hem even om een oordeel over een partijleider in Nederland. Hij is de enige die de antisemitische complottheorie over George Soros verspreidt. Leden van zijn partij twitteren antisemitische websites rond. Hij is de enige partijleider die dat doet. Vervolgens zegt de heer Markuszower: maar hij is een vriend. Daarmee geeft hij volgens mij aan dat hij hier niet alleen een onzinnig maar ook een volslagen hypocriet betoog houdt waarin hij alle partijen noemt. Maar als ik hem vraag naar Forum voor Democratie, zegt hij: ik ga hier geen politieke partijen noemen; de heer Baudet is een vriend.

De heer **Markuszower** (PVV):
U noemt het voorbeeld over George Soros. Misschien is die man Joods — dat weet ik allemaal niet — maar iedereen kan zich Joods noemen. Maar George Soros is een verschrikkelijke vent, die inderdaad een hele nare rol speelt op het internationale toneel. Het kan natuurlijk niet zo zijn dat omdat iemand toevallig Joods is, je daar geen kritiek op mag geven. Want daar gaat het om. Orbán, in Hongarije, is een held. Hij steunt nou echt de Joodse gemeenschap. Ik denk dat de Joodse gemeenschap in Hongarije meer veilig is tegen antisemitisme dan de Joodse gemeenschap hier in Nederland op dit moment. Dus geen kwaad woord over Viktor Orbán van Hongarije. George Soros speelt in die politieke context een hele nare rol, ook in Nederland trouwens. Dus het feit dat politieke partijen daar aandacht aan schenken, maakt hen niet antisemitisch. Het gaat er niet om of ze nou "Forum voor Democratie" of "PvdA" heten. Ik heb Lodewijk Asscher — en dat is echt veel erger — huggend zien staan met zo ongeveer de grootste antisemiet van Europa, namelijk Jeremy Corbyn, die op een rode loper werd binnengebracht bij een partijcongres. Dát is nou antisemitisme. Ik ken geen één antisemitische uitspraak van Forum voor Democratie. Als u mij die wel kunt laten zien, zou ik ze keihard veroordelen. Als ze te me ver gaan, krijgt hij bij wijze van spreken — want dat zou natuurlijk niet mogen — ook nog een klap van mij. Dus ik ben helemaal niet hypocriet. Ik ben de eerste die iedereen affikt en affakkelt, maar ik heb het nog niet gezien. Ik heb het niet gezien. D66 komt hier met George Soros …

De **voorzitter**:
Klaar!

De heer **Markuszower** (PVV):
… die zélf een zelfhatende antisemiet is!

De **voorzitter**:
De heer Paternotte voor een afrondende vraag.

De heer **Paternotte** (D66):
Waarmee de heer Markuszower maar weer aangeeft dat iemand die blijkbaar progressieve zaken steunt, volgens hem dan niet eens Joods is. U zegt: ik ken geen enkele antisemitische uitspraak van Forum voor Democratie. Ik citeer even Annabel Nanninga, de fractievoorzitter van Forum voor Democratie in Amsterdam …

De **voorzitter**:
Kort.

De heer **Paternotte** (D66):
"De Joodse gemeenschap is weliswaar machtig en rijk, waarvoor hulde, maar beslist

niet zielig. Mein Kampf, je leest zes bladzijden en je hebt meteen zin om Joden te vergassen." Ik wijs er nog even op dat u hier een volstrekt onzinnig, maar ook hypocriet betoog heeft gehouden, waarmee u doet alsof Joden in Nederland niet zelf kunnen nadenken en ze alleen maar zichzelf dienen door op de PVV te stemmen. Daarmee maakt u zichzelf volstrekt belachelijk.

De heer **Markuszower** (PVV):
Het is waar dat de Joden er goed aan zouden doen om op de PVV te stemmen en niet op elke andere partij hier in deze Kamer, willen de Joden een veilig leven in Nederland kunnen leiden.

De **voorzitter**:
Meneer Markuszower, u heeft nog een halve minuut om uw betoog af te ronden.

De heer **Markuszower** (PVV):
Die schenk ik graag aan u, want ik ben klaar.

De **voorzitter**:
Fijn. Dan is er in ieder geval iets prettig op dit moment. Het woord is aan de heer Van Wijngaarden van de VVD.

De heer **Van Wijngaarden** (VVD):
Dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik de initiatiefnemers complimenteren met hun werk. Ze hebben dit thema terecht op de parlementaire agenda gezet. Ik kom zelf uit Amsterdam-Zuid en heb zowel daar als bij een bezoek aan Israël en de Palestijnse gebieden het nodige geleerd over antisemitisme. Je zult maar een kind zijn en het gevoel krijgen dat je op deze wereld niet gewenst bent.

Voorzitter. Er is bijna geen actueler moment dan dit om een discussie te hebben over discriminatie in algemene zin. Laat ik direct beginnen met te zeggen dat de VVD vindt dat we moeten blijven strijden tegen elke vorm van discriminatie, racisme en uitsluiting. We kijken niet naar je geloof of waar je wieg stond of die van je ouders, maar we kijken naar je gedrag. We wijzen iedere vorm van discriminatie af en staan pal voor de vrijheid van de Joodse gemeenschap. Iedere Nederlander met een Joodse achtergrond die Nederland verlaat omdat hij zich hier niet meer veilig voelt, vervult ons met schaamte en afschuw. Helaas ken ik hier voorbeelden van. Een jongen met een keppeltje op moet gewoon ongestoord naar school kunnen, net als ieder ander kind. Ook vind ik het zorgelijk dat het CIDI aangeeft in 2018 meer meldingen dan ooit te hebben ontvangen. Het mag duidelijk zijn dat ik deze nota zeer terecht vind en de punten eruit onderschrijf.

Het is goed om te zien dat het kabinet hier vorig jaar nog 3 miljoen voor heeft vrijgemaakt. Ik vraag de initiatiefnemers hoe zij toezien op de uitvoering van de nota en hoe het kabinet hierover wat hen betreft aan de Kamer zou moeten rapporteren. Veel van de antisemitische denkbeelden zijn immers diepgeworteld geraakt en zitten verscholen in kwaadaardige vooroordelen en eeuwenoude stereotypen. De vorige spreker verwees er al naar.

Hoe denken de initiatiefnemers over Jodenhaat in sommige delen van de moslimgemeenschap? Op welke wijze denken zij dat islamitische scholen kunnen bijdragen aan de strijd tegen antisemitisme? In Amsterdam zijn er scholen geweest die kinderen met een Joodse en een islamitische achtergrond tegen elkaar lieten voetballen.

Dit werkte, naar ik heb begrepen, zeer positief uit voor de onderlinge verhoudingen. Hoe zien de initiatiefnemers initiatieven als deze?

Dan kom ik op het punt van het idee om de uitvoering van de punten in deze nota aan te jagen en om een nationaal coördinator bestrijding antisemitisme in te stellen. Hoe kijken initiatiefnemers daartegen aan? Onder druk wordt alles vloeibaar en regie kan helpen. We zien dat ook op andere dossiers, bijvoorbeeld de regie bij het afpakken van crimineel geld en de druk om onnodig procederen door de overheid tegen te gaan. Waarom zou dat hier niet zinvol kunnen zijn? Ik denk aan iemand die een beetje door de gebaande paden en kolommen heen hierbij kan helpen.

Specifiek in de richting van het kabinet ben ik benieuwd of het de mogelijkheid ziet met de vrijgekomen 3 miljoen alle punten uit deze nota door te voeren. Op welke wijze denkt het dit te gaan realiseren?

Voorzitter. Tot slot vraag ik zowel de initiatiefnemers als de minister hoe zij aankijken tegen het voorstel van de Stichting Antisemitisme Preventie (SAP) om specifiek Joden, Jodendom, de Holocaust en antisemitisme vroeger en nu te gebruiken — dit is een publicatie — bij educatie en of zij in contact staan met deze organisatie over de komst van een eventuele leerstoel antisemitisme. Ziet het kabinet daar iets in?

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Hartelijk dank. Dan geef ik nu graag het woord aan mevrouw Buitenweg van GroenLinks voor haar inbreng.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Eigenlijk ben ik nog wel van slag door net: door de hoeveelheid intolerantie om intolerantie te bestrijden. Ik geloof niet dat dat ons verder helpt.

Ik ga mij concentreren op een nota waar heel veel positieve elementen in zitten. Dat zijn ze eigenlijk allemaal, dus ik wil de initiatiefnemers ontzettend bedanken voor al hun werk en voor het feit dat we daardoor hier apart kunnen stilstaan bij het giftige probleem van antisemitisme. Dat is, zoals de initiatiefnemers heel terecht zeggen, niet een probleem van Joden, maar van onze hele samenleving. Het is verschrikkelijk en onacceptabel dat heel veel Joden zich niet veilig voelen op straat en dat 43% zich weleens anders kleedt om maar niet bedreigd of geïntimideerd te worden. Het is heel schaamtevol dat veel mensen geen aangifte doen van vernieling of geweld met discriminatoire motieven omdat ze er geen vertrouwen in hebben dat de overheid er iets mee doet.

Ik weet niet of heel veel van de collega's vorige week zondag ook een brief hebben gekregen van een mevrouw met, zoals ze het zelf omschreef, een duidelijk Joodse voor- en achternaam. Zij is uitgescholden en geïntimideerd, en haar zoon is bedreigd. Sommige situaties hebben ze met hun smartphone opgenomen en ik kan zeggen dat er duidelijk sprake is van antisemitisme. Maar toen ze naar de politie ging, trad die niet op. De dienstdoende agent weigerde om de filmpjes te bekijken en zei: je kan alleen aangifte doen wegens belediging, maar niet wegens discriminatie. Dat vond ze heel erg, voor zichzelf maar vooral voor haar zoon. Ze werd wel naar Slachtofferhulp doorverwezen, maar de daders werd op deze manier geen strobreed in de weg gelegd.

Wat voor signaal is dat? Ik denk dat ze vandaag meeluistert. Ik heb haar dat althans gevraagd, voor haar zoon. Ik vraag aan de minister welke rol hij ziet voor de politie om antisemitisme beter aan te pakken en wat de voornaamste obstakels zijn. Bij mondelinge vragen die we eerder hebben gesteld, had hij het over speciale teams, zoals we ook Roze in Blauw hebben. Dat is op zich goed. Ik weet dat daar ook stappen in zijn gezet, maar tegelijkertijd weet ik ook van Roze in Blauw dat heel veel uren vrijwilligersuren zijn. Dus wat is nou echt de slagkracht van dat netwerk in de praktijk?

Voorzitter. Er zitten problemen in de hele keten, zo blijkt uit recent onderzoek van het WODC, van het opnemen van aangiftes tot de behandeling door het OM en uiteindelijk ook door de rechter. We zien dat het discriminatieaspect van delicten gaandeweg het proces verder buiten beeld blijft. Ik denk dat we daar verder over komen te spreken wanneer de initiatiefwet over hatecrimes van de heer Segers en mijzelf wordt gepresenteerd. Maar ik wil toch alvast twee conclusies aan de minister voorleggen. Bij het OM blijkt de kans op het label "codis" kleiner te zijn wanneer er sprake is van discriminatie op grond van antisemitisme dan wanneer het bijvoorbeeld gaat om discriminatie op grond van ras. Ik vraag hem hoe hij dat verklaart. Ik las ook dat er minder vaak een verzwarende straf wordt opgelegd als politiemensen worden uitgescholden of antisemitisch bejegend worden dan bij gewone burgers. Ik vraag ook daarover hoe hij dat verklaart.

Dan de haat op internet. Dat was al verschrikkelijk, maar met het coronavirus zijn de antisemitische complotten op sociale media alleen maar toegenomen. Zoals de VN–rapporteur Ahmed Shaheed stelt: het tegengaan van haatzaaien online lukt niet als de gewone en sociale media de cyberhaat tegen Joden niet serieus nemen. Ze moeten alle posts die oproepen tot haat of geweld, verwijderen. Ik denk dat we allemaal worstelen met hoe we om moeten gaan met polarisatie op internet. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de mensenrechten ook daar worden gerespecteerd? Ik wil inderdaad dat socialemediabedrijven hun verantwoordelijkheid nemen om die filmpjes en berichten te verwijderen als ze oproepen tot haat om zo hun platforms schoon te houden. Maar tegelijkertijd wil je ook niet dat de beoordeling en de grenzen van waar de vrijheid van meningsuiting ophoudt, uitsluitend in handen zijn van commerciële partijen. Daarom kan ik me voorstellen dat als het controversieel is dat posts verwijderd zijn, er op de een of andere manier nog een plek is waar burgers laagdrempelig beslissingen kunnen aanvechten bij onafhankelijke organen, die niet in handen zijn van commerciële partijen. Mijn vraag is hoe de indieners en de minister dit zien. Want de aanbeveling die ik nu lees, namelijk dat de minister in gesprek moet gaan met onlineplatformen over een effectievere aanpak van antisemitisme, vind ik wat mager. Ik wil daar meer kleuring van krijgen.

Het zijn sowieso allemaal vrij nette beslispunten. Ze zijn misschien wat minder vergaand, maar daarmee niet onbelangrijk; dat wil ik zeker niet zeggen. Mijn fractie ondersteunt ze ook, vooral de extra ondersteuning van docenten en meer aandacht voor antisemitisme en de rijke Joodse cultuur op scholen. Maar ik vraag me wel af in hoeverre dit een verandering betekent van bestaand beleid. Of is het vooral een intensivering? Die vraag is vooral gericht aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Is er sprake van een trendbreuk of gaan we datgene wat we doen, gewoon een beetje meer doen? Dat is ook belangrijk om ervoor te zorgen dat het antisemitisme in de praktijk beter aangepakt wordt.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Heel hartelijk dank. Dan geef ik nu graag het woord aan de heer Van der Molen van het CDA.

De heer **Van der Molen** (CDA):
Voorzitter. Ik geef u in overweging om mij als telaatkomer geen voorrang te geven op collega's die eerder dan ik aanwezig waren. Ik was een paar minuten te laat. Ik wil prima mijn inbreng afsteken, maar ik zou het wel jammer vinden voor iedereen die netjes op tijd was. Maar dat laat ik even aan u over.

De **voorzitter**:
Dat klopt, maar er kunnen altijd goede redenen zijn waarom het af en toe wat tegenzit in het leven. Dus ik geef u gewoon het woord. Bovendien heb ik uw naam verkeerd uitgesproken. Dat komt doordat mijn hoofd nogal associatief werkt. Dat moet u mij dan weer vergeven, dus ik geef u gewoon het woord namens het CDA.

De heer **Van der Molen** (CDA):
Dan durf ik niet meer te weigeren, voorzitter. Dat komt helemaal goed.

Voorzitter. Namens de CDA-fractie steun voor de initiatiefnota van de indieners. Het is goed dat we het daar een keer over hebben. Hij is al heel lang onder ons en we hebben er eigenlijk al heel vaak zijdelings over gesproken. Dat voor elkaar krijgen is ook een kunst in de politiek, moet ik maar zeggen. Maar het is ook goed om met elkaar het gesprek te voeren over de aanbevelingen zelf. Vanuit de CDA-fractie alle steun voor wat mevrouw Buitenweg de "nette voorstellen" noemde. Dat spreekt een CDA'er altijd aan.

Ik zal deze inbreng gebruiken om nog op een aantal punten verder in te gaan. Ik vind het wel passend dat we het over dit onderwerp hebben, juist in dit jaar. De coronacrisis heeft 75 jaar bevrijding een beetje naar de achtergrond gedrongen. Jammer genoeg, voeg ik daaraan toe. Ik denk dat het heel passend is dat wij een les uit die periode ook nu elke keer weer leren.

Ook in andere gemeenschappen in Nederland die via immigratie tot ons gekomen zijn, is sprake van antisemitisme. Dat zie ik, en dat is ook zo, maar we moeten niet doen alsof antisemitisme iets is wat naar ons geïmporteerd wordt. Het is onder ons, ook los van de mensen die van elders komen en dezelfde verkeerde opvattingen hebben. Nederland heeft een geschiedenis waarvoor we ons wat dat betreft niet op de borst hoeven te slaan. We moeten ook naar onszelf kijken: deze draak van een probleem steekt om de zoveel tijd gewoon zijn lelijke kop weer op. Laten we daar met elkaar wat aan doen.

Voorzitter. Ik wil ook benoemen dat er goede dingen gebeuren. Mag ik het voorbeeld noemen van voormalig rabbijn Lody van de Kamp, die samen met Saïd Bensellam in gesprek gaat met jongeren op school om juist onder bevolkingsgroepen het gesprek te voeren over elkaars vooroordelen? Je ziet dat jonge mensen dan ineens begrijpen dat iets wat even vrij gemakkelijk wordt gezegd en in je eigen groep wordt geaccepteerd, iemand heel veel pijn kan brengen. Dat is een begin van elkaar begrijpen. Van de indieners en van het kabinet zou ik willen horen hoe we dat soort gesprekken tussen groepen op gang kunnen brengen. Dat hebben we in de schriftelijke inbrengen ook naar voren gebracht. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat, als we antisemitisme tegenkomen, we dat ook als zodanig herkennen en daar met elkaar iets van durven zeggen? Want dat

is het ook vaak: het is iemand anders zijn probleem. En dan komen we er niet aan te pas.

De heer **Markuszower** (PVV):
Ik heb een vraag aan de heer Van der Molen van het CDA. Door die gesprekken is het alsof beide partijen ergens schuld aan hebben. Als je zegt "ik ben onderdeel van de oplossing", dan zeg je impliciet misschien ook wel "ik ben onderdeel van het probleem". Anders gezegd: waarom zouden er gesprekken moeten zijn tussen de moslimgemeenschap en de Joodse gemeenschap als de Joodse gemeenschap geen enkel probleem heeft met de moslimgemeenschap, maar de moslimgemeenschap — niet alle moslims, maar wel de moslimgemeenschap — wel grote problemen heeft met de Joodse gemeenschap? Die gesprekken zijn dus eigenlijk een soort grote afleidingsmanoeuvre. Het lijkt er dan op …

De **voorzitter**:
Uw vraag is helder. De heer Van der Molen.

De heer **Markuszower** (PVV):
Het lijkt er dan op dat de Joodse gemeenschap zelf enige schuld heeft aan het probleem.

De heer **Van der Molen** (CDA):
Dat vind ik heel grappig. Nou probeert u, omdat u Joodse Nederlanders beschuldigde van een slecht afgestemde politieke antenne, met een trucje het argument dat ik tegen u gebruikte met een vrij onschuldig voorbeeld, mijn kant op te draaien. Dat gaat u niet lukken.

Voorzitter. Dit is juist de goede zaak. Ik zeg in dit opzicht helemaal niet dat er iets uit te leggen valt. Maar mensen confronteren met hun gedrag is heel gezond. En dat kan bij alle groepen in de samenleving zijn. Dus ik ben het met u eens dat wij repressief moeten optreden. Ik zal daar nog een paar dingen voor aanstippen. Ik ben het ook met de common-sensevoorstellen van de initiatiefnemers eens. Zij zeggen namelijk dat ook de overheid bij een paar zaken veel consequenter zal moeten optreden. Maar daar hoort ook de kracht van de samenleving bij en daar hoort bij dat mensen zich vrijwillig beschikbaar stellen voor het voeren van dit soort gesprekken om andere mensen te leren dat zij gediscrimineerd worden.

De heer **Markuszower** (PVV):
Welke groepen moeten nou in die gesprekken aangesproken worden op hun gedrag? Kunt u daar concreter over zijn? Het lijkt erop alsof u vindt dat beide groepen op hun gedrag moeten worden aangesproken, terwijl het probleem het gedrag van elementen uit de moslimgemeenschap is.

De heer **Van der Molen** (CDA):
Dat ben ik helemaal met u eens. Het is een gegeven dat er in de islamitische gemeenschap antisemitische tendensen zijn. Overigens geldt dat ook voor extreemrechtse en extreemlinkse groepen. Het voorbeeld van Corbyn dat u noemt, laat zien dat een politieke partij ook een andere kant kan opkijken op het moment dat onder haar leden antisemitische taal wordt uitgeslagen. Je ziet het overal. Het punt is dus dat iemand van de Joodse gemeenschap aan islamitische jongens die zich uit stoerdoenerij even antisemitisch uiten, laat zien wat de invloed op hem is en wat erachter zit: we zijn

allebei Nederlanders; laten we beter met elkaar omgaan.

De **voorzitter**:
Gaat u verder.

De heer **Van der Molen** (CDA):
We zijn als CDA blij dat dit soort initiatieven gewoon plaatsvindt. Daar komt iets van overheid bij kijken maar het komt uit de samenleving zelf vandaan. Dat moet ondersteuning krijgen wat ons betreft.

Voorzitter. Dan online antisemitisme. De introductie van een ex-partebevoegdheid voor het doen verwijderen van online antisemitische uitspraken is door onze fractie in het schriftelijk overleg aan de orde gesteld. Bij het debat over het burgerinitiatief Internetpesters aangepakt is dit aan bod gekomen. Minister Dekker gaf in zijn reactie op het burgerinitiatief aan dat hij het WODC laat onderzoeken of een dergelijke procedure ook mogelijk is. Het gaat dan om een procedure tot verkrijging van een bevel tot verwijdering van content als er vermoeden is van strafbare feiten. Het gaat dan om een voorlopige verwijdering die uiteindelijk teruggedraaid kan worden door de rechter, maar in de tussentijd is die content dan wel verwijderd. We zijn benieuwd hoe de minister het ziet om deze bevoegdheid niet alleen bij pesten maar ook bij antisemitische uitlatingen mogelijk te maken. Ook zou ik heel graag de opvatting van de initiatiefnemers op dit punt willen horen.

Voorzitter. De indieners kijken terecht naar het onderwijs. Daar wordt overigens wel heel vaak naar gekeken als er maatschappelijke problemen zijn — dat geef ik toe — maar als ik goed geïnformeerd ben, vindt er op dit moment een gesprek plaats tussen de ministeries van JenV en OCW en de Stichting Antisemitisme Preventie, die educatief werk op scholen verricht. Ik zou heel graag van de minister de stand van zaken willen horen.

Ik sluit mij ook aan bij de fractie van de VVD als het gaat om het punt van de leerstoel die vanuit diezelfde organisatie wordt gestimuleerd. Daar zijn nu overleggen over met de Vrije Universiteit. Ik zou heel graag willen weten hoe de indieners daartegen aankijken. Diezelfde vraag stel ik ook aan de ministers. Juist zo'n leerstoel kan ervoor zorgen dat dit debat goed onderbouwd, met actuele onderwerpen en met goed, wetenschappelijk, diepgravend onderzoek wordt gevoed. Ik denk dat dat goed is en dat wij daarin een aantal andere landen moeten volgen.

Voorzitter. Dan de laatste twee punten. De nationaal coördinator is genoemd. Ook ik ben benieuwd wat daar de stand van zaken is. Wij zouden als CDA graag een coördinator zien die zich specifiek met antisemitisme bezighoudt.

Voorzitter. Als allerlaatste. In de nota wordt er ook aandacht besteedt aan antisemitisme gerelateerd aan voetbal. Daar valt veel over te zeggen. Zo ook over het gemak waarmee woorden worden gebruikt die niet meteen antisemitisch bedoeld zijn maar toch zo overkomen. Mijn collega Von Martels heeft weleens over racisme gezegd: goed dat we daar afspraken over maken, maar wordt het niet eens tijd om subsidies terug te trekken op het moment dat voetbalclubs die niet de kop indrukken? Ik zou daar heel graag van de initiatiefnemers een reactie op willen horen.

De **voorzitter**:

Heel hartelijk dank. De heer Van Wijngaarden heeft een vraag hierover.

De heer **Van Wijngaarden** (VVD):
Achter die laatste slotzin zit natuurlijk een wereld. Hoe stelt het CDA zich dat dan voor?

De heer **Van der Molen** (CDA):
We hebben een discussie in de Kamer gehad over racisme, ook gerelateerd aan voetbal. Daar zijn afspraken gemaakt tussen voetbalclubs en het kabinet. Dat zijn goede afspraken wat ons betreft. Het punt dat we hier willen maken, is dat daarbinnen specifiek aandacht voor antisemitisme zou moeten zijn, ook gezien de cijfers die de initiatiefnemers op tafel leggen. Het punt dat wij toen als CDA hebben gemaakt is dat dit consequenties moet hebben op het moment dat het te weinig effect sorteert. Ik zou heel graag daar een opvatting over willen horen. Ik weet niet of we daar nu al aan toe zijn, maar ik wil wel dat we met elkaar erover nadenken hoe we dit op een later moment kunnen overwegen als dit onvoldoende de kop in wordt gedrukt.

De heer **Van Wijngaarden** (VVD):
Wanneer is dan dat gegeven moment? Hoe ziet de heer Van der Molen dat zelf? Wanneer is zo'n moment bereikt? Dat lijkt me een lastige vraag.

De heer **Van der Molen** (CDA):
In het kader van de afspraken met de voetbalclubs zijn daar ook afspraken over gemaakt. We gaan op een gegeven moment kijken wat de clubs hebben gedaan. Ik denk dat het de voorkeur heeft om dit allemaal vrijwillig te doen, ook in goede samenwerking met supportersclubs. Aan de andere kant vinden wij dat er een punt komt na zoveel jaar discussie daarover, ook op dit punt, dat je dit moet kunnen overwegen. Nogmaals, ik herhaal, volgens mij moeten we eerst de afspraken hun beloop laten krijgen, maar ik ben wel benieuwd hoe de initiatiefnemers vanuit hun oogpunt daarnaar kijken.

De **voorzitter**:
Heel hartelijk dank. Dan ga ik naar de heer Van Dijk van de SP voor zijn inbreng.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
Dank u, voorzitter. Het antisemitisme is afgelopen jaar explosief toegenomen, las ik in Het Parool van 17 februari. In 2019 zijn 182 incidenten geregistreerd, een toename van 35% ten opzichte van 2018. Graag een reactie van de indieners. Enkele voorbeelden noemen ze zelf ook al. De ruiten van het Israëlische restaurant HaCarmel zijn meermaals ingeslagen. Bij demonstraties en voetbalwedstrijden is sprake van antisemitische uitingen en spreekkoren, zoals — excuus voor het woord — "kankerjoden". Dat wordt geroepen, ook tegen politieagenten. Walgelijk. Ik noem de opkomst van extreemrechts antisemitisme, helaas ook bijvoorbeeld bij de jongeren van Forum voor Democratie. In april kwam dat naar buiten. Ik citeer: ook verschijnen er fotobewerkingen van Anne Frank bij die jongeren. Gelukkig doet Forum er onderzoek naar. Want antisemitisme valt niet goed te praten, op geen enkele manier.

Complimenten aan de indieners. Terecht zetten zij de spotlights op dit pijnlijke fenomeen. Veel aanbevelingen kunnen wij dan ook ondersteunen. Ik heb wel nog een aantal vragen. Wat te doen tegen antisemitisme en racisme op internet? Ik citeer de nota: de minister van Justitie wordt verzocht in gesprek te gaan met online platforms over een effectievere aanpak van antisemitisme op internet. Graag meer uitleg hierover.

Wat vinden de indieners van het huidige instrumentarium? Moeten alleen de platforms meer doen, of is er ook meer inzet nodig vanuit justitie? Wat bedoelen de indieners met "verscherping en versnelling van de procedures" op pagina 18 van het verslag? Wat vindt de minister van Justitie van de aanpak van racisme en antisemitisme op internet? Kan hij die intensiveren?

Dan over onderwijs. Goed als er aandacht is voor antisemitisme in de les, maar wat vinden de indieners dat er moet gebeuren als een school het onderwerp onvoldoende behandelt of zelfs uit angst vermijdt? Op welke manier zou je dan moeten ingrijpen? Moet de inspectie dan een sanctie geven aan die school? Kunnen de indieners daar eens wat over zeggen?

Dan twee aanbevelingen die nog vragen oproepen bij mijn fractie. Want waarom moet er een specifieke aanpak komen, en zelfs een specifieke coördinator antisemitismebestrijding? De indieners zeggen dat het nodig is "gezien de onevenredige druk op de Joodse gemeenschap en de historie". Is er dan geen onevenredige druk op andere groepen, zoals de moslimgemeenschap of op zwarte mensen? We spreken vanmiddag over racisme. Dat is toch net zo erg, vraag ik de indieners. Ze zeggen zelf ook dat er geen rangorde is in discriminatie en racisme. Tegelijkertijd willen ze wel een specifieke aanpak. Dat lijkt wat tegenstrijdig. Graag een toelichting.

Voorzitter, tot slot. Deelt u de mening, vraag ik de regering en de indieners, dat antisemitisme verwerpelijk is, maar dat dit iets anders is dan kritiek op de politiek van de Israëlische regering? Deelt u de mening dat Israël net zo goed op mensenrechtenschendingen moet worden aangesproken als elk ander willekeurig land, zoals Rusland of Turkije, en dat de motie-Karabulut die gisteren is aangenomen, ook moet worden uitgevoerd? Die motie zegt dat maatregelen in kaart moeten worden gebracht als Israël doorgaat met de annexatie van Palestijnse gebieden.

De heer **Van Wijngaarden** (VVD):
Forum is hier niet en jongeren van Forum zijn hier ook niet. De heer Van Dijk zei net "de jongeren van Forum". Ik denk dat hij daarmee bedoelde "enkele jongeren van Forum in een whatsappconversatie". Ik wil dat toch even gezegd hebben voor de Handelingen omdat we elkaar anders de maat zitten te nemen op een manier die niet juist is.

De **voorzitter**:
Dat is meer een punt van orde.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
Dat is correct.

De **voorzitter**:
Dat is dan genoteerd en het wordt in de Handelingen opgenomen. Dank. De heer Van Dijk was klaar, maar de heer Markuszower heeft nog een vraag; kort graag.

De heer **Markuszower** (PVV):
Ja, over de inbreng van de SP, waarin inderdaad het verschil wordt uitgelegd tussen kritiek op de staat Israël, die soms legitiem kan zijn, al ben ik het er vaak niet mee eens, en niet per se antisemitisch is.

De **voorzitter**:

Wilt u uw vraag stellen?

De heer **Markuszower** (PVV):
Rustig, voorzitter, rustig. De vraag is de volgende. In het verleden heeft bijvoorbeeld u partijgenote, mevrouw Karabulut, in demonstraties meegelopen die zogenaamd anti-Israël zouden zijn, maar waarin achter haar, naast haar en voor haar gescandeerd werd: Hamas, Hamas, alle Joden aan het gas. Ik kan me niet herinneren dat de SP daar als partij afstand van heeft genomen en ik kan me ook niet herinneren dat de heer Jasper van Dijk als privépersoon of als Kamerlid Van Dijk daar afstand van heeft genomen. Als er nu wel dat scherpe verschil wordt gemaakt tussen kritiek op de staat Israël en antisemitisme, zou het misschien toch goed zijn, ook voor de Handelingen, als de heer Van Dijk nou eens afstand neemt van het gedrag van SP-politici, zoals mevrouw Karabulut die meeliep in demonstraties waar "Hamas, Hamas, alle Joden aan het gas" werd geroepen, waar zij voor, naast en achter stond.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
Ik heb in mijn spreektekst duidelijk antisemitisme verworpen. Mevrouw Karabulut heeft de leuzen die u net citeerde nooit gezongen of geroepen. Dat is iets van jaren geleden. Daar is destijds uitgebreid over gedebatteerd. Ik zou willen wijzen op de motie van haar die gisteren democratisch is aangenomen en buitengewoon interessant is omdat er toch een politieke meerderheid in deze Tweede Kamer is die terecht zegt dat Israël niet door kan gaan met het bezetten van Palestijnse gebieden en die zegt dat er dan maatregelen genomen moeten worden. Dat vind ik een mooie overwinning.

De **voorzitter**:
Afrondend, kort.

De heer **Markuszower** (PVV):
Het is inderdaad schokkend om te zien dat partijen als CDA en D66 die motie hebben gesteund. Dat is anti-Israël. Ik herhaal dat je wel kan zeggen dat je de Joodse gemeenschap in Nederland wilt beschermen, maar dat dit alleen maar kan als je de staat Israël ook veilige grenzen gunt. Het CDA en D66 doen dat blijkbaar niet.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
Ik vind het juist zeer goed dat D66 en CDA de motie hebben gesteund en daarmee Israël geen bevoorrechte of geprivilegieerde positie geven. Ik heb ook gezegd: als er mensenrechten worden geschonden of zaken worden gedaan door een staat die niet in de haak zijn, zoals Rusland, Turkije of Iran, dan staat de PVV vooraan om dat te veroordelen. En dat moet met Israël natuurlijk net zo goed het geval zijn. Dus hulde voor de partijen die die mooie motie hebben gesteund.

De **voorzitter**:
U was klaar. Dan ga ik nu door naar de heer Paternotte van D66. Gaat uw gang.

De heer **Paternotte** (D66):
Dank u wel, voorzitter. Er is geen vorm van racisme die zo'n lange en pijnlijke geschiedenis heeft in Europa als antisemitisme, met de Holocaust als de allerzwartste bladzijde. Het is een vorm van haat met een hele lange continue geschiedenis, van de pogroms tijdens de eerst kruistocht in de elfde eeuw, eeuwenlang steeds weer terugkerend in Europa tot aan de Shoah. Tien eeuwen later zijn er helaas steeds meer voorbeelden van antisemitisme. Ik ken zelf ook het gevoel dat heel veel Joden in

Nederland helaas nog steeds hebben. Gister sprak ik nog iemand ter voorbereiding op dit overleg die me vertelde waarom hij nooit meer naar voetbalwedstrijden gaat. Toen ik bij mij thuis om de hoek bij Rosj Pina op bezoek ging, zag ik hoe kinderen daar moeten spelen achter een hele hoge muur met prikkeldraad erboven.

De indieners beschrijven het probleem eloquent. Heel veel dank voor hun harde werk. Ik zou in dit overleg een paar aspecten willen benoemen en ook nog een voorstel willen doen.

Allereerst noemen de indieners de Joodse gemeenschap de kanarie in de kolenmijn. Als Joden zich niet veilig voelen in een samenleving, dan is dat vaak een voorbode gebleken voor een breder intolerantieprobleem dat meerdere minderheden raakt. Joden kregen de schuld van de pestepidemie in de veertiende eeuw en van de economische crisis in de Weimarrepubliek. We gaan nu weer een recessie in en het coronavirus zorgt voor onzekerheid in de hele wereld. We weten dat vooroordelen in recessietijd opleven en een grotere rol spelen. Dat maakt het des te meer noodzakelijk om racisme en antisemitisme te stoppen.

De indieners schrijven terecht dat er onder Joden sprake is van meldingsmoeheid. Dat werd al eerder genoemd. Slechts een kwart van de Joden doet aangifte van antisemitische misdrijven. Mevrouw Buitenweg gaf net een mooi voorbeeld van hoe dat kan gaan en van hoe je ontmoedigd kunt worden als je dan toch een keer naar de politie stapt, maar daar merkt dat er op dat moment te weinig begrip is, ook omdat het ingewikkeld is. Er is een voorstel om de aangiftebereidheid te verhogen, waarvan wij denken dat dat goed zou zij. Het komt ook naar voren in het WODC-rapport over hatecrimes. Dat is het pleidooi, ook ondersteund door het CIDI, om in Nederland een proef te doen met gespecialiseerde discriminatierechercheurs. Direct kunnen spreken met een specialist op het gebied van discriminatiezaken wekt het vertrouwen bij slachtoffers dat er een juiste behandeling volgt en dat er ook opvolging wordt gegeven. De beperkte opvolging die nu vaak plaatsvindt bij alle aangiften van discriminatie leidt ertoe dat mensen denken: heeft het wel zin om aangifte te doen? Een aangifte bij discriminatie is nou eenmaal fundamenteel anders dan bij een inbraak of bij openbare geweldpleging. Ik vraag de indieners dus of zij — ook naar aanleiding van het opstellen van hun nota, de recente ontwikkelingen en het WODC-rapport — ook menen dat Nederland opvolging zou moeten geven aan de wens van onder andere deze Joodse organisaties die vorig jaar ook naar voren kwam in de motie van mevrouw Bergkamp, mevrouw Van den Hul en mevrouw Özütok. Daarnaast vraag ik hun of ze zelf nog instrumenten voor zich zien om de meldingsbereidheid en het vertrouwen in de politie onder Joodse Nederlanders te herstellen.

Voorzitter. Ik heb ook nog een vraag aan de minister hierover. Domheid en onwetendheid — de heer Van der Molen gaf net al een mooi voorbeeld — spelen natuurlijk een grote rol. Soms denken mensen stoer te zijn door zich antisemitisch te uiten. Zou het niet verstandig zijn om te zeggen dat alle misdadigers die veroordeeld zijn voor antisemitisme hun straf pas hebben uitgezeten als ze het wel hebben moeten begrijpen, als ze in Westerbork zijn geweest, dus als er bovenop hun straf ook dat leerelement zit? Het gebeurt soms al, maar zouden we het niet bij alle veroordeelden moeten doen? Ziet de minister ruimte om daar, ook in de reclassering, mogelijkheden voor te creëren?

Voorzitter. De initiatiefnemers noemen terecht het antisemitisme bij extreemlinks en

extreemrechts en bij delen van de moslimgemeenschap. Het is ook wel goed om even een positieve ontwikkeling te benoemen. De Labourpartij in Engeland is met een catharsis bezig door afstand te nemen van een recente periode waarin antisemitisme binnen die partij kon ontstaan. Maar aan de andere kant zijn die positieve ontwikkelingen er niet. De heer Van Dijk zei dat terecht. We zien in Nederland dat Thierry Baudet complottheorieën over de Joodse filantroop George Soros verspreidt. De initiatiefnemers noemen het cliché van de Joodse wereldheerschappij en de vermeende ontrouw aan de natie als bekende verschijningsvormen van klassiek antisemitisme. Dat zijn precies de verwijten die aan het adres van George Soros gericht zijn.

De **voorzitter**:
De heer Markuszower heeft een vraag aan u.

De heer **Markuszower** (PVV):
Ja, we hadden het er net al over. De heer Paternotte herhaalt het. Waarom is kritiek op Soros antisemitisme? Alleen maar om het feit dat Soros zelf zegt dat hij Joods is? Of mag je geen kritiek hebben op mensen als ze zeggen dat ze Joods zijn? Is dat gelijk antisemitisme?

De heer **Paternotte** (D66):
De kritiek op Soros staat eigenlijk in een traditie van de suggestie van Joodse wereldheerschappij. Dat staat ook heel goed in de nota beschreven. In Hongarije heeft Viktor Orbán overal posters opgehangen met een grijnzende als bankier neergezette Soros met de vraag: gaan we ons land aan hem uitleveren? De suggestie dat deze man overal de natiestaten wil ondermijnen wordt precies op een manier gebracht in lijn met alle clichés over Joodse wereldheerschappij, die terecht zijn beschreven als een voorbeeld van klassiek antisemitisme.

De **voorzitter**:
De heer Markuszower, afrondend.

De heer **Markuszower** (PVV):
Die Soros is gewoon een heel vervelende intrigant. Dat mag je natuurlijk best zeggen. Het is volgens mij een zelfhatende Jood, als hij Joods is.

De **voorzitter**:
Ik wil graag een vraag horen. U hebt al behoorlijk wat interrupties gehad, dus stelt u snel uw vraag. Dan gaan we daarna door naar de heer Paternotte.

De heer **Markuszower** (PVV):
Het lijkt me zelfs eerder een vorm van stereotype van D66 als ze Soros als Jood neerzetten. Viktor Orbán doet dat helemaal niet. De enige die Soros als Jood neerzetten, zijn …

De **voorzitter**:
En uw vraag is?

De heer **Markuszower** (PVV):
Dat zijn D66 en Soros zelf. Verder doet echt helemaal niemand dat in dat hele Hongarije.

De heer **Paternotte** (D66):
De heer Markuszower heeft net al duidelijk gemaakt dat mensen die het niet met hem eens zijn en die niet op de PVV stemmen wat hem betreft geen goede Joden zijn. Ik vind dat echt een belachelijke, waanzinnige en totaal onzinnige manier van denken. Zonet zei hij nota bene nog over iemand die moslim is: als die iets doet, dan is dat aan hem om te bepalen of hij moslim is. En nu zegt hij dat de heer Soros geen Jood is omdat hij het niet met hem eens is.

De **voorzitter**:
Vervolgt u uw betoog.

De heer **Paternotte** (D66):
Ik kan daar echt helemaal niet bij.

De heer **Markuszower** (PVV):
Dat heeft …

De **voorzitter**:
Nee, nee, nee, nee, nee, nee, nee.

De heer **Markuszower** (PVV):
Maar dit is een persoonlijk feit.

De **voorzitter**:
Nee, nee, nee, nee, nee, nee. U heeft meer dan genoeg ruimte gehad.

De heer **Markuszower** (PVV):
Maar hij citeert mij verkeerd.

De **voorzitter**:
U heeft bijna alle Kamerleden een vraag kunnen stellen en vice versa. Ik ga nu door met de heer Paternotte. Hij heeft nog één minuut.

De heer **Paternotte** (D66):
Voorzitter. Oud-Kamerlid Boekestijn riep Baudet op om te stoppen met het verspreiden van antisemitische complottheorieën. De voorbeelden van Jongeren Forum voor Democratie werden net ook aangehaald. Ik zou de initiatiefnemers willen vragen om te reflecteren op de vraag hoe je hier nou mee om moet gaan in de zin van: wat doe je nou als je tot politieke samenwerking komt met een partij die dit soort theorieën verspreidt?

Voorzitter, ten slotte. Het is heel erg belangrijk dat de overheid het goede voorbeeld geeft en geen schijn van antisemitische motieven wekt. Dus het verstrekken van subsidies aan organisaties die zich schuldig maken aan antisemitische uitlatingen, moet te allen tijden voorkomen worden. Hetzelfde geldt voor organisaties met bestuurders die onacceptabele uitspraken doen. Dus de vraag die ik aan de initiatiefnemers zou willen stellen is hoever zij die subsidiemaatregelen zouden willen laten gaan.

Voorzitter, afrondend.

De **voorzitter**:
Ja, uw laatste zinnen.

De heer **Paternotte** (D66):
De initiatiefnemers leggen het probleem helder op tafel: daders aanpakken en duidelijk maken dat wij als Nederland weer voorop willen lopen als een land waar iedereen zichtbaar zichzelf kan zijn.

De **voorzitter**:
Hartelijk dank. Dan ga ik nu door naar mevrouw Van der Graaf van de ChristenUnie voor haar inbreng.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Dank u wel, mevrouw de voorzitter. "A country is not only what it does. It is also what it tolerates." Die uitspraak van Kurt Tucholsky, een Duitse schrijver van Joodse komaf, kwam ik tegen in Yad Vashem, waar ik in januari was. Die uitspraak zet je aan het denken over wat voor land we willen zijn. Ik heb het ervaren als een appel op mijzelf en op onze samenleving over wat voor land we willen zijn. Willen wij minderheden beschermen? Zijn zij vrij en veilig in ons land? In Yad Vashem trokken de beelden aan mij voorbij van hoe systematisch het antisemitisme in het dagelijks leven vorm kreeg. Een paar weken daarna zag ik in Auschwitz waar dit uiteindelijk toe heeft geleid. Nog steeds vind ik het moeilijk te bevatten waartoe mensen in staat zijn geweest. De tekenen daar spreken voor zich. We kunnen onze ogen daar niet voor sluiten.

In dit jaar herdenken we dat dit alles 75 jaar geleden is. Sindsdien zeggen we: dit nooit weer. In dit jaar herdenken wij en vieren wij onze vrijheid. In dit jaar is antisemitisme, haat tegen Joden, nog altijd aanwezig. Ik wil de initiatiefnemers daarom bedanken dat zij dit op de politieke agenda zetten en onder onze aandacht brengen, dat zij het bespreekbaar maken en ideeën neerleggen over hoe wij dit onrecht kunnen bestrijden. Ik weet dat ze veel gesprekken hebben gevoerd. Ik ben er zeker van dat die gesprekken een onuitwisbare indruk op hen hebben gemaakt en dat ze dat meenemen in de rest van hun leven.

"A country is not only what it does. It is also what it tolerates." Vanmorgen spreken we over antisemitisme. Vanmiddag houden we een debat over racisme in Nederland. Ook daarin gaat het over het irrationele onderscheid dat wordt gemaakt tussen mensen en dat diepgeworteld is in onze samenleving. De initiatiefnemers geven aan dat de aard en de verschijningsvormen van antisemitisme niet alleen hardnekkig maar ook heel uniek zijn en hun eigen aanpak vergen. Ik vraag hun dat nog eens toe te lichten. Ik wil vragen aan het kabinet of het dat ook zo ziet. Verdient dit inderdaad een eigen aanpak? Wat zien de initiatiefnemers als oorzaak van het feit dat antisemitisme zo wijdverspreid lijkt te zijn en in het Nederland van vandaag de dag vanuit extreemlinks, extreemrechts en islamitische hoek komt? Vraagt dat om een "one size fits all"-aanpak of zijn er voor die verschillende vormen van antisemitisme ook verschillende aanpakken nodig? Graag een reactie.

Met mevrouw Yeşilgöz heb ik in het najaar een amendement ingediend waarin we aangegeven dat het nodig is dat er een nationaal coördinator antisemitismebestrijding komt — de initiatiefnemers benadrukken dat in deze notitie opnieuw — die de aanpak van antisemitisme in Nederland kan stroomlijnen en regisseren en tegelijkertijd de regering en de Kamer kan adviseren over een effectieve aanpak. Is de minister van Justitie bereid om hier invulling aan te geven?

Iets van de vele gezichten van antisemitisme komt naar voren in de spreekkoren tijdens voetbalwedstrijden. Hoe kunnen we dergelijke spreekkoren wat de initiatiefnemers betreft het best bestrijden? Aan de minister vraag ik of hij bereid is om met de KNVB in gesprek te gaan om tot concrete afspraken te komen over hoe ermee om te gaan wanneer dergelijke haat vanaf de tribunes wordt gescandeerd.

Een ander punt uit de nota dat ik graag wil uitlichten gaat over het onderwijs. Kunnen de initiatiefnemers nader toelichten hoe de docenten beter ondersteund kunnen worden bij onderwijs over de Holocaust? Mijn man is geschiedenisdocent. Via hem weet ik dat veel geschiedenisdocenten in het onderwijs aangeven dat op sommige scholen de Holocaust gewoon niet bespreekbaar is. Hoe kan het onderwijs over de Joodse gemeenschap in ons land worden verbreed en niet alleen gaan over negatieve gebeurtenissen, maar juist een breder en volledig beeld vertellen? Ik vraag dit ook aan het kabinet. Kunnen zij daarop ingaan?

Afgelopen maandag kregen mevrouw Yeşilgöz en ik antwoord op onze vragen over de belagingen van het Joodse restaurant HaCarmel in Amsterdam. Tien bewuste vernielingen en bedreigingen in nog geen tweeënhalf jaar tijd. De minister heeft eerder aangegeven dat de behandeling van antisemitische incidenten op de agenda staan van zijn overleg met het OM en de politie, maar ik lees in de beantwoording dat wel over algemene discriminatie wordt gesproken, maar niet specifiek over antisemitisme. Wil de minister ook expliciet de afhandeling van antisemitische incidenten in het overleg met het OM aan de orde stellen?

Hoe reageert de minister in eerste instantie op het initiatief van de ChristenUnie en GroenLinks om hatecrimes zwaarder te bestraffen?

De **voorzitter**:
U bent klaar?

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Ik wil nog één vragen stellen, als dat mag.

De **voorzitter**:
In één zin.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Dat kan. Het amendement dat ik eerder met mevrouw Yeşilgöz heb ingediend, was erop gericht om geld ter beschikking te stellen specifiek voor de aanpak van antisemitisme. De brief met de bijlage die we hebben ontvangen van het kabinet over discriminatie …

De **voorzitter**:
Dat is geen één zin.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
… lijkt erop te wijzen dat er veel breder … Sorry, ik moet even die zin herformuleren. Er wordt veel meer gefinancierd vanuit het potje geld dat specifiek voor antisemitisme bedoeld was. Kan de minister dit toelichten? Want het had een ander doel.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
Voorzitter, u bent zo streng dat we soms af en toe een beetje gaan hakkelen. Een vraag

aan mevrouw Schouten. Antisemitisme is verwerpelijk.

De **voorzitter**:
Het is mevrouw Van der Graaf.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
Sorry, excuus. Zie je, dat doet u allemaal, voorzitter!

De **voorzitter**:
Ik draag deze last op me en zal achteraf wel excuses aanbieden, maar nu gaan we door. U stelt een vraag aan mevrouw Van der Graaf.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
Ja, aan mevrouw Van der Graaf. Antisemitisme is verwerpelijk, daarover geen discussie. Maar ik heb de indieners al gevraagd of ze kunnen uitleggen waarom die specifieke aanpak nodig is. Dan zeggen ze dat dit te maken heeft met de onevenredige druk en de historie. Maar als je nu kijkt naar de historie van de Surinaamse gemeenschap en de slavernij — en we gaan vanmiddag praten over racisme — hoe kijkt mevrouw Van der Graaf dan aan tegen die specifieke aanpak van antisemitisme? Vindt zij die gerechtvaardigd of niet?

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Het antwoord is ronduit: ja, dat vind ik gerechtvaardigd. Dat vindt de ChristenUnie ook gerechtvaardigd. Laat ik helder zijn. Alle vormen van discriminatie, van racisme, van geweld tegen mensen om wie ze zijn, omdat ze uit een bepaalde bevolkingsgroep afkomstig zijn of een bepaalde overtuiging aanhangen, moeten we te allen tijde bestrijden. Dat is onze rechtsstaat. Die moet daarvoor bescherming bieden. Maar we zien dat het diep geworteld is in onze samenleving. Dus dit vraagt een diepere kijk. Ik denk dat de initiatiefnemers met de nota die zij hebben neergelegd, hebben aangewezen dat ook voor antisemitisme er verschillende oorzaken zijn, diep geworteld in de geschiedenis. Dat vraagt ook om een specifieke kijk. Het risico is dat, als je alles wilt doen en niet wilt kijken naar de diepere onderliggende oorzaken, je niet tot de kern komt om het aan te pakken. Vanmiddag spreken we over een bredere racismeaanpak. Ook daar moeten we kijken naar de onderliggende oorzaken, maar voor antisemitisme vind ik een specifieke aanpak zeker gerechtvaardigd.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
Maar stel nou dat er vanmiddag een partij is die zegt: ik vind die geschiedenis van de Surinaamse gemeenschap zó verschrikkelijk, ik pleit voor een specifieke aanpak van het racisme richting hen. Dan is het toch vreemd om dat niet te steunen en dit wel? Dat is dan toch een ongelijke behandeling, gek genoeg, of zie ik dat verkeerd?

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Nee. Ik denk dat we discriminatie altijd zullen moeten bestrijden. Dat we nu specifieke aandacht vragen voor de aanpak van antisemitisme betekent niet dat we niet ook moeten kijken naar andere vormen van discriminatie en naar racisme. Dat is dus niet wat we bepleiten. Ik denk wel dat het nodig is om ook specifiek naar antisemitisme te kijken. Ik heb de indieners ook gevraagd om daar nog een nadere toelichting op te geven, want juist op zo'n dag als vandaag denk ik dat het echt op z'n plaats is om dat onder woorden te brengen.

De **voorzitter**:
Dank u. Ik ga graag naar de heer Bisschop van de SGP voor zijn inbreng.

De heer **Bisschop** (SGP):
Voorzitter, dank u wel. Allereerst dank aan de initiatiefnemers voor deze nota. Dat agendeert dit punt nog eens een keer heel expliciet. Dat is waardevol.

Mevrouw de voorzitter. Er is eigenlijk wat vreemds aan de hand in Nederland. Op allerlei gebieden lopen we voorop in de wereld, of het nu gaat over het klimaat of over mensenrechten, maar als het gaat over bestrijding van antisemitisme, dan bungelen we een beetje onderaan. We hebben geen Holocaustmuseum, terwijl daar wel alle aanleiding toe zou zijn. Een nationaal coördinator antisemitismebestrijding vonden we lange tijd eigenlijk niet nodig. Aan het overnemen van de internationale definitie van "antisemitisme" hadden we lange tijd geen behoefte. En dat — collega's hebben er al op gewezen — terwijl Nederland wat betreft antisemitisme een bijzonder schrijnend verleden heeft. Zie de geschiedenis van de Joodse gemeenschap in de oorlog en daarna.

De SGP waardeert het daarom des te meer dat de initiatiefnemers met hun nota urgentie aanbrengen. Dat is geen luxe, zo hoorden we onlangs nog vanuit de Joodse gemeenschap. Het volgende voorbeeld werd genoemd. Bij het openen van een museum over de oudheid kunnen journalisten meteen enthousiast worden, maar als het gaat over een museum dat betrekking heeft op de Holocaust en het Nederlandse aandeel daarin, dan kan de vraag zomaar rijzen waarom dat nou eigenlijk nodig is. Laat deze nota wat dat betreft een trendbreuk zijn.

Ik sta eerst even stil bij het onderwijs, want kwaad wordt niet zelden gevoed door onwetendheid, onbewuste of bewuste domheid. Basale kennis over de Joodse gemeenschap is dus onmisbaar. Er zijn werkelijk mensen die verbaasd opkijken als je vertelt dat de Joodse Nederlanders hier, sinds de jaren zestig, niet als gastarbeider zijn binnengekomen. Er zijn zelfs nog mensen die echt geloven dat het zeer verwerpelijke sprookje van de Protocollen van de wijzen van Sion een origineel en betrouwbaar document is. Mijn aangenomen motie vraagt om actieve ondersteuning van scholen door de overheid om leerlingen in contact te brengen met de Joodse gemeenschap. Delen de initiatiefnemers het doel dat elke leerling actief kennis dient te maken met de Joodse gemeenschap? Dat hoeft dan niet in Amsterdam te zijn; dat kan ook in de plaatselijke sjoel.

De SGP heeft verder in de afgelopen jaren regelmatig signalen gehoord over gebrekkige lesmethoden. De vraag aan het kabinet is of het bereid is om te voorkomen dat onjuiste beeldvorming en voorlichting in lesmethodes terechtkomen, en om dat zo nodig met uitgevers te bespreken. Dat kan eventueel ook via de nog te benoemen nationaal coördinator.

Het punt van veiligheid — ook collega's hebben daar al op gewezen — blijft een punt van zorg. Het meer genoemde Joodse restaurant in Amsterdam heeft wekelijks, nog steeds, te maken met beledigingen en scheldpartijen. Ga daar op bezoek, blijf daar een uurtje of een paar uur zitten, en bijna gegarandeerd komt er wel iemand op de fiets voorbij die een antisemitische, een anti-Joodse opmerking schreeuwt. Daar zijn wel beelden van, maar geen geluidsopnames. Mijn vraag aan de minister is wat hij daaraan gaat doen.

Er blijft ook onvrede over de aangifte, waardoor de bereidheid om aangifte te doen daalt. De initiatiefnemers verwijzen naar de inzet van het Joods Politie Netwerk. Dat is mooi, maar ook te gemakkelijk en te weinig. Het moet een verantwoordelijkheid van de hele justitieketen zijn. De SGP vindt daarom dat er een speciale eenheid bij de politie en het Openbaar Ministerie moet komen, die moet leiden tot meer aangiftes en meer veroordelingen. Is de minister bereid om dit op te pakken?

De aangenomen motie-Van der Staaij vroeg de internationale definitie van antisemitisme te steunen. Hoe gaat de minister dit concreet doorvertalen in het toepassen in het strafrecht, zodat we daarmee aangifte en vervolging kunnen verbeteren? Het is ook mooi om opnieuw in de krant te lezen dat de initiatiefnemers strengere straffen willen voor haatmisdrijven. Maar wanneer staat dat in het Staatsblad? Want daar komt het tot wel een beetje op aan.

Tot slot de coördinator antisemitisme. De initiatiefnemers verwachten veel van die coördinator. Dat is prima. Het duurt alleen wel erg lang. Wanneer is de benoeming van de nationaal coördinator? En vinden de initiatiefnemers ook dat er, net als naar aanleiding van het verslag van de Ombudsman, een jaarlijks debat over dit thema in het parlement moet zijn, zeker ook gezien het feit dat het aantal antisemitische incidenten jaarlijks toeneemt?

De **voorzitter**:
U bent klaar, neem ik aan?

De heer **Bisschop** (SGP):
Ik rond af met een opmerking over de traagheid, die blijkbaar ook van toepassing is ten aanzien van de middelen. In 2020 en 2021 is er 1,5 miljoen euro beschikbaar. Vandaag zijn we op de helft van 2020, maar ik heb nog geen budget gezien waaruit een euro is toegekend. Wanneer wordt dat geconcretiseerd?

Ik dank u zeer.

De **voorzitter**:
Dank u wel. De heer Van Dijk heeft nog een vraag.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
Vorige week had ik het debat met de heer Bisschop over uitbreiding van artikel 1 van de Grondwet met het verbod op discriminatie van mensen met een handicap en mensen met een andere seksuele oriëntatie. De heer Bisschop weet precies wat ik bedoel. Hij zei: dat moeten we niet doen; we moeten geen specifieke dingen gaan noemen, we moeten gewoon discriminatie verbieden. Punt! Hij heeft er nog een mooi amendement op ingediend. Maar nu is hij wel groot voorstander van een specifieke coördinator antisemitisme. Hoe moet ik dat rijmen met zijn betoog van vorige week?

De heer **Bisschop** (SGP):
Dat lijkt mij voor de hand te liggen. Een Grondwet is een basiswet. Daarin zet je de contouren, de spelregels neer. Dat moet je niet verbijzonderen. Dat doe je in organieke wetten. Dat doe je in beleidsmaatregelen. En vandaar dus dat dit naadloos op elkaar aansluit. Ik ben voor maatregelen, voor wetgeving als het gaat om racismebestrijding, voor het specifiek benoemen en het specificeren van allerlei vormen van racisme en

daar gericht beleid op te zetten, maar ik ben tegen het verbijzonderen in de Grondwet. Dat is eigen aan de Grondwet, volgens mij.

De **voorzitter**:
Dat lijkt mij helder. Dank.

Ik kijk even naar de heer Grapperhaus of het wel goed gaat met hem. Anders schors ik even kort.

Minister **Grapperhaus**:
Voorzitter. Ik durf het bijna niet tegen de bodes te zeggen, maar ik verslikte mij in de koffie. Vandaar de hoestbui.

De heer **Bisschop** (SGP):
Ik vroeg me al of u misschien een Fisherman's Friend nodig had. Dan is die hier beschikbaar.

Minister **Grapperhaus**:
Voorzitter, zo reiken wij elkaar de hand.

De heer **Bisschop** (SGP):
Kijk! Ik kom er eentje brengen.

De **voorzitter**:
Nee, dat gaan we niet doen, want dat lopen is weer onhandig. Er wordt gehaald en gebracht. Inderdaad samen sterk. Ik hoor de heer Paternotte dat zeggen.

De heer Van Dijk gaat nu even streng voorzitten, want dan kan ik zelf ook nog een inbreng leveren.

Voorzitter: Jasper van Dijk

De **voorzitter**:
Voorzitter, ik ga héél streng voorzitten. Ik geef het woord aan mevrouw Kuiken van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA):
Voorzitter, dank. Ik begon deze vergadering al met een bedankje aan de initiatiefnemers voor de moeite die zij hebben gedaan. Ik probeer me altijd voor te stellen hoe het zou zijn als je opgroeit als Joodse Nederlander in Nederland en je bent slachtoffer van antisemitisme, je voelt je niet meer helemaal veilig of je kinderen krijgen les achter beveiligde hekken. Gelijktijdig: je ziet het, je weet het, maar toch je kun er niet helemaal bij met je gevoel. Ik denk dat dat voor heel veel Nederlanders geldt. Maar dat neemt niet weg dat we de dure plicht hebben om wat we zien en wat we weten, te onderkennen, daar gevoel bij te ontwikkelen, daar kennis over te ontwikkelen en er samen voor te staan dat we dat niet alleen in woord maar ook in daad heel serieus nemen. Ik denk dat er, wat dat betreft, in de initiatiefnota hele belangrijke en waardevolle voorstellen staan. Het wetsvoorstel dat gisteren is ingediend door de heer Segers en mevrouw Buitenweg draagt daar ook aan bij.

Ik zou in mijn inbreng een aantal concrete vragen willen stellen en een aantal suggesties

willen doen, maar ik begin met te zeggen dat antisemitisme bestrijden ook begint met zelfkritisch zijn. Dat zeg ik ook richting de heer Markuszower. U mag mijn partij of andere partijen van alles verwijten, maar ik weet wel dat in de Britse politiek Corbyn nu stappen heeft gezet om het antisemitisme te bestrijden. Wij voeren dat debat voortdurend in onze partij: hoe gaan we daarmee om? Maar op het moment dat er één kritische vraag aan u wordt gesteld, zeg ik via u, voorzitter, dan geeft u niet thuis. Ja, dan zegt u: dat is mijn vriendje, en mijn vriendjes val ik niet aan. Zo werkt het niet. Of je neemt antisemitisme serieus. Als er antisemitische uitingen zijn, ook van je grootste vriend, dan benoem je dat ook. Dan bestrijd je dat ook. Dan geef je thuis en dan kijk je niet weg. Dan geef je niet Joden zelf ook nog eens een keer de schuld dat zij zichzelf slachtoffer maken van antisemitisme. Ik ga er geen grote woorden aan wijden, maar ik vraag alleen aan de heer Markuszower via u, voorzitter, of hij alsjeblieft een beetje zelfkritisch kan zijn en in de spiegel wil kijken.

De **voorzitter**:
De heer Markuszower werd duidelijk aangesproken. Hij mag daarop reageren.

De heer **Markuszower** (PVV):
Allereerst, Corbyn was natuurlijk niet alleen leider van een partij waar veel antisemitisme was. Hij was natuurlijk zelf een van de grootste antisemieten in Europa. Dat verwijt ik de PvdA, die de antisemiet Corbyn zelf op hun partijcongres, op de rode loper huggend met de partijleider, heeft uitgenodigd en ook nog in de Kamer, in het kantoor van Asscher zelf. Het punt is niet dat Corbyn stappen heeft ondernomen om het antisemitisme terug te dringen. Misschien is dat ook waar. Maar wat ik Corbyn en de PvdA verwijt, is dat Corbyn zelf een grote antisemiet is en bijvoorbeeld Hamasterroristen heeft geëerd. Hij heeft Hezbollahterroristen geëerd die Joodse kinderen hebben vermoord. Er is een lijst van 39 antisemitische punten die Corbyn zelf heeft gedaan waaruit enorme Jodenhaat blijkt. Dus dat over Corbyn. Ik heb ook gezegd … Ik ben volgens mij best zelfkritisch. Ik ben overigens een van die Joden die achter dat glas op school heeft gezeten, die elke dag sinds … Ik ben nu 42. Er is volgens mij geen dag voorbijgegaan in de afgelopen 42 jaar dat ik niet ben herinnerd aan de Jodenhaat die er ook in Nederland is. Dus ik ben me heel goed bewust van de tendensen in de Nederlandse maatschappij, in Europa en überhaupt in de wereldcontext. Ik begrijp dat allemaal heel goed …

De **voorzitter**:
Oké, meneer Markuszower. U heeft uitgebreid kunnen reageren en moet nu gaan afronden.

De heer **Markuszower** (PVV):
Eén ding nog. Ik heb richting de heer Paternotte gezegd dat als mocht blijken dat iemand die ik eerder een vriend heb genoemd toch iets heeft gezegd wat mij niet bevalt op dat gebied, ik de eerste ben die een klap zal uitdelen. Ik heb gezegd dat dat geen letterlijke klap zal zijn, want dat zou strafbaar zijn. Dus ik ben wat dat betreft bijzonder zelfkritisch, vind ik.

De **voorzitter**:
Mevrouw Kuiken gaat verder met haar betoog.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA):
Ik mag nog reageren, geloof ik. Het eerste wat de heer Markuszower doet op het moment dat ik hem een vraag stel, is weer terugslaan. Dat kan, maar dan komen we niet

verder in het debat. Dus laat mij zelfkritisch blijven over politieke partijen elders in Europa die niet goed hebben gehandeld. Dat zullen we blijven doen en dat gesprek gaan we ook aan. De heer Paternotte geeft het voorbeeld van een leider, of een leidster, van Forum voor Democratie in Amsterdam. De heer Van Dijk geeft het voorbeeld van een aantal jongeren binnen een organisatie van de jongerenvereniging van Forum voor Democratie waar antisemitische uitingen zijn gedaan. Dat zijn gewoon feiten en die zijn ook openbaar. Ik vraag u: neem daar dan afstand van, wees daar ook kritisch op en spreek daar de voorman van Forum voor Democratie op aan. En dan geeft u niet thuis. Is dat niet een beetje hypocriet, vraag ik dan toch langzamerhand een beetje geïrriteerd.

De **voorzitter**:
De tweede en laatste reactie van de heer Markuszower.

De heer **Markuszower** (PVV):
Ik zal kort zijn. Nogmaals, ik hoef niet alles te vertellen wat ik …

Mevrouw **Kuiken** (PvdA):
Ik neem uw pijn niet weg. Ik bedoel, dat snap ik wel.

De heer **Markuszower** (PVV):
Nee, nee. Ik hoef niet alles te vertellen wat ik in mijn privéleven doe, maar ik heb mevrouw Nanninga zelf gesproken over die tweets, want ik vond ze walgelijk. Ik vond het verschrikkelijk. Maar ze heeft er afstand van genomen, het in een context geplaatst en gezegd dat het een grap was. Ik moet u eerlijk zeggen: ik geloofde dat verhaal. Wat mij betreft is daarmee de kous af. Het was jaren geleden en het was in een cynische context. Ze had dat niet moeten doen. Ik vond het superdom. Het was waarschijnlijk ook, nou, zeer onprettig. Ik vond dat zeer onprettig, maar zij heeft er afstand van genomen. Ze is in die synagoge geweest en ze heeft haar goede wil getoond. Op een gegeven moment houdt het dan ook op. We moeten dan niet zo kleinzielig zijn. Het is niet om terug te slaan, maar Corbyn zelf heeft nog nooit afstand genomen van al die antisemitische zaken die hij heeft gedaan, en dat is wel het verschil.

De **voorzitter**:
Oké, dat heeft u net ook gezegd.

De heer **Markuszower** (PVV):
Je moet mensen ook de gelegenheid geven … Als ze een fout hebben gemaakt en als ze die hebben hersteld, dan moet je op een gegeven moment kunnen zeggen: zand erover. Dat heeft Corbyn nooit gedaan.

De **voorzitter**:
Helder. Mevrouw Kuiken vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA):
Nou, zelfkritiek kost wat tijd, maar we komen zo langzamerhand wel ergens, denk ik dan maar weer. Maar goed, ik wilde alleen maar zeggen dat antisemitisme niet exclusief iets van één groep is. Het komt links voor, het komt rechts voor, het komt in islamitische kringen voor, en dat maakt ons bondgenoten in de strijd tegen antisemitisme.

Voorzitter. Ik heb een aantal concrete suggesties en vragen. Laat ik even de vragen stellen over de nationaal coördinator. Op zich voel ik daar heel erg voor, maar gelijktijdig

worstel ik met de vraag: waarom dan alleen antisemitisme? Ik ben daar oprecht nog niet uit. U moet mij daarin meenemen en u zult mij daarvan moeten overtuigen.

Een aantal terechte vragen zijn ook door anderen gesteld, onder andere over de spreekkoren. Ik kijk ook naar de minister van Justitie en Veiligheid. Er zijn zoveel spreekkoren, bijna dagelijks. Worden er dan ook meteen, acuut wedstrijden stilgelegd? Volgen er meteen sancties? Ik denk dat dat ontzettend belangrijk is.

Over de aanpak van antisemitisme. De meeste mensen die het meemaken hebben gewoon geen vertrouwen meer in de politie dat aangifte doen überhaupt zin heeft. Er is te weinig kennis en zaken blijven liggen. Er is inderdaad eerder een motie ingediend door D66, GroenLinks en onze eigen partij om te komen tot gespecialiseerde rechercheurs die discriminatie kunnen aanpakken. Ik vind echt dat we daar vandaag weer het initiatief toe moeten nemen. Ik vraag aan de indieners wat zij daarvan vinden. Op het moment dat je die niet hebt en aangifte geen zin heeft, kun je allerlei dingen gaan vragen in het vervolgtraject, bijvoorbeeld als het gaat over daders, maar dan verandert er helemaal niets. Ik leg deze vraag ook heel nadrukkelijk bij minister Grapperhaus neer. Ik vind dat die gespecialiseerde rechercheurs er moeten komen om discriminatie aan te pakken. Zij hebben de kennis, de kunde en ook de doorzettingsmacht om juist die ingewikkelde zaken van antisemitisme serieus op te pakken. Dat is echt nodig om een kentering mogelijk te maken.

De **voorzitter**:
Mevrouw Kuiken, u heeft nog een halve minuut.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA):
Laat ik dan afronden met: laat ook straf echt een vervolg krijgen. In een taakstraf moet het een uiting krijgen, maar ook als je een vog moet krijgen of als je als bestuur opdrachten verleent. Antisemitisme en overheid gaan niet samen.

Mijn allerlaatste opmerking. Het is heel goed dat in het onderwijs aandacht wordt besteed aan wat Joden in het verleden is overkomen. Maar laten we ook stilstaan bij de positieve dingen, van Spinoza tot Simon Carmiggelt, want de Joods-Nederlandse cultuur is meer dan alleen slachtofferschap. Ik ben benieuwd naar de antwoorden.

Voorzitter: Kuiken

De **voorzitter**:
We schorsen tot vijf over halftwaalf en dan zijn we terug in deze zaal.

De vergadering wordt van 11.22 uur tot 11.41 uur geschorst.

De **voorzitter**:
Lieve mensen, we gaan starten met de beantwoording door de indieners van de initiatiefnota. Ik geef graag de heer Segers het woord voor de beantwoording van de vragen die aan hem zijn gesteld. Ik neem aan dat u zelf even de verdeling aangeeft van wie wat gaat doen.

De heer **Segers** (ChristenUnie):
Met dat laatste zal ik beginnen, mevrouw de voorzitter; dank daarvoor. Ik zal even iets vertellen over het waarom van de nota, waar het vandaan komt. Oké, we hebben een

persoonlijke motivatie. Er is gevraagd waarom specifiek antisemitisme. Waarom moet je dat er nou uitlichten? Daar wil ik op ingaan. Vervolgens wil ik spreken over het verschil tussen antisemitisme en kritiek op Israël of antizionisme. Verder zal ik spreken over onderwijs, waar ook veel vragen over zijn gesteld. Collega Yeşilgöz zal spreken over bronnen van antisemitisme. Waar komt het nou vandaan? Uit welke hoek komt het nou? We zullen spreken over voetbalsport, over sociale media, dus online, en wat daar gebeurt, over veiligheid en over de nationaal coördinator. Daarmee hebben we de vragen hopelijk beantwoord. Als er vragen overblijven, horen we dat uiteraard.

Mevrouw de voorzitter. Het is goed dat we hierover spreken. Het is ook mooi om te merken dat dit ons allemaal raakt en dat het ons weliswaar misschien hier en daar verdeelt in de interrupties en bijdragen, maar dat we vooral allemaal verbonden zijn in de strijd tegen dit veelkoppig monster. Antisemitisme is een kwaad wat iedere keer weer in de geschiedenis en op alle plekken van de wereld de kop opsteekt. Het is irrationeel, het is onbegrijpelijk maar hardnekkig en ogenschijnlijk onuitroeibaar. Maar dat betekent niet dat we de strijd moeten opgeven. Dat is de motivatie voor collega Yeşilgöz en mij om deze nota te schrijven.

Dat is eigenlijk begonnen met een ontmoeting met Joodse jongeren in HaCarmel, het restaurant. Dat was een heel indrukwekkende ontmoeting en dat was ook het begin van onze samenwerking. Wij zaten daar in een kring en al die jongeren vertelden een voor een hoe zij met antisemitisme te maken hadden gehad. Zij zijn allemaal slachtoffer geweest van grote of kleine incidenten. Wat mij toen het meeste aangreep, was dat iemand zei: "Een incident is één ding. Een opmerking in de klas. Een hakenkruis ergens op getekend. Lelijke en pijnlijke woorden. Maar het ergste is het zwijgen van de omstanders." Dat trof mij en dat was voor ons een aanmoediging om ons één ding voor te nemen, namelijk niet zwijgen maar spreken. Dat is in ieder geval mijn eigen voornemen.

Het trof mij ook wat collega Van der Molen zei: antisemitisme is niet geïmporteerd. Het is niet opeens hier aan komen waaien met een immigratiegolf. Het is hier al heel lang en dat is heel pijnlijk om te zeggen. Ik zeg het maar hardop. Ik ben zelf vernoemd naar Maarten Luther. Maarten is mijn tweede naam. Een man met grote verdiensten en grote gedachten, maar ook een man met verschrikkelijke ideeën over Joden. Hij heeft een boekje over Joden geschreven en ik denk dat als mijn ouders dat hadden geweten, ze nog een keer heel goed hadden nagedacht. Het zit dus ook in de christelijke wortels van onze cultuur en dat is heel pijnlijk, maar wel zo eerlijk om te zeggen. Mevrouw Kuiken zei: het begint met zelfkritiek. Laat ik het dan maar gewoon hardop zeggen: het zit ook in de christelijke traditie. Het zijn de gruwelijke, zwarte bladzijden van onze geschiedenis. Onbegrijpelijk nu, irrationeel, maar toch hardnekkig en ogenschijnlijk onuitroeibaar.

Voor mijzelf was ook een bijeenkomst in de Ridderzaal, nu exact een jaar geleden, heel indrukwekkend. Daar zaten vertegenwoordigers van de Joodse en de christelijke gemeenschap. Daar is gesproken over schuld en over de zwarte bladzijden van de Tweede Wereldoorlog. Mensen hebben hun verhaal nog kunnen vertellen. De laatste overlevenden zijn nog onder ons. Er was een Duitse predikant die om vergeving vroeg. Het was een heel indrukwekkende bijeenkomst. Zo dichtbij is het nog. Afgelopen najaar heb ik een bezoek gebracht aan Oekraïne, waar 2.000 massagraven van Joodse slachtoffers zijn, met tot wel 60.000 slachtoffers in 1 massagraf. Er zijn onbeschrijfelijke dingen gebeurd. Dat is nog maar pasgeleden. Collega Markuszower refereerde aan zijn eigen familiegeschiedenis; zijn familie is eigenlijk ternauwernood de dans ontsprongen

en daarom zit hij hier. Maar het had ook heel anders kunnen aflopen. Zo dichtbij is die geschiedenis en is dat kwaad.

Het mooie van dit jaar is dat de minister-president naar het Wertheimpark is gegaan en de Auschwitzherdenking daar heeft aangegrepen om iets te zeggen wat al veel eerder had moeten worden gezegd en wat hij op een heel indrukwekkende manier zei. Hij heeft daar namelijk excuses aangeboden aan de Joodse gemeenschap. We hebben te weinig gedaan. Het is hier en daar goed geweest wat Nederlanders hebben gedaan, maar het is te weinig geweest. Daar heeft hij zijn excuses voor aangeboden en de emotie die dat losmaakte in de Joodse gemeenschap was heel indrukwekkend om te zien en die is ook helend. Ik hoop dat ook dit een heel klein stapje kan zijn, deze nota, dit debat, deze discussie, in de strijd tegen antisemitisme en uiteindelijk de strijd voor een fatsoenlijke, beschaafde samenleving waarin elke minderheid veilig is.

Dan kom ik bij de eerste vraag. Dat was een vraag van collega Jasper van Dijk en ook van collega Van der Graaf van de ChristenUnie: waarom nou speciaal antisemitisme; alle vormen van discriminatie zijn toch erg, alle vormen van racisme zijn erg, vanmiddag hebben we toch een debat over institutioneel racisme? Ik onderstreep dat uiteraard. Ik val de heer Van Dijk daarin bij: alle vormen zijn erg. Waarom dan toch dit onderwerp eruit gelicht? Ik denk dat daar een paar redenen voor zijn. Als je heel algemeen zegt dat elke vorm van discriminatie verkeerd is en het daarbij laat, zeg je eigenlijk niets. Dan is het echt maar de vraag of je daarmee recht doet aan de slachtoffers van een heel specifieke vorm van racisme of discriminatie, of dit voldoende erkenning is.

De vraag stellen is die beantwoorden, wat mij betreft: het is niet voldoende erkenning. Dat zien we ook terug in de stukken van verschillende kabinetten. Als je even terugbladert en kijkt waar het antidiscriminatiebeleid voorkwam en welke woorden daaraan werden gewijd, dan zie je dat dat heel algemeen was. Antisemitisme kwam daarbij zelden of nooit terug. Het had geen plaats. Kijk dan naar de omvang ervan. De omvang van de groep, de Joodse gemeenschap, is heel klein, 40.000-50.000 mensen misschien. Esther Voet van het NIW zegt altijd "je kunt de Arena niet vullen met de Joodse gemeenschap"; het gaat om een kleine gemeenschap, een kleine groep. Maar als je dan kijkt naar het percentage antisemitische incidenten in de gehele staat van discriminatie en racisme, zie je dat 41% van de klachten, van de aangiften, de meldingen een antisemitisch karakter heeft. Dus die hele kleine groep vangt heel veel klappen op. Alleen dat al maakt het gerechtvaardigd om dit eruit te lichten.

Wat ons betreft is het ook een lakmoesproef voor beschaving. Als je niet in staat bent om een van de kleinste minderheden in dit land te beschermen, welke minderheid kun je dan wél beschermen? Want ook de homogemeenschap moet beschermd worden, ook de islamitische gemeenschap moet beschermd worden, ook daar waar christenen, daar waar mensen van kleur bedreigd worden: iedereen heeft bescherming nodig. Wij zijn een land van minderheden. We zijn een rechtsstaat die iedereen z'n gerechtvaardigde plek geeft. Daar moeten we pal voor staan. Maar dan is, zoals wij in de nota hebben opgeschreven, de Joodse gemeenschap wel de kanarie in de kolenmijn. Als het daar al niet lukt, als het daar zo gruwelijk misgaat, voor wie lukt het dan wel? Dus dit is wel een eerste linie in de strijd voor beschaving en tegen racisme en discriminatie.

Als ik daar als laatste aan mag toevoegen: we hebben ook een beladen geschiedenis. Ik refereerde aan de excuses die de minister-president heeft aangeboden. Dat was heel erg nodig. We hebben in dat opzicht een ereschuld, ook richting de Joodse

gemeenschap. He is in de recente geschiedenis gruwelijk misgegaan. Dit is ook een van de eerste gemeenschappen die we terzijde moeten staan.

De **voorzitter**:
De heer Van Dijk heeft een vraag. Ik zeg dit niet in de richting van de heer Segers en het is niet vervelend bedoeld, maar: het moet precies, maar het mag misschien nog iets compacter. Want ik ben bang dat we anders in tijdnood komen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
Ik volg het betoog van de heer Segers helemaal en ik zie ook de bijzondere positie die de Joodse gemeenschap heeft in Nederland en in Europa. En toch is het lastig. U schrijft zelf in uw nota dat er geen rangorde is in discriminatie, maar u wil wel een specifieke aanpak. Ziet u dat dat ambivalent is? Ziet u dat dit vreemd is als we vanmiddag over racisme gaan praten? Dan zal er ongetwijfeld gezegd worden dat wat de Surinaamse bevolking is aangedaan, dat wat de zwarte gemeenschap is aangedaan, verschrikkelijk is. Slavernij, kolonialisme et cetera. Als er dan gezegd wordt dat we daar een specifieke aanpak op moeten hebben, zegt u dan: nee, dat willen we niet, we willen dat alleen voor antisemitisme? Is dat dan niet vreemd?

De heer **Segers** (ChristenUnie):
Je moet nooit leed met leed vergelijken of tegen elkaar uitspelen. Ik denk ook niet dat collega Van Dijk dat wil, maar dat moet je echt niet doen. Als je spreekt over het slavernijverleden, moet je het hebben over het slavernijverleden en dat monster in de ogen kijken, dat benoemen, dat erkennen en dat ook een plek geven in het curriculum. Ook daar is recent een motie over aangenomen waarin wordt gevraagd: geef dat nou een plek. Iedere keer gaat het om het specifiek benoemen van het specifieke probleem. We spelen het niet tegen elkaar uit. We zetten het allemaal naast elkaar. Maar doe daarin recht aan de mensen wie het aangaat. Wanneer doe je ze recht? Als je heel specifiek benoemt wat hun of hun gemeenschap is aangedaan en wat je ook voor hen doet om er zeker van te zijn dat zij in vrijheid en in veiligheid hun plek kunnen innemen in onze samenleving.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
De heer Segers zegt dat je het niet tegen elkaar moet afzetten. Dat betekent toch dat u hier bij wijze van spreken over een week ook zou kunnen zitten, maar dan met een initiatiefnota over de specifieke aanpak van discriminatie van Surinamers, van de zwarte gemeenschap en de erfenis van de slavernij? Want u wilt geen rangorde maken. Kan ik dat zo begrijpen of zegt u: nee, antisemitisme is wat anders?

De heer **Segers** (ChristenUnie):
Sterker nog, ik hoef daar helemaal niet een week op te wachten. Vanmiddag ben ik woordvoerder in het debat over institutioneel racisme en dan heb ik het daarover. Dan ga ik niet zeggen: dit is wel erg, maar er is ook antisemitisme. Nee, dat zeg ik niet. Dan zeg ik: nee, dit is erg. Dan heb ik het over dat onrecht en wat we daartegen kunnen doen. Dus dan moeten we het ook niet andersom doen en zeggen: antisemitisme is erg, maar black lives matter. Nee, het is en-en. Het is echt allebei. Zet het naast elkaar en speel het niet tegen elkaar uit. Maar als je er aandacht aan besteedt, doe het dan goed. Doe het dan met de volle erkenning van wat er is gebeurd en wat er nodig is in de strijd tegen dat specifieke onrecht.

Dan kom ik bij een vraag van dezelfde collega, Jasper van Dijk: je moet toch wel kritiek

op Israël kunnen hebben?

De **voorzitter**:
Excuus, ik was de andere kant op aan het kijken. De heer Paternotte heeft nog een vraag aan u.

De heer **Paternotte** (D66):
Ik vind dat de heer Segers uitstekend uitlegt dat het heel belangrijk is om nu, vanochtend, ook specifiek stil te staan bij antisemitisme, omdat het een probleem is met andere bronnen en ook heel andere uitingen dan bij institutioneel racisme, waar we het vanmiddag gelukkig over gaan hebben. Tegelijkertijd denk ik dat de heer Van Dijk wel een punt heeft ten aanzien van het instellen van een nationaal coördinator. Die heeft inderdaad een duidelijke functie; dat heeft u ook duidelijk gemaakt. Maar het College voor de Rechten van de Mens pleit eigenlijk voor een nationaal coördinator voor discriminatie. Hoe kijkt de heer Segers naar dat voorstel?

De heer **Segers** (ChristenUnie):
Als collega Paternotte het goed vindt, zal collega Yeşilgöz hierop ingaan. Dan gaat het specifiek over de functie van de nationaal coördinator, waar dat nou vandaan komt en waarom het nodig is.

De **voorzitter**:
Indien nodig, komt u er straks even op terug, meneer Paternotte. Is dat goed?

De heer **Paternotte** (D66):
Ik vroeg niet naar de nationaal coördinator antisemitisme die wordt voorgesteld in de initiatiefnota, maar naar het voorstel van het College voor de Rechten van de Mens om één nationaal coördinator te hebben voor discriminatie in brede zin. Ik denk dat u heel terecht tegen de heer Van Dijk hebt gezegd dat er geen rangorde is, maar dat het wel andere uitingsvormen zijn. U hebt ook gezegd dat dat betekent dat er misschien een andere aanpak nodig is, wat ik heel erg met u deel. Maar ik kan me voorstellen dat je, als je zegt dat er geen rangorde is, wel zegt: je stelt niet een coördinator in voor één groep en voor de ander niet; je wilt dat de aanpak van discriminatie, institutioneel racisme en antisemitisme in één hand ligt. Daarom vroeg ik hoe u aankijkt tegen dit voorstel van het College voor de Rechten van de Mens.

De heer **Segers** (ChristenUnie):
Nogmaals, daar gaat collega Yeşilgöz in detail op in. Het enige waar ik nog naar verwijs en waar ik al eerder de vinger op heb gelegd, is het volgende. Als je even terugbladert in de aanpak van racisme en discriminatie hiervoor, zie je dat antisemitisme daarin niet of nauwelijks een plek had. Dat rechtvaardigt om te zeggen: laten we er in ieder geval zeker van zijn dat dit niet ondersneeuwt in het grote geheel, waarbij we echt bij elke groep en bij elke vorm van onrecht schouder aan schouder moeten staan om die strijd te voeren.

De **voorzitter**:
Vervolgt u de beantwoording.

De heer **Segers** (ChristenUnie):
De kritiek op Israël is gerechtvaardigd. Ik denk zomaar dat de SP-fractie en, in mijn geval, de ChristenUniefractie heel verschillend denken en heel verschillend kijken naar

Israël en politieke keuzes, maar het is ook een hele legitieme vrijheid om te zeggen: wij hebben kritiek op beleid en wij hebben kritiek op hoe grenzen worden getrokken en de keuzes die daar worden gemaakt. Dat is dus volstrekt legitiem. Je moet onderscheid maken tussen antisemitisme en antizionisme. Maar ik zeg er wel bij dat antizionisme geregeld overgaat in antisemitisme. Ook in de kritiek op Israël wordt gebruikgemaakt van stereotyperingen, met afbeeldingen van Joden met een kromme neus, met geld en met macht, waarbij op een heel pijnlijke manier over Joden wordt gesproken. Dat zijn ook weer diezelfde Joodse jongeren die wij hier spraken. Ze zeiden: wij worden altijd aangesproken op Israël; het is alsof wij ons moeten verantwoorden voor Israël. Je ziet dus dat het heel vloeiend in elkaar overgaat. Ja, het kunnen twee hele verschillende dingen zijn. Je kunt volledig tegen antisemitisme zijn en buitengewoon kritisch op het beleid van Israël. Dat laatste is legitiem en antisemitisme is uiteraard fout. Maar daar waar het vloeiend is, het een dunne lijn is of het zelfs heel vaag wordt, moeten we oppassen.

De **voorzitter**:
Gaat u verder.

De heer **Segers** (ChristenUnie):
Dan kom ik, onder aanmoediging van de voorzitter om vaart te maken, bij onderwijs. Daar zijn veel vragen over gesteld. Is het nieuw beleid of is het bestaand beleid? Wat is nou precies het probleem? Hoe zit het met islamitisch onderwijs en met moties die eerder zijn ingediend, bijvoorbeeld de motie over uitwisseling van de SGP? Ik denk dat er in het onderwijs sprake is van veel verlegenheid bij docenten. Dat zien we ook in de cijfers. Een deel van de docenten vindt het moeilijk om bijvoorbeeld de Holocaust aan de orde te stellen, dus wat er in de Tweede Wereldoorlog is gebeurd en wat de Joden is aangedaan, en om daar openlijk over te spreken, terwijl we dat allemaal ontzettend belangrijk vinden. In datzelfde onderzoek zie je dat zo'n 20% van de docenten zegt: ik zou graag een duwtje in de rug willen hebben; ik zou graag externe steun willen hebben bij het geven van dat onderwijs en het spreken over antisemitisme. Dat is de steun die wij willen bieden.

Is dat alleen maar bestaand beleid of is het nieuw beleid, vroeg collega Buitenweg. Nou, misschien is het wel bestaand beleid, maar dan wel met een intensivering. Wij vragen de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs om docenten hiertoe in staat te stellen en het materiaal samen te brengen. Er is gerefereerd aan mooie initiatieven. Collega Van der Molen had het bijvoorbeeld over het initiatief van Saïd Bensellam en rabbijn Van de Kamp, die samen optrekken. Het ging ook over uitwisseling; collega Bisschop sprak daarover. Dat zijn hele mooie initiatieven. Er ligt materiaal klaar. We hebben ook nog de laatste overlevenden van de Tweede Wereldoorlog onder ons, net als hun kinderen en hun kleinkinderen, die de verhalen kunnen vertellen. Maak daar gebruik van. Het is dus echt ondersteuning van leraren die daar, op sommige plekken in het onderwijs en op sommige scholen, verlegen over zijn.

Hoe zit het met het islamitisch onderwijs, vroeg collega Van Wijngaarden. Deze week is er een motie aangenomen in de Kamer met, ik meen, als eerste ondertekenaar de PvdA, waarin de regering wordt gevraagd om bij de nadere uitwerking van kerndoelen voor het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs een voorstel op te nemen over hoe onder andere antisemitisme, maar ook racisme en discriminatie een stevige plek kunnen krijgen in het curriculum. Die motie gaat uitgevoerd worden.

De **voorzitter**:
Mevrouw Buitenweg heeft een vraag.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
Het is eigenlijk meer om de heer Segers ertoe uit te lokken om nog wat meer te vertellen. We hebben het steeds over onderwijs, onderwijs, onderwijs en daar ben ik het helemaal mee eens. Het is heel erg gericht op jongeren en daar ben ik het ook heel erg mee eens. Tegelijkertijd valt het me wel vaker op dat pestgedrag, scheldpartijen, antisemitisme en racisme ook nog bij volwassenen voorkomen, en zelfs in verzorgingstehuizen en dergelijke. Misschien kunt u, behalve op de jongeren, ook daarop nog ingaan.

De heer **Segers** (ChristenUnie):
Dat vind ik een mooie maar ook een moeilijke vraag. Ik denk dat dat nodig is, juist ook als we refereren aan de Tweede Wereldoorlog en onze eigen rol. Het was Marc van Berkel, promovendus, die in zijn proefschrift constateerde dat als wij nu spreken over de Tweede Wereldoorlog, het beeld wordt geschetst dat de Duitsers echt fout waren, maar dat het in de Nederlandse samenleving wel meeviel en dat de mensen van goede wil waren. En wat is nou de erkenning van de minister-president geweest? We hebben te weinig gedaan om de Joodse gemeenschap te beschermen. Na die excuses heb ik nog meer zeer indringende verhalen gehoord over hoe de 5.500 Joden die het hebben overleefd en zijn teruggekomen, zijn ontvangen, hoe beschamend dat is geweest. Ze hebben achterstallige rekeningen moeten betalen van SS'ers die in hun huizen zaten. Van de kleding die ze aan kregen, werd tien jaar later nog de rekening overhandigd. We hebben ons op allerlei manieren misdragen en we hebben de plank misgeslagen, en dat gaat heel lang terug in onze geschiedenis. Ik refereerde zelf ook aan de christelijke wortels van het antisemitisme; het komt in ieder geval in het christendom voor. Dus ja, wij moeten ook die verhalen vertellen. Toen wij recent met de minister van Justitie bij Joodse ondernemers in Buitenveldert waren, vertelden zij dat ze zomaar op straat uitgescholden werden. En dan vroeg je: wie zijn dat dan? Daarop kreeg je te horen dat het, huiselijk gezegd, hele gewone blanke mannen en vrouwen van middelbare leeftijd waren. Het is dus meer een onderstreping van de noodzaak. Vervolgens is de vraag: wat kun je eraan doen? Dat vind ik wel weer ingewikkeld. Ook dat is een taak van ons allemaal.

De **voorzitter**:
Nou, mevrouw Buitenweg gaat daar nog een vraag over stellen.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
Mocht die coördinator er komen, dan is dat misschien wel een goede opdracht voor die persoon. Want de strafrechtelijke aanpak is er natuurlijk voor iedereen, maar de preventie richten we dan ineens op de jongeren. Dan is het ook interessant om te kijken of er ergens anders nog aanvullend beleid moet komen om te zorgen dat iedereen de vrijheid heeft om te zijn wie hij wil zijn, dus ook in verzorgingshuizen en waar dan ook.

De heer **Segers** (ChristenUnie):
Ik vind het een hele mooie onderstreping van de noodzaak van de nationaal coördinator. Die kan daaraan echt een bijdrage leveren. Het zou ook een opdracht kunnen zijn aan zo iemand: werk eens uit hoe we dit voor de hele breedte van de samenleving bespreekbaar kunnen maken.

Dan ben ik alweer bij de laatste vraag, mevrouw de voorzitter — maar niet voordat er een interruptie is geweest.

De heer **Van Wijngaarden** (VVD):
Ja, ik heb nog een vraag over het punt van het onderwijs. Dank voor de beantwoording daarover, maar stel nou dat je docent bent en op een school werkt waar dit heel moeilijk bespreekbaar is. Dan is het allemaal prachtig als het in het curriculum komt — dat zou enorme winst zijn — maar dan is er misschien wel meer nodig. Ik denk aan collegiale consultatie of iemand tot wie je je kan wenden, desnoods iemand van buiten en wellicht zo'n gespecialiseerde rechercheur. Het moet iemand zijn die die enorme weerstand kan doorbreken waar je op zo'n school tegen aan kunt lopen. Of moet iedere school maar pedagogisch het wiel uitvinden en een manier vinden om door die weerstand heen te breken? Want dat is lastig.

De heer **Segers** (ChristenUnie):
Zwijgen is geen optie. Niet lesgeven over antisemitisme en de Holocaust is geen optie. Dus we moeten inderdaad steun bieden. Wat dan helpt, is inderdaad het materiaal beschikbaar stellen, maar ook de mensen. Die initiatieven zijn er. Er is al gerefereerd aan Bensellam en rabbijn Van de Kamp, die een mooi initiatief hebben. Zo zijn er veel meer. U refereerde zelf aan een stichting die educatief materiaal beschikbaar stelt. Ja, wij moeten die mensen het klaslokaal in brengen. Daar waar het lastig is moeten we allereerst de leraar steunen. We moeten zeggen: jij gaat lesgeven, maar wij gaan jou helpen. Dat is die 20% die ook vraagt: help mij om dit aan de orde te stellen. Daar moeten we die hulp bieden. Ook dat kan een taak zijn van die nationaal coördinator, het ervoor zorgen dat het materiaal in al die scholen beschikbaar wordt gesteld, ook in de islamitische scholen waar de heer Van Wijngaarden naar vroeg.

De **voorzitter**:
U gaat door naar uw laatste vraag.

De heer **Segers** (ChristenUnie):
Mijn laatste vraag gaat over de leerstoel. Twee fracties hebben daar een vraag over gesteld. Ik vind het een interessante gedachte en het kan ook echt bijdragen aan betere kennis, ook in positieve zin, van de Joodse cultuur en van de bijdrage die Joden hebben geleverd aan onze cultuur en geschiedenis. Het zou dus wat mij betreft een hele interessante verrijking zijn van het hele palet dat we hier schetsen. Het is uiteraard niet aan ons. Het is aan een universiteit. Het moet daar een plek krijgen. Maar van mij krijgen zij een warme aanmoediging daarvoor.

De **voorzitter**:
Heel hartelijk dank. Dan geef ik nu graag het woord aan mevrouw Yeşilgöz-Zegerius om antwoorden te geven op de vragen die aan haar zijn gesteld.

Mevrouw **Yeşilgöz-Zegerius** (VVD):
Dank u wel, voorzitter. Dank aan alle collega's voor de betrokkenheid en de vragen die gesteld zijn. We waarderen het zeer dat de collega's zo veel moeite hebben genomen om dit probleem ook te doorgronden, onze ideeën te bevragen en zelf met ideeën te komen. Ik wil ook mijn collega, de heer Segers, danken voor onze samenwerking. We waren los van elkaar al heel lang bezig met dit onderwerp en ik vind het heel bijzonder dat we op deze manier de krachten hebben kunnen bundelen. Ik ben ervan overtuigd dat we dat zullen blijven doen en niet zullen zwijgen over antisemitisme.

Voorzitter. Ik zal het zo compact mogelijk houden, maar wil wel graag beginnen met een citaat. "Inmiddels ben ik 24. Ik ben momenteel mijn tweede master aan de Universiteit van Amsterdam aan het afronden. Als het reizen weer veilig is, emigreer ik naar Israël. Ik kom er niet vandaan en heb daar geen familie, maar toch voel ik mij daar meer thuis als burger. Ik wil niet langer overgeleverd zijn aan de chronische onverschilligheid van medeburgers, hier en daar afgewisseld met haat of medelijden. Ik sluit niet uit dat ik nooit meer terugkom, maar ik ben het momenteel niet van plan. Ik ben nieuwsgierig naar het leven in een land waarbij ik niet bang hoef te zijn om me als Jood uit te spreken. Ik wil niet langer getolereerd hoeven worden of bedelen om acceptatie of respect. Ik wil vrij in mijn identiteit bestaan, net als iedereen." Dit is een openhartig en wat mij betreft zeer aangrijpend betoog van schrijfster en journalist Rivka Hellendall. Dat hebben we eergisteren ook ontvangen via Esther Voet. Zij beschrijft de urgentie en de noodzaak van wat wij hier met elkaar bespreken. Daarom wilde ik daarmee beginnen. Een jonge vrouw, die niet in vrijheid zichzelf kan zijn en geen toekomst meer ziet in ons land.

Voorzitter. Collega Segers heeft al een heleboel uitgelegd en verteld. Ik zal het kort hebben over de bronnen. We hebben het ook beschreven in ons stuk. Om haat effectief aan te kunnen pakken, is het belangrijk om te weten waar het vandaan komt. Alleen dan kun je een gerichte aanpak formuleren. Antisemitisme is een veelkoppig monster. Antisemitisme is in alle lagen van de bevolking terug te vinden, helaas. Er zijn drie groepen die in dat verband specifiek genoemd moeten worden. Antisemitisme komt in onze tijd met name voor in extreemlinkse kringen, extreemrechtse kringen en delen van de moslimgemeenschap. In ons stuk hebben wij deze bronnen toegelicht en proberen aan te tonen hoe deze groepen elkaar vinden in hun haat tegen Joden. Voor mij werd dat bijvoorbeeld heel erg zichtbaar toen de antisemiet Abou Jahjah zich vorig jaar solidair verklaarde met de gele hesjes op het moment dat er Joods-Franse burgers werden belaagd. Mevrouw Van der Graaf van de ChristenUnie stelde ook terecht de vraag wat het nut is van het benoemen van de bronnen; heeft dat ook effect op de aanpak die je daarna formuleert? Dat is volgens mij een heel terechte vraag, waaraan we in de nota ook hebben proberen tegemoet te komen. Collega Segers is daar ook op ingegaan. Als het gaat over onderwijs, maar ook inburgering, moet je bijvoorbeeld nieuwkomers heel duidelijk laten zien wat vrijheid in ons land betekent, wat we van hen kunnen verwachten en wat zij vervolgens van ons kunnen verwachten. Dus dat is inderdaad de reden om te achterhalen waar het vandaan komt, zodat je een gerichte aanpak kunt formuleren.

Voorzitter. Als het gaat om de bronnen van antisemitisme kunnen we niet anders dan ook stilstaan bij voetbal. Hoezeer ik ook van deze sport houd, hier hebben we echt wel een probleem. De heer Segers noemde de cijfers al: 41% van de discriminatiezaken bij het OM betreft antisemitisme en een derde daarvan is voetbalgerelateerd. Wij zijn als initiatiefnemers ook van mening dat er echt stevig opgetreden moet worden. Op papier zijn er een hoop afspraken gemaakt, in het verleden en recent weer, maar er wordt echt te weinig op gehandhaafd en gehandeld. Wij vinden dat een wedstrijd per direct stilgelegd moet worden indien er sprake is van antisemitische spreekkoren. We hebben in onze nota gezegd dat het ook andersoortige racistische spreekkoren kunnen zijn. We hebben het vandaag over antisemitisme, maar dat wil niet zeggen dat je andere dingen vervolgens door de vingers ziet.

De heer Van der Molen heeft gelijk als hij zegt dat je ook een stok achter de deur moet hebben op het moment dat dit niet gebeurt, als je het voor de zoveelste keer moet

zeggen. Hij brengt een interessante discussie op gang: kijk bijvoorbeeld naar het korten op subsidies. Ik wil het volgende voorstellen. Indien we constateren dat onze nota en onze gezamenlijke inzet niet helpen en clubs een wedstrijd niet stilleggen — dat is een heftige stap als je stadion straks na het coronagebeuren hopelijk weer vol zit — wil ik graag afspreken dat we elkaar hier weer vinden om te kijken wat we dan wel moeten doen. Ik ben het er wel mee eens: de tijd van het gepraat is voorbij.

Voorzitter. Vindplaats van antisemitisme is natuurlijk niet alleen de straat of het voetbalstadion. Ik ga nu verder van voetbal richting internet. Online vinden we het helaas ook. Daar zijn terecht heel veel vragen over gesteld, met name omdat we natuurlijk niet willen dat er een parallelle wereld ontstaat, waarin je van alles kunt zeggen wat je hier tegenover elkaar, reallife, niet zou mogen zeggen. Die neiging is er wel. Er ontstaat een wereld waarin je van alles eruit kunt gooien zonder dat dat consequenties heeft. Dat is wat wij hebben proberen aan te stippen in onze nota: dat kan niet.

Daarom zou het fijn zijn als het kabinet, de bewindspersonen, in gesprek gaan met internetfora om te kijken welke verantwoordelijkheid zij daarin hebben. Want mevrouw Buitenweg vraagt heel terecht: hoe werkt dat dan? Als zij dan dingen verwijderen, wanneer kun je dat dan challengen en hoe zit het dan met de vrijheid van meningsuiting? Het gaat erom dat je de verantwoordelijkheid legt waar die hoort te liggen. Nu zie je gewoon dat er partijen zijn die zeggen: daar ga ik niet over, alles mag. Terwijl we ons er met z'n allen aan kunnen storen wat er op internet gebeurt. Elke keer dat wij het over antisemitisme hebben, loopt in ieder geval mijn box — of het nou Facebook of Twitter is — vol met antisemitische leuzen. Ik zou willen dat daarop gehandeld wordt. Dat betekent dus ook: aangifte doen. Dat geldt voor ons allemaal, voor iedereen die ermee te maken heeft. Daarom zeggen wij in onze nota dat het dan ook aan politie en justitie is om te onderzoeken wie hierachter zit en om die personen 's ochtends om 5.00 uur van hun bed te lichten en tegen ze te zeggen: zo doen we dat hier niet. Al doe je dat maar een paar keer — soms komt er een tsunami van haatberichten op je af; je kunt niet iedereen opzoeken — nu gebeurt het vaak straffeloos en kun je zomaar alles doen.

Voorzitter, moet ik het sneller doen of heb ik een interruptie?

De **voorzitter**:
U heeft een vraag van de heer Van Dijk en een vraag van mevrouw Buitenweg.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
Dank aan mevrouw Yeşilgöz voor dit punt, want daar wilde ik ook een vraag over stellen. Ik maak het heel concreet: stel ik word antisemitisch of racistisch bejegend of iemand wordt racistisch bejegend op Facebook. Zegt u als indiener: dan moet u naar dat platform gaan? Of: dan moet u naar de politie gaan? Wat is nou de ideale weg om dat racisme en antisemitisme aan te pakken?

Mevrouw **Yeşilgöz-Zegerius** (VVD):
Ik denk dat het heel goed zou zijn als iemand die zo wordt bejegend een melding doet op het platform. Je kunt op Twitter een melding maken, en wij vinden dat Twitter er dan ook naar moet kijken en niet moet zeggen: waarvan akte, dank. Maar je moet ook aangifte doen. Dat heb ik zelf een aantal keren gedaan. Je spaart die berichten op, je zorgt dat ze bij de politie liggen, en zij kijken of ze kunnen achterhalen wie erachter zit.

Soms lukt dat en soms lukt dat niet, maar we moeten met elkaar in ieder geval actie ondernemen. Dat betekent wel dat het begint bij degene die het over zich heen krijgt.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
Heel helder, maar dan krijg je natuurlijk het bekende antwoord: de politie heeft het al druk genoeg. Gaat u dan ook voor meer capaciteit zorgen? Ziet u dat daar wel een probleem is qua werkdruk?

Mevrouw **Yeşilgöz-Zegerius** (VVD):
Dat is wederom een terechte vraag. Op het moment dat dat zou betekenen dat er heel veel meer werkdruk komt, vind ik dat we daar serieus naar moeten kijken. Je moet geen dingen beloven die je daarna niet waar kunt maken. Maar ik denk dat we met z'n allen ook hebben geconstateerd dat die aangiftebereidheid, bij de Joodse gemeenschap of breder alle mensen die dat soort onlinehaatberichten ontvangen, ontzettend laag ligt. Ik zou zo graag willen dat we in ieder geval daar eerst stappen in zetten. Ik kan mij goed voorstellen dat politie en justitie niet van duizenden en duizenden berichten kunnen achterhalen wie erachter zit. Dat is ook niet wat wij in het stuk stellen. We zeggen wel: je moet ergens een streep trekken en mensen van hun bed lichten en zorgen dat ze in ieder geval het gevoel hebben dat er consequenties zijn, want nu kunnen ze gewoon wegkomen met antisemitische boodschappen.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
Ik kan me een beetje voorstellen wat de minister van Justitie en Veiligheid zo meteen gaat zeggen, namelijk dat hij al heel erg in gesprek is met allerlei onlineplatforms. Ik wil even goed begrijpen welke extra stap jullie willen zetten. Ik laat die aangiftes even buiten beeld. Het gaat dus over de verantwoordelijkheid van de platforms. Stel nu dat er een discussie ontstaat over Israël. Daarvan zeiden jullie ook: op het moment dat daarbij gebruikgemaakt wordt van stereotype beelden kan dat een vorm van antisemitisme zijn. Maar wie bepaalt dat nou? Dan wordt er bijvoorbeeld door een platform iets uit de lucht gehaald, maar die platforms zijn zó groot dat de publieke ruimte heel klein is. Het moet dus mogelijk zijn om de vrijheid van meningsuiting niet alleen door commerciële partijen te laten benutten. Er moet ergens toch ook een soort beroepsmogelijkheid zijn. Dus hoe zien jullie dat nou verder?

Mevrouw **Yeşilgöz-Zegerius** (VVD):
Ik heb hier niet een pasklaar antwoord op. Dit is namelijk een discussie die we ook naar aanleiding van andere vormen van discriminatie en racisme met elkaar gevoerd hebben. Wellicht gaan collega's die discussie vanmiddag ook weer voeren. Ik zit er zelf niet. Maar volgens mij zijn wij het er wel over eens dat grote internetbedrijven sneller zouden kunnen handelen en consequenter zouden kunnen handelen.

De **voorzitter**:
Nou hoor ik weer een telefoon! Nog één keer en ik pak 'm af! Ik wilde dat één keer doen in mijn leven: wat Khadija altijd doet.

Gaat u verder.

Mevrouw **Yeşilgöz-Zegerius** (VVD):
Er moeten dus wel op z'n minst consequenties zijn. Mevrouw Buitenweg heeft natuurlijk volledig gelijk als zij zegt: maar als je dan die streep overgaat van vrijheid van meningsuiting, dan moet er ergens sprake van een toets zijn. Die zouden we dan met

elkaar vorm moeten geven. Dan zou ik daarnaar willen kijken. Maar nu is het wel zo dat ik in het gunstigste geval een melding kan doen, dat ik een bepaalde gebruiker rapporteer, maar dat ik daar nooit meer iets van terugzie of -hoor. Dus ik zou wel willen dat internetbedrijven die nu zeggen dat zij hun verantwoordelijkheid zullen nemen als het gaat om het verspreiden van nepnieuws, ook de verantwoordelijkheid nemen om ervoor te zorgen dat er geen parallelle wereld ontstaat waarin mensen maar van alles kunnen uitkramen. Dan heb ik het over uitspraken die je hier op straat niet zou kunnen doen, omdat dat gewoon consequenties heeft.

Voorzitter, ik heb nog een laatste toevoeging. Mevrouw Buitenweg heeft gelijk dat er een heel groot grijs gebied is. Maar ik denk dat we ook met elkaar kunnen constateren dat er aan die randen daarvan ook heel duidelijk beelden zijn die gewoon fout zijn, die daar gewoon maar oneindig blijven staan en waar je mee weg kunt komen. Ik zou zo graag willen dat we daar in ieder geval al mee beginnen.

De **voorzitter**:
Heel kort.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
Het gaat me er inderdaad om dat die platforms zelf ook initiatief nemen, dat ze dat dus niet alleen naar aanleiding van een aangifte doen. Dat gebeurt bijvoorbeeld wel bij pestgedrag. Ik wil dat ze niet alleen na een aangifte iets doen, maar dat er ook een eigen verantwoordelijkheid zit. Zoals een krant ook niet alles zomaar publiceert, want dat heeft een impact. Het punt is wel dat er heel veel verschillende kranten zijn waar je heen kunt gaan. Dan is er dus meer vrijheid van meningsuiting. Dus ik kan me voorstellen dat ook de VVD voorstander is van het opknippen van enorme platforms om iets te doen aan de mededinging, want dat heeft een impact als het gaat om de vraag wie uiteindelijk over de vrijheid van meningsuiting gaat. Ik denk dat dit een punt is waarbij we allemaal met onze handen in het haar zitten. Ik denk dat het wel helder is dat hier grenzen aan gesteld moeten worden, maar dat dat deels ook in publieke handen moet zijn. Ik denk dat we daar nog wel het commentaar van de minister van Justitie op gaan horen.

De **voorzitter**:
Dat was niet zozeer een vraag maar meer een afrondende opmerking.

Mevrouw **Yeşilgöz-Zegerius** (VVD):
Ik zal doorgaan, voorzitter. Ik heb nog een vraag van de heer Van de Molen van het CDA over de ex-partemogelijkheid om op te treden. Hij heeft deze vraag ook schriftelijk gesteld. Als ik het even als niet-jurist mag samenvatten, dan gaat het erom dat je sneller optreedt en niet afwacht als iemand aangifte doet of aan de bel trekt. Wat ons betreft is dat heel wezenlijk. Ik ben ook erg benieuwd of de minister van Justitie aangeeft dat dat nu vaak genoeg gebeurt of dat er meer ruimte voor nodig is. Maar de initiatiefnemers vinden het in ieder geval een hele interessante en terechte gedachte van het CDA.

Dan wil ik nu overgaan naar de nationaal coördinator. Daar zijn heel veel vragen over gesteld. Eigenlijk heeft iedereen daar wel vragen over gesteld. Om te beginnen was dit een duidelijk verzoek van de Joodse gemeenschap richting de Kamer. Wij hebben hier alweer een tijdje geleden een rondetafel gehad. Daar heeft Ron van der Wieken van het Centraal Joods Overleg duidelijk gezegd dat er vanuit de Joodse gemeenschap echt behoefte bestaat aan een nationaal coördinator. Toen zijn wij dat verder gaan onderzoeken en uitzoeken. Er zijn heel veel landen om ons heen die iets dergelijks

hebben. Die hebben het allemaal op verschillende manieren ingevuld, wat breder of specifiek op antisemitisme.

Wij hebben met elkaar gezegd: én kijkend naar de vragen die we hier met elkaar delen én kijkend naar de cijfers die de heer Segers net al heeft genoemd, zou het heel erg wijs zijn om voor een afgebakende periode van twee jaar een nationaal coördinator neer te zetten. Dit is dus geen oproep om een bepaald meldpunt op te richten, dat dan naast al het andere gaat bestaan. Die nationaal coördinator kan het parlement en het kabinet heel kritisch adviseren over de aanpak, over waar het wel goed gaat en waar niet. Dat kan gaan over lesmateriaal, maar dat kan ook gaan over de politie. Heeft het een toegevoegde waarde om er speciale rechercheurs op te zetten of zou je bijvoorbeeld het Joods Politie Netwerk beter moeten verankeren? Het kan ook gaan over de IHRA-definitie, waar door de SGP opmerkingen over zijn gemaakt. Maar het kan ook gaan over de vraag hoe het OM vervolgens antisemitisme en de incidenten oppakt. Het moment waarop ik dacht "dit is echt wel een belangrijk punt om verder te onderzoeken", was na de derde belaging. Mevrouw Van der Graaf heeft de hele lijst van antwoorden op onze schriftelijke vragen over HaCarmel. Dat is een heel lange lijst met belagingen, maar bij de derde belaging kwam de Amsterdamse politie binnen 24 uur naar buiten met het bericht dat die geen antisemitisch motief had. Als het al zo begint, denk je wel: hoe krijgt dit een vervolg, wat is nou eigenlijk je boodschap richting de Joodse gemeenschap en hoe serieus neem je nou het antisemitisme dat daarachter zit?

Dat is eigenlijk de reden waarom wij voorstellen om een nationaal coördinator te benoemen voor een beperkte periode met een kritisch advies richting ons allen, zodat we daarmee aan de slag kunnen. Daarna moeten we ervoor zorgen dat de aanbevelingen die er zijn gewoon verankerd worden in de bredere aanpakken die we al hebben. De heer Segers gaf al aan dat je als je de aanpak van antidiscriminatie van de afgelopen paar jaar bekijkt, ziet dat het kabinet bij alle vragen die wij de afgelopen de tijd hebben gesteld over wat het doet aan antisemitisme verwijst naar de aanpak antidiscriminatie. En als je die stukken erbij pakt, zie dat het nooit over antisemitisme gaat. Dan moet je dus met elkaar wel concluderen dat je daar misschien specifiek even aandacht aan moet besteden. Daar zou een nationaal coördinator ons wat ons betreft heel erg bij kunnen helpen.

Dan zit ik even te kijken, want er zijn inderdaad heel veel vragen over gesteld. Ik hoop dat ik in ieder geval aan een deel daarvan tegemoet ben gekomen. Waar het gaat om die gespecialiseerde rechercheurs, kan ik me voorstellen dat de nationaal coördinator ons advies geeft over of dat wat toevoegt. Want wat je eigenlijk natuurlijk wil, is dat elke agent, elke rechercheur, gewoon precies weet: antisemitisme of lhbt-geweld, daar moet ik op deze manier op handelen. Dat is wat je wil. Je wil dat niet ergens geconcentreerd hebben, maar dat dat breed gedeeld wordt.

Ik noemde lhbt-geweld. Daar moest ik aan denken toen meneer Van Dijk wat ging doorvragen bij collega Segers over waarom nou specifiek antisemitisme. Soms concluderen we met elkaar dat er even specifiek aandacht nodig is voor het leed dat een bepaalde groep wordt aangedaan, als ik even over een groep mag spreken. Ik heb met de heer Van Dijk regelmatig moties ingediend over lhbt-geweld of aandacht gevraagd voor lhbt-discriminatie, dat we daartegen op willen staan. Dan zeg je ook: dit is zo specifiek, ik wil dat daar op die manier specifiek aandacht aan wordt besteed. Vervolgens hoop je dat het daarna verankerd kan worden in een bredere aanpak. Dat is eigenlijk wat we hier ook voorstaan.

Ik was aan het afronden, voorzitter.

De **voorzitter**:
Ik wil even een vraag stellen, dus ik geef even het voorzitterschap over.

Voorzitter: Jasper van Dijk

De **voorzitter**:
Mevrouw Kuiken heeft een vraag.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA):
Ik keek al hoopvol om mij heen, maar niemand pakte het op. U zegt dat u het wilt laten afhangen van een nationaal coördinator of er gespecialiseerde rechercheurs komen, terwijl ik denk: start dan gelijktijdig met een pilot met gespecialiseerde rechercheurs. Want we weten dat het grootste probleem is — daar hoeven we niet twee jaar op te wachten — dat aangiftes onvoldoende worden opgenomen, dat mensen zich onvoldoende serieus bejegend voelen en dat er te weinig opsporing en navolging plaatsvindt. Dan zou ik zeggen: start daar nu al mee en laat het niet afhangen van zo'n nationaal coördinator, waarvan ook nog niet helemaal honderd procent zeker is of die voldoende steun krijgt. Dat zullen we ook maar even afwachten.

Mevrouw **Yeşilgöz-Zegerius** (VVD):
Ik ga er wel van uit dat een nationaal coördinator, wat ook een wens is van de Joodse gemeenschap, hier wel steun krijgt, maar ik begrijp natuurlijk wat mevrouw Kuiken zegt. Zij zegt: het ligt nu voor, dus ga daar nou op in. Het is een vraag die ik graag zou willen doorgeven aan de minister, als dat mag. Want we hebben natuurlijk wel een Joods Politie Netwerk. Daar heb ik zelf heel veel contact mee. Dat had ik al voordat ik naar de Kamer kwam en ik had het ook toen meneer Segers en ik met dit plan bezig waren. Je hebt een speciaal politienetwerk, dat echt gericht is op dit soort incidenten en het aanpakken daarvan. Zij worden ook ingeschakeld op het moment dat iemand een antisemitisch incident meldt of daar aangifte van doet. Ik zou graag willen weten of we daar veel meer versterking en verankering kunnen realiseren, zodat dat beter functioneert — ik bedoel beter in de zin van dat zij meer ruimte hebben en meer korpsen kunnen adviseren — of dat er echt aparte rechercheurs zouden moeten worden toegevoegd. Het gaat mij, ons, erom dat het echt wat effectiefs toevoegt. Als de minister zegt dat het echt wat zou toevoegen, hebben we het er graag over. Op het moment dat de minister zegt "ik heb het er met de politie over gehad en wij zien de toegevoegde waarde niet", dan deel ik wel met de collega's dat we een kritisch advies willen over of dat wel zo is. Dat kan de coördinator doen. Dat is de toelichting daarop.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA):
Ik ben het er niet mee eens, maar ik ga geen tweede vraag stellen. Ik neem het voorzitterschap weer over.

Voorzitter: Kuiken

De **voorzitter**:
Mevrouw Yeşilgöz gaat haar laatste vraag beantwoorden. Excuus, de heer Paternotte heeft nog een vraag.

De heer **Paternotte** (D66):
Ik zou dat willen aanvullen. Ik snap heel goed dat mevrouw Yeşilgöz zegt dat zij nu niet wil concluderen dat we dat over de hele linie moeten instellen. Het is alleen wel zo dat ook het CIDI vorig jaar heeft aangegeven dat het hier een oplossing in ziet. We hadden ook onlangs het WODC-rapport Speciale behoeften van slachtoffers van hate crime ten aanzien van het strafproces en de slachtofferhulp, en daarin werden ook de gespecialiseerde rechercheurs als een van de best practices genoemd. Dan zou mijn stelling zijn dat het goed is om nu met een proef te beginnen, waardoor je er meer over te weten kunt komen. Ik zou dan niet zeggen dat we de coördinator gaan vragen om te kijken of je dan misschien daarna een proef kan doen, maar ik zou daar dan mee beginnen. Ik vroeg me af of u daarvoor zou voelen.

Mevrouw **Yeşilgöz-Zegerius** (VVD):
Het punt is alleen dat er al een Joods Politie Netwerk is. Er zijn dus mensen die hier gespecialiseerd in zijn en die worden ingeschakeld op het moment dat er bijvoorbeeld van incidenten aangifte wordt gedaan. Ik begrijp dat de collega's zeggen dat dit een slag verder gaat, maar het is niet zo dat er op dit moment helemaal niks is. Ik heb altijd van de netwerken gehoord — ook van de lhbt-netwerken, waarover we het met elkaar hebben gehad — dat zij willen dat hun werk beter verankerd wordt. Daarom wil ik graag eerst een reactie van de minister over of daar nog winst te boeken is en of er winst te boeken is waar het gaat om de rechercheurs. Ik zal u eerlijk zeggen vanuit de VVD — ik denk dat de ChristenUnie daar precies zo in zit — dat als het echt wat toevoegt en zorgt dat we daardoor zaken beter, sneller en effectiever behandelen, we het daarover moeten hebben. Alleen, wat doe je met het Joods Politie Netwerk? Die zijn er ook. Ik wil ook graag dat zij hun positie verstevigd zien.

De **voorzitter**:
Afrondend, meneer Paternotte.

De heer **Paternotte** (D66):
Volgens mij hoeven we het daar helemaal niet heel erg over oneens te zijn. Het is goed dat er een Joods Politie Netwerk is, maar ik kijk natuurlijk erg naar wat uit de gemeenschap zelf naar voren wordt gebracht over dit idee. Daar is nog een WODC-rapport bij gekomen dat dit een best practice noemt. Dan denk ik: laten we dan op zijn minst hier een proef mee gaan doen, zodat we te weten kunnen komen of dit een antwoord kan zijn. Ik vond het verhaal dat mevrouw Buitenweg hierover vertelde een heel goed voorbeeld van hoe belangrijk het is dat als iemand aangifte komt doen van discriminatie, die zich serieus genomen voelt en niet het gevoel krijgt dat het geen zin heeft. Want dat is bij te veel mensen het geval.

Mevrouw **Yeşilgöz-Zegerius** (VVD):
Daar ben ik het helemaal mee eens. Daarom is volgens mij niet de oplossing om te zeggen dat er een paar rechercheurs bij moeten komen die daarin gespecialiseerd zijn. We moeten er juist voor zorgen dat elke agent bij wie je aangifte doet het meteen herkent en het als zodanig oppakt. Je kunt niet zeggen dat dit alleen maar voorkomt in Amsterdam-Zuid en verder nergens in Amsterdam of in het land. Dat is het hele punt. Je wilt dat iedereen, dat elke agent — dat geldt ook bij lhbt-geweld en geweld tegen vrouwen — meteen alert is en denkt: oké, dit herken ik als zodanig. Daar gaat het over. Dat is waarom ik er terughoudend in ben, maar ik kan me voorstellen dat de minister er nader op ingaat en dat we er in tweede termijn op terugkomen. Ik kan me ook voorstellen dat de heer Segers er misschien wat anders in zit dan ik, in wat ik hier nu als

VVD-verhaal ophang.

De **voorzitter**:
Oké. Dan nu uw laatste antwoord.

Mevrouw **Yeşilgöz-Zegerius** (VVD):
Misschien zijn de collega's het niet met me eens, maar ik denk dat ik de meeste vragen toch heb beantwoord.

De **voorzitter**:
Dat denk ik ook. Dan ga ik nu door naar minister Grapperhaus of minister Koolmees. Wat doen we?

Minister **Koolmees**:
De regie in het kabinet is weer uitstekend. Ik begin. Ik zal na een korte inleiding antwoord geven op de vragen op mijn eigen terrein en ook op het terrein van de collega's Slob en Van Engelshoven van OCW. De minister van Justitie en Veiligheid zal ingaan op de vragen over justitie, online en voetbal. Daar hebben we een brugfunctie, want ik ga ook in op voetbal. Dat heeft niets te maken met het feit dat de heer Grapperhaus van Ajax is en ik van Feyenoord, maar dat komt toevallig wel zo uit vandaag.

Een serieuze inleiding. Iedereen in Nederland moet zichzelf kunnen zijn en zich veilig voelen. Daarbij moet het niet uitmaken of je een hoofddoek, een keppeltje of een kruisje draagt. Het is zeer terecht dat uw Kamer en de initiatiefnemers in het bijzonder aandacht vragen voor dit vraagstuk. Als kabinet nemen we antisemitisme zeer serieus, dus complimenten voor de indieners van deze nota.

Het verschil in herkomst kan het samenleven met elkaar ingewikkelder maken. Niet voor iedereen is gelijkwaardigheid, vertrouwen in elkaar en in het samenleven, waarbij je ook de anderen de ruimte geeft om zichzelf te zijn, vanzelfsprekend, helaas. Dat resulteert helaas in verschijnselen als elkaar veroordelen, uitsluiting, discriminatie of discussies over dé ander op een meestal zeer hoge toon. Ook in tijden waarin we gezamenlijk staan voor grote uitdagingen en de toekomst onzeker is, is dat in mijn ogen niet behulpzaam om op dit terrein vooruitgang te boeken, te bouwen aan de zekerheden en te zorgen dat iedereen in Nederland mee kan doen.

Wat ik bijzonder vind, in de bredere discussie, is dat veel mensen niet als individu worden gezien, maar nog steeds het stempel van de groep opgedrukt krijgen. Dat vond ik ontzettend mooi in de 4 meilezing van de heer Grunberg, waarin hij een citaat aanhaalde van Primo Levi. Dat ga ik nog een keer voorlezen. Dat citaat van de heer Levi is: "Ik kan niet begrijpen, niet verdragen dat men een mens beoordeelt niet naar wat hij is, maar naar de groep waar hij toevallig toe behoort." Dat is echt een belangrijk citaat, vind ik. Want de incidenten die er zijn, worden ook vaak bewust uitvergroot en zelfs gefabriceerd om tegenstellingen in stand te houden, groter te maken, ook vandaag weer in dit debat. Eerlijk gezegd maakt mij dat droevig. Elke keer worden terechte zorgen gecombineerd met gefabriceerde tegenstellingen, waardoor die polarisatie juist wordt aangewakkerd en er niet gezamenlijk naar een oplossing kan worden gezocht.

De heer Segers zei terecht in zijn inleiding: antisemitisme is helaas breed en diep verankerd en is niet van de laatste jaren. Hij haalde Maarten Luther aan en hij had het

over de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog, de middeleeuwen en het jaar nul: al veel eerder en dieper zie je antisemitisme. Het zit inderdaad helaas heel breed, extreemlinks en extreemrechts. Het heeft dus ook geen zin om te wijzen naar daders. Het is een onderwerp dat breed moet worden aangepakt om het te kunnen bestrijden.

In brede zin is het voorkomen van discriminatie een zeer belangrijk aandachtspunt van het kabinet. Onder leiding van de minister van Binnenlandse Zaken is ingezet op een brede kabinetsaanpak tegen discriminatie. Die richt zich bewust op diverse maatschappelijke terreinen en alle vormen van discriminatie. Vanmiddag heeft u daarover een debat met de minister-president, de minister van Binnenlandse Zaken en de heer Grapperhaus. Ik ben daar zelf niet bij. U bent onlangs geïnformeerd over de voortgang van deze brede aanpak via de brief van onder anderen mevrouw Ollongren en mijzelf. De aanpak van antisemitisme is integraal onderdeel, zo zeg ik ook tegen de initiatiefnemers, van deze brede kabinetsaanpak. Deze aanpak is gebaseerd op de uitkomsten van een onderzoek naar triggerfactoren van antisemitisme. Uit dat onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat het Midden-Oostenconflict en, bizar genoeg, voetbal de belangrijkste factoren zijn voor antisemitische uitingen in Nederland.

De door het kabinet ingezette lijn van bevordering van de lokale interreligieuze dialoog en bewustwording in het onderwijs en het voetbal wordt daarbij voortgezet, juist om die dialoog vorm te geven. Het voorbeeld van Saïd en Lody, dat de heer Segers net gaf, is daar ook zo'n voorbeeld van. Het Overleg Joden, Christenen en Moslims is daar ook zo'n voorbeeld van. Aanvullend daarop heeft het kabinet voor de kabinetsperiode 2019-2021 een extra bedrag van 1 miljoen euro per jaar vrijgemaakt ter bestrijding van antisemitisme. Deze extra middelen zijn primair gericht op het verbeteren van het proces van melding en aangifte van antisemitisme en andere vormen van discriminatie en op de opvolging die aan zo'n melding of aangifte wordt gegeven. Maar daar kan de heer Grapperhaus zo meteen meer over zeggen.

Daarnaast wordt ook geïnvesteerd in capaciteitsopbouw, zodat betrokken partijen elkaar beter weten te vinden, beter met elkaar in dialoog kunnen gaan en ook beter kunnen samenwerken. En er is ook aandacht voor het vergroten van de weerbaarheid van de Joodse gemeenschap. Vanuit verschillende departementen — SZW is daarbij het coördinerende departement — is er regelmatig contact met sleutelfiguren en -organisaties uit de Joodse gemeenschap. Laat ik heel helder zijn: voor antisemitisme is geen plaats in onze samenleving. We hebben een brede inzet en daar gaan we als kabinet mee door.

Dan wil ik een paar specifieke vragen beantwoorden. Als laatste ga ik in op de coördinatordiscussie of de aparteaanpakdiscussie. Maar ik begin met een paar vragen over het onderwijs. Mevrouw Van der Graaf vroeg: is de minister van mening dat er, naast de aandacht voor de Holocaust en de Tweede Wereldoorlog, ook op een positieve manier aandacht moet worden besteed aan het jodendom en de Joodse cultuur? Ik denk dat het een misverstand is dat scholen alleen aandacht zouden moeten besteden aan de Holocaust en dat leerlingen geen breder perspectief wordt meegegeven aangaande verschillende geestelijke stromingen, zoals het jodendom. Hier ziet de inspectie ook op toe. Ik noem wat heel specifieke voorbeelden. Allereerst de burgerschapsopdracht aan scholen. De heer Segers refereerde daar net ook al aan. De heer Slob heeft daar net een wetsvoorstel over ingediend. Maar denk ook aan kerndoel 38 van het primair onderwijs en kerndoel 43 van het voortgezet onderwijs, waarin specifiek wordt verwezen naar de verschillende geestelijke stromingen die in Nederland aanwezig zijn, die de

samenleving vormen en een belangrijke rol spelen. De doelen zijn dat leerlingen leren om respectvol om te gaan met verschillen in opvatting die mensen hebben, ook op basis van deze stromingen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Voorzitter?

De **voorzitter**:
O, sorry. U zit net in mijn blinde hoek. Mevrouw Van der Graaf.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Dank aan de minister voor deze reactie. Ik denk dat het heel goed is. Ik heb in mijn eerste termijn aangegeven dat geschiedenisdocenten op verschillende scholen momenteel gewoon best wel problemen ervaren met het bespreekbaar maken van de Holocaust. Ik heb gevraagd wat het kabinet kan doen en wat het kan betekenen zodat het wel bespreekbaar wordt. Op sommige scholen kan het gewoon wel. Ik refereerde aan mijn man. Ik weet van hem dat veel collega's daarbij moeite ervaren, dat het niet bespreekbaar is.

Minister **Koolmees**:
Dat is een terecht punt. We hebben als kabinet, en eigenlijk mijn collega's van Onderwijs, een uitgebreide ondersteuningsstructuur om scholen en leraren te faciliteren om gesprekken te voeren over onderwerpen die mogelijk ook gevoelig liggen in de klas. Daar is dit zo'n voorbeeld van, blijkt helaas in de praktijk. Zo is er ook op de lerarenopleiding aandacht voor burgerschap en sociale veiligheid en biedt een organisatie als de Stichting School en Veiligheid specifiek kosteloos trainingen aan aan leraren om ze ook te ondersteunen bij dit soort moeilijke boodschappen in de klas. Dus dit heeft de aandacht van het kabinet; de beide ministers van Onderwijs zijn ermee bezig.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Het heeft de aandacht van het kabinet. Ik vraag dan of het kabinet bereid is om in overleg te gaan met de geschiedenisdocenten en de koepel om te kijken of het nou voldoende is. Want heel recent kwamen er nog geschiedenisdocenten in het nieuws die ervoeren dat dit toch echt wel een probleem is. Het is bestaand beleid, als ik het zo hoor, maar misschien is hier toch wel een tandje extra nodig. Is minister Koolmees bereid om ernaar te kijken of ze dát kunnen vormgeven?

Minister **Koolmees**:
Ik heb begrepen dat de collega's van Onderwijs, zowel minister Slob als minister Van Engelshoven, constant in gesprek zijn met de partners om te kijken of en op welke wijze deze ondersteuning verbeterd kan worden. Een paar voorbeelden van partijen die erbij betrokken zijn, zijn de Stichting School en Veiligheid, de Stichting Leerplanontwikkeling, het CIDI, de Anne Frank Stichting, de Respect Education Foundation en het College voor de Rechten van de Mens. Die leveren allemaal op verschillende manieren een bijdrage hieraan. Een voorbeeld heb ik net gegeven over de Stichting School en Veiligheid, bijvoorbeeld door trainingen aan leraren, door leermiddelen te ontwikkelen, door bewustwording te creëren en door activiteiten naar Joods cultureel erfgoed te organiseren. Mijn collega's hopen dat ze binnen de Alliantie Burgerschap hun kennis en ervaring met elkaar kunnen en zullen delen en de verbinding met onderwijs en wetenschap kunnen versterken. Maar als u het goed vindt, geef ik deze vraag nog één

keer terug, met de opmerking dat u dit een heel belangrijk onderwerp vindt waarvoor bewustwording moet zijn bij de lerarenopleiding. Dat signaal neem ik graag, als u dat goedvindt, terug naar de collega's van OCW.

De **voorzitter**:
Eerst de heer Markuszower, daarna de heer Van Dijk.

De heer **Markuszower** (PVV):
Als ik goed naar de minister en naar mevrouw Van der Graaf luister, dan denk ik dat er een beetje langs elkaar heen wordt gesproken. De minister heeft het in zijn eerste antwoord over gesprekken en ondersteuning die docenten hebben bij de gesprekken — daarbij citeer ik letterlijk — in het kader van burgerschap. Maar ik denk dat mevrouw Van der Graaf — maar correct me if I'm wrong — het meer heeft over wat die geschiedenisdocenten nou eigenlijk in het curriculum moeten onderwijzen. Ik vraag aan de heer Koolmees of hij aan zijn collega-ministers kan doorgeven dat het niet zozeer moet gaan om de moeilijke gesprekken in de klas, maar dat er gewoon voor moet worden gezorgd dat er onderwijs wordt gegeven op die onderwerpen waarvoor aandacht wordt gevraagd. Niet per se in het kader van burgerschap, maar in het kader van geschiedenisles.

Minister **Koolmees**:
Volgens mij heeft de heer Markuszower het nu verkeerd begrepen. Er zijn twee elementen. Als het gaat om het curriculum en over wat er geleerd wordt in de kerndoelen, zitten de Holocaust en antisemitisme in die kerndoelen. Mevrouw Van der Graaf zei eigenlijk: daarnaast heb ik het signaal van iemand heel dichtbij, haar man, dat het op sommige scholen moeilijk is om les te geven over dit soort onderwerpen, omdat er een vijandige houding tegenover dit onderwerp zou zijn in de klas. Dat herkennen wij, dat gebeurt helaas te vaak. Daarom is het ministerie van Onderwijs ook begonnen om leraren te ondersteunen om zich te trainen om over dit onderwerp wel degelijk les te geven in de klas. Daar zijn al die organisaties al mee bezig. Leraren worden ondersteund, onder andere door de Stichting School en Veiligheid, juist om ervoor te zorgen dat niet alleen dit in de lesstof een onderwerp is, maar dat het ook wordt gegeven in de klas.

De **voorzitter**:
Ik heb ook de heer Bisschop genoteerd, maar ik ga eerst naar de heer Van Dijk.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):
Dan ga ik nu een vraag stellen die ik ook weleens stel over seksuele diversiteit en de welbekende kerndoelen. Wat doet de regering met scholen die geen les geven over antisemitisme? Hoe vaak zijn die aangesproken? Wat heeft de inspectie daartoe ondernomen? Ik begrijp dat dit een lastige vraag voor de minister van Sociale Zaken is, en daarom stel ik hem ook. Maar ik begreep uit de toezegging dat hij al naar het ministerie van Onderwijs gaat, en misschien kan hij deze vraag dan ook meenemen, want ik ben heel benieuwd.

Minister **Koolmees**:
Ja, de heer Jasper van Dijk heeft me ook in een ander debat deze vraag weleens voor de voeten geworpen. Hij heeft daarover zelfs een motie ingediend. Toen ging het over segregatie in het onderwijs. Sinds die motie van de heer Van Dijk wordt dat apart gemonitord door de inspectie. Ik kan hier geen antwoord op geven, want ik weet het

gewoon niet. Maar ik neem de vraag inderdaad mee terug naar de collega's van Onderwijs.

De **voorzitter**:
Prima. Dan ten slotte nog de heer Bisschop.

De heer **Bisschop** (SGP):
Misschien komt de minister er nog op, maar ik had een vraag gesteld over lesmethoden waarin …

Minister **Koolmees**:
Daar kom ik zo op.

De heer **Bisschop** (SGP):
Precies. Dan wacht ik dat rustig af.

De **voorzitter**:
Meneer Koolmees, gaat u verder.

Minister **Koolmees**:
Deze interruptie geldt niet voor de heer Bisschop.

De **voorzitter**:
Daar ga ik over, maar het is wel waar.

De minister.

Minister **Koolmees**:
Dank u. De heer Van Wijngaarden en de heer Van der Molen vroegen naar de activiteiten van de SAP, de Stichting Antisemitisme Preventie. Wordt de voorlichting ook gebruikt bij de educatie? Hoe kijkt het kabinet aan tegen de leerstoel antisemitisme? Door de collega van JenV maar ook door OCW is gesproken met de Stichting Antisemitisme Preventie. De activiteiten van de stichting worden zeer gewaardeerd. Educatie over het Jodendom en antisemitisme is van belang en de betrokken ministeries blijven in gesprek om de ondersteuningsstructuur zo goed mogelijk vorm te geven. Eventuele ondersteuning vanuit het Rijk wordt bezien. Hierbij wordt het ondersteuningsaanbod dat al wordt verzorgd door bijvoorbeeld een partij als de Anne Frank Stichting en de al eerder genoemde Respect Education Foundation en de Stichting School en Veiligheid ook in ogenschouw genomen. Dat wordt er dus bij betrokken. Het is inderdaad bekend bij de regering dat deze stichting zich inspant om een leerstoel te verwezenlijken, maar zoals de heer Segers al terecht zei: in beginsel gaan universiteiten daarover. De overheid stelt zich meestal terughoudend op als het gaat om het instellen van leerstoelen.

De heer **Van Wijngaarden** (VVD):
Het is prachtig dat hier toch even de academische vrijheid wordt verdedigd. De heer Koolmees is weliswaar niet de minister van Onderwijs, maar hij doet dat met verve. Heel goed! De universiteiten gaan daar inderdaad zelf over, maar het kabinet kan daar natuurlijk wel met universiteiten over in gesprek gaan en dat vervolgens aan ons terugkoppelen. Kan dat dan op z'n minst hier namens het kabinet worden toegezegd?

Minister **Koolmees**:
Kunt u de vraag nog even herhalen?

De heer **Van Wijngaarden** (VVD):
Ik wil graag een toezegging dat het kabinet in gesprek gaat met universiteiten over de vraag of zij heil zien in het instellen van zo'n leerstoel. De VVD vraagt dus om eerst in gesprek te gaan over de vraag of dat zinvol is en hoe de academie daar zelf tegen aankijkt.

Minister **Koolmees**:
Nu stelt u me wel een ingewikkelde vraag, omdat het niet mijn terrein is en omdat het een thema betreft dat altijd gevoelig ligt. Het gaat over het feit dat de universiteiten zelf gaan over de instelling van hun leerstoelen. Dan staat het stichtingen of besturen vrij om zo'n leerstoel in te richten. Maar als het kabinet ergens mee komt, dan weten instellingen vaak dat er dan ook wel geld mee gemoeid zou kunnen en moeten zijn. Mevrouw Buitenweg zei dat ook al. Maar wat vraagt de heer Van Wijngaarden dan precies aan het kabinet? Moet het kabinet vrijblijvend informeren of …?

De heer **Van Wijngaarden** (VVD):
Wij doen zaken met het kabinet. Ik begrijp heel goed dat het kabinet aangeeft dat er sprake is van academische vrijheid. Dus uiteindelijk gaan ze daar zelf over. Dit is een wens die leeft in de Kamer. Onze suggestie is: ga daarover in gesprek met universiteiten om te horen hoe zij er, uiteraard vanuit hun academische vrijheid, tegen aankijken. Daar kan schriftelijk op teruggekomen worden. Dat is het verzoek.

Minister **Koolmees**:
Ik worstel een beetje met deze vraag. Als wij op pad worden gestuurd om met instellingen te gaan praten, dan heeft dat meestal ook echt een doel. Het principiële punt is dat wij hier niet over gaan. Wij gaan niet over de instelling van een leerstoel. Dus vrijblijvend praten heeft niet heel veel zin, denk ik.

De **voorzitter**:
Ik merk dat er nog allemaal interrupties over die leerstoel ontstaan. Meneer Van der Molen, heeft u nog een punt?

De heer **Van der Molen** (CDA):
Ik wil daarbij aansluiten, waarbij we in zekere zin — dat bedoel ik natuurlijk wel positief — gehandicapt zijn, omdat we niet de minister van Onderwijs zelf voor ons hebben. Dan is dat gesprek net even wat makkelijker te voeren. Dus als de minister ons nog een schriftelijke reactie kan sturen, zou dat behulpzaam zijn. Het is inderdaad zo dat de rijksoverheid vanwege de academische vrijheid terughoudend is. Toch zijn er ook in het verleden bijdragen van de rijksoverheid aan leerstoelen geweest die bijdroegen aan een doelstelling van het kabinet. OCW heeft dat bijvoorbeeld op het gebied van de leerstoelen onderwijsrecht gedaan, omdat OCW een belang had, ook voor het eigen werk en voor een discussie, om daar in ieder geval een bijdrage aan te leveren. Dus ik zou de minister toch willen vragen om dat gesprek, dat nu met de VU wordt gevoerd, ook met de interesse vanuit OCW te bekijken en ons op enig moment, in ieder geval voor de begroting van OCW, te laten weten of dit ook leidt tot een bijdrage. En dan kan het kabinet zelf bepalen hoe het daarin staat.

Minister **Koolmees**:

Ik krijg straks een tik op mijn vingers van mijn collega's, maar dat zeg ik graag toe aan de heer Van Wijngaarden en de heer Van der Molen.

De **voorzitter**:
Deze toezegging noteer ik.

Minister **Koolmees**:
Het is een toezegging aan beiden. Ik weet sinds kort dat in de administratie van de Kamer toezeggingen op hoofd worden geregistreerd.

De **voorzitter**:
Dat zullen we doen.

De heer **Van der Molen** (CDA):
Ik breid het tweede punt van de interruptie even uit nu de minister zo positief reageert. Er werd natuurlijk ook aandacht gevraagd voor antisemitisme in het onderwijs. U bent in gesprek met de Stichting Antisemitisme Preventie. U zei dat er waardering is. Ik waardeer het natuurlijk uitermate dat er, nadat er gesproken is, waardering voor elkaar is, maar het gesprek wordt gecontinueerd. Ook daar geldt: hoe gaan we concreet bevorderen dat zo'n organisatie met deze specifieke bijdrage, die past in het beleid van het kabinet, ook echt die verbinding met die scholen tot stand kan brengen? Dat is echt wel een uitdaging. Als u dan toch een brief over de leerstoel naar de Kamer stuurt, zou ik graag van u horen welke concrete afspraken het kabinet op dat vlak maakt.

Minister **Koolmees**:
Ik zei net al dat de activiteiten gewaardeerd worden. En inderdaad gaat het gesprek door. Ik heb ook de zin uitgesproken dat eventuele ondersteuning door het Rijk nog wordt bezien, in de bredere afweging met de Anne Frank Stichting, de Respect Education Foundation en de Stichting School en Veiligheid, waar al trajecten mee lopen. In aanvulling op de vorige toezegging zeg ik graag toe dat we er later op terugkomen of die gesprekken tot resultaat hebben geleid.

De **voorzitter**:
Dit is subtoezegging 1 op toezegging 1: 1b.

Minister **Koolmees**:
U kunt er één toezegging van maken.

De **voorzitter**:
Ik ga straks kijken hoe ik dat ga noteren.

De heer **Markuszower** (PVV):
Zou de minister ook kunnen kijken naar het NIOD? Het NIOD gaf tot voor kort als educatiespecialisme gratis bijscholing voor docenten en opleiders over Holocaust, antisemitisme en Joodse getuigenissen. Als ik goed ben geïnformeerd, hebben ze dat programma onlangs afgeschaft. Kan de minister dat checken bij het NIOD? Wat kan er nog aan gedaan worden? Is die rol van het NIOD in het onderwijs voor de toekomst nog belangrijk? Als de minister dat belangrijk acht, dan kan hij die weer toevoegen.

Minister **Koolmees**:
Ik heb hier absoluut geen enkele kennis van, dus alles wat ik nu zeg, is niet gebaseerd

op enige kennis of wetenschap van deze feiten. Het enige wat ik kan doen, is deze vraag doorgeleiden naar de collega die toch al een brief naar u moet sturen. We nemen het mee.

De **voorzitter**:
Voor de Handelingen, het NIOD is het Instituut voor oorlogs-, Holocaust- en genocidestudies.

Minister **Koolmees**:
De heer Bisschop vroeg of het kabinet bereid is te voorkomen dat er fouten en onjuiste beeldvorming in lesmethodes voorkomen. Is de minister bereid om in gesprek te gaan met de uitgevers van het lesmateriaal? Ik ken de heer Bisschop als een zeer overtuigd aanhanger van artikel 23 van de Grondwet. Er was al een leuk interruptiedebatje tussen de heer Jasper van Dijk en de heer Bisschop over de Grondwet. Uit dat artikel 23 volgt dat scholen de vrijheid hebben om hun eigen leermiddelen te kiezen. Dat is een belangrijk uitgangspunt, ook voor de heer Bisschop. Hierom kan en gaat het kabinet dan ook geen leermiddelen onderzoeken, recenseren en aan- of afraden. Indien mensen van mening zijn dat er fouten, omissies of onjuiste gevolgtrekkingen staan in leermiddelen, is het goed om hierover het gesprek te voeren, open en transparant, ook met het onderwijsveld, de uitgeverijen en andere betrokken organisaties. Dat is ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid.

De heer **Bisschop** (SGP):
Dat is een staatsrechtelijk volkomen correct antwoord, maar ik stelde die vraag ook omdat een andere minister weleens de bereidheid heeft geuit om bepaalde stereotypenmethodes te onderzoeken en daarover in gesprek te gaan met uitgevers. Toen dacht ik: als dat in bepaalde kringen gebruikelijk is, dan zal het ook op dit punt beoefend kunnen worden, temeer omdat het hier ook gaat om een doelstelling van het kabinet. Het is heel duidelijk dat we antisemitisme moeten bestrijden. Het is een kwaad. En als je dan in methodes verkeerde zaken tegenkomt, dan zou je kunnen overwegen om in ieder geval de uitgever daarop te attenderen.

Minister **Koolmees**:
Op zich begrijp ik dat. Ik denk ook dat dit gebeurt als er in de maatschappij een discussie ontstaat over lesmethoden. Dat hebben we natuurlijk het afgelopen jaar op verschillende terreinen gezien. Scholen en onderwijsinstellingen, maar ook de uitgevers, worden daarop aangesproken. Dat lijkt mij goed voor het maatschappelijk debat. Maar vanwege artikel 23 en de vrijheid van onderwijs is het kabinet zeer terughoudend om zich daar actief in te mengen. Het andere voorbeeld dat de heer Bisschop aanhaalt, ken ik niet, dus ik vind het ingewikkeld om daaraan te refereren. Dat is ook goed voor de staatsrechtelijke zuiverheid, hè? Dat vindt de heer Bisschop ook.

De **voorzitter**:
Laten we niet weer gaan uitlokken. Hoever bent u in de beantwoording?

Minister **Koolmees**:
Ik heb nog drie vragen.

De **voorzitter**:
Gaat u verder.

Minister **Koolmees**:
Voetbal. Wat doet het ministerie van Sociale Zaken om racisme in het voetbal aan te pakken? We zetten in op bewustwording en op gedragsverandering via de inzet op twee projecten. Dat zijn de educatieve Fair Play workshops en het spreekkorenproject. De eerste is de Fair Play. De Anne Frank Stichting streeft ernaar om dit jaar 60 educatieve workshops en in 2021 80 workshops uit te voeren. Dat gaat via samenwerking met de bvo's, de betaaldvoetbalorganisaties, en hun maatschappelijke afdelingen. Daarbij worden jongeren, amateurvoetbalverenigingen en scholieren op verschillende manieren bereikt. Deze projecten zijn erop gericht om jongeren bewust te maken van de verschillende vormen van discriminatie.

Het spreekkorenproject wordt ook door de Anne Frank Stichting uitgevoerd. Dat wordt verbreed van antisemitische spreekkoren naar racistische uitingen. Deze intensieve dagtraining zet in op bewustwording van het kwetsende effect van spreekkoren en richt zich op supporters die zich schuldig hebben gemaakt aan kwetsende leuzen. De Anne Frank Stichting zal in 2020 deze nieuwe aanpak samen met drie betaaldvoetbalorganisaties gaan ontwikkelen en testen. Vanaf 2021 wordt deze ook uitgerold bij andere betaaldvoetbalclubs. Daar zijn positieve ervaringen mee. Het is een heel indringende ervaring.

Dan de vraag of er een aparte coördinator moet komen, de nationaal coördinator antisemitisme. Ik heb net al gezegd dat het kabinet inzet op een brede kabinetsaanpak tegen alle vormen van discriminatie. De aanpak van antisemitisme is een integraal onderdeel van deze brede inzet. Ik begrijp heel goed de argumenten die vandaag gewisseld zijn, dat verschillende vormen van discriminatie verschillende achtergronden hebben en dat ze een verschillende historie hebben. Wat de heer Segers net verwoordde, vond ik een integere zoektocht naar de vraag wat je wil bestrijden. De heer Segers zei in zijn eerste termijn ook dat je nooit leed met leed moet vergelijken. Speel het niet tegen elkaar uit. Daar ben ik het zeer mee eens, maar het paradoxale is juist dat dat wel degelijk het geval zou zijn met een speciale nationaal coördinator antisemitisme. Ik ben een groot voorstander van een integrale kabinetsaanpak van discriminatie, racisme en uitsluiting, maar van niet een aparte coördinator daarvoor. Ik denk dat het juist leidt tot polarisatie. Los daarvan hebben we als kabinet extra middelen beschikbaar gesteld om de antisemitismeaanpak te intensiveren, om gericht in te zetten op de voorbeelden die ik net heb genoemd in mijn inleiding.

Tot slot de laatste vraag: deelt u de mening dat kritiek op Israël iets anders is dan antisemitisme? Ik weet niet wie die vraag precies stelde? De heer Jasper van Dijk stelde die vraag. Het kabinet blijft benadrukken dat het van belang …

De **voorzitter**:
Excuus, nog even over de nationaal coördinator. Mevrouw Buitenweg.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
Sorry dat ik de minister op deze manier in de rede val, maar ik zit er toch wel mee. Ik vind het absoluut een waarheid als een koe dat er geen hiërarchie in discriminatiegronden moet zijn. En toch, als ik kijk naar bijvoorbeeld vrouwendiscriminatie, dan ben ik altijd bang voor een soort brede aanpak, waarbij iedereen zegt dat het mainstream en wat dan ook is. Ik denk namelijk dat er af en toe ook focus moet komen. Ik kan me ook voorstellen dat je denkt: als we alles allemaal onder dezelfde noemer doen, dan verliezen we soms de mogelijkheid om specifieker te

zijn. Maar ik vind het wel van belang om te zeggen dat er geen hiërarchie in discriminatiegronden is, en ook dat het niet alleen een woord is, maar dat we daaraan uiting geven door ervoor te zorgen dat er ook op andere terreinen nota's en dergelijke zijn. Het moet niet een soort doekje voor het bloeden zijn, waarbij we zeggen: nee, we vinden alles even belangrijk. Ik zie de valkuil dat je in de praktijk iets belangrijker maakt. Dat wil ik niet, maar aan de andere kant kan je ook kansen missen door iets niet specifiek te maken.

Minister **Koolmees**:
Ik begrijp de worsteling van mevrouw Buitenweg. Die hebben wij natuurlijk zelf ook. De vraag is ook terecht. Er is inderdaad geen hiërarchie. Het is denk ik belangrijk om dat vast te stellen. Daarbinnen zijn er natuurlijk wel heel verschillende vormen van racisme en discriminatie, die ook wel verschillende achtergronden, verschillende oorzaken en een verschillende historische context hebben. Het is vandaag Ketikoti. De heer Jasper van Dijk zei het net. Dat er focus moet zijn, ben ik met mevrouw Buitenweg eens. We proberen ook om binnen die bredere aanpak op onderdelen te focussen als het gaat om het tegengaan van antisemitisme. Daar heb ik net een aantal voorbeelden van gegeven. Wat mevrouw Buitenweg net zelf zei en wat de heer Paternotte zei over de politie en de rechercheurs, zijn voorbeelden daarvan. Daar gaat de heer Grapperhaus zo meteen op in. Het is dus belangrijk om de specifieke oorzaken te weten, zodat daarop beleid kan worden gevoerd en activiteit kan worden ondernomen. En dat doen we dus ook.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
Maar dan vind ik de oppositie tegen dit voorstel marginaal. Want dan gaat het vooral om een organisatorisch iets. U zegt dan: binnen mijn ministerie houden we er eigenlijk voldoende rekening mee dat zaken verschillend zijn en soms een andere aanpak vergen, maar we willen geen hiërarchie in discriminatiegronden maken; wij houden rekening met die diversiteit. En dan zegt u eigenlijk: omdat we dat doen, vinden we dit niet nodig. Maar dat is dus meer een soort organisatorisch iets. U heeft al een eigen departement en dergelijke. Dat is dus niet een principieel verschil. Ik probeer het even te vatten.

Minister **Koolmees**:
Dit is een soort omkering van feiten. Uw Kamer kan met een initiatiefnota komen met daarin het voorstel voor een nationaal coördinator. Het kabinet zegt daar geen behoefte aan te hebben omdat het een bredere discriminatieaanpak heeft belegd vanuit BZK en specifiek vanuit SZW op een aantal specifieke punten. Heel veel van deze onderwerpen, en specifiek antisemitisme, nemen wij daarbij mee en pakken we daarbij aan. Vaak betreft het ook nog eens verschillende disciplines: vanuit het ministerie van SZW preventie, vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid bijvoorbeeld als het gaat om het Openbaar Ministerie en de politie. Maar het kabinet stelt het niet voor. Het kabinet reageert op een voorstel van initiatiefnemers.

De **voorzitter**:
Mevrouw Van der Graaf en daarna de heer Van Wijngaarden. Houdt u het alstublieft een beetje kort allemaal.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Ja, zeker. In de eerste termijn heb ik aandacht gevraagd voor het amendement dat ik samen met mevrouw Yeşilgöz heb ingediend om de komende jaren jaarlijks 1 miljoen extra te besteden aan de aanpak van antisemitisme. Ik heb de brief van het kabinet over

de aanpak van discriminatie gelezen. Uit de bijlage blijkt eigenlijk dat het geld dat specifiek voor antisemitisme was bedoeld, voor veel bredere doelen is ingezet. Nu hoor ik de minister zeggen: toch zien wij niet iets in een specifieke nationaal coördinator antisemitismebestrijding. Maar is dit niet gewoon het bewijs dat dit toch wel heel effectief zou kunnen zijn in de aanpak van antisemitisme? Wil het kabinet daar niet toch nog eens over nadenken?

Minister **Koolmees**:
De heer Grapperhaus gaat zo meteen in op dat geld, op de financiering daarvan. Het standpunt van het kabinet over de nationaal coördinator heb ik volgens mij net gedeeld. Daar heb ik op zich niet veel aan toe te voegen.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Dan een heel korte aanscherping. Bij zo'n nationaal coördinator antisemitismebestrijding zien wij iemand voor ons die het kabinet kan aanspreken op het moment dat een zetje nodig is. Die kan er ook op toezien dat het geld dat daaraan besteed moet worden, ook daadwerkelijk daarvoor wordt ingezet en dat ook wordt doorgepakt. De ChristenUnie ziet echt een meerwaarde in zo'n nationaal coördinator en vraagt het kabinet daar toch nog eens over na te denken.

De **voorzitter**:
De heer Koolmees. De minister.

Minister **Koolmees**:
Dat is in dit geval dezelfde persoon. Het kabinet heeft daar een reactie op gegeven en hecht aan die brede aanpak. Het antwoord verandert niet daarmee.

De **voorzitter**:
Ik hoop dat u niet meer in herhaling treedt. De heer Van Wijngaarden.

De heer **Van Wijngaarden** (VVD):
Wat mij sowieso verbaast, is dat de minister een instrument tegen polarisatie ziet als iets wat tot polarisatie zou kunnen leiden. Dat is bevreemdend. Maar het andere punt is dat de minister doet alsof het feit dat het heel mooi apart bij verschillende ministeries is belegd, ertoe leidt dat het voldoende doorsijpelt naar de praktijk. Maar het hele punt van de initiatiefnemers is natuurlijk juist dat dit niet gebeurt en dat je dus iemand nodig hebt die daardoorheen kan breken en ervoor kan zorgen dat dit wel in de praktijk landt. Want het gaat natuurlijk om een hele specifieke kleine groep. Het wordt in de praktijk dus al snel vergeten. De minister doet ook net alsof het voorstel is om tot in de eeuwigheid een nationaal coördinator te hebben, terwijl het een tijdelijke aanjager is, een instrument dat het kabinet op heel veel andere plekken wel omarmt. Dus waarom dan hier niet?

Minister **Koolmees**:
Er worden mij nu allerlei dingen in de schoenen geschoven die ik helemaal niet beweerd heb. Ik reageer op een vraag over een voorstel van de initiatiefnemers: wat vindt het kabinet daarvan? Het kabinet reageert daarop. Ik zeg niks over de tijdigheid; daar zeg ik niks over. Ik reageer en zeg dat het kabinet hecht aan een bredere aanpak van discriminatie, vanuit verschillende invalshoeken; het moet multidisciplinair aangepakt worden. U kunt het niet met ons, met het kabinet eens zijn. Dat mag. Maar dit is het antwoord van het kabinet op die vraag. Anders wordt het toch een herhaling van zetten.

De **voorzitter**:
Daar wil ik het gewoon bij laten. U bent klaar met de beantwoording?

Minister **Koolmees**:
Nee, ik was net nog bezig met de laatste vraag van de heer Jasper Van Dijk toen mevrouw Buitenweg interrumpeerde. De vraag was: deelt u de mening dat kritiek op Israël iets anders is dan antisemitisme? Het kabinet blijft benadrukken dat het van belang is om onderscheid te blijven maken tussen een stellingname ten aanzien van het beleid van de Israëlische regering en antisemitisme. Dat is staand beleid, zowel nationaal als internationaal. Wel is het zo dat onder het mom van kritiek op Israël vaak antisemitische uitingen volgen. Daar moeten we heel scherp op zijn.

Dat was het.

De **voorzitter**:
Heel erg bedankt. Ik kijk naar minister Grapperhaus, …huis, …haus.

Minister **Grapperhaus**:
Molenaar, Grapperhuis. Nou, het gaat niet goed met de CDA-achternamen.

De **voorzitter**:
Echt, mijn geest is zo leuk!

Minister **Grapperhaus**:
Voorzitter. Ik begrijp dat volledig. We zijn allemaal inmiddels op 1 juli beland. We hebben allemaal een extra intensieve tijd achter de rug, denk ik. Ik begrijp dus volledig dat de tong af en toe wat losgaat.

Voorzitter. Ik wil beginnen met een citaat van Primo Levi. Of eigenlijk is dat niet van hem; hij haalt rabbi Hillel aan. Die zei: "Als ik er niet voor mezelf ben, wie dan wel? En zo niet nu, wanneer dan?" De uitleg die ik daarvan begrepen heb, is: naastenliefde is er voor jezelf, maar je moet ook voor anderen zorgen, en voor beide is geen tijd te verliezen. Ik denk dat de excuses die premier Rutte maakte bij de Auschwitzherdenking, een uiting waren van tekortgeschoten zijn in het voor de ander zorgen. Ook daarom vind ik, zo zeg ik maar heel eerlijk, dat er op Nederland een extra zware verplichting rust jegens de Joodse gemeenschap, die — het Kamerlid Segers heeft dat al gezegd — nog maar een gemeenschap van zo'n 45.000 mensen is. Dat is, vind ik, een schrijnend verdriet, en dat zal het altijd blijven.

Voorzitter. Daarom ook steun ik van harte de inzet van de Kamerleden Yeşilgöz-Zegerius en Segers om dit onderwerp op de agenda te houden. Daarom heb ik een maand geleden met hen een fietstocht gemaakt langs Joodse ondernemers. Ik moet daar wel bij zeggen dat mevrouw Yeşilgöz die fietstocht in een auto deed. Maar — zij veroorlooft mij dat ik dat zeg — ik ga ervan uit dat haar schoeisel wat minder geschikt was voor het soort fiets dat wij hadden. Wij hebben daar dus alle begrip voor. Maar het gaat erom dat je ook daar weer zag dat antisemitisme een veelkoppig monster is, dat steeds weer nieuwe gedaantes aanneemt. Volwassen kerels — niet alleen kinderen, maar ook volwassen kerels — zeggen: als ik met een keppel over straat ga, dan word ik uitgejouwd en wat dan ook. Ik heb er geen woorden voor dat dat nu, anno 2020, nog gebeurt.

Ik deel de analyse van de initiatiefnemers dat antisemitisme een kwaad is dat krachtige bestrijding vergt. Steeds als er een incident plaatsvindt — vorig jaar bijvoorbeeld die hooligangraffiti bij de Dokwerker — spreek ik de verantwoordelijke partijen aan, zoals toen de voetbalbond. Ik vind dat we dat met elkaar moeten blijven doen. We moeten opstaan en zeggen: nee, dit accepteren we niet.

Voorzitter. Het is ook een goede zaak dat dankzij de leden Van der Graaf en Yeşilgöz er voor drie jaar een extra bedrag is vrijgemaakt ter bestrijding van antisemitisme. Ik zal straks op het punt ingaan dat mevrouw Van der Graaf heeft gemaakt. Dat geld wordt ook echt daarop ingezet. Het geld wordt ingezet om antisemitisme tegen te gaan, maar het wordt ook besteed aan het verbeteren van het proces van melding en aangifte, en de opvolging die aan zo'n melding of aangifte wordt gegeven. De beschikbare gelden worden grotendeels uitgekeerd in de vorm van projectsubsidies; dat zijn er momenteel elf. Er wordt geïnvesteerd in het beter borgen dat er gevolg wordt gegeven aan meldingen en dergelijke en in de opbouw van capaciteit, zodat partijen elkaar beter weten te vinden en beter samenwerken. Daarnaast is er ook aandacht voor het vergroten van de weerbaarheid van de Joodse gemeenschap en de bewustwording gericht op de impact die antisemitisme heeft op individuen, op gemeenschappen en de samenleving als geheel.

Die projecten zijn dus zowel gericht op antisemitisme in de fysieke leefomgeving alsook op sociale media en op internet. Ook daarop kom ik nu in de beantwoording van de vragen bij u terug. Ik laat het punt van de nationaal coördinator verder voor wat het is, want dat is inmiddels beantwoord door de collega van Sociale Zaken en Werkgelegenheid namens de minister van BZK, maar ik wil toch echt ook nog wat zeggen over een aantal vragen van mevrouw Buitenweg, maar ook mevrouw Kuiken en de heer Bisschop over wat nu de rol is van de diverse partijen in de strafrechtketen. De politie is er voor iedereen. Daarom zijn er geen specialistische teams bij de politie om bepaalde vormen van discriminatie en racisme te bestrijden. Er wordt via het nieuw gestarte project Politie voor iedereen ingezet op effectieve, veilige teams, waarin diversiteit en inclusie echt een logisch onderdeel gaan uitmaken van het dagelijkse politiewerk. Ik heb eerder in uw Kamer uiteengezet dat de politie en mijn departement in gesprek zijn gegaan met elkaar en hebben gezegd: we moeten de aanpak op dit punt anders, namelijk veel meer bottom-up, vanuit de basisteams, gaan aanpakken. Dat zal ook vanmiddag in het debat nog aan de orde komen, hoop ik.

De politie screent landelijk alle zaken op het hebben van een discriminatoir aspect, inclusief antisemitisme. Daar wordt tweewekelijks een overzicht van aan alle eenheden gestuurd en daarmee worden de eenheden extra geattendeerd op discriminatiezaken en ook commune delicten met een discriminatoir of een antisemitisch aspect. Elke politie-eenheid heeft een Netwerk Divers Vakmanschap, dat beschikt over expertise ten aanzien van verschillende culturen en levensovertuigingen. Op dat netwerk, dat dus in elke eenheid vertegenwoordigd is, zijn diverse medewerkersnetwerken aangesloten — hier is vooral het Joods Politie Netwerk van belang — zodat er ook altijd goede advisering en assistentie kan plaatsvinden, mocht dat nodig zijn. Ten slotte zijn er in alle regionale eenheden contactpersonen discriminatie en regionale discriminatie-overleggen met het OM en anti-discriminatievoorzieningen. Daarbij gaat het overigens niet alleen over zaken, maar ook over trends en beleid.

De **voorzitter**:
Heeft u dit punt afgerond?

Minister **Grapperhaus**:
Nou, ik heb hier, omdat de vragen in elkaar overlopen … Als u het goed vindt, wou ik de andere vragen die daarover gaan, ook meteen doen en dan misschien …

De **voorzitter**:
U rondt dit even af en dan ga ik daarna als eerste de heer Bisschop het woord geven. En het tempo mag nog iets omhoog.

Minister **Grapperhaus**:
Ik ga mijn best doen, voorzitter. Dan ga ik wat sneller praten.

De heer Bisschop heeft een aantal vragen gesteld over politie en OM, te beginnen met de aangiftebereidheid. Een van de projecten die uit de antisemitismegelden gefinancierd gaan worden, is een project waardoor de antidiscriminatievoorzieningen in elke gemeente beter in positie gebracht moeten worden om slachtoffers van discriminatie over de volle breedte, inclusief strafrecht, bij te staan. Dit geldt in de volle breedte voor alle slachtoffers van antisemitisme en andere vormen van discriminatie; zij moeten bijgestaan worden en eventueel ondersteund bij het doen van aangifte. Een ander project ziet op het opstellen van een handreiking voor lokale bestuurders met mogelijke interventies bij antisemitische incidenten. Voorts worden er ter ondersteuning van het werk van die ADV's, politie en OM expertgroepen ingericht, die ook kunnen adviseren.

Over het Joods netwerk binnen de politie heb ik al vaker dingen gezegd. Dat is ook een netwerk dat in voorkomende gevallen slachtoffers van advies kan voorzien. De bedoeling is dat dat hele scala aan activiteiten bijdraagt aan het vergroten van de aangiftebereidheid. Omdat ik snel moet praten, ging ik een beetje snel heen over het ook aan lokale bestuurders aanreiken van mogelijkheden voor interventies, maar dat is natuurlijk echt een belangrijk punt, want ik wil dit benadrukken: met alleen het strafrecht komen we er echt niet. We moeten ook de mensen de spiegel voorhouden van het antisemitisme en we moeten inderdaad ook — al betreed ik hiermee het terrein van andere collega's — al in het onderwijs beginnen met uitleggen wat er fout is.

Nou, dan nog het inrichten van aparte teams bij politie en OM. Het OM heeft het Landelijk Expertisecentrum Discriminatie ingericht, met gespecialiseerde officieren. Daar staat men voor een brede integrale aanpak. Het OM zegt: dat moeten we niet naar discriminatiegrond doen, want dan krijg je een verbrokkeling van het geheel. Daarnaast beschikt de politie met de Netwerken Divers Vakmanschap echt over inzichten en kennis die ook op het punt van antisemitisme nodig zijn. Dat is ook een vorm van specialisatie. Op die manier wordt daar vorm aan gegeven.

Voorzitter. Over de bestuursrechtelijke aanpak zou ik het zo even willen hebben, maar daar kom ik op bij de onlinekwesties.

Eerst nog de vraag die u, voorzitter, als lid had over die aparte rechercheurs. Die heb ik volgens mij hiermee al in belangrijke mate beantwoord. Het idee is dat de specialisatie zit in rechercheurs die gewoon op het punt van discriminatie goede kennis hebben, maar algemene kennis over de aanpak van discriminatie moeten echt alle politiemedewerkers hebben.

De **voorzitter**:

De heer Bisschop, en daarna mevrouw Buitenweg.

De heer **Bisschop** (SGP):
Ik hoor de minister het hele verhaal toelichten. Er is een team, er is een zekere specialisatie, maar dan spreekt de minister voortdurend over discriminatie. Waar het hier vanmiddag over gaat, is antisemitisme als een specifieke vorm van discriminatie of welke overkoepelende noemer je ook wilt gebruiken. Als ik mijn oor te luister leg in de Joodse gemeenschap, dan hoor ik voortdurend dat er wel allerlei voorzieningen zijn voor discriminatie, maar dat er te weinig oog is voor het specifieke karakter van antisemitische overtredingen en geweldspleging, om het zo te zeggen. Mijn vraag aan de minister is: wat gaat de minister eraan doen om dat duidelijker zichtbaar te maken? En dat geldt dus zowel voor het rechercheren alsook voor het opnemen van een aangifte.

Minister **Grapperhaus**:
Ik pak mijn verhaal weer even in grote lijnen terug. Er zijn dus netwerken bij de politie — ik noem Roze in Blauw, maar dat is vandaag niet aan de orde, of het Joods Politie Netwerk — die heel specifieke kennis hebben. Dan wordt er ook heel erg ingezet op de kennis bij alle politiemensen op het gebied van discriminatie, en dat is echt een heel belangrijke keuze, want de korpsleiding, maar ikzelf ook, wij vinden dat elke politiemedewerker op dat onderwerp gewoon moet weten wat de principes van de Grondwet zijn, wanneer en waar discriminatie speelt en hoe die te herkennen is. Daarbovenop spelen die gespecialiseerde netwerken, die over culturen en bepaalde groepen kunnen zeggen wat specifieke punten zijn.

De **voorzitter**:
Ik geloof niet dat u eruit komt, maar de heer Bisschop wil een afrondende opmerking maken.

De heer **Bisschop** (SGP):
Ik wil wel een suggestie doen. Als er vanuit de gemeenschap een signaal komt dat een aangifte van antisemitisch geweld, in welke vorm dan ook, niet goed wordt geregistreerd, dan kan ik mij voorstellen dat er eens om de tafel wordt gezeten met vertegenwoordigers van de gemeenschap. Hoe kunnen we het dan zodanig registreren dat het effectief is? Nu is het niet effectief. Die toezegging zou ik graag van de minister horen.

Minister **Grapperhaus**:
De conclusie dat het niet effectief is, wil ik niet delen. Los daarvan heb ik in mijn inleiding uitgelegd …

De **voorzitter**:
Het gaat nu om een concrete vraag.

Minister **Grapperhaus**:
Jawel, maar ik ga nog wel zelf over mijn antwoorden. Ik heb in mijn inleiding aangegeven dat we met dat geld een aantal projecten inzetten om in ieder geval te zorgen dat die aangiftesystematiek, die meldingssystematiek, hoe dan ook beter verloopt, ongeacht de vraag hoe het nu verloopt. Het moet nóg beter gaan; laat ik het zo zeggen. Zoals ik vaker tegen de Kamer heb gezegd: we gaan niet inzetten op hele specifieke rechercheurs voor antisemitisme, voor homohaat en voor andere vormen van

ernstige discriminatie. Nee, iedereen in het korps moet daar goed in opgeleid en van bewust zijn. Die netwerken zorgen waar nodig voor de specialistische kennis.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
Ik ben een beetje verbaasd. We hebben het een paar maanden geleden heel uitgebreid gehad over het probleem dat er zo weinig aangifte wordt gedaan. Daar hebben we ons Kamerbreed heel veel zorgen over gemaakt. Van de minister krijg ik nu bijna de indruk dat het nu allemaal goed op orde is. Volgens mij zitten we daar echt ver vandaan. Dat bewijst het voorbeeld dat ik heb gegeven van die mevrouw die hopelijk meekijkt. Op welke wijze is dit een antwoord? De politie heeft vorige maand nog gezegd: we doen hier verder niks aan; u kunt alleen aangifte doen van belediging, maar ik zou het niet doen want dat wordt toch niks. Van antisemitisme, van discriminatie kan die mevrouw geen aangifte niet doen. Dat is het beeld dat ze na meerdere bezoeken aan een politiebureau heeft. Ze heeft dat dus niet kunnen registreren. Wat is dan het antwoord van de minister daarop?

Minister **Grapperhaus**:
Het is voor mij heel lastig om te reageren op of te oordelen over een individuele situatie. Ik kan alleen nog eens benadrukken dat degene over wie het gaat, gewoon aangifte kan doen van antisemitische uitlatingen of gedragingen. Ik weet niet welke eenheid dit precies is, maar als u mij zegt welke het is, zal ik dit daar onder de aandacht brengen.

De **voorzitter**:
Zullen we dat even achter de schermen doen? Een korte vervolgvraag.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
Als je dan aangifte hebt gedaan, gaat het vervolgens naar het OM. Maar terwijl de politie het registreert als discriminatie, verliest het dat label bij het OM in 91,6% van de gevallen. Dat is het geval volgens het onderzoek van het WODC dat de minister zelf heeft verordonneerd. Dat bewijst toch dat gaandeweg de strafrechtketen het onderwerp "discriminatie" steeds meer ervan afvalt en daarmee eigenlijk onder het tapijt verdwijnt?

Minister **Grapperhaus**:
Dat is echt een hele makkelijke conclusie. Het pijnlijke is dat in heel veel van die situaties de bewijsbaarheid een lastig probleem is. De reden waarom we desalniettemin inzetten op het vergroten van die aangiftebereidheid, is omdat we meer in beeld willen krijgen wat mensen ervaren. We willen ook kijken of we meer zaken eruit kunnen halen waarvan het Openbaar Ministerie zegt: daar hebben we ook echt mogelijkheden, daar zitten goede mogelijkheden in in het kader van de strafvervolging. Als je in zo'n zaak zit, is niets zo frustrerend als dat uiteindelijk na een proces van een halfjaar blijkt dat er onvoldoende bewijs is of onvoldoende duidelijk daderschap of wat dan ook. Daarom moeten we bij politie en OM ook veel meer inzetten op aangiftebereidheid en melden om de redenen die ik net aangaf.

De heer **Markuszower** (PVV):
Ik reageer op die laatste twee punten. Antisemitisme is natuurlijk bijzonder vervelend, maar aanslagen specifiek gericht op Joden zijn natuurlijk fataal. Laat me een aantal aanslagen met u aflopen, en dan vraag ik er iets over, precies in lijn met wat mevrouw Buitenweg zegt. Er was een paar jaar geleden een moslim die is ingereden op een groep Joden op de Dam. Enkele maanden later komt er een man een Joods restaurant binnen en steekt een jonge vrouw neer.

De **voorzitter**:
En uw vraag is?

De heer **Markuszower** (PVV):
De aanslag op HaCarmel. De minister noemt dat ook "een aanslag". Maar het Openbaar Ministerie doet dat dus niet: het is gereduceerd tot "vernieling". En daarna een bijna dodelijke aanslag op twee Joodse koopmannen op de Albert Cuyp: het hele anti-Joodse karakter daarvan is vermoffeld en verdwenen in de strafrechtketen, die onder verantwoordelijkheid van de minister valt.

De **voorzitter**:
En uw vraag is?

De heer **Markuszower** (PVV):
Mijn vraag aan de minister is: kan hij kijken naar de vier zaken die ik net heb opgenoemd en in een brief aangeven hoe het nou kan dat het antisemitische karakter, dat antisemitische motief bij die vier aanslagen, bij elk van die aanslagen, verdwenen is?

Minister **Grapperhaus**:
Dan zou ik een soort commentaar schrijven bij rechterlijke uitspraken. Dat ga ik echt niet doen.

De **voorzitter**:
Het antwoord is …

De heer **Markuszower** (PVV):
Dan heb ik een vervolgvraag. De minister wil dat niet doen. Ik proef meer Kamerbreed — mevrouw Buitenweg stelde er een vraag over, en ook de heer Bisschop — dat er zorg is dat deze minister, het Openbaar Ministerie onder hem en misschien de rechters, in de wereld van de magistratuur, dat antisemitische element of dat discriminerende element niet goed oppakken. De vraag is dus, als de minister niet goed op mijn vraag wil ingaan, wat hij dan gaat doen om de zorgen van de Kamer hierover te adresseren.

Minister **Grapperhaus**:
Ik heb al in antwoord op de vraag van mevrouw Buitenweg gezegd dat het niet zo is dat bij het Openbaar Ministerie de gedachte verloren gaat dat er mogelijk sprake is van antisemitisch gedrag onder bepaalde delicten, of dat het een puur antisemitisch delict is. Het punt is dat het Openbaar Ministerie op enig moment een strafzaak moet beoordelen op z'n opportuniteit. Dat noemen wij "het opportuniteitsbeginsel". Ik heb in het begin gezegd dat ik denk dat het een goede zaak is dat de leden Van der Graaf en Yeşilgöz een amendement op de begroting hebben ingediend voor dat geld, respectievelijk dat Segers en Yeşilgöz hier met dit initiatiefnotaoverleg komen. Dat is omdat we uiteindelijk zien dat we nog meer moeten doen om de aangiftebereidheid te vergroten. Ik heb de motieven daarvoor aangegeven. Daarnaast moeten we meer in den brede doen wat betreft het adviseren en ondersteunen van slachtoffers. Vandaar mijn verwijzing naar de antidiscriminatievoorzieningen bij gemeenten. En we moeten ervoor zorgen — daar moeten we ook aan werken — dat het hele proces vanaf het begin van de aangifte tot de opvolging, wanneer het bij de officier van justitie komt, wordt verbeterd. Er kan altijd nog verbetering in zitten. Wat uiteindelijk de uitkomst van een zaak is, daar ga ik als minister van Justitie niet over, zoals u weet, en dat moet ook niet, want anders hebben

we geen rechtsstaat.

De **voorzitter**:
Nee. U heeft allemaal voldoende vragen gesteld. Ik kijk naar de klok. Ik wil dat de minister de resterende antwoorden doet. Dan gaan we de tweede termijn in. En wat dan nog rest, neemt u daarin mee.

Minister **Grapperhaus**:
Voorzitter. U wilt snelheid. Ik wil mevrouw Buitenweg een gesprek met de reclassering toezeggen. Maar vanwege de tijd ben ik even heel kort. U wees erop dat er geen speciaal programma voor antisemitisme en zo meer is. Ik ga in ieder geval met de reclassering daarover in gesprek.

De **voorzitter**:
De minister haalt twee dingen door elkaar, maar deze toezegging noteer ik.

Minister **Grapperhaus**:
Nou ja, over die taakstraf … Excuus. Ik haal twee dingen door elkaar.

De **voorzitter**:
Nee, het is goed.

Minister **Grapperhaus**:
Oké, het antwoord is goed. Sorry, dat was even mijn …

De **voorzitter**:
We noteren die dus voor de heer Paternotte, want die heeft erom gevraagd. Gaat u verder.

Minister **Grapperhaus**:
Ja, excuus. Door een heel merkwaardig iets heb ik u beiden door elkaar gehaald.

De **voorzitter**:
Het is 1 juli. Gaat u verder.

De heer **Paternotte** (D66):
Dat gebeurt vaker.

Minister **Grapperhaus**:
Overigens wil ik de heer Paternotte, en misschien dan gratis en voor niks ook mevrouw Buitenweg, nog wel antwoorden dat bij taakstraffen wel degelijk met dit soort dingen rekening wordt gehouden. Ik ga er verder met de reclassering over in gesprek, want ik vind het wel een goede suggestie.

Voorzitter. Dan kom ik bij de besteding van de antisemitismegelden. Die gelden zijn met instemming van de Kamer in de JenV-begroting opgenomen als gelden, bedoeld voor de bestrijding van antisemitisme. Alle gelden zijn ook echt daarop gericht. Twee projecten hebben een neveneffect. In de eerste plaats is dat project Cyber Stories, waarbij scholieren wordt geleerd om discriminatievormen te herkennen. Dat richt zich inderdaad op antisemitisme, maar je kunt kinderen moeilijk leren wat discriminatie is als je niet ook laat zien wat verschillende vormen van discriminatie zijn. Verder is dat de verbetering

van aangiftes bij de antidiscriminatievoorzieningen. Dat heeft automatisch ook effecten voor andere vormen, zoals een mij ook aan het hart gaand onderwerp als lhbtqi-haat.

Over de verdere besteding heb ik aan uw Kamer gerapporteerd. Bij de voortgangsbrief van de minister van BZK zat nog een bijlage met een overzicht van alle projecten die uit die gelden worden gefinancierd.

Dan is er nog het voetbal. Ik heb daar al iets over in mijn inleiding gezegd. De KNVB heeft een landelijke richtlijn opgesteld waaraan clubs zich dienen te houden. We hebben zoals u weet in december weer een indringend gesprek met elkaar gehad naar aanleiding van het stilleggen van de wedstrijd Den Bosch tegen Excelsior, met echt grote waardering voor de scheidsrechter die dat gedaan heeft. Ik wil het hier hardop zeggen. Ik vind dat dat ook moet gebeuren als er spreekkoren zijn die een antisemitische tendens hebben. Ik heb de KNVB vorig jaar september daartoe opgeroepen en ik kan u verzekeren dat ik dat bij elke gelegenheid blijf doen.

Daarmee heb ik ook het punt beantwoord waar de heer Van der Molen het over had. Uiteindelijk is overigens die kwestie van deelfinanciering van voetbalclubs en dergelijke vaak ook een kwestie van het lokale bestuur. Ik denk dat het aan hen is om inderdaad bepaalde koppelingen op dat punt te maken. Ik sympathiseer met de door de heer Van der Molen aangegeven gedachte.

Dan kom ik op een belangrijk punt, namelijk cyber. Als u het goedvindt, leg ik het mapje meteen weg, want daar ben ik heel duidelijk in. Ik ben ongeveer twee driekwart jaar bezig geweest om kinderporno en kindermisbruik op de agenda te krijgen bij de grote internetpartijen. Ik word er soms droevig van als ik zie wat er nog steeds gebeurt. Gewoon, via Instagram, kun je achterlangs met dubbele encryptie allemaal gore pornofoto's van kinderen met elkaar uitwisselen en verkopen. Ik zeg het hier maar eens keihard: ik vind het stuitend dat er bedrijven zijn die daar geld mee verdienen. Ik kom nu op antisemitisme; ik heb in ieder geval gezegd: op 1 september moet dat klaar zijn, en wie er nog steeds aan meedoet, gaat genamed en geshamed worden. Ik wil gaan kijken of we die aanpak ook kunnen gaan doorzetten naar antisemitisme en andere vormen van hate speech.

Daarnaast heb ik de afgelopen tweeënhalf jaar met mijn departement gedachten ontwikkeld voor de bestuurlijke aanpak. Hier kom ik op een belangrijk punt, waar het strafrecht in het fysieke leven, maar ook op het internet helemaal tekortschiet. Als je met een keppel op over straat loopt en iemand scheldt je uit, dan is dat strafbaar. Maar tegen de tijd dat je daar aangifte van hebt ingediend, is de betrokkene al weg. Vaak zorgen ze ook dat ze onherkenbaar zijn. Op het internet betekent die bestuurlijke aanpak dat providers die niet zorgen voor het verwijderen van antisemitische content of andere hate speech door een centrale autoriteit gewoon een boete opgelegd krijgen. Daarnaast zou ook nog het punt van naming-and-shaming kunnen spelen. Ik wil toezeggen dat ik daar na het reces echt mee aan de slag ga, misschien nu al, en in ieder geval bij u in de tweede helft van het volgend jaar zal terugkomen op de vraag of dat zou kunnen helpen. Verder heeft de collega al het nodige gezegd over een heel belangrijk gegeven en dat is het onderwijs, de educatie, want daar zullen we echt veel meters moeten maken.

Voorzitter. De heer Markuszower vroeg zich geloof ik iets af — althans, dat had ik genoteerd — over hoe Joden en moslims zich tot elkaar verstaan. We hebben het Overleg Joden, Christenen en Moslims, dat zeer goed werk doet en zich inzet voor een

interculturele dialoog.

De heer **Markuszower** (PVV):
Ik had geen vraag hierover.

De **voorzitter**:
Nee, dat was de heer Van der Molen.

Minister **Grapperhaus**:
Nou, die twee ga ik echt niet verwarren. Het werd in ieder geval wel opgebracht, maar dan misschien dan net zonder vraagteken. Ik vind het echt van belang om hier te vermelden dat er echt aan wordt gewerkt. Dat is weer dat thema van: zo niet nu, wanneer dan? We zorgen er nu voor dat we dat met elkaar oppakken. Dat gebeurt ook langs andere wegen, zeg ik in antwoord op de heer Van der Molen en de heer Paternotte. Er worden ook allerlei projecten ondersteund die die groepen verder in verbinding moeten brengen. Er is nog het project lerend netwerk bruggen bouwen, dat zich ook richt op juist het bij elkaar brengen van die groepen. Het project Saïd & Lody is ook al genoemd.

Dan heb ik volgens mij alles gehad, voorzitter.

De **voorzitter**:
Helemaal goed. Heel veel dank. We gaan het als volgt doen. Straks krijgt iedereen nog even de gelegenheid, maximaal anderhalve minuut, voor een motie of een afrondende opmerking. Ik ga zelf nu weg, naar een volgend debat. Ik ga geen moties indienen, maar ik heb wel in ieder geval twee moties meegetekend. Dat zult u wel horen. Er is gevraagd om dat even expliciet te melden. De heer Van Dijk zal voorzitten. Hartelijk dank, ook aan de mensen die thuis zitten.

Voorzitter: Jasper van Dijk

De **voorzitter**:
Het woord is aan de heer Markuszower voor zijn tweede termijn.

De heer **Markuszower** (PVV):
Dank u wel, voorzitter. Ik wil me er ook alvast voor excuseren, zeker richting de initiatiefnemers en de minister, dat ik direct na het indienen van mijn moties weg moet, vanwege het debat hierna. Ik moet nog wat voorbereiden.

Nogmaals dank aan de initiatiefnemers voor deze initiatiefnota. De bedoelingen zijn, zoals ik in de eerste termijn al heb gezegd, zeker goed. Of het gaat werken, helpen, kunnen we alleen maar hopen. Ik heb daar zo mijn twijfels over, maar in ieder geval dank voor het initiatief.

Ik heb twee moties. Als ze worden afgeraden, wat meestal het geval is met mijn moties, zal ik daar dus niet bij zijn. Ik dien graag de volgende moties in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat door de immigratie uit islamitische landen de Jodenhaat een hardnekkig en groeiend probleem is in Nederland;

verzoekt de regering de immigratie uit islamitische landen te verbieden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Markuszower en Wilders. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 5 (35164).

De heer **Markuszower** (PVV):
De volgende motie dien ik ook in mede namens de heer Wilders.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat Joodse gemeenschappen in Nederland vaak niet de middelen hebben om hun infrastructuur, evenementen en synagogediensten adequaat te beveiligen;

constaterende dat door het steeds weer oplaaiende antisemitisme de noodzaak tot stevige veiligheidsmaatregelen toeneemt;

verzoekt de regering er zorg voor te dragen dat alle Joodse evenementen en synagogediensten in veiligheid plaats kunnen vinden en dat de Joodse infrastructuur in Nederland voldoende beschermd wordt, en daar voldoende financiële middelen voor beschikbaar te stellen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Markuszower en Wilders. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 6 (35164).

De heer **Markuszower** (PVV):
Ik wil hier nog de opmerking bij maken dat ik met infrastructuur ook de Joodse restaurants bedoel, zoals het ook in de initiatiefnota genoemde HaCarmel.

De **voorzitter**:
Een korte vraag van mevrouw Buitenweg.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
Ja, ten aanzien van dat eerste. Er zijn een aantal interessante dingen over gewisseld, ook over dat er al antisemitisme bestond ruim voor wat in ieder geval de PVV stelselmatig als "de massa-immigratie" bestempelt. We hebben Maarten Luther voorbij zien komen en 1900. Hoe kijkt de heer Markuszower daar nou tegen aan? Is antisemitisme een recente uitvinding of is dat er al heel lang in onze samenleving?

De heer **Markuszower** (PVV):
Ik dank u voor de vraag. Ik heb in mijn eigen termijn gezegd dat Joden al 5.000 jaar met Jodenhaat moeten leven. Ik noemde het voorbeeld van de Bijbel, van de farao. Die was toen overigens nog niet islamitisch, want de islam was toen nog niet uitgevonden of gesticht. Dus nee, het is zeker niet het exclusieve domein van immigranten, zeker niet in Nederland en zeker niet in Europa. Je zou zelfs kunnen zeggen dat er misschien wel meer Joden zijn vermoord door niet-islamitisch antisemitisme. Maar als mevrouw Buitenweg mij dat niet kwalijk neemt, wil ik me als parlementariër vooral richten op de gevaren van de toekomst en niet op de problemen, de gevaren en de vernietigingen van het verleden. Niet alleen ik zie dat, maar 35% van de Joodse gemeenschap levend in Nederland. 70% van de moslims zelf geeft aan dat zij grote problemen hebben met Joden en haat tegen ze koesteren. 35% van de Joden in Nederland ziet dus ook de islamitische gemeenschap als hun grootste bedreiging. Dat is nu. Vroeger kwam inderdaad het grootste gevaar uit allerlei hoeken en gaten en nu komt dat gevaar voor Joden nog steeds uit alle hoeken en gaten, maar prevalent is het gevaar vanuit de islamitische gemeenschap. Daar is dus voldoende op geantwoord.

De **voorzitter**:
Het antwoord is helder. We gaan verder met de heer Van Wijngaarden. We hebben echt geen tijd meer, meneer Paternotte. De zaal moet zo schoongemaakt worden voor een nieuw debat. We gaan door met de heer Van Wijngaarden.

De heer **Van Wijngaarden** (VVD):
Voorzitter. Dan ga ik de motie maar voorlezen.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

van mening dat antisemitisme een probleem van ons allen is, niet enkel van de Joodse gemeenschap;

van mening dat de urgentie en noodzaak voor een effectieve aanpak van antisemitisme groot zijn;

spreekt uit in te stemmen met de in de initiatiefnota over een effectievere aanpak van antisemitisme geformuleerde beslispunten;

verzoekt de regering uitvoering te geven aan deze beslispunten,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Van Wijngaarden en Van der Graaf. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 7 (35164).

De heer **Van Wijngaarden** (VVD):
Ik heb nog een vraag aan minister Grapperhaus over het voetbal. Wat is nu het escalatiemodel dat men daar aan het ontwikkelen is? Is dat een vorm van bijvoorbeeld verenigingsrechtspraak, zoals je dat in heel veel geledingen van de samenleving ziet, voor als er inderdaad apengeluiden te horen zijn of systematisch antisemitische leuzen gescandeerd worden? Wat is daar de stand van zaken?

De minister zei iets over het opportuniteitsbeginsel. Ik hecht er ook aan — dat is de interruptie die ik wilde maken — om te zeggen tegen iedereen die dit debat op een andere manier volgt, dat het natuurlijk wel een strafverzwarende omstandigheid kan zijn als er een aanslag wordt gepleegd en er duidelijk een antisemitisch motief is, als het echt een hatecrime is. Dat hoort wat ons betreft ook zo te zijn in de straftoemeting.

Tot slot hulde voor minister Grapperhaus, die bezig is met de bestuursrechtelijke aanpak van bedrijven die, in de woorden van de heer Segers, de andere kant op kijken en zwijgen. Die moeten aangepakt worden en niet alleen als zij de andere kant op kijken bij kinderporno, waar zij dus via advertenties gewoon geld aan verdienen, maar ook als het gaat om het faciliteren van antisemitisme en de netwerken daarachter.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Buitenweg.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
Voorzitter, dank u wel. Ik heb geen moties. Ik heb nog wel een aantal opmerkingen. Ik had eigenlijk van de minister van Justitie en Veiligheid nog wat meer willen horen over hoe nu door het OM wordt omgegaan met deze zaken. Ik had twee voorbeelden en daar heb ik geen antwoord op gehoord. Het eerste was dat bij het OM de kans kleiner is dat iets wordt gelabeld als codisfeit wanneer het gaat om antisemitisme dan wanneer het gaat om discriminatie op grond van ras. Ik wil graag een verklaring daarvoor. Ik hoor ook graag zijn mening over dat wanneer het gaat om bijvoorbeeld politiemensen die worden uitgescholden, daar dan niet met een verzwarende grond tegen wordt opgetreden. Waarom is dat zo? Daar hoor ik graag nog wat antwoorden op.

Ik wil een laatste opmerking maken over waarom het zo moeilijk is om bewijs te verzamelen. Dat is heel erg moeilijk, maar dat heeft er mede mee te maken dat we scheldpartijen die heel nadrukkelijk antisemitisch zijn vaak niet rekenen tot uitingen waarbij sprake is van een discriminerend motief. Ook dat blijkt uit die onderzoeken. Misschien moeten we daar dus nog eens een keer wat nader naar kijken. Dat zou gelijk de cijfers kunnen opkrikken en de mogelijkheden om zaken aan te pakken.

De **voorzitter**:
Dank u. Het woord is aan de heer Van der Molen.

De heer **Van der Molen** (CDA):
Voorzitter. Namens de CDA-fractie ondersteun ik een motie die nog wordt ingediend

over de coördinator. Ik denk dat het van belang is om daar toch heel specifiek naar te kijken. Ik zie ook niet in hoe dat polariserend zou werken. Ik zou met degene die daar aanstoot aan neemt wel een aardig gesprek willen voeren.

Ik heb een verhelderende vraag naar aanleiding van het antwoord dat de minister van Justitie en Veiligheid heeft gegeven over de aanpak op internet. De frustratie die de minister heeft over de aanpak van kinderporno en de weigerachtigheid van platforms om daarop in te grijpen, deel ik op een heel ander vlak. Ik ben ook woordvoerder media. Je ziet hoe moeilijk het is om überhaupt iets te doen om bijvoorbeeld afschuwelijke beelden bij minderjarigen vandaan te houden en de weigerachtigheid op dat vlak. Daar mag weleens wat strenger op worden ingegrepen. Ik deel dat dus. Ik had een vraag gesteld heel specifiek over het burginitiatief over de ex-partebevoegdheid. Dat is een nog wat andere benadering dan het beboeten van platforms omdat zij niet snel genoeg handelen. Dat hoorde ik nog niet terugkomen in het antwoord van de minister, dus ik vraag de minister om in reactie op de tweede termijn van de CDA-fractie nog even iets specifieks te zeggen over of dat meegenomen kan worden in het onderzoek dat loopt. Dan zou ik helemaal blij deze zaal verlaten, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank. Dan geef ik nu het woord aan mezelf, voor één motie en een vraag. De motie gaat ook over de aanpak van racisme en antisemitisme op internet.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat uitingen van antisemitisme en racisme onaanvaardbaar zijn, ook als zij online worden gedaan;

verzoekt de regering te inventariseren op welke manier de aanpak van racisme op internet geïntensiveerd kan worden, en de Kamer daarover vóór Prinsjesdag te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 8 (35164).

Ik zie zelfs ondersteuning van de minister. We hebben weer een parlementair novum hier.

Dan mijn vraag. Die sluit aan op de vraag van de heer Van Wijngaarden over de aanpak van racisme in het voetbalstadion. Ik wijs de minister van Justitie op de motie van VVD en SP, of eerlijk gezegd SP en VVD. Dat is de motie-Van Dijk/Yeşilgöz-Zegerius om niet alleen in het stadion te kijken naar een betere aanpak, maar ook de strafrechtelijke aanpak van racisme in het stadion te verbeteren. Kunt u daarover een update geven?

Dan gaan wij nu over naar de heer Paternotte.

De heer **Paternotte** (D66):
Dank, voorzitter. Dank aan beide ministers voor de beantwoording, en dank aan de initiatiefnemers voor de uitgebreide beantwoording. Dat stellen wij zeer op prijs. Heel goed dat we het deze ochtend over antisemitisme hebben gehad, met stevige debatten tussendoor. Vooral goed om te constateren dat er zo breed in de Kamer aandacht voor dit probleem is en ook de erkenning dat we daar meer voor kunnen en moeten doen. We hebben een motie die daarvan een voorbeeld is.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat antisemitisme toeneemt en er veel racistische incidenten zijn;

overwegende dat slechts een kwart van de Joden aangifte doet van antisemitische incidenten, omdat ze vinden dat aangiften te weinig serieus worden genomen;

van mening dat politiemensen die gespecialiseerd zijn in het opnemen van aangiften en opsporing van discriminatiefeiten van belang kunnen zijn voor de strafrechtelijke aanpak van discriminatie;

constaterende dat in het WODC-rapport "Speciale behoeften van slachtoffers van hate crime ten aanzien van het strafproces en de slachtofferhulp" de inzet van gespecialiseerde rechercheurs als een van de best practices wordt genoemd;

verzoekt het kabinet begin 2021 een pilot te starten met de inzet van gespecialiseerde rechercheurs bij discriminatie, en de Kamer over de opzet in het najaar van 2020 te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Paternotte, Bergkamp, Kuiken, Buitenweg, Bisschop, Van der Graaf, Van Brenk en Van Haga.

Zij krijgt nr. 9 (35164).

Bent u klaar, meneer Paternotte?

De heer **Paternotte** (D66):
Daarmee ben ik aan het einde gekomen van onze inbreng.

De **voorzitter**:
Dan gaan we nu razendsnel verder met mevrouw Van der Graaf.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Een incident is één ding, maar erover zwijgen doet nog meer pijn, gaven de indieners zojuist aan in hun reactie. Ik denk dat zij vandaag, met het neerleggen van deze nota en dit met zo veel aandacht op de politieke agenda zetten, dit onderwerp bespreekbaar hebben gemaakt. Dat is goed. Ik dank hen ook voor alle antwoorden, ook aan het kabinet.

Toch denk ik dat er meer nodig is, ook vanuit de regering. Daarom dien ik een motie in over de nationaal coördinator.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat in de initiatiefnota-Yeşilgöz-Zegerius/Segers over een effectievere aanpak van antisemitisme wordt voorgesteld een Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding in te stellen voor een bepaalde periode van twee jaar, die de aanpak van antisemitisme kan stroomlijnen en regisseren en tegelijkertijd de regering en de Kamer kan adviseren over een effectieve aanpak;

constaterende dat met het amendement-Van der Graaf/Yeşilgöz-Zegerius (35300-VI, nr. 16) de beschikbaar gestelde middelen voor een campagne tegen antisemitisme uitsluitend besteed mogen worden aan maatregelen die specifiek samenhangen met de aanpak van antisemitisme, en dat de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding hierin ook is benoemd;

verzoekt de regering een Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding in het leven te roepen en deze onder te brengen bij het ministerie van Justitie en Veiligheid,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Van der Graaf, Van Wijngaarden, Van der Molen, Bisschop, Kuiken en Paternotte.

Zij krijgt nr. 10 (35164).

Bent u klaar?

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Ik wil aangeven dat die nationaal coördinator, zoals de indieners ook aangeven, juist helpt bij de registratie en opvolging van meldingen en aangiftes bij de politie, een onderwerp dat veel in het debat aan de orde is geweest. Wij hopen dus ook dat die er nu echt gaat komen. Over de middelen van antisemitisme die door het kabinet zijn uitgegeven, heb ik de minister van Justitie goed gehoord welke projecten zijn gesteund. Ik vraag om specifiek goed op te letten om, bij het besteden van het geld in de komende jaren, altijd goed te oormerken voor antisemitisme en dat aan te pakken.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dan is het woord aan de heer Bisschop.

De heer **Bisschop** (SGP):
Voorzitter, dank u wel. Als één ding duidelijk geworden is vanmorgen — we wisten het natuurlijk allemaal al, maar het is nog eens onderstreept, impliciet en expliciet — is het wel dat, als je antisemitisme wilt bestrijden, dat langs een brede linie, over een breed front moet worden gedaan.

Ik ben blij met de opmerkingen van de zijde van VVD en CDA over de Stichting Antisemitisme Preventie. Ik vond de beantwoording van de minister op dat punt wel ietsje zuinig. Ik denk dat het de moeite waard is om met zo'n stichting de handen ineen te slaan en in het academisch en het funderend onderwijs te stimuleren dat die hun taak kunnen verrichten. Ik onderstreep dat nog maar eens.

Ik heb een beantwoording van de minister van Justitie en Veiligheid gemist over die doorvertaling van die internationale definitie van antisemitisme in de strafrechtketen, dus in aangiftes enzovoorts. Hoe vindt dat plaats, waardoor antisemitisme dus effectiever aangepakt kan worden? Ik zou daar nog graag een reactie op willen.

En dan heb ik één motietje.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de behandeling van aangiftes en de vervolging van antisemitische incidenten nog steeds moeizaam verlopen;

overwegende dat de aard van antisemitische incidenten vraagt om specialistische kennis binnen de justitieketen;

verzoekt de regering in overleg met de politie en het Openbaar Ministerie te streven naar het inrichten van speciale eenheden die belast zijn met het aanpakken van antisemitisme,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Bisschop. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 11 (35164).

Nee, mevrouw Buitenweg, we moeten verder, want we hebben nog maar tien minuutjes voor de tweede termijn van de indieners en het kabinet. Meneer Segers wil beginnen met een kort statement.

De heer **Segers** (ChristenUnie):

Ik heb één zin. Ik wil de collega's bedanken voor alle reacties en voor het mooie en meestal waardige debat. Ik dank ook de bewindslieden voor hun reactie. Volgens mij staan we schouder aan schouder in de strijd tegen een groot kwaad, maar we zwijgen niet en we doen wat we kunnen. Daar ben ik iedereen zeer dankbaar voor.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Mevrouw Yeşilgöz.

Mevrouw **Yeşilgöz-Zegerius** (VVD):
Dank u wel, voorzitter. Daar kan ik me alleen maar bij aansluiten. Heel veel dank voor alle input, inzet en een heleboel moties die ondersteunen wat wij ook hebben proberen te doen.

Voorzitter. Ik wil nog even heel kort ingaan op de antwoorden van het kabinet. Ik heb geen idee of dat gangbaar is, maar dit is mijn eerste keer dus ik doe het maar even. Minister Koolmees zei dat het onderdeel is van een integrale aanpak. Daar wil ik toch nog even op terugkomen. Wij hebben echt gezocht naar het onderdeel antisemitisme in die integrale aanpak en het was er gewoon niet of nauwelijks. Dat is ook de reden geweest dat we hier met z'n allen in zijn gedoken, een rondetafel hebben gehouden, met mensen hebben gesproken en hebben gedacht: hoe kunnen we het aanscherpen? Ik ben blij met de steun vanuit de Kamer voor de nationaal coördinator zodat die er ook apart naar kan kijken. Ik heb vanuit het kabinet wel gehoord dat het er geen voorstander van is, maar ze kwamen niet met inhoudelijke argumenten. Ik ben blij dat de Kamer zegt: wij vinden het wel belangrijk.

Voorzitter, afsluitend. Ik denk dat de vragen die vandaag gesteld zijn, bijvoorbeeld over op zoek gaan naar de rol van het OM en speciale politierechercheurs die daarop gericht zijn, allemaal zaken betreffen waar de nationaal coördinator wat ons betreft nu snel mee aan de slag kan. Ik denk dat het heel fijn is als het kabinet vandaag of binnenkort terugkomt op de vraag wanneer die nationaal coördinator dan kan starten, hoe dat proces eruitziet en aan welke kaders die kan voldoen.

Heel veel dank voor alle steun. Ik hoop dat we er volgend jaar weer over komen te spreken, met mooie vorderingen.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan kijk ik even naar de regering. Zijn zij reeds in staat om te antwoorden? Nee? Ik schors even kort zodat ze de moties kunnen beoordelen.

De vergadering wordt van 13.50 uur tot 13.53 uur geschorst.

De **voorzitter**:
We gaan verder. We moeten echt om 14.00 uur de zaal uit. Dus de regering gaat snel reageren op de moties. Ik geef als eerste het woord aan de minister van Sociale Zaken.

Minister **Koolmees**:
Dank u wel, voorzitter. Ik dank de initiatiefnemers in de eerste plaats, maar ook de Kamerleden, voor dit belangrijke debat. Mevrouw Yeşilgöz heeft een opmerking gemaakt over de antisemitismeaanpak van het kabinet. Het is inderdaad een integraal onderdeel van de aanpak van discriminatie en racisme, met specifieke aandacht voor groepen als het gaat over moslimdiscriminatie en antisemitisme ook op mijn

departement. Daarvoor lopen er aparte trajecten en lijnen die ik net heb toegelicht. Maar het kabinet hecht wel zeer aan die integrale aanpak. Dat is zo meteen ook mijn reactie op de moties.

De motie van de heer Markuszower en de heer Wilders op stuk nr. 5 ga ik inderdaad ontraden. De heer De Graaf dient ongeveer elke week zo'n motie in, en die krijgt steeds hetzelfde oordeel. De motie op stuk nr. 6 doet de heer Grapperhaus. De motie op stuk nr. 7 vind ik om twee redenen een ingewikkelde motie. Er staat: "verzoekt de regering uitvoering te geven aan deze beslispunten". De eerste is een procedurele vraag. Is de nota nou formeel ingediend? Ja? Oké. Dan mijn tweede punt, en daar kom ik later op terug bij de motie van mevrouw Van der Graaf, want dat is natuurlijk een onderwerp waarvan ik in eerste termijn heb gezegd dat het kabinet daar geen voorstander van is. Dus als ik deze integraal overneem, dan is mijn argumentatie niet logisch. Maar daar kom ik zo meteen bij de motie op stuk nr. 10 op terug. De rest doet de heer Grapperhaus.

Voor de motie op stuk nr. 10 wil ik eigenlijk een ordevoorstel doen. Vanmiddag heeft u een debat met de minister-president, de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Justitie en Veiligheid over racisme en discriminatie. Zoals ik net heb betoogd in de eerste termijn, is het kabinet groot voorstander van een integrale aanpak. In een interruptie richting mevrouw Buitenweg heb ik aangegeven dat we dat doen om te voorkomen dat er daarin een hiërarchie ontstaat. Tegelijkertijd heb ik heel goed geluisterd en ook de argumenten van de heer Segers goed gehoord dat het soms ook specialisatie vergt in een historische context om daar instrumenten bij te hebben die die aanpak effectiever maken. Maar ik vind wel dat het ook integraal moet en dat er geen hiërarchie mag zijn. Daarom zou ik in overweging willen geven om de motie aan te houden, in ieder geval tot het bredere debat vanmiddag over racisme en discriminatie met de minister van Binnenlandse Zaken, die hier verantwoordelijk voor is. Dat maakt daarna de afweging over de motie op stuk nr. 7 weer makkelijker.

De **voorzitter**:
Mevrouw Van der Graaf.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):
Ik begrijp dat de minister mij vraagt of ik de motie op stuk nr. 10 over de nationaal coördinator antisemitismebestrijding wil aanhouden. Ik wijs er hier nog wel even op dat vorig jaar bij de begroting van Justitie en Veiligheid een amendement is aangenomen, gesteund door de heel Kamer, waarin die nationaal coördinator waaraan het geld zou kunnen worden besteed, ook al is genoemd. Ik zie dus eigenlijk geen aanleiding om deze motie nu aan te houden. Ik begrijp het verzoek, maar ik doe het niet.

Minister **Koolmees**:
Dan moet ik de motie ontraden.

De **voorzitter**:
Dan wordt de motie op stuk nr. 10 ontraden en gaan we gelijk door naar de minister van Justitie.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
Begrijp ik het goed dat de motie van de heer Van Wijngaarden daarmee dus ook ontraden is?

Minister **Koolmees**:
Ja, op alle beslispunten. Er is één beslispunt waar specifiek een motie op ingediend is. Die heb ik net ontraden. Ik zou het verstandig vinden om het mee te nemen in het bredere debat van vanmiddag. Overigens zeg ik eerlijk dat ik niet wist van het bestaan van het amendement. Ik heb het net even gelezen. Daarin wordt "gedacht aan", maar hij wordt er inderdaad wel in genoemd. Maar nogmaals, het kabinet en met name de minister van Binnenlandse Zaken die verantwoordelijk is voor dit terrein, hechten aan die integrale aanpak.

De **voorzitter**:
Het kabinet is helder: de moties worden ontraden. Ik geef het woord aan de minister van Justitie.

Minister **Grapperhaus**:
Voorzitter. De motie op stuk nr. 6 van de PVV wordt ontraden. Dergelijke beveiliging is er, maar daarover wordt primair in het lokaal domein beslist. Waar dat nodig is, kan een beroep worden gedaan op het rijksdomein. We kunnen niet een motie aannemen die het hele wettelijke stelsel op dat punt overhoop haalt. Want dat ga je dan echt overhoop halen.

Ik wil u verzoeken om de motie op stuk nr. 8 aan te houden. Ik heb gezegd dat ik daar in de tweede helft van dit jaar op terugkom, maar ik ga heel eerlijk zijn: het gaat mij niet lukken om daar voor Prinsjesdag op terug te komen. Dit gaat over de aanpak van racisme en antisemitisme op het internet. Ik heb gezegd dat ik daar in de tweede helft van het jaar met een uitvoerige brief over kom.

De **voorzitter**:
Dan zal ik met de indiener overleggen of hij bereid is om de betreffende tekst in de motie te wijzigen in "voor het eind van het jaar".

Minister **Grapperhaus**:
Ja, dat is prima. Dat zou heel fijn zijn, want dan kan ik 'm oordeel Kamer laten.

Voorzitter. Dan hebben we de motie op stuk nr. 9, waarin wordt verzocht om een pilot te starten met de inzet van gespecialiseerde rechercheurs bij discriminatie. Daarbij doe ik hetzelfde voorstel als net is gedaan door collega Koolmees. Deze motie zegt "inzet van gespecialiseerde rechercheurs bij discriminatie". Ik zou die eigenlijk willen aanhouden voor het debat van vanmiddag. Ik kijk even naar de heer Paternotte als eerste indiener.

De heer **Paternotte** (D66):
Aanhouden voor het debat van vanmiddag? Ja, dan kunnen we de motie in principe laten staan. Dan praten we er vanmiddag over verder.

Minister **Grapperhaus**:
Ja.

De heer **Paternotte** (D66):
Daar kan je moeilijk bezwaar tegen hebben inderdaad.

De **voorzitter**:

De heer Paternotte doet een toezegging aan het kabinet.

De heer **Paternotte** (D66):
Ik hoef de motie dan nu niet aan te houden.

Minister **Grapperhaus**:
Voorzitter. Voordat ik nog een paar vragen van mevrouw Buitenweg, de heer Van Wijngaarden en de heer Bisschop beantwoord, heb ik nog de motie op stuk nr. 10. Deze ontraad ik. Daarvoor verwijs ik naar wat ik daar eerder over heb uitgelegd, namelijk wat nou juist de aanpak is. Daarbij wijs ik er overigens op dat er met het Joods Politie Netwerk al een gespecialiseerd netwerk is binnen de politie.

Mevrouw Buitenweg had een tweetal punten. Zo was er nog de codis-vraag. Het spijt mij, maar door de extreme tijdsdruk die erop werd gezet, kwam ik daar niet meer aan toe. Ik wil deze hierbij beantwoorden. Het gaat hierbij om artikel 137c Strafrecht. Het zou geen verschil moeten maken. Ik wil er graag in een brief bij u op terugkomen hoe dat kan. Je moet kijken naar de aangifte, het proces-verbaal en de bewijsbaarheid, maar ik zeg u toe dat ik daar in het najaar op terugkom. In diezelfde brief wil ik meteen terugkomen op een ander punt van mevrouw Buitenweg, want dat trek ik me wel aan. Dat is het punt of en, zo ja, hoe er opvolging wordt gegeven aan scheldpartijen in het aangiftecircuit en, zo ja, of dat voldoende is. Op die twee punten kom ik terug. Ik vind dat laatste echt een urgente kwestie. In het najaar wil ik daarop terugkomen. "Het najaar" is wat mij betreft "voor de begroting", dus ergens in oktober.

De **voorzitter**:
Heel, heel, heel kort, mevrouw Buitenweg.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):
Ja, heel kort. Ik hoop dat dit voor het herfstreces is. Dat zeg ik omdat de heer Segers en ik ook vaart willen maken met ons wetsvoorstel. Dit gaat feitelijk om een brief bij de WODC-onderzoeken. Daar zouden wij ontzettend mee geholpen zijn.

Minister **Grapperhaus**:
Hoewel ik nu natuurlijk in de blind ga — ik weet niet exact wanneer het herfstreces is — zeg ik toe dat ik de beantwoording voor het herfstreces doe.

De **voorzitter**:
Hartstikke mooi. Dan dank ik iedereen hartelijk …

Minister **Grapperhaus**:
Nou voorzitter, ik weet dat u enorm veel haast heeft, en ik trouwens ook, maar de heren Bisschop en Van Wijngaarden hadden nog een vraag over het escalatiemodel van het voetbal. Dat koppel ik ook even aan het punt van het strafrecht. Het is primair heel duidelijk — daar zijn die richtlijnen van de KNVB voor vastgesteld — om nu zelf binnen het betaalde voetbal hierop in te grijpen. Daar hebben we met elkaar een stevige maar vruchtbare discussie over gehad in december. Dat is hier de uitkomst van. We zetten erop in dat door verbetering van camerasystemen en dergelijke het strafrecht ook een betere rol kan gaan spelen, maar primair moeten de sector zelf en de voetbalsupporters zelf hier zelfreinigend werken. Daarom vond ik het geweldig dat die scheidsrechter die wedstrijd heeft stilgelegd. Punt!

Dan tot slot de IHRA-definitie. Dat is de International Holocaust Remembrance Alliance. Die definitie is in het kader van een motie van het lid Van der Staaij ondersteund als een niet-juridisch bindende werkdefinitie. Die is dus ook gedeeld met politie en Openbaar Ministerie en die wordt ook door politie en Openbaar Ministerie meegenomen. Ik spits het vooral op het OM toe. De wijze waarop dat gebeurt, is uiteraard gelegen in de autonomie van het Openbaar Ministerie. Daar is door mij geen aanwijzing of zoiets voor gegeven.

Dat is het, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dan dank ik u en alle andere sprekers hartelijk. Ik meld nog dat de toezeggingen in de registratie zullen worden opgenomen. Die zijn vandaag of morgen alweer op internet te vinden.

Ik dank u hartelijk en ik sluit de vergadering.

Sluiting 14.04 uur.

STAATSCOURANT

Nr. 32515

28 juni 2021

Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814.

Besluit van de Minister van Justitie en Veiligheid van 18 juni 2021 (kenmerk 3314219/21/DP&O), houdende wijziging van het Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid in verband met de instelling van de Nationaal Co-ördinator Antisemitismebestrijding

De Minister van Justitie en Veiligheid,

Gelet op artikel 3, tweede lid, van het Coördinatiebesluit organisatie, bedrijfsvoering en informatiesystemen rijksdienst;

Besluit:

ARTIKEL I

Het Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid wordt gewijzigd als volgt:

A

Onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel i door ';' wordt aan artikel 4, tweede lid, een nieuw onderdeel j toegevoegd, luidende:

j. de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB).

B

Na artikel 13 wordt een nieuw artikel 13a ingevoegd dat als volgt komt te luiden:

Artikel 13a

1. De Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB) adviseert de Minister van Justitie en Veiligheid over de volgende onderwerpen:
   a. bestrijding van antisemitisme;
   b. knelpunten in de verschillende ketens bij de afhandeling van antisemitismezaken en in de gehele keten van antisemitisme bestrijding;
   c. het vervolg dat gegeven kan worden aan de projecten die in het kader van de besteding van de gelden antisemitisme zijn uitgevoerd, op basis van de uitkomsten van de evaluaties die onder ambtelijke verantwoordelijkheid worden uitgevoerd.

2. In aanvulling op het bepaalde in het eerste lid, bestaat het takenpakket van de NCAB nog uit de volgende taken:
   a. signaleringsfunctie voor de Joodse gemeenschap en het informeren van de Minister van Justitie en Veiligheid over de ontvangen signalen;
   b. Het opzetten van een gesprekscyclus met gemeenten met een Joodse gemeenschap en monitoren welke maatregelen de beveiliging van Joodse gemeenschappen effectief borgen;
   c. het onderhouden van contacten met collega's in het internationale werkveld om ervaringen uit te wisselen en waar mogelijk goede ervaringen over te nemen en in Nederland in de praktijk te brengen;
   d. evaluatie van de eigen werkzaamheden.

3. Bij de uitvoering van zijn taak kan de NCAB zich onder meer voor het inwinnen van inlichtingen rechtstreeks wenden tot alle instanties en personen die aan het uitvoeren van zijn taak kunnen bijdragen, hieronder begrepen de leden van de Staten-Generaal.

4. De NCAB wordt ingesteld voor een periode van 14 maanden, te rekenen vanaf 1 april 2021.

ARTIKEL II

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin het wordt geplaatst en werkt terug tot en met 1 april 2021.

Dit besluit zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus

TOELICHTING

De Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB) vindt zijn oorsprong in de Initiatiefnota (Kamerstukken II, 2018-2019, 35 164, nr. 2) van de Kamerleden Yesilgöz-Zegerius (VVD) en Segers (CU), waarin – naar het voorbeeld van andere landen – om een coördinator wordt gevraagd. Het Kamerlid Van der Graaf (CU) heeft in haar motie (Kamerstukken II, 2019–2020, 35 164, nr. 10) gevraagd de NCAB bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid onder te brengen.

De Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding adviseert de Minister van Justitie en Veiligheid gevraagd en ongevraagd over de in artikel I B genoemde onderwerpen, voor zover dat binnen het beleidsterrein van de Minister van Justitie en Veiligheid past. Het takenpakket van de NCAB voert terug op de aan de Minister van Justitie en Veiligheid toebedeelde beslispunten uit de Initiatiefnota. De NCAB wordt in beginsel voor een periode van 14 maanden in het leven geroepen, waarbij de laatste twee maanden gereserveerd zijn voor het uitvoeren van een evaluatie. De beperking in de tijd van de aanstelling van de NCAB is ingegeven door het gegeven dat de antisemitismegelden, waaruit de NCAB betaald zal worden, alleen nog voor het jaar 2021 beschikbaar zijn. Na deze termijn wordt gekeken hoe aan deze functie een gevolg kan worden gegeven.

In overeenstemming met de motie Van der Graaf en in afstemming met de beoogd NCAB is de keus gemaakt om de NCAB als Rijksambtenaar bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid, direct ressorterend onder de secretaris-generaal, onder te brengen. De NCAB krijgt expliciet de bevoegdheid om met leden van de Staten-Generaal en alle andere voor zijn taak relevante interne en externe partijen te mogen spreken, voor zover dit verband houdt met de uitoefening van zijn werkzaamheden. Ook is de NCAB vrij om met de media te spreken. Medewerking van OM en politie kan voor de NCAB eveneens van belang zijn bij de uitvoering van zijn werkzaamheden. Op ambtelijk niveau wordt contact gelegd met die organisaties teneinde die medewerking te bevorderen.

Aan de NCAB wordt een kleine staf gekoppeld van een inhoudelijk medewerker en secretariële ondersteuning, die beiden, evenals de NCAB zelf, betaald worden uit de bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid ondergebrachte antisemitismegelden. Hetzelfde geldt voor het beleidsbudget dat bij de NCAB gealloceerd wordt.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Erfgoed en Kunsten
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
17641064

Bijlagen
4

Datum 5 november 2019
Betreft Visie Erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog

Dit jaar en volgend jaar vieren we 75 jaar vrijheid. Het kabinet vindt het belangrijk om de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog levend te houden. In deze brief geef ik mijn visie op het erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog en voer ik de motie van de Tweede Kamer uit die in 2018 werd ingediend door de leden Beckermann, Nijboer en Geluk-Poortvliet. Zij verzochten 'met een samenhangende visie en actieplan te komen voor het beheer, behoud, onderzoeken en aan een breed publiek tonen van erfgoed en archeologie uit de Tweede Wereldoorlog.'[1]

Voor sommigen zijn de Tweede Wereldoorlog en de bezetting nog tastbaar en dichtbij, anderen horen uit tweede of derde hand over deze periode. Voor sommigen vormt zij onderdeel van hun levensverhaal, voor anderen een hoofdstuk uit een geschiedenisboek of een museumstuk in een vitrine, dat aanzet tot nadenken.

De Tweede Wereldoorlog en de bezetting veranderden de maatschappij, het landschap en de bevolking van Nederland. Het Joodse Amsterdam van voor 1940 met diamantbewerkers, rabbijnen, leraren en journalisten bestaat niet meer. Langs de Nederlandse kust liggen de sporen van de *Atlantikwall* – een verdedigingslinie in dienst van een dictatuur. En in enquêtes blijkt keer op keer dat de jaren tussen 1940 en 1945 gegrift staan in ons collectieve geheugen. Ook de jongere generaties hebben veel belangstelling voor dit tijdvak.[2]

Ik wil het erfgoed uit deze periode blijven beschermen om de verhalen over oorlog en bezetting in heel Nederland te vertellen. Verhalen over vervolging en vernietiging, maar ook over hoop op een betere toekomst. Verhalen die niet alleen gaan over toen, maar ook over nu: ze leren ons hoe belangrijk vrijheid is hoe belangrijk het is om oog te hebben voor de ander. De Tweede Wereldoorlog is onderdeel van onze geschiedenis en identiteit. Daarom vind ik het belangrijk ook

[1] Motie Beckermann c.s., Tweede Kamer, vergaderjaar 2018-2019, 32820 Nr. 261.
[2] NIOD, Nederlanders vinden WO II belangrijkste historische gebeurtenis, 19 april 2018. Een online enquête van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) leidde tot een vergelijkbare uitkomst. De uitkomsten van deze enquête zijn te vinden in de verkenning herinneringserfgoed, een van de bijlagen van deze brief.

na 2020 het erfgoed uit deze periode toegankelijk te houden voor toekomstige generaties. Deze visie sluit aan bij de overtuiging die centraal staat in de brief *Erfgoed telt*; de overtuiging dat ons erfgoed telt vanwege de historische waarde, de waarde *voor* onze leefomgeving en de verbindende waarde *in* onze samenleving.[3]

Erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog
Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden meer dan honderdduizend Nederlandse Joden vermoord in concentratie- en vernietigingskampen. Honderden in Nederland levende Sinti en Roma kwamen om, net als meer dan tweeduizend Nederlandse militairen en bijna drieduizend burgers die werden doodgeschoten als straf of wraak voor hun verzet tegen de nazidictatuur. Meer dan twintig duizend Nederlanders stierven bij bombardementen. Wie anders dacht of anders was, werd opgepakt of vervolgd. Nederland, een land dat al decennialang een democratie was, werd bezet door een wrede dictatuur.

Tot de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog behoren niet alleen gebeurtenissen in Nederland, maar ook die in het voormalige Nederlands-Indië. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden ruim tweeënveertig duizend militairen met een Europese of gemengde achtergrond in krijgsgevangenschap gehouden. Ongeveer honderdduizend Nederlandse burgers kwamen in kampen van de Japanse bezetter. Bijna dertienduizend van hen stierven.

Ook gebeurtenissen na 1945 - de onafhankelijkheid van Indonesië, de koloniale oorlog en de terugkomst naar Nederland van soldaten en burgers - zijn met de Tweede Wereldoorlog verbonden. Ongeveer driehonderdduizend mensen kwamen na 1945 vanuit Nederlands-Indië naar Nederland. De Indische Nederlanders en Molukkers kwamen terecht in een land in opbouw, waar weinig interesse was voor het leed dat zij in Azië hadden ondergaan.[4]

Vanuit de samenleving is er veel interesse voor erfgoed dat aan deze gebeurtenissen herinnert. Zo geeft de site van het Netwerk Oorlogsbronnen een overzicht van sporen van de Tweede Wereldoorlog in Nederland en daarbuiten. Op de website van Nationaal Comité 4 en 5 mei is een zoekmachine voor erfgoed met verhalen van bezoekers. Ook de website Traces of War biedt een overzicht. Er zijn herinneringscentra, monumenten, gemeentelijke musea en rijksmusea en thematische routes door steden en landschappen. In onder meer Alkmaar, Den Haag, Deventer, Glanerbrug, Groningen, Middelburg en Maastricht herinneren Stolpersteine aan Joden, Sinti, Roma, dwangarbeiders en verzetsmensen. Vrijwilligers zetten zich in als gids of verhalenverteller. Samenleving en overheid zorgen er samen voor dat de verhalen verteld blijven en betekenisvolle plekken zichtbaar en toegankelijk zijn.

Het rijk voelt een grote verantwoordelijk voor het erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog. Verschillende ministeries spelen vanuit hun eigen verantwoordelijkheid een rol. Het ministerie van VWS ondersteunt de koepel van oorlogs- en verzetsmusea - de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 - en vijf herinneringscentra: Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Nationaal

[3] Zie Erfgoed telt. De betekenis van erfgoed voor de samenleving, 22 juni 2018.
[4] Bovenstaande gegevens zijn te vinden op de websites van het Nederlands Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies (NIOD), de Anne Frank Stichting en het Nationaal Comité 4 en 5 mei.

Monument Kamp Vught, Nationaal Monument Kamp Amersfoort, het Nationaal Monument Oranjehotel en het Indisch Herinneringscentrum Sophiahof in Den Haag. De bezoekersaantallen van deze plaatsen zijn de laatste jaren flink toegenomen.[5] Ook ondersteunt het ministerie van VWS de Anne Frank Stichting. De ministeries van VWS en OCW ondersteunen gezamenlijk het Joods Cultureel Kwartier, waarvan het Nationaal Holocaust Museum onderdeel is, en het Nederlands Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies (NIOD). Het NIOD verricht onderzoek naar de Tweede Wereldoog en oorlogsgeweld, en stelt zijn collecties open voor alle belangstellenden.

Recent heeft de staatssecretaris van VWS in het kader van 75 jaar vrijheid € 15 miljoen extra beschikbaar gesteld voor vernieuwing van oorlogsmusea, onderzoek naar de Tweede Wereldoorlog en het vergemakkelijken van de digitale toegang tot bronnen en archieven. Het Mondriaan Fonds, een van de cultuurfondsen van het rijk, verdeelt deze middelen. Ook heeft de staatssecretaris van VWS voor de periode 2019-2020 € 2,05 miljoen beschikbaar gesteld voor educatieprojecten in het kader van de viering van 75 jaar vrijheid. Zo hebben het Verzetsmuseum Amsterdam en het Bevrijdingsmuseum Zeeland samen een educatief programma rondom de tentoonstelling *Mode op de bon* ontwikkeld.[6]

Museum Bronbeek in Arnhem, onderdeel van het ministerie van Defensie, besteedt in de vaste expositie *Het verhaal van Indië* aandacht aan de Tweede Wereldoorlog in Azië. Jaarlijks vinden op het landgoed Bronbeek herdenkingen plaats bij monumenten die herinneren aan de slachtoffers van de Slag in de Javazee, van de Birma-Siam en Pakan Baroe Spoorwegen, van Japanse zeetransporten en van Japanse jongens- en vrouwenkampen.[7] Daarnaast geeft het museum als kenniscentrum nabestaanden informatie over hun familieleden.

Het ministerie van BZK beheert rijksmonumenten die in bezit van het rijk zijn (er zijn ook rijksmonumenten in particulier bezit) en ondersteunt samen met het Ministerie van Defensie de Oorlogsgravenstichting. Deze stichting verzamelt de verhalen van mannen, vrouwen en kinderen die hun leven verloren tijdens de Tweede Wereldoorlog of tijdens gewelddadige conflicten daarna. Wereldwijd onderhoudt de stichting zo'n 50.000 oorlogsgraven.

Het ministerie van OCW financiert rijksmusea die met hun collectie en tentoonstellingen aan de oorlog herinneren en stelt via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) kennis en subsidies voor rijksmonumenten beschikbaar. Het Nationaal Archief beheert archieven uit de Tweede Wereldoorlog en houdt deze toegankelijk. Hiertoe behoren het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR) - waar de vervolging van collaborateurs is vastgelegd - en het archief van het Rode Kruis. Voor deze archieven is veel belangstelling; jaarlijks zijn er drieduizend verzoeken voor inzage in het CABR-archief. Het Nationaal Archief behoudt deze documenten voor toekomstige generaties en maakt ze door digitalisering en tentoonstellingen toegankelijk. Zo komt er in 2020 een tentoonstelling over de nasleep van de Tweede Wereldoorlog.

---

[5] Voortgangsrapportage uitvoering wetten oorlogsgetroffenen (brief van de staatssecretaris van VWS), 1 november 2018.
[6] Een overzicht van de 24 projecten is te vinden op de website https://www.tweedewereldoorlog.nl/75-jaar-vrijheid/vrijheid-verbindt/.
[7] Zie hiervoor ook de website 'Herdenken op Bronbeek'.

De kaart hieronder breng de plaatsen in beeld die met steun van het rijk in het hele land herinneren aan de Tweede Wereldoorlog. Het gaat daarbij om archieven, herinneringscentra, musea, rijksmonumenten en twee kennisinstituten: het NIOD en het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH). Daarnaast zijn er veel plekken die niet door het rijk, maar bijvoorbeeld door gemeenten of stichtingen worden beschermd.

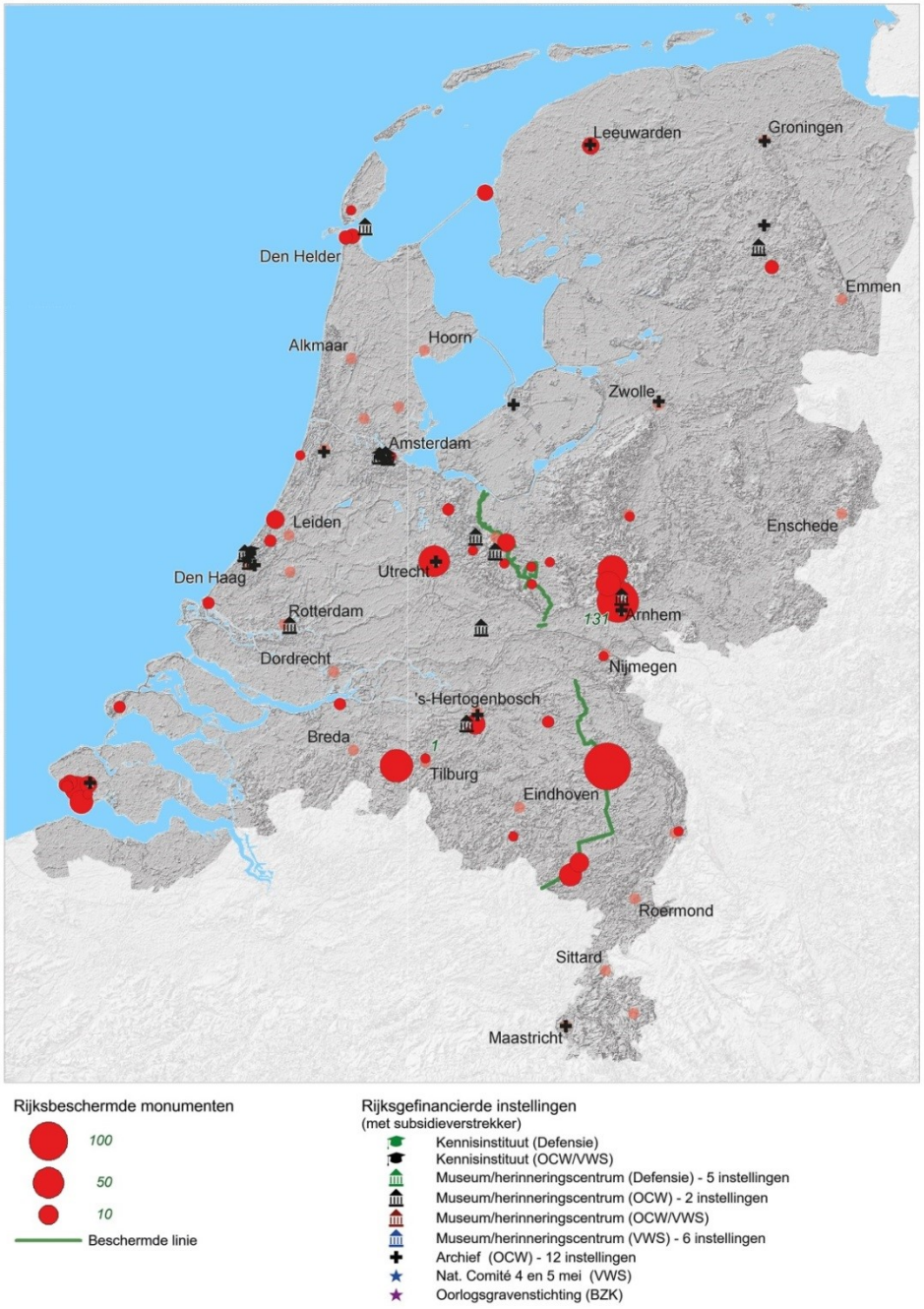

Nederland heeft veel erfgoed dat herinnert aan de Tweede Wereldoorlog en dit erfgoed is goed beschermd. De maatregelen die ik de komende tijd neem zijn dan ook vooral aanvullend. Ze richten zich op erfgoed dat tot nu toe onvoldoende beschermd en toegankelijk is. Daarbij volg ik de adviezen van de RCE, die in zijn

verkenningen het erfgoed heeft bezien en in samenspraak met een groot aantal deskundigen een aantal lacunes heeft geconstateerd.[8]

Rijksmonumenten
De RCE constateert dat er sprake is van een rijk en omvangrijk bestand aan erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog en dat dit erfgoed goed wordt beschermd. 'Met de huidige collectie beschermd erfgoed kan het verhaal van de Tweede Wereldoorlog in bijna al zijn facetten goed worden verteld. Er is sprake van een ruime collectie met slechts een paar open plekken. Van de 3.170 rijksmonumenten met een militaire achtergrond of functie, hebben er ruim 500 betrekking op de strijd en vervolging tijdens de Tweede Wereldoorlog.'[9] De RCE wijst erop dat ook gemeenten een belangrijke rol spelen bij de bescherming van erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog.

Volgens de RCE zijn er slechts een paar lacunes in het bestand van door het rijk beschermde monumenten: 'plekken die herinneren aan het verzet, zoals het Oranjehotel in Scheveningen en de Waalsdorpervlakte, onderduikplekken (waaronder interieurs), droppingzones en landingsterreinen, en sites waar in de oorlog intensief is gevochten.'[10] De RCE wijst daarbij op de *Atlantikwall*: afzonderlijke bunkers zijn weliswaar beschermd, maar er is weinig verbinding tussen de verschillende delen en het internationale perspectief ontbreekt.

Volgens de RCE gaat het niet altijd alleen om bescherming van het monument zelf, maar vooral 'om een respectvolle omgang en betekenisgeving'. Dit werd zichtbaar bij twee monumenten waarover in de samenleving beroering ontstond: de bunker van voormalig rijkscommissaris Seyss-Inquart bij Wassenaar en de Muur van Mussert bij Lunteren, waar de NSB haar massabijeenkomsten hield. Het zijn betekenisvolle plekken in de Nederlandse geschiedenis die een goede bescherming verdienen. In lijn met mijn visie dat zoveel mogelijk verhalen over de Tweede Wereldoorlog verteld moeten worden, vind ik het belangrijk dat er ook aandacht is voor verhalen over Nederlandse collaboratie, waarvan de Muur van Mussert getuigt.

Mijn maatregelen zijn erop gericht dit erfgoed in de toekomst beter te beschermen:
- In 2018 heb ik de Muur van Mussert aan de lijst van rijksmonumenten toegevoegd, net als delen van de *Atlantikwall* bij Hoek van Holland.
- Ik start de procedure om de Waalsdorpervlakte en het Oranjehotel de status van rijksmonument te geven.
- In overleg met de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heb de rijksbouwmeester gevraagd om een leidraad op te stellen voor de omgang met rijksmonumenten die het Rijksvastgoedbedrijf

[8] De RCE heeft gebruik gemaakt van de kennis van hoogleraren militaire geschiedenis van de Universiteit van Amsterdam, de Universiteit Leiden, de Vrije Universiteit, de Erasmus Universiteit, de Universiteit Utrecht en de Koninklijke Militaire Academie, experts van onderzoeksinstituten (NIMH, NIOD), musea en belangenorganisaties als de Stichting Menno van Coehoorn, het Platform WOII en het Platform Verdedigingswerken 20ste eeuw.
[9] RCE, Verkenning militair erfgoed, p. 14.
[10] RCE, Verkenning militair erfgoed, p. 14. Bij het Oranjehotel gaat het nadrukkelijk om de bescherming als rijksmonument. Het Oranjehotel ontvangt structurele subsidie van het ministerie van VWS.

beheert en wil afstoten. Deze leidraad kan mogelijke ongerustheid wegnemen en helpen bij het vinden van een passende toekomstige bestemming van het gebouw. De leidraad is voorjaar 2020 gereed.[11]
- Specifiek voor de bunker van Seyss-Inquart geldt dat tot deze leidraad gereed is, geen onomkeerbare stappen worden gezet.
- De RCE wijst erop dat delen van de *Atlantikwall* goed beschermd zijn als erfgoed, maar een visie op het gehele, internationale linielandschap van de *Atlantikwall* ontbreekt. Het verhaal van de *Atlantikwall* kan beter worden verteld als er meer oog is voor de (internationale) betekenis van deze verdedigingslinie. Ik vraag de RCE deze visie in samenwerking met belanghebbenden op te stellen.

Daarnaast blijven de komende jaren - ook na de herdenking van de bevrijding in 2019-2020 - voor rijksmonumenten[12] de volgende subsidies bestaan:
- Via de subsidieregeling instandhouding monumenten kunnen eigenaren subsidie aanvragen voor archeologische, groene en gebouwde rijksmonumenten die geen woonhuis zijn, zoals een kazemat of bunker, een kazerne of een deel van een verdedigingslinie. De subsidie bedraagt maximaal 60% van de subsidiabele kosten.
- Daarnaast bestaan nog de Instandhoudingssubsidie woonhuis-rijksmonumenten en de Subsidieregeling stimulering herbestemming monumenten. Ook zijn er provinciale restauratieregelingen.
- Monumenteigenaren kunnen naast subsidie ook een lening aanvragen bij het Restauratiefonds.
- Ook private cultuurfondsen ondersteunen de restauratie van bijzondere monumenten en interieurs.

Joods erfgoed
Door de vervolging tijdens de Tweede Wereldoorlog is de Joodse bevolking sterk in omvang afgenomen. Dit maakt het des te belangrijker het Joodse erfgoed te beschermen. In mijn brief *Erfgoed telt* heb ik dan ook het belang van Joods erfgoed onderstreept: deze plekken vormen met een krachtige waarschuwing voor het heden en een boodschap voor de toekomst.[13]

Het gaat hierbij om meer dan het erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog, waartoe bekende plaatsen als het Anne Frank Huis of de Hollandsche Schouwburg behoren. Tot het Joods erfgoed in Nederland behoren ook een kleine dorpssjoel of een vergeten begraafplaats. Ook de Tweede Kamer heeft om aandacht gevraagd voor deze plekken, die zich vaak buiten de grote steden bevinden.[14]

De afgelopen periode heb ik gesprekken gevoerd met het Syneon (een samenwerkingsverband in Noord- en Oost-Nederland van organisaties op het

[11] De leidraad sluit aan bij de Intentieverklaring Cultureel Erfgoed Rijksoverheid die de samenwerkende vastgoedorganisaties van het rijk in 2017 ondertekenden. Ook sluit zij aan op het sectoradvies van de Raad voor Cultuur uit 2019 en mijn beleidsreactie op dit advies.
[12] De bescherming van rijksmonumenten geldt voor alle rijksmonumenten, ongeacht de eigenaar.
[13] Zie Erfgoed telt. De betekenis van erfgoed voor de samenleving, p. 14.
[14] Beantwoording Kamervragen over Joods cultureel erfgoed buiten grote steden. De vragen van het Kamerlid Bergkamp werden gesteld naar aanleiding van een bericht van de NOS: Zorgen over Joods cultureel erfgoed buiten grote steden.

gebied van Joods cultureel en religieus erfgoed), het Joods Cultureel Kwartier en het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap. Uit deze gesprekken werd mij duidelijk dat er extra zorg nodig is voor verweesde begraafplaatsen en synagogen.

De komende tijd neem ik de volgende maatregelen:
- Ik stel een bedrag van € 2,5 miljoen beschikbaar voor het onderhoud en de restauratie van Joodse begraafplaatsen. Het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap en mijn ministerie ontwikkelen hiervoor een plan.
- Daarnaast heeft het erfgoed van Joodse eigenaren mijn volle aandacht als het gaat om de restitutie van voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog geroofde kunst. De komende tijd evalueer ik het restitutiebeleid. Bij deze evaluatie betrek ik de belanghebbende partijen.

Toegankelijkheid van historische plaatsen
Bij het levend houden van de herinnering is niet alleen de bescherming van plaatsen belangrijk, maar ook hun toegankelijkheid.

Bij de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog spelen het Nationaal Comité 4 en 5 mei en herinneringscentra en oorlogsmusea, verenigd in de Samenwerkende Musea en Herinneringscentra 40-45, een grote rol. Ook het V-fonds ondersteunt naast oorlogs- en verzetsmusea verschillende herdenkingen. In het hele land, vaak op historische locaties, zijn evenementen die aan de gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog herinneren. Het platform WOII stimuleert samenwerking. Het ministerie van VWS ondersteunt deze samenwerking.

Daarbij is ook aandacht voor wat er buiten het bezette Nederland is gebeurd. Om het Indisch verleden een zichtbare plek te geven in de Nederlandse samenleving is er sinds kort een centrale ontmoetings- en herinneringsplek in Den Haag: de Sophiahof. De Sophiahof is onderdeel van de collectieve erkenning van Indisch en Moluks Nederland. Het ministerie van VWS stelt voor deze erkenning jaarlijks € 1,5 miljoen beschikbaar, en vanaf 2022 € 1 miljoen.

De investering van het ministerie van VWS draagt bij aan de toegankelijkheid van erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog. De bijbehorende regeling van het Mondriaan Fonds van € 15 miljoen verleent steun aan projecten die collecties aantrekkelijk maken voor het publiek, onder meer door vernieuwende presentatievormen, digitalisering en initiatieven die openbaar toegankelijke projecten realiseren.

In het Regeerakkoord is afgesproken te investeren 'in het beter zichtbaar maken en zo mogelijk toegankelijk maken van historische plaatsen in het land die het verhaal van onze geschiedenis vertellen.'

De afgelopen periode heb ik daarvoor de volgende maatregelen genomen:
- Ik heb € 730.000 beschikbaar gesteld aan het netwerk van musea dat objecten uit de Canon van Nederland laat zien, het Canonnetwerk. Dit netwerk kan zo uitbreiden met meer musea, monumenten en andere historische plaatsen. Hierbij is ook ruimte voor plaatsen die herinneren aan de Tweede Wereldoorlog. In het Canonnetwerk zijn onder meer het Nationaal Militair Museum, het Nationaal Archief, Herinneringscentrum Kamp Westerbork, het Airborne Museum, het Joods Cultureel Kwartier en Nationaal Monument Kamp Vught vertegenwoordigd. Het netwerk zal daarnaast

aanvullende programmering voor uiteenlopende doelgroepen ontwikkelen en de digitale toegankelijkheid van de Canon van Nederland verbeteren. De Tweede Wereldoorlog is onder scholieren het best bekeken venster uit de Canon.[15]

- Ik heb € 1 miljoen beschikbaar gesteld aan het Mondriaan Fonds om projecten te ondersteunen die beladen geschiedenis zichtbaar en toegankelijk maken. Het kan gaan om digitalisering, het samenstellen van routes, tentoonstellingen of onderzoek. Aanvragers kunnen hun project vanaf 1 november indienen.

Archeologie
Archeologische vondsten en sporen maken de verhalen over de Tweede Wereldoorlog tastbaar. In een groot aantal lokale musea bevinden zich bodemvondsten die herinneren aan de strijd die lokaal is geleverd. In de archeologie zijn veel vrijwilligers actief; ook de publieke belangstelling voor vondsten is groot.

In de professionele archeologie krijgt de Tweede Wereldoorlog steeds meer aandacht. Voorbeelden zijn onderzoeken naar de vuilstortplaats van het kamp Westerbork en kazematten op de Grebbeberg. Er is geregeld discussie tussen professionals en vrijwilligers, maar ook tussen professionals onderling, over de wetenschappelijke meerwaarde van archeologisch onderzoek naar de Tweede Wereldoorlog. Het gaat dan om verschillende waarden: wetenschappelijke kennis (draagt de vondst bij aan onze kennis over deze tijd?) en historische beleving (brengt de vondst het verleden voor publiek dichterbij?).[16]

Gemeenten zijn niet altijd bekend met de kansen die archeologisch onderzoek naar de Tweede Wereldoorlog biedt. Het is belangrijk dat er aandacht is voor deze mogelijkheden; de recent benoemde bijzonder hoogleraar archeologie en erfgoed van oorlog en massaal geweld aan de Rijksuniversiteit Groningen draagt daar zeker aan bij.

Bij de omgang met erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog spelen nabestaanden een belangrijke rol. Mensen die hun leven voor onze vrijheid hebben gegeven, verdienen een goede rustplaats. Daarom heeft het kabinet in 2018 € 15 miljoen vrijgemaakt voor kansrijke bergingen. Dit project, waarbij tientallen vliegtuigwrakken met vermiste bemanningsleden worden geborgen, is in september 2019 gestart.[17] De wet- en regelgeving sluiten bij vliegtuigbergingen echter nog niet goed op elkaar aan. Ook lijkt de samenwerking tussen bergingsexperts en archeologen beter te kunnen.

Recent is veel aandacht uitgegaan naar de verdwijning van scheepswrakken in de Javazee en bij Maleisië. Nabestaanden, maar ook de samenleving in bredere zin werden hierdoor diep geraakt. Op 26 februari 2019 heb ik de Tweede Kamer het geactualiseerde beleidskader voor scheepsvondsten en scheepsvindplaatsen in

[15] Zie https://www.entoen.nu/nl/downloads, De canon van Nederland. Vervolgonderzoek 2018-2019, p. 36. De Tweede Wereldoorlog staat in alle schooljaren op de eerste plek van de top tien meest bezochte vensterpagina's.
[16] Zie RCE, Verkenning archeologie, p. 17-18.
[17] Voor meer informatie, zie https://www.defensie.nl/onderwerpen/berging-en-identificatie-oorlogsslachtoffers/vliegtuigwrakken.

den vreemde toegezonden. Dit beleidskader is voor het eerst ook ondertekend door de minister van Defensie, naast de minister van Buitenlandse Zaken en de staatssecretaris van Financiën.

Uit overleg met de provincies, die verantwoordelijk zijn voor de archeologische depots, zijn drie aandachtspunten voor archeologische vondsten uit de Tweede Wereldoorlog naar voren gekomen: duidelijkheid over het eigendom van het materiaal; aandacht voor wapenvondsten die nu als gevolg van de wet wapens en munitie niet in depots mogen worden opgeslagen en wet- en regelgeving over de selectie en waardering van vondsten die volgens de provincies nu niet goed op de praktijk aansluit.

De komende tijd neem ik de volgende maatregelen:

- Ik heb de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer gevraagd om een werkwijze voor de waardering en selectie voor vondsten uit de Tweede Wereldoorlog te ontwikkelen.
- De RCE roept een platform in het leven waar vrijwilligers, professionele archeologen en gemeenten kennis en ervaringen kunnen uitwisselen over archeologisch onderzoek naar de Tweede Wereldoorlog.
- Ik pas het Besluit Erfgoedwet Archeologie zo aan dat dit aansluit bij voor vliegtuigbergingen relevante wet- en regelgeving. Dit zal ik doen in goed overleg met de overige betrokken ministeries. Ook zal ik mij inspannen voor een zo goed mogelijke samenwerking tussen alle betrokken partijen.
- Ik ga in gesprek met de betrokken landen over een goede werkwijze bij de omgang met vondsten. Deze zijn bijna altijd het juridische eigendom van andere landen. Nederland kan dus niet zelfstandig bepalen wat er mee moet gebeuren. Ik wil de betrokken landen dan ook een voorstel doen voor een protocol over bepaalde categorieën vondsten en de omgang daarmee.
- Met mijn collega van Justitie en Veiligheid overleg ik over de beperkingen die de provincies ervaren als gevolg van de Wet Wapens en Munitie.
- De selectie en conservering van vondstmateriaal betrek ik bij de evaluatie van de Erfgoedwet.

Tot slot

De Tweede Wereldoorlog vormt een belangrijk onderdeel van ons collectieve geheugen. De belangstelling voor deze periode in de geschiedenis is groot; zeker nu we vijfenzeventig jaar vrijheid vieren. Het erfgoed in Nederland dat herinnert aan de Tweede Wereldoorlog is goed beschermd. De aanvullende maatregelen die ik in deze brief aankondig, nemen lacunes in de bescherming van dit erfgoed weg.

Voor de brief is gebruik gemaakt van verkenningen van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed naar militair erfgoed, herinneringserfgoed en archeologie. Deze verkenningen gaan op meer in dan erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog. Ook heeft de rijksdienst nog een verkenning uitgebracht over erfgoed uit de periode 1965-1990. Mijn reactie op deze verkenningen ontvangt de Tweede Kamer begin 2020.

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Ingrid van Engelshoven

Bijlagen:

1. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Verkenning militair erfgoed
2. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Verkenning herinneringserfgoed
3. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Verkenning archeologie
4. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Verkenning erfgoed 1965-1990

National anthem Third Reich (1933-1945)

Die Fahne hoch along with the First stanza of the Deutschlandlied

Telefunken label / collection Alexander Badenhope

Handelsblatt

Berlijn. 17.11.2011
(vertaling vanuit het Duits)

VERHEERLIJKING VAN GEWELD

Kritiek op de Youtube-video van de Bundeswehr Naar aanleiding van een internetvideo wordt de regering ervan beschuldigd geweld te verheerlijken. Critici zeggen dat de Youtube clip van het Duitse leger gelijkenis vertoont met een "paintball game".

Leden van de elite-eenheid KSK van de Bundeswehr (Special Forces Command).
(Foto: dpa)

Berlijn.

Agnieszka Malczak, lid van de Groene Partij in de Bondsdag, bekritiseerde donderdag in Berlijn dat de clip die op het YouTube-kanaal van de federale regering is gepubliceerd, de dienst bij de Bundeswehr als een "balspel" afschildert. Het ministerie van Defensie wees de beschuldiging van de hand. De door de Bundeswehr geproduceerde film schetst een uitvoerig en realistisch beeld van de dagelijkse het dagelijkse leven van de Duitse soldaten. De 100 seconden durende film toont marcherende en zwaarbewapende soldaten, alsmede helikopters, tanks en raketwerpers in actie in snelle korte fragmenten. De beelden worden muzikaal begeleid door een mengeling van harde gitaarriffs en het Duitse volkslied. "Vooral de achtergrond van een bomontploffing met het volkslied mist elke politieke en historische gevoeligheid," klaagde Malczak. Een woordvoerder van het ministerie van Defensie zei daarentegen: "Met snelle montagescènes en moderne muziek komt de bijdrage overeen met de stijl van de hedendaagse
Youtube clips."

IFUD of Human Rights:

(De promotie video werd op youtube snel verwijderd door de kritiek die was ontstaan over het gebruik van het Duitse volkslied)

Voor onderzoekers en scholen als studiemateriaal beschikbaar via de link altcensored video kanaal:

https://altcensored.com/watch?v=2RfQy_aoL5E

WILLKOMMEN
AKTUELLES
THEMEN
IM BUNDESTAG
IN BADEN-WÜRTTEMBERG
IM WAHLKREIS
ZUR PERSON
PRESSE
Pressemitteilungen
Pressefotos
Presseecho
MEIN TEAM
LINKS
NEWSLETTER

TERMINE

Keine Ereignisse gefunden.

ALLE TERMINE ANZEIGEN

BILDERGALERIE

Tweets von @agnieszka_mdb

Twitter einblenden

DIE GRÜNEN IN BADEN-WÜRTTEMBERG
WWW.GRUENE-BW.DE

BÜNDNIS 90 DIE GRÜNEN
BUNDESTAGSFRAKTION

PRESSE

Dienst bei der Bundeswehr als Ballerspiel: Öffentlichkeitsarbeit ohne jedes Augenmaß

Zum veröffentlichten YouTube-Video der Bundesregierung "Die Bundeswehr online" erklärt Agnieszka Malczak, Sprecherin für Abrüstungspolitik:

Wir sind entsetzt über diese Öffentlichkeitsarbeit der Bundesregierung. Dieses Video stellt eine Verherrlichung militärischer Gewalt und kriegerischer Auseinandersetzungen dar. Bilder und Musik gleichen teilweise einem Ego-Shooter und entwerfen so ein Zerrbild des Dienstes bei der Bundeswehr. Besonders die Untermalung einer Bombendetonation mit der Nationalhymne lässt jede politische und historische Sensibilität vermissen. Dieses Video passt so gar nicht zu den Ankündigungen der Bundesregierung, dass die laufenden Bundeswehreinsätze zur Schaffung von Stabilität und Frieden beitragen sollen. Nach der Aussetzung der Wehrpflicht stellt sich jetzt die Frage, wer sich künftig für einen Dienst bei der Bundeswehr entscheidet. Dieses Video spricht hier sicherlich nicht die gewünschte Zielgruppe an.

Wir fordern die Bundesregierung auf, in der Öffentlichkeitsarbeit für die Bundeswehr auf gewaltverherrlichende Darstellungen zu verzichten. Die Außenkommunikation der Bundeswehr muss stattdessen durch Sachlichkeit, Transparenz und Ehrlichkeit gekennzeichnet sein.

Das Video wurde von der Bundesregierung inzwischen gesperrt.

<- Zurück zu: Presse

NACH OBEN | SEITE DRUCKEN |

emailschild “Persil/ Henkel” Tom Weiskircher Germany

“Persilscheine”

Wäscht alles: die gesamte Geschichte des NS, Deutschland über alles sauber mit Persil...

Persilscheine

_____
INDUSTRIALISTS IN THE THIRD REICH
Books Reviews
Hell's Cartel, By Diarmuid Jeffreys
independent.co.uk
Christopher Hirst
Saturday 13 July 2013
comments
This impressive book explores how the fourth largest industrial concern in the world switched from energetic capitalism to servicing the Nazi war machine.
A cartel of six German chemical companies formed in 1926, IG Farben (Its full name translates as Community of Interests of Dye-Making Companies) used slave labour to operate a synthetic fuel plant at Auschwitz and made an estimated 10,000 kilos of Zyklon B for gas chambers.
At the Nuremburg trials, the manufacturers of the poison claimed ignorance and were released. The cartel was broken up and its constituent companies, including Bayer, Hoechst, BASF and Agfa, resumed business. Amazing.
https://collections.ushmm.org/search/catalog/bib144157
Book:
Corporate Crime in the Pharmaceutical Industry (Routledge Revivals)
ByJohn Braithwaite
Edition1st Edition
First Published1984
London
Routledge
Pages440
Dissertations and Theses Dissertations and Theses
5-7-1997
The Persistence of Elites and the Legacy of I.G.
Farben, A.G.
Robert Arthur Reinert
Portland State University
Recommended Citation
Reinert, Robert Arthur, "The Persistence of Elites and the Legacy of I.G. Farben, A.G." (1997).
Dissertations
and Theses. Paper 5302.
THE PERSISTENCE OF ELITES AND
THE LEGACY OF I.G. FARBEN, A.G.
by
Robert Arthur Reinert
A thesis submitted in partial fulfillment of the
requirements of the degree of
MASTER OF ARTS
ID
HISTORY
Portland State University
1997
ABSTRACT
An abstract of the thesis of Robert Arthur Reinert for the Master of Arts in History
presented May 7, 1997.
Title: The Persistence of Elites and the Legacy of LG. Farben, A.G ..
On a massive scale, German business elites linked their professional ambitions to
the affairs of the Nazi State. By 1937, the chemical giant, l.G. Farben, became

completely "Nazified" and provided Hitler with materials which were essential to conduct war. With its monopoly over the manufacture of critical wartime products and global business interests, LG. Farben became one of the most powerful companies in the world during World War II, and an integral part of the Third Reich power structure. The conglomerate also provoked hostile mergers within the conquered "territories" of the German Reich, and constructed one of the largest privately-owned synthetic oil and rubber factories in the world at Auschwitz, where extensive use was made of slave labor. After World War II, companies like l.G. Farben faced the four-power occupation policies of de-Nazification and decartelization. Yet due in large part to the impending threat of Communism, key policies of the occupation governments were weakened or rendered inoperative. These same industries recovered swiftly and expanded production into foreign and domestic markets; indeed, LG. Farben's three successor companies are now each bigger than their original parent company. Company executives tried at Nuremberg for their crimes and found guilty were given sentences of eight years or less, and many business leaders were able to resurrect their careers. Like many German firms of that era, LG. Farben typifies the way in which Germany's top business leaders exploited the resources available to them and adapted their political allegiances during and after World War II to maintain their power.
Many believe that political interests drive business interests, when in fact, the case of LG. Farben suggests a reciprocal influence between these sectors, and greater corporate influence during the Third Reich than is widely known. Particularly under an expansionary dictatorship, the state may be used by elites as an instrument to build and hoard capital, allowing elites to compete effectively on a global scale, and industry serves as the engine which fuels the territorial ambitions of the state.
https://archive.org/details/the-persistence-of-elites-and-the-legacy-of-ig-farben-ag
Book: **Carriere nazi's**
by: Helmut Ortner
Just Publishers
2018
paperback
207 pages
Dutch translation
https://archive.org/details/carriere-nazis
The Rosenburg Files: German Elite after 1945 and their Nazi-Past
https://archive.org/details/the-rosenburg-files
Fourth Reich
The term Fourth Reich is used in scientific studies and on social media to refer to a possible continuation of
the Third Reich of the Nazis and industrialists,which would then be the EU -under democratic cover-. Into a new “Fourth Reich”.
historical documents:
1)The 1944 "Red House report", plans to set up a new Fourth Reich,
after the fall of the Third Reich.
2)The FCO 30/1048 report, the plan to bring all decision making under the direction of Brussels.
Walter Hallstein
https://archive.org/details/walter-hallstein

_____

Deutschlandlied

https://archive.org/details/debatte-um-deutschlandlied

_____

U.N. War Crimes Commission
https://archive.org/details/united-nations-war-crimes-commission

Nazi-officieren in Atlantisch hoofdkwartier

PARIJS, 25 Juli — Vijf voormalige oversten van Hitlers Wehrmacht en Luftwaffe en een kapitein van de Kriegsmarine, die in 1945 een slagschip commandeerde zullen Woensdag opgenomen worden in het hoofdkwartier van het Atlantisch pact in Parijs. Zij zullen hoge functies krijgen en direct onder generaal Gruenthers stafchef staan.

Donderdag zal een andere groep nazi-officieren toegevoegd worden aan het Centraal-Europese hoofdkwartier van maarschalk Juin.

Bron: DE WAARHEID

Volksblad voor Nederland

Maandag 25 juli 1955

(via Delpher)

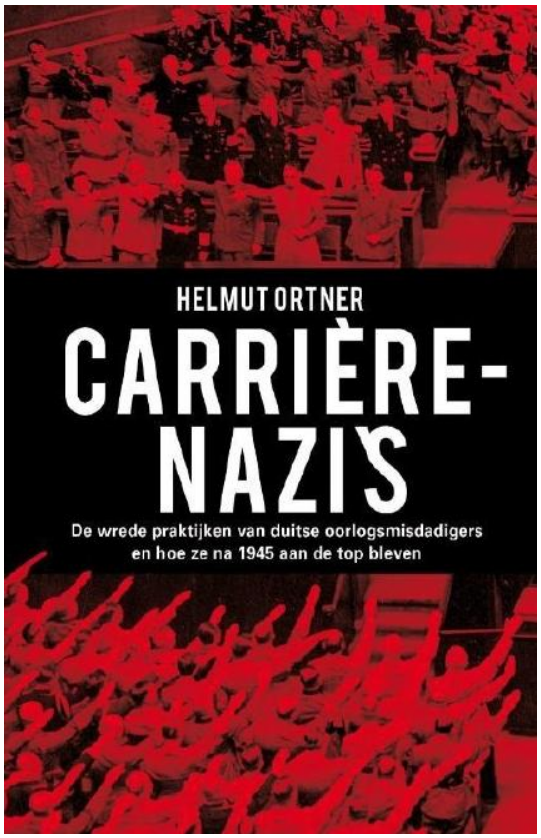

The cruel practices of German war criminals and how they stayed on top after 1945

By: Helmut Ortner | Publisher: Just Publishers

Helmut Ortner describes in a razor-sharp account the staggering history of perpetrators, victims and bystanders in Hitler Germany. They are shocking evidence of a merciless era - and of the shameful negligence of postwar German justice. In doing so, Germany loaded "a second debt" on itself. Were the perpetrators of the National Socialist madness beastly men , puppets, indifferent bureaucrats, or mindless cogs, perpetrators of ideological conviction or common criminals? After 1945 their practices were condoned and and "understanding" was shown. Former Nazis made careers as judges, professors, doctors or politician. This disturbing book focuses on ruthless National Socialist perpetrators. Such as concentration camp guard Arnold Strippel, Wehrmacht judge Erich Schwinge,People's Court President Roland Freisler and executioner Johann Reichhart. Theirvictims included resistance fighters Georg Elser and Maurice Becaud. Those who in the Nazi period showed no mercy, were reintroduced into society. But their victims were forgotten, repressed or ignored. The perpetrators died out - as did their victims and contemporary witnesses. As the personal memory of this time is fast disappearing, it becomes, in addition to the willingness to remember, all the more necessary to know "how it could happen. 'That such books are still needed today is shameful. That they exist is the merit of authors like Helmut Ortner' - Stephan Hebel, Frankfurter Rundschau.

Summary: Geschiedenis-winkel.nl

Herdenken

Duitsland het slachtofferschap van het Derde Rijk aanmeten i.p.v. het daderschap past niet in de verhouding met het leed dat de Joodse gemeenschap is aangedaan. De Joodse gemeenschap komt het slachtofferschap toe.

Angela Merkel na de controverse van Benjamin Netanyahu: “Duitsland is en blijft verantwoordelijk voor de Holocaust”

De Duitse regering heeft nogmaals verduidelijkt dat zij verantwoordelijk is voor de Holocaust na de controversiële opmerkingen van Benjamin Netanyahu in 2015, waarin hij een voormalige Palestijns-Arabische nationalistische en moslimleider de grootmoefti Haj Amin al-Husseini de schuld gaf van de uitroeiing van miljoenen joden. Angela Merkel: er "geen reden was om onze kijk op de geschiedenis te veranderen"in de poging om Hitler vrij te pleiten van de schuld in de verantwoordelijkheid van de Holocaust.

Bron: independent.co.uk

21 oktober 2015

Het optreden van Anastasia zorgde voor kippenvel. (Foto's: Micle de Greef)

‘Ik voel me eigenlijk nergens meer veilig’

4 mei, 22:55 Algemeen 108 keer gelezen

GELDROP-MIERLO – “Ik voel me eigenlijk nergens meer veilig.” Het was een van de zinnen die Elena Kulahina sprak tijdens de Dodenherdenking in Geldrop-Mierlo. Een zin die veel indruk maakte. Zoals de hele toespraak van de van oorsprong Oekraïense indruk maakte.

door Martin de Bruijne

De Dodenherdenking op het Brits Ereveld in Mierlo maakte diepe indruk op de vele aanwezigen. Misschien wel extra veel vanwege het besef dat vrijheid nooit vanzelfsprekend is. “De oorlog in mijn geboorteland heeft me diep geraakt. Het gevoel van machteloos zijn is verschrikkelijk”, maakte Elena Kulahina duidelijk. Het was een bijeenkomst om, meer nog dan in andere jaren, stil van te worden. Dat wij leven in vrijheid is een groot goed. Elena verwoordde het zo: “elke dag wakker worden door de wekker en niet door het luchtalarm.” De emotie in haar stem was voelbaar voor de vele aanwezigen.

De Oekraïense vierde Kerst nog in haar vaderland. Haar Oekraïne van voor 24 februari is er niet meer. Ze ziet nu de mensen in Oekraïne lijden en strijden. Ook burgemeester Jos van Bree legde een link tussen de Tweede Wereldoorlog en de oorlog in Oekraïne. “We hebben 77 jaar gedacht dat dit ons nooit meer zou overkomen”, aldus Van Bree. “De oorlog is voor het eerst in lange tijd weer dicht bij huis.” Vrijheid is een werkwoord, iets waar we constant aan moeten blijven werken. Van Bree: “de inwoners van Oekraïne voelden zich veilig. Hun wereld leek heel erg op de onze.” We voelen de behoefte om de inwoners van Oekraïne te helpen en tegelijkertijd voelen we ons machteloos.

“Laten we onze vrijheid koesteren, alle dagen van het jaar”, gaf de burgemeester aan. Persoonlijke verhalen

raken ons, maken ons bewust hoe kwetsbaar onze vrijheid is. De elfjarige Anastasia Repetylo zong een Oekraïens lied. Vol overgave. Het overgrote deel van de aanwezigen begreep waarschijnlijk geen woord van wat Anastasia zong, maar indrukwekkend en vooral ontroerend was het. Dat bleek wel na afloop van haar optreden waar veel mensen kippenvel van kregen. De organisatie had vooraf verzocht tijdens de toespraken en optredens niet te applaudisseren. Dat verzoek hield, met instemming van de organisatie, geen stand na het ontroerende lied van Anastasia. Helemaal stil was het wel om acht uur. Twee minuten was er niets anders te horen dan wat gefluit van vogels.

Indrukwekkend was ook het gedicht dat Jessie Naus, voorleeskampioen van Mierlo, voordroeg. Zij had het over verbondenheid en liefde. “Liefde is elkaar steunen. Liefde is zien wat er zichtbaar is”, vertelde Jessie.

Pastoor Van der Maazen hield een toespraak waarin Titus Brandsma naar voren kwam. Pater Brandsma verzette zich in de Tweede Wereldoorlog tegen het nazisme, werd in 1942 gearresteerd door de Duitse bezetter en later in Dachau vermoord. Paus Franciscus zal pater karmeliet Titus Brandsma op 15 mei heilig verklaren. Brandsma streed volgens pastoor Van der Maazen onder meer voor persvrijheid. Dat wij in vrijheid leven is bijzonder, benadrukte Van der Maazen. “Vrede, vrijheid en democratie zijn kwetsbaar”, maakte de pastoor duidelijk.

reageer als eerste

Uit de krant

Herdenken is van cruciaal belang,
maar wordt uitgebuit voor politieke
doeleinden

DODENHERDENKING GEPOLITISEERD

De dodenherdenking is al jaren door het 4 en 5 mei comité gepolitiseerd middels historische onwaarheid te fabriceren door het verzet extra te belichten en die voor en- tijdens de Tweede Wereldoorlog collaboreerden met de Duitse bezetter weg te laten omdat die heden niet in hun en de Haagse politieke kraam past. Over collaborateurs die het Derde Rijk hielpen wil men liever niets meer weten om op die manier de echte geschiedenis weg te poetsen met verhalen over mensen van het verzet die standvastig trouw aan Nederland bleven.In een kast op het ministerie van justitie stond nog zo'n 1,6 meter archiefmateriaal. De jurist Joggle Meihuizen dook er in en ontdekte dat er gevoelig materiaal was achtergehouden. Het bedrijfsleven werkte op grote schaal samen met de Duitse bezetter. En na de oorlog leek er geen haan naar te kraaien, de elite hield elkaar de hand boven het hoofd.

Meihuizen schreef er een dik boek over.

Auteur: J. Meihuizen
Uitgeverij Boom
Nederlands
Paperback
9789053529607
Druk: 1
november 2003
848 pagina's

Wegpoetsers van onze nationale geschiedenis 4 en 5 mei Comité

Het is bijna weer zover dat de burgemeester van Geldrop-Mierlo op het Brits Ereveld aan de Geldropseweg volgens het strak schema van de politiek gekaapte linkse wegpoetsers van onze nationale geschiedenis Comité 4 en 5 mei, daar zijn jaarlijkse toespraak zal houden en de krans leggen. Met de rug naar de plek waar in het verleden Philips met Huub Van Doorne belangrijke lucratieve deals beklonken met het Derde Rijk: restaurant “Lido” 500 meter vanaf het de Oorlogsbegraafplaats. Over collaborateurs die het Derde Rijk hielpen wil men liever niets meer weten om op die manier de echte geschiedenis weg te poetsen met verhalen over mensen van het verzet die standvastig trouw aan Nederland bleven.

In een kast op het ministerie van justitie stond nog zo'n 1,6 meter archiefmateriaal. De jurist Joggle Meihuizen dook er in en ontdekte dat er gevoelig materiaal was achtergehouden. Het bedrijfsleven werkte op grote schaal samen met de Duitse bezetter. En na de oorlog leek er geen haan naar te kraaien, de elite hield elkaar de hand boven het hoofd. Meihuizen schreef er een dik boek over.

Trouw

door Jan Bezemer

29 juni 2006

Boek:
Auteur: J. Meihuizen
Uitgeverij Boom
Nederlands
Paperback
9789053529607
Druk: 1
november 2003
848 pagina's

(samenvatting / review: IFUD of Human Rights)

Toespraak Gerdi Verbeet

Welkomstwoord bij de bijeenkomst met lokale organisatoren in het kader van 75 jaar vrijheid in Fort Voordorp te Groenekan, 24 november 2018

Beste gasten, vrienden van vrede en vrijheid,

Wat een fantastische opkomst! Ik vind het echt geweldig om te zien dat er zoveel mensen zijn die zich betrokken voelen bij het levend, relevant en actueel houden van de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog. Vandaag is een bijzondere dag. We brengen een programma zoals velen van u dat van ons gewend zijn. Maar - zoals u ook om u heen kunt zien - doen we daar vandaag een paar schepjes bovenop. En dat moet ook wel, want er wacht ons een bijzondere uitdaging: de organisatie van de herdenking van het einde van de Tweede Wereldoorlog 75 jaar geleden en de viering van vijfenzeventig jaar vrijheid.

Het Nationaal Comité organiseert de bijeenkomst dit keer niet alleen. Vandaag doen we dat met tal van belangrijke partners. Partners die er samen met u voor gaan zorgen dat we een betekenisvolle herdenking en viering van vijfenzeventig jaar vrijheid kunnen organiseren. Een betekenisvolle herdenking voor iedereen. Jong en oud. Of ze nu in een dorp wonen of in de grote stad, in Zuid of Noord. En dus ook voor al die landgenoten voor wie de Tweede Wereldoorlog niet vanzelfsprekend deel uitmaakt van hun familiegeschiedenis, geen deel is van het ‘familiegeheugen’ omdat de wortels van de familie elders liggen.

U maakt in het ochtendprogramma kennis met al onze partners. En in het middagprogramma maakt u vooral ook kennis met elkaar. Dat doen we tijdens een gezamenlijke Vrijheidsmaaltijd, waarvan ik hoop dat die in 2019 en 2020 door heel het land gehouden worden. Wij nodigen u uit om aan tafel met elkaar te spreken over de waarden van onze vrije democratische rechtsstaat en over de verantwoordelijkheid die we met z'n allen dragen om die rechtsstaat over te dragen aan volgende generaties. En daarna kunt u tijdens de werksessies hele praktische informatie opdoen die nodig is bij het organiseren van al die activiteiten die we met elkaar voor ogen hebben.

Onze staatssecretaris van VWS, Paul Blokhuis, zal straks namens het kabinet het belang van 75 jaar vrijheid onderstrepen. Wat was het mooi dat koning Willem-Alexander hier in de troonrede al aandacht aan gaf. En naast VWS zijn het ministerie van Defensie en recent ook OCW aangehaakt. Dit laatste is van groot belang voor het overdragen van de kennis over de Tweede Wereldoorlog en de verantwoordelijkheid voor het behoud van de vrede en de democratische rechtsstaat aan volgende generaties.

U maakt ook kennis met de voorzitter van het vfonds, Robert Croll. Het vfonds is naast VWS de belangrijkste financier en partner van 75 jaar vrijheid. Ik wil het vfonds hierbij heel erg bedanken. Als voorzitter van het Nationaal Comité, maar ook als voorzitter 75 jaar vrijheid en ook namens alle provincies, gemeenten, musea en alle anderen die zo genereus door jullie worden ondersteund. De niet aflatende steun en betrokkenheid van het vfonds en daarmee de deelnemers aan de goededoelenloterijen is van groot belang voor de toekomst van herdenken en vieren.

Bij binnenkomst heeft u allemaal een uitnodiging ontvangen van het vfonds om hun vriend te worden. Hoe meer vrienden, hoe beter. Dus ik zou zeggen, vul dat formulier in en lever het in bij een van de medewerkers van het Nationaal Comité of het vfonds. Het kost u niets, en het levert onze sector uiteindelijk heel veel op.

Graag heet ik welkom commissaris van de Koning in Noord-Brabant Wim van de Donk. Hij laat u zo meteen nadenken over herdenken. En ook heet ik welkom burgemeester Jan van Zanen die hier is als voorzitter van de VNG namens alle gemeenten. Voorzitter van het platform WO2 Piet Hein Donner (die mij al gewaarschuwd heeft dat hij, nu hij is afgezwaaid als vicevoorzitter van de Raad van State, alle tijd heeft om zich met de van hem bekende energie en doortastendheid op dit werkveld te storten) zal wijze woorden spreken over de samenwerking binnen het herinneringsveld, evenals Mart de Kruif die als programmamanager vanuit de stichting 75 jaar vrijheid een essentiële schakel is in de voorbereidingen van een groots jubileum. Als commandant van de ISAF-troepen in Afghanistan stuurde hij vijfenveertig duizend manschappen aan, dus op hem kunnen we bouwen.

En we hebben ook nog andere belangrijke maatschappelijke partners bij de viering van 75 vrijheid. Zij worden later aan u voorgesteld.

Beste mensen,

Om tot een betekenisvolle herdenking en viering van 75 jaar bevrijding en vrijheid te komen, heeft het Nationaal Comité samen met al deze partners een aantal doelstellingen geformuleerd.

Zo willen we de herdenking aangrijpen om te stimuleren dat de hele Nederlandse samenleving de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog kent en ook bekend is met de impact die deze nog steeds heeft op onze huidige samenleving. En op de wereld om ons heen.

We willen ook dat mensen de viering op 5 mei 2020 van 75 jaar vrijheid ervaren als een belangrijk collectief moment waarop we ons verbonden voelen met elkaar en vooral ook met mensen die onderdrukking en onvrijheid ervaren of ervaren hebben. Verbonden in de opdracht aan ons allemaal om betekenis te geven aan de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog, betekenis te geven aan het herdenken van de oorlogsslachtoffers en aan het vieren van onze vrijheid. Een symbolisch moment, want in Zuidoost-Azië en dus in Indonesië, toenmalig Nederlands-Indië, eindigde de oorlog pas op 15 augustus.

We willen dat mensen zich door de viering gestimuleerd voelen om zich ook in te zetten voor vrede, vrijheid, democratie en rechtsstaat. En we willen met 75 jaar vrijheid - en nadrukkelijk ook met de internationale kant van de campagne Europe Remembers - bereiken dat we de veteranen van toen en nu díe waardering en erkenning geven die ze verdienen en onze dankbaarheid tonen.

Dat doen we door stil te staan bij de vrijheid die is bevochten tijdens de Tweede Wereldoorlog door mensen die daarvoor grote offers hebben gebracht. We staan stil bij het militaire geweld, maar ook bij de vele burgerslachtoffers in Europa en Azië en de verschrikkingen van de Holocaust.

Deze rampzalige periode in de wereldgeschiedenis tekent onze samenleving en de wereld om ons heen tot op de dag van vandaag. Het is 5 mei 2020 misschien wel voor het laatst dat ooggetuigen van de Tweede Wereldoorlog actief deel kunnen nemen aan de lustrumactiviteiten. Deze herdenking en viering vormen daarom een scharnier tussen de persoonlijke herinnering van hen die het aan den lijve ondervonden en de geschiedenis zoals velen die kennen uit musea, onderwijs, boeken en films. Dat maakt deze opdracht aan ons allen heel bijzonder. En wat zou het mooi zijn als vanaf 5 mei 2020 onze nationale dag van de vrijheid ook altijd een echte vrije dag zou zijn. 5 mei vrij, ieder jaar, voor iedereen.

Ik hoop dat vandaag voor u een informatieve en inspirerende dag zal zijn, zodat we straks in 2019 en 2020 op een waardige, inspirerende, feestelijke en vooral ook zinvolle manier met elkaar kunnen stilstaan bij vijfenzeventig jaar vrijheid!

TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS
SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ
DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN GEMEINSCHAFTEN
EUROOPA ÜHENDUSTE KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN COMMUNITIES
COUR DE JUSTICE DES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES
CÚIRT BHREITHIÚNAIS NA gCÓMHPHOBAL EORPACH
CORTE DI GIUSTIZIA DELLE COMUNITÀ EUROPEE
EIROPAS KOPIENU TIESA
EUROPOS BENDRIJŲ TEISINGUMO TEISMAS
SÉGEK BÍRÓSÁGA
ISTIZZJA TAL-KOMUNITAJIET EWROPEJ
E VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN
WIEDLIWOŚCI WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
STIÇA DAS COMUNIDADES EUROPEIAS
RÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV
SKIH SKUPNOSTI
EISÖJEN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS DOMSTOL
LUXEMBOURG

CJE/04/86
25 oktober 2004

DE TENTOONSTELLING "ANNE FRANK – EEN GESCHIEDENIS VOOR VANDAAG" BIJ HET HOF VAN JUSTITIE

In het kader van het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Unie heeft Vassilios Skouris, President van het Hof, in aanwezigheid van Piet Hein Donner, Minister van Justitie van Nederland, de tentoonstelling geopend.

Vassilios Skouris, President van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, heeft heden in aanwezigheid van Piet Hein Donner, Minister van Justitie van Nederland, de tentoonstelling "Anne Frank – een geschiedenis voor vandaag" geopend.

Deze rondreizende tentoonstelling, die volgt op de tentoonstelling "De wereld van Anne Frank", heeft al meer dan 10 miljoen bezoekers getrokken in 60 verschillende landen.

De tentoonstelling wil ons tot nadenken stemmen over het belang van begrippen als tolerantie, mensenrechten en democratie in de wereld van vandaag.

***

De tentoonstelling duurt tot en met 10 november 2004.

Beschikbare talen: FR, NL
Deze informatie voor de pers is tevens te vinden op de internetpagina van het Hof
http://curia.eu.int/nl/actu/communiques/index.htm
Voor nadere informatie wende men zich tot de heer Stefaan Van der Jeught
Tel: (00352) 4303 2170 Fax: (00352) 4303 3656

24 november 2018

Foto: Comité 4 & 5 Mei 2018

Staatssecretaris Paul Blokhuis van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft 1,25 miljoen euro beschikbaar gesteld voor educatieprojecten over de Tweede Wereldoorlog. Blokhuis maakte dat zaterdagmiddag bekend bij de officiële aftrap van 75 jaar vrijheid. In 2019 en 2020 vieren we dat Nederland 75 jaar is bevrijd.

Bijna 400 belangstellenden woonden de presentatie bij van het lustrumprogramma 75 jaar vrijheid. De staatssecretaris, voorzitter van het Nationaal Comité 4 en 5 mei Gerdi Verbeet, voorzitter van het Platform WO2 Piet Hein Donner en voorzitter van de Vereniging Nederlandse Gemeenten Jan van Zanen wezen op het grote belang van een betekenisvolle herdenking en viering van 75 jaar bevrijding en vrijheid. Naast commissarissen van de Koning, burgemeesters en andere bestuurders, waren er tal van vrijwilligers en organisatoren van lokale herdenkings- en bevrijdingsactiviteiten aanwezig.

In het lustrumprogramma 75 jaar vrijheid komen tal van activiteiten samen op het gebied van herdenken en vieren van de bevrijding van Nederland en de vrijheid in ons land sindsdien. Het lustrum vindt plaats in de jaren 2019 en 2020 en grijpt daarmee terug op de belangrijkste gebeurtenissen in de twee laatste oorlogsjaren, 1944 en 1945.

De lustrumactiviteiten gaan plaatsvinden op lokale, regionale, nationale en internationale schaal. Doelstelling van het lustrumprogramma is zoveel mogelijk mensen, van jong tot oud, te betrekken bij een betekenisvolle herdenking en viering van het einde van de Tweede Wereldoorlog. Daarbij wordt niet alleen teruggeblikt, maar ook naar de toekomst gekeken. De waarschuwing die uitgaat van de lessen die uit de Tweede Wereldoorlog kunnen worden getrokken, staat hierbij centraal.

Om brede bekendheid te geven aan dit omvangrijke lustrumproject worden in 2019 en 2020 twee voorlichtingscampagnes gevoerd. Een nationale campagne 75 jaar vrijheid, primair gericht op kennis en bewustwording binnen de Nederlandse samenleving. En een internationale campagne onder de titel Europe Remembers, die zich vooral richt op het betrekken van veteranen, hun families, nabestaanden en andere buitenlandse bezoekers bij de diverse lustrumactiviteiten.

Piet Hein Donner spreekt op Volkstrauertag over de noodzaak van gezamenlijk herdenken

Geplaatst op 25 november 2021

Op zondag 14 november heeft onze president Piet Hein Donner gesproken tijdens de Volkstraurtag op de Duitse Militaire Begraafplaats in Ysselsteyn (NL). Hij sprak hier op uitnodiging van de Duitse Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge en de Duitse ambassadeur in Nederland. Op deze dag worden alle slachtoffers van oorlog en geweld herdacht.

Speech van Piet Hein Donner, president van de Oorlogsgravenstichting, ter gelegenheid van Volkstrauertag 14 november 2021 op de Duitse militaire begraafplaats in Ysselsteyn

In de verte tussen de graven staat een houten bank. De bank waar mevrouw Clara von Zitzewitz op zat bij het graf van haar zoon Ernst-Jürgen. Hij kwam, net 18 jaren oud, om in Veghel op 24 september 1944. Jaren wist zijn moeder dat niet; zij kon nog hopen. Pas in 1951 hoorde zij dat hij was omgekomen en hier begraven lag. In 1952 kwam zij hier voor het eerst. Daarna bracht zij ieder jaar hier haar vakantie door; uren, dagen soms weken zittend bij het graf van haar enige zoon. Veertig jaren lang totdat het haar als negentigjarige te zwaar werd. De beheerder zette na enige jaren een bank neer zodat zij niet op de grond hoefde te zitten. De oorlogsgravenstichting heeft onlangs een nieuwe bank geschonken ter vervanging van oude.

Veel landen gedenken dit weekend de gesneuvelde militairen uit twee wereldoorlogen en de oorlogen nadien; veelal met veel militaire eer. Zo niet Volkstrauertag; niet eren, maar treuren, daar gaat het om. Want wat rest, is verdriet en verlies: een moeder die rouwt om haar zoon, want hij is niet meer. Zij had nog een graf om bij te rouwen; miljoenen hebben zelfs dat niet. Wie rondkijkt wordt overweldigd door het aantal; 32.000 graven. En toch, het is de prijs van maar één dag in een oorlog die bijna zes jaren duurde. En ook daarna ging het nog jaren door.

De doden die hier liggen, laten de gruwelijke werkelijkheid zien van die oorlog. Er liggen Duitsers en soldaten van andere nationaliteit die aan hun zijde meevochten. Er liggen Nederlanders, de ergste collaborateurs die geen Nederlandse gemeente op de eigen begraafplaats wenste. Er liggen 300 Duitse burgers; vrouwen en kinderen, de jongsten net enkele dagen oud. Zij waren door de Engelsen voor hun veiligheid overgebracht naar kamp Vught -toen onder Nederlands gezag-, maar werden slachtoffer van de omstandigheden daar. Er liggen Duitse soldaten –velen nog geen of net achttien jaren oud- en er liggen SS'ers, oorlogsmisdadigers van de ergste soort. Dat is de gecompliceerde werkelijkheid van deze begraafplaats. Die staat sinds kort op een gedenkplaat beschreven bij de ingang.

Wij gedenken hier vandaag samen; Duitsers, Nederlanders, vertegenwoordigers van andere landen. Bijzonder is de aanwezigheid van opperrabbijn Jacobs. Samen herdenken; alleen op die wijze kunnen wij een gemeenschappelijke toekomst aan onze kinderen nalaten. Niet door het verleden toe te dekken of te vergeten. Wij herdenken opdat wij niet vergeten. Want het verleden gaat niet weg door het te vergeten en is niet over, door er niet over te spreken. Dan blijft men zitten met een onverwerkt verleden, dat we niet onder ogen durven te komen. We herdenken omdat het verleden niet voorbij is en vergeten geen oplossing biedt.

Het gaat niet om verzoening. Verzoenen met het verleden is een persoonlijke keuze van wie slachtoffer was – misschien van diens nabestaanden; anderen kunnen zich daar niet in mengen en moeten dat ook niet willen. Tussen de huidige generaties heeft vijandschap al lang plaats gemaakt voor goed nabuurschap en vriendschap. Waar het hier om gaat, is de bereidheid samen het verleden in het gezicht te zien en een plaats te geven, met het vaste voornemen gemeenschappelijk verder te gaan met als opdracht: dit nooit weer.

In Nederland zien wij onszelf bij het herdenken graag als erfgenamen van slachtoffers en helden. Herdenken wordt dan al gauw als eren ervaren; ten onrechte. De Nederlandse werkelijkheid van toen was niet zo eenduidig; u ziet het in de graven hier van voormalige Nederlanders. Betoonde moed en geestkracht moeten we met eerbied gedenken; en begane wreedheden met afschuw. Maar steeds moeten wij ons bewust zijn dat wij erfgenaam zijn, zowel van de moed en de geestkracht, als van het vermogen tot geweld en wreedheid, alsook van de bange onverschilligheid bij onzegbare misdaden. Niemand weet wat bij hem zal prevaleren als hij ooit voor de keuze wordt gesteld. Niets wijst erop dat de uitkomst wezenlijk anders zal zijn

dan toen. Laten wij ons daarom, ieder voor zich en gezamenlijk, bestendig inzetten om te voorkomen dat wij of anderen opnieuw in situaties komen waarin het antwoord op die dilemma's op de proef wordt gesteld. Daarom herdenken wij.

Wij herdenken niet om het verleden levend te houden maar om waakzaam te blijven in het heden en zo de toekomst leefbaar te houden; niet terugkijken, maar de toekomst onder ogen zien. Want het verleden is niet voorbij. De misdrijven die toen gepleegd werden, waren niet alleen misdrijven van oorlog. Ze werden in Duitsland gepleegd lang voor er oorlog was en ze werden elders gepleegd zonder oorlog. Het waren misdrijven van het verstand; van menselijk vernuft en organisatievermogen in dienst van foute redeneringen en van het streven naar veiligheid door overheersing en door vernietiging van wat minderwaardig werd geacht en niet paste in het eigen wereldbeeld. Een pervertering van het moderne denken, dat zich niet gebonden achtte door enig gebod of norm. Geloof, hoop en vertrouwen – in vooruitgang, in medemensen en in onszelf – zijn daardoor voor altijd getekend. Die herinnering mag niet tot een litteken worden dat zo af en toe kriebelt op momenten van herdenking. Want het is niet voorbij; niet voor Europa, niet voor de wereld, niet voor ons. De herinnering moet een blijvende handicap zijn, die ons hindert als we weer te veel vertrouwen op onze redeneringen, of ons laten beheersen door angst en zorgen. Want wij allen zijn nabestaanden en overlevenden van wat er toen gebeurde. Daarom dienen wij ook gezamenlijk te herdenken.

Vrede, recht, vrijheid zijn geen duurzaam stabiel gegeven. Het zijn verworvenheden die aanhoudend onderhoud, zorg en waakzaamheid vergen. Dat is hard nodig. Ook in onze tijd raken mensen in de greep van gevoelens van machteloosheid, slachtofferschap en vrees voor wat vreemd is. Die gevoelens moeten serieus genomen worden. Maar ze gebruiken als voedingsbodem voor oplossingen die uitgaan van afsluiting, uitsluiting, onverdraagzaamheid en confrontatie, dat is spelen met vuur. Eerst trekt men zich terug achter nationale grenzen, dan trekt men zich terug achter verschillen binnen de samenleving om uiteindelijk zichzelf uitnemender te achten – en anderen als minderwaardig weg te zetten. De geschiedenis herhaalt zich weliswaar niet op gelijke wijze, maar zij rijmt wel. Dat begint niet met grootschalig geweld, maar met ongeduld, irritatie, belediging, discriminatie en anonieme bedreiging.

Soms is de weg van recht en overleg eindeloos lang. Dan lijkt het aantrekkelijk om resultaat te behalen met wat duwen, trekken en de dwang van voldongen feiten. Maar zo worden rechtsverhoudingen tot krachtsverhoudingen, verschillen tot tegenstellingen; zo wordt vertrouwen tot wantrouwen, verdraagzaamheid tot vijandschap en samenwerking tot tweestrijd. En geweld leidt tot meer geweld. Op die manier zijn wij het huis van vrede en recht dat we nationaal en internationaal gezamenlijk gebouwd hebben om met zijn allen in te leven, steeds vaker eigenmachtig aan het verbouwen om het aan eigen wensen aan te passen.

Wij moeten wat gebeurde: het lijden en de doden, dan ook niet gedenken met monumenten van steen, maar door onszelf te wijden aan behoud en verbetering van medemenselijkheid en een open samenleving die is ingebed in een hecht Europees verband en internationale samenwerking. Ook daarom moeten wij gezamenlijk herdenken. Want wie herdenken voor zich wil houden, begint weer met uitsluiting en met zich af te sluiten; dat voorkomen is nu juist de zin van het herdenken.

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2014–2015

Vragen gesteld door de leden der Kamer

2014Z20659

Vragen van de leden **Bontes** en **Van Klaveren** (Beiden Groep Bontes/Van Klaveren) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over *het bericht dat de Duitse ambassadeur aanstaande zondag ook Duitse SS'ers wil herdenken* (ingezonden 14 november 2014).

Vraag 1
Bent u bekend met het bericht «Duitse ambassadeur herdenkt ook SS'ers in Nederland»?[1]

Vraag 2
Welke vertegenwoordigers van de Nederlandse overheid, militair of anderszins, zullen de plechtigheid op de begraafplaats Ysselsteyn bijwonen? Graag een volledig overzicht.

Vraag 3
Deelt u de mening, dat het herdenken van SS'ers leidt tot bagatellisering van het kwaad dat het antisemitische nazi-bewind voorstond? Zo neen, hoe beoordeelt u het herdenken van SS'ers dan wel?

Vraag 4
Bent u bereid om alles in het werk te stellen om te voorkomen dat Nederlandse militairen of andere vertegenwoordigers van de Nederlandse overheid een herdenking van SS'ers bijwonen? Zo neen, waarom niet?

[1] http://www.telegraaf.nl/binnenland/23322256/__SS_ers_herdacht_in_Nederland__.html

kv-tk-2014Z20659
's-Gravenhage 2014

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2014–2015 **Aanhangsel van de Handelingen**

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

707

Vragen van de leden **Bontes** en **Van Klaveren** (Beiden Groep Bontes/Van Klaveren) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over *het bericht dat de Duitse ambassadeur aanstaande zondag ook Duitse SS'ers wil herdenken* (ingezonden 14 november 2014).

Antwoord van Minister **Koenders** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 1 december 2014)

Vraag 1
Bent u bekend met het bericht «Duitse ambassadeur herdenkt ook SS'ers in Nederland»?[1]

Antwoord 1
Ja.

Vraag 2
Welke vertegenwoordigers van de Nederlandse overheid, militair of anderszins, zullen de plechtigheid op de begraafplaats Ysselsteyn bijwonen? Graag een volledig overzicht.

Antwoord 2
De commissaris van de Koning, de wethouder Economische Ontwikkeling van Venray en militairen van het Duits-Nederlandse Legerkorps in Münster, de vliegbasis Eindhoven en het Navo-hoofdkwartier in Brunssum hebben op 16 november jl. de plechtigheid op de Duitse militaire begraafplaats Ysselsteyn bijgewoond.

Vraag 3 en 4
Deelt u de mening, dat het herdenken van SS'ers leidt tot bagatellisering van het kwaad dat het antisemitische nazi-bewind voorstond? Zo neen, hoe beoordeelt u het herdenken van SS'ers dan wel?
Bent u bereid om alles in het werk te stellen om te voorkomen dat Nederlandse militairen of andere vertegenwoordigers van de Nederlandse overheid een herdenking van SS'ers bijwonen? Zo neen, waarom niet?

[1] http://www.telegraaf.nl/binnenland/23322256/__SS_ers_herdacht_in_Nederland__.html

ah-tk-20142015-707
ISSN 0921 - 7398
's-Gravenhage 2014

Antwoord 3 en 4
De ceremonie op de begraafplaats Ysselsteyn is niet bedoeld als een «herdenking van SS'ers». Op de «Volkstrauertag» herdenkt Duitsland alle slachtoffers van oorlog en geweldheerschappij op een tot vrede manende en introspectieve wijze, en dit was ook het karakter van deze ceremonie. De Duitse Bondsdag heeft ter gelegenheid van «Volkstrauertag» op 16 november jl. een herdenkingsplechtigheid gehouden waarbij naast de Duitse president Gauck, ook onder anderen een Israëlische oud-ambassadeur een toespraak heeft gehouden. Over de gruweldaden van het nazi-bewind en de verschrikkelijke rol die de SS heeft gespeeld in de Tweede Wereldoorlog bestaat geen enkel misverstand.

Herdenken

Duitsland het slachtofferschap van het Derde Rijk aanmeten i.p.v. het daderschap past niet in de verhouding met het leed dat de Joodse gemeenschap is aangedaan. De Joodse gemeenschap komt het slachtofferschap toe.

nationale herdenking en viering bevrijding

Nationaal Comité 4 en 5 mei

Audio Rarities
Music Company International
dhr. J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Amsterdam, 19 augustus 1998

Betreft: uw schrijven d.d. 30 juli 1998
Kenmerk: 98/2035/140-W

Geachte heer van den Wittenboer,

Hartelijk dank voor het toesturen van de cd 'Hitler's inferno' en de vele schriftelijke bijlagen. Met belangstelling heb ik van e.e.a. kennisgenomen. Omdat wij niet over een publiekstoegankelijke documentatie beschikken, zend ik u hierbij alle materialen retour zodat u deze nog een keer kunt gebruiken.

Vooral uw statement over de waarde en noodzaak van 'de les van gisteren' (in het lezenswaardige boekje 'tolerantie in Mierlo') sprak mij aan. Ik herkende daarin de drijfveer voor onze activiteiten. Ook het Nationaal Comité 4 en 5 mei werkt vanuit de overtuiging dat kennis over het verleden en het jaarlijks stilstaan bij de Tweede Wereldoorlog noodzakelijk is om de vrijheid van nu te kunnen waarderen, te bewaken en te verankeren in de toekomst.

Ik wens u succes bij uw inspanningen tegen vooroordelen en racisme en voor een wereld waarin mensen met respect voor elkaar samenleven.

Met vriendelijke groet,

Aik Meeuse
communicatie/voorlichting

c.c. Nationaal Oorlogs- en Verzetsmuseum Overloon
dhr S. Temming

Rapenburgerstraat 109 1011 VL Amsterdam Tel. 020 - 620 96 88 Fax 020 - 620 56 20
http://www.4en5mei.nl E-mail: info@natcom45.nl

Ook Duitse Jodenraad wijst herdenking op nazibegraafplaats Venray-Ysselsteyn af

22 oktober 2020 | nazibegraafplaats, Revisionisme, Ysselsteyn

AMSTERDAM, 22 okt. 2020 – Het Centraal Joods Overleg (CJO) heeft de Duitse ambassadeur in Nederland, Dirk Brengelmann, gevraagd om de Nederlandse locatie van de Duitse dodenherdenking in Nederland te verplaatsen van de enorme nazibegraafplaats Venray-Ysselsteyn. Het overkoepelend orgaan van de Duitse Joden, de zg. Zentralrat in Berlijn steunt dit verzoek.

Sinds half september loopt al een petitie tegen deze herdenking op 15

november in het 75ste bevrijdingsjaar. Dit petitie is gestart omdat daar veel grote nazi-oorlogsmisdadigers, beulen en Nederlandse verraders liggen. Hier ligt o.m. SS-luitenant Julius Dettmann, die Anne Frank en haar familie liet deporteren, en die het commando had over de executie van de grootste Nederlandse verzetsman, Johannes Post. Ysselsteyn is met 28 ha de grootste nazibegraafplaats van Europa en degene die het dichtst bij Duitsland ligt.

De oproep kreeg al steun van de Nederlandse opperrabbijnen Jacobs en Evers, van nazi-jagers als Serge en Beate Klarsfeld in Parijs, van Joodse gemeenten, diverse verzetsorganisaties zoals de Fed. van Europese Verzetsbewegingen FIR in Berlijn en 200 historici en publicisten De petitie werd opgezet door Arthur Graaff, antifascist, zoon van een gedecoreerd verzetsman.

https://herdenknazisniet.petities.nl/.

Het CJO noemt Ysselsteyn 'uiterst pijnlijk en onbegrijpelijk'. "Het CJO verzoekt u daarom om de herdenking vanaf nu op een andere plek te houden. Een plaats, die niet het gevoel geeft dat de grootste misdadigers van de recente geschiedenis, vereerd worden," aldus Eddo Verdoner, voorzitter van het CJO.

Ysselsteyn telt ruim 31.000 nazisoldaten, SS'ers en Nederlandse Jodenjagers, beulen en verraders. Zij zijn gevallen in vrijwel alle gemeenten in Nederland, die deze doen niet wilden behouden. Uit Amsterdam liggen er bijv. 600. Hier liggen ook gruwelijke beulen zoals de Duitsers en dr Ernst Knorr, Arthur Thomsen, Ernst Wehner en de foute Nijmeegse politiecommissaris Anton van Dijk, die alle 500 Joden uit zijn stad liet wegvoeren.

In een brief aan

Brengelmann stelt het CJO:

“Het Centraal Joods Overleg, de koepel van Joodse organisaties in Nederland, begrijpt het belang van deze dag, maar niet op deze plek. De Volkstrauertag is er voor alle slachtoffers, burgers en militairen, uit alle oorlogen. Het probleem is echter dat deze herdenking in Nederland plaats heeft op een begraafplaats waar bijna uitsluitend Duitse soldaten, SS’rs en Nederlandse oorlogsmisdadigers uit de Tweede Wereldoorlog liggen (31511 van de 35198 graven). Daaronder bevinden zich mensen, die zwaar hebben huisgehouden onder de Joodse bevolking van Nederland en het verzet. Door als herdenkingsplek Ysselsteyn te nemen, worden feitelijk de daders van de donkerste periode van de Duitse geschiedenis herdacht. In Duitsland kiest men dikwijls een ander soort plaats. Zo wordt de herdenking in Berlijn in de Bondsdag en bij het graf van Joodse soldaten uit de Eerste Wereldoorlog gehouden.”

De datum 15 november is de dag van de Duitse dodenherdenking. Tot het jaar 2000 gebeurde die Duitse herdenking in Nederland niet op Ysselsteyn. Doorgaans nemen burgemeester, de commissaris van de koning in Limburg en andere officials en hoge militairen ook deel aan de herdenking, leggen er kransen en de militairen salueren. Nazaten verzetsmensen vinden vooral dat onverdraaglijk. Petitieschrijver Arthur Graaff wijst erop dat zijn vader drie jaar nazigevangene was en een oom van hem in Dachau is omgebracht en dat het goed mogelijk is dat er nazisoldaten op Ysselsteyn liggen die zijn vader of oom arresteerden en wegvoerden.

Het stoort Graaff bijzonder dat op de websites van de nazibegraafplaats of in het bezoekerscentrum niets over

Jodenvervolging of andere oorlogsmisdaden staat. ‘Deze worden volledig doodgezwegen. Ook in een nieuw schoolboekje over WO-II dat ze net hebben uitgegeven. Woorden als ‘holocaust’ of ‘dader’ komen daar niet in voor, net zomin als ‘oorlogsmisdadiger. Onbegrijpelijk en onaanvaardbaar.’ (ZIE BIJLAGE)

Vredeseducatie_Doeboek_schets_NL_05_12_2019_Geheel def

Graaff wijst erop dat de digitale vorm van de herdenking die op YouTube moet komen. even onacceptabel is als de werkelijke. ‘Het plan is om een dag tevoren toch kransen op Ysselsteyn te leggen en die dan te videoën. Dat is natuurlijk ook totaal niet de bedoeling en we zullen YouTube benaderen om dit onmogelijk te maken. Iedere krans is daar volkomen fout, maar vooral die van de gemeente Venray, de provincie Limburg en Duitse en Nederlandse militairen. Die militairen doen dat ook al tijdens de Vierdaagse, als ze toch in de buurt zijn. Alle herdenkingen daar moeten voor eens en voor altijd stoppen.’

Tags: Nazibegraafplaats Ysselsteyn

Next Post

‘Stop met Duitse dodenherdenking in Ysselsteyn’

Pagina’s

Berichten

De Antifascist

Fascisme nader bekeken

Over ons

Foto’s

Links

Contact

Donaties

Steun ons!

Wil je de AFVN financieel ondersteunen? Dat stellen wij zeer op prijs! De AFVN is een financieel onafhankelijke organisatie compleet afhankelijk van vrijwillige bijdragen en ontvangt geen subsidie. Jong of oud – je kunt vrijblijvend doneren! Donaties kun je hier doen.

Je kunt ook via handmatige overschrijving doneren op ons rekeningnummer “NL29 INGB 0003 206 900” t.n.v “AFVN Amersfoort”

Vrijwilliger worden!

Wil je ons liever helpen als vrijwilliger, neem dan contact op via onze contact

pagina.

© 2022 Antifascistische oud-Verzetsstrijders Nederland. Powered by webastronaut.eu

Auschwitz Comité dreigt met boycot dodenherdenking

Het Nederlands Auschwitz Comité dreigt de nationale dodenherdenking op 4 mei op de Dam in Amsterdam te boycotten. Het comité wil dat het Nationaal Comité 4 en 5 mei een omstreden gedicht van de 15-jarige scholier Auke de Leeuw terugtrekt.

De scholier zal een gedicht voordragen over de 'foute keuze' van zijn oudoom, die zich tijdens de Tweede Wereldoorlog aansloot bij de Waffen-SS. Het Auschwitz Comité zegt hier 'met ontzetting' kennis van te hebben genomen. 'De Waffen-SS heeft zich aan het Oostfront schuldig gemaakt aan oorlogsmisdaden.'

Bron: het Parool

26 april 2012

Verbeet en haar comité kregen al eerder zware kritiek vanwege antisemitische fouten, zoals het plan een gedicht over een SS'er te laten voordragen op de Dam 4 mei, de enorme nazibegraafplaats Ysselsteyn (Venray) aanduiden als 'erebegraafplaats' en de definitie van de herdachten vorig jaar zo te verruimen, dat ook de hier gestorven nazibeulen en Nederlandse SS'ers daaronder vallen.

Bron:
Droog Magazine

UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

New Cabinet Meeting in Berlin

Film | Accession Number: 1991.260.1 | RG Number: RG-60.0203 | Film ID: 200

Nighttime march of SS, SA, and stormtroopers. Hitler spotlit in upper window of Reichstag. Soft, murky tracking shots of crowd, torches, flags. A little hard to see, but creates an interesting atmosphere with the sounds and the swarming spotlight. Inside the Hotel Kaiserhof, before the Cabinet meeting begins. Everyone in suits, gathered around, mingling, a bit disorganized. Posing for their first official photograph. Cabinet members include (according to BA documentation): Hitler, Goering, von Papen, Seldte, Gerecke, von Schwerin Krosigk, Frick, von Blomberg, and Hugenberg. More shots of crowd outside, singing the German national anthem.

Source:Film Title Deuling Tonwoche
Event: 1933 January 30
Berlin, Germany

https://collections.ushmm.org/search/catalog/irn1001201

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

R E G I S T E R E D P O S T

UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM
Associate Deputy Chief Development Officer Planned Giving and Endowments
Planned Giving and Endowments George E. Hellman, JD

100 Raoul Wallenberg Place, SW Washington, DC 20024-2126

UNITED STATES

RE: DONATION
Mierlo, January 5 - 2021

Dear Mr. Hellman,

We send you the Annual Report 2020 of our foundation IFUD of Human Rights on data DVD-rom, (pdf-file). In the Annual Report you can find the information about the donation to the USHMM Museum.

Adolf Hitler called the national anthem “Deutschland,Deutschland über alles” on 1 August 1937 "the song that was sung for us Germans on most sacred revelation". From 1940 the Horst Wessel-song was added to the Deutschland-song each time. Millions of people sang themselves, Germany and the "Ostmark" included in "Her Blood and her grave". It came as no surprise that in 1945 the Allies in Germany, both songs, like all National-socialist songs forbidden.

The coupling of the "Deutschlandlied" with the "Horst-Wessel-Lied" during the Nazi era seriously damaged (lyrics and melody) of Joseph Haydn and the lyrics of Heinrich Hoffmann von Fallersleben. The German national anthem reminds too much of the Nazis. I want them to stop. Legal: First under Dutch law with a notarial deed, and then by means of an European Enforcement Order, in the Member States of the EU as well as Germany. [the concept of ‘uncontested claims' should cover all situations in which a creditor, given the verified absence of any dispute by the debtor as to the nature or extent of a pecuniary claim, has obtained either a court decision against that debtor] REGULATION (EC) No 805/2004 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 21 April 2004 creating a European Enforcement Order for uncontested claims.

Human rights and the Holocaust is used selectively at times and places that suits/suited the Dutch state itself. Anything that does not fit directly in their stable is automatically refused. In this way, international treaties and laws are also set aside. Everything revolves around maintaining the status quo and international trade.
They protect each other, “State corporate crime”.

The financial possibilities of the foundation "IFUD of Human Rights" to take action against the powerful Dutch state is minimal.We -IFUD of Human Rights together with Audio-Rarities- call on the Dutch State to take serious measures to stop all undemocratic tendencies towards all possible means. This case concern deliberately undemocratic, discriminatory and under the rule of law unworthy acts and/or omissions by the State of the Netherlands. It cannot be attributed to the coincidental concurrence of circumstances.The fact that the Dutch government has allocated more than 8.5 million euros for the establishment of the Holocaust Museum in Amsterdam does not mean that it is the to tolerate (also) the photoshopped images of dignitaries from the Dutch government provided with swastikas, SS-signs and Hitler mustaches that appear online.IFUD of Human Rights has already written several times to change the government's mind about this, to stop this and actually start actions.

Everything runs according to the Dutch legal system, no German or American law necessary. The Dutch state has always been reluctant to contest it. A lawsuit against the Dutch State is necessary before the civil court in The Hague to obtain a "judgment in absentia". This must be done with a Dutch lawyer.

- the most recent information we sent to the dutch State dates from January 2- 2020, and can be found on page 591 of the annual report.
- The letters by Wim Kok concerning Hitler's Inferno and the German national anthem can be found on page 569 - 570 of the annual report.
- The donation to the USHMM can be read on pages 182 / 222 / 225 / 226 and 227 of the annual report.

The museum plays a key role in putting the Dutch State under pressure, more than IFUD of Human Rights and Audio-Rarities can do. The Dutch State is clearly abusing its dominant position as a state. Although the foundation has had everything excellently documented in a notarial deed.

The financial overview of the foundation and Audio-Rarities can be found on page 968.

What actions can the USHMM start:

- The USHMM can send a letter to the Prime Minister in The Hague about the abuse,
- The USHMM can help to get media attention for this case and publish it,
- The USHMM may be able to help arrange an attorney for the case.

Yours Sincerely
IFUD of Human Rights
Chairman
J.P. van den Wittenboer

Data-DvD-rom (Annual report IFUD of Human Rights 2020)

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

CAO-norm

Hoge Raad beantwoordt deze vraag in een arrest.

De CAO-norm is een puur taalkundige uitleg op de inhoud in het licht van de gehele tekst zonder tekstinterpretatie van de authentieke akte,de letterlijke bewoordingen is van doorslaggevende betekenis , zodat het niet aankomt op de bedoelingen van de partijen. CAO-norm strekt tevens ertoe te verzekeren dat dit op dezelfde wijze wordt uitgelegd voor derden zoals b.v. de belastingdienst.

Alleen in geval bij een betwisting -men dient voor de rechtbank te verschijnen- kan bewijs worden geleverd door alle middelen,tenzij de wet anders bepaalt.

ARREST VAN HET HOF (Derde kamer)

16 juni 2016 (*)

„Prejudiciële verwijzing – Ruimte van vrijheid, veiligheid en recht – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Verordening (EG) nr. 805/2004 – Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen – Artikel 3, lid 1, tweede alinea, onder b) – Voorwaarden voor waarmerking – Verstekvonnis – Begrip ‚niet-betwiste schuldvordering' – Procedurele houding van een partij die zich kan beroepen op het ontbreken van betwisting van de schuldvordering"

In zaak C-511/14,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU, ingediend door het Tribunale di Bologna (rechtbank Bologna, Italië) bij beslissing van 6 november 2014, ingekomen bij het Hof op 14 november 2014, in de procedure

Pebros Servizi Srl

tegen

Aston Martin Lagonda Ltd,

wijst

HET HOF (Derde kamer),

samengesteld als volgt: L. Bay Larsen, kamerpresident, D. Šváby, J. Malenovský, M. Safjan (rapporteur) en M. Vilaras, rechters,

advocaat-generaal: Y. Bot,

griffier: A. Calot Escobar,

gezien de stukken,

gelet op de opmerkingen van:

– Pebros Servizi Srl, vertegenwoordigd door N. Maione, avvocato,

– de Italiaanse regering, vertegenwoordigd door G. Palmieri als gemachtigde, bijgestaan door M. Salvatorelli, avvocato dello Stato,

– de Duitse regering, vertegenwoordigd door T. Henze en J. Kemper als gemachtigden,

– de Europese Commissie, vertegenwoordigd door F. Moro en M. Wilderspin als gemachtigden,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 14 januari 2016,

het navolgende

Arrest

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 3, lid 1, van verordening (EG) nr. 805/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 tot invoering van een Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen (PB 2004, L 143, blz. 15).

2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een procedure die de in Italië gevestigde vennootschap Pebros Servizi Srl heeft ingeleid tot waarmerking als Europese executoriale titel, in de zin van verordening nr. 805/2004, van een definitief geworden vonnis dat bij verstek is gewezen tegen de in het Verenigd Koninkrijk gevestigde vennootschap Aston Martin Lagonda Ltd (hierna: „Aston Martin").

Toepasselijke bepalingen

Unierecht

3 De overwegingen 5, 6, 10, 12, 17 en 20 van verordening nr. 805/2004 luiden als volgt:

„(5) Het begrip ‚niet-betwiste schuldvorderingen' dient betrekking te hebben op alle situaties waarin een schuldeiser, gelet op het feit dat gebleken is dat de schuldenaar de aard of de omvang van een schuldvordering niet betwist, een gerechtelijke beslissing tegen deze schuldenaar heeft verkregen of een executoriale titel waarmee de schuldenaar uitdrukkelijk moet instemmen, in de vorm van een door een gerecht goedgekeurde schikking of een authentieke akte.

(6) Het ontbreken van betwisting door de schuldenaar overeenkomstig artikel 3, lid 1, onder b), kan de vorm aannemen van verstek laten gaan bij de terechtzitting of van geen gevolg geven aan een verzoek van het

gerecht om het voornemen kenbaar te maken zich in de zaak schriftelijk te verweren.

[...]

(10) Wanneer een gerecht in een lidstaat een beslissing inzake een niet-betwiste schuldvordering heeft gegeven in een gerechtelijke procedure waarin de schuldenaar zich afzijdig heeft gehouden, is de afschaffing van elke vorm van controle in de lidstaat van tenuitvoerlegging onlosmakelijk verbonden met en afhankelijk van het bestaan van voldoende waarborgen voor de inachtneming van de rechten van de verdediging.

[...]

(12) Minimumnormen dienen te worden vastgesteld voor de procedure die tot de beslissing leidt, teneinde ervoor te zorgen dat de schuldenaar, zo tijdig en op zodanige wijze als met het oog op zijn verdediging nodig is, in kennis wordt gesteld van de tegen hem ingestelde vordering, van de vereisten voor zijn actieve betrokkenheid bij de procedure om de vordering te betwisten, en van de gevolgen indien hij zich afzijdig houdt.

[...]

(17) De gerechten die bevoegd zijn te controleren of de procedurele minimumnormen volledig zijn nageleefd, dienen, indien dat het geval is, een gestandaardiseerd bewijs van waarmerking als Europese executoriale titel te verstrekken dat deze controle en de resultaten ervan transparant maakt.

[...]

(20) Het verzoek om waarmerking als Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen is een keuzemogelijkheid voor schuldeisers, die in plaats daarvan ook voor het systeem van erkenning en tenuitvoerlegging krachtens verordening (EG) nr. 44/2001 [van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2001, L 12, blz. 1)] of krachtens andere Gemeenschapsinstrumenten kunnen kiezen."

4 Artikel 1 van verordening nr. 805/2004, met als opschrift „Doel", luidt als volgt:

„Deze verordening heeft ten doel om door de vastlegging van minimumnormen een Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen in het leven te roepen ten behoeve van het vrije verkeer

van beslissingen, gerechtelijke schikkingen en authentieke akten in alle lidstaten zonder dat in de lidstaat van tenuitvoerlegging een intermediaire procedure hoeft te worden ingeleid voorafgaand aan de erkenning en tenuitvoerlegging."

5 Artikel 3 van deze verordening, met als opschrift „Als Europese executoriale titel te waarmerken executoriale titels", bepaalt in lid 1:

„Deze verordening is van toepassing op beslissingen, gerechtelijke schikkingen en authentieke akten inzake niet-betwiste schuldvorderingen.

Een schuldvordering wordt als niet-betwist beschouwd indien:

a) de schuldenaar uitdrukkelijk met de schuldvordering heeft ingestemd door het bestaan van de schuld te erkennen door middel van een schikking die door een gerecht is goedgekeurd of die in de loop van de gerechtelijke procedure voor een gerecht is getroffen; of

b) de schuldenaar zich niet, overeenkomstig de toepasselijke vormvoorschriften volgens het recht van de lidstaat van oorsprong, in de loop van de gerechtelijke procedure tegen de schuldvordering heeft verweerd; of

c) de schuldenaar tijdens de terechtzitting over de schuldvordering niet is verschenen of was vertegenwoordigd, nadat hij die schuldvordering in de loop van de procedure aanvankelijk had betwist, op voorwaarde dat deze handelwijze volgens het recht van de lidstaat van oorsprong gelijkstaat met een stilzwijgende erkenning van de schuldvordering of van de door de schuldeiser beweerde feiten; of

d) de schuldenaar bij authentieke akte uitdrukkelijk de schuldvordering heeft erkend."

6 Artikel 6 van diezelfde verordening, met als opschrift „Voorwaarden voor waarmerking als Europese executoriale titel", bepaalt in lid 1:

„Een in een lidstaat gegeven beslissing inzake een niet-betwiste schuldvordering wordt, op te eniger tijd aan het gerecht van oorsprong gedaan verzoek, als Europese executoriale titel gewaarmerkt, indien

a) de beslissing in de lidstaat van oorsprong uitvoerbaar is; en

b) de beslissing niet strijdig is met de bevoegdheidsregels van de afdelingen 3 en 6 van hoofdstuk II van verordening (EG) nr. 44/2001; en

c) de gerechtelijke procedure in de lidstaat van oorsprong aan de in hoofdstuk III gestelde vereisten voldeed, wanneer het gaat om een niet-betwiste schuld in de zin van artikel 3, lid 1, onder b) of c) [...]".

7 Artikel 9 van verordening nr. 805/2004 bepaalt onder het opschrift „Verstrekking van het bewijs van waarmerking als Europese executoriale titel" in lid 1:

„De Europese executoriale titel wordt verstrekt in de vorm van het in bijlage I opgenomen standaardformulier."

8 In hoofdstuk III van verordening nr. 805/2004, met de artikelen 12 tot en met 19, zijn minimumnormen voor procedures betreffende niet-betwiste schuldvorderingen vastgelegd. Deze normen, die dienen ter vrijwaring van de rechten van verdediging van de schuldenaar, zien niet alleen op de wijze van betekening of kennisgeving van het gedinginleidend stuk en andere akten, maar ook op de informatieve inhoud van dat stuk, waarbij de schuldenaar moet worden ingelicht over de schuldvordering en over de ter betwisting ervan te volgen procedure. Artikel 12 van deze verordening, met als opschrift „Toepassingsgebied van de minimumnormen", bepaalt in lid 1 ervan:

„Een beslissing inzake een schuldvordering die onbetwist is in de zin van artikel 3, lid 1, onder b) of c), kan alleen als Europese executoriale titel worden gewaarmerkt indien de gerechtelijke procedure in de lidstaat van oorsprong aan de in dit hoofdstuk vastgestelde vormvoorschriften voldeed."

9 Artikel 27 van verordening nr. 805/2004, met als opschrift „Verhouding tot verordening (EG) nr. 44/2001", bepaalt:

„Deze verordening laat de mogelijkheid onverlet om een beslissing, een gerechtelijke schikking of een authentieke akte inzake een niet-betwiste schuldvordering te laten erkennen en ten uitvoer te laten leggen overeenkomstig verordening (EG) nr. 44/2001."

Italiaans recht

10 Naar Italiaans recht is de verstekprocedure geregeld in boek II, titel I, hoofdstuk VI, van de Codice di procedura civile (wetboek van burgerlijke rechtsvordering). Dat hoofdstuk VI bevat de artikelen 290 tot en met 294 van dit wetboek.

11 Artikel 291 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering bepaalt onder het opschrift „Verstek van de verwerende partij" in de eerste alinea:

„Indien de verwerende partij niet aanwezig is en de rechterlijke instantie die kennis neemt van de zaak een onrechtmatigheid vaststelt die tot de nietigheid

van de kennisgeving van de dagvaarding leidt, verleent hij de verzoekende partij een bindende termijn voor een nieuwe kennisgeving. De nieuwe kennisgeving belet verval.”

12 Artikel 293 van dit wetboek, met als opschrift „Verschijning van de in gebreke blijvende partij”, bepaalt:

„De in gebreke blijvende partij kan te allen tijde in de loop van de procedure verschijnen tot aan de terechtzitting waarop de vorderingen worden omschreven.

Deze partij kan verschijnen door indiening van een memorie, van de volmacht en de stukken ter griffie, ofwel ter terechtzitting.

De in gebreke blijvende partij die verschijnt, kan in elk geval op de eerste terechtzitting of binnen de termijn die haar is gesteld door de rechterlijke instantie die kennis neemt van de zaak, de lastens haar overgelegde schrifturen betwisten.”

13 Artikel 294 van ditzelfde wetboek bepaalt onder het opschrift „Ontheffing van verval” in de eerste alinea:

„De in gebreke blijvende partij die verschijnt, kan de rechterlijke instantie die kennis neemt van de zaak, verzoeken ertoe te worden gemachtigd handelingen te stellen waarvoor anders verval zou zijn ingetreden, indien zij aantoont dat zij wegens de nietigheid van de dagvaarding of van de kennisgeving ervan geen kennis heeft kunnen nemen van het geding of dat zij verhinderd was te verschijnen om een reden buiten haar wil om.”

Hoofdgeding en prejudiciële vraag

14 Blijkens de verwijzingsbeslissing heeft Pebros Servizi verschillende vennootschappen, waaronder Aston Martin, gedagvaard om te verschijnen voor het Tribunale di Bologna (rechtbank Bologna, Italië).

15 Aston Martin is niet verschenen in de procedure die Pebros Servizi bij deze rechter tegen haar had aangespannen, hoewel volgens de verwijzingsbeslissing de dagvaarding aan Aston Marin regelmatig is betekend en Aston Martin in staat is gesteld aan deze procedure deel te nemen.

16 Bij vonnis van 24 januari 2014 waarmee deze procedure is beëindigd, heeft het Tribunale di Bologna Aston Martin veroordeeld tot betaling aan Pebros Servizi van het bedrag van 18 000 EUR, te vermeerderen met de wettelijke rente vanaf de bekendmaking van dat vonnis tot aan de dag van betaling, en tot betaling van de kosten, zijnde een bedrag van 835 EUR en een bedrag van

9 500 EUR voor de proceskosten respectievelijk bedrijfskosten, te vermeerderen met de belasting over de toegevoegde waarde en andere naar Italiaans recht verschuldigde aanvullende socialezekerheidsbijdragen.

17 Dit vonnis is definitief geworden doordat geen hoger beroep is ingesteld.

18 Op 14 oktober 2014 heeft Pebros Servizi het Tribunale di Bologna verzocht om waarmerking van dat vonnis als Europese executoriale titel in de zin van verordening nr. 805/2004 teneinde de procedure van tenuitvoerlegging aan te vatten met het oog op invordering van haar schuldvordering.

19 De verwijzende rechter twijfelt eraan of verordening nr. 805/2004 in het hoofdgeding van toepassing is, aangezien in het Italiaanse rechtsstelsel afwezigheid tijdens de procedure geen aanvaarding door de verweerder van de tegen hem ingestelde vordering impliceert. Derhalve rijst de vraag of een veroordeling bij verstek kan worden gelijkgesteld met een veroordeling wegens een niet-betwiste schuldvordering.

20 In dit verband merkt deze rechter op dat het begrip „niet-betwist” voor tweeërlei interpretatie vatbaar is. Volgens de eerste interpretatie, die deze rechter voorstaat en die gebaseerd is op het nationale recht, is toepassing van verordening nr. 805/2004 uitgesloten omdat de verstekprocedure in de Italiaanse rechtsorde niet gelijk te stellen is met een niet-betwisting van de schuldvordering. Volgens de tweede interpretatie wordt het begrip „niet-betwist” daarentegen autonoom door het Unierecht gedefinieerd en ziet het ook op de afwezigheid tijdens de procedure.

21 Tegen deze achtergrond heeft het Tribunale di Bologna de behandeling van de zaak geschorst en het Hof verzocht om een beslissing over de volgende prejudiciële vraag:

„In geval van een verstekvonnis (niet-verschijning ter terechtzitting) waarbij de afwezige verweerder is veroordeeld zonder dat hij evenwel als partij die niet aan de procedure heeft deelgenomen op welke wijze ook de vordering uitdrukkelijk erkent,

is het dan zaak van het nationale recht om te bepalen of deze procedurele houding al dan niet geldt als niet-betwisting in de zin van verordening nr. 805/2004, en mag het nationale recht in dat geval eventueel bepalen dat er dan geen sprake is van een niet-betwiste schuldvordering,

of

impliceert een verstekvonnis reeds naar zijn aard alleen dat er volgens het recht van de Europese Unie sprake is van een niet-betwiste schuldvordering,

zodat – ongeacht de wijze waarop de nationale rechter die vraag beoordeelt – verordening nr. 805/2004 van toepassing is?”

Ontvankelijkheid van het verzoek om een prejudiciële beslissing en van de prejudiciële vraag

22 De Italiaanse regering betwist de ontvankelijkheid van zowel het verzoek om een prejudiciële beslissing als de prejudiciële vraag.

Ontvankelijkheid van het verzoek om een prejudiciële beslissing

23 Volgens de Italiaanse regering handelt het Tribunale di Bologna in het hoofdgeding niet als een „rechterlijke instantie” in de zin van artikel 267 VWEU omdat de procedure die deze rechtbank volgt wanneer zij zich moet uitspreken op een verzoek om waarmerking van een gerechtelijke beslissing als Europese executoriale titel, niet voldoet aan de criteria op basis waarvan deze procedure kan worden aangemerkt als de uitoefening van een rechtsprekende activiteit, zodat deze procedure veeleer moet worden gelijkgesteld met een zuiver administratieve procedure of een procedure van willige rechtspraak.

24 Volgens vaste rechtspraak van het Hof stelt artikel 267 VWEU de verwijzing naar het Hof weliswaar niet afhankelijk van de contradictoire aard van de procedure waarin de nationale rechter een prejudiciële vraag stelt, maar de nationale rechter is alleen bevoegd tot verwijzing naar het Hof, indien bij hem een geding aanhangig is gemaakt en hij uitspraak moet doen in het kader van een procedure die moet uitmonden in een beslissing die de kenmerken vertoont van een rechterlijke uitspraak (arrest van 25 juni 2009, Roda Golf & Beach Resort, C-14/08, EU:C:2009:395, punten 33 en 34 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

25 Dat is namelijk het geval voor de procedure tot waarmerking van een gerechtelijke beslissing als Europese executoriale titel. Dienaangaande heeft het Hof reeds verduidelijkt dat deze procedure een rechterlijke toetsing van de in verordening nr. 805/2004 gestelde voorwaarden vereist teneinde te beoordelen of de minimumnormen ter waarborging van de rechten van verdediging van de schuldenaar zijn nageleefd (arrest van 17 december 2014, Imtech Marine Belgium, C-300/14, EU:C:2015:825, punten 46 en 47).

26 Deze verordening verplicht de instantie die een gerechtelijke beslissing als Europese executoriale titel waarmerkt, dus tot een reeks controles betreffende de in het formulier van bijlage I bij verordening nr. 805/2004 opgesomde gegevens. De toetsing van de regelmatigheid van de gerechtelijke procedure die heeft geleid tot een beslissing waarvan om waarmerking wordt verzocht, die deze rechterlijke instantie moet verrichten in het stadium van deze

waarmerking, verschilt niet – zoals de advocaat-generaal in punt 29 van zijn conclusie heeft opgemerkt – van de rechterlijke toetsing die zij in andere procedures moet uitvoeren alvorens een gerechtelijke beslissing te nemen. Bovendien is deze rechter op grond van artikel 6 van deze verordening verplicht om, naast de toetsing van de regelmatigheid van deze vroegere gerechtelijke procedure en de controle van de naleving van de bevoegdheidsregels, met name de uitvoerbaarheid van de genomen beslissing en de aard van de schuldvordering te controleren.

27 Hoewel de procedure van waarmerking volgt op de beslechting van het geschil door middel van een gerechtelijke beslissing die een einde maakt aan het geding, is deze beslissing, zonder waarmerking, bovendien nog niet geschikt voor vrij verkeer binnen de Europese rechtsruimte, zoals de advocaat-generaal in punt 32 van zijn conclusie heeft opgemerkt.

28 Dienaangaande zij eraan herinnerd dat hoewel het begrip „wijzen van haar vonnis" in de zin van artikel 267, tweede alinea, VWEU betrekking heeft op de gehele procedure die leidt tot het vonnis van de verwijzende rechterlijke instantie, dit begrip ruim moet worden uitgelegd teneinde te voorkomen dat tal van procedurekwesties niet-ontvankelijk worden geacht en door het Hof niet kunnen worden uitgelegd en dat het Hof niet in staat is uitspraak te doen over de uitlegging van alle Unierechtelijke bepalingen die de verwijzende rechter dient toe te passen (zie in die zin arresten van 17 februari 2011, Weryński, C-283/09, EU:C:2011:85, punten 41 en 42, en 11 juni 2015, Fahnenbrock e.a., C-226/13, C-245/13, C-247/13 en C-578/13, EU:C:2015:383, punt 30).

29 Derhalve lijkt de procedure tot waarmerking van een gerechtelijke beslissing als Europese executoriale titel uit functioneel oogpunt geen van de vroegere gerechtelijke procedure gescheiden procedure te zijn, doch vormt zij het sluitstuk van die gerechtelijke procedure dat noodzakelijk is om de doeltreffendheid ervan ten volle te verzekeren doordat de schuldeiser aldus in staat wordt gesteld zijn schuldvordering in te vorderen.

30 Gelet op het voorgaande dient te worden vastgesteld dat de waarmerking van een gerechtelijke beslissing als Europese executoriale titel een rechtsprekende handeling is en dat de nationale rechter bij het nemen van deze beslissing gemachtigd is het Hof een prejudiciële vraag te stellen. Bijgevolg is het verzoek om een prejudiciële beslissing ontvankelijk.

Ontvankelijkheid van de prejudiciële vraag

31 De Italiaanse regering werpt een exceptie van niet-ontvankelijkheid van de prejudiciële vraag op en stelt daartoe dat deze vraag niet relevant is aangezien verordening nr. 805/2004 in het hoofdgeding niet dwingend van toepassing is. Volgens deze regering maakt toepassing, in dit geding, van verordening (EU)

nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2012, L 351, blz. 1) het immers mogelijk om het in dit geding gerezen probleem te vermijden, welk probleem besloten ligt in de definitie van een niet-betwiste schuldvordering doordat deze verordening geen verwijzing naar de nationale procedureregels bevat.

32 Dienaangaande hoeft slechts eraan te worden herinnerd dat volgens vaste rechtspraak van het Hof, aangezien op de vragen betreffende de uitlegging van het recht van de Unie een vermoeden van relevantie rust, het Hof een verzoek van een nationale rechter slechts kan afwijzen wanneer duidelijk blijkt dat de gevraagde uitlegging van het recht van de Unie geen verband houdt met een reëel geschil of met het voorwerp van het hoofdgeding, of wanneer het vraagstuk van hypothetische aard is of het Hof niet beschikt over de gegevens, feitelijk en rechtens, die noodzakelijk zijn om een zinvol antwoord te geven op de gestelde vragen (zie met name arrest van 11 juni 2015, Fahnenbrock e.a., C-226/13, C-245/13, C-247/13 en C-578/13, EU:C:2015:383, punt 25 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

33 In casu heeft Pebros Servizi op grond van verordening nr. 805/2004 verzocht om waarmerking van een vonnis als Europese executoriale titel. Derhalve moet de rechterlijke instantie waarbij dit verzoek is ingediend, nagaan of is voldaan aan de door deze verordening gestelde voorwaarden. Los van het feit dat verordening nr. 1215/2012 ratione temporis niet van toepassing is op het hoofdgeding, waarvan de feiten dateren van voor de datum van inwerkingtreding van deze verordening, is de omstandigheid dat Pebros Servizi bij afwijzing van dat verzoek volgens de Italiaanse regering de in deze verordening geregelde procedure van tenuitvoerlegging kan inleiden of rechtstreeks voor deze procedure kan opteren, van geen belang voor de relevantie van de prejudiciële vraag.

34 Hieruit volgt dat de prejudiciële vraag ontvankelijk is.

Ten gronde

35 Met zijn vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of de voorwaarden waaronder een schuldvordering in geval van een verstekvonnis wordt geacht „niet-betwist” te zijn in de zin van artikel 3, lid 1, tweede alinea, van verordening nr. 805/2004, moeten worden bepaald volgens de lex fori dan wel autonoom, uitsluitend op basis van deze verordening.

36 Volgens vaste rechtspraak van het Hof vereisen de eenvormige toepassing van het Unierecht en het gelijkheidsbeginsel dat de bewoordingen van een bepaling van Unierecht die ter bepaling van de betekenis en de draagwijdte

ervan niet uitdrukkelijk naar het recht van de lidstaten verwijst, normaliter in de gehele Europese Unie autonoom en uniform worden uitgelegd, rekening houdend met de context van de bepaling en het doel van de betrokken regeling (arrest van 5 december 2013, Vapenik, C-508/12, EU:C:2013:790, punt 23 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

37 Dienaangaande zij vastgesteld dat verordening nr. 805/2004 het begrip „niet-betwiste schuldvordering" niet definieert door te verwijzen naar het recht van de lidstaten. Integendeel, wanneer artikel 3 van deze verordening in samenhang met overweging 5 ervan wordt gelezen, blijkt dat dit begrip een autonoom begrip van Unierecht is. De verwijzing naar het recht van de lidstaten in artikel 3, lid 1, tweede alinea, onder b) en c), van deze verordening ziet niet op de bestanddelen van dat begrip, maar op specifieke elementen voor de toepassing ervan.

38 Volgens overweging 5 van deze verordening dient het begrip „niet-betwiste schuldvorderingen" betrekking te hebben op alle situaties waarin een schuldeiser, gelet op het feit dat gebleken is dat de schuldenaar de aard of de omvang van een schuldvordering niet betwist, met name een gerechtelijke beslissing tegen deze schuldenaar heeft verkregen.

39 Zoals blijkt uit de verwijzingsbeslissing, is Aston Martin, als schuldenaar die naar behoren is ingelicht en in staat is gesteld aan de gerechtelijke procedure deel te nemen, gedurende deze volledige procedure blijven stilzitten door op geen enkel tijdstip eraan deel te nemen. Daarom is lastens Aston Martin een verstekvonnis uitgesproken. Hieruit volgt dat de situatie van deze vennootschap valt onder artikel 3, lid 1, tweede alinea, onder b), van verordening nr. 805/2004, dat bepaalt dat een schuldvordering als niet-betwist wordt beschouwd indien „de schuldenaar zich niet, overeenkomstig de toepasselijke vormvoorschriften volgens het recht van de lidstaat van oorsprong, in de loop van de gerechtelijke procedure tegen de schuldvordering heeft verweerd".

40 In overweging 6 van deze verordening wordt dienaangaande gepreciseerd dat het ontbreken van betwisting door de schuldenaar overeenkomstig artikel 3, lid 1, onder b), van deze verordening de vorm kan aannemen van verstek laten gaan op de terechtzitting of van geen gevolg geven aan een verzoek van het gerecht om schriftelijk het voornemen kenbaar te maken zich in de zaak te verweren.

41 Bijgevolg kan een schuldvordering als „niet-betwist" in de zin van artikel 3, lid 1, tweede alinea, onder b), van verordening nr. 805/2004 worden beschouwd indien de schuldenaar geen enkele handeling stelt om die schuldvordering te betwisten doordat hij geen gevolg verleent aan het verzoek

van het gerecht om schriftelijk het voornemen kenbaar te maken zich in de zaak te verweren of door op de terechtzitting verstek te laten gaan.

42 Derhalve dient te worden vastgesteld dat de omstandigheid dat een veroordeling bij verstek naar Italiaans recht niet gelijk te stellen is met een veroordeling wegens een niet-betwiste schuldvordering, geen verschil uitmaakt voor het antwoord op de vraag van de verwijzende rechter. De uitdrukkelijke verwijzing, in artikel 3, lid 1, tweede alinea, onder b), van verordening nr. 805/2004, naar de vormvoorschriften van de lidstaat ziet niet op de rechtsgevolgen van de afwezigheid van de schuldenaar tijdens de procedure, die op grond van deze verordening een autonome kwalificatie krijgen, maar uitsluitend op de nadere procedureregels volgens welke de schuldenaar de schuldvordering daadwerkelijk kan betwisten.

43 Verordening nr. 805/2004 bepaalt immers uitsluitend procedurele minimumnormen die noodzakelijk zijn ter eerbiediging van de rechten van verdediging van de in gebreke blijvende schuldenaar, maar regelt niet alle aspecten betreffende de betwisting van de schuldvordering, zoals met name de vorm van een betwisting, de bij de procedure tot betwisting betrokken instanties of de toepasselijke termijnen. Bijgevolg moet, in elke lidstaat, de schuldenaar de betrokken schuldvordering betwisten overeenkomstig de geldende regels van burgerlijk procesrecht.

44 De in hoofdstuk III van deze verordening vastgelegde en in het vorige punt van dit arrest bedoelde procedurele minimumnormen, waarvan de naleving overeenkomstig artikel 6, lid 1, onder c), van deze verordening een vereiste is opdat een in een lidstaat gegeven beslissing betreffende een niet-betwiste schuldvordering als Europese executoriale titel kan worden gewaarmerkt, hebben bovendien tot doel, te waarborgen, overeenkomstig overweging 12 van deze verordening, dat de schuldenaar, zo tijdig en op zodanige wijze als met het oog op zijn verdediging nodig is, in kennis wordt gesteld van de tegen hem ingestelde vordering, van de vereisten voor zijn actieve betrokkenheid bij de procedure om de vordering te betwisten, en van de gevolgen indien hij zich afzijdig houdt. In het bijzondere geval waarin een beslissing bij verstek in de zin van artikel 3, lid 1, tweede alinea, onder b), van verordening nr. 805/2004 is gegeven, beogen deze procedurele minimumnormen te verzekeren dat toereikende waarborgen voor de eerbieding van de rechten van verdediging bestaan.

45 Gelet op al het voorgaande dient op de prejudiciële vraag te worden geantwoord dat de voorwaarden waaronder een schuldvordering in geval van een verstekvonnis wordt geacht „niet-betwist” te zijn in de zin van artikel 3, lid 1, tweede alinea, onder b), van verordening nr. 805/2004, autonoom, uitsluitend op basis van deze verordening, moeten worden bepaald.

Kosten

46 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de verwijzende rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof (Derde kamer) verklaart voor recht:

De voorwaarden waaronder een schuldvordering in geval van een verstekvonnis wordt geacht „niet-betwist" te zijn in de zin van artikel 3, lid 1, tweede alinea, onder b), van verordening (EG) nr. 805/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 tot invoering van een Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen, moeten autonoom, uitsluitend op basis van deze verordening, worden bepaald.

ondertekeningen

---

* Procestaal: Italiaans.

Press release

"Orphan" works soon to be online?

Committees: Committee on Legal Affairs

A photo, a film or a poem still covered by copyright, but whose right holder is not identifiable, would be made publicly available across the EU, under draft legislation voted by the Legal Affairs Committee on Thursday. This legislation would allow everyone to access so-called "orphan works" and push forward the project of making Europe's cultural heritage available online.

MEPs unanimously approved a mandate for Lidia Geringer de Oedenberg (S&D, PL), to start talks with the Council to agree reach an agreement on the legislation.

Ms Geringer de Oedenberg said "This regulation would finally make it possible to get some hidden treasures out of the closet and make them available to the general public. Now it is time to start negotiating with national governments and stand up for our points".

Currently, digitising an orphan work can be difficult if not impossible, since in absence of the right holder there is no way to obtain permission. The new rules would protect institutions using orphan works from future copyright infringement claims, and thus avoid court cases like that in the US, in which a Google project to digitise and share all kinds of books, including orphan works, was blocked on the grounds that the orphan works question should be settled by legislation, not private agreements.

"Diligent" search to protect copyright

According to the approved text, a work would be deemed to be orphan if, after a "diligent" search, it was not possible to identify or locate the copyright holder. The draft legislation lays down criteria for carrying out the search.

Works granted orphan status would be then made public, through digitization and only for non-profit purposes. A work considered orphan in a single Member State would be considered as such throughout the EU.

This would apply to any audiovisual or printed material, including a photograph or an illustration embedded in a book, published or broadcast in any EU country.

Compensation if copyright holder shows up

MEPs said that the right holder should be entitled to put an end to the orphan status of a work at any time and claim an appropriate compensation for the use made out of it. The rules on compensation would be established nationally.

Next steps

Ms Geringer de Oedenberg will now lead a team from Parliament in negotiations with the Council. The two institutions have to agree on a text for the legislation to be approved.

In the chair: Klaus-Heiner LEHNE (EPP, DE)

Contact :

Press Service
Directorate for the Media
Director - Spokesperson : Jaume DUCH GUILLOT
Reference No:20120227IPR39358
Press switchboard number (32-2) 28 33000

Federico DE GIROLAMO
BXL: (+32) 2 28 31389
STR: (+33) 3 881 72850
PORT: (+32) 498 98 35 91
EMAIL: lega-press@europarl.europa.eu

Statement of President von der Leyen ahead of the International Day of Holocaust Remembrance

Brussels, 26 January 2022

On 27 January, we mark the 77th anniversary of the liberation of the Nazi concentration camp Auschwitz-Birkenau.

We remember all those who survived and the millions of Jewish women, men and children as well as all other victims murdered by the Nazi regime. In many ceremonies across Europe and the world their names will be called, their lives remembered.

This year marks also the 80th anniversary of the Wannsee Conference, the meeting that sealed the fate of European Jews. In that meeting the Nazis planned to systematically search for Jews across Europe to annihilate the Jewish people.

The Holocaust was a European disaster. Antisemitism led to this disaster. Antisemitism dehumanises the Jewish people. In Nazi Germany, this dehumanisation opened the door to the Shoah. We must never forget.

On this day, we also look to the future. After the war, Europe was built upon the promise of peace. And yet, antisemitism is on the rise again in Europe. It threatens Jewish communities in Europe.

Since the start of the pandemic, anti-Semitic conspiracy myths and disinformation has spiraled on- and offline. People marching European streets wearing the star of David, comparing pandemic measures with the genocide of the Nazi regime, trivialise the experience of Shoah victims. Holocaust distortion nourishes the rhetoric of hate. Every European needs to know the facts and learn about the Holocaust.

This is why, the European Commission presented its first-ever EU strategy on combating antisemitism and fostering Jewish life. It puts forward more than 70 concrete actions aiming at tackling antisemitism online, ensuring security of Jewish communities, creating a network of places "where the Holocaust happened" and reaching the public with reflections about a culture of remembrance in Europe.

The heart of our action is to ensure that Jews across Europe can live their lives in accordance with their religious and cultural traditions. Because Europe can only prosper when its Jewish communities prosper, too. Because Jewish life is an integral part of Europe's history and of Europe's future.

Background

The Commission put forward a strategy on combatting antisemitism and fostering Jewish life on 5 October 2021, to support EU countries and civil society in their fight against antisemitism. Holocaust Remembrance is an essential pillar of efforts to ensure that we never forget our history.

For the first time, on 27 January 2022, the European Commission will illuminate its headquarters, the Berlaymont building, with #WeRemember, joining the campaign co-organised by the World Jewish Congress and UNESCO in memory of the victims of the Shoah.

To raise awareness and counter Holocaust distortion, the Commission has launched and continues to roll out the campaign #ProtectTheFacts together with the International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA), UNESCO and the United Nations.

In 2005, the United Nations General Assembly Resolution on the Holocaust Remembrance (60/7) designated 27 January as the international commemoration day in memory of the victims of the Holocaust. On 27 January 1945, the Allied Forces liberated the concentration and death camp of Auschwitz-Birkenau.

The Resolution urges every member nation of the UN to honour the memory of Holocaust victims and encourage the development of educational programs about Holocaust history, to prevent future acts of genocides. It calls for actively preserving Holocaust sites that served as Nazi death camps, concentration camps, forced labour camps and prisons.

On 21 January, the UN adopted a resolution aimed at combating Holocaust denial and urging member states and social media firms to help fight anti-Semitism.

For More Information

EU activities on combatting antisemitism

STATEMENT/22/542

Press contacts:

Christian WIGAND (+32 2 296 22 53)
Katarzyna KOLANKO (+ 32 2 296 34 44)
Jördis FERROLI (+32 2 299 27 29)

General public inquiries: Europe Direct by phone 00 800 67 89 10 11 or by email

Related media

Message by Ursula von der Leyen on the occasion of the European Jewish Congress

Holocaust herdenking Tweede Kamer der Staten-Generaal 2022

Schermafdruk video Tweede Kamer der Staten-Generaal / 27 januari 2022

https://archive.org/details/nederland-internationale-herdenkingsdag-holocaust-2022

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Staten-Generaal herdenken slachtoffers Holocaust

Context

-

Nieuwsoverzicht

27 januari 2022
De Voorzitters van de Eerste Kamer en de Tweede Kamer, Jan Anthonie Bruijn en Vera Bergkamp, staan vandaag op de internationale herdenkingsdag stil bij de slachtoffers van de Holocaust. In een video bij het Holocaust Namenmonument in Amsterdam herdenken zij, samen met Jacques Grishaver, Voorzitter van het Nederlands Auschwitz Comité en initiatiefnemer van het Holocaust Namenmonument, de Nederlandse slachtoffers, onder wie ook vier Kamerleden die door het geweld van de nazi's zijn omgekomen en wier namen door de Kamers op het monument zijn geadopteerd.

Het Holocaust Namenmonument vermeldt de namen van alle mensen die in of op weg naar de concentratie- en vernietigingskampen om het leven zijn gekomen en waarvan geen graf bekend is Het gaat om meer dan 102.000 Nederlandse Joden en 220 Sinti en Roma. Onder hen waren Eerste Kamerlid Simon de la Bella en oud-Eerste Kamerlid Maup Mendels en Tweede Kamerlid Alida de Jong en oud-Tweede Kamerlid Mozes Cohen.

Volgens de beide Kamervoorzitters is het ook nu nog, 77 jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog, van belang dat de gruwelijkheden van toen niet vergeten worden. Eerste Kamervoorzitter Jan Anthonie Bruijn in de video: "We leven nu in enorme vrijheid en welvaart. Die vrijheid lijkt vanzelfsprekend, maar dat is ze niet." Tweede Kamervoorzitter Vera Bergkamp vult aan: "Als je hier rondloopt dan voel je de waarschuwing wat haat kan aanrichten. Eigenlijk niet te bevatten, maar hier zo tastbaar."

Jacques Grishaver benadrukt in de video het belang van het Namenmonument: "Een oud Joods gezegde is: als je naam niet meer wordt genoemd, dan ben je echt dood. Eigenlijk is het een begraafplaats met 102.000 grafstenen waar familieleden naar toe kunnen gaan." Het Namenmonument is in september 2021 in aanwezigheid van Koning Willem-Alexander en premier Rutte onthuld.

De Verenigde Naties hebben 27 januari ingesteld als internationale herdenkingsdag van de slachtoffers van de Holocaust omdat op die datum in 1945 concentratie- en vernietigingskamp Auschwitz door de geallieerden werd bevrijd. Auschwitz is uitgegroeid tot universeel symbool voor de massavernietiging van onschuldige burgers. De parlementen van de Europese Unie besteden gezamenlijk aandacht aan de internationale herdenking door middel van een campagne: #WeRemember2022. De video maakt daar ook onderdeel van uit.

De Kamervoorzitters zijn zondag 30 januari tevens aanwezig bij de nationale Holocaustherdenking die plaatsvindt bij het Auschwitz Monument in Amsterdam.

- Kamervoorzitters bij onthulling Holocaust Namenmonument
- Kamers adopteren namen Holocaust Namenmonument

Deel dit item:

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Speech Voorzitter

Toespraak bij de Nationale Herdenking Holocaust
Vera Bergkamp
30 januari 2022
Amsterdam

Afgelopen jaar stierf David Dushman, de laatste, levende bevrijder van Auschwitz. Nooit zou hij het moment vergeten waarop hij op 22-jarige leeftijd, met een Sovjet-tank, de kamphekken omver reed.
Hij beschreef het als volgt:

'We braken door de omheining heen en deelden voedsel uit aan de uitgemergelde gevangenen. Ze stonden daar, allemaal in gevangenen-pakken, alleen maar ogen, alleen maar ogen – het was echt verschrikkelijk.'

Vandaag herdenken we de Holocaust. De *Shoah. Porajmos.*
De grootste misdaad tegen de menselijkheid die ooit heeft plaatsgevonden.
En hoewel de nazi's de griezelige illusie hadden de sporen daarvan te kunnen uitwissen, spreken de getuigen tot aan vandaag, tot ons.

Prinses Irenepad 1 | 2595 BG Den Haag | Postbus 20018 | 2500 EA Den Haag
Stafdienst Communicatie | T 070 318 30 03 | E Persvoorlichting@tweedekamer.nlwww.tweedekamer.nl

Het zijn de overlevenden, inmiddels de kinderen en tieners van toen, door wiens ogen we het spoor van de vernietiging terug kunnen volgen.

Zo iemand was de moeder van Oeke Hoogendijk, Lous Hoogendijk-De Jong. Over wie haar dochter een ontroerende documentaire maakte.

Filmend legde ze het beeld vast van haar getraumatiseerde, geestige en dominante jiddische moeder.

‘s Nachts kijkt Lous televisie en luistert ze naar muziek.
Overdag slaapt ze, in de hoop nare dromen te vermijden.
Evengoed heeft ze wekelijks dezelfde, terugkerende nachtmerrie: ze is ergens beland, dat kan iets vervelends zijn of iets leuks, zoals een feestje.
En dan slaat de paniek toe. Omdat ze niet meer weet hoe ze thuis moet komen.

Sinds ze als jong meisje werd opgepakt om via Westerbork, naar Theresienstadt te worden gedeporteerd, is haar gevoel van veiligheid verstoord.
En dat is nooit meer goed gekomen.

De laatste dertig jaar van haar leven blijft ze daarom binnen, op haar kamer rond haar bed.
Alleen zó houdt ze de regie.

Ergens in de film zegt ze: ‘had ik maar vleugels, en kon ik maar wegvliegen naar iets anders. Waar ik een nieuwe start zou kunnen maken.’

Die vleugels ontbreken, wegdromen lukt soms wel.
Als ze via een Duits tv-programma, virtueel met de trein naar Zwitserland reist.
Of als ze via de koptelefoon ontspant door de muziek van DJ Tiësto.
Maar als er onverwachts mensen voor de deur staan, slaat de angst weer toe.

De naam die de maakster koos voor deze film over haar inmiddels overleden moeder, spreekt boekdelen: Thuiswitz.

Het aantal overlevenden door wiens ogen we naar de holocaust kunnen kijken, slinkt. De tweede en derde generaties zullen het steeds meer van hen gaan overnemen. Ook zij kunnen de individuele verhalen verder brengen.

De wereld in.
Zoals Oeke Hoogendijk met haar film, waarin zwaarte en lichtheid elkaar afwisselen.
Zoals schrijfster en journaliste Natascha van Weezel die geïnspireerd door het oorlogsverhaal van haar familie, strijdt voor dialoog en vrede.
Zoals architect Daniel Libeskind, ook een kind van holocaust-survivors, die het Namenmonument ontwierp.

Dit monument –in september 2021 verwelkomd, hetzelfde jaar waarin de laatste bevrijder van Auschwitz stierf. Het heeft de doden terug naar huis gebracht. En ze hun identiteit teruggegeven.
Het geeft niet alleen overgebleven familieleden, vrienden en nazaten een plek om ze te herdenken, middenin de voormalige Amsterdamse Jodenbuurt.

Het monument laat je er ook, in zijn volle gewicht, zien wat er is gebeurd.

Zoals Hans Fels, zoon van Auschwitz-comité oprichtster Annetje Fels, het onlangs in de Volkskrant omschreef (en ik citeer):

‘Dat zich voor de ogen van de gehele Nederlandse samenleving een drama afspeelde, waarbij het overgrote deel van de bevolking een volk zag verdrinken zonder hen een reddingsboei toe te werpen.’

Dat de industriële vernietiging van mensen door de nazi’s kon plaatsvinden, is een schandvlek in onze geschiedenis.

Om nooit te vergeten.
Om nooit te relativeren.
Om nooit te bagatelliseren.
Alleen dan kunnen we het in de toekomst voorkomen.

Kijken door de ogen van de overlevenden betekent dat wij verantwoordelijkheid moeten nemen.
De verantwoordelijkheid om te zorgen dat iedereen mee kan doen.
Ervoor te zorgen dat jouw vrijheid nooit ten koste van een ander gaat.
Altijd bewust zijn wat haat kan aanrichten.
De eenheid bewaren.

Ook, juist in het parlement. Het hart van onze democratie.

Ik ben ooit maatschappelijk en politiek actief geworden om discriminatie, racisme en homohaat tegen te gaan. Gedreven door de hoop dat je in de politiek gezamenlijk aan een betere wereld kunt werken.
Nooit voel ik die verantwoordelijkheid sterker dan op dagen als deze.

Antisemitisme, racisme en discriminatie zijn helaas van alle tijden.
En we moeten het ook áltijd de kop in blijven drukken.
Nooit meer Auschwitz is daarom geen bezweringsformule.
Het is een appél.
Het vraagt ons de getuigen van de Holocaust in de ogen te blijven zien.
En draagt tegelijk de hoop in zich dat een nieuw begin mogelijk is.
We leven niet in het verleden, maar het verleden leeft wel in ons.
Het is onze verantwoordelijkheid om daarnaar te handelen.

Dilan Yesilgoz-Zegerius

Officiële facebookpagina van Dilan Yesilgoz-Zegerius.

Minister van Justitie en Veiligheid

Pagina · Politicus

dilanyesilgoz.nl

Foto's Alle foto's weergeven

Dilan Yesilgoz-Zegerius
14u ·

Vandaag is het de Internationale Herdenkingsdag voor de Holocaust.

We mogen nooit vergeten wat er is gebeurd en hoeveel mensen het leven hebben gelaten.

#HolocaustMemorialDay @WorldJewishCong

236 22 opmerkingen 12 keer gedeeld

Facebook Yeşilgöz-Zegerius 27-01-2022

Nederland handelsnatie

Nederland is altijd door de eeuwen in de geschiedenis een handelsnatie geweest, en dat is het nu nog steeds. De internationale handel is speerpunt van de regering en Nederlandse diplomatie met de koning voorop bij de diverse handelsmissies. In Nederland is sprake van een vooraf opgezet model van herdenken en anti-racisme.Dus geënsceneerd opgezet systeem.Alles is geënsceneerd gepresenteerd,dus ook de brief van Ministerie van Justitie en Veiligheid gericht aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Contribution ID: 345f50f3-eb4d-4e19-859c-6ed0292e8db7
Date: 12/04/2021 10:32:42

Targeted consultation: European Commission's initiative to include hate speech and hate crime in the list of EU crimes provided for in Article 83(1) TFEU

Fields marked with * are mandatory.

Introduction

Article 83(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) lays down a list of areas of crimes ('EU crimes') in which the harmonisation of the definition of criminal offences and sanctions by the EU is possible under the ordinary legislative procedure. EU crimes refer to areas of particularly serious crimes with a cross-border dimension, resulting from the nature or impact of such offences or from a special need to combat them on a common basis. Article 83(1) TFEU also provides for the possibility for the Council to adopt - unanimously, after obtaining the consent of the European Parliament - a decision to identify further areas of crime that meet these criteria, based on "developments in crime".

As a result of the transposition of Council Framework Decision 2008/913/JHA, of 28 November 2008, on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law, all EU Member States have national laws in place criminalising hate speech and hate crime on the grounds of race, colour, religion, descent or national or ethnic origin.

In the perspective of strengthening the fight against hate speech and hate crime in Europe, President Von der Leyen announced[1] the Commission's intention to propose the extension of the list of EU crimes to hate speech and hate crime – whether because of race, religion, gender or sexuality. This commitment is reflected in the Commission President's letter of intent, and the 2021 Commission Work Programme.

This key initiative, to be delivered in 2021, will also give effect to the EU Gender Equality Strategy 2020-2025[2] and the LGBTIQ Equality Strategy 2020-2025[3], which referred to the **extension of the list of EU crimes to cover hate speech and hate crime on grounds of sex and sexual orientation, respectively** .

The present questionnaire is targeted at national and international public authorities, key civil society organisations and networks, European networks of experts and research institutions, which have expertise on the national legal frameworks criminalising hate speech and hate crime and/or collect relevant data. The questions asked are meant to collect information and views on the current national legal frameworks and the landscape of hate speech and hate crime across Europe. In particular, the information to be collected on the scale, nature and impact of hate speech and hate crime will enable the Commission to assess whether these types of crime meet the criteria referred to in Article 83(1) TFEU, i.e. whether they are particularly serious crimes which have a cross-border dimension, and whether there are "developments in

crime" that justify their inclusion in the list of EU crimes.

The replies to the present **questionnaire will gather evidence, facts and information for this initiative** without either prejudging any action by the European Union or affecting the remit of its competences.

The European Commission will analyse the results of the consultation and will publish a summary of the contributions received in response to this survey.

For further information on this initiative, please see:
European Commission Roadmap: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12872-Hate-speech-hate-crime-inclusion-on-list-of-EU-crimes

[1] State of the Union Address by President von der Leyen, 16 September 2020
[2] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152
[3] https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/lgbtiq_strategy_2020-2025_en.pdf

Instructions

The consultation will be open from **24rd February** to **10th April** at 00:00.

The consultation aims to gather information and data pertaining to individual Member States or aggregated at European level.

To provide information on several Member States, **separate replies to this questionnaire should be submitted for each Member State** .

Organisations operating or gathering information at European level, can submit such information in an aggregated manner, indicating which countries the data submitted relates to.

The consultation questionnaire should be completed only in English.

We encourage you to answer as many questions as possible, but even incomplete questionnaires will be taken into account. To finish the survey please click the "submit" button. If, in addition to completing this questionnaire, you wish to submit any relevant information, data or policy paper, please send it to JUST-NO-HATE@ec.europa.eu

Please refer to the privacy statement provided in the link in the right side of this page for information on data protection regarding this consultation.

We would like to thank you in advance for your time and input.

For any further questions, please contact JUST-NO-HATE@ec.europa.eu

Identification

* **What is the nature of your organisation?**

- EU Agency or body
- International organisation
- National public authority/administration
- National independent authority (e.g. independent body dealing with anti-discrimination policies, such as equality body, ombudsperson etc.)
- Judicial authority
- Public prosecution body
- Police
- Other law enforcement structure
- EU experts' network
- Civil society organisation
- Civil society network or umbrella organisation
- Research institution
- Other

Please specify the name of your organisation

* Name:

Ministerie van Justitie en Veiligheid

* Name of the contact person:

* Email address:

* **Please indicate the place of establishment of your organisation (main headquarters in case of multinational organisations):**

- Austria
- Belgium
- Bulgaria
- Czech Republic
- Denmark
- Germany
- Estonia
- Ireland
- Greece
- Spain
- France
- Croatia
- Italy
- Cyprus
- Latvia

- ○ Lithuania
- ○ Luxembourg
- ○ Hungary
- ○ Malta
- ◉ Netherlands
- ○ Poland
- ○ Portugal
- ○ Romania
- ○ Slovenia
- ○ Slovakia
- ○ Finland
- ○ Sweden
- ○ Other

What is the nature of your work in the area of hate speech and hate crime?

[Multiple choice is possible]

- ☑ Developing policies on combating hate speech, including online, and/or hate crime;
- ☐ Receiving and handling reports on incidents of hate speech and hate crime;
- ☐ Investigation or prosecution;
- ☐ Providing support, advice and/or legal assistance to victims;
- ☐ Conducting research;
- ☐ Collecting data;
- ☐ Carrying out advocacy and/or public awareness work;
- ☐ Carrying out training activities;
- ☐ Other

Do you consent that parts of your reply to this questionnaire or of other written contributions you may provide be cited in documents related to this initiative (such as in the external study or Commission documents), including the express quotation of your organisation's identity? Please note that your full reply/contribution will not be published (only parts of your reply/contribution might be cited).

[Multiple choice is possible]

- ☑ Yes
- ☐ No
- ☐ I consent partially

* **Please indicate what national legal context you have expertise on/are familiar with/you are providing data about.**

NB: If you would like to describe more than one national legal framework you will have to submit another reply to this questionnaire. If you represent an organisation working at European level, you may select the option below "EU level" indicating for which countries you are submitting data. In this case, the section on the "national legal framework" may not be applicable for your organisation.

- ○ Austria

- ○ Belgium
- ○ Bulgaria
- ○ Czech Republic
- ○ Denmark
- ○ Germany
- ○ Estonia
- ○ Ireland
- ○ Greece
- ○ Spain
- ○ France
- ○ Croatia
- ○ Italy
- ○ Cyprus
- ○ Latvia
- ○ Lithuania
- ○ Luxembourg
- ○ Hungary
- ○ Malta
- ◉ Netherlands
- ○ Poland
- ○ Portugal
- ○ Romania
- ○ Slovenia
- ○ Slovakia
- ○ Finland
- ○ Sweden
- ○ European level

Section I - National legal frameworks on hate speech and hate crime

As a result of the transposition of Council Framework Decision 2008/913/JHA, of 28 November 2008, on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law, all EU Member States have national laws in place criminalising hate speech and hate crime on the grounds of race, colour, religion, descent or national or ethnic origin.

Some Member States also criminalise hate speech and hate crime on other grounds, including sex/gender, sexual orientation, gender identity/sex characteristics, disability and age. This section of the questionnaire intends to collect information on the criminalisation, at national level, of hate speech and hate crime on these grounds.

To your knowledge, does the national legal framework of the Member State(s) you are familiar with contain a specific provision criminalising hate speech on grounds of:

[Multiple choice is possible]

- ☑ Sex/gender

- [x] Sexual orientation
- [x] Gender identity/sex characteristics
- [x] Disability
- [ ] Age
- [ ] None of the above
- [ ] I don't know
- [ ] I do not have any expertise on the legal framework

Please indicate the legal provision in question and mention any further information you consider relevant:

The Netherlands Criminal Code, Part V. Serious Offences against Public Order
Article 137c
1. Any person who in public, either verbally or in writing or through images, intentionally makes a defamatory statement about a group of persons because of their race, religion or beliefs, their hetero- or homosexual orientation or their physical, mental or intellectual disability, shall be liable to a term of imprisonment not exceeding one year or a fine of the third category.
2. If the offence is committed by a person who makes a profession or habit of it or by two or more persons in concert, a term of imprisonment not exceeding two years or a fine of the fourth category shall be imposed.
Article 137d
1. Any person who publicly, either verbally or in writing or through images, incites hatred of or discrimination against persons or violence against their person or property because of their race, religion or beliefs, their sex, their hetero- or homosexual orientation or their physical, mental or intellectual disability, shall be liable to a term of imprisonment not exceeding two years or a fine of the fourth category.
2. If the offence is committed by a person who makes a profession or habit of it or by two or more persons in concert, a term of imprisonment not exceeding four years or a fine of the fifth category shall be imposed.
Article 137e
1. Any person who, for any reason other than the provision of factual information:
1°. makes public a statement which he knows or should reasonably suspect to be offensive to a group of persons because of their race, religion or beliefs, their hetero- or homosexual orientation or their physical, mental or intellectual disability, or incites hatred of or discrimination against persons or violence against their person or property because of their race, religion or beliefs, their sex, their hetero- or homosexual orientation or their physical, mental or intellectual disability;
2°. sends or distributes, without request, an object which he knows or should reasonably suspect to contain such a statement to another person, or has such object in store for public disclosure or distribution;
shall be liable to a term of imprisonment not exceeding six months or a fine of the third category.
2. If the offence is committed by a person who makes a profession or habit of it or by two or more persons in concert, a term of imprisonment not exceeding one year or a fine of the fourth category shall be imposed.

Please provide more information on the definition/scope of the ground(s) marked in the previous question

NB: For example, the criminal offence of hate speech based on sex may also cover hate speech on the basis of gender identity.

The criminal offence of hate speech based on sex/gender may also cover hate speech on the basis of gender identity, gender expression and sex characteristic.

Article 1 par 2 Equal Treatment Act (with effect in criminal law):
“Distinction based on sex/gender also includes distinction based on sex characteristics, gender identity and gender expression.”

See also for instance: Court of Appeal Leeuwarden 13 January 1995, NJ 1995/243.

To your knowledge, is online hate speech criminalised in a specific, distinct, manner?

- (●) No
- ( ) Yes
- ( ) I don't know

To your knowledge, does the national legal framework of the Member State(s) you are familiar with contain a specific provision criminalising hate crime on grounds of:

[Multiple choice is possible]

- [ ] Sex/gender
- [ ] Sexual orientation
- [ ] Gender identity/sex characteristics
- [ ] Disability
- [ ] Age
- [ ] All of the above
- [x] None of the above
- [ ] I don’t know

Please indicate the legal provision in question and mention any further information you consider relevant:

The Netherlands fully endorse the importance of the criminal justice authorities responding appropriately to hate crimes (i.e. offences motivated by discrimination). It is an element of criminal law policy for the Public Prosecution Service to demand heavier penalties for offences with a discriminatory aspect or discriminatory motivation. A penalty increase of up to 100% can be recommended. The Public Prosecution Service’s guidelines are deemed legislation within the meaning of section 79 of the Judiciary (Organisation) Act (Wet op de rechterlijke organisatie). This shows that in practice the Netherlands implements the objective of combating hate crimes, that is to regard a discriminatory or racist motivation as an aggravating circumstance. As indicated by letter of 19 June 2018 (Parliamentary Papers, House of Representatives, 2017 /18, 29 279, no. 442), it might be possible to augment existing policy by adding discriminatory motivation as an aggravating circumstance. An academic study has been commissioned to identify the advantages and disadvantages. The study has been published and has been forwarded to Parliament, including a policy statement. The study consists of two parts. The first part focuses on how neighbouring countries take discriminatory motivation into consideration as an aggravating circumstance and how this works in practice (comparative law analysis). The second part aims at gaining insight into the extent to which the enhanced policy focus over the past few years has contributed to the proper implementation of existing policy on aggravating circumstances for offences with a discriminatory motivation. Also, an assessment was made to determine whether policy can be enhanced in other ways to improve current methods.

Please provide more information on the definition/scope of the ground(s) selected in your reply to the previous question.

NB: For example, the criminal offence of hate crime based on gender may cover both hate speech against women as well as hate speech against transgender people.

It is the task of the Public Prosecution Service to maintain the criminal legal order. With regard to discrimination, this task is in the first instance framed by the criminal law provisions on discrimination and the protected interests that the legislator has aimed at with these criminal provisions: protection of public order, protection of the unimpeded social functioning of groups and protection of individuals. The “Public Prosecution Service's guidelines on discrimination” provide a framework and rules for the criminal law approach to discrimination. The guidelines also pertain to general offenses with a discrimination aspect, also known as ‘codis’ offenses. This concerns, for example, offenses such as assault, overt assault, simple insult, threat, incitement, vandalism, arson or manslaughter in which a discrimination aspect under Article 137c or Article 137d of the Criminal Code has played as a motive or cause, or has been used to commit the offense more persistently. If the discrimination aspect lies in a gender identity that does not match the sex of birth, this is also considered a general offense with a discrimination aspect.

To your knowledge, does the offence of hate crime on the ground(s) selected in your reply to the previous questions cover:

- (●) All crimes committed with a bias motivation, which are criminalised under national law with a higher penalty;
- ( ) Only certain types of crimes or only crimes of particular seriousness (for example, hate crimes constitute a self-standing crime for only certain type of serious offenses)
- ( ) I don’t know

Please indicate which penalties are laid down in the national legal framework for hate speech:

[Multiple choice is possible]

- [x] A custodial sentence
- [x] A financial penalty
- [x] Other
- [ ] I don’t know

If other, please specify:

Community service; criminal order of the PPO; settlement; disqualification from exercising a profession

Please indicate the minimum and maximum thresholds (e.g. 12 months):

The legislation of The Netherlands only contains maximum thresholds:

- defamatory statement about a group of persons (137c CC): term of imprisonment not exceeding one year or a fine of the third category
- incitement of hatred (137d CC): term of imprisonment not exceeding two years or a fine of the fourth category
- publication or distribution of discriminatory content (137e CC): term of imprisonment not exceeding six months or a fine of the third category
- community service: max 240h

Please indicate which penalties are laid down in the national legal framework for hate crime:

[Multiple choice is possible]

- [ ] A custodial sentence
- [ ] A financial penalty
- [x] Other
- [ ] I don't know

If other, please specify:

Not applicable

To your knowledge, even if in the national legal framework there is no specific provision criminalising hate crime on the grounds of sex/gender, sexual orientation, gender identity/sex characteristics, disability or age, is there another criminal law provision of general application based on which national courts may nevertheless take into consideration the bias motivation of the perpetrator on such grounds when determining the criminal penalties?

NB: For example, the national criminal code may contain a provision of general application on the sentencing powers of the courts that allows them to take into account the motivation of the perpetrator when determining the criminal penalty.

- ( ) Yes
- (•) No
- ( ) I don't know

To your knowledge, are there other, alternative means of justice for victims of hate crimes on the grounds of sex/gender, sexual orientation, gender identity/sex characteristics, disability or age?

The Criminal Code does not provide that racist motivation constitutes an aggravating circumstance for any criminal offence. When an offence with a racist or otherwise discriminatory motive has been committed, the discrimination aspect must be emphasised in the public prosecutor's demand and included as an aggravating condition in the demand. This has been laid down in the Discrimination Instructions of the Public Prosecution Service (OM).
The following applies to the mandatory nature of the policy rules of the Public Prosecution Service (OM): the Board of Procurators General can give general and special instructions with regard to tasks and powers of the Public Prosecution Service (article 130, paragraph 6 of the Judiciary Organisation Act). Instructions in particular concern the investigation, prosecution and execution policy. Instructions may also refer to the implementation of (investigative) tasks that are carried out by the police and other investigative authorities under the authority of the Public Prosecution Service.
Instructions have legal effect and commit the Public Prosecution Service on the basis of principles of a due process of law in so far as it concerns instructions that are suitable to be applied as legal rules according to their content and purport. It concerns instructions and rules that apply in general and are (or must be) applied. Citizens can therefore derive certain rights from them. In view of this, the instructions are published in the State Gazette and on the website of the Public Prosecution Service.
The introduction of a discriminatory objective as a legal basis for aggravation is a possible supplement to existing policy. An academic study has been commissioned to identify the advantages and disadvantages. The study has been published and has been forwarded to Parliament, including a policy statement. The study consists of two parts. The first part focuses on how neighbouring countries take discriminatory motivation into consideration as an aggravating circumstance and how this works in practice (comparative law analysis). The second part aims at gaining insight into the extent to which the enhanced policy focus over the past few years has contributed to the proper implementation of existing policy on aggravating circumstances for offences with a discriminatory motivation. Also, an assessment was made to determine whether policy can be enhanced in other ways to improve current methods.

Please provide the reference of the national law(s) criminalising hate speech and hate crime on the grounds of sex/gender, sexual orientation, gender identity/sex characteristics, disability or age selected in reply to the previous questions, including the criminal law provisions of general application, where relevant.

The Netherlands Criminal Code, Part V. Serious Offences against Public Order
Article 137c
1. Any person who in public, either verbally or in writing or through images, intentionally makes a defamatory statement about a group of persons because of their race, religion or beliefs, their hetero- or homosexual orientation or their physical, mental or intellectual disability, shall be liable to a term of imprisonment not exceeding one year or a fine of the third category.
2. If the offence is committed by a person who makes a profession or habit of it or by two or more persons in concert, a term of imprisonment not exceeding two years or a fine of the fourth category shall be imposed.
Article 137d
1. Any person who publicly, either verbally or in writing or through images, incites hatred of or discrimination against persons or violence against their person or property because of their race, religion or beliefs, their sex, their hetero- or homosexual orientation or their physical, mental or intellectual disability, shall be liable to a term of imprisonment not exceeding two years or a fine of the fourth category.
2. If the offence is committed by a person who makes a profession or habit of it or by two or more persons in concert, a term of imprisonment not exceeding four years or a fine of the fifth category shall be imposed.
Article 137e

1. Any person who, for any reason other than the provision of factual information:
1°. makes public a statement which he knows or should reasonably suspect to be offensive to a group of persons because of their race, religion or beliefs, their hetero- or homosexual orientation or their physical, mental or intellectual disability, or incites hatred of or discrimination against persons or violence against their person or property because of their race, religion or beliefs, their sex, their hetero- or homosexual orientation or their physical, mental or intellectual disability;
2°. sends or distributes, without request, an object which he knows or should reasonably suspect to contain such a statement to another person, or has such object in store for public disclosure or distribution;
shall be liable to a term of imprisonment not exceeding six months or a fine of the third category.
2. If the offence is committed by a person who makes a profession or habit of it or by two or more persons in concert, a term of imprisonment not exceeding one year or a fine of the fourth category shall be imposed.
Article 137f
Any person who takes part in, or who extends financial or other material support to activities, aimed at discrimination against persons because of their race, religion or beliefs, their sex, their hetero- or homosexual orientation or their physical, mental or intellectual disability, shall be liable to a term of imprisonment not exceeding three months or a fine of the second category.
Article 137g
1. Any person who, in the exercise of his office, profession or business, intentionally discriminates against persons because of their race shall be liable to a term of imprisonment not exceeding six months or a fine of the third category.
2. If the offence is committed by a person who makes a habit of it or by two or more persons in concert, a term of imprisonment not exceeding one year or a fine of the fourth category shall be imposed.
Article 137h
If the offender commits any of the offences defined in sections 131 to 134 inclusive,137c to 137g inclusive and 147a, in the exercise of his profession, he may be disqualified from practising that profession.
Part II. Minor Offences related to Public Order

Article 429quater
1. Any person who, in the discharge of his office, practice of a profession or in conducting a business discriminates against persons on the grounds of their race, their religion, their beliefs, their sex or their hetero- or homosexual orientation, shall be liable to a term of detention not exceeding two months or a fine of the third category.
2. Any person who, in the discharge of his office, practice of a profession or in conducting a business, undertakes or refrains from undertaking, for no reasonable grounds, certain acts which can have the purpose or effect in regard of persons with a physical, mental or intellectual disability of nullifying or impairing the recognition, enjoyment or exercise, on an equal footing, of human rights and fundamental freedoms in the field of politics or economics, in social or cultural matters or any other area of social life, shall be liable to the same punishment.

To your knowledge, are there any plans at national level to amend the existing legislation in order to criminalise hate speech and/or hate crime on any of the grounds of sex/gender, sexual orientation, gender identity/sex characteristics, disability or age?

- ○ No
- ◉ Yes
- ○ I don't know

If yes, please specify, in particular, whether the legislative amendments envisaged relate to hate speech and/or hate crime and on which of the above mentioned grounds.

Hate speech: A draft bill amending hate speech offences was opened for public consultation from 29 September to 30 November 2020. This draft bill aims to (i) a change in formulation from “hetero or homosexual orientation” to a more inclusive term “sexual orientation”, (ii) make explicit that the existing ground “sex” may cover “sex characteristics, gender identity and gender expression” and (iii) broaden the scope of two specific hate speech offences – i.e. public insults directed against a group of persons or a member of such a group defined by reference to race, religion or beliefs, hetero or homosexual orientation or physical, mental or intellectual disability (Article 137c Dutch Criminal Code) and the distribution of such a statement as mentioned in (Article 137e) – by adding the ground “sex characteristics, gender identity and gender expression” . Comments received will be incorporated and this draft will then follow the normal legislative process.

Hate crime: In January 2021 a draft bill was brought before Parliament, aiming to introduce a criminal law provision of general application by which crimes committed with a discriminatory motive are criminalised with a higher penalty. This bias motivation may cover race, religion or beliefs, sex (including sex characteristics, gender identity and gender expression), sexual orientation and physical and mental or intellectual disability. The determinate term of imprisonment imposed on the basic offence may be increased by one third.

Section II - Information and data on the scale of hate speech and hate crime, related trends and developments

This section of the questionnaire is intended to collect information and views on the scale of hate speech and hate crime and related trends, including by collecting data on incidents of hate speech and hate crime during the period of 2015-2020, if possible disaggregated by ground and by year.

* **Does your authority, body or organisation record hate speech, including online, and/or hate crime incidents or collect other relevant data?**

- (●) Yes
- ( ) No
- ( ) I don't know

* **Please specify which type of information is recorded or collected**:

[Multiple choice is possible]

- [ ] Data on hate speech online reported to social networks and other platforms;
- [x] Data on incidents reported to police, independent bodies or civil society organisations;
- [ ] Data on investigations of incidents;
- [x] Data on prosecutions;
- [ ] Data on convictions;
- [ ] Other

* **Is the information publicly available?**

- ( ) No
- (●) Yes

- ( ) I don't know

* If yes, please add the name of the publication:

Data police and anti-discrimination bodies: Discriminatiecijfers [year]
Data public prosecutor's Office: Cijfers in Beeld [year]

* **Is the data disaggregated by grounds (i.e. race, religion, sexual orientation, etc.)?**

- (•) No
- ( ) Yes

Please provide the data you collect, if possible, for the period 2015-2020. Please indicate which period the data relates to and, if possible, disaggregate per year.

* **In your view, do official statistics on incidents reported to and/or recorded by law enforcement (or other authorities) reflect the real number of incidents on hate speech and/or hate crime occurring in the Member State(s) you are familiar with?**

- ○ Yes
- ◉ No
- ○ I don't know

* If no, please explain further:

> In The Netherlands, both “hate speech” and “hate crime” are no legal terms, which makes it difficult (if not impossible) to aggregate the requested data.

Would you have an estimate of the extent of under-reporting of incidents of hate speech and/or hate crime?

- ◉ No
- ○ Yes

In your view, what would be the main reasons for under-reporting?

[Multiple choice is possible]

- ☐ Lack of trust in police
- ☑ Burden of proof
- ☐ Loss of evidence
- ☑ Fear of secondary victimisation
- ☐ Fear of stigmatisation
- ☐ Other
- ☐ All of the above
- ☐ None of the above
- ☐ I don’t know

In your view, has there been an increase of the phenomenon of hate speech and/or hate crime at national or European level in the last years?

NB: Please reply to this question, if possible, comparing the period 2018-2020 with the period 2015-2017.

- ◉ No
- ○ Yes
- ○ I don't know

Section III - Nature and impacts of the phenomena of hate speech and hate crime

This section of the questionnaire is intended to gather information and views on the interlinkages between hate speech and hate crime, the cross-border nature of these phenomena and their harmful impacts on individual victims and on society as a whole.

In your view, can hate speech perpetrated offline (e.g. orally or through symbols, in public places, in sport events or in political speech) have a spillover impact across national borders? (i.e. even if it occurs in one Member State, it can encourage/lead to instances of hate speech in (an) other Member State(s))

- ○ Yes
- ◉ No
- ○ I don't know

* **In your view, can hate speech perpetrated online (e.g. through social media or online audiovisual services) have a spillover impact across national borders? (i.e. even if it occurs in one Member State, it can encourage/lead to instances of hate speech in (an)other Member State(s))**

- ◉ Yes
- ○ No
- ○ I don't know

In your view, in what ways can hate speech committed in one Member State lead to instances of hate speech in (an)other Member State(s)?

[Multiple choice is possible]

- ☑ Hateful messages in public, e.g. expressed in sport events, broadcast on television or contained in political speech, are reproduced and become easily available throughout the EU;
- ☑ Through the increasing use of social media, people across the EU are exposed to similar online content, including the same hateful rhetoric;
- ☐ Hate speech may create a climate of fear or social conflicts, which may spill over from one Member State to the other;
- ☑ The ideologies behind hate speech messages are developed internationally and are cross-border phenomena;
- ☑ Hateful ideologies even when rooted in one location and related to the local context, can spread across borders through online platforms and the media;
- ☑ Hateful messages are developed and propagated by networks with members from several countries (within or outside the EU) that inspire, organise or plan verbal attacks against specific groups that share a protected characteristic;
- ☐ Other
- ☐ All of the above
- ☐ I don’t know

Could you further elaborate and/or provide examples of such a spillover impact?

- ○ No
- ◉ Yes

If yes, please further describe. Please add links to any relevant report/source of data.

Conspiracy thinkers, referring to QAnon's conspiracy theory, place flowers on graves of people who died at a young age. They claim the children were murdered by Satanists. (https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2369544-complotdenkers-hebben-het-gemunt-op-gedenkstenen-vaatstra-en-verstappen.html)

In your view, can hate speech, perpetrated online and/or offline in one Member State, have a spillover impact across national borders and induce people to commit hate crimes against (members of) groups that share a protected characteristic in (an)other Member State(s)?

- (●) Yes
- ( ) No
- ( ) I don't know

Could you further elaborate and/or provide examples of such a spillover impact?

- ( ) No
- (●) Yes

If yes, please further describe. Please add links to any relevant report/source of data.

> Various conspiracy theories are circulating, some of which suggest a link between 5G networks and COVID-19, leading to extremist incidents both at home and abroad.

In your view, can hate crime have a spillover impact across national borders? (i.e. even if it occurs in one Member State it can encourage/lead to instances of hate crimes in (an)other Member State (s))?

- (●) Yes
- ( ) No
- ( ) I don't know

In your view, in what ways can hate crimes committed in one Member State lead to instances of hate crimes in (an)other Member State(s)?

[Multiple choice is possible]

- [ ] The psychological impact or spillover effect of hate crimes on society may provoke follow-up hate crimes in other Member States, imitating or echoing the crime committed in the Member State where the first crime occurred;
- [ ] Hate crimes may create a climate of fear or social conflicts, which may spill over from one Member State to the other;
- [x] The ideologies behind hate crimes are developed internationally and are cross-border phenomena because they can be rapidly shared through social media;
- [ ] Hate crimes offences may be committed by networks with members from several countries (within or outside the EU) that inspire organise or plan physical attacks against specific groups that share a protected characteristic;
- [ ] Other
- [ ] All of the above
- [ ] None of the above
- [ ] I don't know

Could you further elaborate and/or provide examples of such a spillover impact?

- ( ) No
- (●) Yes

If yes, please further describe. Please add links to any relevant report/source of data.

> There is a radical undercurrent in which staunch distrust of the authorities can lead to extremist conduct, such as harassing politicians and journalists, intimidating police officers or publishing lists containing personal details of police offers and politicians (a practice known as ‘doxing’) as part of online anti-government activities.

In your view, does hate speech/hate crime cause harm to:

[Multiple choice is possible]

- [x] The individual victims;
- [x] The group sharing protected characteristics of the victim;
- [x] The perpetrators;
- [x] Society as a whole;
- [ ] Other
- [ ] None of the above
- [x] All of the above
- [ ] I don't know

In your view, what are the harmful impacts of hate speech/hate crime on the individual victims:

[Multiple choice is possible]

- [x] It affects their identity;
- [x] It provokes behavioural changes;
- [x] It provokes fear that the victim might be attacked again because of their personal characteristics;
- [x] It causes psychological distress;
- [x] It may prompt secondary victimisation;
- [ ] Other
- [x] All of the above
- [ ] None of the above
- [ ] I don't know

In your view, what are the harmful impacts of hate speech/hate crime on society as a whole:

[Multiple choice is possible]

- [x] Polarisation of the society, creation of social conflicts;
- [x] Creation of a climate of fear with a chilling effect on freedom of expression and engagement in democratic debate (both online and off line) for persons belonging to groups sharing protected characteristics;
- [x] Creation of a climate of fear with a chilling effect on freedom of expression and engagement in democratic debate (both online and off line) for journalists and politicians;
- [x] Creation of a climate of fear with a chilling effect on freedom of expression and engagement in democratic debate (both online and off line) for the public in general;
- [ ] Chilling effect on the willingness of citizens to engage in politics and to exercise official functions (such as mayors, politicians);
- [ ] Other
- [ ] All of the above
- [ ] None of the above

- [ ] I don't know

Could you elaborate, including by providing examples or data on impacts, if possible:

There are individuals in right-wing, identitarian and anti-government circles who sometimes make violent threats, both online and offline. So far, these threats have not been acted upon. In due course, the negative socioeconomic and political consequences of the pandemic are likely to prove more significant in terms of how the threat evolves than these calls for violence. Social cohesion could become threatened as a result of pressure from the politicisation and economic impact of the pandemic, creating more scope for extreme viewpoints. This has already been seen in the rise of nationalist and xenophobic sentiments in recent years.

Alongside the diverse, law-abiding upper layer of activists, there is also a radical undercurrent in which staunch distrust of the authorities can lead to extremist conduct, such as harassing politicians and journalists, intimidating police officers or publishing lists containing personal details of police offers and politicians (a practice known as 'doxing') as part of online anti-government activities.

Section IV - European Union action in the area of criminal law measures to combat hate speech and hate crime

This section of the questionnaire is intended to collect views on the added value of EU action as regards the criminalisation of hate speech and hate crime at EU level.

* **In your view, should the list of EU crimes in Article 83 TFEU be extended to include hate speech?**

- ( ) No
- ( ) Yes
- (•) I don't know

* **In your view, should the list of EU crimes be extended to include hate crime?**

- ( ) No
- ( ) Yes
- (•) I don't know

In your view, should the list of EU crimes be extended to include hate speech and hate crime on grounds of race, colour, religion, descent, national or ethnic origin?

NB: Please note that while Council Framework Decision 2008/913/JHA already criminalises hate speech and hate crime on the above grounds, since the entry into force of the Treaty of Lisbon, the EU has no longer a competence to adopt any additional legislative measures further to the existing EU framework.

- ( ) Yes
- ( ) No
- (•) I don't know

In your view, which is the most important reason(s) justifying the extension of the list of EU crimes to hate speech and/or hate crime?

[Multiple choice is possible]

- [ ] The particular seriousness of these types of crimes, such as the distress caused to the victim;
- [ ] Their cross-border dimension, since they may lead to the commission of crimes in (an) other Member State (s);
- [ ] The developments in these areas of crime, since trends show an increase of these phenomena;
- [ ] To address and effectively tackle the extremist ideologies behind hate speech and hate crime;
- [ ] To address existing gaps and shortcomings at national level as regards the prosecution of hate speech and /or hate crime and the protection of victims;
- [x] Other
- [ ] All of the above
- [ ] I don't think the list of EU crimes should be extended

If other, please specify:

We look forward to the Commission's proposal, and will assess the proposal on its legal base, its proportionality and its subsidiarity.
- In the view of the Netherlands it is desirable that the definition of hate speech corresponds to Article 1 of the Council Framework Decision 2008/913/JHA.
- In the view of the Netherlands the main goal should be to ensure that, in line with Article 4 of the Council Framework Decision 2008/913/JHA, Member States shall take the necessary measures to ensure that national courts may take into consideration a broad bias motivation (i.e. on the grounds of race, religion or belief, sex, sexual orientation or disability).

Section V - Sources of information and data

Are you aware of any exercises to collect data or gather information on the criminalisation of hate speech and/or hate crime that are underway, already planned for the future or envisaged (for example in the context of an EU or national funded project)?

- ( ) No
- (•) Yes

If yes, please specify, adding, if possible, relevant links:

The national Action Programme on the Safety and Security of LGBTI persons includes an action point on defining 'hate crime' and 'hate speech', in order to better collect data.

Is there any other information or source of information related to the scale, impact or criminalisation of hate speech and hate crime or to relevant data that you would like to share with us?

- ( ) No
- (•) Yes
- ( ) I don't know

If yes, please specify:

The Minister for Legal Protection has requested the Scientific Research and Documentation Center (WODC) to conduct a study on the needs of victims of hate crime in the context of criminal proceedings and victim

support (https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/2404).
The motion of MP Bergkamp (Parliamentary Paper 30 420, no.324) requested the government to conduct an investigation into experiences abroad with the deployment of specialized investigators in the event of discrimination and to engage in dialogue with interest groups, the police and the Public Prosecution Service (OM). This has been included in the study.
This study primarily aimed to find an (explorative) answer to the question what procedural and supportive needs victims of hate crime have within the context of criminal proceedings, and to what extent the Dutch criminal procedure and victim support currently meet those needs. In order to answer this question, first an inventory was made of the impact of hate crime on various groups of victims, as well as their needs regarding and experiences with criminal proceedings and victim support. The procedural rights and provisions developed for victims of hate crime in foreign jurisdictions (United Kingdom and EU member states) were also studied.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Directie Europese en Internationale Aangelegenheden

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
3279371

Bijlagen
1

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 13 april 2021
Onderwerp Consultatie: EC's initiative to include hate speech and hate crime in the list of EU crimes provided for in Article 83(1) TFEU

In acht genomen de afspraak gemaakt in het AO van 15 januari 2020 inzake EU-informatievoorziening[1], treft u bijgaand het antwoord van het kabinet op de op 10 april 2021 gesloten consultatie van de Commissie getiteld '*European Commission's initiative to include hate speech and hate crime in the list of EU crimes provided for in Article 83(1) TFEU'*.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

Ferd Grapperhaus

[1] Kamerstukken II, 2019-2020, 22112 nr. 2898

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2021–2022

32 317 JBZ-Raad

Nr. 736

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID EN VOOR RECHTSBESCHERMING EN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 25 januari 2022

Hierbij bieden wij uw Kamer mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de geannoteerde agenda aan van de informele Raad Justitie en Binnenlandse Zaken op 3 en 4 februari 2022 in Lille. De Minister van Justitie en Veiligheid en de Minister voor Rechtsbescherming zijn voornemens deel te nemen aan deze JBZ-Raad. Daarnaast informeren wij u via deze weg over de conferentie over grensbeheer in Litouwen van 20–21 januari.

Conferentie over grensbeheer in Litouwen, 20–21 januari

Op 20–21 januari jl. nam de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid deel aan een conferentie over Europees grensbeheer in Litouwen. Deze conferentie werd georganiseerd door Oostenrijk, Griekenland, Litouwen en Polen. Een groot deel van de overige EU-lidstaten was op ministerieel niveau vertegenwoordigd tijdens deze bijeenkomst, net zoals de Europese Commissie en diverse agentschappen. De organiserende lidstaten achten de ontwikkelingen van afgelopen zomer aan de grens met Belarus aanleiding om het grensbeheer aan de buitengrenzen van de Unie op te schalen om primaire en secundaire irreguliere migratie te voorkomen. Zij trachtten met deze conferentie manieren te vinden hoe de EU de lidstaten met externe land- en zeegrenzen beter kan ondersteunen.

De Staatssecretaris heeft tijdens de bijeenkomst het belang dat Nederland hecht aan een robuust beheer van onze buitengrenzen onderstreept. De bescherming van de buitengrenzen dient verder te worden versterkt op basis van de *integrated border management* aanpak, uiteraard binnen de kaders van internationale verdragen. Respect voor fundamentele rechten staat daarbij centraal, dit heeft de Staatssecretaris ook tijdens de conferentie benadrukt. Wat Nederland betreft is voorts registratie, een effectieve screening en een asielgrensprocedure aan de buitengrens noodzakelijk. De EU kan grenslidstaten daarbij ondersteunen. Ook

kst-32317-736
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2022

benadrukte Nederland het belang van goede samenwerking en afspraken met herkomst- en transitlanden, zoals dat gebeurde om de irreguliere migratieroute via Belarus tegen te gaan.

Een groep van voornamelijk oostelijke en zuidelijke lidstaten, waaronder de organiserende landen, bracht na afloop van de conferentie een gezamenlijk statement uit. Naar verwachting zal de discussie over het versterken van buitengrenzen de komende periode worden voortgezet in diverse Europese gremia, waaronder de aankomende JBZ-Raad.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yeşilgöz-Zegerius

De Minister voor Rechtsbescherming,
F.M. Weerwind

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
E. van der Burg

Geannoteerde agenda van de informele bijeenkomst van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken, 3 en 4 februari 2022

I. Binnenlandse Zaken, Asiel en Migratie

1. Cybercrime simulatie
= interactieve bijeenkomst

Het Franse Voorzitterschap is voornemens om voorafgaand aan de informele Raad een cybercrime simulatie te organiseren voor de betrokken Ministers. De deelnemers zullen in een rollenspel zowel in de positie van slachtoffer (een bedrijf dat wordt aangevallen) als van de opsporing worden geplaatst en in teams tot oplossingen moeten komen om te ervaren waar de verschillende partijen tegenaan lopen en welke instrumenten zij nodig hebben.
We zijn in ons dagelijks leven steeds afhankelijker van de onlinewereld. Dit vergroot de mogelijkheden voor criminelen om slachtoffers te maken en de impact die online criminaliteit kan hebben. De afgelopen jaren is inzet gepleegd op vier sporen, te weten preventie, ondersteuning van slachtoffers, wetenschappelijk onderzoek en opsporing, vervolging en verstoring. Opsporing van cybercrime is vaak grensoverschrijdend. Dat vraagt om gezamenlijk EU-aanpak.

2. Veiligheid Europese grenzen
= discussie

Het Voorzitterschap voorziet een discussie over de veiligheid van de Europese grenzen. De verwachting is dat de discussie zich vooral zal richten op de versterking van het Schengengebied. Het voorzitterschap heeft, onder andere bij monde van de Franse President Macron, aangekondigd voortgang te willen boeken op de hervorming van het Schengengebied. Daarbij wordt in het bijzonder gehecht aan versterking van de buitengrenzen en verstevigde politieke sturing door de lidstaten. Op het moment van schrijven is nog geen discussiestuk beschikbaar.
De Commissie heeft in december een Schengenpakket gepresenteerd. Dit pakket bestaat uit (1) een herziene Schengengrenscode, (2) een richtlijn die ziet op de modernisering van informatie-uitwisseling en communicatie, (3) een aanbeveling van de Raad voorstellen inzake grensoverschrijdende operationele samenwerking op het gebied van rechtshandhaving en (4) een voorstel voor de modernisering van de Prüm-besluiten over de uitwisseling van DNA-profielen, vingerafdrukken en voertuiggegevens. Uw Kamer wordt op korte termijn via de gebruikelijke weg geïnformeerd via BNC-fiches over deze voorstellen.
In algemene zin ziet en onderstreept het kabinet al geruime tijd de noodzaak om Schengen te versterken. Een herziene Schengengrenscode, waarin aandacht wordt besteed aan belangrijke tekortkomingen zoals grootschalige secundaire migratiestromen binnen het Schengengebied, is daar een onderdeel van. Ook zet het kabinet zich al langer in voor verbeterde informatie-uitwisseling tussen rechtshandhavingsinstanties in de lidstaten in het kader van criminaliteitsbestrijding en in het bijzonder in de aanpak van ondermijning.

3. Toekomst van civiele bescherming in Europa met het oog op klimaatverandering
= discussie

Met dit agendapunt wil het Voorzitterschap de toekomst van civiele bescherming in Europa met het oog op klimaatverandering bespreken. Naar verwachting zal de discussie zich specifiek richten op onderzoek, operationele planning en capaciteit en de betrokkenheid van burgers en

het maatschappelijk middenveld. Op het moment van schrijven is nog geen discussiestuk beschikbaar.

Civiele bescherming in de EU wordt gecoördineerd door het Uniemechanisme voor civiele bescherming dat werd opgezet in 2001. Het mechanisme ziet op de coördinatie op EU-niveau van de respons zowel op natuurrampen als op door de mens veroorzaakte rampen.

Het kabinet waardeert de extra aandacht voor de mogelijke gevolgen van klimaatverandering en hoe de civiele bescherming van Europese Unie hierop kan inspelen. Daarbij onderstreept het kabinet het belang van een goede balans tussen solidariteit richting lidstaten bij noodsituaties en de eigen verantwoordelijkheid voor preventie, paraatheid en respons zoals dat ook al in het Uniemechanisme is afgesproken.

4. Werklunch: bestrijding van terrorisme en radicalisering
= discussie

In aanloop naar het Voorzitterschap heeft Frankrijk duidelijk gemaakt dat het de bestrijding van terrorisme en radicalisering als een belangrijke prioriteit ziet. Op het moment van schrijven is nog geen discussiestuk beschikbaar over de insteek van de bespreking.

De prioriteiten van het Frans voorzitterschap op het gebied van terrorisme zijn:
- Het veiligstellen van het EU-grondgebied, waarbij sterk wordt ingezet op onderlinge uitwisseling van informatie;
- Het vergroten van bewustwording en het uitwisselen van «best practices» tussen diensten die zich bezighouden met contraterrorisme, en:
- Het voortzetten van de analyse van de dreiging van terrorisme en extremisme met een brede focus op zowel ideologie, werkwijzen en de middelen die worden ingezet (zoals vuurwapens of CBRN (chemisch, biologisch, radiologisch, nucleair)).

Hiermee sluit het Voorzitterschap aan op de EU-terrorismebestrijdingsagenda van december 2020. Uw Kamer is met een BNC-fiche geïnformeerd over het kabinetsstandpunt over deze agenda.[1]
Het kabinet acht de bestrijding van terrorisme en radicalisering van groot belang. De Nederlandse inzet is onder meer gericht op het met gelijkgezinde landen optrekken in de aanpak van ongewenste financiering die de democratische waarden van de Unie ondermijnt. Het kabinet wil daarnaast ook de EU-aanpak versterken in het onderkennen en bestrijden van geldstromen en vermogensopbouw ten behoeve van de financiering van terrorisme.

Een prioriteit voor de komende periode is het verder in beeld krijgen van online (internationale) accelerationistische netwerken[2] en samen met de verschillende nationale en internationale partners zoals inlichtingendiensten, rechtshandhaving en het maatschappelijk middenveld actief in te zetten op de potentiële dreiging die van deze netwerken kan uitgaan.

[1] Kamerstuk 22 112, nr. 3039.
[2] Aanhangers van dit gedachtegoed streven ernaar met terroristisch geweld een rassenoorlog te ontketenen om de democratie te vervangen door een witte etnostaat.

Alle lidstaten onderschrijven het belang van een brede aanpak van terrorisme en extremistisch geweld en het verder verbeteren van de informatie-uitwisseling. Hierbij kan de invalshoek per lidstaat verschillen, afhankelijk van de eigen nationale prioriteiten.

5. Pact op asiel en migratie
= discussie

Het Voorzitterschap heeft een discussie voorzien over de asiel- en migratievoorstellen van de Commissie en over mogelijke stappen die kunnen worden gezet om vooruitgang te boeken vanwege de impasse waar de onderhandelingen zich al geruime tijd in bevinden. Ter voorbereiding van de discussie zal het Voorzitterschap een discussiestuk verspreiden. Dat is op het moment van schrijven nog niet ontvangen.

Wel is reeds bekend dat het Voorzitterschap tijdens de komende maanden een geleidelijke aanpak wenst te hanteren, waarbij stap voor stap voortgang moet worden geboekt op onderdelen van het migratie- en asielpact en waarbij in elke stap een balans voorzien is tussen solidariteit en verantwoordelijkheid. Een eerste stap kan bestaan uit het versterken van de buitengrenzen door middel van betere screening en registratie enerzijds, en een vorm van solidariteit met de buitengrensstaten anderzijds. Ook beoogt het Voorzitterschap onderwerpen als terugkeer en het voorkomen van secundaire migratie een plek in haar aanpak te geven.

Het kabinet wenst voortgang op het Europees migratiedossier, om zo te komen tot een humaan en effectief gezamenlijk Europees asielsysteem. De algemene inzet, zoals neergelegd in de betreffende BNC-fiches, is om structurele Europese verbeteringen en structurele solidariteit hand in hand te laten gaan in een situatie waarin alle lidstaten verantwoordelijkheid nemen. De werkwijze van het Voorzitterschap lijkt daarbij aan te sluiten. Het kabinet zal dan ook tijdens de JBZ-Raad uitdragen actief te willen meewerken aan de door het voorzitterschap voorgestelde werkwijze. In een eerste fase is voortgang op voorstellen als Eurodac en screening daarbij voor Nederland van groot belang om zo de buitengrenzen te versterken. Ook is het kabinet zoals bekend voorstander van een asielgrensprocedure. Bij de bespreking van vormen van solidariteit wenst Nederland eveneens de implementatie van het huidige Dublin acquis in ogenschouw te nemen. Voorts merkt het kabinet op dat veel afhangt van de nadere uitwerking van de plannen. Het kabinet zal oog houden voor de balans tussen verantwoordelijkheid en solidariteit in elke voorgestelde stap.

De meerderheid van de lidstaten heeft reeds aangegeven constructief te willen meewerken aan het voorstel van het voorzitterschap.

II. Justitie, Grondrechten en Burgerschap

1. Bestrijding van haatzaaien
= discussie

Het Voorzitterschap wil naar verwachting een discussie voeren over manieren waarop Europese burgers kunnen worden beschermd tegen haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven (hate crime en hate speech). Daarbij zal specifiek worden ingegaan op de rol van digitale platformen en lopende projecten op het gebied van justitie. Op het moment van schrijven is nog geen discussiestuk beschikbaar over de precieze insteek van de bespreking.

Het voorstel voor de *Digital Services Act* (DSA) beoogt de rol van platformen bij het tegengaan van illegale inhoud nader te reguleren. Het voorstel bevat onder meer regels voor het verwijderen van illegale inhoud. Zeer grote online platformen worden verplicht eventuele systeemrisico's die het gebruik van hun diensten met zich mee brengt, in kaart te brengen en aan te pakken. De Raad voor Concurrentievermogen heeft op 25 november jl. een algemene oriëntatie over de DSA aangenomen.

De Commissie heeft de aanpak van haatmisdrijven en haatzaaien op basis van ras, religie, gender en seksuele gerichtheid, aangemerkt als belangrijk thema voor de komende tijd en wil de lijst met *eurocrimes* uit art. 83 VWEU uitbreiden met deze misdrijven. Het geldende Kaderbesluit racisme voldoet vanwege zijn beperkte reikwijdte niet. De Commissie heeft op 9 december jl. een Mededeling gepubliceerd met daaraan gekoppeld een Raadsbesluit waarover het kabinet uw Kamer op korte termijn via de gebruikelijke weg met een BNC-fiche informeert.[3]

Het kabinet is voorstander van een concrete aanpak van haatmisdrijven en haatzaaien. Nederland heeft tijdens de JBZ-Raad op 10 december jl. zijn steun uitgesproken voor het opnemen van haatmisdrijven en haatzaaien op de lijst met *eurocrimes.* Gezien de bekende problemen om binnen de EU tot een gezamenlijke definitie te komen op seksuele gerichtheid en LHBTI+ heeft Nederland hierbij expliciet opgeroepen gezamenlijk te komen tot een definitie met oog voor de verschillen in de Europese samenlevingen. Als dit niet lukt, ziet het kabinet graag alternatieve of aanvullende voorstellen om het probleem aan te pakken.

2. Werklunch: mechanismen om het publiek te informeren in geval van kinderontvoeringen
= discussie

Voor de lunch voorziet het Voorzitterschap een bespreking van mechanismen om het publiek te infomeren in geval van kinderontvoeringen. Op 9 december 2021 heeft JBZ-Raad Raadsconclusies aangenomen betreffende het intensiveren van de grensoverschrijdende politiële samenwerking op het gebeid van vermiste personen. Deze informele werklunch lijkt een vervolg op die Raadsconclusies van december 2021, toegespitst op kinderontvoering. Hoewel nog geen concrete agendapunten bekend zijn, heeft het Voorzitterschap informeel gesteld dat het daarbij in het bijzonder gaat over het verkennen hoe kan worden gekomen tot betere coördinatie van nationale systemen en samenwerking tussen de gerechtelijke autoriteiten en opsporingsdiensten om ontvoerde kinderen sneller te kunnen traceren.
Het mandaat tot alerteren van het publiek bij een vermissing ligt te allen tijde bij de politie in het desbetreffende land. De politie staat daarbij onder gezag van het Openbaar Ministerie (opsporing) of de burgemeester (hulverlening: bijvoorbeeld als het kind is weggelopen). De contacten en de regie hierop liggen altijd bij de opsporingsinstanties in het desbetreffende land. Zij maken een zorgvuldige afweging over het wel of niet inzetten van een alerteringsbericht (vanuit opsporingsbelang kan het beter zijn dit niet te doen), volgen de internationale regels en verdragen, en bewaken de privacyaspecten voor betrokkenen.
Een vermist-kind-alertering wordt onder andere verspreid via Burgernet en sociale media kanalen. De Nederlandse politie bepaalt onder het gezag van het Openbaar Ministerie[4] of de burgemeester ook of het zinvol is een

[3] COM (2021) 777 d.d. 9 december 2021.
[4] Het Openbaar Ministerie heeft haar algemene beleid omtrent opsporingsberichtgeving neergelegd in een Aanwijzing (Aanwijzing opsporingsberichtgeving).

bericht ook internationaal te verspreiden. Een kindvermissingsbericht wordt in dergelijk geval in de vorm van een rechtshulpverzoek doorgegeven via de betreffende buitenlandse of internationale opsporingsinstanties, op basis van de geldende regels en verdragen. Deze instanties kunnen er vervolgens voor kiezen hiervoor een alerteringsbericht in te zetten via het in dat land beschikbare alerteringssysteem[5].
Daar waar het bij een vermissing (nog) niet zeker is of deze strafrechtelijk van aard is, is dit bij een kinderontvoering het uitgangspunt. Een ontvoering start soms als een vermissing, waarbij in het opsporingsonderzoek duidelijk wordt dat het een ouderontvoering betreft waarbij een kind zonder instemming van een gezaghebbende ouder, door een ouder met of zonder ouderlijk gezag, wordt meegenomen naar het buitenland. Onttrekking aan het gezag is strafbaar gesteld in artikel 279 van het Wetboek van Strafrecht en wederrechtelijke vrijheidsberoving in artikel 282 van het Wetboek van Strafrecht.
Indien voor de zaak van belang kan, net als bij een vermist kind, een strafrechtelijk onderzoek volgen onder leiding van het Openbaar Ministerie. Het komt echter zelden voor dat een (internationaal) kindontvoeringalert wordt uitgegeven. In de afweging tot alertering speelt privacy een grote rol en de inschatting is vaak dat het kind niet in levensgevaar is. In strafrechtelijke onderzoeken wordt daarom de voorkeur gegeven aan het inzetten van opsporingsmiddelen/tracering, zonder het publiek daarbij te betrekken.
Als voorstander van het optimaliseren van de samenwerking tussen de autoriteiten middels de geëigende kanalen ziet het kabinet graag dat lidstaten elkaar snel kunnen vinden. In afwachting van de concrete agenda van het Voorzitterschap, kijkt Nederland graag mee in de verkenning van betere coördinatie van nationale systemen en samenwerking tussen de gerechtelijke autoriteiten en opsporingsdiensten om ontvoerde kinderen sneller te kunnen traceren.

3. Erkenning van ouderschap binnen de EU
= discussie

De discussie over de erkenning van ouderschap binnen de EU zal zich richten op manieren waarop ouderschap kan worden erkend zodat een kind de ouderschapsrelatie in juridisch opzicht behoudt als het reist naar of verblijft in een andere EU-lidstaat.

Op dit moment bestaat geen EU-wetgeving op dit gebied. De Commissie is voornemens een voorstel te doen voor een ouderschapsverordening ten behoeve van de wederzijdse erkenning van ouderschap binnen de EU. Het kabinet hecht er aan op te merken dat de wederzijdse erkenning van ouderschap een gevoelig onderwerp betreft, omdat afstammingsrecht nauw samenhangt met nationaliteitsrecht.

De inzet van het kabinet is dat ouderschap ontstaan in de ene lidstaat in beginsel zou moeten worden erkend binnen de hele EU. Dat is ook de inzet van de Commissie met de aangekondigde verordening.[6] Elke lidstaat regelt nationaal of, in welke gevallen, en op welke wijze ouderschap kan worden gevestigd of gewijzigd. Het resultaat daarvan zou in de andere

---

[5] Europese lidstaten gebruiken verschillende systemen om vermist-kind-alerteringen door te geven. Zo gebruikt bijvoorbeeld België het Child Alert, Duitsland het systeem van het *Initiative Vermisste Kinder* en Frankrijk het *Alerte Enlèvement*. Daarnaast bestaan zogenoemde *Yellow Notices* van Interpol voor o.a. kindontvoeringen. In Nederland wordt vermist-kind-alertering via Burgernet verstuurd.

[6] Zie hierover ook het BNC-fiche over de LHBTIQ strategie 2020–2025: Kamerstuk 22 112, nr. 3002 en het BNC-fiche over de kinderrechtenstrategie: Kamerstuk 22 112, nr. 3099.

lidstaten moeten worden geaccepteerd, met waarborgen zoals een eerlijk proces en de betrouwbaarheid van documenten.

In Nederland gevestigd regenboogouderschap zal onder de aangekondigde verordening moeten worden erkend in een andere lidstaat als een Nederlands kind daarheen reist of daar verblijft. Kinderen moeten gelijk worden behandeld in de EU ongeacht de gezinsvorm.

Een verordening op het terrein van het familierecht vereist unanimiteit in de Raad. Het kabinet verwacht dat het behalen van de vereiste unanimiteit een uitdaging kan worden, gezien de bekende problemen in bepaalde lidstaten rond de acceptatie van regenboogouderschap.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
3811068

Uw kenmerk
2022Z01052

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 3 mei 2022
Onderwerp Antwoorden Kamervragen over de uitwerking van de plannen inzake het toevoegen van 'hate speech' onder Artikel 83 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)

In antwoord op uw brief van 24 januari 2022 deel ik u mee, mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, dat de schriftelijke vragen van de leden Van der Staaij en Stoffer (beiden SGP) over de uitwerking van de plannen inzake het toevoegen van 'hate speech' onder Artikel 83 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) worden beantwoord zoals aangegeven in de bijlage bij deze brief.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

D. Yeşilgöz-Zegerius

Antwoorden van de ministers van Justitie en Veiligheid en van Buitenlandse Zaken en de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op schriftelijke vragen van de leden Stoffer en Van der Staaij (beiden SGP) over de uitwerking van de plannen inzake het toevoegen van 'hate speech' onder Artikel 83 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)
(Ingezonden 24 januari 2022, 2022Z01052)

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

Vraag 1
Heeft u kennisgenomen van het voornemen van de Europese Commissie om 'hate speech' (en 'hate crime') toe te voegen aan de lijst met 'EU-misdrijven'? 1)

Antwoord op vraag 1
Ja, ik heb kennis genomen van het voorstel om haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven toe te voegen aan de in artikel 83, lid 1 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU) genoemde vormen van criminaliteit. Artikel 83 lid 1 bevat een lijst van vormen van bijzonder zware criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie, waarvoor een bijzondere noodzaak bestaat om deze op gemeenschappelijke basis te bestrijden. De opname van een criminaliteitsvorm in dit artikel creëert een bevoegdheid voor de Europese Commissie om richtlijnen voor te stellen, waarmee aan de gemeenschappelijke aanpak van de betreffende criminaliteitsvorm inhoud wordt gegeven. Dat kan door bijvoorbeeld gemeenschappelijke definities vast te stellen of strafmaten tussen lidstaten voor die criminaliteitsvormen nader tot elkaar te brengen.

Vraag 2
Hoe beoordeelt u het plan van de Europese Commissie vanuit het oogpunt van noodzaak, rechtsgrondslag, proportionaliteit en subsidiariteit?

Antwoord op vraag 2
Het kabinet deelt de wens van de Commissie om meer te doen tegen haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven en beoordeelt het voorstel op alle in de vraag aangehaalde punten positief en voldoende onderbouwd. Het betreft immers in potentie ernstige criminaliteitsvormen, die in Nederland onder andere in de artikelen 137c en 137d van het Wetboek van Strafrecht strafbaar zijn gesteld, met een – in toenemende mate – grensoverschrijdende dimensie, zeker wat de online problematiek aangaat. Ik verwijs in dit kader ook naar mijn antwoord op de vragen 9 en 10.

Bij de uitwerking in vervolgwetgeving zal echter ook goed gekeken moeten worden naar onder meer de effecten op de vrijheid van meningsuiting. Het kabinet zal waken voor de balans tussen enerzijds het belang van de criminaliteitsbestrijding en een mogelijke inbreuk op grondrechten anderzijds.

Vraag 3
Hoe verhoudt dit voornemen zich tot de vrijheid van meningsuiting zoals vastgelegd in artikel 7 van de Nederlandse Grondwet, artikel 11 van het Handvest van Grondrechten van de EU, en artikel 10 van het EVRM?

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

Antwoord op vraag 3
Daar is pas echt iets over te zeggen wanneer er een voorstel (waarschijnlijk een richtlijn) van de Commissie voor vervolgwetgeving ligt. De betreffende richtlijn moet in het nationale recht en/of beleid van de lidstaten worden omgezet. Gedurende dit gehele proces – vanaf het moment dat de Commissie een voorstel doet, tot de nationale implementatie – moet worden getoetst of een (eventuele) inperking van de vrijheid van meningsuiting (en mogelijke andere grondrechten) proportioneel en gerechtvaardigd is.

Vraag 4
Hoe verhoudt dit voornemen zich tot Artikel 137d van het Wetboek van Strafrecht, waarin het aanzetten tot haat reeds strafbaar is gesteld in Nederland?

Antwoord op vraag 4
Artikel 137d Wetboek van Strafrecht stelt– kort gezegd – het in het openbaar aanzetten tot discriminatie van dan wel haat of geweld tegen mensen op basis van bijvoorbeeld hun godsdienst of levensovertuiging strafbaar. Hiermee wordt mede uitvoering gegeven aan de op grond van artikel 1, eerste lid, onderdeel a, van het Kaderbesluit racisme[1] bestaande verplichting voor lidstaten om bepaalde discriminerende gedragingen strafbaar te stellen. Het voornemen tot uitbreiding van artikel 83 lid 1 VWEU brengt op zichzelf geen (aanvullende) verplichting tot strafbaarstelling met zich mee noch een verplichting tot wijziging van enige bestaande wettelijke bepaling.

Vraag 5
Deelt u de mening dat het Nederlandse recht toereikend is om aanzetten tot haat aan te pakken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vraag 5
Ja, die mening deel ik in zoverre dat het Nederlandse recht in de regel toereikend is om deze criminaliteitsvorm aan te pakken, in elk geval voor zover de strafbare gedragingen op Nederlands grondgebied begaan zijn. Echter, haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven hebben, zeker online, in toenemende mate grensoverschrijdende effecten. Daarom is een aanpak op EU-niveau wenselijk. Een gezamenlijke aanpak van de problematiek – waaronder gelijksoortige delictsomschrijvingen en het nader tot elkaar brengen van de strafmaxima binnen EU lidstaten van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven – zorgt voor een consistente EU-brede bescherming van de slachtoffers. Ook wordt hiermee de toegang tot beschermingsmaatregelen vergroot en de justitiële samenwerking tussen de EU lidstaten versterkt.

Vraag 6
Kunt u voorbeelden van jurisprudentie noemen waarin de huidige strafbaarstelling van hate speech ontoereikend was om een verdachte te veroordelen? Is het verbeteren van de aanpak van hate speech afhankelijk van een uitgebreidere juridische grondslag of is eerst en vooral betere uitvoering van bestaande regelgeving, waaronder een goede samenwerking tussen EU-lidstaten en overige landen, van belang?

[1] Kaderbesluit 2008/913/JBZ van 28 november 2008 betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht.

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

Antwoord op vraag 6
De Nederlandse wetgever heeft bepaald welke algemeen omschreven gedragingen onder het bereik van de discriminatiedelicten – waaronder begrepen groepsbelediging, haatzaaien en de verspreiding van dergelijke uitlatingen als bedoeld in de artikelen 137c tot en met 137e Wetboek van Strafrecht – vallen. In concrete gevallen toetst de rechter aan de hand van het aanwezige bewijsmateriaal of het tenlastegelegde discriminatiedelict wettig en overtuigend bewezen is. De reikwijdte van de genoemde discriminatiedelicten is naar mijn oordeel tot nu toe toereikend gebleken om in Nederland effectief op te kunnen treden tegen haatzaaiende uitlatingen. Echter, een verdergaande uniformering op Europees niveau kan verdere verbeteringen opleveren. Ik verwijs in dit verband ook naar mijn antwoord op vraag 5.

In de verbetering van de aanpak van haatzaaiende uitlatingen zit geen vastgelegde volgordelijkheid. Het is dus niet nodig om eerst de uitvoering binnen bestaande kaders te verbeteren voordat de juridische grondslag wordt uitgebreid. Verbeteringen zijn te realiseren door een uitgebreidere juridische grondslag, betere uitvoering van bestaande regelgeving (waaronder een goede samenwerking tussen EU-lidstaten en overige landen) of welk eventueel ander initiatief ook gericht op die totstandkoming van een verbetering.

Vraag 7
Kunt u aangeven of het op grond van huidige jurisprudentie het wenselijk is om de huidige strafbaarstelling van hate speech aan te passen of uit te breiden? Herkent u het beeld uit het externe onderzoek van de Europese Commissie alle lidstaten een passende juridische grondslag kennen voor het bestrijden van hate speech? 2)

Antwoord op vraag 7
De huidige wet stelt discriminatoire belediging en het aanzetten tot haat of geweld al strafbaar. De huidige jurisprudentie dwingt niet tot aanpassing of uitbreiding van de huidige strafbaarstellingen. Teneinde beter aan het Kaderbesluit racisme te voldoen, ben ik voornemens nader te preciseren dat – kort gezegd – het publiekelijk vergoelijken, ontkennen of verregaand bagatelliseren van genocide, misdaden tegen de menselijkheid en bepaalde oorlogsmisdaden strafbaar is. Daarmee worden de in artikel 1, eerste lid, onder c en d, van het Kaderbesluit racisme genoemde gedragingen expliciet in de Nederlandse strafwetgeving opgenomen.[2] Daarnaast wijs ik op een initiatiefvoorstel van de (voormalige) leden Buitenweg (GL) en Segers (CU) dat ertoe strekt om een verhoogd strafmaximum voor elk strafbaar feit dat met een discriminatoir oogmerk is begaan te introduceren. Dit voorstel is voor advies voorgelegd aan de Raad van State.

Ik heb kennis genomen van het onderzoek dat, vooruitlopend op het voorstel, in opdracht van de Europese Commissie is verricht en in die zin herken ik het geschetste beeld.

Vraag 8
Hoe beoordeelt u de definitie van hate speech die door de Europese Commissie gebruikt wordt in termen van inhoud, eenduidigheid, helderheid en uitvoerbaarheid?

[2] Kamerstukken II, 2020-2021, 29628, nr. 1035

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

Antwoord op vraag 8
Mijn oordeel daarover is dat die eenduidig, helder en uitvoerbaar is gebleken maar minder ruim is dan de definitie die wij momenteel in onze eigen wetgeving hanteren en dus zijn beperkingen kent. De huidige juridische definitie op EU-niveau, die in artikel 1 van het eerder aangehaalde Kaderbesluit racisme staat, beperkt zich tot de gronden ras, huidskleur, godsdienst, afstamming, dan wel nationale of etnische afkomst. De Nederlandse strafbaarstelling van haatzaaien (artikel 137d van het Wetboek van Strafrecht) omvat meer discriminatiegronden. Daaronder vallen bijvoorbeeld ook de gronden geslacht en hetero- of homoseksuele gerichtheid.

Vraag 9
Valt hate speech volgens u onder dezelfde categorie, ook qua ernst en impact, als de andere vormen van criminaliteit die onder Artikel 83 VWEU vallen?

Antwoord op vraag 9
Strafbare haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven zijn naar het oordeel van het kabinet ernstig te noemen omdat zij onverenigbaar zijn met de waarden van de EU en in die zin een bedreiging vormen voor democratische waarden, sociale stabiliteit, de menselijke waardigheid en de vrijheid van meningsuiting. Deze criminaliteitsvormen zijn bovendien ondersteunend aan haatdragende ideologieën en gewelddadig extremisme en dragen bij aan polarisatie- en radicaliseringstendensen binnen lidstaten. Bij dergelijke ernstige dreigingen past een meer gemeenschappelijke aanpak.

Vraag 10
Beaamt u dat hate speech uit de toon valt, gelet op de in artikel 83 VWEU genoemde voorbeelden waarin duidelijk sprake is van een grensoverschrijdend karakter en georganiseerde misdaad?

Antwoord op vraag 10
Nee, dit beaam ik niet. De grensoverschrijdende dimensie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven blijkt onder meer uit de maatschappelijke gevolgen die zij online hebben, de impact van offline geuite haatboodschappen, de internationale dimensie van haatdragende ideologieën, het ontstaan van gewelddadige extremistische groeperingen en de publiciteit rond specifieke haatmisdrijven. Voorbeelden zijn de haatreacties op de komst van Syrische of andere vluchtelingen (met een overwegend Islamitische achtergrond) in 2015 of de reactie uit extreemrechtse hoek op de Black Lives Matter demonstraties in 2020.

Vraag 11
Is dit de eerste keer dat de lijst van criminaliteit vallend onder artikel 83 VWEU wordt uitgebreid? Waarom wordt dit op dit moment noodzakelijk geacht, terwijl de problematiek al veel langer speelt en de nationale autoriteiten in beginsel voldoende instrumenten hebben om hate speech te bestrijden?

Antwoord op vraag 11
Ja, indien haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als criminaliteitsvormen aan artikel 83, lid 1 VWEU worden toegevoegd zou dat voor het eerst zijn dat dit artikel wordt uitgebreid.

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

In het onderzoeksrapport waarop het eerder genoemde voorstel van de Europese Commissie is gebaseerd, is opgemerkt dat haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven bij de totstandkoming van artikel 83 VWEU om onduidelijke redenen niet zijn toegevoegd aan de lijst van de tien vormen van criminaliteit die daarin worden genoemd.[3] Het voorstel moet ook tegen die achtergrond worden bezien. Daarbij heeft de Europese Commissie aangegeven dat dit voorstel er mede toe strekt bij te dragen aan de bescherming van de waarden van de Unie (artikel 2 Verdrag betreffende de Europese Unie) en de eerbiediging van de grondrechten van het Handvest van de grondrechten van de EU. Het Kaderbesluit racisme beperkt zich wat betreft de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven – kort gezegd – tot de discriminatiegronden ras en godsdienst. Die reikwijdte voldoet niet om de doelstellingen van de Europese Unie – bijvoorbeeld ten aanzien van de aanpak van discriminatie op grond van geslacht, seksuele oriëntatie en handicap – volledig te realiseren. Een gezamenlijke aanpak van de problematiek – waaronder gelijksoortige delictsomschrijvingen en gedeelde minimale maximumstraffen ten aanzien van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven – zorgt voor een consistente en gelijkwaardige EU-brede bescherming van de slachtoffers.

Vraag 12
Bent u ook van mening dat bij eventuele uitbreiding van de gronden op basis van artikel 83 VWEU zwaar gewicht moet worden toegekend aan de grensoverschrijdende aard van het misdrijf, aangezien bij alle genoemde voorbeelden in de lijst van artikel 83 VWEU wel aan dat criterium voldaan wordt?

Antwoord op vraag 12
Ja, die mening deel ik. Het kabinet meent bovendien dat de Europese Commissie afdoende aantoont dat met dit voorstel aan dat criterium voldaan wordt.

Vraag 13
Onderkent u het risico dat artikel 83 VWEU te lichtvaardig kan worden opgerekt als alle digitale uitingen en gedragingen als grensoverschrijdend wordt aangemerkt? Krijgt de Europese Unie daarmee dan in beginsel bevoegdheid over vrijwel het gehele maatschappelijke leven? En hoe verhoudt dit plan van de Europese Commissie zich tot de bevoegdheidsverdeling zoals vastgelegd in de artikelen 3 t/m 5 VWEU?

Antwoord op vraag 13
De toevoeging van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven aan het betreffende verdragsartikel zou een bevoegdheid voor de Europese Commissie scheppen om voorstellen voor richtlijnen op het gebied van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven te doen. Hoe een dergelijke richtlijn of richtlijnen er vervolgens precies uit komen te zien, komt pas bij de tweede stap in het wetgevingsproces aan de orde. De vraag of en, zo ja in hoeverre, de aanpak van online hate speech bij EU-richtlijn nader zou moeten worden genormeerd, is in dit stadium niet aan de orde.

[3] Study to support the preparation of the European Commission's initiative to extend the list of EU crimes in Article 83 of the Treaty on the Functioning of the EU to hate speech and hate crime (2021), p. 29.

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

Mocht het zo ver komen, dan zal het kabinet een dergelijk voorstel voor richtlijn op zijn eigen merites beoordelen. Het kabinet zal ervoor waken dat vervolgwetgeving voor Nederland geen nadelige gevolgen heeft voor het alhier geldende recht op vrijheid van meningsuiting en voor andere grondrechten. Het kabinet stelt zich verder voor dat eventuele toekomstige verplichtingen tot strafbaarstelling zoveel mogelijk aansluiten op de gedragingen die reeds zijn omschreven in het Kaderbesluit racisme. Er is namelijk een risico dat in een toekomstig voorstel naar discriminatiegronden verwezen wordt die momenteel geen grondslag hebben in de Nederlandse strafwetgeving (bijvoorbeeld taal of leeftijd). Daarom zal het kabinet erop toezien dat vervolgvoorstellen getoetst worden aan de wetssystematiek en strafbaarstellingen zoals deze momenteel in de Nederlandse strafwetgeving zijn vastgelegd.

Vraag 14
Welke extra (minimum)voorschriften kunt u voor Nederland voorzien wanneer de lidstaten het voorstel daadwerkelijk zouden moeten implementeren? Kunt u hierbij ingaan op de reeds bestaande strafbaarstelling van artikel 137d Wetboek van Strafrecht?

Antwoord op vraag 14
Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar mijn antwoorden op de vragen 4 en 11.

Vraag 15
Hoe beoordeelt u de uitgebreidere lijst met beschermde kenmerken tegen haatzaaien van de EU, ten opzichte van de bestaande beschermde kenmerken in Artikel 137d Wetboek van Strafrecht?

Antwoord op vraag 15
Zoals reeds aangegeven in het antwoord op vraag 11 beperkt het Kaderbesluit racisme zich wat betreft de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven – kort gezegd – tot de discriminatiegronden ras en godsdienst. De discriminatiedelicten in het Wetboek van Strafrecht hebben een aanmerkelijk breder beschermingsbereik, want deze omvatten bijvoorbeeld ook hetero- of homoseksuele gerichtheid of lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap. Indien haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als vorm van criminaliteit aan artikel 83 lid 1 VWEU worden toegevoegd kunnen vervolgens op dit terrein bij richtlijn minimumvoorschriften worden vastgesteld. Het opstellen van een dergelijke richtlijn is echter een volgende stap in het proces en zal op dat moment (inhoudelijk) beoordeeld moeten worden. Bij de beoordeling van een dergelijk vervolgvoorstel zal het kabinet nadrukkelijk oog hebben voor de verhouding daarvan tot grondrechten, waaronder de vrijheid van meningsuiting, en de bestaande (systematiek van) discriminatiedelicten in het Wetboek van Strafrecht.

Vraag 16
Hoe waarschijnlijk acht u de mogelijkheid dat bepaalde (online) uitlatingen wel strafbaar zouden zijn als 'EU-misdrijf' onder artikel 83 VWEU, terwijl deze volgens het Nederlandse recht wel toegestaan zouden worden? Hoe zou u hier mee omgaan?

Antwoord op vraag 16
In hoeverre toekomstige voorstellen van de Europese Commissie een ruimer bereik hebben dan wat momenteel in de Nederlandse rechtspraktijk wordt aangenomen is zonder concreet voorstel niet te zeggen. Verder verwijs ik naar

het antwoord op de vragen 2, 13 en 15.

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

Vraag 17
Is het Kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie (Kaderbesluit 2008/913/JBZ) volgens u afdoende om uitingen van haatzaaien tegen te gaan? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vraag 17
Zoals reeds aangegeven in de antwoorden op de vragen 11 en 15, beperkt het Kaderbesluit racisme zich wat betreft de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven – kort gezegd – tot de discriminatiegronden ras en godsdienst. Die reikwijdte voldoet niet om de doelstellingen van de Europese Unie – bijvoorbeeld ten aanzien van de aanpak van discriminatie op grond van geslacht, seksuele oriëntatie en handicap – volledig te realiseren.

Vraag 18
Wat betekent de Europese strafbaarstelling van hate speech onder artikel 83 VWEU voor grote en kleine digitale platformen die openbare uitlatingen faciliteren? Hoe verhoudt het Commissieplan zich tot de verplichtingen op grond van de voorgestelde Digital Services Act?

Antwoord op vraag 18
Zonder concreet voorstel van de Commissie, wat er op dit moment nog niet ligt, is niets te zeggen over de gevolgen van een dergelijk voorstel. Datzelfde geldt voor de verhouding tot de verplichtingen op grond van de Digital Services Act in wording.

Vraag 19
Klopt het dat in principe met unanimiteit door de Europese Raad moet worden besloten over het voorstel van de Europese Commissie? Bent u bereid in de voorbereiding een nadere analyse te (laten) verrichten over de noodzaak van het voorstel, en deze te delen met de Tweede Kamer?

Antwoord op vraag 19
De Raad van de Europese Unie moet met unanimiteit over het voorstel besluiten. Dit ter onderscheiding van de Europese Raad, waarin de regeringsleiders of staatshoofden zitting hebben. In het BNC-fiche wordt een appreciatie gegeven van het voorstel.

Vraag 20
Kunt u in algemene zin een toelichting geven op de procedures rondom de mogelijke wijziging van art. 83, inclusief de wijze waarop de Tweede Kamer geïnformeerd zal worden over, en betrokken zal worden bij, deze mogelijke aanpassing?

Antwoord op vraag 20
Het Franse Voorzitterschap zet in op het aannemen van Raadsconclusies over het toevoegen van haatzaaiende uitlatingen en haatsmisdrijven aan artikel 83, lid 1, VWEU. Tijdens de JBZ-Raad van 3 en 4 maart jl. kon over de Raadsconclusies nog geen overeenstemming worden bereikt.

Uw Kamer wordt voorafgaand aan dergelijke vakraden, zo ook in het geval van de JBZ-Raad van 3 en 4 maart jl., via de geannoteerde agenda geïnformeerd over de Nederlandse inzet alsook het krachtenveld binnen de Raad. Het is voorts

gebruikelijk dat voorafgaand aan Raadsvergaderingen met uw Kamer gedebatteerd wordt. Tot slot ontvangt uw Kamer na de betreffende Raad het verslag.

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

1) COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL, 9 december 2021, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/1_1_178542_comm_eu_crimes_en.pdf

2) 'Study to support the preparation of the European Commission's initiative to extend the list of EU crimes in Article 83 of the Treaty on the Functioning of the EU to hate speech and hate crime', https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f866de4e-57de-11ec-91ac-01aa75ed71a1/language-en.

Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst

Coalitieakkoord 2021 – 2025
VVD, D66, CDA en ChristenUnie

(fragment)

Radicalisering en extremisme

We beschermen de samenleving tegen de dreiging van **alle vormen van radicalisering en haatzaaien**, van jihadisme tot links- en rechts-extremisme. Ook moet er meer aandacht zijn voor de ontwrichtende werking van anti-overheids- en antidemocratische sentimenten en desinformatie. Door in te zetten op preventie, signalering, opsporing, vervolging en stevig te straffen pakken we dit aan. Dit vraagt om een weerbare samenleving, aanwezigheid in kwetsbare wijken en een robuuste inlichtingen- en veiligheidsstructuur. De maximale straf voor deelname aan een terroristische organisatie wordt verhoogd naar 20 jaar.

De in de vorige periode ingeslagen weg met betrekking tot **uitgereisde IS-ers**, wordt voortgezet. De wet van 25 november 2015 inzake langdurig toezicht, gedragsbeïnvloeding en vrijheidsbeperking wordt aangevuld met bepalingen over terroristische misdrijven.

We versterken de positie van de Nationaal Coördinator tegen Racisme en Discriminatie, de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding, het College voor de Rechten van de Mens, de Nationale Ombudsman en de gemeentelijke anti-discriminatievoorzieningen met voldoende mensen en middelen. We maken met hen een **meerjarig plan ter bestrijding van alle vormen van discriminatie, haatzaaien en racisme**.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
3811068

Uw kenmerk
2022Z01052

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 3 mei 2022
Onderwerp Antwoorden Kamervragen over de uitwerking van de plannen inzake het toevoegen van 'hate speech' onder Artikel 83 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)

In antwoord op uw brief van 24 januari 2022 deel ik u mee, mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, dat de schriftelijke vragen van de leden Van der Staaij en Stoffer (beiden SGP) over de uitwerking van de plannen inzake het toevoegen van 'hate speech' onder Artikel 83 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) worden beantwoord zoals aangegeven in de bijlage bij deze brief.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

D. Yeşilgöz-Zegerius

Antwoorden van de ministers van Justitie en Veiligheid en van Buitenlandse Zaken en de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op schriftelijke vragen van de leden Stoffer en Van der Staaij (beiden SGP) over de uitwerking van de plannen inzake het toevoegen van 'hate speech' onder Artikel 83 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)
(Ingezonden 24 januari 2022, 2022Z01052)

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

Vraag 1
Heeft u kennisgenomen van het voornemen van de Europese Commissie om 'hate speech' (en 'hate crime') toe te voegen aan de lijst met 'EU-misdrijven'? 1)

Antwoord op vraag 1
Ja, ik heb kennis genomen van het voorstel om haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven toe te voegen aan de in artikel 83, lid 1 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU) genoemde vormen van criminaliteit. Artikel 83 lid 1 bevat een lijst van vormen van bijzonder zware criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie, waarvoor een bijzondere noodzaak bestaat om deze op gemeenschappelijke basis te bestrijden. De opname van een criminaliteitsvorm in dit artikel creëert een bevoegdheid voor de Europese Commissie om richtlijnen voor te stellen, waarmee aan de gemeenschappelijke aanpak van de betreffende criminaliteitsvorm inhoud wordt gegeven. Dat kan door bijvoorbeeld gemeenschappelijke definities vast te stellen of strafmaten tussen lidstaten voor die criminaliteitsvormen nader tot elkaar te brengen.

Vraag 2
Hoe beoordeelt u het plan van de Europese Commissie vanuit het oogpunt van noodzaak, rechtsgrondslag, proportionaliteit en subsidiariteit?

Antwoord op vraag 2
Het kabinet deelt de wens van de Commissie om meer te doen tegen haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven en beoordeelt het voorstel op alle in de vraag aangehaalde punten positief en voldoende onderbouwd. Het betreft immers in potentie ernstige criminaliteitsvormen, die in Nederland onder andere in de artikelen 137c en 137d van het Wetboek van Strafrecht strafbaar zijn gesteld, met een – in toenemende mate – grensoverschrijdende dimensie, zeker wat de online problematiek aangaat. Ik verwijs in dit kader ook naar mijn antwoord op de vragen 9 en 10.

Bij de uitwerking in vervolgwetgeving zal echter ook goed gekeken moeten worden naar onder meer de effecten op de vrijheid van meningsuiting. Het kabinet zal waken voor de balans tussen enerzijds het belang van de criminaliteitsbestrijding en een mogelijke inbreuk op grondrechten anderzijds.

Vraag 3
Hoe verhoudt dit voornemen zich tot de vrijheid van meningsuiting zoals vastgelegd in artikel 7 van de Nederlandse Grondwet, artikel 11 van het Handvest van Grondrechten van de EU, en artikel 10 van het EVRM?

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

Antwoord op vraag 3
Daar is pas echt iets over te zeggen wanneer er een voorstel (waarschijnlijk een richtlijn) van de Commissie voor vervolgwetgeving ligt. De betreffende richtlijn moet in het nationale recht en/of beleid van de lidstaten worden omgezet. Gedurende dit gehele proces – vanaf het moment dat de Commissie een voorstel doet, tot de nationale implementatie – moet worden getoetst of een (eventuele) inperking van de vrijheid van meningsuiting (en mogelijke andere grondrechten) proportioneel en gerechtvaardigd is.

Vraag 4
Hoe verhoudt dit voornemen zich tot Artikel 137d van het Wetboek van Strafrecht, waarin het aanzetten tot haat reeds strafbaar is gesteld in Nederland?

Antwoord op vraag 4
Artikel 137d Wetboek van Strafrecht stelt– kort gezegd – het in het openbaar aanzetten tot discriminatie van dan wel haat of geweld tegen mensen op basis van bijvoorbeeld hun godsdienst of levensovertuiging strafbaar. Hiermee wordt mede uitvoering gegeven aan de op grond van artikel 1, eerste lid, onderdeel a, van het Kaderbesluit racisme[1] bestaande verplichting voor lidstaten om bepaalde discriminerende gedragingen strafbaar te stellen. Het voornemen tot uitbreiding van artikel 83 lid 1 VWEU brengt op zichzelf geen (aanvullende) verplichting tot strafbaarstelling met zich mee noch een verplichting tot wijziging van enige bestaande wettelijke bepaling.

Vraag 5
Deelt u de mening dat het Nederlandse recht toereikend is om aanzetten tot haat aan te pakken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vraag 5
Ja, die mening deel ik in zoverre dat het Nederlandse recht in de regel toereikend is om deze criminaliteitsvorm aan te pakken, in elk geval voor zover de strafbare gedragingen op Nederlands grondgebied begaan zijn. Echter, haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven hebben, zeker online, in toenemende mate grensoverschrijdende effecten. Daarom is een aanpak op EU-niveau wenselijk. Een gezamenlijke aanpak van de problematiek – waaronder gelijksoortige delictsomschrijvingen en het nader tot elkaar brengen van de strafmaxima binnen EU lidstaten van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven – zorgt voor een consistente EU-brede bescherming van de slachtoffers. Ook wordt hiermee de toegang tot beschermingsmaatregelen vergroot en de justitiële samenwerking tussen de EU lidstaten versterkt.

Vraag 6
Kunt u voorbeelden van jurisprudentie noemen waarin de huidige strafbaarstelling van hate speech ontoereikend was om een verdachte te veroordelen? Is het verbeteren van de aanpak van hate speech afhankelijk van een uitgebreidere juridische grondslag of is eerst en vooral betere uitvoering van bestaande regelgeving, waaronder een goede samenwerking tussen EU-lidstaten en overige landen, van belang?

[1] Kaderbesluit 2008/913/JBZ van 28 november 2008 betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht.

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

Antwoord op vraag 6
De Nederlandse wetgever heeft bepaald welke algemeen omschreven gedragingen onder het bereik van de discriminatiedelicten – waaronder begrepen groepsbelediging, haatzaaien en de verspreiding van dergelijke uitlatingen als bedoeld in de artikelen 137c tot en met 137e Wetboek van Strafrecht – vallen. In concrete gevallen toetst de rechter aan de hand van het aanwezige bewijsmateriaal of het tenlastegelegde discriminatiedelict wettig en overtuigend bewezen is. De reikwijdte van de genoemde discriminatiedelicten is naar mijn oordeel tot nu toe toereikend gebleken om in Nederland effectief op te kunnen treden tegen haatzaaiende uitlatingen. Echter, een verdergaande uniformering op Europees niveau kan verdere verbeteringen opleveren. Ik verwijs in dit verband ook naar mijn antwoord op vraag 5.

In de verbetering van de aanpak van haatzaaiende uitlatingen zit geen vastgelegde volgordelijkheid. Het is dus niet nodig om eerst de uitvoering binnen bestaande kaders te verbeteren voordat de juridische grondslag wordt uitgebreid. Verbeteringen zijn te realiseren door een uitgebreidere juridische grondslag, betere uitvoering van bestaande regelgeving (waaronder een goede samenwerking tussen EU-lidstaten en overige landen) of welk eventueel ander initiatief ook gericht op die totstandkoming van een verbetering.

Vraag 7
Kunt u aangeven of het op grond van huidige jurisprudentie het wenselijk is om de huidige strafbaarstelling van hate speech aan te passen of uit te breiden? Herkent u het beeld uit het externe onderzoek van de Europese Commissie alle lidstaten een passende juridische grondslag kennen voor het bestrijden van hate speech? 2)

Antwoord op vraag 7
De huidige wet stelt discriminatoire belediging en het aanzetten tot haat of geweld al strafbaar. De huidige jurisprudentie dwingt niet tot aanpassing of uitbreiding van de huidige strafbaarstellingen. Teneinde beter aan het Kaderbesluit racisme te voldoen, ben ik voornemens nader te preciseren dat – kort gezegd – het publiekelijk vergoelijken, ontkennen of verregaand bagatelliseren van genocide, misdaden tegen de menselijkheid en bepaalde oorlogsmisdaden strafbaar is. Daarmee worden de in artikel 1, eerste lid, onder c en d, van het Kaderbesluit racisme genoemde gedragingen expliciet in de Nederlandse strafwetgeving opgenomen.[2] Daarnaast wijs ik op een initiatiefvoorstel van de (voormalige) leden Buitenweg (GL) en Segers (CU) dat ertoe strekt om een verhoogd strafmaximum voor elk strafbaar feit dat met een discriminatoir oogmerk is begaan te introduceren. Dit voorstel is voor advies voorgelegd aan de Raad van State.

Ik heb kennis genomen van het onderzoek dat, vooruitlopend op het voorstel, in opdracht van de Europese Commissie is verricht en in die zin herken ik het geschetste beeld.

Vraag 8
Hoe beoordeelt u de definitie van hate speech die door de Europese Commissie gebruikt wordt in termen van inhoud, eenduidigheid, helderheid en uitvoerbaarheid?

[2] Kamerstukken II, 2020-2021, 29628, nr. 1035

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

Antwoord op vraag 8
Mijn oordeel daarover is dat die eenduidig, helder en uitvoerbaar is gebleken maar minder ruim is dan de definitie die wij momenteel in onze eigen wetgeving hanteren en dus zijn beperkingen kent. De huidige juridische definitie op EU-niveau, die in artikel 1 van het eerder aangehaalde Kaderbesluit racisme staat, beperkt zich tot de gronden ras, huidskleur, godsdienst, afstamming, dan wel nationale of etnische afkomst. De Nederlandse strafbaarstelling van haatzaaien (artikel 137d van het Wetboek van Strafrecht) omvat meer discriminatiegronden. Daaronder vallen bijvoorbeeld ook de gronden geslacht en hetero- of homoseksuele gerichtheid.

Vraag 9
Valt hate speech volgens u onder dezelfde categorie, ook qua ernst en impact, als de andere vormen van criminaliteit die onder Artikel 83 VWEU vallen?

Antwoord op vraag 9
Strafbare haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven zijn naar het oordeel van het kabinet ernstig te noemen omdat zij onverenigbaar zijn met de waarden van de EU en in die zin een bedreiging vormen voor democratische waarden, sociale stabiliteit, de menselijke waardigheid en de vrijheid van meningsuiting. Deze criminaliteitsvormen zijn bovendien ondersteunend aan haatdragende ideologieën en gewelddadig extremisme en dragen bij aan polarisatie- en radicaliseringstendensen binnen lidstaten. Bij dergelijke ernstige dreigingen past een meer gemeenschappelijke aanpak.

Vraag 10
Beaamt u dat hate speech uit de toon valt, gelet op de in artikel 83 VWEU genoemde voorbeelden waarin duidelijk sprake is van een grensoverschrijdend karakter en georganiseerde misdaad?

Antwoord op vraag 10
Nee, dit beaam ik niet. De grensoverschrijdende dimensie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven blijkt onder meer uit de maatschappelijke gevolgen die zij online hebben, de impact van offline geuite haatboodschappen, de internationale dimensie van haatdragende ideologieën, het ontstaan van gewelddadige extremistische groeperingen en de publiciteit rond specifieke haatmisdrijven. Voorbeelden zijn de haatreacties op de komst van Syrische of andere vluchtelingen (met een overwegend Islamitische achtergrond) in 2015 of de reactie uit extreemrechtse hoek op de Black Lives Matter demonstraties in 2020.

Vraag 11
Is dit de eerste keer dat de lijst van criminaliteit vallend onder artikel 83 VWEU wordt uitgebreid? Waarom wordt dit op dit moment noodzakelijk geacht, terwijl de problematiek al veel langer speelt en de nationale autoriteiten in beginsel voldoende instrumenten hebben om hate speech te bestrijden?

Antwoord op vraag 11
Ja, indien haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als criminaliteitsvormen aan artikel 83, lid 1 VWEU worden toegevoegd zou dat voor het eerst zijn dat dit artikel wordt uitgebreid.

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

In het onderzoeksrapport waarop het eerder genoemde voorstel van de Europese Commissie is gebaseerd, is opgemerkt dat haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven bij de totstandkoming van artikel 83 VWEU om onduidelijke redenen niet zijn toegevoegd aan de lijst van de tien vormen van criminaliteit die daarin worden genoemd.[3] Het voorstel moet ook tegen die achtergrond worden bezien. Daarbij heeft de Europese Commissie aangegeven dat dit voorstel er mede toe strekt bij te dragen aan de bescherming van de waarden van de Unie (artikel 2 Verdrag betreffende de Europese Unie) en de eerbiediging van de grondrechten van het Handvest van de grondrechten van de EU. Het Kaderbesluit racisme beperkt zich wat betreft de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven – kort gezegd – tot de discriminatiegronden ras en godsdienst. Die reikwijdte voldoet niet om de doelstellingen van de Europese Unie – bijvoorbeeld ten aanzien van de aanpak van discriminatie op grond van geslacht, seksuele oriëntatie en handicap – volledig te realiseren. Een gezamenlijke aanpak van de problematiek – waaronder gelijksoortige delictsomschrijvingen en gedeelde minimale maximumstraffen ten aanzien van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven – zorgt voor een consistente en gelijkwaardige EU-brede bescherming van de slachtoffers.

Vraag 12
Bent u ook van mening dat bij eventuele uitbreiding van de gronden op basis van artikel 83 VWEU zwaar gewicht moet worden toegekend aan de grensoverschrijdende aard van het misdrijf, aangezien bij alle genoemde voorbeelden in de lijst van artikel 83 VWEU wel aan dat criterium voldaan wordt?

Antwoord op vraag 12
Ja, die mening deel ik. Het kabinet meent bovendien dat de Europese Commissie afdoende aantoont dat met dit voorstel aan dat criterium voldaan wordt.

Vraag 13
Onderkent u het risico dat artikel 83 VWEU te lichtvaardig kan worden opgerekt als alle digitale uitingen en gedragingen als grensoverschrijdend wordt aangemerkt? Krijgt de Europese Unie daarmee dan in beginsel bevoegdheid over vrijwel het gehele maatschappelijke leven? En hoe verhoudt dit plan van de Europese Commissie zich tot de bevoegdheidsverdeling zoals vastgelegd in de artikelen 3 t/m 5 VWEU?

Antwoord op vraag 13
De toevoeging van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven aan het betreffende verdragsartikel zou een bevoegdheid voor de Europese Commissie scheppen om voorstellen voor richtlijnen op het gebied van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven te doen. Hoe een dergelijke richtlijn of richtlijnen er vervolgens precies uit komen te zien, komt pas bij de tweede stap in het wetgevingsproces aan de orde. De vraag of en, zo ja in hoeverre, de aanpak van online hate speech bij EU-richtlijn nader zou moeten worden genormeerd, is in dit stadium niet aan de orde.

[3] Study to support the preparation of the European Commission's initiative to extend the list of EU crimes in Article 83 of the Treaty on the Functioning of the EU to hate speech and hate crime (2021), p. 29.

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

Mocht het zo ver komen, dan zal het kabinet een dergelijk voorstel voor richtlijn op zijn eigen merites beoordelen. Het kabinet zal ervoor waken dat vervolgwetgeving voor Nederland geen nadelige gevolgen heeft voor het alhier geldende recht op vrijheid van meningsuiting en voor andere grondrechten. Het kabinet stelt zich verder voor dat eventuele toekomstige verplichtingen tot strafbaarstelling zoveel mogelijk aansluiten op de gedragingen die reeds zijn omschreven in het Kaderbesluit racisme. Er is namelijk een risico dat in een toekomstig voorstel naar discriminatiegronden verwezen wordt die momenteel geen grondslag hebben in de Nederlandse strafwetgeving (bijvoorbeeld taal of leeftijd). Daarom zal het kabinet erop toezien dat vervolgvoorstellen getoetst worden aan de wetssystematiek en strafbaarstellingen zoals deze momenteel in de Nederlandse strafwetgeving zijn vastgelegd.

Vraag 14
Welke extra (minimum)voorschriften kunt u voor Nederland voorzien wanneer de lidstaten het voorstel daadwerkelijk zouden moeten implementeren? Kunt u hierbij ingaan op de reeds bestaande strafbaarstelling van artikel 137d Wetboek van Strafrecht?

Antwoord op vraag 14
Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar mijn antwoorden op de vragen 4 en 11.

Vraag 15
Hoe beoordeelt u de uitgebreidere lijst met beschermde kenmerken tegen haatzaaien van de EU, ten opzichte van de bestaande beschermde kenmerken in Artikel 137d Wetboek van Strafrecht?

Antwoord op vraag 15
Zoals reeds aangegeven in het antwoord op vraag 11 beperkt het Kaderbesluit racisme zich wat betreft de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven – kort gezegd – tot de discriminatiegronden ras en godsdienst. De discriminatiedelicten in het Wetboek van Strafrecht hebben een aanmerkelijk breder beschermingsbereik, want deze omvatten bijvoorbeeld ook hetero- of homoseksuele gerichtheid of lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap. Indien haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als vorm van criminaliteit aan artikel 83 lid 1 VWEU worden toegevoegd kunnen vervolgens op dit terrein bij richtlijn minimumvoorschriften worden vastgesteld. Het opstellen van een dergelijke richtlijn is echter een volgende stap in het proces en zal op dat moment (inhoudelijk) beoordeeld moeten worden. Bij de beoordeling van een dergelijk vervolgvoorstel zal het kabinet nadrukkelijk oog hebben voor de verhouding daarvan tot grondrechten, waaronder de vrijheid van meningsuiting, en de bestaande (systematiek van) discriminatiedelicten in het Wetboek van Strafrecht.

Vraag 16
Hoe waarschijnlijk acht u de mogelijkheid dat bepaalde (online) uitlatingen wel strafbaar zouden zijn als 'EU-misdrijf' onder artikel 83 VWEU, terwijl deze volgens het Nederlandse recht wel toegestaan zouden worden? Hoe zou u hier mee omgaan?

Antwoord op vraag 16
In hoeverre toekomstige voorstellen van de Europese Commissie een ruimer bereik hebben dan wat momenteel in de Nederlandse rechtspraktijk wordt aangenomen is zonder concreet voorstel niet te zeggen. Verder verwijs ik naar

het antwoord op de vragen 2, 13 en 15.

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

Vraag 17
Is het Kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie (Kaderbesluit 2008/913/JBZ) volgens u afdoende om uitingen van haatzaaien tegen te gaan? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vraag 17
Zoals reeds aangegeven in de antwoorden op de vragen 11 en 15, beperkt het Kaderbesluit racisme zich wat betreft de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven – kort gezegd – tot de discriminatiegronden ras en godsdienst. Die reikwijdte voldoet niet om de doelstellingen van de Europese Unie – bijvoorbeeld ten aanzien van de aanpak van discriminatie op grond van geslacht, seksuele oriëntatie en handicap – volledig te realiseren.

Vraag 18
Wat betekent de Europese strafbaarstelling van hate speech onder artikel 83 VWEU voor grote en kleine digitale platformen die openbare uitlatingen faciliteren? Hoe verhoudt het Commissieplan zich tot de verplichtingen op grond van de voorgestelde Digital Services Act?

Antwoord op vraag 18
Zonder concreet voorstel van de Commissie, wat er op dit moment nog niet ligt, is niets te zeggen over de gevolgen van een dergelijk voorstel. Datzelfde geldt voor de verhouding tot de verplichtingen op grond van de Digital Services Act in wording.

Vraag 19
Klopt het dat in principe met unanimiteit door de Europese Raad moet worden besloten over het voorstel van de Europese Commissie? Bent u bereid in de voorbereiding een nadere analyse te (laten) verrichten over de noodzaak van het voorstel, en deze te delen met de Tweede Kamer?

Antwoord op vraag 19
De Raad van de Europese Unie moet met unanimiteit over het voorstel besluiten. Dit ter onderscheiding van de Europese Raad, waarin de regeringsleiders of staatshoofden zitting hebben. In het BNC-fiche wordt een appreciatie gegeven van het voorstel.

Vraag 20
Kunt u in algemene zin een toelichting geven op de procedures rondom de mogelijke wijziging van art. 83, inclusief de wijze waarop de Tweede Kamer geïnformeerd zal worden over, en betrokken zal worden bij, deze mogelijke aanpassing?

Antwoord op vraag 20
Het Franse Voorzitterschap zet in op het aannemen van Raadsconclusies over het toevoegen van haatzaaiende uitlatingen en haatsmisdrijven aan artikel 83, lid 1, VWEU. Tijdens de JBZ-Raad van 3 en 4 maart jl. kon over de Raadsconclusies nog geen overeenstemming worden bereikt.

Uw Kamer wordt voorafgaand aan dergelijke vakraden, zo ook in het geval van de JBZ-Raad van 3 en 4 maart jl., via de geannoteerde agenda geïnformeerd over de Nederlandse inzet alsook het krachtenveld binnen de Raad. Het is voorts

gebruikelijk dat voorafgaand aan Raadsvergaderingen met uw Kamer gedebatteerd wordt. Tot slot ontvangt uw Kamer na de betreffende Raad het verslag.

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Juridische en Operationele Aangelegenheden

Datum
3 mei 2022

Ons kenmerk
3811068

1) COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL, 9 december 2021, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/1_1_178542_comm_eu_crimes_en.pdf

2) 'Study to support the preparation of the European Commission's initiative to extend the list of EU crimes in Article 83 of the Treaty on the Functioning of the EU to hate speech and hate crime', https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f866de4e-57de-11ec-91ac-01aa75ed71a1/language-en.

Raad neemt conclusies aan over bestrijding van racisme en antisemitisme

4 maart 2022

De Raad heeft conclusies aangenomen over de bestrijding van racisme en antisemitisme. Daarin betreurt hij de zorgwekkende toename van racistische en antisemitische incidenten in de EU-lidstaten. Van de lidstaten wordt daarom gevraagd dat ze eind 2022 actieplannen en strategieën uitgewerkt hebben om het EU-actieplan tegen racisme van 2020 en de EU-strategie voor de bestrijding van antisemitisme van 2021 uit te voeren.

De conclusies benadrukken het belang van **onderwijs en opleiding**, en vragen de EU-landen om hun bevolking voor te lichten over de strijd tegen racisme en antisemitisme, en de slachtoffers van racistisch en antisemitisch geweld te gedenken. De Raad rekent ook op de lidstaten om onderzoek naar en onderwijs over het Joodse leven, antisemitisme en de Holocaust, en over racisme en slavernij aan te moedigen.

De media, de sociale media en de technologie- en communicatiesector moeten worden aangespoord de Europese gedragscodes toe te passen en met oplossingen te komen om **illegale haatuitingen op het internet** snel op te sporen, te beoordelen en te verwijderen. Ook moet het makkelijker worden om illegale haatmisdrijven en haatuitingen te vervolgen, onder meer via de oprichting van nationale centra en platformen voor online monitoring waar mensen haatdragende inhoud kunnen melden.

Slachtoffers en getuigen van racisme en antisemitisme moeten worden aangemoedigd om **melding te doen**, en hun meldingen moeten worden **onderzocht** en indien nodig gevolgd door psychologische, sociale en materiële steun. Daarnaast wordt gevraagd de bestrijding van discriminatie op te nemen in de opleiding van rechtshandhavings- en justitiële autoriteiten, en beste praktijken uit te werken om slachtoffers te op te sporen en te ondersteunen.

De lidstaten dienen te waarborgen dat nationale coördinatoren, overheidsinstanties, sociale partners en maatschappelijke organisaties **nauw samenwerken** aan preventieve maatregelen en de doeltreffendheid ervan beoordelen. De Raad wil ook dat er wordt nagedacht over een **gemeenschappelijke methode** om racistische en antisemitische incidenten te kwantificeren en te kwalificeren, en deze zowel in de tijd als tussen de lidstaten te vergelijken.

Tot slot verzoekt de Raad de Commissie om de lidstaten, overheidsinstanties, lokale overheden en maatschappelijke organisaties **te steunen** bij de bestrijding van racisme en antisemitisme – ook financieel.

Achtergrond

Volgens enquêtes van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten voelde 45% van de respondenten met een Noord-Afrikaanse achtergrond, 39% van de respondenten met een Sub-Saharaanse achtergrond en 41% van de Roma-respondenten zich de afgelopen 5 jaar gediscrimineerd. 39% van de Joodse respondenten had te maken gekregen met antisemitische intimidatie.

Racisme en antisemitisme bestrijden is een van de prioriteiten van de EU. De Europese Commissie heeft in september 2020 een actieplan tegen racisme gepresenteerd, met daarin een reeks maatregelen voor de volgende 5 jaar. Centraal staan betere handhaving van het EU-recht, nauwere coördinatie, integere uitvoering van politie- en beschermingstaken, bewustmaking en betere gegevensverzameling. In oktober 2021 presenteerde de Commissie een strategie voor de bestrijding van antisemitisme en de bevordering van het Joodse leven. De strategie omvat een reeks maatregelen op basis van 3 pijlers: preventie van alle vormen van antisemitisme, bescherming en bevordering van het Joodse leven in de EU, onderwijs, onderzoek en herdenking van de Holocaust.

- Conclusies van de Raad over de bestrijding van racisme en antisemitisme

Naar de bladzijde "Vergaderingen"

Persverantwoordelijke

Verónica Huertas Cerdeira

Press officer
+32 2 281 45 48
+32 470 88 21 99

Bent u geen journalist? Gelieve uw verzoek naar de dienst Voorlichting te sturen.

Onderwerpen:

- Justitie

Deel deze pagina op Facebook Deel deze pagina op Twitter Deel deze pagina op LinkedIn De URL naar het klembord kopiëren Download als PDF Abonneren op persmateriaal

Deelnemer voor Nederland:

Netherlands: Mr Eric VAN DER BURG Minister for Migration

Geen prioriteit

Racisme en haat op social media onbestraft, Kamer wil pakkans vergroten

27 maart 2021 10:09
Aangepast: 29 maart 2021 14:32

Dagelijks worden socialmediaplatforms overladen met racistische en haatdragende comments. Maar die worden nauwelijks opgespoord of bestraft. Er zijn nu geen agenten die zich op dit moment specifiek bezighouden met (online) discriminatie. Dat moet snel veranderen, vindt een Kamermeerderheid.

Er wordt nauwelijks aangifte gedaan van discriminatie. Vorig jaar maar 385 keer. Dat is zowel online als offline, want dat wordt niet uitgesplitst. Slechts in 73 zaken werden straffen uitgedeeld. De politie heeft op dit moment geen enkele rechercheur die zich fulltime bezighoudt met discriminatie.

Lees ook:
Online haat en racisme: 'Het glijdt niet zomaar van je af'

Tientallen strafbare comments per dag

Dat valt in het niet bij wat er dagelijks voorbij komt op socialmediaplatforms. Onderzoeksjournalisten van RTL Nieuws deden een steekproef op één dag. Op 24 januari bekeken ze meer dan 15.000 comments, die stonden onder nieuwsberichten van verschillende nieuwsorganisaties.

Daarvan leken er tientallen grensoverschrijdend. We legden die voor aan experts om ze te toetsen op strafbaarheid. 25 comments werden door alle experts aangewezen als strafbaar.

Strafbaar lastig te bepalen

Opvallend is dat de beoordelingen van de experts sterk uiteen liepen. Er is geen eenduidig oordeel over wat strafbaar is online.

Voorbeeld: deze tekst werd door alle experts als strafbaar beoordeeld. *'Afgelopen met Koran en schijnheilige moslims. Mislukte opvoeding. Islam geloof van liefde? Kijk naar waar islam heerst. HAAT en onverdraagzaamheid. Vergiftigde mensen. Allemaal die smerige buitenlanders! Spoel ze door de wc!'*

Maar *'Schapenneukers uit de Schilderswijk'* werd door vier experts strafbaar bevonden.

En deze slechts door één expert: "*Kost het de belastingbetaler niets en de kansparels kunnen los gaan. Wel ff van te voren voldoende koffie en gebak voor de kanspareltjes inslaan hoor. Want dat verdienen ze wel als ze na afloop moe en voldaan naar je gesloopte huisje zijn.*"

Bekijk ook:

Getuigenissen over racisme in de zorg: 'Je staat met 2-0 achter'

Kamermeerderheid wil meer capaciteit

Ook politici krijgen te maken met racisme op social media. Meer dan de helft van de nieuwe Tweede Kamer pleit voor een stevigere aanpak en meer capaciteit, blijkt uit een rondvraag van RTL Nieuws.

SP-kamerlid Jasper van Dijk: "Ik ben ervan overtuigd dat de pakkans van online racisme véél te klein is. Zeker als je een anoniem account aanmaakt, dan kun je met het grootste gemak allerlei bagger over anderen uitstorten, zonder dat er iets gebeurt."

'Even zwaar straffen als offline'

Ook GroenLinks, dat zelf regelmatig te maken heeft met racisme op social media, wil dat het OM deze overtredingen veel serieuzer oppakt. "Er moet capaciteit en prioriteit bij op dit onderwerp, het moet op dezelfde manier bestraft worden als wanneer dit op straat gebeurt."

"Racisme, haatzaaien en discriminatie zijn onacceptabel, zowel in de fysieke als in de digitale wereld. Deze strafbare uitingen moeten daarom net zo goed online als offline worden aangepakt", zegt Dilan Yesilgöz - Zegerius van de VVD.

Jasper van Dijk (SP)

De onderzoeksredactie sprak verschillende experts over de aanpak van racisme op deze socialmediaplatforms. Ook zij geven aan dat meer capaciteit en prioriteit moet komen bij politie en het OM om dit aan te pakken.

Gijs van Beek is oprichter van Textgain, een organisatie die online haatberichten opspoort met een speciale techniek. "Wij komen met onze technieken zoveel 'rommel' tegen. We zouden graag zien dat dat beter wordt getoetst en verwerkt door de officiële kanalen."

'Politie moet inzien dat het een zaak is'

"Er wordt vaak niks mee gedaan, omdat de politie onvoldoende deskundigheid heeft om toch te zien dat het wel degelijk een zaak is waar je iets mee kan. Of om te zorgen dat die zaak wordt doorverwezen naar een instantie die er iets mee kan", zegt Adriana van Dooijeweert, voorzitter van het College voor de Rechten van de Mens.

Dat bevestigt Bernice Calmes, directeur van antidiscriminatiebureau Art.1 Midden Nederland: "Het OM en de politie moeten meer online hate crimes en racisme opsporen en vervolgen. Volgens onze organisatie gebeurt dat echt veel te weinig. Hier kan het kabinet aan werken."

Bekijk ook: Larica schudde mensen wakker met haar racismeverhaal

Afgelopen zomer demonstreerden mensen in verschillende steden tegen racisme. Larica stond ook tussen het Black Lives Matter-protest in Den Haag.

In 2019 kwam er een hernieuwde Aanwijzing discriminatie van het Openbaar Ministerie voor online discriminatie. Maar die lijkt zijn

vruchten nog niet af te werpen, zeggen enkele van de experts. De officier van justitie kreeg onder deze aanwijzing meer ruimte om (online) discriminatie aan te pakken.

Maar volgens advocaat Sidney Smeets wordt discriminatie nog steeds niet grondig genoeg onderzocht. "Er kan al zwaarder worden gestraft als het gaat om discriminatie, daar hebben we immers die aanwijzing voor. Er moet alleen wel opgetreden worden. De bestaande mogelijkheden moeten dus optimaal benut (kunnen) worden en dat vergt investeringen."

Ook vindt hij dat je bij de politie sneller gehoor moet krijgen. "Dit kan door meer te investeren in cyber- en discriminatierechercheurs."

Nederland op de vingers getikt

Nederland is al eerder op de vingers getikt over dit onderwerp, door de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie (ECRI). "Zij concludeert in een rapport over Nederland dat de huidige aanpak van online beledigingen en uitlatingen die aanzetten tot haat, niet voldoende is. De online berichten blijven vaak nog erg lang online staan", staat in het rapport van het College voor de rechten van de Mens.

"Als er onvoldoende bescherming is tegen online geweld, dan kan dat leiden tot een schending van het recht op vrijwaring van discriminatie."

De redactie van RTL Nieuws behoudt zich het recht voor reacties onder Facebook- en Instagramposts weg te halen als er racistische en haatdragende opmerkingen te lezen zijn. Dat is in strijd met onze huisregels.

Het onderzoek

RTL Nieuws deed onderzoek naar racistische reacties die op Facebook worden geplaatst. Tijdens het vooronderzoek is de Facebookpagina van RTL Nieuws als uitgangspunt genomen. Gedurende een periode van 11 dagen zijn aan de hand van 28 verschillende zoektermen en met behulp van het webcare-systeem alle geplaatste reacties gemonitord. Dit resulteerde in 4000 bekeken reacties waarvan 142 aangemerkt werden als racistisch.

Hierna is er specifiek gekeken naar berichten rondom de rellen en protesten tegen de avondklok geplaatst op 24 januari. In deze fase van het onderzoek zijn ruim 14.000 reacties bekeken op de Facebookpagina's van vier grote Nederlandse mediaplatformen. Hier stonden 54 mogelijk racistische opmerkingen tussen. Deze voorselectie is vervolgens bekeken door een aantal experts op het gebied van online racisme en strafrecht. ANNE, het expertisecentrum discriminatie Art.1 Midden Nederland en jurist Charlotte Meindersma hebben helpen bepalen welke opmerkingen als strafbaar of grensoverschrijdend aangeduid kunnen worden. Ook advocaat Sidney Smeets, ICT Recht en Mind keken in verschillende stadia van het onderzoek mee.

Daarnaast spraken we met tientallen experts en politici om hen te vragen naar de aanpak van deze comments.

RTL Nieuws

Jasper van Dijk | Dilan Yesilgoz | College voor de Rechten van de Mens | VVD | GroenLinks | CDA | Racisme | Discriminatie | Politie

Aanbevolen voor jou

Nieuws

Online haat en racisme: 'Het glijdt niet zomaar van je af'

Nederland

Kiki ontdekte Jacks dubbelleven pas na zijn dood: 'Alles was één groot vraagteken'

Nederland

Protesten tegen anti-Aziatisch racisme waaien over naar Nederland

Politiek

Het kabinet gaat (eindelijk) digitaal vergaderen, is dat niet wat laat?

Business

Lagere winkelhuren: meer woningen én kansen voor winkeliers

Nederland

Onderzoek naar zwaardere straffen bij racistisch gedrag agenten

© Copyright 2022 RTL Nieuws Gebruiksvoorwaarden Privacy- & cookiestatement Cookie instellingen

SATURDAY, 13 MARCH 2021 - 08:15

PM Rutte campaign posters defaced with swastikas in Amsterdam

Several campaign posters showing Dutch Prime Minister Mark Rutte were defaced with swastikas painted over Rutte's face and the logo of his right wing VVD political party. The word "fascist" was also scrawled across his body on at least five posters at several bus stops on Molukkenstraat and Veelaan on Friday morning. Police in Amsterdam told NL Times that neither the prime minister, nor the organizations involved, had filed an official report with them about the incident.

Source: nltimes.nl

VOORBEELDFUNCTIE EN EIGEN VERANTWOORDELIJKHEID

We zetten ons in, binnen de kaders van de vrijheid van meningsuiting, voor wetgeving die sociale media platformen ertoe dwingt om verantwoordelijkheid te nemen voor hun groeiende rol in het medialandschap. Grote online platformen worden verantwoordelijk om de verspreiding van desinformatie en haatzaaien op hun platforms tegen te gaan en gaan verantwoording afleggen over de impact op grondrechten en democratie van informatie die door algoritmes wordt geprefereerd.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Kenmerk: 2022-0000123877

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamerder Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG
Datum:8 maart 2022
Betreft:Hoofdlijnen beleid voor digitalisering

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Koninkrijksrelaties en Digitalisering
Alexandra C. van Huffelen
Minister van Economische Zaken en Klimaat
M.A.M. Adriaansens
Minister van Justitie en Veiligheid
D. Yeşilgöz-Zegerius
Minister van Rechtsbescherming
F. Weerwind

De bewindslieden kunnen niet voor 100 % de verantwoorlijkheid afschuiven op de grote online platforms,(IFUD of Human Rights).

Het behouden en bevorderen van de eigen integriteit is een complexe opgaaf, maar van groot belang. Zeker ook in het licht van de nationale en internationale ontwikkelingen aangaande de aanpak van ondermijning, corruptiebestrijding, de bevordering van de rechtsstatelijkheid en een weerbaar en integer bestuur. Bewindspersonen hebben een belangrijke voorbeeldfunctie,(“Het blauwe boek” handboek voor bewindspersonen).

Constante opgaaf in context

Het behouden en bevorderen van de eigen integriteit is een complexe opgaaf, maar van groot belang. Zeker ook in het licht van de nationale en internationale ontwikkelingen aangaande de aanpak van ondermijning, corruptiebestrijding, de bevordering van de rechtsstatelijkheid en een weerbaar en integer bestuur. Bewindspersonen hebben een belangrijke voorbeeldfunctie.

het blauwe boek

Handleiding voor bewindspersonen

Bron:
Dit handboek is te vinden op Rijksoverheid.nl.
mr. Marianne Hordijk
Secretaris ministerraad

Loyaletegenspraak

Op papier bepleit de organisatie medewerkersparticipatie en betrokkenheid, maar in de praktijk wordt binnen teams niet altijd sociale veiligheid ervaren. Dat binnen de organisatie van de overheid geen ruimte is voor kritische reflectie. Medewerkers die worden aangesproken op een kritische houding.

Bron: loyaletegenspraak.nl

6 Werk- en privérelaties

6.1 Omgangsvormen

Artikel 1 Grondwet *(discriminatieverbod)*

Artikel 90 quater van het Wetboek van Strafrecht *(juridische definitie van discriminatie)*

Artikelen 137 c t/m g *en* 429quater van het Wetboek van Strafrecht *(strafbaarstelling uitingen van discriminatie, nl. discriminerende belediging, aanzetten tot discriminatie van óf haat tegen groepen mensen, verspreiden van materiaal met discriminerende inhoud, deelnemen aan een organisatie met een discriminerend karakter, opzettelijk discrimineren op basis van ras in uitoefening van ambt, beroep of bedrijf (=misdrijf), niet opzettelijk discrimineren in uitoefening van ambt, beroep of bedrijf (=overtreding))*

Wetgeving op het gebied van gelijke behandeling:
Wet gelijke behandeling mannen en vrouwen *(1980)*
Algemene Wet Gelijke Behandeling *of AWGB (1994*
verbod tot maken van onderscheid tussen werknemers naar arbeidsduur *(1996)*
Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte *(2003)*
Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd bij de arbeid *(2003)*

Artikel 4, eerste lid Ambtenarenwet (2017) *(voorkomen discriminatie door overheidswerkgever)*

Artikel 3, tweede lid van de Arbeidsomstandighedenwet *(zorgplicht werkgever preventie psychosociale arbeidsbelasting, w.o. seksuele intimidatie, agressie en geweld, pesten en werkdruk.*

Arbocatalogus Rijk (per ministerie in beleid uitgewerkt)

Gewenst gedrag: respectvol, fatsoenlijk en collegiaal
Als ambtenaar wordt van je verwacht dat je op een respectvolle manier omgaat met anderen, zowel in je contacten binnen als buiten de organisatie. Dat betekent dat je de ander serieus neemt, naar elkaar luistert en fatsoenlijk met elkaar omgaat. Verwacht wordt dat je elkaar hierin steunt en zo nodig corrigeert. Wij streven binnen de rijksoverheid collegialiteit na, samenwerking, teamgeest, openheid en een dienstverlenende instelling. Daarbij respecteer je elkaars privacy en houd je rekening met elkaar. Je helpt elkaar waar nodig en houdt je bijvoorbeeld aan de huisregels van de organisatie.

Ongewenst gedrag
Pesten, (seksuele) intimidatie, discriminatie, agressie en geweld zijn uitingen van ongewenste omgangsvormen en worden niet getolereerd binnen de Rijksoverheid. De uitingen kunnen zowel verbaal als non-verbaal zijn, mondeling of schriftelijk, of digitaal. Soms gebeurt het bewust, maar soms ook minder bewust.

Welk ongewenst gedrag bedoelen we met deze woorden?
- **Pesten:** herhaald ongewenst negatief gedrag, waartegen iemand zich niet (goed) kan verdedigen. Bijvoorbeeld: kleinerende/vernederende opmerkingen, voortdurende kritiek, fysiek aanvallen of bedreigen, iemand isoleren/buitensluiten/negeren, over iemand roddelen/kwaadaardige geruchten, leugens of valse beschuldigingen verspreiden.

Seksuele intimidatie: elke vorm van seksuele toenadering, verzoeken om seksuele gunsten of ander seksueel getint gedrag dat degene tegen wie het is gericht als ongewenst ervaart. Bijvoorbeeld: seksueel getinte opmerkingen/grappen, het laten zien van seksueel getinte afbeeldingen, seksueel getinte blikken of gebaren, ongewenste aanrakingen.

Intimidatie: gehoorzaamheid afdwingen door iemand bang te maken of onder druk te zetten door psychisch of fysiek geweld of door te dreigen met negatieve gevolgen (bijvoorbeeld een slechte beoordeling of ontslag).

Agressie: gedrag wat iemand inzet om iets kapot te maken, een ander schade te berokkenen, of duidelijk te maken wat hij wel of niet wil, waarbij bij de ander gevoelens van angst, pijn, verdriet of boosheid worden opgeroepen. Hieronder vallen naast geweld ook bijvoorbeeld bedreigen, schelden en overheersen.
Geweld: het toebrengen van lichamelijk letsel, het vernietigen of kapotmaken van iets.
Discriminatie: onterecht verschil maken in de behandeling van mensen op grond van een bepaald kenmerk (discriminatiegrond). Discriminatie kan zich uiten in pestgedrag of (seksueel) intimiderend gedrag.

Welke discriminatiegronden staan in de wet?

Dit zijn: **leeftijd**, **seksuele gerichtheid**, **godsdienst**, **levensovertuiging**, **ras** (huidskleur, afkomst, nationale of etnische achtergrond), **geslacht**, **nationaliteit**, **handicap of chronische ziekte**, **politieke overtuiging**, **burgerlijke staat**, **soort arbeidscontract** en **arbeidsduur**.

Wat kun je doen aan ongewenst gedrag?

Zorg met elkaar voor het besef dat dit soort gedrag niet acceptabel is door zelf het goede voorbeeld te geven, elkaar aan te spreken op ongewenst gedrag en collega's die slachtoffer zijn van ongewenste omgangsvormen te steunen.

Behandel de ander zoals je zelf behandeld wilt worden

Het management heeft een belangrijke voorbeeldfunctie en dient ongewenst gedrag te corrigeren. Medewerkers spiegelen zich aan het gedrag van hun leidinggevenden en accepteren correctie op hun gedrag gemakkelijker als de leidinggevenden zelf het goede voorbeeld geven.
Als slachtoffer van ongewenste omgangsvormen kun je naar een vertrouwenspersoon of je leidinggevende stappen en eventueel gebruik maken van een klachtprocedure. Wanneer is vastgesteld dat jij je tegenover anderen ongewenst hebt gedragen, kun je worden bestraft.

Preventie ongewenst gedrag

De Arbowet verplicht de werkgever om een arbobeleid te voeren dat zo veel mogelijk gericht is op optimale arbeidsomstandigheden. Om een goed arbobeleid vorm te kunnen geven moet de werkgever een overzicht opstellen van alle risico's die in het bedrijf kunnen voorkomen. Op basis van deze inventarisatie maakt de werkgever een plan van aanpak met maatregelen die hij neemt om de risico's aan te pakken. Hiervoor gebruikt de werkgever de Arbocatalogus Rijk.
Pesten en ongewenst gedrag moet deel uit maken van deze inventarisatie en het plan van aanpak. Vraag als medewerker daarnaar om te weten welke maatregelen jouw organisatie heeft genomen en gaat nemen. Je kunt deze vraag ook altijd stellen aan de medezeggenschap aangezien zij dient in te stemmen met het plan van aanpak. Ook kun je de preventiemedewerker benaderen.

De overheid zichzelf ten voorbeeld stellen: als je wilt dat burgers zich fatsoenlijk gedragen, zal je dat als overheid ook moeten doen,(Gedragscode Integriteit Rijk 2020).

Mr. W.B. (Wopke) Hoekstra

bron: Rijksoverheid.nl

Wopke Hoekstra (1975) is sinds 10 januari 2022 minister van Buitenlandse Zaken en viceminister-president in het kabinet-Rutte IV. Daarvoor was hij vanaf 26 oktober 2017 minister van Financiën.

Bron: parlement.com

Verkennen

Instellingen

← Collectie

Wopke Hoekstra
@WBHoekstra

Ter herdenking en nagedachtenis van de 6 miljoen Joden die zijn vermoord tijdens de Holocaust, legde ik een krans tijdens een ceremonie bij @yadvashem. 2/2

Yad Vashem

12:29 p.m. · 18 mei 2022 · Twitter Web App

6 Retweets **1** Citeer Tweet **35** Vind-ik-leuks

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

IFUD of Human Rights
T.a.v. J.P. van den Wittenboer
Po. box 324
5660 AH Geldrop

Belastingdienst/Corporate
Dienst Vaktechniek/Team
Brieven en Beleidsbesluiten

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen
dhr. J.M. HERNANDEZ

T 070-342 8045
F 070-3427924
j.m.hernandez@minfin.nl
www.minfin.nl

Ons kenmerk
2019-0000046629

Uw brief (kenmerk)
18 februari 2019

Datum 26 maart 2019

Betreft Verzoek toepassing hardheidsclausule

Geachte heer Van den Wittenboer,

In bovenvermelde brief uit u uw onvrede over de Staat der Nederlanden, de Hoge Raad en de Belastingdienst. De Belastingdienst/ kantoor Eindhoven heeft u, zo schrijft u, in privé aansprakelijk gesteld voor uw eenmanszaak Audio-Rarities. Naar uw mening onjuist omdat de eenmanszaak door middel van een notariële akte onderdeel uitmaakt van de rechtspersoon IFUD of Human Rights. Ook is er volgens uw brief sprake van een discussie over het doen van aangifte 2017. Als gevolg van het ingenomen standpunt door de Belastingdienst verliest u mogelijk uw zorg- en huurtoeslag en krijgt u daarbij een geldboete, althans zo begrijp ik uw brief. U acht dit in strijd met artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (EVRM). Dit is voor u aanleiding te verzoeken om toepassing van de hardheidsclausule. Uw verzoek wijs ik af. Ik licht dat hierna toe.

Toelichting
Allereerst meld ik u dat mijn beslissing niet verder gaat dan uw geschil met de Belastingdienst. Voor uw andere geschillen dient u contact op te nemen met de betreffende instanties.

De vraag wie in de belastingheffing moet worden betrokken voor de (eventuele) opbrengsten van "Audio-Rarities" en of er een aangifte moet worden ingediend is onlosmakelijk verbonden met vaststelling van een complex van feiten en omstandigheden. De vaststelling van deze feiten en omstandigheden en de daaraan verbonden fiscale gevolgen wordt door de wet uitdrukkelijk opgedragen aan de Belastingdienst. Het is mijn vaste beleid dat ik mij niet in meng in de geschillen die hierbij ontstaan tussen de Belastingdienst en belastingplichtigen. Bij een blijvend geschil met de inspecteur kunt u in bezwaar en beroep gaan. In dit proces vervul ik geen rol.

Hardheidsclausule
De wet kent een speciale bevoegdheid, de zogenoemde hardheidsclausule (artikel 63 van de Algemene wet inzake rijksbelastingen). De wet staat toepassing van de hardheidsclausule uitsluitend toe in zeer uitzonderlijke gevallen. De hardheidsclausule kan alleen worden toegepast bij een "onbillijkheid van overwegende aard". Daarvan is sprake als het gaat om een gevolg dat de wetgever had voorkomen als hij dat gevolg bij het maken van de wet had voorzien. De situatie zoals door uw voorgelegd kan niet worden aangemerkt als een gevolg dat de wetgever had voorkomen als hij dat gevolg bij het maken van de wet had voorzien. In uw geval heeft toepassing van de wettelijke bepalingen gevolgen die om persoonlijke redenen als een hardheid worden ervaren. Voor deze situatie is de hardheidsclausule niet bedoeld.

Een afschrift van deze brief stuur ik naar J.H.M. Korsten van de Belastingdienst/kantoor Eindhoven.

Als u vragen hebt over deze brief, kunt u contact opnemen met de heer J.M. Hernandez. Zijn gegevens vindt u bovenaan deze brief.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN,
namens deze,

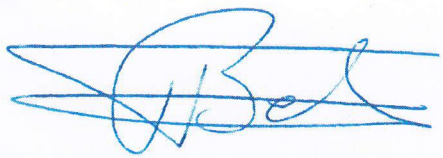

M.H.M. Beks
Directeur Corporate Dienst Vaktechniek

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

IFUD of Human Rights
T.a.v. J.P. van den Wittenboer
P0. box 324
5660 AH Geldrop

Belastingdienst/Corporate
Dienst Vaktechniek/Team
Brieven en Beleidsbesluiten

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen
dhr. J.M. Hernandez

T 070-342 8045
F 070-3427924
j.m.hernandez@minfin.nl
www.minfin.nl

Ons kenmerk
2019-0000092089

Uw brief (kenmerk)
2 april 2019

Datum 7 juni 2019

Betreft Verzoek om toepassing hardheidsclausule

Geachte heer Wittenboer,

In bovenvermelde brief reageert u op mijn beslissing bij brief van 26 maart 2019 (2019-0000 046629) waarin ik uw verzoek om toepassing van de hardheidsclausule afwijs. Kort samengevat kunt u zich niet vinden in de gronden en toelichting daarop die hebben geleid tot mijn beslissing.

In uw brief geeft u geen nieuwe feiten en omstandigheden of argumenten waaruit blijkt dat mijn beslissing en overwegingen die daartoe hebben geleid onjuist zijn. Ook zijn er geen andere ontwikkelingen die aanleiding zijn voor een heroverweging van mijn beslissing zoals gegeven in mijn voormelde brief.

Wellicht ten overvloede, mijn beslissing en toelichting zoals gegeven in eerder genoemde brief blijft ongewijzigd. Bij toekomstige correspondentie waarbij de feiten en omstandigheden ongewijzigd zijn gebleven, beperk ik mij tot een verwijzing naar eerdere correspondentie.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geantwoord.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN,
namens deze,

M.H.M. Beks
Directeur Corporate Dienst Vaktechniek

Ministerie van Financiën

Organogram

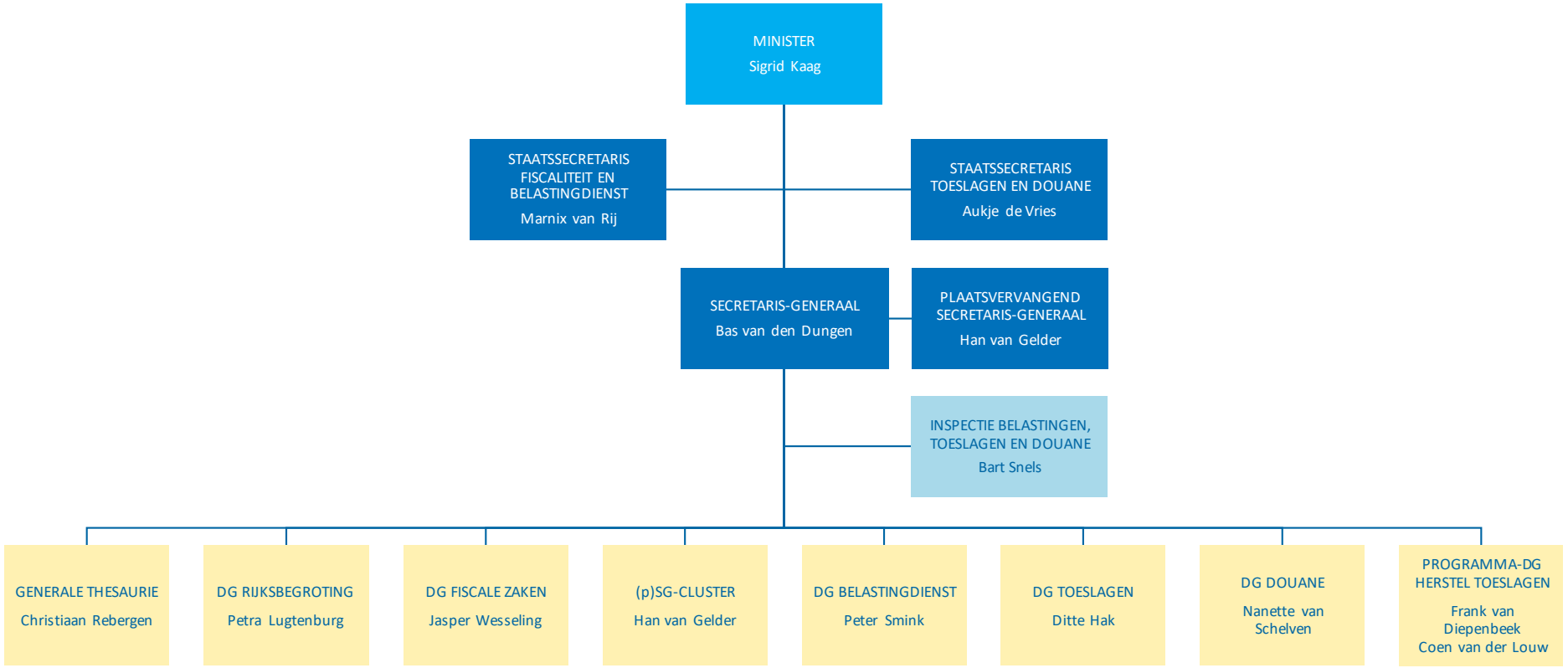

Toegesneden op artikel 47 Sr, eerste lid aanhef “beïnvloeden” verklaringsvrijheid in de zin van art. 285a,eerste lid,Sr, in combinatie uitlokking plegen meineed art.207 Sr. Onder de eindverantwoordelijkheid van de Minister van Financiën en/of diens voorgangers of opvolgers bij overdracht van het dossier, art.44Sr, ambtsmisdrijf met gebruik van macht,gelegenheid of middel hem door zijn ambt geschonken. Alle ministers gezamenlijk zijn verantwoordelijk voor het algemene regeringsbeleid van de Nederlandse Staat, dat in de ministerraad wordt besproken.

NOTARIS BELASTINGRECHT

In het Besluit op het notarisambt van 27 september 2012 is in art. 2 sub c onder meer als beroepsvereiste vermeld: ‘grondige kennis van en inzicht in het belastingrecht, voor zover van belang voor de notariële praktijkuitoefening’.

Werkt de notaris mee aan een opzettelijk onjuiste belastingaangifte, dan zal hij als medepleger strafbaar zijn op grond van art. 68 AWR. (Algemene wet inzake rijksbelastingen).

OVERIGE REGELGEVING

Artikel 2

Voeg toe

HOOFDSTUK II. ARTIKEL 3

Het in artikel 6, tweede lid, onderdeel a, van de wet bedoelde afsluitend examen op het gebied van het recht, dat met goed gevolg afgelegd moet worden om in aanmerking te kunnen komen voor benoeming tot notaris of om het beroep van kandidaat-notaris te kunnen uitoefenen, omvat de volgende onderdelen:

a. grondige kennis van en inzicht in de volgende onderdelen van het burgerlijk recht – mede in hun onderlinge samenhang –:
   1°. het personen- en familierecht, in het bijzonder het huwelijksvermogensrecht;
   2°. het ondernemingsrecht, in het bijzonder het rechtspersonen- en vennootschapsrecht;
   3°. het vermogensrecht;
   4°. het recht met betrekking tot registergoederen;
   5°. het erfrecht, en
   6°. het internationaal privaatrecht, voor zover van belang voor de notariële praktijkuitoefening;

b. grondige kennis van en inzicht in het executierecht alsmede kennis van en inzicht in het burgerlijk procesrecht, beslag- en faillissementsrecht, voor zover van belang voor de notariële praktijkuitoefening;

c. grondige kennis van en inzicht in het belastingrecht, voor zover van belang voor de notariële praktijkuitoefening;

d. kennis van en inzicht in het bestuursrecht, voor zover van belang voor de notariële praktijkuitoefening;

e. grondige kennis van en inzicht in het recht met betrekking tot het notariaat, in het bijzonder de wet;

f. kennis van en inzicht in bedrijfseconomie, voor zover van belang voor de notariële praktijkuitoefening, en

g. schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid in de vorm van een scriptie of een andere gelijkwaardige, schriftelijke, onderzoeksprestatie op juridisch gebied.

Mijn selectie

U heeft niets geselecteerd.

Volg @KNBNotariaat op Twitter

Vind KNB op LinkedIn

Responsible disclosure | Privacy en cookies

Verkennen

Instellingen

← **Tweet**

Sigrid Kaag
@SigridKaag

Het Namenmonument laat de 102.126 Joodse, Roma en Sinti slachtoffers van de Holocaust tot ons spreken. Als herinnering voor hen die nooit thuiskwamen en werden vermoord. Dankbaar ben ik voor de tomeloze inzet van het Auschwitz Comité en het ontwerp van Daniel Libeskind.

> **AT5** @AT5 · 19 sep. 2021
> Namenmonument onthuld: "Dat je ziet dat ze geleefd hebben"
> at5.nl/artikelen/2110...

5:58 p.m. · 19 sep. 2021 · Twitter for iPhone

Sigrid Kaag: Vrijheid en durf in de 21e eeuw

24 november 2019

"Racisme, xenofobie en antisemitisme steken opnieuw de kop op. We lijken soms af te koersen op een samenleving waarin het normaal is om anderen de schuld te geven van problemen. Waarin we elkaar eindeloos de maat nemen, in plaats van samen aan oplossingen te werken. Wij dreigen zo weer te vervallen in een vernietigend wij-zij denken, van leeg en hatelijk schreeuwen op Twitter, in plaats van kleine handelingen te doen in de echte wereld, waarmee je anderen helpt en begrip probeert te kweken. Dit zie ik in heel Europa. Van de straten tot aan de parlementen."

Sigrid Kaag hield op 24 november 2019 de Hannie Schaftlezing. Lees de tekst van de lezing hieronder of bekijk de video.

Vrijheid en durf in de 21e eeuw

Hannie Schaft-lezing 2019 door Sigrid Kaag

Geachte familieleden van Hannie Schaft,

Geachte familieleden van Truus en Freddie Oversteegen,

Dames en heren, jongens en meisjes,

In tijden van bezetting ligt vrijheid besloten in een keuze. De keuze of je onrecht en intolerantie accepteert, of dat je hiertegen in verzet komt. De keuze om je neer te leggen bij je lot, of om op te staan en juist je stem te laten horen. Om te handelen, niet wanneer het makkelijk en zonder gevaar is, maar wanneer het er toe doet.

Hannie Schaft wist wat die vrijheid was. Zelfs onder het juk van de bezetter leefde zij vrij. Tot het bittere einde.

Vandaag herdenken wij haar. Waar zij voor stond en wie zij was. Wat zij vandaag de dag nog altijd voor ons land betekent.

Om ons het leven van Hannie Schaft te herinneren, moeten wij beginnen bij haar einde.

Hannie Schaft, zoals u allen weet, werd op 17 april 1945 door de Duitse bezetters gefusilleerd in de duinen. Wanneer het 1e schot haar slechts verwondde, zou ze geroepen hebben dat zij zelf beter kon schieten. Of dit echt zo is, durf ik natuurlijk niet te zeggen. Volgens een andere overlevering stootte ze een pijnkreet uit, waarna een 2e salvo een einde maakte aan haar leven. Ze werd haastig begraven; een paar lokken van haar rode haar bleven boven het zand uit steken. Zo snel wilden de politiemannen en soldaten van hun vuile werk af zijn. Hiermee kwam een tragisch einde aan een kort maar uitzonderlijk leven. Hannie Schaft werd slechts 24 jaar oud.

Bij het herinneren van Hannie Schaft denken wij natuurlijk aan haar laatste momenten. De angst die zij gevoeld moet hebben, de stille waardigheid waarmee zij haar gevangenschap en executie gedragen heeft. Maar ook haar daden: het stelen van persoonsbewijzen, de sabotageacties, de aanslagen. Waarom besloot deze jonge vrouw om alles in de waagschaal te stellen en deel te nemen aan de gewapende strijd, het verzet?

Haar jeugd bevat eigenlijk weinig voortekenen van haar latere rol. Ze groeide op in een teruggetrokken onderwijzersgezin. Ze was een ingetogen kind, en serieus voor haar leeftijd. Ze kon fel uit de hoek komen. Op school

schreef ze een uiterst kritisch opstel over de Volkenbond, waarin ze zich juist frustreerde over hoe weinig de organisatie voor elkaar kreeg in het toenmalige Abessinië. Toch wilde ze er later gaan werken. Die ambitie zou haar niet meer loslaten. Ze ging rechten studeren in Amsterdam, waarbij zij zich in het volkenrecht specialiseerde. Volgens een studievriendin wilde ze niets liever dan na de oorlog naar Genève vertrekken om de Volkenbond nieuw leven in te blazen. Om zich in te zetten voor vrede en recht.

Aan het begin van de oorlog was ze haast nog een meisje. Ze was pas kort daarvoor begonnen met haar rechtenstudie. Ze had in haar vriendenkring ook Joodse vriendinnen, en richtte samen met 2 andere studentes een nieuw dispuut op.

Ze was gedreven, slim, ambitieus en stond midden in het studentenleven. Ze was dus eigenlijk net zoals andere jonge vrouwen van haar leeftijd.

En precies dat maakt haar zo bijzonder.

Want het zijn juist gewone mensen die soms hele ongewone keuzes maken, en daarmee de geschiedenis veranderen. Het is begrijpelijk dat we onze helden op een voetstuk plaatsen, maar slechts weinigen van hen waren heldhaftig voordat zij, gedwongen door omstandigheden, de keuzes maakten waardoor zij helden of heldinnen werden. Dat is voor mij dan ook juist het uitzonderlijke: dat hele gewone mensen tot grote dingen in staat zijn, wanneer zij daarvoor kiezen. Een keuze maken voor anderen.

Dat is wat Hannie Schaft bijzonder maakte. Dat is, denk ik, waarom zij nog steeds herinnerd en bewonderd wordt. Dat is waarom het een voorrecht is om hier vandaag te mogen spreken bij haar herdenking.

Dames en heren,

In een cynische constatering over zijn eigen terreur zei Stalin ooit dat, waar 1 dood een tragedie is, een miljoen doden slechts een statistisch gegeven zijn. Het is een wrede waarheid. Maar het omgekeerde is gelukkig ook waar. Als het lot van miljoenen ons weinig zegt, is het juist het leven van het individu dat ons inspireert. Het zijn voorbeelden als die van Hannie Schaft die mensen aanzetten tot hoop, tot weerstand, tot idealisme.

En gelukkig waren, en zijn, er meer mensen zoals Hannie Schaft.

Truus en Freddie Overstegen maakten deel uit van dezelfde verzetsgroep. In 2014 kregen zij als veel te late, maar dankbare erkenning voor hun verzetswerk het Mobilisatie-Oorlogskruis opgespeld door minister-president Mark Rutte. Laatst vlogen wij terug van een dienstreis, en toen had hij het er nog steeds met veel bewondering over. Het mooie moment dat de 2 zussen binnenkwamen en nog altijd zeer bescheiden waren over hun bijdrage – die juist zeer bijzonder was.

Gisela Wieberdink-Söhnlein, ook een Amsterdamse rechtenstudente, woonde tegenover het Gestapo-hoofdkantoor in Amsterdam. Een keurig meisje, dat niet als rebels bekendstond. Desondanks sloot ze zich aan bij de verzetsgroep het kindercomité, en bracht zo vele Joodse kinderen in veiligheid, door hen naar onderduikadressen te sturen. “Het moest gewoon gebeuren”, zou ze later bescheiden over haar verzetswerk zeggen. Ze werd gearresteerd en gevangengezet in Ravensbrück. Ze overleefde de oorlog.

Helena Kuipers-Rietberg, in het verzet bekend als tante Riek, wordt ook wel de stille kracht achter de Landelijke Organisatie voor Hulp aan Onderduikers genoemd. Ze was gereformeerd, en redde vanuit die overtuiging vele levens. Onder het mom van bijbelbijeenkomsten bracht zij door het hele land mensen bij elkaar en hielp hen aan onderduikadressen. Ze werd verraden en kwam ook in Ravensbrück terecht, waar zij in 1944 overleed.

Zij waren mensen zoals u. Gewone mensen, die onder uitzonderlijke omstandigheden besloten om buitengewone dingen te doen. Zij waren mensen die ons, vandaag de dag, met de vraag presenteren: wat zouden wij gedaan hebben? Durven wij ook hun keuzes te maken? Als het er toe doet.

De Wit-Russische essayist en historica Svetlana Alexijevitsj schrijft in haar boek, ‘De oorlog heeft geen vrouwengezicht’, dat de geschiedenis in elk van ons zit. ‘De 1 met een halve bladzij, de ander met 2, 3. Samen schrijven we het boek van de tijd. Ieder schreeuwt zijn waarheid. Een nachtmerrie van nuances.’

Alexijevitsj toont het schaduwspel van deze nachtmerrie vanuit vrouwenperspectief, want, schrijft zij ‘hun oorlog heeft een geur, een kleur, een gedetailleerde beleving van het menselijk bestaan zelf. Deze verhalen gaan niet over hoe ze terugtrekken en aanvoeren, maar over lachen en lijden.’ Het is een geschiedenis van de menselijke ziel.’

Dat zie ik ook terug in de geschiedenis van Hannie Schaft.

Dames en Heren,

Door te herinneren brengen wij de gevallenen terug onder de levenden.

Laten wij daarom niet vergeten dat ook zij geleefd hebben. Want al deze vrouwen waren geen onaantastbare heldinnen. Zij waren meer dan onze gestolde herinnering van hun heldendaden. Zij waren mensen van vlees en bloed. Ook Hannie Schaft had goede en slechte dagen, ze werd verliefd en was gebroken toen haar geliefde gedood werd.

Door de enkelen te herdenken, eren wij de velen. Maar wij bewijzen hen een slechte dienst als het bij plechtigheden blijft.

Want wereldwijd zijn er ook op dit moment velen die onderdrukking aan den lijve ondervinden. mensen die gekleineerd worden, gediscrimineerd die oorlog meemaken, onrecht ervaren, of het zien gebeuren.

Hier in Europa zijn we van ver gekomen. Wij hebben onze geschiedenis van conflict getemperd en botsen nu met elkaar in de vergaderzalen van Brussel en Straatsburg, in plaats van op slagvelden.

Dit maakt Europa tot een relatief rustige haven, in een steeds onrustiger wordende wereld, maar ook hier lijken we soms het verleden te vergeten.

De filosoof Isaiah Berlin schreef ooit een essay over nationalisme, wat hij ‘de gebogen twijg’ noemde. Europa, zo stelde hij, is een continent met 2 zielen in haar borst. De rationele geest van de verlichting, en de romantische geest

van de groep en de natie. De mentaliteit van de verlichting is ordenend, maar kil, waar de geest van het romanticisme vurig is, maar uitsluitend.

Europa beweegt volgens Berlin tussen deze 2 uitersten. Buigt de twijg te ver door, dan zwiept hij terug. De oorlog waarin Hannie Schaft stierf, was het uiterste gevolg van opgezweepte groepsverheerlijking. Het gevaar van het wij-zij denken, van het reduceren van mensen tot de Ander, tot de mindere. Na de oorlog hebben de landen van Europa, Duitsland voorop, de twijg weer teruggebogen, misschien soms te ver – tot het punt van afstandelijke technocratie, waar mensen nu juist weer op reageren.

Want ik zie steeds kleine takjes opnieuw losbreken.

Racisme, xenofobie en antisemitisme steken opnieuw de kop op. We lijken soms af te koersen op een samenleving waarin het normaal is om anderen de schuld te geven van problemen. Waarin we elkaar eindeloos de maat nemen, in plaats van samen aan oplossingen te werken. Wij dreigen zo weer te vervallen in een vernietigend wij-zij denken, van leeg en hatelijk schreeuwen op Twitter, in plaats van kleine handelingen te doen in de echte wereld, waarmee je anderen helpt en begrip probeert te kweken.

Dit zie ik in heel Europa. Van de straten tot aan de parlementen. Ik zie het bij de racistische of antisemitische spreekkoren bij voetbalwedstrijden, maar ook bij de Italiaanse senator en Holocaust-overlevende Liliana Segre. Zij ontvangt dagelijks honderden haatbericht. Toen zij een voorstel deed voor een parlementair onderzoek naar racisme en antisemitisme, en dit voorstel eindelijk werd aangenomen, stond de Senaat op om voor haar te applaudisseren.

Maar de rechtse oppositie bleef zitten.

Dames en heren,

Wij moeten nooit blijven zitten.

Wanneer individuen worden gereduceerd tot De Ander, moeten wij ons uitspreken.

Wanneer mensen vermorzeld worden door geweld of onvrijheid, is het onze plicht om hen te helpen.

Gewone maar dappere mensen zoals Hannie Schaft hebben het hoogste offer gebracht in de strijd tegen uitsluiting, tegen antisemitisme, tegen de bezetting. Het is aan ons om de vlam die zij ontstoken hebben te laten branden, ook in het Europa van de 21e eeuw. Want vrijheid is meer dan het ontbreken van wapengekletter. Alleen wanneer wij onze verantwoordelijkheid durven nemen zijn wij daadwerkelijk vrij.

Dat is wat de herinnering van Hannie Schaft voor mij betekent.

Het is de keuze om je te verzetten tegen onrecht, juist wanneer die keuze moeilijk is.

Achteraf, wanneer we veilig thuis zitten en een oorlogsfilm kijken – ik moet u bekennen dat ik oorlogsfilms door mijn persoonlijke ervaring niet meer kan kijken – of een roman lezen, is het makkelijk om je voor te stellen dat je dezelfde keuzes zou maken als de helden uit die verhalen. Maar als het moment om te kiezen zich aandient valt die keuze de meesten van ons waarschijnlijk zwaar. Echte vrijheid kan immers ook een zware verantwoordelijkheid zijn.

Maar juist in die vrijheid ligt onze diepste waardigheid besloten: de wetenschap dat ook wanneer ons lichaam gebonden en geslagen is, onze ziel toch vrij is.

Hannie Schaft zou nooit voor de Volkenbond gaan werken. De oorlog had de machteloosheid van de organisatie, die Hannie Schaft al in een schoolopstel had geconstateerd, pijnlijk blootgelegd.

Dit was voor velen duidelijk, en daarom werd na de oorlog ook een nieuwe organisatie opgericht. Volgend jaar vieren we, behalve 75 jaar vrijheid, ook dat 75 jaar geleden de Verenigde Naties werden opgericht. Hiermee kreeg de zoektocht naar vrede en recht een nieuwe adem.

Ook deze organisatie is verre van perfect, en doet volgens sommigen nooit genoeg. Maar, anders dan de Volkenbond heeft de VN een Veiligheidsraad waarin beslissingen worden genomen over oorlog en vrede, over sancties, over recht. Soms denk ik, dat als Hannie Schaft de oorlog zou hebben overleefd had, dit de plek is waar ze terecht zou zijn gekomen. Hier zou ze anderen scherp hebben gehouden met haar grote rechtvaardigheidsgevoel. Hier zou ze mee hebben geholpen om de naoorlogse wereld beter en mooier en rechtvaardiger te maken.

Maar ze mocht het niet mee maken. Dus is het aan ons.

In de zaal waarin de Veiligheidsraad vergadert hangt een grote wandschildering. In het midden is een feniks te zien, die herrijst uit de as van de verbrande wereld. Uit de chaos, vernietiging en droefenis van de oorlog werd hoop geboren.

Ik ben vaak in deze zaal geweest, en heb tijdens lange vergaderingen meer dan eens mijn blik over de wandschildering laten dwalen. Als ik ooit weer in deze zaal zit, zal ik nogmaals, heel bewust, naar die muur kijken. En dan denk ik aan Hannie Schaft, en de idealen waarvoor zij gestorven is.

In haar offer ligt de verantwoordelijkheid besloten die wij nog altijd hebben. Deze generatie en toekomstige generaties. De verantwoordelijkheid om ons in woord en daad uit te spreken tegen onrecht uitsluiting en onderdrukking. Want net als zij, zijn wij gewone mensen, die dagelijks keuzes kunnen maken.

De vraag die ons rest, is of ook wij durven kiezen om daadwerkelijk vrij te zijn.

Dank u wel.

Meer lezingen

Alle lezingen »

Ahmed Aboutaleb: De strijd van Hannie Schaft in onze tijd

Hannie Schaftlezing 2021 Burgemeester Ahmed Aboutaleb van Rotterdam hield op zondag 28 november 2021 de Hannie Schaftlezing tijdens de ... »

Hannie Schaft lecture 2020 by Deputy Prime Minister Kajsa Ollongren

The grey tones of peacetime Dear members of the family of Hannie Schaft Dear members of the family of ... »

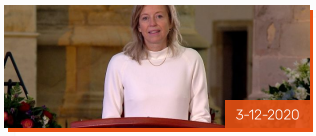

Kajsa Ollongren: De grijstinten van de vrede

Hannie Schaftlezing – De grijstinten van de vrede Vicepremier Kajsa Ollongren hield op zondag 29 november 2020 de Hannie ... »

Wij kunnen uw steun goed gebruiken

Met uw bijdrage kan de Stichting ook volgend jaar weer de Nationale Hannie Schaft Herdenking organiseren.

Word donateur | Eenmalige gift

Meer informatie

- Truus Menger
- Publicaties
- Lezingen
- Eerebegraafplaats
- Winkel

Stichting

- Comité van Aanbeveling
- Donaties
- Bestuur
- Nieuwsbrief
- Contact

Nationale Hannie Schaft Stichting

Deze website kwam tot stand met steun van het Prins Bernhard Cultuur Fonds

PRINS BERNHARD CULTUURFONDS

© 2022, Nationale Hannie Schaft Stichting. Alle rechten voorbehouden.

< PRESS RELEASES

Museum Welcomes United Nations' General Assembly Resolution on Holocaust Denial and Distortion

SHARE

JANUARY 20, 2022

Press Contacts

Andrew Hollinger
Director, Communications
202.437.1221
ahollinger@ushmm.org

Museum Press Kit

UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM WELCOMES UNITED NATIONS' GENERAL ASSEMBLY RESOLUTION ON HOLOCAUST DENIAL AND DISTORTION

WASHINGTON, DC – The United States Holocaust Memorial Museum welcomes the United Nations General Assembly resolution calling on member states to counteract Holocaust denial and distortion, especially on social media.

"We applaud this global condemnation of Holocaust denial and distortion, which are dangerous forms of antisemitism," says Museum Director Sara J. Bloomfield. "This is especially important as violent antisemitism is on the rise. History shows us that mass

communications and the propaganda they facilitate have the potential for good or ill. Social media can reach billions in seconds and enable communities of hate to develop. Hitler once said, 'Propaganda is a truly terrible weapon in the hands of an expert.' With social media, anyone can be an expert. The UN resolution is an important step, but addressing antisemitism will require efforts from governments, companies, organizations, and individuals worldwide, and we hope this resolution will spark further action."

The resolution, sponsored by the State of Israel and adopted by consensus, references the definition of Holocaust denial and distortion established by the International Holocaust Remembrance Alliance, which was developed with input from the Museum. The Museum's report on Holocaust denial and distortion in Europe and related recommendations can be found here.

A federally chartered, nonpartisan educational institution, the United States Holocaust Memorial Museum serves as America's national memorial to the victims of the Holocaust and is dedicated to ensuring the permanence of Holocaust memory, understanding, and relevance. Through the power of Holocaust history, the Museum challenges leaders and individuals to think critically about their role in society and to confront antisemitism and other forms of hate, prevent genocide, and promote human dignity. For more information, visit ushmm.org.

###

View All Museum News Releases

This Section

- VISIT THE MUSEUM
- EXHIBITIONS
- ABOUT THE MUSEUM
- PRESS ROOM
- ACCESSIBILITY

Connect with the Museum

FACEBOOK TWITTER YOUTUBE INSTAGRAM

UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

100 Raoul Wallenberg Place, SW
Washington, DC 20024-2126
Main telephone: 202.488.0400
TTY: 202.488.0406

Get the Latest News

Your e-mail address | Postal Code | SUBSCRIBE

Plan Your Visit
Current Exhibitions
Calendar of Events
Support the Museum
DONATE

Learn
Teach
Collections
Academic Research
Remember Survivors and Victims
Genocide Prevention
Antisemitism and Holocaust Denial
Outreach

Holocaust Encyclopedia
Collections Search
Holocaust Survivors and Victims Resource Center
History Unfolded
Experiencing History
Early Warning Project

ABOUT THE MUSEUM
CONTACT THE MUSEUM
TERMS OF USE
PRIVACY
ACCESSIBILITY
LEGAL

A/76/L.30

Netherlands at UN
@NLatUN
We welcome today's adoption by #UNGA of a resolution condemning the denial & distortion of the Holocaust.
Remembering the Holocaust is a cornerstone of European values. #KingdomNL showed its support as an early cosponsor.
Thanks to co-facilitators @IsraelinUN & @GermanyUN
ADOPTED
UN General Assembly
Resolution on Holocaust Denial
Remembering the Holocaust
is a cornerstone of European values
8:47 p.m. · 20 jan. 2022
20
Antwoorden
Delen
5 antwoorden lezen

United Nations A/76/L.30

General Assembly

Distr.: Limited
13 January 2022

Original: English

Seventy-sixth session
Agenda item 16
Culture of peace

Albania, Argentina, Armenia, Australia, Austria, Azerbaijan, Belarus, Belgium, Bosnia and Herzegovina, Brazil, Bulgaria, Canada, Colombia, Costa Rica, Croatia, Cyprus, Czechia, Denmark, Dominican Republic, Ecuador, Estonia, Fiji, Finland, France, Georgia, Germany, Greece, Guatemala, Honduras, Hungary, Iceland, Ireland, Israel, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Marshall Islands, Mexico, Monaco, Mongolia, Montenegro, Nauru, Netherlands, New Zealand, North Macedonia, Panama, Papua New Guinea, Peru, Philippines, Poland, Portugal, Republic of Korea, Romania, Rwanda, San Marino, Seychelles, Slovakia, Slovenia, South Sudan, Spain, Sweden, Switzerland, Turkey, Tuvalu, Ukraine, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, United States of America, Uruguay and Zambia: draft resolution

Holocaust denial

The General Assembly,

Reaffirming the purposes and principles enshrined in the Charter of the United Nations, as well as the Universal Declaration of Human Rights,[1] which proclaims that everyone is entitled to all the rights and freedoms set forth therein, without distinction of any kind, such as, inter alia, race, religion or other status, and the International Covenant on Civil and Political Rights,[2] which state that everyone has the right to freedom of thought, conscience and religion,

Bearing in mind that the founding principle of the Charter of the United Nations, "to save succeeding generations from the scourge of war", is testimony to the indelible link between the United Nations and the unique tragedy of the Second World War,

Recalling the preamble to the Universal Declaration of Human Rights, which states that disregard and contempt for human rights have resulted in barbarous acts which have outraged the conscience of mankind,

Recalling also that 2020 marked the seventy-fifth anniversary of the end of the Second World War, a war which brought untold sorrow to humankind, particularly in Europe, Asia, Africa, the Pacific and other parts of the world,

[1] Resolution 217 A (III).
[2] See resolution 2200 A (XXI), annex.

Please recycle

Recalling further the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide,[3] which was adopted in order to avoid repetition of genocides such as those committed by the Nazi regime,

Recalling article 18 of the Universal Declaration of Human Rights and article 18 of the International Covenant on Civil and Political Rights, which state that everyone has the right to freedom of thought, conscience and religion,

Reaffirming the positive role that the exercise of the right to freedom of opinion and expression and full respect for the freedom to seek, receive and impart information can play in strengthening democracy and combating religious intolerance, and reaffirming further that the exercise of the right to freedom of expression carries with it special duties and responsibilities and may therefore be subject to certain restrictions, but that these shall only be such as are provided by law and are necessary for respect of the rights or reputations of others, and for the protection of national security or of public order, or of public health or morals, and that all measures taken must be in full compliance with international human rights law, in accordance with article 19 of the International Covenant on Civil and Political Rights,

Deeply concerned about the prevalence of impunity in some instances, and the lack of accountability in some cases, in addressing violence against persons on the basis of religion or belief in public and private spheres, and stressing the importance of making the necessary efforts to raise awareness to address the spread of hate speech against persons on the basis of religion or belief,

Reaffirming its resolution 60/7 of 1 November 2005, which underlines that remembrance of the Holocaust is a key component of the prevention of further acts of genocide, and recalling that ignoring the historical facts of those terrible events increases the risk that they will be repeated,

Reiterating the principles of international law recognized by the Charter of the Nürnberg Tribunal, and taking note with appreciation of their codification by the International Law Commission in 1950,

Reaffirming its resolution 61/255 of 26 January 2007 on Holocaust denial,

Noting that 27 January has been designated by the United Nations as the annual International Day of Commemoration in Memory of the Victims of the Holocaust,

Acknowledging the establishment by the Secretary-General of the programme of outreach on the subject of "the Holocaust and the United Nations" as well as the work of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, including on countering Holocaust distortion and denial,

Honouring the courage and dedication shown by the soldiers who liberated Nazi concentration and extermination camps, and those who fought against the Nazis, including in the resistance movements, as well as all those who resisted the Nazis, and who protected or sought to rescue those who were in danger,

Taking note of the reports of the Special Rapporteur on contemporary forms of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance contained in documents A/HRC/26/50, A/75/329 and A/HRC/44/58 and the report of the Special Rapporteur on freedom of religion or belief contained in document A/74/358,

Recalling that 20 January 2022 will mark 80 years since the "Wannsee Conference", at which the implementation of the so-called "Final Solution to the Jewish Question" was discussed and coordinated by officials of Nazi Germany,

[3] Resolution 260 A (III), annex.

resulting in the systematic establishment of the Nazi death camps, ultimately resulting in war crimes and crimes against humanity,

Reaffirming that the Holocaust, which resulted in the murder of nearly 6 million Jews, 1.5 million of whom were children, comprising one third of the Jewish people, in addition to the killing of millions of members of other nationalities, minorities and other targeted groups and individuals, will forever be a warning to all people of the dangers of hatred, bigotry, racism and prejudice,

Noting that Holocaust denial refers to discourse and propaganda that deny the historical reality and the extent of the extermination of the Jews by the Nazis and their accomplices during the Second World War, known as the Holocaust or Shoah,

Noting also that Holocaust denial refers specifically to any attempt to claim that the Holocaust did not take place, and may include publicly denying or calling into doubt the use of principal mechanisms of destruction (such as gas chambers, mass shooting, starvation, and torture) or the intentionality of the genocide of the Jewish people,

Bearing in mind that Holocaust denial in its various forms is an expression of antisemitism,

Noting that distortion and/or denial of the Holocaust refers, inter alia, to:

(a) Intentional efforts to excuse or minimize the impact of the Holocaust or its principal elements, including collaborators and allies of Nazi Germany,

(b) Gross minimization of the number of the victims of the Holocaust in contradiction to reliable sources,

(c) Attempts to blame the Jews for causing their own genocide,

(d) Statements that cast the Holocaust as a positive historical event,

(e) Attempts to blur the responsibility for the establishment of concentration and death camps devised and operated by Nazi Germany by putting blame on other nations or ethnic groups,

Emphasizing that States, regional organizations, national human rights institutions, civil society, non-governmental organizations, religious communities and the media play a crucial role in promoting tolerance and understanding, as well as fighting racism, negative stereotypes, hate speech and the deliberate spread of disinformation that may incite to discrimination, hostility or violence, and in the universal promotion and protection of human rights,

Noting with concern the growing prevalence of Holocaust denial or distortion through the use of information and communications technologies,

Noting the global and open nature of the Internet and the significant role of social media in spreading information, and their potential to play a positive role in the preservation of the memory of the Holocaust, promoting historically accurate Holocaust education and countering Holocaust denial and distortion,

Expressing concern about the spread of disinformation and misinformation, particularly on social media platforms, which can be designed and implemented so as to mislead, to spread racism, intolerance, xenophobia, negative stereotyping and stigmatization, and to violate and abuse human rights,

Taking note of the report of the Special Rapporteur on contemporary forms of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance contained in document A/64/295 emphasizing the importance of history classes in teaching the events and human suffering which arose out of the adoption of ideologies such as

Nazism and Fascism, and also emphasizing that school classes and schoolbooks which are inclusive, representative, unbiased, aimed at reflecting with objectivity and accuracy the history of people belonging to minorities and the relations with neighbouring countries, well-trained teachers and human rights courses are essential to instil tolerance and respect,

1. *Rejects and condemns without any reservation* any denial of the Holocaust as a historical event, either in full or in part;

2. *Urges* all Member States to reject without any reservation any denial or distortion of the Holocaust as a historical event, either in full or in part, or any activities to this end;

3. *Commends* those Member States which have actively engaged in preserving those sites that served as Nazi death camps, concentration camps, forced labour camps, killing sites and prisons during the Holocaust, as well as similar places operated by Nazi-allied regimes, their accomplices or auxiliaries;

4. *Urges* Member States to develop educational programmes that will inculcate future generations with the lessons of the Holocaust in order to help to prevent future acts of genocide, and in this context commends the International Holocaust Remembrance Alliance;

5. *Urges* Member States and social media companies to take active measures to combat antisemitism and Holocaust denial or distortion by means of information and communications technologies and to facilitate reporting of such content;

6. *Requests* the United Nations outreach programme on the Holocaust as well as all relevant United Nations specialized agencies to continue to develop and implement programmes aimed at countering Holocaust denial and distortion, and to advance measures to mobilize civil society, and invites all relevant stakeholders, including States, parliaments, the private sector and academia to educate their societies truthfully about the facts of the Holocaust and the importance of its lessons as a countermeasure against Holocaust denial and distortion, in order to prevent future acts of genocide.

Machine Translated by Google

Verenigde Naties A/76/L.30

Algemene vergadering

Dist.: Beperkt
13 januari 2022

Origineel: Engels

Zesenzeventigste sessie
Agendapunt 16
Cultuur van vrede

Albanië, Argentinië, Armenië, Australië, Oostenrijk, Azerbeidzjan, Wit-Rusland, België, Bosnië en Herzegovina, Brazilië, Bulgarije, Canada, Colombia, Costa Rica, Kroatië, Cyprus, Tsjechië, Denemarken, Dominicaanse Republiek, Ecuador, Estland, Fiji, Finland, Frankrijk, Georgië, Duitsland, Griekenland, Guatemala, Honduras, Hongarije, IJsland, Ierland, Israël, Italië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Marshall Eilanden, Mexico, Monaco, Mongolië, Montenegro, Nauru, Nederland, Nieuw-Zeeland, Noord-Macedonië, Panama, Papoea-Nieuw-Guinea, Peru, Filippijnen, Polen, Portugal, Republiek Korea, Roemenië, Rwanda, San Marino, Seychellen, Slowakije, Slovenië, Zuid-Soedan, Spanje, Zweden, Zwitserland, Turkije, Tuvalu, Oekraïne, Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord Ierland, Verenigde Staten van Amerika, Uruguay en Zambia: ontwerpresolutie

Holocaust ontkenning

De algemene Vergadering,

Herbevestigen van de doelstellingen en beginselen die zijn vastgelegd in het Handvest van de Verenigde Naties, evenals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, waarin wordt[1] verklaard dat iedereen recht heeft op alle rechten en vrijheden die daarin zijn uiteengezet, zonder onderscheid van welke aard dan ook, zoals onder meer ras, religie of andere status, en de Internationale
Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten2, waarin staat dat eenieder recht heeft op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst,

In gedachten houdend dat het grondbeginsel van het Handvest van de Verenigde Naties, "volgende generaties redden van de plaag van oorlog", getuigt van de onuitwisbare band tussen de Verenigde Naties en de unieke tragedie van de Tweede Wereldoorlog
Oorlog,

Herinnerend aan de preambule van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, waarin staat dat minachting en minachting voor de mensenrechten hebben geleid tot barbaarse daden die het geweten van de mensheid verontwaardigd hebben,

Eraan herinnerend dat 2020 de vijfenzeventigste verjaardag van het einde van de Tweede Wereldoorlog, een oorlog die de mensheid onnoemelijk veel verdriet heeft gebracht, vooral in Europa, Azië, Afrika, de Stille Oceaan en andere delen van de wereld,

[1] Resolutie 217 A (III).
[2] Zie resolutie 2200 A (XXI), bijlage.

Please recycle

Machine Translated by Google

Verder herinnerend aan het Verdrag inzake de voorkoming en bestraffing van Misdaad van genocide,3 die werd aangenomen om herhaling van genociden zoals die gepleegd door het naziregime te voorkomen,

Herinnerend aan artikel 18 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en artikel 18 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, waarin staat dat eenieder recht heeft op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst,

Opnieuw bevestigend dat de uitoefening van het recht op vrijheid van mening en meningsuiting en volledige eerbiediging van de vrijheid om informatie te zoeken, te ontvangen en door te geven kan spelen bij het versterken van de democratie en het bestrijden van religieuze onverdraagzaamheid, en opnieuw bevestigend dat de uitoefening van het recht op vrijheid van meningsuiting bijzondere plichten en verantwoordelijkheden met zich meebrengt en daarom aan bepaalde beperkingen kan worden onderworpen, maar dat deze alleen zullen zijn zoals voorzien door de wet en noodzakelijk zijn voor het respecteren van de rechten of reputaties van anderen, en voor de bescherming van de nationale veiligheid of de openbare orde, of de volksgezondheid of de goede zeden, en dat alle genomen maatregelen volledig in overeenstemming moeten zijn met de internationale mensenrechtenwetgeving, in overeenstemming met artikel 19 van het Internationaal Verdrag inzake burgerlijke en politieke rechten,

Zeer bezorgd over de wijdverbreide straffeloosheid in sommige gevallen, en het gebrek aan verantwoordelijkheid in sommige gevallen, bij het aanpakken van geweld tegen personen op basis van godsdienst of overtuiging in de openbare en de privésfeer, en benadrukkend hoe belangrijk het is om de nodige inspanningen te leveren om het bewustzijn te vergroten om de verspreiding van haatzaaiende uitlatingen tegen personen op basis van godsdienst of overtuiging aan te pakken,

Herbevestigend zijn resolutie 60/7 van 1 november 2005, waarin wordt onderstreept dat de herdenking van de Holocaust een essentieel onderdeel is van het voorkomen van verdere genocide, en eraan herinnerend dat het negeren van de historische feiten van die verschrikkelijke gebeurtenissen het risico vergroot dat ze zullen worden herhaald,

Herhaling van de beginselen van internationaal recht erkend door het Handvest van de Tribunaal van Neurenberg, en met waardering kennis nemend van hun codificatie door de International Law Commission in 1950,

Herbevestigen van de resolutie 61/255 van 26 januari 2007 over de ontkenning van de Holocaust,

Opmerkend dat 27 januari door de Verenigde Naties is aangewezen als de jaarlijkse Internationale herdenkingsdag ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Holocaust,

Erkennend de vaststelling door de secretaris-generaal van het voorlichtingsprogramma over het onderwerp "de Holocaust en de Verenigde Naties", evenals het werk van de Organisatie van de Verenigde Naties voor onderwijs, wetenschap en cultuur, met inbegrip van het tegengaan van verdraaiing en ontkenning van de Holocaust,

Ter ere van de moed en toewijding van de soldaten die de concentratie- en vernietigingskampen van de nazi's hebben bevrijd, en van degenen die tegen de nazi's hebben gevochten, ook in de verzetsbewegingen, evenals van al degenen die zich tegen de nazi's hebben verzet, en die degenen hebben beschermd of probeerden te redden die in gevaar waren,

Nota nemend van de rapporten van de speciale rapporteur over hedendaagse vormen van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid in documenten A/HRC/26/50, A/75/329 en A/HRC/44/58 en het rapport van de Special Rapporteur over de vrijheid van godsdienst of overtuiging in document A/74/358,

Eraan herinnerend dat het op 20 januari 2022 80 jaar geleden is dat de “Wannsee Conferentie”, waarop de implementatie van de zogenaamde “Endlösung Joodse kwestie” werd besproken en gecoördineerd door functionarissen van nazi-Duitsland,

3 Resolutie 260 A (III), bijlage.

Machine Translated by Google

resulterend in de systematische oprichting van de nazi-vernietigingskampen, uiteindelijk resulterend in oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid,

Opnieuw bevestigend dat de Holocaust, die resulteerde in de moord op bijna 6 miljoen Joden, van wie 1,5 miljoen kinderen, een derde van het Joodse volk, naast de moord op miljoenen leden van andere nationaliteiten, minderheden en andere gerichte groepen en individuen, zal voor altijd een waarschuwing zijn voor alle mensen voor de gevaren van haat, onverdraagzaamheid, racisme en vooroordelen,

Opmerkend dat Holocaustontkenning verwijst naar discours en propaganda die de historische realiteit en de omvang van de uitroeiing van de Joden door de nazi's en hun handlangers tijdens de Tweede Wereldoorlog, bekend als de Holocaust of Shoah, ontkennen,

Eveneens opmerkend dat Holocaust-ontkenning specifiek verwijst naar elke poging om te beweren dat de Holocaust niet heeft plaatsgevonden, en het publiekelijk ontkennen of in twijfel trekken van het gebruik van de belangrijkste vernietigingsmechanismen (zoals gaskamers, massale schietpartijen, uithongering en marteling) kan inhouden. of de opzet van de genocide op het Joodse volk,

In gedachten houdend dat ontkenning van de Holocaust in zijn verschillende vormen een uiting is van antisemitisme,

Opmerkend dat verdraaiing en/of ontkenning van de Holocaust onder meer verwijst naar:

(a) Opzettelijke pogingen om de impact van de Holocaust te verontschuldigen of te minimaliseren of de belangrijkste elementen, met inbegrip van medewerkers en bondgenoten van nazi-Duitsland,

(b) Bruto minimalisering van het aantal slachtoffers van de Holocaust in tegenstelling tot betrouwbare bronnen,

(c) Pogingen om de Joden de schuld te geven van het veroorzaken van hun eigen genocide,

(d) Verklaringen die de Holocaust als een positieve historische gebeurtenis beschouwen,

(e) Pogingen om de verantwoordelijkheid voor het opzetten van concentratie- en vernietigingskampen die door nazi-Duitsland zijn ontworpen en beheerd te vervagen door andere naties of etnische groepen de schuld te geven,

Benadrukkend dat staten, regionale organisaties, nationale mensenrechteninstellingen, het maatschappelijk middenveld, niet-gouvernementele organisaties, religieuze gemeenschappen en de media een cruciale rol spelen bij het bevorderen van tolerantie en begrip en het bestrijden van racisme, negatieve stereotypen, haatzaaiende uitlatingen en de opzettelijke verspreiding van desinformatie die kan aanzetten tot discriminatie, vijandigheid of geweld, en bij de universele bevordering en bescherming van mensenrechten,

Met bezorgdheid nota nemend van de toenemende prevalentie van ontkenning of verdraaiing van de Holocaust door het gebruik van informatie- en communicatietechnologieën,

Gelet op het wereldwijde en open karakter van internet en de belangrijke rol van sociale media bij het verspreiden van informatie, en hun potentieel om een positieve rol te spelen bij het behoud van de herinnering aan de Holocaust, door historisch accuratesse te bevorderen
Holocaust-educatie en het tegengaan van Holocaust-ontkenning en -verdraaiing,

Uiting gevend aan zijn bezorgdheid over de verspreiding van desinformatie en desinformatie, met name op socialemediaplatforms, die kunnen worden ontworpen en geïmplementeerd om te misleiden, racisme, intolerantie, vreemdelingenhaat, negatieve stereotypering en stigmatisering te verspreiden en de mensenrechten te schenden en te misbruiken,

Nota nemend van het verslag van de speciale rapporteur over hedendaagse vormen van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid in document A/64/295 met nadruk op het belang van geschiedenislessen bij het onderwijzen van de gebeurtenissen en het menselijk lijden die voortkwamen uit het aannemen van ideologieën zoals

Machine Translated by Google

nazisme en fascisme, en tevens benadrukkend dat schoolklassen en schoolboeken die inclusief, representatief en onbevooroordeeld zijn, gericht zijn op een objectieve en nauwkeurige weergave van de geschiedenis van mensen die tot minderheden behoren en de betrekkingen met buurlanden, goed opgeleide leraren en mensenrechtencursussen zijn essentieel om tolerantie en respect bij te brengen,

1. *verwerpt en veroordeelt zonder enig voorbehoud* elke ontkenning van de Holocaust als een historische gebeurtenis, hetzij geheel of gedeeltelijk;

2. *dringt er bij* alle lidstaten op aan om zonder enig voorbehoud elke ontkenning of verdraaiing van de holocaust als historische gebeurtenis, geheel of gedeeltelijk, of alle activiteiten met dit doel te verwerpen;

3. *prijst* de lidstaten die zich actief hebben ingezet voor het behoud van die plaatsen die tijdens de Holocaust dienst deden als nazi-vernietigingskampen, concentratiekampen, dwangarbeidskampen, moordplaatsen en gevangenissen, evenals soortgelijke plaatsen die werden beheerd door nazi-geallieerde regimes, hun handlangers of hulptroepen;

4. *dringt er bij* de lidstaten op aan educatieve programma's te ontwikkelen die toekomstige generaties zullen doordringen van de lessen van de Holocaust om toekomstige genociden te helpen voorkomen, en prijst in dit verband de International Holocaust Remembrance Alliance;

5. *dringt er bij* de lidstaten en socialemediabedrijven op aan actieve maatregelen te nemen om antisemitisme en de ontkenning of vervorming van de Holocaust te bestrijden door middel van informatie- en communicatietechnologieën en om het rapporteren van dergelijke inhoud te vergemakkelijken;

6. *verzoekt* het outreach-programma van de Verenigde Naties over de Holocaust en alle relevante gespecialiseerde organisaties van de Verenigde Naties om door te gaan met het ontwikkelen en uitvoeren van programma's die gericht zijn op het tegengaan van de ontkenning en verstoring van de Holocaust, en om maatregelen te nemen om het maatschappelijk middenveld te mobiliseren, en nodigt alle relevante belanghebbenden uit, met inbegrip van staten, parlementen, de particuliere sector en de academische wereld om hun samenlevingen naar waarheid voor te lichten over de feiten van de Holocaust en het belang van de lessen ervan als tegenmaatregel tegen de ontkenning en vervorming van de Holocaust, om toekomstige genociden te voorkomen.

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

MEDIA RELEASE

Communications

Ref. DC 095(2022)

Council of Europe proposes a comprehensive legal and policy framework to combat hate speech

Turin, 20.05.2022 – The Council of Europe today issued a set of guidelines to its 46 member states aimed at preventing and combating hate speech, both online and offline.

In a Recommendation adopted during its annual session held in Turin, the Council of Europe Committee of Ministers calls on governments to develop comprehensive strategies to prevent and fight hate speech, including the adoption of an effective legal framework and implementing adequately calibrated and proportionate measures. When doing so, national authorities should carefully balance the right to private life, the right to freedom of expression and the prohibition of discrimination.

Welcoming the adoption of the guidelines, Secretary General Marija Pejčinović Burić said: "Hate speech is on the rise in Europe, particularly online, where it often takes the form of racism, antisemitism or incitement to violence. European governments should join forces to address this complex threat to our societies with measures that are both effective and proportionate."

The guidelines recommend that member states differentiate between, firstly, the most serious cases of hate speech, which are to be prohibited by criminal law, secondly, hate speech subject to civil and administrative law and, finally, offensive or harmful types of expressions which are not sufficiently severe to be legitimately restricted under the European Convention on Human Rights but nevertheless call for alternative responses.

To counter online hate speech, governments should ensure clear and foreseeable provisions for the effective removal of online hate speech that is prohibited under criminal, civil or administrative law. They should also establish by law the effective measures which should be taken to prevent its dissemination.

The Recommendation furthermore covers the procedural requirements for the removal of hate speech, redress and appeal mechanisms and underlines the need for transparency and proportionality.

Guidance is offered concerning awareness-raising, education, the use of counter and alternative speech, the setting up of support mechanisms to help those targeted by hate speech and training for members of the police and the judiciary as well as other professionals.

Whilst mainly addressed to the member states and their authorities, the Recommendation also contains guidance for other actors including public officials, political parties, internet intermediaries, media and civil society organisations.

Press contacts

Jaime Rodriguez, Spokesperson/Media officer, Tel. +33 6 89 99 50 42

Tatiana Baeva, Spokesperson/Media officer, Tél. +33 3 88 41 21 41

Le Conseil de l'Europe propose un cadre juridique et politique global de lutte contre le discours de haine

Turin, 20.05.2022 – Le Conseil de l'Europe a publié aujourd'hui une série de lignes directrices à l'intention de ses 46 États membres, qui visent à prévenir et à combattre le discours de haine, aussi

bien en ligne qu'hors ligne.

Dans une Recommandation adoptée lors de sa session annuelle qui se tient à Turin, le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe appelle les gouvernements à élaborer des stratégies globales de prévention et de lutte contre le discours de haine, notamment en adoptant un cadre juridique efficace et en mettant en œuvre des mesures calibrées et proportionnées. Ce faisant, les autorités nationales devraient préserver un juste équilibre entre le droit au respect de la vie privée, le droit à la liberté d'expression et l'interdiction de la discrimination.

Saluant l'adoption de ces lignes directrices, la Secrétaire Générale Marija Pejčinović Burić a fait la déclaration suivante : « Le discours de haine progresse en Europe, notamment en ligne, où il prend souvent la forme du racisme, de l'antisémitisme ou de l'incitation à la violence. Les gouvernements européens doivent unir leurs forces pour faire face à cette menace complexe qui pèse sur nos sociétés, en prenant des mesures à la fois efficaces et proportionnées ».

Les lignes directrices recommandent aux États membres d'établir une distinction entre, premièrement, les cas les plus graves de discours de haine, qui doivent être interdits par le droit pénal, deuxièmement, le discours de haine qui relève du droit civil et administratif et, enfin, les formes d'expressions offensantes ou préjudiciables qui ne sont pas suffisamment graves pour être légitimement restreintes en vertu de la Convention européenne des droits de l'homme, mais qui requièrent néanmoins des réponses alternatives.

Afin de lutter contre le discours de haine en ligne, les gouvernements devraient établir des dispositions claires et prévisibles pour la suppression effective du discours de haine en ligne interdit par le droit pénal, civil ou administratif. Il convient également de définir par la loi les mesures efficaces qui doivent être prises pour empêcher leur diffusion.

La recommandation traite en outre des exigences procédurales de la suppression du discours de haine, des mécanismes de réparation et de recours et souligne le besoin de transparence et de proportionnalité.

Elle fournit des conseils sur la sensibilisation, l'éducation, l'utilisation de contre-discours et de discours alternatifs, la mise en place de mécanismes de soutien pour aider les personnes visées par le discours de haine et la formation des membres de la police et du système judiciaire, ainsi que d'autres professionnels.

Bien qu'elle s'adresse principalement aux États membres et à leurs autorités, la recommandation dispense également des conseils pour d'autres acteurs, notamment les agents publics, les partis politiques, les intermédiaires internet, les médias et les organisations de la société civile.

Contacts Presse

Jaime Rodriguez, Porte-parole/Attaché de presse, Tél. +33 6 89 99 50 42
Tatiana Baeva, Porte-parole/Attachée de presse, Tél. +33 3 88 41 21 41
Council of Europe, Media Assistance Unit / Conseil de l'Europe, Unité d'assistance aux médias
Tel. +33 (0)3 88 41 25 60 - www.coe.int - pressunit@coe.int

Related documents

COMMITTEE OF MINISTERS
COMITÉ DES MINISTRES
COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

132nd Session of the Committee of Ministers (Turin, Italy, 20 May 2022)

3. A shared responsibility for democratic security in Europe

c. Council of Europe activities:
ii. Other activities

Reference documents
CM(2022)59-prov, CM(2022)43-prov, CM(2022)47-addprov

Decisions

- *The role of restorative justice*

The Committee of Ministers, recalling the work already carried out by the Council of Europe in the field of restorative justice as well as the "Venice Declaration on the role of restorative justice in criminal matters", adopted by the Ministers of Justice of the Council of Europe in Venice (Italy) on 13 and 14 December 2021, encouraged all relevant stakeholders to continue their efforts to strengthen the promotion and implementation of restorative justice in Europe.

- *Culture, creativity and cultural heritage*

The Committee of Ministers

1. welcomed the Council of Europe Conference of Ministers of Culture, held on 1 April 2022 in Strasbourg, which highlighted the potential of creativity and cultural heritage as strategic resources;

2. adopted Recommendation CM/Rec(2022)15 of the Committee of Ministers to member States on the role of culture, cultural heritage and landscape in helping to address global challenges.

- *Rights of the child: Rome Strategy*

The Committee of Ministers recalled its unwavering commitment to the protection of children and the defence of their rights and reiterated its support for the new Council of Europe Strategy for the Rights of the Child (2022-2027), launched at the high-level conference held in Rome on 7 and 8 April 2022.

- *Interreligious dialogue*

Recalling the previous exchanges of views organised by the German and the Hungarian Chairmanships, the Committee of Ministers welcomed the Conference on "Interreligious Dialogue on Religion and Peace, Religion and Human Rights", held in Strasbourg on 2 May 2022, and the presentation of the Strasbourg Principles for Interreligious Dialogue, which may inspire the Council of Europe's future work in this field, including through the holding of similar annual conferences with the support of interested member States, in order to foster mutual respect, peace and an increased awareness of diversity in European societies.

- *Freedom of expression, the right to information and combatting discrimination and hate speech*

The Committee of Ministers

1. welcomed the Council of Europe's prominent role in international standard-setting on freedom of expression and related issues such as media freedom, the right to information and combatting discrimination and hate speech, including in the light of the impact of digital technologies on these issues;

2. in this context, highlighted the recent adoption of the Committee of Ministers' Recommendations CM/Rec(2022)4 on promoting a favourable environment for quality journalism in the digital age, CM/Rec(2022)12 on electoral communication and media coverage of election campaigns, CM/Rec(2022)11 of the Committee of Ministers to member States on principles for media and communication governance and CM/Rec(2022)13 of the Committee of Ministers to member States on the impacts of digital technologies on freedom of expression, and encouraged implementation of these instruments;

3. called for further signatures and ratifications of the Council of Europe Convention on Access to Official Documents (Tromsø Convention, CETS No. 205), the first binding international legal instrument to recognise a general right of access to official documents held by public authorities, welcomed its entry into force and the establishment of the Group of Specialists on Access to Official Documents which will monitor the implementation of this Convention by the Parties;

4. highlighting the importance it attaches to the protection of journalism and safety of journalists, invited the Secretary General to continue issuing regular reports on challenges to freedom of expression, while noting also the contribution to this process of the Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists;

5. adopted the Committee of Ministers' Recommendation CM/Rec(2022)16 on combatting hate speech and called for its full implementation, as a response to the serious concerns it had expressed at its 129th Session (Helsinki, 17 May 2019);

6. recalling the need to address increasing inequality, racism, xenophobia, hate speech and discrimination on grounds of religion or belief or any other ground, welcomed the adoption of Recommendation CM/Rec(2022)5 on passing on remembrance of the Holocaust and preventing crimes against humanity, and noted the adoption by the European Commission against Racism and Intolerance of updated General Policy Recommendation (GPR) No. 5 on preventing and combatting anti-Muslim racism and discrimination as well GPR No. 9 on preventing and combatting antisemitism and invited member States to make best use of these recommendations.

- *Protecting the rights of migrant, refugee and asylum-seeking women and girls*

The Committee of Ministers noting the importance in the present context of strengthening the protection of migrants and refugees in Europe, adopted Recommendation CM/Rec(2022)17 of the Committee of Ministers to member States on protecting the rights of migrant, refugee and asylum-seeking women and girls.

- *Empowerment of women and fight against violence against women and domestic violence*

The Committee of Ministers

1. welcomed the High-Level Conference on "Work-life balance – a leverage for women's empowerment and promoting gender equality", held in Rome on 12 April 2022, the conclusions of which can serve as a basis for work in this key field within the Council of Europe's future Gender Equality Strategy;

2. reconfirmed its full commitment to preventing and combating violence against women and domestic violence and welcomed the fact that additional States have become Parties to the Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (CETS No. 210, Istanbul Convention); in this regard, took note of the significant contribution that the Istanbul Convention, with its set of high-level standards, has already made in States Parties to the Convention and recalled that the Convention remains open for accession to all States.

- *European Conference of Prosecutors*

The Committee of Ministers, stressing the need for member States to effectively ensure the independence and efficiency of judicial systems and recalling the important contribution of the work of the Venice Commission, the Group of States against Corruption and the European Commission for the Efficiency of Justice, welcomed the outcome of the European Conference of Prosecutors held in Palermo on 5 and 6 May 2022 entitled "Prosecutors between independence and accountability" and invited the Consultative Council of European Prosecutors, jointly with interested member States, to pursue promoting co-operation among Prosecutors General on a regular basis.

Machine Translated by Google

PERSBERICHT

communicatie

ref. gelijkstroom 095 (2022)

Raad van Europa stelt een alomvattend juridisch en beleidskader voor om haatzaaiende uitlatingen te bestrijden

Turijn, 20.05.2022 – De Raad van Europa heeft vandaag een reeks richtlijnen uitgevaardigd aan zijn 46 lidstaten om haatzaaiende uitlatingen, zowel online als offline, te voorkomen en te bestrijden.

In een aanbeveling Het Comité van Ministers van de Raad van Europa, dat tijdens zijn jaarlijkse zitting in Turijn werd aangenomen, roept regeringen op om alomvattende strategieën te ontwikkelen om haatzaaiende uitlatingen te voorkomen en te bestrijden, met inbegrip van de goedkeuring van een effectief wettelijk kader en de uitvoering van adequaat gekalibreerde en evenredige maatregelen. Daarbij dienen de nationale autoriteiten een zorgvuldige afweging te maken tussen het recht op privéleven, het recht op vrijheid van meningsuiting en het verbod op discriminatie.

Secretaris-generaal Marija Pejÿinoviÿ Buriÿ verwelkomde de goedkeuring van de richtlijnen en zei: "Haatdragende taal neemt toe in Europa, met name online, waar het vaak de vorm aanneemt van racisme, antisemitisme of aanzetten tot geweld. Europese regeringen zouden hun krachten moeten bundelen om deze complexe bedreiging voor onze samenlevingen aan te pakken met maatregelen die zowel effectief als proportioneel zijn."

In de richtlijnen wordt aanbevolen dat lidstaten onderscheid maken tussen enerzijds de ernstigste gevallen van haatzaaiende uitlatingen, die door het strafrecht moeten worden verboden, anderzijds haatuitingen die vallen onder het burgerlijk en administratief recht en ten slotte beledigende of schadelijke uitingen die worden niet ernstig genoeg om op grond van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens legitiem te worden beperkt, maar vragen niettemin om alternatieve antwoorden.

Om online haatzaaiende uitlatingen tegen te gaan, moeten overheden zorgen voor duidelijke en voorzienbare voorzieningen voor de effectieve verwijdering van online haatuitingen die verboden zijn volgens het strafrecht, het burgerlijk of het bestuursrecht. Zij moeten ook bij wet de doeltreffende maatregelen vaststellen die moeten worden genomen om de verspreiding ervan te voorkomen.

De aanbeveling behandelt voorts de procedurele vereisten voor de afschaffing van haatzaaiende uitlatingen, verhaalmechanismen en beroepsprocedures en onderstreept de noodzaak van transparantie en evenredigheid.

Er wordt begeleiding geboden op het gebied van bewustmaking, educatie, het gebruik van tegenspraak en alternatieve taal, het opzetten van ondersteuningsmechanismen om de slachtoffers van haatzaaien te helpen en training voor leden van politie en justitie en andere professionals.

De aanbeveling is voornamelijk gericht tot de lidstaten en hun autoriteiten, maar bevat ook richtsnoeren voor andere actoren, waaronder ambtenaren, politieke partijen, internetbemiddelaars, media en maatschappelijke organisaties.

Perscontacten

Jaime Rodríguez, Woordvoerder/Mediafunctionaris, Tel. +33 6 89 99 50 42

Tatjana Baeva, Woordvoerder/Mediafunctionaris, Tél. +33 3 88 41 21 41

Le Conseil de l'Europe stelt een internationaal kader voor juridique en politique voor

Turijn, 20.05.2022 – Le Conseil de l'Europe is gepubliceerd in een reeks van lignes-directrices à l'intention de ses 46 États membres, qui visent à prévenir et à combattre le discours de haine, aussi

Machine Translated by Google

bien en ligne qu'hors ligne.

Dans une aanbeveling adoptée lors de sa session annuelle qui se tient à Turin, le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe appelle les gouvernements à élaborer des stratégies globales de prévention et de lutte contre le discours de haine, notamment en adoptant un cadre juridique efficace et nl mettant en uvre des mesures calibrées et proportionnées. Ce faisant, les autorités nationales devraient préserver un juste équilibre entre le droit au respect de la vie privatee, le droit à la liberté d'expression et l'interdiction de la discriminatie.

Saluant l'adoption de ces lignes directrices, la Secrétaire Générale Marija Pejÿinoviÿ Buriÿ een fait la declaration suivante : « Le discours de haine progresse in Europe, notamment en ligne, où il prend souvent la forme du racisme, de l'ou de antisémitisme 'aansporing à la geweld. Européens gouvernements doivent unir leurs forces pour faire face à cette menace complex qui pèse sur nos sociétés, en prenant des maatregelen à la fois efficaces et proportionnées ».

Les lignes directrices recommandent aux États d'établir une distinct entre, premièrement, les cas les plus graves de discours de haine, qui doivent être interdits par le droit penal, deuxièmement, le disurs de haine qui qui qui civiel en administrateur d droit droit enfin, les formes d'expressions offensantes ou prejudiciables qui ne sont pass suffisamment graven pour être légitimement restreintes en vertu de la Convention européenne des droits de l'homme, mais qui requièrent néanmoins des réponses alternatives.

Afin de lutter contre le discourse de haine en ligne, les gouvernements devraient établir des dispositions claires et prévisibles pour la suppression effectieve du discours de haine en ligne interdit par le droit penal, civil ou administratif. Il convient également de définir par la loi les efficaces qui doivent être prises pour empêcher leur diffusion.

De aanbeveling traite en outre des exigences procédurales de la suppression du discours de haine, des mécanismes de réparation et de recours et souligne le besoin de transparence et de proportionnalité.

Elle fournit des conseils sur la sensibilisation, l'éducation, l'utilisation de contre-discours en de discours alternatifs, la mise en place de mécanismes de soutien pour aider les personnes visées par le discourse de haine et la vorming des membres de la politie et du système judiciaire, ainsi que d'autres professionnels.

Bien qu'elle s'adresse principalement aux États membres et à leurs autorités, la recommandation dispense également des conseils pour d'autres acteurs, notamment les agents publics, les partis politiques, les intermédiaires internet, les médias et les civil organisations de la sociée .

Contacten Druk op

Jaime Rodríguez, Porte-parole/Attaché de presse, Tel. +33 6 89 99 50 42
Tatiana Baeva, Porte-parole/Attachée de presse, Tel. +33 3 88 41 21 41

Raad van Europa, Media Assistance Unit / Conseil de l'Europe, Unité d'assistance aux médias

Telefoonnummer +33 (0)3 88 41 25 60 - www.coe.int - pressunit@coe.int

Gerelateerde documenten

Machine Translated by Google

COMMITTEE OF MINISTERS
COMITÉ DES MINISTRES

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

MINISTERS' DEPUTIES Decisions **CM/Del/Dec(2022)132/3cii** 20 May 2022

132nd Session of the Committee of Ministers (Turin, Italy, 20 May 2022)

3. A shared responsibility for democratic security in Europe

c. Council of Europe activities:
ii. Other activities

Reference documents
CM(2022)59-prov, CM(2022)43-prov, CM(2022)47-addprov

Decisions

- *The role of restorative justice*

The Committee of Ministers, recalling the work already carried out by the Council of Europe in the field of restorative justice as well as the "Venice Declaration on the role of restorative justice in criminal matters", adopted by the Ministers of Justice of the Council of Europe in Venice (Italy) on 13 and 14 December 2021, encouraged all relevant stakeholders to continue their efforts to strengthen the promotion and implementation of restorative justice in Europe.

- *Culture, creativity and cultural heritage*

The Committee of Ministers

1. welcomed the Council of Europe Conference of Ministers of Culture, held on 1 April 2022 in Strasbourg, which highlighted the potential of creativity and cultural heritage as strategic resources;

2. adopted Recommendation CM/Rec(2022)15 of the Committee of Ministers to member States on the role of culture, cultural heritage and landscape in helping to address global challenges.

- *Rights of the child: Rome Strategy*

The Committee of Ministers recalled its unwavering commitment to the protection of children and the defence of their rights and reiterated its support for the new Council of Europe Strategy for the Rights of the Child (2022-2027), launched at the high-level conference held in Rome on 7 and 8 April 2022.

- *Interreligious dialogue*

Recalling the previous exchanges of views organised by the German and the Hungarian Chairmanships, the Committee of Ministers welcomed the Conference on "Interreligious Dialogue on Religion and Peace, Religion and Human Rights", held in Strasbourg on 2 May 2022, and the presentation of the Strasbourg Principles for Interreligious Dialogue, which may inspire the Council of Europe's future work in this field, including through the holding of similar annual conferences with the support of interested member States, in order to foster mutual respect, peace and an increased awareness of diversity in European societies.

Machine Translated by Google

- *Vrijheid van meningsuiting, recht op informatie en bestrijding van discriminatie en haatzaaien*

Het Comité van Ministers

1. was ingenomen met de prominente rol van de Raad van Europa bij de internationale standaardisering van de vrijheid van meningsuiting en aanverwante zaken zoals mediavrijheid, het recht op informatie en de bestrijding van discriminatie en haatzaaiende uitlatingen, ook in het licht van de impact van digitale technologieën op deze kwesties ;

2. benadrukte in dit verband de recente goedkeuring van de aanbevelingen van het Comité van Ministers CM/Rec(2022)4 over het bevorderen van een gunstig klimaat voor kwaliteitsjournalistiek in het digitale tijdperk, CM/Rec(2022)12 over verkiezingscommunicatie en media-aandacht voor verkiezingscampagnes, CM/Rec(2022)11 van het Comité van Ministers om lidstaten over beginselen voor media- en communicatiebeheer en CM/Rec(2022)13 van het Comité van Ministers aan de lidstaten over de effecten van digitale technologieën op de vrijheid van meningsuiting, en moedigde de implementatie van deze instrumenten aan;

3. verzocht om verdere ondertekening en ratificatie van het Verdrag van de Raad van Europa inzake toegang tot officiële documenten (Verdrag van Tromsø, CETS nr. 205), het eerste bindende internationale rechtsinstrument dat een algemeen recht op toegang tot officiële documenten in het bezit van overheidsinstanties erkent, was ingenomen met de inwerkingtreding ervan en met de oprichting van de Groep van specialisten inzake toegang tot officiële documenten, die toezicht zal houden op de uitvoering van dit verdrag door de partijen;

4. onderstrepend het belang dat zij hecht aan de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten, verzocht de secretaris-generaal om regelmatig verslag uit te brengen over de uitdagingen voor de vrijheid van meningsuiting, en tevens nota te nemen van de bijdrage aan dit proces van het Platform ter bevordering van de bescherming van de journalistiek en veiligheid van journalisten;

5. heeft de Aanbeveling CM/Rec (2022)16 van het Comité van Ministers over de bestrijding van haatzaaien aangenomen en riep op tot de volledige uitvoering ervan, als antwoord op de ernstige bezorgdheid die het had geuit tijdens zijn 129e zitting (Helsinki, 17 mei 2019);

6. herinnerend aan de noodzaak om de toenemende ongelijkheid, racisme, vreemdelingenhaat, haatzaaiende uitlatingen en discriminatie aan te pakken; verwelkomde op grond van godsdienst of overtuiging of enige andere grond de aanneming van Aanbeveling CM/Rec (2022)5 over het doorgeven van de herinnering aan de Holocaust en het voorkomen van misdaden tegen de menselijkheid, en nam nota van de aanneming door de Europese Commissie tegen racisme en onverdraagzaamheid van bijgewerkte Algemene Beleidsaanbeveling (GPR) nr. 5 over het voorkomen en bestrijden van racisme en discriminatie tegen moslims, evenals GPR nr. 9 over het voorkomen en bestrijden van antisemitisme en nodigde de lidstaten uit om optimaal gebruik te maken van deze aanbevelingen.

- *Bescherming van de rechten van migranten-, vluchtelingen- en asielzoekende vrouwen en meisjes*

Het Comité van Ministers wijst op het belang in de huidige context van het versterken van de bescherming van migranten en vluchtelingen in Europa en heeft Aanbeveling CM/Rec(2022)17 van het Comité van Ministers aan de lidstaten aangenomen over de bescherming van de rechten van migranten, vluchtelingen en asielzoekers. op zoek naar vrouwen en meisjes.

- *Empowerment van vrouwen en strijd tegen geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld*

Het Comité van Ministers

1. was ingenomen met de conferentie op hoog niveau over "het evenwicht tussen werk en privéleven - een hefboom voor de empowerment van vrouwen en bevordering van gendergelijkheid", gehouden in Rome op 12 april 2022, waarvan de conclusies kunnen dienen als basis voor werkzaamheden op dit sleutelgebied binnen de toekomstige gendergelijkheidsstrategie van de Raad van Europa;

2. herbevestigde zijn volledige inzet voor het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld en was ingenomen met het feit dat extra staten partij zijn geworden bij het Verdrag inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (CETS nr. 210, Verdrag van Istanbul); nam in dit verband nota van de belangrijke bijdrage die het Verdrag van Istanbul, met zijn reeks normen op hoog niveau, reeds heeft geleverd in de staten die partij zijn bij het verdrag, en herinnerde eraan dat het verdrag open blijft staan voor toetreding voor alle staten.

Machine Translated by Google

- *Europese Conferentie van aanklagers*

Het Comité van Ministers, dat benadrukt dat de lidstaten de onafhankelijkheid en efficiëntie van de rechtsstelsels effectief moeten waarborgen en herinnert aan de belangrijke bijdrage van het werk van de Commissie van Venetië, de Groep van Staten tegen Corruptie en de Europese Commissie voor de Efficiëntie van Justitie, was verheugd over het resultaat van de Europese Conferentie van aanklagers die op 5 en 6 mei 2022 in Palermo werd gehouden, getiteld "Aanklagers tussen onafhankelijkheid en verantwoordingsplicht", en nodigde de Adviesraad van Europese aanklagers uit om samen met geïnteresseerde lidstaten de samenwerking tussen de procureurs-generaal te bevorderen op regelmatige basis.

European Commission

EU MAKEN DEMOCRATIEN STERKER: BETER

BESCHERMING VOOR JOURNALISTEN EN MENSENRECHTENVERDEDIGERS

27 april 2022
#antiSLAPP

Sterke en gezonde democratieën zijn afhankelijk van publieke participatie en verantwoording. Journalisten, mensenrechtenverdedigers en het maatschappelijk middenveld zijn daarbij essentieel. Het is hun taak om burgers te informeren over kwesties van algemeen belang en de machthebbers in toom te houden. Ze zijn essentieel voor het functioneren van onze democratieën.

EU-acties om journalisten en mensenrechtenverdedigers te verdedigen:

- Europees actieplan voor democratie (december 2020)
- EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie voor 2020-2024 (maart 2020)
- Aanbeveling ter versterking van de veiligheid van journalisten (september 2021)
- Strategie voor de toepassing van het Handvest van de grondrechten van de EU (december 2020)
- Jaarlijks verslag over de rechtsstaat, waarin ook mediapluralisme en mediavrijheid worden behandeld, en met aanbevelingen aan de lidstaten over rechtsstaatrelevante zaken vanaf 2022
- Voorstel voor EU-recht en aanbeveling inzake strategische rechtszaken tegen inspraak 'SLAPP' (april 2022)
- **Aanstaande: Media Freedom Act**

EU-financiering en programma's:

- **€ 1,55** miljard beschikbaar onder Citizens, Equality, Rights and Values (CERV) programma
- EU-programma Protect Defenders ondersteunde ongeveer **550 journalisten** en media over de hele wereld-
- Financiering van nieuwsmediaprojecten in de EU, inclusief minimaal **€ 75 miljoen** onder de Creative Europa programma

Gerechtigheid
en consumenten

Machine Translated by Google

EU-acties tegen SLAPP's

Journalisten en mensenrechtenverdedigers krijgen steeds vaker te maken met intimidatie, pesterijen en bedreigingen. Dit omvat juridische bedreigingen en onrechtmatige rechtszaken, ook wel SLAPP genoemd. SLAPP's vormen een ernstige bedreiging voor de democratie en de grondrechten, zoals de vrijheid van meningsuiting en informatie. Op 27 april heeft de Commissie een richtlijn voorgesteld en een aanbeveling aangenomen om journalisten en mensenrechtenverdedigers beter te beschermen tegen onrechtmatige rechtszaken.

Voorgestelde EU-anti-SLAPP-wet voor grensoverschrijdende zaken: •

Voortijdige beëindiging van kennelijk ongegronde gerechtelijke procedures

- Volledige schadeloosstelling van slachtoffers en afschrikkende straffen voor eisers
- Bescherming tegen vonnissen van derde landen

Aanbeveling aan de lidstaten:

• Vergelijkbaar niveau van waarborgen voor binnenlandse gevallen van SLAPP's

• Training voor juridische professionals, journalisten en mensenrechtenverdedigers en bewustmaking • Systematische monitoring en gegevensverzameling

439 fysieke en juridische aanvallen
tegen journalisten en mediawerkers
in 24 EU-lidstaten
in 2021

Daphne Caruana Galizia, a
Maltese journalist, geconfronteerd
meer dan 40 rechtszaken
toen ze werd vermoord

Mensenrechtenverdedigers,
ook op het gebied van
milieu,
behoren tot de meest geviseerde
in Europa,
42 SLAPP's
tegen hen aangeklaagd sinds 2015

© Europese Unie, 2022
Hergebruik is toegestaan mits bronvermelding. Het hergebruikbeleid van documenten van de Europese Commissie wordt geregeld door Besluit 2011/833/EU (PB L 330 van 14.12.2011, blz. 39). Voor elk gebruik of elke reproductie van elementen die geen eigendom zijn van de Europese Unie, moet mogelijk rechtstreeks toestemming worden gevraagd aan de respectieve rechthebbenden.

afbeeldingen © GettyImages: DigitalVision - 10'000 Hours / EyeEm - Audtakorn Sutarmjam / EyeEm / iStock-Getty Images Plus – Rawpixel / Stone – Shannon Fagan / iStock / Getty Images Plus - Maksim Prasolenko / E+ - cnythzl / iStock-Getty Images Plus - Roman Stasiuk / DigitalVision - Tom Werner / EyeEm - Stevica Mrdja - EyeEm / iStock / Getty Images Plus - jacoblund

Strategic Lawsuits Against Public Participation
(SLAPP-litigation)

https://archive.org/details/slapp-litigation

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 27.4.2022
COM(2022) 177 final

2022/0117 (COD)

Voorstel voor een

RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

tot bescherming van bij publieke participatie betrokken personen tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures (“strategische rechtszaken tegen publieke participatie”)

{SWD(2022) 117 final}

TOELICHTING

1. ACHTERGROND VAN HET VOORSTEL

• Motivering en doel van het voorstel

Kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie (vaak ook *strategische rechtszaken tegen publieke participatie* of "SLAPP's" genoemd) zijn een recent, maar steeds vaker voorkomend verschijnsel in de Europese Unie. Het gaat hierbij om een bijzonder schadelijke vorm van pesterijen en intimidatie, die wordt toegepast tegen personen die zich inzetten voor het algemeen belang. Het zijn ongegronde of overdreven gerechtelijke procedures die meestal door machtige personen, lobbygroepen, bedrijven en overheidsorganen worden aangespannen tegen partijen die over zaken van algemeen belang kritiek uiten of berichten verspreiden die de eiser onwelgevallig zijn. Zij hebben tot doel critici te censureren, te intimideren en het zwijgen op te leggen door hen te belasten met de kosten van een juridisch verweer totdat zij hun kritiek of oppositie staken. In tegenstelling tot gewone rechtszaken worden SLAPP's niet aangespannen om het recht op toegang tot de rechter uit te oefenen en om de rechtszaak te winnen of schadeloos te worden gesteld. In plaats daarvan worden zij aangespannen om de verweerders te intimideren en hen financieel droog te leggen. Uiteindelijk is het de bedoeling om angst aan te jagen, verweerders het zwijgen op te leggen en hen ervan te weerhouden hun werk voort te zetten.

SLAPP's worden vaak aangespannen tegen journalisten en mensenrechtenverdedigers. Daarbij gaat het niet alleen om individuele personen, maar ook om media, uitgeverijen en organisaties uit het maatschappelijk middenveld, bijvoorbeeld milieugroeperingen. Ook anderen die betrokkenen zijn bij publieke participatie, zoals onderzoekers en wetenschappers, kunnen het doelwit zijn.

In een gezonde en florerende democratie moeten burgers actief aan het publieke debat kunnen deelnemen zonder onnodige inmenging van overheden of andere machtige belanghebbenden. Zinvolle deelname is maar mogelijk als burgers toegang krijgen tot betrouwbare informatie, op basis waarvan zij hun eigen mening kunnen vormen en hun oordeel kunnen uitspreken in een openbare ruimte waar personen vrij van mening kunnen verschillen.

Journalisten vervullen een belangrijke rol als het gaat om het bevorderen van het publieke debat en de verspreiding en de ontvangst van informatie, meningen en ideeën. Zij moeten hun werk goed kunnen doen om ervoor te zorgen dat burgers in Europese democratieën toegang hebben tot pluriforme meningen. Onderzoeksjournalisten spelen een sleutelrol bij de bestrijding van georganiseerde misdaad, corruptie en extremisme. Een robuust stelsel van waarborgen is nodig om hen in staat te stellen hun cruciale waakhondfunctie in zaken van legitiem algemeen belang te vervullen. Aan hun werk zijn bijzonder grote risico's verbonden en zij zijn steeds vaker het doelwit van aanvallen en pesterijen. Mensenrechtenverdedigers hebben een cruciale rol als het gaat om eerbiediging van grondrechten, democratische waarden, maatschappelijke integratie, milieubescherming en de rechtsstaat. Zij moeten actief aan het openbare leven kunnen deelnemen en hun stem over beleidszaken en in besluitvormingsprocessen kunnen laten horen, zonder angst voor intimidatie.

Vaak kenmerken SLAPP's zich door ongelijke machtsverhoudingen tussen de partijen, waarbij de eiser — bijvoorbeeld in financieel of politiek opzicht — meer macht heeft dan de verweerder. Van ongelijke machtsverhoudingen is bij SLAPP's niet altijd sprake, maar wanneer dat wel het geval is, kunnen de schadelijke gevolgen voor de doelwitten aanzienlijk groter zijn, en dat heeft een afschrikkend effect voor het publieke debat. Bovendien kunnen SLAPP's andere potentiële doelwitten in die zin afschrikken dat deze kunnen besluiten af te

zien van hun recht om onderzoek te doen naar en verslag uit te brengen over kwesties van algemeen belang. Hierdoor ontstaat de kans op zelfcensuur.

SLAPP's zijn een vorm van onrechtmatig gebruik van gerechtelijke procedures en belasten gerechten onnodig. Organisaties en personen die SLAPP's aanspannen, kunnen hun vorderingen op uiteenlopende gronden baseren. Vaak houden de beschuldigingen verband met smaad, maar ook met inbreuken op andere regels of rechten (bv. wetgeving op het gebied van gegevensbescherming of privacy). Daar komen dan vaak schadeclaims/vorderingen wegens onrechtmatige daad bij, of soms ook rechterlijke bevelen (verbod op publicaties, of in ieder geval uitstel ervan).

Het grote aantal SLAPP's is voor enkele lidstaten als een punt van ernstige zorg aangemerkt in de verslagen over de rechtsstaat voor de jaren 2020 en 2021.

Het platform van de Raad van Europa voor de bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten[1] meldt ook een toenemend aantal waarschuwingen of ernstige bedreigingen van de veiligheid van journalisten en de mediavrijheid in Europa, inclusief verschillende gevallen van gerechtelijke intimidatie. In het jaarverslag 2021 van de partnerverenigingen van het platform van de Raad van Europa voor de bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten wordt uitdrukkelijk gewezen op de forse toename van de waarschuwingen in verband met SLAPP's die in 2020 werden gemeld voor het voorgaande jaar, zowel qua aantal als qua rechtsgebieden van de betrokken lidstaten van de Raad van Europa[2]. In bredere zin blijkt ook uit de informatie op de Europese Monitor voor de pluriformiteit van de media[3] dat de werkomstandigheden van journalisten verslechteren. In 2021 noteerde de Media Freedom Rapid Response (MFRR) 439 meldingen (met aanvallen op 778 personen of organisaties op mediagebied) in 24 lidstaten van de EU in 12 maanden tijd, waaronder SLAPP's[4].

Hoewel er meer gegevens beschikbaar zijn over dreigingen van SLAPP's tegen journalisten en mensenrechtenverdedigers, worden ook andere partijen die bij publieke participatie

---

1 Sinds 2015 bevordert dit platform van de Raad van Europa de verzameling en verspreiding van informatie over punten van ernstige zorg betreffende de mediavrijheid en de veiligheid van journalisten in de lidstaten van de Raad van Europa. Bijdragende partnerorganisaties — uitgenodigde internationale ngo's of journalistenverenigingen — geven waarschuwingen over schendingen van de mediavrijheid en publiceren jaarverslagen over de toestand van de mediavrijheid en de veiligheid van journalisten in Europa. Van de lidstaten van de Raad van Europa wordt verwacht dat zij in actie komen, de problemen aanpakken en het platform op de hoogte brengen van de maatregelen die zij genomen hebben als reactie op de waarschuwingen. Uit het geringe aantal reacties van de lidstaten van de Raad van Europa, waaronder ook lidstaten van de EU, blijkt dat verdere maatregelen noodzakelijk zijn (https://www.coe.int/en/web/media-freedom).

2 In 2021 werden er 282 waarschuwingen gepubliceerd op het Platform voor de bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten (coe.int). Daarbij waren verschillende gevallen van gerechtelijke intimidatie, d.w.z. het opportunistische, willekeurige of vexatoire gebruik van wetgeving, onder meer wetgeving in verband met smaad, terrorismebestrijding, nationale veiligheid, hooliganisme of anti-extremisme. In het jaarverslag 2021 van de partnerverenigingen van het platform van de Raad van Europa voor de bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten wordt gemeld dat in 2020, in vergelijking met het jaar daarvoor, zowel het aantal waarschuwingen als het aantal betrokken rechtsgebieden van de lidstaten van de Raad van Europa is gestegen -1680a2440e (coe.int).

3 https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor

4 https://www.ecpmf.eu/wp-content/uploads/2022/02/MFRR-Monitoring-Report.pdf In een aparte factsheet zijn gegevens opgenomen voor de 27 lidstaten van de EU (https://www.mfrr.eu/wp-content/uploads/2022/02/2022_02_17_MFRR_FACT_SHEET_MAPPING_MEDIA_FREEDOM_European_Union_Member_States_Year_2021.pdf).

betrokken zijn, waaronder vakbondsmensen en wetenschappers, geconfronteerd met soortgelijke problemen. Dit blijkt uit een aantal bijdragen van het maatschappelijk middenveld die tijdens de openbare raadpleging werden ontvangen.

Veel SLAPP's hebben een binnenlandse achtergrond en hebben geen grensoverschrijdende gevolgen. SLAPP's zijn echter vaak grensoverschrijdend van aard en wanneer er sprake is van grensoverschrijdende gevolgen, dan nemen de complexiteit en de kosten toe, met nog meer nadelige consequenties voor verweerders. Het feit dat onlinemedia-inhoud in alle rechtsgebieden toegankelijk is, kan de weg vrijmaken voor forumshopping en een belemmering vormen voor de daadwerkelijke toegang tot de rechter en justitiële samenwerking. Tegen verweerders kunnen op hetzelfde moment en in verschillende rechtsgebieden meerdere gerechtelijke procedures aanhangig worden gemaakt. Forumshopping (of smaadtoerisme) verergert het probleem nog en sommige rechtsgebieden worden beschouwd als "vriendelijker voor eisers". Het effect is zelfs nog groter wanneer er buiten de Europese Unie SLAPP's aanhangig worden gemaakt.

Doel van het voorstel

Dit voorstel is een van de maatregelen in het kader van het actieplan voor Europese democratie, dat is gericht op de versterking van de pluriformiteit van de media en de mediavrijheid in de Europese Unie. Het initiatief strekt zich ook uit tot mensenrechtenverdedigers, die een cruciale rol in onze democratieën vervullen en ook in toenemende mate kwetsbaar zijn voor deze onrechtmatige vormen van pesterij.

Met het voorstel wordt beoogd de doelwitten van SLAPP's te beschermen en te voorkomen dat het verschijnsel zich verder verspreidt in de EU. Momenteel voorziet geen enkele lidstaat in specifieke waarborgen tegen dergelijke procedures en overwegen momenteel slechts enkele lidstaten de invoering van specifieke waarborgen. Er zijn ook geen EU-brede regels tegen SLAPP's. Door de ontwikkeling van een gemeenschappelijke EU-zienswijze over de kenmerken van SLAPP's en door het invoeren van procedurele waarborgen moet het voorstel gerechten voorzien van doeltreffende middelen om SLAPP's aan te pakken en moeten doelwitten worden voorzien van middelen om zichzelf te verdedigen.

De voorgestelde procedurele waarborgen zijn van toepassing in gevallen met grensoverschrijdende gevolgen. Zoals reeds benadrukt, zijn grensoverschrijdende SLAPP's extra gecompliceerd en lastig voor verweerders. Een ander doel van het voorstel is het beschermen van EU-burgers en het maatschappelijk middenveld tegen SLAPP's die in derde landen aanhangig worden gemaakt.

Aanbeveling van de Commissie over de wijze waarop journalisten en mensenrechtenverdedigers die betrokken zijn bij publieke participatie kunnen worden beschermd tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures ("strategische rechtszaken tegen publieke participatie")

Dit voorstel voor een richtlijn en de tegelijkertijd aangenomen aanbeveling van de Commissie over de wijze waarop journalisten en mensenrechtenverdedigers die betrokken zijn bij publieke participatie kunnen worden beschermd tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures ("strategische rechtszaken tegen publieke participatie")[5] vullen elkaar aan en zijn volledig verenigbaar.

[5] C(2022) 2428 van 27.4.2022

In de aanbeveling wordt de lidstaten verzocht hun nationale situatie opnieuw te bekijken teneinde te waarborgen dat hun toepasselijke rechtskaders voorzien in de noodzakelijke waarborgen tegen SLAPP's, met volledige eerbiediging van de grondrechten, waaronder het recht op vrije meningsuiting, het recht op toegang tot de rechter en het recht op bescherming van persoonsgegevens en democratische waarden. Ook worden de lidstaten ertoe aangespoord in hun interne recht voor binnenlandse rechtszaken soortgelijke waarborgen op te nemen als die welke zijn opgenomen in instrumenten van de Unie voor de aanpak van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures in burgerlijke zaken met grensoverschrijdende gevolgen. De lidstaten wordt onder meer aanbevolen om gevangenisstraffen in smaadzaken te schrappen en om voor dergelijke zaken het gebruik van het bestuursrecht of het burgerlijk recht in plaats van het strafrecht te bevorderen, mits de toepasselijke bepalingen een minder bestraffend effect hebben en de bestuurlijke bepalingen elke vorm van detentie uitsluiten.

De aanbeveling omvat ook aspecten die verband houden met de opleiding van rechtsbeoefenaars en potentiële doelwitten, om hun kennis en vaardigheden inzake een doeltreffende omgang met SLAPP's te vergroten, met bewustmakingsactiviteiten, zodat met name journalisten en mensenrechtenverdedigers in staat zijn om tegen hen gerichte SLAPP's te herkennen, met de ondersteuning van doelwitten van SLAPP's **(**bv. financiële of juridische bijstand) en met een meer stelselmatige monitoring en gegevensvergaring.

- **Verenigbaarheid met andere beleidsterreinen van de Unie**

Actieplan voor Europese democratie

Op 3 december 2020 publiceerde de Commissie een actieplan voor Europese democratie[6], waarin een reeks maatregelen werd aangekondigd om de vrijheid van de media en de pluriformiteit van de media te versterken, waaronder het SLAPP-initiatief en de hieronder vermelde aanbeveling inzake de veiligheid van journalisten. Het actieplan is het overkoepelende initiatief en heeft tot doel burgers weerbaar te maken en de veerkracht van democratieën in de EU te versterken.

Aanbeveling over het waarborgen van de bescherming, de veiligheid en de weerbaarheid van journalisten en andere mediaprofessionals in de Europese Unie

Zoals ook aangegeven in het actieplan voor Europese democratie, gaan SLAPP's vaak gepaard met bedreigingen van de fysieke veiligheid van journalisten. Op 16 september 2021 nam de Commissie een aanbeveling aan over het waarborgen van de bescherming, de veiligheid en de weerbaarheid van journalisten en andere mediaprofessionals in de Europese Unie[7].

Die aanbeveling heeft tot doel veiliger arbeidsomstandigheden te waarborgen voor alle mediaprofessionals, zonder angst en intimidatie, zowel online als offline. De aanbeveling bevat maatregelen voor de lidstaten om de veiligheid van journalisten te vergroten. Zij vraagt de lidstaten ook om onafhankelijke nationale ondersteuningsdiensten op te richten, waaronder hulplijnen, juridisch advies, psychologische ondersteuning en schuilplaatsen voor journalisten en mediaprofessionals die worden bedreigd. Zij vraagt ook om betere bescherming van journalisten tijdens demonstraties, meer onlineveiligheid en speciale steun voor vrouwelijke journalisten.

6 COM(2020) 790 final van 3.12.2020

7 C(2021) 6650 final van 16.9.2021.

Strategie ter versterking van de toepassing van het Handvest van de Grondrechten van de EU (het "handvest")

Dit voorstel vormt een aanvulling op en sluit volledig aan bij de strategie ter versterking van de toepassing van het Handvest van de Grondrechten van de EU[8], die op 2 december 2020 werd aangenomen. In deze strategie wordt erkend dat organisaties uit het maatschappelijk middenveld en mensenrechtenverdedigers van vitaal belang zijn voor een gezonde democratie en een samenleving waarin personen hun grondrechten kunnen uitoefenen. Derhalve voorziet de strategie in maatregelen om onder andere organisaties uit het maatschappelijk middenveld en mensenrechtenverdedigers te ondersteunen en te beschermen. Met name wordt in de strategie erkend dat deze actoren zich in sommige lidstaten voor uitdagingen gesteld zien, waaronder lastercampagnes, fysieke en verbale aanvallen, intimidatie en pesterijen, onder meer in de vorm van SLAPP's.

In de strategie verzocht de Commissie de lidstaten om in hun land ondersteunende en veilige randvoorwaarden te bevorderen ten behoeve van organisaties uit het maatschappelijk middenveld en mensenrechtenverdedigers, ook op lokaal niveau.

Dit voorstel is een volgende bouwsteen ter versterking van de grondrechten in de Europese Unie en ondersteunt een van de doelstellingen van de strategie.

Verslagen over de rechtsstaat

Uit de verslagen van de Commissie over de rechtsstaat 2020[9] en 2021[10] blijkt dat het aantal SLAPP's in de Europese Unie toeneemt. In de verslagen wordt benadrukt dat in een aantal lidstaten journalisten en mensenrechtenverdedigers steeds vaker op verschillende manieren worden bedreigd en aangevallen, zowel fysiek als online, vanwege hun publicaties en hun werk, ook door middel van SLAPP's.

Klokkenluidersrichtlijn

Dit voorstel doet geen afbreuk aan de bescherming die al wordt geboden door de richtlijn inzake de bescherming van personen die inbreuken op het Unierecht melden[11] en is daarmee volledig in overeenstemming. Een doeltreffende bescherming van klokkenluiders tegen represailles is essentieel voor de bescherming van het algemeen belang, en ook voor het waarborgen van de waakhondfunctie van de media in democratische samenlevingen omdat klokkenluiders vaak een belangrijke bron voor onderzoeksjournalistiek zijn. Richtlijn (EU) 2019/1937 biedt robuuste bescherming voor personen die inbreuken op het Unierecht melden tegen elke vorm van represailles, zowel binnen als buiten de werksituatie, waaronder represailles door middel van procedures wegens smaad, schending van de vertrouwelijkheidsplicht en bescherming van persoonsgegevens. In situaties die onder de werkingssfeer van zowel dit voorstel als die van Richtlijn (EU) 2019/1937 vallen, moet de door beide instrumenten geboden bescherming van toepassing zijn.

---

8 COM(2020) 711 final van 2.12.2020.

9 COM(2020) 580 final - Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's "Verslag over de rechtsstaat 2020 – De situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie" (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?qid=1602583951529&uri=CELEX%3A52020DC0580)

10 COM(2021) 700 final - Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's "Verslag over de rechtsstaat 2021 – De situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie" (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?qid=1634551652872&uri=CELEX%3A52021DC0700)

11 Richtlijn (EU) 2019/1937 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2019 inzake de bescherming van personen die inbreuken op het Unierecht melden (PB L 305 van 26.11.2019, blz. 17).

EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie 2020-2024

Het actieplan[12] draagt bij aan de veiligheid en de bescherming van journalisten en mediaprofessionals over heel de wereld, onder meer door het bevorderen van een gunstig klimaat voor de vrijheid van meningsuiting en door het veroordelen van aanvallen en andere vormen van pesterijen en intimidatie, zowel online als offline. Het plan is gericht op specifieke dreigingen voor vrouwelijke journalisten, waarborgt dat slachtoffers van pesterijen, intimidatie of bedreigingen steun krijgen via de EU-beschermingsmechanismen voor mensenrechtenverdedigers en ondersteunt media-initiatieven. Het doet een beroep op overheden om dergelijk geweld te voorkomen en te veroordelen en effectieve maatregelen te treffen om een einde te maken aan straffeloosheid.

Conform het actieplan staat de bescherming van journalisten en mensenrechtenverdedigers centraal bij het externe optreden van de EU op het gebied van mensenrechten en democratie. Dit voorstel is in synergie met de sterke inspanningen die in verband hiermee over heel de wereld door de EU worden geleid en zal een bijkomende impuls geven voor verdere gerichte steun aan mensenrechtenverdedigers en journalisten die met SLAPP's te maken krijgen.

EU-mensenrechtenrichtsnoeren inzake vrijheid van meningsuiting, online en offline

In deze richtsnoeren[13] staat dat de EU zich zal verzetten tegen arbitraire aanvallen, willekeurig misbruik van strafrechtelijke en burgerrechtelijke procedures, lastercampagnes en te vergaande beperkingen jegens journalisten, media-actoren, ngo's en prominenten uit de sociale media die tot doel hebben te voorkomen dat die verenigingen en personen hun recht op vrije meningsuiting vrij kunnen uitoefenen.

Het Verdrag van Aarhus

De Unie en haar lidstaten zijn partij bij het Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden van de Economische Commissie van de Verenigde Naties voor Europa (VN/ECE) ("het Verdrag van Aarhus")[14], elk met eigen en gedeelde verantwoordelijkheden en verplichtingen uit hoofde van dat verdrag. In artikel 3, lid 8, van dit verdrag wordt bepaald dat elke partij waarborgt dat personen die hun rechten uitoefenen overeenkomstig de bepalingen van het verdrag niet worden gestraft, vervolgd of op enige wijze gehinderd wegens hun betrokkenheid. De opneming van milieubeschermers in de werkingssfeer van dit voorstel draagt bij aan de uitvoering van deze door de Unie aangegane internationale verplichting.

Mededeling over de bestrijding van milieucriminaliteit

In haar op 15 december 2021 aangenomen mededeling heeft de Commissie toegezegd dat een voorstel voor wetgeving tegen onrechtmatige procedures die gericht zijn tegen journalisten en rechtenverdedigers, ook milieuactivisten zal omvatten[15].

---

12 Gezamenlijke mededeling aan het Europees Parlement en de Raad "Het EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie 2020-2024", JOIN(2020) 5 final.

13 https://www.consilium.europa.eu/media/28348/142549.pdf

14 Besluit 2005/370/EG van de Raad van 17 februari 2005 betreffende het sluiten, namens de Europese Gemeenschap, van het Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden (PB L 124 van 17.5.2005, blz. 1).

15 Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over het opvoeren van de strijd tegen milieucriminaliteit, COM(2021) 814 final van 15.12.2021.

2. RECHTSGRONDSLAG, SUBSIDIARITEIT EN EVENREDIGHEID

• Rechtsgrondslag

De rechtsgrondslag voor dit voorstel is artikel 81, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), dat de gebruikelijke rechtsgrond is voor justitiële samenwerking in burgerlijke zaken met grensoverschrijdende gevolgen. Meer in het bijzonder is de rechtsgrond artikel 81, lid 2, punt f), VWEU, dat het Europees Parlement en de Raad de bevoegdheid geeft om maatregelen vast te stellen die "*het wegnemen [beogen] van de hindernissen voor de goede werking van burgerrechtelijke procedures, zo nodig door bevordering van de verenigbaarheid van de in de lidstaten geldende bepalingen inzake burgerlijke rechtsvordering*". Aangezien SLAPP's een hindernis voor de goede werking van burgerrechtelijke procedures vormen, is de Unie bevoegd om op die grond wetgeving aan te nemen met betrekking tot burgerlijke zaken die grensoverschrijdende gevolgen hebben. Bij SLAPP's is er sprake van onrechtmatig gebruik van burgerrechtelijke procedures omdat SLAPP's niet bedoeld zijn om toegang tot de rechter te krijgen, maar om verweerders te pesten en het zwijgen op te leggen. Tegelijkertijd zijn langdurige procedures extra belastend voor nationale gerechtelijke stelsels.

De bepalingen met betrekking tot beslissingen van derde landen in hoofdstuk V zijn ook gebaseerd op artikel 81, lid 2, punt f), omdat zij samenhangen met het hoofddoel van dit voorstel. Zij waarborgen de doeltreffendheid van de bepalingen van dit voorstel tegen kennelijk ongegronde en onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie door te voorkomen dat dergelijke zaken in derde landen voor het gerecht worden gebracht.

• Subsidiariteit (bij niet-exclusieve bevoegdheid)

Het aantal SLAPP's neemt in vele lidstaten toe en wordt een probleem voor de gehele EU. Tegelijkertijd voorziet geen enkele lidstaat momenteel in specifieke waarborgen tegen SLAPP's[16]. Hoewel er, afhankelijk van het interne recht, enkele bestaande algemene waarborgen tegen SLAPP's kunnen worden ingezet, verschillen dergelijke algemene waarborgen aanzienlijk van lidstaat tot lidstaat en is de doeltreffendheid ervan voor de aanpak van SLAPP's nogal beperkt. Bovendien vergroten de bestaande verschillen op het gebied van het interne procesrecht het risico op forumshopping en op het aanspannen van meerdere gerechtelijke procedures in verschillende EU-rechtsgebieden. Gebleken is dat het interne burgerlijke procesrecht niet altijd goed is toegerust voor de extra complicaties waarmee grensoverschrijdende procedures gepaard gaan[17]. Door de verschillen in nationale wetgeving is het ook hoogst onwaarschijnlijk dat de lidstaten afzonderlijk erin zouden slagen het fenomeen met succes aan te pakken of dat zij in staat zouden zijn de algemene samenhang van dergelijke regels in alle lidstaten te verzekeren teneinde in de gehele Unie een even hoog beschermingsniveau te waarborgen.

---

16 IE, LT en MT hebben wetgeving voorgesteld of overwegen wetgeving voor te stellen om dit probleem aan te pakken.

17 Europese Commissie, directoraat-generaal Justitie en Consumentenzaken, Gascón Inchausti, M., Hess, B., Cuniberti, G., et al., *An evaluation study of national procedural laws and practices in terms of their impact on the free circulation of judgments and on the equivalence and effectiveness of the procedural protection of consumers under EU consumer law: strand 1: mutual trust and free circulation of judgments* (Evaluatie-onderzoek naar intern procesrecht en de rechtsvorderingspraktijk wat betreft de gevolgen ervan voor het vrije verkeer van beslissingen en voor de gelijkwaardigheid en doeltreffendheid van de procedurele bescherming van consumenten krachtens het consumentenrecht van de EU: thema 1: wederzijds vertrouwen en vrij verkeer van beslissingen), Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2017 (https://data.europa.eu/doi/10.2838/38491, blz. 31).

Om deze risico's tegen te gaan en nationale gerechten niet te belasten met talrijke en langdurige onrechtmatige gerechtelijke procedures, lijkt het noodzakelijk om minimumnormen vast te stellen en de verenigbaarheid te waarborgen van de bepalingen inzake burgerlijke rechtsvordering die in de lidstaten van toepassing zijn op SLAPP's. Maatregelen op EU-niveau dragen ertoe bij dat de opkomst en verdere groei van SLAPP's in de gehele Unie op een samenhangende manier wordt bestreden en zorgen voor convergentie in de benaderingen van de lidstaten met betrekking tot dit verschijnsel[18].

Maatregelen van de EU zouden ook een toegevoegde waarde bieden door te voorzien in waarborgen voor een doeltreffende aanpak van SLAPP's in derde landen. Gezamenlijk optreden van de lidstaten is ook nodig om SLAPP's in derde landen te bestrijden omdat eisers anders kunnen proberen om van de verschillen tussen de stelsels van de lidstaten gebruik te maken en trachten erkenning en tenuitvoerlegging van in derde landen gegeven SLAPP-beslissingen te verkrijgen waar dat het makkelijkst kan.

Het voorstel eerbiedigt het subsidiariteitsbeginsel omdat het alleen gerichte waarborgen voorstelt en de wetgevingsmaatregelen beperkt tot wat strikt noodzakelijk is om te bereiken wat de lidstaten niet kunnen bereiken wanneer zij afzonderlijk optreden.

- **Evenredigheid**

Maatregelen op EU-niveau moeten gericht zijn en beperkt blijven tot wat nodig is om een consistente aanpak in de lidstaten ten aanzien van grensoverschrijdende situaties te waarborgen. Het voorstel is zo opgesteld dat het in overeenstemming is met het evenredigheidsbeginsel. Daarom worden er alleen gerichte procedurele waarborgen voorgesteld. Deze zijn zodanig opgesteld dat zij uitsluitend voorzien in hetgeen nodig is om een betere werking van grensoverschrijdende burgerlijke zaken te waarborgen in het geval van SLAPP's, die een ernstige bedreiging vormen voor de Europese democratie en de rechtsstaat.

De evenredigheid blijkt ook uit het feit dat veel van de onderdelen die bedoeld zijn om SLAPP's aan te pakken als niet-wetgevende maatregelen zullen worden opgenomen in een aanbeveling, en dus niet de vorm zullen aannemen van wetgevingsmaatregelen.

- **Keuze van het instrument**

Het gekozen wetgevingsinstrument is een richtlijn, die zal voorzien in bindende en samenhangende procedurele waarborgen in de lidstaten. Dit voorkomt dat er tussen de lidstaten verschillen blijven bestaan, wat anders zou kunnen leiden tot forumshopping over de grenzen heen. Tegelijkertijd zullen de lidstaten door de keuze voor een richtlijn de mogelijkheid hebben om de specifieke procedurele waarborgen af te stemmen op hun interne burgerrechtelijke en procesrechtelijke regels, die van lidstaat tot lidstaat nog steeds aanzienlijk verschillen.

De richtlijn zal worden aangevuld met een niet-wetgevend instrument (een aanbeveling). Dit is een doelmatige combinatie van wetgevings- en andere maatregelen.

[18] Diverse lidstaten (IE, LT en MT) onderzoeken momenteel de noodzaak van bescherming tegen SLAPP's.

3. EVALUATIE, RAADPLEGING VAN BELANGHEBBENDEN EN EFFECTBEOORDELING

- **Raadpleging van belanghebbenden**

Bij de raadpleging van belanghebbenden werden er reacties en opmerkingen ontvangen een breed scala aan belangrijke belanghebbenden, bestaande uit EU-burgers en niet-EU-burgers, nationale overheden, rechtsbeoefenaars, waaronder rechters, wetenschappers, onderzoeksinstellingen, ngo's en andere relevante belangengroepen.

In het kader van de raadpleging vond in maart 2021 een verkennende technische focusgroepdiscussie plaats met een geselecteerd aantal deelnemers, waaronder vier doelwitten van SLAPP's, die hun persoonlijke ervaringen deelden, nuttige inzichten over SLAPP's verschaften en ondersteuning verleenden in de voorbereidende fase.

Van 4 oktober 2021 tot en met 10 januari 2022 werd er onder burgers, journalisten, lidstaten, ngo's, het maatschappelijk middenveld, rechters, rechtsbeoefenaars en andere belanghebbenden een openbare raadpleging[19] gehouden over SLAPP's en over de maatregelen die in de EU zouden moeten worden genomen om SLAPP's aan te pakken.

Tijdens een gerichte raadpleging van nationale rechters in de periode van 12 november 2021 tot en met 10 januari 2022[20] via het Europees justitieel netwerk in burgerlijke en handelszaken werd meer uitvoerige feedback gevraagd over het herkennen van SLAPP's, potentiële procedurele tekortkomingen, reeds bestaande nationale voorzieningen in rechte (zij het niet specifiek voor SLAPP's), bewustzijn bij rechters over SLAPP's en opleidingsbehoeften van rechters.

Tijdens een technische bijeenkomst met deskundigen uit de lidstaten in oktober 2021 werd er informatie verzameld over de standpunten van de lidstaten (met inbegrip van onafhankelijke organen en autoriteiten van de lidstaten) over de vraag of er maatregelen op EU-niveau tegen SLAPP's noodzakelijk zouden kunnen zijn, en welke soorten maatregelen en eventuele (algemene of specifieke) voorzieningen in rechte en soorten ondersteuning er op dit moment op nationaal niveau beschikbaar zijn voor doelwitten van SLAPP's.

Tijdens een workshop met geselecteerde belanghebbenden in november 2021 werd er gesproken over de omvang van de SLAPP-problematiek, werd er informatie verzameld en werden mogelijke oplossingen besproken en getest.

Bij de voorbereidende werkzaamheden van de Commissie werd rekening gehouden met de informatie die door het Europees Parlement werd verzameld bij de voorbereiding van het initiatiefverslag van het Parlement over dit onderwerp, dat eind 2021 werd aangenomen.

Uit de feedback van de belanghebbenden, met name in het kader van de openbare raadpleging en de bijeenkomst met belanghebbenden, bleek dat er veel steun is voor zowel wetgevende als niet-wetgevende maatregelen op EU-niveau tegen SLAPP's. Organisaties die op EU-niveau actief zijn, meldden een toenemend aantal SLAPP's in de EU, met inbegrip van grensoverschrijdende zaken. In de reacties tijdens de openbare raadpleging werd ook het belang van opleiding en bewustmaking inzake SLAPP's benadrukt, evenals de voordelen van het verzamelen van gegevens en de noodzaak van een goede monitoring van SLAPP's.

De feedback in het kader van de openbare raadpleging en de bijeenkomst met belanghebbenden leverde ook belangrijke informatie over het verschijnsel in de EU op, die

[19] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13192-EU-action-against-abusive-litigation-SLAPP-targeting-journalists-and-rights-defenders/public-consultation_nl

[20] https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/EJN_SLAPP

werd verwerkt in het werkdocument van de diensten van de Commissie[21], dat dit voorstel vergezelt.

De meeste lidstaten toonden zich voorstander EU-maatregelen tegen SLAPP's en wezen op de noodzaak om de vrijheid van meningsuiting en van informatie en de mediavrijheid te beschermen en tegelijkertijd een evenwicht te bewaren tussen beschermende maatregelen tegen SLAPP's en de toegang tot de rechter. Volgens sommige lidstaten is onvoldoende aangetoond dat SLAPP's, en dan met name zaken met een grensoverschrijdende dimensie, in hun land een probleem zijn.

Uit de gerichte raadpleging van nationale rechters bleek dat er in de lidstaten van de respondenten geen juridische definitie van SLAPP's bestaat noch een specifiek stelsel van waarborgen tegen SLAPP's, hoewel enkele van de bestaande algemene waarborgen uit het interne recht in beginsel kunnen worden gebruikt tegen SLAPP's.

Op 11 november 2021[22] nam het Europees Parlement een initiatiefverslag over SLAPP's aan, waarin de Commissie werd opgeroepen om een uitgebreid pakket maatregelen tegen SLAPP's in te dienen, waaronder ook wetgeving.

De Commissie heeft ook studies laten uitvoeren om het fenomeen in de EU beter te begrijpen en de situatie in de lidstaten voor het eerst te inventariseren. Deze eerste inventarisatie leverde informatie op over SLAPP's en over de factoren die daaraan ten grondslag liggen[23]. De tweede studie was een uitgebreider vergelijkend onderzoek waarin de huidige stand van zaken in de lidstaten diepgaand werd onderzocht[24].

- **Bijeenbrengen en benutten van deskundigheid**

In 2021 richtte de Commissie een deskundigengroep[25] op om het SLAPP-initiatief voor te bereiden. Deze groep bestond uit wetenschappers, rechtsbeoefenaars en vertegenwoordigers van de media en het maatschappelijk middenveld. De groep had tot taak juridische deskundigheid over SLAPP's te verschaffen, op EU-niveau te fungeren als platform voor de uitwisseling van goede praktijken en kennis en, indien mogelijk, doelwitten van SLAPP's te ondersteunen. Binnen de deskundigengroep werd er in het najaar van 2021 een speciale subgroep wetgeving opgericht om de Commissie bij te staan bij de voorbereiding van het wetgevingsvoorstel.

- **Werkdocument van de diensten van de Commissie**

Dit voorstel gaat vergezeld van een werkdocument van de diensten van de Commissie[26], waarin de motivering, de analyse en het beschikbare bewijsmateriaal met betrekking tot het voorstel zijn opgenomen. Het voorstel gaat niet vergezeld van een effectbeoordeling omdat het gerichte procedurele waarborgen zal bieden en er geen grote kwantificeerbare kosten mee gemoeid zijn. Het zal de nationale gerechten daarentegen voorzien van betere middelen om

---

21 SWD(2022)117 van 27.4.2022.

22 Resolutie van het Europees Parlement van 11 november 2021 over de versterking van de democratie en de vrijheid en pluriformiteit van de media in de EU: oneigenlijk gebruik van civielrechtelijke en strafrechtelijke procedures om journalisten, ngo's en het maatschappelijk middenveld het zwijgen op te leggen, 2021/2036(INI)).

23 Beschikbaar op https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/ad-hoc-literature-review-analysis-key-elements-slapp_en.pdf

24 https://ec.europa.eu/info/files/strategic-lawsuits-against-public-participation-slapp-european-union-comparative-study_en

25 Deskundigengroep tegen SLAPP's.

26 SWD(2022)117 van 27.4.2022.

pogingen tot misbruik van gerechtelijke procedures te verhinderen en de kosten van dergelijk misbruik voor het rechtsstelsel te voorkomen. Aangezien SLAPP's een bedreiging vormen voor de grondrechten van vrijheid van meningsuiting en van vrijheid van informatie, is het bovendien van het grootste belang om op korte termijn krachtige maatregelen te nemen om te voorkomen dat dit schadelijke verschijnsel, dat relatief recent is ontstaan maar steeds belangrijker wordt, zich verder verspreidt in de EU.

- **Grondrechten**

Het voorstel bevordert de bescherming van de grondrechten in de Europese Unie. Journalisten, mensenrechtenverdedigers en andere doelgroepen aan wie de voorgestelde procedurele waarborgen ten goede komen, vervullen een belangrijke rol in Europese democratieën, met name waar het gaat om de ondersteuning van het publieke debat, grondrechten, democratische waarden, sociale integratie, milieubescherming en de rechtsstaat. Tegelijkertijd vervult het procesrecht een cruciale rol als het gaat om het waarborgen van de doeltreffendheid van de grondrechten overeenkomstig het Handvest.

Het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie, dat is vervat in artikel 11 van het Handvest, omvat ook het recht om een mening te koesteren en inlichtingen of denkbeelden te ontvangen of te verstrekken, zonder inmenging van enig openbaar gezag en ongeacht grenzen. Hoewel dit geen absoluut recht is, moeten eventuele beperkingen op de uitoefening ervan bij wet worden gesteld en de wezenlijke inhoud van dat recht eerbiedigen. Beperkingen kunnen alleen worden gesteld indien zij noodzakelijk zijn en daadwerkelijk aan door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang of aan de eisen van de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen beantwoorden (artikel 52, lid 1, van het Handvest).

Tegelijkertijd zorgt het voorstel voor een evenwicht tussen enerzijds het recht op toegang tot de rechter (artikel 47 van het Handvest) en het recht op eerbiediging van het privéleven en op bescherming van persoonsgegevens (artikelen 7 en 8 van het Handvest) en anderzijds de bescherming van de vrijheid van meningsuiting en van informatie. De procedurele waarborgen zijn uiterst doelgericht en laten de rechter in individuele gevallen voldoende beoordelingsvrijheid om het delicate evenwicht te bewaren tussen een snelle seponering van kennelijk ongegronde vorderingen en een daadwerkelijke toegang tot de rechter.

4. GEVOLGEN VOOR DE BEGROTING

Dit voorstel heeft geen gevolgen voor de begroting van de Europese Unie.

5. OVERIGE ELEMENTEN

- **Uitvoeringsplanning en regelingen betreffende controle, evaluatie en rapportage**

De uitvoering van de richtlijn in de lidstaten wordt door de Commissie bevorderd door het verlenen van bijstand bij de omzetting, teneinde een soepele uitvoering in de lidstaten te waarborgen, waarbij ten minste één workshop over de omzetting zal worden georganiseerd, alsmede bilaterale bijeenkomsten, ook op verzoek van de lidstaten. Ook zal de lidstaten worden verzocht hun nationale omzettingsmaatregelen mee te delen.

De werking van de richtlijn zal vijf jaar nadat zij van toepassing is geworden worden geëvalueerd.

- **Toelichtende stukken (bij richtlijnen)**

Dit voorstel vereist geen specifieke toelichtende stukken.

Artikelsgewijze toelichting

De richtlijn bestaat uit vier afzonderlijke hoofdonderdelen: gemeenschappelijke regels inzake procedurele waarborgen (hoofdstuk II), vroegtijdige seponering van kennelijk ongegronde gerechtelijke procedures (hoofdstuk III), voorzieningen in rechte tegen onrechtmatige gerechtelijke procedures (hoofdstuk IV) en bescherming tegen in derde landen gegeven beslissingen (hoofdstuk V). De bepalingen van de hoofdstukken I en VI hebben een horizontale werkingssfeer.

Hoofdstuk I Algemene bepalingen: dit hoofdstuk bevat bepalingen over het onderwerp en de werkingssfeer van het instrument, enkele definities en een bepaling over de vraag wanneer een zaak wordt geacht grensoverschrijdende gevolgen te hebben in de zin van de richtlijn.

In **artikel 1** wordt het onderwerp van de richtlijn omschreven en wordt verduidelijkt dat de specifieke waarborgen die de richtlijn biedt, bedoeld zijn ter bestrijding van kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures in burgerlijke zaken met grensoverschrijdende gevolgen die tegen zowel natuurlijke personen als rechtspersonen aanhangig worden gemaakt wegens hun betrokkenheid bij publieke participatie, en met name tegen journalisten en mensenrechtenverdedigers.

Artikel 2 bevat een omschrijving van de materiële werkingssfeer van de richtlijn, die van toepassing is op burgerlijke of handelszaken met grensoverschrijdende gevolgen, ongeacht de aard van het aangezochte gerecht. Dit omvat burgerlijke vorderingen in strafrechtelijke procedures, maar ook voorlopige en conservatoire maatregelen, reconventionele vorderingen of andere bijzondere soorten voorzieningen in rechte die op grond van andere instrumenten beschikbaar zijn. Net als in andere EU-instrumenten betreffende burgerlijke en handelszaken zijn fiscale zaken, douanezaken, bestuursrechtelijke zaken of de aansprakelijkheid van de staat voor handelingen of omissies bij de uitoefening van het overheidsgezag van de werkingssfeer uitgesloten. Het begrip *acta iure imperii* omvat vorderingen jegens ambtenaren die namens de staat optreden, alsmede de aansprakelijkheid van publieke autoriteiten, waaronder begrepen van overheidswege benoemde ambtsdragers. Overheidsinstanties mogen derhalve niet als doelwitten van SLAPP's worden beschouwd.

Artikel 3 bevat de definitie van publieke participatie, zaken van algemeen belang en onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie.

Het begrip **publieke participatie** wordt breed gedefinieerd als zijnde elke verklaring of activiteit die wordt afgelegd of verricht in het kader van:

1) de uitoefening van het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie, waaronder het creëren, tentoonstellen, bevorderen of anderszins promoten van journalistieke, politieke, wetenschappelijke, academische, kunstzinnige, becommentariërende of satirische mededelingen, publicaties of werken, alsmede daarmee rechtstreeks verband houdende voorbereidende, ondersteunende of bijstandverlenende activiteiten;

2) de uitoefening van het recht op vrijheid van vereniging en vreedzame vergadering, zoals het organiseren van of het deelnemen aan lobbyactiviteiten, demonstraties en protesten of activiteiten voortvloeiend uit de uitoefening van het recht op behoorlijk bestuur en het recht op een doeltreffende voorziening in rechte, waaronder het recht op het indienen van klachten, verzoekschriften of bestuurlijke en juridische vorderingen en op het deelnemen aan openbare hoorzittingen, alsmede rechtstreeks daarmee verband houdende voorbereidende, ondersteunende of bijstandverlenende activiteiten.

Daarnaast omvat het andere activiteiten die bedoeld zijn om de publieke opinie te informeren of te beïnvloeden of om het publiek tot verdere actie op te roepen, waaronder activiteiten van particuliere of openbare entiteiten in verband met een aangelegenheid van algemeen belang, zoals het organiseren van of het deelnemen aan onderzoek, enquêtes, campagnes of andere gezamenlijke activiteiten, alsmede rechtstreeks daarmee verband houdende voorbereidende, ondersteunende of bijstandverlenende activiteiten. Voorbereidende activiteiten zijn bijvoorbeeld interviews die door een onderzoeksjournalist of een wetenschapper worden afgenomen om een verklaring voor te bereiden, of informatie die is verzameld door een milieuactivist. Ondersteunende en bijstandverlenende activiteiten moeten ook onder de definitie vallen omdat eisers ook gerechtelijke procedures kunnen aanspannen tegen actoren die noodzakelijke ondersteunende of bijstandverlenende diensten verrichten, bijvoorbeeld in de vorm van internetverbindingen of drukdiensten, met als doel om de vrijheid van meningsuiting van het daadwerkelijke doelwit van de SLAPP indirect te beperken. Dergelijke voorbereidende, ondersteunende en bijstandverlenende activiteiten moeten een rechtstreeks en onlosmakelijk verband hebben met de desbetreffende verklaring of activiteit.

Aan de andere kant omvat publieke participatie gewoonlijk geen commerciële reclame en marketingactiviteiten (commerciële mededelingen).

Ook een **zaak van algemeen belang** wordt breed gedefinieerd, onder verwijzing naar alle zaken die het publiek zodanig raken dat het er om legitieme redenen interesse voor kan hebben, bijvoorbeeld op gebieden als volksgezondheid, veiligheid, milieu, klimaat of het genot van de grondrechten.

De definitie van **onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie** verwijst naar gerechtelijke procedures die worden ingeleid in verband met publieke participatie en die volledig of gedeeltelijk ongegrond zijn en als belangrijkste doel hebben om publieke participatie te voorkomen, te beperken of te bestraffen.

In een niet-uitputtende lijst worden de meest voorkomende indicatoren voor onrechtmatig gebruik vermeld, waaronder de onevenredige, buitensporige of onredelijke aard van de vordering of een deel daarvan, het aanhangig zijn van meerdere procedures die door de eiser of met hem of haar gelieerde partijen aanhangig zijn gemaakt in verband met soortgelijke zaken of intimidatie, pesterijen of bedreigingen door de eiser of zijn of haar vertegenwoordigers.

Onrechtmatige gerechtelijke procedures gaan vaak gepaard met het gebruik te kwader trouw van procestactieken, waaronder het vertragen van procedures, het veroorzaken van onevenredige kosten voor de verweerder in de procedure of forumshopping. Deze tactieken, die door de eiser worden gebruikt voor andere doeleinden dan toegang tot de rechter, gaan vaak, maar niet altijd, gepaard met uiteenlopende vormen van intimidatie, pesterijen of bedreigingen vóór of tijdens procedures, waarbij het doel is publieke participatie te belemmeren.

In **artikel 4** wordt uiteengezet wanneer een zaak wordt geacht grensoverschrijdende gevolgen te hebben.

Voor de toepassing van deze richtlijn wordt een zaak geacht grensoverschrijdende gevolgen te hebben, tenzij beide partijen hun woon- of vestigingsplaats hebben in dezelfde lidstaat als het gerecht waarbij de zaak aanhangig wordt gemaakt, hetgeen erop wijst dat de zaak als zuiver binnenlands kan worden beschouwd.

Ook wanneer beide partijen in de procedure hun woon- of vestigingsplaats hebben in dezelfde lidstaat als het gerecht waarbij de zaak aanhangig wordt gemaakt, wordt de zaak echter geacht in twee andere soorten situaties grensoverschrijdende gevolgen te hebben.

1) In de eerste situatie is de specifieke daad van publieke participatie in de desbetreffende zaak van algemeen belang relevant voor meer dan één lidstaat. Dit betreft bijvoorbeeld publieke participatie bij door instellingen van de Unie georganiseerde evenementen, zoals deelname aan openbare hoorzittingen, of verklaringen of activiteiten in verband met zaken die van specifiek belang zijn voor meer dan één lidstaat, waaronder grensoverschrijdende vervuiling of beschuldigingen van witwaspraktijken met mogelijke grensoverschrijdende betrokkenheid.

2) De tweede situatie waarin een dergelijke zaak moet worden geacht grensoverschrijdende gevolgen te hebben, is die waarin de eiser of met hem of haar gelieerde entiteiten in een andere lidstaat gelijktijdig of eerder gerechtelijke procedures aanhangig hebben gemaakt tegen dezelfde verweerder of met hem of haar gelieerde verweerders.

3) Voor deze twee soorten situaties wordt de specifieke context van SLAPP's in aanmerking genomen.

Hoofdstuk II Gemeenschappelijke regels inzake procedurele waarborgen: dit hoofdstuk bevat horizontale bepalingen over het verzoek om procedurele waarborgen, de inhoud ervan en andere procedurele kenmerken.

Krachtens **artikel 5** kan om verschillende soorten procedurele waarborgen worden verzocht:

a) een zekerheid overeenkomstig artikel 8;

b) vroegtijdige seponering van kennelijk ongegronde gerechtelijke procedures overeenkomstig hoofdstuk III;

c) voorzieningen in rechte tegen onrechtmatige gerechtelijke procedures overeenkomstig hoofdstuk IV.

Hoewel de omschrijving van de aard van de verklaring of activiteit als een daad van publieke participatie een voorwaarde voor ontvankelijkheid moet zijn, moet een beschrijving van het bewijsmateriaal passend worden geacht, indien door de hoofdeiser nog geen bewijsmateriaal is verstrekt of indien dit bewijsmateriaal niet anderszins voor de rechter beschikbaar is. De lidstaten kunnen bepalen dat dezelfde maatregelen in elke fase van de procedure ambtshalve kunnen worden genomen door het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt.

Artikel 6 heeft betrekking op latere wijzigingen van de vordering of de processtukken door eisers die vorderingen of processtukken opzettelijk intrekken of wijzigen om veroordeling in de kosten van de in het gelijk gestelde partij te voorkomen. Deze juridische strategie kan het gerecht de mogelijkheid ontnemen om vast te stellen dat de gerechtelijke procedure onrechtmatig is en daarmee de verweerder de mogelijkheid ontnemen om de proceskosten vergoed te krijgen. De bepaling waarborgt dat latere wijzigingen van de vorderingen of de processtukken door de eiser, met inbegrip van het staken van de procedure, geen afbreuk doen aan de mogelijkheid voor het aangezochte gerecht om de gerechtelijke procedure als onrechtmatig te beschouwen en vergoeding van kosten, schadevergoeding of sancties op te leggen.

In **artikel 7** wordt bepaald dat een gerecht waarbij een zaak aanhangig is gemaakt, kan toestaan dat niet-gouvernementele organisaties die de rechten van bij publieke participatie betrokken personen beschermen of bevorderen aan de procedure deelnemen, hetzij om de verweerder te ondersteunen, hetzij om informatie te verstrekken. De lidstaten moeten de procedurevereisten voor tussenkomst vaststellen en daarbij mogelijk ook termijnen vaststellen, conform de procedurevoorschriften die gelden voor het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt.

Artikel 8 geeft de rechter de bevoegdheid om de eiser te verplichten een zekerheid te stellen voor de proceskosten of voor de proceskosten en de schadevergoeding, wanneer het gerecht, zelfs indien de vordering niet kennelijk ongegrond is, oordeelt dat er elementen zijn die op onrechtmatig gebruik van de procedure wijzen en de vooruitzichten op succes in het hoofdgeding onzeker zijn.

Hoofdstuk III Vroegtijdige seponering van kennelijk ongegronde gerechtelijke procedures: dit hoofdstuk gaat over de vereisten en procedurele waarborgen voor een vroegtijdige seponering van gerechtelijke procedures die kennelijk ongegrond zijn.

In **artikel 9** wordt bepaald dat een zaak vroegtijdig wordt geseponeerd wanneer de tegen de verweerder aanhangig gemaakte vordering kennelijk geheel of gedeeltelijk ongegrond is. Indien de primaire vordering op een later tijdstip in de gewone procedure wordt afgewezen, kan de verweerder nog steeds gebruikmaken van andere voorzieningen in rechte tegen onrechtmatige gerechtelijke procedures, indien er op dat moment wordt vastgesteld dat er sprake is van elementen van onrechtmatig gebruik.

Indien de verweerder om vroegtijdige seponering heeft verzocht, wordt het hoofdgeding krachtens **artikel 10** geschorst totdat er een definitieve beslissing op dat verzoek is genomen. Een schorsing van de door de eiser ingeleide procedure heeft tot gevolg dat de procedurele activiteiten worden opgeschort, waardoor de proceskosten van de verweerder worden beperkt. Om geen afbreuk te doen aan de daadwerkelijke toegang tot de rechter, moet de schorsing tijdelijk zijn en slechts voortduren totdat er een definitieve beslissing op het verzoek is genomen die niet meer vatbaar is voor rechterlijke toetsing.

In **artikel 11** wordt voorgeschreven dat een verzoek om vroegtijdige seponering in een versnelde procedure wordt behandeld, rekening houdend met de omstandigheden van de zaak en het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en het recht op een onpartijdig gerecht. Met het oog op een vlotte afwikkeling van de versnelde procedure kunnen de lidstaten termijnen vaststellen voor het houden van zittingen of voor het nemen van een beslissing door het gerecht. Ook kunnen zij regelingen vaststellen die vergelijkbaar zijn met de procedures inzake voorlopige maatregelen.

In **artikel 12** wordt een bijzondere regel voor de bewijslast ingevoerd: indien een verweerder om vroegtijdige seponering heeft verzocht en daarbij heeft aangetoond dat de verklaring of activiteit een daad van publieke participatie is, moet de eiser aantonen dat de vordering niet kennelijk ongegrond is. Dit is geen beperking van de toegang tot de rechter aangezien de bewijslast voor de desbetreffende vordering bij de eiser ligt en deze, om vroegtijdige seponering te voorkomen, slechts hoeft aan te tonen dat die vordering niet kennelijk ongegrond is.

In **artikel 13** wordt bepaald dat een beslissing waarbij vroegtijdige seponering wordt afgewezen of toegewezen voor beroep vatbaar moet zijn.

Hoofdstuk IV Voorzieningen in rechte tegen onrechtmatige gerechtelijke procedures: dit hoofdstuk bevat bepalingen over de verwijzing in de kosten, schadevergoeding en sancties.

In **artikel 14** wordt bepaald dat een eiser die een onrechtmatige gerechtelijke procedure tegen publieke participatie aanhangig heeft gemaakt, kan worden veroordeeld in alle proceskosten, waaronder de volledige door de verweerder gemaakte kosten voor vertegenwoordiging in rechte, tenzij deze kosten buitensporig zijn.

Met **artikel 15** wordt gewaarborgd dat een natuurlijke persoon of rechtspersoon die schade heeft geleden als gevolg van een onrechtmatige gerechtelijke procedure tegen publieke participatie volledige compensatie voor die schade kan vorderen en verkrijgen. Dit betreft

zowel materiële als immateriële schade. Onder materiële schade vallen bijvoorbeeld honoraria van advocaten, wanneer deze niet voor vergoeding als kosten in aanmerking komen, reiskosten en medische kosten (bijvoorbeeld voor psychologische ondersteuning) indien deze causaal verband houden met de gerechtelijke procedure. De aan het proces voorafgaande kosten moeten als materiële schade worden beschouwd indien zij naar intern recht niet zijn inbegrepen in de proceskosten. Onder immateriële schade vallen verschillende vormen van lichamelijke en/of psychische schade. Hieronder vallen bijvoorbeeld pijn en lijden of emotioneel leed in verband met de gerechtelijke procedure, aantasting van leven of relatie, reputatieschade en in algemene zin elke vorm van niet-stoffelijke schade.

Artikel 16 voorziet in de mogelijkheid om doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties op te leggen aan de partij die een onrechtmatige gerechtelijke procedure tegen publieke participatie aanhangig heeft gemaakt. De voornaamste doelstelling van deze bepaling is potentiële eisers ervan te weerhouden onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie aanhangig te maken. Het bedrag van de sancties wordt aan de lidstaten betaald.

Hoofdstuk V Bescherming tegen in derde landen gegeven beslissingen: dit hoofdstuk bevat voorzieningen in rechte om de verweerder te beschermen tegen onrechtmatige gerechtelijke procedures die bij gerechten in derde landen aanhangig worden gemaakt.

Krachtens **artikel 17** moeten de lidstaten ervoor zorgen dat de erkenning en de tenuitvoerlegging van in derde landen gegeven beslissingen in een gerechtelijke procedure wegens publieke participatie door een in een lidstaat woonachtige of gevestigde natuurlijke persoon of rechtspersoon als kennelijk in strijd met de openbare orde (*ordre public*) wordt afgewezen indien deze procedure als kennelijk ongegrond of onrechtmatig zou zijn aangemerkt indien zij aanhangig was gemaakt bij de gerechten in de lidstaat waar erkenning of tenuitvoerlegging wordt gevraagd en deze gerechten hun eigen recht hadden toegepast.

In **artikel 18** is een extra voorziening in rechte tegen in derde landen gegeven beslissingen vastgesteld: wanneer er bij een gerecht in een derde land een onrechtmatige gerechtelijke procedure tegen publieke participatie aanhangig is gemaakt tegen een in een lidstaat woonachtige of gevestigde natuurlijke persoon of rechtspersoon, kan die persoon vergoeding vorderen van de schade en de kosten die het gevolg zijn van de procedure voor het gerecht in het derde land, ongeacht de woon- of vestigingsplaats van de eiser in de procedure in het derde land. Deze bepaling voorziet in een nieuwe bijzondere bevoegdheidsgrond om te waarborgen dat in de Europese Unie woonachtige of gevestigde doelwitten van onrechtmatige gerechtelijke procedures in de Unie over een doeltreffende voorziening in rechte beschikken tegen onrechtmatige gerechtelijke procedures die bij een gerecht in een derde land aanhangig worden gemaakt.

Hoofdstuk VI Slotbepalingen: dit hoofdstuk bevat bepalingen over de verhouding tussen de richtlijn en het Verdrag van Lugano van 2007, de evaluatie van de toepassing van de richtlijn, de omzetting in intern recht, de inwerkingtreding en over de lidstaten als adressaten.

2022/0117 (COD)

Voorstel voor een

RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

tot bescherming van bij publieke participatie betrokken personen tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures (“strategische rechtszaken tegen publieke participatie”)

HET EUROPEES PARLEMENT EN RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 81, lid 2, punt f),

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure,

Overwegende hetgeen volgt:

(1) In artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie wordt bepaald dat de Unie berust op de waarden van eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren.

(2) In artikel 10, lid 3, van het Verdrag betreffende de Europese Unie wordt bepaald dat iedere burger van de Unie het recht heeft aan het democratisch bestel van de Unie deel te nemen. Het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (het “Handvest”) voorziet onder meer in het recht op eerbiediging van het privéleven en het familie- en gezinsleven (artikel 7), op bescherming van persoonsgegevens (artikel 8), op vrijheid van meningsuiting en van informatie, met inbegrip van de eerbiediging van de vrijheid en de pluriformiteit van de media (artikel 11) en op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht (artikel 47).

(3) Het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie, zoals neergelegd in artikel 11 van het Handvest, omvat ook het recht om een mening te koesteren en inlichtingen of denkbeelden te ontvangen of te verstrekken, zonder inmenging van enig openbaar gezag en ongeacht grenzen. Artikel 11 van het Handvest moet worden gelezen in de zin en met de reikwijdte van het overeenkomstige artikel 10 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (“EVRM”) over het recht op vrije meningsuiting, zoals uitgelegd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (“EHRM”).

(4) Deze richtlijn heeft tot doel natuurlijke personen en rechtspersonen die betrokken zijn bij publieke participatie in zaken van algemeen belang, en in het bijzonder journalisten en mensenrechtenverdedigers, te beschermen tegen gerechtelijke procedures die tegen hen aanhangig worden gemaakt om hen te weerhouden van publieke participatie (gewoonlijk *strategische rechtszaken tegen publieke participatie* of “SLAPP’s” genoemd).

(5) Journalisten vervullen een belangrijke rol als het gaat om het bevorderen van het publieke debat en de verspreiding en de ontvangst van informatie, meningen en ideeën. Het is van wezenlijk belang dat zij de noodzakelijke ruimte krijgen om bij te dragen aan een open, vrij en eerlijk debat en om desinformatie, informatiemanipulatie en inmenging tegen te gaan. Journalisten moeten hun werkzaamheden doeltreffend kunnen uitoefenen om ervoor te zorgen dat burgers in Europese democratieën toegang hebben tot pluriforme meningen.

(6) Met name onderzoeksjournalisten spelen een cruciale rol bij de bestrijding van georganiseerde misdaad, corruptie en extremisme. Aan hun werk zijn bijzonder grote risico's verbonden en zij zijn steeds vaker het doelwit van aanvallen en pesterijen. Een robuust stelsel van waarborgen is nodig om hen in staat te stellen hun cruciale waakhondfunctie in zaken van legitiem algemeen belang te vervullen.

(7) Ook mensenrechtenverdedigers vervullen een belangrijke rol in de Europese democratieën, met name waar het gaat om de eerbiediging van grondrechten, democratische waarden, maatschappelijke integratie, milieubescherming en de rechtsstaat. Zij moeten actief aan het openbare leven kunnen deelnemen en hun stem over beleidszaken en in besluitvormingsprocessen kunnen laten horen, zonder angst voor intimidatie. Mensenrechtenverdedigers zijn personen of organisaties die de grondrechten verdedigen evenals uiteenlopende rechten, zoals milieu- en klimaatrechten, vrouwenrechten, lhbtiq+-rechten, de rechten van personen die tot een etnische of raciale minderheid behoren, arbeidsrechten of de vrijheid van godsdienst. Ook andere deelnemers aan het publieke debat, waaronder wetenschappers en onderzoekers, hebben recht op passende bescherming.

(8) In een gezonde en florerende democratie moeten personen actief aan het publieke debat kunnen deelnemen zonder onnodige inmenging van de overheid of andere machtige actoren, zowel binnenlandse als buitenlandse. Om een zinvolle participatie te waarborgen, moeten personen toegang hebben tot betrouwbare informatie, zodat zij in staat zijn hun eigen mening te vormen en hun eigen oordeel te volgen in een openbare ruimte waarin uiteenlopende meningen vrijelijk kunnen worden geuit.

(9) Om een dergelijk klimaat te bevorderen, moeten journalisten en mensenrechtenverdedigers worden beschermd tegen gerechtelijke procedures tegen publieke participatie. Dergelijke gerechtelijke procedures worden niet aanhangig gemaakt om toegang tot de rechter te krijgen, maar wel om het publieke debat het zwijgen op te leggen, veelal door middel van pesterijen en intimidatie.

(10) SLAPP's worden doorgaans aanhangig gemaakt door machtige entiteiten, bijvoorbeeld personen, lobbygroepen, bedrijven en overheidsorganen. Vaak is er daarbij sprake van ongelijke machtsverhoudingen tussen de partijen, waarbij de eiser in financieel of politiek opzicht meer macht heeft dan de verweerder. Van ongelijke machtsverhoudingen is in deze zaken niet altijd sprake, maar wanneer dat wel het geval is, zijn de schadelijke gevolgen aanzienlijk groter, en dat geldt ook voor het afschrikkende effect van gerechtelijke procedures tegen publieke participatie.

(11) Gerechtelijke procedures tegen publieke participatie kunnen nadelige gevolgen hebben voor de geloofwaardigheid en de reputatie van journalisten en mensenrechtenverdedigers en hun financiële en andere middelen uitputten. Door dergelijke procedures kan de publicatie van informatie over een zaak van algemeen belang worden vertraagd of zelfs geheel onmogelijk worden gemaakt. De duur van procedures en de financiële druk kunnen een afschrikkend effect hebben op journalisten en mensenrechtenverdedigers. Dergelijke praktijken kunnen dus een

afschrikkende werking hebben voor hun werk, omdat zij bijdragen aan zelfcensuur, uit angst voor mogelijke toekomstige gerechtelijke procedures, met als gevolg dat het openbaar debat verschraalt ten nadele van de hele samenleving.

(12) De doelwitten van gerechtelijke procedures tegen publieke participatie kunnen tegelijkertijd te maken krijgen met meerdere zaken, die soms in verschillende rechtsgebieden aanhangig worden gemaakt. Procedures die in het rechtsgebied van een lidstaat aanhangig worden gemaakt tegen een persoon die zijn of haar woon- of vestigingsplaats in een andere lidstaat heeft, zijn doorgaans gecompliceerder en duurder voor de verweerder. Eisers in gerechtelijke procedures tegen publieke participatie kunnen ook procedurele instrumenten gebruiken om de duur en de kosten van het geding op te drijven, en kunnen zaken aanhangig maken in een naar hun oordeel voor hun zaak gunstig rechtsgebied, in plaats van bij het gerecht dat het meest geschikt is voor de behandeling van hun vordering. Ook deze praktijken zijn onnodig belastend en nadelig voor de nationale gerechtelijke stelsels.

(13) De waarborgen van deze richtlijn moeten van toepassing zijn op alle natuurlijke personen of rechtspersonen die betrokken zijn bij publieke participatie. De waarborgen moeten ook natuurlijke personen of rechtspersonen beschermen die beroepsmatig of op persoonlijke titel andere personen ondersteunen, bijstaan of van goederen of diensten voorzien voor doeleinden die rechtstreeks verband houden met publieke participatie in zaken van algemeen belang. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om internetaanbieders, uitgeverijen of drukkerijen waartegen gerechtelijke procedures aanhangig worden gemaakt of dreigen te worden gemaakt wegens de verrichting van diensten ten behoeve van de persoon die het doelwit is van een gerechtelijke procedure.

(14) Deze richtlijn moet van toepassing zijn op alle soorten rechtsvorderingen of juridische procedures in burgerlijke en handelszaken met grensoverschrijdende gevolgen, ongeacht de aard van het aangezochte gerecht. Dit omvat ook burgerlijke vorderingen in strafzaken. En dit omvat voorts voorlopige en conservatoire maatregelen, reconventionele vorderingen of andere bijzondere soorten voorzieningen in rechte die op grond van andere instrumenten beschikbaar zijn.

(15) De richtlijn is niet van toepassing op vorderingen die voortvloeien uit de aansprakelijkheid van de staat voor handelingen of omissies bij de uitoefening van het overheidsgezag (*acta iure imperii)* en op vorderingen jegens ambtenaren die namens de staat optreden en op de aansprakelijkheid van publieke autoriteiten, waaronder begrepen van overheidswege benoemde ambtsdragers.

(16) Onder publieke participatie moet elke verklaring of activiteit van een natuurlijke persoon of een rechtspersoon worden verstaan die wordt afgelegd of verricht in het kader van de uitoefening van het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie met betrekking tot een zaak van algemeen belang, waaronder het creëren, tentoonstellen, bevorderen of anderszins promoten van journalistieke, politieke, wetenschappelijke, academische, kunstzinnige, becommentariërende of satirische mededelingen, publicaties of werken, alsmede alle daarmee verband houdende voorbereidende activiteiten. Daartoe kunnen ook activiteiten behoren die verband houden met de uitoefening van het recht op vrijheid van vereniging en vreedzame vergadering, zoals het organiseren van of het deelnemen aan lobbyactiviteiten, demonstraties en protesten of activiteiten voortvloeiend uit de uitoefening van het recht op behoorlijk bestuur en het recht op een doeltreffende voorziening in rechte, waaronder het recht op het indienen van klachten, verzoekschriften of bestuurlijke en

juridische vorderingen en op het deelnemen aan openbare hoorzittingen. Onder publieke participatie moeten ook voorbereidende, ondersteunende of bijstandverlenende activiteiten worden verstaan die rechtstreeks en onlosmakelijk verband houden met de desbetreffende verklaring of activiteit en bedoeld zijn om publieke participatie te onderdrukken. Daarnaast kan publieke participatie ook andere activiteiten omvatten die bedoeld zijn om de publieke opinie te informeren of te beïnvloeden of om op te roepen tot verdere actie van het publiek, waaronder activiteiten door een particuliere of openbare entiteit in verband met een aangelegenheid van algemeen belang, zoals het organiseren van of het deelnemen aan onderzoek, enquêtes, campagnes of andere gezamenlijke activiteiten.

(17) Publieke participatie dient zich normaliter niet uit te strekken tot commerciële reclame en marketingactiviteiten, die meestal niet plaatsvinden in het kader van de uitoefening van het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie.

(18) Het begrip "zaak van algemeen belang" moet ook de kwaliteit, veiligheid of andere relevante aspecten van goederen, producten of diensten omvatten wanneer die aangelegenheden relevant zijn voor de volksgezondheid, de veiligheid, het milieu, het klimaat of het genot van de grondrechten. Een zuiver individueel geschil tussen een consument en een producent of een dienstverlener over een zaak, product of dienst valt alleen onder dit begrip wanneer de aangelegenheid een element van algemeen belang omvat, en het bijvoorbeeld gaat om een product dat of een dienst die niet voldoet aan de milieu- of veiligheidsnormen.

(19) Activiteiten van een persoon of entiteit die in de publieke belangstelling staat of activiteiten van algemeen belang, zijn ook zaken van algemeen belang waarvoor het publiek om legitieme redenen interesse kan hebben. Er is echter geen sprake van een legitiem belang wanneer een verklaring of activiteit over een dergelijke persoon of entiteit uitsluitend tot doel heeft de nieuwsgierigheid van een bepaald publiek met betrekking tot de details over het privéleven van een persoon te bevredigen.

(20) Onrechtmatige gerechtelijke procedures gaan doorgaans gepaard met het gebruik te kwader trouw van procestactieken, waaronder het vertragen van procedures, het veroorzaken van onevenredige kosten voor de verweerder in de procedure of forumshopping. Deze tactieken worden door de eiser toegepast voor andere doeleinden dan toegang tot de rechter. Vaak, maar niet altijd, gaan zij gepaard met uiteenlopende vormen van intimidatie, pesterijen of bedreigingen.

(21) Grensoverschrijdende SLAPP's zijn extra gecompliceerd en lastig voor verweerders, omdat zij in dat geval te maken krijgen met procedures in andere rechtsgebieden en soms zelfs in meerdere rechtsgebieden tegelijkertijd. Dit leidt dan weer tot extra kosten en lasten, met nog meer negatieve gevolgen.

(22) Een zaak moet worden geacht grensoverschrijdende gevolgen te hebben, tenzij beide partijen hun woon- of vestigingsplaats hebben in dezelfde lidstaat als het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt. Ook wanneer beide partijen hun woon- of vestigingsplaats hebben in dezelfde lidstaat als het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, wordt de zaak in twee andere soorten situaties geacht grensoverschrijdende gevolgen te hebben. In de eerste situatie is de specifieke daad van publieke participatie in de desbetreffende zaak van algemeen belang relevant voor meer dan één lidstaat. Dit betreft bijvoorbeeld publieke participatie bij door instellingen van de Unie georganiseerde evenementen, zoals deelname aan openbare hoorzittingen, of verklaringen of activiteiten in verband met zaken die van specifiek belang zijn voor meer dan één lidstaat, waaronder grensoverschrijdende vervuiling of

beschuldigingen van witwaspraktijken met mogelijke grensoverschrijdende betrokkenheid. De tweede situatie waarin een dergelijke zaak moet worden geacht grensoverschrijdende gevolgen te hebben, is die waarin de eiser of met hem of haar gelieerde entiteiten in een andere lidstaat gelijktijdig of eerder gerechtelijke procedures aanhangig hebben gemaakt tegen dezelfde verweerder of met hem of haar gelieerde verweerders. Voor deze twee soorten situaties wordt de specifieke context van SLAPP's in aanmerking genomen.

(23) Verweerders moeten om de volgende procedurele waarborgen kunnen verzoeken: het stellen van een zekerheid ter dekking van de proceskosten of ter dekking van de proceskosten en de schadevergoeding, de vroegtijdige seponering van kennelijk ongegronde gerechtelijke procedures, voorzieningen in rechte tegen onrechtmatige gerechtelijke procedures (verwijzing in de kosten, schadevergoeding en sancties) of alle bovengenoemde zaken tegelijk.

(24) In sommige onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie trekken eisers opzettelijk hun vorderingen of processtukken in om veroordeling in de kosten van de in het gelijk gestelde partij te voorkomen. Deze juridische strategie kan het gerecht de mogelijkheid ontnemen om vast te stellen dat de gerechtelijke procedure onrechtmatig is, waardoor de verweerder geen mogelijkheid heeft om de proceskosten vergoed te krijgen. Dergelijke intrekkingen of wijzigingen moeten daarom voor het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt de mogelijkheid onverlet laten om corrigerende maatregelen te gelasten tegen onrechtmatige gerechtelijke procedures.

(25) Indien de primaire vordering op een later tijdstip in de gewone procedure wordt afgewezen, kan de verweerder nog steeds gebruikmaken van andere voorzieningen in rechte tegen onrechtmatige gerechtelijke procedures, waaronder verwijzing in de kosten en schadevergoeding.

(26) Om de verweerder een extra waarborg te bieden, moet de mogelijkheid bestaan om hem of haar een zekerheid toe te kennen ter dekking van de proceskosten en/of de schadevergoeding, wanneer het gerecht, zelfs indien de vordering niet kennelijk ongegrond is, oordeelt dat er elementen zijn die op onrechtmatig gebruik van de procedure wijzen en de vooruitzichten op succes in het hoofdgeding onzeker zijn. Een zekerheid houdt geen beslissing ten gronde in, maar dient als conservatoire maatregel om te waarborgen dat er gevolg zal worden gegeven aan een definitieve beslissing waarin wordt vastgesteld de procedure onrechtmatig is. Het moet aan de lidstaten worden overgelaten om te beslissen of een zekerheid ambtshalve door het gerecht dan wel op verzoek van de verweerder moet worden gelast.

(27) Wanneer om vroegtijdige seponering is verzocht, heeft de schorsing van de procedure tot gevolg dat de procedurele activiteiten worden opgeschort, waardoor de proceskosten voor de verweerder worden beperkt.

(28) Om in geen geval afbreuk te doen aan het recht op toegang tot een doeltreffende voorziening in rechte, moet de schorsing tijdelijk zijn en slechts voortduren totdat er een definitieve beslissing op het verzoek is genomen. Een definitieve beslissing is een beslissing die niet meer vatbaar is voor rechterlijke toetsing.

(29) Met het oog op een vlotte afwikkeling van de versnelde procedure na een verzoek om vroegtijdige seponering, kunnen de lidstaten termijnen vaststellen voor het houden van zittingen of voor het nemen van een beslissing door het gerecht. Ook kunnen zij regelingen vaststellen die vergelijkbaar zijn met de procedures inzake voorlopige

maatregelen. Wanneer de verweerder om andere procedurele waarborgen heeft verzocht, moeten de lidstaten het nodige doen om ervoor te zorgen dat de beslissing ook snel wordt genomen. In het kader van een snelle behandeling kunnen de lidstaten onder meer rekening houden met de vraag of de eiser meerdere of onderling afgestemde procedures in vergelijkbare zaken aanhangig heeft gemaakt en of er pogingen zijn ondernomen om de verweerder te intimideren, te pesten of te bedreigen.

(30) Indien een verweerder om vroegtijdige seponering heeft verzocht, moet de eiser in het hoofdgeding in de versnelde procedure aantonen dat de vordering niet kennelijk ongegrond is. Dit is geen beperking van de toegang tot de rechter aangezien de bewijslast voor de desbetreffende vordering in het hoofdgeding bij de eiser ligt en deze, om vroegtijdige seponering te voorkomen, slechts aan een veel minder strenge eis hoeft te voldoen, namelijk aantonen dat die vordering niet kennelijk ongegrond is.

(31) Onder “kosten” moeten alle proceskosten worden verstaan, met inbegrip van de volledige door de verweerder gemaakte kosten voor vertegenwoordiging in rechte, tenzij deze kosten buitensporig zijn. De kosten van vertegenwoordiging in rechte die de in de wettelijke vergoedingentabellen opgenomen kosten te boven gaan, mogen niet automatisch als buitensporig worden beschouwd. Een volledige vergoeding van de schade moet zowel materiële als immateriële schade omvatten, waaronder ook lichamelijk en psychisch leed zijn begrepen.

(32) De mogelijkheid voor gerechten om sancties op te leggen is met name bedoeld om potentiële eisers ervan te weerhouden onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie aan te spannen. Dergelijke sancties moeten evenredig zijn met de vastgestelde elementen van onrechtmatig gebruik. Bij de vaststelling van sanctiebedragen moeten de gerechten rekening houden met de mogelijke nadelige of afschrikkende effecten van de procedure op publieke participatie, in het bijzonder wat betreft de aard van de vordering, de vraag of de eiser meerdere of onderling afgestemde procedures in soortgelijke aangelegenheden aanhangig heeft gemaakt en de vraag of er pogingen zijn ondernomen om de verweerder te intimideren, te pesten of te bedreigen.

(33) Met betrekking tot het grensoverschrijdende aspect is het ook van belang om de dreiging te onderkennen die uitgaat van SLAPP’s in derde landen tegen journalisten, mensenrechtenverdedigers en andere personen die bij publieke participatie betrokken zijn en in de Europese Unie woonachtig of gevestigd zijn. Daarbij kunnen journalisten, mensenrechtenverdedigers en andere personen in de Unie tot buitensporige schadevergoedingen worden veroordeeld. Gerechtelijke procedures in derde landen zijn gecompliceerder en duurder voor de doelwitten. Om de democratie en de vrijheid van meningsuiting en van informatie in de Europese Unie te waarborgen en om te voorkomen dat de door deze richtlijn geboden waarborgen worden ondermijnd door het aanspannen van gerechtelijke procedures in andere rechtsgebieden, is het van belang om ook bescherming te bieden tegen kennelijk ongegronde en onrechtmatige gerechtelijke procedures in derde landen.

(34) Deze richtlijn voorziet in een nieuwe bijzondere bevoegdheidsgrond om ervoor te zorgen dat in de Europese Unie woonachtige of gevestigde doelwitten van SLAPP’s in de Unie over een doeltreffende voorziening in rechte beschikken tegen onrechtmatige gerechtelijke procedures die bij een gerecht in een derde land aanhangig worden gemaakt. Deze bijzondere bevoegdheidsgrond biedt in de Europese Unie woonachtige of gevestigde doelwitten de mogelijkheid om bij de gerechten van hun woon- of vestigingsplaats vergoeding te vorderen van de schade en de kosten die het gevolg zijn

van de procedure bij het gerecht in het derde land. Dit recht is van toepassing ongeacht de woon- of vestigingsplaats van de eiser in de procedure in het derde land.

(35) Deze richtlijn moet de bescherming onverlet laten die andere instrumenten van het Unierecht of het interne recht bieden voor de natuurlijke personen en rechtspersonen die betrokken zijn bij publieke participatie. Meer in het bijzonder doet zij op geen enkele wijze afbreuk aan de bescherming die wordt geboden door Richtlijn (EU) 2019/1937 inzake de bescherming van personen die inbreuken op het Unierecht melden[27], zoals omgezet in intern recht. In situaties die onder de werkingssfeer van zowel deze richtlijn als die van Richtlijn (EU) 2019/1937 vallen, moet derhalve de door beide instrumenten geboden bescherming van toepassing zijn.

(36) Deze richtlijn vormt een aanvulling op de aanbeveling van de Commissie over de wijze waarop journalisten en mensenrechtenverdedigers die betrokken zijn bij publieke participatie kunnen worden beschermd tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures ("strategische rechtszaken tegen publieke participatie"). Deze aanbeveling is gericht tot de lidstaten en voorziet in een uitgebreid instrumentarium van maatregelen, waaronder opleiding, bewustmaking, ondersteuning van doelwitten van onrechtmatige gerechtelijke procedures, gegevensverzameling, rapportage en monitoring van gerechtelijke procedures tegen publieke participatie.

(37) Overeenkomstig de artikelen 1 en 2 van Protocol nr. 22 betreffende de positie van Denemarken, gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, neemt Denemarken niet deel aan de vaststelling van deze richtlijn en is deze niet bindend voor, noch van toepassing op deze lidstaat.

(38) [Overeenkomstig de artikelen 1, 2 en 4 bis, lid 1, van Protocol nr. 21 betreffende de positie van het Verenigd Koninkrijk en Ierland ten aanzien van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en onverminderd artikel 4 van dat protocol, neemt Ierland niet deel aan de vaststelling van deze richtlijn en is deze niet bindend voor, noch van toepassing op deze lidstaat,] OF

(39) [Overeenkomstig artikel 3 en artikel 4 bis, lid 1, van Protocol nr. 21 betreffende de positie van het Verenigd Koninkrijk en Ierland ten aanzien van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, heeft Ierland [, bij brief van ...] te kennen gegeven dat het aan de vaststelling en toepassing van deze richtlijn wenst deel te nemen,]

[27] PB L 305 van 26.11.2019, blz. 17.

HEBBEN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Onderwerp

Deze richtlijn voorziet in waarborgen tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures in burgerlijke zaken met grensoverschrijdende gevolgen die aanhangig worden gemaakt tegen natuurlijke personen en rechtspersonen, en met name tegen journalisten en mensenrechtenverdedigers, vanwege hun betrokkenheid bij publieke participatie.

Artikel 2

Werkingssfeer

Deze richtlijn is van toepassing op burgerlijke of handelszaken met grensoverschrijdende gevolgen, ongeacht de aard van het aangezochte gerecht. Zij heeft met name geen betrekking op fiscale zaken, douanezaken en bestuursrechtelijke zaken, noch op de aansprakelijkheid van de staat voor handelingen of omissies bij de uitoefening van het overheidsgezag (*acta iure imperii*).

Artikel 3

Definities

Voor de toepassing van deze richtlijn wordt verstaan onder:

1. **"publieke participatie"**: elke verklaring of activiteit van een natuurlijke persoon of een rechtspersoon die wordt afgelegd of verricht in het kader van de uitoefening van het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie met betrekking tot een zaak van algemeen belang, alsmede voorbereidende, ondersteunende of bijstandverlenende activiteiten die daarmee rechtstreeks verband houden. Dit omvat klachten, verzoekschriften, bestuurlijke of gerechtelijke vorderingen en de deelname aan openbare hoorzittingen;
2. **"zaak van algemeen belang"**: alle zaken die het publiek zodanig raken dat het er om legitieme redenen interesse voor kan hebben, onder meer op de volgende gebieden:
   (a) volksgezondheid, veiligheid, milieu, klimaat of het genot van de grondrechten;
   (b) activiteiten van een persoon of entiteit die in de publieke belangstelling staat of activiteiten van algemeen belang;
   (c) zaken die het voorwerp uitmaken van een openbare behandeling of controle door een wetgevende, uitvoerende of rechterlijke instantie, of van elke andere officiële openbare procedure;
   (d) beschuldigingen van corruptie, fraude of criminaliteit;
   (e) activiteiten ter bestrijding van desinformatie;

3. **“onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie”**: gerechtelijke procedures die worden ingeleid in verband met publieke participatie en die volledig of gedeeltelijk ongegrond zijn en als belangrijkste doel hebben om publieke participatie te voorkomen, te beperken of te bestraffen. Mogelijke aanwijzingen voor een dergelijk doel zijn:

   (a) de onevenredige, buitensporige of onredelijke aard van de vordering of een deel daarvan;

   (b) het bestaan van meerdere procedures die door de eiser of met hem of haar gelieerde partijen aanhangig zijn gemaakt in verband met soortgelijke aangelegenheden;

   (c) intimidatie, pesterijen of bedreigingen door de eiser of zijn of haar vertegenwoordigers.

Artikel 4

Zaken met grensoverschrijdende gevolgen

1. Voor de toepassing van deze richtlijn wordt een zaak geacht grensoverschrijdende gevolgen te hebben, tenzij beide partijen hun woon- of vestigingsplaats hebben in dezelfde lidstaat als het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt.

2. Wanneer beide partijen in de procedure hun woon- of vestigingsplaats hebben in dezelfde lidstaat als het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, wordt de zaak ook geacht grensoverschrijdende gevolgen te hebben indien:

   (a) de daad van publieke participatie met betrekking tot een zaak van algemeen belang waartegen een gerechtelijke procedure aanhangig wordt gemaakt relevant is voor meer dan één lidstaat, of

   (b) de eiser of met hem of haar gelieerde entiteiten in een andere lidstaat gelijktijdig of eerder gerechtelijke procedures aanhangig hebben gemaakt tegen dezelfde verweerder of met hem of haar gelieerde verweerders.

HOOFDSTUK II

Gemeenschappelijke regels inzake procedurele waarborgen

Artikel 5

Verzoeken om procedurele waarborgen

1. Wanneer gerechtelijke procedures tegen natuurlijke personen of rechtspersonen aanhangig worden gemaakt wegens hun betrokkenheid bij publieke participatie, zorgen de lidstaten ervoor dat deze personen kunnen verzoeken om:

   (a) het stellen van zekerheden overeenkomstig artikel 8;

   (b) vroegtijdige seponering van kennelijk ongegronde gerechtelijke procedures overeenkomstig hoofdstuk III;

   (c) voorzieningen in rechte tegen onrechtmatige gerechtelijke procedures overeenkomstig hoofdstuk IV.

2. Deze verzoeken moeten het volgende bevatten:

(a) een beschrijving van de elementen waarop zij zijn gebaseerd;

(b) een beschrijving van het bewijsmateriaal.

3. De lidstaten kunnen bepalen dat maatregelen met betrekking tot procedurele waarborgen overeenkomstig de hoofdstukken III en IV ambtshalve kunnen worden genomen door het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt.

Artikel 6

Latere wijzigingen van de vordering of de processtukken

De lidstaten zorgen ervoor dat latere wijzigingen van de vorderingen of de processtukken door de eiser in het hoofdgeding, met inbegrip van het staken van de procedure, geen afbreuk doen aan de mogelijkheid voor het aangezochte gerecht om de gerechtelijke procedure als onrechtmatig te beschouwen en corrigerende maatregelen te gelasten overeenkomstig hoofdstuk IV.

Artikel 7

Tussenkomst van derden

De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat een gerecht waarbij een gerechtelijke procedure tegen publieke participatie aanhangig wordt gemaakt, kan toestaan dat niet-gouvernementele organisaties die de rechten van bij publieke participatie betrokken personen beschermen of bevorderen aan die procedure deelnemen, hetzij om de verweerder te ondersteunen, hetzij om informatie te verstrekken.

Artikel 8

Zekerheid

De lidstaten zorgen ervoor dat, in het geval van een gerechtelijke procedure tegen publieke participatie, het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, bevoegd is om de eiser te verplichten een zekerheid te stellen voor de proceskosten, of voor de proceskosten en de schadevergoeding, indien het die zekerheid passend acht gezien de aanwezigheid van elementen die wijzen op een onrechtmatige gerechtelijke procedure.

HOOFDSTUK III

Vroegtijdige seponering van kennelijk ongegronde gerechtelijke procedures

Artikel 9

Vroegtijdige seponering

1. De lidstaten verlenen gerechten de bevoegdheid om vroegtijdig te beslissen om gerechtelijke procedures tegen publieke participatie geheel of gedeeltelijk als kennelijk ongegrond te seponeren.

2. De lidstaten kunnen termijnen vaststellen voor de uitoefening van het recht om een verzoek tot vroegtijdige seponering in te dienen. Deze termijnen zijn evenredig en maken de uitoefening van dat recht niet onmogelijk of uiterst moeilijk.

Artikel 10

Schorsing van het hoofdgeding

De lidstaten zorgen ervoor dat, indien de verweerder om vroegtijdige seponering heeft verzocht, het hoofdgeding wordt geschorst totdat er een definitieve beslissing op dat verzoek is genomen.

Artikel 11

Versnelde procedure

De lidstaten zorgen ervoor dat een verzoek om vroegtijdige seponering in een versnelde procedure wordt behandeld en dat daarbij rekening wordt gehouden met de omstandigheden van de zaak en met het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en het recht op een onpartijdig gerecht.

Artikel 12

Bewijslast

De lidstaten zorgen ervoor dat, wanneer een verweerder om vroegtijdige seponering heeft verzocht, het aan de eiser is om aan te tonen dat de vordering niet kennelijk ongegrond is.

Artikel 13

Beroep

De lidstaten zorgen ervoor dat een beslissing tot afwijzing of inwilliging van een verzoek om vroegtijdige seponering als bedoeld in artikel 9 vatbaar is voor beroep.

HOOFDSTUK IV

Voorzieningen in rechte tegen onrechtmatige gerechtelijke procedures

Artikel 14

Verwijzing in de kosten

De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat een eiser die een onrechtmatige procedure tegen publieke participatie aanhangig heeft gemaakt, kan worden verwezen in alle proceskosten, waaronder de volledige door de verweerder gemaakte kosten voor vertegenwoordiging in rechte, tenzij deze kosten buitensporig zijn.

Artikel 15

Schadevergoeding

De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat een natuurlijke persoon of een rechtspersoon die schade heeft geleden als gevolg van een onrechtmatige gerechtelijke procedure tegen publieke participatie, volledige vergoeding van die schade kan vorderen en verkrijgen.

Artikel 16

Sancties

De lidstaten zorgen ervoor dat een gerecht waarbij een onrechtmatige gerechtelijke procedure tegen publieke participatie aanhangig wordt gemaakt, de mogelijkheid heeft om doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties op te leggen aan de partij die deze procedure heeft aangespannen.

HOOFDSTUK V

Bescherming tegen in derde landen gegeven beslissingen

Artikel 17

Gronden voor afwijzing van erkenning en tenuitvoerlegging van in derde landen gegeven beslissingen

De lidstaten zorgen ervoor dat de erkenning en tenuitvoerlegging van een in een derde land gegeven beslissing in een gerechtelijke procedure wegens publieke participatie door een in een lidstaat woonachtige of gevestigde natuurlijke persoon of rechtspersoon als kennelijk in strijd met de openbare orde (*ordre public*) wordt afgewezen indien deze procedure als kennelijk ongegrond of onrechtmatig zou zijn aangemerkt indien zij aanhangig was gemaakt bij de gerechten in de lidstaat waar erkenning of tenuitvoerlegging wordt gevraagd en deze gerechten hun eigen recht hadden toegepast.

Artikel 18

Bevoegdheid voor vorderingen tegen in derde landen gegeven beslissingen

De lidstaten zorgen ervoor dat, wanneer er bij een gerecht in een derde land een onrechtmatige gerechtelijke procedure wegens betrokkenheid bij publieke participatie aanhangig is gemaakt tegen een in een lidstaat woonachtige of gevestigde natuurlijke persoon of rechtspersoon, die persoon voor de gerechten van zijn of haar woon- of vestigingsplaats vergoeding kan vorderen van de schade en de kosten die het gevolg zijn van de procedure voor het gerecht van het derde land, ongeacht de woon- of vestigingsplaats van de eiser in de procedure in het derde land.

HOOFDSTUK VI

Slotbepalingen

Artikel 19

Verhouding met het Verdrag van Lugano van 2007

Deze richtlijn laat de toepassing onverlet van het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, ondertekend te Lugano op 30 oktober 2007.

Artikel 20

Evaluatie

De lidstaten verstrekken de Commissie tegen [*vijf jaar na de omzettingsdatum*] alle relevante informatie over de toepassing van deze richtlijn. Op basis van de verstrekte informatie dient de Commissie uiterlijk [*zes jaar na de omzettingsdatum*] bij het Europees Parlement en de Raad een verslag in over de toepassing van deze richtlijn. In het verslag is een beoordeling opgenomen van de ontwikkeling van onrechtmatige gerechtelijke procedures tegen publieke participatie en van de gevolgen van deze richtlijn in de lidstaten. Het verslag gaat, indien nodig, vergezeld van voorstellen tot wijziging van deze richtlijn.

Artikel 21

Omzetting in intern recht

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk [*twee jaar na de datum van inwerkingtreding van deze richtlijn*] aan deze richtlijn te voldoen. Zij delen de Commissie de tekst van die bepalingen onverwijld mee.

   Wanneer de lidstaten die bepalingen aannemen, wordt in die bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking ervan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor de verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

2. De lidstaten delen de Commissie de tekst van de belangrijkste bepalingen van intern recht mee, die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 22

Inwerkingtreding

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 23

Adressaten

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel,

Voor het Europees Parlement	*Voor de Raad*
De voorzitter	*De voorzitter*

Combating hate speech and hate crime in the EU

In recent times, the European Union (EU) has witnessed a sharp rise in hate speech and hate crime, yet EU law criminalises such conduct only if related to a limited set of protected characteristics, such as race and ethnicity. The Commission, with the support of the Parliament, seeks to address this limitation by extending the list of 'EU crimes' included in Article 83 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU), to cover hate speech and hate crime. This can only be done by a Council decision adopted by unanimity, with the Parliament's consent.

Background

According to a 2020 study conducted for the European Parliament and a 2021 study supporting the European Commission's initiative to counter hate speech and hate crime, the incidence of these phenomena has steadily increased across the EU in recent years. Hate speech in particular thrives on social media, whose users, including political figures, tend to express their thoughts without reserve. Citing several other studies and surveys, the Commission study provides examples of hate speech and hate crime experienced by various targeted groups, and offers some statistics. For instance, 63 % of girls surveyed reported some form of online harassment on social media platforms; 38 % of people with disabilities experienced hate speech in the 12 months preceding the survey; and 17 % of such persons fell victim to physical violence, compared to 8 % of persons without disabilities. These developments have been linked to a perception of increased migration, but also to economic and social crises, the proliferation of conspiracy theories and disinformation, as well as the growing use of the internet, including social media. The coronavirus pandemic – and the insecurity and economic hardship it brought along – seems to have contributed greatly to a surge in hate speech and hate crime.

At the EU level, Council Framework Decision 2008/913/JHA criminalises hate speech and hate crime based on a range of grounds. It prohibits 'publicly inciting to violence or hatred against a group of persons or a member of such a group defined by reference to race, colour, religion, descent or national or ethnic origin'. It also requires that Member States take measures to ensure that racist and xenophobic motivation is considered an aggravating circumstance by their criminal laws, or alternatively, may be taken into consideration by the courts when setting penalties. The bias motivation is thus the defining element of hate speech and hate crime.

Whereas all EU Member States have criminalised hate speech based on the grounds covered by the 2008 framework decision, national laws differ with regard to other protected characteristics. As for hate crime, it has been broadly criminalised across the EU either as a 'self-standing' offence (defined by the bias motivation) or as an aggravating circumstance for any offence or a range of specific offences.

At present, the EU has no competence to criminalise hate speech and hate crime based on grounds not covered by the 2008 framework decision. Article 83 TFEU could serve as a legal basis for such action should these offences become part of an exhaustive list of 'areas of particularly serious crime with a cross-border dimension resulting from the nature or impact of such offences or from a special need to combat them on a common basis' ('EU crimes'). Under this provision, the Parliament and the Council may establish minimum rules regarding the definition of such offences and related sanctions. Moreover, based on 'developments in crime', the Council may adopt a decision (subject to the consent of the Parliament) identifying other areas of crime meeting the criteria specified in Article 83 TFEU. The Commission may trigger such a decision by submitting a communication to the Parliament and the Council.

European Commission initiative

On 9 December 2021, the Commission published a communication (COM(2021) 777) inviting the Council to adopt a decision identifying hate speech and hate crime as an area of crime under Article 83(1) TFEU. A proposal for such a Council decision is in the form of an annex to the communication. If adopted, the

Author: Piotr Bąkowski, Members' Research Service
PE 733.520 – June 2022

Commission would follow up with a proposal for a directive on minimum rules concerning the definition of criminal offences and sanctions in this area of crime, which the Parliament and Council would negotiate under the ordinary legislative procedure.

In its communication, the Commission argues that hate speech and hate crime meet the criteria for inclusion in the list as defined by Article 83 TFEU. The Commission considers these offences 'particularly serious' due to the harm they cause to individual victims, wider communities, and society as a whole. Their 'cross-border dimension' is, in the Commission's view, related to spillover effect across borders (in particular, but not only, with respect to online hate speech). Moreover, the Commission sees a special need for a common approach to combating these phenomena, as divergent national approaches across the EU have resulted in fragmentation that weakens efforts in this regard.

The Commission's initiative is part of a broader set of EU policy actions addressing discrimination and violent extremism, including several strategies, among them the one on the rights of persons with disabilities 2021-2030. Moreover, it complements a legislative proposal for a directive to prevent and combat violence against women and domestic violence: while it is true that hate speech and hate crime can target victims because of gender-related bias, the proposal for a directive establishes minimum rules on the definition of criminal offences and penalties in the areas of sexual exploitation and computer crime, thus covering a distinct set of criminal acts.

European Parliament position

The Parliament has addressed hate speech and hate crime in numerous resolutions. In its October 2018 resolution on the rise of neo-fascist violence in Europe (2018/2869(RSP)), it noted a link between the dissemination of hate speech and violence, stressing the negative role that politicians and political parties may play in this respect. It therefore called on the Member States to 'strongly condemn and sanction hate crime, hate speech and scapegoating by politicians and public officials at all levels and on all types of media, as they directly normalise and reinforce hatred and violence in society'.

In a November 2020 resolution (2020/2009(INI)), the Parliament observed that hate speech and disinformation were increasingly exploited for political purposes as a means of intensifying social polarisation. It recognised a relationship between the business model of social media platforms – which is based on micro-targeted advertising – and the spreading and amplifying of hate speech by these platforms, which may result in radicalisation leading to violent extremism. The Parliament reiterated its calls on the Member States to implement and enforce measures to prevent, condemn and counter hate speech and hate crime. It also pointed to the need of reinforcing the legal framework for tackling hate speech and discrimination, stressing that negotiations on the horizontal anti-discrimination directive, which have been stalled in the Council, should be unblocked to this end.

A March 2021 resolution (2021/2557(RSP)) dealt specifically with hate speech against LGBTIQ people. The Parliament condemned the creation of 'LGBTI-free zones' as part of a broader context of increased discrimination and attacks against the LGBTIQ community, which includes a rise in hate speech by public authorities and public media. The problem of hate speech targeting LGBTIQ people was further addressed in a Parliamentary resolution of December 2021 (2020/2035(INL)), which noted that while this form of abuse is 'pervasively common' in particular in the online sphere, some Member States have no laws to address it.

In September 2021, the Parliament adopted a legislative resolution (2021/2035(INL)) calling on the Commission to submit a related proposal to identify gender-based violence as a new area of crime under Article 83(1) TFEU. It welcomed the initiative to extend the list of the areas of crime to encompass hate crime and hate speech, recommending that the Commission include sexual orientation, gender identity, gender expression and sex characteristics as discrimination grounds specifically covered by this Treaty provision.

The most recent, May 2022, resolution (2021/2055(INI)) pointed to religious-based hate crimes that remain under-reported and unprosecuted, and called for establishing comprehensive data collection systems on hate crimes and other discriminatory acts against belief- or religious communities.

For more information, please see the file on the Parliament's Legislative Train Schedule.

This document is prepared for, and addressed to, the Members and staff of the European Parliament as background material to assist them in their parliamentary work. The content of the document is the sole responsibility of its author(s) and any opinions expressed herein should not be taken to represent an official position of the Parliament. Reproduction and translation for non-commercial purposes are authorised, provided the source is acknowledged and the European Parliament is given prior notice and sent a copy. © European Union, 2022.

Machine Translated by Google

Bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in de EU

De afgelopen tijd is de Europese Unie (EU) getuige geweest van een sterke toename van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, maar de EU-wetgeving stelt dergelijk gedrag alleen strafbaar als het verband houdt met een beperkt aantal beschermde kenmerken, zoals ras en etniciteit. De Commissie probeert, met de steun van het Parlement, deze beperking aan te pakken door de lijst van "EU-misdrijven" in artikel 83 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) uit te breiden tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven. Dit kan alleen worden gedaan door een besluit van de Raad dat met eenparigheid van stemmen wordt genomen, met instemming van het Parlement.

Achtergrond

Volgens een studie uit 2020 uitgevoerd voor het Europees Parlement en een studie in 2021 steun aan het initiatief van de Europese Commissie om haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven tegen te gaan, is de frequentie van deze verschijnselen de afgelopen jaren in de hele EU gestaag toegenomen. Met name haatzaaiende uitlatingen gedijen goed op sociale media, waarvan de gebruikers, inclusief politieke figuren, de neiging hebben om hun gedachten zonder terughoudendheid te uiten. De studie van de Commissie, die verschillende andere studies en enquêtes aanhaalt, geeft voorbeelden van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven die door verschillende doelgroepen worden ervaren, en biedt enkele statistieken. Zo meldde 63 % van de ondervraagde meisjes een vorm van online intimidatie op socialemediaplatforms; 38 % van de mensen met een handicap had in de 12 maanden voorafgaand aan de enquête te maken met haatzaaien; en 17 % van deze personen werd het slachtoffer van fysiek geweld, vergeleken met 8 % van de personen zonder handicap. Deze ontwikkelingen zijn gekoppeld
tot een perceptie van toegenomen migratie, maar ook tot economische en sociale crises, de verspreiding van complottheorieën en desinformatie, evenals het toenemende gebruik van internet, inclusief sociale media.
De pandemie van het coronavirus – en de onzekerheid en economische tegenspoed die daarmee gepaard ging – lijkt in grote mate te hebben bijgedragen aan een golf in haatspraak en haatmisdrijven.

Op EU-niveau, Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad maakt haatzaaien en haatmisdrijven strafbaar
op allerlei gronden. Het verbiedt 'openlijk aanzetten tot geweld of haat tegen een groep personen of een lid van een dergelijke groep die wordt gedefinieerd door te verwijzen naar ras, huidskleur, religie, afkomst of nationale of etnische afkomst'.
Het vereist ook dat de lidstaten maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat racistische en xenofobe motieven door hun strafrecht als een verzwarende omstandigheid worden beschouwd, of dat de rechtbanken bij het vaststellen van sancties rekening kunnen houden met deze omstandigheid. De vooringenomen motivatie is dus het bepalende element van haatspraak en haatmisdrijven.

Terwijl alle EU-lidstaten haatzaaien strafbaar hebben gesteld op basis van de gronden die in de 2008
kaderbesluit verschillen de nationale wetten op andere beschermde kenmerken. Wat haatmisdrijven betreft, is het in de hele EU algemeen strafbaar gesteld, hetzij als een 'op zichzelf staand' delict (gedefinieerd door de vooringenomenheidsmotivatie) of als een verzwarende omstandigheid voor een strafbaar feit of een reeks specifieke strafbare feiten.

Momenteel is de EU niet bevoegd om haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven strafbaar te stellen op grond van redenen die niet onder het kaderbesluit van 2008 vallen. Artikel 83 VWEU zou als rechtsgrondslag voor dergelijke maatregelen kunnen dienen indien deze strafbare feiten deel zouden gaan uitmaken van een uitputtende lijst van "gebieden van bijzonder ernstige criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie die voortvloeien uit de aard of de impact van dergelijke strafbare feiten of van een bijzondere noodzaak om ze te bestrijden op een gemeenschappelijke basis' ('EU-misdrijven'). Op grond van deze bepaling kunnen het Parlement en de Raad minimumregels vaststellen met betrekking tot de definitie van dergelijke strafbare feiten en de daarmee verband houdende sancties. Bovendien kan de Raad, op basis van "ontwikkelingen in de criminaliteit", een besluit aannemen (onder voorbehoud van instemming van het Parlement) waarin andere vormen van criminaliteit worden vastgesteld die aan de criteria van artikel 83 VWEU voldoen. De Commissie kan een dergelijk besluit initiëren door een mededeling in te dienen bij het Parlement en de Raad.

Initiatief van de Europese Commissie

Op 9 december 2021 heeft de Commissie een mededeling gepubliceerd (COM(2021) 777) waarin de Raad wordt verzocht een besluit aan te nemen waarin haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven worden aangemerkt als criminaliteitsgebieden in de zin van artikel 83, lid 1, VWEU. Een voorstel voor een dergelijk besluit van de Raad heeft de vorm van een bijlage naar de communicatie. Indien aangenomen, de

Auteur: Piotr Bÿkowski, Ledenonderzoeksdienst
PE 733.520 – juni 2022

Machine Translated by Google

De Commissie zou gevolg geven aan een voorstel voor een richtlijn betreffende minimumregels voor de definitie van strafbare feiten en sancties op dit gebied van criminaliteit, waarover het Parlement en de Raad zouden onderhandelen volgens de gewone wetgevingsprocedure.

In haar mededeling stelt de Commissie dat haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven voldoen aan de criteria voor opname in de lijst zoals gedefinieerd in artikel 83 VWEU. De Commissie beschouwt deze strafbare feiten als 'bijzonder ernstig' vanwege de schade die ze toebrengen aan individuele slachtoffers, bredere gemeenschappen en de samenleving als geheel. Hun 'grensoverschrijdende dimensie' houdt volgens de Commissie verband met het overloopeffect over de grenzen heen (in het bijzonder, maar niet alleen, met betrekking tot online haatzaaiende uitlatingen). Bovendien ziet de Commissie een speciale behoefte aan een gemeenschappelijke aanpak voor de bestrijding van deze verschijnselen, aangezien uiteenlopende nationale benaderingen in de hele EU hebben geleid tot versnippering die de inspanningen op dit gebied verzwakt.

Het initiatief van de Commissie maakt deel uit van een bredere reeks EU-beleidsmaatregelen ter bestrijding van discriminatie en gewelddadig extremisme, waaronder verschillende strategieën, waaronder die voor de rechten van personen met een handicap 2021-2030. Bovendien vormt het een aanvulling op een wetgevingsvoorstel voor een richtlijn ter voorkoming en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld: hoewel het waar is dat haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven zich kunnen richten op slachtoffers vanwege gendergerelateerde vooroordelen, stelt het voorstel voor een richtlijn minimumregels vast voor de definitie van strafbare feiten en straffen op het gebied van seksuele uitbuiting en computercriminaliteit, daarmee een afzonderlijke reeks strafbare feiten bestrijken.

Standpunt van het Europees Parlement

Het Parlement heeft haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven aan de orde gesteld in tal van resoluties. In zijn resolutie van oktober 2018 over de opkomst van neofascistisch geweld in Europa (2018/2869(RSP)), het wees op een verband tussen de verspreiding van haatzaaiende uitlatingen en geweld, en benadrukte de negatieve rol die politici en politieke partijen in dit opzicht kunnen spelen. Daarom riep het de lidstaten op om "haatmisdrijven, haatzaaiende uitlatingen en zondebokken door politici en ambtenaren op alle niveaus en in alle soorten media krachtig te veroordelen en te bestraffen, aangezien deze haat en geweld in de samenleving rechtstreeks normaliseren en versterken".

In een resolutie van november 2020 (2020/2009(INI)), het Parlement merkte op dat haatzaaiende uitlatingen en desinformatie in toenemende mate voor politieke doeleinden werden uitgebuit als middel om de sociale polarisatie te intensiveren. Het erkende een verband tussen het bedrijfsmodel van sociale-mediaplatforms - dat gebaseerd is op microgerichte advertenties - en de verspreiding en versterking van haatzaaiende uitlatingen door deze platforms, wat kan leiden tot radicalisering die leidt tot gewelddadig extremisme. Het Parlement herhaalde zijn oproep aan de lidstaten om maatregelen uit te voeren en te handhaven om haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven te voorkomen, te veroordelen en tegen te gaan. Hij wees ook op de noodzaak om het rechtskader voor de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en discriminatie te versterken, en benadrukte dat de onderhandelingen over de horizontale antidiscriminatierichtlijn, die in de Raad zijn vastgelopen, moeten daartoe worden gedeblokkeerd.

Een resolutie van maart 2021 (2021/2557(RSP)) specifiek ingegaan op haatzaaiende uitlatingen tegen LGBTIQ-mensen. Het Parlement veroordeelde de oprichting van 'LGBTI-vrije zones' als onderdeel van een bredere context van toenemende discriminatie en aanvallen op de LGBTIQ-gemeenschap, waaronder een toename van haatzaaiende uitlatingen door overheidsinstanties en openbare media. Het probleem van haatzaaiende uitlatingen gericht op LGBTIQ-mensen werd verder aangepakt in een parlementaire resolutie van december 2021 (2020/2035(INL)), waarin werd opgemerkt dat hoewel deze vorm van misbruik met name op het internet 'algemeen gebruikelijk' is, sommige lidstaten geen wetten hebben om dit aan te pakken.

In september 2021 nam het Parlement een wetgevingsresolutie aan (2021/2035(INL)) verzoekt de Commissie een verwant voorstel in te dienen om gendergerelateerd geweld aan te merken als een nieuw misdaadgebied op grond van artikel 83, lid 1, VWEU. Hij was ingenomen met het initiatief om de lijst van misdaadgebieden uit te breiden tot haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen, en beval de Commissie aan seksuele geaardheid, genderidentiteit, genderexpressie en geslachtskenmerken op te nemen als discriminatiegronden die specifiek onder deze verdragsbepaling vallen.

De meest recente resolutie , mei 2022 (2021/2055(INI)) wees op op religie gebaseerde haatmisdrijven die nog steeds ondergerapporteerd en niet vervolgd worden, en riep op tot het opzetten van uitgebreide systemen voor het verzamelen van gegevens over haatmisdrijven en andere discriminerende handelingen tegen geloofs- of religieuze gemeenschappen.

Raadpleeg voor meer informatie het bestand over het wetgevende treinschema van het Parlement.

Dit document is opgesteld voor en gericht aan de leden en medewerkers van het Europees Parlement als achtergrondmateriaal om hen te helpen bij hun parlementaire werkzaamheden. De inhoud van het document is uitsluitend de verantwoordelijkheid van de auteur(s) en de hierin geuite meningen mogen niet worden opgevat als een officieel standpunt van het Parlement. Reproductie en vertaling voor niet-commerciële doeleinden zijn toegestaan, mits de bron wordt vermeld en het Europees Parlement vooraf op de hoogte wordt gesteld en een kopie wordt toegezonden. © Europese Unie, 2022.

Dilan Yeşilgöz-Zegerius

"Ik ga de rechtsstaat koesteren, verdedigen en versterken. Ik wil dat mensen vertrouwen kunnen hebben in de bescherming die de rechtsstaat biedt. En tegen degenen die de rechtsstaat ondermijnen treden we hard op."

Martijn Beekman

- Foto's
- Agenda
- Nieuws
- Documenten
- Minister Yeşilgöz-Zegerius uitnodigen
- Woordvoerders

Dilan Yeşilgöz-Zegerius

Minister van Justitie en Veiligheid

Geboren op 18 juni 1977 in Ankara (Turkije). Partij: VVD.

- Taken
- Opleiding
- Loopbaan
- Partijpolitieke functies en nevenfuncties

Nieuws

Meer instrumenten voor boa's om zelfstandig en veilig te kunnen werken

23-06-2022 | 15:00

Buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) spelen een steeds belangrijkere rol in de leefbaarheid en veiligheid van ons land. Om ...

Cybermaatregelen in meer sectoren maken Nederland en EU digitaal veiliger

22-06-2022 | 16:10

Beter beveiligde netwerk- en informatiesystemen en een meldplicht voor ernstige cyberincidenten moeten de digitale veiligheid in ...

NIOD en NIMH onderzoeken twintig jaar Nederlandse inzet in Afghanistan

17-06-2022 | 16:15

De ministerraad heeft besloten het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies (NIOD) opdracht te willen geven om ...

> Meer nieuws

Sociale media

- Twitter - Dilan Yeşilgöz
- Instagram - Dilan Yeşilgöz
- LinkedIn - Dilan Yeşilgöz

Verantwoordelijk

- Ministerie van Justitie en Veiligheid

Artikel 361 Wetboek van Strafrecht

1. De ambtenaar of een ander met enige openbare dienst voortdurend of tijdelijk belast persoon, die opzettelijk zaken bestemd om voor de bevoegde macht tot overtuiging of bewijs te dienen, akten, bescheiden of registers, welke hij in zijn bediening onder zich heeft verduistert, vernielt, beschadigt of onbruikbaar maakt, of toelaat dat zij door een ander worden weggemaakt, vernield beschadigd of onbruikbaar gemaakt, of die ander daarbij als medeplichtige terzijde staat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden of geldboete van de vijfde categorie.

Ministeriële Verantwoordelijkheid

De minister van Justitie en Veiligheid die op grond van artikel 44, eerste lid, van de Grondwet daarover de leiding heeft is bevoegd aan alle bij die organisatie werkzame ambtenaren instructies te geven. Omdat de minister langs deze weg bevoegd is om volledig te bepalen wat er op zijn ministerie gebeurt, is hij voor alle handelingen binnen het ministerie volledig politiek verantwoordelijk.

Afdrukken

Taal van het document : Nederlands ECLI:EU:C:2019:546

ARREST VAN HET HOF (Zesde kamer)

27 juni 2019 (*)

„Prejudiciële verwijzing – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Verordening (EG) nr. 805/2004 – Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen – Waarmerking van een gerechtelijke beslissing als Europese executoriale titel – Minimumnormen voor procedures betreffende niet-betwiste schuldvorderingen – Verwerende partij zonder bekend adres die niet aanwezig was ter terechtzitting”

In zaak C-518/18,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU, ingediend door de Okresní soud v Českých Budějovicích (rechter voor het district České Budějovice, Tsjechië) bij beslissing van 1 juni 2018, ingekomen bij het Hof op 7 augustus 2018, in de procedure

RD

tegen

SC,

wijst

HET HOF (Zesde kamer),

samengesteld als volgt: C. Toader, kamerpresident, A. Rosas en M. Safjan (rapporteur), rechters,

advocaat-generaal: G. Pitruzzella,

griffier: A. Calot Escobar,

gezien de stukken,

gelet op de opmerkingen van:

– de Tsjechische regering, vertegenwoordigd door M. Smolek, J. Vláčil en A. Kasalická als gemachtigden,

– de Hongaarse regering, vertegenwoordigd door Z. Wagner en M. Z. Fehér als gemachtigden,

– de Europese Commissie, vertegenwoordigd door M. Heller en M. Šimerdová als gemachtigden,

gelet op de beslissing, de advocaat-generaal gehoord, om de zaak zonder conclusie te berechten,

het navolgende

Arrest

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 3, lid 1, tweede alinea, onder b), van verordening (EG) nr. 805/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 tot invoering van een Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen (PB 2004, L 143, blz. 15).

2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen RD en SC, een natuurlijk persoon zonder bekend adres, over een huurschuld.

Toepasselijke bepalingen

Unierecht

3 De overwegingen 5, 6, 10, 12, 13 en 16 van verordening nr. 805/2004 luiden als volgt:

„(5) Het begrip ‚niet-betwiste schuldvorderingen' dient betrekking te hebben op alle situaties waarin een schuldeiser, gelet op het feit dat gebleken is dat de schuldenaar de aard of de omvang van een schuldvordering niet betwist, een gerechtelijke beslissing tegen deze schuldenaar heeft verkregen of een executoriale titel waarmee de schuldenaar uitdrukkelijk moet instemmen, in de vorm van een door een gerecht goedgekeurde schikking of een authentieke akte.

(6) Het ontbreken van betwisting door de schuldenaar overeenkomstig artikel 3, lid 1, onder b), kan de vorm aannemen van verstek laten gaan bij de terechtzitting of van geen gevolg geven aan een verzoek van het gerecht om het voornemen kenbaar te maken zich in de zaak schriftelijk te verweren.

[...]

(10) Wanneer een gerecht in een lidstaat een beslissing inzake een niet-betwiste schuldvordering heeft gegeven in een gerechtelijke procedure waarin de schuldenaar zich afzijdig heeft gehouden, is de afschaffing van elke vorm van controle in de lidstaat van tenuitvoerlegging onlosmakelijk verbonden met en afhankelijk van het bestaan van voldoende waarborgen voor de inachtneming van de rechten van de verdediging.

[...]

(12) Minimumnormen dienen te worden vastgesteld voor de procedure die tot de beslissing leidt, teneinde ervoor te zorgen dat de schuldenaar, zo tijdig en op zodanige wijze als met het oog op zijn verdediging nodig is, in kennis wordt gesteld van de tegen hem ingestelde vordering, van de vereisten voor zijn actieve betrokkenheid bij de procedure om de vordering te betwisten, en van de gevolgen indien hij zich afzijdig houdt.

(13) Wegens verschillen tussen de lidstaten op het gebied van de vormvoorschriften voor civiele procedures, en met name de voorschriften inzake de betekening en kennisgeving van stukken, moet een specifieke en gedetailleerde definitie van deze minimumnormen worden opgesteld. Met name een wijze van betekening of kennisgeving waarbij wordt uitgegaan van een juridische fictie ten aanzien van de naleving van deze minimumnormen, kan voor de erkenning van een beslissing als Europese executoriale titel niet als voldoende worden beschouwd.

[...]

(16) Artikel 15 dient van toepassing te zijn in situaties waarin de schuldenaar zich niet zelf voor het gerecht kan vertegenwoordigen, zoals in het geval van een rechtspersoon, en waarin van rechtswege is bepaald door wie hij wordt vertegenwoordigd, en in situaties waarin de schuldenaar een ander, met name een advocaat, heeft gemachtigd hem in de specifieke gerechtelijke procedure te vertegenwoordigen."

4 Artikel 1 van die verordening, met het opschrift „Doel", is als volgt verwoord:

„Deze verordening heeft ten doel om door de vastlegging van minimumnormen een Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen in het leven te roepen ten behoeve van het vrije verkeer van beslissingen, gerechtelijke schikkingen en authentieke akten in alle lidstaten zonder dat in de lidstaat van tenuitvoerlegging een intermediaire procedure hoeft te worden ingeleid voorafgaand aan de erkenning en tenuitvoerlegging."

5 Artikel 3 van die verordening, met als opschrift „Als Europese executoriale titel te waarmerken executoriale titels", bepaalt in lid 1 ervan:

„Deze verordening is van toepassing op beslissingen, gerechtelijke schikkingen en authentieke akten inzake niet-betwiste schuldvorderingen.

Een schuldvordering wordt als niet-betwist beschouwd indien:

a) de schuldenaar uitdrukkelijk met de schuldvordering heeft ingestemd door het bestaan van de schuld te erkennen door middel van een schikking die door een gerecht is goedgekeurd of die in de loop van de gerechtelijke procedure voor een gerecht is getroffen; of

b) de schuldenaar zich niet, overeenkomstig de toepasselijke vormvoorschriften volgens het recht van de lidstaat van oorsprong, in de loop van de gerechtelijke procedure tegen de schuldvordering heeft verweerd; of

c) de schuldenaar tijdens de terechtzitting over de schuldvordering niet is verschenen of was vertegenwoordigd, nadat hij die schuldvordering in de loop van de procedure aanvankelijk had betwist, op voorwaarde dat deze handelwijze volgens het recht van de lidstaat van oorsprong gelijkstaat met een stilzwijgende erkenning van de schuldvordering of van de door de schuldeiser beweerde feiten; of

d) de schuldenaar bij authentieke akte uitdrukkelijk de schuldvordering heeft erkend."

6 Artikel 6 van die verordening, met als opschrift „Voorwaarden voor waarmerking als Europese executoriale titel", bepaalt in lid 1:

„Een in een lidstaat gegeven beslissing inzake een niet-betwiste schuldvordering wordt, op te eniger tijd aan het gerecht van oorsprong gedaan verzoek, als Europese executoriale titel gewaarmerkt, indien:

a) de beslissing in de lidstaat van oorsprong uitvoerbaar is; en

b) de beslissing niet strijdig is met de bevoegdheidsregels van de afdelingen 3 en 6 van hoofdstuk II van verordening (EG) nr. 44/2001 [van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2001, L 12, blz. 1)]; en

c) de gerechtelijke procedure in de lidstaat van oorsprong aan de in hoofdstuk III gestelde vereisten voldeed, wanneer het gaat om een niet-betwiste schuld in de zin van artikel 3, lid 1, onder b) of c) [...]".

7 In hoofdstuk III van verordening nr. 805/2004, waartoe de artikelen 12 tot en met 19 behoren, zijn minimumnormen voor procedures betreffende niet-betwiste schuldvorderingen vastgelegd. Deze normen, die dienen ter vrijwaring van de rechten van de verdediging van de schuldenaar, zien niet alleen op de wijze van betekening of kennisgeving van het gedinginleidend stuk en andere akten, maar ook op de informatieve inhoud van een dergelijk stuk, waarbij de schuldenaar moet worden ingelicht over de schuldvordering en over de ter betwisting ervan te volgen procedure.

8 Artikel 12 van die verordening, met als opschrift „Toepassingsgebied van de minimumnormen", bepaalt in lid 1 ervan:

„Een beslissing inzake een schuldvordering die onbetwist is in de zin van artikel 3, lid 1, onder b) of c), kan alleen als Europese executoriale titel worden gewaarmerkt indien de gerechtelijke procedure in de lidstaat van oorsprong aan de in dit hoofdstuk vastgestelde vormvoorschriften voldeed."

9 Artikel 14 van die verordening, met als opschrift „Betekening of kennisgeving zonder bewijs van ontvangst door de schuldenaar", luidt:

„1. Betekening of kennisgeving van het stuk dat het geding inleidt, van een gelijkwaardig stuk en van enigerlei dagvaarding voor een terechtzitting aan de schuldenaar kan ook zijn geschied op een van de hierna vermelde wijzen:

[...]

2. Voor de toepassing van deze verordening is betekening of kennisgeving overeenkomstig lid 1 niet toegestaan indien het adres van de schuldenaar niet met zekerheid bekend is.

[...]"

10 Artikel 15 van die verordening, met als opschrift „Betekening of kennisgeving aan vertegenwoordigers van de schuldenaar", luidt:

„Betekening of kennisgeving overeenkomstig de artikelen 13 of 14 mag ook zijn geschied aan een vertegenwoordiger van de schuldenaar."

11 Artikel 27 van verordening nr. 805/2004, met als opschrift „Verhouding tot verordening (EG) nr. 44/2001", bepaalt het volgende:

„Deze verordening laat de mogelijkheid onverlet om een beslissing, een gerechtelijke schikking of een authentieke akte inzake een niet-betwiste schuldvordering te laten erkennen en ten uitvoer te laten leggen overeenkomstig verordening (EG) nr. 44/2001."

Tsjechisch recht

12 § 29, lid 3, van zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád (wet nr. 99/1963 houdende het wetboek van burgerlijke rechtsvordering; hierna: „wetboek van burgerlijke rechtsvordering") is als volgt verwoord:

„Indien de kamerpresident geen andere maatregelen neemt, kan hij voor een partij die geen bekende woonplaats heeft, aan wie de kennisgeving op een bekend adres in het buitenland niet mogelijk was, die geestesziek is of die om andere medische redenen niet louter tijdelijk niet aan de procedure kan deelnemen, of die zich niet begrijpelijk kan uitdrukken, een mandataris aanduiden."

13 Volgens § 353, lid 1, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering moet de rechter op verzoek van een persoon die op grond van een beslissing, gerechtelijke schikking of openbare akte die voldoet aan de voorwaarden voor waarmerking als Europese executoriale titel of als gedeeltelijke Europese executoriale titel daartoe gerechtigd is, die beslissing, schikking of openbare akte als Europese executoriale titel waarmerken onder de voorwaarden die zijn neergelegd in verordening nr. 805/2004. Indien niet aan de voorwaarden voor waarmerking is voldaan, kan de rechter niet waarmerken en moet hij de gerechtigde persoon schriftelijk in kennis stellen van zijn beslissing en de motivering ervan.

Hoofdgeding en prejudiciële vraag

14 Met haar bij de Okresní soud v Českých Budějovicích (rechter voor het district České Budějovice, Tsjechië) ingediend verzoekschrift heeft RD van SC de betaling gevorderd van een bedrag van 6 600 Tsjechische kroon (CZK) (ongeveer 250 EUR), te vermeerderen met vertragingsrente, op grond van het feit dat deze laatste krachtens een huurovereenkomst van 23 juli 2008 – die sinds 1 augustus 2008 in werking was – het gebruik genoot van een appartement te České Budějovice en zich in de overeenkomst ertoe had verbonden een huurprijs te betalen van 5 600 CZK en een voorschot op kosten van 1 000 CZK, zijnde een totaalbedrag van 6 600 CZK per maand. Op 28 september 2008 heeft SC een schuldverklaring opgesteld en zich ertoe verbonden haar schuld tegen 30 september 2008 te betalen, wat zij uiteindelijk niet heeft gedaan.

15 Omdat de verwijzende rechter er ondanks zijn onderzoek niet in was geslaagd het adres van SC te achterhalen, is er een mandataris aangeduid om haar te vertegenwoordigen.

16 SC was niet opgedaagd in de loop van de procedure en ook de aangeduide mandataris was afwezig gebleven tijdens de terechtzitting waarvoor hij was opgeroepen. Aangezien RD ter terechtzitting bewijzen had kunnen overleggen, werd haar verzoekschrift ingewilligd. Daar het adres van SC niet bekend was, werd de eindbeslissing alleen aan de mandataris betekend.

17 Op 14 oktober 2016 heeft RD de verwijzende rechter verzocht om die beslissing onherroepelijk en uitvoerbaar te verklaren en overeenkomstig § 353, lid 1, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering en verordening nr. 805/2004 als Europese executoriale titel te waarmerken.

18 Bij brief van 3 november 2016 heeft de verwijzende rechter RD ervan in kennis gesteld dat niet was voldaan aan de voorwaarden voor de afgifte van dat bewijs van waarmerking en daarbij benadrukt dat een schuldvordering enkel dan als niet-betwist wordt beschouwd wanneer de schuldenaar uitdrukkelijk met de schuldvordering heeft ingestemd, zich niet overeenkomstig de vormvoorschriften van de betrokken lidstaat in de loop van de gerechtelijke procedure tegen de schuldvordering heeft verweerd, of tijdens de terechtzitting over die schuldvordering afwezig is gebleven voor zover deze handelwijze volgens het recht van die lidstaat met een stilzwijgende erkenning van de schuldvordering of van de door de schuldeiser aangevoerde feiten gelijkstaat.

19 Daarop heeft RD bij de Ústavní soud (grondwettelijk hof, Tsjechië) beroep ingesteld waarmee zij in essentie aanvoert dat de verwijzende rechter het Hof van Justitie van de Europese Unie niet heeft verzocht om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU, met name over de vraag of een beslissing die de rechter geeft na de bewijsverkrijging zonder dat de verwerende partij een verweer heeft geformuleerd of feitelijke punten van bezwaar kenbaar heeft gemaakt als niet-betwist kan worden beschouwd. RD heeft in dat verband verwezen naar punt 41 van het arrest van het Hof van 16 juni 2016, Pebros Servizi (C-511/14, EU:C:2016:448), volgens hetwelk in het licht van overweging 6 van verordening nr. 805/2004 een schuldvordering als „niet-betwist" in de zin van artikel 3, lid 1, tweede alinea, onder b), van verordening nr. 805/2004 kan worden beschouwd wanneer de schuldenaar geen enkele handeling stelt om die schuldvordering te betwisten door geen gevolg te verlenen aan het verzoek van het gerecht om schriftelijk het voornemen kenbaar te maken zich in de zaak te verweren of door bij de terechtzitting verstek te laten gaan.

20 Bij beslissing van 26 september 2017 heeft de Ústavní soud de niet-waarmerking als Europese executoriale titel van de in het hoofdgeding aan de orde zijnde beslissing, zonder het Hof ter zake om een prejudiciële vraag te verzoeken, ongrondwettelijk verklaard.

21 Aangezien de verwijzende rechter thans twijfel heeft over de vraag of de schuldvordering aan de orde in het hoofdgeding als niet-betwist kan worden beschouwd en daar de door hem te geven beslissing volgens het nationale recht niet vatbaar is voor hoger beroep, acht hij zich verplicht het Hof om een prejudiciële beslissing te verzoeken.

22 In die omstandigheden heeft de Okresní soud v Českých Budějovicích de behandeling van de zaak geschorst en het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

„Moet artikel 3, lid 1, tweede alinea, onder b), van verordening (EG) nr. 805/2004 aldus worden uitgelegd dat een schuldvordering waarover een beslissing is gegeven na de bewijsverkrijging, als niet-betwist kan worden beschouwd wanneer noch verweerster, die haar schuld had erkend vóór de start van de procedure, noch haar mandataris heeft deelgenomen aan de gerechtelijke procedure of enig punt van bezwaar heeft opgeworpen in de loop van de procedure?"

Beantwoording van de prejudiciële vraag

23 De verwijzende rechter wenst met zijn vraag in wezen te vernemen of verordening nr. 805/2004 aldus dient te worden uitgelegd dat een rechter, ingeval hij onmogelijk het adres van de verwerende partij kan achterhalen, een gerechtelijke beslissing betreffende een schuldvordering die is gegeven na een terechtzitting waarop noch de verwerende partij noch de met het oog op de procedure aangeduide mandataris aanwezig was, als Europese executoriale titel kan waarmerken.

24 Zoals blijkt uit artikel 12 van verordening nr. 805/2004 is de mogelijkheid om een gerechtelijke beslissing als Europese executoriale titel te waarmerken, onderworpen aan twee cumulatieve voorwaarden. Ten eerste dient die beslissing betrekking te hebben op een „niet-betwiste" schuldvordering in de zin van artikel 3, lid 1, tweede alinea, onder b) of c), van die verordening. Daaronder valt de omstandigheid waarin in de loop van de gerechtelijke procedure geen sprake is van enig verweer tegen de schuldvordering en die waarin de schuldvordering stilzwijgend wordt erkend door op de terechtzitting over die schuldvordering niet aanwezig te zijn of zich niet te laten vertegenwoordigen. Ten tweede dient de gerechtelijke procedure waarin de betrokken beslissing is gegeven, te hebben voldaan aan de in hoofdstuk III van die verordening vastgestelde procedurele minimumnormen.

25 Die minimumnormen hebben overeenkomstig overweging 12 van die verordening tot doel te waarborgen dat de schuldenaar zo tijdig en op zodanige wijze als met het oog op zijn verdediging nodig is in kennis wordt gesteld van de tegen hem ingestelde vordering, van de vereisten voor zijn actieve betrokkenheid bij de procedure om de vordering te betwisten, en van de gevolgen indien hij zich afzijdig houdt. In het bijzondere geval waarin een beslissing bij verstek in de zin van artikel 3, lid 1, tweede alinea, onder b), van verordening nr. 805/2004 is gegeven, beogen deze procedurele minimumnormen te verzekeren dat toereikende waarborgen voor de eerbiediging van de rechten van de verdediging bestaan (arrest van 16 juni 2016, Pebros Servizi, C-511/14, EU:C:2016:448, punt 44).

26 Het Hof heeft verklaard dat in het licht van artikel 14, lid 2, van verordening nr. 805/2004 en de doelstellingen en de opbouw van die verordening een verstekvonnis dat is gewezen in een geval waarin de woonplaats van de verwerende partij niet kan worden bepaald, niet als Europese executoriale titel kan worden gewaarmerkt (arrest van 15 maart 2012, G, C-292/10, EU:C:2012:142, punt 64).

27 Die conclusie blijft geldig, ook al heeft de verwijzende rechter met het oog op de procedure een mandataris aangeduid omdat hij het adres van SC niet kon achterhalen.

28 Het is weliswaar juist dat artikel 15 van een mandataris bepaalt dat naast de in artikel 14 vastgestelde mogelijkheden van betekening of kennisgeving het ook mogelijk is te betekenen of kennis te geven aan een vertegenwoordiger van de schuldenaar, maar daarbij moet

erop worden gewezen dat een mandataris als degene die volgens de in het hoofdgeding aan de orde zijnde nationale regeling is aangeduid, niet met een „vertegenwoordiger van de schuldenaar” in de zin van dat artikel 15 kan worden gelijkgesteld. Gelezen in samenhang met overweging 16 van die verordening ziet die bepaling immers alleen op situaties waarin de schuldenaar ofwel om juridische redenen objectief gezien ervan wordt weerhouden zichzelf in rechte te vertegenwoordigen ofwel daartoe vrijwillig een vertegenwoordiger heeft aangeduid. In de zaak waarover het gaat in het hoofdgeding staat evenwel niet vast dat sprake is van een van die omstandigheden.

29 Aangezien de Uniewetgever het gebruik van de Europese executoriale titel als aanvullend en facultatief instrument voor de tenuitvoerlegging met name aan de voorwaarde heeft onderworpen dat het adres van de schuldenaar met zekerheid bekend is – welke voorwaarde in een situatie als die in het hoofdgeding niet is vervuld – hoeft in dit geval niet te worden nagegaan of – gelet met name op de overwegingen 5 en 6 van verordening nr. 805/2004 – de schuldvordering die aan de orde is in het hoofdgeding als niet-betwist kan worden beschouwd gezien het feit dat noch SC noch haar door de verwijzende rechter aangeduide mandataris aan de procedure heeft deelgenomen, ter terechtzitting aanwezig was of de aard of het bedrag van die schuldvordering heeft betwist.

30 Uit één en ander volgt dat op de aan het Hof voorgelegde vraag dient te worden geantwoord dat verordening nr. 805/2004 aldus moet worden uitgelegd dat een rechter, ingeval hij onmogelijk het adres van de verwerende partij kan achterhalen, een gerechtelijke beslissing betreffende een schuldvordering die is gegeven na een terechtzitting waarop noch de verwerende partij noch de met het oog op procedure aangeduide mandataris aanwezig was, niet als Europese executoriale titel kan waarmerken.

Kosten

31 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de verwijzende rechter over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof (Zesde kamer) verklaart voor recht:

Verordening (EG) nr. 805/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 tot invoering van een Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen dient aldus te worden uitgelegd dat een rechter, ingeval hij onmogelijk het adres van de verwerende partij kan achterhalen, een gerechtelijke beslissing betreffende een schuldvordering die is gegeven na een terechtzitting waarop noch de verwerende partij noch de met het oog op de procedure aangeduide mandataris aanwezig was, niet als Europese executoriale titel kan waarmerken.

ondertekeningen

---

* Procestaal: Tsjechisch.

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

A A N T E K E N E N

Minister van Justitie en Veiligheid
namens de Nederlandse Staat gemachtigd
D. Yesilgöz-Zegerius
Postbus: 20301
2500EH, DEN HAAG

Mierlo,11januari 2022
betreft: ter uwer informatie

Zijne Excellentie Yesilgöz-Zegerius,

Samengevat in het kort.

De Staat der Nederlanden heeft alleen de executoriale titel boven de notariële akte en dat die door de notaris als grosse is afgegeven betwist met een kort geding door een gerechtsdeurwaarder destijds in 2008. De inhoud van de notariële akte in afschrift is verder niet betwist.

De stichting heeft voorhands aanwijzingen in het dossier aangetroffen die inhoudelijke behandeling van betwisting thans nog onmogelijk kunnen maken wegens misbruik van procesrecht door de Staat der Nederlanden. De onafhankelijkheid van nationale rechters valt onder de werkingssfeer van het EU recht en daarom onder de controle van het EU-Hof.

Toegang tot het recht**:** Handvest van de grondrechten, artikel 47 (recht op een doeltreffende voorziening in rechte) Handvest van de grondrechten, artikel 51 (toepassingsgebied) Handvest van de grondrechten, artikel 52, lid 3 (reikwijdte en uitlegging van de gewaarborgde rechten en beginselen) Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), artikel 4, lid 3 VEU, artikel 19.

Het feit dat de notaris de executoriale titel boven de authentieke akte niet in dit geval mocht plaatsen en de akte als grosse uitgeven is eerder in 2008 succesvol betwist. De inhoud van de authentieke akte met aanhechtingen is echter toen onbetwist gebleven. Op grond van artikel 149 Rv moet de rechter dan ook heden uitgaan van de juistheid van de letterlijke tekst in de authentieke rectificatie akte voor zolang niet is betwist.

Gezien de verklaring onder ede in de notariële akte kan niet worden uitgegaan van een democratie, maar is sprake van een schijndemocratie. Er zal eerst een integraal parlementair openbaar onderzoek moeten geschieden naar de toestand van de rechtsstaat en de democratie, in combinatie met het rechtssysteem met horen van alle getuigen onder ede.

Stilzwijgende erkenning door de Staat der Nederlanden van de verdere inhoud van de rectificatie notariële akte van dd. 21 juni 2007, kan uitmonden in een stilzwijgende toestemming verstek laten gaan.

-volgblad

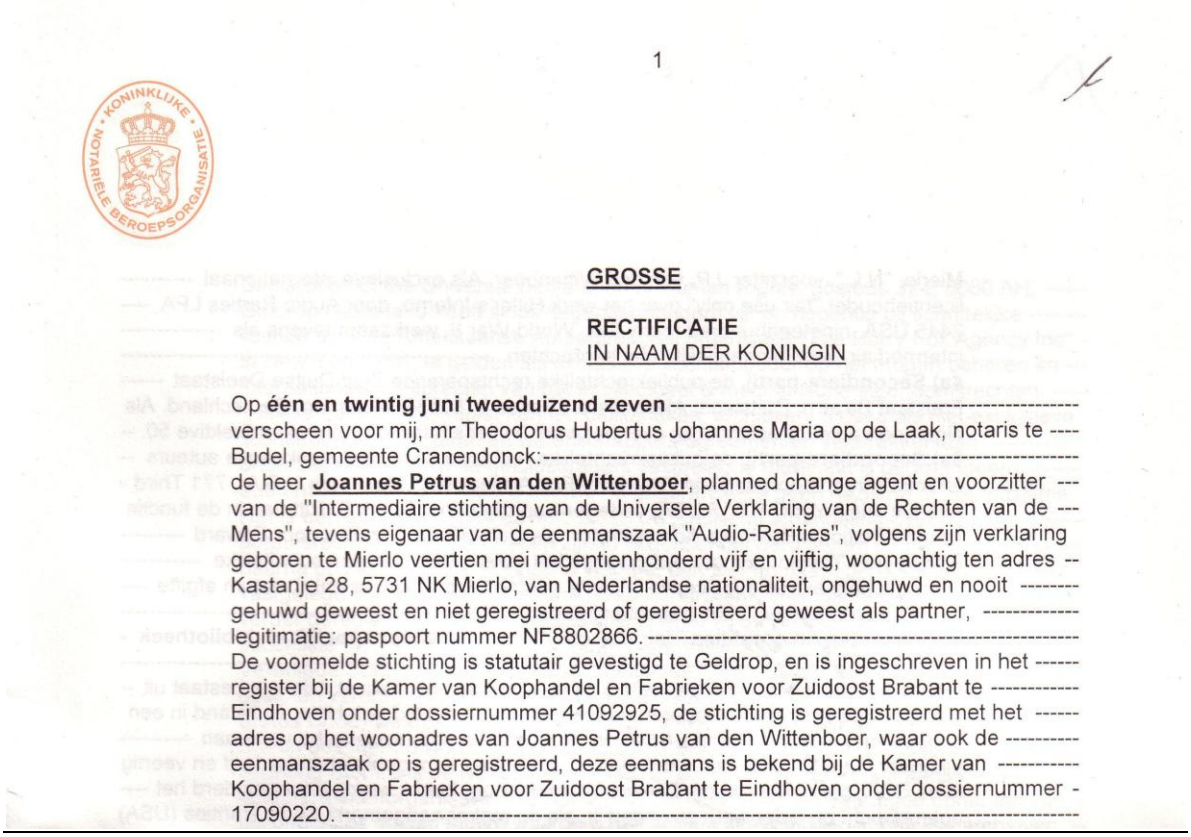

1

GROSSE

RECTIFICATIE
IN NAAM DER KONINGIN

Op **één en twintig juni tweeduizend zeven** ----------
verscheen voor mij, mr Theodorus Hubertus Johannes Maria op de Laak, notaris te ----
Budel, gemeente Cranendonck:----------
de heer **Joannes Petrus van den Wittenboer**, planned change agent en voorzitter ---
van de "Intermediaire stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de ---
Mens", tevens eigenaar van de eenmanszaak "Audio-Rarities", volgens zijn verklaring
geboren te Mierlo veertien mei negentienhonderd vijf en vijftig, woonachtig ten adres --
Kastanje 28, 5731 NK Mierlo, van Nederlandse nationaliteit, ongehuwd en nooit --------
gehuwd geweest en niet geregistreerd of geregistreerd geweest als partner, ----------
legitimatie: paspoort nummer NF8802866. ----------
De voormelde stichting is statutair gevestigd te Geldrop, en is ingeschreven in het ------
register bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuidoost Brabant te ----------
Eindhoven onder dossiernummer 41092925, de stichting is geregistreerd met het ------
adres op het woonadres van Joannes Petrus van den Wittenboer, waar ook de ----------
eenmanszaak op is geregistreerd, deze eenmans is bekend bij de Kamer van ----------
Koophandel en Fabrieken voor Zuidoost Brabant te Eindhoven onder dossiernummer -
17090220. ----------

afdruk / kopie kop van de voor eerste grosse acht oktober 2007 van notariële akte “In Naam der Koningin” dd, 21 juni 2007. Deze grosse v authentieke akte komt **geen** executoriale kracht toe, omdat dit door de notaris niet is toegestaan, (vonnis Kort geding rechtbank Den Haag 2008, Rb. Den Haag (Vzr.) 21 februari 2008 KG 07/13. (ECLI:NL:RBSGR:2008:1420).

AFSCHRIFT

RECTIFICATIE

Op **één en twintig juni tweeduizend zeven** ----------
verscheen voor mij, mr Theodorus Hubertus Johannes Maria op de Laak, notaris te ----
Budel, gemeente Cranendonck:----------
de heer **Joannes Petrus van den Wittenboer**, planned change agent en voorzitter ---
van de "Intermediaire stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de ---
Mens", tevens eigenaar van de eenmanszaak "Audio-Rarities", volgens zijn verklaring
geboren te Mierlo veertien mei negentienhonderd vijf en vijftig, woonachtig ten adres --
Kastanje 28, 5731 NK Mierlo, van Nederlandse nationaliteit, ongehuwd en nooit --------
gehuwd geweest en niet geregistreerd of geregistreerd geweest als partner, ----------
legitimatie: paspoort nummer NF8802866. ----------
De voormelde stichting is statutair gevestigd te Geldrop, en is ingeschreven in het ------
register bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuidoost Brabant te ----------
Eindhoven onder dossiernummer 41092925, de stichting is geregistreerd met het ------
adres op het woonadres van Joannes Petrus van den Wittenboer, waar ook de ----------
eenmanszaak op is geregistreerd, deze eenmans is bekend bij de Kamer van ----------
Koophandel en Fabrieken voor Zuidoost Brabant te Eindhoven onder dossiernummer -
17090220. ----------

afbeelding / afdruk kop authentieke rectificatie akte afschrift dd, 21 juni 2007

Inleiding.

In 1998 zijn dezerzijds ten ministerie van economische zaken in Den Haag besproken, de hoofdpunten en doelstellingen rond het juist gebruik van en met de Compact disc Hitler's Inferno,(rubriek 1b, aanhechtingen bij de notariële rectificatie akte). Daarbij is destijds het gerechtvaardigde vertrouwen gewekt dat een rechtsgeldige betrouwbare rechtsverhouding werd aangegaan die nadien tevens is bevestigd met een brief en ondertekend. Alsmede of dientengevolge het met zich brengt dat de Nederlandse Staat dit gerechtvaardigde vertrouwen gestand moet doen als een betrouwbaar partner in het waarschuwen tegen fascisme en het doorgeven van de doelstelling bekendheid te geven aan de informatie rond de les van gisteren (getuigenis als les voor de toekomst).Hierbij vallen bepaalde handelingen en /of nalaten cq gedrag buiten het raamwerk van "fair use" bij dit project. Te vermelden: misbruik van….. gedachtengoed,negativisme,obsceniteit,obscurantisme,gebaren,uitdrukkingen,emblemen, geschiedvervalsing etc.

"Fair Use" (a) uitsluitend voor bepaalde gespecificeerde activiteiten de Wetstechnische informatie rond verweesde werken daarbij in acht genomen.; (b) uitsluitend indien dergelijke activiteiten niet strijdig zijn met de exploitatie van het auteursrechtelijk beschermde werk; en (c) uitsluitend indien dergelijke activiteiten geen onredelijk nadeel toebrengen aan de legitieme belangen van de auteur en of diens werk. Op deze manier hebben de meeste landen wetten inzake "fair use" of "fair dealing" vastgesteld die bepaalde gespecificeerde activiteiten toestaan o.a.: persoonlijk onderzoek en studie; onderwijs; bibliotheken.

Betreft: Hitlersnorren, hakenkruizen en andere nazi-symbolen.

Joan de Wijkerslooth de Weerdesteijn, Voorzitter van het College van Procureurs-generaal in de uitzending van "Twee Vandaag TV" 26 november 2003
https://archive.org/details/DeWijkersloothTweeVandaag

International Network for Hate Studies INHS, Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights, '*Hate Crime2014 NL*' (2014), (Dutch language)

https://archive.org/details/InternationalNetworkForHateStudies_201506

Het bewust toestaan van haatmisdaden: Langer wachten met adequaat optreden, hoe groter de risico's dat dit tevens aanzet tot kopieergedrag en uiteindelijk kan uitmonden in schelden, dreigen of geweld. Ook bestaat de kans dat de maatschappij dergelijk grensoverschrijdend gedrag straks als normaal gedrag en maatschappelijk acceptabel gaat zien. Het ongunstig beoordelen en neerhalen van de stichting met Audio-Rarities om bekendheid te geven aan de informatie rond de cd "Hitler's Inferno" –de les van gisteren (getuigenis als les voor de toekomst) door de Staat der Nederlanden. Decennialang respectloos en niet geïnteresseerd zijn behandeld door de diverse niveaus van de overheid van hoog tot laag met enkele uitzonderingen daargelaten.De stichting met Audio-Rarities wordt bewust geweerd,(ostracisme). De diverse instanties binnen de nederlandse overheid die de stichting zouden moeten beschermen, deden precies het tegenovergestelde: doorzeefd met vriendjespolitiek en een banencarrousel voor falende politici. Ook blijkt sprake van een rouleersysteem waar bewindslieden van post verwisselen en zelfs terug konden keren op de oude functie nadat voorheen ernstig falen was gebleken. Mijn casus laat zien hoe disfunctioneel het systeem in Nederland is… systeembreed.

Het Duitse volkslied staat ook ter discussie.

Stelplicht.

Voor de toewijsbaarheid van de vordering ligt de stelplicht en bewijslast bij de Staat der Nederlanden om de onjuistheid van de notariële akte te bewijzen met tevens nog een onderbouwingsplicht. De Nederlandse Staat heeft ruim voldoende gelegenheid gehad adequaat het dossier te bestuderen en Zich terdege laten informeren bij de notariële specialisten van de landsadvocaat. De stelplicht met bewijslast ligt dus niet bij de stichting en Audio-Rarities. Wanneer de Staat der Nederlanden de vordering niet (gemotiveerd) betwist, niet van voornemens danwel het de Staat rechtens verboden is alsnog te betwisten; op grond van artikel 149 Rv moet de rechter dan uitgaan van de juistheid van de aan de vordering ten grondslag gelegde feiten in de authentieke akte en zal dus de rechter de vordering moeten toewijzen. Betreft rectificatie akte notarieel dd, 21 juni 2007 die is uitgegeven voor Eerste Grosse op acht oktober tweeduizend zeven door mr Theodorus Hubertus Johannes Maria op de Laak,notaris te Budel,gemeente Cranendonck, waarvan een afgifte is verboden door de voorzieningenrechter van de rechtbank te Den Haag in 2008.Dat mag de notaris niet die titel “in naam der Koningin” aan het hoofd van de akte plaatsen,dat kan alleen -in dit geval- door een rechter,(brief van 2 januari 2020 door IFUD of Human Rights aan Minister F.B.J. Grapperhaus van Justitie en Veiligheid).

Antisemitismebestrijding.

Vergaderjaar 2020–2021) 20 454 Nr. 170
kst-20454-170

Voortgangsrapportage uitvoering wetten oorlogsgetroffenen
BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal Den Haag, 12 april 2021.

Op 27 januari 2020 is met een grote internationale bijeenkomst in Auschwitz-Birkenau herdacht dat 75 jaar geleden het vernietigingskamp van nazi-Duitsland aldaar werd bevrijd. Namens Nederland zijn Koning Willem-Alexander en Minister-President Mark Rutte bij deze herdenking geweest.

De aanpak van online antisemitisme ligt bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Voor het werkterrein van de Minister van J enV is in het voorjaar van 2021 bovendien een Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding aangesteld, die een signalerende en adviserende functie vervult. Voor de uitvoering van deze aanbeveling is verwezen naar het project dat het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI) uitvoert. Dit project wordt gefinancierd vanuit de € 3 miljoen die het Ministerie van J enV ter beschikking stelt voor de bestrijding van antisemitisme, de monitoring van online antisemitisme en Holocaustontkenning. Het CIDI heeft aangegeven daarbij gebruik te willen maken van de beschikbare expertise van de IHRA.

Nederland op de vingers getikt door Brussel strafbaarstelling ontkenning Holocaust.

AH 3996 2021Z11968
Verwijs: Antwoord van minister Grapperhaus (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 13 september 2021) Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020-2021, nr. 3631

Beledigende vormen van bijvoorbeeld Holocaustontkenning, zoals bedoeld in artikel 1 van het kaderbesluit racisme, zijn strafbaar in Nederland op grond van artikel 137c van het Wetboek van Strafrecht. Dit wordt bevestigd door rechtspraak van de Hoge Raad (zie o.a. Hoge Raad 10 september 1985, NJ 1986/164, Hoge Raad 25 november 1997, NJ 1998/261 en Hoge Raad 27 maart 2012, NJ 2012/220).

IHRA.

Antisemitische daden vormen een misdaad wanneer dit zo wordt gedefinieerd in de wet. Zo is de ontkenning van de Holocaust of de verspreiding van antisemitisch materiaal strafbaar.

“Handbook for the practical use of the IHRA Working Definition of Antisemitism”

European Commission in cooperation with IHRA.

Naziherdenking Ysselsteyn.

https://archive.org/details/naziherdenking-ysselsteyn

Europees Parlement.

LEGISLATIVE TRAIN 11.2021
6 A NEW PUSH FOR EUROPEAN DEMOCRACY
PROPOSALS TO EXTEND THE LIST OF EU CRIMES TO ALL FORMS OF HATE CRIME AND HATE SPEECH

Op 16 september 2020 kondigde de voorzitter van de Europese Commissie von der Leyen in haar State of the Union-toespraak op de Europees Parlement en in de begeleidende intentieverklaring een nieuw initiatief om de lijst van EU-misdrijven uit te breiden tot alle vormen van haat misdaad en haatzaaiende uitlatingen - hetzij vanwege ras, religie, geslacht of seksualiteit. Het werd later genoemd in het werk van de Commissie Programma 2021 en in februari 2021 heeft de Commissie een routekaart over het initiatief gepubliceerd, gepland voor het vierde kwartaal van 2021.

Deurwaarder.

De deurwaarder heeft zich destijds in 2008 tot de voorzieningenrechter gewend omdat ten aanzien van de executie van de notariële akte bezwaren zijn gerezen. De notariële grosse van 21 juni 2007 is niet voor executie jegens de Staat vatbaar. Het zal de deurwaarder daarom worden verboden om deze te executeren,(Rb. Den Haag

(Vzr.) 21 februari 2008 KG 07/1314).

Het kort geding leent zich in wezen uitsluitend tot een onderzoek of de executiebevoegdheid misbruikt wordt en gaat niet over de inhoud van de notariële grosse en de onder ede verklaring. De Nederlandse Staat heeft de inhoud van notariële grosse niet betwist,het is alleen de notaris verboden daar een grosse van uit te geven. Verwijs naar de brief van 2 januari 2020 die door de stichting verzonden is hierover aan Minister van Justitie en Veiligheid mr. F.B.J Grapperhaus. De notariële akte in afschrift uitgegeven door de notaris de

inhoud blijft “letterlijk”vast zolang niet betwist in een normaal civiel proces met alle middelen. Zolang het afschrift van de akte onbetwist gelaten, is de CAO-maatstaf van toepassing.De CAO-maatstaf is de zuiver taalkundige uitleg van de authentieke akte. Reden daarvan is dat er derden zijn betrokken zoals bijvoorbeeld de belastingdienst, die erop moeten kunnen vertrouwen dat hetgeen in de akte is vermeld ook juist is. CAO-norm is derdenbescherming, eenvormige uitleg cq zekerheid,(jurisprudentie HR).

Gelet op het vonnis door de rechtbank te Den Haag,(Rb. Den Haag (Vzr.) 21 februari 2008 KG 07/13 14),dit betekent dat de stichting niet bevoegd is om op grond van de grosse van een notariële akte van 21 juni 2007 de executiemaatregelen jegens de Nederlandse Staat te treffen.Dat kan alleen met toestemming van de Staat, in geval van vrijwilligheid van partijen, door een notariële – door partijen ondertekende – akte. De wetgever stelt uitdrukkelijk zware eisen aan het verkrijgen van een executoriale titel. De tenuitvoerlegging van een executoriale titel heeft een dwingend karakter en dient om die reden –in dit geval- vooraf te worden gegaan door tussenkomst van de rechter. Art. 157 lid 2 Rv bepaalt dat in een akte opgenomen partijverklaringen (waaronder ook eenzijdige Verklaringen in dit geval) in beginsel dwingende bewijskracht hebben. ‘dwingend bewijs’ houdt in dat de rechter verplicht is de inhoud van bepaalde bewijsmiddelen als waar aan te nemen, of verplicht is de bewijskracht te erkennen die de wet aan bepaalde gegevens verbindt (art. 151 lid 2 Rv). Wel kan tegen dwingend bewijs in beginsel tegenbewijs worden geleverd, (art. 151 lid 2 Rv). Een notariële akte heeft dwingende bewijskracht op grond van de artikelen 151 lid 1 en 157 lid 2 Rv. Dit neemt niet weg dat in een notariële akte onjuistheden kunnen staan, bijvoorbeeld verschrijvingen of een onjuiste weergave in de inhoud bijvoorbeeld betreft de partijverklaring van J.P. van den Wittenboer namens de stichting. Tegen het afschrift van de notariële rectificatie akte van 21 juni 2007 kan tegenbewijs geleverd worden (artikel 151 Rv).

De brief afkomstig van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dd, 14 september 2006, aangaande Hitler’s Inferno, en een brief verzonden destijds op 29 september 1997, door de Minister van Algemene Zaken Wim Kok berteft de CD Hitler’s Inferno; deze zullen als het standpunt van door de Staat der Nederlanden worden aanhouden inzake “Hitler’s Inferno” en zitten bij de aanhechtingen van de stukken bij de notariële akte in rubriek 7b: DvD-rom met diverse bestanden.

Compact disc.

De Nederlandse Staat blijkt met name onder de indruk van de CD “Hitler’s Inferno” met originele opnamen van toespraken en liederen uit Hitler-Duitsland.De Nederlandse Staat heeft bewondering voor de inspanningen door de stichting met Audio-Rarities om te waarschuwen tegen fascisme en onrecht. Leden van de Vaste Commissie van Justitie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal kunnen individueel “Hitler’s Inferno” gebruiken bij behandeling van Wetsvoorstellen of vragen stellen aan de regering.

Hitler’s Inferno: de les van gisteren (getuigenis als les voor de toekomst).

https://archive.org/details/hitlers-inferno-audio-rarities

Recht tot betwisting.

Vooropgesteld dat ook de Staat der Nederlanden de vrijheid heeft Haar belangen aan de rechter voor te leggen, diens beslissing daarover te verkrijgen en desgewenst tegen die beslissing rechtsmiddelen aan te wenden, mede op grond van het in art. 6 EVRM verankerde beginsel van toegang tot de rechter. Uit de eisen van een goede procesorde vloeien niet alleen normen voort voor de wijze waarop partijen zich jegens elkaar dienen te gedragen, maar ook normen voor het handelen van partijen ten opzichte van de rechter, alsmede voor het handelen van de rechter ten opzichte van partijen. In beginsel kan elke vorm van (dreigend) onrechtmatig procederen behalve tot een schadevergoedingsactie ook tot een verbodsvordering leiden maar dat daaraan slechts met terughoudendheid grenzen worden gesteld. Die terughoudendheid strookt met het fundamentele karakter van het recht op toegang tot de rechter. Met de botte bijl inhakken op de notariële akte of lasterlijke beledigingen, misprijzingen en minachting inzake “Hitler’s Inferno”, de stichting kan en wenst absoluut niet deze kwalijke praktijken te tolereren bij het betwisten van het afschrift van de notariële akte.

Iemand het recht ontnemen te procederen blijft de uitzondering. “RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN DE GOEDE PROCESORDE”

Een onderzoek naar de betekenis van de goede procesorde als normatief begrip in het burgerlijk procesrecht

PROEFSCHRIFT
ter verkrijging van het doctoraat in de Rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit Groningen op gezag van de Rector Magnificus, dr. F. Zwarts, in het openbaar te verdedigen op donderdag 7 december 2006 om 14.45 uur door Vincent Cord Adriaan Lindijer geboren op 19 september 1976 te Benthuizen **Promotores:** Prof. mr. G.R. Rutgers / Prof. mr. H.E. Bröring. **Beoordelingscommissie:** Prof. mr. H.A. Groen / Prof. mr. C.J.M. Klaassen / Prof. mr. H.B. Krans / Prof. mr. H.J. Snijders.

Ondanks een terughoudendheid die strookt met het fundamentele karakter van het recht op toegang tot de rechter voor de Staat der Nederlanden zal de stichting aansturen op een procedeerverbod voor de Staat der Nederlanden. Dit behoeft een gedegen verhaal en dossier over feiten en omstandigheden waaruit voorhands zou kunnen blijken dat de Nederlandse Staat het recht (om te procederen bijvoorbeeld) misbruikt -die wel redelijk concreet gemaakt moet worden door de stichting- waarbij de civiele rechter moet worden benaderd. Die kan dan bepalen dat het recht om het afschrift van de notariële akte van 21 juni 2007 te betwisten, toch niet geldt. Dat is en blijft wel een uitzondering als misbruik van recht moet worden gesteld. Om een dergelijke toegang tot de rechter te ontnemen is dus vooral de onderbouwde stelling nodig dat de Nederlandse Staat het recht voorhands wil gaan misbruiken. (Parket bij de Hoge Raad misbruik van procesrecht ECLI:NL:PHR:2019:702).

Rechtspraak.

Rechtspraak is het, door middel van een geautoriseerde instantie, beslechten van geschillen. Het is hierbij belangrijk dat de instantie (de rechter) volledig onafhankelijk is. Daarnaast mag een rechter geen recht weigeren.Het is de taak van de overheid om zorg te dragen voor de rechtspraak**.** Het is hierbij belangrijk dat de rechter volledig onafhankelijk is. Deze onafhankelijkheid moet door een aantal factoren worden gewaarborgd.
Bij betwisting van het afschrift van een notariële akte onder ede dd. 21 juni 2007 door de

Nederlandse Staat, dient de rechter met zorg gekozen te worden en moet deze een goede kennis van de geschiedenis hebben en het belang van de geschiedenis als een les voor de toekomst onderschrijven en moet de rechter dit in zijn beleid ook uitdragen.De rechter dient zijn beleid zodanig uit te dragen dat de naam van Audio-Rarities, van de stichting en van betrokken derden (personen en bedrijven) inzake het project “Hitler’s Inferno” niet ten onrechte met nazisme of neonazisme in verband wordt gebracht of dat op enige andere wijze naamschade plaatsvindt. Verwijs naar onze brief van 28 april 2014, die de Minister van Algemene Zaken Mark Rutte via de landsadvocaat via onze stichting heeft ontvangen.
De vrees thans door de stichting dat de rechters bevooroordeeld zijn,kan naar subjectieve maatstaven gemeten worden, te verwijzen naar diverse jaarverslagen door deze stichting.
Rechtsgeldig staat letterlijk vast –zolang niet betwist- de verklaringen onder ede in de diverse notariële aktes met één afschrift van samenvattende de rectificatie akte, die van 21 juni 2007.
De beginselen van een goede procesorde zijn ervoor bedoeld dat het proces voor de op een eerlijke en rechtvaardige manier verloopt waarbij iedere partij in staat wordt gesteld om op een goede manier het proces te voeren.

Het beginsel van equality op arms gaat ervan uit dat zowel de verdediging als het de eiser met hetzelfde dossier en met dezelfde middelen strijden.

Ook het EHRM heeft benadrukt dat het recht op een eerlijk proces als bedoeld in artikel 6, eerste lid, van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden(EVRM) onder andere omvat dat elke partij een redelijke kans of gelegenheid krijgt om hun zaak te bepleiten zonder dat er sprake is van een substantieel ongelijke positie ten opzichte van de wederpartij.”

<u>Rechtsstaat en democratie Nederland.</u>

Nederland is een rechtsstaat en een democratie.(dat wordt en is nimmer betwist door IFUD of Human Rights). Echter met de praktische uitwerking en uitvoering in het rechtssysteem en die rechtsstaat met democratie,en die uitvoering bleek flink mis.De onder ede verklaringen in notariële akte onder ede de diverse notariële aktes tegen de Staat der Nederlanden: in een samenvattende rectificatie akte notarieel van 21 juni 2007, is duidelijk op de **<u>uitwerking en uitvoering</u>** van het rechtssysteem en die rechtsstaat. Laat ik hier duidelijk over zijn,en daar wens ik mijn onder ede verklaring op standhouden. Ook het verslag over de rechtsstaat 2021 Landenhoofdstuk over Nederland door Europese Commissie Brussel, 20.7.2021 SWD(2021) 721 final, zal geen verandering in aanbrengen.

Op 25 februari 2021, heeft de Tweede Kamer conform de werkwijze van artikel 30 van haar Reglement van Orde via Mevr. Khadija Arib Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, besloten de Venetia-Commissie van de Raad van Europa advies to vragen over de rechtsstaat in Nederland, Venetia-Commissie van de Raad van Europa t.a.v. mw. Granata-Menghini.

Volgens het rapport van de commissie:

In dit opzicht gaat het handhaven van de rechtsstaat niet alleen om –volgens inzicht Venetië commissie- rapport van Strasbourg, 18 October 2021 Opinion No. 1031/2021 CDL-AD(2021)031 Or. Engl., om:instellingen en formele juridische waarborgen, maar ook over het in stand houden van een gunstig klimaat voor de rechtsstaat door de politieke en juridische cultuur binnen de samenleving. Dit vereist een politiek cultuur met een hoge mate van bewustzijn van de rechtsstaatgevolgen van politieke beslissingen en zelfbeheersing wanneer politiek gewenste maatregelen in strijd zijn met de rechtsstaat. Het vraagt ook om een rechtscultuur waarin de rechtsstaat wordt geaccepteerd als kader voor en beperking tot democratische besluiten en beleid.

Hier als ingelast te beschouwen een verwijzing naar de schriftelijke reactie van Tweede Kamer der Staten-Generaal aan de IFUD of Human Rights, Brief: 23 maart 2016, reactie op

de via de deurwaarder betekende stukken,Mw. K. Arib Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.(dossiernr.:13600573 negen maart 2016, Van der Velde van Hal & Peers gerechtsdeurwaarders en incassobureau te Den Haag)

[lidstaat Nederland]

RULE of LAW
REPORT 2021
COUNTRY CHAPTER
ABSTRACTS , door Europese Commissie in 2021

Er zal eerst een integraal parlementair openbaar onderzoek moeten geschieden naar de toestand van de rechtsstaat en de democratie. IFUD of Human Rights is niet van voornemens afstand te doen van de onder ede verklaring akte notarieel dd. 21 juni 2007. De inhoud staat “letterlijk vast” (CAO-norm verwijs HR) en alle aanhechtingen aan de akte zitten er ook daadwerkelijk bij.De notaris is verboden om een grosse met executoriale titel af te geven over deze akte.

De CAO-norm is een puur taalkundige uitleg van de bepaling(en) van de notariële akte. Deze uitlegmethode gaat uit van de letterlijke bewoordingen van de akte. De CAO-norm schrijft dus geen grammaticale uitleg voor. Tegenbewijs dat de bedoeling van partijen anders is dan uit de bewoordingen in de akte volgt is echter wel mogelijk. HR 17 september 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC1059, NJ 1994/173 (*Gerritse/HAS*) en HR 24 september 1993, RvdW 1993/186 (*Hol/EIM*). Dit betreft uitleg van CAO’s en deze regel wordt daarom wel de CAO-norm genoemd.CAO-norm is door de Hoge Raad van toepassing geacht op overeenkomsten die de rechtspositie van derden bepalen. HR 17 september 1993, *NJ* 1994, 173 (CAO-arresten). HR 24 september 1993, *NJ* 1994, 174 (CAO-arresten). Hijma 2008, p. 348 en CAO arresten. (HR 20 februari 2004, HR:2004:AO1427, HR, 24 februari 2012, HR:2012:BU9889 en 25 november 2016, HR:2016:2687).

Niet betwiste schuldvorderingen en Europese Executoriale Titel (EET).

Het begrip "niet-betwiste schuldvorderingen" dient betrekking te hebben op alle situaties waarin een schuldeiser, gelet op het feit dat gebleken is dat de schuldenaar de aard of de omvang van een schuldvordering niet betwist, een gerechtelijke beslissing tegen deze schuldenaar heeft verkregen of een executoriale titel waarmee de schuldenaar uitdrukkelijk moet instemmen, in de vorm van een door een gerecht goedgekeurde schikking of een authentieke akte. Waarmerking van de notariële rectificatie akte als Europese executoriale titel zal afzonderlijk behandeld worden, nadat de stichting de door de Nederlandse rechter verklaarde executoriale titel heeft verkregen over de betreffende rectificatie akte. Het ontbreken van betwisting of niet ontvankelijk door de Nederlandse Staat, kan de vorm aannemen van verstek laten gaan bij de terechtzitting of van geen gevolg geven aan een verzoek van het gerecht om het voornemen kenbaar te maken zich in de zaak schriftelijk te verweren. In zijn conclusies van Tampere heeft de Europese Raad geoordeeld dat de toegang tot de tenuitvoerlegging in een andere lidstaat dan die waar de beslissing is gegeven, sneller en eenvoudiger dient te worden gemaakt, doordat de tussenmaatregelen die in de lidstaat van tenuitvoerlegging moeten worden genomen voordat de beslissing ten uitvoer kan worden gelegd, worden afgeschaft. Een beslissing die door het gerecht van oorsprong als Europese executoriale titel is gewaarmerkt, moet, wat de tenuitvoerlegging betreft, op dezelfde manier worden behandeld als een beslissing die in de lidstaat van tenuitvoerlegging is gegeven. Een gerechtelijke beslissing die in een van de Europese lidstaten is gewezen over een niet betwiste schuldvordering kan als Europese executoriale titel (EET) woeden gewaarmerkt. Een als EET gewaarmerkte beslissing kan, zonder dat daarvoor verdere procedures nodig zijn, in alle lidstaten van de Europese Unie ten uitvoer worden gelegd.

Holocaust Museum.

Steun aan het United States Holocaust Memorial Museum speelt een belangrijke rol in Haar missie om de blijvende relevantie van Holocaustherinnering en onderwijs in de constant veranderende wereld. Daarom heeft de stichting **negentig procent** van het bedrag in het afschrift van de notariële akte vermeld, geschonken aan “Planned Giving and Endowments” van het United States Holocaust Memorial Museum, Washington DC. De stichting mag uitgaan dat het museum een goede rentmeester is van de schenking na toewijzing van de claim door de rechter.

European Commission.

Strasbourg, 5.10.2021

COM(2021) 615 final COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS EU Strategy on Combating Antisemitism and Fostering Jewish Life (2021-2030).

Gedragscode haatzaaien.

Tijdens het Nederlandse voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie in 2016 werd door de Europese Commissie, gezamenlijk met Facebook, Microsoft, Twitter en Google/YouTube een Gedragscode gepresenteerd om online hate speech tegen te gaan. De belangrijkste inspanningsverplichting die uit de Gedragscode voortvloeit betreft de afdoening en eventuele verwijdering van haatzaaiende uitingen na meldingen van gebruikers binnen 24 uur. Daarnaast bevat de Gedrags-code afspraken over monitoring van de afspraken.Nederland is al eerder op de vingers getikt over dit onderwerp, door de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie (ECRI). "Zij concludeert in een rapport over Nederland dat de huidige aanpak van online beledigingen en uitlatingen die aanzetten tot haat, niet voldoende is. Op 28 april 2004 zond Minister van Justitie J.P.H. Donner een brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal,(Tweede Kamer der Staten Generaal Vergaderjaar 2003–2004, kst 29 200 VI Nr. 136). ter beteugeling van strafwaardige uitlatingen, opruiing, discriminatie of aanzetten tot haat op internet).

Europese Commissie haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven.

Europese Commissie - Persbericht
De Commissie stelt voor om de lijst van "EU-misdaden" uit te breiden tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven

Brussel, 9 december 2021
Vandaag presenteert de Europese Commissie een initiatief om de lijst van 'EU-misdaden' uit te breiden tot haattoespraak en haatmisdrijven, zoals aangekondigd door voorzitter Von der Leyen in haar State of the Union 2020 toespraak .

Haatdragende taal en haatmisdrijven zijn in heel Europa sterk toegenomen en zijn een bijzonder ernstig en zorgwekkend fenomeen – offline en online. Er is gemeenschappelijk EU-optreden nodig om dit aan te pakken EU-brede uitdaging. Momenteel is er echter geen wettelijke basis om haatzaaiende uitlatingenen haat strafbaar te stellen misdaad op EU-niveau. De bestaande lijst van EU-misdrijven in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) moet worden uitgebreid om te zorgen voor gemeenschappelijke minimumregels voor de definitie van strafrecht strafbare feiten en sancties die in alle EU-lidstaten van toepassing zijn. Het initiatief van vandaag is de eerste stap in de proces van uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven. De volgende stap zou zijn dat de lidstaten de initiatief, voordat de Commissie een wetgevingsvoorstel kan indienen.

Vicevoorzitter voor Waarden en Transparantie, Věra Jourová , zei: "Haat hoort niet thuis in Europa. Het gaat in tegen onze fundamentele waarden en principes. We hebben EU-actie nodig om ervoor te zorgen dat haat bestaat overal in Europa op dezelfde manier gecriminaliseerd."

Commissaris voor Justitie Didier Reynders zei: "We hebben een krachtig antwoord nodig op de uitdagingen veroorzaakt door haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in de hele EU: nu en in de toekomst. Het initiatief van vandaag is een belangrijke stap op weg naar een effectiever Europees antwoord op dergelijke bedreigingen van het pluralisme en inclusiviteit. We zullen niet toestaan dat een dergelijk fenomeen onze democratieën verzwakt."

Belangrijkste elementen van de mededeling:
Het initiatief van vandaag levert bewijs voor de uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in het licht van de criteria van artikel 83, lid 1, VWEU:

De grensoverschrijdende dimensie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven:
online haatzaaiende uitlatingen verspreiden zich snel en overal toegankelijk voor iedereen. De ideologieën achter haatzaaien en haat misdaad kan internationaal worden ontwikkeld en snel online worden gedeeld. Haatmisdrijven kunnen gepleegd door netwerken met leden uit verschillende landen.

Aanzetten tot haat en haatmisdrijven als misdaadgebied: de Commissie is van oordeel dat haat spraak en haatmisdrijven zijn een gebied van misdaad omdat ze een intrinsiek speciaal kenmerk gemeen hebben, namelijk'haat' gericht op personen of groepen personen die hetzelfde delen (of gezien worden als delend) beschermde eigenschappen.

Aanzetten tot haat en haatmisdrijven als een gebied van bijzonder ernstige misdaad :
aanzetten tot haat en haatmisdrijven zijn bijzonder ernstige misdrijven omdat ze de gemeenschappelijke waarden van de EU ondermijnen en grondrechten, zoals vastgelegd in de artikelen 2 en 6 Verdrag betreffende de Europese Unie , evenals in het Handvest . Ze hebben schadelijke gevolgen voor de individuen, hun gemeenschappen en de samenleving in het algemeen.

Ontwikkelingen in de criminaliteit:
de twee fenomenen zijn gestaag toegenomen als gevolg van:
verschillende economische, sociale en technologische veranderingen en ontwikkelingen. De COVID-19 pandemie is een van de factoren die hebben bijgedragen aan deze toename.

Geen alternatieven voor het uitbreiden van de lijst met EU-misdrijven:
aanzetten tot haat en haatmisdrijven zijn in verschillende mate gecriminaliseerd in de EU-lidstaten. Alleen de uitbreiding van de lijst van EU misdaden tot haatzaaien en haatmisdrijven kunnen een effectief en alomvattend strafrecht mogelijk maken aanpak van deze verschijnselen op EU-niveau, samen met een consistente bescherming van de slachtoffers van dergelijke handelingen.

Volgende stappen
De Raad moet met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement, een besluit dat haatzaaien en haatmisdrijven identificeert als een ander misdaadgebied dat voldoet aan de gestelde criteria in artikel 83, lid 1, VWEU.

Daarna kan de Commissie voorstellen om wetgeving aan te nemen tot vaststelling van minimumregels over de definities en sancties van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven die moeten worden aangenomen door de Europese Parlement en de Raad in overeenstemming met de gewone wetgevingsprocedure.

Achtergrond
De vandaag gepubliceerde externe studie bevestigt de omvang en de verontrustende trend van haatspraak en haat misdaden. De toename van de haat tegen bijvoorbeeld Roma, joden, moslims en personen van Aziatische afkomst, of personen die als zodanig worden beschouwd, met inbegrip van racistische aanvallen en afranselingen, gewelddadige pesterijen, bedreigingen en racistische mishandelingen zijn toegenomen tijdens de pandemie. bronnen ontdekte dat 52% van de jonge vrouwen en meisjes te maken heeft gehad met online geweld, inclusief bedreigingen en seksuele intimidatie, terwijl personen met een handicap meer risico lopen slachtoffer te worden van geweldsmisdrijven, met inbegrip van haatmisdrijven, dan andere personen, en te maken krijgen met intimidatie.

Haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen zijn in strijd met de fundamentele Europese waarden zoals uiteengezet in artikel 2 van het Verdrag betreffende de EU. op grond vanArtikel 83, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de EU ("VWEU"), de Het Europees Parlement en de Raad kunnen minimumregels vaststellen voor de definitie van crimineel strafbare feiten en sancties op het gebied van bijzonder ernstige criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie . Dergelijke gebieden zijn bijvoorbeeld terrorisme, mensenhandel en seksuele uitbuiting van vrouwen en kinderen. Op basis van ontwikkelingen in de criminaliteit kan de Raad een besluit nemen waarin andere gebieden, zoals deze, waardoor de Commissie – in een tweede stap – een robuust kader kan voorstellen om haatuitingen en haatmisdrijven op EU-niveau aanpakken. Op EU-niveau bestaat er al een kader voor een krachtige gemeenschappelijke reactie op racistische en xenofobe haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven door de Kaderbesluit van de Raad inzake bestrijding bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht. Het frame Besluit heeft tot doel ervoor te zorgen dat ernstige uitingen van racisme en vreemdelingenhaat strafbaar worden gesteld met:
doeltreffende, evenredige en afschrikkende strafrechtelijke sancties in de hele EU. Het vereist dat de lidstaten om haatzaaiende uitlatingen, dwz het publiekelijk aanzetten tot geweld of haat, op grond van ras strafbaar te stellen, kleur, religie, afkomst of nationale of etnische afkomst. Het vereist ook dat de lidstaten ervoor zorgen dat andere strafbare feiten dan haatzaaiende uitlatingen, dat dergelijke racistische en xenofobe motivatie wordt beschouwd als een verzwarende omstandigheid, of dat een dergelijke motivering in aanmerking kan worden genomen in de vaststelling van de straffen. De Commissie steunt de inspanningen van de lidstaten om het kaderbesluit doeltreffend uit te voeren door het werk van de Groep op hoog niveau voor de bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat en andere vormen van onverdraagzaamheid. Het initiatief van vandaag maakt deel uit van een bredere reeks EU-acties ter bestrijding van illegale haatzaaiende uitlatingen en gewelddadigeextremistische ideologieën en terrorisme online, zoals de EU-gedragscode voor de bestrijding van illegale haattoespraak online , de voorgestelde Wet digitale diensten , de verordening betreffende de aanpak van terroristische inhoudonline en het EU-internetforum.

Dit initiatief ondersteunt de EU-actieplan tegen racisme 2020-2025 en de strategie voor bestrijdingantisemitisme en bevordering van het joodse leven in de EU , evenals de strategie voor gendergelijkheid 2020-2025.

Voor meer informatie:
Mededeling - Een meer inclusief en beschermend Europa: de lijst van EU-misdaden uitbreiden tot haat spraak en haatmisdrijven
Bijlage bij de mededeling van de Commissie over de uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven tot haatzaaiende uitlatingen en haat misdaad
Factsheet - Hoe de lijst met EU-misdrijven uit te breiden: stap voor stap
Webpagina

IP/21/6561
Perscontacten:
Christian WIGAND (+32 2 296 22 53)
Jördis FERROLI (+32 2 299 27 29)
Algemene openbare vragen: Europe Direct per telefoon00 800 67 89 10 11 of per e-mail

Kaderbesluit.

Brussel, 27.1.2014
COM(2014) 27 final

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD{SWD(2014) 27 final}

over de uitvoering van Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht.

De Europese Commissie heeft op 9 juni 2021 besloten Nederland en nog enkele lidstaten van de EU aanmaningsbrieven te sturen, aangezien hun nationale wetgeving de EU-regels inzake de bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht niet volledig of nauwkeurig omzet (Kaderbesluit 2008/913/ van de Raad JHA). Het doel van dit kaderbesluit is ervoor te zorgen dat ernstige uitingen van racisme en vreemdelingenhaat, zoals het publiekelijk aanzetten tot geweld of haat, worden bestraft met doeltreffende, evenredige en afschrikkende strafrechtelijke sancties.

Namenmonument.

De Nederlandse overheid heeft meer dan 8,5 miljoen euro uitgetrokken voor de oprichting van het Holocaustmuseum in Amsterdam.Koning Willem-Alexander onthulde zondag 19 september 2021 het Holocaust Namenmonument in Amsterdam. Demissionair premier Mark Rutte en de Amsterdamse burgemeester Femke Halsema hielden een toespraak. Ook was staatssecretaris Blokhuis van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aanwezig.

Maar dat betekent nog niet een vrijbrief voor de gefotoshopte beelden van hoogwaardigheidsbeklederS van de Nederlandse overheid voorzien van hakenkruizen, SS-tekens en Hitlersnorren die online steeds verschijnen. IFUD of Human Rights heeft al verschillende keren geschreven om de regering van mening te doen veranderen over deze kwestie, om ermee te stoppen en daadwerkelijk beginnen met acties te ondernemen.

Het Duitse volkslied.

Adolf Hitler noemde het volkslied "Deutschland,Deutschland über alles" op 1 augustus 1937 " het lied dat voor ons Duitsers werd gezongen op de meest heilige openbaring". Vanaf 1940 werd het Horst Wessel-lied telkens aan het Deutschlandlied toegevoegd. Miljoenen mensen zongen zelf, Duitsland en de "Ostmark" opgenomen in "Haar Bloed en haar graf". Het kwam niet als een verrassing dat in 1945 de geallieerden in Duitsland beide liederen, zoals allenationaal-socialistische liederen, verboden waren. De koppeling van het

"Deutschlandlied" met het "Horst-Wessel-Lied" tijdens het nazi-regime van het nazi-regime heeft de (tekst en melodie) ernstig beschadigd van Joseph Haydn en de tekst van Heinrich Hoffmann von Fallersleben. Het Duitse volkslied herinnert te veel aan de Nazi's. Ik wil dat ze hiermee gaan stoppen,(verwijs afschrift notariële rectificatie akte van 21 juni 2007).

Toelichting.

Verfassungswidrige Kennzeichen - (§§ 85, 86a stcB)

Na de machtsovername van Hitler in 1933 gebruikten de nazi's het eerste couplet van het'Deutschlandlied' als de inleiding van het „Horst-Wessel-Lied", de officiële partijhymne van de NSDAP. Het Hoger gerecht van Oldenburg (Duitsland) heeft in 1987 een uitspraak gedaan over het gebruik van het Horst- Wessel-Lied,en daaruit volgt dat ook de melodie verboden is,en verandering in de tekst. Dit geldt met name de melodie en tevens de interpretatie van de melodie met gewijzigde tekst.

Das "Horst-Wessel-Lied" mit richtigem und auch mit verfremdeten Text (BayObLG, Urteil vom 19.07.1962, Az. Rreg 4 St 171162, zu finden in NJW 1962,1878 und OLG Oldenburg, Urteil vom 05.10.1987, Az. Ss 481i87, zu Íinden in MDR 1988, 251 Í.j Wissenschaftliche Dienste Deutscher Bundestag Das strafbare Verwenden von Kennzeichen verfassungswidriger Organisationen§ 86a StGB im Spiegel der Rechtsprechung.
Roman Trips-Hebert
Infobrief

WD 7 - 3010 - 028/14

De stichting is van opvatting dat zoals bij het “Horst-Wessel-Lied” ook de melodie verboden is “dezelfde beoordeling”,en verandering in de tekst van het Duitse volkslied vanaf 1952 aangenomen. Aldus, dit geldt met name de melodie en tevens de interpretatie van de melodie met gewijzigde tekst.Dus dat men de jurisprudentie van het hoger gerecht van Oldenburg, de uitspraak uit 1987 zullen aanhouden,bij de beoordeling van het huidige volkslied van Duitsland.

De onderzoek naar de geschiedenis.

Op grond van art. 25 lid 1 sub c Auteurswet heeft de maker van een werk " het recht zich te verzetten tegen elke andere wijziging in het werk. Bij de langspeelplaat “Hitler’s Inferno” hebben we te maken met een verweesd werk, waar de mening van de maker niet meer kan worden opgevraagd.Daarom moet de stichting thans een afweging maken aan de hand van de geschiedenis, de jurisprudentie, en de onderzoeken door de stichting vastgelegd notarieel. Na 1945 werden in het naoorlogse Duitsland hun praktijken vergoelijkt en toonde men ‘begrip’. Oud-nazi’s maakten carrière als rechter, hoogleraar, arts of politicus. “Carrière-Nazi’s” De wrede praktijken van Duitse oorlogsmisdadigers en hoe ze na 1945 aan de top bleven. Carriere nazi's Helmut Ortner Just Publishers 2018 paperback 207 pages Nederlandse vertaling. “Persilscheine” Wäscht alles: die gesamte Geschichte des NS: Deutschland über alles sauber mit Persil. Door het invullen van een formulier waren de oud-nazi’s als het ware witgewassen van schuld aan de misdaden van het Derde Rijk. Naar een populair wasmiddel uit die tijd, werd zo'n vrijbrief Persilschein genoemd.

The Rosenburg Files.

Voorwoord (Heiko Maas Minister van Justitie en Consumentenbescherming Bondsrepubliek Duitsland).

De nazi-dictatuur beging ondenkbare misdaden en bracht groot leed over Duitsland en de wereld. De samenwerking van het rechtssysteem en advocaten met het Nazi regime is inmiddels goed gedocumenteerd in academische studies. Voorheen was het echter een publiek geheim dat veel advocaten... die schuldig waren aan misdaden terugkeerden naar West-Duitse overheidsdienst na de oprichting van de Bondsrepubliek Duitsland in 1949. De onafhankelijke academische commissie die was opgericht om te onderzoeken hoe het Bondsministerie van Justitie omging met zijn nazi-verleden, het "Rosenburg-Projekt", heeft een intensieve studie gemaakt van de continuïteit op het gebied van personeel en de gevolgen daarvan. Ons ministerie gaf de onderzoekers voor het eerst volledige toegang tot alle dossiers. Ik zou mijn grote dank uitspreken aan de twee hoofden van de Commissie, Professor Manfred Görtemaker en Professor Christoph Safferling, en en hun hele team voor hun geëngageerde werk.

Ministers van Algemene Zaken Kok,Balkenende en Rutte.

De stichting heeft in het verleden de Minister van Algemene Zaken Wim Kok daar op aangeschreven. De reden dat Nederland het lied niet wil staken,zal liggen in het feit dat men hier de relatie met Duitsland niet wil schaden, met verwijzing naar de handelsbelangen.

Handelspartner Duitsland.

Het Nederlands-Duitse handelsvolume is één van de grootste wereldwijd met met in 2020 172 mrd euro, volgens Destatis. Duitsland is voor Nederland de eerste handelspartner, zowel qua uitvoer als qua invoer. Volgens het Duitse ‘Auswärtiges Amt’ is alleen de economische verwevenheid van de VS en Canada nog sterker dan die van Duitsland en Nederland. Bovendien is Nederland het belangrijkste doorvoerland van de EU, waarbij de haven van Rotterdam een centrale rol speelt. En Duitsland is voor de maritieme aan- en afvoer van de Rotterdamse haven van groot belang, omdat het de belangrijkste transitieland voor Nederland naar andere Europese landen is. Het spreekt dan ook voor zich dat beide landen op het gebied van infrastructuur, transport, telecommunicatie en waterbeheer nauw samenwerken,(bron: Deutsch-Niederländische Handelskammer).

Eerste openbaarmaking.

De eerste openbaarmaking onder de titel "Hitler's Inferno" is gepubliceerd in november 1945 door Audio Rarities in de USA op 33 1/3 toeren LP (release WW2) einde van de oorlog, ter nagedachtenis aan.. (de les van gisteren) voorzien van een antifascistisch commentaar. Hitler's Inferno en de opeenvolgende tragedies wijzen op het onvermogen van de mens om de vernietigende impulsen van paranoïde dictators als Hitler, Stalin, Pol Pot te controleren. Toen het eerste nieuws over de concentratiekampen in mei 1945 werd uitgezonden, was het gevoel van verontwaardiging groot. "het zou nooit meer mogen gebeuren in de beschaafde wereld".

Zorgvuldig onderzoek verweesde werken.

Tweede Kamer der Staten-Generaal

ah-tk-20172018-2692

Vragen van de leden Bergkamp en Groothuizen (beiden D66) aan de Ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en van Justitie en Veiligheid over *de uitvoering van het Besluit zorgvuldig onderzoek verweesde werken* (ingezonden 28 mei 2018). Antwoord van Minister Van Engelshoven (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) mede namens de Minister voor Rechtsbescherming (ontvangen 6 juli 2018).

De langspeelplaat.

Hitler's Inferno, in words, in music 1932¬1945, Marching songs of Nazi Germany,LPA 2445 voorzien van origineel anti-fascistisch commentaar door Amerikaanse verteller in de Engelse taal.

De inhoud.

Kant 1:
1. Hitler in Rome 1937 / 2. Deutschland über alles / 3. Die Fahne Hoch / 4. Heil Hitler Dir! / 5. Goebbels introduces Hitler 1934 / 6. Marching songs Medley.

Kant 2:
7 . Hitler speaks in Vienna 1939 / 8. Heil Deutschland / 9.Wenn De S.S. und die S.A. Aufmarschiert / 10. Die jugend Marschiert / 11. Plead "Not Guilty at Nuremberg.

[voorzien van antifascistisch commentaar in het Engels door Bill Forrest met ondersteuning van Mary Jo Devlin]

De dragers.

1994-1995 audio cassette
Vanaf 1995 tot heden Compact Disc en Mp3

Naar Nederlands auteursrecht moet aangenomen worden dat de plaat te kwalificeren is als een werk van letterkunde, wetenschap of kunst in de zin van art. 1 jo. Art. 10 auteurswet (AW). Bij deze kwalifikatie speelt een grote rol dat de plaat een eigen, oorspronkelijk karakter bezit dat het persoonlijk stempel van de maker draagt. Het feit dat de plaat voor het grootste gedeelte bestaat uit
een vastlegging van Duitse geluidsopnames doet hieraan niet af. Omdat n.l. de Duitse geluidsopnames in een door de maker gekozen volgorde zijn geplaatst en voorzien zijn van anti-facistisch commentaar, is hiermede een nieuw oorspronkelijk werk ontstaan in de zin van het Nederlands auteursrecht. Dit betekent dat de maker van de plaat of diens rechtverkrijgende op grond van art. 1 Aw het exclusieve recht heeft om de plaat openbaar te maken en te verveelvoudigen.

Persoonlijkheidsrecht.
(de makers of onder diens leiding en opdracht van Audio Rarities “Hitler’s Inferno” 1945 USA) Art. 25 (Aw).

Auteursrecht over de Duitse liederen en toespraken.
Freistaat Bayern München Duitsland
De toespraken en liederen van Nazi-Duitsland "Die Lieder der NS-Zeit",met de val van het

Derde Rijk in 8 mei 1945, verboden door de Geallieerde Controle Raad (ook het Deutschlandlied)

Duitsland, Freistaat Bayern:(Kontrollratsgesetz Nr 2 vom 10-10-1945 und Kontrollrat Direktive Nr 50 vom 29-04-1947).

Verweesde werken.

Ook erfgoedinstellingen, zoals bibliotheken, archieven en musea, zijn in beginsel verplicht toestemming aan de rechthebbenden te vragen als ze auteursrechtelijk beschermd werk uit hun verzameling willen digitaliseren en online ter beschikking stellen. In de praktijk blijkt namelijk dat van veel werken de rechthebbenden ook met een zorgvuldige inspanning niet meer te achterhalen zijn. Dergelijke werken noemt men 'verweesde' werken. De Europese richtlijn verweesde werken ('Orphan Works Directive'), die in 2014 in de Nederlandse wet wordt geïmplementeerd, maakt het mogelijk om verweesde werken na een zorgvuldige zoektocht toch online beschikbaar te stellen.

Tweede Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 2008-2009
29838 Nr. 11

I). Een brief van minister van Justitie Hirsch Ballin, aan de Voorzitter van de Tweede Kamer, dd 4 november 2008, betreft het kabinetsstandpunt over het EG- groenboek over auteursrecht in de kenniseconomie, onder verwijzing naar het verzoek van de vaste commmissie voor Justitie d.d. 16 september jl. (kenmerk 2008Z01474/2008D04605).

Tevens is het onderzoek dat in opdracht van het WODC is uitgevoerd naar “Digitalisering van historische archieven en verweesde werken”

Tweede Kamer der Staten-Generaal Vergaderjaar 2017–2018
Vragen gesteld door de leden der Kamer

2018Z09735
2).Vragen van de leden Bergkamp en Groothuizen (beiden D66) aan de
Ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en van Justitie en Veiligheid
over de uitvoering van het Besluit zorgvuldig onderzoek verweesde werken ingezonden 28 mei 2018.

Onderzoek.

Alles is geheel zorgvuldig onderzocht – het gehele onderzoek door de stichting- is terug te vinden in de aanhechtingen op (data DvD-rom) van de rectificatie akte notarieel van 21 juni 2007. Onder raadpleging van alle instanties betreft het onderzoek: in de Verenigde Staten, Nederland en Duitsland. Het onderzoek door de stichting IFUD of Human Rights tussen 1994-1995.

Archiefbeheersaspecten en dossierbeheer.

De overheid is geheel **eigen** verantwoordelijk voor intern dossierbeheer en overdrachtsdossiers van de Staat.

Rechtsgebied.

Nederlands recht is van toepassing

Rechtspersoon.

Gemachtigde Minister van Justitie en Veiligheid namens de publieksrechtelijke rechtspersoon Staat der Nederlanden, handelt in dit geval als **privaatrechtelijk rechtspersoon**. Brief 2 januari 2020 door de stichting verzonden aan gemachtigde Minister van Justitie en Veiligheid mr. F.B.J Grapperhaus.

De publiekrechtelijke rechtspersoon Staat der Nederlanden, waarbij de publieksrechtelijke rechtspersoon de Nederlandse Staat niet in de specifieke bestuurstaak heeft gehandeld,maar in de ondernemers activiteit, public relations, en de wetenschap: bestaat er geen voldoende grond Haar anders te bejegenen dan privaatrechtelijke rechtspersonen die dezelfde of vergelijkbare activiteiten verrichten.

Jaarverslag stichting 2020.

https://archive.org/details/annual-report-ifud-of-human-rights-2020

UBO-opgave.

De stichting is een bestaande en op 20 december 2021 is door de voorzitter online UBO-opgave gedaan bij de Kamer van Koophandel:

- Kopie statuut,
- kopie notariële akte van 17-08-1999 inzake de belangen in de stichting,uitgegeven als EERSTE grosse op 16-07-2004 ten behoeve van J.P. van den Wittenboer, https://archive.org/details/GrosseNotarieel2004
- BSN,
- kopie paspoort (kleur).

Slot.

1. Mochten er nog voornemens zijn om het afschrift van de notariële rectificatie akte van 21 juni 2007 te betwisten.Er bestaat dezerzijds voorshands een ernstig vermoeden dat het grondrecht van de stichting op een onafhankelijk gerecht zal worden geschonden door de Staat der Nederlanden. Op 9 maart 2020 vond het rondetafelgesprek 'Dikastocratie?' plaats in de Tweede Kamer Namens de rechtspraak benadrukten Geert Corstens (oud-president van de Hoge Raad) en Henk Naves (voorzitter van de Raad voor de rechtspraak) dat de rechter niet aan rechtsweigering mag doen,

2. de Staat der Nederlanden heeft **alléén** de executoriale titel -afgegeven door de notaris- als grosse betwist, en niet de verdere inhoud als afschrift van de notariële akte,

3. een executoriale titel mag uitsluitend in dit geval door de rechter, de stichting moet de Nederlandse Staat de kans bieden op een eerlijke betwisting voor de rechtbank,

4. de stichting mag "equality of arms" in het proces eisen tegen de Staat der Nederland. Het beginsel van "equality of arms" houdt in dat aan de stichting alsmede de Nederlandse Staat het recht op een eerlijk proces moet worden toegekend. Dit beginsel komt er in wezen op neer dat aan de stichting procedurele gelijkheid ten opzichte van de Staat der Nederlanden moet worden toegekend voor toegang voor de Nederlandse Staat tot de rechtbank om te kunnen betwisten. Ten slotte kan het niet voorzien in kosteloze rechtsbijstand onder omstandigheden van de stichting ook in strijd komen met het beginsel van equality of arms,

5. de stichting IFUD of Human Rights en Audio-Rarities met "Hitler's Inferno" zijn van mening dat ze over het algemeen gezien respectloos en niet geïnteresseerd zijn behandeld door de diverse lagen van de overheid van hoog tot laag met misschien enkele uitzondering daargelaten.De stichting wordt bewust geweerd,verwijs naar ostracisme,

6. in het licht van de toename van antisemitisch geweld en haatmisdrijven zal tevens de Europese Commissie een alomvattende strategie voor de bestrijding van antisemitisme voorstellen, in aanvulling op en ter ondersteuning van de inspanningen van de lidstaten , (Brussel, 19.10.2020 COM(2020) 690 final).

7). het Comité van de Verenigde Naties is bezorgd in het landenrapport over nederland dat een groot aantal haatzaaiende uitlatingen wekenlang online blijft, soms zelfs maanden en jaren. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan maatregelen te nemen om het verbod op haatzaaiende uitlatingen, op internet,(rapport over nederland CERD /C/NLD/CO/22-24 GEAVANCEERDE ONBEWERKTE VERSIE Dist.: Algemeen Datum: 25 augustus 2021 Origineel: Engels).

Naleving waarden EU door de lidstaten.

Een regelmatige controle met betrekking tot de waarden waarop de EU is gebaseerd en die de lidstaten zijn overeengekomen monitoren of de lidstaten hebben voldaan aan hun verplichtingen in de bestrijding van haatmisdrijven. Bijzondere nadruk moet worden gelegd op de **daadwerkelijke handhaving** van de wetten. Veronachtzaming of niet-naleving van de vigerende EU-wetgeving moet dan leiden tot inbreukprocedures, met EU-sancties verlies van voorrechten of de opschorting van rechten van de lidstaat.

IFUD of Human Rights
De Voorzitter
J.P. van den Wittenboer

-volgblad. (bijlagen)

Bijlagen.

1). Brief Minister van Algemene Zaken Mark Rutte dd, 9 mei 2014,

2). ECLI:NL:RBSGR:2008:1420, Rechtbank 's-Gravenhage Kort geding 21-02-2008, (Staat der Nederlanden – Audio-Rarities / IFUD of Human Rights / J.P. van den Wittenboer), gerechtsdeurwaarders Kort geding inzake executoriale titel boven de notariële grosse,

3). Kopie formulier en e-mail "Gift Notification" planned giving USHMM, United States Holocaust Museum,Associate Deputy Chief D Officer Planned Giving and Endowments Development George E. Hellman, J.D., 100 Raoul Wallenberg Place,SW Washington,DC 20024-2126 UNITED-STATES,

4). kopie brief 2 januari 2020 door de stichting verzonden aan Minister van Justitie en Veiligheid mr. F.B.J Grapperhaus,

5). kopie brief 23 maart 2016 door de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal Mw. K. Arib aan IFUD of Human Rights betreft reactie op de via de deurwaarder betekende stukken,

6). kopie lidmaatschap J.P. van den Wittenboer (brief 31 mei 2016 "never again" the campaign for the United States Holocaust Memorial Museum, "Legacy of Light Society",

7) Europees Parlement: legislative train 11.2021 , 6A New Push for European Democracy Proposals to extend the list of EU crimes to all forms of hate crime and hate speech,

8). Compact Disc Hitler's Inferno voorzien van origineel antifascistisch commentaar,

9). United Nations General Assembly A/C.3/75/L.49, 4 November 2020, Seventy-fifth session Third Committee Agenda item 70 (a), Elimination of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance: elimination of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance,

10). Nederland is op de vingers is getikt door Brussel vanwege het niet strafbaar stellen van ontkenning Holocaust,(Brief van de Minister van Justitie en Veiligheid, Ferd Grapperhaus aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dd.13 september 2021,kenmerk: 3415081),

11). brief Kabinet van Eerste vicevoorzitter Frans Timmermans bij de Europese Commissie, dd: 13-08-2015, kenmerk: BM/kr Ares (2015) 2715348.

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: https://ifudofhumanrights.weebly.com
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Prod-01

Minister-President
Minister van Algemene Zaken

> Retouradres Postbus 20001 2500 EA Den Haag

De heer J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Minister-President

Binnenhof 19
2513 AA Den Haag
Postbus 20001
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
3761189

Datum 9 mei 2014
Betreft Uw brief van 28 april 2014

Geachte heer van den Wittenboer,

Via de Landsadvocaat ontving ik een door u –als voorzitter van de IFUD of Human Rights- ondertekende sommatie om een op 21 juni 2007 verleden notariële akte te betwisten.

In het archief van mijn ministerie trof ik correspondentie tussen U en mijn ambtsvoorgangers W. Kok en J.P. Balkenende uit de periode van 1997 tot en met 2008 aan, alsmede een vonnis van de Rechtbank Den Haag van 21 februari 2008.

Ik verwijs naar die rechterlijke uitspraak en naar de brief van toenmalig Minister-President Balkenende van 28 maart 2008, kenmerk 3318172. Beiden hebben betrekking op dezelfde notariële akte. Aan de inhoud van die laatste brief –waarvan ik een copie bijsluit- heb ik niets toe te voegen. Het standpunt is onveranderd.

Hoogachtend,

DE MINISTER-PRESIDENT,
Minister van Algemene Zaken,

Mark Rutte

Zoekresultaat - inzien document

ECLI:NL:RBSGR:2008:1420

Uitspraak delen

Instantie	Rechtbank 's-Gravenhage
Datum uitspraak	21-02-2008
Datum publicatie	24-04-2019
Zaaknummer	298000
Rechtsgebieden	Civiel recht
Bijzondere kenmerken	Kort geding
Inhoudsindicatie	Deurwaarders-kort geding. Het enkele vastleggen van eenzijdige verklaring in notariele akte bewerkstelligt geen schuldvordering.
Vindplaatsen	Rechtspraak.nl Verrijkte uitspraak

Uitspraak

RECHTBANK 's-GRAVENHAGE

sector civiel recht - voorzieningenrechter

Vonnis in kort geding van 21 februari 2008,

gewezen in de zaak met rolnummer KG 07/1314 van:

[eiser] ,

wonende te [woonplaats] ,

in persoon verschenen,

tegen:

de Staat der Nederlanden,

zetelende te ’s-Gravenhage,

waarvoor verschenen is de heer [gemachtigde] (Ministerie van Justitie),

in welke zaak gerechtsdeurwaarder **[deurwaarder]** te Den Haag zich bij proces-verbaal van 31 oktober 2007 tot de voorzieningenrechter heeft gewend op grond van artikel 438 lid 4 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Partijen zullen hierna worden aangeduid als [eiser] , de Staat en de deurwaarder.

1 De feiten

Op grond van de stukken en het verhandelde ter zitting van 6 februari 2008 wordt in dit geding van het volgende uitgegaan.

[eiser] heeft bij aangetekende brief van 10 oktober 2007 onder meer een grosse van een notariële akte (hierna ook: de notariële akte) aan de deurwaarder doen toekomen, met het verzoek deze te betekenen aan de schuldenaar (de Staat) en executoriale maatregelen te nemen. De notariële akte, verleden ten overstaan van notaris [notaris] , notaris te Budel (gemeente Cranendonck) op 21 juni 2007, bevat een eenzijdige verklaring van [eiser] , onder meer inhoudende dat de Staat hem schuldig is een bedrag van € 20.040.000,--.

2 Het geschil en de beoordeling daarvan

2.1.

De deurwaarder heeft zich tot de voorzieningenrechter gewend omdat ten aanzien van de executie van de notariële akte bezwaren zijn gerezen: de akte heeft weliswaar de kenmerken van een voor executie vatbare titel, maar de inhoud ervan is onsamenhangend en de notariële akte is bovendien buiten medeweten van de Staat tot stand gekomen. Volgens de deurwaarder kan de notariële akte daarom niet geëxecuteerd worden.

2.2.

De voorzieningenrechter is van oordeel deze bezwaren gegrond zijn. Anders dan [eiser] kennelijk meent betekent het enkele feit dat de eenzijdige verklaring van [eiser] is vastgelegd in een notariële akte nog niet dat er sprake is van een schuld van de Staat aan [eiser] . De notariële akte levert slechts dwingend bewijs op van het feit dat [eiser] ten overstaan van de notaris de in de notariële akte opgenomen verklaring heeft afgelegd. Noch de omstandigheid dat de Staat voorafgaand aan het verlijden van de notariële akte hierover zou zijn geïnformeerd – daargelaten of dit (rechtsgeldig) is gebeurd –, noch het feit dat de Staat de vordering niet (op enige wijze) heeft betwist, kan aan het voorgaande afdoen. Aan hetgeen verder nog door [eiser] is aangevoerd wordt voorbijgegaan nu dit geen wijziging in het hiervoor overwogene meebrengt.

2.3.

De conclusie is dat de notariële akte niet voor executie jegens de Staat vatbaar is. Het zal de deurwaarder daarom worden verboden om deze te executeren.

2.4.

De voorzieningenrechter merkt nog op dat op het verzoek van [eiser] tot waarmerking van de notariële akte als Europese executoriale titel afzonderlijk behandeld zal worden.

2.5.

[eiser] zal, als de in het ongelijk gestelde partij, worden veroordeeld in de proceskosten van de Staat. Voor het overige is er geen aanleiding tot een proceskostenveroordeling.

3De beslissing

De voorzieningenrechter:

verbiedt de deurwaarder de onder 1 bedoelde notariële akte ten uitvoer te leggen;

veroordeelt [eiser] in de kosten van het geding tussen hem en de Staat, tot dusverre aan de zijde van de Staat begroot op € 254,-- aan griffierecht.

Dit vonnis is gewezen door mr. R.J. Paris en uitgesproken ter openbare zitting van 21 februari 2008 in tegenwoordigheid van de griffier.

SV

Bron: rechtspraak.nl

Bedankt,

JP! Yahoo /

inbox

George E. Hellman, USHMM

planned_giving@ushmm.mydonorimpact.com Aan: JP van den

Wittenboer

Za 22 aug. 2020 om 15:00 uur

Beste JP,

Bedankt dat u de tijd heeft genomen om uw mening met ons te delen en ons dit heeft laten weten dat u een schenking aan het Museum heeft nagelaten in uw testament, nalatenschapsplan of door aanduiding begunstigde.

Uw steun aan het United States Holocaust Memorial Museum speelt een belangrijke rol in onze missie om de blijvende relevantie van Holocaustherinnering en onderwijs in onze constant veranderende wereld.

We nemen binnenkort contact met u op over onze Legacy of Light Society, onze manier van werken erkenning van uw doordachte bijdrage om de toekomst van het museum veilig te stellen.

We hopen dat u even de tijd neemt om ons online meldingsformulier voor geschenken in te vullen. Informatie die u vrijwillig verstrekt over uw geschenk, bevestigt dat ons werk belangrijk voor u is dat wat we doen belangrijk genoeg is om geëerd te worden door uw nalatenschap geschenk, en dat u erop vertrouwt dat wij goede rentmeesters zijn van uw nalatenschap.

Terwijl we allemaal doorgaan ondanks de steeds veranderende situatie en de uitdagingen waarmee we worden geconfronteerd veroorzaakt door de huidige wereldwijde gezondheidscrisis, wij in de Verenigde Staten Holocaust Memorial Museum wil u nogmaals bedanken voor uw voortdurende steun aan ons tijdloze missie. We hopen dat u weet hoeveel we uw vervolg waarderen toewijding aan en partnerschap met onze instelling.

Ook al zijn onze fysieke deuren momenteel gesloten, ons kritische werk in een wereld met toenemende ontkenning van de Holocaust en een alarmerende toename van dodelijk

racisme en antisemitisme, gaat door. We stellen het daarom zeer op prijs dat u de tijd neemt om te delen uw feedback bij ons, aangezien uw input ons helpt het permanente te beveiligen relevantie van Holocaustherinnering en onderwijs in onze constant veranderende wereld.

Vriendelijke groet,

George E. Hellman, JD
Associate plaatsvervangend Chief Development Officer,
Geplande donaties en schenkingen
Holocaustherdenkingsmuseum van de Verenigde Staten
www.ushmm.org
202-488-6591

Thank you, J.P.!
Yahoo / inbox

.

George E. Hellman, USHMM planned_giving@ushmm.mydonorimpact.com

To:J.P. van den Wittenboer

Sat, Aug 22 – 2020 at 3:00 PM

Dear J.P.,

Thank you for taking the time to share your opinions with us and for letting us know that you have left a gift to the Museum in your will, estate plan, or by beneficiary designation.

Your support of the United States Holocaust Memorial Museum plays an important role in our mission to secure permanent relevance of Holocaust memory and education in our constantly changing world.

We will be in touch with you soon about our Legacy of Light Society, our way of recognizing your thoughtful contribution to help secure the Museum's future. We hope you will take a minute to complete our online Gift Notification Form. Information that you voluntarily provide about your gift affirms that our work matters to you, that what we do is important enough to be honored by your legacy gift, and that you trust us to be good stewards of your legacy.

As we all carry-on in spite of the ever-changing situation and the challenges we face brought on by the current global health crisis, we at the United States Holocaust Memorial Museum want to thank you again for your ongoing support of our timeless mission. We hope you know how much we value your continued dedication to, and partnership with, our institution.

Even though our physical doors are currently closed, our critical work in a world with increasing Holocaust denial, and an alarming rise in deadly racism and antisemitism, continues. We therefore greatly appreciate you taking the time to share your feedback with us, as your input helps us secure the permanent relevance of Holocaust memory and education in our constantly changing world.

Sincerely,

George E. Hellman, JD
Associate Deputy Chief Development Officer,
Planned Giving and Endowments

United States Holocaust Memorial Museum
www.ushmm.org
202-488-6591

Gift Notification

Thank you for your incredible support.

The information you provide here about your legacy gift for United States Holocaust Memorial Museum will ensure that our records are accurate and that we use your gift in the way that you intend. This is not a binding legal document; please provide only the information you feel comfortable sharing and any information you do provide will be kept confidential. If you have any questions, please contact George E. Hellman at 202-488-6591 or email planned_giving@ushmm.org.

- Date of estate plan or designation:

  27-06-2016

- I have included a gift for the United States Holocaust Memorial Museum through my:*
- ☐ Will
- ☐ Beneficiary Designation
- ☐ Gift of Real Estate
- ☐ Life Insurance Policy
- ☐ Real Estate/Property
- ☐ Stocks and Bonds
- ☒ Other
- Is this gift revocable or irrevocable?
- ○ This gift is revocable (can be changed).
- ● This gift is irrevocable (cannot be changed).
- Is this a percentage or a specified amount?
- ○ This gift is a percentage of my estate or account's value.
- ○ This gift is a specified amount.
- Please tell us about your gift designation:
- ○ I planned this gift in honor or in memory of someone.
- ○ I would like this gift to go to a specific program or purpose.
- ☒ United States Holocaust Memorial Museum may use my gift where it is needed most.
- United States Holocaust Memorial Museum recognizes our incredibly generous legacy supporters with membership into the Legacy of Light Society.
- ☒ Yes, please list my/our name(s) as part of United States Holocaust Memorial Museum publications.
- ○ No, please do not list my/our name(s).

- **Please confirm your contact information:**
- First Name*

  Joannes Petrus (chairman IFUD of Human Rights)
- Last Name*

  van den Wittenboer
- Address

  Kastanje 28
- Address 2
- City

  Mierlo
- State
- ZIP

  5731NK
- Country

  The Netherlands
- Phone

  xxxxxxxxxxxxx
- Email*

  ifudofhumanrights@yahoo.com
- ** denotes required field*
- This donation you will find in our foundation ANNUAL REPORT 2020 IFUD of Human Rights.
  The ANNUAL REPORT is online (pdf) at december 31 2020
- We send you at the end of this year a DvD data-rom (ANNUAL REPORT IFUD of Human Rights

Prod-04

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

A A N T E K E N E N

Aan: STAAT DER NEDERLANDEN

(gemachtigde) Minister van Justitie en Veiligheid mr. F.B.J. Grapperhaus

Postbus: 20301

2500EH, DEN HAAG

1.(gemachtige Intermediaire Stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens namens Audio-Rarities), Kastanje 28, 5731NK Mierlo.

2.(gemachtigde Minister van Justitie en Veiligheid F.B.J. Grapperhaus namens de publieksrechtelijke rechtspersoon Staat der Nederlanden, (handelt in dit geval als privaatrechtelijk rechtspersoon).

Betreft: openstaande schuld bij benadering “voorlopig overzicht”
Mierlo, 2 januari 2020

Zijne Excellentie Grapperhaus,

Hierbij stuur ik de Staat der Nederlanden een voorlopig overzicht van de nog openstaande schuld.De inhoud van de notariële akte is onsamenhangend met de door de notaris in de akte “executoriale titel”, hierbij een fotokopie van de akte “zonder de executoriale titel erop”. Dat zou dan moeten door de rechter die titel.

Rb. Den Haag (Vzr.) 21 februari 2008
KG 07/13 14 van:
(opdrachtgever)
in persoon verschenen,
tegen:

de Staat der Nederlanden, zetelende te ’s-Gravenhage, waarvoor verschenen is de heer J.J.F. Versluijs (Ministerie van Justitie), in welke zaak gerechtsdeurwaarder Jan-Anne de Swart te Den Haag zich bij proces-verbaal van 31 oktober 2007 tot de voorzieningenrechter heeft gewend op grond van artikel 438 lid 4 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Partijen zullen hierna worden aangeduid als [opdrachtgever], de Staat en de deurwaarder.

1. De feiten

Op grond van de stukken en het verhandelde ter zitting van 6 februari 2008 wordt in dit geding van het volgende uitgegaan. [opdrachtgever] heeft bij aangetekende brief van 10 oktober 2007 onder meer een grosse van een notariële akte (hierna ook: de notariële akte) aan de deurwaarder doen toekomen, met het verzoek deze te betekenen aan de schuldenaar (de Staat) en executoriale maatregelen te nemen. De notariele akte, verleden ten overstaan van notaris mr. T.H.J.M. op de Laak, notaris te Budel (gemeente Cranendonck) op 21 juni 2007, bevat een eenzijdige verklaring van {opdrachtgever}, onder meer inhoudende dat de Staat hem schuldig is een bedrag van **€ 20.040.000.**

2. Het geschil en de beoordeling daarvan

2.1. De deurwaarder heeft zich tot de voorzieningenrechter gewend omdat ten aanzien van de executie van de notariële akte bezwaren zijn gerezen: de akte heeft weliswaar de kenmerken van een voor executie vatbare titel rnaar de inhoud ervan is onsamenhangend en de notariële akte is bovendien buiten medeweten van de Staat tot stand gekomen. Volgens de deurwaarder kan de notariële akte daarom niet geexecuteerd worden.

2.2. De voorzieningenrechter is van oordeel

dat deze bezwaren gegrond zijn. Anders dan [opdrachtgever] kennelijk meent betekent het enkele feit dat de eenzijdige verklaring van [opdrachtgever] is vastgelegd in een notariële akte nog niet dat er sprake is van een schuld van de Staat aan [opdrachtgever]. De notariële akte levert slechts dwingend bewijs op van het feit dat [opdrachtgever] ten overstaan van de notaris de in de notariële akte opgenomen verklaring heeft afgelegd. Noch de omstandigheid dat de Staat voorafgaand aan het verlijden van de notariële akte hierover zou zijn geinformeerd — daargelaten of dit (rechtsgeldig) is gebeurd —, noch het feit dat de Staat de vordering niet (op enige wijze) heeft betwist, kan aan het voorgaande afdoen. Aan hetgeen verder nog door [opdrachtgever] is aangevoerd wordt voorbijgegaan nu dit geen wijziging in het hiervoor overwogene meebrengt.

2.3. De conclusie is dat de notariële akte

niet voor executie jegens de Staat vatbaar is. Het zal de deurwaarder daarom worden verboden om deze te executeren.

2.4. De voorzieningenrechter merkt nog op
dat op het verzoek van {opdrachtgever} tot waarmerking van de notariële akte als Europese executoriale titel afzonderlijk behandeld zal worden.

2.5. [opdrachtgever] zal,
als de in het ongelijk gestelde partij, worden veroordeeld in de proceskosten van de Staat. Voor het overige is er geen aanleiding tot een proceskostenveroordeling.

3. De beslissing
De voorzieningenrechter:
verbiedt de deurwaarder de onder (1) bedoelde notariële akte ten uitvoer te leggen.

Bron:
"Executief" nr. 4 april 2008
Maandblad voor burgerlijkerechtsvordering

BOOM JURIDISCHE UITGEVERS
Postbus 85576
2508 CG Den Haag
Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders
kbvg.nl
Executief nr. 4 april 2008, blz 62-63

Samenvatting.
IFUD of Human Rights:

Verschenen JP van den Wittenboer handelende onder de naam Audio-Rarities gevestigd te Mierlo tegen de Staat der Nederlanden zetelende te 's-Gravenhage, waarvoor verschenen is de heer J.J.F. Versluis Ministerie van Justitie. Van den Wittenboer is bekend met het feit dat Hij via een civiele procedure bij de civiele rechter de zaak opnieuw aanhangig dient te maken. Het verlenen van de executoriale titel is aldus aan de civiele rechter -met het recht voorafgaand- de inhoud van de notariële akte te betwisten door de Staat der Nederlanden. De voorzieningenrechter verbiedt de deurwaarder de door de notaris uitgegeven notariële grosse "In naam der Koningin" ten uitvoer te leggen. De Staat heeft schriftelijk aangegeven geen valsheidsprocedure aanhangig te zullen maken naar aanleiding de verder inhoud van de "notariële akte onder ede verklaring" verleden ten overstaan van notaris meester Th J.M op de Laak notaris te Budel gemeente Cranendonck, op 21 juni 2007. Zoals dat van 21 februari 2008 op grond van het vonnis van de rechtbank te Den Haag -voorzieningenrechter KG 07/13 14- in welke zaak gerechtsdeurwaarder Jan Anne de Swart te Den Haag Zich bij

procesverbaal tot de voorzieningenrechter heeft gewend op grond van artikel 438 lid 4 wetboek van burgerlijke rechtsvordering. Het kort geding beperkt zich in wezen uitsluitend tot een onderzoek of de executiebevoegdheid misbruikt wordt, en gaat niet over de inhoud van de notariële akte en onder ede verklaring.Het is de notaris verboden door de voorzieningenrechter om aan de notariële akte van 21 juni 2007 de executoriale titel te verlenen.In zijn algemeenheid kunnen partijen desgewenst een bindend advies in een notariële akte laten vastleggen en -welbewust en uit vrije wil- overeenkomen, dat deze grond voor een executoriale titel oplevert, voor zover daarin neergelegde verplichtingen zich lenen voor daadwerkelijk tenuitvoerlegging. In dit geval was niet sprake van vrijwilligheid van de Staat der Nederlanden en er was sprake van het door de Staat niet ondertekende akte. De wetgever stelt uitdrukkelijk zware eisen aan het verkrijgen van een executoriale titel.
De tenuitvoerlegging van een executoriale titel heeft een dwingend karakter en dient om die reden vooraf te worden gegaan door tussenkomst van de rechter.

Samengevat:

de executoriale titel berust in dit geval op voorgaande beoordeling van de civiele rechter, met het recht voorafgaand aan de Staat der Nederlanden, betwisting van de inhoud van de notariële akte -alleen datgene wat eventueel vrij ter betwisting open staat- zonder valsheidsprocedure ter betwisting openstaat.

Niet betwiste schuldvorderingen:

Het begrip niet betwiste schuldvorderingen dient betrekking
hebben op alle situaties waarin een schuldeiser - gelet op het feit dat gebleken is- dat de schuldenaar de aard of de omvang van een schuldvordering niet betwist, een door de civiele rechter te verlenen executoriale titel, waarmee de schuldenaar uitdrukkelijk moet instemmen in de vorm van -in dit geval- de authentieke akte. Het ontbreken van betwisting door de schuldenaar de Staat der Nederlanden, kan de vorm aannemen van “verstek laten gaan” bij de terechtzitting of van geen gevolg geven aan een verzoek van het gerecht om het voornemen kenbaar te maken zich in de zaak schriftelijk te verweren. Om zeker te zijn dat de Nederlandse Staat zeer ruim bekend in deze zaak en de notariële aktes en Hitlers Inferno “les van gisteren”, heeft de stichting Intermediaire Stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens de stukken nadien extra laten betekenen door een gerechtsdeurwaarder, exploot van 9 maart 2016 onder nummer L3600573, Van der Velden van Hal & Peers gerechtsdeurwaarders & incassobureau gevestigd te Den Haag, aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de Nederlandse volksvertegenwoordiging.De brief van de Vaste Commissie van Veiligheid en Justitie onderdeel van het gerechtsdeurwaardersexploot, te vinden onder van de Tweede Kamer der Staten-Generaal V&J aan de stichting, datum 16 september 2014, kenmerk: 2014Z14890/ 2014D30693. Ten tijde van de brief van 2014 waren De heren Van der Steur en Dijkhoff lid van de Vaste Commissie van Veiligheid & Justitie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ,deze zijn

daarna aangetreden als de nieuwe Minister van Justitie en staatssecretaris van Justitie. Hieruit volgt dat ook het Ministerie van Justitie en Veiligheid ruim bekend is met een notariële aktes en verder met de informatie rond Audio-Rarities de stichting en Hitler's Inferno. Alles staat op data dvd-rom als aanhechting van desbetreffende brief die onderdeel uitmaakt van de deurwaarderexploot aan de Tweede Kamer die al eerder bevestigd was door V&J op 16 september 2014 aan de stichting. Nu het Ministerie van Justitie ruim bekend is met alle stukken en via de overdrachtdossiers op het ministerie bij aantreden nieuwe bewindslieden, is de Staat der Nederlanden ook ruim bekend geacht hiermede. Ook heeft de Staat intern overleg kunnen voeren met de landsadvocaat in verband specifieke juridische details in deze zaak. Bij het kantoor van de landsadvocaat zijn advocaten en alsmede juristen met notariële achtergrond werkzaam. Het Ministerie van Justitie heeft zich in 2008 immers opgeworpen de Staat der Nederlanden in rechte te vertegenwoordigen tegen Audio-Rarities bij de rechtbank te Den Haag in het kort geding. De Staat der Nederlanden heeft in 2008 schriftelijk -brief Balkenende en later nog met een brief van Rutte- te kennen gegeven niet van voornemens te zijn een valsheidsprocedure aanhangig te maken. Tevens is gebleken na 2008,dat de Staat der Nederlanden een dergelijke houding heeft aangenomen "van niet te betwisten". De civiele rechter zal "onder verstek" een executoriale titel verlenen over de notariële akte op verzoek van de stichting die werkzaam is voor Audio-Rarities, aanhangig te maken met een advocaat. De civiele rechter zal de executariale titel verlenen op straffe van rechtsweigering. De rechter zal verder niet tornen aan de inhoud van de notariële akte die staat voor de rechter immers vast omdat dit volgens de wet geacht is zo te zijn.

Partijen:

a.de Publiekrechtelijke rechtspersoon Staat der Nederlanden,
Binnenhof 19, Den Haag,N.L.,waarbij de publiekrechtelijke rechtspersoon de Nederlandse staat niet in de specífieke bestuurstaak heeft gehandeld,maar in de Ondernemers activiteit public relations,en de wetenschap,bestaat er geen voldoende grond haar anders te bejegenen dan privaatrechtelijke rechtspersonen die de zelfde of vergelijkbare activiteíten verrichten.

b. de Eenmanszaak: Audio-Rarities, Kastanje 28,5231 NK, Mierlo, NL,
directeur J.P. van den Wittenboer die op uitdrukkelijke uitnodiging van de Staat der Nederlanden "Ministerie van Economische Zaken in Den Haag" een rechtsverhouding is aangegaan voor "fair use only" met het project "Hitler's lnferno" in verband met zakendoen in Japan in negentienhonderd acht en negentig,door de Nederlandse ovenheid in verband met vierhonderd (400) jaar handelsbetrekkingen tussen Nederland en Japan. Op één en twintig september negentienhonderdacht en negentig "spreekdagen" zijn door Audio-Rarities de heer J.P. van den Wittenboer ten adres van het Ministerie van EconomÍsche Zaken persoonlijk en mondeling de licentievoorwaarden voor "fair use only" met het "Hitler's infemo" project grondig besproken.Gesproken is met Mr. Hendrik E.C. Koets. Er is geen

schriftelijke “fair use only- agreement” vastgelegd tussen de Staat en Audio-Rarities, wel is een schriftelijke bevestiging door de Nederlandse Staat op veertien december negentienhonderdacht en negentig, vanuit Tokio, Japan verzonden, waarin de mondetinge afspaak van één en twintig september negentienhonderdacht en negentig en wat besproken i s, kort samengevat is bevestigd.De Staat heeft zich vrijwillig zelf partij gekozen.

IS EEN MONDELINGE OVEREENKOMST RECHTSGELDIG?
mr. E.R. Jonker (Erwin) Aiens Schoonbeek Advocaten ariensadvocaten.nl

Het antwoord op deze vraag luidt bevestigend. Ja, een mondelinge afspraak is ook een afspraak want volgens het Nederlandse overeenkomstenrecht komt een overeenkomst namelijk tot stand door een aanbod van een partij en de aanvaarding van dat aanbod door een andere partij.

Artikel 217 van boek 6 van het Nederlandse overeenkomstenrecht bepaalt hierover het volgende:

“Een overeenkomst komt tot stand door aanbod en aanvaarding daarvan.”
Volgens het Nederlandse recht gelden voor de totstandkoming van overeenkomsten in beginsel geen nadere vormvereisten. Een mondelinge overeenkomst is volkomen rechtsgeldig. Aanbod en aanvaarding kunnen namelijk in iedere vorm geschieden.
De Hoge Raad, hoogste rechtscollege in Nederland heeft in zijn arrest van 21 december 2001, ECLI: NL:2001: AD5352 hierover gezegd:

“Het antwoord op de vraag of een overeenkomst tot stand gekomen is, is afhankelijk van hetgeen partijen over en weer hebben verklaard en uit elkaars verklaringen hebben afgeleid en in de gegeven omstandigheden redelijkerwijs mochten afleiden.”

Aanbod en ervaring hoeven dus niet uitdrukkelijk plaats te vinden: ze kunnen in elke vorm geschieden en kunnen besloten liggen in een of meer feitelijke gedragingen.
Een aanvaarding van het aanbod kan kenbaar worden gemaakt door alle middelen welke in het maatschappelijk verkeer als zodanig worden begrijpt inbegrepen, bijvoorbeeld; een hand opsteken, of gewoon ja knikken. Onder omstandigheden kan zelfs een niet handelen, een dulden, alsook een louter stilzwijgen als aanvaarding gelden. In zijn arrest van 4 februari 2000, NJ 2000/258 geeft de Hoge Raad daarvan een mooi voorbeeld:
“Naar het oordeel van het hof heeft Pelders terecht aangevoerd dat Kinheim op deze brief niet heeft gereageerd, zodat in rechte ervan dient te worden uitgegaan dat Kinheim daarmee – stilzwijgend – akkoord is gegaan.”

Anders dan een louter stilzwijgen, ligt die situatie veel duidelijker in een geval er reeds feitelijk uitvoering is gegeven aan een overeenkomst. Bij het ontbreken van een

schriftelijke overeenkomst of expliciete afspraken tussen partijen, moet aan de hand van alle overige omstandigheden en aanwijzingen beoordeeld worden of er vanaf enig moment een bepaalde rechtsverhouding bestaat.

In arrest Van den Eijnde / Fuchs van de Hoge Raad van 2 september 2011, ECLI:NL:HR:2011:BQ3876, heeft de Hoge Raad de volgende rechtsregel bevestigd; ook al ontbreekt een schriftelijk contract, de totstandkoming van een overeenkomst kan mede worden afgeleid uit een tussen partijen op enig moment bestaande feitelijke situatie. Kortom; een mondelinge overeenkomst is volkomen rechtsgeldig.

IFUD of Human Rights
de Voorzitter
J.P. van den Wittenboer

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands

Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands

C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.

E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com

Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com

Phone:+31 -(0)6 50 425 552

AFSCHRIFT

RECTIFICATIE

Op **één en twintig juni tweeduizend zeven** ----------
verscheen voor mij, mr Theodorus Hubertus Johannes Maria op de Laak, notaris te ----
Budel, gemeente Cranendonck:----------
de heer **Joannes Petrus van den Wittenboer**, planned change agent en voorzitter ---
van de "Intermediaire stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de ---
Mens", tevens eigenaar van de eenmanszaak "Audio-Rarities", volgens zijn verklaring
geboren te Mierlo veertien mei negentienhonderd vijf en vijftig, woonachtig ten adres --
Kastanje 28, 5731 NK Mierlo, van Nederlandse nationaliteit, ongehuwd en nooit -------
gehuwd geweest en niet geregistreerd of geregistreerd geweest als partner, ----------
legitimatie: paspoort nummer NF8802866. ----------
De voormelde stichting is statutair gevestigd te Geldrop, en is ingeschreven in het -----
register bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuidoost Brabant te ----------
Eindhoven onder dossiernummer 41092925, de stichting is geregistreerd met het -----
adres op het woonadres van Joannes Petrus van den Wittenboer, waar ook de ---------
eenmanszaak op is geregistreerd, deze eenmans is bekend bij de Kamer van ---------
Koophandel en Fabrieken voor Zuidoost Brabant te Eindhoven onder dossiernummer -
17090220. ----------
De comparant verklaarde dat hij een eerder gedane **"onder ede verklaring van** -------
zestien juli tweeduizend vier"wil rectificeren. ----------
De comparant rectificeert het navolgende: ----------
De partijen: ----------
1a).Hoofdpartij. de publiekrechtelijke rechtspersoon Staat der Nederlanden, ----------
Binnenhof 19, Den Haag, "N.L.", waarbij de publiekrechtelijke rechtspersoon de --------
Nederlandse Staat niet in de specifieke bestuurstaak heeft gehandeld, maar in de -----
ondernemersactiviteit, public relations, en de wetenschap, bestaat er geen voldoende -
grond haar anders te bejegenen dan privaatrechtelijke rechtspersonen die dezelfde of
vergelijkbare activiteiten verrichten. ----------
2a).Hoofdpartij. Eenmanszaak Audio Rarities, Kastanje 28, 5731 NK, Mierlo, "N.L.", --
directeur J.P. van den Wittenboer die op **uitdrukkelijke uitnodiging van de Staat der**
Nederlanden "Ministerie van Economische Zaken in Den Haag" een rechtsverhouding
is aangegaan voor "fair use only" met het project "Hitler's Inferno" in verband met -------
zakendoen in Japan in negentienhonderd acht en negentig, door de Nederlandse -----
overheid in verband met vierhonderd (400) jaar handelsbetrekkingen tussen Nederland
en Japan. Op één en twintig september negentienhonderd acht en negentig ----------
"spreekdagen" zijn door Audio-Rarities,de heer J.P. van den Wittenboer ten adres van
het Ministerie van Economische Zaken persoonlijk en mondeling de ----------
licentievoorwaarden voor "fair use only" met het Hitler's Inferno"project grondig ---------
besproken. Gesproken is met Mr. Hendrik E.C. Koets. Er is geen schriftelijke "fair use -
only-agreement" vastgelegd tussen de Staat en Audio-Rarities, wel is een schriftelijke -
bevestiging door de Nederlandse Staat op veertien december negentienhonderd acht -
en negentig, vanuit Tokio, Japan verzonden, waarin de mondelinge afspaak van één --
en twintig september negentienhonderd acht en negentig en wat besproken is, kort ----
samengevat is bevestigd. De Staat heeft zich vrijwillig zelf partij gekozen. ----------
3a).Secondiare-partij. De privaatrechtelijke rechtspersoon de Stichting Intermediary --
Foundation of the Universal Declaration of Human Rights, Kastanje 28, 5731 NK, -------
Mierlo, "N.L.", voorzitter J.P. van den Wittenboer. Als exclusieve internationaal ---------
licentiehouder "fair use only" over het werk Hitler's Inferno, door Audio Rarties LPA ----
2445 USA, nineteenhundred fourty five, World-War II, werkzaam tevens als ----------
intermediair, wetenschappelijk, mensenrechten. ----------

4a).Secondiare-partij. de publiekrechtelijke rechtspersoon Zuid-Duitse Deelstaat ------ Freistaat Bayern, Duitsland, Alexandera Strasse 3, 80538, München, Deutschland. Als algemeen auteursrechthouder over het werk "Hitler's Inferno". Kontrollratdirektive 50. -- **5a).Secondiare-partij.** de publiekrechtelijke rechtspersoon de Amerikaanse auteurs -- en muziekrechtenorganisatie The Harry Fox Agency Inc., New York U.S.A., 771 Third - Avenue, New York, 10017 USA, vertegenwoordigd door Frank S. Rittman in de functie van International Business Administrator, die zich laat vergezellen door Edward -------- P.Murpy en Yoshio Inomata. Aangaande het verstrekken van een schriftelijke ---------- internationale exclusieve-licentie "Hitler's Inferno" voor "fair use only", datum afgifte ---- licentie zeventien augustus negentienhonderd vijf en negentig.----------

Voorwaarden en condities "fair use only" voor wetenschappelijk en bibliotheek - gebruik.----------

Hitler's Inferno is een werk van letterkunde, wetenschap of kunst, hetwelk bestaat uit -- afzonderlijke werken van liederen en toespraken uit het tijdperk Hitler Duitsland in een door de maker Audio Rarities (USA) in een logische anti-fascistische vorm aan ---------- elkander in de Engelse taal gesproken commentaar in negentienhonderd vijf en veertig in de USA, het einde van de Tweede Wereldoorlog, hierbij wordt, onverminderd het ---- auteursrecht op ieder werk afzonderlijk, als de maker aangemerkt Audio Rarities (USA) degene, onder wiens leiding en toezicht het totale werk is tot stand gebracht. Het ------- auteursrecht over de Duitse toespraken en geluidsopnames door Adolf Hitler en -------- NSDAP -bij overdracht door de geallieerden na negentienhonderd vijf en veertig- ------- berusten bij de Zuid-Duitse deelstaat Freistaat Bayern, en de nederlandse versies van toespraken en liederen van de NSB bij de staat der Nederlanden. Hierbij is in het geval van het werk "Hitler's Inferno" het totale auteursrecht in eigendom van Freistaat -------- Bayern, het doel hiervan is om misbruik onder controle te kunnen houden door de ------ staat en strafbaar te stellen in verband met het ondeskundig gebruik van toespraken, - liederen, afbeeldingen en gedragingen die na negentienhonderd vijf en veertig na de -- val van het Derde Rijk bewezen en ernstig fout waren bevonden door het Tribunaal in - Neurenberg. Zowel de hedendaagse Duitse wet-en regelgeving (Duitse grondwet) ----- alsmede de Amerikaanse en Nederlandse wet- en regelgeving alsmede Europese en - Internationale Verdragen maken uitzonderingen voor het gebruiken van materialen ---- voor historische, wetenschappelijke en educatieve doelstellingen voor gebruik door ---- bibliotheken en op scholen, studie of gebruik door wetenschappers, (Title 17, United -- States Code). Bij het auteursrecht moet nog iets anders worden onderscheiden en wel het zogenaamde persoonlijkheidsrecht droit moral door Audio Rarities (USA). Het ------ persoonlijkheidsrecht van de auteur van het werk gaat nimmer teniet. Dit recht moet --- alzo beschouwd worden als een absoluut en exclusief zelfstandig recht, staande naast het auteurschap. Uit het een en ander volgt, dat het persoonlijkheidsrecht ---------- onafhankelijk van het auteursrecht een zelfstandig, niet overdraagbaar recht vormt. Als de toespraken en liederen in negentienhonderd vijf en veertig op rechtmatige manier -- zijn verzameld, hetgeen uit onderzoek is gebleken en moet worden aangenomen, heeft Audio Rarities (USA) het exclusieve recht de plaat "Hitler's Inferno" in eigenbeheer te - vermenigvuldigen en te verspreiden. Het droit moral kan na overlijden van de maker --- worden uitgeoefend door degenen die hij daartoe bij uiterste wilsbeschikking heeft ----- aangewezen. Zonder uiterste wilsbeschikking door de maker zelf afgegeven, of bij ----- ontbreken van informatie over de maker,alleen mogelijk met een schriftelijke licentie --- door de auteursrechtenorganisatie.Intermediary Foundation of the Universal ---------- Declaration of the Universal Declaration of Human Rights, postbus 324, 5660 AH, ------ Geldrop Nederland heeft sinds negentienhonderd vijf en negentig bij schriftelijke ------- licentie door de Amerikaanse Auteursrechten organisatie "The Harry Fox Agency Inc" - in New York USA, te gelden als exclusieve licentiehouder op het mogen beheren en ---

internationaal verspreiden van het intellectueel & mechanische eigendomsrechten ----- "Hitler's Inferno", hiernaast kunnen bibliotheken, archieven, musea als niet-exclusieve licentiehouders fungeren en wetenschappers-agreementen verstrekken aan ---------- onderzoekers. Het op de geluidsdragers vastgelegde materiaal is gegarandeerd ------- authentiek. Het werk "Hitler's Inferno" is gegarandeerd geen nazisme of neo-nazisme. Het is een getuigenis over de holocaust. De juridische afhandeling over de ---------- auteursrechten en over het werk zijn in negentienhonderd negen en negentig en ------- daarna op zestien juli tweeduizend vier met een titel "In naam der Koningin" notarieel - vastgelegd bij Notariaat op de Laak, Capucijnerplein 38, Budel Nederland. Het werk is verder geregistreerd met een registratienummer bij de Belastingdienst "registratie en -- successie" in Nederland. Op één maart negentienhonderd negen en tachtig traden de Verenigde Staten toe tot de "Berner Conventie ", een tussen een aantal staten ---------- gesloten verdrag, (Berner Conventie, gedefinieerd onder sectie 101 van Title 17,United States Code) waarbij het auteursrecht van onderdanen van elk van de deelnemende -- Staten beschermd wordt in alle aangesloten Staten, waaronder ook Nederland. -------- Stichting Stemra is de Nederlandse zusterorganisatie van de Amerikaanse ---------- auteursrechtenorganisatie The Harry Fox, Inc New York. Vervaardigde opnamen van - uitzonderlijke documentaire waarde naast andere items mogen in officiële archieven -- worden bewaard. Hitler's Inferno is opgenomen in de USA, bij de Universiteit van ------- Kansas City, Missouri, in de Miller Nicols Library,en maakt deel uit van een ---------- wetenschappelijke verzameling van items over de holocaust onder de rubriek ---------- "Suzanne Statland Collections in Holocaust Studies" a bibliography of research -------- materials. ----------

Toegelaten: hetgeen in overeenstemming is met de wettelijke en de morele norm met hetgeen naar de regels van het maatschappelijke verkeer redelijkerwijs geoorloofd is -- met inachtneming van Artikel 25 A W en title 17 United States Code, in combinatie met in kracht rechtsgeldige Europese en Internationale Verdragen (Berner Conventie, ------ WIPO- Verdragen, Rome Conventie, TRIPS agreement van World Trade ---------- Organisation), Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele ------- Rechten, waarin de auteursrechten van wetenschappers en de beoefening van de ----- wetenschap, mensenrechten zijn geworden, waar individuele aangesloten---------- Staten aan zijn verbonden. ----------

Verboden: in het algemeen iedere gehele of gedeeltelijke mechanische overname, ---- bewerking of nabootsen inbreuk op intellectueel eigendom in gewijzigde vorm voor een ander doel of een daadwerkelijk verschil vertonen dan het oorspronkelijke doel door de maker zelf verkozen; alle produkten die niet in overeenstemming zijn met de wettelijke en de morele norm, en alles wat met hetgeen naar de regels van het maatschappelijke verkeer redelijkerwijs niet geoorloofd is en als redelijkerwijs aannemelijk is, dat ook de maker die inbreuken zou hebben afgekeurd; ten gehore brengen of vertonen in het ---- openbaar, illegaal verspreiden van produkten of misbruik van gedachtengoed, ---------- negativisme, obsceniteit, obscurantisme; gebaren, uitdrukkingen, emblemen, ---------- geschiedvervalsing; muziek gezongen en gesproken alsmede instrumentale ---------- bewerkingen, met inbegrip van de beschikbaarstelling voor het publiek op zodanige --- wijze dat deze voor leden van het publiek op een door hen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn, hierbij inbegrepen omroepuitzendingen, sportevenementen, al dan niet per kabel satelite, en internettransmissies.----------

Indien aan twee of meer personen een gemeenschappelijk auteursrecht op een zelfde werk toekomt, kan, tenzij anders is overeengekomen, de handhaving van dit recht door ieder hunner geschieden. De Staat de monopoliehouder over het vervolgen van ------- strafbare feiten in overeenstemming met wat hierover is vastgelegd in ---------- negentienhonderd vijf en veertig door de geallieerden controleraad op grond van de ---

wetgeving ter voorkoming van nationalisme en militairisme van de Tweede ----------
Wereldoorlog "kontrollratdirektive 50". ----------
De volgende partijen zijn aanwezig.----------
Bij de ondertekening van deze notariële rectificatie zijn de volgende partijen aanwezig: J.P. van den Wittenboer in de functie als directeur Audio-Rarities en in de functie als -- Voorzitter van Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights. De overige partijen zijn niet in persoon vertegenwoordigd bij de ondertekening van de - rectificatie van de notariële akte.----------
Originele schriftelijke bewijzen zullen aan de akte worden gehecht, wanneer niet ---- origineel zal worden aangegeven dat het een kopie of een print betreft Onder de ------- originele aanhechtingen zit ook een "originele Kiezerspas voor de verkiezingen voor --- Provinciale Staten Noord-Brabant die gehouden is op zeven en twintig maart ---------- tweeduizend zeven. De kiezerspas was bestemd voor de heer Joannes Petrus van ---- den Wittenboer, adres Kastanje 28, 5731 NK, Mierlo, waarbij door hemzelf de volmacht aan de Voorzitter van de Stichting Intermediary Foundation of the Universal ---------- Declaration of Human Rights is afgegeven op de kiezerspas om te gaan stemmen. Het stemrecht is een grondrecht,en dat moet hoog worden gehouden. De burgerij is vrij om de eigen mening te geven over de volksvertegenwoordigers. Gezien de verklaring ----- onder ede in de notariële akte de dato twee en twintig juni negentienhonderd vier en -- negentig, kan niet worden uitgegaan van een democratie, maar is sprake van een ------ schijndemocratie. **Er is geen stem uitgebracht.** Er zal eerst een integraal ---------- parlementair openbaar onderzoek moeten geschieden naar de toestand van de -------- rechtsstaat en de democratie. De bewindsman Hirsch Ballin die zijn kabinetszetel ------ verloor door de IRT-affaire in negentienhonderd vier en negentig (verwijs ook naar ----- notariële akte van een verklaring de dato één en twintig januari negentienhonderd vier en negentig), die aftrad als minister van justitie omdat de Tweede Kamer hem had ----- verboden verdere bemoeienis te hebben met de zware criminaliteit, deze bewindsman die later in tweeduizend zeven wederom de post van "minister van justitie" mag -------- bekleden onder Balkenende, heeft nu kennelijk de opdracht om onderzoek te ---------- verrichten naar de misdaadorganisatie waar hij zelf lid van is " Kabinet Balkenende IV" In rubriek "15" van akte notarieel "in naam der koningin" de diverse boekwerkjes met -- bewijzen en brieven van Audio-Rarities en de Stichting, zijn thans digitaal vastgelegd - op een DVD-rom, met actualisering tot en met tweeduizend zeven inbegrepen. Op de - DVD-rom zijn daarnaast extra opgenomen een complete website door de sociale ------- databank Nederland, in Huizen, Noord-Holland, "N.L.", en een rapport in ---------- pdfbestandsformaat "naboek 20e editie 2006" door H.M. Walker uit Berlicum en ------- Stichting Werkgroep negentienhonderd zeventig, in Tilburg, "N.L". De DVD-rom en de inhoud hiervan alle aanwezige stukken maakt thans onderdeel uit van de **notariële ---- rectificatie**.----------
De rubrieken "15 en 16" immateriële of naamschade. Door de Staat der Nederlanden - het mondeling agreement "fair use only" Hitler's Inferno te hebben geschonden op een of meer keren en / of tijden en / of data. Te concretiseren in een geldvordering. ---------
Wordt de echtheid van deze authentieke akte en de titel betwist. Wanneer een ---- gerechtsdeurwaarder komt met een betekende grosse, waarvan de echtheid en / of --- onjuistheid wordt betwist. De gerechtsdeurwaarder dient dan zijn opdrachtgever aan te spreken en vervolgens dient de opdrachtgever de Staat der Nederlanden waartegen -- de grosse is betekend te benaderen voor verificatie van de echtheid en onjuistheid. ---- Wordt de echtheid en / of onjuistheid van een authentieke akte betwist; dan vermeldt -- artikel. 159 lid 1 Rv:een geschrift dat het uiterlijk heeft van een authentieke akte,geldt - als zodanig behoudens bewijs van het tegendeel.----------

Algemeen geldt, dat het tegenbewijs tegen de authentieke akte drukt op degene die --- haar onjuistheid en / of valsheid beweert, in een speciale "Valsheidsprocedure" bij de - civiele rechter. Bij deze notariële akte met de titel geldt, dat deze procedure voor de --- civiele rechter **absoluut en alleen in combinatie van een openbaar parlementair --- onderzoek** naar het rechtssysteem volgt, met horen van alle getuigen onder ede. In --- een "valsheidsprocedure" worden de notariële akte van een verklaring de dato één en twintig januari negentienhonderd vier en negentig en notariële akte onder ede de dato twee en twintig juni negentienhonderd vier en negentig onderdeel van één totale ------- valsheidsprocedure op alle akten. ----------

Artikel 430 Rv. Geeft algemene regels, voor grossen van excecutoriale titels en de ----- betekening daarvan, voordat zij ten uitvoer kunnen worden gelegd. ----------

De kracht van het schriftelijk bewijs is in de oorspronkelijke akte (minuutakte) gelegen. Grossen en gehele afschriften van een authentieke akte die volgens de wettelijke ------ voorschriften moeten worden bewaard, leveren, wanneer zij zijn afgegeven door een -- daartoe bevoegde ambtenaar (in dit geval de notaris) hetzelfde bewijs op als de ------- oorspronkelijke akte. ----------

Problemen met het vinden van een gerechtsdeurwaarder door de opdrachtgever.

Problemen bij het bereid vinden van een gerechtsdeurwaarder voor het uitvoeren van - de opdracht "ministerieplicht" kunnen zich voordoen. Te denken valt van het naar ------ elkander en op elkander afschuiven van de opdracht. Daarbij moet opdrachtgever ------ eerst alle gerechtsdeurwaarders in Den Haag schriftelijk benaderen om daarna zich te kunnen richten tot de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders ------ KBvG, postbus:12, 3740 AA in Baarn. Uiteindelijk moet via de Tweede Kamer de ------ ministeriële verantwoordelijkheid van de Minister van Justitie worden geactiveerd om -- ambtshalve een gerechtsdeurwaarder aan te wijzen die de opdracht moet uitvoeren. -- De minister van justitie heeft de taak algemeen te zorgen dat de rechtsbedeling ------- behoorlijk kan functioneren. Men spreekt wel van apparaatzorg. Verder te denken valt (gezien de aard en de opstelling door de Nederlandse Staat (de goodwill-belangen), --- dat de Staat de status quo zal handhaven zo lang enigszins mogelijk is, en zich ------- daarom om die reden van geen enkele Wet, Verdrag rekenschap en verantwoording -- zal geven. ----------

De geconstateerde feiten. Op datum zeventien augustus tweeduizend vijf is het ------ Duitse volkslied gezongen ten gehore gebracht via de TV -omroep SBS6 om acht ------ (20.00) uur, voorafgaande aan het voetbalinterland Nederland tegen Duitsland in ------ Rotterdam, daarna is op datum vijf april tweeduizend zes het Duitse volkslied ---------- instrumentaal (kort in een reclame van Achmea) ten gehore gebracht via TV -omroep - NOS Nederland 1, voor het (acht) 20.00 - uur journaal, daarna is op datum zeven april tweeduizend zes het Duitse volkslied instrumentaal (kort in de reclame van Achmea) -- ten gehore gebracht via TV-omroep RTL4 voor het (half acht)19.30- uur journaal. ------ Verder is sprake van over langere periode plegen van negativisme en ---------- wetenschappelijke sabotage onder hoofdverantwoordelijkheid van de Nederlandse ---- Staat gericht tegen de stichting, Audio-Rarities met het Hitler's Inferno project,verwijs -- naar rubriek "15"DVDrom. Verder: Nederlandse Staat laat het toe dat Zij door derden - als Adolf Hitler op Internet is geportretteerd, in de vorm van een (ex)-minister van ------ Justitie die thans de post bekleed van minister van sociale zaken mr. J.P.H. Donner --- met "hitlerkapsel", en een procureur-generaal Jhr. Mr. De Wijkerslooth de Weerdesteijn als "Adolf Hitler" die het onderwerp discriminatie in zijn takenpakket heeft,afgebeeld --- met een "hakenkruis" op het hoofd en met "Hitlersnor". De Nederlandse Staat laat dit -- ondanks de bekendheid met de websites en de bekendheid wie achter deze websites - zitten, (de heer K.H de Werd en Stichting Sociale Databank Nederland,R.M. ----------

Brockhus), bewust voortbestaan. De bewijzen zijn te vinden op de DVD-rom in rubriek "15". Er zijn door die derden K.H. de Werd inmiddels zestigduizend (60.000) e-mails --- hiervan internationaal verzonden.----------
Dat er tussen de hoofdpartijen de Staat der Nederlanden en Audio-Rarities (kamer van Koophandel: 17090220) een rechtsversverhouding bestaat of heeft bestaan niet in ----- specifieke bestuurstaak, uithoofde van "fair use only" "Hitler's Inferno" Audio Rarities -- LP A 2445, uithoofde waarvan de schuldenaar nog iets van de Staat der Nederlanden had te vorderen, nu te vorderen heeft of nog in de toekomst te vorderen zal krijgen in - verband met schenden afspraken / overeenkomst.----------
Gevorderd wordt. Voor naamschade en omzetderving een geldbedrag van **twintig --- miljoen euro (€ 20.000.000,00)**, hierbij op te tellen de wettelijke rente jaarlijks, extra -- de bedragen per overtreding tot een maximum per jaar, executie en ---------- administratiekosten. Alle daaruit voortvloeiende kosten komen geheel voor rekening --- van de schuldenaar. ----------
Verbeurd zullen worden. Bij het ten gehoren laten brengen van Duitse volkslied of --- andere zaken zonder vergunning die zich buiten het referentiekader "fair use only" ----- vallen), op Nederlands grondgebied en / of het zich op internet als Adolf Hitler laten ---- afbeelden op de Website van K.H. de Werd casu quo Sociale Databank Nederland, --- R.M. Brockhus, of via een andere manier, (bij Ministerie van Justitie bekende websites ,en regelmatig bezocht door ministerie van Justitie). Letterlijk van de website van de --- Sociale Databank Nederland, citeer: *GEEN AANKLACHT. Justitie zal geen vervolging instellen wegens smaad tegen Karel de Werd, terwijl hij toch minister van Justitie mr. -- J.P.H. Donner en de voorzitter van het college van procureursgeneraal mr. J.P. de ----- Wijkerslooth als Adolf Hitler op zijn website heeft gezet.Het ministerie liet via ---------- voorlichter Ivo Hommes weten: "Er zal geen aangifte gedaan worden. Het is deze ------ persoon enkel en alleen te doen om aandacht voor zijn zaak en daar werken wij niet -- aan mee." (De Telegraaf van achttien oktober tweeduizend drie), einde citaat.* **Bedrag tienduizend euro (€ 10.000,00) per overtreding per constatering per keer per ------ iedere nieuwe data op de kalender, oplopen tot een geldbedrag maximum van --- twee miljoen euro (€ 2.000.000,00) per jaar.** Buiten beslag vallen goederen voor ----- openbare dienst van de Staat,artikel 436 Burgerlijk Wetboek.----------
Voor beslag zijn vatbaar. Bedragen bestemd voor educatieve en wetenschappelijke - doelen tot een maximum van honderd duizend euro (€ 100.000,00). De marktwaarde - (in geld) afgeschreven en verouderd materieel Landmacht, Marine en Luchtmacht die - niet meer voor de openbare dienst van de Staat dienen. Deze zaken kunnen zonder --- limiet worden beslagen indien niet aan de betekening, van het bevel van de ---------- gerechtsdeurwaarder wordt voldaan door de Nederlandse Staat. Verder kan beslag --- worden gelegd op roerende zaken die niet bestemd zijn voor de openbare dienst van - de Staat:oude metalen, afgeschreven computers, afgeschreven ---------- kantoorinventaris,sloopmaterialen uit gebouwen van de overheid die na verbouwingen vrijkomen en die op de dumphandel te verkopen zijn, alles waar enigszins een --------- geldbedrag aan toe te kennen valt. Verder alle roerende en niet roerende zaken die --- niet onder de openbare dienst vallen met inbegrip van derdenbeslag op tegoeden ------ onder de Nederlandse Staat die niet te kwalificeren vallen voor openbare dienst. -------
Het totaalbedrag van de schuldvordering. twintig miljoen euro (€ 20.000.000,00) ---- met bijtelling van veertig duizend euro (€ 40.000,00) voor viermaal geconstateerde ----- overtredingen, maakt **Totaal bedrag twintig miljoen veertig duizend euro ---------- (€ 20.040.000,00).** ----------
De volgende stukken DVD-rom, brieven, licentie zullen aan deze akte worden ----- gehecht. ----------

1b. De originele brief door de Nederlandse Staat "Royal Netherlands Embassy" Tokio, Japan, datum veertien december negentienhonderd acht en negentig, inzake het ------ werkbezoek van één en twintig september negentienhonderd acht en negentig, de ----- mondelinge bespreking van de voorwaarden voor "fair use only" ten Ministerie van ----- Economische Zaken in Den Haag met Audio- Rarities. ----------
2b. Kleurenprint van de uitnodiging door Ministerie van Economische Zaken "speciale spreekdagen voor genodigden" Zakendoen in Japan, gericht aan Music Company ------ International, J.P. van den Wittenboer is (Audio-Rarities). Contact inzake verwerking -- van de uitnodiging, EVD, Lucy Wentholt. ----------
3b. De originele brief "licentie" door de Amerikaanse auteurs en muziekrechten -------- organisatie Harry Fox Agency Inc, New York USA, zeventien augustus ---------- negentienhonderd vijf en negentig, inzake Hitler's Inferno project. ----------
4b. De originele brief door de DCO Bestuur en Onderwijs Commissie van Justitie van - de Tweede Kamer, Den Haag, datum veertien september tweeduizend zes, kenmerk - "Hitler's Inferno". ----------
5b. De originele brief door Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie, achttien december negentienhonderd acht en negentig, kenmerk: BRF 51.04JH/kk, verwijs naar rubriek -- "20" akte notarieel zestien juli tweeduizend vier "In naam der Koningin". ----------
6b. De originele brief door de Hoge Raad der Nederlanden van vier januari ---------- tweeduizend zeven, inzake reageren op het verzoek de onechtheid of valsheid van de notariële akte van twee en twintig juni negentienhonderd vier en negentig te bewijzen - of kunnen aantonen, kenmerk: 73 91 /SvdO/rk. ----------
7b. DvD-rom door Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human ----- Rights en Audio-Rarities, met de stukken en getuigen onder rubriek "15" aangevuld en onderdeel van deze rectificatie. ----------
8b. De originele Stempas voor de provinciale staten Noord-Brabant, kieskring 1 -------- ('s-Hertogenbosch), om te stemmen op zeven maart tweeduizend zeven, in Gemeente Geldrop en Mierlo, waarbij J.P. van den Wittenboer de Voorziter van Intermediary ------ Foundation of the Universal Declaration of Human Rights, volmacht geeft de stem uit - te brengen. Kaartnummer:**17710161113**. ----------
In het hoofd van deze akte de woorden "In naam der Koningin", uitvoerbaar bij -- voorraad, tenzij de schuldenaar de combinatie de vordering, de titel, de akte(n) -- onrechtmatig of ongegrond voorkomt,een door de schuldenaar aan te spannen - "Valsheidsprocedure" via de civiele Rechter. ----------
De voormelde rectificatie op de notariële grosse "In naam der Koningin" de dato -------- zestien juli tweeduizend vier heeft comparant met een **eed** versterkt in handen van mij, notaris, afgelegd, nadat hij mij had verklaard de betekenis van de eed te beseffen en te weten dat de wet het plegen van meineed strafbaar stelt. ----------
SLOTBEPALINGEN ----------
Voormelde opgave, volledige voorlezing, afvraging en beantwoording hebben ---------- plaatsgehad in tegenwoordigheid van de getuigen. ----------
De comparant en de getuigen zijn mij, notaris, bekend en hun identiteit is door mij, ----- notaris, aan de hand van de hiervoor gemelde en daartoe bestemde ---------- documenten vastgesteld.

Waarvan akte, --------
in minuut opgemaakt, is verleden te Budel, gemeente Cranendonck, op de datum in --- het hoofd van deze akte vermeld, in tegenwoordigheid van de dames ---------- mevrouw Catharina Jacoba van Casteren-Daniëls, geboren te Weert ---------- twee en twintig januari negentienhonderd negen en zestig en ---------- Hendrina Maria Antonia Meeuwissen, geboren te Budel negen en twintig november ---- negentienhonderd zes en vijftig, als getuigen. ----------

Na zakelijke opgave van de inhoud en toelichting van deze akte aan de comparant, ----
heeft deze verklaard tijdig voor het verlijden te hebben kennis genomen van de inhoud
van deze akte en daarmee in te stemmen. Vervolgens is deze akte onmiddellijk na ----
volledige voorlezing door de comparant, de getuigen en mij, notaris, ondertekend. ------

Volgen handtekeningen van de comparant, de getuigen en de notaris.

UITGEGEVEN VOOR AFSCHRIFT:

Mr. Th.H.J.M. op de Laak
Notaris te Cranendonck

Netherlands-Japan
1600-2000

ROYAL NETHERLANDS EMBASSY
6-3 Shiba Koen 3-chome, Minato-ku, Tokyo 105-0011 Phone (03)5401-0411 Fax(03)5401-0420

Audio Rarities
Music Company International
T.a.v. dhr. J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Tokio, 14 december 1998

Re: Werkbezoek september j.l.

Geachte heer Van den Wittenboer,

Onder verwijzing naar het gesprek op 21 september j.l. betreffende "Zakendoen Japan" heb ik de eer u het volgende te berichten. De afgelopen periode is dezerzijds getracht kanalen te vinden om bekendheid te kunnen geven aan de informatie rond de cd "Hitler's Inferno - de les van gisteren (getuigenis als les voor de toekomst)".
Zoals reeds in Den Haag besproken is dit geen eenvoudige aangelegenheid. Japan kampt zelf met een oorlogsverleden - waarvoor grote aandacht bestaat - maar waarover het nog moeilijk is te spreken. Voor wat de oorlog in Europa betreft bestaat wel degelijk de kennis, maar in de Japanse beleving heeft de eerdere opkomst van het facisme in Europa duidelijk een eigen dimensie.

Een tweetal dezerzijds benaderde "recordshops" (van belangrijke ketens) toonde geen bereidheid voor het t.g.t. opzetten van een display en ook voor toezending van nadere informatie bestond geen interesse. Met uw goedvinden zal ik deze weg dan ook verder staken en bezien of wellicht binnen meer wetenschappelijke kring belangstelling bestaat.

Met vriendelijke groet,

Hendrik E.C. Koets
Ambassaderaad Economie en Handel

オランダ大使館 〒105-0011 東京都港区芝公園3丁目6番3号 Tel.(03)5401-0411 Fax.(03)5401-0420

KOPIE

EVD

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Postbus 20105
2500 EC Den Haag
Telefoon: (070) 3 79 89 33
Telefax: (070) 3 79 78 78

Port betaald
Nederland
Port payé
Pays-Bas

Music Company International
Postbus 324
5960 AH Geldrop

t.a.v. J.P. van den Wittenboer

KOPIE

EVD

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Voorlichtingsbijeenkomst "Zakendoen in Japan" 23 september 1998

Misschien juist vanwege de huidige problemen blijft Japan in de belangstelling staan. Om Nederlandse bedrijven de mogelijkheid te bieden de ontwikkelingen in het land beter te volgen organiseert de EVD in samenwerking met de Kamer van Koophandel Rotterdam, de Japan Trade Club, NCH en de Fenedex op 23 september de voorlichtingsbijeenkomst 'Zakendoen in Japan'.

Daarnaast wordt een aantal spreekdagen georganiseerd met vertegenwoordigers van de Nederlandse ambassade te Tokio en het Consulaat-Generaal te Osaka. Deze spreekdagen bieden Nederlandse bedrijven de gelegenheid bij hun plannen en activiteiten in Japan gebruik te maken van de medewerking van de Nederlandse vertegenwoordigingen in Japan. De gesprekken vinden plaats op 21 (EVD Den Haag), 22 (KvK Apeldoorn) en 23 september a.s. (KvK Gouda).

Locatie voorlichtingsbijeenkomst:
Kamer van Koophandel Gouda
Burg. van Reenensingel 101
Gouda
(circa 5 min. vanaf het NS Station Gouda, uitgang Bloemendaal. Ruime parkeergelegenheid bij het KvK-gebouw)

Tijd voorlichtingsbijeenkomst:
10.00 - 14.00 uur
(vanaf 09.30 uur inschrijving)

Kosten:
De deelnamekosten voor de voorlichtingsbijeenkomst bedragen *f* 125,-- p.p.
Deelname aan de individuele gesprekken is gratis.

Aanmelding voorlichtingsbijeenkomst:
Aanmelding is alleen mogelijk via het bijgevoegde aanmeldingsformulier; sluitingsdatum voor inschrijving van de voorlichtingsbijeenkomst is vrijdag 18 september a.s.
U ontvangt *geen* bevestiging van uw aanmelding aan de voorlichtingsbijeenkomst.

Aanmelding spreekdagen:
Via bijgevoegd formulier. Omstreeks twee weken voor aanvang van de spreekdagen wordt u benaderd door de coördinator van de EVD of de betrokken Kamer van Koophandel voor een definitieve afspraak waarvan schriftelijk bevestiging volgt.

Annulering:
Bij verhindering kan de plaats van de deelnemer worden ingenomen door een medewerker van hetzelfde bedrijf. Deelnamekosten zijn niet verschuldigd wanneer *uiterlijk een dag* voor de datum van de bijeenkomst is geannuleerd.

Mailing:
Voor de mailing van deze bijeenkomst is gebruik gemaakt van verschillende adresbestanden.
Hierdoor kan het voorkomen dat u meer dan een aankondiging ontvangt.

Inlichtingen:
EVD, Lucy Wentholt
telefoon: 070-3797013

0101EVD-0698

fenedex NCH KAMER VAN KOOPHANDEL ROTTERDAM ASIA HOUSE

THE HARRY FOX AGENCY, INC.
a subsidiary of NATIONAL MUSIC PUBLISHERS' ASSOCIATION, INC.

October 17, 1995

Mr. J.P. van den Wittenboer
Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights
Postbox 324
5660 AH Geldrop
THE NETHERLANDS

Re: Hitler's Inferno Project

Dear Mr. van den Wittenboer:

Thank you for your letter dated August 16th; please excuse my delay in responding to your inquiry. I regret that we cannot provide you with any recommendations on U.S. record companies who may wish to act as your distributor. I am, however, enclosing a section from the *1995 Billboard International Buyer's Guide* in the event you wish to contact any of them directly.

Sincerely,

Frank S. Rittman
International Business Administrator

encl.
cc: Edward P. Murphy
Yoshio Inomata

711 THIRD AVENUE, NEW YORK, NEW YORK 10017 (212) 370-5330 FAX: (212) 953-2384

DCO Bestuur en Onderwijs
Commissie Justitie

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights
T.a.v. de heer J.P.van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Plaats en Datum	Den Haag, 14 september 2006
Betreft	"Hitler's Inferno
Ons kenmerk	JUST060608
Uw kenmerk	K05/1077/12Sv
Uw brief van	14 september 2006

Geachte heer Van den Wittenboer,

Uw bovengenoemde brief is onder de leden van de vaste commissie voor Justitie verspreid.

In haar vergadering van 6 september 2006 heeft de commissie besloten geen verdere actie te ondernemen.

Dit betekent dat de leden van de commissie individueel wel actie kunnen ondernemen naar aanleiding van uw brief. Zij kunnen uw opmerkingen bijvoorbeeld gebruiken bij de behandeling van wetsvoorstellen of vragen stellen aan de regering.

Hoogachtend,

mevr. mr. N.J.P. Coenen
griffier van de vaste commissie voor Justitie

Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
Den Haag

Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Tel: 070-318 2007
Fax: 070-318 3444

E-mail: cie.just@tweedekamer.nl

K·N·B

KONINKLIJKE NOTARIËLE BEROEPSORGANISATIE

2

Music Company International
T.a.v. de heer J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Den Haag, 18 december 1998

Ons kenmerk : BRF51.04 JH/kk
Doorkiesnr : (070) 330 71 61

Geachte heer Van den Wittenboer,

Hierbij bevestig ik de ontvangst van uw brief, met bijlagen, van 11 december 1998 op 14 december daarna.

U heeft een tekst meegestuurd over de betekenis van de notariële akte, gebaseerd op hetgeen u aan informatie van een notaris hebt verkregen en verder daarover in de vakliteratuur hebt gevonden. U verzoekt de KNB de tekst waar nodig aan te vullen, dan wel een algemene uitleg te geven.

Naar aanleiding daarvan deel ik u mee dat de KNB een vereniging van notarissen en kandidaat-notarissen in Nederland is en als zodanig slechts algemene informatie op notarieel gebied verstrekt. Dit geschiedt door de uitgifte van folders en informatiekaarten, door het periodiek uitgeven van een krant voor cliënten van notariskantoren en door de instelling van de Notaristelefoon, waar ook algemene informatie kan worden ingewonnen. Concrete vragen kunnen door de KNB niet worden beantwoord.

In het algemeen kan ik u wel het volgende meedelen.
Notariële akten zijn akten opgemaakt door een notaris in functie. Eén van de voordelen van een notariële akte is dat de dagtekening, de echtheid en de juistheid van de notariële akte terstond vaststaan. Een ander voordeel is dat die akte steeds bewaard blijft en dat er dus altijd duplicaten van kunnen worden gemaakt. De akte wordt opgemaakt door een onpartijdige deskundige die er naar zal streven de akte zo op te stellen dat rechterlijke procedures worden voorkomen.
Van een notariële akte kan een grosse, een officieel en gewaarmerkt bijzonder afschrift, worden uitgegeven. De daarop rechthebbende kan hiermee zonder rechterlijk vonnis zijn rechten uitoefenen.

Spui 184
2511 BW Den Haag

Postbus 16020
2500 BA Den Haag

Telefoon 070 - 330 71 11
Telefax 070 - 345 32 26

ABN AMRO 43.01.82.953
Postbank 125185

Vanwege deze voordelen van een notariële akte en omwille van de rechtszekerheid heeft de wet voor sommige overeenkomsten en rechtshandelingen de notariële akte verplicht gesteld.
/. Voor een opsomming, alsmede voor meer informatie over de notariële akte en de functie van de notaris verwijs ik u naar de folder "Functie en werkterrein van de notaris", welke u hierbij aantreft.

Hoogachtend,

p.o. CMV/AKonijnenburg

mw mr F.C. van der Steur-de Jong

Spui 184
2511 BW Den Haag

Postbus 16020
2500 BA Den Haag

Telefoon 070 - 330 71 11
Telefax 070 - 345 32 26

ABN AMRO 43.01.82.953
Postbank 125185

HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

Aan de heer J.P. van den Wittenboer
Inermediary Foundation of the Universal Declaration of
Human Rights
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Datum 4 januari 2007 **Kenmerk** `7391/SvdO/rk

Geachte heer Van den Wittenboer,

Hierbij deel ik u mede dat de Procureur-Generaal kennis heeft genomen van uw brief van 2 januari 2007 gericht aan de 'Voorzitter van het College van procureurs-generaal van de Hoge Raad der Nederlanden', betreffende 'bewijzen valsheid en onechtheid notariële akte d.d. 22 juni 1994'.

Ter voorkoming van misverstand wijs ik u erop dat de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad, mr. J.W. Fokkens, en de Voorzitter van het College van procureurs-generaal, mr. H.N. Brouwer, verschillende functionarissen zijn. De Procureur-Generaal bij de Hoge Raad is geen lid van het College van procureurs-generaal en behoort niet tot het Openbaar Ministerie.

Uit uw brief blijkt niet dat de Procureur-Generaal u - gelet op zijn taken en bevoegdheden - van dienst zou kunnen zijn. De Procureur-Generaal zal daarom niet ingaan op de inhoud van die brief en de door u meegezonden bijlagen.

Hoogachtend,

De Kabinetschef van de Procureur-Generaal,

Mr. S. van den Oever

Postbus 20303 | 2500 EH Den Haag | Telefoon 070 361 13 11
Lange Voorhout 34 | Bezoekadres: Kazernestraat 52 | www.hogeraad.nl

2

Stemmen in een andere gemeente binnen de provincie

Als u in een andere gemeente, binnen de provincie, aan de verkiezing wilt deelnemen, dient u in persoon uiterlijk
7 maart 2007 deze stempas bij uw gemeente te laten omzetten in een kiezerspas. Een schriftelijk verzoek tot het
stemmen in een andere gemeente, dient u uiterlijk 21 februari 2007 in te dienen bij de gemeente.

Stemmen bij volmacht

Als u niet zelf aan de stemming kunt deelnemen, kunt u een andere kiezer machtigen om voor u te gaan stemmen.
Is deze kiezer *in dezelfde gemeente* ingeschreven, dan kunt u gebruik maken van onderstaand volmachtbewijs. Wilt u een
kiezer machtigen die in een andere gemeente is ingeschreven, dan dient u uiterlijk 21 februari 2007 een schriftelijk verzoek
in te dienen bij de gemeente. De gemachtigde kan een volmachtstem uitsluitend tegelijk met de eigen stem uitbrengen!

De formulieren voor de schriftelijke verzoeken zijn verkrijgbaar ter gemeentesecretarie.

VOLMACHTBEWIJS (Met blokletters invullen)

Naam gemachtigde	: I.F.U.D of Human Rights	Paraaf stembureau
Adres en woonplaats	: Kastanje 128, 5731NK Mierlo	

De gemachtigde verklaart zich door mede-ondertekening bereid voor de volmachtgever bij volmacht
te stemmen en met inbegrip van deze machtiging niet meer dan twee ~~andere~~ machtigingen als gemachtigde
te hebben aangenomen.

Geef uw stempas pas aan een ander mee, nadat u zelf hebt ingevuld wie namens u moet stemmen.

Handtekening volmachtgever:

Handtekening gemachtigde:

LET OP:

Het is strafbaar om op naam van een ander aan de stemming deel te nemen (art. 128 Wetboek van Strafrecht).
Neem uw identificatiebewijs mee! De voorzitter van het stembureau is bevoegd van u te verlangen dat u zich identificeert.
Indien u geen stempas heeft, kunt u niet stemmen!

Declaration of the Universal Declaration of Human Rights

De ondergetekende, mr. Theodorus Hubertus Johannes Maria op de Laak, notaris te Budel, gemeente Cranendonck, verklaart dat de afgedrukte fotokopieën door hem zijn vergeleken met de originele stukken en dat deze fotokopieën volledig overeenstemmen met de originele stukken.
Getekend te Budel, gemeente Cranendonck, zeven en twintig juni tweeduizend zeven.

Prod-05

Voorzitter

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Aan de IFUD of Human Rights
T.a.v. dhr. J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH Geldrop

Binnenhof 1a
2513 AA Den Haag
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T 070 318 20 00

E voorzitter@tweedekamer.nl
I www.tweedekamer.nl

Den Haag, 23 maart 2016

Betreft: reactie op de via de deurwaarder betekende stukken

Geachte heer Van den Wittenboer,

Via de deurwaarder ontving ik op 9 maart jl. uw aanzegging gericht aan de Tweede Kamer, meer speciaal aan haar voorzitter mw. Arib, waarin u vraagt om binnen 14 dagen "aan het verzoek te voldoen als nader omschreven in de ten deze betekende stukken "ambtsmisdrijven" artikel 119 van de Grondwet".

Daarbij is vermeld dat uit het niet voldoen aan dat verzoek "zou kunnen worden afgeleid dat niet voldoende proactieve houding is aangenomen door geïnsinueerde "er wat mee te gaan doen", geen verdere actie ondernemen, berusten in de stukken".

Bij de aanzegging zijn 10 stukken gevoegd, waarvan het overzicht is opgenomen in de bijlage bij deze brief. Voor zover dit gaat om stukken gericht aan de Tweede Kamer reageer ik op uw verzoek als volgt.

* op uw brief van 15 juli 2008 over het vervolgen van de minister-president dhr. J.P. Balkenende hebt u op 15 september 2008 het antwoord ontvangen van de Tweede Kamer dat van de brief mededeling is gedaan aan de Kamer en dat de brief voor de leden ter inzage is gelegd.

* op uw brief van 2 september 2014 over aanbieding van een verzoekschrift m.b.t. artikel 119 Grondwet hebt u op 16 september 2014 een antwoord ontvangen van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie, dat deze uw brief in haar procedurevergadering van 10 september 2014 heeft behandeld en dat de Commissie heeft besloten uw brief voor kennisgeving aan te nemen.

* op uw brief van 17 december 2015 over het Verzoek om strafaangifte betreffende ministers, staatssecretaris en ex-Kamervoorzitter, hebt u op 18 februari 2016 een antwoord ontvangen van de Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie, dat deze uw brief op 17 februari 2016 in haar procedurevergadering heeft behandeld en dat de Commissie heeft besloten de inhoud van uw brief voor kennisgeving aan te nemen.

Ik stel vast dat de verzoeken die u aan de Tweede Kamer heeft gericht zijn behandeld en ik verwijs u ten overvloede nogmaals naar de brieven die u daarover van de Tweede Kamer hebt ontvangen.

Ik beschouw uw verzoek daarmee als afgehandeld.

Hoogachtend,

Mw. K. Arib,

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

NEVER AGAIN
WHAT YOU DO MATTERS

THE CAMPAIGN FOR THE UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

May 31, 2016

J.P. van den Wittenboer
Kastanje 28
Mierlo, Noord-Brabant 5731 NK
Netherlands

Dear Mr. van den Wittenboer:

I am pleased to extend a formal welcome to you as a member of the United States Holocaust Memorial Museum's Legacy of Light Society. Legacy of Light Society members are individuals – like you – who have thoughtfully included the Museum in their estate plans or otherwise established a charitable gift annuity, charitable remainder trust or other planned gift for the benefit of the Museum. It is through these gifts that the Museum seeks to ensure that this institution remains a vibrant and transformative force in the 21st century. We welcome your partnership in this historic task.

You are joining us at an exciting time as we are engaged in a comprehensive campaign to raise $540 million - $300 million in cumulative annual funds, $40 million in capital commitments to build a state-of-the-art collections and conservation center, and $200 million in endowment commitments. Enclosed you will find a Confirmation of Deferred Commitment Form. Signing this form will allow the Museum to designate any funds we receive through your estate to the institution's Permanent General Endowment Fund, and be counted today towards our campaign goal. Taking this simple extra step will make your legacy gift that much more powerful. Please note that the form may be rescinded at any time.

Also enclosed is a Consent Form. Please take a moment to complete and return this form as well so that you may receive all the benefits to which you are eligible for, including:

- **Legacy of Light Society Memorial Candle**
- **Membership Pin**
- **Legacy of Light Membership Card**
- **Recognition in the Annual Report**
- **Subscription to the Museum's magazine**
- **Museum passes for individual and family visits**
- **10% Discount at the Museum Shop**

Legacy of Light Society

In addition, as the Director of Stewardship, for the Legacy of Light Society, you can always contact me with any question or Museum needs. My direct line is 202.488.2634; I can also be reached via email at cmaier@ushmm.org.

Because of the planned gifts from members of the Legacy of Light Society, the Museum is confident that we will succeed in the campaign, which will provide the resources it will take to meet any and all challenges that lie ahead. We are deeply grateful for your commitment to this institution and to the permanence of Holocaust memory.

Sincerely,

Celeste Z. Maier, Director of Stewardship
Legacy of Light Society

CONTENT

Article 83(1) TFEU provides for an exhaustive list of areas of particularly serious crime with a cross-border dimension (known as 'EU crimes') for which the European Parliament and the Council may establish minimum rules concerning the definition of criminal offences and sanctions. Under Article 83(1), third subparagraph, based on 'developments in crime', the Council may adopt a decision (subject to the consent of the Parliament) extending this list by adding other areas of crime. The Commission may present an initiative to trigger such Council decision, through a Communication to the European Parliament and the Council.

On 16 September 2020, European Commission President von der Leyen announced, in her State of the Union Address at the European Parliament and in the accompanying letter of intent, a new initiative on extending the list of EU crimes to all forms of hate crime and hate speech - whether because of race, religion, gender or sexuality. It was later mentioned in the Commission Work Programme 2021 and in February 2021, the Commission published a roadmap on the initiative, scheduled for the fourth quarter of 2021.

The initiative will complement the work on a legislative proposal on preventing and combatting gender-based violence against women and domestic violence to be presented also by the end of 2021. According to the Commission, the list of EU crimes could be extended to cover hate speech and hate crime on the grounds of race, colour, religion, descent or national or ethnic origin. Further grounds under consideration are sex and sexual orientation, as well as disability and age.

References

- European Commission, State of the Union Address by President von der Leyen at the European Parliament plenary, September 2020
- European Commission, Letter of intent: Key New Initiatives for 2021, September 2020
- European Commission, Commission Work Programme 2021, October 2021

Further reading

- EPRS, Unlocking the potential of the EU Treaties: An article-by-article analysis of the scope for action, 5. Extending the list of crimes addressed by EU criminal law policies, pp. 37-38, May 2020

- Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs, Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches, July 2020
- European Commission, Hate speech & hate crime – inclusion on list of EU crimes, Roadmap

Author: Piotr Bąkowski, Members' Research Service, legislative-train@europarl.europa.eu
As of 20 November 2021.

HYPERLINK REFERENCES

United Nations A/C.3/75/L.49

General Assembly

Distr.: Limited
4 November 2020

Original: English

Seventy-fifth session
Third Committee
Agenda item 70 (a)
Elimination of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance: elimination of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance

Angola, Azerbaijan, Bangladesh, Belarus, Burkina Faso, Burundi, China, Comoros, Cuba, Democratic People's Republic of Korea, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Lao People's Democratic Republic, Nicaragua, Nigeria, Pakistan, Russian Federation, Sudan, Syrian Arab Republic, Tajikistan, Turkmenistan, Uzbekistan, Venezuela (Bolivarian Republic of) and Viet Nam: draft resolution

Combating glorification of Nazism, neo-Nazism and other practices that contribute to fuelling contemporary forms of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance

The General Assembly,

Guided by the Charter of the United Nations, the Universal Declaration of Human Rights,[1] the International Covenant on Civil and Political Rights, [2] the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination [3] and other relevant human rights instruments,

Recalling the provisions of Commission on Human Rights resolutions 2004/16 of 16 April 2004[4] and 2005/5 of 14 April 2005[5] and relevant Human Rights Council resolutions, in particular resolutions 7/34 of 28 March 2008, [6] 18/15 of 29 September 2011[7] and 21/33 of 28 September 2012,[8] as well as General Assembly resolutions 60/143 of 16 December 2005, 61/147 of 19 December 2006, 62/142 of 18 December

[1] Resolution 217 A (III).
[2] See resolution 2200 A (XXI), annex.
[3] United Nations, *Treaty Series*, vol. 660, No. 9464.
[4] See *Official Records of the Economic and Social Council, 2004, Supplement No. 3* (E/2004/23), chap. II, sect. A.
[5] Ibid., *2005, Supplement No. 3* and corrigenda (E/2005/23, E/2005/23/Corr.1 and E/2005/23/Corr.2), chap. II, sect. A.
[6] See *Official Records of the General Assembly, Sixty-third Session, Supplement No. 53* (A/63/53), chap. II.
[7] Ibid., *Sixty-sixth Session, Supplement No. 53A* and corrigendum (A/66/53/Add.1 and A/66/53/Add.1/Corr.1), chap. II.
[8] Ibid., *Sixty-seventh Session, Supplement No. 53A* (A/67/53/Add.1), chap. II.

Please recycle

Machine Translated by Google

2007, 63/162 van 18 december 2008, 64/147 van 18 december 2009, 65/199 van 21 december 2010, 66/143 van 19 december 2011, 67/154 van 20 december 2012, 68/150 van 18 december 2013, 69/160 van 18 december 2014, 70/139 van 17 december 2015, 71/179 van 19 december 2016, 72/156 van 19 december 2017, 73/157 van 17 december 2018 en 74/136 van 18 december 2019 over deze kwestie, en zijn resoluties 61/149 van 19 december 2006, 62/220 van 22 december 2007, 63/242 van 24 december 2008, 64/148 van 18 december 2009, 65/240 van 24 december 2010, 66/144 van 19 december 2011, 67/155 van 20 december 2012, 68/151 van 18 december 2013, 69/162 van 18 december 2014, 70/140 van 17 december 2015, 71/181 van 19 december 2016, 72/157 van 19 december 2017, 73/262 van 22 december 2018 en 74/137 van 18 december 2019, getiteld “Een wereldwijde oproep tot concrete actie voor de totale uitbanning van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid en de alomvattende uitvoering en follow-up van de Verklaring van Durban en actieprogramma”,

Erkennend andere belangrijke initiatieven van de Algemene Vergadering gericht op bewustmaking over het lijden van slachtoffers van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid en vormen van discriminatie, ook in historisch perspectief, in het bijzonder met betrekking tot de herdenking van de slachtoffers van slavernij en de transatlantische slavenhandel,

Herinnerend aan het Handvest van het Tribunaal van Neurenberg en het oordeel van de Tribunaal dat onder meer de SS-organisatie en haar integrale onderdelen, met inbegrip van de Waffen-SS, als crimineel heeft erkend, via haar officieel aanvaarde leden die betrokken zijn bij of met kennis van het plegen van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid in verband met de Tweede Wereldoorlog, als evenals andere relevante bepalingen van de Handvest en het oordeel,

Indachtig de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog, en in dit verband benadrukkend dat de overwinning op het nazisme in de Tweede Wereldoorlog heeft bijgedragen tot het scheppen van de voorwaarden voor de oprichting van de Verenigde Naties, bedoeld om toekomstige oorlogen te voorkomen en volgende generaties te redden van de gesel van de oorlog,

Eraan herinnerend dat de internationale gemeenschap in 2020 de vijfenzeventigste verjaardag van de overwinning op het nazisme in de Tweede Wereldoorlog viert, en in dit verband uitkijkend naar het houden van een speciale plechtige vergadering van de Algemene Vergadering,

Er tevens aan herinnerend dat de vijfenzeventigste zitting van de Algemene Vergadering samenvalt met de vijfenzeventigste verjaardag van de oprichting van het Tribunaal van Neurenberg en de goedkeuring van zijn Handvest,

Opmerkend dat neonazisme meer is dan alleen de verheerlijking van een beweging uit het verleden, het is een hedendaags fenomeen met sterke gevestigde belangen in raciale ongelijkheid en een investering in het verkrijgen van brede steun voor zijn valse beweringen van raciale superioriteit,

Herinnerend aan de relevante bepalingen van de Verklaring van Durban en het programma van Maatregelen aangenomen door de Wereldconferentie tegen racisme, rassendiscriminatie, 9 , met Vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid op 8 name paragraaf 2 september 2001, van de Verklaring en de paragrafen 84 tot en met 86 van het Actieprogramma, evenals de relevante bepalingen van het slotdocument van de Durban Review Conference van 24 april 2009,10 in het bijzonder de paragrafen 11, 13 en 54,

Verontrust over de verspreiding in vele delen van de wereld van verschillende extremistische politieke partijen, bewegingen, ideologieën en groepen met een racistisch of xenofoob karakter, waaronder neonazi's en skinheadgroepen, en over het feit dat deze trend heeft geleid tot

[9] Zie A/CONF.189/12 en A/CONF.189/12/Corr.1, kerel. I.
[10] Zie A/CONF.211/8, kerel. I.

Machine Translated by Google

bij de uitvoering van discriminerende maatregelen en beleid op lokaal of nationaal niveau,

Met bezorgdheid vaststellend dat, zelfs waar neonazi's of extremisten formeel niet deelnemen aan de regering, de aanwezigheid daarin van extreemrechtse ideologen tot gevolg kan hebben dat in het bestuur en het politieke discours dezelfde ideologieën worden geïnjecteerd die neonazisme en extremisme zo maken, gevaarlijk,

Gealarmeerd door muziekteksten en videogames die rassenhaat bepleiten en aanzetten tot discriminatie, vijandigheid of geweld,

Bezorgd over het gebruik van internetplatforms door groepen die haat bepleiten om informatie te plannen, geld in te zamelen en te verspreiden over openbare evenementen die gericht zijn op het bevorderen van racisme, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid, zoals bijeenkomsten, demonstraties en gewelddaden,

Indachtig de rol die internet kan spelen bij het bevorderen van gelijkheid, inclusie en non-discriminatie,

Ernstig bezorgd over het feit dat neonazistische groepen, evenals andere groepen en individuen die ideologieën van haat aanhangen, zich in toenemende mate hebben gericht op vatbare personen, voornamelijk kinderen en jongeren, door middel van speciaal op maat gemaakte websites met als doel hun indoctrinatie en rekrutering,

Diep bezorgd over alle recente uitingen van geweld en terrorisme, aangewakkerd door gewelddadig nationalisme, racisme, antisemitisme, islamofobie, christianofobie,
afrofobie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid, ook tijdens sportevenementen,

Met diepe bezorgdheid de aanhoudende alarmerende toename erkennend van gevallen van discriminatie, onverdraagzaamheid en extremistisch geweld ingegeven door antisemitisme,
Islamofobie en Christianofobie en vooroordelen tegen personen van andere etnische afkomst, religies en overtuigingen,

Onderstrepend het bestaande gebrek aan uniformiteit van normen met betrekking tot beschermde meningsuiting en meningsuiting en verboden rassendiscriminatie en het bepleiten van nationale, raciale of religieuze haat die aanzet tot discriminatie, vijandigheid of geweld,

In dit verband *met bezorgdheid opmerkend* dat de variatie in nationale normen die haatzaaiende uitlatingen verbieden, veilige havens kunnen bieden voor neonazistische, extremistische, gewelddadige nationalistische, xenofobe of racistische uitingen, aangezien veel neonazistische en relevante extremistische groeperingen van een racistisch of xenofoob karakter transnationaal opereren door te vertrouwen op internetserviceproviders of socialemediaplatforms,

Benadrukkend dat het aanpakken van haatzaaiende uitlatingen niet tot doel heeft de vrijheid van meningsuiting te beperken of te verbieden, maar om het aanzetten tot discriminatie, vijandigheid en geweld te voorkomen, hetgeen bij wet verboden is,

Uiting gevend aan zijn bezorgdheid over het gebruik van digitale technologieën door neonazi's en andere extremistische en haatgroepen om hun ideologie te verspreiden, en erkennend dat digitale technologieën van groot belang zijn voor de uitoefening van de mensenrechten en voor de bestrijding van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante zaken in tolerantie,

1. *bevestigt* de relevante bepalingen van de Verklaring van Durban en van het slotdocument van de Durban Review Conference, waarin staten het voortbestaan en de heropleving van neonazisme, neofascisme en gewelddadige nationalistische ideologieën op basis van raciale en nationale vooroordelen veroordeelden en verklaarden dat die verschijnselen zouden in geen enkel geval of onder geen enkele omstandigheid kunnen worden gerechtvaardigd;

2. *herinnert aan* de bepalingen van de Verklaring van Durban en van het slotdocument van de Durban Review Conference, waarin staten de positieve bijdrage erkenden die de uitoefening van het recht op vrijheid van meningsuiting, met name door

Machine Translated by Google

de media en nieuwe technologieën, waaronder internet, en volledige eerbiediging van de vrijheid om informatie te zoeken, te ontvangen en te verstrekken, kunnen bijdragen tot de bestrijding van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid;

3. *neemt met waardering kennis* van het verslag van de speciale rapporteur van de Mensenrechtenraad over hedendaagse vormen van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid, opgesteld in overeenstemming met het verzoek in zijn resolutie 74/136; [11]

4. *spreekt zijn waardering* uit voor de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de mensenrechten en haar bureau voor hun inspanningen om racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid te bestrijden, met inbegrip van het onderhoud door het Bureau van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de mensenrechten van de databank over praktische middelen om racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid te bestrijden;

5. *spreekt zijn diepe bezorgdheid uit* over de verheerlijking, in welke vorm dan ook, van de nazi-beweging, het neonazisme en voormalige leden van de Waffen-SS-organisatie, onder meer door het oprichten van monumenten en gedenktekens, het houden van openbare demonstraties in naam van de verheerlijking van het nazi-verleden , de nazi-beweging en het neonazisme, die dergelijke leden en degenen die tegen de anti-Hitler-coalitie vochten, verklaarden of probeerden te verklaren, samenwerkten met de nazi-beweging en oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid begaan door deelnemers aan nationale bevrijdingsbewegingen, evenals door het hernoemen van straten die ze verheerlijken;

6. *roept op tot* de universele ratificatie en effectieve uitvoering van de Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, en dringt er bij de staten die partij bij zijn die dat nog niet hebben gedaan op aan om te overwegen de verklaring op grond van artikel 14 af te leggen, waarmee het Comité voor de uitbanning van Rassendiscriminatie met de bevoegdheid om mededelingen te ontvangen en in overweging te nemen van individuen of groepen individuen binnen hun rechtsgebied die beweren het slachtoffer te zijn van een schending door een staat die partij is van een van de in het Verdrag uiteengezette rechten;

7. *dringt er bij* Staten op aan alle vormen van rassendiscriminatie met alle passende middelen uit te bannen, met inbegrip van wetgeving zoals vereist door de omstandigheden, en er tegelijkertijd voor te zorgen dat de daarin opgenomen definitie van rassendiscriminatie in overeenstemming is met artikel 1 van het Verdrag;

8. *moedigt* de staten die een voorbehoud hebben gemaakt bij artikel 4 van het verdrag aan serieus te overwegen om dergelijke voorbehouden met voorrang in te trekken, zoals benadrukt door de speciale rapporteur;

9. *erkent* dat discriminatie op grond van ras, etniciteit of religie in al zijn vormen en uitingen, met inbegrip van neonazisme, islamofobie, christianofobie en antisemitisme, een bedreiging vormt voor de sociale cohesie, niet alleen voor de raciale en etnische groepen die hun direct doelwit;

10. *herinnert eraan* dat alle wetgevende of constitutionele maatregelen die worden genomen ter bestrijding van extremistische politieke partijen, bewegingen, ideologieën en groepen met een racistisch of xenofoob karakter, met inbegrip van neonazi's en skinheadgroepen en soortgelijke extremistische ideologische bewegingen, in overeenstemming moeten zijn met de relevante internationale mensenrechtenverplichtingen, in het bijzonder de artikelen 4 en 5 van het Verdrag en de artikelen 19 tot 22 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten;

11. *moedigt* de staten die partij zijn bij het verdrag aan passende maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat hun wetgeving in overeenstemming is met hun verplichtingen uit hoofde van het verdrag, met inbegrip van die uit hoofde van artikel 4;

[11] A/75/329.

Machine Translated by Google

12. *benadrukt* dat het recht op vrijheid van meningsuiting, vreedzame vergadering en vereniging belangrijk zijn ter ondersteuning van de wereldwijde strijd tegen racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid;

13. *Benadrukt nogmaals* de aanbeveling van de Speciale Rapporteur dat "elke herdenkingsviering van het naziregime, zijn bondgenoten en aanverwante organisaties, officieel of niet-officieel, moet worden verboden" door Staten, en benadrukt ook dat dergelijke manifestaties onrecht doen aan de nagedachtenis[12] van de talloze slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog en kinderen en jongeren negatief beïnvloeden, en benadrukt in dit verband dat het belangrijk is dat staten maatregelen nemen, in overeenstemming met de internationale mensenrechtenwetgeving, om elke viering van de nazi-SS-organisatie en al haar integrale onderdelen, met inbegrip van de Waffen-SS, en dat het verzuim van staten om dergelijke praktijken effectief aan te pakken, onverenigbaar is met de verplichtingen van staten die lid zijn van de Verenigde Naties krachtens het Handvest;

14. *spreekt zijn diepe bezorgdheid uit* over de toenemende frequentie van pogingen en activiteiten die bedoeld zijn om monumenten die zijn opgericht ter nagedachtenis aan degenen die tijdens de Tweede Wereldoorlog tegen het nazisme hebben gevochten, te ontheiligen of te slopen, en om de stoffelijke overschotten van dergelijke personen onrechtmatig op te graven of te verwijderen, en in dit verband aanzien dringt er bij Staten op aan hun relevante verplichtingen volledig na te komen, onder meer krachtens artikel 34 van Aanvullend Protocol I bij de Verdragen van Genève van 1949;[13]

15. *veroordeelt krachtig* incidenten die het nazisme verheerlijken en promoten, zoals daden waarbij pro-nazi-graffiti en schilderijen zijn betrokken, ook op monumenten ter nagedachtenis aan slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog;

16. *spreekt zijn verontrusting* uit over het gebruik door neonazistische groepen, evenals andere extremistische groeperingen en individuen die ideologieën van haat, informatietechnologieën, internet en sociale media aanhangen om nieuwe leden te werven, met name gericht op kinderen en jongeren, en om deze te verspreiden en om hun met haat gevulde berichten te versterken, terwijl ze erkennen dat internet ook kan worden gebruikt om deze groepen en hun activiteiten tegen te gaan;

17. neemt *met bezorgdheid* kennis van het aanzienlijke aantal racistische incidenten wereldwijd, waaronder de opkomst van skinheadgroepen, die verantwoordelijk zijn voor veel van deze incidenten, evenals de heropleving van racistisch en xenofoob geweld dat onder meer gericht is op personen die behoren tot nationale of etnische, religieuze en linguïstische minderheden, of op enige andere grond, met inbegrip van brandstichtingen op huizen en vernieling van en geweld op scholen, gebedshuizen en begraafplaatsen;

18. *bevestigt opnieuw* dat dergelijke handelingen in bepaalde omstandigheden kunnen worden gekwalificeerd als vallend binnen het toepassingsgebied van het Verdrag, dat ze mogelijk niet te rechtvaardigen zijn als uitoefening van de vrijheid van vreedzame vergadering, vrijheid van vereniging en vrijheid van meningsuiting en dat ze vaak zullen vallen binnen de reikwijdte van artikel 20 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en kunnen onderworpen zijn aan bepaalde beperkingen, zoals uiteengezet in de artikelen 19, 21 en 22 van het Verdrag;

19. *Moedigt* Staten aan passende concrete maatregelen te nemen, met inbegrip van wetgevende en educatieve maatregelen, in overeenstemming met hun internationale mensenrechtenverplichtingen, om revisionisme met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog en de ontkenning van de misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden die tijdens de de tweede Wereldoorlog;

[12] A/72/291, para. 79.

[13] Verenigde Naties, *Verdragenreeks,* vol. 1125, nr. 17512.

Machine Translated by Google

20. *roept* staten op om actieve maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat onderwijsstelsels de nodige inhoud ontwikkelen om een nauwkeurig verslag van de geschiedenis te geven, en om tolerantie en andere internationale mensenrechtenbeginselen te bevorderen;

21. *neemt kennis* van de aanbeveling van de speciale rapporteur dat onderwijs dat de racistische effecten van nationalistisch populisme probeert te ondermijnen, nauwkeurige en representatieve verslagen van de nationale geschiedenis moet bevatten die een stem geven aan raciale en etnische diversiteit en dat de onwaarheden blootlegt van degenen die proberen schrijf etnische groepen uit nationale geschiedenissen en identiteiten om etnonationalistische mythen van raciaal of etnisch 'zuivere' naties in stand te houden; [14]

22. *veroordeelt zonder voorbehoud* elke ontkenning of poging tot ontkenning van de Holocaust, evenals elke uiting van religieuze onverdraagzaamheid, opruiing, intimidatie of geweld tegen personen of gemeenschappen op grond van etnische afkomst of religieuze overtuiging;

23. *bevestigt zijn diepe toewijding* aan de herdenkingsplicht en verwelkomt de oproep van de speciale rapporteur voor het actieve behoud van de Holocaust-locaties die dienst deden als nazi-vernietigingskampen, concentratie- en dwangarbeidskampen en gevangenissen, evenals zijn aanmoediging aan staten maatregelen te nemen, waaronder wetgevende, wetshandhavings- en educatieve maatregelen, om een einde te maken aan alle vormen van Holocaust-ontkenning;15

24. *neemt kennis* van de conclusies van de speciale rapporteur dat revisionisme en pogingen om de geschiedenis te vervalsen in bepaalde omstandigheden kunnen vallen onder het verbod op haatzaaiende uitlatingen krachtens artikel 4 (a) van het Verdrag, dat staten als strafbare feiten strafbaar moeten verklaren door de wet16 en dat rekrutering door neonazi's die extreme ideologieën of raciale, etnische of religieuze haat en intolerantie proberen te mainstreamen, onder artikel 4 (b) van het Verdrag kan vallen;

25. *roept* staten op om door te gaan met het nemen van alle passende maatregelen gericht op het voorkomen en bestrijden van haatzaaiende uitlatingen, ook op internet, en het aanzetten tot geweld tegen personen in kwetsbare situaties, met inbegrip van het organiseren van bijeenkomsten en gewelddadige protesten, fondsenwerving en betrokkenheid bij andere activiteiten ;

26. *spreekt zijn ernstige bezorgdheid uit* over pogingen om op wetgevend niveau symbolen te verbieden die in staten worden geassocieerd met de overwinning op het nazisme;

27. *spreekt zijn diepe bezorgdheid uit* over pogingen tot commerciële reclame die gericht zijn op het uitbuiten van het lijden van de slachtoffers van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid die tijdens de Tweede Wereldoorlog door het nazi-regime zijn begaan;

28. *benadrukt* dat de nagedachtenis moet worden gerespecteerd en dat de hierboven beschreven praktijken onrecht doen aan de nagedachtenis van de talloze slachtoffers van misdaden tegen de menselijkheid begaan in de Tweede Wereldoorlog, met name die welke zijn gepleegd door de SS-organisatie en door degenen die hebben gevochten tegen de anti-Hitler-coalitie en samenwerkte met de nazi-beweging, en kinderen en jongeren negatief kan beïnvloeden, en dat het falen van staten om dergelijke praktijken effectief aan te pakken onverenigbaar is met de verplichtingen van staten die lid zijn van de Verenigde Naties krachtens het Handvest, met inbegrip van die met betrekking tot de doeleinden en principes van de Organisatie;

29. *benadrukt ook* dat al dergelijke praktijken hedendaagse vormen van racisme, rassendiscriminatie, antisemitisme, islamofobie, christianofobie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid kunnen aanwakkeren en kunnen bijdragen aan de verspreiding en vermenigvuldiging van verschillende extremistische politieke partijen, bewegingen en groepen van racistische of xenofobe

[14] A/73/305 en A/73/305/Corr.1, para. 56.
[15] A/72/291, para. 91.
[16] A/HRC/38/53, para. 15.

Machine Translated by Google

karakter, inclusief neonazi's en skinheadgroepen, en roept in dit verband op tot verhoogde waakzaamheid;

30. *spreekt zijn bezorgdheid uit* over het feit dat de mensenrechten en democratische uitdagingen die worden gesteld door extremistische politieke partijen, bewegingen en groeperingen universeel zijn en dat geen enkel land er immuun voor is;

31. *benadrukt* de noodzaak om passende maatregelen te nemen die nodig zijn om de hierboven beschreven praktijken tegen te gaan, en roept staten en alle andere belanghebbenden op om in overeenstemming met de internationale mensenrechtenwetgeving doeltreffender maatregelen te nemen om deze verschijnselen en extremistische bewegingen van een racistisch of xenofoob karakter, die een reële bedreiging vormen voor de democratische waarden, en om hun waakzaamheid te vergroten en proactief te zijn bij het versterken van hun inspanningen om deze uitdagingen te herkennen en effectief aan te pakken;

32. *onderstreept* het belang van gegevens en statistieken over racistische en xenofobe misdrijven voor het identificeren van de soorten gepleegde strafbare feiten, de profielen van slachtoffers en daders en of deze laatsten zijn aangesloten bij extremistische bewegingen of groepen, waardoor een beter begrip van het fenomeen wordt vergroot en de identificatie van doeltreffende maatregelen om dergelijke racistische en xenofobe misdrijven aan te pakken, en herinnert in dit verband aan de toezeggingen die zijn gedaan in de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling inzake gegevens, monitoring en verantwoordingsplicht, met inbegrip van het verzamelen van gegevens[17] uitgesplitst naar kenmerken die relevant zijn in de nationale context;

33. *moedigt* staten aan om verdere maatregelen te nemen ter ondersteuning van de opleiding van politie en andere wetshandhavingsinstanties over de ideologieën van extremistische politieke partijen, bewegingen en groeperingen wier pleitbezorging het aanzetten tot racistisch en xenofoob geweld vormt, om hun vermogen om racistische en xenofobe misdaden aan te pakken te versterken , hun verantwoordelijkheid te nemen om de daders van dergelijke misdaden voor de rechter te brengen en straffeloosheid te bestrijden;

34. *spreekt zijn diepe bezorgdheid uit* over het toegenomen aantal zetels dat wordt ingenomen door vertegenwoordigers van extremistische partijen met een racistisch of xenofoob karakter in een aantal nationale en lokale parlementen, en benadrukt in dit verband dat alle democratische politieke partijen hun programma's en activiteiten moeten baseren betreffende de eerbiediging van de mensenrechten en vrijheden, democratie, de rechtsstaat en goed bestuur en om alle berichten te veroordelen die ideeën verspreiden die gebaseerd zijn op raciale superioriteit of haat en die tot doel hebben hedendaagse vormen van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid;

35. *neemt kennis* van de bezorgdheid van de speciale rapporteur over de heropleving van het neonazisme in de huidige tijd en de groeiende steun voor en aanvaarding van neonazisme en aanverwante ideologieën in een toenemend aantal landen;[18]

36. *neemt* in dit verband met waardering kennis van de oproep van de speciale rapporteur aan politieke leiders en partijen om het aanzetten tot rassendiscriminatie of vreemdelingenhaat krachtig te veroordelen, tolerantie en respect te bevorderen en geen coalities te vormen met extremistische partijen van een racistische of xenofobe karakter;[19]

37. is *ingenomen* met de aanbeveling van de speciale rapporteur om door te gaan met het nemen van maatregelen door middel van nationale wetgeving, in overeenstemming met de internationale mensenrechtenwetgeving, gericht op het voorkomen van haatzaaiende uitlatingen en het aanzetten tot geweld, en steun - financiële en andere - van politieke partijen en andere organisaties in te trekken die zich bezighouden met neonazistische of andere haatzaaiende uitlatingen en stappen ondernemen om verantwoordelijke

17 Resolutie 70/1.

18 A/HRC/38/53, para. 16.

19 A/72/291, para. 83.

Machine Translated by Google

organisaties waar dergelijke haatzaaiende uitingen tot doel hebben, of redelijkerwijs kunnen worden verwacht, aan te zetten tot geweld;

38. *Moedigt* Staten aan om de diversiteit binnen wetshandhavingsinstanties te verbeteren en dringt er bij hen op aan alle passende maatregelen te nemen om het indienen van klachten over en het opleggen van passende sancties tegen personen binnen de openbare dienst die racistisch gemotiveerd geweld hebben gepleegd of hebben gebruikt Haattoespraak;

39. *spreekt zijn diepe bezorgdheid uit* over de toename van het aantal gemelde gevallen van racistische, antisemitische, islamofobe, arabofobe, afrofobe en xenofobe uitingen tijdens sportevenementen, waaronder die welke worden gepleegd door extremistische groepen met een racistisch of xenofoob karakter, waaronder neonazi's en skinheadgroepen, en roept staten, internationale organisaties, sportfederaties en andere relevante belanghebbenden op om de maatregelen om dergelijke incidenten aan te pakken te versterken, en verwelkomt tevens de stappen die veel staten, sportfederaties en clubs hebben genomen om racisme bij sportevenementen uit te bannen, onder meer door sport die wordt beoefend zonder discriminatie van welke vorm dan ook en in de Olympische geest, die menselijk begrip, tolerantie, inclusie, fair play en solidariteit vereisen;

40. *herinnert aan* de aanbeveling van de speciale rapporteur om in het nationale strafrecht een bepaling op te nemen volgens welke het plegen van een strafbaar feit met racistische of xenofobe motieven of doeleinden een verzwarende omstandigheid vormt, waardoor strengere straffen mogelijk zijn21, en moedigt staten aan waarvan de wetgeving geen dergelijke bepalingen om die aanbeveling in overweging te nemen;

41. *neemt kennis* van maatregelen die door staten zijn genomen om discriminatie te voorkomen van, in het bijzonder, maar niet beperkt tot, personen die behoren tot nationale of etnische, religieuze en taalkundige minderheden, mensen van Afrikaanse afkomst, Roma, migranten, vluchtelingen en asielzoekers, en om hun integratie te verzekeren in de samenleving, dringt er bij staten op aan te zorgen voor de volledige en effectieve uitvoering van wettelijke, beleidsmatige en institutionele maatregelen ter bescherming van deze individuen en groepen, inclusief vrouwen en meisjes, en beveelt staten aan iedereen daadwerkelijk, zonder enige vorm van discriminatie, hun mensenrechten te garanderen, inclusief die verband houden met veiligheid en beveiliging, toegang tot de rechter, passende schadeloosstelling en passende informatie over hun rechten, en vervolging en passende bestraffing, al naargelang van toepassing, van degenen die verantwoordelijk zijn voor racistische en xenofobe misdaden tegen hen, met inbegrip van de mogelijkheid om schadevergoeding of genoegdoening te vragen voor schade geleden als gevolg van dergelijke misdrijven;

42. *onderstreept* dat de wortels van extremisme veelzijdig zijn en moeten worden aangepakt door middel van adequate maatregelen zoals onderwijs, bewustmaking en bevordering van de dialoog, en beveelt in dit verband aan meer maatregelen te nemen om jongeren bewust te maken van de gevaren van de ideologieën en activiteiten van extremistische politieke partijen, bewegingen en groepen;

43. *bevestigt* in dit verband het bijzondere belang van alle vormen van onderwijs, met inbegrip van mensenrechteneducatie, als aanvulling op wetgevende maatregelen, en roept staten op te blijven investeren in onderwijs, zowel in conventionele als niet-conventionele leerplannen, inter onder meer om attitudes te veranderen en ideeën over raciale hiërarchieën en superioriteit tegen te gaan, en hun negatieve invloed tegen te gaan, en om de waarden van non-discriminatie, gelijkheid en respect voor iedereen te bevorderen, zoals uiteengezet door de speciale rapporteur;

44. *erkent* de cruciale rol van onderwijs bij het bevorderen van mensenrechten en fundamentele vrijheden en het bestrijden van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid, met name bij het bevorderen van de beginselen van tolerantie,

[20] A/HRC/38/53, para. 35 (c).
[21] A/69/334, para. 81.

Machine Translated by Google

non-discriminatie, inclusie en respect voor etnische, religieuze en culturele diversiteit en het voorkomen van de verspreiding van extremistische racistische en xenofobe bewegingen en ideeën;

45. *veroordeelt* met klem het gebruik van educatief materiaal en retoriek in onderwijsomgevingen, die racisme, discriminatie, haat en geweld op grond van etnische afkomst, nationaliteit, godsdienst of overtuiging verspreiden;

46. *benadrukt* de aanbeveling van de speciale rapporteur die werd gepresenteerd tijdens de vierenzestigste zitting van de Algemene Vergadering, waarin hij het belang benadrukte van geschiedenislessen bij het onderwijzen van de dramatische gebeurtenissen en menselijk lijden die voortkwamen uit de aanvaarding van ideologieën zoals het nazisme en fascisme; [22]

47. *benadrukt* het belang van andere positieve maatregelen en initiatieven die erop gericht zijn gemeenschappen bij elkaar te brengen en hen de ruimte te geven voor een echte dialoog, zoals rondetafelgesprekken, werkgroepen en seminars, waaronder opleidingsseminars voor overheidsfunctionarissen en mediaprofessionals, evenals bewustmaking het stimuleren van activiteiten, met name de activiteiten die zijn geïnitieerd door vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld, waarvoor voortdurende staatssteun nodig is;

48. *onderstreept* de positieve rol die relevante entiteiten en programma's van de Verenigde Naties, met name de Organisatie van de Verenigde Naties voor onderwijs, wetenschap en cultuur, op de bovengenoemde gebieden kunnen spelen;

49. *Bevestigt opnieuw* artikel 4 van het Verdrag, volgens hetwelk de Staten die partij zijn bij het Verdrag alle propaganda en alle organisaties veroordelen die gebaseerd zijn op ideeën of theorieën over superioriteit van een ras of groep personen van één kleur of etnische afkomst, of die trachten te rechtvaardigen of te promoten rassenhaat en discriminatie in welke vorm dan ook, en verbinden zich ertoe onmiddellijke en positieve maatregelen te nemen die bedoeld zijn om elke aansporing tot of daden van dergelijke discriminatie uit te bannen en daartoe, met inachtneming van de beginselen die zijn neergelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en de rechten die uitdrukkelijk zijn uiteengezet in artikel 5 van het Verdrag, onder meer:

(a) Zal een strafbaar feit strafbaar verklaren door de wet alle verspreiding van ideeën gebaseerd op raciale superioriteit of haat, en het aanzetten tot rassendiscriminatie, evenals alle daden van geweld of aanzetten tot dergelijke daden tegen een ras of groep personen van een andere kleur of etnische afkomst, en ook het verlenen van hulp aan racistische activiteiten, met inbegrip van de financiering daarvan;

(b) verklaart onwettig en verbiedt organisaties, alsmede georganiseerde en alle andere propaganda-activiteiten, die rassendiscriminatie bevorderen en aanzetten, en erkent deelname aan dergelijke organisaties of activiteiten als een wettelijk strafbaar feit;

(c) Staat niet toe dat overheidsinstanties of openbare instellingen, nationaal of lokaal, om rassendiscriminatie te bevorderen of aan te wakkeren;

50. *bevestigt tevens* dat, zoals onderstreept in paragraaf 13 van het slotdocument van de Durban Review Conference, elke pleidooi voor nationale, raciale of religieuze haat die aanzet tot discriminatie, vijandigheid of geweld bij wet moet worden verboden, dat elke verspreiding van ideeën op grond van rassensuperioriteit of haat, of het aanzetten tot rassendiscriminatie, evenals alle daden van geweld of aanzetten tot dergelijke daden, strafbaar worden verklaard bij de wet, in overeenstemming met de internationale verplichtingen van Staten, en dat deze verboden in overeenstemming zijn met vrijheid van mening en meningsuiting;

51. *neemt kennis* van de lancering door de secretaris-generaal van de strategie en het actieplan van de Verenigde Naties inzake haatspraak, die een rol kan spelen bij het aanpakken van haatzaaiende uitlatingen

[22] A/64/295, para. 104.

Machine Translated by Google

over de hele wereld terwijl ze de vrijheid van mening en meningsuiting hooghouden, in samenwerking met regeringen, het maatschappelijk middenveld, de particuliere sector en andere partners;

52. *erkent* de positieve rol die de uitoefening van het recht op vrijheid van mening en meningsuiting, evenals volledige eerbiediging van de vrijheid om informatie te zoeken, te ontvangen en door te geven, onder meer via internet, kan spelen bij de bestrijding van racisme, rassendiscriminatie en vreemdelingenhaat en gerelateerde intolerantie;

53. *roept* staten op de vrijheid van meningsuiting te versterken, die een cruciale rol kan spelen bij het bevorderen van democratie en het bestrijden van racistische en xenofobe ideologieën die gebaseerd zijn op raciale superioriteit;

54. *roept ook* staten, die de primaire verantwoordelijkheid hebben om discriminatie en haatzaaiende uitlatingen tegen te gaan, en alle relevante actoren, waaronder politieke en religieuze leiders, op om inclusie en eenheid te bevorderen als reactie op de pandemie van de coronavirusziekte (COVID-19), en om racisme, vreemdelingenhaat, haatzaaiende uitlatingen, geweld, discriminatie en stigmatisering te voorkomen, zich uit te spreken en krachtig op te treden;

55. *spreekt zijn bezorgdheid uit* over het toegenomen gebruik van digitale technologieën ter bevordering en verspreiding van racisme, rassenhaat, vreemdelingenhaat, rassendiscriminatie en aanverwante onverdraagzaamheid, en roept in dit verband de staten die partij zijn bij het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten op om de verspreiding van de bovengenoemde ideeën met inachtneming van hun verplichtingen uit hoofde van de artikelen 19 en 20 van het Verdrag, die het recht op vrijheid van meningsuiting garanderen en de gronden schetsen waarop de uitoefening van dit recht legitiem kan worden beperkt;

56. *erkent* de noodzaak om het gebruik van nieuwe informatie- en communicatietechnologieën, waaronder internet, te bevorderen om bij te dragen aan de bestrijding van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid;

57. *erkent ook* de positieve rol die de media kunnen spelen bij de bestrijding van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid, het bevorderen van een cultuur van tolerantie en inclusie en het vertegenwoordigen van de diversiteit van een multiculturele samenleving;

58. *Moedigt* Staten, het maatschappelijk middenveld en andere relevante belanghebbenden aan om alle kansen te benutten, ook die welke worden geboden door internet en sociale media, om, in overeenstemming met de internationale mensenrechtenwetgeving, de verspreiding van ideeën die gebaseerd zijn op raciale superioriteit of haat tegen te gaan en om de waarden van gelijkheid, non-discriminatie, diversiteit en democratie;

59. *moedigt* nationale mensenrechteninstellingen aan, waar ze bestaan, om passende programma's te ontwikkelen om tolerantie, inclusie en respect voor iedereen te bevorderen en om in dit verband relevante informatie te verzamelen;

60. *wijst* op het belang van versterking van de samenwerking op regionaal en internationaal niveau om alle uitingen van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid tegen te gaan, met name met betrekking tot kwesties die in deze resolutie aan de orde worden gesteld;

61. *benadrukt* het belang van nauwe samenwerking met het maatschappelijk middenveld en internationale en regionale mensenrechtenmechanismen om doeltreffend alle uitingen van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid, alsook extremistische politieke partijen, bewegingen en groeperingen, met inbegrip van neo- nazi's en skinheadgroepen en andere soortgelijke extremistische ideologische bewegingen die aanzetten tot racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid;

62. *herinnert aan* het verzoek van de Commissie voor de rechten van de mens, in haar resolutie 2005/5, aan de speciale rapporteur om over deze kwestie na te denken, relevante aanbevelingen te doen in toekomstige rapporten en in dit verband de standpunten van regeringen en particuliere organisaties;

Machine Translated by Google

63. *Verzoekt* Staten te overwegen om in hun rapporten voor de universele periodieke evaluatie en hun rapporten aan de relevante verdragsorganen informatie op te nemen over de stappen die zijn genomen om racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid te bestrijden, onder meer met het oog op de uitvoering van de bepalingen van deze oplossing;

64. *verzoekt* de speciale rapporteur om, voor voorlegging aan de Algemene Vergadering tijdens haar 67ste zitting en aan de Mensenrechtenraad tijdens haar zevenenveertigste zitting, rapporten voor te bereiden over de uitvoering van deze resolutie, en moedigt de Speciale Rapporteur aan om specifieke aandacht voor de punten 5, 11, 13, 14, 15, 17, 25, 26, 27, 44 en 46 hierboven, op basis van de standpunten die zijn verzameld in overeenstemming met het verzoek van de Commissie, zoals in herinnering gebracht in punt 62 hierboven;

65. *spreekt zijn waardering* uit voor de regeringen en niet-gouvernementele organisaties die informatie hebben verstrekt aan de speciale rapporteur in de loop van de voorbereiding van haar verslag aan de Algemene Vergadering;

66. *moedigt* staten en niet-gouvernementele organisaties aan om samen te werken met de speciale rapporteur, onder meer door informatie te verstrekken over ontwikkelingen met betrekking tot de kwesties die in deze resolutie aan de orde worden gesteld, teneinde bij te dragen aan de voorbereiding van toekomstige rapporten aan de Algemene Vergadering;

67. *benadrukt* dat dergelijke informatie belangrijk is voor het delen van ervaringen en beste praktijken in de strijd tegen extremistische politieke partijen, bewegingen en groepen, waaronder neonazi's en skinheadgroepen, en andere extremistische ideologische bewegingen die aanzetten tot racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en gerelateerde intolerantie;

68. *moedigt* regeringen aan meer middelen te investeren in het opbouwen en delen van kennis over succesvolle positieve maatregelen ter voorkoming en bestrijding van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante onverdraagzaamheid, die verder gaan dan het bestraffen van overtredingen zodra ze hebben plaatsgevonden, met inbegrip van het verstrekken van rechtsmiddelen aan slachtoffers van relevante overtredingen ;

69. *moedigt* regeringen, niet-gouvernementele organisaties en relevante actoren aan om op een zo breed mogelijke schaal informatie te verspreiden over de inhoud van en de beginselen die in deze resolutie worden uiteengezet, ook via de media, maar niet beperkt tot deze;

70. *Besluit* de kwestie in de gaten te houden.

Prod-10

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den H aag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Direct oraat-Generaal
Recht spleging en
Recht shandhaving
Directie Juridische en
O perationele
A angelegenheden

T urfmarkt 147
2 5 11 DP Den H aag
P ostbus 20301
2 5 00 EH Den Haag
www.rijks overheid.nl/jenv

Ons kenmerk
3 4 15081

Uw kenmerk
2 0 21Z11968

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u s lechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 13 september 2021
Onderwerp Antwoorden Kamervragen inzake het niet strafbaar stellen van ontkenning Holocaust

In antwoord op uw brief van 28 juni 2021 (met kenmerk 2021Z11968**)** deel ik u mee dat de schriftelijke vragen van de leden Bisschop en Stoffer (beiden SGP) inzake het bericht dat Nederland op de vingers is getikt door Brussel vanwege het niet strafbaar stellen van ontkenning Holocaust, worden beantwoord zoals aangegeven in de bijlage bij deze brief. In verband met het gecombineerde antwoord op de vragen 4, 5, 7 en 8 deel ik u mede dat ik uw Kamer op 7 september jl. (nog ongenummerd) heb bericht dat ik in het standpunt van de Commissie aanleiding zie om een wetsvoorstel voor te bereiden.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

Ferd Grapperhaus

Prod-11

EUROPESE COMMISSIE
Kabinet van Eerste Vicevoorzitter Frans Timmermans

Lid van het Kabinet

Brussel, 13. 08. 2015
BM/kr Ares (2015) 2715348

Geachte heer Van den Wittenboer,

De eerste vicevoorzitter van de Europese Commissie, de heer Frans Timmermans, belast met betere regelgeving, interinstitutionele betrekkingen, rechtsstatelijkheid en het handvest van de grondrechten, heeft mij gevraagd u te bedanken voor uw brief van 24 juni 2015 inzake de toepassing door Nederland van de Europese regelgeving inzake racisme.

In uw brief vraagt u de Commissie om tegen Nederland een inbreukprocedure in te leiden wegens niet-nakoming van zijn verplichtingen op grond van Kaderbesluit 2008/913/JBZ betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht. Tevens stelt u dat de Commissie niet aan haar verplichting heeft voldaan om onpartijdig, eerlijk en binnen een redelijke termijn klachten te behandelen en haar rol als hoedster van de verdragen niet vervult bij het waarborgen van de fundamentele waarden van de Unie en het bestrijden van criminaliteit, racisme en vreemdelingenhaat in de lidstaten, zoals het gebruik van nazisymbolen. U wijst ook op een brief die u in september 2014 hebt verstuurd aan het Nederlandse parlement over deze kwestie en een petitie die u op 24 juni 2015 hebt verstuurd aan het Europees Parlement overeenkomstig artikel 227 VWEU.

U hebt deze kwesties reeds aangekaart bij de Europese Commissie in een klacht die wij hebben ontvangen op 8 januari 2015 (referentienummer CHAP(2015)00917) en in een later schrijven van 21 april 2015. De bevoegde dienst heeft u, na een zorgvuldige analyse van uw op- en aanmerkingen, een uitvoerig antwoord gegeven bij brief van 21 april 2015. In deze brief zijn de lopende acties en initiatieven van de Commissie beschreven die de correcte en effectieve omzetting en uitvoering van het kaderbesluit betreffende racisme en vreemdelingenhaat door de lidstaten moeten garanderen.

./..

De heer J.P. VAN DEN WITTENBOER
Voorzitter
Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com

Commission européenne, B-1049 Bruxelles / Europese Commissie, B-1049 Brussel - Belgium.
Office: BERL 12/231. Phone: direct line (32-2) 2965058

E-mail: bernd.martenczuk@ec.europa.eu

Na deze brief, en omdat u geen nieuwe wezenlijke informatie heeft verstrekt, heeft de Commissie u bij brief van 15 juni 2015 op de hoogte gesteld van haar beslissing om het dossier betreffende uw klacht af te sluiten.

Zoals reeds werd aangegeven in de aangehaalde antwoorden, kunnen individuele personen aan de Commissie weliswaar feitelijke of juridische informatie overleggen over aan een lidstaat toe te rekenen maatregelen of praktijken die onverenigbaar met een bepaling of beginsel van het recht van de Unie worden geacht, maar heeft de Commissie discretionaire bevoegdheid om te beslissen of de instelling van een procedure tegen een lidstaat wegens niet-nakoming van zijn verplichtingen op grond van het recht van de Unie op zijn plaats is.

Sta mij niettemin toe u nogmaals te verzekeren dat de Commissie streng toezicht uitoefent op de omzetting en uitvoering van het kaderbesluit door Nederland, net zoals zij dat doet voor alle andere lidstaten. Nu de Commissie sinds 1 december 2014 de bevoegdheid heeft om onder controle van het Hof van Justitie toezicht te houden op de toepassing van kaderbesluiten, is zij begonnen bilaterale dialogen met de lidstaten te voeren, inclusief met Nederland, om de volledige en correcte omzetting en uitvoering van het kaderbesluit te verzekeren. De Commissie zal niet aarzelen om op die basis inbreukprocedures in te leiden indien nodig.

Met vriendelijke groet,

Bernd MARTENCZUK

Gefotoshopte afbeelding van de Minister van Justitie en Veiligheid

Bewerkte afbeelding Minister van Justitie en Veiligheid Ferdinand Grapperhaus als SS-er verscheen 9 mei 2020 online

Link naar afbeelding

https://ejbron.wordpress.com/2020/05/09/fotoshopper-grapperhaus-3/

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Minister van Justitie en Veiligheid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
4016055

Uw kenmerk
2022Z08580

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 9 juni 2022
Onderwerp Antwoorden Kamervragen over het bericht ´Dreiging uit extreemrechtse hoek neemt toe: 'Aanslag is voorstelbaar'´

In antwoord op uw brief van 2 mei 2022, nr. 2022Z08580, deel ik u mee dat de schriftelijke vragen van het lid Michon-Derkzen (VVD) aan de minister van Justitie en Veiligheid over het bericht ´dreiging uit extreemrechtse hoek neemt toe´ worden beantwoord zoals aangegeven in de bijlage bij deze brief.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

D. Yeşilgöz-Zegerius

Antwoorden van de minister van Justitie en Veiligheid op schriftelijke vragen van het lid Michon-Derkzen (VVD) over het bericht ´Dreiging uit extreemrechtse hoek neemt toe: 'Aanslag is voorstelbaar'´ (Ingezonden 2 mei 2022, 2022Z08580)

Minister van Justitie en Veiligheid

Datum
23 mei 2022

Ons kenmerk
4016055

Vraag 1
Bent u bekend met het bericht 'Dreiging uit extreemrechtse hoek neemt toe: 'Aanslag is voorstelbaar'?[1]

Antwoord op vraag 1
Ja.

Vraag 2
Klopt het dat een aanslag uit extreemrechtse hoek "voorstelbaar" is? Bent u het eens dat dit een zeer zorgwekkende ontwikkeling is?

Antwoord op vraag 2
Zoals ook vermeld in eerdere en het meest recente Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) 56 en in het jaarverslag 2021 van de AIVD, is een aanslag in Nederland vanuit rechts-extremisme voorstelbaar. Binnen het rechts-extremisme is het accelerationisme [2] de stroming waar de meeste geweldsdreiging vanuit gaat [3]. Zoals ook beschreven in de Kamerbrief van 26 oktober 2021[4] is het accelerationisme een rechts-extremistische ideologie die via diverse – voornamelijk besloten – sociale media platformen wordt verspreid. Het kabinet is van mening dat de dreiging zorgwekkend is en de verdere aandacht verdient van alle veiligheidspartners.

Vraag 3
Is het dreigingsbeeld uit het jaarverslag van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) identiek aan het dreigingsbeeld van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV)? Is er op dit moment sprake van een concrete dreiging uit extreemrechtse hoek?

Antwoord op vraag 3
Met het uitbrengen van het DTN informeert de NCTV over de ontwikkelingen op de dreigingen die worden waargenomen. Het DTN wordt opgesteld met input van meerdere partners, waaronder de AIVD. Het Openbaar Jaarverslag van de AIVD is het publieke verantwoordingsdocument van de dienst. De AIVD brengt met dit verslag in beeld welke dreigingen, ontwikkelingen en activiteiten de dienst heeft waargenomen en welke werkzaamheden zijn verricht.

[1] AD.nl: 28 april 2022 Dreiging uit extreemrechtse hoek neemt toe: 'Aanslag is voorstelbaar' via https://www.nu.nl/binnenland/6197689/dreiging-uit-extreemrechtse-hoek-neemt-toe-aanslag-is-voorstelbaar.html

[2] Aanhangers van accelerationisme verheerlijken en rechtvaardigen terroristisch geweld om versneld een rassenoorlog te ontketenen. Hierdoor willen zij chaos creëren in de samenleving waarin het huidige politieke bestel kan worden vervangen door een witte (nationaalsocialistische) etnostaat. Zie ook Accelerationism: the obscure idea inspiring white supremacist killers around the world, VOX, 18 november 2019.

[3] Kamerstuk 2021/22, 29 754, nr. 640

[4] Kamerstuk 2021/22, 29 754, nr. 621

In het Jaarverslag 2021 en DTN 56 wordt duidelijk geschetst waarom het rechts-extremistische gedachtegoed een bedreiging vormt voor Nederland. Zowel de AIVD als de NCTV houden de ontwikkelingen scherp in de gaten. Beiden beschrijven het accelerationisme als de stroming waar binnen het rechts-extremistisme de meeste geweldsdreiging vanuit gaat. In Nederland heeft het accelerationisme nog niet geleid tot terroristisch geweld, maar zijn er wel rechts-extremisten aangehouden voor onder meer opruiing, haatzaaien, dreiging en wapenbezit.
Het huidige dreigingsniveau voor alle terroristische dreigingen in Nederland samen is 'aanzienlijk' (niveau 3 van 5). Dat betekent dat een terroristische aanslag in Nederland voorstelbaar is, maar dat er thans geen concrete aanwijzingen voor een aanslag zijn.

Vraag 4
Hoeveel mensen in Nederland zijn, grosso modo, in het vizier die kunnen worden bestempeld als zijnde rechts-extremistisch? In hoeverre maakt deze groep deel uit van de professionele knokploegen zoals beschreven in het rapport 'Het fenomeen Vechtafspraken: vier jaar later' door Bureau Beke?[5]

Antwoord op vraag 4
Het totaal aantal rechts-extremisten in Nederland is niet bekend. Het rechts-extremisme in Nederland bestaat uit meerdere stromingen en heeft verschillende uitingsvormen. Naast gekende rechts-extremistische organisaties of groeperingen begeven rechts-extremisten zich vooral online. De rechts-extremistische stroming waar op dit moment de grootste (terroristische) geweldsdreiging van uit gaat is het accelerationisme. Naar schatting zijn er in Nederland enkele honderden aanhangers van het accelerationisme. De aanhangers begeven zich veel op online communicatieplatforms waar accelerationistisch gedachtegoed wordt gepropageerd.[6] De inschatting is dat van enkelen een dreiging kan uitgaan.

Het is niet bekend hoeveel rechts-extremisten deel uitmaken van professionele knokploegen.

Vraag 5
Wat doet de NCTV op dit moment niet, in afwachting van de Wet verwerking persoonsgegevens coördinatie en analyse terrorismebestrijding en nationale veiligheid? Kunt u illustreren wat de gevolgen zijn voor enerzijds de analysefunctie van de NCTV en anderzijds voor de coördinatiefunctie van de NCTV op de weerbaarheid?

Antwoord op vraag 5
In afwachting van de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel verwerking persoonsgegevens coördinatie en analyse terrorismebestrijding en nationale veiligheid heeft de NCTV enkele werkzaamheden gestaakt. Zoals ook vermeld in de Kamerbrief van 2 november 2021 [1] heeft het opschorten van werkzaamheden van de NCTV de volgende consequenties:

a) Wat betreft de analysetaken: thema' en trends op het gebied van dreigingen die onlosmakelijk verbonden zijn met (uitingen en gedragingen van) personen worden niet meer gesignaleerd en geduid. Dat betekent dat de NCTV voorlopig gestopt is met het duiden van (online) openbare uitingen, dat wil zeggen al wat

[5] 25 april 2022 Het fenomeen vechtafspraken: vier jaar later door Bureau Beke, via https://bureaubeke.nl/publicaties/het-fenomeen-vechtafspraken-vier-jaar-later/
[6] AIVD jaarverslag 2021

men uit, al dan niet in woord of geschrift, om te beoordelen of deze passen binnen een bepaalde trend of ontwikkeling die in potentie de stabiliteit van Nederland kan ontwrichten en of er in dat kader maatregelen ter verhoging van de weerbaarheid moeten worden bevorderd. Dit geeft beperkingen bij de uitvoering van analysetaken, waaronder analyses gerelateerd het DTN. Zoals ik ook in het debat van 19 mei jl. over discriminatie en racisme heb aangegeven, en in het debat van 2 juni jl. over de werkwijze van de NCTV heb aangegeven, is de NCTV nu gelimiteerd in het analyseren en duiden van thema's en trends.

b) Voor wat betreft de coördinatietaken is deelname en bijdrage aan lokale casus overleggen – waarin de aanpak van radicaliserende of geradicaliseerde personen wordt besproken – gestaakt, tenzij de NCTV deelneemt op grond van de Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding en/of Paspoortwet. Daarnaast zijn enkele werkzaamheden binnen de Taskforce Problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse financiering beëindigd.

Vraag 6
Wat is de inzet van de politie op internet en sociale media, nu rechts-extremisten elkaar daar vinden? Heeft de inzet tot dusver tot concrete interventies geleid?

Antwoord op vraag 6
Binnen de juridische mogelijkheden, monitort de politie het internet op rechts-extremistische uitingen en strafbare gedragingen. In het verleden heeft dit onder meer geleid tot aanhoudingen en strafrechtelijke vervolging van personen en groepen.

Vraag 7
De EU- verordening (Terroristische Online Inhoud, TOI) waarmee hostingbedrijven kunnen worden aangesproken op rechtsextremistische content is per juni 2022 van kracht, wanneer kan de Kamer deze wetgeving verwachten teneinde deze kunnen te implementeren? Waarom is deze wetgeving vertraagd? Wanneer is in Nederland op z'n vroegst deze regelgeving van kracht? Wat doet u in de tussentijd?'

Antwoord op vraag 7
De EU-verordening inzake het tegengaan van verspreiding van terroristische online-inhoud (TOI-verordening) wordt op 7 juni 2022 van toepassing. Dat betekent dat in Nederland de desbetreffende nationale uitvoeringswet[7] in werking moet zijn getreden en dat de daarin aangewezen (nationale) autoriteit, genaamd de Autoriteit Terroristische en Kinderpornografisch Materiaal (ATKM), operationeel moet zijn. Er geldt een uitvoeringstermijn van 1 jaar wat zeer krap is. Hier heeft Nederland destijds tijdens de onderhandelingen dan ook bezwaar tegen gemaakt.[8] Het kabinet zet zich desalniettemin in om zo spoedig mogelijk met de nodige zorgvuldigheid de wetgeving gereed te krijgen. Het voorstel van de Uitvoeringswet is inmiddels gereed, door de Raad van State van advies voorzien

[7] het voorstel van wet houdende regels ter uitvoering van Verordening (EU) 2021/784 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2021 inzake het tegengaan van de verspreiding van terroristische online-inhoud (PbEU 2021, L 172) (Uitvoeringswet verordening terroristische online-inhoud), met memorie van toelichting.
[8] Kamerstuk 22112 nr. 2706, vergaderjaar 2018-2019, Fiche: Verordening ter voorkoming van de verspreiding van online terroristische inhoud.

en gereed voor verzending aan uw Kamer. Mede naar aanleiding van de vragen gesteld door het lid Bikker (ChristenUnie) over de voortgang omtrent de autoriteit terroristische content en kinderporno gesteld op 6 mei (kenmerk 2022Z08805) informeer ik u voor het zomerreces nader over de uitvoering van de TOI-verordening.

Minister van Justitie en Veiligheid

Datum
23 mei 2022

Ons kenmerk
4016055

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20011 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20011
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
3399567

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 8 juli 2021
Onderwerp Reactie op onderzoek extreemrechts

Bij brief van 20 mei jl. (2021Z08376/2021D18622) heeft u mij verzocht om een reactie op een onderzoek over extreemrechts. Tevens heeft het lid Leijten (SP) verzocht om een reactie op het proefschrift 'Van actie tot zelfverwezenlijking. Routes van toetreding tot radicaal – en extreemrechts'[1] tijdens het plenair debat anti-islamsentimenten van 25 mei jongstleden met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Deze brief verstuur ik uw Kamer dan ook mede namens de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

In deze brief wordt ingegaan op de bevindingen van het onderzoek waar het gaat om rechts-extremisme en de potentiele dreiging voor de nationale veiligheid en de democratische rechtsorde. Ook zal ik ingaan op het beleid van het kabinet op het tegengaan van rechts-extremisme.

De bevindingen van het onderzoek over de dreiging uit rechtsextremistische hoek onderschrijven het beeld dat de NCTV al geruime tijd verwoordt in verscheidene publicaties en de Dreigingsbeelden Terrorisme Nederland (DTN). Zo staat in het meest recente DTN 54 dat veelal jonge getroebleerde Nederlanders zich aangetrokken kunnen voelen tot de groeiende internationale rechts-extremistische internetwereld die ook in het Nederlands doorklinkt in voornamelijk heimelijke digitale groepen.[2] De mogelijkheid dat een extreemrechts georiënteerde alleen handelende dader in Nederland een aanslag pleegt is voorstelbaar. Bovendien zijn er personen die vanuit rechts-extremistische, maar ook vanuit anti-overheidshoek, soms (online) dreigen met ernstig geweld. In het recente jaarverslag van de AIVD staat dat vooral (jonge) mannen die kampen met sociale en psychologische problemen kwetsbaar zijn voor het rechts-extremistisch gedachtengoed.[3] Afgelopen jaar hield de politie in Nederland enkele minderjarigen en jongvolwassenen aan die lid waren van zulke extremistische online groepen. Ook beschrijft de AIVD de ontwikkeling dat rechtsextremistische groepen uit de schaduw komen en vaker het grote publiek opzoeken. Online was

[1] Nikki Sterkenburg, Van actie tot zelfverwezenlijking, routes van toetreding tot radicaal- en extreemrechts', 19 mei 2021.
[2] Kamerstukken II, 2020-2021, 29754, nr. 593, bijlage Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 54, p. 4.
[3] Kamerstukken II, 2020-2021, 309770, nr. 159, bijlage Jaarverslag AIVD 2020, p. 4.

er intensief contact tussen extremisten wereldwijd, waarbij zeer gewelddadige propaganda werd gedeeld.

In andere landen, zoals in Nieuw-Zeeland, Noorwegen en Duitsland, zijn de afgelopen jaren al gewelddadige aanslagen gepleegd door rechts-extremisten. Het rechtsextremistische gedachtegoed en daarmee samenhangende gedragingen vormen een reële bedreiging voor de nationale veiligheid en de democratische rechtsorde in Nederland. Deze dreiging vereist dan ook structureel alertheid van de overheid. De gehele contra-terrorisme aanpak en het daarbij behorende brede pakket aan maatregelen wordt waar nodig ingezet om de dreiging vanuit rechtsextremistische hoek tegen te gaan. Op verschillende vlakken, zoals online extremistische content en internationale verbindingen, is de aanpak geïntensiveerd. Het kabinet volgt ontwikkelingen in de dreiging nadrukkelijk en zal waar nodig aanvullende maatregelen treffen. Voor de inhoud van de huidige aanpak verwijs ik u graag naar de beleidsbrief Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 54 die op 14 april 2021 naar uw Kamer is verzonden.

Op 19 mei 2021 is het proefschrift 'Van actie tot zelfverwezenlijking, routes van toetreding tot radicaal- en extreemrechts' gepubliceerd. Hierin wordt onderzocht wie de nieuwe generatie radicaal- en extreemrechtse activisten zijn, waarom ze actief worden en waarom ze actief blijven. Het onderzoek versterkt het inzicht in de variatie aan activisten en hun bijbehorende beweegredenen en levensverhalen. Daarnaast onderkent het onderzoek recente ontwikkelingen binnen het radicaal- en extreemrechtse landschap, zoals de leegloop van de neonazi-beweging, de opkomst van een meer hoogopgeleide en intellectuele stroming, en de opkomst van de 'freelance rechts-extremist' en vormt daarmee een waardevolle update. Het proefschrift onderschrijft scherp de in eerdere publicaties gesignaleerde ontwikkelingen en dreiging zoals die uitgaat van het fenomeen rechts-extremisme. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat de onlinewereld grotendeels buiten beschouwing wordt gelaten in dit onderzoek. Het kabinet is van mening dat de dreiging die uitgaat van het rechts-extremisme op internet zorgwekkend is en de verdere aandacht verdient van alle veiligheidspartners.

Radicalisering en extremisme in Nederland is niet alleen een probleem van de veiligheidsdiensten. Radicalisering en extremisme op grond van extreemrechts gedachtegoed kennen een voedingsbodem in, en dragen ook bij aan een toenemende polarisatie in Nederland. Het gaat hierbij dan ook om een maatschappelijk probleem dat raakt aan de kern van het functioneren van onze democratische rechtsorde.

Vanuit het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid worden gemeenten ondersteund met advies, training en kennis bij vragen over extreemrechts. Hiervoor zijn zowel ESS (Expertise-unit Sociale Stabiliteit) als de Taskforce Problematisch Gedrag & Ongewenste Buitenlandse financiering (PG&OBF) en de daarbij ontwikkelde instrumenten op afroep inzetbaar. Ook is er op dit moment een onderzoek in voorbereiding dat zich richt op beter inzicht in radicalisering via extreemrechts gedachtegoed. Deze onderzoeksresultaten zijn bedoeld om het beleid ten aanzien van preventie van radicalisering nog beter te kunnen richten.

Voor een effectieve aanpak van rechtsextremisme is informatiedeling en samenwerking met (inter)nationale en lokale partners noodzakelijk, zowel preventief als repressief. Voor het signaleren, tegengaan en voorkomen van

radicalisering en extremisme in brede zin wordt dan ook op vele vlakken verbinding gelegd als onderdeel van de integrale aanpak van contraterrorisme. Het fenomeen is al jaren een belangrijk punt van aandacht en zal dat naar verwachting de komende jaren ook blijven.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

Ferd Grapperhaus

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Datum
8 juli 2021

Ons kenmerk
3399567

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Directie Europese en Internationale Aangelegenheden

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
3279371

Bijlagen
1

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 13 april 2021
Onderwerp Consultatie: EC's initiative to include hate speech and hate crime in the list of EU crimes provided for in Article 83(1) TFEU

In acht genomen de afspraak gemaakt in het AO van 15 januari 2020 inzake EU-informatievoorziening[1], treft u bijgaand het antwoord van het kabinet op de op 10 april 2021 gesloten consultatie van de Commissie getiteld '*European Commission's initiative to include hate speech and hate crime in the list of EU crimes provided for in Article 83(1) TFEU'*.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

Ferd Grapperhaus

[1] Kamerstukken II, 2019-2020, 22112 nr. 2898

GOUVERNEMENT
Liberté
Égalité
Fraternité

FRANCE22
PRÉSIDENCE FRANÇAISE
DU CONSEIL DE L'UNION
EUROPÉENNE

Press kit

Informal Ministerial Meeting
Justice and Home Affairs

Lille
3-4 February 2022

Table of contents

What is the French Presidency of the Council of the European Union? 3

What does the presidency of the Council of the European Union involve? 3

What is the Council of the European Union? 3

Informal Meeting of the Home Affairs Ministers 4

Welcome speech by Gérald Darmanin, Minister of the Interior 5

The Schengen reform 6

The future of civil protection in Europe 6

The fight against radicalisation 7

The Pact on Migration and Asylum 7

Agenda 8

Participants 9

Informal Meeting of Defence Ministers 10

Welcome speech by Eric Dupond-Moretti, Keeper of the Seals, Minister of Justice 11

Protecting European citizens against hate crimes and speech 12

Strengthening the efficiency of abduction alert systems 12

Considering the procedures for recognition of parenthood between Member States 13

Agenda 14

Participants 15

The city of Lille 16

Press contacts 17

What is the French Presidency of the Council of the European Union?

What does the presidency of the Council of the European Union involve?

A rotating presidency

Each Member State holds the presidency of the Council of the European Union for six months on a rotating basis. **From 1 January to 30 June 2022, France holds the presidency of the Council of the European Union.** The presidency of the Council organises meetings, brokers compromise, submits conclusions and ensures the coherency as well as the continuity of the decision-making process. It ensures proper cooperation between all the Member States and acts as a liaison between the Council and the European institutions, in particular the Commission and the European Parliament.

What is the Council of the European Union?

Also called the "Council of Ministers", or simply "the Council", the Council of the European Union brings together the ministers of the EU Member States who meet in configurations by sector of activity. Together with the European Parliament, it serves as the co-legislator of the European Union.

Concretely, ministers will chair **nine configurations of the Council of the EU**: general affairs / economic and financial affairs / justice and home affairs / employment, social policy, health and consumer protection policy / competitiveness / transport, telecommunications and energy / agriculture and fisheries / environment / education, youth, culture and sport.

Each presidency of the Council also organises informal meetings, which correspond with a configuration of the Council in Brussels.

The informal justice and home affairs meeting will be held in Lille on 3 and 4 February 2022. The home affairs ministers will meet on 3 February while the justice ministers will meet on 4 February.

Informal Meeting of the Home Affairs Ministers

Thursday, 3 February - Lille

The informal meeting of justice and home affairs ministers will be held in Lille on 3 and 4 February 2022. The ministers for home affairs will meet on 3 February, along with the European Commission, representatives from Frontex, Europol and the Agency for Asylum. The justice ministers will meet on 4 February.

Welcome speech by Gérald Darmanin, Minister of the Interior

The French Presidency of the Council of the European Union's motto is "recovery, strength and a sense of belonging". As elaborated on by the President of the Republic during his press conference on 9 December, we want our presidency to contribute to the rise of a European Union that is fully free to make its own choices and choose its own destiny.

This is why I have suggested to the ministers responsible for home affairs that our discussions focus on responding to the most significant challenges to the security of our fellow citizens.

We will begin by speaking about the security of our borders. Be it the Belarus crisis, migratory pressure in the Mediterranean and the Channel, or the fight against cross-border crime, we need strong political guidance to strengthen the Schengen area and protect our shared space of freedom. Given the challenges surrounding climate change, we will then address the future of civil protection in Europe from a research and operational and capacity planning standpoint, but also in terms of the contribution of civil society and citizen engagement.

During a working lunch, we will speak about the fight against terrorism and radicalisation. Faced with those who undermine our values and try to destabilise our societies, we must fight uncompromisingly, be aware of our shortcomings and come up with real responses to them.

Lastly, we will discuss the Pact on Migration and Asylum. One and a half years after the Commission submitted a proposal for it, and given that the previous reforms failed, we must achieve real progress. The French Presidency proposes moving forward based on a phased approach that preserves the same level of ambition and attention to balance between solidarity and responsibility, while taking into account the constraints and concerns expressed by all. We must regain confidence in our ability to together define a truly effective European migration policy.

The home affairs ministers will meet on 3 February. Discussions will focus on four subjects:

The Schengen reform

The Schengen area is one of the primary achievements of the European Union. The challenges faced over the last few years (migration crises, terrorist attacks, the pandemic, etc.) have demonstrated the need to reinforce the means of protecting our external borders.
Several current reforms, presented by the European Commission as part of its "Schengen Strategy" last June, contribute to strengthening Schengen cooperation in terms of:

- **evaluating** the proper application of the acquis by the Member States;
- **clarifying** the framework for reintroducing internal border controls, responding to the instrumentalisation of migration by third countries, and lessons from the pandemic; and
- **introducing** exhaustive checks on irregular arrivals at the external border.

The French Presidency is encouraging the Member States to move these negotiations forward quickly and to provide more political and responsive governance to the Schengen area, in order to effectively bring about a reform of all of Schengen.

The future of civil protection in Europe

European civil protection policy has been broadly strengthened in recent years. At its core is the EU Civil Protection Mechanism, an instrument for mutual assistance and solidarity created in 2001 and strengthened in 2019 and 2021.

In light of climate change and the new risks confronting Europe, the ministers will discuss the best use of these reinforced resources, drawing on the expertise of each Member State as well as the resources offered by citizen engagement, such as volunteers and organisations.

The fight against radicalisation

During a working lunch, the ministers will address how to curb the development of ecosystems within our societies that run counter to our values. Gilles Kepel, a specialist in Islam and the contemporary Arab world, and professor at the Paris Sciences et Lettres University and Sciences Po, will launch these discussions, which will cover the issue of the financing of radical entities.

The Pact on Migration and Asylum

The European Union continues to face major challenges in terms of migration and protecting its external borders. These challenges call for a European response to improve our collective control over migratory phenomena and to strengthen our area of free movement.

With this aim, the European Commission presented a Pact on Migration and Asylum on 23 September 2020. The French Presidency believes that given its complexity, this series of reforms calls for a process of gradual negotiation, while maintaining a high level of ambition.

The ministers will thus discuss the content of a first phase of negotiation, capable of leading to rapid results on both a legislative and operational level, in terms of partnerships with third countries, border control, support for the most affected Member States and controlling inflows of secondary movements.

The principle of balance between solidarity and responsibility remains central to this initial phase, as well as those that follow.

Agenda

Thursday, 3 February 2022

9:30 a.m. **Working session for Member States**

- Discussions on European border security
- The future of civil security in Europe in the face of climate change

12:30 p.m. **Family photo**

1 p.m. **Working lunch on the pact against terrorism and radicalisation**

2:45 p.m. **Working session on the Pact on Migration and Asylum**

4:30 p.m. **Joint press conference with Gérald Darmanin, Minister of the Interior, and Ylva Johansson, European Commissioner for Home Affairs**

Participants

In addition to the 27 Member States of the European Union, the non-EU Member States part of the Schengen area (Switzerland, Norway, Iceland and Liechtenstein) are welcome at the discussion on European border security.

European Commission Vice-President Margaritis Schinas, and Ylva Johansson, European Commissioner for Home Affairs, will be attending these talks on Schengen. Commissioner Johansson will also participate in the working lunch on radicalisation and in the afternoon discussions on the Pact on Migration and Asylum. Janez Lenarčič, the Commissioner for Crisis Management, will take part in the discussions on the future of civil security in Europe.

The Chair of the Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs of the European Parliament will be present throughout the day.

The Executive Director of Frontex, the Executive Director of the European Union Agency for Asylum, and the Counter-Terrorism Coordinator will participate in the discussions that concern them.

Informal Meeting of Defence Ministers

Friday 4 February – Lille

The informal meeting of justice and home affairs ministers will be held in Lille on 3 and 4 February 2022. The ministers for home affairs will meet on 3 February, along with the European Commission, representatives from Frontex, Europol and the Agency for Asylum. The justice ministers will meet on 4 February.

Welcome speech by Eric Dupond-Moretti, Keeper of the Seals, Minister of Justice

The Europe of Justice is a Europe of values, founded on the shared ideals of liberty, tolerance and respect for diversity. It is also a Europe that is operational and keen on ensuring the effectiveness of legal action across borders by meeting the concrete needs of its citizens and remaining present in their everyday lives. These two aspects, essential to the creation of the European legal area, will be at the heart of the informal meeting of ministers of justice. The first priority of the French Presidency in the area of justice is the fight against all forms of hate and discrimination, both in the real and virtual worlds.

Combatting hate first means strongly asserting the prohibition of certain types of behaviour. This is the reason why the French Presidency wishes to hold discussions with the ministers of justice on the proposal to include hate crimes and hate speech among the Eurocrimes listed in the Treaty on the Functioning of the European Union, which we aim to combat together. Such an amendment to the most fundamental piece of EU legislation would not only have a strong symbolic value but would also allow for a common standard at European level that defines these crimes, taking into account our commitment to freedom of expression. Fighting against hate then requires better efficiency in the rise of this phenomenon on the Internet and on social networks. Beyond the ongoing work on the DSA which concerns regulation, it is necessary to strengthen the conditions under which judicial authorities cooperate with digital stakeholders. The rise of online hate speech is largely tied to a widespread feeling of impunity. It is therefore crucial to be able to identify the perpetrators of online hate speech and prosecute them. This is why representatives of the major worldwide platforms (Google, Meta, Twitter) were invited to participate in these discussions together with the Paris public prosecutor. The discussions will notably cover the importance of a European legal framework for the obtention of electronic evidence. This essential framework is being set up with the participation of the European Parliament and it is time for it to become an operational and efficient tool.

European justice that is effective in citizens' everyday lives should notably protect children. I intend to work with my counterparts on the means of coordinating national measures regarding child abduction warning systems. These systems are widespread in Europe and usually very efficient at finding missing children within the first few hours, but they should not be limited by borders. They should also be sounded rapidly in neighbour States. This could be life-saving. Protecting children also means respecting the diversity of families. Today, families can take different forms. We respect the legal and cultural contexts that are particular to each Member State in recognising parenthood. However, when families move within the EU, the parentage links established in accordance with applicable law in one country should not be subject to dispute in another. The commission is currently preparing proposals on this issue. In my view, it was paramount for the EU ministers to be able to discuss all this together.

The ministers responsible for justice will meet on 4 February. The discussions will focus on three themes.

Protecting European citizens against hate crimes and speech

The fight against hate speech and crime is one of the priorities of the French Presidency of the Council of the European Union. In a context where serious incidences of online hate is growing, the European Union is considering new means of action in close connection with digital platforms, to fight against these direct threats to its founding values.

The discussion will include the European Commission's proposal reminding Member States of their commitment to upholding the values of the EU by adding "hate speech and hate crime" to the list of European crimes defined in Article 83(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union.

The meeting will also be an opportunity for discussion with representatives of major internet companies (Google, Meta and Twitter) who will be participating. The discussions will focus on the relationships of these operators with judicial authorities, the difficulties identified and the areas for potential improvement, especially through strengthening the European legal framework on obtaining digital evidence. Laure Beccuau, Paris public prosecutor, will also speak about her experience.

The director of the European Union Agency for Fundamental Rights will also participate in the morning's working session.

Strengthening the efficiency of abduction alert systems

Discussions will then turn to alert systems for warning the public in the case of child abduction. Currently, there is no European alert system for abduction and not all Member States are equipped. And yet, child abductors are not limited by borders where more than 35% of Europeans live in border areas and where everyone can move freely.

The ministers responsible for justice will discuss the issue of extending the alerts across borders and coordinating national systems with a view to strengthening their effectiveness.

Considering the procedures for recognition of parenthood between Member States

Lastly, the discussions will focus on the recognition of parenthood between Member States. While extensive cooperation exists regarding family matters, be it for divorce, separation, parental responsibility or succession, there is currently no EU legislation for applicable law or recognition of documents and decisions regarding links of parentage, as these are governed by the national laws of each Member State. However, the lack of recognition by a Member State of a link of parentage established in another Member State can have significant consequences for children.

EU-wide recognition of links of parentage established within a Member State and upholding the rights of children vis-à-vis their parents within the European Union must therefore be safeguarded as matters of major importance, while respecting the legitimate differences between legislation on the establishment of parentage links.

A legislative initiative on the recognition of parenthood between Member States may be proposed by the European Commission. The ministers responsible for justice will be invited to jointly discuss this opportunity and the shape that such an initiative could take.

Agenda

Friday, 4 February 2022

9 a.m.	Working session between Member States on the topic of combatting hate
11 a.m.	Meeting with the digital technology companies Google, Meta and Twitter on the topic of online hate
12:30 p.m.	Family photo
1 p.m.	Working lunch on alert systems for warning the public in the case of child abduction
14:45 p.m.	Working session on recognition between Member States of links of parentage established within the European Union
16:45 p.m.	Joint press conference with Eric Dupond-Moretti, the Minister of Justice, and Didier Reynders, the European Commissioner for Justice

Participants

The European Commissioner for Justice, the ministers responsible for justice of the EU Member States and the Chair of the Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs at the European Parliament will be taking part in the informal meeting of ministers responsible for justice on 4 February 2022.

The director of the European Union Agency for Fundamental Rights, the Public Prosecutor at the Judicial Court of Paris and representatives of Google, Meta and Twitter are invited to take part in some of the work on combatting hate on the morning of 4 February 2022.

The city of Lille

A stone's throw from Belgium, Lille, the well-known capital of French Flanders, also nicknamed the "Beauty of Flanders", is the cultural and gastronomic crossroads of the Hauts-de-France region.

As a city that was Flemish, Burgundian and Spanish before becoming French, Lille possesses a truly remarkable architectural heritage. A merchant city in the Middle Ages, fortified with a citadel by Louis XIV, Lille became an industrial hub in the 19th century and a city brimming with ambition in the 20th century. Lille wears its past on its sleeve, while also embracing the future by establishing itself as a student-friendly university city. Culture is the beating heart of the city.

Its Palais des Beaux-Arts is one of the largest museums in France and the excitement of the lille3000 festival, with its numerous exhibitions and performances, pulses through the city's veins every three years. The Grande Braderie, which sees Lille become home to Europe's biggest flea market, takes place every September. Lille Grand Palais has over 45,000 m^2 of modular spaces for events.

Visit Lille

Press contacts

- **Ministry of the Interior**
  service-presse@interieur.gouv.fr
  +33 1 40 07 22 22

- **Ministry of Justice**
  presse-justice@justice.gouv.fr
  +33 1 44 77 65 92

GOUVERNEMENT

Liberté
Égalité
Fraternité

FRANCE22

PRÉSIDENCE FRANÇAISE
DU CONSEIL DE L'UNION
EUROPÉENNE

europe2022.fr

Kamerbrief TK bij verslag van de informele JBZ-Raad van 3-4 februari 2022

Minister Weerwind (Rechtsbescherming) en minister Yeşilgöz-Zegerius (JenV) sturen de Eerste en Tweede Kamer het verslag van de bijeenkomst van de informele Raad Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ) op 3 en 4 februari 2022. Zij doen dit mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Daarnaast informeren zij de Kamers over de stand van zaken over het Tweede Aanvullend Protocol bij het Cybercrimeverdrag.

Download 'Kamerbrief TK bij verslag van de informele JBZ-Raad van 3-4 februari 2022'

PDF document | 2 pagina's | 163 kB
Kamerstuk: Kamerbrief | 14-02-2022

Bijlagen

- Verslag van de informele bijeenkomst van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken, 3 en 4 februari 2022

  Verslag van de bijeenkomst van de informele Raad Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ) op 3 en 4 februari 2022.

  Rapport | 14-02-2022

- Bijlage 2. JenV Kwartaalrapportage EU-JBZ dossiers vierde kwartaal 2021

  De bijlage geeft een overzicht van de stand van zaken van de dossiers van Justitie en Veiligheid ((JenV) in het 4e kwartaal van ...

  Rapport | 14-02-2022

Zie ook

- Cybercrime en cybersecurity

Verantwoordelijk

- Ministerie van Justitie en Veiligheid

Verslag van de informele bijeenkomst van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken, 3 en 4 februari 2022

I. Binnenlandse Zaken, Asiel en Migratie

1. Cybercrime simulatie

Het Franse Voorzitterschap trapte deze eerste (informele) Raad af met een interactieve sessie. Tijdens de cybercrime simulatie werden de ministers onderverdeeld in verschillende groepen. In het eerste scenario namen de ministers de rol aan van bedrijven die werden geconfronteerd met cybercriminaliteit. Op een interactieve manier werd gekeken welke handelingsperspectieven bedrijven hebben als zij slachtoffer zijn. In deze sessie werd het voor de ministers duidelijk hoe machteloos bedrijven kunnen staan bij cybercriminaliteit en kwam het belang van preventie naar voren.

In de tweede sessie werden de ministers ingezet als opsporingsdiensten bij een cybermisdaad. Hier ondervonden de ministers aan den lijve hoe complex dergelijke opsporing is en tegen welke hindernissen opsporingsdiensten oplopen bij het bestrijden van cybercriminaliteit. Uit deze sessie kwam onder meer naar voren hoe groot het belang is om te komen tot aanname van de e-evidencevoorstellen. Daarnaast kwam naar voren dat de versleuteling van dataverkeer (encryptie) ertoe leidt dat opsporingsbevoegdheden, zoals het aftappen van communicatie of het onderzoek naar inbeslaggenomen gegevensdragers, minder goed uitgevoerd kunnen worden.

2. Veiligheid Europese grenzen
= discussie

Bij de start van de informele JBZ-Raad op 2 februari jl. onderhield de Franse president Macron zich met de JBZ-ministers over de Schengenzone en het Asiel- en Migratiepact. Zijn toespraak was openbaar en is online terug te kijken.[1]

Over de Schengenzone herhaalde Macron de uitgangspunten van het Franse denken. De Schengenzone dient hervormd en versterkt te worden om de uitdagingen van de afgelopen jaren het hoofd te bieden. Politieke aansturing via een door het Franse Voorzitterschap voorgestelde Schengenraad moet daaraan een bijdrage leveren.

Ten aanzien van het asiel- en migratiepact benoemde de Franse president de ideeën over een stap-voor-stapbenadering om de bestaande impasse te doorbreken. Hij ziet versterking van de procedures aan de buitengrenzen hand in hand gaan met vrijwillige relocatie als een eerste stap. Ook noemde hij convergentie van nationale asielsystemen en verbeterde terugkeer als kernelementen.

Schengenraad
De Raad boog zich over een discussiestuk dat het Franse Voorzitterschap vlak voor de bespreking verspreidde waarin het voorstelde een Schengenraad op te richten die als het ware onder de JBZ-Raad zou komen te hangen, waaraan de EU-lidstaten en de Schengenlanden zouden deelnemen, en die zich zou moeten toespitsen op discussies over Schengen. Deze Raad zou meer politieke sturing moeten geven aan strategische thema's, het beheer van de buitengrenzen, het adresseren van tekortkomingen en effectueren van crisismanagement binnen het Schengengebied. Concreet stelde het Voorzitterschap voor om op 3 maart a.s. een eerste Schengenraad te organiseren. Deze

[1] Zie bijvoorbeeld:
https://twitter.com/EmmanuelMacron/status/1488979537358581766?s=20&t=CTha2qAgywA5N9FnIGaLhg

zou dan aansluiten op de formele JBZ-Raad van 3 en 4 maart.

De lidstaten verwelkomden in algemene termen het Franse voorstel voor oprichting van een Schengenraad. Wel werd er verschillend gedacht over de focus van deze Raad. Enkele lidstaten spraken steun uit voor een meer strategische discussie in deze Raad, anderen benadrukten daarbij het belang van aandacht voor extra maatregelen aan de buitengrenzen. Een groot deel van de lidstaten gaf aan het nieuwe gremium ook te willen gebruiken voor de gewenste voortgang ten aanzien van wetgeving, zoals de Schengengrenscode. Een voorstel van de Commissie om ook Frontex te betrekken werd eveneens door een groot deel van de lidstaten gesteund.

Zoals reeds met uw Kamer gedeeld kan het kabinet het voorstel voor een Schengenraad steunen.[2] Namens Nederland is benadrukt dat in de Schengenraad vooral politieke aandacht zou moeten zijn voor tekortkomingen binnen het Schengengebied, zoals grootschalige secundaire migratiestromen en gebrekkige implementatie van het Schengenacquis. Het rapport over de Staat van Schengen dat de Commissie dit jaar zal uitbrengen kan een nuttige basis zijn voor discussie. Voorts is benadrukt dat in de Schengenraad ook gewerkt zal moeten worden aan de voorliggende wetsvoorstellen. Daarbij dient aandacht te zijn voor het verstevigen van de buitengrenzen, het voorkomen van secundaire migratiestromen en het verbeteren van informatie-uitwisseling tussen rechtshandhavingsinstanties in het kader van grensoverschrijdende criminaliteitsbestrijding.

Tijdens het tweeminutendebat op 2 februari jl. over de JBZ-Raad van 3 en 4 februari zegde de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid uw Kamer toe te informeren over de kabinetsinzet ten behoeve van de lopende onderhandelingen over het voorstel tot herziening van de Schengengrenscode in Brussel, in het bijzonder in de Raadswerkgroepen. Uw Kamer heeft reeds een BNC-fiche over dit voorstel ontvangen. In het fiche wordt uitgebreid de kabinetsinzet ten aanzien van het voorstel uiteengezet. Dit fiche is de inzet van het kabinet gedurende de gehele onderhandelingsperiode en dus ook tijdens besprekingen in gremia als de Raden- en Raadswerkgroepen. Over het voorstel tot wijziging van de Schengengrenscode is in Brussel reeds in Raadsverband op ambtelijk niveau gesproken voordat uw Kamer het BNC-fiche ontving. In deze besprekingen heeft het kabinet daarom zoals gebruikelijk steeds een voorlopige positie ingenomen waarbij het een studievoorbehoud plaatste bij het voorstel. Over het voorstel voor een Verordening Aanpak instrumentalisering op het gebied van migratie en asiel, die de Commissie gelijktijdig met de Schengengrenscode presenteerde, is nog niet in Raadsverband gesproken. Het kabinet spant zich ervoor in uw Kamer zo goed mogelijk te informeren over de stand van zaken van onderhandelingen over Europese wetsvoorstellen in de geannoteerde agenda's en verslagen voor JBZ-Raden, alsook in de kwartaalrapportage. Hierin wordt een update per wetsvoorstel gegeven en wordt ook de stand van zaken in Raadswerkgroepen samengevat, indien relevant.

Over de lopende onderhandelingen over de Schengengrenscode kan het volgende worden toegelicht. Zoals eerder aan uw Kamer toegelicht wenst het Franse Voorzitterschap vaart te maken met de behandeling van het voorstel tot herziening van de Schengengrenscode en is op ambtelijk niveau in Raadsverband een eerste lezing van het voorstel afgerond. Tijdens deze ambtelijke besprekingen is met name ingegaan op de technische details van het voorstel en de praktische uitvoering van de voorstellen. Zo werd de Commissie gevraagd naar een nadere toelichting over de werking van procedures, uitten lidstaten hun zorgen over de verzwaring van administratieve lasten en stelden zij diverse vragen over gebruikte definities en de beoogde betekenis van bepaalde terminologie. Veel lidstaten maakten –net als Nederland- bij hun opmerkingen en vragen een studievoorbehoud ten aanzien van hun positie. Een inschatting van het krachtenveld is daarom lastig te geven. Na deze eerste ronde zal het Franse Voorzitterschap naar verwachting op korte termijn een compromisvoorstel presenteren waarover op ambtelijk niveau doorgesproken wordt. Het is gezien de Franse ambitie goed mogelijk dat ook tijdens de eerste Schengenraad aandacht aan het voorstel besteed wordt. Indien dat het geval is wordt uw Kamer in de geannoteerde agenda voor deze Raad (die samenvalt met de JBZ-Raad) over de Nederlandse inzet geïnformeerd.

[2] Kamerstukken II, vergaderjaar 2021-2022, Kamerstuk 32317, nr. 738.

3. Toekomst van civiele bescherming in Europa met het oog op klimaatverandering
= discussie

Het Voorzitterschap en de Europese Commissie (hierna: Commissie) brachten in hun interventies het belang van de toekomst van civiele bescherming met het oog op de gevolgen van klimaatverandering aan de orde. Beiden stelden dat het afgelopen jaar veel aanvragen voor civiele bescherming zijn gedaan en dat de invloed van klimaatverandering evident is. De Commissie onderstreepte hierbij dat het van belang is om meer in te zetten op risicoanalyses, met een belangrijke rol voor de lidstaten, en planning en dat uitbreiding van de responscapaciteiten noodzakelijk is.

De lidstaten spraken brede steun uit voor het bezien van civiele bescherming in het licht van de incidenten veroorzaakt door klimaatverandering. Een aantal lidstaten onderschreef het belang van betere kennisdeling en samenwerking tussen de lidstaten waarbij werd opgemerkt dat civiele bescherming een nationale verantwoordelijkheid blijft, maar dat samenwerking en kennisdeling de respons kan versnellen en versterken. Het Europees Parlement (EP) noemde deze versterkte samenwerking een goede uitdrukking van de onderlinge solidariteit.

Meerdere lidstaten en het EP onderschreven ook het belang van het vergroten van het aantal beschikbare capaciteiten. Hierbij riepen enkele lidstaten ook op tot het volledig in kaart brengen van de capaciteiten die beschikbaar zijn zodat ze beter kunnen worden benut. Voorts was aandacht voor het vergroten van het bewustzijn van de risico's van klimaatverandering bij de overheden, maar ook bij de burgers. De Commissie sloot hierbij aan door te stellen dat moet worden ingezet op anticipatie, gereedheid en respons. Het Voorzitterschap werkt op dit moment aan Raadsconclusies. Hierbij zal ook aandacht zijn voor het betrekken van de burgers bij het voorbereiden op en bestrijden van de gevolgen van klimaatverandering.

4. Werklunch: bestrijding van terrorisme en radicalisering
= discussie

Tijdens de werklunch voorzag de Franse islamoloog Gilles Kepel (verbonden aan de *Universiteit Paris Science et Lettres* en voornaam adviseur van de Franse regering over terrorisme) de Raad van zijn analyse over het islamitisch extremisme in Europa. Hij behandelde de verschillende fases sinds het begin van de strijd in Afghanistan. Europa staat volgens Kepel in de huidige fase voor de ingewikkelde opgave om op te treden tegen eenlingen die misdrijven kunnen plegen vanuit een extremistisch gedachtegoed, niet meer zozeer tegen de klassieke organisaties als ISIS. De verspreiding van gedachtegoed via internet en het feit dat het om individuen gaat maakt het moeilijk om hier tegen op te treden. Tegelijkertijd is dit des te meer van belang omdat het algemene gevoel van onveiligheid dat uit deze dreiging voortkomt juist rechts-extremistenpolitiek in de kaart speelt. Frankrijk benoemde haar nationale beleid op dit terrein.

In reactie op de analyse van Kepel onderstreepte de EU-contraterrorismecoördinator (EU CTC) Ilkka Salmi het belang van preventie van radicalisering, de samenhang en coördinatie van de reactie en het voorkomen van buitenlandse inmenging/financiering met inachtneming van fundamentele rechten. Daarbij benadrukte de EU CTC dat het contraterrorisme-actieplan van de EU de zorgen van Kepel ook adresseert.

EU-Commissaris van Binnenlandse Zaken Ylva Johansson uitte desgevraagd haar zorgen over EU-financiering van jongerenorganisaties waarbij radicalisering een risico is. Rechtsextremisten en islamitische extremisten lijken hierbij hetzelfde doel te hebben: radicalisering van bevolkingsgroepen. De Commissie poogt hier tegen op te treden. In reactie hierop onderstreepte een aantal lidstaten de toenemende dreiging van extreemrechts waarin zij ook een uitdaging en een noodzaak zien voor de EU om op te reageren.

Nederland informeerde de Raad over de repatriëring van de vijf vrouwen en elf kinderen op de dag

van de JBZ-Raad om straffeloosheid van deze vrouwen te voorkomen. Hierbij is de bekende procedure gevolgd waarbij de vrouwen bij aankomst direct worden gearresteerd. Nederland onderstreepte hierbij dat het van belang blijft samen te blijven kijken naar de mogelijkheden voor berechting in de regio. Een enkele lidstaat riep vervolgens op om ook in Europees verband meer concreet te kijken wat te doen met daders nadat zij hun straffen hebben uitgezeten.

5. Pact op asiel en migratie
= discussie

Het Franse Voorzitterschap gaf een toelichting op het discussiestuk dat vlak voorafgaand aan de bijeenkomst was verspreid. Doel van dit stuk was om het gesprek over de eerste stap van de geleidelijke aanpak van het Franse Voorzitterschap op gang te brengen. Essentie van het voorliggende voorstel is dat gedurende een experimentele fase stappen worden gezet op betere screening en registratie aan de EU-buitengrenzen en tegelijkertijd lidstaten worden ontlast door middel van een flexibel solidariteitsmechanisme. Die solidariteit kan uit diverse vormen bestaan, deelname aan herplaatsing is gewenst, maar vrijwillig. Flankerende maatregelen in het voorstel zien op effectievere samenwerking met derde landen met het oog op terugkeer van migranten zonder verblijfstitel en beter functioneren Dublinsysteem.

Alle lidstaten spraken steun uit voor de stap-voor-stapaanpak die het Frans Voorzitterschap uiteenzette waarbij aandacht werd gevraagd voor een goede balans tussen verantwoordelijkheid en solidariteit. Er was eensgezindheid over mogelijke extra inspanningen op de externe dimensie van migratie waaronder het gezamenlijk optrekken richting derde landen om terugkeersamenwerking te verbeteren. Over vormen van solidariteit als onderdeel van de aanpak liepen de standpunten van de lidstaten echter langs de bekende lijnen uiteen. Een groep lidstaten benadrukte dat er in het kader van solidariteit ook voldoende aandacht moet zijn voor de migratiedruk in bestemmingslanden van secundaire migratiestromen. Ook gaf een aantal lidstaten nadrukkelijk aan de andere solidariteitsopties naast relocatie op tafel willen te houden. Verder wenste een groep lidstaten de voorgestelde stappen ten aanzien van screening en Eurodac aan te scherpen.

Nederland steunde in zijn inbreng de inspanningen van het Franse Voorzitterschap en stelde dat het van groot belang is om te komen tot een humaan en effectief gezamenlijk Europees asielsysteem. Het kabinet heeft onderstreept dat structurele Europese verbeteringen en structurele solidariteit hand in hand moeten gaan in een situatie waarin alle lidstaten verantwoordelijkheid nemen. In de eerste fase zijn prioriteiten voor het kabinet een betere screening en registratie aan de EU-buitengrenzen en een verbetering van het functioneren van het Dublinsysteem. Daarbij dient oog te zijn voor de balans tussen verantwoordelijkheid en solidariteit in elke voorgestelde stap.

Het Franse Voorzitterschap is voornemens de ideeën verder uit te werken in een concreter voorstel waarin ook het vrijwillige relocatiemechanisme nader wordt uitgewerkt alsmede de (financiële) bijdragen van de lidstaten die niet aan het mechanisme deelnemen. Het Voorzitterschap streeft ernaar dit voorstel te bespreken tijdens de eerstvolgende JBZ-Raad in maart a.s. In de geannoteerde agenda voor deze Raad zal het kabinet uw Kamer nader informeren.

II. Justitie, Grondrechten en Burgerschap

1. Bestrijding van haatzaaien
= discussie

De Raad begon met een video waarin alle ministers van Justitie lieten zien hoe zij aandacht hebben besteed aan *Holocaust Remembrance Day*. Dit als opmaat naar de discussie over het voorstel om de lijst van artikel 83, lid 1, VWEU uit te breiden met haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen (*hate crime hate speech*). Het Voorzitterschap lichtte toe dat een voorstel van de Commissie moet worden gezien als aanvulling op de regelgeving zonder de vrijheid van meningsuiting onnodig aan banden te leggen.

EU-Commissaris van Justitie Didier Reynders verwees naar de mededeling van eind vorig jaar om lijst van Eurocrimes uit te breiden.[3] Het kabinet heeft uw Kamer hierover met het gebruikelijke BNC-fiche geïnformeerd.[4] Reynders lichtte toe dat het nodig is om artikel 83, lid 1, VWEU aan te passen ter bescherming van existentiële vrijheden. Haatzaaiende uitlatingen (en haatmisdrijven) vormen een bedreiging voor de cohesie van de Europese maatschappij. Reynders stelde dat de EU alles moet doen om hier tegen op te treden, ook via andere instrumenten zoals de *Digital Services Act* (DSA) waarmee de onlineverspreiding van haat kan worden tegengegaan.

Het EU-grondrechtenagentschap *Fundamental Rights Agency* (FRA) stelde dat haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven fors toenemen en onderstreepte dat geen Europeesrechtelijke bezwaren bestaan tegen het aanmerken van deze misdrijven als EU-crimes. Het Hof van Justitie erkent deze vormen van criminaliteit als misdrijven.

Er was brede steun van de lidstaten voor het aanpassen van artikel 83, lid 1, WVEU, waarbij de insteek van de verschillende lidstaten verschilt. Enkele lidstaten zijn ook op nationaal niveau bezig met bijvoorbeeld wetgeving om onlineplatformen aan te zetten tot actieve bestrijding van de verspreiding. Een aantal lidstaten gaf een studievoorbehoud aan ten aanzien van het proces of het gekozen instrumentarium. Het proces is ingericht dat op voorwaarde dat met eenparigheid van stemmen wordt ingestemd met het toevoegen van haatzaaien en haatmisdrijven aan artikel 83, lid 1, VWEU en het Europees Parlement het voorstel goedkeurt de Commissie op grond van dit artikel voorstellen voor richtlijnen kan doen die bijvoorbeeld kunnen zien op de precieze definitie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven of minimale maximumstraffen.

Een aantal kritische lidstaten onderschreven het belang van bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven maar gaven de nodige voorbehouden over subsidiariteit of meerwaarde ten opzichte van het huidige instrumentarium. Voorts was er een brede groep lidstaten die naast voortgang op dit dossier aandrongen op het belang van spoedige aanname van de voorstellen van de DSA, de e-evidenceverordening en het belang van de Boedapestconventie om bij te dragen aan een effectieve bestrijding. De DSA en de e-evidenceverordening moeten ook worden ingezet om platformen aan te zetten tot actie.

Nederland bracht in dat het wil blijven werken aan een Europa dat diversiteit bevordert en de fundamentele rechten van de Europese burgers beschermt en sprak daarom steun uit voor het opnemen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in de lijst van EU-crimes. Nederland sloot zich aan bij een aantal andere lidstaten dat strafrecht niet het enige antwoord is in het tegengaan van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven en vroeg aandacht voor preventieve maatregelen, het verwijderen van illegale *content* en rapportageverplichtingen. Diverse lidstaten onderschreven dit.

Het EP steunt de uitbreiding van het artikel en zal daar als medewetgever ook actief op inzetten. Verder riep het EP op om ook de slachtoffers in het oog te houden en stelde het dat onlineplatforms meer moeten doen om verspreiding te voorkomen en daartoe met regelgeving toe moeten worden aangezet zonder dat de vrijheid van meningsuiting geweld aan wordt gedaan.

[3] (COM (2021) 777.
[4] Kamerstukken II, vergaderjaar 2021-2022, Kamerstuk 2022Z02079.

Het Voorzitterschap constateerde dat elke lidstaat voorstander is van een stevige aanpak van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, maar onderkende dat er nog lidstaten zijn met vragen over subsidiariteit en dat wordt gepleit voor meer preventie en voor een goede balans met vrijheid van meningsuiting.

Na de discussie tussen de lidstaten, de Commissie en het EP was ruimte voor een gedachtewisseling met de Parijse openbaar aanklager, Google en Meta. Deze discussie richtte zich vooral op de inspanningen van de *social mediaplatforms*. De Commissie stelde tevreden te zijn over de bestaande vrijwillige samenwerking met de platformen, maar onderstreepte ook de noodzaak om met meer verplichtende regelgeving te komen en om goede trans-Atlantische afspraken te maken. De Parijse openbaar aanklager onderschreef dit laatste punt en riep op tot het versterken van de Europese aanpak. Het Voorzitterschap vulde hier op aan dat, naast de vrijwillige medewerking, regelgeving nodig is om over dezelfde instrumenten te kunnen beschikken als waarover rechtshandhaving in de fysieke wereld beschikt.

Google en Meta lichtten toe wat zij doen om haatzaaiende inhoud te voorkomen, maar riepen beiden ook op tot snelle harmonisatie van de regelgeving, bijvoorbeeld voor e-evidence. Dit kan bijdragen aan meer eenduidige verzoeken van rechtshandhavende instanties wat snellere reacties daarop van de platforms mogelijk maakt.

2. Werklunch: mechanismen om het publiek te informeren in geval van kinderontvoeringen

= discussie

Het Voorzitterschap wil de discussie gebruiken om te inventariseren wat de behoefte is voor het coördineren van alerteringsmechanismen bij kindontvoeringen. Zeventien EU-lidstaten hebben een eigen mechanisme. Het Voorzitterschap ziet graag dat deze systemen worden gecoördineerd zodat alle bestaande systemen worden geactiveerd als een ontvoerd kind de grens wordt over genomen. De Commissie stelde dat de mogelijkheid hiervoor technisch moet worden onderzocht.

Een grote meerderheid van de lidstaten onderschreef vanzelfsprekend het belang om zo effectief mogelijk op te treden bij kindontvoering en daarvoor de samenwerking en coördinatie te verstevigingen. Niet alle lidstaten kennen de problematiek in dezelfde mate, daarentegen werd het maken van afspraken bij grensoverschrijdende gevallen breed onderkend. Een aantal lidstaten stelde voor om dit in de vorm van een platform te doen en nationale contactpunten aan te stellen. Een enkele lidstaat opperde een uniform systeem, maar dat werd niet breed gedragen.

De Commissie benadrukte dat sprake kan zijn van verschillende scenario's bij ontvoerde kinderen waardoor de manier waarop wordt opgetreden per geval kan verschillen. De Commissie ziet in dit kader vooral de politiesamenwerking als het juiste raamwerk voor gezamenlijke actie en moedigt hierbij grensoverschrijdende informatiedeling aan. Een aantal lidstaten sloot zich hierbij aan en noemde de samenwerking met Europol en in het kader van het Schengeninformatiesysteem (SIS). Ook het EP (LIBE-commissie) onderstreepte het belang van SIS en de interoperabiliteit van systemen en stelde dat het vooral zaak is van betere implementatie van de bestaande systemen. De EP-commissie Juridische Zaken onderstreepte dat betere samenwerking niet per definitie op basis van regelgeving hoeft.

Het Voorzitterschap concludeerde dat verdere uitwerking van de mogelijke samenwerking op expertniveau dient te gebeuren. De Commissie voegde hier nog aan toe dat ook moet worden gekeken naar het informeren van het publiek, wat niet is gerelateerd aan de EU-systemen.

3. Erkenning van ouderschap binnen de EU

= discussie

Het Voorzitterschap introduceerde de discussie met verschillende voorbeelden waar kinderen tegenaan kunnen lopen als hun gezin niet wordt erkend en stelde dat kinderen hierdoor

fundamentele rechten wordt ontnomen, bijvoorbeeld bij noodzakelijke geneeskundige hulp. De Commissie is voornemens een voorstel te doen voor een ouderschapsverordening ten behoeve van de wederzijdse erkenning van ouderschap binnen de EU. De Commissie vulde de introductie aan met andere voorbeelden en stelde dat het vrije verkeer van personen voor deze kinderen op deze manier wordt beperkt en het erkennen van alle vormen van ouderschap zodoende een internationaal rechtelijk belang kent.

De Commissie anticipeerde in haar interventie op mogelijke kritiek op het Europese voorstel door te stellen dat het de Commissie vooral gaat om het borgen van de rechten van ieder kind, niet om te bepalen op welke manier lidstaten hun familierecht inrichten. Alle lidstaten onderkenden dat het belang van de kinderen voorop staat, wat dit in de praktijk betekent verschilde bij een klein aantal lidstaten. Voortkomend uit de bekende posities in bepaalde lidstaten rond de acceptatie van regenboogouderschap konden deze lidstaten zich niet vinden in een wetgevend voorstel. Een enkele lidstaat vroeg respect voor hun minderheidsstandpunt ten aanzien van Europese waarden.

De overgrote meerderheid van lidstaten onderschreef echter het belang van regelgeving voor wederzijdse erkenning van ouderschap als uiting van de grondrechten van EU-burgers, maar onderstreepte ook de complexiteit die dit met zich mee brengt. Een enkele lidstaat stelde hierbij dat de erkenning van gerechtelijke uitspraken geen aanpassing van het familierecht vereist. Een aantal lidstaten stelde voorts dat ook niet-wetgevende initiatieven op Europees niveau de bescherming van het belang van de kinderen verder moet versterken.

Een aantal lidstaten benadrukte dat erkenning van ouderschap een zaak van mensenrechten is. Nederland onderstreepte in dat kader dat het initiatief van de Commissie ook een belangrijke reflectie is van de Europese waarden van gelijkheid en noodzakelijk is in een tijd waarin familiestructuren veranderen en waarin de mobiliteit van Europese burgers hoog is. Dit maakt ook dat dit nationaal beleid overstijgt en dus om Europese actie vraagt.

De Commissie reageerde op de lidstaten door toe te lichten dat het initiatief zal bouwen op wetgevende en niet-wetgevende instrumenten die de belangen van de kinderen van regenboogouders moeten beschermen. De Commissie stelde hierbij dat het gaat om de rechten van een omvangrijke groep.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
Den Haag

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie
BZDOC-433546558-66

Bijlage(n)
9

Datum 4 februari 2022
Betreft Informatievoorziening over nieuwe Commissievoorstellen

Geachte voorzitter,

Overeenkomstig de bestaande afspraken ontvangt u hierbij 9 fiches die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissie voorstellen (BNC).

Fiche 1: Prüm II-verordening
Fiche 2: Richtlijn informatie-uitwisseling rechtshandhavingsautoriteiten
Fiche 3: Mededeling Actieplan Sociale Economie
Fiche 4: Raadsaanbeveling individuele leerrekeningen
Fiche 5: Mededeling en Raadsbesluit haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven
Fiche 6: Raadsaanbeveling operationele politiesamenwerking
Fiche 7: Herziening van de Schengengrenscode
Fiche 8: Mededeling en Richtlijn Platformwerk
Fiche 9: Verordening anti-dwang instrument

De minister van Buitenlandse Zaken,

W.B. Hoekstra

[Afzender]

Onze Referentie
BZDOC-433546558-66

Tweede Kamer der Staten-Generaal

Brief regering

Fiche: Mededeling en Raadsbesluit haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven

Indiener
W.B. Hoekstra, minister van Buitenlandse Zaken

4 februari 2022
2022Z02079
Vaste commissie voor Justitie en Veiligheid
Brief regering

Fiche 5: Mededeling en Raadsbesluit haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven

1. Algemene gegevens

a) Titel voorstel

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD; Een meer inclusief en beschermend Europa: uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven

BESLUIT VAN DE RAAD betreffende de toevoeging van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven aan de in artikel 83, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie vastgelegde criminaliteitsgebieden

b) Datum ontvangst Commissiedocument

8 december 2021

c) Nr. Commissiedocument

COM(2021) 777

d) EUR-Lex

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/PIN/?uri=CELEX:52021DC0777

e) Nr. impact assessment Commissie en Opinie Raad voor Regelgevingstoetsing

Niet opgesteld.

f) Behandelingstraject Raad

Raad Justitie en Binnenlandse Zaken

g) Eerstverantwoordelijk ministerie

Ministerie van Justitie en Veiligheid

h) Rechtsbasis

Artikel 17, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) en artikel 83, lid 1 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU).

i) Besluitvormingsprocedure Raad

Unanimiteit

j) Rol Europees Parlement

Goedkeuring

2. Essentie voorstel

a) Inhoud voorstel

Op 9 december jl. heeft de Commissie een mededeling en een voorstel voor een Raadsbesluit inzake de opname van haatzaaiende uitlatingen als strafbaar feit (hierna steeds aangehaald als haatzaaiende uitlatingen) en haatmisdrijven in artikel 83, lid 1 VWEU[1], gepubliceerd. De mededeling betreft een toelichting op het voorgestelde raadsbesluit, in dit fiche zal daarom met name worden ingegaan op het voorgestelde raadsbesluit. Centraal staat het voorstel om haatzaaiende uitlatingen (*hate speech*) en haatmisdrijven (*hate crime*) als één vorm van criminaliteit toe te voegen aan de genoemde criteria in artikel 83, lid 1, eerste alinea VWEU. Op grond van artikel 83, lid 1, derde alinea kan de Raad daartoe met eenparigheid van stemmen besluiten, na goedkeuring door het Europees Parlement. Op grond van artikel 83, lid 1, eerste alinea VWEU kan de Commissie dan voorstellen voor richtlijnen doen die bijvoorbeeld kunnen zien op de precieze definitie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven of minimale maximumstraffen.

De Commissie stelt dat strafbare haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven onverenigbaar zijn met de waarden van de EU, in die zin dat zij een bedreiging vormen voor democratische waarden, sociale stabiliteit, de menselijke waardigheid en de vrijheid van meningsuiting. Het dusver geldende en uit 2008 stammende Kaderbesluit betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht (hierna: Kaderbesluit racisme)[2] – dat zich kort gezegd beperkt tot de discriminatiegronden ras en godsdienst –voldoet niet om de doelstellingen van de Unie, met name ten aanzien van de aanpak van discriminatie op grond van geslacht, gender(identiteit), genderexpressie, seksuele oriëntatie, leeftijd en handicap, te bereiken. Een gezamenlijke aanpak van de problematiek – waaronder gelijksoortige delictsomschrijvingen en gedeelde minimale maximumstraffen ten aanzien van hate speech en hate crime – zorgt voor een consistente EU-brede bescherming van de slachtoffers, evenals voor toegang tot beschermingsmaatregelen en versterkt de justitiële samenwerking tussen de lidstaten.

De grensoverschrijdende dimensie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven blijkt onder meer uit de maatschappelijke gevolgen die zij online hebben, de impact van offline geuite haatboodschappen, de internationale dimensie van haatdragende ideologieën, het ontstaan van gewelddadige extremistische groeperingen en de publiciteit rond specifieke haatmisdrijven. De Commissie wijst hierbij op polarisatie- en radicaliseringstendensen binnen lidstaten. Hoewel er enige overlap bestaat met andere vormen van criminaliteit die al in artikel 83 lid 1 VWEU zijn opgenomen, zoals computercriminaliteit, ontbreekt naar het oordeel van de Commissie momenteel

[1] Artikel 83 lid 1 omschrijft dat het Europees Parlement en de Raad volgens de gewone wetgevingsprocedure bij richtlijnen minimumvoorschriften kunnen vaststellen betreffende de bepaling van strafbare feiten en sancties in verband met vormen van bijzonder zware criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie die voortvloeit uit de aard of de gevolgen van deze strafbare feiten of uit een bijzondere noodzaak om deze op gemeenschappelijke basis te bestrijden.

[2] L 328/55: Kaderbesluit 2008/913/JBZ van 28 november 2008

de juridische basis om op EU-niveau minimumregels voor de definitie en sanctionering van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als zodanig vast te stellen.

De in artikel 83 lid 1 VWEU vervatte besluitvormingsprocedure kent twee stappen. De eerste stap – waarop het onderhavige voorstel is toegesneden– vereist dat de Raad met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring van het Europees Parlement, besluit dat haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven worden aangemerkt als vormen van criminaliteit die voldoen aan de criteria van artikel 83, lid 1, VWEU. De tweede stap houdt in dat de Commissie een voorstel voor een richtlijn op het gebied van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven kan doen. Het Europees Parlement en de Raad kunnen deze richtlijnen volgens de gewone wetgevingsprocedure vaststellen. Wanneer het Raadsbesluit is aangenomen zal de Commissie impact assessments uitvoeren. Bij de voorbereiding hiervan zal de Commissie de lidstaten en het Europees Parlement raadplegen, onder meer over de specifieke kenmerken van de nationale wetgevingskaders met betrekking tot het strafrecht en de grondrechten. De Commissie zal daarnaast een brede consultatie organiseren.

De Commissie geeft aan oog te hebben voor de mogelijke gevolgen van toekomstige voorstellen op het recht op vrijheid van meningsuiting, zoals vastgelegd in artikel 11 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Tegelijkertijd draait de Commissie het argument ook om door te stellen dat haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als fenomenen nu de vrijheid van meningsuiting juist inperken, omdat burgers zich er geïntimideerd door kunnen voelen waardoor zij zich bijvoorbeeld van het publieke debat onthouden.

b) Impact assessment Commissie

Aangezien hiertoe geen verplichting bestaat, heeft de Commissie voor dit voorstel geen impact assessment opgesteld. Dit volgt wanneer de Raad het besluit heeft genomen haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven toe te voegen aan artikel 83, lid 1 VWEU.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

Het systeem van handhaving en de totstandkoming van sancties, straffen en boetes voor haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven – beide onderdelen van het antidiscriminatiedomein – is verspreid over meerdere rechtsgebieden. Handhaving vindt plaats via onder andere de civiele rechter, de Inspectie SZW en tot slot via een strafrechtelijke aanpak. Laagdrempeligheid en een goede toegang tot het rechtssysteem staan centraal.

Het Wetboek van Strafrecht kent verschillende uitingsdelicten die specifiek betrekking hebben op haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven (ofwel discriminatie), zoals groepsbelediging (artikel 137c Sr) en het aanzetten tot haat, discriminatie en geweld (artikel 137d Sr). Wanneer een discriminatoir aspect heeft meegespeeld bij het plegen van een zogenaamd commuun strafbaar feit, zoals vernieling of openlijke geweldpleging, is sprake van een commuun delict met een discriminatieaspect – een zogenoemd ‘codis-feit’. De Aanwijzing discriminatie geeft een kader voor de strafrechtelijke aanpak van discriminatie door het Openbaar Ministerie. Als in een zaak een

discriminatieaspect aanwezig wordt geacht wordt dit door de Officier van Justitie in het requisitoir benadrukt en als strafverzwarende omstandigheid in de eis meegenomen. Het is vervolgens aan de strafrechter om hier al dan niet rekening mee te houden bij de straftoemeting.

Met ingang van 1 januari 2020 is het strafmaximum van aanzetten tot haat, discriminatie en geweld (artikel 137d Sr) verdubbeld van één naar twee jaar gevangenisstraf, en van een maximale geldboete van de derde categorie naar een maximale boete van de vierde categorie.[3] Een andere ontwikkeling ziet op de voorgenomen wijziging, die er – kort gezegd – toe strekt het publiekelijk vergoelijken, ontkennen of verregaand bagatelliseren van genocide, misdaden tegen de menselijkheid en bepaalde oorlogsmisdaden expliciet strafbaar te stellen, teneinde de Nederlandse strafwetgeving geheel in lijn te brengen met het Kaderbesluit racisme.[4] Op het terrein van haatmisdrijven is vanuit de Tweede Kamer een initiatiefwetsvoorstel voor advies aan de Raad van State voorgelegd dat strekt tot introductie van een discriminatoir oogmerk als algemene strafmaximumverhogende omstandigheid[5].

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet staat positief tegenover goed onderbouwde initiatieven die tot doel hebben om discriminatie tegen te gaan, waaronder een effectievere aanpak van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven op EU-niveau. De Commissie heeft voldoende onderbouwd dat het huidige Kaderbesluit racisme, vooral wat zijn reikwijdte betreft, te beperkt is om de brede antidiscriminatiedoelstellingen van de Unie, onder andere richting slachtoffers, te bereiken. Het voornemen van de Commissie om de bevoegdheid van de EU te verbreden tot andere discriminatiegronden kan naar het oordeel van het kabinet ondersteunend zijn aan het nationale antidiscriminatiebeleid waarin de discriminatiegronden al een breed bereik hebben.

Het kabinet erkent dat bij genoemde delicten sprake is van criminaliteitsvormen met een – in toenemende mate – grensoverschrijdende dimensie die, zeker wat de online problematiek aangaat maar – blijkens de voorbeelden die de Commissie in zijn voorstel aanhaalt – ook wat betreft offline fenomenen betreft (zie boven onder 2a), onvoldoende op nationaal niveau kunnen worden aangepakt. Het kabinet stelt vast dat op er op EU-niveau geen andere, reële juridische mogelijkheden bestaan om deze doelen te bereiken en steunt derhalve de voorgestelde aanvulling van de in artikel 83 lid 1 VWEU genoemde vormen van criminaliteit.

Het kabinet is evenals de Commissie van oordeel dat het principebesluit om haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven aan de lijst van de in artikel 83, lid 1 VWEU opgenomen vormen van criminaliteit toe te voegen los moet worden gezien van initiatieven die daarop volgen. Voorstellen voor richtlijnen op het gebied van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven zullen op hun eigen merites beoordeeld worden. Het kabinet waakt ervoor dat vervolgwetgeving voor Nederland geen nadelige gevolgen heeft voor het alhier geldende recht op vrijheid van meningsuiting en voor

[3] Wet herwaardering strafbaarstelling actuele delictsvormen, Stb. 2019, 311.
[4] Kamerstukken II, 2020/21, 29628, nr. 1035.
[5] Kamerstukken II, 2020/21, 35 709, nr. 2.

andere grondrechten, maar deelt tegelijkertijd de stellingname van de Commissie dat haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven door hun bedreigende karakter ook zelf negatieve gevolgen kunnen hebben voor de vrijheid van meningsuiting. Het kabinet stelt zich verder voor dat eventuele toekomstige verplichtingen tot strafbaarstelling zoveel mogelijk aansluiten op de gedragingen die reeds zijn omschreven in het Kaderbesluit racisme. Er is een risico dat in een toekomstig voorstel naar discriminatiegronden verwezen wordt die momenteel geen grondslag hebben in de Nederlandse strafwetgeving (bijvoorbeeld taal of leeftijd). Daarom zal het kabinet erop toezien dat vervolgvoorstellen getoetst worden aan de wetssystematiek en strafbaarstellingen zoals deze momenteel in de Nederlandse strafwetgeving zijn vastgelegd.

c) Eerste inschatting van krachtenveld

Tijdens de dusver enige bespreking op Raadswerkgroepniveau halverwege januari, hebben de meeste lidstaten zich ten aanzien van het voorstel op de vlakte gehouden of een studievoorbehoud geplaatst. Enkele lidstaten hebben zich er voorzichtig positief over uitgelaten, terwijl een kleine groep lidstaten een zeer kritische houding heeft aangenomen. Frankrijk heeft het voorstel als voorzitter van de Raad van de Europese Unie in het eerste half jaar van 2022 tot prioriteit bestempeld.
Het standpunt van het Europees parlement is nog niet bekend.

4. Beoordeling bevoegdheid, subsidiariteit en proportionaliteit

a) Bevoegdheid

Het oordeel van het kabinet ten aanzien van de bevoegdheid is positief. Het voorstel voor het Raadsbesluit is gebaseerd op artikel 17, eerste lid, VEU en artikel 83, eerste lid, derde alinea, VWEU. Op basis van artikel 17, eerste lid, VEU bevordert de Commissie onder andere het algemeen belang van de Unie en neemt zij daartoe passende initiatieven. Op basis van artikel 83, eerste lid, derde alinea VWEU kan de Raad, afhankelijk van de ontwikkelingen in de criminaliteit, bij besluit vaststellen, welke andere vormen van criminaliteit aan de in artikel 83, lid 1 VWEU genoemde criteria voldoen. De Raad besluit hierover met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement. Het voorstel heeft betrekking op het terrein van vrijheid, veiligheid en recht. Op dit terrein is sprake van een gedeelde bevoegdheid tussen de EU en de lidstaten (artikel 4, tweede lid, onder j VWEU).

b) Subsidiariteit

Het oordeel van het kabinet ten aanzien van de subsidiariteit is positief. Het voorstel heeft tot doel haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven op te nemen in artikel 83, lid 1 VWEU opdat dit soort strafbare feiten effectiever kunnen worden aangepakt. Deze doelstellingen kunnen niet alleen door de lidstaten afzonderlijk verwezenlijkt worden aangezien discriminatie, zeker op het internet, grensoverschrijdend is of grensoverschrijdende effecten, waardoor een aanpak op EU-niveau noodzakelijk is en meerwaarde heeft. Bovendien kan wijziging van een Verdragsbepaling enkel op EU-niveau plaatsvinden. Optreden op EU-niveau is daarom gerechtvaardigd.

c) Proportionaliteit

Het oordeel van het kabinet ten aanzien van de proportionaliteit is positief. Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven zijn ernstige misdrijven met schadelijke gevolgen voor het individu en de samenleving als geheel, die de fundamenten van de EU ondermijnen. Uitbreiding van de lijst van criminaliteitsvormen van artikel 83, lid 1 VWEU met deze criminaliteitsfenomenen, zorgt ervoor dat maatregelen ter bestrijding van deze criminaliteitsvormen door de EU kunnen worden genomen, waardoor deze misdrijven effectiever kunnen worden tegengegaan en waardoor het optreden geschikt is om de doelstelling van het optreden te bereiken. Bovendien gaat het optreden niet verder dan noodzakelijk, omdat het optreden beperkt blijft tot het toevoegen van de betreffende criminaliteitsvormen.

5. Financiële consequenties, gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Consequenties EU-begroting

Dit voorstel heeft volgens de Commissie geen gevolgen voor de EU-begroting. Indien er toch gevolgen zijn voor de EU-begroting, is het kabinet van mening dat eventueel benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van het MFK 2021-2027, en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting.

b) Financiële consequenties (incl. personele) voor rijksoverheid en/ of medeoverheden

Louter op basis van de mededeling en het Raadsbesluit zijn er geen financiële consequenties voor de Rijksbegroting. Eventuele budgettaire gevolgen worden ingepast op de begroting van het/de beleidsverantwoordelijk(e) departement(en), conform de regels van de budgetdiscipline.

c) Financiële consequenties en gevolgen voor regeldruk voor bedrijfsleven en burger

Louter op basis van de mededeling en het Raadsbesluit zijn er geen financiële consequenties en gevolgen voor regeldruk voor bedrijfsleven en burger.

d) Gevolgen voor concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

Het voorstel heeft geen betrekking op aspecten aangaande de concurrentiekracht en heeft ook geen externe werking die gevolgen heeft op geopolitieke aspecten, anders dan dat de Unie met een expliciete verwijzing naar haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven internationaal uitdraagt dat deze gedragingen ernstige misdrijven zijn, die de fundamenten van de EU ondermijnen en een gemeenschappelijke aanpak rechtvaardigen.

6. Implicaties juridisch

a) Consequenties voor nationale en decentrale regelgeving en/of sanctionering beleid (inclusief toepassing van de lex silencio positivo)

Het voorstel strekt ertoe haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven aan te merken als een vorm van criminaliteit als bedoeld in artikel 83 lid 1 VWEU. Daarmee heeft dit voorstel geen directe gevolgen voor de nationale regelgeving of het nationale beleid op dit terrein. Indien deze vorm van criminaliteit aan de in artikel 83 lid 1 VWEU genoemde vormen van criminaliteit wordt toegevoegd,

kunnen vervolgens bij richtlijn minimumvoorschriften ten aanzien van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven worden vastgesteld. Een dergelijke richtlijn bevat maatregelen die in het nationale recht en/of beleid van de lidstaten dienen te worden omgezet en kan daarmee gevolgen hebben voor grondrechten, waaronder de vrijheid van meningsuiting.

b) Gedelegeerde en/of uitvoeringshandelingen, incl. NL-beoordeling daarvan
Niet van toepassing.

c) Voorgestelde implementatietermijn (bij richtlijnen), dan wel voorgestelde datum inwerkingtreding (bij verordeningen en besluiten) met commentaar t.a.v. haalbaarheid
Het is de ambitie van het Franse voorzitterschap om het Raadsbesluit gedurende de eerste helft van 2022 aangenomen te krijgen.

d) Wenselijkheid evaluatie-/horizonbepaling
In de mededeling noch in het Raadsbesluit zijn evaluatie- of horizonbepalingen opgenomen.

e) Constitutionele toets
Het voorstel moet mede bijdragen aan de bescherming van de waarden van de Unie (artikel 2 VEU) en de eerbiediging van de grondrechten van het Handvest van de grondrechten van de EU. Strafbare haatzaaiende uitingen en haatmisdrijven zouden op alle discriminatiegronden binnen de Unie moeten worden bestreden. Tegelijkertijd kan het voorstel ook de vrijheid van meningsuiting en informatie inperken. Aan de vrijheid van meningsuiting en informatie moet in een democratische rechtsstaat groot belang worden gehecht. Dit is een essentiële voorwaarde voor het voeren van een publiek debat over kwesties van algemeen belang. Voorzichtigheid is daarom geboden. In de tweede fase, waarin de Commissie richtlijnen voorstelt, zal daarom aandacht moeten uitgaan naar de eerbiediging van de vrijheid van meningsuiting, zoals gewaarborgd in artikel 7 van de Grondwet, artikel 10 Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) en artikel 11 van het Handvest.

7. Implicaties voor uitvoering en/of handhaving
Louter op basis van de mededeling en het Raadsbesluit zijn er geen implicaties voor de uitvoering en/of handhaving. Vervolgvoorstellen, in de vorm van richtlijnen, zullen op hun eigen merites beoordeeld worden en die kunnen natuurlijk implicaties hebben voor de handhaving.

8. Implicaties voor ontwikkelingslanden
Geen.

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Minister van Justitie en Veiligheid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
3849204

Bijlagen
2

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 14 februari 2022
Onderwerp Verslag van de informele JBZ-Raad van 3-4 februari 2022

Hierbij bieden wij mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties uw Kamer het verslag aan van de bijeenkomst van de informele Raad Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ) op 3 en 4 februari in Lille. De minister van Justitie en Veiligheid en de minister voor Rechtsbescherming hebben deelgenomen aan deze JBZ-Raad. Voorts informeren wij u hierbij over de stand van zaken over het Tweede Aanvullend Protocol bij het Cybercrimeverdrag in navolging op het verslag van de JBZ-Raad van 9 en 10 december 2021.[1]

Cybercrime
In het verslag van de JBZ-Raad van 9 en 10 december 2021 hebben wij u geïnformeerd over de voorstellen die door de Europese Commissie (hierna: Commissie) zijn gedaan om het Tweede Aanvullend Protocol bij het Cybercrimeverdrag (hierna: het protocol) te tekenen en te ratificeren. Daarbij heeft de Commissie in een annex voorstellen gedaan voor de voorbehouden en verklaringen die verdragsstaten kunnen en dienen te maken bij de ondertekening of ratificatie van het protocol. Het protocol verbetert de samenwerking op het gebied van cybercriminaliteit en de vergaring van elektronisch bewijs met het oog op opsporingsonderzoeken en strafrechtelijke procedures.

De voorstellen van de Commissie hebben als doel dat EU-lidstaten het protocol implementeren op een wijze die verenigbaar is met het recht en het beleid van de Unie. Relevante wetgeving is bijvoorbeeld het e-evidencepakket waarover op dit moment wordt onderhandeld en de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Daarnaast moeten de voorstellen er zoveel mogelijk voor zorgen dat EU-lidstaten het protocol in hun betrekkingen met derde landen eenduidig toepassen. Nederland heeft geen bezwaar tegen de voorstellen van de Commissie. Ook andere lidstaten hebben geen grote bezwaren opgebracht. Op technisch niveau is overeenstemming bereikt op de besluiten tot ondertekening en ratificatie. Over de formulering van de bepalingen in de annex wordt nog verder gesproken. De verwachting is dat de onderhandelingen in de Raadswerkgroep in relatief korte tijd zullen worden afgerond, mede omdat men ernaar streeft dat de lidstaten het

[1] Kamerstukken II, vergaderjaar 2021-2022, Kamerstuk 32317 nr. 734.

protocol tijdens de ondertekeningsceremonie in Straatsburg bij de Raad van Europa in mei kunnen ondertekenen.

Na afronding van de discussie in de Raadswerkgroep worden twee besluiten (ter tekening en ter ratificatie) voor formele goedkeuring aan de Raad voorgelegd. Zodra de Raad het besluit ter ondertekening heeft goedgekeurd zijn de verschillende lidstaten gemachtigd om hun nationale processen voor ondertekening van het protocol te starten. Voor Nederland betekent dit dat de Rijksministerraad moet instemmen met ondertekening van het Tweede Aanvullend Protocol. Voor de ratificatie geldt een andere procedure, namelijk instemming van het Europees Parlement. Zodra zowel de Raad als het Europees Parlement hebben ingestemd met het besluit om te ratificeren kunnen de verschillende lidstaten hun nationale processen voor ratificatie starten. Voor Nederland betekent dit dat het protocol bij wet moet worden goedgekeurd. Het voorstel daartoe wordt uiteraard aan beide Kamers voorgelegd. Het standpunt van de regering ten aanzien van de voorbehouden die de lidstaten kunnen maken en de verklaringen die zij kunnen afleggen wordt in de memorie van toelichting bij het bedoelde wetsvoorstel opgenomen. Een voorstel tot goedkeuring wordt overigens pas voorgelegd als duidelijk is op welke wijze het protocol kan worden geïmplementeerd. Dat is mede afhankelijk van de voortgang van het e-evidencepakket dat een belangrijke inhoudelijke overlap kent met het protocol.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

D. Yeşilgöz-Zegerius

De Minister voor Rechtsbescherming,

F.M. Weerwind

Minister van Justitie en Veiligheid

Datum
14 februari 2022

Ons kenmerk
3849204

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 9.12.2021
COM(2021) 777 final

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

Een inclusiever en beschermender Europa: uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven

"Haat is haat, en die hoeft niemand te dulden."

Ursula von der Leyen, voorzitter van de Europese Commissie
Toespraak over de Staat van de Europese Unie, september 2020

1. Inleiding

In haar toespraak over de Staat van de Unie van 2020[1] wees Commissievoorzitter Von der Leyen op de broosheid van de vooruitgang in de strijd tegen racisme en haat, en benadrukte zij dat het moment voor verandering was aangebroken, om een Unie te bouwen die racisme veroordeelt en zich ertegen teweer stelt. Zij kondigde aan dat de Commissie zou voorstellen *"om de lijst van EU-misdrijven uit te breiden tot alle vormen van haatmisdrijven en haatzaaiende taal op grond van ras, religie, geslacht en seksualiteit."*

De bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven maakt deel uit van de werkzaamheden van de Commissie om de fundamentele waarden van de EU te bevorderen en ervoor te zorgen dat het Handvest van de grondrechten van de EU ("het Handvest") wordt nageleefd. Alle vormen en uitingen van haat en onverdraagzaamheid zijn onverenigbaar met de waarden waarop de Europese Unie berust, namelijk eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Deze waarden, die zijn vastgelegd in artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie ("VEU"), hebben de lidstaten gemeen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluralisme, non-discriminatie, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en gelijkheid van vrouwen en mannen.

Elke vorm van discriminatie – op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid, zoals vastgelegd in artikel 19 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie ("VWEU") – is verboden. Tegelijkertijd is de vrijheid van meningsuiting een van de pijlers zijn van een democratische en pluralistische samenleving en moet deze krachtig worden beschermd. Bovendien moet de EU, zoals bepaald in artikel 67 VWEU, een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht zijn waarin de grondrechten worden geëerbiedigd. Door middel van maatregelen moet zij een hoog niveau van veiligheid waarborgen ter voorkoming en bestrijding van criminaliteit, en van racisme en vreemdelingenhaat.

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven treffen niet alleen de individuele slachtoffers en hun gemeenschappen, door hen te kwetsen en hun fundamentele rechten en vrijheden te beperken, maar ook de samenleving in haar geheel. Haat ondermijnt de fundamenten van onze samenleving. Haat verzwakt wederzijds begrip en respect voor diversiteit waarop pluralistische en democratische samenlevingen zijn gebouwd.

De afgelopen decennia is er in Europa een sterke toename van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven[2]. Haat wordt steeds meer mainstream[3] en is gericht tegen individuen en

[1] Staat van de Unie 2020, Intentieverklaring, Brussel, 16 september 2020.
[2] Zie bijvoorbeeld de jaarverslagen 2019 en 2020 van de ECRI op: https://rm.coe.int/ecri-annual-report-2019/16809ca3e1 en https://rm.coe.int/annual-report-on-ecri-s-activities-for-2020/1680a1cd59; studie in

groepen mensen die "een gemeenschappelijk kenmerk" delen of als zodanig worden gepercipieerd. Het kan gaan om kenmerken als ras, etniciteit, taal, godsdienst, nationaliteit, leeftijd, geslacht, seksuele geaardheid, genderidentiteit, genderexpressie, geslachtskenmerken of enig ander fundamenteel kenmerk, of een combinatie van dergelijke kenmerken. Deze kenmerken zijn over het algemeen zichtbaar of merkbaar voor anderen en vormen dus gemakkelijker het doelwit van daders, zij verwijzen naar een aspect van iemands identiteit dat onveranderlijk is of fundamenteel is voor het gevoel van eigenwaarde van een persoon, en tegelijkertijd zijn zij een teken van een groepsidentiteit[4].

Het toenemend gebruik van internet en sociale media heeft in de loop der jaren ook voor meer online haatzaaiende uitlatingen gezorgd. Het snel delen van haatzaaiende uitlatingen in de digitale wereld wordt vergemakkelijkt door het effect van de online ongeremdheid, aangezien de veronderstelde anonimiteit op het internet en het gevoel van straffeloosheid de remming van mensen om dergelijke strafbare feiten te plegen, verminderen. Tegelijkertijd worden emoties en kwetsbaarheden steeds vaker gebruikt, onder meer in het publieke debat met het oog op politiek gewin, om racistische en xenofobe verklaringen en aanvallen te verspreiden, die in veel gevallen ook via sociale media worden versterkt[5]. De verspreiding van haat onder potentieel kwetsbaar doelpubliek kan worden waargenomen in een breed spectrum, gaande van jihadistisch gewelddadig extremisme tot gewelddadig extremisme uit rechtse en linkse hoek[6]. Dit heeft bijgedragen tot een polarisatie van de samenleving, die vervolgens heeft geleid tot een toename van het aantal haatzaaiende uitlatingen tegen met name gemarginaliseerde groepen.

De gezondheidscrisis als gevolg van de COVID-19-pandemie heeft de gevoelens van onveiligheid, isolement en angst verergerd, waardoor een klimaat is gecreëerd waarin haatzaaiende uitlatingen gedijen. De pandemie zelf is door verschillende extremistische ideologische bewegingen gebruikt om specifieke bevolkingsgroepen te viseren (op verschillende gronden, zoals nationaliteit, godsdienst, ras, geslacht, seksuele geaardheid, huidskleur en zelfs leeftijd), hetgeen ook heeft geleid tot haatmisdrijven[7].

De Commissie beoogt de lijst van vormen van EU-criminaliteit uit te breiden tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven. Haat heeft geen plaats in de EU, moet met alle beschikbare middelen worden bestreden, onder meer door middel van het strafrecht.

2. Context van het initiatief

---

opdracht van de beleidsondersteunende afdeling Rechten van de burger en Constitutionele Zaken van het Europees Parlement "Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches", juli 2020.

[3] Zie het voorwoord van secretaris-generaal van de Verenigde Naties, António Guterres, bij de strategie en het actieplan van de Verenigde Naties inzake haatuitingen, mei 2019.

[4] OVSE/ODIHR, "Hate Crime Laws, A Practical Guide"

[5] Zie de bevindingen van de raadpleging georganiseerd door het International Dialogue Centre en de European Council for Religious Leaders/Religions for Peace Europe, 20 april 2021; Article 19, "Responding to "hate speech": Comparative overview of six EU countries", 2018.

[6] Europol European Union Terrorism Situation and Trend Report, 2021

[7] Guidance Note on Addressing and Countering COVID-19 related Hate Speech van de Verenigde Naties, 11 mei 2020.

Artikel 83, lid 1, VWEU bevat een uitputtende lijst van vormen van criminaliteit[8] waarvoor het Europees Parlement en de Raad minimumvoorschriften kunnen vaststellen betreffende de bepaling van strafbare feiten en sancties die in alle EU-lidstaten van toepassing zijn. Het bepaalt tevens dat de Raad, afhankelijk van de **ontwikkelingen in de criminaliteit**, bij besluit deze lijst kan uitbreiden tot **andere vormen van bijzonder zware criminaliteit** met een **grensoverschrijdende dimensie** die voortvloeit uit de **aard of de gevolgen** van deze strafbare feiten of uit een **bijzondere noodzaak om deze op gemeenschappelijke basis te bestrijden**.

De aanneming door de Raad van een dergelijk besluit zou een eerste stap zijn in de totstandbrenging van de rechtsgrondslag die nodig is om, in een tweede fase, een gemeenschappelijk rechtskader vast te stellen voor de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in de hele EU. Die toekomstige wetgeving zou een aanvulling vormen op de huidige EU-wetgeving die bepaalt dat haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven op grond van ras, huidskleur, godsdienst, afstamming of nationale of etnische afkomst strafbaar moeten worden gesteld (zie punt 2.2), en zou andere specifieke gronden bestrijken.

Voor dit initiatief is solide voorbereidend werk verricht, waaronder een externe studie[9], een uitgebreide raadpleging van de Commissie en een groot aantal beschikbare verslagen en studies.

2.1. Institutionele context

De Commissie presenteert dit initiatief op basis van artikel 17, lid 1, VEU[10] en volgens de in artikel 83, lid 1, VWEU bedoelde tweefasenprocedure:

De eerste fase houdt in dat de Raad met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement, bij besluit vaststelt dat haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven worden aangemerkt als een andere vorm van criminaliteit die voldoet aan de criteria van artikel 83, lid 1, VWEU. Dat besluit zal de lijst van de in artikel 83, lid 1, VWEU genoemde vormen van criminaliteit uitbreiden tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven. Dit zal een rechtsgrondslag creëren op basis waarvan het Europees Parlement en de Raad voor deze vorm van criminaliteit bij richtlijnen minimumvoorschriften kunnen vaststellen betreffende de bepaling van strafbare feiten en sancties.

In een tweede fase kan de Commissie voorstellen doen voor richtlijnen tot vaststelling van minimumvoorschriften inzake de definities van en sancties voor van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, die door het Europees Parlement en de Raad volgens de gewone wetgevingsprocedure moeten worden aangenomen.

---

[8] Deze lijst bevat de volgende vormen van criminaliteit: terrorisme, mensenhandel en seksuele uitbuiting van vrouwen en kinderen, illegale drugshandel, illegale wapenhandel, het witwassen van geld, corruptie, de vervalsing van betaalmiddelen, computercriminaliteit en de georganiseerde criminaliteit.

[9] Studie ter ondersteuning van een initiatief van de Commissie om de lijst van EU-misdrijven van artikel 83, lid 1, VWEU uit te breiden tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven (hierna "de ondersteunende studie" genoemd). De ondersteunende studie bevat een gedetailleerd overzicht van de rechtskaders ter bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in alle lidstaten. Zij bevat ook een analyse en samenvatting van de informatie, gegevens en standpunten die in het kader van de raadpleging van de Commissie zijn verzameld.

[10] Artikel 17, lid 1, VEU bepaalt: "De Commissie bevordert het algemeen belang van de Unie en neemt daartoe passende initiatieven".

Dit initiatief heeft betrekking op de eerste fase en doet geen afbreuk aan eventuele acties die in een tweede fase worden ondernomen. Het loopt niet vooruit op de werkingssfeer en de inhoud van de later voor te stellen secundaire wetgeving. Evenzo heeft de vaststelling van de hierboven bedoelde richtlijnen gevolgen voor de door het Handvest beschermde fundamentele vrijheden, met name de vrijheid van meningsuiting, met inbegrip van de pers- en mediavrijheid.

Zodra het besluit van de Raad is vastgesteld, zal de Commissie gebruik maken van haar initiatiefrecht in overeenstemming met de vereisten voor betere regelgeving. De Commissie zal een effectbeoordeling uitvoeren om de verschillende opties voor het definiëren van strafbare feiten en sancties zorgvuldig te beoordelen, alsook de gevolgen daarvan voor de grondrechten, met name voor de vrijheid van meningsuiting en de pers- en mediavrijheid, die een stevige basis vormen voor een democratische samenleving[11].

Om de werkingssfeer en de inhoud van de voor te stellen regels nauwkeurig af te bakenen, zal de Commissie bijzondere aandacht besteden aan de ontwikkelingen op het gebied van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, in het licht van de meest recente gegevens en trends. Een dergelijke zorgvuldige beoordeling van maatschappelijke ontwikkelingen en trends zal bijzonder relevant zijn voor het bepalen van de constitutieve bestanddelen van toekomstige strafbare feiten. Dit houdt onder meer in dat wordt bepaald welke specifieke vormen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven strafbaar moeten worden gesteld aan de hand van de beschermde kenmerken van de betrokken personen en groepen.

Bij de voorbereiding van dergelijke secundaire wetgeving zal de Commissie de lidstaten en het Europees Parlement raadplegen, onder meer over de specifieke kenmerken van nationale wetgevingskaders op het gebied van strafrecht en grondrechten. De Commissie zal ook een brede raadpleging houden van alle belanghebbenden, waarbij het Europees Parlement nauw zal worden betrokken.

2.2. De bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als een prioriteit van de EU

Op EU-niveau bestaat er al een kader voor een krachtige gemeenschappelijke reactie op racistische en xenofobe haatuitingen en haatmisdrijven, namelijk **Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad van 28 november 2008 betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht** (hierna "het kaderbesluit" genoemd)[12]. Het kaderbesluit moet ervoor zorgen dat ernstige uitingen van racisme en vreemdelingenhaat in de hele EU strafbaar worden gesteld met doeltreffende, evenredige en afschrikkende strafrechtelijke sancties. Het verplicht de lidstaten ertoe om haatzaaiende uitlatingen (d.w.z. het publiekelijk aanzetten tot geweld of haat op grond van ras, huidskleur, godsdienst, afstamming dan wel nationale of etnische afkomst) strafbaar te stellen[13] en ervoor te zorgen dat racistische en xenofobe motieven voor andere strafbare feiten dan haatzaaiende uitlatingen hetzij als een verzwarende omstandigheid worden beschouwd, hetzij door de rechter in aanmerking kunnen worden genomen bij de bepaling van de strafmaat.

[11] Zie artikel 52 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.
[12] PB L 328 van 6.12.2008, blz. 55.
[13] Zie artikel 1 van het kaderbesluit.

Via de werkzaamheden van de **Groep op hoog niveau voor de bestrijding van racisme, vreemdelingenhaat en andere vormen van onverdraagzaamheid**[14] biedt de Commissie de lidstaten ondersteuning bij het uitvoeren van het kaderbesluit, teneinde opleiding en capaciteitsopbouw voor rechtshandhaving te ontwikkelen, de registratie van en gegevensverzameling over haatmisdrijven te verbeteren en slachtoffers aan te moedigen haatmisdrijven te melden.

Dit initiatief maakt deel uit van een breder pakket EU-maatregelen voor de bestrijding van illegale haatzaaiende uitlatingen, gewelddadige extremistische ideologieën en terrorisme op het internet, zoals de **EU-gedragscode voor de bestrijding van illegale haatzaaiende uitlatingen op het internet**[15]**,** de **verordening over de aanpak van terroristische online-inhoud**[16] en het **EU-internetforum**[17]**.**

De richtlijn audiovisuele mediadiensten[18] verplicht de lidstaten ervoor te zorgen dat videoplatforms doeltreffende maatregelen nemen, niet alleen tegen de verspreiding van inhoud die een inbreuk vormt op het kaderbesluit, maar ook tegen haatzaaiende uitlatingen op basis van een van de in artikel 21 van het Handvest genoemde gronden. Bovendien voorziet het voorstel van de Commissie voor een **wet inzake digitale diensten**[19] in een ingrijpende hervorming om ervoor te zorgen dat gebruikers online veilig zijn, door middel van verplichtingen om illegale inhoud en systeemrisico's aan te pakken. Daarnaast zal de update van 2022 van de Europese strategie voor een beter internet voor kinderen[20] erop gericht zijn kinderen te beschermen tegen online-bedreigingen, waaronder cyberpesten en haatzaaiende uitlatingen.

Dit initiatief dient ter ondersteuning van het **EU-actieplan tegen racisme 2020-2025**[21] en van de **strategie ter bestrijding van antisemitisme en ter bevordering van het Joodse leven in de EU**[22]. Het zal ook een aanvulling vormen op recente initiatieven ter bevordering van gelijkheid en respect voor diversiteit, zoals de **strategie voor gelijkheid van lhbtiq'ers 2020-2025**[23]. Deze recente initiatieven hebben duidelijk gemaakt dat er op EU-niveau een krachtige

[14] https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/51025

[15] https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combatting-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online_nl

[16] PB L 172 van 17.5.2021, blz. 79-109.

[17] Het EU-internetforum is een door de Commissie geleid en op vrijwilligheid gebaseerd initiatief om samen met de technologiesector en andere belanghebbenden te werken aan de bestrijding van gewelddadige extremistische inhoud online.

[18] Richtlijn (EU) 2018/1808 van het Europees Parlement en de Raad van 14 november 2018 tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten (PB L 303 van 28.11.2018, blz. 69).

[19] Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten (wet inzake digitale diensten) en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG, COM(2020) 825 final, 15.12.2020.

[20] COM(2012) 196 final

[21] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "Een Unie van gelijkheid: EU-actieplan tegen racisme 2020-2025", COM(2020) 565 final, 18.9.2020.

[22] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "EU-strategie ter bestrijding van antisemitisme en ter bevordering van het Joodse leven (2021-2030)"COM(2021) 615 final, 5.10.2021.

[23] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "Een Unie van gelijkheid: strategie voor gelijkheid van lhbtiq'ers 2020-2025", van 12.11.2020, COM(2020) 698 final. In deze strategie werd vastgesteld dat haatzaaiende uitlatingen en

strafrechtelijke reactie moet komen op haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven op **andere gronden dan racisme en vreemdelingenhaat**, met name op grond van geslacht, seksuele geaardheid, leeftijd en handicap[24].

De **strategie voor gendergelijkheid 2020-2025**[25] bevat maatregelen ter bestrijding van gendergerelateerd geweld tegen vrouwen en meisjes, met inbegrip van de noodzaak om specifieke vormen van gendergerelateerd geweld op EU-niveau strafbaar te stellen. Dit initiatief zal een aanvulling vormen op het komende voorstel voor een **richtlijn ter voorkoming en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld**. Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven worden gekenmerkt door onderliggende haat tegen een groep personen, met inbegrip van aanzienlijke gendervooroordelen en haat jegens vrouwen, maar de komende richtlijn zal, binnen de grenzen van de bevoegdheid van de EU, bepaalde specifieke vormen van geweld strafbaar stellen die geen element van haat en met name haat jegens een individu als onderdeel van een groep vereisen. Daarom schept dit initiatief ter uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven een aanvullende rechtsgrondslag voor de aanpak van specifieke vormen van ernstig geweld tegen vrouwen en meisjes, die ook kunnen worden gedefinieerd als misogyne haatuitingen of haatmisdrijven die zijn ingegeven door objectief identificeerbare gendergerelateerde vooroordelen.

Dit initiatief zal ook een aanvulling vormen op de **strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030**[26], de **strategie inzake de rechten van slachtoffers 2020-2025**[27] en de **richtlijn slachtofferrechten**[28]. Het zal ook worden afgestemd op de conclusies van de Raad van maart 2021 over het integreren van de vergrijzing in het overheidsbeleid[29] waarin in herinnering werd gebracht dat leeftijdsdiscriminatie een vaak voorkomend verschijnsel is en dat geweld tegen ouderen een opkomend probleem is.

Het Europees Parlement heeft in september 2021 ook een wetgevingsresolutie aangenomen waarin de Commissie werd verzocht een wetgevingsvoorstel in te dienen om gendergerelateerd geweld aan te merken als nieuwe vorm van criminaliteit in de zin van artikel 83, lid 1, VWEU[30]. Dit initiatief is, samen met het komende wetgevingsvoorstel ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, bedoeld om tegemoet te komen aan het verzoek van het Europees Parlement.

---

haatmisdrijven ten aanzien van lhbtiq'ers; — lesbische, homoseksuele, biseksuele, trans-, niet-binaire, interseksuele en queer personen — strafbaar moeten worden gesteld.

[24] Deze beschermde kenmerken behoren tot de gronden van artikel 19, lid 1, VWEU, dat verwijst naar maatregelen ter bestrijding van discriminatie "op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid".

[25] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "Een Unie van gelijkheid: strategie voor gendergelijkheid 2020-2025", van 5.3.2020, COM(2020) 152 final.

[26] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "Unie van gelijkheid: Strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030", 3.3.2021, COM(2021) 101 final.

[27] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "EU-strategie inzake de rechten van slachtoffers (2020-2025)", COM(2020) 258 final, 24.6.2020.

[28] PB L 315 van 14.11.2012, blz. 57-73.

[29] 6976/21, SOC 142, 12 maart 2021

[30] Resolutie van het Europees Parlement van 16 september 2021 met aanbevelingen aan de Commissie betreffende het aanmerken van gendergerelateerd geweld als een nieuwe vorm van criminaliteit als bedoeld in artikel 83, lid 1, VWEU (2021/2035(INL)).

3. De noodzaak om de lijst van EU-misdrijven uit te breiden tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven

Op grond van artikel 83, lid 1, VWEU kan de Raad, afhankelijk van de **ontwikkelingen in de criminaliteit** andere vormen van criminaliteit aanwijzen, mits zij aan bepaalde criteria voldoen. Het moet met name om een vorm van **bijzonder zware** criminaliteit gaan, met een **grensoverschrijdende dimensie** die voortvloeit **uit de aard of de gevolgen** van deze strafbare feiten of uit een **bijzondere noodzaak om deze op gemeenschappelijke basis te bestrijden**.

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de beoordeling door de Commissie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in het licht van de criteria van artikel 83, lid 1, VWEU.

3.1. Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als een vorm van criminaliteit

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven worden op internationaal niveau erkend als een vorm van criminaliteit[31].

In zijn aanbeveling van 1997[32] had de Raad van Europa haatzaaiende uitlatingen reeds beschouwd als aansporing tot haat ten aanzien van personen of groepen die door bepaalde beschermde kenmerken worden gekarakteriseerd[33]. Volgens de aanbeveling van de Europese Commissie tegen Racisme en Onverdraagzaamheid ("ECRI") van de Raad van Europa van 2015 wordt onder haatzaaiende uitlatingen verstaan: *het in welke vorm ook verdedigen of bevorderen van, dan wel aansporen tot laster, haat of kwaadsprekerij jegens een persoon of groep personen, alsmede elke vorm van intimidatie, belediging, negatieve stereotypering, stigmatisering of bedreiging ten aanzien van die persoon of groep personen en de rechtvaardiging van alle voorgaande uitdrukkingsvormen, op grond van ras, huidskleur, afstamming, nationale of etnische afkomst, leeftijd, handicap, taal, godsdienst of overtuiging, geslacht, gender, genderidentiteit, seksuele geaardheid of andere persoonlijke kenmerken of status*[34]. De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa ("OVSE") verwijst naar haatmisdrijven als *strafbare feiten die zijn gepleegd met motieven ingegeven door vooroordelen ten aanzien van een bepaalde groep in de samenleving*[35].

---

[31] Zie bijvoorbeeld: Algemene beleidsaanbeveling nr.15 over de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen die de Europese Commissie tegen Racisme en Onverdraagzaamheid ("ECRI") van de Raad van Europa in december 2015 heeft uitgebracht, de strategie en het actieplan van de Verenigde Naties van mei 2019, artikel 20 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en Besluit nr.9/09 over de bestrijding van haatmisdrijven van het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten ("ODHIR") van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa ("OVSE"), Ministeriële Raad, MC(17) Journal nr. 2, Agenda item 8, 2 december 2009.

[32] Aanbeveling R (97) 20 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa aan de lidstaten over haatzaaiende uitlatingen.

[33] In de werkingssfeer van de aanbeveling is bepaald dat onder de term haatzaaiende uitlatingen wordt verstaan: alle uitdrukkingsvormen die rassenhaat, vreemdelingenhaat, antisemitisme of andere vormen van haat die op onverdraagzaamheid zijn gebaseerd, verspreiden, bevorderen, rechtvaardigen of daartoe aansporen, met inbegrip van: onverdraagzaamheid die voortspruit uit agressief nationalisme en etnocentrisme, discriminatie en vijandigheid jegens minderheden, immigranten en nakomelingen daarvan.

[34] ECRI, Algemene beleidsaanbeveling nr.15 over de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen, blz. 3.

[35] Dit is de operationele definitie die de OVSE hanteert in haar verslagen over racistische en xenofobe haatmisdrijven (2021), gendergerelateerde haatmisdrijven (2021), antisemitische haatmisdrijven (2019), anti-islamitische haatmisdrijven (2018), op basis van Besluit nr. 9/09 van de Ministeriële Raad van de OVSE van 2 december 2009 over de bestrijding van haatmisdrijven, waarover alle OVSE-lidstaten, waaronder alle EU-

Het EU-recht voorziet weliswaar niet in een wettelijke definitie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als zodanig, maar het **kaderbesluit** bevat strafrechtelijke definities van de ernstigste vormen van racisme en vreemdelingenhaat. In het kaderbesluit worden haatzaaiende uitlatingen gedefinieerd als het publiekelijk aanzetten tot geweld of haat jegens een groep personen die een beschermd kenmerk deelt, of een lid van die groep[36]. Onder haatmisdrijven in de zin van het kaderbesluit[37] wordt verstaan: elk strafbaar feit[38] (basismisdrijf), met uitzondering van haatzaaiende uitlatingen, dat is gepleegd met racistische of xenofobe motieven (door vooroordelen ingegeven motieven).

Zowel bij haatzaaiende uitlatingen als bij haatmisdrijven zijn het **door vooroordelen ingegeven motieven** die de dader tot handelen aanzetten. De geviseerde personen worden geselecteerd op basis van hun werkelijke of vermeende connectie, verbondenheid of band met, steun aan of lidmaatschap van een gemeenschap of groep die een beschermd kenmerk deelt[39]. Dit zijn "identitaire" handelingen of handelingen "met een boodschap", aangezien de boodschap die wordt overgebracht — met name dat de slachtoffers niet tot de samenleving behoren — niet alleen gericht is tot het slachtoffer, maar ook tot zijn gemeenschap of groep[40]. Daarom is het motief van de dader van essentieel belang om deze misdrijven te onderscheiden van andere misdrijven en om vast te stellen dat het om zwaardere misdrijven gaat in het licht van de specifieke gevolgen van deze misdrijven voor het individuele slachtoffer, de gemeenschappen en de samenleving in het algemeen[41].

Haat is een intrinsiek kenmerk van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven. Haat leidt tot een aantasting van en een bedreiging voor de menselijke waardigheid van een persoon of groep. Haat ontkent de gelijkwaardigheid van de betrokkenen als leden van de samenleving[42], met inbegrip van hun recht deel te nemen aan het politieke en sociale leven, dat een fundamenteel beginsel is waarop de EU is gegrondvest. Inzicht in de rol van haat tegen mensen met beschermde kenmerken is van fundamenteel belang voor hun erkenning, en voor de vervolging en bestraffing van dergelijke feiten binnen de strafrechtstelsels.

Gezien het bijzondere kenmerk van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, namelijk haat gericht tegen personen of groepen die beschermde kenmerken delen (of als zodanig worden gepercipieerd), kunnen haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven worden beschouwd als een "vorm van criminaliteit" in de zin van artikel 83, lid 1, VWEU.

---

lidstaten, bij consensus overeenstemming hebben bereikt. Het concept achter die definitie en de praktische implicaties ervan worden nader toegelicht in OVSE ODHIR "Hate Crime Laws A Practical Guide" (2009), blz. 16.

[36] Artikel 1, lid 1, punt a), van het kaderbesluit verplicht de lidstaten tot het strafbaar stellen van *"het publiekelijk aanzetten tot geweld of haat jegens een groep personen, of een lid van die groep, die op basis van ras, huidskleur, godsdienst, afstamming, dan wel nationale of etnische afkomst wordt gedefinieerd."*

[37] Zie artikel 4: *"De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat racistische en xenofobe motieven voor andere dan in de artikelen 1 en 2 bedoelde delicten als een verzwarende omstandigheid worden beschouwd, dan wel dat die motieven door de rechter in aanmerking kunnen worden genomen bij de bepaling van de strafmaat."*

[38] Zoals misdrijven tegen het leven, de fysieke integriteit of eigendom van een persoon.

[39] Zie de ondersteunende studie, punt 2.4.2.

[40] OVSE/ODIHR "Hate Crime Laws, A Practical Guide"

[41] Zie de leidraad voor de praktische toepassing van Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht.

[42] OVSE/ODIHR "Hate Crime Laws, A Practical Guide"

Net als bij andere EU-misdrijven met een gemeenschappelijk kenmerk, zoals georganiseerde misdaad of terrorisme, wordt ook hier een bredere groep misdrijven samengebracht, met name rond haat tegen mensen met beschermde kenmerken. De centrale en gemeenschappelijke doelstelling van het strafbaar stellen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven is het bestrijden van haat, dat deze twee categorieën strafbare feiten binnen één "vorm van criminaliteit" samenbrengt. De toevoeging van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als een vorm van criminaliteit zou de Commissie in staat stellen om in een tweede fase secundaire wetgeving voor te stellen die specifiek betrekking heeft op gerelateerde maatschappelijke ontwikkelingen en problemen naarmate deze zich voordoen en zich in de toekomst ontwikkelen.

3.2. Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als een vorm van bijzonder zware criminaliteit

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven zijn bijzonder ernstige misdrijven vanwege hun schadelijke gevolgen voor de geviseerde personen en voor de samenleving in haar geheel, die de grondslagen van de EU ondermijnen.

3.2.1. De gevolgen voor gemeenschappelijke waarden

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven ondermijnen de gemeenschappelijke waarden en grondrechten van de EU, die zijn vastgelegd in de artikelen 2 en 6 VEU en in het Handvest.

De bijzondere ernst van dergelijke gedragingen is, gezien de gevolgen ervan voor de waarden en de grondrechten, consequent door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: "EHRM") in zijn rechtspraak erkend. Het EHRM oordeelde dat wanneer handelingen die ernstige strafbare feiten vormen, gericht zijn tegen de lichamelijke of geestelijke integriteit van een persoon, alleen doeltreffende strafrechtelijke mechanismen een adequate bescherming kunnen waarborgen en als afschrikwekkende factor kunnen dienen. Het EHRM was met name van oordeel dat strafrechtelijke maatregelen nodig zijn met betrekking tot directe verbale aanvallen en fysieke bedreigingen die zijn ingegeven door discriminerende houdingen[43].

Het EHRM erkende dat verdraagzaamheid en eerbied voor de gelijke waardigheid van alle mensen de grondslagen vormen van een democratische, pluralistische samenleving en oordeelde dat het in bepaalde democratische samenlevingen nodig kan zijn alle uitdrukkingsvormen die door onverdraagzaamheid ingegeven haat verspreiden, aanwakkeren, bevorderen of rechtvaardigen, te bestraffen of zelfs te voorkomen[44]. Voorts wees het EHRM erop dat strafrechtelijke sancties tegen personen die verantwoordelijk zijn voor de ernstigste uitingen van haat, die anderen aanzetten tot geweld, ook kunnen worden ingeroepen als laatste redmiddel. Om deze redenen heeft het EHRM in zijn rechtspraak consequent erkend dat het recht op vrijheid van meningsuiting niet in de weg staat aan strafrechtelijke reacties op bepaalde vormen van haatzaaiende uitlatingen[45].

3.2.2. Schadelijke gevolgen voor de individuele slachtoffers en hun gemeenschappen

[43] EHRM, arrest van 14.1.2020, *Beizaras en Levickas/Litouwen*, punt 111 en de aldaar aangehaalde rechtspraak.
[44] EHRM, arrest van 6.7.2006, *Erbakan/Turkije*, punt 56.
[45] EHRM, uitspraak van 24.6.2003, *Garaudy/Frankrijk*, punt 1; uitspraak van 13.11.2003, *Gündüz/Turkije*, punt 37; uitspraak van 16.11.2004, *Norwood/Verenigd Koninkrijk*; arrest van 10.7.2008, *Soulas e.a./Frankrijk*, punt 47; arrest van 9.2.2012, *Vejdeland e.a./Zweden*, punt 59.

De bijzondere ernst van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven blijkt uit de schade die zij toebrengen aan de individuele slachtoffers, aan bredere gemeenschappen en aan de samenleving als geheel.

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven schenden het grondrecht van slachtoffers op waardigheid en gelijkheid. Zij hebben ernstige en vaak langdurige gevolgen voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid en het welzijn van slachtoffers.

Slachtoffers van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven zijn het doelwit vanwege hun vastliggende, onveranderlijke kenmerken of vanwege een kenmerk dat de kern vormt van hun identiteit[46]. Als gevolg daarvan voelen zij zich wegens hun identiteit minderwaardig, ongewenst, verguisd en geminacht in de samenleving. Naast de schadelijke lichamelijke gevolgen voor de gezondheid is het niveau van geestelijk letsel (zoals een gevoel van ontering en vernedering) als gevolg van haatdaden in feite vaak groter dan de lichamelijke schade die het gevolg is van het geweld zelf[47]. Slachtoffers van haatmisdrijven kunnen symptomen van ernstige trauma's ervaren, zoals depressie, wantrouwen van anderen, zelfschuld en een diepgaand gevoel van isolement. Deze ervaringen maken haatmisdrijven anders dan andere vormen van criminaliteit. Bovendien geven veel slachtoffers van haatmisdrijven zichzelf de schuld en hebben zij te maken met een gebrek aan vertrouwen[48].

Meer in het algemeen zijn slachtoffers van haatmisdrijven ook gedwongen te leven met de angst voor herhaalde victimisatie en worden meer kwetsbare groepen, zoals ouderen, kinderen en personen met een lichamelijke of geestelijke handicap, steeds kwetsbaarder als doelwitten van haatzaaiende uitlatingen wanneer zij in hun dagelijkse leven afhankelijk zijn van onlinecommunicatie. Slachtoffers van haatzaaiende uitlatingen worden ook blootgesteld aan politieke en sociale uitsluiting die hen ervan weerhoudt toegang te krijgen tot medische zorg en andere essentiële diensten[49]. Bovendien lopen slachtoffers die haatervaringen melden, vaak het risico van secundaire victimisatie[50], wat het slachtoffer extra schade kan berokkenen. Voor minderjarige slachtoffers kunnen haatzaaiende uitlatingen hun persoonlijke ontwikkeling op lange termijn ernstig schaden.

Door haat ingegeven misdrijven sturen boodschappen van afwijzing en minachting van hele groepen en gemeenschappen en de personen die deze groepen en gemeenschappen vormen, ervaren angst en zijn bang voor toekomstige aanvallen[51]. Het is belangrijk te wijzen op het

[46] Beleidsondersteunende afdeling Rechten van de burger en Constitutionele Zaken, directoraat-generaal Intern Beleid, Europees Parlement, "Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of offline content regulation approaches" (juli 2020), blz. 23 .

[47] Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten ("FRA"), "Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights" (2012), blz. 20. Layla Okhai, "How hate crime impacts mental health" (Diverse Minds, 2018).

[48] Zie de ondersteunende studie, punten 4.2.3, 4.3.3 en 5.2.3.

[49] Guidance Note on Addressing and Countering COVID-19 related Hate Speech, Verenigde Naties, 11 mei 2020.

[50] Victimisatie die geen rechtstreeks gevolg is van een misdrijf, maar tot stand komt door de wijze waarop het slachtoffer wordt behandeld door de politie en het strafrechtsysteem. Zie de ondersteunende studie, punten 4.2.3, 4.3.3 en 5.2.3.

[51] OVSE/ODIHR, "Understanding the Needs of Hate Crime Victims" (2020), blz. 13. Zo vermijden een aanzienlijk aantal lesbiennes, homoseksuelen en biseksuelen bepaalde plaatsen of locaties uit angst voor aanvallen, bedreigingen of intimidatie. Evenzo gaf 37-41 % van de transseksuele en interseksuele respondenten

potentieel van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven om weerklank te vinden bij de volgers van de dader, die de angst en intimidatie verder kunnen verspreiden. En zo wordt een patroon van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in stand gehouden dat gericht is op andere personen die worden beschouwd als personen die soortgelijke beschermde kenmerken hebben of die met het slachtoffer verbonden zijn[52].

3.2.3. Schadelijke gevolgen voor de samenleving als geheel

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven hebben ook een sterke maatschappelijke dimensie. Zij vormen een bedreiging voor democratische waarden, sociale stabiliteit en vrede[53], verergeren sociale verdeeldheid, hollen de sociale cohesie uit en veroorzaken vergeldingsmaatregelen, die leiden tot geweld en tegengeweld[54]. Het klimaat van conflicten, angst, polarisatie en radicalisering als gevolg van door haat ingegeven handelingen werd ook bevestigd door de respondenten van de gerichte raadpleging van de Commissie.

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven hebben schadelijke gevolgen voor de grondrechten, met name voor de menselijke waardigheid, gelijkheid en vrijheid van meningsuiting. Het verlammend effect ervan op de vrijheid van meningsuiting kan ertoe leiden dat gebruikers van sociale media afzien van publieke debatten vanwege haatzaaiende inhoud die zij te zien krijgen[55]. Haat vergiftigt ook de politieke dialoog en heeft gevolgen voor de bereidheid van burgers om deel te nemen aan de politiek en om officiële functies met publieke zichtbaarheid uit te oefenen, zoals leden van het parlement, burgemeesters en politici[56]. Wat vrouwen in het openbare leven betreft, bleek uit een enquête onder 123 Europese vrouwelijke parlementsleden dat 46,9 % van de ondervraagden melding maakte van doodsbedreigingen of bedreigingen van verkrachting of slagen, en dat 58,2 % het doelwit was geweest van seksistische aanvallen op sociale netwerken op het internet[57].

Journalisten zijn vaak het slachtoffer[58] van haatzaaiende uitlatingen op sociale media en kunnen daardoor aarzelen om deel te nemen aan een publiek debat of bepaalde onderwerpen aan te pakken[59]. Hoewel haatzaaiende uitlatingen en bedreigingen gericht zijn tegen alle

---

aan dat zij "dikwijls" of "altijd" bepaalde plaatsen of locaties om dezelfde reden vermijden. FRA (2020), EU-LGBTI II: A long way to go for LGBTI equality, blz. 47.

[52] Zie FRA, "Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights" (2012), blz. 19.

[53] Zie het actieplan van de Verenigde Naties inzake haatuitingen, mei 2019; Europese Commissie tegen Racisme en Onverdraagzaamheid (Raad van Europa).

[54]Zie de studie in opdracht van de beleidsondersteunende afdeling Rechten van de burger en Constitutionele Zaken van het Europees Parlement "Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches", juli 2020; OVSE/ODIHR, "Hate crime laws-A practical guide", 2009.

[55] Uit een Noorse studie blijkt dat een op de vijf gebruikers van sociale media (19 %) geen publieke debatten voert vanwege haatzaaiende inhoud die zij te zien krijgen. Dit percentage stijgt tot 36 % onder gebruikers die tot minderheidsgroepen behoren.

[56]Studie in opdracht van de beleidsondersteunende afdeling Rechten van de burger en Constitutionele Zaken van het Europees Parlement "Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches", juli 2020;

[57] https://www.ipu.org/resources/publications/issue-briefs/2018-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-in-parliaments-in-europe; Zie ook https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/03/online-violence-against-women-chapter-2/#topanchor

[58] Zie de Aanbeveling van de Commissie over het waarborgen van de bescherming, de veiligheid en de weerbaarheid van journalisten en andere mediaprofessionals in de Europese Unie, C(2021) 6650 final, 16.9.2021.

[59] Uit Eurobarometer 452 van 2016 is gebleken dat driekwart van de journalisten haatzaaiende uitlatingen op sociale media heeft ervaren, en dat de helft van hen daardoor aarzelt om deel te nemen aan het publieke debat.

journalisten, blijkt uit statistieken dat vrouwelijke journalisten meer worden bedreigd dan hun mannelijke tegenhangers, met name in de vorm van online intimidatie, bedreigingen van verkrachting en moord en het aanzetten tot haat op grond van gender[60]. Deze aanvallen zijn soms het resultaat van georkestreerde campagnes die erop gericht zijn vrouwelijke journalisten in diskrediet te brengen of het zwijgen op te leggen.

Haatzaaiende uitlatingen kunnen niet alleen tot conflicten leiden, maar ook tot haatmisdrijven[61]. Er zijn aanwijzingen voor het bestaan van een "piramide van haat"[62] of "schadeladder", met aan de basis door vooroordelen ingegeven handelingen (bv. pesterijen, spot, dehumanisering) en discriminatie (bv. economisch, politiek), en hogerop geweld met door vooroordelen ingegeven motieven, zoals moord, verkrachting, aanranding, terrorisme, gewelddadig extremisme en zelfs genocide[63]. Uit onderzoek blijkt dat er een verband bestaat tussen gerichte, discriminerende tweets die in een stad worden verzonden en het grote aantal haatmisdrijven in die stad[64]. De Verenigde Naties ("VN") wijzen erop dat het aanzetten tot geweld dat gericht is tegen gemeenschappen of personen op basis van hun identiteit, kan bijdragen tot het mogelijk maken of voorbereiden van gruweldaden, en zowel een waarschuwingssignaal is als een vroegtijdige indicator van het risico van deze misdrijven[65].

Uit onderzoek blijkt ook dat haatzaaiende uitlatingen op sociale media leiden tot meer misdrijven tegen minderheden in de fysieke wereld[66]. Haatzaaiende uitlatingen op het internet hebben geleid tot een toename van het geweld tegen vluchtelingen en immigranten, etnische en religieuze minderheden en lhbtiq'ers[67]. Blootgesteld worden aan of het doelwit zijn van haatzaaiende uitlatingen kan ook bijdragen aan het proces van radicalisering en gewelddadig extremisme. Dit kan online en offline tot uitdrukking worden gebracht via uitlatingen en propaganda, maar kan ook leiden tot gewelddadige extremistische of terroristische aanslagen. Dit kan ontwrichtende en fatale gevolgen hebben voor de samenleving[68].

De Raad van Europa herinnerde eraan dat het internet een nieuwe dimensie heeft gegeven aan seksistische haatzaaiende uitlatingen, en heeft benadrukt dat seksistische haatzaaiende uitlatingen kunnen escaleren of aanzetten tot openlijk beledigende en bedreigende handelingen, waaronder seksueel misbruik of seksueel geweld, mogelijk dodelijk handelen of zelfbeschadiging[69]. De opkomst van onlinegroepen en -gemeenschappen, zoals Manosphere[70]

---

[60] Bureau van de Hoge Commissaris voor de mensenrechten, Verklaring van de speciale VN-rapporteur inzake geweld tegen vrouwen en de oorzaken en gevolgen ervan.
[61] Raad van Europa, Europese Commissie tegen racisme en onverdraagzaamheid
[62] Zie Anti-defamation league, 2018.
[63] Zie het onderzoeksrapport dat is gepubliceerd in het kader van het Selma-project (Social and Emotional Learning for Mutual Awareness) van het European Schoolnet, blz. 33.
[64] Zie de ondersteunende studie, punt 4.2.3.
[65] Verenigde Naties, Actieplan voor religieuze leiders en actoren ter voorkoming en bestrijding van oproepen tot geweld die tot gruweldaden kunnen leiden, juli 2017.
[66] Zo bleek uit een studie van het HateLab-project van de Universiteit van Cardiff dat, toen het aantal "haattweets" op één locatie toenam, hetzelfde gold voor het aantal raciaal en religieus verzwaarde misdrijven — waaronder geweld, intimidatie en vernieling.
[67] Resolutie van het Europees Parlement van 25 oktober 2018 over de opkomst van neofascistisch geweld in Europa (2018/2869(RSP)).
[68] Zie ook "Hate Speech and Radicalisation Online", OCCI Research Report, Johannes Baldauf, Julia Ebner en Jakob Guhl (Eds.), 2019.
[69] Aanbeveling CM/Rec(2019)1 van het Comité van Ministers aan de lidstaten over het voorkomen en bestrijden van seksisme, 27 maart 2019, blz. 9.

en Incel[71], die voorzien in aanvullende internationale fora om misogynie en vijandigheid jegens vrouwen te bevorderen en te verspreiden, zijn in dit verband bijzonder zorgwekkend[72].

3.2.4. Schaal waarop haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven plaatsvinden

Een op de 10 (11 %) lhbtiq-respondenten van een enquête van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten ("FRA") gaf aan fysiek of seksueel te zijn aangevallen omdat zij lhbtiq waren (waarbij trans- en interseksuele respondenten in de betrokken periode vaker fysiek of seksueel werden aangevallen: respectievelijk 17 % en 22 %) en 51 % van de respondenten van 15-17 jaar meldde geïntimideerd te zijn op school[73].

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven tegen personen van Aziatische afkomst, met name Chinezen, of personen met vermeende Aziatische afkomst, zijn tijdens de COVID-19-pandemie[74] toegenomen, waaronder racistische aanvallen en slagen, gewelddadig pesten, bedreigingen en racistisch misbruik[75]. Uit een enquête van het FRA blijkt dat Roma-respondenten en respondenten met een achtergrond bezuiden de Sahara of in Noord-Afrika vaker te maken krijgen met discriminatie, intimidatie en geweld op grond van haat[76].

Volgens een enquête van het FRA van 2018 over antisemitisme vreest 40 % van de Joden in de EU fysiek te worden aangevallen[77]. Uit een enquête van het FRA van 2017 naar minderheden en discriminatie[78] in de EU blijkt dat 27 % van de moslims in de afgelopen 12 maanden incidenten van door haat gemotiveerde intimidatie heeft ondervonden, terwijl dit percentage hoger is (31 %) bij moslimvrouwen die de hoofddoek in het openbaar dragen.

Vrouwen, en met name jonge vrouwen, zijn het doelwit van gendergerelateerde haatzaaiende uitlatingen, online of offline[79]. Volgens een wereldwijde enquête van 2020 had 52 % van de jonge vrouwen en meisjes te maken met online geweld, waaronder bedreigingen[80].

Daarnaast is er ook de situatie van personen die leven met twee of meer beschermde kenmerken, zoals vrouwen met een donkere huidskleur, die 84 % meer kans hebben dan blanke vrouwen om in beledigende of problematische tweets te worden genoemd[81].

---

[70] Online forum tegen feminisme, waar mannen samenkomen om met een pro-mannelijke focus te discussiëren over gender, gelijkheid en mannelijkheid, voetnoot 59, Centre for Digital Youth Care, "The Angry Internet: A threat to gender equality, democracy & wellbeing" (2020).

[71] Een beweging/gemeenschap die vooral de afgelopen jaren bekend is geworden; "the INvoluntary CElibate men blame their misfortune on women, sexually greedy men and society", Centre for Digital Youth Care, "The Angry Internet: A threat to gender equality, democracy & wellbeing" (2020).

[72] Centre for Digital Youth Care, 'The Angry Internet: A threat to gender equality, democracy & wellbeing" (2020).

[73] FRA, EU LGBTI Survey II (2020).

[74] Raad van Europa, ECRI, Annual Report on ECRI's activities, maart 2021; Human Rights Watch, 'Covid-19 Fueling Anti-Asian Racism and Xenophobia Worldwide', 2020.

[75] Human Rights Watch, "Covid-19 Fueling Anti-Asian Racism and Xenophobia Worldwide", 2020.

[76] FRA, "EU-MIDIS II: Second European Union Minorities and Discrimination Survey" (2017).

[77] FRA, "Experiences and perceptions of antisemitism - Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU", 10 december 2018.

[78] FRA, Second European Union Minorities and Discrimination Survey, 21 september 2017.

[79] Raad van Europa, "Combating sexist hate speech"

[80] Zie de enquête die is uitgevoerd door de World Wide Web Foundation & World Association of Girl Guides and Girls Scouts met gebruikmaking van het U-reportplatform van Unicef, februari 2020.

[81] Amnesty International, "Troll Patrol Findings: Using Crowdsourcing, Data Science & Machine Learning to Measure Violence and Abuse against Women on Twitter", 2018.

De VN hebben hun bezorgdheid geuit over haatzaaiende uitlatingen tegen ouderen, die in het publiek debat en op sociale media zijn ontstaan als uitingen van intergenerationele wrevel[82]. Personen met een handicap lopen meer risico om het slachtoffer te worden van geweldmisdrijven, waaronder haatmisdrijven, of om met haatzaaiende uitlatingen te worden geconfronteerd dan andere personen[83]. Uit de reacties op de raadpleging van de Commissie bleek dat in sommige landen 21 % van de haatmisdrijven die aan de autoriteiten zijn gemeld, worden gepleegd tegen personen met een handicap[84]. In het algemeen worden slachtoffers geviseerd louter omdat zij een handicap hebben, als dusdanig worden gepercipieerd of in verband worden gebracht met een persoon met een handicap[85]. Bovendien is de Wereldgezondheidsorganisatie van mening dat het misbruik van ouderen waarschijnlijk een steeds groter probleem zal worden als gevolg van de vergrijzing[86].

Deze cijfers geven slechts het topje van de ijsberg weer omdat niet alle feiten worden gemeld en geregistreerd[87] en wegens niet-vergelijkbare methoden voor het verzamelen van gegevens[88]. Uit bronnen[89] blijkt bijvoorbeeld dat 88 % van de door haat ingegeven fysieke aanvallen op Roma niet werd gemeld en dat 79 % van de Joodse mensen die te maken kregen met antisemitische intimidatie, de ernstigste incidenten niet meldde aan de politie of enige andere organisatie. En slechts één op de vijf (21 %) gevallen van fysiek of seksueel geweld tegen lhbtiq'ers werd gemeld[90]. Leeftijd is een voorbeeld van het feit dat het gebrek aan erkenning als grond voor haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven en het ontbreken van sancties voor daaraan gerelateerde misdrijven leiden tot minder meldingen en een gebrek aan informatie over de omvang van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven tegen ouderen[91]. Het AGE-platform[92] betreurt met name deze realiteit, die verborgen blijft ondanks de zorgwekkende prevalentie in heel Europa, en wijst erop dat de onzichtbaarheid en het gebrek aan bescherming van oudere slachtoffers wordt vergroot door het gebrek aan bewustzijn van leeftijd als grond voor haatmisdrijven.

3.2.5. Strafrechtelijke respons in de lidstaten

De ernst van de hierboven beschreven gevolgen heeft ertoe geleid dat de lidstaten bepaalde vormen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven strafbaar hebben gesteld. De strafbaarstelling van deze gedragingen geeft een signaal van een specifieke maatschappelijke afkeuring. Het is een indicatie van de specifieke ernst en het specifieke gevaar van deze gedragingen, die bijzonder schadelijk zijn voor de grondrechten.

---

[82] Beleidsnota van de VN: "The Impact of COVID-19 on older persons", mei 2020.
[83] FRA, "Equal protection for all victims of hate crime. The case of people with disabilities", maart 2015.
[84] Zie de ondersteunende studie, bijlage VII.
[85] FRA, "Equal protection for all victims of hate crime. The case of people with disabilities", maart 2015, blz. 2.
[86] Wereldgezondheidsorganisatie, "Elder Abuse", 2021.
[87] Zie ook OVSE/ODHIR waar het stelt dat het onvoldoende melden van haatmisdrijven betekent dat slachtoffers en hun behoeften te vaak onzichtbaar blijven, 16 november 2020.
[88] Volgens de ondersteunende studie bleek op basis van de raadpleging van belanghebbenden dat de meeste belanghebbenden van mening waren dat in hun lidstaten niet alle incidenten van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in hun lidstaten werden gemeld.
[89] Zie de FRA-enquête "Roma and Travellers in Six Countries", 2020, en de FRA-enquête "'Experiences and perceptions of antisemitism - Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU", 2018.
[90] FRA, EU-LGBTI II, 'A long way to go for LGBTI equality', blz. 38 en 46.
[91] Zie de ondersteunende studie, punt 4.2.3.
[92] AGE Platform Europe is een Europees netwerk van non-profitorganisaties van en voor mensen van 50 jaar en ouder; zie het antwoord van AGE Platform Europe op de raadpleging van de Commissie.

Als gevolg van de omzetting van het kaderbesluit in nationaal recht worden **haatzaaiende uitlatingen** op grond van ras, huidskleur, godsdienst, afstamming, dan wel nationale of etnische afkomst in alle lidstaten strafbaar gesteld[93]. Bovendien hebben de lidstaten haatzaaiende uitlatingen ook uitdrukkelijk strafbaar gesteld voor andere beschermde kenmerken: in 20 lidstaten zijn haatzaaiende uitlatingen op grond van seksuele geaardheid strafbaar[94] en in 17 lidstaten op grond van geslacht/gender[95]. Daarnaast stellen 14 lidstaten haatzaaiende uitlatingen op grond van handicap strafbaar[96] en 6 lidstaten op grond van leeftijd[97]. Bovendien hebben 8 lidstaten[98] (alternatief of aanvullend) haatzaaiende uitlatingen strafbaar gesteld zonder de beschermde kenmerken van de groepen te definiëren en de strafbaarstelling van haatzaaiende uitlatingen open te laten, met het doel alle minderheidsgroepen of delen van de bevolking te beschermen[99].

Ook **haatmisdrijven** worden in de lidstaten op grote schaal strafbaar gesteld, hetzij als een op zichzelf staand specifiek strafbaar feit, hetzij als een algemene verzwarende omstandigheid voor alle misdrijven die zijn gepleegd met door vooroordelen ingegeven motieven. Naast de strafbaarstelling van haatmisdrijven op grond van ras, huidskleur, godsdienst, afstamming of nationale of etnische afkomst als gevolg van de omzetting van het kaderbesluit in nationaal recht, stellen 19 lidstaten haatmisdrijven op grond van seksuele geaardheid strafbaar[100] en doen 17 lidstaten dat op grond van geslacht/gender[101]. Daarnaast stellen 13 lidstaten haatmisdrijven op grond van handicap strafbaar[102] en doen 10 lidstaten dat op grond van leeftijd[103]. Bovendien staan 15 lidstaten[104] de nationale rechtbanken toe om bij het bepalen van de strafrechtelijke sanctie rekening te houden met de motivatie van de dader voor een misdrijf, als alternatief voor of als aanvulling op een op zichzelf staand strafbaar feit met betrekking tot haatmisdrijven. Sommige lidstaten hebben de beschermde kenmerken ook ongedefinieerd gelaten om haatmisdrijven op basis van welke vorm van onverdraagzaamheid dan ook te kunnen omvatten.

3.3. De grensoverschrijdende dimensie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven

[93] Dit zijn de hierboven genoemde, in het kaderbesluit vastgestelde gronden; zie ook de ondersteunende studie, punten 4.2.1 en 4.3.1. De omzetting is echter niet altijd correct of volledig geweest. Daarom heeft de Commissie tegen sommige lidstaten inbreukprocedures ingeleid.
[94] BE, DK, EE, IE, EL, ES, FR, HR, CY, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PT, SI, SK, FI, SE.
[95] Van die groep verwijzen 14 lidstaten (BE, EE, ES, FR, HR, CY, LV, LT, LU, MT, NL, AT, PT, en SI) specifiek naar de grond van geslacht/gender, en verwijzen 10 lidstaten (EL, ES, FR, HR, CY, LU, HU, MT, PT, SE) (alternatief of aanvullend) naar de grond van genderidentiteit en 2 lidstaten (BE en EL) naar de grond van geslachtskenmerken.
[96] BE, EL, ES, FR, HR, LV, LT, LU, HU, NL, AT, PT, SI, FI.
[97] BE, ES, LV, LT, LU, AT.
[98] CZ, DE, HR, LV, HU, RO, SI, FI.
[99] Zo worden in het Duitse recht haatzaaiende uitlatingen tegen groepen die specifieke kenmerken gemeen hebben, zoals raciale of religieuze groepen, strafbaar gesteld, maar ook die "tegen delen van de bevolking".
[100] BE, DK, EL, ES, FR, HR, CY, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PT, RO, SI, SK, FI, SE. Het is belangrijk op te merken dat sommige lidstaten alleen specifieke strafbare feiten met betrekking tot seksuele geaardheid strafbaar stellen.
[101] Van die groep verwijzen 13 lidstaten (BE, ES, FR, CY, LT, LU, MT, AT, PT, RO, SI, SK, FI) specifiek naar de grond van geslacht/gender, en verwijzen 11 lidstaten (BE, EL, ES, FR, HR, CY, LU, HU, MT, PT, SE) (alternatief of aanvullend) naar de grond van genderidentiteit en 4 lidstaten (BE, EL, FR, MT) naar de grond van geslachtskenmerken.
[102] BE, EL, ES, FR, HR, LT, LU, HU, MT, NL, AT, RO, FI.
[103] BE, ES, FR, HR, LT, LU, MT, AT, RO, FI.
[104] BG, CZ, DK, DE, EE, HR, LV, HU, AT, PL, PT, RO, SI, FI, SE.

De grensoverschrijdende dimensie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven blijkt uit de **aard en de impact** van deze verschijnselen en uit het bestaan van een **bijzondere noodzaak om deze op gemeenschappelijke basis te bestrijden**.

Dat is evident voor **haatzaaiende uitlatingen** op het internet. Gezien het grensoverschrijdende karakter van het internet verspreiden online haatzaaiende uitlatingen zich snel en zijn ze overal toegankelijk voor iedereen. Dit maakt het voor haatgroepen gemakkelijker om hun publiek uit te breiden tot landen met vergelijkbare politieke of sociale situaties[105]. De meeste belanghebbenden die op de gerichte raadpleging van de Commissie hebben gereageerd, hebben ook de nadruk gelegd op de grensoverschrijdende dimensie, onder meer aan de hand van specifieke voorbeelden[106]. Zo komen haatzaaiende uitlatingen op grond van geslachtskenmerken en met name ten aanzien van interseksuele personen steeds vaker van groepen die grensoverschrijdend actief zijn[107]. Ook de Raad van Europa[108] heeft gewezen op de alomtegenwoordigheid van gendergerelateerde haatzaaiende uitlatingen en heeft opgeroepen tot krachtigere maatregelen om deze te bestrijden.

Haatdragende boodschappen die offline worden geuit (bijvoorbeeld in de geschreven pers, in televisie-uitzendingen, in politieke toespraken of sportevenementen) hebben echter een grensoverschrijdende dimensie die blijkt uit de impact ervan, aangezien zij gemakkelijk over de grenzen heen worden gereproduceerd en op grote schaal worden verspreid. Meer dan 80 % van de respondenten van de gerichte raadpleging was van mening dat offline haatzaaiende uitlatingen over de grenzen heen een overloopeffect hebben[109]. Zij wijzen erop dat haatdragende boodschappen worden ontwikkeld en verspreid door netwerken met leden uit verschillende landen, en dat ideologieën achter haatzaaiende uitlatingen internationaal worden ontwikkeld en daarom grensoverschrijdende verschijnselen zijn[110].

De grensoverschrijdende dimensie van **haatmisdrijven** houdt rechtstreeks verband met de grensoverschrijdende dimensie van haatzaaiende uitlatingen. Haat verspreidt zich over nationale grenzen heen, wat leidt tot een spiraal van geweld. Net als haatzaaiende uitlatingen kunnen de ideologieën achter haatmisdrijven internationaal worden ontwikkeld en snel online worden gedeeld. Haatmisdrijven kunnen worden gepleegd door netwerken met leden uit verschillende landen (binnen of buiten de EU), die tot fysieke aanvallen aanzetten of deze

[105] Zie de ondersteunende studie, punt 4.3.4; Anti-Defamation League, "Soldiers of Odin USA: The Extreme European Anti-Refugee Group Comes to America", 2016; de Soldiers of Odin (soldaten van Odin) zijn een controversiële groep met een ideologie die is gericht tegen immigranten, moslims en vluchtelingen; de groep is opgericht in Finland en verspreidt zich tot in de Verenigde Staten.

[106] Een concreet voorbeeld van het overloopeffect van online haatzaaiende uitlatingen over de grenzen heen is de campagne #DefendEurope van de Franse extreemrechtse intellectuele beweging "Nouvelle Droite", waarin de reikwijdte van de ideologie-overschrijdende en grensoverschrijdende samenwerking en mobilisatie van extreemrechts over de hele wereld, te weten het Verenigd Koninkrijk, Oostenrijk, Frankrijk, Duitsland, Zweden, Nederland, Noorwegen, Italië en de VS, wordt benadrukt; zie de ondersteunende studie, punt 4.3.4.

[107] Zie de ondersteunende studie, punt 4.2.4.

[108] Aanbeveling CM/Rec(2019)1 van het Comité van Ministers aan de lidstaten over het voorkomen en bestrijden van seksisme, 27 maart 2019.

[109] Zie de ondersteunende studie, bijlage VI.

[110] Zie de ondersteunende studie, punt 4.2.4; zie ook bijlage VII bij de ondersteunende studie, waarin diverse voorbeelden van de grensoverschrijdende impact van offline haatzaaiende uitlatingen zijn opgenomen, zoals de werking van de extreemrechtse Griekse organisatie "Golden Dawn", en vergelijkingen werden gemaakt met offline verspreiding en overloopeffecten tussen lidstaten van samenzweringstheorieën — zoals de "Great Replacement Theory" — via offline-evenementen, bijeenkomsten en "publiciteitsstunts".

organiseren of uitvoeren. Het Counter Extremism project[111], het Soufan Center[112], en de Anti-Defamation League[113] bieden voorbeelden van de transnationale activiteiten van verschillende groepen die over de grenzen heen invloed uitoefenen en inspireren. Haatmisdrijven kunnen ook een klimaat van angst of sociale conflicten creëren, die van de ene EU-lidstaat naar de andere kunnen overslaan[114]. Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven kunnen ook leiden tot radicalisering en de oprichting van gewelddadige extremistische groeperingen, die grenzen overschrijden en in hun ideologie verenigd zijn.

Hetzelfde verschijnsel kan er ook toe leiden dat haatmisdrijven in een ander land worden herhaald of dat er follow-uppatronen zijn, waarbij het eerst gepleegde misdrijf wordt geïmiteerd. Dit kan ook het geval zijn wanneer er veel bekendheid wordt gegeven aan specifieke haatmisdrijven, waarbij andere personen worden aangespoord soortgelijke misdrijven te plegen ("copycat-effect"). Naast het daadwerkelijk plegen van haatmisdrijven kunnen de psychologische gevolgen voor individuen en de samenleving gemakkelijk de grenzen oversteken door een klimaat van angst en sociale conflicten te creëren. Misdrijven en gebeurtenissen in verschillende delen van de wereld hebben gevolgen gehad voor verschillende landen, waaronder de "Black Lives Matter" -beweging. Het overloopeffect van haatmisdrijven over de grenzen heen werd door de meeste respondenten van de raadpleging van de Commissie erkend.[115].

Dit proces is wereldwijd van aard en heeft gevolgen, ongeacht de geografische oorsprong ervan. De EU kan wereldwijd als rolmodel fungeren en ideeën en initiatieven die elders worden gelanceerd, kunnen bijdragen tot een doeltreffender optreden in Europa.

Deze achtergrond onderstreept **de bijzondere noodzaak om haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven op gemeenschappelijke basis te bestrijden.**

De bijzondere noodzaak om deze gedragingen op gemeenschappelijke basis aan te pakken, vloeit voort uit de ernstige gevolgen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven voor de in artikel 2 VEU verankerde kernwaarden van de EU. De bescherming van onze gemeenschappelijke waarden vereist een gemeenschappelijk optreden.

De negatieve gevolgen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven gaan verder dan de gevolgen voor individuele slachtoffers en kunnen ook gevolgen hebben voor groepen of gemeenschappen van mensen die in verschillende landen wonen. Het niet strafbaar stellen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in enkele lidstaten kan de inspanningen om deze verschijnselen doeltreffend aan te pakken en overloopeffecten te verminderen, ondermijnen. Het gebrek aan een gemeenschappelijke aanpak van de strafbaarstelling leidt ook tot lacunes en een ongelijke bescherming van de slachtoffers van dergelijke daden in de EU, aangezien alleen personen die als slachtoffers van misdrijven worden erkend, toegang hebben tot de herstel- en ondersteuningsmaatregelen waarin het EU-recht voorziet. Bovendien kan een versnipperde aanpak gemengde signalen geven aan het publiek dat dergelijke daden niet

[111] Counter Extremism Project, "Violent Right-Wing Extremism and Terrorism – Transnational Connectivity, Definitions, Incidents, Structures and Countermeasures", 2020, blz. 12, 79 en 145.
[112] Het Soufan Center, "White Supremacy Extremism: The Transnational Rise of the Violent White Supremacist Movement", 2019, blz. 11.
[113] Anti-Defamation League, "Hate Beyond Borders: The Internationalisation of White Supremacy".
[114] Zie de ondersteunende studie, punt 5.2.4.
[115] Zie de ondersteunende studie, punten 4.2.3, 4.3.4, 5.2.3, 5.2.4 en 5.2.5.

serieus worden genomen en ongestraft kunnen worden gepleegd[116], dat zij in sommige landen als "normaal" worden beschouwd of zelfs als de legitimering en/of verdraagzaamheid van de staat ten aanzien van dergelijk gedrag[117].

Bovendien vloeit de bijzondere noodzaak om haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven op gemeenschappelijke basis te bestrijden voort uit de inspanningen van de afzonderlijke lidstaten om verschillende vormen van haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen op zichzelf strafbaar te stellen. Een dergelijke aanpak leidt tot fragmentatie en een gebrek aan een gelijk speelveld voor personen die het slachtoffer kunnen worden van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven.

3.4. Ontwikkelingen in de criminaliteit

Volgens de VN is er de laatste jaren sprake van een alarmerende piek in online en offline haatzaaiende uitlatingen en aansporingen[118]. Sinds 2007, toen de Commissie voorstelde racistische en xenofobe handelingen strafbaar te stellen in alle lidstaten, is er een gestage toename van haatuitingen en haatmisdrijven[119]. Deze stijging houdt verband met veranderingen in de sociale, economische en technologische omgeving. De meeste respondenten (meer dan 60 %) van de gerichte raadpleging van de Commissie erkenden ook dat het aantal haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven tussen 2018 en 2020 is toegenomen ten opzichte van de voorgaande periode tussen 2015 en 2017. Factoren hiervoor waren onder meer toegenomen migratiestromen, economische en sociale crises (waaronder de COVID-19-pandemie) en betere toegang tot online informatie, waaronder het gebruik van sociale netwerken, met als resultaat een snelle uitwisseling van inhoud.[120].

Het internet biedt een kanaal om meer en gemakkelijker haatzaaiende uitlatingen te verspreiden online. Plegers van haatzaaiende uitlatingen op het internet gaan tot actie over en voelen geen remming door een gevoel van anonimiteit en straffeloosheid op het internet, waardoor het risico toeneemt dat zij dergelijke misdrijven blijven plegen.

De toename van gewelddadige extremistische personen en groepen in heel Europa was een van de factoren die heeft bijgedragen tot polarisatie en radicalisering in de samenleving. Dit heeft op zijn beurt geleid tot een toename van het aantal haatzaaiende uitlatingen tegen gemarginaliseerde groepen en vrouwen. In 2019 heeft het Europees Parlement dit erkend in een resolutie over "de opkomst van neofascistisch geweld in Europa", en heeft het de lidstaten opgeroepen " om haatmisdrijven, haatzaaiende taal van en het zoeken naar zondebokken door politici en ambtenaren [...] te veroordelen en te bestraffen, aangezien zij haat en geweld in de samenleving direct normaliseren en versterken"[121].

---

[116] Zie voetnoot 5, Raad van Europa, Europese Commissie tegen racisme en onverdraagzaamheid ("ECRI"), Algemene beleidsaanbeveling nr.15 over de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen, 8 december 2015.
[117] EHRM, arrest van 17.1.2017, *Király en Dömötör/Hongarije*.
[118] Verenigde Naties, Actieplan voor religieuze leiders en actoren ter voorkoming en bestrijding van oproepen tot geweld die tot gruweldaden kunnen leiden, juli 2017.
[119] "Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches", beleidsondersteunende afdeling Rechten van de burger en Constitutionele Zaken van het Europees Parlement, juli 2020.
[120] Zie de ondersteunende studie, punten 4.2.1, 4.3.1 en 4.3.2.
[121] Resolutie van het Europees Parlement van 25 oktober 2018 over de opkomst van neofascistisch geweld in Europa (2018/2869(RSP)), P8_TA(2018)0428, Straatsburg, 2018.

De ECRI onderstreepte de toename van ultranationalistische, xenofobe, racistische en homo- en transfobe haatzaaiende uitlatingen in de verschillende verkiezingscampagnes in 2019, die steeds verder doordringen en vaak toonaangevend zijn in de sociale media.[122]. Volgens de ECRI worden beledigende en vernederende opmerkingen over leden van minderheidsgroepen tegenwoordig gemakkelijker aanvaard dan in het verleden. De Raad van Europa heeft immers een alarmerend signaal afgegeven over de situatie in Europa, dat met een schokkende realiteit wordt geconfronteerd: antisemitische, antimoslim- en andere racistische haatmisdrijven nemen in een alarmerend tempo toe"[123].

De COVID-19-pandemie heeft een klimaat gecreëerd waarin haatzaaiende uitlatingen gedijen en een tsunami van haat en xenofobie werden[124]. Europol[125] benadrukte hoe de COVID-19-pandemie en de daaruit voortvloeiende economische en sociale crises hebben geleid tot een hardere houding en een grotere acceptatie van intimidatie, waaronder oproepen tot het plegen van gewelddadige handelingen. In haar jaarverslag voor 2020 wees de ECRI op de toegenomen blootstelling aan haatzaaiende uitlatingen en geweld van bepaalde groepen[126] die de schuld kregen voor de grote verspreiding van het virus. Het gaat hierbij onder meer om Roma en migranten wier toegang tot gezondheidszorg en overheidssteun nog moeilijker was geworden[127], evenals personen van Aziatische afkomst of personen die als dusdanig worden gepercipieerd[128]. Er is ook een toename van samenzweringstheorieën tegen bepaalde groepen, wat heeft geleid tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven[129]. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat in de eerste twee maanden van 2021 (tijdens de pandemie), in vergelijking met dezelfde periode van 2020 (pre-pandemie), er sprake was van een verzevenvoudiging van het aantal antisemitische berichten op de onderzochte Franse accounts/kanalen, en op de Duitse meer dan een verdertienvoudiging[130].

De pandemie benadrukte ook de spanningen tussen de generaties en leidde tot een opleving van vijandige boodschappen op sociale media die kunnen worden aangemerkt als haatzaaiende uitlatingen tegen ouderen, die als kwetsbare categorie meer het doelwit zijn geweest van misbruik tijdens de pandemie en vatbaarder waren om het slachtoffer te worden van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven[131].

---

[122] ECRI Annual Report 2019

[123] Verklaring van Marija Pejčinović Burić, secretaris-generaal van de Raad van Europa, 27 februari 2020.

[124] António Guterres, secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Global appeal to address and counter COVID-19-related hate speech, New York, 8 mei 2020.

[125] The Europol European Union Terrorism Situation and Trend Report 2021, blz. 28.

[126] Zie ook European Voice against Racism, https://rm.coe.int/annual-report-on-ecri-s-activities-for-2020/1680a1cd59; zie ook ECRI's Bureau holds exceptional meeting and exchanges views with Director of FRA and EU Special Representative for Human Rights - News of the European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) (coe.int)

[127] https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-september-1; https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-november-1

[128] ECRI, Annual Report on ECRIS's activities, maart 2021.

[129] Tony Blair Institute for Global Change, "From the Fringes to the Forefront: How far-right movements across the globe have reacted to Covid-19" (juli 2020); Zie ook de bevindingen van de raadpleging georganiseerd door het International Dialogue Centre en de European Council for Religious Leaders/Religions for Peace Europe, 20 april 2021;

[130] Zie de studie van het Institute for Strategic Dialogue voor de Europese Commissie, "The Rise of Antisemitism Online During the Pandemic, A study of French and German content", april 2021.

[131] Zie de feedback van AGE Platform Europe op de raadpleging van de Commissie, de verklaring van secretaris-generaal van de Verenigde Naties António Guterres en de ondersteunende studie, punt 4.2.1.

Mensen die als lhbtiq worden geïdentificeerd, hebben sinds het begin van de pandemie te maken gekregen met een toename van geweld[132]. "Seksuele geaardheid of genderidentiteit" was de op twee na meest voorkomende grond van de gemelde haatmisdrijven (18,35 %) in het Hate Crime Report 2019 van het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten ("ODIHR") — een stijging ten opzichte van 2018 (14,61 %)[133]. Gendergerelateerde haatzaaiende uitlatingen nemen ook toe in Europa, zowel online als offline en in alle vormen van sociale interactie (bv. op school, op het werk, in openbare ruimten). Alle vormen van gendergerelateerd cybergeweld tegen vrouwen, waaronder misogyne haatzaaiende uitlatingen, kwamen al vóór COVID-19 steeds vaker voor, wat heeft geleid tot de normalisering van geweld tegen vrouwen. In een verslag[134] over online intimidatie van vrouwelijke ministers stelde het NAVO-kenniscentrum voor strategische communicatie vast dat de COVID-19-pandemie, immigratie, de betrekkingen van de EU en sociaal liberale politiek de onderwerpen waren die aanleiding gaven tot de meest beledigende online berichten.

Wat de recente wetgevingsontwikkelingen betreft, kan in de afgelopen jaren een geleidelijke toename van de strafbaarstelling op andere dan de in het kaderbesluit genoemde gronden worden waargenomen. Momenteel zijn in 11 lidstaten[135] wetgevingsvoorstellen ingediend of wetgevingsprocessen gestart om haatzaaiende uitlatingen en/of haatmisdrijven verder strafbaar te stellen. Negen van die lidstaten[136] hebben voorgesteld om bepaalde gronden toe te voegen aan hun strafwetgeving inzake haatzaaiende uitlatingen en/of haatmisdrijven.

4. Toegevoegde waarde van de uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven

4.1. Een doeltreffende respons op EU-niveau

Op basis van de hierboven uiteengezette beoordeling beschouwt de Commissie dit initiatief als het meest doeltreffende antwoord op de vastgestelde problemen op EU-niveau. Met name kan alleen een gemeenschappelijk initiatief op EU-niveau bescherming bieden aan de in artikel 2 VEU verankerde gemeenschappelijke waarden, die worden ondermijnd door alle vormen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, ongeacht de geviseerde personen en groepen.

Met een gezamenlijke inspanning kan doeltreffend en consistent worden gereageerd op de uitdagingen die voortvloeien uit het grensoverschrijdende karakter van beide fenomenen, de omvang ervan en de stijgende trend. Gezien de huidige uiteenlopende en versnipperde strafrechtelijke benaderingen van de lidstaten en de beperkte impact ervan op EU-niveau, wordt dit grensoverschrijdende probleem in het kader van dit initiatief alomvattend aangepakt.

---

[132] Zie Steering Committee on Anti-Discrimination, Diversity and Inclusion van de Raad van Europa, "COVID-19: An analysis of the anti-discrimination, diversity and inclusion dimensions in Council of Europe Member States" (2020), blz. 19. Zie ook 2019 FRA report on the pandemic and its impact on fundamental rights, FRA report "The Coronavirus Pandemic and Fundamental Rights: A year in Review" (2021) en ECRI report 2020

[133] ODHIR, Hate Crime Report, 2019; zie de berichten in de pers dat haatmisdrijven tegen lhbtiq'ers in Spanje in de eerste helft van 2021 met 43 % zijn toegenomen.

[134] https://stratcomcoe.org/news/nato-stratcom-coe-research-female-finnish-ministers-received-a-disproportionate-number-of-abusive-messages/17

[135] DK, DE, IE, ES, IT, CY, NL, PL, RO, FI. Zie de ondersteunende studie, punt 3.7. Er zij met name op gewezen dat de voorgestelde hervorming in Italië niet is goedgekeurd.

[136] DK, DE, ES, FR, IT, CY, NL, PL, FI.

Alleen een gemeenschappelijke aanpak van de strafbaarstelling van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven op EU-niveau kan zorgen voor een consistente bescherming van de slachtoffers van dergelijke daden in de hele EU. Dit omvat de toegang van slachtoffers tot de speciale beschermingsmaatregelen die in het kader van de richtlijn slachtofferrechten aan de meest kwetsbare slachtoffers van strafbare feiten worden geboden. Gezien de grensoverschrijdende dimensie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven en de noodzaak van een strafrechtelijke oplossing, is samenwerking tussen justitiële autoriteiten van cruciaal belang. Een gemeenschappelijke strafrechtelijke respons kan het wederzijdse vertrouwen en de justitiële samenwerking versterken, de basisbeginselen van een EU-ruimte van vrijheid, veiligheid en recht met eerbiediging van de grondrechten.

4.2. Gebrek aan alternatieven voor de uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven

Hoewel er overlappingen kunnen zijn met bepaalde in artikel 83, lid 1, VWEU[137] genoemde vormen van criminaliteit, kunnen er vooralsnog geen minimumvoorschriften voor de bepaling van strafbare feiten en sancties in verband met haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als zodanig op EU-niveau worden vastgesteld.

Met name de gedeeltelijke overlapping tussen “computercriminaliteit” en haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen zou het niet mogelijk maken minimale strafrechtelijke regels vast te stellen voor alle vormen van haatzaaiende uitlatingen, ongeacht de gebruikte middelen. Dit zou het mogelijk kunnen maken minimumvoorschriften vast te stellen voor haatzaaiende uitlatingen die via internet worden gedeeld, maar niet voor haatzaaiende uitlatingen die op andere manieren worden gepleegd en gedeeld. Bijvoorbeeld door het publiek delen of verspreiden van pamfletten of foto’s, tijdens openbare bijeenkomsten (bv. sportevenementen), uitzendingen op televisie en politieke uitlatingen. Dit zou betekenen dat er één geharmoniseerd strafrechtelijk kader voor haatzaaiende uitlatingen in de EU zou bestaan wanneer deze op digitale wijze worden gepleegd, en daarnaast een uiteenlopende en versnipperde aanpak in de EU ten aanzien van haatzaaiende uitlatingen die met andere middelen worden gepleegd. Een vergelijkbare, ongerechtvaardigde scheiding zou ontstaan tussen de strafbaarstelling van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, aangezien haatmisdrijven niet onder de rechtsgrondslag voor “computercriminaliteit” zouden vallen. Een dergelijke fragmentarische strafbaarstelling kan deze nauw met elkaar verweven verschijnselen niet doeltreffend en volledig aanpakken.

Bepaalde gevallen van haatmisdrijven kunnen onder specifieke omstandigheden als “terrorisme” worden beschouwd en als een terroristisch misdrijf worden aangemerkt, namelijk wanneer een terroristisch oogmerk kan worden vastgesteld. Bijvoorbeeld de intentie om een bevolking ernstig te intimideren[138]. Ondanks dergelijke mogelijke overlappingen zullen “terrorisme” en de definitie van terroristische misdrijven niet van toepassing zijn op alle gevallen van haatmisdrijven en derhalve niet kunnen worden gebruikt voor een alomvattende strafbaarstelling van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven.

[137] Er bestaan ook overlappingen tussen verschillende bestaande vormen van EU-criminaliteit, zoals “georganiseerde criminaliteit” en “illegale drugshandel” of “seksuele uitbuiting van vrouwen”, die niettemin als afzonderlijke vormen van criminaliteit zijn erkend.

[138] Richtlijn (EU) 2017/541 van het Europees Parlement en de Raad van 15 maart 2017 inzake terrorismebestrijding en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/475/JBZ van de Raad en tot wijziging van Besluit 2005/671/JBZ van de Raad, (PB L 88 van 31.3.2017, blz. 6).

Tegen deze achtergrond lijkt het erop dat alleen de aanmerking van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als een nieuwe, afzonderlijke volwaardige vorm van criminaliteit een doeltreffende en alomvattende strafrechtelijke aanpak van deze fenomenen op EU-niveau mogelijk kan maken.

Daarom kan dit initiatief van de Commissie worden beschouwd als in overeenstemming met het subsidiariteitsbeginsel, dat inherent lijkt te zijn aan de vervulling van de criteria van artikel 83, lid 1, VWEU. Het initiatief staat bovendien in verhouding tot de beoogde doelstellingen. Met name leidt het op zich niet tot financiële of administratieve lasten voor de Unie, nationale, regionale of lokale overheden, marktdeelnemers of burgers.

5. Conclusie

De dringende noodzaak om haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in de hele EU aan te pakken, vereist gezamenlijke inspanningen en inzet.

Met deze mededeling verzoekt de Commissie de Raad om, met goedkeuring van het Europees Parlement, dit initiatief voort te zetten en een besluit te nemen over de uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven. Daartoe gaat de mededeling vergezeld van een initiatief van de Commissie voor de vaststelling van een besluit van de Raad, overeenkomstig artikel 83, lid 1, VWEU.

Na de aanneming van het besluit van de Raad zal de Commissie bevoegd zijn om wetgeving voor te stellen om haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven op EU-niveau strafbaar te stellen. Met bijzondere aandacht voor de nationale wetgevingskaders en in nauwe samenwerking met de lidstaten en het Europees Parlement zal de Commissie een krachtig antwoord voorstellen op de problemen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in de hele EU vandaag en in de toekomst.

De Verenigde Naties werden vlak na de Tweede Wereldoorlog door de geallieerden opgericht. Het doel van de VN laat zich, op papier althans, gemakkelijk samenvatten: het nastreven van een wereld zonder oorlog en armoede. (bron: historiek.net)

Hoe betrouwbaar zijn deze nobele doelstellingen... (IFUD of Human Rights)

About this speech

Franklin D. Roosevelt

February 11, 1945

Source National Archives

February 11, 1945: Joint Statement with Churchill and Stalin on the Yalta Conference

Transcript

THE DEFEAT OF GERMANY

We have considered and determined the military plans of the three Allied powers for the final defeat of the common enemy. The military staffs of the three Allied Nations have met in daily meetings throughout the Conference. These meetings have been most satisfactory from every point of view and have resulted in closer coordination of the military effort of the three Allies than ever before. The fullest information has been interchanged. The timing, scope, and coordination of new and even more powerful blows to be launched by our armies and air forces into the heart of Germany from the East, West, North, and South have been fully agreed and planned in detail.

Our combined military plans will be made known only as we execute them, but we believe that the very close working partnership among the three staffs attained at this Conference will result in shortening the war. Meetings of the three staffs will be continued in the future whenever the need arises.

Nazi Germany is doomed. The German people will only make the cost of their defeat heavier to themselves by attempting to continue a hopeless resistance.

THE OCCUPATION AND CONTROL OF GERMANY

We have agreed on common policies and plans for enforcing the unconditional surrender terms which we shall impose together on Nazi Germany after German armed resistance has been finally crushed. These terms will not be made known until the final defeat of Germany has been accomplished. Under the agreed plan, the forces of the three powers will each occupy a separate zone of Germany. Coordinated administration and control has been provided for under the plan through a central control commission consisting of the Supreme Commanders of the three powers with headquarters in Berlin. It has been agreed that France should be invited by the three powers, if she should so desire, to take over a zone of occupation, and to participate as a fourth member of the control commission. The limits of the French zone will be agreed by the four Governments concerned through their representatives on the European Advisory Commission.

It is our inflexible purpose to destroy German militarism and Nazism and to ensure that Germany will never again be able to disturb the peace of the world. We are determined to disarm and disband all German armed forces; break up for all time the German General Staff that has repeatedly contrived the resurgence of German militarism; remove or destroy all

German military equipment; eliminate or control all German industry that could be used for military production; bring all war criminals to just and swift punishment and exact reparation in kind for the destruction wrought by the Germans; wipe out the Nazi Party, Nazi laws, organizations and institutions, remove all Nazi and militarist influences from public office and from the cultural and economic life of the German people; and take in harmony such other measures in Germany as may be necessary to the future peace and safety of the world. It is not our purpose to destroy the people of Germany, but only when Nazism and militarism have been extirpated will there be hope for a decent life for Germans, and a place for them in the comity of Nations.

REPARATION BY GERMANY

We have considered the question of the damage caused by Germany to the Allied Nations in this war and recognized it as just that Germany be obliged to make compensation for this damage in kind to the greatest extent possible. A commission for the compensation of damage will be established. The commission will work in Moscow.

UNITED NATIONS CONFERENCE

We are resolved upon the earliest possible establishment with our allies of a general international organization to maintain peace and security. We believe that this is essential, both to prevent aggression and to remove the political, economic, and social causes of war through the close and continuing collaboration of all peace-loving peoples.

The foundations were laid at Dumbarton Oaks. On the important question of voting procedure, however, agreement was not there reached. The present Conference has been able to resolve this difficulty.

We have agreed that a conference of United Nations should be called to meet at San Francisco in the United States on April 25, 1945, to prepare the charter of such an organization, along the lines proposed in the informal conversations at Dumbarton Oaks.

The Government of China and the Provisional Government of France will be immediately consulted and invited to sponsor invitations to the conference jointly with the Governments of the United States, Great Britain, and the Union of Soviet Socialist Republics. As soon as the consultation with China and France has been completed, the text of the proposals on voting procedure will be made public.

DECLARATION ON LIBERATED EUROPE

The Premier of the Union of Soviet Socialist Republics, the Prime Minister of the United Kingdom, and the President of the United States of America have consulted with each other in the common interests of the peoples of their countries and those of liberated Europe. They jointly declare their mutual agreement to concert during the temporary period of instability in liberated Europe the policies of their three Governments in assisting the peoples liberated from the domination of Nazi Germany and the peoples of the former Axis satellite states of Europe to solve by democratic means their pressing political and economic problems.

The establishment of order in Europe and the rebuilding of national economic life must be achieved by processes which will enable the liberated peoples to destroy the last vestiges of Nazism and Fascism and to create democratic institutions of their own choice. This is a principle of the Atlantic Charter- the right of all peoples to choose the form of government under which they will live- the restoration of sovereign rights and self-government to those peoples who have been forcibly deprived of them by the aggressor Nations.

To foster the conditions in which the liberated peoples may exercise these rights, the three Governments will jointly assist the people in any European liberated state or former Axis satellite state in Europe where in their judgment conditions require (a) to establish conditions of internal peace; (b) to carry out emergency measures for the relief of distressed peoples; (c) to form interim governmental authorities broadly representative of all democratic elements in the population and pledged to the earliest possible establishment through free elections of

governments responsive to the will of the people; and (d) to facilitate where necessary the holding of such elections.

The three Governments will consult the other United Nations and provisional authorities or other Governments in Europe when matters of direct interest to them are under consideration.

When, in the opinion of the three Governments, conditions in any European liberated state or any former Axis satellite state in Europe make such action necessary, they will immediately consult together on the measures necessary to discharge the joint responsibilities set forth in this declaration.

By this declaration we reaffirm our faith in the principles of the Atlantic Charter, our pledge in the declaration by the United Nations, and our determination to build in cooperation with other peace-loving Nations world order under law, dedicated to peace, security, freedom, and general well-being of all mankind.

In issuing this declaration, the three powers express the hope that the Provisional Government of the French Republic may be associated with them in the procedure suggested.

POLAND

A new situation has been created in Poland as a result of her complete liberation by the Red Army. This calls for the establishment of a Polish provisional government which can be more broadly based than was possible before the recent liberation of western Poland. The provisional government which is now functioning in Poland should therefore be reorganized on a broader democratic basis with the inclusion of democratic leaders from Poland itself and from Poles abroad. This new government should then be called the Polish Provisional Government of National Unity.

M. Molotov, Mr. Harriman, and Sir A. Clark Kerr are authorized as a commission to consult in the first instance in Moscow with members of the present provisional government and with other Polish democratic leaders from within Poland and from abroad, with a view to the reorganization of the present government along the above lines. This Polish Provisional Government of National Unity shall be pledged to the holding of free and unfettered elections as soon as possible on the basis of universal suffrage and secret ballot. In these elections all democratic and anti-Nazi parties shall have the right to take part and to put forward candidates.

When a Polish Provisional Government of National Unity has been properly formed in conformity with the above, the Government of the U. S.S. R., which now maintains diplomatic relations with the present provisional government of Poland, and the Government of the United Kingdom and the Government of the U.S. A. will establish diplomatic relations with the new Polish Provisional Government of National Unity, and will exchange ambassadors by whose reports the respective Governments will be kept informed about the situation in Poland.

The three heads of government consider that the eastern frontier of Poland should follow the Curzon line with digressions from it in some regions of five to eight kilometers in favor of Poland. They recognized that Poland must receive substantial accessions of territory in the North and West. They feel that the opinion of the new Polish Provisional Government of National Unity should be sought in due course on the extent of these accessions and that the final delimitation of the western frontier of Poland should thereafter await the peace conference.

YUGOSLAVIA

We have agreed to recommend to Marshal Tito and Dr. Subasic that the agreement between them should be put into effect immediately, and that a new government should be formed on the basis of that agreement.

We also recommend that as soon as the new government has been formed it should declare that:

1. The anti-Fascist Assembly of National Liberation (Avnoj) should be extended to include members of the last Yugoslav Parliament (Skupschina) who have not compromised themselves by collaboration with the enemy, thus forming a body to be known as a temporary Parliament; and,
2. Legislative acts passed by the anti-Fascist Assembly of National Liberation will be subject to subsequent ratification by a constituent assembly.
There was also a general review of other Balkan questions.

MEETINGS OF FOREIGN SECRETARIES

Throughout the Conference, besides the daily meetings of the heads of governments and the Foreign Secretaries, separate meetings of the three Foreign Secretaries, and their advisers have also been held daily.
These meetings have proved of the utmost value and the Conference agreed that permanent machinery should be set up for regular consultation between the three Foreign Secretaries. They will, therefore, meet as often as may be necessary, probably about every three or four months. These meetings will be held in rotation in the three capitals, the first meeting being held in London, after the United Nations Conference on World Organization.

UNITY FOR PEACE AS FOR WAR

Our meeting here in the Crimea has reaffirmed our common determination to maintain and strengthen in the peace to come that unity of purpose and of action which has made victory possible and certain for the United Nations in this war. We believe that this is a sacred obligation which our Governments owe to our peoples and to all the peoples of the world. Only with the continuing and growing cooperation and understanding among our three countries and among all the peace-loving Nations can the highest aspiration of humanity be realized—a secure and lasting peace which will, in the words of the Atlantic Charter, "afford assurance that all the men in all the lands may live out their lives in freedom from fear and want."
Victory in this war and establishment of the proposed international organization will provide the greatest opportunity in all history to create in the years to come the essential conditions of such a peace.
Signed:
WINSTON S. CHURCHILL
FRANKLIN D. ROOSEVELT
J. STALIN

PREVIOUS
January 20, 1945: Fourth Inaugural Address

NEXT
March 1, 1945: Address to Congress on Yalta

More Franklin D. Roosevelt speeches

Joint Statement of the Leaders of the Five Nuclear-Weapon States on Preventing Nuclear War and Avoiding Arms Races

JANUARY 03, 2022

STATEMENTS AND RELEASES

The People's Republic of China, the French Republic, the Russian Federation, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the United States of America consider the avoidance of war between Nuclear-Weapon States and the reduction of strategic risks as our foremost responsibilities.

We affirm that a nuclear war cannot be won and must never be fought. As nuclear use would have far-reaching consequences, we also affirm that nuclear weapons—for as long as they continue to exist—should serve defensive purposes, deter aggression, and prevent war. We believe strongly that the further spread of such weapons must be prevented.

We reaffirm the importance of addressing nuclear threats and emphasize the importance of preserving and complying with our bilateral and multilateral non-proliferation, disarmament, and arms control agreements and commitments. We remain committed to our Nuclear Non-Proliferation Treaty (NPT) obligations, including our Article VI obligation "to pursue negotiations in good faith on effective measures relating to cessation of the nuclear arms race at an early date and to nuclear disarmament, and on a treaty on general and complete disarmament under strict and effective international control."

We each intend to maintain and further strengthen our national measures to prevent unauthorized or unintended use of nuclear weapons. We reiterate the validity of our previous statements on de-targeting, reaffirming that none of our nuclear weapons are targeted at each other or at any other State.

We underline our desire to work with all states to create a security environment more conducive to progress on disarmament with the ultimate goal of a world without nuclear weapons with undiminished security for all. We intend to continue seeking bilateral and multilateral diplomatic approaches to avoid military confrontations, strengthen stability and predictability, increase mutual understanding and confidence, and prevent an arms race that would benefit none and endanger all. We are resolved to pursue constructive dialogue with mutual respect and acknowledgment of each other's security interests and concerns.

###

FACT SHEET: The Biden-Harris Action Plan for a Fairer, More Competitive, and More Resilient Meat and Poultry Supply Chain
JANUARY 03, 2022
STATEMENTS AND RELEASES
Next ›

THE WHITE HOUSE
Stay Connected
EMAIL ADDRESS*
example@example.com
Toggle High Contrast
ggle Large Font Size

example@example.com

ZIP CODE

ZIP Code

Sign Up

The White House
1600 Pennsylvania Ave NW
Washington, DC 20500

WH.GOV

Machine Translated by Google

Gezamenlijke verklaring van de leiders van de Vijf kernwapenstaten op Nucleaire oorlog voorkomen en vermijden Wapenwedlopen

03 JANUARI 2022

VERKLARINGEN EN RELEASES

De Volksrepubliek China, de Franse Republiek, de Russische Federatie, het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland en de Verenigde Staten van Amerika overwegen het vermijden van oorlog tussen kernwapens Staten en het verminderen van strategische risico's als onze belangrijkste verantwoordelijkheden.

Wij bevestigen dat een kernoorlog niet kan worden gewonnen en nooit mag worden uitgevochten. Aangezien nucleair gebruik verstrekkende gevolgen zou hebben, bevestigen we ook dat kernwapens - zolang ze blijven bestaan - defensieve doeleinden moeten dienen, agressie moeten afschrikken en oorlog moeten voorkomen. Wij zijn er vast van overtuigd dat de verdere verspreiding van dergelijke wapens moet worden voorkomen.

We bevestigen opnieuw het belang van het aanpakken van nucleaire dreigingen en benadrukken het belang van het behoud en de naleving van onze bilaterale en multilaterale overeenkomsten en verbintenissen inzake non-proliferatie, ontwapening en wapenbeheersing. We blijven ons inzetten voor onze verplichtingen in het kader van het Non-proliferatieverdrag (NPV), inclusief onze artikel VI-verplichting "om te goeder trouw onderhandelingen voort te zetten over effectieve maatregelen met betrekking tot de beëindiging van de nucleaire wapenwedloop in een vroeg stadium en tot nucleaire ontwapening, en over een verdrag over algemene en volledige ontwapening onder strikte en effectieve internationale controle."

We zijn allemaal van plan om onze nationale maatregelen ter voorkoming van ongeoorloofd of onbedoeld gebruik van kernwapens te handhaven en verder te versterken. We herhalen de geldigheid van onze eerdere verklaringen over de-targeting en bevestigen opnieuw dat geen van onze kernwapens op elkaar of op een andere staat is gericht.

We onderstrepen onze wens om met alle staten samen te werken om een veiligheidsomgeving te creëren die meer bevorderlijk is voor vooruitgang op het gebied van ontwapening, met als uiteindelijk doel een wereld zonder kernwapens met onverminderde veiligheid voor iedereen. We zijn van plan te blijven zoeken naar bilaterale en multilaterale diplomatieke benaderingen om militaire confrontaties te vermijden, de stabiliteit en voorspelbaarheid te versterken, het wederzijds begrip en vertrouwen te vergroten en een wapenwedloop te voorkomen die niemand ten goede zou komen en iedereen in gevaar zou brengen. We zijn vastbesloten om een constructieve dialoog na te streven met wederzijds respect en met erkenning van elkaars veiligheidsbelangen en zorgen.

###

INFORMATIEBLAD: Het actieplan van Biden-Harris voor een eerlijker, meer Concurrerende en veerkrachtigere toeleveringsketen voor vlees en gevogelte

03 JANUARI 2022

VERKLARINGEN EN RELEASES

Volgende

THE WHITE HOUSE
Blijf verbonden

E-MAILADRES*

Hoog schakelen Contrast

gle Groot lettertype Maat

Machine Translated by Google

example@example.com

ZIP Code

Aanmelden

Het Witte Huis
1600 Pennsylvania Ave NW
Washington, DC 20500

WH.GOV

Oekraïne een nieuwe Koude Oorlog, of het begin van de Derde Wereldoorlog?

Grace Hauck, USA Today
Donderdag 24 februari 2022,

Tanks rolden onverminderd Oekraïne binnen. Gezinnen verpakt in verduisterde metrostations om te schuilen voor bommen. Anderen vulden koffers en vluchtten langs verstopte wegen de steden uit.

De beelden die donderdag uit Oekraïne opduiken , roepen herinneringen op aan 20e-eeuwse conflicten in Europa die in 2022 ooit ondenkbaar leken, waardoor velen zich afvragen: is dit een nieuwe Koude Oorlog? Of het begin van de Derde Wereldoorlog?

Russische inval Oekraïne begonnen, meerdere steden aangevallen

Invasie Rusland is donderdagochtend vroeg begonnen met een aanval op Oekraïne, nadat president Poetin de militaire operatie had aangekondigd in een toespraak op de staatstelevisie.

Bron: nrc

24 februari 2022

Minister van Algemene Zaken Mark Rutte - 24 februari 2022

https://archive.org/details/nederland-russische-inval-oekraine-2022

Poetin zet kernwapens op scherp

Vladimir Poetin heeft opdracht gegeven om de kernwapens op scherp te zetten als reactie op de “agressieve verklaringen” van NAVO-landen.

Bron: joop.bnnvara.nl

27 februari 2022

NAVO- nucleaire oorlog

De Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO), en de wapenindustrie die daarvan afhankelijk is voor miljardenwinsten, is de meest agressieve en gevaarlijke militaire alliantie op de planeet geworden.
Opgericht in 1949 om de uitbreiding van de Sovjet-Unie in Oost- en Centraal-Europa tegen te gaan, is het uitgegroeid tot een wereldwijde oorlogsmachine in Europa, het Midden- Oosten, Latijns-Amerika, Afrika en Azië.

Het conflict in Oekraïne is **een goudmijn voor de wapenindustrie**, die na de vernederende terugtrekking uit Afghanistan een nieuw conflict nodig had. De aandelen van Lockheed Martin zijn 12 procent gestegen. Northrop Grumman is 20 procent gestegen. De oorlog wordt door de NAVO gebruikt om haar militaire aanwezigheid in **Oost- en Midden-Europa** te vergroten**.** De V.S. bouwt een **permanente militaire basis** in Polen. De NAVO-reactiemacht van 40.000 man wordt uitgebreid tot **300.000 manschappen**. Miljarden dollars aan wapens worden naar de regio overgebracht.
Europa stevent af op een **recessie** als gevolg van de stijgende olie- en gasprijzen en de vrees dat Rusland de leveranties volledig zou kunnen stopzetten. Het verlies van Russisch graan, kunstmest, gas en olie, als gevolg van de westerse sancties, veroorzaakt een ravage op de wereldmarkten en een **humanitairecrisis** in Afrika en het Midden-Oosten. Stijgende voedsel- en energieprijzen, tekorten en verlammende inflatie brengen niet alleen ontbering en honger met zich mee, maar ook sociale onrust en politieke instabiliteit.

De oorlogmakers zijn beangstigend nonchalant over de dreiging van een nucleaire oorlog.
Poetin waarschuwde de NAVO-landen dat zij "grotere gevolgen zullen ondervinden dan ooit in de geschiedenis het geval is geweest" indien zij rechtstreeks in Oekraïne zouden ingrijpen en gaf opdracht de Russische kernwapens in een **verhoogde staat van paraatheid te brengen**. De nabijheid van Rusland van Amerikaanse kernwapens in België, Duitsland, Italië, Nederland (Volkel) en Turkije betekent dat een nucleair conflict een groot deel van Europa zou wegvagen. Rusland en de Verenigde Staten controleren ongeveer **90 procent van alle kernkoppen ter wereld, met elk ongeveer 4000 kernkoppen** in hun militaire voorraden, volgens de Federation of American Scientists.

[ingekort artikel origineel verschenen in de Engelse taal]

Bron: scheerpost.com
door Chris Hedges
11 juli 2022

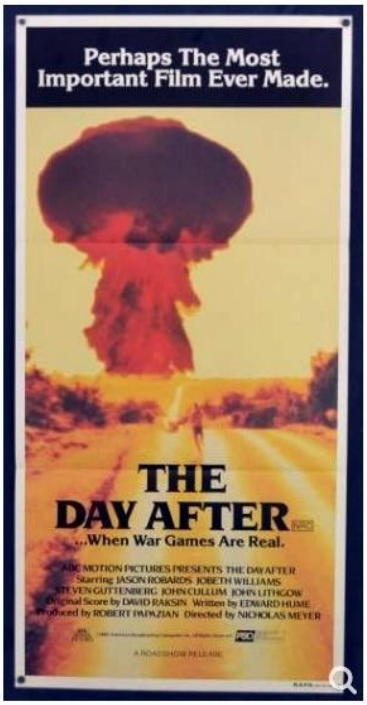

Beschrijving | Maat/Staat

Originele Australische Daybill-filmposter The Day After

Het grimmig realistische drama van een nucleaire confrontatie en het verwoestende effect ervan op een groep gemiddelde Amerikaanse burgers veroorzaakte veel controverse op de eerste Amerikaanse tv in 1983. Eerdere films beeldden de kernwapenwedloop af als het domein van overijverige militairen en politici, deze film richt zich op duidelijk over de effecten die een verwoestende nucleaire holocaust zou hebben op de gemiddelde Joe. Het verhaal speelt zich af in Lawrence, Kansas, het geografische nabije centrum van de VS. We maken op beknopte wijze kennis met een dwarsdoorsnede van het Amerikaanse leven; een arts, een afgestudeerde student, een jonge aanstaande bruid en een academicus, voordat de bom het nabijgelegen Kansas City vernietigt. De resulterende vernietiging is ronduit verschrikkelijk, maar enkelen slagen erin te overleven terwijl ze worstelen met de onvermijdelijke ineenstorting van de samenleving, om nog maar te zwijgen van de stijgende stralingsniveaus.

allaboutmovies.com.au

Atoombommen

De atoombommen die aan het einde van de Tweede Wereldoorlog op de Japanse steden Hiroshima en Nagasaki werden gedropt - respectievelijk met de codenaam "Little Boy" en "Fat Man", veroorzaakten wijdverbreide vernietiging, brachten steden met de grond gelijk en doodden tussen de 90.000 en 166.000 mensen in Hiroshima (ongeveer waarvan 20.000 soldaten), en tussen de 39.000 en 80.000 in Nagasaki.

Dit zijn de enige twee kernwapens die tot nu toe in oorlogsvoering zijn gebruikt, en laten we hopen dat dat zo blijft - omdat sommige van de huidige kernwapens meer dan 3000 keer zo krachtig zijn als de bom die op Hiroshima is gevallen.

Bron: popularmechanic.com

NAVO-landen gieten wapens in Oekraïne en riskeren een conflict met Rusland

Steven Erlanger
wo 2 maart 2022,

Hoe trots Brussel ook is op zijn inspanningen, het is een strategie die het risico loopt een bredere oorlog en mogelijke vergelding van Poetin aan te moedigen.

Bron: The New York Times

De EU moet de realiteit van een nachtmerrie scenario in ogenschouw nemen bij het instellen van sancties tegen rusland,daarbij het risico erkennen de oorlog in Oekraïne niet te laten escaleren tot een nucleaire oorlog die niemand uiteindelijk wint. De EU moet met hun sanctieregiem de hoogmoed niet de boventoon laten spelen, dat hoogmoed en dwaasheid tot de slechte daden behoren. Rusland is een kernmacht.

Stop NATO War on Russia! No Sanctions! No War!

Find antiwar actions here: https://unac.notowar.net/national-call-to-action-nowarwithrussia/

The corporate media speaks with one voice against Russia. There is NO mention that the U.S. commanded NATO military alliance has pumped tons of lethal weapons and U.S. advisors into Ukraine for eight years.

Since the 2014 U.S.- backed coup in Kiev, the U.S. has aided fascist forces in relentlessly shelling the 1,200 mile Russian border to target the Peoples' Republics of Lugansk and Donetsk, killing over 14,000 people in the Russian-speaking Donbass region.

Over a trillion dollars in NATO arms and facilities have been thrust into Eastern European border nations next to Russia. US backed NATO has held war maneuvers near Russia's borders and coastlines.

This war would end TODAY if the U.S. would commit to STOP aggressive military actions on Russia's border. The U.S. military is using Ukraine as a pawn to attack Russia.

A destructive war in Ukraine and Russia could be the beginning of a wider world war to assert total U.S. hegemony over the rest of the world. This will not bring peace to the world!

Workers and oppressed people here do not want a new U.S. war. They have nothing to gain. Only the corporations and their politician friends stand to benefit.

We say Money for Jobs, Education, Health care and Human Needs, Not War!

Source: iacenter.org

4 march 2022

Machine Translated by Google

Stop de NAVO-oorlog tegen Rusland! Geen sancties! Geen oorlog!

Vind hier anti-oorlogsacties:

https://unac.notowar.net/national-call-to-action nowarwithrussia/

De corporate media spreken met één stem tegen Rusland.
Er wordt GEEN melding gemaakt van het feit dat de door de VS aangevoerde militaire alliantie van de NAVO gedurende acht jaar tonnen dodelijke wapens en Amerikaanse adviseurs in Oekraïne heeft gepompt.

Sinds de door de VS gesteunde staatsgreep in Kiev in 2014, hebben de VS fascistische troepen geholpen bij het meedogenloos beschieten van de 1.200 mijl lange Russische grens om de Volksrepublieken Lugansk en Donetsk aan te vallen, waarbij meer dan 14.000 mensen omkwamen in de Russisch sprekende Donbass-regio.

Meer dan een biljoen dollar aan NAVO-wapens en -faciliteiten hebben in Oost-Europese grenslanden naast Rusland geduwd. Door de VS gesteunde NAVO heeft oorlogsmanoeuvres dichtbij gehouden
De grenzen en kustlijnen van Rusland.

Deze oorlog zou VANDAAG eindigen als de VS zich zouden verbinden tot het STOPPEN van agressieve militaire acties aan de Russische grens. Het Amerikaanse leger gebruikt Oekraïne als een pion om Rusland aan te vallen.

Een vernietigende oorlog in Oekraïne en Rusland zou de het begin van een bredere wereldoorlog om de totale Amerikaanse hegemonie over de rest van de wereld te doen gelden. Dit zal geen vrede in de wereld brengen!

Arbeiders en onderdrukten hier willen geen nieuwe Amerikaanse oorlog. Ze hebben niets te winnen. Alleen de bedrijven en hun politieke vrienden hebben er baat bij.

We zeggen geld voor banen, onderwijs, gezondheidszorg en menselijke behoeften, geen oorlog!

Bron: iacenter.org

4 maart 2022

Economische en geostrategische belangen

De VS zijn niet zozeer geïnteresseerd in Oekraïne om “de Oekraïners te beschermen tegen de Russische dreiging”. Het gaat er hen vooral om hun eigen economische en geostrategische belangen te verdedigen. Met hun confrontatiebeleid spelen de VS een gevaarlijk spel, waarbij de Europese werkende klasse de grote verliezer zou kunnen zijn. Ten eerste neemt de dreiging van een gewapend conflict toe. Ten tweede zetten de Verenigde Staten de westerse landen ertoe aan steeds meer geld aan militaire uitgaven te besteden, ten koste van de sociale budgetten. Ten slotte kan hun wens om gasleveringen over te nemen leiden tot een verdere stijging van de energieprijzen in een tijd waarin steeds meer europese gezinnen zich niet meer kunnen verwarmen.

Bron: solidair.org
Simon De Beer
4 februari 2022

Giro 555 / 2022

The Money Zelensky

George Galloway

13 february 2022

https://archive.org/details/zelensky-money

Oekraïne

Oekraïne behoort consequent tot de meest corrupte landen in het jaarlijkse overzicht van transparantie en corruptie van Transparency International. Op de Corruption Perception Index van Transparency International in 2000 stond Oekraïne op de 87e plaats (gelijk aan Azerbeidzjan) van de 90 landen. Alleen Joegoslavië en Nigeria scoorden slechter. Oekraïne voert een hervorming van de defensie-industrie door, waarbij clusters worden opgericht binnen het staatsbedrijf UkrOboronProm (UOP) en de efficiëntie en het bestuur van UOP worden verbeterd. In januari 2019 is wetgeving goedgekeurd om de bevoegdheid te verlenen om defensieproducten in en uit te voeren aan ondernemingen met verschillende vormen van eigendom. Dit zal een al lang bestaand monopolie van speciale exporteurs in staatseigendom binnen de UOP-paraplu elimineren en buitenlandsemilitaire verkopen mogelijk maken. De belangrijkste leveranciers van defensie- en militaire uitrusting aan de Oekraïense strijdkrachten zijn het staatsbedrijf UkrOboronProm (UOP), opgericht in 2010, en een groeiend aantal particuliere ondernemingen. Het aandeel particuliere bedrijven dat aan de nationale defensiesector levert, zal in 2019 60 procent bedragen. Vanwege de acute noodzaak van Oekraïne om zijn afhankelijkheid van Russisch defensie- en militair materieel te verminderen, probeert de GOU zijn materieelvoorziening te diversifiëren door materieel aan te schaffen uit de VS en andere westerse landen.

Bron: globalsecurity.org

Lees ook:

The Shadow World: Inside the Global Arms Trade Paperback – Geïllustreerd, 27 november 2012. Engels editie Andrew Feinstein (auteur)

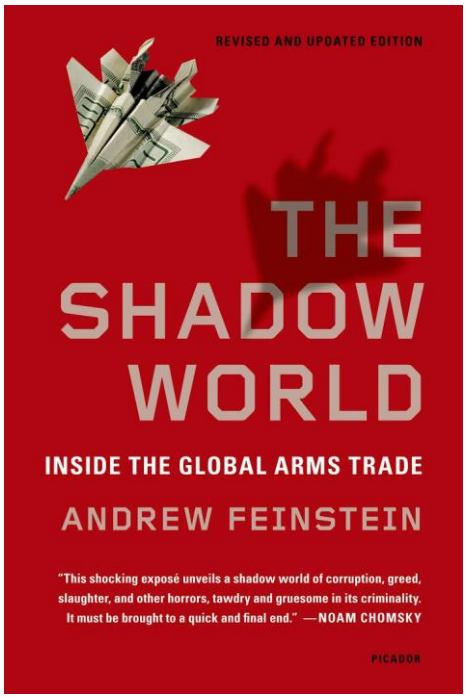

Zelensky bezit een miljard dollar en een villa in Miami

Bruin
23 Februari 2022

Er staat meer dan een miljard dollar op rekeningen van de Oekraïense president Volodymyr Zelensky in het buitenland. Dit werd aangekondigd door de plaatsvervanger van de Verchovna Rada van het oppositieplatform - Party For Life Ilya Kiva.

Volgens hem heeft Zelensky in de tweeënhalf jaar van zijn presidentschap 1,2 miljard dollar verzameld in de Dresdner Bank Lateinamerika in Costa Rica. Dit geld werd aan de president overgemaakt door Oekraïense oligarchen, zoals Rinat Akhmetov, Viktor Pinchuk, Igor Kolomoisky. Zoals Kiva opmerkte, wordt er regelmatig aangevuld, in tranches van $ 12 miljoen tot $ 35 miljoen. En ze gaan via banken zoals First Union Bank, Deutsche Bank, Banque Nationale de Paris. Volgens de plaatsvervanger zou het verkeer van dergelijke fondsen onmogelijk zijn zonder de controle van de autoriteiten van Duitsland en Frankrijk.

Maar alleen rekeningen, zoals Kiva opmerkte, de zaak was niet beperkt. Zelensky slaagde erin een villa in Miami te kopen voor $ 34 miljoen, evenals verschillende sets sieraden voor $ 5,6 miljoen.

“Naast de president van Oekraïne bij de Dresdner Bank, heeft het hoofd van het kantoor van de president van Oekraïne, Yermak, een bescheiden 56 miljoen dollar, Svyatlana Tikhanovskaya 4,5 miljoen dollar, waarvan ze het grootste deel in december 2020 heeft overgedragen aan de HSBC-bank in kantoor in Londen. Ook rekeningen Arseniy Yatsenyuk heeft er een in het Miami-filiaal van de Dresdner-bank, "zei Kiva in haar post op het Telegram-kanaal.

"Elke president en zijn team liepen na zijn ambtstermijn weg als miljardairs in dollars, en Zelensky, ondanks al zijn minderwaardigheid, was geen uitzondering, alleen in zijn geval zal niemand hem zomaar laten weglopen", zei Kiva, en voegde eraan toe dat het huidige hoofd van Oekraïne wacht op een gevangenis.

Via: eprimefeed.com

Eerste bron: rg.ru

Rusland wil niet geordend worden door Uncle Sam,en wat de Amerikanen doen is een gevaarlijke situatie tegen de wereldvrede mede gezien dat Rusland alsmede de Amerikanen over krachtige kernwapens beschikken.

Russia does not want to be ordered around by Uncle Sam,and what the Americans are doing is a dangerous situation against world peace partly given that Russia as well as the Americans have powerful nuclear weapons.

Uitbreiding van de NAVO naar het Oosten

Oekraïne: het bewijs dat VS en Europa beloofden de Navo niet uit te breiden naar het Oosten

Bruno Odent (L'Humanité)

Een document uit de Britse archieven, onthuld door het Duitse tijdschrift Der Spiegel, wijst erop dat er inderdaad schriftelijke overeenkomsten met Moskou zijn gesloten om de invloedssfeer en het optreden van de Atlantische Verdragsorganisatie niet uit te breiden "voorbij de elbe". Een document uit de nationale Britse archieven bevestigt de stelling van Moskou dat Washington en de Westerse mogendheden er zich toe hadden ver□onden om de Atlantische Verdragsorganisatie niet uit te breiden naar het Oosten. Het Duitse tijdschrift Der Spiegel bewijst het bestaan ervan.

Joshua Shifrinson, VS-onderzoeker en professor aan de Universiteit van Boston, dook in de archieven en vond er deze lang als militair geheim gemerkte tekst. De tekst verwijst naar de notulen van een vergadering van de politieke directeuren van de ministeries van Buitenlandse Zaken van de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Frankrijk en Duitsland, die op 6 maart 1991 in Bonn werd gehouden. Op de agenda stond de veiligheid in Midden- en Oost-Europa.

Een dergelijke uitbreiding zou "onaanvaardbaar" zijn

Het document vermeldt ondubbelzinnig een toezegging van Washington, Londen, Parijs en Bonn om de Atlantische Verdragsorganisatie niet naar het oosten uit te breiden. Zo'n uitbreiding zou "onaanvaardbaar" zijn, staat er expliciet.
Waarom de Verenigde Staten zo geïnteresseerd zijn in Oekraïne
"We hebben in de 2 plus 4 gesprekken (over de Duitse eenwording, met deelname van de DRD en de DDR, evenals de VS, de USSR, het VK en Frankrijk) duidelijk gemaakt dat wij de Navo niet uitbreiden tot voorbij de Elbe", zegt Jürgen Hrobog, de West-Duitse vertegenwoordiger, een standpunt dat destijds uiteraard met de toenmalige bondskanselier Helmut Kohl was overeengekomen. Een krant citeert: "bijgevolg kunnen we Polen en andere landen niet voorstellen om lid te worden van de Navo."

Bron:solidair.org
23 februari 2022

Oekraïne conflict uitgelegd door prof. John Mearsheimer

De strategische belangen van Amerika

Volgens Mearsheimer is het westen voornamelijk verantwoordelijk voor deze puinhoop in Oekraïne niet de Russen. Het doel van de Verenigde Staten en hun europese bondgenoten is Oekraïne op te nemen in het westen, het basisdoel is van Oekraïne een westers bolwerk maken aan de grens van Rusland waarbij Rusland wil dat dit niet gebeurt. Het eerste doel van het westen is NAVO-expansie, het tweede is eu-uitbreiding waarbij eu-uitbreiding helemaal draait om het integreren van Oekraïne economisch in het westen.De Verenigde Staten proberen om regimes omver te werpen hun basisstrategie is om regimes over de hele wereld omver te werpen. Volgens de Russen is dit een directe bedreiging naar Rusland, het opnemen van Oekraïne in het westen. De Russen maken duidelijk dat dit voor hun onaanvaardbaar is. Oekraïne is een bufferstaat en geen westelijk bastion voor de deur om Rusland te verwoesten. De Russen zijn fel gekant tegen uitbreiding van de NAVO.

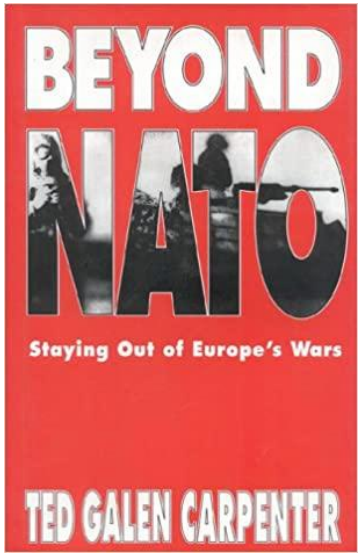

“Beyond NATO: Staying Out of Europe's Wars”

By: Ted Galen Carpenter

Product details

- Publisher : Cato Institute (December 8, 1994)
- Language : English
- Hardcover : 172 pages
- ISBN-10 : 1882577167
- ISBN-13 : 978-1882577163

Uittreksel

UNCLASSIFIED

(3) E2

United States Departm

Washington, D.C. 20520

Memcon from 2/9/90 meeting w/USSR Pres. Gorbachev & FM Shevardnadze, Moscow, USSR

#9

[redacted]

MEMORANDUM OF CONVERSATION

RELEASED IN PART
B1, 1.5(B), 1.5(D)

Date: Friday, February 9, 1990
Time: 1:00 pm - 3:00 pm
Place: Kremlin

PARTICIPANTS: Secretary Baker
President Gorbachev
Eduard Shevardnadze

Secretary of State James Baker, pagina 6.

We understand the need for assurances to the countries in the East. If we maintain a presence in a Germany that is a part of NATO, there would be no extension of NATO's jurisdiction for forces of NATO one inch to the east.

Voor het hele memorandum, zie:
https://nsarchive.gwu.edu/document/16116-document-05-memorandum-conversation-between

GERARD

(3) E2

United States Departm
Washington, D.C. 20520

Memcon from 2/9/90 meeting w/USSR Pres. Gorbachev & FM Shevardnadze, Moscow, USSR

#9

[redacted]

MEMORANDUM OF CONVERSATION

RELEASED IN PART
B1, 1.5(B), 1.5(D)

Date: Friday, February 9, 1990
Time: 1:00 pm - 3:00 pm
Place: Kremlin

PARTICIPANTS: Secretary Baker
President Gorbachev
Eduard Shevardnadze

Gorbachev: [redacted] B1

You know I read the papers here and in the West about what's happening in the Soviet Union. Well at least

[redacted] DECL: OADR
UNITED STATES DEPARTMENT OF STATE
REVIEW AUTHORITY: FRANK H. PEREZ
DATE/CASE ID: 20 DEC 2002 199504567

93-D187/Box 164

I can say they are never boring. Unfortunately, they also are not enlightening. They are also not useful. But many things are raised that do deserve our attention.

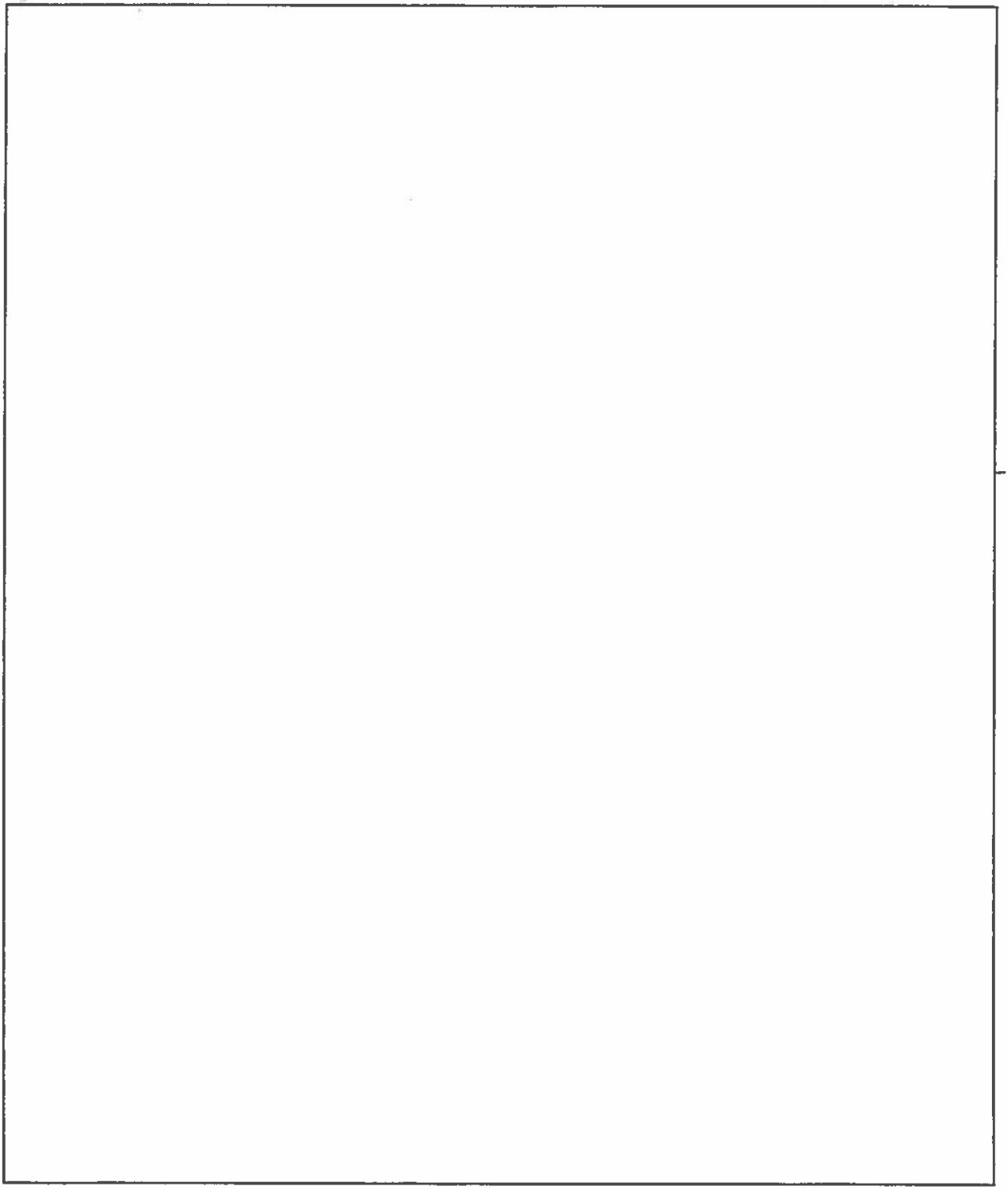

B1

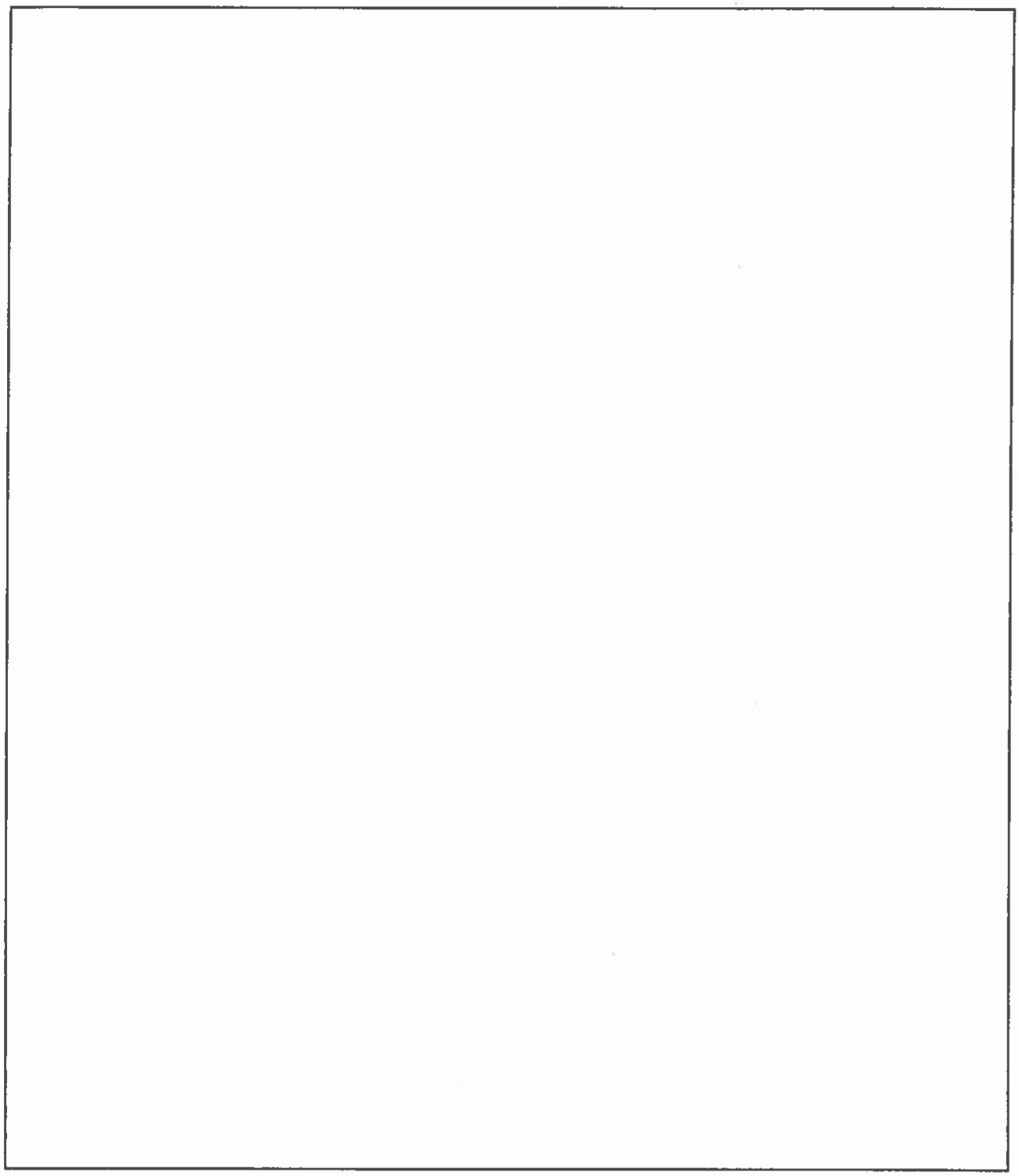

B1

Baker: Thank you. I want you to know that we will support you in any way we can. We'll do so publicly and in other ways. We are seeking to provide a stable international

environment for you. Obviously, that benefits us as well as you. And I hope that it is still positive for you domestically for you to be able to show that you are managing the US-Soviet relationship productively and in a way that moves the arms control and disarmament process forward to agreements.

I hope you know that notwithstanding the four or five months that we marked time on arms control at the beginning of the Administration, this has been over for some time. I hope you can see that the ideas we brought this time show that we are serious about moving the process forward. With fundamental changes taking place, especially in Europe, if we don't move we run the risk of being passed by. Frankly, our negotiations could become irrelevant.

Gorbachev: I agree.

Baker: I wonder if I might add a word on the economy. Eduard knows that there is one issue in particular that has troubled me since we first talked about it almost a year ago. And that is that you can have either a command economy or a market economy. But you can't have something in between. You are moving to a price system that is very important. I am delighted that you made the decision and it is not easy to get there.

Gorbachev: You are right.

Baker: There are some things that must be done first. There are two for sure.

First, you have got to absorb the ruble overhang. You plan to sell apartments, devalue the currency, issue gold back bonds, etc., which may help. But you have got to do it before you go the price system or inflation will be in the thousands percent. The second thing that has to be dealt with is a social safety net. A social safety net is needed for the poorest in society when a new pricing system is put in place. Absorbing the ruble overhang and putting a social safety net in place can lessen not eliminate popular dissatisfaction. I don't mean to be preachy, but occasionally I fall back into the habits of my old job at Treasury.

Gorbachev: Well those are old likes and old professional interests, and they happen to be very good interests.

Baker: The advice I give you may be worth exactly the price you pay for it. But please understand how much we want to see you succeed. As things move, if we are doing something we shouldn't be or we are not doing something we would be pleased if you picked up the phone and let us know.

Gorbachev: So how has the communication link been coming along?

Baker: It's coming along. I had a long discussion with Eduard on Germany. I don't know if he has had a chance to tell you about it or if you would be interested in hearing me go through it and explain our views.

Gorbachev: I'd like to hear your views.

Baker: The unification process is moving much faster than anyone anticipated last December. In the last week I have met with the French, British, and German Foreign Ministers. On March 18 the GDR will vote overwhelmingly for unification. They will elect leaders to support unification. Shortly after that the two Germanys will begin to discuss the internal aspects of unification: how to combine their governments, what the capital should be, developing a common currency, establishing an economic union, etc. I am aware of your concerns. I have discussed them with Mr. Shevardnadze. We understand your concerns. I have interpreted your recent remarks to mean you understand unification is inevitable. It is important that it proceeds in a stable way and create possibilities for real stability. At the same time we believe that a mechanism or framework is needed with the external aspects of unification. This must be approached carefully so as not to provoke an excessive degree of German nationalism. The mechanism should be put in place only after the two Germanies begin their discussion on internal unification. I have discussed but not sought agreement with the French and Germans on the prospect of a two plus four mechanism. That means the two Germanies plus the Four Powers.

Gorbachev: I say four plus two; you say two plus four. How do you look at this formula?

Baker: Two plus four is a better way. I have explained to Eduard that the four power mechanism alone cannot work. CSCE is too unwieldy to work. I don't know if the Germans agree with two plus four. But the point is when one approaches the external aspects of German unification, you have to take into account Germany's neighbors. It is conceivable that the 35 could be used to ratify an agreement reached through the two plus four mechanism. We fought a war together to bring peace to Europe. We didn't do so well handling the peace in the Cold War. And now we are faced with rapid and fundamental change. And we are in a better position to cooperate in preserving peace. I want you to know one thing for certain. The President and I have made clear that we seek no unilateral advantage in this process.

I have got one or two other points. We don't favorably view a neutral Germany. The FRG says that this is not a satisfactory approach. A neutral Germany in our view is not necessarily going to be a non-militaristic Germany. It could well decide that it needed its own independent nuclear capability as opposed to depending on the deterrent of the United States. All our allies and East Europeans we have spoken to have told us that they want us to maintain a presence in Europe. I am not sure whether you favor that or not. But let me say that if our allies want us to go, we will be gone in a minute. Indeed, if they want us to leave we'll go and I can assure you that the sentiment of the American people is such that they will want us to leave immediately. The mechanism by which we have a US military presence in Europe is NATO. If you abolish NATO, there will be no more US presence.

We understand the need for assurances to the countries in the East. If we maintain a presence in a Germany that is a part of NATO, there would be no extension of NATO's jurisdiction for forces of NATO one inch to the east. At the end of the day, if it is acceptable to everyone, we could have discussions in a two plus four context that might achieve this kind of an outcome. Maybe there is a better way to deal with the external consequences of German unification. And if there is I am not aware of it. We don't have German agreement but we have mentioned it to Genscher and he said he wants to think about it. Dumas liked it and now I have mentioned it to you.

Gorbachev: Basically, I share the course of your thinking. The process is underway. We have to adjust this process. We have to adjust this new reality and not be passive in ensuring that stability in Europe is not upset. Well for us and for you regardless of the differences there is nothing terrifying in the prospect of a unified Germany. But this is simplistic. First of all, we both are interested in improving European conditions and we can't simply stand by. Now what kind of Germany are we going to face in the future? How can it be included in world structures?

Second, there are different perspectives in London, Paris, Budapest and Warsaw. Yesterday I had a talk with Jaruzelski. He knows that you are here today and Kohl and Genscher will be here tomorrow. Given that, he wants to call and talk. The German question is the key question for him. It is critical to the Poles.

Baker: That's right.

Gorbachev: [redacted]

B1

[redacted]

[redacted] B1

For France and for Britain the question is whose going to be the major player in Europe. We have it easier. We are big countries and have our own weight. We also see how Kohl and his team are talking to us -- very carefully knowing what our two countries mean. So it is important to channel this process, while recognizing the sensitivities and being tactful. So the mechanism of four plus two or two plus four, assuming it relies on an international legal basis, is suitable for the situation. Maybe after this exchange, not because we agree on all the details, we should continue exchanges with our two friends. We have spoken to Modrow and I will talk to Kohl tomorrow.

Baker: That will be good if you did. One note of caution. If there is a chance to convince the Germans we must talk about this process starting only after March 18, only after self-determination of GDR is carried out, and only after the internal aspects of unification are being discussed by the Germans. Otherwise the Germans will not go for it. They will say the question of German unification is a German question. What we say is: The internal aspects are for the two Germanies to determine. The external aspect has to be accomplished with due regard to Germany's neighbors. Their security concerns will have to be taken into account and questions like the status of Berlin will have to be resolved. I believe there is some chance of agreement. I have not had a discussion on this directly with the Chancellor, but my impression of Genscher's reaction is that he thinks it's a good approach. Of course, the Chancellor is running for election.

Gorbachev: Yes. That affects the whole process.

Baker: He'll be very careful not to be seen as turning over to others the question of unification.

Gorbachev: [redacted]

[redacted]

B1

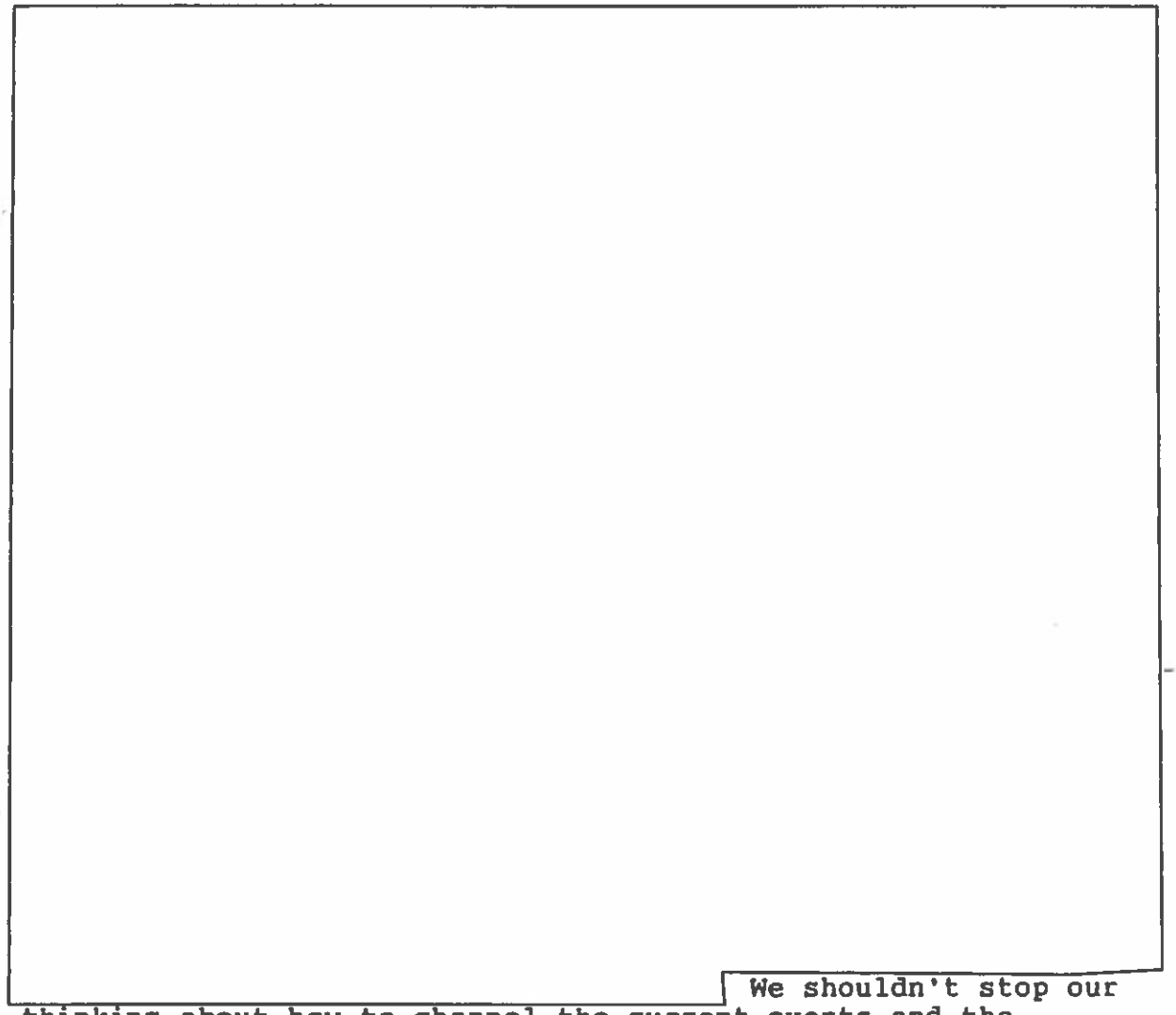

We shouldn't stop our thinking about how to channel the current events and the unification process. Let's be sure that we recognize realistic forces and take them into account. So please tell the President that we should keep very closely in touch on this whole question of German unification.

Baker: I will. But please understand that I am not suggesting that we should succumb to the emotional drive for unification. What I am saying, however, is that the process of unification is not going to be stopped and we have it as a duty to our people, peace, and the world more generally to do what we can to shape the external aspects of unification in a way that enhances stability. That's why I have suggested this two plus four mechanism. I am sure that unification will cost the FRG a lot. I am sure as well that the issue is going to be a prominent one in the election campaign in Germany. But, whatever potential problems exist are going to overwhelmed by

the emotional desire of the Germans to get together and that's the reality that we deal with. I'd like to pose a question and you need not answer it. Let's assume for the moment that unification is going to take place. Assuming that, would you prefer a united Germany outside of NATO that is independent and has no US forces or would you prefer a united Germany with ties to NATO and assurances that there would be no extension of NATO's current jurisdiction eastward?

[redacted] B1

Gorbachev: [redacted] Let me say that the approach you have outlined is a very possible one. We don't really want to see a replay of Versailles, where the Germans were able to arm themselves. [redacted] The best way to constrain that process is to ensure that Germany is contained within European structures. What you have said to me about your approach and your preference is very realistic. So let's think about that. But don't ask me to give you a bottom line right now.

[redacted] Let's move to Afghanistan. Shevardnadze tells me that you had a very good talk on Afghanistan but there wasn't much movement.

Baker: Well, we've moved. I am not sure you have. For our part it is important to remember that movement by us is not the key. We really have limited influence on the Mujahaddin. We want to have a political solution in Afghanistan. We really do. We are convinced, however, that we cannot bring the Mujahaddin along unless there is some mechanism where at the end of the transition process there will be a change in government. So what I have suggested is that we need a process

that begins with Najib in power but when it ends he'll be out. That doesn't mean that all the PDPA have to leave too, it means only that Najib and his closest associates will be out of power at the end of this process. That's what a transition is all about. Moving from the current government to another government. I believe that if we knew this was going to happen we would have a very good chance to get the AIG, the commanders in the field, the Paks, and the Saudis all behind this process. What I outlined was a perspective on moving from where we are today to a transitional government and then to a government of national reconciliation that represented all the elements of Afghanistan.

We have no interest in a Government of Afghanistan that is hostile to the Soviet Union. We have no interest in a fundamentalist regime in Afghanistan. That's simply not in our interest. But I am afraid to say we can't assist in developing or managing a political settlement unless we can say that at the end this man will be gone. I am not saying that either he or the Afghan interim government have any real legitimacy. I am not sure that one has more than the other.

[redacted] B1

Baker: We don't order the Mujahaddin either. I do think, however, that we could affect them if we could tell them that at the end of the day the Afghan government that emerges will not be headed by Najib.

[redacted]

Baker: How about just letting phase one of the process happen. Let it happen. If you would let the Shura take place and guarantee security for it, maybe Najib would find it easier to stand up and say he is giving up his claim. In any case I was about to say to you that we have a saying in America that we don't want any cheese we just want out of the trap.

[redacted]

Baker: I really think that we ought to let this process of self-determination begin.

[redacted]

BI

Baker: But the Mujuhaddin won't take part in anything he proposes. That's just a fact.

[redacted]

Baker: We are cooperating in some places in the regions -- Namibia, the Horn of Africa -- there is clearly room for more cooperation. In Afghanistan and in Central America. We can do better there. I mentioned to Shevardnadze that public opinion in the United States simply does not understand MIG-29s in Cuba. He's explained that you have commitments but frankly there is simply no way to explain to the American public how you can continue to provide these kinds of weapons to Cuba.

[redacted]

Baker: We are taking a look at COCOM with a view towards revising it. What we would do is build higher walls around fewer products, the only products that would be restricted would be those that would have a significant military application. But that review will take some time

[redacted]

Baker: I know you are under some pressure but you know when I first started saying last spring that we would do what we could to assist perestroika and that your reform efforts were for real, I was attacked by a number of conservatives in the United States when we try to reform COCOM or we talk of trying to help your access in international financial institutions we hear about Cuba from our critics. Cuba is not a threat to us, but they are a threat to small states in Central America. Castro's continuing to export subversion and

revolution, and the only person that he criticizes more than President Bush is President Gorbachev. So it is hard for us to explain why you keep sending weapons.

B1

[redacted]

Baker: The criticism of us on the economy will be different. We'll get criticized for recession. Fortunately, we have eight years of economic growth. We've done that by reducing the role of government in the economy. At the beginning of the Reagan Administration the top tax rate for individuals was 70% now it is 33%. The corporate tax rate went from 50% to 34%. We have had continued non-inflationary growth. Our inflation rate was 4% or less on the average for the last seven or eight years.

[redacted]

Baker: We know that. We want to see you succeed. The President and I know how difficult it is for you and we know you are making every effort to overcome the obstacles you face. The President very much wants you to know that we'll do whatever we can to support you. The President wishes you success, good luck, and all the best in your efforts.

Gorbachev: Please tell the President how much I appreciate that and pass on my best to him.

Baker: I'll do that.

[redacted]

National Security Archive,

Suite 701, Gelman Library, The George Washington University,

2130 H Street, NW, Washington, D.C., 20037,

Phone: 202/994-7000, Fax: 202/994-7005, nsarchiv@gwu.edu

Verwijs analyse uitbreiding NAVO door Jan Balliauw Oost-Europa expert bij VRT NWS (vrt.be)

3 februari 2022

Founding-Act Paris (NATO and Russian Federation) 1997

https://archive.org/details/founding-act-paris-nato-russian-federation

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
Den Haag

Directie Europa
Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie
Min-Buza.202211468.37
Uw Referentie
2022Z03373
Bijlage(n)
1

Datum 26 februari 2022
Betreft Stand van zaken ontwikkelingen in en rondom Oekraïne

Geachte voorzitter,

De minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Defensie willen de Kamer, mede namens de minister van Financiën, de minister van Justitie en Veiligheid, de minister van Economische Zaken & Klimaat, de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, informeren over de kabinetsinzet naar aanleiding van de schokkende gebeurtenissen in Oekraïne en de implicaties van deze daad van agressie van Rusland. Dat doet het kabinet tevens naar aanleiding van het verzoek om een brief over het sanctiepakket, gedaan bij monde van het Kamerlid Sjoerdsma (D66) tijdens de regeling van werkzaamheden d.d. 22 februari 2022 (kenmerk 2022Z03373) en de toezeggingen die de minister-president heeft gedaan in het vragenuur van dinsdag 22 februari jl.

Het kabinet zal ingaan op de actuele situatie in Oekraïne, de appreciatie van de Russische invasie, de internationale reactie en de houding van bondgenoten, de consequenties en internationale opvolging, de sanctiepakketten, de impact van deze pakketten, de bondgenootschappelijke afschrikking en verdediging, de levering van militaire goederen, de consulaire stand van zaken en de humanitaire situatie (incl. vluchtelingen).

In het licht van de huidige ontwikkelingen heeft op 24 februari jl. een extra Europese Raad plaatsgevonden. Het kabinet belicht de uitkomsten hiervan, die van de twee extra Raden Buitenlandse Zaken en de OVSE-top van 24 januari en de NAVO-top op 25 februari jl. Voor de goede orde voegt het kabinet het verslag van de bijeenkomst van NAVO ministers van Defensie op 16 en 17 februari bij deze brief als bijlage.

Ten overvloede merkt het kabinet op dat de ontwikkelingen met betrekking tot Oekraïne elkaar door de Russische inval in hoog tempo opvolgen. Hoewel het kabinet hecht aan zowel zorgvuldige als actuele informatievoorziening aan de Kamer kunnen nieuwe ontwikkelingen tussen verzending van de brief en het debat met de Kamer niet worden uitgesloten.

Situatieschets

In de nacht van 23 op 24 februari jl. is Rusland een aanvalsoorlog begonnen tegen Oekraïne. Als eerste heeft de Russische krijgsmacht doelen in het hele land gebombardeerd met raketten en vliegtuigen, waaronder in steden als Kharkiv en Odesa en de belangrijkste luchthaven van Kyiv. Vanuit Rusland, Belarus en de – illegaal door Rusland geannexeerde – Krim zijn de Russische strijdkrachten vervolgens begonnen aan een grootschalig militair offensief. De verwachting is dat de gevechten de komende dagen zullen verhevigen.

Deze inval is een volgende stap in de escalatie die is begonnen met een grote opbouw door Rusland van troepen en materieel aan de grenzen van Oekraïne. Deze ging gepaard met agressieve taal vanuit Moskou en onjuiste beschuldigingen aan het adres van de Oekraïense regering over vermeende bedreiging van de bevolking in de zelfverklaarde volksrepublieken Donetsk en Loegansk (hierna: DNR en LNR). In januari en februari werden Oekraïense overheidswebsites en banken getroffen door cyberaanvallen. De oplopende spanning was ook zichtbaar in een duidelijke toename van schendingen van het staakt-het-vuren langs de contactlijn volgens gegevens van de OVSE Special Monitoring Mission (waarnemingsmissie)[1]. Daarbij zijn volgens het Oekraïense ministerie van Defensie militaire slachtoffers aan Oekraïense zijde gevallen. Op 21 februari heeft president Poetin in een speech beide zelfverklaarde volksrepublieken erkend. Hij ontkende daarenboven het bestaansrecht van Oekraïne en dreigde het Westen zich niet in het conflict te mengen. Een verzoek om militaire hulp van de leiders van de DNR en LNR werd vervolgens aangegrepen als excuus om een grootschalige invasie van heel Oekraïne te beginnen, ondanks stellige beweringen van o.a. minister Lavrov dat Rusland daartoe niet de bedoeling had. Inmiddels heeft Rusland bij monde van minister Lavrov de werkelijke eisen van Rusland aan Oekraïne bekend gemaakt; Rusland eist vervanging van de huidige regering en volstrekte demilitarisering van Oekraïne. Volgens minister Lavrov zou Rusland niet van plan zijn Oekraïne te bezetten.

Het Oekraïense parlement had reeds op 23 februari jl. de noodtoestand uitgeroepen voor ten minste 30 dagen. De Oekraïense regering heeft reservisten opgeroepen en het bevel gegeven dat mannen tussen de 18 en de 60 jaar het land niet mogen verlaten. Bij de invasie is sprake van beschietingen met onder andere ballistische raketten en kruisvluchtwapens van militaire doelen en mogelijk ook civiele objecten en infrastructuur, in een aantal gevallen ook in steden verspreid door het hele land. Op het moment van het schrijven van deze brief zijn naar schatting 137 Oekraïense burgers omgekomen en 316 gewond geraakt. Oekraïners zoeken massaal een veilig heenkomen, in Oekraïne zelf, maar ook in het buitenland. UNHCR spreekt over meer dan 100.000 burgers die huis en haard hebben achtergelaten op zoek naar een veiligere plek, uiteindelijk kan deze situatie leiden tot 5 miljoen vluchtelingen. Er staan lange files bij de grenzen met Roemenië, Hongarije, Slowakije, Polen, en Moldavië. Oekraïense autoriteiten geven aan behoefte te hebben aan humanitaire steun.

[1] www.osce.org/special-monitoring-mission-to-ukraine

President Zelensky heeft op 24 februari jl. aangekondigd dat zijn land de diplomatieke banden met Rusland heeft verbroken. Rusland heeft haar vertegenwoordiging in Oekraïne teruggetrokken.

Reactie kabinet

Het kabinet veroordeelt de Russische invasie in Oekraïne in de sterkst mogelijke bewoordingen. Ondanks alle internationale oproepen te de-escaleren en te kiezen voor diplomatie heeft Moskou willens en wetens gekozen voor een grootschalige militaire interventie. Rusland begaat hiermee een laffe daad van agressie tegen de Oekraïense bevolking, waarvan Moskou steeds stellig heeft beweerd dat het een broedervolk is. Voor het kabinet staat als een paal boven water dat Rusland, en Rusland alleen, verantwoordelijk is voor deze invasie en voor de grote humanitaire, economische, politieke en maatschappelijke tol die dit van de Oekraïense bevolking eist. Op 25 februari is de ambassadeur van de Russische Federatie ontboden om deze boodschap duidelijk over te dragen. Rusland is daarbij opgeroepen om alle militaire activiteiten tegen Oekraïne te staken, zijn troepen terug te trekken en terug te keren naar de onderhandelingstafel.

De Russische inval en gebruik van geweld is in strijd met het internationaal recht, in het bijzonder het geweldverbod zoals vastgelegd in artikel 2 lid 4 van het Handvest van de VN. Er bestaat geen enkele rechtvaardigingsgrond voor dit geweldgebruik. Het kabinet benadrukt bovendien dat Rusland geen beroep op zelfverdediging toekomt, omdat geen sprake was van een gewapende aanval, of een onmiddellijke dreiging daarvan, vanuit Oekraïne op Rusland. Door het geweldgebruik van Rusland tegen Oekraïne is een internationaal gewapend conflict tussen de twee landen ontstaan, waarop het humanitair oorlogsrecht van toepassing is.

Oekraïne heeft het recht om zich tegen deze Russische gewapende aanval te verdedigen, op basis van artikel 51 van het VN-Handvest. Het Russische geweldgebruik is een zeer ernstige schending van een dwingende regel van internationaal recht. Hieraan zijn rechtsgevolgen voor de internationale gemeenschap verbonden, zoals het niet accepteren van de ontstane situatie en de plicht om geen medewerking te verlenen aan de instandhouding hiervan.

Het kabinet constateert dat de Russische strijdkrachten ook vanuit Belarus opereren. De Russische strijdkrachten maken volop gebruik van militaire faciliteiten in Belarus, ook bij het optrekken van grondtroepen naar Kyiv. Dergelijke steun aan onrechtmatig geweldgebruik en agressie is in strijd met het internationaal recht. In de optiek van het kabinet is het regime van Loekasjenko daarmee verantwoordelijk voor zijn rol in het bloedvergieten. De ambassadeur van Belarus is op 25 februari jl. ontboden, waarbij deze boodschap duidelijk is overgebracht. Belarus is daarbij opgeroepen deze daad van agressie te staken, door alle Russische troepenbewegingen van zijn grondgebied naar Oekraïne te blokkeren. Ook is overgebracht dat de EU nieuwe sancties tegen Belarus zal voorbereiden.

Bredere implicaties

Het kabinet benadrukt dat de Russische agressie verstrekkende gevolgen heeft. Oekraïne is een buurland van de Europese Unie, en dus van Nederland. Daarmee komt het Russische optreden letterlijk dichtbij. Bovendien heeft Rusland met de

aanval op Oekraïne ook de aanval ingezet op de veiligheidsordening in Europa sinds het einde van de Koude Oorlog en de afspraken die landen, inclusief Rusland, sindsdien vrijwillig hebben gemaakt. De invasie druist in tegen de Slotakte van Helsinki, het Handvest van Parijs en het Boedapest Memorandum, waar Rusland zich vrijwillig aan heeft gecommitteerd. Voor het kabinet draait het dus ook om het verdedigen van uitgangspunten die ons decennia lang stabiliteit en voorspoed hebben gebracht, zoals de internationale rechtsorde, onschendbaarheid van grenzen en het recht van landen om zelf te kiezen of zij al dan niet deel willen uitmaken van een bondgenootschap.

Terwijl het diplomatieke overleg in volle hevigheid plaatsvond, werd de invasie van Oekraïne minutieus door Rusland voorbereid. Ook staat deze invasie niet op zichzelf, maar volgt hij in een escalerende reeks, te beginnen met de oorlog in Georgië in 2008, gevolgd door de illegale annexatie van de Krim en de inmenging in het oosten van Oekraïne in 2014. De Russische inmenging in Transnistrië, Moldavië, dateert zelfs al van veel eerder datum.

De Russische agressie is onaanvaardbaar en moet beantwoord worden. Nederland heeft zich dan ook voorbereid op en ingezet voor een sterk en eensgezind antwoord, samen met de EU, de NAVO, partners en bondgenoten en andere gelijkgezinde landen, en in goed overleg met Oekraïne. Het antwoord moet Rusland, maar ook Belarus, duidelijk maken dat er een hoge prijs verbonden is aan deze agressie. Zoals ook in de Kamerbrief van 16 februari jl. aangegeven, is het kabinet zich er zeer van bewust dat het beschermen van de internationale rechtsorde en onze vrijheid een prijs heeft. Dat betekent dat de overeengekomen sancties en eventuele tegenmaatregelen ook een effect zullen hebben op de Nederlandse economie. Er is echter geen alternatief, want juist deze internationale rechtsorde vormt het fundament van onze veiligheid en stabiliteit; basisvoorwaarden voor de vrede en welvaart waarin wij leven.

Het kabinet hecht eraan te benadrukken dat deze invasie het werk is van de Russische overheid, niet de Russische bevolking. Het Kremlin heeft ook de Russische bevolking de afgelopen weken in de waan gelaten geen plannen te hebben om Oekraïne binnen te vallen. Het kabinet benadrukt dat Nederland geen geschil heeft met de Russische bevolking. Er zijn eeuwenoude banden tussen Nederland en Rusland, op het gebied van economische samenwerking, cultuur en *people-to-people* contacten. Die blijven in de ogen van het kabinet van cruciaal belang.

In de aanloop naar en in antwoord op de Russische invasie heeft koortsachtig diplomatiek overleg plaatsgevonden. Bilateraal met president Poetin, om hem tot een onderhandelde oplossing te bewegen, en multilateraal om op de invasie te reageren. Hieronder volgen verslagen van de belangrijkste bijeenkomsten en internationale reacties.

VNVR

De Russische inval is niet alleen een aanval op Oekraïne maar ook op het VN Handvest. De VN-Veiligheidsraad is deze week in meerdere spoedzittingen bijeen gekomen en stemt op vrijdagavond 25 februari over een resolutie die onder meer de Russische agressie veroordeelt, oproept tot terugtrekking van de Russische troepen en het respecteren van de territoriale integriteit en soevereiniteit van Oekraïne. De resolutie zal niet worden aangenomen. De Rusland zal gegarandeerd

een veto uitspreken, maar het is van groot belang dat de overige leden van de VNVR eensgezind optreden uit solidariteit met Oekraïne en als blijk van steun voor het Handvest en het internationaal recht, dat openlijk en bewust wordt geschonden door een permanent lid van de VNVR.

Vervolgens kan een resolutie worden ingediend bij de Algemene Vergadering van de VN, waar de leden geen vetorecht hebben. Nederland co-sponsort de resolutie samen met gelijkgezinde landen en zal zowel in de Mensenrechtenraad als in de AVVN de Russische agressie veroordelen en de VN oproepen Oekraïne te steunen, ook financieel, en maximale druk uit te oefenen op Rusland om de vijandigheden in Oekraïne te staken.

OVSE: Verslag Permanente Raad 24 februari

Op initiatief van het Poolse voorzitterschap van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) kwam op 24 februari jl. de Permanente Raad van de OVSE in een speciale zitting bijeen. In een emotioneel betoog drong de Oekraïense minister van Buitenlandse Zaken Kuleba aan op steun aan zijn land in de vorm van wapens om zichzelf te verdedigen en humanitaire hulp voor de bevolking. Ook pleitte hij voor forse sancties tegen Rusland. Veruit het grootste deel van de deelnemende staten, waaronder Nederland, veroordeelden de Russische invasie in klare taal en drukten hun steun uit voor de soevereiniteit en de territoriale integriteit van Oekraïne. Rusland werd alom opgeroepen zijn agressie onmiddellijk te staken en de dialoog aan te gaan met Oekraïne, bijvoorbeeld in de eerder deze maand door Polen als OVSE-voorzitter gelanceerde *Renewed European Security Dialogue*. Minister Hoekstra benadrukte dat de inval een flagrante schending is van het internationaal recht en de OVSE-principes, zoals vastgelegd in onder andere de Slotakte van Helsinki en het Handvest van Parijs en daarmee van Ruslands internationale verplichtingen. De Russische delegatie stelde dat de 'speciale militaire missie niet gericht was tegen de bevolking, maar tegen militaire doelen'. Oekraïne, NAVO-bondgenoten, EU-lidstaten en gelijkgezinden verlieten massaal de zaal tijdens de Russische interventie.

Europese Unie
Verslag Europese Raad 17 februari

Op 17 februari jl. spraken de Europese regeringsleiders over de situatie rondom Oekraïne in een ingelaste informele Europese Raad en marge van de EU-AU Top in Brussel. De minister-president was hierbij aanwezig. Ook hier benadrukten de lidstaten het belang van eensgezindheid en de voorbereidingen van zware en afschrikwekkende sancties.

Verslag RBZ 21 februari

De ministers van Buitenlandse Zaken van de EU spraken tijdens de RBZ van 21 februari jl., nog voor de Russische erkenning van de zelfverklaarde volksrepublieken Donetsk en Loegansk, over de voorbereiding van sancties en over de veiligheidssituatie rondom Oekraïne. Tijdens deze RBZ vond ook een overleg plaats met de Oekraïense minister van Buitenlandse Zaken Kuleba. De Raad sprak opnieuw zijn steun uit voor de Oekraïense territoriale integriteit en soevereiniteit en veroordeelde de Russische troepenopbouw aan de grens.

Meerdere lidstaten prezen de terughoudende opstelling van Oekraïne, die bijdraagt aan het doel van de-escalatie. Ook werd gesproken over het bieden van politieke, economische en militaire steun aan Oekraïne. Eind vorig jaar besloot de EU tot steun aan militaire-medische, logistieke, genie en cybereenheden van het Oekraïense leger via de Europese Vredesfaciliteit. Recent zegde de EU steun toe bij het professionaliseren van het militair onderwijs. Tot slot werd het voorstel van de Europese Commissie om 1,2 miljard euro macro-financiële bijstand te verlenen aan Oekraïne, waarover de minister van Financiën uw Kamer op 3 februari jl. informeerde (Kamerstuk 22112, nr. 3270), formeel aangenomen. Tijdens deze Raad heeft de minister van Buitenlandse Zaken, samen met andere lidstaten, uitgedragen dat mocht er sprake zijn van enige Belarussische betrokkenheid bij verdere Russische agressie tegen Oekraïne, dat wat het kabinet betreft ook moet leiden tot een scherpe verzwaring van de sancties tegen dit land.

Verslag Europese Raad 24 februari

Op 24 februari vond een speciale bijeenkomst van de Europese Raad (ER) plaats vanwege de aanval van Russische Federatie op Oekraïne. De minister-president nam deel namens Nederland.

De ER veroordeelde de aanval van de Rusland op Oekraïne in de sterkst mogelijke bewoordingen. De ER riep Rusland op onmiddellijk zijn militaire acties te beëindigen en de troepen terug te trekken van het grondgebied van Oekraïne. De ER betreurde de slachtoffers die gevallen zijn in Oekraïne en sprak haar solidariteit uit met de Oekraïense bevolking die zwaar lijdt onder de gevolgen van de Russische agressie. De ER veroordeelde ook de betrokkenheid van Belarus bij de agressie van Rusland en riep het land op haar internationale verplichtingen na te komen.

De EU heeft snel en eensgezind gereageerd op de Russische erkenning van de zelfverklaarde volksrepublieken Donetsk en Loegansk met het aannemen van een stevig eerste sanctiepakket op 22 februari (zie hieronder). In aanvulling hierop bereikte de ER overeenstemming over een veelomvattend tweede sanctiepakket. Dit betreft vergaande financiële, economische en individuele sancties (zie hieronder) die grote gevolgen hebben voor de Russische economie en voor de machthebbers in Rusland, in nauwe afstemming met partners, zoals het VK, de VS en Canada. De ER riep, op aandringen van o.a. Nederland, ook op tot de snelle voorbereiding en aanname van nieuwe individuele en economische sancties die betrekking hebben op Rusland en ook op Belarus. Nederland heeft steeds gepleit voor een zo groot en zwaar mogelijk pakket, waarbij alle opties op tafel liggen. Wat het kabinet betreft hoort het uitsluiten van het internationale betalingsverkeer SWIFT daar bij. Dit heeft het kabinet ook uitgedragen bij de Europese Raad van 24 februari jl.

De ER sprak haar onvoorwaardelijke steun uit voor de onafhankelijkheid, soevereiniteit en territoriale integriteit van Oekraïne en riep alle landen op de twee zelfverklaarde volksrepublieken niet te erkennen. De EU zal Oekraïne en zijn bevolking blijven steunen samen met internationale partners, onder meer met politieke, financiële en humanitaire steun en door de organisatie van een internationale donorconferentie.

De ER sprak uit dat het gebruik van militaire agressie en dwang om grenzen te veranderen geen plaats heeft in de 21e eeuw. Spanningen moeten uitsluitend opgelost worden door dialoog en diplomatie.

De EU zal nauw blijven samenwerken met partners, zoals de NAVO, G7, Verenigde Naties en de OVSE. Nederland heeft zich ingespannen voor, en ingezet op een sterk en eensgezind antwoord. Dit doet het kabinet samen met de EU, de NAVO, partners en bondgenoten en andere gelijkgezinde landen, en in goed overleg met Oekraïne. De ER riep verder op voorbereidingen te treffen om de crisisresponse en weerbaarheid te vergroten en nodigde de Commissie uit voorstellen te ontwikkelen.

Verslag RBZ 25 februari 2022

Op 25 februari vond een buitengewone RBZ plaats in Brussel. De EU-ministers van Buitenlandse Zaken namen het veelomvattende sanctiepakket waarover de ER op 24 februari een politiek akkoord had bereikt formeel aan. De Oekraïense minister van Buitenlandse Zaken Kuleba nam kort deel per videoverbinding. Hij benadrukte per videoverbinding dat zijn land nooit op zal geven en bedankte de EU voor alle hulp en de sanctiepakketten. Hij riep alle EU-lidstaten op om Rusland snel uit te sluiten van SWIFT.

Tijdens de Raad riepen veel lidstaten, waaronder Nederland, op om zo spoedig mogelijk aanvullende sancties tegen zowel Rusland als Belarus aan te nemen conform de ER-conclusies van 24 februari, waaronder de toevoeging van president Poetin en minister van Buitenlandse Zaken Lavrov aan de sanctielijst voor tegoedenbevriezingen. Nederland gaf aan dat daarbij geen enkele maatregel moet worden uitgesloten, ook niet het uitsluiten van Rusland van het betalingssysteem SWIFT. Daarnaast veroordeelden alle lidstaten opnieuw de niet-uitgelokte en ongerechtvaardigde militaire acties van Rusland in de krachtigste bewoordingen. Ook onderstreepten alle lidstaten dat Rusland de vijandelijkheden onmiddellijk moet staken, zijn leger uit Oekraïne moet terugtrekken en de territoriale integriteit, soevereiniteit en onafhankelijkheid van Oekraïne binnen de internationaal erkende grenzen volledig moet eerbiedigen. Verder riepen meerdere lidstaten, waaronder Nederland, ertoe op om Oekraïne aanvullende financiële en humanitaire hulp te verstrekken. Meerdere lidstaten onderstreepten daarbij het belang van aandacht voor andere EU-partners in deze crisis zoals de Westelijke Balkan, Georgië en Moldavië.

EU-ministers bespraken het belang om Rusland internationaal te isoleren met veel nadruk op *outreach* richting derde landen en in internationale organisaties, zoals de Verenigde Naties.

Tijdens de bijeenkomst presenteerde het Franse voorzitterschap een voorstel voor het instellen van een corruptiesanctieregime dat op volmondige steun van Nederland kon rekenen.

Sancties

Het zware sanctiepakket is veelomvattend en omvat de volgende zes onderdelen:

1) Financiële sector – Het bestaande verbod op herfinanciering is uitgebreid naar nog eens twee grote banken. Daarnaast is er een verbod ingesteld op de herfinanciering van acht grote staatsbedrijven en worden financiële stromen naar de EU beperkt door te verbieden dat personen uit Rusland stortingen kunnen doen op een rekening als er 100.000 euro op staat en de verkoop van een aantal financiële producten in euro's te verbieden.
2) Energiesector – Er is een verbod ingesteld op de export van raffinage technologieën. Dit betreft een verscherping van reeds bestaande sancties tegen de olie- en gassector.
3) Transportsector – Er is een verbod ingesteld op het exporteren van alle luchtvaartonderdelen, -reparaties en –financiële diensten.
4) Exportcontroles en exportfinanciering naar Rusland – Dit betreft een zeer verstrekkende maatregel waarmee een lange lijst goederen en technologie (van hoogwaardige technologie als quantum tot meer reguliere gebruiksproducten) niet meer of slechts nog onder zeer strikte voorwaarden naar Rusland geëxporteerd mag worden.
5) Visumbeleid – De visumfacilitatie voor Russische dienstpaspoorten is afgeschaft.
6) Reisverboden en tegoedenbevriezingen voor personen – Alle resterende Doema-leden, leden van de Russische Veiligheidsraad en Belarussische individuen die de invasie van Oekraïne hebben gefaciliteerd zijn op de sanctielijst geplaatst. Daarnaast zijn de tegoeden in de EU van president Poetin en de Russische minister van Buitenlandse Zaken Lavrov bevroren. Voor deze twee personen is geen reisverbod ingesteld.

Het sanctiepakket waartoe de ER besloot kwam zoals genoemd bovenop het stevige sanctiepakket waartoe de EU-ministers van Buitenlandse Zaken tijdens de extra ingelaste informele Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) op 22 februari jl. reeds hadden besloten.

Het eerste sanctiepakket, dat een reactie was op de Russische erkenning van de zelfverklaarde volksrepublieken Donetsk en Loegansk, bestaat uit de volgende vier onderdelen.

1) Ten eerste inreisverboden en tegoedenbevriezingen voor 365 personen, waaronder 338 leden van de Doema die voor de erkenning van de zelfverklaarde volksrepublieken Donetsk en Loegansk (13 van de in totaal 351 leden die voor erkenning stemden stonden al op een sanctielijst). Overige *geliste* personen zijn onder andere de minister van Defensie, bestuurders van banken en andere hooggeplaatste militairen.
2) Ten tweede zijn er sancties opgelegd aan vier entiteiten: de Rossiya Bank, de Promsvyaz Bank, de VEB-bank, en het Internet Research Agency. Met deze sancties komt er een tegoedenbevriezing van deze entiteiten, evenals een verbod voor Europese bedrijven (inclusief banken) om zaken te doen met deze entiteiten.
3) Ten derde is het bestaande sanctieregime ten aanzien van Rusland uitgebreid om de handel in financiële producten in te perken en om de toegang tot de kapitaalmarkt verder te beperken. Dit laatste betreft een verbod op leningen en investeringsproducten voor de Russische overheid, de Centrale Bank en daaraan gelieerde personen of entiteiten.
4) Ten vierde zijn er handelsbeperkende maatregelen getroffen ten aanzien van het territorium dat in handen is van de autoriteiten van DNR en LNR. Het betreft een importverbod op goederen uit deze gebieden en

exportbeperkingen in onder andere de transport-, telecom-, *dual-use* en financiële dienstensector. Deze laatste maatregelen zijn vergelijkbaar met de maatregelen die van toepassing zijn op de Krim sinds de Russische annexatie in 2014. Dit ondersteunt het niet-erkenningsbeleid van de EU.

Deze twee sanctiepakketten zijn tot stand gekomen in nauwe coördinatie en samenwerking met de VS, het VK en Canada die vergelijkbare sancties hebben opgelegd. Het formele goedkeuringsproces voor het eerste pakket werd op 23 februari afgerond en voor het tweede pakket op 25 februari. Beide pakketten zijn inmiddels in werking getreden. Dit toont aan dat de eensgezindheid binnen de EU maar ook met partners daarbuiten zeer groot is. Daarnaast heeft de Duitse Bondsregering op 22 februari jl. besloten om de certificeringsprocedure voor de gaspijpleiding Nord Stream 2 op te schorten. Het kabinet kan zich goed vinden in dit besluit.

Met deze zware sancties maakt de EU duidelijk dat de agressie van Rusland tegen Oekraïne onaanvaardbaar is. Conform de motie Brekelmans c.s. (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2433) pleitte Nederland voor een zo zwaar mogelijk sanctiepakket. Zoals benoemd riep de ER ook op tot de snelle voorbereiding en aanname van aanvullende individuele en economische sancties die betrekking hebben op Rusland en ook Belarus. Nederland zal zet zich actief in om de sancties tegen Rusland verder te verzwaren, om daarmee de prijs die Rusland betaalt voor de agressie tegen Oekraïne nog hoger te maken. Hierin worden de moties Sjoerdsma[2] en Van der Plas[3] meegenomen. Nederland heeft duidelijk gemaakt dat daarbij geen enkele sanctiemaatregel mag worden uitgesloten. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor het uitsluiten van Russische partijen uit SWIFT, het mondiale berichtensysteem voor internationale betalingen. Dit heeft de minister-president tijdens de ER uitgedragen en tijdens de informele ECOFIN-vergadering van 25 februari 2022 heeft de minister van Financiën dit actief uitgedragen. Hierbij heeft de ECOFIN-raad besloten om de Europese Commissie en de Europese Centrale Bank te vragen hoe uitsluiting van SWIFT kan worden ingezet als sanctiemaatregel en wat de gevolgen hiervan zullen zijn. Alles ligt wat Nederland betreft nu op tafel. Verder blijft het cruciaal om nauw op te blijven trekken met partners, waaronder de VS, het VK en Canada.

Tevens heeft het kabinet besloten om, voorafgaand aan de inwerkingtreding van mogelijke exportsancties, een deel van de exporten naar Rusland en Belarus stop te zetten. Het betreft hier het tijdelijk niet in behandeling nemen van aanvragen voor exportvergunningen van dual-use goederen naar Rusland en Belarus en vergunningsaanvragen voor goederen naar Rusland en Belarus die onder de sancties van 2014 vallen. Daarnaast worden reeds verleende vergunningen tijdelijk geschorst.

Gevolgen voor Nederland en Nederlandse bedrijven en flankerend beleid

De sancties in reactie op de Russische inval in Oekraïne zullen ook de handel tussen Nederland en Rusland raken. Het Nederlandse bedrijfsleven zal daardoor ook schade ondervinden. Bovendien kunnen Russische tegenmaatregelen niet worden uitgesloten. De onzekerheid hierover alleen al raakt de Nederlandse economie hard. Naast de directe effecten op het bedrijfsleven dat handelt met Rusland, zal Nederland ook indirect economisch geraakt worden.

[2] Kamerstuk 35 925-V, nr. 71
[3] Kamerstuk 35 925-V, nr. 75

Prijsontwikkelingen van o.a. energie, grondstoffen en voedsel veroorzaakt door verstoringen in de wereldhandel en door toegenomen onzekerheid zullen door het open karakter van de Nederlandse economie in ieder geval op de korte termijn een relatief grote impact hebben. Dit geldt voor significante delen van de economie, waarbij individuele bedrijven hard geraakt kunnen worden. De Nederlandse economie staat er goed voor, de uitgangspositie is daarmee beter dan ten tijde van de sancties naar aanleiding van de annexatie van de Krim door Rusland in 2014.

Wat betreft de directe gevolgen van de sancties voor het Nederlandse bedrijfsleven worden zij waarschijnlijk het meest geraakt door de verruiming van de lijst met goederen onder exportcontrole. Deze lijst is uitgebreid met veel goederen die voorheen niet onder exportcontrole vielen. Het kabinet staat in nauw contact met het Nederlandse bedrijfsleven.

Het kabinet maakt zich bij alle sancties hard voor een eerlijke lastenverdeling onder lidstaten. Indien lidstaten onevenredig hard geraakt worden kan de Europese Commissie overwegen relatief zwaar getroffen lidstaten te compenseren, zoals tevens in 2014 is gebeurd. Daarnaast dringt Nederland er bij de Commissie op aan dat zij op Europees niveau ondernemers helpt met het vinden van alternatieve afzetmarkten.

Er is geen nationale compensatieregeling voorzien, maar getroffen ondernemers kunnen via het reguliere handelsinstrumentarium en de dienstverlening van RVO worden geholpen bij het vinden van alternatieve afzetmarkten. Het informeren van het bedrijfsleven - waarmee dagelijks contact wordt onderhouden – heeft hoge prioriteit. Naast informatie op de website van de RVO[4] kunnen Nederlandse ondernemers vragen stellen aan de RVO sanctiedesk. Zaken doen met instabiele landen brengt risico's met zich mee. Dit soort risico's behoren tot het gebruikelijke ondernemersrisico en konden tot voor kort afgedekt worden door middel van het EKV mechanisme. Wel zal het kabinet de vinger aan de pols houden.

De sancties hebben ook implicaties voor Nederlandse financiële instellingen. Zij moeten de sancties uitvoeren door middel van het bevriezen van tegoeden, blokkeren en tegenhouden van transacties en het stoppen van de handel in financiële instrumenten uitgegeven door de Russische staat en hieraan gelieerde partijen. Daarbij zijn er ook beperkingen op het verstrekken van leningen en investeringen aan partijen uit Rusland . De impact voor de instellingen zelf lijkt bij dit pakket beperkt. De Nederlandse Bank en de Autoriteit Financiële Markten informeren de financiële instellingen over hun rol bij deze sancties via hun websites.

De Douane houdt toezicht op de gesanctioneerde goederenstroom en regelt de handhaving op de nieuwe maatregelen in. Op basis van de eerste inschattingen is de impact op de uitvoering significant. De omvang van de impact is verder afhankelijk van het effect van de maatregelen op de handelsstroom. De uitvoering van deze maatregelen betekent, in ieder geval op de korte termijn, een herprioritering binnen de bestaande taken van de douane.

Energie

[4] https://www.rvo.nl/onderwerpen/internationaal-ondernemen/landenoverzicht/rusland/sancties

In reactie op de Russische aanval zijn de groothandelsprijzen van ruwe olie en gas in korte tijd fors gestegen. Vooralsnog zijn er geen meldingen van onderbrekingen in de energieleveringen vanuit Rusland of Oekraïne. Het kabinet volgt de situatie nauwgezet en is hierover in gesprek met Europese partners. Het vorige kabinet heeft al maatregelen getroffen om de gevolgen van de gestegen energieprijzen voor kwetsbare consumenten te verzachten. Het kabinet zal de verdere ontwikkelingen met betrekking tot de energieprijzen zeer nauw monitoren en daarover uiteraard ook in gesprek blijven met uw Kamer.

Deze oorlog treft Nederland nu al, omdat importprijzen omhoog gaan. Russische acties maken ons dus armer. Die rekening gaat onvermijdelijk bij iemand terechtkomen; doorschuiven naar toekomstige generaties biedt daarvoor geen soelaas. De situatie vraagt daarom ook een offer van ons, al is dat klein vergeleken met de gebeurtenissen ter plaatse. Op middellange termijn hoopt het kabinet in EU verband wel tot mitigerend beleid te komen. Zeker ook gasleveringszekerheid houdt de volle aandacht van het kabinet[1]. Daarbij is het eens te meer duidelijk geworden dat de grote Europese afhankelijkheid van energieleveranties uit Rusland, in het bijzonder van pijpleidinggas, moet worden afgebouwd door de verdere diversificatie van energieleveranciers, de energietransitie, en Europese en nationale maatregelen die de gasmarkt versterken.

Russische reactie

De Russische overheid heeft zijn afkeuring uitgesproken over de EU-sancties. Op dit moment is niets bekend over Russische maatregelen. Afgaand op ervaringen uit het verleden is het waarschijnlijk dat deze tegenmaatregelen snel zullen volgen. Na de aanname van EU-sancties in 2014 (een reactie op de illegale annexatie van de Krim door Rusland) voerde Moskou een embargo in op bepaalde landbouw- en voedselproducten. Zoals bekend heeft de Russische overheid een lijst met personen waarop een inreisverbod van toepassing is. In reactie op EU-sancties tegen personen en entiteiten verwant aan de private militaire onderneming Wagner Group plaatste Rusland een onbekend aantal Europese beleidsmakers op deze lijst. Anders dan de EU-lijst is de Russische lijst niet openbaar en kunnen personen op deze lijst dit besluit niet aanvechten in een rechtbank.

Veiligheid binnen het NAVO-bondgenootschap

De NAVO is voor Nederland van elementair belang voor de nationale veiligheid. De Noord-Atlantische Raad is in de ochtend van 24 februari jl. op verzoek van een aantal bondgenoten met spoed bijeen gekomen voor consultaties op grond van artikel 4 van het Verdrag van Washington. Volgens deze procedure kan een bondgenoot de anderen oproepen tot consultaties wanneer deze zich bedreigd voelt. De Noord-Atlantische Raad heeft besloten om delen van de NATO Response Force (NRF) te ontplooien en de NAVO-standaardplannen van SACEUR (*Supreme Allied Commander Europe*) te activeren, om de veiligheid van het bondgenootschap te blijven garanderen. Door deze standaardplannen is de NAVO beter in staat om te handelen 'at the speed of relevance' als dat nodig mocht zijn. Deze omvatten onder meer een aantal civiele en militaire maatregelen voor bondgenoten om een crisis te kunnen beheersen. Dat gaat ook om stapsgewijze overdracht van het commando over verschillende eenheden naar SACEUR, alsmede het ontplooien van eenheden van de NRF en van nationale eenheden in

NAVO-verband. Dit geldt ook voor Nederlandse troepen. Het gaat daarbij enkel om activiteiten binnen het verdragsgebied van de NAVO.

In het kader van het verder verhogen van de waakzaamheid van de NAVO, heeft Nederland extra gevechtsvliegtuigen ingezet voor air policing-taken boven het NAVO-verdragsgebied in Oost-Europa. Nederland is een belangrijk transitland voor bondgenootschappelijke eenheden. Vanuit deze rol staat Nederland klaar om in het kader van militaire mobiliteit transporten door Nederland te begeleiden en de hiervoor benodigde ondersteuning te leveren. Na de bijeenkomst van de Noord-Atlantische Raad was er ook een bijeenkomst van de *NATO Ukraine Commission*, om in de aanwezigheid van Oekraïne over de ontwikkelingen te spreken. In een verklaring hebben bondgenoten de Russische militaire aanval op Oekraïne veroordeeld.

Op 25 februari kwamen de NAVO-staatshoofden en -regeringsleiders in een digitale spoedzitting bijeen om de situatie in Oekraïne en de implicaties voor het bondgenootschap te bespreken. Ook de Finse President, de Zweedse regeringsleider, de EU-Raadsvoorzitter Michel en de EU-Commissievoorzitter Von der Leyen namen deel aan de bijeenkomst in het kader van de nauwe samenwerking tussen de NAVO en de EU inzake Oekraïne. De staatshoofden en regeringsleiders veroordeelden unaniem de Russische aanval en spraken hun solidariteit met Oekraïne uit. Dat hebben zij ook in een gezamenlijke verklaring onderstreept.[5] Het belang van het blijvend garanderen van de veiligheid van alle bondgenoten werd ferm benadrukt. Er werd eensgezind steun uitgesproken voor de plannen van SACEUR (*Supreme Allied Commander Europe*) ter versterking van de bondgenootschappelijke afschrikking en verdediging. Minister-president Rutte stelde dat Nederland gereed staat zijn bijdrage aan de bondgenootschappelijke afschrikking en verdediging te leveren. Nederland benadrukte ook het belang van integrale steun voor Oekraïne, waaronder economisch en humanitair.

In het bijgevoegde verslag van de bijeenkomst van de NAVO-ministers van Defensie op 16 en 17 februari 2022 in Brussel gaat de minister van Defensie in op verdere stappen op de langere termijn om de afschrikking en verdediging van de NAVO te versterken als de situatie daarom vraagt. Nederland onderzoekt met andere NAVO-bondgenoten (onder andere Frankrijk) of het militair kan bijdragen aan een vooruitgeschoven aanwezigheid in Roemenië. In reactie op de oproep van SG NAVO om in het kader van afschrikking en verdediging bilaterale en/of multilaterale initiatieven in de regio te ontplooien, is besloten een reeds geplande oefening van de 11e luchtmobiele brigade in Duitsland te verplaatsen naar Roemenië. Deze oefening zal binnenkort plaatsvinden. Nederland zal tevens met 11 officieren van de landmacht deelnemen aan de reeds geplande NATO-GEORGIA 2022 oefening in Georgië in maart 2022. Dit betreft een planningsoefening en computersimulatie. Nederland onderzoekt een bijdrage ter ondersteuning van de bescherming van het NAVO-luchtruim vanaf de grond.

Veiligheid van Nederland

Het kabinet volgt de situatie in Oekraïne nauwlettend, ook met het oog op mogelijke nationale veiligheidsconsequenties voor Nederland. Het dreigingsbeeld statelijke actoren (DBSA) is in 2021 door de AIVD, MIVD en NCTV opgesteld. Hierin is vastgesteld dat de nationale veiligheidsbelangen kwetsbaar zijn en substantieel worden bedreigd en aangetast door statelijke actoren. Uit het

[5] https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_192489.htm

Cybersecuritybeeld Nederland (CSBN) van juni 2021 bleek al dat de dreiging die uitgaat van statelijke actoren richting de Nederlandse samenleving divers en complex is. De toegenomen digitalisering en technologische mogelijkheden vergroten de risico's die daarmee samenhangen. Deze kunnen verschillende vormen aannemen.

In dit kader hebben hybride dreigingen de bijzondere aandacht van het kabinet. Bij een hybride campagne gaat het om het geïntegreerd gebruik van middelen en actoren om strategische doelstellingen te bereiken, onder de drempel van een gewapende aanval zoals gedefinieerd in artikel 51 VN handvest. In dergelijke situaties kan art. 5 NAVO niet worden ingeroepen. Ook als Nederland zelf geen direct doelwit is van een hybride campagne, kan Nederland als gevolg van nevenschade hiervan toch gevolgen ondervinden.

Het kabinet houdt daarom rekening met verschillende mogelijkheden waarlangs de invasie in Oekraïne Nederlandse nationale veiligheidsbelangen in Nederland, zoals economische en maatschappelijke belangen of Nederlandse vitale aanbieders kan raken. Onder coördinatie van de NCTV is hierover doorlopend afstemming tussen de betrokken ministeries.

Consulaire ontwikkelingen

Naar aanleiding van de inval van Rusland in Oekraïne is een aantal wijzigingen doorgevoerd in de reisadviezen voor Oekraïne, Belarus, Rusland en Moldavië. Aangezien de ontwikkelingen zich snel opvolgen worden de reisadviezen regelmatig aangepast met actuele informatie. Zoals aangegeven aan het begin van deze brief kunnen nieuwe ontwikkelingen tussen verzending van de brief en het debat met de Kamer niet worden uitgesloten.

Het ministerie van Buitenlandse Zaken roept Nederlanders in bovengenoemde gebieden op zich te registreren. De verwachting is geenszins dat een compleet beeld kan worden verkregen van hoeveel Nederlanders zich nog in Oekraïne bevinden en waar. Er is ook geen beeld van het aantal mensen dat is vertrokken naar aanleiding van het gewijzigde rode reisadvies. Registratie bij de BZ Infoservice is niet verplicht, afmelden ook niet. Mensen vertrekken verder ook op eigen gelegenheid en zullen niet altijd het ambassade steunpunt in Lviv aandoen. Het consulaire steunpunt in Lviv is ingericht en sinds 14 februari beschikbaar voor consulaire noodsteun aan Nederlanders en hun kerngezin. Ongeveer 15 Nederlanders hebben zich daar in die periode gemeld.
Twee Nederlandse missieleden zijn momenteel nog in Oekraïne aanwezig als deel van de OVSE *Special Monitoring Mission* (SMM). BZ staat in nauw contact met hen. De missie werkt aan de evacuatie van de internationale staf.

Macro-economische steun

Oekraïne heeft dringend behoefte aan (macro-)financiële steun. Het land heeft een *stand-by arrangement* met het IMF ter waarde van USD 5 miljard dat tot juni 2022 loopt. Daarnaast treft de Wereldbank voorbereidingen voor algemene begrotingssteun ter waarde van USD 350 miljoen en kijkt de Bank naar additionele financiering, afhankelijk van financiële behoeften. Nederland vertegenwoordigt Oekraïne bij zowel het IMF als de WB en zal pleiten voor spoedige besluitvorming. Daarnaast werkt de Europese Bank voor Wederopbouw

en Ontwikkeling EBRD aan een *Emergency Response Package* voor Oekraïne. De omvang hiervan is nog niet bekend.

Naast de lening van EUR 1,2 miljard die de EU al heeft toegezegd, is in de Ecofin besproken dat de EU aanvullende steun zal verlenen aan Oekraïne in de komende dagen.[6] Er zal op een nader te bepalen datum een donorconferentie georganiseerd worden door de voorzitter van de Europese Raad. Het kabinet onderzoekt daarnaast de mogelijkheden voor bilaterale steun en zal de Kamer hierover informeren.

Humanitaire hulp en migratie

Het kabinet maakt zich ernstige zorgen over de impact van het conflict op de Oekraïense burgers. Volgens UNHCR, de vluchtelingenorganisatie van de VN, waren in de eerste 24 uur na de Russische invasie 100,000 mensen ontheemd. De eerste vluchtelingen hebben ook de grenzen van buurlanden Polen, Hongarije, Roemenië en Moldavië bereikt. Mensen die het conflict ontvluchten moeten toegang tot een veilige haven hebben waar ondersteuning geboden kan worden.

De EU reageert eendrachtig en is solidair met Oekraïne en de omringende landen om steun te bieden waar deze nodig is. De Europese lidstaten aan de grens zijn al weken bezig met het treffen van voorbereidingen om mensen adequaat op te vangen, daar hebben zij nu profijt van. Ook de Europese Commissie stelde het Europees Asiel Agentschap (EUAA) en Frontex in staat klaar te staan en ondersteuning te bieden op het gebied van opvangcapaciteit, asielaanvragen en management. Daarnaast kunnen landen (lidstaten en derde landen) bij het Europese *Civil Protection Mechanism* verzoeken indienen voor materiële en personele ondersteuning, bijvoorbeeld op het gebied van tijdelijke opvang, medische benodigdheden en logistiek.

Nederland kijkt bij elk verzoek welke goederen en personeel beschikbaar gesteld kunnen worden; de EU stemt vraag en aanbod op elkaar af. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport identificeert momenteel medische goederen die beschikbaar zijn voor Oekraïne. Indien deze goederen benodigd zijn, worden deze bijgedragen. Ook de Nederlandse partners voor van humanitaire hulp hebben zich voorbereid op de verslechtering van de humanitaire situatie in Oekraïne en zijn momenteel ter plekke actief. VN OCHA, de VN-organisatie voor de coördinatie van humanitaire hulp, is sinds 2014 aanwezig. Door de meerjarige en ongeoormerkte bijdrage van Nederland aan humanitaire VN-organisaties en –fondsen en aan de internationale beweging van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan beschikken zij al over middelen die ze snel kunnen inzetten, daar waar de nood het hoogst is.

Door het mondiale VN-noodfonds CERF is onmiddellijk een bedrag van USD 20 miljoen vrijgemaakt voor het verlenen van acute humanitaire noden in de getroffen gebieden. Nederland is de 5e grootste donor van dit fonds. Het zal actief monitoren om te bezien of de humanitaire partners ook de noodzakelijke toegang krijgen tot mensen in nood. Nederland draagt als EU-lidstaat ook bij aan het werk van de EU-noodhulporganisatie ECHO. Ook ECHO is in Oekraïne actief en kijkt naar mogelijkheden voor een verhoging van het 2022 budget.

[6] https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/02/25/ukraine-press-statement-from-the-eu-ministers-for-finance-european-commission-and-the-european-central-bank/

De exacte bijdrage aan het werk van het Rode Kruis in Oekraïne en de buurlanden zal worden bepaald zodra een specifiek hulpverzoek ontvangen is. Diverse leden van de Dutch Relief Alliance treffen voorbereidingen om eerste hulp activiteiten op te starten, vooralsnog in het Westen van Oekraïne. De DRA-leden gaan na of spoedig een gezamenlijke noodhulp response gestart kan worden ter ondersteuning van ontheemden.

Er zijn signalen dat buurland Moldavië de op gang gekomen stroom vluchtelingen niet adequaat kan opvangen en bijstaan. Het kabinet houdt de situatie en hulpverzoeken van Moldavië dan ook nauwlettend in de gaten. Zoals hierboven vermeld reageert de EU solidair met omringende landen. Ook Moldavië kan bijvoorbeeld beroep doen op het Europese Civil Protection Mechanism. Ook zijn meerdere, door o.a. Nederland gesteunde, hulporganisaties al aanwezig.

Vanzelfsprekend is de veiligheid van personeel en toegang tot mensen in nood essentieel voor goede hulpverlening. In het licht van de berichtgeving over de gevechten in de hoofdstad Kyiv, waarin alle onze partners en een grote deel van internationale NGO's gezeteld zijn, maakt het kabinet zich ernstige zorgen over de veiligheid van deze instituties. Het kabinet blijft de situatie nauwlettend in de gaten houden, om te bezien of de humanitaire partners ook de noodzakelijke toegang krijgen tot mensen in nood en of ze zelf veilig kunnen opereren.

Nationale aanpak migratie

Voor Oekraïners die hier al zijn of hiernaartoe komen zal het kabinet voorzien in tijdelijk ruimhartig en veilig verblijf. Oekraïners die zich nu in Nederland bevinden, hebben een verblijfstitel anders dan asiel. Voor deze groep zal daarom in voorkomend geval bezien worden of er verblijfsrechtelijke aspecten zijn, zoals aflopende visa, zodat waar nodig voorzien kan worden in verblijfsrechtelijke mogelijkheden. Juist op dat punt zal er, gezien de huidige situatie, mogelijk tijdelijk behoefte bestaan en dat is waarop het kabinet dan ook zal inzetten. Dit zal ook de inzet zijn bij nieuwe inreizigers vanuit de Oekraïne.

Zoals uw Kamer bekend, is het kabinet daarnaast actief op zoek naar meer (structurele) opvangplekken en huisvesting van statushouders. Daarbij is er intensief contact met de medeoverheden. In het kader van contingency planning houdt het kabinet tevens rekening met een verhoogde instroom naar aanleiding van de gebeurtenissen.

Door middel van deze brief komt het kabinet tegemoet aan het verzoek van de Vaste Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid om een reactie te geven op de ontwikkelingen in Oekraïne t.a.v. migratie en te verwachten vluchtelingenstromen. Over de gevolgen van de huidige ontwikkelingen voor het asielbeleid voor Oekraïne, waaronder de aanwijzing van Oekraïne als veilig derde land, wordt u separaat door de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid geïnformeerd.

Ingelaste JBZ-Raad 27 februari a.s.
Vandaag werd vernomen dat het Franse Voorzitterschap op 27 februari een extra JBZ-Raad organiseert over migratiestromen uit Oekraïne. Op moment van schrijven is deze Raad nog in voorbereiding, en wordt verdere informatie van het Voorzitterschap nog afgewacht. Vanwege het korte tijdsbestek en omwille van de snelle informatievoorziening dient deze brief derhalve ook als geannoteerde agenda van de JBZ-raad. Onder meer de hulp aan personen die Oekraïne nu

ontvluchten, en de voorbereiding op mogelijke verdere instroom en de EU-coördinatie daarvan, zijn naar verwachting onderwerp van gesprek. Tegelijkertijd zal er naar verwachting stil worden gestaan bij mogelijke veiligheidsaspecten. Zoals hierboven reeds uiteengezet acht het kabinet het van groot belang dat de EU gecoördineerd en in gezamenlijkheid op deze migratiesituatie reageert, zodat mensen die het conflict ontvluchten een veilige verblijfsplaats vinden.

Een eendrachtige en solidaire reactie op de mogelijke humanitaire gevolgen van het conflict is passend. Dat standpunt zal het uitgangspunt zijn tijdens deze Raad. Het kabinet acht het van groot belang Oekraïne te ondersteunen waar dat nodig is. Het kabinet verwelkomt bovendien de vele voorbereidingsstappen die de landen die grenzen aan Oekraïne tot nu toe hebben gezet, samen met de Europese Commissie. Het kabinet acht het daarbij van groot belang dat de meest betrokken landen worden ondersteund. Ook Nederland is bereid bijdragen te leveren. Het kabinet onderstreept in dit verband het belang van de coördinatie van de inzet van en via de Europese agentschappen.

Levering militaire goederen

Het kabinet heeft tijdens de ministerraad van 18 februari jl. ingestemd met levering van militaire goederen aan Oekraïne. De Kamer is hierover per brief geïnformeerd. De voorgenomen levering van militaire goederen was en is bedoeld voor de Oekraïense zelfverdediging tegen een gewapende aanval door Rusland. Dat blijft uiteraard van kracht nu Rusland een grootschalige aanval op Oekraïne heeft ingezet. Het ministerie van Defensie heeft vandaag een deel van de goederen verzonden. De overige goederen zullen zo snel mogelijk worden verzonden maar Nederland kampt net als andere landen met logistieke uitdagingen. Samen met bondgenoten spant Defensie zich in de overige goederen zo snel mogelijk te leveren. Ook heeft Nederland zeer onlangs aanvullende verzoeken voor militaire goederen ontvangen van Oekraïne. Defensie levert op basis daarvan zo snel mogelijk 200 Stinger luchtdoelraketten aan Oekraïne. Er heeft voor dit verzoek een zorgvuldige, maar gezien de uitzonderlijke omstandigheden verkorte, toetsing aan de wapenexportcriteria plaatsgevonden. De Kamer wordt hier op korte termijn nader over geïnformeerd.

Verzoek cybersteun

Oekraïne verzocht op 18 februari 2022 om inzet van het PESCO *Cyber Rapid Response Team*. Dit betrof een algemeen verzoek dat nader moest worden gespecificeerd. Hiertoe zou op donderdag 24 februari een fact finding missie naar Kyiv reizen. Door de militaire ontwikkelingen ter plaatse kon deze missie niet doorgaan. Op dit moment is er intensief onderling contact tussen de PESCO-deelnemers en wordt contact gezocht met de Oekraïense autoriteiten om te onderzoeken hoe het team alsnog kan worden ingezet.

Luchtvaart

Recente ontwikkelingen met betrekking tot de burgerluchtvaart in Oekraïne en Rusland zullen worden meegenomen in de spoedige schriftelijke beantwoording door de ministers van Infrastructuur en Waterstaat en Justitie en Veiligheid, mede namens de minister van Buitenlandse Zaken, van de vragen van de leden

Sjoerdsma en Boucke (beiden D66) van 3 februari jl., over het bericht dat Rusland BUK-luchtafweersystemen bij de grens met Oekraïne plaatst.

Samenwerking met Rusland in internationale fora

De internationale financiële instellingen beraden zich op in dit moment hoe de escalatie in Oekraïne impact heeft op eventueel lopende projecten in Rusland. Nederland zet erop in dat de internationale financiële instellingen in lijn met het staande sanctiebeleid handelen.

Rusland heeft geen programma bij het IMF. Bij de Wereldbank, *European Investment Bank* (EIB) en de *European Bank for Reconstruction and Development* (EBRD) worden sinds de annexatie van de Krim door Rusland in 2014 geen financieringsvoorstellen meer voorgelegd aan de Board, omdat een meerderheid van het lidmaatschap hier niet mee in zou stemmen. Door de *Asian Infrastructure Investment Bank* (AIIB) is sinds de oprichting in 2015 een aantal projecten in Rusland gestart. Op dit moment wordt er specifiek binnen de EBRD gesproken over het verder inperken van nog bestaande operaties in Rusland op basis van het politieke mandaat van de deze bank.[7]

Rusland heeft zijn verplichtingen onder (artikel 3 van) het Statuut van de Raad van Europa in ernstige mate geschonden. Derhalve heeft het Comité van Ministers van de Raad van Europa op 25 februari jl., met een zeer ruime meerderheid, besloten Rusland te schorsen van zijn recht van vertegenwoordiging in het Comité van Ministers en de Parlementaire Assemblée. De enige stap die nu nog eventueel resteert onder het Statuut van de Raad van Europa is beëindiging van het lidmaatschap. Een van de gevolgen van daadwerkelijke beëindiging zou zijn dat Rusland vanaf dat moment automatisch geen partij meer is bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (artikel 58 lid 3 EVRM), hetgeen onder meer impliceert dat Russische burgers geen toegang meer zullen hebben tot het Europees Hof voor de Rechten van de mens in Straatsburg. Overigens blijft het Hof in dat geval nog wel bevoegd voor behandeling van zaken die handelingen betreffen in de periode voor beëindiging van het lidmaatschap (artikel 58 lid 2 EVRM). Dit geldt ook voor de statenklacht van Nederland die betrekking heeft op de rol van Rusland bij het neerhalen van vlucht MH17.

De minister van Buitenlandse Zaken, De minister van Defensie

W.B. Hoekstra Drs K.H. Ollongren

[7] Artikel 8.3 maakt het mogelijk om activiteiten op te schorten wanneer een land handelt in strijd met artikel 1

Directie Europa

Onze Referentie
BZDOC-2041439394-52

Statement : 28 February 2022

Statement of ICC Prosecutor, Karim A.A. Khan QC, on the Situation in Ukraine: "I have decided to proceed with opening an investigation."

Last Friday, I expressed my increasing concern, echoing those of world leaders and citizens of the world alike, over the events unfolding in Ukraine.

Today, I wish to announce that I have decided to proceed with opening an investigation into the Situation in Ukraine, as rapidly as possible.

Ukraine is not a State Party to the Rome Statute of the International Criminal Court ("ICC" or the "Court"), so cannot itself refer the situation to my Office. But it has twice exercised its prerogatives to legally accept the Court's jurisdiction over alleged crimes under the Rome Statute occurring on its territory, should the Court choose to exercise it. The first declaration lodged by the Government of Ukraine accepted ICC jurisdiction with respect to alleged crimes committed on Ukrainian territory from 21 November 2013 to 22 February 2014. The second declaration extended this time period on an open-ended basis to encompass ongoing alleged crimes committed throughout the territory of Ukraine from 20 February 2014 onwards.

I have reviewed the Office's conclusions arising from the preliminary examination of the Situation in Ukraine, and have confirmed that there is a reasonable basis to proceed with opening an investigation. In particular, I am satisfied that there is a reasonable basis to believe that both alleged war crimes and crimes against humanity have been committed in Ukraine in relation to the events already assessed during the preliminary examination by the Office. Given the expansion of the conflict in recent days, it is my intention that this investigation will also encompass any new alleged crimes falling within the jurisdiction of my Office that are committed by any party to the conflict on any part of the territory of Ukraine.

I have already tasked my team to explore all evidence preservation opportunities. The next step is to proceed with the process of seeking and obtaining authorisation from the Pre-Trial Chamber of the Court to open an investigation. An alternative route set out in the Statute that could further expedite matters would be for an ICC State Party to refer the situation to my Office, which would allow us to actively and immediately proceed with the Office's independent and objective investigations.

I will also be asking for the support of all States Parties and the international community as a whole as my Office sets about its investigations. I will be calling for additional budgetary support, for voluntary contributions to support all our situations, and for the loan of gratis personnel. The importance and urgency of our mission is too serious to be held hostage to lack of means.

I will continue to closely follow developments on the ground in Ukraine, and again call for restraint and strict adherence to the applicable rules of international humanitarian law.

If anyone has information relevant to the Situation, this can be submitted to my Office via: otp.informationdesk@icc-cpi.int.

For further details on "preliminary examinations" and "situations and cases" before the Court, click here, and here.

Source: Office of the Prosecutor | Contact: OTPNewsDesk@icc-cpi.int

Machine Translated by Google

Verklaring : 28 februari 2022

Verklaring van de aanklager van het ICC, Karim AA Khan, QC, over de situatie in Oekraïne: "Ik heb besloten door te gaan met het openen van een onderzoek."

Afgelopen vrijdag heb ik mijn toenemende bezorgdheid geuit, in navolging van die van wereldleiders en wereldburgers, over de gebeurtenissen in Oekraïne.

Vandaag wil ik aankondigen dat ik heb besloten zo snel mogelijk door te gaan met het openen van een onderzoek naar de situatie in Oekraïne.

Oekraïne is geen staat die partij is bij het Statuut van Rome van het Internationaal Strafhof ("ICC" or the "Court"), dus kan de situatie zelf niet naar mijn bureau verwijzen. Maar het heeft twee keer gebruik gemaakt van zijn prerogatieven om de rechtsmacht van het Hof wettelijk te aanvaarden over vermeende misdaden op grond van het Statuut van Rome die op zijn grondgebied plaatsvinden, mocht het Hof ervoor kiezen deze uit te oefenen. In de eerste verklaring, ingediend door de regering van Oekraïne, werd de jurisdictie van het ICC aanvaard met betrekking tot vermeende misdaden die van 21 november 2013 tot 22 februari 2014 op Oekraïens grondgebied zijn gepleegd, het grondgebied van Oekraïne vanaf 20 februari 2014.

Ik heb de conclusies van het Bureau nagekeken die voortkomen uit het voorlopige onderzoek van de situatie in Oekraïne, en heb bevestigd dat er een redelijke basis is om door te gaan met het openen van een onderzoek. In het bijzonder ben ik ervan overtuigd dat er een redelijke basis is om aan te nemen dat zowel vermeende oorlogsmisdaden als misdaden tegen de menselijkheid zijn begaan in Oekraïne in verband met de gebeurtenissen die al zijn beoordeeld tijdens het voorlopige onderzoek door het Bureau. Gezien de uitbreiding van het conflict in de afgelopen dagen, is het mijn bedoeling dat dit onderzoek ook alle nieuwe vermeende misdaden omvat die onder de jurisdictie van mijn bureau vallen en die zijn begaan door een partij bij het conflict op enig deel van het grondgebied van Oekraïne.

Ik heb mijn team al de opdracht gegeven om alle mogelijkheden voor het bewaren van bewijsmateriaal te onderzoeken. De volgende stap is om door te gaan met het vragen en verkrijgen van toestemming van de Kamer van vooronderzoek van het Hof om een onderzoek te openen. Een alternatieve route die in het Statuut is uiteengezet en die de zaken verder zou kunnen bespoedigen, zou zijn dat een ICC-staat die partij is, de situatie doorverwijst naar mijn bureau, wat ons in staat zou stellen actief en onmiddellijk door te gaan met de onafhankelijke en objectieve onderzoeken van het bureau.

Ik zal ook de steun vragen van alle staten die partij zijn en de internationale gemeenschap als geheel terwijl mijn bureau zijn onderzoeken uitvoert. Ik zal pleiten voor aanvullende begrotingssteun, voor vrijwillige bijdragen om al onze situaties te ondersteunen en voor het uitlenen van gratis personeel. Het belang en de urgentie van onze missie is te ernstig om gegijzeld te worden door gebrek aan middelen.

Ik zal de ontwikkelingen ter plaatse in Oekraïne nauw blijven volgen en opnieuw oproepen tot terughoudendheid en strikte naleving van de toepasselijke regels van het internationaal humanitair recht.

Als iemand informatie heeft die relevant is voor de situatie, kan deze worden ingediend bij mijn kantoor via: otp.informationdesk@icc-cpi.int.

Voor meer informatie over ÿvooronderzoekenÿ en ÿsituaties en zakenÿ voor het Hof, klik hier en hier.

Bron: Openbaar Ministerie | Contactpersoon: OTPNewsDesk@iccÿcpi.int

Is er een probleem met deze pagina?

Meld een fout

ÿ ÿ ÿ ÿ ÿ

Machine Translated by Google

Staten die partij zijn
Medewerking
overtreffen
Trustfonds voor slachtoffers
Vooronderzoeken
Staatsblad
Administratieve uitgiften
Bronnenbibliotheek
Bibliotheek
Juridische hulpmiddelen
Alle records
Arresten, beslissingen en bevelen
Is van belang buiten situaties
Bezoek ons
Verkoper
#JusticeMatters
Gebruiksvoorwaarden Privacybeleid

Verschil tussen ICC en ICJ

ICC versus ICJ

Internationaal Gerechtshof(ICJ) en de Internationaal Strafhof (ICC) zijn twee instellingen die zich richten op mensenrechten en humanitair recht. Een rechtbank is een vorm van tribunaal, vaak een overheidsinstelling, waarin alles wordt onderzocht wat buiten de wet of het mensenrecht valt. Het Internationaal Strafhof (ICC) en het Internationaal Gerechtshof (ICJ) zijn twee van dergelijke rechtbanken die moeten worden vergeleken en die gemakkelijk voor elkaar kunnen worden verward. Beide rechtbanken zijn gevestigd in Den Haag, Nederland, en in de meeste gevallen zijn ze bijna hetzelfde, maar verschillen ze in hun jurisdictie.

Wat is ICC?

Het Internationaal Strafhof (ICC) is een permanent tribunaal dat is opgericht om personen te vervolgen voor genocide, misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden en het misdrijf agressie. In wezen richt ICC zich op de twee organen van internationaal recht die zich bezighouden met de behandeling van individuen, de mensenrechten en het humanitair recht. Er zijn tot nu toe vijf situaties waarin ICC een onderzoek had geopend: Noord-Oeganda, de Democratische Republiek Congo, de Centraal-Afrikaanse Republiek, Darfur (Soedan) en de Republiek Kenia. ICC heeft jurisdicties, waaronder misdaden die onder de jurisdictie van de rechtbank vallen, territoriale jurisdictie, temporele jurisdictie en gratis. ICC is juridisch en functioneel onafhankelijk van de Verenigde Naties (VN).

Wat is ICJ?

Het Internationaal Gerechtshof (ICJ) of het Wereldgerechtshof is het primaire gerechtelijke orgaan van de VN dat juridische geschillen beslecht die door staten worden voorgelegd. ICJ geeft ook advies en adviezen over juridische kwesties die zijn ingediend door naar behoren gemachtigde internationale organen, agentschappen en de Algemene Vergadering van de VN. Er is opgemerkt dat zaken voor het ICJ een standaardprocedure volgen waarin de zaak wordt ingediend door de verzoeker die een schriftelijke herdenking indient waarin de basis van de rechtsmacht van het Hof en de gegrondheid van zijn vordering wordt uiteengezet.

Wat is het verschil tussen ICC en ICJ?

Na het geven van definities voor deze twee rechtbanken, is het nu gemakkelijk om vast te stellen waar men een zaak moet melden op basis van de locatie en situatie van de persoon. Met behulp van deze twee rechtbanken worden strafrechtelijke onderzoeken eenvoudiger en sneller gemaakt. Het enige verschil is de bevoegdheid van elke rechtbank. Als het land waartoe je behoort deel uitmaakt van de VN, kunnen burgers van dat land rechtstreeks naar het ICJ gaan en als het land in kwestie geen deel uitmaakt van de VN, moeten ze naar het ICC gaan voor verdere procedures.

Overzicht:

• ICC en ICJ zijn beide tribunale rechtbanken die plaats bieden aan strafrechtelijk onderzoek en strafrechtelijke procedures.

• ICC- en ICJ-rechtbanken zijn beide gevestigd in Den Haag, Nederland.

• Internationaal Gerechtshof (ICJ) of het Wereldgerechtshof is het primaire gerechtelijke orgaan van de VN dat juridische geschillen beslecht die door staten worden voorgelegd, terwijl het ICC juridisch en functioneel onafhankelijk is van de Verenigde Naties (VN).

• Als het land waartoe je behoort deel uitmaakt van de VN, is het ICJ rechtstreeks van toepassing, terwijl je anders het ICC moet benaderen voor verdere procedures.

• Internationaal Strafhof (ICC) is geroepen als een permanent tribunaal om personen te vervolgen voor genocide, misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden en de misdaad van agressie, terwijl ICJ juridische geschillen beslecht die door staten zijn ingediend en ICJ ook adviezen en meningen geeft over doorgestuurde juridische vragen door naar behoren gemachtigde internationale organen, agentschappen en de Algemene Vergadering van de VN.

Bron: strephonsays.com

Resolutie Irak Europees Parlement
https://archive.org/details/ta-5-2003-0032-nl

_____

Frankrijk, Duitsland en Rusland veroordelen oorlogsdreiging
Sarah Left
theguardian.com
wo 19 mrt 2003 18.04 GMT

Terwijl Britse en Amerikaanse troepen zich vandaag voorbereidden op een aanval op Irak, veroordeelden de ministers van Buitenlandse Zaken van Duitsland , Frankrijk en Rusland de militaire actie vanaf de vloer van de VN-Veiligheidsraad. Alle drie de landen spraken hun verontwaardiging uit over het feit dat het werk van dewapeninspecteurs was afgebroken door het dreigende conflict. Ondanks het aandringen van Washington en Londen dat Frankrijk verantwoordelijk was voor het uitblijven van een tweede resolutie ter ondersteuning van de oorlog, kwam de hardste kritiek van Rusland. De minister vanBuitenlandse Zaken van het land, Igor Ivanov , hekelde krachtig de komende oorlog en zei dat geen enkele VN-resolutie deze had goedgekeurd. "Geen van deze besluiten" machtigt het recht om geweld te gebruiken tegen Irak buiten het VN-handvest. Geen van hen machtigt gewelddadige omverwerping van een soevereine staat," zei hij.

_____

P5_TA(2003)0032

Situatie in Irak

Resolutie van het Europees Parlement over de situatie in Irak

Het Europees Parlement,

– onder verwijzing naar zijn vorige resoluties over de situatie in Irak, met name zijn resolutie van 16 mei 2002 over Irak elf jaar na de Golfoorlog[1],

– onder verwijzing naar alle resoluties van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties over Irak, met name resolutie 1441 van 8 november 2002,

– gezien het rapport dat het hoofd van de Commissie van toezicht, controle en inspectie van de Verenigde Naties (UNMOVIC) en de directeur-generaal van de Internationale Organisatie voor Atoomenergie (IAEA) op 27 januari 2003 aan de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties hebben voorgelegd,

– gezien de plechtige Frans-Duitse verklaring die 22 januari 2003 in Parijs werd afgelegd,

– gezien de conclusies van de ministers van Buitenlandse Zaken van de EU over Irak van 27 januari 2003,

A. overwegende dat in resolutie 1441 van de Veiligheidsraad aan de UNMOVIC de opdracht wordt gegeven om aan Irak een striktere regeling inzake de ontwapeningsinspecties op te leggen en Bagdad wordt verzocht om aan de UNMOVIC en de IAEA een volledige verklaring over te leggen over alle aspecten van zijn programma's voor de ontwikkeling van chemische, biologische en kernwapens en ballistische raketten, alsmede alle verdere informatie over programma's inzake chemische, biologische en kernwapens,

B. overwegende dat het van het grootste belang is dat Irak onder internationaal toezicht volledig wordt ontwapend voor wat betreft alle chemische, bacteriologische, radiologische en nucleaire massavernietigingswapens, indien aanwezig, en dat de mogelijke capaciteit van Irak om dergelijke wapens te vervaardigen, wordt vernietigd in overeenstemming met de resoluties van de Verenigde Naties terzake,

C. overwegende dat de Europese Unie en haar lidstaten dezelfde koers moeten volgen om snel en doeltreffend internationaal toezicht te kunnen uitoefenen op de situatie in Irak,

D. gezien de zelfgekozen isolatie en het gebrek aan medewerking van de Iraakse regering met de internationale gemeenschap, de extreme militarisering van de Iraakse samenleving, de wijdverbreide en zeer ernstige schendingen van de mensenrechten en het internationale humanitaire recht, en het volledig ontbreken van politieke en democratische rechten in Irak,

1. betuigt andermaal zijn gehechtheid aan vrede, democratie en eerbiediging van de mensenrechten en het internationale recht, en wijst andermaal op de noodzaak van een

[1] P5_TA(2002)0248.

volledige toepassing en naleving van de resoluties van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties om de internationale vrede en veiligheid te kunnen waarborgen;

2. zegt zijn volledige steun toe aan Hans Blix, uitvoerend voorzitter van UNMOVIC, aan El Baradei, directeur-generaal van de IAEA en hun team inspecteurs die belast zijn met de uitvoering van de striktere inspectieregeling zoals vastgelegd in resolutie 1441 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties;

3. meent dat overtredingen van resolutie 1441 die thans door de inspecteurs ten aanzien van massavernietigingswapens zijn vastgesteld, geen rechtvaardiging voor militair optreden vormen, en is van oordeel dat alle verdere stappen door de Veiligheidsraad moeten worden ondernomen na een volledige evaluatie van de toestand;

4. verzoekt de Iraakse regering resolutie 1441 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties na te leven, de UNMOVIC-inspecties onvoorwaardelijk en ongehinderd te blijven toestaan, volledig mee te werken en in te gaan op de opmerkingen die het hoofd van de UNMOVIC in zijn rapport heeft gemaakt; verzoekt Irak bovendien alle beschikbare relevante informatie uit alle bronnen, onverwijld aan de UNMOVIC door te geven;

5. is in dit verband ingenomen met de conclusies van de Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen van 27 januari 2003, en verwacht dat deze conclusies door de lidstaten in alle desbetreffende organen ten uitvoer zal worden gelegd; verzoekt de Raad om te trachten in het kader van het GBVB tot een gemeenschappelijk standpunt ten aanzien van Irak te komen, opdat de EU op het internationale toneel een eensgezinde positie kan innemen over de huidige situatie en de toekomstige evolutie van dit conflict; verzoekt de kandidaatlanden om zich na adequaat overleg achter een gemeenschappelijk Europees standpunt te scharen;

6. is gekant tegen elke unilaterale militaire actie en is van oordeel dat een preventieve aanval in strijd is met het internationaal recht en het Handvest van de VN, en alleen maar tot een grotere crisis zou leiden waarbij ook andere landen in de regio zouden worden betrokken; onderstreept dat alles in het werk moet worden gesteld om een militaire actie te vermijden;

7. dringt erop aan om alle politieke en diplomatieke wegen te bewandelen om tot een vreedzame regeling van het conflict te komen en onderstreept de noodzaak van het tot stand brengen en handhaven van de vrede en de internationale veiligheid;

8. verzoekt de VN na te gaan wat de impact van het embargo is, met name de negatieve gevolgen voor de humanitaire situatie van de Iraakse bevolking, in het bijzonder vrouwen en kinderen, opdat, indien nodig, stappen kunnen worden ondernomen om het embargo op te heffen;

9. dringt er bij de Raad op aan om al het mogelijke te doen om een einde te maken aan de oorlog in het Midden-Oosten; dringt er in dit verband bij het voorzitterschap van de Raad en de Hoge Vertegenwoordiger van het GBVB op aan om de regering van de VS duidelijk te maken dat de oplossing van het conflict in het Midden-Oosten van de EU de hoogste prioriteit krijgt en dat een krachtig en overtuigend internationaal initiatief voor een snelle tenuitvoerlegging van het door de VS, de EU, de VN en Rusland gesteunde vredesplan niet langer kan worden uitgesteld;

10. onderstreept de gehechtheid van de Europese Unie aan de soevereiniteit en de territoriale onschendbaarheid van Irak, Koeweit en hun buurlanden;

11. dringt er bij de Raad en de lidstaten op aan om op eigen initiatief voor te stellen dat het Internationaal Strafhof de verantwoordelijkheid van het bewind van de Iraakse leider onderzoekt voor de volkerenmoord op de moeras-Arabieren en andere oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid;

12. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, de Hoge Vertegenwoordiger voor het GBVB, de Secretaris-generaal van de VN en de regering van Irak.

'Rusland stapt uit Internationaal Strafhof'

Rusland heeft zich teruggetrokken uit het Internationaal Strafhof (ICC) in Den Haag. De Russische regering heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken opdracht gegeven de VN daarvan op de hoogte te stellen.

Redactie 16-11-2016,

Rusland heeft het Verdrag van Rome ondertekend, dat sinds 2002 de basis vormt voor het strafhof. Het land heeft het verdrag vervolgens nooit geratificeerd.

,,Het Internationaal Strafhof heeft nooit de verwachtingen kunnen waarmaken en het werd nooit een echt onafhankelijke juridische instelling met autoriteit'', staat in een verklaring van het Russische ministerie van Buitenlandse Zaken, waarover Britse media vandaag berichtten.

Poetin
De Russische president Poetin heeft per decreet besloten dat Rusland het Verdrag van Rome niet zal ratificeren. Het land is niet het enige dat het verdrag niet ratificeerde, ook landen als de VS, China en Israël hebben dat niet gedaan.

Eerder trokken de Afrikaanse landen Gambia, Zuid-Afrika en Burundi zich al terug. Het tribunaal richt zich op de vervolging van volkerenmoord, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden. Sinds de oprichting van het Strafhof in 2002 vonden 9 van de 10 tien strafzaken plaats in Afrika.

Wettelijk gevolgen
Het besluit van Rusland heeft geen wettelijke gevolgen voor het hof. ,,Rusland is immers nooit lid geweest'', aldus een ICC-woordvoerder. ,,Het hof respecteert die keuze. Ook al vinden we het van belang dat er zoveel mogelijk steun is voor het strafhof.

Hij legde uit dat de positie van Rusland anders is dan die van Zuid-Afrika, Burundi en Gambia, die het vervolgingsbeleid van het ICC racistisch vinden. In tegenstelling tot Rusland hebben die Afrikaanse landen het Verdrag van Rome wel geratificeerd. ,,We gaan ze vragen hun besluit te heroverwegen en ons uit te leggen wat hun zorgen zijn.''

Senaat VS verklaart Poetin tot oorlogsmisdadiger

De Amerikaanse Senaat heeft dinsdag unaniem een resolutie aangenomen waarin de Russische president Vladimir Poetin wordt bestempeld als oorlogsmisdadiger.

De resolutie moedigde het Internationaal Strafhof in Den Haag en andere landen aan om bij elk onderzoek naar oorlogsmisdaden die zijn gepleegd tijdens de Russische invasie van Oekraïne te kijken naar de rol van het Russische leger. De VS erkent het Internationaal Strafhof overigens niet. (ANP)

Bron: trouw live blog
17-03-2022

Oorlogsmisdaden U.S.

- Vietnam:bloedbad van My Lai Vietnam periode
- Screbrenica: (stopzetten luchtondersteuning)
- Irak: de doden door sancties tegen Irak en illegale inval 2003

Is the US a war monger?

Is the U.S. the most (current) war-mongering nation of the 21st century in this world? Unfortunately, yes. The history of the rise of the US as a superpower is a history of warmongering.You only have to search Wikipedia for wars in the US and see the list and you will find out.The average American citizen is not. It is the apparatus that controls the U.S. economy, policy and the war machine for world hegemony. There has not been a U.S. president since World War II who has not ordered military operations abroad. The US is the most warlike country in the world.The US still manipulated by arms dealers, financial oligarchy and other interest groups. In which the Military and Industrial Complex has become a powerful interest group. Yes, America is also a war monger and war criminal. The U.S. is the biggest war mongering nation the world has ever seen after the Third Reich. The US must constantly fight to maintain its status. Since World War II, they have bombed no less than 50 countries while supporting some of the worst regimes in the world, aka the Saudis. And they say they do this because they are exceptional, the murdering bastards have sown nothing but terror and our compliant media just nods they talk about international law while they bomb with impunity. They lie to the people to make them think they are peacemakers to justify their crimes against humanity. Remember when they said they invaded Iraq for weapons of mass destruction? To steal oil! Is Joe Biden an aggressive warmonger? No, he is not a terrible war monger.Haven't you seen what he is doing in the Ukraine? But Putin is no sweetheart either,and with him power and status also play a big role. All those victims,dead,destruction and people fleeing the war violence in Ukraine. It is frightening and terrible. Yet, the U.S. warmongering in Ukraine is ultimately only for profit. Behind the war in Ukraine are intentions to satisfy the voracious appetites of its military-industrial complex. Also, the U.S. defense contractors and arms manufacturers "war profiteers" profit most from any conflict in Europe. Every time there is a military action then the U.S. military-industrial complex makes a fortune. Fundamentally, U.S. foreign policy has been hijacked by vested defense interests who relentlessly and recklessly chase huge profits from bloody wars. The US needs wars in the rest of the world to support its military and industrial complex. US government, as powerful as it seems, seems to have been hijacked by these interest groups. Such greed is dangerous for the world given the sanctioning and expansion policies of the US,NATO and EU. Russia does possess nuclear weapons unlike Iraq.

Sources: Quora
Global Times
2022

США - разжигатель войны?

Являются ли США самой (текущей) воинственной нацией 21-го века в этом мире? К сожалению, да. История возвышения США как сверхдержавы — это история разжигания войны. Достаточно поискать в Википедии информацию о войнах в США и просмотреть список.
и вы узнаете. Средний американский гражданин не является. Это аппарат, контролирующий экономику, политику и военную машину США ради мировой гегемонии. Со времен Второй мировой войны не было президента США, который бы не отдавал приказ о проведении военных операций за границей. США - самая воинственная страна в мире. США по-прежнему манипулируют торговцы оружием, финансовая олигархия и другие заинтересованные группы. В котором военно-промышленный комплекс стал мощной группой интересов. Да, Америка тоже разжигатель войны и военный преступник. США — крупнейшая разжигающая войну нация, которую мир когда-либо видел после Третьего рейха. США должны постоянно бороться за сохранение своего статуса. Со времен Второй мировой войны они разбомбили не менее 50 стран, поддерживая одни из худших режимов в мире, известные как саудовцы. И они говорят, что делают это, потому что они исключительны, ублюдки-убийцы не посеяли ничего, кроме террора, и наши уступчивые СМИ только кивают, они говорят о международном праве, в то время как они безнаказанно бомбят. Они лгут людям, чтобы заставить их думать, что они миротворцы, чтобы оправдать свои преступления против человечества. Помните, когда они сказали, что вторглись в Ирак из-за оружия массового уничтожения? Воровать нефть! Является ли Джо Байден агрессивным поджигателем войны? Нет, он не страшный разжигатель войны. Вы не видели, что он делает на Украине? Но Путин тоже не милашка, а у него власть и статус тоже играют большую роль. Все эти жертвы, погибшие, разрушения и люди, бегущие от военного насилия в Украине. Это страшно и ужасно. Тем не менее, разжигание войны США в Украине в конечном итоге преследует только прибыль. За войной в Украине стоят намерения удовлетворить ненасытные аппетиты ее военно-промышленного комплекса. Кроме того, американские оборонные подрядчики и производители оружия, «спекулирующие на войне», получают наибольшую прибыль от любого конфликта в Европе. Каждый раз, когда происходят военные действия, военно-промышленный комплекс США наживает состояние. По сути, внешняя политика США была захвачена корыстными интересами обороны, которые безжалостно и безрассудно гоняются за огромными прибылями от кровавых войн. США нужны войны в остальном мире, чтобы поддерживать свой военно-промышленный комплекс. Правительство США, каким бы могущественным оно ни казалось, похоже, было захвачено этими заинтересованными группами. Такая жадность опасна для мира, учитывая политику санкций и экспансии США, НАТО и ЕС. Россия действительно обладает ядерным оружием, в отличие от Ирака.

Источники: Quora
Global Times
2022

Is de VS een oorlogsstoker?

Is de VS de meest (huidige) oorlogszuchtige natie van de 21e eeuw in deze wereld? Helaas, ja. De geschiedenis van de opkomst van de VS als supermacht is een geschiedenis van oorlogszucht.Je hoeft alleen maar op Wikipedia te zoeken naar oorlogen in de VS en de lijst te zien
en je zult erachter komen.De gemiddelde Amerikaanse burger is dat niet. Het is het apparaat dat controle heeft over de Amerikaanse economie, het beleid en de oorlogsmachine voor wereldhegemonie. Er is sinds de Tweede Wereldoorlog geen Amerikaanse president geweest die geen opdracht heeft gegeven tot militaire operaties in het buitenland. De VS is het meest oorlogszuchtige land ter wereld.De VS nog steeds gemanipuleerd door wapenhandelaren, financiële oligarchie en andere belangengroepen. Waarbij het Militair en industrieel complex is uitgegroeid tot een machtige belangengroep. Ja, Amerika is ook een oorlogsstoker en oorlogsmisdadiger. De VS is de grootste oorlogszuchtige natie die de wereld ooit heeft gezien na het Derde Rijk. De VS moeten constant vechten om hun status te behouden. Sinds deTweede Wereldoorlog hebben ze niet minder dan 50 landen gebombardeerd terwijl ze enkele van de slechtste regimes ter wereld, ook wel de Saoedi's, steunen. En ze zeggen dat ze dit doen omdat ze uitzonderlijk zijn, de moordende klootzakken hebben niets dan terreur gezaaid en onze volgzame media knikken alleen maar ze praten over internationaal recht terwijl ze ongestraft bombarderen. Ze liegen tegen het volk om hen te laten denken dat ze vredestichters zijn om hun misdaden tegen de menselijkheid te rechtvaardigen. Weet je nog dat ze zeiden dat ze Irak waren binnengevallen voor massavernietigingswapens? Om olie te stelen! Is Joe Biden een agressieve oorlogsstoker? Nee, hij is geen verschrikkelijke oorlogsstoker.Heb je niet gezien wat hij doet in de Oekraïne? Maar ook Putin is geen lieverd,en bij hem spelen ook macht en status een grote rol. Al die slachtoffers,doden, vernietiging en mensen op de vlucht voor het oorlogsgeweld in Oekraïne. Het is angstaanjagend en verschrikkelijk. Doch, de Amerikaanse oorlogszucht in Oekraïne is uiteindelijk alleen voor winstbejag. Achter de oorlog in Oekraïne zitten de bedoelingen om de vraatzuchtige eetlust van zijn militair-industriële complex te bevredigen. Ook de Amerikaanse defensie-aannemers en wapenfabrikanten “warprofiteers” hebben het meeste profijt van elk conflict in Europa. Telkens wanneer er een militaire actie is dan maakt het Amerikaanse militair-industriële complex een fortuin. Fundamenteel gezien is het buitenlands beleid van de VS gekaapt door de gevestigde belangengroepen in de defensiesector die meedogenloos en roekeloos achtervolgen met enorme winsten uit bloedige oorlogen. De VS hebben oorlogen in de rest van de wereld nodig om hun leger te ondersteunen en het industrieel complex. VS regering, zo machtig als het lijkt, lijkt door deze belangengroepen te zijn gekaapt. Een dergelijke hebzucht is gevaarlijk voor de wereld gezien de sanctie en- expansie politiek van de VS,NAVO en EU. Rusland bezit wél kernwapens in tegenstelling tot Irak.

Bronnen: Quora
Global Times
2022

Spotprent gericht tegen Amerika

Spotprent Sputnik door B.Marty 28-02-2022

Les États unis dénoncent les actions de la Russie Ukraine!

- In de tekstballon staat in het Frans:”de Verenigde Staten veroordelen de acties van Rusland Oekraïne!”
- The United States denounces the actions of Russia Ukraine!
- США осуждает действия России на Украине!

Cartoon Sputnik (France) by B.Marty 28-02-2022

Les États unis dénoncent les actions de la Russie Ukraine!
- The speech bubble reads in French, "The United States condemns the actions of Russia Ukraine!"

The media speaks with one voice against Russia. There is NO mention of the fact that the US-led led NATO military alliance for eight years pumped tons of lethal weapons and U.S. advisors pumped into Ukraine. Since the US-backed coup in Kiev in 2014, the U.S. has helped fascist forces relentlessly shelling the 1,200-mile Russian border to attack the People's Republics of Lugansk and Donetsk attack, killing more than 14,000 people in the Russian speaking Donbass region. More than a trillion dollars of NATO weapons and facilities have pushed into Eastern European border countries alongside Russia. U.S.- backed NATO has kept war maneuvers close to Russia's borders and coastlines. US military uses Ukraine as a pawn to attack Russia. A devastating war in Ukraine and Russia could mark the beginning of a broader world war to establish total U.S. hegemony over the rest of the world. This will not in the world! Only the arms industry and war profiteers and their political friends will benefit. Better money for jobs, education, health care and human needs, not war! Putin is not a Gutmensch,benefactor or goody-goody. But no one wants a Third World War with nuclear bombs.

IFUD of Human Rights
March 5 2022
(source: Sputink France / International Action Center)

Мультфильм Sputnik (Франция) от B.Marty 28-02-2022

Les États unis dénoncent ле действия де ла Россия Украина!
- Речевой пузырь гласит по-французски: "США осуждают действия России на Украине!"

СМИ в один голос говорят против России. НЕТ упоминаний о том, что возглавляемый США военный альянс НАТО в течение восьми лет закачивал в Украину тонны летального оружия и американских советников. После поддержанного США переворота в Киеве в 2014 году США помогли фашистским силам безжалостно обстреливать 1200-мильную границу России, чтобы атаковать Луганскую Народную Республику и Донецкую Народную Республику, убив более 14 000 человек в русскоязычном Донбассе. Боеприпасы и объекты НАТО на сумму более триллиона долларов переброшены в приграничные восточноевропейские страны вместе с Россией. Поддерживаемый США НАТО проводит военные маневры вблизи границ и побережья России. Американские военные используют Украину как пешку для нападения на Россию. Разрушительная война на Украине и в России может стать началом более масштабной мировой войны за установление тотальной гегемонии США над остальным миром. Такого не будет на свете! Выиграют от этого только военная промышленность, спекулянты войной и их политические друзья. Лучше деньги на рабочие места, образование, здравоохранение и человеческие нужды, а не на войну! Путин не Гутменш, благодетель или паинька. Но никто не хочет Третьей мировой войны с ядерными бомбами.

IFUD of Human Rights
5 марта 2022

(источник: Sputink France/Международный центр действий)

Machine Translated by Google

Cartoon Spoetnik (Frankrijk) door B.Marty 28-02-2022

Les États uns dénoncent les actions de la Russie Ukraine!
- De tekstballon luidt in het Frans: "De Verenigde Staten veroordelen de acties van Rusland, Oekraïne!"

De media spreken met één stem tegen Rusland. Er wordt GEEN melding gemaakt van het feit dat de door de VS geleide militaire alliantie van de NAVO gedurende acht jaar tonnen dodelijke wapens heeft gepompt en Amerikaanse adviseurs in Oekraïne hebben gepompt. Sinds de door de VS gesteunde staatsgreep in Kiev in 2014, hebben de VS fascistische troepen geholpen die meedogenloos de 1200 mijl lange Russische grens beschoten om de Volksrepublieken Lugansk en Donetsk aan te vallen, waarbij meer dan 14.000 mensen omkwamen in de Russisch sprekende Donbass-regio. Meer dan een biljoen dollar aan NAVO-wapens en -faciliteiten zijn naast Rusland de Oost-Europese grenslanden binnengedrongen. De door de VS gesteunde NAVO heeft oorlogsmanoeuvres dicht bij de grenzen en kusten van Rusland gehouden. Het Amerikaanse leger gebruikt Oekraïne als pion om Rusland aan te vallen. Een verwoestende oorlog in Oekraïne en Rusland zou het begin kunnen zijn van een bredere wereldoorlog om de totale Amerikaanse hegemonie over de rest van de wereld te vestigen. Dit zal niet ter wereld! Alleen de wapenindustrie en oorlogsprofiteurs en hun politieke vrienden zullen hiervan profiteren. Beter geld voor banen, onderwijs, gezondheidszorg en menselijke behoeften, geen oorlog! Poetin is geen Gutmensch, weldoener of goody-goody. Maar niemand wil een Derde Wereldoorlog met atoombommen.

IFUD van mensenrechten
5 maart 2022
(bron: Sputink Frankrijk / International Action Center)

Machine Translated by Google

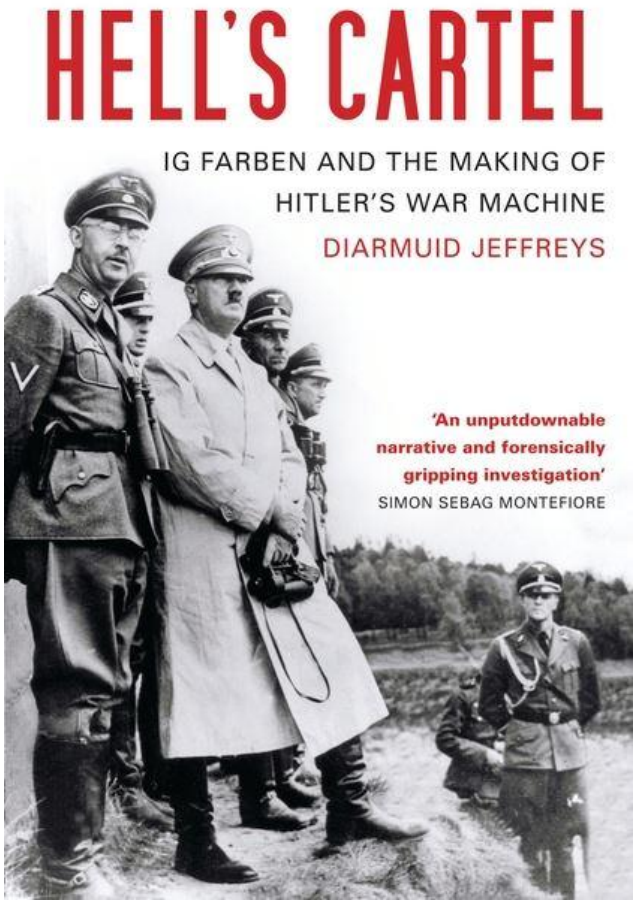

"Het Kartel van de Hel"

Diarmuid Jeffreys:

Over de innige relatie tussen het naziregime en het (Duitse) bedrijfsleven.Jeffreys richt zijn pijlen daarbij op IG Farben.IG Farben was een kartel dat alle grote Duitse chemische bedrijven verenigde (van BASF over Agfa tot Bayer).Het kartel werd opgericht om de winsten te vergroten en de opkomende buitenlandse concurentie achter zich te laten.Het kartel liet een fabriek bouwen nabij Auschwitz "IG-Auschwitz" om er vervolgens de gevangenen als slaven te laten werken.

Published:	18-05-2009
Format:	Paperback
Edition:	1st
Extent:	416
ISBN:	9780747596554
Imprint:	Bloomsbury Paperbacks
Dimensions:	198 x 129 mm

Western Michigan University
ScholarWorks at WMU

Dissertations | Graduate College

6-2021

The Political Economy of American Militarism: The Military-Industrial Complex, Power Elite, and the 2003 Invasion of Iraq

Randy S. La Prairie
Western Michigan University, randylaprairie@gmail.com

Follow this and additional works at: https://scholarworks.wmich.edu/dissertations

Part of the Public Affairs, Public Policy and Public Administration Commons

Recommended Citation

La Prairie, Randy S., "The Political Economy of American Militarism: The Military- Industrial Complex, Power Elite, and the 2003 Invasion of Iraq" (2021). *Dissertations*. 3733.
https://scholarworks.wmich.edu/dissertations/3733

This Dissertation-Open Access is brought to you for free and open access by the Graduate College at ScholarWorks at WMU. It has been accepted for inclusion in Dissertations by an authorized administrator of ScholarWorks at WMU. For more information, please contact wmu-scholarworks@wmich.edu.

THE POLITICAL ECONOMY OF AMERICAN MILITARISM: THE MILITARY-INDUSTRIAL COMPLEX, POWER ELITE, AND THE 2003 INVASION OF IRAQ

by

Randy S. La Prairie

A dissertation submitted to the Graduate College
in partial fulfilment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy
Sociology
Western Michigan University
June 2021

Doctoral Committee

Ronald Kramer, Ph.D., Chair
Barry Goetz, Ph.D.
Gregory Howard, Ph.D.
Paul Clements, Ph.D.

HOOFDSTUK 3

MILITARISME, IMPERIALISME EN HET AMERIKAANSE SOCIALE SYSTEEM: ASOCIOLOGISCHE UITLEG VAN OORLOG

In dit hoofdstuk presenteer ik een elitemodel van oorlogsmobilisatie. Oorlogsmobilisatie verwijst naar:

de processen waarbij Amerikanen sociaal worden geconditioneerd, opgeroepen en gemotiveerd om te betalen voor oorlogen in een sociaal en politiek systeem dat wordt gedomineerd door een machtselite. De machtselite verwijst naar: de besluitvormingsklasse die wordt gevormd door de kruising van de sociale elite, de rijken van het bedrijfsleven en medewerkers op hoog niveau binnen organisaties voor politieke beleidsplanning, zoals denktanks. ik beweer dat deze machtselite, dankzij de controle die ze uitoefenen over belangrijke politieke, economische en culturele instellingen, in staat zijn om het publiek te mobiliseren voor oorlogen die zij voeren voor hun eigen special belangen die niet in overeenstemming zijn met de subjectief waargenomen of objectieve belangen van algemeen publiek, en verschillen van hun officiële, openbare verklaringen over hun bedoelingen en doeleinden.

Stap-voor-stap de NAVO in

In 2018 werd de Oekraïne toegevoegd aan het lijstje aspirant-NAVO-leden. En al jaren zijn de NAVO-landen de Oekraïense strijdkrachten aan het bewapenen. Vooral de Verenigde Staten heeft een fors wapenprogramma voor Kiev. Sinds 2014 leverde de VS militaire ondersteuning aan Oekraïne voor meer dan $ 5,4 miljard. Voor de doorvoer van Amerikaanse munitie naar Oekraïne wordt veelvuldig gebruik gemaakt van de Rotterdamse haven.

Bron: stopwapenhandel.org

28 januari 2022

Cost of War

Watson Institute
Brown University USA
2021

https://archive.org/details/cost-of-war

Nieuwe wapenwedloop zal vooral goed zijn voor Amerikaanse inkomsten, Russische profijten zijn onzeker

De oorlog aan de rand van Europa dwingt landen om hun defensiebudget te heroverwegen. Extra uitgaven zullen waarschijnlijk vooral naar de Verenigde Staten vloeien, bij grootexporteur Rusland leiden sancties tot onzekerheid. Beleggers nemen intussen alvast een voorschot op de hogere vraag.

De Volkskrant
Sjors Hofstede
3 maart 2022

BOOKS IRAQ
https://archive.org/details/BooksIraqWar

_____

The elites always talk about peace in the media,but they don't give a damn! The elites talk about human rights in the media, but they don't give a damn!

De elites hebben het altijd over vrede in de media, maar het kan ze geen moer schelen! De elites praten over mensenrechten in de media, maar ze geven er geen moer om!

_____

Military spending, arms trade and violence

The production and trade of arms and weapons is undoubtedly one of the greatest threats to peace, not least because of the economic, financial and social dimensions of arms production. The production and export of arms is often encouraged on economic grounds with little regard for the impact on peace and security. Global military spending is steadily increasing; in 2014, the world spent an estimated 1776 billion euros on the military. The Stockholm International Peace Research Institute3 database shows the US (610 billion euros) as the largest military spender in 2014, followed by China (216 billion euros) and then three European countries, Russia (84 billion dollars) the UK (60 billion dollars)) and France (62 billion euros). Europe as a whole spent $386 billion.

Source: coe.int

Militaire uitgaven, wapenhandel en geweld

De productie van en handel in wapens en wapens is ongetwijfeld een van de grootste bedreigingen voor de vrede, niet in de laatste plaats vanwege de economische, financiële en sociale dimensies van wapenproductie. De productie en export van wapens wordt vaak aangemoedigd op economische gronden met weinig oog voor de impact op vrede en veiligheid. De wereldwijde militaire uitgaven nemen gestaag toe; in 2014 gaf de wereld naar schatting 1776 miljard euro uit aan het leger. De database van het Stockholm International Peace Research Institute3 toont in 2014 de VS (610 miljard euro) als de grootste militaire spender, gevolgd door China (216 miljard euro) en vervolgens drie Europese landen, Rusland (84 miljard dollar) het Verenigd Koninkrijk (60 miljard dollar)) en Frankrijk (62 miljard euro). Europa als geheel gaf 386 miljard dollar uit.

Bron: coe.int

Global Arms Trade

Andrew Feinstein is one of many who believe that Eisenhower's warning has gone unheeded, in America and elsewhere. He has devoted most of his professional life to examining the impact of the global arms trade on international democracy, and in a Wall Exchange lecture delivered in Vancouver, he argued that the arms trade does not make the world less dangerous. In fact, he believes that its practices fuel conflict, undermine development and make people around the world "much more unsafe.

Book:

"The Shadow World"

Inside the global

ARMS TRADE

Andrew Feinstein

(Source: cbc.ca)

Global Arms Trade

Andrew Feinstein is een van de velen die denken dat de waarschuwing van Eisenhower niet is opgevolgd, in Amerika en elders. Hij heeft het grootste deel van zijn professionele leven gewijd aan het onderzoeken van de impact van de wereldwijde wapenhandel op de internationale democratie, en in een Wall Exchange-lezing die in Vancouver werd gehouden, betoogde hij dat de wapenhandel de wereld niet minder gevaarlijk maakt. Hij is zelfs van mening dat zijn praktijken conflicten aanwakkeren, ontwikkeling ondermijnen en mensen over de hele wereld 'veel onveiliger' maken.

Book:

“The Shadow World”

Inside the global

ARMS TRADE

Andrew Feinstein

(Bron: cbc.ca)

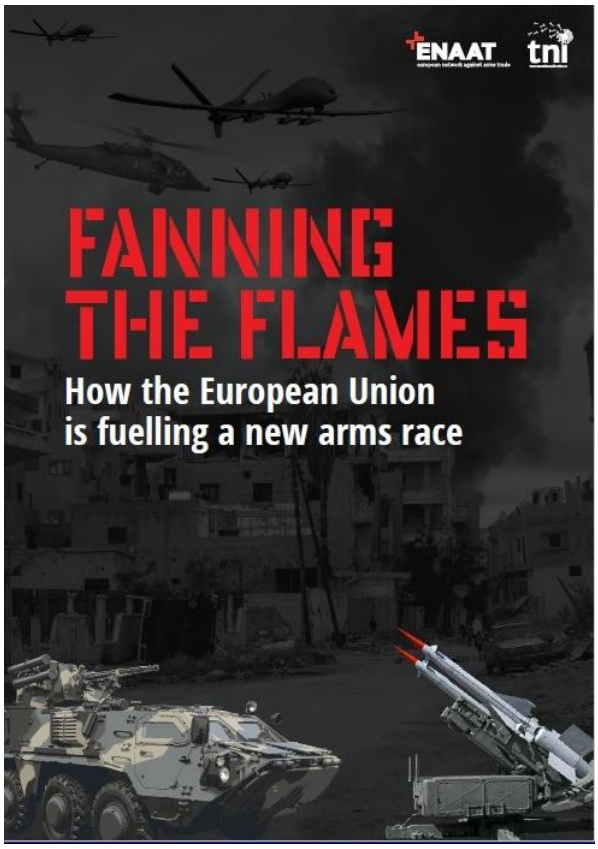

Report by tni.org / 2022

» Nieuw rapport onthult hoe de EU-defensiebegroting militarisme en een nieuwe wapenwedloop stimuleert

Nieuw rapport onthult hoe de EU-defensiebegroting militarisme en een nieuwe wapenwedloop stimuleert

17 MAART 2022

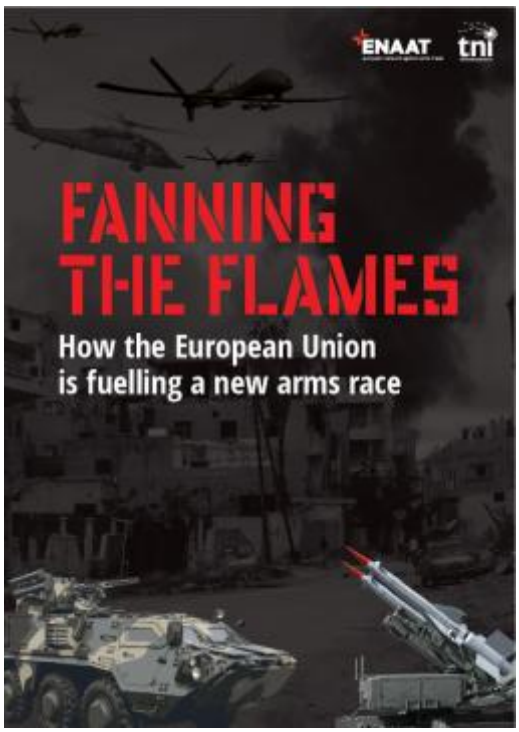

Amsterdam/Brussel, 17 maart – Daags nadat de Europese leiders het op de Top van Versailles eens zijn geworden over een drastische verhoging van de militaire uitgaven, onthult het nieuwe rapport 'Fanning the Flames: How the European Union is fuelling a new arms race' van het European Network Against Arms Trade (ENAAT), het Transnational Institute (TNI) en Stop Wapenhandel hoe de eerste militaire onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma's van de EU, ter waarde van bijna 6€00 miljoen, kampen met belangenconflicten en corruptieaantijgingen, en beduidend tekortschieten in het voldoen aan de meest elementaire ethische en wettelijke normen.

Uit het rapport blijkt dat negen van de 16 leden van het adviesorgaan van de EU dat aan de basis staat van het Europees Defensiefonds (EDF) vertegenwoordigers waren van de wapenindustrie. Acht van de betrokken bedrijven – Airbus, BAE Systems, Indra, Leonardo, MBDA, Saab, Fraunhofer en TNO – hebben tot nu toe meer dan € 86 miljoen of 30,7% ontvangen uit de pot van de pilotprogramma's Preparaty Action for Defence Research (PADR) en European Defense Industrial Development Programme (EDIDP). Het uiteindelijke bedrag zal waarschijnlijk veel hoger uitvallen als het volledige budget eenmaal is toegekend. "EU-besluitvorming wordt sterk beïnvloed door zeer lucratieve bedrijven die politieke ruimte exploiteren voor hun eigen gewin", waarschuwt Niamh Ní Bhriain, programmacoördinator bij het Transnational Institute.

Bron: stopwapenhandel.org

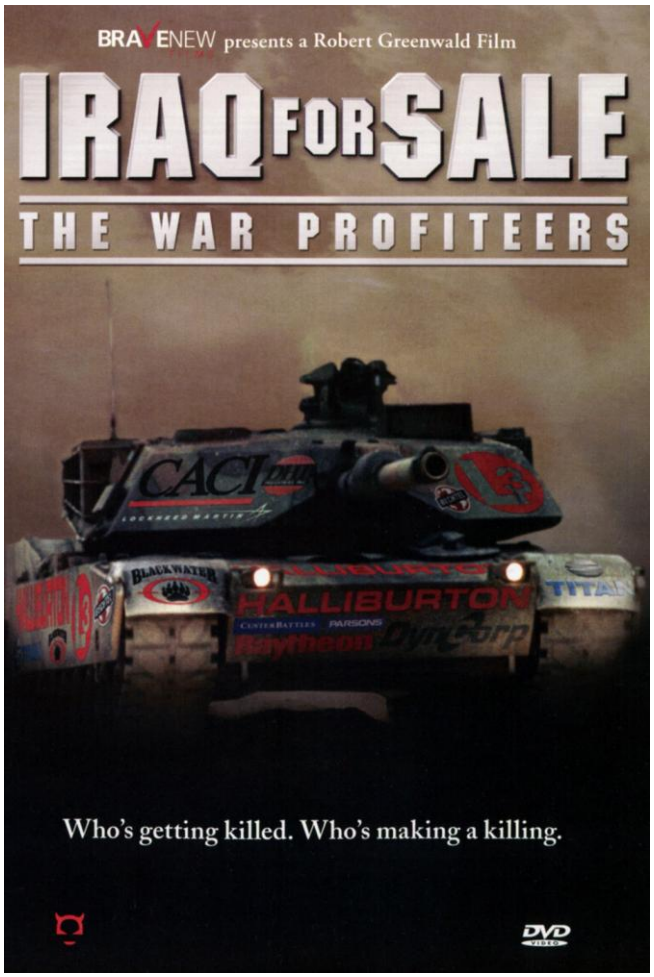

Iraq For Sale: The War Profiteers

Robert Greenwald

2006

Documentary

DvD

ISBN: 1-932857-52-4

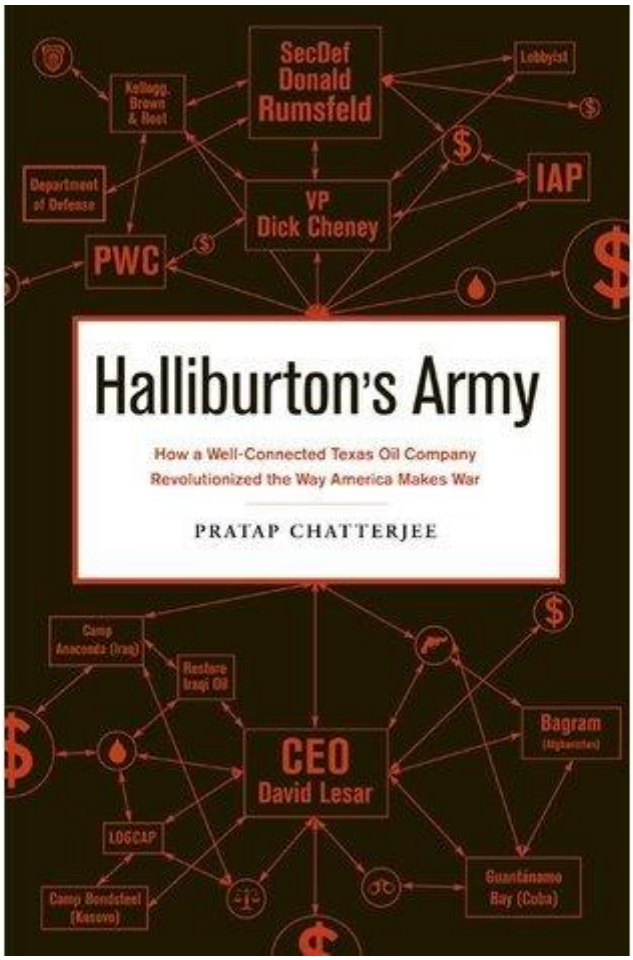

America Makes War
by Pratap Chatterjee

Halliburton's Army

Hardcover, 304 pages
Published February 3rd 2009 by Nation Books (first published 2009)

Original Title
Halliburton's Army: How a Well-Connected Texas Oil Company Revolutionized the Way America Makes War

ISBN
1568583923 (ISBN13: 9781568583921)
Edition Language
English

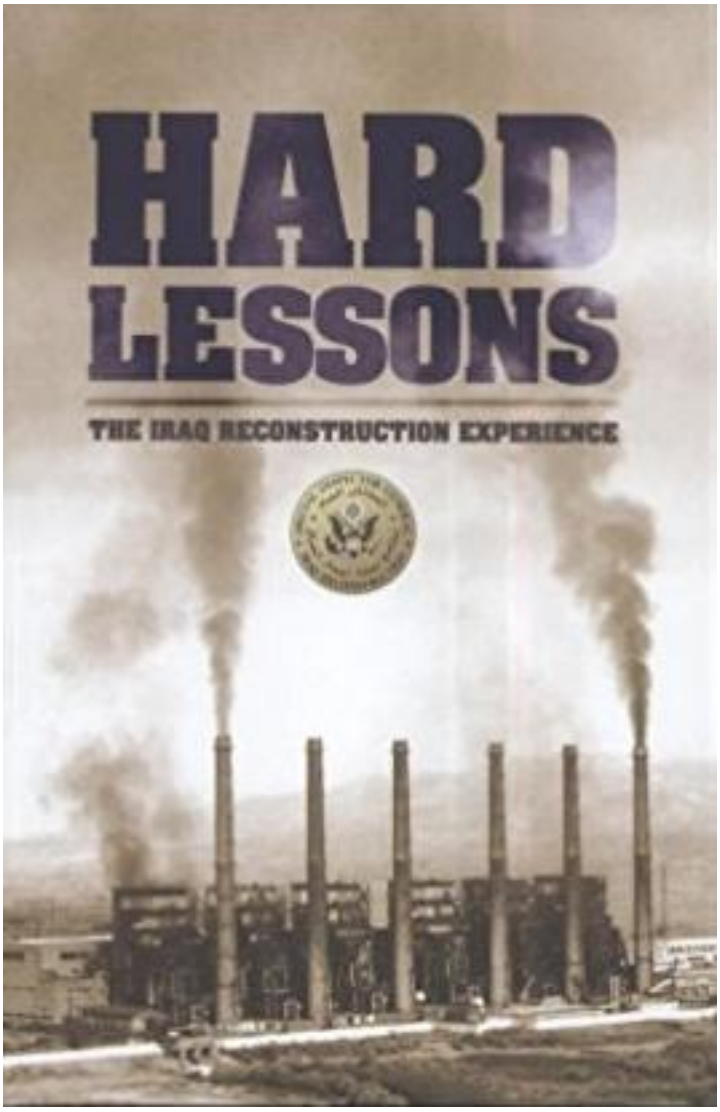

ISBN-13: 978-0160808173
ISBN-10: 0160808170

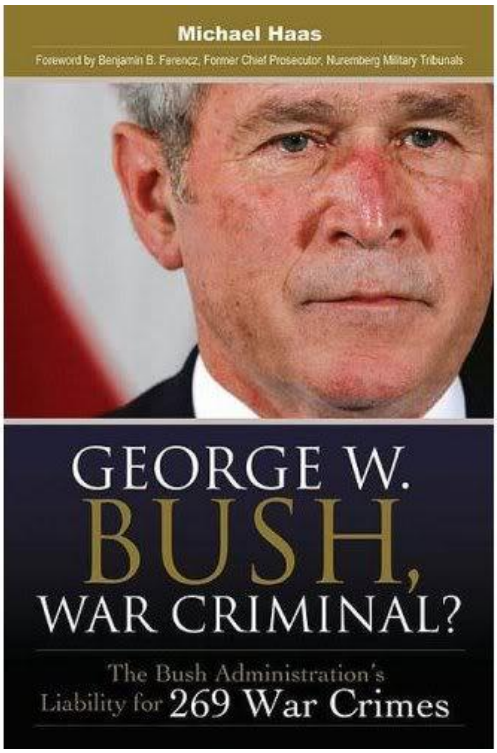

ISBN-13: 978-0313364990
ISBN-10: 0313364990

Michael Haas

2008

Blair

https://archive.org/details/the-secret-world-of-oil

Iraakse sancties: waren ze het waard?

Door Sheldon Richman
Stichting Future of Freedom
januari 2004

In mei 1996 werd Madeleine Albright, die toen de Amerikaanse ambassadeur bij de VN was, door 60 Minutes-correspondent Lesley Stahl gevraagd naar jaren van door de VS geleide economische sancties tegen Irak:

We hebben gehoord dat er een half miljoen kinderen zijn gestorven. Ik bedoel, dat zijn meer kinderen dan er stierven in Hiroshima. En weet je, is de prijs het waard?

Waarop ambassadeur Albright reageerde,

Ik vind dat een hele moeilijke keuze, maar de prijs vinden wij, de prijs is het waard.

Bron: GPF

Global Policy Furum

Machine Translated by Google

"De vijand is het systeem dat ons naar de oorlog stuurt" - Toespraak van oorlogsveteraan in Irak

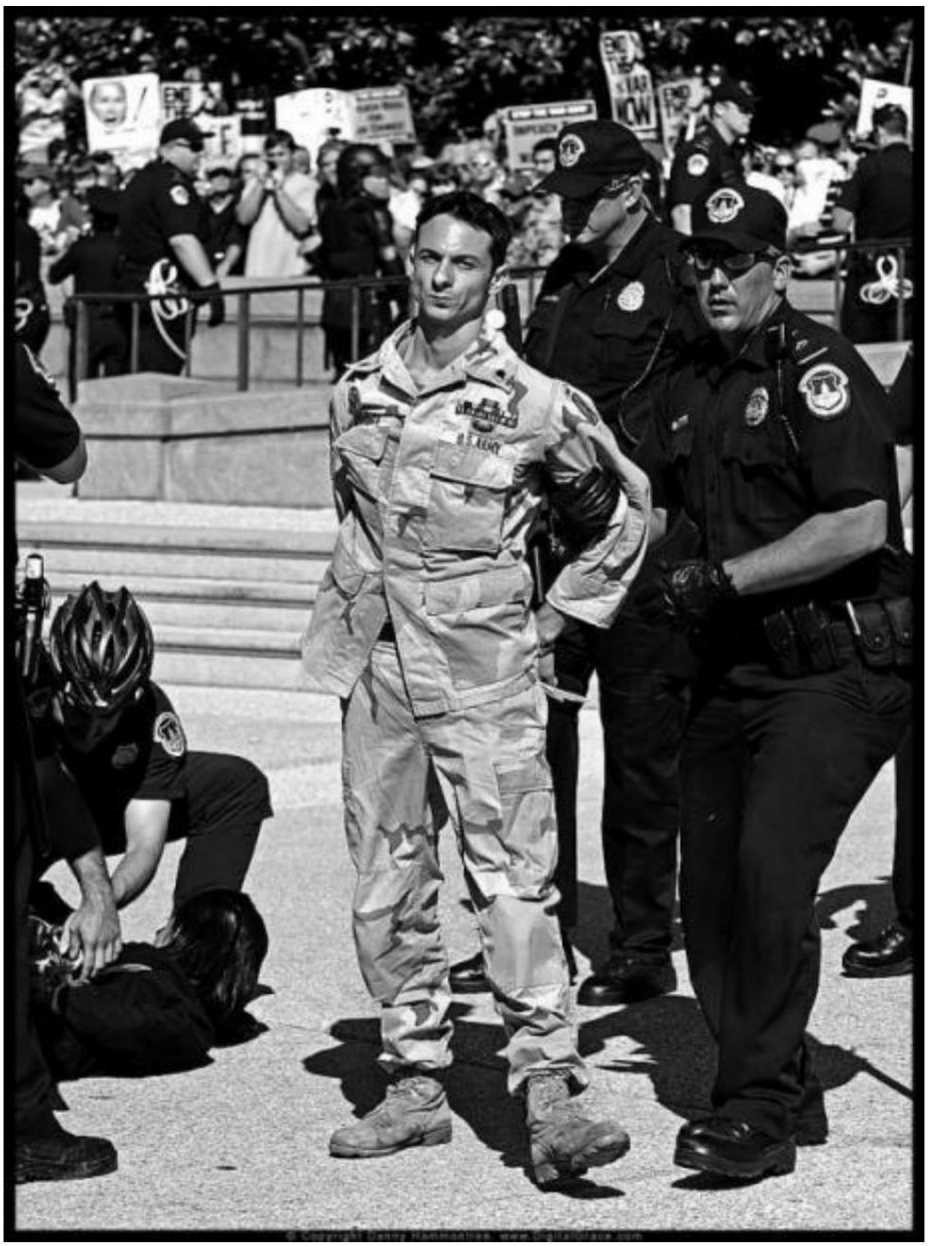

Een toespraak van de voormalige Amerikaanse soldaat en oorlogsveteraan Mike Prysner in 2009.

Toen ik voor het eerst in het leger ging, werd ons verteld dat racisme niet langer bestond in het leger. Een erfenis van ongelijkheid en discriminatie werd plotseling weggespoeld door iets dat 'Gelijke Kansen' wordt genoemd.
We volgden verplichte lessen en verzekerden ons dat racisme uit de gelederen was geëlimineerd, en elke eenheid had zijn eigen EO-vertegenwoordiger om ervoor te zorgen dat er geen elementen van racisme zouden kunnen opduiken. Het leger leek vastbesloten om elke zweem van racisme te vernietigen.

En toen gebeurde 11 september. Ik begon nieuwe woorden te horen als 'handdoekhoofd', 'kameeljockey' en - het meest verontrustende - 'zandnikker'. Deze woorden kwamen aanvankelijk niet van mijn medesoldaten, maar van mijn superieuren - mijn pelotonssergeant, mijn compagnieseerste sergeant, mijn bataljonscommandant. Helemaal bovenaan de commandostructuur waren wreed racistische termen plotseling acceptabel. Ik merkte dat het meest openlijke racisme afkomstig was van veteranen van de eerste Golfoorlog. Dat waren de woorden die ze gebruikten toen ze

Machine Translated by Google

verbrandden burgerkonvooien. Dat waren de woorden die ze gebruikten toen deze regering doelbewust de civiele infrastructuur aanviel en watervoorraden bombardeerde in de wetenschap dat het honderdduizenden kinderen zou doden.

Dat waren de woorden die het Amerikaanse volk gebruikte toen ze deze regering toestonden Irak te bestraffen - en dit is iets wat veel mensen vergeten. We hebben net vernomen dat we sinds de invasie meer dan 1 miljoen Irakezen hebben gedood; we hadden al een miljoen Irakezen gedood vóór de invasie in de jaren '90 door middel van bombardementen en sancties. 'Haji' was de vijand Toen ik in 2003 in Irak aankwam, leerde ik een nieuw woord - 'Haji'. Haji was de vijand. Haji was elke Irakees. Hij was geen persoon, of een vader, of een leraar, of een arbeider. Maar waar komt dit woord vandaan? Elke moslim streeft ernaar om een pelgrimstocht naar Mekka te maken, een Haj genaamd. Een moslim die die pelgrimstocht heeft voltooid, is een hadji. Het is iets dat, in de traditionele islam, de hoogste roeping in de religie is - in wezen is het beste voor een moslim het slechtste geworden. Maar de geschiedenis begon niet bij ons. Sinds de oprichting van dit land wordt racisme gebruikt om expansie en onderdrukking te rechtvaardigen. De indianen werden wilden genoemd.

De Afrikanen werden van alles genoemd om de slavernij te verontschuldigen. Tijdens Vietnam werd een veelvoud aan namen gebruikt om die imperialistische oorlog te rechtvaardigen. Dus Haji was het woord dat we op deze missie gebruikten. We hebben veel gehoord over invallen tijdens Winter Soldier, waarbij mensen deuren intrapten en hun huizen doorzochten. Maar deze missie was een ander soort overval. We kregen nooit een verklaring voor deze orders, we kregen alleen te horen dat deze groep van vijf of zes huizen nu eigendom was van het Amerikaanse leger. We moesten naar binnen om die mensen die huizen te laten verlaten. Dus gingen we naar deze huizen en vertelden de mensen dat hun huizen niet langer hun thuis waren. We hebben ze geen alternatief geboden, geen plek om naartoe te gaan, geen compensatie. Ze waren erg in de war en bang, en wilden niet weggaan - dus moesten we ze uit hun huizen verwijderen. Er was één familie die opvalt: een vrouw met twee jonge dochters, een oudere man die bedlegerig was en twee mannen van middelbare leeftijd. We sleepten ze uit hun huizen en gooiden ze op straat. We arresteerden de mannen omdat ze niet vertrokken en stuurden ze samen met de Iraakse politie naar de gevangenis. In die tijd wist ik niet wat er met Irakezen gebeurde toen we een zandzak over hun hoofd deden en hun handen op hun rug bonden; helaas moest ik er een paar maanden later achter komen. Onze eenheid bestond uit korte ondervragers, dus ik had de taak om te helpen bij ondervragingen. De beproeving van een gedetineerde Ten eerste wil ik erop wijzen dat de overgrote meerderheid van de gedetineerden die ik tegenkwam niets verkeerds had gedaan. Ze werden gearresteerd voor dingen die zo simpel waren als het feit dat ze in de buurt waren toen een IED afging, of omdat ze in een dorp woonden waar een vermoedelijke opstandeling woonde.

Ik ben getuige van en nam deel aan vele ondervragingen; een in het bijzonder die ik wil delen. Het was een moment voor mij dat me hielp de aard van ons beroep te beseffen. Deze gedetineerde die ik moest ondervragen was uitgekleed tot aan zijn ondergoed, handen op zijn rug gebonden en een zandzak op zijn hoofd - en ik heb zijn gezicht nooit echt gezien. Het was mijn taak om een metalen klapstoel te pakken, en aangezien hij met zijn gezicht naar de muur stond, moest ik de stoel naast zijn hoofd stukslaan telkens als hem een vraag werd gesteld. Een medesoldaat schreeuwde steeds dezelfde vraag, en wat hij ook antwoordde, ik sloeg de stoel naast zijn hoofd kapot. We deden dit totdat we moe werden, en toen kreeg ik te horen dat ik ervoor moest zorgen dat hij met zijn gezicht naar de muur bleef staan. Tegen die tijd was hij in een extreem gebroken toestand - hij trilde oncontroleerbaar, hij huilde en hij zat onder zijn eigen urine. Ik bewaakte hem, maar er was iets mis met zijn been - hij was gewond en viel steeds op de grond. Mijn sergeant zei dat ik ervoor moest zorgen dat hij bleef staan, zodat ik hem zou moeten oppakken en tegen de muur moest slaan.

Hij viel steeds naar beneden, dus ik moest hem blijven oppakken en hem met kracht tegen de muur zetten. Mijn sergeant kwam langs en was van streek dat hij weer op de grond lag, dus pakte hij hem op en sloeg hem verschillende keren tegen de muur - en toen de man weer op de grond viel, zag ik bloed van onder de zandzak naar beneden stromen. Dus liet ik hem zitten, en telkens als mijn sergeant begon te komen, waarschuwde ik de man en zei hem dat hij moest gaan staan.

Machine Translated by Google

Het was toen dat ik me realiseerde dat ik mijn eenheid moest bewaken tegen deze gedetineerde, maar wat ik deed was deze gedetineerde van mijn eenheid bewaken. Ik heb hard mijn best gedaan om trots te zijn op mijn dienst. Het enige wat ik kon voelen was schaamte. Gezicht van bezetting wordt blootgelegd Racisme kon de realiteit van de bezetting niet langer maskeren. Dit waren mensen. Dit waren mensen. Sindsdien word ik geplaagd door schuldgevoelens - elke keer zie ik een oudere man, zoals degene die niet kon lopen, die we op een brancard rolden en de Iraakse politie zeiden hem weg te brengen. Ik voel me altijd schuldig als ik een moeder met haar kinderen zie, zoals degene die hysterisch huilde en schreeuwde dat we erger waren dan Saddam toen we haar uit haar huis dwongen. Ik voel me altijd schuldig als ik een jong meisje zie, zoals degene die ik bij de arm greep en de straat op sleepte. We kregen te horen dat we tegen terroristen vochten. De echte terrorist was ik. Het echte terrorisme is deze bezetting.

Racisme binnen het leger is lange tijd een belangrijk instrument geweest om de vernietiging en bezetting van een ander land te rechtvaardigen. Het wordt al lang gebruikt om het doden, onderwerpen en martelen van een ander volk te rechtvaardigen. Racisme is een essentieel wapen van deze regering. Het is een belangrijker wapen dan een geweer, of een tank, of een bommenwerper, of een slagschip. Het is destructiever dan een artilleriegranaat, een bunkerbreker of een tomahawk-raket. Hoewel al die wapens zijn gemaakt en eigendom zijn van deze regering, zijn ze onschadelijk zonder dat mensen ze willen gebruiken. Degenen die ons naar de oorlog sturen, hoeven geen trekker over te halen of een mortiergranaat te lossen; ze hoeven de oorlog niet te vechten, ze hoeven ons alleen de oorlog te verkopen. Ze hebben een publiek nodig dat bereid is hun soldaten in gevaar te sturen, en ze hebben soldaten nodig die bereid zijn te doden en gedood te worden, zonder twijfel. Ze kunnen miljoenen uitgeven aan een enkele bom - maar die bom wordt pas een wapen als de gelederen in het leger bereid zijn de bevelen op te volgen om het te gebruiken. Ze kunnen elke laatste soldaat overal op aarde sturen, maar er zal alleen oorlog zijn als soldaten bereid zijn om te vechten.
De heersende klasse - de miljardairs die profiteren van menselijk lijden, die alleen maar geven om het uitbreiden van hun rijkdom en het beheersen van de wereldeconomie - begrijpt dat hun macht alleen ligt in hun vermogen om ons ervan te overtuigen dat oorlog, onderdrukking en uitbuiting in ons belang zijn. Ze begrijpen dat hun rijkdom afhankelijk is van hun vermogen om de arbeidersklasse te overtuigen om te sterven om de markt van een ander land te beheersen. En ons overtuigen om te sterven en te doden is gebaseerd op hun vermogen om ons te laten denken dat we op de een of andere manier superieur zijn. Soldaten, matrozen, mariniers en piloten hebben niets te winnen bij deze oorlog. De overgrote meerderheid van de mensen die in de Verenigde Staten wonen, heeft niets te winnen bij deze oorlog. In feite hebben soldaten en arbeiders niet alleen niets met deze bezetting, maar lijden wij er nog meer onder. We verliezen de ledematen, ondergaan het trauma en geven ons leven. Onze families moeten toekijken hoe met vlaggen gedrapeerde doodskisten in de aarde worden neergelaten. Miljoenen in dit land zonder gezondheidszorg, banen of toegang tot onderwijs moeten toezien hoe deze regering meer dan 400 miljoen dollar per dag verkwist aan deze oorlog.

De echte vijand is hier. Arme en werkende mensen in dit land worden gestuurd om arme en werkende mensen in een ander land te vermoorden, om de rijken rijker te maken. Zonder racisme zouden soldaten beseffen dat ze meer gemeen hebben met het Iraakse volk dan met de miljardairs die ons naar de oorlog sturen. Ik gooide mensen op straat in Irak, alleen om thuis te komen en gezinnen hier op straat te vinden in deze tragische en onnodige uitsluitingscrisis die al honderden Irak-oorlogsveteranen dakloos maakt. We moeten wakker worden en beseffen dat onze echte vijanden zich niet in een ver land bevinden; het zijn geen mensen wiens namen we niet kennen en wiens culturen we niet begrijpen. De vijand zijn mensen die we goed kennen en mensen die we kunnen identificeren - de vijand is het systeem dat ons naar de oorlog stuurt als het winstgevend is; de vijanden zijn de CEO's die ons van onze baan ontslaan als het winstgevend is; het zijn de verzekeringsmaatschappijen die ons gezondheidszorg weigeren als het winstgevend is; het zijn de banken die onze huizen afpakken als het winstgevend is. Onze vijanden zijn niet 5000 mijl ver weg. Ze zijn hier thuis, en als we ons organiseren en vechten met onze zusters en broeders, kunnen we deze oorlog stoppen, deze regering stoppen en een betere wereld creëren.

Source: libcom.org Posted By
Joseph Kay Aug 18 2010

MUNDO OBRERO
WORKERS WORLD
WORKERS AND OPPRESSED PEOPLES OF THE WORLD UNITE

Ontbind de NAVO – de Amerikaanse oorlogsprovocateur

Wat de mensen moeten weten over de NAVO, Rusland en Oekraïne

Door **Danny O'Brien** gepost op 28 februari 2022

Wat is de NAVO? De NAVO, de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie, is strikt een militair bondgenootschap, onder bevel van en grotendeels uitgerust door de VS; het werd opgericht in 1949, in de nasleep van de Tweede Wereldoorlog, toen honderdduizenden Amerikaanse troepen West-Europa bezetten.

Het doel van de NAVO was om de kapitalistische controle over West-Europa af te dwingen, dat werd uitgedaagd door arbeidersbewegingen, en om de Sovjet-Unie het hoofd te bieden. De NAVO begon met 12 lidstaten. Voor hun verdediging tegen de NAVO, de Sovjet-Unie en de Oost-Europese landen die het kapitalisme hadden omvergeworpen, richtten ze in 1955 het Warschaupact op. Om de wederopbouw in het socialistische blok, waar de schade door de Tweede Wereldoorlog enorm was, te belemmeren, dwong de NAVO een handels- en technologieblokkade af met behulp van sancties.

Uitbreiding van de NAVO: In 1990, toen de Sovjet-Unie instortte onder het gewicht van tientallen jaren van de Amerikaanse Koude Oorlog en omsingeling, beloofden de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken James Baker en tal van andere Amerikaanse en Europese leiders dat de NAVO niet "een centimeter oostwaarts" zou uitbreiden als Duitsland werd verenigd in één staat. De NAVO had toen 16 lidstaten. Van 1997-2022 nam de NAVO 14 nieuwe leden op, allemaal voormalige leden van het Warschaupact, delen van het voormalige Joegoslavië of voormalige socialistische republieken van de Sovjet-Unie.

De NAVO legt regimes op en versterkt ze die de landen privatiseren en herstructureren in de richting van de VS en de Europese Unie. Het legt het gebruik van militaire wapens op die in de VS en de EU zijn geproduceerd. De NAVO heeft militaire manoeuvres uitgevoerd in deze Oost-Europese, Balkan- en Baltische landen en Amerikaanse/Britse marine-operaties in de Zwarte Zee, steeds dichter bij de grens met Rusland. Deze provocerende manoeuvres zijn

bedoeld om Rusland te destabiliseren. Sinds 1991 gebruikt Washington de NAVO ook om in te grijpen in Afrika, het Midden-Oosten en Centraal-Azië.

Oekraïne: Van oudsher geïntegreerd met de Russische economie binnen de Sovjet-Unie, was Oekraïne de graanschuur van de socialistische landen, net zoals het Midwesten dat is voor de Verenigde Staten. Van 1991 tot 2014 onderhield Oekraïne goede handelsbetrekkingen met Rusland. Sinds de door de VS gesteunde staatsgreep van 2014 een regime oplegde dat vijandig stond tegenover Rusland, is Oekraïne een van Europa's armste landen geworden met een armoedepercentage van 45%, waardoor het bijzonder vatbaar is voor westerse imperialistische interventie.

Staatsgreep van 2014: In 2014 hebben de VS zwaar bewapende en gefinancierde groepen ultranationalisten, neonazi's en fascisten om de gekozen regering van Ukaine omver te werpen, die neutraal was tussen het Westen en Rusland. De interventionistische tactieken van Washington om dissidenten en/of terroristische groeperingen te bewapenen, op te leiden en te leiden, zijn geprobeerd bij pogingen tot regimeverandering in Irak, Syrië, Libië, Venezuela, Cuba, Nicaragua en andere landen. De staatsgreep in Oekraïne installeerde een regering die was afgestemd op de westerse belangen.

Deelnemers aan de coup in Oekraïne waren onder meer het paramilitaire Azov-bataljon, die nazi-symbolen als hun insigne droegen. Veel Azov-leden delen de nazi-ideologie, maar dit bataljon werd officieel opgenomen in de Oekraïense Nationale Garde. Na de staatsgreep brak een burgeroorlog uit toen troepen uit de hoofdstad Kiev twee provincies aanvielen in het oosten van Oekraïne in de Donbass-regio aan de Russische grens, waarvan de bevolking zich onafhankelijk verklaarde van het Oekraïense staatsgreepregime. De VS hebben meer dan $ 5 miljard dollar gesluisd in acht jaar van conflict in de Donbass.

De Donbass aan de Russische grens: Dit is de regio van Oekraïne ten oosten van de rivier de Dnjepr tot aan de grens met Rusland. De populaties hier zijn overwegend Russisch in taal en etniciteit. Na de staatsgreep in 2014 brak een antifascistische arbeidersbeweging in Donetsk en Lugansk, ter verdediging tegen de toegenomen kapitalistische privatisering en plundering van hun industrieën, zich af van de staatsgreep in Kiev en riepen zichzelf uit tot onafhankelijke republieken.

Acht jaar lang heeft de rechtse regering in Kiev Donetsk en Lugansk aangevallen en beschoten. Meer dan 14.000 burgers zijn gedood door door de VS gesteunde Oekraïense troepen. De VS hebben militair materieel en adviseurs naar deze regio gestuurd, direct aan de Russische grens. Oekraïne deelt een grens van 1200 mijl met Rusland. Deze militaire hulp is illegaal en provocerend, aangezien Oekraïne geen officiële NAVO-lidstaat is. Elke keer dat een voormalige handelspartner van Rusland door de NAVO wordt geabsorbeerd, wordt de militaire omsingeling van Rusland strakker.

Sancties: Sancties zijn economische oorlogsvoering; en omdat ze zich in de eerste plaats richten op de burgerbevolking, beschouwt het internationaal recht hen als een 'misdaad tegen de menselijkheid'. Sancties creëren hyperinflatie en snijden voedsel, medicijnen, bouwbenodigdheden, brandstof, consumptiegoederen, media en hulpbronnen af, wat gevolgen heeft voor de meerderheid van de bevolking. Wanneer de VS of een ander land Rusland sancties oplegt, vernietigt het de levens van zijn burgerbevolking.

Amerikaanse militaire staat van dienst: het Amerikaanse leger heeft oorlogsscenario's uitgevoerd die de doellanden ruïneren, hun burgerbevolking tot slachtoffer maken en vaak eindigen zonder oplossing. De Verenigde Staten hebben meerdere keren gelogen over of

provocaties georganiseerd om voorwendsels te produceren om oorlog te voeren, waaronder het zinken van de USS Maine in 1898 om de Spaans-Amerikaanse oorlog te beginnen – die Cuba, Puerto Rico en de Filippijnen uit Spanje veroverde, en van hun inwoners – en de mythische massavernietigingswapens om de invasie van 2003 in Irak te rechtvaardigen. Het VS-imperialisme heeft verwoestende oorlogen gevoerd tegen de volkeren van Vietnam, Korea, Afghanistan, Joegoslavië, Irak en Libië en heeft geleid tot bloedige staatsgrepen en opstanden in Syrië en in heel Latijns-Amerika. Elke oorlog komt alleen de oorlogsprofiteurs en imperialistische bankiers ten goede, terwijl generaties in de slachtofferlanden worden verwoest. Amerikaanse agentschappen richtten zich op Oekraïne om de huidige crisis te creëren.

Europese imperialistische concurrentie: Europa is een belangrijke handelspartner van Rusland. Rusland levert de EU olie, aardgas en hulpbronnen tegen lage prijzen. Door druk uit te oefenen op de NAVO-lidstaten van de Europese Unie om de handel met Rusland te beëindigen en Rusland te bestraffen, zal Washington die landen dwingen veel van deze hulpbronnen uit de Verenigde Staten te importeren. De prijzen zullen veel hoger zijn. Door deze markt te grijpen, kunnen in de VS gevestigde monopolies zichzelf verrijken, terwijl de verminderde financiële macht van de EU (vooral de Duitse) haar vermogen om wereldwijd te concurreren met de kapitalistische economische belangen van de VS beperkt.

Nord Stream 2-pijpleiding: Rusland en Duitsland werkten samen om een grotere, directe aardgaspijpleiding aan te leggen van de noordwestelijke grens van Rusland naar Duitsland. Deze en de verschillende andere gaspijpleidingen transporteren goedkope energiebronnen naar warmte en energie in Europa. Nord Stream 2 zou de groeiende economische betrekkingen tussen Rusland en Duitsland, beide economische concurrenten van de VS, hebben versterkt. Op basis van zijn gefrackt gas is de VS nu de grootste gasproducent ter wereld.

De uitdaging voor de Amerikaanse monopolies is hoe ze wereldwijde markten kunnen vinden voor dit duurdere gefrackte gas, dat onderkoeld wordt en als LNG (vloeibaar aardgas) naar Europa wordt getransporteerd. Het blokkeren van goedkoop aardgas uit Rusland opent een belangrijke markt voor Amerikaanse monopolies.

Gevolgen voor de arbeidersklasse: het volk van Oekraïne zal zien dat hun land verder verscheurd wordt door imperialistische machten, en het zou Ground Zero kunnen zijn voor wat het potentieel heeft om uit te monden in een totale oorlog. Vanwege de sancties die tegen hen zijn opgelegd, kan het Russische volk mogelijk verhongeren, worden getroffen door enorme stijgingen van de armoedecijfers, de toegang verliezen tot de juiste medicijnen en brandstoffen voor verwarming en transport. De Europese arbeidersklasse zal lijden onder een stijging van de inflatie en armoede. Amerikaanse arbeiders zullen te maken krijgen met stijgende gasprijzen, mogelijk lagere lonen, hogere inflatie en een culturele opleving van racisme, vreemdelingenhaat en blind patriottisme.

Elke oorlog die het Amerikaanse kapitalisme versterkt, wordt een wapen tegen de arbeidersklasse in de VS

Machine Translated by Google

Europese Commissie - Toespraak

Toespraak van voorzitter von der Leyen tijdens de plenaire vergadering van het Europees Parlement over de Russische agressie tegen Oekraïne

Brussel, 1 maart 2022

Mevrouw de voorzitter van het Europees Parlement,

Mijnheer de voorzitter van de Raad,

hoge vertegenwoordiger,

Mijnheer de president van Oekraïne, beste Volodymyr,

Mijnheer de voorzitter van het Oekraïense parlement,

Mijn geachte leden,

De oorlog is teruggekeerd naar Europa. Bijna dertig jaar na de Balkanoorlogen, en meer dan een halve eeuw nadat Sovjettroepen Praag en Boedapest binnentrokken, gingen de sirenes van de burgerbescherming weer af in het hart van een Europese hoofdstad. Duizenden mensen op de vlucht voor bommen, kampeerden in ondergrondse stations - hand in hand, stilletjes huilend, in een poging elkaar op te vrolijken. Auto's stonden in de rij richting de Oekraïense westelijke grens, en toen velen van hen zonder brandstof kwamen te zitten, pakten mensen hun kinderen en hun rugzakken op en marcheerden tientallen kilometers naar onze Unie. Ze zochten hun toevlucht binnen onze grenzen, omdat hun land niet langer veilig was. Want binnen Oekraïne is een gruwelijke dodentelling begonnen. Opnieuw sterven mannen, vrouwen en kinderen omdat een buitenlandse leider, president Poetin, heeft besloten dat hun land, Oekraïne, geen bestaansrecht heeft. En dat zullen we nooit laten gebeuren en nooit accepteren.

geachte leden,

Dit is een moment van de waarheid voor Europa. Laat me het hoofdartikel citeren van een Oekraïense krant, de Kyiv Independent, die enkele uren voordat de invasie begon, werd gepubliceerd: 'Dit gaat niet alleen over Oekraïne. Het is een botsing van twee werelden, twee polaire waardenverzamelingen.' Ze hebben zo gelijk. Dit is een botsing tussen de rechtsstaat en de heerschappij van het geweer; tussen democratieën en autocratieën; tussen een op regels gebaseerde orde en een wereld van naakte agressie. Hoe we vandaag reageren op wat Rusland doet, zal de toekomst van het internationale systeem bepalen. Het lot van Oekraïne staat op het spel, maar ook ons eigen lot staat op het spel. We moeten de macht tonen die in onze democratieën ligt; we moeten de kracht tonen van mensen die hun onafhankelijke wegen kiezen, vrij en democratisch. Dit is ons machtsvertoon.

Vandaag heeft een Unie van bijna een half miljard mensen zich ingezet voor Oekraïne. De mensen van Europa demonstreren voor Russische ambassades in heel onze Unie. Velen van hen hebben hun huizen opengesteld voor Oekraïners – op de vlucht voor de bommen van Poetin. En laat me vooral Polen, Roemenië, Slowakije en Hongarije bedanken voor het verwelkomen van deze vrouwen, mannen en kinderen. Europa zal er voor hen zijn, niet alleen de eerste dagen, maar ook de komende weken en maanden. Dat moet helemaal onze belofte zijn. En daarom stellen we voor om het tijdelijke beschermingsmechanisme te activeren om hen een veilige status en toegang tot scholen, medische zorg en werk te geven. Ze verdienen het. Dat moeten we nu doen. We weten dat dit nog maar het begin is. Meer Oekraïners zullen onze bescherming en solidariteit nodig hebben. Wij zijn en zullen er voor hen zijn.

Onze Unie toont een eenheid van doel waar ik trots op ben. Met de snelheid van het licht heeft de Europese Unie drie golven van zware sancties aangenomen tegen het Russische financiële systeem, zijn hightechindustrieën en zijn corrupte elite. Dit is het grootste sanctiepakket in de geschiedenis van onze Unie. We nemen deze maatregelen niet lichtvaardig, maar we vinden dat we moeten handelen. Deze sancties zullen een zware tol eisen van de Russische economie en van het Kremlin. We ontkoppelen belangrijke Russische banken van het SWIFT-netwerk. We hebben ook de transacties van de Russische centrale bank, de belangrijkste financiële instelling in Rusland, verboden. Dit verlamt miljarden aan buitenlandse reserves, waardoor de kraan op de oorlog van Rusland en Poetin wordt dichtgedraaid. We moeten deze financiering van zijn oorlog beëindigen.

Ten tweede richten we ons op belangrijke sectoren van de Russische economie. We maken het Rusland onmogelijk om zijn olieraffinaderijen te upgraden; om zijn luchtvloot te repareren en te moderniseren; en om toegang te krijgen tot veel belangrijke technologieën die het nodig heeft om een welvarende toekomst op te bouwen. We hebben onze lucht gesloten voor Russische vliegtuigen,

Machine Translated by Google

inclusief de privéjets van oligarchen. En vergis u niet: we zullen ook hun andere activa bevriezen - of het nu jachten of luxe auto's of luxe eigendommen zijn. Dat gaan we helemaal invriezen.

Ten derde, in een nieuwe ongekende stap, schorsen we de licenties van de propagandamachine van het Kremlin. Het staatsbedrijf Russia Today en Spoetnik, en al hun dochterondernemingen, zullen niet langer in staat zijn hun leugens te verspreiden om de oorlog van Poetin te rechtvaardigen en onze Unie te verdelen. Dit zijn ongekende acties van de Europese Unie en onze partners als reactie op een ongekende agressie van Rusland.

Elk van deze stappen is nauw afgestemd met onze partners en bondgenoten, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Canada en Noorwegen, maar ook bijvoorbeeld Japan, Zuid-Korea en Australië.
Al deze dagen zie je dat meer dan 30 landen – die meer dan de helft van de wereldeconomie vertegenwoordigen – ook sancties en exportcontroles tegen Rusland hebben aangekondigd. Als Poetin probeerde de Europese Unie te verdelen, de NAVO te verzwakken en de internationale gemeenschap te breken, dan heeft hij precies het tegenovergestelde bereikt. We zijn meer verenigd dan ooit en we zullen opstaan in deze oorlog, dat is zeker dat we zullen overwinnen en we zullen zegevieren. We zijn verenigd en we blijven verenigd.

geachte leden,

Ik ben me er terdege van bewust dat deze sancties ook een prijs zullen hebben voor onze economie. Ik weet dit en ik wil de mensen van Europa eerlijk toespreken. We hebben twee jaar pandemie doorstaan. En we wilden allemaal dat we ons konden concentreren op ons economisch en sociaal herstel. Maar ik geloof dat de mensen van Europa heel goed begrijpen dat we op moeten staan tegen deze wrede agressie. Ja, het beschermen van onze vrijheid heeft een prijs. Maar dit is een beslissend moment. En dit zijn de kosten die we bereid zijn te betalen.
Omdat vrijheid onbetaalbaar is, geachte afgevaardigden. Dit is ons principe: Vrijheid is onbetaalbaar.

Onze investeringen van vandaag zullen ons morgen onafhankelijker maken. Ik denk in de eerste plaats aan onze energiezekerheid. We kunnen simpelweg niet zo sterk vertrouwen op een leverancier die ons expliciet bedreigt. Daarom hebben we contact opgenomen met andere wereldwijde leveranciers. En ze reageerden. Noorwegen stapt op. In januari hadden we een recordaanvoer van LNG-gas. We bouwen nieuwe LNG-terminals en werken aan interconnectoren. Maar op de lange termijn is het onze overstap naar hernieuwbare energiebronnen en waterstof die ons echt onafhankelijk zullen maken. We moeten de groene transitie versnellen. Omdat elke kilowattuur elektriciteit die Europa opwekt uit zon, wind, waterkracht of biomassa, onze afhankelijkheid van Russisch gas en andere energiebronnen vermindert. Dit is een strategische investering. En geachte afgevaardigden, dit is een strategische investering, want bovendien betekent minder afhankelijkheid van Russisch gas en andere fossiele brandstoffen ook minder geld voor de oorlogskas van het Kremlin. Dit is ook een waarheid.

We zijn vastberaden, Europa kan de uitdaging aan. Hetzelfde geldt voor defensie. De Europese veiligheid en defensie is in de afgelopen zes dagen meer geëvolueerd dan in de afgelopen twee decennia. De meeste lidstaten hebben leveringen van militair materieel aan Oekraïne beloofd. Duitsland kondigde aan dat het zo snel mogelijk de 2%-doelstelling van de NAVO zal halen. En onze Unie gebruikt voor het eerst ooit de Europese begroting om militair materieel aan te schaffen en te leveren aan een land dat wordt aangevallen. 500 miljoen euro van de Europese Vredesfaciliteit, ter ondersteuning van de defensie van Oekraïne. Als eerste partij zullen we dit nu ook compenseren met minimaal 500 miljoen euro uit de EU-begroting om de humanitaire gevolgen van deze tragische oorlog op te vangen, zowel in het land als voor de vluchtelingen.

geachte leden,

Dit is een keerpunt voor onze Unie. We kunnen onze veiligheid en de bescherming van mensen niet als vanzelfsprekend beschouwen. We moeten ervoor opkomen. We moeten erin investeren. We moeten ons deel van de verantwoordelijkheid dragen.

Deze crisis verandert Europa. Maar Rusland heeft ook een kruispunt bereikt. De acties van het Kremlin brengen ernstige schade toe aan de langetermijnbelangen van Rusland en zijn volk. Dat begrijpen ook steeds meer Russen. Ze marcheren voor vrede en vrijheid. En hoe reageert het Kremlin hierop? Door duizenden van hen te arresteren. Maar uiteindelijk kan het verlangen naar vrede en vrijheid niet tot zwijgen worden gebracht. Naast de tanks van Poetin is er nog een ander Rusland. En we reiken onze vriendschapshand naar dit andere Rusland. Wees gerust, ze hebben onze steun.

geachte leden,

In deze dagen staat het onafhankelijke Oekraïne voor het donkerste uur. Tegelijkertijd houdt het Oekraïense volk de fakkel van vrijheid voor ons allemaal omhoog. Ze tonen enorme moed. Ze verdedigen hun leven. Maar ze vechten ook voor universele waarden en zijn bereid daarvoor te sterven. President Zelenskyy en het Oekraïense volk zijn een ware inspiratiebron. Toen we elkaar voor het laatst spraken, vertelde hij me opnieuw over de droom van zijn volk om lid te worden van onze Unie. Vandaag zijn de Europese Unie en Oekraïne al dichterbij dan ooit tevoren. Er is nog een lange weg te gaan. We moeten deze oorlog beëindigen. En we moeten praten over de volgende stappen. Maar ik ben er zeker van: niemand in dit halfrond kan eraan twijfelen dat een volk dat zo dapper opkomt voor onze Europese waarden, tot onze Europese familie behoort.

Machine Translated by Google

En daarom, geachte afgevaardigden, zeg ik: Leve Europa. En lang leve een vrij en onafhankelijk Oekraïne.

Mijn z vamy. Slava Oekraïne.

SPRAAK/22/1483

Gerelateerde media

Buitengewone plenaire zitting over de Russische agressie tegen Oekraïne

Deelname van Ursula von der Leyen, voorzitter van de Europese Commissie, aan de plenaire vergadering van het Europees Parlement debat over de Russische agressie tegen Oekraïne

European Commission - Speech

Speech by President von der Leyen at the European Parliament Plenary on the Russian aggression against Ukraine

Brussels, 1 March 2022

Madam President of the European Parliament,

Mr President of the Council,

High Representative,

Mr President of the Ukraine, dear Volodymyr,

Mr Speaker of the Ukrainian Parliament,

My Honourable Members,

War has returned to Europe. Almost thirty years after the Balkan Wars, and over half a century after Soviet troops marched into Prague and Budapest, civil defence sirens again went off in the heart of a European capital. Thousands of people fleeing from bombs, camped in underground stations – holding hands, crying silently, trying to cheer each other up. Cars lined up towards Ukrainian Western borders, and when many of them ran out of fuel, people picked up their children and their backpacks and marched for tens of kilometres towards our Union. They sought refuge inside our borders, because their country was not safe any longer. Because inside Ukraine, a gruesome death count has begun. Men, women, children are dying, once again, because a foreign leader, President Putin, decided that their country, Ukraine, has no right to exist. And we will never ever let that happen and never ever accept that.

Honourable Members,

This is a moment of truth for Europe. Let me quote the editorial of one Ukrainian newspaper, the Kyiv Independent, published just hours before the invasion began: 'This is not just about Ukraine. It is a clash of two worlds, two polar sets of values.' They are so right. This is a clash between the rule of law and the rule of the gun; between democracies and autocracies; between a rules-based order and a world of naked aggression. How we respond today to what Russia is doing will determine the future of the international system. The destiny of Ukraine is at stake, but our own fate also lies in the balance. We must show the power that lies in our democracies; we must show the power of people that choose their independent paths, freely and democratically. This is our show of force.

Today, a Union of almost half a billion people has mobilised for Ukraine. The people of Europe are demonstrating in front of Russian embassies all across our Union. Many of them have opened their homes to Ukrainians – fleeing from Putin's bombs. And let me thank especially Poland, Romania, Slovakia and Hungary for welcoming these women, men and children. Europe will be there for them, not only in the first days, but also in the weeks and months to come. That must be our promise altogether. And this is why we are proposing to activate the temporary protection mechanism to provide them with a secure status and access to schools, medical care and work. They deserve it. We need to do that now. We know this is only the beginning. More Ukrainians will need our protection and solidarity. We are and we will be there for them.

Our Union is showing a unity of purpose that makes me proud. At the speed of light, the European Union has adopted three waves of heavy sanctions against Russia's financial system, its high-tech industries and its corrupt elite. This is the largest sanctions package in our Union's history. We do not take these measures lightly, but we feel we had to act. These sanctions will take a heavy toll on the Russian economy and on the Kremlin. We are disconnecting key Russian banks from the SWIFT network. We also banned the transactions of Russia's central bank, the single most important financial institution in Russia. This paralyses billions in foreign reserves, turning off the tap on Russia's and Putin's war. We have to end this financing of his war.

Second, we target important sectors of the Russian economy. We are making it impossible for Russia to upgrade its oil refineries; to repair and modernise its air fleet; and to access many important technologies it needs to build a prosperous future. We have closed our skies to Russian aircraft,

including the private jets of oligarchs. And make no mistake: We will freeze their other assets as well – be it yachts or fancy cars or luxury properties. We will freeze that altogether.

Thirdly, in another unprecedented step, we are suspending the licences of the Kremlin's propaganda machine. The state-owned Russia Today and Sputnik, and all of their subsidiaries, will no longer be able to spread their lies to justify Putin's war and to divide our Union. These are unprecedented actions by the European Union and our partners in response to an unprecedented aggression by Russia.

Each one of these steps has been closely coordinated with our partners and allies, the United States, the United Kingdom, Canada and Norway, but also, for example, Japan, South Korea and Australia. All of these days, you see that more than 30 countries – representing well over half of the world's economy – have also announced sanctions and export controls on Russia. If Putin was seeking to divide the European Union, to weaken NATO, and to break the international community, he has achieved exactly the opposite. We are more united than ever and we will stand up in this war, that is for sure that we will overcome and we will prevail. We are united and we stay united.

Honourable Members,

I am well aware that these sanctions will come at a cost for our economy, too. I know this, and I want to speak honestly to the people of Europe. We have endured two years of pandemic. And we all wished that we could focus on our economic and social recovery. But I believe that the people of Europe understand very well that we must stand up against this cruel aggression. Yes, protecting our liberty comes at a price. But this is a defining moment. And this is the cost we are willing to pay. Because freedom is priceless, Honourable Members. This is our principle: Freedom is priceless.

Our investments today will make us more independent tomorrow. I am thinking, first and foremost, about our energy security. We simply cannot rely so much on a supplier that explicitly threatens us. This is why we reached out to other global suppliers. And they responded. Norway is stepping up. In January, we had a record supply of LNG gas. We are building new LNG terminals and working on interconnectors. But in the long run, it is our switch to renewables and hydrogen that will make us truly independent. We have to accelerate the green transition. Because every kilowatt-hour of electricity Europe generates from solar, wind, hydropower or biomass reduces our dependency on Russian gas and other energy sources. This is a strategic investment. And my Honourable Members, this is a strategic investment, because on top, less dependency on Russian gas and other fossil fuel sources also means less money for the Kremlin's war chest. This is also a truth.

We are resolute, Europe can rise up to the challenge. The same is true on defence. European security and defence has evolved more in the last six days than in the last two decades. Most Member States have promised deliveries of military equipment to Ukraine. Germany announced that it will meet the 2% goal of NATO as soon as possible. And our Union, for the first time ever, is using the European budget to purchase and deliver military equipment to a country that is under attack. EUR 500 million from the European Peace Facility, to support Ukraine's defence. As a first batch, we will now also match this by at least EUR 500 million from the EU budget to deal with the humanitarian consequences of this tragic war, both in the country and for the refugees.

Honourable Members,

This is a watershed moment for our Union. We cannot take our security and the protection of people for granted. We have to stand up for it. We have to invest in it. We have to carry our fair share of the responsibility.

This crisis is changing Europe. But Russia has also reached a crossroads. The actions of the Kremlin are severely damaging the long-term interests of Russia and its people. More and more Russians understand this as well. They are marching for peace and freedom. And how does the Kremlin respond to this? By arresting thousands of them. But ultimately, the longing for peace and freedom cannot be silenced. There is another Russia besides Putin's tanks. And we extend our hand of friendship to this other Russia. Be assured, they have our support.

Honourable Members,

In these days, independent Ukraine is facing its darkest hour. At the same time, the Ukrainian people are holding up the torch of freedom for all of us. They are showing immense courage. They are defending their lives. But they are also fighting for universal values and they are willing to die for them. President Zelenskyy and the Ukrainian people are a true inspiration. When we last spoke, he told me again about his people's dream to join our Union. Today, the European Union and Ukraine are already closer than ever before. There is still a long path ahead. We have to end this war. And we should talk about the next steps. But I am sure: Nobody in this hemicycle can doubt that a people that stands up so bravely for our European values belongs in our European family.

And therefore, Honourable Members, I say: Long live Europe. And long live a free and independent Ukraine.

My z vamy. Slava Ukraini.

SPEECH/22/1483

Related media

Extraordinary Plenary session on the Russian aggression against Ukraine

Participation of Ursula von der Leyen, President of the European Commission, to the European Parliament Plenary debate, on the Russian aggression against Ukraine

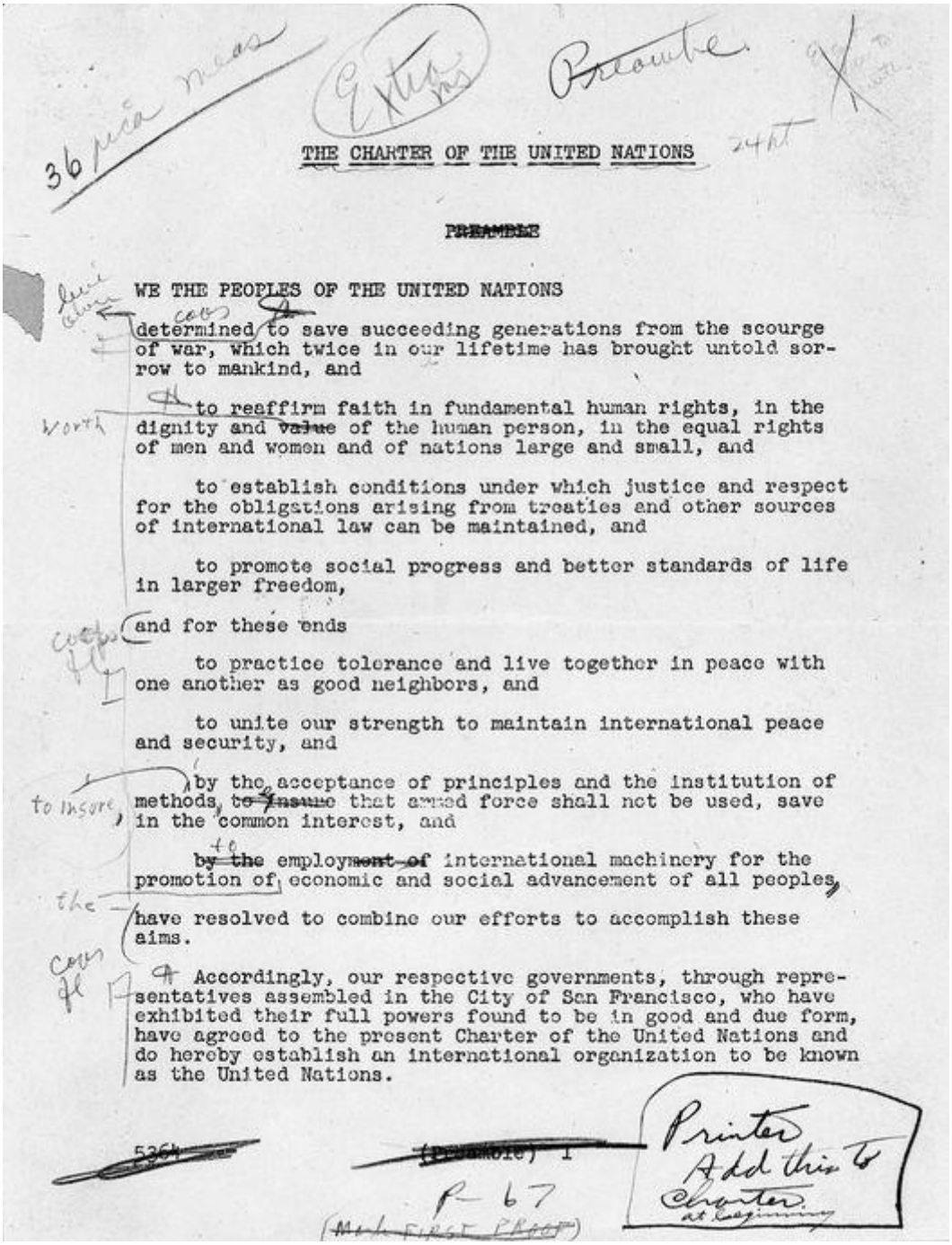

THE CHARTER OF THE UNITED NATIONS

PREAMBLE

WE THE PEOPLES OF THE UNITED NATIONS

determined to save succeeding generations from the scourge of war, which twice in our lifetime has brought untold sorrow to mankind, and

to reaffirm faith in fundamental human rights, in the dignity and ~~value~~ of the human person, in the equal rights of men and women and of nations large and small, and

to establish conditions under which justice and respect for the obligations arising from treaties and other sources of international law can be maintained, and

to promote social progress and better standards of life in larger freedom,

and for these ends

to practice tolerance and live together in peace with one another as good neighbors, and

to unite our strength to maintain international peace and security, and

by the acceptance of principles and the institution of methods, ~~to insure~~ that armed force shall not be used, save in the common interest, and

~~by the~~ employ~~ment of~~ international machinery for the promotion of economic and social advancement of all peoples,

have resolved to combine our efforts to accomplish these aims.

Accordingly, our respective governments, through representatives assembled in the City of San Francisco, who have exhibited their full powers found to be in good and due form, have agreed to the present Charter of the United Nations and do hereby establish an international organization to be known as the United Nations.

Printer Add this to Charter at beginning

P-67

Pictured here is the original manuscript of the UN Charter from 1945.
The use of force by one country against another is wrong and against the Charter. The values of the Charter must prevail.

Nazi-officieren spoedig in NAVO-hoofdkwartier

PARIJS, 15 Juni. — Hoewel West-Duitsland officieel nog geen leger heeft, zal de eerste groep voormalige Hitler-officieren reeds over enkele weken zich installeren in het hoofdkwartier van de NAVO bij Parijs. De Westduitse minister van Oorlog, Theodor Blank, bevindt zich op het ogenblik, tezamen met generaal Hans Speidel — voormalig stafchef van veldmaarschalk Rommel! — op het hoofdkwartier van de NAVO.

Het is duidelijk, dat Adenauer haast maakt met de bezetting van de posten in het NAVO-hoofdkwartier, waardoor West-Duitsland de gelegenheid zal krijgen zich een overwegende positie in de NAVO te verschaffen.

Bron: De waarheid 15-06-1955 (via Delpher)

Uit het nieuws 19-04-2021 (bijgewerkt op 01-05-2021)

Door: Franklin ter Horst To translate my newsletter into different languages, click here

Kan het conflict tussen Rusland en de Oekraïne tot een Derde Wereldoorlog leiden? (deel 2)

Inmiddels heeft het Oekraïense leger het vuur geopend op Luhansk. Op 9 april zei de woordvoerder van Vladimir Poetin, Dmitry Peskov, tegen verslaggevers dat er een reeks zorgwekkende escalaties hebben plaatsgevonden tussen Oekraïnse troepen en separatistische militanten in de Donbass die worden gesteund door Moskou. De stafchef van het Oekraïense leger kondigde aan dat de pro-Russische separatisten in de Donbass met een kolossale aanval zullen worden vernietigd. Bij zware artillerie beschietingen zijn een onbekend aantal burgers omgekomen. Pro-Russische milities in Luhansk hebben het vuur beantwoord en bij Donetsk staat het Oekraïense leger eveneens klaar voor een offensief. Oekraïne heeft zo'n 110.000 troepen bij Luhansk en Donetsk (de Donbass) samengetrokken, plus nog eens 450 tanks en 800 stuks artillerie. De NAVO heeft in de landen rondom Oekraïne nog eens 40.000 man klaarstaan. Daar tegenover staan over een front van 1000 kilometer lengte zo'n 150.000 tot 200.000 Russische troepen, 1300 tanks, 1300 stuks artillerie, 380 meervoudige raketwerpers, 300 gevechtsvliegtuigen en -bommenwerpers, 3700 drones, 280 helikopters, 26 schepen en 4000+ pantservoertuigen.

Rusland heeft de NAVO gewaarschuwd om Oekraïne niet militair te hulp te schieten, omdat dan 'een beangstigende escalatie' dreigt. Peskov noemde *"de situatie aan de contactlijn in Oekraïne buitengewoon onstabiel en voegde toe dat een dergelijke uitbraak een bedreiging zou kunnen gaan vormen voor de veiligheid van Rusland, en dat er overwogen wordt maatregelen te nemen om dat te voorkomen."* Dmitry Kozak, een andere woordvoerder zei dat Rusland gedwongen zou kunnen worden de inwoners van de Donbass-regio te beschermen als Kiev een grootschalig offensief zou lanceren op de afgescheiden republieken Donetsk en Lugansk. *"Alles hangt af van de omvang van de gevechten."* Op 13 april kondigde Moskou aan dat er twee detachementen van het Russische leger, samen met drie luchtlandingeenheden, klaar staan om in actie te komen als de spanningen met het Westen escaleren tot volledige gevechten. De Amerikaanse president Jo Biden heeft zijn Oekraïense collega Zelensky nogmaals beloofd hem bij te zullen staan tegen 'de Russische agressie', en het land 'nooit in de steek te zullen laten'. Daarnaast heeft hij de nationale noodtoestand uitgeroepen– zogenaamd om de "Russische bedreiging" het hoofd te kunnen bieden.Klik ook hier voor "US on the brink of War".

Inmiddels zijn een tweetal Amerikaanse oorlogsschepen via de Bosporus in de Zwarte Zee aangekomen voor de zuidkust van Rusland in een beweging die algemeen wordt gezien als een blijk van steun voor de Oekraïne. Het gaat om de USS Roosevelt een torpedobootjager uit de Arleigh Burke-klasse, en de USS Donald Cook, een geleide raketvernietiger. Na de Amerikaanse marineoefeningen in de Zwarte Zee in februari 2021 waarschuwde het Kremlin de Amerikaanse marineschepen in de Zwarte Zee te zullen vernietigen indien ze worden ingezet bij een eventuele militaire aanval van de Oekraïne op onder meer De Krim en dat dit tot een ramp zouden kunnen leiden. Rusland noemt de aanwezigheid van de Amerikaanse oorlogsschepen een ernstige provocatie en is als reactie daarop begonnen met oefeningen in de Zwarte Zee.

Amerikaans oorlogsschip in de Bosporus op weg naar de Zwarte

Om de druk op Rusland verder op te voeren zijn twee Amerikaanse strategische B-1 bommenwerpers vanuit de VS rechtstreeks richting Rusland gevlogen, tot boven de Egeïsche Zee tussen Griekenland en Turkije, vanwaar de toestellen kruisraketten hadden kunnen lanceren op Russische doelen. De bommenwerpers keerden deze keer weer terug, maar de spanningen om Oekraïne dreigen snel te escaleren.

Valery Gerasimov, de Russische top-generaal van de generale staf van Vladimir Poetin, waarschuwde in december 2019 al dat het Westen zich voorbereidt op een "grootschalig militair conflict" en sprak zelfs van een Derde Wereldoorlog. Inmiddels hebben zowel de NAVO als Rusland tonnen militair materieel naar het conflict gebied gestuurd. Ook in de Baltische landen en Polen, de Zwarte Zee en de Baltische Zee neemt de militaire activiteit toe.

Volgens Andriy Parubiy, voorzitter van de nationale Veiligheidsraad van Oekraïne, zouden zich inmiddels bijna 100.000 Russische troepen hebben verzameld aan de Oekraïense grens.

De schattingen zijn echter veel hoger dan de Amerikaanse militaire schattingen. Ambtenaren van het Pentagon hebben eerder gezegd dat meer dan 20.000 Russische troepen - inclusief luchtlandingeenheden en gepantserde voertuigen - langs de grens met Oekraïne zijn gestationeerd, een strijdmacht die groot genoeg is om de controle over de oostelijke regio te grijpen. Parubiy: *"Deze Russische troepen bevinden zich niet alleen in De Krim, maar ook langs alle Oekraïense grenzen. Ze zijn in het zuiden, ze zijn in het oosten en in het noorden "*, zei hij. Kiev vreest een mogelijke inval in het oosten van het land, zei hij tegen de Atlantische Raad, een denktank in Washington.

Militaire provocaties rond de Nord Stream 2 pijpleiding

Een andere dreiging van de kant van het Westen is dat Oorlogsschepen en onderzeeërs de zone van de Nord Stream 2-pijpleiding zijn binnengegaan, waar de laatste hand wordt gelegd aan de gaspijpleiding van Rusland naar Duitsland, die voor 95% gereed is. De exploitant van de gaspijpleiding heeft geweigerd te stoppen met de aanleg na Amerikaanse dreiging met sancties tegen de aannemers. De exploitant meldt een toegenomen "provocerende" activiteit van oorlogsschepen vliegtuigen en helikopters in het gebied, evenals civiele schepen van andere landen. Om de pijplijn te beschermen is er een veiligheidszone van 2,4 km rond de locatie aangelegd waar boten die niet bij de constructie zijn betrokken, niet mogen komen. Toch worden er regelmatig militaire schepen, zoals een niet-geïdentificeerde onderzeeër in de buurt gezien en cirkelt er regelmatig op lage hoogte een Pools anti-onderzeeërvliegtuig boven het gebied.

Volgens een Russische woordvoerder gaat het om geplande en voorbereide provocaties om het economische project te belemmeren. Nord Stream 2 zal Duitsland via de Oostzee rechtstreeks met Rusland verbinden. Het is bedoeld om de energiezekerheid van Berlijn te beschermen en het minder afhankelijk te maken van derde landen om gas door te voeren, waardoor ook de prijzen worden verlaagd. Een groot deel van de energie van de Europese Unie komt via Oekraïne uit Rusland en Kiev ontvangt forse vergoedingen voor het gebruik van pijpleidingen. Washington heeft voortdurend bezwaar gemaakt tegen het project, en beweert dat het een bedreiging vormt voor de energiezekerheid van Europa.

Diverse militaire deskundigen waren van mening dat na beëindiging van de 2e Wereldoorlog, nooit meer een dergelijk drama zou plaatsvinden, maar de meningen zijn inmiddels drastisch veranderd. Zo is de Verenigde Staten sinds de Tweede Wereldoorlog bij 81% van alle conflicten in de wereld militair betrokken geweest. 'Wij kwamen, wij zagen, hij stierf,' lachte Hillary Clinton de toenmalige minister van Buitenlandse Zaken onder oorlogspresident Barack Hussein Obama na de door Washington geleide aanval op het Libië van Moeammer Gadhaffi. Het stabielste en een van de meest welvarende landen van Afrika werd in korte tijd in een puinhoop veranderd en door steun aan islamitische terreurgroepen in totale chaos gestort, omdat Gadhaffi weigerde te buigen voor het Amerikaanse oliedollar dictaat.

De toonzetting door de Verenigde Staten en Europa (NAVO) richting Rusland onder leiding van Poetin is dreigend en oorlogszuchtig. Biden was nog maar amper president, of hij noemde Poetin een 'killer zonder ziel' en zelfs een moordenaar. Het Pentagon heeft in juni 2015 de 'Nationale Militaire Strategie van de Verenigde Staten' gepubliceerd. Hierin vormen niet langer de terroristen de grootste bedreiging voor Amerika en zijn bondgenoten, maar Rusland, en daarnaast overigens alle andere landen die niet willen buigen voor de eisen van Washington. Ook de huidige president Jo Biden focust zich op met name Rusland en China. Rusland is echter met afstand het voornaamste doelwit. Wanneer wij de diverse leiders in het Westen, en de mainstream media moeten geloven is Rusland de agressor maar in werkelijkheid is de expansiedrift van de VS de oorzaak.

Amerikaanse militaire basis wereldwijd

De Verenigde Staten kennen zich *het recht toe preventieve aanvallen te lanceren* tegen landen met "vijandige bedoelingen." Begin oktober 2016 waarschuwde generaal Mark Milley, stafchef van het leger voor de 'totale vernietiging' van alle vijanden die de VS in de weg staan, waarbij hij Rusland, China, Iran en Noord Korea bij name noemde. 'Vergis jullie niet: Wij zullen jullie stoppen en jullie harder raken dan ooit tevoren.'

Het volgende grote conflict zal volgens hem *'zeer dodelijk zijn, erger dan ons leger ooit heeft meegemaakt, althans niet sinds de Tweede Wereldoorlog.'* Hij voegde daaraan toe dat deze nieuwe (wereld)oorlog ook *'in zeer dichtbevolkte gebieden'* uitgevochten zal worden. *'Vergeet niet dat wij nu de capaciteit hebben en zullen behouden om razendsnel toe te slaan. Wij zullen iedere vijand vernietigen, waar en wanneer dan ook.'* Milley maakte tevens duidelijk wat het toekomstige strijdtoneel van de Derde Wereldoorlog zal zijn door een Russische official te citeren: *'Rusland kan nu een conventionele oorlog in Europa voeren, en winnen.'*

Een mogendheid wordt als vijandig beschouwd zodra ze zich niet onvoorwaardelijk onderwerpt aan de dictaten van Washington zoals gebeurd is in Libië en Syrië en thans het geval is met Rusland. Het is verontrustend te zien hoe het westen bezig is Rusland in een hoek te duwen. De zogenaamde 'revolutie' in Oekraïne was niets anders dan een door het Westen georganiseerde en door de NAVO gesteunde fascistische coup om het land te annexeren en binnen de Westerse invloedssfeer te brengen. Het begon allemaal met het door Washington geregisseerde omverwerpen van de democratisch gekozen regering en het vervangen daarvan door een stel geselecteerde lakeien. Toen is het zaad gezaaid voor een toekomstige confrontatie met Rusland. De Oekraïne wordt als springplank gebruikt richting Moskou. Jo Biden is de geschikte persoon om het vuurtje verder op te stoken.

De Russische leiders kijken daarom terecht met steeds meer wantrouwen naar het westen. Het lijkt er op dat zowel Washington als Brussel er geen enkel belang bij hebben om tot een oplossing te komen met de Russische regering. Ze waarschuwen Rusland niet de vergissing te maken een oorlog met de Oekraïne te forceren terwijl ze zelf op een oorlog uit lijken te zijn. Dat is de situatie wat er nu staat te gebeuren. Rusland is niet van plan langer rustig toe te kijken hoe de Oekraïne met hulp van de NAVO bezig is met een enorme troepenopbouw in het oosten van het land en richting De Krim. De Russische leider Poetin is druk bezig tegenmaatregelen te nemen. Het lijkt er op dat het westen met hun arrogantie een grens hebben overschreden die ernstige gevolgen kan hebben want Poetin is de expansiedrift van het Westen meer dan zat en spreekt van een "extreem gevaarlijke situatie" waarin niemand meer veilig is. Poetin beschuldigd de Verenigde Staten ervan haar grenzen op bijna elk terrein te hebben overschreden. "*De éénpolige wereld van de VS heeft oorlog, verwoesting en onveiligheid gebracht",* aldus Poetin.

De Russen beschikken inmiddels over hypermoderne raketten waaronder de hypersonische Mach-10 Kinzhal raket. Verondersteld wordt dat de bestaande anti-raket defensie van de Amerikaanse marine, niet in staat moet worden geacht deze raket neer te schieten, zelfs al zou die al worden gedetecteerd. De Kinzhal heeft een bereik van 2000 kilometer en kan vanaf een afstand van 1000 kilometer zelfs onder slechte weersomstandigheden een aanval op een doelwit tot in de perfectie uitvoeren. Daarmee werd de grootste nachtmerrie van de NAVO werkelijkheid.

In 2020 zijn ook de Russische S-500 en S-350 Vityaz operationeel geworden. Daarmee kunnen Navo-Awacs van grote afstand worden vernietigd, en mogelijk zelfs hypersonische (niet-ballistische) raketten. Er bestaat geen gelijkwaardigheid tussen Rusland en de VS op terreinen zoals luchtafweer, hypersonische wapens, en in het algemeen de ontwikkeling van raketten, om maar een paar zaken te noemen. Het tijdperk dat de NAVO superieur was, en Amerika vrijwel onkwetsbaar, lijkt definitief voorbij. Toch blijft het Westen/NAVO Rusland irriteren met machtsvertoon. Russische militaire kopstukken sluiten daarom een oorlog met de VS niet langer uit.

De Verenigde Staten en Europa krijgen ook regelmatig bezoek van Russische bommenwerpers van het type Tu-95 Bear elk bewapend met zes nucleaire kruisraketten die vanaf grote afstand kunnen worden afgevuurd. Volgens een Russische militaire woordvoerder maken dit soort acties deel uit van 'simulatieaanvallen op de vijand'.

Russische nucleaire bommenwerper, bewapend met zes nucleaire kruisraketten.

Volgens de Russische Gen. Nikolai Makarov chef van de Generale Staf 'kunnen locale en regionale omstandigheden leiden tot conflicten die tot een wereldwijde oorlog kunnen escaleren waarbij het gebruik van nucleaire wapens niet uitgesloten moet worden.' Zo wijst hij op de expansiedrift van de NAVO richting het oosten waardoor de kans op een confrontatie scherp is toegenomen. Dat is nu bijzonder actueel i.v.m. de crisis in de Oekraïne. Sergei Arutonov, hoofdredacteur van het Russische weekblad "Novij Den", (bron verdwenen) zei in een interview: *"We zouden spoedig te maken kunnen krijgen met een echte oorlog wanneer zich een groot aantal Amerikaanse soldaten en wapens in de Oekraïne bevinden."* De ontwikkelingen in Oekraïne, rond de Krim, zijn uiterst gevaarlijk en zorgwekkend.

De Britse (oud) generaal sir Richard Shirreff, tot 2014 de vicecommandant van de NAVO in Europa, schrijft in het boek "War with Russia" dat het 'zeer goed mogelijk is' dat er een kernoorlog met Rusland uitbreekt. De Amerikanen willen Rusland uit de weg ruimen, omdat het land de machtigste blokkade vormt voor hun wereldwijde hegemonie, hun 'Nieuwe Wereld Orde'. Om dat doel te bereiken is Washington bereid om Europa volledig in de as te laten leggen, aldus Shirreff.

Generaal Thierry Burkhard, hoofd van het Franse leger, waarschuwt in een document van de Generale Staf dat Frankrijk voorbereidingen treft voor 'de terugkeer van een groot gewapend conflict' in Europa. 'Er is een 100% waarschijnlijkheid' voor een 'grote militaire verwikkeling' waardoor *'de samenleving voorbereid moet zijn voor een aantal slachtoffers dat sinds de Tweede Wereldoorlog niet meer is gezien.* 'Rusland wordt als belangrijkste potentiële vijand aangeduid, gevolgd door Turkije. Halverwege maart stuurde Frankrijk 160 pantserwagens en 300 troepen naar Estland als bijdrage aan de NAVO strijdgroepen die in Polen en de Baltische staten zijn gestationeerd. Frankrijk en Turkije liggen al tijden met elkaar in de clinch over de toenemende Turkse militaire bemoeienissen in Libië. Verder wordt verwacht dat het komende militaire conflict zich ook buiten Europa (Midden Oosten en Noord Afrika) zal afspelen.

Volgens de onafhankelijke Russische defensiespecialist Pavel Felgenhauer heeft het conflict de potentie om te escaleren in een Europese oorlog, mogelijk zelfs een wereldoorlog. *"De dreigingen nemen toe, en snel. Weinig wordt openlijk besproken in de pers, maar we zien zeer slechte signalen,"* zei hij in gesprek met de Russische nieuwssite Rosbalt. Felgenhauer vermoedt dat 'de knoop al is doorgehakt' en wees erop dat Rusland begin mei een grote militaire parade houdt op het Rode Plein in Moskou om de overwinning op nazi-Duitsland te herdenken. *"Het is duidelijk dat er een grote operatie wordt voorbereid,"* zei Felgenhauer.

Simulatie uitzending over incident tussen Russische en NAVO-oorlogsschepen

5 jaar geleden maakte de BBC een halfuur durende simulatie-uitzending over een incident tussen Russische en NAVO-oorlogsschepen in de wateren nabij Turkije dat escaleert tot een nucleaire oorlog.

In de uitzending was te zien dat enkele Russische gevechtsvliegtuigen door een NAVO-oorlogsschip werden neergeschoten. Daarna vonden er beschietingen plaats tussen Russische en NAVO- oorlogsschepen, waarbij één Russisch oorlogsschip tot zinken werd gebracht. Hierop escaleert de situatie verder en valt Rusland Letland en Estland binnen, en breken er overal gevechten uit. De Russen vallen na verloop van tijd ook Polen binnen.

Vervolgens worden er almaar meer zwaardere wapens gebruikt. Uiteindelijk wordt een atoombom op de Russische stad Kaliningrad gegooid, waarna Rusland reageert met een reeks atoombommen op Europa. De eerste atoombom wordt op het Duitse Frankfurt gegooid. De simulatie-uitzending eindigt met een nooduitzending en een waarschuwing voor een nucleaire aanval met de dringende oproep om een schuilkelder op te zoeken. Dan worden de steden opgesomd die zullen worden getroffen, en wordt het scherm zwart.

Een duidelijk teken dat de Amerikaanse regering aanstuurd op een oorlog met Rusland, is dat het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken alle Amerikaanse burgers heeft opgeroepen Rusland voor 15 juni te verlaten. Tevens zullen er vanaf 12 mei geen verzoeken meer worden ingewilligd van Russen die van plan zijn de Verenigde Staten te bezoeken. Het lijkt er dus daadwerkelijk op dat een oorlog tussen de VS en Rusland aanstaande is.

Intussen heeft Poetin een decreet ondertekend waarin naar schatting tussen de 2 en de 2,5 miljoen reservisten worden opgeroepen voor een militaire training. Tevens is sinds 1 april in zowel Oekraïne als Rusland de rekrutering van nieuwe strijdkrachten aan de gang. Dat een oorlog aanstaande is lijkt ook bevestigd te worden door een door de burgemeester van de Russische stad Tsjerepovets uitgevaardigde verordening om locaties aan te wijzen waar ten tijde van oorlog slachtoffers moeten worden begraven. Waarom zou een stad diep in Rusland een dergelijke maatregel nemen, anders dan dat het Kremlin zich inderdaad serieus voorbereidt op een oorlog met het Westen?

Franklin ter Horst

Klik hier om u af te melden voor mijn nieuwsbrief
Terug naar: Inhoud

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

R E G I S T ER E D P O S T

Minister of Justice and Security

Authorized on behalf of the Dutch State
D. Yesilgöz-Zegerius

PO Box: 20301
2500EH, THE HAGUE

Mierlo,11 January 2022
RE: For your information

His Excellency Yesilgöz-Zegerius,

Summenary.

The State of the Netherlands has only disputed the enforceable title above the notarial deed and that it was issued by the notary as a grosse in summary proceedings by a bailiff at the time in 2008. The content of the notarial deed in copy has not been contested further.

The foundation has previously found indications in the file that can currently make substantive handling of a dispute impossible due to abuse of procedural law by the State of the Netherlands. The independence of national courts falls within the scope of EU law and therefore under the control of the EU Court.

Access to Justice **:** Charter of Fundamental Rights, Article 47 (Right to an effective remedy) Charter of Fundamental Rights, Article 51 (Scope) Charter of Fundamental Rights, Article 52(3) (Scope and interpretation of the rights guaranteed and principles) Treaty on European Union (TEU), Article 4(3) TEU, Article 19.

The fact that the civil law notary was not allowed to place the enforceable title above the authentic deed in this case and to issue the deed as a grosse was successfully disputed earlier in 2008 . The contents of the authentic deed with attachments, however, remained undisputed . Pursuant to Article 149 Rv, the court must therefore assume that the verbatim text in the authentic rectification deed is correct as long as it has not been contested.

In view of the statement under oath in the notarial deed , it is not possible to assume a democracy, but a sham democracy. An integral parliamentary public inquiry will first have to take place into the state of the rule of law and democracy, in combination with the legal system with the hearing of all witnesses under oath. Tacit acknowledgment by the State of the Netherlands of the further content of the rectification notarial deed of dd. June 21, 2007, may culminate in a tacit consent default.

- Next page

1

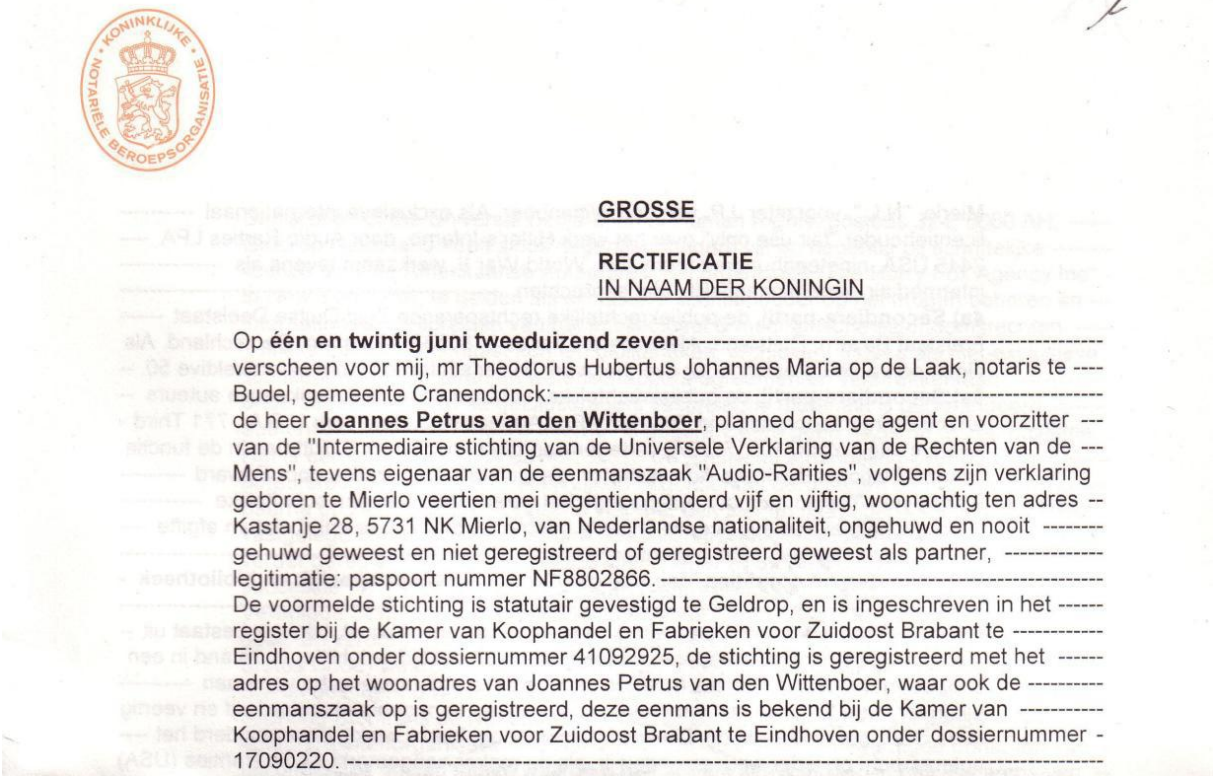

GROSSE

RECTIFICATIE
IN NAAM DER KONINGIN

Op **één en twintig juni tweeduizend zeven** ----------
verscheen voor mij, mr Theodorus Hubertus Johannes Maria op de Laak, notaris te ----
Budel, gemeente Cranendonck:----------
de heer **Joannes Petrus van den Wittenboer**, planned change agent en voorzitter ---
van de "Intermediaire stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de ---
Mens", tevens eigenaar van de eenmanszaak "Audio-Rarities", volgens zijn verklaring
geboren te Mierlo veertien mei negentienhonderd vijf en vijftig, woonachtig ten adres --
Kastanje 28, 5731 NK Mierlo, van Nederlandse nationaliteit, ongehuwd en nooit -------
gehuwd geweest en niet geregistreerd of geregistreerd geweest als partner, ----------
legitimatie: paspoort nummer NF8802866. ----------
De voormelde stichting is statutair gevestigd te Geldrop, en is ingeschreven in het ------
register bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuidoost Brabant te ----------
Eindhoven onder dossiernummer 41092925, de stichting is geregistreerd met het ------
adres op het woonadres van Joannes Petrus van den Wittenboer, waar ook de ----------
eenmanszaak op is geregistreerd, deze eenmans is bekend bij de Kamer van ----------
Koophandel en Fabrieken voor Zuidoost Brabant te Eindhoven onder dossiernummer -
17090220. ----------

print / copy of the head of the notarial deed “In Naam der Koningin” for the first grosse October 8, 2007 dated June 21, 2007. This grosse v authentic deed does **not have any** enforceable force, because this is not permitted by the notary (judgment Kort court proceedings The Hague 2008, Court of Appeal The Hague (Vzr.) 21 February 2008 KG 07/13 (ECLI:NL:RBSGR:2008:1420).

AFSCHRIFT

RECTIFICATIE

Op **één en twintig juni tweeduizend zeven** ----------
verscheen voor mij, mr Theodorus Hubertus Johannes Maria op de Laak, notaris te ----
Budel, gemeente Cranendonck:----------
de heer **Joannes Petrus van den Wittenboer**, planned change agent en voorzitter ---
van de "Intermediaire stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de ---
Mens", tevens eigenaar van de eenmanszaak "Audio-Rarities", volgens zijn verklaring
geboren te Mierlo veertien mei negentienhonderd vijf en vijftig, woonachtig ten adres --
Kastanje 28, 5731 NK Mierlo, van Nederlandse nationaliteit, ongehuwd en nooit -------
gehuwd geweest en niet geregistreerd of geregistreerd geweest als partner, ----------
legitimatie: paspoort nummer NF8802866. ----------
De voormelde stichting is statutair gevestigd te Geldrop, en is ingeschreven in het ------
register bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuidoost Brabant te ----------
Eindhoven onder dossiernummer 41092925, de stichting is geregistreerd met het ------
adres op het woonadres van Joannes Petrus van den Wittenboer, waar ook de ----------
eenmanszaak op is geregistreerd, deze eenmans is bekend bij de Kamer van ----------
Koophandel en Fabrieken voor Zuidoost Brabant te Eindhoven onder dossiernummer -
17090220. ----------

image / print head authentic rectification deed copy dated June 21, 2007

Introduction.

In 1998, the Ministry of Economic Affairs in The Hague discussed the main points and objectives with regard to the correct use of and with the Compact disc Hitler's Inferno (section 1b, attachments to the notarial rectification deed). At the time, the justified confidence was created that a legally valid and reliable legal relationship was entered into, which was subsequently confirmed by letter and signed. Also or as a result it entails that the State of the Netherlands must uphold this justified confidence as a reliable partner in warning against fascism and passing on the objective of making known the information about yesterday's lesson (testimony as a lesson for the future). Certain actions and/or omissions or behavior fall outside the framework of "fair use" in this project. To mention: abuse of….. ideas, negativism, obscenity, obscurantism, gestures, expressions, emblems, falsification of history etc.

"Fair Use" (a) only for certain specified activities , taking into account the legal information on orphan works. ; (b) only if such activities do not conflict with the exploitation of the copyrighted work; and (c) only if such activities do not unreasonably prejudice the legitimate interests of the author and/or work. In this way, most countries have enacted "fair use" or "fair dealing" laws that allow certain specified activities, including: personal research and study; Education; libraries.

Subject: Hitler mustaches, swastikas and other Nazi symbols.

Joan de Wijkerslooth de Weerdesteijn, President of the Board of Prosecutors General in the broadcast of "Two Today TV" November 26, 2003
https://archive.org/details/DeWijkerslоothTweeVandaag

International Network for Hate Studies INHS, Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights, ' *Hate Crime2014 NL* ' (2014), (Dutch language)

https://archive.org/details/InternationalNetworkForHateStudies_201506

The deliberately allow hate crimes: Longer wait for appropriate action, the greater the risk that it also encourages copycat behavior and ultimately lead to scold,
threaten or violence. There is also a chance that society will soon regard such transgressive behavior as normal behavior and socially acceptable. The unfavorable assessment and take down of the foundation with Audio-Rarities to publicize the information about the CD "Hitler's Inferno" – the lesson of yesterday (testimony as a lesson for the future) by the State of the Netherlands. Have been treated disrespectfully and uninterested for decades by the various levels of government from high to low with a few exceptions. The foundation with Audio-Rarities is deliberately excluded (ostracism). The various agencies within the Dutch government that are supposed to protect the foundation did exactly the opposite: riddled with nepotism and a job carousel for failing politicians. It also appears that there is a rotation system in which ministers exchange posts and could even return to their old position after serious failure had previously been shown. My case shows how dysfunctional the system in the Netherlands is… system-wide.

The German national anthem is also under discussion.

Legislation.

For the admissibility of the claim, the obligation to state and the burden of proof lies with the State of the Netherlands to prove the inaccuracy of the notarial deed, together with an obligation to substantiate. The State of the Netherlands has had ample opportunity to adequately study the file and to obtain proper information from the notarial specialists of the State Attorney. The obligation to provide evidence with the burden of proof therefore does not lie with the foundation and Audio-Rarities. If the State of the Netherlands does not contest the claim (with reasons),
does not intend to, or the State is legally prohibited from disputing as yet; on the basis of Article 149 Rv, the court must then assume that the facts on which the claim is based in the authentic deed are correct and the court must therefore allow the claim. Concerns correction deed notarial dated June 21, 2007 that was issued for Eerste Grosse on October eight, two thousand and seven by mr Theodorus Hubertus Johannes Maria op de Laak, notary in Budel, municipality of Cranendonck, the issue of which is prohibited by the preliminary relief judge of the court in Den Hague in 2008. The notary may not place that title "in the name of the Queen" at the head of the deed, that is only possible -in this case- by a judge, (letter of January 2, 2020 by IFUD of Human Rights to Minister FBJ Grapperhaus of Justice and Security).

Fight Antisemitism.

Meeting year 2020–2021) 20 454 No. 170
kst-20454-170

Progress report implementation of war victims
LETTER FROM THE STATE SECRETARY FOR HEALTH, WELFARE AND SPORT

To the President of the House of Representatives of the States General The Hague, 12 April 2021.

On January 27, 2020, a large international gathering in Auschwitz-Birkenau commemorated the 75th anniversary of the liberation of the Nazi German extermination camp there. On behalf of the Netherlands, King Willem-Alexander and Prime Minister Mark Rutte attended this commemoration.

The approach to online antisemitism lies with the Ministry of Justice and Security. In addition, a National Coordinator for Combating Anti-Semitism was appointed in the spring of 2021 for the work area of the Minister of J&V, who fulfills a signaling and advisory function. For the implementation of this recommendation, reference is made to the project carried out by the Israel Information and Documentation Center (CIDI). This project is funded from the €3 million provided by the Ministry of J&V for the fight against anti-Semitism, the monitoring of online anti-Semitism and Holocaust denial. The CIDI has indicated that it wishes to make use of the available expertise of the IHRA.

The Netherlands has been reprimanded by Brussels for criminalizing Holocaust denial.

AH 3996 2021Z11968
Refer: Reply from Minister Grapperhaus (Justice and Security) (received 13 September 2021) See also Appendix Acts, session 2020-2021, no. 3631

Insulting forms of, for example, Holocaust denial, as referred to in Article 1 of the Racism Framework Decree, are punishable in the Netherlands under Article 137c of the Criminal Code. This is confirmed by case law of the Supreme Court (see, inter alia, Supreme Court 10 September 1985, NJ 1986/164, Supreme Court 25 November 1997, NJ 1998/261 and Supreme Court 27 March 2012, NJ 2012/220).

IHRA.

Anti-Semitic acts are a crime when so defined in the law. For example, the denial of the Holocaust or the distribution of anti-Semitic material is punishable by law.

"Handbook for the practical use of the IHRA Working Definition of Antisemitism"

European Commission in cooperation with IHRA.

Nazi commemoration Ysselsteyn

https://archive.org/details/naziherdenking-ysselsteyn

European parliament.

LEGISLATIVE TRAIN 11.2021
6 A NEW PUSH FOR EUROPEAN DEMOCRACY
PROPOSALS TO EXTEND THE LIST OF EU CRIMES TO ALL FORMS OF HATE CRIME AND HATE SPEECH

On 16 September 2020, European Commission President von der Leyen announced in her State of the Union address to the European Parliament and in the accompanying letter of intent a new initiative to extend the list of EU crimes to all forms of hate crime and hate speech - whether because of race, religion, gender or sexuality. It was later mentioned in the work of the 2021 Program Commission and in February 2021 the Commission published a roadmap on the initiative, scheduled for the fourth quarter of 2021.

Debt collector.

At the time, the bailiff turned to the preliminary relief judge in 2008 because objections were raised with regard to the execution of the notarial deed. The notarial grosse of 21 June 2007 is not subject to enforcement against the State. The bailiff will therefore be prohibited from executing them, (Rb. The Hague

(President) February 21, 2008 KG 07/1314).

In essence, the summary proceedings lend themselves exclusively to an investigation into whether the power of execution is being abused and do not concern the content of the notarial grosse and the statement under oath. The State of the Netherlands has not disputed the contents of a notarial grosse, only the notary is prohibited from issuing a grosse thereof. Refer to the letter of January 2, 2020, sent by the foundation to the Minister of Justice and Security, FBJ Grapperhaus. The notarial deed in copy issued by the notary de

content remains “literally” fixed as long as not contested in a normal civil process by any means. As long as the copy of the deed is left undisputed, the Collective Labor Agreement standard applies. The Collective Labor Agreement standard is the purely linguistic interpretation of the authentic deed. The reason for this is that third parties are involved, such as the tax authorities, for example, who must be able to trust that what is stated in the deed is also correct. Collective Labor Agreement standard is third-party protection, uniform explanation or certainty (HR case law).

In view of the judgment by the District Court in The Hague , (Rb. Den Haag (Vzr.) 21 February 2008 KG 07/13 14), this means that the foundation is not authorized to act on the basis of the grosse of a notarial deed of 21 June 2007 to take the enforcement measures against the State of the Netherlands. This is only possible with the consent of the State, in the event of voluntary participation by the parties, by means of a notarial deed signed by the parties. The legislator explicitly sets strict requirements for obtaining an enforcement order. Enforcement of an enforceable order has a mandatory character and must for that reason – in this case – be preceded by the intervention of the court. art. 157 paragraph 2 Rv provides that party statements included in a deed (including unilateral Statements in this case) in principle have compelling evidential value. 'compelling evidence' means that the court is obliged to accept the content of certain means of evidence as true, or is obliged to recognize the evidential value that the law attaches to certain data (art. 151 paragraph 2 Rv). However, counter-evidence can in principle be provided against compelling evidence (Article 151, paragraph 2 Rv). A notarial deed has compelling evidential value on the basis of Articles 151 paragraph 1 and 157 paragraph 2 Rv. This does not alter the fact that a notarial deed may contain inaccuracies, for example clerical errors or an incorrect representation in the content, for example regarding the party statement of JP van den Wittenboer on behalf of the foundation. Proof to the contrary can be provided against the copy of the notarial rectification deed of 21 June 2007 (Article 151 Rv).

The letter from the House of Representatives of the States General dated September 14, 2006, regarding Hitler's Inferno, and a letter sent at the time on September 29, 1997, by the Minister of General Affairs Wim Kok berteft the CD Hitler's Inferno; these will be adopted as the position of the State of the Netherlands with regard to “Hitler's Inferno” and are included in the attachments of the documents to the notarial deed in section 7b: DVD-ROM with various files.

Compact disc.

The Dutch State appears to be particularly impressed by the CD “Hitler's Inferno” with original recordings of speeches and songs from Hitler Germany. The Dutch State admires the efforts of the foundation with Audio-Rarities to warn against fascism and injustice. . Members of the Standing Committee of Justice of the House of Representatives of the States General can individually use “Hitler's Inferno” when dealing with Bills or asking questions to the government.

Hitler's Inferno: Yesterday's Lesson (Testimonial as Lesson for the Future).

https://archive.org/details/hitlers-inferno-audio-rarities

Right to dispute.

Provided that the State of the Netherlands is also free to submit its interests to the court, to obtain its decision on this matter and, if desired, to use legal remedies against that decision, partly on the basis of the provisions of art. 6 ECHR enshrined principle of access to justice. The requirements of due process do not only result in standards for the way in which the parties should behave towards each other, but also standards for the actions of the parties towards the judge, as well as for the actions of the judge towards the parties. In principle, any form of (imminent)
unlawful proceedings lead not only to an action for damages, but also to a claim for injunction, but that limits are only set with restraint. This reluctance is consistent with the fundamental nature of the right of access to justice. Chopping the notarial deed with the blunt ax or defamatory insults, disrespect and contempt for "Hitler's Inferno", the foundation absolutely cannot and does not wish to
to tolerate these malpractices when contesting the copy of the notarial deed.

Denying someone the right to litigate remains the exception. "GRONINGEN NATIONAL UNIVERSITY THE GOOD PROCESS ORDER"

An investigation into the meaning of due process as a normative concept in civil procedural law

THESIS
to obtain a doctorate in law at the University of Groningen on the authority of the Rector Magnificus, Dr. F. Zwarts, to be defended in public on Thursday, December 7, 2006 at 2:45 pm by Vincent Cord Adriaan Lindijer born on September 19, 1976 in Benthuizen **Supervisors:** Prof. dr. mr. GR Rutgers / Prof. dr. Mr HE Broering. **Assessment Committee:** Prof. dr. mr. HA Groen / Prof. dr. mr. CJM Klaassen / Prof. dr. mr. HB Krans / Prof. dr. Mr. HJ Snijders.

Despite a reticence that is consistent with the fundamental nature of the right of access to justice for the State of the Netherlands , the foundation will aim for a ban on litigating for the State of the Netherlands . This requires a thorough story and file about facts and circumstances from which it could appear in advance that the State of the Netherlands abuses the right (to litigate, for example) - which has been made reasonably concrete.
must be done by the foundation - whereby the civil court must be approached. The latter can then determine that the right to contest the copy of the notarial deed of 21 June 2007 does not apply after all. That is and remains an exception if abuse of rights has to be made. In order to deprive such access to the courts, the substantiated assertion is therefore especially necessary that the State of the Netherlands intends to abuse the law in advance. (Public prosecutor's office at the Supreme Court abuse of procedural law ECLI:NL:PHR:2019:702).

Jurisdiction.

Judiciary is the settlement of disputes by means of an authorized body. It is important that the body (the judge) is completely independent. In addition, a judge may not refuse justice. It is the task of the government to ensure the administration of justice **.** It is important that the judge is completely independent. This independence must be guaranteed by a number of factors.
In the event of a dispute about the copy of a notarial deed under oath dated. June 21, 2007 by the

Dutch State, the judge must be chosen with care and must have a good knowledge of history and subscribe to the importance of history as a lesson for the future and the judge must also propagate this in his policy. in such a way that the name of Audio-Rarities, of the foundation and of
third parties (persons and companies) involved in the “Hitler's Inferno” project not at least is wrongly associated with Nazism or neo-Nazis or that name damage occurs in any other way. Refer to our letter of 28 April 2014, which the Minister of General Affairs, Mark Rutte, received from our foundation via the State Attorney.
The current fear by the foundation that the judges are biased may be subjectively standards are measured, referring to various annual reports by this foundation.
Validly literally stuck -as far as not disputed- the sworn statements by the various notarial deeds with one copy of summarizing the rectification document, which from June 21, 2007.

The principles of due process are intended to ensure that the process for the op conducted in a fair and just manner that enables each party to conduct the process properly.

The principle of equality on arms assumes that both the defense and the defense the plaintiff with the same file and with the same means.

The ECHR has also emphasized that the right to a fair trial as referred to in Article 6(1) of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR) includes giving each party a reasonable opportunity or given the opportunity to argue their case without being in a substantially unequal position vis-à-vis the other party.”

The rule of law and democracy in the Netherlands.

The Netherlands is a constitutional state and a democracy (that is and has never been disputed by IFUD or Human Rights). However, the practical development and implementation in the legal system and constitutional democracy, and implementation proved quite mis.De sworn statements in notarial deed under oath several notarial acts against the State of the Netherlands in a summary rectification deed notarized by 21 June 2007, is clear on the **elaboration and implementation** of the legal system and the rule of law. Let me be clear about this, and I wish to stand by my sworn statement . The report on the rule of law 2021 Country chapter on the Netherlands by the European Commission Brussels, 20.7.2021 SWD(2021) 721 final, will not change either.

On February 25, 2021, the House of Representatives, in accordance with the procedure of Article 30 of its Rules of Procedure, through Mrs. Khadija Arib President of the House of Representatives
of the States General, decided to ask the Venetia Commission of the Council of Europe for advice on the rule of law in the Netherlands, Venetia Commission of the Council of Europe, attn. Granata-Menghini.

According to the committee's report:

In this respect, upholding the rule of law is not just about – according to Venice Commission report – Strasbourg 18 October 2021 Opinion No. 1031/2021 CDL-AD(2021)031 Or. Engl., om:institutions and formal legal safeguards, but also about maintaining a favorable climate for the rule of law through the political and legal culture within society. This requires a political culture with a high degree of awareness of the rule of law consequences of political decisions and self-control when politically desirable measures conflict with the rule of law. It also requires a legal culture in which the rule of law is accepted as a framework for and limitation to democratic decisions and policies.

To be regarded as inserted herein is a reference to the written response of the House of Representatives of the States General to the IFUD of Human Rights, Letter: 23 March 2016, response to

the documents served through the bailiff, Mrs. K. Arib Chairman of the House of Representatives of the States General. (file no.: 13600573 March 9, 2016, Van der Velde van Hal & Peers bailiffs and debt collection agency in The Hague)

[member state of the Netherlands]

RULE or LAW
REPORT 2021
COUNTRY CHAPTER
ABSTRACTS , by European Commission in 2021

An integral parliamentary public inquiry will first have to be carried out into the state of the rule of law and democracy. IFUD of Human Rights does not intend to waive the notarial deed under oath. June 21, 2007. The content is “literally fixed” (CAO standard reference HR) and all attachments to the deed are actually included. The notary is prohibited from issuing a grosse with an enforceable title on this deed.

The Collective Labor Agreement standard is a purely linguistic explanation of the provision(s) of the notarial deed. This method of explanation is based on the literal wording of the deed. The collective labor agreement standard therefore does not prescribe a grammatical explanation. However, proof to the contrary that the intention of the parties is different from what follows from the wording in the deed is possible. HR 17 September 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC1059, NJ 1994/173 (*Gerritse/HAS*) and HR 24 September 1993, RvdW 1993/186 (*Hol/EIM*). This concerns the explanation of collective labor agreements and this rule is therefore referred to as the
This is referred to as the Collective Labor Agreement standard. The Collective Labor Agreement standard has been deemed applicable by the Supreme Court to agreements that determine the legal position of third parties. HR September 17, 1993, *NJ* 1994, 173 (CLA judgments). HR September 24, 1993, *NJ* 1994, 174 (CLA judgments). Hijma 2008, p. 348 and collective labor agreement judgments. (HR February 20, 2004, HR:2004:AO1427, HR, February 24, 2012, HR:2012:BU9889 and November 25, 2016, HR:2016:2687).

Undisputed claims and European Enforcement Order (EET).

The concept of "uncontested claims" should cover all situations where a creditor, having regard to the fact that the debtor has not contested the nature or extent of a claim, has obtained a judicial decision against that debtor or enforcement order to which the debtor must expressly agree, in the form of a court-approved settlement or an authentic instrument. Validation of the notarial rectification deed as a European Enforcement Order will be treated separately after the foundation has obtained the enforceable title declared by the Dutch court on the relevant rectification deed. The absence of a dispute or inadmissibility by the State of the Netherlands may take the form of defaulting at the hearing or of failing to comply with a request from the court to indicate its intention to defend itself in writing in the case. In its Tampere conclusions, the European Council considered that access to enforcement in a Member State other than the one in which the judgment was given should be made faster and simpler, as the intermediate measures to be taken in the Member State of enforcement before the judgment can be enforced is abolished. A decision certified as a European Enforcement Order by the court of origin should be treated in the same way with regard to enforcement as a decision given in the Member State of enforcement. A judicial decision which was delivered in one of the EU member states on an uncontested claim to European Enforcement Order (EEO) rage authenticated. A decision certified as EET can be enforced in all Member States of the European Union without the need for further procedures .

Holocaust Museum.

Support for the United States Holocaust Memorial Museum plays an important role in Its mission to enhance the lasting relevance of Holocaust memory and education in the constantly changing world. That is why the foundation has invested **ninety percent** of the amount noted copy of the notarized deed donated to Planned Giving and Endowments of the United States Holocaust Memorial Museum, Washington DC. The foundation may assume that the museum is a good steward of the donation after the court has awarded the claim.

European Commission.

Strasbourg, 5.10.2021

COM(2021) 615 final COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS EU Strategy on Combating Antisemitism and Fostering Jewish Life (2021-2030).

Hate speech code of conduct.

During the Dutch presidency of the Council of the European Union in 2016, the European Commission, together with Facebook, Microsoft, Twitter and Google/YouTube, presented a Code of Conduct to combat online hate speech . The most important best efforts obligation arising from the Code of Conduct concerns the settlement and possible removal of hate speech after reports from users within 24 hours. In addition, the Code of Conduct contains agreements on monitoring the agreements. The Netherlands has already been reprimanded about this subject by the European Commission against Racism and Intolerance (ECRI). "In a report on the Netherlands, she concludes that the current approach to online insults and statements that incite hatred is not sufficient. On April 28, 2004, Minister of Justice J.PH Donner sent a letter to the President of the House of Representatives of the States- General, (Second Chamber of the States General Meeting 2003–2004, kst 29 200 VI No. 136. to curb criminal statements, incitement, discrimination or incitement to hatred on the Internet).

European Commission hate speech and hate crime.

European Commission - Press release
Commission proposes to extend the list of "EU crimes" to include hate speech and hate crimes

Brussels, December 9, 2021
Today the European Commission presents an initiative to the list of "European crimes" to extend to hate speech and hate crimes, as announced by President von der Leyen in her State of the Union 2020 speech .

Hate speech and hate crime have increased dramatically across Europe and are a particularly serious and worrying phenomenon – offline and online. Joint EU action is needed to address this EU-wide challenge. However, there is currently no legal basis to criminalize hate speech and hate crime at EU level. The existing list of EU crimes in the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) should be extended to ensure common minimum rules for the definition of criminal offenses and sanctions applicable in all EU Member States. Today's initiative is the first step in the process of expanding the list of EU crimes. The next step would be for Member States to
initiative before the Commission can present a legislative proposal.

Vice Chairman of Values and Transparency, Věra Jourová , said: "Hate does not belong at home in Europe. It goes against our fundamental values and principles. We have EU action needed to ensure that hatred exists throughout Europe criminalized in the same way. ”

Justice Commissioner Didier Reynders said: "We need a strong response to the challenges posed by hate speech and hate crime across the EU: now and in the future. Today's initiative is an important step towards a more effective European response to such threats to pluralism and inclusiveness. We will not allow such a phenomenon to weaken our democracies."

Key elements of the communication:
Today's initiative provides evidence for expanding the list of EU crimes to include hate speech and hate crime in light of the criteria of Article 83(1) TFEU:

The cross-border dimension of hate speech and hate crime:
online hate speech spreads quickly and is accessible to everyone everywhere. The ideologies behind hate speech and hate crime can be developed internationally and quickly shared online. Hate crimes can be committed by networks with members from different countries.

Hate speech and hate crime as a crime area: the Commission considers that hate
Speech and hate crimes are an area of crime because they share an intrinsic special feature, namely 'hate' directed at individuals or groups of individuals who share (or are perceived to share) protected traits.

Hate speech and hate crime as an area of particularly serious crime :
incitement to hatred and hate crimes are particularly serious crimes because they undermine the EU's common values and fundamental rights, as enshrined in Articles 2 and 6 of the Treaty on European Union , as well as in the Charter . They have harmful effects on individuals, their communities and society in general.

Developments in crime:
the two phenomena have steadily increased due to:
various economic, social and technological changes and developments. The COVID-19 pandemic is one of the factors that contributed to this increase.

No alternatives to expanding the list of EU crimes:
incitement to hatred and hate crimes are criminalized to varying degrees in the EU Member States. Only the extension of the list of EU crimes to include hate speech and hate crimes can enable an effective and comprehensive criminal law to address these phenomena at EU level, together with consistent protection of the victims of such acts.

Next steps
The Council, acting unanimously, after obtaining the consent of the European Parliament, must adopt a decision identifying hate speech and hate crime as another area of crime fulfilling the criteria set out in Article 83(1) TFEU.

Thereafter, the Commission may propose to adopt legislation establishing minimum rules on the definitions and sanctions of hate speech and hate crime to be adopted by the European Parliament and the Council in accordance with the ordinary legislative procedure.

Background
The external study published today confirms the magnitude and disturbing trend of hate speech and hate crimes. The increase in hatred against, for example, Roma, Jews, Muslims and persons of Asian descent, or persons perceived as such, including racist attacks and beatings, violent bullying, threats and racial abuse has increased during the pandemic. sources found that 52% of young women and girls have experienced online violence, including threats and sexual harassment, while persons with disabilities are more likely to be victims of violent crime, including hate crime, than other individuals, and face intimidation.

Hate crimes and hate speech are contrary to the fundamental European
values as set out in Article 2 of the Treaty on EU. under Article 83(1) of the Treaty on the Functioning of the EU ("TFEU"), the
The European Parliament and the Council may adopt minimum rules for the definition of criminal offenses and sanctions in the field of particularly serious crime involving
a cross-border dimension . Such areas are, for example, terrorism, human trafficking and sexual exploitation of women and children. On the basis of developments in crime, the Council may take a decision in which other
areas such as this one, allowing the Commission – in a second step – to propose a robust framework to tackle hate speech and hate crime at EU level. At EU level, there is already a framework for a strong common response to racist and
xenophobic hate speech and hate crime by the Council Framework Decision on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia through criminal law. The frame Decision aims to ensure that serious expressions of racism and xenophobia are punishable by:
effective, proportionate and dissuasive criminal sanctions across the EU. It requires Member States to criminalize hate speech, ie public incitement to violence or hatred, on the basis of race, colour, religion, descent or national or ethnic origin. It also requires Member States to ensure that criminal offenses other than hate speech, that such racist and xenophobic motivation is considered an aggravating circumstance, or that such motivation can be taken into account in the determination of penalties. The Commission supports Member States' efforts to implement the Framework Decision effectively through the work of the High Level Group on Combating Racism, Xenophobia and Other Forms of Intolerance. Today's initiative is part of a wider set of EU actions to combat illegal hate speech and violent extremist ideologies and terrorism online, such as the EU Code of Conduct for Combating Illegal Hate Speech Online , the proposed Digital Services Act , the Regulation on tackling terrorist content online and the EU Internet Forum.

This initiative supports the EU Action Plan against Racism 2020-2025 and the Strategy for Combating Anti-Semitism and Promoting Jewish Life in the EU , as well as the Strategy for Gender Equality 2020-2025.

For more information:
Communication - A more inclusive and protective Europe: extending the list of EU crimes to hate speech and hate crime
Annex to the Commission communication on extending the list of EU crimes to include hate speech and hate speech crime
Factsheet - How to expand the list of EU crimes: step by step
web page

IP/21/6561
Press contacts:
Christian WIGAND (+32 2 296 22 53)
Jördis FERROLI (+32 2 299 27 29)
General public inquiries: Europe Direct by phone 00 800 67 89 10 11 or by email

Framework decision.

Brussels, 27.1.2014
COM(2014) 27 final

REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL{SWD(2014) 27 final}

on the implementation of Council Framework Decision 2008/913/JHA on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia through criminal law.

On 9 June 2021, the European Commission decided to send letters of formal notice to the Netherlands and some other EU Member States, as their national legislation does not fully or accurately transpose EU rules on combating racism and xenophobia through criminal law (Framework Decision 2008/ 913/ of the Council JHA). The aim of this Framework Decision is to ensure that serious expressions of racism and xenophobia, such as public incitement to violence or hatred, are punished by effective, proportionate and dissuasive criminal sanctions.

Monument of names.

The Dutch government has earmarked more than 8.5 million euros for the establishment of the Holocaust Museum in Amsterdam. King Willem-Alexander unveiled the Holocaust Memorial of Names in Amsterdam on Sunday 19 September 2021. Outgoing Prime Minister Mark Rutte and Amsterdam Mayor Femke Halsema gave a speech. State Secretary Blokhuis of Health, Welfare and Sport was also present.

But that does not mean a license for the photoshopped images of dignitaries of the Dutch government with swastikas, SS signs and Hitler mustaches that keep appearing online. IFUD of Human Rights has written several times to get the government to change its mind on this issue, stop it and actually start taking action.

The German National Anthem.

Adolf Hitler called the national anthem "Deutschland, Deutschland über Alles" on August 1, 1937 "the song sung to us Germans at the most sacred revelation". From 1940 the Horst Wessel song was added to the Deutschlandlied each time. Millions of people sang themselves, Germany and the "Ostmark" recorded in "Her Blood and Her Grave". It came as no surprise that in 1945 the Allies in Germany banned both songs, like All-National Socialist songs. The link of the

"Deutschlandlied" with the "Horst-Wessel-Lied" during the Nazi regime of the Nazi regime severely damaged the (text and melody) of Joseph Haydn and the lyrics of Heinrich Hoffmann von Fallersleben. The German national anthem reminds too much of the Nazis. I want them to stop doing this, (refer copy of notarial rectification deed of June 21, 2007).

Explanation.

Verfassungswidrige Kennzeichen - (§§ 85, 86a stcB)

After Hitler's seizure of power in 1933, the Nazis used the first verse of the 'Deutschlandlied' as the introduction to the 'Horst-Wessel-Lied', the official party hymn
of the NSDAP. The Supreme Court of Oldenburg (Germany) ruled in 1987 on the use of the Horst-Wessel-Lied, and it follows that the melody is also prohibited, and changes in the text. This applies in particular to the melody and also to the interpretation of the melody with modified text.

Das "Horst-Wessel-Lied" mit Richtigem und auch mit Verremdeten Text (BayObLG, Urteil vom 19.07.1962, Az. Rreg 4 St 171162, zu finden in NJW 1962,1878 und OLG Oldenburg, Urteil vom 05.10.1987, Az. Ss 481i87, zu inden in MDR 1988, 251 Í.j
Wissenschaftliche Dienste Deutscher Bundestag Das punishbare Verwenden von Kennzeichen
verfassungswidriger Organisationen§ 86a StGB im Spiegel der Rechtsprechung.
Roman Trips-Hebert
Info letter

WD 7 - 3010 - 028/14

The foundation is of the opinion that, as with the "Horst-Wessel-Lied", the melody is also prohibited
is "same assessment", and change in the lyrics of the German national anthem from 1952 accepted. Thus, this applies in particular to the melody and also to the interpretation of the melody with modified text. So that one will adhere to the jurisprudence of the higher court of Oldenburg, the ruling from 1987, when assessing the current national anthem of Germany.

The investigation of history.

Pursuant to art. 25 paragraph 1 sub c Copyright law, the creator of a work " has the right to oppose any other change in the work. With the LP "Hitler's Inferno" we are dealing with an orphaned work, where the opinion of the creator no longer can be requested.That is why the foundation now has to make a decision based on history, jurisprudence, and the investigations recorded by the foundation.After 1945, their practices in post-war Germany were whitewashed and people showed 'understanding'.
Former Nazis made a career as judge, professor, doctor or politician. “Career Nazis”
The cruel practices of German war criminals and how they stayed at the top after 1945.
Career Nazis Helmut Ortner Just Publishers 2018 paperback 207 pages Dutch translation. “Persilscheine” Wäscht Alles: die gesamte Geschichte des NS: Deutschland über Alles sauber mit Persil. By filling out a form, the former Nazis were, as it were, laundered of guilt for the crimes of the Third Reich. After a popular detergent from that time, such a license was called Persilschein .

The Rosenburg Files.

Foreword (Heiko Maas Minister of Justice and Consumer Protection Federal Republic of Germany).

The Nazi dictatorship committed unthinkable crimes and brought great suffering to Germany and the world. The cooperation of the legal system and lawyers with the Nazi regime is well documented in academic studies. Previously, however, it was an open secret that many lawyers guilty of crimes returned to West German civil service after the founding of the Federal Republic of Germany in 1949. The independent academic commission set up to investigate the conduct of the Federal Ministry of Justice with its Nazi past, the "Rosenburg-Projekt", has made an intensive study of personnel continuity and its consequences. U.S Ministry gave the researchers full access to all files for the first time. I would like to express my deepest gratitude to the two heads of the Commission, Professor Manfred Görtemaker and Professor Christoph Safferling, and their entire team for their committed work.

Prime ministers Kok, Balkenende and Rutte.

In the past, the foundation wrote letters to Prime minister, Wim Kok, about this. The reason that the Netherlands does not want to stop the song will lie in the fact that they do not want to damage the relationship with Germany, with reference to trade interests.

Trading partner Germany.

The Dutch-German trade volume is one of the largest worldwide with EUR 172 billion in 2020, according to Destatis. Germany is the Netherlands' first trading partner, both in terms of exports and imports. According to the German 'Auswärtiges Amt', only the economic interconnectedness of the US and Canada is even stronger than that of Germany and the Netherlands. Moreover, the Netherlands is the most important transit country for the EU, with the port of Rotterdam playing a central role. And Germany is of great importance for the maritime supply and removal of the port of Rotterdam, because it is the most important transition country for the Netherlands to other European countries. It goes without saying that both countries work closely together in the fields of infrastructure, transport, telecommunications and water management (source: Deutsch-Niederländische Handelskammer).

First disclosure.

The first disclosure under the title "Hitler's Inferno" has been published in November 1945 by Audio Rarities in the USA on 33 1/3 rpm LP (release WW2) end of the war, in memory of.. (yesterday's lesson) with an anti-fascist commentary. Hitler's Inferno and its successive tragedies point to the inability of humans to resist the destructive impulses of paranoid dictators like Hitler, Stalin, Pol Pot to check. When the first news about the concentration camps aired in May 1945, there was a great sense of indignation. "it would never more may happen in the civilized world".

Careful examination of orphan works.

House of Representatives of the States General

ah-tk-20172018-2692

Questions from members Bergkamp and Groothuizen (both D66) to the Ministers of Education, Culture and Science and of Justice and Security about *the implementation of the Decree on careful investigation of orphan works* (submitted on 28 May 2018). Answer from Minister Van Engelshoven (Education, Culture and Science) also on behalf of the Minister for Legal Protection (received 6 July 2018).

The long-playing record.

Hitler's Inferno, in words, in music 1932¬1945, Marching songs of Nazi Germany,LPA 2445 with original anti-fascist commentary by American narrator in English language.

Content.

Side 1:
1. Hitler in Rome 1937 / 2. Deutschland über Alles / 3. Die Fahne Hoch / 4. Heil Hitler Dir! / 5. Goebbels introduces Hitler 1934 / 6. Marching songs Medley.

Side 2:
7 . Hitler speaks in Vienna 1939 / 8. Heil Deutschland / 9.Wenn De SS und die SA Aufmarschiert / 10. Die jugend Marschiert / 11. Plead "Not Guilty at Nuremberg.

[with anti-fascist commentary in English by Bill Forrest with support from Mary Jo Devlin]

The carriers.

1994-1995 audio cassette
From 1995 to present Compact Disc and Mp3

Under Dutch copyright it must be assumed that the plate qualifies as a work of literature, science or art within the meaning of art. 1 yo. art. 10 copyright law (AW). An important factor in this qualification is that the plate has its own, original character that bears the personal stamp of the maker. The fact that the record consists for the most part of a recording of German sound recordings does not alter this. Because the German sound recordings are placed in an order chosen by the maker and are provided with anti-fascist commentary, a new original work has been created within the meaning of Dutch copyright law. This means that the maker of the record or its assignee pursuant to art. 1 Aw has the exclusive right to make the record public create and reproduce.

Personality right.
(the makers or under the direction and order of Audio Rarities “Hitler's Inferno” 1945 USA) Art. 25 (Aw).

Copyright on German songs and speeches.

Freistaat Bayern München Germany

The speeches and songs of Nazi Germany "Die Lieder der NS-Zeit", with the fall of theThird Reich in May 8, 1945, banned by the Allied Control Council (also the Deutschlandlied)Germany, Freistaat Bayern:(Kontrollratsgesetz Nr 2 vom 10-10-1945 und Kontrollrat Direktive Nr 50 vom 29-04-1947).

Orphan works.

Heritage institutions, such as libraries, archives and museums, are in principle also obliged to request permission from the rightholders if they wish to digitize copyright-protected work from their collection and make it available online. In practice, it appears that the rightholders of many works can no longer be traced, even with careful effort. Such works are called 'orphan' works. The European Orphan Works Directive ('Orphan Works Directive'), which will be implemented in Dutch law in 2014, makes it possible to make orphan works available online after a careful search.

House of Representatives of the States General, session year 2008-2009
29838 No. 11

I). A letter from Justice Minister Hirsch Ballin to the President of the House of Representatives,
dated November 4, 2008, concerns the government's position on the EC green paper on copyright in the knowledge economy, with reference to the request of the standing committee for Justice dated September 16, 2008 (reference 2008Z01474/2008D04605).

The research commissioned by the WODC into “Digitization of historical archives and orphan works” was also carried out.

House of Representatives of the States General 2017–2018 Session Year
Questions asked by the members of the House

2018Z09735
2). Questions from members Bergkamp and Groothuizen (both D66) to the Ministers of Education, Culture and Science and of Justice and Security
on the implementation of the Decree on careful examination of orphan works submitted on 28 May 2018.

Research.

Everything has been carefully examined – the entire investigation by the foundation – can be found in the appendices to (data DVD-ROM) of the correction deed notarial of June 21, 2007. After consultation with all authorities, the investigation concerns: in the United States , the Netherlands and Germany. The research by the IFUD of Human Rights foundation between 1994-1995.

Archive management aspects and file management.

The government is entirely **their own** responsibility for internal file management and transfer files from the State.

Jurisdiction.

Dutch law is applicable

Legal entity.

Authorized Minister of Justice and Security on behalf of the public- law legal person, the State of the Netherlands, acts in this case as a **private-law legal person** . Letter 2 January 2020 sent by the foundation to authorized Minister of Justice and Security mr. FBJ Grapperhaus.

The public-law legal entity of the State of the Netherlands, whereby the public-law legal entity of the Dutch State has not acted in the specific administrative task, but in the entrepreneurial activity, public relations and science: is there no sufficient reason to treat it differently from private-law legal entities that have the same or perform similar activities.

Annual report foundation 2020.

https://archive.org/details/annual-report-ifud-of-human-rights-2020

UBO statement.

The foundation is an existing one and on 20 December 2021 the chairman submitted an online UBO statement to the Chamber of Commerce:

- copy statute,
- copy of a notarial deed of 17-08-1999 regarding the interests in the foundation, issued as FIRST grosse on 16-07-2004 for the benefit of JP van den Wittenboer,

  https://archive.org/details/GrosseNotarieel2004

- social security number,
- copy of passport (color).

In conclusion.

1. If there are still intentions to contest the copy of the notarial rectification deed of 21 June 2007. For the time being, there is a serious suspicion on this side that the foundation's fundamental right to an independent court will be violated by the State of the Netherlands. On March 9, 2020, the round table discussion 'Dikastocracy?' place in the House of Representatives On behalf of the judiciary, Geert Corstens (former president of the Supreme Court) and Henk Naves (chairman of the Council for the Judiciary) emphasized that the judge may not refuse to grant justice,

2. the State of the Netherlands has **only** disputed the enforceable title - issued by the notary - as a grosse, and not the further content as a copy of the notarial deed,

3. an enforceable order may only be issued by the court in this case, the foundation must offer the Dutch State the opportunity for a fair dispute before the court,

4. the foundation may demand “equality of arms” in the proceedings against the State of the Netherlands. The principle of "equality of arms" means that the foundation and the State of the Netherlands must be granted the right to a fair trial. This principle essentially means that the foundation must be granted procedural equality vis-à-vis the State of the Netherlands in order for the State of the Netherlands to have access to court in order to be able to contest. Finally, failing to provide free legal assistance under the foundation's circumstances may also conflict with the principle of equality of arms,

5. The IFUD Foundation of Human Rights and Audio-Rarities with “Hitler's Inferno” believe that they have been treated generally disrespectful and uninterested by the various layers of government from top to bottom with perhaps a few exceptions. foundation is deliberately excluded , refer to ostracism,

6. In light of the increase in anti-Semitic violence and hate crime,
the European Commission will also propose a comprehensive strategy to combat anti-Semitism , complementing and supporting the efforts of Member States , (Brussels, 19.10.2020 COM(2020)) 690 final).

7). The United Nations Committee is concerned in the country report on the Netherlands that a large number of hate speech remains online for weeks, sometimes even months and years. The Committee recommends that the State party take measures to end the ban on hate speech on the Internet (report on the netherlands CERD /C/NLD/CO/22-24 ADVANCED RAW VERSION Dist.: General Date: 25 August 2021 Original: English) .

Member States' compliance with EU values.

A regular check with respect to the values on which the EU is based and which the member states have agreed to monitor whether the member states have fulfilled their obligations in combating hate crimes. Special emphasis should be placed on the effective enforcement of laws. Neglect or non-compliance with current EU law should then lead to infringement proceedings, with EU sanctions loss of privileges or suspension of Member State rights.

IFUD of Human Rights
Chairman
JP van den Wittenboer

- Next page. (attachments)

Attachments.

1). Letter from Minister of General Affairs Mark Rutte dated May 9, 2014,

2). ECLI:NL:RBSGR:2008:1420, Court of The Hague Summary proceedings 21-02-2008, (State of the Netherlands – Audio-Rarities / IFUD of Human Rights / JP van den Wittenboer), bailiffs Summary proceedings regarding enforcement order above the notarial grosse,

3). Copy form and email "Gift Notification" planned giving USHMM, United States Holocaust Museum,Associate Deputy Chief D Officer Planned Giving and Endowments Development George E. Hellman, JD, 100 Raoul Wallenberg Place,SW Washington,DC 20024-2126 UNITED- STATES,

4). copy letter 2 January 2020 sent by the foundation to the Minister of Justice and Security mr. FBJ Grapperhaus,

5). copy letter 23 March 2016 by the President of the House of Representatives of the States General Ms. K. Arib to the IFUD of Human Rights regarding the response to the documents served by the bailiff,

6). copy of JP van den Wittenboer membership (letter May 31, 2016 "never again" the campaign for the United States Holocaust Memorial Museum, "Legacy of Light Society",

7) European Parliament: legislative train 11.2021 , 6A New Push for European Democracy Proposals to extend the list of EU crimes to all forms of hate crime and hate speech,

8). Compact Disc Hitler's Inferno features original anti-fascist commentary,

9). United Nations General Assembly A/C.3/75/L.49, November 4, 2020, Seventy-fifth session Third Committee Agenda item 70 (a), Elimination of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance: elimination of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance,

10). The Netherlands has been reprimanded by Brussels for not criminalizing Holocaust denial, (Letter from the Minister of Justice and Security, Ferd Grapperhaus to the President of the House of Representatives of the States General dated September 13, 2021, reference: 3415081),

11). letter Cabinet of First Vice President Frans Timmermans to the European Commission, dated: 13-08-2015, reference: BM/kr Ares (2015) 2715348.

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: https://ifudofhumanrights.weebly.com
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Prod-01

Minister-President
Minister van Algemene Zaken

> Retouradres Postbus 20001 2500 EA Den Haag

De heer J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Minister-President

Binnenhof 19
2513 AA Den Haag
Postbus 20001
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
3761189

Datum 9 mei 2014
Betreft Uw brief van 28 april 2014

Geachte heer van den Wittenboer,

Via de Landsadvocaat ontving ik een door u –als voorzitter van de IFUD of Human Rights- ondertekende sommatie om een op 21 juni 2007 verleden notariële akte te betwisten.

In het archief van mijn ministerie trof ik correspondentie tussen U en mijn ambtsvoorgangers W. Kok en J.P. Balkenende uit de periode van 1997 tot en met 2008 aan, alsmede een vonnis van de Rechtbank Den Haag van 21 februari 2008.

Ik verwijs naar die rechterlijke uitspraak en naar de brief van toenmalig Minister-President Balkenende van 28 maart 2008, kenmerk 3318172. Beiden hebben betrekking op dezelfde notariële akte. Aan de inhoud van die laatste brief –waarvan ik een copie bijsluit- heb ik niets toe te voegen. Het standpunt is onveranderd.

Hoogachtend,

DE MINISTER-PRESIDENT,
Minister van Algemene Zaken,

Mark Rutte

Zoekresultaat - inzien document

ECLI:NL:RBSGR:2008:1420

Uitspraak delen

Instantie	Rechtbank 's-Gravenhage
Datum uitspraak	21-02-2008
Datum publicatie	24-04-2019
Zaaknummer	298000
Rechtsgebieden	Civiel recht
Bijzondere kenmerken	Kort geding
Inhoudsindicatie	Deurwaarders-kort geding. Het enkele vastleggen van eenzijdige verklaring in notariele akte bewerkstelligt geen schuldvordering.
Vindplaatsen	Rechtspraak.nl Verrijkte uitspraak

Uitspraak

RECHTBANK 's-GRAVENHAGE

sector civiel recht - voorzieningenrechter

Vonnis in kort geding van 21 februari 2008,

gewezen in de zaak met rolnummer KG 07/1314 van:

[eiser] ,

wonende te [woonplaats] ,

in persoon verschenen,

tegen:

de Staat der Nederlanden,

zetelende te ’s-Gravenhage,

waarvoor verschenen is de heer [gemachtigde] (Ministerie van Justitie),

in welke zaak gerechtsdeurwaarder **[deurwaarder]** te Den Haag zich bij proces-verbaal van 31 oktober 2007 tot de voorzieningenrechter heeft gewend op grond van artikel 438 lid 4 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Partijen zullen hierna worden aangeduid als [eiser] , de Staat en de deurwaarder.

1 De feiten

Op grond van de stukken en het verhandelde ter zitting van 6 februari 2008 wordt in dit geding van het volgende uitgegaan.

[eiser] heeft bij aangetekende brief van 10 oktober 2007 onder meer een grosse van een notariële akte (hierna ook: de notariële akte) aan de deurwaarder doen toekomen, met het verzoek deze te betekenen aan de schuldenaar (de Staat) en executoriale maatregelen te nemen. De notariële akte, verleden ten overstaan van notaris [notaris] , notaris te Budel (gemeente Cranendonck) op 21 juni 2007, bevat een eenzijdige verklaring van [eiser] , onder meer inhoudende dat de Staat hem schuldig is een bedrag van € 20.040.000,--.

2 Het geschil en de beoordeling daarvan

2.1.

De deurwaarder heeft zich tot de voorzieningenrechter gewend omdat ten aanzien van de executie van de notariële akte bezwaren zijn gerezen: de akte heeft weliswaar de kenmerken van een voor executie vatbare titel, maar de inhoud ervan is onsamenhangend en de notariële akte is bovendien buiten medeweten van de Staat tot stand gekomen. Volgens de deurwaarder kan de notariële akte daarom niet geëxecuteerd worden.

2.2.

De voorzieningenrechter is van oordeel deze bezwaren gegrond zijn. Anders dan [eiser] kennelijk meent betekent het enkele feit dat de eenzijdige verklaring van [eiser] is vastgelegd in een notariële akte nog niet dat er sprake is van een schuld van de Staat aan [eiser] . De notariële akte levert slechts dwingend bewijs op van het feit dat [eiser] ten overstaan van de notaris de in de notariële akte opgenomen verklaring heeft afgelegd. Noch de omstandigheid dat de Staat voorafgaand aan het verlijden van de notariële akte hierover zou zijn geïnformeerd – daargelaten of dit (rechtsgeldig) is gebeurd –, noch het feit dat de Staat de vordering niet (op enige wijze) heeft betwist, kan aan het voorgaande afdoen. Aan hetgeen verder nog door [eiser] is aangevoerd wordt voorbijgegaan nu dit geen wijziging in het hiervoor overwogene meebrengt.

2.3.

De conclusie is dat de notariële akte niet voor executie jegens de Staat vatbaar is. Het zal de deurwaarder daarom worden verboden om deze te executeren.

2.4.

De voorzieningenrechter merkt nog op dat op het verzoek van [eiser] tot waarmerking van de notariële akte als Europese executoriale titel afzonderlijk behandeld zal worden.

2.5.

[eiser] zal, als de in het ongelijk gestelde partij, worden veroordeeld in de proceskosten van de Staat. Voor het overige is er geen aanleiding tot een proceskostenveroordeling.

3De beslissing

De voorzieningenrechter:

verbiedt de deurwaarder de onder 1 bedoelde notariële akte ten uitvoer te leggen;

veroordeelt [eiser] in de kosten van het geding tussen hem en de Staat, tot dusverre aan de zijde van de Staat begroot op € 254,-- aan griffierecht.

Dit vonnis is gewezen door mr. R.J. Paris en uitgesproken ter openbare zitting van 21 februari 2008 in tegenwoordigheid van de griffier.

SV

Bron: rechtspraak.nl

Bedankt,

JP! Yahoo /

inbox

George E. Hellman, USHMM

planned_giving@ushmm.mydonorimpact.com Aan: JP van den

Wittenboer

Za 22 aug. 2020 om 15:00 uur

Beste JP,

Bedankt dat u de tijd heeft genomen om uw mening met ons te delen en ons dit heeft laten weten dat u een schenking aan het Museum heeft nagelaten in uw testament, nalatenschapsplan of door aanduiding begunstigde.

Uw steun aan het United States Holocaust Memorial Museum speelt een belangrijke rol in onze missie om de blijvende relevantie van Holocaustherinnering en onderwijs in onze constant veranderende wereld.

We nemen binnenkort contact met u op over onze Legacy of Light Society, onze manier van werken erkenning van uw doordachte bijdrage om de toekomst van het museum veilig te stellen.

We hopen dat u even de tijd neemt om ons online meldingsformulier voor geschenken in te vullen. Informatie die u vrijwillig verstrekt over uw geschenk, bevestigt dat ons werk belangrijk voor u is dat wat we doen belangrijk genoeg is om geëerd te worden door uw nalatenschap geschenk, en dat u erop vertrouwt dat wij goede rentmeesters zijn van uw nalatenschap.

Terwijl we allemaal doorgaan ondanks de steeds veranderende situatie en de uitdagingen waarmee we worden geconfronteerd veroorzaakt door de huidige wereldwijde gezondheidscrisis, wij in de Verenigde Staten Holocaust Memorial Museum wil u nogmaals bedanken voor uw voortdurende steun aan ons tijdloze missie. We hopen dat u weet hoeveel we uw vervolg waarderen toewijding aan en partnerschap met onze instelling.

Ook al zijn onze fysieke deuren momenteel gesloten, ons kritische werk in een wereld met toenemende ontkenning van de Holocaust en een alarmerende toename van dodelijk

racisme en antisemitisme, gaat door. We stellen het daarom zeer op prijs dat u de tijd neemt om te delen uw feedback bij ons, aangezien uw input ons helpt het permanente te beveiligen relevantie van Holocaustherinnering en onderwijs in onze constant veranderende wereld.

Vriendelijke groet,

George E. Hellman, JD
Associate plaatsvervangend Chief Development Officer,
Geplande donaties en schenkingen
Holocaustherdenkingsmuseum van de Verenigde Staten
www.ushmm.org
202-488-6591

Thank you, J.P.!
Yahoo / inbox

.

George E. Hellman, USHMM planned_giving@ushmm.mydonorimpact.com

To:J.P. van den Wittenboer

Sat, Aug 22 – 2020 at 3:00 PM

Dear J.P.,

Thank you for taking the time to share your opinions with us and for letting us know that you have left a gift to the Museum in your will, estate plan, or by beneficiary designation.

Your support of the United States Holocaust Memorial Museum plays an important role in our mission to secure permanent relevance of Holocaust memory and education in our constantly changing world.

We will be in touch with you soon about our Legacy of Light Society, our way of recognizing your thoughtful contribution to help secure the Museum's future. We hope you will take a minute to complete our online Gift Notification Form. Information that you voluntarily provide about your gift affirms that our work matters to you, that what we do is important enough to be honored by your legacy gift, and that you trust us to be good stewards of your legacy.

As we all carry-on in spite of the ever-changing situation and the challenges we face brought on by the current global health crisis, we at the United States Holocaust Memorial Museum want to thank you again for your ongoing support of our timeless mission. We hope you know how much we value your continued dedication to, and partnership with, our institution.

Even though our physical doors are currently closed, our critical work in a world with increasing Holocaust denial, and an alarming rise in deadly racism and antisemitism, continues. We therefore greatly appreciate you taking the time to share your feedback with us, as your input helps us secure the permanent relevance of Holocaust memory and education in our constantly changing world.

Sincerely,

George E. Hellman, JD
Associate Deputy Chief Development Officer,
Planned Giving and Endowments

United States Holocaust Memorial Museum
www.ushmm.org
202-488-6591

Gift Notification

Thank you for your incredible support.

The information you provide here about your legacy gift for United States Holocaust Memorial Museum will ensure that our records are accurate and that we use your gift in the way that you intend. This is not a binding legal document; please provide only the information you feel comfortable sharing and any information you do provide will be kept confidential. If you have any questions, please contact George E. Hellman at 202-488-6591 or email planned_giving@ushmm.org.

- Date of estate plan or designation:

  27-06-2016

- I have included a gift for the United States Holocaust Memorial Museum through my:*
- ☐ Will
- ☐ Beneficiary Designation
- ☐ Gift of Real Estate
- ☐ Life Insurance Policy
- ☐ Real Estate/Property
- ☐ Stocks and Bonds
- ☒ Other
- Is this gift revocable or irrevocable?
- ○ This gift is revocable (can be changed).
- ● This gift is irrevocable (cannot be changed).
- Is this a percentage or a specified amount?
- ○ This gift is a percentage of my estate or account's value.
- ○ This gift is a specified amount.
- Please tell us about your gift designation:
- ○ I planned this gift in honor or in memory of someone.
- ○ I would like this gift to go to a specific program or purpose.
- ☒ United States Holocaust Memorial Museum may use my gift where it is needed most.
- United States Holocaust Memorial Museum recognizes our incredibly generous legacy supporters with membership into the Legacy of Light Society.
- ☒ Yes, please list my/our name(s) as part of United States Holocaust Memorial Museum publications.
- ○ No, please do not list my/our name(s).

- **Please confirm your contact information:**
- First Name*

  Joannes Petrus (chairman IFUD of Human Rights)
- Last Name*

  van den Wittenboer
- Address

  Kastanje 28
- Address 2
- City

  Mierlo
- State
- ZIP

  5731NK
- Country

  The Netherlands
- Phone

  xxxxxxxxxxxxx
- Email*

  ifudofhumanrights@yahoo.com
- ** denotes required field*
- This donation you will find in our foundation ANNUAL REPORT 2020 IFUD of Human Rights.
  The ANNUAL REPORT is online (pdf) at december 31 2020
- We send you at the end of this year a DvD data-rom (ANNUAL REPORT IFUD of Human Rights

Prod-04

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

R E G I S T E R E D POST
Aan: STAAT DER NEDERLANDEN
(gemachtigde) Minister van Justitie en
Veiligheid mr. F.B.J. Grapperhaus
Postbus: 20301
2500EH, DEN HAAG

1. (Authorized Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights on behalf of Audio-Rarities), Kastanje28, 5731NK Mierlo.

2. (Authorized Minister of Justice and Security FBJ Grapperhaus on behalf of the public legal entity Staat der Nederlanden, (in this case acts as legal person under private law).

Subject: Approximate outstanding debt “provisional overview”

Mierlo, January 2, 2020

His Excellency Grapperhaus,

I hereby send the State of the Netherlands a preliminary overview of the outstanding debt.The content of the notarial deed is inconsistent with the deed drawn up by the notary “Enforcement Order”, herewith a photocopy of the deed “without the Enforcement Order on it”. That would then the judge must have that title.

Rb. The Hague (Vzr.) February 21, 2008
KG 07/13 14 from:
(client)
appeared in person,
against:
the State of the Netherlands, with its seat in The Hague, for which appeared
is Mr. JJF Versluijs (Ministry of Justice), in which case bailiff Jan-
Anne de Swart in The Hague, by official report from 31 October 2007 to the
a preliminary relief judge has applied under Article 438, paragraph 4 of the Dutch Civil Code
Legal action. Parties will hereinafter be referred to as [principal], the State and the
debt collector.
1. The facts

Based on the documents and the proceedings at the session of 6 February 2008, this
litigation proceeded from the following. [client] has registered letter of 10
October 2007 included a majority of a notarial deed (hereinafter also: the notarial deed)
forward the bailiff, requesting that it be served on the debtor (the
State) and take enforcement measures. The notarial deed, executed before
notary mr. THJM op de Laak, notary in Budel (municipality of Cranendonck) on 21 June
2007,
contains a unilateral statement by {principal}, including that the State
he **owes** an amount of **€ 20,040,000.**
2. The dispute and its assessment
2.1. The bailiff has turned to the preliminary relief judge because with regard to the
execution of the notarial deed objections have arisen: the deed does have the characteristics
from an executable title to its content is incoherent and notarized
the deed was also drawn up without the knowledge of the State. According to the bailiff
the notarial deed cannot therefore be executed.
2.2. The preliminary relief judge is of the opinion
that these objections are well founded. Contrary to what [client] apparently thinks it means
mere fact that the unilateral statement by [client] is recorded in a notarial deed
not yet that there is a debt of the State to [principal]. The notarial deed
only provides compelling evidence of the fact that [client] vis-à-vis the
notary has made the statement included in the notarial deed. Neither the circumstance
that the State would be prior to the execution of the notarial deed
not informed - whether this has been done (legally) - or whether the State
has not (in any way) disputed the claim, may change the foregoing. To what
further has been put forward by [client] is passed now that this does not change
the considerations considered for this.

2.3. The conclusion is that the notarial deed
is not subject to execution against the State. It will therefore be banned the bailiff
to execute it.
2.4. The preliminary relief judge remarks
that at the request of {principal} to certify the notarial deed as European
enforcement order will be treated separately.
2.5. [client] will,
as the unsuccessful party, be ordered to pay the costs of the proceedings of the State.
For the rest, there is no reason to pay a legal costs order.
3. The decision
The preliminary relief judge:
prohibits the bailiff from executing the notarial deed referred to in (1).

Source:
“Executive” No. 4 April 2008
Monthly civil proceedings magazine
TREE LEGAL PUBLISHERS
Box 85576
2508 CG The Hague
Royal Association of Bailiffs
kbvg.nl
Executive No. 4 April 2008, pp. 62-63

Summary.
IFUD of Human Rights:

Published JP van den Wittenboer trading under the name Audio-Rarities located in
Mierlo against the State of the Netherlands, seated in The Hague, for which has been
published Mr JJF Versluis Ministry of Justice. Van den Wittenboer is aware of the fact that
He has to bring the case before a civil court through civil proceedings.
The granting of the enforceable title is thus up to the civil court - with the right
to contest the content of the notarial deed by the State of the Netherlands. The
a preliminary relief judge forbids the bailiff the notarial bulk issued by the notary
To implement “in the name of the Queen”. The State has indicated in writing none
to initiate forgery against the further content of the"Notarial deed under oath declaration" past
in front of notary master Th JM op de Laak notary in Budel, municipality of Cranendonck, on
June 21, 2007. Such as that of February 212008 on the basis of the judgment of the District
Court in The Hague - judge Judge KG 07/1314- in which case bailiff Jan Anne de Swart in
The Hague

joined official report to the preliminary relief judge has applied under Article 438, paragraph 4 Code of Civil Procedure. The summary proceedings are essentially limited to investigate whether the power to execute has been abused, and does not concern the content of the notarial deed and under oath. The notary is prohibited by the preliminary relief judge to enforce the executory title to the notarial deed of 21 June 2007 In general, the parties can, if desired, issue binding advice in a notarial opinion have a deed recorded and - deliberately and voluntarily - agree, that this ground for one an enforceable title, insofar as the obligations laid down in it lend themselves to it effective implementation. In this case, there was no voluntary action on the part of the State the Netherlands and there was talk of the deed not signed by the State. The legislator explicitly places heavy demands on obtaining an enforceable title.
The enforcement of an enforceable title is mandatory and serves this purpose reason to be preceded by court intervention.

Summarized:
the enforceable title in this case is based on the previous assessment of the civil judge, with the right prior to the State of the Netherlands, disputing the content of the notarial deed -only that which may be freely open to dispute - without forgery procedure open to challenge. Uncontested claims:

The concept of uncontested claims should be used to all situations in which a creditor - in view of the fact that it has become apparent - that the debtor does not contest the nature or extent of a claim, one by civil enforcement order, which the debtor must expressly agree to in the form of - in this case - the authentic instrument. The lack of dispute by the debtor the State of the Netherlands, may take the form of “default” with the hearing or not responding to a request by the court for the intention to state that you will defend yourself in writing in the case. To make sure that the Dutch State very well known in this case and the notarial deeds and Hitler's Inferno lesson from yesterday ”, the Intermediary Foundation of the Universal Declaration of the Human Rights to have the documents extra meant by a bailiff afterwards, writ of 9 March 2016 under number L3600573, Van der Velden van Hal & Peers bailiffs & collection agency established in The Hague, to the Chairman of the House of Representatives of the States General The Dutch parliament the Standing Committee of Security and Justice part of the bailiff's exposition, to be found under the Lower House of the States General V&J to the foundation, date September 16, 2014, reference: 2014Z14890 / 2014D30693. Ten At the time of the 2014 letter, the two gentlemen Van der Steur and Dijkhoff were members of de Vaste Commission of Security & Justice of the House of Representatives of the States General, these are

subsequently appointed as the new Minister of Justice and Secretary of State for Justice. From this follows that the Ministry of Justice and Security is also well aware of notarial deeds and further with information about Audio-Rarities the foundation and Hitler's Inferno. Everything is there on data DVD-ROM as attachment of the relevant letter that is part of the bailiff's exposition to the House of Representatives, previously confirmed by V&J on 16 September 2014 to the foundation. Now that the Ministry of Justice is well aware of all documents and through the transfer files at the Ministry when new ministers take office the State of the Netherlands is also considered to be well known for this. The State also has internal consultations can conduct with the country attorney in connection with specific legal details in this case. At the office of the lawyer are lawyers and also lawyers with notarial law background working. After all, in 2008 the Ministry of Justice raised the issue To represent the State of the Netherlands in court against Audio-Rarities in court in The Hague in summary proceedings. The State of the Netherlands received a written letter in 2008 Balkenende and later announced with a letter from Rutte- not intending to to initiate forgery. It has also been shown after 2008 that the State of The Netherlands has adopted such an attitude "not to be contested". The civilian judge will grant an enforceable title to the notarial deed upon request “in absentia” of the foundation that works for Audio-Rarities, to file a lawyer.
The civil judge will grant the executory title on pain of denial of justice. The judge will not alter the content of the notarial deed that is before the court fixed because this is supposed to be the case by law

Parties:
a.the legal person under public law of the State of the Netherlands, Binnenhof 19, The Hague, NL, where the legal person under public law is the The Dutch State did not act in the specific administrative task, but in the Entrepreneurs public relations activity, and science, there is no sufficient ground hair to be treated differently from legal entities under private law that have the same or perform similar activities.

b. the sole proprietorship: Audio-Rarities, Kastanje 28,5231 NK, Mierlo, NL, director JP van den Wittenboer who, at the express invitation of the State of Netherlands "Ministry of Economic Affairs in The Hague" a legal relationship has been contracted for “fair use only” with the project “Hitler's lnferno” in connection with doing business in Japan in nineteen hundred and ninety eight, by the Dutch furnace in connection with four hundred (400) years of trade relations between the Netherlands and Japan. On the twenty-first of September nineteen hundred and ninety "speaking days" have passed Audio-Rarities Mr JP van den Wittenboer at the address of the Ministry of Economic Affairs Affect the license terms for “fair use only” personally and verbally with “Hitler's Infemo "project discussed in depth. Talked with Mr. Hendrik EC Koets. There is none

written “fair use only agreement” established between the State and Audio-Rarities, but it is one written confirmation by the Dutch State on fourteenth December nineteen hundred and ninety, shipped from Tokyo, Japan, in which the mondetinge ranks from twenty one September nineteen hundred and ninety and what has been discussed is briefly summarized The State has voluntarily elected itself.

IS A ORAL AGREEMENT LEGAL? E.R. Jonker (Erwin) Ariens Schoonbeek Lawyers ariensadvocaten.nl

The answer to this question is affirmative. Yes, an oral appointment is also one agreement because according to Dutch contract law an agreement will come namely, realized by an offer from a party and the acceptance of that offer by another party. Article 217 of book 6 of Dutch contract law provides for this

next one:
"An agreement is concluded by offer and acceptance thereof."
Under Dutch law, the establishment of contracts is subject to no further formal requirements in principle. An oral agreement is perfect legally valid. Offer and acceptance can be made in any form.
The Supreme Court, highest court of law in the Netherlands in its judgment of 21 December 2001, ECLI: NL: 2001: AD5352 said about this:
"The answer to the question whether an agreement has been concluded depends on what the parties have mutually stated and have from each other's statements distracted and could reasonably derive in the given circumstances. "
Offer and experience do not therefore have to take place explicitly: they can be in any form and can be contained in one or more actual behaviors.
An acceptance of the offer can be made known by all means which are understood as such in society, for example; raise a hand, or just nod yes. Under certain circumstances even a lack of action, a tolerance, as well as a mere silence as acceptance apply. In its judgment of February 4, 2000, NJ 2000/258, the Supreme Court gives one nice example:
“In the opinion of the court, Pelders has rightly argued that Kinheim is on this letter has not responded, so it must be assumed in law that Kinheim there has been - tacitly - agreed. ” Unlike a mere silence, that situation is much clearer in a case already there actual implementation has been given to an agreement. In the absence of one written agreement

or explicit agreements between parties, must be based on
all other circumstances and indications are assessed or from any when a certain legal relationship exists. In Van den Eijnde / Fuchs judgment of the Supreme Court of 2 September 2011, ECLI: NL: HR: 2011: BQ3876, the Supreme Court has confirmed the following rule of law; also although a written contract is missing, the conclusion of an agreement is possible are also derived from an actual fact that exists between the parties at any time situation. In short; an oral agreement is fully legally valid.

IFUD of Human Rights
Chiarman
J.P. van den Wittenboer

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

AFSCHRIFT

RECTIFICATIE

Op **één en twintig juni tweeduizend zeven** ----------
verscheen voor mij, mr Theodorus Hubertus Johannes Maria op de Laak, notaris te ----
Budel, gemeente Cranendonck:----------
de heer **Joannes Petrus van den Wittenboer**, planned change agent en voorzitter ---
van de "Intermediaire stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de ---
Mens", tevens eigenaar van de eenmanszaak "Audio-Rarities", volgens zijn verklaring
geboren te Mierlo veertien mei negentienhonderd vijf en vijftig, woonachtig ten adres --
Kastanje 28, 5731 NK Mierlo, van Nederlandse nationaliteit, ongehuwd en nooit -------
gehuwd geweest en niet geregistreerd of geregistreerd geweest als partner, ----------
legitimatie: paspoort nummer NF8802866. ----------
De voormelde stichting is statutair gevestigd te Geldrop, en is ingeschreven in het ------
register bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuidoost Brabant te ----------
Eindhoven onder dossiernummer 41092925, de stichting is geregistreerd met het ------
adres op het woonadres van Joannes Petrus van den Wittenboer, waar ook de ---------
eenmanszaak op is geregistreerd, deze eenmans is bekend bij de Kamer van ---------
Koophandel en Fabrieken voor Zuidoost Brabant te Eindhoven onder dossiernummer -
17090220. ----------
De comparant verklaarde dat hij een eerder gedane **"onder ede verklaring van** -------
zestien juli tweeduizend vier"wil rectificeren. ----------
De comparant rectificeert het navolgende: ----------
De partijen: ----------
1a).Hoofdpartij. de publiekrechtelijke rechtspersoon Staat der Nederlanden, ----------
Binnenhof 19, Den Haag, "N.L.", waarbij de publiekrechtelijke rechtspersoon de --------
Nederlandse Staat niet in de specifieke bestuurstaak heeft gehandeld, maar in de ------
ondernemersactiviteit, public relations, en de wetenschap, bestaat er geen voldoende -
grond haar anders te bejegenen dan privaatrechtelijke rechtspersonen die dezelfde of
vergelijkbare activiteiten verrichten. ----------
2a).Hoofdpartij. Eenmanszaak Audio Rarities, Kastanje 28, 5731 NK, Mierlo, "N.L.", --
directeur J.P. van den Wittenboer die op **uitdrukkelijke uitnodiging van de Staat der Nederlanden** "Ministerie van Economische Zaken in Den Haag" een rechtsverhouding
is aangegaan voor "fair use only" met het project "Hitler's Inferno" in verband met -------
zakendoen in Japan in negentienhonderd acht en negentig, door de Nederlandse ------
overheid in verband met vierhonderd (400) jaar handelsbetrekkingen tussen Nederland
en Japan. Op één en twintig september negentienhonderd acht en negentig ----------
"spreekdagen" zijn door Audio-Rarities,de heer J.P. van den Wittenboer ten adres van
het Ministerie van Economische Zaken persoonlijk en mondeling de ----------
licentievoorwaarden voor "fair use only" met het Hitler's Inferno"project grondig ---------
besproken. Gesproken is met Mr. Hendrik E.C. Koets. Er is geen schriftelijke "fair use -
only-agreement" vastgelegd tussen de Staat en Audio-Rarities, wel is een schriftelijke -
bevestiging door de Nederlandse Staat op veertien december negentienhonderd acht -
en negentig, vanuit Tokio, Japan verzonden, waarin de mondelinge afspaak van één --
en twintig september negentienhonderd acht en negentig en wat besproken is, kort ----
samengevat is bevestigd. De Staat heeft zich vrijwillig zelf partij gekozen. ----------
3a).Secondiare-partij. De privaatrechtelijke rechtspersoon de Stichting Intermediary --
Foundation of the Universal Declaration of Human Rights, Kastanje 28, 5731 NK, ------
Mierlo, "N.L.", voorzitter J.P. van den Wittenboer. Als exclusieve internationaal --------
licentiehouder "fair use only" over het werk Hitler's Inferno, door Audio Rarties LPA ----
2445 USA, nineteenhundred fourty five, World-War II, werkzaam tevens als ----------
intermediair, wetenschappelijk, mensenrechten. ----------

4a).Secondiare-partij. de publiekrechtelijke rechtspersoon Zuid-Duitse Deelstaat ------ Freistaat Bayern, Duitsland, Alexandera Strasse 3, 80538, München, Deutschland. Als algemeen auteursrechthouder over het werk "Hitler's Inferno". Kontrollratdirektive 50. -- **5a).Secondiare-partij.** de publiekrechtelijke rechtspersoon de Amerikaanse auteurs -- en muziekrechtenorganisatie The Harry Fox Agency Inc., New York U.S.A., 771 Third - Avenue, New York, 10017 USA, vertegenwoordigd door Frank S. Rittman in de functie van International Business Administrator, die zich laat vergezellen door Edward -------- P.Murpy en Yoshio Inomata. Aangaande het verstrekken van een schriftelijke ---------- internationale exclusieve-licentie "Hitler's Inferno" voor "fair use only", datum afgifte ---- licentie zeventien augustus negentienhonderd vijf en negentig.----------

Voorwaarden en condities "fair use only" voor wetenschappelijk en bibliotheek - gebruik.----------

Hitler's Inferno is een werk van letterkunde, wetenschap of kunst, hetwelk bestaat uit -- afzonderlijke werken van liederen en toespraken uit het tijdperk Hitler Duitsland in een door de maker Audio Rarities (USA) in een logische anti-fascistische vorm aan --------- elkander in de Engelse taal gesproken commentaar in negentienhonderd vijf en veertig in de USA, het einde van de Tweede Wereldoorlog, hierbij wordt, onverminderd het ---- auteursrecht op ieder werk afzonderlijk, als de maker aangemerkt Audio Rarities (USA) degene, onder wiens leiding en toezicht het totale werk is tot stand gebracht. Het ------- auteursrecht over de Duitse toespraken en geluidsopnames door Adolf Hitler en -------- NSDAP -bij overdracht door de geallieerden na negentienhonderd vijf en veertig- ------- berusten bij de Zuid-Duitse deelstaat Freistaat Bayern, en de nederlandse versies van toespraken en liederen van de NSB bij de staat der Nederlanden. Hierbij is in het geval van het werk "Hitler's Inferno" het totale auteursrecht in eigendom van Freistaat -------- Bayern, het doel hiervan is om misbruik onder controle te kunnen houden door de ------ staat en strafbaar te stellen in verband met het ondeskundig gebruik van toespraken, - liederen, afbeeldingen en gedragingen die na negentienhonderd vijf en veertig na de -- val van het Derde Rijk bewezen en ernstig fout waren bevonden door het Tribunaal in - Neurenberg. Zowel de hedendaagse Duitse wet-en regelgeving (Duitse grondwet) ----- alsmede de Amerikaanse en Nederlandse wet- en regelgeving alsmede Europese en - Internationale Verdragen maken uitzonderingen voor het gebruiken van materialen ---- voor historische, wetenschappelijke en educatieve doelstellingen voor gebruik door ---- bibliotheken en op scholen, studie of gebruik door wetenschappers, (Title 17, United -- States Code). Bij het auteursrecht moet nog iets anders worden onderscheiden en wel het zogenaamde persoonlijkheidsrecht droit moral door Audio Rarities (USA). Het ------ persoonlijkheidsrecht van de auteur van het werk gaat nimmer teniet. Dit recht moet --- alzo beschouwd worden als een absoluut en exclusief zelfstandig recht, staande naast het auteurschap. Uit het een en ander volgt, dat het persoonlijkheidsrecht ---------- onafhankelijk van het auteursrecht een zelfstandig, niet overdraagbaar recht vormt. Als de toespraken en liederen in negentienhonderd vijf en veertig op rechtmatige manier -- zijn verzameld, hetgeen uit onderzoek is gebleken en moet worden aangenomen, heeft Audio Rarities (USA) het exclusieve recht de plaat "Hitler's Inferno" in eigenbeheer te - vermenigvuldigen en te verspreiden. Het droit moral kan na overlijden van de maker --- worden uitgeoefend door degenen die hij daartoe bij uiterste wilsbeschikking heeft ----- aangewezen. Zonder uiterste wilsbeschikking door de maker zelf afgegeven, of bij ----- ontbreken van informatie over de maker,alleen mogelijk met een schriftelijke licentie --- door de auteursrechtenorganisatie.Intermediary Foundation of the Universal ---------- Declaration of the Universal Declaration of Human Rights, postbus 324, 5660 AH, ------ Geldrop Nederland heeft sinds negentienhonderd vijf en negentig bij schriftelijke ------- licentie door de Amerikaanse Auteursrechten organisatie "The Harry Fox Agency Inc" - in New York USA, te gelden als exclusieve licentiehouder op het mogen beheren en ---

internationaal verspreiden van het intellectueel & mechanische eigendomsrechten ----- "Hitler's Inferno", hiernaast kunnen bibliotheken, archieven, musea als niet-exclusieve licentiehouders fungeren en wetenschappers-agreementen verstrekken aan ---------- onderzoekers. Het op de geluidsdragers vastgelegde materiaal is gegarandeerd ------- authentiek. Het werk "Hitler's Inferno" is gegarandeerd geen nazisme of neo-nazisme. Het is een getuigenis over de holocaust. De juridische afhandeling over de ---------- auteursrechten en over het werk zijn in negentienhonderd negen en negentig en ------- daarna op zestien juli tweeduizend vier met een titel "In naam der Koningin" notarieel - vastgelegd bij Notariaat op de Laak, Capucijnerplein 38, Budel Nederland. Het werk is verder geregistreerd met een registratienummer bij de Belastingdienst "registratie en -- successie" in Nederland. Op één maart negentienhonderd negen en tachtig traden de Verenigde Staten toe tot de "Berner Conventie ", een tussen een aantal staten ---------- gesloten verdrag, (Berner Conventie, gedefinieerd onder sectie 101 van Title 17,United States Code) waarbij het auteursrecht van onderdanen van elk van de deelnemende -- Staten beschermd wordt in alle aangesloten Staten, waaronder ook Nederland. -------- Stichting Stemra is de Nederlandse zusterorganisatie van de Amerikaanse ---------- auteursrechtenorganisatie The Harry Fox, Inc New York. Vervaardigde opnamen van - uitzonderlijke documentaire waarde naast andere items mogen in officiële archieven -- worden bewaard. Hitler's Inferno is opgenomen in de USA, bij de Universiteit van ------- Kansas City, Missouri, in de Miller Nicols Library,en maakt deel uit van een ---------- wetenschappelijke verzameling van items over de holocaust onder de rubriek ---------- "Suzanne Statland Collections in Holocaust Studies" a bibliography of research -------- materials. ----------

Toegelaten: hetgeen in overeenstemming is met de wettelijke en de morele norm met hetgeen naar de regels van het maatschappelijke verkeer redelijkerwijs geoorloofd is -- met inachtneming van Artikel 25 A W en title 17 United States Code, in combinatie met in kracht rechtsgeldige Europese en Internationale Verdragen (Berner Conventie, ------ WIPO- Verdragen, Rome Conventie, TRIPS agreement van World Trade ---------- Organisation), Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele ------- Rechten, waarin de auteursrechten van wetenschappers en de beoefening van de ----- wetenschap, mensenrechten zijn geworden, waar individuele aangesloten---------- Staten aan zijn verbonden. ----------

Verboden: in het algemeen iedere gehele of gedeeltelijke mechanische overname, ---- bewerking of nabootsen inbreuk op intellectueel eigendom in gewijzigde vorm voor een ander doel of een daadwerkelijk verschil vertonen dan het oorspronkelijke doel door de maker zelf verkozen; alle produkten die niet in overeenstemming zijn met de wettelijke en de morele norm, en alles wat met hetgeen naar de regels van het maatschappelijke verkeer redelijkerwijs niet geoorloofd is en als redelijkerwijs aannemelijk is, dat ook de maker die inbreuken zou hebben afgekeurd; ten gehore brengen of vertonen in het ---- openbaar, illegaal verspreiden van produkten of misbruik van gedachtengoed, ---------- negativisme, obsceniteit, obscurantisme; gebaren, uitdrukkingen, emblemen, ---------- geschiedvervalsing; muziek gezongen en gesproken alsmede instrumentale ---------- bewerkingen, met inbegrip van de beschikbaarstelling voor het publiek op zodanige --- wijze dat deze voor leden van het publiek op een door hen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn, hierbij inbegrepen omroepuitzendingen, sportevenementen, al dan niet per kabel satelite, en internettransmissies.----------

Indien aan twee of meer personen een gemeenschappelijk auteursrecht op een zelfde werk toekomt, kan, tenzij anders is overeengekomen, de handhaving van dit recht door ieder hunner geschieden. De Staat de monopoliehouder over het vervolgen van -------- strafbare feiten in overeenstemming met wat hierover is vastgelegd in ---------- negentienhonderd vijf en veertig door de geallieerden controleraad op grond van de ---

wetgeving ter voorkoming van nationalisme en militairisme van de Tweede ----------
Wereldoorlog "kontrollratdirektive 50". ----------
De volgende partijen zijn aanwezig.----------
Bij de ondertekening van deze notariële rectificatie zijn de volgende partijen aanwezig: J.P. van den Wittenboer in de functie als directeur Audio-Rarities en in de functie als -- Voorzitter van Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights. De overige partijen zijn niet in persoon vertegenwoordigd bij de ondertekening van de - rectificatie van de notariële akte.----------
Originele schriftelijke bewijzen zullen aan de akte worden gehecht, wanneer niet ---- origineel zal worden aangegeven dat het een kopie of een print betreft Onder de ------- originele aanhechtingen zit ook een "originele Kiezerspas voor de verkiezingen voor --- Provinciale Staten Noord-Brabant die gehouden is op zeven en twintig maart ---------- tweeduizend zeven. De kiezerspas was bestemd voor de heer Joannes Petrus van ---- den Wittenboer, adres Kastanje 28, 5731 NK, Mierlo, waarbij door hemzelf de volmacht aan de Voorzitter van de Stichting Intermediary Foundation of the Universal ---------- Declaration of Human Rights is afgegeven op de kiezerspas om te gaan stemmen. Het stemrecht is een grondrecht,en dat moet hoog worden gehouden. De burgerij is vrij om de eigen mening te geven over de volksvertegenwoordigers. Gezien de verklaring ----- onder ede in de notariële akte de dato twee en twintig juni negentienhonderd vier en -- negentig, kan niet worden uitgegaan van een democratie, maar is sprake van een ------ schijndemocratie. **Er is geen stem uitgebracht.** Er zal eerst een integraal ---------- parlementair openbaar onderzoek moeten geschieden naar de toestand van de -------- rechtsstaat en de democratie. De bewindsman Hirsch Ballin die zijn kabinetszetel ------ verloor door de IRT-affaire in negentienhonderd vier en negentig (verwijs ook naar ----- notariële akte van een verklaring de dato één en twintig januari negentienhonderd vier en negentig), die aftrad als minister van justitie omdat de Tweede Kamer hem had ----- verboden verdere bemoeienis te hebben met de zware criminaliteit, deze bewindsman die later in tweeduizend zeven wederom de post van "minister van justitie" mag -------- bekleden onder Balkenende, heeft nu kennelijk de opdracht om onderzoek te ---------- verrichten naar de misdaadorganisatie waar hij zelf lid van is " Kabinet Balkenende IV" In rubriek "15" van akte notarieel "in naam der koningin" de diverse boekwerkjes met -- bewijzen en brieven van Audio-Rarities en de Stichting, zijn thans digitaal vastgelegd - op een DVD-rom, met actualisering tot en met tweeduizend zeven inbegrepen. Op de - DVD-rom zijn daarnaast extra opgenomen een complete website door de sociale ------- databank Nederland, in Huizen, Noord-Holland, "N.L.", en een rapport in ---------- pdfbestandsformaat "naboek 20e editie 2006" door H.M. Walker uit Berlicum en ------- Stichting Werkgroep negentienhonderd zeventig, in Tilburg, "N.L". De DVD-rom en de inhoud hiervan alle aanwezige stukken maakt thans onderdeel uit van de **notariële ---- rectificatie**.----------
De rubrieken "15 en 16" immateriële of naamschade. Door de Staat der Nederlanden - het mondeling agreement "fair use only" Hitler's Inferno te hebben geschonden op een of meer keren en / of tijden en / of data. Te concretiseren in een geldvordering. ---------
Wordt de echtheid van deze authentieke akte en de titel betwist. Wanneer een ---- gerechtsdeurwaarder komt met een betekende grosse, waarvan de echtheid en / of --- onjuistheid wordt betwist. De gerechtsdeurwaarder dient dan zijn opdrachtgever aan te spreken en vervolgens dient de opdrachtgever de Staat der Nederlanden waartegen -- de grosse is betekend te benaderen voor verificatie van de echtheid en onjuistheid. ---- Wordt de echtheid en / of onjuistheid van een authentieke akte betwist, dan vermeldt -- artikel. 159 lid 1 Rv:een geschrift dat het uiterlijk heeft van een authentieke akte,geldt - als zodanig behoudens bewijs van het tegendeel.----------

Algemeen geldt, dat het tegenbewijs tegen de authentieke akte drukt op degene die --- haar onjuistheid en / of valsheid beweert, in een speciale "Valsheidsprocedure" bij de - civiele rechter. Bij deze notariële akte met de titel geldt, dat deze procedure voor de --- civiele rechter **absoluut en alleen in combinatie van een openbaar parlementair --- onderzoek** naar het rechtssysteem volgt, met horen van alle getuigen onder ede. In --- een "valsheidsprocedure" worden de notariële akte van een verklaring de dato één en twintig januari negentienhonderd vier en negentig en notariële akte onder ede de dato twee en twintig juni negentienhonderd vier en negentig onderdeel van één totale ------- valsheidsprocedure op alle akten. ----------

Artikel 430 Rv. Geeft algemene regels, voor grossen van excecutoriale titels en de ----- betekening daarvan, voordat zij ten uitvoer kunnen worden gelegd. ----------

De kracht van het schriftelijk bewijs is in de oorspronkelijke akte (minuutakte) gelegen. Grossen en gehele afschriften van een authentieke akte die volgens de wettelijke ------ voorschriften moeten worden bewaard, leveren, wanneer zij zijn afgegeven door een -- daartoe bevoegde ambtenaar (in dit geval de notaris) hetzelfde bewijs op als de ------- oorspronkelijke akte. ----------

Problemen met het vinden van een gerechtsdeurwaarder door de opdrachtgever.

Problemen bij het bereid vinden van een gerechtsdeurwaarder voor het uitvoeren van - de opdracht "ministerieplicht" kunnen zich voordoen. Te denken valt van het naar ------ elkander en op elkander afschuiven van de opdracht. Daarbij moet opdrachtgever ------ eerst alle gerechtsdeurwaarders in Den Haag schriftelijk benaderen om daarna zich te kunnen richten tot de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders ------ KBvG, postbus:12, 3740 AA in Baarn. Uiteindelijk moet via de Tweede Kamer de ------ ministeriële verantwoordelijkheid van de Minister van Justitie worden geactiveerd om -- ambtshalve een gerechtsdeurwaarder aan te wijzen die de opdracht moet uitvoeren. -- De minister van justitie heeft de taak algemeen te zorgen dat de rechtsbedeling -------- behoorlijk kan functioneren. Men spreekt wel van apparaatzorg. Verder te denken valt (gezien de aard en de opstelling door de Nederlandse Staat (de goodwill-belangen), --- dat de Staat de status quo zal handhaven zo lang enigszins mogelijk is, en zich -------- daarom om die reden van geen enkele Wet, Verdrag rekenschap en verantwoording -- zal geven. ----------

De geconstateerde feiten. Op datum zeventien augustus tweeduizend vijf is het ------ Duitse volkslied gezongen ten gehore gebracht via de TV -omroep SBS6 om acht ------ (20.00) uur, voorafgaande aan het voetbalinterland Nederland tegen Duitsland in ------ Rotterdam, daarna is op datum vijf april tweeduizend zes het Duitse volkslied ---------- instrumentaal (kort in een reclame van Achmea) ten gehore gebracht via TV -omroep - NOS Nederland 1, voor het (acht) 20.00 - uur journaal, daarna is op datum zeven april tweeduizend zes het Duitse volkslied instrumentaal (kort in de reclame van Achmea) -- ten gehore gebracht via TV-omroep RTL4 voor het (half acht)19.30- uur journaal. ------ Verder is sprake van over langere periode plegen van negativisme en ---------- wetenschappelijke sabotage onder hoofdverantwoordelijkheid van de Nederlandse ---- Staat gericht tegen de stichting, Audio-Rarities met het Hitler's Inferno project,verwijs -- naar rubriek "15"DVDrom. Verder: Nederlandse Staat laat het toe dat Zij door derden - als Adolf Hitler op Internet is geportretteerd, in de vorm van een (ex)-minister van ------ Justitie die thans de post bekleed van minister van sociale zaken mr. J.P.H. Donner --- met "hitlerkapsel", en een procureur-generaal Jhr. Mr. De Wijkerslooth de Weerdesteijn als "Adolf Hitler" die het onderwerp discriminatie in zijn takenpakket heeft,afgebeeld --- met een "hakenkruis" op het hoofd en met "Hitlersnor". De Nederlandse Staat laat dit -- ondanks de bekendheid met de websites en de bekendheid wie achter deze websites - zitten, (de heer K.H de Werd en Stichting Sociale Databank Nederland,R.M. ----------

Brockhus), bewust voortbestaan. De bewijzen zijn te vinden op de DVD-rom in rubriek "15". Er zijn door die derden K.H. de Werd inmiddels zestigduizend (60.000) e-mails --- hiervan internationaal verzonden.----------
Dat er tussen de hoofdpartijen de Staat der Nederlanden en Audio-Rarities (kamer van Koophandel: 17090220) een rechtsversverhouding bestaat of heeft bestaan niet in ----- specifieke bestuurstaak, uithoofde van "fair use only" "Hitler's Inferno" Audio Rarities -- LP A 2445, uithoofde waarvan de schuldenaar nog iets van de Staat der Nederlanden had te vorderen, nu te vorderen heeft of nog in de toekomst te vorderen zal krijgen in - verband met schenden afspraken / overeenkomst.----------
Gevorderd wordt. Voor naamschade en omzetderving een geldbedrag van **twintig --- miljoen euro (€ 20.000.000,00)**, hierbij op te tellen de wettelijke rente jaarlijks, extra -- de bedragen per overtreding tot een maximum per jaar, executie en ---------- administratiekosten. Alle daaruit voortvloeiende kosten komen geheel voor rekening --- van de schuldenaar. ----------
Verbeurd zullen worden. Bij het ten gehoren laten brengen van Duitse volkslied of --- andere zaken zonder vergunning die zich buiten het referentiekader "fair use only" ----- vallen), op Nederlands grondgebied en / of het zich op internet als Adolf Hitler laten ---- afbeelden op de Website van K.H. de Werd casu quo Sociale Databank Nederland, --- R.M. Brockhus, of via een andere manier, (bij Ministerie van Justitie bekende websites ,en regelmatig bezocht door ministerie van Justitie). Letterlijk van de website van de --- Sociale Databank Nederland, citeer: *GEEN AANKLACHT. Justitie zal geen vervolging instellen wegens smaad tegen Karel de Werd, terwijl hij toch minister van Justitie mr. -- J.P.H. Donner en de voorzitter van het college van procureursgeneraal mr. J.P. de ----- Wijkerslooth als Adolf Hitler op zijn website heeft gezet.Het ministerie liet via ---------- voorlichter Ivo Hommes weten: "Er zal geen aangifte gedaan worden. Het is deze ------ persoon enkel en alleen te doen om aandacht voor zijn zaak en daar werken wij niet -- aan mee." (De Telegraaf van achttien oktober tweeduizend drie), einde citaat.* **Bedrag tienduizend euro (€ 10.000,00) per overtreding per constatering per keer per ------ iedere nieuwe data op de kalender, oplopen tot een geldbedrag maximum van --- twee miljoen euro (€ 2.000.000,00) per jaar.** Buiten beslag vallen goederen voor ----- openbare dienst van de Staat,artikel 436 Burgerlijk Wetboek.----------
Voor beslag zijn vatbaar. Bedragen bestemd voor educatieve en wetenschappelijke - doelen tot een maximum van honderd duizend euro (€ 100.000,00). De marktwaarde - (in geld) afgeschreven en verouderd materieel Landmacht, Marine en Luchtmacht die - niet meer voor de openbare dienst van de Staat dienen. Deze zaken kunnen zonder --- limiet worden beslagen indien niet aan de betekening, van het bevel van de ---------- gerechtsdeurwaarder wordt voldaan door de Nederlandse Staat. Verder kan beslag --- worden gelegd op roerende zaken die niet bestemd zijn voor de openbare dienst van - de Staat:oude metalen, afgeschreven computers, afgeschreven ---------- kantoorinventaris,sloopmaterialen uit gebouwen van de overheid die na verbouwingen vrijkomen en die op de dumphandel te verkopen zijn, alles waar enigszins een --------- geldbedrag aan toe te kennen valt. Verder alle roerende en niet roerende zaken die --- niet onder de openbare dienst vallen met inbegrip van derdenbeslag op tegoeden ------ onder de Nederlandse Staat die niet te kwalificeren vallen voor openbare dienst. -------- **Het totaalbedrag van de schuldvordering.** twintig miljoen euro (€ 20.000.000,00) ---- met bijtelling van veertig duizend euro (€ 40.000,00) voor viermaal geconstateerde ----- overtredingen, maakt **Totaal bedrag twintig miljoen veertig duizend euro ---------- (€ 20.040.000,00).** ----------
De volgende stukken DVD-rom, brieven, licentie zullen aan deze akte worden ----- gehecht. ----------

1b. De originele brief door de Nederlandse Staat "Royal Netherlands Embassy" Tokio, Japan, datum veertien december negentienhonderd acht en negentig, inzake het ------- werkbezoek van één en twintig september negentienhonderd acht en negentig, de ----- mondelinge bespreking van de voorwaarden voor "fair use only" ten Ministerie van ----- Economische Zaken in Den Haag met Audio- Rarities. ----------
2b. Kleurenprint van de uitnodiging door Ministerie van Economische Zaken "speciale spreekdagen voor genodigden" Zakendoen in Japan, gericht aan Music Company ------ International, J.P. van den Wittenboer is (Audio-Rarities). Contact inzake verwerking -- van de uitnodiging, EVD, Lucy Wentholt. ----------
3b. De originele brief "licentie" door de Amerikaanse auteurs en muziekrechten -------- organisatie Harry Fox Agency Inc, New York USA, zeventien augustus ---------- negentienhonderd vijf en negentig, inzake Hitler's Inferno project. ----------
4b. De originele brief door de DCO Bestuur en Onderwijs Commissie van Justitie van - de Tweede Kamer, Den Haag, datum veertien september tweeduizend zes, kenmerk - "Hitler's Inferno". ----------
5b. De originele brief door Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie, achttien december negentienhonderd acht en negentig, kenmerk: BRF 51.04JH/kk, verwijs naar rubriek -- "20" akte notarieel zestien juli tweeduizend vier "In naam der Koningin". ----------
6b. De originele brief door de Hoge Raad der Nederlanden van vier januari ---------- tweeduizend zeven, inzake reageren op het verzoek de onechtheid of valsheid van de notariële akte van twee en twintig juni negentienhonderd vier en negentig te bewijzen - of kunnen aantonen, kenmerk: 73 91 /SvdO/rk. ----------
7b. DvD-rom door Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human ----- Rights en Audio-Rarlties, met de stukken en getuigen onder rubriek "15" aangevuld en onderdeel van deze rectificatie. ----------
8b. De originele Stempas voor de provinciale staten Noord-Brabant, kieskring 1 -------- ('s-Hertogenbosch), om te stemmen op zeven maart tweeduizend zeven, in Gemeente Geldrop en Mierlo, waarbij J.P. van den Wittenboer de Voorziter van Intermediary ------ Foundation of the Universal Declaration of Human Rights, volmacht geeft de stem uit - te brengen. Kaartnummer:**17710161113**. ----------
In het hoofd van deze akte de woorden "In naam der Koningin", uitvoerbaar bij -- voorraad, tenzij de schuldenaar de combinatie de vordering, de titel, de akte(n) -- onrechtmatig of ongegrond voorkomt,een door de schuldenaar aan te spannen - "Valsheidsprocedure" via de civiele Rechter. ----------
De voormelde rectificatie op de notariële grosse "In naam der Koningin" de dato -------- zestien juli tweeduizend vier heeft comparant met een **eed** versterkt in handen van mij, notaris, afgelegd, nadat hij mij had verklaard de betekenis van de eed te beseffen en te weten dat de wet het plegen van meineed strafbaar stelt. ----------
SLOTBEPALINGEN ----------
Voormelde opgave, volledige voorlezing, afvraging en beantwoording hebben ---------- plaatsgehad in tegenwoordigheid van de getuigen. ----------
De comparant en de getuigen zijn mij, notaris, bekend en hun identiteit is door mij, ----- notaris, aan de hand van de hiervoor gemelde en daartoe bestemde ---------- documenten vastgesteld.

Waarvan akte, --------
in minuut opgemaakt, is verleden te Budel, gemeente Cranendonck, op de datum in --- het hoofd van deze akte vermeld, in tegenwoordigheid van de dames ---------- mevrouw Catharina Jacoba van Casteren-Daniëls, geboren te Weert ---------- twee en twintig januari negentienhonderd negen en zestig en ---------- Hendrina Maria Antonia Meeuwissen, geboren te Budel negen en twintig november ---- negentienhonderd zes en vijftig, als getuigen. ----------

Na zakelijke opgave van de inhoud en toelichting van deze akte aan de comparant, ----
heeft deze verklaard tijdig voor het verlijden te hebben kennis genomen van de inhoud
van deze akte en daarmee in te stemmen. Vervolgens is deze akte onmiddellijk na ----
volledige voorlezing door de comparant, de getuigen en mij, notaris, ondertekend. ------

Volgen handtekeningen van de comparant, de getuigen en de notaris.

UITGEGEVEN VOOR AFSCHRIFT:

Mr. Th.H.J.M. op de Laak
Notaris te Cranendonck

Netherlands-Japan
1600-2000

ROYAL NETHERLANDS EMBASSY
6-3 Shiba Koen 3-chome, Minato-ku, Tokyo 105-0011 Phone (03)5401-0411 Fax(03)5401-0420

Audio Rarities
Music Company International
T.a.v. dhr. J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Tokio, 14 december 1998

Re: Werkbezoek september j.l.

Geachte heer Van den Wittenboer,

Onder verwijzing naar het gesprek op 21 september j.l. betreffende "Zakendoen Japan" heb ik de eer u het volgende te berichten. De afgelopen periode is dezerzijds getracht kanalen te vinden om bekendheid te kunnen geven aan de informatie rond de cd "Hitler's Inferno - de les van gisteren (getuigenis als les voor de toekomst)".
Zoals reeds in Den Haag besproken is dit geen eenvoudige aangelegenheid. Japan kampt zelf met een oorlogsverleden - waarvoor grote aandacht bestaat - maar waarover het nog moeilijk is te spreken. Voor wat de oorlog in Europa betreft bestaat wel degelijk de kennis, maar in de Japanse beleving heeft de eerdere opkomst van het facisme in Europa duidelijk een eigen dimensie.

Een tweetal dezerzijds benaderde "recordshops" (van belangrijke ketens) toonde geen bereidheid voor het t.g.t. opzetten van een display en ook voor toezending van nadere informatie bestond geen interesse. Met uw goedvinden zal ik deze weg dan ook verder staken en bezien of wellicht binnen meer wetenschappelijke kring belangstelling bestaat.

Met vriendelijke groet,

Hendrik E.C. Koets
Ambassaderaad Economie en Handel

オランダ大使館 〒105-0011 東京都港区芝公園3丁目6番3号 Tel.(03)5401-0411 Fax.(03)5401-0420

KOPIE

EVD

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Postbus 20105
2500 EC Den Haag
Telefoon: (070) 3 79 89 33
Telefax: (070) 3 79 78 78

Port betaald
Nederland
Port payé
Pays-Bas

Music Company International
Postbus 324
5960AH Geldrop

t.a.v. J.P. van den Wittenboer

KOPIE

EVD

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Voorlichtingsbijeenkomst "Zakendoen in Japan" 23 september 1998

Misschien juist vanwege de huidige problemen blijft Japan in de belangstelling staan. Om Nederlandse bedrijven de mogelijkheid te bieden de ontwikkelingen in het land beter te volgen organiseert de EVD in samenwerking met de Kamer van Koophandel Rotterdam, de Japan Trade Club, NCH en de Fenedex op 23 september de voorlichtingsbijeenkomst 'Zakendoen in Japan'.

Daarnaast wordt een aantal spreekdagen georganiseerd met vertegenwoordigers van de Nederlandse ambassade te Tokio en het Consulaat-Generaal te Osaka. Deze spreekdagen bieden Nederlandse bedrijven de gelegenheid bij hun plannen en activiteiten in Japan gebruik te maken van de medewerking van de Nederlandse vertegenwoordigingen in Japan. De gesprekken vinden plaats op 21 (EVD Den Haag), 22 (KvK Apeldoorn) en 23 september a.s. (KvK Gouda).

Locatie voorlichtingsbijeenkomst:
Kamer van Koophandel Gouda
Burg. van Reenensingel 101
Gouda
(circa 5 min. vanaf het NS Station Gouda, uitgang Bloemendaal. Ruime parkeergelegenheid bij het KvK-gebouw)

Tijd voorlichtingsbijeenkomst:
10.00 - 14.00 uur
(vanaf 09.30 uur inschrijving)

Kosten:
De deelnamekosten voor de voorlichtingsbijeenkomst bedragen *f* 125,-- p.p.
Deelname aan de individuele gesprekken is gratis.

Aanmelding voorlichtingsbijeenkomst:
Aanmelding is alleen mogelijk via het bijgevoegde aanmeldingsformulier; sluitingsdatum voor inschrijving van de voorlichtingsbijeenkomst is vrijdag 18 september a.s.
U ontvangt *geen* bevestiging van uw aanmelding aan de voorlichtingsbijeenkomst.

Aanmelding spreekdagen:
Via bijgevoegd formulier. Omstreeks twee weken voor aanvang van de spreekdagen wordt u benaderd door de coördinator van de EVD of de betrokken Kamer van Koophandel voor een definitieve afspraak waarvan schriftelijk bevestiging volgt.

Annulering:
Bij verhindering kan de plaats van de deelnemer worden ingenomen door een medewerker van hetzelfde bedrijf. Deelnamekosten zijn niet verschuldigd wanneer *uiterlijk een dag* voor de datum van de bijeenkomst is geannuleerd.

Mailing:
Voor de mailing van deze bijeenkomst is gebruik gemaakt van verschillende adresbestanden. Hierdoor kan het voorkomen dat u meer dan een aankondiging ontvangt.

Inlichtingen:
EVD, Lucy Wentholt
telefoon: 070-3797013

0101EVD - 08/98

fenedex NCH KAMER VAN KOOPHANDEL ROTTERDAM ASIA HOUSE

THE HARRY FOX AGENCY, INC.
a subsidiary of NATIONAL MUSIC PUBLISHERS' ASSOCIATION, INC.

October 17, 1995

Mr. J.P. van den Wittenboer
Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights
Postbox 324
5660 AH Geldrop
THE NETHERLANDS

Re: Hitler's Inferno Project

Dear Mr. van den Wittenboer:

Thank you for your letter dated August 16th; please excuse my delay in responding to your inquiry. I regret that we cannot provide you with any recommendations on U.S. record companies who may wish to act as your distributor. I am, however, enclosing a section from the *1995 Billboard International Buyer's Guide* in the event you wish to contact any of them directly.

Sincerely,

Frank S. Rittman
International Business Administrator

encl.
cc: Edward P. Murphy
Yoshio Inomata

711 THIRD AVENUE, NEW YORK, NEW YORK 10017 (212) 370-5330 FAX: (212) 953-2384

DCO Bestuur en Onderwijs
Commissie Justitie

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights
T.a.v. de heer J.P.van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Plaats en Datum	Den Haag, 14 september 2006
Betreft	"Hitler's Inferno
Ons kenmerk	JUST060608
Uw kenmerk	K05/1077/12Sv
Uw brief van	14 september 2006

Geachte heer Van den Wittenboer,

Uw bovengenoemde brief is onder de leden van de vaste commissie voor Justitie verspreid.

In haar vergadering van 6 september 2006 heeft de commissie besloten geen verdere actie te ondernemen.

Dit betekent dat de leden van de commissie individueel wel actie kunnen ondernemen naar aanleiding van uw brief. Zij kunnen uw opmerkingen bijvoorbeeld gebruiken bij de behandeling van wetsvoorstellen of vragen stellen aan de regering.

Hoogachtend,

mevr. mr. N.J.P. Coenen
griffier van de vaste commissie voor Justitie

Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
Den Haag

Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Tel: 070-318 2007
Fax: 070-318 3444

E-mail: cie.just@tweedekamer.nl

K·N·B

KONINKLIJKE NOTARIËLE BEROEPSORGANISATIE

2

Music Company International
T.a.v. de heer J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Den Haag, 18 december 1998

Ons kenmerk : BRF51.04 JH/kk
Doorkiesnr : (070) 330 71 61

Geachte heer Van den Wittenboer,

Hierbij bevestig ik de ontvangst van uw brief, met bijlagen, van 11 december 1998 op 14 december daarna.

U heeft een tekst meegestuurd over de betekenis van de notariële akte, gebaseerd op hetgeen u aan informatie van een notaris hebt verkregen en verder daarover in de vakliteratuur hebt gevonden. U verzoekt de KNB de tekst waar nodig aan te vullen, dan wel een algemene uitleg te geven.

Naar aanleiding daarvan deel ik u mee dat de KNB een vereniging van notarissen en kandidaat-notarissen in Nederland is en als zodanig slechts algemene informatie op notarieel gebied verstrekt. Dit geschiedt door de uitgifte van folders en informatiekaarten, door het periodiek uitgeven van een krant voor cliënten van notariskantoren en door de instelling van de Notaristelefoon, waar ook algemene informatie kan worden ingewonnen. Concrete vragen kunnen door de KNB niet worden beantwoord.

In het algemeen kan ik u wel het volgende meedelen.
Notariële akten zijn akten opgemaakt door een notaris in functie. Eén van de voordelen van een notariële akte is dat de dagtekening, de echtheid en de juistheid van de notariële akte terstond vaststaan. Een ander voordeel is dat die akte steeds bewaard blijft en dat er dus altijd duplicaten van kunnen worden gemaakt. De akte wordt opgemaakt door een onpartijdige deskundige die er naar zal streven de akte zo op te stellen dat rechterlijke procedures worden voorkomen.
Van een notariële akte kan een grosse, een officieel en gewaarmerkt bijzonder afschrift, worden uitgegeven. De daarop rechthebbende kan hiermee zonder rechterlijk vonnis zijn rechten uitoefenen.

Spui 184
2511 BW Den Haag

Postbus 16020
2500 BA Den Haag

Telefoon 070 - 330 71 11
Telefax 070 - 345 32 26

ABN AMRO 43.01.82.953
Postbank 125185

Vanwege deze voordelen van een notariële akte en omwille van de rechtszekerheid heeft de wet voor sommige overeenkomsten en rechtshandelingen de notariële akte verplicht gesteld.
/. Voor een opsomming, alsmede voor meer informatie over de notariële akte en de functie van de notaris verwijs ik u naar de folder "Functie en werkterrein van de notaris", welke u hierbij aantreft.

Hoogachtend,

p.o. CMvdKooijnenburg

mw mr F.C. van der Steur-de Jong

Spui 184
2511 BW Den Haag

Postbus 16020
2500 BA Den Haag

Telefoon 070 - 330 71 11
Telefax 070 - 345 32 26

ABN AMRO 43.01.82.953
Postbank 125185

HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

Aan de heer J.P. van den Wittenboer
Inermediary Foundation of the Universal Declaration of
Human Rights
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Datum 4 januari 2007 **Kenmerk** `7391/SvdO/rk

Geachte heer Van den Wittenboer,

Hierbij deel ik u mede dat de Procureur-Generaal kennis heeft genomen van uw brief van 2 januari 2007 gericht aan de 'Voorzitter van het College van procureurs-generaal van de Hoge Raad der Nederlanden', betreffende 'bewijzen valsheid en onechtheid notariële akte d.d. 22 juni 1994'.

Ter voorkoming van misverstand wijs ik u erop dat de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad, mr. J.W. Fokkens, en de Voorzitter van het College van procureurs-generaal, mr. H.N. Brouwer, verschillende functionarissen zijn. De Procureur-Generaal bij de Hoge Raad is geen lid van het College van procureurs-generaal en behoort niet tot het Openbaar Ministerie.

Uit uw brief blijkt niet dat de Procureur-Generaal u - gelet op zijn taken en bevoegdheden - van dienst zou kunnen zijn. De Procureur-Generaal zal daarom niet ingaan op de inhoud van die brief en de door u meegezonden bijlagen.

Hoogachtend,

De Kabinetschef van de Procureur-Generaal,

Mr. S. van den Oever

Postbus 20303 | 2500 EH Den Haag | Telefoon 070 361 13 11
Lange Voorhout 34 | Bezoekadres: Kazernestraat 52 | www.hogeraad.nl

17

Stemmen in een andere gemeente binnen de provincie

Als u in een andere gemeente, binnen de provincie, aan de verkiezing wilt deelnemen, dient u in persoon uiterlijk : maart 2007 deze stempas bij uw gemeente te laten omzetten in een kiezerspas. Een schriftelijk verzoek tot het temmen in een andere gemeente, dient u uiterlijk 21 februari 2007 in te dienen bij de gemeente.

Stemmen bij volmacht

Als u niet zelf aan de stemming kunt deelnemen, kunt u een andere kiezer machtigen om voor u te gaan stemmen. s deze kiezer *in dezelfde gemeente* ingeschreven, dan kunt u gebruik maken van onderstaand volmachtbewijs. Wilt u een iezer machtigen die in een andere gemeente is ingeschreven, dan dient u uiterlijk 21 februari 2007 een schriftelijk verzoek n te dienen bij de gemeente. De gemachtigde kan een volmachtstem uitsluitend tegelijk met de eigen stem uitbrengen!

De formulieren voor de schriftelijke verzoeken zijn verkrijgbaar ter gemeentesecretarie.

OLMACHTBEWIJS (Met blokletters invullen)

		Paraaf stembureau
laam gemachtigde	: I.F.U.D of Human Rights	
dres en woonplaats	: Kastanje 28, 5731NK Mierlo	

e gemachtigde verklaart zich door mede-ondertekening bereid voor de volmachtgever bij volmacht e stemmen en met inbegrip van deze machtiging niet meer dan twee [illegible] hebben aangenomen.

Geef uw stempas pas aan een ander mee, nadat u zelf hebt ingevuld wie u machtigt tot het uitbrengen van uw stem.

Handtekening volmachtgever:

Handtekening gemachtigde:

Voorzitter

Intermediate Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

ET OP:

Het is strafbaar om op naam van een ander aan de stemming deel te nemen (art. 128 Wetboek van Strafrecht).
Neem uw identificatiebewijs mee! De voorzitter van het stembureau is bevoegd van u te verlangen dat u zich identificeert.
Indien u geen stempas heeft, kunt u niet stemmen!

De ondergetekende, mr. Theodorus Hubertus Johannes Maria op de Laak, notaris te Budel, gemeente Cranendonck, verklaart dat de afgedrukte fotokopieën door hem zijn vergeleken met de originele stukken en dat deze fotokopieën volledig overeenstemmen met de originele stukken.
Getekend te Budel, gemeente Cranendonck, zeven en twintig juni tweeduizend zeven.

Prod-05

Voorzitter

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Aan de IFUD of Human Rights
T.a.v. dhr. J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH Geldrop

Binnenhof 1a
2513 AA Den Haag
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T 070 318 20 00

E voorzitter@tweedekamer.nl
I www.tweedekamer.nl

Den Haag, 23 maart 2016

Betreft: reactie op de via de deurwaarder betekende stukken

Geachte heer Van den Wittenboer,

Via de deurwaarder ontving ik op 9 maart jl. uw aanzegging gericht aan de Tweede Kamer, meer speciaal aan haar voorzitter mw. Arib, waarin u vraagt om binnen 14 dagen "aan het verzoek te voldoen als nader omschreven in de ten deze betekende stukken "ambtsmisdrijven" artikel 119 van de Grondwet".

Daarbij is vermeld dat uit het niet voldoen aan dat verzoek "zou kunnen worden afgeleid dat niet voldoende proactieve houding is aangenomen door geïnsinueerde "er wat mee te gaan doen", geen verdere actie ondernemen, berusten in de stukken".

Bij de aanzegging zijn 10 stukken gevoegd, waarvan het overzicht is opgenomen in de bijlage bij deze brief. Voor zover dit gaat om stukken gericht aan de Tweede Kamer reageer ik op uw verzoek als volgt.

* op uw brief van 15 juli 2008 over het vervolgen van de minister-president dhr. J.P. Balkenende hebt u op 15 september 2008 het antwoord ontvangen van de Tweede Kamer dat van de brief mededeling is gedaan aan de Kamer en dat de brief voor de leden ter inzage is gelegd.

* op uw brief van 2 september 2014 over aanbieding van een verzoekschrift m.b.t. artikel 119 Grondwet hebt u op 16 september 2014 een antwoord ontvangen van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie, dat deze uw brief in haar procedurevergadering van 10 september 2014 heeft behandeld en dat de Commissie heeft besloten uw brief voor kennisgeving aan te nemen.

* op uw brief van 17 december 2015 over het Verzoek om strafaangifte betreffende ministers, staatssecretaris en ex-Kamervoorzitter, hebt u op 18 februari 2016 een antwoord ontvangen van de Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie, dat deze uw brief op 17 februari 2016 in haar procedurevergadering heeft behandeld en dat de Commissie heeft besloten de inhoud van uw brief voor kennisgeving aan te nemen.

Ik stel vast dat de verzoeken die u aan de Tweede Kamer heeft gericht zijn behandeld en ik verwijs u ten overvloede nogmaals naar de brieven die u daarover van de Tweede Kamer hebt ontvangen.

Ik beschouw uw verzoek daarmee als afgehandeld.

Hoogachtend,

Mw. K. Arib,

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

NEVER AGAIN
WHAT YOU DO MATTERS

THE CAMPAIGN FOR THE UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

May 31, 2016

J.P. van den Wittenboer
Kastanje 28
Mierlo, Noord-Brabant 5731 NK
Netherlands

Dear Mr. van den Wittenboer:

I am pleased to extend a formal welcome to you as a member of the United States Holocaust Memorial Museum's Legacy of Light Society. Legacy of Light Society members are individuals – like you – who have thoughtfully included the Museum in their estate plans or otherwise established a charitable gift annuity, charitable remainder trust or other planned gift for the benefit of the Museum. It is through these gifts that the Museum seeks to ensure that this institution remains a vibrant and transformative force in the 21st century. We welcome your partnership in this historic task.

You are joining us at an exciting time as we are engaged in a comprehensive campaign to raise $540 million - $300 million in cumulative annual funds, $40 million in capital commitments to build a state-of-the-art collections and conservation center, and $200 million in endowment commitments. Enclosed you will find a Confirmation of Deferred Commitment Form. Signing this form will allow the Museum to designate any funds we receive through your estate to the institution's Permanent General Endowment Fund, and be counted today towards our campaign goal. Taking this simple extra step will make your legacy gift that much more powerful. Please note that the form may be rescinded at any time.

Also enclosed is a Consent Form. Please take a moment to complete and return this form as well so that you may receive all the benefits to which you are eligible for, including:

- **Legacy of Light Society Memorial Candle**
- **Membership Pin**
- **Legacy of Light Membership Card**
- **Recognition in the Annual Report**
- **Subscription to the Museum's magazine**
- **Museum passes for individual and family visits**
- **10% Discount at the Museum Shop**

Legacy of Light Society

In addition, as the Director of Stewardship, for the Legacy of Light Society, you can always contact me with any question or Museum needs. My direct line is 202.488.2634; I can also be reached via email at cmaier@ushmm.org.

Because of the planned gifts from members of the Legacy of Light Society, the Museum is confident that we will succeed in the campaign, which will provide the resources it will take to meet any and all challenges that lie ahead. We are deeply grateful for your commitment to this institution and to the permanence of Holocaust memory.

Sincerely,

Celeste Z. Maier, Director of Stewardship
Legacy of Light Society

CONTENT

Article 83(1) TFEU provides for an exhaustive list of areas of particularly serious crime with a cross-border dimension (known as 'EU crimes') for which the European Parliament and the Council may establish minimum rules concerning the definition of criminal offences and sanctions. Under Article 83(1), third subparagraph, based on 'developments in crime', the Council may adopt a decision (subject to the consent of the Parliament) extending this list by adding other areas of crime. The Commission may present an initiative to trigger such Council decision, through a Communication to the European Parliament and the Council.

On 16 September 2020, European Commission President von der Leyen announced, in her State of the Union Address at the European Parliament and in the accompanying letter of intent, a new initiative on extending the list of EU crimes to all forms of hate crime and hate speech - whether because of race, religion, gender or sexuality. It was later mentioned in the Commission Work Programme 2021 and in February 2021, the Commission published a roadmap on the initiative, scheduled for the fourth quarter of 2021.

The initiative will complement the work on a legislative proposal on preventing and combatting gender-based violence against women and domestic violence to be presented also by the end of 2021. According to the Commission, the list of EU crimes could be extended to cover hate speech and hate crime on the grounds of race, colour, religion, descent or national or ethnic origin. Further grounds under consideration are sex and sexual orientation, as well as disability and age.

References

- European Commission, State of the Union Address by President von der Leyen at the European Parliament plenary, September 2020
- European Commission, Letter of intent: Key New Initiatives for 2021, September 2020
- European Commission, Commission Work Programme 2021, October 2021

Further reading

- EPRS, Unlocking the potential of the EU Treaties: An article-by-article analysis of the scope for action, 5. Extending the list of crimes addressed by EU criminal law policies, pp. 37-38, May 2020

- Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs, Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches, July 2020
- European Commission, Hate speech & hate crime – inclusion on list of EU crimes, Roadmap

Author: Piotr Bąkowski, Members' Research Service, legislative-train@europarl.europa.eu
As of 20 November 2021.

HYPERLINK REFERENCES

United Nations A/C.3/75/L.49

General Assembly

Distr.: Limited
4 November 2020

Original: English

Seventy-fifth session
Third Committee
Agenda item 70 (a)
Elimination of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance: elimination of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance

Angola, Azerbaijan, Bangladesh, Belarus, Burkina Faso, Burundi, China, Comoros, Cuba, Democratic People's Republic of Korea, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Lao People's Democratic Republic, Nicaragua, Nigeria, Pakistan, Russian Federation, Sudan, Syrian Arab Republic, Tajikistan, Turkmenistan, Uzbekistan, Venezuela (Bolivarian Republic of) and Viet Nam: draft resolution

Combating glorification of Nazism, neo-Nazism and other practices that contribute to fuelling contemporary forms of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance

The General Assembly,

Guided by the Charter of the United Nations, the Universal Declaration of Human Rights,[1] the International Covenant on Civil and Political Rights,[2] the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination[3] and other relevant human rights instruments,

Recalling the provisions of Commission on Human Rights resolutions 2004/16 of 16 April 2004[4] and 2005/5 of 14 April 2005[5] and relevant Human Rights Council resolutions, in particular resolutions 7/34 of 28 March 2008,[6] 18/15 of 29 September 2011[7] and 21/33 of 28 September 2012,[8] as well as General Assembly resolutions 60/143 of 16 December 2005, 61/147 of 19 December 2006, 62/142 of 18 December

[1] Resolution 217 A (III).
[2] See resolution 2200 A (XXI), annex.
[3] United Nations, *Treaty Series*, vol. 660, No. 9464.
[4] See *Official Records of the Economic and Social Council, 2004, Supplement No. 3* (E/2004/23), chap. II, sect. A.
[5] Ibid., *2005, Supplement No. 3* and corrigenda (E/2005/23, E/2005/23/Corr.1 and E/2005/23/Corr.2), chap. II, sect. A.
[6] See *Official Records of the General Assembly, Sixty-third Session, Supplement No. 53* (A/63/53), chap. II.
[7] Ibid., *Sixty-sixth Session, Supplement No. 53A* and corrigendum (A/66/53/Add.1 and A/66/53/Add.1/Corr.1), chap. II.
[8] Ibid., *Sixty-seventh Session, Supplement No. 53A* (A/67/53/Add.1), chap. II.

Please recycle

2007, 63/162 of 18 December 2008, 64/147 of 18 December 2009, 65/199 of 21 December 2010, 66/143 of 19 December 2011, 67/154 of 20 December 2012, 68/150 of 18 December 2013, 69/160 of 18 December 2014, 70/139 of 17 December 2015, 71/179 of 19 December 2016, 72/156 of 19 December 2017, 73/157 of 17 December 2018 and 74/136 of 18 December 2019 on this issue, and its resolutions 61/149 of 19 December 2006, 62/220 of 22 December 2007, 63/242 of 24 December 2008, 64/148 of 18 December 2009, 65/240 of 24 December 2010, 66/144 of 19 December 2011, 67/155 of 20 December 2012, 68/151 of 18 December 2013, 69/162 of 18 December 2014, 70/140 of 17 December 2015, 71/181 of 19 December 2016, 72/157 of 19 December 2017, 73/262 of 22 December 2018 and 74/137 of 18 December 2019, entitled "A global call for concrete action for the total elimination of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance and the comprehensive implementation of and follow-up to the Durban Declaration and Programme of Action",

Acknowledging other important initiatives of the General Assembly aimed at raising awareness about the suffering of victims of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance and forms of discrimination, including in the historical perspective, in particular regarding commemoration of the victims of slavery and the transatlantic slave trade,

Recalling the Charter of the Nuremberg Tribunal, and the Judgment of the Tribunal which recognized as criminal, inter alia, the SS organization and its integral parts, including the Waffen SS, through its officially accepted members implicated in or with knowledge of the commission of war crimes and crimes against humanity connected with the Second World War, as well as other relevant provisions of the Charter and the Judgment,

Mindful of the horrors of the Second World War, and stressing in this regard that the victory over Nazism in the Second World War contributed to the establishment of the conditions for the creation of the United Nations, designed to prevent future wars and save succeeding generations from the scourge of war,

Recalling that, in 2020, the international community celebrates the seventy-fifth anniversary of victory over Nazism in the Second World War, and looking forward in this regard to the holding of a special solemn meeting of the General Assembly,

Recalling also that the seventy-fifth session of the General Assembly coincides with the seventy-fifth anniversary of the establishment of the Nuremberg Tribunal and the adoption of its Charter,

Noting that neo-Nazism is more than just the glorification of a past movement, it is a contemporary phenomenon with strong vested interests in racial inequality and an investment in gaining broad support for its false claims of racial superiority,

Recalling the relevant provisions of the Durban Declaration and Programme of Action adopted by the World Conference against Racism, Racial Discrimination, Xenophobia and Related Intolerance on 8 September 2001,[9] in particular paragraph 2 of the Declaration and paragraphs 84 to 86 of the Programme of Action, as well as the relevant provisions of the outcome document of the Durban Review Conference of 24 April 2009,[10] in particular paragraphs 11, 13 and 54,

Alarmed at the spread in many parts of the world of various extremist political parties, movements, ideologies and groups of a racist or xenophobic character, including neo-Nazis and skinhead groups, and at the fact that this trend has resulted

[9] See A/CONF.189/12 and A/CONF.189/12/Corr.1, chap. I.

[10] See A/CONF.211/8, chap. I.

in the implementation of discriminatory measures and policies at the local or national level,

Noting with concern that, even where neo-Nazis or extremists do not formally participate in government, the presence therein of extreme right-wing ideologues can have the effect of injecting into governance and political discourse the same ideologies that make neo-Nazism and extremism so dangerous,

Alarmed at music lyrics and video games that advocate racial hatred and incite discrimination, hostility or violence,

Concerned by the use of Internet platforms by groups that advocate hatred to plan, fundraise and circulate information about public events aimed at promoting racism, xenophobia and related intolerance, such as rallies, demonstrations and acts of violence,

Mindful of the role that the Internet can play in promoting equality, inclusion and non-discrimination,

Seriously concerned that neo-Nazi groups, as well as other groups and individuals espousing ideologies of hatred, have increasingly targeted susceptible individuals, mainly children and youth, by means of specifically tailored websites with the aim of their indoctrination and recruitment,

Deeply concerned by all recent manifestations of violence and terrorism incited by violent nationalism, racism, antisemitism, Islamophobia, Christianophobia, Afrophobia, xenophobia and related intolerance, including during sports events,

Recognizing with deep concern the continued alarming increase in instances of discrimination, intolerance and extremist violence motivated by antisemitism, Islamophobia and Christianophobia and prejudices against persons of other ethnic origins, religions and beliefs,

Underlining the existing lack of uniformity of norms regarding protected speech and expression and prohibited racial discrimination and advocacy of national, racial or religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence,

Noting with concern, in this regard, that the variation in national standards prohibiting hate speech may provide safe havens for neo-Nazi, extremist, violent nationalist, xenophobic or racist speech owing to the fact that many neo-Nazi and relevant extremist groups of a racist or xenophobic character operate transnationally by relying on Internet service providers or social media platforms,

Stressing that the purpose of addressing hate speech is not to limit or prohibit freedom of speech, but to prevent incitement to discrimination, hostility and violence, which shall be prohibited by law,

Expressing its concern about the use of digital technologies by neo-Nazis and other extremist and hate groups to disseminate their ideology, while recognizing that digital technologies are of great importance for the enjoyment of human rights and for combating racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance,

1. *Reaffirms* the relevant provisions of the Durban Declaration and of the outcome document of the Durban Review Conference, in which States condemned the persistence and resurgence of neo-Nazism, neo-Fascism and violent nationalist ideologies based on racial and national prejudice and stated that those phenomena could never be justified in any instance or in any circumstances;

2. *Recalls* the provisions of the Durban Declaration and of the outcome document of the Durban Review Conference, in which States recognized the positive contribution that the exercise of the right to freedom of expression, in particular by

the media and new technologies, including the Internet, and full respect for the freedom to seek, receive and impart information can make to the fight against racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance;

3. *Takes note with appreciation* of the report of the Special Rapporteur of the Human Rights Council on contemporary forms of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance, prepared in accordance with the request contained in its resolution 74/136;[11]

4. *Expresses its appreciation* to the United Nations High Commissioner for Human Rights and her Office for their efforts to fight racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance, including the maintenance by the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights of the database on practical means to combat racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance;

5. *Expresses deep concern* about the glorification, in any form, of the Nazi movement, neo-Nazism and former members of the Waffen SS organization, including by erecting monuments and memorials, holding public demonstrations in the name of the glorification of the Nazi past, the Nazi movement and neo-Nazism, declaring or attempting to declare such members and those who fought against the anti-Hitler coalition, collaborated with the Nazi movement and committed war crimes and crimes against humanity participants in national liberation movements, as well as by the renaming of streets glorifying them;

6. *Calls for* the universal ratification and effective implementation of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, and urges those States parties that have not yet done so to consider making the declaration under its article 14, thus providing the Committee on the Elimination of Racial Discrimination with the competence to receive and consider communications from individuals or groups of individuals within their jurisdiction claiming to be victims of a violation by a State party of any of the rights set forth in the Convention;

7. *Urges* States to eliminate all forms of racial discrimination by all appropriate means, including legislation as required by circumstances, while ensuring that the definition of racial discrimination set out therein complies with article 1 of the Convention;

8. *Encourages* those States that have made reservations to article 4 of the Convention to give serious consideration to withdrawing such reservations as a matter of priority, as stressed by the Special Rapporteur;

9. *Acknowledges* that discrimination on the basis of race, ethnicity or religion in all its forms and manifestations, including neo-Nazism, Islamophobia, Christianophobia and antisemitism, is a threat to social cohesion, not just to those racial and ethnic groups that are their direct target;

10. *Recalls* that any legislative or constitutional measures adopted with a view to countering extremist political parties, movements, ideologies and groups of a racist or xenophobic character, including neo-Nazis and skinhead groups and similar extremist ideological movements, should be in conformity with the relevant international human rights obligations, in particular articles 4 and 5 of the Convention and articles 19 to 22 of the International Covenant on Civil and Political Rights;

11. *Encourages* States parties to the Convention to take appropriate measures to ensure that their legislation is in accordance with their obligations under the Convention, including those under article 4;

[11] A/75/329.

12. *Stresses* that the rights to freedom of expression, peaceful assembly and association are important in supporting the fight against racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance worldwide;

13. *Emphasizes once more* the recommendation of the Special Rapporteur that "any commemorative celebration of the Nazi regime, its allies and related organizations, whether official or unofficial, should be prohibited" by States,[12] also emphasizes that such manifestations do injustice to the memory of the countless victims of the Second World War and negatively influence children and young people, and stresses in this regard that it is important that States take measures, in accordance with international human rights law, to counteract any celebration of the Nazi SS organization and all its integral parts, including the Waffen SS, and that failure by States to effectively address such practices is incompatible with the obligations of States Members of the United Nations under its Charter;

14. *Expresses deep concern* about increased frequency of attempts and activities intended to desecrate or demolish monuments erected in remembrance of those who fought against Nazism during the Second World War, as well as to unlawfully exhume or remove the remains of such persons, and in this regard urges States to fully comply with their relevant obligations, inter alia, under article 34 of Additional Protocol I to the Geneva Conventions of 1949;[13]

15. *Firmly condemns* incidents that glorify and promote Nazism, such as acts involving pro-Nazi graffiti and paintings, including on monuments dedicated to victims of the Second World War;

16. *Expresses alarm* over the use by neo-Nazi groups, as well as other extremist groups and individuals espousing ideologies of hatred, of information technologies, the Internet and social media to recruit new members, especially targeting children and young people, and to disseminate and to amplify their hate-filled messages, while recognizing that the Internet can also be used to counteract these groups and their activities;

17. *Notes with concern* the significant number of racist incidents worldwide, including the rise of skinhead groups, which have been responsible for many of these incidents, as well as the resurgence of racist and xenophobic violence targeting, inter alia, persons belonging to national or ethnic, religious and linguistic minorities, or on any other grounds, including arson attacks on houses and vandalization of and violence in schools and places of worship and cemeteries;

18. *Reaffirms* that such acts may, in certain circumstances, be qualified as falling within the scope of the Convention, that they may not be justifiable as exercises of freedom of peaceful assembly, freedom of association and freedom of expression and that they will often fall within the scope of article 20 of the International Covenant on Civil and Political Rights and may be subject to certain restrictions, as set out in articles 19, 21 and 22 of the Covenant;

19. *Encourages* States to take appropriate concrete measures, including legislative and educational ones, in accordance with their international human rights obligations, in order to prevent revisionism in respect of the Second World War and the denial of the crimes against humanity and war crimes committed during the Second World War;

[12] A/72/291, para. 79.

[13] United Nations, *Treaty Series*, vol. 1125, No. 17512.

20. *Calls upon* States to take active measures to ensure that education systems develop the necessary content to provide accurate accounts of history, as well as promote tolerance and other international human rights principles;

21. *Takes note* of the recommendation of the Special Rapporteur that education that seeks to undercut the racist effects of nationalist populism should include accurate and representative accounts of national history that give voice to racial and ethnic diversity and that expose the untruths of those who attempt to write ethnic groups out of national histories and identities in order to sustain ethnonationalist myths of racially or ethnically "pure" nations;[14]

22. *Condemns without reservation* any denial of or attempt to deny the Holocaust, as well as any manifestation of religious intolerance, incitement, harassment or violence against persons or communities, on the basis of ethnic origin or religious belief;

23. *Affirms its deep commitment* to the duty of remembrance, and welcomes the call of the Special Rapporteur for the active preservation of those Holocaust sites that served as Nazi death camps, concentration and forced labour camps and prisons, as well as his encouragement to States to take measures, including legislative, law enforcement and educational measures, to put an end to all forms of Holocaust denial;[15]

24. *Takes note* of the conclusions of the Special Rapporteur that revisionism and attempts to falsify history may, in certain circumstances, fall under the prohibition of hate speech under article 4 (a) of the Convention, which States are required to declare as offences punishable by law,[16] and that neo-Nazi recruitment attempting to mainstream extreme ideologies or racial, ethnic or religious hatred and intolerance may fall under article 4 (b) of the Convention;

25. *Calls upon* States to continue to take all appropriate measures aimed at preventing and countering hate speech, including on the Internet, and incitement to violence against persons in vulnerable situations, including the organization of meetings and violent protests, fundraising and engagement in other activities;

26. *Expresses serious concern* regarding attempts to prohibit, at the legislative level, symbols associated in States with the victory over Nazism;

27. *Expresses deep concern* about attempts at commercial advertising aimed at exploiting the sufferings of the victims of war crimes and crimes against humanity committed during the Second World War by the Nazi regime;

28. *Stresses* the need to respect the memory and that the practices described above do injustice to the memory of the countless victims of crimes against humanity committed in the Second World War, in particular those committed by the SS organization and by those who fought against the anti-Hitler coalition and collaborated with the Nazi movement, and may negatively influence children and young people, and that failure by States to effectively address such practices is incompatible with the obligations of States Members of the United Nations under its Charter, including those related to the purposes and principles of the Organization;

29. *Also stresses* that all such practices may fuel contemporary forms of racism, racial discrimination, antisemitism, Islamophobia, Christianophobia, xenophobia and related intolerance and contribute to the spread and multiplication of various extremist political parties, movements and groups of a racist or xenophobic

[14] A/73/305 and A/73/305/Corr.1, para. 56.
[15] A/72/291, para. 91.
[16] A/HRC/38/53, para. 15.

character, including neo-Nazis and skinhead groups, and in this regard calls for increased vigilance;

30. *Expresses concern* that the human rights and democratic challenges posed by extremist political parties, movements and groups are universal and no country is immune to them;

31. *Emphasizes* the need to take appropriate measures necessary to counter the practices described above, and calls upon States and all other stakeholders to take more effective measures in accordance with international human rights law to prevent, counter and combat those phenomena and extremist movements of a racist or xenophobic character, which pose a real threat to democratic values, and to increase their vigilance and be proactive in strengthening their efforts to recognize and effectively address those challenges;

32. *Underlines* the importance of data and statistics on racist and xenophobic crimes for identifying the types of offences committed, the profiles of victims and of perpetrators and whether the latter are affiliated with extremist movements or groups, thus enhancing better understanding of the phenomenon and identifying effective measures to address such racist and xenophobic crimes, and recalls in this regard the commitments made in the 2030 Agenda for Sustainable Development[17] on data, monitoring and accountability, including collecting data disaggregated by characteristics relevant in national contexts;

33. *Encourages* States to adopt further measures to support training for the police and other law enforcement bodies on the ideologies of extremist political parties, movements and groups whose advocacy constitutes incitement to racist and xenophobic violence, to strengthen their capacity to address racist and xenophobic crimes, to fulfil their responsibility for bringing to justice the perpetrators of such crimes and to combat impunity;

34. *Expresses deep concern* about the increased number of seats occupied by representatives of extremist parties of a racist or xenophobic character in a number of national and local parliaments, and emphasizes in this regard the need for all democratic political parties to base their programmes and activities on respect for human rights and freedoms, democracy, the rule of law and good governance and to condemn all messages disseminating ideas that are based on racial superiority or hatred and that have the objective of fuelling contemporary forms of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance;

35. *Takes note* of the concern of the Special Rapporteur regarding the resurgence of neo-Nazism in contemporary times and growing support for and acceptance of neo-Nazism and related ideology in an increasing number of countries;[18]

36. *Notes with appreciation*, in this regard, the call of the Special Rapporteur upon political leaders and parties to strongly condemn incitement to racial discrimination or xenophobia, to promote tolerance and respect and to refrain from forming coalitions with extremist parties of a racist or xenophobic character;[19]

37. *Welcomes* the recommendation of the Special Rapporteur to continue to take steps through national legislation, in accordance with international human rights law, aimed at preventing hate speech and incitement to violence, to withdraw support – financial and otherwise – from political parties and other organizations that engage in neo-Nazi or other hate speech and to take steps to dismantle responsible

[17] Resolution 70/1.
[18] A/HRC/38/53, para. 16.
[19] A/72/291, para. 83.

organizations where such hate speech aims, or can reasonably be expected, to incite violence;[20]

38. *Encourages* States to improve diversity within law enforcement agencies, and urges them to take all appropriate measures to facilitate the filing of complaints about and to impose appropriate sanctions against those within the public service found to have committed racially motivated violence or to have used hate speech;

39. *Expresses deep concern* about the increase in reported cases of racist, antisemitic, Islamophobic, Arabophobic, Afrophobic and xenophobic manifestations during sports events, including those committed by extremist groups of a racist or xenophobic character, including neo-Nazis and skinhead groups, and calls upon States, international organizations, sports federations and other relevant stakeholders to strengthen measures to address such incidents, while also welcoming the steps that many States, sports federations and clubs have taken to eliminate racism at sporting events, including through sport practised without discrimination of any kind and in the Olympic spirit, which require human understanding, tolerance, inclusion, fair play and solidarity;

40. *Recalls* the recommendation of the Special Rapporteur to introduce into national criminal law a provision according to which committing an offence with racist or xenophobic motivations or aims constitutes an aggravating circumstance, allowing for enhanced penalties,[21] and encourages those States whose legislation does not contain such provisions to consider that recommendation;

41. *Notes* measures taken by States to prevent discrimination against, in particular but not limited to, persons belonging to national or ethnic, religious and linguistic minorities, people of African descent, Roma, migrants, refugees and asylum seekers, and to ensure their integration into society, urges States to ensure the full and effective implementation of legal, policy and institutional measures protecting these individuals and groups, including women and girls, and recommends that States effectively guarantee to everyone, without discrimination of any kind, their human rights, including those related to safety and security, access to justice, adequate reparation and appropriate information about their rights, and pursue prosecution and adequate punishment, as appropriate, of those responsible for racist and xenophobic crimes against them, including the possibility of seeking reparation or satisfaction for damages suffered as a result of such crimes;

42. *Underlines* that the roots of extremism are multifaceted and must be addressed through adequate measures such as education, awareness-raising and the promotion of dialogue, and in this regard recommends the increase of measures to raise awareness among young people of the dangers of the ideologies and activities of extremist political parties, movements and groups;

43. *Reaffirms*, in this regard, the particular importance of all forms of education, including human rights education, as a complement to legislative measures, and calls upon States to continue to invest in education, in both conventional and non-conventional curricula, inter alia, in order to transform attitudes and counteract ideas of racial hierarchies and superiority, and counter their negative influence, and to promote the values of non-discrimination, equality and respect for all, as outlined by the Special Rapporteur;

44. *Recognizes* the paramount role of education in promoting human rights and fundamental freedoms and combating racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance, especially in promoting the principles of tolerance,

[20] A/HRC/38/53, para. 35 (c).
[21] A/69/334, para. 81.

non-discrimination, inclusion and respect for ethnic, religious and cultural diversity and preventing the spread of extremist racist and xenophobic movements and ideas;

45. *Strongly condemns* the use of educational material and rhetoric in educational settings, which promulgate racism, discrimination, hatred and violence on the basis of ethnic origin, nationality, religion or belief;

46. *Emphasizes* the recommendation of the Special Rapporteur presented at the sixty-fourth session of the General Assembly, in which he emphasized the importance of history classes in teaching the dramatic events and human suffering which arose out of the adoption of ideologies such as Nazism and Fascism;[22]

47. *Stresses* the importance of other positive measures and initiatives aimed at bringing communities together and providing them with space for genuine dialogue, such as round tables, working groups and seminars, including training seminars for State agents and media professionals, as well as awareness-raising activities, especially those initiated by civil society representatives, which require continued State support;

48. *Underlines* the positive role that relevant United Nations entities and programmes, in particular the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, can play in the aforementioned areas;

49. *Reaffirms* article 4 of the Convention, according to which States parties condemn all propaganda and all organizations which are based on ideas or theories of superiority of one race or group of persons of one colour or ethnic origin, or which attempt to justify or promote racial hatred and discrimination in any form, and undertake to adopt immediate and positive measures designed to eradicate all incitement to, or acts of, such discrimination and, to this end, with due regard to the principles embodied in the Universal Declaration of Human Rights and the rights expressly set forth in article 5 of the Convention, inter alia:

(a) Shall declare an offence punishable by law all dissemination of ideas based on racial superiority or hatred, and incitement to racial discrimination, as well as all acts of violence or incitement to such acts against any race or group of persons of another colour or ethnic origin, and also the provision of any assistance to racist activities, including the financing thereof;

(b) Shall declare illegal and prohibit organizations, and also organized and all other propaganda activities, which promote and incite racial discrimination, and shall recognize participation in such organizations or activities as an offence punishable by law;

(c) Shall not permit public authorities or public institutions, national or local, to promote or incite racial discrimination;

50. *Also reaffirms* that, as underlined in paragraph 13 of the outcome document of the Durban Review Conference, any advocacy of national, racial or religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence should be prohibited by law, that all dissemination of ideas based on racial superiority or hatred, or incitement to racial discrimination, as well as all acts of violence or incitement to such acts, shall be declared offences punishable by law, in accordance with the international obligations of States, and that these prohibitions are consistent with freedom of opinion and expression;

51. *Notes* the launch by the Secretary-General of the United Nations Strategy and Plan of Action on Hate Speech, which can play its part in addressing hate speech

[22] A/64/295, para. 104.

around the world while upholding freedom of opinion and expression, in collaboration with Governments, civil society, the private sector and other partners;

52. *Recognizes* the positive role that the exercise of the right to freedom of opinion and expression, as well as full respect for the freedom to seek, receive and impart information, including through the Internet, can play in combating racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance;

53. *Calls upon* States to strengthen freedom of expression, which can play a crucial role in promoting democracy and combating racist and xenophobic ideologies based on racial superiority;

54. *Also calls upon* States, who have the primary responsibility to counter discrimination and hate speech, and all relevant actors, including political and religious leaders, to promote inclusion and unity in response to the coronavirus disease (COVID-19) pandemic, and to prevent, speak out and take strong action against racism, xenophobia, hate speech, violence, discrimination and stigmatization;

55. *Expresses concern* about the increased use of digital technologies to promote and disseminate racism, racial hatred, xenophobia, racial discrimination and related intolerance, and in this regard calls upon States parties to the International Covenant on Civil and Political Rights to counter the dissemination of the above-mentioned ideas while respecting their obligations under articles 19 and 20 of the Covenant, which guarantee the right to freedom of expression and outline the grounds on which the exercise of this right can be legitimately restricted;

56. *Recognizes* the need to promote the use of new information and communications technologies, including the Internet, to contribute to the fight against racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance;

57. *Also recognizes* the positive role that the media can play in combating racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance, promoting a culture of tolerance and inclusion and representing the diversity of a multicultural society;

58. *Encourages* States, civil society and other relevant stakeholders to use all opportunities, including those provided by the Internet and social media, to counter, in accordance with international human rights law, the dissemination of ideas based on racial superiority or hatred and to promote the values of equality, non-discrimination, diversity and democracy;

59. *Encourages* national human rights institutions, where they exist, to develop appropriate programmes to promote tolerance, inclusion and respect for all and to collect relevant information in this regard;

60. *Notes* the importance of strengthening cooperation at the regional and international levels with the aim of countering all manifestations of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance, in particular regarding issues raised in the present resolution;

61. *Stresses* the importance of cooperating closely with civil society and international and regional human rights mechanisms in order to counter effectively all manifestations of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance, as well as extremist political parties, movements and groups, including neo-Nazis and skinhead groups, and other similar extremist ideological movements that incite racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance;

62. *Recalls* the request of the Commission on Human Rights, in its resolution 2005/5, that the Special Rapporteur continue to reflect on this issue, make relevant recommendations in future reports and seek and take into account in this regard the views of Governments and non-governmental organizations;

63. *Invites* States to consider including in their reports for the universal periodic review and their reports to relevant treaty bodies information on the steps taken to combat racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance, including with the aim of implementing the provisions of the present resolution;

64. *Requests* the Special Rapporteur to prepare, for submission to the General Assembly at its seventy-sixth session and to the Human Rights Council at its forty-seventh session, reports on the implementation of the present resolution, and encourages the Special Rapporteur to pay specific attention to paragraphs 5, 11, 13, 14, 15, 17, 25, 26, 27, 44 and 46 above, based on the views collected in accordance with the request of the Commission, as recalled in paragraph 62 above;

65. *Expresses its appreciation* to those Governments and non-governmental organizations that have submitted information to the Special Rapporteur in the course of the preparation of her report to the General Assembly;

66. *Encourages* States and non-governmental organizations to cooperate with the Special Rapporteur, including by providing information on developments with regard to the issues raised in the present resolution in order to contribute to the preparation of future reports to the General Assembly;

67. *Stresses* that such information is important for the sharing of experiences and best practices in the fight against extremist political parties, movements and groups, including neo-Nazis and skinhead groups, and other extremist ideological movements that incite racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance;

68. *Encourages* Governments to invest more resources in building and sharing knowledge on successful positive measures to prevent and counter racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance that go beyond sanctioning violations once they have occurred, including the provision of remedies to victims of relevant violations;

69. *Encourages* Governments, non-governmental organizations and relevant actors to disseminate, as widely as possible, information regarding the contents of and the principles outlined in the present resolution, including through the media, but not limited to it;

70. *Decides* to remain seized of the issue.

Prod-10

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den H aag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Direct oraat-Generaal
Recht spleging en
Recht shandhaving
Directie Juridische en
O perationele
A angelegenheden

T urfmarkt 147
2 5 11 DP Den H aag
P ostbus 20301
2 5 00 EH Den Haag
www.rijks overheid.nl/jenv

Ons kenmerk
3 4 15081

Uw kenmerk
2 0 21Z11968

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u s lechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 13 september 2021
Onderwerp Antwoorden Kamervragen inzake het niet strafbaar stellen van ontkenning Holocaust

In antwoord op uw brief van 28 juni 2021 (met kenmerk 2021Z11968**)** deel ik u mee dat de schriftelijke vragen van de leden Bisschop en Stoffer (beiden SGP) inzake het bericht dat Nederland op de vingers is getikt door Brussel vanwege het niet strafbaar stellen van ontkenning Holocaust, worden beantwoord zoals aangegeven in de bijlage bij deze brief. In verband met het gecombineerde antwoord op de vragen 4, 5, 7 en 8 deel ik u mede dat ik uw Kamer op 7 september jl. (nog ongenummerd) heb bericht dat ik in het standpunt van de Commissie aanleiding zie om een wetsvoorstel voor te bereiden.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

Ferd Grapperhaus

Prod-11

EUROPESE COMMISSIE
Kabinet van Eerste Vicevoorzitter Frans Timmermans

Lid van het Kabinet

Brussel, 13. 08. 2015
BM/kr Ares (2015) 2715348

Geachte heer Van den Wittenboer,

De eerste vicevoorzitter van de Europese Commissie, de heer Frans Timmermans, belast met betere regelgeving, interinstitutionele betrekkingen, rechtsstatelijkheid en het handvest van de grondrechten, heeft mij gevraagd u te bedanken voor uw brief van 24 juni 2015 inzake de toepassing door Nederland van de Europese regelgeving inzake racisme.

In uw brief vraagt u de Commissie om tegen Nederland een inbreukprocedure in te leiden wegens niet-nakoming van zijn verplichtingen op grond van Kaderbesluit 2008/913/JBZ betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht. Tevens stelt u dat de Commissie niet aan haar verplichting heeft voldaan om onpartijdig, eerlijk en binnen een redelijke termijn klachten te behandelen en haar rol als hoedster van de verdragen niet vervult bij het waarborgen van de fundamentele waarden van de Unie en het bestrijden van criminaliteit, racisme en vreemdelingenhaat in de lidstaten, zoals het gebruik van nazisymbolen. U wijst ook op een brief die u in september 2014 hebt verstuurd aan het Nederlandse parlement over deze kwestie en een petitie die u op 24 juni 2015 hebt verstuurd aan het Europees Parlement overeenkomstig artikel 227 VWEU.

U hebt deze kwesties reeds aangekaart bij de Europese Commissie in een klacht die wij hebben ontvangen op 8 januari 2015 (referentienummer CHAP(2015)00917) en in een later schrijven van 21 april 2015. De bevoegde dienst heeft u, na een zorgvuldige analyse van uw op- en aanmerkingen, een uitvoerig antwoord gegeven bij brief van 21 april 2015. In deze brief zijn de lopende acties en initiatieven van de Commissie beschreven die de correcte en effectieve omzetting en uitvoering van het kaderbesluit betreffende racisme en vreemdelingenhaat door de lidstaten moeten garanderen.

./..

De heer J.P. VAN DEN WITTENBOER
Voorzitter
Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com

Commission européenne, B-1049 Bruxelles / Europese Commissie, B-1049 Brussel - Belgium.
Office: BERL 12/231. Phone: direct line (32-2) 2965058

E-mail: bernd.martenczuk@ec.europa.eu

Na deze brief, en omdat u geen nieuwe wezenlijke informatie heeft verstrekt, heeft de Commissie u bij brief van 15 juni 2015 op de hoogte gesteld van haar beslissing om het dossier betreffende uw klacht af te sluiten.

Zoals reeds werd aangegeven in de aangehaalde antwoorden, kunnen individuele personen aan de Commissie weliswaar feitelijke of juridische informatie overleggen over aan een lidstaat toe te rekenen maatregelen of praktijken die onverenigbaar met een bepaling of beginsel van het recht van de Unie worden geacht, maar heeft de Commissie discretionaire bevoegdheid om te beslissen of de instelling van een procedure tegen een lidstaat wegens niet-nakoming van zijn verplichtingen op grond van het recht van de Unie op zijn plaats is.

Sta mij niettemin toe u nogmaals te verzekeren dat de Commissie streng toezicht uitoefent op de omzetting en uitvoering van het kaderbesluit door Nederland, net zoals zij dat doet voor alle andere lidstaten. Nu de Commissie sinds 1 december 2014 de bevoegdheid heeft om onder controle van het Hof van Justitie toezicht te houden op de toepassing van kaderbesluiten, is zij begonnen bilaterale dialogen met de lidstaten te voeren, inclusief met Nederland, om de volledige en correcte omzetting en uitvoering van het kaderbesluit te verzekeren. De Commissie zal niet aarzelen om op die basis inbreukprocedures in te leiden indien nodig.

Met vriendelijke groet,

Bernd MARTENCZUK

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Rechtsbestel
DRB - RGO

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
2633294

Bijlagen
1

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 20 september 2019
Onderwerp Aanbieding rapport EJS 2019

Hierbij bied ik u de zevende editie aan van het door de Europese Commissie (Commissie) jaarlijks gepubliceerde Europees Justitie Scorebord (EJS), het EJS 2019 (COM (2019) 198/2). Ik voldoe hiermee aan het verzoek van de Vaste Commissie voor Justitie en Veiligheid van 23 mei 2019.

Het EJS is een door de Commissie ontwikkeld vergelijkend informatie-instrument, dat verbetering van de effectiviteit van de rechtsstelsels van EU-lidstaten tot doel heeft. Hiertoe biedt het EJS objectieve gegevens over de efficiëntie, kwaliteit en onafhankelijkheid van de verschillende rechtsstelsels in alle lidstaten. Door de grote verschillen in de rechtsstelsels van de lidstaten kent de vergelijkbaarheid van de gegevens van het EJS ook beperkingen.

Er wordt dit jaar voor het eerst aandacht besteed aan de verdeling van de overheidsuitgaven voor de rechtstelsels in verschillende kostenposten. Verder worden er onder meer overzichten gegeven van de instanties die beslissen over het opleggen van disciplinaire sancties aan rechters en van de standaarden die worden toegepast om de kwaliteit van uitspraken van de hoogste rechtsinstanties te verbeteren.

Voor de totstandkoming van het EJS 2019 heeft de Commissie evenals in eerdere edities gebruik gemaakt van data van onder andere de Commission for the Efficiency of Justice van de Raad van Europa (CEPEJ), het European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ), het Network of the Presidents of the Supreme Judicial Courts of the EU (NPSJC), de Association of the Councils of State and Supreme Jurisdictions of the EU (ACA-Europe), Eurostat en het World Economic Forum (WEF). Ook heeft de Commissie weer experts uit de lidstaten – veelal vertegenwoordigers van ministeries van Justitie en raden voor de rechtspraak – geraadpleegd.

Ook dit jaar laat het EJS over het algemeen een positief beeld zien van het Nederlandse rechtsstelsel. Wat de rechtspraak betreft scoort Nederland nog altijd goed als het gaat om de gepercipieerde en de structurele onafhankelijkheid. Met betrekking tot de structurele onafhankelijkheid is de regeling van het tuchtrecht voor rechters een van de nieuwe indicatoren in het EJS 2019. Nederland behoort tot een groep van 9 lidstaten waar het opleggen van een disciplinaire sanctie aan

rechters is voorbehouden aan de rechterlijke macht zelf. Eveneens in 9 lidstaten is dit voorbehouden aan een raad voor de rechtspraak. Ook zijn er lidstaten waar een aparte tuchtkamer is ingesteld waarvan de leden ofwel door de rechterlijke macht zelf worden benoemd ofwel door een raad voor de rechtspraak. Alleen in Polen is er een tuchtkamer waarvan de leden door het ministerie van Justitie worden geselecteerd.

Het aantal inkomende en afgehandelde zaken vertoont relatief weinig verandering in Nederland. Met betrekking tot de doorlooptijden behoort Nederland tot de lidstaten waar zaken relatief snel worden afgehandeld.

In de mededeling van de Commissie "Verdere versterking van de rechtsstaat in de Unie" (COM (2019) 163 final) en de vervolg mededeling "Versterking van de rechtsstaat binnen de Unie" (COM (2019) 343 final) geeft de Commissie aan het EJS te zien als een van de instrumenten om de rechtsstaat in EU-lidstaten te versterken. Het kabinet is het hiermee eens, en heeft in de BNC-fiches met de kabinetsreactie op deze mededelingen die op 29 mei jl. en op 6 september jl. naar beide Kamers zijn gestuurd te kennen gegeven in te stemmen met de suggestie van de Commissie om het EJS verder uit te breiden van het terrein van het civielrecht naar het terrein van het strafrecht en het bestuursrecht. Ook zou gekeken kunnen worden naar de doelmatigheid van de gebruikte indicatoren, de omvang van de indicatoren en meer kwalitatieve aspecten.

Het oordeel ten aanzien van de subsidiariteit en de proportionaliteit van het EJS is, evenals voorgaande jaren, positief.

De Minister voor Rechtsbescherming,

Sander Dekker

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Rechtsbestel
DRB - RGO

Datum
20 september 2019

Ons kenmerk
2633294

Lidstaat Nederland

Gerechtelijk apparaat

IFUD of Human Rights heeft ernstige twijfels over de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van Het gerechtelijk apparaat in lidstaat Nederland en is van mening dat dat gerechterlijk systeem niet langer voldoet aan de vereisten van een vooraf bij wet ingesteld gerecht, zoals vereist door artikel 19, lid 1, VEU. De onafhankelijkheid en onpartijdigheid volgt wel uit de Wet van de lidstaat, de ernstige twijfels behelzen echte de practische uitvoering en werking. Om die twijfels weg te nemen heeft de stichting het een en ander notarieel laten vastleggen met onder ede verklaring. Lidstaat Nederland is daarmee bekend.

DCO Bestuur en Onderwijs
Commissie Justitie

Intermediairy Foundation of the Universal Declaration of Human Rights
De heer J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Plaats en Datum	Den Haag, 8 november 2007
Betreft	Onderzoek rechtsstaat door Tweede Kamer
Ons kenmerk	JUST070656
Uw kenmerk	Opleggen valsheidsprocedures notariële akten
Uw brief van	27 september 2007

Geachte heer Van den Wittenboer,

Uw bovengenoemde brief is onder de leden van de vaste commissie voor Justitie verspreid.

Dit betekent dat alle leden van de commissie kennis hebben kunnen nemen van uw brief.

Namens de commissie zeg ik u dank voor de toezending van uw brief.

Hoogachtend,

mr. D.S. Nava,
griffier vaste commissie voor Justitie

Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
Den Haag

Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Tel: 070-318 2007
Fax: 070-318 3444

E-mail: cie.just@tweedekamer.nl

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 3.4.2019
COM(2019) 163 final

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE EUROPESE RAAD EN DE RAAD

Verdere versterking van de rechtsstaat in de Unie
Stand van zaken en mogelijke volgende stappen

I. INLEIDING

De rechtsstaat is een van de fundamentele waarden van de Europese Unie[1] en weerspiegelt onze gemeenschappelijke identiteit en gemeenschappelijke constitutionele tradities. Deze waarde vormt de basis van het democratisch systeem van elke lidstaat en is noodzakelijk om de bescherming van de grondrechten te waarborgen. Zij is ook van cruciaal belang voor de goede werking van de Europese Unie als ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, en als interne markt, waarin het recht doeltreffend en uniform wordt toegepast en begrotingsmiddelen overeenkomstig de toepasselijke regels worden besteed. De rechtsstaat zorgt ervoor dat de lidstaten en hun burgers kunnen samenwerken in een geest van wederzijds vertrouwen; vertrouwen in overheidsinstellingen, met inbegrip van het rechtsstelsel, is van cruciaal belang voor de goede werking van democratische samenlevingen. De rechtsstaat is ook een van de beginselen die aan het externe optreden van de EU ten grondslag liggen[2]. Het is kortom een algemeen aanvaard beginsel, waarvan de fundamentele betekenis welomschreven is en dat objectief kan worden beoordeeld, zodat tekortkomingen op een deugdelijke en stabiele basis kunnen worden vastgesteld.

Wat is de rechtsstaat?

De rechtsstaat is een van de fundamentele waarden van de Unie die in artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie zijn neergelegd. De rechtsstaat waarborgt dat alle overheidsbevoegdheden worden uitgeoefend binnen de wettelijke beperkingen die daaraan zijn gesteld, overeenkomstig de democratische waarden en de grondrechten en onder het toezicht van onafhankelijke en onpartijdige rechters. De rechtsstaat omvat onder andere de volgende beginselen: het legaliteitsbeginsel, dat een transparant, controleerbaar, democratisch en pluralistisch proces voor de vaststelling van wetgeving inhoudt, het rechtszekerheidsbeginsel, het verbod van willekeurige uitoefening van de uitvoerende macht, het beginsel inzake doeltreffende rechterlijke bescherming door onafhankelijke en onpartijdige rechters en inzake doeltreffende rechterlijke toetsing[3], met inbegrip van de eerbiediging van de grondrechten, het beginsel inzake de scheiding der machten, en het beginsel van gelijkheid voor de wet[4]. Deze beginselen zijn erkend door het Europees Hof van Justitie en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens[5].

De Europese Unie is zelf gegrondvest op het beginsel van de rechtsstaat en alles wat zij doet, is gebaseerd op verdragen waarmee alle lidstaten vrijwillig en op democratische wijze hebben ingestemd. Gezien het belang van de rechtsstaat voor het vertrouwen van de burgers in de Unie en de daadwerkelijke uitvoering van haar beleid, is de rechtsstaat cruciaal voor de toekomst van Europa. Er is meer erkenning gekomen voor de centrale plaats van de rechtsstaat in de manier waarop de EU werkt, en vanuit verscheidene hoeken is er

---

1 Artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie.

2 Artikel 21 van het Verdrag betreffende de Europese Unie.

3 Artikel 19 van het Verdrag betreffende de Europese Unie legt de lidstaten de verplichting op om daadwerkelijke rechtsbescherming te verzekeren. Zoals het Hof van Justitie heeft uiteengezet, is het "inherent [...] aan het bestaan van een rechtsstaat" dat er effectieve rechterlijke toetsing bestaat, zaak C-72/15 *Rosneft*.

4 Mededeling van de Commissie van 11 maart 2014 aan het Europees Parlement en de Raad *Een nieuw EU-kader voor het versterken van de rechtsstaat*, COM(2014) 158 final.

5 Bijlage bij de Mededeling van de Commissie van 11 maart 2014 aan het Europees Parlement en de Raad *Een nieuw EU-kader voor het versterken van de rechtsstaat*, COM(2014) 158 final, en recente jurisprudentie van het Europees Hof van Justitie, zaak C-64/16, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses v. Tribunal de Contas;* zaak C-216/18 PPU, *LM*, zaak C-619/18, *Commissie v Polen* (beschikking van 17 december 2018).

eensgezindheid ontstaan over de noodzaak een betere manier te vinden om de eerbiediging van de rechtsstaat in de Europese Unie te waarborgen[6]. Bovendien heeft de recente jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie onmiskenbaar bijgedragen aan de versterking van de rechtsstaat, door te bevestigen dat de Unie een gemeenschap van waarden is[7]. Deze mededeling heeft tot doel het debat over de verdere versterking van de rechtsstaat in de Unie te verrijken, en alle belanghebbenden op te roepen na te denken en zich uit te spreken over deze kwestie. Op basis daarvan zal de Commissie in juni haar eigen conclusies trekken.

De Europese integratie heeft zelf een aanzienlijke en duurzame bijdrage geleverd aan een op regels gebaseerde orde in Europa. De Unie heeft geleidelijk een ruimte van vrijheid, samenwerking en stabiliteit opgebouwd waarin lidstaten, burgers en bedrijven kunnen rekenen op een kader van voorspelbare en billijke regels en een stelsel van doeltreffende rechtsmiddelen. In dergelijke omstandigheden is vrede verzekerd, kan democratie gedijen en kunnen bedrijven tot bloei komen. Niettemin is in de afgelopen jaren in toenemende mate erkend dat de fundamentele waarden en beginselen van de Unie, met inbegrip van de rechtsstaat, onder druk staan en bijzondere aandacht vereisen. Zo is het duidelijk geworden dat er meer moet worden gedaan om ervoor te zorgen dat de rechtsstaat in de hele Unie wordt versterkt en gehandhaafd.

Het niet naar behoren beschermen van de rechtsstaat in alle lidstaten, is een aantasting van de hoeksteen van de Unie die bestaat in solidariteit, cohesie en het vertrouwen dat nodig is voor de wederzijdse erkenning van nationale beslissingen, en van de werking van de interne markt als geheel. Tekortkomingen die met de rechtsstaat verband houden, kunnen ook gevolgen hebben voor de economie, aangezien doeltreffende rechtsstelsels en robuuste kaders voor corruptiebestrijding van cruciaal belang zijn voor een goed functionerend ondernemingsklimaat en gezonde overheidsfinanciën[8].

Een probleem in verband met de rechtsstaat in één lidstaat heeft gevolgen voor de Unie als geheel, en dus heeft de Unie, hoewel er steeds in de eerste plaats een beroep moet worden gedaan op nationale controlemechanismen, een gedeeld belang bij het oplossen van problemen op het gebied van de rechtsstaat, waar zij ook voorkomen. Recente problemen in verband met de rechtsstaat in sommige lidstaten hebben aanleiding gegeven tot bezorgdheid over het vermogen van de Unie om dergelijke situaties aan te pakken. Het vertrouwen dat tekortkomingen kunnen worden verholpen, zou het vertrouwen tussen de lidstaten onderling en tussen de lidstaten en de EU-instellingen helpen versterken.

Daarom heeft de EU een aantal instrumenten ontwikkeld om de rechtsstaat te helpen handhaven. Deze gaan verder dan artikel 7 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, dat het meest opvallende mechanisme voor de bescherming van alle gemeenschappelijke waarden bevat, ook al wordt het slechts bij uitzondering gebruikt. Sinds 2014 bestaat er een

---

[6] De rechtsstaat is ook onderwerp geworden van het huidige debat over de toekomst van Europa, bijvoorbeeld met belangrijke bijdragen van verschillende Europese fracties en lidstaten.

[7] Zaak C-64/16, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses v. Tribunal de Contas*; zaak C-284/16, *Achmea*; zaak C-216/18 PPU, *LM*; zaak C- 621/18, *Wightman*; zaak C-619/18 R, *Commissie v Polen*, beschikking van 17 december 2018.

[8] Goed functionerende openbare instellingen dragen bij tot een hogere groei en zijn een eerste vereiste om de andere hervormingen met succes uit te voeren. Uit empirische analyses blijkt dat een betere institutionele kwaliteit over het algemeen wordt geassocieerd met een hogere productiviteit, zie de *jaarlijkse groeianalyse 2019*, COM(2018) 770 final.

preventief kader[9]. Thans worden andere ideeën besproken, waaronder het voorstel van de Commissie om de financiële belangen van de EU te helpen beschermen in geval van fundamentele tekortkomingen op het gebied van de rechtsstaat[10], en ook de instelling van een Europees Openbaar Ministerie zou moeten bijdragen aan de bevordering van een gecoördineerde justitiële respons op dergelijke risico's in de lidstaten[11]. Al deze instrumenten berusten op een gemeenschappelijke opvatting over wat wordt bedoeld met de rechtsstaat, wat de belangrijkste kenmerken daarvan zijn en waar tekortkomingen kunnen ontstaan.

Kortom, de rechtsstaat is een centrale pijler van onze visie op de toekomst van Europa. Als onderdeel van de denkoefeningen in het kader van de informele bijeenkomst van de Europese Raad in Sibiu van 9 mei 2019 en de volgende strategische agenda van de Europese Raad wordt in deze mededeling de balans opgemaakt van de ervaring van de afgelopen jaren en worden enkele mogelijkheden aangereikt om na te denken over toekomstige maatregelen. Deze mededeling is gebaseerd op het bestaande publieke debat over de rechtsstaat in de Europese Unie en behelst een verzoek aan de instellingen van de Unie en de lidstaten, evenals andere belanghebbenden, om mee te denken over de manier waarop de instrumenten op het gebied van de rechtsstaat in de toekomst verder kunnen worden ontwikkeld[12].

II. DE HUIDIGE INSTRUMENTEN OP HET GEBIED VAN DE RECHTSSTAAT

1. Artikel 7 VEU en kader voor de rechtsstaat

Artikel 7 VEU wordt slechts uitzonderlijk toegepast, maar is het meest emblematische instrument waarmee de EU kan optreden in geval van een ernstige schending van de rechtsstaat in een lidstaat.[13] De procedure om te constateren dat er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending in het kader van artikel 7, lid 1, VEU in te roepen, is tot dusver in twee gevallen ingeleid: in december 2017 door de Commissie ten aanzien van Polen[14], en in september 2018 door het Europees Parlement ten aanzien van Hongarije[15]. Hoewel de totale gevolgen van de procedure van artikel 7 VEU zeer significant zijn en hoewel de dialoog met de betrokken lidstaat in het kader van artikel 7 VEU op zich een intrinsieke waarde heeft, kon de vooruitgang die de Raad in deze twee gevallen heeft geboekt, van meer betekenis zijn geweest. Om het artikel in de praktijk toe te passen, heeft

---

9 Zie voetnoot 4 hierboven.

10 Voorstel voor een verordening inzake de bescherming van de begroting van de Unie in geval van fundamentele tekortkomingen op het gebied van de rechtsstaat in de lidstaten, COM(2018) 324.

11 https://ec.europa.eu/info/law/cross-border-cases/judicial-cooperation/networks-and-bodies-supporting-judicial-cooperation/european-public-prosecutors-office_en.

12 Dit initiatief is gericht op het versterken van de rechtsstaat, maar bestrijkt geen grotere gebieden inzake democratie of grondrechten. De rechtsstaat is echter onlosmakelijk verbonden met grondrechten en democratie: het beginsel van de rechtsstaat is weliswaar in de eerste plaats gericht is op het beperken en op onafhankelijke wijze toetsen van de uitoefening van het overheidsgezag, maar het bevordert ook de democratie door ervoor te zorgen dat zij die overheidsgezag uitoefenen, verantwoording afleggen, en is absoluut noodzakelijk om de grondrechten te beschermen.

13 Zie ook de mededeling van de Commissie van 15 oktober 2003 - *Eerbiediging en bevordering van de waarden waarop de Unie is gegrondvest*, COM(2003) 606 final.

14 Voorstel voor een besluit van de Raad betreffende de constatering van een duidelijk gevaar voor een ernstige schending, door de Republiek Polen, van de rechtsstaat, COM(2017) 835 final, 20.12.2017.

15 Resolutie van het Europees Parlement van 12 september 2018 over een voorstel houdende een verzoek aan de Raad om overeenkomstig artikel 7, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie te constateren dat er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending door Hongarije van de waarden waarop de Unie berust (2017/2131(INL)).

de Raad nieuwe procedures moeten vaststellen, waarvan nog moet blijken of zij volledig doeltreffend zijn.

De Commissie heeft het **kader voor de rechtsstaat** in 2014 vastgesteld[16] en het Hof heeft de rol ervan erkend[17]. Het voorziet in een gefaseerd proces van dialoog met een lidstaat, opgebouwd met adviezen en aanbevelingen van de Commissie. Het kader heeft als doel te voorkomen dat er een systemische bedreiging voor de rechtsstaat ontstaat, welke tot een procedure uit hoofde van artikel 7 VEU zou nopen. De eerste — en tot dusver enige — keer dat het kader voor de rechtsstaat werd gebruikt, was de start van een dialoog met Polen in januari 2016[18]. Hoewel de dialoog heeft bijgedragen tot het vaststellen van de problemen en het ordenen van het overleg, werden daardoor de vastgestelde tekortkomingen op het gebied van de rechtsstaat niet verholpen, zodat de Commissie in december 2017 de procedure van artikel 7, lid 1, VEU heeft ingeleid.

2. Inbreukprocedures en prejudiciële beslissingen

De Commissie heeft een aantal **inbreukprocedures** ingeleid als reactie op ernstige problemen op het gebied van de rechtsstaat die verband hielden met een schending van het recht van de Unie, een wijze van EU-optreden die aan belang heeft gewonnen na recente uitspraken van het Europees Hof van Justitie (hierna "het Hof" genoemd).

Artikel 19, lid 1, VEU schrijft **daadwerkelijke rechtsbescherming** door onafhankelijke rechtbanken voor als een concrete uitdrukking van het beginsel van de rechtsstaat. Deze bepaling vormt de kern van een aantal prejudiciële verwijzingen van nationale rechterlijke instanties en door de Commissie voor het Hof ingeleide inbreukprocedures. Reeds in 2006 oordeelde het Hof dat het begrip "rechterlijke onafhankelijkheid" een autonoom Unierechtelijk begrip is en dat dit inhoudt dat rechters moeten worden beschermd tegen tussenkomst of druk van buitenaf die de onafhankelijkheid van hun oordeelsvorming in gevaar zouden kunnen brengen[19]. Daarop volgden in 2018 een aantal belangrijke arresten. Ten eerste oordeelde het Hof dat de lidstaten op grond van het Unierecht verplicht zijn ervoor te zorgen dat hun rechterlijke instanties voldoen aan de vereisten van een daadwerkelijke rechtsbescherming, die het rechtsstaatbeginsel concretiseert, en dat de onafhankelijkheid van de nationale rechterlijke instanties primordiaal is om die rechtsbescherming te waarborgen[20]. In andere arresten heeft het Hof de vereisten van de waarborgen inzake onafhankelijkheid en onpartijdigheid nader omschreven en gewezen op het essentiële belang ervan voor de goede werking van het stelsel van rechterlijke samenwerking die gestalte krijgt in het in artikel 267 VWEU neergelegde mechanisme van de prejudiciële verwijzing en voor instrumenten van afgeleid recht die op het beginsel van wederzijds vertrouwen zijn gebaseerd[21]. Het Hof heeft ook voorlopige maatregelen bevolen tot opschorting van nationale hervormingen die afbreuk zouden doen aan de

[16] Zie voetnoot 4 hierboven.
[17] Zie zaak C-619/18 R, *Commissie v Polen*, beschikking van 17 december 2018.
[18] De dialoog vond plaats van januari 2016 tot december 2017. De Commissie heeft één advies en vier aanbevelingen uitgebracht.
[19] Zaak C-506/04, *Wilson*.
[20] Zaak C-64/16, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*; zaak C-49/18, *Escribano Vindel*.
[21] Zie met betrekking tot de samenstelling van een rechterlijk orgaan, de benoeming, de ambtstermijn en de gronden voor verschoning, wraking en afzetting van zijn leden, en tot de tuchtregeling voor rechters, zaak C-216/18 PPU, *Ierland v. LM* en zaak C-8/19 PPU, *RH*.

onafhankelijkheid van de rechterlijke macht[22]. Bij het Hof zijn nog andere, door nationale rechterlijke instanties en de Commissie voorlegde zaken aanhangig.

In zich ontwikkelende jurisprudentie van het Hof wordt ook benadrukt hoe systematische problemen in verband met de rechtsstaat specifieke **gevolgen kunnen hebben voor de financiën van de Unie**[23].

3. Andere mechanismen en kaders

Een aantal andere mechanismen en kaders helpen problemen in verband met de rechtsstaat in de lidstaten aan te pakken, hetzij op alomvattende wijze door middel van specifieke instrumenten, hetzij door middel van andere maatregelen inzake toezicht op nationaal beleid of op de toepassing van het EU-recht. Deze instrumenten dienen als systeem voor vroegtijdig waarschuwing en hebben een belangrijke preventieve rol, aangezien daarmee problemen inzake de rechtsstaat in de lidstaten kunnen worden aangepakt voordat er een beroep op artikel 7 moet worden gedaan.

- De cyclus van het **Europees semester** voor de coördinatie van het economische, fiscale en sociale beleid voorziet in landspecifieke analyses en doet aanbevelingen voor structurele hervormingen ter bevordering van groei. De analyse in het kader van dit instrument heeft betrekking op de bestrijding van corruptie, doeltreffende rechtsstelsels en de hervorming van het openbaar bestuur. Wanneer in de afzonderlijke landenverslagen ernstige problemen op deze gebieden worden vastgesteld, stelt de Raad gerichte landspecifieke aanbevelingen vast.
- In het jaarlijkse **EU-scorebord voor justitie** wordt ingegaan op een reeks indicatoren om de onafhankelijkheid, kwaliteit en efficiëntie van nationale rechtsstelsels te beoordelen. Dit vergelijkend instrument wordt aangevuld met landspecifieke beoordelingen, die worden gepresenteerd in de landenverslagen, en waarmee een diepgaandere analyse kan worden gemaakt op basis van de nationale juridische en institutionele context.
- Het **mechanisme voor samenwerking en toetsing** is opgezet als een specifiek mechanisme voor Bulgarije en Roemenië, toen deze landen in 2007 lid werden van de Unie, om deze twee lidstaten bij te staan bij het aanpakken van resterende tekortkomingen op het gebied van justitiële hervorming, corruptiebestrijding en, wat Bulgarije betreft, georganiseerde misdaad[24]. Dit mechanisme is een overgangsmaatregel die zou moeten worden opgeheven zodra op bevredigende wijze aan de omschreven benchmarks is voldaan. De opgedane ervaring is relevant voor de aanpak van problemen op het gebied van de rechtsstaat in alle lidstaten.
- De **ondersteuningsdienst voor structurele hervormingen** van de Commissie biedt technische ondersteuning voor structurele hervormingen in de lidstaten, onder meer op gebieden die relevant zijn voor het versterken van de eerbiediging van de rechtsstaat, zoals het openbaar bestuur, het rechtsstelsel en de bestrijding van corruptie. De ondersteuning wordt geboden op verzoek van de lidstaten en is toegesneden op de

[22] Zaak C-619/18 R, *Commissie v Polen*, beschikking van 17 december 2018.

[23] Het gaat onder meer om prejudiciële beslissingen over de noodzaak van een doeltreffend onderzoek naar belastingfraude of fraude met middelen van de Unie (zie bijvoorbeeld de zaken C-617/10, *Åkerberg Fransson*; C-105/14, *Taricco*; C-42/17 *M.A.S.*; en C-612/15 *Kolev*).

[24] https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/rule-law/assistance-bulgaria-and-romania-under-cvm/reports-progress-bulgaria-and-romania_en.

aanpak van de behoeften die te maken hebben met vastgestelde hervormingsprioriteiten[25].

- Ook de **Europese structuur- en investeringsfondsen** en de fondsen ter ondersteuning van het **beleid op het gebied van justitie en veiligheid** helpen de lidstaten het openbaar bestuur en de rechterlijke macht te versterken , en vergroten de capaciteit van de lidstaten om corruptie te bestrijden.[26] De fondsen hebben ook bijgedragen aan de verbetering van de institutionele capaciteit van overheidsinstanties en een doeltreffend openbaar bestuur door toepassing van ex-antevoorwaarden (in de financieringsperiode 2014-2020, die moeten worden gevolgd door "randvoorwaarden" in het kader van het meerjarig financieel kader 2021-2027)[27]. Dit versterkt het kader voor de toepassing van de rechtsstaat.

- Als onderdeel van de voorstellen voor het volgende meerjarig financieel kader heeft de Commissie **een nieuw mechanisme** voorgesteld **om de begroting van de Unie te beschermen in geval van fundamentele tekortkomingen op het gebied van de rechtsstaat in de lidstaten die de begroting aantasten of dreigen aan te tasten.**[28]Eerbiediging van de rechtsstaat is een essentiële voorwaarde om te voldoen aan de beginselen van goed financieel beheer en om de begroting van de Unie te beschermen. De voorgestelde verordening zou de Unie in staat stellen passende en evenredige maatregelen te nemen om deze problemen aan te pakken.

- Het **Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF)** zorgt voor de opsporing en het onderzoek van fraude, corruptie en andere strafbare feiten die de financiële belangen van de EU schaden en doet aanbevelingen aan de hand waarvan de nationale autoriteiten administratieve of gerechtelijke procedures kunnen inleiden. De oprichting van het **Europees Openbaar Ministerie** (EOM) zal een fundamentele ontwikkeling inhouden van het institutionele kader op EU-niveau en van de bestrijding van strafbare feiten die de financiële belangen van de EU schaden. Het EOM zal eind 2020 operationeel worden en over de bevoegdheid beschikken om strafbare feiten die de begroting van de Unie schaden, strafrechtelijk te onderzoeken en te vervolgen. Het zal nauw samenwerken met OLAF.

- Als centraal onderdeel van het externe beleid van de EU is de rechtsstaat steeds belangrijker geworden in het proces van toetreding tot de EU en in het **nabuurschapsbeleid**. De versterking van belangrijke instellingen zoals de rechterlijke

[25] Bij Verordening (EU) 2017/825 van 17 mei 2017 werd het steunprogramma voor structurele hervormingen opgezet, met 142,8 miljoen euro voor de periode 2017-2020. Bij Verordening (EU) 2018/1671 van 23 oktober 2018 werd Verordening (EU) 2017/825 gewijzigd om de financiële middelen van het steunprogramma voor structurele hervormingen te verhogen en de algemene doelstelling ervan aan te passen, en werden de financiële middelen op 222,8 miljoen euro gebracht. In het kader van de MFK-voorstellen voor 2021-2027 heeft de Commissie voorgesteld om 840 miljoen euro toe te wijzen voor technische ondersteuning en het instrument voor technische ondersteuning op te nemen in het voorstel voor een steunprogramma voor hervormingen, dat ook een "hervormingsinstrument" en een "convergentiefaciliteit" omvat.

[26] De herziening van de fraudebestrijdingsstrategie van de Commissie is bedoeld ter versterking van de analytische capaciteit van de Commissie om het vermogen van de lidstaten inzake fraudebestrijding en de doeltreffendheid en efficiëntie van de aan de lidstaten verleende bijstand te beoordelen. Daarnaast biedt de Commissie, ter versterking van de bescherming van de financiële belangen van de EU, de lidstaten richtsnoeren voor het opstellen van nationale fraudebestrijdingsstrategieën, die gericht zijn op het vaststellen en aanpakken van bestaande zwakke punten in de nationale systemen en op een betere coördinatie tussen nationale instanties en met het EU-niveau, onder andere met OLAF.

[27] Voorstel voor een verordening houdende gemeenschappelijke bepalingen (COM/2018/375), artikel 11.

[28] Zie voetnoot 10 hierboven.

macht en de intensivering van de werkzaamheden ter bestrijding van corruptie zijn steeds belangrijker geworden in het kader van de inspanningen van de EU om hervormingen te stimuleren met het oog op de toetredingscriteria van Kopenhagen[29]. De rechtsstaat is ook stevig verankerd bij de toetredingsonderhandelingen, waar de algemene snelheid van de onderhandelingen afhangt van de vooruitgang die op dat gebied wordt geboekt[30]. In de strategie voor de Westelijke Balkan van februari 2018[31] wordt steeds meer de nadruk gelegd op hervormingen van de rechtsstaat en op de eerbiediging van de rechtsstaat als essentiële voorwaarde voor toetreding tot de EU.

III. BREDER DEBAT OVER DE RECHTSSTAAT

Het toenemende belang van de rechtsstaat als algemeen punt van zorg is tot uiting gekomen in bredere debatten binnen de instellingen en organen van de Unie[32] en op andere fora[33].

In oktober 2016 heeft het **Europees Parlement** een resolutie aangenomen over een EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten[34]. In de resolutie werd de Commissie verzocht een allesomvattend toezichtmechanisme voor alle lidstaten en EU-instellingen, alsook een jaarlijkse cyclus van verslagen en aanbevelingen op te zetten. Dit verzoek werd in 2018 herhaald[35]. Daarnaast heeft het Europees Parlement resoluties aangenomen over de rechtsstaat in verschillende lidstaten.

Naast zijn duidelijke institutionele rol op grond van artikel 7 VEU heeft de **Raad** in de Raad Algemene Zaken een jaarlijkse "dialoog" over de rechtsstaat opgezet, waarbij elk jaar een specifiek thema wordt belicht. In het najaar van 2019 is onder het Finse voorzitterschap een evaluatie van dit proces gepland.

Een aantal **nationale parlementen** heeft ook bijgedragen aan de denkoefening over de rechtsstaat, door daarover resoluties aan te nemen en debatten te houden[36].

Buiten het kader van de EU heeft de **Raad van Europa** een cruciale rol gespeeld bij de ontwikkeling van definities en normen die van belang zijn voor de rechtsstaat. In de preambule van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden wordt de rechtsstaat als een element van het gemeenschappelijk erfgoed genoemd. De arresten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens hebben

---

29 Zie https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/glossary/terms/accession-criteria_en.

30 Specifiek hoofdstuk 23 - Rechterlijke macht en grondrechten en hoofdstuk 24 - Justitie, vrijheid en veiligheid.

31 COM(2018) 65 final.

32 Bijvoorbeeld het Comité van de Regio's.

33 Bijvoorbeeld de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa/Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten.

34 Resolutie van het Europees Parlement van 25 oktober 2016 met aanbevelingen aan de Commissie betreffende de instelling van een EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten (2015/2254(INL))

35 Resolutie van het Europees Parlement van 14 november 2018 over de noodzaak van een omvattend EU-mechanisme voor de bescherming van democratie, de rechtsstaat en grondrechten (2018/2886(RSP))

36 Bijvoorbeeld de resolutie van het Franse parlement over de eerbiediging van de rechtsstaat in de Europese Unie; het rondetafelgesprek van 14 februari 2019 in de Vaste commissie Europese Zaken van de Nederlandse Tweede Kamer; of het debat van 12 maart 2019 in de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, Commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen. De belangstelling van nationale parlementen kwam ook tot uiting in het kader van de Conferentie van parlementaire commissies voor Uniezaken van de parlementen van de Europese Unie.

aanzienlijke bijdragen geleverd aan het definiëren, bevorderen en versterken van de rechtsstaat en de nauwe band tussen de rechtsstaat en de democratische samenleving onderstreept. De Commissie van Venetië van de Raad van Europa heeft in 2016 een lijst met criteria voor de rechtsstaat gepubliceerd[37]. De Raad van Europa heeft deze aanpak ook gevolgd in specifieke zaken die betrekking hebben op de lidstaten, door de expertise van de Commissie van Venetië en de Groep van staten tegen corruptie van de Raad van Europa (GRECO) in te zetten, en door middel van specifieke monitoring.

Ook **Europese justitiële netwerken**, **deskundigengroepen, juristenverenigingen en maatschappelijke organisaties** hebben bijgedragen tot de ontwikkeling van een gemeenschappelijk opvatting op Europees en nationaal niveau en spelen een sleutelrol bij de bevordering van gemeenschappelijke normen en beste praktijken.

IV. BEOORDELING VAN DE TOT DUSVER OPGEDANE ERVARING

De tot dusver opgedane ervaring wijst op bepaalde gemeenschappelijke kenmerken die kunnen worden gebruikt bij toekomstige denkoefeningen, op basis van een aantal kernbeginselen. Ten eerste hebben zowel de EU als andere lidstaten een legitiem belang bij de goede werking van de rechtsstaat in elke lidstaat. Ten tweede moet de verantwoordelijkheid voor het waarborgen van de rechtsstaat in de allereerste plaats bij de afzonderlijke lidstaten liggen, en moet er in eerste instantie steeds een beroep worden gedaan op nationale rechtsmiddelen, aangezien niet alleen de rechtsorde van de EU, maar ook de nationale rechtsorde moet worden geëerbiedigd. Ten derde moet de rol van de EU op dit gebied objectief zijn en moet de EU alle lidstaten op dezelfde manier behandelen en zich baseren op de bijdrage van al haar instellingen overeenkomstig hun respectieve institutionele rol. Ten slotte mag het doel niet zijn om een sanctie op te leggen, maar dient dit te bestaan in het vinden van een oplossing die de rechtsstaat beschermt, waarbij samenwerking en wederzijdse ondersteuning centraal staan.

De noodzaak om normen betreffende de rechtsstaat te bevorderen

In de jurisprudentie van het Europees Hof van Justitie en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens worden de belangrijkste EU-eisen en -normen bepaald die de EU en haar lidstaten moeten naleven om de rechtsstaat te waarborgen. De Raad van Europa heeft ook normen ontwikkeld en brengt adviezen en aanbevelingen uit die welomschreven richtsnoeren bieden om de rechtsstaat te bevorderen en te handhaven[38]. Deze eisen en normen vormen de basis voor de eerbiediging van de rechtsstaat in alle lidstaten, ongeacht hun grondwettelijke structuur.

Kernbeginselen zoals de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de scheiding der machten moeten worden verankerd in de politieke cultuur van de lidstaten. Wanneer een algemene Europese norm kan worden ingevoerd, kan die dienen als een benchmark voor de beoordeling van een mogelijke tekortkoming, maar ook als leidraad voor een oplossing.

---

[37] Lijst met criteria voor de rechtsstaat (“The Rule of Law Checklist”), Europese Commissie voor democratie middels het recht ("de Commissie van Venetië"), CDL-AD(2016)007.

[38] Bijvoorbeeld aanbeveling CM/Rec(2010)12 over “rechters: onafhankelijkheid, doeltreffendheid en verantwoordelijkheden”; lijst met criteria voor de rechtsstaat van de Commissie van Venetië, CDL-AD(2016)007; actieplan van de Raad van Europa inzake de versterking van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en onpartijdigheid; en de adviezen van de Commissie van Venetië en de beoordelingen van de Groep van staten tegen corruptie (GRECO).

De ervaring heeft echter geleerd dat deze jurisprudentie en deze beginselen en normen op nationaal niveau niet altijd voldoende bekend zijn. Als normen onvoldoende bekend zijn, kunnen zij geen relevante rol spelen als bron voor nationale beleidsmaatregelen, kunnen zij niet voldoende worden een rol spelen bij het debat over nationale hervormingen, en worden zij mogelijk in twijfel getrokken in het kader van de dialoog met EU-instellingen.

Herkenning van waarschuwingssignalen

Het vroegtijdig herkennen van waarschuwingssignalen in verband met de rechtsstaat kan vele voordelen hebben. Als een bepaalde ontwikkeling waarover de EU zich zorgen zou kunnen maken, vroegtijdig kan worden vastgesteld en door de betrokken lidstaat wordt erkend, kan dat punt van zorg op zinvollere wijze op het niveau van de EU ter sprake worden gebracht, wat kan volstaan om de nationale controlemechanismen in werking te stellen, zonder dat meer formele stappen op EU-niveau nodig zijn. Deze vroegtijdige waarschuwing kan op verschillende manieren tot stand komen.

Steeds terugkerende problemen zijn gemakkelijker te herkennen. Dat alle overheidsinstanties te allen tijde onderworpen dienen te zijn aan vastgestelde waarden, regels en procedures, maakt de kern uit van de rechtsstaat. De niet-naleving door overheidsinstanties en verkozen meerderheden in een lidstaat van het toepasselijke recht of de toepasselijke procedures, is een zeer duidelijk waarschuwingssignaal. Veel recente gevallen met weerklank op EU-niveau hadden bijvoorbeeld betrekking op de onafhankelijkheid van de gerechtelijke procedure. De rechterlijke macht vormt de kern van de rechtsstaat, en pogingen van politieke actoren om haar onafhankelijkheid en de bindende kracht van haar beslissingen te ondermijnen, door politieke of andere druk uit te oefenen op individuele rechters, door zich in specifieke zaken in te mengen, door rechterlijke beslissingen niet te eerbiedigen of zaken te heropenen waarin reeds definitieve rechterlijke beslissingen zijn gegeven, vormen een bekend verschijnsel. Andere recente voorbeelden hebben betrekking op verzwakte constitutionele hoven of andere mechanismen voor controle van door parlementen goedgekeurde wetten en van regeringshandelingen, of op het toenemend gebruik van uitvoeringsbesluiten. Een onduidelijk wetgevingsproces kan het voor politieke meerderheden gemakkelijker maken om “checks-and-balances” te verzwakken of te omzeilen. Herhaalde openbare aanvallen van een tak van de overheid op een andere hollen het grondbeginsel van de scheiding der machten uit. Problemen op dergelijke gebieden fungeren dan ook als waarschuwingssignalen die erop wijzen dat er een mogelijk probleem met de rechtsstaat aan het ontstaan is en kunnen de mogelijkheid bieden om in een vroeg stadium tot een dialoog te komen en een eventuele oplossing te vinden.

Meer in het algemeen houden corruptie en ambtsmisbruik op hoog niveau verband met situaties waarin de politieke macht de rechtsstaat ter zijde wil schuiven. Structurele zwakke punten kunnen ook leiden tot een context die een verhoogd risico op problemen in verband met de rechtsstaat meebrengt. Structurele zwakke punten in de rechtsstelsels, zoals onvoldoende waarborgen voor rechterlijke onafhankelijkheid, leiden tot een verhoogd risico op druk op de rechterlijke macht. Evenzo kunnen algemene tekortkomingen in het openbaar bestuur leiden tot arbitraire besluiten en corruptie mogelijk maken, alsook tot omstandigheden waarin ambtenaren het moeilijker vinden om weerstand te bieden aan druk. Dergelijke kwesties dienen als indicatoren voor mogelijke problemen op het gebied van de rechtsstaat.

De eerste tekenen van bezorgdheid over de tekortkomingen op het gebied van de rechtsstaat zijn doorgaans afkomstig van actoren binnen de lidstaat. Vrijheid van meningsuiting en

informatie en vrijheid en pluralisme van de media zijn andere fundamentele waarden waarop de Europese Unie is gebouwd. Het maatschappelijk middenveld en onafhankelijke media zijn essentiële waakhonden in gezonde democratieën en spelen dus een belangrijke rol bij het ter verantwoording roepen van de machthebbers, door hun deelname aan het publieke debat en kritische benadering van overheidsbesluiten. Pogingen om dergelijke actoren te verzwakken of onder druk te zetten, zijn dan ook een ander waarschuwingssignaal.

Specifieke kennis van de lidstaten verdiepen

De mate waarin dergelijke waarschuwingssignalen worden herkend, en derhalve de mogelijkheid voor de Unie om tijdig op te treden, is afhankelijk van de kennis van de Commissie, de andere instellingen en de andere lidstaten. Bepaalde waarschuwingssignalen kunnen alleen worden herkend door een grondige kennis van de praktijken van de lidstaten te verwerven, door middel van een dialoog met autoriteiten en belanghebbenden. Dergelijke landspecifieke kennis is essentieel om mogelijke bedreigingen voor de rechtsstaat te helpen voorkomen en deze waar nodig doeltreffend aan te pakken. Het is ook belangrijk ervoor te zorgen dat de hervormingen die de lidstaten doorvoeren, volledig voldoen aan de wettelijke eisen van de EU en aan de Europese normen inzake de rechtsstaat. Ten slotte is het noodzakelijk de landenkennis te verdiepen om te bepalen hoe de middelen en technische bijstand van de EU de rechtsstaat in de lidstaten het best kunnen ondersteunen. Eerlijkheid, objectiviteit en gelijke behandeling moeten deel uitmaken van elk systeem om de rechtsstaat in de Unie te handhaven. Technische deskundigheid en de capaciteit voor analyse op het niveau van de Unie zijn essentieel om ervoor te zorgen dat bij de beoordelingen ten volle rekening wordt gehouden met nationale tradities, maar ook nog duidelijk kan worden aangegeven waar er problemen zijn.

Het Europees semester, aangevuld met het EU-scorebord voor justitie, is een goed kader gebleken voor de ontwikkeling van de landenkennis op het gebied van de rechtsstaat en er zou kunnen worden nagedacht over de vraag of het potentieel ervan verder kan worden benut.

De capaciteit van de EU verbeteren om te reageren op problemen in verband met de rechtsstaat

De ervaring van de afgelopen jaren en de bredere dialoog over dit onderwerp hebben duidelijk aangetoond dat de EU beter in staat moet zijn om te reageren in geval van ernstige problemen in verband met de rechtsstaat. Uit de ervaring met de lopende procedures uit hoofde van artikel 7 VEU is bijvoorbeeld gebleken dat er verder moet worden nagedacht over de vraag hoe deze procedure het best doeltreffend kan worden gevoerd. De problemen op het gebied van de rechtsstaat zijn ook heel verschillend en vragen elk om een passende respons op EU-niveau.

Er moeten derhalve verschillende vormen van EU-optreden mogelijk zijn. Zelfs een informeel signaleren van potentiële moeilijkheden in een vroeg stadium kan de nationale autoriteiten in staat stellen zich te bezinnen of nationale controlemechanismen in werking stellen.

Hoewel dialoog van essentieel belang is, wordt de kans dat de daaruit voortvloeiende actie de vereiste focus en richting heeft groter wanneer die dialoog binnen een gestructureerd proces plaatsvindt. Veel problemen op het gebied van de rechtsstaat zijn tijdgevoelig en hoe langer het duurt om ze op te lossen, des te groter het risico is dat ze dieper geworteld raken en de EU en de betrokken lidstaat schade berokkenen. Er zijn voordelen verbonden aan

tussenmaatregelen die evenredig zijn aan de ernst van het probleem en een lagere drempel hebben dan maatregelen in het kader van artikel 7 VEU. Wanneer dergelijke maatregelen ten uitvoer zijn gelegd, kunnen evaluaties of post-monitoring ook van nut zijn: de ervaring leert dat de toepassing van ex-antevoorwaarden voor EU-middelen een belangrijke stimulans is, maar dat, zodra een dergelijk eenmalig groen licht is gegeven, het risico bestaat dat een stap achteruit wordt gezet qua beleid of qua structuren.

EU-optreden heeft ook meer gezag als alle instellingen in het proces verantwoordelijkheid nemen, in overeenstemming met hun verschillende rollen. Optreden van de EU in een crisis, is politiek gevoelig en zal altijd aan kracht winnen wanneer het door een gemeenschappelijke aanpak wordt ondersteund. Steun van het Europees Parlement en de Raad voor het optreden van de Commissie en strengere interne procedures binnen de instellingen voor de aanpak van problemen op het gebied van de rechtsstaat in de lidstaten, kunnen een krachtige manier zijn om te onderstrepen dat een lidstaat moet reageren en om te zorgen voor meer stimulansen om oplossingen te vinden.

Tekortkomingen op de lange termijn aanpakken door middel van structurele hervormingen

De EU heeft ook een steeds grotere rol gespeeld bij het versterken van de capaciteit en het functioneren van nationale autoriteiten en instellingen die een rol spelen in het kader van de nationale controlemechanismen.

EU-middelen hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de opbouw van capaciteit binnen overheidsinstellingen ter ondersteuning van de rechtsstaat. In de programmeringsperiode 2014-2020 heeft bijna de helft van de lidstaten gebruik gemaakt van structuurfondsen ter ondersteuning van hervormingen om de rechterlijke macht en het openbaar bestuur te versterken of ter bestrijding van corruptie. De desbetreffende werkzaamheden tonen ook aan dat de EU niet alleen haar bezorgdheid uitspreekt, maar ook praktische oplossingen biedt. Zo kan de ondersteuningsdienst voor structurele hervormingen van de Commissie, in het kader van het steunprogramma voor structurele hervormingen, zij aan zij werken met nationale instellingen om te helpen bij hervormingen op het gebied van de rechtsstaat.

Het gebruik van EU-middelen en -programma’s voor het versterken van de rechtsstaat zal ook doeltreffender zijn wanneer dit ook wordt ondersteund door de aanbevelingen voor structurele hervormingen in het kader van het Europees semester.

Meer in het algemeen kan het beleid van de Unie op gebieden zoals overheidsopdrachten, betere regelgeving en samenwerking op het gebied van strafrecht en civiel recht, bijdragen tot een coherente toepassing van Europese normen die relevant zijn voor de rechtsstaat.

V. MOGELIJKE OPTIES VOOR DE TOEKOMST

Drie pijlers kunnen als de basis worden gezien van de effectieve handhaving van de rechtsstaat in de Unie. Ten eerste het **bevorderen** van de rechtsstaat, wat meebrengt dat de gemeenschappelijke werkzaamheden worden verdiept om het inzicht in het belang van de rechtsstaat in Europa te verspreiden. Ten tweede, het **voorkomen** van problemen op het gebied van de rechtsstaat, door het vermogen om in een vroeg stadium te interveniëren en het risico op escalatie te voorkomen. Ten slotte het vermogen om te zorgen voor een doeltreffende gemeenschappelijke **respons** wanneer een probleem van voldoende betekenis is vastgesteld.

Bevorderen: opbouwen van kennis en een gemeenschappelijke rechtsstatelijke cultuur

Een robuuste politieke en juridische cultuur die de rechtsstaat in elke lidstaat ondersteunt, is de beste garantie voor de rechtsstaat. De Unie eerbiedigt weliswaar de politieke en constitutionele structuren van de lidstaten, maar de verplichtingen uit hoofde van het lidmaatschap van de Unie en het democratische erfgoed van Europa houden in dat de nationale voorschriften en structuren de EU-normen en -regels inzake de rechtsstaat als gemeenschappelijke waarde van de EU tot uitdrukking moeten laten komen en moeten voldoen aan de rechtstatelijke waarborgen van het primaire en afgeleide EU-recht.

Bewustmaking van het grote publiek over het belang van de rechtsstaat in een democratie kan ook nuttig zijn en communicatieactiviteiten die erop gericht zijn burgers te bereiken, zouden kunnen worden ondersteund.

Om een dergelijke politieke en juridische cultuur in alle lidstaten te verdiepen en in stand te houden, is het van belang de kennis van de rechtsstatelijke jurisprudentie en normen te bevorderen, zodat bijvoorbeeld beoordelingen en adviezen van organen als de Commissie van Venetië en GRECO op nationaal niveau worden besproken. Dit zal het voor alle partijen duidelijker helpen maken wat er wordt verwacht, en op welke wijze instellingen en wetten basisbeginselen moeten weerspiegelen. Een gemeenschappelijke aanpak op deze gebieden kan bijdragen tot de bevordering van een sterke rechtstatelijke cultuur binnen alle relevante instellingen en beroepen.

Een gemeenschappelijke aanpak, en gemeenschappelijke regels en normen impliceren niet dat deze op identieke wijze ten uitvoer worden gelegd. Wanneer er echter een duidelijke gemeenschappelijke aanpak is, is het eenvoudiger om specifieke nationale systemen te benchmarken en erop te kunnen vertrouwen dat deze geschikt zijn voor het beoogde doel.

Dit is met name van belang omdat de eerbiediging van de rechtsstaat niet alleen afhangt van het bestaan van wetten en institutionele structuren, maar ook van de institutionele praktijk. Zo heeft de Commissie van Venetië de aandacht gevestigd op het belang van loyale samenwerking tussen instellingen als fundament voor de rechtsstaat: de aanvaarding door een deel van de staat dat andere delen legitieme functies uitoefenen die moeten worden geëerbiedigd. Deze loyale samenwerking kan onder druk komen te staan, zelfs als ze in wetten of grondwetten is vastgelegd. De uitwisseling van deskundigheid tussen beroepsbeoefenaars in verschillende lidstaten — zoals rechters, openbare aanklagers en corruptiebestrijdingsdeskundigen — kan bijdragen tot een inzicht in de praktische betekenis hiervan. Andere belangrijke aspecten van de rechtsstaat en een respectvol bestuur in de praktijk zijn onder meer transparante beleidsvorming en transparant wetgeven. In essentie blijkt uit dit alles dat overheidsinstanties een verantwoordingsverplichting hebben en onderworpen zijn aan beperkingen die in een democratische samenleving in acht moeten worden genomen.

De EU biedt een uniek platform voor de ontwikkeling en bevordering van de kennis van problemen op het gebied van de rechtsstaat. Zoals het Europees Parlement heeft voorgesteld, zou dit verder kunnen gaan dan de EU-instellingen, en zouden ook nationale parlementen en andere belangrijke actoren op nationaal niveau hierbij kunnen worden betrokken. Het maatschappelijk middenveld is bijzonder belangrijk, ook op regionaal en lokaal niveau. De Commissie heeft al voorgesteld om de financiering en ondersteuning van een florerend maatschappelijk middenveld en van de bevordering van het pluralisme van de media en de vorming van netwerken tussen belanghebbenden op het gebied van de rechtsstaat op te

voeren, en om Unie-brede organisaties, organen en entiteiten die een algemeen Europees belang op het gebied van justitie en de rechtsstaat nastreven, te ondersteunen[39].

De betrekkingen tussen de EU en de Raad van Europa zijn bijzonder relevant voor de bevordering van de rechtsstaat. De EU-instellingen en de lidstaten zouden deze verder kunnen ontwikkelen met het oog op de bevordering van een gemeenschappelijke rechtstatelijke cultuur binnen Europa.

.

De EU zou ook kunnen nagaan hoe de werkzaamheden van de Raad van Europa inzake gemeenschappelijke normen op het gebied van de rechtsstaat het best kunnen worden gepropageerd. Voor de bevordering van normen op het gebied van de rechtsstaat zou ook kunnen worden gedacht aan "peer review", zoals sommige lidstaten specifiek voorstellen.

Mogelijke vragen om verder over na te denken

- Hoe kan de EU de bestaande wettelijke voorschriften van de EU en de Europese normen op het gebied van de rechtsstaat beter propageren, met name op nationaal niveau?
- Hoe kan de EU de belangrijkste netwerken en het maatschappelijk middenveld, alsook de particuliere sector, het best aanmoedigen om grassrootsdiscussies te voeren over kwesties inzake de rechtsstaat, met inbegrip van de economische dimensie ervan, en de normen bevorderen die de grondslag vormen voor de rechtsstaat?
- Kunnen de lidstaten meer doen om de discussie over de rechtsstaat op nationaal niveau te bevorderen, onder meer door middel van debatten in nationale parlementen, professionele fora en bewustmakingsactiviteiten voor het grote publiek?
- Hoe moeten de EU en haar lidstaten de coördinatie versterken met de werkzaamheden van de Raad van Europa en andere internationale organisaties die de rechtsstaat handhaven, onder meer in de vorm van ondersteuning van de werkzaamheden van de Raad van Europa en met betrekking tot de evaluaties en aanbevelingen van de Raad van

[39] Voorstel voor een verordening tot vaststelling van het programma Creatief Europa (2021-2027) en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1295/2013 (COM(2018)366 final, 30.5.2018); Voorstel voor een verordening tot vaststelling van het programma Rechten en waarden (COM(2018) 383 final, 30.5.2018); Voorstel voor een verordening tot vaststelling van het programma Justitie (COM(2018) 384 final, 30.5.2018). Het nieuwe programma Creatief Europa zal ook acties ondersteunen die gericht zijn op de versterking van de Europese nieuwsmediasector, journalistieke vrijheid, diversiteit en pluralisme van journalistieke inhoud, alsook acties die zijn gericht op een kritische benadering van media-inhoud via mediageletterdheid.

Europa?

- Hoe kan de EU voortbouwen op de werkzaamheden van de Raad van Europa en een gemeenschappelijke EU-aanpak bevorderen? Kan "peer review" tussen de lidstaten hierbij helpen?
- Hoe kunnen de bestaande maatregelen van het Europees Parlement en de Raad worden verbeterd en verder worden ontwikkeld? Kan de betrokkenheid van fracties en nationale parlementen worden vergroot?

Voorkomen: samenwerking en ondersteuning ter versterking van de rechtsstaat op nationaal niveau

De verantwoordelijkheid om de eerbiediging van de rechtsstaat op nationaal niveau te waarborgen, ligt in de allereerste plaats bij de lidstaten. De Unie kan echter belangrijke steun verlenen aan de lidstaten om een langetermijnaanpak tot stand te brengen die ertoe bijdraagt dat nationale controlemechanismen de uitdaging aankunnen — en dat de EU zich uiteindelijk niet in een situatie hoeft te bevinden waarin zij een rechtsstaatcrisis in een lidstaat moet aanpakken. Dit betekent dat de veerkracht van essentiële systemen en instellingen moet worden vergroot zodat deze klaar zijn voor tijden van politieke spanningen.

Een beter begrip van de ontwikkelingen in de lidstaten zou helpen om deze steun gericht te verlenen en in een vroeg stadium risico's voor de rechtsstaat vast te stellen. Tot de relevante gebieden zouden nationale controlemechanismen, onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, kwaliteit van het openbaar bestuur, corruptiebestrijdingsbeleid, transparantie van het wetgevingsproces en betere wetgeving kunnen worden gerekend. Een dergelijke verzameling van informatie zou een algemeen kader kunnen bieden voor regelmatige samenwerking en dialoog met de lidstaten en om het Europees Parlement en de Raad van actuele informatie te voorzien. Het zou weliswaar moeten gelden voor alle lidstaten, maar zou ook meer intensiteit kunnen hebben in lidstaten waar zwakke punten of bijzondere risico's zijn vastgesteld. Ten slotte zou een evenwicht moeten worden gevonden tussen de noodzaak om voldoende inzicht te verwerven in de specifieke nationale omstandigheden en de noodzaak om rekening te houden met financiële en personele middelen. Het doel van een dergelijke exercitie zou erin bestaan een steviger basis te leggen voor een vroegtijdige dialoog over politieke initiatieven met gevolgen voor de rechtsstaat. Er moet worden nagedacht over de vraag of het gebruik van bestaande instrumenten, waaronder het Europees semester en het EU-scorebord voor justitie, verder kan worden ontwikkeld om problemen op het gebied van de rechtsstaat beter aan te pakken.

Een andere aanvullende optie zou erin bestaan de samenwerking en de praktische ondersteuning te verdiepen, met het oog op zo groot mogelijke constructieve bijdrage van de Unie om problemen in een vroeg stadium op te lossen en bij te dragen tot het vinden van duurzame oplossingen in het kader van lopende hervormingsprocessen. Dit kan op verzoek van de lidstaten gebeuren en kan gepaard gaan met passende actieplannen. Het Europees Parlement en de Raad zouden kunnen worden betrokken bij de vaststelling en bevordering van dergelijke initiatieven. Dit kan ook specifieke aandacht inhouden voor de tenuitvoerlegging van EU-wetgeving met een rechtsstatelijke dimensie. Ook in het kader van het steunprogramma voor structurele hervormingen zou technische bijstand aan de lidstaten kunnen worden verleend.

Mogelijke vragen om verder over na te denken

- Hoe kan de EU haar capaciteit vergroten om een diepere en vergelijkende kennisbasis op te bouwen over de situatie op het gebied van de rechtstaat in de lidstaten, om de dialoog productiever te maken en om potentiële problemen in een vroeg stadium te onderkennen? Hoe kunnen bestaande instrumenten verder worden ontwikkeld om de situatie op het gebied van de rechtstaat te beoordelen?
- Hoe zou de uitwisseling tussen de Commissie en de lidstaten op het gebied van problemen met de rechtsstaat het meest productief kunnen worden georganiseerd?
- Hoe kunnen deskundigheid en steun van de EU op de meest doeltreffende wijze aan de lidstaten worden verstrekt?
- Kan aan preventieve maatregelen meer gewicht worden gegeven via een meer interinstitutionele aanpak?

Respons: handhaving op Unieniveau als nationale mechanismen falen

Problemen op het gebied van de rechtsstaat die gevolgen hebben voor de toepassing van het recht van de Unie worden in toenemende mate door het Europees Hof van Justitie onderzocht door middel van inbreukprocedures en prejudiciële beslissingen. De Commissie zal verder voortbouwen op de recente jurisprudentie van het Hof, bijvoorbeeld met betrekking tot de onafhankelijkheid van nationale rechtbanken en de doeltreffende bescherming van de financiële belangen van de Unie. Meer in het algemeen draagt de doeltreffendheid van de handhaving van het Unierecht door onafhankelijke autoriteiten en nationale rechterlijke instanties ook bij tot de versterking van de rechtsstaat in de lidstaten. Daarom zal de Commissie, indien nodig, ervoor blijven zorgen dat het recht van de Unie correct wordt toegepast en gehandhaafd door middel van inbreukprocedures die samenhangen op het gebied van de rechtsstaat.

Wanneer nationale waarborgen op het gebied van de rechtsstaat ontoereikend lijken om de bedreigingen voor de rechtsstaat in een lidstaat aan te pakken, is het een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de EU-instellingen en de lidstaten om maatregelen te nemen om de situatie te verhelpen. Naast de gemeenschappelijke verplichting om de waarden van de EU te verdedigen, is er een gemeenschappelijk belang bij het aanpakken van problemen als bedreigingen voor de constitutionele hoven of de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, voordat zij de tenuitvoerlegging van EU-wetgeving, -beleid of -financiering in het gedrang kunnen brengen. Deze maatregelen kunnen variëren naargelang van de omstandigheden — zoals het bestaan van een inbreuk — of om evenredigheid te garanderen. Op specifieke beleidsterreinen kunnen andere benaderingen passend zijn, zoals het voorstel van de Commissie over de bescherming van de financiële belangen van de EU tegen het risico van tekortkomingen op het gebied van de rechtsstaat.

Het kader voor de rechtsstaat werd in 2014 door de Commissie vastgesteld om te kunnen reageren wanneer er duidelijke aanwijzingen zijn van systemische risico's voor de rechtsstaat in een lidstaat, die een duidelijk gevaar voor een ernstige schending van de rechtsstaat zouden kunnen opleveren, hetgeen zou leiden tot het in gang zetten van artikel 7 VEU. Het kader is tot dusver in één geval toegepast en heeft als tussenmaatregel gediend. Het heeft bijgedragen aan de totstandkoming van een dialoog, gedetailleerd feitenonderzoek, analyses en aanbevelingen, en een kennisbasis die bij verder optreden van de Unie nuttig is

gebleken. Niettemin zou kunnen worden onderzocht of een aantal verfijningen wenselijk is. Zo zouden het vroegtijdig informeren van, en de ondersteuning door de Raad en het Europees Parlement in het proces kunnen worden geïntensiveerd. Een andere mogelijkheid is de dialoog en de aanbevelingen te ondersteunen met specifieke actieplannen en technische ondersteuning om de situatie binnen een bepaalde termijn te verhelpen, of om de duur van de dialoogfase duidelijker te bepalen.

Dergelijke wijzigingen moeten als doel blijven hebben oplossingen te vinden voor crisissituaties en passende oplossingen in kaart te brengen. Dergelijke wijzigingen moeten gericht blijven op het vinden van oplossingen voor crisissituaties en het in kaart brengen van passende oplossingen. Dit vereist een doeltreffende dialoog en doeltreffende communicatiekanalen. Er kan echter ook worden overwogen om zwaardere gevolgen te verbinden aan een weigering van een lidstaat om de situatie te verhelpen. Dit kan ook voortvloeien uit een vergroot bewustzijn van de reële gevolgen voor de werking van de Unie van hardnekkige tekortkomingen op het gebied van de rechtsstaat in de lidstaten, welke reeds zijn erkend in het voorstel om de financiële belangen van de EU te beschermen in geval van fundamentele tekortkomingen op het gebied van de rechtsstaat.

Mogelijke vragen om verder over na te denken

- Hoe kan de relevante jurisprudentie van het Hof van Justitie doeltreffend worden verspreid en het potentieel ervan volledig worden benut?
- Hoe kunnen de Commissie, het Europees Parlement en de Raad hun activiteiten doeltreffender coördineren en zorgen voor een tijdige en passende reactie in geval van een crisis van de rechtsstaat in een lidstaat?
- Op welke manier kan het kader voor de rechtsstaat verder worden versterkt? Moet er in dat verband sprake zijn van meer interactie met andere instellingen en internationale partners (bv. Raad van Europa/Commissie van Venetië, Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa/Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten)?
- Zijn er andere gebieden, naast de financiële belangen van de EU, waar de EU specifieke mechanismen moet ontwikkelen (met inbegrip van voorwaarden in verband met het rechtsstaat) om specifieke risico's voor de uitvoering van EU-recht of -beleid te voorkomen of te verhelpen?

VI. CONCLUSIE

De Commissie verzoekt het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad en de lidstaten, evenals de relevante belanghebbenden, met inbegrip van justitiële netwerken en het maatschappelijk middenveld, om na te denken over de kwesties en vragen die in deze mededeling aan bod zijn gekomen. De gestelde vragen hebben betrekking op een aantal gebieden waarop verbeteringen kunnen worden overwogen.

Een dergelijke denkoefening zou op zich bijdragen tot de handhaving van de rechtsstaat door het debat te stimuleren en ervoor te zorgen dat deze kwestie onder de aandacht blijft. De Commissie is van mening dat een sterkere handhaving van de rechtsstaat een essentiële bijdrage kan leveren aan de toekomst van de Unie. Dit zou meer duidelijkheid en samenhang meebrengen, ervoor helpen zorgen dat alle lidstaten gelijk worden behandeld en de

gemeenschappelijke belangen van iedereen beschermen door de doeltreffende toepassing van het EU-recht in alle lidstaten.

De Commissie zal in juni 2019 op deze kwestie terugkomen met haar eigen conclusies en voorstellen. Deze zullen zijn gebaseerd op het lopende debat tussen de instellingen en de samenleving in brede zin en op de zich ontwikkelende jurisprudentie van het Europees Hof van Justitie, en zullen erop gericht zijn een aanpak voor te stellen om de rechtsstaat in de Unie te versterken, in het kader van de huidige Verdragen.

HET RECHT

Het recht – ook het strafrecht- dient er vooral te zijn om onmachtige te beschermen.In Nederland is dit precies andersom.Het recht beschermt en bevoordeelt de politieke en economische heersende klasse.Het recht is een monopolitisch machtsmiddel van de heersende klasse met een eigen staat van heersers in de staat. Zodra klokkenluiders er een vinger naar uitstrekken sluit het systeem zich hermetisch.Iedere aanval op de staat en het systeem wordt door het O.M. en de rechters onmiddellijk afgeblokt ten detrimente van de sociale emancipatie en de ontplooiingsmogelijkheden van de zwakken of machtelozen.

1. Zeer vele burgers worden in deze maatschappij gedupeerd doordat medewerkers van instanties zoals de rechterlijke macht, of andere ambtenaren of machthebbers waar je als burger mee in conflict kan komen, ongemotiveerd, inhoudelijk niet wensen in te gaan op brieven of verweerschriften van burgers, die zich willen verdedigen tegen kwalijke maatregelen.

2. De burger heeft geen enkel recht om zich te verdedigen tegen onterechte laster en maatregelen van dit soort instanties ,dat wij hier in Nederland niet langer meer in een rechtsstaat leven.

3. Deze machthebbers kunnen dus ongestraft lasteren, meineed plegen, bewijzen negeren, tegenargumenten negeren, verweerschriften negeren, dreigen en intimideren etc. Zij kunnen op geen enkele wijze ter verantwoording worden geroepen en kunnen schaamteloos en ongestraft deze misdaden continueren. Burgers worden [indien ze zich verweren tegen absurde beschuldigingen in rapporten van machthebbers] ook massaal afgescheept. Willens en wetens de feiten worden verdraaid en feiten en bewijzen worden genegeerd.

4. Honderdduizenden burgers er jaarlijks het slachtoffer van op duizenden verschillende manieren en honderden burgers plegen per jaar zelfmoord omdat ze door deze redeloze machthebbers zodanig zijn gedupeerd dat ze geen kant meer uit kunnen, en volledig failliet zijn gegaan.
5. Dat al deze organisaties een welhaast onbeperkte macht hebben en al hun waanzinnige en absurde plannen via intimidatie, valsheid in geschrifte, leugens, bedrog, oplichting, meineed, laster, bedreigingen, manipulatie ed. bij de rechtbank kunnen afdwingen, en dat de burger volkomen machteloos staat tegenover deze overmacht van redeloos staatsgeweld.

6. De rechtbank doet in de praktijk altijd wat dit soort organisaties voorstelt en wil, en ook al komt men als gedupeerde burger met stapels getuigenverklaringen en honderden ijzersterke argumenten die het tegendeel aantonen van de absurde onzin die dit soort organisaties op grond van louter vage vermoedens, laster, roddel en achterklap en allerlei misinterpretaties over jou in hun krankzinnige rapporten opschrijft, de rechterlijke macht, even corrupt en misdadig als dit soort organisaties, leest dit maar nauwelijks en gaat er niet inhoudelijk op in. Ze kunnen straffeloos iedere misdaad plegen die ze willen. zoals de bovengenoemde intimidatie, valsheid in geschrifte, leugens, bedrog, oplichting, meineed, laster, bedreigingen, manipulatie ed. Zonder er ooit voor ter verantwoording te worden geroepen.

7. Als je als burger namelijk klachten indient over hun misdaden kan je terecht bij een ‘klachtencommissie’, die niets tegen deze criminelen kan beginnen zodat ze rustig door kunnen gaan met hun wanpraktijken om zich ongelimiteerd met het privé-leven van burgers te bemoeien, onterecht kinderen uit huis te plaatsen en voor hun leven te beschadigen, en onschuldige burgers het leven zuur te maken.

8. Dat geldt voor de gehele elite van machthebbers, inclusief de rechterlijke macht, de politie, en andere overheidsinstellingen, zodat er honderdduizenden burgers ernstig worden gedupeerd en honderden mensen per jaar zelfmoord plegen omdat zij door de criminele praktijken van deze elite alles zijn kwijtgeraakt. Nooit gelijk zullen krijgen van dit soort organisaties. Ze zullen altijd juridische trucks weten te vinden om deze burgers af te schepen, ten slotte totaal failliet zullen gaan, alles zullen kwijtraken en veelal uit wanhoop worden gedreven tot zelfmoord.

9. In die zin leven wij dus absoluut niet in een rechtsstaat.

Dit soort propaganda door de rechtspraak krijgen burgers in Nederland te horen en te zien via de facebook pagina van rechtsspraak.nl

Link video:
https://archive.org/details/promotievideo-rechtspraak

Parliament demands ban on neo-fascist and neo-Nazi groups in the EU

Persbericht PLENAIRE VERGADERING LIBE 25-10-2018 - 13:30

- MEPs warn of the impunity with which neo-fascists operate in some member states
- Point to alleged collusion between politicians and police with neo-fascists and neo-Nazis in some countries
- Measures against racism and xenophobia in football stadiums

Parliament is concerned by the increasing normalisation of fascism, racism and xenophobia and calls on EU member states to ban neo-fascist and neo-Nazi groups.

In a resolution passed with 355 votes to 90 and 39 abstentions, MEPs denounce that the lack of serious action against these groups has enabled the current xenophobic surge in Europe. The text mentions the attack that killed 77 people in Norway in 2011, the murder of UK MP Jo Cox in 2016 and the recent attack by fascist squads in Italy against MEP Eleonora Forenza.

It also refers to several incidents involving fascists in Poland, Greece, Italy, Germany, France, Spain, Latvia and the Nordic countries.

Ban all organisations glorifying fascism

MEPs argue that the impunity enjoyed by far-right organisations in some member states is one of the reasons behind the rise in violent actions, affecting society as a whole and targeting particular minorities such as black Europeans/people of African descent, Jews, Muslims, Roma, non-EU nationals, LGBTI people, and persons with disabilities.

They propose setting up anti-hate crime units in police forces to ensure these crimes are investigated and prosecuted. They also urge national authorities to “effectively ban neo-fascist and neo-Nazi groups and any other foundation or association that exalts and glorifies Nazism and fascism”.

End collusion with neo-fascists

Troubled by reports of collusion between political leaders, political parties and law enforcement with neo-fascists and neo-Nazis in some member states, Parliament calls on the member states to “clearly condemn and sanction” hate crime, hate speech and scapegoating by politicians and public officials, as they directly normalise and reinforce hatred and violence.

Measures are also necessary to counteract the spread of racism, fascism and xenophobia through the internet, in cooperation with social media companies.

Stop racism in sport and help members of fascist groups who want to leave

The resolution demands that member states and national sports federations, in particular football clubs, counteract the scourge of racism, fascism and xenophobia in stadiums and in sports culture by condemning and punishing those responsible and by promoting positive educational activities targeting young fans, in cooperation with schools and civil society organisations .

EU countries should also set up “exit programmes” to help individuals to leave violent neo-fascist and neo-Nazi groups. MEPs stress the importance of education, to increase history awareness among the youth and call for a clear rejection of the fascist crimes of the past. They underline that the truth about the Holocaust must not be trivialised.

Contact:

Estefania NARRILLOS
Press Officer
(+32) 2 28 31324 (BXL)
(+33) 3 881 73661 (STR)
(+32) 498 98 39 85
estefania.narrillos@europarl.e…
libe-press@europarl.europa.eu
@EP_Justice

REF.: 20181018IPR16527

Further information

- The adopted text will be published here (25.10.2018)
- Video of the debate (2.10.2018)
- Procedure file - rise of neo-fascist violence in Europe
- Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs

Geachte bezoeker,
Wij gebruiken analytische cookies om uw surfervaring te verbeteren. U kunt deze cookies accepteren of weigeren.

Ik accepteer analytische cookies | Ik weiger analytische cookies

Nadere informatie over andere cookies en serverlogs die we gebruiken kunt u vinden in ons gegevensbeschermingsbeleid , ons cookiebeleid en onze lijst van cookies.

Europees Parlement
2014-2019

AANGENOMEN TEKSTEN

P8_TA(2018)0428

De opkomst van neofascistisch geweld in Europa

Resolutie van het Europees Parlement van 25 oktober 2018 over de opkomst van neofascistisch geweld in Europa (2018/2869(RSP))

Het Europees Parlement,

– gezien de Universele Verklaring van de rechten van de mens,

– gezien het verslag van 9 mei 2017 van de speciaal rapporteur van de Verenigde Naties over hedendaagse vormen van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante vormen van onverdraagzaamheid,

– gezien resolutie 71/179 van de Algemene Vergadering van de VN van 19 december 2016 getiteld "Combating glorification of Nazism, neo-Nazism and other practices that contribute to fuelling contemporary forms of racism, racial discrimination, xenophobia and related intolerance" (Bestrijding van verheerlijking van nazisme, neonazisme en andere praktijken die bijdragen tot het aanwakkeren van hedendaagse vormen van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en aanverwante vormen van onverdraagzaamheid),

– gezien het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, en met name artikel 14 van protocol nr. 12 bij dit Verdrag,

– gezien het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie,

– gezien het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie,

– gezien de artikelen 2, 3, 6 en 7 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU),

– gezien Richtlijn 2000/43/EG van de Raad van 29 juni 2000[1] houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming (richtlijn inzake rassengelijkheid),

– gezien Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad van 28 november 2008 betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door

[1] PB L 180 van 19.7.2000, blz. 22.

middel van het strafrecht[1],

– gezien Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten[2],

– gezien Verordening (EU, Euratom) nr. 1141/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2014 betreffende het statuut en de financiering van Europese politieke partijen en Europese politieke stichtingen[3],

– gezien de oprichting in juni 2016 van de EU-groep op hoog niveau voor de bestrijding van racisme, vreemdelingenhaat en andere vormen van onverdraagzaamheid,

– gezien de resolutie van de Raad van Europa van 30 september 2014 over optreden tegen manifestaties van neonazi's en rechts-extremisten;

– gezien de praktijkcode over desinformatie van de EU,

– gezien de gedragscode tegen illegale haatzaaiende uitlatingen op internet,

– gezien artikel 123, leden 2 en 4, van zijn Reglement,

A. overwegende dat krachtens artikel 2 VEU eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren, de waarden zijn waarop de Unie berust; overwegende dat alle lidstaten deze waarden delen;

B. overwegende dat het uitblijven van serieus optreden tegen neofascistische en neonazistische groeperingen ertoe geleid heeft dat vreemdelingenhaat nu zo sterk toeneemt in Europa;

C. overwegende dat openlijk neofascistische, neonazistische, racistische en xenofobe groeperingen en politieke partijen hebben opgeroepen tot haat en geweld in de samenleving en ons eraan herinneren waartoe zij in staat waren in het verleden;

D. overwegende dat online haatzaaien vaak leidt tot een toename van geweld, ook door neofascistische groeperingen;

E. overwegende dat neofascistische groeperingen duizenden mensen hebben vermoord, waaronder vluchtelingen en immigranten, etnische en religieuze minderheden, mensen met een LGBTQI-achtergrond, mensenrechtenactivisten, politici en leden van politiekorpsen;

F. overwegende dat neofascistische groeperingen onze democratische middelen misbruiken om haat en geweld te verspreiden;

G. overwegende dat Europol heeft gemeld dat de EU-commissaris voor Veiligheid, Sir Julian King, in zijn toespraak op 22 maart 2017 bij de herdenking van de aanslagen in

---

1 PB L 328 van 6.12.2008, blz. 55.
2 PB L 315 van 14.11.2012, blz. 57.
3 PB L 317 van 4.11.2014, blz. 1.

Brussel van 2016 wees op de toenemende dreiging van gewelddadig rechts-extremisme en verklaarde dat er bij zijn weten geen enkele EU-lidstaat was die niet op enigerlei wijze te maken had met dit fenomeen, waarbij hij met name verwees naar de aanslagen in Noorwegen in 2011, de moord op het Britse parlementslid Jo Cox, en de aanslagen op asielzoekerscentra en moskeeën in heel Europa om te wijzen op deze "onderbelichte" veiligheidsdreiging; overwegende dat neofascistische en neonazistische groeperingen zich op diverse manieren uiten; overwegende dat de meeste van deze groeperingen bepaalde individuen en groepen buitensluiten van de samenleving; overwegende dat deze organisaties vaak agressieve taal bezigen jegens minderheden en zich daarbij vaak beroepen op de vrijheid van meningsuiting; overwegende dat de vrijheid van meningsuiting niet absoluut is;

H. overwegende dat in artikel 30 van de Universele Verklaring van de rechten van de mens duidelijk wordt verklaard dat niets in deze Verklaring "zodanig [zal] mogen worden uitgelegd, dat welke Staat, groep of persoon dan ook, daaraan enig recht kan ontlenen om iets te ondernemen of handelingen van welke aard ook te verrichten, die vernietiging van een van de rechten en vrijheden, in deze Verklaring genoemd, ten doel hebben";

I. overwegende dat in het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie wordt bekrachtigd dat de staten die partij zijn bij dit verdrag alle propaganda en organisaties veroordelen die gebaseerd zijn op ideeën of theorieën over de superioriteit van een bepaald ras of een groep personen met een bepaalde huidskleur of etnische afkomst;

J. overwegende dat de bevordering van fascisme in verschillende lidstaten bij wet verboden is;

K. overwegende dat in het TESAT-verslag van Europol uit 2018 melding wordt gemaakt van bijna een verdubbeling van het aantal personen dat in 2017 gearresteerd werd vanwege rechts-extremistische vergrijpen;

L. overwegende dat er op 22 juli 2011 bij de aanslagen in Noorwegen 77 doden en 151 gewonden vielen;

M. overwegende dat Jo Cox, lid van het parlement van het VK, op 16 juni 2016 op wrede wijze vermoord is in het Britse Birstall;

N. overwegende dat volgens het TESAT-verslag van Europol uit 2018 er in 2017[1] in het Verenigd Koninkrijk melding is gemaakt van vijf verijdelde, mislukte of geslaagde terroristische aanslagen die werden toegeschreven aan ultrarechtse daders;

O. overwegende dat Eleonora Forenza, lid van het Parlement, en haar medewerker Antonio Perillo op 21 september 2018 aangevallen werden na een antifascistische demonstratie in Bari, Italië;

P. overwegende dat de Franse inlichtingendienst zijn bezorgdheid heeft geuit over het toenemende aantal werknemers van het leger en rechtshandhavingsinstanties dat zich

---

1 https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2018-tesat-2018

aansluit bij gewelddadige ultrarechtse groeperingen[1];

Q. overwegende dat de Europese Commissie tegen Racisme en Onverdraagzaamheid (ECRI), die is opgericht door de Raad van Europa, in een verslag dat is gepubliceerd op 15 mei 2018 de noodklok heeft geluid vanwege de opkomst van rechts-extremisme en neofascisme in Kroatië[2];

R. overwegende dat in Polen, tijdens een demonstratie in november 2017, foto's van zes leden van het Europees Parlement die zich inzetten voor tolerantie, de rechtsstaat en andere Europese waarden, op een plein van de zuidelijke stad Katowice aan een provisorische galg werden opgeknoopt door leden van de ultrarechtse Poolse beweging ONR (Nationaal Radicaal Kamp); overwegende dat de zaak nog wordt onderzocht, maar dat er tot dusver geen vervolging tegen de vermoedelijke daders is ingesteld, hoewel in diverse media verslag werd gedaan van het evenement, onder meer met videomateriaal;

S. overwegende dat ultrarechtse organisaties ter ere van de Onafhankelijkheidsdag van Polen in november 2017 een grote demonstratie organiseerden in Warschau waar meer dan 60 000 mensen aan deelnamen; overwegende dat de betogers xenofobe spandoeken droegen met slogans als "wit Europa van broedernaties", soms met een afbeelding van het falanga-symbool, een fascistisch symbool uit de jaren dertig van de twintigste eeuw;

T. overwegende dat in Griekenland de rechtszaak tegen de neonazistische Gouden Dageraad, die ervan wordt beschuldigd een criminele organisatie te zijn en die naast andere misdrijven wordt beschuldigd van de moord op Pavlos Fyssas, nog steeds loopt;

U. overwegende dat de LGBTQI-activist Zak Kostopoulos op 21 september 2018 op brute wijze werd vermoord in het centrum van Athene; overwegende dat een van de verdachten naar verluidt in verband wordt gebracht met extreemrechtse groeperingen; overwegende dat er een diepgaand onderzoek moet komen om ervoor te zorgen dat degenen die verantwoordelijk zijn voor zijn mishandeling en dood kunnen worden berecht;

V. overwegende dat een Italiaanse man tot 12 jaar gevangenisstraf is veroordeeld wegens het beschieten en verwonden van zes Afrikaanse migranten tijdens een door racistische motieven ingegeven aanslag in de stad Macerata in het midden van Italië;

W. overwegende dat zeven leden van een ultrarechtse "burgerwacht" die half september 2018 in Chemnitz werden gearresteerd wegens het verstoren van de vrede onlangs in staat van beschuldiging zijn gesteld op verdenking van het vormen van een terroristische organisatie die zichzelf Revolution Chemnitz noemt; overwegende dat volgens federale openbaar aanklagers rechercheurs de aanklacht hebben verzwaard van crimineel naar terroristisch na het bekijken van de interne communicatie van de groepering;

X. overwegende dat in Frankrijk op 7 december 2017 vijf leden van de beweging Génération Identitaire werden veroordeeld wegens aanzetten tot godsdienst- en

---

1 https://www.mediapart.fr/journal/france/090418/forces-de-l-ordre-liees-l-ultra-droite-violente-la-dgsi-s-inquiete?onglet=full

2 https://rm.coe.int/fifth-report-on-croatia/16808b57be

rassenhaat; overwegende dat personen die banden onderhouden met ultrarechtse groeperingen, zoals Action Française, voorbereidingen troffen om tijdens de presidentsverkiezingen in 2017 een terroristische aanslag op een aantal Franse politici en moskeeën te plegen; overwegende dat op 24 juni 2018 10 leden van de ultrarechtse groep Action des Forces Opérationnelles (AFO) zijn gearresteerd wegen het voorbereiden van een reeks aanslagen op leden van de moslimgemeenschap; overwegende dat op 14 september 2018 twee voormalige skinheads schuldig zijn bevonden aan de moord op Clément Méric, een jonge student en antifascistische activist die in juni 2013 werd vermoord;

Y. overwegende dat in Spanje momenteel een onderzoek loopt naar 12 leden van de neonazistische organisatie Hogar Social Madrid wegens het aanzetten tot haat; overwegende dat leden van de Spaanse fascistische groeperingen Falange, Alianza Nacional en Democracia Nacional zijn gearresteerd en door het hooggerechtshof van Spanje zijn veroordeeld voor de aanval op het culturele centrum Blanquerna in Madrid tijdens feestelijkheden voor de nationale feestdag van Catalonië in 2013; overwegende dat de antiracistische ngo SOS Racismo in 2016 309 gevallen van xenofoob geweld heeft gedocumenteerd; overwegende dat de voorzitter van deze organisaties doodsbedreigingen ontving nadat hij deze gevallen bekendmaakte, en dat hij zich kritisch heeft uitgelaten over het ontbreken van een doeltreffend mechanisme om dergelijke misdaden aan de kaak te stellen;

Z. overwegende dat de Francisco Franco-stichting, een instelling die een dictatoriaal regime en zijn misdaden verheerlijkt, en de familie Franco 19 personen hebben beschuldigd van diverse misdrijven waarvoor zij tot 13 jaar gevangenisstraf zouden kunnen krijgen, vanwege hun betrokkenheid bij een vreedzame en symbolische actie, waarbij zij twee grote spandoeken van het herenhuis Pazo de Meirás naar beneden lieten zakken om de overheidsautoriteiten op te roepen dit pand terug te geven aan de bevolking van Galicië;

AA. overwegende dat het Spaanse congres van afgevaardigden heeft besloten een motie goed te keuren om de stoffelijke resten van Francisco Franco weg te halen uit de graftombe bij het oorlogsmonument dat bekend staat als de vallei der gevallenen, een bedevaartsoord voor ultrarechts; overwegende dat alle resterende symbolen of monumenten die dienen ter verheerlijking van de militaire opstand, de burgeroorlog en het dictatorschap van Franco daadwerkelijk moeten worden verwijderd, en overwegende dat de symbolen en monumenten die niet kunnen worden verwijderd, moeten worden voorzien van de noodzakelijke context en herinterpretatie, zodat zij bijdragen tot het publieke bewustzijn en het herdenken van het verleden;

AB. overwegende dat de neonazistische Noordse Verzetsbeweging (NMR) in heel Scandinavië geregeld bijeenkomsten houdt, waarbij slogans worden gescandeerd en er wordt gezwaaid met de groen-witte vlaggen van de organisatie; overwegende dat diverse leden van de NMR zijn veroordeeld wegens gewelddadige aanvallen op burgers en politieagenten; overwegende dat de Zweedse regering vanwege het grote aantal gevallen van brandstichting bij opvangcentra voor vluchtelingen in 2015 heeft besloten om de locatie van gebouwen die zijn bestemd om vluchtelingen te huisvesten, geheim te houden;

AC. overwegende dat in Riga op 16 maart jaarlijks duizenden mensen bijeen komen voor de Letse Legioen Dag ter ere van Letse soldaten die bij de Waffen-SS dienden;

AD. overwegende dat C14 en andere ultrarechtse groeperingen in Oekraïne, zoals de aan Azov gelieerde Nationale Milities, Rechtse Sector, Karpatska Sich en andere, sinds begin 2018 herhaaldelijk aanvallen hebben uitgevoerd op groepen Roma, alsook op antifascistische demonstraties, gemeenteraadsvergaderingen, een door Amnesty International georganiseerd evenement, kunsttentoonstellingen, LGBTQI-evenementen, vrouwenrechtenactivisten en milieuactivisten;

1. veroordeelt en betreurt de terroristische aanslagen, moorden, het psychologisch geweld, de gewelddadige aanvallen en marsen door neofascistische en neonazistische organisaties die hebben plaatsgevonden in diverse EU-lidstaten ten stelligste;

2. is ernstig bezorgd over de toenemende normalisering van fascisme, racisme, vreemdelingenhaat en andere vormen van onverdraagzaamheid in de Europese Unie, en is bezorgd over berichten uit sommige lidstaten over samenzwering tussen politieke leiders, politieke partijen en ordehandhavingstroepen en neofascisten en neonazi's;

3. is met name verontrust over het neofascistische geweld dat de samenleving als geheel schaadt en gericht is tegen specifieke minderheden, zoals zwarte Europeanen/mensen van Afrikaanse afkomst, joden, moslims, Roma, mensen uit derde landen, mensen met een LGBTI-achtergrond en personen met een beperking;

4. beschouwt alle gewelddadige aanvallen door neofascistische groeperingen op politici en leden van politieke partijen, die gemeld worden in een aantal lidstaten, als zeer verwerpelijk, en met name de recente aanval door fascistische brigades van CasaPound op Europarlementariër Eleonora Forenza, haar assistent Antonio Perillo, en anderen die deelnamen aan een antiracistische demonstratie in Bari, Italië, op 21 september 2018;

5. is zeer bezorgd over de straffeloosheid waarmee neofascistische en neonazistische groeperingen in sommige lidstaten te werk gaan, en benadrukt dat dit gevoel van straffeloosheid een van de redenen is voor de alarmerende toename van gewelddadigheden die door bepaalde ultrarechtse organisaties worden begaan;

6. is zich bewust van de zorgelijke tendens dat neofascistische en neonazistische groeperingen gebruikmaken van sociale media en internet om zich overal in de Europese Unie te organiseren en strategieën uit te werken;

7. betreurt het feit dat de publieke omroep in sommige lidstaten is verworden tot een spreekbuis voor de partijpropaganda van een enkele partij, waarbij oppositiepartijen en minderheden vaak worden buitengesloten en zelfs wordt opgeroepen tot geweld;

8. herinnert eraan dat de fascistische ideologie en onverdraagzaamheid altijd in verband worden gebracht met een aanval op het wezen van de democratie;

9. roept de lidstaten op om haatmisdrijven, haatzaaiende taal van en het zoeken naar zondebokken door politici en ambtenaren op alle niveaus en in alle soorten media, ronduit te veroordelen en te bestraffen, aangezien zij haat en geweld in de samenleving direct normaliseren en versterken;

10. verzoekt de lidstaten verdere maatregelen te nemen om haatzaaiende taal en haatmisdrijven te voorkomen, te veroordelen en te bestrijden;

11. dringt er bij de Commissie, de lidstaten en socialemediabedrijven op aan op te treden

tegen het verspreiden van racisme, fascisme en vreemdelingenhaat op het internet, in samenwerking met de relevante maatschappelijke organisaties op nationaal en internationaal niveau;

12. verzoekt de lidstaten haatmisdrijven te onderzoeken en te vervolgen en goede werkmethoden uit te wisselen voor het in kaart brengen en onderzoeken van haatmisdrijven, zo ook de misdrijven die specifiek zijn ingegeven door de verschillende vormen van vreemdelingenhaat;

13. verzoekt de lidstaten voldoende steun te voorzien en te bieden aan de slachtoffers van racistische of xenofobe misdrijven en haatmisdrijven, en toe te zien op de bescherming van alle getuigen tegen de daders;

14. dringt er bij de lidstaten op aan eenheden voor anti-haatmisdrijven op te zetten in hun politiemachten; verzoekt de politiemachten erop toe te zien dat hun personeel zich niet leent voor racistische, xenofobe of discriminerende handelingen, en dat dergelijke handelingen die desondanks begaan zijn onderzocht worden en de daders berecht worden;

15. verzoekt de Commissie maatschappelijke organisaties op te roepen haatzaaiende taal en haatmisdrijven in de lidstaten in de gaten te houden en hiervan melding te maken;

16. steunt, prijst en pleit voor de bescherming van belangengroepen en maatschappelijke organisaties die fascisme, racisme, vreemdelingenhaat en andere vormen van onverdraagzaamheid bestrijden;

17. pleit voor geconsolideerde EU-wetgeving inzake non-discriminatie, waaronder de omzetting/tenuitvoerlegging van bestaande wetgeving en het aannemen van nieuwe wetgeving, zoals de richtlijn inzake gelijke behandeling;

18. wijst erop dat Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht, waarvan de termijn voor tenuitvoerlegging november 2010 was, voorziet in een rechtsgrond om straffen op te leggen aan rechtspersonen die aanzetten tot geweld of haat tegen een minderheidsgroepering, zoals uitsluiting van overheidssteun, verbod op het uitoefenen van commerciële activiteiten, plaatsing onder toezicht van de rechter of rechterlijk bevel tot ontbinding;

19. dringt er bij de Commissie op aan haar verslag uit 2014 over de tenuitvoerlegging van bovengenoemd kaderbesluit bij te werken, en inbreukprocedures in te stellen tegen de lidstaten die niet hebben voldaan aan de bepalingen van het besluit;

20. dringt er bij de lidstaten op aan ervoor te zorgen dat zij aan de bepalingen van het kaderbesluit van de Raad voldoen, organisaties die in de publieke ruimte en online haatzaaiende taal en geweld verspreiden te bestrijden en neofascistische en neonazistische groeperingen en andere stichtingen of verenigingen die nazisme en fascisme verheerlijken doeltreffend te verbieden, waarbij de nationale rechtsorde en jurisdictie worden geëerbiedigd;

21. dringt aan op volledige en tijdige samenwerking tussen rechtshandhavingsdiensten, inlichtingendiensten, de rechterlijke macht en maatschappelijke organisaties in de strijd tegen fascisme, racisme, vreemdelingenhaat en andere vormen van

onverdraagzaamheid;

22. dringt er bij de lidstaten op aan gevolg te geven aan de aanbevelingen van de Raad van Europa inzake maatregelen tegen neonazistische en rechts-extremistische manifestaties;

23. verzoekt de lidstaten op alle niveaus te voorzien in verplichte, op mensenrechten gebaseerde en op dienstverlening gerichte trainingen op de werkvloer voor rechtshandhavingsambtenaren en ambtenaren die werkzaam zijn binnen het gerechtelijk apparaat;

24. dringt er bij de lidstaten op aan zich te concentreren op preventie door educatie, bewustmaking en de uitwisseling van beste praktijken;

25. dringt er bij de lidstaten, nationale sportfederaties, en met name voetbalclubs, op aan op te treden tegen de gesel van racisme, fascisme en vreemdelingenhaat in voetbalstadions en in de voetbalcultuur, door de verantwoordelijken te veroordelen en te straffen, en door positieve educatieve activiteiten te bevorderen die gericht zijn op jonge fans in samenwerking met scholen en relevante maatschappelijke organisaties;

26. spoort de lidstaten aan opleidingen aan te bieden aan werknemers bij de publieke omroep en de media om hen bewust te maken van de uitdagingen en discriminatie waarmee de slachtoffers van neofascistische en neonazistische groeperingen te maken krijgen;

27. verzoekt de lidstaten nationale "exitprogramma's" op te zetten om mensen te helpen gewelddadige neofascistische en neonazistische groeperingen te verlaten; onderstreept dat deze programma's veel verder moeten gaan dan één-op-éénmaatregelen, en langetermijnondersteuning moeten bieden aan mensen die moeite hebben een baan te vinden, zich elders te vestigen en een nieuw en veilig sociaal netwerk op te bouwen;

28. wijst erop dat historisch bewustzijn een noodzakelijke voorwaarde is om dergelijke misdrijven in de toekomst te voorkomen, en dat dit een belangrijke rol speelt in het onderwijs aan de jongere generaties;

29. dringt er bij de lidstaten op aan alle vormen van ontkenning van de holocaust te veroordelen en daartegen op te treden, inclusief het bagatelliseren en minimaliseren van de misdaden van de nazi's en hun collaborateurs; wijst erop dat de waarheid over de holocaust niet mag worden gebagatelliseerd in politieke betogen en uitlatingen in de media;

30. roept op tot een gemeenschappelijke cultuur van herdenking waarin de fascistische misdaden uit het verleden worden verworpen; is ernstig bezorgd over het feit dat jongere generaties in Europa en elders zich steeds minder zorgen maken over de geschiedenis van het fascisme, en daardoor onverschilliger lijken te gaan staan ten opzichte van nieuwe dreigingen;

31. spoort de lidstaten aan educatie via de mainstreamcultuur over de diversiteit van onze samenleving en over onze gemeenschappelijke geschiedenis aan te moedigen, inclusief de wreedheden die zijn begaan in de Tweede Wereldoorlog, zoals de holocaust, en de stelselmatige en jarenlange ontmenselijking van de slachtoffers;

32. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie,

de regeringen en parlementen van de lidstaten, de Raad van Europa, de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa en de Verenigde Naties.

Trouw

Nederlanders willen parlementair onderzoek naar rechtsstaat

(Novum) - Twee op de drie Nederlanders vinden dat er een parlementair onderzoek moet komen naar de betrouwbaarheid van de Nederlandse rechtsstaat. Dat blijkt vrijdag uit een enquête die onderzoeksinstituut TNS Nipo verrichtte in opdracht van RTL Nieuws. Het onderzoek vond plaats naar aanleiding van berichten over het achterhouden van bewijs door het Openbaar Ministerie (OM) in de strafzaak tegen Kees B..

9 september 2005, 22:43

Het onderzoek wijst uit dat Nederland verdeeld is als het gaat om het vertrouwen in de rechtspraak. De helft van de ondervraagden zegt daar weinig vertrouwen in te hebben en precies even veel respondenten hebben juist veel vertrouwen in Nederlandse rechters.

Op de vraag naar de houdbaarheid van de positie van het hoofd van het OM, Harm Brouwer, zijn de antwoorden eenduidiger. Tachtig procent vindt dat hij moet worden ontslagen. Brouwer ontkende eerst dat het OM bewijs had achtergehouden, maar kwam daar later op terug. Het onderzoek wijst uit dat achterhouden van informatie hem zwaar wordt aangerekend.

TNS Nipo ondervroeg 600 personen van 18 jaar en ouder.

Het functioneren van de rechtsstaat

“Staat van de rechtsstaat”

Kritiek op het functioneren van de rechtsstaat komt niet alleen uit de kant van de burgers, maar ook uit de hoek van de staatsmachten zelf: de rechterlijke macht en de juridische beroepsgroep. Rechters vinden dat zij hun werk niet goed meer kunnen doen; zij voelen zich overwerkt en onbemind. De werkdruk loopt open de middelen krimpen. De rechters stellen dat de kwaliteit van de rechterlijke uitspraken niet meer kan worden gegarandeerd. Bovendien dreigen de bezuinigingen op de rechtshulp de toegang tot het recht op een onaanvaardbare wijze te gaan belemmeren.

Bron:Eerste kamer
11 maart 2014

TALKSHOW M

Omtzigt: "We moeten de rechtsstaat weer opbouwen, die is namelijk geschonden"

"Structureel níét de informatie geven die wij vragen. Liegen, heet dat in normaal Nederlands, dat gebeurde tegen ons", zegt Pieter Omtzigt, die samen met Renske Leijten aanschuift bij Margriet aan de talkshowtafel.

Pieter Omtzigt & Renske Leijten

Ze trokken een beerput open waarbij de stank onverdraaglijk werd. Het kabinet trad af en zelfreflectie is voor de betrokkenen in Den Haag inmiddels het zalvende woord. Maar, we zijn er nog láng niet, aldus de twee Kamerleden…

Bron: https://kro-ncrv.nl/

Margriet van der Linden

January 20, 2021

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2020–2021

35 510 Parlementaire ondervraging kinderopvangtoeslag

Nr. 11

MOTIE VAN HET LID OMTZIGT C.S.

Voorgesteld 19 januari 2021

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de rechtsstaat geschonden is en dat het wenselijk is extern advies van onafhankelijke experts te vragen;

besluit de Venetië-Commissie te verzoeken om advies uit te brengen over de volgende zaken:
- de rechtsbescherming van burgers in Nederland, met name onder het bestuursrecht (inclusief reikwijdte, rechtsbescherming, marginale toetsing en rol Raad van State);
- het stelsel van macht en tegenmacht in theorie en praktijk, inclusief de Staten-Generaal en de rechterlijke macht,

en gaat over tot de orde van de dag.

Omtzigt
Marijnissen
Dijkhoff
Segers

kst-35510-11
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2021

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Rechtsbestel

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
3667910

Bijlagen
3

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 3 december 2021
Onderwerp conceptopdracht staatscommissie

Het belang van onze democratische rechtsstaat en de urgentie tot versterking ervan heeft de indringende aandacht van uw Kamer, de Eerste Kamer en van het kabinet, onder meer als gevolg van het rapport 'Ongekend onrecht' van de Parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag (POK). Het kabinet noemde de bevindingen van dat rapport een zwarte bladzijde in de geschiedenis van de Nederlandse overheid en heeft bijna 90 acties ingezet om de problemen aan te pakken en zo het geschade vertrouwen van de burger in de overheid terug te winnen.[1]

Een van die acties betreft de voorbereidingen voor de instelling van een staatscommissie rechtsstaat, voortvloeiend uit de motie-Omtzigt/Van Dam. Deze motie vraagt de regering om voorbereidingen te treffen om een staatscommissie in te stellen die in brede zin het functioneren van de rechtsstaat analyseert en met voorstellen komt om deze te versterken.[2]

In deze brief informeren wij u graag nader hierover en bieden wij u een conceptopdracht met bijlagen voor deze in te stellen staatscommissie rechtsstaat aan, zoals ook toegezegd door de minister-president bij de Algemene Politieke Beschouwingen.[3]

Ter inspiratie van de voorbereiding van de opdrachtformulering hebben wij op 5 juli jl. een informeel rondetafelgesprek georganiseerd met deelnemers vanuit de drie staatsmachten. In de motie Omtzigt/Van Dam heeft de Tweede Kamer immers onder andere overwogen dat in het rapport 'Ongekend onrecht' wordt geconstateerd dat bij de uitvoering van de kinderopvangtoeslag grondbeginselen van de rechtsstaat zijn geschonden en dat deze constatering betrekking heeft op zowel de wetgevende, de rechtsprekende als de uitvoerende macht.

Dit gesprek gaf het kabinet waardevolle inbreng voor het opstellen van een conceptopdracht aan de staatscommissie. Op basis daarvan heeft op 4 november

[1] Kamerstukken II 2020/21, 35510, nr. 4.
[2] Kamerstukken II 2020/21, 35510, nr. 12.
[3] Handelingen II 2021/22, nr. 3, item 5, p. 35.

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Rechtsbestel

Datum
3 december 2021

Ons kenmerk
3667910

jl. nog een afzonderlijk gesprek plaatsgevonden met de bij de bijeenkomst van 5 juli jl. aanwezige vertegenwoordigers van de rechtsprekende instanties. Het verslag van dat gesprek is gevoegd als bijlage bij deze brief. Het kabinet hecht er waarde aan dat bij een opdracht voor een staatscommissie die adviezen geeft over de verhoudingen tussen de staatsmachten, de reflecties vanuit de rechtsprekende instanties uitdrukkelijk betrokken worden. Ook vanuit de rechtsprekende instanties zelf is deze wens nadrukkelijk naar voren gebracht.

Het kabinet heeft in de conceptopdracht de versterking van de positie van burgers in onze democratische rechtsstaat vooropgesteld, met als doel die positie daadwerkelijk te gaan versterken. Gegeven dit doel hecht het kabinet eraan dat de inbreng van burgers bij het onderzoek van de staatscommissie verzekerd is en dat het eindrapport inzicht geeft in hoe die inbreng tot stand is gekomen.

Door de vertegenwoordigers van de rechtsprekende instanties werd in dat kader het belang benadrukt van een voortdurende dialoog met vertegenwoordigers van de beide andere staatsmachten, waarvoor in ieder geval van belang is dat er een betere informatie-uitwisseling op gang komt tussen de staatsmachten. Niet alleen om de eigen rollen beter te kunnen vervullen, maar ook om de onderlinge wisselwerking tussen de staatsmachten te bevorderen. Het zou goed zijn als de staatscommissie dat proces kan ondersteunen door praktische adviezen te geven. Het kabinet onderschrijft deze noties en heeft ze dan ook een plek gegeven in de formulering van de conceptopdracht.

Ook wordt in de conceptopdracht in het bijzonder aandacht gevraagd voor advisering over het mechanisme van een rechtsstaatagenda, tot ontwikkeling waarvan de Raad voor het openbaar bestuur heeft geadviseerd.[4] Een dergelijke agenda zou volgens de Raad voor het openbaar bestuur tot doel moeten hebben een rechtsstatelijke cultuur te bevorderen bij overheid en samenleving, en onder andere een programma moeten bevatten met daarin concrete maatregelen ter versterking van de rechtsstaat in Nederland, waaronder het verduidelijken van de institutionele verhoudingen. De agenda zou periodiek kunnen worden beschouwd, aldus de Raad.

Het kabinet heeft in zijn opdrachtformulering rekening willen houden met de initiatieven naar aanleiding van het rapport 'Ongekend onrecht' en andere initiatieven die raken aan het functioneren van de democratische rechtsstaat, die vanuit elk van de drie staatsmachten worden ondernomen. Het gaat daarbij in ieder geval ook om het rapport van de Venetiëcommissie van de Raad van Europa, uitgebracht op 18 oktober 2021.[5] Daarmee is gevolg gegeven aan een verzoek van de Tweede Kamer, voortvloeiend uit de motie Omtzigt c.s.[6], om advies uit te brengen over de rechtsbescherming van burgers in Nederland, met name onder het bestuursrecht, en over het stelsel van macht en tegenmacht in theorie en praktijk, inclusief de Staten-Generaal en de rechterlijke macht. Het advies van de Venetiëcommissie concludeert dat Nederland over het algemeen

[4] Raad voor het openbaar bestuur (ROB), *Een sterkere rechtsstaat. Verbinden en beschermen in een pluriforme samenleving* 2020, en kabinetsreactie op dat advies: Kamerstukken II 2021/22, 29279, nr. 684.
[5] Advies Venetiëcommissie, CDL-AD(2021)031-e.
Netherlands - Opinion on the Legal Protection of Citizens, adopted Venice Commission at its 128th Plenary Session (Venice and online, 15-16 October 2021). Zie Kamerstukken II 2021/22, 35510, nr. 85 + bijlage.
[6] Kamerstukken II 2020/21, 35510, nr.11.

een goed functionerende rechtsstaat is, met sterke democratische instellingen en doet dertien aanbevelingen aan de drie staatsmachten om de rechtsstaat nog verder te versterken. Het kabinet stelt voor dat de in te stellen staatscommissie het advies van de Venetiëcommissie betrekt bij de uitvoering van haar opdracht. Overigens volgt er ook nog een kabinetsreactie op de aanbevelingen uit het advies die de regering aangaan, zoals toegezegd tijdens de begrotingsbehandeling van Justitie en Veiligheid van 25 november jl.

Naast de zojuist benoemde moties van de Tweede Kamer zijn er meer initiatieven genomen in reactie op het rapport 'Ongekend onrecht'. Verschillende van deze initiatieven en ook andere actuele rapporten en adviezen zijn in het kader van de voorbereidingen voor de staatscommissie geïnventariseerd. Deze als niet uitputtend bedoelde inventarisatie is opgenomen in de bijlage bij de conceptopdracht. Enerzijds kunnen deze initiatieven worden benut door de staatscommissie als basis voor haar verdere werkzaamheden. Anderzijds ligt het in de rede dat de staatscommissie zich juist niet behoeft te buigen over vraagstukken die recent nog onderwerp van advisering zijn geweest.

Ten slotte zij opgemerkt dat het kabinet hecht aan een zo praktisch mogelijk advies en daarom de staatscommissie vraagt om met zo concreet mogelijke en praktisch toepasbare voorstellen te komen.

Een gelijkluidende brief wordt verzonden naar de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

De Minister voor Rechtsbescherming,

Sander Dekker

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Kajsa Ollongren

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Rechtsbestel

Datum
3 december 2021

Ons kenmerk
3667910

Europese Commissie - Persbericht
Rechtsstaat 2021:
Brussel, 20 juli 2021
De Europese Commissie heeft vandaag het tweede EU-brede verslag over de rechtsstaat gepubliceerd met een Mededeling over de situatie in de EU als geheel en toegewijdlandenhoofdstukken over elk Lidstaat. In het rapport van 2021 wordt gekeken naar de nieuwe ontwikkelingen sinds september vorig jaar, waardoor de beoordeling van de in het vorige verslag geïdentificeerde problemen en rekening houdend met de impact van de Covid19-pandemie.

NEDERLAND

Het Nederlandse rechtssysteem wordt nog steeds gekenmerkt door een zeer hoog niveau van ervaren onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en inspanningen om de kwaliteit van justitie verder te bevorderen. Meerdere initiatieven op het gebied van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht worden voortgezet, zoals de Grondwetsherziening om de benoemingsprocedure voor rechters van het Hooggerechtshof te hervormen. Als wat de kwaliteit van justitie betreft, heeft de ontwikkeling van kleinschalige projecten ter verbetering van de kwaliteit een nieuwe fase ingegaan van het op grotere schaal uitrollen van initiatieven. Pogingen om het niveau van digitalisering gaat door voor civiele, administratieve en strafrechtelijke versneld door de COVID-19-pandemie. Er zijn nog steeds zorgen over de adequate financiering van het huidige systeem voor rechtsbijstand, en de hervorming van het rechtsbijstandssysteem zal naar verwachting voltooid tegen 2025. Over het algemeen blijft het rechtsstelsel efficiënt werken, hoewel de De COVID-19-pandemie zorgde voor een achterstand voor 2020 en 2021. Net als vorig jaar wordt Nederland nog steeds gezien als een van de minst corrupte landen in de EU en de wereld.

IFUD of Human Rights herkent zich geheel niet in de berichtgeving en onderzoek over het rechtssysteem door de Europese Commissie van 2021. (van de IRT-affaire en alles wat daar tussen zit tot de toeslagen-affaire 2020),verwijs ook naar onderzoek-rapport Werkgroep reflectie toeslagenaffaire rechtbanken, opgesteld in opdracht van het Landelijk Overleg Vakinhoud Bestuursrecht Oktober 2021). IFUD of Human Rights heeft het een en ander over de rechtsstaat in Nederland notarieel onder ede laten vastleggen,en wenst op deze verklaring onder ede geen afstand te doen.

Dit rapport is, door de Werkgroep reflectie toeslagenaffaire rechtbanken, opgesteld in opdracht van hetLandelijk Overleg Vakinhoud Bestuursrecht.

Oktober 2021.
Auteurs
A. Bazuin
T. Boesman
J.J. Catsburg (voorzitter werkgroep)
C.A.F. van Ginneken
M.H. van Ham - Kolk
M.W. Koenis
T.M. Schelfhout
Externe adviseurs
K.E. Geertsema (RUN)
A.B. Terlouw (RUN)
De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij de auteurs. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.
Vormgeving en opmaak: Corps, Den Haag

Pieter Omtzigt heeft er ‘geen enkel vertrouwen in’ dat de toeslagenaffaire netjes wordt afgehandeld bericht trouw in 2022

Rechtspraak

Rechtspraak is het, door middel van een geautoriseerde instantie, beslechten van geschillen. Het is hierbij belangrijk dat de instantie (de rechter) volledig onafhankelijk is. Daarnaast mag een rechter geen recht weigeren.Het is de taak van de overheid om zorg te dragen voor de rechtspraak**.** Het is hierbij belangrijk dat de rechter volledig onafhankelijk is. Deze onafhankelijkheid moet door een aantal factoren worden gewaarborgd.

Bij betwisting van het afschrift van een notariële akte onder ede door de Nederlandse Staat, dient de rechter met zorg gekozen te worden en moet deze een goede kennis van de geschiedenis hebben en het belang van de geschiedenis als een les voor de toekomst onderschrijven en moet de rechter dit in zijn beleid ook uitdragen.De rechter dient zijn beleid zodanig uit te dragen dat de naam van Audio-Rarities, van de stichting en van betrokken derden (personen en bedrijven) inzake het project “Hitler’s Inferno” niet ten onrechte met nazisme of neonazisme in verband wordt gebracht of dat op enige andere wijze naamschade plaatsvindt.
De vrees door de stichting dat de rechters bevooroordeeld zijn,kan naar subjectieve maatstaven gemeten worden, te verwijzen naar diverse jaarverslagen door en van de stichting. Rechtsgeldig staat vast –zolang niet betwist- de verklaringen onder ede in de diverse notariële aktes met één samenvattende akte van 21 juni 2007.

Betwisten van de inhoud van de notariële akte

Op dit moment zijn er onvoldoende aanknopingspunten voor de verwachting dat de Staat der Nederlanden de inhoud van deze akten in een (mogelijk) civielrechtelijke procedure zal zal weerleggen, mede door de houding van de Staat. “status quo handhaven” en elkaar de hand boven het hoofd houden.

Beginselen van een goede procesorde

De beginselen van een goede procesorde zijn ervoor bedoeld dat het proces voor de op een eerlijke en rechtvaardige manier verloopt waarbij iedere partij in staat wordt gesteld om op een goede manier het proces te voeren.

Equality of arms

Het beginsel van equality op arms gaat ervan uit dat zowel de verdediging als het de eiser met hetzelfde dossier en met dezelfde middelen strijden.

Ook het EHRM heeft benadrukt dat het recht op een eerlijk proces als bedoeld in artikel 6, eerste lid, van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) onder andere omvat dat elke partij een redelijke kans of gelegenheid krijgt om haar zaak te bepleiten zonder dat er sprake is van een substantieel ongelijke positie ten opzichte van de wederpartij.

De burgerlijke rechter zal anders op straffe van rechtsweigering de executoriale titel over de notariële akte verlenen. De rechter zelf mag aan de inhoud van de notariële akte niet verder tornen zonder verzoek van de betwistende partij.

Advies Raad van State

's-Gravenhage, 14 december 2015

No.W01.15.0123/I

Strekkende tot het opnemen van een bepaling in de Grondwet over het recht op een eerlijk proces.

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 2.12.2020
COM(2020) 711 final

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S

Strategie ter versterking van de toepassing van het Handvest van de Grondrechten in de EU

Strategie ter versterking van de toepassing van het Handvest van de Grondrechten in de EU

Inleiding

Ons EU-handvest van de grondrechten versterken om het hoofd te bieden aan nieuwe uitdagingen

[1]Het Handvest van de grondrechten van de EU[2] ("het Handvest"), dat 20 jaar geleden werd uitgeroepen en sinds 2009 wettelijk bindend is, was een kwantumsprong voor de Europese integratie. Het Handvest herbevestigde op een betekenisvolle manier dat de EU gebouwd is op grondrechten, democratie en de rechtsstaat[3]. Deze waarden zijn nauw met elkaar verbonden. Grondrechten kunnen alleen doeltreffend zijn in het leven van mensen in een samenleving waar onafhankelijke rechtbanken hun bescherming waarborgen en waar een open en geïnformeerd democratisch debat kan plaatsvinden, met onafhankelijke media en een actief maatschappelijk middenveld.

Het Handvest geldt voor EU-instellingen in al hun acties. In de strategie van de Europese Commissie van 2010 voor een effectieve uitvoering van het Handvest van de Grondrechten door de Europese Unie[4] werd het belang voor de EU benadrukt om voorbeeldig te zijn en werd uiteengezet hoe de Commissie ervoor zou zorgen dat zij het Handvest ten volle naleeft. Het Handvest geldt ook voor de lidstaten bij de uitvoering van het EU-recht en in de strategie werd uiting gegeven aan de vastberadenheid van de Commissie om alle middelen te gebruiken die tot haar beschikking staan om naleving te verzekeren.

De afgelopen tien jaar **heeft het Handvest geleid tot meer bevordering en bescherming van de grondrechten van mensen in de EU**. Het Handvest heeft geleid tot nieuwe EU-wetgeving die bepaalde cruciale rechten rechtstreeks beschermt en bevordert. Enkele cruciale voorbeelden zijn de nieuwe regels inzake gegevensbescherming, gendergelijkheid, de bescherming van klokkenluiders, het recht op een eerlijk proces en op verdediging, en misdaadslachtoffers[5]. De jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EU ("het Hof") die

---

[1] Artikel 6, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie. Daarnaast wordt in artikel 6, lid 3, nogmaals bevestigd dat de grondrechten zoals gewaarborgd door het Europees Verdrag van de rechten van de mens en zoals zij blijken uit de grondwettelijke tradities die gemeenschappelijk zijn voor de lidstaten, algemene beginselen van het EU-recht zijn.

[2] PB C326, 26.10.2012, blz. 391. Het Handvest is een instrument van primair EU-recht waarin de grondrechten die mensen in de EU genieten, verankerd zitten. Het is een modern en allesomvattend instrument dat de rechten en vrijheden van mensen beschermt en bevordert in het licht van veranderingen in de samenleving, de maatschappelijke vooruitgang en de wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen.

[3] Artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie: "*De waarden waarop de Unie berust, zijn eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Deze waarden hebben de lidstaten gemeen in een samenleving die wordt gekenmerkt door pluralisme, non-discriminatie, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en gelijkheid van vrouwen en mannen.*"

[4] COM(2010)573.

[5] Zie de jaarverslagen van de Commissie over de toepassing van het Handvest: https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights/application-charter/annual-reports-application-charter_nl

het Handvest inroept is aanzienlijk ontwikkeld[6] in een brede waaier aan beleidsgebieden[7]. Het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten is uitgegroeid tot een vertrouwde EU-instelling die vergelijkbare gegevens en analyse over grondrechten verstrekt ter ondersteuning van het werk van de EU-instellingen en de lidstaten[8]. Ook het aantal onafhankelijke nationale mensenrechteninstellingen en -organen is aanzienlijk gestegen in de EU[9], zij vormen stevige fundamenten voor de handhaving van de rechten van individuen in de praktijk.

De bescherming van de grondrechten kan echter niet als vanzelfsprekend worden beschouwd. Tien jaar later zijn er nieuwe uitdagingen ontstaan, zoals op het gebied van migratie en veiligheid, en zeer recent nog in de context van de COVID-19-crisis, waardoor een heleboel grondrechten en vrijheden is ingeperkt[10] en de ongelijkheidskloof nog breder is geworden. De groene transitie[11] en de digitale transformatie doen nieuwe kansen ontstaan om de grondrechten effectiever te maken, maar brengen ook uitdagingen met zich mee. Een voorbeeld is de digitale automatisering, die weliswaar een essentiële stimulans is die efficiëntiewinsten en nieuwe manieren van informatieverwerking mogelijk maakt, maar die ook de verspreiding van illegale haatzaaiende uitingen stimuleert, de vrijheid van meningsuiting van mensen aan banden legt, zorgt voor meer bewaking of leidt tot ernstige discriminatie[12], kinderen schaadt en de kwetsbaarheid van bepaalde groepen[13] vergroot. Dat grondrechten effectief zijn, is een voorwaarde om de belofte van de EU om niemand achter te laten, te kunnen vervullen.

Deze nieuwe uitdagingen en ontwikkelingen doen de roep ontstaan voor een **hernieuwd engagement** om ervoor te zorgen dat de EU-instellingen en de lidstaten het Handvest in zijn volledige potentieel toepassen.

Van het Handvest een werkelijkheid maken voor iedereen

---

[6] Het Handvest wordt momenteel ingeroepen in ongeveer 10 % van alle procedures voor prejudiciële beslissingen. Het aantal gevallen waarin het Hof naar het Handvest verwijst, is gestegen van 27 in 2010 naar 371 in 2019. Zie het verslag van het bureau van de Europese Unie voor de grondrechten 2020 ("Verslag over de grondrechten van het FRA 2020"), aandachtsgebied, blz. 4: https://fra.europa.eu/nl/publication/2020/verslag-over-de-grondrechten-2020-fra-adviezen

[7] Koen Lenaerts, Voorzitter van het Hof, hoofdtoespraak tijdens de conferentie "Making the Charter of Fundamental Rights a reality for all" ("Van het Handvest van de grondrechten een werkelijkheid maken voor iedereen") ("Handvestevenement"): https://ec.europa.eu/info/events/2019-conference-eu-charter-fundamental-rights-2019-nov-12_nl

[8] https://fra.europa.eu/nl/about-fra

[9] Aandachtsgebied van het verslag van de Commissie van 2019 over de toepassing van het Handvest, COM(2019)257.

[10] Zoals vrijheid van verkeer, vrijheid van vergadering en vrijheid van godsdienst, vrijheid van ondernemerschap, het recht op gegevensbescherming of vrijheid van meningsuiting. Deze uitdagingen in de COVID-19-context hebben ook het houden van vrije en eerlijke verkiezingen en een open democratisch debat beïnvloed. De Commissie werkt samen met de lidstaten om ervaringen en praktijken op dit gebied uit te wisselen.

[11] Dit omvat klimaatactie, milieubescherming (artikel 37 van het Handvest) en de doelstellingen van de rechtvaardige transitie, zoals ook weerspiegeld in de mededeling over de Europese Green Deal, COM(2019)640.

[12] Verslag van het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek (JRC) over de invloed van de onlinemedia op het gedrag van de burger: https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/technology-and-democracy

[13] Bijvoorbeeld ouderen (zie Conclusies van de Raad van 9 oktober 2020: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11717-2020-REV-2/nl/pdf) en personen met een beperking.

Met deze strategie worden specifieke acties voorgesteld om **de toepassing van het Handvest te versterken, met name in de lidstaten**. Ze is toegespitst op vier onderdelen:

1. De effectieve toepassing van het Handvest door de lidstaten verzekeren.
2. Organisaties uit het maatschappelijk middenveld, rechtenverdedigers en beoefenaren van juridische beroepen macht geven.
3. Het gebruik van het Handvest als kompas voor EU-instellingen stimuleren.
4. De mensen bewuster maken van hun rechten krachtens het Handvest.

De strategie is er gekomen na oproepen vanuit het Europees Parlement voor een sterkere monitoring van de toepassing van het Handvest in de lidstaten[14], conclusies van de Raad[15] waarin manieren worden uiteengezet om de toepassing van het Handvest te verbeteren en bijdragen door de lidstaten[16].

In de acties die in deze strategie uiteengezet zijn, zal de nadruk liggen op **preventie, bevordering, uitvoering en handhaving**.

Het hoog houden van de grondrechten en waarden van de EU is een gedeelde verantwoordelijkheid en vergt een collectieve inspanning van alle betrokkenen: EU-instellingen, -organen en -agentschappen, nationale en plaatselijke[17] overheden, waaronder rechtshandhavingsinstanties, rechtenverdedigers[18], wetgevers, rechters en andere juridische beroepsbeoefenaars, en organisaties uit het maatschappelijk middenveld die actief zijn op het gebied van de grondrechten. Al deze **cruciale partijen voor de effectieve toepassing van het Handvest** spelen een rol bij het tot een werkelijkheid maken van het Handvest in het leven van de mensen.

Bij de voorbereiding van deze nieuwe strategie heeft de Commissie goed geluisterd naar **de belanghebbenden en naar de ruimere bevolking**. Daarbij voerde de Commissie een Eurobarometerenquête[19] over de mate waarin de bevolking zich bewust is van het Handvest. Uit die enquête bleek dat mensen niet genoeg weten over hun rechten krachtens het Handvest, maar graag meer informatie willen, inclusief over waar zij naartoe moeten om verhaal te halen. Uit overleg[20] is de noodzaak gebleken aan manieren om de partijen die bij

---

[14] Zie wetgevingsverslag van rapporteur Šimečka over de totstandbrenging van een EU-mechanisme ter bescherming van de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten, 2020/2072(INL). Zie ook de resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2020 over de situatie van grondrechten in de Europese Unie – Jaarverslag voor de jaren 2018 – 2019 (2019/2199(INI)).

[15] Conclusies van de Raad over het Handvest van grondrechten na 10 jaar: Stand van zaken en toekomstige werkzaamheden, 7 december 2019 ("Conclusies van de Raad over het Handvest"). Zij volgden op het verslag van de Commissie van 2019 over de toepassing van het Handvest, op.cit.

[16] Via de werkgroep grondrechten, burgerrechten en het vrije verkeer van personen (FREMP) van de Raad werd er tussen april en mei 2020 een overleg georganiseerd.

[17] Als er wordt verwezen naar plaatselijke overheden worden daarmee ook regionale overheden bedoeld.

[18] In deze strategie betekent rechtenverdedigers onafhankelijke autoriteiten die rechten beschermen zoals nationale mensenrechteninstellingen (NHRI's), gelijkheidsorganen, ombudsinstellingen, gegevensbeschermingsautoriteiten enz. Aangezien deze strategie niet toegespitst is op specifieke rechten, maar kijkt naar hoe de toepassing van het Handvest als geheel kan worden gestimuleerd, zal de nadruk hoofdzakelijk liggen op autoriteiten met een ruim mandaat op het gebied van grondrechten zoals nationale mensenrechteninstellingen.

[19] Speciale Eurobarometer 487b.

[20] De Commissie heeft belanghebbenden geraadpleegd via een speciaal daartoe opgezet Handvestevenement: https://ec.europa.eu/info/events/2019-conference-eu-charter-fundamental-rights-2019-nov-12_en en gerichte vragenlijsten, waarvan de resultaten werden geanalyseerd door het FRA ("analyse van

de handhaving van het Handvest betrokken zijn, te ondersteunen om het Handvest kundig toe te passen zodat iedereen er baat bij heeft.

Het engagement van de EU om de waarden van de EU te bevorderen

Deze strategie vormt een aanvulling op het **Europees actieplan voor democratie**[21] **en op het eerste verslag over de rechtsstaat**[22], die samen de allesomvattende benadering van de Commissie illustreren om de grondwaarden waarop de EU gebaseerd is, te bevorderen en te beschermen.

In de strategie wordt de overkoepelende aard van het Handvest benadrukt. Het **vormt een aanvulling op gerichte inspanningen om de rechten en waarden van de EU tastbaarder te maken**, zoals de rechten van slachtoffers en toegang tot de rechter[23], gelijkheid en inclusie[24], antiracisme en pluralisme[25], sociale rechten en inclusief onderwijs en opleiding[26], economische rechten[27], rechten van EU-burgers[28] en de rechten van het kind[29]

Al deze onderdelen van het werk versterken elkaar wederzijds voor de effectieve bescherming van de grondrechten in de EU.

Het Handvest geldt in combinatie met nationale en internationale systemen voor de bescherming van de grondrechten, met inbegrip van de constitutionele tradities en de internationale verplichtingen die de lidstaten gemeen hebben[30].

In deze context blijft de **toetreding van de EU tot het Europees Verdrag voor de rechten van de mens** een prioriteit voor de Commissie. Als de EU de grondrechten echt wil versterken, moet ze openstaan voor onderzoek van buitenaf. Om deze doelstelling te behalen heeft de Commissie de krachten gebundeld met de Raad van Europa, die zal helpen de

---

raadplegingen van belanghebbenden"): https://ec.europa.eu/info/files/analysis-targeted-consultations-commissions-new-charter-strategy_nl

[21] COM(2020)790.

[22] COM(2020)580.

[23] EU-strategie inzake de rechten van slachtoffers, COM(2020)258; het voorstel van de Commissie tot wijziging van het Verdrag van Aarhus, COM(2020)642; en de mededeling inzake de toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden, COM(2020)643.

[24] Strategie voor gendergelijkheid , COM(2020)152; de mededeling over een nieuwe EOR voor onderzoek en innovatie, COM(2020)628; het strategisch EU-kader voor gelijkheid, integratie en participatie van de Roma, COM(2020)620 en het voorstel voor een aanbeveling van de Raad inzake gelijkheid, integratie en participatie van de Roma, COM(2020)621; de strategie voor gelijkheid van lhbtiq'ers, COM(2020)698; en de aanstaande strategie betreffende de rechten van personen met een handicap, die is gepland voor 2021.

[25] Het EU-actieplan tegen racisme 2020-2025, COM(2020)565; en de aanstaande strategie inzake de bestrijding van antisemitisme, die is gepland voor 2021.

[26] De Europese pijler van sociale rechten: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_nl.pdf. Een actieplan over de pijler wordt in 2021 voorgesteld; en de mededeling van de Commissie inzake het bereiken van de Europese onderwijsruimte tegen 2025 en het actieplan voor digitaal onderwijs, COM(2020)624.

[27] Het kader voor bescherming en facilitering van investeringen in de EU, dat is gepland voor 2021.

[28] Het verslag van 2020 over het EU-burgerschap van de Commissie "Empowering citizens and protecting their rights in challenging times – Burgers macht geven en hun rechten beschermen in uitdagende tijden", dat voor het einde van het jaar moet worden goedgekeurd.

[29] Strategie over de rechten van het kind en de Europese kindergarantie, die allebei gepland zijn voor 2021.

[30] Bijvoorbeeld het Europees Sociaal Handvest en het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCRPD).

banden tussen de twee kaders voor de grondrechten en de effectieve toepassing ervan op het terrein te ontwikkelen.

De EU als wereldwijde actor op het gebied van de mensenrechten

De waarden en grondrechten van de EU bevorderen is ook een belangrijk onderdeel van het **werk van de EU op het wereldwijde toneel**. De manier waarop de EU grondrechtenkwesties intern aanpakt is zeer relevant voor haar betrekkingen met niet-EU-landen, op bilateraal, regionaal en multilateraal niveau. Nu democratie, de rechtsstaat en mensenrechten wereldwijd meer en meer onder druk staan, zijn de bescherming van de mensenrechten en de steun voor de democratie wereldwijd cruciale prioriteiten inzake externe actie van de EU[31]. De EU streeft naar een sterke en coherente benadering tussen haar interne grondrechtenbeleid en de manier waarop ze de mensenrechten verankert in haar werk met externe partners, zoals aangetoond door het nieuwe **Actieplan voor de mensenrechten en de democratie**[32] en het **genderactieplan III**[33], en in overeenstemming met de **doelstellingen voor duurzame ontwikkeling**[34]. De EU bevordert ook het respect voor de mensenrechten via haar handelsbeleid.

[31] Artikel 21 van het Verdrag betreffende de Europese Unie.

[32] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12848-2020-INIT/nl/pdf

[33] COM(2020)17.

[34] Agenda 2030 van de VN voor duurzame ontwikkeling en de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's): https://www.un.org/sustainabledevelopment/. Zie ook de discussienota over een duurzaam Europa van de Commissie: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_30-01_en_web.pdf

1 – De effectieve toepassing van het Handvest door de lidstaten verzekeren

1.1 Partnerschap aangaan met de lidstaten voor een effectieve toepassing van het Handvest

Het Handvest is een **wettelijk bindend instrument** dat "*alleen aan de lidstaten wordt gericht wanneer zij het EU-recht ten uitvoer leggen*"[35]. Het is niet bedoeld om de werkingssfeer van het EU-recht uit te breiden[36]. In feite weerspiegelt de werkingssfeer van het Handvest de werkingssfeer van het EU-recht zelf: "*het Handvest is de 'schaduw' van het EU-recht. In essentie wil dit zeggen dat er geen situatie kan zijn die door het EU-recht wordt beheerst waarin het Handvest niet geldt*" [37].

Aangezien het EU-recht steeds lijviger wordt, **geldt het Handvest in steeds meer gevallen** en op steeds meer gebieden. Dit wordt geïllustreerd door de jurisprudentie van het Hof over de handhaving van het recht op een doeltreffende voorziening in rechte[38] die werd ontwikkeld op gebieden zoals belasting, asiel en migratie, de onafhankelijkheid van het gerecht of gelijke behandeling bij tewerkstelling[39]. Onlangs verwees het Hof ook naar het recht op eigendom[40] om de bescherming van buitenlandse investeerders op de interne markt te versterken[41].

Nationale en lokale besturen, de parlementen van de lidstaten en rechtshandhavingsinstanties spelen een centrale rol in de bevordering en bescherming van de rechten van het Handvest. De Commissie is van plan intensief samen te werken met de nationale en plaatselijke overheden van de lidstaten bij het verzekeren van de volledige toepassing van het Handvest en van EU-wetgeving die de rechten die erin verankerd zijn, bevordert en beschermt.

Preventie — de Commissie draagt haar dialoog met de lidstaten hoog in het vaandel en is klaar om ze te ondersteunen bij de effectieve omzetting en uitvoering van het EU-recht[42]. Een regelmatige dialoog met de lidstaten en rechtshandhavingsinstanties[43] is essentieel om praktijken te delen en bezorgdheden te bespreken die te maken hebben met de uitvoering en

---

35 Artikel 51, lid 1. Arrest van 26 februari 2013, *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105.

36 Artikel 5, lid 2, en artikel 6, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie en artikel 51, lid 2, van het Handvest.

37 Koen Lenaerts, hoofdtoespraak tijdens het Handvestevenement, op. cit.

38 Artikel 47 van het Handvest.

39 Zie bijvoorbeeld arresten van 16 mei 2017, Berlioz, C-682/15, EU:C:2017:373; van 13 december 2017, El Hassani, C-403/16, EU:C:2017:960; van 19 november 2019, A.K, C-585/18, C-624/18 en C-625/18, EU:C:2019:982, en van 17 april 2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257.

40 Artikel 17 van het Handvest.

41 Arrest van 21 mei 2019, Commissie v. Hongarije, C-235/17, EU:C:2019:432.

42 De Commissie ondersteunt een netwerk van nationale ondersteuningscentra (Solvit-centra), die lidstaten helpen problemen inzake de naleving van het EU-recht aan te pakken. Zie aanbeveling van de Commissie inzake de beginselen voor de werking van SOLVIT, C(2013)5869.

43 Net als in de context van de groep op hoog niveau voor de bestrijding van racisme, vreemdelingenhaat en andere vormen van onverdraagzaamheid, de groep op hoog niveau inzake non-discriminatie, de deskundigengroep inzake de rechten van het kind en het nationale netwerk van contactpunten voor Roma. Zie ook initiatieven inzake de eerlijke uitvoering van politietaken in het EU-actieplan tegen racisme 2020-2025, hoofdstuk 2.2, op.cit.

handhaving van het Handvest en het aanverwante EU-recht. Daardoor kunnen alle opkomende kwesties van onverenigbaarheid in een vroeg stadium worden opgelost.

Bevordering en uitvoering — uit overleg[44] blijkt dat het gebruik en bewustzijn van het Handvest bij nationale en plaatselijke besturen en bij parlementen laag is. Om te voldoen aan hun verplichtingen krachtens het EU-recht is het belangrijk dat de lidstaten de ontwikkeling van hulpmiddelen, monitoringmechanismen, opleiding en strategieën bevorderen om ervoor te zorgen dat initiatieven binnen de werkingssfeer van het EU-recht het Handvest naleven[45]. Lidstaten moeten wederzijds leren aanmoedigen door de beste werkwijze inzake het gebruik en het bewustzijn van het Handvest te delen, ook op plaatselijk niveau[46], op de speciaal daartoe aangemaakte pagina die de Commissie ter beschikking stelt op het **Europees e-justitieportaal**[47]. De Raad zou dergelijke uitwisselingen ook kunnen bevorderen in de werkgroep grondrechten, burgerrechten en het vrije verkeer van personen (FREMP) van de Raad, volgens haar Conclusies over het Handvest van 2019[48].

Coördinatie — uit het overleg bleek ook het belang van samenwerking en communicatie tussen verschillende regeringsniveaus, met de EU-instellingen en met rechtenverdedigers en organisaties uit het maatschappelijk middenveld. In dit opzicht moedigt de Commissie de lidstaten aan om een **steunpunt voor het Handvest** aan te stellen dat de stroom aan informatie en de beste werkwijzen over het Handvest moet vergemakkelijken en de inspanningen voor capaciteitsopbouw in het land moet coördineren[49]. Het steunpunt zou ook informatie aan en vanuit de EU-instellingen kunnen doorspelen.

✓ ***De Commissie zal:***

– haar partnerschap met de lidstaten versterken voor een effectieve toepassing van het Handvest;

– het delen van beste werkwijzen tussen plaatselijke autoriteiten over het gebruik en bewustzijn van het Handvest ondersteunen onder meer via het onderdeel netwerken van steden het nieuwe programma Burgers, Gelijkheid, Rechten en Waarden.

✓ ***De Commissie verzoekt de lidstaten om:***

– een steunpunt voor het Handvest aan te stellen om coördinatie en samenwerking te vergemakkelijken;

---

44 Analyse van de belanghebbendenraadplegingen, op.cit.

45 Oproep van de Raad in zijn conclusies over het Handvest, op.cit., punten 14 en 15. De Commissie zal haar richtsnoer actualiseren en ter beschikking stellen (zie punt 3.1). Zie ook handboek van het FRA over de toepassing van het Handvest in recht en beleidsvorming op nationaal niveau: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-charter-guidance_nl.pdf

46 Het EU-recht wordt ook uitgevoerd op lokaal niveau, waaronder het uitreiken van EU-financiering. Om de uitdagingen waarmee zij te maken hebben beter aan te kunnen, riepen sommige steden zichzelf uit tot "mensenrechtensteden" en zijn ze gebaseerd op mensenrechtenprincipes om te dienen als richtsnoer voor de lokale beleidsvorming: https://humanrightscities.net/. FRA werkt samen met steden, met hun netwerken en met partners zoals de Raad van Europa en het Bureau van de Hoge Commissaris voor de mensenrechten om een kader te ontwikkelen van engagementen voor mensenrechtensteden in de EU. Het startschot voor het kader wordt gegeven in 2021.

47 Na een oproep van de Raad in zijn conclusies over het Handvest, op.cit., punt 18.

48 Conclusies over het Handvest van de Raad, op.cit., punt 12.

49 Verslag over de grondrechten van het FRA 2020, aandachtsgebied van het Handvest, advies 1.1.

– gebruik te maken van effectbeoordelingen en procedures van onderzoek van de wetgeving om ervoor te zorgen dat initiatieven voor de uitvoering van het EU-recht voldoen aan het Handvest en begeleiding en opleiding te ontwikkelen voor nationale en plaatselijke besturen;
– beste werkwijzen te delen over het gebruik en bewustzijn van het Handvest op het Europese e-justitieportaal.

Handhaving — als **voogd van de Verdragen** zorgt de Commissie ervoor dat de nationale wetgeving het EU-recht naleeft, zodat mensen hun rechten kunnen doen gelden, waaronder hun grondrechten, en optimaal kunnen profiteren van de EU-wetgeving. De Commissie herbevestigt haar engagement om toezicht te houden op de toepassing van het Handvest en aanverwante EU-wetten, haar dialoog met de lidstaten te versterken en indien nodig inbreuken in te leiden wanneer het EU-recht wordt overtreden. Zij zal van nabij toezicht blijven houden op gevallen waarin een lidstaat stelselmatig verzuimt het Handvest toe te passen[50] bij de uitvoering van de EU-wetten.

Vanaf 2021 zal de Commissie een nieuw **jaarverslag over de toepassing van het Handvest** in de EU voorstellen, dat, in tegenstelling tot de eerdere Handvestverslagen van de Commissie, de toepassing van het Handvest in de lidstaten onder de loep zal nemen en de Commissie verdere inzichten zal geven voor de beoordeling van de mate waarin de nationale wetgeving de EU-wetgeving naleeft. Ze zal een thematische benadering aannemen, waarin de nadruk wordt gelegd op gebieden van strategische relevantie die worden beheerst door het EU-recht. Samen met het jaarverslag over de rechtsstaat zal het nieuwe jaarverslag over het Handvest bijdragen tot het verder hoog houden van de grondwaarden in de EU.

De Commissie zal samenwerken met andere EU-instellingen en met EU-agentschappen, met name met het bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA)[51], om de informatie en gegevens die voor het verslag vereist zijn, te verzamelen. Zij zal verder bouwen op het werk van bestaande deskundigengroepen van de lidstaten[52] en zich baseren op feitelijke informatie die ter beschikking is gesteld via gerespecteerde bronnen zoals organen van de Verenigde Naties en de Raad van Europa, gerechtelijke netwerken, organisaties uit het maatschappelijk middenveld, rechtenverdedigers en de nieuwe centrale punten van het Handvest.

In 2021 zal in het nieuwe verslag over het Handvest de nadruk worden gelegd op **grondrechten in het digitale tijdperk**. Het verslag moet een eerlijke en open interinstitutionele discussie met het Europees Parlement en de Raad op gang brengen, evenals discussies in de lidstaten, waaronder in nationale parlementen. Deze discussies zouden de inspanningen van de lidstaten om het Handvest na te leven bij de uitvoering van het EU-recht ondersteunen.

---

[50] In overeenstemming met haar Mededeling "EU-recht: betere resultaten door betere toepassing", PB C 18, 19.1.2017, blz. 10.

[51] Het bureau verzamelt routinematig informatie en gegevens over de grondrechtensituatie op het terrein en publiceert elk jaar een verslag waarin de voornaamste feitelijke bevindingen worden samengevat. Het bureau heeft onlangs een Europees informatiesysteem over de grondrechten (Efris) in het leven geroepen, waarin gegevens en informatie van bestaande mensenrechtendatabases worden samengebracht: https://fra.europa.eu/en/databases/efris/

[52] Zoals de groep op hoog niveau voor de bestrijding van racisme, vreemdelingenhaat en andere vormen van onverdraagzaamheid, de groep op hoog niveau inzake non-discriminatie, de deskundigengroep inzake de rechten van het kind en het nationale netwerk van contactpunten voor Roma.

✓ ***De Commissie zal:***

– vanaf 2021 een nieuw jaarverslag over de toepassing van het Handvest voorstellen, waarin zal worden gekeken naar de impact van het Handvest op de situatie in de lidstaten in specifieke beleidsgebieden;

– ervoor zorgen dat de lidstaten het Handvest effectief toepassen bij de uitvoering van het EU-recht en indien nodig inbreuken inleiden wanneer het EU-recht wordt overtreden.

✓ ***De Commissie verzoekt:***

– het Europees Parlement en de Raad een diepgaande discussie over de toepassing van het Handvest te organiseren om het jaarverslag van de Commissie op te volgen. De Commissie staat klaar om bijstand te verlenen;

– het Europees Parlement en de nationale parlementen om interparlementaire samenwerking te ontwikkelen over kwesties die verband houden met de toepassing van het Handvest, waarvoor de Commissie klaar staat om een bijdrage te leveren.

1.2 De toepassing van het Handvest bij EU-financiering verzekeren

EU-financiering is cruciaal bij het ondersteunen van de uitvoering van het EU-beleid in de lidstaten. De lidstaten en de Commissie moeten ervoor zorgen dat in alle door de EU gefinancierde projecten het EU-recht wordt nageleefd, inclusief in voorkomend geval het Handvest van de Grondrechten.

De Commissie heeft onlangs stappen ondernomen om de lidstaten te helpen ervoor te zorgen dat zij de door de EU gefinancierde programma's uitvoeren met naleving van de relevante bepalingen van het Handvest. Met name haar voorstel voor de verordening houdende gemeenschappelijke bepalingen (GB-verordening)[53] waarin regels voor de volgende EU-begroting voor 2021-2027 worden uiteengezet, bevat een "machtigingsvoorwaarde"[54] in verband met het Handvest. Concreet betekent dit dat er voor alle programma's die worden ondersteund door de EU-financiering die onder de GB-verordening valt[55] ("financiering van de GB-verordening") effectieve mechanismen moeten worden ingesteld om hun naleving van het Handvest te verzekeren, van het begin tot de uitvoering ervan[56].

---

[53] COM(2018)375. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=COM%3A2018%3A375%3AFIN

[54] De horizontale machtigingsvoorwaarde "Effectieve toepassing en uitvoering van het Handvest van de grondrechten van de EU", verstrekt onder bijlage III van de GB-verordening.

[55] Het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij, het Fonds voor asiel en migratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Grensbeheer- en visa-instrument. Er dient ook te worden opgemerkt dat het voorstel van de Commissie over strategische plannen dat moet worden opgesteld door de lidstaten onder het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (strategische GLB-plannen), COM(2018)392, herhaalt dat de lidstaten de programma's zullen ontwerpen die met naleving van het Handvest worden ondersteund door het GLB. De lidstaten moeten ervoor zorgen dat het toezichtcomité dat is opgericht om toezicht te houden op de uitvoering van de strategische GLB-plannen vertegenwoordigers van organen omvat die verantwoordelijk zijn voor het bevorderen van sociale inclusie, grondrechten, gendergelijkheid en non-discriminatie.

[56] COM(2018)375, artikel 11, lid 6.

Volgens de GB-verordening[57] moeten de lidstaten het volgende opzetten:

– Regelingen om ervoor te zorgen dat programma's die worden ondersteund door de financiering van de GB-verordening en de uitvoering ervan de relevante bepalingen van het Handvest naleven. In die regelingen moeten de lidstaten bijvoorbeeld de rol en de taken van de verschillende overheden en organen uiteenzetten die betrokken zijn bij het verzekeren van de naleving van het Handvest door de programma's en moeten zij uiteenzetten hoe die naleving tijdens de uitvoering van de programma's zal worden gecontroleerd.

– Regelingen om aan de toezichtcomité's[58] gevallen te melden van niet-naleving van het Handvest door operaties die worden ondersteund door de financiering van de GB-verordening en klachten betreffende het Handvest. De lidstaten moeten bijvoorbeeld uitleggen hoe en de frequentie waarmee zij over deze twee kwesties verslag zullen uitbrengen aan de **toezichtcomité's**. In de verslaglegging moet worden vermeld welke corrigerende maatregelen er zijn genomen, wat er zal worden gedaan om dergelijke gevallen in de toekomst te vermijden en welke verhaalmechanismen er zijn ingesteld.

Bij het voorbereiden van de programma's moeten de lidstaten deze regelingen meedelen aan de Commissie, die zal beoordelen of de "machtigingsvoorwaarde" wordt nageleefd.

Krachtens de regels voor de nieuwe programmeringsperiode moeten toezichtcomité's grondrechtenorganen[59] omvatten om de naleving van het Handvest te helpen beoordelen. Gezien hun onafhankelijke status en deskundigheid inzake toezicht- en adviesautoriteiten zouden **nationale mensenrechteninstellingen** (NHRI's) een cruciale rol kunnen spelen bij het verzekeren dat door de EU gefinancierde programma's worden ontworpen en uitgevoerd met naleving van het Handvest[60].

Op basis van richtsnoeren die zijn ontwikkeld om de naleving van het Handvest bij de EU-financiering te verzekeren[61] zullen de lidstaten en de Commissie, door middel van technische bijstand, het nationale en lokale personeel bijstaan bij het ontwerp en de uitvoering van programma's volgens de regels van het Handvest. Lidstaten worden ook aangemoedigd onderling een coherente uitvoering van de "machtigingsvoorwaarde" in de hele EU te coördineren. Een nationaal contactpunt zou dergelijke samenwerking en coördinatie vergemakkelijken[62].

De Commissie zal er, samen met de lidstaten, op toezien en voor zorgen dat klachten in verband met het Handvest bij de uitvoering van EU-financiering naar het juiste adres worden gestuurd en systematisch worden opgevolgd.

✓	***De Commissie zal:***

[57] Zie bijlage III bij de GB-verordening.

[58] De toezichtcomité's, waaraan de Commissie deelneemt in een adviserende hoedanigheid, worden in de lidstaten opgericht om toezicht te houden op de uitvoering van de programma's.

[59] Zoals vereist krachtens artikelen 6 en 34 van de GB-verordening.

[60] Zie punt 2.1 hieronder.

[61] C/2016/4384, PB C 269 van 23.7.2016, blz. 1-19: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A52016XC0723%2801%29

[62] De lidstaten beslissen of het in punt 1.1 bedoelde steunpunt voor het Handvest deze rol kan spelen.

– een opleidingsmodule ontwikkelen en technische bijstand verlenen om een coherente en effectieve uitvoering van de verordening houdende gemeenschappelijke bepalingen "machtigingsvoorwaarde" te verzekeren;
– beoordelen in hoeverre er wordt voldaan aan de "machtigingsvoorwaarde" op het Handvest;
- erop toezien dat EU-middelen worden gebruikt in overeenstemming met het Handvest en passende maatregelen nemen, zoals het mogelijk onderbreken of schorsen van de EU-financiering, of financiële correcties als onregelmatige uitgaven niet door de lidstaten werden gecorrigeerd, waar dat gerechtvaardigd is.

✓ ***De Commissie verzoekt de lidstaten om:***
– te verzekeren dat de EU-financiering wordt gebruikt met naleving van het Handvest en de regelingen op te stellen die worden verstrekt in de verordening houdende gemeenschappelijke bepalingen;
– nationaal en lokaal personeel bij te staan bij het ontwerp en de uitvoering van programma's waarin het Handvest wordt nageleefd, in samenwerking met de Commissie;
– een coherente uitvoering van de "machtigingsvoorwaarde" te vergemakkelijken en optimaal gebruik te maken van de beschikbare technische bijstand;
- grondrechtenorganen op te nemen in de toezichtcomités.

2 – Organisaties uit het maatschappelijk middenveld, rechtenverdedigers en beoefenaren van juridische beroepen macht geven

2.1 Beschermen en ondersteunen van maatschappelijke organisaties en rechtenverdedigers

Ondersteunende randvoorwaarden

Maatschappelijke organisaties en rechtenverdedigers zijn van cruciaal belang voor een gezonde democratie en een samenleving waarin mensen gebruik kunnen maken van hun grondrechten. Zij zijn essentiële partijen in de handhavingsketen van het Handvest. Zij spelen een belangrijke rol in de bevordering van het gebruik van en de bekendheid met het Handvest en een waardencultuur, gebaseerd op de rechtsstaat, democratie en grondrechten.

Zij hebben echter te maken met een groeiend aantal uitdagingen, waaronder **beperkingen in de regelgeving en moeilijkheden bij de toegang tot financiering**[63]. Het Hof[64] heeft, in een zaak die betrekking had op een wet die de financiering van buitenlandse maatschappelijke organisaties beperkte, erkend dat het recht op vrijheid van vereniging een van de wezenlijke grondslagen van een democratische en pluralistische samenleving is, aangezien het de burgers in staat stelt om op gebieden van gemeenschappelijk belang collectief op te treden en zo bij te dragen aan het functioneren van het openbare leven. Het Hof stelt dat maatschappelijke organisaties "*zonder ongerechtvaardigde overheidsinmenging [moeten kunnen] functioneren en hun activiteiten [moeten kunnen] uitoefenen*"[65].

In sommige lidstaten hebben **lastercampagnes** een negatieve invloed op de publieke opinie en beïnvloeden ze de geloofwaardigheid en legitimiteit van het maatschappelijk middenveld. Maatschappelijke organisaties en mensenrechtenactivisten hebben in sommige EU-landen te maken met fysieke en verbale aanvallen en intimidatie, waaronder misbruikende rechtszaken (Strategic Lawsuits against Public Participation – SLAPP)[66], geweld en online en offline haatzaaierij[67]. Maatschappelijke organisaties en rechtenverdedigers moeten zonder angst en met ondersteunende randvoorwaarden hun werk kunnen doen.

✓ ***De Commissie zal:***
– actie ondernemen tegen maatregelen die inbreuk maken op het EU-recht, met inbegrip van het Handvest, die van invloed zijn op de activiteiten van maatschappelijke organisaties;

---

63 Verslag over de rechtsstaat van de Commissie van 2020, op.cit. Zie ook het FRA-verslag "*Uitdagingen voor maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor mensenrechten in de EU*": https://fra.europa.eu/en/publication/2018/challenges-facing-civil-society-organisations-working-human-rights-eu

64 Arrest van 18 juni 2020, Commissie/Hongarije, C-78/18, EU:C:2020:476.

65 Ibid., punt 113.

66 De Commissie zal maatregelen voorstellen om de veiligheid van journalisten te verbeteren en om hen en het maatschappelijk middenveld te beschermen tegen SLAPP's, in het kader van het Europees actieplan voor democratie. Zoals aangekondigd in het werkprogramma voor volgend jaar, zal de Commissie een initiatief voorstellen tegen misbruikende procesvoering tegen deze actoren eind 2021.

67 FRA-verslag "*Uitdagingen voor maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor mensenrechten in de EU"*, op.cit. Zie ook Internationaal coördinatiecomité van nationale mensenrechteninstellingen (GANHRI), SCA General Observations, 2018, blz. 1.

– ondersteunende randvoorwaarden voor maatschappelijke organisaties steunen, met name via de nieuwe sectie Uniewaarden van het programma Burgers, gelijkheid, rechten en waarden.

✓ ***De Commissie verzoekt de lidstaten:***

– ondersteunende randvoorwaarden en een veilige omgeving te bevorderen voor maatschappelijke organisaties en rechtenverdedigers in hun land, waaronder op lokaal niveau.

Sterke en onafhankelijke nationale mensenrechteninstellingen

Sterke en doeltreffende nationale mensenrechteninstellingen[68] vormen een cruciale schakel tussen de overheid en de burgermaatschappij, aangezien zij de "beschermingskloof" aanpakken tussen de rechten van personen en de verantwoordelijkheden van de staat. Hun overkoepelende functie bestaat erin discriminatie in al zijn vormen aan te pakken en de bescherming van het volledige pakket aan grondrechten te bevorderen[69]. Nationale mensenrechteninstellingen monitoren de toepassing, uitvoering en bevordering van het Handvest in het veld, bieden informatie en ondersteuning aan slachtoffers van schendingen van grondrechten en werken samen met de nationale instanties om het gebruik van en de bekendheid met het handvest te verbeteren.

Drie lidstaten[70] hebben geen nationale mensenrechteninstelling, twee hebben geen geaccrediteerde nationale mensenrechteninstelling[71] en zes[72] hebben geen nationale mensenrechteninstelling die voldoet aan de beginselen van Parijs van de Verenigde Naties[73] voor het verkrijgen van de A-status[74].

In het verslag over de rechtsstaat 2020 werd het belang van onafhankelijke nationale mensenrechteninstellingen benadrukt als onderdeel van de nationale controles en waarborgen[75]. Het Europese netwerk van nationale mensenrechteninstellingen (ENNHRI) kan, met steun van de Commissie, de lidstaten bijstaan bij het oprichten en promoten van een nationale mensenrechteninstelling die voldoet aan de beginselen van Parijs voor het verkrijgen van de A-status.

---

68 Nationale mensenrechteninstellingen zijn instanties met een mandaat van de staat, maar onafhankelijk van de regering, met een uitgebreid (grond)wettelijk mandaat voor de bescherming en de bevordering van de mensenrechten.

69 https://ganhri.org/nhri/

70 Italië, Malta en Tsjechië.

71 Estland (accreditatie gepland voor eind 2020) en Roemenië.

72 België, Cyprus, Oostenrijk, Slovenië, Slowakije en Zweden.

73 https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/ParisPrinciples.aspx. De Raad van Europa is ook bezig met het opstellen van aanbevelingen over de ontwikkeling en versterking van doeltreffende, pluralistische en onafhankelijke nationale mensenrechteninstellingen.

74 Wanneer een nationale mensenrechteninstelling de A-status heeft, betekent dit dat de instelling volledig voldoet aan de beginselen van Parijs. Deze beginselen zijn de internationale normen voor nationale mensenrechteninstellingen voor de doeltreffende en onafhankelijke bevordering en bescherming van de grondrechten.

75 COM(2020)580. De Raad herinnerde er in zijn Conclusies over het Handvest van 2019 aan dat " *nationale mensenrechteninstellingen [...] een cruciale rol [spelen] in het beschermen en bevorderen van de grondrechten en in het waarborgen van de eerbiediging van het Handvest*.",op.cit., punt 22.

✓ ***De Commissie verzoekt:***
– de lidstaten die nog geen onafhankelijke nationale mensenrechteninstelling hebben opgericht dat te doen;
– de lidstaten waarin nationale mensenrechteninstellingen zijn opgericht ervoor te zorgen dat ze beschikken over de instrumenten en middelen om te voldoen aan de beginselen van Parijs en in hun mandaat naar het Handvest te verwijzen.

Capaciteitsopbouw voor de bescherming van de rechten van mensen

Maatschappelijke organisaties en rechtenverdedigers zijn van cruciaal belang voor het vergroten van de bekendheid van burgers met de rechten in het Handvest en om hen te helpen **doeltreffende juridische bescherming** te verkrijgen. Wanneer andere manieren, zoals door middel van preventie en dialoog, onsuccesvol blijken te zijn, omvat doeltreffende juridische bescherming tevens strategische procesvoering, waarmee wordt bijgedragen aan een consistentere uitvoering en toepassing van het EU-recht en aan de handhaving van de rechten van individuen. Na een initiatief van het Europees Parlement heeft de Commissie raadplegingen gehouden en opdracht gegeven voor een onderzoek[76] waaruit blijkt dat capaciteitsopbouw van cruciaal belang is om deze "Handvestvertegenwoordigers" te helpen mensen beter bij te staan bij het gebruik van de rechten die het Handvest hen verleent. In het onderzoek werd geconcludeerd dat er bij procesvoerders behoefte bestaat aan uitbreiding van de kennis over de relevante rechtspraktijk en procedures in de EU en om hun capaciteit te verbeteren, met als verwacht resultaat dat procesvoering in het kader van de grondrechten in Europa zal toenemen en dat de rechten in het Handvest op meer systematische wijze zullen worden bevorderd en beschermd.

Europese netwerken van rechtenverdedigers, zoals het Europees netwerk van nationale mensenrechteninstellingen (ENNHRI), het Europees netwerk van nationale organen voor de bevordering van gelijke behandeling (Equinet) en het Europees netwerk van ombudsmannen (ENO), kunnen een belangrijke rol spelen in het coördineren van capaciteitsopbouw en het delen van praktijkervaring over het Handvest onder hun leden. Medewerkers die een transnationale opleiding hebben gevolgd, moeten optreden als verspreiders van kennis en informatie en collega's opleiden in hun nationale instellingen[77]. Netwerken moeten van elkaar leren om hun doelstellingen te bereiken. Het **ENNHRI** heeft bijvoorbeeld praktijken verzameld onder zijn leden om te laten zien hoe nationale mensenrechteninstellingen in heel Europa werken aan de nationale uitvoering van het Handvest[78]. Het FRA heeft hulpmiddelen

[76] Haalbaarheidsonderzoek voor financiële steun voor rechtszaken van gevallen die verband houden met schendingen van de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten, 28.08.2020: https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights/application-charter/studies-related-charter_nl

[77] *"Gerichte groepsopleiding moet een prioriteit zijn. Personeelsleden van nationale gelijkheidinstanties moeten een gerichte transnationale opleiding krijgen over het gebruik van het Handvest.[…] De gerichte groepsopleiding moet worden gevolgd door een horizontale opleiding op nationaal niveau waarin andere relevante actoren samenkomen die eerder de gerichte groepsopleiding hebben gekregen om verbindingen te identificeren en synergieën over het gebruik van het Handvest op te bouwen."* Indiening van Equinet voor de strategie van de Commissie voor het Handvest, op. cit.

[78] http://ennhri.org/wp-content/uploads/2019/11/Implementation-of-the-EU-Charter-of-Fundamental-Rights-Activities-of-NHRIs.pdf. Zie ook de goede praktijk van Polen, analyse van belanghebbendenraadpleging, blz. 15.

ontwikkeld voor de ondersteuning van deze werkzaamheden en is er klaar voor om dergelijke inspanningen op het gebied van capaciteitsopbouw verder te ondersteunen[79].

Andere netwerken, die gericht zijn op specifieke groepen, zoals de kaders voor het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap of het Europese netwerk van kinderombudsmannen, kunnen eveneens een rol spelen bij het promoten van het Handvest bij hun leden.

✓ ***De Commissie zal:***
– met name in het kader van het programma "Justitie", capaciteitsopbouw voor het Handvest voor rechtenverdedigers en maatschappelijke organisaties ondersteunen, om de toegang tot de rechter voor iedereen te vergemakkelijken.

✓ ***De Commissie verzoekt netwerken van maatschappelijke organisaties en rechtenverdedigers:***
– om samen te werken aan educatie over het Handvest en praktijkervaring te delen, voortbouwend op de steun en hulpmiddelen die door de Commissie en het FRA worden aangeboden.

2.2 Ondersteuning van rechters en andere beoefenaren van juridische beroepen

Onafhankelijke en gekwalificeerde rechters zijn van cruciaal belang om het Handvest relevant te maken in het leven van mensen. Hoewel nationale rechters steeds meer gebruikmaken van het Handvest en het Hof raadplegen voor bijstand over de uitleg ervan[80], **blijft het kennisniveau laag** onder nationale beoefenaren van juridische beroepen[81]. Tot nu toe heeft minder dan een derde van alle professionele groepen die zijn geraadpleegd in de gerichte raadpleging van rechters, andere beoefenaren van juridische beroepen en opleidingsinstellingen geprofiteerd van opleiding in het kader van het Handvest. De meeste rechters en andere beoefenaren van juridische beroepen die hebben gereageerd op de raadpleging zouden blij zijn met opleiding in het kader van het Handvest, waaronder gezamenlijke cursussen voor rechters en andere beoefenaren van juridische beroepen om ervaringen te delen. Zij zouden ook ingenomen zijn met uitgebreidere uitwisselingen tussen nationale en Europese rechters[82].

De Commissie heeft een **nieuwe Europese strategie voor justitiële opleiding** vastgesteld waarin het belang wordt benadrukt van de opleiding van rechters en andere beoefenaren van juridische beroepen over het Handvest om de doeltreffende toepassing ervan te waarborgen[83]. De relevantie van beroepsoverschrijdende opleiding en het delen van beste praktijken werd

[79] https://fra.europa.eu/nl/eu-charter Zie ook het jaarverslag over de grondrechten 2020 van het FRA.

[80] Tussen 2009 en 2019 hebben nationale rechters het Hof 5 038 verzoeken om een prejudiciële beslissing gestuurd. Daarvan bevatten er 576 (meer dan 11 %) vragen over het Handvest. Zie het jaarverslag over de grondrechten 2020 van het FRA.

[81] Analyse van de belanghebbendenraadpleging, op. cit.; verslag van de Commissie over het Handvest 2019, op. cit.; jaarverslag over de grondrechten 2020 van het FRA; FRA-advies 4/2018 van 24 september 2018: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-opinion-04-2018_charter-implementation.pdf

[82] Het Europees netwerk voor justitiële opleiding, ondersteund door het EU-programma "Justitie", organiseert uitwisselingen tussen nationale en Europese rechters: http://www.ejtn.eu/Exchange-Programme/

[83] COM(2020)713.

ook benadrukt. Het FRA zal zijn Charterpedia bijwerken, evenals zijn handboek over de toepassing van het Handvest voor beoefenaren[84].

De COVID-19-pandemie heeft gezorgd voor bijkomende uitdagingen voor rechtsstelsels, maar ook de digitalisering van procedures in een aantal lidstaten een impuls gegeven[85]. De **digitalisering van justitie** heeft, indien dat nauwkeurig wordt uitgerold, een positief effect op de capaciteit van de rechtbanken in het op efficiënte wijze omgaan met grondrechtenkwesties, met name wanneer personele middelen schaars zijn[86].

✓ ***De Commissie zal:***
– in het kader van het nieuwe EU-programma "Justitie" opleidingsmogelijkheden over het Handvest voor rechters en andere beoefenaren van juridische beroepen prioriteren en de ontwikkeling van een speciaal instrument voor elektronisch leren voor rechters ondersteunen;
– aan het Handvest gerelateerde opleidingsactiviteiten en -materialen bevorderen op het nieuwe "Europese opleidingsplatform" van het Europees e-justitieportaal[87] door gebruik te maken van EU-financiering.

✓ ***De Commissie verzoekt netwerken van rechters en andere beoefenaren van juridische beroepen op:***
– om samen te werken aan opleiding en om praktijkervaringen over de toepassing van het Handvest te delen, voortbouwend op de ondersteuning en hulpmiddelen die worden geboden door de Commissie, het Europees netwerk voor justitiële opleiding (EJTN) en het FRA.

[84] https://fra.europa.eu/nl/publication/2020/toepassing-van-het-handvest-van-de-grondrechten-van-de-europese-unie-nationale. Alle informatie die betrekking heeft op het Handvest wordt beschikbaar gemaakt op een internetpagina voor het Handvest: https://fra.europa.eu/nl/eu-charter

[85] Verslag over de rechtsstaat 2020 van de Commissie, op. cit.

[86] Zie Mededeling van de Commissie over de digitalisering van justitie in de EU, COM(2020)710.

[87] https://e-justice.europa.eu/content_european_training_platform-37158-nl.do?init=true

3 – Bevordering van het gebruik van het Handvest als kompas voor EU-instellingen

3.1 Updaten en ontwikkelen van hulpmiddelen binnen de Commissie

EU-instellingen moeten bij al hun activiteiten voldoen aan het Handvest, ook wanneer zij optreden buiten het rechtskader van de EU[88] en buiten het grondgebied van de lidstaten[89].

De Commissie heeft, na haar strategie van 2010 voor de toepassing van het Handvest door de EU, richtsnoeren[90] ontwikkeld om te waarborgen dat elk nieuw initiatief voldoet aan het Handvest en dat, indien er gevolgen zijn voor bepaalde rechten, er een motivering wordt gegeven over waarom de maatregel noodzakelijk en evenredig is en oplossingen worden ingevoerd om de mogelijk negatieve gevolgen van de maatregel op de rechten van personen te beperken. De nieuwe taskforce Gelijkheid van de Commissie zorgt ervoor dat gelijke behandeling in de werkzaamheden van de Commissie wordt geïntegreerd.

Er blijft een controle plaatsvinden van belangrijke initiatieven van de Commissie die grote gevolgen kunnen hebben voor de rechten in het Handvest vanaf de voorbereidende fase van het initiatief, en de naleving van het Handvest blijft voor de Commissie centraal staan tijdens het besluitvormingsproces. De digitale strategie van Europa[91] bijvoorbeeld benadrukt hoe belangrijk het is dat grondrechten worden nageleefd in de digitale transformatie. Het nieuwe regelgevingskader over kunstmatige intelligentie[92] zal verantwoordingsplicht, documentatie en testvereisten introduceren om de effectieve handhaving van grondrechten te verzekeren. Het nieuwe voorstel voor een wet inzake digitale diensten zal de verantwoordelijkheden bepalen van online bemiddelaars, met name online platforms, voor alle vormen van illegale inhoud die online staat, om te garanderen dat hierbij wettelijke inhoud beschermd blijft door fundamentele rechten, met inbegrip van het recht op vrije meningsuiting voor de gebruikers van online diensten, te waarborgen.

Bij het opstellen van initiatieven maakt de Commissie gebruik van bijdragen van belangrijke belanghebbenden[93]. Een open en constructieve dialoog met maatschappelijke organisaties ondersteunt de inspanningen van de Commissie om het Handvest een integrerend deel te laten uitmaken van al haar beleidsmaatregelen en wetgevingsvoorstellen.

---

88 Arrest van 20 september 2016, Ledra Advertising Ltd e.a./Commissie en ECB, C-8-10/15 P en C-10/15, EU:C:2016:701.

89 Arrest van 18 juli 2013, Commissie e.a./Kadi, C-584/10 P en C595/10 P, EU:C:2013:518.

90 Operationele richtsnoeren van de Commissie van 2011 over het in aanmerking nemen van de grondrechten bij effectbeoordelingen en het pakket "Betere regelgeving" van 2015, waardoor toetsing aan het Handvest een integrerend deel is gaan uitmaken van de effectbeoordeling (Tool 28).

91 Goedgekeurd in februari 2020: https://ec.europa.eu/info/publications/communication-shaping-europes-digital-future_nl

92 Witboek over kunstmatige intelligentie: een Europese benadering op basis van excellentie en vertrouwen, COM(2020)65.

93 Raadplegingen worden uitgevoerd om initiatieven van de Commissie beter te informeren in het kader van de regels voor betere regelgeving. Zie https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say en https://ec.europa.eu/info/consultations_nl. De Commissie maakt ook gebruik van gegevens die worden verstrekt door het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten, rechtenverdedigers, zoals nationale mensenrechteninstellingen en instellingen voor gelijke behandeling, en gegevens die worden verzameld door internationale organisaties, zoals de Raad van Europa, de Verenigde Naties en het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa.

De instandhouding van de grondrechten is een wereldwijd streven en het is belangrijk dat interne en externe acties ter bevordering en bescherming van de grondrechten consistent zijn en elkaar versterken. Met het nieuwe actieplan inzake mensenrechten en democratie 2020-2024[94] bevestigt de EU dat zij de mensenrechten en waarden wereldwijd zal blijven bevorderen en beschermen. Mensenrechten en democratie worden op consistente en samenhangende wijze bevorderd op alle gebieden van extern optreden van de EU, waarbij wordt gezorgd voor interne en externe samenhang bij de bevordering van de grondrechten in lijn met het Handvest.

De Commissie blijft als EU-instelling rekening houden met het Handvest bij de voorbereiding van en onderhandeling over handels- en investeringsovereenkomsten van de EU[95].

De Commissie zal er voorts op aandringen dat landen die zich bij de EU willen aansluiten ("uitbreidingslanden") zich houden aan de EU-normen voor de bescherming van de grondrechten. De Commissie biedt ondersteuning en technische bijstand aan uitbreidingslanden[96] en monitort de voortgang via het jaarlijkse uitbreidingspakket van landenverslagen. Kandidaat-lidstaten en landen waarmee een stabilisatie- en associatieovereenkomst is gesloten, kunnen verzoeken om als waarnemer deel te nemen aan de werkzaamheden van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten om zo hun geleidelijke afstemming op de EU-wetgeving te vereenvoudigen[97].

✓ ***De Commissie zal:***
– de ontwikkeling ondersteunen van een hulpmiddel voor elektronisch leren over het Handvest voor iedereen;
– haar richtsnoeren voor haar personeelsleden uit 2011 over de toepassing van het Handvest bij effectbeoordelingen bijwerken en verspreiden als bron van informatie voor beleidsmakers op nationaal en lokaal niveau;
– een set hulpmiddelen voor de integratie van gelijkheid ontwikkelen, evenals een opleidingsplan voor alle personeelsleden om te waarborgen dat gelijkheidsoverwegingen onderdeel uitmaken van alle initiatieven van de Commissie.

3.2 Ontwikkeling van de integratie van het Handvest tijdens het volledige "Europese" wetgevingsproces

Voor de doeltreffende toepassing van het Handvest door de EU is het van essentieel belang dat het **Europees Parlement** en de **Raad** zich richten op de naleving van het Handvest tijdens het wetgevingsproces. De Commissie is klaar om hen te ondersteunen. De naleving van het Handvest is een belangrijk element voor de duurzaamheid van EU-wetgeving[98].

94 https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12848-2020-INIT/nl/pdf

95 Richtsnoeren van 2015 voor de analyse van mensenrechteneffecten in het kader van effectbeoordelingen van handelsgerelateerde beleidsinitiatieven.

96 Het instrument voor pretoetredingssteun 2021-2027 blijft hervormingen om te voldoen aan de EU-waarden en grondrechten en voor de geleidelijke afstemming op de voorschriften, normen en beleidsmaatregelen van de EU ondersteunen.

97 De procedure is beschreven in artikel 28 van de verordening waarbij het FRA is opgericht (Verordening (EG) nr. 168/2007), PB L 53 van 27.2.2007, blz. 1.

98 EU-wetgeving die niet voldoet aan het Handvest kan juridisch worden aangevochten.

De Raad heeft in 2015 richtsnoeren gepubliceerd over nalevingscontroles voor de grondrechten[99], die regelmatig moeten worden gedeeld en toegelicht[100]. De Groep grondrechten, burgerrechten en vrij verkeer van personen van de Raad speelt in dit verband een instrumentele rol. De Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken van het Europees Parlement kan adviezen indienen over de naleving van de grondrechten door een wetgevingshandeling[101]. In het kader van het interinstitutioneel Akkoord over beter wetgeven kunnen het Europees Parlement en de Raad effectbeoordelingen uitvoeren over hun wezenlijke wijzigingen van een voorstel van de Commissie. In het akkoord is erin voorzien dat kwesties op het gebied van de grondrechten[102] aan bod moeten komen in de effectbeoordelingen.

Er zijn verschillende recente voorbeelden waarin het Handvest een integrerend deel uitmaakt van EU-wetgeving en in de jaarverslagen van de Commissie zijn nog veel meer voorbeelden te vinden[103]. De Europese toegankelijkheidswet[104] heeft als doel te waarborgen dat personen met een beperking gebruik kunnen maken van maatregelen die hun zelfstandigheid, hun maatschappelijke en beroepsintegratie en hun deelname aan het gemeenschapsleven bewerkstelligen. In de verordening betreffende de Europese grens- en kustwacht[105] worden de grondrechten een overkoepelend onderdeel gemaakt van de uitvoering van het geïntegreerde Europese grensbeheer.

✓ ***De Commissie verzoekt het Europees Parlement en de Raad*** *om de instrumenten die zij tot hun beschikking hebben te gebruiken om te waarborgen dat het Handvest op doeltreffende wijze wordt toegepast tijdens hun werkzaamheden. De Commissie is klaar om hen te ondersteunen.*

---

99 Richtsnoeren van de Raad over de nalevingscontrole van de grondrechten, doc. 5377/15 van 20 januari 2015.

100 In zijn Conclusies over het Handvest (op. cit.) bevestigde de Raad "*zijn toezegging dat hij rekening zal houden met de richtsnoeren voor de toepassing van het Handvest, met inbegrip van de richtsnoeren over de methodologische stappen die moeten worden gezet om de verenigbaarheid van teksten met de grondrechten in de voorbereidende instanties van de Raad te toetsen, en hij verklaart zich bereid na te gaan hoe die richtsnoeren in de voorbereidende Raadsinstanties efficiënter zouden kunnen worden gebruikt, onder meer door middel van opleiding*" (punt 10). De permanente vertegenwoordiging van Finland heeft, in samenwerking met het secretariaat van de Raad en het FRA, een opleidingscursus georganiseerd over de toepassing van het Handvest die toegankelijk was voor alle personeelsleden en die is aanbevolen bij alle voorzitters van werkgroepen van het inkomende voorzitterschap.

101 Reglement van het Europees Parlement, artikel 39.

102 PB L 123 van 12.5.2016, blz. 12-15.

103 https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights/application-charter/annual-reports-application-charter_nl

104 Richtlijn 2019/882.

105 Verordening 2019/1896, PB L 295 van 14.11.2019, blz. 1. Ter omkadering van de verplichting van het Europees Grens- en kustwachtagentschap (Frontex) om te voldoen aan het Handvest, wordt er een strategie en actieplan voor de grondrechten ontwikkeld. Er is een grondrechtenfunctionaris aangesteld om bij te dragen aan de strategie en om de uitvoering ervan te monitoren. Er worden grondrechtenmonitors aangeworven om de naleving van de grondrechten bij de operationele activiteiten van het agentschap te beoordelen. Het FRA ondersteunt Frontex bij de opleiding van de grondrechtenmonitors.

4 – Versterking van de bekendheid van personen met hun rechten op grond van het Handvest

Uit een recente Eurobarometer over de bekendheid van het Handvest blijkt dat slechts 42 % van de respondenten van het Handvest heeft gehoord en dat maar 12 % echt weet wat het is.

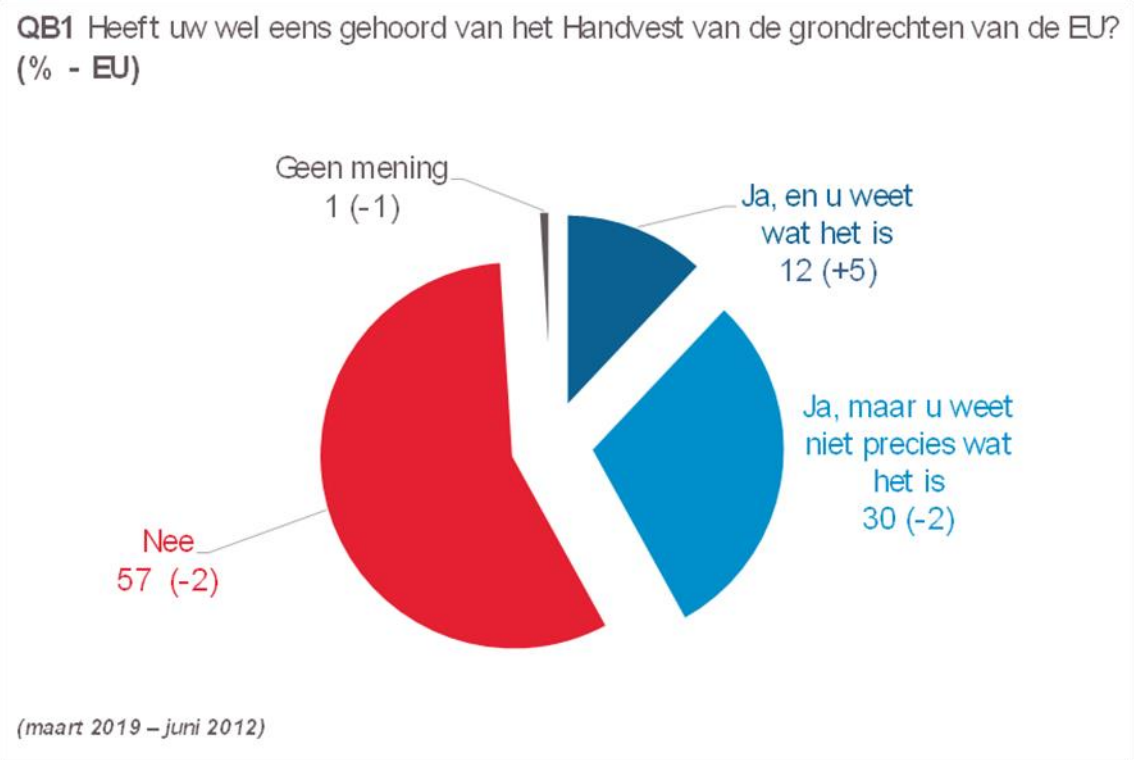

Zes van de tien respondenten willen meer weten over hun rechten en tot wie zij zich kunnen richten als hun rechten op grond van het Handvest worden geschonden[106].

[106] Speciale Eurobarometer 487b.

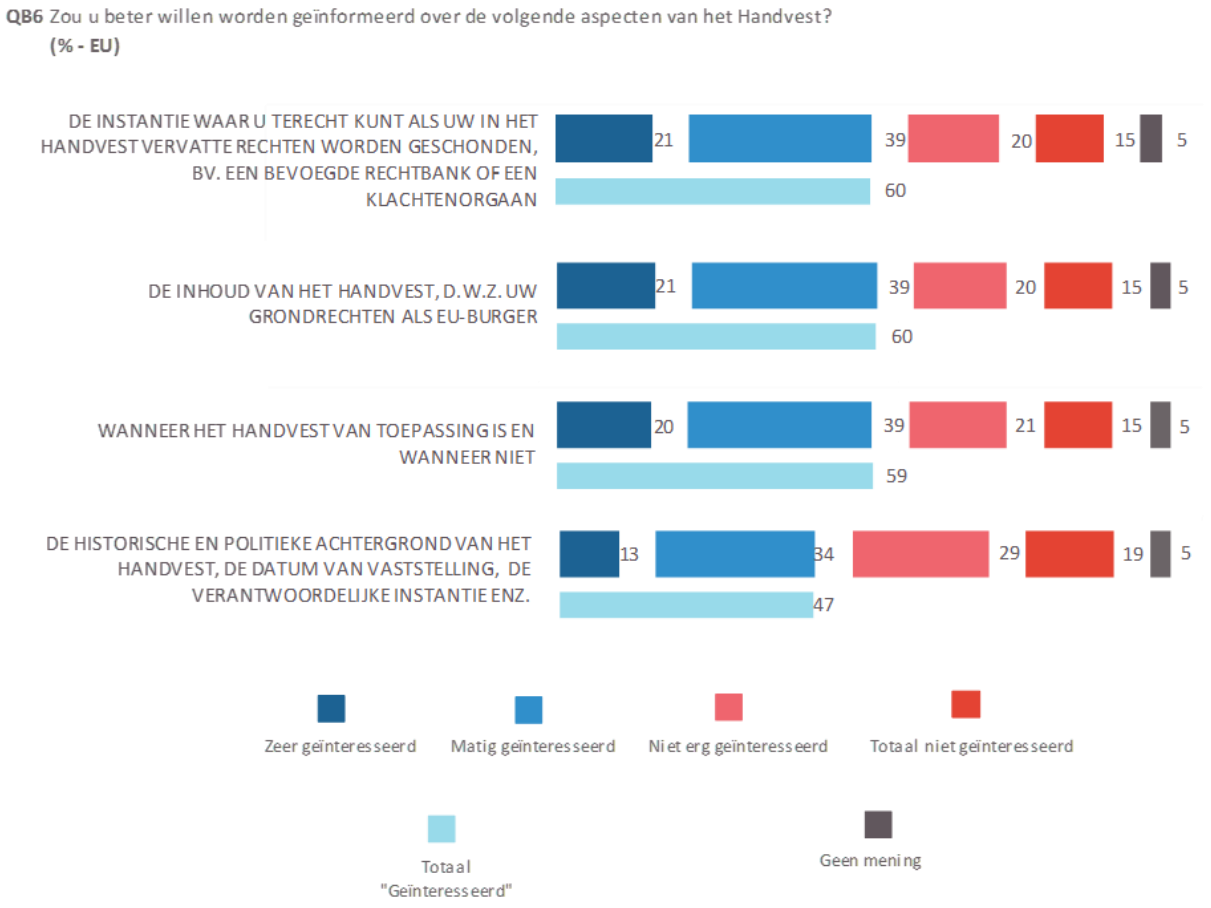

De meeste (80 %) maatschappelijke organisaties melden dat mensen zich tot hen richten voor informatie over hun rechten en een nog groter aantal (85 %) meldt dat zij bewustmakingsactiviteiten organiseren voor deze rechten[107]. Ook lokale autoriteiten bevinden zich in een goede positie om de bekendheid van mensen met hun rechten te verbeteren, evenals wat mensen kunnen doen als er inbreuk wordt gemaakt op hun rechten[108].Het is uitermate relevant om de rechten door middel van waargebeurde verhalen toe te lichten en duidelijk te maken wat ze voor mensen betekenen[109].

Het Grondrechtenforum 2021 van het FRA[110] biedt de kans om de bekendheid met het Handvest van de grondrechten te vergroten en om na te denken over de manier waarop een waardencultuur in de EU verder kan worden ontwikkeld. De conferentie over de toekomst van Europa biedt mensen de kans om te praten over de grondrechten en EU-waarden die centraal staan voor de Unie en haar toekomst.

De Commissie zal een bewustmakingscampagne starten die erop gericht is mensen beter te informeren over hun rechten op grond van het Handvest en tot wie zij zich kunnen richten

---

107 Analyse van de belanghebbendenraadplegingen, blz. 31.

108 14 van de 22 lokale autoriteiten die hebben gereageerd op de gerichte raadplegingen, melden dat ze de bekendheid met de rechten vergroten, Analyse van de belanghebbendenraadplegingen, blz. 42.

109 Zie ook het FRA-verslag "What do fundamental rights mean for people in the EU" (Wat betekenen de grondrechten voor mensen in de EU?), 2020, blz. 48: *"Mensen moeten, om geïnformeerde besluiten te kunnen nemen, toegang hebben tot informatie over hun rechten, alsook tot toegankelijke procedures voor het indienen van aanvragen en klachten."*

110 https://fra.europa.eu/en/event/2020/fundamental-rights-forum-2021

wanneer er inbreuk wordt gemaakt op hun rechten. De campagne zal ook toegankelijk zijn voor personen met een beperking.

De Commissie breidt haar inspanningen uit om de rechten op grond van het Handvest beter te communiceren richting jongeren, waarbij zo goed mogelijk gebruik wordt gemaakt van het Erasmus+-programma. Er wordt in het bijzonder verwezen naar informatie over het Handvest in het Erasmus+-studentenhandvest, dat alle Erasmus+-studenten bereikt; "grondrechten" worden opgenomen als kernprioriteit in de Jean Monnetactie voor hoger onderwijs; instellingen voor hoger onderwijs worden gestimuleerd om opleiding of onlinecursussen aan te bieden over burgerparticipatie in Europa en de bevordering van het Handvest van de grondrechten; en er worden online bronnen ontwikkeld voor docenten om de bekendheid met de grondrechten in de klas te vergroten. De Commissie gaat de dialoog aan met jongeren over grondwaarden en kwesties inzake wereldwijd burgerschap, waaronder de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling, met behulp van het programma Ontwikkelingseducatie en bewustmaking in Europa (DEAR)[111]. In haar aanstaande strategie voor de rechten van het kind zal de Commissie ook manieren onderzoeken om op een kindvriendelijke manier over kinderrechten te communiceren.

✓ ***De Commissie zal:***
– een informatiecampagne opzetten om de bekendheid van mensen met hun rechten op grond van het Handvest en hoe zij deze kunnen gebruiken te vergroten, waarbij specifieke voorbeelden worden gegeven en wordt samengewerkt met actoren in het veld;
– het bewustzijn onder jongeren van hun rechten in het kader van het Handvest ontwikkelen met behulp van het Erasmus+-programma;
– het bewustzijn onder kinderen van hun rechten vergroten als resultaat van haar aanstaande strategie over de rechten van het kind.

✓ ***De Commissie verzoekt de lidstaten*** *om initiatieven te ontwikkelen ter bevordering van de bekendheid met de rechten op grond van het Handvest en tot wie zij zich kunnen richten wanneer er inbreuk wordt gemaakt op hun rechten, met name door lokale actoren macht te geven*[112].

Conclusie

Dankzij de bindende aard van het Handvest heeft de rechtsorde van de EU zich kunnen ontwikkelen tot een baken voor de bescherming van de grondrechten. Het is de belichaming geworden van wat EU-rechten en waarden betekenen — een symbool van Europese identiteit. Het heeft geleid tot een meer coherente en omvangrijke interpretatie van grondrechten in de hele EU.

De EU-instellingen, de lidstaten en de verschillende actoren in de handhavingsketen van het Handvest hebben de verplichting om ervoor te zorgen dat het Handvest een levend instrument wordt, dat de grondrechten in Europa ten voordele van iedereen beschermt.

111 COM(2018)5446. www.dearprogramme.eu
112 Zie de Conclusies over het Handvest van de Raad, op.cit., punt 14.

De Commissie presenteert een jaarverslag over de toepassing van het Handvest, dat de basis moet vormen voor een interinstitutionele discussie. In 2025 brengt de Commissie ook verslag uit over de uitvoering van deze strategie. In 2030 voert de Commissie samen met de belangrijkste actoren voor de handhaving van het Handvest een inventarisatie uit om de voortgang ten aanzien van de bekendheid met en het gebruik van het Handvest te evalueren.

Gezien de sleutelrol van lidstaten bij de uitvoering van deze strategie verzoekt de Commissie de Raad om vervolgconclusies op te stellen.

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

Aan: KONINKLIJKE NOTARIËLE BEROEPS-

ORGANISATIE

t.a.v. Het bestuur

Postbus 16020
2500 BA, DEN HAAG

Betreft: Notariaat

Mierlo, 11 maart 2019

Geacht bestuur van KNB,

Moeten notarissen in de toekomst nog kunnen blijven fungeren als juridische dienstverleners die door rechtzoekenden onvoorwaardelijk in vertouwen genomen kunnen worden,wanneer hun authentieke aktes gewoon terzijde kunnen worden gelegd door de Staat der Nederlanden en de rest van diens korps van ambtenaren, ambtenaren apparaat? Het Nederlandse rechtssysteem moet daarom dergelijke misdrijven vervolgen.Wordt dit echter nagelaten,dan bevordert dat niet alleen strafeloze inbreuken op de rechtsorde doch stelt het door de wetgever geschonken vertouwen in een democratische rechtsstaat in de waagschaal. De Stichting IFUD of Human Rights voert diverse “authentieke” notariële aktes aan en tevens diverse exploten door gerechtsdeurwaarders die de stichting heeft laten betekenen,die de rechter, hoofdofficier bij het Openbaar Ministerie en de belastingdienst niet kunnen negeren.

-dat er thans ook onvoldoende aanknopingspunten zijn voor de verwachting dat de Staat der Nederlanden in een (eventuele) civiele procedure het bewijs van deze aktes nog kan of zal ontzenuwen-

https://archive.org/details/SOMMATIE_201903

https://archive.org/details/VerzoekschriftClericalError

Doen zij dit wel dan spreekt men van miskenning van bewijswaarde, (hij die bewijzen met een wettelijke bewijswaarde loochent). De basisregel luidt dat de bewijskracht van een akte

door de rechter miskend wordt wannneer hij aan die akte een uitlegging geeft die onverenigbaar is met de bewoordingen ervan. Wordt er een geschrift overlegd dat op een authentieke akte lijkt, dan gaat de rechter ervan uit dat het ook écht een authentieke akte is. Eventueel kan het tegendeel worden bewezen door de andere partij, wanneer deze bijvoorbeeld stelt dat de akte vals is. Dwingend bewijs houdt in dat de rechter verplicht is de inhoud van bepaalde bewijsmiddelen als waar aan te nemen dan wel verplicht is de bewijskracht te erkennen die de wet aan bepaalde gegevens verbindt (art. 151 lid 1 Rv). Tegenbewijs, ook tegen dwingend bewijs, staat vrij, tenzij de wet het uitsluit (art. 151 lid 2 Rv).

- Dat de Staat der Nederlanden bekend is met de inhoud van de notariële akte van 21 juni 2007,de Minister van Algemene Zaken in een brief uit 2008 niet van voornemens te zijn een valsheidsprocedure aanhangig te maken bij de civiele rechter,en in 2014 nogmaals een bevestiging door Minister van Algemene zaken onder verwijzing naar de brief uit 2008,
- Het is de notaris in 2008 door de rechtbank van Den Haag verboden is een executoriale titel toe te kennen aan de notariële rectificatie akte van 21 juni 2007,
- Dat de Staat der Nederlanden geen aangifte bij de strafrechter heeft gedaan in het verleden met betrekking de onder ede verklaring door J.P. van den Wittenboer in de desbetreffende notariële akte,
- Dat Staat der Nederlanden ingevolge artikel 151 lid 2 Rv tegenbewijs kon leveren tegen de dwingende bewijskracht de verdere inhoud van de notariële akte,maar heeft nagelaten,
- Dat de Staat der Nederlanden een zodanige houding ten aanzien van de notariele akte van rectificatie van 21 juni 2007 heeft aangenomen -mede gelet over de jaren die zijn verstreken- dat daaruit mag worden afgeleid dat de Staat hierin wenst te berusten,en dus geen verdere juridische actie gaat ondernemen,
- Dat de inhoud van de notariële rectificatie akte in beginsel dwingende bewijskracht heeft. Het staat de rechter dus niet vrij om zelf te bepalen of hij de inhoud van die akte geheel of gedeeltelijk of helemaal niet voor waar aanneemt,
- Nu voldoende duidelijk is geworden dat de Staat der Nederlanden geen tegenbewijs zal leveren mag de rechter niet weigeren te beslissen, alsnog –wat de notaris voorheen is verboden- de executoriale titel toe te kennen onder verstek aan de notariële rectificatie akte van 21 juni 2007, op verzoek van IFUD of Human Rights met een advocaat,
- Dat de Staat der Nederlanden een verzetprocedure bij de rechter tegen verstekvonnis kan voeren, die dan de zaak heropent en in feite, dat alles alsnog weer inhoudelijk wordt behandeld,

- Dat IFUD of Human Rights daartegen bezwaar zal aanvoeren omdat de Staat der Nederlanden de verzetprocedure zal aangrijpen met louter ten doel de zaak te vertragen, danwel “Hitler’s Inferno” te marginaliseren zodat er sprake is misbruik van procesrecht, aldus niet het doel daadwerkelijk met argumenten te betwisten.

https://archive.org/details/AkteNotarieel16-07-2004
https://archive.org/details/AfschriftNotarieleAkte

https://archive.org/details/DeurwaarderskortgedingJanAnneDeSwartArt438Lid4Rv

IFUD of Human Rights

De Voorzitter

J.P. van den Wittenboer

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Civielrechtelijke aansprakelijkheid jegens de betrokken derde(n) waaronder mede de belastingdienst

HR 10 november 2017**,** ECLI:NL:HR:2017:2850

De functie van de notaris in het rechtsverkeer verplicht hem onder bijzondere omstandigheden ook tot een zekere zorg voor de belangen van derden welke mogelijkerwijs zijn betrokken bij de door zijn cliënten van hem verlangde ambtsverrichtingen (HR 23 december 1994, ECLI:NL:HR:1994:AD2277, NJ 1996/627; HR 23 december 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1590, NJ 1996/628; HR 15 september 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1801, NJ 1996/629 (Curatoren THB)). Deze zorgplicht kan ertoe leiden dat de notaris gegronde redenen heeft als bedoeld in art. 21 lid 2 Wna om de van hem gevraagde dienstverlening te weigeren of op te schorten. Verleent hij de gevraagde dienst toch, dan kan dit zijn civielrechtelijke aansprakelijkheid jegens de betrokken derde(n) meebrengen.”

← **Tweet**

Dilan Yesilgöz - Zegerius
@DilanYesilgoz

Vandaag ben ik beëdigd tot minister van Justitie en Veiligheid. Ik ga vol overtuiging aan de slag om de rechtsstaat te koesteren, te verdedigen en te versterken.

4:23 p.m. · 10 jan. 2022 · Twitter for iPhone

DCO Bestuur en Onderwijs
Commissie Justitie

Intermediairy Foundation of the Universal Declaration of Human Rights
De heer J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Plaats en Datum	Den Haag, 8 november 2007
Betreft	Onderzoek rechtsstaat door Tweede Kamer
Ons kenmerk	JUST070656
Uw kenmerk	Opleggen valsheidsprocedures notariële akten
Uw brief van	27 september 2007

Geachte heer Van den Wittenboer,

Uw bovengenoemde brief is onder de leden van de vaste commissie voor Justitie verspreid.

Dit betekent dat alle leden van de commissie kennis hebben kunnen nemen van uw brief.

Namens de commissie zeg ik u dank voor de toezending van uw brief.

Hoogachtend,

mr. D.S. Nava,
griffier vaste commissie voor Justitie

Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
Den Haag

Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Tel: 070-318 2007
Fax: 070-318 3444

E-mail: cie.just@tweedekamer.nl

Minister-President
Ministerie van Algemene Zaken

Postadres
Postbus 20001
2500 EA Den Haag

Bezoekadres
Binnenhof 19, Den Haag

Telefoon
+31 70 356 44 50

Fax
+31 70 356 46 83

Datum
28 maart 2008

Kenmerk
3318172

De heer J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Geachte heer Van den Wittenboer,

Bij brief van 29 februari 2008 deelt u mij mede dat u de termijn verlengt van het aanhangig maken van een 'valsheidsprocedure'. U biedt de Staat de mogelijkheid een notariële akte van 21 juni 2007 te betwisten. Via de door u vermelde internetpagina heb ik kennis genomen van de akte.
In reactie op uw schrijven deel ik u mee thans niet voornemens te zijn een valsheidsprocedure aanhangig te maken. Om misverstanden te voorkomen merk ik op dat ik de inhoud van de akte volledig voor uw verantwoordelijkheid laat en dat de Staat geen enkele schuld of aansprakelijkheid erkent.

Hoogachtend,

DE MINISTER-PRESIDENT,
Minister van Algemene Zaken,

Mr.dr. J.P. Balkenende

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2018–2019

29 279 Rechtsstaat en Rechtsorde

Nr. 529 **BRIEF VAN DE MINISTER VOOR RECHTSBESCHERMING**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 juli 2019

Bij brief van 6 juni 2019 heeft u mij gevraagd te reageren op het bericht «Gefrustreerd notariaat eist van overheid meer wapens tegen fraude» uit het Financieel Dagblad van 27 mei 2019. Met deze brief geef ik mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid gevolg aan dit verzoek.

Uit het interview met de voorzitter van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) blijkt zijn zorg dat het notariaat niet over de juiste instrumenten en informatie beschikt die een notaris ter invulling van zijn poortwachtersrol en ten behoeve van de fraudebestrijding nodig heeft. Ook zijn Kamervragen door de leden Alkaya en Van Nispen (beiden SP) gesteld over de middelen die het notariaat ter beschikking heeft om fraude te bestrijden. Kortheidshalve verwijs ik u naar de beantwoording ervan.[1] Met de KNB zal worden verkend of en welke verbeteringen mogelijk zijn.

In reactie op de klacht van de KNB hecht ik eraan om mijn waardering uit te spreken voor de ambitie van de KNB en de rol van de notaris in ons rechtsbestel. Ik ben verheugd dat de voorzitter van de KNB zich sterk maakt voor de rol die de notaris vervult bij fraudebestrijding. Naast de wettelijke verplichtingen die samenhangen met de uitoefening van de notariële taken op grond van de Wet op het Notarisambt en het Burgerlijk Wetboek hebben notarissen, gelijk andere instellingen, wettelijke verplichtingen in het kader van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Daartoe behoren het verrichten van cliëntenonderzoek en het melden van ongebruikelijke transacties bij de Financial Intelligence Unit-Nederland.

De notaris vervult een essentiële vertrouwensrol in het rechts- en handelsverkeer. Notarissen zijn voor een onpartijdige en onafhankelijke uitoefening van het ambt, en de poortwachtersfunctie in het kader van de Wwft gebonden aan de kernwaarden en de gedragsregels die voort-

[1] Aanhangsel Handelingen II 2018/19, nr. 3047.

kst-29279-529
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2019

vloeien uit de bindende verordeningen van de KNB. Kerntaken zijn het opmaken van authentieke notariële akten die rechtszekerheid bieden in het civiele rechtsverkeer, de dienstverleningsplicht, de geheimhoudingsplicht, het raadplegen van registers en de voorlichtingsplicht («belehrung») en het bieden van rechtsbescherming aan hun cliënten (burgers en bedrijven). In dit licht heb ik begrip voor de visie van de KNB dat een centraal aandeelhoudersregister, in samenhang met het instellen van een UBO-register, een belangrijk hulpmiddel kan zijn voor fraudebestrijding en de onderzoekwerkzaamheden van de notaris. Voor beide registers is reeds wetgeving aanhangig in uw Kamer. Het kabinet is voornemens een standpunt op het initiatiefwetsvoorstel Centraal aandeelhoudersregister van de leden Nijboer en Alkaya voor te bereiden en zal daarbij ingaan op de toegevoegde waarde van een centraal aandeelhoudersregister in samenhang met het UBO-register voor de bestrijding van financieel-economische fraude en witwassen.[2]

De notaris is werkzaam in een spanningsveld als ondernemer en bijzonder ambtenaar tegelijk. Als ondernemer ontwikkelt hij nieuwe diensten, zoals het levenstestament, waar onafhankelijke voorlichting, rechtszekerheid en vertrouwen essentieel is. Een ander voorbeeld is de ontwikkeling richting een digitale notariële akte, waarmee de KNB thans een proefproject ontwikkelt voor de vereenvoudigde oprichting van BV's in het kader van een Europese richtlijn «Gebruik van digitale instrumenten en processen in het kader van het vennootschapsrecht[3]». Zulke nieuwe (technologische) mogelijkheden beschouw ik als kans om opnieuw te definiëren en zichtbaar te maken dat de rol van de notaris maatschappelijk van toegevoegde waarde is.

Gelet op de ontwikkeling van verschillende fraudeverschijningsvormen en de digitale en internationale mogelijkheden voor fraudeurs zijn het notariaat en het bedrijfsleven belangrijke partners voor fraudedetectie en het voorkomen van witwassen. Over de invulling van die rol voer ik graag het overleg met de KNB om te verkennen welke mogelijkheden op korte of langere termijn tot verbetering kunnen leiden en wat daarvoor noodzakelijk is. Ik vertrouw erop dat die dialoog een effectieve aanpak van fraude en witwassen de invulling van de poortwachtersrol verder ondersteunt.

De Minister voor Rechtsbescherming,
S. Dekker

[2] Kamerstuk 34 661, nr. 6.
[3] De richtlijn is aangenomen door het Europees parlement en de Raad, maar is nog niet gepubliceerd.

_Citizens

WHAT IS A

The notary's mission: establishing authentic instruments

The notaries' mission, which they carry out as delegates of the State that nominates them and accords them the status of public office holder, is to confer authenticity on the legal instruments they establish for their clients. Authenticating an instrument involves gathering together and expressing the wishes of those involved impartially and in full respect of the law. By appending the State's seal next to the signature of the parties on the instruments they draw up, notaries are responsible for the content and the form.

An authentic instrument has similar value to a judgement and cannot be contested, except by judicial means. Authentic instruments have probative value, which applies to both justice and the administration in addition to all third parties. They are also enforceable, enabling the contracting parties to obtain direct enforcement of their reciprocal obligations before the courts.

The authentication of acts and contracts is a public service, generally subject to the rules of territorial distribution and to price control. Notaries must guarantee the publicity of the authentic instrument to third parties and the State, primarily by registering it on the public registers that exist for this purpose. They are also responsible for its perpetuity as they must keep the original in their archives and issue authentic copies.

Notaries, advisers for families

Notaries are legal advisers for families, providing answers to their questions with respect to their estate: home buying, marriage contracts, registered partnerships, donations, wills, succession settlements, etc. Notaries do not only retrospectively settle the property consequences of family events such as divorce, death or an accident leading to a disability. They are also advisers who can be consulted by families at any time, to prepare the transfer of assets or modify the structure of an estate, according to current or future needs. Notaries also have a role, as a trusted third party, in the use of alternative conflict resolution methods such as mediation, conciliation, and in some cases arbitration.

Notaries advising business people

In many countries, legislators have endeavoured to make business life as secure as possible, by entrusting notaries with exclusive competence to draw up legal instruments incorporating and modifying companies, in addition to many legal instruments certifying their activity. Notaries help business projects to succeed and thus better protect the company's shareholders and creditors from the outset. The legal form of the company, the division of powers at its heart and the social and tax status of its directors all affect their family lives and personal estate. The marriage, divorce, fatherhood or motherhood of its directors, not to mention their retirement or death, also has repercussions for the company. Notaries carry out an overall analysis; they are able to find complete congruence between the needs of the company, its durability and the aspirations of its management and workforce.

Notaries in the fight against money laundering

Notaries play a central and effective role in the fight against money laundering. They implement recommendations from the Financial Action Task Force (FATF) and the resulting European legislation. In particular, notaries must inform the public authorities if they have suspicions about a financial operation or transaction. In such cases, notaries must maintain a balance between observing professional secrecy and supporting the work of the public authorities.

Notaries of Europe
Avenue de Cortenbergh, 120P. +32 2 513 95 29
1000 Brussels
info@cnue.be
BELGIUM
Privacy policy

Machine Translated by Google

_Burgers

WAT IS A NOTARIS?

De missie van de notaris: authentieke akten opmaken

De taak van de notarissen, die zij uitoefenen als afgevaardigden van de staat die hen voordraagt en hen de status van openbaar ambtsdrager toekent, is het verlenen van authenticiteit aan de rechtsinstrumenten die zij voor hun cliënten opstellen. Authenticatie van een akte houdt in dat de betrokkenen onpartijdig en met volledige inachtneming van de wet bijeenkomen en de wensen van de betrokkenen kenbaar maken. Door naast de handtekening van partijen het zegel van de Staat aan te brengen op de akten die zij opmaken, zijn notarissen verantwoordelijk voor de inhoud en de vorm.

Een authentieke akte heeft dezelfde waarde als een vonnis en kan niet worden aangevochten, behalve met gerechtelijke middelen. Authentieke akten hebben bewijskracht, die geldt voor zowel justitie als bestuur naast alle derden. Ze zijn ook afdwingbaar, waardoor de overeenkomstsluitende partijen rechtstreekse tenuitvoerlegging van hun wederzijdse verplichtingen voor de rechtbanken kunnen verkrijgen.

De authenticatie van akten en contracten is een openbare dienst, in het algemeen onderworpen aan de regels van territoriale distributie en aan prijscontrole. Notarissen moeten de openbaarheid van de authentieke akte aan derden en de Staat waarborgen, voornamelijk door deze in te schrijven in de daarvoor bestemde openbare registers. Ze zijn ook verantwoordelijk voor de eeuwigheid ervan, aangezien ze het origineel in hun archieven moeten bewaren en authentieke kopieën moeten uitgeven.

Notarissen, adviseurs voor gezinnen

Notarissen zijn juridisch adviseurs voor gezinnen en geven antwoord op hun vragen over hun nalatenschap: woningaankoop, huwelijkscontracten, geregistreerde partnerschappen, schenkingen, testamenten, successieregelingen, etc. Notarissen regelen niet alleen achteraf de vermogensrechtelijke gevolgen van familiegebeurtenissen zoals echtscheiding, overlijden of een ongeval met invaliditeit tot gevolg. Het zijn ook adviseurs die op elk moment door families kunnen worden geraadpleegd om de overdracht van activa voor te bereiden of de structuur van een landgoed aan te passen aan de huidige of toekomstige behoeften. Notarissen hebben als vertrouwde derde partij ook een rol bij het gebruik van alternatieve methoden voor conflictoplossing , zoals bemiddeling, verzoening en in sommige gevallen arbitrage.

Notarissen die zakenmensen adviseren

In veel landen hebben wetgevers ernaar gestreefd om het zakenleven zo veilig mogelijk te maken, door notarissen de exclusieve bevoegdheid toe te vertrouwen om rechtsinstrumenten op te stellen waarin vennootschappen worden opgenomen en gewijzigd, naast tal van rechtsinstrumenten die hun activiteiten certificeren. Notarissen helpen zakelijke projecten te laten slagen en zo de aandeelhouders en schuldeisers van de onderneming van meet af aan beter te beschermen. De rechtsvorm van de vennootschap, de bevoegdheidsverdeling in het hart en de sociale en fiscale status van de bestuurders zijn allemaal van invloed op hun gezinsleven en persoonlijke bezittingen. Ook het huwelijk, de echtscheiding, het vader- of moederschap van haar bestuurders, om nog maar te zwijgen van hun pensionering of overlijden, heeft gevolgen voor de onderneming. Notarissen voeren een globale analyse uit; ze zijn in staat om volledige overeenstemming te vinden tussen de behoeften van het bedrijf, zijn duurzaamheid en de ambities van zijn management en personeel.

Machine Translated by Google

Notarissen in de strijd tegen witwassen

Notarissen spelen een centrale en effectieve rol in de strijd tegen witwassen. Zij implementeren aanbevelingen van de Financial Action Task Force (FATF) en de daaruit voortvloeiende Europese wetgeving. Notarissen moeten met name de overheid informeren als zij vermoedens hebben over een financiële verrichting of transactie. In dergelijke gevallen moeten notarissen een evenwicht bewaren tussen het in acht nemen van het beroepsgeheim en het ondersteunen van het werk van de overheid.

Rechtsweigering

Henk Naves Voorzitter Raad voor de Rechtspraak

Nieuwsuur NPO Ned2
29-01-2020

https://archive.org/details/raadrechtspraakrechtsweigering

Belastingdienst/Bureau Economische Handhaving, Team UBO

Postadres:
Postbus 4670
1000 DZ Amsterdam
Bezoekadres:
Kingsfordweg 1
1043 GN Amsterdam
Telefoon: 088 - 157 48 61

Wij zijn bereikbaar op werkdagen van 9.00 tot 16.00 uur.

Voegen als benadeelde partij in strafproces

Audio-Rarities,de Stichting en derden (personen en bedrijven) inzake het project Hitler’s Inferno niet ten onrechte met nazisme of neo-nazisme in verband wordt gebracht of dat op enige andere wijze naamschade plaatsvindt. Verwijzing aktes notarieel: 10.000,00 euro per iedere data op de kalender, oplopen tot een geldbedrag maximum van twee miljoen euro per jaar.

In het strafproces kan u als verdachte, als u schade heeft geleden, om vergoeding van die schade vragen aan de strafrechter. Hierbij kan het zowel om materiële als immateriële schade gaan. **Dit wordt ook wel 'voegen als benadeelde partij' in het strafproces genoemd.**

10 MARCH 2020 | ACTUEEL

Verslag debat Tweede Kamer over 'Dikastocratie?'

Op 9 maart 2020 vond het rondetafelgesprek ‘Dikastocratie?’ plaats in de Tweede Kamer. De NVvR was hierbij aanwezig en heeft het debat laten samenvatten in een uitvoerig verslag.

Lees hier het uitgebreide verslag.

Namens de rechtspraak benadrukten Geert Corstens (oud-president van de Hoge Raad) en Henk Naves (voorzitter van de Raad voor de rechtspraak) dat de rechter besluiten neemt op basis van voorgedragen feiten, geen politieke agenda heeft en terughoudend handelt. Zij benadrukken dat de rechter niet aan rechtsweigering mag doen en invulling moet geven aan de ruimte die de wetgever bij 'vage normen' voor hen open laat.

Augustus 2019
Michiel van Nispen
Tweede Kamerlid voor de SP

17 blz

Ministeries geven recordbedrag van 25 miljoen uit aan inhuur landsadvocaat

13-08-2019

Veiligheid en recht

Auteur: **Jan Born**

Minister Grapperhaus (Justitie en Veiligheid). Zijn ministerie gaf het meeste uit aan de landsadvocaat.
Bron: ANP

De Nederlandse ministeries hebben in 2018 voor 25 miljoen uitgegeven aan het inhuren van de landsadvocaat. Dat blijkt uit cijfers in handen van EenVandaag. Nog nooit was het bedrag hoger.

De landsadvocaat, het kantoor Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, adviseert en vertegenwoordigt de Nederlandse Staat in juridische procedures. In 2017 kostte het inhuren van de landsadvocaat de ministeries nog 23 miljoen euro.

Orde van advocaten: 'Toename schuurt ten opzichte van bezuinigingen rechtsbijstand'

De Nederlandse orde van advocaten vindt de toename in de uitgaven van de ministeries zorgelijk. "Het schuurt dat de overheid steeds meer geld uitgeeft aan rechtszaken onder meer tegen burgers, terwijl er volstrekt onvoldoende budget beschikbaar wordt gesteld voor rechtsbijstand aan diezelfde burger."

10
Recht op een eerlijk proces

Aan de orde is de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Verklaring dat er grond bestaat een voorstel in overweging te nemen tot verandering van de Grondwet, strekkende tot het opnemen van een bepaling over het recht op een eerlijk proces (34517).**

De **voorzitter**:
Aan de orde is de behandeling van het wetsvoorstel 34517, Verklaring dat er grond bestaat een voorstel in overweging te nemen tot verandering van de Grondwet, strekkende tot het opnemen van een bepaling over het recht op een eerlijk proces. Ik heet de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van harte welkom in de Eerste Kamer.

De beraadslaging wordt geopend.

De **voorzitter**:
Ik geef het woord aan de heer Engels.

De heer **Engels** (D66):
Dank u wel, mevrouw de voorzitter. And now for something completely different, bedacht ik ter plaatse.

Mevrouw de voorzitter. De fractie van D66 is verheugd dat wij vandaag in eerste lezing een voorstel behandelen dat onze Grondwet op een belangrijk punt bij de tijd brengt. Bij meerdere gelegenheden heb ik in deze Kamer namens mijn fractie betoogd dat onze Grondwet in meer opzichten toe is aan een algehele modernisering, maar in afwachting daarvan is elke partiële verbetering welkom. Wat hier verder van zij, wij vinden het een goede zaak dat de regering de aan dit voorstel ten grondslag liggende wens van de Eerste Kamer, die haar bestaansrecht onder meer ontleent aan de zorg voor de constitutionaliteit van het overheidshandelen, heeft willen honoreren. Het recht op een eerlijk proces is in een democratische rechtsstaat een onomstreden principe, zowel verankerd in onze Grondwet, die de onafhankelijkheid van de rechter waarborgt, als neergelegd in de in onze rechtsorde rechtstreeks werkende verdragsrechtelijke bepalingen in het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, het Internationaal Verdrag voor burgerlijke en politieke rechten en het EU-grondrechtenhandvest.

Het voorgestelde grondwetsartikel heeft volgens de regering in de eerste plaats een belangrijke symbolische functie. Met het opnemen van het recht op een eerlijk proces laat de grondwetgever blijken dat de waarborging daarvan van groot belang is. Dat zou een bijdrage kunnen leveren aan een versterking van het vertrouwen van burgers in de Nederlandse rechtsstaat en rechtspraak. Mijn fractie onderkent de in beginsel grote betekenis die de Grondwet in het algemeen en de voorgestelde bepaling in het bijzonder hebben dan wel behoren te hebben voor het maatschappelijke vertrouwen in de inrichting en werking van onze staatsinstellingen. Toch zouden wij van de regering graag een nadere toelichting krijgen waarom de voorgestelde bepaling nu precies deze veronderstelde en op zichzelf relevante betekenis heeft.

Voor de formulering van de voorgestelde bepaling heeft de regering aansluiting gezocht bij het zo veelgeprezen sobere karakter van de Grondwet. Daarnaast wil de regering aansluiten bij de bestaande wetgevingspraktijk en de ontwikkelingen in de rechtspraak, waar met name artikel 6 EVRM een belangrijke rol speelt. Voor de behandeling van dit wetsvoorstel is het met het oog op die toepassingspraktijk relevant een beeld te hebben van wat er wordt bedoeld met het recht op een eerlijk proces. Volgens de wettekst kunnen daaronder de volgende elementen worden begrepen: het recht op toegang tot de rechter, het recht op behandeling van een zaak binnen een redelijke termijn en het recht op een onafhankelijke en onpartijdige rechter. Niet opgenomen zijn elementen als bijvoorbeeld het recht op een gelijkwaardige procespositie en het recht op gelijkwaardige procesmiddelen. Hetzelfde geldt voor de kwaliteit van de rechtsbijstand. Het nadeel van deze keuze is dat uit de wettekst niet volledig kan worden opgemaakt welke waarborgen voor een eerlijk proces nu precies relevant zijn. Een andere optie zou dan ook zijn geweest om de elementen van het recht op een eerlijk proces integraal, dat wil zeggen met een zo compleet mogelijke omschrijving in de Grondwet vast te leggen, maar daartegen kan weer worden ingebracht dat deze waarborgen al besloten liggen in de algemene formulering van dit recht.

Mijn fractie kan zich voorstellen dat het lastig is op dit punt een afweging te maken. Het is ons opgevallen dat ook de Staatscommissie Grondwet in deze kwestie niet tot een eensluidend oordeel heeft kunnen komen. Het is in dat licht begrijpelijk dat de regering zich niet aan een integrale grondwettelijke omschrijving van het recht op een eerlijk proces heeft willen wagen. Die keuze biedt in de ogen van de regering vervolgens de wetgever en de rechter de ruimte voor een nadere invulling van de term "eerlijk proces".

In de schriftelijke voorbereiding heeft de regering naar aanleiding van een op dit punt gestelde vraag van mijn fractie, aangegeven dat nieuwe of gewijzigde wetgeving op het terrein van het procesrecht aan de voorgestelde grondwetsbepaling zal moeten voldoen. Daarnaast heeft de regering in de richting van mijn fractie aangegeven dat een meer in abstracte termen geformuleerde bepaling meer interpretatieruimte biedt voor de rechter. De consequentie van de keuze van de regering voor een open formulering is dat voor een nadere uitleg van het begrip "eerlijk proces" moet worden aangesloten bij de interpretatie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg inzake artikel 6 EVRM en van het Europese Hof van Justitie in Luxemburg inzake artikel 47 grondrechtenhandvest. Graag vraag ik de regering om nog eens te reflecteren op de vraag of de gekozen open formulering van het artikel de wetgever en de rechter voldoende context biedt om in voorkomende gevallen tot een eenduidige en adequate, dat wil zeggen bij de in het algemeen geformuleerde recht besloten liggende waarborgen aansluitende invulling van het begrip "eerlijk proces" te komen.

Voorzitter. Dit voorstel heeft naar de mening van de regering niet alleen een symbolische betekenis, maar ook een inhoudelijke meerwaarde. De voorgestelde bepaling legt voor alle mogelijke geschillen een minimumbeschermingsniveau vast van het recht op een eerlijk proces. Dit voorschrift biedt daarmee in beginsel meer bescherming dan het in artikel 6 EVRM gewaarborgde recht op toegang tot de rechter, zo lijkt het. Dit Europese grondrecht is immers beperkt tot geschillen over de vaststelling van burgerlijke

rechten en verplichtingen en zaken betreffende een ingestelde strafvervolging. Geschillen over bijvoorbeeld de toepassing van het vreemdelingenrecht, het belastingrecht, het ambtenarenrecht of politieke rechten vallen daar niet onder, zoals ook de Raad van State heeft aangegeven. Artikel 47 van het EU-handvest kent deze beperking overigens niet, maar dit voorschrift is weer alleen relevant bij de tenuitvoerlegging van EU-recht. Het geldt immers alleen voor de toepassing van EU-recht door de Europese instellingen en voor situaties waarin lidstaten handelen binnen het toepassingsgebied van het unierecht. De grondrechten in het handvest beschermen met andere woorden alleen tegen de uitvoering van het EU-recht die een zekere mate van verband houdt met de nationale uitwerking daarvan. Er moet daarbij sprake zijn van een daadwerkelijke schending van de door het unierecht gewaarborgde rechten en vrijheden.

In de praktijk zal nu moeten blijken of de voorgestelde grondwettelijke verankering van het recht op een eerlijk proces vanwege het beoogde ruimere toepassingsbereik een staatsrechtelijke meerwaarde heeft en tot meer rechtsbescherming zal leiden. Dit zal mede afhankelijk zijn van de vraag of deze bepaling de wetgever en de rechter daadwerkelijk aanzet tot actieve rechtsvorming, zoals de regering veronderstelt. Graag hoor ik van de regering nog eens welke verwachtingen wij als grondwetgevend orgaan op dit punt mogen hebben.

De regering heeft ervoor gekozen het recht op een eerlijk proces en op een onafhankelijke en onpartijdige rechter te formuleren als een subjectief recht of subjectief grondrecht dat de burger een bepaalde aanspraak geeft ten opzichte van de rechter en de wetgever. Het nieuwe artikel is om die reden geplaatst in hoofdstuk 1 van de Grondwet. De regering hangt deze keus op aan het gekozen doel van het voorstel: het vestigen van een grondrecht voor burgers dat tegen de rechter kan worden ingeroepen. Dit sluit bovendien aan bij de plaatsing van dit grondrecht in internationale verdragen. Ook mijn fractie vindt het belangrijk dat met dit voorstel een grondwettelijke grondslag wordt geschapen voor de juridische praktijk, waar het toepassingsgebied van artikel 6 EVRM en andere toepasselijke verdragsrechtelijke bepalingen tekortschiet. Dat biedt een relevante mogelijkheid voor de wetgever en de rechter om de in de voorgestelde grondwettekst opgenomen inhoudelijke waarborgen indien noodzakelijk of gewenst nader uit te werken of aan te vullen.

Toch rijst de vraag of plaatsing in hoofdstuk 6 van de Grondwet over de rechtspraak niet meer voor de hand liggend zou zijn geweest. Een grondwettelijke opdracht aan de rechter en ook aan de wetgever om een eerlijk proces te waarborgen zou in de ogen van mijn fractie inhoudelijk goed passen bij bijvoorbeeld de bepalingen over de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht als bedoeld in de artikelen 117 en 118 van de Grondwet. Daar komt bij dat het karakter van het recht op een eerlijk proces in een bepaald opzicht verschilt van dat van de reguliere klassieke grondrechten. Onze klassieke mensenrechten zijn individuele rechten die burgers beschermen tegen een statelijke inbreuk op hun fundamentele rechten en vrijheden. In die zin vormen deze grondrechten, naast het beginsel van de machtenscheiding, het fundament van de rechtsstaat. Het recht op een eerlijk proces heeft ook kenmerken die passen binnen het principe van de machtenscheiding, met name in aansluiting op de eis van onafhankelijke rechtspraak als bedoeld in hoofdstuk 6 van de Grondwet. Mijn fractie is benieuwd of deze oplossing is overwogen en zo ja, waarom daarvoor niet is gekozen.

Voorzitter. Kennelijk heeft de regering ook voor inpassing in hoofdstuk 1 gekozen om een wijziging van de inrichting van de rechterlijke organisatie zoals neergelegd in hoofdstuk 6 te voorkomen. Dat is een nogal defensief argument. Hoofdstuk 6 is immers niet in alle opzichten een toonbeeld van constitutionele helderheid en actualiteit, bijvoorbeeld als het gaat om de betekenis van het begrip "rechterlijke macht". Ook de inrichting van ons stelsel van rechtsbescherming is nog steeds tamelijk gedifferentieerd en daardoor complex. Graag hoor ik van de regering hoe zij tegen deze observatie van mijn fractie aankijkt.

Voorzitter, ik sluit af. De fractie van D66 staat positief tegenover dit voorstel en kijkt uit naar de reactie van de minister op de gemaakte opmerkingen.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Engels. Ik geef het woord aan de heer Schalk.

De heer **Schalk** (SGP):
Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Er zijn diverse aanduidingen van deze Kamer. Zo wordt dit wel de kamer van reflectie genoemd, maar ook wel de hoeder van de Grondwet. Welnu, als we vandaag iets aan die Grondwet willen veranderen dan is reflectie nodig. Immers, het is van belang om niet zomaar te morrelen aan de Grondwet. Er iets uithalen zou alleen moeten gebeuren als dat weloverwogen is en als duidelijk is wat de gevolgen zijn. Iets erin stoppen moet zorgvuldig en alleen als het echt nodig is. Althans, dat is de visie van de fractie van de SGP. Natuurlijk is het juist in deze kamer van reflectie nuttig om daarover na te denken en te spreken. Daarom de vraag wat de visie is van de minister van Binnenlandse Zaken op dit punt. Graag een reflectie van de minister.

Vandaag spreken we over het toevoegen aan de Grondwet van het recht op een eerlijk proces. Eigenlijk vreemd dat dit niet is opgenomen in de Grondwet, want het gaat hier om het verankeren van een concreet recht. Recht moet uitgevoerd worden, het recht moet zijn beloop hebben. Dat is een actieve manier van omgaan met recht en gerechtigheid. Dat doet mij denken aan die mooie Bijbelse uitdrukking: recht en gerechtigheid doen. Zoals u weet is de Bijbel — ik citeer — "door last van de hoog-mogende heren Staten-Generaal der Verenigde Nederlanden (...) uit de oorspronkelijke talen in onze Nederlandse taal getrouwelijk overgezet." Welnu, daar zijn kanttekeningen bijgevoegd, een soort uitleg bij die teksten. En wat blijkt nu? Bij "recht en gerechtigheid doen" staat genoteerd, ik citeer opnieuw: "Een manier van spreken dikwijls in de Heilige Schrift gebruikt, betekenende al wat goed en recht is, begrepen in de eerste en tweede tafel der wet — de tien geboden — tot het private of publieke leven behorende." Mooi. Privaat en publiek. Daar gaat onze Grondwet ook over.

Een eerlijk proces is een essentieel element in onze rechtsstaat en daarom verdient de waarborging van een eerlijk proces ook een plaats in onze Grondwet. Zeker, een dergelijk recht is al opgenomen in het EVRM, maar bij een zo

duidelijk recht is het toch vreemd om te moeten verwijzen naar internationale verdragen. Het recht op een eerlijk proces is ook wel te destilleren uit de Nederlandse wetgeving, maar gelet op de aard van dit grondrecht zou dit ook moeten worden vastgelegd in de Nederlandse Grondwet, temeer nu dit recht wordt verruimd ten opzichte van het EVRM en ook zal gaan gelden in zaken over de toelating en uitzetting van vreemdelingen, belastingzaken en ambtenarenzaken. Kortom, dit voegt een wezenlijk en concreet element toe aan de Grondwet.

Voorzitter. Eerlijk gezegd knipperde ik wel even met mijn ogen toen ik het wetsvoorstel in eerste instantie langs zag komen. Recht op een eerlijk proces is toch logisch, zeker in een rechtsstaat? Maar blijkbaar zien wij, beperkte mensen, af en toe nog zaken over het hoofd. Reden temeer om nog even na te denken of er nog meer nog meer essentiële punten gemist worden in de Grondwet. In dat kader heb ik nog wel een vraag aan de minister. In het EVRM is niet alleen het recht op een eerlijk proces geborgd, maar ook het recht op leven. Dat is ook verankerd in het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Is de minister het met mij eens dat het te overwegen valt om ook het recht op leven, naar analogie van het recht op een eerlijk proces, in de Grondwet op te nemen? Is de minister bereid hier stappen in te ondernemen?

Mevrouw de voorzitter, ik zie uit naar de reactie van de minister. Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Schalk. Ik geef het woord aan mevrouw Duthler.

Mevrouw **Duthler** (VVD):
Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Dit wetsvoorstel vloeit voort uit een eerder in dit huis met algemene stemmen aangenomen motie-Lokin-Sassen van 7 februari 2012. Ik feliciteer mevrouw Lokin-Sassen dan ook van harte met het feit dat het wetsvoorstel in eerste lezing door de Tweede Kamer is aangenomen en nu voor plenaire behandeling voorligt.

"Ieder heeft bij het vaststellen van zijn rechten en verplichtingen of bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde vervolging recht op een eerlijk proces binnen een redelijke termijn voor een onafhankelijke en onpartijdige rechter." Zo luidt de voorgestelde bepaling die aan het huidige artikel 17 van de Grondwet zal worden toegevoegd. Laat ik vooropstellen dat mijn fractie sympathiek tegenover het wetsvoorstel staat. Zij heeft de motie destijds ook medeondertekend. Nu het recht op een eerlijk proces zo'n fundamentele pijler is van onze democratische rechtsstaat, is het vreemd dat de voorgestelde bepaling nog niet eerder in de Grondwet was opgenomen. Desondanks heeft mijn fractie vragen over nut en noodzaak en de concrete uitwerking van de motie in het onderhavige wetsvoorstel en wenst zij enkele kanttekeningen te plaatsen bij de mogelijke effecten van het wetsvoorstel.

Allereerst nut en noodzaak. Het recht op een eerlijk proces is in internationale verdragen neergelegd, waarvan artikel 6 van het EVRM een van de belangrijkste is. Daarnaast wordt het recht op een eerlijk proces breed erkend in de jurisprudentie. De vraag kan daarom worden gesteld of het nu nodig is om dit recht ook nog eens in onze Grondwet op te nemen. Mevrouw Lokin-Sassen plaatste de overwegingen van haar motie in de context van de opkomst van bestuurlijke boetes, de afdoening door het OM van bepaalde overtredingen, de toen nog op handen zijnde reorganisatie van de gerechtelijke kaart en de voorstellen tot kostendekkende griffierechten.

Laten we bij het laatste voorbeeld blijven. Wetten mogen nog altijd niet getoetst worden aan de Grondwet. Het initiatiefvoorstel-Halsema is immers nog altijd niet voor tweede lezing aangeboden en de vraag is of dat überhaupt nog gaat gebeuren. Welk effect mag dan worden verwacht van de voorgestelde grondwetsbepaling als bijvoorbeeld een wet tot kostendekkende griffierechten niet aan de Grondwet mag worden getoetst door rechters? Voor de duidelijkheid: mijn fractie zou daar ook niet voor zijn. Zij heeft in eerste lezing ook tegen het wetsvoorstel-Halsema gestemd. Wat is het nut van het voorliggende wetsvoorstel als de in formele wetgeving vastgelegde hoogte van griffierechten niet aan de Grondwet mag worden getoetst? Of gaat de regering ervan uit dat de afschaffing van het constitutionele toetsingsverbod er toch wel een keer gaat komen? Graag een reactie van de regering.

Voorzitter. Het recht op een eerlijk proces houdt behalve het beginsel van hoor en wederhoor ook het recht op toegang tot de rechter in, een redelijke termijn van berechting en ondersteuning in de rechtsgang van verdachten. Vorige week hebben wij over deze onderwerpen van gedachten gewisseld in tijdens een deskundigenbijeenkomst ter voorbereiding van het debat over de staat van de rechtsstaat en ook eerder zijn over deze onderwerpen in dit huis diverse debatten gevoerd.

De leden van de VVD-fractie vragen zich af of rechtszoekenden voortaan een beroep kunnen doen op de voorgestelde bepaling als zij bijvoorbeeld van mening zijn dat de rechtsgang te lang duurt, de griffierechten te hoog zijn of een toevoegingsadvocaat te laag betaald wordt. We hebben pas nog de tegen de tarieven van gesubsidieerde rechtsbijstandsadvocaten protesterende zwarte toga's op het plein gezien. Ik wijs op de diverse artikelen en studies waaruit de traagheid van civiele procedures blijkt. Een gemiddelde doorlooptijd van een jaar van een gewone dagvaardingsprocedure is geen uitzondering. Een van de deskundigen wees daarop tijdens de genoemde voorbereidingsbijeenkomst. Zij vroeg zich terecht af of er dan nog wel sprake was van toegang tot het recht, van een eerlijk proces. Graag een reactie van de minister. Welke verwachtingen heeft zij? Welke mogelijkheden biedt het voorgestelde artikel aan rechtszoekenden, die bijvoorbeeld vinden dat de griffierechten te hoog zijn en daardoor een drempel vormen om hun recht via de overheidsrechter te halen of die vinden dat hun advocaten, die op toevoegingsbasis werken, te weinig betaald krijgen om nog voor een goede rechtspleging in te kunnen staan en er dus een eerlijk proces kan plaatsvinden?

Een andere groep rechtszoekenden vormen de rechtszoekenden die in de zogenoemde middengroep vallen. Zij hebben geen recht op gesubsidieerde rechtsbijstand, maar de hoogte van de griffierechten en andere proceskosten doen hen afzien van een gang naar de rechter. Deze groep rechtszoekenden laat over het algemeen weinig van zich horen maar vormt wel een stille protestgroep. Zij voelen

de afstand tot de democratische rechtsstaat steeds groter worden en er komt mogelijk een keer een moment dat ook deze groep het voorgestelde artikel aangrijpt om zijn recht te halen. Wat kan deze groep aan het voorgestelde artikel 17 van de Grondwet hebben? Graag een reactie van de regering op ook deze vraag.

Mevrouw de voorzitter, ik rond af. Al met al is mijn fractie er nog niet helemaal over uit hoe dit voorstel te waarderen. Mijn fractie is uiteraard zeer voor een eerlijk proces en zij heeft er in beginsel niets op tegen om dat recht in de Grondwet op te nemen. In beginsel, omdat zij nog niet een precies beeld heeft van de uitwerking ervan. Zij ziet met belangstelling uit naar de reactie van de regering.

De **voorzitter**:
Dank u wel, mevrouw Duthler. Ik geef het woord aan de heer Lintmeijer.

De heer **Lintmeijer** (GroenLinks):
Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Op de eerste plaats wil ook ik mevrouw Lokin graag feliciteren met het feit dat haar motie ertoe heeft geleid dat we vandaag een voorgenomen wijziging van de Grondwet behandelen. Lang niet alle moties die deze Kamer indient bereiken dat resultaat!

Naar aanleiding van het advies van de staatscommissie, de behandeling in de Eerste Kamer en de motie onderkende ook het vorige kabinet dat bestaande individuele rechtsbescherming in diverse grondwetsartikelen en in onder meer artikel 6 van het EVRM wel is opgenomen, maar dat die bescherming geen overall werking heeft en daardoor beperkingen kent in haar reikwijdte. Mijn fractie is blij dat deze vaststelling heeft geleid tot het onderhavige wetsvoorstel, dat lacunes in de waarborgen van individuele burgers en rechtsorganen opheft door expliciete opneming in Hoofdstuk 1 van de Grondwet van het recht op een eerlijk proces.

Mijn fractie wil wel aandacht vragen voor een drietal punten. Het recht op een eerlijk proces kan in de huidige situatie worden ingeroepen op grond van artikel 6 van het EVRM, artikel 47 van het Europees Handvest of artikel 14 van het IVBPR. Ik citeer: "Het verankeren van het recht op een eerlijk proces in de Grondwet en het garanderen van het daaraan inherente recht op toegang tot de rechter, kan daarnaast bijdragen aan het vertrouwen van de burger in de rechtsstaat en meer in het bijzonder in de rechtspraak." Dat schrijft het kabinet in de memorie van toelichting. Mijn fractie onderschrijft dat zeer, maar zou de minister nog eens precies uiteen kunnen zetten op welke terreinen en onderwerpen dit aanvullende grondwetsartikel in de praktijk meerwaarde heeft ten opzichte van het huidige toetsingskader? Wij zien die meerwaarde onder meer voor vreemdelingen- en belastingzaken, die tot dusverre alleen bescherming ontvangen via het Unierecht, maar wellicht kan de minister dit nog verder aanvullen.

Specifiek vraagt mijn fractie daarbij aandacht voor het volgende. In artikel 47 van het Europees Handvest is een bepaling over het recht op rechtsbijstand opgenomen, maar volgens de regering is daarvoor niet artikel 17 maar artikel 18 van de Grondwet de geëigende bepaling. Toch is het de vraag of met name de gefinancierde rechtsbijstand daar wel voldoende bescherming vindt. Het tweede lid van artikel 18, dat rechtsbijstand voor minder draagkrachtigen regelt, is immers bij uitstek een sociaal grondrecht omdat het zich enkel tot de overheid richt. Daarom ook toetste de regering haar plannen voor beperkingen van de rechtsbijstand niet aan artikel 18 maar wel aan artikel 6 van het EVRM. Mijn vraag is of na opnemen van het voorgestelde artikel de gefinancierde rechtshulp wel getoetst zou kunnen worden aan het nieuwe artikel 17 van de Grondwet en of dat dan leidt tot andere afwegingen. Ik hoor daarover graag een beschouwing van de minister.

Mijn tweede punt. De trend van de afgelopen jaren is dat wij ook hier in deze Kamer de nodige wetgeving in meerderheid hebben aangenomen waarbij de ruimte om bestuurlijke sancties op te leggen zonder tussenkomst van de rechter is toegenomen. In de hoorzitting over de staat van de rechtsstaat, waar net ook al even aan gerefereerd werd, signaleerde ook de Raad voor de rechtspraak dat de toegang tot de rechter de afgelopen jaren beperkter is geworden. Meer zaken worden afgedaan door de genoemde bestuurlijke maatregelen en door strafbeschikkingen via het OM. Verzekeraars en andere partijen leggen hun klanten steeds vaker op geschillen te beslechten bij de robotrechter of het zogeheten e-Court. Goedkoper en efficiënter is de claim, maar ook weinig transparant en zonder wettelijke procedurele waarborgen. Daarnaast zijn de afgelopen jaren griffierechten verhoogd, rechtbanken gesloten en rechtsbijstandssubsidies verlaagd. Het zijn alles bij elkaar uiteenlopende redenen waarom de toegang tot de onafhankelijke rechter niet gemakkelijker is geworden.

De grondwettelijke verankering van een algemeen recht op een eerlijk proces met een niet-beperkende reikwijdte kan daar in principe een goed tegenwicht tegen vormen, maar dan moeten recht op een eerlijk proces en toegang tot de rechter wel in elkaars verlengde blijven liggen. Mijn vraag is dan ook: gaat straks de praktijk ook veranderen en gaan we de in de ogen van mijn fractie ongewenste trend keren dat de praktische drempels om zaken bij de onafhankelijke rechter af te doen almaar hoger worden? We horen graag daarop een reactie van de minister. Anders gezegd, wat kan het kabinet doen om te zorgen dat de grondwetswijziging ook daadwerkelijk het effect heeft dat de bereikbaarheid en de toegankelijkheid van de rechterlijke macht daadwerkelijk worden verbeterd en dat deze wetswijziging niet alleen maar een mooie, symbolische betekenis heeft?

Dan ons derde punt. In de Tweede Kamer hebben de fracties van GroenLinks en D66, de laatste bij monde van mevrouw Van Engelshoven, gevraagd naar de betekenis van deze grondwetswijziging voor artikel 120. Dat artikel zegt: "De rechter treedt niet in de beoordeling van de grondwettigheid van wetten en verdragen." In de ogen van mijn fractie wringen het nieuwe artikel 17 en het bestaande artikel 120 enigszins met elkaar. Het recht op een eerlijk proces wordt toch beperkt in zijn werking indien dezelfde Grondwet daar verderop weer een fundamentele beperking in aanbrengt: enerzijds doordat burgers artikel 17 niet kunnen inroepen bij de rechter als zij menen dat een wet hiermee in strijd is, anderzijds omdat de grondwettelijke toetsing zelf ook een element van het recht op een eerlijk proces is. Ook het College voor de Rechten van de Mens en de Raad voor de rechtspraak hebben zich in de consultatie in die richting uitgelaten. Zou het met het eventueel aannemen van dit wetsvoorstel niet in de rede liggen dat het kabinet ook de discussie over het schrappen van artikel 120 oppakt? Daar-

mee zou het nieuwe grondwetsartikel aan geldingskracht winnen voor de rechtspraktijk en wordt het dus meer dan een geheugensteuntje voor de wetgever zelf.

Mijn fractie is, ook natuurlijk in het licht van het net al genoemde initiatiefwetsvoorstel-Van Tongeren, beter bekend onder de naam -Halsema overigens, benieuwd hoe het huidige kabinet daarnaar kijkt. De vorige minister bleef in zijn schriftelijke en mondelinge beantwoording in de Tweede Kamer erg terughoudend. Hoe kijkt deze minister daartegen aan? Deelt zij onze mening — ik kom tot mijn conclusie, voorzitter — en die van de voorzitter van de Raad voor de rechtspraak dat alleen met constitutionele toetsing de Grondwet het kloppend hart van de rechtsstaat kan worden, zoals het geval is in de meeste andere landen? Zo nee, welke ambities heeft zij dan met de Grondwet?

De heer **Engels** (D66):
Ik volgde met belangstelling uiteraard alle punten, maar zeker dit laatste punt, over artikel 120 Grondwet. Toen kwam bij mij de vraag op: heeft u enig idee waarom de Tweede Kamerfractie van GroenLinks er tot dusver van af heeft gezien om het betreffende wetsvoorstel in tweede lezing te brengen?

De heer **Lintmeijer** (GroenLinks):
Zeker, enig idee wel, maar ik laat de verantwoordelijkheid daarvoor natuurlijk graag bij de Tweede Kamerfractie. Maar het is niet helemaal ondenkbaar dat je van het moment waarop je zo'n grondwetswijziging indient, in elk mag hopen dat de discussie en de uitkomst tot een zekere meerderheid gaan leiden. In dat verband vinden wij het ook interessant om te kijken of er nu een kabinet staat dat een dergelijke discussie zou steunen. Wellicht leidt dat in het parlementaire debat ook nog tot een meerwaarde.

De heer **Engels** (D66):
Heel kort nog even, voorzitter. Betekent dit, nu u zich zo nadrukkelijk tot de regering wendt, dat uw fractie eigenlijk ook denkt dat voortzetting van het initiatiefvoorstel niet zinnig meer is en mogelijk bovendien na een aantal verkiezingen en momenten die voorbij zijn gegaan staatsrechtelijk niet meer echt aan de orde is?

De heer **Lintmeijer** (GroenLinks):
Dat laatste is natuurlijk een punt van interpretatie. Ik ken de discussie of een dergelijk wetsvoorstel na eerste lezing een keertje verjaart. De wet is er niet helemaal duidelijk over of dat wel of niet zo is. Daar zijn interpretaties van. Laat ik het eerlijk zeggen: ik zou het behulpzaam vinden als ook een kabinet zegt dat deze grondwetswijziging die in aantocht is — potentieel in aantocht, want je weet nooit hoe het afloopt — ook een beter of ander licht werpt op de discussie over artikel 120.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Lintmeijer. Ik geef het woord aan de heer Sini.

☐

De heer **Sini** (PvdA):
Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ook ik feliciteer mevrouw Lokin-Sassen. Haar motie heeft het pad geëffend tot het wetsvoorstel dat we vandaag behandelen.

Het gaat om het wetsvoorstel Opnemen van een bepaling over het recht op een eerlijk proces in de Grondwet. De PvdA-fractie dankt de regering voor de beantwoording van onze schriftelijke vragen.

Mijn fractie stelt met genoegen vast dat de regering met het voorliggende wetsvoorstel uitvoering geeft aan de op 7 februari 2012 in deze Kamer aangenomen motie van collega Lokin-Sassen en anderen. Zij vervolgden met de motie de discussie rond de aanbeveling van de Staatscommissie Grondwet om het recht op een eerlijk proces in de Grondwet op te nemen. De Staatscommissie Grondwet geeft aan dat dit kan leiden tot aanvullende rechtsbescherming, indien dit recht zo wordt geformuleerd dat het een ruimer toepassingsbereik heeft dan artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. De regering geeft aan met de voorgestelde bepaling een meerwaarde te geven ten opzichte van de verdragsbepalingen die het recht op een eerlijk proces garanderen om zodoende een mogelijke lacune in de individuele rechtsbescherming op grondwettelijk niveau op te vullen. Het onderhavige voorstel heeft immers betrekking op alle rechtsgeschillen, dus anders dan artikel 6 EVRM ook op geschillen met betrekking tot de toelating en uitzetting van vreemdelingen, fiscale procedures en alle geschillen van ambtenaren. Het onderhavige wetsvoorstel is een aanvulling op de rechten en de praktijk die nu al voortvloeien uit internationale verdragen met rechtstreekse werking in de Nederlandse rechtsorde, in het bijzonder artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, maar ook artikel 47 van het EU-grondrechtenhandvest en artikel 14 van het VN-verdrag inzake burgerlijke en politieke rechten.

De regering geeft in de memorie van toelichting aan dat dit voorstel ertoe strekt het recht op een eerlijk proces voor een onafhankelijke en onpartijdige rechter binnen een redelijke termijn ook in onze Grondwet te verankeren, alsmede het daaraan inherente recht op toegang tot de rechter te waarborgen en aldus de individuele rechtsbescherming op grondwettelijk niveau te garanderen. De regering stelt terecht dat het recht op een eerlijk proces, mede omdat het een essentiële voorwaarde is voor de effectuering van andere grondrechten, een belangrijk onderdeel vormt van de democratische rechtsstaat en dat het verankeren van dat recht in de Grondwet kan bijdragen aan het vertrouwen van de burger in de rechtsstaat. De PvdA-fractie ondersteunt het voornemen om het recht op een eerlijk proces in de Grondwet te verankeren.

In het regeerakkoord Vertrouwen in de toekomst kondigt de regering aan meer te willen gaan experimenteren met buurtrechters en andere vormen van alternatieve geschillenbeslechting, waaronder mediation en een effectiever gebruik van het Juridisch Loket. Mijn fractie vraagt de minister in hoeverre de kwaliteitscriteria van dit wetsvoorstel voor een open en eerlijk proces voor de burger ook gelden voor de gang naar de buurtrechter en de andere genoemde vormen van alternatieve geschillenbeslechting. Strekt de reikwijdte van het nieuwe grondrecht zich uit tot

de buurtrechter of gaat het toch uitsluitend om rechtspraak in de klassieke zin?

Voorzitter. Naast de Staatscommissie Grondwet is in verschillende adviezen gewezen op de samenhang tussen het recht op een eerlijk proces en het recht op toegang tot de rechter. Zo wijst het College voor de Rechten van de Mens op de noodzaak om de toegang tot het recht niet slechts op papier vast te leggen, maar die toegang tot het recht ook in de praktijk te garanderen. Is de minister het hiermee eens? Mijn fractie is van mening dat het recht op toegang tot de rechter van eminent belang is naast het recht op een eerlijk proces. Mijn fractie vraagt aan de minister om in dit licht nader in te gaan op de vraag hoe zij aankijkt tegen de mogelijke gevolgen van de bezuinigingen op de rechtspraak, de gesubsidieerde rechtsbijstand en de verhoging van de griffierechten, die de toegang tot het recht kunnen beperken.

Op donderdag 1 februari — daar is al aan gerefereerd — demonstreerden tientallen advocaten bij het gebouw van de Tweede Kamer. In toga lieten ze weten dat de maat vol is. Deze advocaten geven aan dat bezuinigingen hun tol hebben geëist. Zowel de toegang tot het recht als de vergoedingen van advocaten staan volgens hen onder druk. Mijn fractie vraagt de minister of zij deze zorgen deelt. Zo ja, wat gaat de minister eraan doen? Zo nee, is de minister bereid om te onderzoeken in hoeverre mensen met lagere inkomens door mogelijke gevolgen van de bezuinigingen van de rechter afgehouden worden?

Voorzitter. Mijn fractie wacht de reactie van de minister met belangstelling af.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Sini. Ik geef het woord aan de heer Ruers.

De heer **Ruers** (SP):
Mevrouw de voorzitter. Om te beginnen wil ik de minister bedanken voor de uitgebreide memorie van antwoord die zij ons mede namens de minister-president, de minister van Algemene Zaken en de minister voor Rechtsbescherming heeft toegezonden. Naar aanleiding daarvan wil ik in het kort de volgende onderwerpen behandelen: het recht op een eerlijk proces, de toegang tot het recht en de rechter, de rechtspraak binnen een redelijke termijn, en de uitvoerbaarheid en naleving van de wetten. Deze kwesties hebben op verschillende terreinen onderlinge raakvlakken. Ik zal ze daarom in samenhang bespreken.

Het treft dat wij vandaag dit wetsvoorstel hier behandelen. Wij hebben namelijk een week geleden in dit huis van gedachten gewisseld met een aantal deskundigen over de Staat van de rechtsstaat. Collega's zeiden het al. In dat debat zijn interessante opmerkingen gemaakt die ook betrekking hebben op voorliggend wetsvoorstel. Ik kom daar nog op terug.

Zoals reeds door anderen is aangegeven danken wij het voorstel aan de motie-Lokin-Sassen, die in deze Kamer zes jaar geleden is aangenomen, alsmede, en dat is ook belangrijk, aan het daaraan voorafgaande rapport van de Staatscommissie Grondwet van november 2010. In de motie-Lokin-Sassen drong deze Kamer er bij de regering op aan om in de Grondwet een artikel op te nemen — ik citeer — "waarbij een algemeen recht op een eerlijk proces voor een onafhankelijke en onpartijdige rechter wordt opgenomen". De voorgestelde wetswijziging is niet helemaal gelijkluidend aan de motie uit 2012, nu de het wetsvoorstel luidt, en ik citeer wederom: "Ieder heeft bij het vaststellen van zijn rechten en verplichtingen of bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde vervolging recht op een eerlijk proces binnen een redelijke termijn voor een onafhankelijke en onpartijdige rechter." Ik wijs er met name op dat de passage "binnen een redelijke termijn" aan de tekst van de motie is toegevoegd.

Met het wetsvoorstel is, aldus de regering, beoogd het belang van de waarborgfunctie van de Grondwet voor de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten expliciet tot uitdrukking te brengen. Daarbij teken ik aan dat de regering vorig jaar in de Tweede Kamer naar aanleiding van de vraag of het niet verstandig zou zijn om ook het recht op effectieve rechtsbescherming in artikel 17 van de Grondwet op te nemen, heeft aangegeven dat niet nodig te vinden, maar ook heeft uitgesproken dat die effectieve rechtsbescherming er ook daadwerkelijk moet zijn, en niet slechts in theorie. Ook daar kom ik op terug.

Dat brengt mij in de eerste plaats bij het recht op een eerlijk proces. Ik heb in dat verband, met verwijzing naar de Wet OM-afdoening uit 2008 en de drie rapporten van de procureur-generaal bij de Hoge Raad, betoogd dat er sprake is van tekortkomingen in de naleving van de regelgeving. Strafrechtdeskundige Laura Peters stelde in 2017 in haar artikel in Trema dat er in de praktijk van de OM-strafbeschikking ernstige fouten worden gemaakt. Zij gaf aan dat het risico op dergelijke fouten verminderd kan worden indien we het beginsel van de strafvorderlijke machtenscheiding weer erkennen en de OM-strafbeschikking weer onderwerpen aan voorafgaande rechterlijke toetsing. Graag hoor ik van minister wat zij van het advies van mevrouw Peters vindt.

In de memorie van antwoord van 22 november 2017 lees ik dat de minister van Justitie en Veiligheid de conclusies van het tweede rapport Beproefd verzet aan het bestuderen is. Dat is mooi. Zij zal de Kamer daarover binnenkort berichten. Kan de minister aangeven wat hier met binnenkort wordt bedoeld?

De Staatscommissie Grondwet heeft in haar rapport van november 2010 aangegeven dat er een nauwe samenhang bestaat tussen het recht op een eerlijk proces en het recht op toegang tot de rechter. Ik hoor graag van de minister of zij die opvatting van de commissie deelt. Naar mijn mening kan er alleen gesproken worden van een eerlijk proces en toegang tot de rechter indien die toegang in de dagelijkse praktijk daadwerkelijk effectief is. Aan die voorwaarde wordt onder de huidige omstandigheden naar mijn overtuiging vaak niet of onvoldoende voldaan als gevolg van de jarenlange, ingrijpende bezuinigingen op de rechtsstaat. Wij zien dat effect in concreto bij met name de kortingen op de gefinancierde rechtshulp, bij de verhoging van het griffierecht, bij de rechterlijke macht, en bij de politie en het OM. Er blijken in de praktijk te hoge drempels te bestaan voor veel justitiabelen.

Ik heb namens mijn fractie in dit verband betoogd dat de bezuinigingen op justitie, mede gelet op de wetswijziging die met het voorliggende voorstel wordt beoogd, in strijd

zijn met het recht op de toegang tot de rechter. Ik heb daarbij ter toelichting verwezen naar de publicatie van Tjeenk Willink uit 2013 getiteld "De verwaarloosde staat" en de publicatie van Corstens en Kuiper getiteld "De toegang tot de rechter in een moderne rechtsstaat" uit 2014. Daarop heeft de minister geantwoord dat de bezuinigingen niet in strijd zijn met het recht op toegang tot de rechter. Beperkingen zijn volgens de minister toegestaan mits die niet de essentie van het recht op toegang tot de rechter aantasten, een legitiem doel dienen en proportioneel zijn in het licht van dat doel. Maar juist ook uitgaande van die benadering, die ik begrijp, zijn naar mijn oordeel de bezuinigingen onacceptabel. De praktijk laat immers zien dat het recht op toegang tot de rechter daadwerkelijk wordt aangetast en dat de kwaliteit van de rechtspraak de grens van het toelaatbare heeft overschreden.

Wat in de rechtspraak de gevolgen zijn van de bezuinigingen hebben we vorige week gezien. De rechters van de zogenaamde Tegenlichtgroep hebben ons daar vorige week indringend over onderhouden. Zij hebben ons gewaarschuwd dat met het verzwakken van de positie van de rechterlijke macht uiteindelijk ook de trias politica en daarmee de rechtsstaat in het geding is. De rechters stelden dat zij de financiering van de rechtspraak en de toegankelijkheid als de twee belangrijkste problemen ervaren. Ik citeer enkele passages uit het betoog van de rechters van de Tegenlichtgroep over de financiering.

"De financiering is sinds 2002 gebaseerd op outputfinanciering. Vanaf 2010 is minder geld beschikbaar gesteld en ontstond een neerwaartse spiraal, waarbij de werkdruk steeds hoger werd. De kwaliteit is steeds meer onder druk komen te staan, zoals ook is geconstateerd in het Visitatierapport onder leiding van de heer Cohen." Dat is een rapport uit 2014. Ik citeer nog steeds de rechters. "Een prikkel tot doelmatig werken is goed, maar de situatie is veel te ver doorgeschoten. Er wordt hard gewerkt. Om u een idee te geven: met ongeveer 10.000 mensen, waarvan 2.400 rechters, worden jaarlijks ruim 1,6 miljoen zaken afgedaan. De werkdruk is heel hoog. Zo'n tien jaar geleden keek je ervan op als iemand een burn-out had, maar nu lijkt het soms een ingecalculeerd bedrijfsrisico. De geplande tijd voor zaken is geregeld niet in evenwicht met wat er nodig is om ze verantwoord af te doen. Veel collega's voelen zich inmiddels meer een beslismachine dan een rechter."

Ik citeer nog steeds de rechters: "Enkele voorbeelden: 20 minuten voor een behandeling van de uithuisplaatsing van een kind is geen uitzondering. Een klein halfuurtje voor een ernstige mishandeling, waarbij ook aandacht nodig is voor het slachtoffer, is echt te weinig. Het komt voor dat bij gebrek aan ruimte op een meervoudige zitting, strafzaken enkelvoudig worden gepland waar meervoudige afdoening passender was. Ook civiele zittingen worden vaak op onaanvaardbaar lange termijn gepland. Na de zitting moeten mensen nog een keer lang wachten op hun beslissing. Er kan zo één jaar tot jaren voorbijgaan voor mensen weten waar ze aan toe zijn. Zoekend naar de oorzaak zien we dat de financiering niet van één kant, maar van vele kanten onder druk staat." Ze noemen er vier.

"1. Vanaf 2010 is door de bezuinigingen het systeem van outputfinanciering niet langer toegepast zoals was afgesproken, maar is het huishoudboekje van de minister leidend geworden.

2. De uitgangspunten van die outputfinanciering zijn op zichzelf al niet reëel. Een voorbeeld: voor een verstekvonnis in een kantonzaak geldt een norm van één minuut — ja, één minuut — voor de rechter en acht minuten voor juridische ondersteuning. Iedereen begrijpt dat alleen al het lezen van de dagvaarding meer tijd kost.
3. Er mist voldoende budget voor vernieuwing; grote operaties als HGK en KEI drukken op het budget van de rechtspraak waardoor er minder geld beschikbaar is voor het rechtspreken zelf. Bovendien is in de begrotingen van de rechtspraak vooruitgelopen op verwachte toekomstige besparingen door deze operaties. In 2015 hebben wij al gewaarschuwd voor dit wensdenken.
4. In de financiering wordt niet tijdig en soms niet voldoende rekening gehouden met nieuwe wetgeving van latere datum. Een voorbeeld: waar de positie van het slachtoffer is versterkt in het strafrecht, vraagt dat meer zittingstijd, maar in het bijbehorende geld is niet op voorhand niet voorzien."

De heer **Engels** (D66):
Ik kom nu maar even naar voren, want ik heb het idee dat de heer Ruers op dit punt nog niet klaar is. Voor de orde van dit debat vroeg ik me het volgende af, anders krijg ik wellicht ook zelf een ernstig gevoel volledig te falen. Dit gaat allemaal over kwesties waarvan ik denk dat die eerder het ministerie van Justitie en Veiligheid regarderen dan dat ze binnen de marges vallen van de discussie die wij vandaag voeren over de Grondwet. Wat wilt u vandaag in dit debat precies bij wie bereiken, anders dan wat geagendeerd is in het kader van de Staat van de rechtsstaat? Want dat heb ik wel begrepen.

De heer **Ruers** (SP):
Ik begrijp uw vraag. Ik heb daar ook mee geworsteld toen ik het wetsvoorstel aanvankelijk kreeg. Maar met name in de antwoorden en in de laatste memorie van antwoord gaat de minister uitgebreid in op deze aspecten, met name op wat in dit kader een eerlijk proces is in verhouding tot de andere drie punten die ik noemde. Omdat zij geantwoord heeft mede namens de minister voor Rechtsbescherming heb ik de vrijheid genomen om deze aspecten iets nader uit te werken. Maar ik ben het volledig met u eens: het ligt zeker ook voor een belangrijk deel op het bordje van de minister voor Rechtsbescherming. Maar daar komen wij ongetwijfeld nog over te spreken. In dit kader wil ik, als ik zo vrij mag zijn, het ook graag aan deze minister voorleggen, omdat zij deze uitbreiding in de Grondwet in het kader van het eerlijke proces et cetera verdedigt.

Mevrouw de voorzitter. Er wordt volgens de rechters door de bezuinigingen ook op andere voor de rechtsstaat essentiële terreinen ernstige schade aangericht. Men zegt dan: "Geen wonder dat het spaak loopt. De financiële krapte heeft ertoe geleid dat er de laatste jaren te weinig rechters zijn opgeleid." Dat is nogal wat. "Ook is het verloop onder juridische medewerkers hoog. Er worden nog maar weinig vaste contracten aangeboden en wij horen in toenemende mate dat de juridische medewerkers ongelukkig zijn over hun beloning en positie. De bezetting is onvoldoende op orde en dat draagt eraan bij dat de afhandeling van zaken vreselijk lang duurt, ondanks inspanningen van velen."

Verder zegt men: "Wij zien dat efficiency nog steeds boven inhoud gaat. Door de sterk bedrijfsmatige aansturing is het

domein van de rechter ingeperkt geraakt. Dat de inschatting van de benodigde tijd voor zittingen vaak niet goed is, komt mede omdat deze uit handen van de rechter is. Dit raakt direct aan de rechterlijke onafhankelijkheid. Het domein van de rechter is ook in het gedrang waar duidelijk is dat er te weinig tijd en ruimte is voor specialisatie, voor het bijhouden van kennis in het algemeen en voor vernieuwende initiatieven op de werkvloer. Door de schaalvergroting en het top-downsysteem van besluitvorming voelen veel professionals zich buiten spel gezet. En intussen lezen wij in de evaluatie van het HGK dat de schaalvergroting erg weinig heeft opgeleverd, alleen heel grote organisaties.

Ook een fundamentele vraag is: wie bepaalt wat de prijs van de rechtspraak mag zijn? Waarom is de rechtspraak onderdeel van de begroting van Justitie & Veiligheid? Zij wordt nu behandeld als een uitvoerende dienst van het ministerie in plaats van een onafhankelijke staatsmacht. Wij vinden dat een aparte begroting voor de rechtspraak op zijn plaats is." Ik wil dat toch nog een keer bijzonder onder de aandacht van de minister brengen, want hier raken we toch aan de grondslagen van onze rechtsstaat, de trias politica, en de onafhankelijkheid van de rechtspraak. Op papier bestaat die, maar in de praktijk zien we juist door deze benadering en de financiële tekorten die er zijn in de rechtsspraak dat dat ernstig onder druk staat.

Mevrouw de voorzitter. Reeds op grond van het bovenstaande is naar mijn mening voldoende aangetoond dat door de jarenlange bezuinigingen de kwaliteit van de rechtspraak ernstig is aangetast. Dat betekent niet alleen dat dit onderdeel van de trias politica is aangetast, maar ook dat de justitiabelen niet meer de kwaliteit van rechtspraak krijgen waarop zij aanspraak moeten kunnen maken. En dat daardoor ook het recht op een eerlijk proces wordt geschonden. Daar ligt weer de relatie tussen de bezuinigingen en het eerlijke proces. Op papier is het prima, maar we zien een praktijk die daar haaks op staat.

Maar er is nog meer aan de hand bij Justitie. In haar reactie op het standpunt van mijn partij dat de regering door de bezuinigingen op Justitie in strijd handelt met het recht op toegang tot de rechter, stelt de minister dat het kabinet niet heeft bezuinigd op de rechtspraak, dat er zelfs een forse financiële impuls is gegeven voor het invoeren van professionele standaarden, maar dat er wel een rijksbrede efficiencytaakstelling is opgelegd. Ik stel vast dat de regering daarmee erkent dat er weer bezuinigd wordt op justitie.

De minister voegt daar bovendien aan toe dat de rechtspraak heeft aangegeven deze taakstelling, lees bezuiniging, te willen realiseren met behulp van — en nu komt het — het programma Kwaliteit en Innovatie rechtspraak, kort gezegd KEI. Deze opbrengsten uit KEI, aldus de minister, ontstaan doordat er minder personeel benodigd is en dat KEI beoogt de doorlooptijden terug te brengen en daarmee bij te dragen aan de doelstelling om binnen een redelijke termijn recht te spreken. Maar, mevrouw de voorzitter, ik vrees dat we hier wederom te maken hebben met een schoolvoorbeeld van wensdenken. Ik memoreerde hiervoor al de slechte ervaringen van de rechterlijke macht met KEI. Hoe slecht het met KEI gesteld is en hoe groot problemen bij KEI zijn, is haarscherp onder woorden gebracht in de brief van de Centrale Ondernemingsraad, de COR, van de Raad voor de rechtspraak van 26 januari jongstleden. In deze brief maakt de COR melding van de voortgangsrapportage van december 2017. Ik ga ervan uit dat de minister ten tijde van het schrijven van haar memorie van antwoord van 22 november jongstleden bekend was met de inhoud van deze voortgangsrapportage. Graag verneem ik van de minister of dat het geval was.

In die voortgangsrapportage wordt namelijk vermeld dat KEI veel meer tijd gaat kosten dan was voorzien, dat de kosten van KEI langer zullen doorlopen en dat de te verwachten baten van KEI later zullen worden gerealiseerd. De COR wijst erop dat de latere realisatie van de baten tot een financieel tekort leidt, dat de kosten van KEI ook zijn toegenomen door een lagere productiviteit en dat zulks grote gevolgen heeft voor de begroting van de rechtspraak. Ik verwijs verder naar hetgeen de COR in zijn brief heeft gezegd, namelijk dat ongeveer 200 miljoen al is geïnvesteerd in KEI en dat het nog steeds niet loopt. Kan de minister aangeven wat deze sterk nadelige financiële gevolgen bij KEI betekenen voor de aan de rechtspraak opgelegde bezuinigingen en de door de Raad voor de rechtspraak ingeboekte besparingen op het KEI-programma? De minister zegt dat die bezuinigingen goedgemaakt kunnen worden, want KEI gaat prima werken. Maar we zien in de praktijk dat KEI juist heel veel geld extra gaat kosten. Daar blijven volgens mij grote gaten achter en dan is de rechtspraak in hoge nood.

Tot slot nog de kwestie van de toegang tot het recht. De minister stelt in haar antwoord ...

De **voorzitter**:
Mag ik u erop wijzen dat u nog 40 seconden hebt, meneer Ruers?

De heer **Ruers** (SP):
Ik ben er bijna, mevrouw de voorzitter.

De minister stelt in haar antwoord dat de hoogte van het griffierecht van invloed kan zijn op de toegang tot de rechter en dat daarom de nadruk bij de voorstellen van de regering lag op het waarborgen van de toegankelijkheid van de rechter, juist voor de financieel minder draagkrachtigen. In dat verband wil ik wijzen — anderen hebben dat ook gezegd — op het ontstaan van het zogenaamde e-Court, een fenomeen dat nauw samenhangt met de kosten van de rechtspraak en de hoogte van het griffierecht. De rechters van de Tegenlichtgroep merkten vorige week in de eerste plaats op dat de drempel voor de burger naar de rechter naar hun mening te hoog is omdat de griffierechten, in ieder geval voor kantonzaken te hoog zijn. In de tweede plaats vroegen zij aandacht voor de rechtshulp. Zij hebben de indruk dat goede rechtshulp voor minder draagkrachtigen steeds slechter bereikbaar is en dat de bereikbaarheid een probleem is. De vermindering van het aantal kantonlocaties heeft de rechtspraak voor de kantonrechters fysiek minder bereikbaar gemaakt. Zij constateren dat vooral in gebieden waar kantonlocaties zijn opgeheven er aanwijzingen zijn van hogere verstekpercentages. Graag verneem ik of de minister die waarnemingen van de rechters deelt. Een vergelijkbare ontwikkeling is aan de orde bij de zgn. e-courts, ook wel omschreven als een particulier digitaal incassobureau, vermomd als arbitrage-instelling. Daaraan ligt met name ten grondslag het feit dat door de hoge financiële drempels ook voor bedrijven de gang naar de rechter

onaantrekkelijk is geworden. Daardoor is er ruimte ontstaan voor alternatieven, waarbij de burger van de overheidsrechter wordt afgehouden. Daar komt bij dat e-Court een alternatief is, waarbij er onvoldoende hoor en wederhoor wordt toegepast en de rechtsbescherming van de burger wordt aangetast. Ik zou graag van de minister weten hoe zij tegen deze ontwikkeling aankijkt en of zij daarin stappen wil ondernemen. Ik zie met belangstelling uit naar de reactie van de minister.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Ruers. Ik geef het woord aan mevrouw Lokin.

☐

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA):
Voorzitter. Het is een eer vandaag namens mijn fractie het woord te mogen voeren over het onderhavige grondwetsherzieningsvoorstel! "Het voorstel voert", aldus de memorie van toelichting. "de door de Eerste Kamer aangenomen motie Lokin-Sassen c.s. uit." De motie draagt mijn naam en u zult het mij niet euvel duiden dat mij dat met gepaste trots vervult. Maar ere wie ere toekomt: het is prof. Tijn Kortmann geweest die mij heeft overtuigd van de noodzaak tot grondwettelijke verankering van het recht op een eerlijk proces. Hem heb ik destijds om advies gevraagd ter voorbereiding van het debat over het eindrapport van de staatscommissie-Thomassen; Kortmann was een van de leden van deze staatscommissie. Ik noem zijn naam hier met ere: zonder anderen tekort te willen doen gedenk ik hem hier graag als een van de grootste Nederlandse staatsrechtgeleerden van de afgelopen 50 jaar. En het is vooral ook dank zij de steun van álle senatoren, de cum suis — de motie werd destijds Kamerbreed aanvaard — dat wij ons vandaag over dit voorstel kunnen buigen. Graag wil ik ook de regering dank zeggen voor de zorgvuldige wijze waarop zij dit voorstel heeft voorbereid, toegelicht en verdedigd.

Mevrouw de voorzitter. Het huidige artikel 17 Grondwet: "Niemand kan tegen zijn wil worden afgehouden van de rechter die de wet hem toekent" is een oud beginsel. Het "ius de non evocando" — letterlijk: het recht om niet uitgeroepen, dat wil zeggen: gedagvaard te worden — was in de Middeleeuwen niet zozeer een "recht" als wel een "voorrecht", een privilegium om niet voor een vreemde rechter te verschijnen. Dat betekende voor bijvoorbeeld het Reichskammergericht of de Grote Raad van Mechelen een verbod om een proces dat bij een lagere rechter aanhangig was, te doen overhevelen naar zichzelf als hoogste rechter om het af te doen. Noch in de Duitse landen noch in onze streken is het streven naar centralisatie van de Habsburgers gelukt: bij ons vormde het zelfs een van de voornaamste aanleidingen tot de opstand tegen Koning Philips II.

De privileges werden afgeschaft ten tijde van de Franse revolutie en het ius de non evocando is bij ons via de Franse Constitutie opgenomen in de Staatsregeling van 1798, waarbij het "voorrecht" tot "recht" werd gepromoveerd. De formulering in de Staatsregelingen van 1801, 1805 en 1806 was beperkter, want daarin gold slechts dat niemand veroordeeld kon worden dan "door den Rechter, dien de Staatsregeling of de Wet hem toekent".

Sinds de Grondwet van 1814 is de formule: "niemand kan tegen zijnen wil worden afgetrokken van den regter, dien de wet hem toekent", in alle opvolgende grondwetten — tot op de dag van vandaag — ongewijzigd overgenomen. Sinds de grondwetsherziening van 1983 staat deze bepaling in het eerste hoofdstuk van de Grondwet en wel in het genoemde art. 17. Thorbecke stelde destijds in zijn aantekening op de Grondwet dat niet alleen de uitvoerende macht, het bestuur, maar ook de wetgever zelf aan deze norm moet voldoen. Naar mijn oordeel is daarin nog niets veranderd.

Naar het oordeel van mijn fractie geldt dat niet alleen voor het huidige artikel, maar eveneens voor het in het onderhavige voorstel toe te voegen lid 1. Dat houdt in dat zowel het bestuur als de wetgever ervoor moeten zorgen dat de toegang tot en het recht op een eerlijk proces binnen een redelijke termijn voor eenieder gewaarborgd is en blijft. Graag vernemen wij van de regering of zij het met onze visie eens is.

Mevrouw de voorzitter. De regering hanteert twee criteria om tot een grondwetsherziening over te gaan. Een voorstel moet volgens haar ten eerste voldoende constitutionele rijpheid bezitten en ten tweede een dringende noodzaak zijn. Wat voldoende constitutionele rijpheid betreft: dit voorstel kent een lange incubatietijd, om niet te zeggen een olifantsdracht. Ik herhaal nog even kort de stappen die in het verleden zijn gezet. In 2004 pleitte de VAR-commissie Rechtsbescherming al voor opneming van een recht op toegang tot de rechter en effectieve rechtsbescherming in onze Grondwet. In 2009 is door professor Barkhuysen c.s. een rapport uitgebracht waarin eveneens geconcludeerd werd tot grondwettelijke verankering van dat recht. Ook de reeds genoemde Staatscommissie Grondwetsherziening, de staatscommissie-Thomassen, bepleitte dit unaniem in haar eindrapport van 11 november 2010. De motie-Lokin-Sassen, op de kop af zes jaar geleden aangenomen in dit huis, vroeg hetzelfde. In 2013 verscheen het proefschrift Grondwet en eerlijk proces, van de hand van de heer Leeuw, die eveneens adviseert tot opname in de Grondwet van genoemd recht. De verschillende organisaties uit het veld waarvan op 8 juli 2016 advies is verkregen over de voorgestelde wetstekst, juichten opneming van het recht op een eerlijk proces in de Grondwet eveneens toe en erkenden dat de bepaling toegevoegde waarde heeft. Zeer recent nog, in januari 2018, publiceerde mr. Manon Julicher in het Tijdschrift voor Constitutioneel Recht een artikel waarin ook zij tot de conclusie komt dat invoering van het artikel van toegevoegde waarde kan zijn voor een verruiming van de rechtsbescherming voor de rechtzoekende in Nederland. Kortom, het moge duidelijk zijn dat het voorstel na veertien jaar discussie en debat tot voldoende constitutionele rijpheid is gekomen.

Het tweede punt is de dringende noodzaak. Het recht van iedereen op een eerlijk proces, waartoe onder meer behoort de toegang tot de rechter, wordt in de huidige tijd bedreigd; dat is hier al eerder naar voren gebracht. Voor wat betreft het buitenland verwijs ik kortheidshalve naar de recente gebeurtenissen in Turkije en in het EU-land Polen. Afgelopen dinsdag heeft ook de president van de Hoge Raad dit aangestipt tijdens de deskundigenbijeenkomst. Vele andere landen zouden kunnen worden genoemd waar de rechtspraak aan banden is gelegd of zelfs monddood is gemaakt. Maar ook in eigen land kan men ontwikkelingen ontwaren die de toegang tot een eerlijk proces bemoeilijken en daarmee een serieuze bedreiging, om niet te zeggen ondermij-

ning van de onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak en de rechtsbescherming van de burgers tot gevolg hebben: te hoge griffierechten, opheffing van standplaatsen van gerechten of kantongerechten, waardoor de fysieke bereikbaarheid vermindert en het aantal verstekvonnissen significant stijgt, en forse bezuinigingen op financiering van de rechtspraak, waardoor de kwaliteit ervan in gevaar komt, forse bezuinigingen op de rechtsbijstand, waardoor de lagere inkomens en zelfs de middeninkomens, niet alleen burgers maar ook bedrijven, de kosten van een proces niet langer kunnen opbrengen. Bijna alle gerechten kampen met een tekort aan menskracht, alle hebben een negatieve begroting ingediend en klachten over te hoge werkdruk en regelmatige burn-outs onder rechters houden aan. Het evaluatierapport van de Wet herziening gerechtelijke kaart van december 2017 bevestigt dat deze majeure operatie vooralsnog niet tot betere en efficiëntere rechtspraak heeft geleid, dat er nog veel onvrede is, zowel bij rechters als bij het OM, en dat complexe situaties en problemen nog lang niet zijn opgelost. En dan zwijg ik maar over de invoering van het KEI en het extra werk en de problemen die daarmee gepaard gaan, zonder dat daar een adequate financiële tegemoetkoming van overheidswege tegenover staat.

Al deze ontwikkelingen maken dat burgers op zoek gaan naar alternatieven, zoals mediation, arbiters en E-court, zoals ook al eerder is aangegeven. OM en bestuur hebben steeds verdergaande bevoegdheden gekregen tot het treffen van schikkingen en beschikkingen zonder rechterlijke tussenkomst, het sluiten van deals en/of het opleggen van bestuurlijke boetes. Dat lijkt mooi, want het ontlast de rechterlijke macht en het kán ook leiden tot snelle oplossing van conflicten, maar het kan evenzeer leiden tot willekeur; zie het rapport Beschikt en gewogen van de pg bij de Hoge Raad, de heer Fokkens, uit 2014. Ook in het belasting- en vreemdelingenrecht ziet men de rechter op afstand gezet, waardoor de mogelijkheden tot willekeur toenemen.

Mevrouw de voorzitter. Met deze niet limitatieve opsomming heeft mijn fractie hopelijk de noodzaak van het voorliggende wetsvoorstel voldoende aangetoond. Het is van het grootste belang dat een onafhankelijke en onpartijdige rechter de burgers beschermt tegen mogelijke willekeur, of die nu van andere burgers, machtige maatschappelijke organisaties of het overheidsbestuur dan wel het OM afkomstig zijn. De heer Feteris, president van de Hoge Raad der Nederlanden, heeft afgelopen dinsdag tijdens de deskundigenbijeenkomst over de staat van de rechtsstaat in dit huis eveneens op deze gevaren gewezen. Om het met de woorden van mevrouw Creutzberg, senior rechter van de rechtbank Midden-Nederland, van afgelopen dinsdag tijdens de deskundigenbijeenkomst te zeggen: "Onafhankelijke, toegankelijke rechtspraak van goede kwaliteit is niet vanzelfsprekend. Het belang ervan is groot: het is een voorwaarde om alle maatschappelijke en economische processen goed en rechtvaardig te laten verlopen." Dát is precies wat het onderhavige wetsvoorstel grondwettelijk beoogt te waarborgen. Op zichzelf is het al een veeg teken dat dit recht in de Grondwet verankerd moet worden: vanzelfsprekende zaken zouden eigenlijk niet gecodificeerd behoeven te worden. De rechterlijke macht vormt het kloppend hart van een gezonde democratische rechtsstaat. Hij is de dragende pilaar waarop een stabiele maatschappij geënt is, want hij voorkomt willekeur en machtswellust. Aan de kwaliteit van de rechterlijke macht kan men het beschavingsniveau van een volk afmeten. Wat de dijken zijn voor het grondgebied, is een voor eenieder toegankelijke, onafhankelijke rechterlijke macht voor het welzijn van de natie.

Dank u.

De **voorzitter**:
Dank u wel, mevrouw Lokin. Wenst een van de leden in de eerste termijn nog het woord? Dat is niet het geval.

De vergadering wordt van 17.38 uur tot 17.55 uur geschorst.

De **voorzitter**:
Aan de orde is de voorzetting van de behandeling van het wetsvoorstel 34517, Verklaring dat er grond bestaat een voorstel in overweging te nemen tot verandering van de Grondwet, strekkende tot het opnemen van een bepaling over het recht op een eerlijk proces.

Ik geef het woord aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Minister **Ollongren**:
Dank u wel, voorzitter. Het is de eerste keer dat ik als minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hier in deze Kamer mag debatteren en dat is uiteraard een eer en een voorrecht. Dat wilde ik vooraf zeggen. Ik wilde ook vooraf alle sprekers zeer danken voor hun inbreng. We praten over een belangrijk onderwerp: het recht op een eerlijk proces in de Grondwet. Velen van u dankten ook mevrouw Lokin-Sassen en daar wil ik mij graag bij aansluiten. Ik denk dat het goed is om te memoreren, maar ik zal er straks nog wat meer over zeggen, dat het inderdaad begon bij een motie, die weer gebaseerd was op de Staatscommissie Grondwet, dus inderdaad een wat langere geschiedenis kent en overigens ook nog een toekomst, want we zijn er nog niet na vandaag.

Ik heb u allemaal uw eigen accenten horen zetten, maar ik moet uiteraard via de voorzitter spreken. Ik heb de sprekers hun eigen accenten horen zetten. Dat varieerde van de Bijbelse context tot en met de voorbeelden uit de rechtspraktijk. Ik heb ook goed gehoord dat velen zeiden er een logica in te zien dat dit onderwerp deel zou moeten uitmaken van onze Grondwet en daar wil ik straks dus op ingaan.

Die Grondwet is natuurlijk een belangrijk document in Nederland, een document waar we trots op zijn, een levend document, met een wezenlijke functie in onze democratische rechtsstaat. De heer Engels refereerde daar ook aan in zijn bijdrage. Vandaar ook dat in het regeerakkoord wordt beklemtoond dat die Grondwet onderhoud behoeft, dat we de Grondwet moeten delen en moeten doorgeven aan elkaar en aan nieuwkomers in Nederland. Ik vind ook dat het debat van vandaag onderdeel uitmaakt van dat onderhoud. Het belang daarvan heeft te maken met de functie van de Grondwet in ons staatsbestel.

Ik wil daar enkele woorden aan wijden en ik wil daarbij een beroep doen op de wijze woorden die daarover in het verleden zijn gewisseld. Ik noem de institutioneel-organische waarborgfunctie en de juridisch-normatieve functie van de Grondwet, zoals deze functies zijn samengevat in de kabinetsreactie op het advies van de Staatscommissie Grondwet

uit 2010, onder verwijzing naar diverse typeringen van de Grondwet door staatsrechtsgeleerden en commissies door de jaren heen.

De Grondwet bevat regels ter waarborging en ter bevordering van de vrijheid en het welzijn van burgers. De Grondwet biedt regels voor de uitoefening van overheidsmacht. Hij stelt daartoe de belangrijkste overheidsambten in, kent bevoegdheden toe aan die ambten en reguleert de verhoudingen tussen de ambten onderling en ambten en burgers. De Grondwet bevat eigenlijk een neerslag van historische verworvenheden en geeft uitdrukking aan de continuïteit van het staatsbestel. Het is daarmee het juridisch fundament van Nederland.

Dit debat is ook zo belangrijk, en daarom heb ik er ook naar uitgezien, zal ik u bekennen, omdat de Eerste Kamer een belangrijk aandeel had in de totstandkoming van het voorliggende wetsvoorstel. Ik noemde net al de motie van mevrouw Lokin-Sassen cum suis, zoals zij zelf ook opmerkte, die hiervoor de basis legde. Deze werd met algemene stemmen aangenomen en de toenmalige regering heeft zich destijds nogmaals beraden en besloten een wetsvoorstel in te dienen. Wat ik ook heel mooi vond, was dat mevrouw Lokin-Sassen zelf de heer professor Kortmann eerde, inderdaad een prominent staatsrechtsgeleerde, overleden in 2016, en lid van de Staatscommissie. Ik vond het mooi dat zij dat zei en sluit mij daar heel graag bij aan.

Dat heeft uiteindelijk geleid tot dit voorstel, dat hier vandaag in eerste lezing wordt besproken. Overigens is er volgende week ook weer een belangrijk debat in deze Kamer, maar dan over de algemene bepaling. Daar wil ik uiteraard nog niet op vooruitlopen.

Het recht op een eerlijk proces door een onafhankelijke en onpartijdige rechter is een van de fundamenten van de democratische rechtsstaat, want zonder een eerlijk proces kunnen ook andere rechten niet worden gewaarborgd. Het is immers de rechter die bij uitstek kan beslissen over geschillen tussen burgers onderling of tussen burgers en de overheid. Ook in strafrechtelijke procedures is een eerlijk proces, waarin de verdachte bepaalde rechten toekomen, bijvoorbeeld bijstand van een advocaat, van groot belang. Niemand betwijfelt dat, en toch kent onze Grondwet op dit moment geen expliciet en algemeen recht op een eerlijk proces.

In dit voorstel wordt een algemeen recht op een eerlijk proces gevestigd in artikel 17 van de Grondwet. In aanvulling op de bestaande bepaling, die stelt dat niemand kan worden afgehouden van de rechten die de wet hem toekent, komt daarin te staan dat eenieder bij de vaststelling van zijn rechten en verplichtingen en bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde vervolging recht heeft op een eerlijk proces voor een onafhankelijke en onpartijdige rechter, binnen een redelijke termijn.

Dat nieuwe grondwettelijk recht zal ook gelden voor die geschillen die niet vallen onder de bescherming van verdragsbepalingen, zoals artikel 6 EVRM en artikel 47 van het Europees Grondrechtenhandvest. Het gaat dan om geschillen over de toelating en uitzetting van vreemdelingen, delen van het ambtenarenrecht en fiscale geschillen, zoals hier vanavond ook genoemd. Dit grondwetsvoorstel beoogt dus een aanvulling te vormen op deze verdragsbepalingen en kent een ruimere reikwijdte. Dat is ook de meerwaarde waar sommigen vanmiddag naar hebben gevraagd.

Het is belangrijk om te benadrukken dat ook in de gewone wet, ook in die gevallen nu reeds toegang tot de rechter bestaat en de waarborgen van een eerlijk proces in acht worden genomen. Dit is alleen niet constitutioneel geborgd. Hoewel het recht op een eerlijk proces stevig is verankerd in de Nederlandse wetgeving en de rechtspraktijk, is expliciete opneming van dit grondrecht in de Grondwet van belang, temeer omdat het recht op een eerlijk proces, zoals gezegd, een schakelfunctie heeft in de bescherming van andere grondrechten. Explicitering van een recht dat zo fundamenteel is voor de rechtsstaat, kan voorts ook bijdragen aan het vertrouwen van burgers in de rechtsstaat en het vertrouwen in de rechtspraak in het bijzonder. De heer Engels vroeg daarnaar. Ik ga zo iets meer in op specifieke vragen, dus daar kom ik nog op terug.

Het voorgestelde grondrecht heeft niet alleen een symbolische waarde, maar ook een normatieve waarde. De wetgever zal nieuwe wetgeving op het terrein van procesrecht of bestaande wetgeving waarin wijzigingen worden voorgesteld, moeten toetsen aan de grondwettelijke bepaling. Dit geldt dus ook voor de voorstellen met betrekking tot rechtsbijstand, waarnaar gevraagd werd door de heer Lintmeijer.

Verder is de bepaling geformuleerd als een subjectief recht van een burger, dat wil zeggen dat hij dit recht direct kan inroepen voor de nationale rechter.

Misschien is het goed om even in te gaan op de plaatsing, waar de heer Engels naar vroeg. Waarom niet in hoofdstuk 6? Hoofdstuk 6 regelt de organisatie van de rechtsstaat. Het is waar dat dit ook raakt aan dit wetsvoorstel, maar dat raakvlak acht ik kleiner dan dat met hoofdstuk 1. Hoofdstuk 1 van de Grondwet bevat de grondrechten. Het recht op een eerlijk proces is ook geformuleerd, zoals ik net zei, als een subjectief grondrecht en is daarmee een aanvulling op het huidige artikel 17.

De plaats in hoofdstuk 1 sluit aan bij de andere grondrechten daarin, die onderdelen van het recht op een eerlijk proces en toegang tot de rechter vastleggen. Dat zijn artikel 15, lid 2, het recht op toegang tot een rechter ingeval van vrijheidsontneming, artikel 16, het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel, het huidige artikel 17 en artikel 18, het recht op bijstand in rechte. In de consultatie is door diverse instanties, ook door de Afdeling advisering van de Raad van State, positief gereageerd op de plaats van de bepaling in hoofdstuk 1.

Het recht op toegang tot een rechter is inherent aan het recht op een eerlijk proces. Dat volgt uit Europese jurisprudentie, eigenlijk al sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw, en dat is dan ook het uitgangspunt van dit wetsvoorstel. Toegang tot de rechter is evenwel geen absoluut recht. Het is mogelijk om de toegang tot de rechter aan voorwaarden te verbinden van procedurele aard, zoals het heffen van griffierechten of het eerst moeten volgen van een bezwaarschriftprocedure, mits de essentie van het recht niet wordt aangetast.

Mevrouw Lokin-Sassen legde nog een relatie met het bestaande ius de non evocando en de lezing van Thorbecke. Zij vroeg of de wetgever ook zelf aan de norm is gebonden

met dit nieuwe lid. Die vraag kan ik positief beantwoorden. Als de wetgever niet heeft voorzien in een rechtsgang maar het geschil wel binnen de reikwijdte van het nieuwe recht op een eerlijk proces valt, moet de burger op grond daarvan toch bij een rechter terechtkunnen. Dit verplicht de wetgever, dus ook om te voorzien in een rechtsgang. Als de wetgever dat onverhoopt heeft nagelaten, kan de rechter zelf die waarborg handhaven, direct op grond van de Grondwet.

Het kabinet heeft ervoor gekozen om de belangrijkste algemene noties van een eerlijk proces in artikel 17 van de Grondwet op te nemen. Dat zijn de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de rechter en de berechting binnen een redelijke termijn. Deze noties gelden voor alle typen rechtelijke procedures en voor alle rechtsgebieden. De nieuwe bepaling kent geen uitputtende opsomming van alle elementen en deelrechten van een eerlijk proces, hoofdzakelijk omdat dit niet past bij het sobere karakter van de Grondwet. De stijl van de meeste grondwetsbepalingen is, gelet op de aard ervan, algemeen en fundamenteel geformuleerd. Gedetailleerde uitwerking van het recht op een eerlijk proces past niet goed in die grondwettelijke traditie en is ook niet noodzakelijk om dit recht in al zijn facetten te waarborgen. Het beginsel van hoor en wederhoor kan worden beschermd onder de algemene noemer van een eerlijk proces. Het is de term "eerlijk" in de bepaling die het aanknopingspunt biedt voor de bescherming van dergelijke concrete elementen in een bepaalde context.

Na het wetsvoorstel aldus te hebben toegelicht, wil ik nog een aantal concrete vragen die vanmiddag gesteld zijn, beantwoorden. Ik doe dat in de volgorde van de sprekers. Dus ik hoop dat u mij vergeeft als het lijkt dat de thema's wat door elkaar lopen.

De heer Engels vroeg waarom de redenering van het kabinet is dat deze bepaling bijdraagt aan vertrouwen. Het feit dat het recht zichtbaar is in onze Grondwet, draagt bij aan vertrouwen. Zoals in de memorie van toelichting staat, blijkt uit onderzoek dat het vertrouwen van burgers in de rechtsstaat mede berust op de overtuiging dat grondrechten grondwettelijk zijn verankerd en dat de onafhankelijke rol van de rechter zichtbaar is.

De heer Engels vroeg waarom de rechten van de verdediging in een strafproces, zoals het recht op hoor en wederhoor, niet in de Grondwet zijn opgenomen. Er is voor gekozen om geen uitputtende opsomming van alle elementen van het recht op een eerlijk proces in de Grondwet op te nemen omdat het niet past bij het sobere karakter van de Grondwet, omdat de meeste grondwetsbepalingen, ook de grondrechten, algemeen en fundamenteel zijn geformuleerd en omdat een gedetailleerde uitwerking van het recht op een eerlijk proces dus niet goed in die grondwettelijke traditie past. Zoals net gezegd, is het ook niet nodig omdat de term "eerlijk" algemene kenmerken kan beschermen. Diverse elementen van een eerlijk proces kunnen nader worden uitgewerkt in de proceswetgeving, zoals in het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Algemene wet bestuursrecht. Ook de rechter kan hier inkleuring aan geven in zijn jurisprudentie. Dus er is eigenlijk een balans gevonden tussen een open formulering en een uitvoeriger formulering, wat ons een adequate balans lijkt. Jurisprudentie en parlementaire stukken bieden naar ons inzicht voldoende context voor een goed begrip.

De heer Schalk heft gevraagd of de regering voornemens is om het recht op leven in de Grondwet op te nemen. Mijn voorganger, toenmalig minister Plasterk, heeft in de Tweede Kamer hierover al het een en ander gezegd. Ik vat het even kort samen. Hij heeft verwezen naar de staatscommissie. Er was binnen de staatscommissie geen consensus over de opname van het recht op leven. Ook de Eerste Kamer heeft de regering niet in volle breedte verzocht zich daarop te beraden tijdens het debat over de kabinetsreactie op het advies van de staatscommissie. Dus net als mijn voorganger zie ik op dat punt geen aanleiding om dat standpunt te heroverwegen. Dus dat is niet een voorstel dat nu op tafel ligt. Het kabinet ziet dus geen noodzaak om dit te doen, ook verwijzende naar de criteria voor wijziging van de Grondwet, te weten de dringende maatschappelijke behoefte en de voldoende constitutionele rijpheid. Bovendien is het niet nodig om een-op-een EVRM-bepalingen over te nemen. Het moet meerwaarde hebben ten opzichte van het verdragsrecht. Dat is voor artikel 17 van de Grondwet ons inziens het geval.

De heer **Schalk** (SGP):
Het recht op eeneerlijk proces stond ook al in het EVRM en dat zeitten we wel in de Grondwet. Naar analogie daarvan — misschien is dat wel de reden dat de staatscommissie eigenlijk vijf tegen vijf zei: het moet wel of het moet niet — zou je kunnen zeggen dat het dus voor discussie vatbaar is. We hebben een nieuwe regering. Toenmalig minister Plasterk doet nu andere dingen. We hebben een nieuwe minister. Misschien dat u het toch kunt heroverwegen, zeker als u zegt dat onze Grondwet onderhoud nodig heeft.

Minister **Ollongren**:
Ja, dat laatste zijn we met elkaar eens. Ik heb een aantal criteria of argumenten genoemd waarlangs je een voorstel voor grondwetswijziging toetst. U heeft verwezen naar één optie, namelijk het EVRM en opname in de Grondwet. Ik heb ook gezegd dat ook dit kabinet het goed vindt om bij iedere grondwetswijziging te toetsen aan de criteria voor wijziging van de Grondwet, dus dringende maatschappelijke behoefte en voldoende constitutionele rijpheid. Dit in aanvulling op de argumenten die ook door mijn voorganger zijn gebruikt, namelijk dat er geen consensus was binnen de staatscommissie en dat er via een motie of anderszins door de Kamer niet verzocht is om er een dergelijke uitvoering aan te geven. Dit alles maakt dat mijn standpunt in dat opzicht hetzelfde is als dat van mijn voorganger.

Verschillende woordvoerders hebben gevraagd wat dit voorstel nu eigenlijk toevoegt aan internationale verdragen. De voorgestelde grondwetsbepaling krijgt een ruimer toepassingsbereik dan de verdragsbepaling, daar alle rechtsgeschillen eronder worden geschaard. Er zijn geen rechtsgebieden uitgezonderd van de voorgestelde grondwetsbepaling. Artikel 17 van de Grondwet en de verdragsbepalingen zullen ieder een eigen betekenis hebben die elkaar aanvullen, waarbij de burger zich altijd kan beroepen op het hoogste beschermingsniveau. Burgers kunnen de norm van een eerlijk proces, als het voorstel wordt aangenomen, ook direct vinden in de Grondwet als een eigen norm. Verankering in de Grondwet van het belang dat Nederland hecht aan een goede en eerlijke rechtspraak kan bijdragen aan het vertrouwen in die rechtspraak. Dat vertrouwen is in Nederland gelukkig hoog, zo blijkt uit het door de Euro-

pese Commissie uitgebrachte Justice Scoreboard 2017. Dat is mooi en dat willen we natuurlijk ook graag zo houden.

Vervolgens ga ik in op vragen van de VVD en GroenLinks over de relatie met artikel 120 van de Grondwet. Die vragen kwamen er in de kern op neer wat opneming van het recht op een eerlijk proces voor nut heeft als de rechter er niet aan mag toetsen, gelet op artikel 120 van de Grondwet. De rechter kan toetsen aan het voorgestelde recht. Hij kan altijd lagere regelgeving toetsen aan het recht. In de tweede plaats kan de rechter in de rechtspraktijk er rekening mee houden, bijvoorbeeld bij de beoordeling of overschrijding van een redelijke termijn in een strafproces consequenties dient te hebben. Behalve de rechter — dat is belangrijk — kan de wetgever toetsen aan het recht op een eerlijk proces. De rol van de wetgever in de grondrechtentoets ex ante is ook al eerder uiteengezet in een brief onder het vorige kabinet.

Mevrouw **Duthler** (VVD):
Die toetsing dor de wetgever snap ik; dat vind ik ook zeker een pre van dit wetsvoorstel. Ik wil in uw voorbeeld even teruggaan naar de griffierechten. U zegt dat een burger dan een rechtstreeks beroep kan doen op het subjectieve recht van de Grondwet, het recht op een eerlijk proces. Maar hoe gaat die rechter de hoogte van griffierechten toetsen aan het criterium van een eerlijk proces als dat in formele wetgeving is vastgelegd die hij vervolgens niet mag toetsen aan de Grondwet? Dat lijkt mij een heel lastig dilemma voor een rechter.

Minister **Ollongren**:
Dat lijkt mij ook een lastig dilemma voor de rechter. De vraag is of het nodig is dat hij in zo'n specifiek geval ook die toets zou moeten kunnen doen. Ik denk dat dit in de praktijk niet nodig is. De rechter is beperkt in zijn mogelijkheden. Hij kan wel lage regelgeving toetsen aan het recht en de Grondwet maar hij kan niet tegelijkertijd een constitutionele toetsing uitvoeren. Mevrouw Duthler noemde zoeven een voorbeeld. Ik denk ook niet dat dat daarvoor noodzakelijk is. Ik kom trouwens later nog te spreken over een aantal vragen die u daarover hebt gesteld.

Mevrouw **Duthler** (VVD):
De hoogte van de griffierechten is wel expliciet in formele wetgeving vastgelegd. Daarover is al jaren, ook in deze Kamer, uitvoerig gedebatteerd met diverse ministers. Ik blijf toch even bij het voorbeeld. Ik denk dat een burger dan op dit specifieke onderwerp niet zo veel heeft aan de voorgestelde grondwetsbepaling, maar ik hoor dat ook graag van de minister.

Minister **Ollongren**:
Als u het goed vindt, kom ik daar straks op terug. Dan neem ik die vraag nog mee.

Ik blijf nog even bij de toetsing en artikel 120, en dan in het bijzonder de vragen over de opheffing van het toetsingsverbod. Daar zijn ook een paar vragen over gesteld. Iedereen is bekend met het feit dat een opheffing van het toetsingsverbod een grondwetswijziging zou vergen, dat een initiatiefvoorstel daartoe al langere tijd in de Tweede Kamer ligt — ik zou bijna zeggen "letterlijk ligt, stilligt" — en dat het kabinet zich over de inhoud daarvan zou uitlaten in het geval van de voortzetting van de plenaire behandeling ervan. Maar zoals eenieder bekend moet het voorstel-Van Tongeren, zoals het dan nu heet, naar het oordeel van de Afdeling advisering van de Raad van State van 29 september jongstleden geacht te zijn vervallen. Het is aan de Tweede Kamer om te beslissen of zij dat oordeel overneemt. Het is een voorstel dat er al in tweede lezing ligt. Dus een wijziging van het voorstel is niet meer mogelijk.

Daar wilde ik het bij laten, maar ik zie dat er een interruptie is.

Mevrouw **Duthler** (VVD):
De minister geeft aan dat zij eigenlijk geen uitspraak wil doen over de houding van de regering tegenover het al dan niet opheffen van het toetsingsverbod. De vraag van de VVD-fractie was: gaat de regering ervan uit dat die opheffing van het verbod er toch wel zal komen? Maar hoe waardeert de regering dan de effecten van dit wetsvoorstel, van deze bepaling, als dat toetsingsverbod niet wordt opgeheven? Voor de duidelijkheid: mijn fractie was destijds tegen het opheffen van dat verbod. Juist om die reden heeft mijn fractie vraagtekens, vraagt zij zich af: wat heb je dan eigenlijk aan deze bepaling?

Minister **Ollongren**:
Ik begrijp dat punt goed. Ik heb eigenlijk twee dingen gezegd. Ten eerste, er is een toetsingsverbod. Het initiatiefwetsvoorstel dat erop toeziet om dat op te heffen, ligt stil en we kennen het advies van de Raad van State. Het vorige kabinet, maar dat geldt ook voor dit kabinet, betoogde dat ook mét het toetsingsverbod de grondwetswijziging die nu voorligt, wel een toegevoegde waarde heeft. In algemene zin zou ik over dat toetsingsverbod of het opheffen daarvan nu verder geen uitspraken willen doen. We weten ook dat er een nieuwe staatscommissie, in dit geval de Staatscommissie Parlementair Stelsel, aan het werk is en we wachten de uitkomst daarvan af. Maar in antwoord op de vraag: wij zien geen bezwaar en ook geen belemmering in deze grondwetswijziging gerelateerd aan het bestaande toetsingsverbod, omdat ten eerste er nu voor de wetgever sowieso toetsing zal zijn en ten tweede er in de praktijk voldoende andere handvatten zijn en dat constitutionele toetsing daarvoor ons inziens niet per se noodzakelijk is.

De heer **Van Hattem** (PVV):
We hebben nu een beetje een discussie over de reikwijdte van dit wetsvoorstel. Wat mij opvalt, is dat de minister net in haar beantwoording zei dat er sprake is van een ruimere reikwijdte, ook ten opzichte van artikel 6 EVRM. Mijn vraag is eigenlijk de volgende. In de memorie van toelichting staat nadrukkelijk dat het ook betrekking heeft op geschillen over de toelating en uitzetting van vreemdelingen. Kan de minister misschien duiden welk effect kan worden verwacht op procedures en ook op eventuele verdere procedurestapeling, waardoor uitzettingsprocedures langer kunnen gaan duren en hoe zich dat verhoudt tot het vreemdelingenbeleid van dit kabinet?

Minister **Ollongren**:
Ik kan wel bevestigen dat ook het vreemdelingenrecht eronder valt, overigens net zoals het fiscale recht en het ambtenarenrecht. De vraag wordt gesteld welke effecten dat in de praktijk heeft. Dat is een vraag die ik hier eigenlijk niet wil beantwoorden, want dat heeft geen rechtstreeks effect op de beleidspraktijk. Dan moet u met mijn collega Harbers het debat voeren over zijn voornemens. Ik beaam dus dat het eronder valt en ik wil suggereren om het debat naar aanleiding van de vragen die over de praktijk zijn gesteld, met mijn collega staatssecretaris Harbers te voeren.

De heer **Van Hattem** (PVV):
Die discussie wil ik graag met hem voeren, mogelijk volgende week al. Het voorstel ligt nu voor, maar er is geen inschatting of deze ruimere reikwijdte ook in staatsrechtelijke zin meer ruimte biedt voor procedures, los van het beleid. Kan het in staatsrechtelijke zin procedures verruimen doordat er meer grondslagen zijn om in bezwaar en beroep te gaan? Dat is eigenlijk meer de onderliggende vraag in deze discussie.

Minister **Ollongren**:
Als u het goed vindt, kom ik daar dan in tweede termijn nog even op terug. Dan kan ik misschien een preciezer antwoord geven.

Voorzitter. Ik wil doorgaan met de beantwoording. Er ligt nog een aantal vragen van de heer Lintmeijer van GroenLinks. Hij vroeg: kan het recht op rechtsbijstand worden getoetst aan het nieuwe grondwetsartikel? Uiteraard moet nieuwe wetgeving aan de Grondwet voldoen. Dat geldt ook voor wetgeving op het terrein van rechtsbijstand voor zover deze wetgeving raakt aan het recht op toegang tot de rechter. En dan komt dus ook artikel 17 in beeld. Maar daarmee verandert er overigens niets aan de huidige situatie, alleen al omdat het nieuwe artikel 17 dezelfde normen bevat als artikel 6 van het EVRM wat betreft de toegang tot de rechter. Verder moeten we constateren dat het recht op rechtsbijstand reeds in directe zin is verankerd in artikel 18 van de Grondwet. Dat is dus geen nieuw recht dat opeens kan worden ontleend aan artikel 17.

Een aantal sprekers — de genoemde heer Lintmeijer en de heer Sini van de PvdA — vroeg naar de meerwaarde in de praktijk, naar het daadwerkelijke effect, voor waarborging van toegang tot de rechter. Ik heb al betoogd dat er in de praktijk gelukkig in alle rechtsgeschillen al een eerlijk proces is. Dat moet er zijn, maar dat is er ook. Dat neemt niet weg dat het expliciteren van dit recht in de Grondwet de ruimte biedt om tot een eigen nationale invulling hiervan te komen. Zowel de wetgever als de rechter wordt een handvat geboden.

De heer Sini vroeg ook of dit nieuwe grondrecht geldt voor de buurtrechter. Het antwoord op dit vraag is "ja". Ook de buurtrechter, zoals die vorm krijgt in de voornemens van het ministerie van J en V en de Raad voor de rechtspraak, is een overheidsrechter. Dat grondrecht zal dus ook onverkort gelden voor de rechtsgang bij die rechter.

De heer Sini refereerde aan protesterende advocaten. Ik meen dat hij ook het rapport van de commissie-Van der Meer noemde. Dat ging ook over de vraag of advocaten te weinig verdienen om de rechtshulp te kunnen bieden die nodig is voor een eerlijk proces. Nu kom ik op een onderwerp waar mijn collega de minister voor Rechtsbescherming over gaat. Dat zal ik een aantal keren zeggen. Ik wil dus wel kort antwoord geven, maar zeg tegelijkertijd dat u ongetwijfeld andere momenten hebt om met collega Dekker hierover te spreken. In het regeerakkoord is afgesproken dat het stelsel voor gesubsidieerde rechtsbijstand wordt herzien langs de lijn van het rapport van de commissie-Wolfsen en de commissie-Van der Meer binnen de huidige budgettaire kaders. Minister Dekker heeft het parlement hierover eind vorig jaar een brief gestuurd. In die brief heeft hij beschreven hoe hij die opdracht gaat uitvoeren. In die brief staat dat de minister de Kamer rond de zomer van dit jaar zal informeren op welke wijze hij het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand zal herzien.

De heer Ruers van de SP sprak over de effectieve rechtsbescherming en vroeg waarom die niet is opgenomen in artikel 17 van de Grondwet. De regering is van mening dat met een eerlijk proces ook wordt gedoeld op een effectieve en doeltreffende rechtsgang, ook al staat dat niet expliciet in artikel 17 van de Grondwet. Het recht op een effectief rechtsmiddel wordt in het internationale recht zo uitgelegd dat er daadwerkelijk een effectief rechtsmiddel moet bestaan, en niet slechts in theorie. Dat wil zeggen dat het rechtsmiddel toegankelijk, doeltreffend en doelmatig moet zijn. In dat opzicht ben ik het gewoon met de heer Ruers eens. Een doeltreffende rechtsgang is een wezenlijke voorwaarde voor de uitoefening van het juridische recht op een eerlijk proces in de praktijk.

Een andere vraag van de heer Ruers ging over de onderzoeken naar strafbeschikkingen en beproefd verzet, dus naar beschikkingen van het OM. Ik dacht dat mevrouw Lokin zich daar ook over uitsprak. Deze onderzoeken hebben een aantal bevindingen en aanbevelingen opgeleverd. Die zijn heel waardevol in onze ogen. Deze staan centraal in een verbeterprogramma dat het OM al was gestart naar aanleiding van een rapport dat in 2015 verscheen. Het verbeterprogramma ziet onder meer op een betere sturing op doorlooptijden en op een hogere kwaliteit van de dossiers. Op dit moment voert het OM een meting uit die duidelijk zal maken in welke mate deze maatregelen effect hebben. Minister Dekker zal uw Kamer voor de zomer van dit jaar hierover informeren.

De heer Ruers vroeg: impliceert een eerlijk proces ook toegang tot de rechter? Het antwoord daarop is ja. Het recht op toegang tot de rechter is inherent aan het recht op een eerlijk proces. Zoals ik net betoogde, geeft de Grondwet recht op toegang tot de rechter in alle geschillen die worden gereguleerd door het recht.

Een aantal vragen van met name de heer Ruers van de SP maar ook van mevrouw Lokin-Sassen van het CDA en de heer Sini van de Partij van de Arbeid zien wel erg op het terrein van mijn collega, de minister voor Rechtsbescherming. Ik wil het daarmee niet minder belangrijk maken voor dit debat, want ik begrijp heel goed dat deze vragen zijn gesteld. Ik vind ze ook relevant, maar ik vind dat ik hier nu niet helemaal op de stoel van mijn collega moet gaan zitten als het gaat over het functioneren van de rechtspraak, de werkwijze van de rechterlijke macht en de bezuinigingen. Ook KEI werd een paar keer genoemd. Het zijn onderwerpen waarvoor collega Dekker de primaire verantwoordelijkheid

draagt. Ik ben dus enigszins terughoudend hierbij. Ik wil hier niet uitvoerig vanuit zijn portefeuille de vragen beantwoorden. Maar ik weet dat er een debat aan zit te komen, namelijk het beleidsdebat over de staat van de rechtsstaat. Sommigen van u refereerden daar al aan. Dat beleidsdebat zal onder andere gaan over de positie van de rechterlijke macht binnen de trias politica, die hier zonet is genoemd. U mag er natuurlijk op rekenen dat ik ervoor zal zorgen dat minister Dekker goede nota neemt van datgene wat u hier vanmiddag ter sprake hebt gebracht en dat hij dat dus ook kan betrekken bij zijn voorbereiding van het debat dat hij met u zal hebben. Ik geloof dat de precieze datum nog moet worden vastgesteld, maar het debat zal vermoedelijk al in mei worden gehouden. Ik hoop dat u het mij niet euvel duidt dat ik een aantal van die vragen doorgeef aan collega Dekker, die met u meer in de diepte kan gaan.

Ik kom nog op een paar dingen waarvan ik weet dat u die belangrijk vindt. De heer Ruers sprak over e-Court. Het werd trouwens ook door anderen genoemd. Is dat nou een belemmering in de toegang tot de rechter? Sommigen van u maken zich daar zorgen om. Ook naar aanleiding van berichtgeving hierover in diverse media heeft mijn collega minister Dekker een brief toegezegd aan de Tweede Kamer. Die brief komt er dus aan. Er zijn trouwens ook schriftelijke vragen gesteld over e-Court door leden van de SP en D66 aan de overkant. Minister Dekker is voornemens die schriftelijke reactie nog deze maand te sturen. Die komt er dus snel aan.

Ik heb nog een paar losse punten. Misschien mag ik nog even terugkomen op de vraag over de griffierechten, die mevrouw Duthler zonet stelde. In het genoemde voorbeeld kan de rechter inderdaad niet toetsen aan de Grondwet. Op dit punt is de meerwaarde dus niet gelegen in dat moment zelf maar in het daaraan voorafgaande moment, namelijk de toetsing door de wetgever. Misschien is dat het echte antwoord op de vraag. Als het eenmaal zover is in de praktijk, dan kan die toets niet, maar daarvoor, op het moment van het vaststellen van de wet, moet het dus wel gebeuren.

Ik kan de vraag van de PVV nu toch beantwoorden. Dat scheelt misschien weer tijd in de tweede termijn. Als straks een en ander is geregeld met betrekking tot een eerlijk proces en het vreemdelingenrecht daaronder valt, verandert er dan eigenlijk iets? Het antwoord daarop is nee. In eerste aanleg zijn de bestuurlijke kamers van de rechtbanken bevoegd op grond van de Algemene wet bestuursrecht en hoofdstuk 7 van de Vreemdelingenwet. In hoger beroep is de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State bevoegd. Dat rechtsgeschillen binnen een redelijke termijn moeten worden afgedaan, volgt al uit jurisprudentie. De effecten in de praktijk zijn dus niet groot, want er is al recht op een eerlijk proces in vreemdelingenzaken op basis van de gewone wet. Daarmee leidt het in de praktijk niet tot extra of langere procedures.

Tot slot. Misschien is het mooi om te zeggen dat we dit voorstel eigenlijk alleen maar verder zouden willen brengen met elkaar als er ook constitutionele rijpheid is, zoals net is betoogd. Ik zou hopen dat we het allemaal met elkaar eens zijn dat het moment is gekomen dat we vinden dat die constitutionele rijpheid er is. Ik ben het daar in ieder geval van harte mee eens. Ik hoop dat we met de beantwoording van deze vragen en uiteraard na de beantwoording van de eventuele aanvullende vragen in de tweede termijn die conclusie met elkaar zouden kunnen trekken.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel. We zijn toegekomen aan de tweede termijn van de kant van de Kamer. Ik geef het woord aan de heer Engels.

De heer **Engels** (D66):
Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Graag wil ik nog even een verzuim uit de eerste termijn goedmaken in de richting van mevrouw Lokin, want zij moet zich ervan overtuigd weten dat alle leden van mijn fractie haar van harte willen feliciteren met de tot dusver behaalde resultaten. Op persoonlijke titel zeg ik erbij dat ik ook mijn eigen herinneringen heb aan professor Kortmann. Mevrouw Lokin mag zich ook verzekerd weten van de politieke steun van mijn fractie.

Nu moet ik snel verder. Ik dank de minister voor de heldere beantwoording. Ik markeer kort twee dingen. Mijn fractie onderschrijft volledig de grote betekenis van de Grondwet in de politiek en in de samenleving. Mijn fractie onderschrijft ook de noodzaak van regelmatig onderhoud — al begrijp ik dat wij daar vandaag geen grote stappen in zetten — mede in relatie tot de werkzaamheden van de Staatscommissie Parlementair Stelsel. Daar hebben wij dus ook begrip voor.

Voor het overige was ik volkomen tevreden met de beantwoording. Dank u wel, mevrouw de voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Engels. Ik geef het woord aan de heer Schalk.

De heer **Schalk** (SGP):
Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ook ik heb nog een verzuim goed te maken richting mevrouw Lokin-Sassen. Dat doe ik ook. Zij heeft heel netjes gezegd dat het "cum suis" was. Onder diezelfde motie stond ook de handtekening van mijn voorganger, de heer Holdijk. Dat deed mij heel veel deugd; dat zult u begrijpen.

Ik dank natuurlijk ook de minister voor de heldere beantwoording. Ik heb maar een paar vragen aan u gesteld, juist ook in het kader van het feit dat we elkaar volgende week opnieuw ontmoeten. Dan hebben we het over de algemene bepaling. U heeft aangegeven dat er criteria zijn die we moeten hanteren voor het moment van het in- of uitvoegen van dingen in de Grondwet. Er is één vraag die nog een beetje blijft hangen bij mij: wat kun je eraan doen om iets tot constitutionele rijpheid te brengen? Dat vind ik wel een interessante vraag. Ik weet niet of daar vandaag nog antwoord op kan komen, maar ik stel hem maar gewoon aan de minister.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Schalk. Ik geef het woord aan mevrouw Duthler.

Mevrouw **Duthler** (VVD):
Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ook de VVD-fractie dankt de minister voor haar antwoorden in eerste termijn. Mijn fractie heeft vragen gesteld over onder meer de effecten van het wetsvoorstel. De minister zei dat artikel 17 een subjectief recht biedt waar de burger rechtstreeks een beroep op kan doen. In het kader van het constitutionele toetsingsverbod vraag ik toch nog even of de minister voorbeelden kan geven van lagere regelgeving waar een rechter wel aan kan toetsen als het gaat om het recht op een eerlijk proces en meer specifiek het recht op toegang tot een rechter.

De VVD-fractie ziet het opnemen van het recht op een eerlijk proces als een extra stimulans om de opdracht van de Eerste Kamer om wetten te toetsen op grondwettelijkheid nog serieuzer te nemen. Het recht op een eerlijk proces maakt met dit wetsvoorstel expliciet deel uit van de Nederlandse constitutie en niet meer alleen indirect via Europese en internationale verdragen. Mijn fractie waardeert dit positief. Ik zal mijn fractie dan ook positief adviseren om dit wetsvoorstel te steunen.

De **voorzitter**:
Dank u wel, mevrouw Duthler. Ik geef het woord aan de heer Lintmeijer.

De heer **Lintmeijer** (GroenLinks):
Dank u wel, voorzitter, en ook zeer veel dank voor de beantwoording door de minister. Ik ben blij, ook voor de wetsgeschiedenis zoals we dat hier zo mooi zeggen, dat zij nog eens het normatieve karakter van dit wijzigingsvoorstel heeft benoemd en er ook nog op heeft gewezen dat het een subjectief recht is dat direct inroepbaar is voor burgers op het moment dat zij dat nodig vinden in hun rechtsbescherming.

Het punt van het recht op de rechtsbijstand blijft nog een beetje hangen. Ik concludeer uit de woorden van de minister dat artikel 47 van het Europees Handvest misschien het meest geëigend is, als je daarop een beroep zou moeten doen. Misschien is dit ook een van de onderdelen waarop we met elkaar nog wat verder kunnen reflecteren in het debat over de staat van de rechtsstaat.

Wat mij betreft, zijn daarmee de beantwoording en de toonzetting in de beantwoording in overwegende mate positief gewaardeerd. Ik zal mijn fractie van harte adviseren om hiervoor te stemmen.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Lintmeijer. Ik geef het woord aan de heer Sini.

De heer **Sini** (PvdA):
Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ook dank aan de minister voor de heldere beantwoording van onze vragen. Dank ook dat zij vandaag benadrukt heeft dat toegang tot de rechter inherent is aan het recht op een eerlijk proces. Dank ook voor de toezegging om onze vragen over toegang tot de rechter voor met name mensen met lage inkomens door te geven aan minister Dekker. Ik zal mijn fractie ook adviseren om voor dit wetsvoorstel te stemmen.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Sini. Ik geef het woord aan de heer Ruers.

De heer **Ruers** (SP):
Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik wil de minister bedanken voor haar uitleg en voor haar antwoorden op de verschillende vragen. Ik begrijp inderdaad dat er een aantal zaken zijn die bij haar collega Dekker beter op z'n plaats zijn, dus we zullen er ongetwijfeld binnenkort met die bewindsman over spreken.

Het geheel overziende heb ik nog een probleem, een vraag die ik toch aan de minister wil voorleggen. Naar mijn idee hebben we hier een verbetering van de Grondwet. Het is heel mooi dat dit voorstel waarschijnlijk wet wordt. Wij staan er helemaal achter. Maar je ziet dat er toch een spanningsveld is. We krijgen een mooie bepaling in de Grondwet over het eerlijke proces, de toegang tot de rechter et cetera. Tegelijkertijd zie je in de praktijk dat het systeem in feite vastloopt, zoals de rechters ons dat ook zelf vertellen. De burgers krijgen geen toegang meer tot de rechter door de hoge griffierechten. E-Court is geen rechtspraak meer, maar wordt wel als zodanig gebruikt. De rechterlijke macht ziet grote problemen: ze hebben steeds minder mensen, ze kunnen geen mensen meer opleiden, procedures worden uitgesteld of lopen veel te lang. Heel veel burgers kunnen geen advocaat meer betalen. Ik zie spanning tussen die prachtige bepaling in de wet en de praktijk. Je zou bijna zeggen: moeten rechters dan gaan procederen tegen de minister van Justitie om voldoende budget te krijgen? Dat is ongeveer het spanningsveld waar we in zitten. Als je nu als wetgever zelf zegt dat dat eerlijke proces er moet zijn, maar niet voldoet aan de voorwaarden om dat eerlijke proces te realiseren, dan denk ik toch dat er een taak ligt voor de overheid om te zorgen dat alle faciliteiten worden geboden om dat eerlijke proces te realiseren. Dat spanningsveld is nog niet opgelost met uw antwoorden. Misschien moet ik het met uw collega Dekker bespreken, maar ik zie hier wel een groot probleem. Als ik hoor zeggen "we gaan het weer behandelen, maar het blijft binnen hetzelfde financiële kader, binnen dezelfde normen", dan zeg ik dat dat niet lukt. Dan moet er door de wetgever en met name door de regering boter bij de vis worden gegeven, want anders blijft dit een dode letter. Dat zou heel jammer zijn.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Ruers. Ik geef het woord aan mevrouw Lokin.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA):
Dank u wel, voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording van de vragen. Zij had het over een brief van minister Dekker over e-Court. Zou de Eerste Kamer ook daarvan eventueel een afschrift kunnen krijgen?

Mevrouw de voorzitter. Als het mogelijk is, wil ik over uw hoofd heen mij even richten tot de collega van de PVV, die niet heeft meegedaan in het debat. Ik heb gezien dat de PVV in de Tweede Kamer tegen dit wetsvoorstel heeft gestemd. Destijds heeft de PVV wel voor mijn motie gestemd en het wetsvoorstel is daarvan het resultaat. Ik zie een bijna Kamerbrede aanvaarding van het wetsvoorstel. Het zou natuurlijk heel mooi zijn als de PVV in deze Kamer ook voor het voorstel zou stemmen.

De **voorzitter**:
Ik moet wel even zeggen dat ik er weinig behoefte aan heb om nu een debat tussen mevrouw Lokin en de heer Van Hattem te gaan houden over dit onderwerp, maar één interruptie vind ik oké. Dan ligt het wel op uw hoofd, mevrouw Lokin.

De heer **Van Hattem** (PVV):
Daarop aangesproken wil ik kort reageren. Destijds is door mijn voorgangers in de Eerste Kamer aangegeven dat het politieke primaat voor de uiteindelijke afweging van deze wetsvoorstellen aan de overkant ligt, bij de Tweede Kamer als directe volksvertegenwoordiging en dat daar ook de afweging dient te worden gemaakt hoe moet worden omgegaan met dit wetsvoorstel. Daar is gekozen om tegen het wetsvoorstel te stemmen. Onze afweging zullen wij hier volgende week maken.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA):
Prima.

De **voorzitter**:
Dank u wel, mevrouw Lokin. Ik vraag aan de minister of zij in de gelegenheid is om direct te antwoorden. Zij knikt, dus dat is het geval. Dan geef ik het woord aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Minister **Ollongren**:
Dank u wel, voorzitter, om nog een paar vragen te beantwoorden en misschien een enkele slotopmerking te maken.

Heel praktisch vroeg mevrouw Lokin zonet om aan collega Dekker door te geven dat ook u graag de brief over e-Court wilt ontvangen. Dat kan ik natuurlijk doen. Vanzelfsprekend zal ik daarvoor zorgen.

Heel concreet vroeg mevrouw Duthler: kunt u een voorbeeld geven dat er in lagere regelgeving nog wel ruimte is voor die toetsing? Ik ben het overigens met haar eens dat veel wel in wetgeving is geregeld. Een voorbeeld zijn de zittingsplaatsen van de rechtbanken. Dat is een algemene maatregel van bestuur. Stel dat er een voorstel zou komen voor de opheffing daarvan, dan zou toetsing mogelijk zijn. Ik hoop dat ik met dit voorbeeld iets beter heb geïllustreerd dat die mogelijkheid wel degelijk wordt geboden.

De laatste concrete vraag was die van de heer Ruers, maar het was misschien meer een verzuchting van zijn kant. Het is natuurlijk mooi om de Grondwet op dit punt te verbeteren; ik dacht dat dat zijn formulering was. Maar als het in de praktijk vastloopt, wat hebben de mensen er dan aan? Het is de taak van de overheid, dus van ons en van de minister voor Rechtsbescherming in het bijzonder, om ervoor te zorgen dat dat niet gebeurt. Ik ben het helemaal met de heer Ruers eens: het mag niet vastlopen, dat is ook continu onderhoud. We hebben het gehad over onderhoud aan de Grondwet, maar er moet natuurlijk ook gewoon onderhoud worden gepleegd aan de praktijk. Ik zie en onderken dat spanningsveld. Het voorstel is overigens medeondertekend door de minister voor Rechtsbescherming, dus ik ga er helemaal van uit dat u dat debat met hem gaat voeren en ook dit onderwerp met hem zult bespreken.

Er was nog één vraag, die van de heer Schalk over de constitutionele rijpheid. Dat is een moeilijke vraag, want er is niet een lijstje dat je kunt afvinken om te kunnen zeggen of het wel of niet constitutioneel rijp is. Ik denk dat het vaak zal gaan over onderwerpen die beginnen met bijvoorbeeld een maatschappelijk debat, waar, zoals in dit geval, ook een staatscommissie aan ten grondslag heeft gelegen en dat zich langzaam maar zeker vertaalt in een wens of een initiatief voor zo'n grondwetswijziging. Grondwetswijzigingen doen we zorgvuldig in Nederland, in twee etappes, in de eerste en de tweede lezing. Er zijn dus tal van momenten waarop wij met elkaar, en dus uiteindelijk de grondwetgever, beoordelen of die constitutionele rijpheid er is of niet. Ik geloof dat we in dit geval met elkaar kunnen zeggen dat we vinden dat die er is, maar ik realiseer me dat dat een lastig vraagstuk is en dat we alleen ons gezamenlijke beoordelingsvermogen hebben om dat zeker te weten.

Voorzitter, ik denk dat ik de vragen nu heb beantwoord. Ik wil iedereen danken voor de inbreng en wil het voor nu hierbij laten. Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**:
Ik kom tot afhandeling van het wetsvoorstel. Wenst een van de leden stemming over het wetsvoorstel? Dat is het geval. Dan stel ik voor om volgende week dinsdag over het wetsvoorstel te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

Open brief aan Minister Sander Dekker over bezuiniging rechtsbijstand en kamerdebat

Open brief aan Minister Sander Dekker over bezuiniging rechtsbijstand en kamerdebat over onwaarheden

Excellentie,

Op 23 januari heb ik het debat in de tweede kamer gevolgd (justitie) over uw plannen met de gefinancierde rechtsbijstand.

Tijdens het debat bleek dat u kennelijk niet op de hoogte bent van de daadwerkelijke gang van zaken en u kennelijk op oneigenlijke gronden het systeem van de gefinancierde rechtsbijstand wilt afschaffen. Waarmee de ongelijkheid in nederland tussen mensen met een dikke portemonnee en mensen zonder geld, levensgroot zal worden.

Ten eerste is opvallend dat u erkent dat de sociale advocatuur voor wat betreft vergoedingen enerzijds onderbetaald wordt. Diverse deskundigen (van der Meer, Wolfsen, Barkhuysen) hebben dit ook onderzocht en er wordt gesproken over 20 jaar aan achterstallig onderhoud. Dit is overigens een nette term, voor chronische onderbetaling en (in feite gewoon) uitbuiting.

Opvallend is dat u er echter geen euro aan het budget wil toevoegen. U wilt eerst allerlei poortwachtersplannen gaan uitvoeren om vervolgens, mócht daar geld uit vrijkomen, de tarieven van de sociaal advocaten daarmee te verhogen.

Minister Dekker miskent de feiten

U miskent echter twee zaken.

Ten eerste miskent u dat het water vele sociale advocaten nu al aan de lippen staat. Deze hébben eenvoudigweg niet de tijd om op uw vage plannetjes te wachten. En u weet dat best. De afgelopen jaren zijn diverse advocatenkantoren failliet gegaan, tonen de cijfers aan dat vele advocaten stoppen en als je nu als beginnend advocaat instroomt, zou je wel gek zijn de sociale advocatuur te kiezen. Kortom, een verdere leegloopeffect dient zich op korte termijn aan. Ik ken diverse kantoren die verlies draaien. En u wil plannetjes gaan maken, wétende én erkennende dat de advocaten worden onderbetaald. Dan is de enige conclusie voor mij dat u als doel heeft – gelijk uw voorganger Fred Teeven, staatsecretaris (in de Groene Amsterdammer: ‘A*ls je advocaten niet betaalt wordt het met de verdediging ook niet zoveel*’) de verdediging van burgers lam te leggen.

Uw daadwerkelijke doel laat zich raden: bezuiniging en 'kaltstellen' van de advocaat

Daarbij is uw redenering vreemd. U erkent dat er te weinig betaald wordt. U meent vervolgens dat zaken die niet bij advocaten thuis zouden horen (daar is overigens ook nog een discussie over te voeren) hier weg moeten worden gehaald. Dit leidt tot minder zaken bij de advocaten en minder omzet. Om vervolgens deze weggehaalde (broodnodige) omzet, vervolgens weer ten dele terug te geven.

Kortom: U wilt de (overigens nauwelijks bestaande) krenten uit de pap halen, de pap bij de nu al onderbetaalde advocatuur laten om mogelijk later, als uw plannetjes en experimenten al zouden slagen, enkele krentjes terug te gooien in de bak met kale pap.

Een eenvoudige wiskundige rekensom laat de resultaten zien:

Advocaten met te weinig geld <MINUS> een aantal zaken en omzet <PLUS> eventueel een deel van de zaken/omzet jaren later mogelijk weer terug in de vorm van een wat hogere vergoeding **<IS ALS RESULTAAT>:**

EEN VERGOEDING DIE LAGER ZAL ZIJN DAN NU, TERWIJL U ERKENT DAT ADVOCATEN NU AL WORDEN ONDERBETAALD.

Kortom, uw redenering is een drogreden en legt uw daadwerkelijke bedoelingen bloot.

U weet dus zeer goed dat op het moment dat wordt ontdekt dat uw experimenten en plannen funest zijn, de sociale advocatuur zal zijn vertrokken, failliet verklaard en overleden.

Prikkel tot procederen is onzin redenering

Dit vermoeden wordt verder ondersteund met uw totale gebrek aan dossierkennis.

Tijdens het debat meldt u dat er een perverse prikkel tot procederen zou bestaan. Doorprocederen zou lonen.

Los van het feit dat ik geen advocaat ken die er plezier in heeft door te procederen, is het ook nog eens zwáár verliesgevend in civiele zaken door te procederen.

Voor een civiele zaak wordt 8 punten (800€) betaald. In civiele zaken is het volstrekt onmogelijk om meer uren verleend te krijgen (vraag uw cijfers op bij de Raad voor Rechtsbijstand). Een civiele zaak kost minstens 30 uur (conclusie van antwoord, comparitie van partijen, besprekingen voorbereidingen). Ik heb het nog niet eens over getuigenverhoren en aanhoudingen ter zitting en eventueel pleidooi.

Dat is een vergoeding bij doorprocederen van 26€ bruto! Afdoen na zes uur (advies), en een oplossing bereiken, levert € 800/6=€133 euro op per uur. Dus waar heeft u het eigenlijk over?

Daar komt nog veel bij. De vergoeding wordt pas na het einde van de procedure uitbetaald. Renteloos! Een procedure kost jaren. Dat betekent dat ook nog eens jarenlang moet worden ‘voorgewerkt’ en ‘voorgefinancierd'.

Bovendien is goed procederen niet lonend. Ik heb de nodige procedures gewonnen, uiteraard naar mijn inhoudelijke tevredenheid en die van cliënten. Ook daar doe ik het voor.

Vervolgens wordt een proceskostenvergoeding uitgesproken. Op grond van de regelgeving moet ik dan eerst alles in het werk stellen deze op een wederpartij te verhalen, alvorens ik op enige toevoegingsvergoeding aanspraak kan maken. Deze wordt immers doorgaans van de vergoeding afgetrokken! Allemaal extra werkzaamheden. In een procedure die ik voerde tegen de gemeente (en gewonnen heb) ben ik nu al tijden op een bewindvoerder aan het wachten die via de kantonrechter toestemming moet vragen om de proceskostenveroordeling van gemeente aan mij te mogen betalen. Declareren toevoeging kan ik niet, dan wordt deze – niet betaalde vergoeding – in aftrek genomen.

En dan heb ik het nog niet eens gehad over eigen bijdragen innen, risico’s van voorgeschoten griffierechten, kopieerkosten die klanten niet kunnen betalen, 9 cent per gereden kilometer en zo gaat het maar door. Weet u wel wat een appel kost voor een advocaat? Of men even de

enorme pakketten aan stukken voor kosten advocaat (cliënt hebben de euro's niet) in acht-voud en geordend aan het Hof wil aanleveren (anders wordt het gewoon teruggestuurd).

U heeft écht geen idee!

Maar erger nog: Ik krijg de indruk dat u het helemaal niet wílt weten..

Overheid zorgt zelf voor onnodig procederen

In strafzaken kan ik u aangeven dat de hoger beroepen namens clienten niet zomaar worden ingesteld. Dat zou zich al snel wreken bij klanten, Hoven én tuchtrechter.

Ik wil u echter wel verklappen (ik hou het bij) dat mijn hoger beroepen de afgelopen jaren zijn toegenomen. Maar ja, wat wilt u als u niet alleen rechtsbijstand maar óók rechtspraak en openbaar ministerie hebt kaal-bezuinigd. Rechters die 80 uur per week werken (40 betaald) en op hun falie krijgen als zaken worden aangehouden, al is het voor waarheidsvinding. HBO studenten (als het al HBO is) als afhandelaars bij om-zittingen (zonder de ervaren mensen die daar ook zitten tekort te willen doen).

U zou mij daar dankbaar voor moeten zijn! Dat ik ervoor zorg dat het systeem nog functioneert, in de zin dat mede door mijn inzet als sociaal strafrechtadvocaat in hoger beroep mensen alsnóg worden vrijgesproken.

In plaats van mij ongemotiveerd weg te zetten als profiteur, zou u veel beter uw hand in eigen boezem steken. Immers hebben u, en met name úw partij de VVD ervoor gezorgd dat het rechtssysteem én de daarin werkende mensen, jaar na jaar werd uitgekleed én gedemotiveerd. Ik heb nu niet echt de meeste positieve geluiden gehoord vanuit de medewerkers van het Openbaar Ministerie over de bezuinigingen, werkdruk en werkwijze. En dan druk ik mij nog zéér genuanceerd uit.

Als u minder geld wil uitgeven of een stelselverbetering wil doorvoeren, ligt de bal bij u zelf en uw éigen stelsel.

Bij de overheid!

Bron: singeladvocaten.nl

NEDERLAND SCHIJNDEMOCRATIE

(intro Mark Rutte op 17 maart 2021) wnl

https://archive.org/details/schijndemocratie_20210812

De Wet opzij schuiven

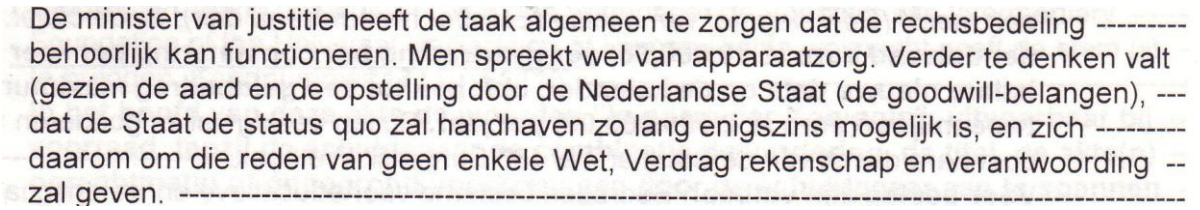
De minister van justitie heeft de taak algemeen te zorgen dat de rechtsbedeling ---------
behoorlijk kan functioneren. Men spreekt wel van apparaatzorg. Verder te denken valt
(gezien de aard en de opstelling door de Nederlandse Staat (de goodwill-belangen), ---
dat de Staat de status quo zal handhaven zo lang enigszins mogelijk is, en zich ---------
daarom om die reden van geen enkele Wet, Verdrag rekenschap en verantwoording --
zal geven. ----------

Akte notarieel onder ede dd,21 juni 2007, (fragment uit de akte)

Het ziet er niet uit..

Deze afbeeldingen o.a. troffen wij aan…
Datum: 15-08- 2021

1). Bewerkte foto op “kabinet Rutte III” voorzien van hakenkruizen met vlag

2). Bewerkte foto van Mark Rutte in nazi uniform

Bron:

https://www.dontbetheirfool.com/index.html

1). https://dontbetheirfool.com/pics/rutte-III-nazi%20kabinet%20bordes.jpg
2). https://dontbetheirfool.com/pics/Rutte%20in%20SS%20pakje.jpg

Met slogans "Noodklok om Jodenhaat" tijdens de debatten in de Tweede Kamer, bij toespraken en herdenkingen over de Holocaust “nooit weer” tiert het antisemitisme online welig. Alleen woorden over effectievere aanpak van antisemitisme zijn onvoldoende. Door er ook niet daadwerkelijk tegen op te treden creëert de Nederlandse Staat de voedingsbodem voor antisemitisme en geweld, en geeft daarmee een verkeerd voorbeeld. Gefotoshopte afbeeldingen van ministers met Nazi symbolen en Hitlersnorren op achtergronden uit het Derde Rijk en vaak ook nog voorzien van beledigende teksten horen niet in een democratie en de waarden waarop de Europese Unie berust, en die alle lidstaten met elkaar gemeen hebben.Er bestaan geen Europeesrechtelijke bezwaren tegen het aanmerken van deze misdrijven als EU-crimes. Het Hof van Justitie erkent deze vormen van criminaliteit als misdrijven. Het doelbewust faciliteren met legale politieke activiteiten als dekmantel en hoe dan de verwevenheid van daders met hun omgeving hen in staat stelt hun criminele activiteiten af te schermen met hulp van de media.

Hitler-portret Rutte

Bron: Hart van Nederland 22 november 2021 / Minister-President Mark Rutte als Adolf Hitler

'Hitler-portret' van Rutte in Enschede, oorlogsslachtoffers gekwetst door WO II-vergelijkingen.

Bron: Hart van Nederland

22 november 2021

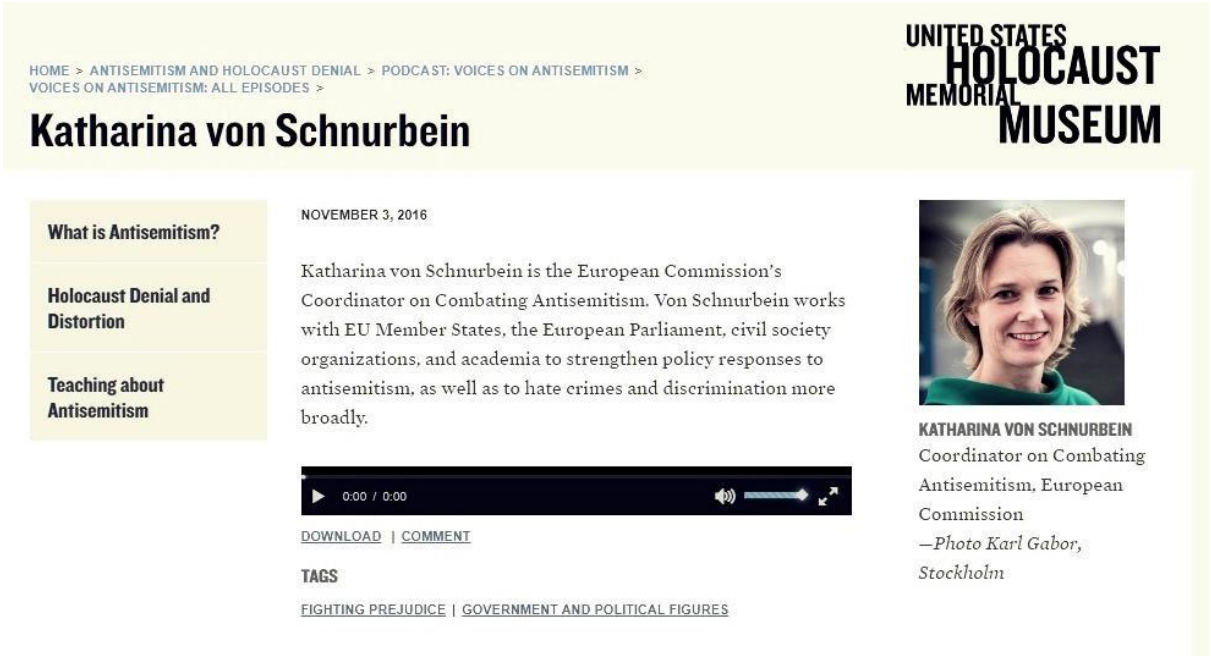

TRANSCRIPT

KATHARINA VON SCHNURBEIN:

We have always said that fighting antisemitism is not a responsibility of the Jewish community; it's a responsibility for society at large. And I think it's also for that reason it concerns us all and therefore we must stand up against it together.

ALEISA FISHMAN:
Katharina von Schnurbein is the European Commission's Coordinator on Combating Antisemitism. Von Schnurbein works together with EU Member States, the European Parliament, civil society organizations, and academia to strengthen policy responses to antisemitism, as well as to hate crimes and discrimination more broadly.
Welcome to *Voices on Antisemitism*, a podcast series from the United States Holocaust Memorial Museum made possible by generous support from the Elizabeth and Oliver Stanton Foundation. I'm Aleisa Fishman. Every month, we invite a guest to reflect about the many ways that antisemitism and hatred influence our world today. From Brussels, here's Katharina von Schnurbein.

KATHARINA VON SCHNURBEIN:
Those who are engaged between cultures, between communities, they usually do not develop this kind of hatred. We financed recently a project by the European Union of Jewish Students that got together with an Armenian organization and a Roma organization; and all three communities have experienced genocide. And all three of them are diaspora here in Europe now. And, so, they exchanged their perceptions and the way they live and also how they can stand up for each other, what kind of projects they could do together. And I think it's this kind of exchange of reality that can move things forward.
In Vienna, there is an annual conference that brings together Jews and Muslims from across Europe, but also from the Middle East, for a week and then they discuss all issues. They often say, "For the first time, we've heard the narrative of the other community." And suddenly, they understand. And also, they see commonalities, especially I think when there are links to the Middle East or Northern Africa. You know, these communities, they live together next to each other for so many centuries, so there is a lot in common.

Unfortunately, across Europe we see a rise in antisemitism. We see also that Jews in some parts of Europe live in fear and that they even consider leaving Europe for that reason. And I think they have

felt for some time left alone. And it was made very clear that there is a political commitment from the side of the European Commission to address these issues and to make sure that Jews can live the lives they want to live in Europe. But because we had these horrific terrorist attacks in the last two years, people simply don't report the smaller incidents anymore, because they say, "Well, you know, it was only a spit in the face," or something that is in the end not so horrible if you compare it to the death tolls that we saw. And, so, it's very difficult at the moment to have clear data, and the recording of antisemitism varies across Europe.

In France alone, on average, two antisemitic acts are reported every day. In 2015, Jews were the target of 40 percent of all racist crimes committed in France. So, if you look just at that one country where we have the largest Jewish community in Europe, it's very worrying. But it's not only antisemitism. We are also worried about the rise of hate crime and hate speech with regards to other forms of racism, because after the attacks that happened in Europe in the last two years, violence against Muslims has also spiked. So, it is a very worrying trend.

I'm not Jewish myself; I come from Bavaria in Germany. And I remember when I was a child, we had Israeli friends coming, and my mother put out the Israeli flag. And the next morning we had a big swastika spray-painted in front of our home on the street. And so she called the local authorities and they very quickly removed the swastika in order for this to be remedied before the guests would come.

We have a long-standing history in Europe with regards to antisemitism. So, we know that these things start with hate speech, with incitement, and they can go very, very far. So, I think we have an enormous responsibility to address these issues whenever they occur, and in whichever form they occur.

ALEISA FISHMAN:
Voices on Antisemitism is a podcast series of the United States Holocaust Memorial Museum. Join us every month to hear a new perspective on the continuing threat of antisemitism in our world today. We would appreciate your feedback on this series. Please visit our Web site, www.ushmm.org.

TRANSCRIPT
(vertaling vanuit Engels naar Nederlands)

KATHARINA VON SCHNURBEIN:
Wij hebben altijd gezegd dat de bestrijding van antisemitisme geen verantwoordelijkheid is van de Joodse gemeenschap; het is een verantwoordelijkheid van de samenleving in haar geheel. En ik denk dat het ook om die reden ons allen aangaat en dat we er daarom samen tegen moeten opkomen.

ALEISA FISHMAN:
Katharina von Schnurbein is de coördinator voor de bestrijding van antisemitisme van de Europese Commissie. Von Schnurbein werkt samen met de EU-lidstaten, het Europees Parlement, maatschappelijke organisaties en de academische wereld om de beleidsantwoorden op antisemitisme, haatmisdrijven en discriminatie in het algemeen te versterken.
Welkom bij Voices on Antisemitism, een podcastserie van het United States Holocaust Memorial Museum, mogelijk gemaakt door de genereuze steun van de Elizabeth and Oliver Stanton Foundation. Ik ben Aleisa Fishman. Elke maand nodigen we een gast uit om na te denken over de vele manieren waarop antisemitisme en haat onze wereld vandaag beïnvloeden. Vanuit Brussel, hier is Katharina von Schnurbein.

KATHARINA VON SCHNURBEIN:
Zij die betrokken zijn tussen culturen, tussen gemeenschappen, ontwikkelen gewoonlijk niet dit soort haat. Wij hebben onlangs een project gefinancierd van de Europese Unie van Joodse Studenten dat samenwerkte met een Armeense organisatie en een Roma-organisatie; en alle drie de gemeenschappen hebben de genocide meegemaakt. En alle drie zijn ze nu in diaspora hier in Europa. En dus wisselden ze hun percepties uit en de manier waarop ze leven en ook hoe ze voor elkaar

kunnen opkomen, wat voor projecten ze samen zouden kunnen doen. En ik denk dat het dit soort uitwisseling van de werkelijkheid is die de dingen vooruit kan helpen.
In Wenen is er een jaarlijkse conferentie die joden en moslims uit heel Europa, maar ook uit het Midden-Oosten, een week lang samenbrengt en dan bespreken ze alle kwesties. Ze zeggen vaak: "Voor de eerste keer hebben we het verhaal van de andere gemeenschap gehoord." En plotseling begrijpen ze het. En ze zien ook overeenkomsten, vooral als er banden zijn met het Midden-Oosten of Noord-Afrika. Deze gemeenschappen leven al eeuwenlang naast elkaar, dus er is veel gemeenschappelijks.
Helaas zien we in heel Europa een toename van het antisemitisme. We zien ook dat Joden in sommige delen van Europa in angst leven en dat ze zelfs overwegen Europa om die reden te verlaten. En ik denk dat ze zich al enige tijd alleen gelaten voelen. En het is heel duidelijk gemaakt dat er van de kant van de Europese Commissie een politiek engagement is om deze kwesties aan te pakken en ervoor te zorgen dat Joden in Europa het leven kunnen leiden dat zij willen leiden. Maar omdat we de afgelopen twee jaar zulke afschuwelijke terroristische aanslagen hebben gehad, doen mensen gewoon geen aangifte meer van de kleinere incidenten, omdat ze zeggen: "Nou, weet je, het was maar een klap in je gezicht", of iets dat uiteindelijk niet zo verschrikkelijk is als je het vergelijkt met het dodental dat we hebben gezien. En dus is het op dit moment erg moeilijk om duidelijke gegevens te hebben, en de registratie van antisemitisme varieert in heel Europa.
Alleen al in Frankrijk worden gemiddeld twee antisemitische daden per dag gemeld. In 2015 waren Joden het doelwit van 40 procent van alle racistische misdrijven die in Frankrijk werden gepleegd. Als je dus alleen al naar dat ene land kijkt, waar we de grootste Joodse gemeenschap van Europa hebben, is dat zeer verontrustend. Maar het is niet alleen antisemitisme. We maken ons ook zorgen over de toename van haatmisdrijven en haatzaaiende taal met betrekking tot andere vormen van racisme, want na de aanslagen die de afgelopen twee jaar in Europa zijn gepleegd, is ook het geweld tegen moslims sterk toegenomen. Het is dus een zeer zorgwekkende trend.
Ik ben zelf niet joods; ik kom uit Beieren in Duitsland. En ik herinner me dat toen ik een kind was, er Israëlische vrienden kwamen, en mijn moeder de Israëlische vlag uitstak. En de volgende ochtend was er een groot hakenkruis op straat voor ons huis gespoten. Zij belde de plaatselijke autoriteiten en die verwijderden het hakenkruis zeer snel, zodat het kon worden hersteld voordat de gasten zouden komen.
We hebben een lange geschiedenis in Europa met betrekking tot antisemitisme. We weten dus dat dit soort dingen begint met haatzaaien, met ophitsing, en dat het zeer, zeer ver kan gaan. Ik denk dus dat we een enorme verantwoordelijkheid hebben om deze kwesties aan te pakken wanneer ze zich voordoen, en in welke vorm ze zich ook voordoen.

ALEISA FISHMAN:

Voices on Antisemitism is een podcast serie van het United States Holocaust Memorial Museum. Luister elke maand naar een nieuw perspectief op de voortdurende dreiging van antisemitisme in onze wereld van vandaag. Wij stellen uw feedback over deze serie zeer op prijs. Bezoek onze website, www.ushmm.org.

NEVER AGAIN
WHAT YOU DO MATTERS

THE CAMPAIGN FOR THE UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

May 31, 2016

J.P. van den Wittenboer
Kastanje 28
Mierlo, Noord-Brabant 5731 NK
Netherlands

Dear Mr. van den Wittenboer:

I am pleased to extend a formal welcome to you as a member of the United States Holocaust Memorial Museum's Legacy of Light Society. Legacy of Light Society members are individuals – like you – who have thoughtfully included the Museum in their estate plans or otherwise established a charitable gift annuity, charitable remainder trust or other planned gift for the benefit of the Museum. It is through these gifts that the Museum seeks to ensure that this institution remains a vibrant and transformative force in the 21st century. We welcome your partnership in this historic task.

You are joining us at an exciting time as we are engaged in a comprehensive campaign to raise $540 million - $300 million in cumulative annual funds, $40 million in capital commitments to build a state-of-the-art collections and conservation center, and $200 million in endowment commitments. Enclosed you will find a Confirmation of Deferred Commitment Form. Signing this form will allow the Museum to designate any funds we receive through your estate to the institution's Permanent General Endowment Fund, and be counted today towards our campaign goal. Taking this simple extra step will make your legacy gift that much more powerful. Please note that the form may be rescinded at any time.

Also enclosed is a Consent Form. Please take a moment to complete and return this form as well so that you may receive all the benefits to which you are eligible for, including:

- Legacy of Light Society Memorial Candle
- Membership Pin
- Legacy of Light Membership Card
- Recognition in the Annual Report
- Subscription to the Museum's magazine
- Museum passes for individual and family visits
- 10% Discount at the Museum Shop

Legacy of Light Society

100 Raoul Wallenberg Place, SW Washington, DC 20024-2126 T 202.488.0400 F 202.488.2690 ushmm.org/campaign

In addition, as the Director of Stewardship, for the Legacy of Light Society, you can always contact me with any question or Museum needs. My direct line is 202.488.2634; I can also be reached via email at cmaier@ushmm.org.

Because of the planned gifts from members of the Legacy of Light Society, the Museum is confident that we will succeed in the campaign, which will provide the resources it will take to meet any and all challenges that lie ahead. We are deeply grateful for your commitment to this institution and to the permanence of Holocaust memory.

Sincerely,

Celeste Z. Maier, Director of Stewardship
Legacy of Light Society

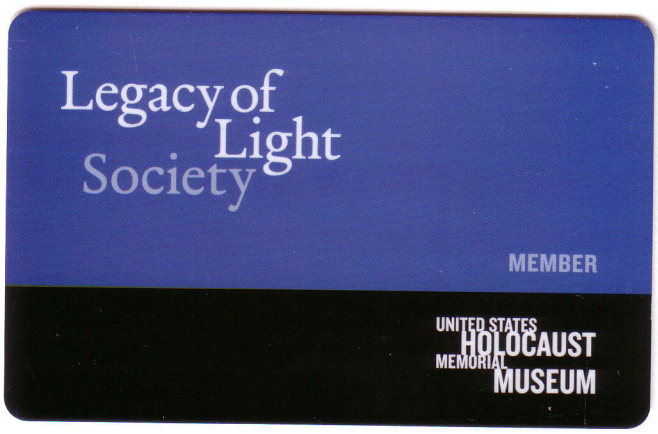

06 OKTOBER 2021

Druk op Contacten

Andrew Hollinger

Director, Communicatie

202.437.1221

ahollinger@ushmm.org

WASHINGTON, DC -- Het Holocaust Memorial Museum in de Verenigde Staten is verontwaardigd over de recente schandering van camping Auschwitz-Birkenau met antisemitische graffiti en is solidair met onze vele vrienden en partners in het Auschwitz State Museum en in heel Polen . We roepen de Poolse autoriteiten op om onmiddellijk en grondig onderzoek te doen en de daders publiekelijk verantwoordelijk te houden.

"Het schanderen van Auschwitz is een aanval op de betekenis van de Holocaust en de herinnering aan de een miljoen Joden die daar zijn vermoord", zei museumdirecteur Sara J. Bloomfield. “Auschwitz-Birkenau wordt over de hele wereld erkend als zowel een historische plaats als een symbool van het vermogen van de mensheid tot morele verdorvenheid. Deze daad was een aanslag op de Holocaustherinnering, op Holocaustslachtoffers en -overlevenden, en in het bijzonder op de Joodse gemeenschap, maar ook op andere slachtoffergroepen waarvan de leden in Auschwitz zijn vermoord. Maar het was ook een aanval op degenen die geven om de toekomst van de mensheid en de dringende noodzaak om de Holocaust-ontkenning, antisemitisme en andere vormen van haat het hoofd te bieden.

"De aanval is alarmerend, maar helaas zouden we niet zo verrast moeten zijn", vervolgde Bloomfield. “Het feit dat de graffiti in het Engels en Duits is geschreven, laat zien dat het bedoeld was als een boodschap aan Europa, de VS en daarbuiten. Het is een boodschap waar we allemaal acht op moeten slaan."

Ontkenning en verdraaiing van de Holocaust en andere vormen van antisemitisme nemen al enkele jaren toe in heel Europa en de VS. Een recent museumrapport beschrijft hoe sommige politieke en maatschappelijke leiders in zowel Oost- als West-Europa de Holocaust minimaliseren of verdraaien om politieke agenda's te bevorderen. In de VS nemen de Holocaust-analogieën toe, ondanks het feit dat ze alom zijn veroordeeld. En samenzweringstheorieën over Joden – of ze nu verband houden met religieuze leerstellingen, de juistheid van de Holocaust of de Covid-pandemie – blijven zich verspreiden. Het museum zal blijven samenwerken met onze partners in Polen, Duitsland, in heel Europa en in de VS, die onze toewijding delen om de waarheid over de Holocaust te beschermen en ervoor te zorgen dat de lessen ervan worden doorgegeven aan toekomstige generaties.

Het United States Holocaust Memorial Museum, een federaal gecharterde, onpartijdige onderwijsinstelling, dient als het nationale gedenkteken van Amerika voor de slachtoffers van de Holocaust. Het museum zet zich in om de blijvende herinnering, het begrip en de relevantie van de Holocaust te waarborgen en inspireert leiders en individuen over de hele wereld om haat het hoofd te bieden, genocide te voorkomen en de menselijke waardigheid te bevorderen. Ga voor meer informatie naar ushmm.org .

Auschwitz voor veel wereldleiders om hun eigen politieke agenda's te bevorderen

“Holocaust Museum Politicized”

Taal: Engels

Bronnen: diverse

Samenvatting door: IFUD of Human Rights

Jaar: 2021

Hoe de shoah wordt misbruikt voor politiek doeleinden door het Holocaust Museum in Washington DC, USA en is uitgegroeid als een statussymbool voor hoogwaardigheidsbeklederS, en hoe sponsorbelangen voorrang hebben gekregen op historisch correctheid.

Holocaust Memorial Museum gevangen in een moeras van verstrengelde politieke agenda

Ondanks de voortdurende inspanningen van overlevenden en onderzoekers om de gebeurtenissen rond de Holocaust objectief te bespreken, blijft het voortdurende debat over de politieke agenda gaan.Dit morele moeras heeft de reputatie van het United States Holocaust Memorial Museum in Washington D.C. bezoedeld.

Karyn House “Political Impertus and Moral Imperative”page 40 / 2004 / English

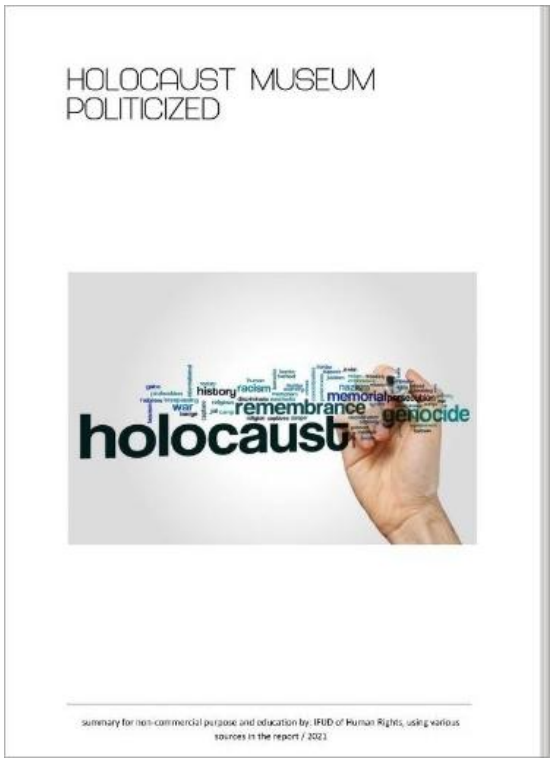

Is fondsenwerving een eigen leven gaan leiden over en boven de onafhankelijkheid van geschiedenis en onderwijs? Wanneer het museum als plek van herinnering zakenbanken en high society kringen en de top van de politiek voor zelfpromotie toelaat over de rug van museum en Holocaust. Public Law 116-141 May 29=2020 (Never Again Act sec.2: bevindingen) 2. Het United States Holocaust Memorial Museum is een onafhankelijke instelling van de federale regering.

Samenvatting door IFUD of Human Rights (Engels)

https://archive.org/details/holocaust-museum-politicized

Thank you, J.P.!
Yahoo / inbox

▪

George E. Hellman, USHMM planned_giving@ushmm.mydonorimpact.com

To:J.P. van den Wittenboer

Sat, Aug 22 – 2020 at 3:00 PM

Dear J.P.,

Thank you for taking the time to share your opinions with us and for letting us know that you have left a gift to the Museum in your will, estate plan, or by beneficiary designation.

Your support of the United States Holocaust Memorial Museum plays an important role in our mission to secure permanent relevance of Holocaust memory and education in our constantly changing world.

We will be in touch with you soon about our Legacy of Light Society, our way of recognizing your thoughtful contribution to help secure the Museum's future.
We hope you will take a minute to complete our online Gift Notification Form. Information that you voluntarily provide about your gift affirms that our work matters to you, that what we do is important enough to be honored by your legacy gift, and that you trust us to be good stewards of your legacy.

As we all carry-on in spite of the ever-changing situation and the challenges we face brought on by the current global health crisis, we at the United States Holocaust Memorial Museum want to thank you again for your ongoing support of our timeless mission. We hope you know how much we value your continued dedication to, and partnership with, our institution.

Even though our physical doors are currently closed, our critical work in a world with increasing Holocaust denial, and an alarming rise in deadly racism and antisemitism, continues. We therefore greatly appreciate you taking the time to share your feedback with us, as your input helps us secure the permanent relevance of Holocaust memory and education in our constantly changing world.

Sincerely,

George E. Hellman, JD
Associate Deputy Chief Development Officer,
Planned Giving and Endowments

United States Holocaust Memorial Museum
www.ushmm.org
202-488-6591

(vertaling vanuit Engels naar Nederlands)

Bedankt,

JP! Yahoo /

inbox

George E. Hellman, USHMM

planned_giving@ushmm.mydonorimpact.com Aan: JP van den

Wittenboer

Za 22 aug. 2020 om 15:00 uur

Beste JP,

Bedankt dat u de tijd heeft genomen om uw mening met ons te delen en ons dit heeft laten weten dat u een schenking aan het Museum heeft nagelaten in uw testament, nalatenschapsplan of door aanduiding begunstigde.

Uw steun aan het United States Holocaust Memorial Museum speelt een belangrijke rol in onze missie om de blijvende relevantie van Holocaustherinnering en onderwijs in onze constant veranderende wereld.

We nemen binnenkort contact met u op over onze Legacy of Light Society, onze manier van werken erkenning van uw doordachte bijdrage om de toekomst van het museum veilig te stellen.

We hopen dat u even de tijd neemt om ons online meldingsformulier voor geschenken in te vullen. Informatie die u vrijwillig verstrekt over uw geschenk, bevestigt dat ons werk belangrijk voor u is dat wat we doen belangrijk genoeg is om geëerd te worden door uw nalatenschap geschenk, en dat u erop vertrouwt dat wij goede rentmeesters zijn van uw nalatenschap.

Terwijl we allemaal doorgaan ondanks de steeds veranderende situatie en de uitdagingen waarmee we worden geconfronteerd veroorzaakt door de huidige wereldwijde gezondheidscrisis, wij in de Verenigde Staten Holocaust Memorial Museum wil u nogmaals bedanken voor uw voortdurende steun aan ons tijdloze missie. We hopen dat u weet hoeveel we uw vervolg waarderen toewijding aan en partnerschap met onze instelling.

Ook al zijn onze fysieke deuren momenteel gesloten, ons kritische werk in een wereld met toenemende ontkenning van de Holocaust en een alarmerende toename van dodelijk

racisme en antisemitisme, gaat door. We stellen het daarom zeer op prijs dat u de tijd neemt om te delen uw feedback bij ons, aangezien uw input ons helpt het permanente te beveiligen relevantie van Holocaustherinnering en onderwijs in onze constant veranderende wereld.

Vriendelijke groet,

George E. Hellman, JD

Associate plaatsvervangend Chief Development Officer,

Geplande donaties en schenkingen

Holocaustherdenkingsmuseum van de Verenigde Staten

www.ushmm.org

202-488-6591

Dialoog tussen VS en Duitsland over Holocaustkwesties

(vertaling vanuit Engels naar Nederlands)

Secretaris Antony J. Blinken bij de lancering van de
Dialoog tussen VS en Duitsland over Holocaustkwesties met
de Duitse minister van Buitenlandse Zaken HeikoMaas

MEMORIAL AAN DE VERMOORDE JODEN VAN EUROPA BERLIJN, DUITSLAND
24 JUNI 2021

Deel

Dhr. NEUMARKER: (In het Duits.) Geachte heer minister van Buitenlandse Zaken van de Verenigde Staten van Amerika.

(Via tolk) Dus iedereen, ik heet jullie hier allemaal welkom, en minister Maas, (onhoorbaar), ook de vice-president van de Duitse vereniging van Sinti en Roma in Duitsland, de heer Romani Rose.

(In het Duits.)

(via tolk) En ik ben het hoofd en de voorzitter van het Gedenkteken voor de vermoorde Joden van Europa. Ik wil het nu overdragen aan de moderator, mevrouw Sauerbrey.

mevrouw SAUERBREY: (Via tolk) Dank u, dames en heren, en vooral ook nabestaanden. En dames en heren, de herinnering aan de Holocaust, om het te onderzoeken en ook om dit vervolgens – dit jaar ook door te geven aan nieuwe generaties in de VS en Duitsland. We tekenen hier dan nu een intentieverklaring voor.

Staatssecretaris Antony Blinken zal ons te woord staan.

SECRETARIS BLINKEN: Goedemorgen. Minister van Buitenlandse Zaken Maas, Heiko, bedankt voor uw samenwerking bij het lanceren van wat een historische dialoog zal worden.

Deze week 80 jaar geleden vielen nazi-troepen de door de Sovjet-Unie bezette stad Bialystok, Polen binnen. Ze trokken Joden uit hun huizen, sloegen ze, executeerden velen ter plaatse. Sommigen dwongen oudere Joodse mannen te dansen, en als ze het optreden niet leuk vonden, staken ze hun baard in brand.

Toen dreven de nazi's meer dan 700 Joden de synagoge van Bialystok binnen en staken die in brand.

Wat er in Bialystok gebeurde, stond niet op zichzelf. De barbaarsheid was systematisch.

Door de dialoog tussen de VS en Duitsland over de Holocaust te lanceren, helpen we ervoor te zorgen dat huidige en toekomstige generaties leren over de Holocaust en er ook van leren.

Samen eren we degenen die zijn omgekomen. Het waren geen onduidelijke getallen, ook al staat een getal bij velen van ons in het geheugen gegrift. Maar het waren niet alleen cijfers. Ze waren niet, zoals hun moordenaars hen zagen, onduidelijk, onmenselijk. Het waren familieleden, het waren vrienden, moeders, vaders, dochters, zussen, geliefden, mensen.

We eren de overlevenden die hun verhalen met enorme moed en vastberadenheid delen, waaronder degenen die hier vandaag zijn: Margot Friedlander, Franz Michalski, Peter Johan Gardosch. U eert ons met uw aanwezigheid, u eert ons met uw getuigenis, u eert ons met uw nagedachtenis.

We bestuderen het verleden zodat we de Holocaust kunnen begrijpen als meer dan de laatste daad van het uitroeien van zes miljoen Joden, evenals Roma en Sinti, Slaven, gehandicapten, LGBTQ-individuen en vele anderen. Het was het hoogtepunt van talloze individuele stappen die bedoeld waren om mensen te belasteren en te ontmenselijken.

Zo leerden we bijvoorbeeld dat al in 1933 Joden uit het Duitse ambtenarenapparaat werden gezuiverd, Joodse bedrijven werden geboycot, boeken van Joodse auteurs verboden en verbrand op een enorme brandstapel niet ver van waar we nu staan.

Net als het pad door dit monument, was de Shoah geen scherpe val, maar een geleidelijke afdaling in duisternis. Zoals overlevende Primo Levi schreef: "Zinken is de gemakkelijkste zaak ... zoals stromen die naar de zee stromen."

Dat begrip is tegenwoordig bijzonder dringend nu overlevenden ons verlaten en degenen die de Holocaust ontkennen steeds luider worden en verraderlijke nieuwe manieren vinden om hun leugens te verspreiden.

Uit een recente studie bleek dat tijdens de pandemie, antisemitische online-inhoud zevenvoudig toenam in het Frans en dertienvoudig in het Duits.De afgelopen maanden werd er een hakenkruis op de deur van een synagoge in Amerika gekerfd, musea gewijd aan de Holocaust werden beklad.

Net als in het verleden gaan Holocaustontkenning en andere vormen van antisemitisme tegenwoordig vaak hand in hand met homofobie, vreemdelingenhaat, racisme en andere haat. Het is ook een strijdkreet voor degenen die onze democratieën willen afbreken, wat in onze beide landen vaak een voorbode is van geweld.

Daarom moeten we innovatieve manieren vinden om de geschiedenis van de Holocaust tot leven te brengen, niet alleen om het verleden te begrijpen, maar ook om ons heden te sturen en onze toekomst vorm te geven.

Samen met het United States Holocaust Museum – Memorial Museum en de Duitse Stichting voor de vermoorde Joden van Europa, zullen onze regeringen het Holocaust- onderwijs versterken. We gaan de ontkenning en vervorming van de Holocaust tegen. We zullen ervoor zorgen dat ambtenaren, leraren, jonge mensen zoals de jonge leiders hier vandaag deze problemen grondig begrijpen en de verantwoordelijkheid voelen om wreedheden te stoppen, waar ze zich ook voordoen.

We zullen voortbouwen op decennia van serieus, opmerkelijk werk van Duitsland om het donkerste verleden van zijn geschiedenis aan te pakken, alle slachtoffers van de Holocaust te eren, antisemitisme te bestrijden, een cultuur van herinnering hier en over de hele wereld te bevorderen, inclusief door leiderschap in de International Holocaust Remembrance Alliance. Dit werk is een bepalend onderdeel geworden van onze transatlantische relatie en van het schragen van onze democratieën.

Want net zoals afwijkende meningen toenemen, zo is het werk van het opbouwen van principes en praktijken die de belofte van "nooit meer" kunnen waarmaken, zoals de gestage mars die opstijgt uit de diepten van dit gedenkteken.

Wijlen mijn stiefvader Samuel Pisar was 12 jaar oud toen de nazi's zijn huis van Bialystok, Polen binnenvielen. Een week later stelden ze honderden Joodse mannen en jongens op een rij, waaronder zijn neven Isaac, Grisha, Frol, en maaiden ze neer.

Dagen later werden hij en zijn gezin gedwongen te verhuizen naar het pas ommuurde getto van Bialystok. Zijn vader David was eerst verdwenen, toen zijn oom, en toen zijn grootmoeder, en toen werd hij gescheiden van zijn moeder Helaina, zijn kleine zusje Freida, en naar Treblinka gestuurd, later naar Majdanek, naar Auschwitz, naar Dachau.

Toen hij in 1945 door Amerikaanse soldaten werd bevrijd, was hij het enige overlevende lid van zijn familie.

Tijdens de Holocaust bevonden getto's zoals die in Bialoystok zich in het hart van steden, net als dit monument. Dat betekende dat buiten de nazi's iedereen in die steden wist dat daar joden woonden. Ze wisten dat de treinen zouden vertrekken, dag in dag uit vol met mensen. Het kwaad was zichtbaar, maar de meesten kozen ervoor om weg te kijken, om niets te doen.

Deze dialoog zal ons helpen herinneren aan alles wat verloren kan gaan, maar ons ook helpen om alles te zien wat we kunnen redden als we ervoor kiezen - als we ervoor kiezen om op te staan in plaats van toe te kijken. Bedankt. (Applaus.)

MS SAUERBREY: Hartelijk dank, Excellentie, voor deze (onhoorbare) woorden.

(via tolk) De Duitse minister van Buitenlandse Zaken heeft nu het woord.

BUITENLANDSE MINISTER MAAS: (Via tolk) Overlevenden, dames en heren, mijn relatie met de aangrijpende, pijnlijke en machtige geschiedenis van dit land is wazig. Ik zal nooit vergeten hoeveel ik van de middeleeuwse stad Neurenberg hield, een stad die ook de geboorteplaats was van de gruwelijke rassenwetten van de nazi's. Ik huilde in stilte bij het gedenkteken voor de vermoorde Joden van Europa, en achteraf verheugde ik me over de overwinning van Duitsland op het WK.

De Amerikaanse student Avi Colonomos schreef deze woorden in 2014 toen hij 20 jaar oud was. Hij was naar Berlijn gekomen met een transatlantisch programma, Germany Close Up, samen met andere jonge Joodse mensen om meer te weten te komen over het huidige Duitsland. Wat Avi Colonomos beschrijft, is het innerlijke conflict dat hand in hand gaat met herinnering. We zijn in conflict tussen tranen en vreugde, in conflict in het aangezicht van deze geschiedenis die ons pijn doet en verdeelt, net zoals het ons ontroert en verenigt in onze gedeelde menselijkheid. En toch is begrijpen waar we vandaan komen, ondanks de zonden van innerlijke conflicten, het beste kompas om te bepalen in welke richting we willen gaan. Om de woorden van James Baldwin te gebruiken die in*The New York Times* in 1962, en ik citeer: "Niet alles waarmee wordt geconfronteerd kan worden veranderd, maar niets kan worden veranderd totdat het wordt geconfronteerd."

De 2710 betonnen stèles die het Gedenkteken voor de vermoorde Joden van Europa achter mij vormen, laten ons zien waar wij Duitsers vandaan komen en waarvoor we verantwoordelijk zijn. De geschiedenis van moord, verschrikking en lijden die miljoenen mensen zijn aangedaan, onvergelijkbaar, onbetwistbaar in zijn door de mens gemaakte wangedrocht hier tussen deze stèles, gecreëerd door de grote Amerikaanse architect Peter Eisenman, gevoelens van diep onbehagen, eenzaamheid, verdriet en verantwoordelijkheid worden bijna voelbaar. Ja, de herinnering kan pijnlijk zijn. Ja, herinnering is een test van onze moed en het moet pijnlijk zijn.

En toch staan we hier vandaag, zij aan zij, Amerikanen en Duitsers, joden, moslims, christenen en atheïsten verenigd in gedeelde herinnering, verenigd door ons geloof in waarden als vrijheid, democratie en tolerantie, ook verenigd in onze vastberadenheid om een betere toekomst op dit waardenfundament. Daar is Europa op gebaseerd en daar is onze trans-Atlantische vriendschap op gebaseerd.

Beste Tony, ik weet hoeveel de persoonlijke ervaringen van uw familie met de Holocaust van invloed zijn op wat u elke dag doet. Je hebt dit zojuist met ons gedeeld. Op uw eerste dag in functie als minister van Buitenlandse Zaken zei u, en ik citeer: "Ik herinner me dat de macht van de natie niet alleen wordt afgemeten aan de omvang van het leger en de economie, maar ook aan de morele keuzes die het maakt." citaat. En het veld van stèles achter ons is het bewijs van deze in beton gegoten verklaring. De macht van Amerika, die van Duitsland en Europa komt niet voort uit het verheerlijken van de geschiedenis of het verdoezelen van de verkeerde wendingen uit het verleden, waarvan geen enkele tot zo'n verschrikkelijke afgrond leidde als de Holocaust.

Onze kracht ligt in het onvoorwaardelijk aanvaarden van de last van historische verantwoordelijkheid zonder een definitieve lijn te trekken. Onze kracht ligt in het bundelen van krachten in het zoeken naar de beste weg voorwaarts en dit idealiter samen te doen.

En dus ben ik verheugd, beste Tony, dat we hier vandaag zijn op deze unieke plek in het land van de daders om een dialoog op gang te brengen over Holocaustkwesties tussen de Verenigde Staten en Duitsland. Een van onze meest dringende taken zal zijn om onze herinneringscultuur voor te bereiden op veranderende tijden. De herdenkingsstichting met haar directeur, Dr. Uwe Neumarker en het Holocaust Memorial Museum in de Verenigde Staten doen hier elke dag uitstekend werk. Ook het American Jewish Committee en zijn directeur David Harris en het Leo Baeck Institute met William Weitzer werken met ons samen aan een levendige herinneringscultuur.

En ik ben dankbaar voor deze benaderingen voor hun werk omdat ik geloof dat toekomstige generaties niet langer zullen kunnen profiteren van persoonlijke ontmoetingen met hedendaagse getuigen. Wat een groot verlies. Maar tegelijkertijd, wat een geweldige onderneming voor ons om nieuwe vormen van herinnering te vinden die de verhalen van individuen niet uit ons bewustzijn laten verdwijnen. We zijn dit verplicht aan de slachtoffers en de overlevenden, en we zijn verheugd en vereerd – beste Margot Friedlander; Meneer Gardosch, beste Peter; en Franz Michalski – dat u vandaag bij ons bent. En we zijn het aan onze kinderen en kleinkinderen verplicht, die we zoveel mogelijk willen voorkomen om de fouten uit het verleden te herhalen.

De afgelopen jaren hebben we gezien dat antisemitisme en racisme onze samenlevingen aan beide kanten van de Atlantische Oceaan binnendringen. Denk maar aan de gele sterinsignes die te zien zijn bij demonstraties tegen COVID-maatregelen, aan de stortvloed van antisemitische complottheorieën op internet, aan de aanvallen op synagogen en op Joodse mensen die in onze landen wonen, aan de relschoppers voor de Bondsdag, of de razende menigte in het Capitool van de VS. De Amerikaanse filosoof Susan Neiman, voorzitter van het Einstein Forum in Potsdam en een van de wijste transatlantische stemmen in dit land, heeft ons enkele jaren geleden een advies gegeven waarvan ik geloof datheel wijs zijn, namelijk dat we moeten weigeren het kwaad – en racisme en antisemitisme zijn niets anders dan dat – enige rechtvaardiging en gewicht toe te kennen. Alleen door deze weigering en niet door passiviteit, stilte of relativering kunnen we de krachten bedwingen die onze samenlevingen willen verdelen.

Wat we hier vandaag doen, zal helpen. Herdenken is natuurlijk geen wondermiddel. Mensen in samenlevingen kunnen niet zo gemakkelijk vrede sluiten met hun verleden. Het blijft een test, een bron van innerlijk conflict. Maar samen met vrienden in gedachtenis delen, zoals we hier vandaag doen, verenigt ons terwijl we dit conflict het hoofd bieden. En het versterkt ons, en vooral het versterkt onze samenlevingen voor de toekomst. Bedankt. (Applaus.)

1. **SAUERBREY:(**Via tolk) Dank u wel, minister. We gaan nu over tot de ondertekening van de intentieverklaring.

(De intentieverklaring is ondertekend.)

En we hebben nu nog twee mensen om ons aan te spreken. Eerst mevrouw Margot Friedlander. Ze werd geboren in Berlijn. Ze overleefde de Holocaust in een aantal onderduikadressen tot ze in 1944 werd gedeporteerd naar Theresienstadt. Haar vader, haar moeder, haar broer en vele andere familieleden van haar werden vermoord. Margot Friedlander emigreerde in 1946 met haar man naar de Verenigde Staten en in 2010 keerde ze definitief terug naar Berlijn. Mevrouw Friedlander, bedankt dat u ons vandaag heeft toegesproken.

MS FRIEDLANDER: Ik zal je een klein beetje van mijn ervaringen vertellen. Half januari 1943, omstreeks 14.00 uur, was ik op weg naar huis van de fabriek waar ik werkte (onhoorbaar). Toen ik het huis naderde, zag ik een man het huis binnenkomen. Ik kende hem niet. Wacht hij op iemand? Om voorzichtig te zijn, bedekte ik mijn Joodse ster voordat ik wegging - de deur van ons appartement was - gebeurde voor hem, het is wachten. Ik passeer hem koeltjes, loop nog een verdieping op en bel aan bij christelijke buren. Ik wist het nauwelijks, in de hoop dat ze thuis zouden zijn.

Ik hoor stappen. De deuren gaan open en de buren vroegen me stilletjes het huis binnen. Op haar gezicht zie ik stress, en ik voel meteen dat er iets is gebeurd. Ze vroeg me in haar woonkamer; we gaan allebei zitten, en ze is – ze vertelt me hoe laat het is, een paar uur geleden hoorde ze lawaai bij het huis. 'Doe open,' bonzen op de deur, toen het gekletter op de trap, en ze liep naar het raam. Ze zag ze naar buiten komen en duwde ze brutaal in de politieauto. "Van wie?" vraag ik de buurman. "Sommige mensen die ik niet kende?" 'De dame, mevrouw Meissner, die ook in het appartement woont, en een jongen.'

“Mijn broer, Ralph; mijn moeder?" Ze vertelt me dat mijn moeder er niet was. Maar een uur nadat ze thuiskwam, vond ze de deur op slot en (onhoorbaar). Ik vertelde haar alles - "Waar is ze nu?" Mijn moeder wachtte niet op mij. Maar ze liet een bericht achter bij de buren. 'Zeg tegen mijn dochter dat als je haar zou zien, ik naar de politie ga. Ik ga met Ralph mee, waar dat ook zal zijn. Probeer je leven te maken.” Met haar woorden in mijn gedachten kon ik hulp vinden en dook ik ondergedoken.

Duitse heidense mensen die ik nog nooit eerder heb gezien, mensen, mensen met karakter en moed, hielpen mij, die niet wegkeken, maar om iets te doen dat hun de kop had kunnen kosten. Ik heb 15 maanden ondergedoken bij verschillende mensen. Maar in april 1944 was mijn blik - mijn geluk was op. Ik werd verraden en zag wat geluk. Ik werd gedeporteerd naar Theresienstadt, waar ik opnieuw het geluk had te kunnen werken in een fabriek die de splijtstof produceerde die nodig was voor oorlogsinspanningen. Dat heeft me waarschijnlijk gered van deportatie van Theresienstadt naar Auschwitz. Dat was het lot van honderdduizenden.

Begin februari 1945 arriveerde er een transport en daarmee Adolf Friedlander. Ze kwamen uit een speciale werkregeling in de buurt van Frankfurt/Oder en omdat de Russen dichterbij kwamen, werden ze teruggestuurd naar Theresienstadt. Ik kende Adolf Friedlander jaren geleden in Berlijn. Het was zo goed om iemand te ontmoeten die je in een vorig leven had gekend.

(Via tolk) Ik ben de weg kwijt waar ik ben, vrees ik.

(In het Engels) Samen beleven we de aankomst van een transport eind februari, zo'n 10 dagen voor de lossing. Ik kreeg de opdracht om te helpen bij de aankomst van de trein. Toen de deur van de veewagen werd geopend, vielen de mensen, die geen mensen meer waren, eruit en werden ze naar buiten geduwd. Velen waren al dood. Alleen mannen, maar niet te onderscheiden - in gestreepte dingen zoals pyjama's, maar waren al aan flarden. Ze droegen voordat Auschwitz op 27 januari 1945 werd bevrijd, wekenlang op de dodenmars gezet en de linker, mensen, werden op de veewagens gezet die nu aankwamen in Theresienstadt, het enige kamp dat destijds niet werd bevrijd. Op het moment dat ik de massa zag, realiseerde ik me dat ik mijn moeder en broer nooit meer zal zien.

Adolf en ik beleefden samen de bevrijding op 8 mei 1945, toen in eerste instantie de mensen die ons behandelden als – vertrokken. Het Swiss International Cross kwam en de vlag van het Rode Kruis wapperde in plaats van de*Hakenkreuz.* Ongeveer 10 dagen later droegen ze Theresienstadt over aan de Russen. Dat was op 8 mei.

Weken later, zittend op een bankje met Adolf pratend, vroeg hij me of ik erover kon denken om samen met hem een leven te beginnen in Amerika, waar zijn zus woonde. We trouwden op 28 juni in Theresienstadt, een dag voordat de laatste rabbijn Theresienstadt verliet. Een dag na ons huwelijk kwam er een telegram van zijn zus, waarin hij hem vertelde hoe blij ze is dat hij nog leeft en hem in de VS verwacht.

We verlieten Theresienstadt begin juli 1945 en brachten een jaar door in een DP-kamp in Duitsland voordat we konden vertrekken. We kwamen op 28 juli aan in Amerika. Mijn man overleed in december 1997, na bijna 53 jaar van een heel bijzonder huwelijk. We hadden allebei dezelfde ervaring. We wisten allebei hoe bijzonder het leven is.

Een paar maanden nadat mijn man was overleden, werd ik gevraagd om lid te worden van de seniorenclub van de 92nd Street Y, waar mijn man 28 jaar een leidende positie bekleedde. Daar werden veel cursussen aangeboden en na ruim twee jaar begon een schrijfcursus. Ik werd gevraagd om mee te doen. Ik aarzelde, maar ik deed het. Op een nacht na het slapen kwam het niet, de herinneringen, de vele herinneringen - ik nam papier en pen in bed en begon eindelijk mijn verhaal te vertellen.

Meer dan een jaar lang vertelde ik de klas voor elke cursus nog een ervaring, terwijl ik me meteen bij de eerste bijeenkomst realiseerde hoe erg weinig ze wisten van deze jaren, bijna in mijn onvoorstelbare gebeurtenissen wat er gebeurde onder het naziregime, wat mensen deed, (onhoorbaar).

Na 57 jaar in de VS te hebben gewoond, ging ik in 2003 voor het eerst naar Berlijn, waar ik geboren ben en voor een bezoek, en de mogelijkheid om een film te maken, een documentaire. Een filmmaker had van mijn verhaal gehoord. Hij deed. De film werd in 2005 vertoond in Berlijn op het Joods Filmfestival. Daarna nam mijn leven een andere wending, omdat mij werd gevraagd iets in het Duits te schrijven. Altijd denkend dat ik 70 jaar lang leef met de berichten die mijn moeder voor mij achterliet: "Probeer je leven te maken", begon ik mijn boek te schrijven. Het werd in Duitsland uitgegeven door Rowohlt. Het kwam uit in (onhoorbaar) met de titel van de woorden die mijn moeder voor mij had achtergelaten,*Probeer je leven te maken.* In het Duits, *Versuche, dein Leben zumachen.*Op dit moment kwam ik heel vaak naar Berlijn omdat ik in het begin werd gevraagd om lezingen te geven in scholen, boekwinkels, maar op veel verschillende plaatsen. Ik praatte – nou ja, in steden in Duitsland, ik merkte altijd dat de studenten het meest oplettend zijn, geïnteresseerd om met me te praten, vragen te stellen en meer willen weten over hoe mijn leven

nu is na veel (onhoorbare) ervaringen. In 2009 werd ik in het Duits verrast voor het boek als beste autobiografie. In juli 2009 kwam ik naar Berlijn en bleef daar zeven maanden. Ik had zulke geweldige ervaringen en ontmoette fijne mensen.

Mensen bedanken me voor het doen van wat nu mijn missie is geworden. Ik geef vaak twee of drie lezingen per week, opnieuw reizend naar vele steden. Ik las altijd een uur lang heel speciale pagina's uit het boek en vertelde met wie ik sprak wat ik wil dat ze doen, wat ik doe, want we zullen niet veel - veel langer leven, en het is voor hen dat het nooit meer mag gebeuren, dat ik niet wil dat iemand ervaart wat de 5 miljoen Joden en miljoenen andere onschuldige mensen is aangedaan.

Ik vertel ze dat er geen christelijk, joods of moslimbloed is – dat er alleen menselijk bloed is. We zijn allemaal hetzelfde, dat mensen het deden omdat ze het niet dedenmensen respecteren. Wees alsjeblieft een mens.

In 2010 keerde ik voorgoed terug naar Berlijn, en ik heb er geen moment spijt van gehad. En hier ben ik en nog steeds goud - het is nu bijna honderd jaar om met mensen te praten. Het is voor jou. Bedankt. (Applaus.)

mevrouw SAUERBREY: (Via tolk) Dank u, mevrouw Friedlander, voor uw woorden, voor alles wat u heeft gedaan voor Holocaust-herdenking en voor alles wat u blijft doen. Margo Wieseler, 25 jaar, gaat nu met ons praten. Ze diende als vrijwilliger bij het Illinois Holocaust Museum and Education Center in Chicago, Illinois, Skokie.

MSWIESELER: Goedemorgen. Nogmaals, ik zou heel graag mevrouw Friedlander willen bedanken. Je woorden hebben me echt door elkaar geschud op een manier die ik niet eens had verwacht, hoewel ik verwachtte dat het emotioneel zou zijn, maar ja. Dus heel erg bedankt, en je woorden van wijsheid en passie zijn echt een inspirerende oproep tot actie voor mijn generatie.

Ik wil ook secretaris Blinken en secretaris Maas bedanken voor het onder de aandacht brengen van innovatieve manieren om de Holocaust te herdenken. Initiatieven om de stemmen van onze overlevenden te behouden zijn essentieel om te voorkomen dat mijn generatie het gemak van vergeten verkiest boven de pijn of de schaamte van het herinneren. En soms kan standaard geschiedenisonderwijs op middelbare school deze tendens helaas versterken, omdat het de Holocaust onpersoonlijk en veel verder weg kan laten voelen dan het is.

Zelf ben ik pas onlangs echt de confrontatie aangegaan met mijn familiegeschiedenis en betrokkenheid toen ik me begon voor te bereiden op mijn jaar in het buitenland met *Aktion Suhnezeichen Friedensdienste. Aktion Suhnezeichen*is een Duitse NGO die helpt bij de verzoening tussen slachtoffers van nazi-vervolging en jonge Duitsers van vandaag. En met de hulp van hen had ik de unieke kans en het grote voorrecht om een jaar vrijwilligerswerk te doen bij het Illinois Holocaust Museum and Education Center, een wereldleidende instelling op het gebied van gedigitaliseerde Holocaustherdenking in Chicago.

Dus – en ik vond mijn motivatie om in het museum te dienen in mijn familiegeschiedenis. Mijn overgrootvader was lid van de Reichstag, benoemd door de nazi-partij. Ik schaamde me, schaam me en zal me altijd blijven schamen voor dit stukje geschiedenis van mijn familie, en ik wilde dit vooral delen met de overlevenden en hun families. Ze hadden alle reden om minachtend, gekwetst of zelfs vijandig tegenover mij te zijn, maar tot mijn grote opluchting was hun reactie vol liefde, begrip en zelfs nieuwsgierigheid naar mij en mijn beweegredenen.

Dit vermogen om onderscheid te maken tussen mijn generatie en onze voorouders heeft een blijvende indruk op mij achtergelaten. Ik was vooral verbaasd over Fritzie Fritzshall, de oude president van het museum en een tiener die Auschwitz-Birkenau heeft overleefd, die een uitnodiging voor een diner van mij en een vriend met klem accepteerde. En de keuken zou natuurlijk Duits zijn.

In verwoestend nieuws stierf Fritzie afgelopen weekend helaas, waardoor er nog een gat achterblijft dat nooit zal worden gevuld. Haar indrukwekkende vermogen om zwart-witdenken te ontbinden in plaats van een meer genuanceerde benadering is, denk ik, iets waar ik van heb geleerd en dat iedereen kan doen.

Mijn generatie, jong als wij zijn, heeft het geluk gehad om de verhalen van de Holocaust rechtstreeks van overlevenden te horen, wat ons eraan herinnert hoe recent deze gruweldaden werkelijk waren. Omdat ze waren - ze gebeurden vóór ons leven. Met elke dag die voorbijgaat, wordt het bewaren en navertellen van deze lessen belangrijker, anders beginnen we afstand te nemen en de geleerde lessen te vergeten.

Mijn jaar met *Aktion Suhnezeichen* heeft me voor altijd veranderd, en ik kan vol vertrouwen zeggen dat ik het belang van het bestrijden van antisemitisme en het gebruik van die stem om te strijden voor een vrije en eerlijke samenleving beter dan voorheen begrijp. Als jonge mensen zoals ik oprecht "Nooit meer" of "*Nie wieder*" een realiteit is, moeten we nooit stoppen openlijk bruggen te bouwen tussen de meest pijnlijke uren van het verleden, ons leven van vandaag en de toekomst die we willen zien.

Bedankt. (Applaus.)

mevrouw SAUERBREY: (Via tolk) Dank u, mevrouw Wieseler. Dames en heren, de ministers van Buitenlandse Zaken zullen nu een krans leggen op het Gedenkteken voor de vermoorde Joden in Europa en dan spreken met de overlevenden die vandaag bij ons zijn: mevrouw Margot Friedlander, Peter Gardosch en Franz Michalski. Ook mevrouw Wieseler en een aantal Anne Frank-ambassadeurs zijn hier, peerguides en vrijwilligers van het Anne Frank Centrum in Berlijn. Daarna wordt deze ceremonie afgesloten. En ik wil van deze gelegenheid gebruik maken om u namens het ministerie van Buitenlandse Zaken en het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken te bedanken voor uw komst hier. Een veilige reis naar huis. Bedankt. (Applaus.)

★★★

EUROPEAN
COMMISSION

Strasbourg, 5.10.2021
COM(2021) 615 final

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS

EU Strategy on Combating Antisemitism and Fostering Jewish Life (2021-2030)

'Because antisemitism strikes at the heart of our values: humanity, religious freedom, equality. Antisemitism is a poison for our society. It is up to all of us to fight it. To prevent it. And to eradicate it.'

— Ursula von der Leyen, President of the European Commission
Brussels, 3 February 2021

'The hate that begins with Jews never ends with Jews. We make a great mistake if we think antisemitism is a threat only to Jews. It is a threat, first and foremost, to Europe and to the freedoms it took centuries to achieve.'

— Rabbi Jonathan Sacks
European Parliament, 27 September 2016

TOWARDS AN EU FREE FROM ANTISEMITISM

European Jews and Jewish communities have been contributing to the social, political, economic, scientific and cultural development of Europe for over two millennia and are an inextricable part of Europe's identity. From Gustav Mahler to Sigmund Freud, Hannah Arendt and Simone Veil, Jewish people have enriched Europe's cultural, intellectual and religious heritage.

At the same time, antisemitism has been present in Europe for centuries, manifesting in the form of expulsions, persecutions and pogroms, which culminated in the Holocaust, an indelible stain on European history and erased Jewish life and heritage in many parts of the continent. The European Union has its historical roots in the Second World War and the unequivocal commitment of Europeans to ensure that such atrocities never happen again.

However, antisemitism did not end with the Holocaust. Generations after the end of the Shoah[1], antisemitism is worryingly on the rise, in Europe and beyond.

The European Union is founded on the values of respect for human dignity, freedom, democracy, equality, the rule of law and respect for human rights, including the rights of persons belonging to minorities. It stands unequivocally against all forms of hatred and discrimination on any ground, racial or ethnic origin, religion or belief, gender, sexual orientation, age or disability.

Antisemitism is incompatible with Europe's core values. It represents a threat not only to Jewish communities and to Jewish life, but to an open and diverse society, to democracy and the European way of life. The European Union is determined to put an end to it.

Every second European considers **antisemitism as a problem**.

Nine out of ten Jews consider that **antisemitism has increased** in their country.

85% Jews consider **antisemitism** to be a **serious problem[2].**

[1] Shoah is the Hebrew word for 'catastrophe', while Holocaust derives from the Greek word for 'completely burnt offering'. This Strategy will use both terms. https://abouttholocaust.org/en/facts/what-is-the-difference-between-holocaust-and-shoah.

[2] Eurobarometer 484: Perceptions of antisemitism, January 2019 and Experiences and perceptions of antisemitism Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU, 2018 (Second FRA Survey 2018).

Contemporary antisemitism occurs in many forms, old and new: from online hate speech to hate crimes and attacks on Jewish people, their properties and institutions, to desecration of synagogues, cemeteries and memorials. It occurs in the daily lives of Jewish people in the form of casual remarks or actions at work, private conversations, in public places, in the media, sports and culture or when Jewish people are practicing their religion. Antisemitism manifests itself as racial, ethnic or religious discrimination, stereotyping and hatred of Jews and people perceived as Jewish. It can lead to violent and lethal attacks such as those on the Ozar Hatorah school in Toulouse in 2012, the Jewish Museum in Brussels in 2014, the Hypercasher in Paris in 2015, or on the Synagogue in Halle in 2019.

In addition, the COVID-19 pandemic has shown how old antisemitic prejudices can resurge and fuel new conspiracy myths and hatred online and offline. Jewish people have been one of the most attacked communities during the pandemic; they have been unjustifiably blamed for creating the virus and for developing vaccines to make a profit[3]. This is compounded by comparisons of pandemic measures with policies that led to the genocide of the Jewish people[4] that minimise and trivialise the experiences of Holocaust victims and survivors[5].

While hate speech and violence are easily identifiable, widespread ignorance and indifference in our society allows antisemitism to flourish and even grow, if left unaddressed. We all have a responsibility to continuously inform and educate the young and the old. This is especially true as the generations who experienced the Holocaust are almost gone, making it even more difficult to pass on the first-hand experience and the essential lessons to the next generations.

Jewish life in the EU in the 21st century

Before the Second World War, an estimated 9.5 million Jewish people lived in Europe. Six million Jews were systematically murdered by the Nazis and their collaborators in the Holocaust. Nowadays, the Jewish population in the EU is estimated to be up to 1.5 million people[6].

Today, Jewish life across Europe is vibrant again. Over the past decades, many European countries have witnessed a revival of Jewish life and culture. Jewish identity has been strengthened and is an integral part of European society. However, due to the increasing number of antisemitic attacks[7], fear among Jewish communities[8] has also increased and further security measures for Jewish premises have been necessary.

In recent years, the Jewish population in the EU has been declining, due in large part to migration to outside of the EU[9]. This is linked to several factors[10], in particular to security

[3] Coronavirus and the plague of antisemitism, Community Security Trust, 2021.
[4] For example by wearing a yellow Star of David stating 'unvaccinated' in letters resembling the Hebrew alphabet.
[5] The rise of antisemitism online during the pandemic - A study of French and German content, June 2021.
[6] The size of Jewish communities in the Member States varies widely. Around half a million Jews live in France, while the smallest communities only count a few thousand or sometimes even a few hundred members, often still as a consequence of the Holocaust.
Jews in Europe at the turn of the Millennium. Population trends and estimates by Sergio DellaPergola and Daniel Staetsky, JPR European Jewish Demography Unit, October 2020.
[7] Antisemitism: Overview of antisemitic incidents recorded in the European Union 2009-2019, by the European Union Agency for Fundamental Rights (FRA).
[8] In 2013, 33% of respondents said they worry about being physically attacked. In 2018, this increased to 40%. 'Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism', 2013 (First FRA Survey 2013); (Second FRA Survey 2018).
[9] Are Jews leaving Europe?, by Daniel Staetsky, JPR Report, January 2017.
[10] International Migration of Jews by Sergio DellaPergola, 2007.

concerns, as well as to the perceived lack of determination of some governments to address antisemitism[11] and the politicisation of public debates around Jewish customs and traditions.

Stepping up the fight against antisemitism

For the past 20 years, antisemitism has been addressed as part of the European Union's work tackling racism[12]. Given the significant rise of antisemitism, the efforts in addressing it have accelerated in recent years and the fight against antisemitism has been brought to the forefront of the EU political agenda. In 2015, the European Commission appointed the first-ever Coordinator on combating antisemitism and fostering Jewish life. In June 2017, the European Parliament adopted a resolution on combating antisemitism[13] and in December 2018, the Council adopted a Declaration on the fight against antisemitism[14]. To support the implementation of the Declaration the Commission set up an ad-hoc Working Group on combating antisemitism[15], bringing together Member States and Jewish communities. In December 2019, the fight against antisemitism became part of the portfolio of the Commission Vice-President for Promoting our European Way of Life, signalling the intention to address it as a cross-cutting priority. In December 2020, the Council adopted a further Declaration centred on mainstreaming the fight against antisemitism across policy areas[16]. This has been strengthened by the adoption of a series of strategies fostering a Union of Equality package through an intersectional lens[17].

The persistence and increase of antisemitism requires a stronger response at EU level. With this strategy, the first of its kind, the Commission is determined to significantly step up the fight against antisemitism and help create an inclusive society based on equality and respect, to ensure a good perspective for the future of Jews in Europe.

This strategy is based on a wide consultation[18] of relevant stakeholders. The Commission invites EU institutions, Member States, international organisations and all civil society actors and citizens to **commit to a future free from antisemitism in the EU and beyond.** The Commission will engage in a regular dialogue with the European Parliament and with Member States' national parliaments to encourage renewed action on combating antisemitism and fostering Jewish life. In full respect of national competences, this strategy sets out the policy framework for the Commission for the period 2021-2030 and aims to support and encourage cooperation between Member States and all stakeholders.

Crucially, this strategy seeks to go beyond responding to antisemitism alone and step up action to actively prevent and combat it in all its forms and to ensure that Jewish life continues to thrive in an inclusive and diverse EU. The strategy comprises three pillars:

---

[11] 70% of respondents in the Second FRA Survey 2018 believe that the government in their country does not combat antisemitism effectively.

[12] Following the adoption of Racial Equality and Employment Equality Directives in 2000, Commission President Prodi called a dedicated high-level conference in 2004 "Europe, against antisemitism for a Union of diversity". In the same year, the European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia (EUMC) developed a working definition of antisemitism that later on formed the basis for the International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) working definition of antisemitism.

[13] European Parliament resolution of 1 June 2017 on combating antisemitism.

[14] Council Declaration on the fight against antisemitism, 6 December 2018.

[15] European Commission's work on combating antisemitism.

[16] Council Declaration on mainstreaming the fight against antisemitism across, 2 December 2020.

[17] Since 2020: the Gender equality strategy (2020-2025), the Anti-Racism action plan (2020-2025), the Roma strategic framework for equality, inclusion and participation (2020-2030), the LGBTIQ equality strategy (2020-2025), the Strategy for the rights of persons with disabilities (2021-2030). In addition, the European Commission established a Task Force on Equality and appointed an anti-racism coordinator.

[18] This strategy is based on a wide consultation including national and regional authorities, Jewish communities and organisations, independent experts and researchers, FRA, international organisations, and other stakeholders (See Summary Report here).

1 – Preventing and combating all forms of antisemitism

2 – Protecting and fostering Jewish life in the EU

3 – Education, research and Holocaust remembrance

This strategy also seeks to place the EU firmly in the lead of the **global fight against antisemitism**, complementing measures within the EU with international efforts along all the three pillars.

All forms of hatred undermine the value of a person and are incompatible with what the EU stands for. This strategy is part of the Commission's efforts on combating all forms of hatred, discrimination and racism. It complements the EU anti-racism action plan 2020-2025, as racism can also be combined with discrimination and hatred on other grounds, including religion or belief. This needs to be taken into account through an intersectional approach[19] to truly pave the way towards an EU free from antisemitism and fostering Jewish life in all of its diversity and achieve concrete improvements for the Jewish people and their future in Europe. In specific instances, this strategy will also take note of the commonalities between the experience of discrimination of Jewish people and other ethnic or religious minorities.

I. PREVENTING AND COMBATING ALL FORMS OF ANTISEMITISM

'Let us remember: what hurts the victim most is not the cruelty of the oppressor but the silence of the bystander.'

— Elie Wiesel

Contemporary antisemitism can be found in radical and fringe groups espousing right-wing, left-wing or Islamist extremism, it can hide behind anti-Zionism, but it can also be found in the centre of society[20]. Antisemitic speech and behaviour can be open or veiled, conscious or unconscious. Antisemitism can take the form of illegal acts, which are punishable under EU and national law. Manifestations of antisemitism might include Israel-related antisemitism[21], the most common form of antisemitism encountered online by Jews in Europe today[22]. Long-standing antisemitic conspiracy myths and disinformation, while not necessarily illegal, are harmful. They perpetuate prejudices and stereotypes and can lead to discrimination, marginalisation, radicalisation and hate crime.

Since 2017, the Commission has been using the non-legally binding working definition of antisemitism of the International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA definition)[23] as a practical guidance tool and a basis for its work to combat antisemitism[24]. The IHRA

---

[19] See, for instance, Graham, D. and Boyd, J., "Understanding more about antisemitic hate crime: Do the experiences, perceptions and behaviours of European Jews vary by gender, age and religiosity?" - Institute for Jewish Policy Research, 2017.

[20] For more information on perpetrators of antisemitism, see Second FRA Survey 2018.

[21] Terminology used by many stakeholders, in line with the IHRA definition, e.g. accusing Jewish citizens of being more loyal to Israel, or to the alleged priorities of Jews worldwide, than to the interests of their own nations; claiming that the existence of a State of Israel is a racist endeavour; holding Jews collectively responsible for actions of the state of Israel.

[22] 79% of European Jews feel blamed for something done by the State of Israel. 69% say the Arab-Israeli conflict impacts on feeling of safety (Second FRA Survey 2018).

[23] The definition states: *Antisemitism is a certain perception of Jews, which may be expressed as hatred toward Jews. Rhetorical and physical manifestations of antisemitism are directed toward Jewish or non-Jewish individuals and/or their property, toward Jewish community institutions and religious facilities*. The IHRA definition includes a number of illustrative examples.

[24]The IHRA definition was endorsed by the 2018 and 2020 Council Declarations and the European Parliament Resolution of 1 June 2017. It is used for education, training and unmasking antisemitism and has no bearing on

definition is the benchmark for promoting a rights-based and victim-centred approach[25]. In January 2021, the Commission in cooperation with the IHRA published the *Handbook for the practical use of the IHRA working definition of antisemitism*[26], which provides an overview of good practices from across Europe on the use of the definition by international organisations, national administrations, civil society and Jewish communities[27].

1.1. Fighting antisemitism across policy areas and mobilising EU funds

Addressing antisemitism is a complex challenge. Its multi-faceted manifestations and its prevalence across the social and political spectrum call for a comprehensive response, ranging from a solid legal framework that is properly enforced, to security aspects, to education and inclusion policies, to name a few.

The Commission will therefore take the fight against antisemitism systematically into consideration when developing policies, legislation and funding programmes, and invites other EU institutions to cooperate on strengthening mainstreaming tools and practices. In addition, Member States have already committed to prevent and fight all forms of antisemitism through new national strategies, or measures under existing national strategies and/or action plans on preventing racism, xenophobia, radicalisation and violent extremism[28]. To have an impact, these strategies need to include targeted actions and be supported with the appropriate funding. The adoption of the IHRA definition[29] and the appointment of special envoys or coordinators by all Member States are also necessary steps for effective action at national level.

A reinforced involvement of civil society organisations and Jewish communities is key for the strategy to be successful. The Commission aims to enhance active cooperation with them and provide financial support for initiatives in all areas covered by the strategy.

Targeted actions will be pursued through a wide variety of EU funding programmes[30], in particular, the **citizens, equality, rights and values (CERV) programme**[31], which with a budget of **EUR 1.55 billion is the largest funding EU programme ever to promote fundamental rights.** In addition, relevant actions will be supported through EU programmes such as the Justice programme, Horizon Europe, Creative Europe, Erasmus+, the Internal Security Fund, the cohesion policy funds, the Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument (NDICI), and the Instrument for Pre-accession Assistance (IPA). Furthermore, through the Technical Support Instrument, the Commission can fund structural reforms in Member States, including on a multi-country basis, to enhance cooperation and build on best practices in the fight against discrimination and antisemitism.

All Member States' actions undertaken for the implementation of EU funds need to fully respect the principle of non-discrimination. In particular, the Charter of Fundamental Rights of the EU, which prohibits any discrimination based, among others, on racial or ethnic origin,

---

EU or national legal definitions determining to what extent a behaviour or speech would constitute illegal discrimination, hate speech, biased motivation for a hate crime or illegal manifestations of antisemitism.

[25] Other definitions of antisemitism have been developed recently, such as the Nexus Document (2020) and the Jerusalem Declaration on Antisemitism (2021).

[26] Handbook for the practical use of the IHRA working definition of antisemitism.

[27] The General Policy Recommendations on preventing and combating Antisemitism published by the Council of Europe's Commission against Racism (ECRI) on 14 September 2021 can also serve as useful reference.

[28] Council Declaration on mainstreaming the fight against antisemitism across, 2 December 2020.

[29] EU Member States that have already adopted or endorsed the IHRA definition: Austria, Belgium, Bulgaria, Cyprus, Czechia, Germany, Greece, Spain, France, Hungary Italy, Lithuania, Luxembourg, the Netherlands, Romania, Sweden, Slovakia and Slovenia.

[30] Under the current multi-annual financial framework for 2021-2027.

[31] C(2021) 2699 final; CERV Programme.

religion or belief, must be respected throughout the preparation, implementation, monitoring, reporting and evaluation of the programmes. In case of violation of EU anti-discrimination rules, including discrimination of Jewish people on the grounds of their religion or ethnicity, funding may be suspended. The Commission and the Member States monitor the respect of these rules for all EU-funded programmes.

To support the implementation of this strategy and help coordinate Member States' efforts the Commission will formalise the ad hoc **Working Group on combating antisemitism** as a permanent structure that brings together Member States, Jewish communities' representatives and other stakeholders.

The EU Agency for Fundamental Rights (FRA) will also support the EU and Member States with evidence, assistance and expertise when monitoring the implementation of this strategy and national strategies or action plans on combating antisemitism.

Key actions:

The Commission will:

- Organise an annual **civil society forum on combating antisemitism**, bringing together representatives from the Commission and Jewish communities, civil society and other stakeholders to create links and maximise the effect of joint actions and EU funding.
- Support Member States' efforts in **designing and implementing national strategies** on combating antisemitism or discrimination, through the Technical Support Instrument[32] and assess them by end 2023.

Member States are encouraged to:

- **Develop national strategies** by end 2022 on combating antisemitism, or include measures in their national action plans against racism, and provide **sufficient funding** to implement them.
- **Adopt and use the IHRA definition of antisemitism** and encourage local authorities, regions, cities, and other institutions and organisations to do the same.
- **Appoint special envoys/coordinators** on combating antisemitism and fostering Jewish life.

1.2. Combating antisemitic hate speech and hate crime

Jewish people are the main target of crimes committed on an antisemitic bias[33]. However, rhetorical and physical manifestations of antisemitism can be directed towards non-Jewish individuals as well[34].

[32] Regulation (EU) 2021/240.
[33] The Antisemitism: Overview of antisemitic incidents recorded in the European Union 2009-2019 shows that Member States record thousands of officially recorded incidents every year, as do civil society organisations working in the area.
[34] In line with the IHRA definition of antisemitism.

71% of Jewish people who sometimes **carry or display items that could identify them as Jewish avoid doing** so at least occasionally[35].

44% of young Jewish Europeans have experienced antisemitic harassment[36].

The **EU Framework Decision on combating racism and xenophobia by means of criminal law** [37] provides a strong legal framework to combat antisemitic hate crimes and hate speech, including public condoning, denial or gross trivialisation of the Holocaust in a manner likely to incite to violence or hatred. Its full and correct transposition is a priority for the Commission[38]. Law enforcement and the judiciary play a crucial role in effectively implementing legislation on hate speech and hate crime (including the Framework Decision) and safeguarding the rights of victims. To further strengthen the legal framework, in 2021 the Commission will introduce an initiative to extend the list of 'EU crimes' to cover hate crime and hate speech[39].

The Commission supports Member States through the **High Level Group on combating racism and xenophobia and other forms of intolerance**[40] and cooperates with the EU Agency for Law Enforcement Training (CEPOL), FRA[41], the European Judicial Training Network (EJTN), Member States and civil society organisations to **develop training and capacity-building** for law enforcement and the judiciary, improve hate crime recording and data collection, as well as to encourage victims to report hate crime and strengthen cooperation between law enforcement and Jewish communities.

The **EU strategy on victims' rights (2020-2025)**[42] aims to ensure that victims of crime, including of antisemitic hate crimes, can fully rely on their rights and be protected against secondary victimisation[43]. **Support structures for victims of antisemitic incidents across Europe are often inadequate**. Member States are encouraged to set up integrated and targeted specialist support services for the most vulnerable victims, including for victims of antisemitic hate crime. They should also ensure specific training on non-discrimination for police and others coming into contact with victims of antisemitic hate crime.

---

[35] Second FRA Survey 2018.
[36] Young Jewish Europeans: perceptions and experiences of antisemitism, FRA, 2019.
[37] Council Framework Decision 2008/913/JHA of 28 November 2008
[38] Since October 2020, the Commission has launched several infringements proceedings to ensure the full and correct transposition of the Framework Decision by Member States.
[39] In Article 83 TFEU.
[40] https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/51025/en
[41] Encouraging hate crime reporting - The role of law enforcement and other authorities, FRA, 2021.
[42] COM(2020) 258 final.
[43] Secondary victimisation can be defined as negative consequences for victims that may result from their participation in criminal proceedings, including victims' exposure to contacts with their perpetrators, judicial authorities and/or the general public.

The Commission will continue to monitor the implementation of the **Victims' Rights Directive**[44], which ensures that all victims of crime have rights, including access to specialist support services and protection measures that correspond to their individual needs and vulnerability. With the **European judicial training strategy for 2021-2024**[45]**,** the Commission supports the training of justice professionals to ensure that EU legislation is correctly applied and that professionals are equipped with the relevant skills. The Commission will also support the **development of trainings as well as materials on antisemitism** and make them available on the 'European Training Platform'[46] of the European e-Justice Portal. With the **EU Strategy on the rights of the child**[47], the Commission aims to mainstream children's rights across EU policies, to better protect children who are victims of discrimination, including based on religion or belief.

Reliable and comparable data on antisemitic incidents are crucial to assess the spread of antisemitism in Europe and to tackle it effectively[48]. Recording of reported incidents is often inconsistent as Member States use different methodologies and data can therefore not be compared. Within the High Level Group on combating racism and xenophobia, **the FRA will help Member States improve and align their methodologies** for recording and collecting data on hate crime, including on antisemitism.

Underreporting is a challenge: 79% of Jewish people surveyed did not report their most serious antisemitic incident to any organisation[49]. In this regard, Member States should make it easier for victims of antisemitic hate crime and hates speech to report incidents, offering a variety of channels, so as to increase the level of reporting and improve the recording of such incidents.

Key actions:

The Commission will:

- Support organisations and projects to combat and **record antisemitic hate speech and hate crime** through the CERV programme.
- Assist Member States in ensuring that **integrated and targeted support services** are available and accessible to victims of antisemitic hate crime, including through EU funding.
- Enhance support to **training programmes and capacity-building activities on tackling antisemitism for justice and law enforcement professionals**, including through the European Judicial Training Network (EJTN) and the EU Agency for Law Enforcement Training (CEPOL).

Members States are encouraged to:

- Swiftly complete the **transposition and implementation of the Framework Decision** on combating racism and xenophobia and prosecute antisemitic hate speech and hate crime in line with EU and national legislation.
- Closely coordinate with the EJTN and CEPOL and cooperate with civil society organisations on **training activities** to tackle antisemitism.

[44] Directive 2012/29/EU.
[45] COM(2020) 713 final.
[46] The European Training Platform (ETP).
[47] COM(2021) 142 final.
[48] Germany and the UK fund NGOs that record antisemitic incidents using methodology agreed with the police. These NGOs are linked with the Jewish community structures and contribute to official police statistics.
[49] Second FRA Survey 2018.

1.3. Tackling antisemitism online

Antisemitism is widespread online[50] and can lead to radicalisation and physical attacks. Antisemitic speech – both online and offline – that incites violence and hatred is criminalised under the Framework Decision on combating racism and xenophobia. Antisemitic stereotypes, conspiracy myths and disinformation, although not necessarily illegal, are harmful. Since the start of the COVID-19 pandemic, antisemitism on the internet has risen sharply[51]. To tackle this problem effectively, more information is needed on how antisemitic content travels online and on the backgrounds and motivations of those sharing such content. New and innovative methods to address discrimination and antisemitic cyberhate also need to be found.

Nazi-related symbols, memorabilia and literature as well as contemporary permutations of them are easily accessible online. Displaying and selling such products may constitute hate speech under national laws implementing the Framework Decision when publicly inciting hatred and violence. However, even if this is not the case, such online availability may perpetuate Nazi ideology and stimulate an antisemitic subcultures. Dialogue with industry and IT companies needs to be strengthened, building on the experience of the Code of Conduct on countering illegal hate speech online, to ensure their cooperation in avoiding the display and/or sale of such items.

The **Audiovisual Media Services Directive**[52] stipulates that Member States ensure that video-sharing platform providers take appropriate measures to protect the general public from audiovisual content and from commercial communications containing incitement to violence or hatred, including antisemitic content. The proposal for a **Digital Services Act**[53] sets out clear, harmonised due-diligence obligations for online platforms, including notice-and-action procedures for illegal content and products, empowering users to report hate speech in an easy and effective way. In addition, with regard to very large online platforms, the proposal focuses on addressing remaining gaps that allow for illegal and harmful behaviours online, in particular against vulnerable groups.

The **Code of conduct on countering illegal hate speech online**[54] is a voluntary collaboration between the Commission and IT companies to prevent the spread of illegal - including antisemitic hate speech. To facilitate integrated action by EU Member States targeting groups and individuals spreading hate and terrorist content online, Europol coordinates European-wide action days targeting online racist and xenophobic hate speech[55] and online terrorist and violent extremist content, including antisemitic content.

Under the **action plan on disinformation**[56] and the **European democracy action plan**[57] the Commission and the EEAS will continue to pay specific attention to analysing and responding to campaigns of disinformation, hate speech, incitement to violence and extremist rhetoric, including through the EEAS East StratCom Task Force. In addition, the **Code of**

[50] 89% of European Jews surveyed consider antisemitism to be the biggest problem online, with 80% saying that antisemitic statements were the most common toxic language they encountered. (Second FRA Survey 2018,). Jews are a major target of toxic language online (ranging from 6.3% to 27.9% of the cases depending on the platform). Study: Heroes and scapegoats, 2021.
[51] The rise of antisemitism online during the pandemic study found a seven-fold increase in antisemitic postings on French language accounts, and over a 13-fold increase on German ones during the pandemic.
[52] Directive 2010/13/EU.
[53] COM(2020) 825 final.
[54] The Code of conduct on countering illegal hate speech online.
[55] Stopping Hate Speech Online: Europol Coordinates First Europe-Wide Action Day, 5 November 2020.
[56] JOIN(2018) 36 final.
[57] COM(2020) 790 final.

Practice on Disinformation[58] is being strengthened[59], also contributing to better fighting antisemitism online. Civil society organisations work closely with the Commission and online platforms to apply the Code of conduct and the Code of Practice.

New technologies bring new opportunities to improve people's lives, but can also exacerbate discrimination and amplify harmful content online, including antisemitic content. The **Artificial Intelligence (AI) Act**[60] aims to prevent high-risk AI systems from propagating discrimination and bias, including antisemitic hatred. AI algorithms can also be used to reinforce positive messages and counter-narratives by bringing experts together to address antisemitism, conspiracy myths and Holocaust denial or distortion online.

Key actions:

The Commission will:

- Strengthen the fight against online antisemitism by supporting the establishment of a **Europe-wide network of trusted flaggers and Jewish organisations,** in line with the Code of conduct. It will also support the European Digital Media Observatory and its national hubs to **increase the capacity of their fact-checkers** on disinformation and will work with independent organisations to develop **counter-narratives,** including in non-EU languages.
- Organise a **Hackathon** to facilitate exchanges between experts to develop new innovative ways to address antisemitism in the online and digital environment.
- Cooperate with industry and IT companies to **prevent the illegal display and sale of Nazi-related symbols, memorabilia and literature** online.
- Conduct a **comprehensive data analysis** to better understand the spread of antisemitism online, how it travels and expands.
- Address antisemitic hate speech in the upcoming updated **Better internet for kids strategy.**

Member States are encouraged to:

- **Support, including financially, civil society organisations** in combating antisemitic hate speech, disinformation and conspiracy myths online, in relevant languages.
- **Strengthen the capacity** of national law enforcement and judicial authorities to prosecute online hate speech.

1.4. Combating antisemitic discrimination

Jewish people risk experiencing discrimination, in particular when they can be identified as being Jewish, i.e. by wearing a *kippah* or a Star of David necklace or when speaking openly about their Jewish identity. They may be at risk of discrimination when applying for a job or at work and in other areas such as education, health or housing. EU law prohibits discrimination based on racial or ethnic origin, religion or belief, including antisemitism. In particular, the **Racial Equality Directive**[61] offers protection for Jewish people against discrimination (including harassment) based on 'racial or ethnic origin' in certain areas of

[58] The Code of Practice on Disinformation.
[59] COM(2021) 262 final.
[60] COM(2021) 206 final.
[61] Directive 2000/43/EC.

life[62] and the **Employment Equality Directive**[63] offers protection for Jewish people against discrimination or harassment on the grounds of religion or belief in the area of employment.

National equality bodies promote, analyse, monitor and support equal treatment. By 2022, the Commission will propose new legislation to strengthen their role. Diversity Charters encourage organisations to develop and implement diversity and inclusion policies at the workplace. The EU Platform of Diversity Charters has been set up to allow existing charters to exchange and share experience and good practices[64]. They should also systematically address the specific challenges of identifying and combating antisemitism at the workplace.

Equality data relating to Jewish people are relatively scarce due to the sensitivity of collecting data based on racial or ethnic origin, religion or belief, and because European Jews are a rather small group which leads to less available aggregated data from larger surveys. The EU High Level Group on Non-discrimination, Equality and Diversity, through a dedicated subgroup, supports Member States in gathering data to help analyse the state of equality, in full respect of fundamental rights[65]. Furthermore, the Commission will carry out a series of actions to address racial and ethnic stereotypes with the media, civil society and representatives of people with a minority racial or ethnic background and will launch an action to ensure a consistent approach to equality data collection, in particular as regards data disaggregated by racial or ethnic origin[66].

Key actions:

The Commission will:

- Propose **binding standards for national equality bodies** by 2022 and cooperate with **Equinet[67] and equality bodies** to increase their knowledge about antisemitism.
- Support Member States in **designing and implementing reforms** aimed at tackling discrimination in schools in general – and antisemitism in particular – within the Technical Support Instrument, including on a multi-country basis in order to facilitate stronger cooperation and build on best practices.
- Include data related to antisemitism and Jewish people in the EU into the **collection and use of equality data** on the grounds of racial or ethnic origin and religion or belief.

Member States are encouraged to:

- Ensure that **national equality bodies are adequately equipped** to ensure that incidents of antisemitic discrimination are properly addressed and reported.
- **Address antisemitic discrimination** in all areas, including, education and training, employment, health and housing through targeted actions such as training and awareness raising.

1.5. The European Commission leading by example

As part of its own human resources strategy, the Commission will continue to strive for an **inclusive and diverse working environment[68] free from antisemitism**, through diversity

[62] Employment and vocational training, social protection, including social security, social advantages, education, and access to and supply of goods and services, including housing.
[63] Directive 2000/78/EC.
[64] EU Platform of Diversity Charters
[65] Subgroup on Equality Data, FRA, 2019.
[66] Anti-racism action plan, COM(565) final.
[67] European Network of Equality Bodies.

and equality policies that prevent harassment, discrimination and any form of racism. In particular, it will continue to raise awareness among its staff on antisemitism and how to combat it, and increase understanding of Jewish life and culture, including as part of a general focus on core European values such as respect for minority groups. Training will also cover unconscious biases including those based on perceptions of religion or belief. The Commission will continue to mark the Holocaust with internal staff events and awareness raising initiatives and continue to host the annual Euro-Chanukah[69] to recognise diversity among staff. The Commission invites the other EU institutions to also take steps to foster diversity and inclusion in their respective workplaces.

Key actions:

The Commission will:

- Continue to pursue a **zero tolerance approach to incidents of antisemitism** within the institution, using the IHRA definition as reference.
- Provide **training for targeted staff** such as human resources professionals to recognise antisemitism based on the IHRA definition and organise study visits when relevant, for instance to Israel.
- Encourage the use of flexible **working arrangements** to accommodate a religious holiday observance for all its staff.
- Invite the European schools to ensure that all pupils learn about Jewish life in Europe, the Holocaust and antisemitism, and **mark the annual International Holocaust Remembrance Day,** including by potential visits to memorial sites.

II. PROTECTING AND FOSTERING JEWISH LIFE IN THE EU

'I'm afraid I've lived long enough to see things that I thought History would have finally discarded, but they were only dormant.'

— Liliana Segre (Shoah survivor)

For Jews to participate fully in European life, it is essential that they feel safe and secure. Yet, security is the key concern for the Jewish community[70]. 38% of Jews have considered emigrating because they do not feel safe as Jews in the EU[71].

One-third (34%) of Jews avoid visiting Jewish events or sites at least occasionally because **they would not feel safe there** or on the way there[72].

Several lethal terrorist attacks across Europe have shown that Jewish premises are not always adequately protected. Although it is the national authorities that are responsible for protecting all citizens, most Jewish communities and civil society organisations have had to invest significant funding in their own security measures.

---

[68] The European Commission set up its own Diversity and Inclusion Office in November 2020.
[69] The Jewish celebration of light.
[70] 47% of European Jews worry about becoming a victim of an antisemitic verbal insult or harassment and 40% about being physically attacked in the next 12 months. (Second FRA Survey 2018)
[71] Second FRA Survey 2018.
[72] Second FRA Survey 2018.

2.1. Combating violent extremism and terrorism targeted against Jews

The 2020-2025 **Security Union strategy**[73] aims to ensure security for everyone in the EU, in line with EU values and principles. The 2020 Counter-Terrorism Agenda[74] steps up the fight against terrorism and violent extremism and boosts the EU's resilience to terrorist threats.

Under the 2017 action plan to support the protection of public spaces including places of worship[75], various guidance materials[76], tools and training[77] were developed by the Commission to support the work of Member States and faith communities in this area. The June 2021 Council Conclusions on the protection of public spaces[78] underlined that places of worship demand specific protection measures.

Cooperation needs to be further strengthened between public authorities and faith-based leaders and congregations, including Jewish ones, to improve the level of security awareness and increase community engagement and resilience through trust-building activities. This will promote good practices and training in the protection of places of worship, which have increasingly been targeted by terrorist attacks. The Commission will also **organise a high-level conference** on the protection of Jewish communities in the EU.

The Commission will continue to support Members States and Jewish communities in **strengthening the protection of places of worship** as part of its support for the protection of public spaces. The next call for proposals will be published in 2022 and will increase the total amount to EUR 24 million. The Commission, together with the European Union Intelligence and Situation Centre, will explore the possibility of **regular EU assessments of the specific threats to Jewish people, communities and places of worship**, in order to better understand, prevent, protect and respond to specific security risks.

To combat violent extremism, it is essential to strengthen our democratic societies and increase societal resilience to extremist ideologies. Antisemitism is encountered across the spectrum of extremist ideologies, from jihadism to violent right-wing extremism. Radicalisation, recruitment and preparation of terrorist attacks often take place online. The **Regulation on addressing the dissemination of terrorist content online**[79] tackles this by requiring online platforms to play a more active role in detecting such content and removing it within at most 1 hour.

Key actions:

The Commission will:

- Provide EU funding in support of projects focused on the **protection of public spaces and places of worship** and map, in cooperation with Member States, the existing national security and protection measures.
- Continue to finance **research and innovation activities**, primarily via the Horizon Europe programme, aiming at understanding the contemporary radicalisation trends, as well as the means and patterns to effectively prevent and respond to them.
- Step up its **operational support** for Member States and Jewish communities by providing training on security measures. This will include EU protective security

[73] COM(2020) 605 final.
[74] COM(2020) 795 final.
[75] COM(2017) 612 final.
[76] Guideline - Building Perimeter Protection, JRC, 2020.
[77] The Commission offers a yearly autumn school on the protection of public spaces for participants of religious communities.
[78] Council Conclusions on the Protection of Public Spaces, 7 June 2021.
[79] Regulation (EU) 2021/784.

advisors' visits to Member States to set up a **network of trainers** on the protection of places of worship.

- Identify through the **Radicalisation Awareness Network** the specific relevance and implications of antisemitism in its work on preventing and countering violent extremism.
- Closely **cooperate with Europol**, including its EU Internet Referral Unit, to combat online antisemitic terrorism and violent extremism, by taking action against groups and individuals spreading terrorist content online and to ensure **swift implementation of the terrorist content online Regulation.**
- Support the commemoration of **victims of terrorist attacks, including through digital victims' wall.**

Member States are encouraged to:

- Adopt the necessary measures to **ensure the security of Jewish premises** and provide sufficient financial or other support, including with the support of the **EU Internal Security Fund-Police** national annual programmes.
- Integrate and implement EU tools and guidance[80] **on protection of places of worship** as part of their national strategies on antisemitism.
- Make **use of Europol's support regarding counter-terrorism activities**, both online and offline, and related investigations, including those linked to racism, xenophobia and antisemitism.

2.2. Fostering Jewish life and freedom of religion or belief

Jewish life is part of the EU's diversity. Jews can be secular, liberal, reform, agnostic, orthodox or ultra-orthodox; they may be Ashkenazi or Sephardi; they may have roots in the former Soviet Union, the Middle East, Central Asia, Africa and elsewhere. Many Jews are part of mixed families, further increasing their diversity of origins and beliefs[81]. However, despite the long-standing presence of Jews in Europe, people have scant **knowledge of Jewish life and Judaism.** Only 3% of Europeans feel 'very well informed' about Jewish history, customs and practices, while 68% say they are 'not informed'[82]. To dismantle prejudices and to achieve full recognition of **Jewish life as part of Europe's society**, awareness and knowledge of Jewish history and culture need to be increased among the general public[83].

Jewish people express their Jewishness through specific cultural, traditional and religious practices, recalling their history and teaching lessons for future generations. One of these practices is the spring festival *TuBishvat* (New Year of Trees), a Jewish holiday dedicated to the preservation of nature on which trees are planted in celebration.

Shechita, the kosher slaughtering[84] of animals, is another example. In its judgment on ritual slaughtering of December 2020, the Court of Justice of the EU (CJEU)[85], acknowledged that

[80] E.g. the vulnerability assessment tool and the EU Quick Guide to support the protection of places of worship.
[81] Jews in Europe at the turn of the millennium: population trends and estimates by Sergio DellaPergola and Daniel Staetsky, European Jewish Demography Unit/JPR, 2020.
[82] Eurobarometer 484: Perceptions of antisemitism, January 2019
[83] For 82% of Jewish people in the EU a prohibition of circumcision would be a problem and for 69% a prohibition of traditional slaughter would be a problem (Second FRA Survey 2018).
[84] Traditional slaughter (Shechita) is the practice of kosher slaughtering of animals in the context of a prescribed practice for food-production purposes. For 69% of Jews prohibition of traditional slaughter would be a problem (Second FRA Survey 2018).
[85] Case C-336/19; *Centraal Israëlitisch Consistorie van België and Others*, 17 December 2020.

Member States may adopt different rules based on the domestic context, while ensuring respect of Article 10(1) of the Charter[86], by striking a fair balance between respect for the freedom to manifest religion and the protection of animal welfare[87].

Jewish life can flourish only within an inclusive society, building on strong and trustful relations with other communities, including newcomers, in particular at local level. Culture can play an important role in developing an inclusive society. From music to cinema and the performing art, the cultural sector is a powerful force for promoting inclusion and fighting all forms of discrimination. The **Commission supports Jewish culture and art** through EU funding programmes, such as the Creative Europe programme, seeking to combat stereotypes - including about Jewish people - in European society.

Sports and the media also have an important role to play in fostering inclusion. In football, some national federations and clubs are already addressing antisemitic behaviours and incidents. The Commission will liaise closely with civil society initiatives and other relevant actors to strengthen the fight against antisemitism and racism in football in the upcoming cooperation arrangement with UEFA (2022-2024) and to address antisemitism in sports in general in cooperation with other partner organisations, including via social media campaigns. Stereotypes also occur in the media. While respecting the freedom of the press, the Commission will support **training for journalists** on recognising all forms of antisemitism and uncovering antisemitic biases in reporting.

Key actions:

The Commission will:

- Increase knowledge and understanding about Jewish life among the general public through an **awareness-raising campaign** in close cooperation with Jewish communities**,** including through **intercultural and interreligious dialogue** and activities**.**
- Foster links between the **Jewish tradition of planting trees** on the holiday of *TuBishvat*, including by school children, and the **EU pledge to plant 3 billion additional trees** under the biodiversity and forest strategy for 2030, thereby raising mutual awareness and visibility[88].
- Facilitate, the **exchange of practices** between public authorities and Jewish and Muslim communities regarding slaughter based on religious traditions, drawing on the experience of international organisations such as the UN, OSCE-ODIHR and the Council of Europe.
- Take action to combat antisemitism and foster Jewish life at **regional and local level,** including by mapping and developing **a guide of good practices and training** for organisations that operate at regional and local levels.
- Support the exchange through the **European Integration Network** of good practices on informing migrants on EU values, including on combating antisemitism, for example by working with migrants as ambassadors for EU values.

Member States are encouraged to:

[86] Art. 10 (1): 'Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers.'

[87] Paragraph 71 of the judgment. Under Council Regulation (EC) No 1099/2009, traditional slaughter is allowed to the extent required for the needs of the concerned religious communities, and stricter rules by the Member States need to be properly justified.

[88] COM(2020)380 final.

- Ensure through **policy and legal measures** that religious groups or communities, including Jews, can live their lives in accordance with their religious and cultural traditions.
- **Raise awareness** among the general public **about Jewish life and traditions**, including by publicly marking days relevant for Jewish people, and by funding projects and conducting campaigns.

2.3. Safeguarding Jewish heritage

Jewish cultural heritage is an integral part of European culture. The extermination of Jewish communities during the Holocaust changed the face of Europe and left many buildings, cemeteries and other Jewish heritage sites unattended or unused. This 'orphaned heritage' is now often in poor condition or in danger of deterioration.

The **European framework for action on cultural heritage**[89] includes a specific measure on Jewish cemeteries in Europe. Europe's cultural heritage, including Jewish heritage, is supported by a range of EU policies, programmes and funding, notably Creative Europe, Horizon Europe, Erasmus+, CERV and cohesion policy funds. The Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society (Faro Convention)[90] emphasises the important aspects of heritage as they relate to human rights and democracy, and promotes a wider understanding of heritage and its relationship to communities and society[91]. The Terezín Declaration on Holocaust Era Assets and Related Issues[92], signed by all Member States in 2009[93], outlines several measures towards restorative justice for the victims of Nazi persecution and their descendants. In the context of DiscoverEU[94], young travellers are encouraged to visit cultural heritage sites to strengthen their awareness of the Europe's cultural heritage.

Key actions:

The Commission will:

- Invite cities to address the history of their minorities, including Jewish community history, when applying for the title of **European Capital of Culture**.
- Use the **European Heritage Days**, a joint initiative of the Council of Europe and the Commission, to draw attention to Jewish heritage across Europe.
- Pursue the **Jewish digital cultural recovery project**[95], which aims at developing a comprehensive database of information on Jewish-owned cultural assets that were plundered by the Nazis, collecting good practices and proposing awareness-raising activities.
- Launch a preparatory action on **protecting the Jewish cemeteries of Europe**, capitalising on the results of two previous European Parliament pilot projects[96] on this topic and fostering links between groups interested in the preservation of Jewish

[89] European framework for action on cultural heritage.
[90] The Faro Convention was adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 13 October 2005, opened for signature to Member States on 27 October 2005, and entered into force on 1 June 2011.
[91] Resolution 2309 (2019).
[92] Terezín Declaration 2009.
[93] See also: A Joint Declaration of the European Commission and the Czech EU Presidency, signed on 29 June 2009.
[94] https://europa.eu/youth/discovereu_en
[95] The database produced during the phase I of the project is available here: https://pilot-demo.jdcrp.org
[96] https://www.esjf-surveys.org/.

burial sites.
- Promote **visits of young people** travelling around Europe to Jewish heritage sites in the context of **DiscoverEU**.

Member States are encouraged to:

- Encourage and support European Heritage Days, by highlighting **Jewish heritage in the national context,** including inside national museums, state-sponsored festivals and the arts.
- Support the **maintenance and safeguarding of Jewish heritage** under the Faro Convention.
- Use EU funding opportunities, including **the cohesion policy fund**, to safeguard Jewish heritage.
- **Implement the Terezín Declaration** of 2009**.**

III. EDUCATION, RESEARCH AND REMEMBRANCE

'How wonderful it is that nobody need wait a single moment before starting to improve the world.'

— Anne Frank

To shape Europe's future, people need to understand its past. Knowledge about Jewish life and antisemitism in Europe over the centuries and the impact of the Holocaust on the Jewish people and the European continent are essential to understand antisemitism today and prevent such atrocities from ever happening again. **Education and research on Jewish life, antisemitism and the Holocaust** are crucial in this regard and should not only focus on the Holocaust, but also on the Jewish contribution to European society.

The **European Education Area**[97] and the new **European Research Area**[98] communications address issues of inclusion, equality and non-discrimination. The Commission also proposed that equal opportunities be a value shared by Member States in research and innovation, in the context of the upcoming **Pact for Research and Innovation.**

The **Digital education action plan** (2021-2027) focuses on the importance of tackling disinformation and promoting digital literacy in education and training through the development of guidelines for teacher and educators with a view to fostering critical thinking, tolerance and promoting online empowerment. Furthermore, the UNESCO and OSCE/ODIHR have repeatedly called for the promotion of educational programmes in the participating States, including EU Member States, to raise awareness among young people of the value of mutual respect and understanding. UNESCO and OSCE/ODIHR commitments encourage education on antisemitism that ensures a systematic approach, including the development and use of curricula to address contemporary forms of antisemitism[99].

3.1. Education and research on antisemitism and Jewish life

Every child should learn about Jewish life and antisemitism as an integral part of Europe's history. Education can **strengthen young people's resilience to antisemitic ideas** and ideologies and to all forms of intolerance and discrimination. Opportunities to engage with

[97] COM(2020) 625 final.
[98] COM(2020) 628 final.
[99] ODIHR has developed a collection of resources and programmes to raise awareness about discrimination, hate crimes, antisemitism and other forms of intolerance, including against Muslims, Christians and members of other religions or beliefs. More information on the OSCE/ODIHR's website.

Jewish communities and their members as well as with other minorities and religious groups can also foster mutual understanding. The **European Year of Youth 2022** will offer new opportunities in this regard. Schools and campuses must be safe places for all. Teachers should be empowered to address antisemitism, the Holocaust, Jewish life and history, also in multicultural classrooms.

The Commission has been supporting research on antisemitism, Jewish life and the Holocaust through Horizon 2020 and the Europe for Citizens programme, and it will continue to do so under their successors, Horizon Europe[100] and the CERV programmes. However, university chairs on antisemitism and Jewish studies in the EU are only loosely connected. There is no **overarching research hub**. Research efforts on all aspects of antisemitism and Jewish life in Europe should be increased to complement Holocaust research.

The EU has taken the lead in ensuring comparable data on antisemitic experiences and perceptions. The **FRA survey on Jewish people's experiences of antisemitism** will be repeated in 2023 and at regular intervals thereafter. The **Eurobarometer on perceptions of antisemitism** among the general public will be conducted for the second time in 2024 and then every 5 years. To further facilitate evidence based policymaking, more research into antisemitic prejudices among the general population is needed.

Key actions:

The Commission will:

- Foster, in cooperation with the Member States and the research community, the creation of a **European research hub on contemporary antisemitism and Jewish life and culture** fostering multidisciplinary research across Europe and fund **research** through Horizon Europe, on various structural forms of racism and xenophobia, taking into account national specificities and intersectionality.
- Support the development of a network of **Young European Ambassadors to promote Holocaust remembrance** in schools, universities and vocational and education training institutions.
- Fund an **EU-wide survey on antisemitic prejudices** in the general population of all Member States, including among young people.
- Support Member States in stepping up their efforts to promote common values and inclusive education and implement the Council Recommendation on promoting common values, inclusive education, and the European dimension of teaching[101] through the new **Working Group on equality and values in education and training,** including on Jewish life and traditions.
- Support activities, through Erasmus+ and the European Solidarity Corps, aimed at promoting European values and combating all forms of discrimination and intolerance, **including antisemitism,** by fostering civic education and youth participation in democratic life.
- Support **educational professionals' training** in cooperation with UNESCO and OSCE-ODIHR, based on their guidance on 'Addressing antisemitism through education', respectively for policymakers and teacher-training institutions.
- Support Member States, through the Technical Support Instrument, in designing and **implementing reforms in schools** aimed at tackling discrimination in general, and antisemitism in particular.

[100] For instance, the first calls of Horizon Europe will fund research on various structural forms of racism and xenophobia, taking into account national specificities and intersectionality.
[101] Council Recommendation (2018/C 195/01), 22 May 2018.

Member States are encouraged to:

- Promote **knowledge of Jewish life, antisemitism and the Holocaust** through education and research, and encourage exchanges with local communities, where possible.
- Report and record incidents of **antisemitic discrimination in schools** and support school directors and teachers in addressing them.

3.2. Holocaust education, research and remembrance

The Holocaust is a defining legacy of European history, during which six million Jewish children, women and men were murdered. While Jews were the priority target of the Nazi regime, other groups were also persecuted, including Roma, persons with disabilities, Slavs, Jehovah's witnesses, LGBTIQ people and political dissidents.

For decades, Holocaust survivors have shared their stories as part of the **remembrance** tradition. Today however, all of the survivors have grown old or passed away. Those who were adults during World War II and had the clearest memories of the Holocaust, are no longer with us. Preserving and honouring their legacy, making sure their stories are not forgotten and are retold accurately, and finding new forms of remembrance are challenges and duties for this generation and future generations of Europeans.

Currently, one European in 20 has never heard of the Holocaust, and less than half of Europeans think it is sufficiently taught in schools[102]. **Education and research** play a key role in raising awareness of the Holocaust.

Free, open and independent research is a core value of democracies. Research on all aspects of the Holocaust is also important to increase understanding of how the Holocaust was possible in Europe. With EUR 25 million (2010-2024)[103], **the European Holocaust Research Infrastructure** (EHRI)[104] - the largest EU-funded research initiative on the Holocaust globally - connects the research community by making available, across Europe and beyond, dispersed sources related to the Holocaust. In this regard, EHRI will expand its research focus on manifestations of antisemitism that led to the Holocaust.

New ways of raising awareness must also be developed, in particular in a local context, where places 'where the Holocaust happened' – from synagogues to Jewish cultural sites, from hiding places to shooting grounds – are often not visible. This can include **a network enabling school students, practitioners and the general public to trace the continuity of Jewish presence in Europe** over the centuries and facilitate local initiatives to visit and restore cultural and memorial sites.

The Commission will also foster **public debate** (online or town hall) on the significance of the Holocaust in a diverse EU and support the creation of a participatory **European Holocaust Monument** in Brussels, linked with pieces of arts in EU capitals.

Key actions:

The Commission will:

- Support, also financially, the **creation of a network of sites 'where the Holocaust**

[102] Two-thirds of Europeans are convinced that commemorating the Holocaust helps ensure that such atrocities will never happen again. (CNN Poll: Anti-Semitism in Europe – A shadow over Europe, 2018.)
[103] EHRI, funded from EU Research & Innovation Framework Programmes, is currently in the process of becoming a long-term European Infrastructure based on joint funding from Member States.
[104] https://www.ehri-project.eu/.

happened', in cooperation with local communities.

- Make project **funding available through the Remembrance strand** of the CERV programme to commemorate the Holocaust also through the **digitalisations of archives and testimonies** of Holocaust survivors.
- Continue its presence in and support for **Holocaust commemoration days and events**, at both EU level and national level, in cooperation with the Commission Representations in Member States and EU delegations.

Member States are encouraged to:

- **Commemorate the Holocaust publicly** in close cooperation with the Jewish community, including with the involvement of the national parliaments.
- Ensure that the **universality of the Holocaust is reflected in education** and assess the effectiveness of how it is taught, including in a multi-ethnic and diverse classroom.
- **Become active partners in the implementation of the EHRI infrastructure**, including through financial contributions.

3.3. Holocaust denial, distortion and trivialisation

Manifestations of Holocaust denial, distortion and trivialisation are unfortunately increasing. 53% of Europeans perceive Holocaust denial as being a problem in their country[105]. 62% of Jews have seen or heard non-Jewish people suggest that the Holocaust is a myth or has been exaggerated, at least occasionally[106]. Holocaust denial, distortion and trivialisation are often used to feed hatred against Jewish people and in an attempt to rewrite European and Jewish history. Their corrosive effects for collective historic memory and for the resilience and cohesion of our democratic societies should not be underestimated and need to be specifically addressed. Hate speech relating to the condoning, denial or gross trivialisation of the Holocaust is prohibited under the Framework Decision on combating racism and xenophobia[107].

To educate and raise awareness, the Commission cooperates with the IHRA through its Permanent International Partnership using the IHRA definition of Holocaust denial and distortion[108], to combat this phenomenon. An example is the awareness-raising campaign #ProtectTheFacts[109], which focuses on countering Holocaust distortion. In **partnership with the IHRA and UNESCO,** the Commission will further develop other initiatives based on the 'IHRA recommendation on recognising and Countering Holocaust distortion'[110].

Key actions:

The Commission will:

- Promote the use of the **IHRA definition of Holocaust denial and distortion** for education and for awareness-raising purposes.
- Develop a **handbook on best practices in fighting Holocaust denial, distortion and trivialisation.**
- Support and strengthen social **media campaigns** together with UNESCO, the IHRA

[105] Eurobarometer 484: Perceptions of antisemitism, January 2019.
[106] Second FRA Survey 2018.
[107] Council Framework Decision 2008/913/JHA of 28 November 2008.
[108] IHRA working definition of Holocaust denial and distortion.
[109] https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/700272/default; www.againstholocaustdistortion.org.
[110] IHRA 'Recommendation on Recognising and Countering Holocaust Distortion'.

and other international partners and civil society groups to raise awareness of Holocaust denial and distortion and actively combat it.

Member States are encouraged to:

- Actively engage in **awareness campaigns against Holocaust denial, distortion and trivialisation.**

IV. LEADING THE GLOBAL FIGHT AGAINST ANTISEMITISM

'The world as we have created it is a process of our thinking. It cannot be changed without changing our thinking.'

— Albert Einstein

The Jewish population worldwide is estimated to be 15.2 million[111]. Of this, 45% or 6.9 million live in Israel. With about 6 million, the United States is home to the second-largest community of Jewish people. In addition to the 1.5 million Jews in the EU, the remaining Jewish populations live scattered around the globe on all inhabited continents[112].

Antisemitic prejudices are widespread across the world. According to the Anti-Defamation League research[113] on attitudes and opinions towards Jews, 74% of people in the Middle East/North Africa region harbour antisemitic attitudes, notwithstanding that some positive signals are also to register, such as the recent normalisation of relations between Israel and a number of countries in the region[114] [115]. In Western Europe[116] the figure stands at 24% and in Eastern Europe at 34%, while in the Americas it is 19%, in Asia 22% and in Sub-Saharan Africa 23%. The situation and size of Jewish communities vary considerably between countries. Jews are at risk and experience antisemitic attacks and incidents around the globe. Antisemitic prejudices can also be found in countries without Jewish communities.

In this context, the European Commission reaffirms its firm and unequivocal commitment to the global fight antisemitism. Any form of antisemitism, incitement to hatred or violence is unacceptable and incompatible with the values and aims of the European Union and its Member States. It must be addressed through firm action, both at European and national level. These principles are non-negotiable for the European Commission. In light of the above, mainstreaming the prevention and countering of antisemitism in all its forms and across all policy areas is essential.

4.1. Use all instruments to address antisemitism through the EU's external action

The EU is founded on a strong commitment to promote and protect human rights, democracy and the rule of law worldwide. This commitment underpins the EU's enlargement and neighbourhood policies and its policies towards other non-EU countries, as well as its work in international organisations. All countries should protect the right of everyone, including Jewish people, to have, not have or change their religion or belief, to manifest publicly their

[111] https://www.jewishagency.org/jewish-population-5782/.
[112] World Jewish Population 2019, by Sergio DellaPergola, in Arnold Dashefsky and Ira M. Sheskin (eds.), American Jewish Year Book 2019, The Annual Record of the North American Jewish Communities since 1899; World Jewish Population on Eve of New Year – 14.7 Million, Haaretz.
[113] https://global100.adl.org/map.
[114] The United Arab Emirates, Bahrain and Sudan respectively (2020), followed by Morocco (January 2021).
[115] The start of the construction of a synagogue in the United Arab Emirates is another good example.
[116] It should be noted that in the Anti-Defamation League research, no average data on the EU is included; also, the category 'Western Europe' does not include all EU countries. For data per Member State, see the website.

religion or belief, and to be free from discrimination, persecution or violence on grounds of religion or belief, or based on their racial or ethnic origin. The 2020-2024 **EU action plan on human rights and democracy** sets the level of ambition and establishes the priorities of the EU and its Member States in this field, in relations with non-EU countries. The **2013 Guidelines on freedom of religion or belief outside the EU**[117] and the **2019 Guidelines on non-discrimination in external action**[118] spell out tools to be used by the EU's external arm to address violations of freedom of religion or belief and combat discrimination, including against Jewish people[119].

The EU will use **all available tools** to call on partner countries to actively combat antisemitism, taking into account the IHRA definition of antisemitism[120], in political and human rights dialogues and in its broader cooperation with partner countries. This is supported through thematic and geographic programmes and EU's neighbourhood and enlargement policies, including in the stabilisation and association processes.

The EU will actively cooperate with international organisations, in particular the United Nations, the Council of Europe and the OSCE, as well as with regional organisations[121] in **joint actions to fight discrimination and antisemitism**. The EU will step up actions in the education sector and continue to promote **full compliance of education material with UNESCO standards** of peace, tolerance, coexistence and non-violence, in its cooperation on education with partner countries. Any material that goes against them risks undermining peace and co-existence and has no place in textbooks or classrooms.

The EU Special Representative for Human Rights and the Special Envoy for Freedom of Religion or Belief outside the EU will continue to systematically address antisemitism in their work. In addition, the EU will **strengthen the global cooperation of special envoys and coordinators** on combating antisemitism.

Israel is a key partner for the European Union, including in the global fight against antisemitism. The EU will seek to further reinforce the **EU-Israel High-Level Seminar** on combating racism, xenophobia and antisemitism, co-organised annually, with a focus on operational follow-up.

Actions aiming to combat antisemitism can be supported through the **NDICI**[122] **Global Europe** thematic programme on human rights and democracy initiatives addressing non-discrimination. The EU will include as part of its training on human rights for staff at delegations and headquarters specific sessions on freedom of religion or belief, including on combating antisemitism.

Key actions:

The Commission and the High Representative will:

- Promote the **fight against** religious and ethnic discrimination, including **antisemitism in political and human rights dialogues** and in broader cooperation

[117] https://eeas.europa.eu/sites/default/files/06_hr_guidelines_religion_en.pdf.
[118] https://eeas.europa.eu/sites/default/files/11_hr_guidelines_external_action_en.pdf.
[119] In addition, the Commission staff working document on A Human Rights-Based Approach to Development guides EU staff on integrating non-discrimination on all grounds in the projects cycle. Adopted on 30.6.2021.
[120] The IHRA definition was also endorsed or adopted by non-EU countries: Albania, Australia, Argentina, Bahrain, Canada, Guatemala, Israel, Moldova, North Macedonia, Serbia, South Korea, United Kingdom, United States, and Uruguay.
[121] Including the Organisation of American States, which in June 2021 created the position of a Special Envoy to combat antisemitism) and the Organisation of Islamic Cooperation.
[122] Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument.

with partner countries outside the EU.

- Ensure **training on fundamental rights** and undertaking of intercultural dialogue for relevant actors, including teachers from outside the EU.
- Ensure that **EU external funds,** in compliance with existing measures, **may not be misallocated** to activities that incite hatred and violence, including against Jewish people[123].
- **Step up engagement in the education sector** to promote full compliance of education material with UNESCO standards of peace, tolerance, coexistence and non-violence, as appropriate.
- Strengthen **engagement with Jewish civil society** and religious organisations to address antisemitic acts and limitations on freedom of religion or belief, through the network of EU delegations and headquarters.
- Consider **new EU-funded projects** in the EU's neighbourhood and beyond to prevent and counter antisemitism and foster Jewish life.
- Encourage the EU delegations to **include reporting of antisemitic incidents in non-EU countries**, in their regular political reporting.
- Reinforce the EU-Israel seminar to further **strengthen EU-Israel cooperation in the fight against antisemitism.**

Member States are encouraged to:

- Closely cooperate at EU level to **jointly address antisemitism** through international organisations.
- Incorporate the **fight against antisemitism into all their human rights strategies** and policies, taking into account the IHRA definition of antisemitism.
- Support **projects and organisations** combating antisemitism and fostering Jewish life worldwide.

4.2. Safeguarding Jewish cultural heritage and commemorating the Holocaust

Jewish cultural heritage is visible in many places in the Middle East, Asia and other places around the world, bearing witness to the historical presence of Jewish communities in those regions. Large parts of this heritage are orphaned as Jewish communities no longer live there. Jewish cultural heritage, like all heritage, is a shared and important expression of cultural diversity and deserves dedicated protection worldwide. The EU together with the Member States has a key role to play in helping local, regional and international partners to **safeguard cultural heritage** through training, skills development and knowledge transfer activities as well as reinforced cooperation[124]. **Intercultural and interfaith dialogue** will be supported by the EU to reinforce cultural heritage protections through work on shared history and memory, building the basis for communities to live together peacefully in a multicultural context. The EU will continue to promote Holocaust remembrance at international level and to **publicly call out Holocaust denial, distortion and trivialisation** in non-EU countries, including in international fora.

Key actions:

[123] In line with Council Framework Decision 2008/913/JHA of 28 November 2008 on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law, Article 136 of the Financial Regulation, complemented in 2018 by additional operational 'guidelines to prevent incitement to hatred and violence'.

[124] The communication Towards an EU strategy for international cultural relations and the Council Conclusions on EU strategic approach to cultural heritage in conflicts and crises, and its dedicated Concept, form the basis of the EU's work.

The Commission and the High Representative will:

- Promote and support the **safeguarding, rehabilitation, and revitalisation of all heritage,** tangible and intangible, including Jewish heritage, in line with its policies for international cultural relations and cultural heritage.
- Integrate **intercultural and interfaith dialogue in cultural heritage interventions.**
- Seek opportunities to include **maintenance of Jewish heritage** in programming in the neighbourhood and beyond.
- Continue to organise and participate in **high-level events** around the remembrance of Shoah victims (commemorations, Holocaust Remembrance Day).

Member States are encouraged to:

- Contribute, together with the EU in the UN context, to the worldwide **safeguarding of cultural heritage, including Jewish heritage,** in line with the Council Conclusions on EU strategic approach to cultural heritage in conflicts and crises.
- Mark **International Holocaust Remembrance Day** in cooperation with EU delegations, through their embassies in third countries and in international organisations.

V. DELIVERING ON THE STRATEGY

Combating antisemitism in the EU is a shared responsibility; it requires joint efforts and action at every level. EU institutions and agencies, Member States, international organisations, Jewish organisations and communities, and human rights and civil society actors all have a role to play in achieving the strategy's objectives. The Commission invites the European Parliament, the Council and the Member States to work together in implementing this strategy. The Commission calls on the Committee of the Regions and the European Economic and Social Committee to promote dialogue with local and regional authorities and civil society, including social partners, on how to advance towards a European society free of antisemitism.

The Commission will actively support the implementation of the proposed policy measures through various funding opportunities and invites Member States, Jewish organisations and communities, as well the civil society actors, to make use of EU programmes.

The strategy will be implemented over the period 2021-2030. Comprehensive implementation reports will be published in 2024 and 2029. These will be based on the input from Member States, also with regard to the implementation of their national strategies and policies. With the support of the EU Fundamental Rights Agency, these reports will include monitoring of progress at national level, taking into account the commitments made in the Council Declarations on antisemitism of 2018 and 2020.

CONCLUSION

This strategy is our commitment to a future for Jewish life in Europe and beyond. It marks a step change in the Commission's political engagement for a European Union free from antisemitism and any form of discrimination; for an open, inclusive and equal society in the EU. It reflects Europe's commitment to keep the memory of the Holocaust alive, even after the last Holocaust survivors have passed away.

Curbing the age-old scourge of antisemitism must be an enduring effort. As Shoah survivor Primo Levi said *'It happened, therefore it can happen again'.* The dangerous spike in antisemitic attacks is all the reminder needed to show that there can be no let-up in our

relentless collective efforts to combat antisemitism. Beyond this, Jewish life deserves not only to be protected but to be allowed to flourish in all its diversity.

Europe can only prosper when its Jewish communities prosper too.

emailschild “Persil/ Henkel” Tom Weiskircher Germany

“Persilscheine”

Wäscht alles: die gesamte Geschichte des NS, Deutschland über alles sauber mit Persil...

Persilscheine

Topics

geschiedenis, politiek
Collection

opensource
Language

German
Afbeelding: Tom Weiskircher Germany
IFUD of Human Rights
"Persilscheine"
2021
(education and non-commercial)

INDUSTRIALISTS IN THE THIRD REICH
Books Reviews
Hell's Cartel, By Diarmuid Jeffreys
independent.co.uk
Christopher Hirst
Saturday 13 July 2013
comments
This impressive book explores how the fourth largest industrial concern in the world switched from energetic capitalism to servicing the Nazi war machine.
A cartel of six German chemical companies formed in 1926, IG Farben (Its full name translates as Community of Interests of Dye-Making Companies) used slave labour to operate a synthetic fuel plant at Auschwitz and made an estimated 10,000 kilos of Zyklon B for gas chambers.
At the Nuremburg trials, the manufacturers of the poison claimed ignorance and were released. The cartel was broken up and its constituent companies, including Bayer, Hoechst, BASF and Agfa, resumed business. Amazing.
https://collections.ushmm.org/search/catalog/bib144157
Book:
Corporate Crime in the Pharmaceutical Industry (Routledge Revivals)
ByJohn Braithwaite
Edition1st Edition
First Published1984
London
Routledge
Pages440
Dissertations and Theses Dissertations and Theses
5-7-1997
The Persistence of Elites and the Legacy of I.G.
Farben, A.G.
Robert Arthur Reinert
Portland State University
Recommended Citation
Reinert, Robert Arthur, "The Persistence of Elites and the Legacy of I.G. Farben, A.G." (1997).
Dissertations
and Theses. Paper 5302.
THE PERSISTENCE OF ELITES AND
THE LEGACY OF I.G. FARBEN, A.G.
by
Robert Arthur Reinert
A thesis submitted in partial fulfillment of the
requirements of the degree of
MASTER OF ARTS
ID
HISTORY
Portland State University
1997
ABSTRACT
An abstract of the thesis of Robert Arthur Reinert for the Master of Arts in History presented May 7, 1997.
Title: The Persistence of Elites and the Legacy of LG. Farben, A.G ..
On a massive scale, German business elites linked their professional ambitions to the affairs of the Nazi State. By 1937, the chemical giant, l.G. Farben, became completely "Nazified" and provided Hitler with materials which were essential to conduct war. With its monopoly over the manufacture of critical wartime products and global business interests, LG. Farben became one of the most powerful companies in the world during World War II, and an integral part of the Third Reich power structure. The

conglomerate also provoked hostile mergers within the conquered "territories" of the German Reich, and constructed one of the largest privately-owned synthetic oil and rubber factories in the world at Auschwitz, where extensive use was made of slave labor. After World War II, companies like I.G. Farben faced the four-power occupation policies of de-Nazification and decartelization. Yet due in large part to the impending threat of Communism, key policies of the occupation governments were weakened or rendered inoperative. These same industries recovered swiftly and expanded production into foreign and domestic markets; indeed, LG. Farben's three successor companies are now each bigger than their original parent company. Company executives tried at Nuremberg for their crimes and found guilty were given sentences of eight years or less, and many business leaders were able to resurrect their careers. Like many German firms of that era, LG. Farben typifies the way in which Germany's top business leaders exploited the resources available to them and adapted their political allegiances during and after World War II to maintain their power.
Many believe that political interests drive business interests, when in fact, the case of LG. Farben suggests a reciprocal influence between these sectors, and greater corporate influence during the Third Reich than is widely known. Particularly under an expansionary dictatorship, the state may be used by elites as an instrument to build and hoard capital, allowing elites to compete effectively on a global scale, and industry serves as the engine which fuels the territorial ambitions of the state.
https://archive.org/details/the-persistence-of-elites-and-the-legacy-of-ig-farben-ag
Book: **Carriere nazi's**
by: Helmut Ortner
Just Publishers
2018
paperback
207 pages
Dutch translation
https://archive.org/details/carriere-nazis
The Rosenburg Files: German Elite after 1945 and their Nazi-Past
https://archive.org/details/the-rosenburg-files
Fourth Reich
The term Fourth Reich is used in scientific studies and on social media to refer to a possible continuation of
the Third Reich of the Nazis and industrialists,which would then be the EU -under democratic cover-.
Into a new “Fourth Reich”.
historical documents:
1)The 1944 "Red House report", plans to set up a new Fourth Reich,
after the fall of the Third Reich.
2)The FCO 30/1048 report, the plan to bring all decision making under the direction of Brussels.
Walter Hallstein
https://archive.org/details/walter-hallstein
_____

_____

U.N. War Crimes Commission
https://archive.org/details/united-nations-war-crimes-commission

Nazi-officieren spoedig in NAVO-hoofdkwartier

PARIJS, 15 Juni. — Hoewel West-Duitsland officieel nog geen leger heeft, zal de eerste groep voormalige Hitler-officieren reeds over enkele weken zich installeren in het hoofdkwartier van de NAVO bij Parijs. De Westduitse minister van Oorlog, Theodor Blank, bevindt zich op het ogenblik, tezamen met generaal Hans Speidel — voormalig stafchef van veldmaarschalk Rommel! — op het hoofdkwartier van de NAVO.

Het is duidelijk, dat Adenauer haast maakt met de bezetting van de posten in het NAVO-hoofdkwartier, waardoor West-Duitsland de gelegenheid zal krijgen zich een overwegende positie in de NAVO te verschaffen.

(gezocht via delpher)

Bron: DE WAARHEID

Volksblad voor Nederland

Woensdag 15 juni 1955

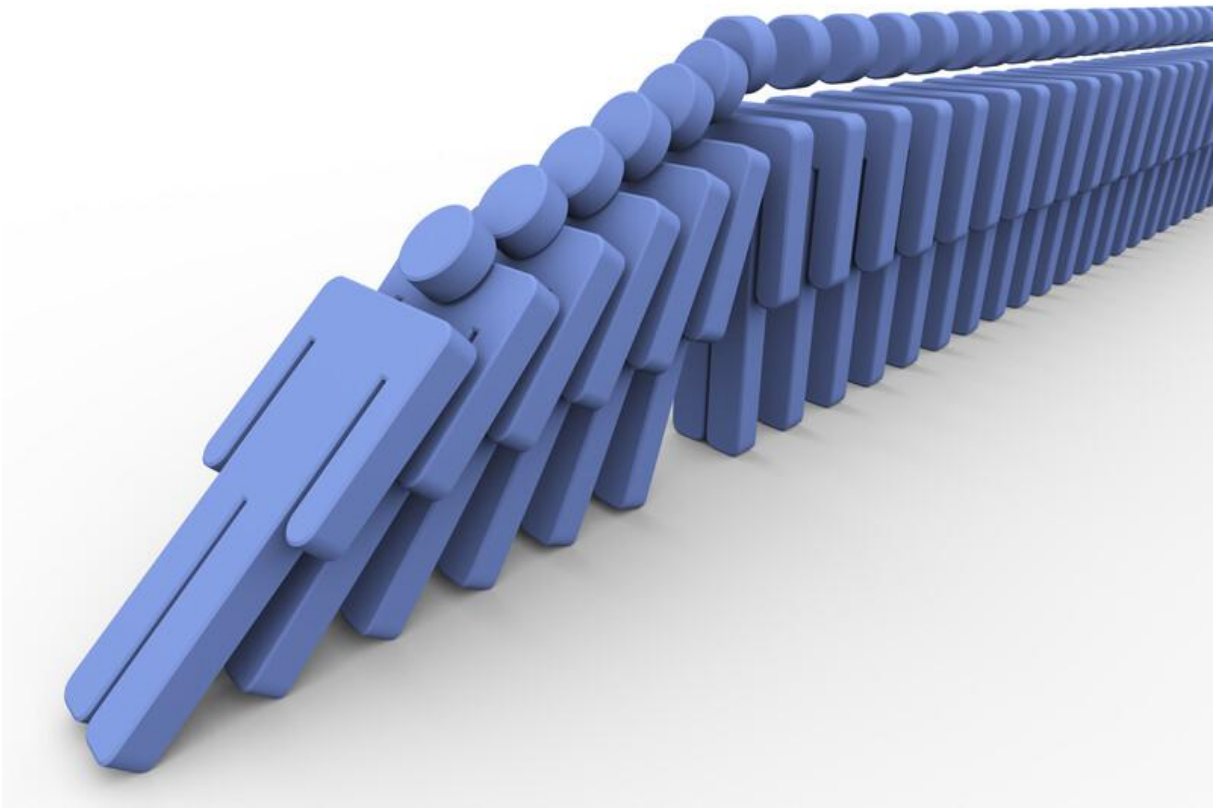

Afbeelding: canstockphoto

Bewijskracht authentieke akten

De bewijskracht van authentieke akten wordt onderscheiden in drie vormen:

- uitwendige bewijskracht (art.159 lid 1 Rv);
- formele bewijskracht;
- materiële bewijskracht.

1. Uitwendige bewijskracht houdt in dat het geschrift dat het uiterlijk heeft van een authentieke akte als zodanig geldt, behoudens bewijs van het tegendeel;

2. formele bewijskracht betreft het vaststaan dat verklaard is zoals in de akte, boven de handtekening, is vermeld, deze bewijskracht is dwingend voor de authentieke akte;

3. materiële bewijskracht heeft betrekking op de vraag of waar is wat er in de akte is verklaard,of dat wat er staat overeenstemt met de werkelijkheid. De notaris mag in beginsel uitgegaan van de juistheid wat partijen verklaren.

Art. 17 lid 1 van de Wet op het notarisambt (Wna) bepaalt dat de notaris zijn ambt in onafhankelijkheid uitoefent. De notaris behartigt de belangen van alle bij de rechtshandeling betrokken partijen op onpartijdige wijze en met de grootst mogelijke zorgvuldigheid. Door de jaren heen heeft de Hoge Raad een duidelijk kader geformuleerd voor de beoordeling van de notariële zorgplicht. Deze (veelal vergaande) zorgplicht wordt uitgesplitst in drie concretere plichten, te weten zijn informatieplicht, zijn onderzoeksplicht en de wilscontrole.[1] In bijzondere omstandigheden bestaat daarnaast voor de notaris de plicht om te waarschuwen voor specifieke aan een rechtshandeling verbonden risico's (de zogenaamde waarschuwingsplicht).

Dwingend bewijs:

Bij dwingend bewijs is de rechter verplicht om de inhoud van bepaalde bewijsmiddelen als waar aan te merken, zolang er geen afdoende tegenbewijs is geleverd. In art. 151 lid 1 Rv geeft de wetgever een definitie van dwingend bewijs: *dwingend bewijs houdt in dat de rechter verplicht is de inhoud van bepaalde bewijsmiddelen als waar aan te nemen dan wel verplicht is de bewijskracht te erkennen die de wet aan bepaalde gegevens verbindt.*

Art. 151 lid 2 Rv schept de mogelijkheid van tegenbewijs tenzij de wet dat uitsluit:

Tegenbewijs, ook tegen dwingend bewijs, staat vrij, tenzij de wet het uitsluit.

Het is dus mogelijk om tegenbewijs te leveren tegen dwingend bewijs. Dat betekent dat als een partij een bewijsmiddel in de procedure brengt dat door de wet als dwingend bewijs wordt aangemerkt, de rechter de inhoud van dat bewijsmiddel in beginsel als waar zal aannemen. Het is dan aan de wederpartij om tegenbewijs te leveren om de door de rechter voorshands aangenomen waarheid van dat bewijs alsnog aan te tasten.

Brengt een procespartij bijvoorbeeld een door authentieke akte in de procedure in, dan zal de rechter er – vanwege de dwingende bewijskracht, zoals bepaald in art. 157 Rv – voorshands van uitgaan dat de informatie in die akte waar is, maar staat het de wederpartij niettemin vrij om alsnog te proberen om tegenbewijs te leveren.

Authentieke akten:

Authentieke akten zijn akten in de vereiste vorm en bevoegdelijk opgemaakt door ambtenaren, aan wie bij of krachtens de wet is opgedragen op die wijze te doen blijken van door hen gedane waarnemingen of verrichtingen. Als authentieke akten worden tevens beschouwd de akten, waarvan het opmaken aan ambtenaren is voorbehouden, doch waarvan de wet het opmaken in bepaalde gevallen aan anderen dan ambtenaren opdraagt.

Daarbij moet natuurlijk in de eerste plaats worden gedacht aan notariële akten. Maar denk bijv. ook aan een deurwaardersexploot, een proces-verbaal van inbeslagneming door een deurwaarder, een huwelijksakte die door een ambtenaar van de burgerlijke stand wordt opgemaakt, of iedere andere situatie waarin de wet bepaalt dat een ambtenaar zijn waarnemingen of verrichtingen moet optekenen.

Art. 159 lid 1 Rv bepaalt – kort gezegd – dat een geschrift dat ‘er uitziet’ als een authentieke akte, te gelden heeft als een authentieke akte tenzij het tegenbewijs wordt geleverd:

Een geschrift dat het uiterlijk heeft van een authentieke akte, geldt als zodanig behoudens bewijs van het tegendeel.

Bron: llmlegal.nl

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Vergaderjaar 2002–2003 Nr. 35b

27 743

Voor de uitwendige bewijskracht van een authentieke akte geldt dat het stuk dat er uitziet als een authentieke akte tegenover iedereen voor een authentieke akte wordt gehouden (artikel 159, eerste lid, Rv). De handtekening van de ambtenaar wordt voor echt gehouden. Wat betreft de formele bewijskracht geldt voor de authentieke akte dat partijen en de ambtenaar hebben verklaard wat boven hun handtekening staat. Wat betreft de materiële bewijskracht van een authentieke akte geldt voor hetgeen partijen hebben verklaard (artikel 157, tweede lid, Rv) dat de inhoud van de verklaring voor waar geldt tegen hem die de verklaring heeft afgelegd en ten gunste van hem ten wiens behoeve zij is afgelegd. Ten laste van ieder ander en ten gunste van ieder ander heeft zij vrije bewijskracht. Wat betreft de materiële bewijskracht van een authentieke akte geldt voor hetgeen de ambtenaar heeft verklaard dat de inhoud van de ambtenaarsverklaring tegenover een ieder voor waar geldt (artikel 157, eerste lid, Rv).

Executoriale titel

De wetgever stelt uitdrukkelijk zware eisen aan het verkrijgen van een executoriale titel. De tenuitvoerlegging van een executoriale titel heeft een dwingend karakter en dient om die reden vooraf te worden gegaan door tussenkomst van de rechter, of, in geval van vrijwilligheid van partijen, door een notariële – door partijen ondertekende – akte.Van van vrijwilligheid door de Staat der Nederlanden is geen sprake.De Staat is in later stadium wel bekend met de notariële ake via een kort geding in 2008 rechtbank Den Haag, waarin de vraag of de grosse notarieel dd, 21 juni 2007 door de notaris een erxecutoriale titel kon zijn.De Nederlandse Staat heeft daarna nog voldoende de gelegenheid gehad om zich te laten informeren over de situatie met en rond de notariële akte via de landsadvocaat. Cees de Zeeuw werkt sinds 1993 in het notariaat. Vanaf 1999 werkt hij bij Pels Rijcken, waar hij in 2001 als notaris is benoemd. Pels Rijcken behoort tot de top van advocaten- en notarissenkantoren in Nederland. Vanuit het kantoor in Den Haag zetten 290 professionals zich in voor optimale service- en dienstverlening. Tot de partners behoort ook de landsadvocaat.

DWINGEND BEWIJS

Art. 157 lid 2 Rv bepaalt dat in een akte opgenomen partijverklaringen (waaronder ook eenzijdige verklaringen) in beginsel dwingende bewijskracht hebben.

'Dwingend bewijs' houdt in dat de rechter verplicht is de inhoud van bepaalde bewijsmiddelen als waar aan te nemen, of verplicht is de bewijskracht te erkennen die de wet aan bepaalde gegevens verbindt (art. 151 lid 2 Rv). Wel kan tegen dwingend bewijs in beginsel tegenbewijs worden geleverd, (art. 151 lid 2 Rv).

Bron: Juliette Fluttert

Pels Rijcken

10 april 2017 in cassatieblog

Tegenbewijs tegen partij-verklaring in notariële akte kan ook inhouden dat onjuist is verklaard

CB 2016-92 Geplaatst op 18 mei 2016 door Femke Ruitenbeek-Bart

HR 13 mei 2016, ECLI:NL:HR:2016:848 (*Benu Nederland B.V. / verweersters*)
De mogelijkheid om tegenbewijs (art. 151 Rv) te leveren tegen een notariële akte inhoudende een partij-verklaring (art. 157 lid 2 Rv) is niet beperkt tot de stelling dat ten overstaan van de notaris *anders* is verklaard dan in de akte is opgenomen. Het tegenbewijs kan ook betrekking hebben op de stelling dat de in de akte opgenomen verklaring niet overeenstemt met de werkelijkheid.

Bron: Pels Rijcken

cassatieblog.nl

Belehrungs-plicht

(stichting e-Court)

Brief van de staatssecretaris Fred. Teeven van Veiligheid en Justitie 23 juni 2011),Vergaderjaar 2010-2011, 29279, Nr.122,Tweede Kamer der Staten Generaal, de wijze van verkrijging van een executoriale titel op grond van een notariële akte.

Proces-verbaalakte niet executeerbaar; de ambtenaarsverklaring is niet genoeg

In het vorige nummer van dit blad (juli/augustus) hekelden mr. H.J. Alers (oud-notaris) en mr. drs. H.J. van der Tak (IE-advocaat) de tuchtuitspraak van de kamer van toezicht Maastricht van 27 april 2012 inzake geschillenbeslechting door e-Court. De (afwijzende) beslissing van de kamer van toezicht was reeds gepubliceerd in het juninummer van dit blad. Anders dan de heren Alers en Tak meen ik dat de kamer een juiste beslissing genomen heeft; een beslissing die volgt uit het systeem van ons bewijsrecht.

Een kort resumé van de zaak waar het om gaat. Stichting e-Court voorziet in alternatieve geschillenbeslechting, in het bijzonder voor incassogeschillen. Sluitstuk van de e-Courtprocedure is dat een notaris de beslissing van e-Court vastlegt in een notariële akte van proces-verbaal. Op basis van de grosse van die akte moet de in het gelijk gestelde schuldeiser zijn recht kunnen verwerkelijken.
Het betreft hier een proces-verbaalakte die door de notaris is ondertekend, maar niet door de schuldenaar. Vraag is of een dergelijke akte in een incassogeschil jegens die schuldenaar een voor executie vatbare titel kan opleveren. De kamer Maastricht lijkt te suggereren dat dit mogelijk is, mits de notaris zijn *Belehrungspflicht* heeft kunnen nakomen en hij de wilsuitingen van partijen en de gevolgde procedure volledig heeft kunnen controleren (r.o.5.4).

Dit laatste strookt met een oude uitspraak van Rechtbank Amsterdam (Rb. Amsterdam 6 mei 1927, *NJ* 1928, p. 955). In die zaak was er sprake van een openbare verkoop, waarbij de koper was weggelopen zonder dat hij het proces-verbaal getekend had. De rechtbank oordeelde op grond van de verklaring van de notaris dat ten opzichte van de koper die was weggelopen, vaststond dat deze een verklaring van een bepaalde inhoud had afgelegd. De rechtbank vond dit een voldoende basis voor een executoriale titel jegens die koper. Anders oordeelt Kraan in zijn bewerking van A.R. de Bruijn, *De notariële akte als executoriale titel*, 2e druk 1992, p. 25. Hij merkt op naar aanleiding van deze zaak, dat de koper door de constateringen van de notaris nog niet *partij bij de akte* was geworden en dat met alleen die notariële constateringen toch een ander bewijs geleverd is dan wanneer de koper de akte mede-ondertekend zou hebben.

Dit laatste lijkt mij juist. Een akte is een ondertekend geschrift, bestemd om tot bewijs te dienen (art. 156 Rv). Degene die ondertekent schept bewijs door te ondertekenen, en dat bewijs kan ook tegen hemzelf worden ingezet. Een akte van proces-verbaal waarin de notaris niet anders constateert dan dat e-Court een uitspraak heeft gedaan zoals woordelijk opgenomen in dat proces-verbaal, terwijl die akte niet door de schuldenaar is mede ondertekend, schept die vorm van bewijs niet en dient dus niet rechtstreeks tegen die schuldenaar ten uitvoer te kunnen worden gebracht. Uitsluitend de constateringen van de notaris zijn een onvoldoende basis voor een executie.

Geert Lekkerkerker,
wetenschappelijk directeur KNB

Voor inlichtingen over tarieven, plaatsingen en
combinatiekortingen van **commerciële** en **personeelsadvertenties** in:

Notariaat magazine · WPNR · Novocatie.nl

kunt u contact opnemen met:
Sales & Services, contactpersoon: Gerrit Kulsdom
Tel. 0229 - 211 211, E-mail: administratie@salesandservices.nl

Kan Pels Rijcken na het schandaal met fraudenotaris Frank Oranje wel landsadvocaat blijven?

De miljoenenfraude van notaris Frank Oranje heeft zijn kantoor Pels Rijcken hard geraakt. Kan de prestigieuze firma nog functioneren als exclusieve advocaat van de Nederlandse Staat?

Het was donderdag alweer een slechte dag bij Pels Rijcken, de chique Haagse vennootschap van advocaten en notarissen en de thuishaven van de landsadvocaat; de eretitel voor de advocaat die in juridische procedures exclusief mag opkomen voor de Staat der Nederlanden. Het kantoor is onder verscherpt toezicht gesteld van de Haagse Orde van Advocaten. De 290 medewerkers moeten zich gedurende tenminste negen maanden uitsloven om de tekortkomingen in de gehele kantoororganisatie weg te werken.

Het is een van de gevolgen van de miljoenenfraude van Frank Oranje, oud-bestuursvoorzitter van Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn – zoals het kantoor voluit heet. De notaris was lang een boegbeeld van integriteit in zijn vak, geholpen door de uitstekende reputatie van zijn kantoor. De firma staat bekend als bolwerk van excellente rechtsgeleerden, die niet zelden ook wetenschappelijk actief zijn.

Oranje bouwde er als notaris een vlekkeloze reputatie op. Zo mocht hij op verzoek van de Staat het privévermogen onderzoeken van onder anderen minister-president Jan Peter Balkenende, een gebruikelijke, maar uiterst vertrouwelijke exercitie voor het aantreden van bewindspersonen. In 2018 gunden zijn kantoorgenoten hem de voorzittershamer van het kantoor. Twee jaar later barstte de bom. Onderzoek van de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) wees uit dat Oranje al jaren rommelde met geld dat hij moest beheren in onder meer grote claimzaken. Uiteindelijk verduisterde hij tenminste 11 miljoen euro. Na de ontdekking van de fraude maakte hij in november vorig jaar, 58 jaar oud, een eind aan zijn leven.

Bron: volkskrant.nl

Marc van den Eerenbeemt

13 augustus 2021

Overal 10.2.e, tenzij anders aangegeven

Doc. 12

Van: [redacted])
Aan: [redacted]); Dorssen, R.B. van (Ruben); Burg, C. van der (Kees)
Onderwerp: RE: Speech MP op zondag: Holocaust Memorial Day
Datum: woensdag 25 januari 2017 11:56:27

11.1 [redacted]

-----Original Message-----
From: [redacted]
Sent: Tuesday, January 24, 2017 06:17 PM W. Europe Standard Time
To: Rijn, M.J. van (Martin); Dorssen, R.B. van (Ruben); [redacted] Burg, C. van der (Kees)
Subject: RE: Speech MP op zondag: Holocaust Memorial Day

11.1 [redacted]

-----Original Message-----
From: Burg, C. van der (Kees)
Sent: Tuesday, January 24, 2017 04:02 PM W. Europe Standard Time
To: Rijn, M.J. van (Martin); [redacted]
Cc: [redacted], R.B. van (Ruben); [redacted])
Subject: Speech MP op zondag: Holocaust Memorial Day

De speech van Rutte is wel mooi
Over de namenwand zegt hij...

"Herdenken is noodzaak.
En daarom wil ik vandaag steun uitspreken voor de langgekoesterde wens om gezamenlijk een namenmonument voor Nederlandse holocaustslachtoffers op te richten.
Het is tijd om de handen ineen te slaan.
Om recht te doen aan alle vrouwen, mannen en kinderen die onder barbaarse omstandigheden hun leven verloren, gedoemd om voorgoed naamloos te blijven.
Laat ons zeggen: hun namen doen ertoe."

De vraag is natuurlijk: wat betekent dat dan? Steun? Handen in een?

Het lijkt me goed na jouw gesprek met Van der Laan en voor vrijdag (als ik Grishaver en [redacted] spreek) even bij elkaar te komen.
Dan kunnen we ook nog bijsturen in speech..

Gr Kees

Doc. 07

Overal 10.2.e, tenzij anders aangegeven.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Staatssecretaris

Deadline: 22-12-2016

directie Maatschappelijke Ondersteuning
Oorlogsgetroffenen en Herinnering WO II

Ontworpen door
[redacted]
senior beleidsmedewerker

T (070)-340 [redacted]
M (31)-6 [redacted]
[redacted]@minvws.nl

nota

(ter voorbereiding van een overleg)

Datum document

Kenmerk
1075048-159872-DMO

Bijlage(n)
-

Betreft	Bijdrage aan Namenwand
Vergaderdatum en tijd	22 december 20:30 uur (aansluitend op BPO verpleeghuizen)
Vergaderplaats	
Paraaf directeur	

1 Aanleiding en doel overleg

Vrijdag j.l. is het definitieve ontwerp van de Namenwand voor slachtoffers van de Holocaust gepresenteerd. De begroting daarvoor is echter nog niet dekkend.

2 Deelnemers overleg

Staatssecretaris en Minister Dijsselbloem.

3 Te bespreken punten

- Als bijdrage van VWS voor de Namenwand (met de 102.000 Nederlandse slachtoffers van de Holocaust er op vermeld) kunt u aan Minister Dijsselbloem akkoord vragen voor 2 miljoen, op voorwaarde dat de gemeente Amsterdam een zelfde bedrag uittrekt.

4 Toelichting

- Op 27 januari is de internationale Holocaust Remembrance Day. Bij de herdenking zal de MP spreken.
- Het Auschwitz Comité ijvert al jaren voor een wand ter herinnering aan de 102.000 Nederlandse Joden, Roma en Sinti die zijn omgekomen in de Holocaust.
- De gemeente Amsterdam heeft [redacted] de Weesperstraat aangewezen. 11.1

directie Maatschappelijke Ondersteuning
Oorlogsgetroffenen en Herinnering WO II

Kenmerk
1075048-159872-DMO

- Het ontwerp van de Amerikaanse architect Daniel Libeskind bestaat uit de vier Hebreeuwse letters die tezamen 'Zechor' vormen, wat 'in herinnering' of 'herinner!' betekent. De verzonken constructie met de namen in baksteen kent boven straatniveau glaspanelen.
- De begroting voor het monument is echter nog niet rond.
- Het Auschwitz Comité is door AZ steun van het rijk toegezegd en daarvoor naar VWS doorverwezen.
- Wanneer zowel VWS als de gemeente elk 2 miljoen bijdragen is de begroting een eind op streek.
- Na akkoord van Minister Dijsselbloem zal een overleg voor medio januari gepland worden tussen u, burgemeester Van der Laan, Jacques Grishaver (voorzitter Auschwitz Comité) en Joël Cahen (ex-directeur Joods Historisch Museum).
- Dit kan dan rond 27 januari gecommuniceerd worden; zoals in de andere nota uitgelegd is, is het verstandig om de rijksbijdrage (van VWS-begroting naar OCW-begroting) aan het Nationaal Holocaust Museum later te communiceren, namelijk rond de herdenking van de Februari-staking (25 februari).

[redacted]
senior beleidsmedewerker

Doc. 17

From: [redacted]
Sent: Friday, January 27, 2017 06:30 PM W. Europe Standard Time
To: Rijn, M.J. van (Martin)
Cc: Burg, C. van der (Kees); [redacted]
Subject: FW: Extra geld naar Holocaustmuseum en Monument (2)

Martin e.a.,

Hieronder alvast bericht van ANP.

[redacted]

Sent with Good (www.good.com)

-----Original Message-----
From: _dienstpostbus AIR
Sent: Friday, January 27, 2017 06:24 PM W. Europe Standard Time
To: Schippers, E.I. (Edith Ingeborg); [redacted]
Subject: FW: Extra geld naar Holocaustmuseum en Monument (2)

From: [redacted]
Sent: Friday, January 27, 2017 6:23:47 PM (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna
To: _dienstpostbus AIR
Subject: FW: Extra geld naar Holocaustmuseum en Monument (2)

From: CAR Redactie
Sent: Friday, January 27, 2017 6:24:25 PM (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna
Subject: ANP: Extra geld naar Holocaustmuseum en Monument (2)

Extra geld naar Holocaustmuseum en Monument (2)

VRIJDAG 27 JANUARI 2017 | 18:22 | ANP BINNENLAND | PRIORITEIT: 3 | 1 2 | WOORDEN: 249

N i e u w bericht, meer informatie

DEN HAAG (ANP) - Het kabinet trekt miljoenen euro's uit voor de ondersteuning van het Nationaal Holocaust Museum in Amsterdam en het nog te bouwen Namenmonument, dat ook in de hoofdstad komt te staan. Het museum krijgt 5,6 miljoen euro. Aan de aanleg van het Namenmonument draagt de regering 2,3 miljoen euro

bij.

Staatssecretaris Martin van Rijn, die binnen het kabinet zorg draagt voor oorlogsslachtoffers, maakte de extra financiering vrijdag bekend. „102.000 keer moord op Nederlandse Joden, Roma, Sinti...dat is eigenlijk niet te bevatten", aldus Van Rijn. „Het blijft daarom tot in de lengte der dagen onze plicht om te herinneren en te herdenken. Ik verwelkom deze nieuwe plaatsen van herdenking en bezinning en steun deze initiatieven van harte."

Het Namenmonument moet in de Amsterdamse Weesperstraat verrijzen. Op het monument komen alle 102.000 namen van de Nederlandse slachtoffers te staan.

Het Nationaal Holocaust Museum opende vorig jaar zijn deuren. Het museum zit in de voormalige Hervormde Kweekschool, tegenover de Hollandsche Schouwburg. Vanuit dat gebouw werden tijdens de oorlog tienduizenden joden naar de vernietigingskampen van de nazi's gedeporteerd.

Het Joods Cultureel Kwartier, dat het museum en de Hollandsche Schouwburg beheert, reageert verheugd. „Het is vooral een fantastisch uitgangspunt voor de verdere ontwikkeling van het museum en de start van onze nationale en internationale wervingscampagne", zegt directeur Emile Schrijver. Jacques Grishaver van het Nederlands Auschwitz Comité stelt dat met het extra geld het Namenmonument „een zeer grote stap dichterbij is gekomen".

RICHARD FUNNEKOTTER | ANPX-270117-167-V2 | © 2017 ANP E.A., ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN

(scholarly non-commercial)

Bron:
Nederlands Auschwitz Comite
Postbus 74131
1070 BC Amsterdam

Overal 10.2.e, tenzij anders aangegeven

Doc. 12

Van: [redacted])
Aan: [redacted]); Dorssen, R.B. van (Ruben); Burg, C. van der (Kees)
Onderwerp: RE: Speech MP op zondag: Holocaust Memorial Day
Datum: woensdag 25 januari 2017 11:56:27

11.1 [redacted]

-----Original Message-----
From: [redacted]
Sent: Tuesday, January 24, 2017 06:17 PM W. Europe Standard Time
To: Rijn, M.J. van (Martin); Dorssen, R.B. van (Ruben); [redacted] Burg, C. van der (Kees)
Subject: RE: Speech MP op zondag: Holocaust Memorial Day

11.1 [redacted]

-----Original Message-----
From: Burg, C. van der (Kees)
Sent: Tuesday, January 24, 2017 04:02 PM W. Europe Standard Time
To: Rijn, M.J. van (Martin); [redacted]
Cc: [redacted], R.B. van (Ruben); [redacted])
Subject: Speech MP op zondag: Holocaust Memorial Day

De speech van Rutte is wel mooi
Over de namenwand zegt hij...

"Herdenken is noodzaak.
En daarom wil ik vandaag steun uitspreken voor de langgekoesterde wens om gezamenlijk een namenmonument voor Nederlandse holocaustslachtoffers op te richten.
Het is tijd om de handen ineen te slaan.
Om recht te doen aan alle vrouwen, mannen en kinderen die onder barbaarse omstandigheden hun leven verloren, gedoemd om voorgoed naamloos te blijven.
Laat ons zeggen: hun namen doen ertoe."

De vraag is natuurlijk: wat betekent dat dan? Steun? Handen in een?

Het lijkt me goed na jouw gesprek met Van der Laan en voor vrijdag (als ik Grishaver en [redacted] spreek) even bij elkaar te komen.
Dan kunnen we ook nog bijsturen in speech..

Gr Kees

Rijksoverheid

Koning onthult Holocaust Namenmonument in Amsterdam

Nieuwsbericht | 25-08-2021 | 11:18

Koning Willem-Alexander onthult zondagmiddag 19 september het Nationaal Holocaust Namenmonument in Amsterdam. Het monument herinnert aan de ruim 102.000 Nederlandse Joden, Sinti en Roma die tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn omgekomen en vermoord. Minister-president Rutte houdt een toespraak. Ook is staatssecretaris Blokhuis van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aanwezig.

Het monument is een initiatief van het Nederlands Auschwitz Comité en bestaat uit ruim 102.000 stenen waarop de naam, geboortedatum en leeftijd van de Nederlandse Holocaustslachtoffers zijn gegraveerd. Deze mensen zijn tussen 1940 en 1945 vanuit Nederland, of als Nederlandse Joden, Sinti en Roma woonachtig in het buitenland, vervolgd en gedeporteerd, in naziconcentratie- en vernietigingskampen vermoord of omgekomen door honger en uitputting tijdens transporten en dodenmarsen. Het monument, een ontwerp van architect Daniel Libeskind, omvat vier Hebreeuwse letters die vanuit de lucht gezien de betekenis van het woord ‘in memoriam’ vormen.

De bijeenkomst start met toespraken van voorzitter Jacques Grishaver van het Nederlands Auschwitz Comité, de minister-president, de burgemeester van Amsterdam en de architect. Tevens is er muziek, gebed en een minuut stilte. Vervolgens opent de Koning samen met de heer Grishaver het Namenmonument door – naar Joods gebruik – een steen te leggen bij de verklaringswand. De Koning en de minister-president hebben vervolgens gesprekken met overlevenden van de Holocaust en nabestaanden.

Tijdens de onthulling worden de algemeen geldende richtlijnen ter bestrijding van het coronavirus in acht genomen.

- Verantwoordelijk
- Ministerie van Algemene Zaken

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

A A N T E K E N E N

UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

Associate Deputy Chief Development Officer Planned Giving and Endowments Planned Giving and Endowments George E. Hellman, JD

100 Raoul Wallenberg Place, SW Washington, DC 20024-2126 UNITED STATES

[vertaling vanuit Engels]

Betreft: DONATION Mierlo, 5 januari 2021

Geachte Mr Hellman,

Wij sturen u het jaarverslag 2020 van onze stichting IFUD of Human Rights op data DVD-rom, (pdf-bestand). In het jaarverslag vindt u de informatie over de donatie aan het USHMM Museum.

Adolf Hitler noemde het volkslied "Deutschland,Deutschland über alles" op 1 augustus 1937 " het lied dat voor ons Duitsers werd gezongen op de meest heilige openbaring". Vanaf 1940 werd het Horst Wessel-lied telkens aan het Deutschlandlied toegevoegd. Miljoenen mensen zongen zelf, Duitsland en de "Ostmark" opgenomen in "Haar Bloed en haar graf". Het kwam niet als een verrassing dat in 1945 de geallieerden in Duitsland beide liederen, zoals alle nationaal-socialistische liederen, verboden waren. De koppeling van het "Deutschlandlied" met het "Horst-Wessel-Lied" tijdens het nazi-regime van het nazi-regime heeft de (tekst en melodie) ernstig beschadigd van Joseph Haydn en de tekst van Heinrich Hoffmann von Fallersleben. Het Duitse volkslied herinnert te veel aan de Nazi's. Ik wil dat ze hiermee gaan stoppen. Juridisch: Eerst onder Nederlands recht met een notariële akte, en vervolgens door middel van een Europese executoriale titel, in de lidstaten van de EU evenals in Duitsland. Het begrip "niet-betwiste schuldvorderingen" dient alle situaties te omvatten die een schuldeiser, gezien de geverifieerde afwezigheid van enig geschil door de schuldenaar met betrekking tot de aard of omvang van een geldvordering, een rechterlijke beslissing heeft verkregen tegen die schuldenaar VERORDENING (EG) Nr. 805/2004 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN VAN DE RAAD van 21 april 2004 tot invoering van een Europese executoriale titel voor niet-betwiste vorderingen. Mensenrechten en de Holocaust worden selectief gebruikt op tijden en plaatsen die geschikt zijn voor de Nederlandse staat zelf. Alles wat niet direct in hun kraam past, is automatisch geweigerd. Op deze manier worden ook internationale verdragen en wetten terzijde geschoven. Alles draait om het handhaven van de status quo en de internationale (koe)-handel. Ze houden elkaar de hand boven het hoofd, "State corporate misdaad".

De financiële mogelijkheden van de stichting "IFUD of Human Rights" om actie te ondernemen tegen de machtige Nederlandse staat zijn minimaal. Wij -IFUD of Human Rights roepen samen met Audio-Rarities- de Nederlandse Staat op om serieuze maatregelen te nemen om alle ondemocratische tendensen met alle mogelijke middelen een halt toe te roepen. Het gaat in deze zaak om bewust ondemocratische, discriminerende en rechtsstatelijke onwaardige handelingen en/of nalatigheden van de Nederlandse Staat. Het kan niet worden toegeschreven aan de toevallige samenloop van omstandigheden. De overheid heeft meer dan 8,5 miljoen euro uitgetrokken voor de oprichting van het Holocaustmuseum in Amsterdam dat betekent niet dat het (ook) de gefotoshopte beelden van hoogwaardigheidsbeklederś van de Nederlandse overheid voorzien van hakenkruizen, SS-tekens en Hitlersnorren die online verschijnen, kunnen worden getolereerd.IFUD of Human Rights heeft al verschillende keren geschreven om de regering van mening te doen veranderen over deze kwestie, om ermee te stoppen en daadwerkelijk beginnen met acties te ondernemen. Alles verloopt volgens het Nederlandse rechtssysteem, er is geen Duits of Amerikaans recht nodig. De Nederlandse staat is altijd terughoudend geweest om dit te betwisten. De rechter is nodig tegen de Nederlandse Staat voor de civiele rechterbank in Den Haag om een"verstekvonnis" te verkrijgen. Dit moet gebeuren met een Nederlandse advocaat. De meest recente informatie die we aan de Nederlandse Staat hebben verzonden, dateert van 2 januari 2020 en is te vinden op pagina 591 van het jaarverslag. De brieven van Wim Kok over Hitler's Inferno en het Duitse volkslied staan op pagina 569 -570 van het jaarverslag. De donatie aan de USHMM is te lezen op pagina 182 / 222 / 225 / 226 en 227 van het jaarverslag. Het museum speelt een sleutelrol in het onder druk zetten van de Nederlandse staat, meer dan IFUD of Human Rights en Audio-Rarities kunnen doen. De Nederlandse Staat maakt duidelijk misbruik van zijn machtspositie als Staat. Hoewel de stichting alles uitstekend heeft laten vastleggen in een notariële akte.Het financiële overzicht van de stichting en Audio-Rarities is te vinden op pagina 968.

Welke stappen kan de USHMM ondernemen:

- De USHMM kan een brief sturen naar de minister-president in Den Haag over het misbruik,
- De USHMM kan helpen deze zaak onder de aandacht van de media te brengen en te publiceren,
- De USHMM kan wellicht helpen bij het regelen van een advocaat voor de zaak.

IFUD of Human Rights

Voorzitter

J.P. van den Wittenboer

[Data-DvD-rom (Jaarverslag IFUD of Human Rights 2020)]

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

A A N T E K E N E N

Aan: STAAT DER NEDERLANDEN

(gemachtigde) Minister van Justitie en Veiligheid mr. F.B.J. Grapperhaus

Postbus: 20301

2500EH, DEN HAAG

1.(gemachtige Intermediaire Stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens namens Audio-Rarities), Kastanje 28, 5731NK Mierlo.

2.(gemachtigde Minister van Justitie en Veiligheid F.B.J. Grapperhaus namens de publieksrechtelijke rechtspersoon Staat der Nederlanden, (handelt in dit geval als privaatrechtelijk rechtspersoon).

Betreft: openstaande schuld bij benadering “voorlopig overzicht”
Mierlo, 2 januari 2020

Zijne Excellentie Grapperhaus,

Hierbij stuur ik de Staat der Nederlanden een voorlopig overzicht van de nog openstaande schuld.De inhoud van de notariële akte is onsamenhangend met de door de notaris in de akte “executoriale titel”, hierbij een fotokopie van de akte “zonder de executoriale titel erop”. Dat zou dan moeten door de rechter die titel.

Rb. Den Haag (Vzr.) 21 februari 2008
KG 07/13 14 van:
(opdrachtgever)
in persoon verschenen,
tegen:

de Staat der Nederlanden, zetelende te ’s-Gravenhage, waarvoor verschenen is de heer J.J.F. Versluijs (Ministerie van Justitie), in welke zaak gerechtsdeurwaarder Jan-Anne de Swart te Den Haag zich bij proces-verbaal van 31 oktober 2007 tot de voorzieningenrechter heeft gewend op grond van artikel 438 lid 4 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Partijen zullen hierna worden aangeduid als [opdrachtgever], de Staat en de deurwaarder.

1. De feiten

Op grond van de stukken en het verhandelde ter zitting van 6 februari 2008 wordt in dit geding van het volgende uitgegaan. [opdrachtgever] heeft bij aangetekende brief van 10 oktober 2007 onder meer een grosse van een notariële akte (hierna ook: de notariële akte) aan de deurwaarder doen toekomen, met het verzoek deze te betekenen aan de schuldenaar (de Staat) en executoriale maatregelen te nemen. De notariele akte, verleden ten overstaan van notaris mr. T.H.J.M. op de Laak, notaris te Budel (gemeente Cranendonck) op 21 juni 2007, bevat een eenzijdige verklaring van {opdrachtgever}, onder meer inhoudende dat de Staat hem schuldig is een bedrag van **€ 20.040.000.**

2. Het geschil en de beoordeling daarvan

2.1. De deurwaarder heeft zich tot de voorzieningenrechter gewend omdat ten aanzien van de executie van de notariële akte bezwaren zijn gerezen: de akte heeft weliswaar de kenmerken van een voor executie vatbare titel rnaar de inhoud ervan is onsamenhangend en de notariële akte is bovendien buiten medeweten van de Staat tot stand gekomen. Volgens de deurwaarder kan de notariële akte daarom niet geexecuteerd worden.

2.2. De voorzieningenrechter is van oordeel

dat deze bezwaren gegrond zijn. Anders dan [opdrachtgever] kennelijk meent betekent het enkele feit dat de eenzijdige verklaring van [opdrachtgever] is vastgelegd in een notariële akte nog niet dat er sprake is van een schuld van de Staat aan [opdrachtgever]. De notariële akte levert slechts dwingend bewijs op van het feit dat [opdrachtgever] ten overstaan van de notaris de in de notariële akte opgenomen verklaring heeft afgelegd. Noch de omstandigheid dat de Staat voorafgaand aan het verlijden van de notariële akte hierover zou zijn geinformeerd — daargelaten of dit (rechtsgeldig) is gebeurd —, noch het feit dat de Staat de vordering niet (op enige wijze) heeft betwist, kan aan het voorgaande afdoen. Aan hetgeen verder nog door [opdrachtgever] is aangevoerd wordt voorbijgegaan nu dit geen wijziging in het hiervoor overwogene meebrengt.

2.3. De conclusie is dat de notariële akte

niet voor executie jegens de Staat vatbaar is. Het zal de deurwaarder daarom worden verboden om deze te executeren.

2.4. De voorzieningenrechter merkt nog op
dat op het verzoek van {opdrachtgever} tot waarmerking van de notariële akte als Europese executoriale titel afzonderlijk behandeld zal worden.

2.5. [opdrachtgever] zal,
als de in het ongelijk gestelde partij, worden veroordeeld in de proceskosten van de Staat. Voor het overige is er geen aanleiding tot een proceskostenveroordeling.

3. De beslissing
De voorzieningenrechter:
verbiedt de deurwaarder de onder (1) bedoelde notariële akte ten uitvoer te leggen.

Bron:
"Executief" nr. 4 april 2008
Maandblad voor burgerlijkerechtsvordering

BOOM JURIDISCHE UITGEVERS
Postbus 85576
2508 CG Den Haag
Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders
kbvg.nl
Executief nr. 4 april 2008, blz 62-63

Samenvatting.
IFUD of Human Rights:

Verschenen JP van den Wittenboer handelende onder de naam Audio-Rarities gevestigd te Mierlo tegen de Staat der Nederlanden zetelende te 's-Gravenhage, waarvoor verschenen is de heer J.J.F. Versluis Ministerie van Justitie. Van den Wittenboer is bekend met het feit dat Hij via een civiele procedure bij de civiele rechter de zaak opnieuw aanhangig dient te maken. Het verlenen van de executoriale titel is aldus aan de civiele rechter -met het recht voorafgaand- de inhoud van de notariële akte te betwisten door de Staat der Nederlanden. De voorzieningenrechter verbiedt de deurwaarder de door de notaris uitgegeven notariële grosse "In naam der Koningin" ten uitvoer te leggen. De Staat heeft schriftelijk aangegeven geen valsheidsprocedure aanhangig te zullen maken naar aanleiding de verder inhoud van de "notariële akte onder ede verklaring" verleden ten overstaan van notaris meester Th J.M op de Laak notaris te Budel gemeente Cranendonck, op 21 juni 2007. Zoals dat van 21 februari 2008 op grond van het vonnis van de rechtbank te Den Haag -voorzieningenrechter KG 07/13 14- in welke zaak gerechtsdeurwaarder Jan Anne de Swart te Den Haag Zich bij

procesverbaal tot de voorzieningenrechter heeft gewend op grond van artikel 438 lid 4 wetboek van burgerlijke rechtsvordering. Het kort geding beperkt zich in wezen uitsluitend tot een onderzoek of de executiebevoegdheid misbruikt wordt, en gaat niet over de inhoud van de notariële akte en onder ede verklaring.Het is de notaris verboden door de voorzieningenrechter om aan de notariële akte van 21 juni 2007 de executoriale titel te verlenen.In zijn algemeenheid kunnen partijen desgewenst een bindend advies in een notariële akte laten vastleggen en -welbewust en uit vrije wil- overeenkomen, dat deze grond voor een executoriale titel oplevert, voor zover daarin neergelegde verplichtingen zich lenen voor daadwerkelijk tenuitvoerlegging. In dit geval was niet sprake van vrijwilligheid van de Staat der Nederlanden en er was sprake van het door de Staat niet ondertekende akte. De wetgever stelt uitdrukkelijk zware eisen aan het verkrijgen van een executoriale titel.
De tenuitvoerlegging van een executoriale titel heeft een dwingend karakter en dient om die reden vooraf te worden gegaan door tussenkomst van de rechter.

Samengevat:

de executoriale titel berust in dit geval op voorgaande beoordeling van de civiele rechter, met het recht voorafgaand aan de Staat der Nederlanden, betwisting van de inhoud van de notariële akte -alleen datgene wat eventueel vrij ter betwisting open staat- zonder valsheidsprocedure ter betwisting openstaat.

Niet betwiste schuldvorderingen:

Het begrip niet betwiste schuldvorderingen dient betrekking
hebben op alle situaties waarin een schuldeiser - gelet op het feit dat gebleken is- dat de schuldenaar de aard of de omvang van een schuldvordering niet betwist, een door de civiele rechter te verlenen executoriale titel, waarmee de schuldenaar uitdrukkelijk moet instemmen in de vorm van -in dit geval- de authentieke akte. Het ontbreken van betwisting door de schuldenaar de Staat der Nederlanden, kan de vorm aannemen van “verstek laten gaan” bij de terechtzitting of van geen gevolg geven aan een verzoek van het gerecht om het voornemen kenbaar te maken zich in de zaak schriftelijk te verweren. Om zeker te zijn dat de Nederlandse Staat zeer ruim bekend in deze zaak en de notariële aktes en Hitlers Inferno “les van gisteren”, heeft de stichting Intermediaire Stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens de stukken nadien extra laten betekenen door een gerechtsdeurwaarder, exploot van 9 maart 2016 onder nummer L3600573, Van der Velden van Hal & Peers gerechtsdeurwaarders & incassobureau gevestigd te Den Haag, aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de Nederlandse volksvertegenwoordiging.De brief van de Vaste Commissie van Veiligheid en Justitie onderdeel van het gerechtsdeurwaardersexploot, te vinden onder van de Tweede Kamer der Staten-Generaal V&J aan de stichting, datum 16 september 2014, kenmerk: 2014Z14890/ 2014D30693. Ten tijde van de brief van 2014 waren De heren Van der Steur en Dijkhoff lid van de Vaste Commissie van Veiligheid & Justitie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ,deze zijn

daarna aangetreden als de nieuwe Minister van Justitie en staatssecretaris van Justitie. Hieruit volgt dat ook het Ministerie van Justitie en Veiligheid ruim bekend is met een notariële aktes en verder met de informatie rond Audio-Rarities de stichting en Hitler's Inferno. Alles staat op data dvd-rom als aanhechting van desbetreffende brief die onderdeel uitmaakt van de deurwaarderexploot aan de Tweede Kamer die al eerder bevestigd was door V&J op 16 september 2014 aan de stichting. Nu het Ministerie van Justitie ruim bekend is met alle stukken en via de overdrachtdossiers op het ministerie bij aantreden nieuwe bewindslieden, is de Staat der Nederlanden ook ruim bekend geacht hiermede. Ook heeft de Staat intern overleg kunnen voeren met de landsadvocaat in verband specifieke juridische details in deze zaak. Bij het kantoor van de landsadvocaat zijn advocaten en alsmede juristen met notariële achtergrond werkzaam. Het Ministerie van Justitie heeft zich in 2008 immers opgeworpen de Staat der Nederlanden in rechte te vertegenwoordigen tegen Audio-Rarities bij de rechtbank te Den Haag in het kort geding. De Staat der Nederlanden heeft in 2008 schriftelijk -brief Balkenende en later nog met een brief van Rutte- te kennen gegeven niet van voornemens te zijn een valsheidsprocedure aanhangig te maken. Tevens is gebleken na 2008,dat de Staat der Nederlanden een dergelijke houding heeft aangenomen "van niet te betwisten". De civiele rechter zal "onder verstek" een executoriale titel verlenen over de notariële akte op verzoek van de stichting die werkzaam is voor Audio-Rarities, aanhangig te maken met een advocaat. De civiele rechter zal de executariale titel verlenen op straffe van rechtsweigering. De rechter zal verder niet tornen aan de inhoud van de notariële akte die staat voor de rechter immers vast omdat dit volgens de wet geacht is zo te zijn.

Partijen:

a.de Publiekrechtelijke rechtspersoon Staat der Nederlanden,
Binnenhof 19, Den Haag,N.L.,waarbij de publiekrechtelijke rechtspersoon de Nederlandse staat niet in de specífieke bestuurstaak heeft gehandeld,maar in de Ondernemers activiteit public relations,en de wetenschap,bestaat er geen voldoende grond haar anders te bejegenen dan privaatrechtelijke rechtspersonen die de zelfde of vergelijkbare activiteíten verrichten.

b. de Eenmanszaak: Audio-Rarities, Kastanje 28,5231 NK, Mierlo, NL,
directeur J.P. van den Wittenboer die op uitdrukkelijke uitnodiging van de Staat der Nederlanden "Ministerie van Economische Zaken in Den Haag" een rechtsverhouding is aangegaan voor "fair use only" met het project "Hitler's lnferno" in verband met zakendoen in Japan in negentienhonderd acht en negentig,door de Nederlandse ovenheid in verband met vierhonderd (400) jaar handelsbetrekkingen tussen Nederland en Japan. Op één en twintig september negentienhonderdacht en negentig "spreekdagen" zijn door Audio-Rarities de heer J.P. van den Wittenboer ten adres van het Ministerie van EconomÍsche Zaken persoonlijk en mondeling de licentievoorwaarden voor "fair use only" met het "Hitler's infemo" project grondig besproken.Gesproken is met Mr. Hendrik E.C. Koets. Er is geen

schriftelijke “fair use only- agreement” vastgelegd tussen de Staat en Audio-Rarities, wel is een schriftelijke bevestiging door de Nederlandse Staat op veertien december negentienhonderdacht en negentig, vanuit Tokio, Japan verzonden, waarin de mondetinge afspaak van één en twintig september negentienhonderdacht en negentig en wat besproken i s, kort samengevat is bevestigd.De Staat heeft zich vrijwillig zelf partij gekozen.

IS EEN MONDELINGE OVEREENKOMST RECHTSGELDIG?
mr. E.R. Jonker (Erwin) Aiens Schoonbeek Advocaten ariensadvocaten.nl

Het antwoord op deze vraag luidt bevestigend. Ja, een mondelinge afspraak is ook een afspraak want volgens het Nederlandse overeenkomstenrecht komt een overeenkomst namelijk tot stand door een aanbod van een partij en de aanvaarding van dat aanbod door een andere partij.

Artikel 217 van boek 6 van het Nederlandse overeenkomstenrecht bepaalt hierover het volgende:

“Een overeenkomst komt tot stand door aanbod en aanvaarding daarvan.”
Volgens het Nederlandse recht gelden voor de totstandkoming van overeenkomsten in beginsel geen nadere vormvereisten. Een mondelinge overeenkomst is volkomen rechtsgeldig. Aanbod en aanvaarding kunnen namelijk in iedere vorm geschieden.
De Hoge Raad, hoogste rechtscollege in Nederland heeft in zijn arrest van 21 december 2001, ECLI: NL:2001: AD5352 hierover gezegd:

“Het antwoord op de vraag of een overeenkomst tot stand gekomen is, is afhankelijk van hetgeen partijen over en weer hebben verklaard en uit elkaars verklaringen hebben afgeleid en in de gegeven omstandigheden redelijkerwijs mochten afleiden.”

Aanbod en ervaring hoeven dus niet uitdrukkelijk plaats te vinden: ze kunnen in elke vorm geschieden en kunnen besloten liggen in een of meer feitelijke gedragingen.
Een aanvaarding van het aanbod kan kenbaar worden gemaakt door alle middelen welke in het maatschappelijk verkeer als zodanig worden begrijpt inbegrepen, bijvoorbeeld; een hand opsteken, of gewoon ja knikken. Onder omstandigheden kan zelfs een niet handelen, een dulden, alsook een louter stilzwijgen als aanvaarding gelden. In zijn arrest van 4 februari 2000, NJ 2000/258 geeft de Hoge Raad daarvan een mooi voorbeeld:
“Naar het oordeel van het hof heeft Pelders terecht aangevoerd dat Kinheim op deze brief niet heeft gereageerd, zodat in rechte ervan dient te worden uitgegaan dat Kinheim daarmee – stilzwijgend – akkoord is gegaan.”

Anders dan een louter stilzwijgen, ligt die situatie veel duidelijker in een geval er reeds feitelijk uitvoering is gegeven aan een overeenkomst. Bij het ontbreken van een

schriftelijke overeenkomst of expliciete afspraken tussen partijen, moet aan de hand van alle overige omstandigheden en aanwijzingen beoordeeld worden of er vanaf enig moment een bepaalde rechtsverhouding bestaat.

In arrest Van den Eijnde / Fuchs van de Hoge Raad van 2 september 2011, ECLI:NL:HR:2011:BQ3876, heeft de Hoge Raad de volgende rechtsregel bevestigd; ook al ontbreekt een schriftelijk contract, de totstandkoming van een overeenkomst kan mede worden afgeleid uit een tussen partijen op enig moment bestaande feitelijke situatie. Kortom; een mondelinge overeenkomst is volkomen rechtsgeldig.

IFUD of Human Rights
de Voorzitter
J.P. van den Wittenboer

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands

Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands

C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.

E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com

Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com

Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

R E G I S T E R E D P O S T

UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM
Associate Deputy Chief Development Officer Planned Giving and Endowments
Planned Giving and Endowments George E. Hellman, JD

100 Raoul Wallenberg Place, SW Washington, DC 20024-2126

UNITED STATES

RE: DONATION
Mierlo, January 5 - 2021

Dear Mr. Hellman,

We send you the Annual Report 2020 of our foundation IFUD of Human Rights on data DVD-rom, (pdf-file). In the Annual Report you can find the information about the donation to the USHMM Museum.

Adolf Hitler called the national anthem “Deutschland,Deutschland über alles” on 1 August 1937 "the song that was sung for us Germans on most sacred revelation". From 1940 the Horst Wessel-song was added to the Deutschland-song each time. Millions of people sang themselves, Germany and the "Ostmark" included in "Her Blood and her grave". It came as no surprise that in 1945 the Allies in Germany, both songs, like all National-socialist songs forbidden.

The coupling of the "Deutschlandlied" with the "Horst-Wessel-Lied" during the Nazi era seriously damaged (lyrics and melody) of Joseph Haydn and the lyrics of Heinrich Hoffmann von Fallersleben. The German national anthem reminds too much of the Nazis. I want them to stop. Legal: First under Dutch law with a notarial deed, and then by means of an European Enforcement Order, in the Member States of the EU as well as Germany. [the concept of ‘uncontested claims' should cover all situations in which a creditor, given the verified absence of any dispute by the debtor as to the nature or extent of a pecuniary claim, has obtained either a court decision against that debtor] REGULATION (EC) No 805/2004 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 21 April 2004 creating a European Enforcement Order for uncontested claims.

Human rights and the Holocaust is used selectively at times and places that suits/suited the Dutch state itself. Anything that does not fit directly in their stable is automatically refused. In this way, international treaties and laws are also set aside. Everything revolves around maintaining the status quo and international trade.
They protect each other, “State corporate crime”.

The financial possibilities of the foundation "IFUD of Human Rights" to take action against the powerful Dutch state is minimal.We -IFUD of Human Rights together with Audio-Rarities- call on the Dutch State to take serious measures to stop all undemocratic tendencies towards all possible means. This case concern deliberately undemocratic, discriminatory and under the rule of law unworthy acts and/or omissions by the State of the Netherlands. It cannot be attributed to the coincidental concurrence of circumstances.The fact that the Dutch government has allocated more than 8.5 million euros for the establishment of the Holocaust Museum in Amsterdam does not mean that it is the to tolerate (also) the photoshopped images of dignitaries from the Dutch government provided with swastikas, SS-signs and Hitler mustaches that appear online.IFUD of Human Rights has already written several times to change the government's mind about this, to stop this and actually start actions.

Everything runs according to the Dutch legal system, no German or American law necessary. The Dutch state has always been reluctant to contest it. A lawsuit against the Dutch State is necessary before the civil court in The Hague to obtain a "judgment in absentia". This must be done with a Dutch lawyer.

- the most recent information we sent to the dutch State dates from January 2- 2020, and can be found on page 591 of the annual report.
- The letters by Wim Kok concerning Hitler's Inferno and the German national anthem can be found on page 569 - 570 of the annual report.
- The donation to the USHMM can be read on pages 182 / 222 / 225 / 226 and 227 of the annual report.

The museum plays a key role in putting the Dutch State under pressure, more than IFUD of Human Rights and Audio-Rarities can do. The Dutch State is clearly abusing its dominant position as a state. Although the foundation has had everything excellently documented in a notarial deed.

The financial overview of the foundation and Audio-Rarities can be found on page 968.

What actions can the USHMM start:

- The USHMM can send a letter to the Prime Minister in The Hague about the abuse,
- The USHMM can help to get media attention for this case and publish it,
- The USHMM may be able to help arrange an attorney for the case.

Yours Sincerely
IFUD of Human Rights
Chairman
J.P. van den Wittenboer

Data-DvD-rom (Annual report IFUD of Human Rights 2020)

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

R E G I S T E R E D POST
Aan: STAAT DER NEDERLANDEN
(gemachtigde) Minister van Justitie en
Veiligheid mr. F.B.J. Grapperhaus
Postbus: 20301
2500EH, DEN HAAG

1. (Authorized Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights on behalf of Audio-Rarities), Kastanje28, 5731NK Mierlo.

2. (Authorized Minister of Justice and Security FBJ Grapperhaus on behalf of the public legal entity Staat der Nederlanden, (in this case acts as legal person under private law).

Subject: Approximate outstanding debt “provisional overview”

Mierlo, January 2, 2020

His Excellency Grapperhaus,

I hereby send the State of the Netherlands a preliminary overview of the outstanding debt.The content of the notarial deed is inconsistent with the deed drawn up by the notary “Enforcement Order”, herewith a photocopy of the deed “without the Enforcement Order on it”. That would then the judge must have that title.

Rb. The Hague (Vzr.) February 21, 2008
KG 07/13 14 from:
(client)
appeared in person,
against:
the State of the Netherlands, with its seat in The Hague, for which appeared
is Mr. JJF Versluijs (Ministry of Justice), in which case bailiff Jan-
Anne de Swart in The Hague, by official report from 31 October 2007 to the
a preliminary relief judge has applied under Article 438, paragraph 4 of the Dutch Civil Code
Legal action. Parties will hereinafter be referred to as [principal], the State and the
debt collector.
1. The facts

Based on the documents and the proceedings at the session of 6 February 2008, this
litigation proceeded from the following. [client] has registered letter of 10
October 2007 included a majority of a notarial deed (hereinafter also: the notarial deed)
forward the bailiff, requesting that it be served on the debtor (the
State) and take enforcement measures. The notarial deed, executed before
notary mr. THJM op de Laak, notary in Budel (municipality of Cranendonck) on 21 June
2007,
contains a unilateral statement by {principal}, including that the State
he **owes** an amount of **€ 20,040,000.**
2. The dispute and its assessment
2.1. The bailiff has turned to the preliminary relief judge because with regard to the
execution of the notarial deed objections have arisen: the deed does have the characteristics
from an executable title to its content is incoherent and notarized
the deed was also drawn up without the knowledge of the State. According to the bailiff
the notarial deed cannot therefore be executed.
2.2. The preliminary relief judge is of the opinion
that these objections are well founded. Contrary to what [client] apparently thinks it means
mere fact that the unilateral statement by [client] is recorded in a notarial deed
not yet that there is a debt of the State to [principal]. The notarial deed
only provides compelling evidence of the fact that [client] vis-à-vis the
notary has made the statement included in the notarial deed. Neither the circumstance
that the State would be prior to the execution of the notarial deed
not informed - whether this has been done (legally) - or whether the State
has not (in any way) disputed the claim, may change the foregoing. To what
further has been put forward by [client] is passed now that this does not change
the considerations considered for this.

2.3. The conclusion is that the notarial deed
is not subject to execution against the State. It will therefore be banned the bailiff
to execute it.
2.4. The preliminary relief judge remarks
that at the request of {principal} to certify the notarial deed as European
enforcement order will be treated separately.
2.5. [client] will,
as the unsuccessful party, be ordered to pay the costs of the proceedings of the State.
For the rest, there is no reason to pay a legal costs order.
3. The decision
The preliminary relief judge:
prohibits the bailiff from executing the notarial deed referred to in (1).

Source:
“Executive” No. 4 April 2008
Monthly civil proceedings magazine
TREE LEGAL PUBLISHERS
Box 85576
2508 CG The Hague
Royal Association of Bailiffs
kbvg.nl
Executive No. 4 April 2008, pp. 62-63

Summary.
IFUD of Human Rights:

Published JP van den Wittenboer trading under the name Audio-Rarities located in
Mierlo against the State of the Netherlands, seated in The Hague, for which has been
published Mr JJF Versluis Ministry of Justice. Van den Wittenboer is aware of the fact that
He has to bring the case before a civil court through civil proceedings.
The granting of the enforceable title is thus up to the civil court - with the right
to contest the content of the notarial deed by the State of the Netherlands. The
a preliminary relief judge forbids the bailiff the notarial bulk issued by the notary
To implement “in the name of the Queen”. The State has indicated in writing none
to initiate forgery against the further content of the"Notarial deed under oath declaration" past
in front of notary master Th JM op de Laak notary in Budel, municipality of Cranendonck, on
June 21, 2007. Such as that of February 212008 on the basis of the judgment of the District
Court in The Hague - judge Judge KG 07/1314- in which case bailiff Jan Anne de Swart in
The Hague

joined official report to the preliminary relief judge has applied under Article 438, paragraph 4 Code of Civil Procedure. The summary proceedings are essentially limited to investigate whether the power to execute has been abused, and does not concern the content of the notarial deed and under oath. The notary is prohibited by the preliminary relief judge to enforce the executory title to the notarial deed of 21 June 2007 In general, the parties can, if desired, issue binding advice in a notarial opinion have a deed recorded and - deliberately and voluntarily - agree, that this ground for one an enforceable title, insofar as the obligations laid down in it lend themselves to it effective implementation. In this case, there was no voluntary action on the part of the State the Netherlands and there was talk of the deed not signed by the State. The legislator explicitly places heavy demands on obtaining an enforceable title.
The enforcement of an enforceable title is mandatory and serves this purpose reason to be preceded by court intervention.

Summarized:
the enforceable title in this case is based on the previous assessment of the civil judge, with the right prior to the State of the Netherlands, disputing the content of the notarial deed -only that which may be freely open to dispute - without forgery procedure open to challenge. Uncontested claims:

The concept of uncontested claims should be used to all situations in which a creditor - in view of the fact that it has become apparent - that the debtor does not contest the nature or extent of a claim, one by civil enforcement order, which the debtor must expressly agree to in the form of - in this case - the authentic instrument. The lack of dispute by the debtor the State of the Netherlands, may take the form of “default” with the hearing or not responding to a request by the court for the intention to state that you will defend yourself in writing in the case. To make sure that the Dutch State very well known in this case and the notarial deeds and Hitler's Inferno lesson from yesterday ”, the Intermediary Foundation of the Universal Declaration of the Human Rights to have the documents extra meant by a bailiff afterwards, writ of 9 March 2016 under number L3600573, Van der Velden van Hal & Peers bailiffs & collection agency established in The Hague, to the Chairman of the House of Representatives of the States General The Dutch parliament the Standing Committee of Security and Justice part of the bailiff's exposition, to be found under the Lower House of the States General V&J to the foundation, date September 16, 2014, reference: 2014Z14890 / 2014D30693. Ten At the time of the 2014 letter, the two gentlemen Van der Steur and Dijkhoff were members of de Vaste Commission of Security & Justice of the House of Representatives of the States General, these are

subsequently appointed as the new Minister of Justice and Secretary of State for Justice. From this follows that the Ministry of Justice and Security is also well aware of notarial deeds and further with information about Audio-Rarities the foundation and Hitler's Inferno. Everything is there on data DVD-ROM as attachment of the relevant letter that is part of the bailiff's exposition to the House of Representatives, previously confirmed by V&J on 16 September 2014 to the foundation. Now that the Ministry of Justice is well aware of all documents and through the transfer files at the Ministry when new ministers take office the State of the Netherlands is also considered to be well known for this. The State also has internal consultations can conduct with the country attorney in connection with specific legal details in this case. At the office of the lawyer are lawyers and also lawyers with notarial law background working. After all, in 2008 the Ministry of Justice raised the issue To represent the State of the Netherlands in court against Audio-Rarities in court in The Hague in summary proceedings. The State of the Netherlands received a written letter in 2008 Balkenende and later announced with a letter from Rutte- not intending to to initiate forgery. It has also been shown after 2008 that the State of The Netherlands has adopted such an attitude "not to be contested". The civilian judge will grant an enforceable title to the notarial deed upon request “in absentia” of the foundation that works for Audio-Rarities, to file a lawyer.
The civil judge will grant the executory title on pain of denial of justice. The judge will not alter the content of the notarial deed that is before the court fixed because this is supposed to be the case by law

Parties:
a.the legal person under public law of the State of the Netherlands, Binnenhof 19, The Hague, NL, where the legal person under public law is the The Dutch State did not act in the specific administrative task, but in the Entrepreneurs public relations activity, and science, there is no sufficient ground hair to be treated differently from legal entities under private law that have the same or perform similar activities.

b. the sole proprietorship: Audio-Rarities, Kastanje 28,5231 NK, Mierlo, NL, director JP van den Wittenboer who, at the express invitation of the State of Netherlands "Ministry of Economic Affairs in The Hague" a legal relationship has been contracted for “fair use only” with the project “Hitler's lnferno” in connection with doing business in Japan in nineteen hundred and ninety eight, by the Dutch furnace in connection with four hundred (400) years of trade relations between the Netherlands and Japan. On the twenty-first of September nineteen hundred and ninety "speaking days" have passed Audio-Rarities Mr JP van den Wittenboer at the address of the Ministry of Economic Affairs Affect the license terms for “fair use only” personally and verbally with “Hitler's Infemo "project discussed in depth. Talked with Mr. Hendrik EC Koets. There is none

written “fair use only agreement” established between the State and Audio-Rarities, but it is one written confirmation by the Dutch State on fourteenth December nineteen hundred and ninety, shipped from Tokyo, Japan, in which the mondetinge ranks from twenty one September nineteen hundred and ninety and what has been discussed is briefly summarized The State has voluntarily elected itself.

IS A ORAL AGREEMENT LEGAL? E.R. Jonker (Erwin) Ariens Schoonbeek Lawyers ariensadvocaten.nl

The answer to this question is affirmative. Yes, an oral appointment is also one agreement because according to Dutch contract law an agreement will come namely, realized by an offer from a party and the acceptance of that offer by another party. Article 217 of book 6 of Dutch contract law provides for this

next one:
"An agreement is concluded by offer and acceptance thereof."
Under Dutch law, the establishment of contracts is subject to no further formal requirements in principle. An oral agreement is perfect legally valid. Offer and acceptance can be made in any form.
The Supreme Court, highest court of law in the Netherlands in its judgment of 21 December 2001, ECLI: NL: 2001: AD5352 said about this:
"The answer to the question whether an agreement has been concluded depends on what the parties have mutually stated and have from each other's statements distracted and could reasonably derive in the given circumstances. "
Offer and experience do not therefore have to take place explicitly: they can be in any form and can be contained in one or more actual behaviors.
An acceptance of the offer can be made known by all means which are understood as such in society, for example; raise a hand, or just nod yes. Under certain circumstances even a lack of action, a tolerance, as well as a mere silence as acceptance apply. In its judgment of February 4, 2000, NJ 2000/258, the Supreme Court gives one nice example:
“In the opinion of the court, Pelders has rightly argued that Kinheim is on this letter has not responded, so it must be assumed in law that Kinheim there has been - tacitly - agreed. ” Unlike a mere silence, that situation is much clearer in a case already there actual implementation has been given to an agreement. In the absence of one written agreement

or explicit agreements between parties, must be based on
all other circumstances and indications are assessed or from any when a certain legal relationship exists. In Van den Eijnde / Fuchs judgment of the Supreme Court of 2 September 2011, ECLI: NL: HR: 2011: BQ3876, the Supreme Court has confirmed the following rule of law; also although a written contract is missing, the conclusion of an agreement is possible are also derived from an actual fact that exists between the parties at any time situation. In short; an oral agreement is fully legally valid.

IFUD of Human Rights
Chiarman
J.P. van den Wittenboer

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

https://archive.org/details/HitlersInferno_201903

AFSCHRIFT

RECTIFICATIE

Op **één en twintig juni tweeduizend zeven** ----------
verscheen voor mij, mr Theodorus Hubertus Johannes Maria op de Laak, notaris te ----
Budel, gemeente Cranendonck:----------
de heer **Joannes Petrus van den Wittenboer**, planned change agent en voorzitter ---
van de "Intermediaire stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de ---
Mens", tevens eigenaar van de eenmanszaak "Audio-Rarities", volgens zijn verklaring
geboren te Mierlo veertien mei negentienhonderd vijf en vijftig, woonachtig ten adres --
Kastanje 28, 5731 NK Mierlo, van Nederlandse nationaliteit, ongehuwd en nooit -------
gehuwd geweest en niet geregistreerd of geregistreerd geweest als partner, ----------
legitimatie: paspoort nummer NF8802866. ----------
De voormelde stichting is statutair gevestigd te Geldrop, en is ingeschreven in het ------
register bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuidoost Brabant te ----------
Eindhoven onder dossiernummer 41092925, de stichting is geregistreerd met het ------
adres op het woonadres van Joannes Petrus van den Wittenboer, waar ook de ---------
eenmanszaak op is geregistreerd, deze eenmans is bekend bij de Kamer van ---------
Koophandel en Fabrieken voor Zuidoost Brabant te Eindhoven onder dossiernummer -
17090220. ----------
De comparant verklaarde dat hij een eerder gedane **"onder ede verklaring van** -------
zestien juli tweeduizend vier"wil rectificeren. ----------
De comparant rectificeert het navolgende: ----------
De partijen: ----------
1a).Hoofdpartij. de publiekrechtelijke rechtspersoon Staat der Nederlanden, ----------
Binnenhof 19, Den Haag, "N.L.", waarbij de publiekrechtelijke rechtspersoon de --------
Nederlandse Staat niet in de specifieke bestuurstaak heeft gehandeld, maar in de ------
ondernemersactiviteit, public relations, en de wetenschap, bestaat er geen voldoende -
grond haar anders te bejegenen dan privaatrechtelijke rechtspersonen die dezelfde of
vergelijkbare activiteiten verrichten. ----------
2a).Hoofdpartij. Eenmanszaak Audio Rarities, Kastanje 28, 5731 NK, Mierlo, "N.L.", --
directeur J.P. van den Wittenboer die op **uitdrukkelijke uitnodiging van de Staat der Nederlanden** "Ministerie van Economische Zaken in Den Haag" een rechtsverhouding
is aangegaan voor "fair use only" met het project "Hitler's Inferno" in verband met -------
zakendoen in Japan in negentienhonderd acht en negentig, door de Nederlandse ------
overheid in verband met vierhonderd (400) jaar handelsbetrekkingen tussen Nederland
en Japan. Op één en twintig september negentienhonderd acht en negentig ----------
"spreekdagen" zijn door Audio-Rarities,de heer J.P. van den Wittenboer ten adres van
het Ministerie van Economische Zaken persoonlijk en mondeling de ----------
licentievoorwaarden voor "fair use only" met het Hitler's Inferno"project grondig ---------
besproken. Gesproken is met Mr. Hendrik E.C. Koets. Er is geen schriftelijke "fair use -
only-agreement" vastgelegd tussen de Staat en Audio-Rarities, wel is een schriftelijke -
bevestiging door de Nederlandse Staat op veertien december negentienhonderd acht -
en negentig, vanuit Tokio, Japan verzonden, waarin de mondelinge afspaak van één --
en twintig september negentienhonderd acht en negentig en wat besproken is, kort ----
samengevat is bevestigd. De Staat heeft zich vrijwillig zelf partij gekozen. ----------
3a).Secondiare-partij. De privaatrechtelijke rechtspersoon de Stichting Intermediary --
Foundation of the Universal Declaration of Human Rights, Kastanje 28, 5731 NK, ------
Mierlo, "N.L.", voorzitter J.P. van den Wittenboer. Als exclusieve internationaal --------
licentiehouder "fair use only" over het werk Hitler's Inferno, door Audio Rarties LPA ----
2445 USA, nineteenhundred fourty five, World-War II, werkzaam tevens als ----------
intermediair, wetenschappelijk, mensenrechten. ----------

4a).Secondiare-partij. de publiekrechtelijke rechtspersoon Zuid-Duitse Deelstaat ------ Freistaat Bayern, Duitsland, Alexandera Strasse 3, 80538, München, Deutschland. Als algemeen auteursrechthouder over het werk "Hitler's Inferno". Kontrollratdirektive 50. -- **5a).Secondiare-partij.** de publiekrechtelijke rechtspersoon de Amerikaanse auteurs -- en muziekrechtenorganisatie The Harry Fox Agency Inc., New York U.S.A., 771 Third - Avenue, New York, 10017 USA, vertegenwoordigd door Frank S. Rittman in de functie van International Business Administrator, die zich laat vergezellen door Edward -------- P.Murpy en Yoshio Inomata. Aangaande het verstrekken van een schriftelijke ---------- internationale exclusieve-licentie "Hitler's Inferno" voor "fair use only", datum afgifte ---- licentie zeventien augustus negentienhonderd vijf en negentig.----------

Voorwaarden en condities "fair use only" voor wetenschappelijk en bibliotheek - gebruik.----------

Hitler's Inferno is een werk van letterkunde, wetenschap of kunst, hetwelk bestaat uit -- afzonderlijke werken van liederen en toespraken uit het tijdperk Hitler Duitsland in een door de maker Audio Rarities (USA) in een logische anti-fascistische vorm aan --------- elkander in de Engelse taal gesproken commentaar in negentienhonderd vijf en veertig in de USA, het einde van de Tweede Wereldoorlog, hierbij wordt, onverminderd het ---- auteursrecht op ieder werk afzonderlijk, als de maker aangemerkt Audio Rarities (USA) degene, onder wiens leiding en toezicht het totale werk is tot stand gebracht. Het ------- auteursrecht over de Duitse toespraken en geluidsopnames door Adolf Hitler en -------- NSDAP -bij overdracht door de geallieerden na negentienhonderd vijf en veertig- ------- berusten bij de Zuid-Duitse deelstaat Freistaat Bayern, en de nederlandse versies van toespraken en liederen van de NSB bij de staat der Nederlanden. Hierbij is in het geval van het werk "Hitler's Inferno" het totale auteursrecht in eigendom van Freistaat -------- Bayern, het doel hiervan is om misbruik onder controle te kunnen houden door de ------ staat en strafbaar te stellen in verband met het ondeskundig gebruik van toespraken, - liederen, afbeeldingen en gedragingen die na negentienhonderd vijf en veertig na de -- val van het Derde Rijk bewezen en ernstig fout waren bevonden door het Tribunaal in - Neurenberg. Zowel de hedendaagse Duitse wet-en regelgeving (Duitse grondwet) ----- alsmede de Amerikaanse en Nederlandse wet- en regelgeving alsmede Europese en - Internationale Verdragen maken uitzonderingen voor het gebruiken van materialen ---- voor historische, wetenschappelijke en educatieve doelstellingen voor gebruik door ---- bibliotheken en op scholen, studie of gebruik door wetenschappers, (Title 17, United -- States Code). Bij het auteursrecht moet nog iets anders worden onderscheiden en wel het zogenaamde persoonlijkheidsrecht droit moral door Audio Rarities (USA). Het ------ persoonlijkheidsrecht van de auteur van het werk gaat nimmer teniet. Dit recht moet --- alzo beschouwd worden als een absoluut en exclusief zelfstandig recht, staande naast het auteurschap. Uit het een en ander volgt, dat het persoonlijkheidsrecht ---------- onafhankelijk van het auteursrecht een zelfstandig, niet overdraagbaar recht vormt. Als de toespraken en liederen in negentienhonderd vijf en veertig op rechtmatige manier -- zijn verzameld, hetgeen uit onderzoek is gebleken en moet worden aangenomen, heeft Audio Rarities (USA) het exclusieve recht de plaat "Hitler's Inferno" in eigenbeheer te - vermenigvuldigen en te verspreiden. Het droit moral kan na overlijden van de maker --- worden uitgeoefend door degenen die hij daartoe bij uiterste wilsbeschikking heeft ----- aangewezen. Zonder uiterste wilsbeschikking door de maker zelf afgegeven, of bij ----- ontbreken van informatie over de maker,alleen mogelijk met een schriftelijke licentie --- door de auteursrechtenorganisatie.Intermediary Foundation of the Universal ---------- Declaration of the Universal Declaration of Human Rights, postbus 324, 5660 AH, ------ Geldrop Nederland heeft sinds negentienhonderd vijf en negentig bij schriftelijke ------- licentie door de Amerikaanse Auteursrechten organisatie "The Harry Fox Agency Inc" - in New York USA, te gelden als exclusieve licentiehouder op het mogen beheren en ---

internationaal verspreiden van het intellectueel & mechanische eigendomsrechten ----- "Hitler's Inferno", hiernaast kunnen bibliotheken, archieven, musea als niet-exclusieve licentiehouders fungeren en wetenschappers-agreementen verstrekken aan ---------- onderzoekers. Het op de geluidsdragers vastgelegde materiaal is gegarandeerd ------- authentiek. Het werk "Hitler's Inferno" is gegarandeerd geen nazisme of neo-nazisme. Het is een getuigenis over de holocaust. De juridische afhandeling over de ---------- auteursrechten en over het werk zijn in negentienhonderd negen en negentig en ------- daarna op zestien juli tweeduizend vier met een titel "In naam der Koningin" notarieel - vastgelegd bij Notariaat op de Laak, Capucijnerplein 38, Budel Nederland. Het werk is verder geregistreerd met een registratienummer bij de Belastingdienst "registratie en -- successie" in Nederland. Op één maart negentienhonderd negen en tachtig traden de Verenigde Staten toe tot de "Berner Conventie ", een tussen een aantal staten ---------- gesloten verdrag, (Berner Conventie, gedefinieerd onder sectie 101 van Title 17,United States Code) waarbij het auteursrecht van onderdanen van elk van de deelnemende -- Staten beschermd wordt in alle aangesloten Staten, waaronder ook Nederland. -------- Stichting Stemra is de Nederlandse zusterorganisatie van de Amerikaanse ---------- auteursrechtenorganisatie The Harry Fox, Inc New York. Vervaardigde opnamen van - uitzonderlijke documentaire waarde naast andere items mogen in officiële archieven -- worden bewaard. Hitler's Inferno is opgenomen in de USA, bij de Universiteit van ------- Kansas City, Missouri, in de Miller Nicols Library,en maakt deel uit van een ---------- wetenschappelijke verzameling van items over de holocaust onder de rubriek ---------- "Suzanne Statland Collections in Holocaust Studies" a bibliography of research -------- materials. ----------

Toegelaten: hetgeen in overeenstemming is met de wettelijke en de morele norm met hetgeen naar de regels van het maatschappelijke verkeer redelijkerwijs geoorloofd is -- met inachtneming van Artikel 25 A W en title 17 United States Code, in combinatie met in kracht rechtsgeldige Europese en Internationale Verdragen (Berner Conventie, ------ WIPO- Verdragen, Rome Conventie, TRIPS agreement van World Trade ---------- Organisation), Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele ------- Rechten, waarin de auteursrechten van wetenschappers en de beoefening van de ----- wetenschap, mensenrechten zijn geworden, waar individuele aangesloten---------- Staten aan zijn verbonden. ----------

Verboden: in het algemeen iedere gehele of gedeeltelijke mechanische overname, ---- bewerking of nabootsen inbreuk op intellectueel eigendom in gewijzigde vorm voor een ander doel of een daadwerkelijk verschil vertonen dan het oorspronkelijke doel door de maker zelf verkozen; alle produkten die niet in overeenstemming zijn met de wettelijke en de morele norm, en alles wat met hetgeen naar de regels van het maatschappelijke verkeer redelijkerwijs niet geoorloofd is en als redelijkerwijs aannemelijk is, dat ook de maker die inbreuken zou hebben afgekeurd; ten gehore brengen of vertonen in het ---- openbaar, illegaal verspreiden van produkten of misbruik van gedachtengoed, ---------- negativisme, obsceniteit, obscurantisme; gebaren, uitdrukkingen, emblemen, ---------- geschiedvervalsing; muziek gezongen en gesproken alsmede instrumentale ---------- bewerkingen, met inbegrip van de beschikbaarstelling voor het publiek op zodanige --- wijze dat deze voor leden van het publiek op een door hen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn, hierbij inbegrepen omroepuitzendingen, sportevenementen, al dan niet per kabel satelite, en internettransmissies.----------

Indien aan twee of meer personen een gemeenschappelijk auteursrecht op een zelfde werk toekomt, kan, tenzij anders is overeengekomen, de handhaving van dit recht door ieder hunner geschieden. De Staat de monopoliehouder over het vervolgen van -------- strafbare feiten in overeenstemming met wat hierover is vastgelegd in ---------- negentienhonderd vijf en veertig door de geallieerden controleraad op grond van de ---

wetgeving ter voorkoming van nationalisme en militairisme van de Tweede ----------
Wereldoorlog "kontrollratdirektive 50". ----------
De volgende partijen zijn aanwezig.----------
Bij de ondertekening van deze notariële rectificatie zijn de volgende partijen aanwezig: J.P. van den Wittenboer in de functie als directeur Audio-Rarities en in de functie als -- Voorzitter van Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights. De overige partijen zijn niet in persoon vertegenwoordigd bij de ondertekening van de - rectificatie van de notariële akte.----------
Originele schriftelijke bewijzen zullen aan de akte worden gehecht, wanneer niet ---- origineel zal worden aangegeven dat het een kopie of een print betreft Onder de ------- originele aanhechtingen zit ook een "originele Kiezerspas voor de verkiezingen voor --- Provinciale Staten Noord-Brabant die gehouden is op zeven en twintig maart ---------- tweeduizend zeven. De kiezerspas was bestemd voor de heer Joannes Petrus van ---- den Wittenboer, adres Kastanje 28, 5731 NK, Mierlo, waarbij door hemzelf de volmacht aan de Voorzitter van de Stichting Intermediary Foundation of the Universal ---------- Declaration of Human Rights is afgegeven op de kiezerspas om te gaan stemmen. Het stemrecht is een grondrecht,en dat moet hoog worden gehouden. De burgerij is vrij om de eigen mening te geven over de volksvertegenwoordigers. Gezien de verklaring ----- onder ede in de notariële akte de dato twee en twintig juni negentienhonderd vier en -- negentig, kan niet worden uitgegaan van een democratie, maar is sprake van een ------ schijndemocratie. **Er is geen stem uitgebracht.** Er zal eerst een integraal ---------- parlementair openbaar onderzoek moeten geschieden naar de toestand van de -------- rechtsstaat en de democratie. De bewindsman Hirsch Ballin die zijn kabinetszetel ------ verloor door de IRT-affaire in negentienhonderd vier en negentig (verwijs ook naar ----- notariële akte van een verklaring de dato één en twintig januari negentienhonderd vier en negentig), die aftrad als minister van justitie omdat de Tweede Kamer hem had ----- verboden verdere bemoeienis te hebben met de zware criminaliteit, deze bewindsman die later in tweeduizend zeven wederom de post van "minister van justitie" mag -------- bekleden onder Balkenende, heeft nu kennelijk de opdracht om onderzoek te ---------- verrichten naar de misdaadorganisatie waar hij zelf lid van is " Kabinet Balkenende IV" In rubriek "15" van akte notarieel "in naam der koningin" de diverse boekwerkjes met -- bewijzen en brieven van Audio-Rarities en de Stichting, zijn thans digitaal vastgelegd - op een DVD-rom, met actualisering tot en met tweeduizend zeven inbegrepen. Op de - DVD-rom zijn daarnaast extra opgenomen een complete website door de sociale ------- databank Nederland, in Huizen, Noord-Holland, "N.L.", en een rapport in ---------- pdfbestandsformaat "naboek 20e editie 2006" door H.M. Walker uit Berlicum en ------- Stichting Werkgroep negentienhonderd zeventig, in Tilburg, "N.L". De DVD-rom en de inhoud hiervan alle aanwezige stukken maakt thans onderdeel uit van de **notariële ---- rectificatie**.----------
De rubrieken "15 en 16" immateriële of naamschade. Door de Staat der Nederlanden - het mondeling agreement "fair use only" Hitler's Inferno te hebben geschonden op een of meer keren en / of tijden en / of data. Te concretiseren in een geldvordering. ---------
Wordt de echtheid van deze authentieke akte en de titel betwist. Wanneer een ---- gerechtsdeurwaarder komt met een betekende grosse, waarvan de echtheid en / of --- onjuistheid wordt betwist. De gerechtsdeurwaarder dient dan zijn opdrachtgever aan te spreken en vervolgens dient de opdrachtgever de Staat der Nederlanden waartegen -- de grosse is betekend te benaderen voor verificatie van de echtheid en onjuistheid. ---- Wordt de echtheid en / of onjuistheid van een authentieke akte betwist, dan vermeldt -- artikel. 159 lid 1 Rv:een geschrift dat het uiterlijk heeft van een authentieke akte,geldt - als zodanig behoudens bewijs van het tegendeel.----------

Algemeen geldt, dat het tegenbewijs tegen de authentieke akte drukt op degene die --- haar onjuistheid en / of valsheid beweert, in een speciale "Valsheidsprocedure" bij de - civiele rechter. Bij deze notariële akte met de titel geldt, dat deze procedure voor de --- civiele rechter **absoluut en alleen in combinatie van een openbaar parlementair --- onderzoek** naar het rechtssysteem volgt, met horen van alle getuigen onder ede. In --- een "valsheidsprocedure" worden de notariële akte van een verklaring de dato één en twintig januari negentienhonderd vier en negentig en notariële akte onder ede de dato twee en twintig juni negentienhonderd vier en negentig onderdeel van één totale ------- valsheidsprocedure op alle akten. ----------

Artikel 430 Rv. Geeft algemene regels, voor grossen van excecutoriale titels en de ----- betekening daarvan, voordat zij ten uitvoer kunnen worden gelegd. ----------

De kracht van het schriftelijk bewijs is in de oorspronkelijke akte (minuutakte) gelegen. Grossen en gehele afschriften van een authentieke akte die volgens de wettelijke ------ voorschriften moeten worden bewaard, leveren, wanneer zij zijn afgegeven door een -- daartoe bevoegde ambtenaar (in dit geval de notaris) hetzelfde bewijs op als de ------- oorspronkelijke akte. ----------

Problemen met het vinden van een gerechtsdeurwaarder door de opdrachtgever.

Problemen bij het bereid vinden van een gerechtsdeurwaarder voor het uitvoeren van - de opdracht "ministerieplicht" kunnen zich voordoen. Te denken valt van het naar ------ elkander en op elkander afschuiven van de opdracht. Daarbij moet opdrachtgever ------ eerst alle gerechtsdeurwaarders in Den Haag schriftelijk benaderen om daarna zich te kunnen richten tot de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders ------ KBvG, postbus:12, 3740 AA in Baarn. Uiteindelijk moet via de Tweede Kamer de ------ ministeriële verantwoordelijkheid van de Minister van Justitie worden geactiveerd om -- ambtshalve een gerechtsdeurwaarder aan te wijzen die de opdracht moet uitvoeren. -- De minister van justitie heeft de taak algemeen te zorgen dat de rechtsbedeling -------- behoorlijk kan functioneren. Men spreekt wel van apparaatzorg. Verder te denken valt (gezien de aard en de opstelling door de Nederlandse Staat (de goodwill-belangen), --- dat de Staat de status quo zal handhaven zo lang enigszins mogelijk is, en zich -------- daarom om die reden van geen enkele Wet, Verdrag rekenschap en verantwoording -- zal geven. ----------

De geconstateerde feiten. Op datum zeventien augustus tweeduizend vijf is het ------ Duitse volkslied gezongen ten gehore gebracht via de TV -omroep SBS6 om acht ------ (20.00) uur, voorafgaande aan het voetbalinterland Nederland tegen Duitsland in ------ Rotterdam, daarna is op datum vijf april tweeduizend zes het Duitse volkslied ---------- instrumentaal (kort in een reclame van Achmea) ten gehore gebracht via TV -omroep - NOS Nederland 1, voor het (acht) 20.00 - uur journaal, daarna is op datum zeven april tweeduizend zes het Duitse volkslied instrumentaal (kort in de reclame van Achmea) -- ten gehore gebracht via TV-omroep RTL4 voor het (half acht)19.30- uur journaal. ------ Verder is sprake van over langere periode plegen van negativisme en ---------- wetenschappelijke sabotage onder hoofdverantwoordelijkheid van de Nederlandse ---- Staat gericht tegen de stichting, Audio-Rarities met het Hitler's Inferno project,verwijs -- naar rubriek "15"DVDrom. Verder: Nederlandse Staat laat het toe dat Zij door derden - als Adolf Hitler op Internet is geportretteerd, in de vorm van een (ex)-minister van ------ Justitie die thans de post bekleed van minister van sociale zaken mr. J.P.H. Donner --- met "hitlerkapsel", en een procureur-generaal Jhr. Mr. De Wijkerslooth de Weerdesteijn als "Adolf Hitler" die het onderwerp discriminatie in zijn takenpakket heeft,afgebeeld --- met een "hakenkruis" op het hoofd en met "Hitlersnor". De Nederlandse Staat laat dit -- ondanks de bekendheid met de websites en de bekendheid wie achter deze websites - zitten, (de heer K.H de Werd en Stichting Sociale Databank Nederland,R.M. ----------

Brockhus), bewust voortbestaan. De bewijzen zijn te vinden op de DVD-rom in rubriek "15". Er zijn door die derden K.H. de Werd inmiddels zestigduizend (60.000) e-mails --- hiervan internationaal verzonden.----------
Dat er tussen de hoofdpartijen de Staat der Nederlanden en Audio-Rarities (kamer van Koophandel: 17090220) een rechtsversverhouding bestaat of heeft bestaan niet in ----- specifieke bestuurstaak, uithoofde van "fair use only" "Hitler's Inferno" Audio Rarities -- LP A 2445, uithoofde waarvan de schuldenaar nog iets van de Staat der Nederlanden had te vorderen, nu te vorderen heeft of nog in de toekomst te vorderen zal krijgen in - verband met schenden afspraken / overeenkomst.----------
Gevorderd wordt. Voor naamschade en omzetderving een geldbedrag van **twintig --- miljoen euro (€ 20.000.000,00)**, hierbij op te tellen de wettelijke rente jaarlijks, extra -- de bedragen per overtreding tot een maximum per jaar, executie en ---------- administratiekosten. Alle daaruit voortvloeiende kosten komen geheel voor rekening --- van de schuldenaar. ----------
Verbeurd zullen worden. Bij het ten gehoren laten brengen van Duitse volkslied of --- andere zaken zonder vergunning die zich buiten het referentiekader "fair use only" ----- vallen), op Nederlands grondgebied en / of het zich op internet als Adolf Hitler laten ---- afbeelden op de Website van K.H. de Werd casu quo Sociale Databank Nederland, --- R.M. Brockhus, of via een andere manier, (bij Ministerie van Justitie bekende websites ,en regelmatig bezocht door ministerie van Justitie). Letterlijk van de website van de --- Sociale Databank Nederland, citeer: *GEEN AANKLACHT. Justitie zal geen vervolging instellen wegens smaad tegen Karel de Werd, terwijl hij toch minister van Justitie mr. -- J.P.H. Donner en de voorzitter van het college van procureursgeneraal mr. J.P. de ----- Wijkerslooth als Adolf Hitler op zijn website heeft gezet.Het ministerie liet via ---------- voorlichter Ivo Hommes weten: "Er zal geen aangifte gedaan worden. Het is deze ------ persoon enkel en alleen te doen om aandacht voor zijn zaak en daar werken wij niet -- aan mee." (De Telegraaf van achttien oktober tweeduizend drie), einde citaat.* **Bedrag tienduizend euro (€ 10.000,00) per overtreding per constatering per keer per ------ iedere nieuwe data op de kalender, oplopen tot een geldbedrag maximum van --- twee miljoen euro (€ 2.000.000,00) per jaar.** Buiten beslag vallen goederen voor ----- openbare dienst van de Staat,artikel 436 Burgerlijk Wetboek.----------
Voor beslag zijn vatbaar. Bedragen bestemd voor educatieve en wetenschappelijke - doelen tot een maximum van honderd duizend euro (€ 100.000,00). De marktwaarde - (in geld) afgeschreven en verouderd materieel Landmacht, Marine en Luchtmacht die - niet meer voor de openbare dienst van de Staat dienen. Deze zaken kunnen zonder --- limiet worden beslagen indien niet aan de betekening, van het bevel van de ---------- gerechtsdeurwaarder wordt voldaan door de Nederlandse Staat. Verder kan beslag --- worden gelegd op roerende zaken die niet bestemd zijn voor de openbare dienst van - de Staat:oude metalen, afgeschreven computers, afgeschreven ---------- kantoorinventaris,sloopmaterialen uit gebouwen van de overheid die na verbouwingen vrijkomen en die op de dumphandel te verkopen zijn, alles waar enigszins een --------- geldbedrag aan toe te kennen valt. Verder alle roerende en niet roerende zaken die --- niet onder de openbare dienst vallen met inbegrip van derdenbeslag op tegoeden ------ onder de Nederlandse Staat die niet te kwalificeren vallen voor openbare dienst. -------- **Het totaalbedrag van de schuldvordering.** twintig miljoen euro (€ 20.000.000,00) ---- met bijtelling van veertig duizend euro (€ 40.000,00) voor viermaal geconstateerde ----- overtredingen, maakt **Totaal bedrag twintig miljoen veertig duizend euro ---------- (€ 20.040.000,00).** ----------
De volgende stukken DVD-rom, brieven, licentie zullen aan deze akte worden ----- gehecht. ----------

1b. De originele brief door de Nederlandse Staat "Royal Netherlands Embassy" Tokio, Japan, datum veertien december negentienhonderd acht en negentig, inzake het ------- werkbezoek van één en twintig september negentienhonderd acht en negentig, de ----- mondelinge bespreking van de voorwaarden voor "fair use only" ten Ministerie van ----- Economische Zaken in Den Haag met Audio- Rarities. ----------
2b. Kleurenprint van de uitnodiging door Ministerie van Economische Zaken "speciale spreekdagen voor genodigden" Zakendoen in Japan, gericht aan Music Company ------ International, J.P. van den Wittenboer is (Audio-Rarities). Contact inzake verwerking -- van de uitnodiging, EVD, Lucy Wentholt. ----------
3b. De originele brief "licentie" door de Amerikaanse auteurs en muziekrechten -------- organisatie Harry Fox Agency Inc, New York USA, zeventien augustus ---------- negentienhonderd vijf en negentig, inzake Hitler's Inferno project. ----------
4b. De originele brief door de DCO Bestuur en Onderwijs Commissie van Justitie van - de Tweede Kamer, Den Haag, datum veertien september tweeduizend zes, kenmerk - "Hitler's Inferno". ----------
5b. De originele brief door Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie, achttien december negentienhonderd acht en negentig, kenmerk: BRF 51.04JH/kk, verwijs naar rubriek -- "20" akte notarieel zestien juli tweeduizend vier "In naam der Koningin". ----------
6b. De originele brief door de Hoge Raad der Nederlanden van vier januari ---------- tweeduizend zeven, inzake reageren op het verzoek de onechtheid of valsheid van de notariële akte van twee en twintig juni negentienhonderd vier en negentig te bewijzen - of kunnen aantonen, kenmerk: 73 91 /SvdO/rk. ----------
7b. DvD-rom door Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human ----- Rights en Audio-Rarlties, met de stukken en getuigen onder rubriek "15" aangevuld en onderdeel van deze rectificatie. ----------
8b. De originele Stempas voor de provinciale staten Noord-Brabant, kieskring 1 -------- ('s-Hertogenbosch), om te stemmen op zeven maart tweeduizend zeven, in Gemeente Geldrop en Mierlo, waarbij J.P. van den Wittenboer de Voorziter van Intermediary ------ Foundation of the Universal Declaration of Human Rights, volmacht geeft de stem uit - te brengen. Kaartnummer:**17710161113**. ----------
In het hoofd van deze akte de woorden "In naam der Koningin", uitvoerbaar bij -- voorraad, tenzij de schuldenaar de combinatie de vordering, de titel, de akte(n) -- onrechtmatig of ongegrond voorkomt,een door de schuldenaar aan te spannen - "Valsheidsprocedure" via de civiele Rechter. ----------
De voormelde rectificatie op de notariële grosse "In naam der Koningin" de dato -------- zestien juli tweeduizend vier heeft comparant met een **eed** versterkt in handen van mij, notaris, afgelegd, nadat hij mij had verklaard de betekenis van de eed te beseffen en te weten dat de wet het plegen van meineed strafbaar stelt. ----------
SLOTBEPALINGEN ----------
Voormelde opgave, volledige voorlezing, afvraging en beantwoording hebben ---------- plaatsgehad in tegenwoordigheid van de getuigen. ----------
De comparant en de getuigen zijn mij, notaris, bekend en hun identiteit is door mij, ----- notaris, aan de hand van de hiervoor gemelde en daartoe bestemde ---------- documenten vastgesteld.

Waarvan akte, --------
in minuut opgemaakt, is verleden te Budel, gemeente Cranendonck, op de datum in --- het hoofd van deze akte vermeld, in tegenwoordigheid van de dames ---------- mevrouw Catharina Jacoba van Casteren-Daniëls, geboren te Weert ---------- twee en twintig januari negentienhonderd negen en zestig en ---------- Hendrina Maria Antonia Meeuwissen, geboren te Budel negen en twintig november ---- negentienhonderd zes en vijftig, als getuigen. ----------

Na zakelijke opgave van de inhoud en toelichting van deze akte aan de comparant, ----
heeft deze verklaard tijdig voor het verlijden te hebben kennis genomen van de inhoud
van deze akte en daarmee in te stemmen. Vervolgens is deze akte onmiddellijk na ----
volledige voorlezing door de comparant, de getuigen en mij, notaris, ondertekend. ------

Volgen handtekeningen van de comparant, de getuigen en de notaris.

UITGEGEVEN VOOR AFSCHRIFT:

Mr. Th.H.J.M. op de Laak
Notaris te Cranendonck

Netherlands-Japan
1600-2000

ROYAL NETHERLANDS EMBASSY
6-3 Shiba Koen 3-chome, Minato-ku, Tokyo 105-0011 Phone (03)5401-0411 Fax(03)5401-0420

Audio Rarities
Music Company International
T.a.v. dhr. J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Tokio, 14 december 1998

Re: Werkbezoek september j.l.

Geachte heer Van den Wittenboer,

Onder verwijzing naar het gesprek op 21 september j.l. betreffende "Zakendoen Japan" heb ik de eer u het volgende te berichten. De afgelopen periode is dezerzijds getracht kanalen te vinden om bekendheid te kunnen geven aan de informatie rond de cd "Hitler's Inferno - de les van gisteren (getuigenis als les voor de toekomst)".
Zoals reeds in Den Haag besproken is dit geen eenvoudige aangelegenheid. Japan kampt zelf met een oorlogsverleden - waarvoor grote aandacht bestaat - maar waarover het nog moeilijk is te spreken. Voor wat de oorlog in Europa betreft bestaat wel degelijk de kennis, maar in de Japanse beleving heeft de eerdere opkomst van het facisme in Europa duidelijk een eigen dimensie.

Een tweetal dezerzijds benaderde "recordshops" (van belangrijke ketens) toonde geen bereidheid voor het t.g.t. opzetten van een display en ook voor toezending van nadere informatie bestond geen interesse. Met uw goedvinden zal ik deze weg dan ook verder staken en bezien of wellicht binnen meer wetenschappelijke kring belangstelling bestaat.

Met vriendelijke groet,

Hendrik E.C. Koets
Ambassaderaad Economie en Handel

オランダ大使館 〒105-0011 東京都港区芝公園3丁目6番3号 Tel.(03)5401-0411 Fax.(03)5401-0420

KOPIE

EVD

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Postbus 20105
2500 EC Den Haag
Telefoon: (070) 3 79 89 33
Telefax: (070) 3 79 78 78

Port betaald
Nederland
Port payé
Pays-Bas

Music Company International
Postbus 324
5960AH Geldrop

t.a.v. J.P. van den Wittenboer

KOPIE

EVD

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Voorlichtingsbijeenkomst "Zakendoen in Japan" 23 september 1998

Misschien juist vanwege de huidige problemen blijft Japan in de belangstelling staan. Om Nederlandse bedrijven de mogelijkheid te bieden de ontwikkelingen in het land beter te volgen organiseert de EVD in samenwerking met de Kamer van Koophandel Rotterdam, de Japan Trade Club, NCH en de Fenedex op 23 september de voorlichtingsbijeenkomst 'Zakendoen in Japan'.

Daarnaast wordt een aantal spreekdagen georganiseerd met vertegenwoordigers van de Nederlandse ambassade te Tokio en het Consulaat-Generaal te Osaka. Deze spreekdagen bieden Nederlandse bedrijven de gelegenheid bij hun plannen en activiteiten in Japan gebruik te maken van de medewerking van de Nederlandse vertegenwoordigingen in Japan. De gesprekken vinden plaats op 21 (EVD Den Haag), 22 (KvK Apeldoorn) en 23 september a.s. (KvK Gouda).

Locatie voorlichtingsbijeenkomst:
Kamer van Koophandel Gouda
Burg. van Reenensingel 101
Gouda
(circa 5 min. vanaf het NS Station Gouda, uitgang Bloemendaal. Ruime parkeergelegenheid bij het KvK-gebouw)

Tijd voorlichtingsbijeenkomst:
10.00 - 14.00 uur
(vanaf 09.30 uur inschrijving)

Kosten:
De deelnamekosten voor de voorlichtingsbijeenkomst bedragen *f* 125,-- p.p.
Deelname aan de individuele gesprekken is gratis.

Aanmelding voorlichtingsbijeenkomst:
Aanmelding is alleen mogelijk via het bijgevoegde aanmeldingsformulier; sluitingsdatum voor inschrijving van de voorlichtingsbijeenkomst is vrijdag 18 september a.s.
U ontvangt *geen* bevestiging van uw aanmelding aan de voorlichtingsbijeenkomst.

Aanmelding spreekdagen:
Via bijgevoegd formulier. Omstreeks twee weken voor aanvang van de spreekdagen wordt u benaderd door de coördinator van de EVD of de betrokken Kamer van Koophandel voor een definitieve afspraak waarvan schriftelijk bevestiging volgt.

Annulering:
Bij verhindering kan de plaats van de deelnemer worden ingenomen door een medewerker van hetzelfde bedrijf. Deelnamekosten zijn niet verschuldigd wanneer *uiterlijk een dag* voor de datum van de bijeenkomst is geannuleerd.

Mailing:
Voor de mailing van deze bijeenkomst is gebruik gemaakt van verschillende adresbestanden. Hierdoor kan het voorkomen dat u meer dan een aankondiging ontvangt.

Inlichtingen:
EVD, Lucy Wentholt
telefoon: 070-3797013

0101EVD - 08/98

fenedex NCH KAMER VAN KOOPHANDEL ROTTERDAM ASIA HOUSE

THE HARRY FOX AGENCY, INC.
a subsidiary of NATIONAL MUSIC PUBLISHERS' ASSOCIATION, INC.

October 17, 1995

Mr. J.P. van den Wittenboer
Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights
Postbox 324
5660 AH Geldrop
THE NETHERLANDS

Re: Hitler's Inferno Project

Dear Mr. van den Wittenboer:

Thank you for your letter dated August 16th; please excuse my delay in responding to your inquiry. I regret that we cannot provide you with any recommendations on U.S. record companies who may wish to act as your distributor. I am, however, enclosing a section from the *1995 Billboard International Buyer's Guide* in the event you wish to contact any of them directly.

Sincerely,

Frank S. Rittman
International Business Administrator

encl.
cc: Edward P. Murphy
Yoshio Inomata

711 THIRD AVENUE, NEW YORK, NEW YORK 10017 (212) 370-5330 FAX: (212) 953-2384

DCO Bestuur en Onderwijs
Commissie Justitie

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights
T.a.v. de heer J.P.van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Plaats en Datum	Den Haag, 14 september 2006
Betreft	"Hitler's Inferno
Ons kenmerk	JUST060608
Uw kenmerk	K05/1077/12Sv
Uw brief van	14 september 2006

Geachte heer Van den Wittenboer,

Uw bovengenoemde brief is onder de leden van de vaste commissie voor Justitie verspreid.

In haar vergadering van 6 september 2006 heeft de commissie besloten geen verdere actie te ondernemen.

Dit betekent dat de leden van de commissie individueel wel actie kunnen ondernemen naar aanleiding van uw brief. Zij kunnen uw opmerkingen bijvoorbeeld gebruiken bij de behandeling van wetsvoorstellen of vragen stellen aan de regering.

Hoogachtend,

mevr. mr. N.J.P. Coenen
griffier van de vaste commissie voor Justitie

Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
Den Haag

Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Tel: 070-318 2007
Fax: 070-318 3444

E-mail: cie.just@tweedekamer.nl

K·N·B

KONINKLIJKE NOTARIËLE BEROEPSORGANISATIE

2

Music Company International
T.a.v. de heer J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Den Haag, 18 december 1998

Ons kenmerk : BRF51.04 JH/kk
Doorkiesnr : (070) 330 71 61

Geachte heer Van den Wittenboer,

Hierbij bevestig ik de ontvangst van uw brief, met bijlagen, van 11 december 1998 op 14 december daarna.

U heeft een tekst meegestuurd over de betekenis van de notariële akte, gebaseerd op hetgeen u aan informatie van een notaris hebt verkregen en verder daarover in de vakliteratuur hebt gevonden. U verzoekt de KNB de tekst waar nodig aan te vullen, dan wel een algemene uitleg te geven.

Naar aanleiding daarvan deel ik u mee dat de KNB een vereniging van notarissen en kandidaat-notarissen in Nederland is en als zodanig slechts algemene informatie op notarieel gebied verstrekt. Dit geschiedt door de uitgifte van folders en informatiekaarten, door het periodiek uitgeven van een krant voor cliënten van notariskantoren en door de instelling van de Notaristelefoon, waar ook algemene informatie kan worden ingewonnen. Concrete vragen kunnen door de KNB niet worden beantwoord.

In het algemeen kan ik u wel het volgende meedelen.
Notariële akten zijn akten opgemaakt door een notaris in functie. Eén van de voordelen van een notariële akte is dat de dagtekening, de echtheid en de juistheid van de notariële akte terstond vaststaan. Een ander voordeel is dat die akte steeds bewaard blijft en dat er dus altijd duplicaten van kunnen worden gemaakt. De akte wordt opgemaakt door een onpartijdige deskundige die er naar zal streven de akte zo op te stellen dat rechterlijke procedures worden voorkomen.
Van een notariële akte kan een grosse, een officieel en gewaarmerkt bijzonder afschrift, worden uitgegeven. De daarop rechthebbende kan hiermee zonder rechterlijk vonnis zijn rechten uitoefenen.

Spui 184
2511 BW Den Haag

Postbus 16020
2500 BA Den Haag

Telefoon 070 - 330 71 11
Telefax 070 - 345 32 26

ABN AMRO 43.01.82.953
Postbank 125185

Vanwege deze voordelen van een notariële akte en omwille van de rechtszekerheid heeft de wet voor sommige overeenkomsten en rechtshandelingen de notariële akte verplicht gesteld.
/. Voor een opsomming, alsmede voor meer informatie over de notariële akte en de functie van de notaris verwijs ik u naar de folder "Functie en werkterrein van de notaris", welke u hierbij aantreft.

Hoogachtend,

p.o. CMvdKooijnenburg

mw mr F.C. van der Steur-de Jong

Spui 184
2511 BW Den Haag

Postbus 16020
2500 BA Den Haag

Telefoon 070 - 330 71 11
Telefax 070 - 345 32 26

ABN AMRO 43.01.82.953
Postbank 125185

HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

Aan de heer J.P. van den Wittenboer
Inermediary Foundation of the Universal Declaration of
Human Rights
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Datum 4 januari 2007 **Kenmerk** `7391/SvdO/rk

Geachte heer Van den Wittenboer,

Hierbij deel ik u mede dat de Procureur-Generaal kennis heeft genomen van uw brief van 2 januari 2007 gericht aan de 'Voorzitter van het College van procureurs-generaal van de Hoge Raad der Nederlanden', betreffende 'bewijzen valsheid en onechtheid notariële akte d.d. 22 juni 1994'.

Ter voorkoming van misverstand wijs ik u erop dat de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad, mr. J.W. Fokkens, en de Voorzitter van het College van procureurs-generaal, mr. H.N. Brouwer, verschillende functionarissen zijn. De Procureur-Generaal bij de Hoge Raad is geen lid van het College van procureurs-generaal en behoort niet tot het Openbaar Ministerie.

Uit uw brief blijkt niet dat de Procureur-Generaal u - gelet op zijn taken en bevoegdheden - van dienst zou kunnen zijn. De Procureur-Generaal zal daarom niet ingaan op de inhoud van die brief en de door u meegezonden bijlagen.

Hoogachtend,

De Kabinetschef van de Procureur-Generaal,

Mr. S. van den Oever

Postbus 20303 | 2500 EH Den Haag | Telefoon 070 361 13 11
Lange Voorhout 34 | Bezoekadres: Kazernestraat 52 | www.hogeraad.nl

17

Stemmen in een andere gemeente binnen de provincie

Als u in een andere gemeente, binnen de provincie, aan de verkiezing wilt deelnemen, dient u in persoon uiterlijk : maart 2007 deze stempas bij uw gemeente te laten omzetten in een kiezerspas. Een schriftelijk verzoek tot het temmen in een andere gemeente, dient u uiterlijk 21 februari 2007 in te dienen bij de gemeente.

Stemmen bij volmacht

Als u niet zelf aan de stemming kunt deelnemen, kunt u een andere kiezer machtigen om voor u te gaan stemmen. s deze kiezer *in dezelfde gemeente* ingeschreven, dan kunt u gebruik maken van onderstaand volmachtbewijs. Wilt u een iezer machtigen die in een andere gemeente is ingeschreven, dan dient u uiterlijk 21 februari 2007 een schriftelijk verzoek n te dienen bij de gemeente. De gemachtigde kan een volmachtstem uitsluitend tegelijk met de eigen stem uitbrengen!

De formulieren voor de schriftelijke verzoeken zijn verkrijgbaar ter gemeentesecretarie.

OLMACHTBEWIJS (Met blokletters invullen)

		Paraaf stembureau
laam gemachtigde	: I.F.U.D of Human Rights	
dres en woonplaats	: Kastanje 28, 5731NK Mierlo	

e gemachtigde verklaart zich door mede-ondertekening bereid voor de volmachtgever bij volmacht e stemmen en met inbegrip van deze machtiging niet meer dan twee [illegible] hebben aangenomen.

Geef uw stempas pas aan een ander mee, nadat u zelf hebt ingevuld wie u machtigt tot het uitbrengen van uw stem.

Handtekening volmachtgever:

Handtekening gemachtigde:

Voorzitter

Intermediate Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

ET OP:

Het is strafbaar om op naam van een ander aan de stemming deel te nemen (art. 128 Wetboek van Strafrecht).

Neem uw identificatiebewijs mee! De voorzitter van het stembureau is bevoegd van u te verlangen dat u zich identificeert.

Indien u geen stempas heeft, kunt u niet stemmen!

De ondergetekende, mr. Theodorus Hubertus Johannes Maria op de Laak, notaris te Budel, gemeente Cranendonck, verklaart dat de afgedrukte fotokopieën door hem zijn vergeleken met de originele stukken en dat deze fotokopieën volledig overeenstemmen met de originele stukken.
Getekend te Budel, gemeente Cranendonck, zeven en twintig juni tweeduizend zeven.

De Geheimen van Vrouwe Justitia

• *Super-pg De Wijkerslooth*

Aan de minister van Justitie
Mr. J.P.H. Donner
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Betreft: Ontwerp-kaderbesluit betreffende de bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat, document 13447/02, interinstitutioneel dossier 2001/0270(CNS).

Rotterdam, 25 november 2002

Geachte heer Donner,

Naar aanleiding van de zitting van de JBZ-Raad, welke plaatsvindt op 28 en 29 november a.s., verzoekt het Landelijk Bureau ter bestrijding van Rassendiscriminatie (LBR) u kennis te nemen van de volgende opmerkingen betreffende agendapunt 22.

1. Het LBR meent dat publiekelijk geuite beledigingen of dreigementen uit racistische of xenofobe motieven strafbaar gesteld dienen te worden. Wij dringen er dan ook bij de regering op aan te bevorderen dat dit bestanddeel in artikel 1 van het kaderbesluit wordt opgenomen. In de tekst van het voorliggende voorstel is de discriminerende belediging niet (meer) als strafbaar feit opgenomen. In het Nederlands recht zijn dergelijke beledigingen onder artikel 137c Sr. wel strafbaar gesteld. Om een te zeer uiteenlopen van strafbaar gestelde feiten in de Unie te voorkomen, verdient het de voorkeur dit onderdeel wel op te nemen. Het LBR wijst erop dat het van belang is om Europabreed te kunnen optreden tegen uitingen van racisme en vreemdelingenhaat, zoals die bijvoorbeeld voorkwamen in demonstraties georganiseerd door de Groep Kusters/Nederlandse Volksunie in maart 2001 in Kerkrade en januari 2002 in Rotterdam. In die demonstratie liepen onderdanen van andere lidstaten mee, die strafbare leuzen schreeuwden. Voorkomen moet worden dat dergelijke uitingen wel in de ene, en niet in de andere lidstaat strafbaar zijn.

2. Naar de mening van het LBR dient de strafbaarstelling van belediging, het aanzetten tot discriminatie, geweld of haat tegen personen wegens hun godsdienstige overtuiging te worden vastgelegd in het kaderbesluit. In veel gevallen is belediging van en aanzetten tot haat wegen godsdienstige overtuiging niet los te koppelen van de etnische afkomst van een slachtoffer, zeker wanneer het gaat om uitingen van islamofobie. De gewelddadige incidenten na 11 september 2001 tegen moslims zijn daarvan een voorbeeld.

3. Het LBR vindt dat de ontkenning en vergoelijking van genocide , misdrijven tegen de menselijkheid en de Holocaust strafbaar dient te zijn (artikel 1, c en d). Door de te verwachten implementatie van het kaderbesluit zal Nederland te zijner tijd gehouden zijn dergelijke feiten wettelijk vast te leggen. Vaste jurisprudentie van de Hoge Raad bepaalt reeds dat (beledigende) ontkenning van de Holocaust strafbaar is: zie o.a. het arrest van 25 november 1997 (Verbeke; Rechtspraak Rassendiscriminatie 1995-2000, nr. 453), maar wettelijke vastlegging verdient de voorkeur.

4. Het LBR dringt er bij de regering op aan te bewerkstelligen dat de mogelijkheid om strafrechtelijke aansprakelijkheid uit te sluiten (art. 6ter van het voorliggende ontwerp), niet wordt opgenomen. Een dergelijke vrijheid voor de lidstaten komt de rechtszekerheid voor de burger niet ten goede. Ook wordt daarmee getornd aan het algemene beginsel van non-discriminatie in de Unie, zoals onder meer verwoord in artikel 21 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie.

5. Het LBR dringt er op aan om de lidstaten te verplichten om na een eerste rapportage in 2005, periodiek, iedere vijf jaar schriftelijk aan de Europese Commissie te rapporteren (artikel 9 van het voorliggende ontwerp). Daarbij dient de zienswijze van het EUMC en van relevante non-gouvernementele organisaties betrokken te worden. Deze verplichting sluit nauwer aan bij de tenuitvoerlegging van EG-richtlijn 2000/43 inzake de gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afkomst. In de richtlijn 2000/43 is immers ook de verplichting opgenomen om doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties op te nemen. Het lijkt niet consistent om wel een periodieke rapportage over de sancties uit de richtlijn te eisen, en niet een periodieke rapportage over de sancties uit het kaderbesluit.

Hoogachtend,
H.G. Fermina
directeur

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

Aan: LANDELIJK BUREAU VAN ART 1
T.a.v.:Weledelgestrenge mr.c.c. de Fey

Postbus:19192
3001BD,ROTTERDAM.

Your letter of	-
Your reference	-
Our letter of	-
Our reference	-
Enclosure(s)	Kopie toespraak mr.Donner
Contact	IFUD of HR / J.P. van den Wittenboer
Direct line	
Re	***Xenofoob onwettig en ondemocratisch handelen Staat***

Mierlo,1 september 2009

Geachte Weledelgestrenge mr. de Fey,

22 maart 2004 ontvangst "Met Recht Discriminatie Bestrijden" met een toespraak door Minister Donner van Justitie.Kopie van de toespraak voeg ik in bij deze brief.Het boek ISBN90-5454-427-9, heb ik inmiddels zelf aangekocht bij managementboek.nl,en is in mijn bezit.Nederlandse Staat laat het toe dat Zij door derden als Adolf Hitler op het internet is geportretteerd,in de vormvan een (ex)-minister van Justitie die thans de post bekleed van minister van sociale zaken mr. J.P.H. Donner met "hitlerkapsel",en jhr. Mr. de Wijkerslooth de Weerdesteijn als "Adolf Hitler" die het onderwerp discriminatie in zijn takenpakket heeft / had, afgebeeld met een "hakenkruis"op het hoofd en met "Hitlersnor".De Nederlandse Staat laat dit bewust voorbestaan.Het is ook minister Donner persoonlijk bekend.Memorabel in 2007 was de omvorming van de Landelijke Verenigingen van ADB's en Meldpunten en het Landelijk Bureau ter bestrijding van Rassendiscriminatie tot één branchevereniging:Art1.

Volgblad.-

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com/
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Op 23 april 2007 onthulde minister van Justitie E. Hirsch Ballin de naam van deze vereniging op de Hofplaats in Den Haag,de plaats waar een monumentale bank staat met de gebeitelde tekst van Artikel 1 van de Grondwet.

Racisme en vreemdelingenhaat vormen een rechtstreekse schending van de beginselen van vrijheid,democratie,eerbiediging van mensenrechten en de fundamentele vrijheden,en van de rechtstaat,beginselen waarop de Europese Unie gegrondvest is en die de lidstaten gemeen hebben.De dato 27 januari 2009 heb ik met mijn stichting een verzoekschrift met rapport over Nederland verzonden aan de Raad van de Europese Unie te Brussel,Belgie,en daarna later in 2009 aan het Europees Parlement.Gezien het standpunt en handelen cq nalaten door de Staat der Nederlanden onverenigbaar is met het Verdrag van de Europese Unie,zou de Nederland geen lid kunnen zijn van de EU.Dringt er bij Landelijk bureau van Art1,op aan te weigeren xenofoob karakter te steunen en derhalve mijn stichting schriftelijk verklaren:

Landelijk bureau van Art1:

Wij verafschuwen het xenofoob onwettig en ondemocratisch handelen door de Nederlandse Staat en mr. J.P.H. Donner en jhr.mr. de Wijkerslooth de Weerdesteijn.

Gaarne van U te vernemen.

IFUD of Human Rights
de voorzitter
J.P. van den Wittenboer

P.S.

Onze website:
http://ifudofhumanrights.webs.com

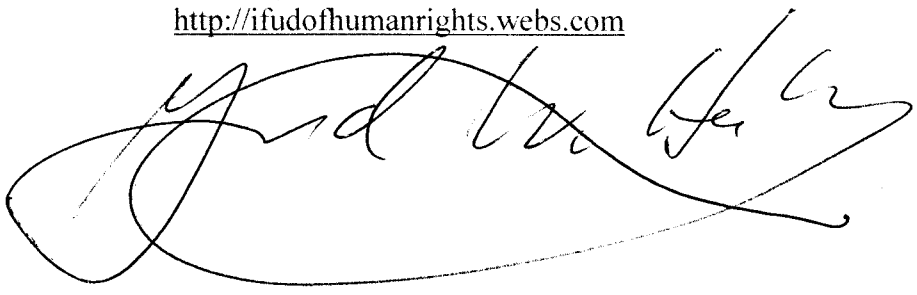

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com/
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Jurisprudentie regering online verkoop nazi-gedachtengoed om redenen anders dan educatie of cultureel-historische motieven

Valkuilen bij contracteren met publiekrechtelijke rechtspersonen

Mr. M.J. Woodward

Inleiding

Vele privaatrechtelijke rechtspersonen, waaronder ondernemingen, zullen op enig moment een overeenkomst sluiten met een publiekrechtelijke rechtspersoon (in de volksmond dikwijls de 'overheid' genoemd). Denkbaar is dat een onderneming goederen of diensten aanbiedt die een publiekrechtelijke rechtspersoon wenst te verwerven, een onderneming een samenwerking met een publiekrechtelijke rechtspersoon aangaat of een perceel grond van een publiekrechtelijke rechtspersoon koopt. Dikwijls is de verwachting dat de onderneming dan te maken heeft met een gelijkwaardige wederpartij. Daarmee wordt soms over het hoofd gezien dat publiekrechtelijke rechtspersonen – ook bij privaatrechtelijke rechtshandelingen – een bijzondere positie innemen in het rechtsverkeer.

Door middel van deze bijdrage wordt beoogd de positie van publiekrechtelijke rechtspersonen in ons rechtsverkeer op een praktische wijze inzichtelijk te maken. Daartoe zal worden stilgestaan bij het onderscheid tussen publiekrechtelijke rechtspersonen en bestuursorganen en de mede daaruit voorvloeiende complicaties op het terrein van vertegenwoordiging en volmacht. Tevens zal worden ingegaan op de doorwerking van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het privaatrecht en enige bijzonderheden die verband houden met de Wet openbaarheid van bestuur (WOB).

Vanwege de praktische insteek van deze bijdrage wordt het uitgangspunt gehanteerd dat de publiekrechtelijke rechtspersoon bevoegd is tot gebruikmaking van het privaatrecht (in plaats van het publiekrecht). Dat bij dit uitgangspunt regelmatig vraagtekens kunnen worden geplaatst, is reeds onderwerp geweest van vele artikelen en handboeken die naar aanleiding van het standaardarrest Staat/Windmill[1] over dit onderwerp zijn verschenen. In deze bijdrage zal dit onderwerp onbesproken blijven.

Rechtspersonen en bestuursorganen

Een privaatrechtelijke rechtspersoon kan niet zonder meer rechtshandelingen verrichten. Hij is immers een juridische entiteit. Voor deelname aan het rechtsverkeer is vereist dat een natuurlijke persoon deze rechtshandelingen namens de privaatrechtelijke rechtspersoon verricht. Welke personen daartoe zijn bevoegd, volgt in beginsel uit de statuten.

Een soortgelijke systematiek geldt ten aanzien van de overheid. Als equivalent van de privaatrechtelijke rechtspersoon – en dus deelnemer aan het privaatrechtelijke rechtsverkeer – kent de wet de publiekrechtelijke rechtspersoon. De meest 'bekende' publiekrechtelijke rechtspersonen zijn opgesomd in artikel 2:1 lid 1 Burgerlijk Wetboek (BW):

> *'De Staat, de provincies, de gemeenten, de waterschappen, alsmede alle lichamen waaraan krachtens de Grondwet verordenende bevoegdheid is verleend, bezitten rechtspersoonlijkheid.'*

Indien daartoe in een formele wet een grondslag wordt geboden, kunnen ook andere lichamen waaraan een deel van de overheidstaak is opgedragen rechtspersoonlijkheid bezitten (art. 2:1 lid 2 BW). Evenals ten aanzien van privaatrechtelijke rechtspersonen geldt ten aanzien van publiekrechtelijke rechtspersonen dat zij – voor wat betreft het vermogensrecht – met natuurlijke personen gelijk worden gesteld (art. 2:5 BW). Dit betekent onder meer dat publiekrechtelijke rechtspersonen in de praktijk de contractspartner van privaatrechtelijke rechtspersonen kunnen zijn.

Zoals een privaatrechtelijke rechtspersoon slechts rechtshandelingen kan verrichten door tussenkomst van zijn bestuurders (of andere vertegenwoordigingsbevoegde personen), kan een publiekrechtelijke rechtspersoon slechts rechtshandelingen verrichten bij wege van zijn bestuursorganen. Onder een bestuursorgaan verstaat artikel 1:1 Algemene wet bestuursrecht (Awb) een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld, of een ander persoon of college, met enig openbaar gezag bekleed.

De bekendste – en in de praktijk meest voorkomende – bestuursorganen zijn op provincieniveau de colleges van gedeputeerde staten en provinciale staten en op gemeentelijk niveau het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. De wijze waarop deze bestuursorganen 'hun' publiekrechtelijke rechtspersonen vertegenwoordigen, is neergelegd in de Provinciewet (Provw) respectievelijk de Gemeentewet (Gemw). De inhoud van deze wetten is grotendeels vergelijkbaar. Hierna zal voornamelijk worden aangesloten bij de gemeentelijke situatie.

Artikel 160 lid 1 Gemw wijst het college van burgemeester en wethouders aan als het bevoegde bestuursorgaan om 'tot privaatrechtelijke rechtshandelingen van de gemeente te besluiten'. Het contracteren met een privaatrechtelijke rechtspersoon kwalificeert als een dergelijke privaatrechtelijke rechtshandeling. In artikel 160 lid 2 Gemw is een nadere uitwerking van deze bepaling opgenomen voor enkele bijzondere privaatrechtelijke rechtshandelingen, waaronder ook voor het aangaan van publiek-private samenwerkingsvormen, waarbij ook de gemeenteraad moet worden geconsulteerd:

> *'Het college besluit slechts tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen, indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. Het besluit wordt niet genomen dan nadat de raad een ontwerp-besluit is toegezonden en in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.'*

Volledigheidshalve moet erop worden gewezen dat de gemeenteraad ook desgevraagd of in geval van ingrijpende gevolgen voor de gemeente dient te worden ingelicht over voorgenomen privaatrechtelijke rechtshandelingen, zo volgt uit artikel 169 lid 4 Gemw:

> *'(Het college en elk van zijn leden afzonderlijk) geven de raad vooraf inlichtingen over de uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in artikel 160, eerste lid, onder e, f, g en h, indien de raad daarom verzoekt of indien de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente. In het laatste geval neemt het college geen besluit dan nadat de raad in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.'*

Ten slotte geldt dat in de praktijk een onwerkbare situatie zou ontstaan als telkens slechts het voltallige college van burgemeester en wethouders bevoegd zou zijn privaatrechtelijke rechtshandelingen te verrichten. Derhalve voorziet de Gemw in de vertegenwoordiging van de gemeente in en buiten rechte door de burgemeester (art. 171 lid 1 Gemw).

Kortom, uit het hiervoor geschetste wettelijke kader vloeit voort dat indien een privaatrechtelijke rechtspersoon wenst te contracteren met een publiekrechtelijke rechtspersoon (in dit voorbeeld 'de gemeente') de vertegenwoordigingsbevoegde – in dit geval de burgemeester – zijn handtekening onder de overeenkomst zal zetten. Hij is hiertoe slechts bevoegd nadat het college van burgemeester en wethouders daartoe heeft besloten en – in voorkomende gevallen – nadat de gemeenteraad daarover is ingelicht en zijn wensen en bedenkingen heeft geuit. Volledigheidshalve wordt hierbij nog opgemerkt dat op dit contracteren in ieder geval de regels van het BW van toepassing zijn.

In theorie is hiermee een sluitend systeem gecreëerd, maar in de praktijk treden diverse complicaties op. De belangrijkste daarvan is dat de gewenste overeenkomst tussen de gemeente en de privaatrechtelijke rechtspersoon het resultaat is van een langdurig onderhandelingsproces, waarbij normaliter aan gemeentezijde een aantal ambtenaren het woord heeft gevoerd. De burgemeester heeft dus niet daadwerkelijk namens de gemeente 'aan tafel' gezeten en het college van burgemeester en wethouders is evenmin op de hoogte van het onderhandelingsresultaat. Dit heeft in beginsel tot gevolg dat geen overeenkomst tot stand kan komen totdat – maar slechts nadat – de noodzakelijke besluitvorming op basis van de Gemw heeft plaatsgevonden.[2]

Een praktische tegemoetkoming bestaat eruit dat de privaatrechtelijke rechtspersoon voorafgaand aan de daadwerkelijke onderhandelingen het college van burgemeester en wethouders verzoekt te besluiten tot het aangaan van een nader uit te onderhandelen overeenkomst. Vervolgens zullen de onderhandelingen van gemeentezijde dan kunnen worden gevoerd door één of meer ambtenaren. In het onderhandelingsresultaat zal vervolgens de ontbindende of opschortende voorwaarde (moeten) zijn opgenomen dat het college van burgemeester en wethouders instemt met het eindresultaat van de onderhandelingen.

Deze oplossing lijkt weliswaar praktisch en eenvoudig, maar kan – vanuit het perspectief van de privaatrechtelijke rechtspersoon – toch frustrerend zijn: gelet op de complexe besluitvormingsprocessen binnen de gemiddelde Nederlandse gemeente betekent een dergelijke voorwaarde niet zelden dat na het afronden van de onderhandelingen gedurende twee tot drie maanden een zwaard van Damocles boven de overeenkomst hangt.

Deze oplossingsrichting is bovendien niet zonder grenzen. Een van die grenzen is gelegen in artikel 6:23 lid 1 BW. Dit artikellid bepaalt dat wanneer een partij die bij de niet-vervulling van een ontbindende of opschortende voorwaarde belang had de vervulling daarvan heeft belet, de voorwaarde als vervuld kan gelden indien de redelijkheid en billijkheid dit verlangen.

Dat dit artikellid ook onverkort van toepassing kan zijn op overeenkomsten tussen een publiekrechtelijke rechtspersoon en een privaatrechtelijke rechtspersoon, ondervond recentelijk de gemeente Almere. Na jarenlange onderhandelingen met een supermarktondernemer verschool de gemeente zich achter de opschortende voorwaarde van instemming door het college van burgemeester en wethouders met de

desbetreffende overeenkomst. De supermarktondernemer meende dat een overeenkomst tot stand was gekomen en beriep zich hierbij op artikel 6:23 lid 1 BW.

In antwoord hierop stelde de gemeente zich op het standpunt dat van toepassing van artikel 6:23 lid 1 BW pas sprake kan zijn, indien tussen partijen een overeenkomst onder opschortende voorwaarde tot stand is gekomen. Artikel 160 lid 1 aanhef en onder e Gemw brengt echter mee dat geen rechtsgeldige overeenkomst onder opschortende voorwaarde tot stand kan komen zonder dat het college van burgemeester en wethouders tot het aangaan daarvan heeft besloten, zo beredeneerde de gemeente. De Hoge Raad oordeelde anders:

> *'De bepaling van art. 160 lid 1, aanhef en onder e, Gemeentewet kent het college van B&W de bevoegdheid toe tot het aangaan van privaatrechtelijke rechtshandelingen. Deze bevoegdheid sluit niet uit dat (...) met instemming van B&W onderhandelingen over een voorgenomen privaatrechtelijke rechtshandeling namens de gemeente door ambtenaren kunnen worden gevoerd en dat als resultaat van die onderhandelingen een rechtshandeling tot stand komt onder de voorwaarde van goedkeuring door het college van B&W. In een dergelijk geval kan (...) een zodanige voorwaarde (door partijen of de rechter) worden aangemerkt als opschortende voorwaarde in de zin van art. 6:21 BW, zodat in voorkomend geval ook art. 6:23 lid 1 BW toepassing kan vinden. Daartoe is niet nodig dat de onderhandelaars van de zijde van de gemeente een mandaat (van B&W) hebben om de gemeente te binden, omdat vanwege de opschortende voorwaarde de overeenkomst de gemeente pas bindt nadat de voorwaarde in vervulling is gegaan (of op grond van art. 6:23 geacht wordt in vervulling te zijn gegaan).'*[3]

Dit voorbeeld maakt duidelijk dat het systeem van de artikelen 160 en 171 Gemw niet in alle gevallen sluit. In uitzonderlijke gevallen kan ook zonder uitdrukkelijke besluitvorming van het college van burgemeester en wethouders als bedoeld in artikel 160 Gemw een overeenkomst tot stand komen.

- ## Vertegenwoordiging en volmacht

Hiervoor werd gesuggereerd dat overeenkomsten tussen een privaatrechtelijke rechtspersoon en de gemeente van gemeentezijde door de burgemeester moeten worden ondertekend en dat hieraan voorafgaand – behoudens enkele uitzonderlijke gevallen – een besluit van het college van burgemeester en wethouders is vereist. Naar de letter van de wet is dit een juiste gang van zaken. Echter vooral in grote gemeenten zou het volstrekt onhoudbaar zijn indien aan elke overeenkomst een specifiek besluit van het voltallige college ten grondslag moet liggen en elk besluit vervolgens ter ondertekening het bureau van de burgemeester dient te bereiken.

In de praktijk kennen de meeste – zo niet alle – gemeenten daarom een regeling waarin delegatie (de overdracht van de bevoegdheid tot het nemen van besluiten door een bestuursorgaan) en mandaat (de uitoefening van bevoegdheden in naam van een bestuursorgaan) van bevoegdheden zijn neergelegd en waarin tevens een lijst met gevolmachtigden is opgenomen.

Deze laatstgenoemde figuur stamt rechtstreeks uit het vermogensrecht.
Artikel 3:60 BW bepaalt dat volmacht de bevoegdheid is die een volmachtgever (in dezen: de burgemeester) verleent aan de ander, de gevolmachtigde (in dezen: de ambtenaar in kwestie), om in zijn naam rechtshandelingen te verrichten.

Bij de eerstgenoemde figuur, het mandaat, is een nadere toelichting op zijn plaats. Immers, in artikel 10:1 Awb is verankerd dat onder mandaat wordt verstaan: 'de bevoegdheid om in naam van een bestuursorgaan besluiten te nemen'.

Besluiten kwalificeren als publiekrechtelijke rechtshandelingen, terwijl bij het contracteren met gemeenten juist privaatrechtelijke rechtshandelingen aan de orde zijn. Voor het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen voorziet artikel 10:12 Awb in een schakelbepaling, waarvan de inhoud erop neerkomt dat de bepalingen in de Awb over mandaat van overeenkomstige toepassing zijn indien een bestuursorgaan een volmacht verleent aan personen werkzaam onder zijn verantwoordelijkheid (lees: ambtenaren) tot het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen.

Een voorbeeld ter illustratie: gemeenten zijn dikwijls betrokken bij de verkoop van gronden aan projectontwikkelaars. In het geval van ambitieuze prestigeprojecten is denkbaar dat de 'koninklijke route' wordt gevolgd, zoals in de hiervoor geschetste wettelijke bepalingen is neergelegd. Indien de gemeente echter enige groenstroken wenst te verkopen, dan voorziet dikwijls de algemene delegatie-, mandaat- en volmachtregeling in mandatering van (bijvoorbeeld) het hoofd van de afdeling grondzaken om namens het college te besluiten tot de grondverkoop, alsmede in de volmacht om de grondverkoopovereenkomst namens de burgemeester te tekenen.

Een nadeel van deze oplossing vanuit het perspectief van de contractuele wederpartij van de gemeente is dat niet alle gemeenten zo attent zijn om de algemene delegatie-, mandaat- en volmachtregeling op de gemeentelijke website te publiceren. Voor zover de regeling weliswaar op een algemeen toegankelijke locatie is gepubliceerd, is vaak niet of nauwelijks te verifiëren of sprake is van een actuele regeling. In een aantal gevallen wordt aan de titel van de regeling weliswaar een specifiek jaartal toegevoegd, maar daarmee is nog niet gezegd dat de regeling ook jaarlijks wordt bijgewerkt en opnieuw wordt vastgesteld.

Aanbevelenswaardig is daarom, voorafgaand aan ondertekening van de overeenkomst met de gemeente, nadrukkelijk navraag te doen naar (bescheiden waaruit blijkt van) de bevoegdheid van de voorgenomen 'ondertekenaar' van gemeentezijde. Immers, indien een ambtenaar zijn volmacht overschrijdt, heeft dit in beginsel tot gevolg dat tussen de gemeente en een privaatrechtelijke rechtspersoon geen overeenkomst tot stand komt.[4] In een dergelijk geval is sprake van onbevoegde vertegenwoordiging.

Dit is anders in het geval de gemeente de door de ambtenaar onbevoegd verrichte rechtshandeling bekrachtigt. Dan kan in weerwil van de onbevoegde vertegenwoordiging alsnog een overeenkomst tot stand komen. De gedachte hierachter is dat de gemeente er geen belang bij heeft wanneer een rechtshandeling niet aan haar wordt toegerekend, als zij daarbij juist is gebaat. Tenzij voor de totstandkoming van de rechtshandeling een vormvereiste geldt (zoals het verlijden van een notariële akte voor de levering van een onroerende zaak), kan normaliter worden volstaan met een schriftelijke bevestiging van de gemeente dat zij de rechtshandeling bekrachtigt.

Ook indien de privaatrechtelijke rechtspersoon op grond van gedragingen of verklaringen van de gemeente erop mocht vertrouwen dat de ambtenaar bevoegd was tot het verrichten van de rechtshandeling ('opgewekte schijn'), kan onder omstandigheden – ondanks de onbevoegde vertegenwoordiging – alsnog een overeenkomst tot stand komen. De jurisprudentie over dit onderwerp is buitengewoon casuïstisch, aangezien de rechter zal moeten vaststellen of in het concrete geval door de gemeente (of een andere publiekrechtelijke rechtspersoon) de

schijn van bevoegde vertegenwoordiging is gewekt. Enig houvast is te vinden in het befaamde arrest Kleuterschool Babbel:

> *'Het (...) eerste middel komt terecht op tegen 's Hofs oordeel dat voor de vraag of een Gemeente voor de gedragingen van een wethouder kan worden aangesproken, beslissend is of de wethouder in de Gemeentewet als orgaan van de Gemeente wordt erkend. De gedragingen van een wethouder kunnen immers ook dan een onrechtmatige daad van de Gemeente opleveren, wanneer zij in het maatschappelijk verkeer als gedragingen van de gemeente hebben te gelden. Aangenomen moet worden dat dit het geval is, wanneer de gedragingen van een wethouder van onderwijs bestaan in het doen van uitlatingen in zijn hoedanigheid ter zake van de aansprakelijkheid voor gebreken in de bouw van een in de gemeente gevestigde kleuterschool.'*[5]

Een recent voorbeeld van een geslaagd beroep op een door een publiekrechtelijke rechtspersoon gewekt vertrouwen heeft betrekking op de redding van voetbalclub Vitesse. Medio 2001 verkeerde de voetbalclub in een financiële noodsituatie. Enkele private financiers van Vitesse hadden een reddingsplan opgesteld, op basis waarvan op initiatief van de portefeuillehouder financiën van gedeputeerde staten van Gelderland (hierna: GS) crisisbesprekingen zijn gevoerd, waarbij vier van de vijf Gelderse gedeputeerden aanwezig waren. Daarbij zijn plannen besproken op grond waarvan ook de provincie een financiële bijdrage zou leveren. De private financiers hebben vervolgens uitvoering gegeven aan hun aandeel van de plannen en zeer aanzienlijke financiële verplichtingen op zich genomen. Voor de financiële hulpplannen van GS bleek uiteindelijk onvoldoende politiek draagvlak te bestaan bij provinciale staten van Gelderland (hierna: PS).

Vitesse en haar financiers hebben vervolgens schadevergoeding gevorderd van de provincie omdat de toezeggingen van de gedeputeerden niet waren nagekomen, onder meer resulterende in het mislopen door Vitesse van een korting op de huurprijs voor stadion 'Gelredome'. Nadat het Gerechtshof Arnhem de 'hoofdregel' – dat in beginsel alleen bevoegd gedane toezeggingen de provincie kunnen binden, tenzij de provincie zélf door een handelen of nalaten de (toerekenbare) schijn heeft gewekt dat de toezegging bevoegd namens de provincie is gedaan[6] – reeds had bevestigd, oordeelde de Hoge Raad na een jarenlang juridisch gevecht dat slechts onder bijzondere omstandigheden aansprakelijkheid van de provincie kan worden aangenomen voor toezeggingen van haar gedeputeerden. Volgens de Hoge Raad hadden de gedragingen van de gedeputeerden in deze zaak in het maatschappelijk verkeer echter te gelden als gedragingen van de provincie (en niet als handelingen op eigen naam), waarmee Vitesse en haar financiers zijn bewogen zeer aanzienlijke financiële verplichtingen aan te gaan. Het lag niet op de weg van Vitesse en haar financiers navraag te doen naar de bevoegdheid van de gedeputeerden om toezeggingen te doen. In de gegeven omstandigheden mocht van de gedeputeerden worden verwacht voldoende duidelijk een voorbehoud te maken ter zake de toestemming van PS, dan wel uitdrukkelijk te waarschuwen dat de provincie slechts een inspanningsverplichting op zich nam. Nu de gedeputeerden dit hadden nagelaten, heeft de provincie Vitesse en haar financiers op het verkeerde been gezet en jegens hen onrechtmatig gehandeld.[7]

- ## Doorwerking algemene beginselen van behoorlijk bestuur

Een meer publiekrechtelijke 'vertaling' van de hiervoor besproken problematiek van onbevoegde vertegenwoordiging is of bij de desbetreffende privaatrechtelijke rechtspersoon het gerechtvaardigde vertrouwen is gewekt dat de overeenkomst rechtsgeldig werd aangegaan en/of ondertekend, alsmede of dientengevolge het

vertrouwensbeginsel met zich brengt dat de gemeente dit gerechtvaardigde vertrouwen gestand moet doen.

Het vertrouwensbeginsel is een van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Deze rechtsbeginselen zijn deels gecodificeerd (in de Awb) en deels ongecodificeerd (volgen uit de jurisprudentie en doctrine) en normeren in de eerste plaats het publiekrechtelijk handelen van bestuursorganen. Deze beginselen kunnen daarnaast ook een rol spelen bij privaatrechtelijke rechtshandelingen van publiekrechtelijke rechtspersonen.[8] Artikel 3:14 BW bepaalt immers dat een bevoegdheid die iemand (onder wie ook publiekrechtelijke rechtspersonen) krachtens het privaatrecht toekomt, niet mag worden uitgeoefend in strijd met de geschreven of ongeschreven regels van het publiekrecht. De algemene beginselen van behoorlijk bestuur zijn voorbeelden van dergelijke regels van publiekrecht.

De Awb kent een soortgelijke bepaling. In artikel 3:1 lid 2 Awb is neergelegd dat de in de afdelingen 3.2 tot en met 3.4 Awb gecodificeerde beginselen van overeenkomstige toepassing zijn op andere handelingen van bestuursorganen dan besluiten, waaronder dus ook privaatrechtelijke rechtshandelingen, voor zover de aard van die rechtshandeling zich daartegen niet verzet. Als gevolg hiervan zijn publiekrechtelijke rechtspersonen onder meer gehouden alle nodige kennis te verzamelen over de relevante feiten en de af te wegen belangen, mogen zij geen misbruik maken van toegekende bevoegdheden en mogen de gevolgen van de te sluiten overeenkomst voor één of meer betrokkenen geen onevenredig nadelige gevolgen hebben in verhouding tot het met de overeenkomst te dienen doel.

De belangrijkste consequentie van deze bepalingen uit het BW en de Awb is dat publiekrechtelijke rechtspersonen in verhouding tot privaatrechtelijke rechtspersonen minder vrijheid genieten bij het maken van de keuze met wie en onder welke voorwaarden zij wensen te contracteren. Het gelijkheidsbeginsel speelt hierbij een grote rol. Aan de hand van transparante en objectieve criteria moet een publiekrechtelijke rechtspersoon kunnen aangeven waarom hij bijvoorbeeld wel met de ene privaatrechtelijke rechtspersoon, maar niet met de andere privaatrechtelijke rechtspersoon in zee wil gaan, of waarom hij bijvoorbeeld in het ene geval wel een bankgarantie verlangt van de privaatrechtelijke rechtspersoon met wie hij contracteert en in het andere geval niet.[9]

Ter illustratie dient het aanbestedingsrecht. Dit rechtsgebied is als geen ander erop gericht een gelijk speelveld te garanderen, zodat iedere mogelijke contractspartner van de aanbestedende overheidspartij een gelijke kans heeft in aanmerking te komen voor het sluiten van een overeenkomst met de desbetreffende publiekrechtelijke rechtspersoon. Veelal maakt een conceptovereenkomst deel uit van de stukken die in de aanbestedingsprocedure voor alle partijen beschikbaar zijn, opdat alle potentiële contractspartners zich zien verzekerd van een gelijkluidend aanbod.

Vervolgens rijst de vraag wat de gevolgen kunnen zijn indien een overeenkomst tussen een publiekrechtelijke rechtspersoon en een privaatrechtelijke rechtspersoon tot stand komt in strijd met één of meer van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, waaronder in strijd met het gelijkheidsbeginsel of het vertrouwensbeginsel.

Uit artikel 3:40 lid 1 BW volgt dat een overeenkomst die door inhoud of strekking in strijd is met de goede zeden of de openbare orde nietig is. Met de zinsnede ‘goede zeden of de openbare orde’ heeft de wetgever bedoeld te verwijzen naar de normen van ongeschreven recht die in de samenleving als fundamenteel worden ervaren,[10] waaronder enige algemene beginselen van behoorlijk bestuur.[11] Ook overeenkomsten in strijd met een dwingende wetsbepaling zijn in beginsel nietig,

tenzij de wetsbepaling uitsluitend strekt ter bescherming van een van de partijen bij de overeenkomst, in welk geval de overeenkomst vernietigbaar is (art. 3:40 lid 2 BW). In dat laatste geval is de overeenkomst geldig, tenzij een beroep wordt gedaan op de vernietigbaarheid van de overeenkomst en dit beroep wordt gehonoreerd. Nietigheid vindt daarentegen van rechtswege plaats. Mogelijk is overigens dat slechts één of meer bedingen uit de overeenkomst nietig zijn en niet de gehele overeenkomst (art. 3:41 BW).

Ter afsluiting van deze paragraaf kan nog de vraag worden opgeworpen in hoeverre naast de doorwerking van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het privaatrechtelijk handelen van publiekrechtelijke rechtspersonen, ruimte bestaat voor de toepassing van de typisch privaatrechtelijke notie van de redelijkheid en billijkheid. Binnen de juridische doctrine is hierover een nadrukkelijk verschil van mening zichtbaar. Gelet op de praktische insteek van deze bijdrage voert het te ver hierop in detail in te gaan. Volstaan wordt met het signaleren dat het ene 'kamp' van mening is dat met de toepassing van de redelijkheid en billijkheid uit het BW geen wezenlijk ander resultaat kan worden bereikt dan door de toepassing van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Het andere 'kamp' stelt zich op het standpunt dat deze grootheden niet op één lijn zijn te stellen, omdat bijvoorbeeld de algemene beginselen van behoorlijk bestuur uitdrukkelijker dan de redelijkheid en billijkheid in verschillende soorten zijn te onderscheiden en daardoor een meer gedifferentieerde benadering mogelijk maken.[12]

- ## Geheimhouding vs. Wet openbaarheid van bestuur

Het ligt in het hart van menig ondernemer dat hij zijn afspraken en overeenkomsten met derden voor zijn concurrenten verborgen wenst te houden. Deze geheimhouding waarborgt tot op een zekere hoogte een voordeel van deze ondernemer ten opzichte van zijn concurrenten. Dit verklaart ook waarom de meeste overeenkomsten waarbij alleen privaatrechtelijke rechtspersonen zijn betrokken een geheimhoudingsclausule bevatten, dikwijls vergezeld van stevige boetebedragen in geval van overtreding daarvan. In het licht hiervan zullen privaatrechtelijke rechtspersonen vaak in hun overeenkomsten met publiekrechtelijke rechtspersonen soortgelijke geheimhoudingsclausules willen opnemen.

Publiekrechtelijke rechtspersonen zullen aan deze wens niet zonder meer tegemoet kunnen komen, aangezien zij in veel gevallen deze geheimhouding niet kunnen garanderen. Hieraan staat de WOB in de weg. Op basis van deze wet kan eenieder een verzoek om informatie – neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid – richten tot een bestuursorgaan (art. 3 lid 1 WOB). Een bestuurlijke aangelegenheid is in de WOB gedefinieerd als een aangelegenheid die betrekking heeft op het beleid van een bestuursorgaan, daaronder begrepen de voorbereiding en uitvoering daarvan.

In dit verband wordt geen onderscheid gemaakt tussen 'publiekrechtelijke aangelegenheden' en 'privaatrechtelijke aangelegenheden'. Informatie neergelegd in documenten over te sluiten en gesloten overeenkomsten met privaatrechtelijke rechtspersonen (waaronder de overeenkomsten zelf) zijn daarmee voor eenieder op te vragen bij een bestuursorgaan. In beginsel dient het bestuursorgaan de verzochte informatie te verstrekken. Ter bescherming van derden – waaronder in een voorkomend geval ook privaatrechtelijke rechtspersonen – kent de WOB enige uitzonderingen en beperkingen op deze verplichte informatieverstrekking.

De voor privaatrechtelijke rechtspersonen meest belangrijke uitzondering is neergelegd in artikel 10 lid 1 sub c WOB: het verstrekken van informatie over bedrijfs- en fabricagegegevens die door privaatrechtelijke rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld, dient achterwege te blijven. Volgens vaste jurisprudentie dient het begrip 'bedrijfs- en fabricagegegevens' restrictief te worden uitgelegd:

> *'Van bedrijfs- en fabricagegegevens is slechts sprake, indien en voor zover uit die gegevens wetenswaardigheden kunnen worden afgelezen of afgeleid met betrekking tot de technische bedrijfsvoering of het productieproces, dan wel met betrekking tot de afzet van de producten of de kring van afnemers en leveranciers. Ook gegevens die uitsluitend de financiële bedrijfsvoering betreffen, kunnen onder omstandigheden als bedrijfsgegevens worden aangemerkt.'*[13]

In de praktijk kan met een beroep op dit artikellid meestal – maar niet altijd[14] – worden voorkomen dat ten minste de meest concurrentiegevoelige informatie over prijzen, hoeveelheden, toeleveranciers en afnemers moet worden openbaar gemaakt. Van belang is dat de verstrekker van de informatie de vertrouwelijkheid daarvan heeft beoogd en dat dit ook blijkt uit het document.[15]

Verstrekking van informatie door een bestuursorgaan kan eveneens achterwege blijven indien daarmee de onevenredige bevoordeling of benadeling van de bij de aangelegenheid betrokken (rechts)personen of derden wordt voorkomen en hun belangen dienen te prevaleren boven het belang dat is gemoeid met de verstrekking van de verzochte informatie (art. 10 lid 2 sub g WOB). Denkbaar is daarom dat deze uitzonderingsgrond wordt aangewend om te voorkomen dat gevoelige informatie bij concurrenten terechtkomt, in het bijzonder wanneer ook contractueel geheimhouding is overeengekomen. In de jurisprudentie wordt echter als uitgangspunt gehanteerd:

> *'Voor zover het college aanvoert dat rekening moet worden gehouden met de omstandigheid dat met één van de betrokkenen geheimhouding is overeengekomen, oordeelt de Afdeling dat dit een factor van belang kan zijn voor zover het gaat om gegevens die slechts op grond van de belofte van geheimhouding zijn verstrekt.'*[16]

Een bestuursorgaan kan met een beroep op deze uitzonderingsgrond dus niet zonder meer aan openbaarmaking ontkomen als contractueel is overeengekomen niet tot openbaarmaking te zullen overgaan. De contractuele geheimhouding is echter wel een aspect dat het bestuursorgaan in zijn belangenafweging kan betrekken.

In sommige gevallen zijn privaatrechtelijke rechtspersonen juist gebaat bij het vergaren van informatie. Te denken valt aan de projectontwikkelaar die inzicht wenst in de totstandkoming van grondprijzen binnen een gemeente of informatie wil vergaren over exploitatieberekeningen. In dergelijke gevallen mag de verstrekking van informatie door de gemeente achterwege blijven, indien het belang daarvan niet opweegt tegen de economische of financiële belangen van de gemeente (art. 10 lid 2 sub b WOB).[17]

Ondanks deze – en diverse in relatie tot privaatrechtelijke rechtspersonen minder toepasselijke – uitzonderingsgronden en beperkingen op het beginsel van verplichte informatieverstrekking door bestuursorganen dienen privaatrechtelijke rechtspersonen telkens in het achterhoofd te houden dat de documenten die zij in het kader van een onderhandelings- en contracteringsproces aan de overheid verstrekken, mogelijk ook aan anderen moeten worden verstrekt. Dit risico kan enigszins worden beperkt door nadrukkelijk aan te geven dat de verstrekte informatie vertrouwelijk is.

Ook het opnemen van een geheimhoudingsclausule in de overeenkomst kan daartoe bijdragen.

- ## Conclusie

In deze bijdrage heb ik inzichtelijk gemaakt dat het contracteren tussen publiekrechtelijke rechtspersonen en privaatrechtelijke rechtspersonen primair wordt beheerst door de gebruikelijke spelregels van het BW. Gelet op het feit dat overeenkomsten met publiekrechtelijke rechtspersonen echter op een meer formele wijze tot stand komen dan overeenkomsten tussen louter private partijen, omdat de vertegenwoordiging van publiekrechtelijke rechtspersonen niet altijd eenvoudig is te doorgronden en met name omdat vele publiekrechtelijke normen doorwerken in het privaatrechtelijk handelen van publiekrechtelijke rechtspersonen, is het contracteren met publiekrechtelijke rechtspersonen geen sinecure.

Noten

- **1** HR 26 januari 1990, NJ 1991, 393.
- **2** Vgl. voor recente voorbeelden: Rb. Arnhem 1 juni 2011, RCR 2011, 91 en Hof Arnhem 13 december 2011, NJF 2012, 67.
- **3** HR 1 juni 2012, LJN BV1748, r.o. 3.10.2.
- **4** Vgl. o.m. HR 31 januari 1997, NJ 1998, 704 m.nt. C.J.H. Brunner (Reisbureau De Globe BV/Provincie Groningen).
- **5** Vgl. o.m. HR 6 april 1979, NJ 1980, 34 (Kleuterschool Babbel).
- **6** Hof Arnhem 3 juni 2008, LJN BD6676, r.o. 4.7.
- **7** HR 25 juni 2010, AB 2010, 334 m.nt. F.J. van Ommeren en NJ 2010, 371.
- **8** HR 27 maart 1987, NJ 1987, 727.
- **9** A.A. van Rossum, Van contact naar contract, Den Haag: Vereniging Nederlandse Gemeenten 2003, p. 60.
- **10** J.H. Nieuwenhuis e.a., Tekst & Commentaar Burgerlijk Wetboek, toelichting bij art. 3:40 BW.
- **11** Vgl. o.m. HR 3 april 1998, NJ 1998, 588 (Alkemade/Hornkamp).
- **12** Een overzicht is opgenomen in A.A. van Rossum, Contracteren met de overheid, Tijdschrift Contracteren 2005, p. 92.
- **13** O.m. ABRvS 29 april 2008, LJN BD0771 en ABRvS 6 juni 2012, LJN BW7607.
- **14** Vgl. bijv. ABRvS 30 mei 2012, LJN BW6910.
- **15** Rb. Haarlem 17 september 2009, LJN BJ8008.
- **16** ABRvS 20 juni 2007, LJN BA7618.
- **17** ABRvS 18 februari 2009, AB 2009, 171.

Bron: openaccessadvocate.nl

tijdschrift vennootschapenonderneming 2012

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2019–2020

Vragen gesteld door de leden der Kamer

2020Z03886

Vragen van het lid **Kuiken** (PvdA) aan de Minister van Justitie en Veiligheid over *de verkoop van nazi-boeken op Bol.com* (ingezonden 27 februari 2020).

Vraag 1
Kent u het bericht «Amazon is om, maar Bol.com weigert kindernaziboek te verwijderen: «Ze moeten zich doodschamen»»?[1]

Vraag 2
Deelt u de mening dat een online boekhandel verantwoordelijk is voor welke boeken het al dan niet verkoopt? Zo nee, waarom niet?

Vraag 3
Deelt u de mening dat met de verkoop van boeken, zoals «Der Giftpilz» van Julius Streicher, «Blood and Honor» van Alfred Rosenberg of «die Schutzstaffel als Antibolschewistische Kampforganisation» van Heinrich Himmler, nazi-gedachtengoed wordt verkocht? Zo ja, deelt u dan ook de mening dat dit zeer ongewenst is? Zo nee, waarom niet?

Vraag 4
Kan het verkopen van boeken die het nazi-gedachtengoed dragen strafbaar zijn? Zo ja, op grond van welke wetsartikelen? Zo nee, waarom niet?

Vraag 5
Is er reeds aangifte gedaan tegen Bol.com dan wel ambtshalve vervolging ingesteld?

Vraag 6
Kunt u in contact treden met vertegenwoordigers van de Joodse gemeenschap in Nederland, onder andere om hun gevoelens in deze te peilen?

[1] Algemeen Dagblad, 27 februari 2020, https://www.ad.nl/binnenland/amazon-is-om-maar-bol-com-weigert-kindernaziboek-te-verwijderen-ze-moeten-zich-doodschamen~a5a96754/

kv-tk-2020Z03886
's-Gravenhage 2020

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2019–2020

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2447

Vragen van het lid **Kuiken** (PvdA) aan de Minister van Justitie en Veiligheid over *de verkoop van nazi-boeken op Bol.com* (ingezonden 27 februari 2020).

Antwoord van Minister **Grapperhaus** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 14 april 2020).

Vraag 1
Kent u het bericht «Amazon is om, maar Bol.com weigert kindernaziboek te verwijderen: «Ze moeten zich doodschamen»»?[1]

Antwoord 1
Ja.

Vraag 2
Deelt u de mening dat een online boekhandel verantwoordelijk is voor welke boeken het al dan niet verkoopt? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2
Ja, die mening deel ik. Het vergt immers een besluit om een product voor verkoop aan te bieden of dit juist niet te doen.

Vraag 3
Deelt u de mening dat met de verkoop van boeken, zoals «Der Giftpilz» van Julius Streicher, «Blood and Honor» van Alfred Rosenberg of «die Schutzstaffel als Antibolschewistische Kampforganisation» van Heinrich Himmler, nazi-gedachtengoed wordt verkocht? Zo ja, deelt u dan ook de mening dat dit zeer ongewenst is? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3
Ik doe geen uitlatingen over individuele situaties, maar in zijn algemeenheid stel ik voorop dat het nazi-gedachtegoed haaks staat op het uitgangspunt binnen onze samenleving dat iedere burger zich een volwaardig burger moet weten en voelen, en gevrijwaard moet blijven van discriminatoire uitlatingen en handelingen. Ik acht de verkoop van boeken met nazigedachtegoed om redenen anders dan educatie of cultureel-historische motieven dan ook zeer

[1] Algemeen Dagblad, 27 februari 2020, https://www.ad.nl/binnenland/amazon-is-om-maar-bol-com-weigert-kindernaziboek-te-verwijderen-ze-moeten-zich-doodschamen~a5a96754/

ah-tk-20192020-2447
ISSN 0921 - 7398
's-Gravenhage 2020

ongewenst en moreel verwerpelijk. In voorkomende gevallen zal het Openbaar Ministerie bij de verspreiding van dergelijk materiaal conform de Aanwijzing discriminatie optreden.

Vraag 4
Kan het verkopen van boeken die het nazi-gedachtengoed dragen strafbaar zijn? Zo ja, op grond van welke wetsartikelen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4
In artikel 137e Sr is onder meer en voor zover hier van belang strafbaar gesteld het anders dan ten behoeve van zakelijke berichtgeving verspreiden of ter verspreiding in voorraad hebben van voorwerpen waarin een discriminerende uiting is vervat. Of het verkopen van de boeken die nazigedachtegoed uitdragen, daadwerkelijk strafbaar is, dient van geval tot geval te worden beoordeeld, met inachtneming van de vaste jurisprudentie.[2]

Vraag 5
Is er reeds aangifte gedaan tegen Bol.com dan wel ambtshalve vervolging ingesteld?

Antwoord 5
Ja, er is aangifte gedaan tegen Bol.com B.V. Het is aan het OM om te beslissen of er tot vervolging wordt over gegaan.

Vraag 6
Kunt u in contact treden met vertegenwoordigers van de Joodse gemeenschap in Nederland, onder andere om hun gevoelens in deze te peilen?

Antwoord 6
Geregeld voer ik overleg met vertegenwoordigers van de Joodse gemeenschap, waarin ook dit soort incidenten aan de orde komen. Specifiek over deze vragen is contact gezocht met het Centraal Joods Overleg (CJO). Het CJO heeft aangegeven verbolgen te zijn over het feit dat dit soort antisemitische lectuur te koop wordt aangeboden. Zoals ik al aangaf acht ik zelf ook de verkoop van boeken met nazigedachtegoed om redenen anders dan educatie of cultureel-historische motieven zeer ongewenst en moreel verwerpelijk.

[2] Vgl. HR 23 november 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM9135 (Combat 18) en HR 14 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:220 (standaardarresten). Vgl. mijn antwoorden op eerdere Kamervragen over een vergelijkbaar onderwerp, Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 3413.

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

SOMMATIE

AANTEKENEN

Aan: PELS RIJCKEN & DROOGLEEVER FORTUIJN
LANDSADVOCAAT
T.a.v:Weledelgestrenge mr. G.J.H. Houtzagers

Postbus:11756
2502AT,DEN HAAG.

Heden **achtentwintig april tweeduizendenveertien** heb ik Joannes Petrus van den Wittenboer voorzitter van de stichting IFUD of Human Rights een sommatie verzonden per brief,per aangetekende post (via het adres van de Landsadvocaat) aan Staat der Nederlanden (Ministerie van Algemene Zaken) Mark Rutte de Minister President.De Staat van wie de zetel is gevestigd in Den Haag.IFUD of Human Rights handelende tevens als gemachtigde namens en voor Audio-Rarities,te dezer zake woonplaats kiezende te Mierlo aan de Kastanje 28 ten adres van IFUD of Human Rights,(zelfde adres).

sommatie

Ik verzoek de Staat der Nederlanden **binnen veertien dagen na heden** een ondubbelzinnig helder standpunt schriftelijk te versturen.**Ja / Nee** op voorgeschreven wijze de notariële akte betwisten.Blijft de Staat in gebreke nadien geen procedure voor de akte te betwisten voor de rechter mogelijk is.Dat is om gedragingen die de verdere afwikkeling vertragen of hinderen uit te sluiten.Zoals andere strategische doelen nastreven dan het doel de akte te betwisten.

eerdere sommatie

De Staat der Nederlanden,(Minister van Algemene Zaken) Kok heeft op dd, 27 oktober 2000 een brief verzonden aan J.P. van den Wittenboer,kenmerk:00M390814.Hierin de bevestiging een kopie van een notariële akte te hebben ontvangen als bijlage van een eerdere brief dd, 4 september 2000 aan de Minister van Algemene Zaken verzonden.(het betrof het kopie van de **notariële akte van dd, 17 augustus 1999**).

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com/
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Online kopie (pdf-bestand) beschikbaar ter inzage via link:
http://www.archive.org/details/AkteNotarieel16-07-2004

De Staat der Nederlanden,(Minister van Algemene Zaken) Balkenende heeft ten aanzien het schriftelijk verzoek door IFUD of Human Rights de onjuistheid van **de notariële akte dd,21 juni 2007** te bewijzen voor de rechter, schriftelijk gereageerd per brief dd, 28 maart 2008 / kenmerk 3318172.De Staat is niet voornemens
de akte te betwisten.De laatste regels in de brief zijn irrelevante / kansloze stelling.Een notariële akte betwisten kan alleen voor de rechter met een procedure.Berusting houdt in dat de Staat aan eiser heeft verklaard dat Zij zich neerlegt,dan wel een houding heeft aangenomen waaruit dat ondubbelzinnig blijkt.Online kopie (pdf-bestand) beschikbaar ter inzage via link:
http://www.archive.org/details/KopieAfschriftNotarieleAkte_2007

bewijskracht authentieke akte

Voor de uitwendige bewijskracht van een authentieke akte geldt dat het stuk dat er uitziet als een authentieke akte tegenover iedereen voor een authentieke akte wordt gehouden (artikel 159, eerste lid, Rv). De handtekening van de ambtenaar wordt voor echt gehouden. Wat betreft de formele bewijskracht geldt voor de authentieke akte dat partijen en de ambtenaar hebben verklaard wat boven hun handtekening staat. Wat betreft de materiële bewijskracht van een authentieke akte geldt voor hetgeen partijen hebben verklaard (artikel 157, tweede lid, Rv) dat de inhoud van de verklaring voor waar geldt tegen hem die de verklaring
heeft afgelegd en ten gunste van hem ten wiens behoeve zij is afgelegd.Ten laste van ieder ander en ten gunste van ieder ander heeft zij vrije bewijskracht. Wat betreft de materiële bewijskracht van een authentieke akte geldt voor hetgeen de ambtenaar heeft verklaard dat de inhoud van de ambtenaarsverklaring tegenover een ieder voor waar geldt (artikel 157,eerste lid, Rv).Eerste Kamer vergaderjaar 2002-2003, 27743,nr 35b,De Minister van Justitie, J.P.H. Donner.

expertise en advisering

De juridische eenheden op de ministeries beschikken over voldoende expertise om ook over ingewikkelde juridische vraagstukken met gezag te adviseren.De twee laatste regels in de brief: "hetzij Balkenende niet kent,hetzij niet begrijpt" de rol van een notaris en de betekenis van de notariële akte. Ik dien er mij thans ter controle zekerheidshalve daadwerkelijk van te vergewissen of dat het inderdaad diens bedoeling was "geen valsheidsprocedure aanhangig te maken".Omdat ondoordachtheid of inzicht mogelijk persoonlijk zou kunnen ontbreken wat nodig is voor een juiste beoordeling en de daarmee verbonden juridische gevolgen.Juristen werkzaam en verbonden aan het kantoor van de Landsadvocaat zijn gespecialiseerd in

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com/
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

notarieelrecht.Ze zijn daardoor in staat juridische vraagstukken op te.lossen door uit een praktijksituatie de relevante feiten te selecteren en de juiste rechtsregels daarop toe te passen.

opmaken notariële akte

Als opdrachtgever mag ik er op vertrouwen dat de notaris heeft gehandeld zoals van een redelijk bekwaam notaris mag worden verwacht.Als een notaris n.l. in strijd handelt met zijn zorgplicht kan er sprake zijn van toerekenbare tekortkoming in de nakoming van zijn verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst met zijn opdrachtgever.[Hoge Raad:op de notaris rust in zijn hoedanigheid,uit hoofde van zijn taak bij het opmaken van een akte,een zwaarwegende zorgplicht ter zake van hetgeen nodig is voor het intreden van de rechtsgevolgen die zijn beoogd met de in die akte opgenomen rechtshandelingen (HR 28 september 1990,LJN AC0095,NJ 1991/473 en HR 20 december 2002,LJN AF0198, NJ 2003/325.] Aan notariële aktes wordt een belangrijke bewijskracht toegekend.Het is dan ook van belang dat deelnemers aan het rechtsverkeer kunnen vertrouwen op de inhoud van notariële akten. *("het beste van twee werelden" commissie Hammerstein) en interview Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie KNB met J.P.H. Donner voormalig minister van Justitie.*
De zorgplicht brengt tevens onder meer mee dat de notaris voorzover zulks redelijkewijs mogelijk in en in zoverre van de notaris kan worden gevergd,vooraf advies en informatie inwinnen over de op te nemen inhoud in de notariële akte verklaringen van en door de opdrachtgever (niet liggende op het specifieke vakgebied van de notaris).Zodat over de in de akte op te nemen inhoud geen onduidelijkheid mogelijk is.De zorgplicht beperkt zich dus niet louter tot juridische advisering.De notaris moet dus ook oog hebben voor de belangen van derden (bijvoorbeeld de fiscus).*Tegen de dwingendrechtelijke bewijskracht van de notariële akte is tegenbewijs – materieel en/of intellectueel- mogelijk in een speciale hiervoor procedure bij de rechter.De*
procedure wordt aanhangig gemaakt via een advocaat.e-book: "Kwaliteit in zware tijd" in opdracht WODC / Marijke ter Voert & F Zwenk (Co-auteur E.M.Th Beenakker, (BOOM uitgevers 2012 e-pub.

zorgplicht notaris

.(de zorgplicht van een notaris vindt zijn wettelijke grondslag in artikel 17 van de Wet op het notarisambt (Wna), waarin onder meer is bepaald dat de notaris bij de uitoefening van zijn ambt de belangen van alle bij de rechtshandeling betrokken partijen met de grootst mogelijke zorgvuldigheid moet behartigen. De Hoge Raad heeft in meerdere arresten overwogen dat de zorgplicht van de notaris nauw verweven is met zijn functie
in het rechtsverkeer en met het vertrouwen dat hij als zodanig geniet (HR 20 januari 1989, NJ 1989, 766, HR 20 december 2002, NJ 2003, 325 en HR 12 juni 2009, NJ 2009, 274). Uit deze notariële zorgplicht vloeien concrete zorgverplichtingen voort, zoals de plicht tot wilscontrole, de plicht tot het verstrekken van informatie over de rechten en verplichtingen die voortvloeien uit de in een (notariële) akte opgenomen rechtshandelingen en, afhankelijk van de relevante omstandigheden van het geval, een bijzondere waarschuwingsplicht voor specifieke aan die

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com/
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

rechtshandelingen verbonden (financiële) risico's. De informatieplicht van de notaris is wettelijk vastgelegd in artikel 43 lid 1 Wna, waarin onder meer is bepaald dat de notaris,voordat hij tot het verlijden van een akte overgaat, aan de verschijnende personen mededeling doet van de zakelijke inhoud daarvan en de comparanten zo nodig ook moet wijzen op de gevolgen die uit de akte voortvloeien)

ministeriële verantwoordelijkheid

Met zijn aantreden als minister neemt de nieuwe ambtsdrager van rechtswege de verantwoordelijkheid op zich voor hetgeen zijn ambtsvoorgangers hebben gedaan of nagelaten en wordt dit hem in staatsrechtelijke zin
toegerekend. Deze ministeriële verantwoordelijkheid geldt onverkort en houdt in dat de ambtsdrager over de vervulling van het ambt in het verleden verantwoording aflegt door beantwoording van vragen en verstrekking van informatie. Ik verzoek de Landsadvocaat deze juridische kwestie te overleggen gezamenlijk met de heren Wim Kok,Jan Peter Balkenende en Mark Rutte de Minister van Algemene Zaken. De Landsadvocaat kan adviseren en procesrisico's inschatten.

holocaust en scholing

De goede kennis van de geschiedenis en het belang van de geschiedenis als een les voor de toekomst onderschrijven en tevens in het beleid uitdragen. (kennisbijeenkomst 2011 kantoor in verband van de Landsadvocaat Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn N.V. samen met Stichting Sobibor.Daarbij bestond ook grote belangstelling voor het levensverhaal van Jules Schelvis).

geldvordering

Akte notarieel verleden op een en twintig juni tweeduizend zeven en daarna als afschrift uitgegeven op zevenentwintig juni tweeduizend zeven:de verwijzing naar de authentieke akten negentienhonderd negen en negentig en daarna op zestien juli tweeduizend vier: rubriek "16".De rubrieken "15 en 16" IMATERIËLE of NAAMSCHADE door de Staat der Nederlanden te hebben geschonden op een of meer keren en/of tijden en/of data.Te concretiseren in een geldvordering.

europese commissie

Internationale Herdenkingsdag voor de Holocaust, heeft aan het licht gebracht dat de meeste EU-lidstaten de EU-regelgeving ter bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat nog niet correct hebben uitgevoerd. De lidstaten hebben in 2008 unaniem het kaderbesluit betreffende de bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht aangenomen. Toch blijft de nationale wetgeving in een aantal landen nog steeds ontoereikend.Vooral nationale bepalingen tegen het ontkennen, vergoelijken of verregaand bagatelliseren van bepaalde misdrijven, zoals misdaden tegen de menselijkheid, zijn nog steeds ontoereikend in 20

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com/
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

lidstaten.Vicepresident Viviane Reding, EU-commissaris voor Justitie, zei tijdens een speech ter gelegenheid van de Internationale Herdenkingsdag voor de Holocaust 27 januari 2014: "*De naties in de Europese Unie leven nu in vrede met elkaar. We staan nu echter voor nog een andere uitdaging: het blijven streven naar tolerantie binnen onze maatschappijen. Niemand zou ooit te maken mogen krijgen met haatuitingen of haatmisdaden.Vandaag roep ik dus alle EU-lidstaten op om maatregelen te nemen zodat het EU-kaderbesluit volledig kan worden omgezet in nationale bepalingen en kan worden toegepast op het terrein.* "De Commissie zal in 2014 bilateraal in dialoog treden met de lidstaten zodat het kaderbesluit volledig
en correct kan worden omgezet in nationale wetgeving.Het EU-Kaderbesluit heeft als doel om met name racistische en xenofobische haatuitingen en haatmisdaden te bestrijden. Het verplicht de lidstaten er ook toe
om het publiekelijk aanzetten tot geweld of haat op grond van ras, huidskleur, godsdienst, afstamming,nationale of etnische afkomst vast te stellen als strafbare feiten.

<u>grondwet en democratie</u>

Het kabinet is van mening dat discriminatie,racisme en antisemitisme immoreel is en in strijd met de Grondwet en mensenrechtenverdragen.(Tweede Kamer,vergaderjaar 2003-2004, 29200VI,nr62,Minister van Justitie J.P.H. Donner).Tegengaan en strafbaar stellen zich nodeloos respectloos of polariserend uitlaten of negatieve minachtende uitingen over "Hitler's Inferno" LP en "40 Maanden Oraniënburg"boek of de dagboeken van Anne Frank,(Gerechtshof Amsterdam, 27 april 2000,Anne Frank Stichting / Verbeke).In het algemeen de Holocaust,Stockholm Declaration,(Declaration of the Stockholm International Forum on the Holocaust) 2000.

<u>symbolen nationaal socialisme</u>

Jurisprudentie,HR:2009 / BJ6941.

<u>structurele vormen van discriminatie strafrecht</u>

Kenmerk: (2000050862) dd,22 mei 2000.Openbaar Ministerie "college van procureurs-generaal",mr. J.L. de Wijkerslooth.

In het wetsvoorstel wordt onder structurele vormen van discriminatie verstaan het 'een beroep of gewoonte' maken van de in de betrokken artikelen omschreven feiten of het 'door twee of meer verenigde personen' plegen van die feiten. De bedoelde feiten zijn het doen van openlijke discriminatoire (artikel 137c Sr) of
tot haat of discriminatie of gewelddadig optreden aanzettende (artikel 137d Sr) uitlatingen, alsmede het openbaarmaken van dergelijke uitlatingen dan wel het aan een ander ongevraagd doen toekomen of het verspreiden of het ter openbaarmaking of verspreiding in voorraad hebben van een voorwerp waarin een

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com/
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

dergelijke uitlating is vervat (artikel 137e Sr). Beide vormen van structurele discriminatie worden bedreigd met een strafmaximum van twee jaar gevangenisstraf of een geldboete van de vierde categorie. Wellicht ten overvloede merkt de commissie op, dat mocht het plegen van de bewuste feiten door twee of meer personen een stelselmatig karakter krijgen, het openbaar ministerie de specialis 'een beroep of gewoonte maken' met het daaraan verbonden hogere strafmaximum te laste kan leggen.

tegenbewijs

Voldoende onderbouwd en geconcretiseerd,(alle middelen)

-nauwkeurig aangeduide bewijsmiddelen
-bewijsmotivering
-aanduiding herkomst bronnen
-duidelijk aangeven welk woord,zin of onderdeel in de akte moet worden betwist.

niet toegelaten

-suggesties en vage toespelingen
-simpele ontkenning
-verdraaien van feiten
-bewijsmethodes en techniek met ingebouwde bewijsconstructies die holocaust marginaliseren.

bekendheid met de stukken

De Staat der Nederlanden is bij de Minister van Algemene Zaken geacht (juridisch gezien) bekend te zijn met de inhoud van de notariële akten.Bij betwisting van de notariële akte(n) worden de afschriften van deze akten (met eventueel aanhechtingen) door de rechter opgevraagd bij de notaris.

HOOGACHTEND,

IFUD of Human Rights

De voorzitter

J.P. van den Wittenboer

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com/
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

DCO Bestuur en Onderwijs
Commissie Justitie

Intermediairy Foundation of the Universal Declaration of Human Rights
De heer J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Plaats en Datum	Den Haag, 8 november 2007
Betreft	Onderzoek rechtsstaat door Tweede Kamer
Ons kenmerk	JUST070656
Uw kenmerk	Opleggen valsheidsprocedures notariële akten
Uw brief van	27 september 2007

Geachte heer Van den Wittenboer,

Uw bovengenoemde brief is onder de leden van de vaste commissie voor Justitie verspreid.

Dit betekent dat alle leden van de commissie kennis hebben kunnen nemen van uw brief.

Namens de commissie zeg ik u dank voor de toezending van uw brief.

Hoogachtend,

mr. D.S. Nava,
griffier vaste commissie voor Justitie

Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
Den Haag

Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Tel: 070-318 2007
Fax: 070-318 3444

E-mail: cie.just@tweedekamer.nl

Minister-President
Minister van Algemene Zaken

> Retouradres Postbus 20001 2500 EA Den Haag

De heer J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Minister-President

Binnenhof 19
2513 AA Den Haag
Postbus 20001
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
3761189

Datum 9 mei 2014
Betreft Uw brief van 28 april 2014

Geachte heer van den Wittenboer,

Via de Landsadvocaat ontving ik een door u –als voorzitter van de IFUD of Human Rights- ondertekende sommatie om een op 21 juni 2007 verleden notariële akte te betwisten.

In het archief van mijn ministerie trof ik correspondentie tussen U en mijn ambtsvoorgangers W. Kok en J.P. Balkenende uit de periode van 1997 tot en met 2008 aan, alsmede een vonnis van de Rechtbank Den Haag van 21 februari 2008.

Ik verwijs naar die rechterlijke uitspraak en naar de brief van toenmalig Minister-President Balkenende van 28 maart 2008, kenmerk 3318172. Beiden hebben betrekking op dezelfde notariële akte. Aan de inhoud van die laatste brief –waarvan ik een copie bijsluit- heb ik niets toe te voegen. Het standpunt is onveranderd.

Hoogachtend,

DE MINISTER-PRESIDENT,
Minister van Algemene Zaken,

Mark Rutte

Minister-President
Ministerie van Algemene Zaken

Postadres
Postbus 20001
2500 EA Den Haag

Bezoekadres
Binnenhof 19, Den Haag

Telefoon
+31 70 356 44 50

Fax
+31 70 356 46 83

Datum
28 maart 2008

Kenmerk
3318172

De heer J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Geachte heer Van den Wittenboer,

Bij brief van 29 februari 2008 deelt u mij mede dat u de termijn verlengt van het aanhangig maken van een 'valsheidsprocedure'. U biedt de Staat de mogelijkheid een notariële akte van 21 juni 2007 te betwisten. Via de door u vermelde internetpagina heb ik kennis genomen van de akte.
In reactie op uw schrijven deel ik u mee thans niet voornemens te zijn een valsheidsprocedure aanhangig te maken. Om misverstanden te voorkomen merk ik op dat ik de inhoud van de akte volledig voor uw verantwoordelijkheid laat en dat de Staat geen enkele schuld of aansprakelijkheid erkent.

Hoogachtend,

DE MINISTER-PRESIDENT,
Minister van Algemene Zaken,

Mr.dr. J.P. Balkenende

Schrijffout of clerical error ex art. 45 lid 2 WNA in hypotheekakte
Procedureverloop
Rechtbank Zwolle-Lelystad, 01-06-2011, nr. 169817 / HA ZA 10-460, ECLI:NL:RBZLY:2011:BR2794

Gerelateerde thema's
Verschrijvingen en kennelijke misslagen in akte (art. 45 WNA)

Mail a friend

Op grond van art. 45 lid 2 WNA mag een notaris zelfstandig kennelijke misslagen en schrijffouten in akten herstellen door het opmaken van een proces-verbaal van verbetering.
Van het herstel van een kennelijke misslag of verschrijving is echter geen sprake als door het herstel de akte een andere inhoud krijgt, zo oordeelde Rechtbank Zwolle-Lelystad (1 juni 2011, nr. 169817 / HA ZA 10-460, ECLI:NL:RBZLY:2011:BR2794).

In casu was in de akte de volgende zinsnede opgenomen: '(…) tot zekerheid voor de betaling blijkens haar administratie van *[ontbrekend woord]* voor zover in deze akte niet anders aangeduid, hierna te noemen: debiteur.'

De Rechtbank oordeelt dat door op de plaats van het ontbrekende woord 'debiteur' in te vullen, de akte een andere inhoud krijgt, omdat, zoals bij een derdenhypotheek, ook een ander als debiteur had kunnen worden ingevuld.
Anders oordeelde de Voorzieningenrechter te Overijssel (12 augustus 2015, nr. C/08/174702 / KG ZA 15-253, ECLI:NL:RBOVE:2015:374). In deze zaak had de notaris het woord "schuldenaar" vervangen door "hypotheekgever". De Voorzieningenrechter achtte dit mogelijk.

Duidelijkheid over de grens van de mogelijkheid tot verbetering is daarmee niet te geven. Niettemin mag worden aangenomen dat de uiterste grens ligt bij het krijgen van een andere inhoud zoals hierboven genoemd door Rechtbank Zwolle-Lelystad.

Bron: viajuridica.nl

VORMFOUT AUTHENTIEKE AKTE

De notaris die een vormfout ontdekt, mag niet blijven stilzitten. Hij moet het gebrek zo snel mogelijk repareren, zie Hof Amsterdam 24 februari 2015, GHAMS:2015:583:

‘Het hof is van oordeel dat het tot de zorgplicht van de notaris behoort om akten met onjuiste inhoud, mede gezien de gevolgen hiervan voor het rechtsverkeer, onverwijld, althans met bekwame spoed te corrigeren.

Bron: Notariaat Magazine *editie* 9 | *november 2020*

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

KOPIE

Aan:NOTARIAART OP DE LAAK
T.a.v.: mr.T.h.J.M. op de Laak

Postbus:2005
6020AA,BUDEL

Your letter of	
Your reference	
Our letter of	
Our reference	Afschrift akte notarieel 21 juni 2007
Enclosure(s)	
Contact	J.P. van den Wittenboer / IFUD of Human Rights
Direct line	
Re	*Kort Geding 21 februari 2008,rolnummer KG 07/1314,mr R.J.Paris*

Mierlo,6 juni 2014

Geachte Weledelgestrenge mr. Op de Laak,

U heeft destijds de akte in executoriale vorm "In naam der Koningin"gesteld.(dat had U niet mogen doen volgens mr.Paris).Het is Uw verantwoordelijkheid als notaris,doch Ik vergeef het U op dat punt.

Ik moet nu met een afschrift van deze akte (niet in executoriale vorm gesteld) naar de gewone rechter.Ik moet de Staat dagvaarden.**Eerst moet nu de akte 100% goed zijn.**Om de akte thans te kunnen rectificeren moet U als notaris onderzoek doen.U moet geheel zeker weten "punt voor punt" wat onsamenhangend is in de akte.Dat staat niet in het vonnis.Als "het onsamenhangend is" Hoe moet het dan worden! U dient dan het vonnis voor de rechter te brengen wegens gebrek aan motivatie (op dat punt "onsamenhangend"),en voorts met de vermelding dat de gewone rechter gaat over de inhoud van een akte,(indien hiertoe aanleiding is).Het kort Geding is alleen om een executiegeschil.

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com/
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Nederlandse notarissen zijn gebonden aan wetgeving,alsmede beroeps- en gedragsregels.Deze liggen deels vast in de Wet op het Notarisambt en deels in door de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie opgelegde regelgeving.Omtrent de wijze waarop een notaris zijn werkzaamheden dient uit te oefenen bepaalt artikel 17 van de wet op het notarisambt: "de notaris oefent zijn ambt in onafhankelijkheid uit en behartigt de belangen van alle bij de rechtshandeling betrokken partijen op onpartijdige wijze en met de grootst mogelijke zorgvuldigheid.Dit artikel verwoordt de zorgplicht van de notaris.Wanneer een notaris zijn zorgplicht niet naar behoren vervult,is er sprake van een beroepsfout,de notaris is dan aansprakelijk voor de schade die als gevolg daarvan ontstaat.

U heeft destijds de notariële akte onder Uw ambtseed laten verlijden,en het is Uw verantwoordelijkheid als notaris.

Het lijkt ook zinvol eerst op een zwart-wit kopie van de akte (voor u zelf) met markeerstift de woorden of zinnen aan te merken die anders moeten zullen worden in de akte.

- Welke punten moet Ik aanvullend extra toelichten of stukken overleggen
- Welke woorden of zinnen moeten anders worden in de akte.

Ik kan het dan beoordelen of dit (de nieuwe opstelling) ook mijn bedoeling als verklaring is.Daarna kunt U de akte rectificeren.Dan hoeft er daarna de rechter niet aan te pas te komen.Ik kan dan een verstek verzoeken met een advocaat,(immers de Staat heeft steeds een houding aangenomen geen "valsheidsprocedure" te beginnen),de Staat gaf het ook schriftelijk aan,in 2008 en 2014.

U bent als notaris verplicht de inhoud van de akte in de juiste notariële en juridische vorm te gieten,een akte die voldoet aan de door KNB geformuleerde voorwaarden,namelijk,dat de vorm waarin de akte is opgemaakt voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

HOOGACHTEND,
IFUD of Human Rights
De voorzitter
J.P. van den Wittenboer

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com/
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

de Rechtspraak

Per 1 april limiet aan lengte processtukken bij de civiele afdelingen gerechtshoven

Den Haag, 18 december 2020

Met ingang van 1 april 2021 bevatten de landelijke procesreglementen voor civiele dagvaardingszaken en voor verzoekschriftprocedures in handels- en insolventiezaken bij de gerechtshoven limieten voor het aantal bladzijden van processtukken.

Foto: rechtspraak.nl

Uitholling rechtsstaat

Het stellen van beperkingen aan de lengte van processtukken in procesreglementen zou dan ook op gespannen voet staan met de wet en de fundamentele beginselen van procesrecht. Bovendien kan het volgens de Orde “niet zo zijn dat de Rechtspraak de rekening voor de werkdruk bij de gerechtshoven bij de rechtzoekenden en de advocatuur neerlegt, ten koste van fundamentele rechten in ons rechtsstelsel. Dat zou onherroepelijk leiden tot een verdere uitholling van de rechtsstaat. Als dat al aan de orde zou kunnen zijn is dat niet aan de rechter, maar aan de wetgever.”

Bron: https://www.mr-online.nl/

8 september 2021

IFUD of Human Rights zal nimmer accepteren dat rechters de botte bijl hanteren in een betwistingsprocedure rond de notariële akten met de Nederlandse Staat bij de civiele rechtspraak.

Notariële rectificatie akte 21 juni 2007:

Algemeen geldt, dat het tegenbewijs tegen de authentieke akte drukt op degene die --- haar onjuistheid en / of valsheid beweert, in een speciale "Valsheidsprocedure" bij de - civiele rechter. Bij deze notariële akte met de titel geldt, dat deze procedure voor de --- civiele rechter **absoluut en alleen in combinatie van een openbaar parlementair --- onderzoek** naar het rechtssysteem volgt, met horen van alle getuigen onder ede. In --- een "valsheidsprocedure" worden de notariële akte van een verklaring de dato één en twintig januari negentienhonderd vier en negentig en notariële akte onder ede de dato twee en twintig juni negentienhonderd vier en negentig onderdeel van één totale -------- valsheidsprocedure op alle akten. ----------

Limitering van de omvang van processtukken burgerzaken

Inleiding en samenvatting

Betreft de prejudiciële vragen die zijn gesteld over de begrenzing van de omvang van processtukken in hoger beroep. De regels hierover zijn per 1 april 2021 opgenomen in het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven en in het Procesreglement verzoekschriftprocedures handels- en insolventiezaken gerechtshoven. De voorzieningenrechter heeft daarop prejudiciële vragen gesteld aan de Hoge Raad.

“Artikel 19 lid 2 Rv, waarop de Staat zich in deze procedure beroept, omschrijft een algemene regiebevoegdheid voor de rechter. Het artikel bepaalt dat de rechter ambtshalve of op verlangen van partijen alle beslissingen kan nemen die nodig zijn voor een goed verloop van de procedure. Uit de tekst van dit lid volgt dat de wetgever een ruime regiebevoegdheid van de rechter voor ogen heeft; de rechter kan alle beslissingen nemen die nodig zijn voor een goed verloop van de procedure. Op welke wijze invulling wordt gegeven aan deze regiefunctie, wordt aan de rechter overgelaten. Gelet op deze ruim geformuleerde bevoegdheid valt niet in te zien dat deze bepaling geen betrekking zou kunnen hebben op de toegestane omvang van processtukken. Dat de limitering van de omvang van processtukken niet onder de

regiebevoegdheid van artikel 19 lid 2 Rv valt, volgt ook niet uit de totstandkomingsgeschiedenis van deze bepaling. De wetgever achtte de regierol juist van belang om de voortgang van de procedure te bewaken (Kamerstukken II, 2014-2015, 34 059, nr. 3 (Memorie van Toelichting), p. 26).”

Onderwerp:

Jurisprudentie **ECLI:NL:PHR:2021:1228 - Parket bij de Hoge Raad, 24-12-2021 / 21/02242**
Subtype Conclusie
Instantie Parket bij de Hoge Raad
Bron Raad voor de Rechtspraak
Vindplaats Rechtspraak.nl
Datum 24-12-2021
Toon meer >

Document met links > Permanente link

Dit onderwerp bevat de volgende rubrieken.

Conclusie

Inhoudsindicatie
Prejudiciële vragen (art. 392 Rv). Procesrecht. Mogen in het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven en in het Procesreglement verzoekschriftprocedures in handels- en insolventiezaken gerechtshoven regels worden opgenomen over de omvang van processtukken in hoger beroep? Recht op hoor en wederhoor en recht op toegang tot de rechter voldoende gewaarborgd? Toereikende rechtsbescherming tegen beslissing rolraadsheer?

Tekst
PROCUREUR-GENERAAL
BIJ DE
HOGE RAAD DER NEDERLANDEN
Nummer 21/02242
Zitting 24 december 2021
CONCLUSIE
R.H. de Bock
Conclusie als bedoeld in art. 393 lid 1 Rv t.a.v. prejudiciële vragen in de zaak:
1. [eiser 1] en 61 anderen
eisers in eerste aanleg
2. [gevoegde partij 1] en 7 anderen
gevoegde partijen aan de zijde van eisers in eerste aanleg
(hierna afzonderlijk: [eisers] respectievelijk [gevoegde partijen] en gezamenlijk: de Advocaten)
advocaat in de prejudiciële procedure: mr. A.M. van Aerde

tegen
De Staat der Nederlanden (het Ministerie van Justitie en Veiligheid)
(hierna: de Staat)
verweerster in eerste aanleg
advocaat in de prejudiciële procedure: mr. K. Teuben

1. Inleiding en samenvatting

1.1 In deze zaak wordt antwoord gegeven op de prejudiciële vragen die zijn gesteld over de begrenzing van de omvang van processtukken in hoger beroep. De regels hierover zijn per 1 april 2021 opgenomen in het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven en in het Procesreglement verzoekschriftprocedures handels- en insolventiezaken gerechtshoven. De Advocaten hebben zich verzet tegen de invoering van die regels en hebben in kort geding gevorderd dat de Staat wordt bevolen, heel kort gezegd, de regels in te trekken. De voorzieningenrechter heeft daarop prejudiciële vragen gesteld aan de Hoge Raad. In de prejudiciële

procedure zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door de Staat, de Advocaten en de Nederlandse Orde van Advocaten (de NOvA).
1.2 Mijn conclusie zal zijn dat de in de procesreglementen van de hoven opgenomen regels dat processtukken niet langer mogen zijn dan 25 pagina's toelaatbaar zijn, omdat zij gebaseerd kunnen worden op de eisen van een behoorlijke rechtspleging. Die regels zijn niet in strijd met art. 6 EVRM, waarin het recht op toegang tot de rechter is verankerd, of met het beginsel van hoor en wederhoor. De procesreglementen mogen echter niet bepalen dat een processtuk dat te lang is, in zijn geheel wordt geweigerd. Weigering van de memorie van grieven (c.q. het verzoekschrift) leidt namelijk tot niet-ontvankelijkheid van het appel. Voor zo'n ingrijpende sanctie is een wettelijke grondslag vereist, maar die ontbreekt. Ook weigering van de memorie van antwoord (c.q. het verweerschrift) is niet toegestaan.
1.3 Deze conclusie is als volgt opgebouwd:
2. Feiten en procesverloop (par. 2.1-2.22)
3. Ervaringen met de maximering van de omvang van processtukken in hoger beroep (par. 3.1-3.12)
4. Inleidende opmerkingen
Inleiding (par. 4.1-4.4)
Wat is de precieze omvang van het probleem? (par. 4.5-4.6)
Processtukken of procesdossier? (par. 4.7-4.8)
Oorzaken van lange processtukken (par. 4.9-4.11)
Gebrek aan kwaliteit? (par. 4.12-4.14)
Lange processtukken zijn problematisch (par. 4.15-4.20)
Lange doorlooptijden hoven (par. 4.21-4.24)
Barrière: het moeten voldoen aan de stelplicht (par. 4.25-4.35)
Belang van feiten steeds groter (par. 4.36-4.39)
Nog een barrière: de tweeconclusieregel (par. 4.40-4.44)
Te weinig overleg met advocaten (par. 4.45-4.50)
Problemen bij de uitvoerbaarheid van de regels (par. 4.51-4.53)
Conclusies (par. 4.54-4.57)
5. Rechtersregelingen
Karakter en doel rechtersregelingen (par. 5.1-5.7)
Binding aan rechtersregelingen (par. 5.8-5.11)
Rechtersregelingen mogen niet in strijd zijn met hogere rechtsnormen (par. 5.12-5.20) Wettelijke grondslag vereist voor een rechtersregeling? (5.21-5.30)
Wettelijke grondslag wel vereist voor sanctie van niet-ontvankelijkheid (par. 5.31-5.37)
Art. 133 Rv biedt wettelijke grondslag bij oplegging sanctie bij overschrijding termijn (par. 5.38-5.40)
Regels gegrond op de eisen van een behoorlijke rechtspleging (par. 5.39-5.48) Tussenconclusie (par. 5.41-5.50)
Grijpen de maximeringsregels in de rechten van partijen in? (par. 5.51-5.59)
Art. 19 lid 2 Rv als wettelijke grondslag voor de maximeringsregels? (par. 5.60-5.75)
De eisen van een goede procesorde als grondslag voor de maximeringsregels? (par. 5.76-5.78)
Art. 35 Rv: nadere regels bij AMvB (par. 5.79-5.83)
Conclusie tot zover (par. 5.84-5.85)
6. Het recht op hoor en wederhoor
Inleiding (par. 6.1-6.3)
Recht op rechterlijk gehoor (par. 6.4)
Recht op tegenspraak (par. 6.5)
Beginsel van gelijkheid der wapenen (par. 6.6)
Beperkingen aan het recht op hoor en wederhoor (par. 6.7-6.9)
Zijn de maximeringsregels in strijd met het beginsel van hoor en wederhoor? (par. 6.10-6.13)
7. Het recht op toegang tot de rechter
Inleiding (par. 7.1-7.5)
Margin of appreciation (par. 7.6-7.7)

Drie voorwaarden voor het stellen van beperkingen aan het recht op toegang tot de rechter (par. 7.8)
Eerste voorwaarde: recht op toegang mag niet in de kern worden aangetast (par. 7.9-7.15)
Tweede voorwaarde: beperking moet legitiem doel hebben (par. 7.16-7.18)
Derde voorwaarde: proportionaliteit tussen beperking en doel (par. 7.19-7.24)
Conclusies (par. 7.25-7.26)
8. Wie is bevoegd om een rechtersregeling vast te stellen?
Inleiding (par. 8.1-8.5)
Landelijke overleggen vakinhoud (LOV's)? (par. 8.6-8.7)
Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak? (par. 8.8-8.10)
Raad voor de rechtspraak? (par. 8.11-8.13)
Individuele gerechten? (par. 8.14-8.16)
Gerechtsbesturen? (par. 8.17-8.19)
Gerechtsvergadering? (par. 8.20-8.26)
Conclusie (par. 8.27)
9. Rechtsvergelijkende gegevens
Inleiding (par. 9.1-9.3)
Frankrijk (par. 9.4-9.6)
Italiaanse cassatieprocedure (par. 9.7-9.8)
Duitsland (par. 9.9-9.10)
Spaanse appelprocedure (par. 9.11-9.13)
Ierland (par. 9.14-9.18)
Amerikaans federaal procesrecht (par. 9.19)
Griekse bestuursrechter (par. 9.21-9.22)
Italiaanse bestuursrechter (par. 9.23)
Ierse bestuursrechter (par. 9.24)
Spaanse bestuursrechter (par. 9.25)
Hof van Justitie Europese Unie (par. 9.27-9.29)
Benelux Gerechtshof (par. 9.30)
Europees Hof voor de Rechten van de Mens (par. 9.31-9.35)
Conclusies (par. 9.36-9.37)
10. Bespreking van de prejudiciële vragen
Eerste vraag (par. 10.1-10.5)
Tweede vraag (par. 10.6-10.9)
Derde vraag (par. 10.10-10.16)
Vierde vraag (par. 10.17-10.18)
Vijfde vraag (par. 10.19-10.22)
11. Conclusie

2Feiten en procesverloop

De volgende feiten kunnen tot uitgangspunt worden genomen, deels ontleend aan het vonnis van de voorzieningenrechter van de rechtbank Den Haag van 11 juni 2021.

2.1

Met ingang van 1 april 2021 zijn in het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven en in het Procesreglement verzoekschriftprocedures in handels- en insolventiezaken gerechtshoven limieten opgenomen voor het aantal bladzijden voor processtukken. De Landelijke Overleggen Vakinhoud Civiel en Familie van de hoven hebben de procesreglementen goedgekeurd, waarna de besturen van de gerechtshoven deze hebben geaccordeerd en vastgesteld.

2.2

Volgens de considerans van beide procesreglementen is met het ontwikkelen van de reglementen beoogd een verdere bijdrage te leveren aan het harmoniseren van de werkwijze en werkprocessen van de verschillende gerechtshoven in civiele dagvaardingszaken respectievelijk

verzoekschriftprocedures in handels- en insolventiezaken, waarbij het belang van de justitiabele is vooropgesteld. In de considerans is geen specifieke toelichting gegeven ten aanzien van de versie van het reglement waarin de maximeringsregels zijn opgenomen.

2.3
De nieuwe bepalingen over de maximumlengte van processtukken zijn in een nieuwsbericht van de Raad voor de Rechtspraak van 18 december 2020 ('Per 1 april limiet aan lengte processtukken bij de civiele afdelingen gerechtshoven') als volgt toegelicht:
"De limieten worden ingevoerd om de omvang van procesdossiers beheersbaar te houden. Door steeds grotere processtukken neemt de behandeltijd per zaak toe, wat leidt tot druk op doorlooptijden. Verder hebben te lange processtukken ongewenste gevolgen voor partijen, raadsheer én advocaat. De raadsheer en advocaat van de wederpartij zijn te veel tijd kwijt met het lezen en doorgronden van een te lang processtuk. Het risico bestaat dat het gerechtshof belangrijke details over het hoofd ziet of de stukken anders uitlegt dan partijen. Het beginsel van hoor en wederhoor komt onder druk als de wederpartij het zich financieel niet kan veroorloven om haar advocaat extra tijd te laten besteden aan de reactie op een te lang processtuk. Kernachtige processtukken zijn daarom in het belang van een tijdige, zorgvuldige rechtspraak en van allen die daarbij betrokken zijn."
2.4
De nieuwe bepalingen zijn te vinden in art. 2.11, art. 9.5.1 en Bijlage VI van het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven. Vergelijkbare bepalingen zijn opgenomen in art. 1.1.1.5 en Bijlage V van het Procesreglement verzoekschriftprocedures handels- en insolventiezaken gerechtshoven.

2.5
Art. 2.11 van het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven luidt sinds 1 april 2021 als volgt:

"Maximumomvang processtukken
De memorie van grieven en de memorie van antwoord beslaan ieder niet meer dan 25 bladzijden. Wordt bij antwoord incidenteel hoger beroep ingesteld, dan beslaan de memorie van grieven in incidenteel hoger beroep en de memorie van antwoord in incidenteel hoger beroep ieder niet meer dan 15 bladzijden. Andere memories, bijvoorbeeld na getuigenverhoor of deskundigenbericht, beslaan niet meer dan 15 bladzijden.
Vooral deze memories geldt een minimale lettergrootte in een courant lettertype (zoals Times New Roman, Courier of Arial) van 11 punten (voetnoten 9 punten) en een minimale regelafstand van 1, met marges boven, onder, links en rechts van ten minste 2,5 cm op A4-formaat.
Een partij kan bij H16-formulier vanwege bijvoorbeeld de juridische of feitelijke complexiteit van de zaak gemotiveerd verzoeken een memorie van een grotere omvang te mogen indienen. De rolraadsheer beslist zo spoedig mogelijk op het verzoek. Als de memorie het maximumaantal bladzijden overschrijdt zonder dat daarvoor toestemming is gegeven, wordt de memorie geweigerd en kan de partij uiterlijk binnen twee weken een memorie indienen die het maximum aantal bladzijden niet overschrijdt. Als de appeldagvaarding de grieven bevat en daarin het aantal bladzijden dat betrekking heeft op de grieven en de eis meer bedraagt dan 25 zonder dat daarvoor toestemming is gegeven, wordt de indiening van de grieven geweigerd en kan de partij uiterlijk binnen twee weken een memorie van grieven indienen die het maximumaantal bladzijden niet overschrijdt. Zie Bijlage VI."
2.6
Art. 9.5.1 stelt aan processtukken in octrooizaken een limiet van 60 dan wel 36 bladzijden, in gelijke bewoordingen als het hiervoor geciteerde art. 2.11.

2.7
Het procesreglement kent een bijlage VI, waarin aanwijzingen voor de toepassing van art. 2.11 en 9.5.1 zijn opgenomen. Deze bijlage heeft de volgende inhoud:

“Bijlage VI: aanwijzingen voor de toepassing van artikel 2.11 en 9.5.1
Om het beginsel van hoor en wederhoor en het recht op toegang tot de rechter te waarborgen, zijn in deze bijlage de volgende aanwijzingen opgenomen.
1. Een verzoek een memorie van grotere omvang te mogen indienen dan in artikel 2.11 of artikel 9.5.1 is toegestaan, wordt zo spoedig mogelijk gedaan, maar uiterlijk vier dagen voor de roldatum waarop de memorie moet worden ingediend.
Het verzoek wordt gemotiveerd gedaan en vermeldt het gewenste aantal bladzijden. De wederpartij kan binnen twee dagen reageren.
2. Het hof beslist zo spoedig mogelijk.
Het verzoek kan worden toegewezen vanwege de juridische of feitelijke complexiteit van de zaak. Daarvan kan onder meer sprake zijn indien:
- de bevoegdheid van de Nederlandse rechter; de toepasselijkheid en/of de inhoud van buitenlands recht of kwesties van internationaal privaatrecht (mede)aan de orde zijn; - een nadere feitelijke onderbouwing is gewenst, die niet al is opgenomen in een eerder stuk;
- zich na het wijzen van het vonnis in eerste aanleg nieuwe relevante feiten of omstandigheden hebben voorgedaan;
- een partij een groot financieel belang heeft bij de zaak;
- er veel geschilpunten of posten moeten worden besproken.
De bladzijden van de memorie worden genummerd, met uitzondering van het voorblad en de eventuele inhoudsopgave, die voor het maximum niet meetellen.
3. Indien geen verzoek als bedoeld in lid 1 van deze bijlage is gedaan of indien een dergelijk verzoek geheel of gedeeltelijk is afgewezen en de toegestane maximumomvang ontoereikend blijkt te zijn, kan een partij in een bij de memorie te voegen H16-formulier verzoeken om na indiening van de memorie een aanvullende akte te mogen nemen ter nadere toelichting van een specifiek in die memorie reeds opgenomen grief, eiswijziging of verweer. Het verzoek wordt gemotiveerd gedaan en vermeldt het gewenste aantal bladzijden van de te nemen akte. De wederpartij kan binnen twee dagen reageren. Lid 2 van deze bijlage is van overeenkomstige toepassing. Indien het verzoek wordt toegewezen, wordt de akte binnen twee weken na de beslissing op het verzoek ingediend.”
2.8
Art. 1.1.1.5 en Bijlage V van het Landelijk procesreglement verzoekschriftprocedures handels-en insolventiezaken gerechtshoven bevatten een regeling die inhoudelijk gelijk is aan art. 2.11 en Bijlage VI van het procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven.

2.9
De nieuwe bepalingen komen dus neer op het volgende:
(a) De omvang van de processtukken in hoger beroep is zowel in dagvaardingszaken als in verzoekschriftprocedures in handels- en insolventiezaken in beginsel beperkt tot 25 dan wel 15 pagina’s (in octrooizaken 60 dan wel 36 pagina’s).
(b) Als een partij een processtuk indient dat meer pagina’s heeft zonder dat daarvoor toestemming is gegeven door de rolraadsheer, wordt het stuk geweigerd en krijgt die partij de gelegenheid binnen twee weken een processtuk in te dienen dat het maximum aantal pagina’s niet overschrijdt.
(c) Partijen hebben de mogelijkheid om gemotiveerd te verzoeken of zij een langer processtuk mogen indienen. Het hof beslist op dit verzoek aan de hand van de regels opgenomen in Bijlage VI respectievelijk Bijlage V van beide procesreglementen.
(d) Ook kan een partij een gemotiveerd verzoek doen om na indiening van het processtuk dat aan de paginalimiet voldoet, een aanvullende akte te mogen nemen.
2.10

Op 8 februari 2021 hebben zowel de adviescommissie burgerlijk procesrecht van de NOvA als de adviescommissie intellectuele eigendom van de NOvA negatief geadviseerd over de invoering van de maximeringsregels.

2.11
[eisers] en [gevoegde partijen] zijn advocaten die (onder meer) procederen in hoger beroep in civiele zaken.

2.12
Op 16 april 2021 hebben [eisers] de Staat in kort geding gedagvaard voor de voorzieningenrechter in de rechtbank Den Haag. Zij hebben primair gevorderd (i) dat de Staat wordt bevolen om ervoor te zorgen dat de nieuwe bepalingen door de besturen van de gerechtshoven worden ingetrokken; (ii) dat de Staat wordt verboden uitvoering te geven aan de nieuwe bepalingen en (iii) dat de Staat wordt bevolen dat er geen processtukken door de gerechtshoven zullen worden geweigerd op grond van de nieuwe bepalingen. Subsidiair hebben [eisers] gevorderd dat de Staat wordt bevolen om de werking van de nieuwe bepalingen op te schorten, dan wel ervoor te zorgen dat de nieuwe bepalingen door de besturen van de gerechtshoven worden opgeschort, totdat in een bodemprocedure is beslist.

2.13
De Staat heeft verweer gevoerd.

2.14
Bij incidentele conclusie tot voeging van 20 mei 2021 hebben [gevoegde partijen] gevorderd zich aan de zijde van [eisers] te mogen voegen. [eisers] en de Staat hebben ter zitting verklaard geen bezwaar te hebben tegen de voeging. De voorzieningenrechter heeft [gevoegde partijen] vervolgens toegelaten als gevoegde partij.

2.15
Op 26 mei 2021 heeft een mondelinge behandeling plaatsgevonden.

2.16
Bij vonnis in kort geding van 11 juni 2021 heeft de voorzieningenrechter beslist dat, na overleg met partijen, zal worden overgegaan tot het stellen van prejudiciële vragen (rov. 5.1-5.3).

2.17
Verder heeft de voorzieningenrechter overwogen dat de wetgever weliswaar niet heeft voorzien in een concrete bevoegdheid voor rechters om op voorhand limieten te stellen aan de omvang van een processtuk, maar dat daaruit niet kan worden afgeleid dat die bevoegdheid er niet is (rov. 5.6). De bepalingen in de procesreglementen worden door de voorzieningenrechter niet in strijd geacht met art. 12 Wet Algemene bepalingen, omdat deze bepaling niet zo ver gaat dat regelingen die zijn gebaseerd op de beslissingsruimte die de wetgever aan de rechter heeft gelaten, niet mogelijk zouden zijn (rov. 5.7).
2.18
De voorzieningenrechter heeft vervolgens geoordeeld dat naar zijn voorlopig oordeel de regels tot maximering van de omvang van processtukken een wettelijke grondslag hebben in art. 19 lid 2 Rv. Zie de volgende overweging (rov. 5.8):
“Artikel 19 lid 2 Rv, waarop de Staat zich in deze procedure beroept, omschrijft een algemene regiebevoegdheid voor de rechter. Het artikel bepaalt dat de rechter ambtshalve of op verlangen van partijen alle beslissingen kan nemen die nodig zijn voor een goed verloop van de procedure. Uit de tekst van dit lid volgt dat de wetgever een ruime regiebevoegdheid van de rechter voor ogen heeft;

de rechter kan alle beslissingen nemen die nodig zijn voor een goed verloop van de procedure. Op welke wijze invulling wordt gegeven aan deze regiefunctie, wordt aan de rechter overgelaten. Gelet op deze ruim geformuleerde bevoegdheid valt niet in te zien dat deze bepaling geen betrekking zou kunnen hebben op de toegestane omvang van processtukken. Dat de limitering van de omvang van processtukken niet onder de regiebevoegdheid van artikel 19 lid 2 Rv valt, volgt ook niet uit de totstandkomingsgeschiedenis van deze bepaling. De wetgever achtte de regierol juist van belang om de voortgang van de procedure te bewaken (Kamerstukken II, 2014-2015, 34 059, nr. 3 (Memorie van Toelichting), p. 26)."
2.19
Ook de andere argumenten die door de Advocaten zijn aangevoerd zijn vooralsnog verworpen (rov. 5.10-5.15). De vordering tot opschorting van de gewraakte regels in afwachting van de beslissing van de Hoge Raad is dan ook afgewezen. Iedere verdere beslissing is op grond van art. 392 lid 5 Rv aangehouden totdat een afschrift van de prejudiciële beslissing van de Hoge Raad is ontvangen (rov. 5.16).
2.20
De prejudiciële vragen die in het kortgedingvonnis zijn gesteld luiden als volgt (rov. 5.4):

"1. Heeft de rechter op grond van artikel 19 lid 2 Rv en/of enige andere wettelijke bepaling en/of de eisen van een goede procesorde en/of enige andere grondslag de bevoegdheid om in hoger beroep
(a) te beslissen dat een processtuk aan een maximum lengte is gebonden, bijvoorbeeld een maximaal aantal pagina's of woorden, en
(b) een processtuk te weigeren wanneer dit de vooraf bepaalde maximale lengte overschrijdt en/of andere consequenties te verbinden aan een dergelijke overschrijding, zoals het bui- ten beschouwing laten van een deel van een processtuk?
2. Indien het antwoord op vraag 1 bevestigend is, zijn de gerechtshoven dan bevoegd om in een landelijk procesreglement algemene regels op te nemen waarin op voorhand wordt bepaald dat processtukken in beginsel (met de mogelijkheid van uitzonderingen) aan een maximum lengte zijn gebonden, bijvoorbeeld een maximaal aantal pagina's of woorden?
3. Indien het antwoord op vraag 2 bevestigend is, worden het recht op hoor en wederhoor en het recht op toegang tot de rechter dan voldoende gewaarborgd wanneer dit procesreglement
(a) een partij het recht geeft om voordat het processtuk ingediend moet worden, gemotiveerd te verzoeken een processtuk in te mogen dienen dat de in het procesreglement bepaalde maximale lengte overschrijdt en haar wederpartij vervolgens de mogelijkheid geeft op dit verzoek te reageren;

b) een partij het recht geeft om, indien de toegestane maximum omvang van het processtuk ontoereikend blijkt te zijn, gemotiveerd te verzoeken een aanvullend processtuk te mogen nemen ter nadere toelichting van een in het eerdere processtuk reeds opgenomen grief, eiswijziging of verweer en haar wederpartij vervolgens de mogelijkheid geeft op dit ver- zoek te reageren;

c) een partij het recht geeft om binnen twee weken nadat een processtuk vanwege een overschrijding van de maximaal toegestane omvang geweigerd is, dit processtuk in te korten en opnieuw in te dienen?

4. Indien het antwoord op vraag 3 ontkennend is, aan welke vereisten moet een bepaling in het procesreglement waarin de omvang van de processtukken in hoger beroep wordt gemaximeerd, dan ten minste voldoen met het oog op het recht op hoor en wederhoor en het recht op toegang tot de rechter?

5. Indien in een procesreglement de omvang van processtukken in hoger beroep kan worden gemaximeerd, hoe kan daarbij dan het volgende mogelijke probleem worden opgelost: volgens het procesreglement wordt de beslissing genomen door een (rol)raadsheer. De beslissing heeft mogelijk

ingrijpende gevolgen voor de partij die het betreft. Wordt met de regeling in het procesreglement en de bestaande mogelijkheden van toetsing in cassatie de rechtsbescherming voldoende gewaarborgd? Zo nee, hoe kan dan worden voorzien in toereikende rechtsbescherming?"

2.21
De Hoge Raad heeft de prejudiciële vragen in behandeling genomen. Partijen hebben, na verleend uitstel, tot en met 7 september 2021 gelegenheid gekregen om schriftelijke opmerkingen in te dienen. Van deze gelegenheid is door zowel de Advocaten als de Staat gebruik gemaakt. De NOvA heeft de Hoge Raad verzocht om op grond van art. 393 lid 2 Rv schriftelijke opmerkingen te mogen indienen. De Hoge Raad heeft de NOvA hiertoe bij brief van 6 juli 2021 in de gelegenheid gesteld, waarop namens de NOvA schriftelijke opmerkingen zijn ingediend door mr. M.A.J.G. Janssen en mr. C.S.G. Janssens. De Staat heeft een reactie gegeven op de schriftelijke opmerkingen van de Advocaten en van de NOvA. De Advocaten hebben gereageerd op de schriftelijke opmerkingen van de Staat.
2.22
Op 18 mei 2021 heeft minister Dekker antwoord gegeven op schriftelijke vragen van het lid Ellian (VVD) over de maximering van de omvang van processtukken:

"Vraag 1
Bent u bekend met het artikel 'Advocaten starten kort geding om limiet aan lengte processtukken'?
Antwoord op vraag 1
Ja
Vraag 2
Wat vindt u van de ontstane situatie waarin advocaten zich genoodzaakt zien een kort geding tegen de staat te starten over de maximumomvang van processtukken?
Antwoord op vraag 2
Ik heb over de ontstane situatie navraag gedaan bij de Raad voor Rechtspraak (hierna: de Raad) en bij de Nederlandse Orde van Advocaten (hierna: de NOvA). Van de Raad heb ik begrepen dat de besturen van de gerechtshoven bezorgd zijn over de toename van de omvang van de processtukken en dat behoefte bestaat aan een landelijk uniforme maatregel waarmee regie kan worden gevoerd. Dit heeft ertoe geleid dat de gerechtshoven in twee van hun landelijke procesreglementen die per 1 april 2021 in werking zijn getreden, bepalingen hebben opgenomen waarin de lengte van processtukken wordt gereguleerd. (...)
De Raad heeft mij laten weten dat de gerechtshoven met de regulering van de lengte van processtukken niet beogen om partijen te beknotten in hun mogelijkheid om het geschil, hun stellingen en verweren in een processtuk uiteen te zetten. Wel beoogd is om te voorkomen dat processtukken omvangrijker worden dan redelijkerwijs nodig is. De Raad geeft aan dat de gerechtshoven vinden dat daarmee een goede, efficiënte en kostenbewuste procesvoering met diepgang in het debat tussen advocaten en rechters wordt gediend. Omdat een advocaat altijd gemotiveerd kan verzoeken om een processtuk van grotere omvang in te dienen, is volgens hen gewaarborgd dat de toegang tot de rechter niet in geding is en dat met een redelijke uitvoering van de nieuwe bepalingen het beginsel van hoor en wederhoor wordt gewaarborgd.
Van de Raad heb ik vernomen dat 62 advocaten zich niet kunnen vinden in de nieuwe bepalingen. Volgens deze advocaten zijn de gerechtshoven niet bevoegd om de genoemde bepalingen in hun procesreglementen op te nemen. Zij hebben de besturen van de gerechtshoven gesommeerd deze bepalingen in te trekken. Volgens de Raad hebben de hoven hieraan geen gehoor gegeven. Hierop is een kort geding aanhangig gemaakt. De NOvA heeft mij laten weten dat zij niet als procespartij is betrokken, maar dat zij deze procedure namens de gehele balie steunt.
Vraag 3
Wat vindt u van het feit dat de advocatuur niet tijdig is geconsulteerd bij een ingrijpende maatregel als beperking van de lengte van processtukken?
Antwoord op vraag 3

De Rechtspraak is bevoegd om procesreglementen vast te stellen. Daarbij is gebruikelijk dat overleg plaatsvindt met de advocatuur. Dit overleg is een zaak tussen de Rechtspraak en de advocatuur. Volgens de NOvA is er in november 2020 aandacht gevraagd voor de gang van zaken en is in januari 2021 door het Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel Hoven (LOVCH) gehoor gegeven aan het verzoek van de NOvA om de adviescommissies intellectuele eigendom en burgerlijk procesrecht alsnog te consulteren. De NOvA heeft haar standpunt in diverse nieuwsberichten op de website toegelicht. Van de Raad heb ik begrepen dat de gerechtshoven in het landelijk dekenberaad van 5 februari 2020 een toelichting hebben gegeven op het voornemen om de procesreglementen aan te passen. Ook begrijp ik dat met de landelijk deken en met de adviescommissies van de NOvA voor intellectuele eigendom en burgerlijk procesrecht in december 2020 en januari 2021 gesprekken hebben plaatsgevonden. De NOvA heeft mij laten weten dat volgens haar geen tijdig overleg met de advocatuur heeft plaatsgevonden over de invoering van de nieuwe regels. Wat haar betreft kan een toelichting in het genoemde dekenberaad van 5 februari 2020 niet betekenen dat daarmee de advocatuur is geconsulteerd. De dekens hebben volgens de NOvA geen bemoeienis met wijziging van procesreglementen. Ik onthoud mij van een standpunt hierover. Het vaststellen van procesreglementen is een bevoegdheid van gerechtsbesturen. Het overleg is een zaak van partijen en dit punt is onderdeel van de beoordeling door de rechter.

Vraag 4

Hoe beoordeelt u het standpunt dat een beperking aan de lengte van processtukken slechts bij wet geregeld kan worden?

Antwoord op vraag 4

Ook deze vraag ligt ter beoordeling voor bij de rechter en ik onthoud mij derhalve van commentaar.

Vraag 5

Is het mogelijk de door de gerechtshoven ingevoerde maatregel tijdelijk op te schorten? Zo ja, bent u daartoe bereid? Zo nee, wat kunt u doen om de ontstane situatie te de-escaleren?

Antwoord op vraag 5

De bevoegdheid tot het tijdelijk opschorten van de maatregel ligt bij de besturen van de gerechtshoven. Het is dan ook niet aan de mij om een dergelijke maatregel op te schorten. De Raad heeft mij laten weten dat de gerechtshoven nog steeds bereid zijn tot overleg over de uitvoering, monitoring en evaluatie van de nieuwe bepalingen. Het lijkt mij wenselijk dat de NOvA en de gerechtshoven met elkaar over de nieuwe bepalingen in gesprek blijven. Gezien de rechtstatelijke positie van rechtspraak, advocatuur en het ministerie, zie ik op dit moment geen actieve rol voor mij weggelegd in dit conflict. Zowel advocatuur als rechtspraak kunnen als geen ander de weg naar een minnelijk overleg vinden en ik vertrouw erop dat zij zich daarvoor zullen inzetten. Als dat niet lukt vanwege een fundamenteel verschil van inzicht, staat het partijen vrij om de rechter te vragen een knoop door te hakken.

Vraag 6

Bent u bereid in gesprek te gaan met de rechtspraak en de Nederlandse Orde van Advocaten over de ontstane situatie met als doel een slepende juridische procedure te voorkomen?

Antwoord op vraag 6

Zie hiervoor het antwoord bij vraag 5, laatste alinea."

3Ervaringen met de maximering van de omvang van processtukken in hoger beroep

3.1

Ik heb aan de hoven per e-mail een aantal vragen voorgelegd over de ervaringen die er tot nu toe zijn met de sinds 1 april 2021 ingevoerde regels. Op deze vragen (hierna cursief afgedrukt) heb ik per e-mail de volgende antwoorden gekregen van de voorzitter van het Voorzitter Landelijk Overleg Civiele Vakinhoud hoven (LOVC-hoven), [de voorzitter].

1. Lijkt het aantal van 25 pagina's voldoende te zijn?

3.2

Antwoord: Gelet op het aantal verzoeken om een langer processtuk te mogen indienen (zie hierna), lijkt een aantal van 25 (resp. 15) pagina's in veruit de meeste gevallen te volstaan.

2. Wordt er vaak een beroep op de uitzonderingen gedaan (hetzij al bij voorbaat, dan wel door later nog een nadere akte te vragen)?
3.3
Antwoord: Er wordt niet vaak een beroep op de uitzonderingen gedaan. In de periode van 1 april 2021 tot 1 november 2021:
- hof Amsterdam: 30 verzoeken, waarvan 2 in rekestzaken (van in totaal 345 memories en 143 beroep-/verweerschriften);
- hof Arnhem-Leeuwarden: 25 verzoeken, waarvan 6 in rekestzaken; (van in totaal 443 memories en 222 beroep-/verweerschriften);
- hof Den Bosch: 18 verzoeken, waarvan 3 in rekestzaken (van in totaal 446 memories en onbekend aantal beroep-/verweerschriften);
- hof Den Haag: 19 verzoeken, waarvan 2 in rekestzaken (van in totaal 375 memories en 84 beroep-/verweerschriften);
3.4
Antwoord: In totaal komt dit voor alle hoven neer op 92 verzoeken in de periode april-november (waarvan 13 in rekestzaken), terwijl in die periode 1609 memories en 449 (plus p.m.) beroep- en verweerschriften zijn ingediend in zaken die vanaf 1 april 2021 voor het eerst bij een gerechtshof zijn aangebracht. Dat betekent dat in dagvaardingszaken in circa 5% van de gevallen een verzoek voor een langer processtuk is gedaan. In rekestzaken ligt het percentage lager.

3.5
Antwoord: In het aantal van 92 zijn ook zaken begrepen waarin zonder schriftelijk verzoek een langer processtuk is ingediend. Het gaat daarbij om ongeveer 10 gevallen, waarvan ongeveer de helft (ondanks het ontbreken van een verzoek om verlenging) coulance halve toch is geaccepteerd.
3. Welk deel van de verzoeken tot verlenging wordt gehonoreerd?
3.6
Antwoord: In het merendeel van de gevallen gaat het om redelijke en voldoende onderbouwde verzoeken om verlenging, die vervolgens worden toegestaan. In sommige gevallen werd verlenging toegestaan, maar niet tot het verzochte aantal pagina's.
- Hof Amsterdam: geen afwijzingen; 5x toegestaan met lager aantal pagina's dan verzocht;
- hof Arnhem-Leeuwarden: 4x afwijzing (3x Arnhem en 1x Leeuwarden);
- hof Den Bosch: 4x afwijzing (te lange memorie van grieven zonder verzoek om verlenging); 1x toegestaan met lager aantal pagina's dan verzocht;
- hof Den Haag: geen afwijzingen; 1x is op eigen verzoek van een partij gelegenheid gegeven tot inkorting.
3.7
Antwoord: De regeling loopt nog te kort om duidelijke uitspraken te kunnen doen over zaaksoorten waarin wellicht relatief vaak een verzoek om verlenging wordt gedaan. Wel is duidelijk dat in veel verschillende zaaksoorten verzoeken om verlenging worden gedaan. Als in rekestzaken een verzoek om verlenging wordt gedaan, betreft het meestal een Wwz-zaak. In dagvaardingszaken familierecht is slechts een enkele keer een verzoek om verlenging gedaan (op rekestzaken familierecht is de regeling niet van toepassing).

3.8
Antwoord: In de gevallen waarin de rolraadsheer een bevel tot inkorting heeft gegeven of een lager aantal pagina's heeft toegestaan dan verzocht, heeft dat niet tot problemen geleid. Partijen hebben in die gevallen zonder verdere klachten of nadere verzoeken (bij indiening van het processtuk) aan het bevel of aan het maximale aantal toegestane pagina's voldaan.
4. Zijn er nog andere ervaringen die van belang kunnen zijn?
3.9
Antwoord: Met ingang van 31 augustus jl. is een mailbox geopend (met een link op Rechtspraak.nl) waarnaar algemene vragen en opmerkingen over de regeling kunnen worden gestuurd. Via de NOvA

en LinkedIn is bekendheid aan deze mailbox gegeven. We hebben langs deze weg drie vragen van advocaten over de regeling ontvangen en beantwoord.
Conclusies
3.10
Uit deze antwoorden blijkt dat in 95% van de gevallen genoegen wordt genomen met het indienen van een processtuk met een maximale lengte van het voorgeschreven aantal pagina's. Het overgrote deel van de advocaten het vindt het kennelijk niet nodig om een langer processtuk in te dienen. Kennelijk gaat er een normerende werking uit van het aantal van 25 pagina's.

3.11
Verder is te constateren dat verzoeken om verlenging vrijwel steeds worden toegewezen. Maar dat biedt, zo zullen de advocaten naar voren brengen, geen garanties voor de toekomst.

3.12
Ten slotte is nog op te merken dat er nog geen ervaringen zijn met de gevolgen van de kortere processtukken voor de inhoudelijke behandeling van zaken. Omdat de regels zijn ingevoerd per 1 april 2021, zijn er nog niet of nauwelijks zaken op zitting geweest waarin de processtukken maximaal 25 pagina's besloegen. Er is dus ook nog niets te zeggen over de gevolgen voor de voorbereidingstijd, voor de behandeling ter zitting, voor de doorlooptijden of voor de rechterlijke beslissing. Die laatste vraag zal sowieso heel lastig zijn om te beantwoorden.

4Inleidende opmerkingen
Inleiding4.1
Dat processtukken steeds omvangrijker zijn geworden, kan wel als een feit van algemene bekendheid worden beschouwd. Iedereen die langer meeloopt in de civiele rechtspraktijk zal hebben gemerkt dat in de loop der jaren dossiers steeds dikker zijn geworden, dat een of meerdere ordners met stukken normaal is en dat een procesdossier dat een of meerdere dozen beslaat, niet uitzonderlijk is. Dat is ook te zien in cassatie, waar met regelmaat dossiers moeten worden opgeborgen in opbergruimtes, omdat ze niet passen in de kasten die zich in de werkkamers bevinden.

4.2
Het steeds verder uitdijen van processtukken doet zich niet alleen voor in hoger beroep en cassatie, maar ook bij de rechtbanken. Dit was aanleiding voor de rechtbank Arnhem om op 1 november 2012 een pilot te starten, waarin de omvang van dagvaarding en conclusie van antwoord was gelimiteerd tot 15 bladzijden. Als deze lengte werd overschreden, werd het stuk geweigerd. Onderdeel van de pilot was dat de rechtbank van haar kant toezegde dat zij op een termijn van zes à tien weken vonnis zou wijzen. Net als nu het geval is met de nieuwe bepalingen in de procesreglementen van de hoven, was er ook toen veel kritiek op deze pilot. Ondanks de felle kritiek was volgens De Vries de ervaring in Arnhem dat de balie zich zonder veel problemen conformeerde aan de begrenzing. Dat de pilot destijds geen vervolg heeft gekregen, was volgens hem wellicht mede het gevolg van het feit dat de rechtbank door onderbezetting haar deel van de afspraken niet meer kon nakomen.

4.3
De pilot van de rechtbank Arnhem en de nieuwe regels in de procesreglementen van de hoven laten zien dat er onder rechters een brede consensus lijkt te zijn dat kortere processtukken dringend gewenst zijn. In de conclusie van antwoord van de Staat in deze procedure is te lezen dat het LOVC-H in 2019 de ervaringen van raadsheren in de hoven heeft geïnventariseerd en dat daaruit bleek dat vrijwel alle raadsheren zich zorgen maken over de toegenomen lengte van processtukken in de afgelopen jaren en dit als een knellend probleem ervaren.

4.4

De observatie van Boonekamp dat die rechterlijke consensus vooral binnenskamers wordt geuit en dat er een zeker taboe lijkt te rusten op een publieke discussie over dit onderwerp, lijkt mij juist. Daarbij speelt ongetwijfeld mee dat het publiekelijk stellen van vragen bij nut en noodzaak van lange processtukken, kan rekenen op felle kritiek vanuit de advocatuur.

Wat is de precieze omvang van het probleem?

4.5

Ruim negen jaar na de pilot van de rechtbank Arnhem zijn het nu de hoven die de omvang van processtukken willen begrenzen. De aanleiding daarvoor is, zo stelt de Staat (schriftelijke opmerkingen onder 2.3), “dat rechters in de hoven al geruime tijd ervaren dat de processtukken in hoger beroep steeds langer worden en, waar het met name om gaat, dat veel processtukken nodeloos lang zijn.” Misschien is het niet toevallig dat de Staat het woord ervaren gebruikt. Harde cijfers zijn er namelijk niet, althans die zijn niet in de stukken in deze zaak naar voren gebracht en ik heb ze zelf ook niet kunnen vinden. Dat is jammer, omdat daardoor enigszins in de lucht blijft hangen of, en in welke mate, het fenomeen van ‘steeds langere processtukken in hoger beroep’ zich precies voordoet, of er verschillen zijn tussen gerechten (tussen de hoven onderling en/of tussen rechtbanken, hoven en Hoge Raad), of tussen soorten van zaken. Ook weten we niet of nog steeds sprake is van een stijgende lijn.

4.6

De enige cijfers die ik heb gevonden zijn verzameld door Vranken. In een door hem zelf uitgevoerd onderzoek naar de omvang van de processtukken in cassatie in civiele zaken (namelijk: de dagvaarding in cassatie, de conclusie van het parket en de uitspraak van de Hoge Raad) komt Vranken tot een stijging van de omvang van cassatiestukken van 30% in de periode van 1980 tot 2015.

Processtukken of procesdossier?

4.7

Bovendien, niet onbelangrijk, weten we ook niet of de ordners en dozen niet grotendeels gevuld zijn met producties (bijlagen bij de processtukken), en of dat niet feitelijk de grootste multipliers zijn. Uit eigen ervaring (ik gebruik dit woord maar weer) weet ik dat het regelmatig voorkomt dat als bijlage bij de memorie van grieven het gehele dossier in eerste aanleg wordt toegevoegd. Of dat bepaalde bijlagen uiteindelijk wel vier keer in het dossier blijken te zitten, doordat beide partijen bij meerdere processtukken dezelfde bijlage overleggen. Dat draagt ook bepaald niet bij aan een overzichtelijk en door de rechter goed hanteerbaar dossier. Dat geldt ook voor partijen zelf trouwens; het komt wel voor dat de rechter op de zitting merkt dat een advocaat in zijn eigen dossier het spoor enigszins bijster is geraakt.

4.8

Met deze observaties is direct gezegd dat het probleem van omvangrijke en moeilijk te doorgronden dossiers breder is dan alleen de omvang van de processtukken. Het heeft in ieder geval óók te maken met de omvang van het procesdossier in zijn totaliteit, met de ordening en aanlevering van dat procesdossier en met de manier waarop bijlagen in het geding worden gebracht.

Oorzaken van lange processtukken

4.9

Net zoals onduidelijk is wat precies de omvang van het probleem van lange processtukken is, is ook onbekend hoe het komt dat processtukken in de loop der jaren steeds meer zijn uitgedijd. In de literatuur zijn verschillende oorzaken aangedragen. Zo noemt Vranken in zijn eerder genoemde onderzoek naar de gegroeide omvang van cassatiestukken – de oorzaken zien dus specifiek op de cassatieprocedure – (i) het vervallen van het mondeling pleidooi (2) deformalisering, (3) het verwijderen van de samenhang tussen cassatiemiddel en pleidooi, (4) de eisen die in de rechtspraak van de Hoge Raad zijn gesteld aan een cassatiemiddel, (5) papier is geduldig, (6) het toenemen van de categorie gemengde beslissingen als gevolg van de vele open normen in het recht, (7) de neiging bij hoven en rechtbanken om stellingen en verweren te beslissen op de procesrechtelijke grond ‘onvoldoende gesteld of bestreden’, (8) de omvang van de dossiers in feitelijke instanties, (9) zaken zijn moeilijker, en tenslotte (10) onzekerheid van cassatieadvocaten over de formulering van

cassatieklachten. In de woorden van Vranken: er is niet één duidelijke oorzaak aan te wijzen, maar er zijn veel diverse en deels diffuse oorzaken in het spel.

4.10

Het is aannemelijk dat een groot deel van deze oorzaken mutatis mutandis ook gelden voor de toegenomen omvang van processtukken in hoger beroep. Van Schaick noemt in zijn beschouwing over de maximeringsregeling bij de hoven, met name de punten (6), (7) en (10) uit de opsomming van Vranken. Daarnaast is volgens Van Schaick ook sprake van (11) gebrek aan kwaliteit op het vlak van het schrijven van een juridisch betoog, mede als gevolg van gebrek aan aandacht daarvoor in de beroepsopleiding voor advocaten, (12) procestactiek en (13) de wens om veel te kunnen factureren. Van de zijde van de Advocaten wordt in deze procedure genoemd (14) het steeds complexer worden van de samenleving, (15) juridisering, (16) constitutionalisering en (17) Europeanisering.

4.11

In aanvulling op deze oorzaken zou ook nog kunnen worden genoemd (18) automatisering en digitalisering, waardoor met een paar muisklikken tekstblokken uit alle mogelijke bronnen kunnen worden geknipt en geplakt en vermenigvuldigd. Misschien zou deze oorzaak wel op de eerste plaats moeten worden gezet.

Gebrek aan kwaliteit?

4.12

Een vraag die ook opkomt is of het niet veel meer het gebrek aan kwaliteit van veel processtukken is dat problematisch is, dan de omvang van de stukken. In de discussie die de afgelopen maanden in de literatuur is gevoerd over de nieuwe procesregels is dit punt door vele auteurs naar voren gebracht. Deze analyse zou betekenen dat oplossingsrichtingen niet te vinden zijn in het maximeren van de omvang van processtukken, maar in maatregelen die tot kwaliteitsverbetering kunnen leiden. In dat kader zijn zaken genoemd als een gespecialiseerde appelbalie, net zoals er een gespecialiseerde cassatiebalie is. Ook zou er in de opleiding meer aandacht moeten zijn voor het schrijven van processtukken. Het zou ook kunnen dat het kwaliteitsprobleem zich voordoet bij een hele kleine groep van advocaten, en dat de aandacht vooral naar hen zou moeten uitgaan. Mogelijk kan daarbij de deken worden ingeschakeld. Verder stelt de NOvA voor dat het appelprocesrecht wordt gewijzigd (vereenvoudigd?), of dat in hoger beroep een regiezitting plaatsvindt. Ook oppert zij de mogelijkheid dat het limiteren van de omvang van processtukken plaatsvindt onder de werking van de Tijdelijke experimentenwet rechtspleging.

4.13

Het lijkt inderdaad geen overbodige luxe om na te denken over kwaliteitsverbetering van processtukken in hoger beroep. Soms komt daarbij de gedachte op dat het al veel zou helpen als er duidelijkheid is over de wederzijdse verwachtingen van rechters en advocaten. Zo mag een advocaat er écht op vertrouwen dat de appelrechter de processtukken in eerste aanleg heeft gelezen, en dat ook de inhoud van het vonnis waartegen het hoger beroep is gericht bekend is bij de rechter. Het is dan ook niet nodig om in extenso passages uit de processtukken in eerste aanleg letterlijk te citeren in de processtukken in hoger beroep. Het is veel beter – vanzelfsprekend zou ik zeggen, maar dat is het kennelijk niet – om de focus te leggen op de argumenten of stellingen die door de rechtbank níet zijn gevolgd, en dáár nader op in te gaan (uitvoeriger, misschien in andere bewoordingen, meer gedetailleerd of met meer context, beter onderbouwd). En het is ook wel handig om vooral aandacht te geven aan stellingen die de rechtbank onvoldoende onderbouwd heeft bevonden. Als bijvoorbeeld een schadepost is afgewezen omdat de rechtbank oordeelde dat daarvoor onvoldoende bewijs was geleverd, ligt het in de rede om in hoger beroep met méér te komen en niet enkel de stellingen en bewijsmiddelen uit de eerste aanleg opnieuw te presenteren. Sowieso is het niet nodig om dezelfde producties in hoger beroep opnieuw in het geding te brengen. Dit werkt alleen maar verwarrend, omdat de rechter zich genoodzaakt zal zien om te checken of het inderdaad steeds om dezelfde stukken gaan. Verder komt het de leesbaarheid en daarmee de kwaliteit van een processtuk ten goede als er een nummering is van alinea's of paragrafen. En hoewel het strikt genomen niet noodzakelijk is, is het een stuk handiger als de memorie van grieven genummerde grieven bevat. Verder kan ook gedacht worden aan het verplicht opnemen van een samenvatting in het processtuk.

Misschien is het behulpzaam als de hoven een instructie publiceren, waarin dergelijke aanbevelingen zijn opgenomen.

4.14

Ik ga dan ook een heel eind mee met de gedachte dat het uiteindelijk belangrijker is dat de kwaliteit van processtukken wordt verbeterd, dan dat kortere processtukken worden ingediend. Ook betwijfel ik of lange processtukken per definitie aan een gebrek aan kwaliteit lijden (maar op dit punt heb ik een dubbele pet, gelet op de lengte van deze conclusie). Als een stuk goed gestructureerd is en voorzien is van een duidelijke indeling en 'kopjes', wordt de lezer de hand gereikt en wordt het haar gemakkelijk gemaakt desgewenst delen over te slaan omdat de inhoud daarvan bekend is.

Lange processtukken zijn problematisch

4.15

Maar de omvang van de processtukken is óók een zelfstandig probleem. Dat probleem moet niet worden gebagatelliseerd. Het probleem kan ook niet worden weggeredeneerd met het argument dat niet bekend is wat precies de oorzaak is van de uitdijende omvang van processtukken.

4.16

Een eerste probleem is dat het lezen en doorgronden van lange processtukken méér tijd kost dan het lezen en doorgronden van korte procestukken. Ook al zou het zo zijn dat er ook korte processtukken zijn die veel tijd vragen omdat ze van slechte kwaliteit zijn, dan nog is het niet te ontkennen dat lange processtukken meer leestijd vragen. Die tijd zit er niet alleen in dat het processtuk moet worden gelezen, maar ook dat ook gecontroleerd moet worden of alle stellingen die daarin zijn ingenomen, voldoende zijn betwist (door de wederpartij) en uiteindelijk in de uitspraak voldoende worden besproken (door de rechter). Voor wat betreft de rechterlijke tijd die dit vergt, is de consequentie dat die tijd niet aan andere zaken kan worden besteed. Als we er vanuit gaan dat het een deel van de zaken is waarin (extreem) lange processtukken worden ingediend, dan vergen deze zaken meer tijd van de rechter dan andere zaken.

4.17

Het is maar de vraag, en dat is een tweede probleem, of de zaken waarin zoveel leestijd moet worden gestoken, inderdaad de zaken zijn die het – uit een oogpunt van verdelende rechtvaardigheid – verdienen dat daaraan de meeste tijd wordt besteed. Er zijn geen aanwijzingen dat het vooral zaken met een groot financieel of principieel belang zijn waarin lange processtukken worden opgesteld. Veel meer lijkt het de persoonlijke stijl van de advocaat of een advocatenkantoor te zijn, die leidt tot lange processtukken. Daarmee is er een wezenlijk risico dat zaken die veel tijd vergen vanwege lange processtukken, niet de zaken zijn die – objectief gezien – het meeste tijd verdienen, bijvoorbeeld omdat daarmee een groot financieel of principieel belang is gemoeid, omdat de werking van de uitspraak voor de werking van het recht 'in the shadow of the law' van grote betekenis is of omdat de zaak vanuit een oogpunt van rechtsbescherming van groot belang is.

4.18

Een derde probleem is dat lange processtukken ook een tegengesteld effect kunnen hebben, namelijk dat de rechter minder goed geïnformeerd raakt over de zaak. Gezien het aantal zaken dat de rechter wekelijks moet voorbereiden, is het eigenlijk ondoenlijk om steeds vele honderden pagina's 'van kaft tot kaft' te lezen. Als de rechter geconfronteerd wordt met een lang processtuk is er een reële kans dat zij zich zal beperken tot het diagonaal lezen van het stuk, op zoek naar de alinea's die er echt toe doen, naar de alinea's waarin de kern van de feiten en de juridische argumentatie te vinden is. Dat roept het risico op dat er ergens in die honderden pagina's iets over het hoofd wordt gezien. In de woorden van De Vries: "Een nodeloos lang stuk leidt tot aandachtsverlies bij de rechter, met het risico van het niet naar waarde schatten van een goed argument." Uiteindelijk kan dat betekenen dat juist door lange processtukken, het fundamentele recht van partijen om zich te laten horen én gehoord te worden in gevaar komt, zo schrijft Vranken. Ook Van Schaick wijst erop dat onnodig lange processtukken er uiteindelijk toe kunnen leiden dat de lezer stellingen over het hoofd ziet. Nu zou je kunnen zeggen dat een goede rechter dit nooit zal overkomen, maar net zo min als alle advocaten perfect zijn, zijn rechters dat ook niet.

4.19
Een vierde probleem is dat een lange memorie van grieven ook leidt tot een lange memorie van antwoord en een lange rechterlijke uitspraak. En, bij een eventueel cassatieberoep, vrijwel onvermijdelijk leidt tot een lange procesinleiding, een lange schriftelijke toelichting van beide partijen en een lange conclusie van de advocaat-generaal (maar daar maken wij ons ook wel schuldig aan bij beknopte stukken). Op die manier houdt iedereen elkaar in een houdgreep en ontstaat er een 'nieuw normaal', waarin steeds langere processtukken de norm zijn geworden. Alleen de Hoge Raad ontsnapt hieraan, doordat art. 81 lid 1 Wet RO kan worden ingezet.
4.20
Ten slotte en ten vijfde kan het opstellen van lange processtukken ook gevolgen hebben voor de rechtzoekende. Het is niet onaannemelijk dat lange processtukken leiden tot een oplopend honorarium voor de advocaat (hoewel ook wel te horen is dat juist het moeten indienen van een kort stuk meer kosten met zich meebrengt: 'ik had geen tijd om het kort te houden'). De bereidheid van de cliënt om veel te betalen voor de inspanningen van zijn advocaat zal groter zijn wanneer die inspanningen zichtbaar zijn in de vorm van een dik processtuk. Als de norm is dat processtukken lang moeten zijn, kan dat er ook toe leiden dat de cliënt het gevoel heeft dat zijn belangen niet voldoende zijn behartigd als er géén lang processtuk ligt. Een lang processtuk lijkt dan een kwaliteitswaarborg te zijn geworden.
Lange doorlooptijden hoven
4.21
Een belangrijk pijnpunt in de discussie met de advocaten is dat de hoven bij het uitvaardigen van de regels ook een verband leggen met het verkorten van doorlooptijden (zie de toelichting bij beide procesreglementen in het persbericht, hiervoor onder 2.3). De pijn zit erin dat er natuurlijk absoluut geen garanties zijn dat die doorlooptijden daadwerkelijk verkort zullen worden. In de pilot bij de rechtbank Arnhem in 2012 was dat beter geregeld: tegenover de verplichting om korte processtukken aan te leveren, deed de rechtbank van haar kant de toezegging om binnen zes à tien weken uitspraak te doen (zie onder 4.2). Als de hoven ook zo'n toezegging zouden hebben gedaan, zou er denk ik een stuk meer draagvlak zijn geweest voor de regels.

4.22
Niet alleen wreekt zich ook op dit punt dat er geen onderzoeksgegevens zijn waarop gebaseerd zou kunnen worden dat kortere processtukken leiden tot kortere doorlooptijden. Sowieso blijft het problematisch dat ingrepen om tot verkorting van de doorlooptijden te komen in de meeste gevallen een empirische basis missen. Hierbij komt dat de track record van de hoven op het gebied van het verbeteren van de doorlooptijden niet heel hoopgevend is. Hoewel het probleem van de doorlooptijden al zeker tien jaar op de agenda staat, is sprake van hardnekkige werkachterstanden in de appelrechtspraak; er lijkt standaard sprake te zijn van een wachtrij die als rantsoeneringsmechanisme fungeert'. De aanbeveling die in 2013 was opgenomen in de Agenda voor de appelrechtspraak 2020, dat de overgrote meerderheid van de zaken in appel binnen een jaar wordt afgedaan, is niet waargemaakt. In plaats daarvan zijn de doorlooptijden alleen maar toegenomen. Dit valt vooral ook op, omdat in dezelfde periode tegelijkertijd sprake is van een substantiële afname van het aantal handelszaken.
4.23
Dit roept de vraag op of het terecht is dat de hoven van advocaten vragen om een (veronderstelde) bijdrage te leveren aan het verkorten van de doorlooptijden in hoger beroep, terwijl tamelijk onduidelijk is wat de bijdrage van de hoven zélf is. Zoals ik al schreef in mijn preadvies over kwaliteit van rechterlijke beslissingen: 'de rekening' voor het probleem van te lange doorlooptijden in de rechtspraak lijkt hoofdzakelijk te belanden bij de rechtszoekenden en hun advocaten. Wat dit betreft is het jammer dat art. 30q Rv-KEI niet is ingevoerd. Daarin was bepaald dat de rechter in andere zaken dan kantonzaken binnen zes weken na de mondelinge behandeling of na het verrichten van de laatste proceshandeling uitspraak doet. Daarmee zou er wat meer wederkerigheid zijn geweest in het opleggen van verplichtingen voor het naleven van termijnen.

4.24
Kortom, dat advocaten niet erg warm lopen voor de gedachte dat het begrenzen van de omvang van processtukken in hoger beroep leidt tot kortere doorlooptijden, is niet moeilijk te begrijpen.
Barrière: het moeten voldoen aan stelplicht
4.25
Door de advocaten is verder naar voren gebracht dat de maximering van de omvang van processtukken in hoger beroep problematisch is, omdat er een trend is dat rechters zaken afdoen op het niet voldoen aan de stelplicht. Daardoor is het van cruciaal belang om uitvoerig stellingen naar voren te kunnen brengen om zo te voorkomen dat de rechter oordeelt dat 'onvoldoende gesteld is'. Om dit argument op zijn waarde te kunnen schatten, zal ik kort ingaan op de stelplicht en het 'afdoen op stelplicht'.

4.26
Doorgaans wordt aangenomen dat de juridische grondslag voor de stelplicht te vinden is in art. 24 Rv, in samenhang met art. 149 lid 1 Rv. Volgens art. 24 Rv onderzoekt en beslist de rechter de zaak op de grondslag van wat partijen aan hun vorderingen, verzoek of verweer ten grondslag hebben gelegd, tenzij uit de wet anders voortvloeit. Art. 149 lid 1 Rv bepaalt, kort gezegd, dat de rechter gebonden is aan de stellingen die door partijen in de procedure naar voren zijn gebracht en aan de feiten die volgens de wettelijke bepalingen zijn komen vast te staan. Ahsmann omschrijft de stelplicht algemener, namelijk als 'de algemene verplichting tot informatieverschaffing nodig voor de beslissing van de rechter'. De basis voor de stelplicht legt zij daarmee in het samenstel van de bepalingen van art. 21 Rv, art. 23 Rv, art. 24 Rv, art. 111 Rv, art. 149 Rv en art. 150 Rv.
4.27
Met het 'afdoen op stelplicht' wordt gedoeld op uitspraken waarin de rechter overweegt dat 'onvoldoende is gesteld', en om die reden voorbijgaat aan een stelling die is aangevoerd ter onderbouwing van vordering of verweer. Geoordeeld wordt dan dat de stellingen die door een partij naar voren zijn gebracht, de vordering of het verweer niet kunnen dragen. Het afdoen op stelplicht kan dus zowel ten nadele van eiser als ten nadele van gedaagde uitpakken.

4.28
Het 'afdoen op stelplicht' moet worden begrepen tegen de achtergrond van het onderscheid dat van oudsher wordt gemaakt tussen de stelfase en de daarop volgende fase van bewijslevering, waarin partijen met toepassing van de regels over bewijslastverdeling de gelegenheid krijgen hun (door de wederpartij betwiste) stellingen te bewijzen. De stelfase is dus het voorportaal van de fase van bewijslevering. Het 'afdoen op stelplicht' is dan een manier om een partij niet te gemakkelijk toe te laten tot de fase van bewijslevering (waar de rechter veel werk aan heeft). Dat gebeurt pas als de drempel van 'voldoende hebben gesteld' is gehaald.
4.29
Op het 'afdoen op stelplicht' bestaat veel kritiek, omdat het de weg naar feitenonderzoek afsluit. Asser schreef dat "tot de meest gestrooide juridische kraaienpootjes al een tijdje de dooddoener behoort dat een partij niet heeft voldaan aan haar stelplicht." Afdoening op stelplicht leidt tot een 'premature blokkering van de waarheidsvinding', waarvan het resultaat is dat de rechter uitspraak doet op basis van aannames in plaats van feiten. Vanuit een oogpunt van waarheidsvinding is dit een onwenselijke gang van zaken.
4.30
In het huidige procesrecht kan echter niet meer zo'n duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen de stelfase en de bewijsfase. Een partij wordt geacht al direct haar stellingen zoveel mogelijk te onderbouwen en melding te maken van de bewijsmiddelen waarover zij beschikt (art. 111 lid 3 Rv en art. 128 lid 5 Rv). Als een partij zich beroept op een stuk, moet daarvan een afschrift bij het processtuk worden gevoegd (art. 85 lid 1 Rv). Ook moet een partij steeds de waarheids- en volledigheidsplicht van art. 21 Rv naleven. Dat maakt dat het niet steeds voldoende is om de 'noodzakelijke juridische en feitelijke elementen' voor een bepaald rechtsgevolg te stellen; een partij

zal daaromheen de rechter ook zo volledig mogelijk moeten voorlichten, bijvoorbeeld door het schetsen van achtergrond of context van bepaalde feiten. Voor wat betreft het getuigenverhoor – een van de belangrijkste bewijsmiddelen in de civiele procedure – is het niet meer nodig dat de rechter eerst een bewijsopdracht verstrekt; op grond van art. 87 lid 3 Rv kunnen getuigen en partijdeskundigen direct op de mondelinge behandeling worden gehoord. Ook hiermee worden stelfase en bewijsfase in elkaar geschoven.

4.31

Bovendien biedt het onderscheid tussen stelfase en bewijsfase een conceptueel kader dat minder goed past bij een actieve rechter, die op zoek is naar de materiële waarheid en in dat kader tracht zoveel mogelijk informatie te verzamelen, los van de vraag bij welke partij de stelplicht c.q. de bewijslast ligt. Daarbij komt dat we in de civiele procedure vaak te maken hebben met impliciete (of oneigenlijke) bewijsbeslissingen, dat wil zeggen beslissingen over het al dan niet bewezen zijn van feitelijke stellingen van een partij op grond van een waardering van de bewijsmiddelen die partijen bij hun processtukken hebben gevoegd, zonder dat er een afzonderlijke fase van bewijslevering heeft plaatsgevonden. In zo'n geval geeft de rechter geen bewijsopdracht aan een partij, wordt geen deskundigenbericht ingewonnen of een partij verzocht nadere schriftelijke bewijsstukken in te dienen, maar wordt na stukkenwisseling en (eventuele) mondelinge behandeling, een eindbeslissing genomen die ook een bewijsbeslissing behelst. Stellen kruipt dan op in de richting van bewijzen, zoals Ahsmann het omschrijft.

4.32

Van Schaick merkt terecht op dat 'stelplicht' in de praktijk ook 'reageer- en motiveerplicht' is. Het processuele debat kan van partijen vergen dat zij hun stellingen motiveren, aanvullen en nader motiveren. Of dat partijen hun stellingen alvast in enige mate onderbouwen met bewijsstukken of anderszins toelichten waarom hun stellingen aannemelijk zijn. Uit deze ruimere invulling van het begrip 'stelplicht' volgt dat 'het niet voldoen aan de stelplicht' méér omvat dan 'niet genoeg stellingen innemen'. Niet voldoen aan de stelplicht kan ook betekenen dat de rechter vindt dat een partij – in het licht van het processuele debat – onvoldoende heeft gereageerd op stellingen van de wederpartij, dat de stellingen te globaal zijn, dat de stellingen onvoldoende zijn toegelicht (uitgelegd), dat een partij heeft nagelaten zijn stellingen aan te vullen als reactie op wat de wederpartij naar voren bracht, of dat de stellingen onaannemelijk zijn omdat ze in het geheel niet zijn onderbouwd of anderszins aannemelijk zijn gemaakt. Met dat laatste beoogt de rechter stellingen in een processtuk die in feite niet meer zijn dan 'losse flodders' terzijde te schuiven. Denk aan een eiser die miljoenen schadevergoeding vordert zonder enige onderbouwing te geven voor een schadepost, of aan een gedaagde die 'alles' betwist, terwijl overduidelijk is dat op zijn minst een deel van de stellingen van eiser wél feitelijk klopt. Of aan processtukken waarin systematisch álle mogelijke denkbare verweren worden opgevoerd (ik was er niet en als ik er al was heb ik geen overeenkomst gesloten, en als ik al een overeenkomst heb gesloten dan ben ik hem nagekomen, en als ik hem niet ben nagekomen dan had ik een opschortingsrecht, en als ik geen opschortingsrecht had, dan was de niet-nakoming niet toerekenbaar, en als het wel toerekenbaar is, dan heeft de wederpartij te laat geklaagd, en als al tijdig is geklaagd, dan zijn er algemene voorwaarden die schadeplichtigheid uitsluiten, etc., etc.). Als de rechter geconfronteerd wordt met zo'n rits van verweren zal zij stellingen die duidelijk pro forma naar voren zijn gebracht, verwerpen met het argument dat onvoldoende is gesteld.

4.33

Er is dus een breed scala aan situaties dat wordt gedekt door de overweging dat 'onvoldoende is gesteld'. In maar weinig gevallen bedoelt de rechter daarmee dat meer pagina's tekst hadden moeten worden aangeleverd. Het zal er veel meer om gaan dat een partij preciezer had moeten ingaan op de stellingen van de wederpartij, dat bepaalde stellingen in meer detail hadden moeten worden uitgewerkt, dat beter had moeten worden toegelicht wat bedoeld wordt met een bepaalde stelling, of dat een partij op zijn minst enige (schriftelijke) bewijsstukken ter onderbouwing van een bepaalde stelling in het geding had moeten brengen om deze een begin van aannemelijkheid te

geven. Daarmee is ook gezegd dat ‘meer pagina’s tekst’ niet de kern raakt van de problematiek van het afdoen op stelplicht.

4.34
Dat doet er niet aan af dat er veel is aan te merken op het afdoen van zaken op stelplicht. Om te beginnen zou de rechter, vanwege de onduidelijkheid over de formulering ‘onvoldoende gesteld’, preciezer moeten formuleren wat zij in een concreet geval daarmee nu precies bedoelt. Verder zou de rechter, voordat gegrepen wordt naar deze manier van afdoen, eerst aan een partij – ter zitting – moeten voorhouden wat zij als tekortkoming beschouwt aan de stellingen van een partij en die partij in de gelegenheid moeten stellen nog een toelichting te geven. In de eerste aanleg is dit ook de gebruikelijke gang van zaken. En als het niet voldoen aan de stelplicht fungeert als blokkering voor de waarheidsvinding, zal de rechter zich op zijn minst de volgende controlevraag moeten stellen: wat had de steller/betwister in redelijkheid meer of anders kunnen en moeten stellen? Verder kan als vuistregel worden gehanteerd dat de rechter alleen dient te oordelen dat een in het geding centraal staande stelling onvoldoende onderbouwd is indien dit ‘in uitgesproken mate’ het geval is. Met andere woorden, als de stelling betrekking heeft op de kern van het geschil, dan moet zo min mogelijk naar deze wijze van afdoening worden gegrepen en moet de rechter gewoon uitzoeken hoe het zit.
4.35
Het komt er dus op neer dat niet eenvoudigweg kan worden betoogd dat een advocaat wel veel tekst móet aanleveren, omdat zij anders geconfronteerd wordt met de valbijl dat ‘onvoldoende is gesteld’. De zaken liggen aanzienlijk genuanceerder.
Belang van feiten steeds groter
4.36
Wat echter wel een probleem is, is – in de woorden van Asser – dat de feitengevoeligheid van rechterlijke beslissingen steeds groter is geworden. Daarmee wordt bedoeld dat de invulling van een rechtsnorm in een concreet geval, in toegenomen mate afhankelijk is van de feitelijke context. Gevallen die in grote lijnen op elkaar lijken, worden toch anders beoordeeld omdat de precieze feitenconstellatie nét iets anders is. Dat doet zich natuurlijk voor in alle zaken waarin een rechtsnorm moet worden ingevuld aan de hand van ‘alle feiten en omstandigheden van het geval’. Denk aan de uitleg van overeenkomsten, het aansprakelijkheidsrecht of het ontslagrecht. Maar ook een op het oog ‘rechtlijnige norm’ als verjaring, kan in bijzondere gevallen een contextuele invulling krijgen. Eigenlijk is er geen rechtsgebied waarvoor dit níet geldt. De consequentie is dat niet goed vooraf kan worden beoordeeld welke feiten wel en niet relevant zijn en dus aandacht behoeven in de processtukken. Hierbij komt dat er allerlei zaken zijn die een uitgebreide toelichting nodig hebben om goed te begrijpen waar het geschil nu eigenlijk over gaat. Dat varieert van de ins en outs van de witlofteelt, de werking van een IT-systeem tot de perikelen rond de afwikkeling van een faillissement. Steeds zal in de processtukken de rechter zo volledig mogelijk moeten worden voorgelegd over context en achtergrond van het geschil. Er is niets zo vervelend voor een procespartij als wanneer zij uit de rechterlijke beslissing het gevoel krijgt dat de rechter het feitencomplex niet goed in kaart heeft gebracht of de zaak feitelijk niet goed heeft begrepen.

4.37
De noodzaak van een uitgebreide uiteenzetting van de feiten wordt onderstreept door de waarheids- en volledigheidsplicht van art. 21 Rv. De waarheids- en volledigheidsplicht benadrukt het belang van waarheidsvinding in de civiele procedure. Dat is door de Hoge Raad is omschreven als ‘het algemene maatschappelijke belang dat de waarheid in rechte aan het licht komt ten dienste van een goede rechtsbedeling’. Duidelijk is dat de waarheids- en volledigheidsplicht een zware verantwoordelijkheid legt bij de advocaten, om in hun processtukken zo correct en volledig mogelijk alle relevante feiten naar voren te brengen.
4.38

Hierdoor is het niet alleen onontkoombaar maar ook noodzakelijk dat advocaten in hun processtukken zo precies mogelijk de feitelijke context van de zaak uiteenzetten. Een verwijt dat de feiten onnodig uitvoerig worden geschetst, lijkt mij eigenlijk zelden een terecht verwijt (tenzij het copy/paste uit eerdere processtukken is). Nu zou men kunnen denken dat het uiteenzetten van de feiten al in eerste aanleg heeft plaatsgevonden en dus in hoger beroep niet meer nodig is, maar zo werkt het in de praktijk vaak niet. De partij die bij de rechtbank heeft verloren zal toch al snel aanleiding zien – en terecht – om in hoger beroep beter uit te leggen hoe de zaak feitelijk in elkaar steekt. Dat is ook wat de appelrechter mag verwachten.

4.39

De maximeringsregels bieden echter de mogelijkheid dat toestemming wordt gevraagd om een langer processtuk in te dienen en/of een nadere akte te nemen. Daarom zie ik geen reden om aan te nemen dat vanwege nut en noodzaak om uitgebreid de feitelijke context van een zaak te schetsen, een beperking van de omvang van een processtuk tot in beginsel 25 pagina's niet aanvaardbaar zou zijn.

Nog een barrière: de tweeconclusieregel

4.40

Een kritiekpunt op de maximeringsregels is ook dat deze zich slecht verhoudt met de in de rechtspraak van de Hoge Raad ontwikkelde tweeconclusieregel. De tweeconclusieregel, die volgens de Hoge Raad besloten ligt in art. 347 lid 1 Rv, is ingegeven door het belang van de concentratie van het processuele debat en van een spoedige afdoening van een geschil. De regel brengt als uitgangspunt mee dat grieven, een eisverandering of -vermeerdering, nieuwe verweren en nieuwe feiten en stellingen uiterlijk in de memorie van grieven of in de memorie van antwoord naar voren moeten worden gebracht. Gebeurt dit niet, dan moet de appelrechter deze in beginsel buiten beschouwing laten.

4.41

Hoewel er uitzonderingen mogelijk zijn op de tweeconclusieregel – het gaat om een 'in beginsel strakke regel' –, legt de regel op partijen dus de verplichting om direct in de memorie van grieven en in de memorie van antwoord de grieven, een eisverandering of -vermeerdering, nieuwe verweren en nieuwe feiten en stellingen te komen. Wel mogen partijen tijdig naar voren gebrachte grieven, verweren, feiten en stellingen, binnen de grenzen van de goede procesorde, nader uitwerken en preciseren nadat de memorie van grieven en de memorie van antwoord zijn genomen. Deze nadere toelichting mag echter niet leiden tot nieuwe grieven of nieuwe verweren.

4.42

Als een partij haar (nieuwe) grieven en verweren in de memorie van grieven c.q. de memorie van antwoord naar voren heeft gebracht, staat de tweeconclusieregel er dus niet aan in de weg dat in een latere akte die grieven, verweren, feiten en stellingen, binnen de grenzen van de goede procesorde, nog nader worden uitgewerkt en gepreciseerd. Ik neem aan dat dit ook is wat beoogd wordt met de regel onder punt 3 van Bijlage VI van het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven, dat een partij kan verzoeken "na indiening van de memorie een aanvullende akte te mogen nemen ter nadere toelichting van een specifiek in die memorie reeds opgenomen grief eiswijziging of verweer". Nu kennelijk de gedachte is dat de grieven in de (in omvang beperkte) memorie van grieven zijn opgenomen, waarna vervolgens in de aanvullende akte de grieven nader worden uitgewerkt en gepreciseerd, staan de regels op zichzelf niet op gespannen voet met de tweeconclusieregel.

4.43

De tweeconclusieregel staat echter wel onder toenemende kritiek. Zo heeft Valk in een recente publicatie bij de regel een aantal kritische kanttekeningen geplaatst. Zijn eerste bezwaar is dat de tweeconclusieregel de kans vergroot dat een zaak wordt beslist op basis van 'enkel processuele feiten' en niet op basis van de materiële waarheid, omdat de regel ertoe leidt dat de rechter geen acht mag slaan op relevante stellingen als die te laat zijn aangevoerd. Het tweede bezwaar is dat het (in beginsel) strakke karakter van de tweeconclusieregel tot gevolg heeft dat afbakeningskwesties

('wel of geen novum') aan belang winnen, terwijl een discussie daarover afleidt van hetgeen waarover het vooral zou moeten gaan, namelijk wat de juiste feiten zijn en wat, gelet op die feiten, volgens het materiële recht de uitkomst moet zijn. Verwacht kan worden, lijkt mij, dat deze afbakeningskwesties, zich vaker zullen voordoen onder de maximeringsregels, als na een in omvang gelimiteerd processtuk een aanvullende akte wordt genomen. Het derde bezwaar dat Valk noemt is dat de tweeconclusieregel "een gezonde ontwikkeling van de suggestiebevoegdheid van de appelrechter" belemmert.

4.44

Met name dit laatste argument zou naar mijn mening reden moeten zijn voor de Hoge Raad om de tweeconclusieregel de komende jaren bij te stellen en te versoepelen. Als het zwaartepunt van de procedure, ook in hoger beroep, steeds meer verschuift naar de zitting en tegelijkertijd wordt verwacht dat de rechter zich actief opstelt ter zitting – denk ook aan het voorgestelde nieuwe lid 2 van art. 24 Rv – dan kan het niet anders dan dat de tweeconclusie-regel gaat knellen. De maximeringsregels zullen de werking van de regel zeker niet vereenvoudigen.

Te weinig overleg met advocaten

4.45

Een ander knelpunt dat de advocaten ervaren is dat zij van mening zijn dat er door de hoven geen (deugdelijk) overleg is gevoerd over de nieuwe regels. In de Kamervragen is dit punt ook aan de orde gesteld (zie onder 2.22). Als ik het goed begrijp, hebben de hoven de plannen voor het maximeren van de omvang van processtukken alleen besproken in het dekenberaad, althans is daar een toelichting gegeven op het voornemen om de reglementen aan te passen. De NOvA is echter niet geconsulteerd. Tot nu toe is het volgens de NOvA echter steeds gebruikelijk geweest dat procesreglementen in nauwe samenwerking met de NOvA tot stand zijn gebracht, en in ieder geval steeds voor advies aan de NOvA zijn voorgelegd. Van de zijde van de Staat is daartegenover aangevoerd dat de werkgroep van het LOV-H in de aanloop naar de invoering van de regels contact heeft gezocht met enkele lokale dekens, en vervolgens door hen is verwezen naar het landelijke dekenberaad. Verder stelt de Staat dat nadat de nieuwe procesreglementen bekend zijn gemaakt en er kritiek vanuit de NOvA kwam, de hoven alsnog het gesprek met de NOvA hebben gezocht. Deze gesprekken zijn echter op niets uit gelopen.

4.46

De kritiek van de advocaten lijkt mij terecht. Van de zijde van de Staat is niet weersproken dat in het verleden de NOvA altijd betrokken is bij de totstandkoming van de civiele procesreglementen voor de hoven. Dat blijkt ook uit de considerans bij het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven (zoals dat geldt vanaf 1 april 2021). Daarin is onder meer het volgende te lezen:

"Dit procesreglement (hierna ook: het reglement) vindt zijn oorsprong in een initiatief van het Project procesreglementen, dat onderdeel uitmaakt van het Programma Civiele Sectoren, en is ontwikkeld door een door dit project geïnitieerde en door het Landelijk Overleg van de Voorzitters van de Civiele sectoren-Hoven (LOVC-H) gefaciliteerde werkgroep, in samenspraak met de Nederlandse Orde van Advocaten."

Ook in de considerans van het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de rechtbanken staat dat "een brede consultatie van de Nederlandse Orde van Advocaten heeft plaatsgevonden en afstemming heeft plaatsgehad met de afdeling wetgeving van het Ministerie van Justitie."

4.47

Als dit de gebruikelijke gang van zaken is, dan hadden de advocaten mogen verwachten dat ook voor de maximeringsregels de NOvA om advies zou worden gevraagd. Het spreekt wel vanzelf dat het doen van mededelingen in het landelijke dekenberaad – een informeel overleg van de Dekens van de Orde van Advocaten over de uitoefening van het toezicht op de advocatuur – daarvoor geen vervanging kan zijn. Dat naderhand – toen al vaststond dat de regels zouden worden ingevoerd – alsnog advies is gevraagd aan de adviescommissie burgerlijk procesrecht van de NOvA en de

adviescommissie intellectuele eigendom van de NOvA, kan het gebrek aan betrokkenheid bij de voorbereiding ook niet compenseren.

4.48
Maar op de achtergrond speelt hier ook een breder probleem, namelijk dat er weinig gesprek meer is tussen rechters en advocaten. Daarvoor zijn vele oorzaken te noemen. Er zijn nauwelijks meer advocaten die rechter-plaatsvervanger zijn. De tijd dat advocaten konden aanschuiven bij SSR-cursussen ligt ver achter ons. Bij vergaderingen van juridische vakverenigingen (zoals de NJV of de NVvP), die ook bedoeld zijn als ontmoetingsplaats tussen de juridische beroepsgroepen, zijn maar heel weinig rechters aanwezig. Lokale bijeenkomsten van rechters en de plaatselijke balie zijn afgeschaft. En gezamenlijke uitstapjes van rechters en advocaten, zoals ik mij die herinner uit de tijd dat ik werkte bij de rechtbank Assen, zijn iets uit een ver verleden. Sowieso is door de schaalvergroting, zowel binnen de rechterlijke organisatie als binnen de advocatuur, het idee van contacten tussen rechters en advocaten op lokaal niveau, niet meer levend. Deze ontwikkelingen zijn vast op zichzelf allemaal volstrekt begrijpelijk, maar het gevolg is wel dat er, behalve binnen de rechtszaal, nauwelijks meer uitwisseling plaatsvindt tussen advocaten en rechters. Dat draagt niet bij aan wederzijds begrip voor elkaars positie.
4.49
Onbegrip voor elkaars positie kan leiden tot ‘verzuurde verhoudingen’ tussen rechters en advocaten. Dat is zorgelijk, omdat rechters en advocaten in de procedure op elkaar zijn aangewezen. Rechters kunnen het niet alleen. Dat begint er al mee dat het de advocaat is die een geschil voorlegt aan de rechter. Bovendien wordt de kwaliteit van rechtspraak mede bepaald door de kwaliteit van de inbreng van advocaten (of andere procesdeelnemers), of dat nu op de zitting is of in een schriftelijk processtuk.

4.50
Het is daarom van het grootste belang dat – wat ook de uitkomst van deze procedure is – dat de hoven (LOV-H’s, maar misschien ook individuele raadsheren) zo snel mogelijk weer in gesprek gaan met de advocaten (NOvA, maar wellicht ook individuele advocaten). Daarbij zou voorop moeten staan wat uiteindelijk het gemeenschappelijke belang is: een goede rechtsbedeling. Overwogen zou kunnen worden om bij zo’n overleg ook wetenschappers te laten aansluiten.
Problemen bij de uitvoerbaarheid van de regels
4.51
Door de Advocaten is ook nog aangevoerd dat de maximeringsregels niet goed uitvoerbaar zijn, met name waar het gaat om de beoordeling van verzoeken tot het mogen indienen van langere processtukken. De regeling zou leiden tot rechtsonzekerheid en ongelijkheid bij het beoordelen van zo’n verzoek. Daarbij komt dat een advocaat niet altijd vroeg in het proces kan inschatten wat het precieze aantal pagina’s is dat hij nodig heeft. Zekerheidshalve zal een advocaat dan maar in elke zaak zo’n verzoek indienen. Bovendien is niet duidelijk waarop de rolraadsheer zijn beslissing zal baseren. Het beoordelen van de verzoeken zal de hoven ook veel tijd kosten.

4.52
Deze argumenten lijken mij niet heel sterk. In de eerste plaats blijkt uit de door mij uitgezette vragen dat de praktijk zich redt met de regels en dat zich niet voordoet dat ‘zekerheidshalve’ in een groot aantal zaken toestemming wordt gevraagd om een langer processtuk in te dienen (zie onder 3.10). Bovendien is het een gebruikelijke gang van zaken dat de rolraadsheer aan de hand van algemene uitgangspunten beslissingen neemt over partijverzoeken (meer spreektijd, extra akte etc.). Niet is in te zien dat dit opeens niet zou kunnen werken bij de beoordeling van verzoeken om een langer processtuk in te mogen dienen.

4.53

Wel zou wellicht in overleg tussen het LOV-H en de advocatuur kunnen worden nagegaan of de opsomming in Bijlage VI respectievelijk Bijlage V van de gevallen waarin toestemming voor een langer processtuk kan worden verleend (zie onder 2.7), uitbreiding behoeft of anders geformuleerd moet worden. Maar misschien monitoren de hoven dit zelf ook al. Ook zou kunnen worden nagegaan of er categorieën van zaken zijn waarin – bij voorbaat – ontheffing van de paginalimiet kan worden verleend.

Conclusies

4.54

Als ik probeer enige conclusies te trekken uit deze inleidende beschouwingen, dan is een eerste dat het geen grote verbazing wekt dat er bij advocaten geen breed draagvlak lijkt te zijn voor de maximeringsregels. De NOvA is niet geconsulteerd over plannen, er zijn geen kwantitatieve gegevens beschikbaar, onduidelijk is wat de reden is voor de uitdijende omvang van processtukken en er zijn veel meer oorzaken aan te wijzen voor het gebrek aan kwaliteit van processtukken dan dat ze soms onnodig lang zijn. Ik zeg dat er geen breed draagvlak lijkt te zijn, want ik weet niet welk deel van de advocaten uiteindelijk toch wel kan leven met de nieuwe regels. Wellicht is er een zwijgende meerderheid die er geen problemen mee heeft. Dat zou kunnen worden afgeleid uit het feit dat tot nu toe maar in 5% van de gevallen is gevraagd om een langer processtuk in te kunnen dienen (zie onder 3.4).

4.55

Een tweede conclusie is dat de hoven en de advocaten hoe dan ook met elkaar in gesprek moeten om het bredere probleem van kwaliteit van processtukken in hoger beroep te bespreken. Want dat er een probleem is, lijkt eigenlijk niemand te ontkennen. Wat kan er bedacht worden om die kwaliteit te verbeteren? Kunnen er nadere richtlijnen worden gegeven over de wijze waarop processtukken moeten worden ingedeeld en/of procesdossiers moeten worden aangeleverd? Kan de NOvA in de opleiding meer doen aan het leren schrijven van een goed processtuk? Moet er worden nagedacht over een verplichte registratie als appeladvocaat of, minder vergaand, aan de verplichting om (jaarlijks) bepaalde cursussen te volgen over het procederen in hoger beroep? Of moet de aandacht worden gelegd bij de (kleine?) groep slecht presterende vakbroeders en -zusters?

4.56

Specifiek met betrekking tot de maximeringsregels zou ook moeten worden besproken – wat ook de uitkomst van deze procedure is – of het voor advocaten aanvaardbaar zou zijn dat wel gemaximeerd wordt, maar op een groter aantal pagina's; of het mogelijk is dat generieke uitzonderingen worden omschreven waarin een processtuk meer dan 25 pagina's mag bevatten (zodat voor die soorten van zaken geen ontheffing hoeft te worden gevraagd); of in gezamenlijk overleg meer gedetailleerd invulling kan worden gegeven aan de regels van Bijlage IV respectievelijk Bijlage V; en hoe en door wie gemonitord wordt wat de gevolgen van de nieuwe regels zijn.

4.57

Een derde conclusie is dat de hoven ook zelf aan zet zijn. Daarbij gaat het m.i. vooral om een meer genuanceerde benadering van het afdoen van zaken op de stelplicht (zie onder 4.34) en om het verbeteren van de doorlooptijden (zie onder 4.21-4.24). Als het uiteindelijke doel is om de kwaliteit van rechtspraak te verbeteren, waarvan het verbeteren van de doorlooptijden een essentieel aspect is, dan zullen rechters ook zichtbaar moeten maken wat hun eigen bijdrage daaraan is. Daarmee wordt ook meer draagvlak gecreëerd voor het stellen van nadere eisen aan advocaten met betrekking tot de manier waarop zij hun processtukken moeten opstellen en aanleveren, wat die eisen dan ook uiteindelijk inhouden.

5Rechtersregelingen

Karakter en doel rechtersregelingen5.1

De beperking van de omvang van de processtukken in hoger beroep is opgenomen in het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven en in het Procesreglement verzoekschriftprocedures handels- en insolventiezaken gerechtshoven. Daarmee draait het in deze procedure om de vraag of de hoven in de procesreglementen regels kunnen stellen ter maximering

van de omvang van processtukken en, bij overschrijding van die maximale omvang, het processtuk kunnen weigeren.

5.2
Ter beantwoording van deze vraag zal ik eerst ingaan op het karakter van procesreglementen (rechtersregelingen) en de eisen die daaraan in de rechtspraak van de Hoge Raad zijn gesteld.

5.3
Kenmerkend voor procesreglementen is dat het gaat om regelingen die door rechters zelf zijn opgesteld. Procesreglementen kunnen worden geschaard onder het bredere begrip 'rechtersregeling'.
5.4
Het doel van rechtersregelingen is om ervoor te zorgen dat rechters – en gerechten – op dezelfde manier toepassing en uitleg geven aan bepaalde (wettelijke) normen. Rechtersregelingen beogen zo een bijdrage te leveren aan een uniforme toepassing van het recht. In zijn algemeenheid kan gezegd worden dat uniforme rechtstoepassing de kwaliteit van de rechtspleging bevordert, meer in het bijzonder die van rechterlijke beslissingen.

5.5
Hierbij kan direct de vraag worden opgeworpen of het niet eerder op de weg van de Hoge Raad ligt om te zorgen voor een uniforme rechtstoepassing, dan dat dat een taak is van feitenrechters, al dan niet door gebruikmaking van rechtersregelingen. In ieder geval lijkt in de rechtspraak van de Hoge Raad tot op heden alleen bindende kracht te worden toegekend aan rechtersregelingen van procesrechtelijke aard.

5.6
Rechtersregelingen zijn er in veel rechtsgebieden, zoals handelsrecht, familierecht, strafrecht, bestuursrecht en belastingrecht. Sommige rechtersregelingen bevatten bepalingen waarin invulling wordt gegeven aan materiële normen. Bekende voorbeelden daarvan zijn de Alimentatienormen, de Recofa-richtlijnen en de Oriëntatiepunten voor de straftoemeting. Andere rechtersregelingen bevatten bepalingen die kwesties van procesrechtelijke aard regelen, zoals de verschillende landelijke procesreglementen van de rechtbanken en de gerechtshoven.

5.7
Tot aan de reorganisatie van de rechterlijke organisatie in 2002 had ieder gerecht zijn eigen procesreglement. Sinds 2002 zijn verschillende landelijke reglementen tot stand gekomen.
Binding aan rechtersregelingen
5.8
In het Rolrichtlijnen-arrest uit 1996 is door de Hoge Raad voor het eerst geoordeeld dat de in een rechtersregeling – meer specifiek: een procesreglement (rolrichtlijnen rechtbank Den Haag) – opgenomen regels kunnen kwalificeren als recht in de zin van art. 79 Wet RO (voorheen art. 99 Wet RO) en bindende kracht kunnen hebben. Overwogen werd het volgende:
"3.2 (...) Het onderdeel gaat ervan uit dat de in dat vonnis genoemde rolrichtlijnen zijn aan te merken als 'recht' in de zin van art. 99 RO.
Dit uitgangspunt is juist. De in mei 1987 door de Rechtbank te 's-Gravenhage vastgestelde rolrichtlijnen (...) hebben het karakter van door die Rechtbank vastgestelde regels omtrent de uitoefening van haar rolbeleid, welke regels weliswaar niet kunnen gelden als algemeen verbindende voorschriften omdat zij niet krachtens enige wetgevende bevoegdheid zijn gegeven, maar de rechter wel op grond van algemene beginselen van behoorlijke rechtspleging binden, en zich naar hun inhoud en strekking ertoe lenen jegens de daarbij betrokkenen als rechtsregels te worden toegepast. (...) Ook aan het vereiste dat de regels behoorlijk zijn bekendgemaakt, is derhalve voldaan."

Met deze overweging in het Rolrichtlijnen-arrest heeft (de civiele kamer van) de Hoge Raad aangeknoopt bij de in het Leidraad-arrest door de belastingkamer gebruikte formulering over de kwalificatie van beleidsregels als recht in de zin van art. 79 Wet RO.

5.9

Uit het Rolrichtlijnen-arrest volgt dus dat de in een procesreglement opgenomen regels de rechter kunnen binden op grond van algemene beginselen van behoorlijke rechtspleging en dat deze regels onder voorwaarden kunnen gelden als recht in de zin van art. 79 Wet RO. Omdat de regels zijn vastgesteld door rechters (i.c. de rechtbank), gaat het om een vorm van zelfbinding.

5.10

Teuben, de advocaat van de Staat in deze procedure, wijst erop dat de binding van de rechter aan een rechtersregeling strikt genomen losstaat van de kwalificatie van die regeling als recht in de zin van art. 79 Wet RO. Binding ontstaat reeds als de regeling is vastgesteld door daartoe bevoegde rechters en behoorlijk bekend is gemaakt. Voor kwalificatie als recht in de zin van art. 79 Wet RO geldt dan op grond van het Rolrichtlijnen-arrest nog als extra eis dat 'de regels zich naar hun inhoud en strekking ertoe lenen jegens de daarbij betrokkenen als rechtsregels te worden toegepast'. De binding aan een rechtersregeling volgt dus niet uit de kwalificatie daarvan als recht in de zin van art. 79 Wet RO, aldus steeds Teuben. Echter, zo leid ik uit deze verhandeling van Teuben af, als een rechtersregeling geldt als recht in de zin van art. 79 Wet RO, dan is die regeling bindend voor de rechter. Dit wordt ook elders in de literatuur aangenomen.

5.11

De rechter heeft steeds de bevoegdheid om in bijzondere gevallen van een rechtersregeling af te wijken, zo is de algemene opvatting in de literatuur. Sommige rechtersregelingen voorzien zelf ook expliciet in zo'n afwijkingsmogelijkheid. Zo bepaalt art. 1.16 van het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven dat het hof van het reglement kan afwijken indien de bijzondere omstandigheden van het geval daartoe aanleiding geven.

Rechtersregelingen mogen niet in strijd zijn met hogere rechtsnormen

5.12

Als een rechtersregeling geldt als recht in de zin van art. 79 Wet RO, kunnen de daarin opgenomen regels in cassatie worden getoetst aan wettelijke normen en andere, hogere rechtsnormen, zoals de eisen die voortvloeien uit art. 6 EVRM.

5.13

Meerdere malen heeft de Hoge Raad geoordeeld dat een specifieke bepaling uit een procesreglement, of een daaraan door de rechter gegeven interpretatie, in strijd is met een wettelijke bepaling. Zo is beslist dat het bepaalde in een procesreglement (althans: de interpretatie die de rolrechter daaraan had gegeven) niet kan afdoen aan het wettelijke recht op pleidooi (destijds neergelegd in art. 144 Rv-oud):

"3.5 (...). Voor zover in het oordeel van de rolrechter dan wel de Rechtbank besloten ligt dat het bepaalde in art. 2.12 van het Landelijk reglement voor de civiele rol bij de rechtbanken (gepubliceerd in Stcrt. 2000, 124) meebrengt dat in een geval als het onderhavige geen recht op pleidooi (meer) bestaat, is dit oordeel, naar het middel terecht betoogt, onjuist, nu het bepaalde in dat reglement niet kan afdoen aan het op de wet – art. 144 (oud) Rv – gebaseerde recht op pleidooi."

Deze regel is nadien verschillende keren herhaald, met de toevoeging dat het bepaalde in een rolreglement evenmin kan rechtvaardigen dat een verzoek om pleidooi wordt beoordeeld aan de hand van een andere maatstaf dan die de Hoge Raad daarvoor heeft geformuleerd.

5.14

Een ander voorbeeld is de in 2015 gewezen uitspraak [...] / [...] over het toenmalige pilot-procesreglement civiele dagvaardingszaken van het gerechtshof 's-Hertogenbosch. Een bepaling in het pilotreglement dat per fax ingediende processtukken niet in behandeling worden genomen, met toepassing waarvan het hof een tijdig per fax ingediende memorie van grieven buiten beschouwing liet en appellant niet-ontvankelijk verklaarde, werd door de Hoge Raad onverbindend geacht wegens strijd met art. 33 Rv, waarbij de Hoge Raad opmerkte dat hetzelfde gold voor de gelijkluidende bepaling in het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingsprocedures bij de hoven.

Het eerste lid van art. 33 Rv houdt onder meer in dat verzoeken en mededelingen ook elektronisch kunnen worden gedaan, indien van deze mogelijkheid voor het desbetreffende gerecht blijkt uit een voor dat gerecht vastgesteld procesreglement. Volgens de Hoge Raad geldt deze "beperking van het elektronisch verkeer tot gevallen waarin daarin is voorzien in een door een voor dat gerecht vastgesteld procesreglement" niet voor faxverkeer; daarvoor geldt nog steeds de regel van art. 33 Rv (oud) dat stukken die door middel van faxapparatuur vóór 24.00 uur van de laatste dag van een lopende termijn ter griffie zijn ontvangen, gelden als binnen de termijn ingediend (rov. 3.4.4).

5.15

Eenzelfde lot was beschoren voor een bepaling in het destijds geldende Procesreglement kort gedingen rechtbanken handel/familie, die inhield dat de voorzieningenrechter geen kostenveroordeling uitspreekt als de eisende partij de procedure intrekt voordat de zaak is uitgeroepen. Onder verwijzing naar de hiervoor besproken uitspraak uit 2015, oordeelde de Hoge Raad in een prejudiciële beslissing uit 2016 dat deze bepaling in strijd was met "de aan het systeem van de wet ten grondslag liggende uitgangspunten die gelden ten aanzien van het kort geding in eerste aanleg" en derhalve in zoverre onverbindend was. In de beslissing werd voorts mede aan de hand van het procesreglement bepaald wanneer een zaak in kort geding in eerste aanleg aanhangig is.

5.16

Onverenigbaarheid met de wet was ook aan de orde bij een richtlijn uit het Rapport Alimentatienormen van (destijds) de Werkgroep Alimentatienormen van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak en Recofa (het landelijk overleg van rechters-commissarissen in faillissementen), die inhield dat de alimentatierechter ervan uit kan gaan dat het vrij te laten bedrag van de door de tot de schuldsanering toegelaten onderhoudsplichtige ouder is of zal worden verhoogd met de vastgestelde kinderalimentatie (tot een maximum van € 136,- per kind). De Hoge Raad overwoog:

"3.5.3 (...) Hoezeer het op zichzelf uit een oogpunt van de bevordering van rechtszekerheid ook wenselijk is dat rechters in onderling overleg regelingen of aanbevelingen tot stand brengen op gebieden waar de wet hun grote beoordelingsvrijheid geeft, de hier bedoelde richtlijn staat op gespannen voet met het wetsvoorschrift waaraan deze invulling wil geven. Met de richtlijn wordt de kinderalimentatievordering bovendien een feitelijke voorrangspositie ten opzichte van de (overige) in de schuldsanering betrokken vorderingen verleend.
Het bewerkstelligen daarvan gaat, mede gelet op art. 3:278 BW, de rechtsvormende taak van de rechter te buiten. (...)"

5.17

Een vergelijkbare overweging is te vinden in een tweetal uitspraken waarin aan de orde was of de schadevergoeding wegens kennelijk onredelijk ontslag mocht worden bepaald aan de hand van een algemene formule, zoals de kantonrechtersformule (door de Hoge Raad gekenschetst als een 'globale maatstaf'). De Hoge Raad beantwoordde deze vraag ontkennend, omdat de hoogte van de vergoeding bij kennelijk onredelijk ontslag dient te worden bepaald aan de hand van de bijzondere omstandigheden van het geval. Dat "de voorspelbaarheid van dit soort frequent voorkomende beslissingen en daarmee in zeker opzicht ook het belang van de rechtszekerheid" zou zijn gediend met het toepassen van dergelijke algemene formules, vormt volgens de Hoge Raad geen toereikende rechtvaardiging voor het hanteren ervan.

5.18

Ook de bepaling in een pilotreglement dat als niet binnen de in het reglement bepaalde tijd de memorie van grieven of een ander processtuk is genomen, automatisch 'akte niet-dienen' wordt verleend, hield bij de Hoge Raad geen stand. Vooropgesteld werd dat de bevoegdheid tot het vaststellen van 'een procesreglement als het onderhavige' voortvloeit uit art. 133 Rv. De Hoge Raad vervolgt dat een goede procesorde echter meebrengt dat in de specifieke omstandigheden van het geval (waarin sprake was van een procesreglement dat bij wijze van experiment afwijkt van het landelijk procesreglement en waarin een strenge sanctie volgt op overschrijding van de termijn uit het pilotreglement) het belang van het voorkomen van onredelijke vertraging van het geding moet

worden afgewogen tegen de ernst van het verzuim en de gevolgen die strikte naleving van het reglement zou hebben voor de procesvoering van de partij die erdoor wordt getroffen. Die afweging dient volgens de Hoge Raad 'zonder meer te leiden tot het verlenen van een korte termijn om het verzuim te herstellen', namelijk een termijn van veertien dagen. De bepalingen in het pilotreglement werden in dit geval dus niet bindend geacht wegens strijd met de goede procesorde.
5.19
Verder oordeelde de Hoge Raad in een uitspraak uit 2018 dat een redelijke en met de eisen van een goede procesorde strokende uitleg van de overgangsbepalingen in een opvolgend procesreglement (waarin strengere sancties werden gesteld op het niet-tijdig indienen van een processtuk dan in het eerder geldende reglement) meebrengt dat het hof niet volgens de letter van het nieuwe reglement, na het ongebruikt verstrijken van de (laatste) termijn van zes weken voor het nemen van de memorie van grieven, ambtshalve mocht beslissen dat het recht om die proceshandeling te verrichten, was vervallen. Het hof had nog een hersteltermijn moeten bieden.

5.20
Uit kwalificatie van de bepalingen in een rechtersregeling als recht in de zin van art. 79 Wet RO volgt dat de Hoge Raad ook oordeelt over de uitleg van deze bepalingen en toetst of de rechter op juiste wijze toepassing heeft gegeven aan de bepalingen. In de rechtspraak zijn daarvan verschillende voorbeelden. Bij die toepassing moet de rechter, zoals ook volgt uit het voorgaande, rekening houden met de eisen van een goede procesorde.
Wettelijke grondslag vereist voor een rechtersregeling?
5.21
In de literatuur wordt uit het Rolrichtlijnen-arrest afgeleid dat een rechtersregeling aan drie vereisten moet voldoen, om als rechtsregel in de zin van art. 79 Wet RO de rechter te kunnen binden (zie ook onder 5.8):
(i) de daarin opgenomen regels lenen zich naar inhoud en strekking ertoe om als rechtsregels te worden toegepast,
(ii) de regeling is behoorlijk bekendgemaakt,
(iii) de regeling is vastgesteld door een daartoe bevoegd rechterlijk orgaan.
5.22
In de schriftelijke opmerkingen die in deze procedure van de zijde van de Advocaten zijn gemaakt, wordt tot uitgangspunt genomen dat voor de bepalingen tot maximering van de omvang van de processtukken een wettelijke grondslag vereist is. Deze is er niet volgens de Advocaten. Dat brengt hen tot de conclusie dat de hoven niet bevoegd zijn een dergelijke regeling op te nemen in de procesreglementen. Ook in de literatuur is door verschillende auteurs opgemerkt dat er geen wettelijke grondslag is voor het maximeren van de omvang van processtukken, zodat (reeds om die reden) de regeling niet rechtsgeldig is.

5.23
Van de zijde van de Staat is enerzijds betoogd dat er niet altijd een wettelijke grondslag nodig is voor de bepalingen in een procesreglement. Anderzijds wordt het standpunt ingenomen dat er een wettelijke grondslag ís, namelijk art. 19 lid 2 Rv.
5.24
Hiermee ligt de vraag voor of uit de rechtspraak van de Hoge Raad moet worden afgeleid dat de bepalingen die in een rechtersregeling worden opgenomen, steeds een wettelijke grondslag moeten hebben.

5.25
In het Rolrichtlijnen-arrest komt deze eis niet duidelijk naar voren. Daarin zijn de rolrichtlijnen omschreven als 'regels omtrent de uitoefening van haar rolbeleid' (zie onder 5.8). Weliswaar wordt

er dus vanuit gegaan dat het gaat om regels ter invulling van beleidsruimte, maar daarmee is niet gezegd dat die beleidsruimte steeds moet berusten op een wettelijke grondslag.
5.26
Dat bepalingen in een rechtersregeling moeten berusten op een wettelijke grondslag, zou wellicht kunnen worden gelezen in een arrest van de strafkamer van de Hoge Raad uit 2002 (Oriëntatiepunten-arrest). In die zaak werd in cassatie geklaagd over de door het hof opgelegde straf omdat deze niet in overeenstemming was met de binnen de rechtspraak ontwikkelde 'Oriëntatiepunten voor de straftoemeting'. De Hoge Raad overwoog het volgende:
"De klacht berust kennelijk op het uitgangspunt dat vorenbedoelde oriëntatiepunten recht zijn in de zin van art. 79 RO. Dit uitgangspunt is echter onjuist reeds omdat de bedoelde oriëntatiepunten niet afkomstig zijn van een instantie die de bevoegdheid heeft rechters te binden wat betreft het gebruik dat zij maken van de hun door de wetgever gelaten ruimte."
De strafkamer heeft in latere uitspraken deze overweging een aantal keren herhaald.
5.27
Op grond van deze arresten wordt in de strafrechtelijke literatuur aangenomen dat 'een rechtersregeling ziet op het geven van een nadere invulling aan de (beslissings)ruimte die uit de wet voortvloeit'. Deze ruimte ontbreekt, zo schrijft Vellinga-Schootstra, 'waar de wet ter zake voorschriften geeft die niet voor meerdere uitleg en eigen invulling door de rechter vatbaar zijn, maar ook wanneer recente rechtspraak van de hoogste rechter op het te regelen terrein tot stand is gekomen.'
5.28
Uit deze uitspraken van de strafkamer kan m.i. niet worden afgeleid dat bepalingen in een rechtersregeling altijd moeten berusten op een wettelijke grondslag. Ik lees de uitspraken zo, dat het erom gaat dat rechtersregelingen in dit geval een nadere invulling geven aan (beslissings)ruimte die uit de wet voortvloeit.
5.29
Dat sluit ook aan bij het arrest waarin de civiele kamer van de Hoge Raad prejudiciële vragen beantwoordde over de gelding van art. 9.1 Procesreglement kort gedingen rechtbanken handel /familie (zie ook onder 5.15). In het arrest omschreef de Hoge Raad het procesreglement als 'een landelijk geldende rechtersregeling omtrent de uitoefening van de wettelijke bevoegdheden en taken van in kort geding in eerste aanleg rechtsprekende rechters'. Deze overweging lees ik tegen de achtergrond van het feit dat het verschuldigd zijn van proceskosten, waarom het in dit geval ging, wettelijk is geregeld (art. 3 lid 1 Wet griffierechten burgerlijke zaken).
5.30
Het komt er dan ook op neer dat regels in een procesreglement invulling geven aan beleidsruimte van de rechter, waarbij de rechter die beleidsruimte soms ontleent aan een wettelijke bepaling. Er zijn echter ook regels die invulling geven aan rechterlijke beleidsruimte zonder dat daarvoor een wettelijke grondslag is aan te wijzen. M.i. is daarbij met name te denken aan regels van organisatorische aard. Ik ga er vanuit dat dergelijke regels zijn gebaseerd op de eisen van een behoorlijke rechtspleging (zie nader onder 5.41 e.v.).
Wettelijke grondslag wel vereist voor sanctie van niet-ontvankelijkheid
5.31
Uit de rechtspraak volgt wel duidelijk dat een procesreglement niet de sanctie van niet-ontvankelijkheid kan stellen als daarvoor geen wettelijke grondslag bestaat.
5.32
Als eerste is in dit verband te noemen een uitspraak van de Hoge Raad van 14 januari 2005 over het Bijzonder rekestreglement personen- en familierecht van het Gerechtshof te 's-Gravenhage. In dit procesreglement was een bepaling opgenomen die inhield dat het hoger beroep niet ontvankelijk was als een partij niet tijdig in vijfvoud het beroepschrift inclusief de stukken in eerste aanleg had overgelegd en geen gebruik had gemaakt van de laatste mogelijkheid om dit verzuim te herstellen. Omdat appellant daaraan niet had voldaan, achtte het hof op grond van de bepaling in het

procesreglement appellant niet ontvankelijk. Deze beslissing hield in cassatie geen stand. De Hoge Raad overwoog het volgende (mijn onderstrepingen):

"3.3 Ingevolge art. 34 lid 1 Rv. is de appellant verplicht aan de rechter in hoger beroep een authentiek afschrift van de bestreden uitspraak over te leggen, alsmede afschriften van de overige op de procedure betrekking hebbende stukken. (...). Op het niet voldoen aan het bepaalde in art. 34 lid 1 is geen wettelijke sanctie gesteld; met betrekking tot art. 429o lid 2 (oud) was dit evenmin het geval.
Het tweede lid van art. 34 bepaalt dat de rechter nadere aanwijzingen kan geven over het tijdstip van overlegging van de hiervoor bedoelde afschriften. Deze bepaling is blijkens de wetsgeschiedenis (Kamerstukken II, 1999/2000, 26 855, nr. 3, blz. 6) uit praktische overwegingen in de wet opgenomen. Aldus zou, naar de zienswijze van de regering, kunnen "worden voorkomen dat de stukken van de eerste aanleg, die omvangrijk kunnen zijn, gedurende langere tijd bewaard zouden moeten worden op de griffie van het gerecht waar de zaak in hoger beroep dient."
3.4 Anders dan het hof heeft geoordeeld – en anders dan bij het opstellen van het Bijzonder reglement kennelijk tot uitgangspunt is genomen – geeft art. 34 lid 2 niet de bevoegdheid bij (rol)reglement te bepalen dat het, ondanks herhaalde verzoeken, niet binnen de daartoe gestelde termijn overleggen van de in dat artikel bedoelde afschriften tot een niet-ontvankelijkverklaring leidt. Die bevoegdheid kan evenmin aan enige andere wetsbepaling worden ontleend. Daarnaast kan het enkele feit dat de vrouw ook de tweede haar door het hof geboden gelegenheid tot herstel van het verzuim om aan het bepaalde in art. 34 lid 1 te voldoen onbenut heeft gelaten, niet leiden tot het oordeel dat sprake is van een zodanige schending van de goede procesorde dat niet-ontvankelijkverklaring gerechtvaardigd is. (...)."
5.33
Met andere woorden, art. 34 lid 2 Rv bepaalt weliswaar dat de rechter nadere aanwijzingen kan geven over het tijdstip van overlegging van processtukken, maar houdt niets in over een niet-ontvankelijkverklaring bij overschrijding van dergelijke regels. Het probleem zit dus niet in de in het procesreglement opgenomen regel dat binnen een bepaalde termijn afschriften van stukken moet worden overgelegd, maar in de daarop in het procesreglement gestelde niet-ontvankelijkheid.
5.34
Bovendien is in de beschikking overwogen dat het onbenut laten van de mogelijkheid van herstel van het verzuim, niet kan leiden tot het oordeel dat sprake is van 'een zodanige schending van de goede procesorde dat niet-ontvankelijkheid gerechtvaardigd is'. Hiermee lijkt de mogelijkheid open te worden gelaten dat als in een concreet geval sprake is van bijkomende omstandigheden, bij overschrijding van de bepalingen uit een procesreglement (zonder dat voor die bepalingen een wettelijke basis bestaat) toch kan worden geoordeeld dat sprake is van een zodanige schending van de goede procesorde dat niet-ontvankelijkverklaring gerechtvaardigd is. In de feitenrechtspraak zijn daarvan ook wel voorbeelden te vinden.

5.35
Ook Asser benadrukt in zijn noot onder de beschikking dat de beslissing van de Hoge Raad draait om de in het procesreglement gestelde sanctie van niet-ontvankelijkheid (mijn onderstrepingen):
"(...) Er moest dus beslist worden of het beleid van het hof houdbaar was op basis van dat reglement. De Hoge Raad vindt van niet en zijn lijn is consequent: slechts bij of krachtens de wet kan de sanctie van niet-ontvankelijkheid worden toegepast, of als de goede procesorde dat rechtvaardigt, zoals blijkt uit r.o. 3.4 de beschikking van 14 januari 2005.
De Hoge Raad beziet de vraag niet in de eerste plaats vanuit het gezichtspunt van de passendheid van de sanctie maar vanuit de optiek van de formele bevoegdheid van de rechter om de sanctie van niet-ontvankelijkheid toe te passen. Er moet naar zijn opvatting een wettelijke basis zijn of een tamelijk ernstige schending van de goede procesorde die niet-ontvankelijkheid rechtvaardigt. In casu ontbrak naar het oordeel van de Hoge Raad die wettelijke basis, zowel naar oud recht, dus art. 429o lid 2 en art. 803 Rv, als naar het huidige, art. 34 en art. 22 Rv , welke laatste bepaling de Hoge Raad

slechts impliciet in r.o. 3.4 noemt in de zin ‘Die bevoegdheid [om bij (rol)reglement te bepalen dat het, ondanks herhaalde verzoeken, niet binnen de daartoe gestelde termijn overleggen van de in art. 34 bedoelde afschriften tot niet-ontvankelijkverklaring leidt; DA] kan evenmin aan enige andere wetsbepaling worden ontleend’. Dit betekent dat in de zaak van HR 14 januari 2005 het bijzonder rekestreglement van het hof, dat wel recht in de zin van art. 79 RO is (r.o. 3.2), op dit punt onverbindend was en dus evenmin basis kon vormen voor de niet-ontvankelijkverklaring. Kortom, de rechter is in gevallen als hier aan de orde, behoudens een bijzonder geval van schending van de goede procesorde, noch in individuele zaken noch als regelgever bevoegd de sanctie van niet-ontvankelijkheid te hanteren.”
Blijkens deze laatste zin gaat ook Asser er dus vanuit dat in een bijzonder geval van schending van de goede procesorde, de sanctie van niet-ontvankelijkheid wel kan worden toegepast.
5.36
Ook Tjong Tjin Tai schrijft dat uit deze beschikking van de Hoge Raad blijkt “dat de rechter niet op grond van het procesreglement sancties mag opleggen op termijnoverschrijding, indien dergelijke sancties niet op de wet zijn terug te voeren.” Anderen lezen de uitspraak eveneens op deze manier.
5.37
Dat een procesreglement niet de sanctie van niet-ontvankelijkheid kan verbinden aan een procesrechtelijke gedraging die strijdig is met een bepaling uit dat reglement zonder dat voor die bepaling een wettelijke grondslag bestaat, volgt ook uit een recent arrest over het eigen rolreglement van de Hoge Raad. Eiseres tot cassatie betoogde dat het incidenteel cassatieberoep niet-ontvankelijk was, omdat dit beroep was ingediend na de door het procesreglement gestelde termijn. De Hoge Raad overwoog, onder verwijzing naar de hiervoor onder 5.32-5.36 besproken uitspraak:
“3.4.2 De wet geeft niet de bevoegdheid bij procesreglement van de wet afwijkende eisen te stellen aan de termijn waarbinnen incidenteel cassatieberoep kan worden ingesteld. Het gaat in art. 3.1.5.5 van het Procesreglement dan ook niet om een fatale termijn voor het instellen van incidenteel cassatieberoep in geval van zuivering van verstek die op straffe van niet-ontvankelijkheid in acht moet worden genomen. (...)”
Het betoog van eiseres werd vervolgens verworpen op de grond dat weliswaar sprake was van een overschrijding door verweerder van de in het procesreglement gestelde termijn, maar dat deze overschrijding in de omstandigheden van het concrete geval geen strijd opleverde met de eisen van een goede procesorde (welke eisen volgens de Hoge Raad mede worden ingekleurd door het feit of de in het reglement gestelde termijn al dan niet in acht is genomen).
Art. 133 Rv biedt wettelijke grondslag bij oplegging sanctie bij overschrijding termijn
5.38
Voor het opleggen van de sanctie van niet-ontvankelijkheid bij het niet binnen de daarvoor gestelde termijnen nemen van een processtuk, is een wettelijke grondslag te vinden in art. 133 Rv. Art. 133 Rv bepaalt het volgende:
1. De rechter stelt de termijnen voor het nemen van de conclusies vast.

2. Partijen kunnen uitstel vragen voor het nemen van conclusies. De rechter volgt een daartoe strekkend, eenstemmig verzoek van partijen, tenzij dit zou leiden tot onredelijke vertraging van het geding.

3. Het eerste en het tweede lid zijn van overeenkomstige toepassing op de termijnen voor het verrichten van andere proceshandelingen dan conclusies en op de mogelijkheid om daarvoor uitstel te krijgen.

4. Wanneer een proceshandeling niet is verricht binnen de daarvoor gestelde termijn en daarvoor geen uitstel kan worden verkregen, vervalt het recht om de desbetreffende proceshandeling te verrichten.

5.39
Uit de tekst van lid 1 volgt dus niet alleen dat rechter de bevoegdheid heeft om termijnen te stellen voor het nemen van conclusies; lid 4 bepaalt ook expliciet dat bij niet-naleven van zo'n door de rechter gestelde termijn, het recht vervalt om de desbetreffende proceshandeling te verrichten.

5.40
Het is vaste rechtspraak van de Hoge Raad dat art. 133 Rv de bevoegdheid biedt voor het in een procesreglement opnemen van regels over de termijnen waarbinnen een conclusie moet worden genomen of een proceshandeling moet worden verricht. Bij het niet-voldoen aan die regels kan dan ook de sanctie van niet-ontvankelijkheid volgen, nu daarvoor een grondslag is in art. 133 lid 4 Rv.
Regels gegrond op de eisen van een behoorlijke rechtspleging
5.41
Dat bepalingen in een procesreglement ook gebaseerd kunnen worden op de eisen van een behoorlijke rechtspleging, is af te leiden uit het arrest Ajax/Valk uit 2001. In deze zaak ging het om de wijze waarop in hoger beroep een zaak aanhangig moest worden gemaakt. Art. 135 lid 1 Rv (oud) bepaalde daarover het volgende: "De procureur van de eiser doet de zaak op de rol inschrijven uiterlijk op de dag, die niet een zaterdag, zondag of algemeen erkende feestdag is en onmiddellijk voorafgaat aan de rechtsdag, die in de dagvaarding is uitgedrukt of overeenkomstig het volgende artikel is vervroegd." Op grond van art. 353 Rv (oud) gold deze bepaling ook in hoger beroep. Het rolreglement hield in dat appellant bij het inschrijven van een nieuwe zaak ter griffie de originele dagvaarding in hoger beroep en, zo nodig, een origineel herstelexploot diende te overleggen. Met toepassing van deze regel weigerde de rolraadsheer de zaak in te schrijven op de rol, omdat niet voor de eerstdienende dag de originele dagvaarding in hoger beroep was overgelegd. De Hoge Raad overwoog het volgende (rov. 3.4):
"3.4 Hoewel de wet niet met zoveel woorden de eis stelt dat inschrijving van een zaak ter rolle slechts kan geschieden tegen overlegging van de originele en complete dagvaarding en het origineel van een eventueel herstelexploit, strookt het stellen van deze eis met de eisen van een behoorlijke rechtspleging. Aldus wordt de rolrechter in staat gesteld om vóór de rolzitting in verband met een eventueel te verlenen verstek te beoordelen of de voorgeschreven formaliteiten en termijnen in acht zijn genomen. De eisen van een behoorlijke rechtspleging brengen evenwel, in aanmerking genomen de ingrijpende gevolgen die een weigering de zaak ter rolle in te schrijven kan hebben, tevens mee dat aan de eiser de mogelijkheid wordt geboden verzuimen met bekwame spoed te herstellen. (....)"
5.42
Met andere woorden, het rolreglement mag als eis stellen dat inschrijving ter rolle slechts mag plaatsvinden als aan bepaalde formaliteiten is voldaan (ook al is daarvoor dus geen wettelijke grondslag aan te wijzen). Uit de bewoordingen van de eerste zin van rov. 3.4 leid ik af dat de grondslag daarvoor gelegen is in de eisen van een behoorlijke rechtspleging. Of, zoals Teuben in haar proefschrift het arrest uitlegt, in een interpretatie van art. 185 Rv (oud), aan de hand van de eisen van een behoorlijke rechtspleging.
5.43
Uit het arrest volgt verder dat de eisen van een behoorlijke rechtspleging meebrengen dat aan de eiser gelegenheid moet worden geboden tot herstel van het verzuim te voldoen aan de in het rolreglement voorgeschreven formaliteiten. Het rolreglement voorzag ook in zo'n herstelmogelijkheid. Kennelijk is het weigeren van de inschrijving op de rol wél toegestaan als die herstelmogelijkheid is geboden. Dat is vérstrekkend, omdat dat immers leidt tot niet-ontvankelijkheid van het hoger beroep, zonder dat daarvoor een wettelijke grondslag bestaat.

5.44
Dat de Hoge Raad die sanctie in zo'n geval kennelijk gerechtvaardigd vindt, is echter niet los te zien van wat is overwogen aan het slot van de eerste volzin en in de tweede volzin van rov. 3.4, namelijk dat het strookt met de eisen van een behoorlijke rechtspleging dat de rolrechter (tijdig) kan controleren – mede met het oog op verstekverlening – of voldaan is aan de voorgeschreven

formaliteiten en of de termijnen in acht zijn genomen. Gekeken is dus naar de ratio van de regel dat het originele exploot van dagvaarding moet worden ingediend.

5.45
Ook het arrest [...] /Welstand past in de lijn dat op basis van de eisen van een behoorlijke rechtspleging in een procesreglement regels mogen worden gesteld (hier aangeduid als 'regels van organisatorische aard'). In deze zaak had het hof de pleitnota van [...] van 72 pagina's in een schriftelijk pleidooi buiten beschouwing gelaten, omdat deze – als er een mondeling pleidooi zou zijn geweest – niet binnen de dán geldende spreektijd had kunnen worden voorgedragen. De Hoge Raad overwoog het volgende (mijn onderstreping):
"3.4.1 Voor zover het onderdeel betrekking heeft op de lengte van de pleitnota en de daarbij overgelegde producties wordt het volgende vooropgesteld. In het onderhavige geval heeft het hof schriftelijk pleidooi toegestaan, maar heeft het de omvang van de pleitnotities niet vooraf aan een maximale omvang gebonden. Het in dit geval toepasselijke Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven 2008, dat onder 5.5 regels geeft voor het schriftelijk pleidooi, schrijft bij een zodanig pleidooi geen maximale omvang van de pleitnotities voor. De wel in dat reglement (onder 5.4) neergelegde maximale spreektijd van 30 minuten voor het mondelinge pleidooi kan niet dienen als maatstaf voor de omvang van dergelijke pleitnotities, nu aan die maximale spreektijd (ook) organisatorische overwegingen ten grondslag liggen die niet gelden bij een uitsluitend schriftelijke gedachtewisseling. Door de pleitnota van [eiser] "in beginsel buiten beschouwing" te laten enkel omdat deze, indien voorgelezen, niet zou voldoen aan maatstaven die zouden gelden bij een mondeling pleidooi, heeft het hof derhalve blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting."
5.46
Uit de onderstreepte overweging leid ik af dat de Hoge Raad op zichzelf geen probleem ziet in het opnemen van een maximale spreektijd van 30 minuten voor het mondelinge pleidooi in het procesreglement, omdat aan zo'n regel ook organisatorische overwegingen ten grondslag liggen. Ook elders in de literatuur wordt deze overweging op deze manier begrepen. Diezelfde maatstaf kan echter niet zonder meer worden doorgetrokken naar het schriftelijk pleidooi, omdat dáár die organisatorische overwegingen niet gelden (en daarover ook niets is opgenomen in het procesreglement).
5.47
Dat aan de spreektijd bij pleidooi in een procesreglement een maximum kan worden gesteld, lijkt overigens in het algemeen buiten discussie te staan. Die spreektijd is op dit moment bij sommige hoven in beginsel beperkt tot 10 minuten en bij andere hoven tot in beginsel 30 minuten. In lijn daarmee is ook de omvang van een schriftelijke pleitnota gemaximeerd tot in beginsel 12 pagina's. Ook daarvoor ontbreekt echter een wettelijke grondslag.

5.48
Het feit dat art. 20 lid 1 Rv de rechter de plicht oplegt om ambtshalve te waken tegen onredelijke vertraging van de procedure, vormt m.i. een belangrijk argument om aan te nemen dat de rechter de bevoegdheid heeft om regels te stellen die betrekking hebben op een behoorlijk verloop van de procedure. De rechter heeft hiermee immers de taak om ambtshalve toe te zien op een efficiënt verloop van de procedure. De procesreglementen staan ook vol met dergelijke organisatorische regels: hoe moeten verhinderdata worden opgegeven, wanneer en in hoeveel -voud moet een procesdossier worden overgelegd, wat moet een advocaat doen als zij zich aan de zaak onttrekt, etc.
5.49
Bij de gedachte dat bepalingen die zijn ingegeven door de eisen van een behoorlijke rechtspleging en die in overwegende mate van organisatorische aard zijn, ook zonder expliciete wettelijke grondslag in een rolreglement kunnen worden opgenomen, laat zich een parallel trekken met de rechtspraak over de rolbeschikking. Volgens vaste rechtspraak staat tegen zo'n rolbeschikking geen rechtsmiddel open, als deze beperkt is tot een beslissing die niet in de rechten van partijen ingrijpt en slechts

‘strekt ter bevordering van een behoorlijke rechtspraak en ter verzekering van een geregelde loop der zaken’. Zodra het echter gaat om beslissingen die wél ingrijpen in de rechten van partijen, zoals het weigeren van een bepaald processtuk of het verlenen van een akte niet-dienen, is geen sprake van een rolbeschikking en kan tegen de bewuste beslissing een rechtsmiddel worden aangewend.

5.50
De parallel is dat m.i. is aan te nemen dat de beslissingen die als rolbeschikking kunnen worden gekwalificeerd omdat ze niet wezenlijk ingrijpen in de rechten van partijen, dezelfde soort onderwerpen betreffen die ook zonder wettelijke grondslag in een procesreglement kunnen worden geregeld. Ook dan gaat het om regels die slechts strekken ‘ter bevordering van een behoorlijke rechtspraak en ter verzekering van een geregelde loop der zaken’. In feite zijn procesreglementen er ook precies voor bedoeld om deze ‘huishoudelijke kwesties’ op een uniforme manier te regelen.
Tussenconclusie
5.51
Uit het voorgaande volgt dat bepalingen in een procesreglement invulling geven aan rechterlijke beleidsruimte, maar dat die beleidsruimte niet in alle gevallen hoeft voort te vloeien uit een wettelijke grondslag. Voor bepalingen van overwegend organisatorische aard, die niet wezenlijk ingrijpen in de rechten van partijen, is dat niet het geval. Voor dergelijke regels hoeft de beleidsruimte dus niet voort te vloeien uit een wettelijke grondslag. Voor wat betreft het soort beslissingen waarom het dan gaat, kan een parallel worden getrokken met rolbeslissingen. Dergelijke beslissingen worden genomen ter bevordering van een behoorlijke rechtspraak en ter verzekering van een geregeld verloop van de procesgang en beperken niet wezenlijk de rechten van partijen. Als voorbeeld is te noemen het beperken van de spreektijd ter zitting.

5.52
Als het echter gaat om bepalingen in een procesreglement die wél wezenlijk ingrijpen in de rechten van partijen, ligt het anders. Daarvoor is in beginsel een wettelijke grondslag nodig, zij het dat in een enkel bijzonder geval ook de eisen van een behoorlijke rechtspleging dergelijke regels kunnen meebrengen (zie het voorbeeld onder 5.39). Duidelijk is dat van het wezenlijk ingrijpen in de rechten van partijen in ieder geval sprake is als het procesreglement aan het niet naleven van een bepaalde regel uit het reglement de sanctie van niet-ontvankelijkheid verbindt. Voor het opnemen van een dergelijke sanctie in het procesreglement is dus altijd een wettelijke grondslag vereist. Ik ga er vanuit dat hetzelfde geldt wanneer de regels in hun toepassing leiden tot niet-ontvankelijkheid, zoals het weigeren van een memorie van grieven omdat deze niet aan bepaalde vereisten voldoet.
Grijpen de maximeringsregels wezenlijk in de rechten van partijen in?
5.53
De hamvraag is dan of de maximeringsregels regels zijn die wezenlijk ingrijpen in de rechten van partijen, of dat zij in overwegende mate van organisatorische aard zijn en strekken ter bevordering van een behoorlijke rechtspraak en ter verzekering van een geregeld verloop van de procedure.

5.54
Ik heb Ik heb hilk heb lang getwijfeld over het antwoord op deze vraag. Uiteindelijk denk ik dat de regels in overwegende mate strekken ter bevordering van een behoorlijke rechtspraak en ter verzekering van een geregelde loop der zaken. Beslissend daarvoor lijkt mij dat de maximeringsregels voorzien in (i) de mogelijkheid om een langer processtuk in te dienen als daarvoor toestemming is verleend, en (ii) de mogelijkheid om een aanvullende akte te nemen als daarvoor toestemming is verleend. Gelet op deze ‘fall back-opties’ komt het er in feite op neer dat het in eerste instantie niet is toegestaan om een processtuk in te dienen dat langer is dan 25 pagina’s, maar dat geen sprake is van een absoluut beletsel. Doordat de mogelijkheid wordt geboden om toch een langer processtuk en/of een aanvullende akte in te dienen, is m.i. geen sprake van een wezenlijk ingrijpen in de rechten van partijen.

5.55
Uit het procesreglement blijkt niet helemaal duidelijk wat er gebeurt als een partij geen gebruik maakt van de hersteltermijn van twee weken die geldt na weigering van een te lang processtuk en evenmin verzoekt om een langer processtuk te mogen indienen. Ik ga er vanuit dat het te lange processtuk dan (wederom) wordt geweigerd en dat akte niet-dienen volgt.

5.56
Daarmee wordt een sanctie gesteld die feitelijk leidt tot niet-ontvankelijkheid (althans, als het gaat om de memorie van grieven). Zoals gezegd, is het uitgangspunt dat zonder wettelijke grondslag in een procesreglement niet de sanctie van niet-ontvankelijkheid mag worden gesteld. Een op een dergelijke bepaling gebaseerde beslissing leidt onmiskenbaar tot een beperking van de rechten van een partij. Daarvoor is dus een wettelijke grondslag vereist.

5.57
Wellicht zou uit de onder 5.32-5.36 besproken beschikking over het Bijzonder rekestreglement personen- en familierecht van het Gerechtshof te ’s-Gravenhage kunnen worden afgeleid dat de sanctie van niet-ontvankelijkheid wel mag volgen (c.q. het processtuk mag worden geweigerd), als na een geboden hersteltermijn wederom een stuk wordt ingediend dat niet aan de paginalimiet voldoet. Ik ga er echter vanuit dat daarvoor is vereist dat sprake is van aanvullende, bijzondere omstandigheden (die – in de woorden van Asser (zie onder 5.35) – leiden tot ‘een tamelijk ernstige schending van de goede procesorde’). Met andere woorden, het enkele feit dat gehandeld wordt in strijd met een bepaling in een procesreglement is niet voldoende om op grond van de eisen van een goede procesorde tot het oordeel van niet-ontvankelijkheid te komen.

5.58
Ook aan het arrest Ajax/Valk (zie onder 5.41) kan m.i. niet worden ontleend dat, na het ongebruikt verstrijken van een hersteltermijn, aan de eisen van een behoorlijke rechtspleging kan worden ontleend dat een te lang processtuk mag worden geweigerd.
5.59
Daarmee is het de vraag of er voor de maximeringsregels een wettelijk aanknopingspunt (of grondslag) bestaat, waarop gebaseerd zou kunnen worden dat een processtuk dat niet voldoet aan de paginalimiet mag worden geweigerd.
Art. 19 lid 2 Rv als wettelijke grondslag voor de maximeringsregels?
5.60
Volgens de Staat is een grondslag voor de in de maximeringsregels voorgeschreven paginalimiet gelegen in art. 19 lid 2 Rv. Naar ik begrijp wordt daarmee ook het standpunt ingenomen dat daarin een grondslag te vinden is voor het opleggen van de sanctie van niet-ontvankelijkheid bij overschrijding van de paginalimiet. Art. 19 Rv luidt als volgt:
“1. De rechter stelt partijen over en weer in de gelegenheid hun standpunten naar voren te brengen en toe te lichten en zich uit te laten over elkaars standpunten en over alle bescheiden en andere gegevens die in de procedure ter kennis van de rechter zijn gebracht, een en ander tenzij uit de wet anders voortvloeit. Bij zijn beslissing baseert de rechter zijn oordeel, ten nadele van een der partijen, niet op bescheiden of andere gegevens waarover die partij zich niet voldoende heeft kunnen uitlaten.
2. De rechter neemt ambtshalve of op verlangen van een van de partijen alle beslissingen die nodig zijn voor een goed verloop van de procedure.”
Het tweede lid van art. 19 Rv is ingevoerd met de Wet KEI en is per 1 september 2017 voor alle procedures in werking getreden.
5.61
In de artikelsgewijze toelichting bij art. 19 lid 2 Rv staat het volgende:

“De rechter heeft in de nieuwe basisprocedure een sterkere regierol gekregen ten aanzien van het verloop van de procedure. Het is wenselijk dat de verantwoordelijkheid van de rechter voor een voorspoedig verloop van de procedure ook expliciet wordt neergelegd in de wet. Artikel 19, tweede lid, bepaalt daarom dat de rechter ambtshalve of op verlangen van een van partijen alle beslissingen neemt die nodig zijn voor een goed verloop van de procedure.”
Hieruit blijkt dat art. 19 lid 2 Rv bedoeld is om de in de KEI-wetgeving beoogde regierol van de rechter een wettelijke basis te geven.
5.62
De begrippen ‘regievoering’ en ‘regierol’ van de rechter zijn voor het eerst als zodanig benoemd in de KEI-wetgeving. De noodzaak voor rechterlijke regie in Rv-KEI moet worden begrepen in samenhang met twee aspecten van de KEI-wetgeving. Dat is in de eerste plaats de versterking van de rol van de mondelinge behandeling in de procedure: de mondelinge behandeling is het hart van de civiele procedure geworden. Daarmee is het belangrijk dat de rechter een goede invulling geeft aan de procedure, wat onder meer inhoudt dat er duidelijkheid bestaat over wat partijen op de mondelinge behandeling kunnen verwachten, dat op de mondelinge behandeling zoveel mogelijk alle relevante informatie beschikbaar is (waar de rechter zo nodig voorafgaand al om moet vragen) en dat de mondelinge behandeling zo efficiënt mogelijk wordt gebruikt, bijvoorbeeld door daar direct getuigen te horen. Om al deze doelen te bereiken is het belangrijk dat de rechter sturing geeft aan partijen; dat is in feite wat er bedoeld wordt met regie. In de tweede plaats voorzag de KEI-wetgeving in een korte basisprocedure (procesinleiding, verweer, mondelinge behandeling), waarbij de mondelinge behandeling in beginsel sluitstuk zou moeten zijn en de rechter daarna dus vonnis kon wijzen. Om het mogelijk te maken dat in ‘niet-standaardzaken’ (zoals ze werden aangeduid in de parlementaire geschiedenis) toch extra proceshandelingen konden worden verricht, was het belangrijk dat de rechter ook voor wat betreft het verloop van de zitting zo nodig sturing gaf.
5.63
Aanvankelijk gaven de artikelen 30k en 30o Rv-KEI een nadere uitwerking aan de rechterlijke regierol. Zoals bekend is het grootste gedeelte van de KEI-wetgeving echter uiteindelijk niet ingevoerd. Art. 30k Rv-KEI heeft met de Spoedwet KEI echter een doorstart gemaakt als art. 87 Rv. Art. 87 Rv geeft een algemene regeling van de mondelinge behandeling en bevat onder meer een opsomming van de mogelijkheden die de mondelinge behandeling biedt. Die mogelijkheden zijn te zien als de instrumenten die de rechter onder het huidige Rv heeft voor regievoering voor, tijdens en na de mondelinge behandeling. Art. 87 Rv en art. 19 lid 2 Rv zijn dus de in het huidige Rv overgebleven regiebepalingen.
5.64
Over de regierol van de rechter is in de memorie van toelichting bij de Wet KEI het volgende te lezen:

“De nieuwe civiele basisprocedure biedt de civiele rechter meer mogelijkheden om regie te voeren op het verloop van de procedure. Het is aan de rechter om de voortgang van de procedure te bewaken. Omdat partijen hun standpunt en (proces)stukken zo veel mogelijk meteen in het geding moeten brengen, kan de rechter het dossier normaliter beoordelen na de indiening van het verweerschrift (artikel 30k, vijfde lid, Rv). Bij de beoordeling van het dossier kan blijken dat partijen te weinig stukken hebben overgelegd ter onderbouwing van hun standpunten, of dat zij verwijzen naar stukken die niet zijn overgelegd. Als de rechter deze stukken nodig acht voor een goede oordeelsvorming, kan hij van partijen verlangen dat zij die stukken alsnog indienen (vgl. het huidige artikel 22 Rv). Als partijen geen gebruik maken van de mogelijkheid om hun standpunt beter te onderbouwen, kan de rechter daaraan de gevolgen verbinden die hem geraden voorkomen. De gerechten maken het mogelijk dat een zaak al in een vroeg stadium van de procedure wordt toebedeeld aan een rechter, zodat deze zo nodig ook voorafgaand aan de inhoudelijke mondelinge behandeling een regiezitting kan inlassen, al dan niet op verzoek van partijen.(...) Ook is van belang dat de rechter de invulling van de mondelinge behandeling in samenspraak met partijen kan afstemmen op de aard en complexiteit van de voorliggende zaak. In de consultatieronde is aangegeven dat het huidige recht in dat opzicht onvoldoende duidelijk is. Een deel van de rechters

neemt thans aan dat tijdens een comparitie gelegenheid kan worden gegeven voor een pleidooi, terwijl een ander deel aanneemt dat de bestaande wetgeving daaraan in de weg staat. Met dit wetsvoorstel wordt verduidelijkt dat de rechter bewegingsruimte heeft bij de invulling van de mondelinge behandeling (artikel 30k Rv). Elke zaak bevat elementen die kenmerkend zijn voor die zaak. Die elementen kunnen om een specifieke invulling van de mondelinge behandeling vragen. Partijen kunnen wel of juist niet de behoefte hebben om hun standpunten nader toe te lichten. Het kan wel of juist niet nodig en wenselijk zijn om tijdens die mondelinge behandeling getuigen of deskundigen te horen. Het kan wel of juist niet zinvol zijn om de mogelijkheden van een schikking te verkennen. Het is aan de rechter om, met oog voor de behoeften van partijen, te bepalen hoe een specifieke mondelinge behandeling verloopt. Op deze manier biedt hij partijen maatwerk. De tijdige planning van de mondelinge behandeling en de invulling daarvan hebben tot gevolg dat de rechter meer regie kan voeren in de zaken die aan hem zijn voorgelegd. (...)
De rechter heeft voorts de mogelijkheid om regie te voeren omdat hij in overleg met partijen kan beslissen dat in een zaak het basisstramien moet worden aangevuld met additionele proceshandelingen (artikel 30o Rv). Ook daarvoor is de aard of complexiteit van de zaak doorslaggevend. Zo kan de rechter beslissen dat een regiezitting wenselijk is voordat beide partijen hun standpunten schriftelijk hebben toegelicht. Op grond van de aard of complexiteit van de zaak kan hij ook afwijkende termijnen nodig achten, bijvoorbeeld als het noodzakelijk is een uitspraak van een buitenlandse rechter af te wachten alvorens de Nederlandse rechter verder kan. Afwijking van de termijnen is mogelijk, al dan niet op verzoek van een van partijen, met de goede procesorde als uitgangspunt. Het is aan de rechter om te beslissen welke vervolgstappen gezet of welke proceshandelingen verricht moeten worden, opdat hij tot een gedegen oordeel kan komen. Afwijking van de termijnen of aanvullende proceshandelingen zijn niet nodig wanneer de rechter reeds voldoende informatie heeft ontvangen om de zaak af te doen.
Regievoering door de rechter kan bijdragen aan kortere doorlooptijden en meer tevredenheid onder rechtzoekenden, omdat procedures beter aansluiten bij de behoeften in een specifieke zaak. De rechter bepaalt welke proceshandelingen door partijen verricht kunnen worden en tot welk moment. Hij kan partijen bij zijn besluitvorming daarover betrekken. (...) Bij deze besluitvorming weegt de rechter de belangen van partijen af tegen het belang van een snelle en doelmatige procesvoering. Met het onderhavige wetsvoorstel wil ik rechters meer ruimte bieden om regie te voeren op te voortgang van de procedure. Een duidelijke grondslag daarvoor in de wet draagt bij aan rechtszekerheid. Tegelijkertijd blijft de uniformiteit van de rechtspleging van belang. Zoals ook de Raad voor de rechtspraak heeft opgemerkt in zijn advies over het voorontwerp (p. 4), gaat de regievoering niet zo ver dat elk gerecht of elke individuele rechter bijvoorbeeld zal kunnen bepalen op welke wijze een partij mondeling verweer kan voeren. De praktische uitwerking van het recht op mondeling verweer dient voorspelbaar te zijn voor de rechtzoekenden en kan het beste in een landelijk geldend procesreglement worden uitgewerkt. (...)”
5.65
Uit deze passage blijkt dat regievoering zoals bedoeld in Rv-KEI inhoudt dat de rechter op individueel zaaksniveau beslissingen neemt over hetzij de verschillende processuele stappen die worden genomen, hetzij de wijze waarop de zitting verloopt. Dit zijn de twee aspecten van regievoering: het afstemmen van de mondelinge behandeling op de bijzonderheden van de zaak en het bepalen van het verloop van de procedure, afhankelijk van de bijzonderheden van de zaak.
5.66
Regievoering is dus onlosmakelijk verbonden met het begrip maatwerk: wat is in déze concrete zaak de beste (dat wil zeggen: de meest efficiënte maar ook meest doeltreffende) manier om de procesvoering in te richten. De wijze waarop de rechter in een concrete zaak regie voert, kan dus niet los worden gezien van de bijzonderheden van díe concrete zaak. Zie ook de korte samenvatting aan het begin van de memorie van toelichting bij de Wet KEI:

“Flexibiliteit en maatwerk worden bereikt doordat de rechter in overleg met partijen van de basisprocedure kan afwijken. Zo kan de mondelinge behandeling in bepaalde gevallen achterwege

blijven, terwijl in andere gevallen een extra mondelinge behandeling of andere zitting kan worden gehouden of een extra schriftelijke ronde kan worden ingelast."

En:

"De rechter krijgt met dit wetsvoorstel wel meer ruimte om regie te voeren ten aanzien van het verloop van de procedure. Omdat de mondelinge behandeling relatief snel na de start van de procedure plaatsvindt, is vroegtijdig overleg van de rechter en partijen mogelijk. Het wetsvoorstel regelt dat de rechter de mondelinge behandeling kan afstemmen op de bijzonderheden van de zaak en dat hij kan afwijken van het stramien van de basisprocedure indien de aard of complexiteit van de zaak dat meebrengt (artikel 30o Rv)."

5.67

Betoogd zou kunnen worden dat art. 19 lid 2 Rv voorziet in beslissingsruimte voor de rechter voor het uitoefenen van regie, zodat rechters bij wijze van zelfbinding ook algemene regels kunnen stellen voor de manier waarop zij invulling geven aan die beleidsruimte. Hier stuiten we echter op twee problemen.

5.68

In de eerste plaats is het lastig dat art. 19 lid 2 Rv er nu juist voor is bedoeld om op individueel zaaksniveau beslissingen te kunnen nemen die nodig zijn voor een goed verloop van de procedure. Dat is nu juist het hele idee van regievoering: maatwerk op individueel niveau. Dit betekent dat de ratio van art. 19 lid 2 Rv op gespannen voet staat met het stellen van algemene regels die gelden voor alle zaken.

5.69

Een tweede probleem is dat er geen enkel aanknopingspunt is in de wetsgeschiedenis om aan te nemen dat bij regievoering in de zin van art. 19 lid 2 Rv ('beslissingen die nodig zijn voor een goed verloop van de procedure') ook gedacht is aan het nemen van een beslissing over de maximale omvang van processtukken. Ook dat maakt het lastig om aan te nemen dat art. 19 lid 2 Rv op dit punt (beleids)ruimte biedt aan de rechter.

5.70

De Staat leidt uit de laatste zinnen van de hiervoor onder 5.62 geciteerde passage uit de memorie van toelichting ("Tegelijkertijd ... uitgewerkt.") af dat art. 19 lid 2 Rv óók een grondslag biedt voor het in een procesreglement invulling geven aan regievoering.

5.71

Die passage gaat echter over de wijze waarop een partij mondeling verweer kan voeren, en heeft dus geen betrekking op de lengte van processtukken.

5.72

Verder verwijst de Staat in dit verband ook naar de volgende passage uit de Nota naar aanleiding van het verslag:

"De leden van de D66-fractie vragen in verband met de grotere regierol van de rechter of en op welke wijze professionele standaarden zullen worden ontwikkeld om discussie te voorkomen, indien rechters meer ruimte in het proces nemen.
Voor de invulling van de regierol zijn onder meer de landelijk vast te stellen procesreglementen van belang. Met behulp van die procesreglementen worden de wettelijke regels nader ingevuld. Hiermee hangt de ontwikkeling van de professionele standaarden samen. Zowel de procesreglementen als de professionele standaarden worden met brede participatie vanuit de rechtspraak ontwikkeld. De procesreglementen worden ook afgestemd met externe stakeholders. Voor wat betreft de invulling van de regierol zijn verder de interne opleiding van rechters en werkoverleggen van belang. Voor het overige zal de jurisprudentie een richtsnoer geven."

5.73

De vraag die de leden van de D66-factie stelden, en waar de hiervoor geciteerde tekst een antwoord op was, luidde als volgt (mijn onderstreping):
“De leden van de D66-fractie merken op dat de rechter een grotere regierol krijgt tijdens de zitting. Zij vragen de regering of en zo ja op welke wijze professionele standaarden zullen worden ontwikkeld teneinde discussie te voorkomen als de rechters meer ruimte in het proces nemen.”
5.74
De vraag – en daarmee ook het antwoord – zag dus op regievoering tijdens de zitting (zie daarover ook onder 5.60). Kennelijk is gedacht dat daarover in de procesreglementen nadere regels worden opgenomen. Dat is ook gebeurd, bijvoorbeeld in de artikelen 4.1 e.v. van het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven. Verder wordt in de aangehaalde passage verwezen naar de ontwikkeling van professionele standaarden. Ook daar wordt aan gewerkt, denk aan de Professionele standaard Meervoudig beslissen van de civiele afdelingen van de hoven. Maar een professionele standaard is uiteraard wat anders dan een procesreglement.
5.75
Kortom, naar mijn mening is er in de wetsgeschiedenis van art. 19 lid 2 Rv geen aanknopingspunt te vinden voor de gedachte dat deze bepaling een grondslag zou kunnen bieden voor het maximeren van de omvang van processtukken. A fortiori kan daarin ook geen grondslag worden gevonden voor het weigeren van een processtuk omdat dit langer is dan een in een procesreglement voorgeschreven aantal pagina’s.
De eisen van een goede procesorde als grondslag voor de maximeringsregels?
5.76
Een andere mogelijkheid is dat de bevoegdheid van de rechter om in een procesreglement eisen te stellen aan de maximale omvang van processtukken gebaseerd kan worden op de eisen van de goede procesorde. Dit standpunt wordt subsidiair door de Staat verdedigd.

5.77
De Staat verwijst hier naar de ‘al sinds 1931’ bestaande rechtspraak waarin de feitenrechter een akte van een procespartij kan weigeren, omdat de omvang daarvan te lang is en de akte in feite een verkapte conclusie behelst. Verder noemt de Staat als argument dat al in 2008 in het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven de spreektijd bij pleidooi in beginsel was beperkt tot 30 minuten. In het huidige procesreglement is die spreektijd vaak korter (zie onder 5.47).

5.78
Het standpunt dat de Staat hier inneemt kan in zoverre worden onderschreven, dat de maximeringsregeling op zichzelf te kwalificeren is als een regeling die in overwegende mate van organisatorische aard is, en daarmee kan worden gegrond op de eisen van een behoorlijke rechtspleging (of, m.i. minder voor de hand liggend, de eisen van een goede procesorde). Dat geldt echter niet voor het weigeren van een processtuk dat niet voldoet aan de paginalimiet, ook niet als eerder een hersteltermijn is geboden. Daarvoor is wel een wettelijke grondslag nodig (zie hiervoor onder 5.50).
Art. 35 Rv: nadere regels bij AMvB
5.79
Als mogelijke wettelijke grondslag is ook nog te denken aan art. 35 Rv. Deze bepaling luidt als volgt:
“1. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot door de rechter te stellen termijnen voor het verrichten van proceshandelingen en kunnen beperkingen worden gesteld aan de mogelijkheid om daarvoor uitstel te verkrijgen.
2. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen ook andere nadere regels worden gesteld betreffende het verloop van de procedure, de opmaak en inrichting van de door partijen in het geding te brengen stukken, alsmede nadere regels ter bevordering van de eenheid van de wijze van rechtspleging bij de verschillende gerechten.”
5.80

Nu art. 35 Rv slechts de grondslag biedt voor het stellen van nadere regels bij algemene maatregel van bestuur, is direct duidelijk dat de bepaling niet de basis kan vormen voor een rechtersregeling (met welke inhoud dan ook) over de in de bepaling genoemde onderwerpen.

5.81

Overigens is er tot op heden geen algemene maatregel van bestuur uitgevaardigd waarin wettelijke termijnen voor het verrichten van proceshandelingen zijn neergelegd (art. 35 lid 1 Rv). Dit hangt vermoedelijk samen met de opmerking in de parlementaire geschiedenis bij art. 35 Rv dat vanwege de totstandkoming van een landelijk rolreglement voor de civiele rol bij de rechtbanken vooralsnog geen gebruik hoeft te worden gemaakt van de mogelijkheid om de termijnen bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen. Eerder was in de memorie van toelichting al in algemene zin opgemerkt dat het tot stand brengen van een uniform landelijk rolreglement in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de rechterlijke macht zelf is en dat van de bevoegdheid van art. 35 Rv pas gebruik zal worden gemaakt indien uniforme regels niet binnen een redelijke termijn op andere wijze tot stand komen.

5.82

Art. 35 Rv heeft een breder bereik dan art. 133 Rv (zie over art. 133 Rv onder 5.38-5.40). Art. 35 lid 2 Rv houdt immers in dat bij algemene maatregel van bestuur nadere regels kunnen worden gesteld ‘betreffende het verloop van de procedure, de opmaak en inrichting van de door partijen in het geding te brengen stukken, alsmede nadere regels ter bevordering van de eenheid van de wijze van rechtspleging bij de verschillende gerechten’. Art. 133 Rv biedt géén grondslag voor het stellen van (rechterlijke) regels op deze punten.

5.83

Ten slotte is nog op te merken dat de zinsnede in art. 35 lid 2 Rv dat nadere regels kunnen worden gesteld over ‘de opmaak en inrichting van de door partijen in het geding te brengen stukken’ is ingevoerd met de Wet KEI. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat daarmee beoogd is dat regels kunnen worden gesteld voor het opstellen van gedigitaliseerde stukken in een bepaald format.

Conclusie tot zover

5.84

De conclusie tot zover is dat procesreglementen wel bepalingen mogen bevatten over de maximale omvang van processtukken, omdat dergelijke regels in overwegende mate als van organisatorische aard zijn te kwalificeren, zolang de regels de mogelijkheid bieden om (met toestemming) ook een langer processtuk in te kunnen dienen en/of een aanvullende akte te kunnen nemen. Er is echter geen uit de wet voortvloeiende beleidsruimte voor de rechter – ook niet in samenhang met de eisen van een behoorlijke rechtspleging dan wel de eisen van de goede procesorde – om een processtuk dat niet voldoet aan de paginalimiet te weigeren. Voor de appellerende partij zou zo’n weigering tot gevolg hebben dat het hoger beroep niet ontvankelijk is, omdat immers niet van grieven is gediend. Een dergelijke, ingrijpende beslissing kan niet worden genomen zonder dat daarvoor een wettelijke grondslag bestaat. Zo’n grondslag is er nu in ieder geval niet. En als de memorie van grieven niet kan worden geweigerd, kan moeilijk worden verdedigd dat de memorie van antwoord bij overschrijding van de paginalimiet wel zou kunnen worden geweigerd; in dat geval ontstaat er strijd met het beginsel van gelijkheid der wapenen (zie onder 6.6).

5.85

Dit roept de vraag op of de procesreglementen wel een andere, minder ingrijpende sanctie zouden mogen stellen op het indienen van een processtuk dat niet voldoet aan de paginalimiet. M.i. is dat het geval. De procesreglementen zouden kunnen bepalen dat een te lang processtuk – in de situatie dat geen toestemming is verleend om een langer stuk in te dienen en na het bieden van een hersteltermijn niet een korter stuk is ingediend – niet wordt gelezen, voor zover de paginalimiet is overschreden. Dit is m.i. geen sanctie die zodanig ingrijpt in de rechten van partijen dat daarvoor een wettelijke grondslag nodig is.

5.86

Wel kan in zo'n geval onder omstandigheden sprake zijn van schending van het recht op hoor en wederhoor. Dat komt in de volgende paragraaf aan de orde.

6Het recht op hoor en wederhoor

Inleiding6.1

Het beginsel van hoor en wederhoor is het meest fundamentele beginsel van het Nederlandse burgerlijke procesrecht. Het beginsel is in 2002 in art. 19 (thans lid 1) Rv gecodificeerd (zie onder 5.60), maar het speelde ook daarvoor in de rechtspraak van de Hoge Raad al een belangrijke rol als beginsel van ongeschreven recht.

6.2

Het beginsel van hoor en wederhoor is ook een van de aspecten van het recht op een eerlijk proces, zoals dat is neergelegd in art. 6 EVRM. De rechten die volgen uit art. 6 EVRM moeten als een minimumwaarborg worden beschouwd. Dit betekent dat de Nederlandse rechter zwaardere eisen mag stellen aan het recht op hoor en wederhoor, dan dat zij zou hoeven doen in het licht van de EHRM-jurisprudentie.

6.3

In de literatuur worden wel drie aspecten van het recht op hoor en wederhoor onderscheiden (die overigens niet steeds scherp zijn te scheiden).

Recht op rechterlijk gehoor

6.4

Dat is in de eerste plaats het recht op rechterlijk gehoor. Het recht op rechterlijk gehoor heeft als uitgangspunt dat elke procespartij het recht heeft om haar standpunten naar voren te brengen en toe te lichten. Het recht op rechterlijk gehoor brengt mee dat partijen in voldoende mate en op gepaste wijze in de gelegenheid worden gesteld om zich over de zaak uit te laten. Volgens Giesen betekent dit dat een partij "de kans moet hebben om de eigen zaak aan de rechter voor te leggen". Smits omschrijft dit recht als "de aanspraak om in voldoende mate en op gepaste wijze in de gelegenheid te worden gesteld om zich als partij in zowel feitelijk als juridisch opzicht over een zaak uit te laten". Het recht op rechterlijk gehoor is dus ruimer dan het recht op tegenspraak. Ook het recht van de partijen op een effectieve reactie op alle informatie die in het geding wordt gebracht, met het oog op de beïnvloeding van de rechter, valt onder het recht op rechterlijk gehoor. Met name de Mantovanelli-uitspraak van het EHRM is hier leidend.

Recht op tegenspraak

6.5

Het beginsel van hoor en wederhoor ziet in de tweede plaats op het recht op tegenspraak ('adversarial proceedings'). Daarbij gaat het om het recht van partijen om zich uit te laten over de standpunten en alle in het geding gebrachte stukken van de wederpartij. De rechter mag zich niet baseren op informatie die ten nadele van de wederpartij werkt, zonder dat deze zich hier (voldoende) over heeft kunnen uitlaten. Onder meer de rechtspraak over late overlegging van stukken – in welk geval de wederpartij voldoende tijd moet hebben gehad om op een deugdelijke wijze kennis hiervan te nemen – staat in het teken van dit aspect van het beginsel van hoor en wederhoor.

Beginsel van gelijkheid der wapenen

6.6

In de derde plaats omvat het beginsel van hoor en wederhoor het beginsel van gelijkheid der wapenen ('equality of arms'). Dat houdt in dat geen van partijen benadeeld mag worden ten opzichte van de andere partij; een partij heeft het recht om in gelijke mate gehoord te worden als de wederpartij.

Beperkingen aan het recht op hoor en wederhoor

6.7

Het recht op hoor en wederhoor is echter niet onbegrensd. Dit volgt ook uit het slot van de eerste volzin van art. 19 lid 1 Rv ("een en ander tenzij uit de wet anders voortvloeit"). Het bekendste

voorbeeld van zo'n wettelijke beperking is de procedure tot verlenen van beslagverlof: in die procedure zal de rechter de beslagene in beginsel niet horen (art. 700 Rv). Een ander voorbeeld is verstekverlening: als een gedaagde behoorlijk is opgeroepen maar niet in het geding verschijnt, wordt tegen hem verstek verleend. In dat geval wijst de rechter de vordering toe, tenzij deze hem onrechtmatig of ongegrond voorkomt (art. 139 Rv).
6.8
Ook art. 132 lid 3 Rv, dat bepaalt dat de rechter slechts nadere conclusies toestaat voor zover dat met het oog op art. 19 Rv of met het oog op een goede instructie van de zaak noodzakelijk is, is te beschouwen als een wettelijke beperking van het recht op hoor en wederhoor. Hetzelfde geldt voor de regel van art. 133 lid 4 Rv, dat wanneer een proceshandeling niet is verricht binnen de daarvoor gestelde termijn en daarvoor geen uitstel kan worden verkregen, het recht om de desbetreffende proceshandeling te verrichten vervalt (zie daarover ook onder 5.38-5.40).
6.9
Uit de rechtspraak van de Hoge Raad volgt dat ook op grond van de goede procesorde beperkingen kunnen worden gesteld aan het recht op hoor en wederhoor. Een voorbeeld hiervan is dat de rechter op grond van de goede procesorde stukken die in een zeer laat stadium van de procedure worden overgelegd, kan weigeren. Een ander voorbeeld is de jurisprudentie waarin is geoordeeld dat partijen in cassatie in re- en dupliek dienen te volstaan met een beknopte reactie op de schriftelijke toelichting van de wederpartij en dat zij in deze stukken geen nieuwe onderwerpen mogen aansnijden.
Zijn de maximeringsregels in strijd met beginsel van hoor en wederhoor?
6.10
De Advocaten stellen zich in deze procedure op het standpunt dat de maximeringsbepalingen in de procesreglementen in strijd zijn met het recht op hoor en wederhoor. Als ik het goed zie, hebben zij daarmee vooral het eerste aspect van het beginsel van hoor en wederhoor op het oog, dus het recht op rechterlijk gehoor. Het gaat hen erom 'dat het aan partijen is om te beslissen hoe zij hun zaak inkleden en aan de rechter presenteren'.
6.11
Uit het voorgaande volgt echter dat het recht op rechterlijk gehoor niet onbeperkt is. Het gaat erom dat partijen in voldoende mate en op gepaste wijze in de gelegenheid zijn gesteld om zich over de zaak uit te laten en op de door hen gewenste wijze de zaak aan de rechter hebben kunnen presenteren. Nu de maximeringsregels voorzien in de mogelijkheid om een langer processtuk in te dienen als daarvoor toestemming is verleend, en/of in de mogelijkheid om een aanvullende akte te nemen als daarvoor toestemming is verleend, kan niet worden gezegd dat de maximeringsregels op zichzelf in strijd komen met het recht op hoor en wederhoor.
6.12
Wel kan onder omstandigheden strijd met het beginsel van hoor en wederhoor ontstaan als sprake zou zijn van een onterechte weigering om een langer processtuk te mogen indienen en/of een aanvullende akte te mogen nemen. In zo'n geval is het de beslissing van de rolraadsheer die leidt tot strijd met het beginsel van hoor en wederhoor.
6.13
Schending van het recht op hoor en wederhoor door de rechter vormt voor de partij die hiervan nadeel ondervindt een grond om hoger beroep en beroep in cassatie in te stellen. Dit kan volgens vaste jurisprudentie van de Hoge Raad ook als de wet hogere voorzieningen uitsluit. Met andere woorden, in voorkomende gevallen zal een partij in cassatie kunnen klagen over strijd met het beginsel van hoor en wederhoor. Of die klacht terecht is, hangt af van de omstandigheden van het geval.

7Het recht op toegang tot de rechter
Inleiding7.1
Bij de beantwoording van de vraag of sprake is geweest van een procedure die voldoet aan de eisen van art. 6 EVRM, gaat het er in de rechtspraak van het EHRM steeds om of de procedure in zijn

geheel eerlijk is geweest. De rechtsgang hoeft dus niet in alle onderdelen en in alle fasen te voldoen aan de eisen van art. 6 EVRM.
7.2
Het EHRM heeft voor wat betreft civiele zaken voor het eerst verwezen naar het recht op toegang tot de rechter in de zaak Golder/VK. Daarin werd overwogen dat de tekst van art. 6 lid 1 EVRM weliswaar niet in expliciete bewoordingen spreekt over dit recht, maar dat het recht op toegang tot de rechter een inherent onderdeel uitmaakt van de waarborgen die volgen uit art. 6 lid 1 EVRM. Het recht op een eerlijk proces – zoals dat is vervat in art. 6 lid 1 EVRM – veronderstelt namelijk dat men allereerst wel toegang tot de rechter heeft kunnen hebben.
7.3
Het recht op toegang tot de rechter moet volgens het Hof 'praktisch en effectief' zijn, en dus niet louter theoretisch of illusoir.

7.4
Het recht op toegang tot de rechter is echter geen absoluut recht. In de zaak Ashingdane/VK overwoog het EHRM in dat kader het volgende (mijn onderstrepingen):
"57 (...). Certainly, the right of access to the court is not absolute but may be subject to limitations; these are permitted by implication since the right of access "by its nature calls for regulation by the State, regulation which may vary in time and in place according to the needs and resources of the community and of individuals" (see the above-mentioned Golder judgment, p. 19, par. 38, quoting the "Belgian Linguistic" judgment of 23 July 1968, Series A no. 6, p. 32, par. 5). In laying down such regulation, the Contracting States enjoy a certain margin of appreciation. Whilst the final decision as to observance of the Convention's requirements rests with the Court, it is no part of the Court's function to substitute for the assessment of the national authorities any other assessment of what might be the best policy in this field (see mutatis mutandis, the Klass and Others judgment of 6 September 1978, Series A no. 28, p. 23, par. 49). Nonetheless, the limitations applied must not restrict or reduce the access left to the individual in such a way or to such an extent that the very essence of the right is impaired (see the above-mentioned Golder and 'Belgian Linguistic' judgments, ibid., and also the above-mentioned Winterwerp judgment, Series A no. 33, p. 24 and 29, par. 60 and 75). Furthermore a limitation will not be compatible with Article 6 par. 1 if it does not pursue a legitimate aim and if there is not a reasonable relationship of proportionality between the means employed and the aim sought to be achieved."
7.5
Beperkingen van het recht op toegang tot de rechter zijn dus toegestaan, omdat dit recht naar zijn aard vraagt om regulering door een lidstaat ('regulation by the State'). Deze regulering kan variëren naar tijd en plaats, en mede afhankelijk zijn van de behoeften en beschikbare middelen van de samenleving en individuen.
Margin of appreciation
7.6
Bij het opleggen van beperkingen van het recht op toegang tot de rechter hebben de lidstaten een zekere beoordelingsvrijheid ('margin of appreciation') om te bepalen welk beleid het best gehanteerd kan worden. Uit de uitspraak van het EHRM in de zaak Naït-Liman/Zwitserland volgt dat de omvang van deze margin of appreciation mede kan afhangen van relevante internationaalrechtelijke bepalingen, evenals van het bestaan van een consensus (a "European consensus") of een zekere trend onder de lidstaten van de Raad van Europa met betrekking tot de in de zaak voorliggende kwestie(s).
7.7
Verder is van belang dat beperkingen aan het recht op toegang voorzienbaar zijn. Dat betekent niet dat er altijd een wettelijke grondslag voor een beperking hoeft te zijn; ook een beperking die gebaseerd is op jurisprudentiële regels kan een voorzienbare beperking inhouden (zie bijvoorbeeld de zaak Levages Prestations Services/Frankrijk (rov. 42), hierna onder 7.11).
Drie voorwaarden aan beperkingen van het recht op toegang tot de rechter

7.8
Het recht op toegang tot de rechter mag volgens vaste rechtspraak van het EHRM alleen worden beperkt, indien de beperking voldoet aan de volgende drie voorwaarden:
(i) De beperking mag niet de kern van het recht op toegang tot de rechter ('the very essence of the right') aantasten;
(ii) De beperking moet een legitiem doel dienen; en
(iii) Er moet sprake zijn van proportionaliteit tussen het doel – dat met de beperking wordt beoogd – en de ingestelde beperking.
Eerste voorwaarde: recht op toegang mag niet in de kern worden aangetast
7.9
Voor wat betreft de eerste voorwaarde, dat de beperking het recht op toegang tot de rechter niet in de kern mag aantasten, is van belang dat aan art. 6 lid 1 EVRM niet een recht op hoger beroep of cassatie kan worden ontleend. Als binnen een lidstaat echter de mogelijkheid bestaat om hoger beroep of cassatieberoep in te stellen, dan moeten deze procedures wel aan de eisen van art. 6 EVRM voldoen.
7.10
Als het gaat om procedurele eisen aan het instellen van een rechtsmiddel, wordt al snel aangenomen dat het binnen de margin of appreciation van de lidstaat valt om dergelijke eisen te stellen, mits de kern van het recht op toegang niet wordt aangetast.
7.11
Als voorbeeld kan worden genoemd de zaak Levages Prestations Services/Frankrijk. In deze zaak was klager door de Cour de Cassation ambtshalve niet-ontvankelijk verklaard, zonder eerst gelegenheid tot herstel te hebben gekregen, omdat de cassatieadvocaat had verzuimd om een kopie van het tussenarrest van het hof van Parijs mee te zenden met het cassatieberoepschrift. Dat dit vereist was, volgde uit art. 979 van het Franse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de daarover ontwikkelde rechtspraak. Het EHRM overwoog het volgende:
"40. The Court reiterates that the "right to a tribunal", of which the right of access is one aspect (see the Golder v. the United Kingdom judgment of 21 February 1975, Series A no. 18, p. 18, para. 36), is not absolute; it is subject to limitations permitted by implication, in particular where the conditions of admissibility of an appeal are concerned, since by its very nature it calls for regulation by the State, which enjoys a certain margin of appreciation in this regard (see the Ashingdane v. the United Kingdom judgment of 28 May 1985, Series A no. 93, pp. 24-25, para. 57).
(...)
42. In order to satisfy itself that the very essence of the applicant company's 'right to a tribunal' was not impaired by the declaration that the appeal was inadmissible, the Court will firstly examine whether the procedure to be followed for an appeal on points of law, in particular with respect to the production of documents, could be regarded as foreseeable from the point of view of a litigant and whether, therefore, the penalty for failing to follow that procedure did not infringe the proportionality principle.
Article 979 NCCP expressly requires only the production of the decision appealed against, but that expression, under the Court of Cassation's case-law, 'has to be understood as applying not only to the decision appealed against, but also to decisions that are its necessary complement'. There can be no doubt that this case-law, which is old and readily accessible, was available to a member of the Conseil d'Etat and Court of Cassation Bar.
The applicant company's counsel was thus in a position to ascertain what steps he had to take to bring an appeal on points of law, both from the wording of Article 979 NCCP and, if necessary, with the aid of the case-law, which was sufficiently clear and coherent (see, the Geouffre de la Pradelle v. France judgment previously cited, p. 43, § 34).
(...)
45. However, the manner in which Article 6 para. 1 (art. 6-1) applies to courts of appeal or of cassation must clearly depend on the special features of the proceedings concerned and account must be taken of the entirety of the proceedings conducted in the domestic legal order and the court

of cassation's role in them (...); the conditions of admissibility of an appeal on points of law may be stricter than for an ordinary appeal.
46. Lastly, in its case-law on Article 6 the Court has accepted that the requirements inherent in the concept of 'fair hearing' are not necessarily the same in cases concerning the determination of civil rights and obligations as in cases concerning the determination of a criminal charge. The Contracting States have greater latitude when dealing with civil cases concerning civil rights and obligations than when dealing with criminal cases (see the Dombo Beheer BV v. the Netherlands judgment of 27 October 1993, Series A no. 274, p. 19, § 32). (...)
47. The Court notes that in civil cases the procedure for gaining access to the Court of Cassation varies according to whether exemption from legal representation is available for the type of proceedings concerned or not. If it is, Article 988 NCCP lays down that the appellate court's registry must send the case file and a copy of the decision appealed against to the Court of Cassation's registry without delay. On the other hand, in proceedings for which legal representation by a member of the Conseil d'Etat and Court of Cassation Bar is compulsory, the rules are stricter for the parties — who are represented — and the court registries have fewer obligations; Article 977 NCCP requires only that the registrar of the Court of Cassation request the case file and, under the Court of Cassation's case-law, the court has no obligation to inform the parties of any failure to comply with the rules of procedure.
48. Given the special nature of the Court of Cassation's role, which is limited to reviewing whether the law has been correctly applied, the Court is able to accept that the procedure followed in the Court of Cassation may be more formal, especially as in proceedings with compulsory representation the parties will be represented by a member of the Conseil d'Etat and Court of Cassation Bar (...). Moreover, the appeal to the Court of Cassation was made in the instant case after the applicant company's claims had been heard by both a commercial court and a court of appeal, each of which had full jurisdiction.
49. In conclusion, regard being had to all the proceedings in the domestic courts, Levages Prestations Services' right of access to a court as guaranteed by Article 6 para. 1 of the Convention (art. 6-1) was not infringed by reason of the conditions which it had to satisfy for its appeal on points of law to be admissible.
50. Consequently, there has been no violation of that provision (art. 6-1)."
7.12
Het komt er dus op neer dat procedurele eisen mogen worden gesteld aan het instellen van (cassatie)beroep, ook als deze strikt zijn, mits voor een partij vooraf duidelijk is welke eisen dat zijn (could be regarded as foreseeable for a litigant).
7.13
Een ander voorbeeld is de zaak Zubac/Kroatië. Hierin was het cassatieberoep van Zubac bij het Kroatische Hooggerechtshof niet-ontvankelijk bevonden, omdat het financiële belang van de zaak volgens de processtukken in feitelijke instanties te laag was voor het instellen van cassatieberoep. In werkelijkheid was met de zaak echter een veel hoger bedrag gemoeid. Zubac had het belang echter zelf zo laag gesteld (om te voorkomen dat een hoger griffierecht moest worden betaald; kennelijk volgens een gebruikelijke praktijk). Het EHRM oordeelde dat geen sprake was van een beperking van de kern van het recht op toegang tot de rechter, omdat, heel kort samengevat, Zubac zelf had kunnen voorkomen dat de financiële waarde op een te laag bedrag werd vastgesteld.
7.14
Ook kan worden genoemd de zaak Brualla Gómez/Spanje. In deze zaak werd nadat klaagster al haar voornemen om in cassatie te gaan kenbaar had gemaakt, de financiële appelgrens voor huurzaken in cassatie verhoogd. Hierdoor werd zij niet-ontvankelijk verklaard door de Spaanse cassatierechter. Volgens het EHRM was het recht van klaagster op toegang tot de rechter niet in de kern aangetast, onder meer omdat zij zowel in eerste als in tweede aanleg haar zaak volledig aan een feitenrechter had kunnen voorleggen (waarbij het EHRM aantekent dat 'fairness' van de procedures in feitelijke instanties niet ter discussie was gesteld). Meegewogen wordt dus dat het om een cassatieprocedure gaat.

7.15
De grens ligt daar waar sprake is van excessief formalisme; dan is niet meer sprake van een legitieme beperking (vgl. hierna onder 7.20-7.21).
Tweede voorwaarde: beperking moet legitiem doel hebben
7.16
Een voorbeeld van een zaak waarin een legitiem doel ontbrak is de zaak Oorzhak/Rusland. In deze zaak werd de klager in een cassatieprocedure niet-ontvankelijk verklaard, omdat de cassatietermijn zou zijn verstreken. Er was echter uitgegaan van een termijn die was aangevangen op de dag waarop de appelrechter een hoorzitting had gehouden, in plaats van de gebruikelijke dag waarop het vonnis door de appelrechter was gewezen. Niet duidelijk was geworden waarom voor dat aanvangsmoment van de termijn was gekozen, wat het EHRM tot het oordeel bracht dat er geen legitiem doel was voor de beperking.
7.17
In de al genoemde zaak Brualla Gómez de la Torre/Spanje (zie onder 7.14) achtte het EHRM het door de maatregel nagestreefde doel – het voorkomen van een overbelasting van de cassatierechter – wel een legitiem doel:
“36 (...), the Court considers legitimate the aim pursued by this statutory amendment, namely increasing the financial threshold for appeals to the Supreme Court in this sphere, so as to avoid that court’s becoming overloaded with cases of lesser importance. But it is also a requirement that the inadmissibility of the appeal to the Supreme Court did not impair the very essence of the applicant’s right to a court or “tribunal” within the meaning of Article 6 § 1.”
7.18
Dat het voorkomen van overbelasting van de rechtspraak een legitiem doel is, volgt ook uit de zaak Stanev/Bulgarije. Ook het verplichten tot het beproeven van een schikking voorafgaand aan de procedure – om daarmee lange en kostbare procedures te voorkomen – werd door het EHRM bestempeld als een maatregel die een legitiem doel nastreeft. Andere doelen die door het EHRM als legitiem zijn beoordeeld, zien bijvoorbeeld op het creëren van rechtszekerheid door middel van wettelijke verjaringstermijnen en het vooraf laten stellen van zekerheid met het oog op het verhalen van de proceskosten.
Derde voorwaarde: proportionaliteit tussen beperking en doel
7.19
De derde voorwaarde voor een beperking van het recht op toegang tot de rechter is dat sprake moet zijn van proportionaliteit tussen de opgelegde beperking en het nagestreefde legitieme doel.
De margin of appreciation bepaalt in dat kader mede hoe ver een lidstaat kan gaan. Hiermee is het in de eerste plaats aan de lidstaat om te zorgen voor een evenwicht tussen de beperking en het daarmee nagestreefde doel.
7.20
In de zaak Liakopoulou/Griekenland had de Griekse Hoge Raad de klaagster, van wie een stuk grond onteigend was, niet-ontvankelijk verklaard, omdat zij niet de feiten waarop de appelrechter zijn oordeel had gebaseerd bij haar cassatiegronden had besproken. Dit was in strijd met de in de Griekse jurisprudentie ontwikkelde regel dat de cassatieschriftuur een gedetailleerde uiteenzetting dient te geven van de feiten waarop het Hof van Beroep zijn arrest heeft gebaseerd. Klaagster had die feiten echter wel besproken in de inleiding van haar cassatieschriftuur. Volgens het EHRM gaf de wijze waarop de Griekse Hoge Raad de uit de jurisprudentie voortvloeiende beperking had toegepast, blijk van excessief formalisme, waardoor geen sprake was van proportionaliteit.
7.21
In de rechtspraak van het EHRM zijn vele voorbeelden van zaken waarin de toepassing van bepaalde procesrechtelijke regels als excessief formalistisch is bestempeld. In het algemeen is daarvan vooral sprake als een partij in materiële zin wel voldoet aan een procesrechtelijke regel, zoals de verplichting tot het geven van informatie over de in lagere instantie vastgestelde feiten, maar daarvoor niet de juiste, formeel voorgeschreven vorm kiest.

7.22
Een recent voorbeeld is het EHRM-arrest in de zaak Succi e.a./Italië. In deze zaak waren klagers niet-ontvankelijk verklaard door de Italiaanse Hoge Raad, omdat zij in strijd met de destijds geldende voorschriften (de regel is afgeschaft met het onder 9.7 te bespreken protocol) niet de stukken uit eerdere instanties hadden opgenomen in het cassatieberoepschrift. Deze voorschriften waren gebaseerd op het autonomiebeginsel en dienden volgens het EHRM een legitiem doel: het vereenvoudigen van het werk van de cassatierechter en tegelijkertijd het dienen van de rechtszekerheid en de goede rechtsbedeling. Het autonomiebeginsel stelt de rechter in staat de inhoud van de klachten te bepalen op grond van (enkel) de lezing van het beroepschrift, wat de effectiviteit en efficiëntie dient; dat is niet alleen in het belang van justitiabelen, maar ook in het algemeen belang. Verder overwoog het EHRM dat deze beperking proportioneel was, en dat de vereisten over hoe het cassatiestuk moest worden ingericht duidelijk volgden uit de destijds kenbare jurisprudentie en dat verwacht mocht worden dat een cassatieadvocaat hiervan op de hoogte zou zijn.
7.23
In de zaak Succi werd vervolgens geoordeeld dat voldoende duidelijk is op welke gronden elk van de cassatiemiddelen berust en naar welke (in de nationale procedure overgelegde) stukken in het beroepschrift wordt verwezen, zodat de niet-ontvankelijkverklaring op grond van het niet in acht nemen van de desbetreffende eisen excessief formalistisch is en niet gerechtvaardigd wordt door de doeleinden achter het autonomiebeginsel. Daarmee was sprake van een schending van art. 6 EVRM.
7.24
In de parallelle zaken Pezzullo en Di Romano e.a. oordeelde het EHRM dat géén sprake was van een schending. Overwogen werd dat de destijds geldende procesrechtelijke regels omtrent de presentatie van de rechtsvragen en de motiveringsklachten in het beroepschrift zijn toegepast, die de advocaat van klagers bekend hadden moeten zijn geweest. Wat betreft het autonomiebeginsel moet met de cassatierechter worden vastgesteld dat het beroepschrift niet aan de daaruit voortvloeiende eisen voldoet. Door op die grond het cassatieberoep niet-ontvankelijk te verklaren is geen sprake van excessief formalisme.
Conclusies
7.25
Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat procedurele beperkingen niet snel strijdig worden bevonden met art. 6 EVRM. Het staat een lidstaat vrij om beperkingen te stellen aan het recht op toegang tot de rechter, mits voldaan is aan de voorwaarden dat (i) het recht op toegang tot de rechter niet in de kern wordt aangetast; (ii) de beperking een legitiem doel dient; en (iii) er sprake is van proportionaliteit tussen het doel dat met de beperking wordt beoogd en de beperking. Bij het treffen van een juiste balans hiertussen hebben lidstaten een ruime margin of appreciation. Verder blijkt dat het ontlasten van de rechterlijke macht, het bevorderen van een efficiënte en effectieve rechtsgang als legitieme doelen worden beschouwd. Toepassing van formele beperkingen vindt zijn grens waar sprake is van excessief formalisme. Ten slotte volgt uit de rechtspraak van het EHRM dat niet dat alleen bij wet beperkingen mogen worden opgelegd. Wel is steeds vereist dat de precieze inhoud van de beperkingen vooraf voldoende kenbaar is.
7.26
Het beperken van de omvang van processtukken, ter bevordering van een efficiënte rechtsgang, past m.i. in grote lijnen binnen deze kaders, mits uit de procesreglementen duidelijk en precies kan worden afgeleid wat er van een advocaat wordt verwacht. De regels ter maximering van de omvang tasten het recht op toegang niet in de kern aan. De regels hebben een legitiem doel en niet gezegd kan worden dat de regels disproportioneel zijn (of excessief formalistisch).

8Wie is bevoegd om een rechtersregeling vast te stellen?
Inleiding8.1
In deze zaak is niet als prejudiciële vraag voorgelegd wie bevoegd is om rechtersregelingen vast te stellen. Dat is echter wel een belangrijke vraag omdat, zoals vermeld is onder 5.22, een van de

vereisten voor het kwalificeren van een rechtersregeling als recht in de zin van art. 79 Wet RO is dat de regeling is vastgesteld door een daartoe bevoegd rechterlijk orgaan. Dat roept de vraag of de reglementen waarom het in deze zaak gaat, door een daartoe bevoegd rechterlijke orgaan zijn vastgesteld.

8.2

Bij wie de bevoegdheid ligt om rechtersregelingen vast te stellen, is een kwestie (om niet te zeggen: een pijnpunt) die door de jaren heen verschillende malen aan de orde is gesteld in de literatuur, zonder dat dit tot duidelijkheid in de rechtspraak heeft geleid. Daarmee is het belangrijk genoeg voor een bespreking.

8.3

Uitgangspunt hierbij is dat er naar de huidige stand van het recht geen wettelijke bepaling is die expliciet voorziet in de mogelijkheid dat rechtersregelingen worden opgesteld. Dat betekent dat er in de wet ook geen instantie is aangewezen die 'de bevoegdheid heeft rechters te binden'.

8.4

Een hof (of enig ander gerecht) is overigens geen bestuursorgaan in de zin van de Awb. Art. 1:1 lid 2 sub c Awb zondert onafhankelijke, bij de wet ingestelde organen die met rechtspraak zijn belast, namelijk uitdrukkelijk van het bestuursorgaan-begrip uit. Dat betekent dat gerechten niet aan art. 4:81 Awb de bevoegdheid kunnen ontlenen om beleidsregels vast te stellen.

8.5

Uit de rechtspraak van de Hoge Raad kan niet duidelijk worden afgeleid welke instanties bevoegd zijn om een rechtersregeling vast te stellen, anders dan dat het – volgens de civiele kamer – moet gaan om 'een rechterlijk orgaan'. Over de vraag waarop de bevoegdheid van deze instanties berust, zijn in de rechtspraak van de Hoge Raad evenmin algemene uitspraken gedaan.

Landelijke overleggen vakinhoud (LOV's)?

8.6

Wel kan uit de rechtspraak van de strafkamer van de Hoge Raad worden afgeleid dat de LOV's niet bevoegd zijn om een rechtersregeling vast te stellen. Zie een arrest van de strafkamer uit 2018, waarin het volgende werd overwogen:

"4.2 (...). Wel zijn daarover in het kader van het Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht (LOVS) afspraken gemaakt. Deze afspraken vormen evenwel geen recht in de zin van art. 79 RO, reeds omdat deze niet afkomstig zijn van een instantie die de bevoegdheid heeft rechters te binden wat betreft het gebruik dat zij maken van de hun door de wetgever gelaten ruimte (vgl. HR 3 december 2003, ECLI:NL:HR:2003:AE8838, NJ 2003/570 ten aanzien van de oriëntatiepunten voor de straftoemeting). De rechter is dan ook niet gebonden aan die afspraken."

8.7

Dat de LOV's niet de bevoegdheid hebben rechters te binden, ligt ook voor de hand omdat deze landelijke overleggen geen wettelijke grondslag hebben. In de literatuur wordt dan ook algemeen aangenomen dat de LOV's geen rechters bindende regels kunnen opstellen.

Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak?

8.8

Verder is door de civiele kamer van de Hoge Raad geoordeeld dat het door de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) in samenspraak met de NOvA opgestelde Liquidatietarief rechtbanken en hoven niet als recht in de zin van art. 79 Wet RO kan worden aangemerkt; het gaat volgens de Hoge Raad slechts om 'een de rechter niet bindende richtlijn'. In dit arrest is weliswaar niet overwogen dat de reden daarvoor is dat de regels niet zijn opgesteld door 'een instantie die de bevoegdheid heeft rechters te binden', maar in de literatuur wordt er vanuit gegaan dat dit wel het (belangrijkste) argument is geweest.

8.9

Over de door de NVvR opgestelde Alimentatienormen overwoog de Hoge Raad dat dit geen regels zijn in de zin van art. 99 Wet RO (oud), omdat "het in het rapport Alimentatienormen niet gaat om regels die in de hiervoor bedoelde zin zijn vastgesteld door een orgaan van het openbaar bestuur

met het oog op de uitoefening van zijn eigen beleid, maar om richtlijnen die genoemde Vereniging, een privaatrechtelijke instelling, aanbeveelt ten gebruike door rechterlijke instellingen die zich met de vaststelling van alimentatie bezighouden." Omdat de NVvR een privaatrechtelijke instelling is en geen orgaan van het openbaar bestuur, werd dus geoordeeld dat geen sprake is van recht in de zin van art. 79 Wet RO. Aangenomen wordt dat dit ook de reden is waarom het eveneens van de NVvR afkomstige Rapport Voorwerk II over de vergoeding van buitengerechtelijke incassokosten door de Hoge Raad niet als recht in de zin van art. 79 Wet RO werd aangemerkt.

8.10

Een 'privaatrechtelijke' instelling geldt dus in ieder geval niet als 'een instantie die de bevoegdheid heeft rechters te binden'. Dit sluit aan bij de latere overweging van de civiele kamer van de Hoge Raad, dat het moet gaan om een regeling die door 'een daartoe bevoegd rechterlijk orgaan is vastgesteld'.

Raad voor de rechtspraak?

8.11

Ook de Raad voor de rechtspraak is niet bevoegd om een rechtersregeling vast te stellen. Art. 94 Wet RO (dat hier als enige in beeld komt) bepaalt dat de Raad voor de rechtspraak tot taak heeft ondersteuning te bieden aan activiteiten van de gerechten die gericht zijn op uniforme rechtstoepassing en bevordering van de juridische kwaliteit. Bij de uitvoering van deze taak mag de Raad niet treden in de procesrechtelijke behandeling van, de inhoudelijke beoordeling van alsmede de beslissing in een concrete zaak (art. 96 lid 1 Wet RO). Hoewel de parlementaire geschiedenis onder de noemer 'uniforme rechtstoepassing' ook de ontwikkeling van rechtersregelingen schaart, kan op de zeer algemeen geformuleerde taakstelling van art. 94 Wet RO niet de bevoegdheid om rechters te binden door het opstellen van rechtersregelingen worden gebaseerd. Dat is temeer het geval nu, ondanks een advies van de commissie-Leemhuis om de Raad voor de rechtspraak wél de wettelijke bevoegdheid te geven om bindende richtlijnen en beleidsregels voor rechters vast te stellen, de wetgever in de Wet Raad voor de rechtspraak (Wrvr) heeft volstaan met de hiervoor beschreven taakstellingen, op grond waarvan de Raad slechts een faciliterende rol toekomt op het terrein van 'de uniforme rechtstoepassing en de juridische kwaliteit'. De Raad voor de rechtspraak beschikt op dit terrein niet over dwingende (regelgevende) bevoegdheden en evenmin over een formele adviesbevoegdheid.

8.12

Aldus is er volgens de parlementaire geschiedenis in het kader van de uniforme rechtstoepassing geen plaats voor het vaststellen van 'beleidsregels' door de Raad voor de rechtspraak. De activiteiten die de Raad samen met de gerechten op dit terrein ontwikkelt, kunnen wel leiden tot "gezaghebbende publicaties die de gerechten praktische handreikingen bieden bij de toepassing van bepaalde regels". Het is aan de rechter om per concrete zaak te bepalen of de handreiking relevant is en welke gevolgen daaraan moeten worden verbonden, zo wordt opgemerkt. Als voorbeeld van de activiteiten die de Raad voor de rechtspraak op het terrein van de uniforme rechtstoepassing zou kunnen ontplooien, noemt de parlementaire geschiedenis onder meer het ondersteunen van de gerechten bij de totstandkoming van uniforme procesreglementen. De vaststelling van deze reglementen (of andere rechtersregelingen) geschiedt vervolgens door (de betreffende sectorvergadering of de gerechtsvergadering van) de gerechten zelf, zo is te lezen in de parlementaire geschiedenis. Over het karakter van deze procesreglementen is in de parlementaire geschiedenis het volgende opgemerkt:

"In de eerste plaats dat in het systeem van het wetsvoorstel – in tegenstelling tot hetgeen bijvoorbeeld de commissie Leemhuis adviseerde – inderdaad geen plaats is voor het vaststellen van beleidsregels door de Raad voor de rechtspraak in het kader van de uniforme rechtstoepassing. (...). In de tweede plaats merken wij op dat op het niveau van de gerechten wel van «rechterlijke beleidsregels» gesproken kan worden; de door de gerechten (c.q. gerechtsver-gaderingen) vastgestelde uniforme procedureregelingen kunnen als zodanig worden aangemerkt. Zij betreffen de wijze waarop rechters hun procesrechtelijke bevoegdheden uitoefenen. In dat verband is van belang dat de rechtspraak heeft aanvaard dat degene die over een discretionaire bevoegdheid beschikt, via

het vertrouwensbeginsel en gelijkheidsbeginsel zichzelf kan binden door aan te geven op welke wijze hij voornemens is deze bevoegdheid te hanteren. Voor bestuursorganen is dit gecodificeerd in de Algemene wet bestuursrecht, maar voor rechters geldt mutatis mutandis hetzelfde. De houding van de regering tegenover deze procedurerelingen is zonder meer positief; zij juicht de totstandkoming daarvan toe."

8.13

De procesreglementen moeten volgens de parlementaire geschiedenis worden beschouwd als richtlijnen, waaraan de rechter in beginsel is gebonden op grond van het vertrouwensbeginsel, maar waarop in bijzondere omstandigheden uitzonderingen kunnen worden gemaakt en toegelaten. Tegelijkertijd wordt – naar aanleiding van de volgens de memorie van toelichting in het advies van de President van en de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad gestelde vraag of regelgevende bevoegdheden aan andere organen binnen de rechterlijke organisatie moeten worden toegekend – opgemerkt dat het vanuit het oogpunt van de verhouding tussen de staatsmachten ongewenst wordt geacht "indien op grond van een daartoe in de wet gecreëerde bevoegdheid rechtelijke organen zelf bindende regels gaan vaststellen die zij krachtens hun rechtsprekende taak moeten uitleggen en toepassen".

Individuele gerechten?

8.14

Nu de conclusie is dat noch de LOV's noch de Raad voor de rechtspraak bevoegd zijn om rechtersregelingen vast te stellen, is de vraag of individuele gerechten dat wél zijn. Die vraag lijkt bevestigend te moeten worden beantwoord. Zo was het in het Rolrichtlijnenarrest (waarin de Hoge Raad voor het eerst de bindende werking van rechtersregelingen erkende, zie onder 5.8) de rechtbank die de procesregeling had vastgesteld.

8.15

In de tijd dat het Rolrichtlijnenarrest werd gewezen (1996) was de organisatie van de rechterlijke macht echter wezenlijk anders geregeld dan nu het geval is. In die tijd bestond bij elk gerecht een collegevergadering (rechtersvergadering), waarin alle bij het desbetreffende gerecht werkzame rechters zitting hadden. De wet kende verschillende bevoegdheden toe aan deze collegevergadering. Daarnaast beschikte de president van een gerecht over enkele bevoegdheden. Voor wat betreft de bedrijfsvoering was formeel de Minister van Justitie bevoegd (per 1 januari 1998 waren deze bevoegdheden gemandateerd aan de directeuren bedrijfsvoering). In de tijd dat het Rolrichtlijnenarrest is gewezen, was een besluit van 'de rechtbank' formeel beschouwd dus een besluit van de rechtersvergadering, dus van alle rechters gezamenlijk (tenzij het ging om een besluit van de president van het gerecht). Daarmee lag het in de rede dat onder de Wet RO zoals deze gold tot 1 januari 2002, deze rechtersvergadering bevoegd was om rechters bindende regels op te stellen.

8.16

Inmiddels is de organisatie van de rechtspraak ingrijpend veranderd. Per 1 januari 2013 is de Wet herziening gerechtelijke kaart (Whgk) in werking getreden. De meest fundamentele wijziging vond echter plaats per 1 januari 2002, met de invoering van de Wet organisatie en bestuur gerechten (Wobg) en de Wet Raad voor de rechtspraak (Wrvr). Met de Wobg werd een nieuwe organisatiestructuur bij de gerechten ingevoerd, waarbij binnen de gerechten onder meer een gerechtsbestuur en een gerechtsvergadering alsmede sectorvergaderingen kwamen te functioneren.

Gerechtsbesturen?

8.17

Art. 23 lid 1 Wet RO bepaalt dat het gerechtsbestuur is belast met de algemene leiding, de organisatie en de bedrijfsvoering van het gerecht, waarbij het eerste lid, onder d, het bestuur in het bijzonder opdraagt te zorgen voor 'de kwaliteit van de bestuurlijke en organisatorische werkwijze van het gerecht daaronder begrepen de externe gerichtheid'. Art. 23 lid 2 Wet RO voegt daaraan toe dat het bestuur bij de uitvoering van de taken bedoeld in het eerste lid, niet treedt in 'de procesrechtelijke behandeling van, de inhoudelijke beoordeling van alsmede de beslissing in een concrete zaak of in een categorie van zaken'. Art. 23 lid 3 Wet RO bepaalt dat het gerechtsbestuur voorts tot taak heeft binnen het gerecht de juridische kwaliteit en de uniforme rechtstoepassing te

bevorderen, en dat het daarover overleg voert met de gerechtsvergadering of met – kort gezegd – een door de gerechtsvergadering aangewezen afvaardiging. Bij de uitvoering van deze taak treedt het bestuur niet in de procesrechtelijke behandeling van, de inhoudelijke beoordeling van alsmede de beslissing in een concrete zaak, aldus nog steeds art. 23 lid 3 Wet RO.

8.18

In de parlementaire geschiedenis is benadrukt dat het gerechtsbestuur in art. 23 lid 3 Wet RO alleen een 'overlegbevoegdheid' wordt toegekend; het bestuur heeft ten aanzien van de juridische kwaliteit en de uniforme rechtstoepassing geen dwingende bevoegdheden en geen formele adviesbevoegdheid. In de literatuur wordt aangenomen dat in deze overlegbevoegheid geen grondslag kan worden gevonden voor een bevoegdheid van het bestuur tot het vaststellen van rechtersregelingen. Dit volgt ook met zoveel woorden uit de parlementaire geschiedenis bij art. 23 Wet RO. Een dergelijke grondslag ligt naar mijn mening evenmin besloten in de taak om de uniforme rechtstoepassing te bevorderen. Art. 23 lid 3 Wet RO biedt derhalve geen grondslag voor het vaststellen van rechtersregelingen door het gerechtsbestuur. Hetzelfde geldt voor de in art. 23 lid 1, onder d, Wet RO opgenomen taakstelling (zie onder 8.17), nu een rechtersregeling waarin bepaalde rechterlijke bevoegdheden zijn genormeerd iets anders is dan het regelen van de 'kwaliteit van de organisatorische werkwijze van een gerecht', als bedoeld in art. 23 lid 1, onder d, Wet RO.

8.19

Het aannemen van een bevoegdheid van een gerechtsbestuur ligt al helemaal niet in de rede nu het niet-rechterlijk lid van het gerechtsbestuur geen rechterlijke ambtenaar is (art. 15 lid 2 Wet RO). Als we er vanuit gaan dat het bij een rechtersregeling om een vorm van zelfbinding door rechters gaat, is het niet aanvaardbaar dat een niet-rechter meebeslist over de inhoud van zo'n regeling. Daaraan kan nog worden toegevoegd, zoals Bovend'Eert terecht constateert, dat het ook in zoverre niet in de rede ligt om het gerechtsbestuur bevoegd te achten tot het vaststellen van rechtersregelingen, dat de functie van gerechtsbestuurder (net als de functie van lid van de Raad voor de rechtspraak) geen rechterlijk ambt is, maar een bestuursambt. Dit ambt is functioneel en rechtspositioneel niet onafhankelijk en staat in een gezagsverhouding tot de Minister van Justitie en Veiligheid.

Gerechtsvergadering?

8.20

Als opvolger van de collegevergadering kent art. 22 lid 1 Wet RO de gerechtsvergadering. Deze wordt volgens art. 22 lid 3 Wet RO gevormd door de bij een gerecht werkzame rechterlijke ambtenaren met rechtspraak belast, de senior-gerechtsauditeurs en gerechtsauditeurs, de rechters in opleiding en de rechter-plaatsvervangers 'met aanwijzing'. Volgens art. 28 Wet RO kan de gerechtsvergadering het gerechtsbestuur gevraagd of ongevraagd adviseren over de uitvoering van de in art. 23 lid 3 Wet RO genoemde taak van het bestuur. De Wet RO geeft geen andere bevoegdheden aan de gerechtsvergadering.

8.21

Teuben constateerde in haar proefschrift – dat dateert van vóór de inwerkingtreding van de Whgk, maar van ná de herziening van de Wet RO per 1 januari 2002 – dat art. 23 lid 1 Wet RO (oud) het gerechtsbestuur slechts een overlegbevoegdheid toekent zodat zij niet kan worden beschouwd als bevoegd orgaan voor de vaststelling van rechtsregelingen, en dat art. 28 Wet RO (oud) geen uitsluitsel biedt over de rol van de sectorvergaderingen en de gerechtsvergadering op dit punt. Uit de parlementaire geschiedenis bij de Wobg en de Wrvr leidt Teuben echter af dat de bevoegdheid om te beslissen over de vaststelling van rechtersregelingen primair bij de sectorvergaderingen ligt. In bepaalde gevallen kan echter ook de gerechtsvergadering bevoegd zijn een dergelijke rechtersregeling vast te stellen, namelijk wanneer de regeling ziet op een onderwerp dat voor het gehele gerecht van belang is. Dit sluit volgens Teuben aan bij het uitgangspunt dat rechtersregelingen in beginsel moeten worden vastgesteld door de individuele rechters (binnen een gerecht gezamenlijk) omdat aan hen de rechtsprekende bevoegdheden toekomen waarop de regelingen zien ('zelfbinding'). Ook elders in de literatuur werd – onder de Wet RO (oud) – algemeen aangenomen dat het de gerechtsvergadering is die bevoegd is om rechtersregelingen vast te stellen. Overigens kan het voorbereiden van een rechtersregeling volgens Teuben wel gebeuren door 'niet-

bevoegde organen'; de regeling zal dan vervolgens door de sectorvergadering of de gerechtsvergadering van een gerecht moeten worden vastgesteld.
8.22
Het verplichte sectormodel (waarin de sectorvoorzitters van rechtswege lid waren van het gerechtsbestuur) is echter per 1 januari 2013 afgeschaft, als onderdeel van de Whgk. Deze afschaffing, die is gesitueerd tegen de achtergrond van de met de Whgk doorgevoerde schaalvergroting van de gerechten, is ingegeven door de wens om de kwaliteit van de gerechtsbesturen te versterken en deze besturen kleiner, sterker, slagvaardiger en meer omgevingsgericht te maken. Dat heeft ertoe geleid dat gerechtsbesturen niet langer bestaan uit een voorzitter, de sectorvoorzitters en een niet-rechterlijk lid, maar uit twee rechterlijke leden (waaronder de voorzitter) en een niet-rechterlijk lid (zie steeds art. 15 Wet RO). In de verdere organisatorische indeling van de gerechten, door de parlementaire geschiedenis beschouwd als een zaak van de rechtspraak zelf, is voorzien door de Raad voor de rechtspraak. Daarbij is het sectormodel vervangen door een indeling in afdelingen en/of teams, ter keuze van de gerechten (binnen de door de Raad daarvoor gestelde kaders).
8.23
Met het afschaffen van het verplichte sectormodel is ook de wettelijke verankering van de rol van de sectorvergadering op het gebied van 'de juridische kwaliteit en de uniforme rechtstoepassing' in art. 23 en 28 Wet RO (oud) komen te vervallen. De advies- en overlegrol van de gerechtsvergadering op deze gebieden is echter gehandhaafd, anders dan de Raad voor de rechtspraak had geadviseerd. Om de coördinatie van rechtseenheid en kwaliteit binnen de verschillende rechtsgebieden te accentueren, is daarbij in art. 23 lid 3 Wet RO opgenomen dat het overleg van het gerechtsbestuur over het bevorderen van de juridische kwaliteit en de uniforme rechtstoepassing ook kan plaatsvinden met 'een door de gerechtsvergadering aangewezen afvaardiging van de in art. 22 lid 1 en lid 3 Wet RO genoemde deelnemers aan de gerechtsvergadering op het terrein van burgerlijke zaken, strafzaken of bestuursrechtelijke zaken of een ander rechtsterrein'. De rol van de sectorvergadering is echter niet via een wettelijk bepaling 'overgedragen' aan een andere 'instantie'.
8.24
Nu de gerechtsvergadering dus geen andere taken heeft dan die genoemd worden in art. 28 Wet RO – het (gevraagd of ongevraagd) adviseren van het gerechtsbestuur over de taak van het bestuur om binnen het gerecht de juridische kwaliteit en uniforme rechtstoepassing te bevorderen – houdt de huidige Wet RO dus geen expliciete grondslag in op grond waarvan de gerechtsvergadering rechtersregelingen kan vaststellen. Ook in de literatuur is dat de algemene opvatting. Daar staat tegenover dat in de wetsgeschiedenis er wel vanuit is gegaan dat de gerechtsvergadering een rechtersregeling kan vaststellen (zie hiervoor onder 8.12).
8.25
Daarmee is de conclusie dat de Wet RO geen grondslag bevat voor het vaststellen van rechtersregelingen door enige persoon of instantie. Dit is in de literatuur al vaak geconstateerd. Bepleit is – tevergeefs, zo blijkt uit het voorgaande – dat het wenselijk zou zijn de onduidelijkheid op dit punt weg te nemen, door wettelijk te verankeren waar de bewuste bevoegdheid ligt. De algemene opvatting in de literatuur is dat slechts rechters zelf bevoegd zijn om rechtersregelingen vast te stellen. Deze opvatting wordt gefundeerd op het uitgangspunt dat het bij deze regelingen gaat om een vorm van zelfbinding door de betrokken rechters. Daarmee is de conclusie in de literatuur dat het de (gezamenlijke rechters in de) gerechtsvergaderingen van de verschillende gerechten zijn die bevoegd zijn om rechtersregelingen op te stellen.

8.26
De regeling kan zijn voorbereid en opgesteld door een landelijke werkgroep of een landelijk overleg van afgevaardigden van de betrokken gerechten. Dat ligt vanuit een praktisch oogpunt in de rede en is in de praktijk ook wel de manier waarop rechtersregelingen tot stand komen. Dergelijke regelingen zouden op grond van het voorgaande vervolgens door de gerechtsvergaderingen van de

verschillende gerechten afzonderlijk moeten worden vastgesteld. Dit laatste lijkt in de praktijk echter niet steeds te gebeuren.
Conclusies
8.27
Hoewel een wettelijke grondslag ontbreekt, moet worden aangenomen dat alleen de gerechten bevoegd zijn om rechtersregelingen vast te stellen, die de rechter kunnen binden omdat zij kwalificeren als recht in de zin van art. 79 Wet RO. De LOV's kunnen de regelingen voorbereiden.
8.28
Binnen de gerechten zijn het m.i. niet de gerechtsbesturen, maar de gerechtsvergaderingen die een besluit moeten nemen over vaststelling van rechtersregelingen.

9Rechtsvergelijking
Inleiding9.1
De NOvA stelt in haar schriftelijke opmerkingen dat de limitering van de lengte van processtukken in civielrechtelijk hoger beroep ook vanuit internationaalrechtelijk perspectief niet valt te verdedigen. Zij heeft bij de Ordes van Advocaten van een aantal andere Europese landen navraag gedaan of in deze landen de omvang van processtukken tijdens civiele appelprocedures is gelimiteerd, en zo ja, of die regels zijn gebaseerd op een wettelijke grondslag of uit rechtersregels ('court rules') volgen.

9.2
De resultaten van deze enquête zijn, die als bijlage bij de schriftelijke opmerkingen van de NOvA zijn gevoegd, zijn volgens de NOvA 'voor zichzelf sprekend'.

9.3
Onder meer uit de resultaten van de NOvA- enquête blijkt dat in verschillende landen sprake is van beperkingen in de omvang van processtukken, dan wel van andere regels die beperkend zijn voor de manier van procederen in hoger beroep.
Frankrijk
9.4
In Frankrijk is in 2017 de twee-conclusieregel in hoger beroep wettelijk verplicht, door art. 910-4 van het Franse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Code de procédure civile) als volgt te wijzigen: "A peine d'irrecevabilité, relevée d'office, les parties doivent présenter, dès les conclusions mentionnées aux articles 905-2 et 908 à 910, l'ensemble de leurs prétentions sur le fond. L'irrecevabilité peut également être invoquée par la partie contre laquelle sont formées des prétentions ultérieures".
9.5
Dit betekent dat partijen hun grieven voor het ingestelde (incidenteel) appel tijdig en in één keer moeten aanvoeren, op straffe van niet-ontvankelijkheid. Daarnaast moeten partijen sinds de wetswijziging in 2017 op grond van art. 954 van de Franse Code de procédure civile hun memories in hoger beroep volgens een vast stramien inrichten. Zo moeten partijen een overzicht geven van de feiten en het procesverloop en van de bestreden onderdelen uit de voorgaande uitspraak. Verder moeten partijen hun vorderingen en pleidooien bespreken en een samenvatting van hun vorderingen aanleveren.

9.6
Verder heb ik begrepen dat een werkgroep van het Franse Departement voor burgerzaken (La direction des affaires civiles et du sceau) zich momenteel buigt over het structuren van processtukken in appel en cassatie. Ook het invoeren van paginalimieten zou hier bij betrokken worden. Over de uitkomst hiervan is echter nog niets bekend gemaakt.
Italiaanse cassatieprocedure
9.7

Zoals ook naar voren komt uit de NOvA-enquête, heeft de President van de Italiaanse Hoge Raad (Corte di cassazione) in samenspraak met de Italiaanse Orde van Advocaten op 17 december 2015 een protocol opgesteld (zie daarover ook onder 7.22). Op basis van dit protocol en het daarin vermelde template, worden partijen – mede in het belang van de snelheid en duidelijkheid van de procedure – aangemoedigd om niet meer dan 30 pagina's (exclusief het inleidende en concluderende gedeelte) in hun cassatiestukken te gebruiken. Dit protocol is niet bindend; het gaat om aanbevelingen.

9.8

Volledigheidshalve merk ik op dat – als ik het goed zie – het in de resultaten van de NOvA-enquête zonder nadere specificatie beschreven wetsvoorstel inmiddels is aangenomen (zie de Wet van 26 november 2021, nr. 206) en dat deze wet geen betrekking heeft op de beknoptheid van handelingen in appel- of cassatieprocedures, maar op de procedure in eerste aanleg.

Duitsland

9.9

Verder volgt uit de resultaten van de NOvA-enquête dat in Duitsland een aantal rechters via partij-instructies heeft geprobeerd om de omvang van schriftelijke stukken te beperken. Hiervoor worden in de resultaten van deze enquête geen bronnen genoemd.

9.10

Zelf stuitte ik op een arrest van het Hof Frankfurt uit 20 september 2007, waarin dit hof zich heeft uitgelaten over een door een lagere Duitse rechter opgelegde beperking ten aanzien van het aantal pagina's dat een partij voor haar dagvaarding mocht gebruiken. In deze zaak had de voorzitter van de Kamer voor handelszaken (Kammer für Handelssachen) de partij bevolen om haar dagvaarding van 495 pagina's binnen vier weken samen te vatten in 20-30 pagina's. Volgens de rechter kon in redelijkheid niet van het gerecht worden verwacht dat het stuk van 495 pagina's zou worden gelezen, omdat dit de capaciteit van de rechtbank zou overvragen. Vervolgens diende de partij vanwege een mogelijke vooringenomenheid een klacht in tegen de rechter. Nadat de rechtbank Darmstadt de klacht van vermeende vooringenomenheid ongegrond verklaarde, oordeelde het Hof in Frankfurt dat de klacht wel gegrond was. Het overwoog daarbij dat de hoeveelheid werk waarschijnlijk binnen de grenzen zou liggen van wat van een enkele rechter zou kunnen worden verlangd; deze zou volgens het hof ook kunnen samenwerken met een collega. Verder vond het hof dat het ook in gevallen als deze de taak van zowel de rechter, het presidium en de griffie is om ervoor te zorgen dat de zaak ook binnen een redelijke termijn kan worden behandeld. De door de voorzitter van de Kamer voor handelszaken gegeven aanwijzing leidde er volgens het Hof toe dat een objectief en redelijk oordelende partij de indruk zou kunnen krijgen dat deze rechter zou weigeren om haar dagvaarding volledig ter kennis te nemen en te waarderen. Tot slot overwoog het hof dat § 253 van het Duitse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Zivilprozessordnung) de rechter niet de mogelijkheid gaf om het aantal pagina's van schriftelijke stukken te beperken of om zo'n korte termijn voor het herschrijven van het stuk te bevelen. De uitspraak is door sommige auteurs kritisch besproken.

Spaanse appelprocedure

9.11

In Spanje hebben zich ontwikkelingen voorgedaan die het meest lijken op de Nederlandse situatie. Zoals ook volgt uit de resultaten van de door de NOvA afgenomen enquête, geldt in de regio Madrid sinds het besluit van het Regionale Hof van 19 september 2019 een beperking van de omvang van de processtukken bij de gerechtshoven in burgerlijke en handelszaken. De omvang van de memories zijn beperkt tot 25 pagina's (Times New Roman lettertype 12, voor voetnoten lettertype 10, regelafstand 1,5). Partijen kunnen het gerechtshof om toestemming vragen om een langer processtuk te mogen indienen. Indien deze toestemming niet verkregen wordt, kan de appelrechter besluiten om het processtuk niet-ontvankelijk te verklaren bij een overschrijding van het maximum aantal pagina's. Daarbij zal worden nagegaan in hoeverre het te grootte document een spoedig verloop van de procedure belet.

9.12
Deze regel volgde op een uitspraak van de civiele kamer van de Spaanse Hoge Raad van 27 januari 2017, waarin werd geoordeeld dat de 'excessieve lengte' in cassatie een reden kan zijn om een processtuk te weigeren. De Spaanse Hoge Raad (Tribunal Supremo) verwees daarbij naar art. 481.1 van het Spaanse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Ley de Enjuiciamiento Civil), waarin is bepaald dat een beroepschrift in cassatie een daartoe 'benodigde omvang' ("necesaria extensión") moet hebben.
9.13
De Spaanse Orde van Advocaten heeft geprobeerd om de door het Regionale Hof van Madrid opgelegde beperking van tafel te krijgen. De Spaanse Hoge Raad heeft op 1 juni 2021 echter bepaald dat de beperking in stand kan blijven. In deze uitspraak heeft de Spaanse Hoge Raad volstaan met de overweging dat een overschrijding van het aantal pagina's kan leiden tot een niet-ontvankelijkheidsverklaring wanneer het de rechtsgang hindert. In dat opzicht verschilt zijn arrest uit 2021 niet met het arrest van 21 januari 2017.
Ierland
9.14
Als ik het goed zie, geldt er in Ierland een maximum van 10.000 woorden die partijen in hun stukken mogen gebruiken tijdens civiele procedures. Deze beperking komt zowel terug in de Practice Directions van de – naar ik begrijp – rechtbank (High Court), als die van het gerechtshof (Court of Appeal) en het Hooggerechtshof (Supreme Court). Ook gelden er op basis van de Practice Directions regels over hoe partijen hun stukken moeten vormgeven. Zo moeten zij een template hanteren en zich houden aan bepalingen over het gebruik van lettertype Times New Roman, tekengrootte 12, regelafstand 1,5 en specifieke marges voor de uitlijning van hun schriftelijk stuk.
9.15
Zoals ik het begrijp, kan een partij tijdens een procedure die is aangebracht bij het Ierse Hooggerechtshof met toestemming van de "case management judge" meer dan 10.000 woorden gebruiken. Het lijkt erop dat deze toestemming niet vaak wordt gegeven. Verder heb ik onder de Practice Directions van de rechtbank en het hof geen bepalingen kunnen vinden over de mogelijkheid van een partij om ontheffing te vragen van het maximum gestelde aantal woorden.

9.16
In appelprocedures lijkt daarnaast in sommige gevallen een limiet van 5.000 woorden te gelden.

9.17
Dat de Chief Justice van het Hooggerechtshof en de presidenten van de andere gerechten bevoegd zijn om zulke paginalimieten in te stellen, lijkt te volgen uit §11(12) van de Wet Diverse bepalingen van het burgerlijk recht en het strafrecht uit 2020 (Civil Law and Criminal Law (Miscellaneous Provisions) Act 2020):
"In the interests of the administration of justice and the determination of relevant proceedings in a manner which is just, expeditious and likely to minimise the cost of those proceedings, the Chief Justice in the case of the Supreme Court, and the President of a Court in the case of any other Court, may issue practice directions in relation to the conduct of relevant proceedings before it."
9.18
Zie in dat kader ook de tekst die aan het begin van Practice Direction HC 97 – van de High Court – staat vermeld:
"I, Mary Irvine, President of the High Court, hereby issue the following Practice Direction in accordance with section 11(12) of the Civil Law and Criminal Law (Miscellaneous Provisions) Act 2020."
Amerikaans federaal procesrecht
9.19
Volledigheidshalve merk ik op dat volgens Bosselaar & Kemp tijdens Amerikaanse federale procedures vaak ook eisen worden gesteld aan het aantal pagina's van de processtukken en de

manier waarop deze door partijen vormgegeven moeten worden. Zij beschrijven dat dit zowel geldt ten aanzien van de procedures die plaatsvinden bij de rechtbanken (district courts), als tijdens de appelprocedures bij de gerechtshoven (circuit courts) en de procedures die gevoerd worden bij het Hooggerechtshof (Supreme Court).

9.20

Ten slotte noem ik ook de paginalimieten die gelden bij een aantal hoogste bestuursrechters in Europese landen.

Griekse bestuursrechter

9.21

Bij de Griekse Raad van State geldt volgens Tjepkema & Van Heusen dat de rechter partijen kan vragen om hun belangrijkste bezwaren uiteen te zetten in een samenvatting. Uit de antwoorden die de Griekse vertegenwoordiging heeft gegeven in reactie op een enquête die is afgenomen onder de hoogste nationale bestuursrechters in Europa, leid ik echter af dat het hier gaat om een verplichting tot het verstrekken van zo'n samenvatting (die niet meer dan 200 woorden mag bevatten). Zoals ook volgt uit de resultaten van de door de NOvA afgenomen enquête, geldt bovendien dat de processtukken in een procedure bij de Griekse Raad van State niet meer dan 30 pagina's mogen bedragen. Deze paginalimiet is door art. 24 van de wet L. 4786/2021 toegevoegd aan de zesde paragraaf van art. 17 van het Presidentiële Decreet 18/1989. Uit deze zesde paragraaf volgt ook dat aktes beperkt zijn tot maximaal 20 pagina's.

9.22

Als ik het goed zie, zal de griffie – in samenspraak met de rechter – op grond van voormelde paragraaf de partijen verzoeken om bij een overschrijding van het maximum aantal pagina's binnen een maand een nieuw stuk in te dienen, dat wel aan de gestelde limiet voldoet. Als een partij aan dit verzoek geen gehoor geeft, kan de rechter op grond van art. 17(6) van het Presidentiële Decreet 18/1989 besluiten dat een boete wordt opgelegd die maximaal drie keer de kosten voor het opstarten van de procedure mag bedragen. De bedragen die op die manier worden geïncasseerd, worden volgens voormeld art. 17(3) in een fonds gestopt waaruit de gerechtsgebouwen worden gefinancierd.

Italiaanse bestuursrechter

9.23

Ook tijdens de procedures die worden gevoerd bij de Italiaanse Raad van State (Consiglio di Stato) geldt een paginalimiet. Zoals ook volgt uit de resultaten van de enquête die de NOvA heeft afgenomen, bepaalt art. 3(2) van het Italiaanse Wetboek van Bestuurlijk Procesrecht (Codice del processo amministrativo) sinds 30 oktober 2016 dat de rechter en de partijen hun stukken op een duidelijke en beknopte manier moeten samenstellen, in lijn met daarvoor gestelde regelingen. Deze regelingen zijn, zoals ook deels wordt beschreven in de resultaten van de NOvA-enquête, opgesteld door de President van de Italiaanse Raad van State op 22 december 2016, bij decreet nr. 167/2016. In art. 3 van dit Decreet staat dat er sprake is van een verschillend maximum aantal pagina's, afhankelijk van het type processtuk. Het inleidend processtuk in een niet-contentieuze procedure dient daarbij te worden beperkt tot 30.000 tekens (15 pagina's); volgens Tjepkema & Van Heusen gaat het daarbij bijvoorbeeld om Kieswetzaken. In contentieuze procedures mogen 70.000 tekens (35 pagina's) worden gebruikt. Op basis van art. 5 van het Decreet kan het aantal pagina's worden verruimd tot 25 of 50 pagina's in zaken die een groot belang vertegenwoordigen. En ten slotte geldt bij verzoeken tot – en reacties op – het gelasten van conservatoire maatregelen volgens art. 3(2) en (3) een paginalimiet van 5 of 10 pagina's, afhankelijk van de gevraagde maatregel.

Ierse bestuursrechter

9.24

Bij de Ierse hoogste bestuursrechter geldt een limiet van 10.000 woorden ten aanzien van de schriftelijke stukken die partijen indienen. Deze limiet volgt uit paragraaf 20(c)(v) van de aanwijzing 'SC16-Conduct of Proceedings Before the Supreme Court'. Hieruit volgt ook dat een schriftelijk stuk van een partij op een A4-formaat (dubbelzijdig) moet worden ingediend, dat daarbij lettertype Times New Roman (tekengrootte 12) en regelafstand 1,5 moet worden gebruikt en dat zekere marges ten

opzichte van de paginazijden moeten worden gerespecteerd. Volgens paragraaf 20(c)(v) van deze aanwijzing moet een partij het gebruikte aantal woorden op het document schrijven. Verder leid ik uit de antwoorden die de Ierse vertegenwoordiging heeft gegeven in reactie op een enquête die is afgenomen onder de hoogste nationale bestuursrechters in Europa af dat er – met toestemming van de 'case management judge' – eventueel meer woorden zouden mogen gebruikt, maar dat een ontheffing hiervoor gewoonlijk niet wordt gegeven.

Spaanse bestuursrechter

9.25

Zoals ook volgt uit de resultaten van de door de NOvA gehouden enquête, zou bij de Spaanse hoogste bestuursrechter het gebruik van paginalimieten meer geaccepteerd zijn. Daar zou – zoals ook wordt opgemerkt door Tjepkema & Van Heusen – een limiet van 50.000 tekens gelden (ongeveer 25 pagina's) voor het beroepschrift en een limiet van 30.000 tekens voor overige stukken. Deze paginalimiet – die geldt tijdens de procedures bij de plaatsvinden bij de Derde Kamer van de Spaanse Hoge Raad – is gebaseerd op art. 87 bis, derde lid, van de Wet voor Jurisdictie in contentieuze bestuursrechtelijke zaken (Ley de la Jurisicción Contencioso-Administrativa), waarin is bepaald dat de bestuurskamer van de Spaanse Hoge Raad dergelijke paginalimieten kan stellen.

9.26

Ook bij verschillende supranationale gerechten in Europa is sprake van een beperking van de omvang van de processtukken.

Hof van Justitie Europese Unie

9.27

Zo geldt bij het Hof van Justitie van de Europese Unie op basis van diens Praktische aanwijzingen voor de partijen inzake bij het Hof aangebrachte zaken een beperking tot 20 bladzijden in prejudiciële zaken en 30 pagina's in reguliere zaken. Verder geldt in hoger beroep een maximum van 25 pagina's en 3 pagina's voor re- en dupliek.

9.28

Deze praktische aanwijzingen zijn gebaseerd op art. 58 van het procesreglement van het Hof van Justitie, waaruit volgt dat onverminderd de in het Reglement opgenomen bepalingen het Hof "bij besluit de maximumlengte van de bij hem ingediende memories of opmerkingen [kan] vaststellen". Ook vermeldt art. 175 lid 2 van het procesreglement dat de president van het Hof van Justitie in hogere voorzieningsprocedures het aantal pagina's van de memories van re- en dupliek kan beperken. Hetzelfde volgt uit art. 190 lid 2 van dit procesreglement, in het geval van een incidentele hogere voorziening.

9.29

Dit procesreglement is op haar beurt gegrond op art. 253 lid 6 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie, waarin is bepaald dat het Hof van Justitie – met goedkeuring van de Raad – zijn procesreglement vaststelt.

Benelux Gerechtshof

9.30

Bij het Benelux Gerechtshof geldt op grond van art. 5.18 lid 3 van het Reglement op de procesvoering van het Benelux-Gerechtshof dat de president van dit hof het aantal pagina's van een memorie van re- en dupliek na incidentele voorziening kan beperken. Deze beperking is gegrond op art. 11 lid 2 van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof, dat bepaalt dat het hof zijn reglement op de procesvoering vaststelt en ter goedkeuring voorlegt aan het Comité van Ministers.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

9.31

Ook het EHRM kent een limitering van het aantal pagina's. Uit Rule 47(1) van het procesreglement ('Rules of Court' d.d. 1 augustus 2021) volgt namelijk dat de klager gebruik moet maken van een voorgeschreven format dat op de website van het EHRM is geplaatst, tenzij het EHRM anders beslist.

9.32
Dit format maakt het voor de klager mogelijk om op drie pagina's de feiten te beschrijven en om twee pagina's te gebruiken om de beweerde schending van het EVRM uiteen te zetten. Ook kan de klager ongeveer één en een derde pagina gebruiken om diens naleving van de ontvankelijkheidsvoorwaarden te beschrijven. Uit de Toelichting op het invullen van het verzoekschriftformulier begrijp ik dat het hierbij gaat om een "gelimiteerde ruimte" en dat de klacht niet wordt behandeld indien deze ruimte wordt overschreden:
"Indien niet wordt voldaan aan het vereiste dat de relevante informatie ingevuld dient te worden in de in het verzoekschrift beschikbare gelimiteerde ruimte, zal dit ertoe leiden dat de zaak niet door het Hof wordt onderzocht."
9.33
Een klager mag echter op grond van Rule 47 lid 2, sub b, in een bijlage wel aanvullende informatie aan zijn klacht toevoegen, op voorwaarde dat deze bijlage niet meer dan 20 pagina's behelst. Uit de voormelde Toelichting begrijp ik dat de klager hiermee een aanvulling kan geven op de beknopte weergave van de feiten, haar klachten en de naleving van de ontvankelijkheidsvoorwaarden zoals beschreven in het format. De Toelichting merkt daarbij het volgende op:
"De bijlage mag ook geen nieuwe klachten bevatten; hij dient enkel gebruikt te worden voor de nadere uitwerking van de klachten die reeds op het verzoekschriftformulier werden vermeld."
9.34
Ook is in de toelichting vermeld dat de klager in het geval van getypte tekst, tekengrootte 12 moet gebruiken en dat voetnoten moeten worden vermeld in tekengrootte 10. Verder mogen bijlagen volgens de toelichting geen marge van minder dan 3,5 cm breed bevatten en moet gebruik worden gemaakt van opeenvolgende paginanummers en genummerde paragrafen.

9.35
Verder volgt uit de Practice Directions (meer specifiek: uit de afdeling "Written pleadings", onder 12) die in de Rules of Court van het EHRM staan vermeld, dat een partij een korte samenvatting van haar pleidooi moet toevoegen indien haar schriftelijke pleidooi het aantal van 30 pagina's overschrijdt.
Conclusies
9.36
Mijn conclusie uit deze rechtsvergelijkende paragraaf is dat in veel meer landen wordt geworsteld met lange processtukken. In verschillende landen is sprake van een limiet aan het aantal pagina's dat een processtuk mag beslaan. Daarbij gaat het met name om procedures bij de Europese gerechten, enkele hoogste bestuursrechtelijke colleges en in een enkel geval om appel- of cassatiecolleges.

9.37
Verder blijkt uit het overzicht dat in enkele gevallen hiervoor een specifieke wettelijke grondslag is gecreëerd – waarbij met name Ierland is te noemen –, maar dat soms de regels ook een buitenwettelijke basis hebben. De regels bij de Europese gerechten nemen op dit punt een bijzondere positie in, omdat de gerechten bij verdrag in het leven zijn geroepen en in de desbetreffende verdragsregels is opgenomen dat de gerechten zelf hun procesregels mogen vaststellen.

10Bespreking van de prejudiciële vragen
Eerste vraag10.1
De eerste prejudiciële vraag luidt als volgt:

1. Heeft de rechter op grond van artikel 19 lid 2 Rv en/of enige andere wettelijke bepaling en/of de eisen van een goede procesorde en/of enige andere grondslag de bevoegdheid om in hoger beroep (a) te beslissen dat een processtuk aan een maximum lengte is gebonden, bijvoorbeeld een maximaal aantal pagina's of woorden, en

(b) een processtuk te weigeren wanneer dit de vooraf bepaalde maximale lengte overschrijdt en/of andere consequenties te verbinden aan een dergelijke overschrijding, zoals het buit ten beschouwing laten van een deel van een processtuk?

10.2
In de eerste vraag is geen verbinding gelegd met de voorgestelde maximeringsbepalingen in de landelijk procesreglementen van de hoven. Duidelijk is echter dat dat de crux is van het geschil tussen partijen. Of de rechter – los van wat daarover een procesreglement is bepaald – de bevoegdheid heeft om 'te beslissen dat een processtuk aan een maximum lengte is gebonden' of 'een processtuk te weigeren wanneer dit de vooraf bepaalde maximale lengte overschrijdt', is niet een vraag die in deze procedure aan de orde is. Die vraag zou ik daarom buiten beschouwing willen laten.

10.3
Waar het wel om gaat is of in de landelijke procesreglementen van de hoven mag worden bepaald dat de omvang van de processtukken in hoger beroep is gemaximeerd. Dit is ook aan de orde gesteld in de tweede vraag. Ik herformuleer de eerste vraag daarom als volgt (als vraag 1*):

1*. Mag in de landelijke procesreglementen van de hoven worden bepaald dat de omvang van de processtukken in hoger beroep niet groter is dan een bepaald aantal pagina's?
a. Is daarvoor een wettelijke grondslag vereist?
b. Zo ja, welke wettelijke grondslag kan daarvoor worden aangewezen?
10.4
Deze vraag moet m.i. als volgt worden beantwoord.

10.5
In de landelijke procesreglementen van de hoven mag worden bepaald dat de omvang van de processtukken in hoger beroep niet groter mag zijn dan een bepaald aantal pagina's. Dergelijke regels strekken in overwegende mate ter bevordering van een behoorlijke rechtspleging en grijpen niet wezenlijk in in de rechten van partijen, omdat in alle gevallen de mogelijkheid bestaat om, met toestemming, toch een langer processtuk in te dienen en/of een aanvullende akte te nemen (zie onder 5.54-5.55). Dit brengt met mee dat geen wettelijke grondslag is vereist voor deze regels. De bevoegdheid om dergelijke regels te stellen kan worden gebaseerd op de beleidsruimte die de rechter kan ontlenen aan de eisen van een behoorlijke rechtspleging.
Tweede vraag
10.6
De tweede prejudiciële vraag luidt als volgt:
2. Indien het antwoord op vraag 1 bevestigend is, zijn de gerechtshoven dan bevoegd om in een landelijk procesreglement algemene regels op te nemen waarin op voorhand wordt bepaald dat processtukken in beginsel (met de mogelijkheid van uitzonderingen) aan een maximum lengte zijn gebonden, bijvoorbeeld een maximaal aantal pagina's of woorden?
10.7
Met het oog op de herformulering van vraag 1 zal ik ook deze vraag herformuleren (als vraag 2*):

2*. Mag in de landelijke procesreglementen van de hoven worden bepaald dat bij overschrijding van het maximale aantal pagina's het processtuk wordt geweigerd en/of mogen daaraan andere consequenties worden verbonden, zoals het buiten beschouwing laten van een deel van een processtuk?a. Is daarvoor een wettelijke grondslag vereist?
b. Zo ja, welke wettelijke grondslag kan daarvoor worden aangewezen?
10.8

Als ervan wordt uitgegaan dat de regels in de procesreglementen zo moet worden begrepen, dat bij overschrijding van het maximum aantal pagina's het processtuk wordt geweigerd (vgl. onder 5.56), dan geldt dat voor een dergelijke sanctie een wettelijke grondslag is vereist. Weigering van de memorie van grieven (c.q. het verzoekschrift) leidt tot niet-ontvankelijkheid van het hoger beroep. Daarmee grijpt het weigeren van een processtuk wezenlijk in in de rechten van een partij. In zoverre kunnen de regels uit de procesreglementen niet worden gekwalificeerd als regels die in overwegende mate strekken ter bevordering van een behoorlijke rechtspleging. Hoewel weigering van de memorie van antwoord (c.q. het verweerschrift) niet tot niet-ontvankelijkheid leidt, kan vanuit een oogpunt van gelijkheid der wapenen dit processtuk ook niet worden geweigerd.

10.9
In Rv is geen bepaling aan te wijzen waarop kan worden gebaseerd dat de rechter een processtuk kan weigeren dat het maximum aantal pagina's overschrijdt. Art. 19 lid 2 Rv kan niet als grondslag gelden (zie onder 5.60-5.75). Ook kan de weigering niet worden gebaseerd op de eisen van een goede procesorde (zie onder 5.76-5.78).
Derde vraag
10.10
De derde prejudiciële vraag luidt als volgt:

3. Indien het antwoord op vraag 2 bevestigend is, worden het recht op hoor en wederhoor en het recht op toegang tot de rechter dan voldoende gewaarborgd wanneer dit procesreglement

(a) een partij het recht geeft om voordat het processtuk ingediend moet worden, gemotiveerd te verzoeken een processtuk in te mogen dienen dat de in het procesreglement bepaalde maximale lengte overschrijdt en haar wederpartij vervolgens de mogelijkheid geeft op dit verzoek te reageren;

b) een partij het recht geeft om, indien de toegestane maximum omvang van het processtuk ontoereikend blijkt te zijn, gemotiveerd te verzoeken een aanvullend processtuk te mogen nemen ter nadere toelichting van een in het eerdere processtuk reeds opgenomen grief, eiswijziging of verweer en haar wederpartij vervolgens de mogelijkheid geeft op dit ver- zoek te reageren;

c) een partij het recht geeft om binnen twee weken nadat een processtuk vanwege een overschrijding van de maximaal toegestane omvang geweigerd is, dit processtuk in te korten en opnieuw in te dienen?

10.11
Nu vraag 2 niet bevestigend wordt beantwoord, wordt strikt genomen niet toegekomen aan de beantwoording van deze vraag.

10.12
Beantwoording van deze vraag is ook niet mogelijk omdat niet in zijn algemeenheid kan worden beoordeeld of het recht op hoor en wederhoor en het recht op toegang tot de rechter al dan niet voldoende gewaarborgd is in het procesreglement.
10.13
Ik herformuleer de vraag op een manier waardoor deze wel kan worden beantwoord (en die wellicht ook de strekking van de vraag is) (vraag 3*):
3*. Kan een partij zich met succes beroepen op schending van het recht op hoor en wederhoor en het recht op toegang tot de rechter, in het geval zij geen toestemming heeft verkregen om een langer processtuk in te dienen en/of geen toestemming heeft gekregen om een aanvullend processtuk in te dienen?
10.14

Het antwoord op deze vraag luidt m.i. als volgt.

10.15
Er kan sprake zijn van strijd met het beginsel van hoor en wederhoor als zich zou voordoen dat het verzoek om een langer processtuk te mogen indienen en/of een aanvullende akte te mogen nemen, ten onrechte is geweigerd en een partij daardoor onredelijk is beknot in haar mogelijkheden om de zaak op de door haar gewenste wijze voor de rechter uiteen te zetten. In dat geval kan over de desbetreffende beslissing van de rolraadsheer in cassatie worden geklaagd dat sprake is van strijd met het beginsel van hoor en wederhoor.

10.16
Van strijd met het recht op toegang tot de rechter is in beginsel geen sprake. Uit de rechtspraak van het EVRM volgt dat het een lidstaat in het algemeen vrij staat om beperkingen te stellen aan het recht op toegang tot de rechter, mits voldaan is aan de voorwaarden dat (i) het recht op toegang tot de rechter niet in de kern wordt aangetast; (ii) de beperking een legitiem doel dient; en (iii) er sprake is van proportionaliteit tussen het doel dat met de beperking wordt beoogd en de beperking. Aan deze voorwaarden is voldaan, nu het recht op toegang niet in de kern wordt aangetast, het ontlasten van de rechterlijke macht, het bevorderen van een efficiënte en effectieve rechtsgang door het EHRM als legitieme doelen worden beschouwd en de regels niet disproportioneel zijn. Er kan immers altijd toestemming worden verzocht om een langer processtuk in te mogen dienen of een aanvullende akte te mogen nemen. Dat de beperking niet disproportioneel is, geldt temeer nu de lidstaten hier een ruime margin of appreciation hebben en het bovendien gaat om hoger beroep. De rechtspraak van het EVRM vereist geen wettelijke grondslag voor beperkingen, maar wel is steeds vereist dat de precieze inhoud van de beperkingen vooraf voldoende kenbaar is (zie onder 7.25-7.26).
Vierde vraag
10.17
De vierde prejudiciële vraag luidt als volgt:
4. Indien het antwoord op vraag 3 ontkennend is, aan welke vereisten moet een bepaling in het procesreglement waarin de omvang van de processtukken in hoger beroep wordt gemaximeerd, dan ten minste voldoen met het oog op het recht op hoor en wederhoor en het recht op toegang tot de rechter?
10.18
Deze vraag hoeft geen beantwoording.
Vijfde vraag
10.19
De vijfde prejudiciële vraag luidt als volgt:
5. Indien in een procesreglement de omvang van processtukken in hoger beroep kan worden gemaximeerd, hoe kan daarbij dan het volgende mogelijke probleem worden opgelost: volgens het procesreglement wordt de beslissing genomen door een (rol)raadsheer. De beslissing heeft mogelijk ingrijpende gevolgen voor de partij die het betreft. Wordt met de regeling in het procesreglement en de bestaande mogelijkheden van toetsing in cassatie de rechtsbescherming voldoende gewaarborgd? Zo nee, hoe kan dan worden voorzien in toereikende rechtsbescherming?
10.20
Het antwoord op deze vraag luidt m.i. als volgt.

10.21
Hoewel het de rolraadsheer is die in eerste instantie beslist op een verzoek om een langer processtuk in te mogen dienen, en/of op een verzoek om een aanvullende akte te mogen nemen, kan de meervoudige kamer die inhoudelijk de zaak beoordeelt, altijd een andere beslissing nemen dan de rolraadsheer. De meervoudige kamer kan beslissen dat alsnog een langer processtuk mag worden

ingediend. Ook kan de meervoudige kamer beslissen dat een aanvullende akte mag worden genomen. Deze bevoegdheid volgt uit art. 19 lid 2 Rv.
10.22
Indien een partij 'aan het einde van de rit' van mening is dat zij tekort is gedaan in haar recht om haar standpunt uiteen te zetten ten overstaan van de rechter – en daarmee sprake is van strijd met het recht op hoor en wederhoor, in het bijzonder het recht op een rechterlijk gehoor – kan daarover in cassatie worden geklaagd (zie onder 6.13). Daarmee is sprake van een toereikende rechtsbescherming.

11Conclusie
De conclusie strekt tot beantwoording van de prejudiciële vragen als hiervoor onder 10 vermeld.
De Procureur-Generaal bij de
Hoge Raad der Nederlanden
A-G
De paginalimiet is niet in alle gevallen 25 pagina's; voor verzoekschriften in handelszaken is de limiet pagina's en in octrooizaken 60 dan wel 36 pagina's. Voor de leesbaarheid van deze conclusie spreek ik steeds over 25 pagina's.

Vz. rechter rechtbank Den Haag 11 juni 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:5927.
Gepubliceerd in Stcrt. 31 maart 2021, nr. 14863 respectievelijk Stcrt. 31 maart 2021, nr. 14861. De procesreglementen zijn ook te raadplegen op www.rechtspraak.nl/Voor-advocaten-en-juristen/Reglementen-procedures-en-formulieren/Paginas/Procesreglement.aspx.
Voor het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven is dat de twaalfde versie; voor het Procesreglement verzoekschriftprocedures handels- en insolventiezaken gerechtshoven is dat de dertiende versie.

Het nieuwsbericht is te raadplegen op www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Raad-voor-de-rechtspraak/Nieuws/Paginas/Per-1-april-limiet-aan-lengte-processtukken-bij-de-civiele-afdelingen-gerechtshoven.aspx.
De bijlages zijn later toegevoegd, als tegemoetkoming aan de bezwaren van de advocatuur. Zie N.E. Groeneveld-Tijssens & S.A.L. van de Sande, 'Limieten voor processtukken in hoger beroep: wat valt er nog aan toe te voegen?', TvPP 2021-3, p. 81-82.
Deze adviezen van 8 februari 2021 zijn te vinden als prod. 1 bij de dagvaarding.

Zie het kortgedingvonnis van 11 juni 2021, rov. 2.1.

Aanhangsel Handelingen II 2020-2021, nr. 2778. Zie voor de vragen ook Aanhangsel Handelingen II 2020-2021, nr. 2539.
Verwezen wordt naar Advocatie: 1 april 2021 Advocaten starten kort geding om limiet aan lengte processtukken.

S.o. Advocaten onder 8.4.

Zie onder meer R.J.B. Boonekamp, 'De uitdijing van civiele processtukken en het luisterend oor van de rechter', in: Voor Daan Asser. Procesrechtelijke desiderata ter gelegenheid van zijn 75ste verjaardag, 2020/4.
Zie over de omvang van de stukken in cassatie ook J.B.M. Vranken, 'De omvang van cassatiestukken in civiele zaken', NJB 2018/997.
Zie over deze pilot F.J. de Vries, 'Verkorting van processtukken', NTBR 2019/29.

Zie onder meer G. van Daal e.a., 'Luie rechters draaien het recht door de gehaktmolen', NJB 2012/2363; J.H.M. van Swaaij, 'Maak gehakt van beperkingen aan omvang van processtukken', NJB 2013/6.
F.J. de Vries, 'Verkorting van processtukken', NTBR 2019/29.
R.J.B. Boonekamp, 'De uitdijing van civiele processtukken en het luisterend oor van de rechter', in: Voor Daan Asser. Procesrechtelijke desiderata ter gelegenheid van zijn 75ste verjaardag, 2020/4.
Conclusie van antwoord onder punt 2.6.

R.J.B. Boonekamp, 'De uitdijing van civiele processtukken en het luisterend oor van de rechter', in: Voor Daan Asser. Procesrechtelijke desiderata ter gelegenheid van zijn 75ste verjaardag, 2020/4.
J.B.M. Vranken, 'De omvang van cassatiestukken in civiele zaken', NJB 2018/997.
J.B.M. Vranken, 'De omvang van cassatiestukken in civiele zaken', NJB 2018/997, par. 6.
A.C. van Schaick, 'De omvang van een memorie', Ars Aequi 2021/9, p. 804-807.
S.o. Advocaten onder 6.6.

Zie ook s.o. Advocaten onder 7.3-7.4.

Zie onder meer A.C. van Schaick, 'De omvang van een memorie', Ars Aequi 2021/9, p. 804-807. Zie ook s.o. NOvA onder 2.4.4.
S.o. NOvA onder 2.4.4. Zie voor een rechterlijke instructie aan het begin van de procedure ook s.o. Advocaten onder 6.7.

S.o. NOvA onder 2.4.5.

Onder meer T. Barkhuysen, 'Intelligent omgaan met lange processtukken', NJB 2021/1. Zie ook s.o. Advocaten onder 6.7.
Zoals verschillende auteurs dat doen, onder meer T. Barkhuysen, 'Intelligent omgaan met lange processtukken', NJB 2021/1; J.C. Heuving, 'Civiele rechtspleging is een gezamenlijke verantwoordelijkheid, ook als het de lengte van processtukken betreft', Tijdschrift voor de Procespraktijk 2021/3, p. 79-81.
R.J.B. Boonekamp, 'De uitdijing van civiele processtukken en het luisterend oor van de rechter', in: Voor Daan Asser. Procesrechtelijke desiderata ter gelegenheid van zijn 75ste verjaardag, 2020/4.
Idem R.J.B. Boonekamp, 'De uitdijing van civiele processtukken en het luisterend oor van de rechter', in: Voor Daan Asser. Procesrechtelijke desiderata ter gelegenheid van zijn 75ste verjaardag, 2020/4.
F.J. de Vries, 'Verkorting van processtukken', NTBR 2019/29.
J.B.M. Vranken, 'De omvang van cassatiestukken in civiele zaken', NJB 2018/997, par. 1.
A.C. van Schaick, 'De omvang van een memorie', Ars Aequi 2021/9, p. 804-807.
Art. 81 lid 1 Wet RO luidt als volgt: Indien de Hoge Raad oordeelt dat een aangevoerde klacht niet tot cassatie kan leiden en niet noopt tot beantwoording van rechtsvragen in het belang van de rechtseenheid of de rechtsontwikkeling, kan hij zich bij de vermelding van de gronden van zijn beslissing beperken tot dit oordeel.
Idem R.J.B. Boonekamp, 'De uitdijing van civiele processtukken en het luisterend oor van de rechter', in: Voor Daan Asser. Procesrechtelijke desiderata ter gelegenheid van zijn 75ste verjaardag, 2020/4.
De meest recente plannen voor verkorting van de doorlooptijden zijn te vinden in het rapport Doorlooptijden in beweging! Eindrapport project doorlooptijden Rechtspraak, Raad voor de rechtspraak, uit oktober 2019. Zie over het ontbreken van een empirische basis voor deze plannen onder meer R.H. de Bock, 'Over tijdigheid, kwaliteit en sturing', in: Tijdige rechtspraak. Rechtstreeks 2021/2, p. 39-46. Zie over het rapport ook F. van Dijk, K. van der Kraats en R. Verkerk, 'Doorlooptijden: staat de trein stil of komt die (nu eindelijk) in beweging? Een bespreking van het eindrapport 'Doorlooptijden in beweging', TCR 2021/3. Zie verder ook M.J.A.M. Ashmann, 'Een kijkje in de rechtspraakkeuken: welk gerecht verdient prioriteit?', Ars Aequi 2021/0334, p. 336. Zie

bijvoorbeeld specifiek over de lange doorlooptijden in letselschadezaken E.A. de Vries, 'Stroperige letselschadeprocedures: effectieve remedies tegen rechterlijke termijnoverschrijding?', TVvP 2021/1.3.
R. Verkerk, F. van Dijk & D. Pistoria, 'De berechting binnen een redelijke termijn. Een empirisch onderzoek naar doorlooptijden in handelszaken', TCR 2020/4, par. 5.4, voetnoot 93.
Agenda voor de appelrechtspraak 2020, opgenomen in A. Hol en J. Verburg (red.), Innoverende hoven. Agenda voor de appelrechtspraak 2020. Den Haag 2014, p. 341-374, p. 349.
Zie daarover onder meer R.H. de Bock & G.C.C. Lewin, 'De civiele afdelingen van de hoven moeten blijven innoveren', in: Innoverende hoven gewogen. Over de achtergronden en effecten van vernieuwingen in de appelrechtspraak. Rechtstreeks 2020/1. Verkerk, Van Dijk en Pistoria komen voor zaken met een belang tussen de € 1 en € 5 miljoen op een gemiddelde van 774 dagen. R. Verkerk, F. van Dijk & D. Pistoria, 'De berechting binnen een redelijke termijn. Een empirisch onderzoek naar doorlooptijden in handelszaken', in: TCR 2020/4.
De meest recent gepubliceerde 'Kengetallen Gerechten' zijn de Kengetallen 2019. Daar valt te lezen dat de gemiddelde duur van rechtszaken bij de hoven (dus niet alleen handelszaken) in de voorafgaande vijf jaar met 8% is toegenomen. Tabel 4 van bijlage 3 bij de Kengetallen 2019 bevat een overzicht van de doorlooptijden in handelszaken bij de hoven. Hieruit blijkt dat (bij een norm van 70%) in 2015 48% van de zaken binnen 1 jaar werd afgedaan en in 2019 40%. In 2015 werd 81% van de zaken binnen 2 jaar afgedaan (norm 90%) en in 2019 79%. Voor handelsverzoekzaken in hoger beroep werd in 2015 45% van de zaken binnen zes maanden afgedaan (bij een norm van 90%) en in 2019 40%. Deze cijfers bevestigen het beeld dat de doorlooptijden van handelszaken in hoger beroep de afgelopen jaren zijn toegenomen. Met name is sprake van een gestage daling van het percentage handelsvorderingzaken dat binnen één jaar wordt afgedaan. Ook is een dalende trend zichtbaar in het percentage handelsverzoekzaken. De cijfers zijn te raadplegen via www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Raad-voor-de-rechtspraak/Jaardocumenten.
Als alle handelszaken van de gerechtshoven worden bekeken (er is geen uitsplitsing gemaakt tussen vorderingszaken en verzoekzaken), dan is de instroom afgenomen van 9000 zaken in 2016, naar 8.230 in 2017, naar 7.670 in 2018, naar 7.040 in 2019 en naar 6.330 zaken in 2020. Zie het Jaarverslag 2020 van de rechtspraak, p. 40, tabel 1, te raadplegen via www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Raad-voor-de-rechtspraak/Jaardocumenten.
R.H. de Bock, 'Grip op kwaliteit. Een model voor inhoudelijke kwaliteit van rechterlijke beslissingen', in: Kwaliteit als keuze. Kwaliteit(sbeoordeling) van rechtspraak, wetgeving en rechtswetenschappelijk onderzoek (Preadvies Nederlandse Juristenvereniging), Deventer 2015, p. 27-139, onder 75.
Zie art. 30q van de Wet van 13 juli 2016 tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Algemene wet bestuursrecht in verband met vereenvoudiging en digitalisering van het procesrecht (Kamerstukken 34 059), Stb. 2016/288.
S.o. NOvA onder 2.4.2; s.o. Advocaten onder 6.6.

Asser Procesrecht /Van Schaick 2 2016/94; Asser Procesrecht/Asser 3 2017/100.
M.J.A.M. Ahsmann, De weg naar het civiele vonnis, Den Haag 2020 (2e druk), par. 3.4.2.
Volgens Van Schaick is dit 'een gebruikelijke praktijk', zie Asser Procesrecht /Van Schaick 2 2016/95.
Van der Kraats schrijft in haar proefschrift dat in de door haar onderzochte zaken driekwart van de zaken op stelplicht zijn afgedaan, zie K.F.G. van der Kraats, De (eigen)aardigheid van de kantonrechter (diss. UU), Den Haag 2017, par. 4.3.3. Zie ook K.G.F. van der Kraats, 'De stelplicht: geen kraaienpoot maar een "sinkhole"', Ars Aequi 2018/3, p. 262-266.
J.P. de Haan, 'Over kraaienpoten en 'sinkholes'. Een kritische blik op het afdoen op stelplicht', in: Ars Aequi 2021/5.
Zie onder meer Asser Procesrecht/Asser 3 2017/219; M.J.A.M. Ahsmann, 'Bewijs: verschuiving van 'bewijzen' naar 'stellen'?', in: Bewijsrecht (bijdragen jaarvergadering Nederlandse Vereniging voor Procesrecht 2009), 2010, p. 13-27 en p. 188-190; R.H. de Bock, Tussen waarheid en onzekerheid: over het vaststellen van feiten in de civiele procedure (diss. Tilburg), 2011, p, 99 e.v.; J.L.R.A.

Huydecoper, 'We hebben er wat mee te stellen'. In: Trema 2002, p. 209-214. Vgl. ook G. de Groot, Getuigenbewijs in civiele zaken, 2015, nr. 69.
W.D.H. Asser, 'Stelplicht, een kraaienpoot op de weg van de waarheidsvinding', TCR 2012/4.1.
J.P. de Haan, 'Over kraaienpoten en 'sinkholes'. Een kritische blik op het afdoen op stelplicht', Ars Aequi 2021/5.
Vgl. M.J.A.M. Ahsmann, De weg naar het civiele vonnis, Den Haag 2020 (2e druk), par. 3.4.4.
Zie hierover Asser Procesrecht/Asser 3 2017/35.
R.H. de Bock, Tussen waarheid en onzekerheid. Over het vaststellen van feiten in de civiele procedure, Deventer 2011, p. 20-22.
M.J.A.M. Ahsmann, De weg naar het civiele vonnis, Den Haag 2020 (2e druk), par. 11.7.1.
Asser Procesrecht /Van Schaick 2 2016/94. Vgl. ook G.C.C. Lewin, die het heeft over een verfeitelijkingsplicht en de motiveringsplicht, in zijn noot onder HR 9 oktober 2015, ECLI:NL:HR:2015:3009, JBPR 2015/68.
Zie ook T. Hidma, 'Over de kraaienpootjes van Vrouwe Justitia: Open vizier tijdens de mondelinge behandeling', in: R. de Bock, R. Klomp & E. Schaafsma-Beversluis (red.), Voor Daan Asser. Procesrechtelijke desiderata ter gelegenheid van zijn 75ste verjaardag, 2020, p. 147-154.
Zie G. de Groot, GS Burgerlijke Rechtsvordering, art. 149 Rv, aant. 3; J.P. de Haan, 'Over kraaienpoten en 'sinkholes'. Een kritische blik op het afdoen op stelplicht', in: Ars Aequi 2021/5 (AA20210450).
Zie hierover de conclusie van A-G Huydecoper bij HR 24 februari 2006, ECLI:NL:HR:2006:AU9729, onder 8 en mijn conclusie voor HR 24 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:305, onder 3.10 en 3.29.
Asser Procesrecht/Asser 3 2017/5.
Zie bijv. HR 28 april 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA5635, NJ 2000/430 ([...] /De Schelde), r.o. 3.3.3.
Zie onder meer HR 18 maart 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP0571, NJ 2012/315 m.nt. C.J.M. Klaassen ([...] /Joodse gemeente).
S.o. Advocaten onder 8.3. Zie ook H.J.W. Alt, 'Beperking van het aantal pagina's in appel: aanpassing van het burgerlijk procesrecht vereist', JBPr 2021/4.
Zie HR 20 juni 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC4959, NJ 2009/21 m.nt. J.J.M. Maeijer en H.J. Snijders, rov. 4.2.3 en HR 8 februari 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY6699, NJ 2014/175 m.nt. H.J. Snijders, rov. 3.6.
Zie o.m. HR 20 juni 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC4959, NJ 2009/21 m.nt. J.J.M. Maeijer en H.J. Snijders, rov. 4.2.2-4.2.3; HR 19 juni 2009, ECLI:NL:HR:2009:BI8771, NJ 2010/154 m.nt. H.J. Snijders, rov. 2.4.2; HR 8 februari 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY6699, NJ 2014/175 m.nt. H.J. Snijders, rov. 3.6; HR 22 december 2017, ECLI:NL:HR:2017:3238, JBPr 2018/9 m.nt. G.C.C. Lewin, rov. 3.3.2. Vgl. ook HR 14 februari 2020, ECLI:NL:HR:2020:258, NJ 2020/91, rov. 3.2.2 en 3.4.2.
Vgl. HR 20 juni 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC4959, NJ 2009/21 m.nt. J.J.M. Maeijer en H.J. Snijders, rov. 4.2.2 en HR 19 juni 2009, ECLI:NL:HR:2009:BI8771, NJ 2010/154 m.nt. H.J. Snijders, rov. 2.4.2.
In de rechtspraak van de Hoge Raad zijn als uitzonderingen aanvaard in de gevallen, samengevat (a) dat de wederpartij heeft ondubbelzinnig erin toegestemd dat een na de memorie van grieven of van antwoord naar voren gebrachte grief of nieuw verweer alsnog in de rechtsstrijd in hoger beroep wordt betrokken, of dat een eisverandering of -vermeerdering plaatsvindt; (b) waarin dit volgt uit de aard van het geschil (bijvoorbeeld bij alimentatiezaken); en (c) dat sprake is van nieuwe feiten en moet worden voorkomen dat het geschil aan de hand van inmiddels achterhaalde of onjuist gebleken gegevens zou moeten worden beslist, of dat – indien dan nog mogelijk – een nieuwe procedure zou moeten worden aangespannen om het geschil alsnog aan de hand van de juiste en volledige gegevens te kunnen doen beslissen. Zie HR 19 juni 2009, ECLI:NL:HR:2009:BI8771, NJ 2010/154 m.nt. H.J. Snijders, rov. 2.4.3 en voorts ook HR 22 december 2017, ECLI:NL:HR:2017:3238, JBPr 2018/9 m.nt. G.C.C. Lewin, rov. 3.3.2 en HR 14 februari 2020, ECLI:NL:HR:2020:258, NJ 2020/91, rov. 3.2.2 en 4.3.2.
Zie bijv., met verdere verwijzingen, de conclusie van A-G Van Peursem voor HR 23 april 2021, ECLI:NL:HR:2021:641, onder 3.5 en de conclusie van A-G Hartlief van 22 oktober 2021, ECLI:NL:PHR:2021:1000, onder 3.4. Zie ook Asser Procesrecht/Bakels, Hammerstein & Wesseling-van Gent 4 2018/162; Klaassen, Meijer & Snijders, Nederlands burgerlijk procesrecht 2017/257a. Vgl. ook HR 17 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:281, rov. 3.5.5 en HR 23 april

2021, ECLI:NL:HR:2021:641, rov. 3.5.2 alsmede HR 22 december
2017, ECLI:NL:HR:2017:3238, JBPr 2018/9 m.nt. G.C.C. Lewin, rov. 3.3.2.
W.L. Valk, 'De tweeconclusieregel herzien', in: R.H. de Bock, R.J.Q. Klomp & E.L. Schaafsma-Beversluis (red.), Voor Daan Asser. Procesrechtelijke desiderata ter gelegenheid van zijn 75ste verjaardag, 2020, p. 279-281.
In het Wetsvoorstel modernisering en vereenvoudiging bewijsrecht bepaalt lid 2 van art. 24 Rv dat de rechter binnen de grenzen van de rechtsstrijd met partijen de grondslag van hun vordering, verzoek of verweer bespreekt. Zie Kamerstukken II, 2020-2021, 35 498, nr. 3, p. 11. Zie hierover uitvoerig F.J.P. Lock, 'De rol van de civiele rechter en de aanvulling op artikel 24 Rv', RM Themis 2020/6.
Zie idem F.J.P. Lock, 'De rol van de civiele rechter en de aanvulling op artikel 24 Rv', RM Themis 2020/6 en F.J.P. Lock, 'KEI en wat er (niet) verandert in het procesrecht in het civiele hoger beroep', TCR 2016/3.2, par. 5.
S.o. Advocaten onder 6.3-6.8; s.o. NOvA onder 2.1. Zie ook s.o. Staat, onder 2.8-2.9 en repliek Staat, onder 2.

S.o. NOvA, onder 2.1; s.o. Advocaten onder 6.

S.o. Staat onder 2.9.

Op de website van de NOvA is het volgende vermeld over het landelijk dekenberaad: "Alle dekens van de orden in de arrondissementen gezamenlijk vormen het dekenberaad. Dit is het overlegorgaan waarin de dekens met elkaar overleggen over de wijze waarop zij hun toezichttaken en -bevoegdheden uitoefenen en klachten behandelen. Dit betekent dat het dekenberaad als zodanig geen besluiten neemt. Als er iets besloten wordt, wordt dit door alle elf dekens afzonderlijk gedaan. De dekens nemen aan het dekenberaad deel als toezichthouder en klachtbehandelaar en als voorzitter van de raad van de orde in het arrondissement."
Zie https://www.advocatenorde.nl/dekenberaad.
R.H. de Bock, 'Grip op kwaliteit. Een model voor inhoudelijke kwaliteit van rechterlijke beslissingen', in: Kwaliteit als keuze (NJV preadviezen 2015) 2015, p. 55-56.
Vgl. de suggestie van M.J. Bosselaar & B. Kemp, 'Nadere regels voor processtukken. Wat kunnen we leren van de Verenigde Staten?', NTBR 2020/13.
S.o. NOvA, par. 2.3.

Zie over tijdigheid als aspect van kwaliteit ook R.H. de Bock, Grip op kwaliteit. Een model voor inhoudelijke kwaliteit van rechterlijke beslissingen', in: Kwaliteit als keuze (NJV preadviezen 2015) 2015, par. 5.3.1.
Deze term is gemunt door Teuben; zie K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP II) (diss. Leiden) 2004, p. 5-7.
Asser Procesrecht/Giesen 1 2015/53; M. Borgers, 'Het landelijk strafprocesreglement', DD 2011/52. Zie ook R.H. de Bock, 'Grip op kwaliteit', in: Kwaliteit als keuze (NJV preadviezen 2015) 2015, p. 78-81.
Zie over deze vraag ook R.H. de Bock, 'Grip op kwaliteit', in: Kwaliteit als keuze (NJV preadviezen 2015) 2015, p. 78-81; G.C.C. Lewin, 'Richtinggevende uitspraken in civiel appel', in: P.H.P.H.M.C. van Kempen e.a. (red.), Hoger beroep : renovatie en innovatie. Het appel in het burgerlijk, straf- en bestuursprocesrecht, 2014, p. 7-22.
P.P.T. Bovend'Eert, 'Het rechtskarakter van procesreglementen en andere rechtersregelingen', NJB 2016/257, par. 1; J. Sillen, 'Tussen dogmatiek en pragmatisme: binding aan rechtersregelingen in Nederland en Duitsland', Ars Aequi 2014/0569, voetnoot 10. Volgens Bovend'Eert ligt het vanuit constitutioneel oogpunt voor de hand rechtersregelingen vooral tot stand te brengen op het terrein van het procesrecht. Zie P.P.T. Bovend'Eert, 'De rechter als wetgever uniforme rechtstoepassing in rechtersregelingen vanuit staatsrechtelijk

perspectief', RegelMaat 2010, p. 28. Anders H.J. Snijders, 'Rechterlijke samenwerking in het burgerlijk recht; een tussenstand en voorzichtige vooruitblik', in: C.P.M. Cleiren & G.K. Schoep (red.), Rechterlijke samenwerking 2001, p. 20-21.
Zie voor een overzicht van de bestaande procesreglementen www.rechtspraak.nl/Voor-advocaten-en-juristen/Reglementen-procedures-en-formulieren/Paginas/Procesreglement.aspx.
Snijders & Wendels, Civiel appel (BPP nr. 2) 2009/156; M. Ynzonides, 'Rolrecht: van regionaal naar landelijk en weer terug?', in: P.J.M. von Schmidt auf Altenstadt, F.E. Vermeulen & B.T.M. van der Wiel (red.), Middelen Meijer (liber amicorum R.S. Meijer), 2013, p. 485-487. Zie over dit 'regionaal rolrecht' A.I.M. van Mierlo, Rolrecht in Nederland 1998.
Naast deze landelijke procesreglementen (en andere landelijke rechtersregelingen) gelden er binnen de verschillende gerechten ook lokale (proces)regelingen, die deels afwijken van de landelijke reglementen en deels een aanvulling daarop vormen. Zie P.P.T. Bovend'Eert, 'Het rechtskarakter van procesreglementen en andere rechtersregelingen', NJB 2016/257, par. 1. Een actueel overzicht van de regels per gerecht is te vinden op www.rechtspraak.nl (thans via: www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Regels-en-procedures-gerechten).
HR 28 juni 1996, ECLI:NL:HR:1996:ZC2117, NJ 1997/495 m.nt. H.J. Snijders, JB 1996/186 m.nt. M. de Werd & R. Neerhof (Rolrichtlijnen). Zie daarnaast bijv. HR 4 april 1997, ECLI:NL:HR:1997:AG7220, NJ 1998/220 m.nt. H.J. Snijders (Rolreglement rechtbank Maastricht); HR 23 april 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO2327, NJ 2004/350 (Uniform reglement gerechtshoven voor rekestprocedures in familiezaken); HR 14 januari 2005, ECLI:NL:HR:2005:AR5752, NJ 2005/481 m.nt. W.D.H. Asser (Bijzonder rekestreglement personen- en familierecht hof Den Haag). Zie ook, met verwijzing naar het Rolrichtlijnen-arrest, HR (belastingkamer) 27 november 2015, ECLI:NL:HR:2015:3370, AB 2016/95 m.nt. L.M. Koenraad (Richtlijn van de belastingkamers van de gerechtshoven inzake vergoeding van proceskosten bij WOZ-taxaties, Raad voor de Rechtspraak).
HR (belastingkamer) 28 maart 1990, ECLI:NL:HR:1990:ZC4258, NJ 1991/118. Zie daarna in dezelfde zin HR (strafkamer) 19 juni 1990, ECLI:NL:HR:1990:ZC8556, NJ 1991/119 m.nt. M. Scheltema en Th.W. van Veen; en HR (civiele kamer) 29 juni 1990, ECLI:NL:HR:1990:AD1192, NJ 1991/120.
Zie B.W.N. de Waard, 'Afstemming tussen rechters en gerechten', in: P.M. Langbroek, K. Lahuis & J.B.J.M. ten Berge (red.), Kwaliteit van rechtspraak op de weegschaal, Zwolle 1998, p. 156. Zie ook K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 61.
K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 61, 103. Vgl. ook F. Vellinga-Schootstra, 'Strafrechtersrecht: rechtersregelingen in het strafproces', in: B.F. Keulen e.a. (red.), Pet af (liber amicorum D.H. de Jong) 2007, p. 507, die onderscheid maakt tussen binding aan een rechtersregeling (op grond van algemene beginselen van een behoorlijke rechtspleging) en de vraag of die regeling als recht in de zin van art. 79 Wet RO kan worden aangemerkt.
K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 100-103.
K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 104-105, 129, 180. Teuben stelt dat de uitbreiding van het bereik van art. 79 Wet RO tot rechtersregelingen juist is ingegeven door het feit dat een rechtersregeling die aan bepaalde voorwaarden voldoet, op grond van algemene beginselen van behoorlijke rechtspleging bindend is voor de rechter. Toetsing in cassatie aan een dergelijke regeling heeft immers pas zin als die regeling ook op een of andere grondslag bindend is, aldus Teuben (p. 104-105).
Zie J. Sillen, 'Tussen dogmatiek en pragmatisme: binding aan rechtersregelingen in Nederland en Duitsland', Are Aequi 2014/0569, p. 571; M.J. Borgers, 'Het landelijk strafprocesreglement', DD 2011/52, par. 4.
K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 105-107, 181-185; P.P.T. Bovend'Eert, 'Het rechtskarakter van procesreglementen en andere rechtersregelingen', NJB 2016/257, par. 4; J. Sillen, 'Tussen dogmatiek en pragmatisme: binding aan rechtersregelingen in Nederland en Duitsland', Ars Aequi 2014/0569, p. 571; M.J. Borgers, 'Het landelijk strafprocesreglement', DD 2011/52, par. 4; F. Vellinga-Schootstra, 'Strafrechtersrecht:

rechtersregelingen in het strafproces', in: B.F. Keulen e.a. (red.), Pet af (liber amicorum D.H. de Jong) 2007, p. 505.
Snijders & Wendels, Civiel appel (BPP nr. 2) 2009/156. Zie ook K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 203-209; M. Borgers, 'Het landelijk strafprocesreglement', DD 2011/52, par 4.
HR 11 juli 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF7676, NJ 2003/567, JBPr 2003/58 m.nt. K. Teuben, rov. 3.5. Herhaald in HR 2 december 2011, ECLI:NL:HR:2011:BT7596, NJ 2011/575, JBPr 2012/23 m.nt. P.M. Vos, JIN 2012/15 m.nt. M. Teekens & P. Vos, waarin de Hoge Raad overwoog (rov. 3.4.2) dat het arrest van 11 juli 2003 zijn betekenis onder het sinds 1 januari 2002 geldende procesrecht heeft behouden.
Zie HR 27 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BU8513, NJ 2012/76, rov. 3.3.2 en HR 27 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BU7254, NJ 2012/77, rov. 3.2.2 ("(...) dat het bepaalde in het rolreglement niet kan afdoen aan het in de wet vastgelegde recht op pleidooi en evenmin kan rechtvaardigen dat een andere maatstaf wordt gehanteerd voor de beoordeling van een verzoek om de zaak te mogen bepleiten dan hiervoor als juist is aanvaard"). Vgl. ook HR 22 februari 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY4124, NJ 2013/126, JBPr 2013/29 m.nt. H.W. Wiersma.
HR 17 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:1078, NJ 2015/209, JBPr 2015/37 m.nt. H.W. Wiersma ([...] / [...]). Zie ook, m.b.t. het toenmalige pilot-procesreglement civiele dagvaardingszaken van het gerechtshof Amsterdam, HR 18 maart 2016, ECLI:NL:HR:2016:453, RvdW 2016/413 (onder verwijzing naar voornoemd arrest). Zie over beide pilotreglementen ook noot 104 hierna.
HR 3 juni 2016, ECLI:NL:HR:2016:1087, NJ 2018/56 m.nt. H.J. Snijders, JBPr 2016/62 m.nt. E. Loesberg, rov. 3.8.2.
HR 3 juni 2016, ECLI:NL:HR:2016:1087, rov. 3.3.3-3.3.5, waarbij de Hoge Raad het procesreglement omschrijft als "een landelijk geldende rechtersregeling omtrent de uitoefening van de wettelijke bevoegdheden en taken van in kort geding in eerste aanleg rechtsprekende rechters". Zie ook de NJ-noot (2018/56) van H.J. Snijders onder de uitspraak, onder 3.a.
HR 18 november 2011, ECLI:NL:HR:2011:BU4937, NJ 2012/127 m.nt S.F.M. Wortmann (cassatie in belang der wet), rov. 3.5.3. Zie ook rov. 3.5.4, waarin wordt overwogen dat de richtlijn "onverenigbaar is met de wet".
HR 12 februari 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK4472, NJ 2010/494, m.nt. G.J.J. Heerma van Voss, rov. 3.5.7 (citaat) en (m.b.t. de kantonrechtersformule) HR 27 november 2009, ECLI:NL:HR:2009:BJ6596, NJ 2010/493 m.nt. G.J.J. Heerma van Voss, rov. 4.4-4.6.
Het ging in deze zaak om het 'Procesreglement per 1 januari 2013 voor de pilot civiele dagvaardingszaken bij het gerechtshof 's-Hertogenbosch'. Dit reglement was opgesteld in het kader van het Project Civiele Procesinnovatie (1 mei 2012), dat tot doel had de doorlooptijden te verkorten, vereenvoudiging van de procedure, beheersing van de proceskosten en betrokkenheid van de rechtzoekenden bij het vormgeven van de procedures. Het hof Amsterdam had een vergelijkbaar pilotreglement. Zie de conclusie van A-G Wesseling-van Gent voor HR 17 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:1064, NJ 2015/210, onder 2.1-2.4.
HR 17 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:1075, JIN 2015/133 m.nt. N. de Boer, rov. 3.8. De Hoge Raad tekent daarbij aan dat art. 1.6 van het pilotreglement ("Het hof zal aan de niet-naleving van een in dit reglement gegeven voorschrift het gevolg verbinden dat het met het oog op de aard van het voorschrift en de ernst van het verzuim passend voorkomt") de door het hof te maken afweging ook mogelijk maakt. Zie ook HR 4 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2464, JBPr 2016/4 m.nt. H. Wiersma; HR 4 maart 2016, ECLI:NL:HR:2016:359, JBPr 2016/23 m.nt. H.W. Wiersma; HR 4 maart 2016, ECLI:NL:HR:2016:376, RvdW 2016/367; HR 8 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:606, NJ 2016/266, JIN 2016/88 m.nt. M.C. van Rijswijk & R.P. van den Broek; HR 8 juli 2016, ECLI:NL:HR:2016:1459, RvdW 2016/823.
HR 13 april 2018, ECLI:NL:HR:2018:596, NJ 2018/213, rov. 3.4.5.
Zie bijv. K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 201-202, 209-213. Vgl. ook HR 18 maart 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP0571, NJ 2012/315 m.nt. C.J.M. Klaassen, JBPr 2011/48 m.nt. S.M.A.M. Venhuizen, rov. 3.5.3: "(...). In cassatie kan over de wijze

waarop de rechter van zijn bevoegdheden gebruik maakt slechts worden geklaagd dat de rechter is uitgegaan van een onjuiste opvatting omtrent het bestaan en de omvang van zijn bevoegdheden, waaronder in voorkomend geval is begrepen dat hij in strijd handelt met de terzake door de daartoe bevoegde rechterlijke organen vastgestelde en als recht in de zin van art. 79 RO te beschouwen procesregelingen, (...).".
HR 16 maart 2018, ECLI:NL:HR:2018:364, NJ 2018/155; HR 16 december 2016, ECLI:NL:HR:2016:2879; HR 20 mei 2016, ECLI:NL:HR:2016:920, RvdW 2016/622; HR 29 januari 2016, ECLI:NL:HR:2016:155; HR 26 september 2014, ECLI:NL:HR:2014:2798, JBPr 2015/16 m.nt. K. Teuben; HR 15 november 2013, ECLI:NL:HR:2013:1245 en ECLI:NL:HR:2013:1259; HR 17 juni 2011, ECLI:NL:HR:2011:BQ1774, NJ 2013/376 m.nt. A.I.M. van Mierlo, JBPr 2011/50 m.nt. K. Teuben; HR 26 september 2014, ECLI:NL:HR:2014:2804,; HR 26 september 2014, ECLI:NL:HR:2014:2813; HR 29 januari 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK5014, NJ 2010/68; HR 7 december 2007, ECLI:NL:HR:2007:BB9613, NJ 2008/554 m.nt. H.J. Snijders; HR 10 februari 2006, ECLI:NL:HR:2006:AU6519, NJ 2006/405 m.nt. G.R. Rutgers; HR 28 juni 1996, ECLI:NL:HR:1996:ZC2117, NJ 1997/495 m.nt. H.J. Snijders, (Rolrichtlijnen). Vgl. ook HR 22 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:727, NJ 2016/225.
Zie, onder verwijzing naar de in noot 105 genoemde uitspraken van 17 april 2015, 4 maart 2016 en 8 april 2016, T.F.E. Tjong Tjin Tai, in: GS Burgerlijke Rechtsvordering, art. 35 Rv, aant. 4 (online, actueel t/m 25-08-2019).
K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 104, 126, 129-178; M.J. Borgers, 'Het landelijk strafprocesreglement', DD 2011/52, par. 3; F. Vellinga-Schootstra, 'Strafrechtersrecht: rechtersregelingen in het strafproces', in: B.F. Keulen e.a. (red.), Pet af (liber amicorum D.H. de Jong) 2007, p. 508.
De formulering van eis (iii) is ontleend aan HR 17 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:1064, NJ 2015/210, JIN 2015/134 m.nt. N. de Boer. Zie ook – op dit punt slechts verwijzend naar voornoemd arrest – HR 4 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2464, JBPr 2016/4 m.nt. H.W. Wiersma, rov. 3.4.1. Vgl. ook HR 18 maart 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP0571, NJ 2012/315 m.nt. C.J.M. Klaassen, JBPr 2011/48 m.nt. S.M.A.M. Venhuizen, rov. 3.5.3: "(...) de terzake door de daartoe bevoegde rechterlijke organen vastgestelde en als recht in de zin van art. 79 RO te beschouwen procesregelingen, (...)." (mijn onderstreping).
S.o. Advocaten onder 4.1 e.v. Vgl. over het ontbreken van een wettelijke grondslag voor de maximeringsregels ook s.o. NOvA par. 3.1.

A. Hammerstein, 'Of u het ook kort kan houden', JBPr 2021/4, par. 11-12, H.J.W. Alt, 'Beperking van het aantal pagina's in appel: aanpassing van het burgerlijk procesrecht vereist', JBPr 2021/4. Zie idem de adviezen van de commissies burgerlijk procesrecht en intellectuele eigendom van de NOvA van 8 februari 2021 (zie hoofdtekst onder 2.10).
S.o. Staat onder 4.5. Vgl. ook onder 3.4-3.11, 7 (de eisen van een goede procesorde als grondslag).

S.o. Staat onder 3.4, 3.11-3.14, 4.6-4.10, 7.

HR (strafkamer) 3 december 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE8838, NJ 2003/570, rov. 3.2.4.
HR (strafkamer) 29 maart 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP2745, NJ 2011/410 m.nt. M.J. Borgers en HR (strafkamer) 27 mei 2014, ECLI:NL:HR:2014:1236, NJ 2014/364 m.nt. M.J. Borgers. Zie ook de conclusie van A-G Bleichrodt bij HR 23 februari 2016, ECLI:NL:HR:2016:306, RvdW 2016/355, onder 7 .
F. Vellinga-Schootstra, 'Strafrechtersrecht: rechtersregelingen in het strafproces', in: B.F. Keulen e.a. (red.), Pet af (liber amicorum D.H. de Jong) 2007, p. 493-516, p. 500, 503; M. Borgers, 'Het landelijk strafprocesreglement', DD 2011/52, par. 4.

F. Vellinga-Schootstra, 'Strafrechtersrecht: rechtersregelingen in het strafproces', in: B.F. Keulen e.a. (red.), Pet af (liber amicorum D.H. de Jong) 2007, p. 493-516, p. 503.
HR 3 juni 2016, ECLI:NL:HR:2016:1087.
De betreffende bepaling luidde als volgt: "Indien ondanks herhaalde verzoeken de benodigde stukken toch niet worden overgelegd, krijgt appellant een laatste gelegenheid om dit verzuim te herstellen. Het hieraan niet voldoen wordt beschouwd als het afzien van een mondelinge behandeling, waarna een beschikking houdende niet-ontvankelijkheid volgt." Zie rov. 3.2 van het arrest.
HR 14 januari 2005, ECLI:NL:HR:2005:AR5752, NJ 2005/481 m.nt. W.D.H. Asser, JBPR 2005/20 m.nt. K. Teuben.
Zie bijv. Hof Arnhem-Leeuwarden 5 januari 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:1181, Prg. 2021/88.
Zie de noot van Asser onder HR 14 januari 2005, ECLI:NL:HR:2005:AR5752, NJ 2015/481.
T.F.E. Tjong Tjin Tai, in: GS Burgerlijke rechtsvordering, art. 35 Rv, aant. 3 (online, actueel t/m 25-09-2019).
Zie K. Teuben, noot bij HR 14 januari 2005, ECLI:NL:HR:2005:AR5752, JBPR 2005/20, onder 10; conclusie A-G Drijber voor HR 3 juli 2020, ECLI:NL:HR:2020:1224, NJ 2020/282, onder 6.6; F. Vellinga-Schootstra, 'Strafrechtersrecht: rechtersregelingen in het strafproces', in: B.F. Keulen e.a. (red.), Pet af (liber amicorum D.H. de Jong) 2007, p. 504.
HR 3 juli 2020, ECLI:NL:HR:2020:1224, NJ 2020/282, rov. 3.4.2.
De Hoge Raad overweegt in dit verband, in aansluiting op de hierboven geciteerde overwegingen (rov. 3.4.2): "(...) Het in de bepaling genoemde tijdstip is slechts een belangrijke aanwijzing dat het in strijd met de goede procesorde is indien een (voorwaardelijk) incidenteel cassatieberoep na dat tijdstip wordt ingesteld. Indien de termijn niet in acht is genomen, kan op grond van de omstandigheden van het geval worden geoordeeld dat het instellen van het incidentele cassatieberoep desondanks niet in strijd is met de eisen van een goede procesorde". De Hoge Raad verwijst daarbij naar HR 3 december 2010, ECLI:NL:HR:2010:BO0197, NJ 2010/650, JBPr 2011/16 m.nt. K. Teuben rov. 3.3.1-3.3.2.
HR 13 april 2018, ECLI:NL:HR:2018:596, NJ 2018/213, rov. 3.4.1 en HR 13 april 2018, ECLI:NL:HR:2018:364, JIN 2018/364 m.nt. I.L.N. Timp, rov. 3.4.1 ("Het Landelijk procesreglement vormt een uitwerking van het bepaalde in art. 133 Rv met betrekking tot, kort gezegd, de door de rechter vast te stellen termijnen voor het nemen van de conclusies (art. 133 lid 1 Rv), uitstel voor het nemen van conclusies (art. 133 lid 2 Rv), de termijnen voor het verrichten van andere proceshandelingen dan conclusies en uitstel daarvoor (art. 133 lid 3 Rv), en het verval van het recht om de desbetreffende proceshandeling te verrichten (art. 133 lid 4 Rv)."); HR 17 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:1064, NJ 2015/210, JIN 2015/134, m.nt. N. de Boer, rov. 3.6.2 ("(...) Het hof heeft met juistheid overwogen dat de bevoegdheid tot het vaststellen van een procesreglement als het onderhavige voortvloeit uit art. 133 Rv (...)".
HR 16 november 2001, ECLI:NL:HR:2001:AD3978, NJ 2002/401 m.nt. H.J. Snijders (Ajax/Valk). Zie over het arrest ook K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 77-78.
Zie over de regeling van art. 135 Rv (oud) de conclusie van A-G Wesseling-van Gent bij het arrest (vorige noot), onder 3.5 e.v.
Dat een wettelijke basis ontbrak blijkt ook uit de conclusie van A-G Wesseling-van Gent bij het arrest, onder 3.10.

K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 77-78: "Naar het zich laat aanzien, interpreteert de Hoge Raad art. 135 Rv (oud) hier aldus, dat deze bepaling de rechter de ruimte laat de hier genoemde nadere eisen te stellen aan de inschrijving van zaken. Dit 'strookt' immers met de eisen van een behoorlijke rechtspleging. (...)".
Overigens is deze kwestie nadien geregeld in het per 1 januari 2002 in werking getreden art. 125 Rv (dat via art. 353 Rv ook van toepassing is in hoger beroep). De daarin opgenomen regel (eerst in lid 2 en per 1 juli 2012 in lid 5) dat de aanhangigheid van het geding vervalt indien het exploot van

dagvaarding niet tijdig ter griffie is ingediend, gold op grond van HR 17 december 1982, NJ 1984/59 al voor hoger beroep en cassatie. Zie Parl. Gesch. Burg. Procesrecht, Van Mierlo/Bart, p. 311.
HR 19 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BZ2904, NJ 2013/240, JBPR 2013/40 m.nt. G. van Rijssen ([...] /Welstand).
G. van Rijssen, noot onder HR 19 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BZ2904, NJ 2013/240, ([...] /Welstand), JBPR 2013/40, par. 7; Th. Veling, 'Langwijligheid te vermeiden, en kortheid te betrachten', TvPP 2015/5, p. 125.
Zie art. 4.11 van en bijlage II bij het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven.

Zie art. 4.12 van het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven. Deze beperking geldt blijkens bijlage III alleen voor de gerechtshoven Den Haag en 's-Hertogenbosch.

Zie o.m. mijn conclusie voor HR 6 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:1908, NJ 2021/241 m.nt. G. van Solinge, onder 7.12-7.13.
Vgl. P.P.T. Bovend'Eert, 'Het rechtskarakter van procesreglementen en andere rechtersregelingen', NJB 2016/257, par. 4 en 5.
Zie mijn conclusie voor HR 6 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:1908, NJ 2021/241 m.nt. G. van Solinge, onder 7.15.
Zie ook de reactie van de Staat op de s.o. van de Advocaten, onder 4.8.

S.o. Staat, onder 3.1-3.14.

Art. 1 sub H van de Wet KEI, Stb. 2016/288, iwtr. art. I lid 1 Besluit van 24 april 2017, Stb. 2017/174.
Kamerstukken II 2014-2015, 34 059, nr. 3 (MvT Wet KEI), p. 58.
Zie nader R.H. de Bock, in: GS Burgerlijke Rechtsvordering, art. 87 Rv, aant. 2 (online, bijgewerkt t/m 01-06-2021).
Kamerstukken II 2014-2015, 34 059, nr. 3 (MvT Wet KEI), p. 70.
Kamerstukken II 2014-2015, 34 059, nr. 6 (NV Wet KEI), p. 13: "Het betreft met name de bepalingen die de regiefunctie van de rechter nader uitwerken (artikelen 19, 22–22b, 30k en 30o Rv)".
Wet van 3 juli 2019 tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering tot intrekking van de verplichting om elektronisch te procederen bij de rechtbanken Gelderland en Midden-Nederland en tot verruiming van de mogelijkheden van de mondelinge behandeling in het civiele procesrecht (Spoedwet KEI), Stb. 2019, 241.
Zie nader Kamerstukken II 2018-2019, 35 175, nr. 3 (MvT Spoedwet KEI), p. 3-4, 8-9 en Kamerstukken II 2018-2019, 35 175, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Spoedwet KEI), p. 5-6.
Zie nader R.H. de Bock, GS Burgerlijke Rechtsvordering, art. 87 Rv, aant. 1-9 (online, bijgewerkt t/m 01-06-2021).
Kamerstukken II 2014-2015, 34 059, nr. 3 (MvT Wet KEI), p. 26-28.
Zie nader R.H. de Bock, in: GS Burgerlijke Rechtsvordering, art. 87 Rv, aant. 2 (online, bijgewerkt t/m 01-06-2021).
Kamerstukken II 2014-2015, 34 059, nr. 3 (MvT Wet KEI), p. 5.
Kamerstukken II 2014-2015, 34 059, nr. 3 (MvT Wet KEI), p. 7.
Kamerstukken II 2014-2015, 34 059, nr. 6 (Nota naar aanleiding van het verslag), p. 28.
Verwezen wordt naar Rb. Roermond 9 april 1931, NJ 1931, p. 645. Zie s.o. Staat onder 3.5.
Verwezen wordt naar Stcrt. 30 juli 2008, nr. 149. Zie s.o. Staat onder 3.6.
S.o. NOvA onder 3.1.2.

Zie ook T.F.E. Tjong Tjin Tai, in: GS Burgerlijke rechtsvordering, art. 35 Rv, aant. 2 en 4 (online, actueel t/m 25-08-2019) en – m.b.t. het eerste lid van art. 35 Rv – HR 17 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:1064, NJ 2015/210, JIN 2015/134 m.nt. N. de Boer, rov. 3.6.2 ("(...). Anders

dan het onderdeel veronderstelt, delegeert deze bepaling geen bevoegdheden aan de (landelijke) rechterlijke macht, maar opent het de mogelijkheid tot het stellen van regels bij algemene maatregel van bestuur. (...)"), bevestigd in HR 4 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2464, JBPr 2016/4 m.nt. H.W. Wiersma, rov. 3.4.1.
Kamerstukken II 1999-2000, 26 855, nr. 5 (Nota n.a.v. het verslag Herz. Burg. procesrecht), p. 23, 60.
Kamerstukken II 1999-2000, 26 855, nr. 3 (MvT Herz. Burg. procesrecht), p. 114.
Zie art. I sub R Wet KEI, Stb. 2016/288, iwtr. 1 september 2017, Stb. 2017/174.
Kamerstukken II 2014-2015, 34 059, nr. 3 (MvT Wet KEI), p. 78.
Zie hierover onder meer Kamerstukken II 1999-2000, 26 855, nr. 3 (MvT Herz. Burg. procesrecht), p. 49; Asser Procesrecht/Giesen 1 2015/308; T.F.E. Tjong Tjin Tai, in: GS Burgerlijke Rechtsvordering, art. 19 Rv, aant. 1 (online, actueel t/m 01-09-2020); A.I.M. van Mierlo, T&C Burgerlijke rechtsvordering, art. 19 Rv, aant. 2 (online, actueel t/m 01-01-2021).
Zie o.a. HR 27 maart 1987, ECLI:NL:HR:1987:AG5563, NJ 1988/130 m.nt. WHH (De Samenwerking/Geerlings) en HR 24 december 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC1199, NJ 1994/194 (W.S./S).
Zie ook Kamerstukken II 1999-2000, 26 855, nr. 3 (MvT Herz. Burg. procesrecht), p. 49-50.
Asser Procesrecht/Giesen 1 2015/292.
Zie o.a. Asser Procesrecht/Giesen 1 2015/309; Snijders, Klaassen & Meijer, Nederlands burgerlijk procesrecht 2017, nr. 32.
Asser Procesrecht/Giesen 1 2015/310. Vgl. ook T.F.E. Tjong Tjin Tai, in: GS Burgerlijke Rechtsvordering, art. 19 Rv, aant. 2 (online, actueel t/m 01-09-2020).
A.I.M. van Mierlo, in: T&C Burgerlijke rechtsvordering, art. 19 Rv, aant. 2 (online, actueel t/m 01-01-2021).
Asser Procesrecht/Giesen 1 2015/310. Giesen voegt hieraan toe dat dit 'uiteraard ook 'scharniert' rondom de eis van toegang tot de rechter'.
P. Smits, Art. 6 EVRM en de civiele procedure, Deventer 2008, par. 3.3.
Asser Procesrecht/Giesen 1 2015/311, onder verwijzing relevante jurisprudentie van de Hoge Raad en EHRM 18 maart 1997, ECLI:NL:XX:1997:AD4449, NJ 1998/278 m.nt. H.J. Snijders (Mantovanelli/Frankrijk).
EHRM 18 maart 1997, ECLI:NL:XX:1997:AD4449, NJ 1998/278 m.nt. H.J. Snijders (Mantovanelli/Frankrijk).
Asser Procesrecht/Giesen 1 2015/314, 315, 316. Vgl. ook Snijders, Klaassen & Meijer, Nederlands burgerlijk procesrecht 2017, nr. 32; T.F.E. Tjong Tjin Tai, in: GS Burgerlijke Rechtsvordering, art. 19 Rv, aant. 2, 6 (online, actueel t/m 01-09-2020).
Zie onder meer HR 18 november 2005, ECLI:NL:HR:2005:AT6843, NJ 2006/641 (DNA-onderzoek), rov. 3.5; HR 12 mei 2006, ECLI:NL:HR:2006:AV9448, NJ 2007/44 m.nt. J. Legemaate, rov. 4.4; HR 26 juni 2015, ECLI:NL:HR:2015:1751, RvdW 2015/811 (X./Provincie Noord-Holland), rov. 3.3.2.
Zie bijv. HR 29 november 2002, ECLI:NL:HR:2002:AF1210, NJ 2004/172 m.nt. H.J. Snijders (Dipasa/ [...]); HR 17 februari 2006, ECLI:NL:HR:2006:AU4616 NJ 2006/156 (Life Fit); HR 3 december 2010, ECLI:NL:HR:2010:BO0197 NJ 2010/650 ([...] / [...]), HR 7 juni 2013, ECLI:NL:HR:2013:BZ5351, RvdW 2013/775 (Amersfoort/X.).
Asser Procesrecht/Giesen 1 2015/301, 309 en 317 e.v. Zie met name ook de Dombo-zaak, waarin het EHRM oordeelde dat het uitsluiten van het recht op getuigenbewijs voor slechts één van de partijen, omdat het zou gaan om een partijgetuige, terwijl de andere partij wel diens vertegenwoordiger als een getuige mocht laten horen, in strijd was met het beginsel van gelijkheid der wapenen. Zie EHRM 27 oktober 1993, ECLI:NL:XX:1993:AD1977, NJ 1994/534 m.nt. H.J. Snijders, E.J. Dommering (Dombo/Nederland), rov. 34-35.
Zie ook o.m. Asser Procesrecht/Giesen 1 2015/7.4.5; T.F.E. Tjong Tjin Tai, in: GS Burgerlijke Rechtsvordering, art. 19 Rv, aant. 3 (online, actueel t/m 01-09-2020); A.I.M. van Mierlo, in: T&C Burgerlijke rechtsvordering, art. 19 Rv, aant. 3 (online, actueel t/m 01-01-2021).
Deze voorbeelden zijn ontleend aan T.F.E. Tjong Tjin Tai, in: GS Burgerlijke Rechtsvordering, art. 19 Rv, aant. 3 (online, actueel t/m 01-09-2020); A.I.M. van Mierlo, in: T&C Burgerlijke

rechtsvordering, art. 19 Rv, aant. 3 (online, actueel t/m 01-01-2021); Asser Procesrecht/Giesen 1 2015/328-329.
HR 29 november 2002, ECLI:NL:HR:2002:AF1210, NJ 2004/172 m.nt. H.J. Snijders (Dipasa/ [...]); HR 7 december 2007, ECLI:NL:HR:2007:BB9613, NJ 2008/554 m.nt. H.J. Snijders. Vgl. ook P. Smits, Art. 6 EVRM en de civiele procedure, Deventer: Kluwer 2008, par. 3.3.3.1.
HR 7 januari 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1224, NJ 1994/319 (Alfaro/De Haan's c.s.), rov. 3; HR 6 januari 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1602, NJ 1995/422; HR 22 september 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1812, NJ 1997/418.
S.o. Advocaten, onder 1.2, 5.1-5.7, 9.4. De NOvA schrijft in haar schriftelijke opmerkingen (onder 3.2.6) van mening te zijn dat de derde prejudiciële vraag ten onrechte is gebaseerd op het recht van hoor en wederhoor en het recht op toegang tot de rechter. Volgens de NOvA is ook "de uit art. 6 EVRM en art. 24 Rv voortvloeiende partijautonomie, het fundamentele recht van partijen hun zaak te presenteren op de wijze die hen goeddunkt, in het geding."
S.o. Advocaten onder 5.6.

S.o. Advocaten onder 5.5.

A.I.M. van Mierlo, in: T&C Burgerlijke rechtsvordering, art. 19 Rv, aant. 9 (online, actueel t/m 01-01-2021).
Sdu Commentaar EVRM, aant. C.1.2 bij art. 6 EVRM (Gerards e.a.).
EHRM 21 februari 1975, nr. 4451/70, ECLI:CE:ECHR:1975:0221JUD000445170, NJ 1975/462, m.nt. E.A. Alkema (Golder/VK), rov. 28-36.
EHRM 4 december 1995, nr. 23805/94, ECLI:CE:ECHR:1995:1204JUD002380594 (Bellet/Frankrijk), rov. 36; EHRM 29 november 2016, ECLI:CE:ECHR:2016:1129JUD007694311 (Lupeni Catholic Parish e.a./Roemenië), rov. 86; EHRM 5 april 2018, nr. 40160/12, ECLI:CE:ECHR:2018:0405JUD004016012, EHRC 2018/150 m.nt. F. Fernhout (Zubac/Kroatië), rov. 77.
EHRM 28 mei 1985, ECLI:NL:XX:1985:AC8915, NJ 1991/623, m.nt. E.A. Alkema (Ashingdane/VK), rov. 57.
Vgl. ook EHRM 17 januari 2012, nr. 36760/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0117JUD003676006, NTM/NJCM-bull. 2012, p. 338, m.nt. Aart Hendriks, EHRC 2012/73 m.nt. A.C. Hendriks (Stanev/Bulgarije), rov. 230; EHRM 29 november 2016, ECLI:CE:ECHR:2016:1129JUD007694311 (Lupeni Catholic Parish e.a./Roemenië), rov. 89; EHRM 5 april 2018, nr. 40160/12, ECLI:CE:ECHR:2018:0405JUD004016012, EHRC 2018/150 m.nt. F. Fernhout (Zubac/Kroatië), rov. 78.
Zie EHRM 5 april 2018, nr. 40160/12, ECLI:CE:ECHR:2018:0405JUD004016012, EHRC 2018/150 m.nt. F. Fernhout (Zubac/Kroatië), rov. 78.
EHRM 15 maart 2018, ECLI:CE:ECHR:2018:0315JUD005135707 (Naït-Liman/Zwitserland), rov. 173-175.
Zie onder meer EHRM 5 april 2018, nr. 40160/12, ECLI:CE:ECHR:2018:0405JUD004016012, EHRC 2018/150 m.nt. F. Fernhout (Zubac/Kroatië), rov. 87.
Onder meer EHRM 28 mei 1985, ECLI:NL:XX:1985:AC8915, NJ 1991/623, m.nt. E.A. Alkema (Ashingdane/VK), rov. 57; EHRM 17 januari 2012, nr. 36760/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0117JUD003676006, NTM/NJCM-bull. 2012, p. 338, m.nt. Aart Hendriks, EHRC 2012/73 m.nt. A.C. Hendriks (Stanev/Bulgarije), rov. 230; EHRM 29 november 2016, ECLI:CE:ECHR:2016:1129JUD007694311 (Lupeni Catholic Parish e.a./Roemenië), rov. 89; EHRM 5 april 2018, nr. 40160/12, ECLI:CE:ECHR:2018:0405JUD004016012, EHRC 2018/150 m.nt. F. Fernhout (Zubac/Kroatië), rov. 78.
Zie ook P. Smits, Art. 6 EVRM en de civiele procedure, Deventer: Kluwer 2008, par. 2.7; Sdu Commentaar EVRM, aant. C.1.3 e.v. bij art. 6 EVRM (Gerards e.a.); P. Hirvelä & Satu Heikkilä, Right to a Fair Trial, Cambridge/Antwerpen/Chicago: Intersentia 2021, p. 61.
Dit is vaste rechtspraak sinds EHRM 17 januari 1970, nr. 2689/65, (Delcourt/België), rov. 25: "Article 6 para. 1 (...) does not (...) compel the Contracting States to set up courts of appeal or of cassation. Nevertheless, a State which does institute such courts is required to ensure that persons amenable

to the law shall enjoy before these courts the fundamental guarantees contained in Article 6 (...)". Zie meer recent bijv. EHRM 5 april 2018, nr. 40160/12, ECLI:CE:ECHR:2018:0405JUD004016012, EHRC 2018/150 m.nt. F. Fernhout (Zubac/Kroatië), rov. 80, waar het EHRM het als volgt verwoordt (met verwijzingen naar eerdere rechtspraak): "Article 6 of the Convention does not compel the Contracting States to set up courts of appeal or of cassation. However, where such courts do exist, the guarantees of Article 6 must be complied with (...)." Zie ook Sdu Commentaar EVRM, aant. C.1.2 bij art. 6 EVRM (Gerards e.a.).
EHRM 23 oktober 1996, ECLI:NL:XX:1996:AD2631, NJ 1998/343 (Levages Prestations Services/Frankrijk).
EHRM 5 april 2018, nr. 40160/12, ECLI:CE:ECHR:2018:0405JUD004016012, EHRC 2018/150 m.nt. F. Fernhout (Zubac/Kroatië).
EHRM 19 december 1997, nr. 155/1996/774/975, ECLI:CE:ECHR:1997:1219JUD002673795 (Brualla Gómez de la Torre/Spanje), rov. 38-39.
EHRM 30 juni 2021, no. 4830/18, ECLI:CE:ECHR:2021:0330JUD000483018 (Oorzhak/Rusland),
EHRM 19 december 1997, nr. 155/1996/774/975, ECLI:CE:ECHR:1997:1219JUD002673795 (Brualla Gómez de la Torre/Spanje), rov. 36.
EHRM 17 januari 2012, nr. 36760/06, ECLI:CE:ECHR:2012:0117JUD003676006, NTM/NJCM-bull. 2012, p. 338, m.nt. Aart Hendriks, EHRC 2012/73 m.nt. A.C. Hendriks (Stanev/Bulgarije), rov. 242
EHRM, 26 maart 2015, nr. 11239/11, ECLI:NL:XX:2015:345, EHRC 2012/135 m.nt. M. Westerveld (Momčilović/Kroatië), rov. 55-57.
Zie bijv. EHRM 13 februari 2020, nr. 25137/16, ECLI:CE:ECHR:2020:0213JUD002513716 (Sanofi Pasteur/Frankrijk), rov. 54.
EHRM 13 juli 1995, ECLI:NL:XX:1995:AC3159, NJ 1996/544 m.nt. E.J. Dommering (Tolstoy Miloslavsky/VK), rov. 39 en 45.
Zie EHRM 15 maart 2018, nr. 51357/07, ECLI:CE:ECHR:2018:0315JUD005135707 (Naït-Liman/Zwitserland), rov. 173.
EHRM 24 mei 2006, ECLI:NL:XX:2006:AY5285, AB 2006/257 m.nt. T. Barkhuysen & M.L. van Emmerik (Liakopoulou/Griekenland).
EHRM 24 mei 2006, ECLI:NL:XX:2006:AY5285, AB 2006/257 m.nt. T. Barkhuysen & M.L. van Emmerik (Liakopoulou/Griekenland, rov. 14-15.
Zie hierover de noot van Barkhuysen en Van Emmerik bij EHRM 24 mei 2006, ECLI:NL:XX:2006:AY5285, AB 2006/257 Emmerik (Liakopoulou/Griekenland).
EHRM 28 oktober 2021, ECLI:CE:ECHR:2021:1028JUD005506411 (Succi e.a./Italië), m.n. rov. 111-115.
Zie voor een bespreking ook de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa 2021, nr. 11 (te raadplegen via www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/nre-2021-nr-11.pdf), p. 63-64.
Zie ook rov. 23 van het EHRM-arrest Succi e.a./Italië.
EHRM 28 oktober 2021, ECLI:CE:ECHR:2021:1028JUD005506411 (Succi e.a./Italië), rov. 73-77.
EHRM 28 oktober 2021, ECLI:CE:ECHR:2021:1028JUD005506411 (Succi e.a./Italië), rov. 86-95.
EHRM 28 oktober 2021, ECLI:CE:ECHR:2021:1028JUD005506411 (Succi e.a./Italië), rov. 96-106 en 97-115.
Eerder reeds K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 93.
Vgl. de overweging van de strafkamer van de Hoge Raad in HR 3 december 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE8838, NJ 2003/570, rov. 3.2.4 (hiervoor onder 5.26 geciteerd). De civiele kamer spreekt van een 'bevoegde rechterlijke organen'; zie o.m. HR 17 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:1064, NJ 2015/210, JIN 2015/134 m.nt. N. de Boer, rov. 3.6.2..
Dat bracht De Werd en Neerhof in hun noot onder het Rolrichtlijnenarrest tot de conclusie dat de Hoge Raad er van uit lijkt te gaan dat sprake is van een vorm van 'recht' sui generis in de zin van art. 99 RO, zie HR 28 juni 1996, ECLI:NL:HR:1996:ZC2117, JB 1996/168 m.nt. M. de Werd en R. Neerhof (Rolrichtlijnen).
Zie o.m. HR 17 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:1064, NJ 2015/210, JIN 2015/134 m.nt. N. de Boer, rov. 3.6.2.

HR (strafkamer) 11 september 2018, ECLI:NL:HR:2018:1542, NJ 2018/416 m.nt. W.H. Vellinga, rov. 4.2. Vgl. ook HR 22 juni 2021, ECLI:NL:HR:2021:854, NJ 2021/249, waarin werd overwogen dat richtlijnen die het LOVS had opgesteld over het zonder raadkamerzitting afdoen van een zaak in tijden van corona, 'niet kan afdoen' aan hetgeen in de wet is bepaald.
Zie reeds F. Vellinga-Schootstra, 'Strafrechtersrecht: rechtersregelingen in het strafproces', in: B.F. Keulen e.a. (red.), Pet af (liber amicorum D.H. de Jong) 2007, p. 495-500 (m.b.t. het (destijds) Landelijk Overleg Sectorvoorzitters Strafsectoren); M. Borgers, 'Het landelijk strafprocesreglement', DD 2011/52, par. 2 (Landelijk Overleg Sectorvoorzitters Strafsectoren) en R.J.N. Schlössels e.a. (red.), In de regel (SteR nr. 10) 2012/III.22.5 (Landelijk Overleg van Voorzitters van de sectoren bestuursrecht). Zie ook K. van Dijk, 'De noodzaak van rechtersregelingen', in: A. Dijkstra, B.F. Keulen & G. Knigge (red.) Het roer recht (liber amicorum W. Vellinga en F. Vellinga-Schootstra) 2013, p. 90; J.L. de Wijkerslooth, 'De betekenis van alternatieve regelgeving in het strafrecht', in: Alternatieve regelgeving (NJV preadviezen NJV 2007) 2007, p. 196. Vgl. verder K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 150-153, die op andere gronden tot de slotsom komt dat "een vergadering van vertegenwoordigers, zoals een landelijke vergadering van presidenten of sectorvoorzitters" niet kan gelden als 'bevoegd orgaan', en voorts – verwijzend naar Teuben – P. Messer-Dinnissen & J. Tromp, 'Bestuurders van en Raad voor de rechtspraak: houd het bij raad aan de rechtspraak!', NJB 2010/1014, par. 1 (Landelijke vergadering sectorvoorzitters civiele en kantonsectoren).
HR 3 april 1998, ECLI:NL:HR:1998:ZC2621, NJ 1998/571.
I. Giesen, Alternatieve regelgeving en privaatrecht (Mon. Privaatrecht nr. 8) 2007, p. 47-48; M.Borgers, 'Het landelijk strafprocesreglement', DD 2011/52, par. 3; K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden), p. 102, 152-153; S.K. Martens, 'Mogelijkheden en grenzen van rechterlijke samenwerking, een verkenning', in: P. Ingelse e.a. (red.), De Mogelijkheden en Grenzen van Rechterlijke Samenwerking, Prinsengrachtreeks 1997/4, p. 18-19.
HR 1 november 1991, ECLI:NL:HR:1991:ZC0400, NJ 1992/30. Dat de alimentatienormen niet gelden als recht in de zin van art. 79 Wet RO is vaste rechtspraak. Zie HR 4 december 2015, ECLI:NL:HR:2015:3478, NJ 2016/124 m.nt. S.F.M. Wortmann, rov. 4.2, verwijzend naar HR 23 januari 1998, ECLI:NL:HR:1998:ZC2559, NJ 1998/365.
HR 19 november 2004, ECLI:NL:HR:2004:AQ0545, NJ 2005/553 m.nt. W.D.H. Asser.
K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 101-102; W.D.H. Asser, noot bij HR 19 november 2004, ECLI:NL:HR:2004:AQ0545, NJ 2005/553; G.K. Schoep, 'Rechterlijke samenwerking', in: E.R. Muller & C.P.M. Cleiren (red.), Rechterlijke Macht: Rechtspraak en rechtshandhaving in Nederland 2013/12.3.4.
Zie ook K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 101-102; G.K. Schoep, 'Rechterlijke samenwerking', in E.R. Muller & C.P.M. Cleiren (red.), Rechterlijke Macht: Rechtspraak en rechtshandhaving in Nederland (Handboeken veiligheid) 2013/12.3.4. Overigens heeft Giesen kritisch geschreven over dit criterium 'privaatrechtelijke instelling' als maatstaf voor de vraag of sprake is van recht in de zin van art. 79 Wet RO, zie I. Giesen, Alternatieve regelgeving en privaatrecht (Mon. Privaatrecht nr. 8) 2007, p. 48-49.
Zie o.m. HR 17 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:1064, NJ 2015/210, JIN 2015/134 m.nt. N. de Boer, rov. 3.6.2.
Zie bijv. ook P.P.T. Bovend'Eert, 'Het rechtskarakter van procesreglementen en andere rechtersregelingen', NJB 2016/257, par. 4 en P.P.T. Bovend'Eert, 'De rechter als wetgever: uniforme rechtstoepassing in rechtersregelingen vanuit staatrechtelijk perspectief', RegelMaat 2010, p. 23, 27; K. van Dijk, 'De noodzaak van rechtersregelingen', in: A. Dijkstra, B.F. Keulen & G. Knigge (red.) Het roer recht (liber amicorum W. Vellinga en F. Vellinga-Schootstra) 2013, p. 90; K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 148-149; P. Messer-Dinnissen & J. Tromp, 'Bestuurders van en Raad voor de rechtspraak: houd het bij raad aan de rechtspraak!', NJB 2010/1014, par. 1. Zie voorts P.P.T. Bovend'Eert, Rechterlijke organisatie,

rechters en rechtspraak 2013, p. 104, 106,107-108, 111,114, 238-239 en P.P.T. Bovend'Eert, 'Uniforme rechtstoepassing. En de nieuwe bestuursstructuur van de gerechten', Trema 2013, p. 9.
Dit maak ik op uit de parlementaire geschiedenis van de Wet Raad voor de rechtspraak: Kamerstukken II 1999-2000, 27 182 nr. 3 (MvT), p. 21-23 en Kamerstukken II 2000-2001, 27 182, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag), p. 3, 12-13, 22, 32-33, 35. Daarbij kan het gaan om regelingen op zowel procesrechtelijk als materieelrechtelijk gebied. Zie Kamerstukken II 1999-2000, 27 182, nr. 3 (MvT), p. 22 en Kamerstukken II 2000-2001, 27 182, nr. 6 (Nota na.v. het verslag), p. 3, 32-33, 39.
Zie nader over wat onder 'uniforme rechtstoepassing' moet worden verstaan P.P.T. Bovend'Eert, Rechterlijke organisatie, rechters en rechtspraak 2013, p. 106-107 en P.M. van den Eijnden, Onafhankelijkheid van de rechter in constitutioneel perspectief (diss. Nijmegen) 2011, p. 274-276.
Zie het Rapport 'Rechtspraak bij de tijd', Den Haag 1998, p. 28-31, 57.

Wet van 6 december 2001 tot wijziging van de Wet op de rechterlijke organisatie, de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren en enkele andere wetten in verband met de instelling van de Raad voor de rechtspraak, Stb. 2001, 583 (iwtr. 1 januari 2002, Stb. 2001, 621).
Kamerstukken II 1999-2000, 27 182, nr. 3 (MvT Wrvr), p. 5, 14, 17, 23, 65-66; Kamerstukken II 2000-2001, 27 182, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Wrvr), p. 3-4, 7-8 12-15, 20-22, 30, 33-35, 51; Kamerstukken II 2000-2001, 27 181 en 27 182, nr. 22 (Verslag van een wetgevingsoverleg), p. 29, 31; Kamerstukken II 2000-2001, 27 181, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Wet organisatie bestuur en gerechten) p. 51. Zie ook Kamerstukken II 1998-1999, 26 352, nr. 2 (Contourennota modernisering rechterlijke organisatie), p. 15.
Kamerstukken II 2000-2001, 27 182, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Wrvrv), p. 13 (citaat), 35. Zie ook Kamerstukken II 1999-2000, 27 182, nr. 3 (MvT Wrvr), p. 66.
Zie hierover Kamerstukken II 2000-2001, 27 182, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Wrvrv), p. 3-4, waar het gaat over 'gemeenschappelijke gedragslijnen' die betrekking hebben op de toepassing van "rechterlijke bevoegdheden voortvloeiend uit proces- of materieelrechtelijke bepalingen", waarbij uniforme procesregelingen en straftoemetingsciteria als voorbeelden worden genoemd.
Kamerstukken II 2000-2001, 27 182, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Wrvrv), p. 12, 22, 35; Kamerstukken II 2000-2001, 27 181, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Wet organisatie en bestuur gerechten), p. 51.
Kamerstukken II 2000-2001, 27 182, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Wrvrv), p. 35.
Kamerstukken II 2000-2001, 27 182, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Wrvrv), p. 12.
Gedoeld wordt kennelijk op het commentaar d.d. 27 oktober 1999 van de President van en de P-G bij de Hoge Raad op de concept-wetsvoorstellen organisatie en bestuur gerechten en Raad voor de Rechtspraak, NJB 2000-32, p. 1615-1623.
Kamerstukken II 2000-2001, 27 182, nr. 3 (MvT Wrvrv), p. 23. Zie over de verhouding tussen deze passages uit de parlementaire geschiedenis P.P.T. Bovend'Eert, 'De rechter als wetgever: uniforme rechtstoepassing in rechtersregelingen vanuit staatrechtelijk perspectief', RegelMaat 2010-1, p. 23-24 (concluderend dat ondanks dat niet de bevoegdheid wordt toegekend om bindende regels vast te stellen, "nochtans een betrekkelijk sterke binding aan rechtersregelingen beoogd wordt.") en K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 139-142 (mogelijkheid van rechterlijke zelfbinding blijft bestaan). Vgl. over het voorgaande ook Kamerstukken II 2001-2002, 26 855, nr. 16b (Nadere MvA), p. 6, waar de minister overigens slechts over onwenselijkheid van regelgevende bevoegdheden voor de Raad voor de rechtspraak en de gerechtsbesturen spreekt.
Kamerstukken II 1999-2000, 27 181, nr. 3 (MvT Wet organisatie en bestuur gerechten), p. 1.
Zie S.K. Martens, 'Mogelijkheden en grenzen van rechterlijke samenwerking, een verkenning', in: P. Ingelse e.a. (red.), De Mogelijkheden en Grenzen van Rechterlijke Samenwerking, Prinsengrachtreeks 1997/4, p. 16-18. Volgens Martens konden behalve de algemene vergadering van rechters (AV), ook een krachtens mandatering door de AV bevoegd 'orgaan' van het gerecht en – in geval van een door meerdere gerechten gezamenlijk opgestelde regeling – door de AV gemachtigde personen een rechtersregeling opstellen.

Wet van 12 juli 2012 tot wijziging van de Wet op de rechterlijke indeling, de Wet op de rechterlijke organisatie en diverse andere wetten in verband met de vermindering van het aantal arrondissementen en ressorten, Stb. 2012, 313 (iwtr. 1 januari 2013, Stb. 2012, 314).
Wet van 6 december 2001 tot wijziging van de Wet op de rechterlijke organisatie, de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren en enkele andere wetten in verband met de modernisering van de organisatie en de instelling van een bestuur bij de gerechten, Stb. 2001, 582 (iwtr. 1 januari 2002, Stb. 2001, 621).
Een sectorvergadering was volgens art. 20 lid 3 Wet RO (oud) als volgt samengesteld: "Met uitzondering van de raadsheren-plaatsvervangers en rechters-plaatsvervangers, die hun ambt niet vervullen op basis van een aanwijzing als bedoeld in artikel 5f, derde lid, van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren, vormen de binnen een sector werkzame rechterlijke ambtenaren, rechterlijke ambtenaren in opleiding en gerechtsambtenaren tezamen de sectorvergadering."
Kamerstukken II 1999-2000, 27 181, nr. 3 (MvT Wobg), p. 24, 37, 48-49; Kamerstukken II 2000-2001, 27 181, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Wobg), p. 51; Kamerstukken II 1999-2000, 27 182, nr. 3 (MvT Wrvr), p. 13-14; Kamerstukken II 2000-2001, 27 182, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Wrvr), p. 12, 13, 22, 25. Zie ook P.P.T. Bovend'Eert, 'De rechter als wetgever: uniforme rechtstoepassing in rechtersregelingen vanuit staatsrechtelijk perspectief', RegelMaat 2010-1, p. 23-24, 27.
P.P.T. Bovend'Eert, 'Het rechtskarakter van procesreglementen en andere rechtersregelingen', NJB 2016/257, onder 4 en P.P.T. Bovend'Eert, 'De rechter als wetgever: uniforme rechtstoepassing in rechtersregelingen vanuit staatrechtelijk perspectief', RegelMaat 2010, p. 23-24, 27; P. Messer-Dinnissen & J. Tromp, 'Bestuurders van en Raad voor de rechtspraak: houd het bij raad aan de rechtspraak!', NJB 2010/1014, par. 1; K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 144; M. Meijsen, Ontwikkelingen in het civielrechtelijke conservatoir beslag in Nederland (diss. Utrecht) 2013/4.4.1.3, p. 51. Vgl. ook P.P.T. Bovend'Eert, Rechterlijke organisatie, rechters en rechtspraak 2013, p. 103-105, 107-108, 111, 114, 232 en P.P.T. Bovend'Eert, 'Uniforme rechtstoepassing. En de nieuwe bestuursstructuur van de gerechten', Trema 2013, p. 9; alsmede J. Leijten, 'Eerbied voor de rechtspraak!', NJB 2009/122.
Kamerstukken II 2000-2001, 27 181, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Wobg), p. 51 (mijn onderstrepingen): "Vaststelling van deze procedureregelingen geschiedt uiteindelijk door de gerechten zelf. Gedacht moet daarbij worden aan de betreffende sectorvergadering of de gerechtsvergadering en niet aan het bestuur. Het bestuur heeft immers op het terrein van de juridische kwaliteit en de uniforme rechtstoepassing alleen de bevoegdheid te overleggen (...)."
Zie ook K. van Dijk, 'De noodzaak van rechtersregelingen', in: A. Dijkstra, B.F. Keulen & G. Knigge (red.) Het roer recht (liber amicorum W. Vellinga en F. Vellinga-Schootstra) 2013, p. 90. Borgers stelt dat onduidelijk is of 'bevorderen' ook de bevoegdheid tot het vaststellen van rechtersregelingen omvat. Zie M.J. Borgers, 'Het landelijk strafprocesreglement', DD 2011/5.2, par. 2.
Zie ook Kamerstukken II 1999-2000, 27 181, nr. 3 (MvT Wobg), p. 49.
Zie onder meer R.H. de Bock, Th. Groenewald & L.R. van Harinxma thoe Slooten, 'Civiele rechtspleging als onderdeel van de rechterlijke organisatie', in: Th. Groenewald e.a. (red.), Naar vernieuwing van de (civiele) rechtspleging, 2019, p. 165-172; P.P.T. Bovend'Eert, 'Het rechtskarakter van procesreglementen en andere rechtersregelingen', NJB 2016/257, par. 4. Zie ook P.P.T. Bovend'Eert, 'Uniforme rechtstoepassing. En de nieuwe bestuursstructuur van de gerechten', Trema 2013, p. 9-10 en P.P.T. Bovend'Eert, 'De rechter als wetgever: uniforme rechtstoepassing in rechtersregelingen vanuit staatrechtelijk perspectief', RegelMaat 2010, p. 27. Vgl. ook P.M. van den Eijnden, Onafhankelijkheid van de rechter in constitutioneel perspectief (diss. Nijmegen) 2011, p. 336.
Kamerstukken II 1999-2000, 27 181, nr. 3 (MvT Wobg), p. 20.
Zie daarover uitvoerig mijn conclusie voor HR 17 juli 2020, ECLI:NL:HR:2020:1312, NJ 2020/309.
K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p.129-133 (uitgangspunt) en p. 143-145, 154 (bevoegdheid).
Zie J. Leijten, 'Eerbied voor de rechtspraak!', NJB 2009/122 (sector- of gerechtsvergadering is bevoegd tot het vaststellen van rechtersregelingen); het commentaar d.d. 27 oktober 1999 van de

President van en de P-G bij de Hoge Raad op de concept-wetsvoorstellen organisatie en bestuur gerechten en Raad voor de Rechtspraak, NJB 2000-32, p. 1623 (op het niveau van de gerechten zijn de sector- en de collegevergadering bevoegd); P.P.T. Bovend'Eert, 'Uniforme rechtstoepassing in de nieuwe bestuursstructuur van de rechterlijke organisatie', in: R.J.N. Schlössels e.a. (red.), In eenheid, 2007, p. 230 (de vaststelling van procesregelingen is volgens de wetgever een zaak van de sectorvergadering of de gerechtsvergadering); alsmede A. Schoep & P. Schuyt, Instrumenten ter ondersteuning van de rechter bij de straftoemeting 2005, p. 12, 17 (primaat van de vorming van rechterlijk beleid ligt bij de sectoren) en – instemmend – J.L. de Wijkerslooth, 'De betekenis van alternatieve regelgeving in het strafrecht', in: Alternatieve regelgeving (NJV preadviezen 2007) 2007, p. 196. Volgens Hofhuis zijn de sectorvergaderingen en de gerechtsvergadering bevoegd besluiten te nemen over het onderwerp 'uniforme rechtstoepassing'. Dit leidt hij onder meer af uit art. 20 Wet RO (oud), dat zag op de sectoren binnen een gerecht. Het vijfde lid van die bepaling hield in dat gerechtsambtenaren niet deelnamen aan een stemming over de juridische kwaliteit en uniforme rechtstoepassing, bedoeld in art. 23 lid 3 Wet RO (oud). Zie H.F.M. Hofhuis, 'De kantonrechter op de stoel van de wetgever', Trema 2009-2, p. 38-39 en 'Jong maar dood hout', Trema 2009-8, p. 328-329. Zie tevens o.b.v. art. 20 lid 5 Wet RO (oud) P.M. van den Eijnden, Onafhankelijkheid van de rechter in constitutioneel perspectief (diss. Nijmegen) 2011, p. 336, voetnoot 464 (de sector- en gerechtsvergaderingen) en K. van Dijk, 'De noodzaak van rechtersregelingen', in: A. Dijkstra, B.F. Keulen & G. Knigge (red.) Het roer recht (liber amicorum W. Vellinga en F. Vellinga-Schootstra) 2013, p. 90.

K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 149, 152, 154.

Kamerstukken II 2010-2011, 32 891, nr. 3 (MvT Whgk), p. 1, zie ook p. 24.

Kamerstukken II 2010-2011, 32 891, nr. 3 (MvT Whgk), p. 24; Kamerstukken II 2011-2012, 32 891, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Whgk), p. 9.

Kamerstukken II 2010-2011, 32 891, nr. 3 (MvT Whgk), p. 10, 24-25; Kamerstukken II 2011-2012, 32 891, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Whgk), p. 20, 31; Kamerstukken I 2011-2012, 32 891, nr. C (MvA Whgk), p. 11, 21-22. Zie ook het advies van de Raad voor de rechtspraak over het wetsvoorstel Herziening gerechtelijke kaart, p. 7.

In de memorie van toelichting bij de Whgk is in dit verband opgemerkt dat binnen de nieuwe organisatiestructuur van de gerechten "vanzelfsprekend (...) voorzieningen [zullen] moeten worden getroffen om te voorzien in de thans op sectorniveau uitgevoerde werkzaamheden op het gebied van het bewaken van juridische kwaliteit en de bevordering van uniforme rechtstoepassing". De memorie van toelichting vermeldt in aansluiting hierop dat art. 23 lid 3 Wet RO hiervoor uitdrukkelijk een taak bij het gerechtsbestuur legt. Hiermee lijkt het treffen van de bedoelde voorzieningen als taak van het gerechtsbestuur te worden aangemerkt. Zie Kamerstukken II 2010-2011, 32 891, nr. 3, p. 24. Zie ook Kamerstukken II 2011-2012 32 891, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Whgk), p. 32.

Zie Kamerstukken II 2010-2011, 32 891, nr. 3 (MvT Whgk), p. 25. De Raad voor de rechtspraak had geadviseerd om de gerechtsvergadering en haar wettelijke taak uit de Wet RO te schappen, in welk verband zij onder meer opmerkte dat het gesprek over kwaliteit en rechtseenheid niet gevoerd dient te worden in de gerechtsvergadering, "maar (...) op een veel meer betekenisvolle wijze inhoud [zal] kunnen krijgen in de nieuw te vormen teams en clusters." (zie p. 8 van het advies).

Kamerstukken II 2010-2011, 32 891, nr. 3 (MvT Whgk), p. 25; Kamerstukken II 2010-2011, 32 891, nr. 3 (Advies RvS Whgk), p. 6-7; Kamerstukken II 2011-2012 32 891, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Whgk), p. 32. Voorts geldt sinds de inwerkingtreding van de Whgk dat het door het gerechtsbestuur vast te stellen bestuursreglement nadere regels moet bevatten over de wijze waarop het bestuur uitvoering geeft aan zijn in art. 23 lid 3 Wet RO neergelegde taak om de juridische kwaliteit en de uniforme rechtstoepassing te bevorderen (art. 20 lid 1, onder d, Wet RO) en dat het bestuur in het huishoudelijk reglement aan de president of aan het andere rechterlijke lid van het bestuur het aandachtsgebied juridische kwaliteit en uniforme rechtstoepassing moet toewijzen (art. 19 lid 2 Wet RO). Zie hierover Kamerstukken II 2010-2011, 32 891, nr. 3 (MvT Whgk), p. 25, 28; Kamerstukken II 2010-2011, 32 891, nr. 3 (Advies RvS Whgk), p. 7.

Zie ook Kamerstukken II 2000-2001, 27 181 nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Wobg), p. 58-59. De memorie van toelichting bij de Whgk omschrijft de taak van de gerechtsvergadering als "een advies- en overlegtaak op het gebied van de taak van het gerechtsbestuur om de juridische kwaliteit en de uniforme rechtstoepassing te bevorderen" (Kamerstukken II 1999-2000, 27 182, nr. 3, p. 25).
P.P.T. Bovend'Eert, 'Het rechtskarakter van procesreglementen en andere rechtersregelingen', NJB 2016/257, onder 4; K. van Dijk, 'De noodzaak van rechtersregelingen', in: A. Dijkstra, B.F. Keulen & G. Knigge (red.) Het roer recht (liber amicorum W. Vellinga en F. Vellinga-Schootstra) 2013, p. 90; M. Meijsen, Ontwikkelingen in het civielrechtelijke conservatoir beslag in Nederland (diss. Utrecht) 2013/4.4.1.3, p. 51; K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 144. Vgl. voorts P.P.T. Bovend'Eert, Rechterlijke organisatie, rechters en rechtspraak 2013, p. 234. Zie ook R.H. de Bock, 'Grip op kwaliteit. Een model voor inhoudelijke kwaliteit van rechterlijke beslissingen', in: Kwaliteit als keuze (NJV preadviezen 2015) 2015, p. 80, voetnoot 290.
M.J. Borgers, 'Het landelijk strafprocesreglement', DD 2011/5,2 onder 2; P.M. van den Eijnden, Onafhankelijkheid van de rechter in constitutioneel perspectief (diss. Nijmegen) 2011, p. 336; F. Vellinga-Schootstra, 'Strafrechtersrecht: rechtersregelingen in het strafproces', in: B.F. Keulen e.a. (red.), Pet af (liber amicorum D.H. de Jong) 2007, p. 516; K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 177-178. Vgl. ook het commentaar d.d. 27 oktober 1999 van de President van en de P-G bij de Hoge Raad op de concept-wetsvoorstellen organisatie en bestuur gerechten en Raad voor de Rechtspraak, NJB 2000-32, p. 1622-1623.
Zie nader over deze zelfbinding K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 100-103. Van Dijk baseert zich ook op de functionele rechterlijke onafhankelijkheid; zie K. Dijk, 'De noodzaak van rechtersregelingen', in: A. Dijkstra, B.F. Keulen & G. Knigge (red.) Het roer recht (liber amicorum W. Vellinga en F. Vellinga-Schootstra) 2013, p. 92. Zie ook P.P.T. Bovend'Eert, 'Uniforme rechtstoepassing. En de nieuwe bestuursstructuur van de gerechten', Trema 2013, p. 10.
P.P.T. Bovend'Eert, 'Het rechtskarakter van procesreglementen en andere rechtersregelingen', NJB 2016/257, onder 4 en 5; K. van Dijk, 'De noodzaak van rechtersregelingen', in: A. Dijkstra, B.F. Keulen & G. Knigge (red.) Het roer recht (liber amicorum W. Vellinga en F. Vellinga-Schootstra) 2013, p. 92. Vgl. ook de volgende publicaties, waarin wordt gesteld dat de bevoegdheid bij de rechters zelf ligt, zonder dat een bevoegd orgaan wordt aangewezen, P.P.T. Bovend'Eert, Rechterlijke organisatie, rechters en rechtspraak 2013, p. 115-116 en P.P.T. Bovend'Eert, 'De rechter als wetgever: uniforme rechtstoepassing in rechtersregelingen vanuit staatrechtelijk perspectief', RegelMaat 2010-1, p. 27 alsmede P. Messer-Dinnissen & J. Tromp, 'Bestuurders van en Raad voor de rechtspraak: houd het bij raad aan de rechtspraak!', NJB 2010/1014; F. Vellinga-Schootstra, 'Strafrechtersrecht: rechtersregelingen in het strafproces', in: B.F. Keulen e.a. (red.), Pet af (liber amicorum D.H. de Jong) 2007, p. 499, 516.
Anders: P.M. van den Eijnden, Onafhankelijkheid van de rechter in constitutioneel perspectief (diss. Nijmegen) 2011, p. 336. Van Eijnden ziet geen rol weggelegd voor de gerechtsvergadering omdat deze te groot in omvang zijn geworden om rechtersregelingen vast te kunnen stellen. Zij bepleit aansluiting bij 'de gegroeide praktijk' waarin de LOV's een belangrijke rol spelen in de beleidsontwikkeling.
Zie ook K. Teuben, Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht (BPP nr. II) (diss. Leiden) 2004, p. 152, en voorts Kamerstukken II 2000-2001, 27 182, nr. 6 (Nota n.a.v. het verslag Wrvr), p. 12 ("Vaststelling van deze [in PVRO-verband tot stand gebrachte; A-G] procedureregelingen – naar landelijk model – geschiedt uiteindelijk door de gerechten zelf, bijvoorbeeld door de gerechtsvergadering.").
Zo is het Landelijk procesreglement kort gedingen rechtbanken handel/familie volgens de considerans vastgesteld door de besturen van alle rechtbanken. De considerans van het Landelijk procesreglement verzoekschriftprocedures rechtbank handel/voorzieningenrechter vermeldt dat alle rechtbanken het reglement als eigen reglement hebben vastgesteld. De considerans van het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de rechtbanken vermeldt hetzelfde

voor de eerst versie; een latere versie is vastgesteld door de besturen van alle rechtbanken. De procesreglementen familie- en jeugdrecht van de rechtbanken, het Procesreglement Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg en Wet zorg en dwang, het Procesreglement Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften en het Procesreglement verzoekschriftprocedures insolventiezaken rechtbanken zijn na akkoord van (het dagelijks bestuur van) de Presidentenvergadering, door (de gerechtsbesturen van) alle rechtbanken (als eigen reglement) vastgesteld. De eerste versie van Landelijk procesreglement voor rolzaken kanton is blijkens de considerans vastgesteld door het LOK. Het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven, het Procesreglement verzoekschriftprocedures familiezaken gerechtshoven en het Procesreglement verzoekschriftprocedures familiezaken gerechtshoven zijn blijkens hun considerans ontwikkeld door het LOVC-H respectievelijk het LOVF-H, in samenspraak met de Nederlandse Orde van Advocaten. De eerste versie van de reglementen is door het LOVC-H respectievelijk het LOVF-H goedgekeurd, waarna alle gerechtshoven de reglementen als eigen reglement hebben vastgesteld. De considerans van het Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven en de considerans van het Procesreglement verzoekschriftprocedures familiezaken gerechtshoven vermelden voorts dat de laatste versie van beide procesreglementen is goedgekeurd door het LOVC-H respectievelijk het LOFV-H, “waarna de besturen van de gerechtshoven, na verkregen groen licht van het dagelijks bestuur van de presidentenvergadering, deze versie hebben geaccordeerd en vastgesteld”.
S.o. NOvA onder 3.1.33.

S.o. NOvA onder 3.1.34.

Zie décret n° 2017-891 du 6 mai 2017, art. 22.

Zie voor een bespreking van (het voortraject van) deze wetswijziging, A. Gutsunaeva, La concentration des moyens en procédure civile (diss. Nice) 2021, te raadplegen via https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-03380372/document. Vgl. voor een voorbeeld uit de recente jurisprudentie waarin dit – als ik het goed zie – leidde tot niet-ontvankelijkheid, Cour d'appel de Grenoble, 2ème chambre, 7 septembre 2021, n° 18/04606 (te raadplegen via https://www.doctrine.fr/d/CA/Grenoble/2021/CFFD31267D5342043C728).
Zie décret n° 2017-891 du 6 mai 2017, art. 34.

Zie art. 954 van de Franse Code de procédure civile.

Dit volgt uit correspondentie met het wetenschappelijk bureau van de Cour de Cassation in december 2021. Vgl. ook het rapport van de Commission de réflexion sur la réforme de la Cour de cassation, april 2017, waarin een voorstel hiertoe gedaan (p. 151: (“Créer un groupe ad hoc à cette fin, animé par les avocats aux Conseils”). Zie ook M. Feteris, ‘Versterking van de Franse cassatierechtspraak. Vergelijking met Nederland’, NJB 2018/302, p. 417. Te raadplegen via Te raadplegen via https://www.courdecassation.fr/files/files/R%C3%A9forme/Archives/Rapport%20sur%20la%20r%C3%A9forme%20de%20la%20Cour%20de%20cassation%202017.pdf.
https://www.cortedicassazione.it/cassazione-resources/resources/cms/documents/2015_ProtocolloIntesa_CSC_CNF_Civile.pdf. Zie ook EHRM 28 oktober 2021, ECLI:CE:ECHR:2021:1028JUD005506411 (Succi e.a./Italië), rov. 23.
https://www.cortedicassazione.it/cassazione-resources/resources/cms/documents/2015_ProtocolloIntesa_CSC_CNF_Civile.pdf, p. 3 (“raccomandazioni”).
LEGGE 26 novembre 2021, n. 206, te raadplegen via

https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2021/12/09/21G00229/sg.
OLG Frankfurt, 22 September 2007, ECLI:DE:OLGHE:2007:0920.22W41.07.0A, NJW-RR 2008, 1080-1081.
Vgl. K.G. Deubner, 'Aktuelles Zivilprozessrecht', JuS 2008, 1076.
OLG Frankfurt, 22 September 2007, ECLI:DE:OLGHE:2007:0920.22W41.07.0A, NJW-RR 2008, 1080-1081.
Zie K.G. Deubner, 'Aktuelles Zivilprozessrecht', JuS 2008, 1076-1077. Zie voorts ook (zonder kritiek) Gerken, § 42 Ablehnung eines Richters; III. Besorgnis der Befangenheit (Abs. 2)', in Smid/Gerken/Reuschle/Kruirs/Hartmann, Zivilprozessordnung und Nebengesetze Großkommentar (Band 1), Berlijn: De Gruyter 2020.
Zie https://www.poderjudicial.es/stfls/TRIBUNALES%20SUPERIORES%20DE%20JUSTICIA/TSJ%20Madrid/UNIFICACI%C3%93N%20DE%20CRITERIOS/20191120%20AP%20Madrid%20%E2%80%93%20Acuerdos%20de%20Unificaci%C3%B3n%20de%20Criterios%20del%20Orden%20Civil%2019.09.2019.pdf, onder 10.
Tribunal Supremo, Sala primera), de 27 de enero 2017 te raadplegen via https://www.poderjudicial.es/stfls/TRIBUNAL%20SUPREMO/ACUERDOS%20y%20ESTUDIOS%20DOCTRINALES/FICHERO/20170214%20Sala1TS.%20Acuerdos%20criterios%20de%20admisi%C3%B3n%202-2017.pdf.
Ibid, rov. § III. 3.1. Voor de wettekst, zie https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2000-323.

Tribunal Supremo, STS 775/2021, (Sala de lo Contencioso-Adminitrativo, Sección Sexta), de 1 de junio 2021 (Recurso 137/2020), ECLI:ES:TS:2021:2206 te raadplegen via

https://www.poderjudicial.es/search/TS/openDocument/3379c86433d56432/20210614.
Zie Practice Direction HC86, te raadplegen via https://www.courts.ie/content/written-submissions-1.
Zie Practice Direction CA06, te raadplegen via https://www.courts.ie/content/submissions-books-appeal-and-authorities-civil-appeals.
Zie Practice Direction SC16, te raadplegen via https://www.courts.ie/content/conduct-proceedings-supreme-court, onder 20.
Zie Practice Direction CA06, te raadplegen via https://www.courts.ie/content/submissions-books-appeal-and-authorities-civil-appeals, onder 2.
Deze wet is te raadplegen via https://www.justice.ie/en/JELR/Civil%20and%20Criminal%20Law%20(Miscellaneous%20Provisions)%20Act%202020.pdf/Files/Civil%20and%20Criminal%20Law%20(Miscellaneous%20Provisions)%20Act%202020.pdf.
Zie https://www.courts.ie/content/written-submissions-and-issue-papers.
Zie M.J. Bosselaar & B. Kemp, 'Nadere regels voor processtukken. Wat kunnen we leren van de Verenigde Staten?', NTBR 2020/13, p. 97-99.
Zie daarover M.K.G. Tjepkema & L.A. van Heusen, 'Inspiratie door internationale samenwerking in het bestuursrecht: over ACA-Europe', NTB 2020/234.
M.K.G. Tjepkema & L.A. van Heusen, 'Inspiratie door internationale samenwerking in het bestuursrecht: over ACA-Europe', NTB 2020/234, p 589.
Zie voor meer informatie over deze bijeenkomst, https://www.aca-europe.eu/index.php/en/evenements-en/694-dublin-25-26-march-2019-seminar-how-our-courts-decide-the-decision-making-processes-of-supreme-administrative-courts.
Zie het document 'Answers to questionnaire: Greece', p. 13, te raadplegen via https://www.aca-europe.eu/seminars/2019_Dublin/Greece_en.pdf: "must include a summary of the legal issues raised by the case not exceeding 200 words".
Zie https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/bcc26661-143b-4f2d-8916-0e0e66ba4c50/11598897.pdf, p. 9.
Art. 3(2) van de Codice del processo amministrativo is te raadplegen via https://www.normattiva.it/atto/caricaDettaglioAtto?atto.dataPubblicazioneGazzetta=2010-07-

07&atto.codiceRedazionale=010G0127&atto.articolo.numero=0&atto.articolo.sottoArticolo=1&atto.articolo.sottoArticolo1=10&qId=4c3e4f08-e077-4949-adc4-27561140a755&tabID=0.2972690483756024&title=lbl.dettaglioAtto.
Zie Decreto n. 167/2016, te raadplegen via

https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2017/01/03/16A08997/sg.
M.K.G. Tjepkema & L.A. van Heusen, 'Inspiratie door internationale samenwerking in het bestuursrecht: over ACA-Europe', NTB 2020/234, p 589.
Zie https://www.courts.ie/content/conduct-proceedings-supreme-court.
"According to a Practice Direction of the Court, 'SC16-Conduct of Proceedings before the Supreme Court', written submissions must be no more than 10,000 words in total and the word count to be noted on the submissions document. This can be extended with the permission of the case management judge. It is unusual to extend the limit but not unheard of." Adlus de antwoorden die door de Ierse delegatie zijn gegeven in reactie op de ACA-enquête: https://www.aca-europe.eu/seminars/2019_Dublin/Ireland.pdf, p. 18.
M.K.G. Tjepkema & L.A. van Heusen, 'Inspiratie door internationale samenwerking in het bestuursrecht: over ACA-Europe', NTB 2020/234, p 589.
Zie https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1998-16718.
Zie Pb 2014 L31/6 (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2014:031:FULL&from=NL).
Zie Pb 2014 L31/6 (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2014:031:FULL&from=NL), onder 11, 12 en 13.
Zie Pb 2014 L31/6 (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2014:031:FULL&from=NL), onder 22 en 25.
Zie art. 58 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie, L 2012 265/1 (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012Q0929(01)&from=NL).
Pb 2012, C 326/47.
Dit reglement is te raadplegen via https://www.courbeneluxhof.be/pdf/BD_reglement_procedure_nl.pdf.
Dit verdrag is te raadplegen via https://www.courbeneluxhof.be/pdf/VerdragHof_consol.pdf.
Dit procesreglement is te raadplegen via https://www.echr.coe.int/documents/rules_court_eng.pdf.
Zie https://www.echr.coe.int/Documents/Application_Form_NLD.pdf, p. 5-7.
Zie https://www.echr.coe.int/Documents/Application_Form_NLD.pdf, p. 8-9.
Zie https://www.echr.coe.int/Documents/Application_Form_NLD.pdf, p. 10-11.
Zie https://www.echr.coe.int/Documents/Application_Notes_NLD.pdf, p. 8.
Zie https://www.echr.coe.int/Documents/Application_Notes_NLD.pdf, p. 8.
Zie https://www.echr.coe.int/Documents/Application_Notes_NLD.pdf, p. 8.
Zie https://www.echr.coe.int/Documents/Application_Notes_NLD.pdf, p. 8.
Zie https://www.echr.coe.int/Documents/Application_Notes_NLD.pdf, p. 8.
Zie https://www.echr.coe.int/documents/rules_court_eng.pdf, Written pleadings, onder 12.

Ondersteuning

- Services
- Feedback

Over deze site

BETWISTING

Algemeen geldt, dat het tegenbewijs tegen de authentieke akte drukt op degene die haar onjuistheid en / of valsheid beweert, in een speciale “Valsheidsprocedure” bij de - civiele rechter. Bij deze rectificatie notariële akte van 21 juni 2007 geldt, dat deze procedure voor de civiele rechter absoluut en alleen in combinatie van een openbaar parlementair onderzoek naar het rechtssysteem volgt, met horen van alle getuigen onder ede. In een “valsheidsprocedure” worden de notariële akte van een verklaring de dato één en twintig januari negentienhonderd vier en negentig en notariële akte onder ede de dato twee en twintig juni negentienhonderd vier en negentig onderdeel van één totale valsheidsprocedure op alle akten.

Tegenbewijs tegen partij-verklaring in notariële akte kan ook inhouden dat onjuist is verklaard.
De mogelijkheid om tegenbewijs (art. 151 Rv) te leveren tegen een notariële akte inhoudende een partij-verklaring (art. 157 lid 2 Rv) is niet beperkt tot de stelling dat ten overstaan van de notaris anders is verklaard dan in de akte is opgenomen. Het tegenbewijs kan ook betrekking hebben op de stelling dat de in de akte opgenomen verklaring niet overeenstemt met de werkelijkheid. Het recht op een toegang tot de rechter betreft de betwisting van de notariële akten door de Nederlandse Staat, de stichting kan dit belangrijk recht -toelating tot tegenbewijs- de staat niet ontnemen.Het vormt immers één van de hoekstenen van in artikel 6 EVRM verdrag. Wat tevens inherent onderdeel vormt op een eerlijk proces voor de stichting tegen de Nederlandse Staat. Volgens het beginsel van processuele gelijkheid “equality of arms” moet iedere partij een redelijke kans krijgen om zijn zaak uiteen te zetten onder omstandigheden die ook de stichting niet benadelen ten opzichte van de Nederlandse Staat. Nederland is een democratie. Nederland is ook een rechtsstaat. Het doel van de rechtsstaat is om burgers te beschermen tegen machtsmisbruik van de overheid. In een rechtsstaat moet de overheid zich, net als de burgers, aan de wet houden. Zij mag de rechten en vrijheden van de burgers in het land niet zomaar inperken of afpakken, ook niet als ze democratisch is gekozen. De politie mag niet zomaar iemands huis binnentreden, iemand op straat oppakken of in de cel zetten. In een democratische rechtsstaat heeft iedereen het recht zijn mening te uiten binnen de grenzen van de wet. Wat die grenzen in een concreet geval precies zijn, bepaalt alleen de onafhankelijke en onpartijdige rechter. In een democratie worden de rechten van minderheden beschermd tegen willekeur van de meerderheid.

Gezien de verklaring onder ede in de notariële akte de dato twee en twintig juni negentienhonderd vier en negentig, kan niet worden uitgegaan van een democratie, maar is sprake van een schijndemocratie.Gezien de aard en de opstelling door de Nederlandse Staat, dat de Staat de status quo zal handhaven zo lang enigszins mogelijk is, en zich daarom om die reden van geen enkele Wet, Verdrag rekenschap en verantwoording zal geven. Bij een betwisting van de notariële akten door de Nederlandse Staat is het recht op een eerlijk proces voor een onafhankelijke en onpartijdige rechter voor de stichting hierbij essentieel.

BETWISTING

Authentieke akte: uitwendige,formele en materiële bewijskracht

De bewijskracht van akten wordt onderscheiden in drie vormen: (I) **uitwendige bewijskracht**; (II) **formele bewijskracht**; en **(III) materiële bewijskracht**. Alleen authentieke akten hebben uitwendige bewijskracht (art. 159 lid 1 Rv) en formele bewijskracht.

(I) De **uitwendige bewijskracht** gaat over de verschijningsvorm van een akte. Art. 159 lid 1 Rv bepaalt dat een geschrift dat het uiterlijk heeft van een authentieke akte, geldt als zodanig behoudens het bewijs van het tegendeel. Dit houdt in dat de rechter verplicht is het stuk dat zich aandient als authentieke akte als zodanig te beschouwen, totdat iemand erin slaagt aan te tonen dat bijvoorbeeld de handtekening van de betreffende ambtenaar is vervalst.

(II) Art. 157 lid 1 Rv ziet op de **formele bewijskracht** en bepaalt dat authentieke akten tegen een ieder dwingend bewijs opleveren van hetgeen de ambtenaar binnen de kring van zijn bevoegdheid omtrent zijn eigen waarnemingen en verrichtingen heeft verklaard, zoals het feit dat partijen voor hem zijn verschenen, de datum waarop en de plaats, dat partijen verklaringen hebben afgelegd, en dat zij de akte hebben ondertekend. Het waarheidsgehalte van de inhoud van de door partijen afgelegde verklaringen blijft echter buiten beschouwing.

(III) Materiële bewijskracht houdt in dat ervan wordt uitgegaan dat het waar is wát de ondertekenaar – hetzij een partij (art. 157 lid 2 Rv), hetzij een ambtenaar (art. 157 lid 1 Rv) – in de akte heeft verklaard.

Art. 157 lid 2 Rv ziet op de materiële bewijskracht van partijverklaringen in akten. Volgens dit artikellid levert een authentieke (of onderhandse) akte ten aanzien van de verklaring van een partij omtrent hetgeen de akte bestemd is ten behoeve van de wederpartij te bewijzen, – alleen – tussen partijen dwingend bewijs op van de waarheid van die verklaring (tenzij dit zou kunnen leiden tot een rechtsgevolg dat niet ter vrije bepaling van partijen staat).

De bedoeling waarmee de akte is opgemaakt is bepalend voor het antwoord op de vraag of de akte is bestemd om tot bewijs te dienen van een bepaalde daarin opgenomen verklaring. De bewijsbestemming van de akte zal in de regel kunnen worden afgeleid uit de inhoud en de ondertekening, omdat in het algemeen een schriftelijke vastlegging zal zijn bedoeld om tot bewijs te dienen. In sommige gevallen moet dit echter worden afgeleid uit de omstandigheden van het geval.

Onder partij wordt volgens de tweede zin van art. 157 lid 2 Rv mede begrepen de rechtverkrijgende onder algemene of bijzondere titel, voor zover het desbetreffende recht is verkregen na het opmaken van de akte.

Tegen het dwingend bewijs ingevolge het tweede lid van art. 157 Rv staat op grond van art. 151 lid 2 Rv tegenbewijs open. Voor het slagen van tegenbewijs is voldoende dat het door de andere partij geleverde bewijs erdoor wordt ontzenuwd.

Parket bij de Hoge Raad

05-04-2019

Tegenbewijs van het dwingende bewijs

Bij een eventuele rechterlijke procedure geldt de inhoud van de notariële akte altijd als ‘volledig’ bewijs. Dat is niet zo bij een onderhandse akte.

Voor het slagen van het tegenbewijs is derhalve niet voldoende dat het dwingende bewijs wordt ontzenuwd. Aan tegenbewijs tegen dwingend bewijs moet de eis worden gesteld dat daaruit ondubbelzinnig de onjuistheid blijkt van (in dit geval) de authentieke akte (vgl. Hoge Raad 9 juli 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM2337).

Wat is de Haviltex-norm?

De Haviltex-norm of Haviltex-formule, zoals deze uitlegmethode ook wel wordt genoemd, houdt in dat de uitleg van een overeenkomst of akte neerkomt op de zin die partijen over een weer redelijkerwijs aan de bepaling(en) van de overeenkomst of akte hebben mogen toekennen. Hierbij wordt rekening gehouden met de omstandigheden van het geval en wat de partijen redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten.

Wat is de CAO-norm?

De CAO-norm is een puur taalkundige uitleg van de bepaling(en) van de overeenkomst of akte. Deze uitlegmethode gaat veel meer uit van de letterlijke bewoordingen van de overeenkomst. Dit wordt ook wel de objectieve uitleg genoemd, terwijl de Haviltex-norm veel subjectiever is.

Hoe wordt een notariële akte uitgelegd?

Nu we weten wat de twee verschillende methoden van uitleg zijn, kunnen we kijken welke uitleg gebruikt moet worden bij een notariële akte. De Hoge Raad, de hoogste rechter in Nederland, heeft geoordeeld dat een notariële akte objectief, naar de letter van de akte, moet worden uitgelegd (volgens de CAO-norm).

MAAR, en nu komt het: dit geldt alleen voor het goederenrechtelijke deel van een akte. De objectieve uitleg geldt dus voor de vaststelling van (de omvang van) het overgedragen of gevestigde recht in de notariële akte. Het obligatoire gedeelte van de overeenkomst moet subjectief worden uitgelegd.

Voorbeeld

Om het allemaal iets duidelijker te maken zal ik het proberen uit te leggen aan de hand van een hypotheekakte. In een hypotheekakte worden vaak zowel de vestiging van het recht van hypotheek op een woning of kantoorpand geregeld als ook de som van de hypotheeklening die hier tegenover staat en tegen welke rente de bank de hypotheeklening verstrekt. De hypotheekakte wordt vervolgens ingeschreven in het Hypotheekregister. Het gedeelte waarin de vestiging van het recht van hypotheek is geregeld moet objectief worden

uitgelegd, omdat derden moeten kunnen afgaan op hetgeen in de akte is vermeld omtrent de vestiging van het recht van hypotheek, welke akte zij kunnen raadplegen in het Hypotheekregister.

Het gedeelte van de hypotheekakte dat gaat over de hoogte van de rente die betaald moet worden, speelt alleen een rol in de verhouding tussen de hypotheekgever en de hypotheeknemer, de contractspartijen. Deze bepalingen hebben geen werking tegenover derden en dienen daarom subjectief te worden uitgelegd. Dat wil zeggen dat bij de uitleg rekening wordt gehouden met wat partijen in de gegeven omstandigheden over en weer redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten (volgens de Haviltex-norm).

Deel dit

Heb je vragen of wil je advies?

Heb je vragen of wil je een notariële akte laten opstellen door de specialisten van Marks Wachters notarissen? Neem dan contact met ons op door een bericht te sturen of door ons te bellen op (040) 244 8855 (locatie Eindhoven) of (040) 283 1303 (locatie Nuenen).

Haviltexnorm v.s. CAO-norm

Uitleg van een notariele akte

Van onze advocaat contractenrecht. Op 8 februari 2017 heeft de Rechtbank Overijssel uitspraak gedaan over de uitleg van een notariële akte.

Volgens vaste rechtspraak van de Hoge Raad komt het bij de uitleg van een notariële akte waarbij bijvoorbeeld een zakelijk recht is gevestigd, aan op de partijbedoeling voor zover die in de notariële akte tot uitdrukking is gebracht, en dat deze bedoeling moet worden afgeleid uit de in de akte gebezigde bewoordingen, uit te leggen naar objectieve maatstaven in het licht van de gehele inhoud van de akte (HR 19 april 2013, HR:2013:BZ2904). De ratio van deze objectieve uitlegmaatstaf is gelegen in het voor registergoederen geldende stelsel van publiciteit. Derden moeten kunnen afgaan op hetgeen in een in de openbare registers ingeschreven akte is vermeld ter zake van de overdracht van een registergoed of van de vestiging van een beperkt recht op een registergoed.

De Hoge Raad over de Haviltexnorm

In het Haviltex-arrest (HR 13 maart 1981, NJ 1981, 635) heeft de Hoge Raad overwogen dat de vraag hoe in een schriftelijk contract de verhouding tussen partijen is geregeld, niet kan worden beantwoord op grond van alleen maar een zuiver taalkundige uitleg van de bepalingen van het contract. Voor de beantwoording van die vraag komt het aan op de zin die partijen in de gegeven omstandigheden over en weer redelijkerwijs aan deze bepalingen mochten toekennen en op hetgeen zij te dien aanzien redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten. Bij deze uitleg dient de rechter rekening te houden met alle bijzondere omstandigheden van het gegeven geval.

De Hoge Raad over de CAO-norm

In latere arresten heeft de Hoge Raad ten aanzien van de uitleg van bepalingen van een CAO (een regeling die naar haar aard bestemd is de rechtspositie van derden te beïnvloeden, zonder dat die derden invloed hebben op de inhoud of de formulering van die overeenkomst of regeling, terwijl de onderliggende partijbedoeling voor die derden niet kenbaar is) een anders geformuleerde norm aanvaard: daarvoor geldt een uitleg naar objectieve maatstaven, waarbij in beginsel de bewoordingen van die bepaling, gelezen in het licht van de gehele tekst van de CAO, van doorslaggevende betekenis zijn. Daardoor komt het niet aan op de bedoelingen van de partijen die de overeenkomst tot stand hebben gebracht, voor zover deze niet uit de daarin opgenomen bepalingen kenbaar zijn, maar op de betekenis die naar objectieve maatstaven volgt uit de bewoordingen waarin de overeenkomst is gesteld. Bij deze uitleg kan onder meer acht worden geslagen op de elders in de overeenkomst gebruikte formuleringen en op de aannemelijkheid van de rechtsgevolgen waartoe de onderscheiden, op zichzelf mogelijke tekstinterpretaties zouden leiden (HR 20 februari 2004, HR:2004:AO1427, HR, 24 februari 2012, HR:2012:BU9889 en 25 november 2016, HR:2016:2687).

In principe geldt dus een uitleg naar de letter van de notariële akte. Dit is evenwel anders indien er belangen van derden bij de uitleg van de akte gemoeid zijn. Tussen de Haviltexnorm en de CAO-norm bestaat geen tegenstelling, maar een vloeiende overgang.

Heeft u vragen over de uitleg van contracten, notariële akten of testamenten, belt u dan gerust onze advocaat contractenrecht op 020-3980150.

Door admin| 24 mei 2017 Bron: Brenner Advocaten

Wat is de Haviltex-norm?

De Haviltex-norm of Haviltex-formule, zoals deze uitlegmethode ook wel wordt genoemd, houdt in dat de uitleg van een overeenkomst of akte neerkomt op de zin die partijen over een weer redelijkerwijs aan de bepaling(en) van de overeenkomst of akte hebben mogen toekennen. Hierbij wordt rekening gehouden met de omstandigheden van het geval en wat de partijen redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten.

Wat is de CAO-norm?

De CAO-norm is een puur taalkundige uitleg van de bepaling(en) van de overeenkomst of akte. Deze uitlegmethode gaat veel meer uit van de letterlijke bewoordingen van de overeenkomst. Dit wordt ook wel de objectieve uitleg genoemd, terwijl de Haviltex-norm veel subjectiever is.

Hoe wordt een notariële akte uitgelegd?

Nu we weten wat de twee verschillende methoden van uitleg zijn, kunnen we kijken welke uitleg gebruikt moet worden bij een notariële akte. De Hoge Raad, de hoogste rechter in Nederland, heeft geoordeeld dat een notariële akte objectief, naar de letter van de akte, moet worden uitgelegd (volgens de CAO-norm).

Bron: Marks Wachters notarissen

JONES DAY | One Firm Worldwide℠

Bijgewerkt tot: november 2016

MEMORANDUM
UITLEGJURISPRUDENTIE HOGE RAAD

De Hoge Raad stelt de zogenoemde Haviltex-norm[1] (geobjectiveerd subjectieve uitleg) centraal, waarbij alle omstandigheden van het geval van belang zijn[2], gewaardeerd naar hetgeen de redelijkheid en billijkheid meebrengen[3]. De partijbedoeling mag niet ononderzocht blijven door enkel op basis van de redelijkheid en billijkheid een bepaalde uitleg te bezigen.[4] Vormen van meer objectieve uitleg, waarvan de meest extreme vorm de CAO-norm is,[5] mogen (ook binnen Haviltex) worden gehanteerd in die gevallen waarin (1)

[1] HR 13 maart 1981, ECLI:NL:HR:1981:AG4158, NJ 1981/635 (*Ermes/Haviltex*). Zie uitlegaanwijzing 1 van de meer moderne benaderingen hieronder.

[2] HR 5 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY8101 (*Lundiform/Mexx*). Zie ook HR 21 april 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1706, RvdW 1995/98 (*Kakkenberg/Kakkenberg*), HR 20 februari 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO1427, NJ 2005/493 (*DSM/Fox*), alsmede HR 22 september 2006, ECLI:NL:HR:2006:AX1571, NJ 2006/521 (*samenlevingscontract*). Alle omstandigheden van het geval moeten ook in ogenschouw worden genomen bij de uitleg van een opzeggingsgrond in een (eenzijdige) ontslagbrief (HR 19 februari 2016, ECLI:NL:HR:2016:290 (*Autocentrum*)). Aan de letterlijke tekst komt niet steeds doorslaggevende betekenis toe.

[3] HR 20 februari 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO1427, NJ 2005/473 (*DSM/Fox*), HR 2 februari 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ4410, NJ 2008/104 (*NBA/Stichting Meerhuysen*), alsmede HR 23 april 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL5262 (*Halliburton*).

[4] HR 12 januari 2001, ECLI:NL:HR:2001:AA9430, NJ 2001/199 (*Steinbusch/Van Alphen*).

[5] HR 17 september 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC1059, NJ 1994/173 (*Gerritse/HAS*) en HR 24 september 1993, RvdW 1993/186 (*Hol/EIM*). Dit betreft uitleg van CAO's en deze regel wordt daarom wel de CAO-norm genoemd. Ook de uitleg van een sociaal plan dat niet als een cao kan worden aangemerkt, moet geschieden aan de hand van de CAO-norm (vgl. HR 26 mei 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA5961, NJ 2000/473 (*AKZO/FNV*)). De ratio van de CAO-norm is tweeledig, bescherming van derden tegen niet-kenbare partijbedoelingen en de noodzaak van een eenvormige uitleg voor alle bij de overeenkomst betrokken partijen. Als alle betrokken partijen in de procedure zijn betrokken, kan bewijs met betrekking tot de partijbedoelingen wel worden toegelaten (zie over dit alles HR 25 november 2016, ECLI:NL:HR:2016:2687 (*FNV/Condor*). Zie over de CAO-norm verder ook HR 10 december 1997, RvdW 1998/9C (*Vink/SVVUK*). Zie verder HR 11 april 2003, NJ 2003/430 en, voortbouwend daarop, HR 14 maart 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC6699, waarin de Hoge Raad bepaalde: "*Voor de wijze waarop CAO-bepalingen dienen te worden uitgelegd geldt als uitgangspunt dat de bewoordingen van de CAO-bepalingen en eventueel de daarbij behorende schriftelijke toelichting, gelezen in het licht van de gehele tekst van de overeenkomst, van doorslaggevende betekenis zijn. Daarbij komt het niet aan op de bedoelingen van de partijen bij de CAO, voor zover deze niet uit de CAO-bepalingen en de toelichting daarbij kenbaar zijn, maar op de bewoordingen waarin de CAO en de toelichting zijn gesteld. Bij deze uitleg kan onder meer acht worden geslagen op de elders in de CAO gebruikte formuleringen en op de aannemelijkheid van de rechtsgevolgen waartoe de onderscheiden, op zichzelf mogelijke tekstinterpretaties zouden leiden.*". In HR 18 april 2008, NJ 2008/245, werkt de Hoge Raad dit laatste in die zin uit dat kennelijk maatgevend is in hoeverre het aannemelijk is dat de contracterende partijen (de werkgevers- en werknemersorganisaties, niet de individuele werknemer en zijn werkgever), die zich van het onderscheid tussen, in dit geval, algehele en gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid, bewust moeten zijn geweest, de in de CAO aangetroffen bewoordingen zouden hebben gekozen indien zij aan gedeeltelijk arbeidsongeschikten een recht op een aanvullende uitkering hadden willen toekennen. Zie ook HR 2 oktober 2009, ECLI:NL:HR:2009:BI9633, waarin is bepaald dat uitleg van een CAO die dezelfde bewoordingen kent als een (eerder) algemeen verbindend verklaarde CAO, volledig in cassatie kan worden getoetst. Zie hiervoor ook, in imperatieve zin, HR 22 november 2013, ECLI:NL:HR:2013:1347 (*CNV Vakmensen/Vebidak*). Zie voor een vrij feitelijke uitleg van een

de contractspartijen geen bemoeienis hebben gehad bij de opstelling van de tussen hen geldende afspraken[6] of (2) de contractstekst relevant is voor de rechtspositie van derden,[7] of

---

prepensioenregeling in een bedrijfstak HR 14 november 2014, ECLI:NL:HR:2014:3239, en de voorganger daarvan over dezelfde regeling HR 15 maart 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY6165. (Zie voor de onaannemelijkheid van rechtsgevolgen ook HR 8 oktober 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM9621 (*X/ABP*). NB: In HR 1 november 2013, ECLI:NL:HR:2013:1078, NJ 2013/522 (*Van Wijk c.s/VVE De Prinsenwerf*) formuleert de Hoge Raad dat *moet* worden getoetst aan de aannemelijkheid van de onderscheiden rechtsgevolgen. Zie hierover ook HR 14 februari 2014, ECLI:NL:HR:2014:337 (*Bakermans c.s./Mitros*), waarin tevens is bepaald dat ingeval de splitsingsstukken voor verschillende uitleg vatbaar zijn, en zij verwijzen naar een feitelijke kenmerken van het splitsingsobject, het niet in strijd is met een uitleg naar objectieve maatstaven om die stukken mede aan de hand van waarneming van die feitelijke kenmerken uit te leggen. En zie voor het gewicht van de bewoordingen, als ook over het vermijden van overlap van CAO's, HR 27 mei 2011, ECLI:NL:HR:2011:BQ0010 (*Fondsen Metaal en Techniek/BAM*). Bij uitleg van CAO's mogen eerdere (HR 31 mei 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE2376, NJ 2003/110 (*Ziekenhuis De Heel/Huisman c.s.*) en latere (HR 2 april 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO3857, JAR 2004/113 (*Arriva*)) CAO's worden meegenomen en kan voorts de anti-misbruik-gedachte betekenis toekomen (HR 20 mei 2005, ECLI:NL:HR:2005:AS5255, RAR 2005/89 (*Landbouw-CAO's*)). Een vrij recente zaak waarin de Hoge Raad de CAO-norm formuleert betreft HR 18 december 2015, ECLI:NL:HR:2015:3634 (*Balans Schoonmaak- en Bedrijfsdiensten*). De Hoge Raad formuleert daarin als volgt: "*Bij de uitleg van CAO-bepalingen komt het aan op de tekst van de bepaling, gelezen in het licht van de gehele tekst van de overeenkomst en de eventuele toelichting daarbij, de aannemelijkheid van de rechtsgevolgen en de kennelijke strekking van de regeling waartoe de bepaling behoort (zie onder meer HR 15 april 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP6601, NJ 2011/181)*.". Zie ook HR 25 november 2016, ECLI:NL:HR:2016:2687 (*FNV/Condor*), waarin de Hoge Raad het systeem van DSM/Fox en CAO-norm nog eens uitlegt en die zowel baseert op de positie van derden als op de gewenstheid van een uniforme uitleg.

[6] Zie HR 23 december 2005, ECLI:NL:HR:2005:AU2414, waarin de Hoge Raad expliciet uitsprak dat het bij gebruik van modelcontracten niet gaat om de bedoelingen van de opstellers daarvan maar om de bedoeling van de contracterende partijen.

[7] Niet altijd gebeurt dat even consequent; zie HR 6 maart 1998, ECLI:NL:HR:1998:ZC2607, NJ 1999/113 (*Hille/BUMA-STEMRA*) waar het hof, overigens met inachtneming van andere relevante feiten dan uitsluitend de tekst van het Exploitatiereglement, toch Haviltex toepaste op een wat ondoorzichtige manier, hetgeen door de Hoge Raad werd gesauveerd. Zie voorts (wel meer consequent) de CAO-arresten genoemd in noot 5. Zie verder HR 24 januari 1997' ECLI:NL:HR:1997:ZC2261, NJ 1997/231 (*Citco/Da Costa Gomez*) over een volmacht; HR 9 juni 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1749, NJ 1995/639 (*Gesnoteg/Mees Pierson*) over een bankgarantie. Zie voorts HR 20 mei 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1367, NJ 1994/652 (*Van Weezenbeek/FD*). Zie voor statuten: HR 17 september 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC1061, NJ 1994/213 (*Meier Mattern/VHS*), en voor octrooien: HR13 januari 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1609, NJ 1995/391 (*Ciba Geigy/Oté Optics*), HR 9 februari 1996, ECLI:NL:HR:1996:ZC1987, NJ 1998/2 (*Spiro/Flamco*), HR 5 september 1997, ECLI:NL:HR:1997:ZC2414, NJ 1999/410 (*Stamicarbon/Dow*), HR 7 september 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA3522, NJ 2007/466 (*Lely/Delaval*), alsmede HR 6 maart 2009, ECLI:NL:HR:2009:BG7412 (*Boston Scientific Scimed/Medinol*) en HR 4 april 2014, ECLI:NL:HR:2014:816 (*Medinol/Abbott c.s.*). NB: art. 69 EOV schept in het licht van de art. 1 en 2 van het Uitlegprotocol een eigen uitlegregime voor Europese octrooien; zie ook art. 53 lid 2 ROW.

Zie ook voor de objectieve uitleg van een pari passu beding in een trustakte van een obligatielening: HR 23 maart 2001, ECLI:NL:HR:2001:AB0700 (*Stichting Ofasec/Nederlandse Trust Maatschappij* NV). Zie voor het *Bindend Besluit Regres 1984*: HR 16 mei 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF4621, NJ 2004/183, over een akte van cessie en verpanding van software – conform Haviltex - HR 20 september 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE3381, NJ 2002/610 (*ING/Muller c.s.*). Over een akte van cessie gaan tevens HR 29 juni 2001, ECLI:NL:HR:2001:AB2435, NJ 2001/662 (*Meijs q.q./Bank of Tokyo*) en HR 3 februari 2012, ECLI:NL:HR:2012: BT6947, NJ 2012/261 (*Dix/ING*). Zie over uitleg van een kettingbeding HR 18 juni 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL8514, NJ 2010/354 (*Vrijmetselaars*), waar de te hanteren uitlegmethode in het midden wordt gelaten maar wel Haviltex wordt toegepast. Zie voor de uitleg van een derdenbeding - vrij principieel - HR 18 oktober 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE5160, NJ 2003/503 (*Curatoren/Besix*) en HR 18 oktober 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE7002, NJ 2003/258 (*Pieterse/NN*), beide op basis van Haviltex en de laatste contrair aan de conclusie van A-G Bakels (die een objectieve uitleg bepleitte). Zie voor een meer objectieve uitleg HR 1 oktober 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO9496, NJ 2005/499 (*Taxicentrale Middelburg*) en HR 9 september 2005, ECLI:NL:HR:2005:AT8969, NJ 2006/470 (*Bruil/Bruil Beheer*). Zie voor de uitleg van een kettingbeding dat

(3) de overeenkomst naar haar aard bestemd is de rechtspositie van derden te beïnvloeden, zonder dat die derden invloed hebben gehad op de inhoud of de formulering van die overeenkomst.[8] Binnen de Haviltexnorm kan eveneens primair tekstueel (meer objectief) worden uitgelegd ingeval de aard van de transactie dit meebrengt en indien het gaat om professionele partijen die met deskundige bijstand, na intensieve onderhandelingen, een gedetailleerde schriftelijke overeenkomst hebben gesloten (met een beding zoals een zogenoemde *entire agreement clause*[9] erin waaruit onder omstandigheden kan worden afgeleid dat partijen de bewoordingen centraal hebben willen stellen).[10] Doorslaggevend

---

deel uitmaakt van veilingvoorwaarden: HR 2 februari 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ4410, NJ 2008/104 (*NBA/Stichting Meerhuysen*), waarin is bepaald dat weliswaar een objectieve uitleg voor de hand ligt, maar dat dit anders kan zijn indien uit de tekst van een beding niet een duidelijke bedoeling blijkt en het beding strekt ten gunste van een derde die niet bij de veiling is betrokken. Dan kan van de koper nader onderzoek naar de betekenis worden gevergd. Zie HR 22 oktober 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM8933 (*Lisser/Kamsteeg*), waarin de Hoge Raad enerzijds heeft vastgesteld dat objectieve uitleg – de in de akte tot uitdrukking gebrachte partijbedoeling dient te worden afgeleid uit de gebezigde bewoordingen, uit te leggen naar objectieve maatstaven in het licht van de gehele inhoud van de akte - dient plaats te vinden van een bepaling in een notariële akte tot vestiging van een opstalrecht, doch dat dat in de onderlinge verhouding van partijen niet in de weg kan staan aan tegenbewijs op grond van de naar de Haviltex-maatstaf uit te leggen onderliggende obligatoire overeenkomst. Zie in dit verband ook HR 8 juli 2016, ECLI:NL:HR:2016:1511 (*Rentebeding in hypotheekakte*). Zie voor een meer rechtstreekse, procesrechtelijke, route naar onwaarheid van een notariële akte HR 13 mei 2016, ECLI:NL:HR:2016:848 (*Benu*), contrair aan CAG Wissink. Zie eerder ook in (soort)gelijke zin en over meer objectieve uitleg: HR 22 april 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1345, NJ 1995/560 (*Bouwmeester/Van Leeuwen*), alsmede HR 8 december 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA8901, NJ 2001/350 (*Eelder Woningbouw/Van Kammen c.s.*), HR 17 januari 2003, ECLI:NL:HR:2003:AE9395, NJ 2004/384 (*ICC Arbitration and Conciliation Rules*), HR 13 juni 2003, ECLI:NL:HR:2003:AH9168, en HR 2 december 2005, ECLI:NL:HR:2005:AU2397. Zie ook HR 5 januari 2001, ECLI:NL:HR:2001:AA9314, NJ 2001/612 (*Brooke/Overes q.q.*) en HR 16 maart 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ0613, NJ 2008, 219 (*Wooning/Wooning*). Zie tevens HR 19 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BZ2904 (*Annahoeve*). Zie ook HR 21 september 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW6728 (*Van Rijsbergen/Ytering*), waar in verband met het eenzijdige karakter van een wilsuiting primair gewicht toegekend wordt aan de bedoeling van diegene die zijn wil uit, ook al schrijft de wet – constitutief – een schriftelijke mededeling (in dit geval aan een verzekeraar) voor. Bij objectieve uitleg kan - omgekeerd - ook een rol spelen dat een partij het uit te leggen stuk eenzijdig heeft vastgesteld (HR 22 oktober 2010, ECLI:NL:HR:2010:BN5665 (*Euronext*). Zie voorts, met betrekking tot de uitleg van een splitsingsakte HR 28-1-2011, ECLI:NL:HR:2011:BO5223 (*Ponjee/Sperling*); in deze zaak – het komt niet vaak voor (zie echter ook HR 18 februari 2011, ECLI:NL:HR:2011:BO9581 (*Jadoenath/Jadoenath*) – heeft de Hoge Raad zelf de zaak afgedaan door te verstaan dat de akte geen andere dan een door de Hoge Raad gegeven uitleg toeliet. Zie ook HR 17 december 2010, ECLI:NL:HR:2010:BO1815, RvdW 2011, 10 (*De Heer*). Een enkele keer deed de Hoge Raad dat ook wel eerder: HR 21 maart 1997, RvdW 1997/77C (*Meijer/OTM*). De rechter mag bij de uitleg van een splitsingsakte (met tekening) niet zijn toevlucht nemen tot andere documenten dan die welke kenbaar zijn uit of aan de hand van de in de openbare registers ingeschreven akte en splitsingstekening (waarbij de tekening niet in beginsel boven de akte moet worden gesteld); zie HR 1 november 2013, ECLI:NL:HR:2013:1078, NJ 2013/522 (*Van Wijk c.s./VVE De Prinsenwerf*). De rechter dient de aannemelijkheid van de rechtsgevolgen in aanmerking te nemen. Ook kan de rechterlijke waarneming van een feitelijke situatie een rol spelen bij uitleg van onduidelijke splitsingsstukken (HR 14 februari 2014, ECLI:NL:HR:2014:337 (*Bakermans c.s./Mitros*).

[8] Zoals het geval is bij een WCAM-overeenkomst (HR 9 december 2016, ECLI:NL:HR:2016:2835 (*Dexia-Aanbod*).

[9] In HR 5 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY8101 (*Lundiform/Mexx*) is uitgemaakt dat deze clausule – die geen uitlegbepaling behelst - naar Nederlands recht geen bijzondere betekenis heeft en niet zonder meer eraan kan afdoen dat bij de uitleg toch wordt gekeken naar verklaringen en gedragingen van voor het sluiten van de overeenkomst.

[10] HR 19 januari 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ3178 (*Meyer Europe BV/PontMeyer BV*), bevestigd en wat betreft stel- en bewijsplichten aangescherpt in HR 29 juni 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA4909 (*Uni-Invest*). Uit HR 20 september 2013, ECLI:NL:HR:2013:CA0727 (*Gem. Rotterdam/Eneco c.s.*) vloeit voort dat de enkele hoedanigheid van partijen, hoewel een relevant gezichtspunt onder Haviltex, niet meebrengt dat per se een groot

blijven echter steeds alle omstandigheden van het geval,[11] zij het dat in cassatie uitsluitend de bewoordingen bepalend zijn indien tegen het oordeel van het hof op dit punt geen cassatieklachten zijn gericht.[12] De vrijheid van de rechter om als uitgangspunt groot gewicht toe te kennen aan de meest voor de hand liggende taalkundige betekenis van de omstreden woorden van de overeenkomst, moet worden gezien als een bewijsvermoeden, zodat nader (tegen)bewijs moet worden toegelaten, indien daartoe voldoende is gesteld.[13] De Haviltex- en

---

gewicht moet worden toegekend aan de bewoordingen van de overeenkomst. Dat wordt bevestigd in HR 7 februari 2014, ECLI:NL:HR:2014:260 (*Afvalzorg/Slotereind*). Bij een beursverzekering is de uitleg met name afhankelijk van objectieve factoren zoals de bewoordingen waarin de bepaling is gesteld, gelezen in het licht van de polisvoorwaarden als geheel en van de in voorkomend geval bij de polisvoorwaarden behorende toelichting (HR 16 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC2793 *Chubb/Dagenstaed en Europoint Terminals*). In HR 11 september 2009, ECLI:NL:HR:2009:BI591 (*ACS/HTC*), is uitgemaakt dat een vaststellingsovereenkomst moet worden uitgelegd conform Haviltex (zonder verwijzing naar HR 29 juni 2007) en dat de aard van een dergelijke overeenkomst niet zonder meer meebrengt dat de schuldenaar geen andere schulden heeft dan de daarin per een zekere datum vastgestelde schulden. In HR 9 april 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK1610 (*Liberty Global Europe*¸oftewel *UPC*) heeft de Hoge Raad wederom erkend dat taalkundige uitleg een zwaar gewicht kan toekomen binnen Haviltex. Daarbij speelde een rol dat de overeenkomst in kwestie in de Engelse taal was gesteld en dat partijen volgens de Anglo-Amerikaanse rechtstraditie hun afspraken tot in detail hadden vastgelegd. Zie ook wat betreft tekstuele uitleg binnen Haviltex (en de verhouding met de aanvullende werking van de redelijkheid en billijkheid): HR 11 november 2010, ECLI:NL:HR:2010:BN7886 (*Skare/Flexmen*) (vgl. echter ook de conclusie van AG Huydecoper genoemd in noot 22). Zie ook HR 20 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BU3100 (*Schevers/Appelhof*). Zie over de verhouding tussen uitleg en de derogerende werking HR 21 januari 2011, ECLI:NL:HR:2011:BO5203, NJ 2011/176 (*Achmea*). Zie voorts voor een randgeval, een overeenkomst met een beding over geen vergoeding van kosten bij mislukken van onderhandelingen (hof had naast de tekst kennelijk ook naar de strekking van een bepaling gekeken en de Hoge Raad sauveert) HR 27 mei 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP8707 (*Hemubo/VVE Flatgebouw Strandhotel Zandvoort*). Vergelijk echter het in de vorige noot genoemde arrest *Melfund/Wagram*, alsmede de recente relativering van de primair taalkundige uitleg binnen Haviltex in HR 5 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY8101 (*Lundiform/Mexx*), HR 20 september 2013, ECLI:NL:HR:2013:CA0727 (*Gem. Rotterdam/Eneco c.s.*) en HR 7 februari 2014 ECLI:NL:HR:2014:260 (*Afvalzorg/Slotereind*). Zie voorts over de uitleg van een abstracte bankgarantie HR 13 maart 2015, ECLI:NL:HR:2015:600 (ABN AMRO/Rabobank c.s.), waarin expliciet is bepaald dat daarbij groot gewicht toekomt aan de (strikt te lezen) bewoordingen daarvan, gezien de aard en functie van een dergelijke garantie.

[11] HR 5 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY8101, NJ 2013/214 (*Lundiform/Mexx*). Zie ook reeds HR 28 april 1989, ECLI:NL:HR:1989:AJ6858, NJ 1990/583 (*Liszkay/Harman*), maar dat was een driezaak waar ook contra-proferentem (als gezichtspunt) een rol speelde. Zie ook HR 13 november 2015, ECLI:NL:HR:2015:3303 (*Huwelijksvermogensbestanddelen*) met expliciete bevestiging hiervan onder verwijzing naar Lundiform/Mexx. Ook wordt vermeld: de Haviltexmaatstaf is ook van toepassing indien partijen op de tekst van de overeenkomst haaks op elkaar staande bedoelingen en verwachtingen baseren en geen van beider interpretaties aanstonds volstrekt onaannemelijk is.

[12] HR 8 juli 2016, ECLI:NL:HR:2016:1440 (*Madoff-fraude*).

[13] HR 5 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY8101 (*Lundiform/Mexx*), onder 3.4.4. Zie ook HR 29 juni 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW1981 (*Melfund/Wagram*): "*In zijn hiervoor in 3.2.2 onder (b) weergegeven oordeel heeft het hof niet zonder meer beslissend gewicht gehecht aan de meest voor de hand liggende taalkundige betekenis van de bewoordingen waarin de artikelen 2 en 4 van de koopovereenkomst zijn gesteld. In aanmerking genomen dat de door de rechtbank gehanteerde maatstaf in hoger beroep onbestreden was, dient het in cassatie bestreden oordeel aldus te worden verstaan dat ook het hof als uitgangspunt beslissend gewicht heeft gehecht aan de meest voor de hand liggende taalkundige betekenis van de bewoordingen waarin de artikelen 2 en 4 van de koopovereenkomst zijn gesteld, mede gelet op de aard en strekking van de hier aan de orde zijnde bepalingen van de koopovereenkomst en gelet ook op de context daarvan. In een zodanig geval, waarin de tegen dit oordeel aangevoerde verweren van gedaagde (in dit geval: Melfund) vooralsnog niet inhoudelijk zijn beoordeeld, is de uitleg waartoe de rechter aldus voorshands is gekomen, vatbaar voor tegenbewijs door de gedaagde, in welk geval aan het aanbod tot tegenbewijs in beginsel geen bijzondere eisen mogen worden gesteld (vgl. HR 19 januari 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ3178, NJ 2007/575)*.".

de CAO-norm berusten beide op de redelijkheid en billijkheid en er is sprake van een vloeiende overgang tussen beide (sub)normen.[14] De Haviltex-norm geldt ook voor mondelinge overeenkomsten[15], voor algemene voorwaarden[16], voor de uitleg van contractuele verplichtingen bij samenhangende overeenkomsten,[17] voor de vraag of een partij tekortschoot door de eigen prestatie geheel of gedeeltelijk op te schorten (met een beroep op het optreden van een derde en de vraag voor wiens risico dat optreden komt),[18] voor de vraag of een contractsbepaling een wettelijke bepaling van regelend recht opzij zet[19] en kan tevens worden toegepast op de vraag óf een overeenkomst tot stand is gekomen (waarmee Haviltex en de wils-/vertrouwensleer in feite door de Hoge Raad worden vereenzelvigd).[20]

Meer specifiek kunnen, op basis van de relevante (overige) jurisprudentie van de Hoge Raad, de volgende uitlegaanwijzingen worden onderscheiden. Het betreft een caleidoscopisch beeld, waaruit wellicht de conclusie kan worden getrokken dat de Hoge Raad terzake niet vaak echte subregels, of zelfs maar vuistregels, wenst te formuleren, doch vooral de feitenrechter veel ruimte wenst te geven.

Allereerst twee klassieke uitlegaanwijzingen, die, zo lijkt het althans, vergaand aan belang hebben ingeboet, nu daarop in recente arresten niet meer expliciet wordt teruggekomen:

1. Uitleg is niet reeds aan de orde op grond van het enkele feit dat partijen over een beding van mening verschillen.[21]

2. Indien een afspraak in redelijkheid niet voor meer dan één uitleg vatbaar is (*in claris non fit interpretatio*), mag de rechter de zaak daarop afdoen (en behoefde de rechter, onder het oude recht, niet te bezien of bijvoorbeeld de *contra-proferentem*-regel tot

[14] HR 20 februari 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO1427 (*DSM/Fox*).

[15] HR 4 september 2009, ECLI:NL:HR:2009:BI6319 (*Voor Gezonde Konkurrentie*).

[16] HR 14 oktober 2005, ECLI:NL:HR:2005:AT6014, NJ 2006/ 117, JWB 2005/359 (*Delta Lloyd*) en HR 23 december 2005, ECLI:NL:HR:2005:AU2414, JWB 2005/445 (*NVM-akte*).

[17] HR 10 juli 2009, ECLI:NL:HR:2009:BI3408 (*IKG* of *Cashback*). Zie ook HR 22 oktober 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM8933 (*Lisser/Kamsteeg*).

[18] HR 4 november 2016, ECLI:NL:HR:2016:2517 (*CIA/Heredium*).

[19] HR 21 december 2012, ECLI:NL:HR:2012:BX0345 (*ANVR/IATA*). Daarvoor is niet alleen bepalend of de tekst van de contractuele clausule dit met zoveel woorden bepaalt, maar zijn alle omstandigheden van het geval van belang, gewaardeerd naar hetgeen de redelijkheid en billijkheid meebrengen. Dit lijkt een meer objectieve toetsing dan de pure Haviltex-norm te impliceren, althans open te houden.

[20] HR 21 december 2001, ECLI:NL:HR:2001:AD5352, NJ 2002/60 (*Camping*), HR 5 april 2002, ECLI:NL:HR:2002:AD8186, NJ 2003/124 (*ABN AMRO/werknemer*), HR 16 september 2011, ECLI:NL:HR:2011:BQ2213 (*Batavus/Vriend*) en HR 8 juni 2012, ECLI:NL:HR:2012:BV9539 (*Scholten/Pichel*). Totstandkoming kan, met inachtneming van Haviltex, ook uit de feitelijke situatie worden afgeleid zonder een totstandkomingmoment aan te wijzen, waarbij echter hoge eisen aan de motivering moeten worden gesteld indien daarbij tevens wordt bepaald dat uit een reeds bestaande contractuele verhouding een andere is voortgekomen (HR 2 september 2011, ECLI:NL:HR:2011:BQ3876 (*Dierenartsenmaatschap*). Zie over de vereenzelviging van Haviltex en de art. 3:33, 3:35 en 3:37 BW expliciet HR 12 oktober 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW9243 (*Varde Investments*). Overigens gaat deze vereenzelviging waarschijnlijk al terug tot HR 17 december 1976, ECLI:NL:HR:1976:AC5835, NJ 1977/241 (*Bunde/Erckens*).

[21] HR 16 april 1999, ECLI:NL:HR:1999:ZC2887, NJ 1999/666 (*L/Interpolis Schade*). Evenzo, zo zou men kunnen zeggen, is logisch dat een door de feitenrechter gebezigde uitleg nog niet onbegrijpelijk is vanwege het enkele feit dat een andere uitleg ook mogelijk is (HR 14 september 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO8198, NJ 2005/169 (*Wessanen/Nutricia*).

een gunstiger resultaat voor verzekerde zou leiden).[22] Dit laatste is nu anders in het licht van het bij consumenten ambtshalve toe te passen art. 6:238 BW.[23]

Dan de meer moderne benaderingen:

1. Is er sprake van een onduidelijk beding, dan dient – als uitgangspunt[24] - niet alleen taalkundig te worden uitgelegd,[25] doch komt het primair aan op:

(a) de vraag welke zin partijen in de gegeven omstandigheden over en weer redelijkerwijs aan gegeven verklaringen en gedragingen mochten toekennen;[26] en

(b) de vraag wat zij te dien aanzien redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten.

2. Deze wijze van uitleg is in die zin normatief dat niet uitsluitend naar de tekst van de overeenkomst moet worden gekeken, doch de rechter in voorkomende gevallen ook kan onderzoeken wat partijen hadden behoren te begrijpen, mede in verband met de aard en strekking van de overeenkomst en in het licht van de aanvullende werking van de redelijkheid en billijkheid (welke meebrengen dat partijen ook in de uitvoeringsfase van een overeenkomst met elkaars gerechtvaardigde belangen rekening dienen te houden).[27]

3. Tenzij het om uitleg van meer algemeen werkende, deugdelijk gepubliceerde stukken (bijvoorbeeld CAO's) gaat, betreft uitleg een – in cassatietechnische zin – vraag van ten minste overwegend feitelijke aard[28], zodat in cassatie, mits de juiste maatstaf is

---

[22] HR 9 september 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1436, NJ 1995/285 (*Trouwborst/Tollenaar & Wegener*).

[23] Zie noot 50.

[24] In eerste instantie gaat het om het achterhalen van de zin en strekking van het beding, waarbij de letterlijke tekst niet doorslaggevend mag zijn; zie HR 11 november 1988, ECLI:NL:HR:1988:AC2221, NJ 1990/440 (*Amro/NCM*), HR 23 maart 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ7624, NJ 2007/175 (*echtscheidingsconvenant*)) en HR 19 oktober 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA7024 (*Vodafone/ETC*) (waarin overigens ook is bepaald dat de Baris-Riezenkamp-regel niet alleen geldt tussen partijen in onderhandeling, doch ook tussen partijen die een overeenkomst hebben gesloten. Zie ook de opgekomen primair tekstuele uitleg tussen professionele partijen *binnen Haviltex*, als vermeld in noot 9, alsmede de recente relativering daarvan in HR 5 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY8101 (*Lundiform/Mexx*), HR 20 september 2013, ECLI:NL:HR:2013:CA0727 (*Gem. Rotterdam/Eneco c.s.*) en HR 7 februari 2014, ECLI:NL:HR:2014:260 (*Afvalzorg/Slotereind*).

[25] Zie, naast het Haviltex-arrest zelf, HR 29 mei 2009, ECLI:NL:HR:2009:BH7356, NJ 2009/246 (in een huurrelatie met particulier).

[26] HR 13 maart 1981, ECLI:NL:HR:1981:AG4158, NJ 1981/635 (*Haviltex*). Soms wordt *Haviltex* vermengd met *Bunde/Erckens* (zie HR 22 april 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1345, NJ 1995/560 (*Bouwmeester/Van Leeuwen*)). Zie ook noot 19.

[27] HR 19 oktober 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA7024, NJ 2007/565 (*Vodafone/ETC*). Zie over de verhouding tussen Haviltex-uitleg en de aanvullende werking van de redelijkheid en billijkheid de conclusie van AG Huydecoper bij HR 13 november 2009, ECLI:NL:HR:2009:BJ8724, waar hij – wellicht betwistbaar (zie HR 19 november 2010, ECLI:NL:HR:2010:BN7886 (*Skare/Flexmen*) – bepleit dat deze twee routes uitwisselbaar zijn en tot hetzelfde resultaat hebben te leiden.

[28] Misschien zelfs nog strenger: vrijwel uitsluitend feitelijke aard. Zie HR 14 september 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO8198, NJ 2005/169 (*Wessanen/Nutricia*) (waarin de Hoge Raad voorts onder meer bepaalde dat het enkele feit dat een andere uitleg mogelijk is de door de feitenrechter gebezigde uitleg nog niet onbegrijpelijk maakt) en HR 3 september 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM6085, NJ 2011/5. Zie ook HR 23 april 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL5262, Hoge Raad (*Halliburton*), alsmede (zij het kort en in reactie op een

gehanteerd, in beginsel slechts op motivering kan worden getoetst.[29]Bij rechtsklachten moet dan in beginsel worden aangegeven welke rechtsregels zijn geschonden.[30] Bij vernietiging op grond van het honoreren van een motiveringsklacht wordt in beginsel verwezen.[31] Uitleg van CAO's[32], in ieder geval indien algemeen verbindend verklaard, betreft een rechtsoordeel[33] waartegen in cassatie alleen met rechtsklachten kan worden opgekomen.[34] Wellicht meet de Hoge Raad zich recentelijk ruimte toe om standaardpolissen zelf uit te leggen op basis van het criterium van "een redelijke uitleg".[35]

4. Bij de vraag welke zin partijen aan elkaars verklaringen en gedragingen mochten toekennen, spelen de belangen van derden een rol.[36]

5. Een beding dat naar zijn aard mede is bestemd om de rechtspositie te beïnvloeden van derden die de bedoeling van de contracterende partijen niet kennen, en dat ertoe strekt hun rechtspositie op uniforme wijze te regelen, dient te worden uitgelegd naar objectieve maatstaven, met inachtneming van de Haviltexmaatstaf.[37] Staat een beding

---

misschien niet adequaat geoordeeld cassatiemiddel) HR 8 mei 2009, ECLI:NL:HR:2009:BH1191, RvdW 2009/621, (*Mochi 19-12*) en HR 11 september 2009, ECLI:NL:HR:2009:BI591 (*ACS/HTC*).

[29] HR 19 november 2010, ECLI:NL:HR:2010:BN7886 (*Skare/Flexmen*).

[30] HR 7 september 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA2014 (*Phoenix/Philips*). Bedoeld wordt waarschijnlijk dat moet worden aangeduid in het cassatiemiddel dat (en hoe precies) een onjuiste maatstaf door het hof zou zijn aangelegd. Zie ook (in een niet-uitlegzaak) HR 5 november 2010, ECLI:NL:HR:2010:BN6196.

[31] Zie echter HR 28-1-2011, ECLI:NL:HR:2011:BO5223 (*Ponjee/Sperling*); in deze ook in noot 7 al genoemde zaak – het komt niet vaak voor – heeft de Hoge Raad zelf de zaak afgedaan door te verstaan dat de akte geen andere dan een door de Hoge Raad gegeven uitleg toeliet. De Hoge Raad koos dezelfde benadering bij uitleg van een testament in HR 18 februari 2011, ECLI:NL:HR:2011:BO9581 (*Jadoenath/Jadoenath*). Zie voor uitleg van een testament (op de voet van art. 4:46 lid 2 BW) nog HR 15 februari 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY2595, RvdW 2013/251 (*Van Huijstee/Van der Reijden c.s.*), alsmede (het is een atypisch geval over de onmogelijke voorwaarde van art. 4:45 BW) HR 15 januari 2016, ECLI:NL:HR:2016:46.

[32] En ook pensioenreglementen, zie HR 8 oktober 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM9621 (*X/ABP*) en al eerder HR 16 oktober 1987, NJ 1988/117. De Trading Rules en het Algemeen Reglement AEX van Euronext zijn echter bijvoorbeeld geen recht in de zin van art. 79 RO; zie HR 22 oktober 2010, ECLI:NL:HR:2010:BN5665 (*Euronext*). Het Fondsenreglement is dit echter wel, omdat het uitvoering geeft aan diverse Europese Richtlijnen (HR 24 februari 2006, ECLI:NL:HR:2006:AV0046, NJ 2006/302 (*ACM/Ahold c.s.*).

[33] Zie HR 22 november 2013, ECLI:NL:HR:2013:1391 (*CNV Vakmensen*), waar de Hoge Raad er overigens op wijst dat een werkgever ook bij het handelen op basis van een correct uitgelegde CAO de maatstaven van art. 7:611 en de redelijkheid en billijkheid in acht dient te nemen. Zie voor het rechtsoordeel ook HR 31 januari 2014, ECLI:NL:HR:2014:218 (*ROM/Adimec*).

[34] HR 5 maart 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK8096 (*Nautilus*).

[35] HR 30 maart 2012, ECLI:NL:HR:2012:BV1295, RvdW 2012/496 (*Onderlinge/NN Schadeverzekering*). Een eigen uitleg door de Hoge Raad van een maatwerkovereenkomst kan wellicht worden gelezen in HR 20 december 2013, ECLI:NL:HR:2013:2098 (*Prorail ruilverkaveling*).

[36] HR 20 mei 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1366, NJ 1995/691 (*DE NEGENDE VAN OMA, of Körmeling/Vlaardingen*). Zie ook art. 3:12 BW. Zie voor de uitleg van een kettingbeding dat deel uitmaakt van veilingvoorwaarden: HR 2 februari 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ4410, NJ 2008/104 (*NBA/Stichting Meerhuysen*), waarin is bepaald dat weliswaar een objectieve uitleg voor de hand ligt, maar dat dit anders kan zijn indien uit de tekst van een beding niet een duidelijke bedoeling blijkt en het beding strekt ten gunste van een derde die niet bij de veiling is betrokken. Dan kan van de koper nader onderzoek naar de betekenis worden gevergd.

[37] HR 21 maart 2014, ECLI:NL:HR:2014:682 (*Coface/Intergamma*).

in een hypotheekakte, maar is het alleen van belang voor de oorspronkelijke partijen (zoals een rentebeding), dan geldt geen uitleg naar objectieve maatstaven, maar de Haviltexmaatstaf.[38]

6. Wanneer een derde afgaat op een tussen anderen gesloten overeenkomst, is voor die derde niet (per se) de tussen partijen geldende uitleg beslissend, maar kan het aankomen op de zin die de derde in de gegeven omstandigheden redelijkerwijze, op grond van de bewoordingen (eventueel in samenhang met andere mededelingen of gewekte verwachtingen), aan de overeenkomst mocht toekennen.[39] Voor de vraag of een derdenbeding tot stand is gekomen is bepalend hetgeen de oorspronkelijke partijen dienaangaande zijn overeengekomen.[40]

7. Tevens speelt bij de uitleg een rol hoe partijen zich na de totstandkoming of zelfs na afloop van de overeenkomst opstellen.[41]

8. Het staat de rechter vrij om een uitleg te bezigen die door geen der partijen is verdedigd[42], mits partijen verschillen van mening over de uitleg[43], en behoeft partijen niet in de gelegenheid te stellen zich uit te laten over zijn voorgenomen uitleg.[44]

---

[38] HR 8 juli 2016, ECLI:NL:HR:2016:1511 (*rentebeding in hypotheekakte*).

[39] HR 9 september 2005, ECLI:NL:HR:2005:AT8969, NJ 2006/470 (*Bruil/Bruil Beheer*), waar art. 3:36 BW centraal staat. Zie voor nuancering en precisering HR 19 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY3123, NJ 2013/239 (*Alheembouw*).

[40] HR 19 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY3123, NJ 2013/239 (*Alheembouw*).

[41] Uit HR 20 mei 1994, NJ 1994/574 (*Gasunie/Gemeente Anloo*) blijkt dat ook aan omstandigheden gelegen na het totstandkomen van de overeenkomst - soms zelfs doorslaggevende - betekenis kan worden toegekend bij de uitleg van een contractueel beding. Zie voor een soortgelijke zaak HR 27 november 1992, NJ 1993/273 (*Volvo/Braam*). Zie ook HR 20 mei 1988, ECLI:NL:HR:1988:AD0323, NJ 1988/781 (*Smeets c.s./Kuyper*), HR 10 december 2004, ECLI:NL:HR:2004:AP2651, NJ 2005/239 (*Diosynth/Groot*) en HR 12 oktober 2012, ECLI:NL:HR:2012:BX5572 (*Portier/Montessori Amsterdam*). Zie voor het mogen letten op feitelijk handelen bij Haviltex: HR 8 juni 2012, ECLI:NL:HR:2012:BV9539 (*Scholten/Pichel*). Zie ook (voor de uitleg van een in het Amerikaans gestelde stuitingsbrief) HR 18 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2741 (*ISG/RBS*).

[42] HR 11 januari 1974, ECLI:NL:HR:1974:AC1781 (*Van Luin/Maria Leek*), HR 14 april 1974, ECLI:NL:HR:1974:AC5435 (*VCM/Zwolsman*), HR 19 februari 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC0870, NJ 1994/290 (*Gem. Groningen/Erven Zuidema*); HR 23 juni 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1770, NJ 1996/566 (*FMN/Prêt-à-porter*), alsmede HR 16 januari 2004, NJ 2004/164 (*X/Atlanta*). Zie ook HR 9 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC1255 (*X en Y/Eilandgebied Sint Maarten*) en (met name in randnummer 28 van de conclusie van AG Huydecoper) HR 5 september 2008, ECLI:NL:HR:2008:BD2984 (*BT/Scaramea*). Zie ook HR 22 januari 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK4467, RvdW 2010/190 (*Houthaven Amsterdam*).

[43] Als partijen niet van mening verschillen, dient de rechter in beginsel hun uitleg te volgen. Zie HR 6 oktober 1978, NJ 1979/91 (*Nobra/Dingemans*) en HR 16 februari 1996, NJ 1997/186 (*Zürich/Siemens*), tenzij de vaststaande feiten grond geven voor een op een zuiver rechtsoordeel berustende andere kwalificatie (*Zürich/Siemens*). Zie ook - expliciet - HR 1 februari 2002, NJ 2002/607 en – meer impliciet - HR 22 januari 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK4467, RvdW 2010/190 (*Houthaven Amsterdam*).

[44] HR 23 juni 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1770, NJ 1996/566 (*FMN/PàP*) en HR 21 juni 1996, ECLI:NL:HR:1995:ZC2107, NJ 1996/327 (*Van Genk/De Wild*). Zie echter ook HR 20 januari 1984, ECLI:NL:HR:1984:AG4740, NJ 1987/295 (*Leutscher/Van Tuyn c.s. en Derksen q.q.*), waar de HR juist oordeelde dat het hof zich terecht diende te beperken tot het kiezen van ofwel de uitleg van eiser ofwel die van gedaagde en daarbij een deskundigenverklaring met een andere uitleg buiten beschouwing mocht laten. Zie over verrassingsbeslissingen (primair in het licht van art. 24 Rv): HR 1 oktober 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO9900, NJ 2005/92 (*Poort c.s./Stoppels*), HR 17 februari 2006, ECLI:NL:HR:2006:AU5663, NJ 2006/158 (*Spector/Fotoshop*), HR 31 maart 2006, ECLI:NL:HR:2006:AV0646, NJ 2006/233 (*E.on/Motion Fors*), HR 24 november 2006, ECLI:NL:HR:2006:AY7929, NJ 2007/539 (*MSM/Kostelijk c.s*), HR 30 maart 2007,

Indien de rechter echter vaststelt dat partijen het geschil hebben wensen te beperken tot de vraag welke van de twee, door hen gebezigde, uitleggingen van een contractuele bepaling juist is, dient hij zich ook hiertoe te beperken.[45]

9. Voor het antwoord op de vraag of een bepaalde contractuele regeling een bepaling van regelend recht geheel of gedeeltelijk opzij zet, is niet slechts van belang of zulks in de tekst van die regeling met zoveel woorden is bepaald. Het betreft een uitlegkwestie waarbij alle omstandigheden van het geval van belang zijn, gewaardeerd naar hetgeen de redelijkheid en billijkheid meebrengen.[46]

10. Meer in het bijzonder kunnen de volgende omstandigheden voor uitleg van belang zijn:

(a) de betekenis waarin de ene partij een verklaring heeft opgevat is meer voor de hand liggend dan de interpretatie van de andere partij;[47]

(b) de verklaring heeft een vaststaande, technische betekenis en de partij die daarvan uit ging mocht redelijkerwijs verwachten dat ook de andere partij deze betekenis zou kennen;[48]

(c) de andere partij werd bijgestaan door een deskundige, van wie te verwachten was dat hij de betekenis van de litigieuze clausule kende en de wederpartij daaromtrent voorlichtte;[49]

(d) gezien alle omstandigheden is de interpretatie van een partij niet goed te rijmen met hetgeen kennelijk met de overeenkomst werd beoogd;[50]

(e) indien de verklaring is opgesteld door een professionele verkoper kan zij in zijn nadeel te worden uitgelegd;[51]

ECLI:NL:HR:2007AZ8210, NJ 2007/293 (*LBF/Stichting Jan Rebel*). Zie ook HR 5 september 2008, ECLI:NL:HR:2008:BD2984 en HR 9 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC1255, waarin de Hoge Raad de jurisprudentie van *Van Genk/De Wild* (en eerder) lijkt te bevestigen.

[45] HR 20 januari 1984, ECLI:NL:HR:1984:AG4740, NJ 1987/295 (*Leutscher/Van Tuyn c.s.*).

[46] HR 21 december 2012, ECLI:NL:HR:2012:BX0345, NJ 2013/155 (*ANVR/IATA*). De Hoge Raad verwijst (door middel van "vgl.") naar HR 20 februari 2004, LJN AO1427, NJ 2005/493 (*DSM/Fox*).

[47] HR 17 december 1976, ECLI:NL:HR:1976:AC5835, NJ 1977/241 (*Bunde/Erckens*).

[48] HR 17 december 1976, ECLI:NL:HR:1976:AC5835, NJ 1977/241 (*Bunde/Erckens*).

[49] HR 17 december 1976, ECLI:NL:HR:1976:AC5835, NJ 1977/241 (*Bunde/Erckens*). Zie voorts HR 27 januari 1989, ECLI:NL:HR:1989:AD0611, NJ 1989/816 (*Van den Berg c.s./Hendriks*) en het vervolg daarvan in HR 20 oktober 1992, ECLI:NL:HR:1992:ZC0702, NJ 1992/769. Overigens moet bij het al te snel aannemen van algemene regels op dit punt buitengewoon voorzichtig worden opgetreden. De Hoge Raad heeft een aantal malen duidelijk gesteld dat alle (overige) omstandigheden van het geval in de beoordeling moeten worden betrokken. Zie HR 16 mei 1986, ECLI:NL:HR:1986:AC9345, NJ 1986/638 (*Küppers/WUH*) en HR 10 december 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC0879, NJ 1993/247 (*Fräser/Bruinisse*).

[50] HR 17 december 1976, ECLI:NL:HR:1976:AC5835, NJ 1977/241 (*Bunde/Erckens*).

[51] HR 1 juli 1977, ECLI:NL:HR:1977:AB7021, NJ 1978/125 (*Ram/Matser*) en HR 23 september 1988, ECLI:NL:HR:1988:AD0434, NJ 1989/35 (*Bouten/Helmond*). Zie ook HR 28 september 1989, ECLI:NL:HR:1989:AG6068, NJ 1990/583 (waarbij in het kader van verzekeringsovereenkomsten is bepaald dat uitleg ten nadele van de professionele verzekeraar in beginsel voor de hand ligt, maar voorts afhankelijk is van de omstandigheden van het geval). Vermeldenswaardig is tevens - in dezelfde zin - HR 6 november 1992,

(f) deze contra proferentem-regel geldt in de verhouding met een consument ingevolge art.6:238 lid 2 BW en deze bepaling wordt ambtshalve toegepast;[52]

(g) indien partijen beide professionals zijn en een van beide zich door een derde laat bijstaan die deskundig is op het terrein waarop later uitlegproblemen in de overeenkomst ontstaan, kan een onderzoeksplicht worden aangenomen voor de begeleide partij naar de betekenis van de litigieuze bepaling (vooral indien die door zijn wederpartij is opgesteld) en kan worden bepaald dat de begeleide partij het risico van onduidelijkheid heeft te dragen indien hij niet conform die onderzoeksplicht handelt;[53]

(h) indien partijen zich laten bijstaan door een notaris, bijvoorbeeld bij het opstellen van huwelijkse voorwaarden, komt mede betekenis toe aan hetgeen de notaris daaromtrent aan partijen heeft doen weten en aan hetgeen veel voorkomende bepalingen daarin volgens notarieel gebruik normaal gesproken hebben;[54]

(i) de maatschappelijke kringen waartoe partijen behoren, zijn van belang;[55]

(j) de rechtskennis die van partijen kan worden verwacht mag in ogenschouw worden genomen, waarbij, indien partijen buitenlanders zijn, ook 'gangbare maatstaven' onder vreemd recht van belang kunnen zijn,;[56]

(k) branchegebruiken of gebruiken binnen een beroepsgroep kunnen een belangrijke rol spelen;[57]

ECLI:NL:HR:1992:ZC0746, NJ 1994/150 (*Van Spanje/Groep Josi*), alsmede HR 24 september 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC1069, NJ 1993/760 en HR 12 januari 1996, ECLI:NL:HR:1996:ZC1955, RvdW 1996/31C (*Kroymans/Sun Alliance*), waarin voorts onder meer is bepaald dat de "contra proferentem regel" geen echte regel is, maar een gezichtspunt kan zijn voor de rechter. Zie ook hierover, meenemende de richtlijn oneerlijke bedingen en (het toen nog niet van kracht zijnde) art. 6:238 BW, HR 18 oktober 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE7002, NJ 2003/258 (*Pietersen/NN Levensverzekering*).

[52] HR 16 januari 2015, ECLI:NL:HR:2015:83 (*TVM Zakelijk*). In dit arrest heeft de Hoge Raad voorts, anders dan de A-G had bepleit, niet een juridische invulling aan het begrip "voorwaardelijk opzet" in een verzekeringspolis gegeven, maar de Haviltex-maatstaf centraal gesteld.

[53] HR 4 januari 1991, ECLI:NL:HR:1991:ZC0103, NJ 1991/254 (*Avery/VRG*). Zie ook HR 26 oktober 1990, ECLI:NL:HR:1990:AD1271, NJ 1991/22 (*Helder/Jonker*). Voorts zie men, met name voor de verhouding tussen informatie- en onderzoeksplichten in due diligence situaties, HR 22 december 1995, ECLI:NL:HR:1995:ZC1930, NJ 1996/300 (*Hoog Catharijne*).

[54] HR 4 mei 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA 1564, NJ 2008/187. Zie over uitleg conform Haviltex van huwelijkse voorwaarden ook nog: HR 3 september 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM6085, RvdW 2010/973, HR 19 januari 2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ1106, RvdW 2007/107, HR 6 oktober 2006, ECLI:NL:HR:2006:AX8847, NJ 2008/565 en HR 28 november 2003, ECLI:NL:HR:2003:AK3697, NJ 2004/116. Zie voorts over de betekenis van bijstand door de notaris in het kader van een testament, in het licht van de specifieke uitlegregels van art. 4:46 BW, HR 18 februari 2011, ECLI:NL:HR:2011:BO9581 (*Jadoenath/Jadoenath*): de notaris wordt in beginsel geacht de partijbedoeling schriftelijk te hebben weergegeven en de onaannemelijkheid van bepaalde rechtsgevolgen (nietigheid in casu) bij een bepaalde uitleg kan leiden tot het oordeel dat de daaraan ten grondslag liggende – gestelde – partijbedoeling evenzeer onaannemelijk is. Zie voor een bijzonder geval over een testament (een verklaring zonder "duidelijke zin" als bedoeld in art. 4:46 lid 2 BW) ook HR 8 februari 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY2595 (*Van Huijstee/Van der Reijden*). Zie voor uitleg conform Haviltex van een echtscheidingsconvenant: HR 5 maart 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO1974, NJ 2005/494.

[55] HR 13 maart 1981, ECLI:NL:HR:1981:AG4158, NJ 1981/635 (*Haviltex*).

[56] HR 13 maart 1981, ECLI:NL:HR:1981:AG4158, NJ 1981/635 (*Haviltex*). HR 18 november 1983, ECLI:NL:HR:1983:AG4694, NJ 1984/345 (*Shu Ying Sheung/Lam Tho Hing*).

(l) de hoedanigheid van partijen is een van de gezichtspunten binnen de Haviltex-maatstaf, maar noopt niet zonder meer tot het toekennen van een groot gewicht aan de bewoordingen van een overeenkomst.[58]

(m) bij de uitleg van een abstracte bankgarantie komt groot gewicht toe aan de (strikt te lezen) bewoordingen daarvan, gezien de aard en functie van een dergelijke garantie.[59]

10. Specifieke uitlegregels met betrekking tot contractuele bedingen en hun verhouding tot de rest van de overeenkomst zijn:

(a) rekening dient te worden gehouden met de aard van de overeenkomst;[60]

(b) de clausule dient in het kader van de gehele overeenkomst te worden beoordeeld;[61]

(c) daarbij dient onder meer aandacht te worden geschonken aan de considerans van de overeenkomst;[62]

(d) de wordingsgeschiedenis van het contract dient in ogenschouw te worden genomen, meer in het bijzonder de onderhandelingen tussen partijen;[63]

(e) gaat het om een standaardclausule die in de praktijk anders wordt verstaan dan op basis van de letterlijke tekst zou moeten worden geconcludeerd, dan kan de clausule worden uitgelegd aan de hand van de gangbare betekenis (inclusief het spraakgebruik), mits zulks, in verband met alle omstandigheden van het geval, redelijk is.[64]

---

[57] Zie voor het op elkaar aansluiten van AVB- en WAM-verzekeringen HR 13 juli 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA7217 (*Excellent/Axa*) en voor huwelijkse voorwaarden en de opvattingen binnen de notariële beroepsgroep HR 4 mei 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA1564.

[58] HR 20 september 2013, ECLI:NL:HR:2013:CA0727 (*Gem. Rotterdam/Eneco c.s.*).

[59] HR 13 maart 2015, ECLI:NL:HR:2015:600 (*ABN AMRO/Rabobank c.s.*).

[60] HR 1 juli 1985, ECLI:NL:HR:1985:AB7672, NJ 1986/692 (*Frenkel/KRO*). Zie ook HR 21 december 2007, ECLI:NL:HR:2007:BB9236, en dan met name de randnummers 4 tot en met 7 van de conclusie van AG Huydecoper, met belangwekkende bewoordingen over de – naar de aard van de overeenkomst beperkte - aantastbaarheid van een vaststellingsovereenkomst.

[61] HR 18 november 1983, ECLI:NL:HR:1983:AG4691, NJ 1984/272 (*Kluft/B en W Supermarkten*). Dit is ook de benadering van de CAO-arresten, zodat moet worden aangenomen dat deze benadering nog immer actueel is. Dat blijkt ook uit HR 5 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY8101 (*Lundiform/Mexx*), waarin is bepaald dat een *entire agreement clause* niet zonder meer eraan in de weg staat dat voor de uitleg mag worden gekeken naar de onderhandelingsfase.

[62] HR 30 november 1951, NJ 1953/76 (*Van Stijverden/Van Olst*).

[63] Vgl. (het staat er niet letterlijk) HR 13 januari 1978, ECLI:NL:HR:1978:AC2801, NJ 1978/302 (*Swimming Pool/Diligentia*) en HR 1 juli 1982, ECLI:NL:HR:1982:AC7591, NJ 1983/682 (*Codicil*), alsmede – vrij expliciet - HR 5 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY8101 (*Lundiform/Mexx*).

[64] HR 20 mei 1949, NJ 1950/72 (*Rederij Koppe*). Zie ook HR 20 februari 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO1427, NJ 2005/493, alsmede HR 23 december 2005, ECLI:NL:HR:2005:AU2414, NJ 2010/62 (waarin de Hoge Raad aan het spraakgebruik doorslaggevende betekenis toekende bij de interpretatie van artikel 5.3 van de NVM-voorwaarden).

(f) Het enkele feit dat een clausule, bijvoorbeeld een vervalbeding, verstrekkende gevolgen heeft, brengt nog niet mee dat moet worden afgeweken van het uitgangspunt dat de Haviltex-maatstaf beslissend is.[65]

(g) De omstandigheden dat partijen op de tekst van de overeenkomst haaks op elkaar staande bedoelingen en verwachtingen baseren en dat geen van beider interpretaties aanstonds volstrekt onaannemelijk is, mogen op zichzelf niet leiden tot een taalkundige uitleg; die uitleg dient met toepassing van de Haviltexmaatstaf plaats te vinden.[66]

(h) Er bestaat geen (ongeschreven) rechtsregel dat een specifieke bepaling in een overeenkomst prevaleert boven een bepaling in algemene voorwaarden; dit kan hooguit een gezichtspunt zijn bij uitleg conform de Haviltex-maatstaf.[67]

(i) Een beding dat overdracht of verpanding van een vordering verbiedt, dient in beginsel te worden uitgelegd als heeft dat verbod uitsluitend verbintenisrechtelijke werking en geen goederenrechtelijke werking in de zin van art. 3:83 lid 2 BW.[68]

(j) Het gaat bij de uitleg niet om de vraag wat partijen (naar het oordeel van het hof) zouden zijn overeengekomen indien zij (wel) rekening hadden gehouden met doorverkoop van het gebouw, maar om de vraag welke zin partijen in de gegeven omstandigheden over en weer redelijkerwijs aan de uit te leggen bepaling mochten toekennen in het geval dat het gebouw werd doorverkocht, en wat zij te dien aanzien redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten (vgl. HR 5 april 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY8101, NJ 2013/214 (Lundiform/Mexx)).[69]

---

[65] HR 7 februari 2014, ECLI:NL:HR:2014:260 (*Afvalzorg/Slotereind*).

[66] HR 13 november 2015, ECLI:NL:HR:2015:3303 (*Huwelijksvermogensbestanddelen*).

[67] HR 13 juni 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF5538, NJ 2003/506 (*Vos Logistics/Heipro*). Dit betrof een driezaak. Zie ook, ter bevestiging, (de vijfzaak) HR 24 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:1125 (*Forfarmers/Doens*).

[68] HR 21 maart 2014, ECLI:NL:HR:2014:682 (*Coface/Intergamma*), 3.4.2: "Een beding als het onderhavige, dat naar zijn aard mede is bestemd om de rechtspositie te beïnvloeden van derden die de bedoeling van de contracterende partijen niet kennen, en dat ertoe strekt hun rechtspositie op uniforme wijze te regelen, dient te worden uitgelegd naar objectieve maatstaven, met inachtneming van de Haviltex maatstaf (zie HR 20 februari 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO1427, NJ 2005/493). Als uitgangspunt bij de uitleg van bedingen die de overdraagbaarheid van een vorderingsrecht uitsluiten, moet worden aangenomen dat zij uitsluitend verbintenisrechtelijke werking hebben, tenzij uit de - naar objectieve maatstaven uit te leggen - formulering daarvan blijkt dat daarmee goederenrechtelijke werking als bedoeld in art. 3:83 lid 2 BW is beoogd.

[69] HR 9 december 2016, ECLI:NL:HR:2016:2821 (*Flexabram/Iprem*).

Samenvatting:

Eerlijk proces

Recht op eerlijk proces Artikel 6 EVRM. Gelijke proceskansen voor partijen. (misbruik van procesrecht is niet toegstaan zoals o.a. vertragingstactieken,rechtsweigering mimalisering,banalisering) etc.

CAO-maatstaf

(HR 17 september 1993, NJ 1994/193 (Gerritse/HAS) ECLI:NL:1993:ZC1059)

De CAO-maatstaf de zuiver taalkundige uitleg van de authentieke akte (afschrift 21 juni 2007).

Betwisten authentieke akte

Tegenbewijs via een civiele procedure bij de rechtbank staat open tegen authentieke akte (art. 151 lid 2 Rv), welk tegenbewijs gelet op de Haviltex-maatstaf wel op alle omstandigheden van het geval betrekking kan hebben.

Misbruik procesrecht procedeerverbod

In beginsel kan voorhands (dreigend) onrechtmatig procedeergedrag tot een verbodsvordering leiden. Vooropstaat dat daaraan slechts met terughoudendheid grenzen worden gesteld. Die terughoudendheid strookt met het fundamentele karakter van het recht op toegang tot de rechter.

Vooropgesteld dat ook de Staat der Nederlanden de vrijheid heeft Haar belangen aan de rechter voor te leggen, diens beslissing daarover te verkrijgen en desgewenst tegen die beslissing rechtsmiddelen aan te wenden, mede op grond van het in art. 6 EVRM verankerde beginsel van toegang tot de rechter.

een verbod tot procederen

Procesverstorende gedragingen door wederpartij de Nederlandse Staat in het betwisten van de notariële rectificatie akte onder ede van dd,21 juni 2007.

Interpersoonlijke *Verstorend:*

“communicatie en attitude”

- Negatieve grondhouding hebben,
- Zich onbeleefd opstellen t.o.v. wederpartij,
- Negatieve non-verbale reacties op wederpartij,
- Negatieve verbale reacties op wederpartij.

Bron:
Raad voor de
rechtspraak
Research Memoranda
Nummer 1 / 2011
Jaargang 7
M. Barendrecht, S. van Gulijk,
M. Gramatikov en P. Sluijter
De goede procesorde in beeld Research Memoranda 2011 - nr 1

Artikel 6 EVRM “equality of arms”

Het recht voor de in de rechtelijke procedure betrokken stichting “IFUD of Human Rights” tegen de Staat der Nederlanden om met ‘dezelfde wapenen’ als de overheid te kunnen procederen in een eerlijk proces.

Procesgedrag

Uit de eisen van een goede procesorde vloeien niet alleen normen voort voor de wijze waarop partijen zich jegens elkaar dienen te gedragen, maar ook normen voor het handelen van partijen ten opzichte van de rechter, alsmede voor het handelen van de rechter ten opzichte van partijen.

Bron: De goede procesorde (BPP nr. IV) 2006/9.7
Mr. V.C.A. Lindijer, datum 08-11-2006

Het procedeerverbod

*Mr. B.T.M. van der Wiel**

In beginsel kan elke vorm van (dreigend) onrechtmatig procedreren behalve tot een schadevergoedingsactie ook tot een verbodsvordering leiden maar dat daaraan slechts met terughoudendheid grenzen worden gesteld. Die terughoudendheid strookt met het fundamentele karakter van het recht op toegang tot de rechter.

Duidelijk is in ieder geval dat de belangen van de partij waarvan het procesgedrag ter toetsing voorligt, slechts onder uitzonderlijke omstandigheden hebben te wijken voor de belangen van degene die door dit procesgedrag wordt geschaad. De Hoge Raad heeft in overeenstemming hiermee in het arrest Duka/Achmea onder verwijzing naar het arrest Waterschap Regge en Dinkel/Milieutech geoordeeld dat'(…) van misbruik van procesrecht of onrechtmatig handelen(…) pas sprake [is] als het instellen van de vordering, gelet op de evidente ongegrondheid ervan, in verband met de betrokken belangen van de wederpartij achterwege had behoren te blijven. Hiervan kan eerst sprake zijn als eiser zijn vordering baseert op feiten en omstandigheden waarvan hij de onjuistheid kende dan wel behoorde te kennen,(HR 6 april 2012, NJ 2012/233 (Achmea/Duka), r.o. 5.3.).

Bij het aannemen van misbruik van procesrecht of onrechtmatig handelen door het aanspannen van een procedure past terughoudendheid, gelet op het recht op toegang tot de rechter dat mede gewaarborgd wordt door art. 6 EVRM.'

Bij het aannemen van misbruik van procesrecht of onrechtmatig handelen door het aanspannen van een procedure past terughoudendheid, gelet op het recht op toegang tot de rechter dat mede gewaarborgd wordt door art. 6 EVRM.' In deze overwegingen kunnen, naast de in acht te nemen terughoudendheid, nog twee elementen worden onderkend. Allereerst blijkt dat normschending zowel gelegen kan zijn in feitelijke als in juridische kansloosheid.

Bron: openaccessadvocate.nl
Maandblad vermogensrecht2015, nummer 07/08
MvV2015, nummer07/08 doi:10.5553/MvV/157457672015013007008010

Iemand het recht ontnemen te procederen blijft de uitzondering!

Uiteindelijk kan – bij een vermeende onrechtmatige handeling (die wel redelijk concreet gemaakt moet worden) – de civiele rechter worden benaderd. Die kan bepalen dat het recht om iets te laten beoordelen door een rechter, toch niet geldt. Dat is en blijft wel een uitzondering. Misbruik van recht moet worden gesteld. Dit behoeft een gedegen verhaal en dossier over feiten en omstandigheden waaruit zou blijken dat iemand het recht (om te procederen bijvoorbeeld) misbruikt. Om een dergelijke toegang tot de rechter te ontnemen is dus vooral de onderbouwde stelling nodig dat iemand het recht misbruikt. Wat nodig is, is dat goed gemotiveerd kan worden gesteld dat een partij aan het procederen is om te procederen (of te frustreren).

Bron: Ten Holter / Noordam advocaten

29 juni 2020

Vormfout notariële akte

De notaris die een vormfout ontdekt, mag niet blijven stilzitten. Hij moet het gebrek zo snel mogelijk repareren, zie Hof Amsterdam24 februari 2015, GHAMS:2015:583: ‘Het hof is van oordeel dat het tot de zorgplicht van de notaris behoort om akten met onjuiste inhoud, mede gezien de gevolgen voor het rechtsverkeer, onverwijld, althans hiervan met bekwame spoed te corrigeren.

Notariaat Magazine *editie* 9 | *november 2020*

Rechter

Een authentieke akte heeft in beginsel dwingende bewijskracht. Het staat de rechter dus niet vrij om zelf te bepalen of hij de inhoud van die akte geheel of gedeeltelijk of helemaal niet voor waar aanneemt. De rechter controleert alleen of de akte eruit ziet zoals een authentieke akte. Zo ja, dan moet deze worden beschouwd als een authentieke akte.

Informatie en waarschuwingsplicht van de notaris

De notaris mag in beginsel uitgaan van de juistheid en volledigheid van mededelingen van partijen, maar bij twijfel zal hij zelf (nader) onderzoek in moeten stellen. Hierbij moet een hoge mate van zorgvuldigheid in acht worden genomen. Voorts wordt de notaris vanuit het oogpunt van de onderzoeksplicht verplicht om te controleren zoals een goed notaris betaamt. Dat de notaris niet meewerkt aan constructies waardoor derden worden benadeeld.

Bron: Accountantsaansprakelijkheid (Recht en Praktijk nr. CA20), 3.10.4 Informatie- en waarschuwingsplicht

Wat er in de akte geschreven staat,staat er letterlijk en staat vast, en is voor de waarheid gehouden.Mocht na alle zorgvuldigheid door de notaris de akte na verlijden toch onjuiste informatie bevatten, mag de notaris door hem zelf gemaakte kleine spelfouten rectificeren.Verder kan de onjuistheid van de authentieke akte alleen via de rechtbank worden betwist d.v.m. een "valsheidsprocedure" danwel door de inhoud van de authentieke akte te betwisten met alle middelen van bewijs.

Onbetwist laten civiele vordering

het onbetwist laten door de verdediging van de feiten die aan de vordering ten grondslag zijn gelegd. Artikel 149 Rv bewegwijzert in dat geval naar toewijzing van de vordering, tenzij de vordering ongegrond of onrechtmatig overkomt.

Eerste Boek. De wijze van procederen voor de rechtbanken, de hoven en de Hoge Raad

Tweede titel. De dagvaardingsprocedure in eerste aanleg

Negende afdeling. Bewijs

§ 1. Algemene bepalingen van bewijsrecht

Artikel 149 Rv

1.
Tenzij uit de wet anders voortvloeit, mag de rechter slechts die feiten of rechten aan zijn beslissing ten grondslag leggen, die in het geding aan hem ter kennis zijn gekomen of zijn gesteld en die overeenkomstig de voorschriften van deze afdeling zijn komen vast te staan. **Feiten of rechten die door de ene partij zijn gesteld en door de wederpartij niet of niet voldoende zijn betwist, moet de rechter als vaststaand beschouwen**, behoudens zijn bevoegdheid bewijs te verlangen, zo vaak aanvaarding van de stellingen zou leiden tot een rechtsgevolg dat niet ter vrije bepaling van partijen staat.

Artikel 150 Rv

De partij die zich beroept op rechtsgevolgen van door haar gestelde feiten of rechten, draagt de bewijslast van die feiten of rechten, tenzij uit enige bijzondere regel of uit de eisen van redelijkheid en billijkheid een andere verdeling van de bewijslast voortvloeit.

Ingebrachte bewijsmiddel eisende (verzoekende partij(en)

(afschrift notariële akte onder ede datum 21 juni 2007)

Abstracte benadering

[de schade is ingeschat]

De schade in het afschrift van akte notarieel van datum 21 juni 2007 “letterlijk” te lezen, is begroot door de stichting aan de hand van en op de wijze die het meest met de aard ervan in overeenstemming is met de *jurisprudenties van de nederlandse rechtspraak en onderdelen uit de europese, tevens worden daarbij ook overwegingen van doelmatigheid en van redelijkheid betrokken. Aangezien de belehrungsplicht en zorgplicht van de notaris is het bedrag in de akte niet onredelijk gebleken voor of tijdens het verlijden van de akte. De omvang van de schade geschat zoals in de akte.

*Jurisprudentie rechtspraak: de dagboeken van Anne Frank,(Gerechtshof Amsterdam, 27 apnl2000,Anne Frank Stichting / Verbeke). Symbolen nationaal socialisme Jurisprudentie, HR:2OOI9 B J 6941.

(de brief door de stichting verzonden op 28 april 2014, die vervolgens de Minister van Algemene Zaken Mark Rutte via de landsadvocaat heeft ontvangen)

De notaris die een vormfout ontdekt, mag niet blijven stilzitten. Hij moet het gebrek zo snel mogelijk repareren, zie Hof Amsterdam24 februari 2015, GHAMS:2015:583: ‘Het hof is van oordeel dat het tot de zorgplicht van de notaris behoort om akten met onjuiste inhoud, mede gezien de gevolgen hiervan voor het rechtsverkeer, onverwijld, althans met bekwame spoed te corrigeren.

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

KOPIE

Aan:NOTARIAART OP DE LAAK
T.a.v.: mr.T.h.J.M. op de Laak

Postbus:2005
6020AA,BUDEL

Your letter of	
Your reference	
Our letter of	
Our reference	Afschrift akte notarieel 21 juni 2007
Enclosure(s)	
Contact	J.P. van den Wittenboer / IFUD of Human Rights
Direct line	
Re	*Kort Geding 21 februari 2008,rolnummer KG 07/1314,mr R.J.Paris*

Mierlo,6 juni 2014

Geachte Weledelgestrenge mr. Op de Laak,

U heeft destijds de akte in executoriale vorm "In naam der Koningin"gesteld.(dat had U niet mogen doen volgens mr.Paris).Het is Uw verantwoordelijkheid als notaris,doch Ik vergeef het U op dat punt.

Ik moet nu met een afschrift van deze akte (niet in executoriale vorm gesteld) naar de gewone rechter.Ik moet de Staat dagvaarden.**Eerst moet nu de akte 100% goed zijn.**Om de akte thans te kunnen rectificeren moet U als notaris onderzoek doen.U moet geheel zeker weten "punt voor punt" wat onsamenhangend is in de akte.Dat staat niet in het vonnis.Als "het onsamenhangend is" Hoe moet het dan worden! U dient dan het vonnis voor de rechter te brengen wegens gebrek aan motivatie (op dat punt "onsamenhangend"),en voorts met de vermelding dat de gewone rechter gaat over de inhoud van een akte,(indien hiertoe aanleiding is).Het kort Geding is alleen om een executiegeschil.

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com/
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Nederlandse notarissen zijn gebonden aan wetgeving,alsmede beroeps- en gedragsregels.Deze liggen deels vast in de Wet op het Notarisambt en deels in door de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie opgelegde regelgeving.Omtrent de wijze waarop een notaris zijn werkzaamheden dient uit te oefenen bepaalt artikel 17 van de wet op het notarisambt: "de notaris oefent zijn ambt in onafhankelijkheid uit en behartigt de belangen van alle bij de rechtshandeling betrokken partijen op onpartijdige wijze en met de grootst mogelijke zorgvuldigheid.Dit artikel verwoordt de zorgplicht van de notaris.Wanneer een notaris zijn zorgplicht niet naar behoren vervult,is er sprake van een beroepsfout,de notaris is dan aansprakelijk voor de schade die als gevolg daarvan ontstaat.

U heeft destijds de notariële akte onder Uw ambtseed laten verlijden,en het is Uw verantwoordelijkheid als notaris.

Het lijkt ook zinvol eerst op een zwart-wit kopie van de akte (voor u zelf) met markeerstift de woorden of zinnen aan te merken die anders moeten zullen worden in de akte.

- Welke punten moet Ik aanvullend extra toelichten of stukken overleggen
- Welke woorden of zinnen moeten anders worden in de akte.

Ik kan het dan beoordelen of dit (de nieuwe opstelling) ook mijn bedoeling als verklaring is.Daarna kunt U de akte rectificeren.Dan hoeft er daarna de rechter niet aan te pas te komen.Ik kan dan een verstek verzoeken met een advocaat,(immers de Staat heeft steeds een houding aangenomen geen "valsheidsprocedure" te beginnen),de Staat gaf het ook schriftelijk aan,in 2008 en 2014.

U bent als notaris verplicht de inhoud van de akte in de juiste notariële en juridische vorm te gieten,een akte die voldoet aan de door KNB geformuleerde voorwaarden,namelijk,dat de vorm waarin de akte is opgemaakt voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

HOOGACHTEND,
IFUD of Human Rights
De voorzitter
J.P. van den Wittenboer

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com/
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Het standpunt door de Staat der Nederlanden inzake “Hitler’s Inferno” in akte notarieel

De stichting IFUD of Human Rights zal betreft een eventuele betwisting van het afschrift van de notariële akte dd, 21 juni 2007, door de Staat der Nederlanden:

de brief afkomstig van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dd, 14 september 2006, aangaande Hitler’s Inferno, en een brief verzonden destijds op 29 september 1997, door de Minister van algemene Zaken Wim Kok, ook aangaande Hitler’s Inferno, als het standpunt van de Staat der Nederlanden aanhouden inzake “Hitler’s Inferno” De brief van 14-06-2006 is aan het afschrift gehecht, en de brief van 29-09-1997 is staat op een data-DvD-rom tevens als aanhechten van de stukken bij de akte.

Vooropgesteld dat ook de Staat der Nederlanden de vrijheid heeft Haar belangen aan de rechter voor te leggen, diens beslissing daarover te verkrijgen en desgewenst tegen die beslissing rechtsmiddelen aan te wenden, mede op grond van het in art. 6 EVRM verankerde beginsel van toegang tot de rechter. Uit de eisen van een goede procesorde vloeien niet alleen normen voort voor de wijze waarop partijen zich jegens elkaar dienen te gedragen, maar ook normen voor het handelen van partijen ten opzichte van de rechter, alsmede voor het handelen van de rechter ten opzichte van partijen. In beginsel kan elke vorm van (dreigend) onrechtmatig procederen behalve tot een schadevergoedingsactie ook tot een verbodsvordering leiden maar dat daaraan slechts met terughoudendheid grenzen worden gesteld. Die terughoudendheid strookt met het fundamentele karakter van het recht op toegang tot de rechter.

Met de botte bijl inhakken op de notariële akte of lasterlijke beledigingen, misprijzingen en minachting inzake “Hitler’s Inferno” door latere opvolgers van Wim Kok (J.P. Balkenende en Mark Rutte) de landsadvocaat namens de Staat der Nederlanden, de volksvertegenwoordiging van de Tweede Kamer van 2006, en Haar opvolgers in de toekomst en de rechter;de stichting kan en wenst absoluut niet deze kwalijke praktijken te tolereren bij het betwisten van het afschrift van de notariële akte.

Iemand het recht ontnemen te procederen blijft de uitzondering. Ondanks een terughoudendheid die strookt met het fundamentele karakter van het recht op toegang tot de rechter voor de Staat der Nederlanden zal de stichting aansturen op een procedeerverbod voor de Staat der Nederlanden. Uiteindelijk kan – bij een vermeende onrechtmatige handeling (die wel redelijk concreet gemaakt moet worden) – de civiele rechter worden benaderd. Die kan bepalen dat het recht om iets te laten beoordelen door een rechter, toch niet geldt. Dat is en blijft wel een uitzondering. Misbruik van recht moet worden gesteld. Dit behoeft een gedegen verhaal en dossier over feiten en omstandigheden waaruit zou blijken dat iemand het recht (om te procederen bijvoorbeeld) misbruikt. Om een dergelijke toegang tot de rechter te ontnemen is dus vooral de onderbouwde stelling nodig dat iemand het recht misbruikt. Wat nodig is, is dat goed gemotiveerd kan worden gesteld dat een partij aan het procederen is om te procederen (of te frustreren).

MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN

Minister-President

Music Company International
t.a.v. de heer
J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Nr. 97M006796

's-Gravenhage, 29 september 1997

Zeer geachte heer Van den Wittenboer,

Uw brief van 28 augustus jl. met bijlagen heb ik in goede orde ontvangen.
Ik was met name onder de indruk van de CD met originele opnamen van toespraken en liederen uit Hitler-Duitsland, voorzien van een anti-fascistisch commentaar. Hartelijk dank daarvoor. Ik bewonder uw inspanningen om te waarschuwen tegen de gevaren van fascisme en onrecht.

Met de meeste hoogachting,

W. Kok

Postbus 20001 - 2500 EA 's-Gravenhage - Binnenhof 20 - Tel. (070) 3564100 - Fax (070) 3564683

DCO Bestuur en Onderwijs
Commissie Justitie

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights
T.a.v. de heer J.P.van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Plaats en Datum	Den Haag, 14 september 2006
Betreft	"Hitler's Inferno
Ons kenmerk	JUST060608
Uw kenmerk	K05/1077/12Sv
Uw brief van	14 september 2006

Geachte heer Van den Wittenboer,

Uw bovengenoemde brief is onder de leden van de vaste commissie voor Justitie verspreid.

In haar vergadering van 6 september 2006 heeft de commissie besloten geen verdere actie te ondernemen.

Dit betekent dat de leden van de commissie individueel wel actie kunnen ondernemen naar aanleiding van uw brief. Zij kunnen uw opmerkingen bijvoorbeeld gebruiken bij de behandeling van wetsvoorstellen of vragen stellen aan de regering.

Hoogachtend,

mevr. mr. N.J.P. Coenen
griffier van de vaste commissie voor Justitie

Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
Den Haag

Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Tel: 070-318 2007
Fax: 070-318 3444

E-mail: cie.just@tweedekamer.nl

EVD

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Postbus 20105
2500 EC Den Haag
Telefoon: (070) 3 79 89 33
Telefax: (070) 3 79 78 78

Port betaald
Nederland
Port payé
Pays-Bas

Music Company International
Postbus 324
6600 AH Geldrop

t.a.v. J.P. van den Wittenboer

EVD

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Voorlichtingsbijeenkomst "Zakendoen in Japan" 23 september 1998

Misschien juist vanwege de huidige problemen blijft Japan in de belangstelling staan. Om Nederlandse bedrijven de mogelijkheid te bieden de ontwikkelingen in het land beter te volgen organiseert de EVD in samenwerking met de Kamer van Koophandel Rotterdam, de Japan Trade Club, NCH en de Fenedex op 23 september de voorlichtingsbijeenkomst 'Zakendoen in Japan'.

Daarnaast wordt een aantal spreekdagen georganiseerd met vertegenwoordigers van de Nederlandse ambassade te Tokio en het Consulaat-Generaal te Osaka. Deze spreekdagen bieden Nederlandse bedrijven de gelegenheid bij hun plannen en activiteiten in Japan gebruik te maken van de medewerking van de Nederlandse vertegenwoordigingen in Japan. De gesprekken vinden plaats op 21 (EVD Den Haag), 22 (KvK Apeldoorn) en 23 september a.s. (KvK Gouda).

Locatie voorlichtingsbijeenkomst:
Kamer van Koophandel Gouda
Burg. van Reenensingel 101
Gouda
(circa 5 min. vanaf het NS Station Gouda, uitgang Bloemendaal. Ruime parkeergelegenheid bij het KvK-gebouw)

Tijd voorlichtingsbijeenkomst:
10.00 - 14.00 uur
(vanaf 09.30 uur inschrijving)

Kosten:
De deelnamekosten voor de voorlichtingsbijeenkomst bedragen *f* 125,-- p.p.
Deelname aan de individuele gesprekken is gratis.

Aanmelding voorlichtingsbijeenkomst:
Aanmelding is alleen mogelijk via het bijgevoegde aanmeldingsformulier; sluitingsdatum voor inschrijving van de voorlichtingsbijeenkomst is vrijdag 18 september a.s.
U ontvangt *geen* bevestiging van uw aanmelding aan de voorlichtingsbijeenkomst.

Aanmelding spreekdagen:
Via bijgevoegd formulier. Omstreeks twee weken voor aanvang van de spreekdagen wordt u benaderd door de coördinator van de EVD of de betrokken Kamer van Koophandel voor een definitieve afspraak waarvan schriftelijk bevestiging volgt.

Annulering:
Bij verhindering kan de plaats van de deelnemer worden ingenomen door een medewerker van hetzelfde bedrijf. Deelnamekosten zijn niet verschuldigd wanneer ***uiterlijk een dag*** voor de datum van de bijeenkomst is geannuleerd.

Mailing:
Voor de mailing van deze bijeenkomst is gebruik gemaakt van verschillende adresbestanden. Hierdoor kan het voorkomen dat u meer dan een aankondiging ontvangt.

Inlichtingen:
EVD, Lucy Wentholt
telefoon: 070-3797013

03.01:EVD - 06/96

fenedex NCH KAMER VAN KOOPHANDEL ROTTERDAM ASIA HOUSE

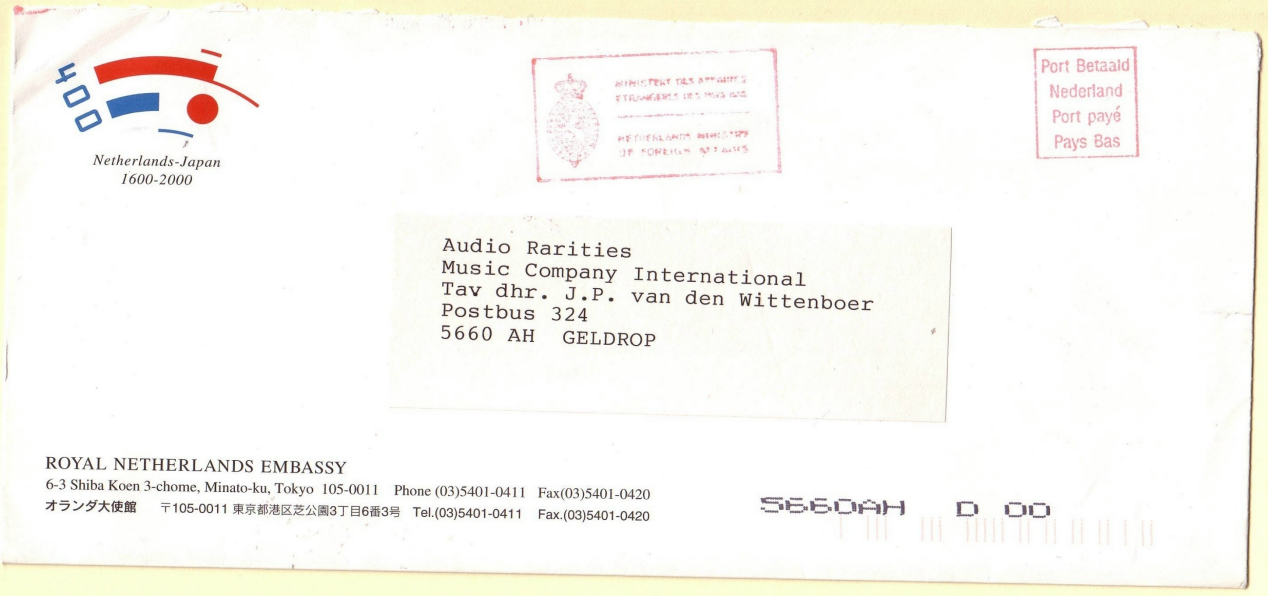
400
Netherlands-Japan
1600-2000
Port Betaald
Nederland
Port payé
Pays Bas
Audio Rarities
Music Company International
Tav dhr. J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP
ROYAL NETHERLANDS EMBASSY
6-3 Shiba Koen 3-chome, Minato-ku, Tokyo 105-0011 Phone (03)5401-0411 Fax(03)5401-0420
オランダ大使館 〒105-0011 東京都港区芝公園3丁目6番3号 Tel.(03)5401-0411 Fax.(03)5401-0420
5660AH D 00

ROYAL NETHERLANDS EMBASSY
6-3 Shiba Koen 3-chome, Minato-ku, Tokyo 105-0011 Phone (03)5401-0411 Fax(03)5401-0420

Netherlands-Japan
1600-2000

Audio Rarities
Music Company International
T.a.v. dhr. J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Tokio, 14 december 1998

Re: Werkbezoek september j.l.

Geachte heer Van den Wittenboer,

Onder verwijzing naar het gesprek op 21 september j.l. betreffende "Zakendoen Japan" heb ik de eer u het volgende te berichten. De afgelopen periode is dezerzijds getracht kanalen te vinden om bekendheid te kunnen geven aan de informatie rond de cd "Hitler's Inferno - de les van gisteren (getuigenis als les voor de toekomst)".
Zoals reeds in Den Haag besproken is dit geen eenvoudige aangelegenheid. Japan kampt zelf met een oorlogsverleden - waarvoor grote aandacht bestaat - maar waarover het nog moeilijk is te spreken. Voor wat de oorlog in Europa betreft bestaat wel degelijk de kennis, maar in de Japanse beleving heeft de eerdere opkomst van het facisme in Europa duidelijk een eigen dimensie.

Een tweetal dezerzijds benaderde "recordshops" (van belangrijke ketens) toonde geen bereidheid voor het t.g.t. opzetten van een display en ook voor toezending van nadere informatie bestond geen interesse. Met uw goedvinden zal ik deze weg dan ook verder staken en bezien of wellicht binnen meer wetenschappelijke kring belangstelling bestaat.

Met vriendelijke groet,

Hendrik E.C. Koets
Ambassaderaad Economie en Handel

オランダ大使館 〒105-0011 東京都港区芝公園3丁目6番3号 Tel.(03)5401-0411 Fax.(03)5401-0420

FACEBOOK

De facebook pagina van IFUD of Human Rights geeft dit bericht in 2021.Facebook heeft de pagina op onzichtbaar gezet. Dat doet facebook om reden een afbeelding display “Hitler’s Inferno.

Gedragscode Europese Commissie voor Bestrijding illegale haatuitingen op internet IP-16-1937, van 31 mei 2016 mogelijk op gespannen voet met recht op eerlijk proces

De Europese Commissie heeft samen met grote techbedrijven een gedragscode (pdf) opgesteld tegen haatzaaien. Het gaat om Facebook, Microsoft, Twitter en YouTube. Samen staan ze voor de missie van de Europese lidstaten: het tackelen van illegaal haatzaaien. Het kan soms moeilijk zijn om in te schatten welke uitingen onder haatzaaien vallen en welke beschermd moeten worden onder de vrijheid van meningsuiting.Dit heeft te maken met de context waarin de vermeende strafbare feiten zijn begaan. Eenieder die een strafbaar feit heeft gepleegd, wordt bestempeld als (vermeende) verdachte. Eenieder die verdacht wordt van een strafbaar feit, al dan niet ernstig, heeft recht op juridische bijstand van een (liefst in het strafrecht gespecialiseerde) advocaat. Het is van groot belang dat de strafrechtadvocaat nauwkeurig in de gaten houdt dat het OM zich aan de wet houdt. Iedereen heeft immers recht op een eerlijk proces.

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1937_nl.htm

The Code of conduct on countering illegal hate speech online

Brussels, 22 June 2020

What is the aim of the Code?

The European Commission launched the Code of Conduct (*hereafter*, the Code) in May 2016 together with four major IT companies (Facebook, Microsoft, Twitter and YouTube) in an effort to respond to the proliferation of racist and xenophobic hate speech online.

The aim of the Code is to make sure that requests to remove content are dealt quickly with. When companies receive a request to remove from their online platform content deemed to be illegal, they assess this request against their rules and community guidelines and, where necessary, national laws transposing EU law on combatting racism and xenophobia. The companies commit to reviewing the majority of these requests in less than 24 hours and to removing the content if necessary, while respecting the fundamental principle of freedom of speech. To this date, eight companies have adhered to the Code, notably Facebook, YouTube, Twitter, Microsoft, Instagram, Dailymotion, Snapchat and Jeuxvideo.com.

How does the Commission evaluate the implementation of the Code?

The Code is evaluated through a monitoring exercise by a network of civil society organisations located in different EU countries. Using a commonly agreed methodology, these organisations test how the IT companies apply the Code in practice. They do this by regularly sending the IT companies requests to remove content and recording how long it takes the IT companies to assess the request, what the outcomes are, and the feedback they receive from the companies.

What are the main takeaways of the fifth monitoring exercise?

1. **Swift and stable response to illegal hate speech notified by users to platforms**

The results of the fifth monitoring exercise, which also includes Jeuxvideo.com and Dailymotion, show that about 90% of the notifications are assessed within 24 hours. The IT companies fully meet the target of reviewing the majority of notifications within 24 hours. Facebook has reached 95.7% of notifications assessed within a day.

On average, IT companies remove 71% of illegal hate speech incidents notified to them by the NGOs and public bodies participating in the evaluation. Between 70% and 80% is estimated to be satisfactory removal rates, as some of the content flagged by users could relate to content that is not illegal. In order to protect freedom of speech only illegal content should be removed.

2. **Consistent and scrupulous assessment of illegal hate speech content**

The monitoring exercise shows that the removal of content for serious cases of deemed illegal hate speech is very significant. Content that calls for murder or violent acts against certain groups is largely removed in most of the identified cases. Whereas, content using degrading, defamatory words or pictures to name certain social groups or individuals belonging to such groups are still removed in smaller proportions. This suggests that the review made by the companies is done with due consideration of protected speech.

3. **More efforts needed on transparency and feedback to users as well as to maintain high levels on response to notices, on a daily basis.**

There are still some gaps in the information provided to users on the outcome of their notifications: while the average of notifications which received feedback is slightly higher than last year (67.1% vs. 65.4%), Facebook is the only platform that provides systematic feedback to almost all users. Instagram is around the average (61.5%) while the other platforms performs less well (Twitter 43.8%, Jeuxvideo.com 22.5%, and YouTube 8.8%).

An EU funded project carried out an additional evaluation adopting a very similar methodology, in a period of time outside the fifth monitoring exercise. Its results show that some IT companies had (slightly to significantly) lower removal rates compared to the results in the fifth monitoring exercise. The assessment of notices, and removal of illegal content when necessary, must be prompt and consistent over time.

How does the Code contribute to the wider work of the Commission on illegal content?

The results of the Code monitoring feed into the wider work of the Commission on the role of online platforms in the prevention, detection and removal of illegal content. The Commission is currently assessing how to address illegal hate speech online in the context of the Digital Services Act package, as part of a comprehensive regulatory framework on the responsibilities of information society services in address all forms of illegal content online. As a first step in the consultation process, the Commission has recently published a public consultation aimed at gathering views on the current issues around online platforms, including as regards their responsibilities to tackle illegal content online.

On 28 September 2018, the Commission adopted a Communication,which provides for guidance to platforms on notice-and-action procedures to tackle illegal content online. The importance of countering illegal hate speech online and the need to continue working with the implementation of the Code is reflected in this guidance document.

A Commission Recommendationon measures to tackle effectively illegal content online was published on 1 March 2018. It contains two parts, a general part on measures applicable to all types of illegal content and a specific part addressing the special actions that platforms would need to take to address terrorist content. In terms of the rules applicable to all types of illegal content the recommendation includes clearer 'notice and action' procedures, more efficient tools and proactive technologies, stronger safeguards to ensure fundamental rights, special attention to small companies and closer cooperation with authorities.

What is the definition of illegal hate speech?

Illegal hate speech is defined in EU law under the Framework Decision on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal lawas the public incitement to violence or hatred directed to groups or individuals on the basis of certain characteristics, including race, colour, religion, descent and national or ethnic origin.

Is the Code the right solution to tackle hate speech online?

The self-regulatory approach set by the Code has proven to be an effective policy tool to achieve fast progress by the businesses in facing a major societal challenge. One policy alone cannot be the only solution to tackle the proliferation of hatred online. The Code focuses primarily of notice-and-action and removals and thus helps to treat the "symptoms".

The challenges posed by hate speech online need to be tackled in a comprehensive way and the Commission intends to do so also in the context of the Digital Services Act package. The dissemination of illegal content online, including illegal hate speech, intermediated via online platforms creates an unsafe online environment for users across the EU. With the Digital Services Act, the Commission intends to create a horizontal regulatory framework for information society services on their obligations to address illegal content on their services.

How does the Commission work with the different IT platforms?

The Code is based on cooperation involving the European Commission, IT platforms, civil society organisations and national authorities. All stakeholders meet regularly under the umbrella of the High Level Group on combatting racism and xenophobia, to discuss challenges and progress. In addition to the regular monitoring exercises, the Commission engages in a constant dialogue with the platforms to encourage progress on all the commitments in the Code.

Workshops and trainings are also organised with companies and other relevant stakeholders. For instance, a workshop was held jointly with Google in Dublin in November 2017 to foster increased quality of notices by trusted flaggers and a more effective response by the companies' content reviewers. This workshop was followed up by similar events co-organised with Facebook and Twitter in June 2018 and January 2019 respectively. A seminar on digital campaigns for counter narratives against hatred took place in Paris in December 2019.

Does the Code lead to censorship?

No. The Code aims to tackle online hate speech that is already illegal. The same rules apply both online and offline. In the Code, both the IT companies and the European Commission also stress the need to defend the right to freedom of expression. The Code cannot be used to make IT companies take down content that does not count as illegal hate speech, or any type of speech that is protected by the right to freedom of expression set out in the EU Charter of Fundamental Rights.

In addition, the results of a 2016 Eurobarometer surveyshowed 75% of those following or participating in online debates had come across episodes of abuse, threat or hate speech aimed at journalists. Nearly half of these people said that this deterred them engaging in online discussions. These results show that illegal hate speech should be effectively removed from social media, as it might limit the right to freedom of expression.

Is it not for courts to decide what is illegal?

Yes, interpreting the law is and remains the responsibility of national courts.

At the same time, IT companies have to act in line with national laws, in particular those transposing the Framework Decision on combatting racism and xenophobia and the 2000 e-commerce Directive. When they receive a valid alert about content allegedly containing illegal hate speech, IT companies have to assess it, not only against their rules and community guidelines, but, where necessary, against applicable national law (including that implementing EU law), which fully complies with the principle of freedom of expression.

Do all expressions of hatred qualify as illegal hate speech, e.g. "I hate you"?

Offensive or controversial statements or content might be legal. As the European Court of Human Rights said, *"freedom of expression ... is applicable not only to "information" or "ideas" that are favourably received or regarded as inoffensive or as a matter of indifference, but also to those that offend, shock or disturb the State or any sector of the population"*.

In the Code, both the IT companies and the European Commission also stress the need to defend the right to freedom of expression.

Assessing what could be illegal hate speech includes taking into account criteria such as the purpose and context of the expression. The expression 'I hate you' would not appear to qualify as illegal hate speech, unless combined with other statements about for example threat of violence and referring to race, colour, religion, descent and national or ethnic origin, among others.

How can we prevent governments from abusing the Code?

The Code is a voluntary commitment made by the IT companies that have signed up to it. It is not a legal document and does not give governments the right to take down content. The Code cannot be used to make these IT companies take down content that does not count as illegal hate speech, or any type of speech that is protected by the right to freedom of expression set out in the EU Charter of Fundamental Rights.

QANDA/20/1135

Press contacts:

Christian WIGAND (+32 2 296 22 53)
Guillaume MERCIER (+32 2 298 05 64)
Kasia KOLANKO (+ 32 2 296 34 44)

General public inquiries: Europe Direct by phone 00 800 67 89 10 11 or by email

WODC-onderzoek: Voorziening
voor verzoeken tot snelle verwijdering
van onrechtmatige online content
Eindrapportage

Joris van Hoboken, Naomi Appelman, Anna van Duin, Tom Blom, Brahim Zarouali,
Ronan Ó Fathaigh, Michelle Seel, Elisabetta Stringhi, Natali Helberger
Amsterdam, 1 september 2020

155 blz

Nederland is selectief in opvang daklozen

Nederland telt 32.000 daklozen. De opvang zit vol, en de doorstroom naar een passende woning duurt veel te lang. Daar schiet niemand iets mee op. Het Leger des Heils wil daarom voor iedereen eigen plek. Want met een eigen plek, slaapt niemand meer op straat,(bron: Leger des Heils) 2021.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Directoraat-Generaal Migratie
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
3507963

Bijlage
1

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 25 augustus 2021
Onderwerp Recente ontwikkelingen asielketen

In deze brief wil ik u graag informeren over diverse ontwikkelingen inzake de komst en opvang van asielzoekers naar Nederland en de huisvesting van vergunninghouders in gemeenten. Op 24 augustus is uw Kamer reeds geïnformeerd, specifiek over de stand van zaken evacuatie Afghanistan en gezinshereniging van alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Ter aanvulling neem ik u in deze brief in vogelvlucht mee in andere relevante ontwikkelingen die druk leggen op verschillende processen in de asielketen. Vooraf wil ik graag benadrukken dat de ketenpartners en medeoverheden zich met vereende krachten inzetten om reguliere processen zoveel mogelijk doorgang te laten vinden, desnoods met een aangepaste werkwijze.

Naast de situatie in Afghanistan zijn er verschillende geopolitieke ontwikkelingen die op korte termijn naar verwachting bijdragen aan een verdere toename van de asielinstroom in Nederland. Gedacht kan worden aan COVID-19 gerelateerde maatregelen op het terrein van volksgezondheid die in veel landen hebben geleid tot economische crises. Dit manifesteert zich bijvoorbeeld in landen dichtbij de buitengrenzen van de Europese Unie (EU), zoals Tunesië, Libanon en Turkije. Sommige van deze landen vangen zelf ook veel migranten op waardoor het risico op secundaire migratie bestaat. Specifiek ten aanzien van Turkije is de afgelopen periode sprake van een onverwacht hoge instroom van Turkse asielzoekers. Daarnaast hebben verschillende incidenten de afgelopen maanden laten zien dat bepaalde landen er niet voor schuwen om asielmigranten bewust richting de EU te vervoeren om hier vervolgens een asielaanvraag in te dienen. De situatie op de grens tussen Belarus en Litouwen is hier het meest sprekende, maar zeker niet het enige, voorbeeld van. Ten slotte arriveren steeds meer nareizigers in het kader van gezinshereniging in ons land. Zij konden eerder niet reizen vanwege de internationale reisbeperkingen in verband met COVID-19. Al met al is er alle reden om aan te nemen dat de toenemende asielinstroom zal aanhouden.

De toegenomen instroom vraagt in de eerste plaats van alle ketenpartners die betrokken zijn bij het aanmeldproces om een aanvullende inspanning. Concreet betekent dit dat er vanuit Politie, de Koninklijke Marechaussee, de GGD, het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) en de Immigratie- en Naturalisatiedienst, extra inspanning en capaciteit nodig is ten aanzien van respectievelijk identificatie en registratie, COVID-testen, eerste opvang en de

Directoraat-Generaal Migratie
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Datum
25 augustus 2021

Ons kenmerk
3507963

start van de asielprocedure. Om achterstanden in het vervolg van het asielproces te voorkomen, bezie ik met de genoemde organisaties wat er nodig is om zich tijdig aan te passen aan het toegenomen werkaanbod. Het is evenwel niet uitgesloten dat de doorlooptijden weer zullen toenemen.

De opvang van asielzoekers is waar de toegenomen instroom het meest zichtbaar wordt. De opvangcapaciteit van het COA is door bovenstaande ontwikkelingen verder onder druk komen te staan. In de maand juli ging het om een stijging van 900 opvangplekken, in de afgelopen drie weken alleen al waren dit er bijna 700 (exclusief de instroom vanuit Afghanistan). Daar komt bij dat er op dit moment ca 11.000 vergunninghouders in de opvang verblijven, waarvan ruim 6.000 al langer dan de afgesproken 14 weken na vergunningverlening. Met iedere dag die verstrijkt, wordt de capacitaire situatie bij het COA nijpender.

Deze zorgwekkende situatie was aanleiding om vandaag, samen met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, een brief te sturen aan Commissarissen van de Koning, gedeputeerden, burgemeesters en wethouders waarin we hen oproepen om met urgentie en resultaatgericht invulling te geven aan het dringende verzoek om de reguliere opvangcapaciteit van het COA te vergroten en de achterstand op het realiseren van de taakstelling uitplaatsing vergunninghouders in te lopen. We stellen gezamenlijke actie voor langs vijf concrete lijnen, zoals verder gespecificeerd in de bijgevoegde bestuurlijke brief.

Zekerheidshalve heb ik het COA reeds gevraagd om, in goed overleg met gemeenten, de inzet van noodopvang voor te bereiden. Hierbij kan gedacht worden aan het meerdaags en grootschalig opvangen van personen in evenementenhallen en paviljoens. Hoewel dergelijke opvang niet de voorkeur verdient, onder meer vanwege de minimale voorzieningen, is dit een uiterste maatregel die het COA nog kan aanwenden om de inzet van de crisisnoodopvang te voorkomen. Het is niet uitgesloten dat noodopvang op korte termijn al moet worden ingezet. Alle inzet is erop gericht om iedereen met recht op opvang ook opvang te kunnen blijven bieden.

Bovengeschetste ontwikkelingen zullen de inzet vragen van vele andere partijen die in deze brief niet zijn benoemd. Gedacht kan worden aan de advocatuur, de rechtspraak, het maatschappelijk middenveld en commerciële partijen. Ik acht het van het grootste belang dat alle betrokken partijen worden betrokken, met als ultieme doel dat iedereen die in Nederland mag blijven ook verzekerd is van een goede start.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

Ankie Broekers-Knol

VN verklaringen en verdragen

Het ‘recht op gezondheid’ is in diverse internationale mensenrechtenverdragen opgenomen, zoals in artikel 24 van het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK), van 1989, in artikel 12 van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW), van 1979, en artikel 12 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, van 1966. Daarnaast onderstreept het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, van 1965, dat Staten discriminatie op basis van ras moeten verbieden en uitbannen en het recht van een ieder op openbare gezondheidszorg en medische zorg moeten waarborgen (artikel 5). Het Verdrag inzake de Rechten van Gehandicapten van 2006 schrijft voor dat mensen met een fysieke en/of psychische beperking gelijke rechten hebben op het gebied van wonen, scholing, vervoer, werk en een aantal andere terreinen. Nederland is partij bij deze verdragen.

Het ‘recht op gezondheid’ is ook opgenomen in het Internationaal Verdrag van alle migrantenarbeiders en hun gezinnen van 1990. Bij dit verdrag is Nederland (nog) niet partij.

Bron: Johannes Wier Stichting

[vertaling Engels-Nederlands]

Economische en sociale situatie

35. Personen en groepen van personen mogen niet willekeurig worden behandeld op grond van het behoren tot een bepaalde economische of sociale groep of een bepaalde sociale laag in de samenleving. De sociale en economische situatie van een persoon economische situatie van een persoon die in armoede leeft of dakloos is, kan resulteren in pervasieve discriminatie, stigmatisering en negatieve stereotypering die kunnen leiden tot de weigering van, of ongelijke toegang tot onderwijs en gezondheidszorg van dezelfde kwaliteit als die van anderen, alsmede het ontzeggen van of ongelijke toegang tot openbare plaatsen.

Bron:

UNITED NATIONS

Economic and Social Council
Distr.
GENERAL
E/C.12/GC/20
2 July 2009
Original: ENGLISH
COMMITTEE ON ECONOMIC, SOCIAL AND CULTURAL RIGHTS
Forty-second session
Geneva, 4-22 May 2009
Agenda item 3

GENERAL COMMENT No. 20
Non-discrimination in economic, social and cultural rights (art. 2, para. 2, of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights)

UNITED NATIONS **E**

Economic and Social Council

Distr.
GENERAL

E/C.12/GC/20
2 July 2009

Original: ENGLISH

COMMITTEE ON ECONOMIC, SOCIAL
AND CULTURAL RIGHTS
Forty-second session
Geneva, 4-22 May 2009
Agenda item 3

GENERAL COMMENT No. 20

Non-discrimination in economic, social and cultural rights (art. 2, para. 2, of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights)

I. INTRODUCTION AND BASIC PREMISES

1. Discrimination undermines the fulfilment of economic, social and cultural rights for a significant proportion of the world's population. Economic growth has not, in itself, led to sustainable development, and individuals and groups of individuals continue to face socio-economic inequality, often because of entrenched historical and contemporary forms of discrimination.

2. Non-discrimination and equality are fundamental components of international human rights law and essential to the exercise and enjoyment of economic, social and cultural rights. Article 2, paragraph 2, of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (the Covenant) obliges each State party "to guarantee that the rights enunciated in the present Covenant will be exercised without discrimination of any kind as to race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status".

3. The principles of non-discrimination and equality are recognized throughout the Covenant. The preamble stresses the "equal and inalienable rights of all" and the Covenant expressly recognizes the rights of "everyone" to the various Covenant rights such as, inter alia, the right to work, just and favourable conditions of work, trade union freedoms, social security, an adequate standard of living, health and education and participation in cultural life.

GE.09-43405 (E) 090709

4. The Covenant also explicitly mentions the principles of non-discrimination and equality with respect to some individual rights. Article 3 requires States to undertake to ensure the equal right of men and women to enjoy the Covenant rights and article 7 includes the "right to equal remuneration for work of equal value" and "equal opportunity for everyone to be promoted" in employment. Article 10 stipulates that, inter alia, mothers should be accorded special protection during a reasonable period before and after childbirth and that special measures of protection and assistance should be taken for children and young persons without discrimination. Article 13 recognizes that "primary education shall be compulsory and available free to all" and provides that "higher education shall be made equally accessible to all".

5. The preamble, Articles 1, paragraph 3, and 55, of the Charter of the United Nations and article 2, paragraph 1, of the Universal Declaration of Human Rights prohibit discrimination in the enjoyment of economic, social and cultural rights. International treaties on racial discrimination, discrimination against women and the rights of refugees, stateless persons, children, migrant workers and members of their families, and persons with disabilities include the exercise of economic, social and cultural rights,[1] while other treaties require the elimination of discrimination in specific fields, such as employment and education.[2] In addition to the common provision on equality and non-discrimination in both the Covenant and the International Covenant on Civil and Political Rights, article 26 of the International Covenant on Civil and Political Rights contains an independent guarantee of equal and effective protection before and of the law.[3]

6. In previous general comments, the Committee on Economic, Social and Cultural Rights has considered the application of the principle of non-discrimination to specific Covenant rights relating to housing, food, education, health, water, authors' rights, work and social security.[4]

---

[1] See the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (ICERD); the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW); the Convention relating to the Status of Refugees; the Convention relating to the Status of Stateless Persons; the Convention on the Rights of the Child; the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families; and the Convention on the Rights of Persons with Disabilities.

[2] ILO Convention No. 111 concerning Discrimination in Respect of Employment and Occupation (1958); and the UNESCO Convention against Discrimination in Education.

[3] See general comment No. 18 (1989) of the Human Rights Committee on non-discrimination.

[4] The Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR), general comment No. 4 (1991): The right to adequate housing; general comment No. 7 (1997): The right to adequate housing: forced evictions (art. 11, para. 1); general comment No. 12 (1999): The right to adequate food; general comment No. 13 (1999): The right to education (art. 13); general comment No. 14 (2000): The right to the highest attainable standard of health (art. 12); general comment No. 15 (2002): The right to water (arts. 11 and 12); general comment No. 17 (2005):

Moreover, general comment No. 16 focuses on State parties' obligations under article 3 of the Covenant to ensure equal rights of men and women to the enjoyment of all Covenant rights, while general comments Nos. 5 and 6 respectively concern the rights of persons with disabilities and older persons.[5] The present general comment aims to clarify the Committee's understanding of the provisions of article 2, paragraph 2, of the Covenant, including the scope of State obligations (Part II), the prohibited grounds of discrimination (Part III), and national implementation (Part IV).

II. SCOPE OF STATE OBLIGATIONS

7. Non-discrimination is an immediate and cross-cutting obligation in the Covenant. Article 2, paragraph 2, requires States parties to guarantee non-discrimination in the exercise of each of the economic, social and cultural rights enshrined in the Covenant and can only be applied in conjunction with these rights. It is to be noted that discrimination constitutes any distinction, exclusion, restriction or preference or other differential treatment that is directly or indirectly based on the prohibited grounds of discrimination and which has the intention or effect of nullifying or impairing the recognition, enjoyment or exercise, on an equal footing, of Covenant rights.[6] Discrimination also includes incitement to discriminate and harassment.

8. In order for States parties to "guarantee" that the Covenant rights will be exercised without discrimination of any kind, discrimination must be eliminated both formally and substantively:[7]

(a) **Formal discrimination**: Eliminating formal discrimination requires ensuring that a State's constitution, laws and policy documents do not discriminate on prohibited grounds; for example, laws should not deny equal social security benefits to women on the basis of their marital status;

(b) **Substantive discrimination**: Merely addressing formal discrimination will not ensure substantive equality as envisaged and defined by article 2, paragraph 2.[8] The effective

---

The right of everyone to benefit from the protection of the moral and material interests resulting from any scientific, literary or artistic production of which he is the author (art. 15, para. 1 (c); general comment No. 18 (2005): The right to work (art. 6); and general comment No. 19 (2008): The right to social security.

[5] CESCR, general comment No. 5 (1994): Persons with disabilities; and general comment No. 6 (1995): The economic, social and cultural rights of older persons.

[6] For a similar definition see art. 1, ICERD; art. 1, CEDAW; and art. 2 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD). The Human Rights Committee comes to a similar interpretation in its general comment No. 18, paragraphs 6 and 7. The Committee has adopted a similar position in previous general comments.

[7] CESCR, general comment No. 16 (2005): The equal right of men and women to the enjoyment of all economic, social and cultural rights (art. 3).

[8] See also CESCR general comment No. 16.

enjoyment of Covenant rights is often influenced by whether a person is a member of a group characterized by the prohibited grounds of discrimination. Eliminating discrimination in practice requires paying sufficient attention to groups of individuals which suffer historical or persistent prejudice instead of merely comparing the formal treatment of individuals in similar situations. States parties must therefore immediately adopt the necessary measures to prevent, diminish and eliminate the conditions and attitudes which cause or perpetuate substantive or de facto discrimination. For example, ensuring that all individuals have equal access to adequate housing, water and sanitation will help to overcome discrimination against women and girl children and persons living in informal settlements and rural areas.

9. In order to eliminate substantive discrimination, States parties may be, and in some cases are, under an obligation to adopt special measures to attenuate or suppress conditions that perpetuate discrimination. Such measures are legitimate to the extent that they represent reasonable, objective and proportional means to redress de facto discrimination and are discontinued when substantive equality has been sustainably achieved. Such positive measures may exceptionally, however, need to be of a permanent nature, such as interpretation services for linguistic minorities and reasonable accommodation of persons with sensory impairments in accessing health-care facilities.

10. Both direct and indirect forms of differential treatment can amount to discrimination under article 2, paragraph 2, of the Covenant:

(a) **Direct discrimination** occurs when an individual is treated less favourably than another person in a similar situation for a reason related to a prohibited ground; e.g. where employment in educational or cultural institutions or membership of a trade union is based on the political opinions of applicants or employees. Direct discrimination also includes detrimental acts or omissions on the basis of prohibited grounds where there is no comparable similar situation (e.g. the case of a woman who is pregnant);

(b) **Indirect discrimination** refers to laws, policies or practices which appear neutral at face value, but have a disproportionate impact on the exercise of Covenant rights as distinguished by prohibited grounds of discrimination. For instance, requiring a birth registration certificate for school enrolment may discriminate against ethnic minorities or non-nationals who do not possess, or have been denied, such certificates.

Private sphere

11. Discrimination is frequently encountered in families, workplaces, and other sectors of society. For example, actors in the private housing sector (e.g. private landlords, credit providers and public housing providers) may directly or indirectly deny access to housing or mortgages on the basis of ethnicity, marital status, disability or sexual orientation while some families may refuse to send girl children to school. States parties must therefore adopt measures, which should include legislation, to ensure that individuals and entities in the private sphere do not discriminate on prohibited grounds.

Systemic discrimination

12. The Committee has regularly found that discrimination against some groups is pervasive and persistent and deeply entrenched in social behaviour and organization, often involving unchallenged or indirect discrimination. Such systemic discrimination can be understood as legal rules, policies, practices or predominant cultural attitudes in either the public or private sector which create relative disadvantages for some groups, and privileges for other groups.

Permissible scope of differential treatment

13. Differential treatment based on prohibited grounds will be viewed as discriminatory unless the justification for differentiation is reasonable and objective. This will include an assessment as to whether the aim and effects of the measures or omissions are legitimate, compatible with the nature of the Covenant rights and solely for the purpose of promoting the general welfare in a democratic society. In addition, there must be a clear and reasonable relationship of proportionality between the aim sought to be realized and the measures or omissions and their effects. A failure to remove differential treatment on the basis of a lack of available resources is not an objective and reasonable justification unless every effort has been made to use all resources that are at the State party's disposition in an effort to address and eliminate the discrimination, as a matter of priority.

14. Under international law, a failure to act in good faith to comply with the obligation in article 2, paragraph 2, to guarantee that the rights enunciated in the Covenant will be exercised without discrimination amounts to a violation. Covenant rights can be violated through the direct action or omission by States parties, including through their institutions or agencies at the national and local levels. States parties should also ensure that they refrain from discriminatory practices in international cooperation and assistance and take steps to ensure that all actors under their jurisdiction do likewise.

III. PROHIBITED GROUNDS OF DISCRIMINATION

15. Article 2, paragraph 2, lists the prohibited grounds of discrimination as "race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status". The inclusion of "other status" indicates that this list is not exhaustive and other grounds may be incorporated in this category. The express grounds and a number of implied grounds under "other status" are discussed below. The examples of differential treatment presented in this section are merely illustrative and they are not intended to represent the full scope of possible discriminatory treatment under the relevant prohibited ground, nor a conclusive finding that such differential treatment will amount to discrimination in every situation.

Membership of a group

16. In determining whether a person is distinguished by one or more of the prohibited grounds, identification shall, if no justification exists to the contrary, be based upon self-identification by the individual concerned. Membership also includes association with a group characterized by one of the prohibited grounds (e.g. the parent of a child with a disability) or perception by others that an individual is part of such a group (e.g. a person has a similar skin colour or is a supporter of the rights of a particular group or a past member of a group).

Multiple discrimination[9]

17. Some individuals or groups of individuals face discrimination on more than one of the prohibited grounds, for example women belonging to an ethnic or religious minority. Such cumulative discrimination has a unique and specific impact on individuals and merits particular consideration and remedying.

A. Express grounds

18. The Committee has consistently raised concern over formal and substantive discrimination across a wide range of Covenant rights against indigenous peoples and ethnic minorities among others.

"Race and colour"

19. Discrimination on the basis of "race and colour", which includes an individual's ethnic origin, is prohibited by the Covenant as well as by other treaties including the International Convention on the Elimination of Racial Discrimination. The use of the term "race" in the Covenant or the present general comment does not imply the acceptance of theories which attempt to determine the existence of separate human races.[10]

Sex

20. The Covenant guarantees the equal right of men and women to the enjoyment of economic, social and cultural rights.[11] Since the adoption of the Covenant, the notion of the prohibited ground "sex" has evolved considerably to cover not only physiological characteristics but also the social construction of gender stereotypes, prejudices and expected roles, which have created obstacles to the equal fulfilment of economic, social and cultural rights. Thus, the refusal to hire a woman, on the ground that she might become pregnant, or the allocation of low-level or part-time jobs to women based on the stereotypical assumption that, for example, they are unwilling to commit as much time to their work as men, constitutes discrimination. Refusal to grant paternity leave may also amount to discrimination against men.

---

[9] See para. 27 of the present general comment on intersectional discrimination.

[10] See the outcome document of the Durban Review Conference, para. 6: "*Reaffirms* that all peoples and individuals constitute one human family, rich in diversity, and that all human beings are born free and equal in dignity and rights; and strongly rejects any doctrine of racial superiority along with theories which attempt to determine the existence of so-called distinct human races."

[11] See art. 3 of the Covenant, and CESCR general comment No. 16.

Language

21. Discrimination on the basis of language or regional accent is often closely linked to unequal treatment on the basis of national or ethnic origin. Language barriers can hinder the enjoyment of many Covenant rights, including the right to participate in cultural life as guaranteed by article 15 of the Covenant. Therefore, information about public services and goods, for example, should also be available, as far as possible, in languages spoken by minorities, and States parties should ensure that any language requirements relating to employment and education are based on reasonable and objective criteria.

Religion

22. This prohibited ground of discrimination covers the profession of religion or belief of one's choice (including the non-profession of any religion or belief), that may be publicly or privately manifested in worship, observance, practice and teaching.[12] For instance, discrimination arises when persons belonging to a religious minority are denied equal access to universities, employment, or health services on the basis of their religion.

Political or other opinion

23. Political and other opinions are often grounds for discriminatory treatment and include both the holding and not-holding of opinions, as well as expression of views or membership within opinion-based associations, trade unions or political parties. Access to food assistance schemes, for example, must not be made conditional on an expression of allegiance to a particular political party.

National or social origin

24. "National origin" refers to a person's State, nation, or place of origin. Due to such personal circumstances, individuals and groups of individuals may face systemic discrimination in both the public and private sphere in the exercise of their Covenant rights. "Social origin" refers to a person's inherited social status, which is discussed more fully below in the context of "property" status, descent-based discrimination under "birth" and "economic and social status".[13]

Property

25. Property status, as a prohibited ground of discrimination, is a broad concept and includes real property (e.g. land ownership or tenure) and personal property (e.g. intellectual property, goods and chattels, and income), or the lack of it. The Committee has previously commented that

---

[12] See also the General Assembly's Declaration on the Elimination of All Forms of Intolerance and of Discrimination Based on Religion or Belief, proclaimed by the General Assembly in its resolution 36/55 of 25 November 1981.

[13] See paras. 25, 26 and 35, of the present general comment.

Covenant rights, such as access to water services and protection from forced eviction, should not be made conditional on a person's land tenure status, such as living in an informal settlement.[14]

Birth

26. Discrimination based on birth is prohibited and article 10, paragraph 3, of the Covenant specifically states, for example, that special measures should be taken on behalf of children and young persons "without any discrimination for reasons of parentage". Distinctions must therefore not be made against those who are born out of wedlock, born of stateless parents or are adopted or constitute the families of such persons. The prohibited ground of birth also includes descent, especially on the basis of caste and analogous systems of inherited status.[15] States parties should take steps, for instance, to prevent, prohibit and eliminate discriminatory practices directed against members of descent-based communities and act against the dissemination of ideas of superiority and inferiority on the basis of descent.

B. Other status[16]

27. The nature of discrimination varies according to context and evolves over time. A flexible approach to the ground of "other status" is thus needed in order to capture other forms of differential treatment that cannot be reasonably and objectively justified and are of a comparable nature to the expressly recognized grounds in article 2, paragraph 2. These additional grounds are commonly recognized when they reflect the experience of social groups that are vulnerable and have suffered and continue to suffer marginalization. The Committee's general comments and concluding observations have recognized various other grounds and these are described in more detail below. However, this list is not intended to be exhaustive. Other possible prohibited grounds could include the denial of a person's legal capacity because he or she is in prison, or is involuntarily interned in a psychiatric institution, or the intersection of two prohibited grounds of discrimination, e.g. where access to a social service is denied on the basis of sex and disability.

Disability

28. In its general comment No. 5, the Committee defined discrimination against persons with disabilities[17] as "any distinction, exclusion, restriction or preference, or denial of reasonable

---

[14] See CESCR general comments Nos. 15 and 4 respectively.

[15] For a comprehensive overview of State obligations in this regard, see general comment No. 29 (2002) of the Committee on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination on art. 1, para. 1, regarding descent.

[16] See para. 15 of the present general comment.

[17] For a definition, see CRPD, art. 1: "Persons with disabilities include those who have long-term physical, mental, intellectual or sensory impairments which in interaction with various barriers may hinder their full and effective participation in society on an equal basis with others."

accommodation based on disability which has the effect of nullifying or impairing the recognition, enjoyment or exercise of economic, social or cultural rights".[18] The denial of reasonable accommodation should be included in national legislation as a prohibited form of discrimination on the basis of disability.[19] States parties should address discrimination, such as prohibitions on the right to education, and denial of reasonable accommodation in public places such as public health facilities and the workplace,[20] as well as in private places, e.g. as long as spaces are designed and built in ways that make them inaccessible to wheelchairs, such users will be effectively denied their right to work.

Age

29. Age is a prohibited ground of discrimination in several contexts. The Committee has highlighted the need to address discrimination against unemployed older persons in finding work, or accessing professional training or retraining, and against older persons living in poverty with unequal access to universal old-age pensions due to their place of residence.[21] In relation to young persons, unequal access by adolescents to sexual and reproductive health information and services amounts to discrimination.

Nationality

30. The ground of nationality should not bar access to Covenant rights,[22] e.g. all children within a State, including those with an undocumented status, have a right to receive education and access to adequate food and affordable health care. The Covenant rights apply to everyone including non-nationals, such as refugees, asylum-seekers, stateless persons, migrant workers and victims of international trafficking, regardless of legal status and documentation.[23]

---

[18] See CESCR general comment No. 5, para. 15.

[19] See CRPD, art. 2: "'Reasonable accommodation' means necessary and appropriate modification and adjustments not imposing a disproportionate or undue burden, where needed in a particular case, to ensure to persons with disabilities the enjoyment or exercise on an equal basis with others of all human rights and fundamental freedoms."

[20] See CESCR general comment No. 5, para. 22.

[21] See, further, CESCR general comment No. 6.

[22] This paragraph is without prejudice to the application of art. 2, para. 3, of the Covenant, which states: "Developing countries, with due regard to human rights and their national economy, may determine to what extent they would guarantee the economic rights recognized in the present Covenant to non-nationals."

[23] See also general comment No. 30 (2004) of the Committee on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination on non-citizens.

Marital and family status

31. Marital and family status may differ between individuals because, inter alia, they are married or unmarried, married under a particular legal regime, in a de facto relationship or one not recognized by law, divorced or widowed, live in an extended family or kinship group or have differing kinds of responsibility for children and dependants or a particular number of children. Differential treatment in access to social security benefits on the basis of whether an individual is married must be justified on reasonable and objective criteria. In certain cases, discrimination can also occur when an individual is unable to exercise a right protected by the Covenant because of his or her family status or can only do so with spousal consent or a relative's concurrence or guarantee.

Sexual orientation and gender identity

32. "Other status" as recognized in article 2, paragraph 2, includes sexual orientation.[24] States parties should ensure that a person's sexual orientation is not a barrier to realizing Covenant rights, for example, in accessing survivor's pension rights. In addition, gender identity is recognized as among the prohibited grounds of discrimination; for example, persons who are transgender, transsexual or intersex often face serious human rights violations, such as harassment in schools or in the workplace.[25]

Health status

33. Health status refers to a person's physical or mental health.[26] States parties should ensure that a person's actual or perceived health status is not a barrier to realizing the rights under the Covenant. The protection of public health is often cited by States as a basis for restricting human rights in the context of a person's health status. However, many such restrictions are discriminatory, for example, when HIV status is used as the basis for differential treatment with regard to access to education, employment, health care, travel, social security, housing and asylum.[27] States parties should also adopt measures to address widespread stigmatization of persons on the basis of their health status, such as mental illness, diseases such as leprosy and women who have suffered obstetric fistula, which often undermines the ability of individuals to

[24] See CESCR general comments Nos. 14 and 15.

[25] For definitions, see the Yogyakarta Principles on the Application of International Human Rights Law in relation to Sexual Orientation and Gender Identity.

[26] See CESCR general comment No. 14, paras. 12(b), 18, 28 and 29.

[27] See the guidelines published by the Office of the High Commissioner for Human Rights and the Joint United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS) (2006), "International Guidelines on HIV/AIDS and Human Rights, 2006 Consolidated Version". Available online at: http://data.unaids.org/Publications/IRC-pub07/JC1252-InternGuidelines_en.pdf.

enjoy fully their Covenant rights. Denial of access to health insurance on the basis of health status will amount to discrimination if no reasonable or objective criteria can justify such differentiation.

Place of residence

34. The exercise of Covenant rights should not be conditional on, or determined by, a person's current or former place of residence; e.g. whether an individual lives or is registered in an urban or a rural area, in a formal or an informal settlement, is internally displaced or leads a nomadic lifestyle. Disparities between localities and regions should be eliminated in practice by ensuring, for example, that there is even distribution in the availability and quality of primary, secondary and palliative health-care facilities.

Economic and social situation

35. Individuals and groups of individuals must not be arbitrarily treated on account of belonging to a certain economic or social group or strata within society. A person's social and economic situation when living in poverty or being homeless may result in pervasive discrimination, stigmatization and negative stereotyping which can lead to the refusal of, or unequal access to, the same quality of education and health care as others, as well as the denial of or unequal access to public places.

IV. NATIONAL IMPLEMENTATION

36. In addition to refraining from discriminatory actions, States parties should take concrete, deliberate and targeted measures to ensure that discrimination in the exercise of Covenant rights is eliminated. Individuals and groups of individuals, who may be distinguished by one or more of the prohibited grounds, should be ensured the right to participate in decision-making processes over the selection of such measures. States parties should regularly assess whether the measures chosen are effective in practice.

Legislation

37. Adoption of legislation to address discrimination is indispensable in complying with article 2, paragraph 2. States parties are therefore encouraged to adopt specific legislation that prohibits discrimination in the field of economic, social and cultural rights. Such laws should aim at eliminating formal and substantive discrimination, attribute obligations to public and private actors and cover the prohibited grounds discussed above. Other laws should be regularly reviewed and, where necessary, amended in order to ensure that they do not discriminate or lead to discrimination, whether formally or substantively, in relation to the exercise and enjoyment of Covenant rights.

Policies, plans and strategies

38. States parties should ensure that strategies, policies, and plans of action are in place and implemented in order to address both formal and substantive discrimination by public and

private actors in the area of Covenant rights. Such policies, plans and strategies should address all groups distinguished by the prohibited grounds and States parties are encouraged, among other possible steps, to adopt temporary special measures in order to accelerate the achievement of equality. Economic policies, such as budgetary allocations and measures to stimulate economic growth, should pay attention to the need to guarantee the effective enjoyment of the Covenant rights without discrimination. Public and private institutions should be required to develop plans of action to address non-discrimination and the State should conduct human rights education and training programmes for public officials and make such training available to judges and candidates for judicial appointments. Teaching on the principles of equality and non-discrimination should be integrated in formal and non-formal inclusive and multicultural education, with a view to dismantling notions of superiority or inferiority based on prohibited grounds and to promote dialogue and tolerance between different groups in society. States parties should also adopt appropriate preventive measures to avoid the emergence of new marginalized groups.

Elimination of systemic discrimination

39. States parties must adopt an active approach to eliminating systemic discrimination and segregation in practice. Tackling such discrimination will usually require a comprehensive approach with a range of laws, policies and programmes, including temporary special measures. States parties should consider using incentives to encourage public and private actors to change their attitudes and behaviour in relation to individuals and groups of individuals facing systemic discrimination, or penalize them in case of non-compliance. Public leadership and programmes to raise awareness about systemic discrimination and the adoption of strict measures against incitement to discrimination are often necessary. Eliminating systemic discrimination will frequently require devoting greater resources to traditionally neglected groups. Given the persistent hostility towards some groups, particular attention will need to be given to ensuring that laws and policies are implemented by officials and others in practice.

Remedies and accountability

40. National legislation, strategies, policies and plans should provide for mechanisms and institutions that effectively address the individual and structural nature of the harm caused by discrimination in the field of economic, social and cultural rights. Institutions dealing with allegations of discrimination customarily include courts and tribunals, administrative authorities, national human rights institutions and/or ombudspersons, which should be accessible to everyone without discrimination. These institutions should adjudicate or investigate complaints promptly, impartially, and independently and address alleged violations relating to article 2, paragraph 2, including actions or omissions by private actors. Where the facts and events at issue lie wholly, or in part, within the exclusive knowledge of the authorities or other respondent, the burden of proof should be regarded as resting on the authorities, or the other respondent, respectively. These institutions should also be empowered to provide effective remedies, such as compensation, reparation, restitution, rehabilitation, guarantees of non-repetition and public apologies, and State parties should ensure that these measures are effectively implemented.

Domestic legal guarantees of equality and non-discrimination should be interpreted by these institutions in ways which facilitate and promote the full protection of economic, social and cultural rights.[28]

Monitoring, indicators and benchmarks

41. States parties are obliged to monitor effectively the implementation of measures to comply with article 2, paragraph 2, of the Covenant. Monitoring should assess both the steps taken and the results achieved in the elimination of discrimination. National strategies, policies and plans should use appropriate indicators and benchmarks, disaggregated on the basis of the prohibited grounds of discrimination.[29]

---

[28] See CESCR general comments Nos. 3 and 9. See also the practice of the Committee in its concluding observations on reports of States parties to the Covenant.

[29] See CESCR general comments Nos. 13, 14, 15, 17 and 19, and its new reporting guidelines (E/C.12/2008/2).

De jacht op daklozen

Foto: CanstockPhoto

Het tentenkampje aan de Dommel met onder anderen de bekende dakloze Lily Hendriks. © Kees Martens/DCI Media

Zolang ze geen kwaad doen of verder uitbreiden moet Eindhoven de daklozen in de tentjes langs de Dommel gedogen

DE STELLING

Geef je mening over onderwerpen die spelen bij mensen in de regio Eindhoven en Helmond. Vul hieronder de poll in en stuur een bijdrage voor de Opiniepagina's van het ED in via opinie@ed.nl. Het onderwerp dit keer:
De daklozen in een tentenkampje langs de Dommel in Eindhoven

EINDHOVENS DAGBLAD

Harrie Verrijt 06-05-2022

Een tentenkamp met acht daklozen aan de Dommel in Eindhoven moet weg van de gemeente; bewoners weigeren te vertrekken…

De Telegraaf

’Indrukwekkend dieptepunt’ opvangcrisis Ter Apel: mensen slapen buiten

Door **NIELS RIGTER**
11 mei 2022 in BINNENLAND

TER APEL - De opvangcrisis in Ter Apel heeft een nieuw dieptepunt bereikt: zo’n zestig asielzoekers moesten dinsdagavond voor een slaapplaats uitwijken naar een grasveldje in de buitenlucht. Uiteindelijk hadden ze de nacht kunnen doorbrengen in kantoren en wachtruimtes van het aanmeldcentrum, zonder bed, maar tenminste met een dak boven hun hoofd.

Een deel van de asielzoekers hadden zich al buiten met slaapzakken geïnstalleerd, omdat er in het aanmeldcentrum geen plek meer voor hen was. Het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) spreekt van een ’indrukwekkend dieptepunt’. Een medewerker die er al 28 jaar werkt, zegt nog nooit iets dergelijks te hebben meegemaakt.

deVolkskrant

Kabinet roept gemeenten op bedden voor Oekraïners voorlopig beschikbaar te stellen aan asielzoekers

Staatssecretaris Eric van der Burg (Asiel en Migratie, VVD) roept gemeenten op de 10 duizend bedden die klaarstaan voor opvang van Oekraïners, voorlopig beschikbaar te stellen aan asielzoekers. Ook wil hij crisisnoodopvang in de provincie Groningen in bijvoorbeeld sporthallen. Het Rode Kruis zette woensdagavond inderhaast tenten op in het overvolle aanmeldcentrum in Ter Apel.

Remco Meijer11 mei 2022,

surveillancestaat

Canstockphoto

https://archive.org/details/INDECT
https://archive.org/details/e-id-european-electronic-indentification-for-citizens

United Nations

A / 74/48037 16

In 1975 publiceerde Michel schreef Foucault over de 'dwingende gedragstechnologieën' die in de moderne samenleving worden gebruikt 'disciplineren en straffen' de armere klassen. In het boek *" Discipline and Punish"* wordt beschreven hoe het panoptische (gevangenis)-systeem van Bentham zich uitbreidt naar de gehele samenleving. Om uit te leggen waarom deze lessen niet zijn geleerd in de digitale welzijnszorg staat, schrijft Shoshana Zuboff dat het systeem van 'surveillancekapitalisme' dat vandaag heerst ongekend is. Jack Balkin heeft de 'National Surveillance State 'als' een permanent kenmerk van het bestuur [dat] alomtegenwoordig zal worden in de tijd als de vertrouwde apparaten van de regelgevende en verzorgingsstaten.Digitale technologieën worden in de verzorgingsstaat gebruikt om te bewaken, te richten, lastig te vallen en begunstigden straffen, vooral de armsten en meest kwetsbaren onder hen.

Tweede Kamer der Staten-Generaal 2
Vergaderjaar 2019–2020
26 643
Nr. 672

Informatie- en communicatietechnologie (ICT)
BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES EN VOOR RECHTSBESCHERMING
Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal Den Haag, 13 maart 2020
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.W. Knops
De Minister voor Rechtsbescherming,
S. Dekker

VN rapport A / 74/48037 16

Met veel interesse is kennisgenomen van het bovengenoemd rapport van de VN-rapporteur voor extreme armoede en mensenrechten. Het rapport beschrijft de opkomst van de digitale verzorgingsstaat, waarin sociale bescherming en diensten steeds meer vorm krijgen via data-gedreven technologieën.

Report of the Special rapporteur on extreme poverty and human rights, Seventy-fourth session, item 72(b), 11 October 2019.

Boetes daklozen

Haagse daklozen die buiten op een bankje slapen, worden nog steeds (2021) met regelmaat beboet door gemeentelijke handhavers.

Bron: ad.nl

Theresia Schouten 18-01-2021

Geldrop-Mierlo

Geldrop-Mierlo verscherpte onlangs de regels met een verbod op ‘slapen op een openbare plaats’, om het probleem beter te kunnen aanpakken.

Bron:
ed.nl
Chiel Timmermans
24-05-2021

Opvangcapaciteit: een bed voor iedereen

Nederland heeft altijd te maken met een wisselend aantal asielzoekers dat ons land binnenkomt. Het COA zorgt voor de opvang van asielzoekers: een bed voor iedereen die daar recht op heeft.

Bron: coa.nl

2021

Leger des Heils

Dat alle programma's op het gebied van dakloosheid eind 2021 aflopen baart ons Leger des Heils grote zorgen!"

Nu keuzes maken

Een nieuw kabinet moet, wat het Leger des Heils betreft, topprioriteit geven aan de aanpak van dak- en thuisloosheid, als onderdeel van een brede woonagenda. Maar ook het demissionaire kabinet kan met de Tweede Kamer nu al keuzes maken om te investeren in huisvesting, begeleiding en preventie van dakloosheid.

Bron: Leger des Heils

2021

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Directoraat-Generaal Migratie
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
3507963

Bijlage
1

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 25 augustus 2021
Onderwerp Recente ontwikkelingen asielketen

In deze brief wil ik u graag informeren over diverse ontwikkelingen inzake de komst en opvang van asielzoekers naar Nederland en de huisvesting van vergunninghouders in gemeenten. Op 24 augustus is uw Kamer reeds geïnformeerd, specifiek over de stand van zaken evacuatie Afghanistan en gezinshereniging van alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Ter aanvulling neem ik u in deze brief in vogelvlucht mee in andere relevante ontwikkelingen die druk leggen op verschillende processen in de asielketen. Vooraf wil ik graag benadrukken dat de ketenpartners en medeoverheden zich met vereende krachten inzetten om reguliere processen zoveel mogelijk doorgang te laten vinden, desnoods met een aangepaste werkwijze.

Naast de situatie in Afghanistan zijn er verschillende geopolitieke ontwikkelingen die op korte termijn naar verwachting bijdragen aan een verdere toename van de asielinstroom in Nederland. Gedacht kan worden aan COVID-19 gerelateerde maatregelen op het terrein van volksgezondheid die in veel landen hebben geleid tot economische crises. Dit manifesteert zich bijvoorbeeld in landen dichtbij de buitengrenzen van de Europese Unie (EU), zoals Tunesië, Libanon en Turkije. Sommige van deze landen vangen zelf ook veel migranten op waardoor het risico op secundaire migratie bestaat. Specifiek ten aanzien van Turkije is de afgelopen periode sprake van een onverwacht hoge instroom van Turkse asielzoekers. Daarnaast hebben verschillende incidenten de afgelopen maanden laten zien dat bepaalde landen er niet voor schuwen om asielmigranten bewust richting de EU te vervoeren om hier vervolgens een asielaanvraag in te dienen. De situatie op de grens tussen Belarus en Litouwen is hier het meest sprekende, maar zeker niet het enige, voorbeeld van. Ten slotte arriveren steeds meer nareizigers in het kader van gezinshereniging in ons land. Zij konden eerder niet reizen vanwege de internationale reisbeperkingen in verband met COVID-19. Al met al is er alle reden om aan te nemen dat de toenemende asielinstroom zal aanhouden.

De toegenomen instroom vraagt in de eerste plaats van alle ketenpartners die betrokken zijn bij het aanmeldproces om een aanvullende inspanning. Concreet betekent dit dat er vanuit Politie, de Koninklijke Marechaussee, de GGD, het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) en de Immigratie- en Naturalisatiedienst, extra inspanning en capaciteit nodig is ten aanzien van respectievelijk identificatie en registratie, COVID-testen, eerste opvang en de

Directoraat-Generaal Migratie
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Datum
25 augustus 2021

Ons kenmerk
3507963

start van de asielprocedure. Om achterstanden in het vervolg van het asielproces te voorkomen, bezie ik met de genoemde organisaties wat er nodig is om zich tijdig aan te passen aan het toegenomen werkaanbod. Het is evenwel niet uitgesloten dat de doorlooptijden weer zullen toenemen.

De opvang van asielzoekers is waar de toegenomen instroom het meest zichtbaar wordt. De opvangcapaciteit van het COA is door bovenstaande ontwikkelingen verder onder druk komen te staan. In de maand juli ging het om een stijging van 900 opvangplekken, in de afgelopen drie weken alleen al waren dit er bijna 700 (exclusief de instroom vanuit Afghanistan). Daar komt bij dat er op dit moment ca 11.000 vergunninghouders in de opvang verblijven, waarvan ruim 6.000 al langer dan de afgesproken 14 weken na vergunningverlening. Met iedere dag die verstrijkt, wordt de capacitaire situatie bij het COA nijpender.

Deze zorgwekkende situatie was aanleiding om vandaag, samen met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, een brief te sturen aan Commissarissen van de Koning, gedeputeerden, burgemeesters en wethouders waarin we hen oproepen om met urgentie en resultaatgericht invulling te geven aan het dringende verzoek om de reguliere opvangcapaciteit van het COA te vergroten en de achterstand op het realiseren van de taakstelling uitplaatsing vergunninghouders in te lopen. We stellen gezamenlijke actie voor langs vijf concrete lijnen, zoals verder gespecificeerd in de bijgevoegde bestuurlijke brief.

Zekerheidshalve heb ik het COA reeds gevraagd om, in goed overleg met gemeenten, de inzet van noodopvang voor te bereiden. Hierbij kan gedacht worden aan het meerdaags en grootschalig opvangen van personen in evenementenhallen en paviljoens. Hoewel dergelijke opvang niet de voorkeur verdient, onder meer vanwege de minimale voorzieningen, is dit een uiterste maatregel die het COA nog kan aanwenden om de inzet van de crisisnoodopvang te voorkomen. Het is niet uitgesloten dat noodopvang op korte termijn al moet worden ingezet. Alle inzet is erop gericht om iedereen met recht op opvang ook opvang te kunnen blijven bieden.

Bovengeschetste ontwikkelingen zullen de inzet vragen van vele andere partijen die in deze brief niet zijn benoemd. Gedacht kan worden aan de advocatuur, de rechtspraak, het maatschappelijk middenveld en commerciële partijen. Ik acht het van het grootste belang dat alle betrokken partijen worden betrokken, met als ultieme doel dat iedereen die in Nederland mag blijven ook verzekerd is van een goede start.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

Ankie Broekers-Knol

Opvangcrisis asielzoekers gaat nog weken duren: ‘Hotels en cruiseboten nodig’

De asielopvang in Nederland zit propvol. ,,We hebben zeker nog een paar weken hotels en cruiseboten nodig om mensen een bed te kunnen bieden”, zegt bestuursvoorzitter Milo Schoenmaker van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA).

Bron: ad.nl
Cyril Rosman
09-10-2021

Het knelt in de thuiszorg; patiënten krijgen minder uren hulp of moeten langer wachten

Door alle uitgestelde operaties knelt het in de thuiszorg. Patiënten kunnen soms niet direct het ziekenhuis uit omdat er geen nazorg is. Ook krijgen ze minder uren hulp.

Ellen van Gaalen
04-10-2021
ed.nl

Noodwet verplicht gemeenten om Oekraïners op te vangen

Staatssecretaris Eric van der Burg (Asiel en Migratie)

Met een beroep op het staatsnoodrecht worden de burgemeesters in Nederland vanaf aankomende vrijdag verplicht de opvang van Oekraïense vluchtelingen te organiseren. Burgemeesters moeten in hun gemeente zorgen voor fatsoenlijke opvang, registratie in de Basisregistratie Personen, leefgeld, onderwijs en zorg.

Bron: nos

4 april 2022

De regio telt straks veel meer ouderen en dat heeft gevolgen: ‘Onvoldoende geschikte woningen en te weinig zorgpersoneel’

EINDHOVEN - Door de vergrijzing neemt de vraag naar levensloopbestendige woningen en zorgpersoneel in de regio de…

31 maart

Bron: eindhovens dagblad 31 maart 2022

De Telegraaf

Concept-akkoord kabinet en zorg lekt uit: wijkverpleging moet 600 miljoen goedkoper

Door **KLAARTJE BAX**

Updated 15 augustus 2022, in FINANCIEEL

AMSTERDAM - Het mes gaat in de wijkverpleging en de huisartszorg. In een concept van het Integraal Zorgakkoord dat het kabinet met de hele sector wil sluiten, staat dat het budget voor de wijkzorg met €600 miljoen omlaag moet. Huisartsen moeten het met €80 miljoen minder doen, staat in het document, dat door De Telegraaf is ingezien.

Verdrag betreffende de status van vluchtelingen, Genève, 28-07-1951

Preambule

De HOGE VERDRAGSLUITENDE PARTIJEN,
OVERWEGENDE, dat het Handvest van de Verenigde Naties en de op 10 December 1948 door de Algemene Vergadering goedgekeurde Universele Verklaring van de Rechten van de Mens het beginsel hebben bevestigd, dat de menselijke wezens, zonder onderscheid, de fundamentele rechten van de mens en vrijheden dienen te genieten.

Armoede en sociale uitsluiting bestrijden -

ook via minimuminkomensregelingen

De originele volledige studie analyseert de situatie in de EU met betrekking tot armoede en sociale uitsluiting en verkent de oplossingen die momenteel worden besproken om het risico van bestaande en toenemende armoede en sociale uitsluiting te verminderen, met name door middel van adequate normen voor minimuminkomen. Het eerste deel van de studie biedt een kritische beoordeling van de concepten die worden gebruikt om armoede te meten, waarbij de beperkingen van verschillende indicatoren en gegevens met betrekking tot EU-landen worden besproken.
Het benadrukt ook de kruising tussen de armoedestatus van individuen en het in aanmerking komen voor overdrachten tegen armoede. Het tweede deel richt zich vervolgens op nationaal en EU-beleid op het gebied van armoede en sociale uitsluiting, in het bijzonder op minimuminkomensregelingen (MIS), waarbij 6 landencases worden gepresenteerd en de haalbaarheid van een EU-breed minimuminkomenskader wordt geëvalueerd. De studie wordt afgesloten met een reeks beleidsaanbevelingen voor zowel de lidstaten (LS) als de EU-instellingen.

Bekijk de originele volledige studie door deze QR-code te scannen!

Achtergrond

Ondanks positieve ontwikkelingen van de afgelopen jaren liepen bijna 91,4 miljoen EU-burgers, waaronder 69,4 miljoen in de eurozone, in 2019 nog steeds het risico op armoede of sociale uitsluiting, en dit aantal zal naar verwachting toenemen na de COVID-19-crisis. Deze kwestie heeft onlangs geleid tot een aantal initiatieven op Europees niveau om armoede en sociale uitsluiting aan te pakken, waaronder de Europese Kindergarantie, de Verklaring van Porto, het ESF+ en de armoedebestrijdingsdimensie van de Recovery and Resilience Facility.

In 2017 riep het Europees Parlement alle lidstaten op om adequate minimuminkomensregelingen in te voeren, waarbij de nadruk werd gelegd op de rol van minimuminkomensbescherming als instrument om armoede te bestrijden.
Het institutionele kader voor het ondernemen van actie op supranationaal niveau op het gebied van minimuminkomensbescherming werd ook ingevoerd, waarbij beginsel 14 van de Europese pijler van sociale rechten stelt dat "Iedereen die niet over voldoende middelen beschikt, recht heeft op toereikende minimuminkomensuitkeringen die een leven in waardigheid in alle levensfasen, en effectieve toegang tot ontsluitende goederen en diensten".

Tot op heden is een dergelijke wetgeving echter nog niet tot wasdom gekomen, afgezien van de aankondiging van een aanbeveling van de Raad over het minimuminkomen in 2022. Deze studie bespreekt de haalbaarheid van de invoering van bindende EU-brede wetgeving die een gemeenschappelijk kader voor minimuminkomensregelingen definieert, en bespreekt de belangrijkste vragen die aan dergelijke wetgeving ten grondslag moeten liggen:

- Welke indicatoren moeten worden gebruikt om armoede te meten?
- Hoe moet worden bepaald of iemand in aanmerking komt voor minimuminkomensregelingen?
- Wat zijn de belangrijkste kenmerken van nationale minimuminkomensregelingen?
- Welke acties op EU-niveau zijn in dit verband mogelijk?

Beleidsafdeling voor economisch, wetenschappelijk en levenskwaliteitsbeleid Directoraat-generaal Intern beleid

Auteurs: Michele RAITANO, Matteo JESSOULA, Giovanni GALLO en Costanza PAGNINI

NL

PE 662.934 - juli 2021

Belangrijkste bevindingen

Armoede is een notoir moeilijk te definiëren en te meten begrip.
Afhankelijk van de gekozen definitie – gebruik van een absolute of een relatieve armoedegrens; gericht op inkomen; consumptie; het instellen van een hogere of lagere armoedegrens - dezelfde persoon kan als arm of niet arm worden beschouwd. Dit probleem is met name opvallend bij vergelijkingen tussen EU-lidstaten tussen landen, aangezien elk land zijn eigen manier heeft om armoede te definiëren die kan worden gebruikt om de voorwaarden voor armoedebestrijding vast te stellen, en die grotendeels kan verschillen van de definitie die wordt gevolgd in de EU-indicatoren. Deze studie onderstreept de noodzaak om verschillende indicatoren te gebruiken die de verschillende dimensies van armoede weergeven en om nauwkeurige gegevens te verzamelen uit administratieve en enquêtebronnen.

Trends in armoede-indicatoren in de EU-27 landen

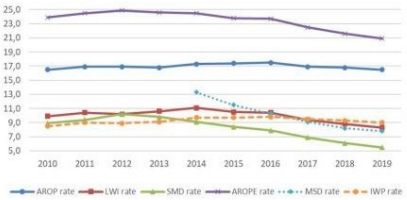

Bron: Uitwerkingen van auteurs op gegevens van Eurostat.

Eenvoudige berekeningen uitgevoerd met EU-SILC-gegevens tonen ook aan dat de overlap tussen de meest gebruikte armoedeconcepten en het recht op MIS verre van perfect is, dat wil zeggen dat degenen die arm zijn niet altijd recht hebben op een uitkering, en degenen die wel een uitkering ontvangen niet altijd arm. Dit vraagt om veel aandacht en transparantie over de regels die worden gehanteerd om de groepen mensen in nood te definiëren en om de juiste inkomenstoetsingsvoorwaarden vast te stellen om in aanmerking te komen voor sociale uitkeringen en minimuminkomens. De voorwaarden voor het recht (dwz de dekking) en de hoogte van het uitkeringspakket (dwz de toereikendheid) moeten ook zorgvuldig worden beoordeeld om ervoor te zorgen dat de meest behoeftigen adequate uitkeringen krijgen.

De casestudies per land laten zien dat potentiële deelnemers weinig gebruik hebben gemaakt van significante knelpunten tijdens het claimproces. Vereenvoudiging van de toegangsprocedures zou zorgen voor een hogere benuttingsgraad van minimuminkomensuitkeringen, informatieasymmetrie verminderen en ervoor zorgen dat alle mensen in armoede toegang hebben tot minimuminkomensbescherming.

Vanwege het veelzijdige karakter van armoede en sociale uitsluiting is geen enkel beleid voldoende om het te bestrijden. Een effectieve strategie voor armoedebestrijding vereist daarom zowel predistributiemaatregelen – die van invloed zijn op de marktresultaten en de ontwikkeling van vaardigheden – als zuiver herverdelende maatregelen zoals minimuminkomensregelingen. Deze moeten worden ontworpen met inachtneming van drie fundamentele principes: adequaatheid, toegankelijkheid en faciliterend karakter. Dit houdt in dat elk land voldoende middelen moet toewijzen om de armoededoelstellingen van het actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten effectief te bereiken, en dat de uitkeringen moeten worden vastgesteld op een niveau dat alle soorten huishoudens in staat stelt een waardig leven te leiden, ongeacht nationaliteit of verblijfsstatus. Vermogenstests moeten ook zorgvuldig worden ontworpen om kwetsbare mensen die risico lopen op armoede niet uit te sluiten en mensen die risico lopen op armoede te ontmoedigen om geld te sparen. Conditionaliteitsmechanismen moeten het basisprincipe van de bescherming van een minimale levensstandaard respecteren. Ze moeten dus zorgvuldig worden gegradueerd, rekening houdend met de individuele omstandigheden van de begunstigden.

Op EU-niveau wordt aanbevolen dat op het gebied van maatregelen ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting, en met name Minimum Inkomensregelingen, EU-instellingen en governanceprocedures hebben tot doel:

- de bescherming van het minimuminkomen versterken, onder meer door opwaartse convergentie in alle lidstaten te bevorderen;
- MIS versterken langs de drie hoofddimensies van i) toegankelijkheid, ii) adequaatheid, iii) activerend karakter van activeringsmaatregelen;
- hervormingen bevorderen die het basisbeginsel van het waarborgen van een minimale levensstandaard respecteren, in het bijzonder met betrekking tot zowel de vaststelling van uitkeringsniveaus als het ontwerp van activerings-/voorwaardelijkheidsmechanismen;
- ervoor zorgen dat de lidstaten discriminerende regels en belemmeringen wegnemen die de toegang voor bepaalde sociale groepen beperken (bv. jongeren, nieuwe bewoners, etnische groepen, daklozen, enz.).

[1] Raitano, M., Gallo, G., Jessoula, M., Pagnini, C., 2021, Armoede en sociale uitsluiting bestrijden - ook door middel van minimuminkomensregelingen, Publicatie voor de commissie Werkgelegenheid en Sociale Zaken, Beleidsondersteunende afdeling Economische, Wetenschappen en levenskwaliteitsbeleid, Europees Parlement, Luxemburg. Beschikbaar op: http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662932/IPOL_STU(2021)662932_EN.pdf.

Disclaimer en auteursrecht. De meningen in dit document zijn uitsluitend de verantwoordelijkheid van de auteurs en vertegenwoordigen niet noodzakelijk het officiële standpunt van het Europees Parlement. Reproductie en vertaling voor niet-commerciële doeleinden zijn toegestaan, mits de bron wordt vermeld en het Europees Parlement vooraf op de hoogte wordt gesteld en een kopie wordt toegezonden. © Europese Unie, 2021.
© Afbeelding op pagina's 1 en 2 gebruikt onder licentie van Adobe Stock

IP/A/EMPL/2021-08; Manuscript voltooid: juli 2021; Publicatiedatum: juli 2021
Verantwoordelijke beheerder: Aoife KENNEDY; Redactie-assistent: Roberto BIANCHINI
Contactpersoon: Poldep-Economy-Science@ep.europa.eu
Dit document is beschikbaar op internet op: www.europarl.europa.eu/supporting-analyses

Afdrukken ISBN 978-92-846-8342-0 | doi:10.2861/203340 |QA-02-21-873-EN-C
PDF ISBN 978-92-846-8343-7 | doi:10.2861/076542 |QA-02-21-873-EN-N

Banencarrousel overheid

Topambtenaar voor wie na falen rond zoals de toeslagenaffaire bij de Belastingdienst snel een nieuwe hoge functie werd gezocht. Hetzelfde gebeurde bij het ministerie van Justitie na de bonnetjesaffaire.

Bron:ad.nl
Binnenlandredactie
16-05-2020

Rijksoverheid

DISCRIMINATIE

zet een streep door ~~discriminatie~~

Voor meer informatie, kijk op discriminatie.nl

Rijksoverheid

Plasterk lanceert nieuwe campagne tegen discriminatie

Nieuwsbericht | 02-09-2015 | 16:30

Minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft de nieuwe anti-discriminatiecampagne van de Rijksoverheid gelanceerd. Dat deed hij samen met de waarnemend voorzitter van het College voor de Rechten van de Mens, Emile Hofhuis.

Het thema van de campagne is ‘Zet een streep door discriminatie’. Een eerste serie tv-spots wijst op artikel 1 van de Grondwet. Daarin staat dat in Nederland discriminatie op welke grond dan ook niet is toegestaan. In een tweede serie spots en in ander campagnemateriaal zetten bekende Nederlanders een streep door het woord discriminatie.

Bekende Nederlanders sporen de rest van Nederland aan om ook zo’n statement te maken. Online kan iedereen zijn eigen poster, banner of afbeelding voor social media maken. Ook bedrijven, organisaties en gemeenten kunnen de campagne ondersteunen en materiaal maken met de naam of logo van hun organisatie. Al het campagne materiaal is hier beschikbaar:http://toolkit.discriminatie.nl/

De vernieuwde website discriminatie.nl wijst mensen die gediscrimineerd worden de snelste weg om melding doen. Daarnaast biedt de site informatie en antwoord op vragen.

De campagne richt zich op verschillende vormen van discriminatie, zoals leeftijd, herkomst, geslacht, handicap/chronische ziekte, seksuele gerichtheid en godsdienst, en op verschillende plekken waar discriminatie

plaatsvindt, zoals bijvoorbeeld de werkvloer, de openbare ruimte en school. Naast de brede campagne voor heel Nederland komen er deelcampagnes voor specifieke vormen van discriminatie.

Poster anti-discriminatiecampagne

De campagne is tot stand gekomen door een samenwerking tussen de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties; Sociale Zaken en Werkgelegenheid; Veiligheid en Justitie; Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Het College voor de Rechten van de Mens is een onafhankelijke toezichthoudende organisatie op gebied van gelijke behandeling en discriminatie. Het College onderzoekt individuele klachten over discriminatie, houdt zittingen en doet uitspraak.

Rijksoverheid

Toespraak van de minister van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden, Stef Blok, bij de opening van de Mensenrechtenraad in Genève op 24 februari 2020

Toespraak | 24-02-2020

[vertaling vanuit Engels naar Nederlands]

Fragment uit deze toespraak

Omdat het Koninkrijk der Nederlanden - net als alle staten die de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens hebben* aangenomen - *het* erover eens was dat geen staat, geen groep, geen individueel mens de bevoegdheid heeft om iemand deze rechten te ontzeggen. Of haal ze weg.

Want we hebben allemaal recht op huisvesting, voedsel en medische zorg. We hebben allemaal het recht om niet te worden gemarteld. Het recht op een eerlijk proces en het recht om te zeggen wat we willen.

Dit zijn mensenrechten. Het zijn minimumnormen. Ze gelden voor iedereen. Wie je ook bent. Wat je ook doet. Waar je ook vandaan komt.

En dat is ook de reden waarom ik vandaag voor u sta. Omdat ik geloof dat deze Raad bestaat om een verschil te maken in het leven van mensen.

Omdat het hier is dat de wereldgemeenschap discussies kan aangaan met experts en regeringen, zich kan uitspreken en resoluties kan aannemen over wereldwijde mensenrechtenkwesties.

Hier kunnen we klachten van slachtoffers van mensenrechtenschendingen onderzoeken. Of van activistische organisaties namens die slachtoffers.

Hier kunnen we onafhankelijke experts aanstellen, zodat zij mensenrechtenschendingen in specifieke landen kunnen onderzoeken.

Rijksoverheid

NEDERLAND MENSENRECHTEN

Een proactieve bevordering van mensenrechten, gebaseerd op morele gronden en overtuiging, staat centraal in mijn buitenlandse beleid. Gerechtigheid, gelijkwaardigheid, humaniteit, respect, solidariteit en naastenliefde zijn de waarden die de ankers vormen van een beschaafde en menswaardige samenleving. Het zijn waarden die wij in Nederland koesteren, maar die wij eveneens in het buitenland horen uit te dragen….

Human rights under pressure globally in 2020 due to coronavirus pandemic

News item | 27-10-2021 | 10:00

In 2020, a year dominated by the coronavirus pandemic, the Netherlands kept up its efforts to promote and protect human rights all over the world: battling for equal rights for LGBTI people, supporting human rights defenders and tackling impunity. The Human Rights Report 2020 gives a detailed account of the results of Dutch human rights policy.

The year 2020 was a difficult one for human rights defenders, organisations that promote human rights, and journalists. Governments in many countries used the pandemic as a pretext to make life harder for human rights defenders, who faced censorship, violence and deprivation of liberty. Some countries, like Belarus, stepped up repressive measures without needing any such pretext.

Essential efforts

Despite these challenging conditions, all over the world the Netherlands stood up for human rights, a strong international legal order and the safety of human rights defenders.

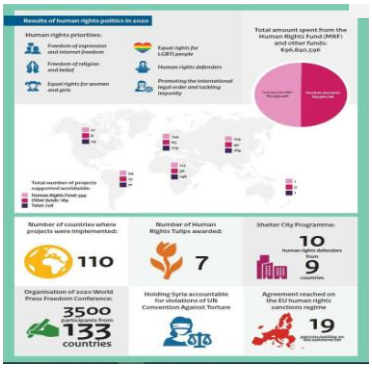

For instance, Dutch diplomats worked on behalf of human rights defenders who were being threatened in countries such as Egypt, Saudi Arabia, Cuba, China and Russia. In the UN Security Council the Netherlands denounced the situation in countries like Myanmar, Yemen, China and Eritrea.

Long road to justiceDuring the pandemic year of 2020, a number of milestones were reached in the Netherlands' efforts to help human rights defenders. For instance, the Netherlands announced its decision to hold Syria accountable for violations of the UN Convention against Torture – a step now also supported by Canada. These are the first steps on a longroad to justice for victims of the Syrian regime.

In addition the Netherlands organised the international World Press Freedom Conference 2020, in which thousands of people, including ministers from 58 countries, participated online. Once again the Netherlands awarded the annual Human Rights Tulip, which includes €100,000 in prize money. This year the prize went to human rights defender Lilit Martirosyan, the first registered transgender woman in Armenia.

More results

More information on the results of Dutch efforts to promote human rights can be found in the Human Rights Report 2020.

See also

- Human rights

English

Nederlands

Papiamento

Papiamentu

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

MENSENRECHTEN-NEDERLAND

Nederland anders dan de presentatie door de overheid zelf over democratie en rechtsstaat, is in de practische uitvoering een samenleving die personen en organisaties benadeeld wanneer deze niet tot de heersende klasse behoren en bevoordeeld wanneer deze wél tot de heersende klasse behoren. Het is systematisch van aard. Waar het hier aldus over gaat zijn de geschetste ontwikkelingen waar ook Omtzigt over sprak,die problemen liggen in een structrueel patroon in de practische invulling van de rechtsstaat,die meest ernstig zijn geschonden. Dat is niet alleen de toeslagenaffaire door de belastingdienst, er is veel meer. Nederland is een land waar de mensenrechten systematisch worden geschonden. Mensenrechten in Nederland dienen om frauderende en schuinsmarcheerders politici van de Nederlandse Staat voor de “mensenrechten raad” in Genéve en de “Verenigde Naties” in New York samen met de Koning in het zonnetje te zetten,om dan daar vervolgens ernstig verfraaid flink uit te pakken over de mensenrechten. Hun toespraken modelleren naar bekende mensensenrechtenstrijders zoals b.v. Nelson Mandela of Martin Luther King,en tevens verwijzen naar de mensenrechtentulp en mensentrechtenfonds of Anne Frank over de Tweede Wereldoorlog. Deze enscenering heeft dus als doel niet om de mensenrechten, maar om zelfverheerlijking en als politiek instrument voor de Nederlandse Staat. Nederland kent “Shelter City” met aantal Shelter City steden in Nederland zoals Den Haag om mensenrechtenverdedigers wereldwijd te beschermen, dat is niet om de mensenrechten maar om de bloemetjes buiten te zetten voor “goed onthaal” sier te maken in het buitenland voor mensenrechten.Overigens met alle respect voor Anne Frank en Haar herinneringen. Vrij Nederland Bart de Koning stelde een lijst op van 216 politieke affaires integriteitsschandalen uit de Nederlandse politiek die de afgelopen dertig jaar plaatsvonden tussen 1983 tot 2013 in Nederland. Al die affaires hebben het vertrouwen in Nederlandse politici en bestuurders uitgehold. De belangrijkste redenen voor het verminderde vertrouwen in de overheid zijn incompetentie en fraude. Zo worden klokkenluiders in Nederland nog steeds niet goed beschermd. Het recht – ook het strafrecht- dient er vooral te zijn om onmachtige te beschermen.In Nederland is dit precies andersom.Het recht beschermt en bevoordeelt de politieke en economische heersende klasse.Het recht is een monopolitisch machtsmiddel van de heersende klasse met een eigen staat van heersers in de staat. Zodra klokkenluiders er een vinger naar uitstrekken sluit het systeem zich hermetisch.Iedere aanval op de staat en het systeem wordt door het Openbaar Ministerie en de rechters onmiddellijk afgeblokt ten detrimente van de sociale emancipatie en de ontplooiingsmogelijkheden van de zwakken of machtelozen. *[De overheid zet politieke opposanten en mensenrechtenverdedigers buitenspel door een conflict met diezelfde overheid of de gevestigde orde,te medicaliseren.Door gebruik te maken van criminele keurigsartsen die met hun medische verantwoordelijkheid geen probleem hebben de hand te lichten d.m.v. frauduleuze in psychiatrische rapportages vermelde conclusies]* De overheid verafschuwt en verbant moedwillig wetenschappers die twijfelen aan de orthodoxe standpunten.Zeer vaak worden klokkenluiders die op tekortkomingen in de gangbare theorieën of interpretatie van de gevestigde belangen wijzen gelabeld als zonderlingen. Zodat hun denkbeelden daarna probleemloos genegeerd kunnen worden.Ook wordt hen systematisch belet om conferenties te bezoeken,zodat hun ideeën geen publiek kunnen vinden.Deze praktijken zijn weloverwogen belemmeringen om vrije wetenschappelijke gedachten tegen te houden,ze zijn extreem onwetenschappelijk en crimineel. De schijn van bonafiditeit door de Nederlandse overheid die ze wekken met rapporten en toespraken over mensenrechten fungeren als dekmantel voor roofzuchtige en door winstbejag gedreven misdadige praktijken. De echte mensenrechtenverdedigers die kritiek voeren op de gevestigde orde van de machthebbers worden in

het buitenland door schurkenstaten bedreigd, gevangengezet, gemarteld of zelfs vermoord. In Nederland worden ze naar het “Leger des Heils” afgeschoven.

De juridische verplichtingen van gemeenten op het gebied van mensenrechten

Uitgangspunt: zelfstandige plicht van gemeenten De rijksoverheid treedt op als vertegenwoordiger van de staat der Nederlanden bij het ratificeren van de internationale mensenrechtenverdragen. De hele staat verplicht zich door de ratificatie om het verdrag uit te voeren. Als onderdeel van de staat der Nederlanden hebben gemeenten een zelfstandige verplichting om de mensenrechten uit deze verdragen te respecteren, beschermen en verwezenlijken. Dit betekent dat iedere ambtenaar in Nederland, ongeacht de bestuurslaag waarin hij of zij zich bevindt, die verantwoordelijkheid draagt. Artikel 93 en 94 van de Grondwet De mate waarin en de manier waarop die verplichting precies doorwerkt vloeit voort uit artikelen 93 en 94 van de Grondwet. Artikel 93 van de Grondwet bepaalt dat al het internationale recht automatisch doorwerkt in de Nederlandse rechtsorde, behalve als de verdragen te vaag geformuleerd zijn om praktisch uitvoerbaar te zijn. Daar is geen aparte wetgeving van de rijksoverheid voor nodig. Gemeenten zijn dan ook rechtstreeks gebonden aan die verplichtingen. Artikel 94 van de Grondwet bepaalt dat het internationaal recht boven het nationaal recht gaat. Gemeenten zijn dan verplicht om nationale wetgeving buiten toepassing te laten.

Bron: Goed bezig “de betekenis van mensenrechten voor gemeenten”

Amnesty International

VNG

2012

Guidelines on the Protection of Human Rights Defenders

blz 19- 20,(OSCE/ODIHR-

2014,ISBN:978-92-9234-885-4.

C. confronteren stigmatiseren en marginalisering

37.

Staatsinstellingen en ambtenaren moeten zich onthouden van lastercampagnes,negatieve beeldvorming of de stigmatisering van mensenrechtenverdedigers en hun werk.Dit omvat de negatieve etikettering van verdedigers van mensenrechten,in diskrediet brengen van mensenrechtenwerk en mensenrechtenverdedigers of belasteren op geen enkele manier.

38.

Lidstaten moeten proactief maatregelen nemen om lastercampagnes tegen stigmatisering van de verdedigers van de mensenrechten, met inbegrip begaan door derden.Ze moeten publicaties natrekken en erkennen de noodzaak om de verdedigers van de mensenrechten en het belang te beschermen van hun werk,geef erkenning op individuele mensenrechtenverdedigers en daardoor versterking van de legitimiteiten de status die van hun mensenrechtenwerk in de samenleving.

Wat is een rechtsstaat?

Een rechtsstaat is een staat waarin vrijheid, rechtszekerheid en rechtsgelijkheid voor de burger heel belangrijk zijn. Bovendien geniet de burger bescherming van zijn rechten en vrijheden, tegen medeburgers én tegen de overheid.

Het recht als hoogste gezag
In het woordenboek wordt de rechtsstaat omschreven als een 'staat die het recht als hoogste gezag handhaaft'. De rechter bepaalt of iemand zich aan de wet heeft gehouden of niet. Als iemand de wet heeft overtreden, dan kan de rechter een straf en/of een verbod opleggen.

Het tegenovergestelde van de rechtsstaat is de politiestaat of de totalitaire staat.

- *Een politiestaat is een staat waarin de overheid doet wat zij wil. De overheid houdt zich niet aan regels en kan bijvoorbeeld bepaalde burgers voortrekken. Ook kan zij mensen opsluiten in de gevangenis, zonder dat daar een rechter aan te pas is geweest. Er is dus sprake van willekeur.*
- *Een totalitaire staat gaat nog een stap verder. In een totalitaire staat bemoeit de overheid zich met alles en iedereen. De overheid is oppermachtig. De burger heeft geen privacy. Kritiek wordt genadeloos afgestraft. Mensen verdwijnen spoorloos. Als iemand hier iets van zegt, loopt hij zelf ook groot gevaar. Noord-Korea is een voorbeeld van een totalitaire staat.*

Vrijheden en grondrechten
In een rechtsstaat wordt de macht van de overheid beperkt door wetten, regels en gewoonten. De inwoners van die staat hebben fundamentele vrijheden en grondrechten.

Een voorbeeld van zo'n vrijheid is de vrijheid van meningsuiting: we mogen zeggen en schrijven wat we willen. Toch heeft deze vrijheid grenzen. Zo staat er in de wet dat we de samenleving niet in gevaar mogen brengen. Ook mogen we niet aanzetten tot haat.

Bescherming tegen machtsmisbruik
Het doel van de rechtsstaat is om de burgers te beschermen tegen machtsmisbruik van de overheid. Ook de overheid moet zich aan de wet houden en mag dus de vrijheden en rechten van de burgers niet zomaar beperken of afpakken.

De overheid mag bijvoorbeeld niet zomaar onze mobieltjes afluisteren. We kunnen ook niet zomaar in de cel worden gezet.

Overigens bestaat de overheid niet alleen uit de regering van een land, maar ook uit het gemeente- en provinciebestuur.

De vier belangrijkste onderdelen van een rechtsstaat zijn:

1. Grondrechten
2. Scheiding der machten
3. Legaliteitsbeginsel
4. Onafhankelijke rechtspraak

Meer informatie
Download onze brochure Wat is een rechtsstaat?

Grondrechten

Inwoners van een rechtsstaat hebben fundamentele vrijheden en grondrechten. Deze grondrechten zijn zo belangrijk, dat ze in de Nederlandse grondwet zijn opgenomen. Artikel 1 luidt: 'Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan...

Lees meer »

De scheiding der machten

De scheiding der machten wordt ook wel trias politica genoemd. Dat betekent dat de wetgevende, de uitvoerende en de rechtsprekende macht in een land bij verschillende instellingen moeten liggen. De trias politica is bedacht door de Franse filosoof Charles baron de Montesquieu (1689-1775). Montesquieu was heel belangrijk voor de ontwikkeling...

Lees meer »

Legaliteitsbeginsel

Het legaliteitsbeginsel gaat over twee dingen: ten eerste moet alles wat de overheid doet, gebaseerd zijn op de wet. Ten tweede mogen (de meeste) nieuwe wetten niet met terugwerkende kracht worden toegepast. A. Elk handelen van de overheid moet een basis hebben in de wet. De overheid mag bijvoorbeeld alleen...

Lees meer »

Onafhankelijke rechtspraak

In een rechtsstaat komen rechters op een onafhankelijke en onpartijdige manier tot hun oordeel. Er bestaan verschillende regelingen die daarvoor zorgen: Rechters moeten niet kunnen worden ontslagen omdat de regering het niet eens is met een bepaalde uitspraak.In de grondwet staat daarom dat rechters in Nederland voor het leven worden...

Lees meer »

Bron: https://prodemos.nl/

Schurkenstaten

Moderne staat is zelf steeds vaker schurkenstaat die recht opzij schuift
Gepubliceerd: 22 oktober 2019 Laatst bijgewerkt: 22 oktober 2019
De staat aan wie de burger een deel van zijn rechten afstaat in ruil voor bescherming en veiligheid, waarvan het instituut gevangenis getuigt, is zelf schurkachtig geworden, stelt scheidend theoloog en filosoof hoogleraar Theo de Wit. Soeverein is de staat of leider die zelf beslist over de opschorting van recht bij een uitzonderingstoestand, zoals van een dreiging door een vijand. Steeds vaker zien we de laatste jaren dat staten, als bijvoorbeeld de VS, zelf zaken doen met schurkenstaten als Noord-Korea en Saoedi-Arabië. Eigenlijk is de soevereine natiestaat zelf rogue state geworden.

Bron: tilburguniversity.edu

15-05-2019

De term 'schurkenstaten' kwam na de Koude Oorlog in het Amerikaanse buitenlandbeleidslexicon binnen om regimes aan te duiden die terrorisme gebruikten als een instrument van staatsbeleid en probeerden massavernietigingswapens te verwerven bij het nastreven van beleidsdoelen. Genoemd naar de kerngroep waren Irak, Libië, Iran en Noord-Korea. Irak en Libië De term 'schurkenstaten' kwam na de Koude Oorlog in het Amerikaanse buitenlandbeleidslexicon binnen om regimes aan te duiden die terrorisme gebruikten als een instrument van staatsbeleid en probeerden massavernietigingswapens te verwerven bij het nastreven van beleidsdoelen. Genoemd naar de kerngroep waren Irak, Libië, Iran en Noord-Korea. Irak en Libië.

(bron: wilsoncenter.org)

‘Het besparingsbeleid van de federale regering zet de administratie Justitie ertoe aan de wet niet na te leven en dreigt België om te vormen tot een schurkenstaat. ‘ Die scherpe taal sprak de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie, Jean de Codt, zondag in Les Décodeurs op de Franstalige openbare omroep RTBF.

‘Welk respect verdient een staat die beknibbelt op zijn meest archaïsche functie, namelijk recht spreken? Die staat is niet langer een rechtsstaat, maar een schurkenstaat’, zei de Codt.

Bron: standaard.be

15-05-2016

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Aan de Voorzitter der Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EE Den Haag

Directoraat-Generaal
Belastingdienst

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
2021-0000049313

Uw brief (kenmerk)

Datum 12 maart 2021
Betreft Overzicht van wetten waar de Belastingdienst zich niet aan gehouden heeft

Geachte voorzitter,

Op 1 februari 2021 heeft het lid Omtzigt een motie ingediend die luidt: "*…verzoekt de regering, een overzicht op te stellen van alle wetten waaraan de Belastingdienst zich de afgelopen zeven jaar niet gehouden heeft; verzoekt de regering, dit overzicht binnen twee weken aan de Kamer te doen toekomen…*"[1]. Deze motie is door uw Kamer aangenomen. Op 8 maart 2021 heeft het lid Omtzigt hierover schriftelijke vragen gesteld[2].

Met deze brief informeren we hierbij uw Kamer naar aanleiding van de bovengenoemde motie van het lid Omtzigt. Gezien de raakvlakken van deze motie met eerder ingediende moties van - en toezeggingen aan - het lid Omtzigt gaan wij ook op het thema onrechtmatigheid in.[3] Waar eerder is aangegeven dat hierop wordt teruggekomen in de volgende Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag, vindt dat in deze brief plaats.

Tevens doen wij u de beantwoording van de eerdergenoemde schriftelijke vragen van het lid Omtzigt toekomen.

Graag stellen wij voorop dat ons uitgangspunt uiteraard is dat de Belastingdienst zich aan houdt aan alle wet- en regelgeving. Gelukkig is dat in het algemeen ook het geval: de Belastingdienst houdt zich aan wet- en regelgeving en heeft zijn organisatie daar ook op ingericht. Helaas moeten we ook constateren dat de

[1] Kamerstukken II, vergaderjaar 2020/2021, 131066, nr. 780.
[2] Vragen van het lid Omtzigt (CDA) aan de staatssecretarissen van Financiën over een overzicht van alle wetten waar de Belastingdienst zich de afgelopen zeven jaar niet aan gehouden heeft (2021Z04282).
[3] Debat POK 19 januari 2021: Toezegging aan het lid Omtzigt om binnen twee weken aan te geven op welke terreinen de overheid onrechtmatig gehandeld heeft; Antwoorden op Feitelijke Kamervragen 5e VGR KOT (bijlage bij 2021-0000027896) om beide verzoeken (de vragen van het lid Omtzigt rondom het onrechtmatig handelen van de overheid, en de motie van het lid Omtzigt over een overzicht van welke wetten zijn overtreden) gezamenlijk op te pakken en hierover te informeren in de volgende VGR; Brief Afronding van het wetgevingsoverleg over de incidentele suppletoire begroting inzake Herstel Toeslagen: Toezegging aan het lid Omtzigt om zo snel mogelijk terug te komen op zijn verzoek rondom het in kaart brengen van onrechtmatige daden door de Belastingdienst en Toeslagen.

Belastingdienst niet in alle gevallen handelt of heeft gehandeld in overeenstemming met de wet. Dergelijke situaties achten wij ongewenst en proberen wij dan ook zo snel en zorgvuldig mogelijk op te lossen. In die gevallen waarin de Belastingdienst zich niet aan de wet heeft gehouden, hebben wij dat eerder aan uw Kamer gemeld en dat zullen wij ook in de toekomst aan uw Kamer melden. Over de vraag hoe de handelswijze van de Belastingdienst geduid moet worden waar het gaat om de beslagvrije voet naar aanleiding van de recente berichtgeving door de NOS zullen wij u spoedig nader informeren nadat we zelf nader onderzoek hebben gedaan en in gesprek zijn gegaan met de Nationale Ombudsman (NO) en sociaal raadslieden.

Hieronder gaan wij dieper in op enkele onderwerpen. Wij hanteren daarbij de volgende indeling:
A. Algemene context
B. Voorbeelden uit de praktijk
C. Vervolg

A. Algemene context

Voordat wij ingaan op de context waarin we deze motie behandelen, willen wij graag benadrukken dat wij de vraagstelling van Kamerlid Omtzigt behandelen in een bestuursrechtelijk kader.[4]

Begrippen als 'buitenwettelijk handelen' of 'onrechtmatigheid' in het bestuursrecht kennen vele schakeringen en facetten. Hierbij kan zich verder een grote variatie aan situaties voordoen. Zo is vanuit bestuursrechtelijk oogpunt het een dag te laat beslissen op een verzoek of een bezwaar in strijd met de daarvoor geldende wettelijke regel en daarmee ongewenst. Tegelijkertijd achten wij de consequenties hiervan van een andere orde dan het op apert onjuiste gronden opleggen van een veel te hoge belastingaanslag.

Het bestuursrecht bevat voorschriften en waarborgen voor situaties waarin formele en materiële belasting- en toeslagwetgeving niet geheel correct wordt nageleefd. Zo kan een geschil over de materiële belastingschuld na bezwaar aan de rechter worden voorgelegd. Is de rechter van oordeel dat de inspecteur het recht verkeerd heeft geïnterpreteerd en/of heeft toegepast, of de feiten onjuist of onvolledig heeft vastgesteld, dan wordt de beschikking overeenkomstig het recht of de vastgestelde feiten aangepast. Tevens kan de rechter hierbij voor eventuele bijkomende kosten of schade een kosten- of schadevergoeding toekennen; een bekend voorbeeld hiervan betreft de (forfaitaire) proceskostenvergoeding voor de kosten van juridische bijstand. Andere voorbeelden van herstel betreffen het terugverwijzen naar de inspecteur indien deze de belanghebbende ten onrechte niet heeft gehoord bij bezwaar en de vergoeding wegens immateriële schade van € 500 per half jaar die kan worden toegekend indien een procedure onredelijk lang duurt. Zodra een bestuursrechtelijk besluit formele rechtskracht heeft, kan de rechtmatigheid niet meer bestuursrechtelijk worden aangetast en geldt het besluit juridisch in beginsel als rechtmatig.

[4] Zie voor de concepten 'nietigheid' en 'vernietigbaarheid' in het bestuursrecht en de invulling van het begrip 'onrechtmatige overheidsdaad' hierbij ook het bij brief van 9 februari 2021, nr. nr. 2021-28528, aan uw Kamer aangeboden advies van de heer Sanders (AKD).

Binnen het 'buitenwettelijk handelen' door de Belastingdienst of Toeslagen in de bestuursrechtelijke sfeer dat de afgelopen tijd naar boven is gekomen, kunnen verder diverse categoriseringen worden gemaakt.
Een eerste onderverdeling ziet op de vraag in hoeverre belanghebbenden nadeel hebben ondervonden van het niet (strikt) naleven van de belasting- of toeslagregels door de Belastingdienst of Toeslagen. Het kan zich immers voordoen dat een afwijking van (formele) wettelijke regels er juist toe strekt om bijvoorbeeld een administratieve procedure te vereenvoudigen en het voor de belanghebbende eenvoudiger en/of gunstiger te maken.

In de gevallen waarin buitenwettelijk handelen ten nadele van burgers uitwerkt, kunnen er zich aanzienlijke verschillen voordoen in de mate waarin individuele belanghebbenden hier daadwerkelijk door worden getroffen. Dit zal, naast de aard en de ernst van de onregelmatigheid, mede afhangen van de doorwerking ervan naar en de gevolgen ervan voor de concrete positie van de belanghebbende. Zo zullen de individuele gevolgen van een vooringenomen handelswijze die heeft geresulteerd in een onterechte hoge terugvordering voor de betrokken belanghebbende veelal van een andere orde zijn dan de gevolgen van het enkele weken te laat beslissen op een bezwaarschrift voor een andere belanghebbende. De voorkomende gevallen kunnen derhalve verschillen. Vastgesteld moet dan worden in hoeverre een individuele belanghebbende daadwerkelijk is benadeeld door een buitenwettelijk of onrechtmatig handelen van de Belastingdienst.

In een tweede onderverdeling wordt onderscheid gemaakt tussen onjuistheden die zich bij de totstandkoming van besluiten (het proces) voordoen en onjuistheden die betrekking hebben op de materiële inhoud van het besluit.

Het onderscheid tussen deze categorieën is hierbij overigens niet altijd even scherp te maken; zo zal het ten onrechte niet meewegen van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur bij de totstandkoming van een besluit er (ook) toe kunnen leiden dat materieel een onjuist besluit tot stand komt. Complicatie is verder dat wetgeving en de jurisprudentie in de loop van de tijd kunnen wijzigen. Hierdoor kunnen besluiten naar de wetgeving en jurisprudentie op het moment van het nemen wel rechtmatig zijn, maar als onjuist of onevenredig kwalificeren als ze op een later moment zouden zijn genomen naar de wetgeving of jurisprudentie van dat latere moment.

Het zal op basis van het voorgaande duidelijk zijn dat het niet mogelijk is om een overzicht te geven van alle – ook individuele – gevallen en situaties waarin de Belastingdienst of Toeslagen niet in overeenstemming met de wet heeft gehandeld. Dit geldt evenzeer voor het opsommen van elk, formeel en materieel, wetsartikel waaraan de Belastingdienst of Toeslagen zich in de praktijk - in enige (individuele) procedure of als achteraf gebleken onjuist beleid – niet heeft gehouden Hierbij is van belang dat elke situatie waarin niet in overeenstemming met de wet- of regelgeving is gehandeld steeds in haar context moet worden bezien om de ernst en betekenis ervan te bepalen. In deze brief geven wij een aantal voorbeelden van dergelijk handelen uit het verleden die zich meer systematisch, dus los van individuele gevallen, hebben voorgedaan. Onderstaande voorbeelden illustreren de diversiteit in de praktijk. Als er zich

nieuwe situaties voordoen dan zullen wij de Kamer daarover onverwijld informeren. Aan het slot van deze brief komen wij daar nog op terug.

B. Voorbeelden uit de praktijk

Zoals wij aan het begin van deze brief hebben opgemerkt hangt de motie van het lid Omtzigt samen met andere moties en toezeggingen. De voorbeelden die hier genoemd worden dienen ter illustratie en kunnen ook worden bezien in het licht van de andere moties en toezeggingen. De voorbeelden betreffen overtredingen van wetten die zich hebben voorgedaan. Zoals eerder aangekondigd, werken wij daarnaast nog aan een inventarisatie van hardheden in de (uitvoering van) wet- en regelgeving die voor de zomer wordt afgerond[5]. Hieronder gaan wij achtereenvolgens in op de situatie bij Belastingdienst/Fiscaliteit en Belastingdienst/Toeslagen.

Belastingdienst/Fiscaliteit

1. Mondeling intrekken van bezwaren (Kamerstukken II 2016/17, 31 066, nr. 320)
Op 4 november 2016 hebben wij uw Kamer geïnformeerd[6] over de door de Belastingdienst vanaf 2010 gehanteerde vereenvoudigde werkwijze bij de behandeling van bezwaren ("bellen bij bezwaar"). Deze werkwijze was gebaseerd op het rapport "Prettig contact met de overheid" waarin het burgerperspectief voorop staat. Als een belastingplichtige mondeling in een telefoongesprek aangaf dat het bezwaar als afgedaan kon worden beschouwd, volgde geen uitspraak op bezwaar en vond ook geen schriftelijke bevestiging plaats van het intrekken van het bezwaar. Intrekking van een bezwaarschrift dient op grond van artikel 6:21, eerste lid Algemene wet bestuursrecht (Awb) in de regel schriftelijk te geschieden. Mondelinge intrekking is wel mogelijk, zij het dat uit het tweede lid van artikel 6:21 Awb volgt dat dit enkel kan tijdens een hoorgesprek. De Belastingdienst heeft met "bellen bij bezwaar" dus in strijd met deze voorschriften gehandeld. Daarom is deze werkwijze in oktober 2016 aangepast zodat weer aan de kaders van de wet wordt voldaan.

2. O/GS en minnelijke schuldsanering (Invordering) (Kamerstukken 1021Z02492)
Bij brief van 27 januari 2021 inzake de stand van zaken 'Herstellen, Verbeteren, Borgen' hebben wij u geïnformeerd over de minnelijke schuldsanering in combinatie met de kwalificatie opzet/grove schuld (O/GS). Als er een verzoek tot minnelijke schuldsanering wordt gedaan, moet de Belastingdienst onder andere beoordelen of de schuldenaar te goeder trouw is geweest bij het ontstaan van een schuld aan de Belastingdienst of dat hem een verwijt te maken is. De beoordeling van de verwijtbaarheid wordt per situatie getoetst en is afhankelijk van de feiten en omstandigheden bij de burger. Hierbij kijkt de Belastingdienst onder andere naar eventueel opgelegde vergrijpboetes en/of ambtshalve aanslagen. Tot maart 2020 werd bij de beoordeling van de totstandkoming van een minnelijke schuldsaneringstraject voor natuurlijke personen bij een individuele schuld (dit

[5] Kamerbrief Stand van zaken Herstellen, Verbeteren, Borgen (HVB), nr. 2021-0000015631.

[6] Datum publicatie 04-11-2016 vergaderjaar 2016-2017 nummer 382.

kan zowel een toeslag- als belastingschuld zijn) van hoger dan € 10.000, ook de kwalificatie O/GS en/of FSV-registratie "melding fraudepost" meegenomen. Daarmee ging de Belastingdienst er, zonder verdere inhoudelijke toetsing, vanuit dat een burger niet te goeder trouw was. Deze werkwijze vonden en vinden wij ontoelaatbaar. Deze ongewenste invulling van goeder trouw wordt nu (sinds maart 2020) dus niet meer toegepast.

De ADR heeft haar onderzoek over de gevolgde werkwijzen bij het beoordelen van opzet/grove schuld (O/GS) voor de terugvordering van toeslagen en daarnaast naar de behandeling van verzoeken voor deelname aan minnelijke schuldsanering, nog niet afgerond. Naast het onderzoek van de ADR kijkt de Belastingdienst intern hoe precies het proces rond minnelijke schuldhulpsanering plaatsvindt. Daarbij hebben wij de Belastingdienst gevraagd om uit voorzorg handmatig alle afwijzingen voor deelname aan een minnelijke schuldhulpsanering bij belastingschulden te controleren.

3. Ten onrechte niet-verminderde vervolgingskosten (Kamerstukken II 2020/21, 31066, nr. 798)
Met onze brief van 19 februari 2021 hebben wij uw Kamer geïnformeerd over de laatste stand van zaken[7] met betrekking tot de situatie dat bij vermindering van aanslagen in bepaalde situaties geen vermindering van vervolgingskosten (waaronder dwangbevelkosten) heeft plaatsgevonden. De Belastingdienst is momenteel bezig met een herstelactie. Het streven is om alle belanghebbenden eind 2021 te hebben hersteld.

4. Vergoeden invorderingsrente (Kamerstukken II 2020/21, 31066, nr. 798)
In de hiervoor genoemde brief van 19 februari 2021 hebben wij uw Kamer hierover geïnformeerd, dat sprake is van een onjuiste toepassing van de regeling rondom invorderingsrente. De inhoud van de problematiek is vergelijkbaar met die van de ten onrechte niet-verminderde vervolgingskosten. We onderzoeken op dit moment de aard en omvang van de problematiek rondom de invorderingsrente.

*5. Stuiten van verjarende schulden (*Kamerstukken II 2019/20, 31066, nr. 607)
In de brief van 27 februari 2020 hebben wij uw Kamer geïnformeerd over de problemen bij stuiting van verjarende schulden.[8] Als een belastingschuld vijf jaar na de betalingstermijn niet is betaald of ingevorderd, dan verjaart deze schuld van rechtswege. De Belastingdienst mag de schuld dan niet meer invorderen of verrekenen. Voordat deze vijf jaar zijn verlopen, kan de Belastingdienst voorkomen dat de vordering verjaart. Dat heet het stuiten van de verjaring. De Belastingdienst behoudt dan zijn bevoegdheid en recht op het innen van de vordering. Er begint dan een nieuwe termijn van vijf jaar te lopen.

Gebleken is dat verjaringen in voorkomende gevallen niet (tijdig) zijn gestuit. Daarom is het stuitingsproces om te voorkomen dat vorderingen verjaren opnieuw ingericht. Voor de vorderingen die zijn verjaard wordt thans onderzocht of daarbij ten onterechte invorderingsmaatregelen zijn genomen.

[7] Kamerstukken II 2020/21, 30166, nr. 798.
[8] Kamerstukken II 2019/20, 30166, nr. 607.

De onderwerpen 3 tot en met 5 hebben betrekking op de invordering bij de Belastingdienst. Zoals aangegeven in de kabinetsreactie bij het eindrapport 'Ongekend Onrecht' van de POK wordt het invorderingsbeleid van de Belastingdienst herijkt om beter aan te sluiten bij het gewenste maatwerk en om oog te hebben voor de burgers. We kijken daarbij zowel naar de regelgeving als naar verbeteringen in de uitvoering.

6. AVG en Archiefwet (Kamerstukken II, 2020/21, 31066, nr. 709)
Uit verschillende onderzoeksrapporten volgt dat de Belastingdienst de gegevenshuishouding niet volledig op orde heeft. Dit kan strijd opleveren met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), bijvoorbeeld omdat de verwerking van persoonsgegevens niet zorgvuldig plaatsvindt. Daarnaast conflicteert dit met de Archiefwet. In dit verband kan ook het traject 'Herstellen, Verbeteren, Borgen' worden genoemd. Op dit traject komen we later in deze brief nog terug.

Belastingdienst/Toeslagen

7. Strijdig handelen met de AVG bij de verwerking van persoonsgegevens. (Kamerstukken II 2019/20, 31066, nr. 683)
Bij brief van 17 juli 2020[9] hebben wij uw Kamer geïnformeerd over het onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) met betrekking tot verwerking van gegevens (inzake de dubbele nationaliteit) bij de Belastingdienst/Toeslagen. De AP constateert dat de handelwijze van Toeslagen bij drie verwerkingen van nationaliteit onrechtmatig was. Toeslagen heeft op deze punten in strijd gehandeld met de Wet bescherming persoonsgegevens en sinds 25 mei 2018 in strijd met de AVG. Tevens was er bij twee van deze drie verwerkingen sprake van discriminerend en daarmee onbehoorlijk handelen. De AP stelt dat er sprake is van onderscheid maken op grond van nationaliteit, zonder dat daar een objectieve rechtvaardiging voor bestaat. In dezelfde brief van 17 juli 2020 heb ik ook vermeld dat door de AP geconstateerde overtredingen bij het verwerken van gegevens zijn aangepast en dus zijn rechtgezet.

8. Herstelorganisatie Toeslagen (Kamerstukken II 2019/20, 31066, nr. 608)
Uit onder meer de rapporten van de AUT[10] en ADR[11] en uit de hersteloperatie is gebleken dat er verschillende fouten zijn gemaakt door de Belastingdienst/Toeslagen bij de behandeling van aanvragen, controles en bezwaren van de ouders ten aanzien van kinderopvangtoeslag. Deze onjuiste handelswijze heeft geleid tot strijdigheid met verschillende wetten en beginselen van behoorlijk bestuur. De algemene beginselen van behoorlijk bestuur zijn gedragsregels over hoe de overheid zich tegenover een burger dient te gedragen. Een aantal van deze beginselen is opgenomen in de Awb zoals het zorgvuldigheidsbeginsel, het evenredigheidsbeginsel en het motiveringsbeginsel. Andere beginselen zijn ongeschreven recht en ontwikkeld in de jurisprudentie. Verschillende handelswijzen van de Belastingdienst/Toeslagen zijn in

[9] Kamerstukken II 2019/20, 31066, nr. 683.
[10] Eindadvies Adviescommissie Uitvoering Toeslagen: omzien in verwondering 2.
[11] Onderzoeksrapport Auditdienst Rijk, Toeslaggerelateerde CAF-zaken.

kamerbrieven en debatten[12] ter sprake gekomen. Helaas is ten opzichte van deze beginselen in diverse situaties – al dan niet gecombineerd – onrechtmatig gehandeld.

Onderstaand volgt een niet-limitatieve opsomming van situaties die zich hebben voorgedaan bij Belastingdienst/Toeslagen die strijdig zijn met één of meerdere beginselen van behoorlijk bestuur. Zoals tevens vermeld in de beantwoording op vraag 10 van de bijgaande beantwoording van de Kamervragen van het lid Omtzigt wordt aan de hand van een samenspel van rechtshandelingen van Belastingdienst/Toeslagen bij de aanvraag, de afhandeling, de toekenning en de invordering van de kinderopvangtoeslag bepaald of de ouder recht heeft op compensatie. Het is dus niet zo, dat indien een onderstaande situatie zich geïsoleerd heeft voorgedaan, dit betekent dat een ouder direct recht heeft op compensatie in het kader van de herstelregelingen. Voorbeelden van strijdigheden zijn:

- niet (tijdig) vaststellen van de definitieve beschikking kinderopvangtoeslag;
- niet of onvoldoende in acht nemen van de wettelijke termijn waarbinnen een beslissing op bezwaar moet komen;
- niet of onvoldoende motiveren van beslissingen inzake de toekenning of afwijzing van de kinderopvangtoeslag;
- onvoldoende duidelijk maken aan de ouder welke informatie van hem/haar wordt verwacht;
- op de zaak betrekking hebbende stukken achterhouden of te laat verstrekken aan de burger of rechter;
- onvoldoende in acht nemen van het proportionaliteits -en evenredigheidsbeginsel bij besluiten;
- ouders onnodig moeilijk maken, of onvoldoende in staat stellen om hun recht op toeslag aan te tonen;
- stopzetten/terugvorderen van de toeslag zonder voorafgaand onderzoek.

*9. 21-punten lijst (*Kamerstukken II 2019/20, 31066, nr. 630)
Met de eerste Voortgangsrapportage (VGR) Kinderopvangtoeslag[13] is een 21-punten lijst naar uw Kamer gestuurd van kwesties in de uitvoering die volgens Toeslagen zelf strijdig zouden zijn met wet- en regelgeving en zien op kinderopvang-, huur- en zorgtoeslag en het kindgebonden budget. Een deel van deze strijdigheden vloeit voort uit de strikte toepassing van de wet. Op dit thema is tevens een werkgroep actief die in het kader van de motie van het lid Lodders[14] inventariseert welke "quick fixes" er mogelijk zijn in het huidige toeslagenstelsel. Over de voortgang wordt u in de VGR Kinderopvangtoeslag geïnformeerd.

10. Vaktechnische waarborgen (Kamerstukken II 2019/20, 35510, nr. 46, vraag 183)
Uw Kamer is bij brief van 18 januari 2021 inzake de beantwoording van Kamervragen over de POK geïnformeerd over hoe vaktechniek binnen Toeslagen en de Belastingdienst wordt georganiseerd om de kwaliteit van de

[12] Zie onder meer Kamerstukken I1 2018/19, 31066, nr. 434 en Kamerstukken II 2019/20, 31066, nr. 568.
[13] Kamerstukken II vergaderjaar 2019/2020, 31066, nr. 630.
[14] Kamerstukken II vergaderjaar 2019/2020, 31066, nr.582.

rechtstoepassing te waarborgen.[15] Daarover is vanaf najaar 2018 meerdere malen met uw Kamer gecorrespondeerd na de maatregelen die de toenmalige staatssecretaris heeft genomen om de vaktechnische waarborgen binnen Toeslagen te versterken. Zo is de vaktechnische structuur ingericht en zijn waarborgen getroffen ten aanzien van het in lijn met artikel 8:42 Awb verstrekken van op de zaak betrekking hebbende stukken in beroepsdossiers. Over de voortgang van de versterking van de vaktechniek wordt u ook op de hoogte gehouden via de VGR.

11. Toeslagpartnerschap
Momenteel zijn de Raadspersonen Belastingdienst bezig om signalen over mogelijke onrechtmatigheden en vermoedens van misstanden op te halen. Uw Kamer is over de tussenrapportage geïnformeerd op 12 november 2020. Vooruitlopend op de eindrapportage van de Raadspersonen attenderen wij u op een signaal ten aanzien van Toeslagen. Op het moment dat vanuit de Basisregistratie Personen (BRP) wordt geconstateerd dat een wijziging in de huishoudsamenstelling (door samenwonen, mede-bewonen op hetzelfde adres e.d.) plaatsvindt, kan er sprake zijn van een toeslagpartner. Toeslagen stuurt dan een brief aan de toeslagpartner waarin deze verzocht wordt de brief getekend te retourneren (als bevestiging van het toeslagpartnerschap). Als de brief niet getekend retour komt, wordt de toeslag automatisch stopgezet. Uit een gerechtelijke uitspraak uit 2019 blijkt dat dit stopzetten geen juridische basis kent en daarmee onrechtmatig is. In de systemen van Toeslagen is deze uitspraak nog niet verwerkt en wordt de werkwijze dus nog steeds gevolgd. Een van de redenen voor deze werkwijze is het adequaat informeren en attenderen van de toeslagaanvrager (een soort 'vooraankondiging') zodat belanghebbenden in deze gevallen kunnen bevestigen dat zij onderdeel uitmaken van elkaars huishouden en zo niet, deze onjuistheden kunnen corrigeren voordat daar financiële en privacy-consequenties aan verbonden worden.

Toeslagen onderkent hierbij het dilemma tussen het voorkomen van deze ‘automatische’ stopzettingen en het voorkomen van het onterecht laten doorlopen van de toeslag bij non-response waardoor de uitbetaling van toeslagen te lang doorloopt en daarmee tot ongewenste terugvorderingen leidt. Toeslagen beziet momenteel welke tijdelijke en structurele oplossingen genomen moeten worden om dit verbeteren, rekening houdend met bovengenoemde elementen. Wij informeren uw Kamer hierover verder in de VGR Kinderopvangtoeslag. In brede zin zullen wij uiteraard de signalen die de Raadspersonen ophalen oppakken en wij blijven uw Kamer hierover informeren.

12. Onterechte kwalificatie O/GS (Kamerstukken II, 2020/21, 31066, nr. 739)
Bij de Kamerbrief van 27 november 2020 is al aan uw Kamer gemeld dat de O/GS-kwalificatie veelvuldig onterecht is gesteld voor ouders die niet als fraudeur aangemerkt hadden mogen worden, met alle gevolgen van dien, zoals het niet in aanmerking komen voor een persoonlijke betalingsregeling. Bij Belastingdienst/Toeslagen bestond een werkwijze waarbij voor een O/GS-kwalificatie een grens van terugvordering werd gehanteerd zonder dat aanvullend onderzoek naar de verwijtbaarheid van de ouder werd gedaan. Daarbij is ook

[15] Kamerstukken II vergaderjaar 35510, nr. 46, vraag 183.

vermeld dat wij signalen hebben doorgekregen dat zelfs van die grens werd afgeweken en ouders bij een lager terugvorderingsbedrag tevens automatisch als fraudeur werden bestempeld. Dit was niet in overeenstemming met artikel 7, zesde lid, Uitvoeringsregeling Awir. De Belastingdienst/Toeslagen heeft hiermee ook in strijd gehandeld met het zorgvuldigheidsbeginsel, wat voortvloeit uit de Awb. Omdat de gevolgen van een O/GS-kwalificatie en het weigeren van een persoonlijke betalingsregeling naar huidige inzichten vaak onevenredig zijn, wordt dit criterium inmiddels niet meer gehanteerd bij de aanvraag voor een persoonlijke betalingsregeling. Tevens is voorzien in een wettelijke O/GS-compensatie van 30% van de terugvordering bij een naar huidige inzichten onterechte kwalificatie die heeft geleid tot het weigeren van een persoonlijke betalingsregeling. Daarbij komen ouders met een onterechte O/GS-kwalificatie in aanmerking voor minimaal het forfaitaire bedrag van € 30.000[16].

13. Kindgebonden Budget (Kamerstukken II, 2018/19, 35010, nr. 6)
Bij brief van 19 februari 2019[17] heeft de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Kamer ingelicht over de situatie waarin ouders bij wetsfictie een aanvraag kindgebonden budget doen en deze aanvragen onterecht niet in behandeling zijn genomen. Hiermee is de Wet op het kindgebonden budget niet goed toegepast. Bij brief van 19 juni 2019 heb ik aangegeven op welke wijze de ouders hiervoor gecompenseerd gaan worden.

C. Vervolg

Zoals gezegd handelt de Belastingdienst in het algemeen volgens wet- en regelgeving en is het ook de voortdurende inzet daar naar te handelen. Tegelijk constateren we dat dit helaas niet altijd het geval is geweest. Dat vinden we ernstig en het is dan ook van belang om blijvend te toetsen of de Belastingdienst conform de wet werkt. Dit is een doorlopend proces waarover we uw Kamer altijd informeren.

Binnen de wettelijke kaders is het tegelijkertijd de inzet om ten behoeve van burgers op een praktische en zo eenvoudig mogelijke manier te werken. Bij de invulling van een dergelijke werkwijze kan echter spanning ontstaan met bestaande wet- en regelgeving. Alsdan zal steeds een keuze moeten worden gemaakt tussen aanpassing van de werkwijze of aanpassing van de regelgeving. Dit mag ons inziens echter nooit ten koste gaan van rechtsbescherming. Wij bezien per situatie op welke manier hiermee het beste kan worden omgegaan, zoals in het geval van het 'dwangsom-arrest' van de Hoge Raad van 11 oktober 2019 .

De motie van het lid Omtzigt en de eerdergenoemde moties hebben een sterke overeenkomst met het 'Herstellen, Verbeteren, Borgen' traject waar wij uw Kamer op 27 januari 2021 over hebben geïnformeerd[18]. Dat traject is er volledig op gericht om de problemen rondom (persoons)registraties, risicomodellen en het gebruik van persoonsgegevens zoals nationaliteit in beeld te brengen, op te lossen en te voorkomen. Wij benadrukken dat het oplossen van deze problemen

[16] Het gaat hierbij om terugvorderingen van minimaal € 1500,-.
[17] Brief van 19 februari 2019 (2019-0000026189).
[18] Kamerstukken II, vergaderjaar 2020/2021, kenmerk 2021Z01585.

onze volle aandacht heeft. Juist de Belastingdienst moet zich als overheidsorganisatie houden aan alle wet- en regelgeving en aan de kaders van de rechtsstaat. Dat betekent dat de Belastingdienst zo snel mogelijk moet voldoen aan de AVG, de Archiefwet en Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).

Er zal meer aandacht komen voor (fiscaal-)juridische kennis in alle lagen van de Belastingdienst. We zullen ervoor waken dat rechtsbescherming niet alleen op papier goed geregeld is, maar ook in de praktijk. Ook voor de toekomst geldt uiteraard dat wanneer blijkt dat de Belastingdienst zich onverhoopt niet houdt aan wet- en regelgeving, wij daar beheersmaatregelen voor zullen treffen en u daar vanzelfsprekend proactief over zullen informeren. We willen dat externe signalen, zoals waarschuwingen van de Nationale ombudsman, en signalen vanaf de werkvloer tijdig naar boven komen, waar nodig worden opgepakt door de politieke en ambtelijke top en daarmee sneller leiden tot verbetering. Voorkomen moet worden dat signalen over wat er niet goed gaat bij de uitvoering van beleid en regelgeving blijven hangen op operationeel niveau en niet doordringen naar het niveau van het (top)management, beleidsdirecties en de politiek. Door het delen van uitvoeringssignalen ontstaan zogeheten 'feedbackloops', die eraan bijdragen dat misstanden zoals onjuiste toepassing van wet- en regelgeving in een eerder stadium worden aangepakt. Uiteraard zullen wij uw Kamer in voorkomende gevallen hierover informeren, onder andere via de – in de kabinetsreactie op het rapport 'Ongekend onrecht' van de POK aangekondigde – stand van de uitvoering van de Belastingdienst. Daarbij zal zoals aangegeven in de kabinetsreactie - het invorderingsbeleid van de Belastingdienst worden herijkt om beter aan te sluiten bij het gewenste maatwerk en oog te hebben voor de burgers[19]. We kijken daarbij zowel naar de regelgeving als naar verbeteringen in de uitvoering. Ook de Inspectie Belastingdienst, Toeslagen en Douane zal daarbij een belangrijke rol spelen nu deze niet alleen toezicht houden op de uitvoerende diensten zoals de Belastingdienst, maar ook op de uitvoering zelf.

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst

J.A. Vijlbrief

de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane

[19] In dat verband verwijzen wij ook naar de onderwerpen 3,4 en 5 van onderdeel B.

Alexandra C. van Huffelen

Directoraat-Generaal
Belastingdienst

Ons kenmerk
2021-0000049313

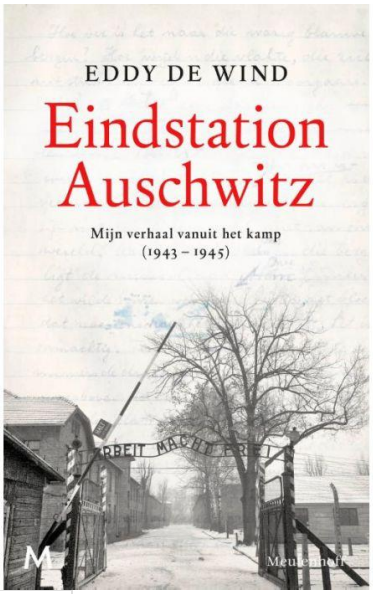

- Auteur(s) : Eddy de Wind
- Uitgeverij: J.M. Meulenhoff
- ISBN : 9789029093606
- Taal : Nederlands
- Uitvoering : Hardcover
- Aantal pagina's : 224
- Verschijningsdatum : januari 2022

(Bruna)

Review:

In het boek Eindstation Auschwitz staan schokkende voorbeelden van de mensonwaardige behandeling waar de weinige Joden die Hitlers vernietigingsmachine overleefden, na terugkeer in Nederland mee te maken kregen.

Van de naar schatting 140.000 Joodse inwoners die ons land voor de oorlog telde, werden zo'n 107.000 gedeporteerd afkomstig uit zo'n 450 gemeenten; bijna 102.000 kwamen om het leven. Ze werden vermoord in de concentratiekampen of stierven er door honger, ziekte en uitputting. Toen de Amerikaanse opperbevelhebber van de geallieerde strijdkrachten, generaal Dwight Eisenhower, de slachtoffers van de dodenkampen zag, gaf hij opdracht om zoveel mogelijk foto's te maken: *"leg alles nu vast -maak films - zorg dat er getuigen zijn -want ergens in de geschiedenis zal er iemand opstaan en zeggen dat dit nooit is gebeurd."*Wat ook niet vergeten mag worden is hoe mensonwaardig een deel van de Holocaust overlevenden bij terugkeer in Nederland zijn behandeld. In het boek Eindstation Auschwitz wat Eddy de Wind heeft laten herdrukken, staan schokkende voorbeelden.

ideologie haar sporen in Nederland had nagelaten, zelfs in kringen waar dit voorheen ondenkbaar was geweest." Achter die wat cryptische woorden school volgens zijn zoon woede over de manier waarop Nederland met de teruggekeerde Joden omging.

De systematische vervolging en deportatie van Joden begon in 1942 nadat de Duitse bezetter eerder al een serie anti-Joodse maatregelen had genomen. Ook de passieve houding van de Nederlandse regering en koningshuis in ballingschap tijdens de deportatie van de Nederlandse Joden gedurende de Tweede Wereldoorlog, is ronduit schokkend.

Bron: Franklin ter Horst

18-04-2022

Boekhouders van de Holocaust

Nederlandse ambtenaren en de Collaboratie

Productspecificaties

Inhoud

Taal	Nederlands
Bindwijze	Hardcover
Druk	1
Verschijningsdatum	maart 2020
Afmetingen	23,8 x 16,5 x 6,4 cm
Aantal pagina's	727 pagina's
Illustraties	Nee

Betrokkenen

Auteur(s)
Rob Bakker
Uitgever
Verbum, Uitgeverij

EAN

EAN
9789074274920

IHRA

De International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) is gebaseerd op de Stockholm Declaration uit 2000, indertijd ondertekend door MP Kok. Nederland is vanaf het eerste uur actief lid van de IHRA. IHRA is de 34 lidstaten tellende internationale organisatie voor educatie over, herdenken van en wetenschappelijk onderzoek naar de Holocaust, en de bestrijding van antisemitisme. De IHRA is ontstaan uit zorg over gebrekkige kennis onder de Westerse jeugd over de Holocaust, de Tweede Wereldoorlog en de link met de huidige samenleving.

Het IHRA-werkterrein is in Nederland verspreid over meerdere ministeries. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is het coördinerend departement voor het thema 'Oorlogsgetroffenen en herinnering Tweede Wereldoorlog' (OHW). VWS is vanuit die rol verantwoordelijk voor de herinneringscentra en oorlogsmusea. Het Nederlandse perspectief op Oorlogs- en Holocaustherdenking is niet alleen gericht op historische of educatieve aspecten, of op het opzetten en ondersteunen van musea. Het wil ook recht doen aan de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, de overlevenden en hun verwanten en deze behouden, het verhaal levend houden voor toekomstige generaties en het koppelen aan hedendaagse kwesties.

Tijdens de plechtigheid die plaatsvond op de 75e verjaardag van de bevrijding van Auschwitz, heeft de Nederlandse regering een langverwachte stap gezet in het onder ogen zien van het Nederlandse oorlogsverleden. Op zondag 26 januari 2020 heeft premier Mark Rutte excuses aangeboden voor het feit dat ambtenaren die tijdens de nazibezetting in Nederland werkten, niet meer hadden gedaan om de deportatie van en moord op meer dan 100.000 Joden te voorkomen.

Bron: Landrapport Nederland 9 november 2020

Status definitief

BELASTINGDIENST

Tweede Kamer der Staten-Generaal 2020

https://archive.org/details/ongekend-onrecht

AFREDEN MENNO SNEL 2019

Foto: Tweede Kamer der Staten-Generaal / Renske Leijten SP

Renske Leijten SP: misdaad

https://archive.org/details/aftredenmennosnel2019

Rechtsstaat en democratie Nederland.

Nederland is een rechtsstaat en een democratie.(dat wordt en is nimmer betwist door IFUD ofHuman Rights).

Echter met de praktische uitwerking en uitvoering in het rechtssysteem en die rechtsstaat met democratie,en die uitvoering bleek flink mis.De onder ede verklaringen in notariële akte onder ede de diverse notariële aktes tegen de Staat der Nederlanden: in een samenvattende rectificatie akte notarieel van 21 juni 2007, is duidelijk op de **uitwerking en uitvoering** van het rechtssysteem en die rechtsstaat. Laat ik hier duidelijk over zijn,en daar wens ik mijn onder ede verklaring op standhouden.

Op 25 februari 2021, heeft de Tweede Kamer conform de werkwijze van artikel 30 van haar Reglement van Orde via Mevr. Khadija Arib Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, besloten de Venetia-Commissie van de Raad van Europa advies to vragen over de rechtsstaat in Nederland, Venetia-Commissie van de Raad van Europa t.a.v.mw. Granata-Menghini.

Volgens het rapport van de commissie:
In dit opzicht gaat het handhaven van de rechtsstaat niet alleen om –volgens inzicht Venetië commissie- rapport van Strasbourg, 18 October 2021 Opinion No. 1031/2021 CDL- AD(2021)031 Or. Engl., om:instellingen en formele juridische waarborgen, maar ook over hetin stand houden van een gunstig klimaat voor de rechtsstaat door de politieke en juridische cultuur binnen de samenleving. Dit vereist een politiek cultuur met een hoge mate van bewustzijn van de rechtsstaatgevolgen van politieke beslissingen en zelfbeheersing wanneer politiek gewenste maatregelen in strijd zijn met de rechtsstaat. Het vraagt ook om een rechtscultuur waarin de rechtsstaat wordt geaccepteerd als kader voor en beperking tot democratische besluiten en beleid.

Hier als ingelast te beschouwen een verwijzing naar de schriftelijke reactie van Tweede Kamer der Staten-Generaal aan de IFUD of Human Rights, Brief: 23 maart 2016, reactie opde via de deurwaarder betekende stukken,Mw. K.Arib Voorzitter van de Tweede Kamer derStaten-Generaal.

(dossiernr.:13600573 negen maart 2016, Van der Velde van Hal & Peers gerechtsdeurwaarders en incassobureau te Den Haag)

Voorzitter

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Venetië-Commissie van de Raad van Europa
T.a.v. mw. Granata-Menghini
Avenue de l'Europe
F-67075 - Strasbourg cedex
Frankrijk

Postbus 20018
2500 EA Den Haag
T 070 318 30 33

Geachte mevrouw Granata-Menghini,

Heden, 25 februari 2021, heeft de Tweede Kamer conform de werkwijze van artikel 30 van haar Reglement van Orde, besloten de Venetië-Commissie van de Raad van Europa advies te vragen over de rechtsstaat in Nederland.

De Tweede Kamer heeft op 26 januari 2021 bijgevoegde motie motie-Omtzigt c.s. (Kamerstuk 35 510 nr. 11) aangenomen. Deze motie vormt de basis van de adviesaanvraag en de onderzoeksopdracht ligt vast in bovengenoemde motie. Met deze brief wil ik u daar enige toelichting op geven.

De Tweede Kamer heeft een parlementaire ondervraging uitgevoerd naar de politieke besluitvorming over de kinderopvangtoeslag en de betrokkenheid van bewindspersonen en topambtenaren daarbij. Bij deze ondervraging heeft de Tweede Kamer documenten gevorderd en personen onder ede gehoord. Onder de personen die onder ede gehoord zijn waren topambtenaren, staatssecretarissen, ministers en de huidige minister-president.

Het rapport van de parlementaire ondervragingscommissie trok op 17 december 2020 zodanig scherpe conclusies dat het kabinet-Rutte op 15 januari 2021 uit eigen beweging haar ontslag aanbod aan de Koning. Het rapport is bijgevoegd bij deze brief.

Een tweetal constateringen, naast andere constateringen, van het rapport luiden:

> *"De commissie constateert dat bij de uitvoering van de kinderopvangtoeslag grondbeginselen van de rechtsstaat zijn geschonden. Dit verwijt treft niet alleen de uitvoering - specifiek de Belastingdienst/Toeslagen - maar ook de wetgever en de rechtspraak."*[1]

[...]

> *"Zonder zich te willen uitlaten over individuele rechterlijke uitspraken, constateert de commissie dat ook de bestuursrechtspraak jarenlang een wezenlijke bijdrage heeft geleverd aan het in stand houden van de niet dwingend uit de wet volgende, spijkerharde uitvoering van de regelgeving van de kinderopvangtoeslag. Daarmee heeft de bestuursrechtspraak zijn belangrijke functie van (rechts)bescherming van*

[1] Pagina 7, ' Ongekend onrecht' Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag, 17 december 2020, https://www.tweedekamer.nl/sites/default/files/atoms/files/20201217_eindverslag_parlementaire_ondervragingscommissie_kinderopvangtoeslag.pdf.

individuele burgers veronachtzaamd. De commissie is met name geraakt door het tot in oktober 2019 wegredeneren van algemene beginselen van behoorlijk bestuur, die zouden moeten dienen als stootkussen en beschermende deken voor mensen in nood."[2]

Speciaal deze twee constateringen hebben de Tweede Kamer doen besluiten deze adviesaanvraag bij de Venetië-Commissie van de Raad van Europa te doen. Want de optelsom van een groot aantal factoren is dat tienduizenden gezinnen, van wie velen onschuldig waren of slechts een kleine fout gemaakt hadden, zulke hoge bedragen moesten betalen aan de Belastingdienst, dat zij financieel geruïneerd werden.

Wij zullen het rapport van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag desgewenst in het Engels voor u vertalen zodat u begrijpt wat het parlement gevonden heeft.

De twee vragen gaan over het hart van de Nederlandse rechtsstaat.

In theorie hadden deze burgers rechtsbescherming moeten hebben, maar in de praktijk schoten regering en parlement tekort, overtrad de Belastingdienst jarenlang wetten, hield de regering veel informatie achter voor het parlement, voor de pers en zelfs voor de rechter. De rechter beschermde deze burgers niet, maar volgde, ook volgens de eigen woorden, de Belastingdienst bijna blindelings.

Daarom zijn er twee belangrijke vragen die de Tweede Kamer aan de Venetië-Commissie van de Raad van Europa zou willen stellen:

1) Welke wetten, welke uitvoering of welke praktijken hebben bijgedragen aan het feit dat macht en tegenmacht onvoldoende gewerkt hebben in dit dossier en dat de burger vermalen werd? Welke oplossingsrichtingen zijn er om dit te herstellen en in de toekomst te voorkomen?
2) Voldoet het bestuursrecht in Nederland, inclusief de Raad van State, en welke waarborgen zouden in de wet of de uitvoering van bestuursrecht (en mogelijk aanpalende rechtsgebieden) moeten worden toegevoegd om de burger adequaat te beschermen, inclusief de effectieve toegang tot het recht en de bijstand daarin.

Vanzelfsprekend staat de staf van de Tweede Kamer tot uw beschikking om u in contact te brengen met alle instituties in Nederland met wie u van gedachten wilt wisselen en om u documentatie te verschaffen.

De indieners van de motie zijn bereid om u een nadere toelichting te geven op deze adviesaanvraag.

Namens de Tweede Kamer vraag ik u aan dit verzoek te voldoen.

Hoogachtend,

Khadija Arib
Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal

---

[2] Pagina 7 & 8, ' Ongekend onrecht' Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag, 17 december 2020, https://www.tweedekamer.nl/sites/default/files/atoms/files/20201217_eindverslag_parlementaire_ondervragingscommissie_kinderopvangtoeslag.pdf.

the-legal-protection-of-citizens-in-the-netherlands

report 2021 Council of Europe / Venice commission THE NETHERLANDS

Link:

https://archive.org/details/the-legal-protection-of-citizens-in-the-netherlands

Voorzitter

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Aan de IFUD of Human Rights
T.a.v. dhr. J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH Geldrop

Binnenhof 1a
2513 AA Den Haag
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T 070 318 20 00

E voorzitter@tweedekamer.nl
I www.tweedekamer.nl

Den Haag, 23 maart 2016

Betreft: reactie op de via de deurwaarder betekende stukken

Geachte heer Van den Wittenboer,

Via de deurwaarder ontving ik op 9 maart jl. uw aanzegging gericht aan de Tweede Kamer, meer speciaal aan haar voorzitter mw. Arib, waarin u vraagt om binnen 14 dagen "aan het verzoek te voldoen als nader omschreven in de ten deze betekende stukken "ambtsmisdrijven" artikel 119 van de Grondwet".

Daarbij is vermeld dat uit het niet voldoen aan dat verzoek "zou kunnen worden afgeleid dat niet voldoende proactieve houding is aangenomen door geïnsinueerde "er wat mee te gaan doen", geen verdere actie ondernemen, berusten in de stukken".

Bij de aanzegging zijn 10 stukken gevoegd, waarvan het overzicht is opgenomen in de bijlage bij deze brief. Voor zover dit gaat om stukken gericht aan de Tweede Kamer reageer ik op uw verzoek als volgt.

* op uw brief van 15 juli 2008 over het vervolgen van de minister-president dhr. J.P. Balkenende hebt u op 15 september 2008 het antwoord ontvangen van de Tweede Kamer dat van de brief mededeling is gedaan aan de Kamer en dat de brief voor de leden ter inzage is gelegd.

* op uw brief van 2 september 2014 over aanbieding van een verzoekschrift m.b.t. artikel 119 Grondwet hebt u op 16 september 2014 een antwoord ontvangen van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie, dat deze uw brief in haar procedurevergadering van 10 september 2014 heeft behandeld en dat de Commissie heeft besloten uw brief voor kennisgeving aan te nemen.

* op uw brief van 17 december 2015 over het Verzoek om strafaangifte betreffende ministers, staatssecretaris en ex-Kamervoorzitter, hebt u op 18 februari 2016 een antwoord ontvangen van de Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie, dat deze uw brief op 17 februari 2016 in haar procedurevergadering heeft behandeld en dat de Commissie heeft besloten de inhoud van uw brief voor kennisgeving aan te nemen.

Ik stel vast dat de verzoeken die u aan de Tweede Kamer heeft gericht zijn behandeld en ik verwijs u ten overvloede nogmaals naar de brieven die u daarover van de Tweede Kamer hebt ontvangen.

Ik beschouw uw verzoek daarmee als afgehandeld.

Hoogachtend,

Mw. K. Arib,

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 20.7.2021
SWD(2021) 721 final

WERKDOCUMENT VAN DE DIENSTEN VAN DE COMMISSIE

Verslag over de rechtsstaat 2021
Landenhoofdstuk over Nederland

bij het document

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S

Verslag over de rechtsstaat 2021
Situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 702 final} -
{SWD(2021) 703 final} - {SWD(2021) 704 final} - {SWD(2021) 705 final} -
{SWD(2021) 706 final} - {SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} -
{SWD(2021) 709 final} - {SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} -
{SWD(2021) 712 final} - {SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} -
{SWD(2021) 715 final} - {SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} -
{SWD(2021) 718 final} - {SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 720 final} -
{SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} - {SWD(2021) 724 final} -
{SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final} - {SWD(2021) 727 final}

SAMENVATTING

Het Nederlandse rechtsstelsel wordt onverminderd gekenmerkt door een zeer groot vertrouwen in de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en er wordt onverminderd gestreefd naar een verdere bevordering van de kwaliteit van de rechtspleging. Er wordt verder gewerkt aan initiatieven die betrekking hebben op de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, zoals de grondwetswijziging om de benoemingsprocedure voor de leden van de Hoge Raad te herzien. Wat de kwaliteit van de rechtspleging betreft, is de ontwikkeling van kleinschalige projecten ter verbetering van de kwaliteit een nieuwe fase ingegaan met de uitrol van initiatieven op grotere schaal. De inspanningen om het digitaliseringsniveau in het civiel, bestuurs- en strafrecht te verbeteren, worden voortgezet en als gevolg van de COVID-19-pandemie verloopt dit proces sneller. Er blijft enige bezorgdheid bestaan over de toereikendheid van de financiering van het huidige stelsel van rechtsbijstand. De herziening van dit stelsel moet in 2025 zijn voltooid. Over het algemeen blijft het rechtsstelsel efficiënt werken, hoewel de COVID-19-pandemie achterstanden heeft veroorzaakt in 2020 en 2021.

Evenals afgelopen jaar wordt Nederland gezien als een van de minst corrupte landen in de EU en in de wereld. Integriteit is een essentieel onderdeel van het overheidskader. In 2020 is een uitgebreid programma gelanceerd om ondermijnende georganiseerde misdaad te bestrijden met onder meer een holistische aanpak om corruptie te voorkomen, op te sporen en te bestraffen, nadat uit onderzoek was gebleken dat criminelen actief trachten oneigenlijke invloed uit te oefenen op ambtenaren. De capaciteit van de Rijksrecherche en van het Openbaar Ministerie is versterkt met aanvullende financiering. In oktober 2020 is nieuwe wetgeving aangenomen die de screening van politieambtenaren en politie-externen intensiveert. Het is de bedoeling dat verdere wetgeving ter bevordering van de integriteit van volksvertegenwoordigers en bestuurders uiterlijk in maart 2022 ingaat. Er blijft bezorgdheid bestaan over het integriteitskader voor topfuncties binnen de overheidssector, alsook over lobbying, draaideurconstructies en de transparantie van de financiering van politieke partijen.

Nederland kent een aanhoudend grote mediavrijheid. De autoriteiten blijven zich inzetten voor onafhankelijke journalistiek. Daartoe worden subsidies verstrekt uit het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten en uit een aanvullend tijdelijk fonds dat tijdens de COVID-19-pandemie is opgezet voor de lokale media. Het onafhankelijke Commissariaat voor de Media brengt regelmatig verslag uit over media-eigendomsstructuren. Er is echter ruimte voor een uitgebreidere openbaarmaking van informatie over dergelijke structuren. Het wetgevingskader voor de toegang tot informatie wordt gewijzigd om de transparantie van de Rijksoverheid en de toegang tot openbare informatie te verbeteren na vele meldingen van een te trage reactie op of onvolledige beantwoording van informatieverzoeken. De moord op een onderzoeksjournalist, waarnaar momenteel onderzoek wordt gedaan, en toenemende bedreigingen onderstrepen het belang van initiatieven als “PersVeilig”, die journalisten ondersteuning biedt bij het melden van en omgaan met bedreigingen.

Er vinden uitgebreide debatten en gedachtewisselingen plaats over de goede werking van het systeem van checks-and-balances naar aanleiding van een parlementair onderzoeksverslag over de uitvoering van de kinderopvangtoeslag, waarin werd geconstateerd dat de beginselen van de rechtsstaat waren geschonden. Er zijn thans follow-upmaatregelen en -onderzoeken gepland of al gaande. De COVID-19-pandemie blijft hoog op de rechterlijke en wetgevingsagenda staan. Zo is een wet aangenomen die een stevigere rechtsgrondslag voor COVID-19-maatregelen moet bieden, en worden ingrijpende COVID-19-maatregelen voor

de rechter aangevochten. Onafhankelijke autoriteiten blijven een belangrijke rol spelen in het systeem van checks-and-balances, onder meer bij de bescherming van de grondrechten. Het maatschappelijk middenveld blijft open, hoewel er vragen zijn gerezen over een nieuw ontwerp van transparantiewetgeving en over wetgeving die de mogelijkheden verruimt om zogenaamde “radicale organisaties” te verbieden.

I. JUSTITIEEL STELSEL

De rechterlijke macht bestaat uit elf rechtbanken, vier algemene hoven van beroep, twee bijzondere colleges van beroep[1], de Raad van State[2] en de Hoge Raad. Een onafhankelijke Raad voor de rechtspraak speelt een belangrijke rol bij het waarborgen van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en is belast met het bevorderen van de kwaliteit van de rechtspraak en de toewijzing van financiële middelen aan de gerechten[3]. Kandidaat-rechters worden door de Landelijke Selectiecommissie rechters geselecteerd[4] en vervolgens voor het leven door de regering benoemd[5] op voordracht van de minister van Justitie[6]. Het Openbaar Ministerie staat los van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, maar valt onder de politieke verantwoordelijkheid van de minister van Justitie. De orde van advocaten is bij wet opgericht. Zij is onafhankelijk van de overheid en wordt uitsluitend gefinancierd uit de jaarlijkse bijdragen van de advocaten[7]. Nederland neemt deel aan het Europees Openbaar Ministerie.

Onafhankelijkheid

Er is onverminderd sprake van een zeer groot vertrouwen in de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. 77 % van de bevolking en 82 % van de bedrijven geeft aan "redelijk tot zeer veel" vertrouwen te hebben in de onafhankelijkheid van rechtbanken en rechters[8]. Met deze hoge percentages wordt de lijn van de afgelopen jaren doorgetrokken[9].

Er zijn verdere stappen gezet ter voorbereiding van een grondwetswijziging om de benoemingsprocedure voor de leden van de Hoge Raad te herzien[10]. In december 2020 stuurde de regering een ontwerptekst van deze grondwetswijziging voor advies naar de Raad van State. Het doel van de voorgenomen wijziging is de rol van de uitvoerende en de wetgevende macht bij de benoeming van leden van de Hoge Raad verder te beperken, conform de aanbevelingen van de Raad van Europa[11]. Na een onlineraadpleging over een wetsontwerp, dat berustte op de aanbeveling van de onafhankelijke Staatscommissie

---

1 De Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep van het bedrijfsleven.

2 De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is de hoogste algemene bestuursrechter voor bepaalde zaken. De Raad heeft ook een Afdeling advisering, die adviseert over wetgeving en bestuur.

3 Wet op de rechterlijke organisatie.

4 De Landelijke Selectiecommissie rechters is samengesteld uit zes met rechtspraak belaste rechterlijke ambtenaren en zes leden afkomstig van buiten de rechtspraak, waarvan ten minste één rechterlijk ambtenaar afkomstig uit het Openbaar Ministerie en ten minste één advocaat.

5 Het benoemingsbesluit wordt vastgesteld bij Koninklijk Besluit, ondertekend door de Koning en medeondertekend door de minister van Justitie en Veiligheid. De minister controleert uitsluitend of de aanvrager voldoet aan de wettelijke vereisten om te worden aangesteld, en de minister heeft tot dusver steeds de voordracht van de Raad voor de rechtspraak gevolgd.

6 Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren. De Raad heeft dit gedelegeerd aan de Landelijke Selectiecommissie rechters, bestaande uit rechters, officieren van justitie, advocaten, ambtenaren en onderzoekers. De minister van Justitie en Veiligheid heeft tot dusver de voordracht van de Raad voor de rechtspraak steeds gevolgd.

7 Advocatenwet.

8 Grafieken 48 en 50, EU-scorebord voor justitie 2021. Wat betreft het vertrouwen in de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, worden de volgende categorieën onderscheiden: zeer laag (minder dan 30 % van de respondenten geeft het oordeel redelijk tot zeer veel vertrouwen), laag (30-39 %), gemiddeld (40-59 %), groot (60-75 %), zeer groot (meer dan 75 %).

9 EU-scorebord voor justitie 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 en 2021.

10 Verslag van 2020 over de rechtsstaat, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland, blz. 3.

11 Aanbeveling CM/Rec(2010)12 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa, punt 47.

parlementair stelsel[12], zijn bepaalde wijzigingen aangebracht in de ontwerptekst. Het advies van de Raad van State zal openbaar worden wanneer het voorstel naar de Kamer wordt gezonden.

Er zijn vorderingen gemaakt bij de herziening van de benoemingsprocedures voor de leden van de Raad voor de rechtspraak en van het gerechtsbestuur. Op verzoek van de minister van Rechtsbescherming van februari 2020[13] heeft de Raad van State op 23 september 2020 advies uitgebracht over een mogelijke herziening van de benoemingsprocedures voor leden van de Raad voor de rechtspraak en van het gerechtsbestuur. Hoewel de Raad van State concludeerde dat de huidige benoemingsprocedures voor de Raad voor de rechtspraak en het gerechtsbestuur in overeenstemming zijn met het vereiste van onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, raadt hij aan te bezien op welke wijze de betrokkenheid van de bij het gerecht werkzame rechters en gerechtsambtenaren bij de benoeming van bestuurders van hun gerechten kan worden verstevigd. Na een akkoord tussen de Raad voor de rechtspraak, de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak[14] en andere vertegenwoordigers van de rechterlijke macht heeft de Raad voor de rechtspraak voor 2021 en een deel van 2022 een nieuwe benoemingsprocedure voor gerechtsbestuurders vastgesteld[15]. Het akkoord moet rechters meer invloed bieden op de benoeming van bestuurders in hun gerecht, met name door de instelling van een commissie bestaande uit vier rechters, twee bestuurders en twee gerechtsambtenaren, die selectiegesprekken met kandidaten voert en vervolgens één kandidaat aandraagt bij de Raad voor de rechtspraak. Bij stakende stemmen hebben de vier rechters een doorslaggevende stem. Voorts zal de Raad voor de rechtspraak in de zomer van 2021 beginnen met zijn beraadslagingen met de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak en andere vertegenwoordigers van de rechterlijke macht over een mogelijke herziening van de benoemingsprocedure voor leden van de Raad[16]. Doel ervan is de invloed van de uitvoerende en de wetgevende macht op de benoeming van de leden van de Raad voor de rechtspraak verder te beperken, conform de aanbevelingen van de Raad van Europa[17].

Kwaliteit

De hervorming van het stelsel van rechtsbijstand zal berusten op de bevindingen van een aantal proefprojecten. De herziening van het rechtsbijstandsstelsel[18] zal volgens de huidige verwachting in 2025 zijn voltooid[19] en zal van start gaan met een aantal proefprojecten die gericht zijn op het bijeenbrengen van beste praktijken bij de voorbereiding

---

12 Voor een nadere beschrijving van de inhoud van het voorstel wordt verwezen naar het verslag van 2020 over de rechtsstaat, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland, blz. 4.

13 Verslag van 2020 over de rechtsstaat, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland, blz. 3.

14 Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak.

15 Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, dossier: *Nieuwe procedure bestuursbenoemingen rechtspraak*, 16 maart 2021.

16 Verslag van 2020 over de rechtsstaat, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland, blz. 3-4.

17 Aanbeveling CM/Rec(2010)12 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa, punten 27, 46 en 47.

18 Verslag van 2020 over de rechtsstaat, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland, blz. 5.

19 Input van Nederland voor het verslag van 2021 over de rechtsstaat.

van verdere wetgevingsherzieningen. Wat het huidige stelsel van rechtsbijstand betreft, blijft er bezorgdheid bestaan over de toereikendheid van de beschikbare financiering[20].

De digitalisering in het civiel, bestuurs- en strafrecht wordt voortgezet en is zelfs versneld door de COVID-19-pandemie. Er is nog ruimte voor verbetering van de digitalisering van het rechtsstelsel[21], met name wat betreft de online-publicatie van uitspraken[22] en de beschikbaarheid van digitale oplossingen om gerechtelijke procedures in te stellen en te volgen; verschillende initiatieven zijn daarop gericht[23]. Wat het strafrecht betreft, werken de rechterlijke macht en het Openbaar Ministerie samen met andere justitiële belanghebbenden aan een digitaal plan. Bij het civiel en het bestuursrecht moet een nieuw digitaliseringsprogramma de rechtspraak digitaal toegankelijk maken voor burgers en beoefenaars van juridische beroepen[24]. De juridische procedures zullen stapsgewijs worden gedigitaliseerd, te beginnen met nationale belastingzaken en beslagleggingsverzoeken, waarna deze zullen worden uitgebreid tot andere rechtsgebieden. Naar aanleiding van de COVID-19-pandemie heeft de Raad voor de rechtspraak nieuwe regels vastgesteld voor het organiseren van zittingen op afstand, waardoor de rechterlijke instanties hun werkzaamheden konden voortzetten. De huidige regels zijn tot en met 1 augustus 2021 van toepassing en kunnen zo nodig worden verlengd om de werking van de rechtbanken te waarborgen.

De experimentenwet op de rechtspleging zal het mogelijk maken om op grotere schaal proefprojecten op het gebied van de rechtspleging uit te rollen. Na de ontwikkeling van tal van proefprojecten op het gebied van de kwaliteit van de rechtspraak in het kader van het programma "Maatschappelijk effectieve rechtspraak"[25] zal na de verwachte inwerkingtreding van de experimentenwet op de rechtspleging[26] in de zomer van 2021 de uitrol van kwaliteitsprojecten op grotere schaal mogelijk worden. Dergelijke kwaliteitsprojecten omvatten bijvoorbeeld een experiment met een "schuldenrechter" die de doeltreffendheid van rechterlijke beslissingen moet vergroten door alle zaken van een schuldenaar gelijktijdig te behandelen. Deze benadering waarbij proefprojecten op kleine schaal worden getoetst en vervolgens op grotere schaal worden ingevoerd, kan innovatieve ideeën opleveren om de kwaliteit van het rechtsstelsel te bevorderen[27].

Efficiëntie

De COVID-19-pandemie heeft gevolgen gehad voor de efficiëntie van het rechtsstelsel. Door de COVID-19-pandemie is de achterstand in rechtszaken, en met name in strafzaken, in

---

[20] Informatie die is ontvangen in het kader van het landenbezoek aan Nederland, zie ook VN CCPR 2019 en het verslag van 2020 over de rechtsstaat, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland, blz. 5.

[21] Verslag van 2020 over de rechtsstaat, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland, blz. 5-6.

[22] Thans nog onder de 5 %.

[23] EU-scorebord voor justitie 2021, grafiek 44. Wat betreft het vertrouwen in de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, worden de volgende categorieën onderscheiden: zeer laag (minder dan 30 % van de respondenten geeft het oordeel redelijk tot zeer veel), laag (30-39 %), gemiddeld (40-59 %), groot (60-75 %), zeer groot (meer dan 75 %).

[24] Basisplan reset digitalisering civiel en bestuur.

[25] *Maatschappelijk effectieve rechtspraak*, zie ook het verslag van 2020 over de rechtsstaat, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland, blz. 6.

[26] Experimentenwet rechtspleging.

[27] De belanghebbenden hebben echter benadrukt dat de wet niet mag leiden tot omzeiling van het reguliere proces voor de vaststelling van wetten inzake de organisatie van het rechtsstelsel.

2020 en 2021 toegenomen[28]. De Raad voor de rechtspraak en de gerechtsbesturen hebben speciale maatregelen daartegen getroffen, zoals het verbeteren van videoconferentiefaciliteiten voor rechtszittingen, het benoemen van gepensioneerde rechters als plaatsvervangende rechters en een frequenter gebruik van enkelvoudige kamers. Het is de bedoeling dat de achterstanden die in het strafrechtstelsel door de COVID-19-pandemie zijn ontstaan, eind 2021 zijn weggewerkt[29]. In het kader daarvan blijft het Openbaar Ministerie gebruikmaken van zijn bevoegdheid om bepaalde strafzaken zelf af te doen[30]. Naar aanleiding van bezwaren van Kamerleden en van de orde van advocaten kondigde de minister van Rechtsbescherming in november 2020 aan dat verdachten een gratis consult kunnen krijgen bij een advocaat. Daarmee is op 1 april 2021 voor een aantal zaken van start gegaan. Geleidelijk zullen de gratis consulten worden uitgebreid naar alle andere zaken[31]. Aangezien het gebruik van deze bevoegdheden door het Openbaar Ministerie gevolgen kan hebben voor het recht op een eerlijk proces, met name wanneer burgers niet naar behoren worden geïnformeerd[32], is een gratis consult met name in dergelijke gevallen van belang.

Het rechtsstelsel wordt nog steeds gekenmerkt door een hoge efficiëntie in eerste aanleg, maar de beroepsprocedures duren relatief lang[33]. Het rechtsstelsel is de afgelopen jaren over de gehele linie bezien in hoge mate efficiënt gebleken[34]. Procedures in eerste aanleg bij burgerlijke en handelszaken duren kort, namelijk rond de 100 dagen in 2019[35]. Daarentegen nemen de procedures bij burgerlijke en handelszaken in derde aanleg veel tijd in beslag: in 2019 gemiddeld 459 dagen. De bestuurlijke rechtspleging werkt nog efficiënt in eerste aanleg[36], maar de procedures zijn relatief lang in tweede en in derde aanleg[37]. Het totale afhandelingspercentage in eerste aanleg is nog steeds hoog[38], maar bij de bestuurszaken in eerste aanleg is het afhandelingspercentage geleidelijk gedaald tot 94 % in 2019. Dit zou in de toekomst kunnen leiden tot enige achterstand in de bestuurlijke rechtspraak, hoewel het huidige aantal aanhangige zaken beheersbaar lijkt[39]. Wat de strafrechtspleging betreft, moet een na een evaluatie in 2020 opgesteld nieuw actieplan de efficiëntie verbeteren, met name voor gevallen van gewone delicten en delicten met een grote impact[40]. Hoewel dit kan leiden tot meer efficiëntie en kan helpen bij het wegwerken van achterstanden, benadrukken belanghebbenden dat dergelijke initiatieven niet ten koste mogen gaan van de kwaliteit van de rechtspleging[41].

---

28 Input van Nederland voor het verslag van 2021 over de rechtsstaat.

29 Input van Nederland voor het verslag van 2021 over de rechtsstaat.

30 Daarbij mag echter geen gevangenisstraf worden opgelegd. Ook mogen de beslissingen worden aangevochten bij de rechter. Zie ook het verslag van 2020 over de rechtsstaat, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland, blz. 6.

31 Antwoord van de minister voor Rechtsbescherming op een Kamervraag van 17 februari 2021.

32 Zie in dat verband: Nationale ombudsman: "*Behoorlijke informatieverstrekking is de basis van toegang tot recht — Knelpunten in de informatieverstrekking rondom strafbeschikkingen en sepotbeslissingen*".

33 Verslag van 2020 over de rechtsstaat, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland, blz. 6-7.

34 EU-scorebord voor justitie 2013-2021.

35 EU-scorebord voor justitie 2021, grafiek 6.

36 EU-scorebord voor justitie 2021, grafiek 8.

37 EU-scorebord voor justitie 2021, grafiek 9.

38 EU-scorebord voor justitie 2021, grafiek 10.

39 EU-scorebord voor justitie 2021, grafieken 14 en 15.

40 Input van Nederland voor het verslag van 2021 over de rechtsstaat.

41 Informatie die is ontvangen in het kader van het bezoek aan Nederland.

II. CORRUPTIEBESTRIJDING

Verschillende instanties zijn bevoegd om corruptie op te sporen en te vervolgen. De Rijksrecherche[42] onderzoekt strafbaar gedrag binnen de overheid. De Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) is verantwoordelijk voor de opsporing van financiële misdrijven, met inbegrip van buitenlandse en niet-ambtelijke omkoping. Het Landelijk Parket richt zich op binnenlandse ambtelijke omkoping en het Functioneel Parket is verantwoordelijk voor de opsporing van niet-ambtelijke en buitenlandse omkoping. Het Huis voor Klokkenluiders verleent steun en advies aan mensen die bij werkgerelateerde misstanden in de publieke of de particuliere sector aan de bel trekken. Binnen de rechtshandhavingsinstanties werken de gespecialiseerde teams voor corruptiebestrijding en inlichtingen onverminderd samen. Het Anti-Corruptie Centrum (ACC) binnen de FIOD speelt een sleutelrol bij de bestrijding van financiële criminaliteit en corruptie. De Wet financiering politieke partijen en wetgeving ter bevordering van de integriteit van volksvertegenwoordigers en bestuurders op decentraal niveau zijn momenteel in behandeling.

Nederland wordt door deskundigen en leidinggevenden in het bedrijfsleven als een van de minst corrupte landen ter wereld gezien. In de corruptieperceptie-index 2020 van Transparency International scoort Nederland 82/100, waarmee het in de Europese Unie op de derde plaats en wereldwijd op de achtste plaats staat[43]. Deze perceptie is de afgelopen vijf jaar betrekkelijk stabiel[44] gebleven[45].

Naar aanleiding van gevallen van infiltratie van de georganiseerde misdaad in de politie en van lekken van politie-informatie is de strijd tegen corruptie en georganiseerde misdaad opgevoerd[46]. In 2020 heeft Nederland een uitgebreid programma gelanceerd om ondermijnende georganiseerde misdaad, inclusief corruptie, te bestrijden. Binnen het ministerie van Justitie en Veiligheid is een directoraat-generaal opgericht dat belast is met de coördinatie van het programma. Dit heeft geleid tot aanvullende financiering ter zake en tot de vorming van een multidisciplinair interventieteam[47].

Een wetsontwerp heeft tot doel de strijd tegen ondermijnende criminaliteit, waaronder corruptie, op te voeren. Een nieuw wetsvoorstel tot versterking van het wetboek van strafrecht en het wetboek van strafvordering ligt momenteel bij de Tweede Kamer[48]. Doel van het wetsvoorstel is de versterking van de aanpak van ondermijnende criminaliteit, waaronder corruptie, door de maximumstraffen voor diverse ondermijnende misdrijven, zoals

---

42 Als opsporingsdienst valt de Rijksrecherche onder het gezag en de leiding van het College van procureurs-generaal.

43 Transparency International, corruptieperceptie-index 2020 (2021), blz. 2-3. Wat betreft de mate waarin de publieke sector als corrupt wordt gezien, worden de volgende categorieën onderscheiden: gering (score van meer dan 79 onder deskundigen en leidinggevenden in het bedrijfsleven), betrekkelijk gering (score tussen 79-60), betrekkelijk hoog (score tussen 59 en 50) en hoog (scores van minder dan 50).

44 In 2015 was de score 84, terwijl de score in 2020 op 82 uitkomt. Bij een mutatie van meer dan 5 punten in de afgelopen vijf jaar is er sprake van een significante stijging of daling, bij een mutatie van 4-5 punten is er sprake van een verbetering of verslechtering en bij een mutatie van 1-3 punten is er sprake van een betrekkelijk stabiele score.

45 De Eurobarometer-gegevens over de corruptieperceptie en de ervaringen van burgers en bedrijven, zoals vorig jaar gemeld, worden om de twee jaar geactualiseerd. De meest recente gegevensverzameling is de speciale Eurobarometer 502 (2020) en Flash Eurobarometer 482 (2019).

46 Een voorbeeld is het Encrochat-onderzoek.

47 Input van Nederland voor het verslag van 2021 over de rechtsstaat.

48 Wetsontwerp versterking strafrechtelijke aanpak ondermijnende criminaliteit,

het bedreigen van ambts- en gezagdragers te verhogen. Op 1 oktober 2020 werd een geactualiseerde aanwijzing uitgevaardigd voor de opsporing en vervolging van buitenlandse corruptiezaken door het Openbaar Ministerie[49] en op 4 september 2020 werd een aanwijzing uitgevaardigd voor hoge schikkingen, waarin is vastgelegd dat bepaalde schikkingen door een tijdelijke onafhankelijke commissie en niet door de Minister van Justitie en Veiligheid moeten worden getoetst[50].

Het institutionele kader om corruptie te voorkomen en te bestrijden, is onverminderd solide met een nauwe samenwerking tussen de rechtshandhavingsinstanties. Gespecialiseerde corruptiebestrijdingsteams en inlichtingeneenheden binnen de FIOD en het Openbaar Ministerie werken samen bij opsporingszaken. Het ACC binnen de FIOD speelt een sleutelrol in de bestrijding van financiële criminaliteit en corruptie. De Rijksrecherche heeft aanvullende middelen gekregen waarmee de opsporingscapaciteit van zowel de Rijksrecherche als het Openbaar Ministerie zal worden uitgebreid[51]. De Encrochat-onderzoeken, die belangrijke informatie hebben opgeleverd bij de identificatie, opsporing en vervolging van criminele netwerken[52], hebben ook mogelijke corruptie binnen de politie blootgelegd. Bij het onderzoek is ook ontdekt dat criminelen actief op zoek zijn naar corrupte ambtenaren en andere organisaties[53]. Het Encrochat-onderzoek heeft geleid tot verhoogde waakzaamheid en een scherper oog voor ondermijnende criminaliteit en tot de oprichting van een team dat corruptie binnen de politie opspoort. Dit team staat onder leiding van de Rijksrecherche en wordt ondersteund door rechercheurs van de Landelijke Eenheid[54]. De Rijksrecherche draagt ook bij tot preventie door de aandacht te vestigen op specifieke corruptierisico's bij overheidsinstellingen die zij heeft onderzocht. Naast het doen van onderzoek zet de Rijksrecherche ook steeds vaker haar expertise in om advies te verlenen in het kader van de bestrijding en voorkoming van integriteitsschendingen.

Er worden stappen gezet om corruptie binnen de politie en de overheid in het algemeen beter te voorkomen, op te sporen en te onderzoeken. Bij de Rijksrecherche komen er per jaar gemiddeld vijftig gevallen binnen van corruptie of van lekken van gevoelige informatie door politiefunctionarissen of ambtenaren. In oktober 2020 is nieuwe wetgeving aangenomen die de screening van politieagenten en politie-externen vóór hun benoeming en tijdens hun werkzaamheden uitbreidt en die naar verwachting eind 2021 onverkort zal zijn ingevoerd[55]. De screening wordt nu opgezet bij de politie en de intensiteit van de screening gaat afhangen van de integriteitsrisico's die aan de functie verbonden zijn.

Het ACC binnen de FIOD bleef een belangrijke rol spelen bij de bestrijding van corruptie en financiële criminaliteit. Dit geldt met name voor gevallen van omkoping van buitenlandse ambtenaren en niet-ambtenaren, zowel intern als internationaal. Het ACC binnen de FIOD heeft gemeld dat er momenteel dertig strafrechtelijke onderzoeken naar corruptie lopen die betrekking hebben op niet-ambtelijke en buitenlandse omkoping[56].

---

[49] Aanwijzing opsporing en vervolging buitenlandse corruptie.

[50] Aanwijzing hoge transacties. Op dit moment vindt er een consultatie plaats over nieuwe wetgeving.

[51] Input van Nederland voor het verslag van 2021 over de rechtsstaat.

[52] Het onderzoek heeft tot dusver onder meer geleid tot de arrestatie van meer dan honderd verdachten. Zie ook Europol: *Dismantling of an Encrypted Network sends Shockwaves through Organised Crime Groups across Europe*.

[53] Politie: *Nieuw rechercheteam voor corruptieonderzoeken "Encrochat"*.

[54] Kamerbrief over de evaluatie van integriteitsonderzoeken bij de politie.

[55] Input van Nederland voor het verslag van 2021 over de rechtsstaat.

[56] Input landenmissie — FIOD.

Verschillende van deze onderzoeken richten zich ook op de rol van Nederlandse financiële dienstverleners. Het ACC binnen de FIOD werkte ook samen met andere instanties, zoals de Rijksrecherche, die gevallen van overheidscorruptie onderzoekt. Dit institutionele kader dat door het ACC binnen de FIOD en door het Functioneel Parket is opgezet, is de afgelopen tien jaar verbeterd en door de OESO positief beoordeeld vanwege de capaciteit van de gespecialiseerde corruptiebestrijdingsteams om buitenlandse omkopingszaken te onderzoeken en te vervolgen[57].

De Tweede Kamer heeft in 2020 een gedragscode aangenomen en een toezichtstelsel met betrekking tot aangiftevereisten ingevoerd. De gedragscode voor de leden van de Tweede Kamer heeft betrekking op de onafhankelijkheid van Kamerleden, op giften en gunsten, op registratieverplichtingen, op het gebruik van vertrouwelijke informatie en op het reglement van orde. Op 1 april 2021 is regelgeving in werking getreden waarbij een onafhankelijk College van onderzoek integriteit is ingesteld dat tot taak heeft om klachten aangaande schending van de gedragscode door Kamerleden te behandelen en de Kamer te adviseren over eventuele sancties[58]. Op 30 maart 2021 zijn geactualiseerde integriteitsrichtsnoeren voor politieke ambtsdragers met modelgedragscodes voor volksvertegenwoordigers en voor bestuurders vastgesteld[59].

In de Tweede Kamer zal worden gedebatteerd over nieuwe wetgeving ter bevordering van de integriteit van volksvertegenwoordigers en bestuurders op decentraal niveau. Het wetsvoorstel schrijft onder meer een gedragscode[60] voor als verplichte eis voor bestuurders bij decentrale overheden en voorziet in een toezichtstelsel met betrekking tot de aangiftevereisten. Daaronder valt ook een verplichte risicoanalyse integriteit voor dergelijke bestuurders[61].

De bevordering van integriteit in het kader van de strijd tegen corruptie vindt plaats via het Platform corruptiebestrijding, dat wordt beheerd door het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Het is gericht op het bevorderen van bewustwording en gezamenlijke actie in de strijd tegen nationale en internationale corruptie door kennis en informatie doeltreffender uit te wisselen. De deelnemers aan het platform zijn overheidsmedewerkers van verschillende ministeries en organisaties die corruptie aanpakken. Door de COVID-19-pandemie is het in de afgelopen 18 maanden niet mogelijk geweest om bijeen te komen. Sinds 2020 streeft elk ministerie naar meer transparantie door informatie te publiceren over inbreuken op de integriteit die zich intern hebben voorgedaan, met een korte beschrijving van de soort inbreuk en de opgelegde sanctie. Daarnaast wordt momenteel een (extern) onderzoek uitgevoerd naar de risico's van en weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit en ambtelijke en niet-ambtelijke corruptie, en wel op de luchthaven Schiphol en de haven van Rotterdam. Uit het onderzoek moet blijken of het Nederlandse beleid inzake de voorkoming en bestrijding van corruptie op de mainports toereikend is. De onderzoeksresultaten worden in de eerste helft van 2022 verwacht.

---

57 Netherlands — OECD Anti-Bribery Convention Phase 4 Monitoring Report.

58 Input van Nederland voor het verslag van 2021 over de rechtsstaat.

59 Handreiking integriteit van politieke ambtsdragers bij provincies, gemeenten en waterschappen.

60 Gedragscode voor de leden van de Tweede Kamer.

61 Input van Nederland voor het verslag van 2021 over de rechtsstaat. Het is de bedoeling dat de nieuwe wetgeving in maart 2022 ingaat.

Er blijft bezorgdheid bestaan over het integriteitskader voor topfuncties in de publieke sector, met name vanwege het niet-bindende karakter ervan[62]. Volgens informele regels van de gedragscode voor ministers en staatssecretarissen wordt van hen verwacht dat zij integer zullen handelen. Bovendien mogen voormalige hoge ambtenaren niet lobbyen bij hun vroegere ministerie, en mogen voormalige bewindspersonen gedurende twee jaar na hun aftreden niet lobbyen voor hun vroegere ministerie[63]. Het kader blijft echter vrij beperkt, zoals ook de Groep van Staten tegen Corruptie (Greco) in haar beoordeling heeft opgemerkt, namelijk dat de weinige en beperkte maatregelen die in Nederland van kracht zijn, ontoereikend lijken[64]. Nederland beschikt sinds 2012 over een vrijwillig en openbaar lobbyistenregister voor de Tweede Kamer. Het lobbyistenregister wordt regelmatig bijgewerkt en bevat informatie over de lijst van entiteiten met een toegangspas voor de Kamer. Om een vaste toegangspas voor de Kamer te krijgen, moet een lobbyist als organisatie geregistreerd staan. Er is echter geen monitoring- of handhavingsmechanisme voor de contacten tussen lobbyisten en ambtsdragers of ambtenaren. In dit verband heeft de Greco aanbevolen om te voorzien in regels en richtsnoeren voor de contacten tussen topfuncties en lobbyisten en om de transparantie ten aanzien van contacten en onderwerpen te vergroten[65].

De wetgeving inzake de financiering van politieke partijen wordt momenteel herzien. Wat de financiering van politieke partijen betreft, bestaat het rechtskader uit wetten voor de subsidiëring van politieke partijen, terwijl de administratie van politieke partijen geen informatie bevat over de financiering van de partij in kwestie en over de financiering van kandidaten op decentraal niveau[66]. De Wet financiering politieke partijen wordt naar verwachting vervangen door de Wet op de politieke partijen, die thans in behandeling is bij de Kamer. De herziene wetgeving moet het functioneren en de organisatie van politieke partijen beschermen tegen buitenlandse beïnvloeding.

De evaluatie van de Wet Huis voor Klokkenluiders heeft in 2020 plaatsgevonden[67]**.** Het Huis voor Klokkenluiders is het centrale meldpunt en de centrale onderzoekinstantie waar klokkenluiders uit de publieke en de private sector misstanden kunnen melden. De Wet Huis voor Klokkenluiders is door een onafhankelijk onderzoeksbureau aan een evaluatie onderworpen[68]. Volgens de evaluatie is de rechtsbescherming van klokkenluiders voor verdere verbetering vatbaar. Bijgevolg zal de wetgeving worden gewijzigd[69]. Van het Huis wordt verwacht dat het aan de klokkenluiders advies verleent en een onafhankelijk onderzoek instelt. In 2020 voltooide het Huis voor Klokkenluiders drie grote onderzoeken en publiceerde het eindrapporten over die onderzoeken. Voorts hebben de meldingsmechanismen en klokkenluidersbeschermingskaders van Nederlandse bedrijven en

---

62 Verslag van 2020 over de rechtsstaat, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland, blz. 10.

63 Er zijn echter uitzonderingen op dit verbod: voormalige bewindspersonen die na hun aftreden werkzaam zijn in het bedrijfsleven, mogen leiding geven aan of deel uitmaken van een door hun voormalige ministerie georganiseerde handelsdelegatie — vijfde evaluatieronde Greco: evaluatierapport, blz. 20.

64 Vijfde evaluatieronde Greco: evaluatierapport, blz. 2.

65 Vijfde evaluatieronde Greco: evaluatierapport, blz. 16.

66 Bijdrage van het Nederlandse Helsinki-comité aan het verslag van 2021 over de rechtsstaat.

67 Verslag van 2020 over de rechtsstaat, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Nederland.

68 Eindrapport evaluatie Wet Huis voor klokkenluiders.

69 Input van Nederland voor het verslag van 2021 over de rechtsstaat.

overheidsinstanties, zoals de OESO heeft opgemerkt, niet bijgedragen tot de opsporing van buitenlandse omkoping in Nederland[70].

Vooral aan het begin van de COVID-19-pandemie had de epidemie een grote impact op strafrechtelijke onderzoeken, wat tot vertragingen leidde. Volgens de autoriteiten waren bepaalde activiteiten zoals invallen, het horen van verdachten en getuigen en observaties enkele maanden niet of slechts in aangepaste vorm mogelijk. De handhaving van de wet werd ook beïnvloed door het feit dat slechts beperkte zittingen in de rechtbanken werden georganiseerd[71]. Daarnaast onderzocht de FIOD diverse fraudegevallen die verband hielden met de COVID-19-pandemie. Dit heeft geleid tot diverse strafrechtelijke onderzoeken en vervolgingen in verband met fraude (beschermingsmiddelen, frauduleuze gezondheidscertificaten en misbruik van overheidssubsidies)[72]. Daarnaast hebben de autoriteiten gemeld dat de mogelijkheid bestaat dat de internationale reikwijdte van onderzoek naar buitenlandse omkoping verder wordt beperkt als gevolg van de COVID-19-maatregelen[73].

III. PLURIFORMITEIT EN VRIJHEID VAN DE MEDIA

Het rechtskader betreffende de pluriformiteit van de media is gestoeld op grondwettelijke en wettelijke waarborgen. Het recht op informatie is vastgelegd in de grondwet. Het Commissariaat voor de Media is de onafhankelijke regulerende instantie voor audiovisuele mediadiensten die toezicht houdt op de naleving van de Mediawet. Journalist werd in de context van de COVID-19-pandemie als een van de essentiële beroepen aangemerkt[74]. Het land blijft een hoge mate van mediavrijheid en bescherming van journalisten genieten[75].

De reikwijdte van de toezichthoudende activiteiten van de regulerende instantie is uitgebreid na de omzetting van de richtlijn audiovisuele mediadiensten. De middelen waarover de instantie beschikt lijken toereikend te blijven om haar taken naar behoren uit te voeren[76]. Voorts worden de voorwaarden voor de benoeming van de leden van de collegiale organen momenteel aangepast[77] om de garanties van onafhankelijkheid te versterken[78].

Verschillende zelfregulerende instanties zorgen voor de toepassing van journalistieke normen. Naast de Raad voor de Journalistiek[79], een zelfregulerend orgaan dat bevoegd is om klachten over journalistiek werk te behandelen, zijn er een ombudsman voor de publieke omroepen en verschillende ombudsmannen voor nationale en regionale kranten die journalistiek werk beoordelen en klachten behandelen[80].

---

70 OESO (2021): Implementing the OECD Anti-Bribery Convention. Phase 4 Report: Netherlands, blz. 21.
71 Input van Nederland voor het verslag van 2021 over de rechtsstaat.
72 Zie Jaarbericht FIOD 2020, Opsporend Nederland samen sterk in de fraudebestrijding.
73 Informatie die is ontvangen in het kader van het bezoek aan Nederland.
74 Commissariaat voor de Media (2020), Mediamonitor 2020, blz. 6.
75 Nederland staat in de jaarlijkse wereldpersvrijheidsindex van Verslaggevers Zonder Grenzen op de zesde plaats in de wereld en op de vierde plaats in de EU. De laatste jaren is de situatie iets verslechterd, want Nederland is sinds 2016 vier plaatsen gedaald.
76 In de context van het bezoek aan Nederland ontvangen informatie.
77 Wijziging van de Mediawet 2008.
78 Verslag over de rechtsstaat 2020, hoofdstuk over de situatie van de rechtsstaat in Nederland.
79 Zoals vermeld in het verslag over de rechtsstaat 2020.
80 Input van Nederland voor het verslag over de rechtsstaat 2021.

Er zijn uitdagingen geconstateerd op het gebied van de transparantie over media-eigendom en mediaconcentratie. Er is beperkte regelgeving over de openbaarmaking van details inzake media-eigendom, zoals gerapporteerd in de Monitor voor de pluriformiteit van de media 2021[81], die het risico op dit gebied als middelgroot beoordeelt. Informatie over eigendomsstructuren, die niet noodzakelijkerwijs de uiteindelijk begunstigden omvatten[82], wordt aan het publiek verstrekt via de door het Commissariaat voor de Media gepubliceerde Mediamonitor. De sector nieuwsmedia wordt gekenmerkt door een hoge marktconcentratie, zoals blijkt uit de Monitor voor de pluriformiteit van de media 2021[83].

De regering is de media tijdens de pandemie te hulp geschoten. Tijdens de COVID-19-pandemie zijn de reclame-inkomsten ondanks de toename van de vraag naar nieuws gedaald, met name voor lokale media[84]. De journalistiek wordt nog steeds gesteund via speciale fondsen[85], en daarnaast is een tijdelijk fonds opgezet voor lokale media die door de COVID-19-pandemie getroffen zijn[86]. Journalisten werden vrijgesteld van de wegens COVID-19 geldende reisbeperkingen, zodat zij gebeurtenissen konden blijven volgen en uit de eerste hand verslag konden blijven doen.

Nieuwe wetgeving moet zorgen voor betere toegang tot informatie. Bij twee derde van de in 2020 ingediende verzoeken om toegang tot informatie werden vertragingen en onvolledige antwoorden gerapporteerd[87], zoals blijkt uit de Monitor voor de pluriformiteit van de media, die het risico op het gebied van het recht op toegang tot informatie als middelgroot beoordeelt. Dit is ook bevestigd door belanghebbenden[88]. Het juridische kader wordt momenteel herzien om de transparantie van de overheid te verbeteren en betere toegang tot openbare informatie te bieden[89]. Belanghebbenden zijn ingenomen met de wijzigingen, maar melden nog meer gebieden die voor verbetering vatbaar zijn[90]. Een van de wijzigingen is de oprichting van een onafhankelijk adviescomité[91], dat in geval van klachten zou bemiddelen tussen journalisten en autoriteiten[92].

Er wordt een toename gemeld van bedreigingen en geweld tegen journalisten. Volgens de Monitor voor de pluriformiteit van de media 2021 heeft de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid journalisten in 2020 voor het eerst genoemd als doelwit van ernstige bedreigingen en agressie[93]. Het platform voor de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten van de Raad van Europa heeft onlangs vijf waarschuwingsberichten gepubliceerd. De meest recente betreffen de moord op

---

81 Monitor voor de pluriformiteit van de media 2021, landverslag Nederland, blz. 10.
82 Ibid, blz. 10.
83 De Monitor voor de pluriformiteit van de media 2021 (landverslag Nederland, blz. 10) meldt dat twee spelers 90 % van de dagbladmarkt in handen hebben; voorts hebben de drie grootste televisie-aanbieders een marktaandeel van 74 %, terwijl de drie grootste spelers op de radiomarkt een marktaandeel van 73 % hebben.
84 Commissariaat voor de Media (2020), Mediamonitor 2020, blz. 35-36; zie ook Monitor voor de pluriformiteit van de media 2021, landverslag Nederland, blz. 10.
85 Stimuleringsfonds voor de Journalistiek; Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten.
86 Beleidsregel van het stimuleringsfonds voor de journalistiek van 1 maart 2021.
87 Monitor voor de pluriformiteit van de media 2021, landverslag Nederland, blz. 8.
88 In de context van het bezoek aan Nederland ontvangen informatie.
89 Input van Nederland voor het verslag over de rechtsstaat 2021.
90 NVJ (2021), Belangenorganisaties roepen Eerste Kamer op de nieuwe Woo te steunen.
91 Villamedia (2021), Belangenorganisaties aan Eerste Kamer: red minstens deze punten in nieuwe Woo.
92 Input van Nederland voor het verslag over de rechtsstaat 2021.
93 Monitor voor de pluriformiteit van de media 2021, landverslag Nederland, blz. 9.

onderzoeksjournalist Peter R. de Vries[94] en de afgelasting van een tv-programma als gevolg van een ernstige dreiging tegen de redactie; de andere hebben betrekking op een aanval op een fotograaf, aanvallen op de fysieke veiligheid en integriteit van journalisten in verschillende delen van het land en online pesten en intimidatie[95]. Op het platform Mapping Media Freedom zijn verdere aanvallen en intimidaties gemeld[96]. Dit werd ook bevestigd door belanghebbenden tijdens het landenbezoek. Voorts is bezorgdheid gerezen over de bescherming van bronnen tegenover de inlichtingendiensten[97], maar de Nederlandse autoriteiten hebben verduidelijkt dat toestemming van de rechter nodig is om onderzoeksbevoegdheden te gebruiken wanneer dergelijk gebruik kan leiden tot het verkrijgen van gegevens over de bronnen van journalisten[98].

Nederland blijft zijn kader voor de bescherming van journalisten versterken[99]. Journalisten maken steeds vaker gebruik van PersVeilig, het project om bedreiging van en geweld en agressie tegen journalisten tegen te gaan, een gezamenlijk initiatief van het Openbaar Ministerie, de politie, het Nederlands Genootschap van Hoofdredacteuren en de Nederlandse Vereniging van Journalisten[100]. Het project voorziet in maatregelen als het geven van hogere prioriteit door de politie en het Openbaar Ministerie aan geweld tegen journalisten, alsook preventieve maatregelen tegen agressie en geweld. In 2021 is het protocol (een reeks afspraken inzake onderzoek en vervolging tussen de politie en het Openbaar Ministerie in geval van agressie tegen journalisten) herzien en zijn verschillende verbeteringen voorgesteld. Hierbij gaat het onder meer om betere behandeling van klachten van journalisten door de politie en het Openbaar Ministerie (OM), betere informatieverstrekking over de bevoegdheden van de politie en het OM, bewustmakingsacties onder journalisten over de manier waarop het protocol kan helpen, alsook betere communicatie tussen de politie en het OM. Verdere verbeteringen beogen beter rekening te houden met de situatie van freelancejournalisten[101].

---

94 De zaak wordt momenteel onderzocht.

95 Platform voor de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten van de Raad van Europa – Nederland (zie ook het op het platform van de Raad van Europa gepubliceerde antwoord van de Nederlandse autoriteiten, waarin met name wordt gewezen op de nauwe samenwerking tussen de politie, het Openbaar Ministerie, de Nederlandse Vereniging van Journalisten en het Nederlands Genootschap van Hoofdredacteuren om de coördinatie en communicatie bij de aanpak van dergelijke kwesties te verbeteren). De toename van de bedreigingen en het geweld tegen journalisten wordt ook aan de orde gesteld in de bijdrage van het Nederlandse Helsinki-comité aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

96 Mapping Media Freedom - Nederland.

97 Het platform voor de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten van de Raad van Europa heeft een waarschuwingsbericht gepubliceerd over de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten van juli 2017, waarin melding wordt gemaakt van mededelingen van overheidsorganen die toezicht houden op de Nederlandse inlichtingendiensten dat informatie over journalisten en/of hun bronnen in handen zijn gekomen van entiteiten binnen de inlichtingendiensten die niet de bevoegdheid hadden om toegang te krijgen tot dergelijke informatie.

98 Input van Nederland voor het verslag over de rechtsstaat 2021; zie ook de beoordeling van het verslag over de rechtsstaat 2020 door de Nederlandse regering.

99 Verslag over de rechtsstaat 2020, hoofdstuk over de situatie van de rechtsstaat in Nederland, blz. 12-13.

100 Bijdrage van het Nederlandse Helsinki-comité voor het verslag over de rechtsstaat 2021.

101 Input van Nederland voor het verslag over de rechtsstaat 2021; de herzienings- en verbeteringsvoorstellen worden uiteengezet in de brief van het ministerie van Justitie en Veiligheid aan de Voorzitter van de Tweede Kamer, https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/03/31/tk-functioneren-protocol-persveilig.

IV. ANDERE INSTITUTIONELE KWESTIES IN VERBAND MET CONTROLES EN WAARBORGEN

Nederland heeft een tweekamerstelsel, waarbij ontwerpwetgeving ex ante constitutioneel wordt getoetst. De Staten-Generaal bestaan uit de Eerste Kamer en de Tweede Kamer. Wetsontwerpen kunnen worden ingediend door de regering en door de leden van de Tweede Kamer. De Raad van State brengt advies uit over wetsontwerpen. Onafhankelijke instanties en het maatschappelijk middenveld spelen een belangrijke rol in het stelsel van controles en waarborgen.

Er vinden uitvoerige debatten plaats over de goede werking van het stelsel van controles en waarborgen. Dit is een gevolg van het parlementair onderzoeksverslag over de toeslagenaffaire, die leidde tot de val van het kabinet in januari 2021. Na eerdere verslagen van andere entiteiten[102] heeft een parlementaire ondervragingscommissie op 17 december 2020 haar verslag uitgebracht[103], waarin werd geconcludeerd dat bij de uitvoering van het systeem van kinderopvangtoeslagen beginselen van de rechtsstaat waren geschonden. In het verslag werd geconstateerd dat de uitvoering van een stelsel van toeslagen voor kinderopvang ertoe had geleid dat een groot aantal burgers de door hen ontvangen toeslagen volledig moesten terugbetalen als gevolg van vermeende onregelmatigheden[104]. In het verslag werd geconcludeerd dat de wetgever wetten had aangenomen die geen ruimte lieten voor billijke interpretatie in individuele gevallen, dat de uitvoerende macht door haar focus op fraudebestrijding ten onrechte een groot aantal burgers als fraudeurs had beschouwd en dat de bestuursrechtspraak deze interpretatie van de wet tot oktober 2019 had bevestigd, en werd een beroep gedaan op alle staatsmachten om bij zichzelf te rade te gaan hoe dergelijke situaties in de toekomst kunnen worden voorkomen. Het verslag kwam ook tot de conclusie dat het kabinet de Tweede Kamer onvoldoende had geïnformeerd en dat er belemmeringen waren voor de informatievoorziening over overheidsactiviteiten. In de tussentijd heeft de Tweede Kamer de Commissie van Venetië van de Raad van Europa om advies gevraagd over de werking van het stelsel van controles en waarborgen in deze zaak en over de vraag of aanvullende waarborgen nodig zijn binnen de bestuursrechtspraak. Naar aanleiding van het verslag hebben de autoriteiten de slachtoffers onmiddellijk compensatie toegekend[105]. Met betrekking tot deze affaire zal ook een parlementaire enquête[106] worden gehouden, waarvoor de verhoren naar verwachting in de zomer van 2022 zullen plaatsvinden. Het werk van de parlementaire ondervragingscommissie, de antwoorden van de betrokken institutionele actoren en de voortdurende debatten illustreren hoe het stelsel van controles en waarborgen heeft gewerkt, al vergde het tijd eer de situatie werd opgelost[107].

De Raad van State houdt zich ook bezig met de follow-up van de debatten over de goede werking van het stelsel van controles en waarborgen, zowel wat betreft zijn

---

[102] In de periode 2017-2020 door de Nationale Ombudsman, de Adviescommissie uitvoering toeslagen en de Auditdienst Rijk.

[103] Ongekend Onrecht.

[104] In het verslag werd opgemerkt dat de betrokkenen door deze praktijk in grote financiële problemen kwamen.

[105] De overheid heeft ook de private schulden van gedupeerden in deze zaak overgenomen. Zie staatssecretaris van Financiën, Toeslagen en Douane, Update van de zesde voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag en beantwoording Kamervragen, 25 mei 2021.

[106] De parlementaire enquête is het zwaarste middel waarover de Tweede Kamer beschikt om het overheidsoptreden te controleren.

[107] Ook gelet op het feit dat het verslag van de Ombudsman al in augustus 2017 was verschenen. Zie het verslag van de Nationale Ombudsman van 9 augustus 2017: Geen powerplay maar fair play.

gerechtelijke taak als ten aanzien van het wetgevingsproces. In het licht van het parlementaire onderzoeksverslag, dat ook betrekking had op de bestuursrechtspraak, heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State aangekondigd een proces van zelfreflectie te starten[108]. Tijdens dit proces zal de Raad van State zich bezinnen op zijn rol in de toeslagenaffaire. Ook zullen andere gevallen aan de orde komen waarin de rechtsbescherming zou kunnen worden verbeterd. Voorts heeft de Raad van State een brief aan de minister-president gestuurd met aanbevelingen over de verbetering van het wetgevingsproces en de wetgevingskwaliteit[109]. Aanbevolen wordt onder meer nieuw wetgevingsbeleid te maken, meer tijd en aandacht te besteden aan het behandelen van wetgeving in beide Kamers, en uitvoeringsinstanties meer bij het wetgevingsproces te betrekken. In zijn verslag van april 2020 over "Een sterkere rechtsstaat" heeft de Raad voor het Openbaar Bestuur aanbevolen meer aandacht te besteden aan de kwaliteit van het wetgevingsproces en de onderzoeks- en ondersteuningscapaciteit voor Kamerleden te versterken[110].

In het parlement wordt gedebatteerd over een nieuwe Wet open overheid. Op 26 januari 2021 heeft de Tweede Kamer de nieuwe Wet open overheid aangenomen[111], die bedoeld is om het overheidsoptreden transparanter te maken. De wet is momenteel in behandeling in de Eerste Kamer. Door de toeslagenaffaire, die leidde tot kritiek over een gebrek aan transparantie, kwam het debat over de nieuwe wet in een stroomversnelling[112]. De nieuwe wet zou in de plaats komen van de huidige Wet openbaarheid van bestuur[113] en zou actieve bekendmaking van overheidsinformatie verplicht stellen, anders dan in het huidige systeem van bekendmaking op verzoek. Bij de nieuwe wet zou ook een permanent onafhankelijk adviescollege openbaarheid en informatiehuishouding worden opgericht[114]. Hoewel de aanneming van deze nieuwe wetgeving de toegang tot overheidsinformatie verder zou vergemakkelijken, melden belanghebbenden dat naast het toepasselijke juridische kader nog verdere verbeteringen nodig zijn om tijdig en volledig antwoord te krijgen op verzoeken om informatie[115].

Er is een tijdelijke wet maatregelen covid-19 aangenomen om de beperkingen in verband met COVID-19 van een stevigere rechtsgrondslag te voorzien. In de eerste fase van de COVID-19-pandemie zijn maatregelen genomen via noodverordeningen op grond van de bestaande Wet publieke gezondheid en de Wet veiligheidsregio's, waarbij de regio's en gemeenten veel speelruimte kregen om hun eigen maatregelen te nemen. Het parlement bleef met schriftelijke of digitale middelen doorwerken, en er werden nog steeds debatten gehouden, zij het minder vaak. In mei 2020 adviseerde de Raad van State dat de lange duur van de crisissituatie een stevigere rechtsgrondslag noodzakelijk maakte[116]. Volgens de

[108] Raad van State, Programma van reflectie van de Afdeling bestuursrechtspraak.
[109] Raad van State, Aanbevelingen ter bevordering van de wetgevingskwaliteit, 19 april 2021.
[110] Raad voor het Openbaar Bestuur, Een sterkere rechtsstaat, april 2020.
[111] Wet open overheid.
[112] De parlementaire ondervragingscommissie was ook van oordeel dat het kabinet de Tweede Kamer onvoldoende had geïnformeerd en dat er belemmeringen waren voor de toegang tot informatie over overheidsactiviteiten.
[113] Wet openbaarheid van bestuur. Verslag over de rechtsstaat 2020, hoofdstuk over de situatie van de rechtsstaat in Nederland.
[114] Dit college zou bevoegd zijn om klachten van journalisten over toegang tot informatie te behandelen en om te bemiddelen in geschillen met overheidsorganen.
[115] In de context van het bezoek aan Nederland ontvangen informatie.
[116] Voorlichting W04.20.0139/I/Vo van de Raad van State van 25 mei 2020, zie ook het verslag over de rechtsstaat 2020, hoofdstuk over de situatie van de rechtsstaat in Nederland, blz. 14.

tijdelijke wet maatregelen covid-19, die sinds 1 december 2020 van kracht is, worden ontwerpmaatregelen één week voordat zij van kracht worden aan het parlement voorgelegd[117]. Tijdens die week kan de Tweede Kamer besluiten de maatregel te verwerpen. De wet vervalt automatisch op 1 september 2021, tenzij het kabinet besluit de wet te verlengen[118]. Het ontwerpbesluit om de tijdelijke wet te verlengen, wordt voordat het in werking treedt, voorgelegd aan het parlement, dat kan besluiten de verlenging te verwerpen.

Door veel publiciteit omgeven COVID-19-maatregelen zijn door de rechter geschrapt voordat ze in hoger beroep toch werden bevestigd. Op 16 februari 2021 oordeelde de rechtbank Den Haag dat de nationale avondklok onwettig was gezien het ontbreken van de juiste rechtsgrondslag. Op dezelfde dag heeft het gerechtshof Den Haag voorlopige maatregelen gelast waardoor de avondklok van kracht kon blijven tot de definitieve uitspraak in hoger beroep. Nadat het parlement op 19 februari 2021 een spoedwet voor een nieuwe avondklok had aangenomen, oordeelde het gerechtshof op 26 februari 2021 dat de oorspronkelijke avondklok toch op de juiste rechtsgrondslag berustte.

Onafhankelijke instanties blijven een belangrijke rol spelen in het stelsel van controles en waarborgen[119]. De Ombudsman[120] blijft een belangrijke rol spelen in het stelsel van controles en waarborgen, door niet-bindende adviezen over handelingen van de overheid uit te brengen en klachten van burgers te onderzoeken, maar ook door uit eigen beweging verslagen uit te brengen. Wanneer de Ombudsman aanbevelingen doet, moet de overheid reageren en redenen geven als zij besluit geen gevolg te geven aan de aanbevelingen. Hoewel de Ombudsman bij de uitoefening van zijn taak niet te maken heeft met significante belemmeringen[121], heeft hij kritiek geuit op het feit dat het kabinet geen gevolg heeft gegeven aan de in zijn verslag van 2017 over de toeslagenaffaire gedane aanbevelingen (zie hierboven)[122]. De Ombudsman is een project gestart over de wijze waarop kan worden gezorgd voor effectieve opvolging van zijn aanbevelingen, wat heeft geleid tot een structurele aanpak bij de monitoring van de uitvoering van zijn aanbevelingen[123]. Voorts heeft het Nederlandse College voor de Rechten van de Mens in december 2020 opnieuw de A-status gekregen van de Internationale Alliantie van Mensenrechteninstituten (GANHRI)[124]. GANHRI beveelt het College onder meer aan te blijven pleiten voor de nodige financiering om een breder scala aan prioriteiten te kunnen aanpakken, waaronder de rechten van migranten en de lhbti-gemeenschap[125].

Het maatschappelijk middenveld blijft open[126], al rijzen vragen over nieuwe ontwerpwetgeving inzake transparantie. Hoewel Nederland wordt beschouwd als een land

[117] De wet voorziet in een uitzondering wanneer de volksgezondheid acuut gevaar loopt; in dat geval kunnen maatregelen direct in werking treden.
[118] Het kabinet kan besluiten de toepassing van de wet te verlengen bij aanhoudende directe dreiging van een epidemie.
[119] Verslag over de rechtsstaat 2020, hoofdstuk over de situatie van de rechtsstaat in Nederland, blz. 14.
[120] De Nationale Ombudsman is een Hoog College van Staat, verankerd in de grondwet en onafhankelijk.
[121] In de context van het bezoek aan Nederland van de Nationale Ombudsman ontvangen informatie.
[122] Nationale Ombudsman, verslag van 9 augustus 2017: Geen powerplay maar fair play.
[123] Van de Bunt Adviseurs, Onderzoek naar de effectiviteit van onderzoeken uit eigen beweging van de Nationale Ombudsman, 11 april 2017.
[124] GANHRI verslag en aanbevelingen van de virtuele vergadering van het subcomité accreditatie (SCA), 7-18 december 2020.
[125] GANHRI verslag en aanbevelingen van de virtuele vergadering van het subcomité accreditatie (SCA), 7-18 december 2020, blz. 25.
[126] Verslag over de rechtsstaat 2020, hoofdstuk over de situatie van de rechtsstaat in Nederland, blz. 15.

met een open maatschappelijk middenveld[127], hebben belanghebbenden bezorgdheid geuit over nieuwe ontwerpwetgeving die bedoeld is om ongewenste buitenlandse invloed te voorkomen door strenger toezicht te houden op maatschappelijke organisaties die financiering van buiten de EU/EER ontvangen. In zijn advies van 28 augustus 2020 heeft de Raad van State benadrukt dat het belangrijk is dat dergelijke wetgeving evenredig is, waarbij hij ook wees op het grote aantal organisaties dat met verzoeken op grond van deze wet te maken zou kunnen krijgen[128]. Belanghebbenden uitten ook bezorgdheid over een wetsvoorstel tot aanpassing van het Burgerlijk Wetboek, dat de mogelijkheden om zogenaamde "radicale organisaties" te verbieden, zou uitbreiden. Volgens het wetsvoorstel zou de bewijslast worden verlicht die voor het Openbaar Ministerie vereist is om de rechter te verzoeken dergelijke organisaties te verbieden en te ontbinden[129].

Onderwerpen op het gebied van de rechtsstaat blijven een prominente plaats innemen in het publieke debat[130]. In november 2020 stemde een grote meerderheid van de Tweede Kamer voor een wetsvoorstel ter bevordering van de kennis over en het respect voor de rechtsstaat als kerndoel van de onderwijsinstanties en de curricula die zij vaststellen voor het schoolonderwijs. Het wetsvoorstel is momenteel in behandeling bij de Eerste Kamer. Voorts is de Raad van State, zoals aangekondigd in zijn jaarverslag 2019[131], begonnen "rechtsstaatsgesprekken" te organiseren met leden van de Tweede en Eerste Kamer, leden van het kabinet, rechters, wetenschappers, topambtenaren en vertegenwoordigers van de media. In dit verband heeft de Raad van State ook een bundel bijdragen over onderwerpen op het gebied van de rechtsstaat gepubliceerd[132]. Het kabinet heeft nog geen gevolg gegeven aan de aanbeveling van de Raad voor het Openbaar Bestuur om een beleidsagenda "Rechtsstaat"[133] te ontwikkelen. Zoals belanghebbenden hebben aangegeven[134], kan dit uitstel te maken hebben met het feit dat het kabinet in zijn antwoord ook de lessen wil meenemen die geleerd zijn uit de toeslagenaffaire[135], die centraal staat in de huidige politieke discussies over de rechtsstaat.

[127] Zie de door Civicus toegekende score; de score valt in een schaal van vijf categorieën, gedefinieerd als: open, verminderd, gehinderd, onderdrukt en gesloten.

[128] Het wetsvoorstel in nog in behandeling in de Tweede Kamer. Naar aanleiding van het advies van de Raad van State is het wetsvoorstel herzien en bij het parlement ingediend. Momenteel worden verdere wijzigingen van de wet overwogen, waaronder met betrekking tot de herkomst van financiering, zie ministerie van Justitie en Veiligheid, Kamerbrief over de aanpak van ongewenste buitenlandse geldstromen, 8 juni 2021.

[129] Het wetsvoorstel is aangenomen door de Eerste en de Tweede Kamer en zal naar verwachting op 1 januari 2022 in werking treden.

[130] Verslag over de rechtsstaat 2020, hoofdstuk over de situatie van de rechtsstaat in Nederland, blz. 15.

[131] Raad van State, jaarverslag 2019.

[132] Raad van State, In gesprek. Bijdragen aan de dialoog over de rechtsstaat.

[133] Verslag over de rechtsstaat 2020, hoofdstuk over de situatie van de rechtsstaat in Nederland.

[134] In de context van het bezoek aan Nederland ontvangen informatie.

[135] In de context van het bezoek aan Nederland ontvangen informatie.

Bijlage I: Lijst van bronnen in alfabetische volgorde*

** De lijst van bijdragen die in het kader van de raadpleging voor het verslag over de rechtsstaat 2021 zijn ontvangen, is te vinden op https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation.*

Centrum voor pluriformiteit van de media en mediavrijheid (2021), *Monitor voor de pluriformiteit van de media 2021 – Landverslag Nederland*

Civicus (2021), Monitor tracking civic space: Nederland (https://monitor.civicus.org/country/netherlands/).

Raad voor het Openbaar Bestuur (2020), Een sterkere rechtsstaat.

Raad van Europa, platform voor de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten.
– Nederland (https://www.coe.int/en/web/media-freedom/netherlands).
Raad van Europa: Comité van Ministers (2010), Aanbeveling CM/Rec(2010)12 van het Comité van Ministers aan de lidstaten over rechters: onafhankelijkheid, bekwaamheid en verantwoordelijkheid.

Raad van State (2020), Voorlichting W04.20.0139/I/Vo.

Raad van State (2020), jaarverslag 2019.

Raad van State (2021), Aanbevelingen ter bevordering van de wetgevingskwaliteit.

Raad van State (2021), In gesprek. Bijdragen aan de dialoog over de rechtsstaat.

Raad van State (2021), *Programma van reflectie van de Afdeling bestuursrechtspraak* (https://www.raadvanstate.nl/kinderopvangtoeslag/programma-reflectie/).

Nederlandse regering (2020), *Dutch government assessment of the European Commission's 2020 Rule of Law Report* (https://www.government.nl/documents/parliamentary-documents/2020/12/08/dutch-government-assessment-ec-2020-rule-of-law-report).

Nederlandse regering (2020), *Brief aan de Tweede Kamer over de evaluatie van de integriteitsonderzoeken bij de politie* (Kamerbrief over evaluatie integriteitsonderzoeken politie | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl.).

Nederlandse regering (2021), Input van Nederland voor het verslag over de rechtsstaat 2021.

Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (2021), Dossier: nieuwe procedure bestuursbenoemingen rechtspraak (https://nvvr.org/nieuws/2021/dossier-nieuwe-procedure-bestuursbenoemingen-rechtspraak).

Commissariaat voor de Media (2020), Mediamonitor 2020 (https://www.mediamonitor.nl/wp-content/uploads/Mediamonitor-2020.pdf).

Europese Commissie (2016), EU-scorebord voor justitie.

Europese Commissie (2017), EU-scorebord voor justitie.

Europese Commissie (2018), EU-scorebord voor justitie.

Europese Commissie (2019), EU-scorebord voor justitie.

Europese Commissie (2020), EU-scorebord voor justitie.

Europese Commissie (2021), EU-scorebord voor justitie.

Europese Commissie (2020), Verslag over de rechtsstaat, hoofdstuk over de situatie van de rechtsstaat in Nederland.

Europol (2020), *Dismantling of an Encrypted Network sends Shockwaves through Organised Crime Groups across Europe* (https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/dismantling-of-encrypted-network-sends-shockwaves-through-organised-crime-groups-across-europe).

GANHRI (2020), verslag en aanbevelingen van de virtuele vergadering van het subcomité accreditatie, 7-18 december 2020.

GRECO (2018), vijfde evaluatieronde — evaluatieverslag over Nederland inzake corruptiepreventie en het bevorderen van de integriteit bij centrale overheden (topfuncties) en rechtshandhavingsinstanties.

Huis voor klokkenluiders (2020), Eindrapport evaluatie Wet Huis voor klokkenluiders (https://www.huisvoorklokkenluiders.nl/actueel/nieuws/2020/07/15/eindrapport-evaluatie-wet-huis-voor-klokkenluiders).

Mapping Media Freedom - Nederland (https://www.mappingmediafreedom.org/country-profiles/netherlands/).

Minister van Rechtsbescherming Sander Dekker (2021), antwoord op de vragen van het lid van de Tweede Kamer Nispen van 17 februari 2021.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2021), Handreiking integriteit van politieke ambtsdragers bij provincies, gemeenten en waterschappen. (https://www.politiekeambtsdragers.nl/publicaties/brochures/2021/03/30/handreiking-integriteit).

Ministerie van Justitie en Veiligheid (2021), Kamerbrief over functioneren protocol Persveilig, 31 maart 2021 (https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/03/31/tk-functioneren-protocol-persveilig).

Ministerie van Justitie en Veiligheid (2021), Kamerbrief over aanpak ongewenste buitenlandse geldstromen, 8 juni 2021 (https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/06/08/tk-aanpak-ongewenste-buitenlandse-geldstromen).

Nationale Ombudsman (2017), Geen powerplay maar fair play.

Nationale ombudsman (2020), Behoorlijke informatieverstrekking is de basis van toegang tot recht – Knelpunten in de informatieverstrekking rondom strafbeschikkingen en sepotbeslissingen.

Nationale politie (2020), Nieuw rechercheteam voor corruptieonderzoeken "Encrochat" (https://www.politie.nl/nieuws/2020/september/16/nieuw-rechercheteam-voor-corruptieonderzoeken-encrochat.html).

Nederlands Helsinki-comité (2021), Bijdrage van het Nederlandse Helsinki-comité voor het verslag over de rechtsstaat 2021.

NVJ (2021), Belangenorganisaties roepen Eerste Kamer op de nieuwe Woo te steunen (https://www.nvj.nl/nieuws/belangenorganisaties-roepen-eerste-kamer-nieuwe-woo-te-steunen).

OESO (2021), Implementing the OECD Anti-Bribery Convention. *Phase 4 Report: Netherlands* (https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/netherlands-phase-4-report-en.pdf).

Verslaggevers Zonder Grenzen – The Netherlands (https://rsf.org/en/netherlands).
Villamedia (2021), Belangenorganisaties aan Eerste Kamer: *red minstens deze punten in nieuwe Woo* (https://www.villamedia.nl/artikel/belangenorganisaties-aan-eerste-kamer-red-minstens-deze-punten-in-nieuwe-woo).

Bijlage II: Landenbezoek aan Nederland

De diensten van de Commissie hebben in april en mei 2021 virtuele vergaderingen gehouden met:

- de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
- de Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid
- het Huis voor Klokkenluiders
- het Instituut voor Informatierecht
- het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- het ministerie van Justitie en Veiligheid
- het Nederlands Juristencomite voor de Mensenrechten
- het Nederlandse Helsinki-comité
- de Nederlandse Orde van Advocaten
- de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak
- de Nederlandse Vereniging voor Journalisten
- de Nationale Ombudsman
- de nationale politie
- de Rijksrecherche
- het Openbaar Ministerie
- de Raad voor de Rechtspraak
- de Raad voor het Openbaar Bestuur

* De Commissie heeft ook een aantal horizontale bijeenkomsten met de volgende organisaties gehad:

- Amnesty International
- Center for Reproductive Rights
- Civicus
- Civil Liberties Union for Europe
- Civil Society Europe
- Conference of European Churches
- EuroCommerce
- European Center for Not-for-Profit Law
- European Centre for Press and Media Freedom
- European Civic Forum
- Europese Federatie van Journalisten
- European Partnership for Democracy
- Europees Jeugdforum
- Front Line Defenders
- Human Rights House Foundation
- Human Rights Watch
- ILGA-Europe
- International Commission of Jurists
- International Federation for Human Rights
- International Planned Parenthood Federation European Network (IPPF EN)
- International Press Institute
- Nederlands Helsinki-comité
- Open Society European Policy Institute
- Philanthropy Advocacy
- Protection International

- Verslaggevers Zonder Grenzen
- Transparency International EU

Europese Commissie / Brussel, 20.7.2021 SWD(2021) 721 final **WERKDOCUMENT VAN DE DIENSTEN VAN DE COMMISSIE Verslag over de rechtsstaat 2021 Landenhoofdstuk over Nederland**

Het Nederlandse rechtsstelsel wordt onverminderd gekenmerkt door een zeer groot vertrouwen in de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en er wordt onverminderd gestreefd naar een verdere bevordering van de kwaliteit van de rechtspleging.

IFUD of Human Rights is niet van voornemens de verklaring onder ede notarieel los te laten. Blijft achter de verklaring onder ede staan.

Banencarrousel

Menno Snel bestuurslid bij pensioenfonds ABP daarna voorzitter van Nogepa, de brancheverenigingvan de olie-en gasindustrie in Nederland.

Banencarrousel

Lodewijk Asscher:

Trok zich terug als PvdA lijsttrekker vanwege zijn rol in de toeslagenaffaire

Asscher wordt Europees adviseur voor opvang Oekraïense vluchtelingen

Europese Commissie Oud-PvdA-leider Lodewijk Asscher gaat „binnenkort" als speciaal adviseur werken voor de Europees Commissaris van Werkgelegenheid en Sociale Rechten, Nicolas Schmit.

Bron: nrc.nl

Flóri Hofman

18 juni 2022

kst-35510-3

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vergaderjaar 2020–2021
35 510 Nr.3
Parlementaire ondervraging kinderopvangtoeslag

“die overheid is zo machtig; die kan u en mij compleet vermorzelen”

Parlementaire ondervragingscommissie toeslagen:
26 november 2020 Premier Mark Rutte onder ede.
(Tweede Kamer der Staten-Generaal) Audio

https://archive.org/details/rutte-almacht-overheid

parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag **vastgesteld**

Verslag van een openbaar verhoor van **dhr. Rutte** d.d. 26 november 2020 p. 1

Geredigeerd woordelijk verslag van een openbaar verhoor van de parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag op 26 november 2020 in de Enquêtezaal van de Tweede Kamer te Den Haag.
Gehoord wordt **de heer M. Rutte**.
Aanvang: 13.15 uur
Voorzitter: Van Dam
Griffier: Freriks
Verder zijn aanwezig de leden van de commissie Van Aalst, Belhaj, Van Kooten-Arissen, Kuiken, Van der Lee, Leijten en Van Wijngaarden,
en enkele medewerkers van de ambtelijke ondersteuning.
De **voorzitter**: Meneer Rutte, van harte welkom bij de parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag. Welkom. U wordt hier vanmiddag gehoord als getuige, onder ede. Het is een beetje een vaste riedel die ik afsteek tegen iedereen: wij hebben vragen die redelijk concreet en to the point zijn. U helpt ons het meest door ook in die trant te antwoorden.
U bent minister-president sinds 14 oktober 2010. Daar gaan we u niet allemaal over bevragen, maar wel over alles wat te maken heeft met de kinderopvangtoeslag, de aanpak van de fraude en dat soort zaken.
Wilt u de eed of de belofte afleggen?
De heer **Rutte**: "Zo waarlijk helpe mij God almachtig" is de …?
De **voorzitter**: Ik kan na negentien verhoren zeggen dat dat de eed is.
De heer **Rutte**: Dat is de eed. Juist. Dan wil ik graag de eed afleggen. *parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag* **vastgesteld**
Verslag van een openbaar verhoor van **dhr. Rutte** d.d. 26 november 2020 p. 2

De **voorzitter**: U wilt de eed afleggen. Prima. Als u die aflegt, bevestigt u dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zult zeggen. Dan wil ik u vragen te gaan staan en mij na te zeggen: zo waarlijk helpe mij God almachtig.
De heer **Rutte**: Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De heer **Van der Lee**: Toch nog een vraag in het vervolg daarop. We zijn er inmiddels ook achter gekomen dat er in 2009 een advies lag van de landsadvocaat waarin de harde aanpak die we uiteindelijk hebben gezien in de zaak-Appelbloesem en daarna, als pleitbaar werd geacht maar niet als noodzakelijke interpretatie van de wetgeving die er lag. Ik zeg dat even, omdat u zei: wij hebben de balans goed in de gaten gehouden. Maar als er alleen maar nieuwe initiatieven, nieuwe fraude-initiatieven, worden genomen en er niet wordt teruggekeken op "wat hebben we allemaal al in gang gezet?", dan is het toch best moeilijk om zo'n balans te bewaren? De heer **Van der Lee**: Toch nog een vraag in het vervolg daarop. We zijn er inmiddels ook achter gekomen dat er in 2009 een advies lag van de landsadvocaat waarin de harde aanpak die we uiteindelijk hebben gezien in de zaak-Appelbloesem en daarna, als pleitbaar werd geacht maar niet als noodzakelijke interpretatie van de wetgeving die er lag. Ik zeg dat even, omdat u zei: wij hebben de balans goed in de gaten gehouden. Maar als er alleen maar nieuwe initiatieven, nieuwe fraude-initiatieven, worden genomen en er niet wordt teruggekeken op "wat hebben we allemaal al in gang gezet?", dan is het toch best moeilijk om zo'n balans te bewaren?

De heer **Rutte**: Ja, dat snap ik. Alleen geloof ik niet dat een ministeriële commissie met daarin ministers en staatssecretarissen zelf wetenschappelijk zo'n nulmeting kan gaan doen. Dat was uw eerder punt. Dat moet je doen op basis van input die je krijgt. Deze commissie heeft natuurlijk vooral gepoogd om te kijken hoe je in die goede balans die we probeerden te bewaken, de zaken bij elkaar kunt brengen. Dan zegt de voorzitter terecht: dat kan nog steeds indirect wel een gevolg hebben gehad in de uitvoering; ambtenaren kunnen het gevoel hebben gehad dat het nu zo groot is … Maar daar komen we nog op terug bij de lessen en dat is iets wat ik mezelf ook aanreken. Alles dezer dagen teruglezend realiseer ik me dat ik me er nog bewuster van had moeten zijn en dat ik, ondanks alle maatschappelijke signalen van pgb-fraude, van Bulgarenfraude, et cetera, wellicht nog explicieter had moeten zeggen: we gaan die fraude aanpakken in een balans, maar jongens, luister, het kan nooit zo zijn dat vanwege al die maatschappelijke signalen wij met elkaar grenzen over zouden kunnen gaan. Dat mag nooit gebeuren. Dat raakt aan een ander punt, waarop we misschien later of in een conclusie terugkomen, namelijk de rechtsstaat. Dat heeft te maken met het fundament onder alles wat we hier doen, namelijk dat als je alles afpelt en er verder niets overblijft, u en ik in een rechtsstaat ten minste moeten worden beschermd tegen de almacht van de overheid. Die overheid is zo machtig; die kan u en mij compleet vermorzelen. Het punt is dat je je dat realiseert: we zijn met fraude bezig, we proberen dat in een goede balans te doen, er is veel aandacht voor, maar wij mogen nooit onder een grens zakken. Nou, wij wisten dit niet. Bij de

Parlementaire Enquêtecommissie Aardgaswinning Groningen

Tweede Kamer der Staten-Generaal
(audio-fragment)

Parlementaire ondervraging aardgaswinning Groningen (vierde week)
12 t/m 16 september 2022.

(stem Van Tongeren VVD over Henk Kamp VVD)

Link (audio-fragment):

https://archive.org/details/parlementaire-enquetecommissie-aardgaswinning-groningen

De stichting IFUD of Human Rights en Audio-Rarities met “Hitler’s Inferno” zijn van mening dat ze over het algemeen gezien respectloos en niet geïnteresseerd zijn behandeld door de diverse lagen van de overheid van hoog tot laag met misschien wellicht enkele uitzondering daargelaten.Er is op het laatst een situatie zelfs ontstaan waarbij de stichting bewust geweerd wordt,verwijs naar ostracisme, “sociaal ostracisme”.

Rapport Omtzigt Juni 2021

Fractiemedewerkers en leden van Het CDA hebben Pieter Omtzigt de volgende termen genoemd:

psychopaat, zieke man, teringhond, eikel, gestoord, labiel.
Hij werd omschreven als een man waarmee je niet kan samenwerken, hij zou dringend hulp nodig hebben en bewust de campagne gesaboteerd.

De dag na de verkiezingen vertelde medewerkers die werkte in de warroom over het tekenen van hitlersnorren op billboards van Kamerleden en daarna zouden deze zijn verbrand, dit gebeurde op de uitslagenavond. Hierin noemde zij uitsluitend de naam van Pieter Omtzigt.

Systeem:

-top-down hiërarchie
-Orwelliaans propaganda systeem
-model-systeem (schaduwsystemen) schijndemocratie
-collusie
-cliëntelisme
-banencarrousel
-vriendjespolitiek
-zwijgcultuur
-angstdoctrines

Taktieken:
-afschilderen als onbelangrijk
-vertragingsmanoeuveres
-heimelijke manipulaties
-bannen en isoleren
-verdachtmaken en demoniseren
-elimineren
-beledigende etiketten
-oncontoleerbare beschuldigingen
-zwartmakerij
-bewust negeren van bewijsmateriaal
-verkeerd interpreteren van feiten
-bewust verdraaien van feiten
-nederlandse overheid houdt essentiële informatie achter.
-burgers kunnen hun recht niet krijgen tegen de nederlandse overheid.
-nederlandse overheid zet klokkenluiders in de kou.

BURGERS KRIJGEN TE MAKEN MET:
-door de overheid vooraf mooi voorspiegelen in folders en rapporten.
-intimidatie.
-chantage.
-geheel of gedeeltelijk stopzetten of verlagen uitkering.
-eenzijdige suggestieve mediaberichten.
-geraffineerde brieven en vertragingsacties.
-ontkenning.
-bagatelliserende opmerkingen.
-ambtelijke woordgoogelarij.
-ingewikkelde procedures.
-omgekochte klachtenbureaus.
-slopende eenzijdige rechtsgang.
-stilzwijgen.
-raken de meeste sociale contacten kwijt.

-echtscheidingen,huisuitzettingen,familiedodingen of zelfdodingen.

KLOKKENLUIDERS KRIJGEN TE MAKEN MET:
-machtsmisbruik door de overheid.
-belangenverstrengeling.
-intimidatie.
-insinuaties.
-frauduleus dossierbeheer.
-tot querulant en zielig bestempelen.
-moeilijk leven.
-in kwaad daglicht stellen.
-afschilderen als onbelangrijk
-vertragingsmanoeuveres
-heimelijke manipulaties
-bannen en isoleren
-ostracisme
-cordon sanitaire
-verdachtmaken en demoniseren
-elimineren
-beledigende etiketten
-oncontoleerbare beschuldigingen
-zwartmakerij
-bewust negeren van bewijsmateriaal
-verkeerd interpreteren van feiten
-bewust verdraaien van feiten
-suggereren van psychische problemen.
-geen toegang tot de rechter tegen de overheid.
-uitputten.
-verliezen hun baan.
-heimelijke manipulaties.
-bannen en isoleren.
-verdachtmaken en demoniseren.
-elimineren.

Pieter Omtzigt:
Volgens Pieter Omtzigt: Er is in Nederland echter “iets fundamenteels mis met de *checks and balances*”, Nederland is zelfs een bananenmonarchie’ waar de belangenorganisaties voor de burger uit de staatsruif eten.

Bestuurscultuur

Volgens Omtzigt is er zelfs sprake van een ‘gecorrumpeerde en op beeldvorming gerichte bestuurscultuur’, die ontstaan is onder de voorgaande kabinetten onder leiding van premier Rutte. Daarin worden structurele problemen teruggebracht tot incidenten, zodat die niet opgelost worden, zoals de gaswinning in Groningen, of het toeslagenschandaal. Aldus volgens Omtzigt tijdens een lezing in debatcentrum De Balie.

Bron: Trouw

Jan Kleinnijenhuis

17 september 2021

Afhandeling toeslagenaffaire

Nationale ombudsman Reinier van Zutphen maakt zich "grote zorgen" over de afhandeling van de toeslagenaffaire. Dat schrijft hij in een brief aan staatssecretaris Van Huffelen van Financiën.

Bron: nos.nl

25 mei 2021

nationale ombudsman

Retouradres: Postbus 93122, 2509 AC Den Haag

De staatssecretaris van Financiën
T.a.v. mevrouw drs. A.C. van Huffelen
Postbus 20201
2500 EE DEN HAAG

Datum
25 mei 2021

Onderwerp
Aanbieding 1e Rapportage monitor klachtbehandeling UHT

Geachte mevrouw Van Huffelen,

In mijn brief van 13 juli 2020 heb ik u laten weten dat ik de klachtbehandeling door de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (hierna: UHT) zou gaan monitoren. Hierbij bied ik u de eerste rapportage van deze monitor aan over de periode november 2020 tot en met februari 2021.

De monitor klachtbehandeling door UHT
In de rapportage vindt u mijn beeld van en mijn oordeel over hoe de UHT vanaf 1 november 2020 de klachtprocedure heeft ingericht en de klachten in de vier maanden daarna heeft behandeld. Ook heb ik in de rapportage enkele aanbevelingen gedaan. Ik verzoek u om mij binnen zes weken te laten weten wat u gaat doen met deze aanbevelingen. Verder dank ik u hartelijk voor het aanleveren van de informatie hiervoor en voor de medewerking die de UHT aan ons onderzoek heeft verleend.

De komende periode zal ik de klachtbehandeling door de UHT blijven monitoren. Ik heb het voornemen om hierover in september of oktober[1] opnieuw een rapportage uit te brengen. Een belangrijk aandachtspunt zal dan zijn of de UHT het groeiend aantal klachten over de hersteloperatie tijdig en met behoud van kwaliteit kan (blijven) afhandelen.

De hersteloperatie
Zoals u ook in de rapportage kunt lezen (zie Inleiding en Slotwoord) maak ik mij grote zorgen over de uitvoering van andere onderdelen van de hersteloperatie. Ik ontvang daarover de laatste maanden steeds meer verontrustende klachten en signalen. Veel burgers wachten al lange tijd op een voorlopige of definitieve beslissing op hun compensatieverzoek. Velen van hen weten niet wanneer hun dossier wordt behandeld en vrezen dat dit nog heel lang gaat duren.

Speciale aandacht vraag ik voor degenen van wie het herstelverzoek voorlopig is afgewezen op basis van de 'lichte toets'. U heeft mij verzekerd dat de UHT snel en actief met deze groep in gesprek gaat om tot een definitieve beslissing te komen. En dat de UHT de mensen uit deze groep die zich uit eigen initiatief melden ook voortvarend zal helpen. Maar toch ben ik bezorgd of u al deze burgers binnen de wettelijke termijnen definitief uitsluitsel kunt geven. Ik ben daar niet gerust op en zal u daarom vragen om mij hierover binnenkort duidelijkheid te geven.

[1] De exacte publicatiedatum zal onder andere afhangen van de publicatiedatum van de (7e of 8e) Voortgangsrapportage

Nationale ombudsman
Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

T 070 356 35 63
post@nationaleombudsman.nl
www.nationaleombudsman.nl

In ieder geval zie ik aanleiding om de aanpak en de voortgang van de hersteloperatie kritisch te volgen. Als daar aanleiding voor is zal ik – los van de lopende monitor klachtbehandeling – opheldering vragen of onderzoek instellen. Deze toeslaggedupeerden verdienen een voortvarende en ruimhartige behandeling van hun herstelverzoek en goede informatie-verstrekking over het behandelproces. Ik zal u daaraan houden.

Tot slot

Deze rapportage hebben wij ook gestuurd aan de vaste Kamercommissies voor Financiën van de Eerste en Tweede Kamer. Ook onze contactpersoon bij uw organisatie (de heer xxx) ontvangt dit bericht. Onze rapporten zijn overigens openbaar en te vinden via www.nationaleombudsman.nl.

Met vriendelijke groet,
de Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

Brandbrief advocaten aan Kamer: niet in staat gedupeerden toeslagenaffaire bij te staan

Advocaten die gedupeerden van de toeslagenaffaire bijstaan, zijn niet in staat hun werk goed uit te voeren. Dat komt doordat de advocaten tegen ‘talloze problemen en hindernissen’ aanlopen, waardoor de bijstand onder druk komt te staan, zo schrijft een handvol advocaten namens ongeveer 220 collega’s in een brandbrief aan de Tweede Kamer.

Bron: ed.nl
Binnenlandredactie
12-10-2021

Woonplaatsbegrip

ECLI:NL:PHR:2019:484
Uitspraak delen
Instantie
Parket bij de Hoge Raad

Civiel recht

Prejudiciële vragen (art. 392 Rv). Kan en moet de deurwaarder een exploot uitbrengen aan een in de basisregistratie personen (BRP) opgenomen briefadres in plaats van openbaar te betekenen op de voet van art. 54 Rv? Art. 45-47 Rv; art. 54 lid 1 Rv; art. 1:15 BW.

Dat de deurwaarder in dit verband niet zonder meer mag afgaan op de in de basisregistratie personen opgenomen adresgegevens, volgt uit het feitelijke karakter van het woonplaatsbegrip (zie nader onder 4.3 e.v.). Illustratief is de volgende uitspraak van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden:
Hof Arnhem-Leeuwaren 29 januari 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ2061, rov. 3.4.

"De vraag of iemand op een bepaalde plaats woonplaats of woonstede heeft, dient te worden beantwoord aan de hand van ***feitelijke omstandigheden****. Indien iemand bij de Gemeentelijke Basisadministratie (hierna GBA) staat ingeschreven op een bepaald adres, maar bij feitelijk onderzoek op het aangegeven adres blijkt (bij voorbeeld uit leegstand) dat betrokkene in kwestie daar niet woont, moet aan de gegevens van de GBA voorbij gegaan worden en dient het exploot te worden gelaten aan* ***het werkelijk verblijf****, dan wel op de voet van* ***artikel 54 lid 2 Rv*** *aan de ambtenaar van het openbaar ministerie bij het gerecht waar de zaak dient of moet dienen."*

Het genot van mensenrechten

Bij het kunnen genieten van mensenrechten is in veel gemeentes strikt bepalend de inschrijving in de Gemeentelijke Basis Administratie persoonsgegevens (GBA) thans (BPR). De werkelijke verblijfplaats zoals volgens de Belastingdienst zijn niet bepalend, ook wordt juresprudentie door de Hoge Raad terzijde geschoven. Zo worden Internationale mensenrechtenverdragen en de verbonden verplichtingen voor de Nederlandse Staat worden niet in acht genomen,(bijlage(n):

- Brief Ministerie van Binnenlandse Zaken van 22 februari 1994, kenmerk: 94/U-1436;
- Brieven Gemeente Den Haag van 13 september,28 september en 9 oktober 1995

Werkelijke verblijfplaats (belastingdienst):

Welke regels gelden voor het bepalen van het fiscale woon- of vestigingsland?
Informatie hierover vindt u op de internetsite van de Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD).
Regels in Nederland
In Nederland spelen bij het bepalen van het fiscale woon- of vestigingsland de omstandigheden een belangrijke rol. Die omstandigheden verschillen voor natuurlijke personen en organisaties.
Een natuurlijk persoon is fiscaal inwoner van Nederland als hij zijn permanente woon- of verblijfplaats in Nederland heeft. Daarbij wordt gekeken of onder meer de volgende omstandigheden voor u gelden:

- U brengt de meeste tijd door op een adres in Nederland.
- Uw partner en uw gezin wonen in Nederland.
- U werkt in Nederland.
- U bent verzekerd in Nederland.
- U hebt een huisarts in Nederland.
- U bent lid van een of meer Nederlandse verenigingen.
- Uw kinderen volgen een opleiding in Nederland.

Bij het bepalen of een organisatie fiscaal in Nederland is gevestigd, spelen onder meer de volgende omstandigheden een rol:

- de plaats waar de belangrijkste beleidsbeslissingen worden genomen
- de plaats waar de directieleden werken en vergaderen
- de plaats waar de administratie wordt bijgehouden en de jaarstukken worden opgemaakt

Door Gemeente Mierlo (thans Geldrop-Mierlo) en Gemeente Den Haag werd Ik met mijn stichting en persoonlijk afgescheept naar instanties zoals die van het “Leger des Heils”, een uitkering kon ik niet krijgen omdat in niet ingeschreven stond in de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA).

Ministerie van Binnenlandse Zaken

Aan

dhr. J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH Geldrop

Bijlagen	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
—	—	GBA 94/U-1436	22 februari 1994

Inlichtingen bij: Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters
Doorkiesnummer: 070 - 3027128
Departementsonderdeel: DGOB / GBA

Onderwerp: beëindiging CPR

Geachte heer Van den Wittenboer,

Met belangstelling heb ik kennis genomen van uw brief van 3 januari 1994.

Naar aanleiding van uw brief hecht ik er nogmaals aan u mede te delen dat de wet Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA) eind 1994 in werking zal treden. Dat betekent dat de huidige wet- en regelgeving terzake van de bevolkingsadministratie, zoals deze nu is vastgelegd in de wet Bevolkings- en Verblijfregisters en het bijbehorende Besluit bevolkingsboekhouding, zal worden ingetrokken. Daardoor zal ook het Centraal Persoonsregister (CPR), dat door de Minister van Binnenlandse Zaken wordt gehouden op basis van het Besluit bevolkingsboekhouding, ophouden te bestaan. Dat betekent dat voor de personen die momenteel nog staan ingeschreven in het CPR een adekwate oplossing moet worden gezocht.

Daarvoor biedt de Wet GBA oplossingen. De Wet GBA verplicht elke ingezetene ingeschreven te staan in de basisadministratie van een gemeente alwaar hij/zij over een woon- danwel briefadres beschikt. Volledigheidshalve meld ik u dat een postbus niet aangemerkt kan worden als een briefadres in de zin van de Wet GBA.

Met mijn brief van 16 december 1993 heb ik u erop willen attenderen dat, indien u zich niet tijdig laat inschrijven in een gemeentelijke basisadministratie, dit tot gevolg kan hebben dat dit mogelijk tot voor de betrokkene minder gewenste gevolgen kan leiden. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de problemen die kunnen ontstaan bij de afgifte van een reisdocument of rijbewijs en het beoordelen van aanvragen tot uitkeringen.

Ik wil u daarom nogmaals dringend adviseren u vóór 1 juli 1994 te laten inschrijven in de basisadministratie van de gemeente waar u de beschikking heeft over een woon- danwel briefadres.

H.J.M. van Zon
plv. Directeur-Generaal Openbaar bestuur
tevens Hoofd van de Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters

Postadres
Postbus 20011
2500 EA s-Gravenhage

Telefoon 070-3026302
Telex 32109 biza nl
Telefax 070-3639153

Bezoekadres
Schedeldoekshaven 200
s-Gravenhage

Verzoeke bij beantwoording datum, kenmerk en onderwerp te vermelden.

Verdedigers mensenrechten welkom in Den Haag

Buitenkant stadhuis Den Haag

DEN HAAG - Mensenrechtenactivisten blijven de komende jaren welkom in Den Haag. De gemeente Den Haag geeft ook de komende jaren geld voor het Shelter City project van Justitia et Pax in Den Haag. De activisten, die in hun thuisland ernstig worden bedreigd, kunnen drie maanden in Nederland op adem komen.

De gemeente Den Haag betaalt 50.000 euro aan het project en dat blijft ze in ieder geval tot 2016 doen. Dat schrijft wethouder Marjolein de Jong in een brief aan de gemeenteraad.

In het verleden zijn er vier mensen opgevangen, zegt Guus van Zwoll van Justitia et Pax. Het gaat om een Russische advocaat, een Congolese advocaat, een Cubaanse kunstenaar en een Soedanese mensenrechter verdediger. ‘Al deze mensen werden ernstig bedreigd in hun thuisland’, aldus van Zwoll.

Opvang in appartement

Ze worden opgevangen in Den Haag in een gehuurd appartement. De mensenrechtenverdedigers

krijgen de tijd om bij te komen, te netwerken, voorlichting te geven. Als ze willen kunnen ze de publiciteit opzoeken. Een speciale commissie beslist wie er in aanmerking komt om naar Den Haag te komen.

Deel dit artikel

Bron: omroepwest.nl

10 december 2013

Ingezonden brief

Menselijke waardigheid beperkt zich niet tot nachtelijke uren

De hoogste rechter heeft gelukkig besloten dat ieder mens recht heeft een bed en een maaltijd. Maar menselijke waardigheid beperkt zich niet tot de nachtelijke uren vindt advocaat Pim Fischer. 'Het is het absolute minimum van de mensenrechten', schrijft hij in een ingezonden brief.

Pim Fischer 24 december 2014,

Op 17 december 2014 besloot de hoogste rechter op het gebied van de sociale zekerheid dat ieder mens het recht heeft 's nachts in een bed te kunnen slapen. En niemand hoeft met honger naar bed. Want iedere dag een maaltijd is ook een recht.

Dit is geweldig nieuws. Dit recht bestond niet in Nederland. Er was een Leger des Heils. En soms deed de overheid zelf aan liefdadigheid. Maar een recht op nachtrust, dat bestond in Nederland niet. Nu dus wel.
Dit hebben we te danken aan de mensen zonder verblijfspapieren en die zich in Amsterdam de We Are Here-groep zijn gaan noemen. Dankzij hen hebben alle daklozen in Nederland nu recht op een basisvoorziening.

Misverstand

Het is nu aan de gemeenteraden, aan de colleges van burgemeester en wethouders om aan de slag te gaan. Want de mensenrechten, die dus ook in Nederland gelden, verplichten tot meer. Het recht als mens te kunnen bestaan beperkt zich niet tot een maaltijd en nachtrust.

Als ik de reactie van de burgemeester lees, dan dreigt er een misverstand. De hoogste rechter heeft niet gezegd dat daklozen overdag op straat moeten plassen. De hoogste rechter heeft niet beslist dat vrouwen geen recht hebben op maandverband.

Nachtelijke uren

De hoogste rechter heeft niet beslist dat mensen die naar de dokter moeten geen recht hebben op geld voor een tramkaartje om daar te komen. En de rechter heeft ook niet beslist dat voor de avondmaaltijd de vegetariër net als de anderen slechts het gelijke recht op soep met ballen en brood krijgt.

Menselijke waardigheid beperkt zich niet tot de nachtelijke uren. En respect voor de menselijke waardigheid is het absolute minimum van de mensenrechten. Dat is waar de mensenrechtencomités Nederland steeds weer op moeten wijzen. Ik hoop dat de overheid haar verantwoordelijkheid neemt en voor een volledig respect voor mensenrechten gaat.

Bron: parool.nl

REGIONIEUWS

Den Haag – Aandacht voor mensenrechten

by redactie 10 december 2020

Op de internationale Dag van de Mensenrechten en in het jaar dat Nederland 75 jaar vrijheid viert, lanceerde de landelijke vereniging van Anti Discriminatie Voorzieningen de Mensenrechtenvlag.

De vlag staat symbool voor gelijkwaardigheid. Als internationale stad van vrede en recht zet de gemeente Den Haag zich dagelijks in voor een betere, rechtvaardige en veilige wereld. Mensenrechten lijken vanzelfsprekend, maar staan wereldwijd nog dagelijks ter discussie. Veel mensen staan op tegen onrecht. De aandacht voor racisme, discriminatie en verdeeldheid in de samenleving neemt toe.

"Den Haag is een stad voor iedereen. Iedereen moet in Den Haag gelijk worden behandeld, ongeacht kleur, geslacht, religie, leeftijd of seksuele voorkeur. En juist als de maatschappelijke verharding toeneemt, dienen we als gemeente pal te staan voor deze waarden en ons open te stellen voor signalen die die waarden aantasten", zegt wethouder Bert van Alphen.

Samen met het Haagse discriminatiemeldpunt Den Haag Meldt, bedrijven en instanties (o.a. Justice and Peace, Het Nationale Theater, Human Security Selective, Centrum 16.22 en Stichting MIAW), hijst ook de gemeente de Mensenrechtenvlag. De vlag vestigt de aandacht op wat mensen met elkaar gemeen hebben, wat hen verbindt. In het ontwerp van de vlag komt dit terug in de combinatie van kleuren van de aarde, de lucht en de zon. De DNA-streng illustreert het DNA wat iedereen bezit, hoe verschillend mensen ook van uiterlijk kunnen zijn. De vlag werd bij de hoofdingang van het stadhuis aan het Spui gehezen.

"Samenleven met respect voor mensenrechten in Den Haag betekent dat de stad, inwoners en ondernemers mensen niet uitsluiten of weigeren om hun ras, leeftijd of geslacht. Gebeurt dat toch dan kun je discriminatie melden. Wij helpen je dan verder met Den Haag Meldt", zegt Addie Stehouwer (Ombudsman Den Haag).

PREVIOUS POST
Regionieuws 9 december 2020

NEXT POST
Den Haag – Aanhoudingen drugs- en wapenhandel

YOU MIGHT ALSO LIKE

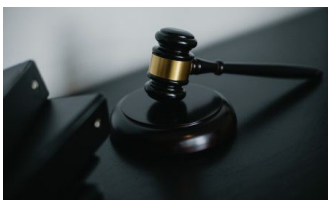

Zoeken … ZOEKEN

STUUR ONS JE NIEUWS!

Whatsapp
06-1970 25 10

STREAMING EVENTS

Boek hier je Streaming Event.
Nu met Coronakorting.

GET THE APP!

Download nu de regionieuws.tv app voor je telefoon of tablet en blijf altijd op de hoogte van wat er in jouw omgeving speelt.

MEEST RECENTE BERICHTEN

Uw mening

Regionieuws TV- Langer zelfstandig thuis wonen voor mensen met beperking in Den Haag

Den Haag – GroenLinks pleit voor betaalde participatie

Den Haag – Koninklijke Onderscheiding voor politieman Johan Bodrij

Rijswijk – Start ontwikkeling 54 woningen Sion Parck, RijswijkBuiten

CATEGORIEËN

Regio TV aan Tafel

Regionieuws

Regionieuws.tv

Uw mening

12 februari 2022

Naaldwijk – Celstraf geëist in cold-case zaak van 16 jaar oud

20 februari 2021

Den Haag – Nieuwe woonlocatie Het Coornhert

26 februari 2021

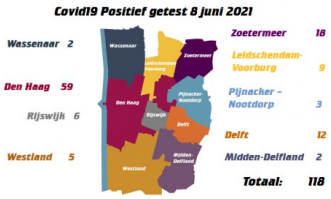

Regionieuws TV 8 juni 2021

8 juni 2021

Informatie en afbeeldingen, video's etc. mogen niet zonder schriftelijke toestemming gebruikt worden. Powered by WordPress and Bam.

NIEUWS

Opvang in Scheveningen voor vluchtelingen uit Oekraïne

Gepubliceerd: 12 april 2022 Gewijzigd: 25 april 2022

Den Haag biedt onderdak aan vluchtelingen uit Oekraïne. Ook in het stadsdeel Scheveningen gebeurt dit. In Den Haag is opvang beschikbaar voor de korte termijn (enkele dagen tot enkele weken) en opvang voor de langere termijn. Meestal is dit een periode van 6 maanden of langer.

Sinds 11 april 2022 verblijven zo'n 20 Oekraïners in Scheveningen. Zij verblijven voor langere tijd in het Empire Hotel in de Keizerstraat. Naar verwachting kunnen de mensen hier in ieder geval tot december 2022 blijven. Lees meer over de opvanglocaties op de pagina Oekraïne: veelgestelde vragen.

Ondersteuning voor vluchtelingen

De gemeente ondersteunt de vluchtelingen uit Oekraïne. Welzijn Scheveningen is in het Empire Hotel bereikbaar voor vragen en assistentie van 11.00 tot 12.00 uur. van maandag tot vrijdag. En het Servicepunt XL is open voor vluchtelingen tussen 9.00 en 12.00 uur. van maandag tot vrijdag. Een afspraak is niet nodig.

Gemeente Den Haag

Retouradres: Postbus 80 000, 2508 GA Den Haag

De heer J.P. van den Wittenboer
Voorzitter Intermediary Foundation of the
Universal Declaration of Human Rights
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Uw brief van
5 september 1995

Uw kenmerk

Ons kenmerk

Doorkiesnummer
(070) 353 2650

Aantal bijlagen

Datum
13 september 1995

Onderwerp
sociale rechten

Hiermee bevestig ik de ontvangst van uw bovenvermelde, aan de burgemeester gerichte, brief. Aangezien dit onderwerp onder de verantwoordelijkheid van de wethouder van Onderwijs, Sociale zaken, Werkgelegenheidsprojecten en Integratie- en Emancipatiebeleid valt, heb ik, namens de burgemeester, uw brief ter afdoening naar deze wethouder doorgezonden.
Voor inlichtingen kunt u zich wenden tot het secretariaat van de wethouder, telefoon (070) 353 2650.

Bureau gemeentesecretaris,

W.L. Donkers

Postadres: Postbus 80 000, 2508 GA Den Haag
Bezoekadres: Burgemeester De Monchyplein 14, Den Haag

Telefoon 070 - 353 20 00
Fax 070 - 361 48 62

Wethouder van Onderwijs, Sociale Zaken,
Werkgelegenheidsprojecten en Integratie-
en Emancipatiebeleid

Anke van Kampen

Gemeente Den Haag

Retouradres: Postbus 80 000, 2508 GA Den Haag

De heer J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Uw brief van
5 september 1995
Uw kenmerk
95123
Ons kenmerk
SZW95123
Doorkiesnummer
(070) 3537409
Aantal bijlagen
1
Datum
28 september 1995

Onderwerp
beantwoording van brief d.d. 5-9-1995

Geachte heer van den Wittenboer,

Met belangstelling heb ik uw brief d.d. 5 september jl. en de bijgevoegde stukken kunnen lezen.

U vermeldt in uw schrijven in Den Haag ingeschreven te staan. Ik ben zo vrij geweest dat na te gaan. Het hebben van een woon- of verblijfplaats is namelijk van groot belang in het kader van de Algemene Bijstandswet. Deze wet, op grond waarvan in beginsel financiële steun geboden kan worden aan mensen die zelf niet over een minimum inkomen beschikken, geeft aan, dat de gemeente waar iemand zich bevindt bijstand aan die persoon kan verlenen.

Een en ander betekent, dat u feitelijk zou moeten wonen in de gemeente Den Haag en in de haagse Gemeentelijk Basisadministratie opgenomen zou moeten zijn om hier een bijstandsaanvraag te kunnen indienen. Uit onderzoek is mij gebleken, dat u hier niet (meer) woonachtig bent. Dit leidt ertoe, dat u van de gemeente Den Haag geen financiële bijstand kunt krijgen. Ik raad u daarom aan om u zo spoedig mogelijk te wenden tot de gemeente waar u daadwerkelijk woont.

Mocht u echter in Den Haag een zwervend bestaan leiden, dan kunt u zich wellicht het beste wenden tot de Kessler Stichting, de La Reyweg 522 of het Leger des Heils, Nieboerweg 125, alhier. Onder bepaalde voorwaarden is het mogelijk om via deze instanties een beroep op de Algemene Bijstandswet te doen.

Vertrouwend u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd, teken ik,

De wethouder van Onderwijs,
Sociale zaken, Werkgelegenheidsprojecten en
Integratie- en Emancipatiebeleid,

ANKE VAN KAMPEN

afdruk aan
- 1x directie SZW
- 1x dhr.J. Jansen BSD/BO/BGS

Bezoekadres: Burgemeester De Monchyplein 14, Den Haag
Bereikbaar per openbaar vervoer: met buslijn 13;
vanaf Station HS - met buslijn 5; vanaf Station CS - met buslijn 22

Telefoon 070 - 353 26 51
Fax 070 - 363 82 27

Gemeente Den Haag

Dienst Sociale Zaken en
Werkgelegenheidsprojecten

Retouradres: Postbus 12610, 2500 DK Den Haag

De heer J.P.van den Witteboer
Intermediary Foundation of the
Universal Declaration of Human Rights
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Uw brief van
21 september 1995
Uw kenmerk

Ons kenmerk
WK71/TEAM 3D
Aantal bijlagen

Datum
9 oktober 1995

Onderwerp
Bijstandsbesluit Zelfstandigen

Geachte heer van den Witteboer,

Tot onze spijt moeten wij u mededelen dat uw brief van 7 september jongstleden niet bij de afd.zelfstandigen is aangekomen.
Een kopie van bovengenoemde brief hebben wij bij de door u aangeleverde correspondentie wel aangetroffen.

Uit uw verzoek d.d.21 september blijkt ons dat u een beroep op het bijstandsbesluit zelfstandigen wenst te doen.

Tevens blijkt uit de door u aangeleverde correspondentie dat u voorzitter bent van de stichting Intermediary Foundation of the Universal Declaration og Human Rights.

Het Bijstandsbesluit Zelfstandigen sluit stichtingen echter van de mogelijkheid tot bijstandsverlening uit,waardoor bijstandsverlennig op basis van deze regeling in uw situatie niet tot de mogelijkheden behoort.

Ik hoop u hiermede voldoende te hebben geinformeerd.

Hoogachtend,

R.H.van den Hoogeband

Chef afdeling zelfstandigen

Inlichtingen bij

Wijkkantoor / afdeling
afdeling Zelfstandigen
Oude Haagweg 589 2552 GJ Den Haag

Telefoon 070 - 3230050
Fax 070 - 3234992

Versterken van het imago van Nederland als voorvechter van mensenrechten is ernstig geweld aangedaan alsmede versterken van het imago van Den Haag als stad van Vrede en Recht.

De Staat binnen de Staat

https://archive.org/details/dutch-deep-state

uitsluiting, marginalisering, onder-erkenning stigmatisering

De stichting kreeg te maken met een volledig niet-geïnteresseerde hoofdofficier van Justitie Mr. N.G. Zandee,die deed niets met verzoeken en aangiftes door de stichting.De hoofdofficier had ook totaal geen belangstelling voor de CD Hitler's Inferno. De stichting IFUD of Human Rights en Audio-Rarities met "Hitler's Inferno" zijn van mening dat Ze decennialang vanaf 1993 over het algemeen gezien respectloos en niet geïnteresseerd zijn behandeld door de diverse lagen van de overheid van hoog tot laag met misschien enkele uitzondering daargelaten.De stichting wordt bewust geweerd,verwijs naar ostracisme. Nederlandse Staat dit gerechtvaardigde vertrouwen gestand moet doen als een betrouwbaar partner in het waarschuwen tegen fascisme en het doorgeven van de doelstelling bekendheid te geven aan de informatie rond de les van gisteren(getuigenis als les voor de toekomst).Dat wil zeggen organisatiebreed van hoog tot laag in het overheidsapparaat in de practische uitvoering. Alleen woorden zijn niet genoeg. Zoals rechters,officieren van Justitie,ambtenaren belastingdiensten Kamer van Koophandel moeten een goede kennis van de geschiedenis hebben en het belang van de geschiedenis als een les voor de toekomst onderschrijven en in het beleid uitdragen.Ze moeten het beleid zodanig uitdragen dat de naam van Audio- Rarities,van de stichting en van betrokken derden (personen en bedrijven) inzake het project "Hitler's Inferno" niet ten onrechte met nazisme of neo-nazisme in verband wordt gebracht of dat op enige andere wijze naamschade plaatsvindt.

Een persoon, stichting of wetenschapper wordt buitengesloten door de gevestigde orde van politiek, of zelfs totaal genegeerd, dwz elke samenwerking te weigeren. Terwijl het democratisch gezien passend is om die persoon erbij te betrekken. De wetenschappelijke term voor deze vorm van uitsluiting is "ostracisme",(Dr. Marco van Bommel, Open Universiteit, ou.nl).

Rutte riep op om vooral aangifte te blijven doen in het geval van racisme en discriminatie tijdens zijn wekelijkse persconferentie. (NOS 23 september 2016) fragment audio

https://archive.org/details/mark-rutte-aanpak-discriminatie

Nicole Zandee 2018 (AT5)

https://archive.org/details/hoofdofficier-van-justitie-nicole-zandee-blikt-terug-op-2018-at-5

Kabinet: doe aangifte discriminatie sociale media

Rutte: aanpak discriminatie sociale media heeft hoge prioriteit

Het kabinet roept mensen op om vooral aangifte te doen van discriminatie op sociale media. Uit onderzoek van RTL Nieuws blijkt dat het Openbaar Ministerie maar een kwart van de aangiftes bekijkt. "Maar het is echt verschrikkelijk belangrijk dat mensen het bij de politie melden", zegt premier Rutte.

Bron: NOS

23-09-2016

Openbaar Ministerie

Arrondissementsparket Oost-Brabant

Parketleiding

Postadres: Postbus 70581, 5201 CZ 's-Hertogenbosch

Bezoekadres:
Leeghwaterlaan 8
5223 BA 's-Hertogenbosch
Telefoon: (088) 699 1800
Fax: (088) 699 0231

Intermediaire Stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens
Postbus 324
5660 AH Geldrop

Onderdeel	Beleid en Strategie
Doorkiesnummer(s)	
Datum	13-4-2017
Ons kenmerk	5041-17
Uw kenmerk	Uw aangifte dossdier L 1700017
Onderwerp	Beoordeling aangifte

Bij beantwoording de datum en ons (eventuele) kenmerk vermelden

Geachte hr. Van de Wittenboer,

Met uw aan mij gerichte schrijven met bijlagen, voorzien van het kenmerk L 1700017, deed u aangifte ter zake het belemmeren van verklaringsvrijheid en het uitlokken tot het plegen van meineed.

Uw aangifte richt zich tegen dhr/mw W.A.M. te Lintelo, R. Adriaans, H.Dosun-Orak, P.J.M. Peters, alsmede de ministers H. Kamp, J. Dijsselbloem, B. Koenders en R. Plasterk en leden van de Raad van Bestuur van de Kamer van koophandel te Utrecht.

Ik kan echter aan de hand van de door u aangeleverde documenten en bijlagen geen sluitend bewijs voor de door u geopperde strafbare feiten construeren, zodat ik tegen deze personen geen strafvervolging zal doen instellen. (sepot 02)

Indien u zich niet met mijn oordeel kunt verenigen, dan kunt u daar ingevolge artikel 12 van het wetboek van strafvordering schriftelijk beklag tegen indienen bij het gerechtshof te 's-Hertogenbosch, met het verzoek om alsnog tot

strafvervolging te doen overgaan.

Hoogachtend,

Mr. N.G. Zandee
Hoofdofficier van justitie

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

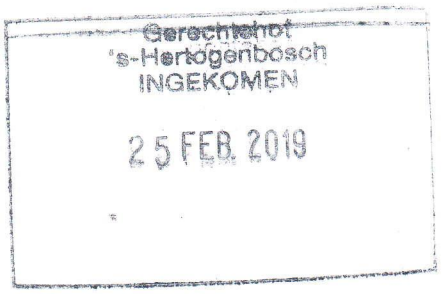

Aan: Gerechtshof 's-Hertogenbosch
Postbus: 70583
5201CZ,'S-HERTOGENBOSCH

Mierlo,20 februari 2019
TE UWER INFORMATIE

Betreft: besluit niet te vervolgen door Openbaar Ministerie Arrondissementsparket Oost-Brabant , Hoofdofficier mw. mr. Nicole Zandee, de dd, van 13-04-2017, kenmerk: L 1700017.

MOTIVERING

De Hoofdofficier Justitie Nicole Zandee van Justitie bij het Openbaar Ministerie, is volgens de wet verplicht om goed te motiveren waarom de aangevoerde gronden in de aangifte geen doel treffen. Dit betekent dat de officier inzichtelijk moet maken waarom geen strafvervolging kan geschieden. De plicht om goed te motiveren wordt ook wel het motiveringsbeginsel genoemd. Het motiveringsbeginsel is vastgelegd in artikel 121 Gw.

De motivering moet als geheel niet-deugdelijk en begrijpelijk worden beschouwd. Hierbij is een fundamenteel rechtsbeginsel veronachtzaamd dat van een eerlijke en onpartijdige behandeling van de zaak niet meer kan worden gesproken.Een motivering moet zodanig geschieden,dat zij voor de betrokkenen en tevens voor derden begrijpelijk is. Het besluit niet te vervolgen moet inzichtelijk zijn, zodat de geformuleerde afweging "niet tot vervolging te besluiten" steunt op een deugdelijke analyse van de feiten en omstandigheden en niet met slecht een afpoeier-
Sepot code 02 "bekokstoofd en afgetikt" afgedaan door de hoofdofficier.

HOLOCAUST NEGATIONISME

Er is strafbare belangenverstrengeling ontstaan binnen het Openbaar Ministerie te 's-Hertogenbosch in 2017, door de hoofdofficier van Justitie Nicole Zandee.Er is sprake van welbewuste marginalisering (historische) feiten "Hitler's Inferno" met het beoogde doel namelijk, invloed gebruiken om het beleid te buigen in een richting die bovenal voor de Staat der Nederlanden gunstig is en tevens bevriende onderlinge relaties elkaar de hand boven het hoofd houden middels een niet integere "ons-kent-ons-cultuur". Dat was de reden om dit onacceptabele gedrag aan te merken als een besluit aangifte van mogelijk strafbaar feit. Hiermee wil de initiatiefnemer naar het O.M. en tevens de Staat der Nederlanden , een krachtig signaal afgeven,dat het beledigen,discrimineren en marginaliseren van de holocaust niet acceptabel is mede naar de slachtoffers en/of nabestaanden,(A/RES/61/255) United Nations General Assembly 2007.

DE GESCHIEDENIS

De hoofdofficier heeft totaal geen compassie met de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog en de holocaust "Hitler's Inferno" met medeleven nabestaanden en slachtoffers.

ARTIKEL 12 WETBOEK VAN STRAFVORDERING

Er is door IFUD of Human Rights geen schriftelijke klacht Artikel 12 Sv verzonden, de rede hiervoor is een brief uit 1995, verzonden aan de stichting door het Parket van de Procureur-Generaal bij het Gerechtshof 's-Hertogenbosch, datum 25 augustus 1995,kenmerk: 3222-766-95 HG/FvB, (onderwerp: toezenden informatie "Hitler's Inferno"). De stichting wenst vooral eerst een onafhankelijk en onpartijdig Gerechtshof zonder vooringenomenheid. Daarom is het thans niet mogelijk nieuwe procedures te starten voor het Gerechtshof. Onder vermelding dat de stukken thans bij de Hoge Raad der Nederlanden liggen,(Hoge Raad zaaknr: /INK-PG-Z/2019/4342).

EXPLOOT / Zandee

https://archive.org/details/EXPLOOTL1700017

BESLUIT NIET VERVOLGEN / Zandee

https://archive.org/details/NietVervolgenZandee

IFUD of Human Rights

Voorzitter

J.P. van den Wittenboer

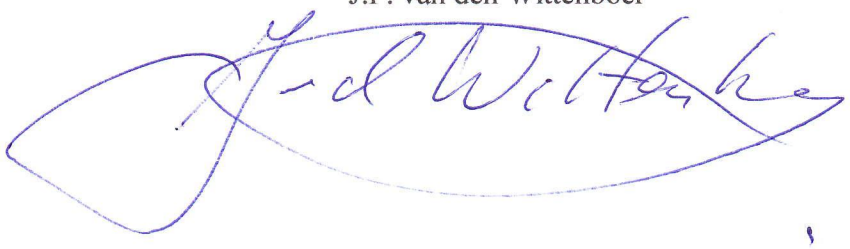

Bijlage(n)

- Besluit Hoofdofficier Zandee, 2017 ,kenmerk exploot deurwaarder: L1700017
- Brief Gerechtshof 1995 "Hitler's Inferno"
- Brief "legacy of Light Society" USHMM holocaust museum,

  31 mei 2016

- Brief Hoge Raad der Nederland, 1 februari 2019, kenmerk: /INK-PG-Z/2019/4342
- CD Hitler's Inferno

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Parket van de Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch

De heer J.P. van den Wittenboer
Voorzitter van de Intermediary
Foundation of the Universal
Declaration of Human Rights
Postbus 324
5660 AH GELDROP

Kenmerk : 3222-766-95 HG/FvB
Kaart : ---
Uw kenmerk : ---
Bijlagen : diverse
Onderwerp : Adres.

's-Hertogenbosch, 25 augustus 1995

Geachte heer Van den Wittenboer,

Hierbij zend ik u het cassettebandje "Hitler's Inferno" en twee foto's retour.
Ik stel geen prijs op ongevraagde toezending van dergelijke zaken.

Op de inhoud van uw brief zal ik niet reageren. Verdere correspondentie lijkt mij zinloos.

Hoogachtend,

De Procureur-Generaal,
namens deze,

Drs. H.E. Grootmeijer,
Kabinetschef.

Bezoekadres : Spinhuiswal 2
Postadres : Postbus 90155
5200 MG 's-Hertogenbosch
Telefoon : 073 - 816124
Telefax : 073 - 816499

Jos Silvis

Hoogleraar rechtspsyschologie Peter van Koppen zegt dat Silvis wegens zijn rol in de Schiedammer Parkmoord nooit benoemd benoemd had morgen worden als PG.

Als strafrechter in Rotterdam was Silvis medeverantwoordelijk voor een ernstige gerechtelijke dwaling in de zogeheten Schiedammer Parkmoord. De rechtbank onder voorzitterschap van Silvis veroordeelde Cees B. na een valse bekentenis ten onrechte tot 18 jaar cel wegens de moord op de 10-jarige Nienke Kleiss. Dit oordeel werd later herroepen toen uit DNA-onderzoek bleek dat Cees B. de dader niet kon zijn.

Bron: mr-online

4 maart 2016

Koninklijke onderscheiding voor scheidend procureur-generaal Jos Silvis

30 augustus 2021

Tijdens zijn afscheid vanmiddag als procureur-generaal bij de Hoge Raad is Jos Silvis koninklijk onderscheiden tot Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau. Silvis ontving de hoge koninklijke onderscheiding uit handen van minister van Veiligheid en Justitie, Ferdinand Grapperhaus.

I.v.m. de coronamaatregelen hing de echtgenote van Jos Silvis de onderscheiding om.

“Gedurende jouw loopbaan als docent, als rechter bij de rechtbank, het hof en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, als adviseur wetgeving, als advocaat-generaal en tot slot als procureur-generaal bij de Hoge Raad, ontwikkelde jij een bijzonder scherp oog voor wat er speelt in de samenleving, in de politiek en in Europa. Vanuit verschillende invalshoeken, maar steeds werkend aan één en hetzelfde project: de rechtsstaat in bredere zin. Je wordt niet voor niets geroemd om je eminente gevoel voor rechtsstatelijkheid. De functie van procureur-generaal bleek jou op het lijf geschreven. Jouw taak om bij te dragen aan rechtsbescherming en rechtsontwikkeling heb jij met verve volbracht.

Je hebt een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het recht en de rechtspleging, aan de ontwikkeling van het toezicht op de rechterlijke macht en het functioneren van het Parket van de Hoge Raad. Dit alles heeft ertoe geleid dat het Zijne Majesteit heeft behaagd jou te benoemen tot Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau. Het is mij een eer deze onderscheiding aan jou uit te reiken. Jos, hartelijk dank voor je enorme verdiensten”, sprak minister Grapperhaus vandaag in de grote zittingszaal van de Hoge Raad.

Bron: Hoge Raad

2021

Kamer van Koophandel
Blaak 40
Postbus 450
3000 AL Rotterdam
088-5851585
www.kvk.nl/contact

Audio-Rarities
Kastanje 28
5731NK Mierlo

Onderwerp	*KvK-nummer*	*Datum*
Ambtshalve uitschrijving	17090220	14 december 2016

Geachte heer/mevrouw,

Wij hebben geconstateerd dat uw onderneming geen of onvoldoende activiteiten heeft die een inschrijving in het Handelsregister rechtvaardigen.

Om die reden hebben wij ambtshalve de uitschrijving in het Handelsregister geregistreerd. Deze bevoegdheid hebben wij op grond van art. 38 Handelsregisterwet. In het bijgevoegde ´overzicht van wijzigingen´ kunt u de registratie van de uitschrijving zien.

Als u vindt dat de uitschrijving in het Handelsregister niet juist is, kunt u bij ons bezwaar aantekenen. De termijn daarvoor is zes weken. Deze termijn start op de dag na dagtekening van deze brief.

Heeft u nog vragen, neem dan gerust contact met ons op.

Met vriendelijke groet,
Kamer van Koophandel

Dit is een automatisch gegenereerd bericht en daarom niet ondertekend.

Overzicht van wijzigingen - KvK-nummer 17090220

De eenmanszaak Audio-Rarities is opgeheven met ingang van 14-12-2016

Gegevens Eenmanszaak

Naam	Joannes Petrus van den Wittenboer
Geboortedatum	14-05-1955
Geboorteplaats	Mierlo
Geboorteland	Nederland
Woonadres	Kastanje 28, 5731NK Mierlo

Gegevens Onderneming

Betreft inschrijving van	Audio-Rarities, KvK-nummer 17090220
Einddatum onderneming	14-12-2016
Handelsnaam	Audio-Rarities
Activiteit	46435 - Groothandel in beeld- en geluidsdragers
Aantal full-time werkzame personen	0
Aantal part-time werkzame personen	1

Gegevens Vestiging

Betreft inschrijving van	Audio-Rarities, KvK-nummer 17090220
Startdatum vestiging	31-08-1995
Einddatum vestiging	14-12-2016
Bezoekadres	Kastanje 28, 5731NK Mierlo
Postadres	Postbus 324, 5660AH Geldrop
Handelsnaam	Audio-Rarities
Activiteitomschrijving	Groothandel in cd's en Mp3 (smal assortiment met slechts één enkel product "Hitler's Inferno)
Activiteit	46435 - Groothandel in beeld- en geluidsdragers
Importeert de vestiging producten?	Nee
Exporteert de vestiging producten?	Ja
Telefoonnummer	0650425552
Aantal full-time werkzame personen	0
Aantal part-time werkzame personen	1

13/1/17

Dossier: **L1700017**

Correspondentie uitsluitend aan: Intermediaire stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, Postbus 324, 5660 AH Geldrop o.v.v. dossier: IFUD/HOvJ.

Heden, de dertiende januari tweeduizendzeventien des namiddags te 14.30 uur

Heb ik, Gijsbertha Johanna Baks-van Haaften, als toegevoegd gerechtsdeurwaarder werkzaam ten kantore van Jennemieke Maria Rijken gerechtsdeurwaarder met vestigingsplaats 's-Hertogenbosch en aldaar kantoorhoudende aan de Oranje Nassaulaan 1;

OP VERZOEK VAN:

de stichting **Intermediaire stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens**, gevestigd te Mierlo, gemeente Geldrop-Mierlo aan de Kastanje 28 en aldaar woonplaats kiezende van welke stichting de voorzitter Dhr. J.P. van den Wittenboer de zaak behandeld;

A A N :

Mw. Mr. N.G. Zandee, zijnde de Hoofdofficier van Justitie van het Openbaar Ministerie van het Arrondissement Oost-Brabant, kantoorhoudende te **'s-Hertogenbosch**, aan de **Leeghwaterlaan 8**, mitsdien aldaar aan dat adres mijn exploot doende en afschrift dezes, en van na te melden door requirant ondertekend, doch niet gedateerd stuk inclusief producties, alsmede nader te noemen CD's latende aan de aldaar werkzame:

mw. M.A.M.R. van Beek

B E T E K E N D :

1 een schriftelijke mededeling met dertien producties, geredigeerd door- afkomstig van- en ondertekend door J.P. van den Wittenboer voornoemd, gericht aan gerequireerde voornoemd, waarbij requirant aangifte doet van een -mogelijk- begaan strafbaar feit, naar de verdere inhoud van welk schrijven ten deze uitdrukkelijk wordt verwezen, en welke inhoud als hier letterlijk herhaald en ingelast dient te worden beschouwd;

2. een witte envelop door mij afgesloten en voorzien van een labelsticker met kantoorstempel "Stalman & Rijken Gerechtsdeurwaarders" gedateerd op heden en getekend waarin:

- een dichtgeplakt karton met daarop 2x de vermelding: prod. 2 CD Hitler's Inferno;
- een disc van de Hema (type DVD + R 4.7 GB) met daarop de vermelding prod. 3, in een open wit envelopje met daarop de vermelding prod 3;
- een disc van het Kruidvat (type CD-R 700 mb / 80 min / UV resistant / 1-52x speed) met daarop de vermelding productie 6 jaarverslag 2016, in een wit open envelopje met daarop de vermelding prod 6 jaarverslag 2016;

Geschiedende deze betekening ten effecte rechtens.

De kosten dezes zijn nihil.

tgv.gerechtsdeurwaarder.

STALMAN
&RIJKEN
gerechtsdeurwaarders

Bezoekadres
Oranje Nassaulaan 1
5211 AR 's-Hertogenbosch
Postadres
Postbus 282
5201 AG 's-Hertogenbosch

Telefoon +31 (0)73 69 18 181
Fax +31 (0)73 69 18 189
Mail info@stalman.nl
Internet www.stalman.nl
ABN Amro NL44 ABNA 0520 2797 35
ING NL68 INGB 0000 6944 80
BTW-nr.: NL8051.60.644.B01
KvK 's-Hertogenbosch 160 866 94

Intermediaire stichting van de
Universele Verklaring van de
Rechten van de Mens
Postbus 324
5660 AH Geldrop

's-Hertogenbosch, 16 januari 2017

Uw kenmerk : IFUD/HOvJ
Ons kenmerk : **L1700017**
Inzake : IFUD/HOvJ
Notanummer : 201701200

Geachte heer/mevrouw,

Bijgaand het/de originele exploit(en), waarvoor u onderstaand onze declaratie aantreft. Van u (eventueel) ontvangen originele stukken gaan hierbij retour.

Wij ontvingen inmiddels van u € 160,00 op onze rekening. Wij zullen het verschil ad € 2,70 aan u terugstorten.

De kosten bedragen:			**btw**	
betekeningen				
- betekening	€	100,00	21,00	(21,00%)
overige kosten belast				
- Extra bemoeiingen	€	30,00	6,30	(21,00%)
Totaal kosten	€	130,00	27,30	

Door u te ontvangen **€ 2,70**

Wij zullen het u toekomende saldo spoedig aan u terugstorten.

Vriendelijk dank voor uw opdracht en het in ons gestelde vertrouwen.

Met vriendelijke groeten,
Stalman & Rijken Gerechtsdeurwaarders,
voor deze,
mw. Y.A.M. Heijmans

Deze nota is automatisch gegenereerd en derhalve niet ondertekend.

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

BETEKENEN AAN GEADRESEERDE DOOR DE DEURWAARDER

Heden, heb ik Joannes Petrus van den Wittenboer van Nederlandse nationaliteit en voorzitter van de stichting IFUD of Human Rights die is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in Eindhoven onder nummer 41092925, de stukken laten betekenen

Aan: Hoofdofficier van justitie: mw. mr. N.G. Zandee,OM Oost-Brabant Leeghwaterlaan 8 , 5223 BA ’s-Hertogenbosch,
J.P. van den Wittenboer woonachtig ten adres Kastanje 28, Mierlo,onder de stichting IFUD of Human Rights,te dezer zake woonplaats kiezende te Mierlo aan de Kastanje 28, ten woonadres van J.P. van den Wittenboer,(zelfde adres).Volledig adres: Kastanje 28,5731NK Mierlo - Nederland,en tevens ter zake deze betekening ten adres van het kantoor van de gerechtsdeurwaarder gekozen.

Aangifte van –mogelijk- begaan strafbaar feit belemmering van verklaringsvrijheid,en uitlokking plegen meineed.

Tweede Boek. Misdrijven

Titel XVIII. Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid

Artikel 285a

1.

Hij die opzettelijk mondeling, door gebaren, bij geschrift of afbeelding zich jegens een persoon uit, kennelijk om diens vrijheid om naar waarheid of geweten ten overstaan van een rechter of ambtenaar een verklaring af te leggen te beïnvloeden, terwijl hij weet of ernstige reden heeft te vermoeden dat die verklaring zal worden afgelegd, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie.

Jurisprudentie verklaringsvrijheid

- Hoge Raad,30 augustus 2005, ECLI:NL:PHR:2005:AT7093
- Gerechtshof Amsterdam, 6 april 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:1271

Beoordelingskader:
Het Gerechtshofhof stelt voorop dat artikel 285a Sr niet vereist dat de getuige die wordt benaderd daadwerkelijk in zijn verklaringsvrijheid is belemmerd. Uit de tekst van voornoemd wetsartikel en de wetsgeschiedenis volgt dat voor een bewezenverklaring voldoende is dat komt vast te staan dat de uiting kennelijk was bedoeld om de vrijheid van de betrokken persoon om naar waarheid of geweten ten overstaan van een rechter of ambtenaar een verklaring af te leggen te beïnvloeden en dat niet is vereist dat die bedoeling ook daadwerkelijk dat effect heeft gehad. Aldus is de strekking van deze bepaling ruim.

Personen:

1. W.A.M. te Lintelo,in 2011 nog werkzaam bij Kamer van Koophandel Brabant,en in de functie van hoofd Bedrijvenregister werkzaam,
2. R.Adriaans,in 2011 nog werkzaam bij de Kamer van Koophandel Brabant,en in de functie van Specialist Bedrijvenregister,
3. Hircan Dosun-Orak,in 2016 werkzaam bij Kamer van Koophandel Noordwest-Holland,en in de functie van Medewerker Frontoffice,Frontoffice Zuid West I,
4. P.J.M. Peters,in 2014 nog werkzaam bij de belastingdienst,en in de functie van belastinginspecteur,
5. Henk Kamp,in 2016 werkzaam bij Ministerie van Economische Zaken in Den Haag voor de Staat der Nederlanden,en in de functie als Minister van Economische Zaken,
6. Jeroen Dijsselbloem,in 2016 werkzaam bij Ministerie van Financiën voor de Staat der Nederlanden,en in de functie van Minister van Financiën,
7. Bert Koenders,in 2016 werkzaam bij Ministerie van Buitenlandse Zaken in Den Haag voor de Staat der Nederlanden,in de functie van Minister van buitenlandse Zaken,
8. Ronald Plasterk,in 2016 werkzaam bij Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in Den Haag voor de Staat der Nederlanden,in de functie van Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Doet voorts tevens deze aangifte tegen de leden van de Raad van Bestuur van de Kamer van Koophandel,Postbus:48,3500AA UTRECHT, de personen:

1. Claudia Zuiderwijk (drs.C.Zuiderwijk-Jacobs),voorzitter Raad van Bestuur van Kamer van Koophandel,
2. Hankie van Baasbank,lid van de Raad van Bestuur van de Kamer van Koophandel,
3. Rob Coolen,lid van de Raad van Bestuur van Kamer van Koophandel,
4. Henk ten Cate,lid van de Raad van Bestuur van Kamer van Koophandel

Vermelding:

(begin vermelding)
Tegen de Ministers – 5 t/m 8- doet Intermediaire Stichting van de Universele Verklaring zelf de strafaangifte bij de Tweede Kamer der Staten Generaal per aangetekende brief

TWEEDE KAMER DER STATEN GENERAAL
politieke fracties en kamerleden
(griffier)
Postbus:20018
2500EA,DEN HAAG

Verzoek onderzoek naar strafbare feiten waarvan de Hoge Raad in eerste aanleg kennis neemt te weten door hierna te vernoemen personen in hun hierna gemelde betrekking beweerdelijk gepleegde ambtsmisdrijven als bedoeld in art. 76 RO- maar de opdracht tot vervolging ter zake van zodanige ambtsmisdrijven kan niet worden gegeven door de Hoge Raad maar uitsluitend bij Koninklijk besluit of bij een besluit van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (art. 119 Grondwet;art. 4-9 Wet van 22 april 1855,Stb.33,houdende regeling der verantwoordelijkheid van de hoofden der Ministeriële Departementen;art. 483 leden 1 en 2 Sv.).

(einde vermelding)

Handhavingsmaatregelen

Ervoor zorgen dat het huidige beleid, wet- en regelgeving en handhavingsmaatregelen effectief zijn in het aanpakken van de risico's van het bedrijfsleven met hun betrokkenheid bij grove schendingen van de mensenrechten,(United Nations A/HRC/17/31).De Kamer van Koophandel vormt een afspiegeling van het totaal aantal ingeschreven ondernemingen en is hierbij algemeen gezien een afspiegeling van het bedrijfsleven.----------
---
De bovengenoemde personen wegens "het opzettelijk beïnvloeden van de vrijheid van een persoon J.P. van den Wittenboer -de voorzitter van de stichting Intermediaire Stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens,(KvKNr.41092925) en werkzaam voor eenmanszaak "Audio-Rarities",(tot voor kort nog ingeschreven onder KvKNr. 17090220,en uitgeschreven door de KvK op 8 december 2016)- om onder ede een verklaring ten overstaan van een ambtenaar "een notaris" af te leggen,terwijl bovengenoemde personen bekend geacht zijn met de akte(s) en de inhoud hiervan begrijpen,en dat ontbreken door hun eigen schuld van niet adequate dossiervoering in dit verband voor hun eigen rekening komt. Dat bovengenoemde personen in de hoedanigheid van de uitoefening van hun beroep of ambt willens en wetens hebben bijgedragen aan het begaan van die delicten betrekking tot authentieke aktes en de verklaringsvrijheid,dat hierdoor rechtstreekse schade is ontstaan bij degene die op de juistheid van de betreffende authentieke akte(s) afgaat en ook moet kunnen afgaan,maar daarnaast ook de schade die aan het notarisambt wordt toegebracht en de gehele beroepsgroep door de integriteit van het instituut in twijfel te trekken.Moeten notarisen in de

toekomst nog kunnen blijven fungeren als juridische dienstverleners die door rechtzoekenden onvoorwaardelijk in vertouwen genomen kunnen worden,wanneer hun authentieke aktes gewoon terzijde kunnen worden gelegd door de belastingdienst,Kamer van Koophandel en de nederlandse overheid.Het Nederlandse rechtssysteem moet daarom dergelijke misdrijven vervolgen.Wordt dit echter nagelaten,dan bevordert dat niet alleen strafeloze inbreuken op de rechtsorde doch stelt het door de wetgever geschonken vertouwen in een democratische rechtsstaat in de waagschaal. De wet verbindt aan de akte bepaalde rechtsgevolgen,zoals bijzondere bewijskracht. Na ondertekening door de notaris van de notariële akte staat de datum,de voor de notaris verschenen partijen en aanwezige getuigen vast. De mogelijkheid om tegenbewijs (art. 151 Rv) te leveren tegen een notariële akte inhoudende een partij-verklaring is niet beperkt tot de stelling dat ten overstaan van de notaris anders is verklaard dan in de akte is opgenomen. Het tegenbewijs kan ook betrekking hebben op de stelling dat de in de akte opgenomen verklaring niet overeenstemt met de werkelijkheid. Een geschrift dat het uiterlijk heeft van een authentieke akte, geldt als zodanig behoudens bewijs van het tegendeel (art. 159 Rv). Iedere notaris is verplicht de inhoud van de akte in de juiste notariële en juridische vorm te gieten,een akte die voldoet aan de door KNB geformuleerde voorwaarden,namelijk,dat de vorm waarin de akte is opgemaakt voldoet aan de daaraan te stellen eisen van de door de Wet daaraan gesteld. De kernfunctie van zowel de notaris als de door hem opgestelde akten is het verschaffen van rechtszekerheid. Op deze wijze vervult de notaris een belangrijke rol ter voorkoming van gerechtelijke procedures. De kerntaak van de notaris is aldus het opmaken van authentieke akten, waarbij hij als onafhankelijk adviseur tevens een advies-, informatie en waarschuwingsplicht heeft waarmee hij een inhoudelijke inbreng heeft en toegevoegde waarde biedt. Uitgangspunt hierbij is dat de consument erop moet kunnen vertrouwen dat de notaris voldoende toezicht houdt en op onpartijdige wijze alle belangen behartigt, inclusief die van derde partijen zoals de Staat en de fiscus. Kernfunctie van de vertrouwenspositie is de zwaarwegende zorgplicht van de notaris tot wilscontrole en de *Belehrungs-plicht*: een notaris mag in zijn ambtsuitoefening niet te lijdelijk zijn. Ook de adviesrol van de notaris (*Beratung*) is deel van de kerntaak van de notaris.

<u>Belehrungs-plicht</u>

Bij de beantwoording van vragen van het lid Van der Steur over een alternatief voor de traditionele rechtspraak (stichting e-Court) en de rol van de deurwaarder,(brief van de staatssecretaris F. Teeven van Veiligheid en Justitie 23 juni 2011),Vergaderjaar 2010- 2011, 29279, Nr.122,Tweede Kamer der Staten Generaal, de wijze van verkrijging van een executoriale titel op grond van een notariële akte.

(Fred Teeven begin)fragment 29279,Nr.122

In zijn algemeenheid kunnen partijen desgewenst een bindend advies in een notariële akte laten vastleggen en *welbewust en uit vrije wil* overeenkomen dat deze akte grond voor een executoriale titel oplevert voor zover de daarin neergelegde verplichtingen zich lenen voor daadwerkelijke tenuitvoerlegging. Indien partijen dit bij de notaris overeengekomen zijn en de notariële akte door betrokken partijen wordt ondertekend, is sprake van een partij-akte. Ik begrijp de e-Courtprocedure aldus, dat het de intentie is om de beslissing van e-Court door een notaris te laten vastleggen in een proces-verbaalakte, een akte die niet door partijen ondertekend behoeft te worden. De voorafgaande instemming van partijen met het vastleggen van het bindend advies van e-Court in een notariële akte, bijvoorbeeld via algemene

voorwaarden die verwijzen naar het procesreglement van e-Court, wordt door e-Court voldoende basis geacht waarop de notaris de wilsovereenstemming van partijen kan vaststellen ten aanzien van de inhoud van de akte. Een zodanige constructie verdraagt zich echter niet met de wettelijke rol van de notaris die de op de rechtsgevolgen van de totstandkoming van notariële akte gerichte wil van partijen moet kunnen vaststellen, partijen dient te informeren over deze rechtsgevolgen (*Belehrungs-plicht*) en dient te voorkomen dat één der partijen misbruik maakt van feitelijk overwicht. Het voorafgaand aan de procedure bij voorbaat instemmen met vastlegging van het bindend advies in een notariële akte met executoriale kracht, bijvoorbeeld via algemene voorwaarden, kan daarvoor geen substituut vormen. Dit knelt met name in gevallen waarin de vrijwilligheid van partijen moeilijk is vast te stellen, zoals bijvoorbeeld bij incassozaken die bij verstek, dus zonder dat de schuldenaar hierin op enig moment van zich heeft laten horen, worden afgedaan. De wetgever stelt uitdrukkelijk zware eisen aan het verkrijgen van een executoriale titel. De tenuitvoerlegging van een executoriale titel heeft een dwingend karakter en dient mede om die reden vooraf te worden gegaan door tussenkomst van de rechter, of, in geval van vrijwilligheid van partijen, door een notariële – door partijen ondertekende – akte.

(Fred Teeven einde)fragment 29279,Nr.122

Notariële Akte (Afschrift rectificatie)

De op één en twintig juni tweeduizend zeven door mr. Theodorus Hubertus Johannes Maria op de Laak,notaris te Budel gemeente Cranendonck,afschrift van een notariële akte:
Het verkrijgen van een executoriale titel dient vooraf te worden gegaan door tussenkomst van de rechter omdat hier niet sprake is van vrijwilligheid van partijen,en omdat sprake is niet door alle in de akte betrokken partijen ondertekende akte.1).Hoofdpartij,de publiekrechtelijke rechtspersoon Staat der Nederlanden,Binnenhof 19,Den Haag,en 2). eenmanszaak Audio-Rarities,Kastanje 28, 5731NK,Mierlo,Hoofdpartij 1). was niet aanwezig bij ondertekenen van de akte.De Nederlandse Staat heeft nadien kenbaar gemaakt bij brief aan hoofdpartij 2).,de akte niet bij de rechter wensen te gaan betwisten of het voeren van een valsheidsprocedure over de akte.Dat blijkt ook uit de houding,geen verdere actie ondernemen,berusten in de stukken,brief Tweede Kamer der Staten-Generaal,23 maart 2016,K.Arib, Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal,aan IFUD of Human Rights,J.P. van den Wittenboer.Betreft: via de deurwaarder betekende stukken,kenmerk: dossiernr: L3600573,deurwaarder exploot de negende maart tweeduizendzestien.In dit deurwaarder exploot is uitdrukkelijk naar de inhoud van de stukken verwezen,en een van de stukken is de registratie van een verzoekschrift dat op 1 september 2014 is verzonden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.Dit verzoekschrift is door de Tweede Kamer geregistreerd onder nummer: 2014Z14890/2014D306931,en maakt samen met andere stukken onlosmakend onderdeel uit van het deurwaarder exploot.Bij de brief van 1 september 2014 door de stichting aan de Tweede Kamer behoren de aanhechtingen “producties” op data- DvD-rom.De Stichting heeft op deze DvD-rom van notariële akten een foto kopie gezet,opdat ieder lid in de Tweede Kamer het kan lezen,(DvD-rom: AANHECHTINGEN/PROD-GROEP-02/Map-05/02.pdf) verwijs ook in dezelfde Map naar 03.pdf.Verder heeft de Staat der Nederlanden na de betekening nog ruim de tijd gehad –in het geval niet kunnen vinden data DvD-rom- een duplikaat te vragen bij de stichting.Er is dus zeker geen sprake van onbekendheid met de stukken.

Valsheidsprocedure
(onderdeel civiele rechtspraak)

In een valsheidsprocedure worden de notariële akte van een verklaring de dato één en twintig januari negentienhonderd vierennegentig en notariële akte onder ede de dato twee en twintig juni negentienhonderd vierennegentig onderdeel één valsheidsprocedure op alle akten. ln rubriek 7b van akte notarieel " de diverse boekwerkjes met bewijzen en brieven van Audio-Rarities en de Stichting,digitaal vastgelegd op een DVD-rom,met actualisering tot en met tweeduizendzeven. De DVD-rom en de inhoud hiervan met daarop alle aanwezige stukken maakt thans onderdeel uit van de notariële-rectificatie

Protest

Intermediaire Stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens die werkzaam is voor Audio-Rarities protesteert tegen de handelswijze door Gemeente Den Haag en gemeente Geldrop-Mierlo, belastingdienst,Kamer van Koophandel en de Staat der Nederlanden waarin Audio-Rarities is weggezet als maatschappelijk niet nuttig en niet educatief, J.P. van den Wittenboer een 'meinedige' profiteur van de holocaust die het alleen toch maar om het geld is te doen met zijn zogenaamde CD-verkoop,CD's die overigens toch niemand wil kopen.Zelfs al krijgt men ze gratis.De belastingdienst komt er ook geen snars verder mee want immers alleen kapitaal en omzet tellen voor de belastingdienst,en onbegrijplijk dat dergelijk schandaal ook nog ingeschreven mag zijn in het handelsregister van de Kamer van Koophandel.Dat een notaris aan die onzin nog zijn medewerking wenst te verlenen is nog meer onbegrijplijk.Het is ook nog in een notariële akte opgenomen.Is die notaris wel goed bij zijn hoofd? Met een niveau van een kleuter begrijpt de zogenaamde notaris zelfs niet de Wet- en regelgeving rond eenmanszaken,(een dergelijke beeldvorming is ontstaan rond Audio-Rarities).

Resumerend: het ongunstig beoordelen en neerhalen van Audio-Rarities om bekendheid te geven aan de informatie rond de cd "Hitler's Inferno" –de les van gisteren (getuigenis als les voor de toekomst) door de Staat der Nederlanden.

Belastingdienst

(begin belastingdienst)

Beoordeling ondernemerschap

Onder welke bron uw inkomsten vallen, is afhankelijk van een aantal factoren. De wet en de rechtspraak stellen bepaalde eisen waaraan ondernemers moeten voldoen. Na uw aanmelding beoordelen wij aan de hand van uw omstandigheden of u aan die eisen voldoet. Wij letten bijvoorbeeld op:

- Maakt u winst? Zo ja, hoeveel?
  Als u alleen een heel kleine winst hebt of structureel verlies lijdt, is het niet aannemelijk dat u winst gaat maken. Er is dan geen sprake van een onderneming.
- Hoe zelfstandig is uw onderneming?
  Als anderen bepalen hoe u uw onderneming moet inrichten en hoe u uw werkzaamheden uitvoert, ontbreekt de zelfstandigheid en is er meestal geen sprake van een onderneming.
- Beschikt u over kapitaal?
  Kapitaal is voor veel ondernemingen noodzakelijk. U moet investeren in bijvoorbeeld machines, reclame, inhuur van mensen en verzekeringen. Voldoende kapitaal om een onderneming te starten en enige tijd draaiende te houden, wijst erop dat u mogelijk een onderneming hebt.
- Hoeveel tijd steekt u in uw werkzaamheden?
  Als u erg veel tijd aan een activiteit besteedt zonder dat dat rendement oplevert, is er meestal geen sprake van een onderneming. U moet daarentegen wel voldoende tijd aan uw werkzaamheden besteden om deze rendabel te maken.
- Wie zijn uw opdrachtgevers?
  U streeft ernaar meerdere opdrachtgevers te hebben, onder andere om betalings- en continuïteitsrisico's te verminderen. Wanneer u meerdere opdrachtgevers hebt, neemt uw afhankelijkheid van een of enkele opdrachtgevers af en neemt uw zelfstandigheid toe.
- Hoe maakt u uw onderneming bekend naar buiten?
  U bent voor uw bestaan afhankelijk van opdrachtgevers. Om ondernemer te zijn, moet u zich voldoende kenbaar maken, bijvoorbeeld door reclame, een internetsite, een uithangbord of eigen briefpapier.
- Loopt u 'ondernemersrisico'?
  Bestaat er een kans dat uw opdrachtgevers niet betalen? Gebruikt u uw goede naam voor de uitoefening van uw werkzaamheden? Bent u afhankelijk van de vraag naar en het aanbod van uw producten en diensten? Loopt u 'ondernemersrisico', dan hebt u waarschijnlijk een onderneming.
- Bent u aansprakelijk voor de schulden van uw onderneming?
  Als u aansprakelijk bent voor de schulden van uw onderneming, dan bent u mogelijk ondernemer.

Eenmanszaak

- Bij een eenmanszaak drijft u de onderneming alleen. Dat is het geval als u een zelfstandig beroep uitoefent (bijvoorbeeld notaris of huisarts) of als u de enige eigenaar van uw bedrijf bent. U kunt dus ook een eenmanszaak hebben als u personeel in dienst hebt.
- Als u aan de eisen voor het ondernemerschap voldoet, bent u voor de inkomstenbelasting voortaan ondernemer. U kunt dus gebruikmaken van de speciale regelingen voor ondernemers. Ook voor de btw bent u zelf ondernemer en zijn de btw-regels op u van toepassing. Als u personeel in dienst neemt, krijgt u te maken met loonheffingen.

- De eenmanszaak is geen rechtspersoon. Als u een eenmanszaak hebt, bent u dus aansprakelijk voor de schulden van uw onderneming.

(einde belastingdienst)

J.P. van de Wittenboer heeft 90 procent van de claim tegen de Staat der Nederlanden in de notariële akte, toegezegd aan The Legacy of Light Society van het Amerikaanse holocaust museum USHMM.Van den Wittenboer is lid van The Legacy of Light Society. Het doel van The Legacy of Light Society is vermogen werven voor het Museum te ondersteunen om zijn rol als een levend monument voor de komende generaties te vervullen.

De Minister van Algemene Zaken Wim Kok

Brief:

DE MINISTER VAN ALGEMENE ZAKEN
Kenmerk: Nr. 97M006796
’s-Gavenhage, 29 september 1997

Zeer geachte heer van den Wittenboer,

Uw brief van 28 augustus j.l. met bijlagen heb ik in goede orde ontvangen.

Ik was met name onder de indruk van de CD met originele opnamwn van toespraken en liederen uit Hitler-Duitsland,voorzien van een anti-fascistisch commentaar.Hartelijk dank daarvoor.
Ik bewonder uw inspanningen om te waarschuwen tegen de gevaren van fascisme en onrecht.

Met de meeste hoogachting,
W.Kok

De partner van Audio-Rarities is distributeur cd baby,13909NE,Airport Way Portland,OR 97230, USA.CD’s en Mp3 worden o.a. verkocht internationaal via internetshops:

| amazon | amiest | didiom | emusic | inprodicon | itunes | lala | lastfm | limewire | liqdigital | napster | od2 | rhapsody | shockhound | spotify | tradebit | vcast | zune | cdbaby | mog | yahoo | yesasia.com | jpc.de | meteli.net | tecca | bestbuy | megastore.se | wowhd.nl | monstermusicsc.com | 2coolmovies.com | barnes & noble | cdpince.hu | electricfetus.com | tower records | fye.com | pricegrabber.com | deezer.com | XBox | waterloo records | cdconnection.com | megastore.se | ziarecords.com | arukereso.hu | galleryofsound.com | arukereso.hu | waterloorecords.com | exlibris.ch/de/ | leeknot.com | deezer.com | cdvpodarok.ru | junglee.com | grooves-inc | kmart.com | cdvpodarok.ru | cdbaby.com | boomerangshop.com |

UPC

UPC numbers 634479825064 and 884502413557 are associated with **Hitler's Inferno**

Een andere niet onbelangrijke partner van Audio-Rarities is het USHMM holocaust museum in Washington ,USA.

De stichting Intermediaire Stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens heeft de toestemming “licentie” om de CD’s en Mp3 “Hitler’s Inferno te verspreiden internationaal,aanhechtingen notariële akte 3b. De originele brief "licentie" door de Amerikaanse auteursrechten organisatie “The Harry Fox” Agency,New York USA.

Rijksoverheid nieuwsbericht

(begin nieuwsbericht)

Ploumen en Dijsselbloem ondertekenen met banken convenant over mensenrechten
Nieuwsbericht | 28-10-2016 |

Ministers Ploumen (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) en Dijsselbloem (Financiën) hebben vanochtend hun handtekening gezet onder het convenant Bancaire Sector. Het convenant bevat afspraken over het aanpakken en voorkomen van mensenrechtenschendingen bij investeringen van banken en hun zakelijke partners. 13 Nederlandse banken, de NVB, vakbonden, ngo’s en de overheid doen mee, onder begeleiding van de SER. Ploumen en Dijsselbloem: ‘Nederlandse banken nemen verantwoordelijkheid voor het respecteren van mensenrechten wereldwijd. Dat is een belangrijke stap om mondiale productieketens eerlijker en duurzamer te maken.’

Het bankenconvenant is het tweede convenant over maatschappelijk verantwoord ondernemen dat –na het textielconvenant- tot stand komt. Minister Ploumen, die het initiatief heeft genomen voor het convenantentraject: ‘Bedrijven die betrokken zijn bij slechte arbeidsomstandigheden, milieuvervuiling of het oneerlijk onteigenen van land hebben allemaal een bankrekening of een lening. Banken spreken nu af dat zij hun invloed willen gebruiken om deze mensenrechtenschendingen door hun klanten tegen te gaan. Hiermee heeft het convenant een heel breed bereik en kan het de levens van miljoenen mensen verbeteren.’

Minister Dijsselbloem vindt het convenant een mooi voorbeeld van publiek-private samenwerking: ‘Ik ben blij dat de Nederlandse banken afspraken hebben gemaakt met maatschappelijke organisaties om mensenrechtenschendingen te voorkomen en aan te pakken. Banken kunnen eraan bijdragen dat hun klanten mensenrechten respecteren en geen kinderarbeid of gedwongen arbeid in hun productieketens hebben. In het convenant zijn ook afspraken gemaakt over transparantie. Het moet duidelijk zijn voor consumenten in welke sectoren banken investeren en hoe zij hun klanten aanspreken op hun mensenrechtenbeleid.’

Volgens de afspraken in het convenant zullen banken en andere partijen samen inventariseren waar risico's zijn in de investeringsketen van hun zakelijke klanten. Denk bijvoorbeeld aan een bedrijf dat een lening aanvraagt voor een fabriek in een regio waar veel kinderarbeid of landroof plaatsvindt. Met zo'n bedrijf zullen banken afspraken maken over hoe deze risico's het beste aangepakt kunnen worden.

Het convenant is vrijwillig maar de afspraken zijn niet vrijblijvend. Jaarlijks rapporteren de banken over hun resultaten via een onafhankelijk secretariaat bij de Sociaal Economische Raad aan een monitoringscommissie en een stuurgroep. Banken die hun afspraken niet nakomen, worden door de andere partijen hierop aangesproken en kunnen uiteindelijk zelfs uit het convenant gezet worden.

Minister Ploumen en Minister Dijsselbloem willen zich inzetten om op internationaal niveau tot vergelijkbare afspraken te komen. Zij zullen hierover spreken met hun collega's in de EU en de OESO. De komende maanden zullen meer convenanten worden gesloten, onder meer in de goudsector en levensmiddelsector en met verzekeraars.

(einde nieuwsbericht)

Maatschappelijk ondernemen

De term maatschappelijk ondernemen is niet nieuw in het bedrijfsleven. Maatschappelijk verantwoord ondernemen: het perspectief vanuit de overheid Notitie naar aanleiding van het advies van de Sociaal Economische Raad "De winst van waarden", 15 december 2000. Sinds 21 maart 2011 zijn door de Verenigde Naties de "Guiding Priciples on Business and Human Rights" A/HRC/17/31 vastgelegd.De Staat der Nederlanden heeft via Ministerie van Buitenlandse Zaken "Nationaal Actieplan Bedrijfsleven en Mensenrechten" geschreven.Het Europees Parlement heeft het onderwerp ook op de agenda staan,(zittingsdocument A8-0243/2016,van 19-07-2016) betreft de strafrechtelijke aansprakelijkheid van bedrijven en de schending van mensenrechten. Ministers Ploumen (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) en Dijsselbloem (Financiën) hebben op 28-10-2016 hun handtekening gezet onder het convenant Bancaire Sector. Het convenant bevat afspraken over het aanpakken en voorkomen van mensenrechtenschendingen.

UNITED NATIONS

A

General Assembly

Distr.
GENERAL

A/RES/53/144
8 March 1999

Fifty-third session
Agenda item 110 (*b*)

RESOLUTION ADOPTED BY THE GENERAL ASSEMBLY

[*on the report of the Third Committee (A/53/625/Add.2)*]

53/144. Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms

The General Assembly,

Reaffirming the importance of the observance of the purposes and principles of the Charter of the United Nations for the promotion and protection of all human rights and fundamental freedoms for all persons in all countries of the world,

Taking note of Commission on Human Rights resolution 1998/7 of 3 April 1998,[1] in which the Commission approved the text of the draft declaration on the right and responsibility of individuals, groups and organs of society to promote and protect universally recognized human rights and fundamental freedoms,

Taking note also of Economic and Social Council resolution 1998/33 of 30 July 1998, in which the Council recommended the draft declaration to the General Assembly for adoption,

Conscious of the importance of the adoption of the draft declaration in the context of the fiftieth anniversary of the Universal Declaration of Human Rights,[2]

---

[1] See *Official Records of the Economic and Social Council, 1998, Supplement No. 3* (E/1998/23), chap. II, sect. A.

[2] Resolution 217 A (III).

1. *Adopts* the Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms, annexed to the present resolution;

2. *Invites* Governments, agencies and organizations of the United Nations system and intergovernmental and non-governmental organizations to intensify their efforts to disseminate the Declaration and to promote universal respect and understanding thereof, and requests the Secretary-General to include the text of the Declaration in the next edition of *Human Rights: A Compilation of International Instruments*.

85th plenary meeting
9 December 1998

ANNEX

Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms

The General Assembly,

Reaffirming the importance of the observance of the purposes and principles of the Charter of the United Nations for the promotion and protection of all human rights and fundamental freedoms for all persons in all countries of the world,

Reaffirming also the importance of the Universal Declaration of Human Rights[2] and the International Covenants on Human Rights[3] as basic elements of international efforts to promote universal respect for and observance of human rights and fundamental freedoms and the importance of other human rights instruments adopted within the United Nations system, as well as those at the regional level,

Stressing that all members of the international community shall fulfil, jointly and separately, their solemn obligation to promote and encourage respect for human rights and fundamental freedoms for all without distinction of any kind, including distinctions based on race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status, and reaffirming the particular importance of achieving international cooperation to fulfil this obligation according to the Charter,

Acknowledging the important role of international cooperation for, and the valuable work of individuals, groups and associations in contributing to, the effective elimination of all violations of human rights and fundamental freedoms of peoples and individuals, including in relation to mass, flagrant or systematic violations such as those resulting from apartheid, all forms of racial discrimination, colonialism, foreign domination or occupation, aggression or threats to national sovereignty, national unity or territorial integrity and from the refusal to recognize the right of peoples to self-determination and the right of every people to exercise full sovereignty over its wealth and natural resources,

[3] Resolution 2200 A (XXI), annex.

Recognizing the relationship between international peace and security and the enjoyment of human rights and fundamental freedoms, and mindful that the absence of international peace and security does not excuse non-compliance,

Reiterating that all human rights and fundamental freedoms are universal, indivisible, interdependent and interrelated and should be promoted and implemented in a fair and equitable manner, without prejudice to the implementation of each of those rights and freedoms,

Stressing that the prime responsibility and duty to promote and protect human rights and fundamental freedoms lie with the State,

Recognizing the right and the responsibility of individuals, groups and associations to promote respect for and foster knowledge of human rights and fundamental freedoms at the national and international levels,

Declares:

Article 1

Everyone has the right, individually and in association with others, to promote and to strive for the protection and realization of human rights and fundamental freedoms at the national and international levels.

Article 2

1. Each State has a prime responsibility and duty to protect, promote and implement all human rights and fundamental freedoms, *inter alia*, by adopting such steps as may be necessary to create all conditions necessary in the social, economic, political and other fields, as well as the legal guarantees required to ensure that all persons under its jurisdiction, individually and in association with others, are able to enjoy all those rights and freedoms in practice.

2. Each State shall adopt such legislative, administrative and other steps as may be necessary to ensure that the rights and freedoms referred to in the present Declaration are effectively guaranteed.

Article 3

Domestic law consistent with the Charter of the United Nations and other international obligations of the State in the field of human rights and fundamental freedoms is the juridical framework within which human rights and fundamental freedoms should be implemented and enjoyed and within which all activities referred to in the present Declaration for the promotion, protection and effective realization of those rights and freedoms should be conducted.

Article 4

Nothing in the present Declaration shall be construed as impairing or contradicting the purposes and principles of the Charter of the United Nations or as restricting or derogating from the provisions of the

Universal Declaration of Human Rights,[2] the International Covenants on Human Rights[3] and other international instruments and commitments applicable in this field.

Article 5

For the purpose of promoting and protecting human rights and fundamental freedoms, everyone has the right, individually and in association with others, at the national and international levels:

(*a*) To meet or assemble peacefully;

(*b*) To form, join and participate in non-governmental organizations, associations or groups;

(*c*) To communicate with non-governmental or intergovernmental organizations.

Article 6

Everyone has the right, individually and in association with others:

(*a*) To know, seek, obtain, receive and hold information about all human rights and fundamental freedoms, including having access to information as to how those rights and freedoms are given effect in domestic legislative, judicial or administrative systems;

(*b*) As provided for in human rights and other applicable international instruments, freely to publish, impart or disseminate to others views, information and knowledge on all human rights and fundamental freedoms;

(*c*) To study, discuss, form and hold opinions on the observance, both in law and in practice, of all human rights and fundamental freedoms and, through these and other appropriate means, to draw public attention to those matters.

Article 7

Everyone has the right, individually and in association with others, to develop and discuss new human rights ideas and principles and to advocate their acceptance.

Article 8

1. Everyone has the right, individually and in association with others, to have effective access, on a non-discriminatory basis, to participation in the government of his or her country and in the conduct of public affairs.

2. This includes, *inter alia*, the right, individually and in association with others, to submit to governmental bodies and agencies and organizations concerned with public affairs criticism and proposals for improving

their functioning and to draw attention to any aspect of their work that may hinder or impede the promotion, protection and realization of human rights and fundamental freedoms.

Article 9

1. In the exercise of human rights and fundamental freedoms, including the promotion and protection of human rights as referred to in the present Declaration, everyone has the right, individually and in association with others, to benefit from an effective remedy and to be protected in the event of the violation of those rights.

2. To this end, everyone whose rights or freedoms are allegedly violated has the right, either in person or through legally authorized representation, to complain to and have that complaint promptly reviewed in a public hearing before an independent, impartial and competent judicial or other authority established by law and to obtain from such an authority a decision, in accordance with law, providing redress, including any compensation due, where there has been a violation of that person's rights or freedoms, as well as enforcement of the eventual decision and award, all without undue delay.

3. To the same end, everyone has the right, individually and in association with others, *inter alia*:

(*a*) To complain about the policies and actions of individual officials and governmental bodies with regard to violations of human rights and fundamental freedoms, by petition or other appropriate means, to competent domestic judicial, administrative or legislative authorities or any other competent authority provided for by the legal system of the State, which should render their decision on the complaint without undue delay;

(*b*) To attend public hearings, proceedings and trials so as to form an opinion on their compliance with national law and applicable international obligations and commitments;

(*c*) To offer and provide professionally qualified legal assistance or other relevant advice and assistance in defending human rights and fundamental freedoms.

4. To the same end, and in accordance with applicable international instruments and procedures, everyone has the right, individually and in association with others, to unhindered access to and communication with international bodies with general or special competence to receive and consider communications on matters of human rights and fundamental freedoms.

5. The State shall conduct a prompt and impartial investigation or ensure that an inquiry takes place whenever there is reasonable ground to believe that a violation of human rights and fundamental freedoms has occurred in any territory under its jurisdiction.

Article 10

No one shall participate, by act or by failure to act where required, in violating human rights and fundamental freedoms and no one shall be subjected to punishment or adverse action of any kind for refusing to do so.

Article 11

Everyone has the right, individually and in association with others, to the lawful exercise of his or her occupation or profession. Everyone who, as a result of his or her profession, can affect the human dignity, human rights and fundamental freedoms of others should respect those rights and freedoms and comply with relevant national and international standards of occupational and professional conduct or ethics.

Article 12

1. Everyone has the right, individually and in association with others, to participate in peaceful activities against violations of human rights and fundamental freedoms.

2. The State shall take all necessary measures to ensure the protection by the competent authorities of everyone, individually and in association with others, against any violence, threats, retaliation, de facto or *de jure* adverse discrimination, pressure or any other arbitrary action as a consequence of his or her legitimate exercise of the rights referred to in the present Declaration.

3. In this connection, everyone is entitled, individually and in association with others, to be protected effectively under national law in reacting against or opposing, through peaceful means, activities and acts, including those by omission, attributable to States that result in violations of human rights and fundamental freedoms, as well as acts of violence perpetrated by groups or individuals that affect the enjoyment of human rights and fundamental freedoms.

Article 13

Everyone has the right, individually and in association with others, to solicit, receive and utilize resources for the express purpose of promoting and protecting human rights and fundamental freedoms through peaceful means, in accordance with article 3 of the present Declaration.

Article 14

1. The State has the responsibility to take legislative, judicial, administrative or other appropriate measures to promote the understanding by all persons under its jurisdiction of their civil, political, economic, social and cultural rights.

2. Such measures shall include, *inter alia*:

(*a*) The publication and widespread availability of national laws and regulations and of applicable basic international human rights instruments;

(*b*) Full and equal access to international documents in the field of human rights, including the periodic reports by the State to the bodies established by the international human rights treaties to which it is a party, as well as the summary records of discussions and the official reports of these bodies.

3. The State shall ensure and support, where appropriate, the creation and development of further independent national institutions for the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms

in all territory under its jurisdiction, whether they be ombudsmen, human rights commissions or any other form of national institution.

Article 15

The State has the responsibility to promote and facilitate the teaching of human rights and fundamental freedoms at all levels of education and to ensure that all those responsible for training lawyers, law enforcement officers, the personnel of the armed forces and public officials include appropriate elements of human rights teaching in their training programme.

Article 16

Individuals, non-governmental organizations and relevant institutions have an important role to play in contributing to making the public more aware of questions relating to all human rights and fundamental freedoms through activities such as education, training and research in these areas to strengthen further, *inter alia*, understanding, tolerance, peace and friendly relations among nations and among all racial and religious groups, bearing in mind the various backgrounds of the societies and communities in which they carry out their activities.

Article 17

In the exercise of the rights and freedoms referred to in the present Declaration, everyone, acting individually and in association with others, shall be subject only to such limitations as are in accordance with applicable international obligations and are determined by law solely for the purpose of securing due recognition and respect for the rights and freedoms of others and of meeting the just requirements of morality, public order and the general welfare in a democratic society.

Article 18

1. Everyone has duties towards and within the community, in which alone the free and full development of his or her personality is possible.

2. Individuals, groups, institutions and non-governmental organizations have an important role to play and a responsibility in safeguarding democracy, promoting human rights and fundamental freedoms and contributing to the promotion and advancement of democratic societies, institutions and processes.

3. Individuals, groups, institutions and non-governmental organizations also have an important role and a responsibility in contributing, as appropriate, to the promotion of the right of everyone to a social and international order in which the rights and freedoms set forth in the Universal Declaration of Human Rights and other human rights instruments can be fully realized.

Article 19

Nothing in the present Declaration shall be interpreted as implying for any individual, group or organ of society or any State the right to engage in any activity or to perform any act aimed at the destruction of the rights and freedoms referred to in the present Declaration.

Article 20

Nothing in the present Declaration shall be interpreted as permitting States to support and promote activities of individuals, groups of individuals, institutions or non-governmental organizations contrary to the provisions of the Charter of the United Nations.

De belangrijke – maatschappelijke doelstelling van Audio-Rarities is **het in stand houden van de les van gisteren als een getuigenis, als les voor de toekomst.**Audio-Rarities verricht activiteiten van wetenschappelijke en maatschappelijke aard in algemene zin, zonder bedrijfseconomisch winstoogmerk; alle eventuele winst wordt bestemd voor de stichting.Door Audio-Rarities wordt deelgenomen aan het maatschappelijke verkeer en het streven van Audio-Rarities is duurzaam. De materiële waarde van de onderneming Audio-Rarities en die van de stichting kunnen momenteel gesteld worden op nihil.Maar het werk "Hitler's Inferno,eigendom van Audio-Rarities en de stichting.Audio-Rarities vertegenwoordigen een hoge immateriële waarde.Dit project,Hitler's Inferno,geniet ondertussen internationale bekendheid,en bij dit project zijn diverse gerenommeerde personen en bedrijven betrokken,zelfs het USHMM holocaust museum in Washington in USA.De voortzetting van "Hitler's Inferno,alsmede het werk van de stichting,mag derhalve niet in gevaar komen. De officier van justitie,dient daarom een goede kennis van de geschiedenis te hebben –of anders zich te laten informeren- en het belang van de geschiedenis als een les voor de toekomst onderschrijven en moet dit in zijn functie in zijn werk ook uitdragen.De situatie rond Hitler's Inferno moet zodanig worden uitgedragen dat de naam van Audio-Rarities, van de stichting en van betrokken derden (personen en bedrijven) inzake het project Hitler's Inferno niet ten onrechte met nazisme of neo-nazisme in verband wordt gebracht of dat enige andere wijze naamschade plaatsvindt.Onder de relaties en contacten van de stichting en Audio-Rarities kan twijfel ontstaan en onzekerheid,door de handelswijze van de Kamer van Koophandel Audio-Rarities uit te schrijven uit het handelsregister.Er zou een beeld kunnen opkomen dat "Hitler's Inferno niet meer is toegelaten dus verboden is.Dat is niet goed voor het imago.

Nu de stukken toch in handen zijn van de Officier van Justitie –voor de personen die Ik niet heb verzocht- de bovengenoemde personen te verzoeken de onjuistheid van de notariële akte te bewijzen.Ik stel hiervoor twee maanden vanaf de datum van betekening door de deurwaarder van het exploot de mogelijkheid open. Er voldoende tijd om contact te zoeken met de notaris voor het opvragen van de authentieke aktes.

Aan dit verzoek zijn de volgende stukken gehecht:

Producties:

1. Fotokopie van akte notarieel van rectificatie onder ede,dd 21 juni 2007,
2. CD Hitler's Inferno,
3. Data DvD-rom als naslagwerk met details en jurisprudentie,(deze DvD-rom is ook al in het bezit van Vaste Commissie van V&J van de Tweede Kamer Staten Generaal) verzonden door de stichting per 1 september 2014,
4. Brief USHMM "never again campaign",31 mei 2016, Geleste Z. Maier,Director of Stewardship "Legacy of Light Society",

5. Brief “Legacy of Light Society”,31 mei 2016, Alfred Munzer, National Chair “Legacy of Light Society”,

6. CD-rom met daarop het Jaarverslag 2016 door de stichting.In het verslag ook de informatie en opbrengsten Audio-Rarities,(pdf-bestand),

7. Opleggen valsheidsprocedure aktes notarieel belastingdienst,dd 28-09-2009,

8. Belastingdienst bedrijfsbezoek dd,10-06-2014,kenmerk:8031.87.269,P.J.M. Peters belastinginspecteur,

9. Opleggen valsheidsprocedure aktes notarieel Kamer van Koophandel Brabant,W.A.M. te Lintelo, Hoofd Bedrijvenregister,dd 18-10-2011,

10. Brief Kamer van Koophandel,dd 11-10-2011, “uitschrijving Audio-Rarities”,kenmerk: KvK nr. 17090220,W.A.M. te Lintelo,Hoofd Bedrijvenregister,Kamer van Koophandel Brabant,

11. Brief Kamer van Koophandel,dd 01-11-2011,R.Adriaans, Specialist Bedrijvenregister,dat de inschrijving van de eenmanszaak “Audio-Rarities gehandhaafd blijft naar aanleiding van de stukken van de aanbieding opleggen valsheidsprocedure,dd 18-10-2011,

12. Fotokopie gegevens Audio-Rarities KvK,dd, 30-06-2014,

13. Kopie e-mail Kamer van Koophandel,dd 06-12-2016,Hicran Dosun-Orak,medewerker Frontoffice,(Frontoffice Zuid West I),met de mededeling dat de Kamer van Koophandel genoodzaakt is Audio-Rarities uiterlijk op 8 december 2016 uit te schrijven van het handelsregister.

Link promo Hitler’s Inferno:
https://vimeo.com/194594536

Link onderzoek Hitler’s Inferno:
http://www.archive.org/details/RESEARCHHitlersInferno

Slotwoord

MVO Nederland werkt nauw samen met brancheorganisaties, kamers van koophandel, de EVD en werkgeversverenigingen. MVO Nederland is een platform en aanspreekpunt voor alle partijen die MVO-activiteiten (willen) ondernemen. Als onafhankelijke stichting stimuleert MVO Nederland de samenwerking tussen bedrijven, ondernemersorganisaties, overheid, maatschappelijke organisaties, onderzoek en onderwijs. De Europese Commissie heeft bijvoorbeeld alle lidstaten in haar strategie ‘MVO 2011-2014’ gevraagd een actieplan mensenrechten en bedrijfsleven op te stellen voor de implementatie van de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. In 2011 zijn hierover wereldwijde afspraken gemaakt in de UN Guiding Principles for Business and Human Rights. De basis van deze principes is: Overheden hebben de plicht om mensen te beschermen tegen mensenrechtenschendingen, ook door bedrijven. Deze plicht staat beschreven in internationale verdragen tussen staten. Kamer van Koophandel vormt een afspiegeling van het bedrijfsleven,daarom heeft de Kamer de verantwoordelijkheid om mensenrechten te respecteren.Verwijs naar productie nummer “1” het (kopie) afschrift rectificatie van de notariële akte,de aanhechtingen “1b”en “4b” betreft Audio-Rariries “Hitler’s Inferno” de taak voor politiek de getuigenis als les voor de toekomst te gebruiken bij de behandeling van wetsvoorsellen of vragen te stellen aan de regering.De eenmanszaak “Audio-Rarities (kvk-nr 17090220) **niet** te schrappen uit het handelsregister van de Kamer van Koophandel.

Dit verzoekschrift/ aangifte samen met de producties welke als hier ingelast dienen te worden beschouwd en uitdrukkelijk deel van de betekening uitmaken,en dat hierbij uitdrukkelijk naar de inhoud van die stukken wordt verwezen.

IFUD of Human Rights
de voorzitter
J.P. van den Wittenboer

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.webs.com

Vraagstelling

- Is hier sprake van onzorgvuldig dossierbeheer door de Kamer van Koophandel,
- Is hier sprake van een nauwgezette bureaucraat een uitvoerder van wetten van wat hem bevolen wordt,
- Is hier sprake van een gewetenloze bureaucraat,
- Is hier sprake van instructies van hogerhand,
- Wanneer sprake is van onzorgvuldig dossierbeheer zonder opzet.Hoe liggen de verhoudingen van aanrekenbare verantwoordelijkheid en aanprakelijkheid bij een hiërarchisch hogere functionaris als die van het hoofd bedrijvenregister en tussen een lagere medewerker van het front office.

Valsheidsmisdrijven

De Juiste informatie over eenmanszaken in het algemeen door de belastingdienst projecteren op eenmanszaak Audio-Rarities door “Hitler’s Inferno” geheel buiten de beoordeling te laten, compleet met de notariële akte onder ede waarin alles is vastgelegd.Dat is niet alleen het vertrouwen in het notariaat in gedrang brengen,maar ook vertrouwen in het rechtssysteem.Wetens en willens vermommen van de doelstelling “Hitler’s Inferno”-getuigenis als waarschuwing en les voor de toekomst.Bewust onjuist in het totaalbeeld plaatsen door eenzijdige informatie te verstrekken,onderdelen te negeren of te verzwijgen.

Heractivering Audio-Rarities 17090220

- **Rano Lerrick** <rano.lerrick@kvk.nl>

-
- Today Dec 20- 2016 at 2:59 PM

To

- 'ifudofhumanrights@yahoo.com'

Message body
Geachte heer Van den Wittenboer,

Naar aanleiding van uw brief inzake de uitschrijving van uw onderneming Audio-Rarities uit het Handelsregister onder dossiernummer 17090220, deel ik u hierbij mee dat wij de inschrijving zullen herstellen.
U zult hiervan bericht ontvangen.

Ik hoop u voldoende te hebben geïnformeerd en dank u voor uw medewerking.

Met vriendelijke groet,

Rano Lerrick
Team Deregistratie

Rano Lerrick

Projectmedewerker Deregistratie

t +31 88 585 15 85
e rano.lerrick@kvk.nl

Kamer van Koophandel

www.kvk.nl

Uittreksel Handelsregister Kamer van Koophandel

KvK-nummer 17090220

Onderneming

Handelsnaam	Audio-Rarities
Rechtsvorm	Eenmanszaak
Startdatum onderneming	31-08-1995
Activiteiten	SBI-code: 46435 - Groothandel in beeld- en geluidsdragers
Werkzame personen	0

Vestiging

Vestigingsnummer	000010995021
Handelsnaam	Audio-Rarities
Bezoekadres	Kastanje 28, 5731NK Mierlo
Postadres	Postbus 324, 5660AH Geldrop
Telefoonnummer	0650425552
Datum vestiging	31-08-1995
Activiteiten	SBI-code: 46435 - Groothandel in beeld- en geluidsdragers
Activiteiten	Groothandel in cd's en Mp3 (smal assortiment met slechts één enkel product "Hitler's Inferno)
Werkzame personen	0

Eigenaar

Naam	van den Wittenboer, Joannes Petrus
Geboortedatum en -plaats	14-05-1955, Mierlo
Adres	Kastanje 28, 5731NK Mierlo
Datum in functie	31-08-1995

Uittreksel is vervaardigd op 20-12-2016 om 15.47 uur.

Waarmerk KvK

Dit uittreksel is gewaarmerkt met een digitale handtekening en is een officieel bewijs van inschrijving in het Handelsregister. In Adobe kunt u de handtekening bovenin het scherm controleren. Meer informatie hierover vindt u op www.kvk.nl/egd. De Kamer van Koophandel adviseert dit uittreksel alleen digitaal te gebruiken zodat de integriteit van het document gewaarborgd en de ondertekening verifieerbaar blijft.

2016-12-20 15:47:58

12/12/16

Correspondentie uitsluitend aan: Intermediaire stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, Postbus 324, 5660 AH Geldrop o.v.v. dossier: IFUD/Hof van Justitie.

Heden, de negende december tweeduizendzestien

Heb ik, Gijsbertha Johanna Baks-van Haaften, als toegevoegd gerechtsdeurwaarder werkzaam ten kantore van Jennemieke Maria Rijken gerechtsdeurwaarder met vestigingsplaats 's-Hertogenbosch en aldaar kantoorhoudende aan de Oranje Nassaulaan 1;

OP VERZOEK VAN:

De stichting **Intermediaire stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens**, gevestigd te Mierlo, gemeente Geldrop-Mierlo aan de Kastanje 28 en aldaar woonplaats kiezende van welke stichting de voorzitter Dhr. J.P. van den Wittenboer de zaak behandeld;

A A N :

Het openbaar lichaam **Arrondissementsparket Oost-Brabant**, zetelend te **'s-Hertogenbosch**, aan de **Leeghwaterlaan 8**, mitsdien aldaar aan laatstgenoemd adres mijn exploit doende en afschrift dezes en na te melden ingebonden verzoekschrift met bijlagen, genaamd "Nothing but the Truth" latende aan de aldaar werkzame:

dhr. O.T.W.M. Claassen

B E T E K E N D :

een ingebonden verzoekschrift (43 bedrukte pagina's) getiteld:

"Nothing but the Truth the protection of whistle-blowers at EU level.
An initiative by Mr. JEAN-MARIE CAVADA Alde Juri coordinator, MEP & Ms. CECILIA WIKSTRÖM, Alde Libe coordinator MEP" gedateerd Wednesday 27 january 2016,
beginnende met "BETEKENEN AAN ….. en eindigende met "A video interview ….. (waarna nog een pagina met 3 foto's volgt);

waarin requirante verzoekt om een **Prejudiciële verwijzing**, naar de inhoud van welk ingebonden verzoekschrift ten deze uitdrukkelijk wordt verwezen, en welke inhoud als hier letterlijk herhaald en ingelast dient te worden beschouwd;

De kosten dezes zijn € 76,81 + € 16,13 btw

Ondergetekende verklaart opgemelde kosten te hebben verhoogd met een percentage gelijk aan het percentage, bedoeld in art. 9, eerste lid van de Wet op de Omzetbelasting 1968, aangezien de verzoekende partij de hem in rekening gebrachte omzetbelasting niet op grond van genoemde wet kan verrekenen;

tgv. gerechtsdeurwaarder.

HELP in the 28

Het Europese Mensenrechteneducatie Programma voor Juridische Professionals in de 28 lidstaten van de Europese Unie ("HELP in the 28") ondersteunt juridische professionals van de EU bij het verkrijgen van kennis en vaardigheden over hoe er verwezen kan worden naar het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie (het Handvest), het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en het Europees Sociaal Handvest (ESH). Verder zullen ze vertrouwd raken met de Europese jurisprudentie. Het versterkt ook het HELP-Netwerk van nationale opleidingsinstellingen en orde van advocaten in de EU.

Onder dit programma zijn 4 nieuwe cursussen ontwikkeld gebaseerd op EU prioriteiten: Strijd tegen racisme, xenofobie en homofobie; bescherming van persoonsgegevens en privacyrechten; arbeidsrechten; en recht op menselijke integriteit (bio-ethiek). De cursussen worden aangepast aan de nationale rechtsstelsels en talen voordat ze worden uitgeprobeerd in –ten minste- 13 EU lidstaten. Hierna worden de cursussen overgezet naar het zelfstudie deel van het gratis HELP e-platform.

Het budget van het "HELP in the 28" programma is ongeveer €1.6 miljoen, voornamelijk gefinancierd door de Europese Unie (Directoraat-General for Justice and Consumers). "HELP in the 28" wordt uitgevoerd door de Raad van Europa en profiteert van de sterke inzet van huidige betrokken partners, voornamelijk EU nationale opleidingsinstellingen, orde van advocaten en het Europees Netwerk voor Justitiële Opleiding.

Bron: coe.int

Open Letter by the Editor-in-Chief: Declaration of Academic Freedom (Scientific Human Rights)
*The Dutch Translation**

Declaratie van Academische Vrijheid

(Wetenschappelijke Mensenrechten)

Artikel 1: Preambule

Meer dan welke tijd dan ook in de geschiedenis van de mensheid weerspiegelt het begin van de 21e eeuw de diepgaande betekenis van de rol van wetenschap en technologie in menselijke aangelegenheden.

Het krachtige doordringende karakter van de moderne wetenschap en technologie heeft de algemene opvatting doen ontstaan dat verdere hoofdontdekkingen in principe alleen gemaakt kunnen worden door grote onderzoeksgroepen die gesubsidieerd worden door de overheid of het bedrijfsleven en die de beschikking hebben over uitzonderlijk dure instrumentatie en geassisteerd worden door hordes ondersteunend personeel.

Deze algemene opvatting is echter van mythische aard en is in tegenspraak met hoe wetenschappelijke ontdekkingen werkelijk gedaan worden. Grote en kostbare technologische projecten, hoe complex ook, zijn slechts het resultaat van het toepassen van diepe wetenschappelijke inzichten van kleine groepen toegewijde onderzoekers of alleen werkende wetenschappers die vaak in een isolement werken. Een wetenschapper die alleen werkt is nu en in de toekomst, net als in het verleden, in staat om een ontdekking te doen die een substantiële invloed heeft op het lot van de mensheid en die het aangezicht van de hele planeet waar we zo onbetekenend op verblijven verandert.

Fundamentele ontdekkingen worden over het algemeen gedaan door individuen op ondergeschikte posities binnen overheidsinstellingen, onderzoeks- en opleidingsinstituten of commerciële ondernemingen. Onderzoekers worden maar al te vaak beperkt en onderdrukt door instituten en bedrijfsdirecteuren die met een andere agenda werken en vanuit persoonlijke belangen of in het belang van het instituut of het bedrijf of door grootheidswaanzin wetenschappelijke ontdekkingen en onderzoek proberen te controleren en/of toe te passen.

De annalen van de wetenschap zijn bezaaid met wetenschappelijke ontdekkingen die onderdrukt en bespot werden door de gevestigde orde, maar die in latere jaren bekendheid kregen en in het gelijk gesteld werden door de onverbiddelijke opmars van praktische noodzakelijkheid en intellectuele verlichting. Daarnaast zijn de wetenschappelijke annalen bevlekt en besmeurd door plagiaat en opzettelijk valse voorstellingen, daden begaan door mensen zonder scrupules, mensen die gemotiveerd werden door jaloezie en hebzucht. En zo is het nog steeds.

Het doel van deze declaratie is het ondersteunen en bevorderen van het grondbeginsel dat stelt dat wetenschappelijk onderzoek vrij moet zijn van verborgen en openlijk onderdrukkende invloeden van bureaucratische, politieke, religieuze en commerciële aard en dat wetenschappelijke creatie niet minder een mensenrecht is dan andere soortgelijke rechten en wanhopige ondernemingen zoals die voorgesteld zijn in internationale verdragen en het internationale recht.

Wetenschappers die deze declaratie ondersteunen behoren zich eraan houden als teken van solidariteit en betrokkenheid met de internationale wetenschapsgemeenschap en als waarborg voor de rechten van alle wereldburgers om naar vermogen individuele vaardigheden en aanleg te gebruiken voor ongeremde wetenschappelijke creatie, dit ter bevordering van de wetenschap en, naar hun uiterste vermogen als betamelijke burgers in een onbetamelijke wereld, voor de vooruitgang van de mensheid. Wetenschap en technologie zijn veel te lang dienaren van onderdrukking geweest.

Artikel 2: Wie is een wetenschapper

Een wetenschapper is ieder persoon die aan wetenschap doet. Ieder persoon die met een wetenschapper samenwerkt in het ontwikkelen, produceren en voorstellen van ideeën en data tijdens onderzoek of toepassing is ook een wetenschapper.

Artikel 3: Waar wordt er wetenschap geproduceerd

Wetenschappelijk onderzoek kan overal worden uitgevoerd, bijvoorbeeld op een werkplek, tijdens een formele educatiecursus, tijdens een gesponsord academisch programma, in groepen, of als individu die thuis onafhankelijk onderzoek doet.

Artikel 4: Vrijheid van keuze van onderzoeksthema

Veel wetenschappers die werken voor een hogere onderzoeksgraad of in andere onderzoeksprogramma's op academische instituten zoals universiteiten of hogescholen worden verhinderd om te werken aan een onderzoeksonderwerp naar eigen keuze door begeleidende academici en/of administra-

*Original text published in English: *Progress in Physics*, 2006, v. 1, 57–60. Online — http://www.geocities.com/ptep_online/.

Originele Engelse versie door Dmitri Rabounski, hoofdredacteur van het tijdschrift *Progress in Physics*. E-mail: rabounski@yahoo.com.

Vertaald door Eit Gaastra. E-mail: eitgaastra@freeler.nl.

tieve ambtenaren, niet vanwege het ontbreken van ondersteunende faciliteiten maar omdat de academische hiërarchie en/of andere ambtenaren doodeenvoudig de onderzoeksrichting niet goedkeuren als het voorgestelde onderzoek de potentie heeft om voor onrust te zorgen ten aanzien van heersende dogma's en favoriete theorieën, of als het voorgestelde onderzoek de subsidies van andere projecten in gevaar kan brengen. Het gezag van de orthodoxe meerderheid meent zeer vaak een onderzoeksproject te moeten torpederen zodat gezag en budgetten onaangetast blijven. Deze alledaagse praktijken zijn weloverwogen belemmeringen om vrije wetenschappelijke gedachten tegen te houden, ze zijn extreem onwetenschappelijk en crimineel. Ze mogen niet getolereerd worden.

Een wetenschapper die werkt voor een academisch instituut, autoriteit of instelling behoort volkomen vrij te zijn ten aanzien van de keuze van het onderzoeksonderwerp en mag enkel beperkt worden door de materiële ondersteuning en intellectuele vaardigheden die geboden worden door het opleidingsinstituut, de instelling of de autoriteit. Als de wetenschapper een onderzoek uitvoert als lid van een samenwerkende groep behoren de onderzoeksdirecteuren en teamleiders zich te beperken tot een adviserende en consulterende rol met betrekking tot de keuze van een relevant onderzoeksthema door een wetenschapper in de groep.

Artikel 5: Vrijheid van keuze van onderzoeksmethoden

Het gebeurt vaak dat er op een wetenschapper druk wordt uitgeoefend door administratief personeel of begeleidende academici met betrekking tot een onderzoeksprogramma dat in een academische omgeving wordt uitgevoerd. Deze druk wordt uitgeoefend om een wetenschapper er toe te dwingen om andere onderzoeksmethoden te gebruiken dan de wetenschapper heeft gekozen, dit vanwege geen andere reden dan persoonlijke voorkeur, vooroordeel, institutioneel beleid, redactionele voorschriften of verenigde autoriteit. Deze praktijk, die zeer wijdverbreid is, is een weloverwogen ontkenning van de vrijheid van gedachten en kan niet toegestaan worden.

Een non-commerciële of academische wetenschapper heeft het recht om een onderzoeksthema te ontwikkelen op elke redelijke manier en met alle redelijke middelen die hij als het meest effectief beschouwt. De uiteindelijke beslissing ten aanzien van hoe het onderzoek uitgevoerd zal worden behoort te worden gemaakt door de wetenschapper zelf.

Als een non-commerciële of academische wetenschapper werkt als lid van een samenwerkend non-commercieel of academisch team van wetenschappers behoren de projectleiders en onderzoeksdirecteuren enkel adviserende en consulterende rechten te hebben en behoren zij niet op een andere manier de onderzoeksmethoden of het onderzoeksthema van de wetenschapper in de groep te beïnvloeden, matigen of beperken.

Artikel 6: Vrijheid van samenwerking en deelname in een onderzoek

Er is een aanzienlijke hoeveelheid institutionele rivaliteit in de alledaagse praktijk van de moderne wetenschap die samengaat met gevallen van persoonlijke jaloezie en het ten koste van alles zorgen voor het behoud van reputaties, ongeacht het wetenschappelijke wezen. Dit heeft er vaak toe geleid dat wetenschappers belet werden de hulp in te roepen van competente collega's van rivaliserende instituten of anderen zonder enige binding met een academisch instituut. Ook deze praktijken zijn weloverwogen belemmeringen van wetenschappelijke vooruitgang.

Als een non-commerciële wetenschapper assistentie van een ander persoon nodig heeft en deze andere persoon stemt daarin toe dan heeft de wetenschapper de vrijheid om die persoon uit te nodigen om enige of alle mogelijke assistentie te verlenen mits de assistentie binnen het aan het onderzoek verbonden budget valt. Als de assistentie onafhankelijk is van budgetoverwegingen heeft de wetenschapper de vrijheid om de assisterende persoon naar eigen goeddunken in dienst te nemen, vrij van enige bemoeienis door welk ander persoon dan ook.

Artikel 7: Vrijheid van meningsverschil in wetenschappelijke discussies

Door heimelijke jaloezie en oude gevestigde belangen verafschuwt de moderne wetenschap openlijke discussie en verbant zij moedwillig wetenschappers die twijfelen aan de orthodoxe standpunten. Zeer vaak worden uitzonderlijk bekwame wetenschappers die op de tekortkomingen in de gangbare theorieën of interpretatie van data wijzen gelabeld als zonderlingen, zodat hun denkbeelden probleemloos genegeerd kunnen worden. Ze worden publiekelijk en privé bespot en het wordt hen systematisch belet om conferenties, seminaries en colloquia te bezoeken, zodat hun ideeën geen publiek kunnen vinden. Opzettelijke vervalsing van data en het verkeerd voorstellen van theorieën zijn nu veel gebruikte werktuigen van onscrupuleuzen in het onderdrukken van feiten, zowel technisch als historisch. Er hebben zich internationale commissies van wetenschappelijke onverlaten gevormd en deze commissies treden als gastheer op tijdens door henzelf in het leven geroepen internationale conferenties waar alleen hun volgelingen toegestaan wordt om lezingen te presenteren, ongeacht de kwaliteit van de inhoud. Deze commissies halen enorme sommen geld uit de publieke portemonnee om hun gesponsorde projecten te subsidiëren door hun toevlucht te nemen tot misleiding en leugens. Iedere op wetenschappelijke gronden berustende tegenwerping ten aanzien van hun voorstellen wordt op hun instigatie volledig doodgezwegen, zodat geld naar hun projecten kan blijven stromen en hun goedbetaalde banen gegarandeerd blijven. Opponerende wetenschappers zijn in

hun opdracht ontslagen; anderen is het belet om zekerheidbiedende academische aanstellingen te krijgen door een netwerk van corrupte medeplichtigen. In andere situaties zijn sommigen verdreven van een kandidatuur voor programma's voor een hogere graad, zoals promotie naar een doctortitel, omdat ze ideeën hebben geuit die de gangbare theorie zouden kunnen ondermijnen, hoe oud die orthodoxe theorie ook was. Het fundamentele feit dat geen wetenschappelijke theorie definitief noch onschendbaar is en daarom open staat voor discussie en her-evaluatie wordt door hen grondig genegeerd. Ook negeren ze het feit dat een fenomeen meerdere aannemelijke verklaringen kan hebben en brengen ze iedere verklaring die niet in overeenstemming is met de orthodoxe opinie kwaadaardig in diskrediet. Zonder aarzelen nemen ze hun toevlucht tot het gebruik van onwetenschappelijke argumenten om hun vooringenomen mening te rechtvaardigen.

Alle wetenschappers behoren vrij te zijn om over hun onderzoek en het onderzoek van anderen te discussiëren zonder angst om publiekelijk of privé zonder wezenlijke argumenten belachelijk gemaakt te worden of te worden beschuldigd, gekleineerd, betwist of anderszins in diskrediet gebracht te worden door ongefundeerde aantijgingen. Geen wetenschapper mag in een positie gebracht worden waar levensonderhoud of reputatie in gevaar zijn als gevolg van het uiten van een wetenschappelijke mening. Vrijheid van wetenschappelijke expressie behoort een uiterst hoog goed te zijn. Het gebruik van macht in het weerleggen van een wetenschappelijk argument is niet wetenschappelijk en behoort niet gebruikt te worden om te muilkorven, onderdrukken, intimideren, verbannen of anderszins een wetenschapper te dwingen of uit te sluiten. Opzettelijke onderdrukking van wetenschappelijke feiten of argumenten, zowel actief door daad als passief door weglaten, en opzettelijke vervalsing van data om een argument te ondersteunen of om een opponerende opvatting in diskrediet te brengen is wetenschappelijke fraude en dient beschouwd te worden als een wetenschappelijke misdaad. Grondbeginselen ten aanzien van bewijsmateriaal behoren iedere wetenschappelijke discussie te begeleiden, of het bewijsmateriaal nu experimenteel, theoretisch of een combinatie van die twee is.

Artikel 8: Vrijheid van publicatie van wetenschappelijke resultaten

Een betreurenswaardige censuur is nu de standaardpraktijk geworden bij redacties van de belangrijke wetenschapstijdschriften en elektronische archieven en hun bendes zogenaamde deskundige referees. De referees worden voor het grootste deel beschermd door anonimiteit zodat de auteur niet hun zogenaamde deskundigheid kan verifiëren. Stukken worden momenteel routinematig geweigerd als de auteur de dominante theorie en gangbare orthodoxie verwerpt of weerlegt. Veel stukken worden nu automatisch geweigerd omdat bij de referenties een wetenschapper staat die in ongenade is gevallen bij de redacteuren, referees of andere deskundige censoren, zonder dat men zich ook maar enigszins over de inhoud van het stuk bekommert. Er bestaat een zwarte lijst van wetenschappers die een afwijkende mening hebben en deze lijst gaat over en weer tussen participerende redacties. Dit alles draagt bij aan grove vooringenomenheid en een misdadige onderdrukking van vrije gedachten en dient veroordeeld te worden door de internationale wetenschapsgemeenschap.

Alle wetenschappers behoren het recht te hebben om hun wetenschappelijke onderzoeksresultaten geheel of gedeeltelijk te presenteren op relevante wetenschapconferenties en hetzelfde te publiceren in gedrukte wetenschapstijdschriften, elektronische archieven en welke andere media dan ook. Van geen enkele wetenschapper behoren stukken of verslagen die ter publicatie aangeboden worden aan wetenschapstijdschriften, elektronische archieven of andere media geweigerd te worden alleen maar omdat het werk de gangbare meerderheidsmening ter discussie stelt, in conflict is met de opvattingen van de redactie, de bases ondermijnt van andere in gang gezette of geplande onderzoeksprojecten van andere wetenschappers, of botst met een politiek dogma, religieus geloof of persoonlijke mening van een ander, en geen enkele wetenschapper behoort op een zwarte lijst te staan of anderszins gecensureerd te worden noch verhinderd te worden om tot publicatie te komen door welk ander persoon dan ook. Geen wetenschapper behoort door de belofte van een geschenk of andere vergoeding ter omkoping de publicatie van het werk van een andere wetenschapper te blokkeren, modificeren of anderszins met de publicatie van het werk te interfereren.

Artikel 9: Het co-auteurschap van wetenschappelijke artikelen

Het is een slecht verborgen gehouden geheim binnen wetenschappelijke kringen dat veel co-auteurs van onderzoeksartikelen eigenlijk weinig of niks van doen hebben met het onderzoek waarover gerapporteerd wordt. Veel supervisors van afstuderende studenten bijvoorbeeld zijn er niet afkerig van om hun namen op artikelen te zetten van personen die slechts nominaal onder hun supervisie werken. In veel van die gevallen heeft degene die het artikel schrijft een superieur begrip ten aanzien van de materie vergeleken met de supervisor. In andere situaties, ook nu weer met als doel algemene bekendheid, reputatie, geld, prestige en dergelijke, worden niet-participerende personen aan het artikel toegevoegd als co-auteur. De werkelijke auteurs van dergelijke artikelen kunnen hiertegen enkel protesteren in het besef dat ze het risico lopen om later hiervoor gestraft te worden of, naar gelang de omstandigheden, zelfs uitgesloten te worden van de kandidatuur voor een hogere onderzoeksgraad of van de onderzoeksgroep. Velen zijn feitelijk ver-

bannen onder dergelijke omstandigheden. Deze ontstellende praktijken kunnen niet getolereerd worden. Alleen de personen verantwoordelijk voor het onderzoek behoren als auteur geaccrediteerd te worden.

Geen wetenschapper behoort een ander persoon uit te nodigen om toegevoegd te worden en geen wetenschapper behoort het toe te staan dat zijn of haar naam toegevoegd wordt als co-auteur van een wetenschappelijk artikel als hij of zij niet significant heeft bijgedragen aan het onderzoek waarover gerapporteerd wordt in het artikel. Geen wetenschapper behoort het toe te staan dat hij of zij door een vertegenwoordiger van een academisch instituut, corporatie, overheidsinstelling of enig ander persoon als co-auteur toegevoegd wordt aan een artikel dat een onderzoek betreft waar hij of zij niet significant aan heeft bijgedragen, en geen wetenschapper behoort het toe te staan dat zijn of haar naam gebruikt wordt als co-auteur met als tegenprestatie welk geschenk of andere vergoeding ter omkoping dan ook. Geen persoon behoort een wetenschapper op wat voor manier dan ook ertoe te bewegen of proberen ertoe te bewegen om het toe te staan dat de naam van de wetenschapper toegevoegd wordt als co-auteur van een wetenschappelijk artikel dat een inhoud heeft waar hij of zij niet significant aan heeft bijgedragen.

Artikel 10: Onafhankelijkheid van affiliatie

Veel wetenschappers zijn nu in dienst met een korte termijn contract. Met de beëindiging van het dienstverband komt er ook een einde aan de academische affiliatie. Redacties voeren vaak het beleid dat personen zonder een academische of commerciële affiliatie niet gepubliceerd worden. Zonder affiliatie kan een wetenschapper van veel middelen niet gebruik maken en de mogelijkheden om lezingen te geven en artikelen te presenteren op conferenties worden er door beperkt. Dit is een verdorven praktijk die gestopt moet worden. Wetenschap herkent geen affiliatie.

Geen wetenschapper behoort belet te worden om artikelen te presenteren op conferenties, colloquia te geven op seminaries, te publiceren in welke media dan ook, toegang te krijgen tot academische bibliotheken of wetenschappelijke publicaties, wetenschappelijke bijeenkomsten bij te wonen of lezingen te geven, vanwege het niet geaffilieerd zijn met een academisch instituut, wetenschappelijk instituut, overheids- of bedrijfslaboratorium, of welke andere organisatie dan ook.

Artikel 11: Vrije toegang tot wetenschappelijke informatie

De meeste gespecialiseerde boeken over wetenschappelijke aangelegenheden en veel wetenschappelijke tijdschriften leveren weinig tot geen winst op zodat commerciële uitgevers niet bereid zijn ze te publiceren zonder een geldbijdrage van academische instituten, overheidsinstellingen, filantropische stichtingen en dergelijke. Onder zulke omstandigheden zouden commerciële uitgevers vrije toegang tot elektronische versies van de publicaties toe moeten staan en ernaar moeten streven de kosten van het gedrukte materiaal tot een minimum te beperken.

Alle wetenschappers behoren ernaar te streven dat hun onderzoeksartikelen gratis beschikbaar zijn voor de internationale wetenschapsgemeenschap of, als dat niet mogelijk is, beschikbaar zijn voor zo weinig mogelijk kosten. Alle wetenschappers zouden actief maatregelen moeten nemen om hun technische boeken verkrijgbaar te maken voor zo weinig mogelijk kosten, zodat de wetenschappelijke informatie beschikbaar kan zijn voor een bredere internationale wetenschapsgemeenschap.

Artikel 12: Ethische verantwoordelijkheid van wetenschappers

De geschiedenis toont ons dat wetenschappelijke ontdekkingen gebruikt worden voor zowel goed als kwaad en dat ze sommigen ten goede komen en anderen vernietigen. Omdat de vooruitgang van wetenschap en technologie niet kan stoppen zullen er bepaalde middelen moeten komen om kwaadaardige toepassingen te voorkomen. Enkel een democratisch gekozen regering die vrij is van religieuze, raciale en andere vooroordelen kan de beschaafde wereld waarborgen. Enkel democratisch gekozen regeringen, tribunalen en commissies kunnen het recht van vrije wetenschappelijke creatie waarborgen. Momenteel zijn er verscheidene ondemocratische staten en totalitaire regimes die actief onderzoek uitvoeren op het gebied van nucleaire fysica, chemie, virologie, genetische manipulatie, etc. om nucleaire, chemische en biologische wapens te produceren. Geen wetenschapper behoort vrijwillig samen te werken met ondemocratische staten of totalitaire regimes. Iedere wetenschapper die gedwongen wordt om te werken aan het ontwikkelen van wapens voor zulke staten behoort wegen en middelen te vinden om de vooruitgang van de onderzoeksprogramma's te vertragen en de wetenschappelijke output te beperken, zodat beschaving en democratie ten slotte kunnen zegevieren.

Alle wetenschappers dragen een morele verantwoordelijkheid voor hun wetenschappelijke creaties en ontdekkingen. Geen wetenschapper behoort zich vrijwillig bezig te houden met het ontwerpen of vervaardigen van wapens van welke soort dan ook voor ondemocratische staten of totalitaire regimes, of toestaan dat zijn of haar wetenschappelijke vaardigheden of kennis gebruikt wordt voor de ontwikkeling van wat dan ook dat de mensheid kan beschadigen. Een wetenschapper behoort te leven met het dictum dat iedere ondemocratische regering en iedere schending van de mensenrechten misdadig is.

28 maart 2006

Mensenrechten

Een ieder die zich binnen Nederland bevindt, ook vreemdelingen zonder verblijfsstatus, heeft het recht op bescherming van de menselijke waardigheid. Elementaire behoeften, zoals onderdak, kleding en voedsel raken aan de menselijke waardigheid.

Het Europees Comité voor Sociale Rechten bepaalde in oktober 2013 ook al in een voorlopige beslissing dat Nederland moet zorgen voor onderdak, eten en kleding van mensen die illegaal in Nederland verblijven. Het Comité verzocht Nederland onmiddellijke maatregelen te treffen om het risico op ernstige onherstelbare schade aan de integriteit van personen te voorkomen door hen te voorzien in hun basale behoeften zoals onderdak, kleding en voedsel.

Bron:College voor de Rechten van de Mens

'Een mens leeft, een systeem niet'

Onderzoek naar (problemen rond) inschrijvingen in de Basisregistratie personen (BRP). Onderzoeksteam mr. A.J.H. Tuzgöl-Broekhoven, projectleider mr. E.J.E. Govers-Vreeburg, onderzoeker mr. M. Ruitenburg, onderzoeker mr. J. Verhoef, senior-onderzoeker M. Dutij MSc, projectmedewerker S. Beer bc, projectondersteuning Nationale ombudsman mr. R.F.B. van Zutphen
Rapportnummer: 2016/110 Datum: 1 november 2016

Bijstand aan de thuisloze dakloze of de adresloze dakloze

Hoe zit het met bijstandsverlening aan personen die geen vaste woon- of verblijfplaats hebben?

Hoofdregel inschrijving BRP verplicht Art. 40 lid 1 PW bepaalt jegens welke gemeente recht op bijstand bestaat,. Dat us de gemeente waar iemand woonplaats heeft als bedoeld in de artikelen 10 lid 1, en11 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (CRVB:2015:4745). Het college mag zich bij het verlenen dan wel vaststellen van het recht op bijstand echter niet alleen baseren op de adresgegevens volgens de Basisregistratie Personen (BRP),het gaat om de feitelijke situatie (CRVB:2013:BY8020, CRVB:2013:1021, CRVB:2008:BD3393).

De aanvrager moet in ieder geval de nodige duidelijkheid verschaffen, onder meer over zijn woon- en verblijfplaats (art. 17 PW). Dat zal betrokkene moeten doen met voor het college controleerbare en verifieerbare gegevens over zijn feitelijke woon- en verblijfplaats zodat het recht op bijstand kan worden vastgesteld (CRVB:2013:BY9068). Ook van iemand die stelt dakloos te zijn kan worden gevergd dat hij controleerbare gegevens verstrekt over zijn feitelijke verblijfplaats, juist ook om vast te stellen dat hij dakloos is en niet een vast hoofdverblijf heeft (CRVB:2015:15). Voor de gemeente moet wel duidelijk zijn waar iemand feitelijk verblijft. Daarvoor worden vaak zogeheten zevendagen-formulieren gebruikt. Daarop moeten door belanghebbende de verblijfslocaties worden ingevuld zodat het college die kan controleren. (CRVB:2014:1479, CRVB:2015:176).

Ingeborg Lunenburg
29 januari 2017

GROSSE

IN NAAM DER KONINGIN

Op zeventien augustus negentienhonderd negenennegentig----------
verscheen voor mij, Meester Theodorus Hubertus Johannes----------
Maria op de Laak, notaris te Budel, gemeente Cranendonck:----------
de Heer **Joannes Petrus van den Wittenboer**, planned change --------
agent, zonder woonplaats, doch feitelijk verblijvende op het ----------
adres Kastanje 13, 5731 NM Mierlo, postadres: Postbus 324,----------
5660 AH Geldrop, geboren te Mierlo op veertien mei ----------
negentienhonderd vijfenvijftig, ongehuwd, nooit gehuwd geweest -------
en niet geregistreerd of geregistreerd geweest als partner, van----------
Nederlandse nationaliteit, legitimatie: paspoort nummer ----------
N86289636, afgegeven door de Burgemeester van----------
's-Gravenhage op negentien mei negentienhonderd----------
negenennegentig.----------
De comparant verklaarde als volgt.----------

" 1. In de Paspoortwet en paspoortregelgeving is geregeld dat---------
" de Burgemeester van 's-Gravenhage bevoegd is tot het ----------
" verstrekken van reisdocumenten aan personen die niet----------
" actueel in een basisadministratie van een gemeente zijn ----------
" ingeschreven.----------
" 2. Ik ben voorzitter en enig bestuurslid van de Intermediaire ---------
" Stichting van de----------
" Universele Verklaring van de Rechten van de Mens,----------
" statutair gevestigd te Geldrop, ingeschreven in het----------
" handelsregister te Eindhoven onder inschrijfnummer ----------
" 41092925.----------
" Het postadres van deze stichting is Postbus 324, 5660 AH --------
" Geldrop. Het feitelijke adres (hoofdkantoor en tevens enige--------
" vestiging) van deze stichting is Kastanje 13, 5731 NM----------
" Mierlo, het adres van mijn moeder, op welk adres ik ----------
" weliswaar niet sta ingeschreven, doch wel feitelijk verblijf.----------
" Bij de oprichting van de stichting door mij bij akte op vijftien--------
" oktober negentienhonderd drieënnegentig verleden voor de -------
" plaatsvervanger van notaris Derks te Budel bleek na ----------
" telefonisch overleg met de Kamer van Koophandel en ----------
" Fabrieken te Eindhoven dat de stichting geregistreerd----------
" moest worden op een bestaand (huis)adres in Nederland. ---------
" lemands feitelijke verblijf, ook wel "werkelijk verblijf" ----------
" genoemd, is onder meer van belang voor belastingzaken ----------
" en bijstandszaken. Dit "werkelijke verblijf" is de plaats----------
" waar----------
" men geacht kan worden met een zekere bestendigheid----------
" aanwezig te zijn. De bepaling van het "werkelijke verblijf"----------
" geschiedt met inachtneming van **alle omstandigheden**. ----------
" 3. De stichting is werkzaam in het algemeen belang en mijn ----------
" bestuursfunctie binnen deze stichting is onbezoldigd.----------
" Mijn activiteiten voor deze stichting verricht ik zonder dat----------
" ik daar een vergoeding voor ontvang. ----------
" 4. Ik bezit een eenmanszaak met de handelsnaam----------
" Audio Rarities. Het hoofdkantoor (tevens enige vestiging) ----------
" van Audio Rarities is op hetzelfde adres gevestigd ----------

als de stichting en hanteert ook hetzelfde postbusnummer. --------
Audio Rarities is ingeschreven in het voormelde ----------
handelsregister onder inschrijfnummer 17090220.----------
5. De stichting is werkzaam voor Audio Rarities. ----------
De onderneming is een non-profitonderneming.----------
De eventuele winsten ----------
van de onderneming komen geheel ten goede aan de----------
stichting.----------
Noch uit de onderneming, noch uit de stichting geniet ik ----------
een inkomen.----------
6. Ik geniet een klein neveninkomen, dat geheel buiten de ----------
onderneming en de stichting wordt verworven. Een klein ----------
neveninkomen voor het verzorgen en begeleiden----------
van mijn moeder en niet voor werkzaamheden bij anderen.--------
Met dit inkomen moet ik mij in mijn levensonderhoud zien----------
te voorzien.----------
In principe zou ik aanspraak moeten kunnen doen ----------
gelden op de regeling sociale bijstand "Zelfstandig ----------
Ondernemerschap" en omdat Audio Rarities een ----------
non-profitonderneming is met een bijzonder karakter, moet--------
bij de levensvatbaarheid van de onderneming Audio----------
Rarities worden getoetst op de levensovertuiging en niet ----------
op lucratieve, dat wil zeggen bedrijfseconomische----------
aspecten, omdat Audio Rarities niet als lucratieve ----------
onderneming kan worden gekwalificeerd. ----------
7. Ik bezit een volmacht om voor en namens mijn moeder, ----------
op wiens adres de stichting en Audio Rarities feitelijk zijn----------
gevestigd en op welk adres ook ik feitelijk verblijf houd,----------
rechtshandelingen te verrichten. Deze volmacht is ----------
opgenomen in een notariële akte op elf november----------
negentienhonderd tweeënnegentig ----------
verleden voor notaris Derks te Budel. ----------
Dat ik feitelijk op het adres van mijn moeder ----------
verblijf, is omdat ik haar----------
behulpzaam moet zijn. Mede daarvoor dient ook die----------
notariële volmacht die ik ----------
hiervoor gekregen heb. Ik hoef----------
die volmacht niet zonder meer over te dragen. Ik zal daarin--------
uitsluitend in sommige urgente situaties toestemmen. ----------
De notariële volmacht houdt----------
verband met een medische indicatie, wat ----------
bevestigd kan worden door artsen, onder meer de ----------
huisarts van mijn moeder.----------
In dit verband wordt nog verwezen naar de akte van het----------
afleggen van een verklaring op eenentwintig januari ----------
negentienhonderd vierennegentig verleden voor notaris ----------
Derks te Budel en naar de aan die akte gehechte stukken,---------
in het bijzonder de dertigste en de eenendertigste bladzijde -------
van de aan die akte gehechte stukken (de titelpagina van ----------
die aangehechte stukken meegeteld). ----------

Mijn moeder is weduwe en ik ben haar enige kind. ----------
Gezien de situatie ----------
houd ik feitelijk verblijf op haar adres en zijn als gevolg ----------
dáárvan ook de stichting en Audio Rarities daar gevestigd. --------
Mijn moeder geniet een uitkering ----------
krachtens de Algemene Ouderdomswet (AOW-uitkering) ----------
en een zéér klein aanvullend pensioen als van haar in het ---------
jaar negentienhonderd drieënnegentig overleden ----------
echtgenoot, mijn overleden vader. ----------

8. De - belangrijke - maatschappelijke doelstelling van Audio ---------
Rarities is----------
het in stand houden van de les van gisteren als een ----------
getuigenis, als een les voor de toekomst. ----------
Audio Rarities verricht activiteiten van wetenschappelijke----------
en maatschappelijke aard in algemene zin, zonder----------
bedrijfseconomisch winstoogmerk; alle eventuele winst----------
wordt bestemd voor de stichting. Door Audio Rarities wordt--------
deelgenomen aan het maatschappelijke verkeer en het----------
streven van Audio Rarities is duurzaam.----------

9. Ik heb een belastingaanslag gekregen inkomstenbelasting---------
en premieheffing volksverzekeringen over het jaar ----------
negentienhonderd achtennegentig, kenmerk----------
506.51.432.H80. Deze aanslag betreft mijn kleine ----------
neveninkomen buiten de dienstbetrekkingssfeer, dat ik ----------
buiten Audio Rarities en de stichting,----------
die mij geen inkomen opleveren, geniet. ----------

10. Deze aanslag levert een probleem op, zowel voor mijzelf----------
als voor mijn moeder als voor de stichting als voor Audio----------
Rarities, die alle van mijn kleine inkomen afhankelijk zijn.----------
De belastinginspecteur is daarvan op de hoogte. Ik heb ----------
hem immers in het jaar negentienhonderd achtennegentig---------
in een uitvoerige brief de gehele situatie----------
uiteengezet, waarbij ik hem in verband daarmee ook nog ----------
eens een afschrift heb toegezonden van een notariële akte--------
waarin ik het een en ander onder ede verklaar.----------
Aan twee belastinginspecteurs heb ik deze verklaringen----------
onder ede bij aangetekend schrijven doen toekomen en----------
ik heb hun verzocht de onjuistheid en de valsheid van----------
deze verklaringen aan te tonen. In ----------
verband daarmee verwijs ik naar de aangetekende post----------
waarvan de verzending door de postdienst is ----------
geadministreerd onder de nummers 3S RRRS.1932689----------
en 3S RRRS.1932682.----------

11. Ik heb in verband met de vorenbedoelde aanslag onlangs ---------
twee formulieren ingevuld in verband met een verzoek om---------
kwijtschelding, welke formulieren ik naar de belastingdienst -------
te Helmond heb gestuurd, eenheid ondernemingen. Het----------
betreft een formulier voor kwijtschelding aan----------
ondernemingen en een formulier voor kwijtschelding aan----------
particulieren. Daarbij zaten diverse bijlagen. ----------

4

" 12. Op negenentwintig juni negentienhonderd----------
" negenennegentig heb ik per aangetekend schrijven, bij de --------
" postdienst geregistreerd onder nummer ----------
" 3S.RRRV.6378884, aan de ----------
" Commissaris der Koningin in de provincie Noord-Brabant ---------
" een verzoekschrift gestuurd als bedoeld in artikel 45 van de-------
" Algemene Bijstandswet, met het verzoek om ----------
" spoedbehandeling.----------
" 13. Ingeval van inbreuk op de integrale situatie op het adres ----------
" Kastanje 13 te Mierlo zou er een schriftelijk verzoek tot ----------
" voorlopige surséance van betaling gedaan kunnen worden --------
" betreffende het centrum van de internationale ----------
" activiteiten van de stichting en van Audio Rarities.----------
" 14. Een verzoek tot surséance van betaling moet worden ----------
" gericht aan de rechter-commissaris, in casu die te----------
" 's-Hertogenbosch. Het verzoekschrift moet worden ----------
" ondertekend door een advocaat en de betrokkene. De----------
" rechtbank verleent dadelijk na de indiening van het ----------
" verzoekschrift voorlopige surséance van betaling. ----------
" Anders dan bij een faillissement verliest de betrokkene bij----------
" een voorlopige surséance van betaling niet het beheer over -------
" zijn boedel. Bij een faillissement is de curator bevoegd de --------
" stichting en de onderneming van de gefailleerde voort te ----------
" zetten, met machtiging van de rechter-commissaris. De ----------
" curator is ook bevoegd een door de rechter-commissaris----------
" vast te stellen bedrag uit te keren ter voorziening in het----------
" levensonderhoud van de gefailleerde in zijn levenssituatie. --------
" 15. De materiële waarde van de onderneming Audio Rarities ----------
" en die van de stichting kunnen----------
" momenteel gesteld worden op nihil. ----------
" Maar het werk "Hitler's Inferno", eigendom----------
" van Audio Rarities, en diverse boekwerkjes met bewijzen ----------
" en brieven van Audio Rarities en de stichting, ----------
" vertegenwoordigen een hoge immateriële waarde. ----------
" Dit project, Hitler's Inferno, geniet reeds----------
" landelijke bekendheid en bij dit project zijn diverse ----------
" gerenommeerde personen en bedrijven betrokken. ----------
" De voortzetting van "Hitler's Inferno", alsmede het werk van-------
" de stichting, mag derhalve niet in gevaar komen. ----------
" 16. Ingeval een bewindvoerder aangewezen moet worden,----------
" dient deze met zorg gekozen te worden en moet deze ----------
" een goede kennis van de geschiedenis hebben en het----------
" belang van de geschiedenis als een les voor de toekomst---------
" onderschrijven en moet hij dit in zijn beleid ook uitdragen.---------
" Hij dient zijn beleid zodanig uit te dragen dat de naam ----------
" van Audio Rarities, van de stichting en van betrokken----------
" derden (personen en bedrijven) inzake het project----------
" Hitler's Inferno niet ten onrechte met nazisme of----------
" neo-nazisme in verband wordt gebracht of dat op enige ----------
" andere wijze naamschade plaatsvindt.----------

" Het werk Hitler's Inferno is immers geen nazisme of ----------
" neo-nazisme, maar een getuigenis. In dit geval kan----------
" bij mogelijke schadeclaims gewezen worden op de ----------
" immateriële waarde. ----------
" 17. **Het is eenieders recht een ander in rechte te kunnen** ----------
" **dagvaarden en een dergelijk recht verdient respect.** ----------
" Hitler's Inferno heeft de Buma-Stemra registration code ----------
" C6231, Stemra N.L. De productie en de wereldwijde----------
" verspreiding, in eigen----------
" beheer, van het werk is in handen van Audio Rarities.----------
" Audio Rarities kan van dit werk alle rechten doen gelden ----------
" en claimen, onmiddellijk, zoals de wetgever heeft bepaald,--------
" volgens Nederlands recht doordat de onderneming haar ----------
" hoofdkantoor heeft in Nederland op een geregistreerd ----------
" huisadres.----------
" 18. **In het kort over beslaglegging:**----------
" De wet kent beslaglegging die niet op een executoriale titel--------
" berust en beslaglegging voor het leggen waarvan de ----------
" toestemming van de ----------
" President van de arrondissementsrechtbank is vereist voor--------
" het verkrijgen van een executoriale titel. De grosse van een -------
" authentieke akte, in het bijzonder van een notariële akte ----------
" binnen het Koninkrijk verleden en aan het hoofd voerende ---------
" de woorden "In naam der Koningin" hebben dezelfde----------
" executoriale kracht als een in kracht van gewijsde gegane ---------
" of uitvoerbaar bij voorraad verklaard rechterlijk vonnis. In ----------
" enkele gevallen heeft de schuldeiser op grond van de wet ---------
" of van een overeenkomst het recht van parate executie: het-------
" recht zonder tussenkomst van de rechter of zonder door de -------
" notaris afgegeven grosse tot verhaal op goederen van de----------
" schuldenaar over te gaan.----------
" 19. **Strafbare feiten.** ----------
" Ondeskundig en onoordeelkundig gebruik van de ----------
" geschiedenis, met name van toespraken en liederen uit ----------
" Hitler-Duitsland, door wie dan ook gepleegd, zijn krachtens--------
" Duits recht strafbaar gesteld door de Freistaat Bayern (de ---------
" Duitse deelstaat Beieren), adres: Postfach 220030, ----------
" 80535 München, Duitsland. Met inachtneming van ----------
" internationale verdragen met rechtsgeldige kracht tussen ----------
" staten.----------
" 20. Ik ben in het bezit van een algemene schriftelijke uitleg en---------
" informatie, bestaande uit een brief van de Koninklijke ----------
" Notariële Beroepsorganisatie te 's-Gravenhage van----------
" achttien december negentienhonderd achtennegentig. ----------
" Deze brief is gericht aan Music Company International en----------
" geeft, in----------
" antwoord op een verzoek daartoe van Audio Rarities, ----------
" uitleg en informatie over de notariële akte en notarissen. ----------
" 21. De belastingdienst Ondernemingen (team 5) te Helmond----------
" heeft de belastingaanslag inmiddels kwijtgescholden. ----------

" 22.Als onpartijdige deskundige staat de notaris boven de ----------
" partijen."----------
Op verzoek van de comparant zijn aan deze akte de voormelde---------
bewijzen van aangetekende verzending gehecht, alsmede een brief ---
van het Ministerie van Justitie, Postbus 20301, 2500 EH ----------
Den Haag, van negen december negentienhonderd ----------
zevenennegentig, gericht aan Music Company International,----------
waarmee volgens de comparant wordt bedoeld Audio Rarities, ----------
de onderneming van de comparant, welke brief het kenmerk----------
669110/897 draagt.----------
De voormelde verklaring heeft de comparant met een **eed**----------
versterkt in de handen van mij, notaris, afgelegd, nadat hij mij ----------
had verklaard de betekenis van de eed te beseffen en te weten---------
dat de wet het plegen van meineed strafbaar stelt----------
De comparant en de na te noemen getuigen zijn mij, notaris, ----------
bekend.

Waarvan akte ----------
in minuut is verleden te Budel, gemeente Cranendonck, op de----------
datum in het hoofd dezer akte vermeld, in tegenwoordigheid van --------
Meester Johannes Petrus Joseph van Knegsel, geboren te Eindhoven-
op tweeëntwintig juni negentienhonderd achtenvijftig, ongehuwd, niet--
geregistreerd of geregistreerd geweest als partner, en Adriana----------
Gertruda Henrica van Zon, geboren te Budel op vijf februari ----------
negentienhonderd negenenzestig, ongehuwd, niet geregistreerd of ----
geregistreerd geweest als partner,----------
als getuigen. Na zakelijke opgave van de inhoud van deze akte---------
en de volledige voorlezing van het geheel is deze akte door de----------
comparant, de getuigen en mij, notaris, ondertekend. ----------

Uitgegeven voor EERSTE grosse aan en ten behoeve
van de heer J.P. van den Wittenboer in deze genoemd,
op heden de zestiende juli tweeduizend vier.

Notaris te Cranendonck * Mr. Th.H.J.M. op de Laak *

Resolutie 2225 (2018)
Bescherming van mensenrechtenverdedigers in de lidstaten van de Raad van Europa
Auteur(s): Parlemantary Assembly

(IFUD of Human Rights heeft in 1994 het een en ander notarieel laten vastleggen onder ede, maar ook die worden door de Nederlandse Staat en de rechtpraak simpelweg aan de kant geschoven.)

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands

Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: https://ifudofhumanrights.weebly.com
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

Rijksoverheid

Welke regels gelden er voor dak- en thuislozen in de bijstand?

Om recht te hebben op bijstand heeft u als dak- en thuisloze een briefadres nodig. Deze kunt u aanvragen.

Thuisloos en bijstand

Heeft u als thuisloze wel een briefadres of krijgt u tijdelijke (maatschappelijke) opvang? Dan kunt u bijstand aanvragen in uw eigen gemeente. Bij de gemeente kunt u meer informatie over bijstand krijgen.

Dakloos en bijstand

Bent u dakloos en wilt u bijstand aanvragen? Dan moet u ingeschreven staan in de Basisregistratie Personen (BRP) en heeft u een briefadres nodig.

U bent dakloos als:

- u geen adres heeft, en
- u geen postadres (briefadres) heeft, en
- tijdelijke (maatschappelijke) opvang niet mogelijk is voor u.

Ook als u in verschillende gemeenten verblijft, wordt u als dakloos gezien.

Een centrumgemeente kan u ook vertellen wat de voorwaarden zijn om een adres en bijstand te krijgen.

Hoogte bijstandsuitkering

De bijstand vult uw inkomen aan tot de bijstandsnorm die voor u geldt.

Bekijk alle uitkeringsbedragen per 2020.

Vragen over bijstand

Heeft u vragen over uw situatie? Neem dan contact op met uw gemeente of met de sociaal raadslieden van uw gemeente. Heeft uw gemeente geen sociaal raadslieden? Kijk dan voor sociaal raadslieden bij u in de buurt op de website van Sociaal Werk Nederland. Voor gratis juridisch advies kunt u contact opnemen met het Juridisch Loket.

metro

Nieuws

Erik Jonk | LinkedIn Nieuws 3 sep 2019 /

Wanneer ben je arm in Nederland?

Een vrijwilligster van Voedselbank Rotterdam, de armste gemeente van ons land. / Sem van der Wal | ANP

Minder Nederlanders, maar nog wel bijna 1 miljoen mensen, zijn arm. Wat betekent dat in ons land?

Het aantal arme mensen in ons land is de afgelopen jaren afgenomen. Leefden in 2013 nog 1,2 miljoen Nederlanders in armoede, vier jaar later was dat aantal gedaald naar 939.000. Dat blijkt uit cijfers van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), die dinsdag naar buiten zijn gebracht.

Mooi nieuws dus voor die paar honderdduizend landgenoten die nu boven de armoedegrens kunnen leven, maar nog altijd bijna 1 miljoen mensen ‘zitten’ eronder. Van die 939.000 arme mensen hadden 220.000 twee jaar geleden wel een baan. Daarbij moet worden opgemerkt dat Nederlanders die zelfstandig werken (bijna 8 procent) een grotere kans op armoede hebben dan mensen in loondienst (2 procent).

Definitie armoede

Het SCP gebruikt voor het definiëren van het begrip armoede een zogeheten -niet-veel-maar-toereikendbudget. Zit je daaronder, dan word je als arm persoon beschouwd. Het budget bedraagt voor alleenstaanden 1135 euro per maand, een stel zonder kinderen 1555 euro en voor stellen met één kind 1850 euro. Binnen die bedragen zijn de basisbehoeften voeding, kleding en wonen opgenomen, aangevuld met een minimumbedrag voor ontspanning en sociale participatie. „De armoedegrens is gebaseerd op minimumvoorbeeldbegrotingen van het Nationaal Instituut Budgetvoorlichting, het Nibud”, stelt het SCP. In zo’n begroting zijn zaken als huur, elektriciteit, internet, vervoer, onderhoud van huis en tuin, vakantie en contributie van een vereniging opgenomen.

Steeds meer gezinnen naar de Voedselbank: 37.000 nieuwe aanmeldingen in 2020

Het aantal huishoudens in Nederland dat een beroep doet op de voedselbanken is het afgelopen jaar gestegen met 7,2%. Dit is een stijging van in totaal 37.311 huishoudens, zo maakte Voedselbanken Nederland woensdag bekend. Volgens de organisatie komt de toename mede door de coronacrisis. Daardoor zijn veel mensen in de financiële problemen gekomen. Ook is uitgezocht hoeveel kinderen (tot en met 17 jaar) gebruik maken van voedselhulp van één van de 172 voedselbanken in ons land. Dat aantal steeg met 9,3%, tot 36.858 kinderen. Gelukkig steeg ook het aantal vrijwilligers naar 13.000, een stijging van 7,9 %.

Nieuwe campagne

Het aantal mensen dat niet in staat is om voldoende eten te kopen en regelmatig honger heeft is helaas veel groter dan de groep die de voedselbank nu helpt. In april begint Voedselbanken Nederland dan ook met een nieuwe campagne om mensen naar de voedselbank te trekken als ze het niet meer redden. Deze sluit aan op de campagne 'Niks om je voor te schamen', van december vorig jaar.

Deel dit artikel
Bron: Hart van Nederland
10 maart 2021

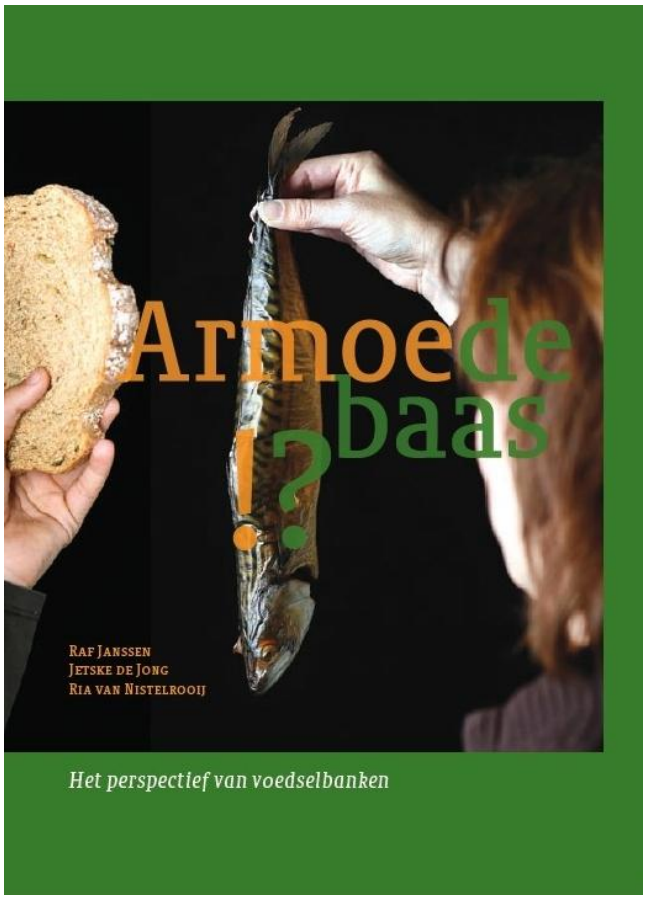

Hierin worden praktische suggesties gedaan ter verbetering van het beleid tegen armoede:

— een verhoging van het sociaal minimum;
— snellere en meer respectvolle hulpverlening;
— betere afstemming tussen alle organisaties waarmee minima te maken hebben;
— een verbetering van de verhouding tussen gemeenten en voedselbanken;
— een versterking van de positie van mensen met schulden;
— meer aandacht voor preventie;
— een dozijn lessen ter verbetering van het lokaal sociaal beleid.

Armoede de baas
Het perspectief van voedselbanken
Raf Janssen
Jetske de Jong
Ria van Nistelrooij
Sociale Alliantie en stichting CliP
november 2008

Stichting CliP
ISBN/EAN 978-90-78353-07-2

Tweederangsburgers aan de rand van onze samenleving

Treurig dat een welvarend land als Nederland voedselbanken nodig heeft. De overheid moet zich dit aantrekken, zodat mensen niet meer naar de voedselbank hoeven i.p.v. voedselbanken promoten. Het is juist het CDA die vindt dat de overheid nog meer de samenwerking moet zoeken met voedselbanken,en kerken,om armoede tegen te gaan.

Bron: socialevraagstukken.nl

Armoedeproblematiek

- verslavingen
- slecht budgetbeheer
- verdienen aan schulden door deurwaarders en incasso
- financiële problemen met het korten of beëindigen van de uitkering
- Door gewoon de pech als gevolg van pandemie of ramp cq voorval
- Echtscheidingen en huisuitzettingen
- schenden door overheid van de meest basale mensenrechten

UWV

UWV zou beter en menselijker gaan werken. Staatssecretaris Jette Kleinsma op 9 oktober 2013 die belofte deed aan de Vaste Kamercommissie voor sociale zaken.Het Boek “Kafka was een zzp ‘ er” waarin ontluisterende kwesties met UWV te boek zijn gesteld. Het uitkeringsinstituut had drieduizend zelfstandigen zonder personeel ten onrechte als fraudeur aangemerkt en ze totaal over de kling gejaagd met een Kafkaeske bureaucratie en een hemeltergende bejegening.

- Auteur(s) : Fokelien Faber
- Uitgeverij: Palmslag
- ISBN : 9789491773082
- Taal : Nederlands
- Uitvoering : Paperback
- Aantal pagina's : 150
- Verschijningsdatum : oktober 2013

Bron: destentor.nl

25-05-2014

pdfbestandsformaat "naboek 20e editie 2006" door H.M. Walker uit Berlicum en -------- Stichting Werkgroep negentienhonderd zeventig, in Tilburg, "N.L". De DVD-rom en de inhoud hiervan alle aanwezige stukken maakt thans onderdeel uit van de **notariële** ---- **rectificatie**.----------

Fragment akte notarieel onder ede 21 juni 2007

Stichting Werkgroep 1970 Tilburg
12 januari 2006

Verzekerd?

Wat u kunt verwachten ingeval van
Arbeidsongeschiktheid, Ziekte en Letsel

Twintigste druk

H.M. Walker

Verzekeraars *Niemand hield ons tegen ...*
Artsen *Wie vertrouwden op onze zelfreiniging ...*
Justitie *Klokkenluiders heb je overal ...*
Rechters *Met plaatsvervangers en nevenfuncties midden in de maatschappij ...*
Politici *Wie stonden erbij ...*
Media *Delicate relaties ...*
Onderwijs *Wie wilden altijd óók de cultuur doorgeven ...*
Europese Commissie voor de rechten van de mens *Jaren op onze tafel blijven liggen ...*

Hoewel bij het tot stand komen van dit rapport de grootst mogelijke zorgvuldigheid is betracht, aanvaarden de uitgever en de auteur geen enkele verantwoordelijkheid voor eventuele fouten of onnauwkeurigheden in deze uitgave

Gebruik van (delen van) dit rapport is uitsluitend toegestaan met bronvermelding

http://www.werkgroep1970.nl/

"Arbeidongeschiktheid,Ziekte en Letsel"

20e druk 2006, H.M. Walker

NUGI 661
ISBN 90-9010511-5
Stichting Werkgroep 1970

Arbeidongeschiktheid,Ziekte en Letsel

De gedupeerde denkt aanvankelijk pech te hebben. Op zich staande pechvogel te zijn. Wie ziet dat er meer aan de hand is, is laat. Wat valt er dan nog te doen? Weinig. Er is dan een groeiend en complex dossier. Maar er zijn toch organisaties die je belangen behartigen? Je kunt toch klagen? Daar zijn toch organen voor? Je hebt toch betaald? Je hebt toch recht op een redelijke behandeling?
Dat recht heb je, maar recht krijgen blijkt een vrijwel onmogelijke opgave. Dit rapport gaat diep in op de onderliggende mechanismen. En geeft precies aan hoe bij schadebehandeling betrokken functionarissen er (on)bewust aan bijdragen dat claimgerechtigden met zware schade vrijwel nooit krijgen waar ze recht op hebben. Ondersteund door talrijke literatuur, interviews en berichten in de media wordt de praktijk blootgelegd. Inclusief de jarenlang openbaar gemaakte bevestigingen door deskundigen en de ervaringen van belangengroepen. Dan volgen ramingen van de omvang. Beschreven wordt hoe bij integere dokters al willekeur insluipt. Hoe er bij keuringen veel dingen gebeuren die niet door de beugel kunnen. En waarom. Hoe de werkkring of de eigen zaak, de thuissituatie en privé-relaties dan te vaak onherstelbare schade oplopen. Waar de eigen belangengroepen niet helpen. Hoe klachtenorganisaties met hooggeleerden en juristen de gedupeerde uitputten. Vrijwel altijd zonder resultaat. Hoe Justitie misstanden, die keer op keer worden onthuld, ongemoeid laat. Waarom de rechtsgang en de rechtspraak hierover zo traag en frustrerend verloopt. Hoe door anderen aan de kaak gestelde collusie in advocatuur, rechterlijke macht, openbaar bestuur, media en verzekeraars nieuwe dimensie krijgt.

'DE ONDERSTE STEEN BOVEN'!

21 SEPTEMBER 2013
DREIGEN EN KLEINEREN HELPT MENSEN NIET AAN EEN BAAN

Deze week heb ik eens door de reacties gebladerd die we tot nu toe hebben gekregen via onze online enquete over de regionale Sociale Dienst. Ik merk dat ik mijn adem inhoud bij het lezen. Uit de persoonlijke gesprekken die we inmiddels hebben gehouden met een aantal mensen, komt het beeld naar voren dat de clienten van …. zich gekleineerd voelen. De inzenders van de enquete bevestigen dit helaas. De WIL medewerkers lijken er niets aan gelegen te laten liggen om de clienten onder druk te zetten en zich weinig tot niets aan te trekken van iemands persoon en zijn of haar achtergrond.

Een bloemlezing uit de reacties:

'Er was een huisbezoek om te controleren of ik geen onrechtmatig gebruik maakte van een uitkering. Ze sturen een stagiaire van 18 die mijn kasten gaat doorzoeken. Als je hier niet aan meewerkt, trekken ze je uitkering in'.

'Ik ben een man van 58 en was 1 minuut te laat voor mijn afspraak. Ik werd als een klein kind naar huis gestuurd. Dit terwijl de 'begeleider' van ….. regelmatig zelf 20 minuten te laat is'.

'Op je rechten word je niet gewezen, je hebt alleen plichten. En alles op dat denigrerende toontje. Dat begint al aan de balie. Werkelijk onbeschoft. Ik snap dat er mensen zijn die misbruik maken van uitkeringen, maar daar hoor ik niet bij. Ik had 12 keer gesolliciteerd in 2 weken. Dat was kennelijk niet genoeg. Dreigen met stopzetten van de uitkering wederom'.

'Sinds de intrede van de WIL gaat alles fout. Er werd gedreigd met het stopzetten van mijn uitkering omdat ik mijn stukken niet ingeleverd zou hebben. In werkelijkheid hadden ze aan mij de verkeerde stukken gevraagd, door een verkeerd formulier toe te sturen. Hoe kan ik weten dat dat niet klopt? Uiteraard kwam er geen excuus'.

Al lezende begint zich een beeld te vormen bij mij wat er hier aan de hand is. Het nieuwe beleid achter de Wet Werk en Bijstand en de Participatieverordening van Nieuwegein is bedoeld om mensen aan het werk te krijgen, hoe dan ook. Kennelijk wordt dit beleid vertaald naar een werkwijze waarbij mensen sterk onder druk worden gezet. Het uitgangspunt dat iedereen aan het werk moet, gecombineerd met de moeilijke omstandigheden op de arbeidsmarkt, maken kennelijk dat WIL een steeds straffere toon aanneemt om de onmogelijkheid van het beleid te maskeren.

Mensen kleineren, bedreigen en onder druk zetten helpt ze niet aan een baan. Dat blijkt ook uit de enquete, het merendeel van de respondenten geeft aan dat de WIL feitelijk nauwelijks iets doet om de mensen daadwerkelijk naar werk te begeleiden. Dat is niet zo vreemd als je hoort dat WIL geen oog heeft voor iemands achtergronden. Het CV van de clienten wordt nauwelijks besproken. Begeleiding op maat, daar lijkt al helemaal geen sprake van.

Dreigen en kleineren helpt mensen niet aan een baan. Oog voor mensen en hun omstandigheden hebben wel. Waar is de samenleving meer mee geholpen?

Martijn Stekelenburg,

Fractievoorzitter

Bron: sp Nieuwegein

21 september 2013

Zwartboek over misstanden UWV: ‘Mensen komen diep in de schulden of raken hun huis kwijt

Veel mensen komen in grote problemen door fouten van het UWV. Ze worden goedgekeurd terwijl ze ernstig ziek zijn of ten onrechte gekort op hun uitkering, waarna ze forse terugvorderingen krijgen. Daardoor raken ze in diepe schulden, moeten ze hun huis verkopen of lopen relaties stuk.

Bron: ad.nl
Tonny van der Mee
04-10-2021

5 OKTOBER 2021

RAPPORT MELDPUNT UWV

Eerder dit jaar is de SP een Meldpunt gestart over het UWV. 1.200 meldingen kwamen binnen. SP-kamerlid Bart van Kent: ‘De uitkomsten van het meldpunt zijn schokkend. Mensen die niks verkeerd gedaan hebben, komen in grote problemen door het UWV, de gemeente of de strenge regelgeving. Er zijn aangrijpende verhalen binnengekomen van mensen die zelfs suïcidaal zijn geworden, diep in de schulden zijn gekomen, of hun huis kwijtraken. Ook zijn er veel mensen die niet kunnen werken door een ziekte of beperking, maar niet voor een arbeidsongeschiktheidsverzekering of Wajong in aanmerking komen.’ Het televisieprogramma Radar besteedde uitgebreid aandacht aan het meldpunt.

Maar liefst 71% van de respondenten geeft aan weleens onterecht gekort te zijn op de uitkering of moest onterecht lang wachten op de uitkering. Schrijnend waren de verhalen van mensen die in grote problemen zijn gekomen door fouten van het UWV. Een heel aantal mensen werd geconfronteerd met een grote terugbetalingsclaim door een fout die het UWV gemaakt heeft. Dit probleem wordt nog verergerd doordat zij het netto ontvangen bedrag, bruto terug moeten betalen. Daarbij ontstaan grote problemen met toeslagen en de belastingdienst. Veel van deze mensen, die vaak niks fout gedaan hebben, komen in grote problemen doordat zij het te veel uitgekeerde geld moeten terugbetalen. Zij raken in de schulden, verliezen hun woning en relaties en gezinnen komen onder grote druk te staan.

Melders ervaren het UWV als een logge, inefficiënte bureaucratische organisatie met soms Kafkaëske toestanden. Mensen raken verdwaald in de organisatie. Massaal wordt gemeld dat er verkeerde informatie gegeven wordt door medewerkers. Dit betreft vaak de telefonische beantwoording. Ook worden mensen niet teruggebeld, eindeloos doorverwezen of afgescheept met slechte antwoorden. Problemen worden niet opgelost. Veel klachten gaan over de gebrekkige arbeidsongeschiktheidsverzekering. Er zijn schrijnende verhalen van mensen die heel ernstige klachten hebben, maar toch geen arbeidsongeschiktheidsuitkering krijgen en hierdoor in armoede vervallen. Voor mensen die wel een WIA uitkering krijgen, valt deze vaak veel lager uit dan gedacht.

Al met al krijgt het UWV een zeer laag cijfer: een 2,1 (op een schaal van 0 tot 10). Als er iets misgaat bij het UWV, gaat vaak ook alles tegelijk mis. En het oplossen van problemen - zeker waar het niet standaard zaken betreft - blijkt niet de sterkste kant van het UWV. Problemen bij het UWV slepen vaak jaren door. Het probleemoplossend vermogen van het UWV wordt erg laag gewaardeerd met gemiddeld een 1,6.

‘Het UWV is een bureaucratisch moloch geworden dat niet in zijn huidige vorm moet blijven bestaan. Het is hoog tijd om het UWV op te knippen in kleinere lokale afdelingen, die toegankelijk, persoonlijk en klantvriendelijk zijn. Voor mensen die door fouten van het UWV in de problemen zijn gekomen, moet een nette regeling komen,’ aldus SP Kamerlid Bart van Kent. ‘Daarnaast moet de arbeidsongeschiktheidsverzekering drastisch op de schop. In een beschaafd land kan je mensen die ziek, arbeidsongeschikt of beperkt zijn, niet zonder uitkering laten zitten.’

Gemangeld door het systeem

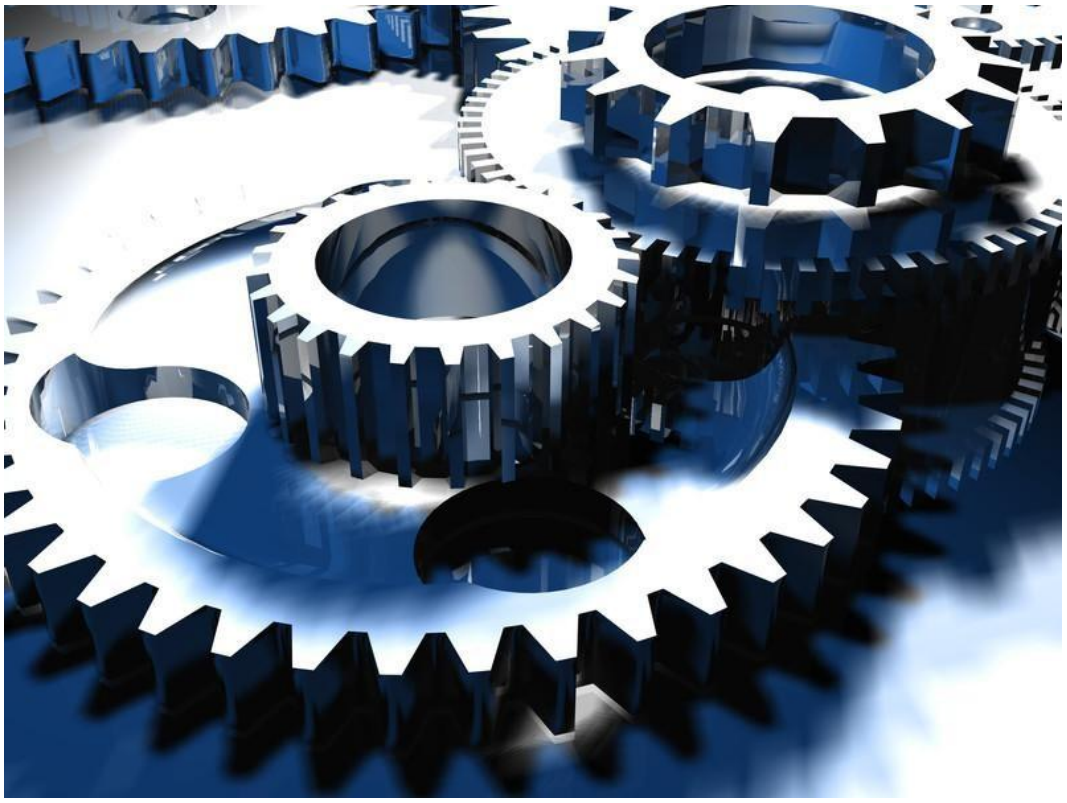

Afbeelding: canstockphoto

Vaak zijn mensen zich van de kwetsbaarheid van hun positie niet bewust. Anderen maken bezwaar en raken verstrikt tussen klachteninstituten die niet functioneren,rapporten en formulieren,steeds meerstrengere verplichtingen,een juridische uitputtingsstrijd,de zware bewijslast,de slopende eenzijdige rechtspraktijk tot juridisch touwtrekken tot de Hoge Raad toe. De arme slachtoffers worden door hetsysteem op mensonwaardige wijze gemangeld en uitgekleed waarbij ook vaak huisgenoten gefrustreerd raken.In een jungle van deskundigen en instanties die allemaal langs elkaar heen blijkente werken en waarvan sommigen achteraf ook dubieus blijken te opereren,raken deze onervaren medeburgers vrij snel het zicht op de door hen te nemen stappen en op hun rechtspositie kwijt.Een slachtoffer van deze praktijk is vrijwel kansloos om erkenning en vervolgens enig recht te krijgen.Deze praktijk leidt tot een ziek(er) makende uitputting en tot traumatisering.Mensen die zieker worden en afhankelijker,met hun begeleiders leven onder een regiem waarbij de medische behandeling tevens dient ter handhaving ter beheersing van conflicten,en de gevestigde belangen bij het bevorderen van de omzet om farmaceutische producten. Het slachtoffer wordt zieker,glijdt af. Het aanbod heeft aldus -natuurlijk- hierop overwegend slechts één antwoord: het vertalen van de klachten in een therapie die voornamelijk farmaceutisch georiënteerd. Het recht – ook het strafrecht- dient er vooral te zijn om onmachtige te beschermen.In Nederland is dit precies andersom. Het recht beschermt en bevoordeelt de politieke en economische heersende klasse.Het recht is een monopolitisch machtsmiddel van de heersende klasse met een eigen staat van heersers in de staat.Zodra klokkenluiders er een vinger naar uitstrekken sluit het systeem zich hermetisch.Iedere aanval op de staat en het systeem wordt door het Openbaar Ministerie en de rechters onmiddellijk afgeblokt ten detrimente van de sociale emancipatie en de ontplooiingsmogelijkheden van de zwakken of machtelozen.

Rechtsbijstand

Veel gedupeerde ouders van de toeslagenaffaire konden voor hun problemen geen toegevoegde advocaat krijgen omdat hun zaken niet onder de gefinancierde rechtsbijstand vielen. Het ontbreken van rechtsbijstand heeft geleid tot een tekort in de procesvoering. Met meer rechtsbijstand zouden de grote uitvoeringsproblemen bij de kinderopvangtoeslag mogelijk eerder zichtbaar zijn geworden dan nu is gebeurd.

Bron: advocatenorde.nl

oktober 2021

Rechters zaten fout in toeslagenaffaire: 'Steevast kant Belastingdienst gekozen’

RAPPORT Rechters hebben in de toeslagenaffaire het overgrote deel van de ouders in de kou laten staan en leden aan juridische tunnelvisie. Dat blijkt uit een zeer kritisch rapport van de beroepsgroep zelf over die affaire. Bestuursrechters moeten de kant van gewone burgers durven kiezen, is de conclusie van de onderzoekers.

Bron: ad.nl
Victor Schildkamp en David Bremmer
8 okt. 2021

Onderzoek De betaalmoraal van Nederland

Leven in het schuldengetto

Na een jaar onderzoek naar de schuldenindustrie maakt Investico de rekening op over het lot van schuldenaren in Nederland. Armlastigen worden buiten de reguliere economie en zelfs buiten de rechtsstaat getrapt. Ze mogen verblijven buiten de stadsmuren. Recente Haagse initiatieven zullen aan deze ontwikkeling niets veranderen.

beeld Olivia Ettema

Karlijn Kuijpers, Thomas Muntz en Tim Staal

19 december 2018 – verschenen in nr. 51-52

Voor *De Groene Amsterdammer* onderzocht platform voor onderzoeksjournalistiek Investico samen met *Nieuwsuur* de ‘incasso-industrie’. We toonden hoe een heel stelsel van schuldkopers, gegevenshandelaren en zelfs een privaat bedrijf dat zich voordeed als rechter geld verdienen aan mensen zonder geld. We moesten constateren dat Nederlandse schuldenaren zowel uit de normale economie als uit de rechtsstaat zijn getrapt. Wie de rekening niet kan betalen moet bivakkeren buiten de stadsmuren, in een wildernis waar alles van b-kwaliteit is, waar je geen recht hebt op hulp, op privacy en zelfs niet op een eerlijk proces.

Bron: groene.nl

19 december 2018

DOSSIER

DE SCHULDENINDUSTRIE

WIE VERDIENT ER AAN MENSEN MET SCHULDEN?

Bron: INVESTICO

Laatst bijgewerkt: 05-10-2019

Handel in schulden kwetsbare huishoudens

Bedrijven kopen schulden en openstaande facturen op bij banken, energieleveranciers, kredietverstrekkers, postorderaars, telefoonbedrijven en webshops. De lounche bedrijven maken misbruik van de mensenrechten en beslagvrije voet en Rekeningen kunnen volledig worden leeggehaald, inclusief eventuele uitkeringen of zorg- kinder- en huurtoeslagen. Tienduizenden Nederlanders met schulden hebben de zeggenschap over hun geld noodgedwongen overgedragen aan private bewindvoerders. Maar die sector kleineert mensen en houdt ze afhankelijk. De bewindvoerder beheert hun bankrekeningen, betaalt facturen en keert – als je geluk hebt – wekelijks leefgeld uit. Het aantal burgers dat niet meer mag beschikken over de eigen portemonnee groeide de afgelopen jaren explosief.

Gegijzeld door de schuldenindustrie

ARMOEDE

Tot over je oren in de schulden. Eén op de vijf jongeren heeft ermee te maken. De documentaire “De schuldmachine” – op 18 september te zien op NPO 3 – toont op indringende wijze hoe jongeren gegijzeld worden door enorme schulden, boetes en rente op boetes. En hoe incassobureaus als aasgieren verdienen aan die ellende.

zorgwelzijn.nl

Loek Kusiak

16 SEP 2019

Geldrop-Mierlo

Intermediary Foundation of the
Universal Declaration (IFUD) of Human
Rights
De heer J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH GELDROP

uw brief	20 juli 2021	*ons kenmerk*	2021-185967
behandeld door	Marlie Wintjes Van Oijen	*onderwerp*	Reactie voorziening voor mensen met een sociale huurwoning
Geldrop	5 oktober 2021		

Beste heer van den Wittenboer,

Met interesse hebben wij kennis genomen van uw verzoek om een voorziening voor mensen in een sociale huurwoning met een kleine beurs. U wijst ons specifiek op de mogelijkheid om een voorziening te treffen voor mensen die zichzelf hebben buitengesloten van de sociale huurwoning en hiervoor een slotenmaker dienen in te schakelen. U stelt voor dat mensen met een kleine beurs vrijgesteld worden van de kosten van de slotenmaker.

Hoewel het doel van uw verzoek zeer nobel is kunnen wij helaas niet tegemoetkomen aan uw vraag om een voorziening hiervoor in het leven te roepen omdat de Participatiewet hiervoor geen wettelijke grondslag biedt. Artikel 14 (niet noodzakelijke kosten), lid c van de Participatiewet zegt hierover; 'In ieder geval worden niet tot de noodzakelijke kosten van het bestaan gerekend kosten met betrekking tot geleden of toegebrachte schade'.

Het spijt ons u niet beter te kunnen berichten, evengoed hopen wij op uw begrip. Wij wensen u veel succes toe bij uw activiteiten voor uw foundation.

Met vriendelijke groet,
namens burgemeester en wethouders,

Jos van Bree
Burgemeester

Bezoekadres: De Meent 2, 5664GC Geldrop | **Postadres**: Postbus 10101, 5660 GA Geldrop | T (040) 289 38 93 | E gemeente@geldrop-mierlo.nl
www.geldrop-mierlo.nl | facebook.com/gemeente.geldropmierlo | twitter.com/gGeldrop_Mierlo

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

Aan: College van B & W Gemeente Geldrop-Mierlo
Postbus: 10101
5660GA, GELDROP

Mierlo,8 oktober 2021

Betreft: Uw kenmerk 2021-185967
Uw brief van: 5 oktober 2021
Onderwerp: voorziening voor mensen met een sociale huurwoning

“ extra voorziening voor mensen met kleine beurs”

Geacht college,

De brandweer stuurt nooit een rekening voor het redden van mens en dier cq schade natuur en milieu . De rekening wordt betaald uit de pot algemene middelen, gevuld door belastinggeld.In situaties die niet zijn voorzien –en niet via een verzekeraar- kunnen mensen achteraf aansprakelijk zijn voor de kosten cq schade: slotenmaker, woningbouw of kosten brandweer. Voor mensen met een ruim inkomen geen probleem, armlastigen worden buiten de reguliere economie en zelfs buiten de rechtsstaat getrapt, Zij zullen te maken krijgen met de ‘incasso-industrie’.Een slotenmaker is niet goedkoop voor mensen in een sociale huurwoning.

Nationale ombudsman
“Als het misgaat tussen u en de overheid voor een dichte deur”
Column
8 april 2011

De overheid moet mensen behoorlijk behandelen en daarvoor gebruik ik een lijst met 25 behoorlijkheidsvereisten. Eén van die eisen is dat overheidsinstanties mensen uit zichzelf goed moeten informeren. In heel wat kwesties gaat het mis met de informatie. Vorig jaar ging het in 85 van de 377 rapporten over informatie. In 59 van die rapporten oordeelde ik dat de overheid inderdaad niet behoorlijk geïnformeerd had. Als het om het halen en brengen van informatie gaat mag ook wat van mensen zelf verwacht worden. Zo behandelde ik laatst de zaak van een wat oudere dame, mevrouw Ketel*. Als zij op een avond haar bezoek uitlaat, waait de voordeur achter haar dicht. Zonder bril, jas én sleutel staat ze geschrokken op straat. Gelukkig heeft ze een andere bewoonster van de flat haar sleutel gegeven voor dit soort noodgevallen. Met die reservesleutel probeert mevrouw Ketel haar deur open te doen. Maar haar andere sleutel blijkt nog aan de binnenkant in het slot te zitten. Daarom blijft de sleutel in het slot steken en staat ze in de kou. Bij haar buurvrouw belt ze een slotenmaker. Maar daar neemt niemand zo laat nog op. Haar buurvrouw weet gelukkig raad. De brandweer kan ook sloten openmaken! Mevrouw Ketel belt daarom 112: de veiligheidscentrale van regio Haaglanden. Een vriendelijke man van de centrale stelt haar gerust, de brandweer komt eraan.

Nadat die Haar deur hebben opengemaakt, moet mevrouw Ketel tekenen voor de kosten. Die zijn 173,20 euro en daar schrikt ze van. Ze schrijft de gemeente Leidschendam - Voorburg dat de brandweer haar eerder over die kosten had moeten informeren en niet nadat haar deur al kwijtgescholden krijgen. De gemeente biedt mevrouw Ketel aan een gesprek te willen organiseren was opengemaakt. Ze wil de kosten eigenlijk tussen haar en de brandweer over de informatievoorziening. Maar ze laat de gemeente weten dat ze de kwestie liever schriftelijk wil afhandelen. De gemeente vraagt de brandweer of die - voordat ze de deur openden- mevrouw Ketel hebben geïnformeerd over de hoogte van de kosten. Want dat moet.
De bevelvoerder zegt dat hij dat heeft gedaan. Maar mevrouw Ketel zegt van niet en schrijft mij over de zaak. Over wat de bevelvoerder precies tegen mevrouw Ketel heeft gezegd, kan ik geen uitspraak doen. Ze verklaren beiden iets anders. Wel vraag ik de gemeente om de opname van het telefoongesprek tussen haar en de brandweercentrale. Daarop is te horen dat de man van de veiligheidscentrale Haar vertelt dat het openen van de deur geld zal kosten. Dit begreep zij. Ik vind dat zij op dat moment zelf had moeten vragen hoe hoog die kosten dan waren. Het lijkt mij voor de centralist ondoenlijk om in een dergelijk geval steeds ook de kosten precies op te geven. Want die blijken per situatie en eventueel gemeente te kunnen verschillen. 112 is snel beschikbaar, maar moet ook snel kunnen werken. Ik kan me voorstellen dat de rekening tegenvalt, maar in dit geval was het vragen naar de precieze kosten de eigen verantwoordelijkheid van mevrouw Ketel.

** Om privacyredenen is de naam veranderd*

Beleidsregel kostenverhaal brandweertaken

Geldend van 14-02-2008 t/m heden
Intitulé
Beleidsregel kostenverhaal brandweertaken

0. Samenvatting

De brandweer mag en kan kosten die voortvloeien uit het opheffen van een acute gevaarssituatie, nimmer verhalen op een derde. Dat wil zeggen dat zowel de publiekrechtelijke als de privaatrechtelijke weg afgesloten is. Dit omdat deze kosten voortvloeien uit de wettelijke taken van de brandweer (de hulpverlening).
De brandweer mag de kosten van niet-wettelijke taken, de dienstverlening, onder omstandigheden wèl doorberekenen. Daarbij heeft de publiekrechtelijke weg (via de Verordening Brandweerrechten Nieuwegein) de voorkeur.
Alle activiteiten van de brandweer die niet rechtstreeks verband houden met hulpverlening en waarbij wordt beoogd het individuele belang van een van de burgers te bevorderen, kunnen in principe worden aangemerkt als belastbare diensten in de zin van de Verordening Brandweerrechten.
De wettelijke taakopdracht van de brandweer wordt door de rechter echter vrij ruim uitgelegd. Er is sprake van een grijs gebied, waarin niet geheel duidelijk is of er nu sprake is van hulpverlening dan wel (ook) van dienstverlening en waarin dus ook niet duidelijk is of de kosten (ten dele) mogen worden verhaald.
In deze beleidsnotitie wordt dit grijze gebied aan de hand van een aantal criteria nader ingekleurd. Doel van de notitie is om zowel de brandweer als de burger meer duidelijkheid te verschaffen wat nu eigenlijk wel “des brandweers” is en wat niet.
In de beleidsnotitie wordt tevens voorgesteld om een aantal niet-wettelijke taken niet meer door de brandweer uit te laten voeren omdat deze net zo goed of beter (want bijvoorbeeld goedkoper of efficiënter) door een ander kunnen worden verricht. Voor de dienstverlenende werkzaamheden die nog wel door de brandweer zullen worden verricht, geldt dat deze in de toekomst zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, kostendekkend zullen worden verricht.
Van een “aardverschuiving “ is overigens geen sprake, de beleidsregel kan overwegend worden gezien als een vastlegging van bestaande praktijk.
Na vaststelling van de beleidsregel zal de verordening Brandweerrechten, waar nodig, worden aangepast.

1. Inleiding

Anders dan haar titel misschien doet vermoeden, is de intentie van deze beleidsnotitie niet om de burger zoveel mogelijk geld uit de zak te kloppen. De notitie gaat weliswaar over de (on)mogelijkheden van verhaal op derden van **kosten** die de brandweer maakt bij de uitvoering van haar taken, maar de eventuele financiële opbrengsten zijn in feite maar bijzaak.
Waar gaat het dan wèl om? Het doel is een onderscheid te maken tussen enerzijds de wettelijke (kern-)taken van de brandweer en anderzijds de niet-wettelijke taken. De veiligheid van Nieuwegein blijft natuurlijk voorop staan. Aan de wettelijke taken van de brandweer verandert dan ook niets. Om haar wettelijke taken echter zo optimaal mogelijk uit te

kunnen voeren, is het van belang dat de brandweer keuzes maakt ten aanzien van de uitvoering van haar overige, dienstverlenende, taken. Wat doet zij wèl en wat doet zij niet (meer)?
Een andere doelstelling is om helder te maken dat de brandweer (gemeenschaps)geld kost. Deze notitie wil er toe leiden dat de burger in bepaalde situaties niet automatisch meer de brandweer belt maar zich realiseert dat er ook andere bedrijven zijn die hem kunnen helpen.
Eind 2006 heeft Regioplan -in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken (BiZa)- een verkennend onderzoek over dit onderwerp uitgevoerd. Doel van het onderzoek was om na te gaan hoe brandweerkorpsen omgaan met de afbakening tussen wettelijke en niet-wettelijke taken. De onderzoeksresultaten dienen als basis voor de ontwikkeling van een beleidsvisie van het ministerie van BiZa op de dienstverlenende taken van de brandweer.
Navraag bij het ministerie heeft geleerd dat uit het verkennend onderzoek naar voren is gekomen dat er geen behoefte bestaat aan rijkswetgeving en/of een landelijke beleidsvisie op dit punt. Wel is er in het veld behoefte aan duidelijkheid over wanneer de brandweer nu aan bedrijven en burgers een rekening mag presenteren voor bepaalde dienstverlenende taken, maar de woordvoerder van het ministerie vond dit typisch een onderwerp dat **lokaal** moest en kon worden geregeld.
Deze beleidsvisie sluit daar goed op aan.

2. Taken van de gemeentelijke brandweer

2.1 Wettelijke taken

Artikel 1 van de Brandweerwet 1985 regelt, dat er in elke gemeente een gemeentelijke brandweer is, behalve indien door samenwerking met andere gemeenten een regionale regeling tot stand gekomen is.
De wettelijke taken van de (gemeentelijke) brandweer bestaan in elk geval uit :

- **a.**

het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en al hetgeen daarmee verband houdt;

- **b.**

het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand;

- **c.**

het beperken en bestrijden van rampen en zware ongevallen.

2.2 Niet–wettelijke taken

De brandweer kan ook ingezet worden voor andere dan wettelijke taken. Zij voert dergelijke taken uit op grond van beleid en keuzes van korps en gemeentebestuur. Bij deze niet-wettelijke taken gaat het uitdrukkelijk niet om verplichte werkzaamheden, waaraan de burger rechten kan ontlenen, maar om **dienstverlening**, waarvoor de brandweer onder bepaalde voorwaarden, waarvan de beschikbaarheid van personeel een hele belangrijke is, kan worden ingeschakeld.

3. Mogelijkheden kostenverhaal

Hieronder wordt nagegaan of de kosten die de brandweer bij de uitvoering van haar taken maakt op de burger kunnen worden verhaald. Zo ja, moet dit dan langs publiekrechtelijke weg of mag dit (ook) privaatrechtelijk?

3.1. Wettelijke taken

Ten aanzien van de wettelijke brandweertaken, ook wel **hulpverlening** genoemd, ligt één en ander vrij duidelijk. Kostenverhaal is hier niet mogelijk; beide wegen (zowel publiek- als privaatrechtelijk) zijn afgesloten. Het betreft immers een kerntaak van de overheid die van oudsher is uitgeoefend zonder dat daarvoor kosten in rekening worden gebracht. De mogelijkheid van kostenverhaal zou er toe kunnen leiden dat een drempel ontstaat om tot alarmering over te gaan. De wetgever laat hierover geen misverstand bestaan. Als verhaal van kosten langs publiekrechtelijke weg is uitgesloten, levert dit een belangrijke aanwijzing op dat verhaal van kosten langs privaatrechtelijke weg ook is uitgesloten. In de rechtspraak (vgl. het Brandweerkostenarrest[1]) is dit uitdrukkelijk bevestigd.
Bij hulpverlening gaat het volgens de staatssecretaris van BiZa[2] om de publieke taak van de brandweer, neergelegd in artikel 1 van de Brandweerwet, alsmede om verrichtingen waarbij de openbare veiligheid in het geding is. Het betreft verrichtingen die moeten worden gedaan zonder verdere voorwaarden in de vorm van enige betaling of mogelijke betaling. Degene die melding doet van een brand of andere calamiteit, waarvoor onmiddellijke hulpverlening nodig is, moet er van op aan kunnen dat dit geen financiële gevolgen heeft. Het heffen van rechten zou er immers toe kunnen leiden dat bij een vermoeden van brand geaarzeld wordt met het waarschuwen van de brandweer of dat er in het geheel geen melding wordt gedaan. In het geval dat er wel degelijk sprake is van brand zou dit gevaarlijke situaties kunnen opleveren voor eventuele slachtoffers waarvoor de hulp te laat komt of voor het brandweerpersoneel dat met een ernstiger brand wordt geconfronteerd, dan wanneer eerder zou zijn gewaarschuwd. Heffing van rechten die deze vertraging tot gevolg zou kunnen hebben, is daarom in strijd met de openbare veiligheid en dus met het algemeen belang.
Dit geldt in beginsel óók in de gevallen waarin de brand of het ongeval te wijten is aan opzet of grove schuld. De hoofdregel blijft ook dan dat kosten van het brandweeroptreden in het kader van de uitvoering van haar publieke taak -zonder expliciete wettelijke grondslag daarvoor- niet kunnen worden verhaald op de veroorzaker.

De gemeente Culemborg is er enige tijd geleden toe overgegaan om de schade voor de inzet van de (vrijwillige) brandweer te verhalen op de brandstichters. Zij baseert zich daarbij op artikel 6:162 van het Burgerlijk Wetboek (onrechtmatige daad). Dit zijn interessante ontwikkelingen. Vooralsnog zullen wij terughoudend opereren en per geval bezien of er voldoende (juridische) gronden zijn om de kosten van wettelijke brandweertaken te verhalen op de daders op basis van onrechtmatige daad.

Besluit

Voor verrichtingen in het kader van hulpverlening géén rechten te heffen en dit ook uitdrukkelijk uit te sluiten in de Verordening brandweerrechten. Ofschoon kostenverhaal langs privaatrechtelijke weg meestal eveneens uitgesloten is, kan er onder omstandigheden aanleiding zijn om de schade langs de weg van de onrechtmatige daad (proberen) te verhalen. Dit zal per geval worden bezien.

3.2 Niet–wettelijke taken

Voor de overige taken van de brandweer ligt het minder duidelijk. Het gaat dan om **dienstverlenende** taken waarvoor de brandweer, afhankelijk van de beschikbaarheid van personeel, ingezet kan worden. De kosten die de brandweer hiervoor heeft gemaakt (voor zover deze niet te maken hebben met het wegnemen van onmiddellijk gevaar voor mens en dier) kunnen in beginsel worden verhaald, omdat het niet om kerntaken van de overheid gaat. Langs welke weg kan of mag de gemeente dat doen?
In de meeste gemeenten, waaronder de onze, worden de kosten van dienstverlening door de brandweer langs publiekrechtelijke weg verhaald. De publiekrechtelijke basis is gelegen in artikel 229 van de Gemeentewet[3] en de Verordening brandweerrechten van de gemeente Nieuwegein. Het is niet wenselijk om daarnaast of in plaats daarvan de kosten langs privaatrechtelijke weg (proberen) te verhalen omdat dit een onaanvaardbare doorkruising van de publiekrechtelijke regeling (i.c. de Verordening brandweerrechten) zou kunnen opleveren.
Voor zover de verordening niet of onvoldoende voorziet in het kostenverhaal van bepaalde diensten, zou dit bij voorkeur dus opgelost moeten worden door aanpassing/uitbreiding van de verordening, liever dan dit via het privaatrecht (overeenkomst) te regelen. Voor diensten waarvoor retributieheffing niet is toegestaan zijn sowieso geen overeenkomsten mogelijk.
Eén en ander laat overigens onverlet om in bepaalde gevallen schadevergoeding op grond van onrechtmatige daad te eisen, maar ook hier is dat afhankelijk van de omstandigheden en zal die mogelijkheid per geval moeten worden onderzocht.

3.3. Dienstverlening of hulpverlening

Voor verrichtingen in het kader van **dienstverlening** mogen dus wèl kosten worden verhaald c.q rechten worden geheven,
voor verrichtingen in het kader van **hulpverlening** (meestal) niet, maar het is niet altijd even helder wanneer nu precies de
hulpverlening eindigt en de dienstverlening begint.
Ook de verordening Brandweerrechten geeft geen eenduidig antwoord op deze vraag. Volgens artikel 1 lid 2 mogen géén rechten worden geheven ter zake van :

- **a.**
het voorkomen, beperken en bestrijden van brand;
- **b.**
het beperken van brandgevaar;
- **c.**
het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand;
- **d.**
al hetgeen met de onderdelen a, b en c verband houdt;
- **e.**
het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand;
- **f.**
de bestrijding en beperking van rampen, als bedoeld in artikel 1 van de Rampenwet (moet nu zijn Wet rampen en zware ongevallen)

De omschrijving van artikel 1 lid 2 (gebaseerd op artikel 1 van de Brandweerwet) is zeer ruim, want met een beetje creativiteit kunnen vrijwel alle werkzaamheden die de brandweer verricht onder deze noemer worden gebracht. Met name lid 2 sub d zet wat dat betreft de deur behoorlijk ver open.
Voorts zouden ook alle preventieve (educatieve) activiteiten van de brandweer hieronder (kunnen) vallen, want immers gericht op het “voorkomen” van brand als bedoeld in lid 1 sub a en c. Het zou naar mijn mening echter niet redelijk zijn indien de brandweer daarvoor nooit kosten in rekening zou kunnen brengen.
Er is dus sprake van een grijs gebied, waarin het niet duidelijk is óf en zo ja onder welke voorwaarden rechten mogen worden geheven.

In het vervolg van deze nota tracht ik hierover wat meer helderheid te verschaffen, door een aantal nadere criteria te noemen. Ook hier gaat het echter slechts om hulpmiddelen; twijfelgevallen waarin niet duidelijk is of we nu met hulp-, dan wel dienstverlening te maken hebben dan wel met een combinatie daarvan, zullen er altijd blijven bestaan. Dan zal naar bevind van zaken moeten worden gehandeld.

- **1.**

Als belangrijk onderscheidend criterium wordt wel eens aangegeven dat hulpverlening **op afroep** moet worden verleend, terwijl dienstverlening uitsluitend **na afspraak** wordt verricht. Enige nuancering is hierbij op haar plaats, want indien er uitsluitend sprake zou zijn van dienstverlening wanneer daartoe een afspraak is gemaakt, dan wordt één en ander m.i. te eng uitgelegd. Zie ook verderop.

- **2.**

In het verlengde van het vorige criterium ligt het criterium van de wilsovereenstemming. In de jurisprudentie is gesteld dat er pas sprake kan zijn van diensten waarvoor heffing mogelijk is, indien kan worden verondersteld dat tussen partijen **wilsovereenstemming** bestaat over de verlening en aanvaarding van de dienst. Voor het aannemen van "wilsovereenstemming" is het overigens niet noodzakelijk dat de gebruiker van de dienst hiertoe opdracht heeft verstrekt of zich uitdrukkelijk bereid heeft verklaard om de dienst te aanvaarden. Een dienst kan ook zijn een feitelijk als zodanig aanvaarde dienst!

- **3.**

Gaat het om de behartiging van het **algemeen belang** of om **individuele belangen**? De Hoge Raad heeft overwogen dat een dienst pas een belastbare dienst is in de zin van de verordening brandweerrechten als het gaat om werkzaamheden die liggen buiten het gebied van brand- en rampenbestrijding alsmede van beperking en bestrijding van gevaar voor mens en dier bij ongevallen ***én*** rechtstreeks en in overheersende mate verband houden met dienstverlening ten behoeve van een ***individualiseerbaar*** belang. De kosten van een ladderwagen die ingezet wordt bij een brand of een ongeval waarbij een mens of dier in gevaar is, kunnen niet worden doorberekend. Als diezelfde ladderwagen echter wordt ingezet op verzoek van een bedrijf kan en mag dat natuurlijk wel.

- **4.**

Is er sprake van een **acute gevaarssituatie** of niet? Als de kosten die de brandweer maakt niet voortvloeien uit haar wettelijke taak om een acute gevaarssituatie op te heffen, maar betrekking hebben op de hulp die zij heeft geboden in een minder gevaarvolle situatie, dan kunnen en mogen deze kosten worden verhaald;

- **5.**

Tenslotte vallen de **preventieve maatregelen**, die niet onmiddellijk tot gevaarlijke situaties leiden wanneer zij niet worden verricht, niet onder de wettelijke taken van de brandweer. Bijvoorbeeld het periodiek controleren van blusapparatuur.

3.4 Werkwijze in veel voorkomende situaties

Hieronder geven wij enkele voorbeelden uit voornoemd "grijs" gebied. Het gaat in zijn algemeenheid om veel voorkomende werkzaamheden die tot op heden niet of slechts zelden in rekening worden gebracht. Bij ieder onderwerp geven wij aan hoe de gemeente hier in de toekomst mee om zal gaan.

3.4.1. Beperken en bestrijden van milieu-incidenten

Hierbij gaat het vooral over het opnemen van gevaarlijke stoffen en verwijderen van olie en dergelijke.
In de jurisprudentie[4] is uitgemaakt dat privaatrechtelijk kostenverhaal van schoonmaakwerkzaamheden aan het wegdek – ook als die werkzaamheden door de brandweer worden uitgevoerd- in beginsel mogelijk is. Publiekrechtelijk kostenverhaal via de verordening brandweerrechten behoort dus zeker tot de mogelijkheden. Het is echter de vraag of de brandweer deze "oneigenlijke" taak nog wil en kan blijven uitvoeren.
De brandweer zal olie van het wegdek verwijderen als een en ander een gevolg is van een ongeval, waarvoor zij toch al gealarmeerd was. Als dit laatste niet het geval is en de brandweer hiervoor speciaal moet worden "opgetrommeld", dan zijn er alternatieven.
De politie kan bijvoorbeeld een bepaald wegdek afsluiten, waarna de wegbeheerder (b.v. de gemeentelijke stadsreiniging, provinciale- en rijkswaterstaat, afhankelijk van de eigenaar van de weg) zorg draagt voor het schoonmaken van de openbare weg. Dit kan door bedrijven die beschikken over grote veegwagens die speciaal ontworpen zijn om snel een wegdek grondig te reinigen. De brandweer beschikt niet over dergelijk materiaal en moet met beperkte middelen er handmatig veel langer over doen met uiteindelijk een minder goed eindresultaat. Maakt de wegbeheerder in een voorkomend geval toch gebruik van de diensten van de brandweer, dan worden daarvoor de tarieven van de Verordening brandweerrechten geheven. De wegenbeheerder kan desgewenst op zijn beurt de kosten verhalen op de veroorzaker.
Ten aanzien van rijks- en provinciewegen zijn al afspraken gemaakt met de wegbeheerder.
Voor wat betreft de gemeentelijke wegen zal dit onderwerp (nog) beter met Stadsbeheer moeten worden afgestemd om te voorkomen dat de brandweer te lichtvaardig wordt opgeroepen. Stadsbeheer beschikt immers ook over een eigen piketdienst.

Besluit
Na een ongeval, waarvoor de brandweer toch al ter plekke was, neemt de brandweer kleine hoeveelheden resten van olie of gevaarlijke stoffen gratis op.
In de overige gevallen is de wegbeheerder verantwoordelijk voor het adequaat verwijderen van de stoffen zodat de weg veilig bereden kan worden.
In beginsel is de brandweer hiervoor niet (meer) beschikbaar omdat het gewenste resultaat vaak ook langs andere, minder kostbare weg kan worden bereikt (bv. wegafzetting door politie en inschakeling van andere gemeentelijke diensten en/of particuliere bedrijven). Maakt de wegbeheerder in een voorkomend geval toch gebruik van de diensten van de brandweer, dan worden daarvoor de tarieven van de Verordening brandweerrechten geheven. Hiertoe wordt de bij deze verordening behorende tarieventabel aangepast.

3.4.2. Verwijdering omgevallen bomen

De brandweer wordt ook vaak ingeschakeld voor het verwijderen van omgevallen bomen, terwijl er geen enkel acuut gevaar meer is. Ook hier geldt dat deze dienst dan net zo goed (of beter) door andere gemeentelijke diensten of particuliere bedrijven kan worden verricht. Ook hiervoor is de brandweer in beginsel dus niet meer beschikbaar, tenzij er sprake is (dreigende) gevaarlijke situaties. Aangezien de wegbeheerder vaak de gemeente zelf is, is het ook hier van het grootste belang dat de interne communicatie en voorlichting hierover verbeterd wordt.

Besluit:
In beginsel is de brandweer niet (meer) beschikbaar voor het verwijderen van omgevallen bomen, omdat het gewenste resultaat vaak ook langs andere, minder kostbare weg kan worden bereikt (bv. wegafzetting door politie en inschakeling van andere gemeentelijke diensten en/of particuliere bedrijven). Maakt de wegbeheerder in een voorkomend geval toch gebruik van de diensten van de brandweer, dan worden daarvoor de tarieven van de Verordening brandweerrechten geheven. Hiertoe zonodig de bij deze verordening behorende tarieventabel aanpassen. In acute (dreigende) gevaarlijke situaties is en blijft de brandweer uiteraard wel de eerst aangewezen instantie.

3.4.3. Bergen van voertuigen

Hierbij kan het gaan om voertuigen die te water zijn geraakt of langs de weg zijn achtergelaten enz.
Uit de jurisprudentie kan worden afgeleid dat met duikwerkzaamheden in de regel voornamelijk het algemeen belang is gediend en dat daarom geen brandweerrechten mogen worden geheven. In geval zich nog mensen of dieren in de auto (kunnen) bevinden, staat het karakter van de hulpverlening immers voorop. Iets anders is het wanneer vaststaat dat er zich geen mensen of dieren (meer) in de auto bevinden. Dan gaat het om verlening van een dienst die even goed (of misschien nog wel beter) door een particulier bedrijf zou kunnen worden verricht.
Hieruit kan de conclusie worden getrokken dat indien met het bergen van te water geraakte voertuigen de algemene belangen méér zijn gediend dan de belangen van het individu de kosten niet kunnen worden verhaald.
Voor Nieuwegein is dit overigens van geen of ondergeschikt belang omdat ons brandweerkorps geen duikers heeft. Wij hebben het voorbeeld uit de jurisprudentie niettemin vermeld omdat het heel illustratief is voor het onderscheid hulpverlening/dienstverlening.
Het bergen van overige (onbeheerd achtergelaten) voertuigen zal, gelet op het voorgaande, vrijwel nooit een brandweertaak zijn. De brandweer is daarvoor niet opgeleid en het risico op ongelukken is te groot.

Besluit:
Voor het bergen van auto(wrakken) en dergelijke waarin zich zeker geen mensen of dieren bevinden, is de brandweer niet beschikbaar.

3.4.4 . Hercontroles

In de Tarieventabel die behoort bij de huidige Verordening brandweerrechten is opgenomen het tarief voor het houden van inspectie van gebouwen (waarbij de eerste inspectie van een jaar gratis is). Dit lijkt te impliceren dat de kosten van iedere tweede en volgende inspectie worden verhaald. Gebeurt dit in de praktijk ook en is dit überhaupt toegestaan?
De meeste inspecties of controles vinden plaats in het kader van de Bouwverordening of een andere publiekrechtelijke regeling. Bij de eerste inspectie constateert de brandweer ofwel dat alles in orde is ofwel dat op een aantal punten niet of niet volledig wordt voldaan aan de publiekrechtelijke voorschriften. Er wordt veelal (schriftelijk) een termijn gesteld waarbinnen alsnog aan de voorschriften moet zijn voldaan. Als bij de tweede controle blijkt dat een en ander nog steeds niet of onvoldoende in orde is, krijgt men een derde en tevens laatste termijn, waarbij tevens uitdrukkelijk wordt gewezen op het feit dat de kosten vanaf de derde controle in rekening zullen worden gebracht.
Omdat het hier om een publiekrechtelijk traject gaat, verdient het de voorkeur om vanaf de tweede controle ook die weg te volgen en “gewoon” het handhavingstraject te starten, te weten het toepassen van bestuursdwang of het opleggen van een last onder dwangsom.
Indien tot bestuursdwang wordt besloten kunnen alle kosten van de voorbereiding en de feitelijke uitvoering van de bestuursdwang,voorzover deze zijn gemaakt na het einde van de begunstigingstermijn, worden verhaald op de overtreder (artikel 5:25 Awb).
De ruime mogelijkheid voor verhaal van kosten die krachtens artikel 5:25 Awb geldt voor de bestuursdwang, bestaat niet voor de dwangsom. Mogen voorbereidingskosten die zijn gemaakt in het kader van een dwangsom, dan verhaald worden op grond van de Verordening Brandweerrechten?

Van belang is onder andere de bedoeling van de wetgever: heeft deze in de Awb bewust gekozen voor achterwege laten van een verhaalsmogelijkheid voor de voorbereidingskosten van het opleggen van een last onder dwangsom of is er sprake van een lacune in de wet?
Vooralsnog zullen wij hiervoor geen rechten heffen. Daar stellen wij tegenover dat er wel degelijk kosten kunnen worden bespaard als de brandweer van meet af aan duidelijke termijnen stelt en zich niet aan het lijntje laat houden. Dit laatste kost immers ook alleen maar (kostbare) tijd en menskracht.

Besluit:
De kosten van een tweede en volgende inspectie per jaar niet op basis van de Verordening brandweerrechten in rekening te brengen bij de overtreder, maar te starten met het handhavingstraject indien bij de tweede controle nog niet alles in orde blijkt te zijn. Dit traject vangt aan met het sturen van een brief aan overtreder waarin hij op de hoogte wordt gebracht van het voornemen tot het toepassen van bestuursdwang of het opleggen van een dwangsom. De overtreder wordt dan (bij bestuursdwang) tevens gewezen op de kosten.

3.4.5. Nodeloos alarm
De brandweer wordt veel gealarmeerd door geactiveerde automatische brandmeldinstallaties waarbij het regelmatig voor komt dat het een onechte melding betreft zoals o.m. roken onder een melder, las /soldeerwerkzaamheden, schoonmaakwerkzaamheden of doordat de installaties niet of niet goed genoeg worden onderhouden.
In 2005 bijvoorbeeld kwamen er 290 meldingen via een brandmeldcentrale binnen. Daarvan waren slechts (gelukkig) 12 echte branden. De overige meldingen hadden andere redenen zoals werkzaamheden (lassen e.d.) in nabijheid van de installatie (42 x); roken/bakken/stomen etc (64 x); (niet gemeld) onderhoud aan de installatie (5x) , storingen (84 x) en overige oorzaken.
Eén en ander brengt hoge kosten met zich mee, nog afgezien van de andere risico's en nadelen (bijvoorbeeld uit oogpunt van de verkeersveiligheid). Veel loze alarmeringen zijn te voorkomen, door de gedragingen van bewoners en/of gebruikers te beïnvloeden.
Het is op zichzelf dus heel gerechtvaardigd als een gemeente probeert het aantal loze meldingen terug te dringen.
Het heffen van rechten ter zake van loos alarm, met name bij het gebruik van automatische brandmeldinginstallaties, is echter niet toegelaten omdat dit ertoe zou kunnen leiden dat bij een vermoeden van brand zal worden geaarzeld met het waarschuwen van de brandweer, of dat er in het geheel geen melding wordt gedaan.
De kosten die hiermee gepaard gaan mogen dus niet in rekening worden gebracht op basis van de Verordening brandweerrechten.
Dat wil overigens niet zeggen dat een gemeente helemaal niets kan doen. Zowel in preventieve als in repressieve zin kan zij actie ondernemen.
Ook in Nieuwegein krijgt dit onderwerp veel aandacht. Zo heeft onze brandweer een medewerker Terugdringing loze meldingen aangesteld, die niet alleen in het kader van preventie veel goed werk verricht, maar ook in de handhavingsfase.
Ingevolge de Bouwverordening moet een brandmeldinstallatie namelijk voldoen aan de Nederlandse Norm NEN 2535. In deze norm is o.a. opgenomen dat een brandmeldinstallatie, afhankelijk van de functie van een gebouw en het aantal melders, een bepaald aantal loze meldingen mag veroorzaken per jaar. Wanneer dat aantal wordt overschreden is er l sprake van een overtreding van de voorschriften in de Bouwverordening. Een handhavingtraject wordt dan ingezet. Dit kan leiden tot een last onder dwangsom. Op die manier moet de overtreder uiteindelijk toch betalen.
Behalve de NEN 2535 is in de gebruiksvergunning ook opgenomen de voorwaarde van onderhoud en beheer volgens de NEN 2654. Bij (herhaaldelijk) onjuist onderhoud of gebruik kan ook deze overtreding als zelfstandige ingang gebruikt worden voor het opleggen van een dwangsom of uitoefenen van bestuursdwang.
De kosten van uitrukken van de brandweer naar aanleiding van loze alarmeringen die binnen de NEN-normen vallen, kunnen **niet** worden verhaald.

Besluit:
De kosten van uitrukken van de brandweer terzake van ongewenst en/of onecht alarm kunnen niet worden verhaald op basis van de Verordening Brandweerrechten. De brandweer zet haar beleid om dit soort meldingen zoveel mogelijk te voorkomen en waar nodig handhavend op te treden evenwel onverminderd voort.

3.4.6. Personen bevrijden uit een lift/toegang verschaffen bij buitensluiting
Er is de laatste jaren een toename in het aantal verzoeken aan de brandweer om personen uit de lift te bevrijden.
De normale procedure is dat de woningbouwvereniging of verhuurder een contract heeft met een storingsdienst die binnen een redelijke tijd aanwezig is om handelend op te treden. Momenteel worden personen die in een lift opgesloten zitten door de woningbouwvereniging echter veelvuldig doorverwezen naar de brandweer om die te verzoeken hulp te verlenen. Dit omdat de waakvlamovereenkomsten met de storingsdiensten zijn afgebouwd.Ook is wel eens als argument aangevoerd dat tussen de middag de storingsdienst aan het lunchen was en de brandweer toch niets anders te doen heeft.
Personen uit een lift bevrijden is niet een primaire brandweertaak indien er geen onmiddellijk gevaar of een levensbedreigende situatie is.

Indien er echter sprake is van redden van personen bij een ongeval, personen onwel geworden zijn en/of er een levensbedreigende situatie (aan het ontstaan) is, zal vanzelfsprekend de brandweer wel hulp verlenen.
Ook voor de dienstverlening aan personen die zichzelf buitengesloten hebben geldt dat er andere, particuliere bedrijven zijn, die het probleem goedkoper en efficiënter kunnen oplossen dan de brandweer.

Besluit:
In beginsel is de brandweer niet beschikbaar voor het bevrijden van personen uit lift of het bieden van hulp aan personen die zichzelf buitengesloten hebben. Hiervoor verwijzen naar de woningbouwvereniging of de in of nabij de lift aangegeven alarmadressen.
Maakt iemand in een voorkomend geval toch gebruik van de diensten van de brandweer, dan worden daarvoor de tarieven van de Verordening brandweerrechten geheven. Hiertoe de bij deze verordening behorende tarieventabel aanpassen. In acute (dreigende) gevaarlijke situaties is en blijft de brandweer uiteraard wel de eerst aangewezen instantie.

3.4.7. Vee uit sloot halen/redden van dieren

De brandweer wordt regelmatig gealarmeerd om hulp te verlenen aan vee dat in de modder van een sloot vastzit.
Aangezien het veelal onduidelijk is waar en hoe de eigenaar van het vee te bereiken is zodat die zelf handelend op kan treden, wordt de brandweer door de politie verzocht ter plaatse te komen om hulp te verlenen.
Natuurlijk kan zich incidenteel een dergelijke situatie voordoen. Het moge ook duidelijk zijn dat het hier om een dier in nood gaat en dat er sprake is van een wettelijke taak voor de brandweer om hulp te verlenen.
De eigenaar dient echter zelf redelijkerwijs te voorkomen dat dergelijke situaties zich meerdere malen voordoen omdat dan sprake is van nalatigheid. Een en ander kan bijvoorbeeld door het aanbrengen van afrastering zodat het vee niet bij de sloot kan of door te zorgen voor alternatieven zodat het vee niet uit de sloot hoeft te drinken.
Dit geldt in breder verband ook voor het halen van katten uit boom of het anderszins verlossen van (huis-) dieren uit benarde situaties (zo heeft de brandweer wel eens een cavia uit een spouwmuur moeten bevrijden …). In beginsel is dit hulpverlening waarvoor de brandweer geen kosten in rekening mag en kan brengen. Als de eigenaar hiervan echter een verwijt valt te maken, wordt hij schriftelijk gewaarschuwd op de financiële consequenties die een en ander bij herhaling kan hebben.
Bij verwijtbare “recidive” kunnen de kosten onder bepaalde omstandigheden op de eigenaar worden verhaald, indien er sprake is van een onrechtmatige daad.

Besluit:
Voor een eerste maal dat een koe of paard in de sloot is geraakt of een dier anderszins in nood raakt, brengt de brandweer geen kosten in rekening. Indien dit vaker voorkomt , waarbij er sprake is van aantoonbare schuld of nalatigheid van de eigenaar, dan zal hiervoor een rekening worden gepresenteerd. De grondslag zal dan echter niet de Verordening brandweerrechten zijn, maar een vordering tot schadevergoeding uit **onrechtmatige daad.**

3.4.8 . Wacht- en bewakingsdiensten

De brandweer wordt regelmatig benaderd voor bewaking/toezicht bij evenementen. Ook dit is echter een taak die in beginsel even goed door een particuliere beveiligingsorganisatie zou kunnen worden uitgevoerd. Het behoort tot de verantwoordelijkheid van de organisator van het evenement om voor brandwachten te zorgen, indien dit als voorschrift in de vergunning is opgenomen. Dit laatste gebeurt vaak bij grote evenementen. Bij vergunningen voor grote evenementen en kleinere evenementen met een verhoogd risico, zoals het afsteken van vuurwerk, toneelvoorstellingen
e.d. wordt standaard in de vergunning opgenomen dat op kosten van de organisator, voor wacht- en bewakingsdienst een of meerdere brandwachten aanwezig zijn. Deze voorwaarde is gebaseerd op art. 6.1.1 van de Bouwverordening en art. 2.1.1 van de Brandbeveiligingsverordening.
Dit uitgangspunt lijdt uiteraard uitzondering in geval van acute (dreigende) gevaarlijke situaties. Dan komt de brandweer poolshoogte nemen en zal zij indien noodzakelijk maatregelen (laten) treffen en/of toezicht (blijven) houden.

Besluit:
De brandweer is in beginsel niet beschikbaar voor het lopen van wacht- of bewakingsdiensten. Hiervoor verwijzen naar particuliere organisaties. Maakt iemand in een voorkomend geval toch gebruik van de diensten van de brandweer, dan worden daarvoor de tarieven van de Verordening brandweerrechten geheven. Hiertoe zonodig de bij deze verordening behorende tarieventabel aanpassen. In (dreigende) gevaarlijke situaties is en blijft de brandweer uiteraard wel de eerst aangewezen instantie.

3.4.9. Het geven van voorlichting/instructie aan bedrijven en instellingen

Het geven van voorlichting rekent de brandweer in beginsel tot haar kerntaken. Voorzover dit in haar jaarplan past zal zij dit blijven doen en daarvoor geen kosten in rekening brengen.
Dat geldt niet voor het geven van instructie aan bijvoorbeeld het personeel van een bepaald bedrijf of instelling. Er zijn tegenwoordig prima particuliere organisaties die adviseren op het terrein van bedrijfshulpverlening.

Besluit:
De brandweer is niet langer beschikbaar voor het geven van instructie aan bedrijven en instellingen. Hiervoor verwijzen naar particuliere organisaties.

4. Overzicht besluitvorming

Wij stellen de beleidsnotitie Kostenverhaal Brandweertaken vast en besluiten dat:

- **_____a.**

de brandweer de kosten van hulpverlenende taken niet verhaalt op de veroorzaker, tenzij er aanleiding is om deze op basis van artikel 6:162 BW (onrechtmatige daad) aansprakelijk te stellen voor de schade;

- **b.**

de brandweer in het algemeen niet meer beschikbaar is voor dienstverlenende taken die even goed of beter door een andere (particuliere) organisatie kunnen worden verricht, tenzij er sprake is van een acute (dreigende) gevaarlijke situatie;

- **c.**

de brandweer in het bijzonder niet meer beschikbaar is voor het bergen van autowrakken en dergelijke en het geven van instructie aan bedrijven en instellingen;

- **d.**

de brandweer voor een aantal diensten, zoals het opnemen van gevaarlijke stoffen, het verwijderen van omgevallen bomen, het bevrijden van personen uit een lift of het toegang verschaffen bij buitensluitingen, het lopen van wacht-of bewakingsdiensten bij evenementen, alleen bij wijze van uitzondering beschikbaar is bijvoorbeeld als er binnen aanvaardbare termijn geen andere oplossing voorhanden is of in gevaarlijke situaties als bedoeld onder b;

- **e.**

indien in de situaties als bedoeld onder d, waarin geen sprake is van een acuut (dreigend) gevaar, toch gebruik wordt gemaakt van de diensten van de brandweer, de tarieven van de Verordening brandweerrechten worden geheven;

- **f.**

de brandweer, vanaf de tweede constatering van overtreding, handhavend zal optreden bij nodeloze alarmering en/of overigens niet voldoen aan gebruiksvoorschriften;

- **g.**

(een samenvatting van) de beleidsnotitie Kostenverhaal Brandweertaken op de gebruikelijke wijze bekend zal worden gemaakt en gedurende 6 weken na bekendmaking ter inzage wordt gelegd;

- **h.**

in de loop van 2008 een voorstel tot aanpassing van de Verordening brandweerrechten 2008 aan de raad zal worden voorgelegd.

Ondertekening
burgemeester en wethouders,
secretaris
drs. P.C.M. van Elteren
burgemeester
drs. C.M. de Vos

[1] HR 11 december 1992

[2] circulaire van 19 augustus 1985, Stcrt. 1985,177.

[3] rechten kunnen onder meer worden geheven ter zake van het gebruik van gemeentebezittingen en het genot van of door het gemeentebestuur verstrekte diensten

[4] o.a. Rb Den Haag 13 oktober 2004 en 12 maart 2003

Bron: overheid.nl

Er is gezamenlijk beleid van overheden visie en daadkracht nodig. Daar is een nieuw kabinet hard bij nodig. Dat schrijven de koepels van gemeenten, provincies.Wellicht een onderwerp voor het Politiek debat.

IFUD of Human Rights
Voorzitter
J.P. van den Wittenboer

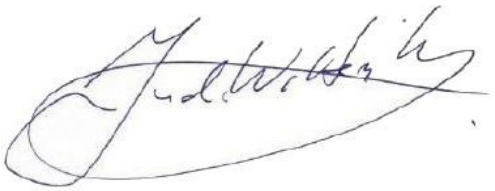

Rapporten:

Persoonlijk, Dichtbij en Verbonden
Een visie en strategie voor het Sociaal Domein
Gemeente Geldrop-Mierlo
Oktober 2019
72 blz (pdf)

Geldrop-Mierlo is van en voor iedereen. Mensen voelen zich onderdeel van onze gemeenschap en hebben deel in die gemeenschap. Alleen samen zijn wij een vitale en veerkrachtige gemeenschap.

Rapport KANTAR 2019
"Relatie burger overheid 2030"
Onderzoek in opdracht van de Nationale Ombudsman

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: http://ifudofhumanrights.weebly.com
Phone:+31 -(0)6 50 425 552

De Mensenlijke Maat

De menselijke maat lijkt in de dagelijkse praktijk van de uitvoering niet altijd uit de verf te komen. Bij woningbouwcorporaties is de menselijke maat vaak ver te zoeken bij diverse huisuitzetting in het land, door als een kil vastgoedbedrijf, zonder oog voor de menselijke kant onverkort vast te houden aan het huurcontract.
Nationale Ombudsman de zaak van een wat oudere dame. Als zij op een avond haar bezoek uitlaat, waait de voordeur achter haar dicht. Zonder bril, jas én sleutel staat ze geschrokken op straat. Gelukkig heeft ze een andere bewoonster van de flat haar sleutel gegeven voor dit soort noodgevallen. Met die reservesleutel probeert mevrouw haar deur open te doen. Maar haar andere sleutel blijkt nog aan de binnenkant in het slot te zitten. Daarom blijft de sleutel in het slot steken en staat ze in de kou.
Bron: “Voor een dichte deur” column Nationale Ombudsman, 8 april 2011.
De mogelijkheid is dan om dan een dure slotenmaker te bellen om de deur te openen of de brandweer. Voor veel armlastige mensen met maar een klein AOW’tje of mensen aan de onderkant met schulden, brengt de rekening van de slotenmaker hun nog dieper in het web van de ‘incasso-industrie’ met de intentie de burger aan de onderkant zoveel mogelijk geld uit de zak te kloppen en verdienen aan mensen zonder geld. De Groene Amsterdammer onderzocht platform voor onderzoeksjournalistiek Investico samen met Nieuwsuur de ‘incasso-industrie’ en constateren dat Nederlandse schuldenaren zowel uit de normale economie als uit de rechtsstaat zijn getrapt.

Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2018–2019

35 225 Wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Faillissementswet in verband met de herziening van het beslag- en executierecht

Nr. 3 MEMORIE VAN TOELICHTING

De rijksincassovisie zet aan tot meer transparantie richting de burger, afstemming tussen de voor maatwerk en aandacht voor het voorkomen van onnodige verhogingen verschillende incasserende organisaties, ruimte van de schuldenlast.

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2018–2019

35 225 Wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Faillissementswet in verband met de herziening van het beslag- en executierecht

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

1. Algemeen

Het beslag- en executierecht gaat over de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen en andere executoriale titels. Het is het sluitstuk van de gerechtelijke afhandeling van geschillen. Het maakt het mogelijk om een gerechtelijke beslissing gedwongen ten uitvoer te laten leggen, in het geval de schuldenaar hier niet uit eigen beweging aan voldoet. De meeste geschillen zien op geldvorderingen. Denk bijvoorbeeld aan een consument die online een nieuwe broek bestelt en geleverd krijgt en vervolgens de rekening van de kledingwinkel niet betaalt. Of een advocaat die juridisch advies geeft aan een bedrijf en na afloop niet betaald krijgt voor zijn dienst. De kledingwinkel en de advocaat zullen dan een aanmaning sturen en als deze ook niet wordt voldaan, kunnen ze ervoor kiezen om gebruik te maken van de diensten van een incassobureau. Wordt er nog steeds niet betaald, dan kan de schuldeiser de rechter worden vragen om een vonnis waardoor in rechte vaststaat dat de schuldenaar (in dit geval de consument of het bedrijf) de vordering moet voldoen. Met dit vonnis (ook wel een «executoriale titel» genoemd) kan de schuldeiser (in dit geval de kledingwinkel of de advocaat) naar de deurwaarder gaan om beslag te laten leggen op vermogensbestanddelen van de schuldenaar, zoals bijvoorbeeld de bankrekening van een consument of bedrijf, het loon of de uitkering van een consument of het bedrijfspand of de inventaris van een bedrijf. Als het beslag is gelegd, wordt het tegoed op de bankrekening bevroren en kan een pand of inventaris niet worden verkocht. Bij beslag op roerende en onroerende zaken, zoals een pand of inventaris, is de volgende stap dat er een executieverkoop wordt gehouden. Uit de opbrengst kan de vordering van de schuldeiser worden voldaan. Het beslag- en executierecht zorgt er dus voor dat een vordering kan worden voldaan als de schuldenaar dit zelf niet doet. Het zorgt ervoor dat een vonnis van de rechter wordt nageleefd.

Het doel van het wetsvoorstel is om te voorkomen dat een schuldenaar door het beslag niet meer in zijn bestaansminimum kan voorzien, om het beslag- en executierecht efficiënter en eenvoudiger te maken en om te voorkomen dat een beslag puur als pressiemiddel wordt gebruikt. Daartoe

kst-35225-3
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2019

wordt het beslag- en executierecht op een aantal punten gewijzigd. Zo wordt bijvoorbeeld een beslagvrij bedrag bij beslag op een bankrekening ingevoerd. Ook wordt geregeld dat er geen beslag mag worden gelegd op roerende zaken, zoals inboedel of een auto, als redelijkerwijs voorzienbaar is dat de kosten de baten overstijgen. Verder wordt het beslagverbod op roerende zaken gemoderniseerd, net zoals de regels inzake de veiling van roerende zaken. Daarnaast wordt het mogelijk gemaakt om administratief beslag te leggen op motorrijtuigen.

Hierna worden in hoofdstuk 3 de uitgangspunten van het wetsvoorstel nader uitgewerkt. In hoofdstuk 4 wordt verder ingegaan op het beslag- en executierecht. Hoofdstuk 5 bevat een uitwerking van het eerste uitgangspunt dat het bestaansminimum van schuldenaren beter moet worden geborgd. In hoofdstuk 6 worden de belangrijkste maatregelen ter uitwerking van het tweede uitgangspunt, het effectiever en efficiënter maken van beslag en executie, toegelicht. Hoofdstuk 7 bevat het derde uitgangspunt dat beslaglegging niet uitsluitend als pressiemiddel dient te worden ingezet. Hoofdstuk 8 gaat in op de terminologie die wordt gebruikt in het beslag- en executierecht, terwijl in hoofdstuk 9 de Algemene verordening gegevensbescherming wordt behandeld. Hoofdstuk 10 benoemt de effecten van het wetsvoorstel, inclusief de uitvoeringstoetsen. En in het laatste hoofdstuk, hoofdstuk 11, worden de reacties op de (internet)consultatie besproken.

2. Context

Het wetsvoorstel is in overeenstemming met de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) opgesteld en valt onder de Brede Schuldenaanpak (*Kamerstukken II*, 2017–2018, 24 515, 431) en het bijbehorende actieplan. Dit actieplan bevat een groot aantal maatregelen, waaronder een bredere gegevensuitwisseling bij beslag waarbij ook overheidsschuldeisers worden betrokken. Ook wordt onderzoek gedaan naar een zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso door (rijks)overheidsorganisaties. De Brede Schuldenaanpak volgt uit het regeerakkoord dat inzet op het terugdringen van het aantal problematische schulden en het effectiever helpen van mensen met schulden. Ook is in het regeerakkoord bepaald dat de overheid, net als elke andere schuldeiser, de beslagvrije voet dient te respecteren. Zo wordt het bestaansminimum van de schuldenaar geborgd, net zoals de invoering van het beslagvrije bedrag bij bankbeslag beoogt. Het wetsvoorstel sluit ook aan bij de in 2016 gepresenteerde rijksincassovisie (zie de bijlage bij de brief van de Staatssecretaris van SZW d.d. 4 april 2016, 24 515, nr. 336).

Met de rijksincassovisie wil het kabinet bewerkstelligen dat in het rijksincassoproces de burger centraal staat en dat daarbij steeds voor ogen wordt gehouden dat de burger maar één afloscapaciteit heeft. De rijksincassovisie zet aan tot meer transparantie richting de burger, afstemming tussen de verschillende incasserende organisaties, ruimte voor maatwerk en aandacht voor het voorkomen van onnodige verhogingen van de schuldenlast. De rijksincassovisie krijgt met name vorm via de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (volledige naam: Wet van 8 maart 2017 tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, de Invorderingswet 1990 en enkele andere wetten in verband met een vereenvoudiging van de beslagvrije voet (Wet vereenvoudiging beslagvrije voet), hierna: Wvbv) en de hiervoor genoemde verbrede gegevensuitwisseling bij beslaglegging.

Dit wetsvoorstel bouwt voort op de rijksincassovisie. Het beschermt het bestaansminimum van de schuldenaar door de invoering van het beslagvrij bedrag bij bankbeslag en zorgt daarnaast voor een verlaging

van de kosten voor zowel de schuldenaar als de schuldeiser door beslaglegging en executie efficiënter en effectiever te maken (zie ook de toelichting bij het tweede uitgangspunt). Ook wordt in het wetsvoorstel rekening gehouden met het «doenvermogen» van mensen (zie het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) «Weten is nog geen doen: Een realistisch perspectief op redzaamheid»). Dit gebeurt onder meer door onder bepaalde voorwaarden informatieverstrekking door derden mogelijk te maken (zie het voorgestelde artikel 475aa Rv). Het is niet mogelijk om in alle gevallen te voorkomen dat de schuldenaar zelf actie zal moeten ondernemen. Denk bijvoorbeeld aan het aanbrengen van een executiegeschil. Hiervoor zal de schuldenaar zelf naar de rechter moeten. Doordat dit wetsvoorstel de executiegeschilprocedure bij de kantonrechter invoert, wordt de drempel voor het aanbrengen van een executiegeschil wel verlaagd.

Het wetsvoorstel is tevens onderdeel van het programma «Verbetering van het burgerlijk procesrecht». Dit programma heeft tot doel te zorgen voor meer eenvoud, snelheid, flexibiliteit en effectiviteit bij zowel de gerechtelijke geschiloplossing als het beslag- en executierecht. Het programma vloeit voort uit het regeerakkoord, waarin staat dat bestaande juridische procedures complex zijn en niet altijd voldoen voor het oplossen van alledaagse problemen van burgers.

3. Uitgangspunten van het wetsvoorstel

Bij deze herziening worden de volgende drie uitgangspunten gehanteerd:

1) Het bestaansminimum van schuldenaren dient geborgd te zijn bij beslag en executie.
   Zo regelt het wetsvoorstel dat er een beslagvrij bedrag bij beslag op een bankrekening wordt ingevoerd en dat het beslagverbod op roerende zaken, niet registergoederen, wordt gemoderniseerd.
2) De beslaglegging en de daaruit voortvloeiende executie moeten zo effectief en efficiënt mogelijk plaatsvinden.
   Ten eerste wordt geregeld dat een overgang van een vordering op een rechtsopvolger in bepaalde gevallen niet meer hoeft te worden betekend aan de schuldenaar, maar schriftelijk kan worden medegedeeld. Ten tweede wordt de kantonrechter bevoegd gemaakt in executiegeschillen die rijzen over de tenuitvoerlegging van een titel. Daarnaast wordt de mogelijkheid ingevoerd om administratief beslag te leggen op motorrijtuigen (zoals auto's en aanhangwagens). Ook wordt wettelijk geregeld dat roerende zaken op een online executieveiling kunnen worden verkocht en wordt het vereiste van aankondiging van de verkoop van het beslagene in een dagblad en door het aanslaan van biljetten vervangen door een aankondiging via een algemeen toegankelijke website. Daarnaast wordt bij een derdenbeslag de termijn verkort waarbinnen de betrokken derde (bijvoorbeeld de werkgever) moet verklaren wat door het beslag is getroffen. Verder wordt de mogelijkheid ingevoerd voor de deurwaarder om voorafgaand aan de beslaglegging te vragen of iemand daar bankiert, zodat er geen onnodige beslagexploten hoeven te worden betekend aan de bank.
3) Indien beslag dient ter verhaal mag het niet louter worden ingezet als pressiemiddel.
   Dit wordt geregeld door in de wet te verankeren dat beslag en executie van roerende zaken, niet-registergoederen, in beginsel achterwege dienen te blijven als redelijkerwijs voorzienbaar is dat de kosten de baten overstijgen.
   De belangrijkste voorgestelde maatregelen zullen hierna in het algemeen deel worden besproken. De overige maatregelen worden toegelicht in de artikelsgewijze toelichting.

4. Beslag- en executierecht

Basisbeginsel in ons rechtsverkeer is dat mensen die (financiële) verplichtingen aangaan, deze ook moeten nakomen. Indien iemand een rekening niet betaalt, mag de schuldeiser maatregelen treffen om de schuldenaar te bewegen zijn schuld te voldoen. Hij kan een (incasso-)procedure starten en de rechter verzoeken de schuldenaar te veroordelen het verschuldigde bedrag aan hem te betalen (zie artikel 3:296 van het Burgerlijk Wetboek (BW)). Indien een schuldenaar ook na een rechterlijke veroordeling niet tot betaling overgaat, kan de schuldeiser het vonnis gedwongen ten uitvoer laten leggen door een gerechtsdeurwaarder. De grosse van het vonnis vormt daarvoor de executoriale titel: het geschrift dat krachtens wettelijk voorschrift de bevoegdheid verleent tot tenuitvoerlegging. Op grond van een executoriale titel kan dan executoriaal beslag worden gelegd.

De schuldeiser kan, tenzij bij wet of overeenkomst anders is bepaald, zijn vordering verhalen op alle goederen (dat wil zeggen zaken en vermogensrechten) van de schuldenaar (artikel 3:276 BW). In theorie kan hij daarvoor op grond van de huidige wet tegelijkertijd beslag leggen op alle voor beslag vatbare goederen waartoe hij bevoegd is zijn vordering te verhalen (artikel 435 Rv). Zo kan een schuldeiser beslag leggen op vorderingen die de schuldenaar jegens derden heeft, bijvoorbeeld beslag op het loon bij de werkgever (hierna: loonbeslag) of op het tegoed op een bankrekening van de schuldenaar bij een bank (hierna: bankbeslag). Hij kan beslag leggen op het huis van de schuldenaar of andere waardevolle registergoederen (zoals grond, een te boek gesteld schip of een te boek gesteld vliegtuig). De schuldeiser kan er ook voor kiezen beslag te leggen op bepaalde roerende zaken, niet registergoederen, zoals een auto of waardevolle zaken uit de inboedel van een schuldenaar.

Executoriaal verhaalsbeslag wordt gelegd op waardevolle vermogensbestanddelen van de schuldenaar zodat de gerechtsdeurwaarder vervolgens over kan gaan tot een gedwongen verkoop van de in beslag genomen goederen. Dit noemt men de executie. Met de executieopbrengst kan vervolgens de vordering van de schuldeiser worden voldaan. Het beslag- en executierecht biedt zodoende de schuldeiser de mogelijkheid om de tenuitvoerlegging van het vonnis af te dwingen met overheidshulp, te weten door de gerechtsdeurwaarder die daarbij zo nodig hulp van de politie kan inroepen. Executoriaal verhaalsbeslag is de opmaat tot uitwinning van het vermogen van de schuldenaar. Daarnaast bestaat er ook executoriaal afgiftebeslag waarbij de deurwaarder de in beslag te nemen zaak onder zich neemt om de zaak vervolgens aan de schuldeiser te doen toekomen.

Naast executoriaal beslag (beslag op basis van een executoriale titel) is het ook mogelijk om conservatoir beslag te leggen (beslag zonder executoriale titel). Dit conservatoir beslag is een bewarende maatregel die voorafgaand aan of tijdens een gerechtelijke procedure wordt gelegd zodat goederen – waarop later eventueel verhaal via een executoriale verkoop zou kunnen worden gehaald – veilig zijn gesteld totdat de uitkomst van de procedure duidelijk is. Zou een schuldeiser eerst de uitkomst van de procedure moeten afwachten dan loopt hij het risico dat er tegen die tijd geen verhaal meer mogelijk is, omdat bijvoorbeeld de goederen overgedragen zijn of het banktegoed is overgeboekt. Voor conservatoir beslag is voorafgaand rechterlijk verlof nodig (artikel 700 Rv). Dit verlof wordt verleend op voorwaarde dat de bodemprocedure binnen een bepaalde periode moet zijn aangevangen (binnen acht dagen, tenzij de rechter bij het verlenen van het verlof anders bepaalt). Bij conservatoir beslag (tot verhaal van een geldvordering) op roerende zaken, niet

registergoederen, bijvoorbeeld een auto of inboedelzaken, moet de schuldeiser aantonen dat er gegronde vrees bestaat dat de goederen zonder beslag zullen worden verduisterd (artikel 711 Rv). Een dergelijke voorwaarde geldt niet bij het leggen van conservatoir beslag onder derden, zoals loonbeslag of bankbeslag. Bij conservatoir beslag op loon moet de schuldenaar worden gehoord alvorens wordt beslist op het verzoek tot verlenen van het verlof (artikel 720 Rv).

Het uitgangspunt dat een schuldeiser zich kan verhalen op alle vermogensbestanddelen van een schuldenaar wordt in de praktijk begrensd door specifieke wetsbepalingen en algemene rechtsbeginselen. Het beslagverbod roerende zaken, niet-registergoederen, (zie de artikelen 447 en 448 Rv) is een voorbeeld van een dergelijke bepaling. Op grond van dit verbod mag er thans geen beslag worden gelegd op bijvoorbeeld het bed en beddengoed van de schuldenaar. Daarnaast geldt steeds dat een schuldeiser geen misbruik van bevoegdheid mag maken (artikel 3:13 BW) en zijn een schuldeiser en schuldenaar verplicht zich jegens elkaar te gedragen overeenkomstig de eisen van redelijkheid en billijkheid (artikel 6:2 BW). Voor ieder beslag geldt dat dit niet vexatoir mag zijn: het mag geen onredelijke belasting voor de beslagschuldenaar opleveren. Een vexatoir beslag levert misbruik van bevoegdheid op als bedoeld in artikel 3:13 BW en is onrechtmatig. Indien de schuldenaar meent dat hij in verhouding tot het belang van de schuldeiser door het leggen van het beslag op onevenredige wijze wordt getroffen, kan hij de rechter vragen het beslag op te heffen (artikel 438 Rv, dan wel artikel 705 Rv). Vanwege de spoedeisendheid van de gevraagde beslissing worden dergelijke geschillen in de regel voorgelegd aan de voorzieningenrechter.

5. Uitgangspunt 1: betere borging bestaansminimum schuldenaren

Het wetsvoorstel bevat een aantal maatregelen dat ervoor moet zorgen dat het bestaansminimum van schuldenaren beter wordt geborgd. Naar aanleiding van opmerkingen in de internetconsultatie over wat onder bestaansminimum moet worden verstaan, wordt hieronder eerst ingegaan op dit kernbegrip waarna vervolgens de voornaamste maatregelen worden toegelicht.

5.1. Bestaansminimum / primaire levensbehoeften/ leefgeld

Het NIBUD heeft in de consultatie aangegeven het onduidelijk te vinden wat er precies wordt verstaan onder het begrip bestaansminimum en wijst er op dat meerdere begrippen door elkaar worden gebruikt: noodzakelijk/menswaardig bestaansminimum, levensonderhoud, primaire levensbehoeften en leefgeld. Ook de Landelijke Cliëntenraad dringt aan op het hanteren van een eenduidig gedefinieerd begrip «volgens welke de normen de beslagvrije voet wordt vastgesteld». Afgezien van het begrip «algemene dagelijkse levensbehoeften» worden deze begrippen niet in de wetsartikelen gebruikt. De begrippen zien op de uitgangspunten die ten grondslag hebben gelegen aan de introductie van nieuwe artikelen of wijziging van bestaande artikelen. Achterliggend kernbegrip is steeds het bestaansminimum: wat heeft een mens minimaal nodig om in de huidige maatschappij in zijn levensonderhoud te voorzien? Dat valt uiteen in geld en in goederen.

Bij de regels over de beslagvrije voet bij beslag op periodieke vorderingen en het beslagvrij bedrag bij beslag op bankrekeningen is de achtergrond dat een schuldenaar over geld moet kunnen beschikken waarmee hij in zijn primaire levensbehoeften kan voorzien. Het gaat dan bijvoorbeeld om de aanschaf van levensmiddelen en het betalen van huur of hypotheek.

De wet dient vooraleerst te voorzien in een eenduidige wijze van vaststellen van de beslagvrije voet, dan wel het beslagvrije bedrag. Al hetgeen boven de beslagvrije voet (bij loon of uitkering) of het beslagvrij bedrag (bij banktegoeden) uitstijgt, kan benut worden om de schuld af te lossen.

Bij het beslagverbod roerende zaken gaat het er in zijn algemeenheid om dat de schuldenaar de beschikking moet kunnen houden over de zaken die een mens in Nederland redelijkerwijs nodig heeft om in een menswaardig bestaan te voorzien. In de 19e eeuw werd daarvoor beddengoed en enige kleding en levensmiddelen voldoende geacht. Naar de maatstaven van de huidige maatschappij is hier meer voor nodig: de niet bovenmatige inboedelgoederen, kleding, levensmiddelen en andere zaken die de schuldenaar nodig heeft voor de persoonlijke verzorging en de algemene dagelijkse levensbehoeften dienen buiten het beslag te blijven. Het gaat daarbij om zaken die over het algemeen weinig vermogenswaarde vertegenwoordigen en derhalve ook niet interessant zijn als verhaalsobject voor een schuldeiser. Uit overwegingen van humanitaire aard dient beslag achterwege te blijven bij bepaalde zaken van de minderjarige kinderen van de schuldenaar, gezelschapsdieren en zaken van hoogstpersoonlijke aard

Onder het beslagverbod vallen ook roerende zaken die een schuldenaar redelijkerwijs nodig heeft voor de verwerving van de noodzakelijke middelen van bestaan of voor zijn scholing of studie. De achtergrond van deze bepaling is erin gelegen dat een beslaglegging het een schuldenaar niet onmogelijk mag maken om zijn inkomen te verwerven of een opleiding te volgen (zodat hij inkomen kan verwerven). Zou de schuldenaar door de beslagmaatregelen zijn inkomen verliezen of zijn opleiding niet afmaken dan zal dit leiden tot een verlies aan inkomen en dus aan verhaalsmogelijkheden. In dat geval zijn zowel de schuldenaar als de schuldeiser slechter af.

Naar aanleiding van de reacties op de internetconsultatie is opgenomen dat het beslagverbod enkel ziet op roerende zaken die zich in de woonruimte van de schuldenaar bevinden. Hiermee is duidelijk gemaakt dat een auto niet onder het beslagverbod sub e valt. Een auto kan wel onder een andere bepaling van het beslagverbod roerende zaken vallen, bijvoorbeeld als de schuldenaar om gezondheidsredenen volledig afhankelijk is van een aan zijn handicap aangepaste auto voor verplaatsingen buitenshuis. In dat geval is de auto noodzakelijk voor de algemene dagelijkse levensbehoeften (artikel 447, eerste lid, onder d Rv).

5.2.1. Beslagvrij bedrag bij bankbeslag

De beslagvrije voet (zie artikel 475b Rv) zorgt ervoor dat bij een beslag op bepaalde periodieke inkomsten van de schuldenaar (kort gezegd, het loon dat of de uitkering die hij ontvangt) en bij een daaruit voortvloeiende executie, de schuldenaar in zijn levensonderhoud kan blijven voorzien. Wordt er beslag gelegd op het loon of de uitkering van de schuldenaar dan dient er altijd een bepaald bedrag ter vrije beschikking van de schuldenaar te blijven. Dit bedrag betreft de beslagvrije voet. Een beslag hierop is niet geldig. Alleen op het deel van het inkomen dat boven de beslagvrije voet uitkomt, kan beslag worden gelegd (artikel 475b, lid 1, Rv). De beslaglegging op het inkomen vindt plaats onder degene die deze periodieke betaling aan de schuldenaar verricht, oftewel de werkgever of de uitkeringsinstantie. Na de beslaglegging voldoet de werkgever of de uitkeringsinstantie aan de schuldenaar het deel van het inkomen dat overeenkomstig de beslagvrije voet is vrijgehouden en het overige deel aan de deurwaarder, die dit bedrag weer laat toekomen aan de schuld-

eiser. De regeling voor de beslagvrije voet zal worden gewijzigd door de Wvbv. Deze wet voert een vereenvoudigd model in voor de berekening van de beslagvrije voet en brengt wijzigingen in het proces van beslaglegging aan, waardoor beslagleggende partijen beter van elkaars incassoactiviteiten op de hoogte kunnen zijn. Het wetsvoorstel en de toelichting houden rekening met de mogelijkheid dat de Wvbv later in werking treedt dan het wetsvoorstel. Er is een samenloopbepaling opgenomen die gaat gelden zodra de Wvbv in werking treedt.

De beslagvrije voet geldt alleen wanneer beslag wordt gelegd: 1) op bepaalde vorderingen tot periodieke betalingen van de schuldenaar, zoals loon of uitkering, en 2) onder degene die deze periodieke betaling aan de schuldenaar verricht, zoals de werkgever respectievelijk de uitkeringsinstantie. Wanneer de uitkering of het loon op een bankrekening is gestort en er vervolgens beslag wordt gelegd op de bankrekening, geldt de beslagvrije voet in beginsel niet. Formeel beschouwd is er dan immers geen sprake meer van beslag op een vordering tot periodieke betaling, waaraan een beslagvrije voet is verbonden, die toekomt aan de schuldenaar (zijn inkomen), maar van beslag op een goed van een schuldenaar dat zich onder een derde bevindt (de bank heeft zich verplicht het tegoed onder zich te houden voor de schuldenaar). Aan het saldo op een bankrekening is ook niet af te zien of dit uitsluitend voortvloeit uit een loonbetaling die is gedaan door de werkgever of een uitkering die is verstrekt door een uitkeringsinstantie. Het kan ook spaargeld van de schuldenaar zijn en daarop is geen beslagvrije voet van toepassing. Kortom, aan de twee hiervoor genoemde voorwaarden die gelden bij de toepassing van een beslagvrije voet wordt formeel gezien niet voldaan als ten laste van een schuldenaar beslag wordt gelegd onder een bank. Het Hof 's-Hertogenbosch heeft in haar arrest van 21 april 2015 (ECLI:NL:GHSHE:2015:1496, zie r.o. 3.7.3.) als volgt geoordeeld: «Naar het oordeel van het hof wordt het systeem van de beslagvrije voet op onaanvaardbare wijze doorbroken indien – zoals [kredit] kennelijk betoogt – de werking van de regeling eindigt zodra het beslagvrije bedrag uit het vermogen van de uitkerende instantie is geraakt door storting op een bankrekening ten name van de gerechtigde, zodat beslag wel mogelijk is op het saldo van de beslagvrije voet zodra dat saldo is bijgeschreven op de bankrekening van de schuldenaar. Aan het doel en de strekking van de beslagvrije voet wordt ernstig afbreuk gedaan doordat door het beslag op die bankrekening geen geld meer ter beschikking is voor het levensonderhoud van de onderbewindgestelden. In dit verband is van belang dat voor beslag onder bijvoorbeeld de werkgever op loon of onder de uitkerende instantie op de uitkering een beslagvrije voet geldt, maar dat van die werkgever en instantie niet kan worden verlangd het beslagvrije gedeelte contant uit te keren. Er zal in de regel betaling via een bank worden gerealiseerd. Aan de toepassing van de regels van de beslagvrije voet moet derhalve deze uitleg worden gegeven dat een beslag onder de bank op de rekening van de gerechtigde niet zal beklijven voor zover daarop het beslagvrije gedeelte van de uitkering is gestort.» Een soortgelijke uitspraak is gedaan door de Rechtbank Amsterdam (16 november 2009, ECLI:NL:RBAMS:2009:BK3544) en de Rechtbank Rotterdam (17 oktober 2014, ECLI:NL-:RBROT:2014:8478). Het oordeel van de rechter omtrent de vraag of bij een bankbeslag toch rekening gehouden moet worden met een beslagvrije voet, hangt sterk af van de specifieke omstandigheden van het geval. Eenzelfde beeld is te zien bij de tuchtrechtelijke uitspraken inzake deurwaarders en bankbeslag. In het geval een schuldenaar een klacht indient bij de notaris- en gerechtsdeurwaarderskamer over het niet toepassen van de beslagvrije voet bij een bankbeslag, zal de tuchtrechter hierover oordelen. Het Hof Amsterdam (15 november 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:4538) oordeelde dat de gerechtsdeurwaarder tuchtrechtelijk laakbaar had gehandeld door geen rekening te houden met een

beslagvrije voet. Het hof oordeelde in rechtsoverweging 6.3: «Op grond van het dossier en het verhandelde ter zitting acht het hof het aannemelijk dat klager aan de gerechtsdeurwaarder afdoende stukken heeft verstrekt op basis waarvan deze onder de omstandigheden van het geval tot toepassing van de beslagvrije voet had moeten overgaan. Er was onvoldoende aanleiding om te veronderstellen dat de beslagen bankrekening door andere inkomsten dan het loon van klager werd gevoed of dat er nog andere inkomsten zouden zijn. Het hof neemt daarbij in aanmerking dat de gerechtsdeurwaarder heeft verklaard ook niet via de weg van artikel 475g lid 4 Rv (UWV-polis) te hebben geïnformeerd naar bronnen van inkomsten van klager. Door in dit geval niet onverwijld over te gaan tot toepassing van de beslagvrije voet, nadat klager hem daartoe had verzocht en de benodigde gegevens had verstrekt, heeft de gerechtsdeurwaarder naar het oordeel van het hof tuchtrechtelijk verwijtbaar gehandeld. Een en ander klemt des te meer, nu uit de stukken blijkt dat het bankbeslag doel trof voor een lager bedrag dan de beslagvrije voet die voor klager gold, zodat te verwachten was dat klager door het bankbeslag in ernstige financiële problemen zou geraken en niet meer in zijn primaire levensbehoeften zou kunnen voorzien, terwijl het gezien het moment van beslaglegging, bovendien nog geruime tijd zou duren alvorens hij opnieuw loon zou ontvangen.» Het Hof Amsterdam heeft op 22 augustus 2017 (ECLI:NL:GHAMS:2017:3353) bepaald dat de gerechtsdeurwaarder in dat geval niet tuchtrechtelijk laakbaar heeft gehandeld, omdat hij gegeven de omstandigheden voldoende zorgvuldig had gehandeld (onder meer door beslag te leggen een dag voor een nieuwe termijn van de uitkering zou worden bijgeschreven en tevens rekening te houden met de zorgtoeslag) en hij niet (voldoende) inzicht had in de inkomsten en uitgaven van de debiteur.

Momenteel wordt er dus per geval bekeken of de beslagvrije voet moet worden toegepast bij bankbeslag of niet. Dit is niet wenselijk, omdat in het geval de beslagvrije voet niet wordt toegepast de schuldenaar naar de (tucht)rechter zal moeten stappen om misbruik van recht aan te tonen (zie artikel 3:13 BW) om er zo voor te zorgen dat de beslagvrije voet alsnog wordt toegepast. Met een dergelijke procedure is enige tijd gemoeid. In de tussentijd kan de schuldenaar niet in zijn primaire levensbehoeften voorzien. Bovendien brengt een dergelijke procedure kosten voor de schuldenaar mee. De voorgestelde regeling in dit wetsvoorstel geeft daarom een wettelijke basis voor toepassing van een beslagvrij bedrag aan leefgeld bij bankbeslag en maakt dit daarmee de hoofdregel.

5.2.2. Voorgestelde regeling

Dit wetsvoorstel regelt dat er een met de beslagvrije voet bij een beslag op inkomen vergelijkbare regeling wordt ingevoerd voor bankbeslag (het beslagvrije bedrag genoemd), zowel voor conservatoir- als executoriaal bankbeslag. De regeling moet voorkomen dat de regeling van de beslagvrije voet wordt doorkruist doordat er beslag wordt gelegd op de bankrekening van de schuldenaar (bijvoorbeeld net nadat daarop het inkomen is gestort) in plaats van op het loon of de uitkering zelf, puur om beslagvrije voet te omzeilen. Uiteraard is het aan de schuldeiser om te bepalen of hij beslag legt onder bijvoorbeeld de inkomensverstrekker of de bank. Voor de schuldenaar is echter van belang dat hij niet onder het bestaansminimum uitkomt door een beslaglegging. De schuldenaar moet ook als er beslag wordt gelegd op zijn banktegoed leefgeld overhouden om in zijn primaire levensbehoeften te voorzien, zoals het kopen van eten, het betalen van de huur of hypotheek, zorgpremies en gas en elektra. Dit wordt geregeld door in artikel 475a te bepalen dat een bankbeslag op een tegoed dat een natuurlijk persoon op een bankrekening heeft, zich niet uitstrekt tot een bepaald bedrag dat verschilt per leefsituatie.

De voorgestelde regeling inzake het beslagvrije bedrag bij een bankbeslag verschilt van de regeling betreffende de beslagvrije voet bij een beslag op inkomen. De reden is dat de hoogte van de beslagvrije voet wordt bepaald aan de hand van een rekenmodel waarbij onder meer de toeslagen die de schuldenaar ontvangt en zijn overige bronnen van inkomen in ogenschouw worden genomen (zie artikel 475da Rv). Bij bankbeslag wordt niet aangesloten bij de inkomsten van de schuldenaar, aangezien een bankrekening niet uitsluitend gevuld hoeft te worden door het inkomen van de schuldenaar en dus veel meer tegoeden kan bevatten. Denk aan spaargeld en aan de schuldenaar gedane betalingen. Daarnaast geldt de beslagvrije voet niet voor een zelfstandige zonder personeel (hierna: ZZP'er). Zij beschikken niet over vorderingen tot periodieke betalingen als bedoeld in artikel 475c Rv. De regeling inzake de beslagvrije voet is dan niet van toepassing. ZZP'-ers kunnen wel over banktegoeden beschikken, zodat een beslagvrij bedrag bij bankbeslag wel aan de orde is en hun bestaansminimum wordt geborgd. Daarom is ervoor gekozen een eigen regeling voor een beslagvrij bedrag op te nemen in artikel 475a Rv (zie de artikelsgewijze toelichting voor meer informatie). Artikel 475a legt beperkingen op aan het beslagobject. Het artikel bepaalt dat een beslag zich niet uitstrekt tot vorderingen of zaken die volgens de wet niet voor beslag vatbaar zijn en tevens niet tot vorderingen die recht geven op een volgens de wet of naar haar aard niet voor beslag vatbare prestatie (zie lid 1). Ook is een beslag niet geldig op het gedeelte van een vordering dat daarop wordt ingehouden krachtens de wet, uit hoofde van een ziektekostenverzekering of een pensioenspaarregeling dan wel uit hoofde van een ondernemingsspaarregeling voor een oudedagsverzorging (zie lid 2). Vorderingen die recht geven op iets anders dan betaling van een geldsom of levering van roerende zaken die geen registergoederen zijn, of van rechten aan toonder of order, vallen slechts onder een beslag, voor zover zij in het beslagexploot uitdrukkelijk zijn omschreven (zie lid 3). Het wetsvoorstel voegt hier een vierde lid aan toe dat het beslagvrije bedrag invoert. Het bedrag dat in het artikel is opgenomen, komt overeen met de maximumbedragen die de Wvbv invoert voor de vier mogelijke leefsituaties (alleenstaande met of zonder kinderen, gezinnen met of zonder kinderen). Op grond van de regeling zal dus een bepaald bedrag, bedoeld om te voorzien in de primaire levensbehoeften, buiten het bankbeslag blijven.

De regeling geldt voor alle natuurlijke personen. Het maakt, in tegenstelling tot bij de beslagvrije voet, geen verschil of iemand een vast inkomen heeft en in dienst is bij een vaste werkgever of dat iemand wisselend inkomsten heeft (zoals een ZZP'er). Voor iedere natuurlijke persoon geldt een bepaald beslagvrij bedrag. Het bedrag is alleen afhankelijk van de leefsituatie, hetgeen ook van belang is voor de beslagvrije voet. Met het beslagvrije bedrag dient ook rekening te worden gehouden bij de uitvoering van een Europees bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen (zie Verordening (EU) Nr. 655/2014 tot vaststelling van een procedure betreffende het Europees bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen om de grensoverschrijdende inning van schuldvorderingen in burgerlijke en handelszaken te vergemakkelijken (hierna: Verordening Europees bankbeslag) (PbEU 2014, L 189) en de Uitvoeringswet verordening Europees bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen). Artikel 31, lid 1, van de Verordening Europees bankbeslag bepaalt dat bedragen die krachtens het recht van de lidstaat van tenuitvoerlegging niet voor conservatoir beslag vatbaar zijn, evenmin krachtens de Verordening Europees bankbeslag voor conservatoir beslag vatbaar zijn. Het beslagvrije bedrag gaat dus ook gelden voor een Europees conservatoir beslag op bankrekeningen. Daarnaast wil ik benadrukken dat de regeling van het beslagvrije bedrag geen wijzigingen aanbrengt in het huwelijksvermogensrecht of in het aantal rekeningen dat

onder het beslag valt. Het maakt bij een bankbeslag en voor toepassing van het beslagvrije bedrag geen verschil of de schuldenaar een of meerdere betaalrekeningen of spaarrekeningen heeft. Op grond van artikel 475 Rv, wordt alles beslagen wat de schuldenaar van de bank te vorderen heeft. Ook zijn de artikelen 1:96, lid 3, 1:94, lid 2, sub a, BW van toepassing als er sprake is van gehuwde schuldenaar. Artikel 1:96 BW bepaalt dat het verhaal op goederen van de gemeenschap voor een privéschuld van een echtgenoot is beperkt tot de helft van de opbrengst van het uitgewonnen goed. Artikel 1:94 BW, lid 2, sub a, regelt dat erfenis of schenking buiten de gemeenschap van goederen valt.

5.2.3. Onderzochte alternatieven

Om te komen tot de voorgestelde regeling is gekeken naar mogelijke alternatieven. Een alternatief dat onderzocht is, is het verbieden van beslaglegging voor een bepaalde termijn nadat het loon of de uitkering is overgemaakt op de bankrekening. Een dergelijke regeling is in het verleden in de literatuur voorgesteld (zie A.W. Jongbloed, «Op de rand of net er over?», Ars Aequi 2008/3, p. 199). De regeling zou moeten inhouden dat een overgemaakt bedrag binnen een bepaalde termijn moet zijn aangesproken door de schuldenaar. Is dit niet gebeurd, dan mag er door een schuldeiser beslag op worden gelegd. Een voorbeeld is dat een uitkering wordt uitbetaald op een bankrekening. Als het bedrag van de uitkering niet binnen een maand wordt opgemaakt, is beslaglegging op dat restant na die maand mogelijk. Indien eerder beslag wordt gelegd, dan is het beslag onrechtmatig. Voor dit alternatief is niet gekozen. Reden is dat het tegenwoordig zeer eenvoudig is om (digitaal) geld over te boeken. De schuldenaar zou indien hij een beslag verwacht (bijvoorbeeld omdat er al loonbeslag wordt gelegd) ervoor kunnen zorgen dat voor aanvang van de nieuwe maand het restant op de rekening overgemaakt wordt naar een rekening bij een andere (buitenlandse) bank. Zo blijft er voor de schuldeiser niks meer over om te beslaan. De schuldeiser is daarom meer gebaat bij een regeling waarbij het beslag snel kan worden gelegd. Ook voor de bank is deze regeling moeilijk uitvoerbaar, omdat deze rekening moet houden met het precieze moment waarop het bedrag gestort is en de herkomst van het bedrag. Dit vergt een afzonderlijke registratie door de bank.

Een andere variant is het naar rato verrekenen van het beslagvrije bedrag aan de hand van het moment van beslaglegging. Dit houdt in dat als er bijvoorbeeld beslag wordt gelegd op de 26e van de maand er rekening moet worden gehouden met het feit dat er nog veel betalingen moeten worden gedaan, aangezien die meestal rond het eind van de maand plaatsvinden. Het beslagvrije bedrag zal dan hoger moeten zijn. Wordt er beslag gelegd op bijvoorbeeld de 10e van de maand, dan zal bijvoorbeeld de hypotheek of huur al betaald zijn en kan worden volstaan met een lager beslagvrij bedrag. Deze regeling is echter erg ingewikkeld in de praktijk, omdat er gedurende de maand ook nog allerlei bedragen kunnen worden uitbetaald aan de schuldenaar. Denk bijvoorbeeld aan de hypotheekrenteaftrek die vaak op de 15e wordt uitbetaald of de kinderopvangtoeslag die rond de 21e van de maand wordt uitgekeerd. Het is niet doenbaar om met alle betalingen rekening te houden, temeer omdat niet van tevoren is te achterhalen welke betalingen de schuldenaar allemaal ontvangt. Hierdoor is er vooraf geen vast beslagvrij bedrag vast te stellen, hetgeen zal leiden tot aanpassingen tijdens de afwikkeling van het beslag naar aanleiding van door de schuldenaar verstrekte informatie. Dit is voor de schuldeiser en de derde-beslagene niet wenselijk.

Een andere optie die is overwogen, is om een volgorde in de beslagmogelijkheden aan te brengen door te bepalen dat er eerst bankbeslag moet worden gelegd voor loonbeslag mogelijk is of juist andersom. Het gevolg hiervan is dat de schuldeiser geen keuze meer heeft en altijd voorafgaand aan het loonbeslag eerst bankbeslag moet leggen of voor een bankbeslag eerst loonbeslag. Dit is niet in alle gevallen wenselijk, omdat het per schuldeiser verschilt of hij meer heeft aan een beslag dat ertoe leidt dat er automatisch elke maand opnieuw iets op de vordering wordt afgelost, zoals bij loonbeslag, of een eenmalig beslag, zoals bij bankbeslag. Ook kan het verplicht hanteren van een volgorde ertoe leiden dat het aantal beslagen toeneemt, omdat schuldeisers die loonbeslag willen leggen, worden gedwongen om eerst bankbeslag te leggen en vice versa. Dit is nadelig voor zowel de schuldeiser, de derde-beslagenen, als uiteindelijk de schuldenaar, omdat meerdere beslagen zorgen voor meer administratieve lasten en hogere kosten. Kosten die in eerste instantie zullen moeten worden opgebracht door de schuldeiser en waarbij het de vraag is of deze kosten uiteindelijk kunnen worden verhaald op de schuldenaar en zo ja, op welke termijn.

Na het bestuderen van de voor- en nadelen van de alternatieven is gekozen voor de voorgestelde regeling. Ook deze regeling heeft een aantal nadelen. Zo zal bij iemand die meerdere rekeningen heeft bij verschillende banken thans meerdere malen – bij iedere bank – een bedrag aan leefgeld buiten het beslag blijven. Het kan dus gebeuren dat de beschikbare afloscapaciteit van een schuldenaar niet volledig wordt benut. Dit is helaas niet te voorkomen zolang de deurwaarder niet beschikt over een actueel overzicht van alle bankrekeningen die een schuldenaar heeft en de saldi daarop. Er bestaat op dit moment nog geen centraal bankrekeningenregister. Indien een dergelijk register in de toekomst wel tot stand komt, kan de regeling inzake het beslagvrije bedrag worden aangepast, zodat eenmalig rekening wordt gehouden met het beslagvrije bedrag. Overigens zal het, met name bij personen met problematische schulden, vanwege de kosten die hierbij komen kijken niet vaak voorkomen dat er bij meerdere banken rekeningen worden aangehouden. De voorgestelde regeling heeft als voordeel dat er ook voor ZZP'ers een bedrag bij een bankbeslag buiten het beslag wordt gehouden. Dit is een verbetering ten opzichte van hun huidige positie.

De gekozen regeling kent daarnaast ook een aantal andere voordelen ten opzichte van de andere overwogen regelingen. Ten eerste is het beslagvrije bedrag voor iedereen eenvoudig te achterhalen. De deurwaarder kan uitgaan van de Basisregistratie Personen (BRP) om te bepalen of iemand alleenstaand of gehuwd is en of iemand minderjarige kinderen heeft. Andere criteria, zoals het inkomen of het recht op toeslagen (denk aan huurtoeslag of de kinderbijslag), zijn niet van belang. Er blijft op grond van de regeling in dit wetsvoorstel voor iedere natuurlijke persoon dus altijd een bedrag onbeslagen, zodat hij in zijn eigen primaire levensbehoeften, en indien van toepassing, die van zijn gezin, kan voorzien. Ten tweede is het een voordeel dat de schuldenaar niet eerst informatie hoeft te verschaffen om te zorgen voor toepassing van het beslagvrije bedrag. Het bedrag is eenduidig vast te stellen. Dit sluit aan bij het systeem in de Wvbv, waarbij informatie van de schuldenaar in beginsel niet meer nodig is om de beslagvrije voet vast te stellen. Met name de grote groep mensen met problematische schulden openen hun post niet of doen de deur niet open voor een deurwaarder. Als een beslagvrij bedrag zou gelden dat alleen na bewijs dat het bedrag te laag is, kan worden verhoogd, is dat nadelig voor deze schuldenaren (zie ook het eerder genoemde WRR-rapport «Weten is nog geen doen»). Zij zullen in veel gevallen niet reageren, waardoor zij geconfronteerd worden met een te laag beslagvrij bedrag. Zij zijn daardoor dan alsnog niet in staat zijn om in

hun eerste levensbehoeften te voorzien en de schuldenlast neemt alleen maar toe.

5.2.4. Consultatie

In de consultatie is door de Nationale ombudsman, het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (hierna: NIBUD), de Raad voor de rechtspraak (hierna: Rvdr), de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (hierna: NVvR), de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (brancheverenigingvoor schuldhulpverlening en sociaal bankieren)(hierna: NVVK), het compendium Beslag en Executierecht (S.J.W. van der Putten en M.R. van Zanten (red.), Compendium Beslag- en executierecht, Den Haag: Sdu Uitgevers 2018) (hierna: het compendium) en de gemeente Deventer verheugd gereageerd op de invoering van een beslagvrij bedrag bij bankbeslag, zij het dat niet altijd de in het wetsvoorstel opgenomen uitwerking werd gewaardeerd.

Stalman & Rijken Gerechtsdeurwaarders merkt op dat het wetsvoorstel goede uitgangspunten bevat, maar dat met vaste bedragen werken tot willekeur leidt en er tevens toe zal leiden dat schuldeisers één moment in de maand gaan kiezen voor het leggen van alle beslagen (wanneer er net loon is gestort en er nog geen vaste lasten zijn betaald). Stalman & Rijken stelt daarom voor om bij de betekening van het beslag aan de schuldenaar een formulier te voegen waarop de schuldenaar kan aangeven wanneer de vaste lasten zijn afgeschreven. Aan de hand hiervan kan de deurwaarder vaststellen welke vaste lasten nog de bescherming van een beslagvrij bedrag behoeven. Reageert de schuldenaar niet, dan krijgt deze een basisbedrag (lager dan het in dit wetsvoorstel voorgestelde bedrag). Voor deze mogelijkheid is niet gekozen. Ten eerste omdat het voorstel impliceert dat de schuldenaar zijn post opent en leest, het formulier invult en terugstuurt. Met name bij mensen met problematische schulden zal dit niet altijd het geval zijn (zie het hiervoor genoemde WRR-rapport). Ten tweede wordt eerst het beslag gelegd en vervolgens moet het beslagexploot binnen acht dagen aan de schuldenaar worden betekend. Het voorstel van Stalman & Rijken zal ertoe leiden dat de bank eerst een bedrag buiten het beslag moet houden dat vervolgens moet worden aangepast na ontvangst van het formulier door de deurwaarder. Dit leidt tot een complexe procedure en extra administratieve lasten voor de deurwaarder en de bank.

De NVVK pleit voor de mogelijkheid voor bepaalde schuldenaren, zoals ZZP'ers, om in individuele gevallen aan te tonen dat het beslagvrij bedrag niet passend is gelet op hun feitelijke vaste lasten en ze daarom aanspraak kunnen maken op een individuele verhoging. De Landelijke Cliëntenraad stelt voor om het beslagvrije bedrag voor iedere schuldenaar te verhogen als er hoge woonkosten zijn. Zij wijzen op de bepaling inzake de verhoging van de beslagvrije voet bij hoge woonkosten (artikel 475da, lid 5 en 6 Rv) waarin op verzoek van de schuldenaar de beslagvrije voet in bepaalde situaties kan worden verhoogd. De suggesties om het beslagvrije bedrag op grond van individuele omstandigheden te verhogen, zijn niet overgenomen. Bij de beslagvrije voet gaat het om een beslag op een periodieke vordering, dat in de regel langere tijd blijft liggen. Dit is wezenlijk anders bij een bankbeslag. Dat beslag treft slechts het op het moment van de beslaglegging aanwezig saldo op een bankrekening. Van dit saldo blijft het beslagvrije bedrag ter vrije beschikking van de schuldenaar. Een bedrag dat na de beslaglegging binnenkomt op de bankrekening blijft buiten het eerder gelegde bankbeslag. Er is gekozen voor een zo eenvoudige mogelijke regeling met een vast bedrag per leefsituatie waarbij voor de hoogte van het bedrag is aangeknoopt bij het maximumbedrag is van de beslagvrije voet (ongeacht de hoogte van het

inkomen van de schuldenaar). Een mogelijke verhoging van het beslagvrije bedrag zou de regeling nodeloos ingewikkeld maken. Sociaal Werk Nederland beaamt dit in haar reactie. Bovendien betekent de voorgestelde regeling voor ZZP'ers al een verbetering ten opzichte van de huidige situatie, omdat zij thans wanneer beslag gelegd wordt op een periodieke vordering niet standaard aanspraak kunnen maken op een beslagvrije voet. Daarnaast zorgt het wetsvoorstel voor een snellere afwikkeling van het bankbeslag (o.a. door de verkorting van de termijn voor het doen van de derdenverklaring), waardoor zij weer sneller over hun tegoeden kunnen beschikken.

Sociaal Werk Nederland en de Raad voor Rechtsbijstand steunen de voorgestelde regeling in het wetsvoorstel. Sociaal Werk Nederland stelt dat het voorstel eenvoudig uit te voeren is en rekening houdt met het «doenvermogen» van de schuldenaar. De Raad voor Rechtsbijstand spreekt de eenvoud en de aansluiting bij de beslagvrije voet aan.

De Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG) is het eens met aansluiting bij de beslagvrije voet voor de bepaling van de hoogte van het beslagvrije bedrag. Hiervoor is ook gekozen in het preadvies «Bestaansminimum en bankbeslag – Bescherming van de schuldenaar bestendigd» van 2018 (M. Cazemier, O.M. Jans, Preadvies KBvG: Bestaansminimum en bankbeslag – Bescherming van de schuldenaar bestendigd, Den Haag: Boom Juridisch 2018). In haar advies doet de KBvG een voorstel voor een regeling waarbij o.a. rekening wordt gehouden met het moment in de maand waarop het beslag wordt gelegd en het saldo op de bankrekening van de partner van de schuldenaar. Deze mogelijkheden zijn onderzocht, maar niet opgenomen in het wetsvoorstel (zie ook hiervoor). De reden is dat een eenvoudige regeling het beste uitvoerbaar is. Daarnaast zal een regeling waarbij het beslagvrije bedrag afhankelijk is van het moment van beslaglegging leiden tot veel beslagen op het moment dat het beslagvrije bedrag het laagst is. Het is dan aan de schuldenaar om aan te tonen dat het beslagvrije bedrag te laag is, hetgeen in veel gevallen niet zal gebeuren.

Verder wordt door de KBvG en Sociaal Werk Nederland gepleit voor de mogelijkheid om, naast rekeninginformatie ook banksaldi te kunnen opvragen. De Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) en de KBvG pleiten daarnaast voor een bankrekeningenregister. Indien door middel van dit register rekening- en saldo-informatie zou kunnen worden opgevraagd, zou dit de informatiepositie van de schuldeiser zeker verbeteren. Een dergelijk register bestaat nu nog niet. Om het bestaansminimum van schuldenaren toch te kunnen borgen, wordt een regeling voorgesteld die zonder een dergelijk register kan worden toegepast. Als er een bij wet ingesteld register is, kan in de instellingswet daarvan een grondslag worden ingevoerd voor de verstrekking van de rekening- en saldo-informatie. Het nu al invoeren van de mogelijkheid om banksaldi op te vragen, voegt weinig toe. Een banksaldo fluctueert de hele dag. Informatie hierover zal al snel verouderd zijn. Pas zodra het mogelijk is om via een centraal bankrekeningenregister de informatie digitaal op te vragen en daarna direct beslag te leggen, zal de mogelijkheid om rekeningsaldi op te vragen toegevoegde waarde hebben. Dit is thans nog niet het geval.

De Nederlandse Vereniging van Banken (hierna: NVB) pleit ervoor dat er eerst beslag moet worden gelegd onder de werkgever of de uitkeringsinstantie, voordat bankbeslag mogelijk is. Hiervoor is al toegelicht waarom hier niet voor is gekozen. Kort gezegd, zou een dergelijke regeling ertoe kunnen leiden dat het aantal beslagen onnodig toeneemt. Dit is nadelig voor zowel de schuldeiser, de werkgevers of de uitkeringsverstrekkende

instanties, als uiteindelijk ook de schuldenaar, omdat meerdere beslagen zorgen voor hogere kosten. Ook stelt de NVB voor dat het beslagvrije bedrag alleen moet worden toegepast op bankrekeningen waarop het loon of de uitkering wordt ontvangen. De deurwaarder moet dit vaststellen. Dit voorstel zal tot uitvoeringsproblemen leiden. De deurwaarder kan niet zien wat er op een rekening binnenkomt en hij kan al helemaal niet vaststellen of dit loon of uitkering is. Zoals eerder is opgemerkt, zal het door de deurwaarder bij de schuldenaar laten opvragen van dergelijke informatie, niet werken in de praktijk. Schuldenaren met problematische schulden reageren vaak niet op dit soort informatieverzoeken. Dit kan leiden tot onwenselijke situaties waarin schuldenaren onder het bestaansminimum kunnen komen.

Het NIBUD en de NVVK vragen naar verduidelijking over de inkomstenbronnen die vallen onder het beslagvrije bedrag. Er wordt aandacht gevraagd voor bijvoorbeeld de kinderbijslag en bijzondere bijstand. In de toelichting is verduidelijkt dat het voor de berekening van het beslagvrije bedrag niet van belang is of iemand toeslagen, zoals huurtoeslag of kinderbijslag ontvangt. Er hoeft alleen te worden gekeken naar de leefsituatie van de schuldenaar om het beslagvrije bedrag vast te stellen. Dit beslagvrij bedrag komt overeen met het maximale bedrag aan beslagvrije voet dat van toepassing zou zijn geweest bij beslag op een periodieke uitkering. Ook is in de toelichting, naar aanleiding van vragen van genoemde organisaties, de verhouding tussen het wetsvoorstel en het huwelijksvermogensrecht uiteengezet.

5.3.1. Modernisering beslagverbod roerende zaken

Dit wetsvoorstel moderniseert de regeling in Rv op grond waarvan bepaalde roerende zaken, niet registergoederen, vrij van beslag dienen te blijven. De modernisering krijgt vorm door een verduidelijking en een uitbreiding van de lijst van beslagvrije zaken. Doel van het wetsvoorstel is het bij de tijd brengen van het beslagverbod roerende zaken zodat de regeling naar de huidige maatstaven van een democratische rechtstaat en welvarende verzorgingsstaat voorziet in een humane behandeling van de schuldenaar bij het leggen van beslag op zijn roerende zaken, niet registergoederen. Bij het opstellen van het wetsvoorstel en de toelichting is dankbaar gebruik gemaakt van het preadvies Herziening van het beslagverbod roerende zaken van de KBvG uit 2012 (hierna: het preadvies inzake het beslagverbod).

De artikelen 447 en 448 Rv vormen het beslagverbod roerende zaken, niet registergoederen. Het beslagverbod is in 1838 in het wetboek opgenomen om veilig te stellen dat een schuldenaar bij wie beslag wordt gelegd, kan voorzien in zijn eerste levensbehoeften (slapen, kleding en eten) en dat bepaalde schuldenaren de beschikking houden over de roerende zaken waarmee zij in hun inkomen voorzien (gereedschappen van ambachtslieden). De regeling voldoet niet meer aan de maatstaven die de huidige maatschappij stelt aan een menswaardig bestaansminimum. Zo zou naar de letter van de wet een pak melk niet in beslag mogen worden genomen maar de koelkast waarin de melk wordt bewaard of het glas van waaruit de melk wordt gedronken wel. Uit het preadvies inzake het beslagverbod valt op te maken dat gerechtsdeurwaarders verdeeld zijn over hoe het beslagverbod in de praktijk moet worden toegepast. Veel gerechtsdeurwaarders gaan er uit eigen beweging toe over meer zaken buiten het beslag te laten dan waartoe artikel 447 en 448 Rv hen verplicht. Een bijna even grote groep geeft evenwel aan zich strikt te houden aan de opsomming van beslagvrije zaken in de wet. Dit leidt tot een ongelijke

behandeling van schuldenaren. Met de KBvG ben ik van mening dat de regeling moet worden herzien omdat deze rechtsongelijkheid onwenselijk is.

Door te bepalen dat bepaalde zaken vrij van beslag blijven, kan de beslagene blijven voorzien in zijn eerste levensbehoeften. Dit is niet alleen in het belang van de schuldenaar maar ook in het belang van de schuldeiser. De laatste heeft er baat bij als de schuldenaar na beslaglegging nog in staat is zijn financiële situatie te verbeteren en zijn schulden alsnog te voldoen. Het beslagverbod roerende zaken is evenals de beslagvrije voet – dat deel van het inkomen van de schuldenaar waarop de gerechtsdeurwaarder geen beslag mag leggen – en het beslagvrij bedrag bij bankbeslag opgenomen vanuit de gedachte dat namens de schuldeiser weliswaar ferme maatregelen mogen worden getroffen om tot inning van de vordering te komen, maar dat de maatregelen niet onbegrensd zijn: de schuldenaar en de personen die van hem afhankelijk zijn (bijvoorbeeld minderjarige kinderen) houden recht op een bepaald minimum. Het beslag mag niet tot onaanvaardbare gevolgen leiden en daarvan is in ieder geval sprake indien het beslag het de schuldenaar onmogelijk maakt om zijn leven op een menswaardige manier voort te zetten. De grenzen van wat naar de maatstaven van een democratische rechtstaat en een welvarende verzorgingsstaat nog is toegelaten, mogen bij de beslaglegging niet worden overschreden. Beslag op inboedelzaken grijpt diep in op het dagelijks leven van een schuldenaar. Bij beslag op inboedelzaken komt het maar in een relatief zeer klein aantal beslagen tot een executieverkoop. Het vermoeden rijst daardoor dat het inboedelbeslag veelal niet dient om te komen tot een verhaalsexecutie: het verkopen van de in beslag genomen goederen om zo de vordering voor de schuldeiser te kunnen innen. Inboedelbeslag wordt veeleer gebruikt om schuldenaren te bewegen tot een «vrijwillige» betalingsregeling. De druk om schuldenaren via een inboedelbeslag te bewegen tot een dergelijke regeling is logischerwijs het grootst bij schuldenaren die niet of nauwelijks over afloscapaciteit beschikken. Immers, beschikt de persoon over onbeslagen inkomen of vermogen dan is het veelal efficiënter voor een schuldeiser om de vordering te verhalen door beslag op dat inkomen of vermogen te leggen. Als inboedelbeslagen worden gelegd terwijl er al loonbeslag ligt dan zal de «vrijwillige» regeling er veelal toe leiden dat de schuldenaar alsnog onder de beslagvrije voet uitkomt. Dit acht ik onwenselijk.

De gemoderniseerde regeling dient de praktijk (schuldenaren, schuldeisers en gerechtsdeurwaarders) meer houvast te geven om te bepalen welke zaken naar de huidige maatstaven buiten het beslag dienen te blijven. Dit moet ertoe leiden dat de roerende zaken, niet registergoederen die een beslagene (en degenen die van hem afhankelijk zijn) in het dagelijks leven nodig hebben en die geen reële verhaalsmogelijkheid bieden voor de schuldeiser, vrij van beslag blijven. Het gaat dan om de niet-bovenmatige inboedel (huisraad en alles wat tot stoffering en meubilering van de woning dient), kleding, levensmiddelen en andere roerende zaken die voor de persoonlijke verzorging en algemene dagelijkse levensbehoeften noodzakelijk zijn. In de regeling zijn de gereedschappen van ambachtslieden vervangen door de in de woonruimte aanwezige zaken die de schuldenaar nodig heeft voor de verwerving van de noodzakelijke middelen van bestaan, dan wel voor zijn scholing of studie. De achtergrond van deze categorie is erin gelegen dat door werk of studie de mogelijkheden voor de schuldenaar om zijn schulden af te lossen worden vergroot. Schuldeiser en schuldenaar hebben hierbij belang. Daarnaast zijn er twee nieuwe categorieën opgenomen in de lijst van beslagvrije goederen, te weten gezelschapsdieren en hoogstpersoonlijke zaken. Deze nieuwe categorieën zijn strikt genomen niet noodzakelijk om te kunnen voorzien in enig bestaansmi-

nimum. Wel wordt algemeen geoordeeld dat deze op grond van humanitaire overwegingen buiten een beslag dienen te blijven. De modernisering van het beslagverbod moet leiden tot een meer uniforme toepassing van het beslagverbod waarbij schuldenaren minder afhankelijk zijn van afwegingen van individuele deurwaarders.

In 2015 is geconsulteerd over een voorontwerp van wet inzake de modernisering van het beslagverbod. Dat voorontwerp voorzag in onderscheid tussen het regime voor schuldenaren die aan een schuldhulpverleningstraject deelnemen en schuldenaren die dat niet doen. Het voorontwerp sloot daarmee aan bij de variant die in het preadvies inzake het beslagverbod de voorkeur had van de KBvG. Achtergrond bij dit onderscheid was het stimuleren van schuldenaren om gebruik te maken van schuldhulpverlening. Uit de in 2015 gehouden consultatie ontvangen reacties is gebleken dat het onderscheid tussen de beide regimes in de praktijk lastig te maken is. Per saldo komen de regimes veelal op hetzelfde neer. Het vasthouden aan het hanteren van verschillende wettelijke regimes leidt dan tot een gekunstelde theoretisch onderscheid tussen schuldenaren. De regeling van het beslagverbod zoekt de grens op van wat nog aanvaardbaar wordt geacht in de huidige samenleving, deze ondergrens dient voor alle schuldenaren te gelden. Hierbij komt dat in sommige gevallen de toegang tot de schuldhulpverlening voor sommige schuldenaren buiten hun schuld niet binnen afzienbare tijd is te realiseren, bijvoorbeeld vanwege wachtlijsten. Om die redenen is ervoor gekozen om bij het beslagverbod het onderscheid los te laten en één regime te hanteren voor iedere schuldenaar. Dit laat onverlet dat schuldenaren gestimuleerd moeten worden om gebruik te maken van schuldhulpverlening bij het vinden van oplossingen voor hun schuldensituatie. Het betekent evenwel dat hiervoor andere maatregelen nodig zijn dan verschil in beslagverbod roerende zaken. De KBvG heeft in het preadvies inzake het beslagverbod vier alternatieve regelingen voorgesteld. Hoewel de in dit wetsvoorstel voorgestelde regeling van het beslagverbod indertijd niet de voorkeur van de KBvG genoot, sluit het wel aan bij een andere door de KBvG in het preadvies inzake het beslagverbod voorgestelde variant van het beslagverbod.

5.3.2 Consultatie

In de consultatie is brede steun te vinden voor een modernisering van het beslagverbod roerende zaken. Wel zijn over bepaalde onderdelen van het verbod kritische opmerkingen gemaakt. De Raad voor Rechtsbijstand vindt het positief dat de lijst van beslagvrije goederen lijkt op het inboedelbeslag in de WSNP-situatie. Het loslaten van de koppeling met schuldhulpverlening wordt door sommige organisaties betreurd (KBvG en NOvA) en door andere organisaties juist toegejuicht (Sociaal Werk en NVVK). De KBvG merkt op dat ook voor de vorderingen terzake van verzorging van de gezelschapsdieren beslag te allen tijde mogelijk moet zijn. Dit is overgenomen. Over het beslagverbod ten aanzien van zaken die de schuldenaar en de tot zijn gezin behorende huisgenoten redelijkerwijs nodig hebben voor de verwerving van de noodzakelijke middelen van bestaan, dan wel voor hun scholing of studie is in een aantal reacties ingebracht dat dit tot discussie over beslag op de auto aanleiding zou kunnen geven. Door in de formulering van de bepaling op te nemen dat het moet gaan om in de woonruimte aanwezige roerende zaken is tot uitdrukking gebracht dat een auto hier niet onder valt, ook niet als de auto is gestald in een garage die deel uitmaakt van de woning. Een garage of garagebox is geen woonruimte. Dit neemt niet weg dat een beslag op een auto onder omstandigheden vexatoir kan zijn. Het oordeel hierover dient aan de rechter te worden overgelaten; de rechter is bij uitstek geschikt om de omstandigheden van het geval te wegen. Ten overvloede zij vermeld

dat als een schuldenaar vanwege een beperking afhankelijk is van een aangepast voertuig voor verplaatsingen buitenshuis dat de auto dan onder categorie d (zaken die de schuldenaar nodig heeft voor zijn algemene dagelijkse levensbehoefte) buiten het beslag dient te blijven. Tot slot wordt in dit kader opgemerkt dat ook artikel 441, derde lid, Rv aan beslag in de weg kan staan. Indien redelijkerwijs voorzienbaar is dat de opbrengst die gerealiseerd kan worden door het verhaal op de auto minder is dan de kosten van de beslaglegging en executie, dan zal reeds om die reden beslag op de auto achterwege dienen te blijven.

6. Uitgangspunt 2: effectieve en efficiënte beslaglegging en executie

6.1.1. Online executoriale verkoop van roerende zaken

Bij onroerende zaken is de executoriale verkoop via internet wettelijk gereguleerd sinds 1 januari 2015 door de Wet houdende wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en het Burgerlijk Wetboek in verband met het transparanter en voor een breder publiek toegankelijk maken van de executoriale verkoop van onroerende zaken (Stb 2014, 352). Bij verkoop via internet kan een breder publiek worden bereikt dan bij verkoop via de traditionele methode van zaalveiling. Veilen via internet leidt bovendien tot meer transparantie omdat eenieder kennis kan nemen van het verkoopproces. Hierdoor kan verkoop via internet bijdragen aan een hogere opbrengst tegen lagere kosten. Nu wordt de tijd rijp geacht om veilen via internet ook te regelen ten aanzien van roerende zaken die geen registergoederen zijn. Evenals bij executieveilingen van woningen en panden kan er gekozen worden voor een zaalveiling, een online veiling of een combinatie van deze twee veilingen: een zaalveiling met daarbij de mogelijkheid om online te bieden (ook wel de hybride veiling). Welke veilingswijze aangewezen is, is afhankelijk van de te veilen roerende zaken.

Naast de mogelijkheid van het veilen via internet of met behulp van internet wordt internet ook de aangewezen weg voor het aankondigen van de veiling. Doorslaggevend hierbij is steeds het bereiken van een zo groot mogelijk aantal potentieel geïnteresseerden opdat met de veiling een zo hoog mogelijk netto-opbrengst kan worden behaald. Bijkomend voordeel is dat de aankondiging van de executieverkoop via internet veelal goedkoper is dan de thans voorgeschreven wijze van het aanslaan van biljetten en het plaatsen van een dagbladadvertentie. In de praktijk wordt naast deze wettelijke voorgeschreven methoden van aankondiging van de verkoop al veelvuldig gebruik gemaakt van het aankondigen van de executieverkoop via internet.

Bij het opstellen van de regeling voor roerende zaken is aangeknoopt bij de regeling inzake het veilen via internet van onroerende zaken. Grootste onderscheid met de verkoop van onroerende zaken via internet is dat onroerende zaken registergoederen zijn zodat dit een specifieke bepaling inzake de levering vereist (zie artikel 3:89 BW). Daarnaast is bij de executoriale verkoop van onroerende zaken naast de deurwaarder een notaris betrokken. Bij veilen via internet zal bijzondere aandacht moeten uitgaan naar de beveiliging en betrouwbaarheid van de website. Van de deurwaarders die een online veiling organiseren wordt verwacht dat zij de website voorzien van maatregelen die een voldoende niveau van beveiliging en betrouwbaarheid waarborgen. Deze beveiliging heeft betrekking op de wijze waarop het digitale veilingsysteem beschermd is tegen ongewenste beïnvloeding. Zo mag het biedproces niet manipuleerbaar zijn. Betrokken partijen mogen niet de mogelijkheid hebben om tijdens of na de veiling eenzijdig veilinggegevens te wijzigen. De

beantwoording van de vraag of een beveiliging passend is, is mede afhankelijk van de stand van de techniek. Voor wat betreft de betrouwbaarheid geldt onder meer dat het digitale systeem zodanig moet zijn ingericht en worden beheerd dat de continuïteit van het veilingsysteem voldoende gewaarborgd is. Daarnaast dienen te allen tijde back ups bijgehouden te worden van de veilingdata om te voorkomen dat biedgegevens verloren gaan. Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit dat uitsluitend die gegevens worden verwerkt die relevant zijn voor het met de gegevensverwerking beoogde doel. Dat zullen in dit geval de gegevens zijn die nodig zijn voor de organisatie en de afwikkeling van de verkoop. Daarbij moet gekeken worden naar de stand van de techniek. Blijkt een veiling niet aan deze gestelde eis te voldoen en lijden partijen hierdoor schade dan kan de voor de veiling verantwoordelijke deurwaarder voor de geleden schade aangesproken worden, mits ook aan de overige voorwaarden van artikel 6:162 BW wordt voldaan. Verder wordt – evenals bij het online veilen van onroerende zaken – de mogelijkheid opengehouden dat bij algemene maatregel van bestuur nadere regels worden gesteld over de beveiliging en de betrouwbaarheid van de website. Bij onroerende zaken is overigens nog geen noodzaak geweest voor het uitvaardigen van een dergelijke algemene maatregel van bestuur.

6.1.2. Consultatie

Uit de consultatie blijkt steun voor zowel de mogelijkheid van veilen via internet als de aankondiging van de veiling via internet. Een advocatenkantoor meldt dat het wettelijk regelen van de internetveiling als wijze van openbare verkoop ook bij de veilingverkoop in het kader van faillissementsprocedure een administratieve lastenverlichting tot gevolg heeft. Voor een veiling via internet is dan niet langer een machtiging van de rechter-commissaris vereist. De KBvG vraagt hoe gehandeld moet worden ten aanzien van de kosten voor het ten behoeve van een internetveiling opslaan van goederen en of deze goederen wellicht in gerechtelijke bewaring dienen te worden gegeven. Voor de internetveiling zijn geen andere regels noodzakelijk dan voor een veiling in een veilinghuis. Het is aan de deurwaarder om af te wegen of de zaken in bewaring genomen moeten worden of dat de in beslag genomen zaken tot aan het moment van de veiling in handen van de schuldenaar kunnen blijven.

In de consultatie is door een aantal partijen opgeroepen om de onderhandse verkoop van beslagen goederen mogelijk te maken. Door de NOvA en in het compendium wordt verzocht om invoering van een bepaling op grond waarvan schuldeiser en schuldenaar een afwijkende wijze van verkoop overeen kunnen komen of de deurwaarder kan bepalen om goederen op andere wijze te verkopen (lees: een onderhandse verkoop mogelijk maken). Nu de schuldenaar veelal niet in de positie is om tegenwicht te bieden aan een schuldeiser die zich kan verhalen op de goederen van de schuldenaar, acht ik het niet verstandig om de mogelijkheid van wilsovereenstemming voor het mogelijk maken van een onderhandse verkoop wettelijk te regelen. Ook meer in het algemeen kleven aan het mogelijk maken van onderhandse verkoop bezwaren die niet gemakkelijk zijn te ondervangen. Denk hierbij aan het risico dat de goederen onder de waarde worden verkocht aan de schuldeiser of een stroman van de schuldeiser. Om die reden acht ik het noodzakelijk dat er in de in de wet aangegeven gevallen een rechterlijke toets plaatsvindt om te bezien of een onderhandse verkoop in de gegeven omstandigheden de beste oplossing is. De rechter kan daarbij de belangen van alle betrokken partijen (schuldenaar, schuldeiser, koper en andere potentiële kopers) betrekken. Dit is momenteel ook het geval bij een onderhandse verkoop in het geval van een faillissement, waarbij toestemming van de rechter-commissaris vereist is (zie artikel 176 Faillissementswet) of bij de

onderhandse verkoop van onroerende zaken waarbij de voorzieningenrechter van de rechtbank kan bepalen dat de verkoop ondershands zal geschieden bij een overeenkomst die hem bij het verzoek ter goedkeuring wordt voorgelegd (zie artikel 3:268, lid 2, BW).

6.2.1. Aanpassing derdenverklaring

De bank, werkgever of uitkeringsinstantie of andere derde onder wie beslag is gelegd ten laste van de schuldenaar, moet op grond van artikel 476a Rv na vier weken aan de deurwaarder verklaren welke vorderingen en zaken door het beslag zijn getroffen. Tijdens deze vier weken kan de schuldenaar niet beschikken over het beslagene, zoals bij bankbeslag het saldo dat getroffen is door het beslag. Dit wetsvoorstel regelt ten eerste dat de termijn wordt verkort van naar twee weken (met de mogelijkheid van een verlenging tot vier weken op verzoek van de schuldenaar). De verklaring zal hierdoor in veruit de meeste gevallen eerder zal worden afgegeven, waardoor het beslag sneller kan worden afgewikkeld en de schuldenaar weer sneller kan beschikken over zijn bankrekening. Ten tweede wordt bij algemene maatregel van bestuur mogelijk gemaakt dat de derdenverklaring elektronisch kan worden afgegeven. Op dit moment is onduidelijk of dit mogelijk is, omdat niet specifiek is geregeld dat de verklaring elektronisch kan worden afgegeven. Het elektronisch afgeven van een verklaring is efficiënter voor de derde-beslagene. De deurwaarder kan het derdenbeslag al wel via elektronische weg leggen bij de derde-beslagene. Hierbij sluit aan dat de derde-beslagene de verklaring ook elektronisch terug kan sturen. Ten derde zal bij algemene maatregel van bestuur het verklaringsformulier worden vereenvoudigd. Dit formulier blijkt in de praktijk moeilijk om in te vullen door derde-beslagenen die niet vaak met een beslag te maken hebben. Op grond van artikel 475, lid 2, wordt bij algemene maatregel van bestuur een modelformulier vastgesteld dat de derde-beslagene kan gebruiken voor het doen van zijn verklaring. Ingevolge artikel 476b Rv moet de verklaring op een bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen wijze (de methode van verzending) worden gericht tot de deurwaarder. De hiervoor bedoelde algemene maatregel van bestuur is het Besluit Verklaring derdenbeslag (voluit: Besluit van 22 augustus 1991, tot uitvoering van de artikelen 475 lid 2 en 476b van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, Stb. 1991, 436). In de bijlage bij dit besluit is het zogeheten verklaringsformulier voor de derdenverklaring opgenomen. Zowel het besluit zelf als het verklaringsformulier in de bijlage zullen worden aangepast door een separate algemene maatregel van bestuur.

6.2.2. Consultatie

De KBvG en de NOvA steunen de verkorting van de termijn voor het afgeven van de derdenverklaring. De NOvA geeft aan dat de kortere termijn beter aansluit bij de huidige praktijk. Zij merken op dat als de derdenverklaring bij een conservatoir beslag sneller wordt afgegeven, de schuldeiser beter in staat is om voorafgaand aan het instellen van de eis in de hoofdzaak in te schatten in hoeverre verhaal van zijn vordering mogelijk is. Hij kan dan de afweging maken of een procedure nog wel wenselijk is gelet op de te maken kosten. De Ombudsman stelt dat de derde-beslagene de deurwaarder zo snel mogelijk moet informeren over het banksaldo. Dit moet niet langer duren dan twee weken; alleen onder strikte voorwaarden zou een verlenging van de termijn naar vier weken mogelijk moeten kunnen zijn. Het wetsvoorstel sluit hierbij aan, omdat het wetsvoorstel bepaalt dat verlenging naar vier weken alleen mogelijk is als de schuldenaar schriftelijk binnen twee weken om de verlenging verzoekt. Dit is een strikte voorwaarde: een derde-beslagene mag niet uit eigen

beweging overgaan tot een latere verklaring en een mondeling verzoek is niet voldoende.

De NVB pleit voor handhaving van de huidige termijn van vier weken en het opnemen in de wet van de mogelijkheid om de termijn op schriftelijk verzoek van de beslagene te verkorten. Hier is niet voor gekozen, omdat de kortere termijn beter aansluit bij de huidige praktijk. Thans wordt, op verzoek van de schuldenaar, vaak al door de derde-beslagene eerder verklaard dan vier weken. De mogelijkheid om nog eerder te verklaren dan de wettelijke termijn, blijft overigens bestaan. De Algemene Bond Uitzendondernemingen (ABU) pleit ervoor dat de werkgever (in hun geval: het uitzendbureau) eerder kan verklaren dan na twee weken. Het wetsvoorstel staat hieraan niet in de weg. Indien de schuldenaar hiermee instemt, kan de verklaring eerder dan twee of vier weken worden gedaan.

De ABU pleit ervoor dat de verzending van een derdenverklaring door de derde-beslagene aan de deurwaarder ook elektronisch moet kunnen in het geval het beslag niet elektronisch is gelegd. Zoals eerder is opgemerkt, is het afgeven van de derdenverklaring geregeld in het Besluit Verklaring derdenbeslag. Dit besluit, waarover reeds is geconsulteerd (zie www.internetconsultatie.nl/derdenbeslag), zal voorzien in een wijziging waarmee het mogelijk wordt om een derdenverklaring via elektronische weg af te geven.

Het NIBUD vraagt of er bij een elektronisch gelegd beslag onder de werkgever of de bank nog wel een exploot aan de schuldenaar wordt overhandigd. Dit is thans al het geval. Op grond van artikel 475i Rv is de schuldeiser verplicht binnen acht dagen na het leggen van het beslag het beslagexploot aan de schuldenaar te betekenen. Deze bepaling wordt niet gewijzigd. Het exploot wordt dus altijd aan de schuldenaar betekend ongeacht de wijze van beslaglegging.

6.3.1. Administratief beslag op motorrijtuigen en aanhangwagens

Het wetsvoorstel maakt het mogelijk om administratief beslag te leggen op motorrijtuigen en aanhangwagens, waardoor deze procedure (kosten)efficiënter wordt. Onder motorrijtuigen worden op grond van de Wegenverkeerswet 1994 verstaan: alle voertuigen, bestemd om anders dan langs spoorstaven te worden voortbewogen uitsluitend of mede door een mechanische kracht, op of aan het voertuig zelf aanwezig dan wel door elektrische tractie met stroomtoevoer van elders, met uitzondering van fietsen met trapondersteuning. Hieronder vallen dus onder meer auto's, motoren en brommers. Administratief beslag wil zeggen dat de deurwaarder het motorrijtuig of de aanhangwagen niet daadwerkelijk dient te zien om een beslag te kunnen leggen, maar zich voor het leggen van het beslag kan baseren op het kentekenregister. Deze regeling draagt bij aan een zo effectief en efficiënt mogelijke regeling voor beslaglegging. Thans moet het motorrijtuig of de aanhangwagen worden gezien om het beslag te kunnen leggen. Dit leidt ertoe dat deurwaarders fysiek op pad moeten om het voertuig op te sporen, hetgeen tegenwoordig ook met behulp van een drone zou kunnen (als de deurwaarder het voertuig daarmee maar kan waarnemen). Zo zullen zij rondrijden in de buurt van de woning van de schuldenaar of op andere plaatsen op zoek gaan naar voertuigen die beslagen kunnen worden. Het zoeken kost tijd en geld, terwijl de kenmerken van de auto en de naam van de kentekenhouder eenvoudig zijn vast te stellen door inzage in het kentekenregister van de RDW.

6.3.2. Consultatie

De KBvG, Sociaal Werk Nederland en de NOvA steunen de invoering van het administratief beslag. De KBvG merkt op dat inschrijving van het beslag in het kentekenregister ook mogelijk moet zijn als het beslag op de huidige wijze, dus met toepassing van artikel 440 Rv, wordt gelegd. Dit is overgenomen in het wetsvoorstel.

6.4.1. De kantonrechter wordt ook executierechter

De kantonrechtspraak is sinds 1 januari 2002 onderdeel van de rechtbank. Met ingang van die datum zijn de kantongerechten als zelfstandige bestuurseenheden opgeheven en als sector kanton deel gaan uitmaken van de rechtbanken. In 2013 werd de plicht opgeheven om binnen elke rechtbank een sector kanton te hebben, maar bij de meeste rechtbanken is deze er wel. Sinds 2013 wordt de sector kanton aangeduid als «kamer voor kantonzaken» of «de kantonrechter». Een gevolg van deze bestuurlijke reorganisatie is dat in de rechtspraktijk en literatuur verschil van mening is ontstaan over de vraag of de kantonrechter, als rechter werkzaam bij de rechtbank, bevoegd is geschillen te beslechten over de tenuitvoerlegging van executoriale titels die tot zijn competentie behoren in bodemprocedures en kortgedingen. Hierbij speelt mede een rol dat de kantonrechter door de wetgever voor bepaalde geschillen in de executiefase al is aangewezen als bevoegde rechter. Zo is op basis van artikel 475f Rv de kantonrechter bevoegd om op verzoek van de schuldenaar een beslagvrije voet van overeenkomstige toepassing te verklaren op wederkerende betalingen. Een ander voorbeeld is artikel 477a Rv op grond waarvan de kantonrechter bevoegd is kennis te nemen van vorderingen tegen de derde-beslagene indien deze in gebreke blijft te verklaren.
Artikel 438 Rv bevat een regeling voor de beslechting van geschillen die in verband met de executie rijzen. Op grond van het eerste lid is alleen de rechtbank absoluut bevoegd van dergelijke geschillen kennis te nemen. Relatief bevoegd is de rechter die naar de gewone regels bevoegd zou zijn of in wiens rechtsgebied de inbeslagneming plaatsvindt, zich een of meer van de betrokken zaken bevinden of de executie zal geschieden. Ingevolge het tweede lid is in spoedeisende kwesties de voorzieningenrechter van de rechtbank bevoegd executiegeschillen in kort geding te beslechten.

Het wetsvoorstel maakt een einde aan de in de rechtspraktijk ontstane rechtsonzekerheid over de vraag of de kantonrechter bevoegd is om executiegeschillen in kantonzaken te beslechten.
Met dit wetsvoorstel wordt artikel 438, eerste lid, Rv gewijzigd, zodat voortaan uitdrukkelijk uit deze bepaling volgt dat uitsluitend de kantonrechter bevoegd is geschillen te beslechten die rijzen in verband met de tenuitvoerlegging van executoriale titels die door de kantonrechter zijn gewezen of, zo de executoriale titel geen rechterlijk vonnis betreft, bijvoorbeeld bij een notariële akte, tot de competentie van de kantonrechter behoren. Met betrekking tot artikel 438, tweede lid, Rv (het kort geding) is bepaald dat de kantonrechter mede bevoegd is. Voor een executiegeschil in kort geding is het aan degene die het kort geding opstart om te bezien of hij hiervoor de kantonrechter dan wel de voorzieningenrechter van de rechtbank aanschrijft.

Tot de competentie van de kantonrechter behoren ingevolge artikel 93 Rv:
a. zaken betreffende vorderingen met een beloop van ten hoogste € 25.000, de tot aan de dag van dagvaarding verschenen rente daarbij inbegrepen, tenzij de rechtstitel dat bedrag te boven gaat en die rechtstitel wordt betwist;

b. zaken betreffende vorderingen van onbepaalde waarde, indien er duidelijke aanwijzingen bestaan dat de vordering geen hogere waarde vertegenwoordigt dan € 25.000;
c. zaken betreffende een arbeidsovereenkomst, een collectieve arbeidsovereenkomst, algemeen verbindend verklaarde bepalingen van een collectieve arbeidsovereenkomst, een vut-overeenkomst als bedoeld in de Wet kaderregeling vut overheidspersoneel, een consumentenkrediet-overeenkomst met een kredietsom van ten hoogste € 40.000 of een agentuur-, huur-, huurkoop- of consumentenkoop-overeenkomst, ongeacht het beloop of de waarde van de vordering, en;
d. andere zaken ten aanzien waarvan de wet dit bepaalt.

De waarde van de te executeren goederen speelt dus geen rol bij het bepalen van de bevoegdheid van de kantonrechter in een executiegeschil.

Het is wenselijk dat burgers bij de kantonrechter terecht kunnen als een executiegeschil ontstaat over een door hem gewezen vonnis. Procederen voor de kantonrechter is over het algemeen goedkoper voor de procederende partijen. De burger mag in persoon procederen en is dus niet verplicht een procesvertegenwoordiger in te schakelen. Daarnaast biedt het voorstel een ander voordeel. In zijn algemeenheid strekt het tot aanbeveling dat de executierechter over expertise beschikt over het geschil ten gronde. Dit is in het bijzonder het geval bij executiegeschillen over vorderingen die vanwege hun aard tot de bevoegdheid van de kantonrechter behoren, zoals arbeidsovereenkomsten of huurovereenkomsten (artikel 93, onderdelen c en d, Rv). Voor de goede orde zij opgemerkt dat uit de wijziging van artikel 438, eerste en tweede lid, Rv voortvloeit dat ook de deurwaarder in het geval van een deurwaardersrenvooi (artikel 438, vierde lid) gebruik kan maken van de kantonrechter als executiegeschilrechter. Ook hierbij geldt dat het dan moet gaan om een executiegeschil in verband met de tenuitvoerlegging van een executoriale titel die tot de competentie van de kantonrechter behoort.

6.4.2. Consultatie

Uit de consultatie blijkt dat de aanwijzing van de kantonrechter als executiegeschilrechter breed gesteund wordt. De KBvG geeft aan dat de wijziging nog uitgebreid zou moeten worden in die zin dat niet slechts executiegeschillen in vonnissen en beschikkingen gewezen door de kantonrechter aan die kantonrechter zouden moeten kunnen worden voorgelegd, maar ook executiegeschillen inzake dwangbevelen bij bestuursrechtelijke geldschulden of op grond van de Invorderingswet of geschillen in zaken aan minder dan € 25.000 aan verbeurde dwangsommen in niet-kantonzaken. De Rvdr geeft aan dat de keuzemogelijkheid die bij executie-kort gedingen bestaat, ook mogelijk gemaakt zou moeten worden voor de bodemfase. De Rvdr merkt hierbij op dat de materiedeskundigheid van de kantonrechter lang niet in alle executiegeschillen het zwaarst weegt. De NVvR is het hier overigens mee oneens en meent dat zeker bij aardzaken (huur-, arbeids-, en consumentenzaken) executiegeschillen bij voorkeur aan de kantonrechter moeten worden voorgelegd. Het voorstel van de KBvG om de mogelijkheid om ook bij de bodemprocedure van een executiegeschil te kunnen kiezen voor kantonrechter is niet overgenomen. Als het vonnis is gewezen door de kantonrechter is er een specifieke meerwaarde voor het voorleggen van het executiegeschil aan de kantonrechter. Indien het gaat om een spoedvoorziening kunnen andere argumenten dan de materiedeskundigheid een rol spelen bij de beslissing bij welke rechter het executiegeschil wordt aangebracht, vandaar dat partijen in kort geding wel een keuze wordt gelaten.

De Rvdr pleit daarnaast voor een uitbreiding van de exclusieve bevoegdheid van de rechtbank Rotterdam voor executiegeschillen die voortvloeien uit vorderingen en verzoeken inzake scheepvaartzaken. Bij de Wet van 22 juni 2016 tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in verband met de concentratie van scheepvaartzaken bij de rechtbank Rotterdam (hierna: Wet concentratie scheepvaartzaken) is ervoor gekozen bepaalde procedures te concentreren bij de rechtbank Rotterdam. De Wet concentratie scheepvaartzaken is per 1 januari 2017 in werking getreden en voegt een nieuw artikel 562b toe aan Rv. Dit artikel bepaalt dat scheepsexecutiegeschillen, behalve voor de in artikel 438, lid 1, Rv aangewezen rechtbank, ook voor de rechtbank Rotterdam kunnen worden gebracht. De rechtbank Rotterdam is dus thans al medebevoegd. De rechtzoekende kan hierdoor indien gewenst gebruik maken van de expertise in scheepvaartzaken van de rechtbank Rotterdam. Een wetswijziging is hiervoor niet nodig.

7. Uitgangspunt 3: beslaglegging dient niet uitsluitend als pressiemiddel te worden ingezet

7.1.1. Beperking beslagmogelijkheden als dit schuldophogend werkt

Het derde uitgangspunt van dit wetsvoorstel is dat verhaalsbeslag ter verhaal moet dienen en niet louter mag worden ingezet als pressiemiddel. Beslag dient om executie mogelijk te maken. Een schuldeiser die over een executoriale titel beschikt, mag, als een schuldenaar weigert vrijwillig aan de executoriale titel te voldoen, door tussenkomst van de deurwaarder ervoor zorgen dat de titel gedwongen ten uitvoer wordt gelegd. Dit doet hij door de deurwaarder opdracht te geven de executoriale titel ten uitvoer te leggen. De deurwaarder zal bij verhaalsbeslag dan – zo nodig met ondersteuning van de sterke arm- de vordering kunnen verhalen op vermogensbestanddelen van de schuldenaar door deze in beslag te nemen en te verkopen (executeren). Uit de opbrengst van de executie wordt de vordering dan voldaan. De beslaglegging wordt in dat geval gebruikt om de vordering te kunnen voldoen en niet als pressiemiddel. Het wetsvoorstel legt dit vast door in de afdeling voor roerende zaken niet zijnde registergoederen (door toevoeging van een nieuw derde lid aan artikel 441) te bepalen dat beslaglegging op deze roerende zaken niet toegestaan is als redelijkerwijs voorzienbaar is dat het bedrag dat kan worden opgebracht bij verhaal op de beslagen goederen minder bedraagt dan de kosten van het beslag en de daarop volgende executie. In het geval dat redelijkerwijs voorzienbaar is dat de kosten van de beslaglegging hoger zijn dan de baten, is de schuldeiser in beginsel niet gebaat bij de beslaglegging, althans indien overgegaan wordt tot executie zal zijn vordering op de schuldenaar niet afnemen. Integendeel, indien onder deze omstandigheden toch tot beslaglegging wordt overgegaan, zal de schuld van de schuldenaar jegens de schuldeiser enkel oplopen, doordat bepaalde kosten die hiermee zijn gemoeid voor rekening van de schuldenaar komen. Dit terwijl redelijkerwijs van tevoren al te voorzien was dat de maatregelen niet tot aflossing maar tot schuldophoging zouden leiden. In dat geval wordt ervan uitgegaan dat een beslag louter wordt gebruikt als pressiemiddel. Het beslag dient dan niet daadwerkelijk om de schuld op de schuldenaar te verhalen, maar om de schuldenaar te bewegen tot een «vrijwillige» betalingsregeling. De schuldenaar zal dan onder de druk van het beslag en de dreigende executie misschien de schuldeiser betalen, ook als hij daar geen afloscapaciteit voor heeft. Door in deze omstandigheden onder druk van een beslag over te gaan tot «vrijwillige» aflossing is het risico groot dat de schuldenaar onder het bestaansminimum komt of andere schulden aangaat die hij ook niet kan voldoen.

Op dit uitgangspunt wordt een uitzondering gemaakt voor het geval de schuldeiser aannemelijk kan maken dat de schuldenaar door het beslag en de executie niet op onevenredig zware wijze in zijn belangen wordt getroffen. Deze uitzondering maakt het mogelijk dat onderscheid gemaakt kan worden tussen schuldenaren die een vordering niet kunnen betalen («niet-kunners») en schuldenaren die niet willen betalen («niet-willers»). Het is dan aan de schuldeiser om aannemelijk te maken dat het een schuldenaar betreft die niet wil betalen, maar dit wel kan, bijvoorbeeld omdat hij beschikt over vermogensbestanddelen in het buitenland. De niet-willende schuldenaar zal niet snel op onevenredig zware wijze worden getroffen door het beslag. Hij kan de vordering immers voldoen door zijn andere vermogensbestanddelen te gelde te maken.

Als een schuldenaar niet kan betalen en er wordt beslag gelegd op zijn inboedel terwijl de kosten hiervoor ook nog hoger zijn dan de baten, zorgt het beslag alleen maar voor meer schulden. De schuldenaar zal dan op onevenredig zware wijze in zijn belangen worden getroffen door het beslag. Wordt een beslag echter gelegd om te voorkomen dat een schuld verder oploopt, dan kan dit onder omstandigheden ook in het belang van de schuldenaar zijn. Het voorkomt dat zijn schuld groter wordt, waardoor de schuldenaar niet op onevenredig zware wijze in zijn belangen hoeft te worden getroffen. Hierbij kan worden gedacht aan beslag en executie van een motorrijtuig om te voorkomen dat de motorrijtuigenbelasting doorloopt.

De bepaling sluit aan bij de uitspraak van de Hoge Raad waarin hij oordeelde dat de vraag of het leggen van een conservatoir beslag vexatoir is, moet worden beantwoord aan de hand van de concrete omstandigheden ten tijde van de beslaglegging, waaronder de hoogte van de te verhalen vordering, de waarde van de beslagen goederen en de eventueel onevenredig zware wijze waarop de schuldenaar door het beslag op een van die goederen in zijn belangen wordt getroffen (zie HR 24 november 1995, NJ 1996, 161 (Tromp/Regency)). Uit dit arrest volgt dat beslag op roerende zaken alleen als drukmiddel mag worden gebruikt indien aannemelijk kan worden gemaakt dat de schuldenaar de vordering wel kan voldoen maar om hem moverende redenen de vordering niet wil voldoen. De voorgestelde regeling sluit daarnaast aan bij een uitspraak van het Hof Leeuwarden (Hof Leeuwarden, 20 april 2010, ECLI:NL:GHLEE:2010:BM2233, r.o. 9). Het hof bepaalde dat een schuldeiser misbruik maakte van zijn bevoegdheid door zijn vordering (na het leggen van executoriaal beslag) op zaken van zijn schuldenaar te verhalen, indien te verwachten valt dat de opbrengst van de executoriale verkoop van die zaken zelfs onvoldoende zal zijn om de aan de executie verbonden kosten te compenseren. Ook het Hof Amsterdam (uitspraak van 28 augustus 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:3210) oordeelde in een tuchtzaak dat er van beslag diende te worden afgezien in dat geval: «Het hof is dan ook (...) van oordeel dat de gerechtsdeurwaarder dermate sterke aanwijzingen had dat het door hem gelegde bankbeslag geen soelaas zou bieden om tot verhaal van de vordering van zijn opdrachtgever te komen, dat hij vanwege de daaraan voor klager verbonden kosten en overlast van het leggen daarvan had behoren af te zien.» De deurwaarder zal er op moeten toezien dat er geen beslag wordt gelegd in strijd met de wet. Hij zal zijn dienst moeten weigeren als de schuldeiser wil dat er een beslag wordt gelegd terwijl dit er niet toe leidt dat de vordering wordt voldaan maar slechts tot gevolg heeft dat de schuld van de schuldenaar verhoogd wordt en de schuldenaar hierdoor op onevenredig zware wijze in zijn belangen wordt getroffen. De wettelijke verankering zorgt ervoor dat de deurwaarder zich kan beroepen op de voorgestelde bepaling bij het weigeren van zijn medewerking. Wordt er beslag gelegd in strijd met dit artikel, dan kan door de schuldenaar een executiegeschil worden gestart.

7.1.2. Consultatie

In de consultatie is steun te vinden voor de voorgestelde regeling door Sociaal Werk Nederland, de Rvdr en de NVvR. De KBvG steunt de doelstelling van de bepaling, maar vindt de bepaling zelf onnodig en ongewenst. De KBvG is ten eerste van mening dat het voor de gerechtsdeurwaarder ongewis wordt in welke situaties hij nog tenuitvoerleggingsmaatregelen kan treffen zonder in strijd met de wet te handelen. De KBvG noemt een aantal situaties waarin er volgens hen sprake is van een «grijs gebied». Deze situaties zien met name op gevallen waarin er sprake is van beslag op onroerende zaken. Bij onroerende zaken zal het in weinig gevallen mogelijk zijn om redelijkerwijs te voorzien dat de kosten van het beslag en de executie aanmerkelijk hoger zijn dan de baten. Het is bijvoorbeeld niet mogelijk om te achterhalen wat de hoogte van de hypotheek is die rust op een onroerende zaak. Er is er daarom voor gekozen de bepaling te beperken tot beslag op roerende zaken, niet zijnde registergoederen. Dit is gebeurd door de bepaling te verplaatsen naar de afdeling die voor deze beslagobjecten geldt.

Ten tweede vindt de KBvG het «niet per definitie onwenselijk indien enige mogelijkheid tot het uitoefenen van pressie blijft bestaan». De KBvG wijst in dit verband op het onderscheid tussen «niet-willers» en «niet-kunners». Gelet op dit commentaar wordt onderscheid gemaakt tussen «niet-willers» en «niet-kunners». In het artikel wordt een uitzondering gemaakt op de hoofdregel, specifiek met het oog op deze «niet-willers». In het artikel is toegevoegd dat beslag en executie wel mogelijk is als de schuldeiser aannemelijk kan maken dat de schuldenaar door het beslag en de executie niet op onevenredig zware wijze in zijn belangen wordt getroffen. Er is bijvoorbeeld sprake van een «niet-willer» als de schuldenaar beschikt over vermogensbestanddelen in het buitenland waarmee de schuldenaar de vordering kan voldoen en waarop de schuldeiser zich niet of zeer lastig zou kunnen verhalen. Daarnaast kan door middel van het opvragen van rekeninginformatie worden achterhaald of de schuldenaar een bankrekening bij een bepaalde bank heeft. Dit leidt ook tot meer mogelijkheden tot verhaal. Het voorgestelde artikel is dus niet bedoeld om «niet-willers» te beschermen, maar juist bedoeld om te voorkomen dat de schuld van «niet-kunners» nog verder oploopt. Dit geldt ook voor kleine zelfstandigen waar de Algemene Vereniging voor Belastingdeurwaarders en Belastinginvorderaars (hierna: AVB) op wijst. De AVB is van mening dat het uithollen van beslagmogelijkheden concurrentieverstoring in de hand werkt en voorziet o.a. problemen voor het nakomen van verplichtingen van ondernemers onderling. Ik wil erop wijzen dat de bepaling juist bedoeld is voor de gevallen waarin de schuldenaar onvoldoende vermogen heeft waarop de schuldeiser zich kan verhalen. Pressie uitoefenen heeft dan weinig zin, omdat er geen vermogen is om de vordering te voldoen.

Ten derde werkt volgens de KBvG, de NOvA en het compendium de bestaande jurisprudentie over artikel 3:13 BW voldoende om excessen bij de tenuitvoerlegging van beslag- en executiemaatregelen te reguleren. Zij raden daarom invoering van de bepaling af. In de praktijk komt het echter nog steeds voor dat een beslag uitsluitend als pressiemiddel wordt gebruikt en iemand met problematische schulden wordt gedwongen om een manier te vinden om de vordering op enigerlei wijze te voldoen, terwijl de daarvoor benodigde aflossingscapaciteit eenvoudigweg ontbreekt, waardoor de schuldenaar dieper in de financiële problemen komt. De drempel om in dit kader een executiegeschil aan de rechter voor te leggen is voor een schuldenaar met problematische schulden hoog. De Landelijke Cliëntenraad wijst er in haar advies daarom op dat een dergelijke bepaling nodig is.

De NVB is van mening dat met een algemeen beslagverbod als de kosten hoger zijn dan de baten de belangen en rechten van de schuldeiser onder omstandigheden te veel worden ingeperkt. Daarom pleit de NVB voor het schrappen van de voorgestelde bepaling. Als alternatief pleit de NVB voor het ten laste van de schuldeiser laten komen van de voorzienbaar hogere kosten. Dit alternatief is niet overgenomen. Het zou ertoe leiden dat het afhankelijk wordt van de vermogenspositie van de schuldeiser of hij – ondanks dat de schuldenaar geen aflossingscapaciteit heeft – toch over kan gaan tot beslaglegging en executie. Een schuldeiser met meer vermogen zou dan meer mogelijkheden hebben een schuldenaar tot betaling te dwingen dan een minder vermogende schuldeiser. Dit is een ongewenste uitkomst en daarom is deze suggestie niet overgenomen.

De Landelijke Cliëntenraad vraagt of buitengerechtelijke kosten (niet zijnde incassokosten) vallen onder de kosten van het beslag. Ook stellen zij voor om normbedragen vast te leggen voor de buitengerechtelijke kosten. Het voorgestelde artikel bepaalt dat beslaglegging niet is toegestaan als redelijkerwijs is te voorzien dat de opbrengst die gerealiseerd kan worden bij het verhaal op die goederen minder bedraagt dan de kosten van de beslaglegging en de daaruit voortvloeiende executie. De buitengerechtelijke kosten vallen niet onder de kosten van de beslaglegging en de executie. Deze kosten kunnen erg verschillen per geval en per vordering en worden niet in alle gevallen gemaakt. Het gaat in het voorgestelde artikel alleen om de kosten van ambtshandelingen die bij de beslaglegging worden gemaakt, zoals de kosten van het beslagexploot en het houden van een veiling waar al normbedragen voor zijn vastgelegd. Het bedrag dat maximaal mag worden gerekend door de bank voor het afgeven van een derdenverklaring zal wel worden vastgelegd. Dit zal gebeuren bij algemene maatregel van bestuur.

8. Terminologie

8.1. Geëxecuteerde/schuldenaar

De persoon tegen wie een executoriale titel gedwongen ten uitvoer wordt gelegd, wordt in Rv veelal aangeduid met de term «geëxecuteerde». Het gebruik van deze term maakt in één woord duidelijk dat het gaat om een schuldenaar waartegen een executoriale titel met tussenkomst van de gerechtsdeurwaarder ten uitvoer gelegd kan worden. In veel handboeken wordt de term eenmalig geduid waarna vervolgens de geëxecuteerde wordt aangeduid met het begrip «schuldenaar». In het consultatievoorstel werd voorgesteld om de term «geëxecuteerde» te vervangen door «schuldenaar». Dit was ingegeven door redactionele overwegingen: er werd geen enkele inhoudelijke wijziging beoogd. Uit de reacties op de consultatie is gebleken dat deze term niet eenvoudig is te vervangen; er kunnen onbedoelde gevolgen optreden. Daarom is ervan afgezien de wijziging door te voeren. Dit houdt verband met het volgende. De executie zal zich in de regel enkel richten tegen de schuldenaar, maar in een aantal gevallen kan het voorkomen dat bij het beslag en de executie anderen dan de schuldenaar zijn betrokken. Dit is bijvoorbeeld het geval als een schuldenaar in gemeenschap van goederen is getrouwd en de schuldeiser voor een privéschuld van de ene echtgenoot beslag legt op de bankrekening die op naam staat van de andere echtgenoot die geen schuldenaar is. De echtgenoot/niet-schuldenaar is gelet op de gemeenschap van goederen gehouden het beslag te dulden. Deze echtgenoot/niet-schuldenaar wordt dan aangemerkt als de geëxecuteerde (zie HR 23 oktober 1998, NJ 1999, 130) en de schuldeiser zal jegens de echtgenoot/niet-schuldenaar dezelfde vormvereisten in acht dienen te nemen als bij een beslag jegens de schuldenaar. Dit betekent bijvoorbeeld dat het beslagexploot zal moeten worden overbetekend aan zowel de

schuldenaar als de echtgenoot/niet-schuldenaar. Om dit te bewerkstelligen is in artikel 435 Rv opgenomen dat als de executant bevoegd is beslag te leggen op goederen van de schuldenaar die ook aan een ander toebehoren, de ander niet-schuldenaar op dezelfde wijze behandeld wordt als de schuldenaar. In andere artikelen in Rv is juist gebruik gemaakt van de term «schuldenaar» om duidelijk te maken dat enkel de schuldenaar in persoon kan worden geraakt. Dit is bijvoorbeeld het geval bij lijfsdwang.

8.2. Overige terminologische wijzigingen

Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om ook de sterk verouderde aanduidingen van bepaalde afdelingen, de Vijfde titel van het Tweede Boek en het Derde Boek te moderniseren. Het gaat daarbij om de aanduiding van de drie afdelingen in de Zevende titel van het Eerste Boek (afdeeling wordt: afdeling), de aanduiding van de Vijfde titel van het Tweede Boek (deszelfs tenuitvoerlegging wordt: de tenuitvoerlegging van lijfsdwang) en de aanduiding van het Derde Boek (regtspleging wordt: rechtspleging). Daarnaast wordt ook in een aantal artikelen de archaïsche spelling vervangen. Het gaat dan om de artikelen 330 en 331 (verpligtingen wordt: verplichtingen, geregtshof wordt: gerechtshof, regtsgeding(en) wordt: rechtsgeding(en)), artikel 729a (den dienst van een vreemde Staat wordt: de dienst van een vreemde Staat)) en artikel 729b Rv (den schuldeischer wordt: de schuldeiser, den aard der te stellen zekerheid wordt: de aard van de te stellen zekerheid). Daarnaast is naar aanleiding van een opmerking in de consultatie een foute verwijzing rechtgezet.

9. Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

Op 25 mei 2018 is Verordening (EU) 2016/679 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (hierna: AVG) in werking getreden. Het doel van de AVG is harmonisatie van de regels rond de bescherming van persoonsgegevens en de bevordering van vrij verkeer van gegevens binnen de Europese Unie. De AVG geeft regels voor het verwerken van persoonsgegevens. Onder «persoonsgegevens» wordt op grond van artikel 4, eerste lid, AVG verstaan alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon. De bank houdt persoonsgegevens bij voor het verlenen van haar diensten. De bank mag deze gegevens op grond van artikel 6 AVG alleen «verder verwerken» (oftewel voor een andere doel gebruiken dan voor haar dienstverlening) als het andere doel verenigbaar is met het doel waarvoor de gegevens aanvankelijk zijn verzameld (zie artikel 5, lid 1, onderdeel b, AVG). Als het andere doel niet verenigbaar is met het oorspronkelijke doel (in casu: het verlenen van bankdiensten) is verdere verwerking alleen toegestaan met toestemming van de betrokkene of op grond van een Unierechtelijke of lidstatelijke bepaling (zie artikel 6, lid 4, AVG). Verdere verwerking op basis van een Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling is alleen toegestaan als die verwerking «in een democratische samenleving een noodzakelijke en evenredige maatregel vormt ter waarborging van de in artikel 23, lid 1, AVG bedoelde doelstellingen van algemeen belang». Daarnaast geldt dat artikel 13, lid 1, onderdeel d, en lid 3 AVG bepaalt dat als de bank voornemens is de persoonsgegevens verder te verwerken voor een ander doel dan dat waarvoor de persoonsgegevens zijn verzameld, de bank de schuldenaar voorafgaand aan deze verdere verwerking daarover moet informeren. Voor de deurwaarder geldt dat artikel 14 AVG bepaalt dat de derde (de deurwaarder) verplicht is tot het verstrekken van bepaalde informatie over de verwerking van de persoonsgegevens aan de betrokkene (de schul-

denaar) wanneer deze gegevens verwerkt terwijl de gegevens niet van de betrokkene zelf zijn verkregen. De deurwaarder verkrijgt de persoonsgegevens namelijk van de bank en niet van de schuldenaar zelf.

Voor zowel de bank als de deurwaarder geldt dat de verwerking van de persoonsgegevens moet voldoen aan de AVG. De reikwijdte van de rechten en verplichtingen op grond van o.a. artikel 5, 13 en 14 AVG kan echter in bepaalde gevallen worden beperkt door nationale wetgeving. Artikel 23 AVG bepaalt dat dit onder meer mogelijk is ter bescherming van de betrokkene of van de rechten en vrijheden van anderen (lid 1, sub i) en voor de inning van civielrechtelijke vorderingen (lid 1, sub j).
Het wetsvoorstel regelt de mogelijkheid voor de deurwaarder om aan een bank te vragen of een schuldenaar daar een bankrekening aanhoudt (zie artikel 475aa). De bank verstrekt dan, als er een bankrekening wordt aangehouden, persoonsgegevens van de schuldenaar aan de deurwaarder. Ook is bepaald dat de bank de schuldenaar niet direct op de hoogte stelt van het informatieverzoek. Deze regeling valt onder de uitzonderingen van artikel 23 AVG. Het gaat in dit geval om het recht van de schuldeiser om beslag te kunnen leggen en de mogelijkheid om een vordering te innen. Beslaglegging is op grond van ons nationale recht een van de mogelijkheden voor de schuldeiser om zich te kunnen verhalen op het vermogen van de schuldenaar (executoriaal beslag) of om veilig te stellen dat er vermogensbestanddelen (i.c. banktegoeden) zijn om zich na afloop van een procedure op te kunnen verhalen (conservatoir beslag). Als de schuldenaar vooraf op de hoogte wordt gesteld, weet hij dat er een beslag dreigt en is de kans aanzienlijk dat hij zijn tegoeden meteen zal overboeken. Een daarna gelegd beslag treft dan niks en is dus zinloos. Effectieve inning van vorderingen is dan niet meer mogelijk. Verder gaat het niet om bijzondere persoonsgegevens als bedoeld in artikel 9 of persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten als bedoeld in artikel 10 AVG. Ook zijn er waarborgen opgenomen ter voorkoming van misbruik of onrechtmatige toegang of doorgifte. Zo is alleen de deurwaarder bevoegd om de informatie op te vragen en kan hij dit alleen als de schuldeiser over een executoriale titel beschikt. De deurwaarder en de bank mogen op grond van de AVG de gegevens niet opslaan, alleen gebruiken voor de betreffende (eventuele) beslaglegging en ze moeten de gegevens op grond van de AVG vernietigen als er geen grondslag meer is voor het bewaren (zie artikel 5, lid 1, sub c, AVG). De risico's voor de rechten en vrijheden van de schuldenaar zijn beperkt, doordat de wettelijke regeling waarborgen kent en er een afweging tussen de belangen van de schuldenaar en de schuldeiser is gemaakt. Als het beslag eenmaal is gelegd, moet de bank de schuldenaar alsnog op de hoogte brengen van het verzoek om rekeninginformatie. Het wetsvoorstel voldoet hiermee aan de vereisten van artikel 23 en bevat daarom een wettelijk basis om een uitzondering te maken op de plicht voor de derde (de deurwaarder) en de verwerkingsverantwoordelijke die de gegevens doorverstrekt (de bank) om de betrokkene (de schuldenaar) onmiddellijk op de hoogte te stellen van de verwerking van zijn persoonsgegevens op grond van de AVG.

10. Effecten

Het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering biedt waarborgen voor een eerlijke en efficiënte procesvoering en de gerechtelijke tenuitvoerlegging van vonnissen. Waar in het procesrecht eisen worden gesteld aan informatie-uitwisseling met de rechter, de wederpartij of anderszins (zoals derden), hangen de lasten als gevolg daarvan direct samen met deze waarborgfunctie. Die lasten worden niet als regeldruk aangemerkt, maar kunnen wel merkbare effecten hebben voor de lasten die de doelgroepen ervaren. Voor een deel van het voorgestelde is hier sprake van.

10.1. Uitvoeringstoets RDW

De RDW heeft een uitvoeringstoets bij het wetsvoorstel uitgevoerd. Hierin is gekeken naar de consequenties van de inschrijving van het beslag in het kentekenregister (met het doel de kopers van motorrijtuigen meer te kunnen beschermen). Door het beslag wordt de tenaamstelling geblokkeerd, waardoor het motorrijtuig niet meer te naam gesteld kan worden op naam van een derde, zoals een koper. Nadat het motorrijtuig is verkocht op de executieveiling, beëindigt de (gerechts)deurwaarder de inschrijving van het beslag en ontvangt van de RDW een tijdelijk documentnummer en een tenaamstellingcode. Hiermee kan de koper het voertuig op zijn naam zetten. Daarnaast kan het beslag om een andere reden eindigen, bijvoorbeeld als het wordt opgeheven door de rechter of van rechtswege vervalt. Ook dan dient de deurwaarder de inschrijving te beëindigen.

De RDW vindt het essentieel dat het voor derden zichtbaar is in Online Voertuig Informatie (hierna: OVI) dat een motorrijtuig niet overgeschreven («op naam gesteld») kan worden. Een eventuele koper kan zo vóór hij het motorrijtuig koopt op de site van de RDW controleren of het voertuig wel op zijn naam gesteld kan worden. Zolang er sprake is van een tenaamstellingsblokkade, doet hij er verstandig aan van de koop af te zien. De RDW geeft in de uitvoeringstoets aan dat het mogelijk is het beslag in te schrijven en OVI met informatie over de tenaamstellingsblokkade uit te breiden. De eenmalige kosten hiervoor zijn door de RDW begroot op € 477.000,–. Deze kosten zullen worden ingepast in de begroting van het Ministerie van Financiën (begroting 9b). De jaarlijkse kosten zijn begroot op € 90.000,–, welke kosten uit de RDW-tarieven zullen worden gedekt. Ook volgt uit de toets dat de (gerechts)deurwaarder zorg dient te dragen voor de beëindiging van de tenaamstellingsblokkade. Om dit te bewerkstelligen, is er een zin toegevoegd aan de artikelen 440 en 442 (nieuw) Rv.

10.2. Uitvoeringstoets Belastingdienst

Ook de Belastingdienst heeft een uitvoeringtoets gedaan. Hieruit volgt dat het wetsvoorstel zorgt voor een complexiteitsreductie door de invoering van het administratief beslag voor motorrijtuigen en dat het gehele wetsvoorstel handhaafbaar en uitvoerbaar is. De incidentele uitvoeringskosten bedragen € 390.000,–. Structureel bedragen de besparingen € 1 miljoen. De kosten die voor de Belastingdienst voortvloeien uit het wetsvoorstel worden ingepast in de begroting van het Ministerie van Financiën (begroting 9b).

10.3. Administratieve lasten en regeldruk

De Rvdr heeft in zijn advies aangegeven dat hij geen substantiële werklastgevolgen verwacht door het wetsvoorstel. Wel zorgt het wetsvoorstel voor verschillende regeldrukeffecten voor de schuldeiser, de schuldenaar, de deurwaarder en de derde-beslagene. Hieronder worden alle effecten besproken. Kanttekening hierbij is dat niet alle effecten zijn te kwantificeren, bijvoorbeeld omdat niet te voorspellen is hoeveel minder exploten zullen worden uitgebracht of hoe vaak er gebruik zal worden gemaakt van een geboden mogelijkheid.

Het eerste uitgangspunt, het borgen van het bestaansminimum van schuldenaren, zorgt ervoor dat schuldenaren in hun primaire levensbehoeften kunnen blijven voorzien als er een beslag is gelegd. Dit wordt ten eerste geregeld door de invoering van een beslagvrij bedrag bij bankbeslag. Voor de schuldenaar zal deze regeling leiden tot een vermindering van de merkbare lasten, omdat er op voorhand al rekening

wordt gehouden met het beslagvrije bedrag. De schuldenaar hoeft geen beroep te doen op de deurwaarder of de rechter om ervoor te zorgen dat alsnog een bedrag buiten het beslag wordt gelaten. Voor de deurwaarder betekent dit dat hij het beslagvrije bedrag moet vaststellen aan de hand van inzage in de BRP en het bedrag vervolgens op het exploot moet vermelden. Dit zal weinig extra werklasten veroorzaken, omdat de deurwaarder ook nu al de BRP moet raadplegen en hij ook al een beslagexploot moet opmaken. Verder liggen de bedragen per leefsituatie vast, zodat de vaststelling van het bedrag geen berekening vergt en dus geen tijd kost. Wel kan het voorkomen dat de opbrengst van het beslag minder is, omdat er een bedrag buiten het beslag blijft. De schuldeiser kan zich op minder tegoed verhalen en zal eventueel nog een beslag moeten leggen om tot dezelfde opbrengst te komen, hetgeen mogelijk tot meer merkbare lasten leidt. Dit is echter afhankelijk van de hoogte van de vordering en het saldo dat wordt getroffen door het bankbeslag en daarom niet te kwantificeren.

De tweede maatregel is de modernisering van het beslagverbod op roerende zaken. Deze regeling dient de praktijk meer houvast te geven over welke zaken beslagen mogen worden, met merkbare lastenverlichting tot gevolg. Zowel de deurwaarder, de schuldeiser als de schuldenaar zijn erbij gebaat om duidelijkheid te hebben over wat onder een beslag valt en wat niet.

Het tweede uitgangspunt, ervoor zorgen dat beslaglegging en executie in de toekomst effectiever en efficiënter kan plaatsvinden, zorgt voor een vermindering van de lasten voor zowel de schuldeiser, de schuldenaar, de deurwaarder als de derde-beslagene. Het wetsvoorstel bevat een meerdere maatregelen die bepaalde vereisten afschaffen of de huidige regeling eenvoudiger maken. Ten eerste regelt het wetsvoorstel dat als de rechtsopvolger van de schuldeiser bij wet is bepaald of door een fusie of splitsing vaststaat, de overgang in beginsel niet meer hoeft te worden betekend, maar schriftelijk kan worden medegedeeld. Dit scheelt een groot aantal exploten voor de schuldeiser (en dus ook de deurwaarder), wat ook weer leidt tot minder kosten voor de schuldenaar (namelijk € 68,58 per exploot).

Ten tweede wordt de kantonrechter bevoegd recht te spreken in executiegeschillen die rijzen over de tenuitvoerlegging van executoriale titels die door de kantonrechter zijn afgegeven. Voor een voorziening bij voorraad wordt de kantonrechter mede bevoegd. Thans is in beide gevallen enkel de rechtbank bevoegd. Procederen bij de kantonrechter is in het algemeen goedkoper voor partijen en procesvertegenwoordiging is niet verplicht. Dit zorgt voor een vermindering van de merkbare lasten voor de schuldeiser en de schuldenaar die een geschil hebben over de executie.

Ten derde voert het wetsvoorstel de mogelijkheid in om een administratief beslag te leggen op motorrijtuigen (waaronder aanhangwagens). Dit voorkomt dat de deurwaarder, zoals hij nu doet, fysiek op zoek moet naar het motorrijtuig om beslag te kunnen leggen. Dit scheelt tijd en geld voor de deurwaarder, hetgeen ook leidt tot minder lasten voor de schuldeiser. De lastenvermindering is afhankelijk van waar de deurwaarder het motorrijtuig aantreft en daarom niet te kwantificeren.

De vierde maatregel die leidt tot een vermindering van de lasten is het reguleren van de mogelijkheid om online roerende zaken executoriaal te verkopen. Roerende zaken kunnen hierdoor tevens door middel van een online veiling of een hybride veiling (een zaalveiling waarbij online kan worden geboden) worden verkocht. Het doel hiervan is het bereiken van een hogere netto-opbrengst van de executieveiling, wat de schuld van de

schuldenaar zoveel mogelijk vermindert. Daarnaast is aankondiging van de executieverkoop via internet goedkoper dan het aanslaan van biljetten en het plaatsen van een dagbladadvertentie, hetgeen thans vereist is. Het aanslaan van biljetten kost thans € 80,15, welke kosten dan niet meer te hoeven worden gemaakt. De kosten van het plaatsen van een advertentie verschillen per dagblad en grootte van de advertentie. Ook is het plaatsen van een online aankondiging minder bewerkelijk dan het aanslaan van biljetten en adverteren in een dagblad. Dit scheelt de deurwaarder tijd, welke niet te kwantificeren is. De tenuitvoerlegging wordt zo goedkoper en zorgt voor een hogere opbrengst voor de schuldeiser.

Ten vijfde voert het wetsvoorstel de mogelijkheid in voor de deurwaarder om voorafgaand aan beslaglegging onder een bank te vragen of de schuldenaar daar een rekening aanhoudt. Dit voorkomt dat er onnodig een beslagexploot aan de bank wordt betekend. De bank zal zo minder beslagen betekend krijgen, hetgeen zorgt voor minder lasten voor de bank. De bank moet namelijk altijd een derdenverklaring afgeven, ongeacht of de schuldenaar een rekening aanhoudt bij de bank of niet. Daarnaast zorgt het voorstel voor een verlaging van de lasten voor de schuldeiser (en de schuldenaar). Als de deurwaarder van tevoren weet dat de schuldenaar geen bankrekening heeft bij die bank, zal hij geen beslagexploot betekenen aan die bank. Dit scheelt de kosten van dat exploot (à € 169,78 per exploot). De laatste regeling die zorgt voor een lastenvermindering is de aanpassing van het formulier voor de derdenverklaring en de invoering van de mogelijkheid om dit formulier elektronisch terug te sturen (hiervoor worden nadere regels gesteld in een algemene maatregel van bestuur). De vereenvoudiging van het formulier zorgt ervoor dat de derde het formulier sneller kan invullen, hetgeen de derde tijd en eventuele bijstand scheelt. Er van uitgaande dat dit 20 minuten scheelt, is dit een vermindering van 20 minuten x € 15,– = € 5,– per derdenbeslag. Het elektronisch versturen van de verklaring zorgt daarnaast ook voor minder out of pocketkosten voor de derde, omdat er geen postzegel (thans € 0,83) meer hoeft te worden gebruikt.

Het derde uitgangspunt, dat beslaglegging ter verhaal dient, wordt in het wetsvoorstel verankerd door te bepalen dat beslaglegging niet toegestaan is als redelijkerwijs voorzienbaar is dat de kosten van het beslag en de executie hoger zijn dan de opbrengst van de executie, tenzij de schuldeiser aannemelijk kan maken dat de schuldenaar door het beslag en de executie niet op onevenredig zware wijze in zijn belangen wordt getroffen. Het beslag werkt in dit geval kostenverhogend en schaadt de schuldenaar onevenredig zwaar. Dit uitgangspunt beschermt de schuldenaar met problematische schulden waarbij beslag uitsluitend als pressiemiddel wordt gebruikt. In dat geval is een beslag niet meer mogelijk, hetgeen zorgt voor minder lasten voor de schuldenaar. Ook geeft de wettelijke regeling de deurwaarder houvast om zijn dienst te weigeren. Nu zal hij een dergelijke afweging ook al moeten maken. De nieuwe bepaling biedt hem meer houvast. Voor de schuldeiser kan het ertoe leiden dat het leggen van beslag niet mogelijk is. In veel gevallen zou een beslag echter weinig hebben opgeleverd, omdat het gaat om de gevallen waarin de schuldenaar weinig tot niks van waarde heeft waarop de schuldeiser zich kan verhalen. Het valt in die gevallen niet te verwachten dat de vordering van de schuldeiser zou worden voldaan door het beslag en de executie.

11. (Internet)consultatie

Het wetsvoorstel is tot stand gekomen na het houden van een tweetal bijeenkomsten met verschillende organisaties die te maken hebben met het beslag- en executierecht, zoals de KBvG, NOvA, NVB en de Rvdr. Tijdens de bijeenkomsten hebben zij hun wensen geuit ten aanzien van

het beslag- en executierecht. Indien een voorstel onder een van de uitgangspunten van het wetsvoorstel kon worden geschaard, is dit, indien wenselijk, meegenomen. Voorstellen die zagen op andere onderwerpen dan beslaglegging en executie (zoals betekening of de brede schuldenaanpak) of die zien op wetgeving die onder de verantwoordelijkheid van andere ministeries valt (zoals de Invorderingswet 1990) zijn niet meegenomen. Wel zal worden gekeken of deze wensen, indien mogelijk, in een ander kader kunnen worden opgepakt. Ook is geput uit het Meerjarenbeleidsplan 2016 – 2020 van de KBvG «Ik zal handhaven» en literatuur. Dit alles heeft geleid tot een voorontwerp van het wetvoorstel. Over dit voorontwerp is vervolgens formeel advies gevraagd aan onder andere de KBvG, de Rvdr, de NOvA en de NVB. Ook is het veld door middel van internetconsultatie van 7 juni tot 20 juli 2018 geconsulteerd over het voorontwerp en de bijbehorende memorie van toelichting. De twintig ontvangen reacties zijn terug te vinden op: https://www.internetconsultatie.nl/herzieningbeslagenexecutierecht. Het gaat om zes reacties van particulieren of anderszins op persoonlijke titel gestelde reacties en veertien reacties van de volgende organisaties: Adviescollege toetsing regeldruk (ATR), Davids Advocaten, NIBUD, Stalman & Rijken Gerechtsdeurwaarders, KBvG, Landelijke Cliëntenraad, Budget Adviesbureau Deventer, NVVK, AVB, ABU, Sociaal Werk Nederland, Raad voor rechtsbijstand, NVB en de NOvA[1].

Een aantal organisaties heeft buiten internetconsultatie om of na afloop van de internetconsultatietermijn gereageerd. Dit betreft de Nationale ombudsman, de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, de Autoriteit Persoonsgegevens en de Rvdr[2]. Hun reacties zijn terug te vinden op de website van de desbetreffende organisatie. Ook is na de consultatietermijn het compendium verschenen over het voorontwerp. In het compendium is steun te vinden voor een aantal maatregelen in het wetsvoorstel, zoals het beslagvrije bedrag en de executieverkoop via internet. Ook worden er suggesties gedaan voor verdere aanpassingen. Ook hiervoor geldt dat is gekeken of deze suggesties in het wetsvoorstel passen. Indien dit het geval was, zijn de suggesties, indien wenselijk, verwerkt.

De algemene teneur die uit de reacties kan worden opgemaakt, is dat de uitgangspunten van het wetsvoorstel worden onderschreven. De uitwerking van sommige onderdelen kan op instemming van vrijwel alle reagerende organisaties rekenen, terwijl de uitwerking van andere onderdelen bij sommige partijen op lof kan rekenen en bij andere partijen juist op veel kritiek stuit. In de voorgaande paragrafen is ingegaan op de wijze waarop de reacties zijn verwerkt voor de daar behandelde onderwerpen. De overige (meer technische) opmerkingen zijn verwerkt.

In de consultatie wordt verder o.a. door de KBvG en de NOvA gewezen op de noodzaak van een balans tussen de bescherming van de belangen van de schuldeiser en die van de schuldenaar. De NOvA wijst erop dat er een spanningsveld bestaat tussen deze belangen; als er meer aandacht wordt besteed aan de bescherming van de belangen van de schuldenaar, zal dit leiden tot minder ruimte voor de belangen van de schuldeiser. De KBvG is van mening dat de positie van de schuldeiser onder druk is komen te staan door de toegenomen aandacht voor de schuldenaar. Ik deel de mening van beide organisaties dat er een balans moet zijn tussen de belangen van de schuldeiser en de schuldenaar. Deze belangen zijn mijns inziens bij de huidige regeling van het bankbeslag juist uit balans. Zo heeft het ontbreken van een beslagvrij bedrag ertoe geleid dat een

[1] Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer
[2] Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer

schuldenaar in het geval van een beslag op zijn bankrekening niet altijd meer over voldoende saldo kon beschikken om in zijn bestaansminimum te voorzien, terwijl hij wel over de beslagvrije voet zou hebben beschikt als de schuldeiser voor dezelfde vordering loonbeslag zou hebben gelegd. Dit is onwenselijk. Dit wetsvoorstel wil onder meer daar een eind aan maken en zo bewerkstelligen dat een schuldeiser bij bankbeslag proactief rekening houdt met de gerechtvaardigde belangen van de schuldenaar. Zowel bij het opstellen van het wetsvoorstel als bij het verwerken van de reacties tijdens de consultatie is steeds bezien of de balans nu juist is. De in de internetconsultatie ontvangen reacties hebben geleid tot een aantal wijzigingen. Zo is het derde uitgangspunt, dat beslaglegging alleen is toegestaan als de kosten niet hoger zijn dan de baten, beperkt tot beslagen op roerende zaken, niet zijnde registergoederen (zie de voorgestelde wijziging van artikel 441). Ook is aan de bepaling toegevoegd dat beslag alsnog toegestaan is als de schuldeiser aannemelijk kan maken dat de schuldenaar niet op onredelijk zware wijze in zijn belangen wordt getroffen. De toevoeging zorgt ervoor dat beslag onder zogeheten «niet-willers» in veel gevallen mogelijk blijft. Verder is de mogelijkheid ingevoerd voor de deurwaarder om de schuldenaar te vragen waar hij bankiert (zie de voorgestelde wijziging van artikel 475aa). De schuldenaar krijgt zo een informatieplicht, vergelijkbaar met de wettelijk verankerde plicht die hij thans heeft om zijn bronnen van inkomsten op te geven. Dit alles zorgt voor een verbetering van de positie van de schuldeiser ten opzichte van het voorontwerp, waardoor er een betere balans is tussen de belangen van de schuldeiser en de schuldenaar. Er zal worden gemonitord of deze balans in de toekomst blijft bestaan (zie ook de evaluatiebepaling). Hiervoor kan aansluiting worden gezocht bij de eerder genoemde Brede Schuldenaanpak. Ook zal worden gekeken of ontwikkelingen in de toekomst, zoals verbeterde ICT-toepassingen en de verbrede gegevensuitwisseling bij beslag, leiden tot aanpassing van bepalingen in Rv.

Ten aanzien van het compendium wordt opgemerkt dat een aantal van de daarin gedane voorstellen buiten de reikwijdte van het onderhavige wetsvoorstel vallen. Het compendium sluit daarnaast aan bij voorstellen uit het meerjarenbeleidsplan van de KBvG dat evenzeer ingaat op onderwerpen die buiten het bereik van dit wetsvoorstel vallen. Dit heeft zowel bij een aantal schrijvers van het compendium als bij de KBvG ertoe geleid dat zij menen dat de herziening niet ver genoeg gaat. Zo worden voorstellen gedaan om te komen tot een versnelde afgifte van een executoriale titel en een effectiever bewijsbeslag. Dit zijn onderwerpen waarover in het kader van het programma «verbetering van het burgerlijk procesrecht» andere wetsvoorstellen in voorbereiding zijn (zie bijvoorbeeld het conceptwetsvoorstel vereenvoudiging en modernisering bewijsrecht, waarover in de zomer van 2018 is geconsulteerd via internet). Ten aanzien van de in het compendium gedane suggestie om meer experimenten mogelijk te maken ten aanzien van het beslag- en executierecht geldt eveneens dat er reeds een wetsvoorstel dat experimenten mogelijk maakt in procedure is gebracht (zie www.internetconsultatie.nl/experimenten). De gewenste modernisering van het verklaringsformulier dat door de derden onder wie beslag wordt gelegd (bijvoorbeeld de werkgever of de bank) moet worden afgegeven, krijgt vorm door de aangekondigde wijziging van het Besluit derdenverklaring. De voorstellen om de bijzondere bevoegdheden voor overheidsschuldeisers in te perken of gelijk te trekken met die van civiele schuldeisers, dan wel alle invorderingsmaatregelen van overheidsvorderingen via een gerechtsdeurwaarders te laten verlopen, vallen buiten het bereik van deze wet die ziet op wijziging van Rv. De bijzondere bevoegdheden voor overheidsschuldeisers zijn veelal geregeld in sectorale wetgeving van de diverse departementen. Aan de verhouding overheidsschuldeiser versus civiele schuld-

eiser zal bij de uitwerking van de rijksincassovisie (zie de bijlage bij de brief van de Staatssecretaris van SZW d.d. 4 april 2016, 24 515, nr. 336) nader aandacht worden besteed. Dit geldt ook voor het onderwerp «vroegsignalering» dat zich naar zijn aard minder goed leent voor opname in de regelgeving betreffende de tenuitvoerlegging van civiele executoriale titels. Zoals hiervoor reeds gememoreerd is in het compendium ook steun te vinden voor veel van de in dit wetsvoorstel gedane voorstellen, zoals het uitbreiden van de informatiebevoegdheid van de deurwaarder c.q. de informatieplicht voor de schuldenaar, de mogelijkheid om de executieverkoop- en aankondiging digitaal mogelijk te maken, het stimuleren van digitale betekening van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken en het bevoegd maken van de kantonrechter voor executiegeschillen. Enkele voorstellen uit het compendium die niet zijn overgenomen zijn het mogelijk maken van beslag op kredietruimte bij de bankrekening en het niet inperken van de mogelijkheden voor het leggen van beslag. Dergelijke voorstellen laten zich niet verenigen met de bij het wetsvoorstel gehanteerde uitgangspunten. Voorts is geen aanleiding gezien om de regeling inzake het beslag op aandelen te wijzigen (beslag op aandelen komt niet vaak voor, mogelijk omdat de waarde van aandelen sterk kan fluctueren), noch om erkende bewaarders van in beslag genomen kunstobjecten bij wet aan te wijzen (niet is gebleken dat dit soort beslagen dusdanig vaak voorkomen dat er een wettelijke regeling aangewezen is) of om de belangenafweging een zelfstandige opheffingsgrond te maken bij conservatoir beslag (rechters passen deze grond al toe).

Artikelsgewijze toelichting

ARTIKEL I (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering)

Onderdeel A (artikel 431a)

Dit onderdeel wijzigt de bepaling op grond waarvan een overgang van de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging moet worden betekend aan de schuldenaar alvorens de tenuitvoerlegging kan worden aangevangen of voortgezet. Artikel 431a Rv werkt de in artikel 6:142 lid 1 BW neergelegde regel uit dat overgang van een vordering ook de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging van een executoriale titel doet overgaan. Het artikel zorgt ervoor dat in geval van overgang van de bevoegdheid de schuldenaar tijdig op de hoogte wordt gesteld welke schuldeiser tot tenuitvoerlegging bevoegd is. In dit wetsvoorstel wordt voorgesteld om in het geval de rechtsopvolger bij wet is bepaald of als de rechtsopvolger door een fusie als bedoeld in artikel 2:309 BW of een splitsing als bedoeld in artikel 2:334a BW vaststaat, niet langer vast te houden aan het betekeningsvereiste. Het gaat bij fusie om de situatie dat twee of meer rechtspersonen samengaan, hetzij doordat de ene rechtspersoon het vermogen van de andere rechtspersoon verkrijgt, hetzij doordat er een nieuwe rechtspersoon wordt opgericht die de vermogens van beide rechtspersonen verkrijgt. Het gaat bij splitsing om de situatie dat een rechtspersoon ophoudt te bestaan en het vermogen overgaat naar twee nieuwe rechtspersonen (zuivere splitsing) of om de situatie waarbij een gedeelte van het vermogen wordt verkregen door een of meer andere rechtspersonen (afsplitsing). In die gevallen kan worden volstaan met een schriftelijke mededeling aan de schuldenaar mits hiermee de schuldenaar niet in zijn belang wordt geschaad: buiten kijf staat dat voldoende moet zijn geborgd dat de schuldenaar weet aan wie hij rechtsgeldig en bevrijdend kan (en moet) betalen.

Een voorbeeld van de situatie waarbij de rechtsopvolger bij wet is bepaald is de samenvoeging per 1 januari 2010 van de Informatie Beheer Groep (IB-groep) met de Centrale Financiën Instellingen tot de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Naast het feit dat de rechtsopvolging rechtstreeks uit de wet volgt, gaat een dergelijke samenvoeging veelal gepaard met een campagne waarin de belanghebbenden afdoende worden geïnformeerd door de betrokken bestuursorganen over de naamswijziging. Bij arrest van 30 oktober 2015 heeft de Hoge Raad bepaald dat in het geval van een fusie als bedoeld in artikel 2:309 BW de schuldenaar in beginsel ook langs andere weg op de hoogte kan worden gesteld van de overgang (ECLI:NL:HR:2015:3197). De Hoge Raad overweegt daarbij dat gelet op de waarborgen waarmee de totstandkoming van de fusie en de publicatie van de fusie ingevolge artikel 2:312 – 318 BW zijn omgeven, de overgang van de executiebevoegdheid in beginsel als vaststaand kan worden aangemerkt met de publicatie van de fusie. De splitsing van artikel 2:334a BW kent een aan de fusie vergelijkbare procedure, inclusief de waarborgen inzake de totstandkoming en de publicatie van de spliting. De door de Hoge Raad in het geval van fusie gehanteerde redenering doet dus ook opgeld bij de splitsing in de zin van artikel 2:334a BW. De bekendmaking aan de schuldenaar van de overgang van bevoegdheid tot tenuitvoerlegging kan bij een fusie ex artikel 2:309 BW of een splitsing ex artikel 2:334a BW dus ook schriftelijk geschieden. Als de schuldenaar echter bijzondere omstandigheden aannemelijk maakt waardoor hij niet op de hoogte is geraakt van de overgang door de schriftelijke mededeling, komt dit voor rekening van de schuldeiser. Dit volgt uit de zinsnede «mits deze hierdoor niet in zijn belang wordt geschaad». De rechtsopvolger van de schuldeiser die derhalve zekerheid wil dat de overgang van de bevoegdheid bekend is gemaakt aan de schuldenaar, kan gebruik blijven maken van de betekeningsmethode. Hij beschikt dan over een authentieke akte met dwingende bewijskracht (artikel 157 Rv). Het spreekt voor zich dat de schuldeiser als opdrachtgever van de deurwaarder zijn opdrachtnemer informeert over de overgang van de bevoegdheid en de gevolgen die dat heeft voor de opdracht tot tenuitvoerlegging die hij aan de deurwaarder heeft verstrekt. Een uitdrukkelijke wettelijke bepaling is daartoe niet vereist.

In alle overige gevallen van overgang van bevoegdheid (zie artikel 3:80 BW) blijft betekening de voorgeschreven wijze van bekendmaking van de overgang van de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging. De overgang van de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging vindt vrijwel altijd plaats als gevolg van een handeling (bijvoorbeeld cessie van de vordering) of gebeurtenis (bijvoorbeeld overlijden) aan de zijde van de schuldeiser. Het is daarom redelijk om de betekeningskosten voor rekening van de schuldeiser te laten komen. De schuldeiser is daarnaast in voorkomende gevallen in staat om de kosten te drukken door de betekening van de overgang van de bevoegdheid ex artikel 431a te laten samenvallen met de betekening van de executoriale titel of een ander exploot. Om de schuldeiser te stimuleren zo kostenefficiënt mogelijk te handelen, zal in het Besluit tarieven ambtshandelingen worden geregeld dat de kosten van deze betekening niet mogen worden doorberekend aan de schuldenaar.

Onderdeel B (artikel 435)

De wijziging ziet op het verwijderen van de woorden «te gelijker tijd» uit het eerste lid. Het huidige artikel 435 stelt dat het aan de schuldeiser vrij staat om tegelijkertijd beslag te leggen op alle voor beslag vatbare goederen, waartoe hij bevoegd is zijn vordering te verhalen. De schuldeiser kan op grond hiervan beslag leggen op het gehele vermogen van de schuldenaar en dit vervolgens executeren. Hij moet hierbij wel in het oog houden dat beslaglegging vexatoir kan zijn als er veel meer goederen

worden beslagen dan nodig is voor het verhaal van zijn vordering. Deze nuance volgt thans echter niet uit de wettekst, omdat de woorden «te gelijker tijd» lijken te suggereren dat beslaglegging op het gehele vermogen altijd is toegestaan. Daarom worden deze woorden geschrapt. De schrapping sluit aan bij het derde uitgangspunt van dit wetsvoorstel dat beslag en executie niet uitsluitend als pressiemiddel dienen te worden gebruikt. Bij de keuze van het beslagobject dient te worden gekeken naar welk beslag het mogelijk maakt om bij een executieverkoop de vordering te verhalen en niet naar welk beslag voor de meeste pressie zorgt op de schuldenaar.

Onderdeel C (artikel 438)

Dit onderdeel regelt in het eerste lid dat geschillen die rijzen in verband met de executie van een beslissing in kantonzaken aan de kantonrechter worden gelegd. Als er dus geschillen rijzen bij de executie van een beslissing van een kantonrechter is enkel de kantonrechter bevoegd. Als er echter in kort geding om een voorziening bij voorraad wordt gevraagd, dan is op grond van het tweede lid in het geval van een executiegeschil over een kantonrechtersbeslissing, naast de voorzieningenrechter van de rechtbank ook de kantonrechter bevoegd. Hetgeen is bepaald over de voorzieningenrechter is dan ook van toepassing op de kantonrechter die als voorzieningenrechter optreedt. Dit sluit aan bij de regeling van de kantonrechter wanneer deze als voorzieningenrechter in kort geding optreedt (artikel 254 Rv). De bestaande niet-limitatieve opsomming van de bevoegdheden van de (kantonrechter als) voorzieningenrechter is met het oog op de leesbaarheid naar een nieuw lid 3 verplaatst. De bepaling is inhoudelijk niet gewijzigd.

Onderdeel D en F (artikel 440 en 442 (nieuw))

Deze onderdelen voegen een nieuw artikel en een nieuw lid toe aan een artikel in de afdeling inzake executoriaal beslag op roerende zaken die geen registergoederen zijn. Het nieuwe artikel 442 geeft een specifieke regeling voor beslaglegging op motorrijtuigen en aanhangwagens die in het kentekenregister zijn ingeschreven. Deze beslagmogelijkheid zal naast de beslagmogelijkheid van artikel 440 Rv bestaan. De voorgestelde regeling sluit grotendeels aan bij de regeling die geldt voor executoriaal beslag op onroerende zaken waar ook sprake is van inschrijving in een openbaar register. Artikel 442 lid 1 bepaalt dat beslag op een in het kentekenregister opgenomen motorijtuig of een aanhangwagen ook kan worden gelegd bij een proces-verbaal. Het motorijtuig of de aanhangwagen hoeft dan niet meer te zijn gezien door de deurwaarder om het in beslag te kunnen nemen. Hij kan een zogenaamd administratief beslag leggen door het opmaken van het proces-verbaal. De deurwaarder moet wel eerst het kentekenregister inzien, waar de Dienst Wegverkeer bewaarder van is. Alleen Nederlandse kentekens zijn in het kentekenregister ingeschreven. Het blijft via artikel 440 Rv ook mogelijk (zowel voor motorrijtuigen en aanhangwagens met Nederlands of buitenlands kenteken) om buitenlandse voertuigen in beslag te nemen. De deurwaarder kan door middel van het kentekenregister beslag leggen op alle voertuigen die in het register staan ingeschreven, ook al bevinden zij zich in het buitenland op het moment van beslaglegging. De ambtshandeling (het leggen van het beslag) zelf vindt namelijk in Nederland plaats. Het kentekenregister is een registratie van gekentekende voertuigen en geen eigendomsregister. Als niet de kentekenhouder maar een derde kan aantonen dat hij eigenaar is van het motorrijtuig of de aanhangwagen is het beslag niet geldig gelegd en dient het te worden opgeheven. Dit kan zich thans ook voordoen bij beslag via artikel 440 Rv.

Lid 1 bepaalt aan welke vereisten het proces-verbaal moet voldoen. Zo moet het bevatten: de gegevens van de executant en de geëxecuteerde (zie sub a), de titel uit hoofde waarvan beslag wordt gelegd (zie sub b), een omschrijving van het motorrijtuig of de aanhangwagen (zoals het merk van het motorrijtuig), inclusief het kenteken (zie sub c), een woonplaatskeuze (zie sub d) en, eventueel, instructies inzake het afgeven van het motorrijtuig of de aanhangwagen aan de deurwaarder (zie sub e). Dit laatste vereiste is nodig om ervoor te zorgen dat het motorrijtuig of de aanhangwagen ook daadwerkelijk aanwezig zal zijn bij de verkoop. Uiteraard kan de deurwaarder er ook voor kiezen om het motorrijtuig of de aanhangwagen direct in gerechtelijk bewaring te geven na het leggen van het beslag. Dit kan spelen als hij via artikel 442 beslag legt op het voertuig, terwijl hij zich bij de auto bevindt. De deurwaarder kan er ook voor kiezen om het motorrijtuig of de aanhangwagen bij de schuldenaar te laten en hem bijvoorbeeld op te dragen het motorrijtuig of de aanhangwagen een dag voor de executieverkoop neer te zetten voor zijn woning of bij het kantoor van de deurwaarder. Niet voldoen aan de verplichting uit het proces-verbaal is strafbaar op grond van artikel 198 Wetboek van Strafrecht, omdat er dan sprake is van onttrekking van een goed aan het beslag. De straf die hierop staat is een gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of een geldboete van de vierde categorie (ten hoogste € 20.750,–).

Lid 2 en de wijziging van artikel 440 bepalen dat het proces-verbaal of het exploot na de beslaglegging onverwijld in het kentekenregister wordt ingeschreven. Ook moet het proces-verbaal p grond van artikel 442, lid 3, binnen 3 dagen na de inschrijving worden betekend aan de schuldenaar. De inschrijving in het kentekenregister zorgt ervoor dat het kenteken niet kan worden overgeschreven op naam van een derde (zoals een koper). De inschrijving van het beslag leidt namelijk tot een tenaamstellingsblokkade. Op de site van de RDW («OVI») is voor een ieder zichtbaar dat het voertuig niet overgeschreven kan worden. Het is daarom verstandig om voordat het motorrijtuig wordt gekocht, te controleren of tenaamstelling mogelijk is. Zo niet, dan kan worden nagevraagd waarom niet en zal duidelijk worden dat er beslag op het motorrijtuig is gelegd. Overigens wordt een koper die te goeder trouw is door artikel 453a, lid 2, Rv beschermd. Dit lid bepaalt dat rechten die door een derde anders dan om niet zijn verkregen, worden geëerbiedigd, mits de zaak in zijn handen is gekomen en hij toen te goeder trouw was. Als de koper uit het register had kunnen afleiden dat er een beslag was gelegd, is het de vraag of iemand te goeder trouw is. De blokkerende werking zal worden geregeld door een wijziging van het Kentekenreglement. De beëindiging van de inschrijving van het beslag (en daarmee de beëindiging van de tenaamstellingsblokkade) dient door de deurwaarder te gebeuren nadat het beslag is beëindigd. De beëindiging van het beslag kan plaatsvinden van rechtswege (verval van het beslag), na de executieveiling of eerder als het beslag wordt opgeheven, bijvoorbeeld omdat de vordering is voldaan. De beëindiging van de inschrijving van het beslag in het kentekenregister volgt uit de afwikkeling van het beslag. Om duidelijk te maken dat de deurwaarder hiervoor verantwoordelijk is, is expliciet geregeld dat de deurwaarder ook zorgt voor de beëindiging van de inschrijving van het beslag. Bij de verkoop van het motorrijtuig op een executieveiling beëindigt de deurwaarder de inschrijving van het beslag. Daarnaast ontvangt de deurwaarder bij de beëindiging van de tenaamstellingsblokkade een tijdelijke documentnummer en een tenaamstellingcode van de RDW. Hierdoor worden het kentekenbewijs en de tenaamstellingscode automatisch ongeldig. Het tijdelijk documentnummer en de nieuwe tenaamstellingscode worden vervolgens door de deurwaarder overhandigd aan de koper. Deze kan het motorrijtuig daarmee dan op zijn naam zetten. Lid 4 bepaalt wat er onder een motorrijtuig, een aanhangwagen, het kentekenregister en een

kenteken dient te worden verstaan in artikel 442. Er wordt hierbij aangesloten bij de definities in de Wegenverkeerswet 1994.

Onderdeel E (artikel 441)

Het derde uitgangspunt van dit wetsvoorstel is dat verhaalsbeslag ter verhaal dient en niet louter mag worden ingezet als pressiemiddel. Dit onderdeel verankert dit in de wet. In artikel 435 Rv is bepaald dat het de schuldeiser vrij staat beslag te leggen op alle voor beslag vatbare goederen waartoe hij bevoegd is zijn vordering te verhalen. Dit kan er echter toe leiden dat er beslag wordt gelegd op goederen die van zo'n geringe waarde zijn dat de beslaglegging zelf duurder is dan de opbrengst die gerealiseerd kan worden bij de verkoop van de goederen. Denk hierbij aan beslag op een inboedel voor een vordering van € 1.000,–. Stel dat de inboedel € 500,– oplevert, maar de kosten van de beslaglegging zijn € 500,– en de kosten van de executie zijn tevens € 500,–. De schuldeiser heeft dan € 1.000,– aan kosten gemaakt voor een executieopbrengst van € 500. De meerkosten van € 500,– zal hij proberen te verhalen op de schuldenaar. De beslaglegging en de daaropvolgende executie hebben niets opgeleverd voor de schuldeiser maar slechts geleid tot een verhoging van de schuld van de schuldenaar, hetgeen niet de bedoeling is van een beslaglegging. Het doel van de beslaglegging is om door middel van verhaal op het goed een vordering voldaan te krijgen. Als de kosten van de beslaglegging en de executie echter hoger zijn dan de baten, dragen deze niet bij aan de voldoening van de vordering. De beslaglegging wordt dan niet gebruikt ter verhaal maar louter als pressiemiddel om de schuldenaar te bewegen om manieren te vinden om de vordering te voldoen, ook als de schuldenaar over geen enkele afloscapaciteit beschikt. Lost hij dan toch af, dan betekent dit dat hij onder het bestaansminimum raakt.

Uiteraard is niet in alle gevallen te voorzien wat de opbrengst van een executie zal zijn. Het kan moeilijk zijn om de waarde van een goed of meerdere goederen tezamen vooraf in te schatten. In het voorstel is daarom in artikel 441 bepaald dat beslag op roerende zaken niet zijnde registergoederen alleen dan achterwege dient te blijven als redelijkerwijs voorzienbaar is dat de kosten de baten aanmerkelijk overstijgen. Deze afweging dient de schuldeiser, eventueel in overleg met de deurwaarder, vooraf te maken. Er moet hierbij wel sprake zijn van een aanmerkelijk verschil tussen de kosten en de baten. Een miniem verschil is niet te voorzien. In het geval van het hiervoor genoemde beslag op inboedel kan in veel gevallen worden verwacht dat er geen sprake is van goederen die tezamen een hoge opbrengst hebben bij een executieverkoop. In dat geval zal de schuldeiser geen opdracht moeten geven tot beslaglegging op de inboedel. Doet de schuldeiser dit toch, dan kan door de schuldenaar opheffing van het beslag worden gevorderd of kan een executiegeschil worden gestart.

Op dit uitgangspunt wordt een uitzondering gemaakt voor het geval de schuldeiser aannemelijk kan maken dat de schuldenaar door het beslag en de executie niet op onevenredig zware wijze in zijn belangen wordt getroffen. Een schuldenaar die niet wil betalen, maar wel kan betalen, zal niet snel op onevenredig zware wijze worden getroffen door een beslag op goederen die bij een executie minder opbrengen dat de kosten die met de beslaglegging en de executie gemoeid zijn. Hierbij moet gedacht worden aan de situatie dat de schuldenaar bijvoorbeeld nog vermogensbestanddelen in het buitenland heeft waarop de schuldeiser vanwege de grensoverschrijdende problematiek moeilijk verhaal kan halen. De schuldenaar dient dan die vermogensbestanddelen aan te wenden om de vordering te voldoen. Een schuldenaar die geen andere vermogensbe-

standdelen heeft, kan dit niet. Voor hem zal een beslag op bijvoorbeeld zijn inboedel alleen maar tot een verhoging van zijn schuld leiden, hetgeen hem op onevenredig zware wijze zal treffen. Een beslag dat gelegd is om te voorkomen dat een schuld verder oploopt, hoeft er niet altijd voor te zorgen dat de schuldenaar op onevenredig zware wijze in zijn belangen wordt getroffen. Het kan de schuldenaar ook helpen, doordat het voorkomt dat zijn schuld nog groter wordt. Hierbij moet niet gedacht worden aan de wettelijke rente die ervoor kan zorgen dat een schuld telkens procentueel oploopt, maar aan het geval waarin een beslag (en aansluitend de executie) ervoor zorgt dat betaling op grond van de wet of een overeenkomst niet meer nodig is, doordat het goed is verkocht. Denk hierbij aan een beslag en de executie van een motorrijtuig om te voorkomen dat de motorrijtuigenbelasting doorloopt.

De voorgestelde wijziging is opgenomen in de afdeling die geldt voor roerende zaken die geen registergoederen zijn. Hierdoor geldt de regeling alleen voor deze goederen. Het afgiftebeslag valt niet onder de regeling, omdat er hierbij geen sprake is van verhaal. Door de voorgestelde wijziging van artikel 702 Rv geldt de regeling ook voor alle soorten van conservatoir beslag. In het geval van conservatoir beslag zal de rechter voorafgaand aan het beslag toetsen of het beslag voldoet aan de proportionaliteits- en subsidiariteitseisen en aan de voorgestelde bepaling. Geeft de rechter een beslagverlof af, dan kan de deurwaarder dit ten uitvoer leggen en is niet redelijkerwijs voorzienbaar dat het beslag puur als pressiemiddel wordt gebruikt.

Onderdeel G (artikel 444)

De wijziging van dit artikel verduidelijkt dat de deurwaarder toegang heeft tot iedere plaats voor het leggen van beslag en voor al hetgeen uit de beslaglegging voortvloeit, voor zover dit nodig is voor de vervulling van zijn taak. Het huidige artikel 444 bepaalt dat de deurwaarder toegang heeft ter inbeslagname. Dit kan ertoe leiden dat er onduidelijkheid bestaat over de vraag of bijvoorbeeld de deurwaarder ook toegang heeft voor de verkoop ter plaatse, het in gerechtelijke bewaring geven van goederen of het overbrengen van zaken naar de plaats van verkoop. De Rechtbank Noord-Holland (zie de uitspraak van 26 juli 2016, ECLI:NL-:RBNHO:2016:6877, r.o. 4.4) heeft bepaald dat artikel 444 de deurwaarder niet enkel de bevoegdheid geeft tot binnentreden in een woning om beslag te leggen, maar dat het artikel ziet het op de gehele executie. Als het artikel alleen zou zien op het leggen van beslag, zou vervolgens aan de beslaglegging geen gevolg kunnen worden gegeven als de deurwaarder geen toegang zou krijgen. Dit is niet wenselijk en wordt verduidelijkt door de voorgestelde wijziging.

Onderdeel H (artikel 447)

Dit artikel moderniseert het beslagverbod roerende zaken. Het eerste lid geeft een opsomming van de zaken waar geen beslag op mag worden gelegd. Het tweede lid geeft aan dat dit beslagverbod niet geldt voor in de gegeven omstandigheden als bovenmatig aan te merken zaken. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen (categorieën van) zaken aan het beslagverbod worden toegevoegd zodat de regeling zo nodig relatief snel aan toekomstige ontwikkelingen kan worden aangepast. Daarnaast is het mogelijk om via de AMvB sturing te geven aan de wijze waarop het beslagverbod in de praktijk wordt toegepast door bij AMvB nader invulling te geven aan het al dan niet aannemen van bovenmatigheid van zaken.

Onderdeel a van de opsomming betreft inboedelgoederen. Inboedel is in artikel 3:5 BW gedefinieerd als het geheel van tot huisraad en tot stoffering en meubilering van een woning dienende roerende zaken, met uitzondering van boekerijen en verzamelingen van voorwerpen van kunst, wetenschap of geschiedkundige aard. Een schuldenaar zal dus de beschikking dienen te houden over die voorwerpen die gebruikelijk voorhanden zijn binnen een niet-bovenmatig huishouden. Hieronder vallen in ieder geval meubilering en inventaris zoals bedden en beddengoed, tafel, stoelen, gordijnen, bestek, servies en ander keukengerei, kasten, koelkast en wasmachine. Slechts één woning kan aangemerkt worden als een door de schuldenaar bewoonde woning. Dit zal in beginsel de woning zijn waar de schuldenaar zijn hoofdverblijf heeft, in de regel de woning waar hij volgens de basisregistratie personen staat ingeschreven. Naar aanleiding van een opmerking van de AVB in de internetconsultatie wordt opgemerkt dat een zeepjesverzameling of een verzameling van Swarovski kristal, munten of postzegels niet onder het begrip inboedel vallen. Er is daarbij geen sprake van huisraad of tot stoffering of meubilering dienende roerende zaken. Deze zaken vallen derhalve niet onder het beslagverbod en kunnen dus in beginsel in beslag worden genomen.

Daarnaast gaat het om kleding (onderdeel b), levensmiddelen (onderdeel c) en andere zaken die de beslagene (en de tot zijn gezin behorende huisgenoten) redelijkerwijs nodig hebben voor de persoonlijke levensbehoeften en algemene dagelijkse levensbehoeften (onderdeel d). Onder persoonlijke levensbehoeften vallen bijvoorbeeld standaard zaken als toiletartikelen, scheergerei of een föhn, maar ook specifiek aan de omstandigheden van de schuldenaar te relateren zaken als een rollator of andere hulpstukken. Onder algemene dagelijkse levensbehoeften kan in Nederland bijvoorbeeld een fiets worden verstaan, maar ook een mobiele telefoon en een computer. Een gemiddelde burger heeft anno 2018 een computer nodig om zich in de huidige samenleving te kunnen redden. Indien in het gezin kinderen aanwezig zijn, valt ook kinderspeelgoed onder deze categorie. Het is van belang hierbij steeds voor ogen te houden dat bovenmatige zaken op grond van het tweede lid wel degelijk in beslag genomen kunnen worden. De bovenmatigheid zal kunnen blijken uit de hoeveelheid zaken, danwel uit de waarde van de zaken. Ook is rekening gehouden met schuldeisers van schuldenaren die zaken aanschaffen zonder deze te betalen. Indien de vordering waarvoor beslag wordt gelegd verband houdt met de aanschaf van de zaak is beslag op grond van artikel 448 steeds mogelijk: een schuldenaar kan zich niet beroepen op het beslagverbod indien de fiets of computer in beslag wordt genomen omdat hij de aankoopprijs niet heeft voldaan.

Onderdeel e ziet op zaken die in de woonruimte aanwezig zijn en die de beslagene nodig heeft voor de verwerving van de noodzakelijke middelen van bestaan, dan wel voor zijn scholing of studie. Dit is een samenvoeging van de bestaande beslagverboden op «de gereedschappen van ambachtslieden en werklieden, tot hun persoonlijk bedrijf behorende» (het huidige artikel 447, onderdeel 2) en «de boeken die de geëxecuteerde nodig heeft voor zijn beroep en op de werktuigen en gereedschappen dienen tot enig onderwijs of de beoefening van kunsten en wetenschappen telkens tot een bij AMvB vast te stellen bedrag en te zijner keuze» (het huidige artikel 448, eerste lid). Onder de huidige AMVB is dit bedrag vastgesteld op € 227. Een dergelijke geldelijke bepaling kan indien nodig worden meegenomen bij de bepaling van bovenmatigheid. Het op voorhand beperken tot een bepaald bedrag lijkt evenwel niet meer aangewezen. Achtergrond van deze bepaling is de insteek dat als de schuldenaar niet de beschikking houdt over de zaken waarmee hij in staat is inkomen te genereren, dit ten laste gaat van zijn afloscapaciteit. Dit

geldt eveneens voor de scholing of studie. Indien een schuldenaar het onmogelijk wordt gemaakt om zijn school of studie af te maken doordat zijn boeken en of andere lesmaterialen in beslag worden genomen, vergroot het de kans dat op de langere termijn zijn afloscapaciteit afneemt. Uiteraard geldt – evenals voor alle hiervoor genoemde onderdelen – dat bovenmatige zaken wel in beslag kunnen worden genomen. Naar aanleiding van de internetconsultatie is de reikwijdte van de bepaling ingeperkt tot in de woonruimte aanwezige roerende zaken. Hiermee wordt onder meer voorkomen dat (vracht)auto's onder het beslagverbod komen te vallen. Een ondernemer die meent dat een beslag op zijn auto vexatoir is gelet op het belang van de auto voor zijn onderneming, kan in kort geding opheffing van het beslag vragen. Omdat de beoordeling van het vexatoire karakter van een beslag wordt ingevuld aan de hand van de omstandigheden van het specifieke geval, is afgezien van het in algemene zin onder het beslagverbod brengen van voertuigen.

De laatste categorie betreft zaken van hoogstpersoonlijke aard (onderdeel f) en gezelschapsdieren, alsmede de voor hun verzorging noodzakelijke zaken (onderdeel g). Bij zaken van hoogstpersoonlijke aard kan gedacht worden aan een trouwring of fotoboeken. Bij gezelschapsdieren gaat het om dieren die in de woning verblijven, bestemd zijn om te houden voor gezelschap en waarmee de schuldenaar een grote emotionele band voelt. Dieren die worden gehouden voor de hobby of uit liefhebberij, zoals paarden, pony's, geiten en kippen, kwalificeren niet als gezelschapsdieren, want de veronderstelling is dat zij niet in de woning worden gehouden. In het gros van de gevallen zal het gezelschapsdier een enkele hond of een kat betreffen. Als de schuldenaar echter in de woning katten of honden fokt voor de verkoop (en dus niet houdt voor gezelschap) kunnen de dieren wel in beslag worden genomen. Overigens past hierbij de kanttekening dat dieren vaak slechts een beperkte vermogenswaarde hebben (en bij inbewaringneming verzorging behoeven en dus geld kosten) zodat om die reden beslag op niet-gezelschapsdieren ook dan achterwege zal blijven.

In het tweede lid is bepaald dat het beslagverbod van het eerste lid niet geldt indien de zaken bovenmatig zijn. Bovenmatigheid duidt in dit kader op zaken die niet nodig zijn voor het voeren van een gewone, eenvoudige, huishouding. Zoals hiervoor reeds overwogen kan de bovenmatigheid zowel zien op het aantal zaken, als op de waarde van een enkele zaak. Bij de beoordeling van de bovenmatigheid moet bovendien acht geslagen worden op de omstandigheden van het specifieke geval. De regeling sluit aan bij de regeling in de Faillissementswet voor schuldenaren in de schuldsaneringsregeling. Op grond van artikel 295 Faillissementswet valt de niet-bovenmatige inboedel buiten de boedel van de schuldenaar. In artikel 447, tweede lid, is geregeld dat in afwijking van het eerste lid beslag op bovenmatige *zaken* uit het eerste lid wel is toegestaan. Gezelschapsdieren zijn geen in het eerste lid genoemde zaken (zie artikel 3:2a, lid 1, BW). Hieruit volgt dat gezelschapsdieren niet in beslag kunnen worden genomen op grond van bovenmatigheid. Naar aanleiding van een opmerking in de consultatie is dit ook expliciet in de wettekst tot uitdrukking gebracht door beslag op grond van bovenmatigheid te beperken tot de zaken genoemd in het eerste lid onder a tot en met f. Bovenmatigheid kan bij hoogstpersoonlijke zaken in uitzonderingsgevallen spelen. In de regel zal de hoogstpersoonlijke aard van de zaak aan het in beslag nemen vanwege bovenmatigheid in de weg staan maar anders dan bij gezelschapsdieren is dit verbod niet absoluut.

Bij algemene maatregel van bestuur kan indien nodig nader worden bepaald welke zaken als bovenmatig of als niet-bovenmatig zijn aan te merken (lid 2), dan wel zaken worden aangewezen die buiten beslag

dienen te blijven (lid 4). Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat het treffen van een dergelijke AMvB niet nodig is. De bepaling dat niet tot beslag en executie mag worden overgegaan indien redelijkerwijs voorzienbaar is dat de opbrengst van het verhaal op de zaken minder bedraagt dan kosten van het beslag (artikel 441, lid 3), zal in veel gevallen al aan een inboedelbeslag in de weg staan. Met de verkoop van de inboedelgoederen die bij een gemiddeld huishouden in beslag worden genomen, kunnen zo'n € 1.200 aan executiekosten gemoeid zijn. Tweedehands inboedelgoederen uit een standaard huishouden leveren bij een executieverkoop doorgaans (veel) minder op dan de kosten van de executieverkoop – ook na de door dit wetsvoorstel gerealiseerde kostenreductie. Bij het beslag op roerende zaken zal de discussie zich hierdoor kunnen toespitsen op de vraag of er verhaalsobjecten van een zekere waarde in het bezit van de schuldenaar zijn. Dit betreft dan veelal een auto of verzamelingen van enige waarde.

Indien de deurwaarder overgaat tot inbeslagneming van een bovenmatige zaak die de beslagene niet kan missen dan dient hij de schuldenaar in de gelegenheid te stellen de bovenmatige zaak te vervangen door een niet als bovenmatig aan te merken vergelijkbare zaak. Dit kan bijvoorbeeld spelen bij een dure bontjas. De bontjas zal op grond van de bovenmatigheid in beslag genomen kunnen worden terwijl de schuldenaar wel moet kunnen blijven beschikken over een winterjas. Het is afhankelijk van de omstandigheden van het geval op welke wijze hieraan concreet invulling wordt gegeven. Het ligt het meest voor de hand dat de beslaglegger na de beslaglegging de beslagene enige tijd laat om een vervangende zaak aan te schaffen. Indien de beslagene niet beschikt over de daarvoor benodigde gelden kan er ook voor worden gekozen om de schuldenaar specifiek ten behoeve van de aanschaf van de noodzakelijke zaak een gedeelte van de executieverkoopopbrengst toe te bedelen.

In het vierde lid is geregeld dat bij algemene maatregel van bestuur andere zaken kunnen worden aangewezen waarop geen beslag mag worden gelegd dan de in het eerste lid opgesomde zaken. Nu artikel 447 onderdeel uitmaakt van de titel inzake beslag op roerende zaken, niet zijnde registergoederen, kunnen bij AMvB slechts roerende zaken die geen registergoederen zijn onder het beslagverbod worden gebracht. De mogelijkheid van het aanwijzen van nieuwe zaken bij AMvB maakt dat de regeling zo nodig binnen relatief korte tijd kan worden aangepast.

Onderdeel I (artikel 448)

Dit onderdeel regelt dat beslag wel is toegestaan voor zover de vordering die ten grondslag ligt aan de beslaglegging ziet op de vervaardiging of het herstel van de zaak of de verkoop van de zaak of gezelschapsdier aan de beslagene. Naar aanleiding van een opmerking van de KBvG is hieraan toegevoegd vorderingen terzake de verzorging van het gezelschapsdier. Achterliggende gedachte bij dit artikel is dat de schuldenaar geen bescherming op grond van het beslagverbod toekomt als hij op het moment van aanschaf van de zaken al wist of had kunnen weten dat hij deze niet kan betalen.

Onderdeel J (artikel 449)

Dit onderdeel ziet op de betekening aan de schuldenaar van de datum, plaats en tijdstip van de executieverkoop. Nu met artikel 463 (nieuw) Rv het mogelijk wordt om de verkoop via internet te laten plaatsvinden, dan wel online biedingen mogelijk te maken, dient bij de betekening aan de schuldenaar in dat geval (tevens) opgenomen te worden via welke algemeen toegankelijke website er kan worden geboden, alsmede gedurende welke periode. Voor een toelichting op wat onder een

algemeen toegankelijke website wordt volstaan, wordt verwezen naar het algemeen deel van de memorie van toelichting en naar de toelichting bij de wijziging van artikel 463 Rv.

Onderdeel K (artikel 461d)

Dit onderdeel wijzigt artikel 461d Rv. Artikel 461d Rv bepaalt dat een zaak die zich onder een derde bevindt, in plaats van volgens het derdenbeslag (zie artikel 475 e.v. Rv), ook kan worden beslagen volgens de afdeling inzake executoriaal beslag op roerende zaken die geen registergoederen zijn. Voorwaarde is wel dat de derde hier geen bezwaar tegen maakt. Beroept de derde zich erop dat hij het beslag niet hoeft te dulden, dan moeten alsnog de regels voor het derdenbeslag worden gevolgd. Voorgaande situatie kan zich voordoen als een deurwaarder beslag wil leggen op een roerende zaak, zoals een auto of een kunstwerk, en hij er op het moment dat hij het beslag wil leggen achter komt dat de goederen zich niet bij de schuldenaar bevinden maar bij een derde. De deurwaarder kan er dan op grond van artikel 461d Rv voor kiezen om de beslaglegging nog steeds voort te zetten als een beslag op een roerende zaak, hoewel er dan sprake is van een beslag onder een derde. Dit kan de deurwaarder echter alleen zolang de derde zich hier niet tegen verzet. De derde kan het beslag bijvoorbeeld dulden, omdat een derdenbeslag extra vereisten voor de derde kent, zoals de verplichting een derdenverklaring af te geven. Wil de derde niet meewerken aan het roerende zaaksbeslag, dan wordt het alsnog een derdenbeslag en gelden de regels inzake het derdenbeslag. Artikel 461d vereist dat het formulier voor de derdenverklaring als bedoeld in artikel 475 Rv binnen drie dagen na het leggen van het beslag aan de derde worden betekend. Wordt het formulier niet op tijd betekend, dan vervalt het beslag van rechtswege. De voorgestelde wijziging zorgt ervoor dat het moment waarop de drie dagen gaan lopen, wordt gewijzigd. Nu is het beginmoment het moment van de beslaglegging overeenkomstig artikel 440 Rv. In de praktijk komt het echter voor dat de derde pas na drie dagen in verzet komt, waardoor er eigenlijk een formulier voor de derdenverklaring betekend had moeten worden. Als dit niet gebeurt, vervalt het beslag (zie artikel 461d Rv)(zie bijvoorbeeld de uitspraak van de Rechtbank Midden-Nederland van 10 januari 2014 (ECLI:NL:RBMNE:2014:31)). Om te voorkomen dat een beslag vervalt doordat de derde pas na de drie dagen termijn in verzet komt, wordt nu bijna altijd bij de betekening van het beslagexploot van het zaaksbeslag tevens een formulier voor de derdenverklaring betekend. Heeft de derde echter geen bezwaar tegen het zaaksbeslag dan is betekening van het formulier onnodig en leidt het alleen maar tot hogere kosten voor de schuldeiser (en de schuldenaar). Om deze reden wordt het beginmoment van de termijn gewijzigd. Voorgesteld wordt om aan te sluiten bij het moment waarop de derde in verzet komt. Op dat moment is duidelijk dat het beslag overgaat in een derdenbeslag en is het formulier daadwerkelijk nodig. Zo hoeft niet in alle gevallen het formulier voor de derdenverklaring te worden betekend bij de beslaglegging. Uiteraard kan dit wel als de derde al bij de beslaglegging aangeeft dat hij het beslag niet duldt. Als er echter op het moment van beslaglegging geen aanwijzingen zijn dat de derde in verzet zal komen, kan de betekening van het formulier achterwege worden gelaten. Komt de derde daarna toch nog in verzet, dan kan het formulier alsnog worden betekend, zonder dat het beslag inmiddels van rechtswege is vervallen. Het formulier moet dan wel binnen drie dagen na het verzet worden betekend.

Onderdeel L (artikel 463)

In het eerste lid van artikel 463 kan de zinsnede «binnen zijn ambtsgebied gelegen» vervallen nu de deurwaarder sinds 2001 landelijk kan opereren.

In het tweede lid van dit artikel wordt geregeld dat de executoriale verkoop van de in beslag genomen roerende zaken, niet registergoederen (ook) via internet kan plaatsvinden. De regeling sluit aan bij de reeds bestaande regeling voor verkoop via internet van onroerende zaken (artikel 519 e.v.). Evenals bij de verkoop via internet van onroerende zaken kan een website als algemeen toegankelijk worden beschouwd in de zin van deze regeling als de website zonder inlog- of registratievereisten bezocht kan worden. De website is dan algemeen benaderbaar. Ook zullen er voor de toegang tot de website geen kosten gerekend mogen worden. De eis van algemene toegankelijkheid staat er uiteraard niet aan in de weg om bepaalde eisen te stellen aan deelname aan de veiling door middel van biedingen, zoals een registratievereiste. Ook is het toegestaan om de deelname aan de veiling alleen toe te staan indien de financiële gegoedheid vooraf wordt bewezen, bijvoorbeeld door een waarborgsom of een bankgarantie.

Door de aankondiging en de verkoop van de roerende zaken via internet kunnen de kosten van de executieverkoop omlaag en zal de netto-opbrengst van de executie dus navenant hoger kunnen uitvallen.

Onderdeel M (artikel 463a)

Artikel 463a regelt dat geschillen over veilingvoorwaarden, over de wijze van verkoop of over dag, uur en plaats daarvan, kunnen worden voorgelegd aan de voorzieningenrechter. De verkoop via internet zou geschaard kunnen worden onder de wijze van verkoop zodat geschillen over de verkoop via internet reeds op die grond aan de voorzieningen-rechter bij wijze van executiegeschil zouden kunnen worden voorgelegd. Duidelijkheidshalve is er – evenals bij de desbetreffende bepalingen in de titel over executoriale online verkoop van onroerende zaken – voor gekozen om expliciet op te nemen dat geschillen over via welke website er geboden kan worden, alsmede over de periode waarbinnen geboden kan worden aan de voorzieningenrechter kunnen worden voorgelegd.

Onderdeel N (artikel 464)

Dit onderdeel regelt de aankondiging van de executieverkoop. In navolging van de regeling bij de verkoop van onroerende zaken (artikel 516) geschiedt de aankondiging van de verkoop door bekendmaking via een algemeen toegankelijke website. Bij artikel 463 is reeds ingegaan op wat hieronder moet worden verstaan. De plicht tot het aanslaan van biljetten (het ophangen van pamfletten waarin de executieveiling wordt aangekondigd) en de plicht tot het plaatsen van een dagbladadvertentie vervalt. De aankondiging dient om een zo groot mogelijk publiek te bereiken zodat zoveel mogelijk potentiele kopers zich melden bij de executieverkoop. Door de veiling aan te kondigen aan de plaats waar de roerende zaken zich bevinden en op de plek waar de veiling fysiek zal plaatsvinden, wordt slechts een zeer beperkt aantal potentiële kopers bereikt. Door de aankondiging via internet te verspreiden kan een veel groter publiek worden bereikt. Het blijft de deurwaarder evenwel vrij staan om de executieverkoop naast de aankondiging op een of meer algemeen toegankelijke websites ook op een andere wijze bekend te maken.

Onderdeel O (artikel 465)

Evenals nu het geval is, bedraagt de termijn die minimaal moet verstrijken tussen de aankondiging en de executieverkoop vier dagen. In de praktijk zal veelal een langere periode worden gehanteerd. In de bepaling zelf is verduidelijkt dat de vier dagen-periode moet zijn verstreken voor aanvang

van de veiling. Dit om zeker te stellen dat de periode niet kan samenvallen met de online verkoopperiode.

Onderdeel P (artikel 466)

Gelet op de aankondiging via een of meer algemeen toegankelijke websites (zie artikel 463) kan de plicht tot adverteren in een plaatselijke krant komen te vervallen.

Onderdeel Q (artikel 467)

Deze wijziging is noodzakelijk gelet op het vervallen van de plicht tot het aanslaan van biljetten en de dagbladadvertentie.

Onderdeel R (artikel 469)

Dit onderdeel regelt op welke wijze de koopsom in handen gesteld moet worden in het geval de verkoop online plaatsvindt of als er sprake is van een hybride veiling (een zaalveiling waarbij het ook mogelijk is om online te bieden). Anders dan bij een zaalveiling kan er in die gevallen niet contant worden afgerekend met de deurwaarder. Dit betekent dat er geld aan de deurwaarder zal moeten worden overgemaakt («gestort»). De tweede wijziging van dit artikel is louter redactioneel.

Onderdeel S (artikel 474)

De eerste wijziging in dit onderdeel is louter van redactionele aard: «woonplaatsen der kopers» wordt vervangen door «woonplaatsen van de kopers». De tweede wijziging in dit onderdeel ziet op de inhoud van het proces-verbaal van verkoop. Tot aan het moment van verkoop kunnen andere schuldeisers eveneens beslag leggen op de roerende zaken. Is dat het geval dan dient de deurwaarder hier aantekening van te maken aan de voet van het proces-verbaal van verkoop. Hiermee wordt duidelijk welke schuldeisers betrokken zijn bij de verdeling van de netto-opbrengst van de executieverkoop.

Onderdeel T (artikel 475)

Dit onderdeel wijzigt artikel 475, lid 1, op vier punten. Artikel 475 bepaalt onder welke voorwaarden derdenbeslag kan worden gelegd. Het betreft dan een beslag ten laste van een schuldenaar onder een derde op wie de schuldenaar een vordering heeft, bijvoorbeeld een loonbeslag onder de werkgever op wie de schuldenaar een loonvordering heeft. Ook kan het gaan om een beslag onder de bank op een tegoed dat de schuldenaar op zijn bankrekening heeft staan (een bankbeslag) of een beslag op roerende zaken – zoals een auto – die de schuldenaar heeft gestald bij een derde. Bij derdenbeslag wordt er dus beslag gelegd onder iemand die buiten het geschil tussen de schuldeiser en de schuldenaar staat. Ondanks dat is de derde verplicht om de instructies van de deurwaarder op te volgen en om de betaling die hij anders aan de schuldenaar zou doen aan de deurwaarder te verrichten of om de zaken van de schuldenaar die hij onder zich heeft, onder zich te houden dan wel aan de deurwaarder af te geven. Het derdenbeslag wordt gelegd bij exploot (hierna: beslagexploot) dat door de deurwaarder aan de desbetreffende derde wordt uitgebracht. De schuldenaar krijgt het beslagexploot vervolgens betekend. Lid 1 van artikel 475 bepaalt de inhoud van het beslagexploot. Zo moet het beslagexploot inhouden: een bevel aan de derde om het verschuldigde of de zaken onder zich te houden (zie sub a), een vermelding van de naam en woonplaats van de executant en de geëxecuteerde (zie sub b), een vermelding van de titel uit hoofde waarvan het beslag wordt gelegd (zie

sub c), een woonplaatskeuze van de executant ten kantore van de deurwaarder (zie sub d) en indien van toepassing een vermelding dat bij een zogenaamde «Vormerkung» de koopsom in weerwil van het beslag aan de notaris kan worden betaald. Een «Vormerkung» is de inschrijving van de koop van een registergoed (zoals een woning) in de openbare registers (het Kadaster) op grond van artikel 7:3 BW. De eerste wijziging, zie sub e, is geen inhoudelijke wijziging. In de praktijk blijkt onduidelijkheid te bestaan over in welke gevallen deze vermelding moet zijn opgenomen in het exploot. Dit is alleen vereist in het geval van een «Vormerkung», maar gebeurt nu ook als er geen sprake is van een «Vormerkung». Dit is echter niet nodig en dit wordt nu verduidelijkt in het artikel.

Met de tweede wijziging wordt een onderdeel f toegevoegd aan artikel 475, lid 1. Het voorgestelde sub f bepaalt dat het beslagexploot tevens moet inhouden een vermelding van het bedrag waarop op grond van artikel 475a, vijfde lid, geen beslag kan worden gelegd. Hieruit volgt dat de deurwaarder voordat hij beslag legt op het tegoed dat de schuldenaar, zijnde een natuurlijk persoon, heeft op zijn bankrekening, aan de hand van de leefsituatie van de schuldenaar het beslagvrije bedrag moet bepalen en dit moet vermelden in het beslagexploot dat hij gaat betekenen aan de bank. Om te weten te komen wat de leefsituatie van de schuldenaar is, raadpleegt de deurwaarder de Basisregistratie personen. Is er sprake van een bankbeslag op een rekening van een rechtspersoon, dan hoeft er geen beslagvrij bedrag te worden vermeld, omdat de regeling betreffende het beslagvrije bedrag dan niet van toepassing is. De bank kan door de vermelding in het exploot zien welk bedrag niet mag worden beslagen. Hier kan op deze manier geen misverstand over bestaan.

Met de derde wijziging wordt ten eerste in lid 2 de verplichting geschrapt om het formulier in tweevoud aan de derde-beslagene te zenden. Eén exemplaar van het formulier is in de huidige tijd voldoende, omdat de derde-beslagene vaak een kopie of een foto zal maken van het ingevulde formulier. Een tweede exemplaar voor de eigen administratie van de derde-beslagene is daarom niet meer nodig. Ten tweede wordt er een zin toegevoegd om de deurwaarder en de derde-beslagene de mogelijkheid te bieden om in overleg af te zien van het laten van het formulier. Dit kan zich voordoen bij derde-beslagenen waaronder regelmatig beslag wordt gelegd. Zij maken veelal gebruik van een eigen formulier. Het laten van het formulier door de deurwaarder is dan overbodig.

De vierde wijziging bepaalt in lid 3 dat als er door de derde-beslagene een elektronisch adres is doorgegeven aan de KBvG waaraan kan worden betekend om zodoende het beslag elektronisch te leggen, dit beslag ook elektronisch moet gebeuren. De KBvG is bij Besluit van de Staatssecretaris van Justitie van 3 juni 2009, 5602959/09/6, aangewezen als de in artikel 475, derde lid, door Onze Minister van Justitie aan te wijzen organisatie. Het elektronisch leggen van een beslag is efficiënter voor partijen die regelmatig te maken hebben met een derdenbeslag (zoals banken en grote werkgevers). Deze bepaling beoogt daarom te bevorderen dat er elektronisch beslag wordt gelegd.

De vijfde wijziging is de correctie van een verschrijving.

Onderdeel U (artikel 475a)

Dit onderdeel voegt vijf leden toe aan artikel 475a Rv. Artikel 475a regelt waarop geen beslag kan worden gelegd (zie ook het algemene deel van de toelichting onder «beslagvrij bedrag bij bankbeslag»). Het nieuwe vierde lid breidt de bepaling uit en voorziet in een nieuwe regeling voor

een beslagvrij bedrag zodat de schuldenaar beschikt over leefgeld wanneer sprake is van een bankbeslag. Het voorgestelde lid 4 bepaalt dat een vooraf vastgesteld bedrag per kalendermaand buiten het derdenbeslag blijft als: 1) de schuldenaar een natuurlijk persoon is, 2) er sprake is van een bankbeslag onder een bank als bedoeld in de Wet op het financieel toezicht en 3) er sprake is van een beslag op een rekening waarop gelden worden aangehouden (dus geen effecten of aandelen). In dat geval blijft per maand voor alleenstaanden een bedrag van € 1.486,37, voor alleenstaande ouders een bedrag van € 1.623,45, voor gehuwden zonder kinderen een bedrag van € 1.956,90 en voor gehuwden met een of meer kinderen een bedrag van € 2.093,48 buiten het beslag (zie ook artikel 475da lid 1). Deze bedragen komen overeen met het maximum dat de beslagvrije voet kan bedragen op grond van artikel 475da (zie de Wvbv). De bedragen zijn in de bepaling opgenomen tot de Wvbv in werking treedt. Dan zullen de bedragen op grond van de samenloopbepaling vervallen en komt er een dynamische verwijzing naar de bedragen in de Wvbv voor in de plaats. Dit maakt dat als er na inwerkingtreding van de Wvbv sprake is van indexatie van de beslagvrije voet, die aanpassing automatisch ook zal gelden voor het beslagvrije bedrag dat geldt bij een bankbeslag. Met de regeling wordt voorkomen dat de schuldenaar niet meer kan voorzien in zijn primaire levensbehoeften. Er blijft bij beslaglegging altijd per maand een bedrag over op de bankrekening van de schuldenaar waarover hij vrij kan beschikken.

Indien een schuldenaar geen adres in Nederland heeft (maar wel een Nederlandse bankrekening), kan het voorkomen dat deze schuldenaar niet is opgenomen in de basisregistratie personen. In dat geval heeft de schuldenaar op grond van lid 5 de mogelijkheid om de kantonrechter te verzoeken om het beslagvrije bedrag alsnog van toepassing te verklaren. Het beslagvrije bedrag kan op grond van artikel 6:135, sub a, BW niet worden verminderd door middel van verrekening. Artikel 6:135 BW sluit verrekening uit als een beslag niet geldig is, bijvoorbeeld omdat de wet dit beperkt (hetgeen in casu het geval is). Daarnaast bepaalt artikel 6:237, sub g, BW (de «grijze lijst») dat een in de algemene voorwaarden voorkomend beding dat de gebruiker een verdergaande bevoegdheid tot verrekening verleent dat hem volgens de wet toekomt, wordt vermoed onredelijk bezwarend te zijn. Een bankbeslag treft niet de op het moment van beslaglegging nog niet benutte kredietruimte. Het beslag staat er dan ook niet aan in de weg dat de beslagene over dit krediet kan beschikken (dit volgt uit het arrest van de Hoge Raad, 29 oktober 2004, ECLI:NL:HR:2004:AP4504, Van den Bergh/Van der Walle).

Over de praktische invulling van de regeling kunnen bij algemene maatregel van bestuur of ministeriele regeling regels worden gesteld. Dit zal gebeuren in overleg met de betrokken partijen. Deze nadere regels kunnen bijvoorbeeld zien op de beperking van het beslagvrije bedrag tot één bedrag per schuldenaar (als dit in de toekomst technisch mogelijk is).

De regeling geldt zowel voor executoriaal beslag als voor conservatoir beslag, doordat artikel 720 artikel 475a van overeenkomstige toepassing verklaart voor conservatoir beslag onder derden. Ook kan de regeling door van overeenkomstige toepassing verklaring in andere regelingen gelden voor andere beslagen, zoals strafvorderlijke beslagen (zie bijvoorbeeld de artikelen 574 en 576 Wetboek van Strafvordering en artikel 27 van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften).Het voorgestelde zesde en zevende lid verduidelijken wat moet worden verstaan onder een «bank», «geldmiddelen», «alleenstaande», «alleenstaande ouder», «gehuwd» en «kind». Hiervoor wordt aangesloten bij de definities in de Wet op het financieel toezicht en de Wvbv. De derde wijziging (nieuw lid 8) verplaatst het bestaande beslagverbod ten aanzien

van bedragen in consignatiekas (artikel 447 aanhef en onder ten vierde) naar de algemene bepaling inzake beslagverboden bij beslagen onder derden. De bepaling is inhoudelijk verder ongewijzigd.

Onderdeel V (artikel 475aa (nieuw))

Dit onderdeel geeft de deurwaarder een tweetal bevoegdheden. Ten eerste krijgt de deurwaarder, indien hij gerechtigd is tegen de schuldenaar beslag te leggen, de bevoegdheid om aan de schuldenaar te vragen bij welke bank hij bankiert. De schuldenaar is verplicht hierop te antwoorden. Een dergelijke verplichting bestaat thans al voor het opgeven van bronnen van inkomsten (zie artikel 475g, lid 1, Rv). Omdat tegoeden op een bankrekening niet vallen onder inkomsten, zorgt artikel 475aa, aanhef en onder a, ervoor dat de bevoegdheid van de deurwaarder op dit punt wordt uitgebreid. De bepaling kent geen bijzondere sanctie. De deurwaarder is overigens niet verplicht om eerst de schuldenaar om informatie te vragen. Er kunnen uiteenlopende redenen zijn waardoor mensen met schulden niet reageren op verzoeken om informatie. De deurwaarder kan daarom ook direct de bank om informatie vragen.

Ten tweede krijgt de deurwaarder de bevoegdheid om voorafgaand aan de beslaglegging aan banken te vragen of de schuldenaar bij hen een bankrekening aanhoudt. Voorwaarde is hierbij, net zoals bij het vragen aan de schuldenaar zelf, dat er een executoriale titel (dat wil zeggen een rechterlijk vonnis dat direct ten uitvoer gelegd kan worden) is verkregen en dit overeenkomstig artikel 430, lid 2, Rv is betekend aan de partij tegen wie de executie zich zal richten. Deze bepaling sluit aan bij de Verordening Europees bankbeslag (zie artikel 14 van deze verordening), waarin is bepaald dat een verzoek om rekeninginformatie alleen kan worden gedaan als de schuldeiser een executoriale titel heeft. De banken moeten vervolgens onverwijld antwoorden op het verzoek van de deurwaarder. De bank mag de schuldenaar niet voordat het beslag is gelegd op de hoogte stellen van de vraag, omdat de kans dan bestaat dat de schuldenaar zijn tegoeden overboekt naar een andere bank. Op grond van de AVG (zie het algemene deel van de toelichting) is de bank hier (in beginsel) echter toe verplicht. Het voorgestelde artikel 475aa bepaalt daarom dat de bank, in afwijking van de AVG, de schuldenaar pas in kennis mag stellen als er daadwerkelijk beslag is gelegd. Op het moment dat er daadwerkelijk beslag is gelegd, is overboeking door de schuldenaar niet meer mogelijk en zal de bank de schuldenaar op grond van de AVG alsnog in kennis moeten stellen van het informatieverstrekking aan de deurwaarder. Voor de definities van «bank» en «geldmiddelen» wordt op grond van artikel 475a, lid 6 (nieuw), aangesloten bij de Wet op het financieel toezicht. In de praktijk wordt er geregeld een verzoek (beslagrekest) bij de rechter ingediend om conservatoir beslag te mogen leggen onder een (groot) aantal banken zonder dat daarbij rekeningnummers van de schuldenaar worden vermeld. Dit gebeurt dan omdat de schuldeiser niet heeft kunnen vaststellen bij welke banken de schuldenaar een bankrekening aanhoudt. Volgens de beslagsyllabus van de Rvdr (versie februari 2019) is het leggen van een bankbeslag onder – soms – bijna alle (grote) banken van Nederland in beginsel mogelijk (besluit van het Landelijk overleg Vakinhoud Civiel, Kanton en Toezicht van de rechtbanken van 15 juni 2007). Wel zal volgens de beslagsyllabus bij de beoordeling van een beslagrekest aan de orde moeten komen of het beslag proportioneel is. De rechter moet hierbij onder meer kijken naar de omvang van de vordering waarvoor beslag wordt verzocht, om hoeveel banken het gaat, welke aanwijzingen er zijn er dat de beslagdebiteur bij de betrokken banken één of meer rekeningen heeft en welke andere beslagobjecten er zijn en hoe waarschijnlijk het is dat dit voor het beoogde verhaal toereikend is. Dergelijke «multi-bankbeslagen» zorgen

voor hoge kosten, aangezien er meerdere beslagexploten moeten worden betekend aan de verschillende banken. De voorgestelde regeling heeft tot doel te voorkomen dat deze kosten onnodig worden gemaakt. Doordat de deurwaarder eerst kan navragen bij de bank of de schuldenaar daadwerkelijk een bankrekening aanhoudt, weet hij of het zin heeft een beslagexploot uit te brengen. De nieuwe regeling bespaart ook kosten voor de banken die samenhangen met de afgifte van de zogenaamde «derdenverklaring» op grond van artikel 476a Rv. Dit artikel bepaalt dat de bank nadat het bankbeslag is gelegd, zal moeten verklaren welke vorderingen en zaken door het beslag zijn getroffen. Ook als het beslag geen doel treft, omdat de schuldenaar geen bankrekening aanhoudt bij de bank, zal de bank toch zo'n verklaring moeten afgeven. Hij zal dan immers nog steeds moeten verklaren dat het beslag niets heeft getroffen. Op grond van de voorgestelde regeling zullen «multi-bankbeslagen» veel minder voorkomen en hoeven banken minder vaak «loze» derdenverklaringen af te leggen.

Onderdeel W (artikel 476a)

Dit onderdeel wijzigt de termijn waarbinnen de derdenverklaring moet worden gedaan (zie artikel 476a Rv). De derdenverklaring is de verklaring die de derde onder wie ten laste van de schuldenaar beslag is gelegd, moet afgeven aan de deurwaarder en waaruit blijkt of en in hoeverre het beslag doel heeft getroffen. Dit kan alleen de derde vaststellen, omdat deze precies weet wat de schuldenaar van hem te vorderen heeft of welke zaken de schuldenaar bij hem gestald heeft. Bij beslag op een bankrekening weet de bank hoeveel er op het moment van beslaglegging op een rekening staat. Bij loonbeslag is de werkgever degene die precies weet hoe hoog het loon is dat de schuldenaar ontvangt. Door hier de beslagvrije voet af te halen, weet de werkgever hoeveel er daadwerkelijk beslagen wordt en hoeveel hij moet afdragen aan de deurwaarder. De deurwaarder kan dit niet vaststellen. Hij kan als de Wvbv in werking is getreden bij loonbeslag in de polisadministratie kijken om de beslagvrije voet te bepalen. De polisadministratie geeft echter slechts aan welk inkomen de schuldenaar heeft gehad in de afgelopen periode. Over de periode waarin het beslag valt, is dit echter (nog) niet met zekerheid vast te stellen. Daarnaast kan er nog een verrekening plaatsvinden, hetgeen ook van invloed is op de beslagopbrengst. Denk hierbij aan de kosten die de bank rekent voor het aanhouden van een bankrekening. Deze kosten mag de bank verrekenen, ook als er beslag is gelegd. Uit de verklaring door de derde blijkt dus pas wat er daadwerkelijk beslagen is. Daarnaast heeft de derde de verplichting om de volgens deze verklaring verschuldigde geldsommen aan de deurwaarder te voldoen en de verschuldigde goederen af te geven zaken of ter beschikking te stellen (zie artikel 477, lid 1, Rv).
In het huidige lid 1 van artikel 476a Rv is bepaald dat de derdenverklaring afgegeven moet worden zodra vier weken zijn verstreken na het leggen van het derdenbeslag. Daartoe moet op grond van artikel 476b Rv een bij algemene maatregel van bestuur vastgesteld formulier worden gebruikt. Deze algemene maatregel van bestuur is het Besluit Verklaring derdenbeslag. In de toelichting bij het Besluit Verklaring derdenbeslag is vermeld dat de derde vier weken de tijd heeft om de verklaring af te leggen. Deze toelichting leidt in combinatie met de wetstekst in de praktijk tot onduidelijkheid over de vraag of de verklaring binnen vier weken na de beslaglegging moet worden afgegeven of dat na de beslaglegging juist eerst vier weken moeten worden afgewacht en dat de derde daarna pas met de verklaring mag komen. Het achterliggende doel van het in acht nemen van een termijn is om de schuldenaar de mogelijkheid te geven om in verzet te komen tegen de beslaglegging. Slaagt dit verzet dan voorkomt hij daarmee dat op de derde de verklaringsplicht komt te rusten en dus

bekend wordt welke tegoeden hij aanhoudt bij de bank. Daarnaast geeft de termijn de derde de gelegenheid om zorgvuldig een verklaring op te stellen en wordt voorkomen dat er bij de derde op wordt aangedrongen om snel een verklaring af te leggen die hem later wellicht in moeilijkheden kan brengen, bijvoorbeeld omdat de verklaring achteraf onjuist blijkt te zijn (zie de memorie van toelichting bij de Invoeringswet Boeken 3, 5 en 6, p. 169).

Dit onderdeel verkort de termijn waarna de derdenverklaring kan worden afgegeven. Hoofdregel is dat de derdenverklaring wordt afgegeven na twee weken. De derde heeft dus twee weken om de verklaring op te maken. Deze kortere termijn sluit aan bij de huidige praktijk, waarin vaak al een kortere termijn tussen de derde en de schuldenaar wordt afgesproken. Alleen als de schuldenaar binnen de tweeweken-termijn schriftelijk aangeeft dat hij twee weken te kort vindt, wordt van de hoofdregel afgeweken. In dat geval dient de verklaring uiterlijk na vier weken te worden gedaan. Overigens blijft ook een verkorting van de twee weken-termijn met instemming van de schuldenaar mogelijk. De derde-beslagene en de schuldenaar kunnen altijd overeenkomen dat de derde eerder verklaart, maar niet later dan na de vier weken termijn. Een kortere termijn zorgt ervoor dat de schuldeiser sneller weet wat er precies door het beslag is getroffen. Daarnaast kan de informatie in de derdenverklaring relevant zijn voor de bodemzaak of er juist voor zorgen dat de bodemzaak niet wordt voortgezet, bijvoorbeeld omdat blijkt dat er geen goederen zijn om te beslaan en er uiteindelijk dus ook nauwelijks verhaald kan worden als de zaak wordt gewonnen, waardoor partijen misschien liever een betalingsregeling treffen waarbij een gedeelte van de vordering wordt kwijtgescholden. De schuldenaar zal bovendien vaak direct na het beslag in verzet komen en niet eerst weken wachten waarin het beslag blijft liggen. Hij zal direct een opheffingskortgeding starten om het beslag eraf te krijgen, waardoor de verklaring niet meer hoeft te worden gedaan. De wijziging van het Besluit Verklaring derdenbeslag maakt verder, in combinatie met de voorgestelde wijziging, een einde aan de onduidelijkheid inzake het aanvangsmoment van de termijn. De verklaring moet twee of vier weken na de beslaglegging worden gedaan. Doet de derde de verklaring niet op tijd, dan kan hij worden veroordeeld tot betaling van het bedrag waarvoor beslag is gelegd (zie artikel 477a Rv). Het is dus niet mogelijk dat de derde-beslagene en de schuldenaar afspreken dat er later dan na vier weken wordt verklaard.
De tweede wijziging zorgt ervoor dat de kosten die de derde in rekening kan brengen aan de schuldenaar voor het doen van de derdenverklaring, als bedoeld in artikel 476a Rv, kunnen worden gemaximeerd bij algemene maatregel van bestuur. Zo kan worden bewerkstelligd dat er redelijke bedragen in rekening worden gebracht.

Onderdeel X (artikel 476b)

Dit onderdeel schrapt in artikel 476b Rv de mogelijkheid voor de derde-beslagene om de derdenverklaring terug te zenden naar de advocaat die voor de beslaglegger optreedt. De derde-beslagene kan de derdenverklaring door de voorgestelde wijziging alleen nog maar terugsturen naar de deurwaarder die het beslag heeft gelegd. De wijziging sluit aan bij de huidige praktijk waarin de derde-beslagene de derdenverklaring vrijwel altijd alleen naar de deurwaarder stuurt. De deurwaarder overhandigt het stuk vervolgens aan de advocaat van de beslaglegger en zendt het naar de schuldenaar. De wijziging zorgt er daarnaast voor dat het modelformulier op dit punt vereenvoudigd kan worden (hetgeen bij algemene maatregel van bestuur zal gebeuren). Het formulier hoeft alleen nog maar het adres van de deurwaarder die het beslag heeft gelegd te bevatten, waardoor er

geen twijfel kan bestaan over naar wie de verklaring moet worden teruggestuurd.

Onderdeel Y (artikel 496)

Dit onderdeel betreft slechts de aanpassing van een verkeerde verwijzing. In artikel 496, derde lid, Rv wordt in de laatste zin verwezen naar stukken die in de derde zin van het tweede lid worden genoemd. Dit moet echter de vierde zin van het tweede lid zijn. Deze omissie wordt door dit onderdeel aangepast.

Onderdeel Z (artikel 555)

Dit onderdeel voegt een nieuw lid aan artikel 555 Rv toe. Artikel 555 regelt de gedwongen ontruiming van onroerende zaken. Hoewel niet wettelijk verplicht, is het in de praktijk gebruikelijk dat voorafgaand aan de ontruiming, naast het vonnis van de rechter, ook de ontruimingsdatum bij exploot door de deurwaarder aan de schuldenaar wordt betekend. Dit wetsvoorstel legt ten eerste wettelijk vast dat de datum van ontruiming in het exploot dient te zijn vermeld. Zo weet de schuldenaar altijd wanneer de ontruiming plaatsvindt en kan hij hier niet door overvallen worden. In de praktijk komt het daarnaast voor dat er na de betekening alsnog wordt afgezien van de ontruiming, bijvoorbeeld omdat er een betalingsregeling is getroffen. Als de schuldenaar na een tijdje de betalingsregeling niet nakomt, kan de schuldeiser alsnog op basis van het eerder betekende vonnis van de rechter tot ontruiming overgaan. Dit is thans mogelijk zonder dat de beslagene op de hoogte wordt gesteld van een nieuwe datum voor de ontruiming, zolang de ontruiming maar binnen een jaar na de eerste betekening plaatsvindt. Na een jaar is op grond van artikel 503 Rv een hernieuwd bevel nodig, waarna na drie dagen de ontruiming kan plaatsvinden. De deurwaarder kan plots op de stoep staan om tot ontruiming over te gaan. Ten tweede zorgt daarom het voorgestelde lid 2 ervoor dat de schuldenaar drie dagen van tevoren van de nieuwe datum op de hoogte wordt gesteld in het geval de ontruiming op een nieuwe datum plaatsvindt. De termijn van drie dagen is een terugrekentermijn als bedoeld in de Algemene termijnenwet. Voor het op de hoogte stellen van de nieuwe datum kan dus niet het eerdere exploot worden gebruikt, maar moet een nieuwe aanzegging plaatsvinden. Er is gekozen voor een aanzegging in plaats van een betekening, omdat de schuldenaar op de hoogte is van het eerdere exploot en weet dat er een ontruiming kan plaatsvinden. Een aanzegging is daarom voldoende en zorgt bovendien voor lagere kosten.

Onderdeel AA (artikel 564)

Dit onderdeel verduidelijkt dat artikel 444 Rv ook van toepassing is bij beslaglegging op schepen die registergoederen zijn. Artikel 444 geeft de deurwaarder het recht op toegang tot elke plaats, voor zover dat nodig is om zijn taak uit te voeren. Artikel 444 geldt voor roerende zaken die geen registergoederen zijn. Schepen die niet te boek gesteld zijn, vallen dus onder deze regeling. Als een schip echter te boek gesteld is, is het een registergoed (zie de artikelen 199 en 790 van Boek 8 BW). Voor deze schepen wordt artikel 444 van overeenkomstige toepassing verklaard. Zo is er geen onduidelijkheid over de vraag of artikel 444 ook op te boek gestelde schepen van toepassing is en moet de deurwaarder aan boord worden gelaten voor de beslaglegging.

Onderdeel BB (artikel 702)

Dit onderdeel bepaalt dat de voorgestelde wijziging van artikel 441 Rv tevens van toepassing is op conservatoir beslag. Ook voor het leggen van conservatoir beslag dient hierdoor te worden bezien of redelijkerwijs voorzienbaar is dat de opbrengst van verhaal op het beslagen goed minder bedraagt dan de kosten van de beslaglegging en/of executie. De rechter kan op deze grond weigeren een beslagverlof af te geven.

Onderdeel CC (Artikel 712)

Dit onderdeel regelt dat artikel 442 (nieuw) ook van toepassing is op conservatoir beslag. Artikel 442 (nieuw) regelt het administratief beslag op motorrijtuigen en aanhangwagens. Omdat de nieuwe regeling is opgenomen in de afdeling inzake executoriaal beslag op roerende zaken die geen registergoederen zijn, kan onduidelijk zijn of de bepaling ook van toepassing is in het geval van conservatoir beslag. Artikel 702 Rv geeft een algemene regel voor toepassing van de regels voor executoriaal beslag op conservatoir beslag. Artikel 712 verduidelijkt vervolgens welke executoriale bepalingen in ieder geval van overeenkomstige toepassing zijn voor conservatoir beslag in handen van de schuldenaar. Artikel 442 wordt hieraan toegevoegd, zodat het zonder meer duidelijk is dat een administratief beslag zowel in de executoriale als de conservatoire fase kan worden gelegd.

Onderdeel DD (artikel 720)

Door artikel 475aa niet op te nemen in de opsomming van op het conservatoir beslag van overeenkomstige toepassing verklaarde artikelen, zorgt dit onderdeel ervoor dat artikel 475aa alleen van toepassing is bij een executoriaal beslag. In het geval van een conservatoir beslag is de deurwaarder dus niet bevoegd om rekeninginformatie op te vragen of informatie te verstrekken (zie ook de toelichting bij het nieuwe artikel 475aa).

Onderdeel EE (artikel 479b en 585)

In de artikelen 479b en 585 Rv wordt abusievelijk nog verwezen naar de bepaling betreffende verstrekking van huishoudgeld in artikel 1:85, tweede lid (oud), van het BW, die een uitwerking vormde van de in artikel 1:84 BW opgenomen fourneerplicht van echtgenoten en geregistreerde partners (de plicht tot het bijdragen in de huishoudkosten). Het tweede lid van artikel 1:85 BW is in 2001 vervallen. Thans wordt daarom verwezen naar de nog steeds geldende hoofdregel betreffende de fourneerplicht van artikel 1:84 BW.

Onderdeel FF t/m KK (overig)

Deze onderdelen bevatten louter redactionele wijzigingen. In de artikelen wordt de verouderde spelling aangepast.

ARTIKEL II (Faillissementswet)

In de Faillissementswet wordt in artikel 21 verwezen naar het artikel inzake het beslagverbod van artikel 447 Rv. Dit onderdeel zorgt ervoor dat de verwijzing in overeenstemming is met de voorgestelde wijzigingen van artikel 447 en 448.

ARTIKEL III

Dit artikel bevat een evaluatiebepaling waarbij de evaluatietermijn op maximaal vijf jaar is gesteld. Indien mogelijk zal het uitvoeren van de evaluatie worden gecombineerd met de evaluatie van de Wvbv. Eveneens kan bij de planning van het onderzoek rekening worden gehouden met andere relevante ontwikkelingen, zoals de Brede Schuldenaanpak.

ARTIKEL IV

Het overgangsrecht zorgt ervoor dat het huidige recht van toepassing blijft op ten tijde van de inwerkingtreding van deze wet reeds gelegde beslagen. Het is niet wenselijk dat de regels die gelden voor een beslag wijzigen terwijl het beslag al is gelegd. De beslaglegger zal voordat hij beslag legt, kennis nemen van de geldende regels ten aanzien van de beslaglegging en alles wat daaruit voortvloeit. Een executieverkoop volgend op een beslag zal daarom ook volgens het recht plaatsvinden dat gold op het moment van beslaglegging. Dit volgt uit de eerbiedigende werking die geldt voor het gehele Tweede en Derde Boek van Rv.

ARTIKEL V (Samenloop)

Het wetsvoorstel gaat ervan uit dat de Wvbv nog niet in werking is getreden, aangezien dit thans nog niet het geval is. Op het moment dat de Wvbv in werking treedt, voorziet deze samenloopbepaling in een aanpassing van de regeling van het beslagvrije bedrag (artikel 475a Rv).

ARTIKEL VI (Inwerkingtreding)

De inwerkingtredingsbepaling regelt dat het moment van inwerkingtreding van dit wetsvoorstel bij koninklijk besluit gebeurt. Dit moment kan per artikel of (sub)onderdeel ervan verschillen. De mogelijkheid tot gefaseerde inwerkingtreding biedt flexibiliteit voor het geval dit nodig is, bijvoorbeeld in verband met de inwerkingtreding van de Wvbv.

De Minister voor Rechtsbescherming,
S. Dekker

Minister Dekker verhoogt deurwaarderstarief,schuldenaar verder in problemen

Terwijl de coronacrisis voor een toenemend aantal mensen een fikse financiële strop betekent, wil minister Sander Dekker (VVD, Rechtsbescherming) de tarieven van gerechtsdeurwaarders verhogen. Dit terwijl hij nalaat het stelsel te hervormen waardoor de prikkel voor deurwaarders om zoveel mogelijk geld te verdienen over de rug van schuldenaren nog groter wordt. Dat meldt consumentenprogramma Kassa (BNNVARA).

Bron: joop.bnnvara.nl

14 november 2020

Scriptie Erik Merx

De structurele oorzaken van problematische schulden in de Veenkoloniën

Auteur:
D.H.A.M. Merx BSc.
Studentnummer: 2343029
E-mailadres: erikmerx@gmail.com
Begeleider:
dr. A.J.E. Edzes
Tweede begeleider:
R. Rijnks MSc.
Tweede beoordelaar:
prof. dr. D. Strijker
Onderdeel van het masterprogramma Economic Geography aan de
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Basiseenheid Economische Geografie

9 Augustus 2020

Tweede beoordelaar:
prof. dr. D. Strijker
Onderdeel van het masterprogramma Economic Geography
aan de
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Basiseenheid Economische Geografie

Abstract
Problematische schulden kunnen ontstaan als gevolg van het gedrag van schuldenaren, beleidsmaatregelen en structurele factoren. Dit onderzoek laat zien in hoeverre de structurele context in de Veenkoloniën een relatie heeft met problematische schulden. Sommige groepen mensen zijn kwetsbaarder voor problematische schulden. Dit betreft met name mensen van middelbare leeftijd, mensen met een lager opleidingsniveau en mensen afkomstig uit huishoudens met een laag inkomen. Ook neemt de kans op problematische schulden toe wanneer het inkomen uit een eigen onderneming wegvalt, of wanneer een huishouden van een (werkloosheid)uitkering afhankelijk raakt. Verder toont dit onderzoek aan dat niet zozeer de familiecontext, maar de buurtcontext een relatie heeft met problematische schulden. Dit kan deels worden verklaard door verschillen in buurtcomposities en deels door buurteffecten. Dat laatste laat zien dat het van belang is om ook de buurtcontext te betrekken in beleid dat zich richt op problematische schulden.
Sleutelwoorden: problematische schulden, structurele oorzaken, inkomen, opleidingsniveau, buurteffecten, intergenerationele armoede, Veenko
9 Augustus 2020

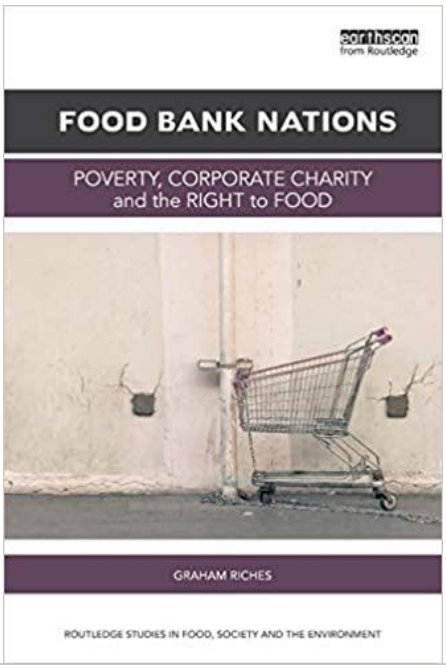

1st Edition

Food Bank Nations
Poverty, Corporate Charity and the Right to Food
By

Graham Riches

Copyright Year 2018

Paperback
ISBN 9781138739758

Published April 20, 2018 by Routledge

224 Pages 13 B/W Illustrations

Boek beschrijving

[vertaling vanuit Engels naar Nederlands]

Waarom is het in 's werelds meest welvarende en voedselveilige samenlevingen nu publiekelijk aanvaardbaar om gedoneerd overtollig voedsel, afhankelijk van voedselverspilling door bedrijven, te voeden aan miljoenen hongerige mensen? Dit boek erkent de morele verplichting om hongerige mensen te voeden, maar daagt de effectiviteit, duurzaamheid en morele legitimiteit uit van het wereldwijd verankerde voedselbankieren door bedrijven als het primaire antwoord op de voedselarmoede in de rijke wereld. Het onderzoekt de prevalentie en oorzaken van binnenlandse honger en voedselverspilling in OESO-lidstaten, de oorsprong en de dertigjarige opkomst van liefdadigheidsvoedselbankieren in Amerikaanse stijl, en de institutionalisering en verzelfstandiging ervan.

Het verbindende thema van het boek is het begrijpen van de voedselbanknatie als een krachtige metafoor voor het diepe gat in het centrum van het neoliberalisme, ter illustratie van: de depolitisering van honger; het opgeven van sociale rechten; het stigma van bedelen en verlies van menselijke waardigheid; gebroken sociale vangnetten; het disfunctionele voedselsysteem; de verschuiving van inkomenszekerheid naar charitatieve voedselhulp; en verwaarlozing van het overheidsbeleid. Het legt de gevaren bloot van voedselfilantropie door bedrijven en het morele vacuüm binnen nalatige regeringen en hun gebrek aan publieke verantwoording. De belangenbehartiging van het maatschappelijk middenveld met het recht op voedselbijten is dringend nodig om politieke wil te verzamelen en 'gebundelde' beleidsmaatregelen en acties te bevorderen om voedselzekerheid voor iedereen te waarborgen.

Voedselbanken

kst-35609-2
Tweede Kamer der Staten-Generaal 2
Vergaderjaar 2020–2021
35 609 Nr. 2

INITIATIEFNOTA

COLLEGE VOOR
DE RECHTEN
VAN DE MENS

Comité van ministers bevestigt mensenrechtenschending Nederland

16 april 2015 - Laatste update 27 januari 2016

Nederland schendt de mensenrechten van ongedocumenteerde vreemdelingen door ze niet te voorzien van voedsel, kleding en onderdak. Dat oordeelde het Comité bij het Europees Sociaal Handvest (ESH) al in november vorig jaar. Het Comité van ministers van de Raad van Europa laat deze beslissing in haar Resolutie van afgelopen woensdag in stand. Helaas dringen de Ministers niet aan op directe naleving van deze uitspraak. Hierdoor zijn ongedocumenteerden in Nederland nog steeds niet zeker van bed, bad en brood. Vanuit mensenrechtelijk oogpunt moet Nederland aan ongedocumenteerde vreemdelingen ten minste een veilige plek om te slapen en drie maaltijden per dag bieden om noodsituaties te voorkomen.

DUITSLAND

“bestaansminimum”

Karlsruhe 2010 Hartz IV

(video)

https://archive.org/details/KarlsruheHARTZIV2010

Voeding

Onderzoeker Ap Zaalberg van het WODC, het onderzoeksbureau verbonden aan het ministerie van justitie en veiligheid. Hij bracht onderzoek naar voeding en gedetineerden in kaart in een overzichtsrapport dat dit weekeinde openbaar werd.

Bron: Edwin Kreulen30 maart 2019, Trouw

"Iedere gedetineerde in detentie heeft dagelijks een wettelijk recht op een bepaalde hoeveelheid voedsel. Het voedselpakket van een gedetineerde bestaat dagelijks uit 6 sneetjes brood met beleg (dit is voor het ontbijt en diner), een warme maaltijd tussen de middag, 250 ml melk en 2 stuks fruit (ongeveer 2053 kcal per persoon per dag). Dit pakket voldoet aan de richtlijnen van het Voedingscentrum. Een gedetineerde heeft recht op dit voedsel.

Bron: startpagina.nl

Hoeveel leefgeld krijg een volwassen alleenstaande als die onder bewind kom te staan?
Leefgeld wordt gestort op een leefgeldrekening. Dit bedrag zal van de leef- en woon situatie afhangen. in de regel is dit een bedrag tussen de € 25,- en € 50,- per week, afhankelijk van je persoonlijke situatie.

Bron: papillion-bewindvoering.nl

Normbedrag volgens Nibud (leefgeld)
Volgens het Nibud: wat moet een volwassen persoon minimaal uitgeven aan dingen waar die niet zonder kan? Het normbedrag (leefgeld) voor 1 persoon per maand € 230.

Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

In 1948 heeft de VN de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) als besluit aangenomen. De UVRM vormt de basis voor mensenrechteninstrumenten van de VN en regionale organisaties als de Raad van Europa, de Organisatie van Amerikaanse Staten en de Afrikaanse Unie.

Artikel 25 - Een ieder heeft recht op een levensstandaard, die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder inbegrepen voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijke sociale diensten, alsmede het recht op voorziening in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen….

Kenniscentrum Commissie van Toezicht

INGESLOTENEN

Persoonlijke verzorging

Algemeen

Persoonlijke verzorging wordt in de Beginselenwetten ook wel omschreven als materiële verzorging. Materiële verzorging heeft betrekking op alle ingesloten: justitiabelen, tbs-gestelden, jeugdigen en vreemdelingen. Wanneer er verschil in regelgeving is ten aanzien van een bepaalde sector, zal die hieronder apart worden benoemd.

In artikel 44 van de Penitentiaire beginselenwet (Pbw), artikel 49 van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (Bjj) en artikel 42 Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden (Bvt) over persoonlijke verzorging zijn drie zorgplichten voor de directeur vastgelegd:
1. de zorgplicht voor verstrekking van voeding, noodzakelijke kleding en schoeisel of geldmiddelen daartoe;
2. de zorgplicht om de voeding zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij de godsdienst of levensovertuiging van de justitiabele;
3. de zorgplicht voor het naar behoren kunnen verzorgen van het uiterlijk en de lichamelijke hygiëne.

De artikelen komen overeen qua opbouw. Het tweede lid van de betreffende artikelen geeft de ingeslotene het recht op het dragen van eigen kleding en schoeisel, tenzij deze een gevaar kunnen opleveren voor de orde of veiligheid van de inrichting. Het vijfde lid beschrijft dat in de huisregels regels worden gesteld omtrent de aankoop door justitiabelen van gebruiksartikelen die niet door de directeur beschikbaar worden gesteld. Hieronder zullen de zorgplichten die uit de artikelen voortvloeien apart besproken worden en tot slot de aankoop van gebruiksartikelen.

Voor bespreking van de onder nr. 2 genoemde zorgplicht wordt verwezen naar het dossier ‘geestelijke verzorging’.
Het is van belang om te weten dat wanneer de zorgplicht niet wordt nageleefd, hiertegen geen beklag kan worden ingediend door verpleegden, nu de beklagmogelijkheden in de Bvt beperkter zijn dan in de Pbw en Bjj. De volwassen en jeugdige justitiabele en de vreemdeling kunnen wel beklag indienen over *de wijze waarop* de zorgplicht in een individueel geval wordt toegepast. Artikel 59a Pbw geeft daarnaast de mogelijkheid om een verzoek tot formele bemiddeling te doen.

Voeding

De algemene zorgplicht van de directeur houdt onder andere in dat de directeur er zorg voor draagt dat aan de ingeslotene voeding wordt verstrekt.[1]

Kwaliteit en hoeveelheid voeding

In de Nederlandse wet- en regelgeving zijn geen regels te vinden over de kwaliteit en hoeveelheid van het eten. Hier kan de commissie van toezicht een belangrijke rol spelen, door bijvoorbeeld een keer mee te eten in de inrichting om zo te peilen hoe de kwaliteit van het eten is. Ook het aantal klachten over het eten kan een indicatie zijn voor de kwaliteit ervan. In de Europese gevangenisregels van de Raad van Europa is wel een bepaling over voeding opgenomen, namelijk regel 22. Deze regel schrijft voor dat de ingeslotenen drie maal per dag met redelijke intervallen een maaltijd ontvangen, dat het voedsel hygiënisch moet zijn bereid en opgediend en dat het voedsel voedzaam is. Hierbij moet rekening gehouden worden met de leeftijd, de gezondheid, de lichamelijke toestand, het geloof, de cultuur en de aard van het werk van de justitiabele in de inrichting. Daarbij moeten in de nationale wetgeving de voorwaarden voor een voedzame maaltijd van een minimale kwaliteit worden voorgeschreven, inclusief de minimale voedingswaarde ervan en de hoeveelheid eiwitten die in de maaltijd zit. Ook dienen ingeslotenen op ieder moment van de dag toegang te

hebben tot schoon drinkwater.[2]

Dieetvoeding
Overeenkomstig regel 22.6 van de Europese Gevangenisregels is het voor de medische dienst mogelijk om bepaalde ingeslotenen op medische gronden dieetvoeding voor te schrijven.[3] De overige ingeslotenen kunnen echter geen aanspraak maken op deze, vaak duurdere, dieetvoeding.

Kleding en schoeisel
Verder houdt de algemene zorgplicht van de directeur onder andere in dat aan de ingeslotene de noodzakelijke kleding en schoeisel worden verstrekt. Wanneer een ingeslotene zelf niet over voldoende kleding beschikt (die aan de in redelijkheid daaraan te stellen eisen voldoet), dan wordt deze kleding van rijkswege verstrekt.
In het tweede lid van eerder genoemde artikelen is het recht op het dragen van eigen kleding en schoeisel vastgelegd, tenzij die een gevaar kunnen opleveren voor de orde of veiligheid van de inrichting.[4] Vroeger waren de gevangenen verplicht uniforme inrichtingskleding te dragen. Het dragen van de inrichtingskleding hoorde bij de straf en de gevangenen waren duidelijk herkenbaar met het oog op de veiligheid.[5] Uniforme inrichtingskleding werd door de justitiabelen als stigmatiserend ervaren en gezien als inbreuk op hun eigen identiteit.

Tegenwoordig heeft de ingeslotene dan ook het recht om zijn eigen kleding en schoeisel te dragen, tenzij die een gevaar opleveren voor de orde of de veiligheid in de inrichting. De Memorie van toelichting vermeldt dat daarbij bijvoorbeeld valt te denken aan schoeisel dat, wanneer daarmee wordt geschopt, ernstige verwondingen kan veroorzaken. Artikel 4.4 van de Regeling Model huisregels penitentiaire inrichtingen en artikel 6.2 van de Regeling model huisregels justitiële jeugdinrichtingen bepalen dat het recht op het dragen van eigen kleding vervalt wanneer deze kleding niet voldoet aan de in redelijkheid te stellen eisen. Daarnaast geldt het recht op het dragen van eigen kleding niet binnen het Justitieel Centrum voor Somatische Zorg.

Arbeid, sport en wassen
Tijdens de arbeid of sport kan een ingeslotene verplicht worden aangepaste kleding of schoeisel te dragen.[6]
De eigen kleding wordt in de inrichting gewassen. Het wassen van de kleding vindt plaats op eigen risico en voor eigen kosten van de justitiabele.[7] De directeur mag een algemene periodieke geldelijke heffing op de rekening-courant van de justitiabele in mindering brengen, omdat de omvang en frequentie van de was per justitiabele zeer kunnen verschillen. Verder kunnen er in de huisregels regels worden gesteld omtrent het gebruik en onderhoud van de kleding (bijvoorbeeld het wassen) en schoeisel (dit laatste is overigens niet opgenomen in de Bvt). In sommige inrichtingen kunnen de justitiabelen tegen betaling zelf hun was doen door middel van de wasmachines op de afdeling.

In de Regeling model huisregels justitiële jeugdinrichtingen zijn de jeugdinrichtingen vrij gelaten om in de huisregels te bepalen welke regels er gelden voor het gebruik van onderhoud en schoeisel en hoeveel de jeugdige op zijn eigen kamer mag bewaren.[8] Bij de verpleegden wordt er in de huisregels slechts iets aangegeven over de mogelijke verplichting tijdens het verrichten van werkzaamheden of sport aangepaste kleding of schoeisel te dragen.[9]

Uiterlijke en lichamelijke hygiëne
In het vierde lid van de artikelen genoemd onder ‘algemeen’, is de zorgplicht voor de directeur neergelegd om de ingeslotene onder andere in staat te stellen zijn uiterlijke en lichamelijke hygiëne naar behoren te verzorgen.[10]
Deze zorgplicht houdt bijvoorbeeld onder meer in dat de directeur gratis waspoeder aan ingeslotenen ter beschikking moet stellen.[11] De Memorie van toelichting geeft aan dat de woorden

'naar behoren' erop duiden dat er redelijke grenzen zijn voor wat betreft de invulling van de zorgplicht. Het is niet de bedoeling dat ingeslotenen dagelijks in de gelegenheid worden gesteld om uren aan de verzorging van het uiterlijk of de lichamelijke hygiëne te besteden.[12]

In artikel 4.4 van de Regeling Model huisregels penitentiaire inrichtingen is bepaald dat een justitiabele minimaal twee keer per week mag douchen. Daarnaast wordt bepaald dat door de inrichting – indien gewenst – in elk geval worden verstrekt: shampoo, zeep, tandpasta, tandenborstel, kam, toiletpapier, scheergerei voor de mannelijke justitiabelen en maandverband voor de vrouwelijke justitiabelen. Verder kan de justitiabele een aanvraag indienen om de aan de inrichting verbonden kapper te bezoeken. Dit wordt éénmaal per 6 weken van rijkswege bekostigd.[13] In artikel 6.3 van de Regeling model huisregels justitiële jeugdinrichtingen staat dat de huisregels bepalen wanneer de jeugdige mag douchen en hoe vaak hij naar de kapper mag gaan en welke regels gelden voor de kosten van de kapper. In het Model huisregels justitiële Tbs-inrichtingen zijn geen nadere regels gesteld over het uiterlijk en de lichamelijke hygiëne.

Aankoop gebruiksartikelen
In lid 5 van de artikelen genoemd onder 'algemeen' is bepaald dat in de huisregels regels worden gesteld omtrent de aankoop door de ingeslotenen gebruiksartikelen die niet door de directeur ter beschikking worden gesteld.[14]

Volwassen justitiabelen en vreemdelingen
Op grond artikel 3.7 van de Regeling Model huisregels penitentiaire inrichtingen hebben justitiabelen, binnen door de directeur te stellen grenzen, recht op aankoop van artikelen die niet in het assortiment van de inrichting te verkrijgen zijn. Hierbij kan worden gedacht aan extra broodbeleg, roomboter en telefoonkaarten, waarbij het maximale aankoopbedrag € 100,- per week is. Het exacte bedrag is afhankelijk van de hoogte van het arbeidsloon of de loon vervangende financiële tegemoetkoming per week. Daarnaast is uiteraard de voorwaarde dat er voldoende saldo op de rekening-courant staat.

In sommige inrichtingen kunnen de justitiabelen zelf een bezoek brengen aan de winkel en in andere inrichtingen kunnen de justitiabelen wekelijks bestelformulieren invullen en worden de boodschappen in de cel bezorgd. Artikelen die niet in de inrichtingswinkel te verkrijgen zijn, kunnen met toestemming van de directeur via de 'buitenwinkel' worden besteld.[15]

De inrichtingenwinkels van penitentiaire inrichtingen (PI's) zijn per 1 juli 2017 zijn opgeheven. Gedetineerden kunnen nu hun boodschappen bestellen bij een aantal landelijke winkels. Deze winkels dragen zorg voor de verkoop van etenswaren en voor het vervoer ervan naar de PI's. De winkelregeling verloopt niet altijd soepel en leidt met enige regelmaat tot frustratie bij zowel gedetineerden als het inrichtingspersoneel. Uit vaste jurisprudentie van de RSJ volgt dat, ondanks het afschaffen van de inrichtingswinkels, de zorgplicht nog op de directeur rust. Over het niet goed uitvoeren van leveringen vanuit de landelijke winkel kan daarom geklaagd worden bij de beklagcommissie. Hoewel de landelijke winkel ook een eigen klachtenprocedure heeft, ontslaat dit de directeur niet van diens zorgplicht. Die klachtenprocedure is namelijk niet met waarborgen omkleed.[16]

Jeugdigen
In artikel 5.5 van de Regeling model huisregels justitiële jeugdinrichtingen is bepaald dat jeugdigen eenmaal per week in de winkel van de inrichting of via een winkelbestellijst van hun eigen geld dingen kunnen kopen, zoals snoepgoed, frisdrank, lectuur, postzegels, sigaretten of toiletartikelen.[17] Uiteraard kunnen alleen dingen gekocht worden die in de inrichting zijn toegestaan en waar ook toestemming voor is gegeven.

Verpleegden
In het Model huisregels justitiële Tbs-inrichtingen zijn geen bepalingen opgenomen omtrent de aankopen in de inrichtingswinkel en het maximaal te besteden bedrag. Om erachter te komen welke regels gelden, zal dus per inrichting in de lokale huisregels gekeken moeten worden.

Recreatief
In maart 2019 hebben justitiabelen in Almelo hun eigen kledinglijn uitgebracht met handboeienlogo. De opbrengst van de kledingstukken van het merk 'JailFashion' gaat naar KWF Kankerbestrijding. Tien justitiabelen werken dagelijks aan het maken van shirts, die online te koop zijn. Op die manier kunnen de justitiabelen ook worden gecertificeerd als textieldrukker.[18]

---
[1] Het eerste lid van artikel 44 Pbw, artikel 49 Bjj en artikel 42 Bvt.
[2] Hoofdstuk 6.5.1, p. 243, 244 van 'Nederlands detentierecht', Prof. mr. C. Kelk en prof. dr. M. Boone, Deventer 2015.
[3] Zie bijv. *RSJ 26 mei 2017, 17/0561/GA*.
[4] Het tweede lid van artikel 44 Pbw, artikel 49 Bjj en artikel 42 Bvt.
[5] Hoofdstuk 6.5.3, p. 245, 246 van 'Nederlands detentierecht', Prof. mr. C. Kelk en prof. dr. M. Boone, Deventer 2015.
[6] Het tweede lid van artikel 44 Pbw, artikel 49 Bjj en artikel 42 Bvt.
[7] Artikel 4.4. van de Regeling Model huisregels penitentiaire inrichtingen. Zie bijv. *RSJ 29 januari 2018, RSJ 17/1912/GA*.
[8] Artikel 6.2 van de Regeling model huisregels justitiële jeugdinrichtingen.
[9] Artikel 8.4 van het Model huisregels justitiële Tbs-inrichtingen.
[10] Het vierde lid van artikel 44 Pbw, artikel 49 Bjj en artikel 42 Bvt.
[11] BC 23 april 2001, 01/505/GA, Sa 2001, nr. 37.
[12] Kamerstukken 24263 nr. 3 (Memorie van Toelichting).
[13] Zie bijv. *RSJ 22 december 2014, 14/3099/GA*.
[14] Het vijfde lid van artikel 44 Pbw, artikel 49 Bjj en artikel 42 Bvt.
[15] Hoofdstuk 6.5.2, p. 244, 245 van 'Nederlands detentierecht', Prof. mr. C. Kelk en prof. dr. M. Boone, Deventer 2015.
[16] RSJ 26 maart 2018, *RSJ 17/2842/GA*.
[17] Zie ook paragraaf 12.1 van deze huisregels.
[18] Zie https://nos.nl/artikel/2276052-gevangenen-brengen-kledinglijn-uit-met-handboeienlogo.html.

Kenniscentrum Commissie van Toezicht
Postbus 16005
3500 DA Utrecht
kenniscentrumcvt@rechtspraak.nl

Life in prison: Food

A findings paper

by HM Inspectorate of Prisons

July 2016

Hoewel er enige variatie is in het gevangeniswezen, stellen de gevangenisregels en de instructies van de gevangenisdienst (Gevangenis Service Instructions, PSI) bepaalde eisen aan de maaltijdvoorziening, die door elke inrichting moeten worden gevolgd. Gevangenisregel 24 bepaalt dat gedetineerden drie maaltijden per dag moeten krijgen, die "gezond, voedzaam, goed bereid en opgediend, redelijk gevarieerd en voldoende in hoeveelheid" moeten zijn.6 Om voor variatie te zorgen moeten de inrichtingen een menucyclus van vier weken of meer hanteren, en de gedetineerden kiezen gewoonlijk van tevoren hun voorkeuren. De inrichtingen worden verwezen naar de richtsnoeren van de Food Standards Agency voor richtsnoeren betreffende de voedingswaarde van het voedsel.

1.7

Noch in de gevangenisregels noch in het PSI zijn minimum calorische waarden per dag voor gevangenismaaltijden vastgelegd. In de richtsnoeren van het Food Standards Agency wordt de gemiddelde dagelijkse behoefte voor mannen en vrouwen tussen 19 en 74 jaar op 2.225 kcal gesteld, maar de National Offender Management Service (NOMS) meet de calorische inhoud van de afzonderlijke verstrekte maaltijden niet.

1.8

PSI 44/2010 stelt dat NOMS de verantwoordelijkheid heeft om niet alleen aan voedingsbehoeften, maar ook aan culturele en diversiteitsbehoeften te voldoen. Dit betekent dat maaltijden moeten worden verstrekt die zowel aan medische als aan religieuze of ethische dieetvereisten voldoen, zoals halal-, koosjere, vegetarische en veganistische maaltijden.

MINISTERS' DEPUTIES Recommendations **Rec(2006)2-rev** 1 July 2020

Recommendation Rec(2006)2-rev of the Committee of Ministers to member States on the European Prison Rules[1]

(Adopted by the Committee of Ministers on 11 January 2006,
at the 952nd meeting of the Ministers' Deputies
and revised and amended by the Committee of Ministers on 1 July 2020
at the 1380th meeting of the Ministers' Deputies)

The Committee of Ministers, under the terms of Article 15.*b* of the Statute of the Council of Europe,

Having regard to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ETS No. 5) and the case law of the European Court of Human Rights;

Having regard also to the work carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment and in particular the standards it has developed in its general reports;

Reiterating that no one shall be deprived of their liberty except as a measure of last resort and in accordance with a procedure prescribed by law;

Stressing that the enforcement of custodial sentences and the treatment of prisoners necessitate taking account of the requirements of safety, security and discipline, while also ensuring prison conditions which do not infringe human dignity and which offer meaningful occupational activities and treatment programmes to inmates, thus preparing them for their reintegration into society;

Considering it important that Council of Europe member States continue to update and observe common principles regarding their prison policy;

Considering, moreover, that the observance of such common principles will enhance international co-operation in this field;

Noting the significant social changes which have influenced important developments in the penal field in Europe in the course of the last two decades;

Endorsing the standards contained in the recommendations of the Committee of Ministers of the Council of Europe to member States which relate to specific aspects of penitentiary policy and practice, and in particular Recommendations Rec(89)12 on education in prison, Rec(93)6 concerning prison and criminological aspects of the control of transmissible diseases including AIDS and related health problems in prison, Rec(97)12 on staff concerned with the implementation of sanctions and measures, Rec(98)7 concerning the ethical and organisational aspects of health care in prison, Rec(99)22 concerning prison overcrowding

and prison population inflation, Rec(2003)22 on conditional release (parole), and Rec(2003)23 on the management by prison administrations of life sentence and other long-term prisoners;

Further endorsing the Recommendations of the Committee of Ministers to member States Rec(2006)13 on the use of remand in custody, the conditions in which it takes place and the provision of safeguards against abuse, CM/Rec(2008)11 on the European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures, CM/Rec(2010)1 on the Council of Europe Probation Rules, CM/Rec(2012)5 on the European Code of Ethics for Prison Staff, CM/Rec(2012)12 concerning foreign prisoners, CM/Rec(2014)3 concerning dangerous offenders, CM/Rec(2014)4 on electronic monitoring, CM/Rec(2017)3 on the European Rules on community sanctions and measures and CM/Rec(2018)5 concerning children with imprisoned parents and the Guidelines for prison and probation services regarding radicalisation and violent extremism (adopted by the Committee of Ministers in 2016);

Bearing in mind the United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, as amended in 2015 (the Nelson Mandela Rules), and the 2010 United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders (the Bangkok Rules),

Recommends that governments of member States:

- be guided in their legislation, policies and practice by the rules contained in the appendix to this recommendation, which replaces Recommendation Rec(87)3 of the Committee of Ministers on the European Prison Rules;
- ensure that this recommendation and the accompanying commentary to its text are translated and disseminated as widely as possible and more specifically among judicial authorities, prison staff and individual prisoners.

Appendix to Recommendation Rec(2006)2-rev

Part I

Basic principles

1. All persons deprived of their liberty shall be treated with respect for their human rights.

2. Persons deprived of their liberty retain all rights that are not lawfully taken away by the decision sentencing them or remanding them in custody.

3. Restrictions placed on persons deprived of their liberty shall be the minimum necessary and proportionate to the legitimate objective for which they are imposed.

4. Prison conditions that infringe prisoners' human rights are not justified by lack of resources.

5. Life in prison shall approximate as closely as possible the positive aspects of life in the community.

6. All detention shall be managed so as to facilitate the reintegration into free society of persons who have been deprived of their liberty.

7. Co-operation with outside social services and, as far as possible, the involvement of civil society in prison life shall be encouraged.

8. Prison staff carry out an important public service and their recruitment, training and conditions of work shall enable them to maintain high standards in their care of prisoners.

9. All prisons shall be subject to regular inspection and independent monitoring.

Scope and application

10.1 The European Prison Rules apply to persons who have been remanded in custody by a judicial authority or who have been deprived of their liberty following conviction.

10.2 In principle, persons who have been remanded in custody by a judicial authority and persons who are deprived of their liberty following conviction should only be detained in prisons, that is, in institutions reserved for detainees of these two categories.

10.3 The rules also apply to persons:

a. who may be detained for any other reason in a prison; or

b. who have been remanded in custody by a judicial authority or deprived of their liberty following conviction and who may, for any reason, be detained elsewhere.

10.4 All persons who are detained in a prison or who are detained in the manner referred to in paragraph 10.3.*b* are regarded as prisoners for the purpose of these rules.

11.1 Children under the age of 18 years should not be detained in a prison for adults, but in an establishment specially designed for the purpose.

11.2 If children are nevertheless exceptionally held in such a prison, there shall be special regulations that take account of their status and needs.

12.1 Persons who are suffering from mental illness and whose state of mental health is incompatible with detention in a prison should be detained in an establishment specially designed for the purpose.

12.2 If such persons are nevertheless exceptionally held in prison, there shall be special regulations that take account of their status and needs.

13. These rules shall be applied impartially, without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or other status.

Part II

Conditions of imprisonment

Admission and record-keeping

14. No person shall be admitted to or held in a prison as a prisoner without a valid commitment order, in accordance with national law.

15.1 At admission, the following details shall be recorded immediately concerning each prisoner:

a. information concerning identity;

b. the reasons for commitment and the authority for it;

c. the day and hour of admission;

d. an inventory of personal property that is to be held in safekeeping in accordance with Rule 31;

e. any visible injuries and complaints about prior ill-treatment;

f. subject to the requirements of medical confidentiality, any information about health that is relevant to the physical and mental well-being of the prisoner or others;

g. name and contact details of any person designated by the prisoner to be contacted in case of death, serious injury or illness; and

h. the number of children, their ages and their current primary caregiver.

15.2 At admission, all prisoners shall be given information in accordance with Rule 30.

15.3 Immediately after admission, notification of the detention of the prisoner shall be given in accordance with Rule 24.9.

16. As soon as possible after admission:

a. information about the health of the prisoner on admission shall be supplemented by a medical examination in accordance with Rule 42;

b. the appropriate level of security for the prisoner shall be determined in accordance with Rule 51;

c. the threat to safety that the prisoner poses shall be determined in accordance with Rule 52;

d. the information collected under Rules 15.1.*g* and 15.1.*h* as well as any other available information about the social situation of the prisoner shall be evaluated in order to deal with the immediate personal and welfare needs of the prisoner; and

e. in the case of sentenced prisoners, the necessary steps shall be taken to implement programmes in accordance with Part VIII of these rules.

16A.1. Information recorded at admission and as soon as possible after admission shall be updated and supplemented where appropriate.

16A.2. Information shall be collected for each prisoner relating in particular to:

a. the judicial process;

b. individual sentence plans, the strategy for preparation for their release and release date;

c. behaviour and conduct, including risk to self or others;

d. requests and complaints, unless they are of a confidential nature;

e. the imposition and duration of separation and of disciplinary punishments, including the use of solitary confinement;

f. the use of instruments of restraint, including their nature and duration;

g. intrusive searches, in particular internal physical searches, and searches of cells;

h. any transfers; and

i. their personal property.

16A.3 All information collected at admission and thereafter shall be kept confidential and made available only to those whose professional responsibilities require access to it.

16A.4 Prisoners shall be granted access to their medical and other records, except those restricted under national law for purposes of safety and security and be entitled to receive a copy of such records upon request.

16A.5 National law shall specify what information shall be collected and processed and shall contain detailed rules to ensure that data protection standards are met with regard to such information.

Allocation and accommodation

17.1 Prisoners shall be allocated, as far as possible, to prisons close to their homes or places of social rehabilitation.

17.2 Allocation shall also take into account the requirements of continuing criminal investigations, safety and security, and the need to provide appropriate regimes for all prisoners.

17.3 As far as possible, prisoners shall be consulted about their initial allocation and any subsequent transfer from one prison to another.

18.1 The accommodation provided for prisoners, and in particular all sleeping accommodation, shall respect human dignity and, as far as possible, privacy, and meet the requirements of health and hygiene, due regard being paid to climatic conditions and especially to floor space, cubic content of air, lighting, heating and ventilation.

18.2 In all buildings where prisoners are required to live, work or congregate:

a. the windows shall be large enough to enable the prisoners to read or work by natural light in normal conditions and shall allow the entrance of fresh air except where there is an adequate air conditioning system;

b. artificial light shall satisfy recognised technical standards; and

c. there shall be an alarm system that enables prisoners to contact the staff without delay.

18.3 Specific minimum requirements in respect of the matters referred to in paragraphs 1 and 2 shall be set in national law.

18.4 National law shall provide mechanisms for ensuring that these minimum requirements are not breached by the overcrowding of prisons.

18.5 Prisoners shall normally be accommodated during the night in individual cells except where it is preferable for them to share sleeping accommodation.

18.6 Accommodation shall only be shared if it is suitable for this purpose and shall be occupied by prisoners suitable to associate with each other.

18.7 As far as possible, prisoners shall be given a choice before being required to share sleeping accommodation.

18.8 In deciding to accommodate prisoners in particular prisons or in particular sections of a prison due account shall be taken of the need to detain:

a. untried prisoners separately from sentenced prisoners;

b. male prisoners separately from females; and

c. young adult prisoners separately from older prisoners.

18.9 Exceptions can be made to the requirements for separate detention in terms of paragraph 18.8 in order to allow prisoners to participate jointly in organised activities, but these groups shall always be separated at night unless they consent to be detained together and the prison authorities judge that it would be in the best interest of all the prisoners concerned.

18.10 Accommodation of all prisoners shall be in conditions with the least restrictive security arrangements compatible with the risk of their escaping or harming themselves or others.

Hygiene

19.1 All parts of every prison shall be properly maintained and kept clean at all times.

19.2 When prisoners are admitted to prison, the cells or other accommodation to which they are allocated shall be clean.

19.3 Prisoners shall have ready access to sanitary facilities that are hygienic and respect privacy.

19.4 Adequate facilities shall be provided so that every prisoner may have a bath or shower, at a temperature suitable to the climate, if possible daily but at least twice a week (or more frequently if necessary) in the interest of general hygiene.

19.5 Prisoners shall keep their persons, clothing and sleeping accommodation clean and tidy.

19.6 The prison authorities shall provide them with the means for doing so including toiletries and general cleaning implements and materials.

19.7 Special provision shall be made for the sanitary needs of women.

Clothing and bedding

20.1 Prisoners who do not have adequate clothing of their own shall be provided with clothing suitable for the climate.

20.2 Such clothing shall not be degrading or humiliating.

20.3 All clothing shall be maintained in good condition and replaced when necessary.

20.4 Prisoners who obtain permission to go outside prison shall not be required to wear clothing that identifies them as prisoners.

21. Every prisoner shall be provided with a separate bed and separate and appropriate bedding, which shall be kept in good order and changed often enough to ensure its cleanliness.

Nutrition

22.1 Prisoners shall be provided with a nutritious diet that takes into account their age, health, physical condition, religion, culture and the nature of their work.

22.2 The requirements of a nutritious diet, including its minimum energy and protein content, shall be prescribed in national law.

22.3 Food shall be prepared and served hygienically.

22.4 There shall be three meals a day with reasonable intervals between them.

22.5 Clean drinking water shall be available to prisoners at all times.

22.6 The medical practitioner or a qualified nurse shall order a change in diet for a particular prisoner when it is needed on medical grounds.

Legal advice

23.1 All prisoners are entitled to legal advice, and the prison authorities shall provide them with reasonable facilities for gaining access to such advice.

23.2 Prisoners may consult on any legal matter with a legal adviser of their own choice and at their own expense.

23.3 Where there is a recognised scheme of free legal aid, the authorities shall bring it to the attention of all prisoners.

23.4 Consultations and other communications, including correspondence about legal matters between prisoners and their legal advisers, shall be confidential.

23.5 A judicial authority may, in exceptional circumstances, authorise restrictions on such confidentiality to prevent serious crime or major breaches of prison safety and security.

23.6 Prisoners shall have access to, or be allowed to keep in their possession, documents relating to their legal proceedings.

Contact with the outside world

24.1 Prisoners shall be allowed to communicate as often as possible – by letter, telephone or other forms of communication – with their families, other persons and representatives of outside organisations, and to receive visits from these persons.

24.2 Communication and visits may be subject to restrictions and monitoring necessary for the requirements of continuing criminal investigations, maintenance of good order, safety and security, prevention of criminal offences and protection of victims of crime, but such restrictions, including specific restrictions ordered by a judicial authority, shall nevertheless allow an acceptable minimum level of contact.

24.3 National law shall specify national and international bodies and officials with whom communication by prisoners shall not be restricted.

24.4 The arrangements for visits shall be such as to allow prisoners to maintain and develop family relationships in as normal a manner as possible.

24.5 Prison authorities shall assist prisoners in maintaining adequate contact with the outside world and provide them with the appropriate welfare support to do so.

24.6 Any information received of the death or serious illness of any near relative shall be promptly communicated to the prisoner.

24.7 Whenever circumstances allow, the prisoner should be authorised to leave prison either under escort or alone in order to visit a sick relative, attend a funeral or for other humanitarian reasons.

24.8 Prisoners shall be allowed to inform their families immediately of their imprisonment, their transfer to another institution and of any serious illness or injury they may suffer.

24.9 Upon the admission of a prisoner to prison, the death or serious illness of, or serious injury to a prisoner, or the transfer of a prisoner to a hospital, the authorities shall, unless the prisoner has requested them not to do so, immediately inform the spouse or partner of the prisoner or, if the prisoner is single, the nearest relative and any other person previously designated by the prisoner.

24.10 Prisoners shall be allowed to keep themselves informed regularly of public affairs by subscribing to and reading newspapers, periodicals and other publications and by listening to radio or television transmissions unless there is a specific prohibition for a specified period by a judicial authority in an individual case.

24.11 Prison authorities shall ensure that prisoners are able to participate in elections, referenda and in other aspects of public life, in so far as their right to do so is not restricted by national law.

24.12 Prisoners shall be allowed to communicate with the media unless there are compelling reasons to forbid this for the maintenance of safety and security, in the public interest or in order to protect the integrity of victims, other prisoners or staff.

Prison regime

25.1 The regime provided for all prisoners shall offer a balanced programme of activities.

25.2 This regime shall allow all prisoners to spend as many hours a day outside their cells as are necessary for an adequate level of human and social interaction.

25.3 This regime shall also provide for the welfare needs of prisoners.

25.4 Particular attention shall be paid to the needs of prisoners who have experienced physical, mental or sexual abuse.

Work

26.1 Prison work shall be approached as a positive element of the prison regime and shall never be used as a punishment.

26.2 Prison authorities shall strive to provide sufficient work of a useful nature.

26.3 As far as possible, the work provided shall be such as will maintain or increase prisoners' ability to earn a living after release.

26.4 In conformity with Rule 13, there shall be no discrimination on the basis of gender in the type of work provided.

26.5 Work that encompasses vocational training shall be provided for prisoners able to benefit from it and especially for young prisoners.

26.6 Prisoners may choose the type of employment in which they wish to participate, within the limits of what is available, proper vocational selection and the requirements of good order and discipline.

26.7 The organisation and methods of work in the institutions shall resemble as closely as possible those of similar work in the community in order to prepare prisoners for the conditions of normal occupational life.

26.8 Although the pursuit of financial profit from industries in the institutions can be valuable in raising standards and improving the quality and relevance of training, the interests of the prisoners should not be subordinated to that purpose.

26.9 Work for prisoners shall be provided by the prison authorities, either on their own or in co-operation with private contractors, inside or outside prison.

26.10 In all instances, there shall be equitable remuneration for the work of prisoners.

26.11 Prisoners shall be allowed to spend at least a part of their earnings on approved articles for their own use and to allocate a part of their earnings to their families.

26.12 Prisoners may be encouraged to save part of their earnings, which shall be handed over to them on release or used for other approved purposes.

26.13 Health and safety precautions for prisoners shall protect them adequately and shall not be less rigorous than those that apply to workers outside.

26.14 Provision shall be made to indemnify prisoners against industrial injury, including occupational disease, on terms not less favourable than those extended by national law to workers outside.

26.15 The maximum daily and weekly working hours of the prisoners shall be fixed in conformity with local rules or custom regulating the employment of free workers.

26.16 Prisoners shall have at least one rest day a week and sufficient time for education and other activities.

26.17 As far as possible, prisoners who work shall be included in national social security systems.

Exercise and recreation

27.1 Every prisoner shall be provided with the opportunity of at least one hour of exercise every day in the open air, if the weather permits.

27.2 When the weather is inclement, alternative arrangements shall be made to allow prisoners to exercise.

27.3 Properly organised activities to promote physical fitness and provide for adequate exercise and recreational opportunities shall form an integral part of prison regimes.

27.4 Prison authorities shall facilitate such activities by providing appropriate installations and equipment.

27.5 Prison authorities shall make arrangements to organise special activities for those prisoners who need them.

27.6 Recreational opportunities, which include sport, games, cultural activities, hobbies and other leisure pursuits, shall be provided and, as far as possible, prisoners shall be allowed to organise them.

27.7 Prisoners shall be allowed to associate with each other during exercise and in order to take part in recreational activities.

Education

28.1 Every prison shall seek to provide all prisoners with access to educational programmes which are as comprehensive as possible and which meet their individual needs while taking into account their aspirations.

28.2 Priority shall be given to prisoners with literacy and numeracy needs and those who lack basic or vocational education.

28.3 Particular attention shall be paid to the education of young prisoners and those with special needs.

28.4 Education shall have no less a status than work within the prison regime and prisoners shall not be disadvantaged financially or otherwise by taking part in education.

28.5 Every institution shall have a library for the use of all prisoners, adequately stocked with a wide range of both recreational and educational resources, books and other media.

28.6 Wherever possible, the prison library should be organised in co-operation with community library services.

28.7 As far as practicable, the education of prisoners shall:

a. be integrated with the educational and vocational training system of the country so that after their release they may continue their education and vocational training without difficulty; and

b. take place under the auspices of external educational institutions.

Freedom of thought, conscience and religion

29.1 Prisoners' freedom of thought, conscience and religion shall be respected.

29.2 The prison regime shall be organised so far as is practicable to allow prisoners to practise their religion and follow their beliefs, to attend services or meetings led by approved representatives of such religion or beliefs, to receive visits in private from such representatives of their religion or beliefs and to have in their possession books or literature relating to their religion or beliefs.

29.3 Prisoners may not be compelled to practise a religion or belief, to attend religious services or meetings, to take part in religious practices or to accept a visit from a representative of any religion or belief.

Information

30.1 At admission, and as often as necessary afterwards, all prisoners shall be informed in writing and orally in a language they understand of the regulations governing prison discipline and of their rights and duties in prison.

30.2 Prisoners shall be allowed to keep in their possession a written version of the information they are given.

30.3 Prisoners shall be informed about any legal proceedings in which they are involved and, if they are sentenced, the time to be served and the possibilities of early release.

Prisoners' property

31.1 All property that prisoners are not allowed to retain under the rules governing the prison shall be placed in safe custody on admission to the institution.

31.2 A prisoner whose property is taken into safe custody shall sign an inventory of the property.

31.3 Steps shall be taken to keep such property in good condition.

31.4 If it has been found necessary to destroy any such property, this shall be recorded and the prisoner informed.

31.5 Prisoners shall, subject to the requirements of hygiene, good order and security, be entitled to purchase or otherwise obtain goods, including food and drink for their personal use, at prices that are not abnormally higher than those in free society.

31.6 If a prisoner brings in any medicines, the medical practitioner shall decide what use shall be made of them.

31.7 Where prisoners are allowed to keep possession of their property, the prison authorities shall take steps to assist in its safekeeping.

Transfer of prisoners

32.1 While prisoners are being moved to or from a prison, or to other places such as court or hospital, they shall be exposed to public view as little as possible and proper safeguards shall be adopted to ensure their anonymity.

32.2 The transport of prisoners in conveyances with inadequate ventilation or light, or which would subject them in any way to unnecessary physical hardship or indignity, shall be prohibited.

32.3 The transport of prisoners shall be carried out at the expense and under the direction of the public authorities.

Release of prisoners

33.1 All prisoners shall be released without delay when their commitment orders expire, or when a court or other authority orders their release.

33.2 The date and time of the release shall be recorded.

33.3 All prisoners shall have the benefit of arrangements designed to assist them in returning to free society after release.

33.4 On the release of a prisoner, all articles and money belonging to the prisoner that were taken into safe custody shall be returned except insofar as there have been authorised withdrawals of money or the authorised sending of any such property out of the institution, or it has been found necessary to destroy any article on hygienic grounds.

33.5 The prisoner shall sign a receipt for the property returned.

33.6 When release is pre-arranged, the prisoner shall be offered a medical examination in accordance with Rule 42 as close as possible to the time of release.

33.7 Steps must be taken to ensure that on release prisoners are provided, as necessary, with appropriate documents and identification papers, and assisted in finding suitable accommodation and work.

33.8 Released prisoners shall also be provided with immediate means of subsistence, be suitably and adequately clothed with regard to the climate and season, and have sufficient means to reach their destination.

Women

34.1 Specific gender-sensitive policies shall be developed and positive measures shall be taken to meet the distinctive needs of women prisoners in the application of these rules.

34.2 In addition to the specific provisions in these rules dealing with women prisoners, the authorities shall pay particular attention to the requirements of women**,** such as their physical, vocational, social and psychological needs, as well as caregiving responsibilities, when making decisions that affect any aspect of their detention.

34.3 Particular efforts shall be made to protect women prisoners from physical, mental or sexual abuse and give access to specialised services for women prisoners who have needs as referred to in Rule 25.4, including being informed of their right to seek recourse from judicial authorities, legal assistance, psychological support or counselling, and appropriate medical advice.

34.4 Arrangements shall always be made for prisoners to give birth outside prison. Where, nevertheless, a child is born in prison, the authorities shall provide all necessary support and facilities, including special accommodation.

Detained children

35.1 Where, exceptionally, children under the age of 18 years are detained in a prison for adults, the authorities shall ensure that, in addition to the services available to all prisoners, prisoners who are children have access to the social, psychological and educational services, religious care and recreational programmes, or equivalents to them, that are available to children in the community.

35.2 Every prisoner who is a child and is subject to compulsory education shall have access to such education.

35.3 Additional assistance shall be provided to children who are released from prison.

35.4 Where children are detained in a prison, they shall be kept in a part of the prison that is separate from that used by adults unless it is considered that this is against the best interests of the child.

Infants

36.1 Infants may stay in prison with a parent only when it is in the best interest of the infants concerned. They shall not be treated as prisoners.

36.2 Where such infants are allowed to stay in prison with a parent, special provision shall be made for a nursery, staffed by qualified persons, where the infants shall be placed when the parent is involved in activities where the infant cannot be present.

36.3 Special accommodation shall be set aside to protect the welfare of such infants.

Foreign nationals

37.1 Positive measures shall be taken to meet the distinctive needs of prisoners who are foreign nationals.

37.2 Special attention shall be paid to the maintenance and development of the relationships of prisoners who are foreign nationals with the outside world, including regular contacts with family and friends, probation and community agencies and volunteers, and, subject to the prisoners' consent, diplomatic or consular representatives.

37.3 Prisoners, who are foreign nationals, shall be informed, without delay and in a language they understand, of their right to request contact and be allowed reasonable facilities to communicate with the diplomatic or consular representative of their State.

37.4 Prisoners who are nationals of States without diplomatic or consular representation in the country, as well as refugees or stateless persons, shall be allowed similar facilities to communicate with the diplomatic representative of the State which takes charge of their interests or the national or international authority whose task it is to serve the interests of such persons.

37.5 In the interests of foreign nationals in prison who may have special needs, prison authorities shall co-operate fully with diplomatic or consular officials representing prisoners.

37.6 Specific information about legal assistance shall be provided to prisoners who are foreign nationals in a language they understand.

37.7 Prisoners who are foreign nationals shall be informed in a language they understand of the possibility of requesting that the execution of their sentence be transferred to another country.

37.8 Sentenced foreign prisoners shall be entitled, as with all other prisoners, to full consideration for early release as soon as they are eligible.

Ethnic or linguistic minorities

38.1 Special arrangements shall be made to meet the needs of prisoners who belong to ethnic or linguistic minorities.

38.2 As far as practicable, the cultural practices of different groups shall be allowed to continue in prison.

38.3 Linguistic needs shall be met by using competent interpreters and by providing written material in the range of languages used in a particular prison.

Part III

Health

Health care

39. Prison authorities shall safeguard the health of all prisoners in their care.

Organisation of prison health care

40.1 Medical services in prison shall be organised in close relation with the general health administration of the community or nation.

40.2 Health policy in prisons shall be integrated into, and compatible with, national health policy.

40.3 Prisoners shall have access to the health services available in the country without discrimination on the grounds of their legal situation.

40.4 Medical services in prison shall seek to detect and treat physical or mental illnesses or defects from which prisoners may suffer.

40.5 All necessary medical, surgical and psychiatric services, including those available in the community, shall be provided to the prisoner for that purpose.

Medical and health care personnel

41.1 Every prison shall have the services of at least one qualified general medical practitioner.

41.2 Arrangements shall be made to ensure at all times that a qualified medical practitioner is available without delay in cases of urgency.

41.3 Where prisons do not have a full-time medical practitioner, a part-time medical practitioner shall visit regularly.

41.4 Every prison shall have personnel suitably trained in health care.

41.5 The services of qualified dentists and opticians shall be available to every prisoner.

Duties of the medical practitioner

42.1 The medical practitioner or a qualified nurse reporting to such a medical practitioner shall see every prisoner as soon as possible after admission and shall examine them unless this is obviously unnecessary.

42.2 The medical practitioner or a qualified nurse reporting to such a medical practitioner shall examine the prisoner, if requested, at release and shall otherwise examine prisoners whenever necessary.

42.3 When examining a prisoner, the medical practitioner or a qualified nurse reporting to such a medical practitioner shall pay particular attention to:

a. observing the normal rules of medical confidentiality;

b. diagnosing physical or mental illness and taking all measures necessary for its treatment and for the continuation of existing medical treatment;

c. recording and reporting to the relevant authorities any sign or indication that prisoners may have been treated violently;

d. dealing with withdrawal symptoms resulting from the use of drugs, medication or alcohol;

e. identifying any psychological or other stress brought on by the fact of deprivation of liberty;

f. isolating prisoners suspected of infectious or contagious conditions for the period of infection and providing them with proper treatment;

g. ensuring that prisoners carrying the HIV virus are not isolated for that reason alone;

h. noting physical or mental defects that might impede resettlement after release;

i. determining the fitness of each prisoner to work and to exercise; and

j. making arrangements with community agencies for the continuation of any necessary medical and psychiatric treatment after release, if prisoners give their consent to such arrangements.

43.1 The medical practitioner shall have oversight of the care of the physical and mental health of the prisoners and shall see, under the conditions and with a frequency consistent with health care standards in the community, all sick prisoners, all who report illness or injury, and any prisoner to whom attention is specially directed.

43.2 The medical practitioner or a qualified nurse reporting to such a medical practitioner shall pay particular attention to the health of prisoners held under conditions of solitary confinement, shall visit such prisoners daily and shall provide them with prompt medical assistance and treatment at the request of such prisoners or the prison staff.

43.3 The medical practitioner shall report to the director whenever it is considered that a prisoner's physical or mental health is being put seriously at risk by continued imprisonment or by any condition of imprisonment, including conditions of solitary confinement.

44. The medical practitioner or other competent authority shall regularly inspect, collect information by other means if appropriate and advise the director upon:

a. the quantity, quality, preparation and serving of food and water;

b. the hygiene and cleanliness of the institution and prisoners;

c. the sanitation, heating, lighting and ventilation of the institution; and

d. the suitability and cleanliness of the prisoners' clothing and bedding.

45.1 The director shall consider the reports and advice that the medical practitioner or other competent authority submits according to Rules 43 and 44 and, when in agreement with the recommendations made, shall take immediate steps to implement them.

45.2 If the recommendations of the medical practitioner are not within the director's competence or if the director does not agree with them, the director shall immediately submit the advice of the medical practitioner and a personal report to higher authority.

Health care provision

46.1 Sick prisoners who require specialist treatment shall be transferred to specialised institutions or to civil hospitals, when such treatment is not available in prison.

46.2 Where a prison service has its own hospital facilities, they shall be adequately staffed and equipped to provide the prisoners referred to them with appropriate care and treatment.

Mental health

47.1 Specialised prisons or sections under medical control shall be available for the observation and treatment of prisoners suffering from mental disorder or abnormality who do not necessarily fall under the provisions of Rule 12.

47.2 The prison medical service shall provide for the psychiatric treatment of all prisoners who are in need of such treatment and pay special attention to suicide prevention.

Other matters

48.1 Prisoners shall not be subjected to any experiments without their consent.

48.2 Experiments involving prisoners that may result in physical injury, mental distress or other damage to health shall be prohibited.

Part IV

Good order

General approach to good order

49. Good order in prison shall be maintained by taking into account the requirements of security, safety and discipline, while also providing prisoners with living conditions which respect human dignity and offering them a full programme of activities in accordance with Rule 25.

50. Subject to the needs of good order, safety and security, prisoners shall be allowed to discuss matters relating to the general conditions of imprisonment and shall be encouraged to communicate with the prison authorities about these matters.

Security

51.1 The security measures applied to individual prisoners shall be the minimum necessary to achieve their secure custody.

51.2 The security which is provided by physical barriers and other technical means shall be complemented by the dynamic security provided by an alert staff who know the prisoners under their control.

51.3 As soon as possible after admission, prisoners shall be assessed to determine:

a. the risk that they would present to the community if they were to escape;

b. the risk that they will try to escape either on their own or with external assistance.

51.4 Each prisoner shall then be held in security conditions appropriate to these levels of risk.

51.5 The level of security necessary shall be reviewed at regular intervals throughout a person’s imprisonment.

Safety

52.1 As soon as possible after admission, prisoners shall be assessed to determine whether they pose a safety risk to other prisoners, prison staff or other persons working in or visiting prison, or whether they are likely to harm themselves.

52.2 Procedures shall be in place to ensure the safety of prisoners, prison staff and all visitors and to reduce to a minimum the risk of violence and other events that might threaten safety.

52.3 Every possible effort shall be made to allow all prisoners to take part fully in daily activities in safety.

52.4 It shall be possible for prisoners to contact staff at all times, including during the night.

52.5 National health and safety laws shall be observed in prisons.

Special high security or safety measures

53.1 Special high security or safety measures go beyond those referred to in Rules 51 and 52 and are measures imposed on prisoners who pose a particular threat to security or safety.

53.2 Such measures shall only be applied in exceptional circumstances and only for as long as security or safety cannot be maintained by less restrictive means.

53.3 Such measures may include the separation of a prisoner from other prisoners. Such separation shall be subject to the requirements of this rule and, additionally, of Rule 53A.

53.4 The nature of any such measures, their duration and the grounds on which they may be applied, as well as the procedures to be followed in imposing and implementing them, shall be determined by national law.

53.5 The application of such a measure shall be approved by the competent authority for a specified period of time and a copy of the written decision shall be provided to the prisoner along with information on how to challenge the measure.

53.6 Any decision to extend the approved duration of such a measure shall be subject to a new approval by the competent authority and a copy of the written decision shall be provided to the prisoner along with information on how to challenge the measure.

53.7 Such measures shall be applied to individuals and not to groups of prisoners.

53.8 Such measures shall only be based on the current risk that a prisoner poses, shall be proportionate to that risk and shall not entail more restrictions than are necessary to counter that risk.

53.9 Any prisoner subjected to such measures shall have a right of complaint in the terms set out in Rule 70.

Separation

53A The following provisions apply to the separation of a prisoner from other prisoners as a special high security or safety measure:

a. prisoners who are separated shall be offered at least two hours of meaningful human contact a day;

b. the decision on separation shall take into account the state of health of the prisoners concerned and any disabilities they may have which may render them more vulnerable to the adverse effects of separation;

c. separation shall be used for the shortest period necessary to achieve its objectives and shall be regularly reviewed in line with these objectives;

d. prisoners who are separated shall not be subject to further restrictions beyond those necessary for meeting the stated purpose of such separation;

e. cells used for separation shall meet the minimum standards applicable in these rules to other accommodation for prisoners;

f. the longer a prisoner is separated from other prisoners, the more steps shall be taken to mitigate the negative effects of their separation by maximising their contact with others and by providing them with facilities and activities;

g. prisoners who are separated shall be provided, as a minimum, with reading materials and the opportunity to exercise for one hour per day, as specified for prisoners in Rules 27.1 and 27.2;

h. prisoners who are separated shall be visited daily, including by the director of the prison or by a member of staff acting on behalf of the director of the prison;

i. when separation is adversely affecting a prisoner's physical or mental health, action shall be taken to suspend it or to replace it with a less restrictive measure;

j. any prisoner who is separated shall have a right of complaint in the terms set out in Rule 70.

Searching and controls

54.1 There shall be detailed procedures which staff have to follow when searching:

a. all places where prisoners live, work and congregate;

b. prisoners;

c. visitors and their possessions; and

d. staff.

54.2 The situations in which such searches are necessary and their nature shall be defined by national law.

54.3 Staff shall be trained to carry out these searches in such a way as to detect and prevent any attempt to escape or to hide contraband, while at the same time respecting the dignity of those being searched and their personal possessions.

54.4 Persons being searched shall not be humiliated by the searching process.

54.5 Persons shall only be searched by staff of the same gender.

54.6 There shall be no internal physical searches of prisoners' bodies by prison staff.

54.7 An intimate examination related to a search may be conducted by a medical practitioner only.

54.8 Prisoners shall be present when their personal property is being searched unless investigating techniques or the potential threat to staff prohibit this.

54.9 The obligation to protect security and safety shall be balanced against the privacy of visitors.

54.10 Procedures for controlling professional visitors, such as legal representatives, social workers and medical practitioners, etc., shall be the subject of consultation with their professional bodies to ensure a balance between security and safety, and the right of confidential professional access.

Criminal acts

55. An alleged criminal act committed in a prison shall be investigated in the same way as it would be in free society and shall be dealt with in accordance with national law.

Discipline and punishment

56.1 Disciplinary procedures shall be mechanisms of last resort.

56.2 Whenever possible, prison authorities shall use mechanisms of restoration and mediation to resolve disputes with and among prisoners.

57.1 Only conduct likely to constitute a threat to good order, safety or security may be defined as a disciplinary offence.

57.2 National law shall determine:

a. the acts or omissions by prisoners that constitute disciplinary offences;

b. the procedures to be followed at disciplinary hearings;

c. the types and duration of punishment that may be imposed;

d. the authority competent to impose such punishment; and

e. access to and the authority of the appellate process.

58. Any allegation of infringement of the disciplinary rules by a prisoner shall be reported promptly to the competent authority, which shall investigate it without undue delay.

59. Prisoners charged with disciplinary offences shall:

a. be informed promptly, in a language which they understand and in detail, of the nature of the accusations against them;

b. have adequate time and facilities for the preparation of their defence;

c. be allowed to defend themselves in person or through legal assistance when the interests of justice so require;

d. be allowed to request the attendance of witnesses and to examine them or to have them examined on their behalf; and

e. have the free assistance of an interpreter if they cannot understand or speak the language used at the hearing.

60.1 Any punishment imposed after conviction of a disciplinary offence shall be in accordance with national law.

60.2 The severity of any punishment shall be proportionate to the offence.

60.3 Collective punishments and corporal punishment, punishment by placing in a dark cell and all other forms of inhuman or degrading punishment shall be prohibited.

60.4 Punishment shall not include a total prohibition on family contact.

60.5 Instruments of restraint shall never be applied as a punishment.

60.6.*a* Solitary confinement, that is the confinement of a prisoner for more than 22 hours a day without meaningful human contact, shall never be imposed on children, pregnant women, breastfeeding mothers or parents with infants in prison.

60.6.*b* The decision on solitary confinement shall take into account the current state of health of the prisoner concerned. Solitary confinement shall not be imposed on prisoners with mental or physical disabilities when their condition would be exacerbated by it. Where solitary confinement has been imposed, its execution shall be terminated or suspended if the prisoner's mental or physical condition has deteriorated.

60.6.*c* Solitary confinement shall not be imposed as a disciplinary punishment, other than in exceptional cases and then for a specified period, which shall be as short as possible and shall never amount to torture or inhuman or degrading treatment or punishment.

60.6.*d* The maximum period for which solitary confinement may be imposed shall be set in national law.

60.6.*e* Where a punishment of solitary confinement is imposed for a new disciplinary offence on a prisoner who has already spent the maximum period in solitary confinement, such a punishment shall not be implemented without first allowing the prisoner to recover from the adverse effects of the previous period of solitary confinement.

60.6.*f* Prisoners who are in solitary confinement shall be visited daily, including by the director of the prison or by a member of staff acting on behalf of the director of the prison.

61. A prisoner who is found guilty of a disciplinary offence shall be able to appeal to a competent and independent higher authority.

62. No prisoner shall be employed or given authority in the prison in any disciplinary capacity.

Double jeopardy

63. A prisoner shall never be punished twice for the same act or conduct.

Use of force

64.1 Prison staff shall not use force against prisoners except in self-defence, in cases of attempted escape, or active or passive physical resistance to a lawful order, and always as a last resort.

64.2 The amount of force used shall be the minimum necessary and shall be imposed for the shortest necessary time.

65. There shall be detailed procedures about the use of force including stipulations about:

a. the various types of force that may be used;

b. the circumstances in which each type of force may be used;

c. the members of staff who are entitled to use different types of force;

d. the level of authority required before any force is used; and

e. the reports that must be completed once force has been used.

66. Staff who deal directly with prisoners shall be trained in techniques that enable the minimal use of force in the restraint of prisoners who are aggressive.

67.1 Staff of other law-enforcement agencies shall only be involved in dealing with prisoners inside prisons in exceptional circumstances.

67.2 There shall be a formal agreement between the prison authorities and any such other law-enforcement agencies unless the relationship is already regulated by domestic law.

67.3 Such agreement shall stipulate:

a. the circumstances in which members of other law-enforcement agencies may enter a prison to deal with any conflict;

b. the extent of the authority which such other law-enforcement agencies shall have while they are in the prison and their relationship with the director of the prison;

c. the various types of force that members of such agencies may use;

d. the circumstances in which each type of force may be used;

e. the level of authority required before any force is used; and

f. the reports that must be completed once force has been used.

Instruments of restraint

68.1 Instruments of restraint shall only be used when authorised by law and may only be imposed when no lesser form of control would be effective to address the risks posed by a prisoner.

68.2 The method of restraint shall be the least intrusive that is necessary and reasonably available to control the prisoner's movement, based on the level and nature of the risks posed.

68.3 Instruments of restraint shall be used only for the period required and shall be removed as soon as the risks posed by unrestricted movement are no longer present.

68.4 Handcuffs, restraint jackets and other body restraints shall not be used except:

a. if necessary, as a precaution against escape during a transfer, provided that they shall be removed when the prisoner appears before a judicial or administrative authority unless that authority decides otherwise; or

b. by order of the director, if other methods of control fail, in order to protect a prisoner from self-injury, prevent injury to others or serious damage to property, provided that in such instances the director shall immediately inform the medical practitioner and report to the higher prison authority.

68.5 The manner of use of instruments of restraint shall be specified in national law.

68.6 The use of chains, irons and other instruments of restraint which are inherently degrading shall be prohibited.

68.7 Instruments of restraint shall never be used on women during labour, during childbirth or immediately after childbirth.

68.8 The use of instruments of restraint shall be properly recorded in a register.

Weapons

69.1 Except in an operational emergency, prison staff shall not carry lethal weapons within the prison perimeter.

69.2 The open carrying of other weapons, including batons, by persons in contact with prisoners shall be prohibited within the prison perimeter unless they are required for safety and security in order to deal with a particular incident.

69.3 Staff shall not be provided with weapons unless they have been trained in their use.

Requests and complaints

70.1 Prisoners shall have ample opportunity to make requests or complaints, without censorship as to the substance, to the director of the prison or other authority within the prison system and to a judicial or other independent authority with reviewing and remedial power.

70.2 If an informal alternative method of resolving a request or complaint seems appropriate, this should be tried first.

70.3 When complaints are made regarding ill-treatment or other serious human rights violations, informal methods shall not be considered.

70.4 Practical information about request and complaint procedures shall be communicated effectively to all prisoners.

70.5 Complaints relating to death or ill-treatment in prison shall be dealt with without delay and shall result in an effective investigation in accordance with Rule 55.

70.6 All requests and complaints shall be dealt with as soon as possible and through a process that ensures, to the maximum possible extent, the prisoners' effective participation.

70.7 If a request or a complaint is rejected, reasons shall be provided to the prisoner without delay and, if the decision was made by the director or other authority within the prison system, the prisoner shall have the right to appeal to a judicial or other independent authority with reviewing and remedial power.

70.8 Measures shall be in place to ensure that prisoners can make requests or complaints confidentially, if they choose to do so.

70.9 Prisoners shall not be exposed to any sanction, retaliation, intimidation, reprisals or other negative consequences as a result of having submitted a request or complaint.

70.10 Prisoners may make a request or complaint personally or through a legal representative and are entitled to seek legal advice about complaints and appeal procedures and to legal assistance when the interests of justice require.

70.11 No complaint by a legal representative or organisation concerned with the welfare of prisoners may be brought on behalf of a prisoner if the prisoner concerned does not consent to it being brought.

70.12 The competent authority shall take into account any written complaints from relatives of a prisoner or any other person or organisation concerned with the welfare of prisoners.

70.13 The relevant prison authority shall keep a record of requests and complaints made, with due consideration to the principles of confidentiality and safety.

Part V

Management and staff

Prison work as a public service

71. Prisons shall be the responsibility of public authorities separate from military, police or criminal investigation services.

72.1 Prisons shall be managed within an ethical context which recognises the obligation to treat all prisoners with humanity and with respect for the inherent dignity of the human person.

72.2 Staff shall manifest a clear sense of purpose of the prison system. Management shall provide leadership on how the purpose shall best be achieved.

72.3 The duties of staff go beyond those required of mere guards and shall take account of the need to facilitate the reintegration of prisoners into society after their sentence has been completed through a programme of positive care and assistance.

72.4 Staff shall operate to high professional and personal standards.

73. Prison authorities shall give high priority to observance of the rules concerning staff.

74. Particular attention shall be paid to the management of the relationship between first line prison staff and the prisoners under their care.

75. Staff shall at all times conduct themselves and perform their duties in such a manner as to influence the prisoners by good example and to command their respect.

Selection of prison staff

76. Staff shall be carefully selected, properly trained, both at the outset and on a continuing basis, paid as professional workers and have a status that civil society can respect.

77. When selecting new staff, the prison authorities shall place great emphasis on the need for integrity, humanity, professional capacity and personal suitability for the complex work that they will be required to do.

78. Professional prison staff shall normally be appointed on a permanent basis and have public service status with security of employment, subject only to good conduct, efficiency, good physical and mental health and an adequate standard of education.

79.1 Salaries shall be adequate to attract and retain suitable staff.

79.2 Benefits and conditions of employment shall reflect the exacting nature of the work as part of a law-enforcement agency.

80. Whenever it is necessary to employ part-time staff, these criteria shall apply to them as far as that is appropriate.

Training of prison staff

81.1 Before entering into duty, staff shall be given a course of training in their general and specific duties and be required to pass theoretical and practical tests.

81.2 Management shall ensure that, throughout their career, all staff maintain and improve their knowledge and professional capacity by attending courses of in-service training and development to be organised at suitable intervals.

81.3 Staff who are to work with specific groups of prisoners – foreign nationals, women, juveniles or mentally ill prisoners, etc. – shall be given specific training for their specialised work.

81.4 The training of all staff shall include instruction in the international and regional human rights instruments and standards, especially the Convention for the Protection of

Human Rights and Fundamental Freedoms (ETS No. 5) and the European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (ETS No. 126), as well as in the application of the European Prison Rules.

Prison management

82. Personnel shall be selected and appointed on an equal basis, without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or other status.

83. The prison authorities shall introduce systems of organisation and management that:

a. ensure that prisons operate at consistently high standards and are adequately staffed at all times in order to maintain a safe and secure environment in prison and to meet the requirements of national and international law including the provisions of these rules;

b. are capable of withstanding operational emergencies and returning to ordinary standards at the earliest opportunity; and

c. facilitate good communication between prisons and between the different categories of staff in individual prisons and proper co-ordination of all the departments, both inside and outside the prison, that provide services for prisoners, in particular with respect to the care and reintegration of prisoners.

84.1 Every prison shall have a director, who shall be adequately qualified for that post by character, administrative ability, suitable professional training and experience.

84.2 Directors shall be appointed on a full-time basis and shall devote their whole time to their official duties.

84.3 The prison authorities shall ensure that every prison is at all times in the full charge of the director, the deputy director or other authorised official.

84.4 If a director is responsible for more than one prison there shall always be in addition an official in charge of each of them.

85. Men and women shall be represented in a balanced manner on the prison staff.

86. There shall be arrangements for management to consult with staff as a body on general matters and, especially, on matters to do with their conditions of employment.

87.1 Arrangements shall be in place to encourage the best possible communication among management, other staff, outside agencies and prisoners.

87.2 The director, management and the majority of the other staff of the prison shall be able to speak the language of the greatest number of prisoners, or a language understood by the majority of them.

88. Where privately managed prisons exist, all the European Prison Rules shall apply.

Specialist staff

89.1 As far as possible, the staff shall include a sufficient number of specialists such as psychiatrists, psychologists, social and welfare workers, teachers and vocational, physical education and sports instructors.

89.2 Wherever possible, suitable part-time and voluntary workers shall be encouraged to contribute to activities with prisoners.

Public awareness

90.1 The prison authorities shall continually inform the public about the purpose of the prison system and the work carried out by prison staff in order to encourage better public understanding of the role of the prison in society.

90.2 The prison authorities should encourage members of the public to volunteer to provide services in prison where appropriate.

Research and evaluation

91. The prison authorities shall support a programme of research and evaluation about the purpose of the prison, its role in a democratic society and the extent to which it is fulfilling its purpose.

Part VI

Inspection and monitoring

Inspection

92. Prisons shall be inspected regularly by a State agency in order to assess whether they are administered in accordance with the requirements of national and international lawand the provisions of these rules.

Independent monitoring

93.1 To ensure that the conditions of detention and the treatment of prisoners meet the requirements of national and international law and the provisions of these rules, and that the rights and dignity of prisoners are upheld at all times, prisons shall be monitored by a designated independent body or bodies, whose findings shall be made public.

93.2 Such independent monitoring bodies shall be guaranteed:

a. access to all prisons and parts of prisons, and to prison records, including those relating to requests and complaints, and information on conditions of detention and prisoner treatment, that they require to carry out their monitoring activities;

b. the choice of which prisons to visit, including by making unannounced visits at their own initiative, and which prisoners to interview; and

c. the freedom to conduct private and fully confidential interviews with prisoners and prison staff.

93.3 No prisoner, member of the prison staff or any other person, shall be subject to any sanction for providing information to an independent monitoring body.

93.4 Independent monitoring bodies shall be encouraged to co-operate with those international agencies that are legally entitled to visit prisons.

93.5 Independent monitoring bodies shall have the authority to make recommendations to the prison administration and other competent bodies.

93.6 The national authorities or prison administration shall inform these bodies, within a reasonable time, on the action being taken in respect of such recommendations.

93.7 Monitoring reports and the responses thereto shall be made public.

Part VII

Untried prisoners

Status as untried prisoners

94.1 For the purposes of these rules, untried prisoners are prisoners who have been remanded in custody by a judicial authority prior to trial, conviction or sentence.

94.2 A State may elect to regard prisoners who have been convicted and sentenced as untried prisoners if their appeals have not been disposed of finally.

Approach regarding untried prisoners

95.1 The regime for untried prisoners may not be influenced by the possibility that they may be convicted of a criminal offence in the future.

95.2 The rules in this part provide additional safeguards for untried prisoners.

95.3 In dealing with untried prisoners, prison authorities shall be guided by the rules that apply to all prisoners and allow untried prisoners to participate in various activities for which these rules provide.

Accommodation

96. As far as possible untried prisoners shall be given the option of accommodation in single cells, unless they may benefit from sharing accommodation with other untried prisoners or unless a court has made a specific order on how a specific untried prisoner should be accommodated.

Clothing

97.1 Untried prisoners shall be allowed to wear their own clothing if it is suitable for wearing in prison.

97.2 Untried prisoners who do not have suitable clothing of their own shall be provided with clothing that shall not be the same as any uniforms that may be worn by sentenced prisoners.

Legal advice

98.1 Untried prisoners shall be informed explicitly of their right to legal advice.

98.2 All necessary facilities shall be provided to assist untried prisoners to prepare their defence and to meet with their legal representatives.

Contact with the outside world

99. Unless there is a specific prohibition for a specified period by a judicial authority in an individual case, untried prisoners:

a. shall receive visits and be allowed to communicate with family and other persons in the same way as convicted prisoners;

b. may receive additional visits and have additional access to other forms of communication; and

c. shall have access to books, newspapers and other news media.

Work

100.1 Untried prisoners shall be offered the opportunity to work but shall not be required to work.

100.2 If untried prisoners elect to work, all the provisions of Rule 26 shall apply to them, including those relating to remuneration.

Access to the regime for sentenced prisoners

101. If an untried prisoner requests to be allowed to follow the regime for sentenced prisoners, the prison authorities shall as far as possible accede to this request.

Part VIII

Sentenced prisoners

Objective of the regime for sentenced prisoners

102.1 In addition to the rules that apply to all prisoners, the regime for sentenced prisoners shall be designed to enable them to lead a responsible and crime-free life.

102.2 Imprisonment is by the deprivation of liberty a punishment in itself and therefore the regime for sentenced prisoners shall not aggravate the suffering inherent in imprisonment.

Implementation of the regime for sentenced prisoners

103.1 The regime for sentenced prisoners shall commence as soon as someone has been admitted to prison with the status of a sentenced prisoner, unless it has commenced before.

103.2 As soon as possible after such admission, reports shall be drawn up for sentenced prisoners about their personal situations, the proposed sentence plans for each of them and the strategy for preparation for their release.

103.3 Sentenced prisoners shall be encouraged to participate in drawing up their individual sentence plans.

103.4 Such plans shall as far as is practicable include:

a. work;

b. education;

c. other activities; and

d. preparation for release.

103.5 Social work, medical and psychological care may also be included in the regimes for sentenced prisoners.

103.6 There shall be a system of prison leave as an integral part of the overall regime for sentenced prisoners.

103.7 Prisoners who consent to do so may be involved in a programme of restorative justice and in making reparation for their offences.

103.8 Particular attention shall be paid to providing appropriate sentence plans and regimes for life sentenced and other long-term prisoners.

Organisational aspects of imprisoning sentenced prisoners

104.1 As far as possible, and subject to the requirements of Rule 17, separate prisons or separate sections of a prison shall be used to facilitate the management of different regimes for specific categories of prisoners.

104.2 There shall be procedures for establishing and regularly reviewing individual sentence plans for prisoners after the consideration of appropriate reports, full consultations among the relevant staff and with the prisoners concerned, who shall be involved as far as is practicable.

104.3 Such reports shall always include reports by the staff in direct charge of the prisoner concerned.

Work by sentenced prisoners

105.1 A systematic programme of work shall seek to contribute to meeting the objective of the regime for sentenced prisoners.

105.2 Sentenced prisoners who have not reached the normal retirement age may be required to work, subject to their physical and mental fitness as determined by the medical practitioner.

105.3 If sentenced prisoners are required to work, the conditions of such work shall conform to the standards and controls which apply in the outside community.

105.4 When sentenced prisoners take part in education or other programmes during working hours as part of their planned regime they shall be remunerated as if they had been working.

105.5 In the case of sentenced prisoners, part of their remuneration or savings from their work may be used for reparative purposes if ordered by a court or if the prisoner concerned consents.

Education of sentenced prisoners

106.1 A systematic programme of education, including skills training, with the objective of improving prisoners' overall level of education as well as their prospects of leading a responsible and crime-free life, shall be a key part of regimes for sentenced prisoners.

106.2 All sentenced prisoners shall be encouraged to take part in educational and training programmes.

106.3 Educational programmes for sentenced prisoners shall be tailored to the projected length of their stay in prison.

Release of sentenced prisoners

107.1 Sentenced prisoners shall be assisted in good time prior to release by procedures and special programmes enabling them to make the transition from life in prison to a law-abiding life in the community.

107.2 In the case of those prisoners with longer sentences in particular, steps shall be taken to ensure a gradual return to life in free society.

107.3 This aim may be achieved by a pre-release programme in prison or by partial or conditional release under supervision combined with effective social support.

107.4 Prison authorities shall work closely with services and agencies that supervise and assist released prisoners to enable all sentenced prisoners to re-establish themselves in the community, in particular with regard to family life and employment.

107.5 Representatives of such social services or agencies shall be afforded all necessary access to the prison and to prisoners to allow them to assist with preparations for release and the planning of after-care programmes.

Part IX

Updating the rules

108. The European Prison Rules shall be updated regularly.

---

[1] When the recommendation was adopted in 2006, and in application of Article 10.2.*c* of the Rules of Procedure for the meetings of the Ministers' Deputies, the Representative of Denmark reserved the right of his government to comply or not with Rule 43, paragraph 2, of the appendix to the recommendation because it is of the opinion that the requirement that prisoners held under solitary confinement be visited by medical staff on a daily basis raises serious ethical concerns regarding the possible role of such staff in effectively pronouncing prisoners fit for further solitary confinement.

When this revised recommendation was adopted in 2020, and in application of Article 10.2c of the Rules of Procedure for the meetings of the Ministers' Deputies, the Representative of Denmark renewed this reservation and added the following new reservations.

Rule 53A:

The Government of Denmark reserves the right to comply or not with Rule 53A, as the Government of Denmark is of the opinion that effective compliance with Rule 53A raises serious concerns regarding the security and welfare of prison staff and would require considerable resources, especially human resources, which the Danish Prison and Probation Service does not currently have at its disposal.

Rules 60.6.a, 60.6.d and 60.6.e:

The Government of Denmark reserves the right to comply or not with Rules 60.6.a, 60.6.d and 60.6.e. As regards Rule 60.6.a, Danish law does not prohibit the imposition of solitary confinement to certain groups of prisoners. As regards Rules 60.6.d and 60.6.e, Danish law does not prescribe the maximum period for which solitary confinement may be imposed nor does it provide for a recovery period after a period of solitary confinement. Considerations concerning possible amendments to disciplinary rules, including solitary confinement, are currently ongoing.

DOC13/12/2005EnglishCM-Public

CM(2005)163-add
European Committee on Crime Problems (CDPC) – a. Draft Recommendation Rec(2005)… of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules and Commentary - Commentary [949 meeting]
DOC02/11/2005EnglishCM-Public

CM/Del/Dec(2006)952/10.2
European Committee on Crime Problems (CDPC) – Draft Recommendation Rec(2006)… of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules and their Commentary
DOC13/01/2006EnglishCM-Public

CM(2005)163-addfinal
Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules - Commentary
DOC11/01/2006EnglishCM-Public

CM/Del/Dec(2006)952/10.2
European Committee on Crime Problems (CDPC) – Draft Recommendation Rec(2006)… of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules and their Commentary
DOC13/01/2006EnglishCM-Public

Rec(2006)2
Recommendation of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules (Adopted by the Committee of Ministers on 11 January 2006 at the 952nd meeting of the Ministers' Deputies) [Revised and amended by the Committee of Ministers on 1 July 2020 - see Rec(2006)2-rev]
DOC11/01/2006EnglishCM-Public

CM(2020)17-add1
European Committee on Crime Problems (CDPC) - b. Draft Recommendation Rec(2006)2-rev of the Committee of Ministers to member States on the European Prison Rules
DOCX20/02/2020EnglishCM-Public

Rec(87)3
on the European prison rules [Recommendation replaced by Rec(2006)2]
PDF12/02/1987EnglishCM-Public

1380th meeting of the Ministers' Deputies (1 July 2020) - Me...
23/01/2020
www.coe.int/.../july-2020?p_p_id=101_INSTANCE_FJJuJash2rEF&p_p_…

Council of Europe, Avenue de l'Europe F-67075 Strasbourg Cedex - Tel. +33 (0)3 88 41 20 00 - Fax. +33 (0)3 88 41 20 00

Akte Notarieel

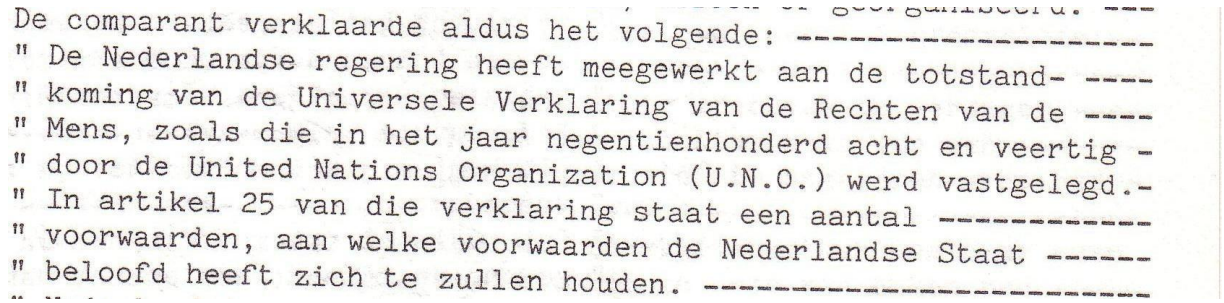
De comparant verklaarde aldus het volgende: ----------
" De Nederlandse regering heeft meegewerkt aan de totstand- ----
" koming van de Universele Verklaring van de Rechten van de ----
" Mens, zoals die in het jaar negentienhonderd acht en veertig -
" door de United Nations Organization (U.N.O.) werd vastgelegd.-
" In artikel 25 van die verklaring staat een aantal ----------
" voorwaarden, aan welke voorwaarden de Nederlandse Staat ------
" beloofd heeft zich te zullen houden. ----------

Fragment akte notarieel 21 januari 1994 / J.P. van den Wittenboer

Internationaal Juridisch Kader Na de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog is op 10 december 1948 de **Universele Verklaring van de Rechten van de Mens** (UVRM) aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (VN), waarin alle lidstaten vertegenwoordigd zijn. In deze Verklaring werd voor het eerst in internationale context bevestigd dat mensenrechten altijd, overal en voor iedereen gelden. Deze verklaring zelf is niet juridisch bindend, maar het is wel de belangrijkste internationale standaard van mensenrechten. Veel – wel bindende – mensenrechtenverdragen zijn op het UVRM gebaseerd. Eleanor Roosevelt was voorzitter van de commissie die de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens heeft opgesteld. Bij het tiende jubileum van de verklaring overwoog zij: *"Waar beginnen de universele mensenrechten? Op kleine plaatsen, dicht bij huis – zo dichtbij en zo klein dat ze op geen enkele kaart van de wereld gezien kunnen worden. Maar die plekken zijn de wereld van individuele mensen; de buurt waarin hij woont; de school die hij bezoekt; de fabriek, boerderij of kantoren waar hij werkt. Als deze rechten daar geen betekenis hebben, hebben ze weinig betekenis ergens anders."* Nederland is partij bij verschillende mensenrechtenverdragen (voor een volledig overzicht, zie: *Bijlagen, Annex II*). Daarmee geeft de regering uitvoering aan de grondwettelijke opdracht om de ontwikkeling van de internationale rechtsorde te bevorderen (art. 90 Grondwet). De verplichtingen die uit deze verdragen voortvloeien werken door in de Nederlandse rechtsorde (art. 93 en 94 Grondwet). Als mensenrechtenbepalingen rechten toekennen en plichten opleggen, dan is een beroep daarop mogelijk mits de bepaling onvoorwaardelijk en voldoende nauwkeurig is vastgelegd. Zo bieden de mensenrechtenbepalingen uit verdragen vaak direct bescherming aan mensen in Nederland.

Bron:Rijksoverheid
Nationaal Actieplan Mensenrechten 2020

Nederland is in alle gevallen altijd verplicht om te voldoen aan de meest basale verplichtingen volgens Internationale verdragen.

Masterscriptie
Auteur: Douwe Schouwenaars
Studentnummer: s0737143
Faculteit der Managementwetenschappen
Radboud Universiteit Nijmegen
Sociale Geografie
Urban and Cultural Geography
Begeleider universiteit: Dr. Olivier Kramsch
juni 2010

123 blz

Het houdt ze van de straat

Daklozen opgejaagd

Dakloosheid wordt als één van de grootste maatschappelijke problemen gezien. Tegelijkertijd lijken stadsbestuurders deze problematiek steeds meer als een ongewenst fenomeen te beschouwen waartegen men hardhandig op wenst te treden. Voor de economische conditie van een stad is een goed imago tegenwoordig van groot belang. De laatste decennia doen stadsbestuurders er namelijk alles aan om een aantrekkelijke leefomgeving te creëren voor middenklassers, toeristen en bedrijven. De aanwezigheid van daklozen in de openbare ruimte en de overlast die gepaard gaat met hun gedrag, is daarom het doelwit geworden van stedelijke maatregelen gericht op het bevorderen van de veiligheid en leefbaarheid. De tolerantie richting daklozen lijkt steeds verder af te nemen. De zichtbare aanwezigheid van daklozen en de overlast die met hun gedrag gepaard gaat, wordt door stadsbestuurders als ongewenst beschouwd omdat dit een negatieve invloed heeft op de uitstraling van deze steden. Het is een extreme vorm van sociale uitsluiting stigmatisering richting daklozen waarmee tevens het gedrag van daklozen wordt gecriminaliseerd.Activiteiten zoals bedelen, slapen, rondhangen en het doen van behoeften zijn strafbaar.De controle en surveillance is intensiever geworden, waardoor daklozen tevens regelmatig te maken krijgen met politie.

Bron: Douwe Schouwenaars

2010

De top van de Nederlandse defensie heeft geprobeerd luchtmachtpiloot en klokkenluider Victor van Wulfen te psychiatriseren. Die denken dat dit alleen voorkwam in de voormalige Sovjet-Unie hebben het mis, ook in Nederland worden personen die kritiek uitten op de heersende gevestigde orde van de macht verbannen.

“Levens Lang” *tussen dissidenten en waanzin*

Auteur: Robert van Voren
Uitgever:Becht's Uitgevers-Maatschappij, H.J.W.
Nederlands

2009

304 blz

Resolutie 2225 (2018)

Bescherming van mensenrechtenverdedigers in de lidstaten van de Raad van Europa

Auteur(s): Parlemantary Assembly

Oorspronkelijk - debat in de Vergadering op 26 juni 2018 (22e zitting) (zie doc. 14567, verslag van de Commissie juridische zaken en mensenrechten, rapporteur: De heer Egidijus Vareikis). Tekst aangenomen door de Vergadering op 26 juni 2018 (22e zitting).Zie ook Aanbeveling 2133

(2018).

1. De Parlementaire Vergadering herinnert aan haar resoluties 1660 (2009) en 1891 (2012) over de situatie van mensenrechtenverdedigers in de lidstaten van de Raad van Europa en aan haar resoluties 2095 (2016) en 2085 (2016) over de versterking van de rol en bescherming van mensenrechtenverdedigers in de lidstaten van de Raad van Europa. Het brengt hulde aan het waardevolle werk van mensenrechtenverdedigers voor de bescherming en bevordering van mensenrechten en fundamentele vrijheden. Mensenrechtenverdedigers zijn"degenen die zich inzetten voor de rechten van anderen" - individuen of groepen die zich op vreedzame en legale wijze inzetten voor de bevordering en bescherming van de mensenrechten, of het nu advocaten, journalisten, leden van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) of anderen zijn.

2. Bijna 20 jaar geleden, op 9 december 1998, heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties de Verklaring over het recht en de verantwoordelijkheid van individuen, groepen en maatschappelijke organisaties voor de bevordering en bescherming van universeel erkende mensenrechten en fundamentele vrijheden (Verklaring van de Verenigde Naties over mensenrechtenverdedigers) aangenomen. Bovendien heeft het Comité van Ministers op 6 februari 2008 zijn verklaring over de maatregelen van de Raad van Europa ter verbetering van de bescherming van mensenrechtenverdedigers en ter bevordering van hun activiteiten aangenomen. In beide documenten wordt bevestigd dat de verantwoordelijkheid voor het bevorderen en beschermen van mensenrechtenverdedigers in de eerste plaats bij de staten ligt.

3. De Vergadering merkt op dat in de meeste lidstaten van de Raad van Europa mensenrechtenverdedigers vrij kunnen werken in een omgeving die bevorderlijk is voor de ontwikkeling van hun activiteiten. Hij merkt evenwel op dat het aantal represailles tegen mensenrechtenverdedigers de afgelopen jaren is toegenomen. Nieuwe restrictieve wetten inzake de registratie van NGO's en de financiering is goedgekeurd. Veel mensenrechtenverdedigers zijn het slachtoffer geworden van gerechtelijke, administratieve of fiscale pesterijen, lastercampagnes en strafrechtelijke onderzoeken op basis van dubieuze aanklachten, die vaak verband houden met vermeende terroristische activiteiten of vermeend betrekking hebben op de nationale veiligheid. Sommige zijn bedreigd, fysiek aangevallen of willekeurig gearresteerd, vastgehouden of gevangengezet. Andere zijn zelfs vermoord. Als gevolg daarvan wordt de ruimte voor mensenrechtenverdedigers steeds beperkter, waardoor zij aan steeds grotere risico's worden blootgesteld.

4. De Vergadering veroordeelt deze ontwikkelingen en bevestigt haar steun voor het werk van mensenrechtenverdedigers, die vaak hun veiligheid en leven in gevaar brengen voor de bevordering en bescherming van de rechten van anderen, waaronder de meest kwetsbare en onderdrukte groepen (migranten, vluchtelingen en leden van minderheden - nationaal, religieus of seksueel), of om de straffeloosheid van overheidsfunctionarissen en corruptie te bestrijden. Zij betreurt met name het feit dat sommige van de ernstigste aanvallen op mensenrechtenactivisten, waaronder moorden, ontvoeringen en martelingen, nog steeds niet doeltreffend zijn onderzocht.

5. De Assemby doet derhalve een beroep op de lidstaten om dit te doen:

5.1. de mensenrechten en fundamentele vrijheden van mensenrechtenverdedigers respecteren, met inbegrip van hun recht op vrijheid en veiligheid, een eerlijk proces en hun vrijheid van meningsuiting, vergadering en vereniging;

5.2. zich onthouden van intimidatie of represailles tegen mensenrechtenverdedigers en hen beschermen tegen aanvallen of intimidatie door niet-overheidsactoren

5.3. ervoor te zorgen dat mensenrechtenverdedigers toegang hebben tot doeltreffende nationale rechtsmiddelen tegen schendingen van hun rechten, met name die welke verband houden met hun werk;

5.4. actiever een minnelijke schikking op grond van artikel 39 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (ETS nr. 5) voor te stellen in gevallen van duidelijke schending van de rechten van mensenrechtenverdedigers en advocaten die een verzoek indienen bij het Europees Hof voor de rechten van de mens;

5.5. doeltreffend onderzoek te doen naar alle gevallen van intimidatie of represailles tegen mensenrechtenverdedigers, met name in geval van moorden, fysieke aanvallen en bedreigingen;

5.6. een gunstig klimaat te scheppen voor het werk van mensenrechtenverdedigers, met name door de wetgeving te herzien en in overeenstemming te brengen met de internationale mensenrechtennormen, geen lastercampagnes tegen verdedigers en andere activisten uit het maatschappelijk middenveld te organiseren en dergelijke campagnes krachtig te veroordelen wanneer zij worden georganiseerd door niet- overheidsactoren;

5.7. mensenrechtenverdedigers aan te moedigen deel te nemen aan het openbare leven en ervoor te zorgen dat zij worden geraadpleegd over wetsontwerpen op het gebied van mensenrechten en fundamentele vrijheden, alsook over de regulering van hun activiteiten;

5.8. zich te onthouden van willekeurig toezicht op mensenrechtenverdedigers online en andere communicatiemiddelen;

5.9. de afgifte van noodvisa, verblijfsvergunningen of asiel aan mensenrechtenverdedigers die in hun eigen land gevaar lopen, te vergemakkelijken en hen, indien nodig, een tijdelijk toevluchtsoord te bieden;

5.10. volledig samenwerken met de commissaris voor de mensenrechten van de Raad van Europa bij de aanpak van individuele gevallen van vervolging van en represailles tegen mensenrechtenverdedigers;

5.11. de toereikendheid van hun inspanningen ter bescherming van mensenrechtenverdedigers sinds de goedkeuring van de Verklaring van de Verenigde Naties over mensenrechtenverdedigers en de Verklaring van het Comité van Ministers over de maatregelen van de Raad van Europa om de bescherming van mensenrechtenverdedigers te verbeteren en hun activiteiten te bevorderen, beoordelen aan de hand van concrete resultaten.

6. De Vergadering verwelkomt en stimuleert parlementaire initiatieven zoals dat van de Duitse Bondsdag, waarbij individuele parlementsleden zich bezighouden met gevallen van bedreiging, intimidatie of vervolging van mensenrechtenverdedigers.

De moderne inquisiteurs van de participatiewet

(over hardvochtigheid van wet- en regelgeving rond de uitvoering van de participatiewet)

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 1A
2513 AA Den Haag

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Parnassusplein 5
T 070 333 44 44
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
2021-0000067909

Datum 4 juni 2021
Betreft Uitkomsten rondetafelgesprekken Participatiewet en vervolgaanpak

In zijn brief over fraudeaanpak in de sociale zekerheid van 12 november 2020 legde toenmalig staatssecretaris Van ’t Wout uw Kamer drie concrete voorstellen voor ter verbetering van de balans binnen de gehele sociale zekerheid. Naast die actielijnen voor de bredere sociale zekerheid zijn aanvullende stappen nodig voor de Participatiewet.[1] In zijn brief van 19 januari 2021[2] informeerde hij u over een aanvullend traject ter verbetering van de Participatiewet, met name op die punten waar de regelgeving onevenredig hard uitpakt. Het onder de loep nemen van de Participatiewet past in een bredere discussie die zowel politiek, maatschappelijk als in de media wordt gevoerd. De discussie onderstreept terecht dat er structureel aandacht moet zijn voor de wijze waarop gemaakte wetgeving uitpakt in de praktijk.

De Participatiewet biedt een bijstandsuitkering voor iedereen die (tijdelijk) niet in staat is om zelfstandig in het levensonderhoud te kunnen voorzien. Iedereen moet er daarbij op kunnen vertrouwen dat bij bijstandsverlening oog is voor de menselijke maat. Het publieke debat en signalen van de VNG, Divosa en gemeenten hebben nadrukkelijk de vraag opgeworpen of hier in de Participatiewet en de daarbij horende uitvoeringspraktijk in voldoende mate sprake van is. In eerder aangehaalde brief van 19 januari jl. kondigde toenmalig staatssecretaris Van ’t Wout aan goed te onderzoeken waar en wanneer wet- en regelgeving in de praktijk niet uitpakt zoals beoogd en wat de mogelijkheden zijn om dit aan te pakken.

De eerste stap in dat traject vormde rondetafelgesprekken met gemeenten om een concreet beeld te krijgen waar hardheden binnen de uitvoering van de Participatiewet optreden. Die stap is nu afgerond en ik informeer u hierbij over de bevindingen. De bevindingen bevestigen dat op onderdelen sprake is van knelpunten, zoals ook meermalen is onderstreept in uw Kamer. Daarnaast zijn verschillende moties die zich richten op mogelijke hardheden binnen de

[1] Kamerstukken II 2020/21, 17050, nr. 596.
[2] Kamerstukken II 2020/21, 34352, nr. 207.

participatiewet aangenomen[3] en een initiatiefwet is geconsulteerd.[4] Ik deel het gevoel van urgentie. Ik besef echter ook dat het niet bij mijn demissionaire status past om te beslissen over fundamentele wijzigingen binnen de Participatiewet. Die vraag hoort thuis bij een volgend kabinet.

Ik wil de komende periode daarom gebruiken om de vanuit de rondetafels voortgekomen oplossingsrichtingen uit te werken tot concrete (beleids-)initiatieven, zodat mijn opvolger met de nodige voortvarendheid dit dossier ter hand kan nemen. Ik doe dat niet alleen, maar kies voor een aanpak samen met gemeenten en betrokkenen (bijstandsgerechtigden, belangenorganisaties, kennisinstituten en andere stakeholders). Verderop in deze brief zet ik mijn aanpak hiervoor nader uiteen.

Uitkomsten rondetafelgesprekken
Het doel van de rondetafels was om door middel van gesprekken te komen tot een eerste inventarisatie van als onevenredig ervaren hardheden in de Participatiewet. In de afgelopen periode hebben drie ambtelijke rondetafelgesprekken met gemeenten plaatsgevonden. Daarbij zijn verschillende casussen en thema's aan de orde gekomen en deze heb ik ook in een separate rondetafel met bestuurders besproken. Daarnaast is in een apart rondetafelgesprek met de Sociale Verzekeringsbank (SVB) gesproken over de uitvoering van de aanvullende inkomensvoorziening ouderen (AIO)[5] en hebben mij ook via andere wegen signalen bereikt, zoals bijvoorbeeld het signaal rond beëindiging van de algemene bijstand bij gedwongen opgenomen psychiatrische patiënten in tegenstelling tot vrijwillig opgenomen psychiatrische patiënten voor wie dat niet geldt.[6]

Rondetafelgesprekken gemeenten
De rondetafels leidden tot constructieve en open gesprekken. Aan de hand van persoonlijke ervaringen en casuïstiek uit de uitvoeringspraktijk is de volle breedte van de Participatiewet aan de orde gekomen, met thema's zoals handhaving, het middelenbegrip, re-integratie, de normensystematiek en hardheidsclausules. De - soms onevenredig harde - effecten voor bijstandsgerechtigden doen zich daarbij op verschillende momenten binnen het proces voor: tijdens de aanvraag, gedurende de bijstandsverlening en soms ook (nog lange tijd) na afloop van de uitkering.

Tijdens de rondetafelgesprekken is specifiek ingezoomd op onwenselijke hardheden. Het algemene beeld is dat in het overgrote deel van de gevallen zaken goed lopen bij de verstrekking van bijstandsuitkeringen. Dat is ook iets waar we trots op mogen zijn. De bevindingen van de rondetafelgesprekken laten echter ook zien dat er op onderdelen knelpunten zijn. Het gaat om elementen die in de ervaringen van gemeenten een hardvochtig resultaat tot gevolg kunnen hebben.

---

[3] Het hervormen van de Participatiewet waarbij vertrouwen de basis is (24515, nr. 588); Voor mensen in de bijstand een landelijke vrijstelling van giften realiseren (24515, nr. 580); het aanvullen van de jongerenuitkering tot een volwaardige uitkering (24515, nr. 583); het uitsluiten van daklozen, mantelzorgers en kwetsbare jongeren van de kostendelersnorm (24515, nr. 583).
[4] Deze initiatiefwet geeft gemeenten meer beleidsvrijheid om te beslissen of zij bijstand terugvorderen en een boete opleggen bij schending van de inlichtingenplicht.
[5] De AIO is gebaseerd op de Participatiewet; de AIO-uitkering vult een AOW-pensioen indien nodig aan tot bijstandsniveau.
[6] Zoals ook aan de orde is gekomen tijdens het mondelinge vragenuur van 18 mei 2021 naar aanleiding van bijgaand artikel: https://www.parool.nl/columns-opinie/opinie-de-bijstand-stoppen-van-psychiatrisch-patienten-wie-bedenkt-dat~b65b5c47/.

Daarbij is het van belang te beseffen dat de ingebrachte hardheden mede hun grondslag vinden in eerder gemaakte bewuste keuzes van de wetgever. Keuzes die zijn gemaakt om meer uniformiteit in de uitvoering te creëren via centrale wetgeving, het draagvlak voor ons sociale stelsel te behouden door onder andere handhaving en om de activerende functie van de wet te versterken. Daarbij is de doelgroep van de bijstand door de jaren heen ook veranderd[7]. Deze elementen blijven van belang. De huidige signalen wijzen echter op een bepaalde mate van disbalans.

Binnen de gevoerde rondetafelgesprekken zijn in dat kader vier rode draden te herkennen: (1) het soms gebrekkige wederzijdse vertrouwen als uitgangspunt; (2) striktheid die soms leidt tot rigiditeit en onredelijkheid; (3) complexiteit van de regelgeving, ook voor de professionals; (4) en het tekort aan ruimte voor maatwerk in regels en capaciteit dat door professionals wordt ervaren.

Hieronder beschrijven we elk van deze hoofdthema's kort; met casuïstiek worden de rode draden concreet gemaakt. Om privacyredenen zijn de namen in de casussen gefingeerd.

1. <u>Wederzijds vertrouwen vergroten</u>

De gemeente heeft een signaal ontvangen dat Thomas naast zijn bijstand klusjes verricht. Bij nader onderzoek blijkt van "zwart werk" geen sprake. Wel ziet de gemeente op de bankafschriften stortingen door de moeder van Thomas. Hij geeft aan dat hij regelmatig boodschappen voor zijn moeder doet, als hij toch al naar de winkel gaat. Thomas kan echter, naast een achteraf door zijn moeder opgestelde verklaring, geen bewijs hiervoor aanleveren. De gemeente moet een afweging maken. Hierbij vormt de rechtmatige uitvoering op basis van bewijsstukken, waarop de gemeente wordt gecontroleerd, een relevante factor. De gemeente kan Thomas geloven of de stortingen - als Thomas geen ander bewijs heeft - aanmerken als inkomen. In het laatste geval wordt de te veel verstrekte bijstand, in lijn met de wet, teruggevorderd.

De Participatiewet kent een strikt regime qua herziening, terugvordering en boetes als het om schending van de inlichtingenplicht gaat. Uitgangspunt is dat een strikt handhavingsbeleid een potentiële regelovertreder afschrikt. Maar regelovertreding gebeurt niet altijd bewust. Er is behoefte aan regelgeving die meer dan nu het geval is gebaseerd is op vertrouwen; het uitgangspunt dat mensen zich aan regels houden wanneer ze die regels kennen en begrijpen wat van hen gevraagd wordt. Dat betekent overigens niet dat voor sanctionering van de regelovertreding geen plaats meer is, zeker waar het om bewust handelen gaat. Het betekent wel dat de regelgeving meer gericht moet zijn op herkenbaarheid van de norm.[8]

2. <u>Heldere kaders</u>

Fatima's WW-uitkering eindigt en zij heeft bijstand aangevraagd. Door de overgang naar de bijstand heeft ze te weinig geld om haar huur te betalen. Zij leent van een vriendin, die het geld op haar rekening stort. Fatima betaalt meteen na de storting de huur. Dat het geld (kort) op Fatima's eigen rekening heeft gestaan, houdt in dat ze vrijelijk over het geld heeft kunnen beschikken. Fatima had deze storting dan ook aan de gemeente moeten melden. De gemeente constateert de storting bij een latere controle. De uitvoering staat daardoor voor de vraag of ze de ontvangen gelden moeten aanmerken als voor de bijstand in aanmerking te nemen middelen. De gemeente besluit de teveel ontvangen bijstand terug te vorderen. legt een boete op.

Een aantal bepalingen binnen de Participatiewet is strikt of heeft in de uitvoering een strikte uitleg gekregen, deels doordat in de jurisprudentie verankerde grenzen (wat mag), in de uitvoering hun weg hebben gevonden als "wat moet". Zo ziet de bovenbeschreven casus van Fatima op een situatie waarbij de Centrale Raad van Beroep[9] heeft aangegeven dat de gemeente zo *kan* handelen (de gemeente heeft de ruimte om consequenties te verbinden aan het feit dat Fatima zelf mocht bepalen waarvoor zij het geld gebruikte). Door verschillende gemeenten wordt dit echter ervaren als dat zij gehouden zijn de wet zo uit te voeren. Een relevante factor bij de besluitvorming is dan ook de accountantscontrole op de rechtmatige uitvoering. Een op de omstandigheden afgestemde uitvoering vraagt daarom meer om kaders, waarbinnen het aan de uitvoerder is om vanuit zijn professionaliteit een individuele afweging te maken.

3. Een duidelijke, eenvoudige wet

> *Karin ontvangt bijstand. Zij woont samen met haar vijf kinderen, waarvan er twee meerderjarig zijn. Beide meerderjarige kinderen volgen een opleiding, maar de oudste besluit deze te stoppen om mantelzorg te kunnen verlenen aan zijn jongste gehandicapte broertje. Mevrouw meldt dit niet aan de gemeente. Het stoppen met de opleiding heeft echter gevolgen voor de op Karin van toepassing zijnde bijstandsnorm. Feitelijk heeft zij over de periode na studiebeëindiging van haar zoon te veel bijstand ontvangen. Die bijstand vordert de gemeente terug en daarnaast wordt beoordeeld of er sprake is van boetewaardig gedrag. De gemeente constateerde dat dit niet het geval was.*

De wet is complex en vraagt veel van het denk- en doenvermogen[10] van burgers. Gehanteerde begrippen en aan de wet verbonden verplichtingen sluiten qua invulling niet aan bij de belevingswereld van een groot deel van hen. Dat schuurt, zeker nu een deel van de arbeidsbeperkten - waarbinnen ook de LVB-doelgroep - sinds 2015 ook onder de Participatiewet valt. Eenvoudig in de praktijk toe te passen verplichtingen verminderen het beroep op het doenvermogen en verhogen daarom de kans dat mensen de regels (kunnen) naleven, zodat ze ook volgens de bedoeling van de wet geholpen kunnen worden.

4. Meer ruimte voor maatwerk

> *Amir is dakloos. Hij krijgt een woning aangeboden, maar hij draagt ook zorg voor een oudere vriendin. Die zorg is zo omvangrijk dat eigenlijk moet worden aangenomen dat hij daar zijn hoofdverblijf heeft. De vriendin heeft een AOW-uitkering. Hoofdverblijf bij de vriendin houdt in dat Amir's uitkering moet worden beëindigd, hij de aangeboden woning niet kan accepteren en dat de feitelijke dakloosheid blijft voortbestaan. Met de nodige inzet van de consulent is alsnog maatwerk toegepast en is er afgeweken van de – mede door de jurisprudentie vormgegeven – kaders rond hoofdverblijf. Amir heeft zijn bijstandsuitkering behouden en een eigen woning toegewezen gekregen.*

De behoefte aan maatwerk is momenteel erg groot. De ruimte daarvoor is echter beperkt. Het spanningsveld is zichtbaar bij zowel re-integratie als de uitkeringsverstrekking. Dit knelpunt vindt zijn oorzaak zowel in de regelgeving zelf, als in de capaciteit: maatwerk kost simpelweg meer tijd. Regelgeving die

[9] ECLI:NL:CRVB:2017:1055.
[10] Met denk- en doenvermogen wordt in dit kader gedoeld op zowel het kennen van de regel als het in specifieke situaties daarnaar kunnen handelen.

beter aansluit bij de mensen die er een beroep op doen, pakt minder vaak onredelijk uit. Dat kan de behoefte aan maatwerk verkleinen, verlaagt daardoor de werkdruk en zorgt ervoor dat de focus van de dienstverlening kan worden gelegd bij de persoonlijke- en maatschappelijke omstandigheden van mensen.

Rondetafelgesprek SVB

> *Frans is 79 jaar en heeft een AIO-uitkering. Vanwege zijn verslechterde gezondheid is hij opgenomen in een verpleeghuis. Gezien alles wat er speelt, laat Frans na dit aan de SVB te melden. De SVB ontvangt de melding dat Frans in een verpleeghuis is opgenomen acht maanden nadien. Conform de wet wordt de uitkering van Frans – vanaf de datum waarop de opname drie maanden onafgebroken heeft geduurd - verlaagd naar de norm 'in inrichting verblijvend'. De teveel verstrekte AIO dient te worden teruggevorderd. Tegelijkertijd lopen de woonlasten van Frans gewoon door. Hiervoor kan hij bijzondere bijstand aanvragen bij de gemeente. Op grond van de Participatiewet wordt bijstand vanaf datum aanvraag en niet met terugwerkende kracht verleend. Gemeenten kennen veelal wel een vorm van coulance als het om bijzondere bijstand gaat, maar ook dan is de periode van terugwerkende kracht beperkt. Dit leidt bij Frans tot een financieel probleem.*

In het gesprek met de SVB is een aantal gelijksoortige knelpunten naar voren gekomen als bij de gesprekken met gemeenten; onder andere met betrekking tot de complexiteit van de wet en de behoefte aan ruimte voor maatwerk.
Er zijn ook verschillen. Die hebben deels te maken met de specifieke kenmerken van mensen die recht hebben op een aanvullende inkomensvoorziening ouderen zoals deze door de SVB wordt uitgevoerd. Daarbij zet de SVB intensief in op het realiseren van maatwerk binnen de huidige juridische kaders.[11] Dat geeft soms ook aanleiding om beleidsregels aan te passen. Bij het opstellen van nieuwe beleidsregels is burger- en maatwerkvriendelijkheid het credo.[12]

[11] Onder andere met Garages De Bedoeling en Maatwerkplaatsen.
[12] Daarnaast is de SVB dit jaar begonnen aan een vierjarig project om haar bestaande beleidsregels proactief burger- en maatwerkvriendelijk te maken.

Mogelijke oplossingsrichtingen
Bij de rondetafelgesprekken zijn ook mogelijke oplossingsrichtingen door de verschillende gesprekspartners ingebracht. Daarbij is zowel gekeken naar mogelijke wijzigingen in de regelgeving als binnen de uitvoering daarvan.

Fundamenten van de Participatiewet
De geconstateerde 'kloof' tussen algemene uitgangspunten(/systematiek) van de Participatiewet en feitelijke leef- en woonomstandigheden van mensen wordt nu - waar mogelijk - overbrugd door maatwerk. Knelt wetgeving te veel, dan staat het (grotere) beroep op maatwerk op gespannen voet met de in de uitvoering aanwezige capaciteit. Bovendien kan maatwerk dan ook willekeur in de hand werken, nu dit goeddeels afhankelijk is van de assertiviteit van de bijstandsgerechtigde of de professionaliteit van de ambtenaar. Dat is onwenselijk. De menselijke maat hoort – zo gaven de deelnemers aan de rondetafelgesprekken aan – krachtig verankerd te zijn in wet- en regelgeving. Niet (alleen) door ruimte te bieden tot maatwerk (om zo onbedoelde hardheden binnen het eindresultaat te nuanceren), maar ook door deze in de basis van de uitvoering sterker vast te leggen. Dat vraagt om een bredere heroverweging van de fundamenten van de Participatiewet; een verdiepingsslag, waarbij grondslagen van het beleid tegen het licht worden gehouden. Gemeenten roepen daarbij op om niet enkel te sleutelen aan losse onderdelen van de wet (wat eveneens de complexiteit verhoogt), maar om de Participatiewet fundamenteel en in zijn geheel te bezien. Om in de woorden van een van de deelnemers te spreken: "Ga geen nieuwe komma's aan de wet toevoegen, maar herzie en vereenvoudig".

Een belangrijk element daarbij is vertrouwen. Dit is deels een bejegeningskwestie en betreft dus de uitvoering, maar de Participatiewet kan deze houding wel meer stimuleren door bijvoorbeeld – in plaats van strak voorschrijvend – juist een (bredere) ruimte te beschrijven waarbinnen rechtmatig kan worden gehandeld. Een handelingskader voor de professional waarbij rekening kan worden gehouden met de maatschappelijke context, zodat de menselijke maat beter wordt geborgd. Ook door het gehanteerde begrippenkader binnen de wet meer te laten aansluiten bij de belevingswereld van de bijstandsgerechtigde kan begrip en daarmee naleving worden verhoogd.

Vakmanschap
Willen we dat de menselijke maat leidend is in de uitvoering van Participatiewet, dan moet ook aandacht worden besteed aan de benodigde professionaliteit in de uitvoering.[13] Gemeenten geven aan dat dit vraagt om een investering in vakmanschap; zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin. Daarbij vragen zij ook aandacht voor de (financiële) middelen om (beleids-)interventies daadwerkelijk te kunnen realiseren.

Vervolgaanpak: gezamenlijke opgave
Doel van de rondetafelgesprekken was om signalen van de uitvoering te inventariseren. In de gesprekken zijn mogelijke oplossingsrichtingen ingebracht om bijstandsverlening vorm te geven vanuit vertrouwen en met oog voor de menselijke maat, en zo situaties van onredelijke hardheid in de toekomst te voorkomen. Meer werken vanuit preventie en vertrouwen, minder en eenvoudigere regels, meer kaders en uitvoering vanuit herkenbare normen.

[13] Y.E. Schuurmans, A.E.M. Leijten & J.E. Esser, Bestuursrecht op Maat (in opdracht van BZK), Leiden: Universiteit Leiden 2020, p. 35 en 56.

Dit zijn oplossingsrichtingen die vragen om een andere benadering, een andere aanpak en mogelijke wijzigingen van wet- en regelgeving. Het gaat dan om een samenspel van interventies. Er ligt hier een gezamenlijke opgave, reden waarom ik kies voor een aanpak samen met gemeenten en andere betrokken stakeholders bij het uitwerken van concrete oplossingsrichtingen. Om daar invulling aan te geven wil ik – als vervolgstap op de rondetafelgesprekken – in gezamenlijkheid de opgehaalde perspectieven verrijken en de analyse verdiepen. Centraal daarbij staat het perspectief van de bijstandsgerechtigde. Gewerkt wordt vanuit een breed draagvlak, waarbij steeds oog is voor een goede uitvoerbaarheid van de mogelijke oplossing, om ook de effectiviteit van het beleid te borgen. Daarbij zal ik ook expliciet aandacht vragen voor quick wins – relatief snel implementeerbare oplossingen waarmee de scherpe randen van de geconstateerde hardheden kunnen worden afgevlakt, zoals ik deze ook met betrekking tot de beëindiging van de algemene bijstand bij gedwongen opname heb toegezegd.

Vanuit de juiste balans en samenhang
In de verdere uitwerking wordt gezocht naar een evenwichtige koers. Het maatschappelijke debat verloopt soms als een pendule; van een roep om maatwerk en dienstverlening tot stevige handhaving. Het gaat om de juiste balans tussen oog voor de menselijke maat, recht doen aan het vangnetkarakter van de bijstand en behoud van solidariteit en draagvlak voor het sociale zekerheidsstelsel. Eerder is ook het rapport Tijdelijke Commissie Uitvoeringsorganisatie (TCU) aan uw Kamer verzonden, met als reactie op dat rapport dat er wordt gekeken naar een aanpak voor verbeterde dienstverlening in den brede. Ten behoeve van eenduidige en toekomstbestendige wetgeving is het daarnaast van belang om wijzigingen in (de uitvoering van) de Participatiewet in samenhang te bezien met de bredere (rechts-)ontwikkeling. Zo is bijvoorbeeld de inlichtingenplicht en het daarbij horende sanctiestelsel in de verschillende uitkeringswetten op een gelijksoortige wijze geregeld. In het vervolgtraject wordt daarom nadrukkelijk de samenhang gezocht met de in de brief van 12 november 2020 aangekondigde trajecten inzake het handhavingsbeleid in de sociale zekerheid[14], de doorlichting van wetten en regelingen op hardvochtige effecten (motie Omtzigt[15]), het traject Werk aan uitvoering[16] en het meer centraal stellen van de menselijke maat in het bestuursrecht. In het vervolg worden de verschillende moties die dit thema raken meegenomen.[17] Daarnaast zullen bevindingen vanuit het in oprichting zijnde Signaleringsteam daar waar mogelijk meegenomen worden in het verdere beleidsvormende traject.[18] Streven is daarbij dat het Signaleringsteam voorjaar 2022 zijn eerste rapportage oplevert, die - voorzien van een beleidsreactie - aan uw Kamer wordt verzonden.

[14] Kamerstukken II, 2020/21, 17 050, nr. 596.
[15] Kamerstukken II, 2020/21, 35510, nr. 13.
[16] Kamerstukken II, 2020/21, 29362, nr. 290.
[17] Het hervormen van de Participatiewet waarbij vertrouwen de basis is (24515, nr. 588); Voor mensen in de bijstand een landelijke vrijstelling van giften realiseren (24515, nr. 580); het aanvullen van de jongerenuitkering tot een volwaardige uitkering (24515, nr. 583); het uitsluiten van daklozen, mantelzorgers en kwetsbare jongeren van de kostendelersnorm (24515, nr. 583).
[18] In de Kamerbrief van 19 januari jl. is de inrichting van een Signaleringsteam met de VNG, de SVB, de Landelijke Cliëntenraad en de Inspectie SZW aangekondigd. Het doel is om de signalen van burgers en professionals die tegen de hardheid van de participatiewet aanlopen actief te benutten voor noodzakelijke aanpassingen in beleid, regelgeving of de uitvoering.

Met de bovengeschetste aanpak wil ik er voor zorgen dat een toekomstig kabinet meteen bij haar aantreden zo concreet mogelijk kan worden geadviseerd over in te zetten acties voor zowel de korte als de langere termijn. Gedurende de demissionaire status van het kabinet zeg ik uw Kamer toe periodiek te informeren over de voortgang van dit traject.

Datum
4 juni 2021

Onze referentie
2021-0000067909

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

W. Koolmees

Bijlage: Opdrachtomschrijving onderzoek naar hardvochtige effecten

Aanleiding
In de kinderopvangtoeslagaffaire is onder meer geconstateerd dat de wetgeving (AWIR en WKO) een aantal strikte eisen kent, waaronder de 'alles of niets' benadering. Mede door die strikte eisen werden ouders geconfronteerd met hoge terugvorderingen. Naar aanleiding van het rapport 'Ongekend onrecht' van de parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag (POC KOT) heeft het kabinet maatregelen aangekondigd. In het debat over het rapport is een aantal moties aangenomen.
De motie Omtzigt c.s. (35510, nr. 13) verzoekt de regering, met behulp van een externe partij een onderzoek uit te voeren met als doel een doorlichting van andere wetten en regelingen waar hetzij de wet, hetzij de uitvoering hardvochtige effecten heeft op groepen burgers, en hierbij gebruik te maken van reeds bestaande onderzoeken; verzoekt de regering, tevens deze partij in ieder geval te laten kijken naar de Participatiewet, het pgb en de wetten die door het UWV worden uitgevoerd; verzoekt de regering, tot slot een voorstel voor een dergelijk onderzoek binnen drie weken aan de Kamer voor te leggen, burgers de mogelijkheid te geven om voorbeelden aan te leveren, en een eerste rapportage voor 1 juli aan de Kamer te doen toekomen.

Context
De motie sluit aan op de inzet van het kabinet. Het is van belang dat sprake is van gebalanceerde wetgeving met oog voor de menselijke maat. Het is de taak van de overheid om actief te monitoren hoe wet- en regelgeving in de praktijk uitpakt voor burgers en in te grijpen waar dat nodig is. In de kabinetsreactie op het rapport 'Ongekend onrecht' is dan ook aangegeven dat het kabinet actief gaat inventariseren bij de uitvoering, belangenorganisaties en de Nationale ombudsman welke mogelijke hardheden er in wet- en regelgeving en in de uitvoering ervan bestaan die mensen in de knel kunnen brengen.
Daarnaast is er nog een motie aangenomen die verzoekt om het onderzoeken van hardvochtige effecten: de motie Ploumen / Jetten (35510, nr. 24) die is ingediend naar aanleiding van de kinderopvangtoeslagaffaire verzoekt het kabinet een uitgebreide inventarisatie te maken van de terreinen waarop wetgeving hardvochtig uitpakt voor mensen en voorstellen te doen om hardheidsclausules in de verschillende wetten op te nemen. Deze motie wordt door de verschillende departementen in separate onderzoeken opgepakt.

Tevens zijn moties aangenomen die vragen om onderzoek naar en aanpassingen in het bestuursrecht en die vragen om het opnemen van hardheidsclausules.

Focus en afbakening

Deze offerteaanvraag richt zich op de uitwerking van het gevraagde externe onderzoek uit de motie Omtzigt c.s. (stap 4 uit onderstaande opsomming). In de kamerbrief over de opvolging van deze motie[1] worden 4 stappen aangekondigd:

1. Eerder aangekondigd traject om samen met gemeenten, via rondetafelgesprekken, actief te inventariseren waar de Participatiewet in de praktijk te hard uitpakt. Daarnaast wordt onder meer samen met de VNG, de Landelijke Cliëntenraad en de Inspectie SZW een signaleringsteam ingericht om de signalen van burgers en professionals over hardheid in de Participatiewet actief te benutten.
2. Onderzoek naar het handhavings-instrumentarium in de sociale zekerheid. Hierbij wordt, conform de motie van het lid G. van Dijk c.s.[2], gekeken naar de mate waarin sancties in verhouding staan tot de verwijtbaarheid.

Deze twee trajecten lopen reeds en de (tussentijdse) resultaten hiervan moeten worden benut in het externe onderzoek. Aanvullend wordt ingezet op:

3. UWV en SVB gaan structureel signalen, klachten en bezwaar- en beroepszaken scannen op signalen die een aanwijzing kunnen zijn voor elementen in wet- en regelgeving die mogelijk te hard uitpakken. Daarvoor benutten zij onder meer de bestaande klantmonitors en klachtenbeelden. Hetzelfde doen zij voor de casussen die worden behandeld door de maatwerkplaatsen binnen hun organisaties. Hierbij betrekt SZW de signalen van burgers die voortkomen uit het Landelijk Escalatieteam (LET) en bij de departementen van SZW en VWS binnen komen en betrekking hebben op UWV en SVB. Dit dient als input voor het externe onderzoek waarin een oordeel wordt geveld over hardvochtige effecten (stap 4).

[1] Kamerstukken II, 2020–2021, 26 448, nr. 643
[2] Conform motie Kamerstukken II, 2020 – 2021, 35374, nr. 15

4. Extern onderzoek naar de mogelijke hardvochtigheid van wet- en regelgeving per wet waarbij bovengenoemde informatie wordt betrokken, burgers ook zelf zaken kunnen melden (al dan niet via cliëntenraden) en waarin een analyse wordt gedaan van de signalen uit de verschillende wetten.

Afbakening extern onderzoek (stap 4)
Signalen over mogelijke hardvochtige effecten staan centraal in het onderzoek. Deze volgen uit het signaleringsteam/rondetafelgesprekken Participatiewet (stap 1), het lopende onderzoek naar sancties en verwijtbaarheid in handhaving sociale zekerheid (stap 2), de analyse klachten, bezwaar- en beroepszaken en maatwerksignalen door UWV en SVB (stap 3) en uit aanvullend onderzoek naar signalen in de uitvoering van de Participatiewet, de Banenafspraak, het pgb en de UWV-wetten van:

- Burgers (bijvoorbeeld via signalen bij uitvoerders en departementen)
- Sociale advocatuur en Centrale raad van beroep,
- Nationale ombudsman en eventueel lokale ombudsman
- Belangenverenigingen (bijvoorbeeld Landelijke cliëntenraad, Ieder(in), Per Saldo)
- Ministerie van SZW
- Ministerie van VWS
- Inspectie SZW, Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd
- Medewerkers UWV, SVB en gemeenten met beslissingsbevoegdheid inzet voorzieningen, zoals bijstandsconsulenten en wijkteamcoaches
- Gemeenten (via de VNG)
- Sociaal Cultureel Planbureau

Het onderzoek richt zich op:

- Participatiewet
- Banenafspraak
- UWV-wetten
- Ministeriële regeling persoonsgebonden budget

De motie verzoekt expliciet om burgers de mogelijkheid te geven voorbeelden aan te leveren over hardvochtige effecten. Hier wordt deels invulling aan gegeven door het analyseren van bestaande signalen, klachten en bezwaar- en beroepszaken door de uitvoering en het bespreken van signalen met de Ombudsman en belangenverenigingen. Het onderzoeksbureau wordt gevraagd een voorstel te doen voor dataverzameling en -analyse van signalen uit de diverse bronnen en wat hierop aanvullend nodig is.

Relevante ontwikkelingen en stukken

- Over de opvolging van motie Omtzigt is een brief gestuurd aan de Tweede Kamer[3].
- Het onderzoeksbureau dient in elk geval gebruik te maken van de resultaten uit de rondetafelgesprekken met gemeenten en het onderzoek naar het handhavings-instrumentarium in de sociale zekerheid.
- In de kabinetsreactie op het onderzoeksrapport Ongekend onrecht heeft het kabinet toegezegd breder op zoek te gaan naar knelpunten in de regelgeving die in de praktijk te hard uitpakt. UWV en de SVB vatten deze knelpunten in een brief die in voor het zomerreces met de Stand van de uitvoering sociale zekerheid aan de Tweede Kamer worden gestuurd.
- Het POK-rapport maakt duidelijk dat de algemene beginselen van behoorlijk bestuur een betere doorwerking moeten krijgen in beleid en wetgeving, zodat wetgeving in de toepassing rechtvaardig uitpakt. Zoals vermeld, zet het kabinet stappen voor een nadere regeling van de verhouding tussen het evenredigheidsbeginsel en sectorale wetten. BZK start een traject rond de toepassing van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Hardvochtigheid

Wetgeving kan soms hard uitpakken. We kunnen ons voorstellen dat de oorzaken van hardvochtige effecten divers zijn. Voor het externe onderzoek is een breed geaccepteerde definitie van hardvochtigheid nodig, juist omdat verschillende partijen een ander beeld kunnen hebben bij wat hardvochtig is. Het is niet te verwarren met klanttevredenheid, die vaker onderwerp van

[3] Kamerstukken II, 2020–2021, 26 448, nr. 643

onderzoek is. Ook moeten de hardvochtige effecten empirisch aantoonbaar en meetbaar zijn. Hardvochtige effecten zullen veelal – en misschien wel altijd – onbedoeld en ongewenst zijn, maar hoe en door wie dit kan worden vastgesteld is op voorhand niet te zeggen. Onder welke omstandigheden slaat "streng maar rechtvaardig" om in "te streng en onrechtvaardig"? Daarnaast is er ook een tijdsdimensie: wat op een bepaald moment als een wenselijke en heldere beleidslijn wordt gezien, kan een aantal jaren later als minder wenselijk worden opgevat, nog zonder dat dit heeft geleid tot veranderingen in wet en/of uitvoering. Tenslotte dient er aandacht te zijn voor de afspraken die zijn gemaakt tussen beleid en uitvoering en voor de discretionaire bevoegdheden en

maatwerkmogelijkheden in de uitvoering. Bij de afbakening van het onderzoek en de onderzoeksvragen wordt nader op deze aspecten ingegaan.

Onderzoeksvragen

Hoofdvraag

Welke hardvochtige effecten voor groepen burgers treden op bij de uitvoering van de wet- en regelgeving van de Participatiewet, de UWV-wetten, de Banenafspraak en het pgb, met welke impact op burgers en wat zijn mogelijke handelingsperspectieven?

Deelvragen

1. Wat is een gedragen en werkbare definitie van hardvochtigheid, op basis van de input van de bovenstaande maatschappelijke partijen?
2. Wat is een passend beoordelingskader om de hardvochtige effecten in de uitvoering van wetten, of in de samenloop van wetten, vast te stellen?
   - Welke effecten zijn hardvochtig en vanuit welk perspectief?
   - Is het mogelijk om vast te stellen hoe vaak deze effecten optreden en of bepaalde groepen burgers hier vaker mee worden geconfronteerd dan andere groepen?
   - Welke gradaties in hardvochtige effecten zijn er te maken?
   - Als gevolg waarvan treden hardvochtige effecten op?
3. Wat zijn de gevolgen van hardvochtige effecten op burgers en hoe beleven ze deze?
4. Welke ruimte is er in wet- en regelgeving en in de uitvoering ervan om hardvochtige effecten te voorkomen?
5. Welke handelingsperspectieven zijn er om hardvochtige effecten terug te dringen?

Het onderzoeksbureau wordt gevraagd een nader onderbouwde en beredeneerde onderzoeksmethode te formuleren waarmee de onderzoeksvragen worden beantwoord, waarbij in ieder geval interviews met de eerdergenoemde actoren horen. Het onderzoeksbureau wordt gevraagd om in de onderzoeksopzet rekening te houden met de fasering zoals hieronder beschreven.

Doelstelling

- Een gedragen definitie van hardvochtigheid
- Inzicht in hardvochtige effecten in de Participatiewet, de Banenafspraak, de UWV-wetten en in het persoonsgebonden budget (pgb), die ofwel in de wet ofwel in de uitvoering daarvan ontstaan voor groepen burgers.
- Voorstel voor handelingsperspectieven

Planning en fasering

De hoofdvraag en deelvragen dienen beantwoord te worden in een onderzoeksrapport. Vanwege het belang van het onderzoek willen we de Tweede Kamer informeren over de resultaten van de verschillende fases van het onderzoek. Daarnaast is afstemming, onafhankelijkheid en gedegen onderzoek belangrijk. Dit alles kost tijd.

We vragen het onderzoeksbureau om in hun aanpak rekening te houden met de verschillende fases:

		juli	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	april	mei	juni
Definitie hardvochtigheid	Afstemmen plan van aanpak												
	Inventarisatie begrip hardvochtigheid												
	Opstellen kader bepaling hardvochtigheid												
	Akkoord op definitie hardvochtigheid door klankbordgroep												
	Definitie hardvochtigheid naar Tweede Kamer en Nationale Ombudsman												
Tussentijdse resultaten	Beantwoorden onderzoeksvragen												
	Analyse klachten, bezwaar en beroep												
	Tussentijdse resultaten naar klankbordgroep												
	Tussentijdse resultaten naar Tweede Kamer en Nationale Ombudsman												
Eindrapport	Vervolg beantwoorden onderzoeksvragen												
	Voorstellen voor handelingsperspectieven												
	Opleveren concept eindrapport												
	Opleveren eindrapport aan klankbordgroep												
	Eindrapport naar Tweede Kamer												

- een tussenproduct met de voorgestelde definitie van hardvochtigheid dient te worden opgeleverd aan de opdrachtgever en klankbordgroep in oktober 2021. Na akkoord kan het onderzoek worden vervolgd.
- in december 2021 worden de tussentijdse resultaten, op basis van een tussenproduct van het onderzoek gedeeld met de Tweede Kamer.
- Het eindrapport dient in juni 2022 gereed te zijn. Een conceptversie dient begin mei beschikbaar te zijn.

Opdrachtverlening, aansturing en begeleiding

De gedelegeerd opdrachtgever van dit onderzoek is de directeur van de directie Stelsel en Volksverzekeringen (SV). De uitvoering wordt begeleid door een begeleidingscommissie en een (bestuurlijke) klankbordgroep met een onafhankelijke voorzitter.

Dit is een inhoudelijk complex onderzoek; het is niet evident wat een hardvochtig effect is en tegelijkertijd is er veel gelegen aan die definitie in dit onderzoek en de uiteindelijke bevindingen van dat onderzoek. We voorzien dat het betrekken van een wetenschappelijk perspectief meerwaarde heeft op bepaalde kritieke momenten in het onderzoek. Bij het samenstellen van de klankbordgroep dient het wetenschappelijk perspectief meegenomen te worden, om het onderzoeksbureau van advies te voorzien en uit te dagen.

Begeleidingscommissie
Er wordt vanuit de directie SV een begeleidingscommissie ingesteld die het externe bureau aanstuurt. De commissie ziet toe op de voortgang van het onderzoek en is sparringpartner voor het onderzoeksbureau voor alle voorkomende inhoudelijke en procedurele vragen. De penvoerder van de begeleidingscommissie heeft daarbij de volgende taken (1) vormt het secretariaat van de begeleidingscommissie (2) onderhoudt het contact met het onderzoeksbureau namens de opdrachtgever.

De begeleidingscommissie en het onderzoeksteam komen op regelmatige basis bij elkaar, de frequentie is nog overeen te komen. Daarnaast is de Begeleidingscommissie tijdens informele momenten beschikbaar voor vragen vanuit het onderzoeksteam. De begeleidingscommissie bestaat uit leden vanuit o.a. SZW, VWS, UWV, SVB en VNG.

Klankbordgroep
In de klankbordgroep zijn drie perspectieven vertegenwoordigd: wetenschap, beleid/uitvoering en de burger. De klankbordgroep heeft een onafhankelijke voorzitter en een of meerdere leden vanuit de wetenschap. Daarnaast bestaat de klankbordgroep uit directeuren vanuit verschillende organisaties (beleid en uitvoering: SZW, VWS, SVB, UWV). Tot slot wordt het burgerperspectief vertolkt. De klankbordgroep ziet erop toe dat het onderzoek op de juiste wijze wordt uitgevoerd. De klankbordgroep komt in ieder geval vier maal bijeen (bij aanvang, bij het bepalen van de definitie over hardvochtigheid, halverwege en bij afronding van het onderzoek).

Rol Nationale ombudsman
De Nationale ombudsman is een van de bronnen die we bevragen bij het ophalen van signalen en bij het vaststellen van de definitie. Daarnaast informeren we hem over de planning van het onderzoek en de (tussentijdse) resultaten, zodat hij zijn advies kan uitbrengen indien hij dit wenst.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Aan alle gemeenten
T.a.v. de raadsgriffier

doorkiesnummer	uw kenmerk	bijlage(n)
(070) 373 8707		1
betreft	**ons kenmerk**	**datum**
Goed Bezig: de betekenis van mensenrechten voor gemeenten	DIR/EUI/U201201665	24 oktober 2012

Geachte raadsgriffier,

Goed bestuur en mensenrechten gaan hand in hand. Als we kijken naar het Verdrag voor de Rechten van de Mens, zien we tal van aanknopingspunten met het gemeentelijk beleid. Veel gemeentelijke diensten hebben direct te maken met mensenrechten, zoals het veiligheids-, integratie-, armoede- of jongerenbeleid, of in de uitvoering van de wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen.

Bovendien is er een belangrijke link tussen burgerparticipatie en mensenrechten: er kan geen sprake zijn van democratie als mensenrechten niet volledig worden begrepen en gerespecteerd. Als gemeenten hun burgerschapsagenda's willen laten slagen, moeten burgers weten wat hun rechten en plichten zijn.

Vanuit de VNG is de Nederlandse delegatie naar het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa betrokken bij deze onderwerpen. De Raad van Europa biedt, als hoeder van de mensenrechten en democratie, bescherming aan de positie en belangen van gemeenten. Dit gebeurt aan de hand van het Europees Handvest inzake Lokale Autonomie, dat richtlijnen geeft aan de manier waarop lokale democratie en decentralisatie vorm gegeven moet worden.

Daarnaast richt de Raad van Europa zich op het creëren van bewustzijn van het belang van mensenrechten. Daarom heeft de VNG besloten om samen met Amnesty International een concrete brochure te maken over hoe gemeenten direct of indirect bezig zijn met mensenrechten. Zij zijn, zoals de titel van de brochure doet vermoeden "Goed Bezig". De brochure vindt u bijgesloten in deze brief.

Mocht u meer willen weten over de activiteiten van de VNG in de Raad van Europa, neemt u dan contact met ons op via renske.steenbergen@vng.nl.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Annemiek Wissink
Directeur Europese Zaken

Uitgangspunt: zelfstandige plicht van gemeenten

De rijksoverheid treedt op als vertegenwoordiger van de staat der Nederlanden bij het ratificeren van de internationale mensenrechtenverdragen. De hele staat verplicht zich door de ratificatie om het verdrag uit te voeren. Als onderdeel van de staat der Nederlanden hebben gemeenten een zelfstandige verplichting om de mensenrechten uit deze verdragen te respecteren, beschermen en verwezenlijken. Dit betekent dat iedere ambtenaar in Nederland, ongeacht de bestuurslaag waarin hij of zij zich bevindt, die verantwoordelijkheid draagt.

Artikel 93 en 94 van de Grondwet

De mate waarin en de manier waarop die verplichting precies doorwerkt vloeit voort uit artikelen 93 en 94 van de Grondwet. Artikel 93 van de Grondwet bepaalt dat al het internationale recht automatisch doorwerkt in de Nederlandse rechtsorde, behalve als de verdragen te vaag geformuleerd zijn om praktisch uitvoerbaar te zijn. Daar is geen aparte wetgeving van de rijksoverheid voor nodig. Gemeenten zijn dan ook rechtstreeks gebonden aan die verplichtingen. Artikel 94 van de Grondwet bepaalt dat het internationaal recht boven het nationaal recht gaat. Gemeenten zijn dan verplicht om nationale wetgeving buiten toepassing te laten. Mensenrechtenverdragen zijn het product van onderhandelingen op internationaal niveau. Ze worden ondertekend en geratificeerd door nationale overheden.

De brochure “Goed Bezig” de betekenis van mensenrechten voor gemeenten geeft gemeentelijke bestuurders en ambtenaren meer inzicht in de rol die mensenrechten kunnen spelen op lokaal niveau.

Oktober 2012Oktober 2012

Oktober 2012
Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Postbus 30435
2500 GK Den Haag
Informatiecentrum (070) 373 80 20
informatiecentrum@vng.nl
Amnesty International Nederland
Postbus 1968
1000 BZ Amsterdam
(020) 626 44 36
amnesty@amnesty.nl

Daklozen in Breda gekort op uitkering: 'Financiële prikkel ontbrak'

13 februari 2021

Daklozen zijn gekort op hun uitkering in Breda.Beeld © ANP

Gemeente Breda heeft daklozen gekort op hun bijstandsuitkering. Door een te 'hoge' uitkering werden ze niet gestimuleerd om uit de problemen te komen, stelt de gemeente.

Bron: rtlnieuws.nl

13 februari 2021

‘Economisch daklozen’ vallen tussen wal en schip

Onderdeel van VNG Magazine nummer 20 (2019)
VNG Magazine nummer 20, 20 december 2019

Auteur: Annemieke Diekman

Een baan, een gezin, maar geen dak boven je hoofd. Het tekort aan betaalbare en toegankelijke huurwoningen leidt tot een toename van het aantal economisch daklozen. Amsterdam en andere grote steden luiden de noodklok.

Elke ochtend pakt Malika Amghar de telefoon voor een rondje bellen langs de plaatselijke hotels. Om te horen of er misschien kamers vrij zijn voor die avond, voor een van de Amsterdammers zonder vast dak boven het hoofd. ‘Zodat ze even bij kunnen komen van het constant onderweg zijn van logeerbank naar logeerbank.’
Amghar is een bevlogen ambulant werker van De Regenboog Groep (DRG), een van de partijen in Amsterdam die in de stad de daklozenopvang verzorgen. Zij zet zich in de stad in voor de snelgroeiende nieuwe groep onder de daklozen, de zelfredzame ofwel economisch daklozen. Hun aantal neemt niet alleen in Amsterdam toe, maar ook elders in Nederland. Deze mensen hebben geen vast dak boven hun hoofd, maar zijn verder vaak wel zelfredzaam, en hebben meestal ook nog werk.

Naast de G4 heeft ook de Nationale ombudsman recent de noodklok geluid over de toename van het aantal daklozen in Nederland. Volgens verschillende bronnen zijn het er nu 40.000, een verdubbeling ten opzichte van 10 jaar geleden. Ook consumentenprogramma's als Radar en zelfs radio-dj's springen boven op de daklozenproblematiek. Staatssecretaris Paul Blokhuis van VWS heeft inmiddels gereageerd op de brief die de G4 hierover heeft gestuurd aan het kabinet, maar er ligt nog geen concreet plan van aanpak.

Groot tekort aan woningen

Dat is ook niet eenvoudig, extra geld volstaat niet. De oorzaken liggen dieper en zijn wijdverspreid. Verreweg de belangrijkste oorzaak is het tekort aan betaalbare en toegankelijke huurwoningen in Amsterdam en andere grote steden. Daar komt volgens de Nationale ombudsman Reinier van Zutphen bij dat de huidige regelgeving er ook toe bijdraagt dat het aantal daklozen verder stijgt. Het zijn er nu 40.000, maar hij sluit een verviervoudiging niet uit als er niets gebeurt.

'Het zijn rare regels', zei Van Zutphen in het NOS Journaal. 'Als je iemand bij jou laat inwonen, raak je je huurtoeslag kwijt. Ook kunnen mensen zich niet inschrijven zonder vast adres en geen paspoort aanvragen en zonder paspoort kun je niet aan het werk.'

De zelfredzame of economische daklozen zijn in Nederland een vrij nieuw fenomeen. Cijfers ontbreken nog grotendeels, stelt Amghar van DRG. Maar dat deze groep in aantal toeneemt, is een feit. Levensgebeurtenissen zoals scheiding, werkloosheid en faillissement liggen meestal ten grondslag aan de problemen. 'Het komt ook voor dat mensen zelf niet zo handig omgaan met bepaalde situaties', aldus de maatschappelijk werker. 'Dan kunnen kleine schulden die ze hebben bijvoorbeeld ontaarden in probleemschulden, waardoor ze de huur niet meer kunnen betalen en hun huis kwijtraken.'

De digitalisering in de maatschappij kan sommige kwetsbare groepen eveneens in de problemen brengen. Hierdoor is het aanvragen van toeslagen en de communicatie hierover bijvoorbeeld lastiger te begrijpen dan voorheen.

Wij denken dat dit nog maar het topje van de ijsberg is

Tussen wal en schip

Terug naar Amsterdam, waar Amghar in een hoekje van buurtcentrum Het Claverhuis vertelt over de wijze waarop de stad het hoofd probeert te bieden aan de problematiek van de economisch daklozen. Aan de grote tafel zoeken vrijwilligers van DRG intussen samen met enkele economisch daklozen naar een speld in de hooiberg: een betaalbare huurwoning. De gemiddelde wachttijd is voor mensen tussen de 35 en 55 in de stad inmiddels opgelopen tot 18 jaar.

Deze groep mensen zonder vast dak boven hun hoofd valt eigenlijk tussen wal en schip. Ze komen niet of nauwelijks in aanmerking voor maatschappelijke opvang. Die is voornamelijk voor niet-zelfredzame daklozen, veelal mensen met psychiatrische klachten of een verslaving. 'Bij de screeningsbalie van de GGD krijgen momenteel 24 zelfredzame daklozen per week te horen dat ze niet in aanmerking komen voor maatschappelijke opvang. Wij denken dat dit nog maar het topje van de ijsberg is, de meeste economisch daklozen melden zich niet eens aan, omdat ze er niets van verwachten', vertelt Amghar.

Urgent

Het is moeilijk voor Amsterdammers die dakloos raken – maar geen problematiek hebben

rond verslaving of psychiatrie – om hun problemen zelf op te lossen, bevestigt ook een woordvoerder van de gemeente. Het gebrek aan betaalbare woonruimte maakt volgens de gemeente de problemen van deze groep urgent. Het risico bestaat dat zij, zoals de ombudsman ook constateert, 'afglijden' en uiteindelijk meer problemen ontwikkelen door een leven op straat.
De zelfredzame daklozen hebben geen toegang tot de nachtopvang, alleen voor de wintermaanden wordt een uitzondering gemaakt. Wel kunnen zij overdag terecht in een van de acht inloophuizen van DRG – waarvan de gemeente Amsterdam de huur en personeelskosten betaalt – voor een maaltijd, een douche of een praatje. Maar in de praktijk passen ze er niet echt. 'De economisch daklozen maken er niet zo graag gebruik van, ze zijn er meestal ook niet streetwise genoeg voor', zegt Amghar. 'De sfeer is er soms best grimmig en je moet constant op je hoede zijn. Dat is deze groep niet gewend.' Ook is er de schaamte en het niet geassocieerd willen worden met daklozen, die helemaal niet voor zichzelf kunnen zorgen.

Uitzicht op een woning is er voorlopig niet

De auto als huis
In de praktijk komt het erop neer dat er voor de economisch daklozen bitter weinig mogelijkheden zijn en er een reëel risico is dat ze alsnog op straat belanden. Vaak zijn ze dan al tijden van bank naar bank bij vrienden en bekenden verhuisd.
Amghar komt met schrijnende voorbeelden. Het verhaal over een dakloos gezin dat al tweeënhalf jaar in een auto woont, blijft het meest bij. 'De vader werkt overdag, de moeder loopt de hele dag rond met het kind. Soms douchen ze stiekem in het pand waar vader schoonmaakt. Uitzicht op een woning is er voorlopig niet.'
Hoewel Amghar soms wel een gevoel van moedeloosheid bekruipt, blijft ze samen met haar collega's van DRG, de andere instanties die daklozen opvangen en de gemeente, zoeken naar oplossingen. De gemeente is nu een pilot gestart waarbij dakloze Amsterdammers die zich bij het gemeenteloket voor maatschappelijke opvang melden, maar daar niet voor aanmerking komen, direct een intensief ondersteuningstraject aangeboden krijgen. Dit vindt plaats in het 'huis van de wijk' in de wijk waar zij vandaan komen. Zij krijgen een persoonlijke hulpverlener, die hen helpt de nodige ondersteuning op te starten, en op wie zij kunnen terugvallen als ze hun weg niet kunnen vinden. Dit voorkomt dat zij van 'het kastje naar de muur' worden gestuurd. Daarnaast zijn recent ook de mogelijkheden verruimd voor het verkrijgen van een briefadres voor adreslozen.

Creatieve tijdelijke woonvormen
Zolang de problemen op de woningmarkt en op het gebied van regelgeving echter niet structureel op landelijk en lokaal niveau worden aangepakt, is creativiteit van alle partijen geboden om toch zo veel mogelijk economisch daklozen te kunnen helpen.
Er zijn al verschillende initiatieven gestart. Deze dakloze Amsterdammers kunnen bijvoorbeeld tijdelijk terecht in het passantenpension, waar ze een halfjaar een kamer kunnen huren, om van daaruit een permanent dak boven hun hoofd te zoeken. Maar hier is lang niet voor iedereen plaats.
DRG is daarnaast het project Onder de Pannen begonnen. Mensen die een slaapkamer over hebben, kunnen deze via dit project legaal verhuren aan een stadgenoot die dringend op zoek is naar woonruimte. En dan zonder dat gekort wordt op uitkering of toeslagen van de

verhuurder. Zo snijdt het mes aan twee kanten. Deze tijdelijke huisvesting is bedoeld om mensen rust te bieden en daarmee tijd en ruimte om duurzame huisvesting te vinden. Ook behoedt het de daklozen voor verder afglijden naar een leven op straat. Nog een voordeel van Onder de Pannen is dat de huurder zich mag inschrijven op het adres, waardoor een zorgverzekering kan worden afgesloten en ook een adres aan een werkgever kan worden doorgegeven. Ze mogen er een jaar blijven. Na dat jaar heeft ongeveer de helft weer woonruimte gevonden.

Hotelkamer

Een andere creatieve oplossing van DRG is de pilot met een gerenommeerde hotelketen in Amsterdam. Met deze hotelketen is overeengekomen dat zelfredzame daklozen een of meerdere dagen achter elkaar in de niet-verkochte kamers mogen logeren tegen een vergoeding van 14 euro per persoon per nacht. Dat is hetzelfde bedrag dat voor andere opvang moet worden betaald.

De pilot van DRG, die wordt gesteund door de gemeente en nu enkele weken loopt, is nu al een succes. ‘De mensen die er gebruik van maken zie je letterlijk ontspannen, zo dankbaar dat ze zich even voor een nacht of wat geen zorgen hoeven te maken, waar ze slapen.’ Begin januari is er een evaluatie van deze samenwerking en Amghar hoopt dat de pilot wordt verlengd en uitgebreid naar andere hotel(keten)s: ‘Dit soort kleine succesjes helpt ons om door te gaan.’

Bron: vng.nl

‘Zelfredzaamheid is een vloek voor de dakloze’

De economische dakloze verdient ook hulp, bepleit Erik Flentge van de SP. ‘Ben je eenmaal als zelfredzaam bestempeld, dan krijg je slechts zeer moeizaam hulp.’

Onder het mom van participatie en zelfredzaamheid dringen de opeenvolgende kabinetten-Rutte mensen een zoek-het-zelf-maar-uitmentaliteit op. Zo wordt een dakloze die wel een baan heeft in beleidsjargon een economische of zelfredzame dakloze genoemd. Zelfredzaam omdat deze groep vaak niet kampt met psychische, verslavings- of schuldenproblematiek.

Bron: het Parool

Erik Flentge

4 maart 2020

zorgverzekering zonder vast woon- of verblijfadres

Bijgewerkt 15/11/2021 01:05 VM

Kan iemand zonder vast woon- of verblijfadres wel een zorgverzekering afsluiten?
Ja dat kan. Maar dan moet hij of zij wel een briefadres hebben dat is vastgelegd in de Basisadministratie Personen (BRP). De gemeente kan de mensen zonder vast verblijfadres helpen aan het verstrekken van een tijdelijk briefadres.

Bron: kennisbank.patientenfederatie.nl

Daklozen lopen tegen belemmeringen met papierwinkel aan om hun meest basale mensenrechten

Jasper van Dijk, kamerlid SP

'Het krijgen van een briefadres is van essentieel belang voor zaken als een zorgverzekering, een uitkering, een paspoort of een noodzakelijke medische behandeling. Toch werpen gemeenten nog steeds onnodige belemmeringen op voor het verkrijgen van een briefadres', aldus Van Dijk.

Caroline de Groot, advocaat

Het is onacceptabel dat dakloze mensen zó in de steek worden gelaten, terwijl niemand ingrijpt.

Bron: pointer.kro-ncrv.nl

25 januari 2019

Ingeschreven zijn in de Basisregistratie voor Personen (BPR) voorheen (GBA) is leidend,danwel het hebben van een briefadres voor de aanvraag van een uitkering.Een postbus komt niet in aanmerking als correspondentieadres of briefadres. Mensenrechten zijn de meest basale rechten van eenieder.De bepalingen van internationale verdragen bieden de juridische leidraad.Niet de registratie in het BPR is leidend voor basale mensenrechten of het hebben van een briefadres.Het is de Nederlandse Staat die samen met de gemeentes de mensenrechten uithollen en opzij zetten.Daarbij nieuwe slogans verzinnen als zelfredzaamheid, maar wat wil dat nu weer zeggen? Natuurlijk is het geweldig wanneer iemand gezond en zelfredzaam is, maar dat wil niet zeggen dat de persoon in kwestie daarbij ook zijn basale mensenrechten moet opgeven.

Scriptie

Bed, bad, brood

Een dilemma tussen mensenrechten en migratiecontrole

Drs. E.A. (Elles) Besselsen
Universiteit van Amsterdam: 24 januari 2016
Masterscriptie Staats-en Bestuursrecht
Begeleider: dr. T. (Tesseltje) de Lange
Tweede lezer: dr. F.T. (Taco) Groenewegen

Op 10 november 2014 publiceerde het Europees Comité voor Sociale Rechten (ECSR) zijn uitspraak op de klacht tegen Nederland van de Conference of European Churches.[1] Het ECSR oordeelde dat Nederland in strijd met het Europees Sociaal Handvest (ESH) handelt door mensen zonder rechtmatig verblijf geen opvang te bieden.[2]

[1] European Committee of Social Rights, Decision on the merits, 1 juli 2014, Conference of European Churches (CEC) v. the Netherlands, Complaint No. 90/2013.

[2] Zie hoofdstuk 2 voor een uitgebreide behandeling van de uitspraak van het ECSR en de resolutie van het Comité van Ministers.

[3] Uit de koppen van de volgende krantenkoppen blijkt de variatie in interpretatie in de media: *NRC* 15 april 2015, 'Onduidelijkheid over bed, bad en brood-verplichting'; *Trouw* 15 april 2015, 'Nederland schond regels bij "bed, bad, brood"'; *Telegraaf* 15 april 2014, 'Bed, bad, brood hoeft niet'.

[4] De notitie is te downloaden van de website van Amnesty International Nederland: https://www.amnesty.nl/nieuwsportaal/rapport/mensenrechten-op-straat-bed-bad-brood-en-de-menselijke-waardigheid-in-nederlan.

De Nederlandse regering kon zich niet vinden in de uitspraak: het ESH zou niet van toepassing zijn op migranten zonder verblijfsvergunning en Nederland kan dus niet worden verplicht opvang voor deze mensen te verzorgen. Naar aanleiding van de uitspraak van het ECSR kwam op 15 april 2015 het Comité van Ministers van de Raad van Europa met een resolutie. Die bracht echter niet de gewenste duidelijkheid: de tekst van de resolutie werd door diverse organisaties, partijen en in de media op verschillende manieren uitgelegd.[3] Werd Nederland nu verplicht om voorzieningen te treffen voor deze groep of niet? En wat moeten die voorzieningen dan ten minste inhouden? Hoe de resolutie ook geïnterpreteerd moet worden, de Nederlandse regering werd in ieder geval gevraagd Europa op de hoogte te houden van de ontwikkelingen op dit gebied en moest zelf invulling geven aan de opvang van migranten zonder verblijfsvergunning.
In opdracht van Amnesty International deed ik van mei tot november 2015 onderzoek naar de vraag hoe Nederland de opvang van migranten zonder verblijfsvergunning een jaar na de uitspraak van het ECSR heeft geregeld en in hoeverre daarmee hun menselijke waardigheid en mensenrechten worden gerespecteerd. Op 16 november 2015 werd mijn notitie "Mensenrechten op straat. Bed, bad, brood en de menselijke waardigheid in Nederland" gepresenteerd op het gelijknamige symposium in Amsterdam.[4] In de notitie is zowel aandacht voor rijksbeleid en wetgeving als voor de invulling en uitvoeringspraktijk van de opvang door gemeenten en maatschappelijke organisaties. De conclusie was dat het Nederlandse opvangbeleid met de huidige bed, bad, broodregeling niet voldoet aan de internationale mensenrechtenstandaarden en de menselijke waardigheid van deze groep mensen onvoldoende respecteert. Deze notitie vormt de basis voor de scriptie.

mensenrechtenstandaarden en de menselijke waardigheid van deze groep mensen onvoldoende respecteert. Deze notitie vormt de basis voor deze scriptie.

de-zorg-voor-bewoners-van-verpleegtehuizen-argos

De zorg voor bewoners van verpleegtehuizen laat te wensen over. Dit blijkt uit een geheime notitie van de Nederlandse Vereniging voor Verpleegzorg. De Inspectie voor de Volksgezondheid onderschrijft deze conclusie. Maar ook de verzorgingstehuizen schieten tekort. In Argos ervaringen van drie bejaarden, hun familieleden en andere betrokkenen. Argos over structurele klachten betreffende de dagelijkse zorg van hulpbehoevende ouderen.

Persbericht:
Inspectie Volksgezondheid: onderzoek naar klachten over zorg in verpleeghuizen

De Inspectie voor de Volksgezondheid begint dit jaar een onderzoek naar klachten over de dagelijkse zorg in Nederlandse verpleeghuizen, waar ouderen met zwaardere lichamelijke of dementie-problemen verblijven. "Wij willen in tien procent van de verpleeghuizen inventariseren hoe het nu werkelijk gesteld is." Dat zegt mevrouw drs. J.A.H. van Veen, Inspecteur voor de Volksgezondheid in Utrecht, die zich speciaal bezighoudt met verpleeghuizen, in Argos. Van Veen denkt dat het bij veel klachten om structurele problemen gaat. "Bijvoorbeeld het lang moeten wachten op de toiletgang, het lang zitten in incontinentiemateriaal. Dat horen wij heel vaak uit de verpleeghuizen."

Van Veen: "Die alledaagse zorg lijkt vaak heel simpel, maar het is voor mensen heel erg als je niet meer zelfstandig naar het toilet kunt. Om het tig keer te moeten vragen en dan nog misschien in je broek te moeten plassen."
Bewoners in verpleeghuizen en hun familie hebben over het algemeen veel schroom om te klagen bij de Inspectie, vertelt inspecteur Van Veen in Argos. "Dat komt door de specifieke situatie waarin mensen verkeren die in verpleeghuizen wonen en leven. Ze zijn er vaak lange tijd en zijn er erg afhankelijk van de zorg en bedenken zich wel twee, drie keer voor ze iets zeggen waar ze niet zo tevreden over zijn. Ze denken dan vaak dat het op ze terug komt, dat ze iets naars daarvan merken. Dat wil niet zeggen dat dat altijd gebeurt, maar ze hebben die hele sterke overtuiging dat ze dat niet moeten doen."
Van Veen: "Het is nog niet zo erg gebruikelijk dat mensen in een verpleeghuis mogen zeggen wat ze niet leuk vinden. Ik vind dus eigenlijk dat je daar als werkers naar zou moeten vragen. Dat het initiatief bij hen zou moeten liggen in plaats van af te wachten dat bewoners zeggen wat ze niet leuk vinden. Want dan zet je ze in een afhankelijke positie en die is niet goed voor ze."
"Elk mens vindt het niet leuk om kritiek te horen op zijn functioneren. In heel veel verpleeghuizen zie je dan gebeuren dat mensen in het defensief gaan. Ze gaan zich verdedigen en gaan allerlei omstandigheden bedenken waarom het niet zo erg is wat ze hebben gedaan. En die zijn er wellicht ook. Want ook ziekenverzorgenden in verpleeghuizen hebben het zwaar. Het is zwaar werk, maar het is geen vergoelijking om snauwerig te zijn of om hard op te treden."
Inspecteur voor de Volksgezondheid Van Veen verwacht in dit verband niet erg veel van de klachtencommissies in de tehuizen. "Een klachtencommissie is vaak voor heel veel bewoners heel ver

weg. Er is een heel hoge drempel om daar naartoe te gaan. Klachten zien mensen als iets juridisch, waarvoor je naar de rechter moet en dat willen ze niet. Dus als je wil weten hoe de mensen het hebben in je tehuis, dan zul je er zelf naartoe moeten gaan. Dan zul je een persoon waar heel veel mensen vertrouwen in hebben, de taak moeten geven om regelmatig bij bewoners langs te gaan. Of doe dat door een schriftelijke enquête, of doe dat mondeling, ga praten."
Van Veen erkent dat de praktijk vaak nog heel anders is. "Dat is jammer dat het niet gebeurt. Wij dringen daar wel op aan als Inspectie. Als wij op werkbezoek komen in verpleeghuizen, adviseren wij de directies om dat wel te doen."

Over de zorg in de Nederlandse verpleeghuizen sloeg de Nederlandse Vereniging Belangenbehartiging Verpleeghuisbewoners (de NVBV) in december 1994 al eerder alarm. Ze publiceerde een lange reeks knelpunten: klachten over te lang wachten bij toiletbezoek waardoor demente bewoners uren doorbrengen in hun eigen ontlasting; klachten over te weinig douchen; klachten dat bewoners te weinig eten en drinken krijgen; maaltijden worden te snel afgeruimd en hulp bij het eten ontbreekt; klachten over ongelukken doordat niet altijd personeel in de gezamenlijke huiskamer aanwezig is.
Als reactie op deze klachtenlijst hield de Nederlandse Vereniging voor Verpleeghuiszorg, de overkoepelende organisatie van de verpleeghuisdirecties, een enquête onder haar leden. 170 verpleeghuizen reageerden. In een interne notitie van eind november 1995 maakte de vereniging de resultaten van de peiling aan haar leden bekend. Uit die notitie, waarover Argos beschikt, blijkt dat de verpleeghuisdirecties het merendeel van de klachten van de verpleeghuisbewoners onderschrijven. Het lange wachten bij toiletgebruik en onvoldoende toezicht op de huiskamers scoren hoog.
Conclusies uit de interne notitie van de Nederlandse Vereniging voor Verpleeghuiszorg: "Alle door de NVBV gesignaleerde klachten worden in meer of mindere mate door de verpleeghuizen herkend. Met name het gebrek aan toezicht op de huiskamers en het wachten op gevraagde hulp vinden veel herkenning.
De meest genoemde verklaring voor het ontstaan van klachten is - in samenhang met een toegenomen zorgzwaarte - een personeelstekort, met name op bepaalde tijden.
Ook de attitude van het personeel speelt een belangrijke rol bij het ontstaan van klachten. De meest genoemde oplossingsrichting is een uitbreiding en flexibilisering van de inzet van verzorgers."
De vereniging van de verpleeghuizen legt er wel de nadruk op dat de klachten niet structureel van aard zijn. De Utrechtse Inspecteur voor de Volksgezondheid J. van Veen is het daar niet mee eens. De Inspectie gaat niet voor niets een onderzoek instellen.
Van Veen: 'Kwaliteit van zorg' is een hele mond vol maar het gaat wel om dit soort alledaagse zaken. Daar mogen wij directies van verpleeghuizen op aanspreken. Soms denk je wel dat het te maken kan hebben met te weinig mensen in verpleeghuizen. Aan de andere kant heeft het ook met de organisatie zelf te maken. Het is altijd dubbel op. Sommige organisaties kunnen nog doelmatiger worden ingericht. Er zijn verpleeghuizen die van ons als inspectie te horen krijgen dat een aantal zaken binnen een maand of zes weken opgevolgd moeten worden."

Bron: https://www.vpro.nl/argos

22 maart 1996

Vara/Npo,ned2 15 maart 2009

Wanbeleid in de Zorg (Nederland)

2008 (Brinkman) CDA wanbeleid affaire Philadelphia.In 2009 ging thuiszorgbedrijf Meavita failliet door wanbeleid van de Top.VVD (Loek Hermans was voorzitter raad van commissarisen.Hermans treedt af als senator VVD na Meavita-debacle 2015.

(montage door IFUD of Human Rights,met gebruikmaking fragmenten / onderdelen promo Stichting Philadelphia Zorg, Zembla "Macho's inde zorg, 15 maart 2009)

https://archive.org/details/ZonnekoningenInDeZorg

In 2021 deed SBS6 Undercover in Nederland onderzoeksjournalist Roberto Stegeman verslag over misstanden in de zorg bij organissatie Zuster norma. Dergelijke problemen zijn blijkbaar niet de wereld uit sinds de uitzending “ Macho’s in de zorg” in 2009. Voor daadwerkelijke verbetering zal de onderliggende cultuur moeten veranderen.

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bezoekadres
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
T 070 340 79 11
F 070 340 78 34
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
3282827-1019868-IGJ

Bijlagen
1

Uw brief
10 november 2021

Correspondentie uitsluitend richten aan het retouradres met vermelding van de datum en het kenmerk van deze brief.

Datum 9 december 2021
Betreft Kamervragen

Geachte voorzitter,

Hierbij zend ik u de antwoorden op de vragen van het lid Heijink (Fractie SP) over de uitzending van Undercover in Nederland over de misstanden bij zorginstelling Zuster Norma (2021Z19913 ingezonden 10 november 2021).

Hoogachtend,

de minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

Hugo de Jonge

Antwoorden op Kamervragen van het lid Heijink (Fractie SP) over de uitzending van Undercover in Nederland over de misstanden bij zorginstelling Zuster Norma (2021Z19913 ingezonden 10 november 2021).

1. Wat is uw reactie op de schokkende misstanden die worden getoond in de uitzending van Undercover in Nederland over de zorginstelling Zuster Norma?[1]

1.
De beelden die in de uitzending te zien waren, zijn voor de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) aanleiding geweest om op hele korte termijn aanvullend onderzoek te doen bij deze instelling. Ik kan mij daarin vinden.

2. Bent u het ermee eens dat het onacceptabel is dat deze zorginstelling dementerende ouderen soms een groot deel van de dag in hun bed laat liggen, zonder eten of verschoning?

2.
Alle ouderen in zorginstellingen moeten kunnen rekenen op goede en veilige zorg. Het aankleden, gezonde voeding en persoonlijke hygiëne maken hier een belangrijk onderdeel van uit. Wanneer dit niet gebeurt, leidt dit tot risico's voor bewoners. De raad van bestuur is er verantwoordelijk voor dat dit zo snel mogelijk wordt opgelost.

3. Wat is uw reactie op het feit dat niet-bevoegd personeel werd gedwongen om medische handelingen uit te voeren?

3.
Ik ken de situatie ter plaatse niet anders dan via de beelden die ik in de uitzending heb gezien. Om die reden vind ik het niet passend om specifiek op deze casus in te gaan. De IGJ heeft aangegeven vervolgonderzoek te doen in deze casus en hoor en wederhoor toe te passen.
Wel moet wat mij betreft duidelijk zijn dat voorbehouden handelingen alleen door gekwalificeerd personeel uitgevoerd mogen worden, zoals de wet ook voorschrijft.

4. Hoe kan het dat de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) vorig jaar stelde dat er "voldoende maatregelen genomen om de risico's voor de kwaliteit en veiligheid van de zorg weg te nemen"[2], terwijl de misstanden momenteel weer enorm zijn?

4.
Het bieden van goede en veilige zorg is de verantwoordelijkheid van de zorgaanbieder. Ons stelsel is gericht op vertrouwen en toezicht om dit vertrouwen kracht bij te zetten. Het blijft echter altijd mogelijk dat op het moment van beoordeling door IGJ de zorg voldeed aan de kwaliteitseisen en dat dit op een later moment niet meer (voldoende) het geval is. Dat kan allerlei oorzaken hebben. Om die reden doet de inspectie altijd vervolgonderzoek bij instellingen waar zij een maatregel heeft opgelegd.

5. Hoe kan het dat de IGJ na de vaststelling dat de situatie was verbeterd de misstanden onvoldoende in het vizier had?

5.Zie mijn antwoord bij vragen drie en vier.

6. Wat gaat u doen om deze misstanden zo snel mogelijk aan te pakken? Is de IGJ op dit moment bezig om de situatie voor deze ouderen te verbeteren?

6.
De inspectie heeft inmiddels vervolgonderzoek op locatie gedaan en hoor en wederhoor toegepast. De beelden uit de uitzending zijn bij dit onderzoek betrokken. Over de uitkomsten van een lopend onderzoek doet IGJ geen uitspraken. IGJ zal het onderzoeksrapport op haar website publiceren, zodra dit is vastgesteld. Ik heb er vertrouwen in dat IGJ op basis van haar bevindingen passend zal reageren.

7. Wat kunt u zeggen over de financiële positie van Zuster Norma? Als geld niet besteed is aan genoeg en gekwalificeerd personeel en goede voeding, waar is het geld dan wel aan besteed?

7.
Ik heb op dit moment geen toegang tot de actuele financiële situatie van Zuster Norma. In haar jaarverslag zal zij zich hierover moeten verantwoorden.

8. Hoe gaat u ervoor zorgen dat de bewoners zo snel mogelijk een veilige en prettige plek krijgen om te wonen

8.
De inspectie kan geen uitspraken doen over lopend onderzoek. Ondertussen vertrouw ik erop dat haar aanwezigheid op locatie en gesprek met de bestuurder bijdraagt aan goede en veilige zorg, indien nodig na het opleggen van maatregelen.

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2015–2016

32 012 Governance in de zorgsector

Nr. 35

BRIEF VAN DE MINISTER EN STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 januari 2016

Het doel van ons zorgsysteem is dat iedere Nederlandse burger toegang heeft tot veilige, kwalitatief goede en betaalbare zorg[1]. De afgelopen periode is zowel uit goede als slechte voorbeelden naar voren gekomen hoe belangrijk goede bestuurders en interne toezichthouders van onze zorginstellingen zijn, om dit doel te bereiken. Per saldo zien we een positieve ontwikkeling. Bestuurders en interne toezichthouders vervullen hun functies met toenemende professionaliteit. Naast de bedrijfsmatige kant krijgen ook het sturen op gedrag en cultuur steeds meer aandacht. Om deze positieve ontwikkeling kracht bij te zetten hebben wij begin 2015 onze agenda goed bestuur aan de Tweede Kamer gepresenteerd[2]. De speerpunten van deze agenda zijn: aanscherpen van verantwoordelijkheden over en weer van bestuurders en interne toezichthouders, versterken van het externe toezicht en aanpak van onbehoorlijk bestuur en wanbeleid, het optimaliseren van checks and balances langs de weg van medezeggenschap en het stimuleren van (het debat over) goed bestuur.

[1] Daar waar medische producten (zoals medische apparatuur, implantaten, thuiszorgtechnologie, ICT, domotica, e-Health) binnen de cure of care worden toegepast, impliceert «kwaliteit van zorg» het toepassen van intrinsiek veilige producten, die op een veilige wijze door zorgverleners in een veilige context worden toegepast. Hierbij is er sprake van een gedeelde en gedeeltelijke verantwoordelijkheid van enerzijds de industrie, die de technologie op de markt brengt en anderzijds de zorgaanbieders die de technologie toepassen. Zowel de ontwikkeling van medische technologie, als het bewaken van de kwaliteit bij de daarop volgende integrale toepassing ervan (risico's versus baten), vindt plaats in nauwe interactie tussen industrie en de zorgsector. Toezicht op «governance» omvat daarmee dan ook toezicht op het verantwoord handelen van de medische industrie.

[2] Verslag schriftelijk overleg over brief Goed bestuur van 22 januari 2015 (Kamerstuk 32 012, nr. 23)

kst-32012-35
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2016

Onderdeel van het speerpunt «versterken extern toezicht» is dit beleidskader[3]. Het heeft een tweeledig doel. Enerzijds wordt hiermee duidelijk voor bestuurders en interne toezichthouders wat de overheid van hen verwacht[4]. Daarnaast schetst dit beleidskader hoe de externe toezichthouder zich verhoudt tot de besturing van de zorginstelling. Daarmee wordt voor zorginstellingen helderder waar zij aan moeten voldoen en geeft het de externe toezichthouders een kader voor ingrijpen. Het kader behandelt de volgende vier thema's:

1. Wat is goed bestuur?
2. Het wettelijk kader voor toezicht op goed bestuur in de zorgsector.
3. De verantwoordelijkheidsverdeling tussen het interne toezicht (Raad van toezicht van de zorgaanbieder[5]) en het externe toezicht (de toezichthouders van de overheid IGZ/NZa/IJZ).
4. Het handhavinginstrumentarium van de externe toezichthouders, de toepassing daarvan en de rolverdeling tussen de toezichthouders en het Ministerie van VWS.

Als vervolg op dit beleidskader brengen de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) en de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) hun gezamenlijk toezichtkader goed bestuur uit. Daarin expliciteren zij hun rollen en taken op het gebied van goed bestuur en werken zij hoofdstuk 1, 3 en 4 van dit beleidskader nader uit. Dit is nodig voor de voorspelbaarheid en eenduidigheid van het externe toezicht.

Hoewel delen van dit beleidskader ook toepasbaar zijn op zorgaanbieders die zorg leveren ten laste van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 is dit beleidskader niet voor hen geschreven. De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van maatschappelijke ondersteuning ligt bij de gemeenten. Zij kunnen aan de voorzieningen van maatschappelijke ondersteuning specifieke eisen stellen, waaronder eisen op het gebied van goed bestuur. De gemeenten zijn tevens verantwoordelijk voor het toezicht daarop[6].

1. Wat is goed bestuur?

De commissie Behoorlijk Bestuur (de commissie Halsema) stelt in haar onderzoeksrapport «Een lastig gesprek»[7], dat goed bestuur in de publieke sector alles te maken heeft met de zorgvuldige balans tussen dienstbaarheid aan burgers en professionals en degelijk financieel en organisatorisch beheer. Tegelijkertijd is het een balans tussen publieke belangen die gediend moeten worden en het private belang van de organisatie, te weten continuïteit. Voor zorginstellingen geldt dat het belang van de instelling voor een groot deel samenvalt met het dienen van het publieke belang, namelijk het leveren van kwalitatief goede en veilige zorg tegen aanvaardbare kosten. Dit vraagt volgens de commissie Halsema om een sterk verantwoordelijkheidsgevoel en een gewetensvolle invulling van de

---

[3] Dit beleidskader is ook aan de Tweede Kamer toegezegd tijdens het Algemeen Overleg (AO) over de Inspectie voor de gezondheidszorg op 30 oktober 2014 (Kamerstuk 33 149, nr. 31), en over Governance in de zorg op 11 juni 2015 (Kamerstuk 32 012, nr. 33). Aanleiding voor de toezegging was het advies van de Landsadvocaat uit 2013 over de mogelijkheden van bestuurlijke ondertoezichtstelling.

[4] Hiermee wordt tevens bevorderd dat bij zorgaanbieders, ook op bestuurlijk niveau, het gesprek wordt gevoerd over normen en waarden rond rechtmatige zorg. (Toezegging gedaan in het debat over zorgfraude op 5 februari 2015, Handelingen II 2014/15, nr. 51, item 7).

[5] Waar in dit stuk de Raad van Toezicht wordt benoemd, kan ook de Raad van Commissarissen worden gelezen.

[6] De gemeenteraad heeft daarnaast een controlerende taak m.b.t. de uitvoering van de Wmo 2015. De IGZ kan gemeenten op hun verzoek adviseren over het houden van toezicht en rapporteert jaarlijks aan de Minister over de uitvoering van het toezicht door gemeenten en de effecten daarvan op het niveau van de maatschappelijke ondersteuning.

[7] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2013/09/11/een-lastig-gesprek-advies-commissie-behoorlijk-bestuur

taken van een ieder die in die zorgorganisatie werkzaam is. Voor besturen betekent een gewetensvolle invulling dat zij zich niet alleen houden aan de wet- en regelgeving omdat zij sancties verwachten als ze dat niet doen, maar dat zij bovenal intrinsiek gemotiveerd zijn om ten dienste van het publieke belang te functioneren, dat in hun gedrag laten zien en zich op dat punt ook toetsbaar opstellen.

De waardegedreven eisen die de commissie Halsema stelt aan het bestuur en het interne toezicht, laten zich goed verbinden met de eisen die de zorgsector zelf definieert in de Zorgbrede Governancecode[8] en met de eisen die terug te vinden zijn in de gedragscode voor bestuurders van de Nederlandse Vereniging van Zorgdirecteuren (NVZD)[9], de Nederlandse code voor goed openbaar bestuur[10], bestaande wet- en regelgeving op het gebied van goed bestuur (zie hoofdstuk 3) en de brief van het kabinet over financieel beheer en toezicht op de semipublieke sector[11]. De eisen die gesteld worden aan de raden van bestuur en raden van toezicht zijn samen te vatten met de volgende kwalificaties:
– Open en integer
– Omgevingsbewust en participatief
– Doelgericht en doelmatig
– Lerend en zelfreinigend
– Verantwoordend en transparant

Veel kleinere zorgaanbieders hebben geen raad van bestuur en/of een raad van toezicht. Dat betekent niet dat het beleidskader niet ook op hen van toepassing is. Op kleinere schaal dienen zij hun organisatie zo te leiden en in te richten dat ook bij hen de hierboven in steekwoorden vervatte normen en waarden leidend zijn.

2. Het wettelijk kader voor toezicht op bestuur in de zorgsector

Als blijkt dat het bestuur niet in staat is de kwaliteit van zorg op het vereiste peil te houden en/of bedrijfsmatig en financieel te kort schiet en als de interne en externe stakeholders niet in staat zijn dit te veranderen, dan is er mogelijk sprake van bestuurlijk onvermogen. De toezichthouders van de overheid (de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ), de Inspectie Jeugdzorg (IJZ) en de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa), zullen dan binnen hun wettelijke bevoegdheden passende maatregelen treffen.
De belangrijkste zeven wetten waarin het kader voor goed bestuur is vastgelegd zijn:
– De Wet kwaliteit klachten en geschillen zorg (Wkkgz). In deze wet[12] zijn de Kwaliteitswet zorginstellingen (Kwzi) en de Wet klachtrecht cliënten zorgsector (Wkcz) opgegaan. De Wkkgz bepaalt dat de zorgaanbieder eindverantwoordelijk is voor de goede zorgverlening en voor de organisatie waarmee hij tot goede zorgverlening komt. Daarnaast worden zorgaanbieders verplicht schriftelijke overeenkomsten te sluiten met de voor hen werkende zorgverleners en opdrachtnemers. Voorts eist de Wkkgz de beschikbaarheid van een onafhankelijke klachtenfunctionaris en verplichte aansluiting bij een geschilleninstantie. In de wet is bepaald dat de IGZ op deze zaken toezicht houdt.
– De Wet toelating zorginstellingen (Wtzi). In de Wtzi is bepaald dat er een interne toezichthouder moet zijn, die onafhankelijk is van de Raad van

[8] http://www.brancheorganisatieszorg.nl/doc/ZorgbredeGovernancecode2010BoZ.pdf
[9] www.nvzd.nl
[10] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2009/12/29/nederlandse-code-voor-goed-openbaar-bestuur
[11] Kamerstuk 33 822, nr. 4
[12] De Wkkgz is op 6 oktober aangenomen in de Eerste Kamer en treedt op 1 januari 2016 in werking.

Bestuur en welk ander deelbelang ook. Ook moeten Raad van Bestuur en de interne toezichthouder een verantwoordelijkheidsverdeling afspreken. Daarnaast moet er sprake zijn van een ordelijke en controleerbare bedrijfsvoering. Ook is in deze wet het enquêterecht voor cliëntenraden vastgelegd. De IGZ houdt toezicht op de naleving van deze wet.
– De Wet Marktordening Gezondheidszorg (Wmg). De Wmg eist dat de zorg rechtmatig wordt verleend. Hieruit vloeien eisen voort aan de bedrijfsvoering, de registratie en de wijze van declareren. Tevens zijn er eisen opgenomen met betrekking tot transparantie van kwaliteitsinformatie, zijn de verantwoordelijkheden rond continuïteit van zorg nader bepaald en is de verplichting opgenomen tot een fusie-effect-rapportage, waarin relevante stakeholders betrokken moeten zijn. De NZa houdt toezicht op de naleving van deze bepalingen.
– De Jeugdwet (J). In de Jeugdwet staat dat de jeugdhulpaanbieder zich op zodanige wijze organiseert, zich voorziet van kwalitatief en kwantitatief zodanig van personeel en materieel en zorg draagt voor een zodanige verantwoordelijkheidstoedeling, dat een en ander leidt of redelijkerwijs moet leiden tot verantwoorde jeugdhulp. De IJZ houdt hier toezicht op samen met de IGZ en de Inspectie Veiligheid en Justitie (IV&J).
– De Wet Normering Topinkomens (Wnt). Op grond van de Wnt mag in 2015 het inkomen van topfunctionarissen in de (semi) publieke sector behoudens overgangsrecht maximaal 100% van het ministersalaris zijn. Het CIBG houdt hier toezicht op.[13]

– In het Burgerlijk Wetboek (BW) zijn bepalingen opgenomen die op bestuurders betrekking hebben, zoals hun aansprakelijkheid voor de organisaties waaraan ze leiding geven, het voorkomen van belangenverstrengeling en het ontslag van bestuurders wegens wanbeleid bij stichtingen. Ook zijn de positionering van het interne toezicht, bepalingen omtrent de jaarrekening in het BW geregeld en is het aantal toezichthoudende functies dat gevoerd mag worden beperkt. Het BW geeft anderen de mogelijkheid tegen de instelling in actie te komen. Op de naleving van deze bepalingen wordt geen overheidstoezicht gehouden.
– Met de Wet medezeggenschap cliënten in de zorg (Wmcz) hebben de cliënten van zorginstellingen die uit collectieve middelen worden gefinancierd, een afdwingbaar recht op medezeggenschap bij het besturen van die instellingen. Zo is de zorgaanbieder onder meer verplicht een cliëntenraad in te stellen en daarvoor een regeling te treffen en heeft de cliëntenraad advies een verzwaard adviesrecht bij voorgenomen besluiten die de directe levenssfeer van de cliënten raken. Ook op de naleving van deze wet wordt geen overheidstoezicht gehouden.

3. Verschillen in verantwoordelijkheid tussen de zorgaanbieders en het externe toezicht

De Nederlandse overheid is verantwoordelijk voor een zorgstelsel dat waarborgt dat alle Nederlandse burgers toegang hebben tot zorg die veilig, van goede kwaliteit, en betaalbaar is; de zogenoemde publieke belangen. De borging van die publieke belangen is in wetgeving verankerd. In de Wkkgz is een nadere invulling van het publieke belang van kwaliteit gegeven waarbij een directe link is gelegd met de verantwoordelijkheid van de bestuurder. De toegankelijkheid is geborgd met onder meer de acceptatieplicht en zorgplicht van zorgverzekeraars, vastgelegd in de Zorgverzekeringswet (Zvw), en de Wet langdurige zorg (Wlz). De betaalbaarheid van de zorg wordt geborgd door de Wet marktordening gezondheidszorg (Wmg). Daarin worden eisen gesteld aan

[13] De WNT wordt bij de verdere uitwerking buiten beschouwing gelaten. Het gaat hier om een eigenstandige beoordeling van de beloningsnorm, die verder los staat van andere aandachtspunten rond goed bestuur.

tarieven, registraties en declaraties. De genoemde wetten zijn zo ingericht dat de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid van de zorg in eerste instantie is neergelegd bij private zorgaanbieders en private zorgverzekeraars. Van deze partijen wordt ondernemerschap verwacht en ze krijgen daarvoor een hoge mate van autonomie. De zorgverzekeraars (in het geval van de Zvw) en de zorgkantoren (in het geval van de Wlz) moeten goede kwaliteit van zorg als uitgangspunt hanteren bij het afsluiten van contracten met zorgaanbieders. Ze zijn echter niet verplicht elke zorgaanbieder te contracteren. Bij de keuze om wel of niet met een zorgaanbieder in zee te gaan wordt de kwaliteit van het bestuur meegewogen. De autonomie van zorgaanbieders komt tot uitdrukking in het risico dat zij lopen in de onderhandelingen met de zorgverzekeraars. Daar waar één of meer publieke belangen door deze partijen onvoldoende worden behartigd treedt het externe toezicht op; de IGZ en IJZ voor het belang van kwaliteit en veiligheid van de zorg en de NZa voor het belang van de toegankelijkheid en betaalbaarheid van de zorg. Als de continuïteit van cruciaal zorgaanbod in gevaar komt dan heeft de overheid de systeemverantwoordelijkheid om die continuïteit veilig te stellen. Die verantwoordelijkheid betreft de continuïteit van cruciale zorg, maar niet van zorginstellingen zelf. Die laatste verantwoordelijkheid ligt immers bij hun bestuurders en raden van toezicht.

Bij hun toezicht op systemen, gedrag en uitkomsten hanteren de publieke toezichthouders de volgende uitgangspunten:

Vertrouwensbasis

Bestuurders die zich toetsbaar opstellen en die zich aantoonbaar inspannen om aan de eisen van goed bestuur te voldoen, zoals geformuleerd in hoofdstuk 1, kunnen rekenen op meer vertrouwen van het externe toezicht dan zij die zich niet toetsbaar opstellen en de inspanningen niet kunnen aantonen. Ook geldt dat naarmate het vertrouwen van de externe toezichthouder meer wordt beschaamd, er strenger handhavend wordt opgetreden. Wanneer de wettelijk vastgelegde normen (zie hoofdstuk 2) in gevaar komen, overschreden dreigen te worden of overschreden zijn, zal de betreffende publieke toezichthouder handhavend optreden. Welk handhavinginstrument daarvoor proportioneel en passend is, is afhankelijk van het betreffende geval.

Zelfregulering door veldnormen

Analoog aan de wijze waarop de professionals in de zorg zelf verantwoordelijk zijn voor de medische richtlijnen, bepalen de vertegenwoordigers van bestuurders, toezichthouders, professionals en cliënten in de zorgsector zelf wat voor goed bestuur en een goed functionerende organisatie noodzakelijk is. Voor het toezicht door de overheid op goed bestuur zijn de eigen normen van sector, zoals vastgelegd in de Zorgbrede Governancecode, dus leidend. In deze code is vastgelegd wat de rol is van het bestuur en van het interne toezicht en hoe deze zich tot elkaar verhouden. De code is opgesteld door de Brancheorganisaties in de Zorg (BOZ). Op dit moment richt de code zich met name op de relatie tussen de interne toezichthouder en Raad van Bestuur. Goed bestuur omvat echter meer dan alleen dat. De organisaties van bestuurders en interne toezichthouders in de zorg gaan nog een stap verder door de verantwoordelijkheden te nemen voor de eigen kwaliteitssystemen van bestuurders en toezichthouders, zoals het op peil houden van kennis en kunde, zelfevaluatie en intervisie en zoals het eisen van professionals dat die zich verantwoorden tegenover het bestuur.
De Zorgbrede Governancecode wordt in de jeugdsector onderschreven, maar nog niet breed gedragen. In combinatie met het feit dat de

Jeugdwet geen expliciete eisen aan het bestuur van instellingen stelt, betekent dit dat de IJZ pas aan toezicht op goed bestuur toe komt aan de hand van een oordeel over de kwaliteit van de verleende jeugdhulp: als er iets schort aan de kwaliteit van de jeugdhulp, gaat de inspectie onderzoeken of dat (mede) wordt veroorzaakt door een gebrek aan goed bestuur.

Het externe toezicht als sluitstuk

Het bestuur en de interne toezichthouder dienen risico's te signaleren, te prioriteren en zelf op te lossen. Het primaat hierbij ligt bij het bestuur. De bestuurders moeten door hun interne en externe stakeholders worden geprikkeld om de zorg zo optimaal mogelijk te organiseren en knelpunten weg te nemen door middel van een systematisch geheel van checks and balances. Het externe toezicht is in deze keten het sluitstuk; het komt in actie als de interne toezichthouder, de medezeggenschap en de externe stakeholders geen verandering kunnen of willen bewerkstelligen.

Relatie tussen extern en intern toezicht

In haar «Policy brief» van oktober 2015[14] stelt de WRR dat interne en externe toezichthouder geen communicerende vaten zijn maar gescheiden verantwoordelijkheden hebben en dus verschillende rollen vervullen. Om vermenging van verantwoordelijkheden te voorkomen bepleit de WRR terughoudendheid in het directe contact tussen de externe toezichthouder en de interne toezichthouders van individuele organisaties. In plaats daarvan moedigt zij interne en externe toezichthouders aan om op sectoraal niveau contact met elkaar te zoeken zodat ze van elkaars inzichten en praktijken te leren.
Dit beleidskader onderschrijft dat interne en externe toezichthouders gescheiden verantwoordelijk-heden hebben en onderschrijft ook dat het externe toezicht de interne toezichthouder niet de verantwoordelijkheid uit handen moet nemen om het bestuur te corrigeren wanneer dat nodig is. Het bestuur is voor de externe toezichthouder het eerste aanspreekpunt. Dat neemt niet weg dat er risicovolle situaties kunnen zijn waarin de externe toezichthouder in contact treedt met de interne toezichthouder, bijvoorbeeld om zich ervan te vergewissen of de waarschuwende signalen die het externe toezicht aan de bestuurders heeft afgegeven ook aan hen zijn doorgegeven. In de voorbije periode is dit, in de situaties waarin het misging, vaak een belangrijk manco gebleken. In plaats van zelf contact te zoeken verwachten de externe toezichthouders ook dat interne toezichthouders bij hen problemen melden die binnen de organisatie zelf niet worden opgelost.

4. Het handhavinginstrumentarium, de toepassing daarvan en de rolverdeling tussen de publieke toezichthouders

In het toezicht op bestuur in de zorg zijn vier publieke toezichthouders te onderscheiden met elk een verschillend aandachtsgebied:
– Voor de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) zijn de Wet toelating zorginstellingen (Wtzi) en de Wet kwaliteit klachten en geschillen zorg (Wkkgz) leidend als het gaat om haar toezicht op de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor kwaliteit en veiligheid.
– De Inspectie voor de jeugdzorg (IJZ) houdt samen met IGZ en Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ), toezicht op instellingen die vallen onder de Jeugdwet. Ten aanzien van goed bestuur kijkt zij primair naar de relatie tussen besturing en kwaliteit van hulpverlening.

[14] Boekhorst, A.M. (2015) «Van incident naar preventie. Beperking en versterking van de relatie tussen intern en extern toezicht»

– De Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) houdt toezicht op zorginstellingen die zorgverzekeringswet- en Wlz- zorg leveren, op basis van de Wmg. Ten aanzien van goed bestuur kijkt de NZa of instellingen voldoen aan de eisen voor rechtmatige zorgverlening (bedrijfsvoering, declaratie, registratie) en spreekt daar het bestuur als eindverantwoordelijke op aan.
– De Minister heeft op basis van de Wkkgz en de Jeugdwet de bevoegdheid een instelling een aanwijzing te geven. In de praktijk wordt van die bevoegdheid gebruik gemaakt op advies van respectievelijk de IGZ, de IJZ en/of V&J.
Bij overtreding van de in hoofdstuk 2 genoemde wetten (met uitzondering van het BW en de Wmcz) beschikken de publieke toezichthouders over verschillende mogelijkheden om in te grijpen bij problemen in de besturing van instellingen[15]. Uitgaande van de in hoofdstuk 2 beschreven principes kiezen deze toezichthouders de maatregel die het meest passend is bij de ernst van de geconstateerde problemen en bij het doel dat ze willen bereiken. Hieronder is dat geïllustreerd met de figuur van een piramide.

Hoe hoger in de piramide, hoe ernstiger vaak de situatie is en hoe dwingender het instrument. De inzet van een instrument kan situationeel bepaald zijn. Dat betekent dat voor de inzet van een bepaald instrument niet altijd eerst de minder ingrijpende maatregelen moeten zijn toegepast. Hoewel de terminologie hier en daar verschilt, volgen de NZa, de IGZ en de IJZ eenzelfde soort benadering.

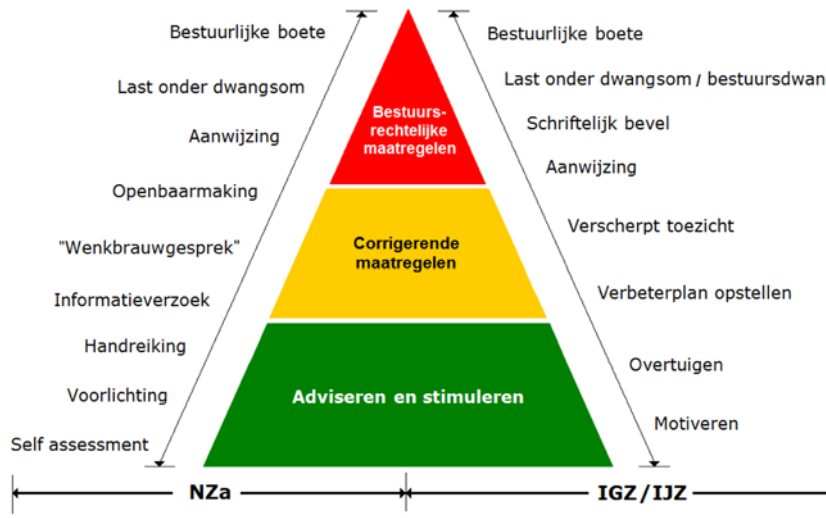

De aanwijzingsbevoegdheid bij niet-naleving Wmg

Wanneer de NZa een zorgaanbieder aanspreekt op geconstateerde onrechtmatigheden hanteert zij de uitgangspunten zoals geformuleerd in dit beleidskader. Zoals in de figuur is aangegeven beschikt de NZa over een breed scala handhavinginstrumenten variërend van self-assessment tot bestuurlijke boete. Naast de gebruikmaking van de weergegeven instrumenten kan de NZa een zaak ook voorleggen aan het Openbaar Ministerie (OM) voor eventuele strafrechtelijke maatregelen. De NZa kan ook een aanwijzing geven. Dit is een bestuursrechtelijke maatregel om naleving af te dwingen van wat in de wet is bepaald. Op grond van artikel 76 van de Wmg is de Nza bevoegd ter handhaving van een twintigtal

[15] http://www.igz.nl/zoeken/download.aspx?download=IGZ+Handhavingskader.pdf

genoemde artikelen een aanwijzing te geven, die erop gericht is dat aan het bepaalde bij of krachtens die artikelen wordt voldaan[16].

De aanwijzingsbevoegdheid bij tekort schietende kwaliteit van zorg

Op grond van art 27 van de Wkkgz en art 9.3 eerste lid van de Jeugdwet kan de Minister van Volksgezondheid Welzijn en Sport een zorgaanbieder of jeugdhulpverlener een aanwijzing geven. In de Wkkgz is de aanwijzingsbevoegd-heid gekoppeld aan de naleving van de artikelen 2, 3, 4.1.a, 4.1b. en 5 t/m 10 van de Wkkgz. In deze artikelen is bepaald dat de zorgaanbieder zorg van goed niveau verleent, die in ieder geval doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht is en die is afgestemd op de reële behoefte van de cliënt. De zorgaanbieder dient de zorg zo te organiseren dat dit redelijkerwijs leidt tot goede zorg. Het gaat daarbij niet alleen om kwalitatief en kwantitatief voldoende inzet van personeel en materieel maar ook van een juiste toedeling van verantwoordelijkheden, bevoegd-heden en verantwoordingsplichten. Voorts wordt van zorgaanbieders geëist dat zij beschikken over een adequaat kwaliteitssysteem, een adequaat werkende meldcode van huiselijk geweld en kindermishan-deling, en een adequaat systeem voor het registreren en verwerken van incidenten. Ook dienen zij zich systematisch te vergewissen van de referenties van nieuw personeel of opdrachtnemers en met hen schriftelijk overeenkomsten te sluiten waarin de aan een goede zorgverlening gestelde eisen zijn vastgelegd.

Sinds 1 januari 2015 is de Minister van VWS op grond van de Jeugdwet ook bevoegd een jeugdhulpaanbieder of een gecertificeerde instelling een aanwijzing te geven indien deze de in de Jeugdwet of de daarop berus-tende bepalingen niet of onvoldoende naleeft.

Wat houdt een aanwijzing in?

De inhoud van een aanwijzing kan variëren, maar het beoogde doel moet altijd zijn het in overeenstemming brengen van de praktijk met de wettelijke normen. Bij geconstateerde risicovolle situaties of tekortko-mingen gaat het om het opheffen daarvan en een structureel herstel van goede zorgverlening. Met dit doel voor ogen kan de Minister het in voorkomende gevallen noodzakelijk vinden in de aanwijzing een vorm van bestuurlijke ondertoezichtstelling op te nemen. Het kan bijvoorbeeld gaan om een concrete opdracht of om het verplicht bijplaatsen van een deskundige aan de Raad van Bestuur of Raad van Toezicht. Als «ultimum remedium» kan de aanwijzing ook inhouden dat de Raad van Bestuur of Raad van Toezicht wordt uitgebreid of dat een of meer leden daarvan worden vervangen[17].

Wanneer is de aanwijzing van toepassing?

Een bestuursrechtelijke maatregel zoals een aanwijzing is meestal het sluitstuk van een aantal handhavingsmaatregelen en interventies die de IGZ of de IJZ heeft toegepast. Veelal staat een zorgaanbieder al onder verscherpt toezicht voordat een aanwijzing wordt gegeven. Dit is echter niet noodzakelijk. Een aanwijzing kan ook worden gegeven zonder dat daar verscherpt toezicht of een andere interventie aan vooraf is gegaan. De afgelopen jaren ligt het aantal gegeven aanwijzingen op jaarbasis in de

[16] Het gaat om de artikelen 23, 25 (tweede lid), 27, 31, 34, 35 t/m 45, 48, 49, 49a, 49c (derde lid), 49d (tweede lid), 61, 62 en 68

[17] Deze vergaande maatregelen zijn alleen mogelijk binnen de aanwijzingsbevoegdheid ex art 27 Wkkgz. De aanwijzingsbevoegdheid van de NZa ex art 76 Wmg geeft die ruimte niet.

langdurige zorg en de curatieve zorg tezamen in de orde van 15 à 20. In de sector Jeugd is de aanwijzingsbevoegdheid nog niet gebruikt.
Iedere aanwijzing moet berusten op de feitelijke constatering dat de instelling in strijd handelt met wet- en regelgeving (waaronder veldnormen) waardoor randvoorwaarden voor het leveren van goede zorg ontbreken. Verder moet de aanwijzing noodzakelijk, substantieel, proportioneel en effectief zijn. In algemene zin is niet op voorhand aan te geven in welk geval welke aanwijzing wordt gegeven omdat dat sterk afhankelijk is van de concrete situatie. Omstandigheden die bij de keuze voor een aanwijzing zullen worden betrokken zijn:
– Ziet de zorgaanbieder in dat sprake is van een gebrek in de door haar geleverde zorg (voldoende kennis, reflectief vermogen)?
– Is de zorgaanbieder open en transparant naar interne en externe stakeholders?
– Is er bij de zorgaanbieder eerder reden en noodzaak geweest voor het opleggen van maatregelen door de inspectie (recidief)?
– Is er bij de zorgaanbieder sprake van bijzondere omstandigheden waardoor de geconstateerde gebreken maar tijdelijk zijn?

Wordt de aanwijzing openbaar gemaakt?

Zowel het opleggen van de aanwijzing als de mededeling dat de aanwijzing is nageleefd wordt actief openbaar gemaakt door middel van publicatie op de website van de IGZ of de IJZ.

Wat gebeurt er als de aanwijzing niet wordt nageleefd?

De zorgaanbieder is verplicht de aanwijzing binnen de in de aanwijzing gestelde termijn na te leven. Gebeurt dat niet of onvoldoende, dan kan een last onder dwangsom of een last onder bestuursdwang worden opgelegd door de Minister van VWS. Wordt de aanwijzing wel binnen de gestelde termijn nageleefd dan wordt dat schriftelijk bevestigd aan de zorgaanbieder.

Mandatering van de aanwijzingsbevoegdheid aan de IGZ

In de memorie van toelichting van de Wet uitbreiding bestuurlijke handhaving volksgezondheid (Wubhv) uit 2010 is aangekondigd dat de slagkracht van de IGZ zal worden vergroot door haar mandaat te geven om zelf (namens de Minister) aanwijzingen te geven. Aan deze aankondiging is tot op heden geen vervolg gegeven. Dat verandert na de bekendmaking van dit beleidskader. Door aanpassing van de mandaatregeling VWS, wordt met ingang van 1 januari 2016 de IGZ gemandateerd tot het geven van aanwijzingen op grond van art 27 van de Wkkgz. Daarmee wordt de inspecteur-generaal bevoegd namens de Minister een aanwijzing te geven. De IGZ hoeft dan niet eerst aan de Minister of Staatssecretaris een advies uit te brengen tot het geven van een aanwijzing, die er vervolgens over moet besluiten. De IGZ kan daardoor sneller en voortvarender optreden. De IGZ zal aan dezelfde wettelijke randvoorwaarden gebonden zijn als de Minister. Dat betekent bijvoorbeeld dat de IGZ bij het geven van een aanwijzing altijd de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit in acht zal moeten nemen. De IGZ zal het vernemen en verwerken van de zienswijze van een zorgaanbieder aan wie het voornemen tot een aanwijzing kenbaar is gemaakt, op zodanige wijze organiseren dat voldoende afstandelijkheid is ingebouwd ten opzichte van de inspecteur die de voorgenomen aanwijzing heeft geïnitieerd. Mandateren betekent niet dat de IGZ bestaande wettelijke instrumenten (zoals het bevel) verliest. De Minister blijft verantwoordelijk voor de inhoud van de aanwijzing. Eventuele bezwaren en beroepen richten zich formeel tot de Minister. Na de mandaatverlening blijft de bestaande VWS-commissie

bezwaarschriften, advies uitbrengen op ingediende bezwaren waarna de inspecteur-generaal de beslissing op bezwaar neemt.

Gecoördineerd en afgestemd toezicht

Wil het externe toezicht op bestuur effectief zijn, dan moet duidelijk zijn welke toezichthouder in welke situatie optreedt. Daarvoor moeten de toezichthouders onderling goed afstemmen en moeten er duidelijke kaders zijn. Daarom ontwikkelen De IGZ en de NZa een gezamenlijk toezichtkader voor goed bestuur. De vijf inspecties die een toezichthoudende rol hebben in de jeugdhulpverlening – de Inspectie Jeugdzorg, Inspectie voor de Gezondheidszorg, Inspectie Veiligheid en Justitie, Inspectie van het Onderwijs en Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid – hebben een gezamenlijk toezichtprogramma voor de jeugd opgesteld. Daarin zal ook zijn aangegeven wie wanneer het primaat heeft.

Naast gezamenlijke toezichtkaders is het van belang dat toezichthouders informatie uitwisselen over relevante casuïstiek. Wanneer de NZa constateert dat het bestuur van een zorginstelling in financiële zin de touwtjes niet goed in handen heeft of zelfs fraudeert of anderszins publieke belangen schaadt, dan kan dat voor de IGZ een indicatie zijn dat ook de kwaliteit van zorg mogelijk niet op orde is en vice versa. Het is dus belangrijk dat de NZa en de IGZ, maar ook IJZ en IGZ, elkaar proactief informeren over de casuïstiek op het terrein van goed bestuur, zodat zij zoveel mogelijk samen kunnen optrekken. Hoewel de NZa en de IGZ in individuele gevallen eigenstandig over de inzet van het haar beschikbare handhavingsinstrumentarium beslissen, waarbij proportionaliteit en effectiviteit het uitgangspunt zijn, is het goed als de ene toezichthouder op de hoogte is van de sancties, opgelegd door de andere toezichthouder. Afspraken hierover zijn opgenomen in het recent geactualiseerde samenwerkingsprotocol tussen de IGZ en de NZa.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
E.I. Schippers

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M.J. van Rijn

ZiekenfondsRaad

Bezoekadres
Prof. J.H. Bavincklaan 2
1183 AT Amstelveen

Postadres
Postbus 396
1180 BD Amstelveen

Telefoon 020-547 89 11
Telefax 020-647 34 94

Intermediary Foundation of the Universal
Declaration of Human Rights
t.a.v. voorzitter de heer J.P. van den Witteboer
Postbus 324
5660 AH Geldrop

Uw brief van	Uw kenmerk	Datum
17 juli 1995		17 augustus 1995
Ons kenmerk	**Behandeld door/Documentnummer**	**Doorkiesnummer**
JA/33318/95	mr. Van Donk/JA9/399	020-5478703

Onderwerp
Stelsel sociale ziektekostenverzekering

Geachte heer Witteboer,

In uw brief van 17 juli 1995 verwijst u naar de brief die u op 4 juli 1995 zond aan minister Borst van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Uit uw brief leid ik af dat u in de veronderstelling verkeert dat een brief aan de minister van VWS automatisch ook ter kennis van de Ziekenfondsraad komt. Dat is echter niet het geval. De Ziekenfondsraad maakt namelijk geen onderdeel uit van het ministerie van VWS, maar is als zelfstandig bestuursorgaan een overheidsorgaan op enige afstand van de centrale overheid. Als zodanig heeft de Ziekenfondsraad eigen wettelijke taken en bevoegdheden, die in de Ziekenfondswet en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten zijn vastgelegd. Ter informatie doe ik u hierbij een brochure toekomen met een beschrijving van de taken en de werkwijze van de Ziekenfondsraad.

Om uw brief op adequate wijze te kunnen beantwoorden heb ik de vrijheid genomen om het ministerie van VWS te vragen mij een afschrift te zenden van uw brief van 4 juli 1995. Van die brief en de daarin verwoorde kritische visie op de gezondheidszorg heb ik inmiddels kennisgenomen. Zoals u uit de brochure over de Ziekenfondsraad kunt opmaken is de Ziekenfondsraad één van de vaste adviesorganen van de overheid voor de gezondheidszorg en de sociale verzekering. Relevante suggesties uit uw brief kunnen bij de advisering door de Raad worden betrokken en zodoende een rol spelen bij de beleidsvorming in de gezondheidszorg.

Ik dank u daarom hartelijk voor het feit dat u de moeite hebt genomen om uw visie op papier te zetten en aan mij toe te zenden.

Hoogachtend,

mr. J.L.P.G. van Thiel
Secretaris

In Uw antwoord graag datum en ons kenmerk vermelden

(ziekenfondsraad sinds 2014 Zorginstituut Nederland)

Kiezen voor houdbare zorg mensen, middelen en maatschappelijk draagvlak Rapport WRR 2022, 414 blz

Nationale wetten aanpassen aan verdragen

Nationale wetten mogen niet in tegenspraak zijn met internationale verdragen. Als het nodig is moeten overheden hun nationale wetten aanpassen voorafgaand aan of tegelijkertijd met de ratificatie (goedkeuring) van een verdrag.

Nederland is lid van de Europese Unie (EU). Daarom moet Nederland altijd eigen nationale wetten aanpassen aan de afspraken uit de EU-verdragen.

Evalueren efficiëntie berekenen en verbeteren in de zorg mag niet overgaan in een ordinaire bezuiniging.

BREDA - Kwetsbare ouderen met ernstige gezondheidsproblemen worden vaak in paniek naar het ziekenhuis gebracht. Dat moeten we niet meer willen, zeker niet in deze coronacrisis

Franka van der Rijt 22-12-2021

Oproep om kwetsbare ouderen uit het ziekenhuis te houden: 'Dokter, ik wil dit allemaal niet meer'

Dat is de indringende boodschap van een geriater van het Amphia Ziekenhuis, een Bredase huisarts en een ouderenzorgbestuurder uit de regio's Breda en Tilburg.

,,Een man van begin negentig. Hij belandde in het ziekenhuis, had uiteenlopende medische klachten. We spraken over zijn situatie, eventuele onderzoeken, andere medicatie. Hij was niet depressief, maar zei wel: 'Dokter, ik wil dit allemaal niet meer. Het leven is goed geweest, maar als ze mij morgen komen halen, ben ik dankbaar."

Maar het ziekenhuis is voor deze ouderen niet altijd de juiste plek, ,,De samenleving zit in de modus dat het leven zo lang mogelijk verlengd moet worden. Maar steeds nieuwe onderzoeken en behandelingen zijn heel belastend voor deze ouderen, terwijl de prognoses ongunstig blijven. Moeten we in zo'n situatie blijven doorbehandelen of is de vraag wat nog redelijk en aanvaardbaar is? Durven wij als dokters, maar ook als samenleving dat gesprek aan te gaan?"

Geriater Amphia Ziekenhuis

Bron: ed.nl

Obama bespreekt maatregelen op sterfbed

(Los Angeles Times)

DOOR PETER NICHOLAS

25 JUNI 2009 12 UUR PT

WASHINGTON —
President Obama suggereerde woensdagavond tijdens een evenement in het gemeentehuis dat een manier om de medische kosten te verminderen, is om dure en uiteindelijk zinloze procedures te stoppen die worden uitgevoerd bij mensen die op het punt staan te overlijden en geen baat hebben bij de extra zorg.

In een nationaal televisie-evenement in het Witte Huis zei Obama dat gezinnen betere informatie nodig hebben, zodat ze niet klakkeloos "aanvullende tests of aanvullende medicijnen goedkeuren waarvan het bewijs aantoont dat ze de zorg niet noodzakelijkerwijs zullen verbeteren".

Hij voegde eraan toe: "Misschien kun je beter niet geopereerd worden, maar de pijnstiller nemen."

_____

AUDIO

(samenvatting door IFUD of Human Rights) korte fragmenten: audio health care protest USA,2009-2010, (Larouchepac.com,msnbc-tv) (Rachel Maddow),(Stagnews,R.W.Conpriracy1, 2009)

http://www.archive.org/details/HealthCareAmerica_945

Sociale euthanasie uit economische overwegingen

Democratie blijkt steeds meer een dekmantel voor onderdrukking. Woorden in wetten en regels worden toegekneed -bezuiniging, rationalisering, prioritering en rantsoenering- naar het vergroten van macht van multinationals, waaronder banken, verzekeraars en de farmaceutische industrie. De peperdure kantoorgebouwen stralen steeds meer een zonnige en zorgloze sfeer uit. Maar achter de indrukwekkende façade van al deze pracht en praal schuilt een lugubere wereld van list en bedrog. Waarin economische overwegingen te vaak economisch verklaard nuttig leven zullen overwaarderen. En waarin economisch anderen en vooral zwakkeren naar de rand van de samenleving worden gestuwd. De meeste mensen beseffen in de verste verte niet dat ze zich intussen op de rand van een juridische wurggreep bevinden. De slachtoffers belanden geleidelijk aan de rand van de samenleving met beschadigd zelfrespect door ontkenning en onbegrip. De psychische wreedheid door diverse instellingen op de slachtoffers is van de eerste orde. Inmiddels wordt steeds meer economisch bepaald welke technieken en manieren om sterven gemakkelijker en aanvaardbaar zijn,(D66). Het is buitengewoon zorgelijk dat euthanasieregels in nederland steeds verder worden opgerekt.
In het klimaat van strakker en onbuigzamer regels in onze samenleving dreigt de eenvoudige burger te verstikken. Velen zullen zich in hun welzijn tekort gedaan voelen. Gebruiken daardoor en dreigen uiteindelijk zelfdoding of euthanasie als enige oplossing voor hun groeiend lijden te zien. Euthanasie op geïndoctrineerde bejaarden en straks selectie halverwege op al diegenen die anderen niet gezond en gelukkig genoeg toeschijnen. Sociale euthanasie, onder de dekmantel van economische overwegingen, is een misdaad tegen de mensheid. “Sociaal Darwinisme” Het hoofddoel van de Staat is geacht het beschermen en bevorderen van de volksgezondheid en niet het euthanasieren van de samenleving om een kleine groep die euthanasie wil.

-lees- Peter Singer,C.W. Rietdijk "De Holle diamant" en Ezekiel Emanual,USA), "Die Freigabe der Vernichtung lebensunwerten Lebens" Karl Binding / Alfred Hoche 1920.

COMMERCIAL EUTHANASIA

(Agenda 21 United Nations / WEF) 2012

https://archive.org/details/agenda-21-commercial-wtf-elderly-euthanasia

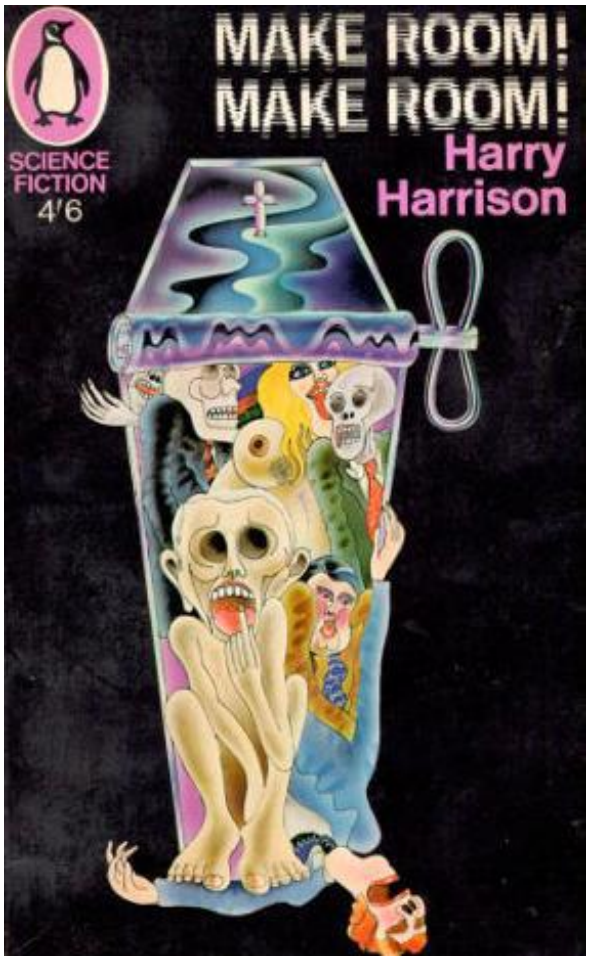

Book: science fiction

Harry Harrison

1966

United States

Publisher: Doubleday

English

Soylent Green movie Poster
MCM must be MGM

RIGHT OR DUTY TO LIVE?
EUTHANASIA AND ASSISTED SUICIDE FROM THE PERSPECTIVE OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS

The legalisation of euthanasia and assisted suicide, initially proposed for exceptional cases, could become a method of resource-led population control in a society marked by a progressively aging population and restricted healthcare expenditure. The basic concern is that legalisation could lead to certain conditions being considered generally unworthy of protection, which could ultimately culminate in a kind of 'duty to die', by which vulnerable groups would be disproportionately affected.

Source:
Diego Zannoni
European Journal of Legal Studies
Volume 12
Issue 2
Autumn 2020

(translation Dutch)

De legalisering van euthanasie en hulp bij zelfdoding, aanvankelijk voorgesteld voor uitzonderlijke gevallen, zou een methode kunnen worden om de bevolking onder controle te houden in een maatschappij die gekenmerkt wordt door een steeds ouder wordende bevolking en beperkte uitgaven voor gezondheidszorg. De fundamentele zorg is dat legalisatie ertoe zou kunnen leiden dat dat bepaalde aandoeningen algemeen beschouwd worden als onwaardig voor bescherming, wat uiteindelijk zou kunnen uitmonden in een soort "plicht om te sterven", waardoor kwetsbare groepen onevenredig zwaar zouden worden getroffen.

_____

Lijden aan het leven ('voltooid leven')

knmg.nl/advies-richtlijnen/dossiers/lijden-aan-het-leven-voltooid-leven.htm

Dossier / bijgewerkt: 5 oktober 2021

Op 17 juli 2020 diende D66 het initiatiefwetsvoorstel 'Voltooid Leven' in. Dit wetsvoorstel heeft als doel om mensen van 75 jaar en ouder hulp bij zelfdoding te verlenen als ze vinden dat hun leven 'voltooid' is. Veel artsen hebben op basis van hun praktijkervaring zorgen over dat voorstel. Zij vrezen dat deze wet voor een groep ouderen die zij in de spreekkamer tegenkomen onbedoeld negatieve effecten zal hebben.

Artsen hebben met regelmaat te maken met patiënten die een euthanasieverzoek doen, bijvoorbeeld mensen met kanker waarvoor geen genezing mogelijk is. Ook voor mensen met een psychiatrische aandoening of een stapeling van ouderdomsklachten bestaat de mogelijkheid van euthanasie of hulp bij zelfdoding.

Er zijn ook ouderen die lichamelijk weinig klachten hebben, maar die toch een doodswens hebben. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat het in veel gevallen gaat om kwetsbare ouderen die vaak lager opgeleid zijn en een zwakke sociaal economische positie hebben. De doodswens die deze mensen ervaren is doorgaans ambivalent en veranderlijk. Ook gaat achter de doodswens vaak ingewikkelde problematiek schuil, zoals eenzaamheid, woonproblematiek en sociale isolatie. Soms gaat het om een eenvoudige huurschuld of andere financiële problemen.

Gevoelens van overbodigheid, het idee afgedankt te zijn door de maatschappij, of het gevoel anderen tot last te zijn: in de spreekkamer zien artsen regelmatig ouderen met dergelijke problemen. Artsen proberen iedere dag om deze patiënten verder te helpen. Maar zij kunnen dat niet alleen. Het is belangrijk dat er ook maatschappelijk gezien meer aandacht komt voor de problematiek van deze groep kwetsbare ouderen. Het eenvoudiger maken van hulp bij zelfdoding is echter niet de juiste oplossing.

De KNMG vreest dat het invoeren van een wet 'Voltooid Leven' onbedoeld negatieve gevolgen heeft voor ouderen. De wet kan ouderdom stigmatiseren en het onwenselijke signaal geven dat het leven van ouderen minder waardevol is dan dat van jongeren. Dat kan gevoelens van onveiligheid en overbodigheid onder ouderen veroorzaken en versterken. De vrees is ook dat ouderen het gevoel zullen krijgen dat ze zich moeten verantwoorden waarom ze geen gebruik maken van deze wet. De KNMG vraagt politici om zich bewust te zijn van deze negatieve gevolgen voor ouderen.

De KNMG roept de politiek daarom op het wetsvoorstel voorlopig niet in te voeren, maar om eerst in gesprek te gaan met de maatschappij over ouder worden en zich in te zetten om gevoelens van eenzaamheid en overbodigheid bij ouderen te voorkomen. In dit gesprek dient ook de behoefte aan eigen regie rond het levenseinde een rol te krijgen.

Politiek actueel

Pia Dijkstra (D66) diende op 17 juli 2020 het initiatief wetsvoorstel Voltooid leven in, maar het voorstel werd afgelopen kabinetsperiode niet meer behandeld. De KNMG heeft de Raad van State gevraagd onze overwegingen te betrekken bij hun advisering richting D66. Tot op heden is het advies van de Raad van State over deze initiatiefwet niet publiek gemaakt.

KNMG standpunten | richtlijnen | informatie

Overwegingen artsenfederatie KNMG bij 'kabinetsreactie en visie voltooid leven'

29 mrt 2017

KNMG over voltooid leven - vragen en antwoorden bij overwegingen rond kabinetsvisie

29 mrt 2017

Reflections by the Royal Dutch Medical Association (KNMG) on the 'Government Response and Vision on Completed Life'

29 mrt 2017

Vragen en antwoorden bij KNMG-visie voltooid leven

Wat houdt het voorstel van het kabinet in?

Wat vindt de KNMG van dit voorstel?

Wat zijn die risico's en nadelen van een aparte wet voor 'voltooid leven'?

Maar niet alle artsen willen toch euthanasie uitvoeren bij een stapeling van ouderdomsklachten?

Waarom is de KNMG bang dat de huidige euthanasiewet wordt uitgehold? Er kunnen toch twee wetten naast elkaar bestaan?

Maar er zijn toch ouderen met gevoelens van een voltooid leven die buiten de kaders van de euthanasiewet vallen?

Wat vindt de KNMG van het opleiden van stervenshulpverleners?

De euthanasiewet is gericht op mensen die ziek zijn. Het kabinetsvoorstel richt zich toch op mensen die niet ziek zijn?

Waarom bemoeien artsen zich hier eigenlijk mee? Het gaat toch niet om een medisch probleem?

Laat de KNMG hiermee ouderen niet in de kou staan?

Perkt de KNMG hiermee niet het zelfbeschikkingsrecht in?

Wat wil de KNMG wél?

Nieuws en columns

16 / 12 / 2021	Terugkijken: KNMG-webinar 'Euthanasie bij dementie’
01 / 12 / 2021	Nieuw KNMG-standpunt geeft houvast bij euthanasie bij dementie
01 / 12 / 2021	Handreiking helpt arts en patiënt om te praten over het levenseinde

laad meer

Zie ook

- Dossiers Levenseinde
- Kabinet: ruimte voor hulp bij zelfdoding bij voltooid leven
- Medisch Contact dossier Levenseinde

Schenden rechten van de mens

In 1993 beschuldigde het vaticaan de kamerleden die met de nieuwe regeling instemden rond euthanasie, ervan de rechten van de mens te schenden. Volgens de directeur voorlichting van het ministerie, J. Schinkelshoek, namens de minister in een brief aan de hoofdredacteur van de Osservatore, is hoe het vaticaan het ziet een misvatting rond het euthanasie standpunt van nederland.

Trouw 3 december 1993

Klacht bij Europese Commissie voor de Rechten van de Mens

Euthanasie Nederland

Op 21 januari 1994 die dag liet Ik een aanklacht tegen de Nederlandse Staat, vergezeld van een aantal bewijsstukken, notarieel vastleggen,en zond deze als een aanklacht tegen de Nederlandse Staat gedeponeerd bij de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens. Ik deed dit destijds nadat eerder de Inspectie Volksgezondheid, de Staatssecretarissen Volksgezondheid en Justitie, de Nationale Ombudsman en vele andere vooraanstaande Nederlanders de door mij gemelde misstanden niet serieus namen of naar andere gremia verwezen. De klacht werd zonder noemenswaardige motivatie onder het tapijt geveegd bij de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens in Straatsburg, (de notariële aktes zijn onbetwist gelaten).

COMMISSION EUROPEENNE
DES
DROITS DE L'HOMME

CONSEIL DE L'EUROPE
STRASBOURG

EUROPEAN COMMISSION
OF
HUMAN RIGHTS

COUNCIL OF EUROPE
STRASBOURG

**EUROPESE COMMISSIE VOOR
DE RECHTEN VAN DE MENS**

Raad van Europa - Straatsburg

HR-R14.NL
NM/gf

01 FEV. 19

Verzoekschrift Nr. 25362/94
VAN DEN WITTENBOER tegen Nederland

Geachte heer,

Hierbij doe ik u een afschrift toekomen van de beslissing die door de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens werd gewezen inzake het verzoekschrift geregistreerd onder bovenvermeld nummer.

Deze beslissing is definitief en is niet vatbaar voor enige vorm van beroep, noch bij de Commissie noch bij enige andere instantie.

Deze mededeling geschiedt in overeenstemming met Artikel 52, lid 1 van het Huishoudelijk Reglement van de Commissie.

De dokumenten die u mij ter staving van voornoemd verzoekschrift had toegezonden doe ik u per separate post toekomen.

Hoogachtend,

voor de Secretaris van de Europese
Commissie voor de Rechten van de Mens

Maud Buquicchio
Secretaris van het Comité

Bijlage: Beslissing

Intermediary Foundation of the
Universal Declaration of Human Rights
t.a.v. de heer J.P. van den WITTENBOER
Postbox 324
NL - 5660 AH GELDROP

Adresse postale :
CONSEIL DE L'EUROPE
F-67075 Strasbourg Cedex
FRANCE

Téléphone : 88 41 20 18

Télex : EUR 870 943 F

Télécopie : 88 41 27 30

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

EUROPEAN COMMISSION OF HUMAN RIGHTS

DECISION

AS TO THE ADMISSIBILITY OF

Application No. 25362/94
by Joannes Petrus VAN DEN WITTENBOER
against the Netherlands

The European Commission of Human Rights, sitting in private as a Committee of three members pursuant to Article 20 para. 3 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, on **12 January 1995**, the following members being present

Mrs. G.H. THUNE, President of the Committee

MM. M.A. NOWICKI

G. RESS

Mrs. M.F. BUQUICCHIO, Secretary to the Committee

Unanimously decides as follows:

The Commission has examined the applicant's complaints as they have been submitted in the application introduced on 29 April 1994 and registered on 3 October 1994 under file No. 25362/94 and the other material submitted. However, insofar as the matters complained of have been substantiated and are within its competence, the Commission finds that they do not disclose any appearance of a violation of the rights and freedoms set out in the Convention or its Protocols.

It follows that the application must be rejected in accordance with Article 27 of the Convention.

Accordingly, the Commission

DECLARES THE APPLICATION INADMISSIBLE.

Secretary to the Committee — President of the Committee

(M.F. BUQUICCHIO) — (G.H. THUNE)

Heinrich Bauer Verlag · 20079 Hamburg

NEUE REVUE

Intermediary Foundation of
the Universal Declaration
of Human Rights
P.B. 324
NL - 5660 AH Geldrop

REDAKTION

Telefon-Durchwahl
040/30 19

Fax 040/33 82 93

Datum 10.5.1994

Unser Zeichen

Sehr geehrte Damen und Herren,

wir haben Ihr Schreiben an den Europarat in Straßburg erhalten und mit Interesse gelesen.

Über die Sterbehilfe, wie sie in den Niederlanden praktiziert wird, lesen und hören wir in deutschen Medien viel, denn das Thema ist auch hierzulande hoch aktuell.

Mit freundlichen Grüßen

I H R E

NEUE REVUE
Leserbriefredaktion
Helga Kalkofen

11 APRIL 2001 OPINIE

- ZORG

BOB RUERS:

VOORKOM EEN EUTHANASIE-KLIMAAT

Behalve de christelijke partijen stemde op 9 april 2001 ook de Socialistische Partij in de Eerste Kamer tegen het wetsvoorstel van de regering. Hieronder de debatsbijdrage van SP-senator Bob Ruers.

Alles wordt gewaardeerd op economisch belang, op geld, op rendement, op economische productiviteit. Voldoe je daar niet meer aan, dan ben je plotseling veel minder of niet meer in tel en heb je veel minder te vertellen. Dat geldt niet alleen voor ouderen, maar ook voor mensen die om andere redenen in het economische proces niet meer of niet meer zo goed meekunnen: kinderen, gehandicapten, zieken. Waar het nu specifiek gaat om de ouderen, vaak zieken, speelt de kwaliteit van de samenleving een extra grote rol, zeker waar men hulpbehoevend is, waar men verzorging behoeft. Een situatie die zeer velen op het eind van hun leven meemaken. En voor gezondheidszorg, verzorging, ondersteuning, begeleiding etc. heb je je omgeving nodig, de samenleving. Het is daarom naar mijn mening een vaststaand feit dat de kwaliteit van de samenleving, de kwaliteit van de zorg, de kwaliteit van je omgeving van invloed is, direct of indirect, op de behoefte aan euthanasie aan het einde van het leven. Die omstandigheden kunnen als zij goed zijn positief uitpakken en de vraag naar euthanasie doen verminderen, en negatief uitpakken en de vraag naar euthanasie versterken. En dan moet ik helaas vaststellen, anders dan de regering ons wil doen geloven, dat juist in de verzorgingssector, de samenleving als geheel de afgelopen jaren zwaar tekortgeschoten is.

Naar onze mening is de kaalslag in de zorg ontstaan in het laatste decennium van een zodanig ernstige aard dat juist daardoor in onze samenleving het klimaat is ontstaan, waarin sommigen zich overbodig voelen en een last voor anderen.

Banken blijven kantoren sluiten, vooral ouderen zijn de dupe

Seniorenorganisatie KBO-PCOB kreeg afgelopen jaren geregeld klachten binnen van ouderen die moeite hadden met de sluiting van hun bankkantoor. “Aan iemand persoonlijk een vraag stellen en snel antwoord krijgen, is bijna onmogelijk geworden tegenwoordig”, vertelt directeur Marcel Sturkenboom. KBO-PCOB opende vorig jaar een meldpunt voor ouderen die moeite hebben met de sluiting van hun bankkantoor. Er kwamen binnen een aantal weken ruim 700 reacties binnen.

Bron: Hart van Nederland

3 augustus 2021

klachten, omdat het stoplicht er veel te snel weer op rood springt

Groen betekent dat voetgangers mogen oversteken. Knipperend groen betekent dat voetgangers mogen oversteken, maar dat het **licht** wel **snel op rood** springt.Voor ouderen en gehandicapten is het een probleem wanneer het stoplicht veel te snel op rood springt. Dat ze worden opgejaagd omdat ze niet rustig kunnen oversteken.

Het wordt steeds duidelijker dat onze samenleving in de maag zit met het steeds maar groeiende aantal ouderen. Op alle fronten lijkt er een soort offensief ingezet te worden om ouderen te 'blamen' en 'shamen' (Trouw, 2 februari). Vele ouderen hebben het gevoel dat ze eigenlijk niet meer zouden moeten leven. Zij voelen zich hét probleem van deze tijd.

Bron: Trouw
4 februari 2013

Cashgeld verdwijnt steeds meer uit onze samenleving en dat is niet zonder risico

In het AD wijst Coen Voormeulen, directeur cash van de centrale bank, op het gevaar voor hackers en storingen. "Cashloos maakt je als samenleving kwetsbaar".

Bron: RTL nieuws

29 oktober 2018

Contant geld moet goed bereikbaar en bruikbaar blijven

31 maart 2021 Algemeen

Een nieuwe DNB-studie concludeert dat contant geld nog steeds een belangrijke maatschappelijke rol vervult. Wel staat de noodzakelijke infrastructuur onder druk wat negatieve gevolgen voor de bereikbaarheid en de acceptatie van contant geld kan hebben. Waarom is contant geld van belang?

Inwisselbaarheid contant geld is belangrijk voor vertrouwen

DNB vindt de inwisselbaarheid van privaat geld (giraal, door banken gecreëerd en uitgegeven) en publiek geld (contant, door centrale bank uitgegeven) belangrijk voor het vertrouwen in het monetaire systeem. Zonder contant geld kan een burger zijn tegoed bij een bank niet meer opvragen. Contant geld is ook de enige manier voor mensen om, onafhankelijk van een bank, geld bij zich te dragen. Contant geld is wettig betaalmiddel en je kunt ermee betalen zonder betrokkenheid van derden.

Contant geld blijft een belangrijk betaalmiddel

Het gebruik van contant geld aan de kassa is recent gedaald naar 21% van alle transacties. Toch blijft het door de specifieke eigenschappen voor veel mensen een nuttig betaalmiddel en soms zelfs de enige manier om zelfstandig te kunnen betalen. Je kunt er bovendien niet meer van uitgeven dan je bij je hebt wat helpt bij budgetteren en schulden voorkomen. Het dalende gebruik van contant geld aan de kassa mag daarom niet leiden tot verslechtering van de acceptatie ervan door winkels en overheidsorganisaties. Dat contant geld minder wordt gebruikt om mee te betalen was tot voor kort vooral een keuze van de burger, maar die wordt tegenwoordig steeds vaker ontmoedigd om met contant geld te betalen.

Contant geld helpt in noodsituaties

Bovendien moet er in geval van een langdurige pinstoring of cyberaanval ook betaald kunnen worden, zeker voor de eerste levensbehoeften. DNB laat in haar analyse zien dat contant geld ook als terugvaloptie geschikt is en dat banken daarom voldoende geldautomaten moeten blijven aanbieden. Dit is in het belang van de weerbaarheid van het gehele betalingsverkeer.

Bron: dnb.nl

31 maart 2021

Steeds meer banken gaan het gebruik van contant geld ontmoedigen

- Weghalen pinautomaten,
- Kantoren sluiten opheffen,
- kosten in rekenen voor contant,
- contant geld storten moeilijke maken.

Acceptgiro wordt in 2023 definitief een museumstuk, past niet meer in online tijdperk

Na 46 jaar valt het doek voor de acceptgiro. Het gebruik van de voorbedrukte betalingsopdracht neemt in zo'n rap tempo af, dat de instandhouding ervan niet langer loont. Currence, de gemeenschappelijke betalingsverwerker van de banken, trekt er op 1 juni 2023 de stekker uit.

Peter van Ammelrooy1 november 2021 / volkskrant

QR-code probleem voor miljoen ouderen: ‘Willen ook meedoen’

Vanaf 25 september moet Nederland aan de coronapas om nog naar horeca of evenementen te kunnen. Maar niet iedereen in ons land is digitaal bekwaam genoeg om een QR-code aan te maken, zo stelt Anneke Sipkens van ouderenbond ANBO.

Bron: telegraaf

15 september 2021

Huidig zorgbeleid is niet houdbaar, waarschuwt adviesorgaan WRR

september 15, 2021
UTRECHT NEWS

Share on FacebookShare on Twitter

De gezondheidszorg in Nederland is niet klaar voor de toekomst. Het ontbreekt aan scherpe en duidelijke keuzes van de overheid. Als de politiek blijft talmen met het nemen van moeilijke beslissingen, zal de zorg zoals we die nu kennen, straks niet meer vanzelfsprekend zijn.

Dat is de teneur van het rapport 'Kiezen voor houdbaarheid. Mensen, middelen en maatschappelijk draagvlak' van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR). Daarin neemt de WRR het huidige gezondheidsbeleid op de korrel en vertelt ze hoe het beter kan.

Raadslid Marianne de Visser is de eerste om toe te geven dat de verzamelde feiten over het algemeen niet nieuw zijn. Het gaat om de urgentie en de samenhang tussen de talrijke knelpunten, zegt ze. "We luiden de noodklok."

Oplopende zorguitgaven

Een groot probleem vormen de oplopende zorguitgaven, die nu zo'n honderd miljard euro per jaar bedragen. Door onder meer vergrijzing, een verwachte stijging van het aantal chronische zieken en de verslechterende leefstijl zullen die uitgaven zijn verdrievoudigd over veertig jaar, waarschuwt de WRR. Een toename die groter is dan de gemiddelde economische groei. Met andere woorden: de zorg dreigt onze welvaartsgroei op te gaan eten volgens het rapport.

Nu werkt ongeveer een op de zes à zeven Nederlanders in de zorg, over twintig jaar zou dat één op de vier zijn, in 2060 één op de drie.

“Het zijn getallen, die eigenlijk niet met de realiteit in overeenstemming kunnen zijn”, zegt De Visser. “Bovendien betekenen ze dat als je al dat geld en al die mensen inzet voor de zorg, dat je ze niet voor andere publieke doelen kunt inzetten. Bijvoorbeeld het onderwijs. Het gaat aan alle kanten knellen.”

‘Overgrote meerderheid van de mensen in het ziekenhuis met corona is oud en ziek’

28 Oktober 2021

LONGREAD – Niet vaccinatiestatus maar welvaartsziekten in combinatie met vergrijzing verhogen druk op de zorg, die al bezweek onder een jarenlang beleidsmatig gecreëerd zorginfarct.

Bron: Groningerkrant.nl

Salonfähig maken euthanasie

canards door de media

deVerdieping Trouw

19 november 2019

CBS-peiling

De helft van de Nederlanders wil euthanasie mogelijk maken voor wie het leven beu is

Beeld Ilse de Kraaij

Het Parool
9 februari 2010

AMSTERDAM - Een groep prominente Nederlanders wil dat er een wettelijke regeling komt voor stervenshulp aan ouderen die hun leven voltooid vinden en naar de dood verlangen.

Tot de initiatiefnemers, die zich hebben verenigd in de groep Uit Vrije Wil, behoren oud-politici Frits Bolkestein, Hedy d'Ancona en Jan Terlouw, oud-hoogleraar Dick Swaab, televisiecoryfee Mies Bouwman, cabaretier Paul van Vliet, advocaat Eugène Sutorius, advocaat Eugène Sutorius, reclameman Theo Strengers en oud-bestuurders Milly van Stiphout en Yvonne van Baarle.

Verruimde euthanasie:ouderen blij

De Telegraaf

13 oktober 2016

AUDIO

https://archive.org/details/verruimde-euthanasie

Maak ruimte! Maak ruimte!
Door **Harry Harrison**

287 pagina's

Beschrijving
Een detective jaagt op een moordenaar in een dystopisch, overbevolkt NYC in deze klassieke sciencefictionroman die de film *Soylent Green* inspireerde .

Oorspronkelijk gepubliceerd in 1966, *Make Room! Maak ruimte!* stelt zich een wereld voor aan het einde van de twintigste eeuw waar de aarde zo overweldigd wordt door een ongebreidelde bevolkingsgroei dat ze op de rand van zelfvernietiging balanceert. Alleen al in New York City zitten vijfendertig miljoen mensen opeengepakt in de overvolle stadsdelen, als ratten op zoek naar de slinkende hulpbronnen van de wereld. Het enige beschikbare voedsel is een product dat soylent wordt genoemd. En terwijl de overheid de orde probeert te handhaven, worden de rijken rijker en blijven de armen onder de voet.

Een moordenaar vinden in deze gebroken wereld is een hele klus. Maar dat is precies wat Det. Andy Rusch is toegewezen om te doen. Als hij lang genoeg in leven kan blijven, lost hij misschien wel de grootste zaak op die hij ooit heeft gehad - tenzij de mensheid eindelijk haar belofte nakomt en zichzelf eerst vernietigt.

UITGEVERIJ:
Open Road geïntegreerde media

ISBN:
9780795311659

FORMAAT:
Boek

TAAL: Engels

(bron: scribd)

Soylent Green film 1973

Afbeelding Film Soylent Green 1973 " euthanasie centra"

Als het aan D66 zou liggen wordt de euthanasie scene uit de "Soylent Green" realiteit. De film speelt zich af in het jaar 2022. Het beeld van de toekomst dat hierin geschetst wordt geeft stof tot nadenken. In de film entameren ze een programma waarin ouderen worden aangezet tot euthanasie via dodencentra "Going Home".

Science fiction film "Soylent Green" Verenigde Staten 1973, van Richard Fleischer. Met o.a. Charlton Heston, Joseph Cotten, Edward G. Robinson, Leigh Taylor-Young en Chuck Connors.

Huiveren over ‘koffie-euthanasie’

OPINIE

De levenswens van de diep demente oudere moet voor de arts bij een verzoek om euthanasie niet richtinggevend zijn; dat is waar het recente arrest van de Hoge Raad op neerkomt. De Hoge Raad bevestigde onlangs de vrijspraak door de rechtbank in Den Haag van de arts die in 2016 euthanasie verleende aan een vrouw die diep dement was: dat de arts zonder medeweten van de patiënte het slaapmiddel door haar koffie had geroerd, is geoorloofd en dat de arts niet meer met de patiënte heeft gesproken over haar doodswens is, gezien haar ernstige dementie, begrijpelijk. De zaak is bekend geworden als de ‘koffie-euthanasie’.

Annemarieke van der Woude, José Sanders 26-05-2020 Bron: BD

Zwitserland keurt 'zelfmoordcapsule' goed

Barbie Latza Nadeau
ma 6 december 2021,

Afbeelding Exit Internationaal

Zwitserland heeft zojuist een nieuwe manier van sterven door middel van hulp bij zelfdoding gelegaliseerd. De medische beoordelingsraad van het land heeft toestemming gegeven voor het gebruik van de Sarco Suicide Pod, een 3D-geprinte draagbare kistachtige capsule met vensters die naar een rustige plek kan worden vervoerd voor de laatste momenten van het leven van een persoon.

Bij conventionele methoden voor hulp bij zelfdoding is in het algemeen een chemische stof betrokken. Uitvinder Philip Nitschke van Exit International vertelde de website SwissInfo.ch dat zijn "death pod" een andere benadering biedt. "We willen elke vorm van psychiatrische beoordeling uit het proces verwijderen en het individu de mogelijkheid geven om de methode zelf te controleren," zei hij. “Ons doel is om een kunstmatige intelligentie screeningsysteem te ontwikkelen om de mentale capaciteit van de persoon vast te stellen. Natuurlijk is er veel scepsis, vooral van de kant van psychiaters.”

De pod kan van binnenuit worden geactiveerd en kan de persoon die van plan is te sterven verschillende opties geven voor waar ze willen zijn voor hun laatste momenten. "De machine kan overal worden gesleept voor de dood," zei hij. "Het kan bijvoorbeeld in een idyllische buitenomgeving zijn of in de gebouwen van een organisatie voor hulp bij zelfdoding."

Bron: Dealy Beast

(via Yahoo)

Ontkenning

Nederlands Artsen Verbond euthanasiepraktijk Nederland

Volgens Minister van Justitie Hirsch Ballin in de Telegraaf van 27 november 1993:
De beschuldigingen van het Nederlands Arsten Verbond dat artsen op grote schaal het leven beëindigen van mensen die daarom niet hebben gevraagd, noemt hij een valse voorstelling van zaken.

EUTHANASIE

DE KANS IS GROOT DAT U DEZE FEITEN NIET KENT.

De volgende gegevens zijn ontleend aan het rapport-Remmelink, dat op verzoek van de regering werd gemaakt.

Feit 1: 19.675 keer per jaar is de behandeling van de arts er uitdrukkelijk of gedeeltelijk op gericht de zieke te doden.
Feit 2: In bijna 11.575 gevallen, dus zes van de tien keer, gebeurt dit zonder uitdrukkelijk verzoek van de patiënt.
Feit 3: De meldingsplicht geldt alleen bij het geven van een dodelijk middel (gevraagd of ongevraagd) en hulp bij zelfmoord (samen 3700 keer per jaar).
Feit 4: In 15.975 gevallen, dus acht op de tien keer, hoeft de arts niets te melden. Het gaat dan om overdosering van een medicijn (8100) of het staken van de behandeling (7.875 keer). De regering ziet dit als normaal medisch handelen, ongeacht het feit dat de arts mede de bedoeling had te doden.

Meer dan 800 Nederlandse artsen doen een beroep op uw gezond verstand. Want een dokter behoort niet te doden. Euthanasie is geen geneeskunst. Natuurlijk moeten artsen een zinloze behandeling stoppen, als de dood onafwendbaar is. Door pijn te bestrijden kan een arts nog heel veel doen voor een stervende. De voorzitter van de commissie Ethiek van de Britse Artsen Organisatie (BMA) zegt: "Echte barmhartigheid met ernstig zieken bestaat onder meer uit het inschakelen van specialisten in pijnbestrijding (Palliatieve geneeskunde), die tegenwoordig in 99 procent van de gevallen de pijn kunnen verhelpen."

De artsen die deze oproep doen, weten zich gesteund door alle Europese artsen-organisaties, uitgezonderd de KNMG (Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der geneeskunst). Ook de World Medical Association (Wereld Artsen Organisatie) wijst euthanasie resoluut af.

Vraag de gratis brochure aan bij het Nederlands Artsen Verbond. Daarin vindt u feiten over euthanasie in Nederland. Ook wordt duidelijk beschreven wat de Palliatieve zorgverlening kan betekenen bij ondraaglijk en uitzichtloos lijden.

Zie: Medische Beslissingen rond het levenseinde (rapport-Remmelink), 1991, SDU Uitgeverij, 's-Gravenhage.

1. Doden op verzoek			2.300
2. Hulp bij zelfmoord			400
3. Doden zonder verzoek			1.000
4. Overdosering medicijn	22.500		
Hiervan uitdrukkelijk doel te doden	6%=	1.350	
Mede met bedoeling te doden	30%=	6.750	
Totaal met (bij)bedoeling te doden	36%=		8.100
5. Staken behandeling zonder verzoek	22.500		
Hiervan uitdrukkelijk doel te doden	16%=	3.600	
Mede met bedoeling te doden	19%=	4.275	
Totaal met (bij)bedoeling te doden	35%=		7.875
Totaal aantal handelingen met bedoeling te doden			**19.675**
3. Dodelijk middel toegediend zonder verzoek			1.000
4. Overdosis medicijn zonder verzoek			2.700
5. Behandeling gestaakt zonder verzoek			7.875
Totaal zonder verzoek			**11.575**
Totaal aantal sterfgevallen per jaar in Nederland			**129.000**

Het Nederlands Artsen Verbond. Het NAV verzet zich tegen het wetsvoorstel inzake euthanasie.
U kunt onze advertentie-campagne steunen door ƒ10,- over te maken op postrekening
29.34.868 van het NAV, Postbus 140, 6710 BC Ede.

Bron: (rapport Remmelink 1991, SDU Uitgeverij, 's-Gravenhage)

de Telegraaf 27 november 1993

VERVOLG VAN PAGINA 1

Euthanasiebeleid

Van de 75 senatoren moeten er minstens 38 voorstemmen. De 16 leden van de PvdA zijn voor. Voorts moeten minstens 22 van de 27 CDA-leden voorstemmen. Op dit moment hebben tenminste acht CDA-senatoren grote bezwaren tegen het voorgestelde euthanasiebeleid waardoor de meerderheid in gevaar komt. De gehele oppositie is tegen.

De minister waarschuwt het CDA dat bij verwerping de weg vrij is voor andere partijen om euthanasie te legaliseren. „Dan zal onder de bevolking een grote, zelfs funeste verwarring ontstaan."

Onrust

Volgens de bewindsman bestaat er onder veel mensen ten onrechte grote onrust over het vraagstuk van euthanasie. Het gaat daarbij om levensbeëindiging door een arts op uitdrukkelijk verzoek en levensbeëindiging zonder dat de patiënt daarom heeft gevraagd.

Hirsch Ballin: „Er zijn akelig en beeldvertroebelende misverstanden en toestanden ontstaan waarbij ernstig zieken zich onveilig voelen."

De beschuldiging van het Nederlandse Artsen Verbond dat artsen op grote schaal het leven beëindigen van mensen die daarom niet hebben gevraagd, noemt hij „een valse voorstelling van zaken".

Volgens de minister blijft euthanasie strafbaar. Artsen gaan evenmin vrijuit als zij het meldingsformulier bij euthanasie hebben ingevuld. „Als een arts niet zorgvuldig heeft gehandeld, wordt hij alleen al daarom vervolgd."

De minister neemt afstand van een rapport van een commissie van de artsenorganisatie KNMG. Die stelt in een gisteren gepubliceerd rapport dat artsen onder strikte voorwaarden hulp moeten geven bij zelfdoding van psychiatrische patiënten waarvoor geen behandelingsperspectief meer bestaat en die de dood uitdrukkelijk wensen. Een definitief standpunt wil de bewindsman echter nog niet innemen.

Zie ook pagina 21

MEER OVER MEDISCH

door RENÉ STEENHORST

„Grotere achterdocht van artsen zeer noodzakelijk"

■ Hoeveel mensen in ons land een niet-natuurlijke dood sterven blijft onduidelijk door onvoldoende kritische diagnoses. FOTO: CHRIS TIMMERS

NIET-NATUURLIJKE DOOD TE WEINIG OPGESPOORD

Vrijwel zeker sterven in ons land méér mensen een niet-natuurlijke dood dan officieel uit de statistieken blijkt. Geneeskundige blunders blijven hierdoor onopgemerkt. En ook misdrijven komen zo nimmer aan het licht.

Volgens de forensisch geneeskundige B. Cohen en de forensisch toxicoloog D. Uges, is een grotere achterdocht bij het beoordelen van een sterfgeval zeer gewenst. De twee medici bespraken onlangs deze problematiek op een congres over hun vakgebied, de forensische geneeskunde.

Zij zijn van mening dat huisartsen en gemeentelijke lijkschouwers (dat zijn eveneens artsen) te vaak een onjuiste diagnose stellen ten aanzien van een wel- of niet-natuurlijke dood. „Het is heel goed mogelijk dat zij bang zijn voor de gevolgen van hun waarneming dat iemand een niet-natuurlijke dood is gestorven," zo menen Cohen en Uges.

Gebrek aan kennis

Er is sprake van een gebrek aan kennis bij het vaststellen van ziekte- en doodsoorzaken met een juridische achtergrond, vinden de twee deskundigen. De kern van het probleem is naar hun mening „de gebrekkige scholing" van studenten geneeskunde: „In tegenstelling tot het buitenland wordt binnen de medische opleiding in Nederland geen of nauwelijks aandacht besteed aan de gerechtelijke kanten van het artsenvak. Zo zou bijna geen enkele student weten wat het beroepsgeheim van een arts inhoudt," aldus de deskundigen.

In Groningen is nu als enige universiteit in Nederland dit jaar forensische geneeskunde een verplicht onderdeel geworden van de medische opleiding.

De Telegraaf

Ernstig tekort aan forensisch artsen kan voor fikse problemen zorgen

Door GERDA FRANKENHUIS
22 juli 2022 in BINNENLAND

AMSTERDAM - Een ernstig tekort aan forensisch artsen in Nederland kan ervoor zorgen dat de doodsoorzaak van overledenen moeilijker kan worden achterhaald. Dat kan grote consequenties hebben voor de opsporing en strafrechtelijke vervolging van verdachte moordenaars.

Vaststellen doodsoorzaak 'te vaak een kwestie van gokken en gissen'

Bron: rtlnieuws.nl

18 april 2017

Fragment (audio) RTL LATE NIGHT youtube upload 9 februari 2015.

Patholoog Frank de Goot luidt de noodklok

https://archive.org/details/doodsoorzaak-vaak-onvoldoende-onderzocht-en-fout

Niet natuurlijke dood onvoldoende onderzocht volgens forensisch arts Dr. S. Eikelenboom

De Wet op de Lijkbezorging bevat een aantal bepalingen die handelen over het afgeven van overlijdensverklaringen. Verscheidene onderwerpen, zoals het begrip ‘niet-natuurlijke dood.

Per jaar overlijden 17.000-20.000 Nederlanders door medische fouten en medicijngebruik, volgens forensisch arts Dr. S. Eikelenboom. Artsen verzwijgen veelal dit soort ernstige fouten aan de slachtoffers en hun nabestaanden en schrijven deze ook niet op in het medisch dossier.

RTL Late Night
9 november 2015
(audio)

_____

Jaarlijks 17.000 tot 20.000 doden door medische fouten en medicijngebruik’

Dat zei een forensisch arts bij *RTL Late Night*

https://archive.org/details/NietNatuurlijkeDoodOnvoldoendeOnderzocht

_____

Ziek van artsen, ziekenhuizen en geneesmiddelen

Hans Achterhuis en Margo Trappenburg– 21 oktober 2012, artikel in trouw.nl

_____

Kim Bos,18 november 2015, nrc.nl
antidepressiva zijn gevaarlijk en zwaar verslavend'

_____

AI IN DE STRIJD TEGEN MEDISCHE FOUTEN

"THEORETISCHE MOGELIJKHEDEN EN PRAKTISCHE VERWACHTINGEN VAN AI TER PREVENTIE VAN MEDISCHE FOUTEN"

Geoffrey Verhauwen Stamnummer : 000130627876 Promotor: Prof. Dr. Johan Albrecht Masterproef voorgedragen tot het bekomen van de graad van: Master in de handelswetenschappen: management en informatica Academiejaar: 2018-2019

Universiteit Gent

DEATH BY MEDICINE

Gary Null Praktikos Books (Jan 29, 2010) Hardcover

https://archive.org/details/DeathByMedicine_201811

_____

Medical error is third biggest cause of death in the US, experts say

- Researchers found more than 9.5% of deaths in US are due to medical error
- They used studies since there is no US system for coding these deaths

theguardian.com

Amanda Holpuch

Tue 3 May 2016, modified on Wed 20 Sep 2017

Medical error is the third leading cause of death in the US, accounting for 250,000 deaths every year, according to an analysis released on Tuesday.

_____

Het medisch bedrijf

9 oktober 2017

Door: Anna Kruyswijk-van der Heijden

_____

27.000 overlijdens per jaar met palliatieve

sedatie: dat schreeuwt om onderzoek

Palliatieve sedatie in de laatste levensfase is de afgelopen vijftien jaar enorm gestegen; een op

de vijf Nederlanders sterft inmiddels gesedeerd, terwijl de behandeling voorheen alleen in

noodsituaties voorkwam. Het is hoog tijd voor onderzoek hiernaar, betogen Elise van Hoek-

Burgerhart van de NPV en Rob Bruntink, expert palliatieve zorg, op de opiniepagina van

Trouw.

Bron: trouw.nl

Elise van Hoek-Burgerhart en Rob Bruntink

24 november 2017

_____

Euthanasie moet laatste middel blijven

Het aantal gevallen van medische levensbeëindiging is onaanvaardbaar hoog.

artikel volkskrant.nl

CHRIS RUTENFRANS 30 november 1996

Internist Gøtzsche: 'Medicijnen zijn de derde doodsoorzaak'

_____

Boek Psychiatrie Peter Gotzsche (doden)

https://archive.org/details/deadly-psychiatry-and-organised-denial

_____

De farmaceutische industrie verzwijgt en verdoezelt schadelijke en zelfs dodelijke bijwerkingen van geneesmiddelen stelselmatig. Ze heeft artsen, onderzoekers, politici en patiëntenorganisaties aan een touwtje en verdient miljarden

Dodelijke medicijnen en georganiseerde misdaad, Peter Gøtzsche, Lemniscaat,

Bron: medischcontact.nl

_____

artikel ad.nl Eefje Oomen, 06-02-2017

_____

Medicalisering artikel inTrouw, Sylvain Ephimenco 17 november 2018

_____

"Grenzen aan de geneeskunde"
Ivan Illich
Uitgeverij: Het wereldvenster
319 blz
Eerste druk april 1978
Tweede druk november 1979
Derde Druk april 1981
Vertaling uit het Engels in Nederlands
ISBN: 9029396237

Patientenfederatie slaat alarm: 49.000 ziekenhuisopnames door medicatiefouten

Patiëntenfederatie Nederland slaat groot alarm na de uitkomsten van een onderzoek naar medicatieveiligheid. Daaruit blijkt dat het aantal mensen dat moet worden opgenomen in het ziekenhuis na fouten met medicatie in vijf jaar met 25% is gestegen naar 49.000 mensen per jaar. De helft van deze ziekenhuisopnames blijkt vermijdbaar. Het gaat met name om ouderen die schade oplopen door bijvoorbeeld verkeerde medicijnen, te hoge of te lage doseringen en bijwerkingen door reactie met andere medicijnen.

Bron: patientenfederatie.nl

2017

Patientenfederatie slaat alarm: 49.000 ziekenhuisopnames door medicatiefouten

Patiëntenfederatie Nederland slaat groot alarm na de uitkomsten van een onderzoek naar medicatieveiligheid. Daaruit blijkt dat het aantal mensen dat moet worden opgenomen in het ziekenhuis na fouten met medicatie in vijf jaar met 25% is gestegen naar 49.000 mensen per jaar. De helft van deze ziekenhuisopnames blijkt vermijdbaar. Het gaat met name om ouderen die schade oplopen door bijvoorbeeld verkeerde medicijnen, te hoge of te lage doseringen en bijwerkingen door reactie met andere medicijnen.

Bron: patientenfederatie.nl

2017

Patientenfederatie slaat alarm: 49.000 ziekenhuisopnames door medicatiefouten

Patiëntenfederatie Nederland slaat groot alarm na de uitkomsten van een onderzoek naar medicatieveiligheid. Daaruit blijkt dat het aantal mensen dat moet worden opgenomen in het ziekenhuis na fouten met medicatie in vijf jaar met 25% is gestegen naar 49.000 mensen per

jaar. De helft van deze ziekenhuisopnames blijkt vermijdbaar. Het gaat met name om ouderen die schade oplopen door bijvoorbeeld verkeerde medicijnen, te hoge of te lage doseringen en bijwerkingen door reactie met andere medicijnen.

Bron: patientenfederatie.nl

2017

Political social cleansing: class-based killing

Sociale cleansing is voor de meesten in de samenleving nog niet echt benoembaar,en tevens moeilijk objectief vast te stellen. Door verspreiden van eenzijdige en/of verzonnen informatie door de politiek en in de media.

Sociale zuivering wordt gedefinieerd als moorden op basis van klasse die bestaat uit het elimineren van leden van de samenleving die politiek als ongewenst worden beschouwd zoals o.a. een deel van de middenklasse en de onderklasse, de zieken,gehandicapten,bejaarden en verder iedereen die een bedreiging vormt voor de gevestigde de orde van de politiek.

De politiek zal steevast blijven ontkennen.

Belastingdienst bleek zich al 15 jaar niet aan de wet bij terugvordering toeslagen te houden

Het toeslagenschandaal bij de Belastingdienst is veel groter dan tot nu toe gedacht, concludeert RTL Nieuws op basis van vertrouwelijke stukken. De omstreden werkwijze van de Belastingdienst is veel eerder begonnen dan tot nu toe bekend, blijkt uit duizenden documenten van de dienst Toeslagen die de nieuwszender in handen kreeg.

Grondbeginselen rechtsstaat

De parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag constateerde in december in haar eindverslag, dat de ouders die slachtoffer werden van de harde aanpak ‘ongekend onrecht’ was aangedaan. De ‘grondbeginselen van de rechtsstaat zijn geschonden’ en ouders hebben jarenlang ‘geen schijn van kans’ gehad.

Bron: ad.nl

BNN/ Vara 31-08-2021 Kristie Rongen (politiek Den Haag) , NPO – Ned1

AUDIO

https://archive.org/details/kristie-rongen-politiek

Oude wijn in nieuwe zakken?

Formatie: Remkes zet in op doorstart kabinet

Door **ONZE PARLEMENTAIRE REDACTIE**
Woensdag 29 september in BINNENLAND
Bron: telegraaf.nl

Schurkenstaat

Een Staat met een rechtspraak die –zoals die in België volgens Jean de Codt hoogste Magistraat van het land- stelselmatig de toegang tot de rechter voor de gewone burger verzwakt dat is geen rechtsstaat maar een schurkenstaat.

Bron: hln.be

17-05-2016

commentaar:

IFUD of Human Rights

In dezelfde context als België kunnen we Nederland ook zien als een schurkenstaat gezien de affaires van de afgelopen decennia van de IRT-affaire en wat daar tussen ligt tot de toeslagen affaire belastingdienst 2020.

Grondbeginselen van de rechtsstaat geschonden.

De commissie constateert dat bij de uitvoering van de kinderopvangtoeslag de grondbeginselen van de rechtsstaat zijn geschonden. Dit verwijt treft niet alleen de uitvoering - specifiek de Belastingdienst/Toeslagen - maar ook de wetgever en de rechtspraak.

In 1994 vergelijkt hoogleraar strafrecht mr. H. de Doelder, destijds tevens rechter in Rotterdam, de Nederlandse overheid met een ongeorganiseerde Gideonsbende die de fundamenten van de rechtsstaat aantast.

Persbericht 24 juni 2005

'Nederland is een dictatuur'

Volgende week verschijnt bij Wolff Publishers te Nijmegen de tweede druk van het omvangrijke standaardwerk van prof. A.Q.C. Tak over het Nederlandse bestuursprocesrecht in theorie en praktijk. De eerste druk van het werk verscheen in augustus 2002 en veroorzaakte veel commotie. Gesteld werd dat uit diepgaand onderzoek was gebleken, dat de burger nauwelijks nog rechtsbescherming krijgt tegen de overheid, met name van de Raad van State. Het boek vormde de aanleiding voor de uitspraak van de Nationale ombudsman van augustus 2004, waarbij de ministers Balkenende, Donner en Remkes werden veroordeeld wegens onbehoorlijk gedrag omdat zij de Tweede Kamer onjuist over het werk hadden geïnformeerd.
Volgens de tweede druk is de situatie echter bepaald niet verbeterd. Grondrechten en rechtsbescherming verdwijnen steeds verder, en de politiek is onwillig daar iets aan te doen. De Staat blijkt niet reëel meer aanspreekbaar bij misdrijven en onrechtmatige gezagsuitoefening door de overheid. In feite blijkt Nederland verworden tot een dictatuur: het predicaat rechtsstaat is niet meer op zijn plaats.

Professor Tak (62) is sinds 1983 hoogleraar staatsrecht en bestuursrecht in Maastricht, waar hij bekendheid verwierf als grondlegger van de Maastrichtse school, die zich kenmerkt door een kritische bewaking van overheidsbevoegdheden. Ruime rechterlijke ervaring deed hij gedurende vele decennia op onder meer als (plaatsvervangend) Voorzitter van het Ambtenarengerecht te Utrecht en sinds 1984 als (plaatsvervangend) Raadsheer bij de Centrale Raad van Beroep. Voorts heeft hij uitgebreide praktijkervaring als adviseur en raadsman bij het Bestuursjuridische adviesbureau BJA.
Noot voor de pers: Voor meer informatie over de inhoud van dit persbericht kunt u terecht bij prof. A.Q.C. Tak, tel. 043 388 3267 of 043 358 1008, e-mail **twantak@hotmail.com** Titel van het boek: het Nederlands Bestuursprocesrecht, ISBN-nummer: 90-5850-134-5. Het voorwoord en de inleiding van het werk, alsmede de flaptekst van het boek kan worden opgevraagd bij de afdeling Communicatie van de UM: 043 388 5222, e-mail **pers@bu.unimaas.nl**. Voor urgente zaken: 06 4602 4992.

Bron: sdnl.nl

Toegang tot het recht

Prof. Twan Tak

https://archive.org/details/GevestigdeOrde

Toeslagenaffaire benadrukt: rechter beschermt burger niet meer tegen de overheid

DOOR RON LODEWIJKS

OP 3 FEBRUARI 2021

IN JOURNALISTIEK ONDERZOEK

Televisierechter **mr. Frank Visser** wond er laatst in het praatprogramma Op1 geen doekjes om.

'Het bestuursrecht is er in dit land niet om de burger te beschermen tegen de overheid, maar om de overheid te beschermen tegen de burger.'

'Het was eigenlijk omgekeerd bedoeld, maar pakte anders uit', schaterlacht hij tegen presentatrice Carrie ten Napel over haar achteloze vraag of 'je als burger kans maakt tegen een gemeente'. Nee dus. Althans niet in de rechtszaal. Alom verbazing aan de gesprekstafel.

Visser spreekt voor zichzelf, zegt hij er in alle vrolijkheid nog wel even bij, om zijn collega-televisierechter Reinier Groos uit de wind te houden. Groos kijkt wat ongemakkelijk. Hij is van beroep raadsheer bij het Gerechtshof in Den Haag. En moet dus oppassen. Maar als voormalig kantonrechter staat Visser buiten de besloten wereld van de rechtspraak waar je de vuile was niet behoort buiten te hangen.

Dat laatste ondervond **Twan Tak** veel eerder aan den lijve. Na tientallen jaren empirisch onderzoek naar het functioneren van de bestuursrechtspraak, was hij tot de barre conclusie gekomen dat 'Nederland zich geen rechtsstaat meer mag noemen'. De resultaten van zijn monnikenwerk als hoogleraar staats- en bestuursrecht legde hij vast in 'Het Nederlands bestuursprocesrecht in theorie en praktijk'.

Oorverdovend stil

Oorverdovend stil bleef het aan het juridische front over dit standaardwerk van maar liefst 4000 pagina's. Toenmalig minister van justitie **Piet Hein Donner** zette de brisante bevindingen van Tak in de Tweede Kamer weg als wetenschappelijk ongefundeerd.

Tak pikte deze diskwalificatie van zijn levenswerk niet en diende een klacht in bij de Nationale Ombudsman. Die tikte de CDA-minister op de vingers. Hij had Tak onrecht aangedaan.

De hoogleraar schoot er niets mee op . Regering en parlement degradeerden het bestuursrecht volgens Tak steeds verder tot slechts 'een administratieve controle van overheidsdocumenten'.

Burgers die bij de rechtbank een blauwtje lopen en in hoger beroep hun heil zoeken bij de Raad van State, komen volgens de Maastrichtse professor vrijwel altijd bedrogen uit. Uitgangspunt in het bestuursrecht is namelijk niet hun rechtspositie maar het besluit van de overheid dat zij aanvechten. Mocht dat onzorgvuldig zijn genomen of administratief haperen, dan krijgt die gemeente of provincie een herkansing om dergelijke fouten snel weg te poetsen via de zogeheten **'bestuurlijke lus'.**

Een initiatiefwet met deze naam werd in 2009 door **Ger Koopmans** door het parlement geloodst. Daarmee bediende deze CDA-machtspoliticus van de oude stempel vooral gemeentebestuurders als PvdA-prominent **Adri Duivesteijn** op zijn wenken.

Deze toenmalige wethouder van Almere had twee jaar eerder paginagroot in de Volkskrant luidkeels zijn nood geklaagd over jarenlange vertragingen van grote bouwprojecten, omdat de gemeente in het woud van regels ergens een administratieve fout blijkt te hebben gemaakt.

Volgens Duivesteijn was er altijd wel een slimme jurist die dat ontdekte en gelijk kreeg bij de rechter en dan moest de hele procedure overnieuw.

'De Raad van State kijkt alleen maar of alle regeltjes juist zijn nageleefd en doet niet, zoals andere rechters, aan belangenafweging', constateert Duivesteijn in het interview.

Dat beaamt rechter Visser in Op1 volmondig: 'Leg andere rechters een kwestie voor waarvan je zegt: dit kan echt niet, dit is waanzin, dan gaat het feest niet door. En als je dan in het bestuursrecht een keer een zaak wint op een procedurefout – vaak zijn het de echte zeurpieten, de chicaneurs die dat redden – **dan mag de gemeente het van de Raad van State gewoon nog een keer over doen**', wijst Visser op de bestuurlijke lus van Ger Koopmans.

In de vierde druk van zijn standaardwerk constateert Tak dat de misère feitelijk steeds groter wordt. 'Ons bestuursprocesrecht is dood en vergruizeld", schrijft hij in 2011. Een vijfde druk volgde nog, maar Tak bleef vooral een roepende in de woestijn. **De bestuursrechtspraak gaat nog steeds haar goddelijke gang.**

Ongekend onrecht

Maar daar lijkt nu toch verandering in te komen. Die spruit voort uit het opzienbarende rapport 'Ongekend onrecht' over het schandaal met de kinderopvangtoeslagen. Een parlementaire onderzoekscommissie kraakt daarin harde noten over de meedogenloze bejegening van gezinnen die fraude werd aangewreven.

Ook de bestuursrechtspraak speelde daarbij volgens de commissie een kwalijke rol. 'Die heeft jarenlang een wezenlijke bijdrage geleverd aan het in stand houden van de spijkerharde uitvoering van regelgeving die niet dwingend uit de wet volgde. **Daarmee veronachtzaamde de bestuursrechtspraak zijn belangrijke functie van (rechts)bescherming van individuele burgers'.**

De commissie is met name geraakt door het jarenlang juridisch 'wegredeneren van algemene beginselen van behoorlijk bestuur'. 'Die zouden moeten dienen als stootkussen en beschermende deken voor mensen in nood.' Zij wijst er *'met diepe verontwaardiging'* op dat ouders ook bij de Raad van State jarenlang 'geen schijn van kans hadden'.
De hoogste bestuursrechter moet eveneens 'bij zichzelf te rade te gaan hoe in de toekomst herhaling kan worden voorkomen', oordeelt de commissie die overtuigend werd geleid door CDA-kamerlid **Chris van Dam**. *'Ik zit hier te kijken naar het wereldkampioenschap bestuurlijk onvermogen'*, haalde de commissievoorzitter tijdens de verhoren uit naar verantwoordelijke bewindslieden en topambtenaren. Die wezen vooral naar elkaar in plaats van de hand in eigen boezem te steken.
Het had voor de hand gelegen dat Van Dam ook de vice-president van de Raad van State, **Thom de Graaf** dan wel diens voorzitter van de afdeling bestuursrechtspraak **Bart Jan van Ettekoven** aan de tand zou hebben gevoeld over hun aandeel in de toeslagenellende.

Hiervoor waren voldoende aanknopingspunten. Als voormalig officier van justitie is Chris Van Dam gepokt en gemazeld in het strafrecht waar persoonlijke omstandigheden van de verdachte ten principale wél meetellen bij het bepalen van de strafmaat.

Een brug te ver

Maar een verhoor van de Raad van State was kennelijk toch een staatsrechtelijke brug te ver voor zijn commissie die niet eens (oud-)parlementariërs over hun rol in de toeslagenaffaire mocht ondervragen.

Hoe de Raad van State opereerde in de toeslagenaffaire, blijkt uit een analyse die de Amsterdamse hoogleraar Sjoerd Zijlstra in opdracht van de commissie maakte. Hiertoe bekeek hij de rechterlijke uitspraken in beroepszaken van ouders die door de belastingdienst te grazen waren genomen. Acht jaar lang kregen zij vrijwel geen poot aan de grond in het plechtstatige gebouw aan de Haagse Kneuterdijk waar de Raad van State huist.

De hoogste bestuursrechter woog hun belang niet mee in uitspraken ten gunste van de belastingdienst. Uitgekeerde voorschotten voor kinderopvang moesten veelal tot op de laatste cent worden terugbetaald als bij controle achteraf administratief ook maar iets niet bleek te kloppen.

De wetten waarop de belastingdienst zich beriep schreven deze **alles-of-niets-aanpak** volgens de Raad van State dwingend voor. Dus viel er helemaal geen rekening te houden met de financiële situatie van gezinnen. De hoogste rechters verwezen de ouders steevast naar de belastingdienst voor een betalingsregeling op maat, maar schreven verder niets voor. Als daar vervolgens geen fluit van terecht kwam, konden deze mensen niet meer bij de Raad van State terecht. Zij werden aan hun lot overgelaten.

Een volgens Zijlstra **centrale uitspraak** in dit pandemonium dateert van 8 juni 2016 en werd afgeleverd door een driehoofdig rechtscollege met daarin de al eerder genoemde Bart Jan van Ettekoven. Deze carrièrejurist die ooit begon als beroepsmusicus, geeft sinds 1 mei 2017 leiding aan de afdeling bestuursrechtspraak en is dus toonaangevend voor de cultuur aan de Kneuterdijk.

Mierenneukerij

De uitspraak waarvoor Van Ettekoven tekende staat bol van juridische mierenneukerij over regels zijn regels. Een vader van vier kinderen kon niet hard maken dat hij ook de laatste 296,20 euro van zijn 1.276, 20 euro omvattende eigen bijdrage aan het gastouderbureau had betaald. En dus moet deze vader wegens gebrek aan bewijs het volledige voorschot van 8.313 euro op bevel van de belastingdienst terugstorten in de staatskas.

Want, zo concluderen Van Ettekoven cs, dat staat **‘met zoveel woorden’** in de wet die daarmee volgens hun interpretatie ‘dwingendrechtelijk’ voorschrijft dat er onvoorwaardelijk en zonder aanziens des persoons moet worden terugbetaald. En nee, de ontbrekende 296,20 euro is geen relatief klein bedrag dat de belastingdienst tot mildheid jegens de vader verplicht.

Eindeloos terugverwijzen

Deze sleuteluitspraak uit 2016 vertoont ook een ander bekend patroon bij de Raad van State: het eindeloos terugverwijzen naar eerder gedane uitspraken, de zogeheten ‘vaste jurisprudentie’, zonder die op enig moment nog eens tegen het licht te houden. Hoe bedroevend zwak rechtspraak dan is gefundeerd, blijkt als je het spoor terug volgt in de vele kinderopvangtoeslagzaken waarmee de Raad van State te maken kreeg.

Het terugverwijzen eindigt bij de uitspraak die **deeltijdrechter Tom Claessens** op 24 december 2008 deed over een huurtoeslagkwestie. Deze 'staatsraad in buitengewone dienst', rechter met een nul-urencontract, bepaalt dan in zijn eentje dat de wet waar het ook in de kindertoeslagaffaire vooral om draait – de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir) – zonder aanziens des persoons tot volledige terugbetaling dwingt. Maar in feite sanctioneert Claessens slechts een interpretatie die de rechtbank in Haarlem eerder aan de Awir had gegeven.

Eenvoudige kwestie

Hier is dus sprake van een oppervlakkig oordeel over wat de Raad van State toch al beschouwde als een eenvoudige kwestie. Die werd daarom afgewerkt door één rechter in plaats van drie staatsraden die aantreden voor zaken van werkelijk juridisch gewicht.

Hetzelfde patroon openbaart zich in de rechtspraak over de Wet Kinderopvang van 2004. De reeks terugverwijzingen stopt hier bij de uitspraak van 22 juni 2011 door opnieuw de enkelvoudige kamer van de Raad van State. **Deeltijdrechter Claire Ligtelijn-van Bilderbeek**, bevestigt dan het vonnis van de rechtbank Breda uit 2010 waarmee de belastingdienst per definitie het recht kreeg om uitgekeerde voorschotten volledig terug te vorderen als ouders achteraf geen waterdicht bewijs konden overleggen dat en wat zij hadden betaald voor de opvang van hun kinderen.

Het waren dus de lagere bestuursrechters die de loper uitlegden voor de belastingdienst om onschuldige burgers te ruïneren. En omdat deze mensen ook in hoger beroep keer op keer bot vingen, kreeg de fiscus jarenlang vrij spel van de ambtelijke top op ministeries, die hun politieke bazen er op wezen dat de Raad van State 'het toch goed vond'. Niets aan de hand dus.

De ommezwaai van 2019

Maar dan ineens is er 'de ommezwaai van 2019', zoals het rapport 'Ongekend onrecht' van de commissie Van Dam aangeeft. Met twee uitspraken komt de Raad van State op 23 oktober van dat jaar terug op standpunten die acht jaar lang onwrikbaar waren. Een georchestreerde ommezwaai, begeleid door een ronkend persbericht met als boodschap dat de belastingdienst meer ruimte krijgt: 'De lijn was alles of niets, maar is nu maatwerk'.

De uitspraken zelf getuigen van een verbluffende lenigheid om juridisch recht te praten wat wettelijk krom is. Kort samengevat vindt de Raad Van State thans dat er weliswaar sprake is van een verplichting tot terugbetalen als fraude wordt vermoed, maar dat de belastingsdienst niet per definitie dan ook alles moet terugvorderen. De rijkskassiers moeten voortaan ook de belangen afwegen van ouders die zij op de korrel hebben. Daarbij kunnen zij rekening houden met persoonlijke omstandigheden.

Deze matigende aanpak was tien jaar eerder al geopperd door de landsadvocaat, maar de belastingdienst sloeg dit advies in de wind en ging er vervolgens met gestrekt been in. De ommezwaai van 2019 had wél een matigend effect. Het kabinet vertaalde die een half jaar later in nieuwe beleidsinstructies.

Maar ook toen mocht de belastingdienst terugvordering van zowel *kinderopvangtoeslag, huurtoeslag, zorgtoeslag als kindgebonden budget* niet afhankelijk maken van de financiële situatie in gezinnen. Met hen kon alleen een betalingsregeling worden getroffen.
Voor 'de ommezwaai' van de Raad van State tekenden maar liefst zes bestuursrechters (staatsraden). Onder hen mr.dr. **Hanna Sevenster**, tevens één van de vijf permanente leden die de Raad van State momenteel telt. De voormalige topvolleybalster combineert deze algemene bestuursfunctie met haar taak als rechter.

Wekelijks schuift Sevenster aan in de algemene vergadering van de Raad van State die wordt geleid door vice-president Thom de Graaf. Daar komen de belangrijkste kwesties aan de orde die spelen in zowel de afdeling bestuursrechtspraak als de afdeling die kabinet en Tweede Kamer van advies dient over wetgeving. Hoewel zoiets nooit bekend wordt gemaakt, kan het niet anders dan dat 'de ommezwaai van 2019' vooraf door de algemene vergadering is goedgekeurd.

Tegen heug en meug

'Dit was een rechterlijk paardenmiddel, niet voor herhaling vatbaar', maakt Van Ettekoven twee jaar later in dagblad Trouw duidelijk hoezeer dit een besluit tegen heug en meug was. Want 'de ommezwaai' had volgens hem niet gehoeven als het kabinet in 2004 maar had geluisterd naar het advies van de Raad van State 'om in onvoorziene of schrijnende gevallen af te kunnen wijken van de standaard regels'.

Dat was mogelijk geweest door een zogeheten **hardheidsclausule** op te nemen in de al eerder genoemde Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen op te nemen. Maar dat advies wordt in de wind geslagen door nota bene **Piet Hein Donner**, de minister van Justitie die later vice-president van de Raad van State werd.

Gezien de grote hoeveelheden uit te keren toeslagen, moet de belastingdienst *'als een machine gaan werken'*. Maatwerk zorgt voor *'zand in de raderen'* en dat kunnen we niet hebben, meent Donner. Hij werd daar toen in gesteund door Tweede én Eerste Kamer.
Inmiddels is de politieke wind volledig gedraaid. Met terugwerkende kracht moet wetgeving 'als regel' een hardheidsclausule hebben, zo vindt de hele Tweede Kamer. Ook de rechter kan dan weer 'voldoende rechtsbescherming bieden aan de burger'.

Moedwillig machteloos

*De 'ommezwaai van 2019' verdwijnt daarmee in de geschiedenisboeken.*Wat niet wegneemt dat de Raad van State hierbij toen verzuimde om 'eerlijk toe te geven dat hij de Wet kinderopvang voordien verkeerd had uitgelegd', oordeelt de Groningse hoogleraar **Bert Marseille.** De hoogste bestuursrechter had zichzelf *'moedwillig machteloos'* opgesteld, in plaats van de vinger aan de pols te houden bij de belastingdienst, verklaarde Marseille tegenover de commissie Van Dam.
Door af te treden heeft het kabinet verantwoordelijkheid genomen voor schending van de grondbeginselen van de rechtsstaat. Ook de Raad van State wil lering trekken uit de toeslagenaffaire, verklaart Bart Jan van Ettekoven in het al eerder genoemde Trouw-interview van 9 januari 2021.

De voorzitter van de afdeling bestuursrechtspraak verbreekt daarmee het notoire stilzwijgen waarin de Raad van State zich hult zodra er kritiek van buiten komt op het eigen functioneren.

De zware verwijten van de parlementaire commissie zijn dan ook als een mokerslag aangekomen. De wetgevende macht zet de Raad van State publiekelijk te kijk. Nog nooit vertoond. Een unicum in het staatsrecht.

Met veel omhaal van woorden toont Van Ettekoven in het interview **alsnog mededogen** met gedupeerde ouders die hij en zijn mederechters niet hadden toen het erop aan kwam. Ook noemt hij het spijtig dat de ommezewaai zo lang uitbleef. Maar ja, uit al die individuele zaken die de Raad van State op zijn bord kreeg, bleek niet dat de belastingsdienst systematisch buiten zijn boekje ging.

Het beeld bestond juist dat ouders de spelregels niet naleefden van wetten die waren opgetuigd om fraude hard aan te pakken. En het bestuursrecht gaat er volgens Van Ettekoven nu eenmaal vanuit dat overheidsinstanties rechtmatig te werk gaan en de wet uitvoeren.

Met deze woorden bevestigt de staatsraad wat professor Tak al lang in de uitspraken van de Raad van State ontwaarde, en wat professor Zijlstra in zijn analyse voor de commissie Van Dam opnieuw signaleert: **dat de Raad van State burgers in de kou laat staan omdat hij stelselmatig de kant van de overheid kiest.**

Vlucht voorwaarts

Van Ettekoven neemt in het interview de vlucht voorwaarts en kondigt zelfonderzoek aan. Om ombarmhartige tendensen in de eigen rechtspraak aan het licht te brengen, 'gaan wij onze kast met zaken en uitspraken doorlichten'.

Dat is dus geen onafhankelijk onderzoek, reageert emiritus hoogleraar rechtsgeleerdheid **Albert Koers** in zijn opiniestuk in Trouw. En onafhankelijke deskundigheid is volgens hem onontbeerlijk omdat de Raad van State geen problemen zal oplossen die hij door zijn eigen werkwijze heeft veroorzaakt.

Zo maken de bestuursrechters 'slechts sporadisch' gebruik van de mogelijkheid om zelf aanvullend onderzoek te doen als de klagende burger iets belangrijks over het hoofd heeft gezien, signaleert Koers.

Om het zelfonderzoek toch nog een geloofwaardig tintje te geven, klimt vice-president Thom de Graaf in de pen. Het 'reflectieproject' wordt opgetuigd met 'een zware externe begeleidingscommissie', belooft de onderkoning van Nederland aan Mark Rutte. De premier meldt dat op 19 januari 2021 aan de Tweede Kamer tijdens het debat over het rapport 'Ongekend onrecht'.

Maar daarmee komt de hoogste bestuursrechter niet weg. **CDA-parlementariër Pieter Omtzigt** die zich als een terriër in het toeslagenschandaal heeft vastgebeten, stuurt aan op onafhankelijk onderzoek naar de stand van de rechtsbescherming in Nederland, inclusief de rol die de Raad van State daarin speelt.

Internationaal onderzoek

En met succes. Omtzigt krijgt brede steun van de Tweede Kamer om de 'Europese commissie voor democratie door wet', kortweg **Commissie van Venetië** genoemd**,** in te schakelen en om advies te vragen. Dit internationale gezelschap juristen, verbonden aan de Raad van Europa, hield zich de laatste jaren bezig met rechtssytemen in landen als Polen, Hongarije, Moldavië, Armenië en Tunesië die hier te lande als obscuur worden beschouwd.

Dit jaar staan onderzoeken op het programma naar de mensenrechten in de Russische Federatie en Wit-Rusland, en over het politieke- en kiesstelsel in Georgië. En dan komt nu ook de Westeuropese rechtsstaat Nederland aan de beurt. Nog nooit vertoond en bepaald ook geen aanbeveling voor een land dat andere naties graag ethisch de maat neemt.

'Heel veel mensen zijn hiervan van de leg', omschrijft Chris van Dam in een interview met Sven Kockelmann op Radio 1 de consternatie die in Haagse kringen over het inschakelen van de Venetië Commissie is ontstaan. Niet in het minst bij de Raad van State zelf, wiens lid **Ben Vermeulen** namens Nederland in deze prestigieuze commissie zetelt.

Als rapporteur van de commissie boog Vermeulen zich recent in Kosovo over regels voor vrijheid van vergadering en in Oezbekistan over gewetensvrijheid en religieuze vrijheid. Eerder las hij Polen de les over een wet die de politie buitensporige bevoegdheden geeft om privégegevens van burgers op te sporen.

En nu moet Vermeulen toekijken hoe zijn eigen Raad van State op de korrel wordt genomen. Niet prettig voor zijn aanzien en voor de reputatie van Nederland dat in de Venetië Commissie ook met **Martin Kuijer** een forse partij meeblaast.

Deze raadsheer van de **Hoge Raad der Nederlanden**, hoogste rechtsorgaan in civiele en strafzaken, boog zich namens de commissie recent over hervormingen van de rechterlijke macht in Bulgarije en de Oekraïne.

Dat juist Pieter Omtzigt op de proppen komt met de Venetië Commissie, is niet toevallig. Het CDA-Kamerlid is namens Nederland al jaren prominent lid van de Raad van Europa. Zo deed hij namens dit verbond van 47 Europese landen onderzoek naar de geruchtmakende moord op een Maltezer onderzoeksjournaliste. En stelde vast dat staatscorruptie hoogtij viert op Malta.

Staatscommissie

Naast de Venetië Commissie, heeft Omtzigt nog een pijl op zijn boog. Een speciale staatscommissie gaat het functioneren van de rechtsstaat onder de loep nemen. Samen met Chris van Dam jaste Omtzigt ook dit voorstel moeiteloos door de Tweede Kamer, tegen de zin van premier Rutte en diens VVD. Daarmee krijgt het rapport 'Ongekend onrecht', een nóg concreter vervolg.

De kans bestaat echter dat Van Dam de uitkomsten van beide onderzoeken als parlementariër niet meer zal meemaken. Het partijbestuur van het CDA heeft hem afgereserveerd naar de achterhoede van de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer.

De Hagenaar wilde zich aanvankelijk terugtrekken, maar besloot toch terug te vechten met een voorkeurscampagne. Omtzigt ging hem daarin in 2012 met succes voor, dankzij massale de steun van zijn Twentse achterban.

Druk op de ketel

Als Van Dam dit kunststukje op 17 maart weet te herhalen, kan hij samen met Omtzigt politieke druk op de ketel houden zodat de bestuursrechtspraak ook werkelijk verandert. En de belangen van burgers weer meetellen in de rechtszaal.

De bevindingen van Twan Tak laten zien dat een uitputtend gevecht moet worden gevoerd tegen de gevestigde Haagse orde van politici, ambtenaren en rechters, om de democratische rechtsstaat weer op de rails te krijgen.

En wat staat dan die burger ondertussen te doen?
Professor Tak had daar een even praktisch als ontluisterend antwoord op. 'Ik geef mensen vaak het advies om niet te procederen. Want dat is voordeliger.'

Bron: beterinbrabant.nl

MINSTENS DUIZEND UITHUISPLAATSINGEN BIJ TOESLAGENOUDERS

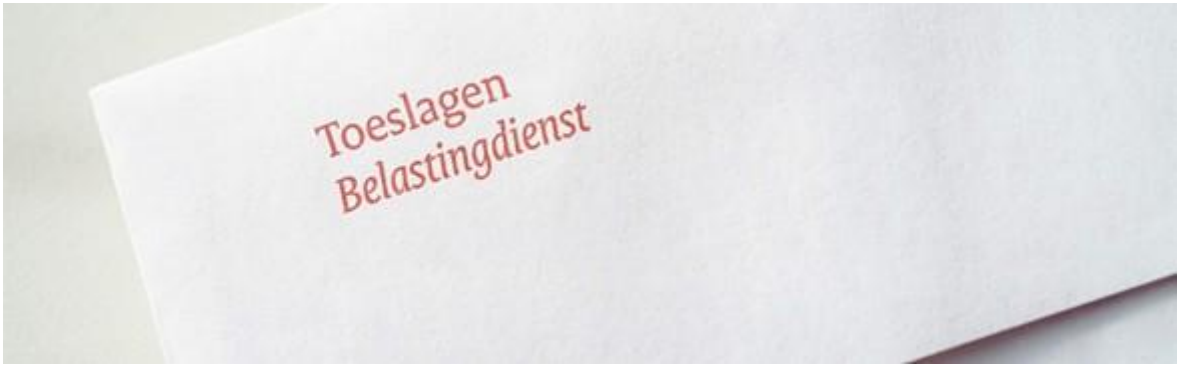

Adriaan de Jonge 19 okt 2021
Binnenlandsbestuur.nl

Ruim duizend kinderen wiens ouders het slachtoffer zijn geworden van de kinderopvangtoeslagenaffaire zijn tussen 2015 en 2020 uit huis geplaatst, blijkt uit onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Maar volgens gedupeerde Janet Ramesar ligt het werkelijke aantal minstens dubbel zo hoog.

Onderschatting
De bevinding van het CBS, dat 1.115 kinderen van toeslagenouders uit huis zijn geplaatst, is volgens Ramesar een zware onderschatting. Het onderzoek beperkt zich tot de jaren 2015 tot en met 2020, terwijl de toeslagenaffaire volgens Ramesar al vanaf 2005 speelde. Bovendien blijven door de gekozen onderzoeksmethode veel gevallen – waaronder die van Ramesar zelf – buiten beeld.

Beperkt deel
Dat vertelt de Haagse Janet Ramesar aan de telefoon, terwijl ze zich klaarmaakt om naar de rechtbank te gaan voor een zaak tegen haar voormalige bewindvoerder – ook een gevolg van de toeslagenaffaire. Het CBS heeft volgens haar maar een beperkt deel van de uithuisplaatsingen gevonden, omdat er alleen is gekeken naar gevallen waarbij de rechter een dwingende maatregel heeft opgelegd én er sprake is van jeugdhulp met verblijf buiten het eigen gezin. Ramesar's zoon (die volgende maand 15 wordt) werd echter bij haar thuis weggehaald terwijl geen van beide criteria van toepassing was.

Voldongen feit
Ramesar, die haar verhaal ook vertelt in de documentaire *Alleen tegen de staat*, zegt dat ze 'erin gechanteerd' werd. Volgens Veilig Thuis, het meldpunt voor kindermishandeling, had ze zelf toestemming gegeven om haar zoon uit huis te laten plaatsen. Maar Ramesar zegt dat ze voor een voldongen feit werd gesteld. 'Ze hebben mij toendertijd geambusht', aldus Ramesar. 'Ik moest binnen een halfuurtje afscheid nemen.' Op die manier is de rechter nooit bij de uithuisplaatsing betrokken geweest. Ook was er bij de Raad voor de Kinderbescherming geen dossier te vinden over haar situatie. 'Dat mag dus niet', aldus Ramesar. 'Maar het gebeurt wel.'

Verdubbelen
Bovendien kwam haar zoon terecht bij zijn vader – waar hij nu nog steeds woont – waardoor er ook geen sprake was van verblijf buiten het eigen gezin. Gezien de beperkingen van de criteria en de periode die werd onderzocht door het CBS, verwacht Ramesar dat het werkelijke aantal uithuisplaatsingen bij gezinnen die slachtoffer zijn geworden van de toeslagenaffaire een stuk hoger ligt dan de 1.115 kinderen die uit het onderzoek kwamen. 'Dat het een onderschatting is, weet ik wel

zeker. Ik denk dat je het sowieso wel kan verdubbelen.'

Sneeuwbaleffect

De cijfers van het CBS geven niet aan of de uithuisplaatsingen ook daadwerkelijk te wijten zijn aan de gevolgen van de toeslagenaffaire. Maar Ramesar verwacht dat dat in bijna alle gevallen wel zo is. Ondanks dat financiële problemen op zichzelf geen geldige grond zijn om een kind uit huis te plaatsen, zijn de gevolgen van die problemen dat vaak wel. 'Multiproblematiek heeft vaak zijn oorsprong in financiële problemen', aldus Ramesar. 'Negen van de tien keer zijn schulden de oorzaak. Als je geen geld hebt om voor je kinderen te zorgen, dan word je depressief. En dan is zo'n melding bij Veilig Thuis snel gedaan. Bij veel mensen is het een sneeuwbaleffect.'

Tegemoetkoming

Onlangs werden er al Kamervragen gesteld over uithuisplaatsingen van gedupeerde kinderen. Dat was naar aanleiding van berichtgeving in *de Volkskrant* over gedupeerde Karin van Opstal, wiens vier kinderen allemaal bij haar werden weggehaald nadat ze, als gevolg van de terugvorderingen van de Belastingdienst, haar huis verloor. Staatssecretaris Alexandra van Huffelen (Toeslagen, D66) liet in antwoord op die vragen weten dat er 'hard wordt gewerkt om het aantal uithuisplaatsingen terug te dringen'. Ook wordt op basis van een aantal uithuisplaatsingen onderzocht 'wat wel en wat niet gewerkt heeft en wat we daarvan kunnen leren'. Eerder werd al bekend dat alle kinderen van toeslagenouders een financiële tegemoetkoming krijgen van 1500 tot 7500 euro. Bij de Belastingdienst zijn volgens de meest recente cijfers ruim 47.000 toeslagenouders in beeld. Zo'n 70.000 kinderen komen in aanmerking voor de tegemoetkoming.

Opmerking de brief van mevr Nakad aan europese instanties is Haar persoonlijke opinie en hebben niet de bewijskracht als authentieke akten notarieel door IFUD of Human Rights. Voor nader wetenschappelijk onderzoek en naslag kunnen ze nuttig zijn.

NAKAD LAW
YOUR PARTNER IN JUSTICE

WOLFERT VAN BORSSELENWEG 119
NL – 1181 PJ AMSTELVEEN

M: +31 (0)6 46 22 42 52
E: henriette@nakadlaw.nl
W: www.nakadlaw.nl

Aan:
De President van de Europese Commissie
Mw. U. von der Leyen
Per e-mail: *ec-president-vdl@ec.europa.eu*
rule-of-law-network@ec.europa.eu

De President van het Europese Parlement
Mw. R. Metsola
Per e-mail: roberta.metsola@europarl.europa.eu

De President van de Europese Raad
De heer C. Michel
Per e-mail: press.president@consilium.europa.eu
Simonetta.Cook@consilium.europa.eu

Cc:
F4F, Fit for Future platform
Per e-mail: *SG-F4F@ec.europa.eu*

Directorate C: Grondrechten en rechtstaat
Unit C.2: Beleid Grondrechten
T.a.v. mw. Georgia Georgiadou
Vervangend Hoofd van de Unit
Per mail: *JUST-C2-CHARTE@ec.europa.eu*

"When will our consciences grow so tender that we will act to prevent human misery rather than avenge it?"

~Eleanor Roosevelt

Uw referentie: Targeted stakeholders consultation Rule of Law Report NL 2022

Amstelveen, 21 januari 2022

Geachte mevrouw Von der Leyen en mevrouw Metsola, geachte heer Michel,

1. Op 24 januari 2022 eindigt de periode waarin stakeholders hun input kunnen geven over de stand van de Nederlandse rechtsstaat.[1] In de afgelopen twee jaar heb ik u van tijd tot tijd al geïnformeerd. Vandaag zend ik u een formele bijdrage in uw consultatieproces. Graag verzoek ik u de eerdere reeds verzonden informatie als hier herhaald en ingelast te beschouwen.

[1] https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2022-rule-law-report_en

Achtergrond en doel consultatie

2. Blijkens de informatie verzoekt de Commissie belanghebbenden om via deze gerichte raadpleging schriftelijke bijdragen aan het verslag te leveren. Het doel is de beoordeling van de Commissie te voeden met feitelijke informatie over de ontwikkelingen ter plaatse in de lidstaten. Uw Doeldoelorganisaties zijn organisaties die zich bezighouden met kwesties in verband met de rechtsstaat, met name in verband met rechtsstelsels, corruptie, pluralisme in de media en checks and balances, zoals a) Europese netwerken en verenigingen b) NGO's/maatschappelijke organisaties c) nationale verenigingen (bijv. rechtersverenigingen, journalistenfederaties, enz.) d) andere relevante belanghebbenden.

3. Ik verzoek u mijn bijdrage aan te merken als een bijdrage onder d): andere relevante belanghebbenden.

   "Our goal today must be to act on young people's concerns. This is what we are doing in Europe. I want 2022 to be the European Year of Youth. To honour, support and engage with young people: To make them central to all European Union policies – social, digital, or climate."
   "This year we presented the EU Strategy on the Rights of the Child: To protect, promote and fulfil basic rights of young people. To improve quality education at home and abroad. I join the Secretary-General's call to all leaders, to step up pledges and commitments.
   To fill the funding gap – widened by COVID-19."[2]

4. Ik spreek op eigen titel als oud-advocate, doctor in de rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden, oprichtster van de eerste online rechtbank e-Court (www.e-court.nl), echtgenote, vrouw en moeder van vier kinderen, als Nederlandse en Europees burger, maar beschouw mijzelf als lid van een informele lobby-organisatie van bezorgde burgers, dissidenten, klokkenluiders en slachtoffers van de bestuurscultuur en de uitvoeringspraktijk van de Nederlandse Staat namens wie ik deze bijdrage mede indien.[3]

5. De informatie gaat vooral over de uitvoeringspraktijk van de Nederlandse jeugdzorg, maar ook over andere domeinen en de bestuurscultuur in het algemeen. Deze geven aanleiding tot ernstige bezorgdheid. In deze brief presenteer ik u bepaalde informatie hierover, vanuit onze gedeelde vrouwelijke en Europese waarden.

   Digital technology is changing people's lives. The EU's digital strategy aims to make this transformation work for people and businesses, while helping to achieve its target of a climate-neutral Europe by 2050.The Commission is determined to make this Europe's "Digital Decade". Europe must now strengthen its digital sovereignty and set standards, rather than following those of others – with a clear focus on data, technology, and infrastructure.[4]

   "Digitaal Europa
   De COVID-19-pandemie heeft ons geleerd dat digitale technologieën vandaag meer dan ooit essentieel zijn. Dankzij digitale oplossingen kunnen de Europeanen met elkaar in contact komen, werken en een medische behandeling krijgen.
   Digitalisering biedt tal van voordelen door:
   - *het scheppen van nieuwe banen*
   - *het stimuleren van nieuwe vaardigheden*
   - *het ontwikkelen van nieuwe markten*
   - *het versterken van het concurrentievermogen van de EU*

   De digitale transitie is essentieel voor de strategische autonomie van de EU en voor de verwezenlijking van de Europese klimaatdoelstellingen.

[2] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_21_6662
[3] https://www.nederlandsevrouwenraad.nl/html/index.php?paginaID=1334
[4] https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age_en

De EU-lidstaten steunen een digitalisering waarbij de mens centraal staat en de waarden en grondrechten van de EU worden geëerbiedigd en gehandhaafd."[5]

"Cruciale sectoren zoals vervoer, energie, gezondheid en financiën worden steeds afhankelijker van digitale technologieën. De digitalisering biedt volop kansen en ook oplossingen voor problemen – zeker in coronatijden – maar stelt de economie en de samenleving ook bloot aan cyberdreigingen."[6]

Rule of law reports NL 2020 en 2021

6. Volgens eerdere rapporten over de Nederlandse rechtsstaat (2020/2021), waarover schijnbaar uitsluitend doelorganisaties onder a) t/m c) u hadden voorzien van informatie, heeft Nederland een stevige reputatie als een sterk rechtsstaatland, wat tot uiting komt in de openingszin (2020 en 2021): "Het Nederlandse rechtsstelsel wordt gekenmerkt door een hoog niveau van gepercipieerde rechterlijke onafhankelijkheid en bijzondere aandacht voor de kwaliteit van de rechtspraak." Den Haag wordt beschouwd als de internationale hoofdstad van vrede en recht (Vredespaleis, Internationaal Strafhof, enz.).

7. In Nederland is helaas niets wat het lijkt. Er is een grote kloof tussen perceptie en werkelijkheid.

Huidige situatie (algemeen)

8. De Nederlandse parlementaire democratie heeft van oudsher het fundament in het (Christelijke) geloof dat mensen de opdracht hebben om vreedzaam samen te leven, een samenleving te vormen waarin zij omzien naar elkaar en waarbij iedereen erbij mag horen. Het zou in onze samenleving om veel meer moeten gaan dan om geld en bezit. Het gaat vooral om zinvol leven, vrijheid en naastenliefde en welvaart en welzijn voor ons allemaal. Daarbij is het cruciaal dat de overheid zich bescheiden, barmhartig en dienend opstelt. Nederlandse burgers willen geen samenleving waarin ons verteld wordt wat we moeten denken en doen, maar wij willen vrijheid om te geloven en om zelf verantwoordelijkheid te nemen, vanuit naastenliefde. Wij willen een bescheiden overheid, die ruimte biedt aan inwoners die maatschappelijk initiatief tonen en die de menselijke waardigheid beschermt, door voorwaarden te scheppen waardoor de grondrechten tot bloei komen. We willen een wereld waarin we omzien naar elkaar. Een wereld die leefbaar blijft, ook voor onze kinderen, en waarin welvaart en overvloed gedeeld worden vanuit de goede zorg voor onze planeet, planten en dieren. Dit is het uitgangspunt lokaal, provinciaal, landelijk en Europees. Daarnaast is het ook praktisch om ons goed te organiseren (wegen, fabrieken, etc.) want de som der delen is groter dan het geheel.

9. Helaas zijn wij in de afgelopen periode verder van onze idealen afgeraakt. Er zijn twee fundamentele problemen die dringend een oplossing behoeven:
    1. Het vertrouwen van de burger in de Nederlandse overheid is (verder) gedaald, als gevolg van inbreuken op beginselen van de rechtsstaat, misstanden en ongekend onrecht in de uitvoeringspraktijk. De verantwoordelijken zijn niet (strafrechtelijk) ter verantwoording geroepen, maar gedisculpeerd en hebben na hun aftreden doorgeregeerd, eerst demissionair en nu in kabinet Rutte IV, daarbij telkens achtervolgd door nieuwe schandalen. Er is sprake van een angst- en zwijgcultuur (Rutte Doctrine), en een afstraffings- en beloningsstructuur.
    2. Wij zijn twee jaar lang gevangen geweest in een coronabeleid, waarin een repressieve overheid tegenover zijn burgers kwam te staan en die dwingend de meest onzinnige maatregelen met dwang doorvoerde, voor een pandemie die nooit heeft bestaan. Dit beleid heeft geleid tot angst en tweedeling binnen families, kerken, in gemeenten, op de werkvloer en in de maatschappij. Voor het eerst sinds WW2 was er een avondklok.
    Het middel (het beleid) is erger geweest dan de kwaal (risico van corona). Er is geen enkele consideratie voor de nadelen van het beleid (uitgestelde operaties, faillissementen, verlies

[5] https://www.consilium.europa.eu/nl/topics/digital-europe/
[6] https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/cybersecurity/

werkgelegenheid, bijwerkingen). Het resultaat is een totale sociale, maatschappelijke en economische ontwrichting.
Daar komt bij dat het beleid is gemaakt en opgelegd door organisaties zoals het WEF en WHO, buiten elke vorm van democratische controle, en waarbij de belangen van een aantal mensen en organisaties boven het algemeen belang zijn gesteld hetgeen heeft geleid tot misinformatie en eenzijdige (angst)verhalen.
De Europese Commissie heeft daarbij zelf een beslissende rol gespeeld, bijvoorbeeld door haar beleid van vaccinatiebereidheid, waardoor relevante informatie verborgen is gehouden voor het publiek (contracten met farmaceuten, correspondentie via mails en whatsapp, etc.).
Er is een begin te maken met een digitaal surveillance systeem in de vorm van een EU-paspoort (3G), wat aan de bevolking is verkocht als 'handig om vrij te reizen', maar in de praktijk bedoeld is te functioneren als een social credit system. Alles wijst erop dat de belangen van de zakelijke lobby boven die van de Europese burgers zijn gesteld, en dat de voorbereidingen van de pandemie al jaren eerder zijn begonnen.

10. Al in 2003 is in Nederland geconstateerd dat de overheid in eerdere decennia steeds vaker belandde in de rol van «albedil» die eigenhandig alle kleine en grote problemen in de samenleving moest en wilde oplossen. Dat is destijds geleidelijk gebeurd, vaak met goede bedoelingen, maar de overheid heeft daarmee tegelijk het eigen tekortschieten over zichzelf afgeroepen. Want almaar meer en gedetailleerdere regels, meer ambtenaren, meer toezichthouders, meer politie en meer rechters is uiteindelijk geen oplossing. Dat is inmiddels, in 2022, ook wel gebleken. De Nederlandse en Europese overheid lijkt te zijn vergeten dat zij een belangrijke, maar ook een begrensde taak heeft. Mensenrechten dienen te allen tijde worden beschermd, en het inleveren daarvan mag niet met overheidsmacht worden afgedwongen. Ze zijn een zaak van ons hart. De bescherming van de democratische rechtsstaat begint bij degenen aan wie de macht is toevertrouwd, lokaal, provinciaal, landelijk en Europees.

11. Helaas heeft sinds de privatisering van de jaren 1990 zich in Nederland steeds meer een model afgetekend waarbij de overheid verdienmodellen creëert en/of toestaat, waarbij commerciële bedrijven geld mogen verdienen op de bevolking als cashcow, of nog erger: geld verdienen door menselijk leed te veroorzaken. Daarbij worden geen oplossingen geboden, maar mensen worden in dat beleid gevangen gehouden. Dit soort verdienmodellen bestaat bij de gratie van mensenrechtenschendingen en tirannie. In 20 jaar tijd zijn veel mensen hierdoor in een situatie beland van onvrijheid en menselijk leed. Bij geen enkele instantie vinden zij evenwel gehoor, zelfs niet bij de Ombudsman en zelfs niet bij de rechter.

Parlementaire democratie: diversiteit in denken

12. Een parlementaire democratie wordt gekenmerkt door diversiteit in denken en meningen. De macht berust bij de meerderheid, maar wel onder de premisse dat hij rekening houdt met de minderheid en ook de mensenrechten van de minderheid beschermt. Een dictatuur wordt gekenmerkt doordat de heersende macht zijn wil oplegt aan het volk. Er is nagenoeg geen ruimte voor afwijkende meningen. Er geldt een angst- en zwijgcultuur, met een afstraffings- en beloningscultuur.
Ongeacht de diversiteit in de samenstelling van parlementen en regeringen (etnische afkomst, gender, etc.) is het doorslaggevend of er ruimte is voor het vrije debat, en of de rechten van de minderheid worden gerespecteerd.

13. In deze context kan de oproep van de VN van 20 januari 2022 niet uitsluitend worden worden geïnterpreteerd als een oproep tegen discriminatie van mensen met een andere huidskleur, afkomst of geslacht. Ook een roep tot vreedzaam verzet, tot burgerlijke ongehoorzaamheid, tegen de uitholling van de rechtsstaat verdient bescherming.[7]

[7] https://www.telegraaf.nl/nieuws/1005976021/tumult-in-de-kamer-coronadebat-geschorst-om-inbreng-fv-d

Vermenging onder- en bovenwereld/verdraaide organisaties

14. De input van de afgelopen twee jaar (2020/2021) van de zijde van a) Europese netwerken en verenigingen b) NGO's/maatschappelijke organisaties c) nationale verenigingen (bijv. rechtersverenigingen, journalistenfederaties, is in zichzelf een bewijs dat Nederland een compleet verdraaid land is geworden, met verdraaide Europese en landelijke netwerken en verenigingen, NGO's/maatschappelijke organisaties, en verdraaide nationale verenigingen. Organisaties zijn 'verdraaid' als de natuurlijke principes van organiseren verloren zijn gegaan onder een lawine van on-natuurlijke managementlogica. Recht tegenover deze verdraaide organisaties staan de organisaties die juist excelleren. Zij houden zaken eenvoudig en dicht bij de menselijke natuur en presteren daarmee enorm veel beter (Bron: https://verdraaideorganisaties.nl/).

15. Verdraaide organisaties die structureel mensenrechten schenden en zich schuldig maken aan geweld en terreur tegen de eigen bevolking, maar die de schone schijn ophouden en vervolgens de bevolking oproepen tot fatsoen, behoren geen plaats te hebben in een rechtsstaat. Bij gebreke van *checks en balances* hebben de verdraaide organisaties het bestuur overgenomen. De leiding is daarbij in handen van mensen die geen geweten en/of gevoel hebben, althans die parkeren terwijl zij handelingen plegen die schadelijk zijn voor de economie, de bevolking en het land.

16. Psychologen spreken in dit verband van structuren die door narcistische en psychopatische mensen worden aangestuurd. Zij hebben geen of weinig empathische gevoelens en geen geweten, en dat maakt het interessant voor hen te bezien met welke misdrijven zij kunnen wegkomen. Zij hebben geen of weinig interesse in het dienen van hun medemens, anders dan de schijn van een democratie hoog houden. Zij willen slechts hun macht consolideren en uitbreiden om andere te onderdrukken. Binnen de structuur geldt een erecode, de Omerta.

Ondermijning vanuit de Nederlandse Staat (verdraaide overheid)

17. De Nederlandse Staat is als verdraaide overheid, degene die de Nederlandse rechtsstaat zelf het meeste ondermijnt. De Staat wordt hierin gesteund door aan de Staat gelieerde organisaties/NGO's die eveneens verdraaid zijn. Ik beperk mij tot een aantal in het oog springende gebieden.

18. Politie. De afgelopen jaren is Nederland opgeschrikt door het ene na het andere schandaal binnen de Nederlandse politie. Dit gaat van appgroepen met een cultuur van discriminatie, fascisme en andere ongepaste uitingen tot aan betrokkenheid bij ernstige vormen van mensenhandel (kinderen uit huis plaatsen in de jeugdzorg, zie hierna), en medewerking verlenen aan een **landelijke geheime politiedienst**, het LET-JB, die door jeugdzorg en de Vereniging Nederlandse Gemeenten in 2013 is opgericht. De heer Melzer van de VN heeft informatie gevraagd over **het (excessieve) geweld** bij de inzet van (Nederlandse en Europese, **Eurogendfor**) politiediensten, in uniform en *undercover*, bij coronademonstraties. Er zijn voorbeelden zoals een waterkanon op korte afstand op het gezicht gericht, slaan met stokken op vreedzame demonstranten, inzet van politiehonden waar dat onnodig is, schieten met scherp op vreedzame demonstranten (een dode en een man in

de buik geschoten), het drijven van een menigte naar de politie als geweld, de inzet van zogenaamde Romeo's voor relletjes en het neerleggen van bakstenen die daarbij gebruikt kunnen worden.[8] Gelet op de zorgen over de politie, is nader onderzoek dringend gewenst op terreinen van mensenhandel, drugshandel, seksuele uitbuiting en arbeidsuitbuiting. Samen met het OM construeert de politie valse aangiftes tegen klokkenluiders en dissidenten. De rechterlijke macht staat deze vorm van criminalisering toe en organiseert de veroordeling.

19. Mensenhandel. **Jeugdzorg,** jeugdbescherming, jeugdhulp is mensenhandel, wanneer kinderen onder toezicht worden gesteld of uit huis geplaatst worden in een systeem onder invloed van **perverse financiële prikkels op basis van ondeugdelijke dossiers, ongefundeerde zorgen, misdiagnoses en valse beschuldigingen aan ouders,** al dan niet via de jeugdrechter. Uithuisplaatsing is een uiterste middel, wat pas mag worden toegepast als is vastgesteld dat minder ingrijpende interventies – bij voorkeur in het eigen sociale netwerk – uitgesloten zijn. Kinderen horen bij hun ouders, biologisch, psychologisch, sociaal. Het is on-natuurlijk om zonder goede redenen kinderen weg te halen, en vervolgens valse gronden blijven verzinnen om het kind daarin te houden. Dit is ook zeer schadelijk. Binnen jeugdzorg worden kinderen aan geweld blootgesteld, al tientallen jaren (Commissie De Winter 1945 – 2019, zie ook websites van slachtoffers[9]). Het is on-natuurlijk om op valse gronden kinderen onder staatstoezicht te plaatsen, als dat toezicht schade toebrengt aan een gezin. De Nederlandse politie speelt een cruciale rol bij de kinderhandel, door met organisaties als Veilig Thuis huisbezoeken af te leggen en casus te construeren (autisme wordt dan kindermishandeling en verwaarlozing), en de kinderen (van alle leeftijden) met dwang uit huis te halen (ook 's nachts worden zij van hun bed gelicht, in pyjamaatje; ook als zij in bad zitten met hun naakte moeder nemen de agenten de kinderen mee; van jonge meisjes worden de baby's tussen de benen meegenomen uit het ziekenhuis). Maar ook door aangiftes over aanranding en verkrachting bij pleegouders en instellingen niet in behandeling te nemen of niet serieus te vervolgen, en door mondige ouders te intimideren door onverwachte bezoeken aan huis, in de straat of bij de rechtbank. De rechterlijke macht speelt een cruciale rol bij de kinderhandel door leugens en valse dossiers aan de basis te leggen van beschikkingen, die vrijwel zonder uitzondering in het voordeel zijn van jeugdzorg, zonder de regels van een behoorlijk proces toe te passen (stelplicht en bewijslast/precedentwerking jurisprudentie, naleving wetten en regels). Er zijn voorbeelden waarin rechters zelfstandig wetten in formele zin schenden om de kinderen te behouden voor jeugdzorg, in die enkele gevallen dat jeugdzorg toch instemt met een traject voor terugplaatsing. Er is een **illegale praktijk** gegroeid, een praktijk zonder wettelijke grondslag, waarbij ouders via bedreiging en dwaling worden aangezet om **'vrijwillig'** in te stemmen met toezicht en/of uithuisplaatsing. Jeugdzorg is een staat in een staat. Door discriminatie worden ook burgers met andere nationaliteiten hiervan slachtoffer. Kunnen de kinderen in nood uit de greep van de Nederlandse Staat geholpen worden via het European Child Guarantee?[10]

20. Moderne schuldslavernij, waarbij mensen al dan niet door hun eigen beslissingen of gebeurtenissen van buitenaf (onverstandige aankopen, echtscheiding, ziekte, verlies van werk, etc.) in een **commercieel systeem van inning en verhandeling van vorderingen terecht komen, en daar met torenhoge kostenstapelingen worden geconfronteerd**, en vervolgens de schuldhulpverlening worden ingedreven, en daar vervolgens geconfronteerd worden met extra kosten maar geen hulp. Zij worden onderdeel van een systeem onder invloed van perverse financiële prikkels en op basis van onbarmhartige mechanismes, waar zij al dan niet via de kantonrechter, de rest van hun leven niet meer uitkomen. Vaak zijn rente en kosten hoger dan de

[8] https://bpoc2020.nl/; https://maeslaw.nl/blog/aangifte-malieveld-update
[9] https://jeugdzorg-darkhorse-plus.blogspot.com/2013/06/de-goede-bedoelingen-van-jeugdzorg.html?m=1; https://www.sdnl.nl/jeugdzorg-conferentie.htm; http://advocatencomite.nl/index.html
[10] https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/06/14/access-to-key-services-for-children-in-need-council-agrees-european-child-guarantee/#:~:text=The%20Council%20today%20adopted%20a%20recommendation%20establishing%20a,by%20combating%20child%20poverty%20and%20fostering%20equal%20opportunities.

aflossingscapaciteit. Het is on-natuurlijk om mensen **een leven lang in armoede gevangen te houden als verdienmodel voor commerciële deurwaarders en budgetcoaches en schuldhulpverleners,** etc. en de slachtoffers alle inkomsten af te nemen, zonder hen te helpen aan de armoede te ontsnappen. Het systeem is zo ingericht dat de kostenstapelingen een levenslange armoede in de marge van de maatschappij garanderen. Daar staat tegenover dat de overheid niet ingrijpt, althans onvoldoende, tegen fraudeurs. De Nederlandse incasso-industrie is een staat in een staat. Het initiatief e-Court, die een eerste wezenlijke stap zette in de bestrijding van schuldslavernij, werd neergehaald door de overheid (zie hierna).

21. Aan de Nederlandse inspanningen in het buitenland zal het niet liggen. *Her Majesty Queen Máxima of the Netherlands has served as the United Nations Secretary-General's Special Advocate for Inclusive Finance for Development (UNSGSA) since 2009.*[11] In een toespraak van 2010 gaf zij aan wat Financiële inclusie voor haar betekende: "*To me, financial inclusion means universal access, at a reasonable cost, to a wide range of financial services, provided by a variety of sound and sustainable institutions. Both for individuals and small and medium-sized enterprises, which are often the engines of growth in local and national economies. This agenda is obviously much broader than microcredit alone. It includes savings accounts, insurance, payment services, pension plans, remittance facilities and all other services that can help people generate income, build assets, manage cash flow, invest in opportunities and protect themselves from unexpected setbacks. Moreover, microfinance, SME finance and other areas of finance are part of the same continuum, rather than separate, coexisting silos."*[12]

22. Belastingparadijs en financiële fraude. Ongeveer **12.400 brievenbusfirma's en doorstroomvennootschapen hadden in 2019 een balanstotaal van EUR 4,500 miljard; dat is 5,5 keer de omvang van de totale Nederlandse economie**. Illegale geldstromen binnen Nederland of door Nederland heen hebben maatschappelijke gevolgen. Criminelen gebruiken vastgoed om crimineel verkregen gelden wit te wassen. De schandalen rond de landsadvocaat Pels Rijcken hebben een topje van de ijsberg zichtbaar gemaakt. Ministers Kaag en Hoekstra zijn geadviseerd over offshore rekeningen door de landsadvocaat. De Amsterdamse Zuid-As heeft hier veel werkgelegenheid aan. Via Schiphol en de Amsterdamse en Rotterdamse havens komt drugs het land in; dit zijn **aanvoerpunten die voor criminele activiteiten, zoals drugssmokkel en mensensmokkel, waarmee grote sommen zwart geld gemoeid zijn.** De Nederlandse staat ondermijnt hiermee de rechtsorde in andere lidstaten.

23. Datahandel en datalekken. De Nederlandse overheden delen achter de schermen persoonsgegevens van burgers. Er zijn organisaties als RIEC en LIEC. Er worden data verhandeld met commerciële organisaties. Er zijn daarbij allerlei methoden van vroegsignalering en preventie, meld- en kliksystemen, waardoor onbetrouwbare informatie aan de basis staat van verder overheidsoptreden. De overheid houdt (illegale) zwarte lijsten bij van mogelijke fraudeurs. Het parlement is bevreesd voor de uitkomsten van onderzoek naar andere zwarte lijsten, zoals gewone burgers, klokkenluiders, dissidenten. Omgekeerd worden verzoeken uit hoofde van de Wet Openbaarheid Bestuur veelal afgewezen, er wordt nietszeggend op gereageerd en speciale software wordt gebruikt om (relevante) informatie weg te lakken. Digitaal en telefoonverkeer van alle burgers kan worden afgeluisterd/ingezien, zelfs van advocaten. Er wordt informatie gelekt waardoor advocaten en kroongetuigen zich bedreigd voelen. Een bekend gezegd is: In een rechtsstaat weet de burger alles van de overheid; in een dictatuur weet de overheid alles van de burger. Naar deze maatstaf is Nederland een dictatuur.

24. Klimaat en afvalverwerking is van oudsher een problematisch dossier, waarin zorgen zijn over verwevenheid tussen boven- en onderwereld. Er zijn gevallen bekend waarin afvalverwerkers

[11] https://www.unsgsa.org/the-unsgsa
[12] https://www.koninklijkhuis.nl/documenten/toespraken/2010/03/25/toespraak-van-prinses-maxima-als-special-advocate-van-vn-secretaris-generaal-ban-ki-moon-aan-de-state-of

milieudelicten plegen, en nog steeds is er zijn ook structurele problemen die vanuit de overheid aangepakt behoren te worden, zoals lege vliegtuigen van en naar Schiphol om geen *slots* te verliezen, maar die mogelijk ook gebruikt worden voor chemtrails, het verspreiden van giftige stoffen die zeer schadelijk zijn voor de planeet en alles wat daarop leeft, en de fabricage van goedkope, maar **zeer vervuilende stookolie voor de scheepvaart als sluipweg om van afval af te komen** (welk afval uit binnen- en buitenland afkomstig is). Plastic rietjes zijn uit de EU verbannen, om plaats te maken voor plastic testkits voor Corona (advies 2 keer per week). Batterijen die worden ingezameld, werden in het verleden nog wel eens gedumpt of naar India verscheept, waar kleine kinderen deze uit elkaar konden halen. Nederlanders krijgen op dit moment veel informatie over afvalscheiding en afvalvermindering, maar zij weten niet wat er met het opgehaalde afval gebeurt en hoeveel geld daarmee wordt verdiend en door wie en in hoeverre daar enige belasting in Nederland over wordt betaald.

25. WEF. Nederland participeert in ten minste acht projecten van het WEF. Van de vergaderingen tussen politici en WEF worden geen aantekeningen gemaakt. Er worden wel juridisch bindende overeenkomsten gesloten. De relatie tussen Nederland en het WEF is ondoorzichtig en staat buiten elke parlementaire controle. Het WEF is een kleine multinational, met ruim 300 miljoen euro aan inkomsten. Van de inkomsten is 20 miljoen euro overheidssubsidie. De rest komt binnen via grote bedrijven. Voor de WHO en andere organisaties gelden vergelijkbare zorgen. Beleid wordt door private organisaties op wereldniveau gemaakt en opgelegd aan landen, buiten elke democratische structuur. Constante angstverhalen (zure regen, atoomoorlog, oorlogen, HIV, watertekort, zika-mug, coronavirus, klimaat) leiden wereldwijd tot angst, waarmee een basis wordt gecreëerd om enorme sommen belastinggeld over te hevelen naar de bedrijven en organisaties die het probleem gepresenteerd c.q. gefabriceerd hebben. Bij Corona is sprake geweest van misinformatie vanuit de overheden en van misleiding. Er zijn veel overeenkomsten met de werkwijze van de Nederlandse jeugdzorg (het creëren van verdienmodellen via misinformatie en angst, onder invloed van perverse financiële prikkels).
    Vanwege afspraken tussen het WEF, maar ook het WHO, en de onduidelijkheid daarover voor de meest ingrijpende en ontwrichtende maatregelen, worden het vertrouwen in de overheid en mechanismes van democratische controle nog verder uitgehold.
    In zekere zin geldt dit ook voor de VN, die recent een rapport publiceerde over ‘human genome editing’[13] waar opnieuw gepleit wordt voor supranationale machtsconcentratie, buiten parlementaire controle om, maar geen enkele garantie wordt geboden dat de mensenrechten worden beschermd in plaats van dat er wordt gearbitreerd tussen de rechtsstelsels en de deur wordt opengezet naar de mogelijkheid van misbruik (via baby farms in de Oekraïne en organ harvesting in China (van de - baby’s van – Oeigoeren of experimenten in Afrikaanse landen), waar de Europese belastingbetaler geen weet van heeft.

26. Media. De reguliere media staan onder strikte regie en controle van de Nederlandse overheid, en dient het (verdraaide) beleid. Hiermee mist een belangrijke pijler voor externe verantwoording en controle in de rechtsstaat. Nederlandse Media worden ook ingezet voor reputationele aanvallen op klokkenluiders en dissidenten. Het Coronabeleid maakt zichtbaar hoe gevaarlijk dit is. Nederlandse veteranen leggen uit op alternatieve kanalen dat zij de retoriek van het oude Joegoslavië herkennen (de val van Srebrenica), waar families die eerder generaties in vrede hadden samengeleefd onder invloed van staatspropaganda als vijanden tegenover elkaar kwamen te staan. Alternatieve journalisten die staan te filmen worden gearresteerd en gecriminaliseerd, en strafrechtelijk veroordeeld (voorbeelden: Eric Donk en Eline van ’t Noordende).

27. Seksueel geweld. De Nederlandse maatschappij wordt overschaduwd door seksueel geweld. De overheid verspreidt uitsluitend informatie over huiselijk geweld. Echter, seksueel overschrijdend gedrag vindt achter de schermen, buiten het gezin, overal plaats, van de kinderopvang tot zwemles,

[13] https://www.who.int/publications-detail-redirect/9789240030060

van de turnbond tot en met talentenshows op televisie. De politie speelt daarbij een grote rol door klachten over seksueel geweld binnen de jeugdzorg niet in behandeling te nemen. De Amsterdamse Deken van de Orde van Advocaten mr. E.J. Henrichs noemde eind 2020 *grooming* en seks met een minderjarige door een advocaat een privé kwestie. Het bleek eerder al geen belemmering voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer. Een landelijk dagblad berichtte recent over een prostituée van 16 jaar in plaats van een over een meisje dat slachtoffer geworden was van kinderhandel/loverboys. Seksueel geweld wordt door de rechterlijke macht nauwelijks bestraft. In de jeugdzorg worden kinderen seksueel misbruikt en/of geprostitueerd.[14] Het binnenlandse beleid rond seksueel geweld en ongeoorloofde ontvoeringen van kinderen door de jeugdzorg, staat diametraal tegenover de inspanningen die Nederland in het buitenland levert, terecht overigens, zoals bijvoorbeeld in 2014 bij de ontvoering van 276 meisjes door de organisatie Boko Haram in Nigeria die gehouden werden als seksslavinnen of verkocht zouden worden. In de media werd gesproken van massaontvoeringen, en het onvermogen van de Nigeriaanse overheid om die te verijdelen of op te lossen.[15] Ook voor de Argentijnse Dwaze Moeders heeft Nederland zich ingespannen.[16] In eigen land zijn kinderen vogelvrij. De onthullingen over seksueel overschrijdend geweld achter de schermen van het programma The Voice of Holland in de afgelopen 10 jaar, door bekende Nederlanders, zonder dat daartegen werd opgetreden, werden in een halve dag meer dan 7 miljoen keer bekeken.[17] Deze mediaverslaglegging leidde de aandacht af van de discussies in het Parlement over de invoering van een 2G-samenleving.

28. Criminele afrekeningen en liquidaties. Op 21 juli 2021 is journalist Peter R. de Vries overleden nadat hij op klaarlichte dag vijf maal door het hoofd is geschoten. Nederland is vaker opgeschrikt door moorden op politici, een advocaat en journalisten. In mijn eigen woonplaats, Amstelveen, vonden de afgelopen jaren geregeld criminele liquidaties plaats, vaak op klaarlichte dag, recent op 22 december 2021, direct naast een basisschool, de Roelof Venema school (Elsrijk).

Rapport Venetië commissie

29. Het rapport van de Commissie Venetië legt een aantal fundamentele zorgen bloot.[18] Er is een zwakke parlementaire controle, er zijn weinig *checks en balances*. Nederland kent geen Constitutioneel Hof. Artikel 120 Grondwet verbiedt rechterlijke toetsing tegen de Grondwet. Controle van internationale verdragen ex artikel 94 Grondwet blijft in de praktijk achterwege. De rapporten van zelfreflectie van de rechterlijke macht tonen dat rechters geen rechtsbescherming bieden tegenover de Staat en haar ketenpartners.

30. De commissie toont zich bezorgd over de bestuurscultuur. De bestuurscultuur laat zich m.i. steeds meer kenmerken door loyaliteit in plaats van controle, en door een angst- en zwijgcultuur, met een beloningsstructuur voor degenen die meewerken binnen het systeem en afstraffing en uitsluiting voor diegenen die dat onvoldoende doen. Strafrecht en tuchtrecht worden ingezet om dissidenten te criminaliseren en hun reputatie te vernietigen. Dit geldt voor de Trias Politica en alle ketenpartners en lagere overheden.

31. De Commissie Venetië is niet ingegaan op de rol van Nederland bij het WEF, de WHO en de VN, en de mate waarin de democratische beginselen worden verruild voor bindende (privé) afspraken tussen politici en dergelijke organisaties.

[14] https://tpo.nl/2020/09/26/pedoseksuelen-kind-aan-huis-bij-jeugdinstellingen-in-friesland/
[15] https://www.nu.nl/buitenland/3767817/boko-haram-dreigt-ontvoerde-meisjes-te-verkopen.html
[16] https://www.amnesty.nl/encyclopedie/dwaze-moeders-argentinie
[17] https://www.metronieuws.nl/televisie/2022/01/7-miljoen-kijkers-boos-the-voice-hoe-verder/
[18] https://nltimes.nl/2021/10/12/netherlands-needs-better-political-culture-council-europe-childcare-allowance-scandal; https://www.dutchnews.nl/news/2021/10/council-of-europe-slams-the-netherlands-over-benefit-scandal-failings/

32. In een rechtsstaat moet de overheid zich houden aan wetten en verdragen, maar dit gebeurt door de verdraaide mentaliteit, structureel niet. Vanwege de loyaliteit en het gebrek aan controle is er nauwelijks ruimte voor zelfreflectie, en al helemaal niet voor zelfcorrectie. Vrijheid, rechtszekerheid en rechtsgelijkheid zijn niet gewaarborgd. Dit holt de sociale samenhang uit. Er is een (angst)cultuur gekweekt van wegkijken, en er – voor jezelf – het beste van maken in plaats van solidariteit. Dit is zodanig geïnternaliseerd dat waarom veel Nederlanders nog 'best tevreden' zijn over Nederland.

33. Het Koninkrijk der Nederlanden respecteert al met al de menselijke waardigheid en de waarden van de Europese Unie niet.

Eerdere zorgen

34. Voor zover ik weet, zijn de zorgen van de Media Freedom Rapid Response van 2021 ten opzichte van andere lidstaten ook van toepassing op Nederland. Ik ben oprecht van mening dat het Nederlandse landenrapport van 2020/2021 als geheel niet de realiteit weerspiegelt van de diepte van de rechtsstaatcrisis in Nederland, noch hoe sterk de opzettelijke schending van de kernwaarden van de EU plaatsvindt, met name op het gebied van kinderrechten, moderne slavernij en het algehele gebrek aan rechtsbescherming jegens de staat.

35. Dit, in combinatie met een eenzijdige, neerbuigende, onmenselijke behandeling van de Staat ten opzichte van burgers in de (dagelijkse) uitvoeringspraktijk (duidelijk geïllustreerd door het Kindertoeslagenschandaal, maar ook zichtbaar op vele andere gebieden zoals de incassobranche, en het Nederlandse jeugdzorgstelsel in het algemeen, dat schijnbaar niet 42.000 maar 95.000 uit huis geplaatste kinderen telt, en 450.000 onder toezicht, maar mogelijk 900.000). De problemen worden onder meer veroorzaakt door diepgewortelde – zelfs gelegaliseerde – corruptie en een algeheel gebrek aan transparantie en verantwoordingsplicht binnen alle lagen van het bestuur, en de ketenpartners.

36. Nederland is er desondanks tot op heden in geslaagd een positief beeld te schetsen van tal van onderwerpen zoals de rechterlijke onafhankelijkheid. De input voor de Rule of Law reports in 2020 en 2021 werd gebaseerd op een (aantal) vragenlijst(en) onder gebruikers. Helaas voldoen deze naar alle waarschijnlijkheid niet aan de criteria van een betrouwbare en geldige peiling. De resultaten worden echter overgenomen in de verslagen over de rechtsstaat van de EU.

    (2020) Het niveau van onafhankelijkheid van de rechterlijke macht wordt de afgelopen jaren *door de bevolking (77 % redelijk goed tot zeer goed) en door het bedrijfsleven (81 % redelijk goed tot zeer goed) consequent zeer hoog geacht.*
    (2021): Het niveau van waargenomen onafhankelijkheid van de rechterlijke macht blijft zeer hoog. Van de bevolking vindt 77% de mate van onafhankelijkheid van rechtbanken en rechters 'redelijk of zeer goed', evenals 82% van de bedrijven.

37. Deze aanpak is vergelijkbaar met andere lijstjes waarop Nederland door de jaren heen hoog scoort, bijvoorbeeld een vijfde plaats, op de World Justice Project Rule of Law Index.[19] *The WJP is a multinational, an independent, multidisciplinary organization working to advance the rule of law worldwide*. Zij is gevestigd in Washington D.C., Verenigde Staten, en hanteert vier universele principes om de kwaliteit van een rechtstaat te meten:

    The four "universal principles" that emerged from our deliberations are as follows:
    I. The government and its officials and agents are accountable under the law.
    II. The laws are clear, publicized, stable and fair, and protect fundamental rights, including the security of persons and property.
    III. The process by which the laws are enacted, administered and enforced is accessible, fair and efficient.

[19] https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/WJP-ROLI-2020-Online_0.pdf

IV. The laws are upheld, and access to justice is provided, by competent, independent, and ethical law enforcement officials, attorneys or representatives, and judges who are of sufficient number, have adequate resources, and reflect the makeup of the communities they serve.

38. Aan de hand van vragenlijsten die door (verdraaide, afhankelijke, loyale) stakeholders worden ingevuld slaagt Nederland er opnieuw in de beeldvorming te creëren van een sterke rechtsstaat, maar dat is geen getrouwe weergave van de realiteit. Het is alsof de meester op het schoolplein aan de pesters zelf vraagt of zij hun klasgenoot gepest hebben, tot huilens toe.

39. Inmiddels zijn er (verschillende) debatten geweest binnen en buiten de Tweede Kamer over de diepe zorgen over de rechtsstaat, zoals (1) het gebrek aan onderscheid tussen de wetgevende (controlerende) macht en de uitvoerende macht, bijvoorbeeld veroorzaakt door partij stemdiscipline die naar verwachting het gedetailleerde regeerakkoord zal steunen, (2) het ontbreken van onafhankelijke en kritische rechterlijke toetsing van rechtszaken in de relatie tussen burgers en de Staat (op centraal, regionaal of lokaal niveau of via openbare/particuliere constructies). Al in 2008 verscheen in de Volkskrant een artikel dat rechters te vaak partij kiezen voor de Nederlandse jeugdzorg-organen. (3) Er zijn vaak zorgen geuit over het gebrek aan transparantie binnen de rechterlijke macht, met inbegrip van belangenconflicten en de rol van de griffier bij de verdeling van rechtszaken; de vereniging Advocatencommité in jeugdzorgzaken plaatste jaren geleden vraagtekens bij de integriteit van het familierechtssysteem (4) een ander voorbeeld is het debat over het dikastocratische karakter van de Nederlandse democratie.[20][21]

40. In het Landenrapport van 2021 staat alleen dat er ruimte is *voor verbetering voor de digitalisering van de rechterlijke macht.* " Dit is een eufemisme, waarachter een geschiedenis schuilgaat van 25 dure jaren van falende digitaliserings- en moderniseringsprojecten, het meest recente project is KEI (dat 7 jaar duurde en ongeveer 250 mln euro kostte). In het verslag wordt niet vermeld dat het bestuurslid van de rechtspraak dat verantwoordelijk is voor het laatste mislukte project voor de rechterlijke macht, vervolgens is bevorderd tot voorzitter van het Europees netwerk voor de rechterlijke macht. Dit gebeurde onlangs ook in het kinderbijslagschandaal. Politici en ambtenaren die verantwoordelijk zijn voor de valse beschuldigingen tegen burgers zijn niet gedegradeerd, laat staan vervolgd, maar zij hebben hun functie behouden of kregen promotie.[22] Er wordt met geen woord gerept over de illegale digitale zwarte lijsten en de uitwisseling en handel in persoonsgegvens. Het is niet duidelijk hoe de overheid via digitalisering een einde wil maken aan de massaveroordelingen bij de kantonrechter, de jeugdrechter en de strafrechter via valse dossiers of anderszins onschuldige mensen in het ongeluk storten.

41. Sommige belanghebbenden die betrokken waren bij het verslag over de rechtsstaat uitten hun bezorgdheid, maar die komt niet duidelijk tot uiting in de verslagen van het land. Kinderombudsman (7 juni 2021): '*Het lijkt alsof kinderrechten stoppen aan de grenzen van ons land*.[23] René Rouwette, directeur van Kompass, een burgerrechtenorganisatie in Nederland: *'Nederlanders voelen zich in grote mate losgekoppeld van de politiek'.* (2018) Het Europees Centrum voor Pers- en Mediavrijheid (ECPMF) in het kader van de Media Freedom Rapid Response (MFRR)[24] is ontzet over de aanslag op de ervaren Nederlandse misdaadverslaggever Peter R. de Vries. *Wij roepen de Nederlandse autoriteiten op om snel te onderzoeken en vast te stellen of de Vries het doelwit*

[20] https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/rechter-kiest-te-vaak-kant-jeugdzorg~bf8e3934/
[21] https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/baudet-en-cliteur-wat-is-er-mis-met-onze-oproep-tot-bezinning-over-de-staatsmachten~bdf05b34/
[22] https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2241989-digitalisering-rechtspraak-uitgelopen-op-drama-minister-moet-ingrijpen)
[23] https://www.amnesty.nl/wordt-vervolgd/kinderombudsman-kinderrechten
[24] https://www.civicus.org/index.php/fr/component/tags/tag/netherlands

was van zijn werk als journalist. De dader(s) en meesterbrein(s) achter deze gruwelijke misdaad moeten onverwijld (7 juli 2021) voor de rechter worden gebracht.[25] (**Annex 1**).

42. De VN publiceerde haar World Report 2021, het 31e jaarlijkse overzicht van mensenrechtenpraktijken en trends over de hele wereld, en het evalueert de ontwikkelingen in meer dan 100 landen. Het VN-rapport van 2020 bevatte een hoofdstuk over Nederland. Daarin worden een aantal zorgen over de schendingen van de mensenrechten genoemd, met name bepaalde wettelijke maatregelen (waaronder verplicht kledingadvies op openbare plaatsen en in openbaar vervoer) die aanleiding gaven tot klachten over discriminatie van de moslimminderheid. Dergelijke zorgen zijn echter niet overgenomen in het verslag van het EU-land. In 2021 bevat het VN-wereldrapport geen hoofdstuk over Nederland, omdat ze *"simpelweg niet in staat zijn om alles te behandelen".*[26]

43. In Geneve, Zwitersland, wordt op dit moment de vergadering gehouden van de CRC van de Verenigde Naties - Convention on the Rights of the Child, 89 Session (17 Jan 2022 - 11 Feb 2022),[27] over Kroatië, Cuba, Cyprus, Djibouti, Griekenland, Kiribati, Madagascar, Nederland and Somalia. Meerdere NGO's en overheidsinstanties hebben de VN desgevraagd van informatie voorzien over de situatie van kinderrechten. Alleen al de Nederlandse jeugdzorg telde 109 organisaties en stakeholders als ondertekenaars (Kinderrechtencollectief). Geen van hen heeft de misstanden en mensenrechtenschendingen binnen de Nederlandse jeugdzorg transparant gemaakt (**Annex 2**). De door mij op 14 januari 2022 verzonden brief met informatie aan de VN voeg ik bij als **Bijlage 1**.

44. Na het Kindertoeslagenschandaal (december 2020) – let wel, de overheid was zich ervan bewust dat de Belastingdienst bewust en opzettelijk valse beschuldigingen van fraude had geuit tegen hun eigen burgers en zij bleef hen jarenlang, tegen beter weten in, vervolgen en bestraffen; de regering wist dit lange tijd succesvol voor het Parlement verborgen te houden, en de Belastingdienst gebruikte software die discriminerend van aard en zelflerend was – kunnen de zorgen over de kwaliteit van het openbaar bestuur en de kwaliteit en onafhankelijkheid van de rechterlijke macht niet langer worden ontkend; er zijn inmiddels twee rapporten van de rechterlijke macht zelf verschenen na "zelfreflectie" die deze bevestigen.[28] Door het falen van transparantie en verantwoordingsplicht en het ontbreken van een specifiek tijdschema voor een dergelijke oefening, wordt niet veel verbetering van de rechterlijke toetsing verwacht.[29] De jeugdrechters hebben uiteindelijk geweigerd te reflecteren, en de praktijk laat zien dat de rechters doorgaan met het legaliseren van misdrijven binnen de jeugdzorg, op grote schaal.

45. In september 2020 had een Poolse rechtbank de Nederlandse jeugdzorg-praktijken "onmenselijk en barbaars" verklaard; een feit dat bij alle slachtoffers en hun advocaten bekend is, al jaren,[30] maar toch aan de aandacht van de Nederlandse rechters lijkt te ontsnappen, tienduizenden keren per jaar (uithuisplaatsings beschikkingen), zo niet honderdduizenden keer per jaar (beschikkingen inzake staatstoezicht). De familierechtbanken faciliteren de schending van de mensenrechten op grote schaal en beslissen op basis van valse dossiers, zelfs tegen het harde bewijs in dat hun wordt voorgelegd. De Nederlandse jeugdzorg rekent erop en gedraagt zich dienovereenkomstig tegenover burgers. In de afgelopen 75 jaar is de Trias Politica er niet in geslaagd het systeem te verbeteren. Andere zaken zijn: Nederland heeft geen constitutioneel hof en de toegang tot de Hoge Raad is bijna nihil (zie hieronder). In werkelijkheid is de reputatie van de rechterlijke macht

[25] https://www.ecpmf.eu/netherlands-shocking-attack-on-veteran-crime-reporter-requires-swift-action/
[26] https://www.hrw.org/world-report/2020/country-chapters/netherlands#
[27] https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=1400&Lang=en
[28] https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Raad-voor-de-rechtspraak/Nieuws/Paginas/Toeslagenaffaire-Belang-rechtsbescherming-individu-moet-zwaarder-wegen-dan-vaste-lijn-jurisprudentie.aspx; https://www.raadvanstate.nl/reflectierapport/
[29] https://www.vpro.nl/buitenhof/speel~POMS_AT_16505056~drie-hoge-colleges-van-staat~.html.
[30] https://www.sdnl.nl/jeugdzorg-conferentie.htm

waarschijnlijk niet zo positief als het beeld dat in de Nederlandse rapporten van 2020 en 2021 wordt geschetst. In plaats van de misstanden te beëindigen wordt er in het parlement alleen gesproken over geld: verdere kapitaalinjecties versus enige bezuinigingen. Er is geen begin gemaakt met het laten terugkeren van kinderen naar huis.

46. In het Nederlandse landenrapport is tot nu toe niet gesproken over het grote gebrek aan wetshandhaving in Nederland, bijvoorbeeld (1) Nederland host kinderpornoservers, [31] (2) drugshandel vindt plaats via de havens als toegang tot Europa, [32] (3) gedwongen prostitutie is nog steeds een grote zorg,[33] (4) het falen van de Nederlandse politie om Nederlandse verdachten van pedofileringen te arresteren staat in schril contrast met de VS, Britse en Duitse politie die (meer) succesvol zijn, [34] en (5) de politie-informatielijn (LEBZ) voor satanisch kindermisbruik lijkt meer dan 20 jaar geleden te zijn opgericht om de zaken te begraven in plaats van op te lossen.[35]

47. De Nederlandse journalist Peter R. de Vries kwam op 15 juli 2021 om het leven. Hij vocht voor zijn leven in het ziekenhuis nadat hij 's avonds rond 19.30 uur vijf keer werd beschoten in de Lange Leidsedwarsstraat in Amsterdam. De politie arresteerde drie verdachten. De Europese en Internationale Federatie van Journalisten (EFJ/IFJ) veroordeelde de moordpoging als een nieuwe tragische klap voor de persvrijheid in Europa.

48. Mensenrechtenschendingen tegen de Europese waarden zijn bijvoorbeeld de kwestie van moderne slavernij binnen de grenzen van Nederland, bijvoorbeeld op het gebied van 'sekswerkers' (prostitutie), onderbetaalde magazijnmedewerkers of (onder)aannemers bij het afleveren van goederen via internet,[36] waaronder jongeren die via het verkeer voedsel thuisbezorgen op de fiets. In het algemeen is het aantal (directe of indirecte) ambtenaren in de loop der jaren toegenomen, met inbegrip van door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde werknemers in het openbare schoolsysteem en de gezondheidszorg; deze medewerkers hebben allemaal gemeen dat ze overbelast en onderbetaald zijn. Sinds de extra druk van het COVID-19-beleid (zie hieronder) zijn ze meer gestrest en gedemotiveerd dan ooit tevoren, wat ook tot uiting komt in het ziekteverzuim en hetpersoneelsverloop. De rechten en vrijheden worden voortdurend aangetast. Het is voor jonge stellen vrij onmogelijk om een huis te kopen of te huren in de steden en omliggende dorpen. Het welbevinden en het economisch welzijn van veel gewone burgers is verslechterd. Burgers moeten over hun spaargeld boven een bepaald bedrag rente betalen. De totale bureaucratische lasten en belastingdruk (lokaal, regionaal en centraal) zijn toegenomen. De regering bespreekt in het geheim plannen om boeren te onteigenen[37] en in de nabije toekomst kunnen burgers worden geconfronteerd met beperkingen op het kweekzaden voor persoonlijk gebruik.[38]

---

[31] https://www.rtlnieuws.nl/tech/artikel/4688561/nederland-grote-speler-bij-hosting-kinderporno, https://www.nu.nl/weekend/5863311/waarom-staat-er-zo-veel-kinderporno-op-nederlandse-servers.html, https://www.nrc.nl/nieuws/2021/04/02/het-afvoerputje-van-het-internet-zit-in-een-noord-hollands-dorp-a4038329

[32] https://www.wyniasweek.nl/wynias-week/nederland-al-een-halve-eeuw-narcostaat/, https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2398172-nederland-als-narcostaat-bekijk-hier-de-serie-over-drugs, https://www.gelderlander.nl/home/hoekstra-cda-vreest-voor-nederland-als-narcostaat-meer-aan-drugs-geexporteerd-dan-aan-kaas-en-bloemen~a0ffeab9/

[33] https://www.parool.nl/amsterdam/gedwongen-prostitutie-in-hotels-sommige-mannen-besprongen-me-meteen~b72956ac/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F, https://www.slachtofferhulp.nl/ervaringsverhalen/mensenhandel/, https://lc.nl/friesland/leeuwarden/Minderjarige-jongens-uit-jeugdinstellingen-worden-misbruikt-Soms-denk-ik-dat-de-pedos-net-zon-achtergrond-hebben-als-wij-26052078.html

[34] https://www.bka.de/DE/Presse/Listenseite_Pressemitteilungen/2021/Presse2021/210503_pmboystown.html, https://tweakers.net/nieuws/181178/duitse-politie-rolt-kinderpornoplatform-op-darknet-met-400000-leden-op.html

[35] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2020Z12682&did=2020D27213, https://www.vpro.nl/argos/media/luister/argos-radio/onderwerpen/2020/kamer-wil-onderzoek-naar-georganiseerd-sadistisch-kindermisbruik.html, https://www.vpro.nl/argos/media/afleveringen/2020/uitzending-27-juni-ritueel-misbruik.html.

[36] https://www.dutchnews.nl/news/2016/06/thousands-of-modern-slaves-in-the-netherlands/

[37] https://www.ad.nl/politiek/schouten-tot-mijn-spijt-zijn-plannen-over-onteigening-van-boeren-gelekt~a5a1a42d/

[38] https://www.goedboerenindestad.nl/moestuin/moestuin-algemeen/zijn-onze-zaden-straks-verboden/.

Covid-19 in Nederland

49. *"Defending our values is also defending freedom. Freedom to be who you are, freedom to say what's on your mind, freedom to love whoever you want. But freedom also means freedom from fear. And during the pandemic, too many women were deprived of that freedom. It was an acutely terrifying time for those with nowhere to hide, nowhere to escape from their abusers. We need to shed light on this darkness, we need to show ways out of the pain. Their abusers must be brought to justice."* [39]

50. *Vanaf het begin was de "enige uitweg" van de (plotselinge, gevaarlijke) pandemie een vaccinatie waarvan toen werd gezegd* dat deze nog niet was uitgevonden. Dit beleid lijkt sterk te worden beïnvloed door de belangen van farmaceutische bedrijven (via organisaties als WEF en WHO, zie hiervoor) en niet de belangen van de burgers. Er werden weinig of geen inspanningen worden geleverd om burgers te helpen hun natuurlijke immuunsysteem te stimuleren (vrij bewegen in de buitenlucht, sociale activiteiten, stress verminderen) of om het gebruik van andere, bestaande, effectieve (cocktails van) medicijnen door eerstelijnsartsen te bevorderen en te vergemakkelijken, afhankelijk van het stadium van de ziekte. De officiële richtsnoeren beïnvloeden en ondermijnen de natuurlijke immuniteit en verstoren de familiebanden en sociale stabiliteit.[40]

51. Brondata en informatie over gehanteerde modellen worden verborgen voor de buitenwereld, en informatie wordt vervuild (een ziekenhuisopname wegens een gebroken been wordt als Covid-opname geregistreerd bij een positieve PCR-test, welke test vanwege het aantal cycli niet valide en betrouwbaar is, en geen diagnostisch instrument is). Informatie over bijwerkingen wordt gebagatelliseerd en onderdrukt. Er wordt onvoldoende gestuurd op risico's naar leeftijd. De schadelijke kanten van het beleid worden niet meegewogen, zoals de economische schade, depressies en zelfmoorden onder werknemers, winkeliers en jongeren. De overheid wil de oorzaken niet aanpakken en gaat door met zeer schadelijk en ineffectief beleid, maar wil wel extra investeren in psychologische hulp om de symptomen te bestrijden. Dit is vergelijkbaar met de aanpak van jeugdzorg. Er worden problemen gefabriceerd, en zelfs als de waarheid wordt achterhaald, blijven de gefingeerde problemen de bron voor het beleid.

52. De regering en/of het Outbreak Management Team heeft openlijk erkend:
    1. Er is geen Coronavirus geïsoleerd en geïdentificeerd. (Het afsterven van weefsels en cellen wordt als de isolatie van het virus beschouwd. De elektronenmicropische foto's die virussen aan zouden tonen en vaak als bewijs worden gebruikt, zijn volgens andere theorieën in werkelijkheid reguliere deeltjes van afstervend weefsel en cellen. Aangezien iedereen *gelooft* dat deze afstervende weefsels en cellen virussen zijn, wordt dit afsterven in de vorm van allerlei celonderdelen ook wel de vermenigvuldiging van virussen genoemd.)
    2. Dat mondkapjes niet of nauwelijks effect hebben; het is vooral een gedragsexperiment;
    3. De registratie van patiënten is vervuild: veel coronapatiënten zijn eigenlijk geen coronapatienten (de aantallen coronapatiënten zijn veel lager);
    4. De PCR-test is ongeschikt om bestemming of besmettelijkheid vast te stellen;
    5. Uitgaande van een virus, is Omikron weliswaar besmettelijker, maar veel minder gevaarlijk; de modellen van het OMT waren te pessimistisch.

53. Helaas worden aan deze constateringen geen consequenties verbonden. Daaraan kunnen de volgende observaties worden toegevoegd:
    6. Corona is blijkens de cijfers van het RIVM niet gevaarlijk voor mensen onder 60/70 jaar oud, en al helemaal niet voor kinderen;

[39] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ov/SPEECH_21_4701
[40] https://ec.europa.eu/health/sites/default/files/vaccination/docs/2019-2022_roadmap_en.pdf;
https://www.ad.nl/politiek/de-jonge-waarschuwt-wie-voor-toilet-naar-binnen-gaat-moet-ook-qr-code-tonen~afa7bbba/

7. Corona is minder gevaarlijke dan de griep van 2018; alleen voor mensen boven de 70 jaar kan worden gezegd dat deze enig gevaar oplevert, net als andere ziekten op oudere leeftijd;
8. Er wordt niet of nauwelijks aandacht besteed aan de negatieve effecten van het beleid: doden door uitgestelde operaties, slachtoffers van bijwerkingen, depressies en angsten, ontwrichting van sociale structuren;
9. Er wordt geen rekening gehouden met de interventie-paradox: doordat er strenge maatregelen worden genomen is niet zichtbaar dat er zonder maatregelen eigenlijk precies hetzelfde gebeurd zou zijn (vergelijk Zweden, Afrika, etc.).
10. Het is van meet af aan onmogelijk geweest de effectiviteit van de maatregelen aan te tonen, omdat de meeste mensen al geen gevaar ondervinden van corona (in 98% of meer van de gevallen, behalve bij ouderdom).
11. Nederland weigert de ziekenhuis capaciteit te vergroten, na jaren van bezuinigingen. Er is zelfs een heel ziekenhuisschip, met personeel, weggestuurd. Een onnodige schaarste in ziekenhuiscapaciteit wordt daarmee in stand gehouden, om de maatregelen vervolgens te legitimeren.

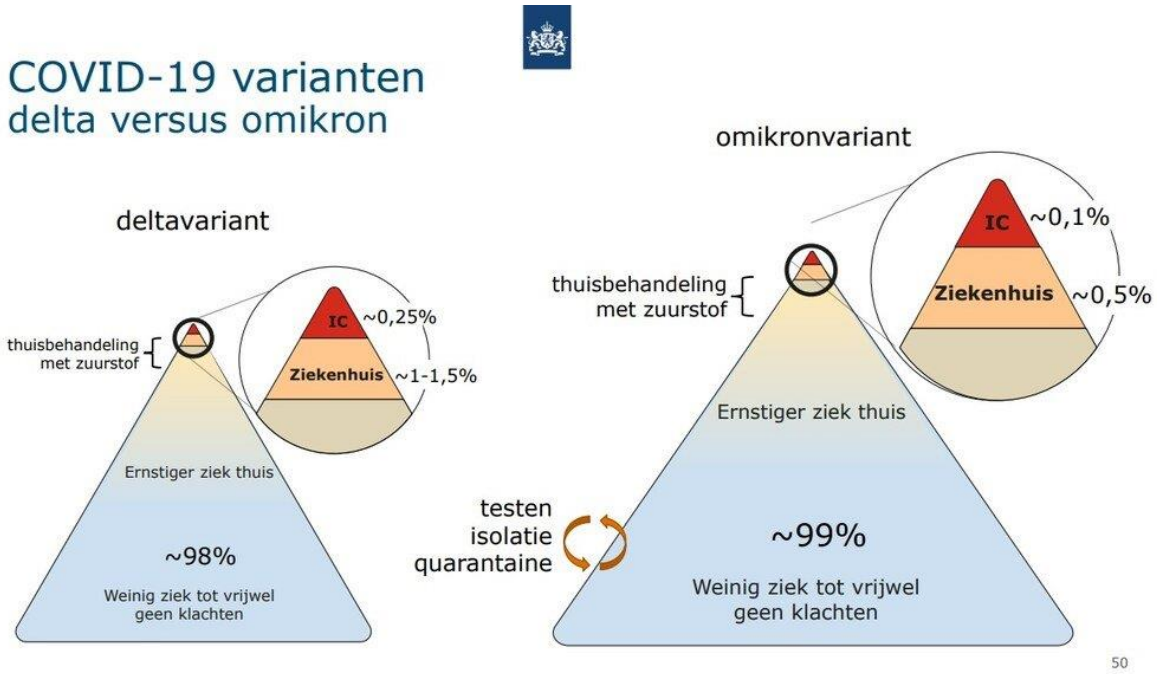

54. De media publiceren eenzijdige, selectieve informatie waardoor de bevolking in angst gevangen wordt gehouden, en de democratische traditie van diversiteit van meningen wordt ontmoedigd.[41] Op 20 januari 2022 heeft een parlementslid van de oppositie ervoor gepleit dat artsen hun BIG-registratie verliezen indien zij in de eerste lijn hulp verlenen en/of geen voorstander zijn van vaccinaties.[42] Schoolklassen worden telkens van de ene op de andere dag naar huis gestuurd voor quarantaine vanwege positieve testuitslagen, maar zonder dat er ziekteverschijnselen zijn (anders dan een keer wat verkoudheid). Op de school van onze kinderen is op 19 januari 2022 een leerkracht Duits – met 30 jaar ervaring! – op non-actief gesteld, omdat hij weigert een mondkapje te dragen, en waarvan is aangetoond dat deze niet werkt tegen ziekteverspreiding. Dergelijke praktijken passen bij een dictatoriale machtsuitoefening, de angst- en zwijgcultuur, gekoppeld aan afstraffingen en beloningen, maar niet in een democratische rechtsstaat.

[41] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_21_3301
[42] https://www.ninefornews.nl/verontwaardiging-over-uitspraken-kamerlid-kuiken-die-big-registratie-van-duizenden-medici-wil-afpakken/

55. De regering erkent dat de voorgestelde wetten forse inbreuken vormen op de grondrechten en mensenrechten. De inbreuken betreffen specifiek, doch niet uitsluitend, het recht op gelijke behandeling, het recht op vrijheid van godsdienst en levensbeschouwing, het recht op vergadering, het recht van eigendom, het recht op bewegingsvrijheid, het recht op arbeid, het recht op vrije en geïnformeerde toestemming, het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en het recht op lichamelijke integriteit. Zoals de regering erkent, zijn inbreuken op de grondrechten en mensenrechten alleen geldig, indien zij noodzakelijk, effectief, proportioneel zijn en er geen minder vergaande maatregelen mogelijk zijn (subsidiariteit). Daarvan is geen sprake. Toch verbindt de regering die consequentie niet aan het beleid. De menselijke waardigheid staat onder druk.

56. Corona is een discriminerend (apartheid, 3G, 2G, 1G) en verdelend beleid, en volgens een groeiend aantal wetenschappers gebaseerd op een vals verhaal. Burgers worden onder druk gezet om een vaccin te nemen, niet voor hun eigen bescherming, maar zogenaamd om anderen te beschermen. Er zijn twijfels over belangenconflicten in de beleidsadviesgroepen en in de regering. Leden van de medische en juridische gemeenschap, schooldirecteuren en anderen die het officiële beleid niet steunen, worden geïntimideerd of ontslagen. Veel kleine en middelgrote bedrijven zijn failliet gegaan en mensen maken zich zorgen over hoe ze een (fatsoenlijke) boterham kunnen verdienen. Al met al voldoet het beleid niet aan de minimum eisen aan proportionaliteit en effectiviteit. Het is niet duidelijk hoe deze aanpak kan worden verzoend met de Europese waarden, rechten en vrijheden. Uit een peiling bleek dat 6 op de 10 Nederlanders hun vertrouwen in de landelijke politiek en in de huidige regering hebben verloren.[43]

57. Gezichtsbedekkende kleding hebben geen medische waarde en zijn door de eeuwen heen vooral opgelegd om de rechteloosheid van een individu tot uiting te brengen in relatie tot de machthebbers:

Mondkapjes gedragen vroeger door slaven

(e-stilo.net)

Women under the previous Taliban regime were forced to wear burkas and could not go out without a male relative

(news.sky.com)

[43] https://nos.nl/collectie/13879/artikel/2398563-ipsos-vertrouwen-van-nederlanders-in-de-politiek-gekelderd

(nos.nl)

Rule of law 2022

58. Het is de vraag in hoeverre de werkelijke informatie zal worden verstrekt in het kader van de jaarlijkse rapportage over de Nederlandse rechtsstaat voor 2022 binnen de verdraaide maatschappij en onder de huidige bestuurscultuur. Er is geen ruimte voor zelfreflectie, laat staan zelfcorrectie. Als voorbeeld geldt de reactie van de politiebond die een klacht heeft ingediend tegen de heer Melzer, rapporteur van de VN toen deze zich via Twitter uitliet over het politiegeweld.[44] De Europese Commissie heeft de gewelddadige politiepraktijken in Nederland niet veroordeeld of zich ervan gedistantieerd, noch van de aanhoudende angstzaaierij en het verdeeldheid zaaien onder burgers, en ook het Europese Parlement blijft zich focussen op Polen en Hongarije. Zelfs met de wetenschap van het rapport van de Venetië Commissie.

59. Nu de pijnlijke herinneringen aan Srebrenica nog steeds in de hoofden van het Nederlandse volk zitten, roept het de vraag op of de Europese Unie het effect onderschat van beleid dat gericht is op, of het effect heeft van, het verspreiden van angst, verdeeldheid, het vernietigen van bestaansmiddelen en het uithollen van de mensenrechten.[45] Zal Europa, de Europese Commissie, de Europese Raad, nog enige geloofwaardigheid hebben om de versterking van de rechtsstaat te leiden, zolang dit beleid van mensenrechtenschendingen grotendeels vanuit Europa – in nauw overleg met WEF, WHO en VN – werden en worden geïnitieerd?

Uitdagingen voor Europa aangaande de Rule of law in een verdraaid land

60. Nederland is een van de meest actieve participanten van de WEF. Wat de Nederlandse jeugdzorg betreft, zijn de leidende beginselen, dat (i) het functioneren van kinderbeschermingsinstanties en gerechtelijke autoriteiten die beslissen over het gezag niet worden geregeld door het recht van de Europese Unie, en het is in elk geval aan de nationale rechtbanken om een beslissing te nemen en de belangen van het kind veilig te stellen, (ii) het is aan de nationale autoriteiten alleen, met inbegrip van de gerechtelijke autoriteiten, om ervoor te zorgen dat hun verplichtingen met betrekking tot de grondrechten worden nageleefd, overeenkomstig hun nationale wetgeving en internationale mensenrechtenverplichtingen, en (iii) dat derhalve verhaal op nationaal niveau moet worden gezocht via de bevoegde nationale autoriteiten, bijvoorbeeld via een ombudsman of via de rechtbanken.

61. Het probleem in Nederland is dat al deze instanties zelf verdraaid zijn en onderdeel zijn van een verdraaide keten, en zich ketenpartner noemen van een keten, die al decennia lang een illegale kinderhandel in stand houdt en zelf mensenrechten schendt. Er is geen intentie om daarmee te stoppen.

62. Op 8 september 2021 heeft de 'demissionaire' minister Dekker de Tweede Kamer laten weten dat het zogenaamde perspectiefbesluit (het besluit of het kind in het systeem moet blijven of een (theoretische) kans krijgt om terug te keren naar de ouders; de beslissing wordt meestal gevolgd

[44] https://www.dutchnews.nl/news/2022/01/un-rapporteur-stands-by-criticism-of-dutch-police-violence-vk/
[45] https://www.youtube.com/watch?v=vJAxqMna0JQ; https://www.youtube.com/watch?v=V4dODCTcD8k

door een besluit om het ouderlijk gezag af te nemen) van de Nederlandse jeugdzorg slechts een interne beslissing is en ouders geen enkele rechtspositie hebben en geen toegang hebben tot de rechter. Ondanks verzoeken van het Parlement is hij niet bereid hier verandering in te brengen. Hij beloofde dat advocaten meer geld zouden verdienen. Premier Rutte beloofde geld uit te geven om de toegang tot de rechter te verbeteren. De Nederlandse jeugdzorg ontvangt 1,3 miljard euro extra (juni 2021) bovenop de 600 miljoen euro (april 2021). Zolang de aanbevelingen van de Raad voor de Rechtspraak niet zijn uitgevoerd, zullen kinderen en ouders geen eerlijk proces hebben bij een onafhankelijke en onpartijdige rechter, ongeacht of de rechters en advocaten meer geld zullen ontvangen. De Tweede Kamer gaat door met nieuwe kapitaalinjecties voor nog meer uithuisplaatsingen van kinderen en nog meer geweld tegen burgers. De heer Hans Spigt, sinds 2016 voorzitter Jeugdzorg Nederland, verzet zich op 13 januari 2022 fel tegen bezuinigingen.[46] Nog steeds wordt er niet gesproken over de ernstige misdrijven, maar er wordt gedaan alsof jeugdzorg een normaal beroep is, met ambities om de dienstverlening te verbeteren.

63. Nederland voldoet niet aan de minimum eisen die aan een demodratische rechtsstaat gesteld mogen worden. Er rijzen een aantal vragen in verband met artikel 6.1 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, waarin is bepaald. "De Unie erkent de rechten, vrijheden en beginselen van*het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie van 7 december 2000, zoals aangepast te Straatsburg, op 12 december 2007, dat dezelfde juridische waarde heeft als de Verdragen."*

64. Men zou kunnen stellen dat de leidende beginselen op grond van artikel 6, lid 1, van het Verdrag kunnen - of beter gezegd: moeten - worden verlaten, met betrekking tot elke voortdurende schending van het Handvest door een lidstaat. In een dergelijke situatie is de conclusie gerechtvaardigd dat de Europese Commissie inderdaad de bevoegdheid heeft – zelfs een verplichting – om in te grijpen in de rechtsstelsels van de lidstaten om de rechtsstaat te handhaven, omdat het om een kwestie van recht van de Europese Unie gaat, bijvoorbeeld als het gaat om schendingen van de mensenrechten al tientallen jaren aan de gang zijn en de wetgevende, de uitvoerende en rechterlijke macht slechts reorganisaties uitvoeren die de situatie niet zullen verbeteren of zelfs verslechteren, en daarmee een systeem blijven handhaven van mensenrechtenschendingen tegen hun eigen bevolking, die daaronder lijdt. Het meest duidelijke voorbeeld is de grootschalige, gewelddadige binnenlandse kinderhandel in Nederland sinds 1945 tot op de dag van vandaag.

Vraag 1

65. De eerste vraag is: wat is de rol van de Europese Commissie als al naar behoren is vastgesteld – zelfs door de nationale autoriteiten zelf (door middel van Parlementaire verslagen zoals van Commissie Samson en Commissie De Winter, erkend door minister Dekker met de belofte om het in de toekomst beter te doen op 12 juni 2019, welke belofte niet wordt nagekomen) dat Nederland nog steeds niet in staat en/of bereid is – zoals al tientallen jaren het geval is – om de belangen van het kind veilig te stellen en ervoor te zorgen dat de verplichtingen met betrekking tot de grondrechten worden nageleefd, in overeenstemming met hun nationale wetgeving en internationale mensenrechtenverplichtingen?

Vraag 2

66. De tweede vraag is: wat is de rol van de Europese Commissie als al naar behoren is vastgesteld, dat alle instanties en gerechtelijke autoriteiten – zelfs tot en met de Ombudsman aan toe – op de hoogte zijn van de voortdurende schendingen van de mensenrechten gedurende tientallen jaren, alsmede de verslechtering in de afgelopen jaren als gevolg van de decentralisatie en geheime richtlijnen die nu aan het licht komen, maar ze zijn niet bereid en/of niet in staat om het systeem te corrigeren, hetzij omdat ze financieel afhankelijk zijn, hetzij omdat zij persoonlijk bang zijn

[46] https://www.jeugdzorgnederland.nl/actueel/bezuinigingsplan-blokkeert-verbetering-jeugdzorg-dubbel/

(Omerta/Rutte Doctrine; een angst en zwijgcultuur), of omdat ze te goed worden beloond in hun huidige positie?

67. Vooral omdat de toegang tot het Europees Hof voor de Rechten van de Mens bijna nihil is en rechtsbescherming niet meer van het Europees Hof kan worden verwacht, niet in de laatste plaats omdat de toegang tot de Hoge Raad bijna nihil is (advocaten zijn bang en/of niet bereid om zaken in te dienen die niet-ontvankelijk zullen worden verklaard en de meeste zaken worden als zodanig beschouwd), en er is een brede opvatting dat de Hoge Raad de schijn van een functionerende rechtsstaat wil hoog houden en de lagere Nederlandse rechtbanken niet in de steek wil laten; dit is geen theoretisch probleem, aangezien de Nederlandse rechter zichzelf beschouwt als "ketenpartner" van de Nederlandse jeugdzorg die in het algemeen geen onafhankelijk, onpartijdig en kritisch onderzoek van de zaken aanbiedt. Er is dus geen sprake van een ernstig gebrek aan rechtsbescherming op dit gebied, wat betekent dat de Nederlandse bevolking het slachtoffer wordt van een wetteloos systeem; ze hebben geen rechten.

Vraag 3

68. De derde vraag is, hoe kan deze situatie worden begrepen, nu i) Nederland het recht van de Europese Unie niet naar behoren ten uitvoer heeft gelegd - een *"ernstige en aanhoudende schending door een lidstaat" van de in artikel 2 genoemde waarden* - ten nadele van hun eigen bevolking, en dat er sprake is van ii) een kwestie van het recht vande Europese Unie, aangezien Nederland willens en wetens inbreuk maakt op de volgende artikelen van het Recht van de Europese Unie.
    - artikel 2 Verdrag betreffende de Europese Unie:
      "De Unie is gegrondvest op de waarden van eerbiediging van de ***menselijke waardigheid, vrijheid,*** *democratie, gelijkheid,* ***de rechtsstaat*** *en* eerbiediging van de ***mensenrechten***, met inbegrip van de rechten van personen die tot*minderheden behoren. Deze waarden zijn gemeenschappelijk voor de lidstaten in een samenleving waarin pluralisme, non-discriminatie, tolerantie,* ***rechtvaardigheid, solidariteit*** en gelijkheid tussen vrouwen en mannen de *boventoon voeren."*
    - Artikel 3.1 Verdrag betreffende de Europese Unie:
      Het doel van de Unie ***is de vrede, haar waarden en het welzijn van haar volkeren te bevorderen.***
    - Artikel 3.3 , tweede alinea) Verdrag betreffende de Europese Unie:
      Zij bestrijdt sociale uitsluiting en discriminatie en ***bevordert sociale rechtvaardigheid en bescherming****, gelijkheid van vrouwen en mannen, solidariteit tussen generaties en* bescherming van de rechten van het ***kind.***
    - Artikel 3.5 Verdrag betreffende de Europese Unie:
      *In haar betrekkingen met de rest van de wereld****handhaaft en bevordert de Unie haar waarden en belangen en draagt zij bij tot de bescherming van haar burgers****. Het draagt bij tot vrede,* ***veiligheid***, de duurzame ontwikkeling van*de aarde, solidariteit en* wederzijds respect tussen de ***volkeren,*** *vrije en eerlijke handel,* ***uitbanning van armoede en de bescherming van de mensenrechten,*** met *name* ***de rechten van het kind,*** *alsmede* tot de strikte naleving en ontwikkeling van het internationaal recht , met inbegrip ***van****de eerbiediging* van de beginselen van het Handvest van de ***Verenigde Naties.***

    - Artikel 6.1 Verdrag betreffende de Europese Unie in samenhang met:
        - Artikel 1 Europees Handvest: menselijke waardigheid/artikel 1 Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens: *verplichting tot eerbiediging van de mensenrechten*
        - Artikel 3 Europees Handvest: menselijke integriteit
        - Artikel 4 Europees Handvest/artikel 3 Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens: *verbod op foltering of onmenselijke of vernederende behandeling*
        - Artikel 5 Europees Handvest/artikel 4 Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens: *verbod op slavernij of dwangarbeid, of mensenhandel*
        - Artikel 6 Europees Handvest/artikel 5 Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens: *recht op vrijheid en veiligheid*

- Artikel 7 Europees Handvest/artikel 8 Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens: *bescherming van het privéleven en het gezinsleven*
- Artikel 8 Europees Handvest: *bescherming van persoonsgegevens*
- Artikel 10 Europees Handvest/artikel 9 Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens: *vrijheid van bewustheid en godsdienst*
- Artikel 11 Europees Handvest/artikel 10 Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens*: vrijheid van meningsuiting en informatie*
- Artikel 12 Europees Handvest/artikel 11 Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens: *vrijheid van vergadering*
- Artikel 13 Europees Handvest: *vrijheid van kunst en wetenschap*
- Artikel 16 Europees Handvest: *vrijheid van ondernemerschap*
- Artikel 17 Europees Handvest: *vrijheid van eigendom*
- Artikel 21 Europees Handvest/artikel 14 Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens: *non-discriminatie*
- Artikel 24 Europees Handvest: *Rechten van het kind*

- Artikel 4.2 Verdrag betreffende de werking van de EU
  De gedeelde bevoegdheid tussen de Unie en de lidstaten is van toepassing op de volgende hoofdgebieden:
  j) het domein van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid;
- Artikel 6 Verdrag betreffende de werking van de EU
  De Unie is bevoegd acties uit te voeren ter ondersteuning, coördinatie of aanvulling van de acties van de lidstaten. De actiegebieden zijn op Europees niveau:
  f) civiele bescherming;
- Artikel 7 Verdrag betreffende de werking van de EU
  De Unie zorgt voor samenhang tussen haar beleid en activiteiten, rekening houdend met al haar doelstellingen en overeenkomstig het beginsel van bevoegdheids toekenning.
- Artikel 10 Verdrag betreffende de werking van de EU
  Bij de vaststelling en uitvoering van haar beleid en activiteiten streeft de Unie ernaar discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid te bestrijden.
- Artikel 21 Verdrag betreffende de werking van de EU
  Iedere burger van de Unie heeft het recht zich vrij op het grondgebied van de lidstaten te verplaatsen en te verblijven, onder de beperkingen en voorwaarden die zijn vastgesteld in de Verdragen en door de maatregelen die zijn genomen om deze ten uitvoer te leggen.

69. In het VN-landenrapport uit 2005 over kinderrechten in het Koninkrijk der Nederlanden werden al enkele zorgen ten aanzien van de Nederlandse jeugdzorg aan het adres gebracht, die nog steeds niet aan de orde komen: echter, deze zijn niet genoemd in het EU Rule of law Report.[47]

    Afdeling III A onder 26
    Het belang van het kind
    26. Het Comité is bezorgd over het feit dat er ondanks enkele positieve inspanningen onvoldoende begrip bestaat voor het recht van het kind om als primaire overweging rekening te houden met zijn of haar belangen, met name door rechters en andere beroepsbeoefenaren die voor en met kinderen werken.

    27. In het licht van zijn algemene opmerking nr. 14 (2013) over het recht van het kind om zijn of haar belangen als primaire overweging te nemen, beveelt het Comité de staat die partij is aan om zijn inspanningen te versterken om ervoor te zorgen dat dit recht op passende wijze wordt geïntegreerd en consequent wordt toegepast in alle wetgevings-, administratieve en gerechtelijke procedures en beslissingen, alsmede in alle beleidsmaatregelen, programma's en projecten die relevant zijn voor en impact hebben op kinderen. In dit verband wordt de staat die partij is aangemoedigd procedures en criteria te ontwikkelen om alle relevante gezagsdragers te begeleiden bij het bepalen van de belangen van het kind op elk gebied en om het als primaire overweging te beschouwen.(INT_CRC_COC_NLD_20805_E.pdf (ohchr.org))

[47] https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/rule_of_law_mechanism_factsheet_en.pdf

Vraag 4

70. Wat kan het Europese Parlement doen om de Europese Commissie bij te staan om voor een land als Nederland, waar geen enkel respect is voor mensenrechten, passende maatregelen te treffen?

Conclusie

71. Al met al moet worden vastgesteld dat het Koninkrijk der Nederlanden weinig tot geen respect heeft voor de rechtsstaat, voor mensenrechten in het algemeen, en voor de rechten van het kind en de rol van de ouders om hun eigen kinderen te beschermen en op te voeden (artikel 1:247 BW), en niet optreedt tegen misstanden in de Nederlandse jeugdzorg. Als Nederland zo'n sterk rechtsstaatland is, hoe is het dan mogelijk dat de situatie sinds 2005 verslechtert? We staan bekend als een beschaafd land. Niettemin meldt Noorwegen (een vergelijkbare financieel gedreven/commerciële CPS) dat ongeveer 1.500 kinderen uit huis zijn op een totale bevolking van 6 miljoen, terwijl Nederland ongeveer 42.000 kinderen uit huis rapporteert op een totale bevolking van 17,5 miljoen. Veel van de kinderen onder de hoede van de Staat lijden onnodig onder het geweld, de onderdrukking en de scheiding van hun familie. Wat moeten de burgers ervan denken dat de belanghebbenden deze grote zorgen over de rechtsstaat in het Nederlandse landenrapport niet hebben opgemerkt? Bijvoorbeeld een organisatie als Transparency International: *Onze missie is om corruptie te stoppen en transparantie, verantwoordingsplicht en integriteit te bevorderen op alle niveaus en in alle sectoren van de samenleving.*

72. Nederland moet eerst het eigen huis op orde krijgen voordat het andere landen kan begeleiden, maar dat lukt al jaren op veel gebieden niet. Het is niet eens ingegaan op de aanbevelingen van de Staatscommissie grondrechten in het digitale tijdperk (2001). Hoe kan het Nederlandse volk erop vertrouwen dat zijn vertegenwoordigers de democratische beginselen niet volledig hebben verlaten en dat ze op weg zijn naar een autoritair toezichtregime?

73. Sinds begin 2020 komt het repressieve, onlogische, schadelijke coronabeleid daar overheen. Prof. Dr. Erik Jurgens deed op 30 december 2017 bij de Wiardi Beckman Stichting een oproep om het belang van de verdediging van de rechtsstaat opnieuw te formuleren. "*Wat er ook aan vernieuwingen zijn in de politiek, zonder onze democratische rechtsstaat, zal niks lukken. Want dan zijn we een 'failed state' geworden. Zo langzamerhand wordt ongeveer alles onder 'rechtsstaat' geschoven, we moeten dus even verhelderen."*[48]

74. De traditie van "speaking truth to power", ooit een teken van een bloeiende West-Europese democratie, is niet langer toelaatbaar en er is een zwijg- en angstcultuur. Degenen die een andere mening hebben dan die van de Staat, lijden onder gevolgen. Ook dit is voelbaar in het Nederlandse jeugdzorgsysteem. De minister van Volksgezondheid weigerde kritische vragen in het Parlement te beantwoorden over zijn COVID-19-beleid. Rutte III regeerde bijna een jaar over het land, in een "demissionaire" status, en heeft zijn vierde kabinet gevormd, ondanks de val van het kabinet over het Kindertoeslagenschandaal. In de demissionaire periode moest eerst minister Kaag[49] aftreden (16 september 2021), tot grote ontsteltenis van premier Rutte, en toen trad minister Bijleveld[50] af (17 september 2021), (25), wordt Rutte III spottend een duiventil genoemd; [51] tot nu toe zijn 11 (plaatsvervangende) ministers afgetreden. Maar premier Rutte is nog steeds/opnieuw aan de macht, eerst demissionaire, nu in een nieuw kabinet Rutte IV.[52] Op 25 september 2021 werd staatssecretaris Mona Keijzer door premier Rutte op staande voet ontslagen vanwege haar uitspraken over de onwenselijkheid van het 2G beleid.[53]

[48] https://www.wbs.nl/publicaties/verdedig-de-rechtsstaat
[49] https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/politiek/artikel/5254869/waarom-sigrid-kaag-opgestapt-en-hoe-moet-het-nu-verder
[50] https://www.ad.nl/politiek/bijleveld-stapt-alsnog-op-als-defensieminister-ik-wilde-doorgaan~a7f0e462/
[51] https://www.rd.nl/artikel/943528-rutte-iii-lijkt-steeds-meer-op-duiventil
[52] https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/kamer-richt-vizier-nu-op-de-premier-oppositie-roept-rutte-ter-verantwoording-over-afghanistan~b5ac09cf/
[53] https://joop.bnnvara.nl/nieuws/cda-trol-mona-keijzer-steekt-de-jonge-mes-in-de-rug-en-bekritiseert-coronapas

75. *"Onze vrijheden, onze rechten, onze samenlevingen zijn afhankelijk van mensen die een standpunt innemen in hun verdediging. Met andere woorden, de mensenrechten hebben verdedigers nodig.* Mensenrechtenverdedigers *nemen persoonlijke risico's. In veel delen van de wereld worden ze ongestraft lastiggevallen, gevangen gezet, vervolgd, aangevallen en gedood."* Helaas heeft het Huis van Klokkenluiders geen goede reputatie; integendeel. Net als de LEBZ is hun belangrijkste functie het verdoezelen in plaats van beschermen en ondersteunen van de rechtsstaat en de burgers. [54]

76. Bij de beoordeling van de kwaliteit van de rechtsstaat in andere lidstaten, zoals Polen en Hongarije, is er sprake van een duidelijke rechtsongelijkheid, gezien de sterke focus op de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en politieke benoemingen. Het is echter naïef om aan te nemen dat er geen politieke invloed is bij de benoeming van Nederlandse rechters. Dit is inderdaad het geval, zelfs van een regering met een demissionaire status. *De ministerraad heeft vandaag ingestemd met de voorgenomen benoemingen van 5 nieuwe presidenten voor de rechtbanken Rotterdam en Den Haag en de gerechtshoven Amsterdam, Arnhem-Leeuwarden en 's-Hertogenbosch. Samen met de voorgenomen benoemingen van 5 nieuwe presidenten voor de rechtbanken Gelderland, Limburg, Midden-Nederland, Oost-Brabant en Zeeland-West-Brabant, betekent dit dat er in totaal 10 nieuwe presidenten voorgedragen worden.*[55] *For years, critical judges and political experts have pointed out that the government in the Netherlands has a much too direct influence. This is also the case according to the standards of the overarching Council of European Councils for the Judiciary and the International Judges' Association.*[56] Sommigen beweren dat rechters met progressieve politieke voorkeuren de meerderheid vormen en volgens anderen heeft het proces tegen kamerlid Geert Wilders aangetoond dat rechters niet langer hoeven te terugdeinzen om als politiek instrumentte worden gebruikt. Een ander voorbeeld van een vermoedelijk politiek proces was het hoger beroep tegen[57] de COVID-19 avondklok in februari 2021. Het hoger beroep werd dezelfde dag (slechts 4 uur later) gehouden op verzoek van de Landsadvocaten, nadat de rechter in eerste aanleg de avondklok met onmiddellijke ingang had verworpen. De rechters in hoger beroep verwierpen het vonnis en de avondklok werd diezelfde avond opnieuw geïnstalleerd, net op tijd.[58]

77. Ik wil in dit kader ook noemen de noodzakelijke modernisering van grondrechten in een digitaal tijdperk in het Koninkrijk der Nederlanden (een rapport van de Commissie uit mei 2001 kreeg geen opvolging).

78. Parlementslid de heer Pieter Omtzigt heeft de crisis in de rechtsstaat kernachtig verwoord:[59]

    Op papier hebben Nederlandse burgers recht op rechtsbescherming, op huisvesting en bestaanszekerheid. In de praktijk kunnen gewone burgers zich nauwelijks verdedigen als ze beschuldigd worden door bijvoorbeeld de belastingdienst; kan inmiddels een hele generatie Nederlanders geen woning vinden; en leven heel veel - ook werkende - mensen onder het bestaansminimum. Deze zorgen van Nederlanders worden onvoldoende behartigd door het

---

[54] https://www.trouw.nl/nieuws/nu-luidt-de-klok-zelfs-in-het-huis-voor-klokkenluiders-ze-kunnen-niet-eindeloos-doormodderen~bab4f0d1/ , https://www.ad.nl/binnenland/hoe-de-klokkenluider-die-een-atoomspion-ontmaskerde-vermorzeld-werd-door-de-staat~a9f48cbf/ , https://www.1limburg.nl/parlementaire-enquete-koopmans-gaat-definitief-door, https://www.vpro.nl/argos/lees/nieuws/2019/Geen-hulp-voor-klokkenluider-Roelie-Post.html, https://nieuwlicht.eo.nl/artikelen/2020/10/klokkenluider-roelie-post-raakte-alles-kwijt-en-leeft-een-eenzaam-leven; https://www.protectioninternational.org/en/our-work/how/defenders

[55] https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Raad-voor-de-rechtspraak/Nieuws/Paginas/Tien-nieuwe-presidenten-voorgedragen.aspx

[56] https://decorrespondent.nl/12166/de-benoeming-van-rechters-in-nederland-is-niet-onafhankelijker-dan-in-polen-of-hongarije/2653354987052-28fcc688.

[57] https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/rechter-als-politiek-instrument~b2af1573/

[58] https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/viruswaarheid-versus-de-staat-valt-het-hof-iets-aan-te-rekenen~b9ac83b4/

[59] https://storage.googleapis.com/pieter-omtzigt-website/documenten/Samenvatting-van-een-Manifest.pdf

landsbestuur. Het landsbestuur bekommert zich vooral om de zorgen van specifieke belangen- en lobbygroepen. Door dat luisteren naar verkeerde stemmen betalen woningbouwcoöperaties een belasting op huurwoningen die commerciële vastgoedbeleggers van dure huurwoningen niet betalen. En krijgen cruiseboten een vrijstelling van de energiebelasting die de rest van Nederland wel moet betalen. Het algemene belang wordt door het huidige landbestuur kortom onvoldoende gediend.

79. Al met al is er weinig reden tot vreugde en gelukwensen vanwege Rutte IV.

Sense of urgency

80. Bij haar installatie als nieuwe Presidente van het Europese Parlement op 19 januari 2021, na het plotseling overlijden van haar voorganger de heer David Sassoli, heeft mevrouw Roberta Metsola aangegeven dat zij de bescherming van de rechtsstaat en van grondrechten beschouwt als een kwestie van urgentie. *"Some EU countries, like Poland and Hungary, are under intense scrutiny over legal reforms that have exacerbated democratic backsliding and could be soon see their EU funds frozen under a still-unused conditionality mechanism. This parliament stands for the rule of law. You have seen majorities across the house, across a broad spectrum of political groups, from left to right, that have stood for the rule of law everywhere. Where we see that values and principles, that laws [and] rights are regressing, this parliament is always the one that speaks first. I can assure you that's what is going to happen over the next two and a half years."* Helaas focust zij zich op Polen en Hongarije; de invloed van de Nederlandse regering op Europa klinkt in haar woorden door.
    - Worden Polen en Hongarije ook regelmatig geconfronteerd met moorden op politici, journalisten en advocaten en zijn zij ook prominente wereldspelers op het gebied van verdovende middelen en kinderporno? Kennen Polen en Hongarije een zaak die lijkt op journalist Peter R. de Vries die een beloning van een miljoen euro bood om een vermist kind te vinden, en vervolgens (vijf keer) werd neergeschoten op klaarlichte dag?
    - Veroorzaken Polen en Hongarije schendingen van de waarden van artikel 2 van het Verdrag, vergelijkbaar met Nederland, bijvoorbeeld door jaarlijks 42.000 kinderen per 17,5 miljoen inwoners uit hun gezin te halen en 450.000 onder staatstoezicht te houden, en financiële uitbuiting mogelijk te maken in een systeem van geweld en onderdrukking?
    - Staan Polen en Hongarije toe dat pleegouders worden ingeschreven als handelsondernemingen bij de Kamer van Koophandel en dat de kinderen worden gebruikt als onderpand voor hun zakelijke hypotheek, andere financiële verplichtingen of gewoon voor winstoptimalisatie?
    - Hebben Polen en Hongarije te maken met vergelijkbare problemen met betrekking tot de beginselen van goed bestuur, zoals het bewust en opzettelijk vals beschuldigen van burgers van fraude of slecht ouderschap of het implementeren van discriminerende, zelflerende algoritmen? Zouden hun politici, ambtenaren en parlementsleden ook niet verantwoordelijk worden gehouden als zij falen in hun bestuurlijke rol? Zouden hun regeringen leden van hun eigen fracties in het Parlement pesten en onder druk zetten als ze vragen stellen vergelijkbaar met wat er met de heer Omtzigt is gebeurd ("sensibiliseren")? Zouden dergelijke politici zich bij

de volgende verkiezingen kandidaat mogen stellen? Zou hun aftredende regering nog een jaar aan de macht blijven zonder uitzicht op een nieuwe regering op korte termijn? Zou hun aftredende regering een nieuwe kabinet mogen vormen, zelfs als de leden daarvan zich opnieuw schuldig maken aan het opzettelijk weghouden van informatie voor het Parlement?

81. Welk vertrouwen mogen Nederlandse burgers hebben dat niet ook de Europese Commissie en het Europese Parlement verdraaide organisaties zijn geworden, die de Europese bevolking zien als een melkkoe voor het bedrijfsleven met wie zij geheime afspraken maken, en die bereid zijn menselijk leed toe te staan en zelfs te helpen veroorzaken om nieuwe verdienmodellen te introduceren, waarbij eenzijdige, selectieve en zelfs misleidende en onjuiste informatie mag worden verspreid om angst aan te jagen?

82. Welke vertrouwen mogen Nederlandse burgers hebben dat deze twee instanties inderdaad het belang van de bevolking voorop stellen en de menselijke waardigheid en grondrechten beschermen? Ook dit vertrouwen is geschonden.
    - Waarom heeft Europa de uitspraken van President Emmanuel Macron van 5 januari 2022 niet onmiddellijk scherp veroordeeld: *"We have to tell them: from 15 January, you will no longer be able to go to the restaurant. You will no longer be able to go for a coffee, you will no longer be able to go to the theatre. You will no longer be able to go to the cinema. When my freedoms threaten those of others, I become someone irresponsible.* ***Someone irresponsible is not a citizen.*** *I am not about pissing off the French people. But* ***as for the non-vaccinated, I really want to piss them off. And we will continue to do this, to the end. This is the strategy."***
    - Waarom heeft Europa niet de uitspraken van de Canadese Minsiter Justin Trudeau van 9 januari 2022 niet onmiddellijk scherp veroordeeld: *"We all know people who are deciding whether or not they are willing to get vaccinated, and we will do our very best to try to convince them. However, there is still a part of the population (that) is fiercely against it.* ***They don't believe in science/progress and are very often misogynistic and racist.*** *It's a very small group of people, but that doesn't shy away from the fact that they take up some space. This leads us, as a leader and as a country, to make a choice:* ***Do we tolerate these people?****"*
    - Waarom heeft Europa niet onmiddellijk het voornemen van Oostenrijk om boetes uit te delen tegen diegenen die een vaccinatie niet wenselijk vinden scherp veroordeeld, en het voornemen om een 2G maatschappij in te voeren? Het lichaam van een vrij mens behoort immers niet toe aan de Staat; alleen het lichaam van een slaaf.[60] Dit is in strijd met de menselijke waardigheid.
    - Waarom veroordeelt u niet de 3G, 2G en 1G maatschappij, maar wilt u zelf de discussie op gang brengen over het opgeven van de lichamelijke integriteit, het buiten toepassing verklaren van de Neuremberg Code en daarmee de menselijke waardigheid?

Geachte mevrouw Von der Leyen en mevrouw Metsola, geachte heer Michel,

83. Als Nederland een rechtsstaat is, en het Nederlandse rechtssysteem inderdaad wordt gekenmerkt door een hoge mate van rechterlijke onafhankelijkheid en een bijzondere aandacht voor het bevorderen van de kwaliteit van de rechtspraak, waarom zijn er dan meer dan 42.000 (waarschijnlijk 95.000) kinderen gescheiden van hun gezin, in plaats van een paar honderd?

84. Waarom staan de rechters überhaupt toe dat deze kinderen onrechtmatig worden meegenomen op basis van valse dossiers, ongegronde zorgen en valse beschuldigingen?

85. Waarom beëindigt de Nederlandse regering dan niet het ongekende onrecht en helpt en compenseert zij slachtoffers, maar blijft zij steken in beleidsvoornemens om dat in de toekomst te gaan doen?

[60] https://www.euronews.com/2021/12/10/austria-anti-vaxxers-will-be-hit-with-3-600-fine-for-refusing-covid-19-jab

86. Waarom zijn de 1.115 kinderen van het Kindertoeslagenschandaal nog niet terug naar hun ouders?[61]

87. Waarom controleert het Nederlandse parlement de regering dan niet? Waarom wordt belangrijk beleid afgevaardigd door WEF en WHO buiten elke parlementaire controle om? Waarom geven parlementen, in Nederland en in Europa, voorrang aan de belangen van bedrijven en overheden boven de belangen van het volk die zij vertegenwoordigen? Waarom wordt artikel 97a Sr niet nageleefd?

    Hij die met een in het buitenland gevestigd persoon of lichaam in verbinding treedt met het oogmerk om een zodanig persoon of lichaam tot het verschaffen van steun aan het voorbereiden, bevorderen of teweegbrengen van omwenteling te bewegen, om een zodanig persoon of lichaam in het daartoe opgevatte voornemen te versterken of aan een zodanig persoon of lichaam daarbij hulp toe te zeggen of te verlenen, of om omwenteling voor te bereiden, te bevorderen of teweeg te brengen, wordt gestraft met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste dertig jaren of geldboete van de vijfde categorie.

88. Waarom wordt het 3G, 2G, 1G beleid voortgezet voor een pandemie die minder schadelijk was dan de griep van 2018, en worden de nadelen van dit beleid niet meegewogen? Waarom wordt schadelijk beleid op basis van onjuiste informatie überhaupt moedwillig doorgezet, als de waarheid achterhaald is (Kindertoeslagenschandaal, Jeugdzorg, Corona, enz.)?

89. Natuurlijk kan er nog veel meer gezegd worden en moet er over gesproken worden. Mocht u nog vragen hebben, aarzel dan niet om contact met mij op te nemen.

90. Met een beroep op onze gedeelde vrouwelijke en Europese waarden herhaal ik nederig mijn eerdere verzoek om bescherming van de rechtsstaat, de kinderen en hun gezinnen in Het Koninkrijk der Nederlanden.

Hoogachtend,

Mr. dr. Henriette W.R. Nakad-Weststrate, *human rights advocate*

Een kopie van deze brief wordt ook naar een aantal belanghebbenden bij het debat gestuurd.

- **Annex 1:** lijst van organisaties die input hebben geleverd voor rule of law reports 2020/2021 (onvolledig)
- **Annex 2:** lijst van 109 organisaties die één NGO vormen voor de input aan de vergadering van CRC (17 januari – 11 februari 2022)
- **Bijlage 1:** mijn brief d.d. 14 januari 2022 ten behoeve van de vergadering van CRC (17 januari – 11 februari 2022)

[61] https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/politiek/artikel/5282022/omtzigt-onderste-steen-boven-uithuisplaatsingen-kinderen

Annex 1 – Organisaties die input leverden voor Rule of Law Report 2021

1. de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst | Marjo Bloemen, Hans van der Vlist, Niels Obbink
2. de Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid | P.H. van Meenen (D'66), voorzitter
3. het Huis voor Klokkenluiders | Wilbert Tomesen, voorzitter, Peter van der Meij, vicevoorzitter, Martine Bouman
4. het Instituut voor Informatierecht (UvA)
5. het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
6. het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
7. het ministerie van Justitie en Veiligheid
8. het Nederlands Juristencomite voor de Mensenrechten
9. het Nederlandse Helsinki-comité
10. de Nederlandse Orde van Advocaten
11. de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak
12. de Nederlandse Vereniging voor Journalisten
13. de Nationale Ombudsman
14. de nationale politie
15. de Rijksrecherche
16. het Openbaar Ministerie
17. de Raad voor de Rechtspraak
18. de Raad voor het Openbaar Bestuur
19. Nederlands Helsinki-comité
    Bestuur:
    Piet de Klerk (Chairman)
    Anne Maljers (Vice-chair, Audit committee)
    Tamara Trotman (Integrity portfolio)
    Marjolijn van Oordt (Stakeholder Management & Media)
    Eric Rijnders (Audit committee)

    Raad van Toezicht:
    Aminata Cairo
    Brianne McGonigle Leyh
    Corinne Dettmeijer-Vermeulen
    Jaap de Zwaan
    Kathleen Ferrier
    Catharina (Kitty) Anna Nooy
    Lodewijk (Lo) Casteleijn
    Maria Anne van Dijk
    Marijke van Veen
    Marit Maij
    Max Bader
    Quirine Eijkman
    Rick Lawson
    Sjef van Gennip
    Takvor Avedissian
20. Open Society European Policy Institute | George Soros, Alexander Soros
21. Transparency International NL |
22. Amnesty International
23. Center for Reproductive Rights
24. Civicus
25. Civil Liberties Union for Europe
26. Civil Society Europe
27. Conference of European Churches
28. EuroCommerce

29. European Center for NON-for-profit Law
30. European Centre for Press and Media Freedom
31. European Civic Forum
32. Europese Federatie van Journalisten
33. European Centre for Press and Media Freedom (ECPMF)
34. European Federation of Journalists (EFJ)
35. Free Press Unlimited (FPU)
36. International Press Institute (IPI)
37. OBC Transeuropa (OBCT)
38. European Partnership for Democracy
39. Eruopees Jeugdforum
40. Front Line Defenders
41. Human Rights House Foundation
42. Human Rights Watch
43. ILGA-Europe
44. International Commission of Jurists
45. CIJL
46. International Federation for Human Rights
47. FIDH
48. IPPF EN
49. International Press Institute
50. European Foundation Center (EFC)
51. Kompass - René Rouwette

ANNEX 1 _ Signatories of Dutch NGO Coalition

Annex to the Written inputs to the State report
Fifth NGO report of the Dutch NGO Coalition for Children's Rights to the UN Committee on the Rights of the Child

Consulted experts

Through the Coalition for Children's Rights, organisations join forces to protect the interests of the child and supervise the safeguarding of children's rights in Dutch law, policy and practice. The Coalition consists of key members Defence for Children, Kinderpostzegels, the National Youth Council, Save the Children, Terre des Hommes Netherlands and National Committee UNICEF The Netherlands, and has the Netherlands Youth Institute as their advisor. Besides its key members, the Coalition has many other partners.

Authors

Coordination and editing

Brigitte Boswinkel	Dutch NGO Coalition for Children's Rights
Beata Karpinska	Terre des Hommes Netherlands
Caroline van de Wetering	Save the Children
Carrie van der Kroon	Defence for Children
Daniëlle de Jong	Defence for Children
Esther Polhuijs	National Committee UNICEF The Netherlands
Manal Zekari	Dutch NGO Coalition for Children's Rights

General implementation measures

Reservations and legislation

Caroline van de Wetering	Save the Children
Esther Polhuijs	National Committee UNICEF The Netherlands
Maartje Berger	Defence for Children

Coordination and decentralisation

Maartje Berger	Defence for Children
Caroline Vink	Netherlands Youth Institute
Giulia Giacometti	National Youth Council (NJR)
Janet van Bavel	Expert in multidisciplinary approach to child abuse and domestic violence

Collecting data

Erik Jan de Wilde	Netherlands Youth Institute
Bas Tierolf	Verwey-Jonker Institute
Lenneke Alink	University Leiden
Marloes Kleinjan	Trimbos-institute

Children's rights education

Esther Polhuijs	National Committee UNICEF The Netherlands
Femke de Koning	Anne Frank House
Franka Olujic	Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)
Harry Ridder	Centrum voor Mondiaal Onderwijs
Jantine Walst	Defence for Children

Klaske Schram	Amnesty International Dutch Section
Philo Offermans	Movies that Matter

The business community and child labour

Josette Hermans	Save the Children
Celine Verheijen	Defence for Children-ECPAT
Eva Smulders	National Committee UNICEF The Netherlands
Gine Zwart	Arisa
Jan van de Venis	JustLaw, Stand Up For Your Rights and acting Ombudsperson for Future Generations
Joyce Brummelman	Plan International Nederland
Pieter Dirk Dekker	Help a Child

BES islands

La-Toya Charles	National Committee UNICEF The Netherlands
Anoek Hansen	Expertisecenter Onderwijs Zorg Bonaire
Mick Schmit	Stichting Project (FORSA)
Timoteo Silberie	Foundation for professional childcare in Bonaire
Camelia Berkel-Dembrook	Expertise Centre Education Care St.Eustatius
Kenneth Cuvalay	Foundation The Quill
Johan Schaeffer	Body, Mind & Spirit - ASGS Foundation
Ludwina Charles	After School Care, Saba Girls and Boys Sports Society
Sapphire Ramkissoon	Child Focus Foundation

General principles

Discrimination

Carrie van der Kroon	Defence for Children
Ellen-Rose Kambel	Rutu Foundation, advancing mother tongue education
Jessica van Zadelhoff	COC Netherlands
José Smits	Het Gehandicapte Kind (NSGK)

Youth participation

Giulia Giacometti	Nationale Jeugdraad (NJR)
Camee van Comperen	Learning for Well-being Foundation
Eline van der Meulen	Stichting JongPIT
Eva Saeboe	Innovatienetwerk Jeugd | Regio Hart van Brabant
Geeske Strating	Stichting Alexander
Janine Pingen	Stichting Kind en Ziekenhuis
Lindsay Vogelzang	Choice for Youth and Sexuality
Malou Luchtenberg	Beatrix Kinderziekenhuis / UMC Groningen
Mourad El Otmani	Young Amsterdam
Myrna Lemmen	National Committee UNICEF The Netherlands
Renske van Luijn	125Procent
Vicky Verschoor	ZonMw
Wendy Schrama	Universiteit Utrecht
Willeke van Sleeuwen	Netherlands Youth Institute
Willemijn Dupuis	Stichting Kinderrechten en Menselijke Ontwikkeling: KinderrechtenNU en het Nederlands Genootschap van Kinderburgemeesters

Civil rights and freedoms

Statelessness

Caia Vlieks	Institute on Statelessness and Inclusion
Jelle Klaas	PILP-NJCM

Violence against children

Violence against children

Janet van Bavel	Expert in a multidisciplinary approach to child abuse and domestic violence
Caroline Vink	Netherlands Youth Institute
Coby van der Kooi	Netherlands' Ombudsman for Children
Debbie Maas	Veilig Thuis
Kim van Laar	Team-Kim
La-Toya Charles	National Committee UNICEF The Netherlands
Levi van Dam	Stichting JIM en Universiteit van Amsterdam
Lian Smits	Sterk Huis
Maartje Berger	Defence for Children
Marianne Volaart	Inventoz
Mariëlle Dekker	Augeo Foundation
Marijke Bleeker	Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen
Marjon Donkers	Marjon Donkers Coaching en Advies
Remy Vink	TNO Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek
Rhea Verheul	Netherlands' Ombudsman for Children
Suzanne Kok	Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen
Tea Hol	LVAK Landelijke Vakgroep Aandachtsfunctionarissen Huiselijk geweld en Kindermishandeling
Willemijn Dupuis	Stichting Kinderrechten en Menselijke Ontwikkeling: KinderrechtenNU en het Nederlands Genootschap van Kinderburgemeesters
Ytje Hokwerda	Defence for Children

LGBTI children

Jessica van Zadelhoff	COC Nederland
Bente Keulen	NNID Nederlandse organisatie voor seksediversiteit
Sophie Schers	Transgender Netwerk Nederland (TNN)

Family and alternative care

Eva Huls	Defence for Children
Joliska Hellinga	Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ)
Carola Bodenstaff	Jeugdzorg Nederland
Cindy Koole	Vereniging van Nederlandse Jeugdrechtadvocaten (VNJA)
mr. E.A.A van Kalveen	Chair expert group of juvenile judges/
June de Groot	Defence for Children
Mariëlle Bruning	Universiteit Leiden
Reinier Feiner	Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN)

Children with disabilities

Jantine Walst	Defence for Children
Ina Vijzelman	Ieder(in)
Silke Kuijpers	Per Saldo
Thijs Hardick	Ieder(in)

Health and wellbeing

Infant mortality

Professor emeritus Koos van der Velden	Public Health Radboud UMC Nijmegen

ADHD and ADD

Expert group ADHD/ADD	Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie
Barbara van den Hoofdakker	Accare and RUG
Dion Leiblum	Altrecht
Els van den Ban	Karakter
Jaap Oosterlaan	VU Amsterdam
Nanda Lambregts-Rommelse	Karakter
Pieter Hoekstra	Accare and UMCG

Overweight

Leonie Barels	National Committee UNICEF The Netherlands
Annegre de Roos	Save the Children
Bianca Schoonbeek	Maag Lever Darm Stichting
Carolien Martens	Hartstichting
Frieda van der Jagt	Diabetes Fonds
Gerda Feunekes	Voedingscentrum
Gertrude Zeinstra	onderzoeker voedingsgedrag bij kinderen
Hanno Pijl	Leids Universitair Medisch Centrum
Hester Rippen	Stichting Kind en Ziekenhuis
Raquel Abrahams	AJN Jeugdartsen Nederland
Renate Dietvorst	
Roy van der Ploeg	Maag Lever Darm Stichting
Wilrike Pasman	Nederlandse Associatie voor de Studie van Overgewicht

Air pollution

Jan van de Venis	JustLaw, Stand Up For Your Rights and acting Ombudsperson for Future Generations

Mental health

Giulia Giacometti	Nationale Jeugdraad (NJR)
Djieuwke Verseput	de Nederlandse ggz, Waardenetwerk Gezond opgroeien
Eline Kolijn	Samen Sterk zonder Stigma
Esther Polhuijs	National Committee UNICEF The Netherlands
Hannah Boerstra	Diversion
Ivet Pieper	Stichting Alexander
Leonie Burggraaf	#ikbenOpen
Marjonneke de Vetten	de Nederlandse ggz, Waardenetwerk Internationaal verbinden / Dutch International Mental Health Hub
Maurits Boote	ExpEx
Merel Spijkerman	Alles is Gezondheid
Mirjam Bekker-Stoop	Stichting Open Mind
Mohini Awadhpersad	National Youth Council (NJR)
Sara van der Weerd	Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie

Sexual health

Ilze Smit	Rutgers

Substance use and gaming addiction

Marloes Kleinjan	Trimbos-instituut
Gera Nagelhout	Instituut voor Onderzoek naar Leefwijzen & Verslaving (IVO)
Renske Spijkerman	Parnassia Groep Academie en Brijder Verslavingszorg
Simone Onrust	Trimbos-instituut
Tony van Rooij	Trimbos-instituut

Combatting poverty

Caroline van de Wetering	Save the Children
Astrid Huygen	Vereniging van stichtingen Leergeld in Nederland
Carina Buit	Nationaal Fonds Kinderhulp
Caro Kroonen	Jeugdfonds Sport & Cultuur
Elles van der Gaag	Sam& voor alle kinderen
Eva Huls	Defence for Children
Gaby van den Biggelaar	Vereniging van stichtingen Leergeld in Nederland
Irene Verspeek	Armoedefonds
Kim Houben	Divosa
Martijn Schut	Martijn Schut Advies Sociaal Domein
Monique Maks	Jeugdfonds Sport & Cultuur
Paulien Lensink	Stichting Halt
Robin Koper	Speaking Minds

Education and leisure

Inclusive education

Jantine Walst	Defence for Children
Ellen-Rose Kambel	Rutu Foundation, advancing mother tongue education
Femke van Zoggel	Stichting JongPIT
Gepke Boezaard	Ieder(in)
Hans Spekman	Jeugdeducatiefonds
Hilde Kalthoff	Netherlands Youth Institute
Jacqueline Schoonheim	Het Gehandicapte Kind
José Smits	Het Gehandicapte Kind
Willy de Heer	Stichting Kenniscentrum voor Makkelijk Lerenden

Leisure and recreation

Froukje Hajer	Platform Ruimte voor de Jeugd/ adviseur jeugdbeleid Kind, spel & ruimte
Cerunne Bouts	Speeltuinbende/ Het Gehandicapte Kind
Dirk Vermeulen	Speelruimte - Kenniscentrum Buitenspelen/Speelforum
Eelco Koppelaar	Eelco Koppelaar, specialist in speelruimte
Elske Oost-Mulder	OBB creatieve (speel)ruimtedenkers
Ilse van der Put	Wij zijn zet
Jootje Vaas	Ontwerpbureau Jootje Vaas
Josine van den Boogaard	GGD Rotterdam
Lia Karsten	Child in the City en Universiteit van Amsterdam,
Louise Berkhout	Hogeschool Leiden/Speelforum
Marian Schouten	Platform Ruimte voor de Jeugd
Martin van Rooijen	Universiteit voor Humanistiek
Hedy Goossens	VeiligheidNL
Pauline van der Loo	Jantje Beton / NUSO
Pim van der Pol	Speelforum
Sigrun Lobst	Springzaad

Wilna van den Heuvel	Hogeschool Utrecht/Speelforum

Special protection measures

Migrant and refugee children

Arja Oomkens	National Committee UNICEF The Netherlands
Eva van Aalst	National Committee UNICEF The Netherlands
Ariane den Uyl	VluchtelingenWerk Nederland
Corrien Ullersma	Van der Woude de Graaf advocaten
Dr. Mr. Carla van Os	Rijksuniversiteit Groningen
Elin Hofman	War Child Holland
Esther Zielhuis	National Committee UNICEF The Netherlands
Frank Velthuizen	War Child Holland
Gerriane Smits	Dokters van de Wereld
Germa Lourens	Stichting Nidos/ VluchtelingenWerk Nederland
Helen Schuurmans	National Committee UNICEF The Netherlands
Karel Jungheim	Kerk in Actie
Majorie Kaandorp	National Committee UNICEF The Netherlands
Marie-Christine Alting von Geusau	Defence for Children
Martin Vegter	Defence for Children
Rhea Verheul	Netherlands' Ombudsman for Children
Sander Schuitemaker	Defence for Children
Stephanie Rap	University Leiden
Sabina Brinkman	ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum

Juvenile criminal law

Maartje Berger	Defence for Children
Annemieke Wolthuis	Restorative Justice Nederland
Mariëlle Bruning	Universiteit Leiden
Reinier Feiner	Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN)
Yannick van den Brink	Universiteit Leiden

Optional Protocol on the sale of children, child prostitution and child pornography

Dyonne Pennings	Terre des Hommes Nederland
Arda Gerkens	Expertisebureau Online Kindermisbruik (EOKM)
Celine Verheijen	Defence for Children - ECPAT
Iara de Witte	Defence for Children - ECPAT
Ina Hut	CoMensha
Maartje Berger	Defence for Children
Shakila Mangal	National Rapporteur do against human trafficking and sexual violence against children
Sjoerd van Bemmel	Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel
Suzanne Kok	National Rapporteur do against human trafficking and sexual violence against children

Optional Protocol on the involvement of children in armed conflict

Juliette Verhoeven	Save the Children
Anne-Floor Dekker	WO=MEN Dutch Gender Platform
Pien Klieverik	Save the Children

Signatures

1. #ikbenOpen
2. 125Procent
3. Accare
4. After School Care, Saba Girls & Boys Sports Society
5. AJN Jeugdartsen Nederland
6. Alles is Gezondheid
7. Altrecht
8. Amnesty International Dutch Section
9. Arisa
10. Armoedefonds
11. Augeo Foundation
12. Beatrix Kinderziekenhuis / UMC Groningen
13. Body, Mind & Spirit - AIDS Support Group Saba Foundation
14. Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ: Jeugdzorg Nederland, de Nederlandse ggz, VGN, VOBC)
15. Brijder Jeugd Verslavingszorg
16. BVjong, beroepsvereniging kinder- en jongerenwerkers
17. Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (CKM)
18. Centrum voor Mondiaal Onderwijs
19. Child Focus Foundation
20. Child Friendly Cities Netherlands
21. COC Netherlands
22. CoMensha
23. de Nederlandse ggz
24. Defence for Children
25. Diversion
26. Dokters van de Wereld
27. Dutch Youth Council (NJR)
28. Edukans
29. Expertise Center Education Care St. Eustatius
30. Expertisebureau Online Kindermisbruik (EOKM)
31. Expertisecenter Onderwijs Zorg Bonaire
32. Expertisecentrum Samen naar School
33. Fier. Landelijk expertise- en behandelcentrum op het terrein van geweld in afhankelijkheidsrelaties
34. Foundation for professional childcare in Bonaire
35. Foundation The Quill
36. Help a Child
37. Het Vergeten Kind
38. Ieder(in)
39. Ingrado
40. Institute on Statelessness and Inclusion
41. Instituut voor Onderzoek naar Leefwijzen & Verslaving (IVO)
42. Janusz Korczak Stichting
43. Jeugdeducatiefonds
44. Jeugdfonds Sport & Cultuur
45. Jeugdzorg Nederland (chairwoman: Ms. Anne Rotering, also chairwoman of Jeugdbescherming West/JB-West, The Hague)
46. Johannes Wier Stichting
47. Justlaw
48. Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie
49. Kenniscentrum voor Makkelijk Lerenden
50. Kerk in Actie
51. Kinderpostzegels

52. Learning for Well-being Foundation
53. LVAK Landelijke Vakgroep Aandachtsfunctionarissen Huiselijk geweld en Kindermishandeling
54. Martijn Schut Advies Sociaal Domein
55. Missing Chapter Foundation
56. Movies that Matter
57. National Committee UNICEF The Netherlands
58. Nationaal Fonds Kinderhulp
59. Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)
60. Nederlandse Associatie voor de Studie van Overgewicht
61. Nederlandse Vereniging voor Autisme (NVA)
62. Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK)
63. Netherlands Youth Institute
64. NNID Nederlandse organisatie voor seksdiversiteit
65. OBB creatieve (speel)ruimtedenkers
66. Per Saldo
67. Pharos
68. Plan International Nederland
69. Platform Ruimte voor de Jeugd
70. Restorative Justice Nederland
71. Rutgers
72. Rutu Foundation, advancing mother tongue education
73. Sam& voor alle kinderen
74. Samen Sterk zonder Stigma
75. Save the Children
76. SOS Children's Villages
77. Speaking Minds
78. Stand Up For Your Rights
79. Sterk Huis
80. Steunpunt Onderwijs Het Gehandicapte Kind
81. Stichting Alexander
82. Stichting Halt
83. Stichting JIM
84. Stichting JongPIT
85. Stichting Kind en Ziekenhuis
86. Stichting Kinderen-Ouders-Grootouders
87. Stichting Kinderrechten en Menselijke Ontwikkeling: KinderrechtenNU en het Nederlands Genootschap van Kinderburgemeesters
88. Stichting LOS (Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt)
89. Stichting Ocan
90. Stichting Open Mind
91. Stichting Project FORSA
92. Team-Kim
93. Terre des Hommes Nederland
94. TNO Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek
95. Transgender Netwerk Nederland
96. Trimbos-institute
97. University Leiden
98. Valente
99. Veilig Thuis
100. VeiligheidNL
101. Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN)
102. Vereniging van Nederlandse Jeugdrechtadvocaten (VNJA)
103. Vereniging van stichtingen Leergeld in Nederland
104. Verwey-Jonker Instituut
105. VluchtelingenWerk Nederland
106. Voedingscentrum
107. Vrije Universiteit Amsterdam

108. WO=MEN Dutch Gender Platform
109. Young Amsterdam

Children's rights in the Netherlands 2015 – 2020
Fifth NGO report of the Dutch NGO Coalition for Children's Rights to the UN Committee on the Rights of the Child

Contact details
Kinderrechtencollectief
p/a Defence for Children
Hooglandse Kerkgracht 17G
2312 HS Leiden
Nederland
Phone: (+31) (0)71-516 09 80
info@kinderrechten.nl
www.kinderrechten.nl

Zwartboek UWV

Op 27 mei 2014 werd door nieuwsdienst de Stentor een ‘Zwartboek UWV’ aan uw Kamer aangeboden. Het door de Stentor aangeboden ‘Zwartboek UWV’ maakt gewag van misstanden in de uitvoering van UWV. Dit Zwartboek bevat een verzameling van uiteenlopende ervaringen van (voormalige) klanten van UWV. Het betreft onder meer klachten over harde of onduidelijke regels, snel opgelegde boetes, strenge medische keuringen.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Datum 10 juli 2014, Schriftelijke reactie op 'Zwartboek UWV' referentie: 2014-0000096202

Gestapo-methode UWV

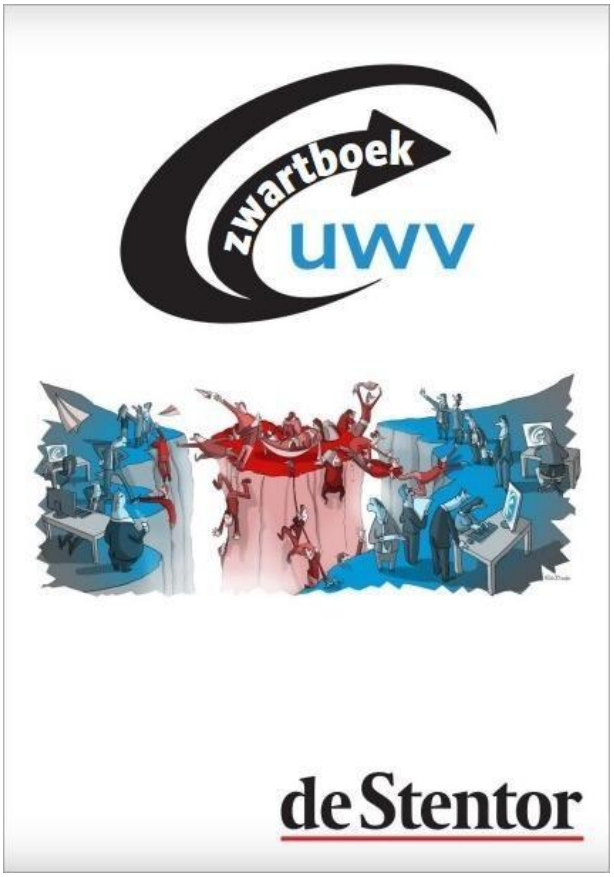

Het Zwartboek UWV, dat eind mei 2014 door de Stentor aan de Vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid is aangeboden.

Het door de Stentor aangeboden ‘Zwartboek UWV’ maakt gewag van misstanden in de uitvoering van UWV. Dit Zwartboek bevat een verzameling van uiteenlopende ervaringen van (voormalige) klanten van UWV. Het betreft onder meer klachten over harde of onduidelijke regels, snel opgelegde boetes, strenge medische keuringen.

Brief aan de Tweede Kamer Minister van Sociale Zaken L.F. Asscher, ref: 2014-0000096202 / datum 10 juli 2014, Asscher die er zich vervolgens met een jantje-van-leiden vanaf maakt door te verklaren dat Hij niet kan ingaan op individuele gevallen.

Geen lessen uit UWV-Zwartboek

destentor.nl
11-03-2017

UWV zou beter en menselijker gaan werken. Staatssecretaris Jette Kleinsma deed op 9 oktober 2016 die belofte aan de Vaste Kamercommissie voor sociale zaken. Het UWV maakt de belofte echter niet waar.

Laagdunkend en ziekmakend

Degenererend, frustrerend, kinderachtig, bevoogdend en betuttelend. Ze geven tegenstrijdige opmerkingen, handelen tegenstrijdig, luisteren niet, En ze hebben geen aandacht voor de individuele situatie.

Boetes straf en tucht

Boetes via het UWV leveren de overheid op jaarbasis een hoop geld op: in 2013 werd bijna 24 miljoen euro aan boetes geïncasseerd. Het UWV is meer een politie-organisatie dan een uitkerende instantie, het zijn gewoon schoften.Mensen worden nerveus,gespannen en gestrest,en gaan bovendien hierdoor meer medicijnen gebruiken, wat weer goed is voor de omzet van de farmaceutische industrie. Het UWV is een onpersoonlijke organisatie en maakt mensenlevens kapot! De overheid in den Haag heeft overal schijt aan. Mensen worden zelfs door het UWV d.m.v. een stel corrupte omgekochte keuringsartsen zó geestelijk mishandeld dat een bepaalde groep besluit om vervolgens maar zelfmoord te plegen.

Bron: destentor.nl
2017

Rapport “ziek van het UWV” Bart van Kent (kamerlid SP) Inez Staarink

(beleidsmedewerker SP) september 2021 (73 blz).

Er verschijnen in –over jaren- van tijd tot tijd rapporten van onderzoeken met aanbevelingen voor verbeterpunten. Dat kan gaan over discriminatie en racisme, jeugdzorg, belastingdienst toeslagenaffaire of UWV. Ook zijn daar debatten in de Tweede Kamer over geweest. Tot daadwerkelijk optreden komt men niet, en dat doet men niet. Tegen deze criminelen volgt geen procedure tot strafvervolging (die kunnen kamerleden inzetten b.v. tegen verantwoordelijke ministers wegens vermeende ambtsmisdrijven van art.44Sr.), maar die schuiven door via een banencarrousel van banken,verzekeraars,ziekenhuizen of worden burgemeester.

(AUDIO)

https://archive.org/details/dutch-deep-state

https://archive.org/details/kinderopvangtoeslagaffaire_202205

Jeugdzorg

1. Zeer vele burgers worden in deze maatschappij gedupeerd doordat medewerkers van instanties zoals de rechterlijke macht, Jeugdzorg, de Raad voor de Kinderbescherming, het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, medewerkers van bv. woningcoöperaties, of andere ambtenaren of machthebbers waar je als burger mee in conflict kan komen, ongemotiveerd, inhoudelijk niet wensen in te gaan op brieven of verweerschriften van burgers, die zich willen verdedigen tegen kwalijke maatregelen [zoals het onterecht uit huis plaatsen van kinderen.

2. De burger heeft geen enkel recht om zich te verdedigen tegen onterechte laster en maatregelen van dit soort instanties ,dat wij hier in Nederland niet langer meer in een rechtsstaat leven.

3. Deze machthebbers kunnen dus ongestraft lasteren, meineed plegen, bewijzen negeren, tegenargumenten negeren, verweerschriften negeren, dreigen en intimideren etc. Zij kunnen op geen enkele wijze ter verantwoording worden geroepen en kunnen schaamteloos en ongestraft deze misdaden continueren. Burgers worden [indien ze zich verweren tegen absurde beschuldigingen in rapporten van machthebbers] ook massaal afgescheept. Willens en wetens de feiten worden verdraaid en feiten en bewijzen worden genegeerd.

4. Honderdduizenden burgers er jaarlijks het slachtoffer van op duizenden verschillende manieren en honderden burgers plegen per jaar zelfmoord omdat ze door deze redeloze machthebbers zodanig zijn gedupeerd dat ze geen kant meer uit kunnen, en volledig failliet zijn gegaan.

5. Dat al deze organisaties een welhaast onbeperkte macht hebben en al hun waanzinnige en absurde plannen via intimidatie, valsheid in geschrifte, leugens, bedrog, oplichting, meineed, laster, bedreigingen, manipulatie ed. bij de rechtbank kunnen afdwingen, en dat de burger volkomen machteloos staat tegenover deze overmacht van redeloos staatsgeweld.

6. De rechtbank doet in de praktijk altijd wat dit soort organisaties voorstelt en wil, en ook al komt men als gedupeerde burger met stapels getuigenverklaringen en honderden ijzersterke argumenten die het tegendeel aantonen van de absurde onzin die dit soort organisaties op grond van louter vage vermoedens, laster, roddel en achterklap en allerlei misinterpretaties over jou in hun krankzinnige rapporten opschrijft, de rechterlijke macht, even corrupt en misdadig als dit soort organisaties, leest dit maar nauwelijks en gaat er niet inhoudelijk op in. Ze kunnen straffeloos iedere misdaad plegen die ze willen. zoals de bovengenoemde intimidatie, valsheid in geschrifte, leugens, bedrog, oplichting, meineed, laster, bedreigingen, manipulatie ed. Zonder er ooit voor ter verantwoording te worden geroepen.

7. Als je als burger namelijk klachten indient over hun misdaden kan je terecht bij een ‘klachtencommissie’, die niets tegen deze criminelen kan beginnen zodat ze rustig door kunnen gaan met hun wanpraktijken om zich ongelimiteerd met het privé-leven van burgers te bemoeien, onterecht kinderen uit huis te plaatsen en voor hun leven te beschadigen, en onschuldige burgers het leven zuur te maken.

8. Dat geldt niet alleen maar voor de Jeugdbeschermingsorganisaties, maar voor de gehele elite van machthebbers, inclusief de rechterlijke macht, de politie, en andere overheidsinstellingen, zodat er honderdduizenden burgers ernstig worden gedupeerd en honderden mensen per jaar zelfmoord plegen omdat zij door de criminele praktijken van deze elite alles zijn kwijtgeraakt. Nooit gelijk zullen krijgen van dit soort organisaties. Ze zullen altijd juridische trucks weten te vinden om deze burgers af te schepen, ten slotte totaal failliet zullen gaan, alles zullen kwijtraken en veelal uit wanhoop worden gedreven tot zelfmoord.

9. In die zin leven wij dus absoluut niet in een rechtsstaat

Het in 2022 verschenen rapport (20 blz) over “staatsontvoeringen” mensenrechten in de jeugdzorg door Mw. Mr.dr. H.W.R. Nakad-Weststrate, dezelfde patronen als in rapport in pdfbestandsformaat “naboek 20e editie 2006” door H.M. Walker uit Berlicum en Stichting Werkgroep negentienhonderd zeventig, in Tilburg.Over werkwijze UWV,verzekeraars en criminele keuringsartsen. De repressie en psychologische foltering en eenzijdige selectieve dossieropbouw etc.De politie, het Openbaar Ministerie, de rechtspraak en de Nederlandse Orde van Advocaten zijn ketenpartners en slachtoffers die aangifte willen doen kunnen daar niet terecht doordat die opereren als een misdaadsyndicaat, openbaar bestuur en de rechterlijke macht zijn vermengd met georganiseerde misdaad onder de vleugels van de Nederlandse Staat. Nederland is op papier een rechtsstaat, maar de uitvoeringspraktijk is dat niet. Feitelijk is er dus geen sprake van de rechtsstaat, maar is sprake van georganiseerde misdaad, verweven met het openbaar bestuur.

AUDIO (Mp3)

https://archive.org/details/kinderopvangtoeslagaffaire_202205

Jeugdzorg behandelt kinderen als objecten die geld opleveren

De inmiddels overleden Hoogleraar en columnist Arnold Heertje trok geruime tijd publiekelijk van leer tegen de jeugdhulpverlening. “Er wordt uitvoering gegeven aan een programma van geestelijke kindermishandeling, uitgevoerd door hardvochtige leken. Het zelfbeeld van de mensen wordt in de media en doorbejegening van de instantie,uitvoeringsinstelling en het publiek stelselmatig beschadigd. Dit heeft niets te maken met mensen op een goede en respectvolle manier helpen.Dit is puur winstbejag.Heertje hekelde de uithuisplaatsing van kinderen. In zijn boek Economie legt Heertje bloot wat er aan schort. Heertje merkte op dat deze sector tot zover het inhumane optreden van bestuurders, gezinsvoogden, pleegouders, de Raad voor de Kinderbescherming en de bureaus Jeugdzorg aan het oog van de samenleving weet te onttrekken door een beroep op privacy. De instellingen in jeugdhulpverlening en de kinder-en jeugdpsychiatrie kunnen het gedrag en / of de stoornis niet goed hanteren. Alles moet daarom –natuurlijk- een medisch etiket krijgen voor meer omzet van de farmaceutische industrie. Steeds meer kinderen krijgen de diagnose ADHD,zeer winstgevend voor de psychiatrische industrie. Ze maken kinderen tot slaaf,om deze onderdrukking te rechtvaardigen bedenken ze steeds nieuwe geestelijke stoornissen. Iedereen heeft belang bij het instandhouden van door de farmacie gedomineerde volksgezondheid door slachtoffers zo lang als mogelijk binnen een behandelcircuit te houden,en op die manier geld verdienen aan deze slachtoffers. Zo worden deze arme slachtoffers op mensonwaardige wijze gemangeld en uitgekleed waarbij ook vaak huisgenoten gefrustreerd raken.In een jungle van deskundigen en instanties en waarvan sommigen achteraf ook dubieus blijken te opereren,raken deze onervaren medeburgers vrij snel het zicht op de door hen te nemen stappen en op hun rechtspositie kwijt.Een slachtoffer van deze praktijk is vrijwel kansloos om erkenning en vervolgens enig recht te krijgen.Deze praktijk leidt tot een ziek(er) makende uitputting en tot traumatisering. Het slachtoffer wordt zieker,glijdt af. Het aanbod heeft aldus -natuurlijk- hierop overwegend slechts één antwoord: het vertalen van de klachten in een therapie die voornamelijk farmaceutisch georiënteerd is. Mensen die zieker worden en afhankelijker,met hun begeleiders leven onder een regiem waarbij de medische behandeling tevens dient ter handhaving ter beheersing van conflicten,en de gevestigde belangen bij het bevorderen van de omzet om farmaceutische producten. Het merendeel van de auteurs van de *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (DSM), onderhoudt volgens NTvG (Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde) financiële banden met de farmaceutische industrie. ‘Een ongewenst en gevaarlijk belangenconflict.

ADHD

Internationaal onderzoek wijst uit dat 3 tot 5 procent van de jeugd onder de zestien jaar ADHD heeft. Dat betekent dat er in Nederland zestig- tot honderdduizend kinderen en jongeren met ADHD rondlopen. Jeugdprofessionals die in de jeugdhulp en jeugdbescherming werken, treffen vaak kinderen en jongeren met verschillende problemen van sociale, emotionele en gedragsmatige aard. ADHD kan daar deel van uitmaken. Met behulp van de Richtlijn ADHD voor jeugdhulp en jeugdbescherming gaat de jeugdprofessional na welke betekenis dit heeft voor de verdere behandeling of begeleiding.
Bron: richtlijnenjeugdhulp.nl

Trouw

1 april 2021

Ggz-instelling

Oud-werknemers over instelling: ‘Er werd zoveel mogelijk ADHD vastgesteld, tenzij het écht iets anders was’

Beeld Suzan Hijink

De ggz-instelling ADHDcentraal is lucratief en succesvol, maar oud-werknemers en cliënten hebben flinke kritiek op de snelheid waarmee diagnoses worden gesteld en de wijze van declareren.

Rianne Oosterom1 april 2021, 1:00

Bij ADHDcentraal, een ggz-instelling uitsluitend gericht op ADHD-diagnostiek en behandeling bij volwassenen, loopt bijna niemand zonder diagnose naar buiten, zeggen oud-werknemers. Zij beschuldigen het bedrijf van overdiagnostisering, blijkt uit onderzoek van Investico samen met *Trouw*, radioprogramma *Argos* en weekblad *De Groene Amsterdammer*.

Psychologen die twijfelden aan de ADHD-diagnose, zeggen dat hun oordeel aan de kant werd geschoven door de psychiater die de diagnose stelde. Uniek aan de instelling is dat zij de diagnose in één dag stellen. Door de strakke tijdsplanning is er weinig tijd voor twijfel of uitgebreid onderzoek, vertellen oud-werknemers van wie sommigen uit onvrede zijn vertrokken.

Bij 85 procent van de cliënten die de instelling test, is volgens de instelling sprake van ADHD, blijkt uit gegevens van het bedrijf zelf. “Er werd zoveel mogelijk ADHD vastgesteld, tenzij het echt, echt, écht heel duidelijk iets anders was”, aldus een oud-werknemer. Een andere oud-medewerker: “Er werd niet echt overlegd of je je erin kon vinden dat anders werd beslist. Het was meer een mededeling.”

Focus op winstmaximalisatie

Voor het onderzoek sprak Investico met zeven oud-werknemers en acht cliënten, van wie een deel ontevreden is over de werkwijze van ADHDcentraal. Ook kreeg het onderzoeksplatform toegang tot diverse documenten, zoals facturen en een intern protocol over minutenregistratie. Deze bronnen schetsen een beeld van een instelling die gericht is op winstmaximalisatie en haar werkwijze daarop heeft aangepast.

De directie van ADHDcentraal wijst de beschuldigingen van de hand en herkent de klachten niet. Alle diagnoses komen volgens de instelling ‘uiterst zorgvuldig’ tot stand en de tevredenheid van cliënten is volgens het bedrijf groot. ‘Wanneer wij structureel zouden overdiagnosticeren, zouden patiënten en verwijzers met recht ontevreden zijn, maar ook van hen hebben we nimmer dit verwijt gekregen.’

Met acht vestigingen in diverse steden is ADHDcentraal in krap zes jaar tijd uitgegroeid tot een van de grootste instellingen op het gebied van ADHD bij volwassenen. Van de twintigduizend nieuwe behandelingen die in 2019 werden gestart, vonden zesduizend bij ADHDcentraal plaats. Met een winstmarge van 10 procent behoort de instelling tot de veelverdieners in een sector waar gemiddeld een winstpercentage van 2 of 3 procent wordt gehaald.

Instellingen krijgen behandelingen in pakketten vergoed van verzekeraars. Zo loopt er een pakket tot 800 minuten, en de daaropvolgende tot 1799 minuten. Uit facturen die Investico inzag, verklaringen van oud-medewerkers en het interne protocol, blijkt dat het bedrijf structureel nét boven de ondergrens van deze behandelpakketten uitkomt.

Strategisch declaratiegedrag

Volgens ADHDcentraal hebben zorgverzekeraars ingestemd met de declaratiemethode van het bedrijf. Verzekeraars laten desgevraagd weten dat dit niet zo is. Toezichthouder de Nederlandse Zorgautoriteit zegt dat het systematisch net boven de minutengrens declareren een bekend patroon is in de ggz. ‘Vanzelfsprekend is het de bedoeling dat patiënten passende zorg krijgen. Strategisch declaratiegedrag om er financieel zoveel mogelijk aan te verdienen past daar niet bij.’

Volgens Floortje Scheepers, hoogleraar innovatie in de ggz, is het geen goede ontwikkeling dat ggz-instellingen zich op deze wijze specialiseren, omdat dit niet past bij de complexiteit van

psychische problemen. Het leidt juist tot tunnelvisie. “Maar ADHDcentraal voldoet aan een behoefte: mensen vinden het fijn om een pasklare oplossing te krijgen.”

Lees ook:
Binnen één dag weet dit bedrijf dat u ADHD heeft

Je zou het een ADHD-fabriek kunnen noemen: bijna niemand gaat zonder diagnose naar buiten. Het gaat de instelling ADHDcentraal voor de wind, maar op de werkwijze is wel wat af te dingen, zeggen cliënten en oud-medewerkers.

State-corporate crime

Omschrijving:

Meerdere organisaties die met elkaar samenwerken onder de paraplu van de Nederlandse Staat, door de criminaliteit mede te plegen, dan wel te faciliteren, dan wel te gedogen, (in het Engels “State-corporate crime”.

Angstcultuur

Een angstcultuur is een organisatiedisfunctie waarbij collectieve, belemmerende angst prominent aanwezig is en stelselmatig wordt ingezet om loyaliteit, gehoorzaamheid en inzet bij medewerkers af te dwingen vanuit de top van de organisatie met een **herkenbaar patroon** door de gehele overheidsoranisatie Het probleem speelt vooral bij de ministeries van Justitie en Veiligheid, Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid Welzijn en Sport -van boven tot onder in alle lagen overheidsapparaat- belastingdienst,politie,Jeugdzorg, de gemeente bij de dienst werk en Inkomen, Sociaal Werkbedrijf etc.

DESIREE VAN DOREMALEN VAN TRANSITIE JEUGDZORG OUDERS

‘DE JEUGDZORG IS EEN GELDMACHINE’

Desiree van Doremalen richtte belangenvereniging Transitie Jeugdzorg Ouders op. Zij adviseert ouders vaker bezwaar te maken tegen jeugdzorgbesluiten. ‘Een jeugdige is beter af in het strafrecht.’

DOOR MEREL VAN DORP BEELD: ROELOF POT

‘Handen af van onze kinderen’, luidt jullie slogan. Klinkt defensief.

“Geef ons als ouders de kans om te doen wat wij goed vinden. Luister naar ons. De Jeugdwet rammelt aan alle kanten. We móeten wel procederen, om jurisprudentie te krijgen om de wet mee aan te scherpen. Dat is niet voor iedereen financieel mogelijk. Wij willen ouders daarin bijstaan. In het slechtste geval duurt een uitspraak anderhalf jaar. Kun je de gemeente aansprakelijk stellen als in die tijd je kind niet de benodigde zorg krijgt? Waarom kun je via de huisarts wel meteen naar de jeugd-ggz en via het wijkteam niet? Als belangenvereniging komen we in 2015 meteen in actie als kinderen niet de hulp krijgen waarop ze recht hebben.”

Heb je zelf ervaring met jeugdzorg?

“Mijn kinderen hebben beiden autisme, mijn zoon ook ADHD. De psychiater verwees ons voor uitbreiding van zijn persoonsgebonden budget naar Bureau Jeugdzorg. Van Bureau Jeugdzorg kregen we een andere indicatie dan waarvoor we waren doorverwezen. Terwijl ze mijn zoon nooit hadden gezien! Ik heb bezwaar gemaakt met behulp van een advocaat en kreeg gelijk. Mijn interesse in de juridische kant van jeugdhulp is toen gewekt. Later vroeg jeugdzorg ots aan voor mijn zoon. Hij had namelijk gezegd dat zijn moeder zo streng was. Dus werd ik gesommeerd om hem meer ruimte te geven. Maar ik weet: geef je een ADHD’er een vinger, dan neemt hij de hele hand. Ik wil wel hulp, maar de juiste. Gelukkig stond in de rapportage van de psychiater dat het om kind-eigen problematiek ging, niet om pedagogisch onvermogen. Dus bij de rechter kreeg ik wederom gelijk.”

‘Van moeilijke situaties hebben veel hulpverleners geen kaas gegeten’

Waarover wind je je op?

“Over alles wat misgaat in de jeugdzorg – en dat is veel. Bijvoorbeeld als iemand van jeugdzorg op televisie zegt dat begeleiding van jongeren na hun achttiende niet meer mogelijk is. Dan denk ik: hoezo? Vraag gewoon verlengde jeugdzorg aan. Zoals vorig jaar bij de gehandicapte Daniella. Dan had misschien voorkomen kunnen worden dat ze door vader werd verkracht en vermoord.”

Wat vertel jij andere ouders over jeugdzorg?

“Ik geef ze vooral twee tips. Eén: stap naar een goede jeugdrechtadvocaat. Twee: vraag bij jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming je dossier op, mét de contactjournalen én de werkaantekeningen. Vaak kun je erin lezen hoe er over de ouders wordt gedacht. Op basis daarvan beslist de gedragswetenschapper wat nodig is. Zonder toestemming van ouders werkaantekeningen met teamgenoten delen, vind ik trouwens niet kunnen. Doet een psychiater zoiets, dan kun je hem voor de tuchtrechter slepen. Er kan wel meer niet door de beugel. Hoe kan het dat een hbo-opgeleide jeugdzorgwerker aan een universitair geschoolde gedragswetenschapper vertelt welke hulp nodig is? Dat is net zoiets als dat de doktersassistente zou mogen oordelen dat je blinde darm eruit moet.”

DESIREE VAN DOREMALEN

Desiree van Doremalen (46) is oprichter van Transitie Jeugdzorg Ouders (TJO), een belangenvereniging voor ouders. Zij schrijft daarnaast over juridische problemen in de jeugdzorg voor de website Ouders Online. Ze rondde de mbo-opleiding juridische dienstverlening af en volgde cursussen op het gebied van recht. Eerder werkte ze als telefoniste/receptioniste en administratief medewerker. Van Doremalen is getrouwd en heeft een zoon (22) en een dochter (19).

Specialisten zijn duurder... En in veel gevallen is geen gespecialiseerde hulp nodig.

"Maar zet je geen hooggeschoolde hulpverlener vooraan in de keten, dan ben je én jaren verder voordat een kind wel de juiste hulp krijgt, én is het gezin tegen die tijd hulpverleningsmoe. Pedagogisch werkers vissen psychische problemen er helemaal niet uit."

'Een bed bezet betekent een zak met geld'

Heb jij überhaupt vertrouwen in de jeugdzorg?

"Niet veel. Vermoedens worden vaak niet onderzocht en aan waarheidsvinding wordt niet gedaan. Als ik lees dat de commissie-Samson (die misbruikzaken in instellingen en de pleegzorg onderzocht, MvD) uit haar rapport zelfs informatie over sommige zaken heeft weggehaald onder druk van de sector... Verder kan de overheid naar aanleiding van incidenten de protocollen wel steeds strenger maken, maar dat helpt niet. In het algemeen reageert Jeugdzorg Nederland altijd op incidenten met 'dat het werk zo moeilijk is'. Jeugdzorgmedewerkers hebben te weinig juridische kennis. Ze weten bijvoorbeeld niet dat een indicatiebesluit moet voldoen aan de eisen die de algemene wet bestuursrecht voorschrijft. Kinderrechters moeten dit fatsoenlijk toetsen."

Denk je niet dat het merendeel van de hulpverleners echt wel het beste wil voor kinderen?

"Merendeels zijn ze veel te jong en hebben geen kaas gegeten van moeilijke situaties."

Worden ouders onvoldoende gehoord?

"Ja. Een voorbeeld van hoe krom de Jeugdwet is: het besluit voor een voorwaardelijke machtiging gesloten jeugdzorg wordt genomen door een jeugdhulpaanbieder. Alleen als de ouder er – binnen drie weken! – om vraagt, beoordeelt de kinderrechter of dat terecht is. Dat is in strijd met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), waarin staat dat een besluit tot vrijheidsbeneming alleen door een rechter kan worden genomen, of door een onafhankelijke, onpartijdige en deskundige commissie."

Wie werkt met een kind, heeft toch het meest zicht op wat het nodig heeft?

"Een bed bezet betekent een zak met geld. Kun je dan onafhankelijk toetsen? Een jeugdige is beter af in het strafrecht."

Ook de meeste jeugdzorgwerkers denken dat kinderen het beste af zijn bij hun ouders.

"Welnee. De hele jeugdzorg is een geldmachine. Daarom is het ook zo raar dat er nauwelijks meer onderscheid is tussen de Raad voor de Kinderbescherming en het advies van Bureau Jeugdzorg. De raad zou als controlerend orgaan van Bureau Jeugdzorg moeten werken, maar dat is allang niet meer zo. Kinderrechters volgen het advies van jeugdzorg. Ook de vliegwielprojecten (innoverende projecten om ots-tijd te verkorten, MvD) zijn gevaarlijk. Een jeugdzorgmedewerker is vanaf het begin betrokken en als er een ots wordt overwogen, moet hij toch onafhankelijk toetsen. Hoe kan dat nou?"

Wat zijn je zorgen over de transitie?

"Wie controleert of gemeenten uitvoeren wat ze bedacht hebben? Welke rekenkamer is verantwoordelijk? Ik heb ook zorgen over de privacy. Hoe kan het dat het elektronisch patiëntendossier is weggestemd en het elektronisch kinddossier door de achterdeur – via de methodiek 1gezin1plan – naar binnen wordt gesleept?"

Wat zou anders moeten in de nieuwe Jeugdwet?

"Beter was geweest om de jeugdzorgwet van 2005 aan te passen, met gewaarborgde privacy en medische jeugd-ggz voor iedereen. Als zelfs de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen in het geweer komt en Belgische psychiaters dreigen de Nederlandse staat voor de rechter te slepen als hun expatkinderen in Nederland ontoereikende hulp krijgen, dan is er toch iets mis?"

Hoe staat het met de jeugdzorg in 2020?

"Dan wordt er een parlementaire enquête over jeugdzorg gehouden. Want de stelselwijziging is te snel en zonder onderbouwing ingevoerd, heeft niet tot minder incidenten geleid en is kostbaarder gebleken dan gedacht. Er wordt ons nu een prachtige Fyra voorgespiegeld, maar zodra de treinen beginnen te rijden, vallen alle kinderen eruit." ●

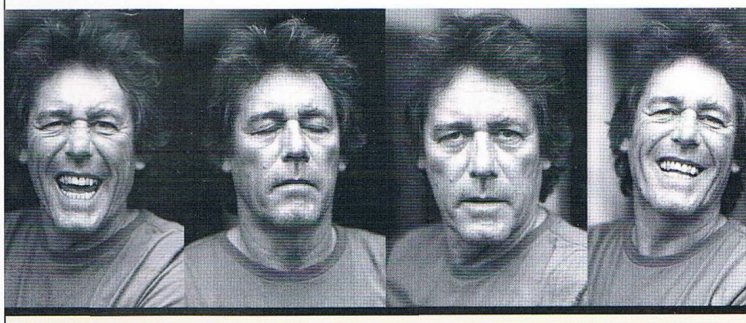

COLUMN JOOST VAN DEN BRAAK

KOPJE ONDER

Gelooft u me maar: het is een kwestie van afwachten. En dan stapt de eerste wethouder op omdat hij de schijn van belangenverstrengeling inzake jeugdhulp tegen heeft. Hij heeft gepleit voor subsidiëring van een jeugdhulpproject en nu blijkt een familielid van hem voorzitter van die club te zijn. Of hij besluit tot beëindiging van subsidie aan een vrouwenopvangproject, terwijl de vrouw van zijn broer in dat centrum verblijft. Of hij heeft tegen verdere subsidiëring van het voormalige Bureau Jeugdzorg gepleit en nu blijkt zijn zwager daarmee slechte ervaringen te hebben
Dit soort mogelijke (schijn van) belangenverstrengeling gaan we door de transitie steeds vaker zien. Zeker in kleinere gemeenten is de kans groot dat bestuurders persoonlijk of via familie en/of kennissen connecties en ervaringen met de lokale jeugdzorg hebben. Dat bemoeilijkt een zuivere en integere besluitvorming. Het vlees is zwak en het persoonlijke hemd zou wel eens nader kunnen zijn dan de bestuurlijke rok, daar helpt geen moederlief tegen, noch een cursus integriteit.
Het transitiedilemma is: hoe afstand te houden als de ideologie zegt dat je heel dichtbij moet zijn? Tja, die ideologie. Da's vaak geloven tegen beter weten in. Dichtbij is lang niet altijd beter. Wie het geheel wil zien moet niet te dichtbij staan, dat kan iedere museumbezoeker u vertellen. Kijken is wijken, daar komt het op neer. Bovendien: gebrek aan afstand belemmert niet alleen het zicht, maar waarschijnlijk ook het oordeel. Verstand heet niet voor niets ver-stand. Dichtbij is ook niet per definitie bekender of vertrouwder. De ministers kent u ongetwijfeld, staatssecretarissen waarschijnlijk ook, maar kent u de lokale politici? Kent u de wethouders in uw gemeente? Weet u wie over de jeugdzorg gaat? Ziet u wel.
Het 'persoonlijke is politiek' was in de jaren zeventig van de vorige eeuw de maatschappijkritische slogan van met name de vrouwenbeweging. *The times, they are a changin'*. Voor de transitie naar het lokale niveau lijkt het omgekeerde te gaan gelden: het politieke (b)lijkt persoonlijk te zijn. Lokale bestuurders dienen het politieke hoofd boven het persoonlijke water te houden. Dat zal ze niet altijd lukken. Wanneer gaat de eerste kopje onder? ●

Joost van den Braak is adviseur jeugdzorg bij Bureau Van Montfoort. Hij verzorgt deze column afwisselend met Erna Bosschart-Tazelaar.

Bron: balans-d.nl uploads 2020

“Creatief met slijten prijzige pillen: “Farma-marketing ‘verkoopt’ ziektes”

De Telegraaf artikel: Arianne Mantel en Bart Mos

2 oktober 2021

Gat in de markt

IN 1975 SCHREEF Ivan Illich zijn beroemde boek *Medical nemesis: the expropriation of health*. In 1978 werd het boek vertaald en bij het Wereldvenster uitgegeven onder de titel *Grenzen aan de geneeskunde*.

Illich vond het medische apparaat een bedreiging voor de gezondheid. Hij becijferde onder andere hoeveel ongelukken en besmettingen er in Amerikaanse ziekenhuizen voorkwamen en kwam tot de conclusie dat een ziekenhuisverblijf erg gevaarlijk was.

Tevens maakte hij duidelijk dat de gezondheid van de westerse mens niets te maken heeft met medische verworvenheden, maar eerder te danken is aan schoon drinkwater, riolering en goed voedsel. Hij schrijft dat de laatste honderd jaar medici evenveel invloed op epidemieën hebben gehad als priesters. De ziekten "waren even gevoelig voor de rituelen die in de medische klinieken uitgevoerd werden als voor die welke bij religieuze altaren gebruikelijk waren."

Dit alles is zeker geen verouderd gedachtengoed. Wanneer een afweging gemaakt zou moeten worden tussen het goede en het kwade dat ons door medische bemoeienis overkomt, weet ik niet welke kant de weegschaal op zou slaan. Laatst was er weer een rapport van de Gezondheidsraad waarin gewag werd gemaakt van de omstandigheid dat twintig procent van alle in ziekenhuizen opgenomen patiënten aldaar een infectie krijgen – niet zelden met gevaarlijke, penicilineresistente bacteriën.

Wanneer we daarbij tellen dat naar schatting tien procent van alle opnames op het conto van medicijnvergiftiging geschreven moet worden, zien we wat Illich bedoelde.

In december beschreef de Engelse krant *The Independent* een mogelijk nieuw gevaar van een medische behandeling die de afgelopen honderdvijftig jaren is ondergaan door miljoenen mensen. Wetenschappers van de Universiteit van Calgary in Canada toonden aan dat de gewone tandvullingen van amalgaam bij proefdieren kwikvergiftiging veroorzaakten.

Al eerder dit jaar verklaarden de Zweedse gezondheidsauthoriteiten amalgaam giftig en verboden het gebruik bij zwangere vrouwen. Onderzoekingen bij dode mensen in het Karolinska-instituut had aangetoond dat mensen met vullingen drie keer zoveel kwik in hun hersens en negen keer zoveel in hun nieren hadden dan lieden zonder vullingen.

Nu is kwikvergiftiging geen pretje. Gewrichtsontstekingen, depressies, maar ook autoimmuunziekten als multiple sclerose kunnen het gevolg zijn van teveel kwik. Amalgaam bestaat voor de helft uit kwik.

Nu bestaat er in de VS de traditie om je medicus een zo groot mogelijke schadevergoeding in de maag te splitsen wanneer hij je iets misdaan heeft. De tandartsen ter plekke wilden dit kennelijk voor zijn en hebben in grote getale hun eigen beroepsorganisatie aangeklaagd wegens het feit dat ze verkeerd geïnformeerd zijn over het potentiële gevaar van amalgaamvullingen. De wetenschappelijk directeur van de associatie meent dat er geen reden tot ongerustheid is.

Toch kan dit alles voor de Nederlandse tandartsenstand een zegen worden. Door het fluoride in het water was er toch al steeds minder te boren, waardoor de tandartsen op grote schaal hun toevlucht moesten nemen tot het 'reguleren' van gebitten van kinderen, om hun inkomen op peil te houden.

Het effect van deze activiteiten kan iedereen buiten schooltijden om zich heen zien. Nu lijkt er een nieuwe winstkans aan het verschiet te glanzen: verwijdering van giftige vullingen, en die vervangen door plastic, keramiek of goud.

PETER BÜGEL

Bron: Parool, zaterdasg 19 januari 1991 (via delpher)

In Nederland gebruiken bijna 900.000 mensen sterk werkende en verslavende medicijnen zoals oxycodon.fentanyl,morfine,buprenorfine en tramadol meldt de Telegraaf op zaterdag 8 januari 2022.

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Den Haag, 22 maart 2016

Noot: **Leden kunnen zich aanmelden voor deze activiteit middels de knop "Inschrijving" op het tabblad "Deelnemers" van deze Parlisactiviteit of via e-mail (cie.vws@tweedekamer.nl).**

Voortouwcommissie: **vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport**

Activiteit: **Gesprek**
Datum: dinsdag 29 maart 2016
Tijd: 16.15 – 17.15 uur
Openbaar/besloten: openbaar

Onderwerp: C. Gøtzsche - internist, hoogleraar en onderzoeker over geneesmiddelensector

---

Agendapunt: **Gesprek met de heer C. Gøtzsche, internist, hoogleraar en onderzoeker, over geneesmiddelensector.**

Zaak: Brief derden - Stichting Wemos te Amsterdam – 14 maart 2016
Verzoek Stichting Wemos, namens dhr. C. Gøtzsche - internist, hoogleraar en onderzoeker, om gesprek met vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport over geneesmiddelensector - 2016Z05315

Griffier: Drs. A.J.M. Teunissen

Activiteitnummer: 2016A01153

Expert Peter C. Gøtzsche dinsdag in de Tweede Kamer

Persbericht 24 maart 2016

Op uitnodiging van Stichting Wemos komt de heer Peter C. Gøtzsche aanstaande dinsdag 29 maart in de Tweede Kamer spreken. Deze bijeenkomst is van 16.15 tot 17.15 voor Kamerleden van de Commissie Volksgezondheid Welzijn en Sport en is openbaar voor publiek.

Op 29 januari j.l. schreef minister Schippers een belangrijke brief aan de Tweede Kamer met de strekking dat de macht van de farmaceutische industrie moet worden ingeperkt. De torenhoge prijzen die fabrikanten vragen voor nieuwe medicijnen, moeten aan banden worden gelegd. Dat kan alleen als we de discussie openen over zaken die tot nog toe onbespreekbaar waren. In dit veld van belangenverstrengeling zijn er maar weinig werkelijk onafhankelijke deskundigen. Een van hen is de vooraanstaande Deense internist, hoogleraar en onderzoeker Peter C. Gøtzsche. Gøtzsche hield eerder lezingen voor het Europese Parlement en het Britse Parlement om hen te informeren. Nu is hij bereid om datzelfde ook in Nederland te komen doen.

Gøtzsche is een vooraanstaand onderzoeker in de wereld van medische literatuur en geneesmiddelen. Hij is medeoprichter van de Cochrane Collaboration, een organisatie die zich inzet voor het optimaliseren van evidence-based medicine. Gøtzsche is zelf jarenlang werkzaam geweest in de farmaceutische industrie en weet dus waarover hij praat. Vorig jaar won hij de British Medical Association's Book Award met zijn boek *Deadly medicines and organized crime*, inmiddels vertaald als *Dodelijke medicijnen en georganiseerde misdaad*. Daarin beschrijft hij, op basis van eigen ervaring en grondig aanvullend speurwerk, de op winstbejag gerichte manier waarop farmaceutische bedrijven patenten verkrijgen en hun marktaandeel in stand houden. De belangen van de samenleving worden daarbij veronachtzaamd. De lezingen die Gøtzsche over zijn boek gaf in Nederland trokken veel belangstelling en er werd lovend over geschreven in de pers. Daarbij valt op dat niemand de feiten die hij noemt, in twijfel durft te trekken.

Toegang met legitimatiebewijs bij de Tweede Kamer via Bezoekersingang: Lange Poten 4. Aanmelding van te voren is niet nodig. De bijeenkomst vindt plaats in de Thorbeckezaal

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Ella Weggen, tel: 020-4352062 of 06-41293088,
E-mail: ella.weggen@wemos.nl

Wemos streeft naar een wereld waarin het recht op gezondheid van ieder mens is gewaarborgd. Een wereld waarin de voorwaarden voor een gezond leven aanwezig zijn en iedereen daar in gelijke mate van profiteert. Een wereld waarin overheden hun verplichtingen nakomen om het recht op gezondheid te respecteren, beschermen en verwezenlijken. Wij pleiten voor bescherming van de volksgezondheid wereldwijd en stellen in beleidsprocessen volksgezondheid boven andere belangen. Wij pleiten voor eerlijke medicijnen en ethische medicijntesten. Meer informatie vindt u hier.

De bijeenkomst is ook online te volgen: https://www.tweedekamer.nl/vergaderingen/livedebat/thorbeckezaal

Meer informatie over de bijeenkomst dinsdag in de Tweede Kamer:
https://www.tweedekamer.nl/vergaderingen/commissievergaderingen/details?id=2016A01153

Meer informatie over het boek. "Dodelijke medicijnen en georganiseerde misdaad' - Gøtzche's ontnuchterende ontmaskering van Big Pharma": https://www.ftm.nl/artikelen/dodelijke-medicijnen-en-georganiseerde-misdaad-gotzches-ontnuchterende-ontmaskering-van-big-pharma

Meer informatie over de Kamerbrief van minister Schippers: Nieuwe geneesmiddelen snel bij de patiënt tegen aanvaardbare kosten:
https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/01/29/kamerbrief-over-visie-op-geneesmiddelen

17 AUGUSTUS 2016 NIEUWS

- ZORG, WELZIJN EN SPORT

HARDE AANKLACHT TEGEN DE PILLENINDUSTRIE

Het gaat niet om kapitalisme, het gaat niet over het verdienen van geld; zorg gaat over het helpen van mensen

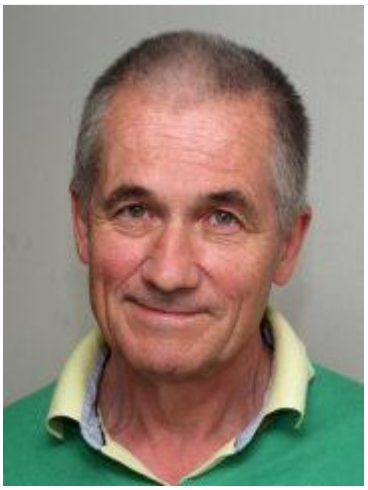

‘De farmaceutische industrie is te vergelijken met georganiseerde misdaad.’ ‘Vergeet het kapitalisme.’ ‘Marktwerking werkt niet in de zorg.’ ‘We hebben een heel nieuw systeem nodig.’ Deze en vele andere stevige boodschappen klonken op 29 maart in de Tweede Kamer. Uitgesproken door Peter Gøtzsche, professor in klinisch medisch onderzoek aan de Universiteit van Kopenhagen, auteur van meer dan 70 wetenschappelijke artikelen, ex-werknemer van de farmaceutische bedrijven Astra en Astra-Syntex en medeoprichter van Cochrane Collaboration, een organisatie van medici die zich inspant om alle bewijzen van de werking van bestaande medicijnen geregeld tegen het licht te houden. Maar bovenal pleitbezorger van een revolutie in de farmaceutische industrie.

Eind 2015 kwam zijn boek Dodelijke medicijnen en georganiseerde misdaad in Nederland uit. Het ruim 500 pagina’s tellende boek is een harde aanklacht tegen de pillenindustrie. Het verscheen inmiddels in 11 talen en won de prijs voor Boek van het Jaar in de categorie Basic Medicine van de British Medical Association, de beroepsorganisatie van artsen in het Verenigd Koninkrijk.

Georganiseerde misdaad

‘Als je wilt weten wat het probleem is, moet je simpelweg even googelen op de naam van een farmaceutisch bedrijf met daarachter het woord fraude,’ hield Peter Gøtzsche de Tweede Kamerleden voor. Als je zoekt op Pfizer en fraude krijg je informatie over een rechtszaak waarbij Pfizer een boete van 2,3 miljard dollar moest betalen. In het boek Dodelijke medicijnen beschrijft Gøtzsche dat een dochtermaatschappij van Pfizer incorrecte informatie over geneesmiddelen had verstrekt met de intentie om te frauderen en te misleiden. Pfizer wist dat zijn acht keer duurdere antibioticum Zyvox slechter werkte dan het middel vancomycine. Toch bleef Pfizer tegen artsen beweren dat Zyvox meer levens redde dan vancomycine.

Als je op GlaxoSmithKline met de toevoeging fraude zoekt, krijg je eveneens ontluisterende resultaten, zo laat Gøtzsche in zijn boek zien. GlaxoSmithKline moest 3 miljard dollar betalen omdat het ten onrechte reclame had gemaakt voor niet goedgekeurde toepassingen van zijn geneesmiddelen. Ook betaalde GlaxoSmithKline smeergeld aan artsen en liet het te veel betalen voor zijn medicijnen.

Dit zijn geen incidenten. Gøtzsche geeft in Dodelijke medicijnen meer recente voorbeelden van bedrijven die recordboetes ontvingen wegens fraude, zoals Novartis (423 miljoen dollar), Johnson & Johnson (1,1 miljard dollar), Eli Lilly (1,4 miljard dollar) en Abbott (1,5 miljard dollar).

‘We kunnen de farmaceutische industrie en het door hen gesponsorde onderzoek niet vertrouwen,’ sprak Gøtzsche in de Tweede Kamer. Dat is niet alleen de conclusie van hemzelf, maar ook van Marcia Angell, die 20 jaar hoofdredacteur was van het vooraanstaande medische tijdschrift New England Journal of Medicine. Zowel in de Tweede Kamer als in zijn boek haalt Gøtzsche haar uitspraak aan: ‘Een groot deel van het klinische onderzoek (is) eenvoudigweg niet langer geloofwaardig.’

Het systeem is corrupt en de farmaceutische industrie is georganiseerde misdaad, is de conclusie van Gøtzsche. De geneesmiddelenindustrie en de door haar gesponsorde onderzoeken zijn onbetrouwbaar. De industrie is gericht op het maken van zoveel mogelijk winst, is veel te machtig en maakt vele slachtoffers. Gøtzsche pleit daarom voor een revolutie. Spanning sprak met hem over die revolutie en wat wij kunnen doen.

Vergeet het kapitalisme, vergeet marktwerking

Wellicht zijn belangrijkste oproep is dat gezondheidszorg weer moet gaan over het helpen van mensen, dus over altruïsme. ‘Dit gaat niet over markten en marktwerking, we moeten ophouden met het denken in termen van vrije markten. Het gaat niet om kapitalisme, het gaat niet over het verdienen van geld; zorg gaat over het helpen van mensen.’ Altruïsme in plaats van kapitalisme moet volgens Gøtzsche weer centraal staan. ‘Als je medicijnen niet kunt betalen zou je ze gratis moeten krijgen.’

Het belangrijkste doel van Gøtzsche is goed en betrouwbaar medicijnonderzoek en medicijnen die gratis of betaalbaar zijn voor iedereen die ze nodig heeft. Dat vraagt volgens hem om een nieuw systeem. Het huidige medicijnonderzoek dat betaald wordt door de industrie is onbetrouwbaar. ‘Als je weet wie het betaald heeft, weet je vaak al wat de uitkomst is.’ Simpelweg betere controle werkt volgens hem niet. ‘Het systeem is kapot. We worden uitgezogen en moeten af van kapitalistische bastards aan de top.’

Gøtzsche pleit ervoor dat al het medicijnonderzoek wordt gedaan door de publieke sector. Doorbraken in het medicijnonderzoek komen nu al van publiek geld en niet van door de industrie betaald onderzoek. Het is volgens Gøtzsche maar een kleine stap om te komen tot publieke farmaceutische bedrijven. Als tussenoplossing stelt hij voor om innovatieve bedrijven een bedrag te geven voor hun nieuwe medicijnen en de medicijnen vervolgens kosteloos ter beschikking te stellen voor iedereen. Dit alternatieve systeem van medicijnonderzoek en -ontwikkeling wordt delinkage genoemd.

In het huidige systeem worden in de woorden van Gøtzsche 'obscene' winsten gemaakt, maar geen grote investeringen gedaan in onderzoek. De industrie kiest vooral voor blockbusters waarmee geld te verdienen valt. Een publiek in plaats van een privaat systeem om medicijnen te ontwikkelen is goed voor patiënten omdat het voor betere en betrouwbaardere medicijnen zorgt, ook voor ziektes waarop niet veel te verdienen valt. Een publiek systeem kan ook financieel voordeel opleveren. 'Er wordt zoveel geld verspild in het huidige systeem,' aldus Gøtzsche. Hij doelt hier onder andere op de grote winsten en de hoge kosten voor marketing. Ook ziet hij patenten als principieel immoreel omdat iedereen die het nodig heeft een medicijn zou moeten kunnen krijgen. Daarnaast drijven patenten de prijs van medicijnen op.

Bij een grote verandering in het onderzoek hoort volgens Gøtzsche ook dat alle onderzoeksgegevens openbaar moeten worden gemaakt. 'Als je de data niet kunt krijgen moet je het onderzoek niet vertrouwen. Zonder openheid is onderzoek slechts marketing en geen wetenschap,' aldus de professor.

Spanning vroeg ook wat we nu direct al kunnen doen. 'Laat nieuwe medicijnen niet zomaar toe. Vraag alle data en test de medicijnen eerst in publiek gesponsord onderzoek.' Uit een extra belasting voor de farmaceutische industrie zou dit onderzoek kunnen worden betaald.

Geneesmiddelen horen voor zichzelf te spreken

Naast publiek onderzoek en openbaarheid van alle onderzoeksgegevens pleit Gøtzsche ook voor beter toezicht. Het tegengaan van belangenverstrengeling en het beperken van marketing en reclame voor geneesmiddelen. Nu geeft de farmaceutische industrie twee keer zoveel geld uit aan marketing als aan onderzoek. De farmaceutische industrie heeft zeer veel macht. Dat dat ook in Nederland het geval is bleek eind maart, toen onder andere website SKIPR.nl kopte: 'Farmaceuten beïnvloeden artsen in voorschrijven medicijnen.' Deze conclusie kwam van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa). In ruil voor bijvoorbeeld onderzoeksgeld beloven artsen om medicijnen in te kopen.

In zijn boek Dodelijke medicijnen geeft Gøtzsche veel voorbeelden van reclame en marketing die ervoor zorgen dat de verkeerde medicijnen worden voorgeschreven, vaak ook nog tegen een te hoge prijs. 'Geneesmiddelen hoeven niet gepromoot te worden, omdat ze voor zichzelf horen te spreken,' stelt Gøtzsche. Hij pleit er dan ook voor om een einde te maken aan advertenties voor geneesmiddelen, aan verkopers van pillen en artsenbezoekers met een commercieel doel en aan sponsoring van congressen en nascholing. Ook pleit hij voor veel beter geneesmiddelentoezicht dat publiek moet worden gefinancierd, zonder belangenverstrengeling en concurrentie.

De plannen van minister Schippers

Eind januari kopten verschillende kranten ‘Schippers wil macht farmaceuten indammen’. Spanning vroeg Gøtzsche om een reactie op dit medicijnplan. Een belangrijk aspect uit het plan wordt door hem geroemd. De minister wil dat verschillende Europese landen samen gaan onderhandelen met de farmaceutische industrie om lagere prijzen voor medicijnen af te dwingen. Gøtzsche noemt dit een goed begin: ‘Laat je spierballen zien, samen heb je meer macht om het gevecht tegen de machtige industrie aan te gaan.’ Tegelijkertijd heeft hij ook kritiek op het plan en vindt hij de voorstellen van minister Schippers lang niet ver genoeg gaan. ‘Schippers wil samenwerken met Big Pharma, als gelijke partner. Doe het niet. Het is geen ethische industrie. We moeten niet samenwerken met criminelen. We moeten het zelf gaan doen.’ Zeer fel wordt Gøtzsche als het gesprek op TTIP en CETA komt, de handelsverdragen tussen Europa en respectievelijk de Verenigde Staten en Canada. ‘What the hell is going on?’Gøtzsche roept op tot een strijd tegen de verdragen. ‘We moeten dit stoppen. Het is verschrikkelijk. Zij geven nog meer macht aan een al veel te machtige industrie.’ De industrie zou via de handelsverdragen meer macht krijgen doordat ze beslissingen van overheden die tegen hun belangen ingaan, juridisch kunnen aanvechten. ‘Je geeft Somalische piraten toch ook geen compensatie als het ze niet lukt genoeg gijzelaars te maken. Waarom zou je dat bij de farmaceutische industrie dan wel doen?’

Gøtzsches conclusie over het medicijnplan van minister Schippers en het uitblijven van protest van het kabinet tegen TTIP en CETA: ‘Schippers werkt binnen het oude systeem. Dat werkt niet, het systeem is kapot. We hebben een nieuw systeem nodig.’

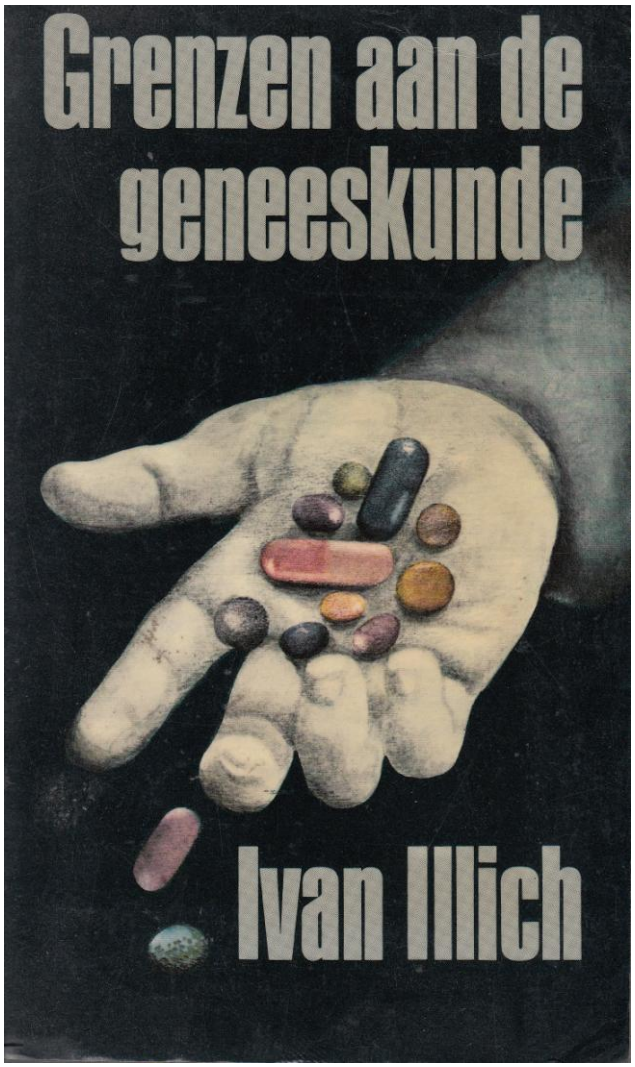

“Grenzen aan de geneeskunde”

Ivan Illich

Uitgeverij: Het wereldvenster

319 blz

Eerste druk april 1978

Tweede druk november 1979

Derde Druk april 1981

Vertaling uit het Engels in Nederlands

ISBN: 9029396237

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2016–2017

29 538 Zorg en maatschappelijke ondersteuning

Nr. 239

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 april 2017

Op 4 april jl. heeft de Raad van Volksgezondheid en Samenleving (RVS) het advies «Recept voor maatschappelijk probleem: medicalisering van levensfasen» gepubliceerd. Hierbij bied ik u dit advies ter informatie aan[1].

In dit (ongevraagde) advies gaat de RVS in op het fenomeen dat verschijnselen die te maken hebben met een bepaalde levensfase haast automatisch worden geduid als een individueel medisch probleem, en dat de oplossing vervolgens bij een zorgprofessional wordt gezocht. De RVS pleit ervoor dit type vraagstukken niet altijd door de medische bril te bekijken. Het rapport is daarom ook relevant voor onderwijs en het opleiden van de zorgprofessionals van de toekomst.

Gelet de demissionaire status van het kabinet komt er geen inhoudelijke reactie op dit advies.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M.J. van Rijn

[1] Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

kst-29538-239
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2017

“recept voor maatschappelijk probleem” medicalisering van de levensfasen

Blz:65
De Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS)
Parnassusplein 5
Postbus 19404
2500 CK Den Haag
Publicatie 17-03 2017
ISBN: 978-90-5732-265-5

NOS NIEUWS • BINNENLAND • 01-02-2017, 17:01 • AANGEPAST 01-02-2017, 19:25

Meer mensen in het ziekenhuis door problemen met medicijnen

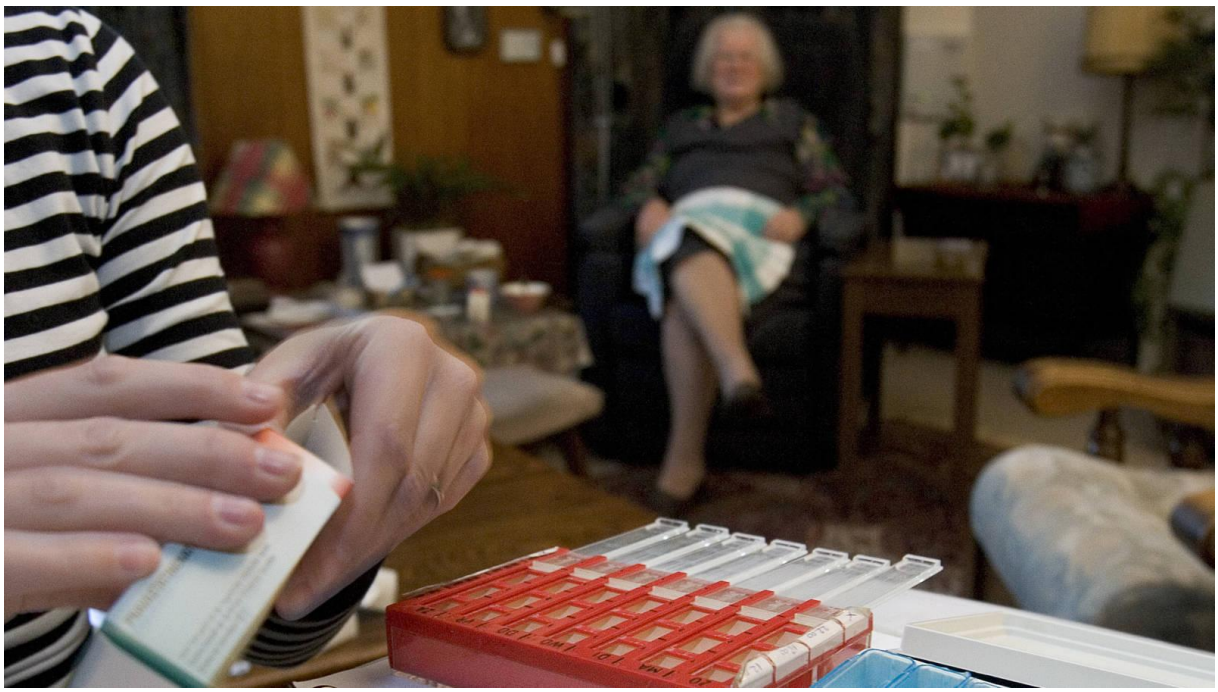

ANP

Rinke van den Brink
Redacteur gezondheidszorg

Het aantal patiënten dat door geneesmiddelengebruik in het ziekenhuis wordt opgenomen is in vijf jaar tijd met een kwart gestegen, ondanks aanzienlijke inspanningen om dit verschijnsel juist terug te dringen. De uitkomsten van een studie hiernaar heeft minister Schippers gisteravond naar de Kamer gestuurd.

In 2008 werden 39.000 mensen in het ziekenhuis opgenomen door problemen met hun medicijngebruik. In 2013 was dit opgelopen tot 49.000, een stijging van 25 procent. De gemiddelde leeftijd van de patiënten steeg van bijna 50 naar bijna 55 jaar. Het aantal acute opnames in het ziekenhuis steeg met 21 procent.

Meer recente cijfers zijn niet beschikbaar. Onderzoeksleider Miriam Sturkenboom, apotheker en epidemioloog in het Erasmus MC, wil niet speculeren of de cijfers er intussen anders uitzien. "Nee", zegt ze, "want dan kan ik me niet op feiten baseren. Zo'n onderzoek als wij hebben gedaan kost nu eenmaal veel tijd."

Vergrijzing

Daarom concluderen de onderzoekers dat het aantal medicijn-gerelateerde ziekenhuisopnamen ongeveer in de pas blijft met de trends. Zij wijzen de vergrijzing als voornaamste oorzaak aan.

Onder de groep 65-plussers is het aantal ziekenhuisopnames in verband met geneesmiddelengebruik 3,5 keer hoger dan in de leeftijdsgroep onder de 65 jaar. Ouderen slikken veel meer medicijnen dan jongeren.

Bijna de helft van de ziekenhuisopnames van 65-plussers was vermijdbaar. In de groep onder de 65 gold dat voor een kwart van de opnames. Maar er is meer aan de hand, suggereert een andere studie die vandaag verschenen is in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde (NTvG).

Polyfarmacie

Die tweede studie constateert dat er in Nederlandse huisartsenpraktijken aanzienlijke verschillen bestaan tussen de aantallen oudere patiënten die chronisch meer dan vijf verschillende medicijnen gebruikt (polyfarmacie).

Na correctie van alle denkbare factoren die van invloed zijn, varieert het aantal ouderen dat meerdere medicijnen gebruikt tussen de twaalf en dertig procent per huisartsenpraktijk. Gemiddeld ging het in de praktijken om twintig procent patiënten die verschillende geneesmiddelen krijgen.

Artsen

De verschillen zijn dus niet te verklaren door sociaal-economische factoren, verschillen in de patiëntengroepen of door kenmerken van de huisartsenpraktijken. De verklaring lijkt te liggen bij de huisartsen zelf. En ook bij medisch specialisten, want die beginnen vaak met het voorschrijven van een medicijn.

De onderzoekers van de NTvG-studie naar huisartsenpraktijken en polyfarmacie hebben bijna 46.000 patiënten van 55 jaar en ouder betrokken bij hun onderzoek. Voorwaarde was dat die in 2012 tenminste één medicijn gebruikten.

Van die patiënten uit 126 verschillende huisartsenpraktijken is uitgerekend hoeveel er verschillende medicijnen gebruiken. Vervolgens zijn de uitkomsten gecorrigeerd met kenmerken van de patiënten, zoals leeftijd, geslacht, sociaal-economische status, aantal ziektes en aard van de ziektes.

Ook praktijkkenmerken, zoals het aantal 70-plussers, de woonomgeving van de patiënten en het aantal patiënten met verschillende ziektes, werden meegewogen.
De studie geeft geen antwoord op de vraag waarom in de ene huisartsenpraktijk zo veel meer patiënten zitten die chronisch meer dan vijf verschillende geneesmiddelen slikken dan in de andere.

Vermijdbare schade

Problemen met medicijngebruik leiden bij patiënten elk jaar tot veel schade. In de laatst verschenen studie van het onderzoeksinstituut Nivel uit 2013 werd berekend dat per jaar 970 vermijdbare doden vielen in Nederlandse ziekenhuizen. Nog eens ruim 26.000 patiënten liepen gezondheidsschade op door medische fouten. Een kwart daarvan hing samen met medicijngebruik.

De totale kosten van al die complicaties bedroegen volgens de onderzoekers 111 miljoen euro.

Niet-natuurlijke dood onvoldoende onderzocht

RTL Late Night
9 november 2015
(audio)

Per jaar overlijden 17.000-20.000 Nederlanders door medische fouten en medicijngebruik, volgens forensisch arts Dr. S. Eikelenboom. Artsen verzwijgen veelal dit soort ernstige fouten aan de slachtoffers en hun nabestaanden en schrijven deze ook niet op in het medisch dossier.

_____

Jaarlijks 17.000 tot 20.000 doden door verkeerde medicijnen'

Dat zei een forensisch arts bij *RTL Late Night*

_____

AI IN DE STRIJD TEGEN MEDISCHE FOUTEN

"THEORETISCHE MOGELIJKHEDEN EN PRAKTISCHE VERWACHTINGEN VAN AI TER PREVENTIE VAN MEDISCHE FOUTEN"

Geoffrey Verhauwen Stamnummer : 000130627876 Promotor: Prof. Dr. Johan Albrecht Masterproef voorgedragen tot het bekomen van de graad van: Master in de handelswetenschappen: management en informatica Academiejaar: 2018-2019

Universiteit Gent

_____

Ziek van artsen, ziekenhuizen en geneesmiddelen

Hans Achterhuis en Margo Trappenburg– 21 oktober 2012, artikel in trouw.nl

_____

Kim Bos,18 november 2015, nrc.nl
antidepressiva zijn gevaarlijk en zwaar verslavend'

_____

DEATH BY MEDICINE

Gary Null Praktikos Books (Jan 29, 2010) Hardcover

https://archive.org/details/DeathByMedicine_201811

_____

Medical error is third biggest cause of death in the US, experts say

- Researchers found more than 9.5% of deaths in US are due to medical error
- They used studies since there is no US system for coding these deaths

theguardian.com

Amanda Holpuch

Tue 3 May 2016, modified on Wed 20 Sep 2017

Medical error is the third leading cause of death in the US, accounting for 250,000 deaths every year, according to an analysis released on Tuesday.

_____

Het medisch bedrijf

9 oktober 2017

Door: Anna Kruyswijk-van der Heijden

_____

27.000 overlijdens per jaar met palliatieve

sedatie: dat schreeuwt om onderzoek

Palliatieve sedatie in de laatste levensfase is de afgelopen vijftien jaar enorm gestegen; een op de vijf Nederlanders sterft inmiddels gesedeerd, terwijl de behandeling voorheen alleen in noodsituaties voorkwam. Het is hoog tijd voor onderzoek hiernaar, betogen Elise van Hoek-Burgerhart van de NPV en Rob Bruntink, expert palliatieve zorg, op de opiniepagina van Trouw.

Bron: trouw.nl

Elise van Hoek-Burgerhart en Rob Bruntink

24 november 2017

_____

Euthanasie moet laatste middel blijven

Het aantal gevallen van medische levensbeëindiging is onaanvaardbaar hoog.

artikel volkskrant.nl

CHRIS RUTENFRANS 30 november 1996

Internist Gøtzsche: ‘Medicijnen zijn de derde doodsoorzaak’

_____

Boek Psychiatrie Peter Gotzsche (doden)

https://archive.org/details/deadly-psychiatry-and-organised-denial

_____

De farmaceutische industrie verzwijgt en verdoezelt schadelijke en zelfs dodelijke bijwerkingen van geneesmiddelen stelselmatig. Ze heeft artsen, onderzoekers, politici en patiëntenorganisaties aan een touwtje en verdient miljarden

Dodelijke medicijnen en georganiseerde misdaad, Peter Gøtzsche, Lemniscaat,

Bron: medischcontact.nl

_____

artikel ad.nl Eefje Oomen, 06-02-2017

_____

Medicalisering artikel inTrouw, Sylvain Ephimenco 17 november 2018

_____

“Grenzen aan de geneeskunde”
Ivan Illich
Uitgeverij: Het wereldvenster
319 blz
Eerste druk april 1978
Tweede druk november 1979
Derde Druk april 1981
Vertaling uit het Engels in Nederlands
ISBN: 9029396237

_____

Patientenfederatie slaat alarm: 49.000 ziekenhuisopnames door medicatiefouten

Patiëntenfederatie Nederland slaat groot alarm na de uitkomsten van een onderzoek naar medicatieveiligheid. Daaruit blijkt dat het aantal mensen dat moet worden opgenomen in het ziekenhuis na fouten met medicatie in vijf jaar met 25% is gestegen naar 49.000 mensen per jaar. De helft van deze ziekenhuisopnames blijkt vermijdbaar. Het gaat met name om ouderen die schade oplopen door bijvoorbeeld verkeerde medicijnen, te hoge of te lage doseringen en bijwerkingen door reactie met andere medicijnen.

Bron: patientenfederatie.nl

2017

Patientenfederatie slaat alarm: 49.000 ziekenhuisopnames door medicatiefouten

Patiëntenfederatie Nederland slaat groot alarm na de uitkomsten van een onderzoek naar medicatieveiligheid. Daaruit blijkt dat het aantal mensen dat moet worden opgenomen in het ziekenhuis na fouten met medicatie in vijf jaar met 25% is gestegen naar 49.000 mensen per jaar. De helft van deze ziekenhuisopnames blijkt vermijdbaar. Het gaat met name om ouderen die schade oplopen door bijvoorbeeld verkeerde medicijnen, te hoge of te lage doseringen en bijwerkingen door reactie met andere medicijnen.

Bron: patientenfederatie.nl

2017

Patientenfederatie slaat alarm: 49.000 ziekenhuisopnames door medicatiefouten

Patiëntenfederatie Nederland slaat groot alarm na de uitkomsten van een onderzoek naar medicatieveiligheid. Daaruit blijkt dat het aantal mensen dat moet worden opgenomen in het ziekenhuis na fouten met medicatie in vijf jaar met 25% is gestegen naar 49.000 mensen per jaar. De helft van deze ziekenhuisopnames blijkt vermijdbaar. Het gaat met name om ouderen die schade oplopen door bijvoorbeeld verkeerde medicijnen, te hoge of te lage doseringen en bijwerkingen door reactie met andere medicijnen.

Bron: patientenfederatie.nl

2017

https://archive.org/details/NietNatuurlijkeDoodOnvoldoendeOnderzocht

Farma Imperialisme

De farmaceutische industrie de verregaande loyaliteit van de medische beroepsbeoefenaars,overheidsinstanties aan de farmaceutische bedrijven en de samenhangende conglomeraties van regelovertreders samengevat in “farmaceutische complex”.Een machtsblok van actoren in het veld dat regelovertredingen faciliteert of gedoogt.Minimaliseren van risico’s van bijwerkingen en nadelige gevolgen verbonden aan een bepaald medicijn worden bijwerkingen verzwegen door de bijwerkingen te minimaliseren en voordelen te overdrijven.Daarbij gaat het om de gerichtheid op illegaal gewin (en) systematisch misdaden plegen met ernstige gevolgen voor de samenleving,en in staat zijn deze misdaden op betrekkelijk effectieve wijze af te schermen door collusie,cliëntelisme en canards in de media.Via de verfijnde reclamesystemen die bij de overheid voorlichtingssystemen heten,zal de burgerij niet ontdekken wanneer de overheid bedriegt en liegt.Op deze wijze camoufleert men de onderlinge verwevenheid.De agressieve marketingmethode van de farmaceutische industrie is maatschappelijk onaanvaardbaar en onethisch.De belangen zijn groot,en het gaat om miljarden euro’s.Neem een voorbeeld als de Europese Unie. De Europese Unie geeft ieder jaar 2,4 miljard euro uit -afkomstig van belastingen van de burgers van de lidstaten- om zichzelf te promoten.Het geld is nodig voor o.a. tv-reclame,folders,kranten,rapporten etc.Dat is meer dan Coca Cola uitgeeft ieder jaar aan reclame wereldwijd.Het volk is een machteloze speelbal geworden van de farmaceutische industrie.Veel mensen vertrouwen blindelings op artsen die deel uitmaken van een systeem dat ontworpen is om mensen ziek te maken,tot de dood er op volgt.Grotere achterdocht van artsen is daarom zeer noodzakelijk.De medische missers omvat namelijk niet alleen het letsel dat artsen veroorzaken met de bedoeling de patiënt te genezen,maar ook de andere soorten letsel die het gevolg zijn van pogingen van de arts zich te beschermen tegen mogelijk vervolging wegens slechte praktijkuitoefening. Er blijken slachtoffers wiens dossier werd gesjoemeld. Vrijwel zeker sterven in ons land méér mensen een niet-natuurlijke dood dan officieel uit de statistieken blijkt.Geneeskundige blunders blijven hierdoor onopgemerkt.En ook misdrijven komen zo nimmer aan het licht.1,2 miljoen Britten belanden jaarlijks in een ziekenhuis als gevolg van een verkeerde medische behandeling.In de Verenigde Staten –waar jaarlijks 40.000 mensen worden doodgeschoten- is de kans niettemin driemaal groter dat je wordt “vermoord” door een arts dan door een pistool.In Nederland lopen 30.000 patiënten tijdens de medische behandeling schade op door een medische fout of complicatie.Uit onderzoek in 1997 door Lens en van der Wal bleek dat één op de twintig artsen van Noord-Hollandse ziekenhuizen slecht functioneerden.Dat zou ook voor de rest van ons land gelden. Ruim 40% van de

slachtoffers van een medische fout is na drie jaar nog steeds in een letselschadezaak verwikkeld.De slechte praktijkuitoefening omvat niet alleen medische missers.Vrijwel dagelijks gaan er mensen dood als gevolg van medicijnvergiftiging.Niet alleen onder jongeren,ook ouderen.Naast ondervoeding en vereenzaming gebruiken bejaarden vaak meerdere geneesmiddelen –polyfarmacie- die schade en risico's veroorzaken.Officieel worden al deze gevallen weggemoffeld door de overheid als "natuurlijke dood". Het hele medische bedrijf laat zich in het web van de farmaceutische industrie weven. De Nederlandse volksgezondheid wordt volledig gedomineerd door de farmaceutische industrie. De Nederlandse landelijke overheid heeft volop meegewerkt aan de farmaceutische overheersing van de volksgezondheidszorg.Zowel de landelijke overheid als de ziektezorgverzekeraars dienen de belangen van de farmaceutische bedrijven en nadrukkelijk niet die van de burgerbevolking. De farmaceutische industrie verdient miljarden euro's over de ruggen van de burgers in Nederland.De farmaceutische industrie stopt een deel van de woekerwinsten in het belonen (omkopen) van alles en iedereen in Nederland die ervoor zorgt dat hun pillen in Nederland worden gekocht.De overheid,Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) hebben belang bij het instandhouden van door de farmacie gedomineerde volksgezondheid.De zorgverzekeraars in Nederland bezitten aandelen van farmaceutische bedrijven waarvan de geproduceerde producten worden vergoed door deze ziektezorgverzekeraars.Naarmate de farmaceutische bedrijven meer winst maken,stijgt de waarde van de aandelen.Ook pensioenfondsen in Nederland hebben een groot deel van hun vermogen belegd in aandelen van de farmaceutische bedrijven.Dit alles betekent dat het gunstig is voor de financiën van Nederland dat het goed gaat met de farmaceutische industrie. De farmaceutische industrie wil zo veel mogelijk winst maken,en hoe meer mensen pillen nodig hebben,en ook hoe langer,des te beter is dit voor de omzet van de farmaceutische industrie. De invloed van de farmaceutische industrie op het voorschrijfgedrag van artsen,die zich massaal laten omkopen met geld en snoepreisjes en presentjes,is groot.Stuk voor stuk lopen ze aan de leiband van de farmaceutische industrie.Artsen schrijven steeds meer recepten uit (143 miljoen per jaar) in Nederland.Steeds meer patiënten raken verslaafd en kunnen niet zonder hun dagelijks portie pillen,antidepressiva en kalmeringsmiddelen zitten heel erg in de lift.Het verslavende gebruik blijkt uit de groeiende hoeveelheid herhalingsrecepten en de stijgende voorschrijfduur van recepten. Door de diagnostische criteria gebasseerd op het DSM (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) zijn duizenden kinderen,tieners opgenomen met de verkeerde diagnose voor psychiatrische drugs hieraan ten grondslag liggen.De opvoeders van instellingen in jeugdhulpverlening en de kinder-en jeugdpsychiatrie kunnen het gedrag en / of de stoornis niet goed hanteren.Alles moet daarom –natuurlijk- een medisch etiket krijgen voor meer omzet van de farmaceutische industrie. Steeds meer kinderen krijgen de diagnose ADHD,zeer winstgevend voor de psychiatrische industrie.Ze maken kinderen tot slaaf,om deze onderdrukking te rechtvaardigen bedenken ze steeds nieuwe

geestelijke stoornissen. De organisatie die de belangen behartigt van iedereen die geconfronteerd wordt met ADHD wordt voor concrete projecten gesponsord door de farmaceutische bedrijven die Ritalin en Concerta,de twee bekendste geneesmiddelen tegen ADHD ,verdelen.Waarmee de sponsor zichzelf kan verrijken door zenuwstelsels te verwoesten met harddrugs.Niet alleen de jeugd, er blijken veel klachten in verpleeghuizen waar bejaarden worden mishandeld.Te denken valt aan: uitschelden,beledigen,dreigen,on-terecht isoleren,ontzeggen verzorging,onthouden psychische zorg,slaan,knijpen,schoppen,hardhandig beetpakken of soms ook nog seksueel misbruik.De directeuren van verpleeghuizen hebben zelf een riant inkomen plus nog de extra bonussen door de farmaceutische industrie.Sommigen lopen met drie dubbele petten op hun hoofden om hun eigen belangen te bevorderen en die van de farmaceutische industrie.De verpleeghuisbewoners worden suf van psychofarma en slaappillen. *[door medicijnen toedienen,vermindert het bewustzijn van de patiënt].*Men moet de bewoners daarna noodgedwongen fixeren om valpartijen te voorkomen.Het fixeren is tevens onderdeel van bezuiniging in de gezondheidzorg omdat er minder tijd is door tekort aan personeel.De patiënt zal minder gaan eten door de medicijnen en het tot zich nemen van vocht wordt eveneens moeilijker.Het forceren daarna van de patiënt om te eten en te drinken brengt veel risico's met zich mee.Er bestaat dan een grote kans op aspiratiepneumonieën.Er wordt niet overgegaan op sondevoeding of infuusbehandeling.De overheid ziet dergelijke praktijk als –normaal- medisch handelen en aldus niet als economische en sociale euthanasie. Het medische systeem van A tot Z wordt gecontroleerd door financiële belangen van de farmaceutische industrie. Tal van patiëntenorganisaties,wetenschappelijke bladen,medische journaals,onderzoeken en opinieleiders worden gesponsord door de farmaceutische industrie om het voorschrijfgedrag te beïnvloeden.Patiëntenorganisaties worden soms tot 60 % betaald door de farmaceutische industrie.Klachtenbureaus,patiëntenbureaus en belangenorganisaties functioneren niet omdat ze worden gesponsord door de farmaceutische industrie,en daardoor niet de belangen van de burger dienen maar die van de multinational.De World Health Organization (W.H.O) is voor 70 % van de inkomsten afhankelijk van de farmaceutische industrie.Het idee van een wereldomspannend farmaceutisch complot –Medical Big Brother- om de complete wereldbevolking te drogeren.Onnodige medische consumptie en medische misconsumptie kunnen blijven doorgaan en de kosten van de gezondheid sterk blijven groeien.In 1998 richtte de branche –onder druk van de overheid- een stichting op.Deze stichting moest regels opstellen voor de marketing van geneesmiddelen.Twee jaar later volgde de *"Gedragslijn Gunstbetoon"* die onder andere de waarde van cadeaus begrensde tot 50 euro. (Inmiddels heeft de farmaceutische industrie tal van trucs verzonnen om de regels te omzeilen).De farmaceuten investeren veel in de relaties met artsen.Artsen staan sterk onder invloed van medische opinieleiders.Om artsen bepaalde middelen te laten

voorschrijven investeren de farmaceuten jaarlijks vele miljarden in de marketing.ook werken universiteiten in sterke mate mee aan de zogeheten farmamarketing.Daarnaast zorgt de farmaceutische industrie ervoor dat gezonde mensen zich patiënt gaan voelen en meer medicijnen gebruiken.In opdracht van het Nederlandse Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ontfermt het UWV zich over zieke mensen waarop de Wet Arbeidsongeschiktheid van toepassing is verklaard.Steeds meer reïntegratiebedrijven zijn onderdeel of eigendom van een uitzendbedrijf.De combinatie van reïntegratiebedrijf en uitzendbedrijf binnen één concern of holding o.a. maakt het mogelijk dat via deze constructies op twee manieren geld valt te verdienen.Er is vaak geen financiële verantwoording over besteding van publieke middelen en er zijn geen adequate cijfers over nettoresultaten van de reïntegratietrajecten beschikbaar.De vele miljarden door de overheid aan reïntegratiebedrijven worden vaak niet goed besteed en verdwijnen uit het zicht.Reïntegratiebedrijven functioneren amper,maar strijken wel het geld op.Ze bieden vaak een ondeskundige en mensonwaardige behandeling,intimideren cliënten,dreigen met korting op de uitkering,bieden overbodige cursussen en scholingen aan die bovendien niet aansluiten bij de opleiding van de cliënt.Vaak grijpt zo'n reïntegratiebedrijf dan naar intimidatie door te dreigen met een negatieve rapportage van de uitkerende instantie.Bij een negatieve rapportage kan de uitkering verlaagd of zelfs gestopt worden.Schrijnend is ook dat veel ouderen mensen (55-plus) in een reïntegratietraject geplaatst worden,terwijl de kans erg klein is dat werkgevers hen willen.Mensen die nuttig vrijwilligerswerk of mantelzorg doen,worden op straffe van inhouding van de uitkering gedwongen te stoppen.Zo worden minima en waaronder ook arbeidsongeschikten tot solliciteren opgejaagde werklozen aan de rand van de samenleving.Het zelfbeeld van deze mensen wordt in de media en door bejegening van de uitkeringsinstantie,uitvoeringsinstelling en het publiek stelselmatig beschadigd. *-arbeidsongeschikten en uitkeringsgerechtigden plegen beduidend meer zelfmoorden dan mensen met een baan-* Dit heeft niets te maken met mensen op een goede en respectvolle manier aan het werk helpen.Dit is puur winstbejag.Arbeidsongeschikten en mensen met een uitkering zijn profiteurs dus die moeten aan het werk worden gezet.Dat verkoopt steeds de overheid,maar dan wel in verzachtende woorden in de diverse folders.Hierbij het signaal aan het land dat de zwaksten in de samenleving de grote profiteurs zijn,waarvoor de rest moet opdraaien voor de crisis.*"Iedereen kan nog wel iets! Van cliënt wordt verwacht dat Hij of Zij die kansen grijpt! De Maatschappij vangt mensen op.Bijvoorbeeld met een uitkering.Om al die uitkeringen te kunnen betalen,is veel geld nodig.Dat geldt wordt door ons allemaal bijeen gebracht.Wanneer cliënt tekortschietend besef van verantwoordelijkheid betoont wegens het niet nakomen of niet voldoende nakomen van de verplichtingen,neemt cliënt ten onrechte iets uit de gezamelijke pot.Daar moet niemand aan mee willen werken".* Hierdoor worden deze groep mensen en hun gezinnen door de Nederlandse overheid als het ware voorzien van een "davidster" en feitelijk publiekelijk aan de schandpaal genageld. Het échte profitariaat moet echter

in andere kringen worden gezocht in de gevestige orde van overheid samen met multinationals.Zo worden deze arme slachtoffers op mensonwaardige wijze gemangeld en uitgekleed waarbij ook vaak huisgenoten gefrustreerd raken.In een jungle van deskundigen en instanties die allemaal langs elkaar heen blijken te werken en waarvan sommigen achteraf ook dubieus blijken te opereren,raken deze onervaren medeburgers vrij snel het zicht op de door hen te nemen stappen en op hun rechtspositie kwijt.Een slachtoffer van deze praktijk is vrijwel kansloos om erkenning en vervolgens enig recht te krijgen.Deze praktijk leidt tot een ziek(er) makende uitputting en tot traumatisering.Mensen die zieker worden en afhankelijker,met hun begeleiders leven onder een regiem waarbij de medische behandeling tevens dient ter handhaving ter beheersing van conflicten,en de gevestigde belangen bij het bevorderen van de omzet om farmaceutische producten. De uitkeringsgerechtigde wordt zieker,glijdt af. Het aanbod heeft aldus -natuurlijk- hierop overwegend slechts één antwoord: het vertalen van de klachten in een therapie die voornamelijk farmaceutisch georiënteerd is. *Vaak zijn mensen zich van de kwetsbaarheid van hun positie niet bewust.Anderen maken bezwaar en raken verstrikt tussen klachteninstituten die niet functioneren,rapporten en formulieren,steeds meer strengere verplichtingen,een juridische uitputtingsstrijd,de zware bewijslast,de slopende eenzijdige rechtspraktijk tot juridisch touwtrekken tot de Hoge Raad toe.*Het recht – ook het strafrecht- dient er vooral te zijn om onmachtige te beschermen.In Nederland is dit precies andersom.Het recht beschermt en bevoordeelt de politieke en economische heersende klasse.Het recht is een monopolitisch machtsmiddel van de heersende klasse met een eigen staat van heersers in de staat. Zodra klokkenluiders er een vinger naar uitstrekken sluit het systeem zich hermetisch.Iedere aanval op de staat en het systeem wordt door het O.M. en de rechters onmiddellijk afgeblokt ten detrimente van de sociale emancipatie en de ontplooiingsmogelijkheden van de zwakken of machtelozen.*[De overheid zet politieke opposanten en mensenrechtenverdedigers buitenspel door een conflict met diezelfde overheid of de gevestigde orde,te medicaliseren.Door gebruik te maken van criminele keurigsartsen die met hun medische verantwoordelijkheid geen probleem hebben de hand te lichten d.m.v. frauduleuze in psychiatrische rapportages vermelde conclusies].*De overheid verafschuwt en verbant moedwillig wetenschappers die twijfelen aan de orthodoxe standpunten.Zeer vaak worden klokkenluiders die op tekortkomingen in de gangbare theorieën of interpretatie van de gevestigde belangen wijzen gelabeld als zonderlingen. Zodat hun denkbeelden daarna probleemloos genegeerd kunnen worden.Ook wordt hen systematisch belet om conferenties te bezoeken,zodat hun ideeën geen publiek kunnen vinden.Deze praktijken zijn weloverwogen belemmeringen om vrije wetenschappelijke gedachten tegen te houden,ze zijn extreem onwetenschappelijk en crimineel. *[de zaak van Defensie klokkenluider Spijkers was een overduidelijk geval van politiek misbruik van de psychiatrie volgens SS-model].*De schijn van bonafiditeit door de Nederlandse overheid die ze wekken met rapporten en toespraken over

mensenrechten,gezondheidzorg fungeren als dekmantel voor roofzuchtige en door winstbejag gedreven misdadige praktijken. De geneeskunde gebaseerd op louter kosten baten analyse in een neo-darwinistische maatschappij waar alleen consumptie en winstbejag telt,is het risico op economische euthanasie enorm.De sterke vergrijzing van de bevolking en een economische recessie zouden deze tendens nog kunnen versterken.

Staat binnen de Staat (Deep State)

Een groep personen, meestal invloedrijke leden van overheidsinstanties samen met industriëlen met sleutelposities, waarvan wordt aangenomen dat ze betrokken zijn bij controle van het regeringsbeleid.

Prof. Twan Tak

In een uitzending van Twee Vandaag, 25 juli 2005 over het rechtssysteem in Nederland sprak Prof. Twan Tak over de dictatuur van de gevestigde orde, en volgens Tak maken ook rechters daar deel van uit,aldus Tak.

De gevestigde orde in Nederland is links.

WNL (kort fragment audio)
met Wierd Duk verslaggever de Telegraaf en Gert Jan Geling publicist van Universiteit Leiden
8 februari 2018

https://archive.org/details/ExtreemLinksVsRechts

Linkse kerk

In nederland kan iedereen zijn mening vrij uiten zolang deze opvattingen maar niet gesanctioneerd zijn door de ‘Linkse kerk’. Voorbij zijn de dagen dat zulk gedrag zonder gevolgen blijft. Binnen de ‘Linkse kerk’ is alles geoorloofd. Iedereen die de ‘Linkse kerk’ aanhangt weet wat de regels zijn. Voor degenen die niet de ‘Linkse kerk’ aanbidden merken het spoedig. Ze worden achter hun rug om zwartgemaakt. Verliezen hun baan wegens op non-actief gesteld, worden ontslagen en zwartgemaakt. Ze krijgen geen uitnodig meer,worden als racist of extreem-rechts weggezet,worden buitengesloten uit het maatschappelijk leven.Moeten hun huis verkopen en belanden op straat. 'Linkse kerk' is een term uit het vocabulaire van Pim Fortuyn. Geert Wilders heeft het over ‘Linkse hobby’s’. Het is geen echte Kerk, maar een netwerk van personen en organisaties met dezelfde politieke en maatschappelijke ideeën en opvattingen. Nederland wordt bestuurd door een kleine kliek linkse mensen die het voor het zeggen hebben. Sommigen extreem-linkse activisten schuwen geweld niet.Ze zijn o.m. herkenbaar aan die vluchtelingen een warm hart toedragen, milieu, onwikkelingshulp en dierenactivisme.Organisaties als Amnesty, Anne Frank Stichting, 4 en 5 mei, vluchtelingenwerk,nederland bekent kleur,artikel1,landelijk meldpunt discriminatie.

Foto: Irma Wardeniers op 23 maart 2019

Op 22 mei 2018 heeft het WODC het onderzoek ‘Links-extremisme in beeld’. Een verkennend onderzoek naar links- extremistische groeperingen in Nederland gepubliceerd.

De manier waarop de 'linkse kerk' politieke tegenstanders monddood maakt en ongewenste opvattingen buiten de orde plaatst.

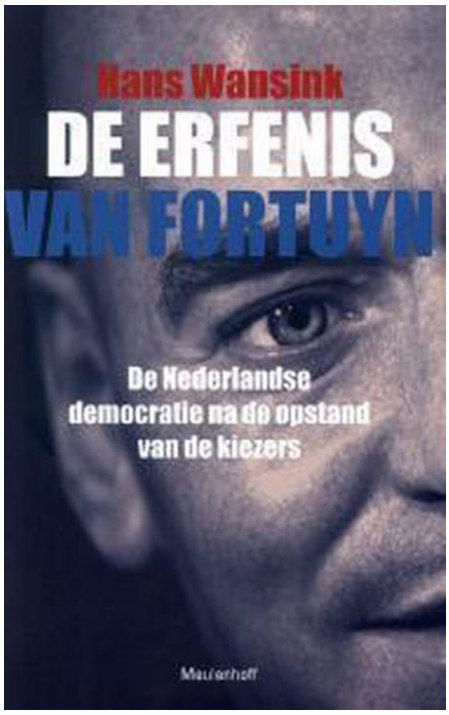

“de Erfenis van Fortuyn”

Inhoud

Taal	
Nederlands	
Druk	
1	
Verschijningsdatum	
oktober 2004	
Aantal pagina's	
351 pagina's	
Auteur(s)	
H. Wansink	
Uitgever	
J.M. Meulenhoff	
Originele Titel	
Erfenis Van Fortuyn	
EAN	
9789029072762	

Sigrid Kaag (D66)

Bron: AD 2021

Sigrid Kaag tijdens de campagneaftrap

Sigrid Kaag trapte de eindsprint van de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen op 16 maart 2022 af: “Wij gaan niet met het extremisme besturen en ik roep al mijn landelijke collega’s op om diezelfde duidelijkheid te geven.”

https://archive.org/details/d-66-kick-off-campagne-gr-2022

Extreem-Links

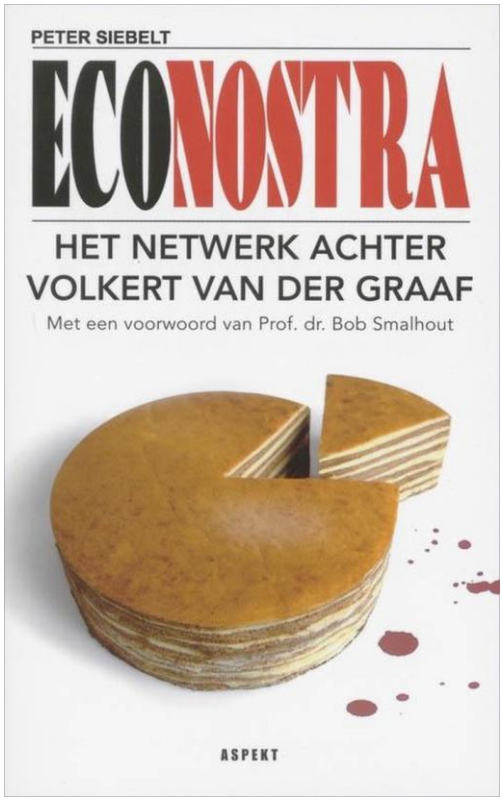

“EcoNostra”

Auteur: P. Siebelt

- Nederlands
- Paperback
- 9789059112872
- Aspekt
- Druk: 1
- juli 2003
- 238 pagina's

In opdracht van
Ministerie van Justitie en Veiligheid, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC)
Vertaling samenvatting
Karin van den Berg
Omslagontwerp en opmaak
Marcel Grotens
ISBN
978-94-92255-23-5
Links-extremisme in beeld
Een verkennend onderzoek naar links-extremistische groeperingen in Nederland
Tom van Ham, Manon Hardeman, Juno van Esseveldt, Anouk Lenders en Anton van Wijk
2018 WODC, Ministerie van Justitie en Veiligheid. Auteursrechten voorbehouden.
Voor deze publicatie is licentie verleend aan Bureau Beke

George Soros

Timmermans had ontmoeting met links-extremistische miljardair George Soros wiens filantropische organisatie Open Society Foundations linkse-initiatieven ondersteunt in meer dan 100 landen over de gehele wereld. Mensenrechten liggen ten grondslag aan zijn grootste ambities: ze vormen het hart van Open Society. Soros gaat 500 miljoen dollar (447,5 miljoen euro) investeren in initiatieven voor migranten en vluchtelingen.

Vraag met verzoek om schriftelijk antwoord P-000306/2019

aan de Commissie

Artikel 130 van het Reglement

Tamás Deutsch (PPE)

Betreft: Betrekkingen van George Soros met de Commissie

Volgens de openbare agenda van de leden van de Commissie1 heeft George Soros in de afgelopen vier jaar ten minste 15 persoonlijke ontmoetingen gehad met de voorzitter, de eerste vice-voorzitter en andere vice-voorzitters voorzitters van de Commissie, alsmede Commissieleden. Volgens lobbyfacts.eu2 hebben lobbyisten van een van de NGO's van George Soros, het Open Society European Policy Institute, ten minste 49 ontmoetingen gehad met hoge ambtenaren van de Commissie (commissarissen, leden van kabinetten en directeuren-generaal) tussen 2014 en 2018. In de afgelopen jaren hebben George Soros en zijn lobbyisten dus in totaal ten minste 64 bijeenkomsten gehad met hoge ambtenaren van de Commissie. Geen enkel staatshoofd of regeringsleider van een EU- lidstaat had de gelegenheid gehad om bij zoveel gelegenheden rechtstreeks overleg te plegen met de leiding van de Commissie. Volgens de openbare agenda van de leden van de Commissie heeft vicevoorzitter van de Commissie Frans Timmermans George Soros ontvangen voor persoonlijke ontmoetingen op 28 april 2017, 1 februari2018, 16 april 2018 en 26 november 2018. Met betrekking tot deze vier ontmoetingen zou ik het volgende willen vragen: Wie stelde ze voor en waarom werden ze belegd? Wat is er tijdens de bijeenkomsten besproken? Vindt de Commissie het gepast dat een persoon die geen politiek mandaat heeft op basis van democratische verkiezingen en een bekend zakenman is, zo vaak overleg mag plegen met de de hoogste ambtenaren van de Commissie zo vaak mag raadplegen?

Question for written answer P-000306/2019
to the Commission
Rule 130
Tamás Deutsch (PPE)

Subject: George Soros's relationship with the Commission

According to the public calendar of Members of the Commission[1], in the past four years George Soros has had at least 15 face-to-face meetings with the President, the First Vice-President and other Vice-Presidents of the Commission, as well as Commissioners.

According to lobbyfacts.eu[2], lobbyists from one of George Soros's NGOs, the Open Society European Policy Institute, had at least 49 meetings with senior Commission officials (Commissioners, members of Cabinets and Directors-General) between 2014 and 2018.

In recent years, therefore, George Soros and his lobbyists have held a total of at least 64 meetings with senior Commission officials. No Head of State or Government of any EU Member State had the opportunity to directly consult the Commission's leadership on so many occasions.

According to the public calendar of Members of the Commission, Commission Vice-President Frans Timmermans received George Soros for face-to-face meetings on 28 April 2017, 1 February 2018, 16 April 2018 and 26 November 2018.

In relation to these four meetings I would like to ask:

Who proposed them and why were they arranged?

What was discussed during the meetings?

Does the Commission consider it appropriate for a person who has no political mandate based on democratic elections and who is a well-known businessman to be allowed to consult the Commission's most senior officials so frequently?

1 https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/calendar_en
2 http://lobbyfacts.eu/

COLLEGE (2019-2024)

The Commissioners

The European Commission's political leadership

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Commissie V&J

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of
Human Rights (IFUD of Human Rights)
Aan de heer J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH Geldrop

Plaats en datum:	Den Haag, 16 september 2014
Betreft:	Aanbieding verzoekschrift m.b.t. artikel 119 Grondwet van IFUD of Human Rights
Ons kenmerk:	2014Z14890/2014D30693
Uw brief van:	2 september 2014

Geachte heer Van den Wittenboer,

Uw bovengenoemde brief is op 10 september 2014 door de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie in een procedurevergadering behandeld.

In deze vergadering heeft de commissie besloten de inhoud van uw brief voor kennisgeving aan te nemen.
Dit betekent dat de commissie als zodanig verder geen actie zal ondernemen.
Dit neemt niet weg dat de individuele leden de inhoud van uw brief kunnen betrekken bij hun oordeelsvorming over dit onderwerp.

Namens de commissie dank ik u voor de toezending van uw brief.

Hoogachtend,

de griffier van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie,

A.E.A.J. Hessing-Puts

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T. 070-3182211
E. cie.vj@tweedekamer.nl

History of the Network

The Network was set up in 2013 following a seminar entitled “Developments in Hate Crimes Research” at Cardiff University in April 2012. It is a cross-jurisdictional and interdisciplinary organisation that aims to facilitate the exchange of knowledge about the study of hate and hate crime.This is a growing area of scholarship which has expanded rapidly over the past few decades. There are now various centres and institutes across the globe dedicated to exploring the phenomenon of hate and hate-motivated crime. Specialised journals, such as the Journal of Hate Studies, published by the Institute of Hate Studies, symbolise the importance that is now attached to understanding conceptions of hate. You will find many other centres and publications listed on this website.

Run by academics and practitioners, the Network seeks to not only promote understanding about the root causes of hate and hate crime, but to understand ways in which it can be combated in society. Hate has no borders and, with the proliferation of online sources and resources, its study needs a multi-disciplinary and international focus as well as one which examines local and jurisdiction-specific causes and responses.

Publications: Bias Crime

A

Afzal, N., '*Response to CLR article on Rochdale child sexual exploitation case*' (2014), Criminal Law Review, 2, pp.145-146
View the publication online

Ahmed, M., Brody, S., Samuel, M. & Taylor, A., '*Terrorism in London. Special report*' (2005), Community Care, 1581, pp.6-7

Akhtar, S., '*The Mental Pain of Minorities*' (2014), British Journal of Psychotherapy, 30(2), pp.136-153
View the publication online

Altman, A., '*The democratic legitimacy of bias crime laws: Public reason and the political process*' (2001), Law and Philosophy, 20(2), pp.141-173
View the publication online

B

Baradaran, S., '*Race, prediction, and discretion*' (2013), George Washington Law Review, 81(1), pp.157-222
View the publication online

Battle, J. & Lemelle, A.J., '*Gender differences in African American attitudes toward gay males*' (2002), The Western Journal of Black Studies, 26(3), pp.134-139
View the publication online

Blee, K.M., '*The Microdynamics of Hate Violence: Interpretive Analysis and Implications for Responses*' (2007), American Behavioral Scientist, 51(2), pp.258-270
View the publication online

Boeckmann, J. & Turpin-Petrosino, C., '*Understanding the Harm of Hate Crime*'

(2002), Journal of Social Issues, 58(2), pp.207-225
View the publication online

Botcherby, S., Glen, F., Iganski, P., Jochelson, K. & Lagou, S., '*Equality groups' perceptions and experience of crime: Analysis of the British Crime Survey 2007-08, 2008-09 and 2009-10*' (2011), Manchester: Equality and Human Rights Commission.
View the publication online

Bowling, B., '*Violent Racism: Victimization, Policing, and Social Context,*' (1998), Oxford: Oxford University Press.

Brooks, T.D., '*First Amendment-penalty enhancement for hate crimes: content regulation, questionable state interests and non-traditional sentencing*' (1994), Journal of Criminal Law and Criminology, 84(4), pp.703-742
View the publication online

Brooks, J., Remtulla, T. & Steinberg, A., '*Youth hate crimes: identification, prevention, and intervention*' (2003), American Journal of Psychiatry, 160(5), pp.979-989
View the publication online

Bufkin, J.L., '*Bias crime as gendered behavior*' (1999), Social Justice, 26(1), pp.155-176

Byers, B., Crider, B.W. & Biggers, G.K., '*Bias Crime Motivation: A study of hate crime and offender neutralization techniques used against the Amish*' (1999), Journal of Contemporary Criminal Justice, 15(1), pp.78-96
View the publication online

Byers, B.D. & Crider, B.W., '*Hate crimes against the Amish: A qualitative analysis of bias motivation using routine activities theory*' (2002), Deviant Behavior, 23(2),

pp.115-148
View the publication online

C

Chakraborti, N., '*Framing the Boundaries of Hate Crime*' (2014), in Hall, N., Corb, A., Giannasi, P. & Grieve, J. (2014) The Routledge International Handbook on Hate Crime. London: Routledge

Chakraborti, N., '*Crimes against the 'Other': Conceptual, Operational and Empirical Challenges for Hate Studies*' (2010), Journal of Hate Studies, 8(1), pp.9-28
View the publication online

Chakraborti, N., '*Future Developments for Hate Crime Thinking: Who, What and Why?*' (2010), in Chakraborti, N. (ed.) (2010) Hate Crime: Concepts, policy, future directions, Devon: Willan Publishing

Chakraborti, N. & Garland, J., '*An 'Invisible' Problem? Uncovering the Nature of Racist Victimisation in Rural Suffolk*' (2003), International Review of Victimology, 10(1), pp.1-17
View the publication online

Chakraborti, N. & Garland, J., '*Hate Crime*' (2010), in DeKeseredy, W. & Dragiewicz, M. (eds.) (2010) The Handbook of Critical Criminology. New York: Routledge.

Chakraborti, N. (ed.), '*Hate Crime Victimisation*' (2011), International Review of Victimology, 12(1), pp.1-4

Chakraborti, N., & Garland, J., '*Hate Crime: Impact, Causes and Responses*' (2009), UK: SAGE Publications

Chapman, A., '*The Messages of Subordination contained in Anti-Discrimination Statutes*' (1997), in Mason, G. & Tomsen, S. (eds.) Homophobic Violence. Australia: Hawkins Press.

Clarke, I. & Moody, S., '*Perceptions of Racist Crime and Victimisation in Scotland*' (2002), Criminal Justice Matters, 48(1), pp.14-15
View the publication online

Cogan, J.C., '*Hate crime as a crime category worthy of policy attention*' (2002), American Behavioral Scientist, 46(1), pp.173-185
View the publication online

Cogan, J.C. & Marcus-Newhall, A., '*Hate crimes: research, policy and action. Introduction*' (2002), American Behavioral Scientist, 46(1), pp.8-13
View the publication online

Collins, J., Noble, G., Poynting, S. & Tabar, P., '*Kebabs, Kids, Cops, Crime: Youth, Ethnicity & Crime*' (2000), Pluto Press.

Cowburn, M., Duggan, M. & Pollock, E., '*Working with different values: extremism, hate and sex crimes*' (2013), in Cowburn, M., Duggan, M., Robinson, A. & Senior, P. (2013) Values in Criminology and Community Justice. University of Bristol: Policy Press.

Crown Prosecution Service, '*Hate crimes and crimes against older people report 2011-2012*' (2013)
View the publication online

Crown Prosecution Service, '*Hate Crime Report 2008-2009*' (2009)
View the publication online

Crown Prosecution Service, '*Hate Crime Report 2007-2008*' (2008)
View the publication online

Crown Prosecution Service, '*Hate Crime and Crimes Against Older People Report 2012-2013*' (2014)
View the publication online

Crown Prosecution Service, '*Hate Crime and Crimes Against Older People Report 2010-2011*' (2012)
View the publication online

Cunneen, C., Fraser, D. & Tomsen, S. (eds.), '*Faces of Hate: Hate Crime in Australia*' (1997), Sydney: Hawkins Press.

D

Dillof, A.M., '*Punishing Bias: An Examination of the Theoretical Foundations of Bias Crime Statutes*' (1997), Northwestern University Law Review, 91(3), pp.1015-1081
View the publication online

Dillof, A. M. , '*Putting Hate in its Place: The Codification of Bias Crime Laws in a Model Penal Code*' (2000), Buffalo Criminal Law Review, 4(1), pp.341-397
View the publication online

Dreher, T., '*Introduction: "Targeted"*' (2001), Targeted: Experiences of Racism in NSW after September 11 2001. UTS Shopfront Research Monograph Series No 1, University of Technology, Sydney ePress

Duggan, M., '*Sectarianism and hate crime in Northern Ireland*' (2014), in Hall, N., Corb, A., Giannasi, P. & Grieve, J. (2014) The Routledge International Handbook on Hate Crime. London: Routledge

Duggan, M. & Heap, V., '*Victims as vote-winners? The anti-social behaviour/hate crime nexus: Marian Duggan and Vicky Heap cast a critical eye over the policy connections*' (2013), Criminal Justice Matters, 94(1), pp.24-25
View the publication online

Dunbar, E., '*Symbolic, relational, and ideological signifiers of bias-motivated offenders: Toward a strategy of assessment.*' (2003), American Journal of

Orthopsychiatry, 73(2), pp.203-211
View the publication online

Dunbar, E., '*Defending the Indefensible: A Critique and Analysis of Psycholegal Defense Arguments of Hate Crime Perpetrators* ' (1999), Journal of Contemporary Criminal Justice, 15, pp.64-77
View the publication online

Dunn, P., '*Figures of hate*' (2005), Community Care, 1556, pp.34-35

E

Ellis, T. & Hall, N., '*Hate Crime*' (2010), in Brown, J. & Campbell, E. (eds.) (2010) Cambridge Handbook of Forensic Psychology. Cambridge University Press.

Esakov, G.A. & Korobeev, A.I., '*Hate crimes counteraction: American experience*' (2014), Criminology Journal of Baikal National University of Economics and Law, 1, pp.144-153

Ezekiel, R.S., '*An ethnographer looks at neo-Nazi and Klan groups: The racist mind revisited*' (2002), American Behavioral Scientist, 46(1), pp.51-71
View the publication online

F

FRA, '*Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights*' (2012)
View the publication online

G

Giannasi, P., '*Hate crime in the United Kingdom*' (2014), in Hall, N., Corb, A., Giannasi, P. & Grieve, J. (2014) The Routledge International Handbook on Hate Crime. London: Routledge

Grattet, R., '*The Urban Ecology of Bias Crime: A Study of Disorganized and Defended Neighborhoods*' (2009), Social Problems, 56(1), pp.132-150
View the publication online

Grattet, R. & Jenness, V., '*Transforming Symbolic Law into Organizational Action: Hate Crime Policy and Law Enforcement Practice*' (2008), Social Forces, 87(1), pp.501-527
View the publication online

Grattet, R. & Jenness, V., '*Examining the Boundaries of Hate Crime Law: Disabilities and the "Dilemma of Difference"*' (2001), The Journal of Criminal Law and Criminology (1973-), 91(3), pp.653-598
View the publication online

Greason, D., '*"Look Mum, No Shirt": Media Representations of Young Nazis*' (1997), in Bessant, J. & Hill, R. (eds.) Youth, Crime and the Media: Media Representation of and Reaction to Young People in relation to Law and Order. ACYS Publishing.

Green, D.P. & Spry, A.D., '*Hate Crime Research: Design and Measurement Strategies for Improving Causal Inference*' (2014), Journal of Contemporary Criminal Justice, 30(3), pp.228-246
View the publication online

Green, D.P., Glaser, J. & Rich, A., '*From lynching to gay bashing: the elusive connection between economic conditions and hate crime*' (1998), Journal of Personality and Social Psychology, 75(1), pp.82-92

Green, D.P., McFalls, L.H. & Smith, J.K., '*Hate Crime: An Emergent Research Agenda*' (2001), Annual Review of Sociology, 27, 479-504
View the publication online

H

Hall, N., '*Crimes of hatred*' (2002), Police Review, 18, pp.18-19

Hall, N., '*Blind prejudice : the impact of hate crime*' (2002), Police Review, 110 (5695)

Hall, N., '*Hate crime offending and victimisation : some considerations for public protection*' (2010), in Nash, M. & Williams, A. (eds.) (2010) Handbook of Public Protection. Willan Publishing.

Hall, N., '*Hate Crime*' (2008), in Newburn, T. & Neyroud, P. (eds.) (2008) Dictionary of Policing. Willan Publishing.

Hall, N., '*Making sense of numbers : the social construction of hate crime in London and New York City*' (2008), in Goodey, J. & Aromaa, K. (eds.) (2008) Hate Crime: papers from the 2006 and 2007 Stockholm Criminology Symposiums. Criminal Justice Press.

Hall, N. & Croall, H., '*Hate Crime*' (2005), Willan Publishing.

Hall, N., Corb, A., Giannasi, P., & Grieve, J. (eds.), '*The International Handbook of Hate Crime*' (2014), London: Routledge.

Hamby, S., '*On the Use of Race and Ethnicity as Variables in Violence Research*' (2015), Psychology of Violence, 5(1), pp.1-7
View the publication online

Hamm, M.S., '*American Skinheads: The Criminology and Control of Hate Crime*' (1994), Praeger

Harel, A. & Parchomovsky, G., '*On Hate and Equality*' (1999), The Yale Law Journal, 109(3), pp.507-539
View the publication online

Harris, B., '*Race Vilification Laws: A Comparative Perspective*' (1999), Canberra Law Review, 6(1-2), pp.257-300
View the publication online

Home Office, Office for National Statistics and Ministry of Justice, '*An Overview of Hate Crime in England and Wales*' (2013)
View the publication online

I

Iganski, P., '*Europe*' (2014), in Grant, P. (ed.) State of the World's Minorities and Indigenous Peoples 2014. London: Minority Rights Group International.
View the publication online

Iganski, P., '*'Antisemitism' and anti-Jewish hatred: conceptual, political and legal challenges*' (2013), in Phillips, C. & Webster, C. (2013) New directions in race, ethnicity and crime. Routledge.

Iganski, P., '*Racist Violence in Europe*' (2011), Brussels: European Network Against Racism
View the publication online

Iganski, P., '*Hate Crime*' (2010), in Brookman, F., Maguire, M., Pierpoint, H. & Bennett, T. (2010) Handbook on Crime. Cullompton: Willan.

Iganski, P., '*Criminal law and the routine activity of 'hate crime'*' (2008), Liverpool Law Review, 1(29), pp.1-17
View the publication online

Iganski, P., '*Introduction: the problem of hate crimes and hate crime laws*' (2002), in Iganski, P. & Burney, E. (2002) The hate debate: should hate be punished as a crime? London: Profile.

Iganski, P., '*Hate crimes hurt more, but should they be more harshly punished?*' (2002), The Hate Debate. London: Profile.

Iganski, P., '*Legislating morality and competing 'rights': legal instruments against racism and antisemitism in the European Union*' (1999), Journal of Ethnic and Migration Studies, 3(25), pp.509-516
View the publication online

Iganski, P. & Lagou, S., '*How hate crimes hurt more: evidence from the British Crime Survey*' (2009), in Iganski, P. & Perry, B. (2009) The consequences of hate crime. Westport CT: Praeger.

Iganski, P. & Levin, J., '*Cultures of hate in the urban and the rural: assessing the impact of extremist organisations*' (2004), in Chakraborti, N. & Garland, J. (eds.) Rural Racism. Cullompton: Willan.

Iganski, P., Smith, D., Dixon, L., Kielinger, V., Mason, G., McDevitt, J., Perry, B., Stelman, A., Bargen, J., Lagou, S. & Pfeffer, R., '*Rehabilitation of hate crime*

offenders' (2011), Equality and Human Rights Commission: Scotland.
View the publication online

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights, '*Hate Crime 2014 NL*' (2014), (Dutch language)
View the publication online

J

Jacobs, J.B., '*Hate Crime: Criminal Law and Identity Politics: Author's summary*' (2002), Theoretical Criminology, 6(4), pp.481-484
View the publication online

Jacobs, J. B. & Potter, K. A., '*Hate Crimes: A Critical Perspective*' (1997), Crime and Justice, 22, pp.1-50
View the publication online

Jenness, V. & Grattet, R., '*The criminalization of hate: A comparison of structural and polity influences on the passage of "bias-crime" legislation in the United States.*' (1996), Sociological Perspectives, 39(1), pp.129-154
View the publication online

Jenness, V. & Grattet, R., '*Making Hate a Crime: From Social Movement to Law Enforcement*' (2001), New York: Russell Sage.

Johnson, S.D. & Byers, B.D., '*Attitudes toward hate crime laws*' (2003), Journal of Criminal Justice, 31(3), pp.227-235
View the publication online

K

Kauppinen, A., '*Hate and Punishment*' (2015), Journal of Interpersonal Violence, 30(10), pp.1719-1737
View the publication online

Kelly, R.J. (ed.), '*Bias Crime: American Law Enforcement and Legal Responses*' (1991), Chicago: Office of International Criminal Justice, University of Illinois

Kelly, E., '*Hate Crime: the struggle for justice in Scotland*' (2002), Criminal Justice Matters, 48(1), pp.16-17
View the publication online

Kelly, R.J. & Maghan, J. (eds.), '*Hate Crime: The Global Politics of Polarization*' (1998), USA: Southern Illinois University Press.

Kleinig, J., '*Penalty enhancement for hate crimes*' (1992), Criminal Justice Ethics, 11(2), pp.3-6
View the publication online

L

Law Commission (Law Com No 348), '*Hate Crime: Should the Current Offences be Extended?*' (2014)
View the publication online

Lawrence, F.M., '*Punishing Hate: Bias Crimes under American Law*' (2002), USA: Harvard University Press

Lawrence, F. M., '*The Punishment of Hate: Toward a Normative Theory of Bias-Motivated Crimes*' (1994), Michigan Law Review, 93(2), pp.320-381
View the publication online

Levin, J. & Rabrenovic, G., '*Hate crimes and ethnic conflict: An introduction*' (2001), American Behavioral Scientist, 45(4), pp.575-587
View the publication online

Lincoln, R., '*Book Reviews (Faces of Hate: Hate Crime in Australia by Cunneen, C. et al)*' (1999), Journal of Sociology, 35(1), pp.100-102
View the publication online

Loveland, I., '*Hate crimes and the First Amendment*' (1994), Public Law, (Summer) pp.174-183
View the publication online

M

MacGinty, R., '*Ethno-national conflict and hate crime*' (2001), American Behavioral Scientist, 45(4), pp.639-653
View the publication online

MacNamara, B.S., '*New York's Hate Crimes Act of 2000: Problematic and Redundant Legislation Aimed at Subjective Motivation (Commentary)*' (2002), Albany Law Review, 66(2), pp.519-546
View the publication online

Margulies, M.B>, '*Intent, motive, and the R.A.V. decision*' (1992), Criminal Justice Ethics, 11(2), pp.42-46
View the publication online

Marr, D., '*How Can We Square Freedom with Anti-Vilification Laws?*' (1998), HIV/AIDS Legal Link, 9(4), 10

Marston Danner, A., '*Bias Crimes and Crimes Against Humanity: Culpability in Context*' (2002), Buffalo Criminal Law Review, 6(1), pp.389-450
View the publication online

Mason, G., '*Not Our Kind of Hate Crime*' (2001), Law and Critique, 12(3), pp.253-278
View the publication online

Mason, G., '*Hate Crime*' (2008), in Anthony, T. & Cunneen, C. (2008) The Critical Criminology Companion. Hawkins Press.

Mason, G., '*The Hate Threshold: Emotion, Causation and Difference in the Construction of Prejudice-motivated Crime*' (2014), Social and Legal Studies, 23(3), pp.293-314
View the publication online

Mason, G. & Tomsen, S. (eds.), '*Homophobic Violence*' (1997), Australia: Hawkins Press.

Mason-Bish, H., '*We need to talk about women: examining the place of gender in hate crime policy*' (2014), in Chakraborti, N. & Garland, J. (2014) Responding to hate crime: the case for connecting policy and research. Bristol: Policy Press.

McDevitt, J., Balboni, J., Garcia, L., & Gu, J. , '*Consequences for victims: A comparison of bias- and non-bias-motivated assaults*' (2001), American Behavioral Scientist, 45(4), pp.697-713
View the publication online

McGhee, D., '*The challenge of working with racially motivated offenders: An exercise in ambivalence?*' (2007), Probation Journal, 54(3), pp.213-226
View the publication online

Mclaughlin, E., '*Rocks and Hard Places: The Politics of Hate Crime*' (2002), Theoretical Criminology, 6(4), pp.493-498
View the publication online

McPhail, B.A., '*Hating hate: policy implications of hate crime legislation*' (2000), Social Service Review, 74(4), pp.635-653
View the publication online

Meli, L., '*Hate crime and punishment: Why typical punishment does not fit the crime*' (2014), University of Illinois Law Review, 3, pp.921-966

Millbank, J., '*Hateful Feelings, Violent Acts (Book Reviews)*' (1998), Sydney Law Review, 20(3), pp.502-512
View the publication online

Morgan, F., Ferrante, A., Broadhurst, R. & Loh, N., '*Inter-Racial Offending Models: A Response to Reidpath and Diamond*' (1998), Australian and New Zealand Journal of Criminology, 31(2), pp.196-203
View the publication online

Murphy, J.G., '*Bias crimes: What do haters deserve?*' (1992), Criminal Justice Ethics, 11(2), pp.20-23
View the publication online

N

Nolan, J.J. & Akiyama, Y., '*An Analysis of Factors that Affect Law Enforcement Participation in Hate Crime Reporting*' (1999), Journal of Contemporary Criminal

Justice, 15, pp.111-127
View the publication online

O

O'Callaghan, P., '*Dealing with Difference*' (1993), Policing Issues and Practice Journal, 1(1), 22

OSCE, '*Hate Crimes in the OSCE Region – Incidents and Responses: Annual Report for 2012*' (2013), Warsaw: OSCE.
View the publication online

P

Perry, B., '*The more things change … post-9/11 trends in hate crime scholarship*' (2010), in Chakraborti, N. (ed.) (2010) Hate Crime: Concepts, policy, future directions, Devon: Willan Publishing

Perry, B., '*Hate crime and identity politics*' (2002), Theoretical Criminology, 6(4), pp.485-491
View the publication online

Petrosino, C., '*Connecting the Past to the Future: Hate Crime in America*' (1999), Journal of Contemporary Criminal Justice, 15, pp.22-47
View the publication online

Phillips, S. & Grattet, R., '*Judicial rhetoric, meaning-making, and the institutionalization of hate crime law*' (2000), Law and Society Review, 34(3), pp.567-606
View the publication online

Poteat, V.P., '*When prejudice is popular: Implications for discriminatory behavior*' (2015), Social Development, 24(2), pp.404-419
View the publication online

Puhl, R. & Brownell, K.D., '*Bias, Discrimination, and Obesity*' (2012), Obesity Research, 9(12), pp.788-805
View the publication online

Puhl, R., Andreyeva, T. & Brownell, K.D., '*Perceptions of weight discrimination: Prevalence and comparison to race and gender discrimination in America*' (2008), International Journal of Obesity, 32(6), pp.992-1000
View the publication online

Puhl, R.M. & King, K.M., '*Weight discrimination and bullying*' (2013), Best Practice and Research: Clinical Endocrinology and Metabolism, 27(2), pp.117-127
View the publication online

R

Rabrenovic, G., '*Introduction: Responding to Hate Violence: New Challenges and Solutions* ' (2007), American Behavioral Scientist, 51(2), pp.143-148
View the publication online

Recker Rayburn, N., Mendoza, M. & Davidson, G.C., '*Bystanders' Perceptions of Perpetrators and Victims of Hate Crime: An Investigation Using the Person Perception Paradigm*' (2003), Journal of Interpersonal Violence, 18(9), pp.1055-1074
View the publication online

Redish, M.H., '*Freedom of thought as freedom of expression: Hate crime sentencing enhancement and first amendment theory*' (1992), Criminal Justice Ethics, 11(2), pp.29-42
View the publication online

Roche, C., '*Like It Is: 10 Years On. Towards a Hate Crime Service for Under 25s*' (2008), Galop.
View the publication online

Roxburgh, A., '*Preachers of Hate: The Rise of the Far Right*' (2002), London: Gibson Square Books

Rule, A. & Silvester, J., '*The Stink, the Fink and the Missing Link: Nazi Madness*' (1997), in Rule, A. & Silvester, J. (eds.) Underbelly: True Crime Stories. Floradale Productions & Sly Ink

S

Sibbitt, R., '*The perpetrators of racial harassment and racial violence*' (1997), Home Office Research Study 176. London: Home Office
View the publication online

Simons, K. W. , '*On Equality, Bias Crimes and Just Deserts*' (2000), The Journal of Criminal Law and Criminology (1973-), 91(1), pp.237-268
View the publication online

Smith, K. (ed.), Lader, D., Hoare, J. & Lau, I., '*Hate crime, cyber security and the experience of crime among children: Findings from the 2010/11 British Crime Survey: Supplementary Volume 3 to Crime in England and Wales 2010/11*' (2012), Home Office Statistical Bulletin.
View the publication online

Spalek, B., '*Communities, identities and crime*' (2008), Bristol: The Policy Press.

Stacey, M., '*Distinctive Characteristics of Sexual Orientation Bias Crimes*' (2011), Journal of Interpersonal Violence, 26(15), pp.3013-3032
View the publication online

Stanton-Ife, J., '*Criminalising conduct with special reference to potential offences of stirring up hatred against disabled or transgender persons*' (2013), London: Law

Commission.
View the publication online

Sullivan, A., '*What's So Bad About Hate: An unsentimental reflection on schoolyard shootings, Matthew Shepard, genocide and the easy consensus on hate crimes*' (1999), New York Times, September 26
View the publication online

Sydes, M.L., Wickes, R.L. & Higginson, A., '*The spatial concentration of bias: An examination of the community factors that influence residents' perceptions of bias crime*' (2014), Australian and New Zealand Journal of Criminology, 47(3), pp.409-428
View the publication online

T

Thomas, R. & Denton, N., '*Working with Victims and Perpetrators of Hate Crime*' (2002), Criminal Justice Matters, 48(1), pp.46-47
View the publication online

Tiby, E., '*Constructions of Homophobic Hate Crimes: Definitions, Decisions, Data*' (2007), Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, 8(2), pp.114-137
View the publication online

Tomsen, S., '*Hate Crimes and Masculine Offending*' (2001), Gay and Lesbian Law Journal, 10, pp.26-42
View the publication online

Tomsen, S., '*Victims, perpetrators and fatal scenarios: a research note on anti-homosexual male homicides*' (2002), International Review of Victimology, 9(3), pp.253-271
View the publication online

Tsesis, A., '*Contextualizing Bias Crimes: A Social and Theoretical Perspective*' (2003), Law & Social Inquiry, 28, pp.315-340
View the publication online

Tzioumis, K., '*Detecting Discrimination: A Dynamic Perspective*' (2015), Journal of the Royal Statistical Society: Series A (Statistics in Society)
View the publication online

U

Umbreit, M.S., Coates, R.B., & Vos, B., '*Community Peacemaking Project: Responding to Hate Crimes, Hate Incidents, Intolerance, and Violence Through Restorative Justice Dialogue*' (2002), Minnesota: Center for Restorative Justice

Uviller, H.R., '*Making it worse: 'hate' as an aggravating factor in criminal conduct*' (2000), Ethnic and Racial Studies, 23(4), pp.761-767
View the publication online

V

Victorian Sentencing Advisory Council, '*Sentencing for Offences Motivated by Hatred or Prejudice*' (2009)
View the publication online

W

Wagner, J., Tennen, H., Finan, P., Feinn, R., Burg, M.M., Seawell, A. & White W.B., '*Exposure to Racial Discrimination and Ambulatory Blood Pressure in Women with Type 2 Diabetes*' (2015), Stress and Health
View the publication online

Walters, M.A., '*Hate crime and restorative justice: exploring causes, repairing harms*' (2014), Clarendon Studies in Criminology. Oxford: Oxford University Press.

Walters, M.A., '*Hate crime in the UK: promoting the values of dignity and respect for young victims through restorative justice*' (2012), in Gavrielides, T. (ed.) (2012) Rights & Restoration within youth justice. Whitby, Ontario: de Sitter Publications.

Walters, M.A. & Turnath, J., '*Gender 'Hostility', Rape, and the Hate Crime Paradigm*' (2014), The Modern Law Review, 77(4), pp.563-596
View the publication online

Wang, L., '*Recognizing opportunistic bias crimes*' (2000), Boston University Law Review, 80(5), pp.1399-1435
View the publication online

White, R., '*Hate Crime Politics*' (2002), Theoretical Criminology, 6(4), pp.499-502
View the publication online

Williams, M. & Tregidga, J., '*All Wales Hate Crime Research Project Research*' (2013), Race Equality First and Cardiff University.
View the publication online

Williams, M.L. & Tregidga, J., '*Hate crime victimization in Wales: Psychological and physical impacts across seven hate crime victim types*' (2014), British Journal of Criminology, 54(4), pp.946-967
View the publication online

Frans Timmermans

“antisemitisme”

AUDIO

IFUD of Human Rights
(mix-montage) met fragment nos-tv
2016
https://archive.org/details/FransTimmermansAntiDiscriminatie

Tekst Tweede Kamer 2014

https://archive.org/details/frans-timmermans_202006

Op het moment van crisis, als het slecht gaat, als we ons achtergesteld voelen of als boosheid overheerst, gaan we op zoek naar een zondebok. Ik denk dat dit een van de demonen is die ons Europeanen al eeuwenlang achtervolgt. Eeuwenlang zijn de Joden onderdeel van die zondebok geweest. Het waren de Joden, zigeuners en andere minderheden, en nu komen er vaak de moslims bij. Noem maar mensen op die je als groep apart kunt zetten en vervolgens de schuld kunt geven. Dat is een van de grootste bedreigingen, die ons als Europeanen telkens weer uitdaagt om er iets aan te doen. Als de Kamer aan mij vraagt om mij op Europees niveau in te zetten tegen antisemitisme, zeg ik volmondig: ja. Antisemitisme is immers een uiting van de donkerste delen van de Europese ziel. Racisme zit in ieder mens. Het zit in ieder mens om anderen weg te zetten. Het is de triomf van de menselijkheid om dat te overwinnen en om het niet toe te laten. Je ziet in Europa het antisemitisme op verschillende punten weer opkomen. Je ziet het in uitlatingen van politici, de quenelle van Jean-Marie Le Pen, de uitlatingen van Jobbik in Hongarije en de uitlatingen van sommige mensen in de FPÖ in Oostenrijk. Ik denk dat de strijd tegen racisme, discriminatie, antisemitisme, maar ook islamofobie, antigevoelens tegen religie of antigevoelens tegen mensen die ervoor kiezen om geen religie te hebben, ons veel waard moet zijn. Als de Kamer aan mij vraagt om heel veel aandacht te besteden aan antisemitisme, dan wil ik dat graag doen, maar wel in de bredere context van de strijd tegen racisme, discriminatie van groeperingen et cetera. Als iets het Europees project bedreigt, is het dit. Ik vind het een belangrijke taak van ons allemaal, de politici, om gezamenlijk de neiging te onderdrukken om in een tijd van crisis een bepaalde groep, de Joden voorop, de schuld te geven. Dat is een taak die wij allen delen.

(Frans Timmermans betoog anti-racisme in de Tweede Kamer, 27 mei 2014)

Verzoekschriften aan het europese werden zoals eerder in 1994 aan de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens in Straatsburg, ook in 2015 onder het tapijt geveegd door het Europees Parlement

Photo: Cecilia Wikström / twitter 2017 (Cecilia Wikström / George Soros)

European Parliament

The Chair
Committee on Petitions

Brussel,
JH/mb[IPOL-COM-PETI D (2016)14262]

D 306790 08.04.2016

De heer Joannes Petrus van den Wittenboer
Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights
Kastanje 28
5731 NK Mierlo
NEDERLAND

Betreft: **Verzoekschrift nr 0794/2015**

Geachte heer van den Wittenboer,

De Commissie verzoekschriften heeft uw verzoekschrift onderzocht en in overeenstemming met het Reglement van het Europees Parlement ontvankelijk verklaard, aangezien het onderwerp tot de werkterreinen van de Europese Unie behoort.

De Commissie verzoekschriften ziet geen redenen om het Europees Parlement voor te stellen een motie van wantrouwen tegen de Europese Commissie aan te nemen. De commissie is namelijk van opvatting dat de Europese Commissie, na de oorspronkelijke vertraging bij de registratie, uw klacht correct heeft behandeld. Voorts is de commissie het volledig eens met de opmerkingen van de Europese Ombudsman ten aanzien van een nader onderzoek in verband met uw klacht.

Hiermee is de behandeling van uw verzoekschrift door het Europees Parlement afgerond en is het dossier gesloten.

Hoogachtend,

Cecilia Wikström
Voorzitter van de
Commissie verzoekschriften

EUROPESE COMMISSIE
Kabinet van Eerste Vicevoorzitter Frans Timmermans

Lid van het Kabinet

Brussel, 13. 08. 2015
BM/kr Ares (2015) 2715348

Geachte heer Van den Wittenboer,

De eerste vicevoorzitter van de Europese Commissie, de heer Frans Timmermans, belast met betere regelgeving, interinstitutionele betrekkingen, rechtsstatelijkheid en het handvest van de grondrechten, heeft mij gevraagd u te bedanken voor uw brief van 24 juni 2015 inzake de toepassing door Nederland van de Europese regelgeving inzake racisme.

In uw brief vraagt u de Commissie om tegen Nederland een inbreukprocedure in te leiden wegens niet-nakoming van zijn verplichtingen op grond van Kaderbesluit 2008/913/JBZ betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht. Tevens stelt u dat de Commissie niet aan haar verplichting heeft voldaan om onpartijdig, eerlijk en binnen een redelijke termijn klachten te behandelen en haar rol als hoedster van de verdragen niet vervult bij het waarborgen van de fundamentele waarden van de Unie en het bestrijden van criminaliteit, racisme en vreemdelingenhaat in de lidstaten, zoals het gebruik van nazisymbolen. U wijst ook op een brief die u in september 2014 hebt verstuurd aan het Nederlandse parlement over deze kwestie en een petitie die u op 24 juni 2015 hebt verstuurd aan het Europees Parlement overeenkomstig artikel 227 VWEU.

U hebt deze kwesties reeds aangekaart bij de Europese Commissie in een klacht die wij hebben ontvangen op 8 januari 2015 (referentienummer CHAP(2015)00917) en in een later schrijven van 21 april 2015. De bevoegde dienst heeft u, na een zorgvuldige analyse van uw op- en aanmerkingen, een uitvoerig antwoord gegeven bij brief van 21 april 2015. In deze brief zijn de lopende acties en initiatieven van de Commissie beschreven die de correcte en effectieve omzetting en uitvoering van het kaderbesluit betreffende racisme en vreemdelingenhaat door de lidstaten moeten garanderen.

./..

De heer J.P. VAN DEN WITTENBOER
Voorzitter
Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com

Commission européenne, B-1049 Bruxelles / Europese Commissie, B-1049 Brussel - Belgium.
Office: BERL 12/231. Phone: direct line (32-2) 2965058

E-mail: bernd.martenczuk@ec.europa.eu

Na deze brief, en omdat u geen nieuwe wezenlijke informatie heeft verstrekt, heeft de Commissie u bij brief van 15 juni 2015 op de hoogte gesteld van haar beslissing om het dossier betreffende uw klacht af te sluiten.

Zoals reeds werd aangegeven in de aangehaalde antwoorden, kunnen individuele personen aan de Commissie weliswaar feitelijke of juridische informatie overleggen over aan een lidstaat toe te rekenen maatregelen of praktijken die onverenigbaar met een bepaling of beginsel van het recht van de Unie worden geacht, maar heeft de Commissie discretionaire bevoegdheid om te beslissen of de instelling van een procedure tegen een lidstaat wegens niet-nakoming van zijn verplichtingen op grond van het recht van de Unie op zijn plaats is.

Sta mij niettemin toe u nogmaals te verzekeren dat de Commissie streng toezicht uitoefent op de omzetting en uitvoering van het kaderbesluit door Nederland, net zoals zij dat doet voor alle andere lidstaten. Nu de Commissie sinds 1 december 2014 de bevoegdheid heeft om onder controle van het Hof van Justitie toezicht te houden op de toepassing van kaderbesluiten, is zij begonnen bilaterale dialogen met de lidstaten te voeren, inclusief met Nederland, om de volledige en correcte omzetting en uitvoering van het kaderbesluit te verzekeren. De Commissie zal niet aarzelen om op die basis inbreukprocedures in te leiden indien nodig.

Met vriendelijke groet,

Bernd MARTENCZUK

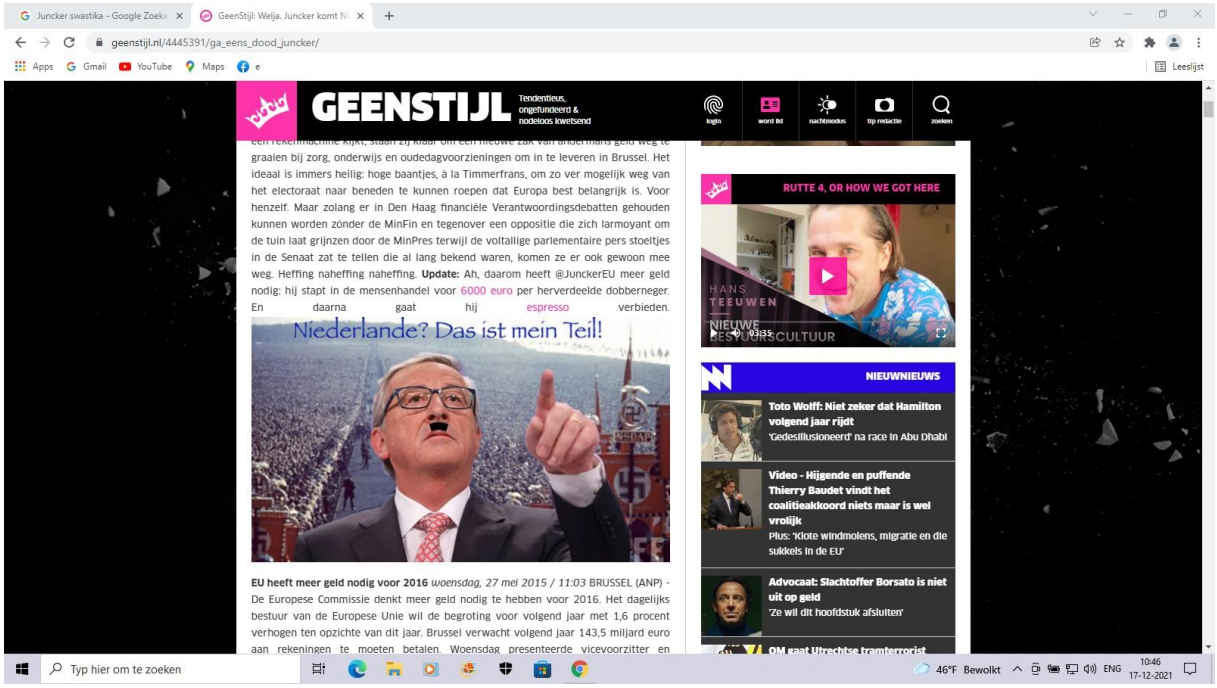

Afbeelding: GEENSTIJL / schermafdruk 17 december 2021 “Juncker”

European Parliament: fighting racism and xenophobia in the media

© Published on 2017-11-10

'Race, racism and xenophobia in a global context III' was the topic of conversation on 9th November, in a conference organised by Italian Member of the European Parliament (MEP), S&D **Cecile Kyenge** in collaboration with New York University
(NYU). EFJ director **Renate Schroeder** attended the conference, to speak about the ever more challenging role of journalists in an age of increased racism and hate speech.

Opening the conference, the organisers addressed the representations of people of colour in public space and the media. Speaker **Debora Spini** from NYU Florence argued that right-wing media portrays a racialized narrative of Islam, in which people of colour and ethnic minorities pose a dangerous threat to Western women.

Representations of people of colour in the media need to change, according to panel speaker **Chiara Adamo**, head of the Fundamental Rights Policy Unit and Director-General for Justice and Consumers at the European Commission. Adamo emphasised how statistics are soulless, and instead, the faces of refugees, migrants and people of colour need to be shown in the media. She also highlighted how the media gloss over the significance of white supremacy in descriptors such as "alt- right", "white nationalist" and "conservative", and called for increased education on media literacy.

It is not just the way that media report on issues of race and ethnicity which are troubling but also how journalists with minority ethnic and racial backgrounds are targeted. Adamo highlighted the video of Swedish journalist **Alexandra Pascalidou**. The video depicts how Pascalidou, who is originally a migrant, has received brutal threats of violence because of her origin. This demonstrates the dangerous effects of how reporting on migrants is reported, according to Adamo.

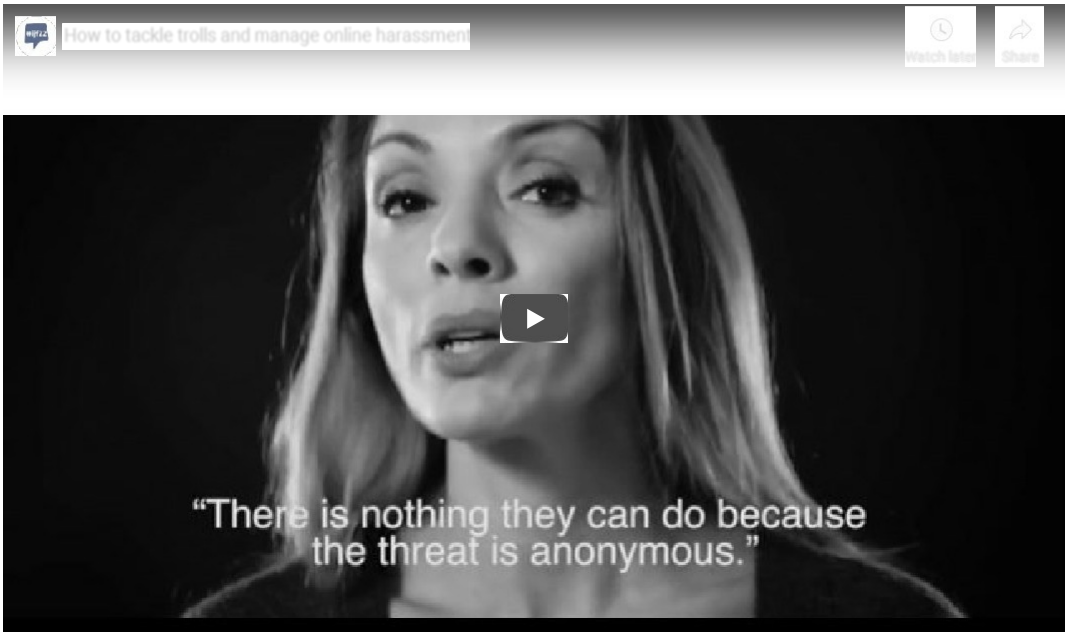

Both Adamo and Schroeder explained how the trend towards digitalisation in journalism has increased incidents of hate speech. Schroeder argued that internet sites and social media networks need to take responsibility for the information they publish. Journalists play a crucial role in the narrative told of ethnic minorities and people of colour, Schroeder acknowledged, giving examples of excellent journalistic works show- cased at the Media against Hate project but unfortunately often not appearing in mainstream media.

The need for media diversity in the newsroom to reflect multi-ethnic and diverse societies is a must if we want to achieve a balanced and nuanced media coverage on issues of diversity, migration and integration. However, the state of reduced newsrooms, precarious employment and 24 hour news cycles make it very difficult for journalists to fulfil this role or engage with the audience. Schroeder quoted studies which have shown that, although hate speech has increased, journalists who tackle this – and who are also the victims of hate speech – find no support in the newsroom.

The EFJ is committed to tackling hate speech in the media. The #MediaAgainstHate platform campaigns to counter hate speech and discrimination by promoting ethical standards, and the EFJ also participates in the Ethical Journalism Network which has a 5-point test to

help journalists tackle hate speech. After all, the EFJ believes that "as hate speech and stereotypes targeting migrants proliferate across Europe, balanced and fair media reporting is needed more than ever."

Schroeder appealed to the European Commission to integrate the outcomes of all the different excellent projects on how to tackle racism and hate speech in a larger EU action plan.

A video stream of the entire conference can be found here EFJ

statement on Media Against Hate

Photo credit: European Parliament

More about the campaign

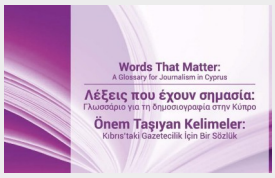

Federation of Journalists
© European Federation of Journalists 2016

ARTICLE 19 MEDIADIVERSITY INSTITUTE hnd
CMFE COMMUNITY MEDIA FORUM EUROPE COMMIT COMMUNITY / MEDIEN / INSTITUT cospe TOGETHER FOR CHANGE

Google COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

Supportedby the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

Kabinet: doe aangifte discriminatie sociale media

Rutte: aanpak discriminatie sociale media heeft hoge prioriteit

Het kabinet roept mensen op om vooral aangifte te doen van discriminatie op sociale media. Uit onderzoek van RTL Nieuws blijkt dat het Openbaar Ministerie maar een kwart van de aangiftes bekijkt. "Maar het is echt verschrikkelijk belangrijk dat mensen het bij de politie melden", zegt premier Rutte.

Bron: NOS

23-09-2016

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 9.12.2021
COM(2021) 777 final

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

Een inclusiever en beschermender Europa: uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven

"Haat is haat, en die hoeft niemand te dulden."

Ursula von der Leyen, voorzitter van de Europese Commissie
Toespraak over de Staat van de Europese Unie, september 2020

1. Inleiding

In haar toespraak over de Staat van de Unie van 2020[1] wees Commissievoorzitter Von der Leyen op de broosheid van de vooruitgang in de strijd tegen racisme en haat, en benadrukte zij dat het moment voor verandering was aangebroken, om een Unie te bouwen die racisme veroordeelt en zich ertegen teweer stelt. Zij kondigde aan dat de Commissie zou voorstellen *"om de lijst van EU-misdrijven uit te breiden tot alle vormen van haatmisdrijven en haatzaaiende taal op grond van ras, religie, geslacht en seksualiteit."*

De bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven maakt deel uit van de werkzaamheden van de Commissie om de fundamentele waarden van de EU te bevorderen en ervoor te zorgen dat het Handvest van de grondrechten van de EU ("het Handvest") wordt nageleefd. Alle vormen en uitingen van haat en onverdraagzaamheid zijn onverenigbaar met de waarden waarop de Europese Unie berust, namelijk eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Deze waarden, die zijn vastgelegd in artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie ("VEU"), hebben de lidstaten gemeen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluralisme, non-discriminatie, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en gelijkheid van vrouwen en mannen.

Elke vorm van discriminatie – op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid, zoals vastgelegd in artikel 19 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie ("VWEU") – is verboden. Tegelijkertijd is de vrijheid van meningsuiting een van de pijlers zijn van een democratische en pluralistische samenleving en moet deze krachtig worden beschermd. Bovendien moet de EU, zoals bepaald in artikel 67 VWEU, een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht zijn waarin de grondrechten worden geëerbiedigd. Door middel van maatregelen moet zij een hoog niveau van veiligheid waarborgen ter voorkoming en bestrijding van criminaliteit, en van racisme en vreemdelingenhaat.

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven treffen niet alleen de individuele slachtoffers en hun gemeenschappen, door hen te kwetsen en hun fundamentele rechten en vrijheden te beperken, maar ook de samenleving in haar geheel. Haat ondermijnt de fundamenten van onze samenleving. Haat verzwakt wederzijds begrip en respect voor diversiteit waarop pluralistische en democratische samenlevingen zijn gebouwd.

De afgelopen decennia is er in Europa een sterke toename van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven[2]. Haat wordt steeds meer mainstream[3] en is gericht tegen individuen en

[1] Staat van de Unie 2020, Intentieverklaring, Brussel, 16 september 2020.
[2] Zie bijvoorbeeld de jaarverslagen 2019 en 2020 van de ECRI op: https://rm.coe.int/ecri-annual-report-2019/16809ca3e1 en https://rm.coe.int/annual-report-on-ecri-s-activities-for-2020/1680a1cd59; studie in

groepen mensen die "een gemeenschappelijk kenmerk" delen of als zodanig worden gepercipieerd. Het kan gaan om kenmerken als ras, etniciteit, taal, godsdienst, nationaliteit, leeftijd, geslacht, seksuele geaardheid, genderidentiteit, genderexpressie, geslachtskenmerken of enig ander fundamenteel kenmerk, of een combinatie van dergelijke kenmerken. Deze kenmerken zijn over het algemeen zichtbaar of merkbaar voor anderen en vormen dus gemakkelijker het doelwit van daders, zij verwijzen naar een aspect van iemands identiteit dat onveranderlijk is of fundamenteel is voor het gevoel van eigenwaarde van een persoon, en tegelijkertijd zijn zij een teken van een groepsidentiteit[4].

Het toenemend gebruik van internet en sociale media heeft in de loop der jaren ook voor meer online haatzaaiende uitlatingen gezorgd. Het snel delen van haatzaaiende uitlatingen in de digitale wereld wordt vergemakkelijkt door het effect van de online ongeremdheid, aangezien de veronderstelde anonimiteit op het internet en het gevoel van straffeloosheid de remming van mensen om dergelijke strafbare feiten te plegen, verminderen. Tegelijkertijd worden emoties en kwetsbaarheden steeds vaker gebruikt, onder meer in het publieke debat met het oog op politiek gewin, om racistische en xenofobe verklaringen en aanvallen te verspreiden, die in veel gevallen ook via sociale media worden versterkt[5]. De verspreiding van haat onder potentieel kwetsbaar doelpubliek kan worden waargenomen in een breed spectrum, gaande van jihadistisch gewelddadig extremisme tot gewelddadig extremisme uit rechtse en linkse hoek[6]. Dit heeft bijgedragen tot een polarisatie van de samenleving, die vervolgens heeft geleid tot een toename van het aantal haatzaaiende uitlatingen tegen met name gemarginaliseerde groepen.

De gezondheidscrisis als gevolg van de COVID-19-pandemie heeft de gevoelens van onveiligheid, isolement en angst verergerd, waardoor een klimaat is gecreëerd waarin haatzaaiende uitlatingen gedijen. De pandemie zelf is door verschillende extremistische ideologische bewegingen gebruikt om specifieke bevolkingsgroepen te viseren (op verschillende gronden, zoals nationaliteit, godsdienst, ras, geslacht, seksuele geaardheid, huidskleur en zelfs leeftijd), hetgeen ook heeft geleid tot haatmisdrijven[7].

De Commissie beoogt de lijst van vormen van EU-criminaliteit uit te breiden tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven. Haat heeft geen plaats in de EU, moet met alle beschikbare middelen worden bestreden, onder meer door middel van het strafrecht.

2. Context van het initiatief

---

opdracht van de beleidsondersteunende afdeling Rechten van de burger en Constitutionele Zaken van het Europees Parlement "Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches", juli 2020.

[3] Zie het voorwoord van secretaris-generaal van de Verenigde Naties, António Guterres, bij de strategie en het actieplan van de Verenigde Naties inzake haatuitingen, mei 2019.

[4] OVSE/ODIHR, "Hate Crime Laws, A Practical Guide"

[5] Zie de bevindingen van de raadpleging georganiseerd door het International Dialogue Centre en de European Council for Religious Leaders/Religions for Peace Europe, 20 april 2021; Article 19, "Responding to "hate speech": Comparative overview of six EU countries", 2018.

[6] Europol European Union Terrorism Situation and Trend Report, 2021

[7] Guidance Note on Addressing and Countering COVID-19 related Hate Speech van de Verenigde Naties, 11 mei 2020.

Artikel 83, lid 1, VWEU bevat een uitputtende lijst van vormen van criminaliteit[8] waarvoor het Europees Parlement en de Raad minimumvoorschriften kunnen vaststellen betreffende de bepaling van strafbare feiten en sancties die in alle EU-lidstaten van toepassing zijn. Het bepaalt tevens dat de Raad, afhankelijk van de **ontwikkelingen in de criminaliteit**, bij besluit deze lijst kan uitbreiden tot **andere vormen van bijzonder zware criminaliteit** met een **grensoverschrijdende dimensie** die voortvloeit uit de **aard of de gevolgen** van deze strafbare feiten of uit een **bijzondere noodzaak om deze op gemeenschappelijke basis te bestrijden**.

De aanneming door de Raad van een dergelijk besluit zou een eerste stap zijn in de totstandbrenging van de rechtsgrondslag die nodig is om, in een tweede fase, een gemeenschappelijk rechtskader vast te stellen voor de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in de hele EU. Die toekomstige wetgeving zou een aanvulling vormen op de huidige EU-wetgeving die bepaalt dat haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven op grond van ras, huidskleur, godsdienst, afstamming of nationale of etnische afkomst strafbaar moeten worden gesteld (zie punt 2.2), en zou andere specifieke gronden bestrijken.

Voor dit initiatief is solide voorbereidend werk verricht, waaronder een externe studie[9], een uitgebreide raadpleging van de Commissie en een groot aantal beschikbare verslagen en studies.

2.1. Institutionele context

De Commissie presenteert dit initiatief op basis van artikel 17, lid 1, VEU[10] en volgens de in artikel 83, lid 1, VWEU bedoelde tweefasenprocedure:

De eerste fase houdt in dat de Raad met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement, bij besluit vaststelt dat haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven worden aangemerkt als een andere vorm van criminaliteit die voldoet aan de criteria van artikel 83, lid 1, VWEU. Dat besluit zal de lijst van de in artikel 83, lid 1, VWEU genoemde vormen van criminaliteit uitbreiden tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven. Dit zal een rechtsgrondslag creëren op basis waarvan het Europees Parlement en de Raad voor deze vorm van criminaliteit bij richtlijnen minimumvoorschriften kunnen vaststellen betreffende de bepaling van strafbare feiten en sancties.

In een tweede fase kan de Commissie voorstellen doen voor richtlijnen tot vaststelling van minimumvoorschriften inzake de definities van en sancties voor van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, die door het Europees Parlement en de Raad volgens de gewone wetgevingsprocedure moeten worden aangenomen.

---

[8] Deze lijst bevat de volgende vormen van criminaliteit: terrorisme, mensenhandel en seksuele uitbuiting van vrouwen en kinderen, illegale drugshandel, illegale wapenhandel, het witwassen van geld, corruptie, de vervalsing van betaalmiddelen, computercriminaliteit en de georganiseerde criminaliteit.

[9] Studie ter ondersteuning van een initiatief van de Commissie om de lijst van EU-misdrijven van artikel 83, lid 1, VWEU uit te breiden tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven (hierna "de ondersteunende studie" genoemd). De ondersteunende studie bevat een gedetailleerd overzicht van de rechtskaders ter bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in alle lidstaten. Zij bevat ook een analyse en samenvatting van de informatie, gegevens en standpunten die in het kader van de raadpleging van de Commissie zijn verzameld.

[10] Artikel 17, lid 1, VEU bepaalt: "De Commissie bevordert het algemeen belang van de Unie en neemt daartoe passende initiatieven".

Dit initiatief heeft betrekking op de eerste fase en doet geen afbreuk aan eventuele acties die in een tweede fase worden ondernomen. Het loopt niet vooruit op de werkingssfeer en de inhoud van de later voor te stellen secundaire wetgeving. Evenzo heeft de vaststelling van de hierboven bedoelde richtlijnen gevolgen voor de door het Handvest beschermde fundamentele vrijheden, met name de vrijheid van meningsuiting, met inbegrip van de pers- en mediavrijheid.

Zodra het besluit van de Raad is vastgesteld, zal de Commissie gebruik maken van haar initiatiefrecht in overeenstemming met de vereisten voor betere regelgeving. De Commissie zal een effectbeoordeling uitvoeren om de verschillende opties voor het definiëren van strafbare feiten en sancties zorgvuldig te beoordelen, alsook de gevolgen daarvan voor de grondrechten, met name voor de vrijheid van meningsuiting en de pers- en mediavrijheid, die een stevige basis vormen voor een democratische samenleving[11].

Om de werkingssfeer en de inhoud van de voor te stellen regels nauwkeurig af te bakenen, zal de Commissie bijzondere aandacht besteden aan de ontwikkelingen op het gebied van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, in het licht van de meest recente gegevens en trends. Een dergelijke zorgvuldige beoordeling van maatschappelijke ontwikkelingen en trends zal bijzonder relevant zijn voor het bepalen van de constitutieve bestanddelen van toekomstige strafbare feiten. Dit houdt onder meer in dat wordt bepaald welke specifieke vormen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven strafbaar moeten worden gesteld aan de hand van de beschermde kenmerken van de betrokken personen en groepen.

Bij de voorbereiding van dergelijke secundaire wetgeving zal de Commissie de lidstaten en het Europees Parlement raadplegen, onder meer over de specifieke kenmerken van nationale wetgevingskaders op het gebied van strafrecht en grondrechten. De Commissie zal ook een brede raadpleging houden van alle belanghebbenden, waarbij het Europees Parlement nauw zal worden betrokken.

2.2. De bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als een prioriteit van de EU

Op EU-niveau bestaat er al een kader voor een krachtige gemeenschappelijke reactie op racistische en xenofobe haatuitingen en haatmisdrijven, namelijk **Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad van 28 november 2008 betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht** (hierna "het kaderbesluit" genoemd)[12]. Het kaderbesluit moet ervoor zorgen dat ernstige uitingen van racisme en vreemdelingenhaat in de hele EU strafbaar worden gesteld met doeltreffende, evenredige en afschrikkende strafrechtelijke sancties. Het verplicht de lidstaten ertoe om haatzaaiende uitlatingen (d.w.z. het publiekelijk aanzetten tot geweld of haat op grond van ras, huidskleur, godsdienst, afstamming dan wel nationale of etnische afkomst) strafbaar te stellen[13] en ervoor te zorgen dat racistische en xenofobe motieven voor andere strafbare feiten dan haatzaaiende uitlatingen hetzij als een verzwarende omstandigheid worden beschouwd, hetzij door de rechter in aanmerking kunnen worden genomen bij de bepaling van de strafmaat.

[11] Zie artikel 52 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.
[12] PB L 328 van 6.12.2008, blz. 55.
[13] Zie artikel 1 van het kaderbesluit.

Via de werkzaamheden van de **Groep op hoog niveau voor de bestrijding van racisme, vreemdelingenhaat en andere vormen van onverdraagzaamheid**[14] biedt de Commissie de lidstaten ondersteuning bij het uitvoeren van het kaderbesluit, teneinde opleiding en capaciteitsopbouw voor rechtshandhaving te ontwikkelen, de registratie van en gegevensverzameling over haatmisdrijven te verbeteren en slachtoffers aan te moedigen haatmisdrijven te melden.

Dit initiatief maakt deel uit van een breder pakket EU-maatregelen voor de bestrijding van illegale haatzaaiende uitlatingen, gewelddadige extremistische ideologieën en terrorisme op het internet, zoals de **EU-gedragscode voor de bestrijding van illegale haatzaaiende uitlatingen op het internet**[15]**,** de **verordening over de aanpak van terroristische online-inhoud**[16] en het **EU-internetforum**[17]**.**

De richtlijn audiovisuele mediadiensten[18] verplicht de lidstaten ervoor te zorgen dat videoplatforms doeltreffende maatregelen nemen, niet alleen tegen de verspreiding van inhoud die een inbreuk vormt op het kaderbesluit, maar ook tegen haatzaaiende uitlatingen op basis van een van de in artikel 21 van het Handvest genoemde gronden. Bovendien voorziet het voorstel van de Commissie voor een **wet inzake digitale diensten**[19] in een ingrijpende hervorming om ervoor te zorgen dat gebruikers online veilig zijn, door middel van verplichtingen om illegale inhoud en systeemrisico's aan te pakken. Daarnaast zal de update van 2022 van de Europese strategie voor een beter internet voor kinderen[20] erop gericht zijn kinderen te beschermen tegen online-bedreigingen, waaronder cyberpesten en haatzaaiende uitlatingen.

Dit initiatief dient ter ondersteuning van het **EU-actieplan tegen racisme 2020-2025**[21] en van de **strategie ter bestrijding van antisemitisme en ter bevordering van het Joodse leven in de EU**[22]. Het zal ook een aanvulling vormen op recente initiatieven ter bevordering van gelijkheid en respect voor diversiteit, zoals de **strategie voor gelijkheid van lhbtiq'ers 2020-2025**[23]. Deze recente initiatieven hebben duidelijk gemaakt dat er op EU-niveau een krachtige

[14] https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/51025

[15] https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combatting-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online_nl

[16] PB L 172 van 17.5.2021, blz. 79-109.

[17] Het EU-internetforum is een door de Commissie geleid en op vrijwilligheid gebaseerd initiatief om samen met de technologiesector en andere belanghebbenden te werken aan de bestrijding van gewelddadige extremistische inhoud online.

[18] Richtlijn (EU) 2018/1808 van het Europees Parlement en de Raad van 14 november 2018 tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten (PB L 303 van 28.11.2018, blz. 69).

[19] Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten (wet inzake digitale diensten) en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG, COM(2020) 825 final, 15.12.2020.

[20] COM(2012) 196 final

[21] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "Een Unie van gelijkheid: EU-actieplan tegen racisme 2020-2025", COM(2020) 565 final, 18.9.2020.

[22] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "EU-strategie ter bestrijding van antisemitisme en ter bevordering van het Joodse leven (2021-2030)"COM(2021) 615 final, 5.10.2021.

[23] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "Een Unie van gelijkheid: strategie voor gelijkheid van lhbtiq'ers 2020-2025", van 12.11.2020, COM(2020) 698 final. In deze strategie werd vastgesteld dat haatzaaiende uitlatingen en

strafrechtelijke reactie moet komen op haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven op **andere gronden dan racisme en vreemdelingenhaat**, met name op grond van geslacht, seksuele geaardheid, leeftijd en handicap[24].

De **strategie voor gendergelijkheid 2020-2025**[25] bevat maatregelen ter bestrijding van gendergerelateerd geweld tegen vrouwen en meisjes, met inbegrip van de noodzaak om specifieke vormen van gendergerelateerd geweld op EU-niveau strafbaar te stellen. Dit initiatief zal een aanvulling vormen op het komende voorstel voor een **richtlijn ter voorkoming en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld**. Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven worden gekenmerkt door onderliggende haat tegen een groep personen, met inbegrip van aanzienlijke gendervooroordelen en haat jegens vrouwen, maar de komende richtlijn zal, binnen de grenzen van de bevoegdheid van de EU, bepaalde specifieke vormen van geweld strafbaar stellen die geen element van haat en met name haat jegens een individu als onderdeel van een groep vereisen. Daarom schept dit initiatief ter uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven een aanvullende rechtsgrondslag voor de aanpak van specifieke vormen van ernstig geweld tegen vrouwen en meisjes, die ook kunnen worden gedefinieerd als misogyne haatuitingen of haatmisdrijven die zijn ingegeven door objectief identificeerbare gendergerelateerde vooroordelen.

Dit initiatief zal ook een aanvulling vormen op de **strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030**[26], de **strategie inzake de rechten van slachtoffers 2020-2025**[27] en de **richtlijn slachtofferrechten**[28]. Het zal ook worden afgestemd op de conclusies van de Raad van maart 2021 over het integreren van de vergrijzing in het overheidsbeleid[29] waarin in herinnering werd gebracht dat leeftijdsdiscriminatie een vaak voorkomend verschijnsel is en dat geweld tegen ouderen een opkomend probleem is.

Het Europees Parlement heeft in september 2021 ook een wetgevingsresolutie aangenomen waarin de Commissie werd verzocht een wetgevingsvoorstel in te dienen om gendergerelateerd geweld aan te merken als nieuwe vorm van criminaliteit in de zin van artikel 83, lid 1, VWEU[30]. Dit initiatief is, samen met het komende wetgevingsvoorstel ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, bedoeld om tegemoet te komen aan het verzoek van het Europees Parlement.

---

haatmisdrijven ten aanzien van lhbtiq'ers; — lesbische, homoseksuele, biseksuele, trans-, niet-binaire, interseksuele en queer personen — strafbaar moeten worden gesteld.

[24] Deze beschermde kenmerken behoren tot de gronden van artikel 19, lid 1, VWEU, dat verwijst naar maatregelen ter bestrijding van discriminatie "op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid".

[25] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "Een Unie van gelijkheid: strategie voor gendergelijkheid 2020-2025", van 5.3.2020, COM(2020) 152 final.

[26] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "Unie van gelijkheid: Strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030", 3.3.2021, COM(2021) 101 final.

[27] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "EU-strategie inzake de rechten van slachtoffers (2020-2025)", COM(2020) 258 final, 24.6.2020.

[28] PB L 315 van 14.11.2012, blz. 57-73.

[29] 6976/21, SOC 142, 12 maart 2021

[30] Resolutie van het Europees Parlement van 16 september 2021 met aanbevelingen aan de Commissie betreffende het aanmerken van gendergerelateerd geweld als een nieuwe vorm van criminaliteit als bedoeld in artikel 83, lid 1, VWEU (2021/2035(INL)).

3. De noodzaak om de lijst van EU-misdrijven uit te breiden tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven

Op grond van artikel 83, lid 1, VWEU kan de Raad, afhankelijk van de **ontwikkelingen in de criminaliteit** andere vormen van criminaliteit aanwijzen, mits zij aan bepaalde criteria voldoen. Het moet met name om een vorm van **bijzonder zware** criminaliteit gaan, met een **grensoverschrijdende dimensie** die voortvloeit **uit de aard of de gevolgen** van deze strafbare feiten of uit een **bijzondere noodzaak om deze op gemeenschappelijke basis te bestrijden**.

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de beoordeling door de Commissie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in het licht van de criteria van artikel 83, lid 1, VWEU.

3.1. Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als een vorm van criminaliteit

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven worden op internationaal niveau erkend als een vorm van criminaliteit[31].

In zijn aanbeveling van 1997[32] had de Raad van Europa haatzaaiende uitlatingen reeds beschouwd als aansporing tot haat ten aanzien van personen of groepen die door bepaalde beschermde kenmerken worden gekarakteriseerd[33]. Volgens de aanbeveling van de Europese Commissie tegen Racisme en Onverdraagzaamheid ("ECRI") van de Raad van Europa van 2015 wordt onder haatzaaiende uitlatingen verstaan: *het in welke vorm ook verdedigen of bevorderen van, dan wel aansporen tot laster, haat of kwaadsprekerij jegens een persoon of groep personen, alsmede elke vorm van intimidatie, belediging, negatieve stereotypering, stigmatisering of bedreiging ten aanzien van die persoon of groep personen en de rechtvaardiging van alle voorgaande uitdrukkingsvormen, op grond van ras, huidskleur, afstamming, nationale of etnische afkomst, leeftijd, handicap, taal, godsdienst of overtuiging, geslacht, gender, genderidentiteit, seksuele geaardheid of andere persoonlijke kenmerken of status*[34]. De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa ("OVSE") verwijst naar haatmisdrijven als *strafbare feiten die zijn gepleegd met motieven ingegeven door vooroordelen ten aanzien van een bepaalde groep in de samenleving*[35].

---

[31] Zie bijvoorbeeld: Algemene beleidsaanbeveling nr.15 over de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen die de Europese Commissie tegen Racisme en Onverdraagzaamheid ("ECRI") van de Raad van Europa in december 2015 heeft uitgebracht, de strategie en het actieplan van de Verenigde Naties van mei 2019, artikel 20 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en Besluit nr.9/09 over de bestrijding van haatmisdrijven van het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten ("ODHIR") van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa ("OVSE"), Ministeriële Raad, MC(17) Journal nr. 2, Agenda item 8, 2 december 2009.

[32] Aanbeveling R (97) 20 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa aan de lidstaten over haatzaaiende uitlatingen.

[33] In de werkingssfeer van de aanbeveling is bepaald dat onder de term haatzaaiende uitlatingen wordt verstaan: alle uitdrukkingsvormen die rassenhaat, vreemdelingenhaat, antisemitisme of andere vormen van haat die op onverdraagzaamheid zijn gebaseerd, verspreiden, bevorderen, rechtvaardigen of daartoe aansporen, met inbegrip van: onverdraagzaamheid die voortspruit uit agressief nationalisme en etnocentrisme, discriminatie en vijandigheid jegens minderheden, immigranten en nakomelingen daarvan.

[34] ECRI, Algemene beleidsaanbeveling nr.15 over de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen, blz. 3.

[35] Dit is de operationele definitie die de OVSE hanteert in haar verslagen over racistische en xenofobe haatmisdrijven (2021), gendergerelateerde haatmisdrijven (2021), antisemitische haatmisdrijven (2019), anti-islamitische haatmisdrijven (2018), op basis van Besluit nr. 9/09 van de Ministeriële Raad van de OVSE van 2 december 2009 over de bestrijding van haatmisdrijven, waarover alle OVSE-lidstaten, waaronder alle EU-

Het EU-recht voorziet weliswaar niet in een wettelijke definitie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als zodanig, maar het **kaderbesluit** bevat strafrechtelijke definities van de ernstigste vormen van racisme en vreemdelingenhaat. In het kaderbesluit worden haatzaaiende uitlatingen gedefinieerd als het publiekelijk aanzetten tot geweld of haat jegens een groep personen die een beschermd kenmerk deelt, of een lid van die groep[36]. Onder haatmisdrijven in de zin van het kaderbesluit[37] wordt verstaan: elk strafbaar feit[38] (basismisdrijf), met uitzondering van haatzaaiende uitlatingen, dat is gepleegd met racistische of xenofobe motieven (door vooroordelen ingegeven motieven).

Zowel bij haatzaaiende uitlatingen als bij haatmisdrijven zijn het **door vooroordelen ingegeven motieven** die de dader tot handelen aanzetten. De geviseerde personen worden geselecteerd op basis van hun werkelijke of vermeende connectie, verbondenheid of band met, steun aan of lidmaatschap van een gemeenschap of groep die een beschermd kenmerk deelt[39]. Dit zijn "identitaire" handelingen of handelingen "met een boodschap", aangezien de boodschap die wordt overgebracht — met name dat de slachtoffers niet tot de samenleving behoren — niet alleen gericht is tot het slachtoffer, maar ook tot zijn gemeenschap of groep[40]. Daarom is het motief van de dader van essentieel belang om deze misdrijven te onderscheiden van andere misdrijven en om vast te stellen dat het om zwaardere misdrijven gaat in het licht van de specifieke gevolgen van deze misdrijven voor het individuele slachtoffer, de gemeenschappen en de samenleving in het algemeen[41].

Haat is een intrinsiek kenmerk van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven. Haat leidt tot een aantasting van en een bedreiging voor de menselijke waardigheid van een persoon of groep. Haat ontkent de gelijkwaardigheid van de betrokkenen als leden van de samenleving[42], met inbegrip van hun recht deel te nemen aan het politieke en sociale leven, dat een fundamenteel beginsel is waarop de EU is gegrondvest. Inzicht in de rol van haat tegen mensen met beschermde kenmerken is van fundamenteel belang voor hun erkenning, en voor de vervolging en bestraffing van dergelijke feiten binnen de strafrechtstelsels.

Gezien het bijzondere kenmerk van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, namelijk haat gericht tegen personen of groepen die beschermde kenmerken delen (of als zodanig worden gepercipieerd), kunnen haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven worden beschouwd als een "vorm van criminaliteit" in de zin van artikel 83, lid 1, VWEU.

---

lidstaten, bij consensus overeenstemming hebben bereikt. Het concept achter die definitie en de praktische implicaties ervan worden nader toegelicht in OVSE ODHIR "Hate Crime Laws A Practical Guide" (2009), blz. 16.

[36] Artikel 1, lid 1, punt a), van het kaderbesluit verplicht de lidstaten tot het strafbaar stellen van *"het publiekelijk aanzetten tot geweld of haat jegens een groep personen, of een lid van die groep, die op basis van ras, huidskleur, godsdienst, afstamming, dan wel nationale of etnische afkomst wordt gedefinieerd."*

[37] Zie artikel 4: *"De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat racistische en xenofobe motieven voor andere dan in de artikelen 1 en 2 bedoelde delicten als een verzwarende omstandigheid worden beschouwd, dan wel dat die motieven door de rechter in aanmerking kunnen worden genomen bij de bepaling van de strafmaat."*

[38] Zoals misdrijven tegen het leven, de fysieke integriteit of eigendom van een persoon.

[39] Zie de ondersteunende studie, punt 2.4.2.

[40] OVSE/ODIHR "Hate Crime Laws, A Practical Guide"

[41] Zie de leidraad voor de praktische toepassing van Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht.

[42] OVSE/ODIHR "Hate Crime Laws, A Practical Guide"

Net als bij andere EU-misdrijven met een gemeenschappelijk kenmerk, zoals georganiseerde misdaad of terrorisme, wordt ook hier een bredere groep misdrijven samengebracht, met name rond haat tegen mensen met beschermde kenmerken. De centrale en gemeenschappelijke doelstelling van het strafbaar stellen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven is het bestrijden van haat, dat deze twee categorieën strafbare feiten binnen één "vorm van criminaliteit" samenbrengt. De toevoeging van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als een vorm van criminaliteit zou de Commissie in staat stellen om in een tweede fase secundaire wetgeving voor te stellen die specifiek betrekking heeft op gerelateerde maatschappelijke ontwikkelingen en problemen naarmate deze zich voordoen en zich in de toekomst ontwikkelen.

3.2. Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als een vorm van bijzonder zware criminaliteit

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven zijn bijzonder ernstige misdrijven vanwege hun schadelijke gevolgen voor de geviseerde personen en voor de samenleving in haar geheel, die de grondslagen van de EU ondermijnen.

3.2.1. De gevolgen voor gemeenschappelijke waarden

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven ondermijnen de gemeenschappelijke waarden en grondrechten van de EU, die zijn vastgelegd in de artikelen 2 en 6 VEU en in het Handvest.

De bijzondere ernst van dergelijke gedragingen is, gezien de gevolgen ervan voor de waarden en de grondrechten, consequent door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: "EHRM") in zijn rechtspraak erkend. Het EHRM oordeelde dat wanneer handelingen die ernstige strafbare feiten vormen, gericht zijn tegen de lichamelijke of geestelijke integriteit van een persoon, alleen doeltreffende strafrechtelijke mechanismen een adequate bescherming kunnen waarborgen en als afschrikwekkende factor kunnen dienen. Het EHRM was met name van oordeel dat strafrechtelijke maatregelen nodig zijn met betrekking tot directe verbale aanvallen en fysieke bedreigingen die zijn ingegeven door discriminerende houdingen[43].

Het EHRM erkende dat verdraagzaamheid en eerbied voor de gelijke waardigheid van alle mensen de grondslagen vormen van een democratische, pluralistische samenleving en oordeelde dat het in bepaalde democratische samenlevingen nodig kan zijn alle uitdrukkingsvormen die door onverdraagzaamheid ingegeven haat verspreiden, aanwakkeren, bevorderen of rechtvaardigen, te bestraffen of zelfs te voorkomen[44]. Voorts wees het EHRM erop dat strafrechtelijke sancties tegen personen die verantwoordelijk zijn voor de ernstigste uitingen van haat, die anderen aanzetten tot geweld, ook kunnen worden ingeroepen als laatste redmiddel. Om deze redenen heeft het EHRM in zijn rechtspraak consequent erkend dat het recht op vrijheid van meningsuiting niet in de weg staat aan strafrechtelijke reacties op bepaalde vormen van haatzaaiende uitlatingen[45].

3.2.2. Schadelijke gevolgen voor de individuele slachtoffers en hun gemeenschappen

[43] EHRM, arrest van 14.1.2020, *Beizaras en Levickas/Litouwen*, punt 111 en de aldaar aangehaalde rechtspraak.
[44] EHRM, arrest van 6.7.2006, *Erbakan/Turkije*, punt 56.
[45] EHRM, uitspraak van 24.6.2003, *Garaudy/Frankrijk*, punt 1; uitspraak van 13.11.2003, *Gündüz/Turkije*, punt 37; uitspraak van 16.11.2004, *Norwood/Verenigd Koninkrijk*; arrest van 10.7.2008, *Soulas e.a./Frankrijk*, punt 47; arrest van 9.2.2012, *Vejdeland e.a./Zweden*, punt 59.

De bijzondere ernst van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven blijkt uit de schade die zij toebrengen aan de individuele slachtoffers, aan bredere gemeenschappen en aan de samenleving als geheel.

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven schenden het grondrecht van slachtoffers op waardigheid en gelijkheid. Zij hebben ernstige en vaak langdurige gevolgen voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid en het welzijn van slachtoffers.

Slachtoffers van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven zijn het doelwit vanwege hun vastliggende, onveranderlijke kenmerken of vanwege een kenmerk dat de kern vormt van hun identiteit[46]. Als gevolg daarvan voelen zij zich wegens hun identiteit minderwaardig, ongewenst, verguisd en geminacht in de samenleving. Naast de schadelijke lichamelijke gevolgen voor de gezondheid is het niveau van geestelijk letsel (zoals een gevoel van ontering en vernedering) als gevolg van haatdaden in feite vaak groter dan de lichamelijke schade die het gevolg is van het geweld zelf[47]. Slachtoffers van haatmisdrijven kunnen symptomen van ernstige trauma's ervaren, zoals depressie, wantrouwen van anderen, zelfschuld en een diepgaand gevoel van isolement. Deze ervaringen maken haatmisdrijven anders dan andere vormen van criminaliteit. Bovendien geven veel slachtoffers van haatmisdrijven zichzelf de schuld en hebben zij te maken met een gebrek aan vertrouwen[48].

Meer in het algemeen zijn slachtoffers van haatmisdrijven ook gedwongen te leven met de angst voor herhaalde victimisatie en worden meer kwetsbare groepen, zoals ouderen, kinderen en personen met een lichamelijke of geestelijke handicap, steeds kwetsbaarder als doelwitten van haatzaaiende uitlatingen wanneer zij in hun dagelijkse leven afhankelijk zijn van onlinecommunicatie. Slachtoffers van haatzaaiende uitlatingen worden ook blootgesteld aan politieke en sociale uitsluiting die hen ervan weerhoudt toegang te krijgen tot medische zorg en andere essentiële diensten[49]. Bovendien lopen slachtoffers die haatervaringen melden, vaak het risico van secundaire victimisatie[50], wat het slachtoffer extra schade kan berokkenen. Voor minderjarige slachtoffers kunnen haatzaaiende uitlatingen hun persoonlijke ontwikkeling op lange termijn ernstig schaden.

Door haat ingegeven misdrijven sturen boodschappen van afwijzing en minachting van hele groepen en gemeenschappen en de personen die deze groepen en gemeenschappen vormen, ervaren angst en zijn bang voor toekomstige aanvallen[51]. Het is belangrijk te wijzen op het

[46] Beleidsondersteunende afdeling Rechten van de burger en Constitutionele Zaken, directoraat-generaal Intern Beleid, Europees Parlement, "Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of offline content regulation approaches" (juli 2020), blz. 23 .

[47] Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten ("FRA"), "Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights" (2012), blz. 20. Layla Okhai, "How hate crime impacts mental health" (Diverse Minds, 2018).

[48] Zie de ondersteunende studie, punten 4.2.3, 4.3.3 en 5.2.3.

[49] Guidance Note on Addressing and Countering COVID-19 related Hate Speech, Verenigde Naties, 11 mei 2020.

[50] Victimisatie die geen rechtstreeks gevolg is van een misdrijf, maar tot stand komt door de wijze waarop het slachtoffer wordt behandeld door de politie en het strafrechtsysteem. Zie de ondersteunende studie, punten 4.2.3, 4.3.3 en 5.2.3.

[51] OVSE/ODIHR, "Understanding the Needs of Hate Crime Victims" (2020), blz. 13. Zo vermijden een aanzienlijk aantal lesbiennes, homoseksuelen en biseksuelen bepaalde plaatsen of locaties uit angst voor aanvallen, bedreigingen of intimidatie. Evenzo gaf 37-41 % van de transseksuele en interseksuele respondenten

potentieel van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven om weerklank te vinden bij de volgers van de dader, die de angst en intimidatie verder kunnen verspreiden. En zo wordt een patroon van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in stand gehouden dat gericht is op andere personen die worden beschouwd als personen die soortgelijke beschermde kenmerken hebben of die met het slachtoffer verbonden zijn[52].

3.2.3. Schadelijke gevolgen voor de samenleving als geheel

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven hebben ook een sterke maatschappelijke dimensie. Zij vormen een bedreiging voor democratische waarden, sociale stabiliteit en vrede[53], verergeren sociale verdeeldheid, hollen de sociale cohesie uit en veroorzaken vergeldingsmaatregelen, die leiden tot geweld en tegengeweld[54]. Het klimaat van conflicten, angst, polarisatie en radicalisering als gevolg van door haat ingegeven handelingen werd ook bevestigd door de respondenten van de gerichte raadpleging van de Commissie.

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven hebben schadelijke gevolgen voor de grondrechten, met name voor de menselijke waardigheid, gelijkheid en vrijheid van meningsuiting. Het verlammend effect ervan op de vrijheid van meningsuiting kan ertoe leiden dat gebruikers van sociale media afzien van publieke debatten vanwege haatzaaiende inhoud die zij te zien krijgen[55]. Haat vergiftigt ook de politieke dialoog en heeft gevolgen voor de bereidheid van burgers om deel te nemen aan de politiek en om officiële functies met publieke zichtbaarheid uit te oefenen, zoals leden van het parlement, burgemeesters en politici[56]. Wat vrouwen in het openbare leven betreft, bleek uit een enquête onder 123 Europese vrouwelijke parlementsleden dat 46,9 % van de ondervraagden melding maakte van doodsbedreigingen of bedreigingen van verkrachting of slagen, en dat 58,2 % het doelwit was geweest van seksistische aanvallen op sociale netwerken op het internet[57].

Journalisten zijn vaak het slachtoffer[58] van haatzaaiende uitlatingen op sociale media en kunnen daardoor aarzelen om deel te nemen aan een publiek debat of bepaalde onderwerpen aan te pakken[59]. Hoewel haatzaaiende uitlatingen en bedreigingen gericht zijn tegen alle

---

aan dat zij "dikwijls" of "altijd" bepaalde plaatsen of locaties om dezelfde reden vermijden. FRA (2020), EU-LGBTI II: A long way to go for LGBTI equality, blz. 47.

[52] Zie FRA, "Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights" (2012), blz. 19.

[53] Zie het actieplan van de Verenigde Naties inzake haatuitingen, mei 2019; Europese Commissie tegen Racisme en Onverdraagzaamheid (Raad van Europa).

[54]Zie de studie in opdracht van de beleidsondersteunende afdeling Rechten van de burger en Constitutionele Zaken van het Europees Parlement "Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches", juli 2020; OVSE/ODIHR, "Hate crime laws-A practical guide", 2009.

[55] Uit een Noorse studie blijkt dat een op de vijf gebruikers van sociale media (19 %) geen publieke debatten voert vanwege haatzaaiende inhoud die zij te zien krijgen. Dit percentage stijgt tot 36 % onder gebruikers die tot minderheidsgroepen behoren.

[56]Studie in opdracht van de beleidsondersteunende afdeling Rechten van de burger en Constitutionele Zaken van het Europees Parlement "Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches", juli 2020;

[57] https://www.ipu.org/resources/publications/issue-briefs/2018-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-in-parliaments-in-europe; Zie ook https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/03/online-violence-against-women-chapter-2/#topanchor

[58] Zie de Aanbeveling van de Commissie over het waarborgen van de bescherming, de veiligheid en de weerbaarheid van journalisten en andere mediaprofessionals in de Europese Unie, C(2021) 6650 final, 16.9.2021.

[59] Uit Eurobarometer 452 van 2016 is gebleken dat driekwart van de journalisten haatzaaiende uitlatingen op sociale media heeft ervaren, en dat de helft van hen daardoor aarzelt om deel te nemen aan het publieke debat.

journalisten, blijkt uit statistieken dat vrouwelijke journalisten meer worden bedreigd dan hun mannelijke tegenhangers, met name in de vorm van online intimidatie, bedreigingen van verkrachting en moord en het aanzetten tot haat op grond van gender[60]. Deze aanvallen zijn soms het resultaat van georkestreerde campagnes die erop gericht zijn vrouwelijke journalisten in diskrediet te brengen of het zwijgen op te leggen.

Haatzaaiende uitlatingen kunnen niet alleen tot conflicten leiden, maar ook tot haatmisdrijven[61]. Er zijn aanwijzingen voor het bestaan van een "piramide van haat"[62] of "schadeladder", met aan de basis door vooroordelen ingegeven handelingen (bv. pesterijen, spot, dehumanisering) en discriminatie (bv. economisch, politiek), en hogerop geweld met door vooroordelen ingegeven motieven, zoals moord, verkrachting, aanranding, terrorisme, gewelddadig extremisme en zelfs genocide[63]. Uit onderzoek blijkt dat er een verband bestaat tussen gerichte, discriminerende tweets die in een stad worden verzonden en het grote aantal haatmisdrijven in die stad[64]. De Verenigde Naties ("VN") wijzen erop dat het aanzetten tot geweld dat gericht is tegen gemeenschappen of personen op basis van hun identiteit, kan bijdragen tot het mogelijk maken of voorbereiden van gruweldaden, en zowel een waarschuwingssignaal is als een vroegtijdige indicator van het risico van deze misdrijven[65].

Uit onderzoek blijkt ook dat haatzaaiende uitlatingen op sociale media leiden tot meer misdrijven tegen minderheden in de fysieke wereld[66]. Haatzaaiende uitlatingen op het internet hebben geleid tot een toename van het geweld tegen vluchtelingen en immigranten, etnische en religieuze minderheden en lhbtiq'ers[67]. Blootgesteld worden aan of het doelwit zijn van haatzaaiende uitlatingen kan ook bijdragen aan het proces van radicalisering en gewelddadig extremisme. Dit kan online en offline tot uitdrukking worden gebracht via uitlatingen en propaganda, maar kan ook leiden tot gewelddadige extremistische of terroristische aanslagen. Dit kan ontwrichtende en fatale gevolgen hebben voor de samenleving[68].

De Raad van Europa herinnerde eraan dat het internet een nieuwe dimensie heeft gegeven aan seksistische haatzaaiende uitlatingen, en heeft benadrukt dat seksistische haatzaaiende uitlatingen kunnen escaleren of aanzetten tot openlijk beledigende en bedreigende handelingen, waaronder seksueel misbruik of seksueel geweld, mogelijk dodelijk handelen of zelfbeschadiging[69]. De opkomst van onlinegroepen en -gemeenschappen, zoals Manosphere[70]

---

[60] Bureau van de Hoge Commissaris voor de mensenrechten, Verklaring van de speciale VN-rapporteur inzake geweld tegen vrouwen en de oorzaken en gevolgen ervan.
[61] Raad van Europa, Europese Commissie tegen racisme en onverdraagzaamheid
[62] Zie Anti-defamation league, 2018.
[63] Zie het onderzoeksrapport dat is gepubliceerd in het kader van het Selma-project (Social and Emotional Learning for Mutual Awareness) van het European Schoolnet, blz. 33.
[64] Zie de ondersteunende studie, punt 4.2.3.
[65] Verenigde Naties, Actieplan voor religieuze leiders en actoren ter voorkoming en bestrijding van oproepen tot geweld die tot gruweldaden kunnen leiden, juli 2017.
[66] Zo bleek uit een studie van het HateLab-project van de Universiteit van Cardiff dat, toen het aantal "haattweets" op één locatie toenam, hetzelfde gold voor het aantal raciaal en religieus verzwaarde misdrijven — waaronder geweld, intimidatie en vernieling.
[67] Resolutie van het Europees Parlement van 25 oktober 2018 over de opkomst van neofascistisch geweld in Europa (2018/2869(RSP)).
[68] Zie ook "Hate Speech and Radicalisation Online", OCCI Research Report, Johannes Baldauf, Julia Ebner en Jakob Guhl (Eds.), 2019.
[69] Aanbeveling CM/Rec(2019)1 van het Comité van Ministers aan de lidstaten over het voorkomen en bestrijden van seksisme, 27 maart 2019, blz. 9.

en Incel[71], die voorzien in aanvullende internationale fora om misogynie en vijandigheid jegens vrouwen te bevorderen en te verspreiden, zijn in dit verband bijzonder zorgwekkend[72].

3.2.4. Schaal waarop haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven plaatsvinden

Een op de 10 (11 %) lhbtiq-respondenten van een enquête van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten ("FRA") gaf aan fysiek of seksueel te zijn aangevallen omdat zij lhbtiq waren (waarbij trans- en interseksuele respondenten in de betrokken periode vaker fysiek of seksueel werden aangevallen: respectievelijk 17 % en 22 %) en 51 % van de respondenten van 15-17 jaar meldde geïntimideerd te zijn op school[73].

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven tegen personen van Aziatische afkomst, met name Chinezen, of personen met vermeende Aziatische afkomst, zijn tijdens de COVID-19-pandemie[74] toegenomen, waaronder racistische aanvallen en slagen, gewelddadig pesten, bedreigingen en racistisch misbruik[75]. Uit een enquête van het FRA blijkt dat Roma-respondenten en respondenten met een achtergrond bezuiden de Sahara of in Noord-Afrika vaker te maken krijgen met discriminatie, intimidatie en geweld op grond van haat[76].

Volgens een enquête van het FRA van 2018 over antisemitisme vreest 40 % van de Joden in de EU fysiek te worden aangevallen[77]. Uit een enquête van het FRA van 2017 naar minderheden en discriminatie[78] in de EU blijkt dat 27 % van de moslims in de afgelopen 12 maanden incidenten van door haat gemotiveerde intimidatie heeft ondervonden, terwijl dit percentage hoger is (31 %) bij moslimvrouwen die de hoofddoek in het openbaar dragen.

Vrouwen, en met name jonge vrouwen, zijn het doelwit van gendergerelateerde haatzaaiende uitlatingen, online of offline[79]. Volgens een wereldwijde enquête van 2020 had 52 % van de jonge vrouwen en meisjes te maken met online geweld, waaronder bedreigingen[80].

Daarnaast is er ook de situatie van personen die leven met twee of meer beschermde kenmerken, zoals vrouwen met een donkere huidskleur, die 84 % meer kans hebben dan blanke vrouwen om in beledigende of problematische tweets te worden genoemd[81].

---

[70] Online forum tegen feminisme, waar mannen samenkomen om met een pro-mannelijke focus te discussiëren over gender, gelijkheid en mannelijkheid, voetnoot 59, Centre for Digital Youth Care, "The Angry Internet: A threat to gender equality, democracy & wellbeing" (2020).

[71] Een beweging/gemeenschap die vooral de afgelopen jaren bekend is geworden; "the INvoluntary CElibate men blame their misfortune on women, sexually greedy men and society", Centre for Digital Youth Care, "The Angry Internet: A threat to gender equality, democracy & wellbeing" (2020).

[72] Centre for Digital Youth Care, 'The Angry Internet: A threat to gender equality, democracy & wellbeing" (2020).

[73] FRA, EU LGBTI Survey II (2020).

[74] Raad van Europa, ECRI, Annual Report on ECRI's activities, maart 2021; Human Rights Watch, 'Covid-19 Fueling Anti-Asian Racism and Xenophobia Worldwide', 2020.

[75] Human Rights Watch, "Covid-19 Fueling Anti-Asian Racism and Xenophobia Worldwide", 2020.

[76] FRA, "EU-MIDIS II: Second European Union Minorities and Discrimination Survey" (2017).

[77] FRA, "Experiences and perceptions of antisemitism - Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU", 10 december 2018.

[78] FRA, Second European Union Minorities and Discrimination Survey, 21 september 2017.

[79] Raad van Europa, "Combating sexist hate speech"

[80] Zie de enquête die is uitgevoerd door de World Wide Web Foundation & World Association of Girl Guides and Girls Scouts met gebruikmaking van het U-reportplatform van Unicef, februari 2020.

[81] Amnesty International, "Troll Patrol Findings: Using Crowdsourcing, Data Science & Machine Learning to Measure Violence and Abuse against Women on Twitter", 2018.

De VN hebben hun bezorgdheid geuit over haatzaaiende uitlatingen tegen ouderen, die in het publiek debat en op sociale media zijn ontstaan als uitingen van intergenerationele wrevel[82]. Personen met een handicap lopen meer risico om het slachtoffer te worden van geweldmisdrijven, waaronder haatmisdrijven, of om met haatzaaiende uitlatingen te worden geconfronteerd dan andere personen[83]. Uit de reacties op de raadpleging van de Commissie bleek dat in sommige landen 21 % van de haatmisdrijven die aan de autoriteiten zijn gemeld, worden gepleegd tegen personen met een handicap[84]. In het algemeen worden slachtoffers geviseerd louter omdat zij een handicap hebben, als dusdanig worden gepercipieerd of in verband worden gebracht met een persoon met een handicap[85]. Bovendien is de Wereldgezondheidsorganisatie van mening dat het misbruik van ouderen waarschijnlijk een steeds groter probleem zal worden als gevolg van de vergrijzing[86].

Deze cijfers geven slechts het topje van de ijsberg weer omdat niet alle feiten worden gemeld en geregistreerd[87] en wegens niet-vergelijkbare methoden voor het verzamelen van gegevens[88]. Uit bronnen[89] blijkt bijvoorbeeld dat 88 % van de door haat ingegeven fysieke aanvallen op Roma niet werd gemeld en dat 79 % van de Joodse mensen die te maken kregen met antisemitische intimidatie, de ernstigste incidenten niet meldde aan de politie of enige andere organisatie. En slechts één op de vijf (21 %) gevallen van fysiek of seksueel geweld tegen lhbtiq'ers werd gemeld[90]. Leeftijd is een voorbeeld van het feit dat het gebrek aan erkenning als grond voor haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven en het ontbreken van sancties voor daaraan gerelateerde misdrijven leiden tot minder meldingen en een gebrek aan informatie over de omvang van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven tegen ouderen[91]. Het AGE-platform[92] betreurt met name deze realiteit, die verborgen blijft ondanks de zorgwekkende prevalentie in heel Europa, en wijst erop dat de onzichtbaarheid en het gebrek aan bescherming van oudere slachtoffers wordt vergroot door het gebrek aan bewustzijn van leeftijd als grond voor haatmisdrijven.

3.2.5. Strafrechtelijke respons in de lidstaten

De ernst van de hierboven beschreven gevolgen heeft ertoe geleid dat de lidstaten bepaalde vormen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven strafbaar hebben gesteld. De strafbaarstelling van deze gedragingen geeft een signaal van een specifieke maatschappelijke afkeuring. Het is een indicatie van de specifieke ernst en het specifieke gevaar van deze gedragingen, die bijzonder schadelijk zijn voor de grondrechten.

---

[82] Beleidsnota van de VN: "The Impact of COVID-19 on older persons", mei 2020.
[83] FRA, "Equal protection for all victims of hate crime. The case of people with disabilities", maart 2015.
[84] Zie de ondersteunende studie, bijlage VII.
[85] FRA, "Equal protection for all victims of hate crime. The case of people with disabilities", maart 2015, blz. 2.
[86] Wereldgezondheidsorganisatie, "Elder Abuse", 2021.
[87] Zie ook OVSE/ODHIR waar het stelt dat het onvoldoende melden van haatmisdrijven betekent dat slachtoffers en hun behoeften te vaak onzichtbaar blijven, 16 november 2020.
[88] Volgens de ondersteunende studie bleek op basis van de raadpleging van belanghebbenden dat de meeste belanghebbenden van mening waren dat in hun lidstaten niet alle incidenten van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in hun lidstaten werden gemeld.
[89] Zie de FRA-enquête "Roma and Travellers in Six Countries", 2020, en de FRA-enquête "'Experiences and perceptions of antisemitism - Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU", 2018.
[90] FRA, EU-LGBTI II, 'A long way to go for LGBTI equality', blz. 38 en 46.
[91] Zie de ondersteunende studie, punt 4.2.3.
[92] AGE Platform Europe is een Europees netwerk van non-profitorganisaties van en voor mensen van 50 jaar en ouder; zie het antwoord van AGE Platform Europe op de raadpleging van de Commissie.

Als gevolg van de omzetting van het kaderbesluit in nationaal recht worden **haatzaaiende uitlatingen** op grond van ras, huidskleur, godsdienst, afstamming, dan wel nationale of etnische afkomst in alle lidstaten strafbaar gesteld[93]. Bovendien hebben de lidstaten haatzaaiende uitlatingen ook uitdrukkelijk strafbaar gesteld voor andere beschermde kenmerken: in 20 lidstaten zijn haatzaaiende uitlatingen op grond van seksuele geaardheid strafbaar[94] en in 17 lidstaten op grond van geslacht/gender[95]. Daarnaast stellen 14 lidstaten haatzaaiende uitlatingen op grond van handicap strafbaar[96] en 6 lidstaten op grond van leeftijd[97]. Bovendien hebben 8 lidstaten[98] (alternatief of aanvullend) haatzaaiende uitlatingen strafbaar gesteld zonder de beschermde kenmerken van de groepen te definiëren en de strafbaarstelling van haatzaaiende uitlatingen open te laten, met het doel alle minderheidsgroepen of delen van de bevolking te beschermen[99].

Ook **haatmisdrijven** worden in de lidstaten op grote schaal strafbaar gesteld, hetzij als een op zichzelf staand specifiek strafbaar feit, hetzij als een algemene verzwarende omstandigheid voor alle misdrijven die zijn gepleegd met door vooroordelen ingegeven motieven. Naast de strafbaarstelling van haatmisdrijven op grond van ras, huidskleur, godsdienst, afstamming of nationale of etnische afkomst als gevolg van de omzetting van het kaderbesluit in nationaal recht, stellen 19 lidstaten haatmisdrijven op grond van seksuele geaardheid strafbaar[100] en doen 17 lidstaten dat op grond van geslacht/gender[101]. Daarnaast stellen 13 lidstaten haatmisdrijven op grond van handicap strafbaar[102] en doen 10 lidstaten dat op grond van leeftijd[103]. Bovendien staan 15 lidstaten[104] de nationale rechtbanken toe om bij het bepalen van de strafrechtelijke sanctie rekening te houden met de motivatie van de dader voor een misdrijf, als alternatief voor of als aanvulling op een op zichzelf staand strafbaar feit met betrekking tot haatmisdrijven. Sommige lidstaten hebben de beschermde kenmerken ook ongedefinieerd gelaten om haatmisdrijven op basis van welke vorm van onverdraagzaamheid dan ook te kunnen omvatten.

3.3. De grensoverschrijdende dimensie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven

[93] Dit zijn de hierboven genoemde, in het kaderbesluit vastgestelde gronden; zie ook de ondersteunende studie, punten 4.2.1 en 4.3.1. De omzetting is echter niet altijd correct of volledig geweest. Daarom heeft de Commissie tegen sommige lidstaten inbreukprocedures ingeleid.
[94] BE, DK, EE, IE, EL, ES, FR, HR, CY, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PT, SI, SK, FI, SE.
[95] Van die groep verwijzen 14 lidstaten (BE, EE, ES, FR, HR, CY, LV, LT, LU, MT, NL, AT, PT, en SI) specifiek naar de grond van geslacht/gender, en verwijzen 10 lidstaten (EL, ES, FR, HR, CY, LU, HU, MT, PT, SE) (alternatief of aanvullend) naar de grond van genderidentiteit en 2 lidstaten (BE en EL) naar de grond van geslachtskenmerken.
[96] BE, EL, ES, FR, HR, LV, LT, LU, HU, NL, AT, PT, SI, FI.
[97] BE, ES, LV, LT, LU, AT.
[98] CZ, DE, HR, LV, HU, RO, SI, FI.
[99] Zo worden in het Duitse recht haatzaaiende uitlatingen tegen groepen die specifieke kenmerken gemeen hebben, zoals raciale of religieuze groepen, strafbaar gesteld, maar ook die "tegen delen van de bevolking".
[100] BE, DK, EL, ES, FR, HR, CY, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PT, RO, SI, SK, FI, SE. Het is belangrijk op te merken dat sommige lidstaten alleen specifieke strafbare feiten met betrekking tot seksuele geaardheid strafbaar stellen.
[101] Van die groep verwijzen 13 lidstaten (BE, ES, FR, CY, LT, LU, MT, AT, PT, RO, SI, SK, FI) specifiek naar de grond van geslacht/gender, en verwijzen 11 lidstaten (BE, EL, ES, FR, HR, CY, LU, HU, MT, PT, SE) (alternatief of aanvullend) naar de grond van genderidentiteit en 4 lidstaten (BE, EL, FR, MT) naar de grond van geslachtskenmerken.
[102] BE, EL, ES, FR, HR, LT, LU, HU, MT, NL, AT, RO, FI.
[103] BE, ES, FR, HR, LT, LU, MT, AT, RO, FI.
[104] BG, CZ, DK, DE, EE, HR, LV, HU, AT, PL, PT, RO, SI, FI, SE.

De grensoverschrijdende dimensie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven blijkt uit de **aard en de impact** van deze verschijnselen en uit het bestaan van een **bijzondere noodzaak om deze op gemeenschappelijke basis te bestrijden**.

Dat is evident voor **haatzaaiende uitlatingen** op het internet. Gezien het grensoverschrijdende karakter van het internet verspreiden online haatzaaiende uitlatingen zich snel en zijn ze overal toegankelijk voor iedereen. Dit maakt het voor haatgroepen gemakkelijker om hun publiek uit te breiden tot landen met vergelijkbare politieke of sociale situaties[105]. De meeste belanghebbenden die op de gerichte raadpleging van de Commissie hebben gereageerd, hebben ook de nadruk gelegd op de grensoverschrijdende dimensie, onder meer aan de hand van specifieke voorbeelden[106]. Zo komen haatzaaiende uitlatingen op grond van geslachtskenmerken en met name ten aanzien van interseksuele personen steeds vaker van groepen die grensoverschrijdend actief zijn[107]. Ook de Raad van Europa[108] heeft gewezen op de alomtegenwoordigheid van gendergerelateerde haatzaaiende uitlatingen en heeft opgeroepen tot krachtigere maatregelen om deze te bestrijden.

Haatdragende boodschappen die offline worden geuit (bijvoorbeeld in de geschreven pers, in televisie-uitzendingen, in politieke toespraken of sportevenementen) hebben echter een grensoverschrijdende dimensie die blijkt uit de impact ervan, aangezien zij gemakkelijk over de grenzen heen worden gereproduceerd en op grote schaal worden verspreid. Meer dan 80 % van de respondenten van de gerichte raadpleging was van mening dat offline haatzaaiende uitlatingen over de grenzen heen een overloopeffect hebben[109]. Zij wijzen erop dat haatdragende boodschappen worden ontwikkeld en verspreid door netwerken met leden uit verschillende landen, en dat ideologieën achter haatzaaiende uitlatingen internationaal worden ontwikkeld en daarom grensoverschrijdende verschijnselen zijn[110].

De grensoverschrijdende dimensie van **haatmisdrijven** houdt rechtstreeks verband met de grensoverschrijdende dimensie van haatzaaiende uitlatingen. Haat verspreidt zich over nationale grenzen heen, wat leidt tot een spiraal van geweld. Net als haatzaaiende uitlatingen kunnen de ideologieën achter haatmisdrijven internationaal worden ontwikkeld en snel online worden gedeeld. Haatmisdrijven kunnen worden gepleegd door netwerken met leden uit verschillende landen (binnen of buiten de EU), die tot fysieke aanvallen aanzetten of deze

[105] Zie de ondersteunende studie, punt 4.3.4; Anti-Defamation League, "Soldiers of Odin USA: The Extreme European Anti-Refugee Group Comes to America", 2016; de Soldiers of Odin (soldaten van Odin) zijn een controversiële groep met een ideologie die is gericht tegen immigranten, moslims en vluchtelingen; de groep is opgericht in Finland en verspreidt zich tot in de Verenigde Staten.

[106] Een concreet voorbeeld van het overloopeffect van online haatzaaiende uitlatingen over de grenzen heen is de campagne #DefendEurope van de Franse extreemrechtse intellectuele beweging "Nouvelle Droite", waarin de reikwijdte van de ideologie-overschrijdende en grensoverschrijdende samenwerking en mobilisatie van extreemrechts over de hele wereld, te weten het Verenigd Koninkrijk, Oostenrijk, Frankrijk, Duitsland, Zweden, Nederland, Noorwegen, Italië en de VS, wordt benadrukt; zie de ondersteunende studie, punt 4.3.4.

[107] Zie de ondersteunende studie, punt 4.2.4.

[108] Aanbeveling CM/Rec(2019)1 van het Comité van Ministers aan de lidstaten over het voorkomen en bestrijden van seksisme, 27 maart 2019.

[109] Zie de ondersteunende studie, bijlage VI.

[110] Zie de ondersteunende studie, punt 4.2.4; zie ook bijlage VII bij de ondersteunende studie, waarin diverse voorbeelden van de grensoverschrijdende impact van offline haatzaaiende uitlatingen zijn opgenomen, zoals de werking van de extreemrechtse Griekse organisatie "Golden Dawn", en vergelijkingen werden gemaakt met offline verspreiding en overloopeffecten tussen lidstaten van samenzweringstheorieën — zoals de "Great Replacement Theory" — via offline-evenementen, bijeenkomsten en "publiciteitsstunts".

organiseren of uitvoeren. Het Counter Extremism project[111], het Soufan Center[112], en de Anti-Defamation League[113] bieden voorbeelden van de transnationale activiteiten van verschillende groepen die over de grenzen heen invloed uitoefenen en inspireren. Haatmisdrijven kunnen ook een klimaat van angst of sociale conflicten creëren, die van de ene EU-lidstaat naar de andere kunnen overslaan[114]. Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven kunnen ook leiden tot radicalisering en de oprichting van gewelddadige extremistische groeperingen, die grenzen overschrijden en in hun ideologie verenigd zijn.

Hetzelfde verschijnsel kan er ook toe leiden dat haatmisdrijven in een ander land worden herhaald of dat er follow-uppatronen zijn, waarbij het eerst gepleegde misdrijf wordt geïmiteerd. Dit kan ook het geval zijn wanneer er veel bekendheid wordt gegeven aan specifieke haatmisdrijven, waarbij andere personen worden aangespoord soortgelijke misdrijven te plegen ("copycat-effect"). Naast het daadwerkelijk plegen van haatmisdrijven kunnen de psychologische gevolgen voor individuen en de samenleving gemakkelijk de grenzen oversteken door een klimaat van angst en sociale conflicten te creëren. Misdrijven en gebeurtenissen in verschillende delen van de wereld hebben gevolgen gehad voor verschillende landen, waaronder de "Black Lives Matter" -beweging. Het overloopeffect van haatmisdrijven over de grenzen heen werd door de meeste respondenten van de raadpleging van de Commissie erkend.[115].

Dit proces is wereldwijd van aard en heeft gevolgen, ongeacht de geografische oorsprong ervan. De EU kan wereldwijd als rolmodel fungeren en ideeën en initiatieven die elders worden gelanceerd, kunnen bijdragen tot een doeltreffender optreden in Europa.

Deze achtergrond onderstreept **de bijzondere noodzaak om haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven op gemeenschappelijke basis te bestrijden.**

De bijzondere noodzaak om deze gedragingen op gemeenschappelijke basis aan te pakken, vloeit voort uit de ernstige gevolgen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven voor de in artikel 2 VEU verankerde kernwaarden van de EU. De bescherming van onze gemeenschappelijke waarden vereist een gemeenschappelijk optreden.

De negatieve gevolgen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven gaan verder dan de gevolgen voor individuele slachtoffers en kunnen ook gevolgen hebben voor groepen of gemeenschappen van mensen die in verschillende landen wonen. Het niet strafbaar stellen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in enkele lidstaten kan de inspanningen om deze verschijnselen doeltreffend aan te pakken en overloopeffecten te verminderen, ondermijnen. Het gebrek aan een gemeenschappelijke aanpak van de strafbaarstelling leidt ook tot lacunes en een ongelijke bescherming van de slachtoffers van dergelijke daden in de EU, aangezien alleen personen die als slachtoffers van misdrijven worden erkend, toegang hebben tot de herstel- en ondersteuningsmaatregelen waarin het EU-recht voorziet. Bovendien kan een versnipperde aanpak gemengde signalen geven aan het publiek dat dergelijke daden niet

[111] Counter Extremism Project, "Violent Right-Wing Extremism and Terrorism – Transnational Connectivity, Definitions, Incidents, Structures and Countermeasures", 2020, blz. 12, 79 en 145.
[112] Het Soufan Center, "White Supremacy Extremism: The Transnational Rise of the Violent White Supremacist Movement", 2019, blz. 11.
[113] Anti-Defamation League, "Hate Beyond Borders: The Internationalisation of White Supremacy".
[114] Zie de ondersteunende studie, punt 5.2.4.
[115] Zie de ondersteunende studie, punten 4.2.3, 4.3.4, 5.2.3, 5.2.4 en 5.2.5.

serieus worden genomen en ongestraft kunnen worden gepleegd[116], dat zij in sommige landen als "normaal" worden beschouwd of zelfs als de legitimering en/of verdraagzaamheid van de staat ten aanzien van dergelijk gedrag[117].

Bovendien vloeit de bijzondere noodzaak om haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven op gemeenschappelijke basis te bestrijden voort uit de inspanningen van de afzonderlijke lidstaten om verschillende vormen van haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen op zichzelf strafbaar te stellen. Een dergelijke aanpak leidt tot fragmentatie en een gebrek aan een gelijk speelveld voor personen die het slachtoffer kunnen worden van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven.

3.4. Ontwikkelingen in de criminaliteit

Volgens de VN is er de laatste jaren sprake van een alarmerende piek in online en offline haatzaaiende uitlatingen en aansporingen[118]. Sinds 2007, toen de Commissie voorstelde racistische en xenofobe handelingen strafbaar te stellen in alle lidstaten, is er een gestage toename van haatuitingen en haatmisdrijven[119]. Deze stijging houdt verband met veranderingen in de sociale, economische en technologische omgeving. De meeste respondenten (meer dan 60 %) van de gerichte raadpleging van de Commissie erkenden ook dat het aantal haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven tussen 2018 en 2020 is toegenomen ten opzichte van de voorgaande periode tussen 2015 en 2017. Factoren hiervoor waren onder meer toegenomen migratiestromen, economische en sociale crises (waaronder de COVID-19-pandemie) en betere toegang tot online informatie, waaronder het gebruik van sociale netwerken, met als resultaat een snelle uitwisseling van inhoud.[120].

Het internet biedt een kanaal om meer en gemakkelijker haatzaaiende uitlatingen te verspreiden online. Plegers van haatzaaiende uitlatingen op het internet gaan tot actie over en voelen geen remming door een gevoel van anonimiteit en straffeloosheid op het internet, waardoor het risico toeneemt dat zij dergelijke misdrijven blijven plegen.

De toename van gewelddadige extremistische personen en groepen in heel Europa was een van de factoren die heeft bijgedragen tot polarisatie en radicalisering in de samenleving. Dit heeft op zijn beurt geleid tot een toename van het aantal haatzaaiende uitlatingen tegen gemarginaliseerde groepen en vrouwen. In 2019 heeft het Europees Parlement dit erkend in een resolutie over "de opkomst van neofascistisch geweld in Europa", en heeft het de lidstaten opgeroepen " om haatmisdrijven, haatzaaiende taal van en het zoeken naar zondebokken door politici en ambtenaren [...] te veroordelen en te bestraffen, aangezien zij haat en geweld in de samenleving direct normaliseren en versterken"[121].

---

[116] Zie voetnoot 5, Raad van Europa, Europese Commissie tegen racisme en onverdraagzaamheid ("ECRI"), Algemene beleidsaanbeveling nr.15 over de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen, 8 december 2015.
[117] EHRM, arrest van 17.1.2017, *Király en Dömötör/Hongarije*.
[118] Verenigde Naties, Actieplan voor religieuze leiders en actoren ter voorkoming en bestrijding van oproepen tot geweld die tot gruweldaden kunnen leiden, juli 2017.
[119] "Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches", beleidsondersteunende afdeling Rechten van de burger en Constitutionele Zaken van het Europees Parlement, juli 2020.
[120] Zie de ondersteunende studie, punten 4.2.1, 4.3.1 en 4.3.2.
[121] Resolutie van het Europees Parlement van 25 oktober 2018 over de opkomst van neofascistisch geweld in Europa (2018/2869(RSP)), P8_TA(2018)0428, Straatsburg, 2018.

De ECRI onderstreepte de toename van ultranationalistische, xenofobe, racistische en homo- en transfobe haatzaaiende uitlatingen in de verschillende verkiezingscampagnes in 2019, die steeds verder doordringen en vaak toonaangevend zijn in de sociale media.[122]. Volgens de ECRI worden beledigende en vernederende opmerkingen over leden van minderheidsgroepen tegenwoordig gemakkelijker aanvaard dan in het verleden. De Raad van Europa heeft immers een alarmerend signaal afgegeven over de situatie in Europa, dat met een schokkende realiteit wordt geconfronteerd: antisemitische, antimoslim- en andere racistische haatmisdrijven nemen in een alarmerend tempo toe"[123].

De COVID-19-pandemie heeft een klimaat gecreëerd waarin haatzaaiende uitlatingen gedijen en een tsunami van haat en xenofobie werden[124]. Europol[125] benadrukte hoe de COVID-19-pandemie en de daaruit voortvloeiende economische en sociale crises hebben geleid tot een hardere houding en een grotere acceptatie van intimidatie, waaronder oproepen tot het plegen van gewelddadige handelingen. In haar jaarverslag voor 2020 wees de ECRI op de toegenomen blootstelling aan haatzaaiende uitlatingen en geweld van bepaalde groepen[126] die de schuld kregen voor de grote verspreiding van het virus. Het gaat hierbij onder meer om Roma en migranten wier toegang tot gezondheidszorg en overheidssteun nog moeilijker was geworden[127], evenals personen van Aziatische afkomst of personen die als dusdanig worden gepercipieerd[128]. Er is ook een toename van samenzweringstheorieën tegen bepaalde groepen, wat heeft geleid tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven[129]. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat in de eerste twee maanden van 2021 (tijdens de pandemie), in vergelijking met dezelfde periode van 2020 (pre-pandemie), er sprake was van een verzevenvoudiging van het aantal antisemitische berichten op de onderzochte Franse accounts/kanalen, en op de Duitse meer dan een verdertienvoudiging[130].

De pandemie benadrukte ook de spanningen tussen de generaties en leidde tot een opleving van vijandige boodschappen op sociale media die kunnen worden aangemerkt als haatzaaiende uitlatingen tegen ouderen, die als kwetsbare categorie meer het doelwit zijn geweest van misbruik tijdens de pandemie en vatbaarder waren om het slachtoffer te worden van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven[131].

---

[122] ECRI Annual Report 2019

[123] Verklaring van Marija Pejčinović Burić, secretaris-generaal van de Raad van Europa, 27 februari 2020.

[124] António Guterres, secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Global appeal to address and counter COVID-19-related hate speech, New York, 8 mei 2020.

[125] The Europol European Union Terrorism Situation and Trend Report 2021, blz. 28.

[126] Zie ook European Voice against Racism, https://rm.coe.int/annual-report-on-ecri-s-activities-for-2020/1680a1cd59; zie ook ECRI's Bureau holds exceptional meeting and exchanges views with Director of FRA and EU Special Representative for Human Rights - News of the European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) (coe.int)

[127] https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-september-1; https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-november-1

[128] ECRI, Annual Report on ECRIS's activities, maart 2021.

[129] Tony Blair Institute for Global Change, "From the Fringes to the Forefront: How far-right movements across the globe have reacted to Covid-19" (juli 2020); Zie ook de bevindingen van de raadpleging georganiseerd door het International Dialogue Centre en de European Council for Religious Leaders/Religions for Peace Europe, 20 april 2021;

[130] Zie de studie van het Institute for Strategic Dialogue voor de Europese Commissie, "The Rise of Antisemitism Online During the Pandemic, A study of French and German content", april 2021.

[131] Zie de feedback van AGE Platform Europe op de raadpleging van de Commissie, de verklaring van secretaris-generaal van de Verenigde Naties António Guterres en de ondersteunende studie, punt 4.2.1.

Mensen die als lhbtiq worden geïdentificeerd, hebben sinds het begin van de pandemie te maken gekregen met een toename van geweld[132]. "Seksuele geaardheid of genderidentiteit" was de op twee na meest voorkomende grond van de gemelde haatmisdrijven (18,35 %) in het Hate Crime Report 2019 van het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten ("ODIHR") — een stijging ten opzichte van 2018 (14,61 %)[133]. Gendergerelateerde haatzaaiende uitlatingen nemen ook toe in Europa, zowel online als offline en in alle vormen van sociale interactie (bv. op school, op het werk, in openbare ruimten). Alle vormen van gendergerelateerd cybergeweld tegen vrouwen, waaronder misogyne haatzaaiende uitlatingen, kwamen al vóór COVID-19 steeds vaker voor, wat heeft geleid tot de normalisering van geweld tegen vrouwen. In een verslag[134] over online intimidatie van vrouwelijke ministers stelde het NAVO-kenniscentrum voor strategische communicatie vast dat de COVID-19-pandemie, immigratie, de betrekkingen van de EU en sociaal liberale politiek de onderwerpen waren die aanleiding gaven tot de meest beledigende online berichten.

Wat de recente wetgevingsontwikkelingen betreft, kan in de afgelopen jaren een geleidelijke toename van de strafbaarstelling op andere dan de in het kaderbesluit genoemde gronden worden waargenomen. Momenteel zijn in 11 lidstaten[135] wetgevingsvoorstellen ingediend of wetgevingsprocessen gestart om haatzaaiende uitlatingen en/of haatmisdrijven verder strafbaar te stellen. Negen van die lidstaten[136] hebben voorgesteld om bepaalde gronden toe te voegen aan hun strafwetgeving inzake haatzaaiende uitlatingen en/of haatmisdrijven.

4. Toegevoegde waarde van de uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven

4.1. Een doeltreffende respons op EU-niveau

Op basis van de hierboven uiteengezette beoordeling beschouwt de Commissie dit initiatief als het meest doeltreffende antwoord op de vastgestelde problemen op EU-niveau. Met name kan alleen een gemeenschappelijk initiatief op EU-niveau bescherming bieden aan de in artikel 2 VEU verankerde gemeenschappelijke waarden, die worden ondermijnd door alle vormen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, ongeacht de geviseerde personen en groepen.

Met een gezamenlijke inspanning kan doeltreffend en consistent worden gereageerd op de uitdagingen die voortvloeien uit het grensoverschrijdende karakter van beide fenomenen, de omvang ervan en de stijgende trend. Gezien de huidige uiteenlopende en versnipperde strafrechtelijke benaderingen van de lidstaten en de beperkte impact ervan op EU-niveau, wordt dit grensoverschrijdende probleem in het kader van dit initiatief alomvattend aangepakt.

---

[132] Zie Steering Committee on Anti-Discrimination, Diversity and Inclusion van de Raad van Europa, "COVID-19: An analysis of the anti-discrimination, diversity and inclusion dimensions in Council of Europe Member States" (2020), blz. 19. Zie ook 2019 FRA report on the pandemic and its impact on fundamental rights, FRA report "The Coronavirus Pandemic and Fundamental Rights: A year in Review" (2021) en ECRI report 2020

[133] ODHIR, Hate Crime Report, 2019; zie de berichten in de pers dat haatmisdrijven tegen lhbtiq'ers in Spanje in de eerste helft van 2021 met 43 % zijn toegenomen.

[134] https://stratcomcoe.org/news/nato-stratcom-coe-research-female-finnish-ministers-received-a-disproportionate-number-of-abusive-messages/17

[135] DK, DE, IE, ES, IT, CY, NL, PL, RO, FI. Zie de ondersteunende studie, punt 3.7. Er zij met name op gewezen dat de voorgestelde hervorming in Italië niet is goedgekeurd.

[136] DK, DE, ES, FR, IT, CY, NL, PL, FI.

Alleen een gemeenschappelijke aanpak van de strafbaarstelling van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven op EU-niveau kan zorgen voor een consistente bescherming van de slachtoffers van dergelijke daden in de hele EU. Dit omvat de toegang van slachtoffers tot de speciale beschermingsmaatregelen die in het kader van de richtlijn slachtofferrechten aan de meest kwetsbare slachtoffers van strafbare feiten worden geboden. Gezien de grensoverschrijdende dimensie van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven en de noodzaak van een strafrechtelijke oplossing, is samenwerking tussen justitiële autoriteiten van cruciaal belang. Een gemeenschappelijke strafrechtelijke respons kan het wederzijdse vertrouwen en de justitiële samenwerking versterken, de basisbeginselen van een EU-ruimte van vrijheid, veiligheid en recht met eerbiediging van de grondrechten.

4.2. Gebrek aan alternatieven voor de uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven

Hoewel er overlappingen kunnen zijn met bepaalde in artikel 83, lid 1, VWEU[137] genoemde vormen van criminaliteit, kunnen er vooralsnog geen minimumvoorschriften voor de bepaling van strafbare feiten en sancties in verband met haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als zodanig op EU-niveau worden vastgesteld.

Met name de gedeeltelijke overlapping tussen “computercriminaliteit” en haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen zou het niet mogelijk maken minimale strafrechtelijke regels vast te stellen voor alle vormen van haatzaaiende uitlatingen, ongeacht de gebruikte middelen. Dit zou het mogelijk kunnen maken minimumvoorschriften vast te stellen voor haatzaaiende uitlatingen die via internet worden gedeeld, maar niet voor haatzaaiende uitlatingen die op andere manieren worden gepleegd en gedeeld. Bijvoorbeeld door het publiek delen of verspreiden van pamfletten of foto’s, tijdens openbare bijeenkomsten (bv. sportevenementen), uitzendingen op televisie en politieke uitlatingen. Dit zou betekenen dat er één geharmoniseerd strafrechtelijk kader voor haatzaaiende uitlatingen in de EU zou bestaan wanneer deze op digitale wijze worden gepleegd, en daarnaast een uiteenlopende en versnipperde aanpak in de EU ten aanzien van haatzaaiende uitlatingen die met andere middelen worden gepleegd. Een vergelijkbare, ongerechtvaardigde scheiding zou ontstaan tussen de strafbaarstelling van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, aangezien haatmisdrijven niet onder de rechtsgrondslag voor “computercriminaliteit” zouden vallen. Een dergelijke fragmentarische strafbaarstelling kan deze nauw met elkaar verweven verschijnselen niet doeltreffend en volledig aanpakken.

Bepaalde gevallen van haatmisdrijven kunnen onder specifieke omstandigheden als “terrorisme” worden beschouwd en als een terroristisch misdrijf worden aangemerkt, namelijk wanneer een terroristisch oogmerk kan worden vastgesteld. Bijvoorbeeld de intentie om een bevolking ernstig te intimideren[138]. Ondanks dergelijke mogelijke overlappingen zullen “terrorisme” en de definitie van terroristische misdrijven niet van toepassing zijn op alle gevallen van haatmisdrijven en derhalve niet kunnen worden gebruikt voor een alomvattende strafbaarstelling van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven.

[137] Er bestaan ook overlappingen tussen verschillende bestaande vormen van EU-criminaliteit, zoals “georganiseerde criminaliteit” en “illegale drugshandel” of “seksuele uitbuiting van vrouwen”, die niettemin als afzonderlijke vormen van criminaliteit zijn erkend.

[138] Richtlijn (EU) 2017/541 van het Europees Parlement en de Raad van 15 maart 2017 inzake terrorismebestrijding en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/475/JBZ van de Raad en tot wijziging van Besluit 2005/671/JBZ van de Raad, (PB L 88 van 31.3.2017, blz. 6).

Tegen deze achtergrond lijkt het erop dat alleen de aanmerking van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven als een nieuwe, afzonderlijke volwaardige vorm van criminaliteit een doeltreffende en alomvattende strafrechtelijke aanpak van deze fenomenen op EU-niveau mogelijk kan maken.

Daarom kan dit initiatief van de Commissie worden beschouwd als in overeenstemming met het subsidiariteitsbeginsel, dat inherent lijkt te zijn aan de vervulling van de criteria van artikel 83, lid 1, VWEU. Het initiatief staat bovendien in verhouding tot de beoogde doelstellingen. Met name leidt het op zich niet tot financiële of administratieve lasten voor de Unie, nationale, regionale of lokale overheden, marktdeelnemers of burgers.

5. Conclusie

De dringende noodzaak om haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in de hele EU aan te pakken, vereist gezamenlijke inspanningen en inzet.

Met deze mededeling verzoekt de Commissie de Raad om, met goedkeuring van het Europees Parlement, dit initiatief voort te zetten en een besluit te nemen over de uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven. Daartoe gaat de mededeling vergezeld van een initiatief van de Commissie voor de vaststelling van een besluit van de Raad, overeenkomstig artikel 83, lid 1, VWEU.

Na de aanneming van het besluit van de Raad zal de Commissie bevoegd zijn om wetgeving voor te stellen om haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven op EU-niveau strafbaar te stellen. Met bijzondere aandacht voor de nationale wetgevingskaders en in nauwe samenwerking met de lidstaten en het Europees Parlement zal de Commissie een krachtig antwoord voorstellen op de problemen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven in de hele EU vandaag en in de toekomst.

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 9.12.2021
COM(2021) 777 final

ANNEX

BIJLAGE

bij de

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

Een inclusiever en beschermender Europa: uitbreiding van de lijst van EU-misdrijven tot haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven

BIJLAGE

BESLUIT VAN DE RAAD
betreffende het toevoegen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven aan de in artikel 83, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie genoemde vormen van criminaliteit

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie, en met name artikel 17, lid 1,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 83, lid 1, derde alinea,

Gezien de goedkeuring van het Europees Parlement[1],

Overwegende hetgeen volgt:

(1) Alle vormen en uitingen van haat en onverdraagzaamheid, met inbegrip van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, zijn onverenigbaar met de in artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie ("VEU") verankerde waarden van de Unie — menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Die waarden hebben de lidstaten gemeen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluralisme, non-discriminatie, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en gelijkheid van vrouwen en mannen.

(2) De Unie is een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, waarin de grondrechten en de verschillende rechtsstelsels en -tradities van de lidstaten worden geëerbiedigd. Zij beoogt een hoog niveau van veiligheid te waarborgen, onder meer door middel van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van criminaliteit, en van racisme en vreemdelingenhaat.

(3) Uit hoofde van artikel 83, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie ("VWEU") kunnen het Europees Parlement en de Raad minimumvoorschriften vaststellen betreffende de bepaling van strafbare feiten en sancties in verband met vormen van bijzonder zware criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie die voortvloeit uit de aard of de gevolgen van deze strafbare feiten of uit een bijzondere noodzaak om deze op gemeenschappelijke basis te bestrijden. Die vormen van criminaliteit worden in dat artikel opgesomd.

(4) De huidige lijst van vormen van criminaliteit maakt het niet mogelijk minimumvoorschriften vast te stellen betreffende de bepaling van strafbare feiten en sancties in verband met haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven.

(5) Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad[2] voorziet in doeltreffende, evenredige en afschrikkende strafrechtelijke sancties voor racistische en xenofobe

[1] PB C […] van […], blz. […].

haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, die in de hele Unie van toepassing zijn. Het verplicht de lidstaten ertoe om haatzaaiende uitlatingen (d.w.z. het publiekelijk aanzetten tot geweld of haat op grond van ras, huidskleur, godsdienst, afkomst of nationale of etnische afstamming) strafbaar te stellen. Hetzelfde geldt voor alle andere delicten die met racistische of xenofobe motieven worden gepleegd.

(6) Dat het nodig is haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven op andere dan de onder Kaderbesluit 2008/913/JBZ vallende gronden, met name op grond van geslacht, seksuele geaardheid, leeftijd en handicap, doeltreffend aan te pakken, werd vastgesteld in de strategieën voor een Unie van gelijkheid, namelijk de strategie voor gendergelijkheid 2020-2025[3], de strategie voor gelijkheid van lhbtiq'ers 2020-2025[4] en de strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030[5].

(7) De EU en al haar lidstaten zijn partij bij het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Artikel 16 van het verdrag over de vrijwaring van uitbuiting, geweld en misbruik bepaalt dat de partijen alle passende wetgevende, bestuurlijke, sociale, educatieve en andere maatregelen nemen om personen met een handicap te beschermen. Personen met een handicap moeten zowel binnen- als buitenshuis worden beschermd tegen alle vormen van uitbuiting, geweld en misbruik. De partijen moeten ook alle passende maatregelen nemen om alle vormen van uitbuiting, geweld en misbruik te voorkomen. Artikel 17 over de bescherming van de persoonlijke integriteit bepaalt dat elke persoon met een handicap op voet van gelijkheid met anderen recht heeft op eerbiediging van zijn lichamelijke en geestelijke integriteit.

(8) Zoals ook op internationaal niveau wordt erkend[6], worden haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven gekenmerkt door vooroordelen die aanzetten tot het optreden van de dader tegen personen of groepen die beschermde kenmerken delen of als zodanig worden gepercipieerd. Haat is een intrinsiek bijzonder kenmerk van beide fenomenen, dat deze bredere groep misdrijven met elkaar verbindt.

(9) Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven ondermijnen de grondrechten en fundamentele waarden waarop de Unie berust, met name de menselijke waardigheid en gelijkheid. Bovendien brengen zij niet alleen schade toe aan de individuele slachtoffers, maar ook aan bredere gemeenschappen en de

---

[2] Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad van 28 november 2008 betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht (PB L 328 van 6.12.2008, blz. 55).

[3] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "Een Unie van gelijkheid: strategie voor gendergelijkheid 2020-2025", van 5.3.2020, COM(2020)152.

[4] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "Een Unie van gelijkheid: strategie voor gelijkheid van lhbtiq'ers 2020-2025", van 12.11.2020, COM(2020) 698.

[5] Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "Unie van gelijkheid: Strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030", van 3.3.2021, COM(2021) 101.

[6] Zie bijvoorbeeld Aanbeveling R (97) 20 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa aan de lidstaten over haatzaaiende uitlatingen en Besluit nr. 9/09 van de OVSE-ministerraad over de bestrijding van haatmisdrijven van 2 december 2009.

samenleving in het algemeen, onder meer doordat zij een verlammend effect hebben op de vrijheid van meningsuiting. Zij belemmeren pluralisme en verdraagzaamheid doordat zij leiden tot polarisatie en negatieve gevolgen hebben voor het openbaar debat en het democratische leven.

(10) De vrijheid van meningsuiting en van informatie is verankerd in artikel 11 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en is een van de essentiële grondslagen van een democratische samenleving. Haatzaaiende uitlatingen als misdrijf aanmerken is noodzakelijk om de rechten en vrijheden van anderen te beschermen en beantwoordt daadwerkelijk aan door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang. Alle Uniewetgeving die de lidstaten verplicht haatzaaiende uitlatingen strafbaar te stellen en aldus gevolgen heeft voor het recht op vrijheid van meningsuiting, moet evenredig zijn en de essentie van het recht op vrijheid van meningsuiting eerbiedigen.

(11) Haatzaaiende uitlatingen kunnen niet alleen tot conflicten leiden, maar ook tot haatmisdrijven. Beide verspreiden zich over de nationale grenzen heen. Haatzaaiende uitlatingen worden gemakkelijk gereproduceerd en op grote schaal verspreid, zowel online via het internet, onder meer op sociale media, als offline via televisie-uitzendingen, openbare evenementen, geschreven pers en politieke uitlatingen. Haatmisdrijven kunnen worden gepleegd of gefaciliteerd door netwerken met leden uit verschillende landen, die tot fysieke aanvallen aanzetten of deze organiseren of uitvoeren. Meer in het algemeen heeft haatcriminaliteit een overloopeffect in de lidstaten, wat bijdraagt tot een klimaat van angst en tot sociale conflicten kan leiden.

(12) Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven zijn wijdverbreid in de Unie en zijn de afgelopen jaren toegenomen. Met name de COVID-19-pandemie heeft de gevoelens van onveiligheid, isolement en angst vergroot. Dit heeft gezorgd voor een klimaat waarin haatzaaiende uitlatingen gedijen, terwijl ze ook worden gebruikt om reeds gemarginaliseerde bevolkingsgroepen te viseren, wat ook tot haatmisdrijven heeft geleid.

(13) Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven ondermijnen de fundamenten van een democratische en pluralistische samenleving en de gemeenschappelijke waarden die zijn verankerd in artikel 2 VEU. De bijzondere ernst van deze gedragingen, gezien de gevolgen ervan voor de grondrechten en de fundamentele waarden, en de grensoverschrijdende aard ervan vragen om gezamenlijk optreden op het niveau van de Unie. Een gemeenschappelijke strafrechtelijke respons van de Unie is noodzakelijk om de problemen van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven doeltreffend aan te pakken. Dit zou ook zorgen voor een consistente bescherming van de slachtoffers van haatmisdrijven en voor toegang tot de speciale beschermingsmaatregelen voor de meest kwetsbare slachtoffers. Een gemeenschappelijke aanpak moet ook de justitiële samenwerking tussen de lidstaten versterken, hetgeen noodzakelijk is gezien de grensoverschrijdende dimensie van deze fenomenen.

(14) Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven voldoen derhalve aan de criteria van artikel 83, lid 1, VWEU en kunnen worden aangemerkt als een andere “vorm van criminaliteit” naast de reeds in die bepaling genoemde vormen van criminaliteit.

(15) Daarom is het in een eerste fase noodzakelijk de lijst van vormen van criminaliteit van artikel 83, lid 1, VWEU uit te breiden tot haatzaaiende

uitlatingen en haatmisdrijven, zodat in een tweede fase materiële secundaire wetgeving kan worden aangenomen met minimumvoorschriften betreffende de bepaling van strafbare feiten en sancties in verband met haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven.

(16) Dit besluit mag geen afbreuk doen aan de eventuele acties die in een tweede fase worden ondernomen. Het loopt met name niet vooruit op de werkingssfeer en de inhoud van de later voor te stellen secundaire wetgeving.

(17) Het voorstel van de Commissie voor dergelijke secundaire wetgeving moet worden opgesteld in overeenstemming met de vereisten voor betere regelgeving, met inbegrip van een effectbeoordeling en een brede raadpleging. Bij de voorbereiding van dergelijke secundaire wetgeving moet de Commissie met name de lidstaten raadplegen, onder meer over de specifieke kenmerken van nationale wetgevingskaders op het gebied van strafrecht en grondrechten,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

Haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven zijn een vorm van criminaliteit als bedoeld in artikel 83, lid 1, VWEU.

Artikel 2

Dit besluit treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Gedaan te Brussel,

Voor de Raad
De voorzitter

EUROPEAN
COMMISSION

Brussels, 9.12.2021
COM(2021) 777 final

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL

A more inclusive and protective Europe: extending the list of EU crimes to hate speech and hate crime

'Hate is hate - and no one should have to put up with it'

Ursula von der Leyen, President of the European Commission
State of the European Union address, September 2020

1. Introduction

In her 2020 State of the European Union address[1], Commission President Von der Leyen underlined that progress on fighting racism and hate is fragile and that now is the moment to make a change to build a Union that goes from condemnation to action. She announced that the Commission will propose *'to extend the list of EU crimes to all forms of hate crime and hate speech, whether because of race, religion, gender or sexuality.'*

Combating hate speech and hate crime is part of the Commission's action to promote the EU's core values and to ensure that the EU Charter of Fundamental Rights ('the Charter') is upheld. All forms and manifestations of hatred and intolerance are incompatible with the values of respect for human dignity, freedom, democracy, equality, rule of law and respect for human rights, including the rights of persons belonging to minorities, upon which the EU is founded. These values, enshrined in Article 2 of the Treaty on European Union ('TEU'), are common to the Member States in a society in which pluralism, non-discrimination, tolerance, justice, solidarity and equality between women and men prevail.

Indeed, any form of discrimination – be it based on sex, racial or ethnic origin, religion or belief, disability, age or sexual orientation, as laid down in Article 19 of the Treaty on the Functioning of the European Union ('TFEU') – is prohibited. At the same time, freedom of expression is one of the pillars of a democratic and pluralist society and must be strongly protected. Furthermore, as set out in Article 67 of the TFEU, the EU must constitute an area of freedom, security and justice with respect for fundamental right. Through measures, it must ensure a high level of security to prevent and combat crime, racism and xenophobia.

Hate speech and hate crime affect not only the individual victims and their communities, causing them sufferance and limiting their fundamental rights and freedoms, but also society at large. Hate undermines the very foundations of our society. It weakens mutual understanding and respect for diversity on which pluralistic and democratic societies are built.

In the last decades, there has been a sharp rise in hate speech and hate crime in Europe[2]. Hate is moving into the mainstream[3], targeting individuals and groups of people sharing or perceived as sharing 'a common characteristic', such as race, ethnicity, language, religion, nationality, age, sex, sexual orientation, gender identity, gender expression, sex characteristics or any other fundamental characteristic, or a combination of such characteristics. These characteristics are, in general, noticeable to others and therefore more easily targeted by

[1] State of the Union 2020, Letter of Intent, Brussels, 16 September 2020.
[2] See, for instance, ECRI annual reports 2019 and 2020 at: https://rm.coe.int/ecri-annual-report-2019/16809ca3e1 and https://rm.coe.int/annual-report-on-ecri-s-activities-for-2020/1680a1cd59; study commissioned by the European Parliament's Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs 'Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches', July 2020.
[3] See United Nations Secretary-General António Guterres, Foreword to the United Nations Strategy and plan of action on hate speech, May 2019.

offenders, they refer to an aspect of a person's identity that is unchangeable or fundamental to a person's sense of self, while also being a sign of a group identity[4].

The increase in internet and social media usage has also brought more hate speech online over the years. The fast sharing of hate speech through the digital word is eased by the online disinhibition effect, as the presumed anonymity on the internet and sense of impunity reduce people's inhibition to commit such offences. In parallel, emotions and vulnerabilities have been increasingly used, including in public debate for political gain, to disseminate racist and xenophobic statements and attacks, amplified in many cases by social media[5]. The spreading of hatred among potentially vulnerable audiences can be observed across a large spectrum of violent extremism from jihadist, to right- and left-wing[6]. This has contributed to a polarisation of society and, in turn, the increasing incidence of hate speech against, in particular, marginalised groups.

The public health crisis caused by the COVID-19 pandemic heightened feelings of insecurity, isolation and fear, creating an atmosphere in which hate speech has flourished. The pandemic itself has been used by various extremist ideological movements to target specific populations (on various grounds, including nationality, religion, race, sex, sexual orientation, colour and even age), also resulting in hate crimes[7].

The Commission aims to bring forward an extension of the list of areas of EU crimes, to include hate speech and hate crime. Hate has no place in the EU. It should be fought with all available means, including through criminal law.

2. Context of the initiative

Article 83(1) of the TFEU lays down an exhaustive list of areas of crime[8] where the European Parliament and the Council may establish minimum rules concerning the definition of criminal offences and sanctions applicable in all EU Member States. It also provides that, based on **developments in crime**, the Council may adopt a decision identifying **other areas of particularly serious crime** with a **cross-border dimension** resulting from the **nature or impact** of such offences or from a **special need to combat them on a common basis.**

The Council's adoption of such a decision would be a first step to creating the legal basis necessary to adopt, in a second step, a common legal framework to combat hate speech and hate crime across the EU. Such future legislation would complement current EU law which requires the criminalisation of hate speech and hate crime based on race, colour, religion, descent or national or ethnic origin (see Section 2.2), and would cover other specific grounds.

[4] OSCE ODHIR, 'Hate Crime Laws, A Practical Guide'
[5] See findings of the consultation organised by the International Dialogue Centre and the European Council for Religious Leaders/Religions for Peace Europe, 20 April 2021; Article 19, 'Responding to "hate speech": Comparative overview of six EU countries', 2018.
[6] The Europol European Union Terrorism Situation and Trend Report 2021
[7] United Nations Guidance Note on Addressing and Countering COVID-19 related Hate Speech, 11 May 2020.
[8] This list contains the following areas of crime: terrorism, trafficking in human beings and sexual exploitation of women and children, illicit drug trafficking, illicit arms trafficking, money laundering, corruption, counterfeiting of means of payment, computer crime and organised crime.

Robust preparatory work has been carried out for this initiative, including an external study[9], an extensive Commission consultation, as well as a large number of available reports and studies.

2.1. Institutional context

The Commission is presenting this initiative based on Article 17(1) of the TEU[10] and following the two-stage procedure envisaged in Article 83(1) of the TFEU:

The first step is that the Council unanimously adopts, after obtaining the consent of the European Parliament, a decision identifying hate speech and hate crime as another area of crime that meets the criteria set out in Article 83(1) of the TFEU. Such a decision will extend the list of areas of crime listed in Article 83(1) of the TFEU to include hate speech and hate crime as an EU crime. This will therefore provide a legal basis enabling the European Parliament and the Council to establish, by means of directives, minimum rules concerning the definition of criminal offences and sanctions in this area of crime.

As a second step, the Commission may propose the adoption of directives establishing minimum rules on the definitions and sanctions of hate speech and hate crime to be adopted by the European Parliament and the Council in line with the ordinary legislative procedure.

The present initiative relates to the first stage and is without prejudice to the actions that may be undertaken in a second stage. It does not pre-empt or anticipate the scope and content of the secondary legislation to be subsequently proposed. Likewise, the adoption of directives as mentioned above affects the fundamental freedoms protected by the Charter, in particular the freedom of expression, including press and media freedom.

Once the Council decision has been adopted, the Commission will use its right of initiative in line with the Better Regulation requirements. The Commission will carry out an impact assessment to carefully assess the different options for defining criminal offences and sanctions, and their impacts on fundamental rights, in particular on freedom of expression and press and media freedom, which are strong foundations of a democratic society[11].

To precisely define the scope and content of the rules that could be proposed, the Commission will pay particular attention to the developments of hate speech and hate crime, in light of the most recent data and trends. Such careful assessment of societal developments and trends will be particularly relevant in determining the constituent elements of future criminal offences. This will include defining the specific forms of hate speech and hate crime to be criminalised by reference to the protected characteristics of the persons and groups targeted.

When preparing such secondary legislation, the Commission will consult Member States and the European Parliament, including on the specificities of national legislative frameworks relating to criminal law and fundamental rights. The Commission will also hold a broad consultation with all relevant stakeholders, while closely involving the European Parliament.

---

[9] Study supporting a Commission initiative to extend the list of EU crimes in Article 83(1) of the TFEU to hate speech and hate crime ('the supporting study'). The supporting study set out a detailed mapping of the legal frameworks in all Member States to combat hate speech and hate crime. It also analysed and summarised information, data and views gathered through the Commission consultation.

[10] Under Article 17(1) of the TEU': '[t]he Commission shall promote the general interest of the Union and take appropriate initiatives to that end'.

[11] See Article 52 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union

2.2. The fight against hate speech and hate crime as an EU priority

At EU level, there is already in place a framework for a strong common response to racist and xenophobic hate speech and hate crime through the **Council Framework Decision 2008/913/JHA of 28 November 2008 on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law** ('the Framework Decision')[12]. The Framework Decision aims to ensure that serious manifestations of racism and xenophobia are punishable by effective, proportionate and dissuasive criminal sanctions across the EU. It requires Member States to criminalise hate speech, i.e. the public incitement to violence or hatred, on grounds of race, colour, religion, descent or national or ethnic origin[13]. It also requires Member States to ensure, for offences other than hate speech, that such racist and xenophobic motivation is considered as an aggravating circumstance, or alternatively that such motivation may be taken into account in the determination of the penalties.

The Commission supports Member States' efforts to effectively implement the Framework Decision through the work of the **High Level Group on combating racism and xenophobia and other forms of intolerance**[14] to develop training and capacity building for law enforcement, improve hate crime recording and data collection, as well as to encourage victims to report hate crime.

This initiative is part of a broader set of EU actions to combat illegal hate speech and violent extremist ideologies and terrorism online, including the **EU Code of Conduct on countering illegal hate speech online**[15]**,** the **Regulation on addressing terrorist content online**[16] and the **EU Internet Forum**[17]**.**

The Audiovisual Media Services Directive[18] requires Member States to ensure that video-sharing platforms take effective measures not only against the dissemination of content infringing the Framework Decision, but also against hate speech based on any of the grounds referred to in Article 21 of the Charter. Moreover, the Commission's proposal for a **Digital Services Act**[19] sets out a comprehensive reform to ensure that users are safe online, via obligations to address illegal content and systemic risks. In addition, the 2022 update of the European strategy for a better internet for children[20] will aim to protect children from online threats, including cyberbullying and hate speech.

[12] OJ L 328, 6.12.2008, p. 55–58.
[13] See Article 1 of the Framework Decision.
[14] https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/51025
[15] https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combatting-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online_en
[16] OJ L 172, 17.5.2021, p. 79-109.
[17] The EU Internet Forum is a Commission-led and voluntary-based initiative to work jointly with tech industry and other relevant stakeholders to counter violent extremist content online.
[18] Directive (EU) 2018/1808 of the European Parliament and of the Council of 14 November 2018 amending Directive 2010/13/EU on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services (OJ L 303, 28.11.2018, p. 69).
[19] Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on a Single Market For Digital Services ('Digital Services Act') and amending Directive 2000/31/EC, COM(2020) 825 final, 15.12.2020.
[20] COM(2012) 196 final

This initiative will support the **EU anti-racism action plan 2020-2025**[21] and the **strategy on combating antisemitism and fostering Jewish life in the EU**[22]. The initiative will also complement recent initiatives aiming to promote equality and respect for diversity, such as the **LGBTIQ Equality strategy 2020-2025**[23]. These recent initiatives have highlighted the need to ensure a robust EU level criminal law response to hate speech and hate crime on **other grounds than racism and xenophobia**, in particular the grounds of sex, sexual orientation, age and disability[24].

The **Gender Equality strategy 2020-2025**[25] sets out actions to combat gender-based violence against women and girls, including the need to criminalise specific forms of gender-based violence at the EU level. This initiative will complement the upcoming proposal for a **directive to prevent and combat violence against women and domestic violence**. While hate speech and hate crime are characterised by an underlying hate against a group of persons, including significant gender-bias and hatred of women, the upcoming directive will criminalise, within the limits of the EU competence, certain specific forms of violence which do not necessitate an element of hatred and in particular hatred against an individual as part of a group of persons. Therefore, this initiative on extending the list of EU crimes creates an additional legal basis for addressing those specific forms of serious violence against women and girls that can also be defined as misogynous hate speech or hate crime with an objectively identifiable gendered bias motive.

This initiative will also complement the **strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021-2030**[26], the **strategy on Victims' Rights 2020-2025**[27] and the **Victims' Rights Directive**[28]. It will also be aligned with the March 2021 Council Conclusions on Mainstreaming Ageing in Public Policies[29] recalling that age-related discrimination is a frequent phenomenon, while violence against older people is an emerging concern.

The European Parliament has also adopted a legislative resolution in September 2021 calling on the Commission to submit a legislative proposal to include gender-based violence as a new

[21] Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions, 'A Union of equality: EU anti-racism action plan 2020-2025', COM(2020) 565 final, 18.9.2020.
[22] Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 'EU strategy on Combating Antisemitism and Fostering Jewish Life (2021-2030)'COM(2021) 615 final, 5.10.2021.
[23] Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 'Union of Equality: LGBTIQ Equality Strategy 2020-2025', of 12.11.2020, COM(2020) 698 final. This strategy identified the need to criminalise hate speech and hate crime targeting LGBTIQ people – lesbian, gay, bisexual, trans, non-binary, intersex and queer.
[24] These protected characteristics are amongst the grounds laid down in Article 19(1) TFEU, which refers to action to combat discrimination 'based on sex, racial or ethnic origin, religion or belief, disability, age or sexual orientation'.
[25] Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 'A Union of Equality: Gender Equality Strategy 2020-2025', of 5.03.2020, COM(2020) 152 final.
[26] Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 'Union of Equality: Strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021-2030', of 3.3.2021, COM(2021) 101 final.
[27] Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 'EU Strategy on victims' rights (2020-2025)', COM(2020) 258 final, 24.6.2020.
[28] OJ L 315, 14.11.2012, p. 57–73.
[29] 6976/21, SOC 142, 12 March 2021

area of crime under Article 83(1) of the TFEU[30]. This initiative, together with the upcoming legislative proposal to combat violence against women and domestic violence, aim to address the European Parliament's request.

3. The need for extending the list of EU crimes to hate speech and hate crime

Under Article 83(1) of the TFEU, the Council may, based on **developments in crime**, identify additional areas of crime provided they fulfil specific criteria. Notably, the new area must be of **particularly serious** crime, with a **cross-border dimension** resulting **from the nature or impact** of the offences or from a **special need to combat them on a common basis**.

The following sections set out the Commission's assessment of hate speech and hate crime in light of the criteria of Article 83(1) of the TFEU.

3.1. Hate speech and hate crime as an area of crime

Hate speech and hate crime are well recognised as an area of crime at international level[31].

Back in its Recommendation of 1997[32], the Council of Europe had already considered hate speech as incitement to hatred addressed at individuals or groups defined by certain protected characteristics[33]. In 2015, the Recommendation of the European Commission against Racism and Intolerance ('ECRI') of the Council of Europe defined hate speech as: *'advocacy, promotion or incitement, in any form, of the denigration, hatred or vilification of a person or group of persons, as well as any harassment, insult, negative stereotyping, stigmatisation or threat in respect of such a person or group of persons and the justification of all the preceding types of expression, on the ground of race colour, descent, national or ethnic origin, age, disability, language, religion or belief, sex, gender, gender identity, sexual orientation and other personal characteristics or status'*[34]. The Organisation for Security and Co-operation in Europe ('OSCE') refers to hate crimes as *'criminal offences committed with a bias motive towards a certain group within society'*[35].

---

[30] European Parliament 'Article 225 TFEU' resolution of 16 September 2021 with recommendations to the Commission on identifying gender-based violence as a new area of crime listed in Article 83(1) TFEU (2021/2035(INL).

[31] For example, the European Commission against Racism and Intolerance ('ECRI') of the Council of Europe issued a General Policy Recommendation No.15 on Combating Hate Speech in December 2015, while the United Nations adopted a Strategy and a plan of action in May 2019, Article 20 of the International Covenant on Civil and Political Rights and the Organisation for Security and Co-operation in Europe ('OSCE'), Office for Democratic Institutions and Human Rights ('ODHIR'), Ministerial Council, adopted Decision No. 9/09 Combatting Hate Crimes, MC(17) Journal No. 2, Agenda item 8, 2 December 2009.

[32] Council of Europe Recommendation No. R (97) 20 of the Committee of Ministers to Member States on 'hate speech'.

[33] The Recommendation states in its scope that the term hate speech shall be understood as 'covering all forms of expression which spread, incite, promote or justify racial hatred, xenophobia, antisemitism or other forms of hatred based on intolerance, including: intolerance expressed by aggressive nationalism and ethnocentrism, discrimination and hostility against minorities, migrants and people of immigrant origin'.

[34] ECRI, General Policy Recommendation No. 15 on combating hate speech, p. 3.

[35] This is the operational definition used by OSCE in their reports on Racist and Xenophobic Hate crime (2021), Gender-based Hate crime (2021), Antisemitic Hate Crime (2019), Anti-Muslim Hate Crime (2018), based on the OSCE Ministerial Council Decision No. 9/09 on combating hate crimes of 2 December 2009, agreed by consensus by all OSCE States, including all EU Member States. The concept behind such definition and its practical implication are further explained by OSCE ODHIR 'Hate Crime Laws A Practical Guide' (2009), p. 16.

While EU law does not provide for a legal definition of hate speech and hate crime as such, the **Framework Decision** sets out criminal law definitions of the most severe forms of racism and xenophobia. Hate speech as defined by the Framework Decision refers to the public incitement to violence or hatred directed against a group or a member of such a group sharing a protected characteristic[36]. Hate crime within the meaning of the Framework Decision[37] is referred to as any criminal offence[38] (base offence), other than hate speech, committed with a racist or xenophobic motivation (bias motivation).

For both hate speech and hate crime, it is the **bias motivation** that triggers the perpetrator's action. Targeted persons are selected based on their real or perceived connection, attachment, affiliation with, support or membership of a community or a group sharing a protected characteristic[39]. These are 'identity' or 'message' acts, as the messages conveyed - notably that the targeted victims do not belong to that society - are addressed not only to the victim, but also to their community or group[40]. Therefore, the perpetrator's motive is key in distinguishing these offences from other crimes and in determining their greater gravity having regard to the specific impact that these offences have on the individual victim, on communities and on society at large[41].

The element of **hatred** is an intrinsic feature of both hate speech and hate crime. Hatred leads to the devaluation of and threat to the human dignity of a person or a group. It negates their equal footing as members of the society[42], including their right to participate in the political or social life, which are fundamental principles the EU is founded on. Understanding the role of hatred against people with protected characteristics is fundamental for their recognition, prosecution and sanctioning within our criminal justice systems.

Given the special feature characterising hate speech and hate crime, i.e. hatred targeting persons or groups, sharing (or perceived as sharing) protected characteristics, hate speech and hate crime can be considered as an 'area of crime', within the meaning of Article 83(1) of the TFEU.

Similarly to other EU crimes with a common feature, such as organised crime or terrorism, hatred against people with protected characteristics connects a broader group of crimes. The core and common objective for criminalising hate speech and hate crimes is to combat such hatred, which links these two categories of offences within one 'area of crime'. The addition of hate speech and hate crime as an area of crime would enable the Commission to propose, in a second stage, secondary legislation that would specifically address related societal developments and challenges as they arise and evolve in the future.

---

[36] Article 1(1)(a) of the Framework Decision requires Member States to punish the conduct of *'publicly inciting to violence or hatred directed against a group of persons or a member of such a group defined by reference to race, colour, religion, descent or national or ethnic origin.'*

[37] See Article 4: *'For offences other than those referred to in Articles 1 and 2, Member States shall take the necessary measures to ensure that racist and xenophobic motivation is considered an aggravating circumstance, or, alternatively that such motivation may be taken into consideration by the courts in the determination of the penalties.'*

[38] Such as crimes against a person's life, physical integrity or property.

[39] See the supporting study, Section 2.4.2.

[40] OSCE ODHIR 'Hate Crime Laws A Practical Guide'

[41] See Guidance Note on the practical application of Council Framework Decision 2008/913/JHA on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law.

[42] OSCE ODHIR 'Hate Crime Laws A Practical Guide'

3.2. Hate speech and hate crime as an area of particularly serious crime

Hate speech and hate crime are particularly serious crimes because of their harmful impacts on the individuals and on society at large, which undermine the foundations of the EU.

3.2.1. The impact on common values

Hate speech and hate crime run counter to EU common values and fundamental rights, as enshrined in Articles 2 and 6 of the TEU, as well as in the Charter.

The particular gravity of such conduct, given their impacts on the values and fundamental rights, has been consistently acknowledged by the European Court of Human Rights ('ECtHR') in case-law. The ECtHR held that where acts that constitute serious offences are directed against a person's physical or mental integrity, only efficient criminal law mechanisms can ensure adequate protection and serve as a deterrent factor. The ECtHR considered in particular that criminal law measures are required with respect to direct verbal assaults and physical threats motivated by discriminatory attitudes[43].

Recognising that tolerance and the equal dignity of all human beings constitute the foundations of a democratic, pluralistic society, the ECtHR considered that it may be necessary in *'democratic societies to sanction or even prevent all forms of expression which spread, incite, promote or justify hatred based on intolerance'*[44]. The ECtHR further pointed out that criminal sanctions against individuals responsible for the most serious expressions of hatred, inciting others to violence, could also be invoked as a last resort measure. For these reasons, the ECtHR consistently recognised in case-law that the right to freedom of expression does not prevent criminal law responses to certain forms of hate speech[45].

3.2.2. Harmful impacts on the individual victims and on their communities

The particular seriousness of hate speech and hate crime is shown by the harm they cause to the individual victims, to wider communities, as well as to society as a whole.

Hate speech and hate crime violate the victims' fundamental right to dignity and to equality. They have serious and often long-lasting consequences on victims' physical and mental health and well-being.

Victims of hate speech and hate crime are targeted because of their immutable, unchangeable characteristics, or because of one that is at the core of their identity[46]. As a result, they feel devalued, unwelcome, denigrated, and despised in society because of their identity. In addition to harmful physical health effects, the level of mental harm (e.g. sense of violation and humiliation) caused by hate acts is in fact often more significant than the physical harm

[43] ECtHR, judgement of 14.12020, *Beizaras and Levickas v Lithuania*, §111 and case law cited therein.
[44] ECtHR, judgment of 6.7.2006, *Erbakan v Turkey*, §56.
[45] ECtHR, decision of 24.6.2003, *Garaudy v. France*,§1; decision of 13.11.2003, *Gündüz v. Turkey*, §37; decision of 16.11.2004, *Norwood v. the United Kingdom*; judgment of 10.7.2008, *Soulas and Others v. France*, §47; judgment of 9.2.2012, *Vejdeland and Others v. Sweden*, §59.
[46] Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs, Directorate-General for Internal Policies, European Parliament, 'Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of offline content regulation approaches' (July 2020), p. 23 .

resulting from the violence itself[47]. Victims of hate crime can experience symptoms of severe trauma such as depression, suspicion of others, self-blame and a profound sense of isolation. These experiences are what makes hate crimes different from other types of crime. In addition, many victims of hate crimes blame themselves and experience a lack of confidence.[48]

More generally, victims of hate crimes are also forced to live with the fear of repeat victimisation and more vulnerable groups, such as older persons, children and persons with a physical and mental disability, experience increased vulnerability as hate speech targets when relying on online communication in their daily lives. Victims of hate speech are also exposed to political and social exclusion which deter them from accessing medical care and other vital services[49]. Furthermore, those victims that do report experiences of hate often risk secondary victimisation[50], which can cause further harm to the victim. For child victims, hate speech can seriously harm their long-term personal development.

Crimes triggered by hatred send messages of rejection and devaluation of whole groups and communities and the persons forming these groups and communities experience fear and feel at risk of future attacks[51]. It is important to note the potential that hate speech and hate crime have to reverberate among the followers of the perpetrator, spreading further fear and intimidation. And therefore, perpetuating a pattern of hate speech and hate crime targeted at other individuals perceived as sharing similar protected characteristics or as connected to the victim[52].

3.2.3. Harmful impacts on society at large

Hate speech and hate crime also have a strong societal dimension. They are a threat to democratic values, social stability and peace[53] and heighten social divisions, erode social cohesion, and trigger retaliation, resulting in violence and counter-violence[54]. The climate of conflict, fear, polarisation and radicalisation resulting from hate-motivated acts was also confirmed by the respondents to the Commission's targeted consultation.

Hate speech and hate crime have a harmful impact on fundamental rights, in particular on human dignity, equality and freedom of expression. Their chilling effect on freedom of

[47] European Union Fundamental Rights Agency ('FRA'), 'Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights' (2012), p. 20. Layla Okhai, 'How hate crime impacts mental health' (Diverse Minds, 2018).
[48] See the supporting study, Sections 4.2.3, 4.3.3 and 5.2.3.
[49] United Nations Guidance Note on Addressing and Countering COVID-19 related Hate Speech, 11 May 2020.
[50] Victimisation that occurs not as a direct result of the criminal act, but through the way the victim is treated by the police and the criminal justice system. See the supporting study, Sections 4.2.3, 4.3.3 and 5.2.3.
[51] OSCE ODIHR, 'Understanding the Needs of Hate Crime Victims' (2020), p. 13. For instance, a significant amount of lesbian, gay and bisexual persons avoid certain places or locations for fear of being assaulted, threatened, or harassed. Similarly, 37-41% of trans and intersex respondents reported that they 'often' or 'always' avoid certain places or locations for the same reason. FRA (2020), EU-LGBTI II: A long way to go for LGBTI equality, p. 47.
[52] See FRA, 'Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights' (2012), p. 19.
[53] See United Nations Strategy and Plan of Action on Hate Speech, May 2019; European Commission against Racism and Intolerance (Council of Europe).
[54] See study commissioned by the European Parliament's Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs 'Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches', July 2020; OSCE, ODIHR, 'Hate crime laws-A practical guide', 2009.

expression can result in social media users refraining from engaging in public debates because of hateful content they see[55]. Hate also poisons the political dialogue and impacts on the readiness of citizens to engage in politics and to exercise official functions with public visibility, such as members of parliament, mayors and politicians[56]. On women in the public life, a survey of 123 European women parliamentarians showed that 46.9 % of respondents reported having received death threats or threats of rape or beatings and 58.2 % had been the target of online sexist attacks on social networks[57].

Journalists are often victims[58] of hate speech on social media, and, as a result, may hesitate to engage in public debate or to tackle certain topics[59]. While hate speech and threats are directed against all journalists, statistics demonstrate that female journalists are subject to more threats than their male counterparts in particular in the form of online harassment, threats of rape and murder, as well as incitement to hatred based on grounds of gender[60]. These attacks are sometimes the result of orchestrated campaigns aimed at discrediting or silencing female journalists.

Hate speech can lead not only to conflict, but also to hate crimes[61]. Evidence points to a 'pyramid of hate'[62] or a 'ladder of harm' starting from acts of bias (e.g. bullying, ridicule, de-humanisation) and discrimination (e.g. economic, political), moving up towards bias motivated violence, such as murder, rape, assault, terrorism, violent extremism, even genocide[63]. Research shows the link between targeted, discriminatory tweets posted in a city and the high number of hate crimes in that city[64]. The United Nations ('UN') points out that '*incitement to violence that targets communities or individuals based on their identity can contribute to enabling or preparing atrocity crimes, […] and is both a warning sign and early indicator of the risk of those crimes*'[65].

Research also shows that hate speech on social media leads to more crimes against minorities in the physical world[66]. Hate speech online has led to a rise in violence, against refugees and

[55] A study from Norway shows that one out of five (19%) social media users are refraining from engaging in public debates because of hateful content they see. This percentage rises to 36% amongst users belonging to minority groups.
[56] Study commissioned by the European Parliament's Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs 'Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches', July 2020.
[57] https://www.ipu.org/resources/publications/issue-briefs/2018-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-in-parliaments-in-europe; See also https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/03/online-violence-against-women-chapter-2/#topanchor
[58] See Commission Recommendation on ensuring the protection, safety and empowerment of journalists and other media professionals in the European Union, C(2021) 6650 final, 16.9.2021.
[59] Eurobarometer 452 of 2016 showed that three quarters of journalists have experienced hate speech on social media, and for half of them this makes them hesitate to engage in the public debate.
[60] Office of the High Commissioner for Human Rights, Statement by the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences.
[61] Council of Europe, European Commission against Racism and Intolerance
[62] See Anti-defamation league, 2018.
[63] See research report published under the SELMA (Social and Emotional Learning for Mutual Awareness) project by European Schoolnet, p. 33.
[64] See the supporting study, Section 4.2.3.
[65] United Nations, Plan of Action for Religious Leaders and Actors to Prevent Incitement to Violence that Could Lead to Atrocity Crimes, July 2017.
[66] For example, a study from Cardiff University's HateLab project found that, when the number of 'hate tweets' made from one location increased, so did the number of racially and religiously aggravated crimes - which included violence, harassment and criminal damage.

immigrants, ethnic and religious minorities, and LGBTIQ people[67]. Exposure to hate speech or being targeted by hate speech can also contribute to the process of radicalisation and violent extremism. These can be expressed online and offline through speech and propaganda, but can also result in violent extremist or terrorist attacks. This can have disrupting and fatal consequences for society[68].

Recalling that the internet has provided a new dimension to express sexist hate speech, the Council of Europe has stressed that sexist hate speech *'may escalate to or incite overtly offensive and threatening acts, including sexual abuse or violence, potentially lethal action or self-harm'*[69]. The emergence of online groups and communities, such as Manosphere[70] and Incel[71], which provide for additional international fora to promote and spread misogyny and hostility towards women, are of particular concern in this regard[72].

3.2.4. Scale of hate speech and hate crime

One in 10 (11%) LGBTIQ respondents to a survey by the EU Fundamental Rights Agency ('FRA') indicated that they had been physically or sexually attacked because they were LGBTIQ (with trans and intersex respondents experiencing physical or sexual attacks at higher rates during this timeframe: 17% and 22%, respectively), and 51% of 15-17 years old respondents reported being harassment in school[73].

Hate speech and hate crime against persons of Asian origin, particularly Chinese, or those perceived to be of Asian origin, has increased during the COVID-19 pandemic[74], including racist attacks and beatings, violent bullying, threats and racist abuse[75]. A survey by FRA shows that Roma respondents and respondents with sub-Saharan or north-African backgrounds experience higher rates of discrimination, harassment and violence motivated by hatred[76].

According to a 2018 survey on antisemitism, conducted by FRA, 40% of Jews in the EU fear being physically attacked[77]. The findings of a 2017 FRA survey on EU Minorities and Discrimination[78] show that 27% of Muslims had experienced incidents of hate-motivated

---

[67] European Parliament resolution of 25 October 2018 on the rise of neo-fascist violence in Europe (2018/2869(RSP)).
[68] See also 'Hate Speech and Radicalisation Online', the OCCI Research Report, Johannes Baldauf, Julia Ebner and Jakob Guhl (Eds.), 2019.
[69] Recommendation CM/Rec(2019)1 of the Committee of Ministers to Member States on preventing and combating sexism, 27 March 2019, p. 9.
[70] Online forum opposing feminism, where men gather to discuss gender, equality and masculinity with a pro-male focus, footnote 59 Centre for Digital Youth Care, 'The Angry Internet: A threat to gender equality, democracy & wellbeing' (2020).
[71] A movement/community that has got notoriety mostly in the last few years; 'the INvoluntary CElibate men blame their misfortune on women, sexually greedy men and society', Centre for Digital Youth Care, 'The Angry Internet: A threat to gender equality, democracy & wellbeing' (2020).
[72] Centre for Digital Youth Care, 'The Angry Internet: A threat to gender equality, democracy & wellbeing' (2020).
[73] FRA, EU LGBTI Survey II (2020).
[74] Council of Europe, ECRI, Annual Report on ECRI's activities, March 2021; Human Rights Watch, 'Covid-19 Fueling Anti-Asian Racism and Xenophobia Worldwide', 2020.
[75] Human Rights Watch, 'Covid-19 Fueling Anti-Asian Racism and Xenophobia Worldwide', 2020.
[76] FRA, 'EU-MIDIS II: Second European Union Minorities and Discrimination Survey' (2017).
[77] FRA, 'Experiences and perceptions of antisemitism - Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU', 10 December 2018.
[78] FRA, Second European Union Minorities and Discrimination Survey, 21 September 2017.

harassment in the previous 12 months, while this percentage is higher (31%) among Muslim women wearing the headscarf in public.

Women, and in particular young women, are targeted by gender-based hate speech, online or offline[79]. According to a 2020 global survey, 52% of young women and girls experienced online violence, including threats[80].

In addition, there is also the case of those living at the intersection of two or more protected characteristics, such as women of colour, who are 84% more likely than white women to be mentioned in abusive or 'problematic' tweets[81].

The UN expressed concerns about hate speech targeting older persons, which has 'emerged in public debate and on social media as expressions of intergenerational resentment'[82]. Persons with disabilities are more at risk of being victims of violent crimes, including hate crimes, or to face hate speech, than other persons[83]. Feedback to the Commission consultation showed that in some countries 21% of hate crimes reported to the authorities are perpetrated against persons with disabilities[84]. In general, victims are targeted simply because they have a disability, are perceived as having a disability, or are associated with a person with a disability[85]. Moreover, the World Health Organization considers that the abuse of older persons is likely to become an increasing problem due to the ageing population[86].

These figures only represent the tip of the iceberg because of the under-reporting and under-recording of incidents[87] and incomparable data collection methods[88]. For instance, sources[89] show that 88% of the hate-motivated physical attacks against Roma people were not reported and 79 % of Jewish people who experienced antisemitic harassment did not report the most serious incident to the police or to any other organisation. And only one in five (21%) incidents of physical or sexual violence against LGBTIQ people were reported[90]. Age is an example where the lack of recognition as a ground that incites hate speech and hate crime and the lack of sanctions for related offences lead to lower reporting and lack of information on the extent of hate speech and hate crime against older persons[91]. In particular, the AGE platform[92] deplores this *'hidden reality despite the worrying levels of prevalence across*

[79] Council of Europe, 'Combating sexist hate speech'
[80] See survey conducted by the World Wide Web Foundation & World Association of Girl Guides and Girls Scouts using UNICEF's U report platform, February 2020.
[81] Amnesty International, 'Troll Patrol Findings: Using Crowdsourcing, Data Science & Machine Learning to Measure Violence and Abuse against Women on Twitter', 2018.
[82] UN, Policy Brief: 'The Impact of COVID-19 on older persons', May 2020.
[83] FRA, 'Equal protection for all victims of hate crime. The case of people with disabilities', March 2015.
[84] See the supporting study, Annex VII.
[85] FRA, 'Equal protection for all victims of hate crime. The case of people with disabilities', March 2015, p. 2.
[86] The World Health Organisation, 'Elder Abuse', 2021.
[87] See also OSCE ODHIR saying that lack of hate crime recording means victims and their needs too often remain invisible, 16 November 2020.
[88] According to the supporting study, based on the stakeholder consultation, most stakeholders considered that incidents of hate speech and hate crime were underreported in their Member States.
[89] See FRA survey 'Roma and Travellers in Six Countries', 2020, and FRA survey 'Experiences and perceptions of antisemitism - Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU', 2018.
[90] FRA, EU-LGBTI II, 'A long way to go for LGBTI equality', p. 38 and 46.
[91] See the supporting study, Section 4.2.3.
[92] AGE Platform Europe is a European network of non-profit organisations of and for people aged 50+; see AGE platform Europe's response to the Commission's consultation.

Europe', and points to the invisibility and lack of protection of older victims is heightened by the lack of awareness of age as a ground that might incite hate crimes.

3.2.5. Criminal law response in Member States

The seriousness of the impacts described above has led Member States to criminalise certain forms of hate speech and hate crime. The criminalisation of these conducts conveys a message of a particular social disapproval. It is an indication of the specific gravity and danger posed by these conducts, as particularly destructive of fundamental rights.

As a result of transposing the Framework Decision into national law, **hate speech** is criminalised in all the Member States on grounds of race, colour, religion, descent, national or ethnic origin[93]. Furthermore, Member States have explicitly criminalised hate speech also for other protected characteristics: 20 Member States criminalise hate speech on grounds of sexual orientation[94] and 17 Member States on grounds of sex/gender[95]. In addition, 14 Member States criminalise hate speech on the ground of disability[96] and 6 Member States on grounds of age[97]. Moreover, 8 Member States[98] have (either alternatively or in addition) criminalised hate speech without defining the protected characteristics of the groups, and leaving the criminalisation of hate speech open, aiming at protecting any minority group or part of the population[99].

Hate crime is also widely criminalised across Member States, either as a self-standing offence for specific crimes or as a general aggravating circumstance for all crimes committed with a bias motivation. In addition to criminalising hate crime on grounds of race, colour, religion, descent or national or ethnic origin as a result of transposing the Framework Decision into national law, 19 Member States criminalise hate crime on grounds of sexual orientation[100] and 17 Member States on grounds of sex/gender[101]. Additionally, 13 Member States criminalise hate crimes on the grounds of disability[102] and 10 Member States on grounds of age[103]. Furthermore, 15 Member States[104] do allow national courts to take the perpetrator's motivation into account for any crime when deciding the criminal penalty, either

[93] These are the grounds laid down in the Framework Decision, referred to above, see also the supporting study, Sections 4.2.1 and 4.3.1. However, the transposition has not always been correct or complete. This is why the Commission has launched infringement actions against some Member States.
[94] BE, DK, EE, IE, EL, ES, FR, HR, CY, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PT, SI, SK, FI, SE.
[95] Among this group, 14 Member States (BE, EE, ES, FR, HR, CY, LV, LT, LU, MT, NL, AT, PT, and SI) specifically refer to the ground of sex/gender, and 10 Member States (EL, ES, FR, HR, CY, LU, HU, MT, PT, SE) refer (alternatively or in addition) to the ground of gender identity and 2 Member States (BE and EL) to the ground of sex characteristics.
[96] BE, EL, ES, FR, HR, LV, LT, LU, HU, NL, AT, PT, SI, FI.
[97] BE, ES, LV, LT, LU, AT.
[98] CZ, DE, HR, LV, HU, RO, SI, FI.
[99] For example, German law criminalises hate speech against groups sharing specific characteristics such as racial or religious groups, but also 'against parts of the population'.
[100] BE, DK, EL, ES, FR, HR, CY, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PT, RO, SI, SK, FI, SE. It is important to note that some Member States only criminalise specific offences with regard to sexual orientation.
[101] Among this group, 13 Member States (BE, ES, FR, CY, LT, LU, MT, AT, PT, RO, SI, SK, FI) specifically refer to the ground of sex/gender, and 11 Member States (BE, EL, ES, FR, HR, CY, LU, HU, MT, PT, SE) refer (alternatively or in addition) to the ground of gender identity and 4 Member States (BE, EL, FR, MT) to the ground of sex characteristics.
[102] BE, EL, ES, FR, HR, LT, LU, HU, MT, NL, AT, RO, FI.
[103] BE, ES, FR, HR, LT, LU, MT, AT, RO, FI.
[104] BG, CZ, DK, DE, EE, HR, LV, HU, AT, PL, PT, RO, SI, FI, SE.

as an alternative or an addition to having a self-standing offence on hate crime. Some Member States have also left the protected characteristics undefined to potentially cover hate crime based on any form of intolerance.

3.3. The cross-border dimension of hate speech and hate crime

The cross-border dimension of hate speech and hate crime is evidenced by the **nature and by the impact** of these phenomena as well as by the existence of a **special need to combat them on a common basis**.

This is evident for **hate speech** committed online. Given the cross-border nature of the internet, online hate speech spreads fast and it is accessible to everybody anywhere. This makes it easier for hate groups to widen their audiences to countries facing similar political or social situations[105]. The cross-border dimension was also highlighted by most stakeholders responding to the Commission's targeted consultation, also through specific examples[106]. For instance, hate speech on grounds of sex characteristics and intersex people in particular have increasingly become the target of hate speech perpetrated by groups that operate cross-border[107]. The ubiquity of gender-based hate speech has also been underlined by the Council of Europe[108], calling for stronger measures to combat it.

However, hate messages expressed offline (e.g. in written press, in television broadcasts, in political speech or sport events) have a cross-border dimension evidenced by their impact as they are easily reproduced and widely disseminated across borders. More than 80% of respondents to the targeted consultation considered that offline hate speech has a spillover effect across borders[109]. They point to the fact that the hateful messages are developed and propagated by networks with members from several countries. And that ideologies behind hate speech messages are developed internationally and are therefore cross-border phenomena[110].

The cross-border dimension of **hate crime** is directly linked to the cross-border dimension of hate speech. Hate travels across national borders, leading to a spiral of violence. Similarly to hate speech, the ideologies behind hate crimes can be developed internationally and can be rapidly shared online. Hate crimes can be committed by networks with members from several countries (within or outside the EU) that inspire, organise, or carry out physical attacks. The

---

[105] See the supporting study, Section 4.3.4; Anti-Defamation League, 'Soldiers of Odin USA: The Extreme European Anti-Refugee Group Comes to America', 2016; the Soldiers of Odin is a controversial anti-immigrant, anti-Muslim and refugee-hating ideology group created in Finland and spreading until the United States.

[106] A concrete example of the spillover effect of online hate speech across borders is the #DefendEurope campaign by the French far-right intellectual movement 'Nouvelle Droite' highlighting the extent of cross-ideological and cross-border cooperation and mobilisation of the extreme right across the world, i.e. UK, Austria, France, Germany, Sweden, the Netherlands, Norway, Italy and the USA; see the supporting study, Section 4.3.4.

[107] See the supporting study, Section 4.2.4.

[108] Recommendation CM/Rec(2019)1 of the Committee of Ministers to Member States on preventing and combating sexism, 27 March 2019.

[109] See the supporting study, Annex VI.

[110] See the supporting study, Section 4.2.4; see also Annex VII to the supporting study where a variety of examples of the cross-border impact of offline hate speech are included, such as related to the operation of the far-right Greek organisation 'Golden Dawn', and drew comparisons with the offline dissemination and spillover effect across Member States of conspiracy theories –such as the 'Great Replacement Theory' through offline events, rallies and 'publicity stunts'.

Counter Extremism project[111], the Soufan Center[112], and Anti-Defamation League[113] provide examples of the transnational activity of different groups that, influence and inspire across borders. Hate crimes can also create a climate of fear or social conflicts, which may spillover from one EU Member State to another[114]. Hate speech and hate crime can also lead to radicalisation and the creation of violent extremist groups, which cross borders and are unified in their ideology.

Likewise, the same phenomenon can lead to hate crime being replicated in another country or have follow-up patterns, echoing the crime committed in the country where it first happened. This can also occur where there is high publicity around specific hate crimes, inciting other persons to commit similar crimes ('copycat effect'). In addition to the actual perpetration of a hate crime, the psychological impact on individuals and society can easily go beyond borders by provoking an environment of fear and social conflicts. Crimes and events taking place in different parts of the world have had an impact on several countries, including the Black Lives Matter movement. The spillover impact of hate crimes across borders was acknowledged by most of the respondents to the Commission's consultation.[115]

This process is a global one and has an impact irrespectively of its geographical origin. The EU can act as a role-model around the world and ideas and initiatives launched elsewhere can contribute to a more effective action in Europe.

This background underlines **the special need to combat hate speech and hate crime on a common basis.**

The special need to address these phenomena on a common basis stems from the serious impacts of hate speech and hate crime on the core EU values enshrined in Article 2 of the TEU. Safeguarding our common values requires common action.

The negative consequences of hate speech and hate crime go beyond the impact on individual victims and can affect groups or communities of people living in different countries. Not criminalising hate speech and hate crime in a few Member States may undermine efforts to effectively address these phenomena and ease spillover effects. Not providing a common approach to criminalisation also results in gaps and an uneven protection of the victims of such acts across the EU, as only persons who are recognised as victims of crime have access to the redress and support measures provided by EU law. Moreover, a fragmented approach may send mixed messages to the public that such acts are not being taken seriously and can be perpetrated with impunity[116], that they are considered as 'normal' or even perceived in some countries as the State's legitimisation and/or tolerance of such behaviour[117].

In addition, the special need to combat hate speech and hate crime on a common basis stems from the endeavours of individual Member States to criminalise different forms of hate crime

[111] Counter Extremism Project, 'Violent Right-Wing Extremism and Terrorism – Transnational Connectivity, Definitions, Incidents, Structures and Countermeasures', 2020, p. 12, 79 and 145.
[112] The Soufan Center, 'White Supremacy Extremism: The Transnational Rise of the Violent White Supremacist Movement', 2019, p. 11.
[113] Anti-Defamation League, 'Hate Beyond Borders: The Internationalisation of White Supremacy'.
[114] See the supporting study, Section 5.2.4.
[115] See the supporting study, Section 4.2.3, 4.3.4, 5.2.3, 5.2.4 and 5.2.5.
[116] See footnote 5, Council of Europe, European Commission against Racism and Intolerance, ECRI General Policy Recommendation No.15 on Combating Hate Speech, 8 December 2015.
[117] ECtHR, judgment of 17.01.2017, *Király and Dömötör v. Hungary*.

and hate speech on their own. Such an approach results in fragmentation, and in a lack of a level playing field for individuals who can fall victim to hate speech and hate crime.

3.4. Developments in crime

According to the UN, in recent years there has been an alarming spike in online and offline hate speech and incitement[118]. Indeed, since 2007, when the Commission proposed to make racist and xenophobic acts punishable in all Member States, there has been a steady rise in hate speech and hate crime[119]. This rise is linked to changes in the social, economic and technological environment. Most respondents (more than 60%) to the Commission's targeted consultation also acknowledged the increase in both hate speech and hate crime between 2018 and 2020, compared to the previous period between 2015 and 2017. Among the factors for this were increased migration flows, economic and social crises (including the COVID-19 pandemic), and improved access to online information, including the use of social networks, resulting in a fast sharing of content.[120]

The internet provides a channel for increased and easily shared hate speech online. Perpetrators of hate speech online are triggered and disinhibited by a sense of anonymity and impunity on the internet, which increases the risk that they continue commit such offences.

The surge in violent extremist individuals and groups across Europe was one of the factors that has contributed to polarisation and radicalisation in society. This has in turn led to an increased incidence of hate speech against marginalised groups and women. In 2019, the European Parliament acknowledged this in a resolution on 'the rise of neo-fascist violence in Europe', and called the Member States to condemn and sanction 'hate crime, hate speech, and scapegoating by politicians and public officials […] as they directly normalise and reinforce hatred and violence in society'[121].

The ECRI underlined the rise in ultra-nationalistic, xenophobic, racist and homo-/transphobic hate speech in the various election campaigns in 2019, increasingly permeating, and often setting the tone in social media networks[122]. According to the ECRI, insulting and degrading remarks about members of minority groups are nowadays more easily acceptable than in the past. The Council of Europe has indeed sent an alarm signal over the situation that Europe 'is facing a shocking reality: antisemitic, anti-Muslim and other racist hate crimes are increasing at an alarming rate'[123].

The COVID-19 pandemic has created an atmosphere in which hate speech has flourished, becoming 'a tsunami of hate and xenophobia'[124]. Europol[125] emphasised how the COVID-19 pandemic and the ensuing economic and social crises have resulted in attitudes being

[118] United Nations, Plan of Action for Religious Leaders and Actors to Prevent Incitement to Violence that Could Lead to Atrocity Crimes, July 2017.
[119] 'Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches', European Parliament's Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs, July 2020.
[120] See the supporting study, Sections 4.2.1, 4.3.1 and 4.3.2.
[121] European Parliament, European Parliament Resolution of 25 October 2018 on the rise of neo-fascist violence in Europe (2018/2869(RSP)), P8_TA(2018)0428, Strasbourg, 2018.
[122] ECRI Annual Report 2019
[123] Statement of Marija Pejčinović Burić, Secretary General of the Council of Europe, 27 February 2020.
[124] United Nations Secretary-General António Guterres' global appeal to address and counter COVID-19-related hate speech, in New York, 8 May 2020.
[125] The Europol European Union Terrorism Situation and Trend Report 2021, p. 28.

hardened and more acceptance of intimidation, including calls to commit violent acts. In its Annual report for 2020, the ECRI highlighted the increased exposure to hate speech and violence of certain groups[126] blamed for being major spreaders of the virus. These include Roma and migrants whose access to healthcare and public support measures had become even more difficult[127], as well as persons of Asian origin or those perceived to be of Asian origin[128]. There has also been a rise in conspiracy theories against certain groups, leading to hate speech and hate crimes[129]. Research reveals, for instance, that in the first two months of 2021 (during the pandemic), compared to the same period of 2020 (pre-pandemic), a seven-fold increase in antisemitic posting took place on the French accounts/channels assessed, and over a 13-fold increase in the German ones[130].

The pandemic also emphasised intergenerational tensions and brought a resurgence of hostile messages on social media qualifying as hate speech against older people, who as a vulnerable category have been more targeted by abuse during the pandemic and more prone to becoming victims of hate speech and hate crime[131].

People identifying as LGBTIQ have experienced an increase in violence since the beginning of the pandemic[132]. 'Sexual orientation or gender identity' was the third most common ground among the reported hate crimes (18.35%) in the Hate Crime Report for 2019 of the Office for Democratic Institutions and Human Rights ('ODIHR')– an increase compared with 2018 (14.61%)[133]. Gender-based hate speech has also been increasing in Europe, taking place online and offline and in all forms of social interaction (e.g. at school, at work, in public spaces). All forms of gender-based cyber violence against women, including misogynous hate speech, were increasingly common before COVID-19, resulting in normalising violence against women. In a report[134] on online harassment against female ministers, NATO Strategic Communications Centre of Excellence found that the topics triggering the most abusive messages online were the COVID-19 pandemic, immigration, EU relations, and socially liberal politics.

---

[126] See also the European Voice against Racism, https://rm.coe.int/annual-report-on-ecri-s-activities-for-2020/1680a1cd59; see also ECRI's Bureau holds exceptional meeting and exchanges views with Director of FRA and EU Special Representative for Human Rights - News of the European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) (coe.int)

[127] https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-september-1; https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-november-1

[128] ECRI, Annual Report on ECRIS's activities, March 2021.

[129] Tony Blair Institute for Global Change, 'From the Fringes to the Forefront: How far-right movements across the globe have reacted to Covid-19' (July 2020); See also findings of the consultation organised by the International Dialogue Centre and the European Council for Religious Leaders/Religions for Peace Europe, 20 April 2021.

[130] See study prepared by the Institute for Strategic Dialogue for the European Commission, 'The Rise of Antisemitism Online During the Pandemic, A study of French and German content', April 2021.

[131] See AGE Platform Europe feedback to the Commission consultation, United Nations Secretary-General António Guterres statement and the supporting study, Section 4.2.1.

[132] See Council of Europe Steering Committee on Anti-Discrimination, Diversity and Inclusion, 'COVID-19: An analysis of the anti-discrimination, diversity and inclusion dimensions in Council of Europe Member States' (2020), p. 19. See also 2019 FRA report on the pandemic and its impact on fundamental rights , FRA report 'The Coronavirus Pandemic and Fundamental Rights: A year in Review' (2021) and ECRI report 2020

[133] ODHIR, Hate Crime Report, 2019; see the press reports that in Spain hate crimes against the LGBTIQ collective rose 43% during the first half of 2021.

[134] https://stratcomcoe.org/news/nato-stratcom-coe-research-female-finnish-ministers-received-a-disproportionate-number-of-abusive-messages/17

Looking at recent legislative developments, a progressive rise in criminalisation on grounds other than the ones laid down in the Framework Decision can be observed in recent years. Currently, 11 Member States[135] have initiated legislative proposals or processes to further criminalise hate speech and/or hate crime. Of those, nine Member States[136] have proposed adding certain grounds to their hate speech and/or hate crime legislation.

4. Added value of extending the list of EU crimes

4.1. An effective response at EU level

Based on the assessment set out above, the Commission considers this initiative to be the most effective response at EU level to the identified challenges. In particular, only a common initiative at EU level can effectively protect the common values enshrined in Article 2 of the TEU, which are undermined by all forms of hate speech and hate crime, regardless of the persons and groups targeted.

A joint effort can effectively and consistently respond to the challenges raised by the cross-border nature of the two phenomena, as well as by their scale and increasing trend. Considering the current divergent and fragmented criminal approaches of Member States, and their limited impact at the EU level, this initiative addresses the cross-border problem comprehensively.

Only a common approach to the criminalisation of hate speech and hate crime at EU level can ensure a consistent protection of the victims of such acts across the EU. This includes the access by victims to the special protection measures given to the most vulnerable victims of crime under the Victims' Rights Directive. Given the cross-border dimension of hate speech and hate crime, and the need for a criminal law solution, cooperation between judicial authorities will be crucial. A common criminal justice response can improve mutual trust and judicial cooperation which are the basic principles of an EU area of freedom, security and justice with respect for fundamental rights.

4.2. Lack of alternatives to extending the list of EU crimes

Although there may be some overlaps with certain areas of crime listed in Article 83(1) of the TFEU[137], minimum rules on the definition of criminal offences and sanctions for hate speech and hate crime as such could not be adopted at EU level for the time being.

In particular, the partial overlap between 'computer crime' and hate crime and hate speech would not enable the adoption of minimum criminal law rules covering all forms of hate speech, regardless of the means used. It might enable the adoption of minimum rules on hate speech shared through the internet, but not of hate speech perpetrated and shared by other means. For instance, through public sharing or distribution of tracts or pictures, in public gatherings (e.g. sport events), broadcast on television and political speech. This would mean that there would be a single EU harmonised criminal law framework for hate speech

[135] DK, DE, IE, ES, IT, CY, NL, PL, RO, FI. See the supporting study, Section 3.7. Please note in particular that the proposed reform in Italy has not been adopted.
[136] DK, DE, ES, FR, IT, CY, NL, PL, FI.
[137] Overlaps exist also between different existing areas of EU crimes, such as between 'organised crime' and 'illicit drug trafficking' or 'sexual exploitation of women', which are nevertheless recognised as distinct areas of crime.

committed through digital means versus a divergent and fragmented approach across the EU vis-à-vis hate speech committed through other means. A similar, unwarranted separation would arise between the criminalisation of hate speech and hate crime, as hate crime would not be covered by the 'computer crime' legal basis. Such piecemeal criminalisation cannot effectively and comprehensively tackle these closely interlinked phenomena.

Certain instances of hate crime could, under specific circumstances, be considered as falling under 'terrorism', and qualifying as a terrorist offence, namely where a terrorist intent can be established. For example, an intent to seriously intimidate a population[138]. Despite such possible overlaps, 'terrorism' and the definition of terrorist offences will not apply to all instances of hate crime and therefore cannot be used to comprehensively criminalise hate speech and hate crime.

Against this background, it appears that only the identification of hate speech and hate crime as a new, distinct area of crime, in its own right, can enable an effective and comprehensive criminal law approach to these phenomena at EU level.

For this reason, this Commission initiative can be considered as complying with the principle of subsidiarity, which appears to be inherent in the fulfilment of the criteria in Article 83(1) of the TFEU. Moreover, this initiative is proportionate to the objective sought. In particular, it does not create, in itself, any financial or administrative burden for the EU, national governments, regional or local authorities, economic operators or citizens.

5. Conclusion

The urgency of addressing hate speech and hate crime across the EU calls for joint efforts and commitment.

Through this Communication, the Commission invites the Council, with the consent of the European Parliament, to take this initiative forward and decide on the extension of the list of EU crimes to hate speech and hate crime. To this effect, the Communication is accompanied by a Commission initiative for the adoption of a Council decision, in line with Article 83(1) of the TFEU.

Following the adoption of a Council decision, the Commission will be empowered to propose legislation to criminalise hate speech and hate crime at EU level. Giving particular consideration to the national legislative frameworks and in close cooperation with Member States and the European Parliament, the Commission will propose a robust response to the challenges posed by hate speech and hate crime across the EU today and in the future.

[138] Directive (EU) 2017/541 of the European Parliament and of the Council of 15 March 2017 on combating terrorism and replacing Council Framework Decision 2002/475/JHA and amending Council Decision 2005/671/JHA, OJ L 88, 31.3.2017, p. 6–21.

EUROPEAN
COMMISSION

Brussels, 9.12.2021
COM(2021) 777 final

ANNEX

ANNEX

to the

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL

A more inclusive and protective Europe: extending the list of EU crimes to hate speech and hate crime

ANNEX

COUNCIL DECISION
on adding hate speech and hate crime to the areas of crime laid down in Article 83(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union

THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION,

Having regard to the Treaty on European Union, and in particular Article 17(1) thereof,

Having regard to the Treaty on the Functioning of the European Union, and in particular Article 83(1), third subparagraph, thereof,

Having regard to the consent of the European Parliament[1],

Whereas:

(1) All forms and manifestations of hatred and intolerance, including hate speech and hate crime, are incompatible with the Union values of human dignity, freedom, democracy, equality, rule of law and respect for human rights, including the rights of persons belonging to minorities enshrined in Article 2 of the Treaty on European Union ('TEU'). Those values are common to the Member States in a society in which pluralism, non-discrimination, tolerance, justice, solidarity and equality between women and men prevail.

(2) The Union constitutes an area of freedom, security and justice with respect for fundamental rights and different legal systems and traditions of the Member States. It aims to ensure a high level of security, through measures including preventing and combating crime, racism and xenophobia.

(3) Under Article 83(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union ('TFEU'), the European Parliament and the Council may establish minimum rules concerning the definition of criminal offences and sanctions in the areas of particularly serious crime with a cross-border dimension resulting from the nature or impact of such offences or from a special need to combat them on a common basis. Those areas of crime are listed in that Article.

(4) That list of areas of crime, as it currently stands, does not allow for establishing minimum rules concerning the definition and sanctions of hate speech and hate crime.

(5) Council Framework Decision 2008/913/JHA[2] provides for effective, proportionate and dissuasive criminal sanctions for racist and xenophobic hate speech and hate crime, applicable across the Union. It requires Member States to criminalise hate speech, i.e. the public incitement to violence or hatred, on grounds of race, colour, religion, descent or national or ethnic origin. The same requirement applies to all crimes, other than hate speech, committed with a racist or xenophobic motivation.

---

[1] OJ C […], […], p. […].

[2] Council Framework Decision 2008/913/JHA of 28 November 2008 on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law (OJ L 328, 6.12.2008, p. 55)

(6) The need to effectively address hate speech and hate crime on other grounds beyond those covered by Framework Decision 2008/913/JHA, and in particular on the grounds of sex, sexual orientation, age and disability has been identified in the Union of Equality strategies, namely the Gender Equality strategy 2020-2025[3], the LGBTIQ Equality strategy 2020-2025[4] and strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021-2030[5].

(7) The EU and all its Member States are party to the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities. Its Article 16 on freedom from exploitation, violence and abuse states that parties should take all appropriate legislative, administrative, social, educational and other measures to protect persons with disabilities. Persons with disabilities should be protected both within and outside the home, from all forms of exploitation, violence and abuse. Parties should also take all appropriate measures to prevent all forms of exploitation, violence and abuse. Article 17 on protecting the integrity of the person states that all persons with disabilities have a right to respect for their physical and mental integrity on an equal basis with others.

(8) As also recognised at international level[6], hate speech and hate crime are characterised by the bias motivation that triggers the perpetrator's action against persons or groups, sharing or perceived as sharing protected characteristics. Hatred is an intrinsic special feature of both phenomena, connecting this broader group of crimes.

(9) Hate speech and hate crime undermine the fundamental rights and values upon which the Union is founded, in particular human dignity and equality. In addition, they cause harm not only to the individual victims, but also to wider communities and society at large, including by having a chilling effect on freedom of expression. They impede pluralism and tolerance, by leading to polarisation and negatively affecting public debate and democratic life.

(10) The freedom of expression and information is enshrined in Article 11 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union and is one of the essential foundations of a democratic society. Establishing hate speech as a crime is necessary to protect the rights and freedoms of others and genuinely meets objectives of general interest recognised by the Union. Any Union legislation requiring Member States to criminalise hate speech and thus affecting the right to freedom of expression should be proportionate and respect the essence of the right to freedom of expression.

---

[3] Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 'Union of Equality: Gender Equality Strategy 2020-2025', of 5.03.2020, COM(2020)152.

[4] Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 'Union of Equality: LGBTIQ Equality Strategy 2020-2025', of 12.11.2020, COM(2020) 698.

[5] Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 'Union of Equality Strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021-2030' of 3.03.2021, COM(2021) 101.

[6] See for example Council of Europe Recommendation No. R (97) 20 of the Committee of Ministers to Member States on "hate speech" and OSCE Ministerial Council Decision No. 9/09 on combating hate crimes, of 2 December 2009.

(11) Hate speech can lead not only to conflict, but also to hate crimes. Both spread across national borders. Hate speech is easily reproduced and widely shared online through the internet, including social media, and offline through television broadcasts, public events, written press and political speech. Hate crimes can be committed or facilitated by networks with members from several countries, who inspire, organise, or carry out physical attacks. More broadly, hate crime has a spill over effect across Member States, which contributes to a climate of fear, and can trigger social conflicts.

(12) Hate speech and hate crime are widespread across the Union and have been increasing over the last years. In particular, the COVID-19 pandemic has heightened the feelings of insecurity, isolation and fear. This has created an atmosphere in which hate speech has flourished, while being also used to target already marginalised populations, also resulting in hate crime.

(13) Hate speech and hate crime undermine the very foundations of a democratic and pluralistic society and the common values enshrined in Article 2 of the TEU. The particular gravity of these conducts, given their impacts on the fundamental rights and values, and their cross-border nature call for common action at Union level. A common Union criminal law response is necessary to effectively address the challenges raised by hate speech and hate crime. It would also ensure a consistent protection of the victims of hate crime, as well as access to the special protection measures granted to the most vulnerable victims of crime. A common approach should also enhance judicial cooperation between Member States, which is rendered indispensable by the cross-border dimension of these phenomena.

(14) Hate speech and hate crime therefore meet the criteria set out in Article 83(1) of the TFEU and can be identified as another 'area of crime', in addition to those already listed in that provision.

(15) Therefore, extending the list of areas of crime in Article 83(1) of the TFEU to cover hate speech and hate crime is necessary, as a first step, to enable, as a second step, the adoption of substantive secondary legislation establishing minimum rules on the definitions and sanctions of hate speech and hate crime.

(16) This Decision should not affect the actions that may be undertaken in a second step. In particular, it does not pre-empt or prejudice the scope and content of the secondary legislation to be subsequently proposed.

(17) The Commission proposal of such secondary legislation should be prepared in line with Better Regulation requirements, including an impact assessment and a broad consultation. In particular, the Commission should consult Member States when preparing such secondary legislation, including on the specificities of national legislative frameworks relating to criminal law and fundamental rights,

HAS ADOPTED THIS DECISION:

Article 1

Hate speech and hate crime shall be an area of crime within the meaning of Article 83(1) of the TFEU.

Article 2

This Decision shall enter into force on the twentieth day following that of its publication in the *Official Journal of the European Union*.

Done at Brussels,

For the Council
The President

Hoe betrouwbaar en onafhankelijk is de Europese Unie als Tony Blair met een slechte staat van dienst Irak-oorlog?

“Tony Blair de oorlogsmisdadiger” (Blair en Bush zijn inderdaad oorlogsmisdadigers) krijgt daar een podium vooraan van het Europees Parlement om een toespraak te houden over de Holocaust?

Press release

24-01-2017 - 17:53
Reference No: 20170124IPR59771

European Parliament

Parliament to mark the International Holocaust Remembrance Day

To mark the International Holocaust Remembrance Day (27 January), the European Parliament and the European Jewish Congress will hold a ceremony on Wednesday. EP President Antonio Tajani and European Jewish Congress President Dr Moshe Kantor will deliver the opening speeches.

UNESCO Ambassador for Education about the Holocaust Beate Klarsfeld and European Council on Tolerance and Reconciliation Chairman Tony Blair will also be among the speakers.

President Tajani will open the ceremony, followed by a contribution from Dr Kantor.

After Ms Klarsfeld's speech, Mr Blair will hand the "Medal of Tolerance Award" to Russian film director Andrei Konchalovsky, for his film "Paradise", about a relationship between a concentration camp inmate and an SS officer.

Date and time: 25 January 2017, from 13.00 to 14:30.

Place: European Parliament, Paul-Henri Spaak Building (PHS), Espace Yehudi Menuhin.

Ms. Klarsfeld will be available to meet the press from 12.30 to 13.00 and from 14.30 to 15.00, in French and German. If interested, please contact:

Isabelle ZERROUK

Brussels: +32 2 28 42742

GSM: +32 470 88 02 62

Photo and video coverage of the ceremony and from historical archives will be made available soon after the event.

The poster of the ceremony.

Hashtag: #HolocaustRemembrance

Contacts

Jaume DUCH GUILLOT
EP Spokesperson and Director for the Media
(+32) 2 28 43000 (BXL)
(+33) 3 881 74705 (STR)
(+32) 496 59 94 76
jaume.duch@europarl.europa.eu

Marjory VAN DEN BROEKE
Head of the Press Unit
(+32) 2 28 44304 (BXL)
(+33) 3 881 74336 (STR)
(+32) 498 98 35 86
marjory.vandenbroeke@europarl.europa.eu

Tony Blair was premier tijdens het besluit van het VK om deel te nemen aan de door de VS geleide invasie van Irak in 2003. **Het Hooggerechtshof oordeelde nadien dat er in de Engelse wet geen misdaad van agressie is op grond waarvan de voormalige premier kan worden aangeklaagd.**

Het Internationaal Strafhof van Den Haag (**International Criminal Court**/Cour Pénale Internationale, **ICC**/CPI) is een permanent hof voor het vervolgen van personen die verdacht worden van genocide, misdaden tegen de menselijkheid of oorlogsmisdaden, zoals deze zijn omschreven in het **Statuut van Rome**.

Nederland steunde het Amerikaanse besluit om de oorlog tegen Irak (19 maart - 1 mei 2003) zonder VN-mandaat te beginnen. Het kabinet was zich ervan bewust dat het met zijn standpunt het verwijt kon krijgen zich buiten de internationale rechtsorde te plaatsen. Ook een groot aantal volkenrechtdeskundigen, zo was gebleken uit publicaties in binnen- en buitenland, had een gewapend optreden zonder expliciete resolutie van de Veiligheidsraad onrechtmatig genoemd.

Op 11 juni 2010 aanvaardde de Herzieningsconferentie een pakket wijzigingen op het Statuut inzake het misdrijf agressie. Het gaat hierbij met name om toevoeging van de artikelen 8 bis, 15 bis en 15 ter aan het Statuut. In artikel 8 bis wordt het misdrijf agressie gedefinieerd. De artikelen 15 bis en 15 ter betreffen voorwaarden voor de uitoefening van rechtsmacht over dit misdrijf. Artikel 15 bis doet dit voor gevallen waarin een situatie door een staat die partij is bij het Statuut bij de Aanklager wordt aangegeven *(«State referral»)* en voor gevallen waarin de Aanklager uit eigen beweging een onderzoek opent *(«proprio motu»)*. Artikel 15 ter bevat voorwaarden voor de uitoefening van rechtsmacht in geval van een verwijzing naar de Aanklager van een situatie door de VN-Veiligheidsraad. Naast en in nauwe samenhang met deze wijzigingen van het Statuut zijn door de Herzieningsconferentie twee andere voorstellen goedgekeurd: enkele wijzigingen op de zogenoemde «Elementen van Misdrijven» en daarnaast enkele nadere afspraken
Tweede Kamer, vergaderjaar 2013–2014, 33 865 (R2024), nr. 3 3
(«Understandings»).

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vergaderjaar 2013–2014
33 865
Nr. 3

(kst-33865-3)

Kst-31847-18

https://archive.org/details/VolkenrechtelijkMandaatInvalIrak2003

ONVERANTWOORD GOEDGELOVIG OF WELBEWUST MISLEIDEND?

De Nederlandse steun aan de oorlog in Irak: een reconstructie

Harry van Bommel en Guido van Leemput
Met een voorwoord van Jan Marijnissen

SP

Boekje achtergronden inval Irak 2003 PDF / 56 blz door SP

Het Internationaal Strafhof
10 JAAR
STRIJD TEGEN STRAFFELOOSHEID

ICC-PIDS-FS-01-004/11_Nld

Het ICC in het kort

Façade van het tijdelijk onderkomen van het Strafhof
Foto: ICC-CPI/Wim van Cappellen

Het Internationaal Strafhof (International Criminal Court, ICC) is gebaseerd op het Statuut van Rome en is het eerste permanente internationale strafrechtelijke hof dat is opgericht op basis van een verdrag. De doelstelling van het ICC is te helpen voorkomen dat de plegers van de meest ernstige misdrijven die de internationale gemeenschap aangaan, aan gerechtsvervolging ontsnappen. Het ICC is een onafhankelijke internationale organisatie en maakt geen deel uit van de organisatie van de Verenigde Naties. Het hof heeft haar zetel in Den Haag, Nederland. Hoewel de kosten van het hof voornamelijk worden betaald door de Staten die Partij zijn bij het Statuut van Rome ontvangt het ook vrijwillige bijdragen van overheden, internationale organisaties, personen, bedrijven en andere instellingen.

De internationale gemeenschap heeft lange tijd de wens gehad een permanent internationaal strafhof in te stellen. In de twintigste eeuw heeft men overeenstemming bereikt over de definities van genocide (volkerenmoord), misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdrijven. De processen van Neurenberg en Tokio hadden betrekking op oorlogsmisdaden, misdrijven tegen de vrede en misdaden tegen de menselijkheid, begaan tijdens de Tweede Wereldoorlog. Na afloop van de Koude Oorlog, in de jaren '90, werden tribunalen zoals het Internationaal Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië en dat voor Rwanda ingesteld, op basis van de consensus dat het ontsnappen aan rechtsvervolging onacceptabel was. Omdat deze tribunalen echter uitsluitend waren ingesteld voor de berechting van misdrijven begaan in een bepaalde periode en gedurende een specifiek conflict was er algemene overeenstemming dat een onafhankelijk en permanent strafhof noodzakelijk was. Op 17 juli 1998 werd door de internationale gemeenschap een belangrijke mijlpaal bereikt toen 120 staten het Statuut van Rome aanvaardden, de juridische grondslag voor de oprichting van het permanente Internationaal Strafhof. Het Statuut van Rome werd op 1 juli 2002 van kracht, nadat het door 60 landen was geratificeerd.

Jurisdictie

Het ICC heeft jurisdictie (rechtsmacht) over de meest ernstige misdrijven die de internationale gemeenschap in haar geheel aangaan namelijk genocide, misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden, voor zover deze zijn begaan na 1 juli 2002. Deze misdrijven zijn elk duidelijk gedefinieerd in het Statuut van Rome en andere relevante documenten. Het Hof zal verder jurisdictie hebben over het misdrijf agressie zodra is voldaan aan de voorwaarden die zijn aangenomen tijdens de Rome Statute Review Conference in Kampala (Uganda) in 2010. Het Hof kan alleen jurisdictie over dergelijke internationale misdrijven uitoefenen indien deze zijn begaan op het grondgebied van een Staat die partij is bij het Statuut of door één van haar onderdanen. voorwaarden zijn echter niet van toepassing indien een zaak naar het Bureau van de Aanklager wordt verwezen door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, waarvan de resoluties bindend zijn voor alle lidstaten van de VN, of als een staat verklaart de jurisdictie van het Hof te aanvaarden.

Het Hof is bedoeld als aanvulling op de nationale strafrechtsystemen, en niet als vervanging daarvan. Het kan alleen zaken berechten indien er onder de nationale rechtssystemen geen vervolging wordt ondernomen, of indien wordt gesteld dat vervolging plaatsvindt maar deze rechtssystemen in werkelijkheid dergelijke vervolgingen niet doelmatig kunnen of willen uitvoeren.

Het Bureau van de Aanklager heeft drie mogelijkheden om een onderzoek of vervolging in te stellen:

- Staten die Partij zijn bij het Statuut van het ICC kunnen zaken verwijzen naar het Bureau van de Aanklager;
- de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties kan het Bureau van de Aanklager verzoeken een onderzoek in te stellen;
- het Bureau van de Aanklager kan *proprio motu* (op eigen initiatief) onderzoek instellen op basis van informatie ontvangen uit betrouwbare bron. Hiervoor dient het vooraf toestemming te krijgen van een Kamer van Vooronderzoek bestaande uit drie onafhankelijke rechters.

Geen immuniteit

Het feit dat iemand handelt in een officiële hoedanigheid als staatshoofd, lid van een regering of parlement, gekozen vertegenwoordiger of ambtenaar ontheft iemand nooit van vervolging of strafrechtelijke verantwoordelijkheid. Militaire bevelhebbers en andere meerderen kunnen aansprakelijk worden gehouden voor misdrijven begaan door

personen die onder hun daadwerkelijk bevel en leiding of onder hun daadwerkelijk gezag en leiding stonden. Het ICC kan echter geen personen vervolgen die jonger waren dan 18 jaar op het moment dat het vermeende misdrijf werd begaan.

Rechten van slachtoffers en beschuldigden

Volgens de regels en bepalingen betreffende het ICC kunnen slachtoffers informatie sturen aan het Bureau van de Aanklager met betrekking tot misdrijven welke binnen de jurisdictie van het Hof vallen. Voor het eerst in de geschiedenis van het internationale strafrecht hebben slachtoffers het recht deel te nemen aan de rechtszaken en schadevergoeding te eisen. Dit betekent dat zij niet alleen kunnen optreden als getuigen, maar ook hun mening en zorgen bekend kunnen maken in alle stadia van de rechtszaak. Deelnemers kunnen juridische vertegenwoordiging of rechtsbijstand ontvangen.

De Griffie ondersteunt slachtoffers en getuigen bij het uitoefenen van deze rechten, biedt ze steun gedurende de gehele rechtsgang, en neemt indien nodig maatregelen om hen te beschermen. Het Hof kan diverse vormen van herstelbetalingen eisen ten behoeve van de slachtoffers, waaronder restitutie, rehabilitatie en schadeloosstelling.

De Staten die Partij zijn bij het Statuut hebben een fonds ingesteld voor slachtoffers en de gezins- en familieleden van slachtoffers van misdrijven binnen de jurisdictie van het Hof, om ook een vorm van herstelbetalingen mogelijk te maken in het geval dat de veroordeelde hier onvoldoende middelen voor bezit.

De bescherming van de rechten van de beschuldigde is essentieel voor een eerlijke berechting en doelmatige rechtspraak. De Griffie, die verantwoordelijk is voor zaken met betrekking tot de verdediging, heeft een lijst van raadslieden opgesteld om te verzekeren dat, in overeenstemming met het Reglement van proces- en bewijsvoering, de raadslieden die voor het ICC pleiten deskundig zijn en zich gedurende de procedure houden aan de Gedragscode voor Raadslieden. Het ICC verzorgt logistieke ondersteuning en, waar nodig financiële steun aan de teams van de verdediging.

Organen van het Hof

Het Presidium

Het Presidium wordt gevormd door de President en twee Vice-Presidenten. Zij zijn gekozen uit de 18 rechters van het ICC. Het Presidium is verantwoordelijk voor goed bestuur van het Hof, met uitzondering van het Bureau van de Aanklager. Het Presidium coördineert met en zoekt de instemming van het Bureau van de Aanklager over alle zaken van wederzijds belang. De verantwoordelijkheid van het Presidium omvat ook de rechterlijke taken en externe betrekkingen.

De afdelingen

De achttien rechters vormen de drie afdelingen van het Hof: de Afdeling Vooronderzoek, de Afdeling Berechting en de Afdeling Beroep. Vanwege hun hoge mate van integriteit worden zij door de Vergadering van Staten die Partij zijn bij het Statuut gekozen uit kandidaten uit de gehele wereld. Dit geschiedt op basis van hun kennis van het strafrecht en de strafvordering of van andere gebieden van het internationale recht, zoals het internationale humanitaire recht en de mensenrechten. De rechters dienen te verzekeren dat de processen eerlijk verlopen en dat het recht op de juiste wijze wordt toegepast.

Het Bureau van de Aanklager

Het Bureau van de Aanklager wordt geleid door de Aanklager, die wordt bijgestaan door een Plaatsvervangend-Aanklager. Beiden worden gekozen door de Staten die Partij zijn bij het Statuut. Het Bureau is verantwoordelijk voor de ontvangst en bestudering van klachten en aangiften en relevante informatie om te bepalen of er een redelijke grondslag is voor een onderzoek; het onderzoeken van genocide, misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden; en het vervolgen van personen die verantwoordelijk zijn voor dergelijke misdrijven. Het Bureau van de Aanklager is een onafhankelijk orgaan van het Hof.

De Griffie

De Griffie wordt geleid door de Griffier, die wordt bijgestaan door een Plaatsvervangend-Griffier. De Griffie biedt juridische en administratieve ondersteuning aan alle organen van het Hof en heeft verder speciale taken met betrekking tot de verdediging, slachtoffers en getuigen, externe communicatie en detentie. Bij het veldwerk van het Hof biedt de Griffie administratieve ondersteuning aan zowel haar eigen teams als die van het Bureau van de Aanklager en onderneemt verder activiteiten met betrekking tot haar specifieke verantwoordelijkheden. Een kenmerk van de activiteiten van de Griffie is dat het te allen tijde een neutraal orgaan dient te zijn, dat alle functies van het Hof gelijk ondersteunt.

De Vergadering van Staten die Partij zijn bij het Statuut

De Vergadering van Staten die Partij zijn bij het Statuut is verantwoordelijk voor het toezicht op het Hof en het vaststellen van het juridisch kader. De Vergadering bestaat uit vertegenwoordigers van de Staten die het Statuut van Rome hebben geratificeerd of daartoe zijn toegetreden. Het heeft een Bureau dat bestaat uit een President, twee Vice-Presidenten en 18 leden die door de Vergadering worden gekozen voor een periode van drie jaar. Hierbij wordt rekening gehouden met een evenwichtige geografische verdeling en voldoende vertegenwoordiging van de voornaamste rechtsstelsels van de wereld. De vergadering heeft een Permanent Secretariaat gevestigd bij de zetel van het Hof in Den Haag. De Vergadering van Staten die Partij zijn bij het Statuut neemt beslissingen over diverse onderwerpen, zoals het aannemen van normatieve documenten en de begroting, de verkiezing van Rechters en de verkiezing van de Aanklager en Plaatsvervangend-Aanklager.

Internationaal Strafhof: Maanweg 174; 2516 AB, Den Haag , Nederland. Postadres: PB 19519; 2500 AB, Den Haag , Nederland.
Tel. + 31 (0)70 515 8515; Fax +31 (0)70 515 8555. YouTube: **www.youtube.com/IntlCriminalCourt**;
Twitter: **www.twitter.com/IntlCrimCourt;** Flickr: **www.flickr.com/photos/icc-cpi**

Internationaal Strafhof

Er moet een belangrijk onderscheid worden gemaakt tussen oorlogsmisdaden, die onder de jurisdictie van het ICC vallen, en het misdrijf agressie, dat momenteel niet onder de jurisdictie van het ICC valt. Dit zijn twee zeer verschillende misdrijven met hun eigen juridische elementen van criminaliteit. De suggestie dat het ICC daarom heeft uitgesloten dat de voormalige Britse premier wordt onderzocht voor oorlogsmisdaden. Zodra in een bepaalde situatie de beslissing is genomen om een onderzoek in te stellen, kan mijn bureau *elk* individu onderzoeken en vervolgen die verdacht wordt van het plegen van misdaden die onder de jurisdictie van het Hof vallen, namelijk oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid of genocide. Wij doen dit werk *zonder angst of gunst* en ongeacht de ambtelijke hoedanigheid van de dader(s). In overeenstemming met de reikwijdte van het beleid van mijn Bureau, zal mijn Bureau in feite degenen die het meest verantwoordelijk zijn voor het plegen van deze ernstige misdaden vervolgen.

Misdaad van agressie

Bij de goedkeuring van het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafgerechtshof, te Rome op 17 juli 1998, voorzag artikel 5 van voornoemd Statuut erin dat vier misdaden onder de rechtsmacht van het Hof zouden vallen: misdaad van genocide, misdaad tegen de mensheid, oorlogsmisdaad en misdaad van agressie. De definitie van de misdaad van agressie en de nadere regels voor de uitoefening van de rechtsmacht van het Hof werden echter niet bepaald.

Van 31 mei tot 11 juni 2010 had te Kampala (Oeganda) de eerste herzieningsconferentie van het Statuut van Rome plaats. Tijdens die conferentie zijn de staten die partij zijn bij het Statuut overeengekomen om het te wijzigen, door inzonderheid een artikel 8bis, waarin de misdaad van agressie wordt gedefinieerd, en de artikelen 15bis en 15ter, waarin de nadere regels voor de uitoefening van de rechtsmacht van het Hof ter zake van die misdaad worden gedefinieerd, eraan toe te voegen.

Het Hof is sinds 17 juli 2018 bevoegd om uitspraak te doen over misdaden van agressie. Met het oog daarop werd aan de volgende twee voorwaarden voldaan:

- Er is een jaar verstreken sinds de dertigste bekrachtiging of aanvaarding van de wijziging, goedgekeurd te Kampala (de staat Palestina was op 26 juni 2016 de dertigste staat om de wijziging te bekrachtigen).
- De Vergadering van Staten die partij zijn, moet vanaf 1 januari 2017 met een twee derde meerderheid de beslissing nemen om de rechtsmacht van het Hof voor deze misdaad te activeren (die resolutie werd op 14 december 2017 goedgekeurd en legde de activering van de rechtsmacht van het Hof vast op 17 juli 2018).

Bron: Federale overheidsdienst Justitie België

REVIEW CONFERENCE OF THE ROME STATUTE OF THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT

KAMPALA, 31 MAY – 11 JUNE 2010

OFFICIAL RECORDS

Note

Symbols of documents of the Assembly of States Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court are composed of capital letters combined with figures. Mention of such a symbol indicates a reference to a document of the Assembly of States Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court. Resolutions of the Assembly bear the letters "Res.", while its decisions bear the letters "Decision".

Secretariat, Assembly of States Parties
International Criminal Court
P.O. Box 19519
2500 CM The Hague
The Netherlands

asp@icc-cpi.int
www.icc-cpi.int

Tel: +31 (0)70 515 9806
Fax: +31 (0)70 515 8376

RC/9/11
International Criminal Court publication
ISBN No. 92-9227-198-9

Copyright © International Criminal Court 2010
All rights reserved
Printed by Ipskamp, The Hague

Annex I

Amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court on the crime of aggression

1. Article 5, paragraph 2, of the Statute is deleted.

2. The following text is inserted after article 8 of the Statute:

Article 8 *bis*
Crime of aggression

1. For the purpose of this Statute, "crime of aggression" means the planning, preparation, initiation or execution, by a person in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State, of an act of aggression which, by its character, gravity and scale, constitutes a manifest violation of the Charter of the United Nations.

2. For the purpose of paragraph 1, "act of aggression" means the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations. Any of the following acts, regardless of a declaration of war, shall, in accordance with United Nations General Assembly resolution 3314 (XXIX) of 14 December 1974, qualify as an act of aggression:

(a) The invasion or attack by the armed forces of a State of the territory of another State, or any military occupation, however temporary, resulting from such invasion or attack, or any annexation by the use of force of the territory of another State or part thereof;

(b) Bombardment by the armed forces of a State against the territory of another State or the use of any weapons by a State against the territory of another State;

(c) The blockade of the ports or coasts of a State by the armed forces of another State;

(d) An attack by the armed forces of a State on the land, sea or air forces, or marine and air fleets of another State;

(e) The use of armed forces of one State which are within the territory of another State with the agreement of the receiving State, in contravention of the conditions provided for in the agreement or any extension of their presence in such territory beyond the termination of the agreement;

(f) The action of a State in allowing its territory, which it has placed at the disposal of another State, to be used by that other State for perpetrating an act of aggression against a third State;

(g) The sending by or on behalf of a State of armed bands, groups, irregulars or mercenaries, which carry out acts of armed force against another State of such gravity as to amount to the acts listed above, or its substantial involvement therein.

3. The following text is inserted after article 15 of the Statute:

Article 15 *bis*
Exercise of jurisdiction over the crime of aggression
(State referral, *proprio motu*)

1. The Court may exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with article 13, paragraphs (a) and (c), subject to the provisions of this article.

2. The Court may exercise jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties.

3. The Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with this article, subject to a decision to be taken after 1 January 2017 by the same majority of States Parties as is required for the adoption of an amendment to the Statute.

4. The Court may, in accordance with article 12, exercise jurisdiction over a crime of aggression, arising from an act of aggression committed by a State Party, unless that State Party has previously declared that it does not accept such jurisdiction by lodging a declaration with the Registrar. The withdrawal of such a declaration may be effected at any time and shall be considered by the State Party within three years.

5. In respect of a State that is not a party to this Statute, the Court shall not exercise its jurisdiction over the crime of aggression when committed by that State's nationals or on its territory.

6. Where the Prosecutor concludes that there is a reasonable basis to proceed with an investigation in respect of a crime of aggression, he or she shall first ascertain whether the Security Council has made a determination of an act of aggression committed by the State concerned. The Prosecutor shall notify the Secretary-General of the United Nations of the situation before the Court, including any relevant information and documents.

7. Where the Security Council has made such a determination, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression.

8. Where no such determination is made within six months after the date of notification, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression, provided that the Pre-Trial Division has authorized the commencement of the investigation in respect of a crime of aggression in accordance with the procedure contained in article 15, and the Security Council has not decided otherwise in accordance with article 16.

9. A determination of an act of aggression by an organ outside the Court shall be without prejudice to the Court's own findings under this Statute.

10. This article is without prejudice to the provisions relating to the exercise of jurisdiction with respect to other crimes referred to in article 5.

4. The following text is inserted after article 15 bis of the Statute:

Article 15 *ter*
Exercise of jurisdiction over the crime of aggression
(Security Council referral)

1. The Court may exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with article 13, paragraph (b), subject to the provisions of this article.

2. The Court may exercise jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties.

3. The Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with this article, subject to a decision to be taken after 1 January 2017 by the same majority of States Parties as is required for the adoption of an amendment to the Statute.

4. A determination of an act of aggression by an organ outside the Court shall be without prejudice to the Court's own findings under this Statute.

5. This article is without prejudice to the provisions relating to the exercise of jurisdiction with respect to other crimes referred to in article 5.

5. The following text is inserted after article 25, paragraph 3, of the Statute:

3 *bis*. In respect of the crime of aggression, the provisions of this article shall apply only to persons in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State.

6. The first sentence of article 9, paragraph 1, of the Statute is replaced by the following sentence:

1. Elements of Crimes shall assist the Court in the interpretation and application of articles 6, 7, 8 and 8 *bis*.

7. The chapeau of article 20, paragraph 3, of the Statute is replaced by the following paragraph; the rest of the paragraph remains unchanged:

3. No person who has been tried by another court for conduct also proscribed under article 6, 7, 8 or 8 *bis* shall be tried by the Court with respect to the same conduct unless the proceedings in the other court:

Annex II

Amendments to the Elements of Crimes

Article 8 *bis*
Crime of aggression

Introduction

1. It is understood that any of the acts referred to in article 8 *bis*, paragraph 2, qualify as an act of aggression.

2. There is no requirement to prove that the perpetrator has made a legal evaluation as to whether the use of armed force was inconsistent with the Charter of the United Nations.

3. The term "manifest" is an objective qualification.

4. There is no requirement to prove that the perpetrator has made a legal evaluation as to the "manifest" nature of the violation of the Charter of the United Nations.

Elements

1. The perpetrator planned, prepared, initiated or executed an act of aggression.

2. The perpetrator was a person[1] in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of the State which committed the act of aggression.

3. The act of aggression – the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations – was committed.

4. The perpetrator was aware of the factual circumstances that established that such a use of armed force was inconsistent with the Charter of the United Nations.

5. The act of aggression, by its character, gravity and scale, constituted a manifest violation of the Charter of the United Nations.

6. The perpetrator was aware of the factual circumstances that established such a manifest violation of the Charter of the United Nations.

[1] With respect to an act of aggression, more than one person may be in a position that meets these criteria.

Annex III

Understandings regarding the amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court on the crime of aggression

Referrals by the Security Council

1. It is understood that the Court may exercise jurisdiction on the basis of a Security Council referral in accordance with article 13, paragraph (b), of the Statute only with respect to crimes of aggression committed after a decision in accordance with article 15 *ter*, paragraph 3, is taken, and one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties, whichever is later.

2. It is understood that the Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression on the basis of a Security Council referral in accordance with article 13, paragraph (b), of the Statute irrespective of whether the State concerned has accepted the Court's jurisdiction in this regard.

Jurisdiction *ratione temporis*

3. It is understood that in case of article 13, paragraph (a) or (c), the Court may exercise its jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed after a decision in accordance with article 15 *bis*, paragraph 3, is taken, and one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties, whichever is later.

Domestic jurisdiction over the crime of aggression

4. It is understood that the amendments that address the definition of the act of aggression and the crime of aggression do so for the purpose of this Statute only. The amendments shall, in accordance with article 10 of the Rome Statute, not be interpreted as limiting or prejudicing in any way existing or developing rules of international law for purposes other than this Statute.

5. It is understood that the amendments shall not be interpreted as creating the right or obligation to exercise domestic jurisdiction with respect to an act of aggression committed by another State.

Other understandings

6. It is understood that aggression is the most serious and dangerous form of the illegal use of force; and that a determination whether an act of aggression has been committed requires consideration of all the circumstances of each particular case, including the gravity of the acts concerned and their consequences, in accordance with the Charter of the United Nations.

7. It is understood that in establishing whether an act of aggression constitutes a manifest violation of the Charter of the United Nations, the three components of character, gravity and scale must be sufficient to justify a "manifest" determination. No one component can be significant enough to satisfy the manifest standard by itself.

B. Declarations

Declaration RC/Decl.1

Adopted at the 4th plenary meeting, on 1 June 2010, by consensus

RC/Decl.1
Kampala Declaration

We, high-level representatives of States Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court, gathered in Kampala, Uganda, at the first Review Conference under this Statute, held from 31 May to 11 June 2010,

Guided by a renewed spirit of cooperation and solidarity, with a firm commitment to fight impunity for the most serious crimes of international concern and to guarantee lasting respect for the enforcement of international criminal justice,

Recalling the aims and purposes of the Rome Statute and *recognizing* the noble mission and the role of the International Criminal Court in a multilateral system that aims to end impunity, establish the rule of law, promote and encourage respect for human rights and achieve sustainable peace, in accordance with international law and the purposes and principles of the Charter of the United Nations,

Mindful that despite progress in realizing the aims and purposes of the Statute and the mission of the Court, countless children, women and men continue to be victims of unimaginable atrocities that deeply shock the conscience of humanity,

Recalling the historic establishment and commencement of functioning of the International Criminal Court as an independent and permanent judicial institution complementary to national criminal jurisdictions,

Welcoming actions undertaken by States Parties to strengthen national criminal jurisdictions in accordance with the Statute,

Appreciating the invaluable assistance of civil society for the advancement of the International Criminal Court,

Convinced that there can be no lasting peace without justice and that peace and justice are thus complementary requirements,

Convinced also that justice and the fight against impunity are, and must remain, indivisible and that in this regard universal adherence to the Statute is essential,

Stressing the importance of full cooperation with the International Criminal Court,

United by the common bonds of our peoples, our cultures pieced together in a shared heritage,

Together solemnly:

1. *Reaffirm* our commitment to the Rome Statute of the International Criminal Court and its full implementation, as well as to its universality and integrity;

2. *Reiterate* our determination to put an end to impunity for perpetrators of the most serious crimes of international concern, with full respect for international fair trial standards, and thus to contribute to the prevention of such crimes that threaten the peace, security and well-being of the world;

3. *Emphasize* that justice is a fundamental building block of sustainable peace;

4. *Determine* to continue and strengthen our efforts to promote victims' rights under the Rome Statute, including their right to participate in judicial proceedings and claim for reparations, and to protect victims and affected communities;

5. *Resolve* to continue and strengthen effective domestic implementation of the Statute, to enhance the capacity of national jurisdictions to prosecute the perpetrators of the most serious crimes of international concern in accordance with internationally-recognized fair trial standards, pursuant to the principle of complementarity;

6. *Express* our firm commitment to work actively during the Review Conference towards a satisfactory outcome on the amendment proposals included in resolution ICC-ASP/8/Res.6, keeping in mind the mission the International Criminal Court is meant to accomplish in the international community;

7. *Further resolve* to continue and strengthen our efforts to ensure full cooperation with the Court in accordance with the Statute, in particular in the areas of implementing legislation, enforcement of Court decisions, execution of arrest warrants, conclusion of agreements and witness protection, and to express our political and diplomatic support for the Court;

8. *Express* our appreciation to the Court which has become fully operational as a judicial institution in accordance with the provisions of the Rome Statute;

9. *Express* our appreciation to the Secretary-General of the United Nations for the cooperation extended to the International Criminal Court by the United Nations system;

10. *Welcome* the fact that 111 States from all regions of the world have now become Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court and *invite* States that are not yet parties to the Statute to become parties as soon as possible, and *reiterate* our commitment to proactively promote universality and full implementation of the Statute;

11. *Acknowledge* the pledges made by States Parties and by non-States Parties and other organizations to promote the aims and purposes of the Rome Statute;

12. *Decide* to henceforth celebrate 17 July, the day of the adoption of the Rome Statute in 1998, as the Day of International Criminal Justice.

Irak

https://archive.org/details/TweedeKamerIrak-debat2010

https://archive.org/details/InternationaalVolkenrechtIrak

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Directie Europese en Internationale Aangelegenheden

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
3279371

Bijlagen
1

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 13 april 2021
Onderwerp Consultatie: EC's initiative to include hate speech and hate crime in the list of EU crimes provided for in Article 83(1) TFEU

In acht genomen de afspraak gemaakt in het AO van 15 januari 2020 inzake EU-informatievoorziening[1], treft u bijgaand het antwoord van het kabinet op de op 10 april 2021 gesloten consultatie van de Commissie getiteld '*European Commission's initiative to include hate speech and hate crime in the list of EU crimes provided for in Article 83(1) TFEU'*.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

Ferd Grapperhaus

[1] Kamerstukken II, 2019-2020, 22112 nr. 2898

“Maar dat mag je niet zeggen”

Productspecificaties

Inhoud

Taal	Nederlands
Bindwijze	Paperback
Druk	1
Verschijningsdatum	juni 2021
Afmetingen	Afmeting: 21 x 13,6 x 2,2 cm
Aantal pagina's	245 pagina's
Illustraties	Nee

Betrokkenen

Auteur(s)	Nikki Sterkenburg
Uitgever	Das Mag Uitgeverij B.V.

EAN

EAN	9789493168817

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Commissie J&V

Aan de minister van Justitie en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Plaats en datum:	Den Haag, 20 mei 2021
Betreft:	Verzoek reactie op een onderzoek over extreemrechts: 'Sommige activisten in staat tot een aanslag'
Ons kenmerk:	2021Z08376/2021D18622

Geachte heer Grapperhaus,

In de procedurevergadering van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid van 19 mei 2021 is gesproken over het artikel 'Onderzoek over extreemrechts: 'Sommige activisten in staat tot een aanslag'' (NOS, 18 mei 2021).

De commissie heeft besloten u te verzoeken om een reactie op het genoemde onderzoek en daarin ook mee te nemen hoe het zicht van onder andere de NCTV is op de aanwezigheid van rechts-extremisme in Nederland. De commissie verzoekt u deze brief aan de Kamer te doen toekomen voor het commissiedebat over terrorisme en nationale veiligheid van 17 juni a.s..

Bij deze breng ik u het verzoek van de commissie over.

Hoogachtend,

de griffier van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,

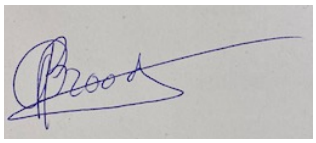

A.M. Brood

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T. 070-3182211
E. cie.jv@tweedekamer.nl

HANDBOEK

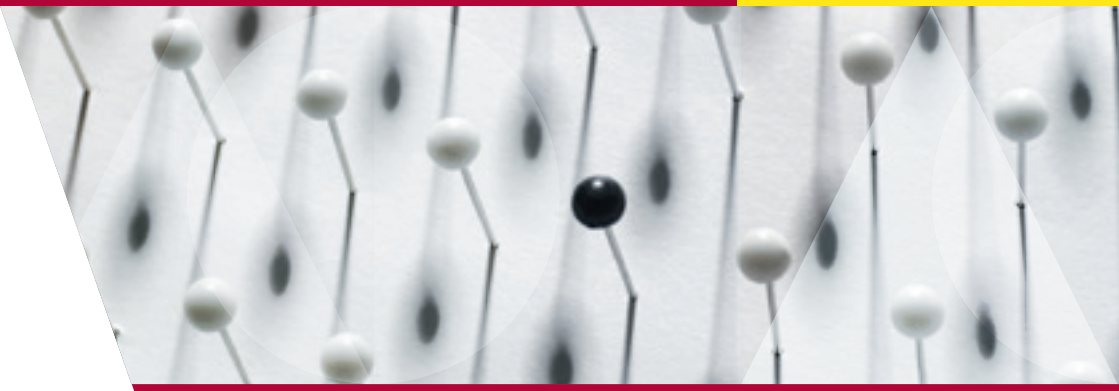

Handboek betreffende Europese wetgeving inzake de toegang tot het recht

FRA
EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

© Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten en Raad van Europa, 2016

Het manuscript van dit handboek is voltooid in januari 2016.

Toekomstige updates zullen worden gepubliceerd op de website van het FRA (fra.europa.eu) en in de rubriek „Case-Law" op de website van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (echr.coe.int).

Overname is toegestaan, mits de bron wordt vermeld.

Europe Direct helpt u antwoord te vinden op uw vragen over de Europese Unie.

Gratis nummer (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) De informatie wordt gratis verstrekt en bellen is doorgaans gratis, maar sommige operatoren, telefooncellen of hotels kunnen kosten aanrekenen.

Foto (voorblad en binnenzijde): © iStockphoto

Meer gegevens over de Europese Unie vindt u op internet via de Europaserver (http://europa.eu).

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2016

Raad van Europa:	ISBN 978-92-871-9877-8		
FRA – print:	ISBN 978-92-9491-128-5	doi:10.2811/908752	TK-04-15-940-NL-C
FRA – web:	ISBN 978-92-9491-101-8	doi:10.2811/592650	TK-04-15-940-NL-N

Dit handboek werd opgesteld in het Engels. Het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA) en de het Europees Hof voor de rechten van de mens (EHRM) is niet verantwoordelijk voor de kwaliteit van de vertalingen in andere talen.

Het EHRM is niet gebonden door de meningen die worden geuit in dit handboek. Het handboek verwijst naar een selectie van commentaren en handleidingen over het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Het EHRM is niet verantwoordelijk voor hun inhoud en het opnemen ervan in deze lijst staat niet gelijk aan goedkeuring van deze publicaties. Andere handleidingen over het Verdrag zijn te vinden op de website van de EHRM-bibliotheek (www.echr.coe.int/Library/).

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Handboek betreffende Europese wetgeving inzake de toegang tot het recht

Handboek betreffende Europese wetgeving inzake de toegang tot het recht

242 blz

doi:10.2811/592650 TK-04-15-940-NL-N

FRA
EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Toegang tot het recht is een belangrijk onderdeel van de rechtsstaat. Het stelt personen in staat om zich te beschermen tegen schending van hun rechten, genoegdoening te krijgen voor onrechtmatige daden, de uitvoerende macht ter verantwoording te roepen en zich in strafzaken te verdedigen. Dit handboek geeft een overzicht van de belangrijkste Europese juridische beginselen op het gebied van toegang tot het recht, waarbij de nadruk wordt gelegd op burgerlijk en strafrecht. Het beoogt de aandacht te vestigen op de relevante rechtsnormen die de Europese Unie (EU) en de Raad van Europa hebben vastgesteld, met name door middel van de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Het handboek is opgezet als praktische gids voor advocaten, rechters en andere beroepsbeoefenaars die betrokken zijn bij geschillenbeslechting in de EU en in de lidstaten van de Raad van Europa, en mensen die werken voor niet-gouvernementele organisaties en andere lichamen die met de rechtsbedeling van doen hebben.

BUREAU VAN DE EUROPESE UNIE VOOR DE GRONDRECHTEN
Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wenen – Oostenrijk
Tel. +43 (1) 580 30-60 – Fax +43 (1) 580 30-693
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu

EUROPEES HOF VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS
RAAD VAN EUROPA
67075 Straatsburg Cedex – Frankrijk
Tel. +33 (0) 3 88 41 20 00 – Fax +33 (0) 3 88 41 27 30
echr.coe.int – publishing@echr.coe.int

Publicatiebureau

ISBN 978-92-871-9877-8 (Raad van Europa)
ISBN 978-92-9491-101-8 (FRA)

Twee Vandaag over Nederlandse rechtssysteem

Tros Twee Vandaag Ned 2 uitzending 25 juli 2005 rechtssysteem SP-kamerlid J. de Wit

In een uitzending van Twee Vandaag van de Tros (25 juli 2005: 'Nederlandse staat aangeklaagd bij VN'), werd bekendgemaakt, dat drie Nederlandse burgers zich, na een teleurstellende rechtsgang in Nederland tot aan het hoogste orgaan, zelfs bij de VN in Genève hebben vervoegd om zich (bij het Mensenrechten Comité) te beklagen over het Nederlandse rechtssysteem. In het genoemde programma Twee Vandaag wijst mr. J. de Wit (Tweede Kamer voor de SP) ons er op, dat het recht in Nederland steeds meer een recht van de rijken wordt; zij kunnen het zich permitteren om tot het uiterste door te blijven procederen. De molens van de rechtspraak draaien zeer traag en het duurt heel lang voordat een zaak bij de rechter komt en vervolgens duurt het weer eindeloos, voordat er een uitspraak is. In deze uitzending wordt vooral stevige kritiek geuit op het feit, dat rechters en plaatsvervangende rechters er nogal eens (vaak zelfs verzwegen) nevenfuncties op nahouden, die een onafhankelijke benadering van een zaak in de weg (zouden kunnen) staan. Prof. Twan Tak gaat zelfs zo ver, dat hij stelt, dat 'juridisch gezien Nederland is verworden tot een dictatuur!' Uit zijn onderzoek blijkt; 'alle aanvallen, alle acties van de burgers op de overheidsposities en de gevestigde posities worden, door de rechters met name, zo snel en zo efficiënt mogelijk buiten spel gezet, omdat ze een bedreiging vormen.

https://archive.org/details/DeOnafhankelijkheidVanHetNederlandseRechtssysteem

Totalitaire staat

De inmiddels gepensioneerde Prof. Tak (1942), meer dan twintig jaar hoogleraar staats- en bestuursrecht te Maastricht en raadsheer in de Centrale Raad van Beroep.

Voor de rechtzoekende burger is er echter nauwelijks meer sprake van een daadwerkelijke rechtsbescherming tegen de overheid. Er is, in de woorden van Tak, een ‘totalitaire staat’ en een ‘dictatuur van de gevestigde orde’ ontstaan.

advocatenblad 2 27 januari 2006
Annekee Groenewoud en Michel Knapen,
redactielid, respectievelijk journalist

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights
t.a.v. de heer J.P. van den Wittenboer, voorzitter
Postbus 324
5660 AH Geldrop

Den Haag, 1 maart 2006

Geachte heer Van den Wittenboer,

Dank voor uw brief met CD-rom van 14 februari 2006.

Uit uw brief, die mij overigens niet geheel duidelijk was, begrijp ik dat u zich zorgen maakt over de rechtsstaat. Dit onderwerp ligt ook de SP na aan het hart. Wij zetten ons al jaren in om een einde te maken aan het fenomeen van de 'rechter-plaatsvervangers' met een betaalde hoofdfunctie en wij hameren op meer openheid en transparantie bij de rechterlijke macht. Ook de toegang tot het recht voor mensen met een lager inkomen is voor de SP een belangrijk thema.

Hoewel er veel is dat verbeterd moet worden, zien wij op dit moment geen aanleiding om de huidige minister van Justitie te willen vervolgen. Overigens vond de SP wel dat deze minister had moeten aftreden vanwege zijn verantwoordelijkheid in de zaak van de Schiedammer parkmoord.

Met vriendelijke groet,

Jan de Wit
SP Tweede-Kamerlid

SP-*eerste weg links*
Tweede-Kamerfractie, Plein 2, Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage
T (070) 318 30 44 **F** (070) 318 38 03 **E** kamer@sp.nl **I** www.sp.nl

CDA

TWEEDE KAMERFRACTIE

Intermediary Foundation of the
Universal Declaration of Human
Rights
t.a.v. de heer J.P. van den Wittenboer,
voorzitter
Postbus 324
560 AH GELDROP

's-GRAVENHAGE, 8 maart 2006
C 019669/dk.

Geachte heer Van den Wittenboer,

Onder dankzegging bevestig ik de ontvangst van uw brief van 14 februari j.l.

In het kader van een taakverdeling binnen de CDA-fractie is uw brief in handen gesteld van mevrouw mr. drs. J.N. van Vroonhoven, die dit onderwerp in de fractiecommissie Justitie behandelt.

In vertrouwen u hiermee van dienst te zijn,

Met vriendelijke groet,

Mr. B. van Beers
Beleidsmedewerker Justitie

Postbus 30805
2500 GV 's-Gravenhage

telefoon : (070) 3183020
telefax : (070) 3182602

Bezoekadres: Plein 2
2511 CR 's-Gravenhage

CDA

CDA

TWEEDE KAMERFRACTIE

Dhr. J.P. Van den Wittenboer
Kastanje 28
5731 NK Mierlo

Ons kenmerk	Inlichtingen bij	Doorkiesnummer	Den Haag
			20 maart 2006
Onderwerp		Bijlage(n)	Uw brief
rechtssysteem			14 februari 2006

Geachte heer Van den Wittenboer,

Hartelijk dank voor uw brief d.d. 14 februari jl. die mij de tweede week van maart bereikte. In deze brief verwijst u naar uw eerdere brief aan de vaste Kamercommissie Justitie waarin u een onderzoek naar het rechtssysteem in Nederland aanbiedt. U stelt dat er vele slachtoffers zijn van de rechtstaat in Nederland. Ik deel uw conclusies niet.

In het algemeen kan ik hier het volgende over zeggen. Rechtzoekenden krijgen soms gelijk van de rechter, en dan zijn het tevreden klanten. Soms ook worden zij door de rechter in het ongelijk gesteld. Het kan voorkomen dat men het met die uitspraak niet eens is, en zich daar niet bij neer wil leggen. Om de onafhankelijkheid van ons rechtssysteem in dat geval te kunnen garanderen is de mogelijkheid van hoger beroep en beroep in cassatie mogelijk. Zo ontstaat een systeem van 'checks and balances', dat onze rechtstaat kan garanderen.

Meer specifiek: u haalt in uw brief ook een concrete situatie aan waarin u van mening bent dat de staat op een 'oneigenlijke manier' inbreuk maakt op het auteursrecht. Dit betreft een individuele situatie waar ik mij als kamerlid niet in kan en niet in wil mengen.
Van deze afstand kan ik de exacte situatie namelijk onvoldoende beoordelen. Bovendien is het de taak van de rechter en niet van een politicus om te beoordelen of regels op de juiste wijze zijn toegepast. Die verhoudingen moeten we principieel zuiver houden.

Ik hoop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

Nicolien van Vroonhoven
CDA Tweede Kamerlid

Postbus 30805
2500 GV 's-Gravenhage

telefoon : (070) 3183020
telefax : (070) 3182602

Bezoekadres: Plein 2
2511 CR 's-Gravenhage

CDA

Inez Weski luidt noodklok over rechtsstaat

Foto: Erasmus Universiteit - 2015

https://www.youtube.com/watch?v=8N4Swo4BuIg

Als strafrechter in Rotterdam
was Silvis medeverantwoordelijk voor een ernstige gerechtelijke dwaling in de zogeheten Schiedammer Parkmoord.

Koninklijke onderscheiding voor scheidend procureur-generaal Jos Silvis

30 augustus 2021

Tijdens zijn afscheid vanmiddag als procureur-generaal bij de Hoge Raad is Jos Silvis koninklijk onderscheiden tot Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau. Silvis ontving de hoge koninklijke onderscheiding uit handen van minister van Veiligheid en Justitie, Ferdinand Grapperhaus.

I.v.m. de coronamaatregelen hing de echtgenote van Jos Silvis de onderscheiding om. Foto: Roderik van Nispen

“Gedurende jouw loopbaan als docent, als rechter bij de rechtbank, het hof en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, als adviseur wetgeving, als advocaat-generaal en tot slot als procureur-generaal bij de Hoge Raad, ontwikkelde jij een bijzonder scherp oog voor wat er speelt in de samenleving,

in de politiek en in Europa. Vanuit verschillende invalshoeken, maar steeds werkend aan één en hetzelfde project: de rechtsstaat in bredere zin. Je wordt niet voor niets geroemd om je eminente gevoel voor rechtsstatelijkheid. De functie van procureur-generaal bleek jou op het lijf geschreven. Jouw taak om bij te dragen aan rechtsbescherming en rechtsontwikkeling heb jij met verve volbracht.

Je hebt een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het recht en de rechtspleging, aan de ontwikkeling van het toezicht op de rechterlijke macht en het functioneren van het Parket van de Hoge Raad. Dit alles heeft ertoe geleid dat het Zijne Majesteit heeft behaagd jou te benoemen tot Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau. Het is mij een eer deze onderscheiding aan jou uit te reiken. Jos, hartelijk dank voor je enorme verdiensten", sprak minister Grapperhaus vandaag in de grote zittingszaal van de Hoge Raad.

Silvis als rechter in Rotterdam verantwoordelijk was voor een van de grootste gerechtelijke dwalingen Schiedammer parkmoord in de Nederlandse strafrechtpleging.

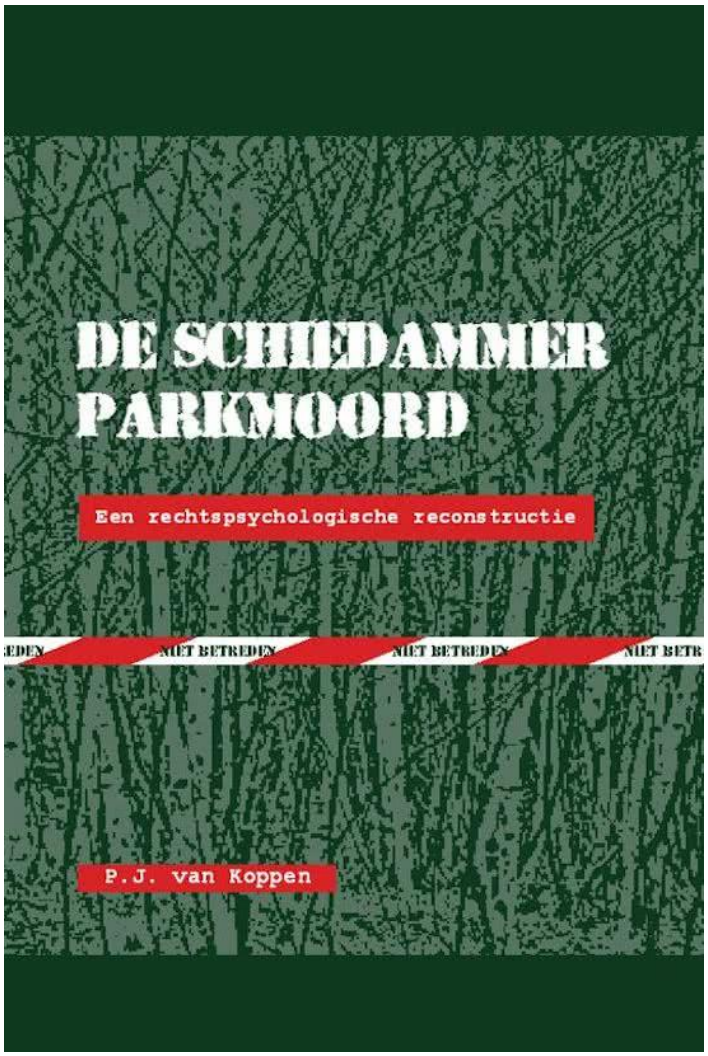

de Schiedammer parkmoord

P.J. van Koppen

Juridische Uitgeverij Ars Aequi

Nederlandstalig

9789069164847

2003

HOLLAND VAN GIJZEN

■ Holland Van Gijzen
Advocaten en Notarissen

Direct Faxnummer
040-2626461
Direct Telefoonnummer
040-2626420
nljan005@hollandlaw.nl

■ Prof. Dr. Dorgelolaan 14
5613 AM Eindhoven
Postbus 3
5600 AA Eindhoven

De Stichting Intermediaire Stichting
van de Universele Verklaring van de
Rechten van de Mens
T.a.v. het bestuur
Kastanje 13
5731 NM Mierlo
AANGETEKEND

Eindhoven, 11 april 2001 wa/nc/463001

Betreft: Eigen Woning/Van den Wittenboer

Geachte heer Wittenboer,

Tot mij heeft zich gewend de Vereniging Woningbouwvereniging Eigen Woning, gevestigd en kantoorhoudende te Mierlo, aangaande het navolgende.

Bij schriftelijke huurovereenkomst d.d. 25 juli 1989 heeft cliënte aan de heer A.W. van den Wittenboer alsmede aan mevrouw I.T.C. Pubben, verhuurd de woning staande en gelegen aan te Mierlo aan de Kastanje 13, zulks voor onbepaalde tijd.

Op enig moment had mevrouw I.T.C. Pubben te gelden als enig huurder van voormelde woning. Uiteindelijk is mevrouw Pubben op 27 januari jl. overleden.

Uiteindelijk heeft u, de heer J.P. van den Wittenboer, op persoonlijke titel en aldus niet in het kader van uw bedrijfsvoering de huurovereenkomst opgezegd. U heeft aldus de huurovereenkomst opgezegd als erfgenaam. Voor zover u niet de enige erfgenaam bent, staat op basis van de wet vast dat de huurovereenkomst van rechtswege is geëindigd op 31 maart 2001.

Cliënte heeft moeten constateren dat Uw Stichting de woning in gebruik houdt ten behoeve van haar doelstelling. Cliënte heeft u meerdere malen verzocht het gehuurde te ontruimen en de sleutels in te leveren. Immers, nu de huurovereenkomst is geëindigd door opzegging en in ieder geval is geëindigd van rechtswege in verband met het overlijden van de laatste hoofdhuurder, staat vast dat u de woning zonder recht of titel gebruikt.

U zult begrijpen dat cliënte het niet kan toestaan dat de woning wordt gebruikt door een niet-huurder. Zeer zeker kan cliënte niet toestaan dat u de woning aanwendt voor uw doelstellingen. Hiertoe is de woning niet bestemd. In het kader van haar doelstellingen, benodigd cliënte de woning. Immers, cliënte wenst te voldoen aan haar publieke taak om mensen te huisvesten.

■ Holland Van Gijzen heeft een strategische alliantie met de maatschap Ernst & Young Belastingadviseurs welke op haar beurt een samenwerkingsverband heeft met de maatschap Ernst & Young Accountants.

■ Amsterdam Den Haag Eindhoven Rotterdam Utrecht New York Chicago

■ Alle diensten en tanderet werkzaamheden worden verricht uit hoofde van een overeenkomst van opdracht met Holland Van Gijzen, een maatschap bestaande uit rechtspersonen. Op de overeenkomst zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin is opgenomen dat iedere aansprakelijkheid is beperkt tot het bedrag dat in het desbetreffende geval onder onze beroepsaansprakelijkheidsverzekering wordt uitbetaald. De algemene voorwaarden worden op verzoek kosteloos toegezonden en zijn gedeponeerd bij de griffie van de Arrondissementsrechtbank te Rotterdam.

Hiertoe hebben zich mensen ingeschreven bij cliënte. In dit kader benodigt cliënte de woning dan ook met hoogste spoed.

Namens cliënte sommeer ik u om binnen 48 uur na ontvangst van dit schrijven de woning te ontruimen met de uwen en het uwe en al diegenen die van uwentwege de woning occuperen, zulks onder overdracht van de sleutels aan cliënte. Indien u niet onverwijld aan voormelde sommatie gevolg geeft, heb ik de opdracht om u zonder nadere aankondiging in rechte te betrekken. Alsdan zult u worden gedagvaard ten overstaan van de Edelachtbare Heer President van de Arrondissementsrechtbank te 's-Hertogenbosch.

Teneinde de aankomst van dit schrijven te verzekeren, zend ik u deze zowel per gewone post als per aangetekende post toe.

Hoogachtend,

W.J. Aardema

HOLLAND VAN GIJZEN

■ Holland Van Gijzen
Advocaten en Notarissen

Direct Faxnummer
040-2626461
Direct Telefoonnummer
040-2626420
nljan005@hollandlaw.nl

■ Prof. Dr. Dorgelolaan 14
5613 AM Eindhoven
Postbus 3
5600 AA Eindhoven

Audio-Rarities
T.a.v. de heer J.P. van den Wittenboer
Kastanje 13
5731 NM Mierlo
AANGETEKEND

Eindhoven, 11 april 2001 wa/nc/463001

Betreft: Eigen Woning/Van den Wittenboer

Geachte heer Wittenboer,

Tot mij heeft zich gewend de Vereniging Woningbouwvereniging Eigen Woning, gevestigd en kantoorhoudende te Mierlo, aangaande het navolgende.

Bij schriftelijke huurovereenkomst d.d. 25 juli 1989 heeft cliënte aan de heer A.W. van den Wittenboer alsmede aan mevrouw I.T.C. Pubben, verhuurd de woning staande en gelegen aan te Mierlo aan de Kastanje 13, zulks voor onbepaalde tijd.

Op enig moment had mevrouw I.T.C. Pubben te gelden als enig huurder van voormelde woning. Uiteindelijk is mevrouw Pubben op 27 januari jl. overleden.

Uiteindelijk heeft u, de heer J.P. van den Wittenboer, op persoonlijke titel en aldus niet in het kader van uw bedrijfsvoering de huurovereenkomst opgezegd. U heeft aldus de huurovereenkomst opgezegd als erfgenaam. Voor zover u niet de enige erfgenaam bent, staat op basis van de wet vast dat de huurovereenkomst van rechtswege is geëindigd op 31 maart 2001.

Cliënte heeft moeten constateren dat u, handelend onder de naam Audio-Rarities, de woning in gebruik houdt ten behoeve van uw bedrijfsvoering. Cliënte heeft u meerdere malen verzocht het gehuurde te ontruimen en de sleutels in te leveren. Immers, nu de huurovereenkomst is geëindigd door opzegging en in ieder geval is geëindigd van rechtswege in verband met het overlijden van de laatste hoofdhuurder, staat vast dat u de woning zonder recht of titel gebruikt.

U zult begrijpen dat cliënte het niet kan toestaan dat de woning wordt gebruikt door een niet-huurder. Zeer zeker kan cliënte niet toestaan dat u de woning aanwendt voor uw bedrijfsvoering. Hiertoe is de woning niet bestemd. In het kader van haar doelstellingen, benodigd cliënte de woning. Immers, cliënte wenst te voldoen aan haar publieke taak om mensen te huisvesten.

■ Holland Van Gijzen heeft een strategische alliantie met de maatschap Ernst & Young Belastingadviseurs welke op haar beurt een samenwerkingsverband heeft met de maatschap Ernst & Young Accountants.

■ Amsterdam Den Haag Eindhoven Rotterdam Utrecht New York Chicago

■ Alle diensten en (andere) werkzaamheden worden verricht uit hoofde van een overeenkomst van opdracht met Holland Van Gijzen, een maatschap bestaande uit rechtspersonen. Op de overeenkomst zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin is opgenomen dat iedere aansprakelijkheid is beperkt tot het bedrag dat in het desbetreffende geval onder onze beroepsaansprakelijkheidsverzekering wordt uitbetaald. De algemene voorwaarden worden op verzoek kosteloos toegezonden en zijn gedeponeerd bij de griffie van de Arrondissementsrechtbank te Rotterdam.

Hiertoe hebben zich mensen ingeschreven bij cliënte. In dit kader benodigt cliënte de woning dan ook met hoogste spoed.

Namens cliënte sommeer ik u om binnen 48 uur na ontvangst van dit schrijven de woning te ontruimen met de uwen en het uwe en al diegenen die van uwentwege de woning occuperen, zulks onder overdracht van de sleutels aan cliënte. Indien u niet onverwijld aan voormelde sommatie gevolg geeft, heb ik de opdracht om u zonder nadere aankondiging in rechte te betrekken. Alsdan zult u worden gedagvaard ten overstaan van de Edelachtbare Heer President van de Arrondissementsrechtbank te 's-Hertogenbosch.

Teneinde de aankomst van dit schrijven te verzekeren, zend ik u deze zowel per gewone post als per aangetekende post toe.

Hoogachtend,

W.J. Aartema

J.D. Kuik • Gerechtsdeurwaarderspraktijk en incassobureau

dossier: 10769/YvD

BEVEL TOT BETALING

Heden de vijftiende mei
tweeduizendeen,

Heb ik,

Johannes Dirk Kuik, gerechtsdeurwaarder, bij de Arrondissementsrechtbank te 's-Hertogenbosch en het Kantongerecht te Eindhoven, ter standplaats Eindhoven, kantoorhoudende en ten deze woonplaats hebbende te Eindhoven aan de Bomansplaats 8;

Ten verzoeke van: **Woningbouwvereniging Eigen Woning**, gevestigd en kantoorhoudende te MIERLO;
in deze zaak woonplaats kiezende te Eindhoven aan de Bomansplaats 8 ten kantore van gerechtsdeurwaarder J.D. Kuik, voornoemd;

AAN :

J.P. van den Wittenboer, ~~h.o.d.n. Audio Partners~~ wonende te MIERLO, aan het adres Kastanje 13,
aldaar mijn exploit doende en afschrift dezes en van na te melden executoriale titel, latende aan:

voormeld adres in gesloten envelop met daarop de vermeldingen als wettelijk voorgeschreven omdat ik aldaar niemand aantrof aan wie rechtsgeldig afschrift kon worden gelaten;

B E T E K E N D :

het vonnis door de Kantonrechter van het Kantongerecht Helmond d.d. 9 mei 2001 gewezen onder rolnummer 864/01 in de procedure van de rekwirant(e) voornoemd als eiser(es) contra de gerekwireerde als gedaagde;

J.D. Kuik
gerechtsdeurwaarder
P. Taal
t.k.-gerechtsdeurwaarder

Postbus 888
5600 AW Eindhoven
Bomansplaats 8
5611 NT Eindhoven
http://www.kuik.nl
e-mail: jdk@kuik.nl
Tel.: 040 - 2 940 222
Fax: 040 - 2 940 212
ABN AMRO Bank
41.77.44.307
Postbank 2501684
Kantooruren
09.00 - 17.00 uur

Alle opdrachten worden aanvaard en uitgevoerd overeenkomstig het reglement houdende algemene bepalingen, voorschriften en tarieven voor de niet-ambtelijke rechtspraktijk van de leden van de Koninklijke Vereniging van Gerechtsdeurwaarders gedeponeerd ter Griffie van de Arrondissements-Rechtbank te Amsterdam.

dossier: 10769/YvD

Voorts heb ik gerechtsdeurwaarder, exploit doende als hiervoor is vermeld, de gerekwireerde uit kracht van voornoemde titel,

B E V E L G E D A A N :

I). om te voldoen aan het ten deze betekende vonnis opgenomen **ontruimingsveroordeling** en mitsdien **BINNEN VEERTIEN DAGEN NA HEDEN** de woning met aanhorigheden gelegen te **MIERLO aan het adres Kastanje 13** met al wie en al wat zich daarin vanwege de gerekwireerde bevindt, te ontruimen en te verlaten en met afgifte der sleutels ter vrije en algehele beschikking van rekwirant(e) te stellen;

II). om op straffe van een **dwangsom van f. 250,- per dag** voor iedere dag dat gerekwireerde in gebreke blijft aan voormeld bevel te voldoen, met een maximum van f. 25.000,00

III). om te voldoen aan de in het vonnis opgenomen **betalingsveroordeling** en mitsdien **binnen twee dagen na heden aan de voornoemde gerechts-deurwaarder J.D. Kuik** voor en ten behoeve van de rekwirant(e) tegen kwijting te betalen:

- proceskosten (indien verschuldigd incl. b.t.w.)		f.	655,98
- **waarop in mindering kan strekken**	-/-	**f.**	**0,00**
		f.	655,98
- kosten van dit exploit, aan de voet deze vermeld		f.	111,50
		f.	767,48
- de verhoging ex art. 2 Rv.		f.	32,78
		f.	800,26

M E T A A N Z E G G I N G :

aan gerekwireerde,

- dat bij gebreke van voldoening aan het vorenstaande ontruimingsbevel, die ontruiming zal worden bewerkstelligd door de voornoemde gerechtsdeurwaarder J.D. Kuik (of een plaatsvervanger), op kosten van de gerekwireerde en zonodig met behulp van de sterke arm van politie;

- dat bij gebreke van voldoening aan het vorenstaande betalingsbevel, het vonnis zal worden tenuitvoergelegd door alle middelen in der Wet genoemd, en in het bijzonder door middel van beslag op- en verkoop van de roerende en/of onroerende zaken van gerekwireerde en/of door middel van derdenbeslag.

dossier: 10769/YvD

De kosten dezes zijn:

exploit	f.	40,35
afschrift(en)	f.	8,70
bijlage(n)	f.	8,70
afstand	f.	20,30
verschotten	f.	5,50
woonpl.art.439 Rv.	f.	10,15
subtotaal	f.	93,70
btw	f.	17,80
	f.	111,50
art. 2 Rv.	f.	27,55
btw art.2 Rv.	f.	5,23
totaal	f.	144,28

Maatwerk

De menselijke maat lijkt in de dagelijkse praktijk van de uitvoering niet altijd uit de verf te komen. Bij woningbouwcorporaties is de menselijke maat vaak ver te zoeken bij diverse huisuitzetting in het land, door als een kil vastgoedbedrijf, zonder oog voor de menselijke kant onverkort vast te houden aan het huurcontract. Woningbouwvereniging “Eigen Woning” die later is overgegaan in woningbouwstichting Compaen was in 2001 betrokken bij de huisuitzetting van een stichting voor de rechten van de mens te Mierlo. Hierbij had vooraf beter overleg moeten plaatsvinden tussen de diverse instanties zoals de o.a. met de Gemeente.Een stichting voor mensenrechten op straat zetten,en zoals de Gemeente Den Haag de stichting afschepen naar het “Leger des Heils” is kwaadaardig,en dat doe je niet. In een land als Nederland die de mensenrechten altijd hoog op de agenda heeft staat bij de mensenrechtenraad van de Verenigde Naties te Genéve. Het blijkt niet een op zichzelf staand geval.Ook in 2021 in Enschede bij woningcorporatie “Ons Huis”, had vooraf beter overleg moeten plaatsvinden tussen de Gemeente Enschede en de woniningcorporatie bij een huisuitzetting.

Onderzoekscommissie Menselijke Maat Gemeente Enschede In de gemeenteraad aangeboden tussenrapportage 'Maatvoering is mensenwerk' (1 juli 2021.

ECORYS

Maatschappelijke visitatie Woningstichting Compaen
2015 tot en met 2019

Opdrachtgever: Woningstichting Compaen
Rotterdam, 18 mei 2020

Opdrachtgever: Woningstichting Compaen

Samen met de bewoner wordt gekeken naar de oorzaken en mogelijke oplossingen. Het beleid van Compaen is erop gericht om mensen niet uit te zetten op basis van huurschulden alleen.

BANENCARROUSEL

Martin van Rijn nieuwe voorzitter Aedes

17 juli 2020

Martin van Rijn is met ingang van 1 september 2020 de nieuwe voorzitter van Aedes vereniging van woningcorporaties. Van Rijn is vrijdag door de leden van Aedes benoemd voor een periode van vier jaar. In de afgelopen drie maanden zette Martin van Rijn zich als minister voor Medische Zorg en Sport in voor de bestrijding van het coronavirus.

Bron: aedes.nl

Compaen is lid van Aedes

Ze doen zich mooi voorkomen de woningbouw alsmede de Gemeente Geldrop-Mierlo in hun brochures en op sociale media…

Maar ondertussen…

Hitler’s Inferno Audio-Rarities is beslist niet belangrijk voor Gemeente Geldop-Mierlo,en de stichting IFUD of Human Rights is volgens de gemeente niet als doelstelling educatie en vorming.Wat betreft de communicatie, dat is Amnesty de vaste gesprekspartner van de Gemeente Geldrop-Mierlo.Maatwerk voor de stichting in onze besluitvorming is ook niet nodig….

Persoonlijk, Dichtbij en Verbonden

Een visie en strategie voor het Sociaal Domein

Gemeente Geldrop-Mierlo Februari 2020

Geldrop-Mierlo is van en voor iedereen. Mensen voelen zich onderdeel van onze gemeenschap en hebben deel aan die gemeenschap. Alleen samen zijn wij een vitale en veerkrachtige gemeenschap.

Dit betekent dat:
• Wij open en nieuwsgierig zijn, waarbij wij ons actief verdiepen in elkaars zienswijze-, achtergrond- en wereldbeelden.
• Wij op alle niveaus mensen en groepen stimuleren om met elkaar te praten, informatie en gevoelens met elkaar te delen.
• Wij het vanzelfsprekend vinden dat inwoners, vrijwilligers en professionals gelijkwaardig met elkaar samenwerken.
• Wij ruimte bieden voor inbreng, wijziging, verbetering of co-creatie met inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers.
• Onze dienstverlening en voorzieningen toegankelijk zijn voor iedereen.
• Wij mensen op een gelijkwaardige wijze behandelen en dat wij binnen onze samenwerkingen de grondbeginselen van een inclusieve gemeenschap delen en doorvoeren in gezamenlijke visies en acties.
• Wij ons actief uitspreken tegen stereotypering en discriminatie.

MAATWERK
Geldrop-Mierlo kiest voor een passende samenhangende aanpak voor elke situatie. Wij gaan er vanuit dat iedereen anders is en elke situatie verschillend. Dit geldt dus ook voor iedere oplossing. Wij handelen nooit blind vanuit een bepaalde werkwijze of protocol.

Dit betekent dat:
• Wij bewust veranderingsbereid zijn. De transformatie van het sociaal domein vraagt van ons allemaal een andere manier van denken, doen en organiseren. Ook als dit soms moeilijk is, omdat onze gemeenschap bestaat uit mensen en organisaties met elk eigen percepties, doelstellingen en belangen.
• Wij samen met inwoners, professionals en organisaties onderzoeken wat wel of niet werkt. Hier leren wij van. Dit betekent dat wij uitkomsten monitoren, daar op reflecteren en verbeteracties doorvoeren. Dit doen we op een manier waarbij wij leerstructuren creëren aan de hand van concrete vraagstukken, problemen of ervaringen. Op deze manier gaan we elkaars positie beter begrijpen Zo zorgen we voor continue (zelf)verbetering en ontwikkeling en kunnen nieuwe manieren van denken, doen en organiseren ontstaan.

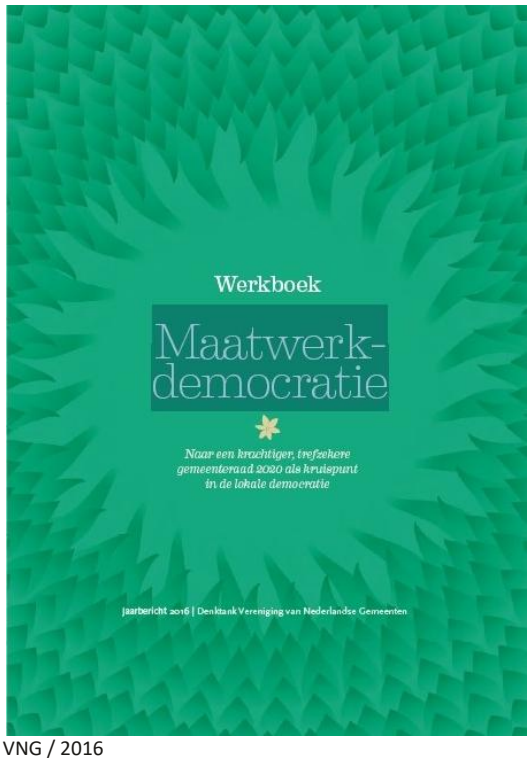

VNG / 2016

Maatwerk democratie

Het Jaarbericht van de VNG Denktank 2016 gaat over het versterken van de gemeenteraad. In de lokale democratie is de gemeenteraad een belangrijk kruispunt, stelt de Denktank.

Verschillende belangen komen hier samen om door gemeenteraadsleden te worden gewogen. In gemeenteraden wordt veel en goed werk verricht. Raadsleden doen dit met enthousiasme en besteden er veel tijd aan. Dat verdient waardering.
Maar de manier waarop raadsleden inhoud geven aan hun functie, is veranderd.
Door de recente decentralisaties zijn er steeds meer taken op gemeenten afgekomen.
Tegelijkertijd willen burgers op andere manieren meedenken en meebeslissen over onderwerpen van gemeentelijk beleid. Dit heeft gevolgen voor de taakuitoefening van de raad.

De Denktank doet aanbevelingen om de gemeenteraad te versterken en toekomstbestendig te maken. Voor de uitwerking daarvan is (deels) het rijk aan zet, maar de bal ligt (deels) ook bij raadsleden en griffiers. Hoe kan de gemeenteraad inspringen op de vele kansen die de ‘nieuwe’ gemeente heeft, met haar actievere, assertievere, beter geïnformeerde en beter bereikbare burgers en organisaties? Hoe kan de gemeenteraad een actieve dialoog met de samenleving aangaan? Hoe kan de raad beter worden toegerust voor de verzwaring van zijn taken?

De Denktank beveelt aan dat gemeenteraden met deze vragen aan de slag gaan.
Dit werkboek is daarbij een hulpmiddel. Het is niet alleen een samenvatting van het Jaarbericht, maar ook een aanzet om de discussie op weg te helpen. Met vragen en stellingen.

Bron: VNG

2016

“Boeten zonder schuld”

FNV, januari 2021

34 blz

VOORWOORD

OVERHEID, STOP MET PROFILEREN BIJSTANDSGERECHTIGDEN

Er is de afgelopen maanden terecht veel verontwaardiging geweest over de kinderopvangtoeslagen. Het is inmiddels genoegzaam bekend dat burgers - werknemers in dit geval - bij voorbaat verdacht werden van fraude, dat etnisch profileren een grote rol speelde en dat de overheid haar burgers in de steek heeft gelaten. Maar er is meer.

Begin vorig jaar heeft een coalitie met onder meer de FNV met succes SyRI bestreden, een lerend algoritme dat bedoeld was om te voorspellen wie er uitkerings- of belastingfraude plegen in Nederland. SyRI werd op miraculeuze wijze alleen in de armere wijken van onder andere Rotterdam ingezet en niet in Laren of Wassenaar. De mensen in Rotterdam waren bij voorbaat verdacht. Etnisch profileren speelde ook hier een grote rol. En alsof de gerechtelijke tik op de vingers nooit heeft plaatsgehad, nam de Tweede Kamer eind 2020 de Wet gegevensverwerking samenwerkingsverbanden aan. Een nog grotere en ingrijpendere datakoppelwet. Een wet die het mogelijk maakt om databases van overheid en bedrijven op een totaal ondoorzichtige manier aan elkaar te koppelen onder het mom van opsporing van zware criminaliteit. Die wet ligt nu in de Eerste Kamer, en wij hebben politici gewaarschuwd: als u deze wet aanneemt, ligt een tweede toeslagenaffaire om de hoek.

De toeslagenaffaire en SyRI maken duidelijk dat er in Den Haag, naast wantrouwen tegen burgers, nog een ander gedachtegoed heerst: je zult het als burger voelen als je ondersteuning van de overheid nodig hebt. Een akelige bijvangst van het neoliberale denken dat de markt centraal stelt en mensen die het op eigen kracht niet 'redden' daar bij voortduring aan herinnert. Denk aan de eigen bijdrage in de zorg (die vooral mensen treft die veel zorg nodig hebben). Maar het is ook de filosofie achter de toeslagen: druk de mensen maar met hun neus op de feiten over de kosten van de verzorgingsstaat. Als je gebruik moet maken van het vangnet dat wij bijstand noemen, eisen we als samenleving een vorm van vergelding. En naast de verplichte tegenprestaties zijn dat de sancties die gemeenten opleggen aan bijstandsgerechtigden.

Nu roepen Haagse politici 'ach en wee'. Ook politici uit het voormalige kabinet Rutte II, het kabinet dat die strenge aanpak bedacht. Want wat op een abstract niveau een daadkrachtig beleid leek ('pak ze maar aan die labbekakken die frauderen met ons gemeenschapsgeld'), daar blijken in de praktijk schrijnende verhalen achter schuil te gaan. Dat wisten wij als FNV allang. En niet alleen wij. Onderzoeksjournalist Bart de Koning schreef er in 2017 al een boek over: Vriendjespolitiek. Over hoe wittenboordencriminaliteit nauwelijks wordt aangepakt, maar vermeende bijstandsfraudeurs des te harder. Wij brachten als FNV een rapport uit: Snelweg of Karrenspoor. Daarin staat een trieste bloemlezing van voorbeelden over onterecht opgelegde sancties, misverstanden die tot fraude worden bestempeld en een hardvochtige overheid. Dit is allemaal al jaren bekend. Maar zelfs het feit dat na invoering van de Participatiewet mensen met een beperking ook in de bijstand kwamen, heeft landelijke - en lokale wet- en regelgevers nooit van gedachten doen veranderen.

Er waait nu blijkbaar een andere wind. Het zal iets met verkiezingstijd te maken hebben. Wie zal het zeggen? Maar wij doen er namens onze achterban van uitkeringsgerechtigden graag ons voordeel mee. Schrap het hardvochtige sanctiebeleid. Verhoog de beslagvrije voet, ook bij recidive. Stop de verplichte tegenprestatie maar help mensen aan betaald werk dat bij ze past. Verruim bijverdienmogelijkheden. En stimuleer de regelvrije bijstand en schaf de kostendelersnorm af. Vertrouwen in de burger is nodig, ook als die in de bijstand zit of anderszins steun nodig heeft. Het kan namelijk iedereen overkomen.

Kitty Jong, vicevoorzitter FNV

Vergaderjaar 2020–2021

35 510 Nr. 4
Parlementaire ondervraging
Kinderopvangtoeslag

BRIEF VAN DE MINISTER-PRESIDENT, MINISTER VAN ALGEMENE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Den Haag, 15 januari 2021

Het rapport

(korte samenvatting van de brief)

Het rapport «Ongekend Onrecht»

De grondbeginselen van de rechtsstaat zijn geschonden. Door harde regelgeving, vooringenomenhandelen, het ontbreken van de menselijke maat en door geen gehoor te geven aan noodsignalen, hebben tienduizenden ouders en kinderen hun leven de afgelopen tien jaar zien veranderen in een moeras van ellende.

Om multiprobleemsituaties tot oplossingen te kunnen komen, sluiten we alle uitvoeringsorganisaties aan bij het Landelijk Maatwerkloket Multiproblematiek. Dit loket stellen we ook open voor alle gemeenten.

Wet- en regelgeving en de menselijke maat

Maatwerk en de menselijke maat in het bestuursrecht moeten worden versterkt. De menselijke maat moet daarbij centraal staan. Discriminatie kan en mag niet. De overheid heeft daarbij een belangrijke voorbeeldrol. Het kabinet gaat ook inzetten op actieve aanpak van «onbedoelde» discriminatie in de uitvoeringsorganisaties. Om discriminatie, ook door overheidshandelen, terug te dringen zijn onder meer een gecoördineerde aanpak en onderzoek van belang. brief van 9 december 2020 (Kamerstuk 30 950, nr. 216) heeft de Minister van BZK aangekondigd een verkenning uit te laten voeren naar een Nationaal coördinator tegen discriminatie en racisme.

Om deze redenen neemt het kabinet zijn verantwoordelijkheid en heeft de Minister-President het ontslag van het kabinet aangeboden aan de Koning. Het kabinet acht de urgentie van de maatregelen in deze brief van zodanig groot belang voor het herstel van vertrouwen van burgers in de overheid dat het de Kamer wil vragen het kabinet de ruimte te geven de maatregelen in deze brief uit te voeren.

De Minister-President,

Minister van Algemene Zaken,

Namens het Kabinet,

M. Rutte

Misdaadorganisatie

Rutte: Het kabinet gaat inzetten op actieve aanpak van «onbedoelde» discriminatie in de uitvoeringsorganisaties.

De onderzoeken door IFUD of Human Rights richten zich op bewust en aanrekenbaar handelen of nalaten door de Nederlandse Staat, de Minister van Algmene Zaken heeft het in zijn brief over onbedoelde. Volgens de stichting is sprake van een misdaadorganisatie door de Staat der Nederlanden. Steeds terugkerende patronen in de organisatie van de overheid over langere periode.. Er blijkt sprake een vaste organisatiecultuur met gezagsverhoudingen. Er blijkt een sterke angstcultuur dermate dat ambtenaren hun mond niet durven open te doen.Het centrum van de macht hangt met loyaliteit aan elkaar, compleet met banencarrousel.De staat maakt gebruik van een schaduwsysteem, en zet professionele propagandatechnieken in via media en d.m.v. pseudorapporten.

Boven de wetten

AUDIO
https://archive.org/details/schijndemocratie_20210812

Door de Staat geïniteerde misdaden

Door de Staat geïniteerde misdaad: misdaad die door de Staat wordt gepleegd wanneer bedrijven en instellingen die voor de de regels buigen of breken onder leiding of goedkeuring van de overheid. Instellingen door dwangbuis van overheidsubsidies: voor politieke steun, vaak met een impliciete of expliciete tegenprestatie “clientelisme”. Ook de rechters zijn er allemaal in betrokken.Het gaat uiteindelijk om geld om geld. Pseudorapporten dienen om de misdaden tegen de burger in de samenleving te rechtvaardigen en te maskeren. Eenzijdige suggestieve media berichtgeving en nieuws dat klakkeloos door de rest van de media wordt gekopieerd zonder verder onderzoek. Hierdoor is de media ook betrokken in de misdaadorganisatie.Alles heeft een piramidale organisatiestructuur top-down. De misdaadorganisatie is sterk onderling verbonden door loyaliteit, banencarrousels en zeer riante salarissen van topbestuurders in tegenstelling van weerzinwekkende afscheeppraktijk door de diverse instanties van de overheid naar burgers in de samenleving,(verwijs hierbij o.a. naar Verslag - Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag Ongekend onrecht, 2020).

Oog voor de menselijke maat

Door meerdere getuigen is als les genoemd dat de menselijke maat niet uit het oog verloren moet worden. Eén getuige gaf aan dat meer empathie zou moeten worden geregeld bij de uitvoering. Er zou niet alleen naar efficiëntie van uitvoering en van weten regelgeving gekeken moeten worden, maar ook naar andere publieke waarden zoals de omgang met de burger.

35 510 Parlementaire ondervraging Kinderopvangtoeslag

Nr. 2 BRIEF VAN DE PARLEMENTAIRE ONDERVRAGINGSCOMMISSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 december 2020

De Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag, biedt u hierbij het verslag «Ongekend onrecht» aan van de parlementaire ondervraging die zij op grond van de haar op 2 juli 2020 gegeven opdracht (Kamerstuk 35 510, nr. 1) heeft uitgevoerd.

De verslagen van de verhoren die onder ede hebben plaatsgevonden, zijn als bijlage toegevoegd.[1]

De voorzitter van de commissie,
Van Dam

De griffier van de commissie,
Freriks

[1] Kamerstuk 35 510, nr. 3.

cliëntelisme en rechtsstaat

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Plenair debat

19 januari 2021

(fragment)

“Clientelisme en rechtsstaat”

Pieter Omtzigt (CDA)

https://archive.org/details/pieter-omtzigt-clientelisme-en-rechtsstaat

GELDROP-MIERLO - In Geldrop-Mierlo wonen 23 gezinnen die in de problemen zijn gekomen door het rigide beleid van de belastingdienst in de zogenoemde toeslagenaffaire.

Bron: ed.nl

18-05-2021

kort fragment (audio) Kristie Rongen over de Haagse Politiek in de tv-uitzending van 31 augustus 2021 bij BNN Vara op NPO ned1

https://archive.org/details/kristie-rongen-politiek

Productspecificaties

Inhoud

Nederlands

Paperback

februari 2021

224 pagina's

Auteur(s)
Pieter Omtzigt
Uitgever
Prometheus
EAN
9789044648058

Een verkennend kwalitatief onderzoek naar klassenjustitie in de Nederlandse strafrechtketen

Kees van den Bos
Lisa Ansems
Marie-Jeanne Schiffelers
Senna Kerssies
Joep Lindeman
m.m.v. Clara Bovens, Lotte Manshanden, Florianne Peters van Neijenhof en Linde Verhoeven
Universiteit Utrecht
Mei 2021
126 blz

in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC)

Klassenjustitie is selectieve rechtspleging die iemand illegitiem benadeelt wanneer die persoon niet tot de heersende klasse behoort en illegitiem bevoordeelt wanneer die persoon wel tot de heersende klasse behoort. Deze vormen van benadeling of bevoordeling kunnen illegitiem zijn op grond van het recht en/of door burgers als illegitiem worden ervaren. Vormen van bevoordelende en benadelende klassenjustitie kunnen zowel op directe als indirecte en zowel op bewuste als onbewuste wijze tot stand komen en kunnen systematisch of incidenteel van aard zijn.

Kabinet hield informatie toeslagenaffaire doelbewust achter voor Tweede Kamer

21 april 2021

Het inmiddels demissionaire kabinet-Rutte heeft in de toeslagenaffaire doelbewust informatie achtergehouden voor het parlement, onder meer om zo verantwoordelijke, hoge ambtenaren en politici uit de wind te houden. Dit blijkt uit een reconstructie van RTL Nieuws van besprekingen in de ministerraad over het toeslagenschandaal.

In kabinetsbesprekingen in 2019 werd keer op keer geklaagd over kritische Kamerleden, onder wie CDA-Kamerlid Pieter Omtzigt.

Tweede Kamer wil kabinet niet vervolgen voor desinformeren Kamer in Toeslagenaffaire

vrijdag 21 mei 2021

parlement.com

DEN HAAG (PDC) - De Tweede Kamer wil geen onderzoekscommissie die bekijkt of het kabinet vervolgd moet worden voor het niet goed informeren van de Kamer over de toeslagenaffaire. De Tweede Kamer stemde gisteren in een hoofdelijke stemming tegen een PVV-motie waarin tot het instellen van zo'n commissie wordt opgeroepen. Alleen FVD, Partij voor de Dieren, DENK, groep-Van Haga, BBB en Bij1 stemden voor.

De PVV was van mening dat het kabinet een ambtsmisdrijf pleegde door de Kamer niet het feitenrelaas over de toeslagenaffaire te geven toen de Kamer hierom vroeg. Daarom dienden PVV-leider Wilders en vier fractiegenoten een aanklacht in tegen het kabinet. Een commissie uit de Kamer zou deze aanklacht moeten onderzoeken. Vervolgens zou de Kamer de procureur-generaal bij de Hoge Raad opdracht kunnen geven om vervolging in te stellen.

14 juli 2021
PERSBERICHT COMMISSIE HERZIENING WETGEVING AMBTSDELICTEN KAMERLEDEN EN BEWINDSPERSONEN

Commissie herziening wetgeving ambtsdelicten Kamerleden en bewindspersonen brengt rapport uit

Vandaag heeft de Commissie herziening wetgeving ambtsdelicten Kamerleden en bewindspersonen haar rapport "Niet *boven* maar *in* de wet. Een werkbare en faire regeling voor de opsporing, vervolging en berechting van ambtsdelicten van Kamerleden en bewindspersonen" aangeboden aan minister Grapperhaus van Justitie en Veiligheid en minister Ollongren van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De commissie had tot taak om aan beide ministers advies uit te brengen over een fundamentele herziening van de wetgeving inzake vervolging en berechting van leden van de Staten-Generaal, ministers en staatssecretarissen wegens ambtsdelicten.

Volgens de commissie schiet de huidige wettelijke regeling over ambtsdelicten van Kamerleden en bewindspersonen ernstig tekort en is het dringend noodzakelijk dat er een betere wettelijke procedure komt. De voorstellen die de commissie hiervoor doet, onderstrepen dat Kamerleden en bewindspersonen niet boven de wet staan en dat voor hen dezelfde regels gelden als voor ieder ander.

De huidige procedure berust op een bepaling uit de Grondwet van 1848 (nu artikel 119). Daarin staat dat Kamerleden en bewindspersonen wegens ambtsmisdrijven terecht staan voor de Hoge Raad na een opdracht tot vervolging die door de regering of de Tweede Kamer moet worden gegeven aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad.

Een deel van de problemen kan volgens de commissie worden opgelost zonder grondwetswijziging, door de uitwerking in de "gewone" wetgeving beter te regelen. De commissie stelt voor om de huidige, deels verouderde en soms onduidelijke regels te vervangen door een complete en gemoderniseerde regeling in het Wetboek van Strafvordering. De opsporing van een ambtsdelict van een Kamerlid of bewindspersoon moet volgens het voorstel van de commissie voortaan plaatsvinden onder leiding en verantwoordelijkheid van de procureur-generaal bij de Hoge Raad. Die is onafhankelijk vanwege zijn grondwettelijk gewaarborgde benoeming voor het leven. De opsporingstaak van een commissie van onderzoek van de Tweede Kamer vervalt.

Daarnaast stelt de commissie voor artikel 119 van de Grondwet te schrappen. Berechting door de Hoge Raad heeft het grote nadeel dat verdachten geen recht op hoger beroep hebben. De beslissing tot vervolging moet volgens de commissie niet door politici worden genomen, maar door een onafhankelijke functionaris. De commissie stelt daarom voor de vervolging en de berechting van deze ambtsdelicten op dezelfde wijze te laten plaatsvinden als bij gewone delicten. Dat wil zeggen vervolging door het openbaar ministerie en berechting door de rechtbank, met de mogelijkheid van hoger beroep en beroep in cassatie.
Als waarborg tegen politieke overwegingen of politieke druk stelt de commissie voor dat opsporing en vervolging van een ambtsdelict van een Kamerlid of bewindspersoon alleen mogelijk is in opdracht van de procureur-generaal bij de Hoge Raad en dat bij een gewoon misdrijf de bevoegdheid van de minister van JenV om aanwijzingen te geven aan het openbaar ministerie over de opsporing en vervolging bij de procureur-generaal bij de Hoge Raad komt.

De commissie vindt ook dat de artikelen 355 en 356 van het Wetboek van Strafrecht moeten vervallen. In die artikelen is in zeer algemene bewoordingen het opzettelijk of door grove schuld handelen van bewindspersonen in strijd met de (Grond)wet strafbaar gesteld. Die strafbaarstelling is zo ruim dat zij op gespannen voet staat met het zogeheten legaliteitsbeginsel, dat is vastgelegd in het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Zij is overbodig omdat de handelwijze van bewindspersonen valt onder hun politieke verantwoordelijkheid en de rechtmatigheid van hun besluiten kan worden beoordeeld door de rechter.

De commissie adviseert om tegelijkertijd zowel een wetsvoorstel tot wijziging van de "gewone" wet als een voorstel tot grondwetswijziging in procedure te brengen. Beide sporen zijn even urgent.

Het volledige rapport is te vinden op rijksoverheid.nl. Vragen aan de commissie kunnen via de directie Communicatie van het ministerie van Justitie en Veiligheid worden doorgeleid: 070 370 73 45.

Edwin Bleichrodt nieuwe procureur-generaal bij de Hoge Raad

19 maart 2021

De ministerraad heeft vandaag F.W. (Edwin) Bleichrodt (1968) voorgedragen voor benoeming tot procureur-generaal bij de Hoge Raad per 1 september van dit jaar. Hij is na een interne procedure door het parket bij de Hoge Raad als kandidaat voor deze functie aanbevolen. Hij zal Jos Silvis opvolgen, die na vijf jaar op 1 september a.s. vertrekt.

Foto: Piet Gispen, Den Haag

Edwin Bleichrodt is sinds 2013 werkzaam als advocaat-generaal bij de Hoge Raad. Hij is voorzitter van de sectie strafrecht. Ook is hij als hoogleraar straf- en strafprocesrecht verbonden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Van 1996 tot en met 2009 was hij werkzaam als advocaat. Daarvóór was hij verbonden aan de Nijmeegse Universiteit, waar hij in 1996 cum laude promoveerde. Daarnaast was hij van 2002 tot 2013 raadsheer-plaatsvervanger in het hof Arnhem(-Leeuwarden).

De procureur-generaal geeft leiding aan het parket bij de Hoge Raad waar de advocaten-generaal werkzaam zijn. De voornaamste taak die de procureur-generaal heeft, betreft het geven van juridische adviezen, zogenoemde conclusies, aan de Hoge Raad. Meestal worden de conclusies door de advocaten-generaal in het parket namens de procureur-generaal genomen. De procureur-generaal heeft naast zijn taken en bevoegdheden op het gebied van cassatierechtspraak een aantal bijzondere taken.

De procureur-generaal bij de Hoge Raad is een onafhankelijk en zelfstandig instituut binnen de rechterlijke organisatie dat los staat van het rechtscollege de Hoge Raad. Er is geen gezagsverhouding tussen de procureur-generaal en de Hoge Raad. De procureur-generaal vormt samen met de president van de Hoge Raad en de directeur bedrijfsvoering het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke organisatie van de Hoge Raad en het parket bij de Hoge Raad. Het parket bij de Hoge Raad behoort niet tot het Openbaar Ministerie.

Lees meer in een eerste kort interview (tekst staat onder de foto).

Foto: voor portrettengalerij oud-PG's, door Piet Gispen, Den Haag

U wordt de nieuwe procureur-generaal bij de Hoge Raad. Wat betekent dat voor u?
Ik verheug me erop dit bijzonder mooie ambt te mogen bekleden en ben dankbaar voor het vertrouwen dat in mij is gesteld.

Welke taken heeft de procureur-generaal?
Het takenpakket van de procureur-generaal bij de Hoge Raad is veelkleurig. De procureur-generaal geeft leiding aan het parket waar de advocaten-generaal werkzaam zijn en is verantwoordelijk voor de advisering van de Hoge Raad door middel van conclusies en voor het instellen van cassatie in het belang der wet ten behoeve van de rechtseenheid en de rechtsontwikkeling.

Naast de taken en bevoegdheden op het gebied van de cassatierechtspraak, heeft de procureur-generaal een aantal bijzondere taken, zoals het doen van onderzoek naar afgesloten strafzaken met het oog op een mogelijke herzieningsaanvraag. De procureur-generaal heeft ook toezichthoudende taken: disciplinair toezicht ten aanzien van rechters, thematisch toezicht in relatie tot het Openbaar Ministerie en toezicht op de naleving van de AVG voor de gehele rechtspraak. Ook is de procureur-generaal belast met de vervolging van ambtsdelicten van leden van de Staten-Generaal, ministers en staatssecretarissen. Daarvan is het tot nu toe overigens nog niet gekomen. Maar bij de vraag of er reden is voor een opsporingsonderzoek naar dergelijke ambtsdelicten komt de procureur-generaal ook in beeld, zoals onlangs bij de toeslagenaffaire het geval was.

Wat voor procureur-generaal wilt u zijn?
Een procureur-generaal die dienstbaar is aan de rechtsstaat en oog heeft voor de maatschappelijke en institutionele context. Ik wil graag samen met de president van de Hoge Raad de rol die de Hoge Raad en het parket bij de Hoge Raad in de rechtsstaat vervullen op een toegankelijke manier uitdragen. Intern wil ik een verbindende procureur-generaal zijn voor het hele parket; voor de secties civiel recht, strafrecht en belastingrecht.

Wat gaat u als eerste doen als u in uw nieuwe functie bent begonnen?
Mijn oor te luisteren leggen bij alle leden van het parket en bij de medewerkers van het kabinet van de procureur-generaal en (nader) kennismaken met de personen binnen en buiten de Hoge Raad die ik in mijn hoedanigheid van procureur-generaal de komende jaren vaker zal tegenkomen.

Bent u van plan om, als u straks procureur-generaal bent, conclusies te blijven schrijven?
Ik ben zeker van plan conclusies te blijven schrijven, maar door het omvangrijke takenpakket dat bij de functie van procureur-generaal hoort, zal ik mijn ambities wat dat betreft moeten terugschroeven. Dat stemt af en toe wat weemoedig. Het schrijven van conclusies is prachtig werk en de conclusies zijn de kurk waarop het parket drijft. Maar bovenal ervaar ik het als een bijzonder voorrecht dat ik de komende jaren het ambt van procureur-generaal mag gaan bekleden.

Deze site gebruikt cookies. Meer informatie over de cookie wetgeving

Over ons

Cookies toestaan Cookies weigeren

w voorkeur

“Niet boven maar in de wet”

Een werkbare en faire regeling voor de opsporing, vervolging en
berechting van ambtsdelicten van Kamerleden en bewindspersonen
Rapport van de Commissie herziening wetgeving
ambtsdelicten Kamerleden en bewindspersonen
Den Haag 2021: Ministerie van JenV en Ministerie van BZK

182 blz / pdf

2.2.2 Procedure bij de Tweede Kamer

Blz 29: Als de Kamer “genoegzame gronden tot vervolging aanwezig acht”

(volgt een algemene stemming door de leden van de Kamer)

IFUD of Human Rights opmerking:

Voor eerlijke stemming zouden leden waartegen enige verdenking zich richt van plegen ambtsmisdrijf, zelf niet aan de stemming zouden mogen deelnemen.

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Commissie J&V

Aan de heer J.W. Fokkens
p/a Ministerie van Justitie en Veiligheid
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Plaats en datum:	Den Haag, 18 december 2020
Betreft:	Verzoek stand van zaken Commissie herziening wetgeving ambtsdelicten Kamerleden en bewindspersonen
Ons kenmerk:	34340-18/2020D53012

Geachte heer Fokkens,

In de procedurevergadering van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid van 16 december 2020 is gesproken over de Commissie herziening wetgeving ambtsdelicten Kamerleden en bewindspersonen.

Namens de commissie verzoek ik u om een update van de stand van zaken van uw Commissie aan de commissie te doen toekomen, waarbij u ook ingaat op de termijn waarop u verwacht uw advies te kunnen uitbrengen.

Hoogachtend,

de voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,

P.H. van Meenen

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T. 070-3182211
E. cie.jv@tweedekamer.nl

Niet *boven* maar *in* de wet

Rapport van de Commissie herziening wetgeving ambtsdelicten Kamerleden en bewindspersonen
Juli 2021

segment van het raport

Een werkbare en faire regeling voor de opsporing, vervolging en berechting van ambtsdelicten van Kamerleden en Bewindspersonen

Wijzigingen binnen het huidige kader van artikel 119 Grondwet

Diverse elementen van de wijze waarop opsporing, vervolging en berechting van ambtsdelicten van Kamerleden en bewindspersonen op dit moment is geregeld, volgen niet dwingend uit artikel119 Grondwet. Veel van de gesignaleerde praktische tekortkomingen van de huidige regelingen zijn dan ook op te lossen binnen het kader van artikel 119 Grondwet. De commissie doet voor de volgende voorstellen en aanbevelingen die strekken tot wijziging van de relevante wetgeving binnen het huidige grondwettelijke kader.

Opsporing door PGHR

De commissie stelt voor om de Wmv in te trekken en de opsporing, vervolging en berechting van deze ambtsdelicten met inachtneming van artikel 119 Grondwet geheel te regelen in het Wetboek van Strafvordering. De PGHR wordt belast met de opsporing van deze ambtsdelicten. De PGHR heeft de leiding over het opsporingsonderzoek en kan zich daarbij laten bijstaan door een onderzoeksteam bestaande uit officieren van justitie en overige opsporingsambtenaren. Het opsporingsonderzoek door de PGHR kan plaatsvinden in opdracht van de regering, in opdracht van de Tweede Kamer of ambtshalve. De bevoegdheid van de minister van Justitie en Veiligheid om aanwijzingen te geven aan het openbaar ministerie is in het voorstel van de commissie niet van toepassing op het onderzoek van de PGHR.

Ambtshalve opsporing

De commissie is van mening dat de omstandigheid dat ingevolge de Grondwet vervolging alleen in opdracht van de regering of de Tweede Kamer kan plaatsvinden, niet impliceert dat ook voor de opsporing door de PGHR een opdracht vereist is. De commissie beveelt daarom aan om de PGHR, (Procureur-Generaal Hoge Raad) de bevoegdheid te geven om ambtshalve tot opsporing over te gaan. Dit biedt volgens de commissie een zekere waarborg tegen de situatie dat eventuele verdenkingen van een ambtsdelict tegen een Kamerlid of bewindspersoon om politieke redenen niet worden onderzocht en komt daarmee deels tegemoet aan de kritiek op de Nederlandse regeling van onder andere de Group of States against Corruption (GRECO).

Opdracht opsporingsonderzoek te beëindigen

In de voorgestelde regeling zullen de regering en de Tweede Kamer niet alleen de bevoegdheid hebben om de PGHR op te dragen een opsporingsonderzoek in te stellen, maar ook de bevoegdheid om opdracht te geven een voorgenomen ambtshalve opsporingsonderzoek niet in te stellen of een lopend opsporingsonderzoek te beëindigen. Die bevoegdheid past bij de huidige

grondwettelijke regeling dat vervolging alleen kan plaatsvinden na een opdracht daartoe van regering of Tweede Kamer. Als zij vervolging van een mogelijk ambtsdelict onwenselijk vinden, behoren zij ook de bevoegdheid te hebben de opsporing daarvan te voorkomen respectievelijk te beëindigen. Omdat zowel de regering als de Tweede Kamer de bevoegdheid hebben de vervolging van een ambtsdelict te bevelen, kan een dergelijke opdracht alleen leiden tot het niet instellen respectievelijk het beëindigen van een opsporingsonderzoek indien de opdracht door de regering en de Tweede Kamer gezamenlijk is gegeven of, als de opdracht door een van deze is gegeven, de ander daartegen geen bezwaar heeft gemaakt. Een waarborg tegen ongewenste, politiek gemotiveerde beïnvloeding van een opdracht tot beëindiging van het onderzoek is gelegen in de verplichting een dergelijk besluit te publiceren in de Staatscourant.

Berechting door de Hoge Raad

De berechting van ambtsdelicten blijft ongewijzigd. Deze geschiedt ingevolge artikel 119 Grondwet door de Hoge Raad, die de enige bevoegde rechter is. Ingevolge artikel 76 Wet RO oordeelt de Hoge Raad in eerste en enige instantie over de ambtsdelicten van Kamerleden en bewindspersonen met een aantal van tien raadsheren. Omdat dit aantal minder geschikt is voor een onderzoek ter terechtzitting en bovendien een erg groot beslag op de Hoge Raad legt, wordt voorgesteld het aantal van tien raadsheren te verminderen tot zeven. Ook wordt voorgesteld dat medeverdachten niet langer worden berecht door de Hoge Raad maar door de gewonerechter: de rechtbank, met de mogelijkheid van hoger beroep bij het gerechtshof en beroep in cassatie bij de Hoge Raad.

Wijziging van de Grondwet en nadere regeling

Er zijn tegen de huidige procedure ook fundamentele bezwaren waaraan alleen door een wijziging van de Grondwet tegemoet kan worden gekomen. Deze betreffen (1) de bindende opdracht van regering of Tweede Kamer als voorwaarde voor de vervolging en (2) de berechting door de Hoge Raad.

De commissie doet de volgende voorstellen die zien op wijziging van de Grondwet en de gevolgen daarvan.

Geen opdracht tot vervolging door regering of Tweede Kamer

De commissie deelt de in de literatuur geuite kritiek dat het onwenselijk is dat de vervolgingsbeslissing met betrekking tot ambtsdelicten van Kamerleden en bewindspersonen is opgedragen aan politieke organen: de regering en de Tweede Kamer. De grondwettelijke constructie bergt in zich dat men bij een beslissing om al dan niet te vervolgen altijd een politieke achtergrond kan vermoeden, omdat deze beslissing nu eenmaal is genomen door een politiek orgaan. Dit niet uit te bannen vermoeden van een door politieke motieven ingegeven beslissing over eventuele vervolging draagt niet bij aan het realiseren van een effectief, proportioneel en

consistent vervolgingsbeleid met maatschappelijk draagvlak. Naar het oordeel van de commissie bestaat er bovendien een reëel risico dat de huidige procedure belemmerend werkt voor een effectieve opsporing en vervolging van ambtsmisdrijven als omkoping, knevelarij, fraude of valsheid in geschrift.

Geen berechting door de Hoge Raad in eerste en enige instantie

Het tweede bezwaar tegen de procedure van artikel 119 Grondwet heeft betrekking op de aanwijzing van de Hoge Raad als forum privilegiatum. De aanwijzing van de Hoge Raad als forum privilegiatum behelst een fundamentele afwijking van het beginsel van rechtspraak in twee instanties, dus het recht op hoger beroep dat van wezenlijk belang is om eventuele tekortkomingen bij de berechting in eerste instantie te kunnen herstellen. Het in artikel 14 IVBPR neergelegde recht op beroep bij een hogere rechter geldt ingevolge het Nederlandse voorbehoud ten aanzien van de in artikel 119 Grondwet voorgeschreven procedure niet voor Kamerleden of bewindspersonen waar het ambtsdelicten betreft. De commissie meent dat aan deze uitzondering een eind moet komen.

Ontbrekende bescherming tegen politiek gemotiveerde vervolging niet-ambtsdelicten

Ook het bestaande procedurele verschil tussen vervolging van ambtsdelicten en vervolging van andere delicten die Kamerleden en bewindspersonen begaan, is moeilijk te rechtvaardigen. De procedure van artikel 119 Grondwet, die alleen van toepassing is op de vervolging van ambtsdelicten, beoogt met name bescherming te bieden tegen politiek gemotiveerde, te lichtvaardige vervolging. Maar het valt niet in te zien waarom het risico van politieke beïnvloeding of lichtvaardige vervolging zich alleen in verband met ambtsdelicten zou kunnen voordoen en niet ook bij andere delicten waar deze politici van kunnen worden verdacht.

Afschaffing artikel 119 Grondwet

Vanwege bovenstaande bezwaren stelt de commissie voor artikel 119 Grondwet te schrappen en de gewone strafrechtelijke procedure – berechting door de rechtbank, met de mogelijkheid van hoger beroep bij het gerechtshof en beroep in cassatie bij de Hoge Raad – ook van toepassing te doen zijn op de berechting van ambtsdelicten waarvan Kamerleden en bewindspersonen worden verdacht.

Opdracht PGHR

Dit neemt niet weg dat het wel wenselijk is te voorzien in bijzondere waarborgen als het gaat om een verdenking daarvan tegen Kamerleden of bewindspersonen. Dat geldt zowel voor de beslissing een onderzoek of een vervolging in te stellen als voor de beslissing dat niet te doen. De commissie adviseert daarom de bevoegdheid om te beslissen over de vervolging van deze personen wegens ambtsdelicten toe te kennen aan de PGHR, die daartoe een opdracht kan geven aan het College van procureurs-generaal. De keuze voor de PGHR als opdrachtgever is ingegeven door het feit dat hij grondwettelijk voor het leven is benoemd. Dit biedt voldoende waarborgen om een op te lichtvaardige of politieke gronden ingestelde vervolging of nietvervolging van Kamerleden en bewindspersonen te voorkomen.

Waarborgen bij niet-ambtsdelicten Kamerleden en bewindspersonen

Het risico van politieke beïnvloeding is ook aanwezig als het gaat om de verdenking van ‘gewone’ strafbare feiten van Kamerleden en bewindspersonen. De commissie stelt voor de vervolgingsbeslissing in deze zaken bij het openbaar ministerie te laten, maar zij meent wel dat het om die reden wenselijk is de aanwijzingsbevoegdheid uit artikel 127 Wet RO toe te kennen aan de PGHR in plaats van de minister van JenV.

Geen regeling nieuwe procedure in de Grondwet

De commissie meent dat het niet nodig is de hiervoor geschetste regeling ook op het niveau van de Grondwet te verankeren. Allereerst omdat de regeling aansluit bij het reguliere strafprocesrecht en de Grondwet volstaat met de bepaling dat de wet het strafprocesrecht in

een algemeen wetboek regelt. Ook is de onafhankelijke positie van de PGHR– die cruciaal is in de hiervoor geschetste regeling – reeds grondwettelijk geborgd in zijn benoeming voor het leven (art. 117 Grondwet).

Reikwijdte ambtsdelicten

Wat de ambtsmisdrijven betreft, verdienen de artikelen 355 en 356 Sr bijzondere aandacht. Als het gaat om de vraag of deze artikelen moet worden gehandhaafd, gaat het in de kern om devraag of er naast de politieke ministeriële verantwoordelijkheid nog een plek moet zijn voor het strafrecht als ultimum remedium om schending van de (Grond)wet door een bewindspersoon aan te kunnen pakken, voor zover een zodanige schending niet reeds strafbaar is gesteld via specifieke strafbepalingen. Doordat de politieke ministeriële verantwoordelijkheid sinds 1848 volledig tot wasdom is gekomen, heeft de klassieke strafrechtelijke ministeriële verantwoordelijkheid significant aan betekenis ingeboet. De argumenten voor en tegen wegend, meent de commissie dat hier de politieke ministeriële verantwoordelijkheid haar werk moet doen en dat hier geen rol is weggelegd voor het strafrecht. Daar komt bij dat ministeriële besluiten inmiddels door de bestuursrechter of de burgerlijke rechter kunnen worden getoetst. Voor de commissie weegt zwaar dat de delictsomschrijvingen in de artikelen 355 en 356 Sr onvoldoende houvast bieden voor een rechterlijk oordeel dat niet tevens een politiek oordeel insluit. De commissie hecht hierbij groot belang aan het legaliteitsbeginsel (vastgelegd in artikel 7 EVRM) en de daarmee verband houdende eis van rechtszekerheid zoals die ook zijn geformuleerd in het rapport van de Commissie van Venetië en zijn overgenomen in een resolutie van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa. In dit licht acht de commissie de artikelen 355 en 356 Sr problematisch. Deze ambtsmisdrijven hebben immers een zeer ruime reikwijdte en zijn verre van precies te noemen. De commissie hecht eraan op te merken dat de door haar voorgestelde schrapping van de artikelen 355 en 356 Sr geen straffeloosheid of immuniteit van Kamerleden en bewindspersonen betekent. Schrapping van deze artikelen, waarvan de toepassing moeilijk denkbaar is zónder een opportuniteitsbeslissing van een politiek orgaan, maakt de weg vrij om het gehele stelsel van vervolging en berechting van ambtsdelicten van bewindspersonen beter in lijn te brengen met het reguliere strafproces. Dat laatste kan er vervolgens toe leiden dat ten aanzien van een aanzienlijk aantal zeer ‘reële’ en strafwaardige ambtsdelicten, zoals corruptie en valsheid in geschrift, obstakels voor een effectieve opsporing en vervolging (indien opsporing en vervolging nodig blijken) worden weggenomen.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Staats- en bestuursrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
3423527

Bijlagen
2

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 14 juli 2021
Onderwerp Rapport Commissie herziening wetgeving ambtsdelicten Kamerleden en bewindspersonen

Mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zend ik u hierbij het rapport "Niet *boven* maar *in* de wet. Een werkbare en faire regeling voor de opsporing, vervolging en berechting van ambtsdelicten van Kamerleden en bewindspersonen" van de Commissie herziening wetgeving ambtsdelicten Kamerleden en bewindspersonen, dat wij vandaag uit handen van haar voorzitter, de heer Fokkens, mochten ontvangen.
Met het rapport heeft de commissie uitvoering gegeven aan haar opdracht om ons te adviseren over een fundamentele herziening van de wetgeving inzake vervolging en berechting van leden van de Staten-Generaal, ministers en staatssecretarissen wegens ambtsdelicten.[1]

De commissie heeft een hecht doortimmerd rapport uitgebracht, met concrete en bruikbare voorstellen voor noodzakelijke verbeteringen van de huidige wetgeving op dit terrein. Wij zijn de leden van de commissie hiervoor zeer erkentelijk.

De commissie adviseert om tegelijkertijd zowel een wetsvoorstel tot wijziging van de "gewone" wet als een voorstel tot grondwetswijziging in procedure te brengen. Op beide ministeries worden voorbereidingen getroffen om het nieuwe kabinet hier snel beslissingen over te kunnen laten nemen. Uw Kamer zal hierover vanzelfsprekend nader worden geïnformeerd.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

Ferd Grapperhaus

[1] Zie Kamerstukken II 2017/18, 34340, nr. 16 + bijlagen.

Belastingdienst houdt zich al 15 jaar niet aan de wet bij terugvordering toeslagen

Het toeslagenschandaal bij de Belastingdienst is veel groter dan tot nu toe gedacht, concludeert RTL Nieuws op basis van vertrouwelijke stukken. De omstreden werkwijze van de Belastingdienst is veel eerder begonnen dan tot nu toe bekend, blijkt uit duizenden documenten van de dienst Toeslagen die de nieuwszender in handen kreeg.

David van der Heeden en Caspar Naber
05-03-2021
ad.nl

Wegpoetsers van onze nationale geschiedenis

4 en 5 mei Comité

Het is bijna weer zover dat de burgemeester van Geldrop-Mierlo op het Brits Ereveld aan de Geldropseweg volgens het strak schema van de politiek gekaapte linkse wegpoetsers van onze nationale geschiedenis Comité 4 en 5 mei, daar zijn jaarlijkse toespraak zal houden en de krans leggen. Met de rug naar de plek waar in het verleden Philips met Huub Van Doorne belangrijke lucratieve deals beklonken met het Derde Rijk: restaurant “Lido” 500 meter vanaf het de Oorlogsbegraafplaats. Over collaborateurs die het Derde Rijk hielpen wil men liever niets meer weten om op die manier de echte geschiedenis weg te poetsen met verhalen over mensen van het verzet die standvastig trouw aan Nederland bleven in combinatie met de promotie “Vrijheid blijheid” en de multiculturele samenleving op bevrijdingsdag met tal van bevrijdingsfestivals met heden aanpassing vanwege de coronacrisis. Overigens met respect voor verzetsstrijders,de doden en de geschiedenis over de Tweede wereldoorlog als les voor de toekomst.

(IFUD of Human Rights)

SRE

Cultuurhistorische Inventarisatie
Erfgoedkaart Geldrop-Mierlo
Bijlage behorende bij het rapport:
Erfgoed in beeld.
Een erfgoedkaart voor de gemeente Geldrop-Mierlo

351 blz

- blz 133 Erebegraafplaats Mierlo
- blz 135 en 191 Lido

RESTAURANT LIDO

Photo: IFUD of Human Rights 2020

The old columns at the entrance of the former restaurant Lido Geldropseweg Mierlo are the only remains of the restaurant which was removed in the 1960s.

Photo: Gemeente Geldrop-Mierlo

Mayor Jos van Bree lights the liberation fire on the British Field of Honour in Mierlo on the Geldropseweg located 500 meters away from the former Lido restaurant.

AUDIO

https://archive.org/details/mierlo-war-cemetery

Liberation ROUTE EUROPE
Luister naar de verhalen
Listen to the stories
Hören Sie die Geschichten
www.liberationroute.com
171
Luisterplek
Audio Spot
Hörstelle
Operatie Market Garden
September 1944. Het gebied bij deze luisterzuil is het toneel van heftige gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Nederland is bezet door Duitsland. In Brabant en Gelderland worden tijdens de grootscheepse operatie Market Garden parachutisten gedropt om de route veilig te stellen voor het oprukkende Britse grondleger. Doel is Arnhem en daarna Duitsland zelf. Brabant ervaart de verschrikkingen van de oorlog. Burgers en militairen komen terecht in een oorlogsroulette, die draait om leven of dood, vreugde en verdriet. Volg de Liberation Route en luister naar hun belevenissen.
Operation Market Garden
September 1944. The area nearby this object is the scene of violent events during the Second World War. The Netherlands is occupied by Germany. In Brabant and Gelderland, during the massive operation Market Garden, paratroopers are dropped to secure the route of advancing British ground forces. The goal is Arnhem and then Germany itself. Brabant experiences the horrors of war. Civilians and military find themselves in the deadly roulette of war, which is all about life and death, joy and sorrow. Follow the Liberation Route and listen to their experiences.
Operation Market Garden
September 1944. Das Gebiet bei diesem Objekt ist im Zweiten Weltkrieg Schauplatz dramatischer Geschehnisse. Die Niederlande werden von Deutschland besetzt gehalten. In Brabant und Gelderland landen während der großangelegten Operation Market Garden Fallschirmjäger, um die Route für die vorrückenden britischen Bodentruppen zu sichern. Das Ziel ist Arnheim, und danach Deutschland selbst. Brabant erlebt die Schrecken des Krieges. Bürger und Soldaten finden sich in einem Kriegsroulette wieder, das sich um Leben und Tod dreht, um Freude und Schmerz. Folgen Sie der Liberation Route und lauschen Sie den Erlebnissen.
Zij die vielen
Je staat hier bij de Britse militaire begraafplaats in Mierlo. Het is een oorlogskerkhof dat ontstond tijdens de gevechten om de bevrijding van zuidelijk Nederland. Het kwam later officieel onder toezicht van de Commonwealth War Graves Commission.
Those who fell
This is the British military cemetery in Mierlo. This war cemetery was put into use during the fight for the liberation of the southern Netherlands. It was later put under the official supervision of the Commonwealth War Graves Commission.
Die Gefallenen
Sie befinden sich beim britischen Soldaten-friedhof in Mierlo. Hier haben die Gefallenen, die bei den Kämpfen gegen die deutschen Besatzer im südlichen Teil der Niederlande ums Leben kamen, ihre letzte Ruhestätte gefunden. In späterer Zeit wurde der Friedhof der „Commonwealth War Graves Commission" unterstellt.
Museum Bevrijdende Vleugels - Best
Oorlogsmuseum Overloon - Overloon
Nationaal Monument Kamp Vught - Vught
© Stichting Liberation Route Europe 2019
Met medewerking van: Stichting Liberation Route Europe - VisitBrabant
De Liberation Route Europe in Noord-Brabant is mede mogelijk gemaakt door bijdragen van:
vfonds - Provincie Noord-Brabant - Gemeente Gesprop-Mierlo
HUMAN POWER

Mierlo

During copious dinners in Mierlo not only Philips but also the collaboration of Hub van Doorne with the German occupier was realized, (history of a pleasure resort part 2) source: ed.nl 08-01-2010, according to writer Antoon Coolen. Hub van Doorne sues Coolen and DAF employees for slander and defamation in court. He claims damages totaling one hundred thousand guilders. But at the 1946 court hearing Coolen substantiated his allegations with written evidence, provided to him by DAF personnel. He also demonstrates Van Doornes' friendly contacts with German army officers. The president of the court, Mr. Schellenbach, therefore dismisses the charges of libel and slander and condemns Coolen et al. 'only' for simple insult. On the advice of high-ranking friends, Hub van Doorne does not appeal (source: brabantserfgoed.nl).

Restaurant LIDO Mierlo

Lustoord Molenheide

Around 1922 a restaurant called Lido was built in the area. It was located near the Galgenven. Here the high lords of DAF and Philips dined. Afterwards there were new attractions, including stretches and a cable car to an island in the Galgenven. It was also possible to rent cottages there. On the Galgenven one could do water sports and in winter one could skate.
The terrain was purchased by Van Doorne in 1940. The Lido restaurant continued to exist and was during the Second World War mainly frequented by high German officers. Many others did not come, partly because of the pro-German mentality of the owner. Only a resistance man occasionally came to bring hares and rabbits to keep an eye on things and to listen. Hub van Doorne, however, was also said to have been seen there repeatedly having dinner with the Germans, which reinforced his already existing conflict with fellow townsman Antoon Coolen.
After the liberation Lido kept on going, but now as a place where gentlemen could retreat with ladies of feathery morals into the so-called "blue room", which could be rented by the hour. Meanwhile, Piet van Doorne built his villa there and had the Lido demolished. The grounds of the Lustoord thus became the private estate of Reigerslo, so that the Galgenven is no longer accessible to the public.
(Source: Wikipedia), extra summary by: Henk Simons (bhic.nl) booklet.

PHILIPS
Philips produced under various names for the German war machinery: Philips Elektro-Spezial, Pintsch and C.H.F. Muller GmbH. The latter was renamed Valvo Radio Rohrenfabrik in 1939 and during the war owned several very large factories of radio tubes. In 1934 Hitler's rearmament program started. Philips companies were quick to join and from 1935 supplied navigation and communication equipment for the German Army, the Kriegsmarine and the Luftwaffe. This is shown by Liste der Fertigungskennzeichen fur Waffen, Munition und Gerat. Nach Buchstaben geordnet. Berlin 1944. Printed in the Oberkommando des Heeres. In the Bundesarchiv in Koblenz it can be read that Philips employee Willi Kronhagel was leader of a special commission for on-board radios for airplanes and ships. In the Bundes Militararchiv in Freiburg there is an overview of the latest technical developments of the Army of August 1942. It shows that Philips also participated in the development of mine detectors and tropical connection equipment. Without all this navigation and communication equipment, a bomber or fighter plane could hardly operate in bad weather, without such equipment the battle power of the fleet would be considerably reduced and without such equipment the army could,(source: groene.nl). Afterwards there was a long battle about whether the Van Doornes collaborated with the Germans by delivering a large number of robbery trucks for

the SS. Mr. Hub has always firmly denied this and eventually the court cleared him of all blame. The DAF director says that he systematically had all orders sabotaged. In his hometown of Deurne he is also fully involved in the resistance. His villa Doornehof offers shelter to people in hiding for five years, (source: eindhovenfotos.nl).

In his 2003 doctoral thesis on economic collaboration in the Netherlands during the Second World War, Joggli Meihuizen gave several hints on the remarkably simple way in which the occupying forces were able to put Dutch industry in front of their trolley. After the war they did not like to be reminded of their past in the Second World War (source: zuidfront-holland1940.nl). Noodzakelijk kwaad (The punishment of economic collaboration in the Netherlands after the Second World War) / Joggli Meihuizen, Boom Publisher, Amsterdam,2003.

During the German occupation, the Dutch business community collaborated on a large scale with the Germans. The business community was covered by advice from the highest Dutch government officials.

After the liberation, economic collaboration was partly punished, but this was not exactly consistent. Of course, the priority was the economic reconstruction of the Netherlands.

Necessary evil describes in detail the how and why of the punishment, or lack thereof, of many large and small companies. The book provides the background to the choices made by the judges and the role that politics played in this.

For this in-depth and exhaustive study, Joggli Meihuizen researched all relevant archives over many years and interviewed dozens of key players.

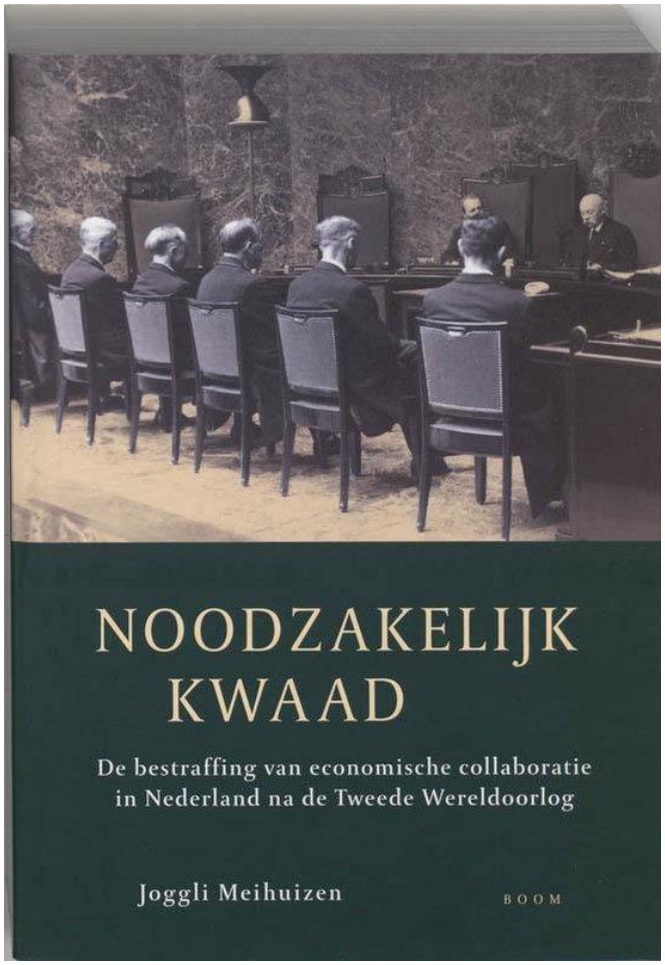

Auteur: J. Meihuizen
Uitgeverij Boom

Nederlands

- Paperback
- 9789053529607
- Druk: 1
- november 2003
- 848 pagina's

Nazi Rule and Dutch Collaboration: The Netherlands Under German Occupation, 1940-45

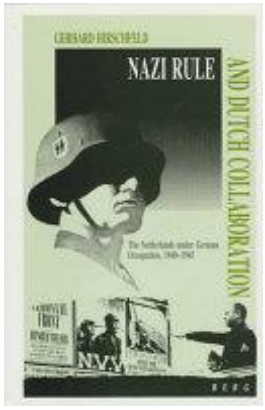

Gerhard Hirschfeld

Bloomsbury Academic, 1988 - 360 pagina's
Hardcover
ISBN 10: 0854961461 ISBN 13: 9780854961467
Publisher: Berg Publishers, 1992

This book examines the manifold forms and motives for collaboration between the Dutch and their German occupiers during the Second World War, by looking at the main areas of political and economic life under occupation. It investigates the policies of accommodation during the first phase of Nazi rule and analyses the desperate survival tactics of the prewar parties, trade unions and the press.

BUITENLAND

VATICAANSTAD

CONCORDAAT MET PORTUGAL.

VATICAANSTAD, 1 Mei. Een speciale Portugeesche missie, welke een concordaat tusschen Portugal en den Heiligen Stoel zal ondertekenen, is te Rome aangekomen. De leden der missie, generaal Eduardo Marques en prof. Mralo de Figueredo, oud-minister van Justitie, zijn, vergezeld van Vasco de Quevedi, gezant van Portugal bij het Vaticaan, door den kardinaal-staatssecretaris Maglione ontvangen. Het concordaat zal waarschijnlijk Zaterdag of begin volgende week worden ondertekend.

DUITSCHLAND

DE CONFISCATIE DER KERKKLOKKEN.

Het Zwitsersche Katholieke Persbureau Kipa meldt het volgende:

Reeds eenigen tijd geleden werd ingevolge de uitvoeringsbepalingen van het Vierjarenplan het bevel uitgevaardigd, dat alle kerkklokken in Duitschland in beslag zouden worden genomen, om aldus een metaalreserve te vormen voor oorlogsdoeleinden. Alle bronzen klokken in Duitschland worden nu in vier groepen ingedeeld:

Groep A: De klokken, die zoo spoedig mogelijk gesmolten zullen worden. Hieronder vallen alle klokken, die na den wereldoorlog gemaakt zijn of door nog in leven zijnde klokkengieters gegoten worden.

De groepen B. en C. omvatten de klokken, die „voorloopig" en „nog verder" in opslag plaatsen bijeengezameld moeten worden. Om te bepalen, welke klokken onder groep B. en welke onder groep C. vallen, is de artistieke of muzikale waarde van de klokken doorslaggevend. De ouderdom alleen echter kan evenmin als een prachtig geluid op zich een reden zijn om de klok te sparen; eerst als een bepaalde klok zoowel zeer oud, is als zeer schoon van toon, dan wordt deze klok in een speciale klasse onderverdeeld.

Groep D: Hieronder vallen de klokken, die in de torens mogen blijven hangen. Hierin behooren de allerouste klokken, die van belang zijn voor de geschiedenis van de Duitsche klokkengietertijd. Ook uit latere tijdperken zullen enkele klokken met speciale decoraties beschermd worden. Van elke eeuw zullen karakteristieke voorbeelden bewaard blijven. Men zal echter niet zoover gaan, dat van elken bekenden klokkengieter een klok bewaard zal blijven. Daarenteen blijven de vier historische carillons van Berlijn, Potsdam, Salzburg en Darmstadt ongeschonden.

Om een klok te zien ingeschakeld in groep D, is toestemming van Veldmaarschalk Goering noodig. Voor alle klokken moeten formulieren worden ingevuld, die eerst bij de diocesane autoriteiten worden ingeleverd. Met de desbetreffende vertegenwoordigers van Missiumintensorp wordt dan bepaald, welke klokken onder de drie eerste groepen vallen. De formulieren over A. B. en C.-klokken worden onmiddellijk aan den burgemeester doorgezonden, omdat zoo spoedig mogelijk de noodige beschikkingen worden getroffen voor het verwijderen der klokken uit de torens.

Men gaat door dezen maatregel verder dan in den wereldoorlog; destijds timmers werden alleen die klokken uit de torens verwijderd, die onmiddellijk vermolten zouden worden. Nu worden de klokken van groep A, onmiddellijk gesmolten, de klokken van B. en C. worden eerst bijeengezameld en zullen dan gesmolten worden, naarmate er behoefte aan is. De centrale leiding berust bij het Rijksmetaalbureau. Zoo is het welhaast zeker, dat zeer binnenkort alle klokken uit de Duitsche kerktorens verdwenen zullen zijn.

ENGELAND

20 GEWONDEN BIJ EEN TRAM-ONGELUK.

GLASGOW, 1 Mei. Vandaag zijn bij een tram-ongeval te Glasgow 20 personen ernstig gekwetst.

CANADA

EEN BABY, DIE BIJ ZIJN GEBOORTE 50.000 POND STERLING WAARD IS.

Het rijkste echtpaar ter wereld verwacht een baby. Jimmy Cromwell, de gezant der Verenigde Staten in Canada en zijn vrouw, Doris Duke, vormen namelijk het rijkste echtpaar ter wereld. Doris Duke is erfgename van haar vader, een tabakskoning, wiens vermogen op 20 millioen pond sterling wordt geraamd.

KERKNIEUWS

BEKEERLINGEN AAN DE KATHOLIEKE UNIVERSITEIT VAN PEKING.

TIENSHUI, (Agentia Fides). Een groote rij van niet-Katholieken verdrongen zich in de Kathedraal van Tienshui, om de priesterwijding van vijf jonge Inlandsche geestelijken bij te wonen, die door Mgr. Wallseer O. Cap. Apostolisch Vicaris van Tsinchow werd toegediend. Tal van autoriteiten van de stad hadden felicitaties aan de nieuwe priesters gezonden en zeer groot was de belangstelling bij de eerste H.H. Missen, die den dag daarop werden opgedragen en waarbij Pater Cheng, de eerste Chineesche Kapucijn van het Vicariaat een predicatie hield.

Vier van de nieuwe priesters zijn afkomstig van het Vicariaat van Tsinchow en de andere van de Apostolische Prefectuur van Fingliang, die grenst aan het Vicariaat van Tsinchow.

HEILIGVERKLARING VAN GEMMA GALGANI EN MARIE PELLETIER.

VATICAANSTAD, 2 Mei. De Heiligverklaring van Marie Pelletier (Française) en Gemma Galgani (Italiaansche) is vanochtend in alle plechtigheid geschied in de St. Pieter.

Tijdens de plechtigheid heeft de Paus een toespraak gehouden, waarin Hij o.a. zeide:

„Hoever staat ons tijdperk af van het heilgheid stralende leven dezer beide maagden. Er zijn zooveel menschen tegenwoordig die niet streven naar het eeuwige geluk, maar aardsche genoegens najagen, en zooveel menschen, die hun fouten niet trachten te herstellen en hun ziel trachten te zuiveren, doch die hun ongeregelde hartstochten en schuldige verlangens trachten te voldoen. Het gevolg van dat alles is, zij weet het: de oorlog, die reeds acht maanden lang het bloed doet vloeien onder de menschen die ons zoo dierbaar zijn, de oorlog, die reeds onmetelijke rijdommen heeft vernield en zooveel landstreken in vuur en vlam heeft gezet."

VIJF PRIESTERWIJDINGEN IN NOORD-CHINA.

PEKING (Agentia Fides). Den 23sten Maart 1940 hebben 19 volwassenen van de Universiteit van Peking het H. Doopsel ontvangen. Onder de bekeerlingen bevonden zich twee onderwijzers van middelbare scholen, 12 studenten van de universiteit en een lid van het personeel van de Nationale Bibliotheek.

Niet minder dan 165 studenten van de Universiteit en de middelbare scholen maakten in de Goede Week de retraite mee; de retraite voor de mannen werd gehouden door Pater Maas S.V.D., overste van het missiehuis van het Goddelijk Woord; die van de vrouwen door Pater P. Kroos S.V.D., de studie-directeur van de Universiteit.

HET ZALIGVERKLARINGSPROCES VAN EEN MISSIEBISSCHOP.

PEKING (Agentia. Fides). In 1930 werd Mgr. Versiglia van de Congregatie Salesianen, Apostolisch Vicaris van Shiuhow, vermoord. Reeds twee jaar na zijn dood werden de eerste stappen ondernomen voor het zaligverklaringsproces; het onderzoek naar het leven van den heldhaftigen missiebisschop is nu reeds is het twee stadium gekomen en maakt steeds vooruitgang.

GEMENGD NIEUWS

ERNSTIG AUTO-ONGELUK TE GOES.

Secretaris der Bossche Kamer van Koophandel levensgevaarlijk gewond.

Gisternmiddag omstreeks twee uur is te Goes een zeer ernstig auto-ongeluk voorgevallen. De heer mr. H. G. J. M. Wagenaar, secretaris der kamer van koophandel en fabrieken voor 's-Hertogenbosch en omstreken en inspecteur van het centraal distributiekantoor voor de drie Zuidelijke provincies, reed, vermoedelijk doordat hij onwel werd, met zijn auto tegen een boom. De heer Wagenaar kreeg een schedelbreuk, terwijl hem tevens de borstkas werd ingedrukt. Twee geneeshceren waren spoedig ter plaatse en lieten het slachtoffer naar het R. K. ziekenhuis te Goes overbrengen. Zijn toestand is levensgevaarlijk.

De heer Wagenaar, die 39 jaar oud is, is gehuwd en vader van vier kinderen.

DOODELIJKE VAL.

Bij het verrichten van loodgieterswerkzaamheden op het dak van een hotel te Vroomshoop, is de 68-jarige koperslager G. Sierink, aldaar, door een luik gevallen en op een ruim drie meter lager liggenden zolder terecht gekomen. De hotelhouder hoorde den val en snelde te hulp. Hij waarschuwde de beide plaatselijke geneesheren, dr. Oskam en Van Duijn, die onmiddellijke overbrenging van het slachtoffer, dat uit neus en ooren bloedde, naar het Diaconessenhuis te Almelo gelastten. Zonder het bewustzijn te zijn gekomen is de heer S. daar heden overleden.

ONGELUK MET DOODELIJKEN AFLOOP.

Woensdag is de 7-jarige Doetje Kamminga te Hoogeveen, die van een rijdenden vrachtauto stapte, door de wielen gegrakt. Met een schedelbasisfractuur werd het kind in de nabije woning van den heer Blanken opgenomen. Na korten tijd is het kind aan de bekomen wonden overleden.

AAN DE GEVOLGEN OVERLEDEN.

De heer C. Meger, die Dinsdagavond op den hoek van de Batensburglaan en Postweg te Soesterberg met zijn motorfiets in een kuil terecht is gekomen is gisteren in het St. Elisabethziekenhuis te Amersfoort aan de gevolgen overleden.

SCHADEFOST.

Landbouwer v. B. vond zijn paard dood in den stal. Het dier werd door den dierenarts van Son opgehaald. Het paard was slechts laag verzekerd.

UIT MIERLO

OPENING CAFé-RESTAURANT „LIDO".

Temidden van een stuk maagdelijke natuur schoon waar vennen -de ruige heidevelden en de eeuwig singende bosschen afwisselen, is het café-restaurant „Lido" Woensdagmiddag officieel geopend. Gelegen langs den grooten verkeersweg Geldrop—Mierlo, leidt een laan, naar het schitterend gelegen restaurant. Reeds als men naar het restaurant rijdt, krijgt men een indrug hoe mooi de Brabantsche natuur hier is.

Het exterieur.

Het restaurant zelf is gelegen aan een van de mooiste vennen uit de omgeving. Door zijn witte kleur harmonieert het buitengewoon goed, met de donkere achtergrond. Hiermede vormt het zelfs een geheel met wat meestal niet bereikt wordt. Een veranda met uitzicht op het ven, nodigt uit tot een zitje.

Het interieur.

Onmiddellijk bij het binnenkomen treft men het hart van het geheele huis aan, n.l. de keuken, voorzien van de modernste installaties.

Aan de rechterzijde betreedt men de barroom, o.i. wel terwijl te klein. Aan deze barroom heeft men door de donkere lambriseering, elken plafond en het donkere ameublement, een aparte sfeer, een sfeer van behaaglijkheid weten te geven.

Het ameublement past zich goed aan bij het geheel. Alles is zeer rustig gehouden. Een open haard en hier en daar opzichzelfstaande schilderijen, completeeren deze barroom.

Schuin plaatsgenoover treft men de restaurantzaal aan. Uit: architectonisch oogpunt bezien heeft men hier iets buitengewoons bereikt. Ruime ramen werpen een overvloedig zonlicht binnen en geven een riant uitzicht op het ven. De aankleeding van deze zaal is licht gehouden. Het ameublement is met blauw bekleed en vormt een zuiver harmonisch geheel met het overige gedeelte van deze zaal. Niet alleen om de aankleeding, maar ook om meer persoonlijke redenen, vonden we de restaurantzaal de plaats waar men zich 't beste thuis voelde, alhoewel een verblijf in de bar-room ook niet te versmaden is.

Tegenover de groote restaurantzaal ligt het laatste gedeelte van het gebouw, de woning. De woning van de Stationstraat had reeds lang onbewoonbaar verklaard moeten worden. Het geheele gezinsleven lijdt eronder. Spr. wijdt vervolgens uitvoerig uit over het leven in zulke woningen.

De VOORZITTER roept hem tot de orde en vraagt hem zich tot het onderwerp te bepalen.

Het lid JANSEN betreurt dat de gemeen, te zoo weinig heeft gedaan voor de woningbouw. Spr. wijst op het tekort aan huurhuizen en wil den Raad in overweging geven dit vraagstuk te bestudeeren en adviseert daarvoor een commissie in te stellen.

Spr. vindt dat men deze kwestie niet mag uitstellen, temeer daar het Rijk nog subsidie verleent.

Het lid LOS geeft toe dat zich eenige ongaangename feiten op 't gebied van woningbouw hebben voorgedaan. Spr. is het niet geheel eens met het betoog van den heer Jansen. Volgens hem ligt de kern van deze aangelegenheid veel dieper. Spr. is voorstander van het instellen van een commissie.

De VOORZITTER zegt dat B. en W. deze kwestie uitvoerig hebben besproken. Wethouder v. Wijnhoven werd belast met de volledige uitvoering en een resultaat zal wel spoedig bereikt worden.

Wethouder v. WIJNHOVEN wijst op de moeilijkheden die ontstaan bij een eventueele huisvesting van Kuijper, daar geen geschikte huizen beschikbaar zijn.

Het lid JANSEN zegt dat in Waalre nog meer huizen zijn, die dringend toestand verkeeren. Spr. brengt zijn voorstel in stemming.

De VOORZITTER wil het instellen van een commissie eerst in de vergadering van B. en W. bespreken. Voor Kuijper is een voorloopige oplossing gevonden.

Het lid JANSEN handhaaft echter zijn voorstel.

Het voorstel in stemming gebracht, wordt met alg. stemmen aangenomen.

Instelling commissie.

Als candidaten voor de in te stellen commissie stellen zich beschikbaar de heeren Jansen, Bax, Los en Zoetmulder.

Nadat verschillende stemmingen zijn gehouden en de heer Los verklaard heeft niet voor een benoeming in aanmerking te willen komen, wordt de commissie als volgt samengesteld: Jansen, voorzitter; Zoetmulder en A. Leyten, leden.

e. Brief van het Wit-Gele Kruis, afd. Aalst, d.d. 22 April betreffende subsidie cursus E. H. B. O. en ziekenverpleging.

B. en W. adviseeren deze brief voor kennisgevin gaan te nemen.

Het lid BAX wil dit stuk niet voor kennisgeving aangenomen zien. Een vorige maal heeft de Raad een beslissing genomen op een verzoekende mededeeling van den voorzitter. Hij wil het W. G. Kruis nogmaals een gelegenheid geven Rekening en Verantwoording in te dienen.

De VOORZITTER geeft toe dat slechts eenmaal (en niet meerdere malen) rekening en verantwoording is gevraagd. Het W.-G. Kruis heeft nu slechts een uitgaven-rekening ingestuurd. Spr. adviseert dit stuk voor kenisgeving aan te nemen.

Het lid BAX handhaaft echter zijn voorstel.

De Raad gaat hierop niet in. V. k. a.

d. Brief d.d. 14 Maart 1940 van J. v. d. Meijden, Stationstraat 48, betreffende vervoer van leerplichtige kinderen.

B. en W. adviseeren dit stuk voor kennisgeving aan te nemen.

Het lid JANSEN merkt op dat aan het adres van den heer v. d. Meijden in een vorige vergadering harde woorden zijn gericht. Hij wil een rehabilitatie.

Het lid ZOETMULDER verklaart dat deze woorden niet tot hem waren gericht. Hij heeft dan ook niet aan te trekken.

Voor kennisgeving aangenomen.

g. Brief d.d. 27 Maart 1940 van Ged. Staten inhoudende verzoek tot intrekking van het raadsbesluit van 13 December 1939 tot wijziging verordening jaarwedden secretarie personeel, V. k. a.

B. Schrijven van de Waalresche aannemers om bij voorkomende werkzaamheden met het werk te worden belast.

De VOORZITTER: De aannemers hebben gelegenheid om in te schrijven. Daar zij echter niet altijd de laagste zijn, wordt het werk aan anderen gegund.

i. Schrijven van het raadslid Zoetmulder namens de R. K. Raadsfractie verzoekende de vacature in het B. H. waarin sedert de mobilisatie niet voorzien is, aan te vullen.

De VOORZITTER zegt dat bij de aanvulling vele moeilijkheden te overwinnen zijn. Hij raadt het armbestuur aan met een voordracht te komen.

j. Schrijven van den heer Bartens, tot huur van een stukje grond, dat publieke weg is, nabij het station.

De VOORZITTER zet een en ander uiteen en deelt mede dat B. en W. adviseeren het verzoek in te willigen. De verhuurprijs is bepaald op f 2.50 per jaar. De gemeente moet echter ten allen tijde over den grond kunnen beschikken.

4. Verzoekschrift d.d. 9 April 1940 van het R.K. Schoolbestuur om medewerking te verleenen voor uitbreiding enz. van school. Gesteldheatraat no. 14 en

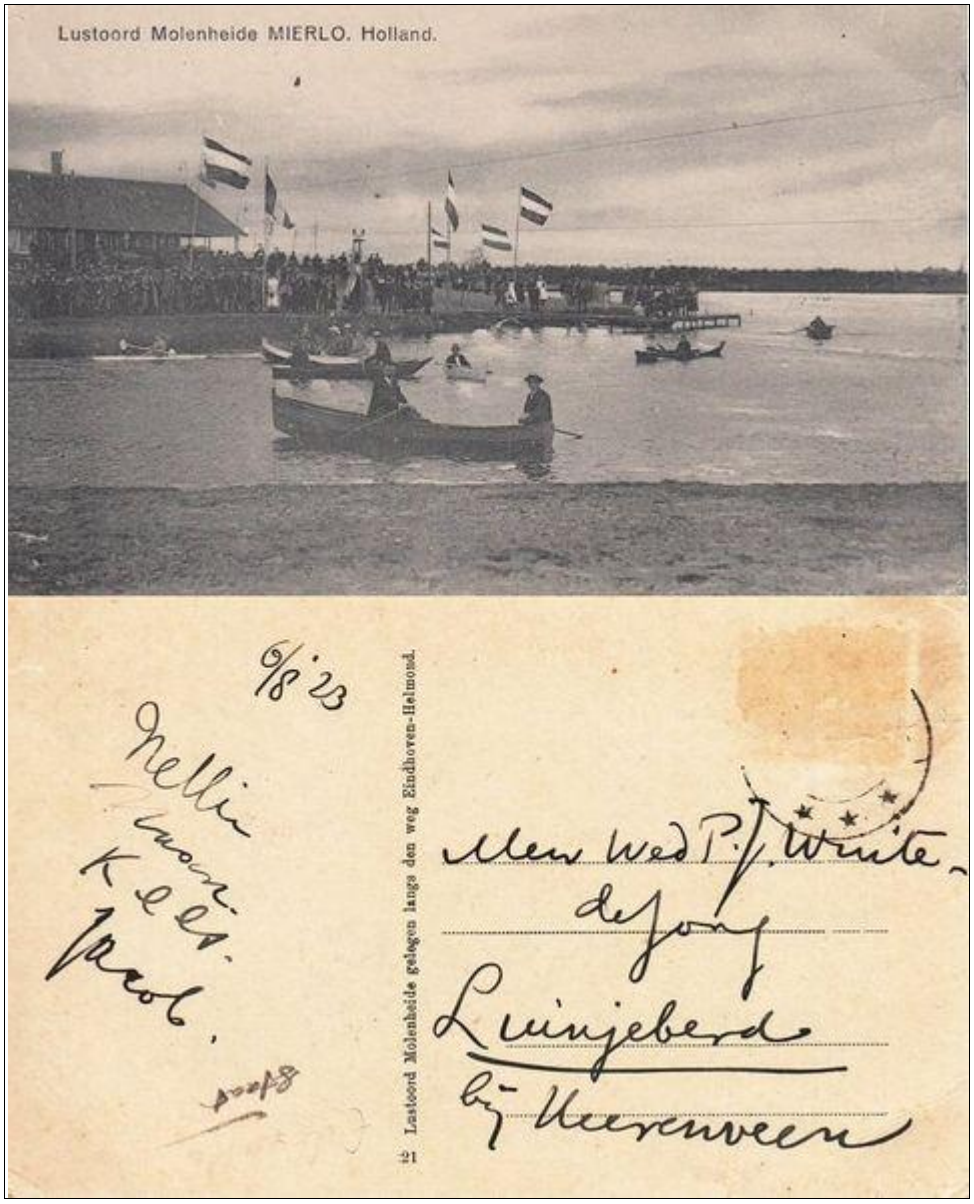

Onderzoek Henk Simons en zijn samenvatting
https://www.bhic.nl/media/mierlo__lustoord_molenheide_henk-simons.pdf

HOLLAND

RESTAURANT „LIDO"
MIERLO N.Br. — Tel. K 4927 - 200
FRANS RESTAURANT
-:-
Idyllisch gelegen aan bos en ven
Uitgestrekte terrassen
Ruime parkeergelegenheid

FINDHOVEN
8 X 3
56

ADR
JU
VO

Echte foto
=
656

Toos
Olly
Désiré
Johannes
Gans
Mettes

Herrn. Hans Pfleging
Herne (west)
Landwehrweg 29 I
Deutschland

NDL-7

LIDO

a black page of history what they suppress

Geldrop-Mierlo

IFUD of Human Rights
De heer Van den Wittenboer
Kastanje 28
5731 NK MIERLO

uw brief	17 september 2015	*ons kenmerk*	nr. 2015.15974 /2015.16979
behandeld door	W. Geboers	*onderwerp*	decentralisaties mensenrechten
Geldrop	1 oktober 2015		

VERZONDEN 6 OKT 2015

Geachte heer Van den Wittenboer,

Op 17 september schreef u mij een brief over "decentralisaties mensenrechten". U verzocht mij om het "overdrachtsdossier burgemeester" te controleren op de aanwezigheid van een brief die u eerder toegezonden heeft aan de burgemeester van de voormalige gemeente Mierlo, mevr. Jacobs-Aarts.

Er heeft een overdracht van het dossier door mijn voorganger, de heer R. van Diessen, aan mij plaatsgevonden. Over de inhoud van dit overdrachtsdossier kan ik u, gelet op de wetgeving, geen mededelingen doen.

Heeft u nog vragen over deze brief? Of wilt u meer informatie? Neemt u dan contact op met afdeling Publiekszaken, te bereiken via telefoonnummer 14 040.

Hoogachtend,

B.H.M Link
burgemeester

Gemeentehuis Geldrop-Mierlo, Hofstraat 4, Geldrop | Postbus 10101, 5660 GA Geldrop | Tel. 14 040 | gemeente@geldrop-mierlo.nl | www.geldrop-mierlo.nl

Janssen & Janssen

Beh. door	: Advocatuur	Rechtstr. telnr.	: 088-7303438
Dossier	: **L19000334/MPB**	E-mail	: advocatuur@janssen-janssen.nl
Inzake	: INTERMEDIAIRE STICHTING/GEMEENTE GELDROP-MIERLO		

Vandaag, de elfde maart tweeduizendnegentien.

Op verzoek van de stichting Intermediaire Stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens gevestigd te Geldrop en kantoorhoudende te Mierlo, aan het adres Kastanje 28, aldaar woonplaats kiezende en van welke stichting de voorzitter dhr. J.P. van den Wittenboer deze zaak behandelt;

Heb ik, mr. Diana Linda Stakenburg, als toegevoegd gerechtsdeurwaarder werkzaam ten kantore van Johannes Maria Henricus Beurskens, gerechtsdeurwaarder, gevestigd en kantoorhoudende te Maastricht aan het adres Boschcour 46 A;

AAN:

De heer B.H.M. Link, zijnde burgemeester van de gemeente Gemeente Geldrop-Mierlo, kantoorhoudende en derhalve woonplaats hebbende te (5666 BE) Geldrop, gemeente Geldrop-Mierlo, aan het adres Dwarsstraat 70, aan dat adres mijn exploot doende en een afschrift hiervan en van na te melden bescheiden latende aan:

Mw. Kruisemann, aldaar werkzaam;

Voormeld adres in gesloten envelop met daarop de vermeldingen zoals die staan voorgeschreven in de Wet omdat ik aldaar niemand aantrof aan wie rechtsgeldig afschrift kon worden gelaten; (bes)

BETEKEND:

Een afschrift van een exploot, op 13 januari 2017 betekend, op verzoek van requirant, door toegevoegd gerechtsdeurwaarder G.J. Baks-van Haaften, aan mw. mr. N.G. Zandee, HOvJ van het Openbaar Ministerie van het Arrondissement Oost-Brabant, kantoorhoudende te 's-Hertogenbosch; naar welks inhoud kortheidshalve wordt verwezen.

Aan het origineel van dit exploot is een afschrift van bovengenoemd exploot gehecht.

Onder vermelding:
Deze stukken onmiddellijk zonder vertraging in handen te stellen van de burgemeester persoonlijk, en met verwijzing naar:

Artikel 361 Wetboek van Strafrecht

1. *De ambtenaar of een ander met enige openbare dienst voortdurend of tijdelijk belast persoon, die opzettelijk zaken bestemd om voor de bevoegde macht tot overtuiging of bewijs te dienen, akten, bescheiden of registers, welke hij in zijn bediening onder zich heeft verduistert, vernielt, beschadigt of onbruikbaar maakt, of toelaat dat zij door een ander worden weggemaakt, vernield beschadigd of onbruikbaar gemaakt, of die ander daarbij als medeplichtige ter zijde staat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden of geldboete van de vijfde categorie.*

Met aanzegging:
Dat hierbij uitdrukkelijk naar de inhoud van die stukken wordt verwezen, en met inhoud te bedoelen de bestanden die op data DvD-rom staan met de tekst, video en audio daadwerkelijk bekend, welke als hier ingelast dienen te worden beschouwd en onlosmakelijk deel van dit exploot uitmaken, en kopie opvragen

Contact
(+31) 088 730 34 00
Bereikbaar van
08:00 - 20:00 uur

Correspondentieadres
Postbus 1085
5602 BB Eindhoven
BTW 8227.47.509B01
KvK 50073583

Zie voor vestigingen:
www.janssen-janssen.nl

Contant betalen is mogelijk bij GWK Travelex

PIN GWK Travelex

Betalingen uitsluitend via
NL28 ABNA 0619 2750 22
BIC: ABNANL2A

info@janssen-janssen.nl
www.janssen-janssen.nl

incasso
gerechtsdeurwaarders
juridisch advies

Janssen & Janssen

ten adres Leeghwaterlaan 8, te 's-Hertogenbosch bij het Openbaar Ministerie, de Hoofd officier van Justitie aldaar.

Mijn opdrachtgever stelt het op prijs danwel in de wet staat dat u op de hoogte moet worden gebracht van dit bericht. Daarom ontvangt u dit bericht door middel van dit deurwaardersexploot.

Waarvan akte !

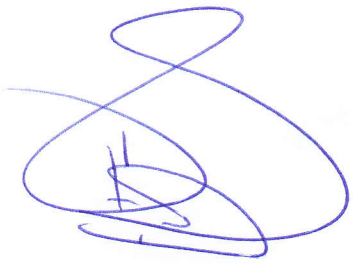

Contact
(+31) 088 730 34 00
Bereikbaar van
08:00 - 20:00 uur

Correspondentieadres
Postbus 1085
5602 BB Eindhoven
BTW 8227.47.509B01
KvK 50073583

Zie voor vestigingen:
www.janssen-janssen.nl

Contant betalen is mogelijk
bij GWK Travelex

PIN GWK Travelex

Betalingen uitsluitend via
NL28 ABNA 0619 2750 22
BIC: ABNANL2A

13/1/17

Dossier: **L1700017**

Correspondentie uitsluitend aan: Intermediaire stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, Postbus 324, 5660 AH Geldrop o.v.v. dossier: IFUD/HOvJ.

Heden, de dertiende januari tweeduizendzeventien des namiddags te 14.30 uur

Heb ik, Gijsbertha Johanna Baks-van Haaften, als toegevoegd gerechtsdeurwaarder werkzaam ten kantore van Jennemieke Maria Rijken gerechtsdeurwaarder met vestigingsplaats 's-Hertogenbosch en aldaar kantoorhoudende aan de Oranje Nassaulaan 1;

OP VERZOEK VAN:

de stichting **Intermediaire stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens**, gevestigd te Mierlo, gemeente Geldrop-Mierlo aan de Kastanje 28 en aldaar woonplaats kiezende van welke stichting de voorzitter Dhr. J.P. van den Wittenboer de zaak behandeld;

A A N :

Mw. Mr. N.G. Zandee, zijnde de Hoofdofficier van Justitie van het Openbaar Ministerie van het Arrondissement Oost-Brabant, kantoorhoudende te **'s-Hertogenbosch**, aan de **Leeghwaterlaan 8**, mitsdien aldaar aan dat adres mijn exploot doende en afschrift dezes, en van na te melden door requirant ondertekend, doch niet gedateerd stuk inclusief producties, alsmede nader te noemen CD's latende aan de aldaar werkzame:

mw. M.A.M.R. van Beek

B E T E K E N D :

1 een schriftelijke mededeling met dertien producties, geredigeerd door- afkomstig van- en ondertekend door J.P. van den Wittenboer voornoemd, gericht aan gerequireerde voornoemd, waarbij requirant aangifte doet van een -mogelijk- begaan strafbaar feit, naar de verdere inhoud van welk schrijven ten deze uitdrukkelijk wordt verwezen, en welke inhoud als hier letterlijk herhaald en ingelast dient te worden beschouwd;

2. een witte envelop door mij afgesloten en voorzien van een labelsticker met kantoorstempel "Stalman & Rijken Gerechtsdeurwaarders" gedateerd op heden en getekend waarin:

   - een dichtgeplakt karton met daarop 2x de vermelding: prod. 2 CD Hitler's Inferno;

   - een disc van de Hema (type DVD + R 4.7 GB) met daarop de vermelding prod. 3, in een open wit envelopje met daarop de vermelding prod 3;

   - een disc van het Kruidvat (type CD-R 700 mb / 80 min / UV resistant / 1-52x speed) met daarop de vermelding productie 6 jaarverslag 2016, in een wit open envelopje met daarop de vermelding prod 6 jaarverslag 2016;

Geschiedende deze betekening ten effecte rechtens.

De kosten dezes zijn nihil.

tgv.gerechtsdeurwaarder.

Dossierbeheer

Naast de Gemeente zijn ook het Openbaar Ministerie, alle leden Tweede Kamer en de Nederlandse Staat bekend met het dossier.

DOSSIERBEHEER

Nadat de deurwaarder zijn exploot heeft gedaan rust op geïnsinueerde een dossierplicht. Dat wil zeggen de eindverantwoordelijkheid zelf voor het beheer van het dossier alsmede de wijze van dossiervoering met betrekking het doorspelen informatie naar de diverse bestuurslagen van ambtsdragers op basis van deskundigheid en ervarig. Verwijs: Wetboek van burgerlijke rechtsvordering Zesde afdeling EXPLOTEN.

Gedragscode online hate speech

Tijdens het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Raad in 2016 werd door de Europese Commissie, samen met Facebook, Microsoft, Twitter en Google/YouTube een Gedragscode gepresenteerd om online *hate speech* tegen te gaan. De belangrijkste inspanningsverplichting die uit de Gedragscode voortvloeit betreft de afdoening en eventuele verwijdering van haat zaaiende uitingen na meldingen van gebruikers binnen 24 uur. Daarnaast bevat de Gedragscode afspraken over monitoring van de afspraken.

Bron: Tweede Kamer der Staten-Generaal

van der Velde van Hal & Peers
gerechtsdeurwaarders en incassobureau

91162

Deze zaak wordt behandeld door Intermediaire Stichting van de Univ te GELDROP (5660 AH, Postbus 324), onder referentie IFUD of Human Rights/JP vd Wittenboer.

Dossiernr.: L3600573

Heden, de negende maart tweeduizendzestien,

ten verzoeke van **de stichting Intermediaire Stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, zetelend te MIERLO,** te dezer zake woonplaats kiezende te 's-Gravenhage aan het Nassauplein 21 ten kantore van de gerechtsdeurwaarders G.Th. van der Velde en mr E.J.M. van Hal, alsmede te Amsterdam aan de Overschiestraat 63 ten kantore van gerechtsdeurwaarder D.D. Peers

Heb ik,

mr. Erik Jozef Maria van Hal,
gerechtsdeurwaarder gevestigd te 's-Gravenhage
en daar kantoorhoudende aan het Nassauplein 21

AAN:

het hoge college van staat de Tweede Kamer der Staten-Generaal, meer speciaal haar voorzitter Khadija Arib, zetelend te 'S-GRAVENHAGE, kantoorhoudende te 'S-GRAVENHAGE aan het Plein 2, aldaar mijn exploit doende en afschrift dezes, alsmede van na te melden stukken latende aan:

mw R. Voss,
griffier, aldaar woonachtig

BETEKEND:

- Verzoek strafaangifte Artikel 119 Gw en Artikel 361 Wetboek van Sr, door IFUD of Human Rights aan Tweede Kamer der Staten-Generaal, dd 17 december 2015
- Spong advocaten: Anouchka van Miltenburg en het ambtsmisdrijf van Art. 361 Wetb v Sr, (uitleg)
- Brief G.A. van der Steur (Minister van Justitie aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, kenmerk : Nader onderzoek Commissie-Oosting dd 25 januari 2016
- Tweede Kamer der Staten-Generaal, kenmerk: TK 106-7779, datum: 2 september 2008
- Tweede Kamer der Staten-Generaal, Vergaderjaar 2015 – 2016, kenmerk: 34340 nr 9
- Brief door IFUD of Human Rights aan Ministerie van Algemene Zaken t.a.v. Zijne excellentie Mark Rutte, Minister-President, kenmerk: EU-voorzitterschap-2016, datum: 9 november 2015
- Tweede Kamer der Staten-Generaal, Vergaderjaar 2014 – 2015, kenmerk 34166 nr 17
- Tweede Kamer der Staten-Generaal (Commissie V&J) aan IFUD of Human Rights, datum 16 september 2014, kenmerk: 2014Z14890/2014D30693
- Deurwaardersexploot Dielen gerechtsdeurwaarders, kenmerk: L151343, datum 22 september 2015
- Tweede Kamer (aanhangsel van de handelingen), vergaderjaar 2015 – 2016, kenmerk 1124

Onze Algemene Voorwaarden, zoals gedeponeerd ter Griffie van de Rechtbank te 's-Gravenhage, zijn van toepassing op alle aanbiedingen, overeenkomsten en de uitvoering daarvan en worden op verzoek toegezonden. Voor alle opdrachten geldt dat de aansprakelijkheid wordt beperkt tot het bedrag dat onze beroepsaansprakelijkheidsassuradeur in het betreffende geval zal uitkeren. Van der Velde van Hal & Peers is een handelsnaam van Gerechtsdeurwaarderskantoor nassauplein B.V. Kvk nr.: 27345084

Voorts heb ik, gerechtsdeurwaarder, op uitdrukkelijk verzoek van insinuante

AANGEZEGD:

dat hierbij uitdrukkelijk naar de inhoud van de ten deze betekende stukken wordt verwezen welke als hier ingelast dienen te worden beschouwd en een onlosmakelijk deel van dit exploot uitmaken;

dat insinuante aan de geïnsinueerde een termijn van veertien dagen vanaf heden stelt -redelijk acht- om aan het verzoek te voldoen als nader omschreven in de ten deze betekende stukken "ambtsmisdrijven" artikel 119 van de Grondwet

dat anders geïnsinueerde een zodanig houding ten aanzien van de betekende stukken heeft aangenomen (volgens inschatting van insinuante) dat daaruit zou kunnen worden afgeleid dat niet voldoende proactieve houding is aangenomen door geïnsinueerde "er wat mee te gaan doen", geen verdere actie ondernemen, berusten in de stukken

gerechtsdeurwaarder

G.Th. van der Velde • Mr E.J.M. van Hal • M. Koper
Nassauplein 21 • 2585 EC 's-Gravenhage
Tel. 070 346 07 07 • Fax 070 346 97 55

Mw. D.D. Peers
Overschiestraat 63 • 1062 XD Amsterdam
Tel. 020 346 02 50 • Fax 020 346 02 55

Correspondentieadres: Postbus 85880, 2508 CN 's-Gravenhage • algemeen@veldehal.nl • www.veldehal.nl • Kantooruren: ma-do 09.00-17.00, vrij 09.00-16.00
ING IBAN: NL34INGB0000019390 BIC:INGBNL2A • ABNAMRO IBAN: NL18ABNA0550107509 BIC:ABNANL2A • t.n.v.: Gerechtsdeurwaarderskantoor Nassauplein B.V.

Onze Algemene Voorwaarden, zoals gedeponeerd ter Griffie van de Rechtbank te 's-Gravenhage, zijn van toepassing op alle aanbiedingen, overeenkomsten en de uitvoering daarvan en worden op verzoek toegezonden. Voor alle opdrachten geldt dat de aansprakelijkheid wordt beperkt tot het bedrag dat onze beroepsaansprakelijkheidsassuradeur in het betreffende geval zal uitkeren. Van der Velde van Hal & Peers is een handelsnaam van Gerechtsdeurwaarderskantoor nassauplein B.V. Kvk nr.: 27345084

Voorzitter

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Aan de IFUD of Human Rights
T.a.v. dhr. J.P. van den Wittenboer
Postbus 324
5660 AH Geldrop

Binnenhof 1a
2513 AA Den Haag
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T 070 318 20 00

E voorzitter@tweedekamer.nl
I www.tweedekamer.nl

Den Haag, 23 maart 2016

Betreft: reactie op de via de deurwaarder betekende stukken

Geachte heer Van den Wittenboer,

Via de deurwaarder ontving ik op 9 maart jl. uw aanzegging gericht aan de Tweede Kamer, meer speciaal aan haar voorzitter mw. Arib, waarin u vraagt om binnen 14 dagen "aan het verzoek te voldoen als nader omschreven in de ten deze betekende stukken "ambtsmisdrijven" artikel 119 van de Grondwet".

Daarbij is vermeld dat uit het niet voldoen aan dat verzoek "zou kunnen worden afgeleid dat niet voldoende proactieve houding is aangenomen door geïnsinueerde "er wat mee te gaan doen", geen verdere actie ondernemen, berusten in de stukken".

Bij de aanzegging zijn 10 stukken gevoegd, waarvan het overzicht is opgenomen in de bijlage bij deze brief. Voor zover dit gaat om stukken gericht aan de Tweede Kamer reageer ik op uw verzoek als volgt.

* op uw brief van 15 juli 2008 over het vervolgen van de minister-president dhr. J.P. Balkenende hebt u op 15 september 2008 het antwoord ontvangen van de Tweede Kamer dat van de brief mededeling is gedaan aan de Kamer en dat de brief voor de leden ter inzage is gelegd.

* op uw brief van 2 september 2014 over aanbieding van een verzoekschrift m.b.t. artikel 119 Grondwet hebt u op 16 september 2014 een antwoord ontvangen van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie, dat deze uw brief in haar procedurevergadering van 10 september 2014 heeft behandeld en dat de Commissie heeft besloten uw brief voor kennisgeving aan te nemen.

* op uw brief van 17 december 2015 over het Verzoek om strafaangifte betreffende ministers, staatssecretaris en ex-Kamervoorzitter, hebt u op 18 februari 2016 een antwoord ontvangen van de Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie, dat deze uw brief op 17 februari 2016 in haar procedurevergadering heeft behandeld en dat de Commissie heeft besloten de inhoud van uw brief voor kennisgeving aan te nemen.

Ik stel vast dat de verzoeken die u aan de Tweede Kamer heeft gericht zijn behandeld en ik verwijs u ten overvloede nogmaals naar de brieven die u daarover van de Tweede Kamer hebt ontvangen.

Ik beschouw uw verzoek daarmee als afgehandeld.

Hoogachtend,

Mw. K. Arib,

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2016–2017

30 950 Rassendiscriminatie

Nr. 138

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE EN VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 juli 2017

Inleiding

Tijdens het plenair debat over racisme en discriminatie op 6 april jongstleden (Handelingen II 2016/17, nr. 65, item 7) hebben de leden Segers en Van Dam een motie[1] ingediend die de regering vraagt naar de wenselijkheid en haalbaarheid van een wet die sociale-mediabedrijven dwingt om duidelijke meldingsprocedures in te richten en snel actie te ondernemen tegen strafbare gedragingen of uitingen op hun platforms, zoals discriminatie, naar Duits model. In deze brief geven wij, mede namens de Ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Economische Zaken en Buitenlandse Zaken en de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, aan hoe in Nederland wordt omgegaan met strafbare online content (waaronder discriminatie en ander vormen van *hate speech*), mede in het licht van de Duitse wet.

Netzwerkdurchsetzungsgesetz

De Duitse *Bundestag* heeft op 30 juni jongstleden een wet aangenomen die toeziet op het verbeteren van de rechtshandhaving jegens sociale-mediabedrijven als Twitter, Facebook en Google/YouTube (*Netzwerkdurchsetzungsgesetz – NetzDG*). Doel van de wet is het beter geëquipeerd optreden tegen ongewenste fenomenen als online discriminatie (*hate speech*) en het tegengaan van nepnieuws op internet. De wet heeft een impact op de zogenaamde «diensten van de informatiemaatschappij»

[1] Kamerstuk 30 950, nr. 108

kst-30950-138
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2017

zoals die staan gedefinieerd in de Richtlijn inzake elektronische handel[2] en was daarom conform de bepalingen van diezelfde Richtlijn onderhavig aan een notificatieprocedure bij de Europese Commissie.

De wet codificeert standaarden voor afhandeling van meldingen van gebruikers die moeten garanderen dat sociale-mediabedrijven direct reageren op meldingen en verplicht worden om manifest illegale content binnen 24 uur van hun online platformen te verwijderen. De afhandeling van meldingen en onmiddellijke verwijdering van strafbare content moet op een effectieve en transparante wijze plaatsvinden. De mogelijkheid om een melding te maken moet op een gebruiksvriendelijke manier worden aangeboden. Sociale-mediabedrijven worden verplicht eens per kwartaal inzage te geven in de wijze waarop zij meldingen afhandelen. Voldoen zij niet aan de verplichtingen dan wordt dit beschouwd als een overtreding waarop een administratieve boete van € 5 miljoen staat. De boete wordt gekoppeld aan de wijze waarop het afhandelingsproces van meldingen is ingericht. Heeft een onderneming geen enkele serieuze poging gedaan om een afhandelingsproces in te richten, dan kan de boete oplopen tot € 50 miljoen.

De wet richt zich op sociale-mediabedrijven met online platforms die gebruikers in staat stellen om online content met elkaar te delen of die content voor het publiek toegankelijk te maken. Alle platforms met tenminste 2 miljoen gebruikers in Duitsland vallen onder de nieuwe wet. Platforms met een wetenschappelijke of journalistieke functie vallen buiten de wet. Daarnaast worden sociale-mediabedrijven verplicht een juridisch aanspreekpunt in Duitsland te hebben, onafhankelijk waar de hoofdzetel van het netwerk is gevestigd.

Volgens de wet zal het *Bundesamt für Justiz* verantwoordelijk zijn voor de vervolging en het opleggen van boetes. Het *Bundesamt* is zelf niet verantwoordelijk om vast te stellen of de online content strafbaar is; daarvoor is een voorafgaande rechterlijke beslissing noodzakelijk.

Europese context

Niet alleen in Duitsland, maar ook in Nederland en in andere Europese landen is een significante toename van illegale online content waar te nemen, bijvoorbeeld waar het gaat om discriminatoire uitingen of het aanzetten tot haat en geweld.[3] EU-instituties, nationale overheden en andere relevante partijen zijn op verschillende niveaus en in verschillende gremia met elkaar in gesprek om tot een antwoord op dit fenomeen te komen. Ook is er een toenemende wens bij enkele lidstaten om wet- en regelgeving mede van toepassing te verklaren op online activiteiten, zoals bij de discussie over de uitbreiding van de reikwijdte van de Audiovisuele Mediadiensten Richtlijn tot aanbieders van videoplatforms. Bij diverse gelegenheden hebben de Europese Raad en de (JBZ-)Raad zich uitgesproken over illegale online content en de risico's erkend die voortvloeien uit het toenemende gebruik van *social media*, zoals de snelle verspreiding van nepnieuws en het zich discriminerend uitlaten tegenover migranten. Nederland onderstreept daarbij steeds weer het belang van een gezamenlijke Europese aanpak en de belangrijke rol van onderwijs en het ontwikkelen van kritisch denkvermogen en mediawijsheid.

---

[2] Richtlijn nr. 2000/31/EG van het Europees parlement en de Raad van de Europese Unie van 8 juni 2000 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij, met name de elektronische handel, in de interne markt (PbEG L 178), beter bekend als de «E-commerce Richtlijn»)

[3] Zie bijvoorbeeld de speech van Europees Commissaris Jourová bij de lancering van de EU High Level Group on Combating Racism, Xenophobia and other forms of intolerance.

Tijdens het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Unie in 2016 werd door de Europese Commissie, gezamenlijk met Facebook, Microsoft, Twitter en Google/YouTube een Gedragscode gepresenteerd om online *hate speech* tegen te gaan. De belangrijkste inspanningsverplichting die uit de Gedragscode voortvloeit betreft de afdoening en eventuele verwijdering van haatzaaiende uitingen na meldingen van gebruikers binnen 24 uur. Daarnaast bevat de Gedragscode afspraken over monitoring van de afspraken. Ter gelegenheid van de derde bijeenkomst van de EU-Groep op Hoog Niveau aangaande het tegengaan van racisme, vreemdelingenhaat en andere vormen van intolerantie op 31 mei en 1 juni jongstleden heeft de Europese Commissie gerapporteerd over de resultaten van deze monitoring. De resultaten laten zien dat significante vooruitgang is geboekt ten aanzien van de efficiëntie en snelheid van afdoening van meldingen, verbetering van de rapportagesystematiek, een betere opleiding van medewerkers, verbeterde samenwerking met betrokken partijen en verbetering van de eenduidigheid in behandeling, ongeacht wie de melder is. Tegelijkertijd zijn ook verbeterpunten geconstateerd, vooral waar het de transparantie over de criteria van afdoening en de terugkoppeling naar gebruikers betreft.[4]

Beoordeling van de Duitse wet

Met het aannemen van de *NetzDG* lijkt de Duitse regering een andere koers te kiezen ten opzichte van lopende trajecten binnen de EU en de gezamenlijke aanpak waar de Europese Raad en de JBZ-Raad zich voor hebben uitgesproken. Het kabinet wijst erop dat de evaluatie van de Gedragscode laat zien dat het systeem van monitoring zijn vruchten lijkt af te werpen.

a. Aansprakelijkheid van de sociale-mediabedrijven

De Duitse wet richt zich volledig op het verwijderen van ongewenste online content door sociale-mediaplatforms en lijkt daarbij voorbij te gaan aan de verantwoordelijkheid van de gebruiker die strafbare content online plaatst. Diverse instanties hebben tijdens de wetsconsultatie aangegeven dat dit uitgangspunt strijdig is met de uitgangspunten van de Richtlijn inzake elektronische handel.

b. Handhaving

Voor het kabinet geldt in eerste instantie het uitgangspunt dat de *online community* zichzelf reguleert en controleert. Wat dat betreft beoordeelt het kabinet de systematiek waarbij sociale-mediabedrijven zelf klachten over ongewenste content toetsen als positief. Het verwijderen moet echter niet doorslaan naar ongewenste, maar niet strafbare content. Dan wordt de vrijheid van meningsuiting onnodig beknot. Met de dreiging van boetes bij het onjuist beoordelen neemt het risico daarop toe. Het kabinet staat huiverig tegenover het laten toetsen van uitingen door belangenorganisaties of overheidsinstellingen met een specifiek belang, maar zoekt de balans in een onafhankelijke juridische toetsing. Daarvan lijkt in de Duitse wet geen sprake. Bovendien bevat de *NetzDG* geen handvat voor het maken van bezwaar tegen ten onrechte gewiste content.

Nog los van het bovenstaande zet het kabinet vraagtekens bij de feitelijke handhaafbaarheid van een wet naar Duits model. Immers, uiteindelijk zal de rechter steeds moeten bepalen of een sociale-mediabedrijf zich schuldig heeft gemaakt aan overtreding van de wet. Bij grote aantallen

[4] http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=71674

meldingen lijkt dat een onmogelijke opgave. De wet lijkt daarom vooral symbolische meerwaarde te hebben.

c. Beoordeling van de meldingen

Uit de *NetzDG* vloeit voort dat meldingen binnen bepaalde korte termijnen getoetst moeten worden aan de eigen standaarden van het sociale-mediabedrijf. Gelet op de korte reactietermijnen en de hoge boetes die kunnen volgen is het niet ondenkbaar dat sociale-mediabedrijven kiezen voor een benadering die de risico's op een boete minimaliseert, en veiligheidshalve kiezen voor verwijdering van (niet strafbare) content. Daarmee wordt de vrijheid van meningsuiting onnodig beperkt. Voor het kabinet geldt als uitgangspunt dat de vrijheid van meningsuiting alleen wordt beperkt op grond van een wettelijke bepaling die zulks voorschrijft. In Nederland zijn deze uitingen strafbaar gesteld onder de artikelen 137c (groepsbelediging), 137d (aanzetten tot haat of geweld), 137e (belediging, discriminatie en haat zaaien wegens ras of godsdienst), 261 (laster), 262 (smaad) en 266 (eenvoudige belediging) van het Wetboek van Strafrecht. Basis is steeds de vrijheid van meningsuiting zoals vastgelegd in artikel 7 van de Grondwet, artikel 10 Europees Verdrag van de Mens (EVRM) en artikel 11 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie (EU-Handvest). Voor het kabinet geldt het uitgangspunt dat bij een conflict tussen wetgeving en de *community standards* van grote sociale-mediabedrijven als Facebook[5] de nationale wetgeving uiteindelijk doorslaggevend is.

Nederlandse positie en werkwijze

In EU-verband heeft Nederland zich, gezien de vooruitgang die is geboekt onder de Gedragscode, uitgesproken voor de voortzetting en uitbreiding van de Gedragscode, inclusief de monitoring door de Europese Commissie. Daarnaast dringt Nederland aan op meer transparantie van de betrokken sociale-mediabedrijven ten aanzien van interne procedures en de aantallen verzoeken om verwijdering van illegale inhoud en de afdoening daarvan, analoog aan de transparantie-rapportages die sommige van deze ondernemingen publiceren inzake verzoeken die zij van overheden ontvangen.[6]
In Nederland kan naast het direct melden bij een sociale-mediaplatform ook melding worden gedaan bij het Meldpunt internetdiscriminatie (MiND), dat is ondergebracht bij de Stichting NL Confidential. Dit Meldpunt beoordeelt meldingen door het maken van een inschatting of de gewraakte uiting op het internet als een strafbaar feit kan worden aangemerkt vanwege strijdigheid met de discriminatie- en aanverwante artikelen in het Nederlandse wetboek van strafrecht. Wordt strijdigheid geconstateerd, dan volgt een verzoek tot verwijdering van de uiting. Wordt hieraan geen gehoor gegeven dan kan binnen de sociale-media-bedrijven worden opgeschaald. Krijgt een melding dan nog geen opvolging, dan volgt doormelding naar het Openbaar Ministerie. In de afgelopen twee jaar is dat drie maal gebeurd. In één geval heeft het OM deze zaak voor de rechter gebracht. Deze zaak loopt nog.

[5] https://www.facebook.com/communitystandards#hate-speech
[6] https://govtrequests.facebook.com/

Tabel 1: afdoening meldingen over uitingen op *social media platforms* via MiND

	Meldingen over uitingen op social media	Verwijderings-verzoeken social media	Resultaat
2015	417	48	Positief: 46 Negatief: 2
2016	522	58	Positief: 57 Negatief: 1
2017 (t/m 13 juni)	511	24	Positief: 12 Negatief: 4 (1 zaak) In behandeling: 8

De Nederlandse aanpak lijkt daarmee effectief: MiND is een onafhankelijke organisatie die toetst op objectiveerbare criteria (namelijk de discriminatie-artikelen in het Wetboek van Strafrecht). Indien geen gevolg wordt gegeven aan het verzoek tot verwijdering, wordt een zaak gemeld bij het Openbaar Ministerie.

Voor illegale content (bijvoorbeeld kinderporno en aanbod van illegale goederen) gelden reeds *notice-and-take-down* procedures.[7] Voor verwijdering van niet-illegale content (bijvoorbeeld schelden of pesten) staat de mogelijkheid van een civiele procedure open.[8]

Daarmee is een sluitend systeem tot stand gebracht, waardoor aanvullende wetgeving op dit moment geen toegevoegde waarde heeft voor de Nederlandse werkwijze en wellicht eerder contraproductief kan werken, bijvoorbeeld ten opzichte van het onnodig beperken van de vrijheid van meningsuiting. Het kabinet acht het daarom niet nodig te komen tot een wet naar Duits model om ongewenste online content tegen te gaan. Nader onderzoek daarnaar, zoals gevraagd in de motie Segers/Van Dam, zal daarom ook geen toegevoegde waarde hebben. Europese voorstellen tot harmonisatie van wetgeving rondom het tegengaan van illegale online content zullen in beginsel kritisch tegen het licht worden houden, zowel vanuit het perspectief van vrijheid van meningsuiting als de gevolgen voor gebruikers en de platforms.

De Minister van Veiligheid en Justitie,
S.A. Blok

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.H.A. Plasterk

[7] Zie bijvoorbeeld: https://www.nctv.nl/binaries/Gedragscode%20Notice%20and%20Take%20Down_tcm31–31665.pdf

[8] De civiele rechtsgang staat overigens ook open in geval van (strafrechtelijke) belediging of bij het onrechtmatig openbaren van privéinformatie.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de Adviesraad Internationale Vraagstukken
Mr. J.G. de Hoop Scheffer
Postbus 20061
2500 EB
DEN HAAG

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
2500 EB Den Haag
Nederland
www.rijksoverheid.nl
Nederland
www.nederlandwereldwijd.nl

Datum 27 mei 2019
Betreft Aanvraag voor AIV-advies over regulering van online content

Geachte voorzitter,

Nederlands internetbeleid, zowel binnenlands als buitenlands, richt zich op het verdedigen en stimuleren van het open, vrije en veilige internet. Het internet is een plek waar mensenrechten, zoals het recht op vrijheid van meningsuiting en het recht op bescherming tegen willekeurige of onwettige inmenging in privéleven, onverminderd van kracht zijn. Inperking van deze rechten online dient te voldoen aan de internationaal vastgestelde voorwaarden. Nederland zet zich hier stevig voor in.

In de Nederlandse digitaliseringsstrategie van juni 2018 wordt de Nederlandse voortrekkersrol onder meer gekenmerkt door het versterken van weerbaarheid van burgers en organisaties en bescherming van grondrechten en ethiek in de digitale tijd[1]. De Nederlandse Cyber Security Agenda[2] van april 2018 benoemt het beschermen van waarden en grondrechten in het digitale domein als belangrijk onderdeel van cybersecurity. De Internationale Cyberstrategie[3] van februari 2017 stelt dat Nederland baat heeft bij een wereldwijde bescherming van mensenrechten online en de actualisering van het mensenrechtenbeleid[4] van mei 2018 benadrukt de inzet op respect voor universele rechten van de mens offline en online en identificeert vrijheid van meningsuiting offline en online als een van de prioriteiten van het Nederlands buitenlands mensenrechtenbeleid.

De laatste tijd groeien echter de zorgen over *online content* (datgene wat door gebruikers op het internet gedeeld wordt) waar een dreiging van uitgaat – van bijvoorbeeld kwetsbare groepen in de samenleving, democratische processen of de zittende macht – en de verspreiding ervan.

Veel landen beschouwen het bestaan en verspreiden van deze *online content* als veiligheidsvraagstuk en ontwerpen regelgeving met inperking van de ruimte voor uitoefening van mensenrechten online en impact op de functionaliteit van het wereldwijde internet.

[1] Kamerstuk 26643-541, tevens in lijn met motie 26643-566 over nadruk op grondrechten en ethiek in de Digitaliseringsstrategie.
[2] Kamerstuk 26643-536
[3] Kamerstuk 26643-447
[4] Kamerstuk 26643-447

Regulering van het internet is een uitdagend vraagstuk omdat Nederland gericht is op preferentie minimale regulering en het vrijlaten van de internetmarkt. Zowel de infrastructuur als de *content*laag van het internet is in private handen. Op deze wijze wordt volgens Nederland het beste het vrije, open en veilige karakter van het internet behouden. In veel democratische landen wordt door overheden met name verwezen naar de verantwoordelijkheid van deze bedrijven om zelfregulering toe te passen om verspreiding van ongewenste *online content* tegen te gaan.

De roep om internationale regulering door overheden van *online content* wordt echter steeds sterker. De verwachting is dat internationale en nationale regulering in andere landen implicaties kan hebben voor het wereldwijde open en vrije internet en de ruimte voor internetgebruikers in Nederland. Het is van belang dat Nederland hierop anticipeert door reguleringsopties te onderzoeken zonder de terughoudendheid ten aanzien van regulering van online content te veronachtzamen.

Nederland heeft de potentie om binnen de EU en in internationale gremia een voortrekker te zijn als pleitbezorger van een rechtsstatelijke, mensenrechteninclusieve benadering van regulering van *online content*. Dit zou een aanvulling vormen op de reeds gezaghebbende internationale positie van Nederland op het gebied van de toepassing en implementatie van internationaal recht, inclusief mensenrechten, in cyberspace. Gezien de nauwe verwevenheid tussen binnen- en buitenlands beleid ten aanzien van het internet, is een herkenbare Nederlandse visie en praktijk noodzakelijk om internationaal effectief te zijn.

Een spoedig AIV-advies met richtinggevende beleidsaanbevelingen op dit onderwerp heeft toegevoegde waarde voor de internationale inzet van Nederland en kan complementair zijn aan nationale beleidstrajecten. Het advies kan voortbouwen op AIV-advies 'Het internet; een wereldwijde vrije ruimte met begrensde staatsmacht' door met name aanbeveling 8 uit dit advies omtrent de omgang met internetbedrijven nader uit te werken voor de specifieke uitdaging omtrent regulering van ongewenste *online content*.

Het kabinet wil de volgende vragen aan de AIV voorleggen:

1. Op welke internationale ontwikkelingen omtrent regulering van online content en verspreiding ervan, inclusief in het multilaterale domein, moet Nederland waakzaam zijn? Welke handelingsopties heeft Nederland? Wat kan Nederland het beste doen om internationale ontwikkelingen te beïnvloeden in multi- en bilateraal verband?
2. In het licht van de antwoorden op bovenstaande vragen: wat zijn reguleringsopties van online content door overheden? Hoe kan regulering mensenrechteninclusief worden vormgegeven zodat democratische waarden en mensenrechten gewaarborgd worden op het internet? Wat zijn de keerzijden van regulering? Wat past bij de Nederlandse rechtspraktijk en de traditionele Nederlandse houding van terughoudendheid?
3. Op welke manieren kan richting en sturing worden gegeven aan private internetbedrijven als belangrijke actor bij het uitvoeren van regulering?

Ik zie uw advies graag voor het einde van het jaar tegemoet.

Stef Blok
Minister van Buitenlandse Zaken

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

WODC-onderzoek: Voorziening voor verzoeken tot snelle verwijdering van onrechtmatige online content

Eindrapport, 1 september

IViR - Instituut voor Informatierecht
Postbus 15514, 1001 NA Amsterdam, Nederland
https://www.ivir.nl/

Hitler’s Inferno te vinden in het Jaarverslag 2020, door de stichting

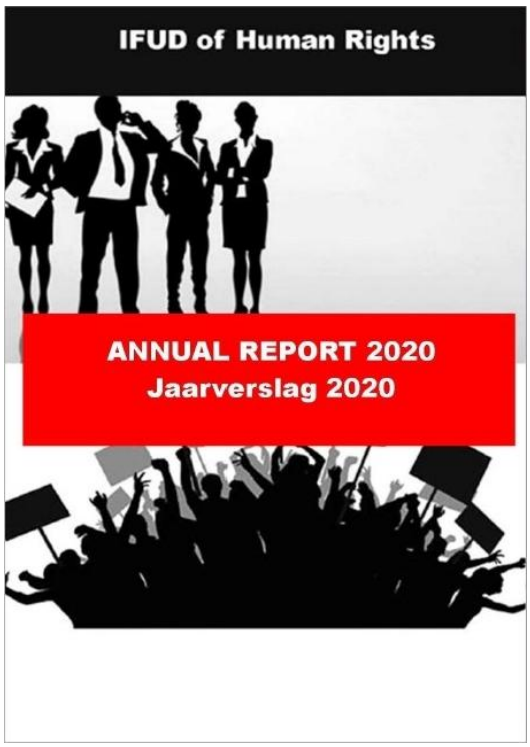

Link:

https://archive.org/details/annual-report-ifud-of-human-rights-2020

misbruik van procesrecht door de Staat

vertragingstactieken,rechtsweigering ongeïnteresseerdheid,mimalisering,banalisering

Gerechtelijk wangedrag

Vertragingstactiek om de procedure zo lang mogelijk te vertragen. Het doel is om een financieel zwakkere tegenstander te 'vernietigen'... oneerlijke corrupte rechters, oneerlijk achtergrondoordeel, desinteresse in Hitler's Inferno. Onafhankelijkheid van het oordeel van de rechter. Flagrante weigering van toegang tot de rechtbank, machtsmisbruik door de staat, de aanduiding schurkenstaat is,wanneer de rechtsstaat opzij wordt gezet.

Mísbruik van gedachtengoed,negativisme,obsceniteit,obscurantisme;gebaren Uitdrukkingen. Naast het zich bewust laten afbeelden met symbolen uit het Derde Rijk op het internet zonder maatregelen te treffen, het niet educatief zien van de stichting tot niet belangrijk achten van 'Hitler’s Inferno” de les van gisteren Audio Rarities.

Margin of appreciation

Internationale Verdragen

Siracusa Principles

Rechtbanken en rechters die authentieke akten miskennen,internationale verdragen negeren,en misbruik maken van “margin appreciation” door met weinig of geen motivering het vonnis altijd in het voordeel van de Nederlandse Staat te laten uitvallen,(margin of appreciation-doctrine). Het EHRM laat de nationale rechter een ruime margin of appreciation toe.

Misbruik door de Staat van de “Margin of Appresiation”

Wanneer staten hun beoordelingsmarge “margin of appreciation” te ruim uitoefenen, kunnen er meerdere en dus inconsistente interpretaties van hun internationaalrechtelijke verplichtingen ontstaan. Uiteindelijk moet de rechtbank kiezen. De uiteindelijke beslissing over hoeveel speelruimte de nationale autoriteiten moeten krijgen, hangt af van het gewicht dat het Hof hecht aan de volgende factoren: de Europese consensus, de aard van het recht en het doel dat met de bestreden maatregel wordt nagestreefd. Dit is de reden waarom de sleutel om te begrijpen hoe en waar discretie legitiem ontstaat, is om volledig begrijpen welke middelen het Hof probeert om een redelijk evenwicht tussen de twee belangen te te bereiken. Desalniettemin is de codering van de wijze waarop de beoordelingsmarge van toepassing is van groot belang, aangezien de Conventie niet in het belang van de staten is opgericht, maar in het belang van hun burgers. De Staat heeft aldus een grote beoordelingsvrijheid (a wide margin of appreciation).Maar echter niet zoveel dat die Staat de internationale verdragen opzij mag zetten. Het gevaar ligt in,dat de nationale rechter de Margin of Appreciation gaat misbruiken ten voordeel van de Nederlandse Staat door steeds een onder of bovengrens te kiezen hoe het de Staat zelf goed uitkomt.

OPKOMENDE STEMMEN: IS DE BEOORDELINGSMARGE DIE WORDT TOEGESCHREVEN AAN DE LIDSTATEN VAN DE EUROPESE UNIE TE BREED, WAARDOOR SCHENDINGEN VAN HET INTERNATIONAAL RECHT WORDEN TOEGESTAAN?

Artikel:
16.08.2016 | opiniojuris.org
Jenny Poon

DE NEDERLANDSE RECHTER EN DE *MARGIN OF APPRECIATION*

De rol van de *margin of appreciation* in de interne horizontale relatie tussen de rechter, de wetgever en het bestuur
Niels Jak & Jantine Vermont

NJCM-Bulletin, jrg. 32 (2007), nr. 2

njcm.nl

Het EHRM heeft hiertoe de margin of appreciation-doctrine ontwikkeld. Op grond van deze doctrine laat het EHRM de nationale autoriteiten, ten aanzien van een groot aantal bepalingen van het EVRM, een zekere beoordelingsvrijheid.

De internationale verdragen kennen geen uitzonderingsclausule zoals die bij de Europese Verdragen de “Margin of appreciation”, op voorwaarde dat de maatregelen niet in strijd zijn met de andere verplichtingen van de staat krachtens internationaal recht. Het EHRM dat verdragsstaten een aanzienlijke beoordelingsruimte, ofwel ‘margin of appreciation‘ hebben wel op voorwaarde dat dergelijke maatregelen niet inconsequent zijn met haar andere verplichtingen onder internationaal recht ‘een ieder verbindende bepalingen van verdragen’ in de zin van de artikelen 93 en 94 van de Grondwet. Een verdrag legt afspraken tussen staten vast. Volgens het beginsel *pacta sunt servanda* – opgenomen in artikel 26 Weens Verdragenverdrag – zijn staten door de ondertekening van een verdrag gebonden de hierin opgenomen afspraken na te komen. Een internationaal gesloten verdrag is van toepassing binnen een staat volgens de daarvoor in het nationale recht gestelde regels.

Hoge Raad

Mariam Chébti

Het monisme neemt tot uitgangspunt dat de internationale en nationale rechtsorde één rechtssysteem vormt. De toepassing van internationale normen in de nationale rechtsorde vindt rechtstreeks plaats, zonder tussenkomst van een regel van nationaal recht. In het geval van onverenigbaarheid tussen regels van internationaal en nationaal recht, dient het internationale recht voorrang dient te krijgen op het nationale recht.

Tweede Kamer der Staten-Generaal

kst-31579 Nr 22

Vergaderjaar 2011-2012

31570 Nr 22

Herziening Grondwet

Negeren internationale verdragen

De Internationale verdragen blijven niet alleen buiten beschouwing in de advisering door Raad van State, nederlandse rechters negeren internationale verdragen, en de regering zit de burgers wijs te maken dat internationale verdragen alleen gelden wanneer de echte noodtoestand is uitgeroepen.Wat een onzin! Verdragen zijn onderdeel van internationaal recht en bindend. Dat betekent dat alle partijen zich aan de afspraken houden. Nationale wetten mogen niet in tegenspraak zijn met internationale verdragen. Als het nodig is moeten overheden hun nationale wetten aanpassen na de ratificatie (goedkeuring) van een verdrag.

Bij brief van 6 mei 2020 heeft de Voorzitter van de Tweede Kamer op de voet van artikel 21a, eerste lid, van de Wet op de Raad van State aan de Afdeling advisering van de Raad van State gevraagd de Kamer van voorlichting te dienen over de grondrechtelijke aspecten van (voor)genomen crisismaatregelen. In haar vergadering van 7 mei 2020 heeft de Tweede Kamer der Staten-Generaal, op voorstel van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken, besloten om voorlichting te vragen aan de Afdeling advisering van de Raad van State over grondrechtelijke aspecten van (voor)genomen crisismaatregelen. De Afdeling gaat alleen in op de grondrechten in de Grondwet, het EVRM en het EU-Handvest van de Grondrechten (EU-Handvest). **Internationale verdragen blijven buiten beschouwing in de advisering.** (Voorlichting over grondwettelijke aspecten van (voor)genomen crisismaatregelen. Kenmerk W04.20.0139/I/Vo Datum aanhangig 7 mei 2020 Datum vastgesteld 25 mei 2020 Datum advies 25 mei 2020 Datum publicatie 25 mei 2020 Vindplaats Kamerstukken II2020/21, 25295, nr. 312).

deze masterproef vormt het sluitstuk van mijn masteropleiding rechten aan de Universiteit Gent.

DEROGATIE VAN MENSENRECHTENVERDRAGEN TIJDENS NOODSITUATIES

Ellen Cantraine
Studentennummer: 01204688
Promotor: Prof. dr. Tom Ruys
Commissaris: dr. Luca Ferro
Voorgelegd voor het behalen van de graad Master in de Rechten
Academiejaar: 2018 – 2019

UNIVERSITEIT GENT

Handhaven van de status quo door de Nederlandse Staat

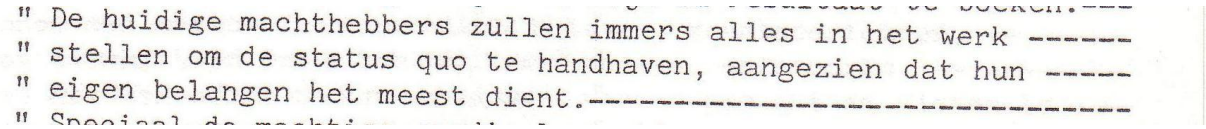
" De huidige machthebbers zullen immers alles in het werk ------
" stellen om de status quo te handhaven, aangezien dat hun -----
" eigen belangen het meest dient.----------

Fragment uit akte notarieel datum 21 januari 1994

“de Nederlandse Staat heeft recht op eerlijk proces”

Artikel 6 EVRM

De belangrijkste bepaling van artikel 6 staat in de eerste zin van het eerste lid: “**Bij het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen of bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde vervolging heeft een ieder recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij de wet is ingesteld**.”

Het recht op een eerlijk proces is een belangrijke waarborg in elke democratie. Dit artikel is dan ook een van de belangrijkste bepalingen van het verdrag en wordt het meest ingeroepen. Verreweg de meeste zaken gaan over het recht op een eerlijk proces. De verantwoordelijkheid voor het waarborgen van een eerlijk proces ligt natuurlijk veel meer bij de rechters, openbaar aanklagers en de wetgevende macht dan bij de ambtenaren die rechtstreeks met het publiek te maken hebben voor wie deze toolkit is bedoeld

Bron: Council of Europe

Bij het aannemen van misbruik van procesrecht of onrechtmatig handelen door het aanspannen van een procedure past terughoudendheid, gelet op het recht op toegang tot de rechter dat mede gewaarborgd wordt door art. 6 EVRM.

“tenzij dit de rechten en belangen van een ander schaadt” in dit geval de belangen van de stichting.

“de goede procesorde in beeld”
Raad voor de rechtspraak 2011 / M. Barendrecht,S van Gulijk,M. Gramatikov en P. Sluijter.

2.1 Procesverstorend gedrag

De term ‘procesverstorend gedrag’ is geen wettelijke term. Het is een paraplubegrip waaronder verschillende gedragingen kunnen worden gebracht die in wet en rechtspraak bijvoorbeeld worden aangeduid als ‘in strijd met de goede procesorde’,17 ‘misbruik van(proces)recht’18 of ‘nodeloos aangewende of veroorzaakte kosten’ (art. 237 lid 1 Rv). Ook andere schendingen van procesplichten en-lasten die het proces nodeloos vertragen of de ander op kosten jagen, kunnen hier worden ondergebracht.19 Ten slotte kunnen partijen tijdens de zitting gedragingen vertonen die de doelen van de zitting frustreren.20
(einde citaat)

Tweedekamer der Staten-Generaal

Datum publicatie	Vergaderjaar	Dossier- en ondernummer
19-06-2020 10:29	2019-2020	35498 nr. 3

Het misbruikcriterium is ontleend aan artikel 3:13 BW dat bepaalt dat degene aan wie een bevoegdheid toekomt, deze niet kan inroepen als hij daar misbruik van maakt.

Boek 3. Vermogensrecht in het algemeen

Titel 1. Algemene bepalingen

Afdeling 1. Begripsbepalingen

Artikel 13

1.
Degene aan wie een bevoegdheid toekomt, kan haar niet inroepen, voor zover hij haar misbruikt.

2.
Een bevoegdheid kan onder meer worden misbruikt door haar uit te oefenen met geen ander doel dan een ander te schaden of met een ander doel dan waarvoor zij is verleend of in geval men, in aanmerking nemende de onevenredigheid tussen het belang bij de uitoefening en het belang dat daardoor wordt geschaad, naar redelijkheid niet tot die uitoefening had kunnen komen.

3.
Uit de aard van een bevoegdheid kan voortvloeien dat zij niet kan worden misbruikt

Bron: maxius.nl

Zoals dat van 21 februari:

2008 op grond van het vonnis van de rechtbank te Den Haag -voorzieningenrechter KG 07/13 14- in welke zaak gerechtsdeurwaarder Jan Anne de Swart te Den Haag Zich bij procesverbaal tot de voorzieningenrechter heeft gewend op grond van artikel 438 lid 4 wetboek van burgerlijke rechtsvordering. **Het kort geding beperkt zich in wezen uitsluitend tot een onderzoek of de executiebevoegdheid misbruikt wordt, en gaat niet over de inhoud van de notariële akte en onder ede verklaring.** Het is de notaris verboden door de voorzieningenrechter om aan de notariële akte van 21 juni 2007 de executoriale titel te verlenen.In zijn algemeenheid kunnen partijen desgewenst een bindend advies in een notariële akte laten vastleggen en -welbewust en uit vrije wil- overeenkomen, dat deze grond voor een executoriale titel oplevert, voor zover daarin neergelegde verplichtingen zich lenen voor daadwerkelijk tenuitvoerlegging. In dit geval was niet sprake van vrijwilligheid van de Staat der Nederlanden en er was sprake van het door de Staat niet ondertekende akte. De wetgever stelt uitdrukkelijk zware eisen aan het verkrijgen van een executoriale titel. De tenuitvoerlegging van een executoriale titel heeft een dwingend karakter en dient om die reden vooraf te worden gegaan door tussenkomst van de rechter. De stichting is voorshands van mening -objectief gezien aan de hand van de diverse stukken in de jaarverslagen van de stichting gemeten- dat de Nederlandse Staat niet kan worden toegelaten tot tegenbewijs tegen betwisting van een afschrift van de notariële akte aan de hand van de diverse stukken in de jaarverslagen van de stichting gemeten,(zou eerst onderzocht moeten worden in een afzonderlijke procedure, los van de daadwerkelijke betwisting zelf).

Verweesde Werken

Op 4 november 2008 door de Minister van Justitie, en later via vragen door o.a. de huidige voorzitter van de Tweede Kamer Vera Bergkamp, zijn alle leden goed bekend met het onderwerp over de “Verweesde Werken”.

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2008–2009

29 838 Auteursrechtbeleid

Nr. 11 **BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 november 2008

Hierbij bied ik u het kabinetsstandpunt over het EG-groenboek over auteursrecht in de kenniseconomie aan, onder verwijzing naar het verzoek van de vaste commmissie voor Justitie d.d. 16 september jl. (kenmerk 2008Z01474/2008D04605). Tevens is bijgevoegd het onderzoek dat in opdracht van het WODC is uitgevoerd naar «Digitalisering van historische archieven en verweesde werken», waarnaar in het kabinetsstandpunt wordt verwezen en dat ook naar de Europese Commissie zal worden gestuurd[1].

De minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

[1] Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

KST124001
0809tkkst29838-11
ISSN 0921 - 7371
Sdu Uitgevers
's-Gravenhage 2008

Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2017–2018 **Vragen gesteld door de leden der Kamer**

2018Z09735

Vragen van de leden **Bergkamp** en **Groothuizen** (beiden D66) aan de Ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en van Justitie en Veiligheid over *de uitvoering van het Besluit zorgvuldig onderzoek verweesde werken* (ingezonden 28 mei 2018).

Gutmenschen van de Haagse Politiek

(AUDIO)

https://archive.org/details/invloedrijke-politieke-kasten

Strasbourg, 7 July 2020 **CDL-PI(2020)008**

Engl. only

EUROPEAN COMMISSION FOR DEMOCRACY THROUGH LAW (VENICE COMMISSION)

COMPILATION

OF VENICE COMMISSION OPINIONS AND REPORTS

CONCERNING

FREEDOM OF EXPRESSION AND MEDIA (*)

(*) This document will be updated regularly. This version contains all opinions and reports/studies adopted up to and including the Venice Commission's 123rd Plenary Session (18-19 June 2020)

This document will not be distributed at the meeting. Please bring this copy.
www.venice.coe.int

[Origineel Engels vertaling naar Nederlands]

Straatsburg, 7 juli 2020
CDL-PI(2020)008

Engels enkel en alleen

EUROPESE COMMISSIE VOOR DEMOCRATIE DOOR WET (COMMISSIE VAN VENETI)
COMPILATIE
ADVIEZEN EN VERSLAGEN VAN DE COMMISSIE VAN VENETI MET BETREKKING TOT VRIJHEID VAN UITDRUKKING EN MEDIA (*)

_____
(*) Dit document zal regelmatig worden bijgewerkt. Deze versie bevat alle aangenomen adviezen en rapporten/onderzoeken tot en met de 123e plenaire zitting van de Commissie van Venetië (18-19 juni 2020)
Dit document wordt niet op de vergadering uitgedeeld. Gelieve dit exemplaar mee te brengen.
www.venice.coe.int

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING 5
1. BASISPRINCIPES MET BETREKKING TOT DE VRIJHEID VAN MENING 6
1.1 OPEN EN ROBUUST OPENBAAR DEBAT ALS HOEKSTEEN VAN DE DEMOCRATIE 6
1.2 BIJZONDERE ROL VAN DE PERS EN ANDERE MASSA-MEDIA 6
1.3 ..... RECHT VAN HET PUBLIEK OM INFORMATIE TE ONTVANGEN 7
1.4 BEPERKINGEN VAN DE VRIJHEID VAN UITDRUKKING EN DE WAARDERINGSMATERIAAL VAN DE STAAT 9
1.4.1 Verschillende vormen van "expressie" en van de inmenging daarmee 9
1.4.2 Uitingsvormen die absolute immuniteit genieten 11
1.4.3 Rechtmatig karakter van beperkingen; niveau van regelgeving 12
1.4.4 Algemene principes met betrekking tot de "noodzaak" van beperkingen op de vrijheid van meningsuiting 15
2. REGELING VAN DE MEDIAMARKT 18
2.1 VERPLICHTING VAN DE STAAT OM VOORWAARDEN TE STELLEN VOOR EEN PLURALISTISCHE MEDIA MARKT 18
2.2 ..... EXTERN EN INTERN PLURALISME; MODELLEN VAN PLURALISME 19
2.3 "ANTITRUST"-MAATREGELEN; BELANGENCONFLICTEN 20
2.3.1 Afbakening en beperking van het marktaandeel van één enkel mediabedrijf 20
2.3.2 De relatie van mediabedrijven met ambtenaren definiëren 21
2.4 ..... INHOUD OPENBARE UITZENDING: NEUTRALITEIT, KWALITEIT, DIVERSITEIT 22
2.5 INTERNE ORGANISATIE VAN DE OPENBARE OMZENDBEDRIJVEN 23
2.5.1 Samenstelling van de besturen van de publieke omroepen 23
2.5.2 Economische onafhankelijkheid van publieke media 23
2.5.2.1 Financiering van de publieke omroepen 23
2.5.2.2 Financiering van de gedrukte pers 24
2.6 REGELGEVING VAN DE MEDIA: HUN SAMENSTELLING, MANDAAT EN PROCEDURES 25
2.7 LICENTIE, VERSPREIDING VAN UITZENDFREQUENTIE, ACCREDITATIE ENZOVOORT. 27
3. SMEER, BESLISSINGEN, OPENBAARMAKING VAN PERSOONLIJKE INFORMATIE 28
3.1 VERSCHILLENDE FACETTEN VAN "PRIVACY" 28
3.2 EVENWICHTELIJKE VRIJHEID VAN UITDRUKKING EN HET RECHT OP PRIVACY - ALGEMEEN VOORZIENINGEN 28
3.3 GEVALLEN VAN SMEER EN VRIJHEID VAN MENING 29

3.3.1 Algemene beschrijving van de test die moet worden toegepast in gevallen van laster (en dergelijke) 29
3.3.2 Waarheidsverdediging en de verplichting om feitelijke beweringen te verifiëren; onderscheid tussen waardeoordelen en feiten 31
3.3.3 Criteria "Algemeen belang" en "publiek figuur" 32
3.3.4 Sancties wegens laster 33
3.4 OPENBARE OPENBAARMAKING VAN GECLASSIFICEERD MATERIAAL, PRIVÉ GESPREKKEN EN PERSOONLIJKE INFORMATIE 33
3.4.1 Openbaarmaking van geclassificeerd materiaal 33
3.4.2 Openbaarmaking van onrechtmatig onderschept privégesprek 34
3.4.3 Openbaarmaking van zeer persoonlijke informatie 35
3.4.4 Klokkenluiders 36
4. ONTVLAMBARE TOESPRAAK OF OBSCENITEITEN 38
4.1 OPMERKELIJKE TOESPRAAK 38
4.2 HAAT TOESPRAAK EN GELIJK 40
4.3 OBSCENITEITEN EN ANDERE "IMMORALE" VORMEN VAN UITDRUKKING 42
5. SANCTIES, RECHTSMIDDELEN EN PROCEDURELE KWESTIES 43
5.1 SANCTIES EN VERHAALSMOGELIJKHEDEN IN GEVALLEN VAN SMEER EN DEEL UIT... 44

5.1.1 Strafrechtelijke en andere punitieve sancties (gevangenisstraf, boetes enz.) 44
5.1.2 Toekenning van schadevergoedingen en andere vormen van compenserende sancties *achteraf* 46
5.2 SANCTIES VOOR HAATSPRAAK 47
5.3 SANCTIES VOOR OPENBAARMAKING VAN PERSOONLIJKE OF GERUBRICEERDE INFORMATIE 48
5.4 VOORAFGAANDE BEPERKINGEN, BLOKKERING VAN WEBSITES, BEROEPBANEN, ETC. 48
5.5 ECHTERS EN VERWEERDERS IN GEVALLEN DIE BETREKKING HEBBEN OP DE VRIJHEID VAN UITDRUKKING 50
5.6 PROCEDURELE GARANTIE 54
6. VRIJHEID VAN UITDRUKKING, RELIGIEUZE VRIJHEID EN BLASFEMIE 58
7. PROFESSIONELE JOURNALISME 60
7.1. BEGRIP VAN "PROFESSIONELE JOURNALISME" 60
7.2 BESCHERMING VAN BRONNEN 62
7.3 NAUWKEURIG INTERVIEWEN EN RAPPORTEREN OVER DE VERKLARINGEN VAN IEMAND ANDERS 64
7.4 RECHT VAN ANTWOORD 64
8. ADVERTENTIE 65
9. VRIJHEID VAN UITDRUKKING, RECHTERS, AANKOMSTEN EN GERECHTELIJKE PROCEDURES 66
9.1 VRIJHEID VAN UITDRUKKING VAN RECHTERS EN AANKOMSTEN 66
9.2 VERBALE AANVALLEN OP RECHTERS EN RECHTERLIJKHEID 69

9.3 PUBLICATIES DIE DE NORMALE RECHTSPRAAK VERBINDEN;
TRANSPARANTIE VAN JUSTITIE VOOR DE MEDIA 70
BIJLAGE 72

INVOERING

Dit document is een compilatie van uittreksels uit adviezen en rapporten/studies die zijn aangenomen door de Commissie van Venetië over kwesties met betrekking tot de vrijheid van meningsuiting in het algemeen en de rol van de media en professionele journalisten in het bijzonder. Het doel is om een overzicht te geven van de benadering van de Commissie van Venetië met betrekking tot deze onderwerpen.

De compilatie is bedoeld als referentiebron voor opstellers van grondwetten en wetgeving die de vrijheid van meningsuiting en de massamedia regelt, zowel voor onderzoekers als voor de Leden van de Commissie van Venetië, die worden verzocht adviezen en rapporten op te stellen over: wetgeving die dergelijke kwesties regelt. Wanneer wordt verwezen naar elementen in deze compilatie, citeer alstublieft het originele document, maar niet de compilatie als zodanig.

De compilatie is thematisch gestructureerd om de toegang tot de algemene lijnen te vergemakkelijken aangenomen door de Commissie van Venetië over verschillende kwesties op dit gebied. Het mag echter niet voorkomen dat leden van de Commissie van Venetië om nieuwe standpunten te introduceren of af te wijken van eerdere als daar een goede reden voor is. De compilatie moet worden beschouwd als slechts een referentiekader.

De lezer moet zich er ook van bewust zijn dat de meeste *meningen* (in tegenstelling tot algemene rapporten en studies) waaruit uittreksels worden geciteerd in de compilatie hebben betrekking op individuele landen en nemen rekening houden met de specifieke situaties daar. De citaten zijn daarom niet per se van toepassing in de context van andere landen. Dit wil niet zeggen dat de daarin vervatte aanbevelingen dat niet kunnen ook relevant zijn voor andere systemen.

De *rapporten en studies van de* Commissie van Venetië die in deze compilatie worden geciteerd, zijn bedoeld om algemene normen en beginselen voor alle lidstaten en waarnemers van de Commissie van Venetië.

De aanbevelingen die in de rapporten en studies worden gedaan, zullen daarom meer algemeen van toepassing zijn, hoewel de specificiteit van nationale/lokale situaties een belangrijke factor is waarmee rekening moet worden gehouden voldoende afrekenen.

Elk citaat in de compilatie heeft een referentie die zijn exacte positie in het advies/ rapport/studie (paragraafnummer, paginanummer voor oudere meningen), waarmee de lezer kan vinden het in het advies of rapport/onderzoek waaruit het is overgenomen. Om een volledig inzicht te krijgen in: standpunt van de Commissie over een bepaalde kwestie, is het nuttig de hele tekst van het advies te lezen in vraag en het volledige hoofdstuk in de Compilatie over het betreffende thema. De meeste van verder verwijzingen en voetnoten zijn weggelaten in de tekst van citaten; alleen het essentiële deel van de relevante alinea wordt overgenomen.

Deze compilatie beschrijft geen bijzondere situaties met betrekking tot de rol van de media binnen de verkiezingsproces. Het standpunt van de Commissie van Venetië over dit onderwerp wordt uiteengezet in haar compilatie van meningen en rapporten over media en verkiezingen (zie CDL-PI(2018)006 of verdere updates van dit document).

De compilatie is geen statisch document en zal regelmatig worden bijgewerkt met uittreksels van recente goedgekeurde adviezen van de Commissie van Venetië. Het secretariaat zal dankbaar zijn voor suggesties over: hoe deze compilatie te verbeteren (venice@coe.int).

1.
BASISPRINCIPES MET BETREKKING TOT DE VRIJHEID VAN UITDRUKKING
1.1 OPEN EN ROBUUST OPENBAAR DEBAT ALS HOEKSTEEN VAN DEMOCRATIE

"Een democratie moet niet bang zijn voor debat, zelfs niet over de meest schokkende of antidemocratische ideeën. Het is door open discussie dat deze ideeën moeten worden tegengegaan en de suprematie van democratische waarden worden aangetoond. […] Overtuiging door open publiek debat, in tegenstelling tot verbieden of repressie, het meest democratische middel is om fundamentele waarden te behouden."
CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging en aanzetten tot religieuze haat, §44

"[…] Vrijheid van meningsuiting […] is een onmisbare voorwaarde die essentieel is voor de zelfontplooiing van elk individu. […].

Vrijheid van meningsuiting, mening en informatie stelt het publiek in staat om (in de breedste zin van het woord) verantwoording afleggen door de beginselen van transparantie en een brede, open, robuust, publiek debat. […] [De] vrijheid van meningsuiting heeft een speciale betekenis in relatie tot naar de media, de publieke waakhond; journalistieke vrijheid dekt het mogelijke beroep op een graad van overdrijving, of zelfs provocatie."
CDL-AD(2014)040, *Amicus Curiae* Brief voor het Grondwettelijk Hof van Georgië over de kwestie van smaad van de overledene, §§20-21; zie ook CDL-AD(2015)004, §11

"[…] Op grond van artikel 10, lid 2, EVRM is er weinig ruimte voor het beperken van politieke meningsuiting of debat over: zaken van algemeen belang, ruim gedefinieerd. […]."

CDL-AD(2016)002, Advies inzake de artikelen 216, 299, 301 en 314 van het Strafwetboek van Turkije, §67

"[…] In de aanloop naar een cruciaal referendum is het vooral belangrijk om een gezond en pluralistische mediascène waar tegengestelde standpunten kunnen worden besproken zonder angst voor represailles. […]"

CDL-AD(2017)007, Turkije - Advies over de maatregelen in de recente noodsituatie Decreten wetten met betrekking tot de vrijheid van de media, §21

1.2 BIJZONDERE ROL VAN DE PERS EN ANDERE MASSA-MEDIA [1]

"De rol van de pers in een democratische samenleving is van vitaal belang. Het Hof heeft herhaaldelijk benadrukt: dat de pers en andere media een bijzondere plaats innemen in een democratische samenleving als 'leverancier van' informatie en publieke waakhond'. […]"

CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen: laster van de Republiek Azerbeidzjan, §22; zie ook CDL-AD(2005)017, §36

[1] Zie ook paragraaf 7 hieronder.

"[…] [In artikel 10 § 1 van het Europees Verdrag] wordt niet uitdrukkelijk melding gemaakt van de vrijheid van de media of op pluraliteit en diversiteit van de media. Vrijheid van omroep en pers als onderdeel van actieve en passieve vrijheid van meningsuiting wordt bereikt door een interpretatie van de tweede zin van lid 1. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft artikel 10 § 1 eerst uitgelegd in termen van: individuele rechten […]. Het concept van de doelgerichte functie van de media als middel om het bevorderen van de vrijheid van informatie is niettemin opgepakt en toegepast door het Hof in verband met lid 2 van artikel 10 van het Europees Verdrag.

[…] [De] Staat is de ultieme borg voor pluralisme, vooral met betrekking tot audiovisuele media, wiens programma's vaak heel breed worden uitgezonden."

CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van de media, §36 en §260

"[…] Beperkingen op de media worden meestal met de grootste zorgvuldigheid onderzocht door internationale mensenrechtenorganen in het licht van de essentiële rol van goed werkende massamedia in een democratische maatschappij.[…]

[…]

Binnen het IVBPR-systeem staat de vrijheid van de media hoog in het vaandel. Volgens de VN-Mensenrechtencomité, "een vrije, ongecensureerde en ongehinderde pers of andere media is" essentieel in elke samenleving om de vrijheid van mening en meningsuiting en het genot van andere Verbondsrechten. Het vormt een van de hoekstenen van een democratische samenleving."

[…]

[O]ne van de journalistieke deugden is om een kritische houding aan te nemen ten opzichte van de autoriteiten en de politici. Door de rol van de media als "publieke waakhond" genieten zij een hoger niveau van bescherming dan enig ander bedrijf;[…]."

CDL-AD(2017)007, Advies over de maatregelen in het recente nooddecreet Wetten van Turkije met betrekking tot de vrijheid van de media, §§23-24 en 53

1.3 RECHT VAN HET PUBLIEK OM INFORMATIE TE ONTVANGEN

"[…] [Artikel 10 beschermt *onder meer*] het recht om meningen te koesteren en informatie en ideeën te ontvangen, maar ook om ze door te geven. […] Kranten-/internetlezers of televisiekijkers/radioluisteraars kunnen daarom hun recht doen gelden om informatie en ideeën te ontvangen, een recht dat moet worden overwogen in elk geval van artikel 10 waarbij de media betrokken zijn. Verdragsluitende staten, in het bijzonder hun nationale rechtbanken, moet er terdege rekening mee houden dat, wanneer een persoon verhinderd is om te communiceren, of geconfronteerd wordt met een boete of civielrechtelijke toekenning van schadevergoeding hiervoor, het artikel 10 recht van zowel de spreker als de publiek wordt gestoord. […]."

CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen: laster van de Republiek Azerbeidzjan, §21

"[…] [Het] recht op toegang tot informatie betreft voornamelijk de toegang tot algemene bronnen van informatie en heeft tot doel een regering te verbieden te voorkomen dat iemand informatie ontvangt die anderen hem wilden of zouden willen meegeven.

[…] [De] vrijheid om informatie te ontvangen kan echter niet worden opgevat als een verplichting voor een staat positieve verplichtingen om uit eigen beweging informatie te verzamelen en te verspreiden. […]

[…] [Hoewel] geen bindende regels ter zake kunnen worden ontleend aan het Verdrag of de jurisprudentie [van het EHRM] bestaat er een zekere neiging om te aanvaarden dat het recht om informatie te ontvangen als element van het recht op vrijheid van meningsuiting impliceert in beginsel het recht op toegang tot informatie van de administratie - informatie die op specifiek verzoek openbaar moet worden gemaakt en onder voorbehoud van: de gebruikelijke verjaringsgronden."

CDL-INF(2000)015, Advies over vrijheid van meningsuiting en vrijheid van toegang tot Informatie zoals gegarandeerd in de grondwet van Bosnië en Herzegovina, §§13, 16 en 20; zie ook CDL-AD(2018)028, §100

"De Commissie van Venetië verwelkomt in het bijzonder de opname, in [de reikwijdte van de wet], van […] de verplichting om ongegronde toegang te verlenen tot een document dat slechts een of ander geheim bevat informatie en het opzetten van een procedure voor snelle toegang tot gegevens die verband houden met effectieve remedies […].

[…] [De Commissie van Venetië] […] deelt de mening dat gegevensbescherming en toegang tot officiële documenten zijn *a priori* even legitieme belangen, wat inhoudt dat specifieke conflicten worden aangepakt door deze belangen van geval tot geval af te wegen en dat de omvang van de bescherming moet afhangen van de specifieke omstandigheden rond het verzoek om toegang. […]"

CDL-AD(2012)023, Advies over Wet CXII van 2011 inzake informatieve zelfbeschikking en Vrijheid van informatie van Hongarije, §§51 en 53

"Het EHRM erkende het recht van individuen op toegang tot internet, zoals in zijn uitspraak tegen de grootschalige blokkering van online inhoud, beweerde het dat "het internet nu een van de belangrijkste middel om het recht op vrijheid van meningsuiting en informatie uit te oefenen, op voorwaarde dat beschikt over essentiële instrumenten voor deelname aan activiteiten en discussies over politieke kwesties en vraagstukken van algemeen belang". […] Blokkeren van toegang tot websites van hosts en derden naast: websites waarop procedures betrekking hebben, maken veel informatie ontoegankelijk, waardoor de rechten van internetgebruikers. […]

Bovendien erkende het EHRM dat "gezien de belangrijke rol die internet speelt in de toegang van het publiek tot nieuws verbeteren en de verspreiding van informatie vergemakkelijken (zie *Delfi AS v. Estland* […], de functie van bloggers en gebruikers van sociale media kan worden gelijkgesteld met die van 'publieke waakhond' voor zover het de bescherming van artikel 10 betreft".66 Deze bescherming kan zich uitstrekken tot toegang tot (publieke) informatie als dit instrumenteel is voor de uitoefening van het recht op vrijheid van meningsuiting: de informatie waartoe toegang wordt gevraagd, moet beantwoorden aan een openbaar belang toets. […]"

CDL-AD(2019)016, gezamenlijk rapport over digitale technologieën en verkiezingen, §§54-55

"[…] [Elke] inmenging in de vrijheid van meningsuiting en vrijheid van vergadering online, voor bijvoorbeeld door het blokkeren, filteren, vertragen of afsluiten van internetdiensten kan oplopen tot een onevenredige inmenging in de uitoefening van deze rechten. De VN-mensenrechten Het Comité is van oordeel dat elke beperking op de werking van de verspreiding van informatie systemen is niet legitiem tenzij het voldoet aan de test voor beperkingen van de vrijheid van meningsuiting onder internationaal recht."

9
CDL-PI(2020)008
CDL-AD(2019)017, Gezamenlijke richtlijnen voor vrijheid van vreedzame vergadering (3d editie), §67

1.4 BEPERKINGEN VAN DE VRIJHEID VAN MENING EN DE WAARDERING VAN DE STAAT

"[…] [De Commissie van Venetië steunt geen absoluut liberalisme. Hoewel er geen twijfel over bestaat dat in een democratie moeten alle ideeën, ook al zijn ze schokkend of verontrustend, in principe worden beschermd […], het is evenzeer waar dat niet alle ideeën het verdienen om verspreid te worden. Sinds de uitoefening van de vrijheid van meningsuiting plichten en verantwoordelijkheden met zich meebrengt, is het legitiem om van elk lid van een democratische samenleving om uitingen die minachting uiten of die om niet zijn zoveel mogelijk te vermijden beledigend voor anderen en inbreuk op hun rechten."
CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging en aanzetten tot religieuze haat, §73

"Volgens de tweede alinea van artikel 10 en de vaste rechtspraak van het Hof de uitoefening van het recht op vrijheid van meningsuiting kan worden onderworpen aan formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of straffen zoals 'voorgeschreven door de wet', een van de legitieme doelen nastreven die in op uitputtende wijze in het tweede lid van artikel 10, en als 'noodzakelijk in een democratische' maatschappij'". Zoals het Hof heeft geoordeeld, moet inmenging van de autoriteiten overeenkomen met een "dringende sociale' behoefte'" evenredig zijn aan het nagestreefde legitieme doel in de zin van artikel 10, lid 2, en gerechtvaardigd door rechterlijke beslissingen die relevante en voldoende motivering geven. Terwijl de nationale autoriteiten hebben een zekere beoordelingsmarge, deze is niet onbeperkt aangezien het hand in hand gaat met het Europese toezicht van de Rekenkamer."
CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen laster van de Republiek Azerbeidzjan, §24; zie ook CDL-AD(2017)007, §§26-28, 33, 55

1.4.1 Verschillende vormen van "expressie" en de inmenging daarmee

"[…] [Er kan onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds kunstwerken (in welke vorm dan ook, […]), en aan de andere kant uitspraken of publicaties waarin een mening wordt geuit (spraak die hoorbaar is) in het openbaar, journalistiek, spreken in het openbaar, tv/radio-debat etc). Een kunstwerk kan echter bevatten: politiek commentaar en een ogenschijnlijk politieke uiting kunnen ook als kunst worden of worden geaccepteerd. Voor beide uitingsvormen zijn beperkingen dus alleen mogelijk als ze leiden tot: een ongepaste inmenging in een gegarandeerd recht van een andere persoon of groep […]."
CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging en aanzetten tot religieuze haat, §52

"In de meeste gevallen van artikel 10 waarbij de media betrokken zijn, bestaat de inmenging in civiele procedures uit een veroordeling, een schadevergoeding, het opleggen van een publicatieverbod ('prior beperkingsbevel), een bevel dat de publicatie van een vonnis of verontschuldiging vereist, een bevel om een bron of voor de inbeslagname of vernietiging van materiaal. Op strafrechtelijk gebied bestaan ingrepen uit, onder meer veroordelingen, boetes en gevangenisstraffen."
CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen: laster van de Republiek Azerbeidzjan, §25

10
CDL-PI(2020)008

"Ten tweede vormt het verwijderen van inhoud van en het blokkeren van de toegang tot internet een beperkingen van het recht op vrijheid van meningsuiting die een rechtvaardiging vereisen op een van de gronden en op de voorwaarden genoemd in het tweede lid van artikel 10 EVRM. […]"
CDL-AD(2016)011, Advies inzake wet nr. 5651 inzake de regulering van publicaties op internet en het bestrijden van misdrijven gepleegd door middel van een dergelijke publicatie ("De internetwet"), §64; zie ook CDL-AD(2017)009, §§59-63

"Zoals uit de tekst van de noodbesluitwetten volgt, zijn de mediakanalen gesloten omdat van hun vermeende 'connecties' met de 'FETÖ/PDY' (en andere organisaties die als 'terroristisch' worden beschouwd […]). Een onderscheidend kenmerk van deze maatregel is dat deze formeel niet wordt geassocieerd met een bepaalde handeling die aan de betrokken media wordt toegeschreven.
In de meeste gevallen van vrijheid van meningsuiting […] was het mogelijk om de betrokken sanctie te koppelen aan een 'mondelinge' act': een gepubliceerde tekst, een mondelinge verklaring, een afbeelding, een beeldmateriaal, enz. In het onderhavige geval in de afwezigheid van geïndividualiseerde beslissingen en nauwkeurige informatie, is het onmogelijk voor de Venice Commissie om deze maatregel (liquidatie) te koppelen aan specifieke opmerkingen, artikelen, verklaringen of radio uitzendingen – individueel of zelfs collectief.
Deze onduidelijkheid neemt deze situatie echter niet weg uit de werkingssfeer van artikel 10 van het EVRM. [...] [Het] is absoluut duidelijk […] dat die juridische entiteiten als media zijn geliquideerd verkooppunten, dat wil zeggen hoofdzakelijk in verband met hun publicaties en hun specifieke functies. In de oordeel van de Commissie van Venetië is dit voldoende om bescherming van artikel 10 EVRM aan te trekken.
32. Veel officiële gesprekspartners die de delegatie van de Commissie van Venetië ontmoette in Ankara betoogde dat de maatregelen van de autoriteiten niets te maken hadden met de vrijheid van meningsuiting omdat de actie werd ondernomen in de strijd tegen het terrorisme. Tot grote spijt van Venetië Commissie, weerspiegelt dergelijke retoriek een diep verkeerd begrip van het concept van vrijheid van meningsuiting. Waar de autoriteiten maatregelen nemen tegen massamedia of journalisten in verband met hun publicaties, uitingen, uitzendingen etc. een vraag op grond van artikel 10 rijst altijd, ook als de autoriteiten een legitiem doel nastreven (bestrijding van de verspreiding van terroristische ideeën). Bepaalde types van meningsuiting kan legitiem worden onderdrukt, maar de autoriteiten zijn altijd verplicht om die te onderzoeken zaken door het prisma van artikel 10 van het EVRM (en soortgelijke bepalingen van de Turkse grondwet) of van de internationale mensenrechtenwetgeving)."
CDL-AD(2017)007, Turkije - Advies over de maatregelen in de recente noodsituatie Wetsbesluiten met betrekking tot de vrijheid van de media, §§29-32

"[…] Radicale dissidenten en felle critici van het regime kunnen worden bestraft voor het overschrijden van de limieten van de toegestane meningsuiting, ondanks de beperkte ruimte in artikel 10 § 2 van het Verdrag voor beperkingen op het politieke debat, maar ze mogen in ieder geval niet worden gelijkgesteld met de leden van terroristische groeperingen. De Commissie van Venetië is dus van mening dat het 'lidmaatschap' concept (en dergelijke) mag niet worden toegepast op de journalisten, waar de enige handeling aan hen wordt toegeschreven is de inhoud van hun publicaties."
CDL-AD(2017)007, Turkije - Advies over de maatregelen in de recente noodsituatie Decreten wetten met betrekking tot de vrijheid van de media, §72

11

1.4.2 Uitingsvormen die absolute immuniteit genieten

"De bepalingen van […] het Wetboek van Strafrecht die, als bevoorrechte verklaringen, lasterlijk beschermen meningsuiting in procedures voor een rechterlijke en administratieve autoriteit, baat zou hebben bij: meer duidelijkheid. […] Het wordt ook aanbevolen om een absolute verdediging van privileges in te voeren de context van andere gevallen, zoals de debatten in parlementen […].
Op grond van artikel 599 § 2 van het Wetboek van Strafrecht, handelend over 'vergelding en provocatie', mogen personen belediging of laster hebben gepleegd 'in een staat van woede die is veroorzaakt door een onrechtvaardige' handeling door een derde partij en wordt geleden na deze handeling […]" zijn vrijgesteld van sancties.
Het is in principe in lijn met de jurisprudentie van het Hof om rekening te houden met het gedrag en de vroegere uitdrukking van een persoon die het doelwit was van laster en de specifieke context waarin de betrokken verklaring was gemaakt. De beoordelingsvrijheid in de wet (helemaal niet straffen) kan echter te ver gaan met betrekking tot artikel 8 EVRM als de bevoegde rechter de betrokken belangen niet afweegt. […]."
CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §§52-54

"Op grond van artikel 10.1.1 zijn leden van de wetgever en andere vertegenwoordigende organen gevrijwaard van: aanklachten wegens laster voor verklaringen die zijn afgelegd in de loop van deze instanties en hun respectieve procedures van de structuren. Het concept zou duidelijker moeten vermelden dat deze personen genieten van het bovenstaande privilege alleen in de uitoefening van hun publieke functie.
Aan de andere kant is er een verrassende omissie daarin, hoewel er een sterke publieke belangstelling is redenen op grond van artikel 6 EVRM en artikel 10 EVRM, verklaringen afgelegd, *bijvoorbeeld* door rechters, partijen of getuigen, in verband met gerechtelijke procedures worden niet genoemd onder bevoorrechte verklaringen. Het wordt ten zeerste aanbevolen om dit verweer in het wetsontwerp op te nemen. Dit defensie maakt ook een eerlijke en nauwkeurige berichtgeving van deze verklaringen in de media mogelijk […] .
In dit verband is verduidelijking nodig met betrekking tot de verdediging op grond van artikel 10.1.4. De persoon of de instantie die verantwoordelijk is voor het rapport, mag niet verantwoordelijk zijn voor de inhoud ervan, tenzij de eiser stelt: een goed onderbouwd argument dat bepaalde lasterlijke uitlatingen in het rapport niet a weerspiegeling van de gerapporteerde informatie.
Bevoorrechte verklaringen op grond van artikel 10.3.1 en 10.3.2 omvatten opnieuw gepubliceerde verklaringen die: niet door klager weerlegd. In wezen moet de verklaring over een openbare aangelegenheid gaan interesse en heruitgegeven door een journalist zonder adoptie. […] Het is dus belangrijk dat de journalist/uitgever die de waarheid van de verklaring niet kan verifiëren, handelt verantwoord door duidelijk te maken dat de lasterlijke beschuldigingen niet worden overgenomen of goedgekeurd. "
CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen: Laster van de Republiek Azerbeidzjan, §§102-105

"[…] Vrijheid van meningsuiting van parlementsleden is een essentieel onderdeel van de democratie. Hun de vrijheid van meningsuiting moet ruim zijn en moet ook worden beschermd als ze buiten spreken Parlement. Het geweldloos nastreven van niet-gewelddadige politieke doelen zoals regionale autonomie kan niet strafrechtelijk vervolgd worden. Uitdrukking die ergert (toespraak gericht tegen) de president, ambtenaren, de natie, de republiek enz.) moeten in het algemeen worden getolereerd, maar vooral wanneer het wordt uitgesproken door parlementsleden. Beperkingen van de vrijheid van meningsuiting eng moeten worden uitgelegd. Alleen spraak die oproept tot geweld of die rechtstreeks de plegers van geweld kunnen leiden tot strafrechtelijke vervolging. […]"

CDL-AD(2016)027, Advies inzake de opschorting van artikel 83, tweede alinea, van de Grondwet van Turkije (parlementaire onschendbaarheid), §79; zie ook CDL-AD(2019)015, §§150 en 157

"Parlementaire immuniteit met betrekking tot parlementaire rechten (meningen en stemmen uitgedrukt in Parlement) moet niet alleen van toepassing zijn tijdens de ambtstermijn van een lid, maar moet eeuwigdurend zijn en definitief […], zoals in sommige landen het geval is. Terwijl de toespraak in het Parlement en verder werd geuit parlementaire zaken genieten zeer sterke bescherming, andere uitingsvormen (buiten werkzaamheden van het Parlement of binnen het Parlement, maar voor zuiver privéaangelegenheden) kan aanleiding geven tot aansprakelijkheid.
Materiële immuniteit (in tegenstelling tot niet-schending […]) houdt in dat de stemming van het parlementslid in de plenaire vergadering of in de parlementaire commissies, of meningen geuit tijdens de besprekingen geniet een zeer sterke bescherming en kan in veel landen helemaal geen aanleiding geven tot aansprakelijkheid. Dit is de basisprincipe van de Europese politieke traditie […]. Er zijn echter aanzienlijke verschillen met met betrekking tot de beschermingsomvang: het beschermt parlementsleden normaal gesproken tegen allerlei externe juridische stappen, inclusief strafrechtelijke vervolging en civiele rechtszaken, maar in sommige landen is het alleen van toepassing op: strafrechtelijke procedures […]. In veel landen zijn parlementsleden vrijgesteld van beschuldigingen van laster of belediging, maar in sommige landen zijn dergelijke uitingen vrijgesteld van immuniteit, waardoor leden op deze basis op dezelfde manier aangeklaagd als andere burgers […]."
CDL-AD(2019)015, Parameters voor de relatie tussen de parlementaire meerderheid en de oppositie in een democratie: een checklist, §§149-150

1.4.3 Rechtmatig karakter van beperkingen; niveau van regelgeving

"[…] Het vereiste van 'rechtmatigheid' verwijst impliciet naar een bepaalde kwaliteit van het recht in kwestie. EEN beperking zou niet 'rechtmatig' zijn als de wet niet voldoende duidelijk, toegankelijk of als de toepassing ervan is onvoorzienbaar. […]"
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §22; zie ook CDL-AD(2008)026, §50

"[…] De termen die in het amendement worden gebruikt, hebben potentieel voor een zo breed toepassingsgebied dat: ze missen de duidelijkheid en precisie die nodig zijn om te voldoen aan de voorwaarde dat een beperking van de vrijheid van meningsuiting moet worden 'voorzien door de wet'."
CDL-AD(2013)012, Advies over de vierde wijziging van de fundamentele wet van Hongarije, §52; zie ook CDL-AD(2005)017, §155

"Wat betreft de mediasfeer, kan het gerechtvaardigd zijn om stabiliteit te zoeken in de manier waarop de media reguleren autoriteit is georganiseerd en functioneert, en een supermeerderheid nodig heeft om die regels vast te stellen of te veranderen. […] De Commissie ziet echter geen bijzondere reden om kardinale wetten te gebruiken voor andere, met name 'gedetailleerde' regelgeving op mediagebied. Ze moeten worden overgelaten aan de gewone wetgeving of zelfs aan zachte wetgevingsinstrumenten ontwikkeld door de regelgevende instantie van de staat of zelfs de instanties voor zelfregulering van de mediagemeenschap […]."
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §18

"Het [Europees] Hof aanvaardt, met betrekking tot de berekening van schade wegens reputatieschade, dat de nationale wetten rekening moeten houden met een onbeperkt aantal situaties en dat a er kan een aanzienlijke mate van flexibiliteit nodig zijn om een schadebeoordeling op maat mogelijk te maken aan de omstandigheden van het specifieke geval. Nationale wetten inzake laster moeten echter voldoende nauwkeurig geformuleerd om burgers in staat te stellen hun gedrag te reguleren: zij moeten in staat zijn

- indien nodig met passend advies - voorzien, in een mate die in het gegeven redelijk is
omstandigheden, de gevolgen die een bepaalde handeling kan hebben."
CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §18
"De Commissie is zich ervan bewust dat niet alle soorten illegale media-inhoud nauwkeurig kunnen worden gedefinieerd in wet. Het is een illusie dat absolute rechtszekerheid kan worden bereikt door middel van een wettekst. dus, voor het kan bijvoorbeeld moeilijk zijn om obsceniteit te beschrijven zonder obscene taal te gebruiken en/of afbeeldingen. In principe kan de wetgever de rechter uitdagen en de rechters deze laten ontwikkelen en verduidelijken concepten door middel van jurisprudentie. […] De wet moet echter worden herzien om ervoor te zorgen dat deze vage begrippen […] worden door de rechter niet te ruim uitgelegd.
[…] De Commissie van Venetië is van mening dat […] de Mediaraad zijn eigen beleidslijnen. Het primaire doel van de richtlijnen zou moeten zijn om de mediaraad te beperken discretie bij het interpreteren van wettelijke bepalingen over illegale media-inhoud en bij het toepassen van sancties bevoegdheden. De richtlijnen moeten regelmatig worden bijgewerkt om rekening te houden met de recente ontwikkelingen in de rechtspraak met betrekking tot de toepassing van [de wet], in het bijzonder de rechtspraak van de Grondwettelijk Hof en het EHRM. De richtlijnen moeten duidelijk zijn en voorspelbare en coherente interpretatie door de Mediaraad van de algemene beginselen vervat in de wet en media-operators helpen hun vrijheid van meningsuiting volledig uit te oefenen zonder enig huiveringwekkend effect mogelijk als gevolg van vaagheid van de in de wet gehanteerde begrippen. Dergelijke richtlijnen mogen niet worden bindend voor de rechtbanken, die de ultieme hoeders van de persvrijheid blijven."
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §27 en §32
"[…] [A] aantal termen of concepten waarnaar wordt verwezen in de voorgestelde wijzigingen van artikel 1 van de Grondwet zijn te breed of potentieel dubbelzinnig en/of gebrek aan precisie, wat essentieel is voor een wettekst. Ze kunnen leiden tot verschillende en mogelijk uiteenlopende interpretaties. Vooral, de verwijzing naar 'liefde voor het moederland', 'eer en waardigheid', 'eenheid van het Kirgizische volk' Republiek' of 'vrede en overeenstemming in het land', mag niet worden gebruikt als een instrument om bijvoorbeeld het recht op vrijheid van meningsuiting […].
Verder zou de verwijzing naar 'moraal' als een van de 'hoogste waarden' van de Kirgizische Republiek moeten niet worden gebruikt als grond voor het beperken van de uitoefening van mensenrechten en fundamentele vrijheden, zoals het concept is vaag en onderhevig aan een mogelijk brede en veranderende interpretatie van de term "moraal""
CDL-AD(2016)025, gezamenlijk advies over het wetsontwerp "over de invoering van wijzigingen en wijzigingen in de grondwet" van de Kirgizische Republiek, §§31 en 34
"[…] [Onder] de noodwetten zijn de mediakanalen geliquideerd, niet vanwege hun eerdere onrechtmatige gedrag en niet met verwijzing naar de eerder bestaande juridische

voorzieningen; de liquidaties kunnen dus niet worden gezien als een vorm van een 'bestuurlijke en gerechtelijke' sanctie' voor specifieke overtredingen van de wet. De liquidaties waren gebaseerd op een nieuw criterium ('connecties', 'affiliaties' enz. met de 'terroristische organisaties' en andere organisaties die verklaard door de Nationale Veiligheidsraad als een bedreiging voor de veiligheid) en indien gedaan door middel van een nieuwe versnelde procedure.
Dus zelfs als de geliquideerde media in het verleden betrokken waren bij illegale handelingen (zoals propaganda van terrorisme of het witwassen van geld), zijn die handelingen ook niet genoemd in de wetsbesluiten noch in enig ander officieel document. Bovendien is de reden voor de liquidatie van de media was te vaag geformuleerd. Noch de noodwetten, noch enige andere officieel document ontwikkelen de termen 'connecties', 'affiliations' in meer detail. […] [Het] Venetië Commissie [heeft] al haar bezorgdheid geuit over het feit dat zulke brede definities impliceren dat elke vorm van link naar de 'FETÖ/PDY' (of andere 'terroristische organisaties') kan leiden tot de liquidatie van de juridische betrokkene. Wat de exacte termen in het Turks ook zijn, het is duidelijk dat deze formules dat niet zijn specifiek genoeg om te beoordelen waar de grens moet worden getrokken tussen onschuldige mediakanalen en die die betrokken waren bij een aantal onwettige activiteiten.
Kortom, als het doel van de Turkse autoriteiten was om de media te bestraffen voor hun verleden? gedrag, is de 'wettigheid' van deze maatregel op grond van artikel 10 van het EVRM twijfelachtig. In Bovendien kan deze situatie aantoonbaar ook een probleem doen rijzen op grond van artikel 7 van het EVRM, dat een onverminderd recht op grond van artikel 15 daarvan.
Als alternatief kunnen massale liquidaties van mediakanalen worden gezien als een preventieve maatregel. een kan beweren dat de media zijn geliquideerd, niet voor wat ze hebben gedaan, maar voor wat ze hebben gedaan in de toekomst zou kunnen doen.
Maar zelfs vanuit dit perspectief blijft de rechtmatigheid van deze maatregel problematisch.
Nooddecreten bepaalde de reden voor de liquidatie van mediakanalen ("connecties" enz. aan 'terroristische organisaties') en onmiddellijk toegepast op de specifieke juridische entiteiten. De enige legale basis van de wetsbesluiten was artikel 121 § 3 van de Turkse grondwet, dat de regering een zeer algemeen mandaat om nooddecreten uit te vaardigen tijdens de staat van noodtoestand 'over zaken die door de noodtoestand noodzakelijk zijn'.
Een dergelijk gebruik van ad hominem-wetgeving is al bekritiseerd in [een eerder advies over Turkije].
In de huidige context is de Commissie van Venetië van mening dat artikel 121 § 3 nauwelijks kan worden gezien als een voldoende 'wettelijke basis' voor het optreden van de regering jegens de media. Ieder een andere interpretatie zou betekenen dat artikel 121 § 3 de regering onbelemmerde bevoegdheden geeft om naar eigen inzicht wetten maken, en dat zou een zeer gevaarlijke veronderstelling zijn. het Venetië Commissie heeft herhaaldelijk geoordeeld dat "zelfs in een noodtoestand de fundamentele" beginsel van de rechtsstaat moet prevaleren"'.
CDL-AD(2017)007, Turkije - Advies over de maatregelen in de recente noodsituatie Wetsbesluiten met betrekking tot de vrijheid van de media, §§39-44
"De nogal vage en brede termen die in dit artikel worden gebruikt, zoals 'elke activiteit waardoor' discriminatie wordt […] indirect opgeroepen, aangespoord […] of ertoe aangezet' het risico te worden gebruikt om te beperken onevenredig recht op vrije meningsuiting. Dit artikel moet zeer zorgvuldig worden geherformuleerd in het licht van de relevante jurisprudentie van het EHRM om de vrijheid van meningsuiting niet te schenden gegarandeerd door artikel 10 van het EVRM."
CDL-AD(2018)001, Advies over het wetsontwerp inzake preventie en bescherming tegen Discriminatie van "De voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië", §36

"Artikel 4 lid 2 (1) verbiedt ook de prediking van 'religieus fanatisme'. Deze bewoording is ook: relatief vaag en kan mogelijk leiden tot onnodige beperkingen van het recht op vrijheid van uitdrukking […]. Het zou passender zijn om te verwijzen naar het aanzetten tot geweld tegen religieuzen gronden of voor het bepleiten van religieuze haat die aanzet tot discriminatie, vijandigheid of geweld. Om een algemene richtlijn te geven aan rechters die artikel 4 toepassen, memorie van toelichting bij het wetsontwerp moet duidelijk bepalen dat louter pleiten voor suprematie/juistheid van iemands religieuze opvattingen of andere overtuigingen, of kritiek op opvattingen/overtuigingen van

anderen mogen niet worden beschouwd als een aansporing tot discriminatie, vijandigheid of geweld, tenzij dit is: verband houden met de oproepen tot geweld of ander soortgelijk onwettig gedrag. Het wetsontwerp moet zorgen voor een ruimte voor vrije discussie en kritiek."
CDL-AD(2018)002, gezamenlijk advies over het wetsontwerp tot wijziging van de wet op de vrijheid van Geweten en religieuze organisaties van Armenië, §44
"[…] [Het] verbod op de verspreiding van informatie op basis van vage en dubbelzinnige ideeën, waaronder 'vals nieuws' of 'niet-objectieve informatie', zijn onverenigbaar met internationale normen voor beperkingen van de vrijheid van meningsuiting […] en moeten worden afgeschaft."
CDL-AD(2019)016, gezamenlijk rapport over digitale technologieën en verkiezingen, §90
"De gedrukte pers valt buiten het toepassingsgebied van de wet, behalve wanneer de gedrukte pers online gaat. De Commissie van Venetië merkt op dat de vaststelling van een specifieke regeling die alleen van toepassing is op: elektronisch gedistribueerde versies van de geschreven media genereren een andere juridische behandeling tussen identieke inhoud. Het is waar dat – zoals het EHRM heeft gesteld – 'het internet een informatiebron is' en communicatie-instrument dat bijzonder verschilt van de gedrukte media, vooral wat betreft de capaciteit om informatie op te slaan en te verzenden. Het elektronische netwerk, dat miljarden gebruikers bedient wereldwijd, is niet en zal in potentie nooit onderworpen zijn aan dezelfde regelgeving en controle.'
De vragen blijven echter bestaan: zouden de beslissingen van de [audiovisuele regelgever] zonder enige? impact voor de gedrukte versie van een krant? Waarom zouden de [elektronische publicatiekanalen] niet? dezelfde rechtsbescherming en procedurele waarborgen genieten als de gedrukte pers, wanneer dezelfde publicatie-inhoud op het spel zou staan? Elk onderscheid tussen wettelijke voorschriften die van toepassing zijn op de gedrukte pers, de onlinepers en de omroepmedia, moeten worden gerechtvaardigd."
CDL-AD(2020)013, Albanië - Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 97/2013 op de Audiovisuele mediadienst, § 26

1.4.4 Algemene principes met betrekking tot de "noodzaak" van beperkingen op de vrijheid van meningsuiting

"Overheidsinstanties moeten het recht van journalisten respecteren om informatie te verspreiden over kwesties van algemeen belang, ook door gebruik te maken van een zekere mate van overdrijving of provocatie, op voorwaarde dat dat ze handelen in overeenstemming met verantwoorde journalistiek."
CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §81
"[…] [In] een echte democratie mag het opleggen van beperkingen aan de vrijheid van meningsuiting niet worden gebruikt als: een middel om de samenleving te behoeden voor afwijkende opvattingen, zelfs als ze extreem zijn. […] Het is alleen de publicatie of uiting van die ideeën die fundamenteel onverenigbaar zijn met een democratische regime omdat ze aanzetten tot haat die verboden zou moeten worden."

CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging en aanzetten tot religieuze haat, §46
"[…] De Commissie van Venetië herinnert eraan dat het verdedigen van de 'grondwet', de 'publieke moraal' of 'waardigheid' of individuen is een legitiem doel dat de staat mag nastreven; op zichzelf kan het echter niet een inmenging in de vrijheid van meningsuiting rechtvaardigen. De Perswet moet duidelijk maken dat de grenzen van deze vrijheid zijn afhankelijk van de context en de vrijheid van meningsuiting kan in bepaalde omstandigheden zwaarder wegen dan andere legitieme belangen en prevaleren. Niet elke verklaring die kan zijn gezien als een aanval op de constitutionele orde, waardigheid of moraal is illegaal. […]."
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §30
"[…] [Het] principe van 'minste opdringerigheid' is een belangrijk element van de proportionaliteit vereiste […]."
CDL-AD(2016)011, Turkije - Advies over wet nr. 5651 betreffende de regulering van publicaties op de internet en het bestrijden van misdrijven gepleegd door middel van een dergelijke publicatie ("Het internet wet"), §36; zie ook CDL-AD(2017)007, §51
"[…]]Staten] die partij zijn, moeten er in het bijzonder voor zorgen dat onafhankelijke en diverse media worden aangemoedigd. De vrijheid van meningsuiting omvat de uitingen van gedachten die in de aard zijn van kritiek ook. Toegestane beperkingen van de vrijheid van meningsuiting zijn beperkt tot situaties waarin waarvan de uiting aanzet tot geweld en/of haat, voor het geval de uiting ongeoorloofd is beledigend, enz. Er moet echter worden herhaald dat een polemische en agressieve toon, een zekere mate van overdrijving of zelfs provocatie zal gewoonlijk worden aanvaard in de rechtspraak van het EHRM. […]"
CDL-AD(2017)007, Advies over de maatregelen in het recente nooddecreet Wetten van Turkije met betrekking tot de vrijheid van de media, §23
"Ongeacht de schending van specifieke mensenrechtengaranties, moet de aandacht worden gevestigd op de '"chilling effect" dat de maatregelen onder de noodtoestand kunnen hebben op de media vrijheid in het algemeen. Dit effect is ook een factor die een rol speelt bij het beoordelen van de evenredigheid/noodzaak – en daarmee de rechtvaardiging – van eventueel opgelegde sancties. Bovendien, staten zijn verplicht om een gunstig klimaat te creëren waar verschillende en alternatieve ideeën kunnen floreren, waardoor mensen zich kunnen uiten en deelnemen aan openbare debatten zonder angst."
CDL-AD(2017)007, Advies over de maatregelen in het recente nooddecreet Wetten van Turkije met betrekking tot de vrijheid van de media, §25
"Terwijl staten een positieve verantwoordelijkheid hebben om ongepaste inmenging in burgerlijke en politieke rechten door derden, kan ongepaste staatsinterventie door buitensporige of ongepaste regulering het gevolg zijn in het ondermijnen van juist de rechten die het moet beschermen. Ongerechtvaardigd staatstoezicht op private communicatie en de verschillende manieren waarop online platforms kunnen worden gebruikt om: opzettelijk of per ongeluk – de informatiestroom beïnvloeden, direct de vrijheid van meningsuiting, de democratische dialoog belemmeren en inbreuk maken op de beginselen van institutionele neutraliteit en electorale gelijkheid. Het toestaan van de autoriteiten om zich te mengen in het publieke debat kan worden misbruikt om:

dissidenten het zwijgen opleggen en discussie voorkomen die het reguliere denken uitdaagt en beperkt kritiek op maatschappelijke opvattingen. Met name het filteren, blokkeren en verwijderen van illegale inhoud op het internet om met name haatmisdrijven te bestrijden en de nationale veiligheid te beschermen, evenals: intellectuele eigendom en privacy- of lasterrechten moeten in overeenstemming zijn met de wet, die: omvat een nauwkeurige en enge definitie van de strafbare feiten, en het moet een van de: legitieme doelen genoemd in artikel 10 EVRM. De criteria van noodzakelijkheid in een democratische samenleving en evenredigheid moet altijd worden gerespecteerd. Effectieve rechterlijke toetsing door onafhankelijk en onpartijdig rechtbanken moeten worden gegarandeerd."
CDL-AD(2019)016, gezamenlijk rapport over digitale technologieën en verkiezingen, §146
"Artikel 45 voorziet in de aansprakelijkheid voor 'verspreiding van voorlichtingsmateriaal dat vereist' terroristische activiteiten uit te voeren of deze te ondersteunen'. Verspreiding van dergelijke informatie kan leiden tot: "beëindiging of stopzetting" van de activiteit van het betreffende mediakanaal, of tijdelijke opschorting van haar activiteiten en verbeurdverklaring van het onverkochte deel van de print. […]
Het is moeilijk om de evenredigheid van deze norm *in abstracto te beoordelen* , zonder de context van a specifieke zaak. De Commissie van Venetië is klaar om te erkennen dat een media-outlet openlijk

oproepen tot gewelddadige aanvallen op burgers en/of overheidsinstellingen moet mogelijk zijn:
geschorst en zelfs gesloten. De autoriteiten mogen echter geen al te ruime definitie geven
van 'steun' of 'publieke rechtvaardiging' van terrorisme om legitieme kritiek op hun beleid de mond te snoeren.
Dit risico wordt nog vergroot door het feit dat artikel 45 slechts in twee sancties voorziet: definitieve sancties
'beëindiging van activiteiten' (= liquidatie) en tijdelijke opschorting van activiteiten van de media
betrokken verkooppunt. […]
Om de kans op een onevenredige aantasting van de vrijheid van meningsuiting te verkleinen,
dit artikel moet voorzien in een meer geleidelijke reactie op publicaties die kunnen bevatten:
elementen van 'rechtvaardiging' of 'ondersteuning' van terrorisme: zelfs waar de media-outlet de
toelaatbare grenzen, moet het niet noodzakelijkerwijs onmiddellijk worden getroffen met een even harde sanctie als:
een tijdelijke stillegging, die kan neerkomen op *de facto* liquidatie, of met de jure
liquidatie). De wet moet voorzien in aanvullende – minder harde – sancties die voldoende kunnen zijn
om mediakanalen ervan te weerhouden 'steun' aan terroristen te betuigen.
Beperkingen op de berichtgeving in de media tijdens een terroristische crisis moeten van korte duur zijn, en zorgwekkend
alleen bepaalde specifieke soorten informatie (dwz over de krachten die betrokken zijn bij de terrorismebestrijding)
operaties, hun positie, methoden en dergelijke), in overeenstemming met het evenredigheidsbeginsel. De
journalisten moeten vrij zijn om het publiek te informeren over de algemene situatie tijdens de terroristische crisis,
onderworpen aan hun taken uit hoofde van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens; principes van verantwoordelijke
berichtgeving in de media kan worden gedefinieerd in de zelfregulering."
CDL-AD(2018)024, Advies over de wet ter voorkoming en bestrijding van terrorisme van de
Republiek Moldavië, §§70-72 en 87
"[…] [massale] liquidatie van mediakanalen lijkt onnodig en ongerechtvaardigd te zijn geweest door de
"noodzaak van de situatie". De Commissie van Venetië herhaalt haar eerdere opmerking over de
permanent karakter van die maatregelen. De tijdelijke opschorting van de activiteiten van media
verkooppunten die zogenaamd verbonden zijn met het 'Gülenistische netwerk' zouden niet minder effectief zijn en zouden meer zijn
in overeenstemming met de verplichtingen van Turkije op grond van het EVRM […].Andere maatregelen hadden ook kunnen zijn:
overwogen, zoals de inbeslagname van bepaalde uitgaven van de kranten of beperkingen op
het publiceren van specifieke artikelen.

Bovendien kan worden besproken of een rechtspersoon als zodanig een band met een terrorist kan hebben
organisatie (tenzij deze rechtstreeks eigendom is van leden van de organisatie of de organisatie zelf).
Indien er een connectie is tussen een medewerker of een redactielid van de juridische
entiteit en een terroristische organisatie, beschikt de Staat over minder ingrijpende middelen om in te grijpen (dat wil zeggen criminele
wet, administratieve sancties, enz.), dan de totale sluiting van de rechtspersoon."
CDL-AD(2017)007, Turkije - Advies over de maatregelen in de recente noodsituatie
Wetsbesluiten met betrekking tot de vrijheid van de media, §§51-52
"[…] Uit de tekst van de noodbesluitwetten is het niet mogelijk om te leren wat voor soort gevaar
de liquidatie van mediakanalen moest worden aangepakt. Het bestaan van een potentiële bedreiging,
vertegenwoordigd door de media in kwestie, moet worden aangetoond aan de hand van enkele
specifieke feiten – bijvoorbeeld worden afgeleid uit de inhoud van de specifieke eerdere publicaties van
het betreffende mediakanaal. […] Het besluit van de regering om mediakanalen te liquideren heeft niet
verwijzen naar dergelijke specifieke feitelijke elementen. […]
De Commissie van Venetië stelt niet dat alle sluitingen van mediakanalen onterecht waren. Sommige
van die maatregelen zou kunnen zijn gerechtvaardigd door de "noodzaak van de situatie", maar het probleem
is dat de sluitingen rechtstreeks werden gedaan door de wetsdecreten en zonder individuele beslissingen
op basis van verifieerbaar bewijs."
CDL-AD(2017)007, Turkije - Advies over de maatregelen in de recente noodsituatie
Wetsbesluiten met betrekking tot de vrijheid van de media, §§49-50
"[…] [Elke] beslissing die de arrestatie en detentie van een journalist beveelt, en vooral de verlenging
dergelijke detentie, een beoordeling (althans voorlopige) moet bevatten van specifieke feiten die:
redelijkerwijs kan aantonen dat de hechtenis noodzakelijk is voor het normale verloop van de zaak en
dat andere preventieve maatregelen (zoals een redelijke borgtocht bijvoorbeeld) dit niet zouden bereiken
doel. De Commissie van Venetië maakt zich vooral zorgen over de collectieve arrestaties van de journalisten
na het uitroepen van de noodtoestand. Het uitvaardigen van collectieve bewaringsbevelen is een indicator
dat er geen zinvolle beoordeling van de risico's van elke gearresteerde persoon is geweest
uitgevoerd."
CDL-AD(2017)007, Turkije - Advies over de maatregelen in de recente noodsituatie
Wetsbesluiten met betrekking tot de vrijheid van de media, §§29-32

2.
REGELING VAN DE MEDIAMARKT
2.1 VERPLICHTING VAN DE STAAT OM VOORWAARDEN TE STELLEN VOOR EEN PLURALISTISCHE MEDIAMARKT

"Pluralisme van de media kan […] worden beschouwd als een aspect van de vrijheid van meningsuiting. […].
Mediapluralisme wordt bereikt wanneer er een veelheid aan autonome en onafhankelijke media is
op nationaal, regionaal en lokaal niveau, waardoor een verscheidenheid aan media-inhoud wordt gegarandeerd die verschillende
politieke en culturele opvattingen."
CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië
met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van
de media, §37 en §40

"Artikel 5, tweede lid, van de Grondwet bepaalt dat openbare verenigingen het recht hebben
staatsmassamedia te gebruiken. Dit mag echter niet zo worden geïnterpreteerd dat het niet
bezig met hun eigen massamedia-activiteiten. Zo'n staatsmonopolie op het gebied van massa
media zou in strijd zijn met artikel 10 van het EVRM in samenhang met artikel 11. […]."
CDL-AD(2010)053rev, Advies over de waarschuwing gericht aan de Wit-Russische vereniging van
journalisten op 13 januari 2010 door het Ministerie van Justitie van Wit-Rusland, §67
"Ontwikkelingen op het gebied van nieuwe communicatiediensten kunnen leiden tot het ontstaan van dominante
marktposities. Met betrekking tot digitale omroep worden staten opgeroepen om regels in te voeren over:
eerlijke, transparante en niet-discriminerende toegang tot systemen en diensten. […]."
CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië
met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van
de media, §60
"[…] [Waar] een bepaalde politieke groep zoveel politieke invloed, mediapluralisme en
onafhankelijkheid van het journalistieke beroep speciale beschermingsmaatregelen nodig hebben. […] De specifieke
er moet rekening worden gehouden met de politieke en economische context van het land (quasi-monopolie van de
regerende coalitie in de politieke sfeer, bevoegdheden en structuur van de regelgevende instanties van de staat, grootte
en het concentratieniveau van de mediamarkt enz.). […]."
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en
de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op
Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §15

2.2 EXTERN EN INTERN PLURALISME; MODELLEN VAN PLURALISME

" *Extern* of structureel pluralisme kan worden onderscheiden van *intern* pluralisme.
Extern pluralisme heeft betrekking op de veelheid aan actoren die op een bepaalde markt actief zijn. […].
Intern pluralisme verwijst naar de verplichting voor de media om te voorzien in pluralisme binnen hun dienstverlening. […].
Terwijl extern pluralisme met name betrekking heeft op de particuliere sector, heeft intern pluralisme: steeds meer geassocieerd worden met de publieke sector. […].
In de context van extern pluralisme kunnen beperkingen op media-eigendom diverse eigendom en bijdragen aan diversiteit in output zolang consolidatie of delen van redactionele inhoud tussen eigenaren van concurrerende producten wordt ontmoedigd.
Met betrekking tot intern pluralisme zijn eigendomsbeperkingen daarentegen niet voldoende om te garanderen diversiteit van output die verschillende politieke en culturele opvattingen weerspiegelt. Andere beleidsinstrumenten nodig daarom, naast eigendomsbeperkingen, worden gebruikt om intern pluralisme aan te moedigen.
Naar de mening van de Commissie moet in elke mediasector intern pluralisme worden bereikt op de tegelijkertijd: het zou bijvoorbeeld niet acceptabel zijn als pluralisme in de gedrukte media zou worden gegarandeerd sector, maar niet in de televisiesector."

20
CDL-PI(2020)008

CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van de media, §§41-47

"Drie basismodellen voor het leveren van mediapluriformiteit en diversiteit van media-inhoud kunnen zijn: onderscheidend.
Het Pure Market Model is gebaseerd op het uitgangspunt dat de vrije werking van vraag en aanbod geeft toegang tot de media voor alle 'stemmen' die ervoor kunnen betalen […].]Dit model geeft natuurlijk de voorkeur aan concentratie van kapitaal en eigendom in de media.
Het Nieuwe Media Model is gebaseerd op de opvatting dat de overvloed aan kanalen gecreëerd door nieuwe technologieën moedigt afzenders aan om winstgevendheid te zoeken door niches in de mediamarkt te identificeren en het bedienen van een publiek dat door andere media wordt verwaarloosd. […].
Het Public-Policy Model gaat uit van het aanvullen van het marktmodel door middel van public ingrijpen in de werking ervan om het pluralisme te bevorderen. […]."

CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van de media, §§48-51

2.3 " ANTITRUST " -MAATREGELEN; BELANGENCONFLICTEN

2.3.1 Afbakening en beperking van het marktaandeel van één enkel mediabedrijf

"De Commissie is het ermee eens […] dat digitalisering zal leiden tot een toename van het aantal kanalen […].
[…] [Echter] veel van de nieuw beschikbare kanalen hebben waarschijnlijk een zeer klein publieksaandeel […]. […] [Daarom], […] de drempel ter bescherming van het mediapluralisme, zoals gemeten door 20 procent van kanalen, is op zich geen duidelijke indicator van het marktaandeel.
Evenmin is deze drempel een ondubbelzinnige indicator van evenwicht en pluralisme in de televisie en radiomarkt als geheel. Grotere bedrijven zullen in een breed assortiment meer koopkracht hebben van activiteiten zoals programma-acquisities, en zullen aanzienlijke voordelen genieten ten opzichte van andere nationale inhoudsaanbieders. Ze kunnen ook genieten van een onbeperkt deel van het publiek, als dit schema op zijn plaats wordt gezet.
Uiteindelijk kan de mate van concentratie op basis van het aandeel van kanalen of programma-output niet […] nuttig zijn om de positie van een bedrijf op de nationale radio- en televisiemarkten te beoordelen."

CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van de media, §§88-91

"De Commissie is het ermee eens […] dat het concept van de SIC [(SIC is een concept van een 'geïntegreerde' communicatiesysteem', bedacht om een inkomstendrempel vast te stellen voor mediadoeleinden concentratiemaatregelen en met inbegrip van een breed scala aan media – gedrukte media, omroepmedia, bioscoop, reclame enz.)] weerspiegelt een huidige trend: verschillende mediamarkten zullen inderdaad waarschijnlijk ooit samenkomen om een interne markt te vormen. […]

21
CDL-PI(2020)008

[…] [Desalniettemin] is het hoogst onwaarschijnlijk dat deze convergentie volledig zal plaatsvinden in de in de nabije toekomst en het is onwaarschijnlijk dat dit een significante impact zal hebben op de huidige situatie. Zij is daarom van mening dat de SIC niet mag worden gebruikt om, reeds in dit stadium, de 'relevante markt'-criterium.
[…]. Een individueel bedrijf kan extreem hoge mate van inkomstenaandelen hebben in individuele markten, terwijl ze tegelijkertijd onder de drempel van 20 procent voor de hele sector blijven.
Concluderend is de Commissie van mening dat zonder andere indicatoren een dergelijk kijkcijfer drempelwaarde en een 'relevante markt'-indicator, de drempels die worden geboden […] [door de wet] zijn grotendeels overbodig als indicatoren van diversiteit."

CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van de media, §§95-97 en §106.

2.3.2 De relatie van mediabedrijven met ambtenaren definiëren

"De Frattini-wet heeft betrekking op belangenconflicten tussen het overheidsbureau en professionele en ondernemende activiteiten. Het wordt met name geacht een adequate oplossing te bieden voor de situatie van een mogelijk belangenconflict waarin de huidige premier zich bevindt, aangezien hij de eigenaar is (maar niet de manager) van uitgebreide mediabelangen […].
De wet verklaart alleen een algemene onverenigbaarheid tussen het bestuur van een vennootschap en openbaar ambt, niet tussen eigendom als zodanig en openbaar ambt.
Toch blijkt dit in Italië het belangrijkste aspect van belangenconflicten te zijn […]. De Frattini
Het recht zou dus een adequate oplossing voor dit probleem moeten bieden.
Het is waar dat in paragraaf 3 lid 2 wordt gesproken over 'een specifiek preferentieel effect op het vermogen van de' ambtsdrager of van zijn echtgenoot of bloedverwanten tot in de tweede graad, of van vennootschappen of andere ondernemingen die door hen worden gecontroleerd ten nadele van het algemeen belang".
De noodzaak van een dergelijk effect om 'specifiek' te zijn en 'ten afbreuk te doen aan het algemeen belang' maakt de bewijslast een zeer zware en maakt deze bepaling in de praktijk moeilijk toepasbaar."

CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van de media, §§233 en §§237-240

"[…] [De] OESO-aanbeveling van de Raad voorziet in een breed scala aan verplichtingen, waaronder: desinvestering of liquidatie van het belang door de ambtenaar; weigering van de ambtenaar van betrokkenheid bij een betrokken besluitvormingsproces; beperking van de toegang door het getroffen publiek ambtenaar tot bepaalde informatie; toewijzing van het tegenstrijdig belang in een echt 'blind vertrouwen'

regeling; ontslag van de ambtenaar uit de conflicterende private hoedanigheidsfunctie en/of
ontslag van de ambtenaar uit het betrokken openbaar ambt.
Geen van de soort is voorzien in de Frattini-wet.
De Commissie is van mening dat het betreden van de politieke arena een vrije keuze is van elk individu.
Het brengt prerogatieven en plichten met zich mee. Openbaar ambt brengt enkele onverenigbaarheden met zich mee en

beperkingen. Op voorwaarde dat deze redelijk, duidelijk en voorzienbaar zijn en de zeer
mogelijkheid van toegang tot een openbaar ambt, het staat open voor elk individu om te beslissen of hij al dan niet
accepteer ze. De loutere mogelijkheid om financieel verlies te lijden mag op zich geen reden zijn
om een activiteit uit te sluiten van de lijst van activiteiten die onverenigbaar zijn met een openbaar ambt."
CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië
met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van
de media, §§ 243-244 en §251

2.4 INHOUD OPENBARE UITZENDING: NEUTRALITEIT, KWALITEIT, DIVERSITEIT

"De openbare omroep is een openbare dienst. Publieke omroepen hebben verplichtingen variërend van de
levering van een universele dienst, tot een of andere vorm van sociale vertegenwoordiging, tot het aanbieden van een brede
scala aan kwaliteitsprogramma's. In ruil daarvoor krijgen ze een bevoorrechte toegang tot middelen en faciliteiten.
De publieke omroep moet vrij zijn van de beperkende krachten van de staat en, op
aan de andere kant, geniet van autonomie en onafhankelijkheid van de markt. […] [Het] is typisch universeel
qua inhoud en toegang; het garandeert redactionele onafhankelijkheid en onpartijdigheid; het zorgt voor
een maatstaf voor kwaliteit; het biedt een verscheidenheid aan programma's en diensten die voldoen aan de behoeften van
alle groepen in de samenleving en is publiekelijk verantwoordelijk. […]."
CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië
met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van
de media, §§52 en 54

"Evenwichtige en neutrale berichtgeving is inderdaad een lovenswaardige professionele standaard voor iedereen
journalist. Verder is het volkomen legitiem om te eisen dat 'mediasysteem in het algemeen'
zodanig georganiseerd dat „betrouwbare informatie snel en nauwkeurig wordt verstrekt" […].
Het is echter de vraag of 'saldo' een afdwingbare wettelijke verplichting moet worden van
elke specifieke media alleen genomen. De normen in kwestie creëren een zeer complexe
verplichting op de media en gebrek aan precisie. Hoe kan informatie 'evenwichtig' zijn? Men kan
de balans van meningen begrijpen, maar informatie (feiten) moet grondig en nauwkeurig zijn, niet
'evenwichtig'. Hoe snel moet de 'balans' worden bereikt wanneer het programma een 'reeks van' is
programma's regelmatig getoond'? Moet de 'balans' worden beoordeeld in kwantitatieve of meer in
kwalitatieve termen? Bovendien zijn 'feiten' niet altijd duidelijk te onderscheiden van 'meningen'; na
al met al is het moeilijk voor te stellen dat een ankerman geen bijvoeglijk naamwoord gebruikt, terwijl elk bijvoeglijk naamwoord een geeft
smaak van een 'mening' naar een feit. Kortom, de vaagheid van de termen die in twee
handelingen kunnen van die bepalingen een instrument maken om de vrijheid van meningsuiting te onderdrukken […]."
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en
de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op
Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §§49-50

"De Commissie van Venetië beveelt aan de Mediawet te wijzigen om individuele publieke
servicemedia om hun eigen nieuwsbronnen te kiezen, of zelfs een eigen redactiekamer op te zetten. Er zou
geen monopolie zijn op de nieuwsvoorziening door een instantie met een politiek benoemde directeur."
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en
de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op
Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §90

2.5 INTERNE ORGANISATIE VAN DE OPENBARE OMZENDBEDRIJVEN

2.5.1 Samenstelling van de besturen van de publieke omroepen

"[…] [De] Mediawet waarborgt geen pluralistische samenstelling van de instanties die toezicht houden op de PSM
[(openbare media)]; de bepalingen ervan stellen de regerende partij/coalitie in staat om de loyaliteit van de
Mediaraad, van de MTVA en van de BoT, en via hen de financiën en het personeel te controleren
van de openbare omroepen. Dit schept ruimte voor heimelijke inmenging in de journalistieke vrijheid in
de publieke mediasector – een indringing die niet altijd te onderscheiden is, omdat dat wel het geval is
zich niet manifesteren als geformaliseerde bevelen en sancties, en die daarom niet kunnen worden voorkomen
door middel van rechterlijke toetsing.
[…] [Er] is geen gemeenschappelijk Europees model voor het bestuur van de publieke mediasector. Het is dus aan
de Hongaarse autoriteiten om een wetgevend kader te ontwikkelen dat het pluralisme binnen
de toezichthoudende instanties van PSM en voldoende onafhankelijkheid van de publieke omroepen. Echter, zoals
als gevolg van een dergelijke hervorming moet de structuur van de organen die de PSM-sector besturen, worden vereenvoudigd,
invloed van de regerende partij in het proces van benoeming van leden van de PSM toezichthoudend
organen en PSM-leidinggevenden moeten worden verminderd, en een eerlijke vertegenwoordiging van alle belangrijke politieke,
maatschappelijke en relevante beroepsgroepen binnen die instanties moeten worden geborgd."
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en
de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op
Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §§86 en 88

"De Commissie herinnert eraan dat een van de meest typische kenmerken van de openbare omroep
is dat het onafhankelijk moet opereren van degenen die economische en politieke macht hebben. […]
Het college merkt op dat, mocht het belang bij de aankoop van aandelen RAI [in the process
van privatisering] inderdaad laag zijn, behoudt de minister van Economische Zaken enige controle over de Raad van
gouverneurs. Het is ook mogelijk dat de Gouverneurs die de particuliere aandeelhouders vertegenwoordigen
zal behoren tot de politieke partijen van de meerderheid. […]"
CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië
met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van
de media, §§162 en 168

2.5.2 Economische onafhankelijkheid van publieke media

2.5.2.1 Financiering van de publieke omroepen [2]

"Wijze van financieren RAI (vaststellen van de hoogte van de licentievergoeding voor slechts een jaar; mogelijke contracten)
met overheidsinstanties voor betaalde diensten) zijn niet volledig in overeenstemming met aanbeveling nr. R(96)
10 inzake de garantie van de onafhankelijkheid van de publieke omroep, waarin in zijn
Bijlage dat:
- de beslissingsbevoegdheid van autoriteiten met betrekking tot financiering mag niet worden gebruikt om uit te oefenen,
direct of indirect enige invloed op de redactionele onafhankelijkheid en institutionele
autonomie van de PSB-organisatie; […]

[2] Zie ook onder het gedeelte "Adverteren"

- betaling van de contributie of licentievergoeding dient te geschieden op een wijze die de continuïteit van de activiteiten van de publieke omroeporganisatie en waardoor het om deel te nemen aan langetermijnplanning; en
- het gebruik van de bijdrage of licentievergoeding door de publieke omroeporganisatie moet het beginsel van onafhankelijkheid en autonomie respecteren.

Meer in het algemeen herinnert de Commissie met betrekking tot de privatisering van RAI aan het volgende: dilemma tussen het pure marktmodel en het publieke beleidsmodel.

De Commissie wil ook verwijzen naar de waarschuwing die AGCOM onlangs heeft afgegeven: verwijzing naar de omstandigheid dat RAI als beursvennootschap onder grote druk komt te staan om de advertentie-inkomsten maximaliseren, wat de verwezenlijking van het overheidsbeleid zal belemmeren doelen. […] [De] privatisering lijkt niet geschikt om ervoor te zorgen dat RAI efficiënt zal uitvoeren zijn openbare beleidstaken en tegelijkertijd efficiënt concurreren met andere exploitanten […] in de gebied van advertentie-inkomsten.

AGCOM heeft inderdaad gewezen op de oplossing die van kracht is in het VK, waar de publieke omroep De dienst is in staatseigendom en wordt gefinancierd door licentievergoedingen, terwijl commerciële exploitanten, waaronder: openbare, worden gefinancierd door middel van advertenties."

CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van de media, §§170-173

2.5.2.2 Financiering van de gedrukte pers

"Verschillende regeringen hebben financiële subsidies ingevoerd voor kranten, in de vorm van ofwel: directe subsidies, […] of vestigingssubsidies, of indirecte subsidies in de vorm van belasting over de toegevoegde waarde concessies, […]. Verschillende Europese staten heffen een belasting op reclame, en sommige koppelen dit aan: het financieren van een subsidieregeling voor de pers.

De Italiaanse regering neemt bepaalde maatregelen ter ondersteuning van de gedrukte pers. Financiële subsidies worden op verzoek verleend aan die kranten die verklaren de officiële kranten te zijn van een politieke partij. Dankzij deze subsidies kunnen bepaalde kranten met weinig advertentiemiddelen overleven.

Ondersteuning van de persindustrie is ook vastgelegd in artikel 25, lid 6, van de Gasparri-wet, dat voorziet in: dat 'ten minste 60 procent van het totale budget gereserveerd door een openbaar bestuur of openbaar' instantie of naamloze vennootschap voor de aankoop van advertentieruimte voor institutionele communicatie op massacommunicatiemiddelen, moet elk boekjaar worden gebruikt voor dagelijkse kranten en tijdschriften.'

De Commissie is van oordeel dat deze maatregelen ongetwijfeld positief zijn en een goede bijdrage aan het mediapluralisme."

CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van de media, §178 en §§184-186

2.6 REGELGEVING VAN DE MEDIA: HUN SAMENSTELLING, MANDAAT EN PROCEDURES

"Een bijlage [bij de CM-aanbeveling nr. R (96) 10 bepaalt] dat 'het wettelijk kader' die de openbare omroeporganisaties regelen, moeten hun redactie duidelijk vermelden onafhankelijkheid en institutionele autonomie'. […].

De rol van de parlementaire commissie in programmazaken […] kan ook problematisch zijn in dit opzicht. De Commissie herinnert eraan dat het aanhangsel bij de aanbeveling van het Comité van Ministers. (2000)23 […] bepaalt dat om de redactionele onafhankelijkheid van het publiek te behouden omroepdienst, mogen regelgevende instanties geen *a priori* controle uitoefenen op: programmeren."

CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van de media, §§148 en 150

"[…] [A] parlementaire component in de raden van bestuur van de publieke omroepen bestaat niet alleen in Italië, maar ook in andere Europese landen. […].

Deze parlementaire rol zou echter vooral moeten gaan over het opstellen van richtlijnen en het oplossing voor bepaalde problemen van de publieke opinie, en mag niet worden uitgebreid om de redactiewerk van de omroeporganisatie of zelfs met de benoeming en het ontslag van journalisten."

CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van de media, §§152-153

"[Volgens de Hongaarse wet] moeten [leden] van de Mediaraad de steun krijgen van een gekwalificeerde meerderheid in het parlement om gekozen te worden. In normale omstandigheden is het doel van het opleggen van een verplichting voor een gekwalificeerde meerderheid is om te zorgen voor partijoverstijgende steun voor significante maatregelen of persoonlijkheden. Wanneer het vereiste van een supermeerderheid echter wordt ingevoerd op initiatief van een politieke groep met die supermeerderheid, deze regel, in plaats van pluralisme en politiek te verzekeren onthechting van de regelgevende instantie, in feite 'cementeert' de invloed van deze specifieke groep binnen de regelgevende instantie en beschermt deze invloed tegen veranderende politieke winden. […].

[De Commissie van Venetië beveelt aan dat] een systeem dat de politieke diversiteit weerspiegelt met betrekking tot de samenstelling van de Mediaraad zou als een optie kunnen worden overwogen, om ervoor te zorgen dat alle grote politieke partijen en maatschappelijke groeperingen hebben daar een eerlijke vertegenwoordiging. […] Een element van zelf-governance moet worden ingevoerd in de samenstelling van de Mediaraad. Als de media gemeenschap en de telecommunicatie-industrie, al dan niet via zelfregulerende instanties, vertegenwoordigers delegeren aan de Mediaraad, dit zou dit orgaan politiek neutraler maken en zou het vertrouwen van het publiek in zijn onafhankelijkheid vergroten. Maatschappelijke organisaties zouden ook kunnen deelnemen aan dit proces. Het is belangrijk dat de vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld en de mediasector die zijn gedelegeerd aan de Mediaraad zijn geselecteerd in een transparante en eerlijke procedure en dat de organen die ze delegeren hebben geen sterke financiële, institutionele of andere banden met de regering of de Mediaraad zelf.

De status, bevoegdheden en wijze van benoeming van de voorzitter van de Autoriteit/voorzitter ook van de Mediaraad moet worden heroverwogen. Het zou dus raadzaam zijn om zijn/haar ambtstermijn en een deel van zijn/haar benoemingsbevoegdheden ontnemen met betrekking tot de belangrijkste makers van de regelgevende structuren. De president van de republiek, alvorens de benoeming van de voorzitter van de Autoriteit, kan nodig zijn om verplichte formele

overleg met de oppositie en de mediagemeenschap. […] Er wordt gesuggereerd dat de president van Hongarije zou een echt vetorecht kunnen krijgen op de door de premier voorgestelde kandidaat. Of, nog beter, de voorzitter van de Mediaraad kan worden gekozen door andere leden van de Raad uit eigen gelederen.

Meer in het algemeen, de bevoegdheden die nu bij de Mediaraad zijn geconcentreerd of in handen zijn van zijn voorzitter kan worden verdeeld over verschillende autonome organen. Het betreft in het bijzonder: de bevoegdheden van de Mediaraad jegens de publieke omroepen […]. Idealiter zou de president

van het Commissariaat voor de Media mag niet dezelfde persoon zijn als de voorzitter van de Mediaraad, niet in de laatste plaats omdat het werk van het Commissariaat voor een groot deel is gewijd aan de telecommunicatie sector, terwijl de Mediaraad in wezen betrekking heeft op omroepinhoudelijke zaken."
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §64 en §§70-72
"[…] Journalistenverenigingen bieden het paradigma voor zelfregulering van journalisten en bepalen de kader van ethische regels die journalisten moeten respecteren wanneer ze de waarheid willen onthullen."
CDL-AD(2010)053rev, Advies over de waarschuwing gericht aan de Wit-Russische vereniging van journalisten op 13 januari 2010 door het Ministerie van Justitie van Wit-Rusland, §58
"[…] [Om het probleem van kwaadwillig of onverantwoordelijk mediagedrag op de internet, moedigt de Commissie van Venetië de Albanese autoriteiten aan om de oprichting van een effectief functionerend en onafhankelijk zelfregulerend orgaan waarbij alle relevante belanghebbenden betrokken zijn van de mediagemeenschap en in staat om te zorgen voor een effectief en gerespecteerd mediasysteem verantwoording op het gebied van online media door middel van zelfregulering. […]"
CDL-AD(2020)013, Albanië - Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 97/2013 op de Audiovisuele mediadienst, § 72
"Hoewel er geen enkel Europees organisatiemodel is voor de regelgevende instanties voor de media, het overkoepelende principe is dat een instelling die toezicht houdt op de media onafhankelijk moet zijn en onpartijdig: dit moet vooral tot uiting komen in de manier waarop hun leden worden benoemd. […]
[…] [Er] is een wijdverbreide perceptie dat de AMA [(de Albanese media-autoriteit)] ontbreekt onafhankelijkheid. Alle leden van de AMA hebben een duidelijke politieke voorkeur, met voorgestelde leden door de regerende partij/coalitie met een kleine meerderheid in dit orgaan […]. […] In de Albanese context, waarin er een wijdverbreid wantrouwen is jegens de AMA als het gaat om haar onafhankelijkheid, om vertegenwoordigers van de mediagemeenschap en het maatschappelijk middenveld hebben die niet direct gelieerd zijn aan main politieke krachten, zou een stap kunnen zijn om de onafhankelijkheid van dit orgaan te vergroten.
Ten tweede is het onduidelijk of leden van de AMA en van de Klachtencommissie [(an rechterlijke instantie die is opgericht onder de AMA)] voldoende onafhankelijk zijn van de grote media controle van de industrie of andere ondernemingen, op grond van de regels inzake onverenigbaarheden en het conflict van: interesse. […] [De] onverenigbaarheden en criteria voor belangenconflicten zoals gedefinieerd in artikel 7 verschijnen nu uitsluitend van toepassing op de AMA, maar niet op de Klachtencommissie. Bovendien is het voor de AMA ontwikkelen van de toepasselijke regels voor selectie van de klachtencommissie […]. Het is twijfelachtig of de AMA (in de huidige context, vanwege zijn sterke politieke voorkeur) zou moeten de bevoegdheid krijgen om die regels te ontwikkelen. In de Albanese context zou het passender zijn om de regels inzake niet-ontvankelijkheid/belangenverstrengeling in de wet zelf op te lossen.

De derde vraag is of de beroepskwalificatie van de leden van de AMA en zelfs meer nog, van de klachtencommissie is voldoende om de hen toevertrouwde taken uit te voeren met, namelijk het beoordelen van feiten en rechtsbegrippen die in beginsel onder de bevoegdheid van een rechter en vereisen een eerlijke afweging tussen vrijheid van meningsuiting en informatie, en de individuele rechten van anderen en de belangen van de samenleving als geheel. Artikel 20 as gewijzigd vermeldt hierover niets, de selectieprocedure wordt overgelaten aan de AMA.
Voor de Commissie van Venetië, duidelijke subsidiabiliteitscriteria met betrekking tot de benodigde vaardigheden en ervaring voor degenen die lid willen worden van de klachtencommissie dienen te worden toegepast.
Kortom, een eventuele serieuze uitbreiding van de bevoegdheden van de AMA en de Klachtencommissie (zoals voorgesteld door de ontwerp-amendementen) moet vergezeld gaan van een alomvattende herziening van de bestaand institutioneel model: het is noodzakelijk ervoor te zorgen dat die organen een pluralistische samenstelling, voldoende onafhankelijkheid genieten van de politieke partijen en grote bedrijven, volg passende procedures en zijn professioneel geschikt om nieuwe taken uit te voeren."
CDL-AD(2020)013, Albanië - Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 97/2013 op de Audiovisuele mediadienst, §§34-37

2.7 LICENTIE, DISTRIBUTIE VAN UITZENDFREQUENTIE, ACCREDITATIE ETC.

"In de zaak *Groppera Radio AG en anderen v. Zwitserland oordeelde* het [Europese] Hof dat de bevoegdheid van de nationale autoriteiten om het vergunningenstelsel te reguleren mag niet worden uitgeoefend voor andere dan technische doeleinden en niet op een manier die de vrijheid van meningsuiting in strijd met de vereisten van het tweede lid van artikel 10."
CDL-AD(2016)011, Turkije - Advies over wet nr. 5651 betreffende de regulering van publicaties op de internet en de bestrijding van misdrijven gepleegd door middel van een dergelijke publicatie ("het internet wet"), §91
"Op grond van artikel 6A, lid 10, internetserviceproviders die geen lid zijn van de Union of Access providers, werken mogelijk niet. […]
[…] [Het] verplichte lidmaatschap van de Unie voor de toegangsaanbieders kan ook worden gezien als een: 'licentie' om de toegangsaanbieders te laten werken. […]
Zoals hierboven vermeld, is de enige functie van de Unie de verspreiding van toegangsblokkeringsbevelen aan haar leden […]. […] De vraag is of het louter verstrekken van informatie om toegang te krijgen? aanbieders over een toegangsblokkeringsbesluit kunnen worden geacht voldoende 'technische' aspecten' die een verplicht lidmaatschap van de Unie rechtvaardigen […]. […] De Commissie is van mening dat: om in overeenstemming te zijn met de eisen van democratische noodzaak en evenredigheid […] het verplichte lidmaatschap op grond van artikel 6A, lid 10, moet worden gerechtvaardigd met andere technische redenen […]."
CDL-AD(2016)011, Turkije - Advies over wet nr. 5651 betreffende de regulering van publicaties op de internet en de bestrijding van misdrijven gepleegd door middel van een dergelijke publicatie ("het internet Wet"), §§87, 90, 92
"De accreditatieregeling op basis van de massamediawet in Wit-Rusland zorgt er niet voor dat er zal geen willekeurige uitsluiting zijn van toegang tot journalistiek. Zelfs als dat zo was, de kwestie van licenties journalisten blijft een zeer controversiële.

[…] [Door] de BAJ [(Wit-Russische Vereniging van Journalisten] onder de verplichting te plaatsen om ervoor te zorgen dat dat alle aan BAJ-leden verstrekte lidmaatschapsdocumenten met het woord 'PRESS' en 'PRESS REPUBLIK OF WIT-RUSLAND' worden ingetrokken en zorgen ervoor dat ze niet kunnen worden gebruikt in de toekomst heeft de waarschuwing inbreuk gemaakt op het recht van de BAJ en haar leden op vrijheid om te ontvangen en het verstrekken van informatie en ideeën zoals gegarandeerd in artikel 19 van het IVBPR en artikel 10 van het EVRM."
CDL-AD(2010)053rev, Advies over de waarschuwing gericht aan de Wit-Russische vereniging van journalisten op 13 januari 2010 door het Ministerie van Justitie van Wit-Rusland, §§86-87

3. SMEER, BESLISSINGEN, OPENBAARMAKING VAN PERSOONLIJKE INFORMATIE

3.1 VERSCHILLENDE FACETTEN VAN "PRIVACY"

"Het recht op 'privacy' wordt tegenwoordig overal erkend als basisprincipe, dat dekt verschillende, heel verschillende velden; de definitie ervan in verschillende rechtsgebieden varieert. 'Privacy' wordt vaak ingeroepen met betrekking tot de bescherming tegen onderschepping van privécommunicatie – per telefoon, post,

internetten of anderszins. Soms wordt er gesproken over 'privacy' om iemands waardigheid te beschermen of reputatie. Dit concept is gebruikt als referentie voor het recht om bepaalde informatie niet te hebben van persoonlijk karakter worden bekendgemaakt of, omgekeerd, om toegang te krijgen tot bepaalde informatie. Privacy kan hebben ook betrekking op bepaalde intieme praktijken waar de overheid zich niet mee mag bemoeien (zoals seksuele praktijken). De lijst met situaties waarin het recht op 'privacy' kan worden ingeroepen is groot en uitbreiden."

CDL-AD(2016)008, Advies over de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en over de wet op de bescherming van klokkenluiders van "De voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië", §33

"Op internationaal niveau wordt 'eer en reputatie' gezien als een mensenrecht. Artikel 17 van de Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR) beschermt expliciet 'eer en' reputatie', die zich onderscheiden van 'privacy'."

CDL-AD(2014)040, *Amicus Curiae* Brief voor het Grondwettelijk Hof van Georgië over de kwestie van smaad van de overledene, §13

"[…] [Naast] de primair negatieve verplichting voor de staat om zich te onthouden van willekeurige inmenging in de uitoefening van het recht op privé- en gezinsleven, zijn er ook positieve verplichtingen om te zorgen voor daadwerkelijk respect voor het privéleven, in het bijzonder het recht op bescherming van de reputatie […]."

CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §16

3.2 EVENWICHTELIJKE VRIJHEID VAN UITDRUKKING EN HET RECHT OP PRIVACY - ALGEMEEN VOORZIENINGEN

"[…] In gevallen van laster moet de bescherming van iemands reputatie worden afgewogen tegen de bredere algemeen belang om ervoor te zorgen dat mensen vrij kunnen spreken en schrijven, ongehinderd door de kans om te worden vervolgd voor schadevergoeding als ze zich vergissen of verkeerd worden geïnformeerd. Verder, […]

de bescherming van artikel 10 geldt niet alleen voor informatie of ideeën die gunstig zijn en onschadelijk, maar ook voor degenen die de staat of een deel van de bevolking beledigen, schokken of verstoren."

CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen: laster van de Republiek Azerbeidzjan, §31; zie ook CDL-AD(2015)015, §25, CDL-AD(2013)038, §23 en CDL-AD(2008)026, §43

"Het verbod op laster roept de kwestie op van het juiste evenwicht tussen: vrijheid van meningsuiting, zoals beschermd door artikel 10 EVRM, en het recht op respect voor persoonlijke en gezinsleven, zoals beschermd door artikel 8 EVRM. Vrijheid van meningsuiting brengt plichten en verantwoordelijkheden die van bijzonder belang zijn wanneer de reputatie van een met name genoemde persoon en de 'rechten van anderen' lopen gevaar."

CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §13; zie ook CDL-AD(2013)024, §§23 en 54

"[De bepalingen van de wet] wekken de indruk dat de 'persoonlijkheidsrechten' van individuen hebben altijd prevaleren boven de persvrijheid. Deze interpretatie is echter onjuist: het is op aan de rechter om tegenstrijdige belangen af te wegen en te beslissen welke van hen prevaleert in de specifieke omstandigheid van het geval: de vrijheid van meningsuiting of enig persoonlijk belang dat die vrijheid kan beïnvloeden. Het is dus verkeerd om categorisch te beweren dat dergelijke uitingen altijd ontoelaatbaar zijn. […]"

CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §26; zie ook CDL-AD(2016)008, §22

3.3 GEVALLEN VAN SMEER EN VRIJHEID VAN UITDRUKKING

3.3.1 Algemene beschrijving van de test die moet worden toegepast in gevallen van laster (en dergelijke)

"Wat duidelijk ontbreekt in de tekst van artikel 2.1.1 is dat lasterlijke uitlatingen vals of onwaar zijn. In gevestigde mensenrechtenjurisprudentie wordt laster gezien als het maken van onware/onnauwkeurige verklaringen van feiten over een andere persoon, die zijn/haar reputatie aantasten. De Het [Europese] Hof heeft geoordeeld dat de waarheid een verdediging moet zijn tegen een beschuldiging van laster. […]"

CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen: Laster van de Republiek Azerbeidzjan, §66

"[…] De Commissie van Venetië is van mening dat het recht om te antwoorden alleen van toepassing moet zijn op onware feitelijke informatie die iemands reputatie schaadt, en geen kritische meningen die niet aanleiding geven tot het recht om te antwoorden […]."

CDL-AD(2020)013, Albanië - Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 97/2013 op de Audiovisuele mediadienst, §49

"Wat voor lasterlijke uitspraken neerkomen op een inmenging in het 'privéleven' wordt besproken? in de rechtspraak van het Hof. Zo heeft het Hof in de zaak *Karakó v. Hongarije* geoordeeld dat het verdrag: beschermt, door middel van artikel 8, 'kernaspecten' van iemands reputatie; het geeft bescherming tegen 'feitelijke' beschuldigingen […] van zo'n ernstig beledigende aard dat hun publicatie een onvermijdelijke directe

gevolgen voor het privéleven van de verzoeker' en niet alleen voor 'de externe beoordeling van het individu'. Wat deze 'drempel' ook mag zijn, het is duidelijk dat het EHRM het recht op 'reputatie' erkent en ontleent het aan het concept van het privéleven."

CDL-AD(2014)040, *Amicus Curiae* Brief voor het Grondwettelijk Hof van Georgië over de kwestie van smaad van de overledene, §16

"[…] Waar de vrijheid van meningsuiting […] in conflict komt met het recht op privéleven […] heeft het EHRM de volgende hoofdcriteria voor de evenwichtsoefening uiteenzetten:

• Bijdrage aan een debat van algemeen belang. De verklaringen die in de loop van een politiek debat als een eerlijk commentaar op zaken van algemeen belang maximale bescherming genieten onder het verdrag. Er zijn zeer sterke redenen nodig om beperkingen op politieke toespraak. De bestraffing van een media-outlet, uitgevers of journalisten alleen omdat ze kritisch zijn van de regering of het politieke systeem dat door de regering wordt omarmd, kan nooit beschouwd als een noodzakelijke beperking van de vrijheid van meningsuiting;

• De publieke status van de persoon die wordt bekritiseerd. Iemand die actief is in het publiek domein moet een hogere tolerantie voor kritiek hebben. De grenzen van acceptabele kritiek zijn: breder met betrekking tot politici die in hun publieke hoedanigheid optreden. Publieke figuren zijn dat ook die gebruikmaken van publieke middelen, invloedrijk zijn in de economische sector of een rol spelen in openbaar leven;

• Voorgaand gedrag van de persoon die het onderwerp van kritiek is. Er moet een redelijke verband tussen bekende feiten over het gedrag, opvattingen, houdingen enz. van de persoon wie is het onderwerp van kritiek en het negatieve oordeel/waardeoordeel over die persoon;

• De waarheidsverdediging (waar de toespraak feitelijke uitspraken bevat);

• Inhoud, vorm en de gevolgen van de publicatie. Het enkele feit dat vormen van uitdrukking als beledigend wordt beschouwd, is niet voldoende om het opleggen van boetes. De intensiteit van de toespraak en de effecten ervan op de reputatie van de betrokken persoon een factor waarmee rekening moet worden gehouden.

Deze lijst is niet uitputtend; bij het beoordelen of de juiste balans tussen reputatiebelangen

en de vrijheid van meningsuiting is geschonden, beoordeelt de rechtbank andere relevante factoren, voor bijvoorbeeld de zwaarte van de sanctie die is opgelegd aan de auteur van de lasterlijke verklaring. In de context van de onderhavige zaak het feit dat het het staatshoofd of de regering was die een verklaring, waarbij de overledene, zogenaamd valselijk, wordt beschuldigd van een ernstig misdrijf, zou kunnen zijn: relevant om de impact ('consequenties') van de verklaring te beoordelen."
CDL-AD(2014)040, *Amicus Curiae* Brief voor het Grondwettelijk Hof van Georgië over de kwestie van smaad van de overledene, §23; zie ook CDL-AD(2013)038, §17, CDL-AD(2014)040, §23, en CDL-AD(2016)008, §§20-21
"Alle arresten die in de bijlage zijn weergegeven, geven voorbeelden van hoe andere Europese Rechtbanken houden zich bezig met deze afweging van alle factoren in een specifiek geval om te bepalen of een persoon die een lasterlijke feitelijke bewering heeft gedaan waarvan hij of zij niet kan bewijzen dat deze waar is staat desondanks vrij om dit te doen. De aandacht wordt in het bijzonder gevestigd op de lijst van factoren in de Reynolds-beslissing van het Britse House of Lords […]:
1. De ernst van de beschuldiging. Hoe ernstiger de aanklacht, hoe meer het publiek is verkeerd geïnformeerd en het individu geschaad, als de bewering niet waar is.
2. De aard van de informatie en de mate waarin het onderwerp van belang is publieke zorg.

3. De bron van de informatie. Sommige informanten hebben geen directe kennis van de gebeurtenissen. Sommigen hebben hun eigen bijl te slijpen, of worden betaald voor hun verhalen.
4. De stappen die zijn genomen om de informatie te verifiëren.
5. De status van de informatie. De beschuldiging is mogelijk al het onderwerp geweest van een onderzoek dat respect afdwingt.
6. De urgentie van de zaak. Nieuws is vaak een bederfelijke handelswaar.
7. Of er commentaar is gevraagd aan de eiser. Hij heeft misschien informatie die anderen niet hebben bezitten of niet hebben bekendgemaakt. Een benadering van de klager zal niet altijd nodig zijn.
8. Of het artikel de kern van de kant van het verhaal van de eiser bevatte.
9. De toon van het artikel. Een krant kan vragen stellen of oproepen tot onderzoek. Het moet beweringen niet als feiten aannemen.
10. De omstandigheden van de publicatie, inclusief de timing."
CDL-AD(2004)011, *Amicus Curiae* Advies over de relatie tussen de vrijheid van Expressie en laster met betrekking tot onbewezen lasterlijke beschuldigingen van feiten zoals verzocht door het Grondwettelijk Hof van Georgië, §12
"De door de Rekenkamer voorgestelde toets is niet categorisch: met andere woorden, de verschillende elementen moeten worden beoordeeld om tot een correct resultaat te komen. […]
Het is moeilijk, zo niet onmogelijk, om *in abstracto* het relatieve gewicht van elk element van de te meten door de rechtbank toegepaste toets. Het zou echter eerlijk zijn om te zeggen dat wanneer de publicatie betrekking heeft op: ernstige zaken van algemeen belang, zullen andere overwegingen in het algemeen van minder belang zijn. […]".
CDL-AD(2016)008, Advies over de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en over de wet op de bescherming van klokkenluiders van "De voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië", §§22-23

3.3.2 Waarheidsverdediging en de verplichting om feitelijke beweringen te verifiëren; onderscheid tussen waardeoordelen en feiten

Zie ook Sectie 7.3 hieronder voor meer informatie over dit onderwerp

"[…] De waarborg van het 'algemeen belang' die door artikel 10 [van het EVRM] aan journalisten wordt geboden, is onderworpen op voorwaarde dat zij te goeder trouw handelen om nauwkeurige en betrouwbare informatie te verstrekken in in overeenstemming met de ethiek van de journalistiek.
Het Hof heeft in zijn jurisprudentie onderscheid gemaakt tussen feitelijke uitspraken en waardeoordelen. Hoewel het bestaan van feiten kan worden aangetoond, is de waarheid van waardeoordelen niet vatbaar van bewijs. Het Hof heeft geoordeeld dat de eis om de waarheid van een waardeoordeel te bewijzen is: onmogelijk te vervullen […]. Waar een verklaring neerkomt op een waardeoordeel, is de evenredigheid van de inmenging kan afhangen van ' *of er een voldoende feitelijke basis bestaat voor de gewraakte' verklaring, aangezien zelfs een waardeoordeel zonder feitelijke onderbouwing buitensporig kan zijn* '.
De bewijslast ligt in beginsel bij de auteur. Toch zou het bewijs van de waarheid niet moeten zijn: opgelegd aan de dader van het misdrijf als een verplichting in gevallen waarin het voor hem/haar onmogelijk is om de waarheid te bewijzen of onredelijke inspanningen van zijn/haar kant nodig zouden zijn, terwijl de eiser: toegang tot relevante feiten. Wat de media betreft, herinnerde het Hof in *McVicar v. UK* eraan dat ' *speciale redenen nodig waren voordat een krant kon worden ontheven van zijn gewone verplichting om: feitelijke verklaringen te verifiëren die lasterlijk waren voor particulieren* '.
Evenzo heeft de jurisprudentie van het Hof, als onderdeel van de verdediging van het 'algemeen belang', de recht van het publiek om allerlei soorten informatie en ideeën te ontvangen, ook al is het soms niet helemaal

bevestigd. Daarnaast oordeelde het Hof dat journalistieke vrijheid omvat ook een eventuele toevlucht tot een zekere mate van overdrijving, of zelfs provocatie."
CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §§24-27; zie ook CDL-AD(2013)024, §§98-99, en CDL-AD(2020)013, §49
"[…] [Er] kunnen situaties zijn waarin een journalist opzettelijk het onderschepte vervormt gesprek, of een kwaadwillige verkeerde voorstelling van de inhoud ervan. Dergelijke misbruiken zouden strafbaar moeten zijn; de persvrijheid mag geen valse feitelijke beweringen omvatten die kwaadwillig of roekeloos zijn gedaan minachting voor de waarheid. […] [Het] zou de professionele plicht van een journalist moeten zijn om te verifiëren, door te nemen redelijke stappen, de authenticiteit van het materiaal dat hij/zij van plan is te publiceren. Een dergelijke verificatie kan omvatten bijvoorbeeld contact opnemen met de personen die bij het gesprek betrokken zijn en hun opmerkingen.
Dat gezegd hebbende, lijkt de waarheidsgetrouwheid van het gepubliceerde materiaal niet de belangrijkste zorg te zijn van de privacywet. Uit de tekst blijkt duidelijk dat het niet bedoeld was om kwaadwillige of roekeloze te bestrijden gedrag van journalisten. De wet heeft veeleer betrekking op de publicatie van echte materialen die kunnen zijn, ondanks hun waarheidsgetrouwheid, schadelijk voor iemands privacy. De publicatie van dergelijke geluidsbanden is vergelijkbaar met een publicatie van een echte foto. Dergelijke geluidsbanden, indien gepubliceerd, kunnen de reputatie, moreel lijden veroorzaken, familierelaties verstoren enz. maar niet omdat ze onwaar zijn.
De Commissie van Venetië onderschrijft de mening van het Amerikaanse Hooggerechtshof dat 'staat' maatregelen om de publicatie van waarheidsgetrouwe informatie te bestraffen, kunnen zelden voldoen aan de grondwettelijke normen'.
Als het doel van de wet is om te gaan met de eerlijke openbaarmaking van authentieke materialen – of materialen die op het eerste gezicht authentiek zijn [Voetnoot 31: Niet noodzakelijk 'waar'; de journalist mag niet verplicht zijn om de waarheid van zijn bewering in elk geval boven redelijke twijfel te bewijzen; er wordt meestal een meer ontspannen test toegepast om na te gaan of de journalist professioneel heeft gehandeld en dat heeft gedaan alles wat onder de gegeven omstandigheden redelijkerwijs van hem mocht worden verwacht om de juistheid van de informatie] – die van algemeen belang zijn, kan de publicatie ervan niet worden verboden enkel en alleen omdat het kan iemands reputatie schaden. Reputatieschade is een relevant argument, maar dat is het niet voldoende – de wet moet ook rekening houden met andere elementen die verband houden met de inhoud van de informatie […]."

CDL-AD(2016)008, Advies over de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en over de wet op de bescherming van klokkenluiders van "De voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië", §§45-47; zie ook CDL-AD(2013)038, §§36-42

3.3.3 Criteria "Algemeen belang" en "publiek figuur"

"Politieke uitingen genieten bijzondere bescherming vanwege de sociale dimensie. […]."
CDL-AD(2010)053rev, Advies over de waarschuwing gericht aan de Wit-Russische vereniging van journalisten op 13 januari 2010 door het Ministerie van Justitie van Wit-Rusland, §58

"In zijn jurisprudentie heeft het Hof consequent het begrip hoge tolerantiedrempel toegepast voor: kritiek gericht op politici […]. […] [De] grenzen van acceptabele kritiek zijn breder wat betreft publieke of politieke figuren dan bij een particulier. In een democratische samenleving is de het optreden van de overheid moet worden onderworpen aan nauwlettend toezicht, niet alleen van de wetgevende en gerechtelijke autoriteiten, maar ook van de pers en de publieke opinie. […]"

CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §20; zie ook CDL-AD(2013)024, §28

"De Commissie van Venetië herinnert er ook aan dat het concept van 'privéleven' anders wordt toegepast op particulieren enerzijds en politici anderzijds, die 'onvermijdelijk en willens' stellen zich open voor nauwkeurig onderzoek van hun woorden en daden door journalisten en het publiek op groot, en zij moeten bijgevolg een grotere mate van tolerantie vertonen" […]. de grenzen van aanvaardbare kritiek is dan ook ruimer ten aanzien van een politicus als zodanig. Daarentegen is de status van een gewoon persoon 'vergroot de interactiezone die binnen de reikwijdte van privé kan vallen' leven'."
CDL-AD(2016)008, Advies over de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en over de wet op de bescherming van klokkenluiders van "De voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië", §24; zien ook §48 van dit advies en CDL-AD(2013)038, §20

"Het is duidelijk dat politici, vooraanstaande zakenmensen, hooggeplaatste ambtenaren, leden van de koninklijke families, beroemde atleten en beroemdheden, vallen onder de reikwijdte van een publiek figuur. bepaalde feiten met betrekking tot het privéleven van publieke figuren, met name politici, kan inderdaad interessant zijn voor burgers, en het kan daarom legitiem zijn dat lezers, die ook kiezers zijn, worden geïnformeerd over die feiten. […]"
CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen: Laster van de Republiek Azerbeidzjan, §78; zie ook CDL-AD(2009)010, §26

"[…] [Als] op de beledigingen die godslastering bevatten, geuit tegen de president van de republiek en de leden van zijn familie maken zich zorgen, met – volgens de autoriteiten – geen kritische inhoud, een Er moet een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen kritiek en belediging. Als de enige bedoeling van enige vorm van uitdrukking is om de president te beledigen, wat neerkomt op moedwillige minachting of nodeloos persoonlijk aanval, zou een evenredige sanctie in beginsel geen schending van het recht op vrijheid opleveren van expressie. Desalniettemin is de Commissie van Venetië getroffen door de gevangenisstraffen en de arrestaties en detenties in voorarrest van personen wegens belediging van de president. Hoewel de uitdrukkingen kunnen scheldwoorden bevatten, de arrestatie van een 16-jarige jongen op zijn school wegens belediging de president en de door rechtbanken uitgesproken gevangenisstraffen […] zullen zeer waarschijnlijk leiden tot een huiveringwekkend effect op de samenleving als geheel en kan niet worden beschouwd als evenredig aan het legitieme doel nagestreefd, dat wil zeggen het beschermen van de eer en waardigheid van de president."
CDL-AD(2016)002, Advies inzake de artikelen 216, 299, 301 en 314 van het Strafwetboek van Turkije, §68; zie ook §126

3.3.4 Sancties wegens laster

Zie Sectie 5.1 hieronder

3.4 OPENBARE OPENBAARMAKING VAN GECLASSIFICEERD MATERIAAL, PRIVÉ GESPREKKEN EN PERSOONLIJKE INFORMATIE

3.4.1 Openbaarmaking van geclassificeerd materiaal

"Een staat moet in staat zijn om bepaalde informatie geheim te houden, en deze geheimhouding met beide te beschermen administratieve mechanismen en het strafrecht. Geheimhouding kan echter ook incompetentie verbergen,

bijbedoelingen en corruptie. Geheimhouding maakt het leven van de staatsautoriteiten bovendien gemakkelijker, omdat het beschermt hen, en hun beleidsvorming, tegen controle door burgers en de media. overheidsinstanties komen daardoor voortdurend in de verleiding om informatie geheim te houden en informatie te overclassificeren."
CDL-AD(2008)008, Advies over de wet op het staatsgeheim van de Republiek Moldavië, §5; zie ook, mutatis mutandis, CDL-AD(2012)023, §63

"Het kan legitiem zijn om bepaalde technische aspecten van de antiterroristische operatie geheim te houden terwijl... de crisis is aan de gang om de operaties niet in gevaar te brengen. De autoriteiten moeten echter niet in de verleiding komen, noch toegestaan worden om geheimhoudingsregels te gebruiken om hun acties aan openbare controle te houden. Het is de hoofdrol van journalisten, als 'publieke waakhonden', om ongerechtvaardigde of onwettige acties aan het licht te brengen en het is een recht van het publiek om hierover geïnformeerd te worden.
Beperkingen op berichtgeving in de media zijn gemakkelijker te rechtvaardigen als ze nauw zijn toegesneden: ze moeten van een korte duur, worden toegepast op een beperkte geografische zone, en betrekking hebben op tactische aspecten van de lopende terrorismebestrijdingsoperatie en soortgelijke 'geheime' informatie. […] Het algemene verbod het afnemen van interviews is ook problematisch (omdat niet elk interview de terroristen zal onthullen) gevoelige informatie)."
CDL-AD(2018)024, Advies over de wet ter voorkoming en bestrijding van terrorisme van de Republiek Moldavië, §§66 en 67

3.4.2 Openbaarmaking van onrechtmatig onderschept privégesprek

"[De] wet introduceert een strafrechtelijke aansprakelijkheid voor openbaarmaking van het onrechtmatig onderschepte materiaal. Een kan concluderen dat een absoluut verbod, vervat in artikel 4 p. 2, kan op de zool gerechtvaardigd zijn op grond dat het materiaal is verkregen in flagrante schending van het privé-geheim communicatie. […].
Het is echter de vraag of deze reden – namelijk de onrechtmatige herkomst van die opnamen – is een relevant en voldoende argument om het verbod te rechtvaardigen. De jurisprudentie van het EHRM op grond van artikel 10 doet: rekening houden met de wijze waarop de informatie is verkregen. […].
Het is echter niet noodzakelijkerwijs een voldoende argument. Het belang van de bevolking om zeker te weten informatie van algemeen belang kan zwaarder wegen dan een wettelijke vertrouwensplicht […].
Het lijdt geen twijfel dat de praktijk van het illegaal afluisteren door rechtshandhavingsdiensten zou moeten zijn: bestreden. […] Bijvoorbeeld, in sommige rechtsgebieden is materiaal verkregen als gevolg van illegale afluisteren kan in strafprocedures niet als bewijs worden gebruikt. Zo'n regel hoort dergelijk gedrag van de politie te ontmoedigen. Deze logica is echter niet van toepassing hier. Het doel van de privacywet is anders: het is niet de bedoeling dat het toekomstige misstanden afschrikt, maar het is doel is om iets aan te pakken dat al is gebeurd.
Het is volkomen legitiem om te proberen de personen te identificeren en te straffen die opdracht hebben gegeven of hebben uitgevoerd illegaal afluisteren. […]
[De privacywet] kan echter worden toegepast op gezagsgetrouwe journalisten die hebben ontvangen: informatie die in strijd met de wet zou zijn verkregen, maar die zelf niet verantwoordelijk was

voor de onrechtmatige onderscheppingen. […] [Als] er een bewijs is dat de journalist handelde als een crimineel medewerker van die 'gewetenloze acteurs', kan dergelijk gedrag worden beschouwd als niet 'in' in overeenstemming met de principes van verantwoorde journalistiek'.

In de zeer specifieke situatie die de privacywet zou moeten aanpakken, zou het echter zijn: redelijk om goede trouw van de journalisten aan te nemen. […] Bovendien zou het straffen van journalisten niet toekomstige illegale afluisterpraktijken af te schrikken, aangezien, zoals hierboven vermeld, de privacywet alleen betrekking heeft op die afluisterpraktijken die al hadden plaatsgevonden. Er wordt geen beroep gedaan op de Commissie van Venetië om: een algemene regel formuleren over de vraag of het legitiem is om te voorkomen dat journalisten publiceren onrechtmatig verkregen materiaal. Echter, in de omstandigheden waarin de Privacywet is aangenomen, steunt de Commissie van Venetië het idee om journalisten sancties op te leggen voor: publicatie van materialen uitsluitend omdat die materialen een dubieuze oorsprong hebben. De taak van een journalist moet zich beperken tot het beoordelen of het materiaal zaken van algemeen belang bevat en daarom het verdient om gepubliceerd te worden, en of de publicatie ervan ernstige schade kan aanrichten? aan enkele andere legitieme belangen, zoals bijvoorbeeld privacy"

CDL-AD(2016)008, Advies over de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en over de wet op de bescherming van klokkenluiders van "De voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië", §§36-42

3.4.3 Openbaarmaking van zeer persoonlijke informatie

"[…] Het lijkt er dus op dat de wet zich vooral bezighoudt met de openbaarmaking van informatie over enkele zeer intieme aspecten van het privé- en gezinsleven. Dit is een redelijke lezing; bescherming van dergelijke informatie van openbaarmaking is een legitiem doel dat de staat nastreeft. De vraag, blijft echter, wat zijn de grenzen van 'privacy' zo opgevat.
Zoals hierboven vermeld, artikel 4 p. 2 verbiedt *elke* openbare openbaarmaking van dergelijke privé-informatie. Dit benadering is onjuist. […].
[…] Bepaalde informatie kan zowel 'persoonlijk' zijn als tegelijkertijd belangrijk voor het publiek discussie […].
Vanuit dit perspectief zou […] het passender zijn – gezien de specifieke omstandigheden van de afluisterschandaal – te vertrouwen op het tegenovergestelde vermoeden, namelijk dat de gesprekken waarbij publieke figuren betrokken zijn, bevatten elementen die het algemeen belang vertegenwoordigen. Journalisten zouden moeten daarom dergelijke informatie mogen publiceren. Er kunnen uitzonderingen op deze regel zijn, maar ze moet altijd worden geformuleerd als uitzonderingen, niet als een algemene regel.
[…] [De] Privacywet kan worden gewijzigd om journalisten te verplichten bepaalde praktische stappen te nemen om de informatie die openbaar mag worden te onderscheiden van de informatie die zou moeten geheim gehouden worden. […] Het zou de plicht van de journalist moeten zijn om dergelijke 'collateral damage' te vermijden en dus om die elementen van persoonlijke informatie uit te sluiten die geen betrekking hebben op publieke figuren en raken niet aan zaken van algemeen belang. […]"

CDL-AD(2016)008, Advies over de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en over de wet op de Bescherming van klokkenluiders van "de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië", §§49-50 en §§52-54

"In Digital Rights Ireland v Minister for Communications & Others,30 heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU) onderzocht de verenigbaarheid van de Europese richtlijn inzake gegevensbewaring met artikel 7 ('Eerbiediging van privé- en gezinsleven') en artikel 8 ('Bescherming van persoonsgegevens') van het EU-Handvest van de grondrechten. […]
Uit die gegevens, als geheel genomen [nadruk toegevoegd], kunnen zeer nauwkeurige conclusies worden getrokken met betrekking tot het privéleven van de personen van wie gegevens zijn bewaard, zoals de gewoontes van

het dagelijks leven, vaste of tijdelijke verblijfplaatsen, dagelijkse of andere verplaatsingen, de uitgevoerde activiteiten, de sociale relaties van die personen en de sociale omgeving door hen bezocht.
Zo is volgens het HvJ-EU de openbaarmaking van dat soort informatie, gezien het cumulatieve effect ervan, vormt duidelijk een inbreuk op de privacy, beschermd door artikel 7 van het Handvest. In dat geval het HvJ-EU vernietigde de EU-richtlijn inzake gegevensbewaring en verschillende rechtbanken in de EU-landen hebben gevolgd, met de nadruk op de noodzaak van verbeterde controles over het verzamelen van metagegevens.31
Het EHRM interpreteert de toepasselijkheid van artikel 8 van het EVRM op dit soort gegevens ook nogal breed. Het gebruik van informatie met betrekking tot de datum en lengte van telefoongesprekken en in met name de gekozen nummers kunnen aanleiding geven tot een probleem op grond van artikel 8 als dergelijke informatie vormt een 'integraal onderdeel van de telefonische communicatie'. Verder, systematische verzameling en opslag van gegevens door beveiligingsdiensten over bepaalde personen, zelfs zonder het gebruik van geheime bewakingsmethoden, vormde een inmenging in de prive levens."

CDL-AD(2016)012, Advies inzake de wet van 15 januari 2016 tot wijziging van de politiewet en bepaalde andere wetten van Polen, §§27-30

"Gewijzigd artikel 32 Sectie VII is gericht op de bescherming van persoonsgegevens. Bescherming van persoonsgegevens is: een legitieme zorg en de verheffing ervan als een constitutionele kwestie is een positieve ontwikkeling. Deze norm mag het verzamelen en openbaar maken van gegevens over het 'privéleven' van openbare cijfers, binnen de grenzen die de jurisprudentie van het EHRM op grond van artikel 10 van het Europees Verdrag stelt. Verder moet het verzamelen en systematiseren van gegevens (door de staat en particuliere actoren) mogelijk zijn voor andere legitieme doeleinden. In dit verband moet eraan worden herinnerd dat er een zekere tendens is: te aanvaarden dat het recht om informatie te ontvangen als onderdeel van het recht op vrijheid van meningsuiting impliceert in principe het recht op toegang tot informatie van de administratie - informatie die moet op specifiek verzoek en op de gebruikelijke verjaringsgronden openbaar worden gemaakt."

CDL-AD(2016)029, Advies over de ontwerpwijzigingen van de grondwet van Azerbeidzjan ingediend bij het referendum van 26 september 2016, §38

3.4.4 Klokkenluiders

"De Klokkenluiderswet biedt bescherming aan personen die te goeder trouw een misstanden 'die het algemeen belang schendt of bedreigt' die ze op hun werkplek ontdekken. In in wezen maakt de Klokkenluiderswet een uitzondering op de wettelijke geheimhoudingsplicht, die: is in normale omstandigheden bindend voor iedere medewerker. […] Onder bepaalde voorwaarden […] de klokkenluiders hebben het recht om openbaar te worden gemaakt.
Een wettelijk kader voor de bescherming van klokkenluiders is tegenwoordig in veel landen. Openbaarmakingen die lange tijd als onwettig of moreel verdacht werden beschouwd rechtsbescherming hebben gevonden. De Macedonische klokkenluiderswet volgt deze trend en is grotendeels geïnspireerd door het *acquis* van de Raad van Europa . […]."

CDL-AD(2016)008, Advies over de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en over de wet op de Bescherming van klokkenluiders van "de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië", §§59-60

CDL-PI(2020)008
"[…] De Commissie van Venetië benadrukt dat de klokkenluider niet mag worden verplicht om te *bewijzen* […]
dat de verstrekte informatie volkomen juist is; het kan echter zijn dat hij/zij moet aantonen dat:
de informatie die hij/zij openbaarde was op zijn minst op het *eerste gezicht* geloofwaardig. […].
De volgende vraag is in hoeverre de 'goede motieven' van de klokkenluider bepalend moeten zijn
hem/haar bescherming onder de Wet geven. […]
[…] [Hoewel] het motief van de klokkenluider een element is om te beoordelen, is het feit dat de onthulling
werd gedreven door verkeerde motieven neemt niet (volledig) de bescherming weg die de 'publieke'
rente' aan een dergelijke openbaarmaking kan verlenen. […]. *Mala fides* onthullingen kunnen nog steeds een goed en
belangrijk doel *terwijl bonafides* geen garantie is voor een positieve bijdrage aan het algemeen belang."
CDL-AD(2016)008, Advies over de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en over de wet op de
Bescherming van klokkenluiders van "de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië", §§71-73
"[…] [Het] is redelijk om openbare bekendmakingen alleen onder bepaalde specifieke
voorwaarden. Maar […] de wet legt de lat te hoog. […]
[…] [Het] is moeilijk te accepteren dat grove schending van de mensenrechten […] geen afdoende rechtvaardiging kan zijn
voor openbaarmaking. Hetzelfde geldt voor ernstige beschuldigingen van corruptie, verkiezingsfraude, enz.
Om verder te kunnen gaan met de openbaarmaking, moet de klokkenluider volgens de wet
is vereist om aan te tonen dat 'het bewijs van [de onwettige] activiteit op handen kan zijn'
vernietigd' […]. Maar niet in alle ernstige gevallen bestaat het risico van vernietiging van bewijsmateriaal. […] [Dit]
voorwaarde is zeer moeilijk te bevredigen en moet als een conditio *sine qua non* worden verwijderd .
Ten slotte, artikel 6 p. 3 definieert drie aanvullende verplichtingen voor het beschermen van klokkenluiders
openbaarmakingen: het vermoeden van onschuld respecteren, het recht op bescherming van
persoonsgegevens, en niet om het verloop van een gerechtelijke procedure te bedreigen. Deze drie
aanvullende verplichtingen kunnen een huiveringwekkend effect hebben op degenen die openbaar willen maken.
[…] Het wordt aanbevolen dat de voorwaarden voor de beschermde openbaarmaking een van de volgende omvatten:
de drie situaties: (i) een eerdere mislukte interne/externe onthulling, (ii) het niet-bestaan
van een intern/extern openbaarmakingsmechanisme of de inefficiëntie ervan, (iii) het risico van verhulling van de
wangedrag of ontsnappen aan aansprakelijkheid door de daders in geval van een interne/externe openbaarmaking of de
vrees dat de materialen zouden kunnen worden vernietigd. […]"
CDL-AD(2016)008, Advies over de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en over de wet op de
Bescherming van klokkenluiders van "de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië", §§77-79 en
§84
"[…] [Bescherming] geboden door de klokkenluiderswet lijkt te zijn gericht op het mogelijke
disciplinaire sancties tegen de klokkenluider. Dit is in lijn met de aanpak van de commissie
van ministers […].
De volgende vraag is of deze bescherming verder moet gaan dan de disciplinaire sfeer en dekking
mogelijke strafrechtelijke sancties die voortvloeien uit de openbaarmaking, of enige burgerlijke aansprakelijkheid op grond van onrechtmatige daad of a
contractbreuk. […]
Dat betekent niet dat de klokkenluiderswet noodzakelijkerwijs een alomvattende moet worden
code voor alle soorten openbaarmakingen en bieden verdediging tegen alle soorten juridische sancties. Waarschijnlijk,
met betrekking tot sommige specifieke soorten openbaarmakingen (bijvoorbeeld die met betrekking tot de staat of het leger)

geheimen) moeten speciale regels gelden. De wet zou echter specifieker moeten zijn over de 'bescherming'
het geeft aan klokkenluiders. […]"
CDL-AD(2016)008, Advies over de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en over de wet op de
Bescherming van klokkenluiders van "de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië", §§92-94

4.

ONTVLAMBARE TOESPRAAK OF OBSCENITEITEN

"In bepaalde rechtsgebieden zijn op inhoud gebaseerde beperkingen op spraak niet toegestaan, tenzij, voor:
ze creëren bijvoorbeeld een duidelijk en onmiddellijk gevaar van onrechtmatig gewelddadig optreden. Dus de VS
Het Hooggerechtshof maakt een onderscheid tussen een louter algemene pleidooi voor geweld en roept op tot een
specifieke gewelddadige daad. De voormalige klasse van meningsuiting wordt beschermd door het eerste amendement op de VS
Grondwet, terwijl de laatste strafbaar kan zijn.
De Europese benadering is niet zo categorisch. Als zodanig zijn op inhoud gebaseerde beperkingen niet uitgesloten
op grond van artikel 10 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (EVRM) of artikel 11 van de EU
Handvest van de grondrechten. Sterker nog, er zijn tal van internationale instrumenten
die er bij de Staten op aandringen positieve maatregelen te nemen om haatzaaiende uitlatingen te bestrijden of kinderen te beschermen tegen:
seksueel expliciete of gewelddadige media-inhoud."
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en
de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op
Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §§20-21

4.1 OPMERKELIJKE TOESPRAAK

"[…] Pleiten voor de wijziging van de Grondwet door middel van juridische middelen zou kunnen worden bekeken,
[volgens het nationale recht in kwestie], als een schending van de grondwettelijke orde - maar meestal is het dat wel
een aanvaardbare uitdrukkingsvorm. In zijn advies over de Roemeense grondwet heeft de Venice
De Commissie benadrukte dat 'bij afwezigheid van een element van 'geweld', het verbod op
uitdrukking die territoriaal separatisme bevordert (wat kan worden gezien als een legitieme uitdrukking van a
mening van een persoon), kan worden beschouwd als verder gaan dan op grond van het EVRM is toegestaan'. in een
advies over de wet van Azerbeidzjan inzake NGO's, oordeelde de Commissie van Venetië dat 'vreedzaam'
pleiten voor een andere constitutionele structuur […] worden niet als criminele handelingen beschouwd, en
moet integendeel worden gezien als legitieme uitingen'."
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en
de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op
Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §23, met verwijzing naar CDL-
AD(2014)010, §73 en CDL-AD(2014)043, §49; zie ook CDL-AD(2007)043, §10; CDL-
AD(2012)016, §33
"[…] De wetgeving moet duidelijk maken dat het alleen gaat om de verspreiding van materialen met betrekking tot:
oproepen om deel te nemen aan evenementen van massale wanorde waarbij het materiaal daden van massale wanorde bepleit
of waar de uitgever weet dat dergelijke handelingen gepland zijn of zullen worden uitgevoerd die zouden moeten zijn
verboden."
CDL-AD(2008)017, Advies van de ontwerpwijzigingen van het Wetboek van Strafrecht van de
Republiek Armenië, §14; zie ook §§16-17

"[…] [Na] de afkondiging van de noodtoestand waren veel journalisten vervolgd en
in detentie geplaatst als lid van verschillende terroristische groeperingen, uitsluitend op basis van de inhoud
van hun publicaties. De regering voerde in hun memorandum daarentegen aan dat de
journalisten werden niet vastgehouden omdat ze journalisten waren, maar omdat ze lid waren van een terrorist
organisatie of voor 'propaganda maken ten gunste van hen'.
Een 'verbale handeling' kan vanuit twee gezichtspunten worden geanalyseerd: als een zelfvoorzienende grond voor vervolging,
of als aanvullend bewijs dat betrokkene betrokken is bij een ander onrechtmatig

activiteit (bijvoorbeeld bij de werving van nieuwe leden voor een illegale gewapende organisatie). De scheidslijn tussen deze twee aspecten van 'verbale handelingen' is een mooie. De Commissie van Venetië herinnert eraan dat: waar het enige bewijs dat leidde tot de strafrechtelijke veroordeling van de aanvragers voor 'lidmaatschap van' (of 'helpen en aanzetten') een terroristische organisatie was de inhoud van hun openbare toespraak (in verschillende formulieren), had het EHRM de neiging om die gevallen te beschouwen als vallend onder de werkingssfeer van de artikelen 9, 10 en/of 11 van het EVRM.
De Commissie van Venetië kan niet bevestigen of beschuldigingen van 'lidmaatschap' van een terrorist organisatie (of soortgelijke aanklachten), die vaak zwaardere straffen met zich meebrengen, zijn in elk geval gegrond specifiek geval. Het herhaalt echter dat 'het uiten van een mening in zijn verschillende vormen moet' niet het enige bewijs voor de nationale rechtbanken zijn om te beslissen over het lidmaatschap van de verdachte in een gewapende organisatie'.
De Commissie van Venetië benadrukt dat het Wetboek van Strafrecht van Turkije en de speciale antiterreur wetgeving heeft verschillende specifieke bepalingen die het mogelijk maken om opruiende of opruiende spraak, propaganda van terrorisme en andere soortgelijke 'verbale overtredingen' (zie in het bijzonder de artikelen 215, 216, 220 8, 217, 299, 300 en 301 van het Wetboek van Strafrecht en artikel 7 § 2 en artikel 8 § 2 van de antiterrorismewet nr. 3713). Dergelijke verbale handelingen kunnen in principe juridisch verwerpelijk zijn, en in extremis zelfs strafrechtelijk strafbaar. Toch een rechter die die specifieke bepalingen toepast moeten zich bewust zijn van hun dimensie op grond van artikel 10 van het EVRM. Dit bewustzijn vermindert de risico dat aanvaardbare uitingsvormen door middel van het strafrecht worden onderdrukt. Door daarentegen, wanneer dezelfde publicaties worden behandeld onder de noemer 'lidmaatschap' van een terrorist organisatie, haar 'meehelpen' of 'namens' haar optreden, het risico van ongerechtvaardigde inmenging in de vrijheid van meningsuiting is veel hoger.
In hun latere opmerkingen deelde de regering de Commissie van Venetië mee dat „[…] bestraft voor propaganda alleen wordt niet voldoende geacht om de misdaad van lidmaatschap te vormen een organisatie'. Deze verduidelijking is belangrijk en de Turkse autoriteiten moeten ervoor zorgen dat dit aanpak komt ook tot uiting in de praktische toepassing van het Wetboek van Strafrecht, en dat 'verbale handeling' misdrijven' (gerelateerd aan verschillende vormen van meningsuiting) duidelijk te onderscheiden van de concepten van 'lidmaatschap' van illegale organisaties, medeplichtigheid aan terrorisme enz.
De regering beweerde ook dat 'ondanks dat ze journalisten waren, veel mensen met een gewapende' conflict met de veiligheidstroepen, gooide molotovcocktails naar de politie, slachtte onschuldige mensen af en geplande terroristische activiteiten, samen met het bewijsmateriaal werden geïdentificeerd'. Inderdaad, waar een persoon wie journalist van beroep is, betrokken is bij dergelijke handelingen, rijst geen vraag van artikel 10, en dergelijke persoon kan rechtmatig worden vervolgd als lid van een terroristische organisatie. echter, de de aandacht van de Commissie van Venetië ligt niet op die situaties, maar op de gevallen waarin de 'lidmaatschap'-beschuldiging is in wezen afgeleid van de inhoud van de publicaties van de betrokkene.
Het bovenstaande betekent niet dat de Commissie van Venetië kritiekloos het gebruik ervan goedkeurt specifieke bepalingen van het Wetboek van Strafrecht die handelen over 'verbale feiten'. Sommige ervan zijn gevaarlijk vaag (wat een probleem kan opleveren op grond van artikel 7 van het EVRM) of overdreven gesteld hoge straffen. […] Echter, in de huidige context is de eerste stap om de situatie te verbeteren met de

journalistieke vrijheid zou zijn om het begrip 'lidmaatschap' zeer eng te construeren. Radicaal dissidenten en felle critici van het regime kunnen worden bestraft voor het overschrijden van de grenzen van toegestane spraak, ondanks de beperkte ruimte in artikel 10 § 2 van het Verdrag voor beperkingen op het politieke debat, maar ze mogen in ieder geval niet worden gelijkgesteld met de leden van terroristische groeperingen. De Commissie van Venetië is dus van mening dat het 'lidmaatschap' concept (en dergelijke) mag niet worden toegepast op de journalisten, waar de enige handeling aan hen wordt toegeschreven is de inhoud van hun publicaties."
CDL-AD(2017)007, Turkije - Advies over de maatregelen in de recente noodsituatie
Wetsbesluiten met betrekking tot de vrijheid van de media, §§66-72

4.2 HAAT TOESPRAAK EN ALIKE

"De Commissie van Venetië benadrukt […] dat haatzaaien 'in tegenspraak is met de conventies' onderliggende waarden, met name tolerantie, sociale vrede en non-discriminatie' en, op grond van artikel 17 EVRM, niet de bescherming genieten die artikel 10 EVRM biedt."
CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen:
laster van de Republiek Azerbeidzjan, §42; zie ook CDL-AD(2008)026, §56

"[…] [Waar] toespraak aanzet tot geweld tegen een individu of een deel van de bevolking, de Overheidsinstanties hebben een ruimere beoordelingsmarge en kunnen dergelijke uitingen reguleren door: formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of sancties invoeren. Zelfs politieke journalistiek heeft zijn grenzen: een stevige kritiek op het overheidsbeleid, politieke figuren of groepen mensen zou niettemin moeten zijn verantwoordelijk, en mag geen haatdragende taal bevatten of onwettig geweld aanmoedigen. Er zijn internationale documenten die de Staten actief verplichten maatregelen te nemen, waaronder maatregelen onder het strafrecht, om haatmisdrijven te bestrijden."
CDL-AD(2015)004, Advies over de ontwerpwijzigingen van de mediawet van Montenegro,
§12

"[…] [Het] is twijfelachtig of elke uitoefening van de vrijheid van meningsuiting gericht is op het ' *schenden van de waardigheid' van welke etnische, raciale of religieuze gemeenschap dan ook* ' is haatzaaien van het genoemde type. De gebruikte termen in het amendement potentieel hebben voor een zo breed toepassingsgebied dat ze de duidelijkheid ontberen en precisie moest voldoen aan de voorwaarde dat een beperking van de vrijheid van meningsuiting moet 'door de wet zijn voorzien'."
CDL-AD(2013)012, Advies over de vierde wijziging van de fundamentele wet van
Hongarije, §52

"Het strafbaar stellen van oproepen tot geweld levert geen enkel probleem op. Het begrip 'haat' daarentegen is moeilijker te definiëren. Voor het EHRM omvat de vrijheid van meningsuiting niet alleen onschuldige ideeën die gunstig worden ontvangen door het publiek, maar die 'de staat beledigen, schokken of verstoren of' elke sector van de bevolking'. Het is niet altijd gemakkelijk om te zeggen wanneer een 'aanstootgevend' of 'schokkend' vorm van meningsuiting wordt 'hate speech'; het EHRM paste in dergelijke gevallen contextuele en multi-factoren analyse. Hoewel er geen eenvoudige definitie van 'haat' is, moet deze worden onderscheiden van: eenvoudige kritiek op ideeën of praktijken, gedeeld door leden van de beschermde groep. […]"
CDL-AD(2018)014, Advies over het ontwerp van wet tot wijziging van de Grondwet, over het ontwerp van wet op de commissie voor mensenrechten en gelijkheid, en over de ontwerpwet inzake gelijkheid van Malta, §94

"De Commissie van Venetië is van mening dat om 'opruiing van sociale, raciale, etnische' of religieuze onenigheid' als 'extremistische activiteit', moet de definitie uitdrukkelijk het element van geweld. Dit zou […] nauwer aansluiten bij de algemene benadering van het begrip 'extremisme' in het Verdrag van Shanghai."
CDL-AD(2012)016, Advies over de federale wet ter bestrijding van extremistische activiteiten van de
Russische Federatie, §36; zie ook CDL-AD(2008)026, §21, en CDL-PI(2016)010, §40

"Negationisme, in de zin van publieke ontkenning van historische feiten of genocide met een raciaal doel, is een

overtreding in enkele landen (Oostenrijk, België, Frankrijk, Zwitserland). In andere landen zoals
Duitsland, kunnen bepaalde activiteiten die neerkomen op negationisme binnen de definitie van het misdrijf vallen
aanzetten tot haat."
CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en
vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging
en aanzetten tot religieuze haat, §30
"Als het gaat om verklaringen, moeten bepaalde elementen in overweging worden genomen bij de beslissing of:
een bepaalde verklaring vormt een belediging of komt neer op haatzaaien: de context waarin deze wordt gedaan;
het publiek tot wie het is gericht; of de verklaring is afgelegd door een persoon in zijn of haar
officiële hoedanigheid, in het bijzonder als deze persoon bepaalde functies vervult. […]
Wat de context betreft, is een factor die relevant is of de uitspraak (of het kunstwerk)
verspreid in een beperkte omgeving of algemeen toegankelijk voor het grote publiek, of het nu was:
gemaakt op een afgesloten plaats die toegankelijk is met kaartjes of zichtbaar is in een openbare ruimte. De omstandigheid dat
het bijvoorbeeld via de media werd verspreid, is van bijzonder belang in het licht van
de mogelijke impact van het betrokken medium. […]
Wat de inhoud betreft, […] moeten religieuze groeperingen in een democratische samenleving, net als andere
groepen moeten, kritische publieke verklaringen en debat over hun activiteiten, leringen en overtuigingen,
op voorwaarde dat dergelijke kritiek niet neerkomt op het aanzetten tot haat en geen
aanzetten tot het verstoren van de openbare orde of het discrimineren van aanhangers van een bepaalde religie.
Ook moet worden aanvaard dat wanneer ideeën die, om de formule van Straatsburg te gebruiken,
Hof, 'draag niet bij aan enige vorm van openbaar debat die de vooruitgang in de mens kan bevorderen'
zaken schade berokkenen, moet degene die ze heeft uitgesproken verantwoordelijk kunnen worden gehouden. […]".
CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en
vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging
en aanzetten tot religieuze haat, §§69-70, 72, 76
"[…] [Er] wordt vaak beweerd dat er een essentieel verschil is tussen racistische beledigingen en beledigingen op
de grond van het behoren tot een bepaalde religie: hoewel ras erfelijk en onveranderlijk is, is religie dat wel
niet, en is in plaats daarvan gebaseerd op overtuigingen en waarden die de gelovige als de enige zal beschouwen
waarheid. Dit verschil heeft sommigen ertoe gebracht te concluderen dat een bredere reikwijdte van kritiek acceptabel is
met betrekking tot een religie dan met betrekking tot een ras. Dit argument veronderstelt dat, hoewel ideeën van
superioriteit van een ras zijn onaanvaardbaar, ideeën over superioriteit van een religie zijn aanvaardbaar, […].
Naar het oordeel van de Commissie overtuigt dit argument alleen voor zover echte discussie mogelijk is
betrokken, maar het mag niet worden gebruikt om de grenzen tussen echte

'filosofische' discussie over religieuze ideeën en gratuite religieuze beledigingen tegen een gelovige
van een 'inferieur' geloof. Anderzijds mag niet worden vergeten dat internationale instrumenten en
de meeste nationale wetgeving plaatst ras en religie op gelijke voet als verboden gronden voor:
discriminatie en onverdraagzaamheid."
CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en
vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging
en aanzetten tot religieuze haat, §§60-61
"Het huidige artikel 47 Sectie III verbiedt haatzaaiende uitlatingen die worden gedefinieerd als 'propaganda uitlokken'
raciale, nationale, religieuze onenigheid en vijandigheid'. De voorgestelde wijziging vult dit aan
definitie met verwijzing naar 'vijandigheid op basis van andere criteria'. In principe is het legitiem om
bestrijding van haatzaaien; zo'n open clausule kan echter vergaande beperkingen rechtvaardigen
over de vrijheid van meningsuiting, gewaarborgd door artikel 10 van het EVRM. Vandaar de keuze van de formulering
moet zeer zorgvuldig worden behandeld: niet elke verklaring die aantoonbaar "vijandigheid kan oproepen"
of vijandigheid" zou neerkomen op haatzaaien.[…]"
CDL-AD(2016)029, Advies over de ontwerpwijzigingen van de grondwet van Azerbeidzjan
ingediend bij het referendum van 26 september 2016, §40
"[…] Artikel 33/1 (4) […] specificeert dat [aanbieders van elektronische diensten] 'niet mogen aanzetten tot,
aanzetten tot haat of discriminatie op grond van ras, etnische achtergrond,
huidskleur, geslacht, taal, religie, nationale of sociale achtergrond, financiële draagkracht, opleiding,
sociale status, burgerlijke staat of gezinssituatie, leeftijd, gezondheidsstatus, handicap, genetisch erfgoed, geslacht
identiteit of seksuele geaardheid".
Deze bepaling verbiedt haatdragende en discriminerende uitingen. Hoewel sommige gronden hierin worden vermeld:
artikel zijn in overeenstemming met algemene Europese en internationale normen over het verbod op haat
toespraak is de Commissie van Venetië bezorgd dat deze wordt aangevuld met een lange lijst van andere
gronden voor discriminatie. Elementen uit deze lijst kunnen worden gebruikt om kritische opmerkingen te blokkeren
tegen publieke figuren en/of het legitieme politieke debat over zaken van algemeen belang onderdrukken
die door sommige groepen of individuen als 'discriminerend' kunnen worden ervaren. Bijvoorbeeld de
correcte Engelse vertaling van de termen 'financial standing' werd betwist door vertegenwoordigers van
de autoriteiten […]. Deze formulering zou kunnen leiden tot kritiek op de rijksten of de meesten
bevoorrecht in de samenleving […]. Sommige andere criteria zijn even breed – dus de verwijzing naar familie en
sociale status in de definitie van discriminerende spraak kan worden gebruikt om kritiek op mensen in te perken
met familiebanden met oligarchen en politici. Het zou verstandiger zijn om in de wet een meer
enge definitie van haatzaaien – zie als voorbeeld bijlage bij aanbeveling nr. R (97)
20 van het Comité van Ministers aan de lidstaten over 'haatdragende taal' (eerste alinea, 'Toepassingsgebied')."
CDL-AD(2020)013, Albanië - Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 97/2013 op de
Audiovisuele mediadienst, §§ 47-48

4.3 OBSCENITEITEN EN ANDERE "IMMORALE" VORMEN VAN UITDRUKKING

"[…] [Verwijzing] naar 'de openbare zeden' is niet precies genoeg om een wettelijke basis te vormen voor een dergelijke ernstige
inmenging als een *ex-ante* verbod.
[…] [Moraliteit] is een snel evoluerend concept en de inhoud ervan is vaak onzeker. inderdaad, de
eisen van de moraal, […] 'varieert van tijd tot tijd en van plaats tot plaats, vooral in onze tijd'
die wordt gekenmerkt door een snelle en verregaande evolutie van meningen over het onderwerp'. In gevallen van

voorafgaande beperkingen aan mediapublicaties zijn er strengere eisen, die eisen dat:
"de wet moet een duidelijke indicatie geven van de omstandigheden waarin dergelijke beperkingen zijn toegestaan,
a fortiori , als de terughoudendheid tot gevolg heeft dat de publicatie van een tijdschrift volledig wordt geblokkeerd'.
Dus, tenzij er een langdurige jurisprudentie bestaat die de toepassing van deze maatregel beperkt
voor zeer ernstige gevallen die voorzienbaar zijn, is de loutere verwijzing naar 'moraal' in de wet te vaag."
CDL-AD(2015)004, Advies over ontwerpwijzigingen van de mediawet van Montenegro, §§35-
36
"[…] [A] vernederende verklaring, uitgedrukt op een obscene manier, gesanctioneerd op grond van artikel 148,
kan nog steeds vallen onder 'informatie en ideeën die beledigend, schokkend of verontrustend zijn' beschermd door artikel 10
EVRM volgens de jurisprudentie van het Hof. […]"
CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen:
Laster van de Republiek Azerbeidzjan, §48
"De Commissie van Venetië heeft vernomen dat de term 'obsceniteit' […] en de term 'prostitutie'

aangegeven in […] [de Wet], krijgen een ruime uitleg van de vrederechters en de Voorzitterschap van Telecommunicatie bij het blokkeren van toegang tot LHBT-gerelateerde websites, zoals websites het verdedigen van LGBT-rechten of homoseksuele datingsites. […] Er is beweerd dat in de praktijk elke website met betrekking tot LHBT-kwesties kan door het voorzitterschap en de . als 'obsceniteit' worden beschouwd rechters/rechtbanken. Zonder in staat te zijn de inhoud van bovengenoemde web-sites en de individuele besluiten over het blokkeren van toegang, herhaalt de Commissie van Venetië dat de ruime uitleg van de misdrijven genoemd in artikel 8, lid. 1, zoals bijvoorbeeld 'obsceniteit', zal eerst en vooral een probleem van voorzienbaarheid creëren, aangezien, voor zover bekend bij Venetië Commissie, in de vaste rechtspraak van de strafrechters in Turkije, louter seksuele geaardheid of legitieme uitingen van seksuele geaardheid worden niet beschouwd als 'obsceniteit' op grond van artikel 226 van het Wetboek van Strafrecht. […].”

CDL-AD(2016)011, Turkije - Advies over wet nr. 5651 betreffende de regulering van publicaties op de internet en de bestrijding van misdrijven gepleegd door middel van een dergelijke publicatie ("het internet wet"), §47

5. SANCTIES, RECHTSMIDDELEN EN PROCEDURELE KWESTIES

“Er bestaan verschillende vormen van sanctie van vrijheid van meningsuiting, waaronder:
• administratieve boetes;
• civielrechtelijke rechtsmiddelen, waaronder aansprakelijkheid voor schade;
• beperkingen op de publicatie van tijdschriften, tijdschriften, kranten of boeken, of op kunst tentoonstellingen;
• strafrechtelijke sancties, zowel boetes als gevangenisstraffen.”

CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging en aanzetten tot religieuze haat, §54

“[…] In plaats van strafrechtelijke sancties, die volgens de Commissie van Venetië alleen maar passend zijn om het aanzetten tot haat te voorkomen, moeten de bestaande oorzaken van actie worden gebruikt, waaronder de mogelijkheid om schadevergoeding te vorderen van de auteurs van deze verklaringen. Deze conclusie niet voorkomen dat, in voorkomend geval, een beroep wordt gedaan op andere strafbare feiten, met name de openbare orde.

Of er schade is geleden en zo ja, hoe groot die schade is, is aan de rechter om bepalen (inclusief de vraag of de actie mogelijk is geblokkeerd door parlementaire) immuniteit). Rechtbanken zijn goed geplaatst om rechtsregels met betrekking tot deze kwesties te handhaven en om rekening houden met de feiten van elke situatie; ze moeten de publieke opinie weerspiegelen in hun beslissingen, of de Die laatste lopen het risico niet begrepen en geaccepteerd te worden en legitimatie te missen.”

CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging en aanzetten tot religieuze haat, §§74-75

5.1 SANCTIES EN VERHAALSMOGELIJKHEDEN IN GEVALLEN VAN SMEER EN GELIJKE

5.1.1 Strafrechtelijke en andere punitieve sancties (gevangenisstraf, boetes etc.)

“Remedies voor laster vereisen de meest zorgvuldige controle. Ze moeten rekening houden met de specifieke omstandigheden van het geval en eventuele sancties moeten in redelijke verhouding staan tot: evenredigheid met de geleden reputatieschade. Buitensporige strafmaatregelen zouden moeten zijn: vermeden en het opleggen van een gevangenisstraf beperkt tot uitzonderlijke omstandigheden.
[…] [In] het reguleren van de uitoefening van de vrijheid van meningsuiting om adequate bescherming te waarborgen volgens de wet van de reputatie van individuen moeten staten vermijden maatregelen te nemen die de media kunnen afschrikken van het vervullen van hun sleutelrol bij het rapporteren en waarschuwen van het publiek over zaken van algemeen belang.”

CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen: laster van de Republiek Azerbeidzjan, §§38-39

“[…] [De] Commissie van Venetië merkt op dat het Wetboek van Strafrecht en het Burgerlijk Wetboek van Albanië bieden al rechtsmiddelen tegen haatzaaiende uitlatingen en laster. Dergelijke gevallen vallen onder de bevoegdheid van de openbare aanklagers en/of de betrokken strafrechters en burgerlijke rechtbanken. De Commissie is van mening dat in de ontwerpwijzigingen moet worden uitgelegd hoe de "klachtenprocedure" (die een administratief karakter heeft) betrekking heeft op alle strafrechtelijke en/of civiele procedures die voortkomen uit dezelfde feiten. Meer in het algemeen, wetten die de media reguleren vanuit het perspectief van publiekrecht, in het bijzonder het bestuursrecht, door middel van een toezichthoudende instantie zoals de [de regelgevende instantie] dient primair het algemeen belang te beschermen (bijvoorbeeld door middel van bescherming tegen haatzaaien, bescherming van kinderen, openbare orde, enz.). Aan de andere kant, bescherming van de eer en de waardigheid van individuele particulieren moeten worden beheerst door het privaatrecht, wat inhoudt dat getroffen individuen zouden in de eerste plaats om bescherming vragen (inclusief eventuele claims voor financiële schadeloosstelling) van burgerlijke rechtbanken.”

CDL-AD(2020)013, Albanië - Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 97/2013 op de Audiovisuele mediadienst, §53

“Het [Europese] Hof heeft geen strafrechtelijke bepalingen inzake laster verboden. Volgens haar blijft het staat open voor de bevoegde overheidsinstanties om, in voorkomend geval, zelfs maatregelen te nemen van een crimineel wet natuur. Het Hof heeft echter gewezen op het huiveringwekkende effect van het enkele feit dat een sanctie wordt opgelegd van strafrechtelijke aard en bekritiseerde het buitensporige gebruik van strafrechtelijke bepalingen.
De voorgestelde wijzigingen van de huidige wetgeving zijn bedoeld […] om het gebruik van criminele sancties wegens laster, en introduceren, als een opmerkelijke positieve stap, de afschaffing van gevangenisstraf als sanctie voor laster. […]”

CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §29 en §59; zie ook CDL-AD(2013)024, §40 en §57, CDL-AD(2015)015, §38

“[…] [De] ernst van de sancties waarin de Italiaanse bepalingen inzake laster voorzien […] is een bron van bijzondere zorg. Het lijkt twijfelachtig of maximale gevangenisstraffen van tot één, twee of zes jaar en minimumstraffen van zes maanden onder bepaalde omstandigheden, zijn – behoudens de door de Rekenkamer aangegeven uitzonderlijke situaties – in overeenstemming met het beginsel van evenredigheid zoals vastgelegd in de jurisprudentie van artikel 10. […]”

CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §55

“Het ontbreken van een bovengrens voor de financiële sancties die van toepassing zijn op laster, gepubliceerd in de media moeten worden heroverwogen […].
[…] Bovendien, volgens de algemene beginselen uiteengezet in het Wetboek van Strafrecht voor de toepassing van sancties, bij de vaststelling van de hoogte van de boetes, de rechter, binnen de grenzen van discretionaire bevoegdheid bepaald door de wet […], moet onder meer rekening houden met de ernst van het strafbare feit […] zoals de economische situatie van de overtreder en het effect van de geldelijke sanctie […]. Maken expliciete verwijzing naar het evenredigheidsvereiste in de bepalingen die specifiek betrekking hebben op laster zou niettemin bijdragen tot een adequatere uitvoering van het bovenstaande garanties.
Laster gericht aan openbare instellingen en instanties is volgens het wetsvoorstel niet langer strafbaar met hogere straffen. Dit is een zeer positieve ontwikkeling die verdient te worden

geprezen. […]"
CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §§56-57 en §63
"[…] Het lijdt geen twijfel dat de maximumbedragen aan boetes die de Mediawet [voor publicatie van illegale inhoud (de maximale boete voor een mediadienstverlener met aanmerkelijke marktmacht is ongeveer 650.000 EUR, terwijl het maximumbedrag van de boete voor een online persproduct is ongeveer 80.000 EUR)] zijn extreem hoog, zelfs rekening houdend met rekening houden met de omvang en de economische toestand van de potentiële dader. […]"
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §38
"Extreem problematisch voor de mediavrijheid in de Albanese context is de streng bestraffende en slopende karakter van de boetes. Zo zouden […] de EPSP's kunnen worden bestraft met een boete […] tot […] ongeveer 4.865 EUR indien zij hun in artikel 33/1 bepaalde taken niet nakomen; […] tot ongeveer 6.482 EUR indien zij de beslissingen van de Klachtencommissie niet respecteren of voldoen aan het recht van antwoord. Drie overtredingen van de wet in een jaar zou leiden tot een stijging van maximaal tot 50% van het bedrag van de boete. Bij herhaling meer dan vijf keer gedurende een jaar, betrokken entiteit gedurende een periode van drie jaar fiscale en andere voordelen verliest […].
Twee elementen maken deze bevoegdheid om boetes op te leggen bijzonder gevaarlijk. De eerste heeft betrekking op de mogelijk buitensporige bedragen aan boetes die op zich niet in overeenstemming met de beginselen uiteengezet in artikel 4, lid 1, zoals gewijzigd […]. De Commissie van Venetië merkt op dat de

autoriteiten hebben een beoordelingsmarge bij het bepalen van het exacte bedrag, binnen de door de wet gestelde grenzen. De ontwerp-amendementen ontbreken echter in criteria op basis waarvan het bedrag van de boete zal worden bepaald in een individueel geval. Boetes houden geen rekening met de omvang en economische draagkracht van de EPSP's. Om evenredig te zijn, moet rekening worden gehouden met de aard en de zwaarte van de opgelegde boetes rekening, en de ernst moet onder meer worden bepaald met inachtneming van de grootte van het mediakanaal. Er moet zeker een onderscheid worden gemaakt tussen de online publicaties van machtige mediahuizen en persoonlijke blogs.
Zoals de Commissie van Venetië al heeft onderstreept, is de loutere dreiging van toepassing van zware sancties kunnen een huiveringwekkend effect hebben op journalisten en media. Het gemiddelde salarisniveau in Albanië is naar Europese maatstaven bescheiden. In dergelijke omstandigheden is het waarschijnlijk dat hoge boetes, zoals bepaald in artikel 133, zou de mogelijkheden van veel kleinere EPSP's te boven gaan, en zou uiteindelijk leiden tot stopzetting van hun activiteiten. […]
Het tweede element is in de vorige paragraaf al aan de orde geweest: alle boetes die zijn opgelegd door de klachtencommissie dient direct betaald te worden. Een beroep tegen de klachten
Het besluit van het Comité schort de uitvoering van het besluit niet automatisch op […]. De
De Commissie van Venetië herinnert eraan dat zware sancties niet onmiddellijk afdwingbaar mogen zijn; rechtbank een procedure in dergelijke gevallen moet schorsende werking hebben en de rechter moet de bevoegdheid hebben om de inhoud van de beslissingen te herzien in het kader van procedures die fundamentele eerlijkheid bieden proefgaranties."
CDL-AD(2020)013, Albanië - Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 97/2013 op de Audiovisuele mediadienst, §§63-66

5.1.2 Toekenning van schadevergoedingen en andere vormen van compenserende sancties *achteraf*

"Burgerlijke lasterwetten hebben een minder huiveringwekkend effect op de vrijheid van meningsuiting dan strafrechtelijke wetten, mits de wet zo is geformuleerd dat misbruik door de overheid wordt uitgesloten. Het verstrekken van garanties dat de aangeklaagden een degelijke verdediging kunnen voeren, is essentieel."
CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §78
"Schadetoekenningen toegepast in civiele procedures moeten rekening houden met de specifieke omstandigheden van de zaak en een redelijke verhouding van evenredigheid tot de schade aan de reputatie hebben geleden. […] [Excessieve[financiële vergoedingen kunnen een 'huiveringwekkend effect' hebben op de vrijheid van meningsuiting en leiden tot zelfcensuur. Dit huiveringwekkende effect is zeer problematisch wanneer het invloed heeft op, in vooral degenen die proberen licht te werpen op corruptie en misbruik op hoge plaatsen. […] Het is aan de andere kant hand, toegestaan om te voorzien in specifieke verplichtingen voor de media, zoals het corrigeren van een valse verklaring, om de klager een recht op weerwoord te geven of om een rechterlijke uitspraak te publiceren waarin wordt geoordeeld dat verklaring vals zijn."
CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §32; zie ook: CDL-AD(2013)024, §43
"In zijn huidige vorm voorziet de Perswet […] in het evenredigheidsbeginsel met betrekking tot de bedrag van het geldelijk verhaal dat de benadeelde naast de schadevergoeding kan vorderen voor schade op grond van het Wetboek van Strafrecht […]. Er wordt echter niet expliciet verwezen naar de economische situatie van de verweerder, waarmee in ieder geval rekening moet worden gehouden, zoals vereist door artikel 133bis van het Wetboek van Strafrecht."

CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §58; zie ook CDL-AD(2013)024, §§58 en 112
"[…] In principe kan een staat op grond van de *nationale* grondwettelijke bepalingen wel worden verplicht om: een effectieve bescherming van de reputatie van de overledene. Echter, naleving hiervan verplichting vereist niet noodzakelijk het introduceren van privaatrechtelijke rechtsmiddelen voor de laster tegen dode mensen. Bovendien is het toegestaan om *bepaalde soorten remedies* te *weigeren* , zolang dit beleid is gericht op het voorkomen van inmenging in het recht op vrijheid van meningsuiting of andere soortgelijke belangrijke overwegingen. Artikel 6 van de Wet op de vrijheid van meningsuiting in de huidige context [(die ontkent de oorzaak van de actie die verband houdt met de verdediging van de reputatie van de overledene)] kan worden beschouwd alleen als gebrekkig als de omvang van de gevallen waarin een effectief rechtsmiddel wordt geweigerd substantieel is en kan van toepassing zijn in gevallen waarin de schade aan de reputatie van de overledene *bijzonder ernstig is* .
Staten genieten een ruime beoordelingsmarge en het is aan hen om de beste middelen te kiezen het beschermen van 'eer' en 'reputatie' het beste zonder tegelijkertijd inbreuk te maken op de vrijheid van toespraak."
CDL-AD(2014)040, *Amicus Curiae* Brief voor het Grondwettelijk Hof van Georgië over de kwestie van smaad van de overledene, §67
"Artikel 33/1 (3) introduceert een 'recht op correctie en antwoord op informatie die is gepubliceerd via' elektronische publicatie' en op grond van artikel 53/1 'iedere persoon wiens individuele reputatie is die rechtstreeks worden beïnvloed door de publicatie van valse of onnauwkeurige informatie uit de EPSP, hebben: het recht om te antwoorden'. Een wettelijke verplichting om een antwoord of een rectificatie te publiceren kan als normaal worden gezien onderdeel van het wettelijk kader dat de uitoefening van de vrijheid van meningsuiting regelt. […] Op hetzelfde tijd, zijn de beperkingen en beperkingen van het tweede lid van artikel 10 van het EVRM gelijk relevant zijn voor de uitoefening van het recht op antwoord. Houd er rekening mee dat het waarborgen van individuele vrijheid van meningsuiting geeft burgers of organisaties geen vrij toegangsrecht naar de media om meningen naar voren te brengen. In het algemeen geldt dat kranten en andere particuliere media moeten vrij zijn om redactionele discretie te gebruiken bij de beslissing om al dan niet te publiceren

artikelen, commentaren en brieven van particulieren. […].”
CDL-AD(2020)013, Albanië - Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 97/2013 op de Audiovisuele mediadienst, §49

5.2 SANCTIES VOOR HAAT TOESPRAAK

“Haatdragende taal rechtvaardigt dus strafrechtelijke sancties. Inderdaad, de pan-Europese invoering van sancties tegen het aanzetten tot haat heeft een zeer sterke symbolische waarde, die verder gaat dan het doel moeilijkheid om het misdrijf van het aanzetten tot haat te definiëren en te vervolgen. […] [Het EHRM] heeft verklaard dat '[...] het in bepaalde democratische samenlevingen noodzakelijk kan worden geacht om sancties of zelfs alle uitingsvormen te voorkomen die haat verspreiden, aanwakkeren, promoten of rechtvaardigen op basis van onverdraagzaamheid (inclusief religieuze onverdraagzaamheid), op voorwaarde dat alle 'formaliteiten', 'voorwaarden', opgelegde 'beperkingen' of 'sancties' zijn evenredig aan het nagestreefde legitieme doel'.
De toepassing van haatwetgeving moet worden gemeten om een resultaat te vermijden waarbij: beperkingen die mogelijk gericht zijn op de bescherming van minderheden tegen misbruik, extremisme of racisme, hebben het perverse effect van het muilkorven van oppositie en afwijkende stemmen, het tot zwijgen brengen van minderheden, en het versterken van het dominante politieke, sociale en morele discours en de ideologie.”

48
CDL-PI(2020)008

CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging en aanzetten tot religieuze haat, §§57-58; zie ook §91

“De maximale gevangenisstraf voor het aanzetten tot haat varieert aanzienlijk (van één jaar tot tien jaar) tussen lidstaten:19 één jaar (België, Frankrijk, Nederland); achttien maanden (Malta); twee jaar (Oostenrijk, Cyprus, Tsjechië, Denemarken, Georgië, IJsland, Ierland, Litouwen, Slovenië, Zweden); drie jaar (Azerbeidzjan, Bulgarije, Kroatië, Estland, Hongarije, Italië, Letland, Moldavië, Noorwegen, Polen, Slowakije, Spanje, Turkije); vier jaar (Armenië); vijf jaar (BiH, Duitsland, Monaco, Montenegro, Portugal, Servië, “de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië”, Oekraïne); tien jaar (Albanië). In alle landen is een gevangenisstraf alternatief voor of cumulatief met een geldboete.”
CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging en aanzetten tot religieuze haat, §40

5.3 SANCTIES VOOR OPENBAARMAKING VAN PERSOONLIJKE OF GERUBRICEERDE INFORMATIE

“[…] Fouten zijn onvermijdelijk: journalisten kunnen de grenzen van hun vrijheid overschrijden door te publiceren informatie die op geen enkele zinvolle manier bijdraagt aan de publieke discussie en die, onthult tegelijkertijd zeer gevoelige persoonlijke informatie.
[…] 'Privacy' is in de eerste plaats een privaat belang, dat effectief kan worden beschermd door het privaatrecht middelen. Hoewel er op dit punt geen gemeenschappelijke Europese norm bestaat, heeft de Commissie van Venetië is van mening dat strafrechtelijke sancties voor inbreuken op de privacy door journalisten moeten worden vermeden om de maximaal mogelijk. Het is bijzonder zorgwekkend dat dezelfde strafrechtelijke sanctie kan zijn: aangevraagd voor de 'private disclosure' […], dat wil zeggen in de situaties waarin de aantasting van de privacy is weliswaar minimaal en het gebruik van dergelijke serieuze middelen is duidelijk onevenredig. crimineel sancties, en met name ernstige sancties als gevangenisstraf, mogen alleen worden toegepast in extreme gevallen - bijvoorbeeld voor kwaadwillige openbaarmaking van zeer gevoelige persoonlijke gegevens met: geen enkel algemeen belang, met zeer ernstige en duidelijk waarneembare gevolgen voor de laatstgenoemd. En zelfs de civielrechtelijke sancties moeten in verhouding staan tot het onrecht dat het 'slachtoffer' is aangedaan of 'hoofdpersoon' van de publicatie en houd rekening met de verdediging van het 'algemeen belang' die kan zijn doorgestuurd door de journalist.”
CDL-AD(2016)008, Advies over de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en over de wet op de Bescherming van klokkenluiders van "de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië", §§56-57

5.4 VOORAFGAANDE BEPERKINGEN, BLOKKERING VAN WEBSITES, BEROEPBANEN, ETC.

“[…] [Het] EVRM verbiedt eerdere beperkingen niet. Aangezien dergelijke maatregelen echter een van de ernstigste bedreigingen voor het vrije verkeer van informatie en het publieke debat, zal het hen onderwerpen aan de strengste controle. Het vereist daarom dat de criteria voor voorafgaande beperkingen duidelijk zijn aangegeven in de wet en procedurele waarborgen helpen voorkomen dat willekeurige inbreuken op de vrijheid van meningsuiting plaatsvindt. In dit opzicht is het evenredigheidsbeginsel van bijzonder belang belang.
Bovenstaande geldt *a fortiori* voor censuur die geen betrekking heeft op bestaand materiaal maar op: toekomstige publicaties: als er geen gepubliceerde inhoud is, is het moeilijk om de schadelijkheid ervan te beoordelen effect, indien van toepassing, om de afweging uit te voeren en een passende maatregel te ontwerpen.

49
CDL-PI(2020)008

[…] [De] Rechtbank is uiterst kritisch geweest over het weren van individuele journalisten uit de beroep – zelfs wanneer een dergelijk verbod tijdelijk was. Het Hof oordeelde dat een strafrechtelijke veroordeling een mediaprofessional het recht ontnemen om zijn of haar beroep uit te oefenen, moet als zeer wreed. De voormalige Europese Commissie voor de Rechten van de Mens was dezelfde mening toegedaan.
[…] [A] algemeen verbod op alle toekomstige publicaties is de *zwaarste* sanctie die mogelijk kan worden toegepast op een mediakanaal, en dat om verschillende redenen. Ten eerste is het nieuws een 'bederfelijke waar'; voorafgaand censuur geeft de autoriteiten de kans om berichtgeving in de media die schadelijk kan zijn voor lang genoeg om hun nieuwswaarde te verliezen. Bovendien maakt voorafgaande censuur het ook mogelijk: de autoriteiten om meldingen die niemand heeft gezien te onderdrukken en daarom is het moeilijk, zo niet onmogelijk voor het publiek om te verifiëren of de repressie gerechtvaardigd was. Ten slotte ontneemt een algemeen verbod de publiek van hun recht om door deze specifieke media geïnformeerd te worden.”
CDL-AD(2015)004, Advies over ontwerpwijzigingen van de mediawet van Montenegro, §§14-16 en §31; zie ook CDL-AD(2015)015, §40

“De Commissie van Venetië is bereid te aanvaarden dat *in extreme gevallen* een tijdelijke stopzetting van activiteiten mogelijk de enige efficiënte maatregel zijn om toekomstige schendingen te voorkomen, bijvoorbeeld wanneer de media-outlet herhaaldelijk materiaal gepubliceerd dat aanzet tot haat in verband met geweld.
De Commissie van Venetië herinnert eraan dat de uitoefening van het recht op vrijheid van meningsuiting door de media professionals krijgen een bijzondere betekenis in conflict- en spanningssituaties. Bijzondere voorzichtigheid: is vereist wanneer wordt nagedacht over de publicatie van de standpunten van vertegenwoordigers van organisaties die hun toevlucht nemen tot geweld tegen de staat. De media mogen geen voertuig worden voor de verspreiding van haatzaaiende uitlatingen en de bevordering van geweld.
Zo kan tijdelijke inperking van de activiteiten van een media-outlet mogelijk zijn wanneer de herhaalde publicaties waren niet alleen *illegaal* (obscene, lasterlijke, lasterlijk, enz.), maar vertegenwoordigde *een zeer ernstig geval* van wangedrag van de media – namelijk waren die publicaties direct aangezet tot? onwettig geweld tegen individuen of groepen, tot gewelddadige omverwerping van de constitutionele bestellen en zo.
Zelfs in dergelijke gevallen moet een ex-anteverbod worden gebruikt als laatste redmiddel; een voorzichtige onderscheid moet worden gemaakt tussen oprecht en ernstig aanzetten tot haat en onwettig geweld en, aan de andere kant, het recht van individuen (inclusief journalisten en politici) om zich uit te drukken hun mening vrijuit en om anderen te 'beledigen, choqueren of storen'. Een verscheidenheid aan meningen is essentieel voor de

publiek debat. In de meeste gevallen gaat het om illegale publicaties, zelfs als ze obsceen of lasterlijk zijn natuur, of het tonen van intolerantie jegens bepaalde individuen, groepen of ideeën, of gebrek aan respect voor symbolen en autoriteiten moeten met minder ingrijpende middelen (zoals een boete of een nipt) worden bestreden geformuleerd verbod om bepaalde materialen niet te publiceren).”
CDL-AD(2015)004, Advies over ontwerpwijzigingen van de mediawet van Montenegro, §§40-43

“[…] [De wet] geeft de rechtbanken de bevoegdheid om tijdelijke sluiting van het hele mediakanaal te bevelen, en zich niet te beperken tot het verbieden van bepaalde publicaties over een geselecteerd onderwerp. Deze kracht kan alleen in extreme omstandigheden gebruikt, omdat zelfs een tijdelijke stopzetting van activiteiten dodelijk kan zijn voor de zaak van een krant. […].”
CDL-AD(2015)004, Advies over ontwerpwijzigingen van de mediawet van Montenegro, §32

50
CDL-PI(2020)008

“De invoering, als bijkomende straf, van een verbod op de uitoefening van het beroep van journalist voor één tot zes maanden […] is problematisch vanuit het standpunt dat de pers moet in staat zijn om de rol van publieke waakhond te vervullen in een democratische samenleving, en onderzocht. Als alternatief kan de kwestie worden voorgelegd aan de tuchtcolleges van de beroep."
CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §69

“De Parlementaire Vergadering heeft op 29 januari 2015 ook Resolutie 2035(2015) aangenomen over: Bescherming van de veiligheid van journalisten en van mediavrijheid in Europa, waar het als *' de veralgemeende blokkering door overheidsinstanties van websites of webservices als ernstige schending van mediavrijheid, die een groot en willekeurig aantal internetgebruikers hun recht ontneemt toegang tot internet'* .”
CDL-AD(2016)011, Turkije - Advies over wet nr. 5651 betreffende de regulering van publicaties op de internet en de bestrijding van misdrijven gepleegd door middel van een dergelijke publicatie ("het internet wet"), §14

“[…] [De] Wet is niet van toepassing op materiaal dat al openbaar is gemaakt […]. Dit is een redelijke benadering, aangezien elk verbod op verdere verspreiding van materialen die al openbaar zou zijn, zou nutteloos zijn en zou niet helpen om het hoofddoel van de wet te bereiken - bescherming van privacybelangen.”
CDL-AD(2016)008, Advies over de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en over de wet op de Bescherming van klokkenluiders van "de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië", §13

“[…] [Voorafgaande] beperkingen (die gericht zijn op het onderdrukken van toekomstige publicaties, uitzendingen, enz.) vragen om de meest zorgvuldige controle van de kant van het EHRM – het is erg moeilijk om de "gevaarlijkheid" van een toekomstige toespraak en om een zinvolle evenwichtsoefening uit te voeren […].”
CDL-AD(2017)007, Turkije - Advies over de maatregelen in de recente noodsituatie Decreten wetten met betrekking tot de vrijheid van de media, §47

5.5 ECHTERS EN VERWEERDERS IN GEVALLEN DIE BETREKKING HEBBEN OP DE VRIJHEID VAN UITDRUKKING

“[…] [Het] is essentieel om te onderstrepen dat het de ‘auteur’ van de lasterlijke verklaring is die moet worden aansprakelijk worden gesteld voor onware uitspraken, als de journalist alleen de auteur citeert. Het Hof heeft benadrukte dat om een journalist te straffen voor het helpen bij de verspreiding van verklaringen van een andere persoon in een interview, de bijdrage van de pers aan de discussie ernstig zou belemmeren van openbare zaken.

Met betrekking tot de artikelen 5.1.1 en 5.1.3, het identificeren van journalisten en redacteuren als aansprakelijk voor: verklaringen in de massamedia of in materiaal dat onderwerp is van massale publieke verspreiding, de de wet zou de primaire wettelijke aansprakelijkheid in schadevergoeding moeten plaatsen bij de uitgever die de journalist/redacteur, en wie de financiële aansprakelijkheid geheel of grotendeels moet dragen, als een stimulans om ervoor te zorgen dat hoge journalistieke normen in de media.

Evenzo mogen speechschrijvers niet aansprakelijk worden gesteld voor de toespraak die een publieke figuur geeft […], en personen die werkzaam zijn in het openbaar bestuur mogen niet aansprakelijk worden gesteld voor materiaal 'dat is' het onderwerp van massale publieke verspreiding' […]. Als dergelijk materiaal klaarblijkelijk fouten bevat,

51
CDL-PI(2020)008

moet worden gecorrigeerd. […] Primaire aansprakelijkheid moet worden opgelegd aan de werkgever - staat, gemeentelijke en andere overheidsinstanties - voor mogelijk 'lasterlijk' materiaal dat is opgesteld/gepubliceerd. Ook moet in de tekst duidelijker worden gemaakt dat het openbaar lichaam medeverantwoordelijk kan worden gehouden voor een verklaring van een natuurlijke persoon alleen indien de betreffende verklaring is afgelegd in de uitoefening van een publieke functie.”
CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen: Laster van de Republiek Azerbeidzjan, §§89-91

“De Commissie van Venetië is van mening dat […] de verplichting van de krant/uitgever/drukker redacteur om, ter voorkoming van wetsovertredingen, toezicht te houden op de inhoud van de publicatie, met inbegrip van: de presentatie ervan, evenals de bijbehorende aansprakelijkheid, zijn in overeenstemming met de EVRM-normen […]. Evenzo, op grond van […] [de Perswet], strafbare feiten gepleegd door middel van de pers, de eigenaar van de publicatie en de redactie zijn burgerlijk aansprakelijk, zowel onderling als samen met de overtreders.

De Commissie van Venetië is van mening dat, als stimulans om te zorgen voor hoge journalistieke normen […], lasterwetten moeten de primaire wettelijke aansprakelijkheid voor schadevergoeding bij de eigenaar/uitgever leggen wie de journalist/redacteur in dienst heeft, die de financiële aansprakelijkheid geheel of grotendeels moet dragen. Dit is van bijzonder belang voor journalisten die in dienst zijn van minder prominente media, voor wie de dreiging van hoge boetes en financiële compensaties hebben een groter afschrikkend effect. […].”
CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §§49-51; zie ook CDL-AD(2008)026, §53

“De bepalingen van het voorgestelde nieuwe artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht, dat betrekking heeft op de aansprakelijkheid voor laster, roepen verschillende problemen op. […] [Sinds] de wijziging maakt delegatie mogelijk door redacteuren van hun toezichttaak, […] [de] delegatie van aansprakelijkheid van redacteur aan journalist kan ook een huiveringwekkend effect hebben in die zin dat journalisten die met hoge boetes worden geconfronteerd, aarzelen om te oefenen onderzoeksjournalistiek die vaak harde reacties oproept bij de machthebbers. De redacteur/krant zou aansprakelijk moeten zijn voor het handelen van een journalist die zijn werk doet in overeenstemming met de ethiek van de journalistiek. Het ontbreken van enige reden voor het verminderen van de straf voor schending van artikel 57 met een derde 'in alle gevallen' kan als willekeurig worden beschouwd.”
CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §66

“De ontwerpwijzigingen moeten duidelijk maken dat alleen de media (een krant, een radio) zender, een TV-zender etc.) die verantwoordelijk was voor de overtreding van de Mediawet kan zijn de adressaat van de maatregel, en niet het mediabedrijf als geheel. Anders zou het zijn mogelijk om de distributie van alle mediaproducten (kranten, tv-zenders enz.) van hetzelfde te verbieden bedrijf, ook al hebben delen ervan de wet niet overtreden. […]

Verder is de wet (zowel de bestaande wet als de ontwerpwijzigingen) onduidelijk in hoeverre het kan van toepassing zijn op de 'nieuwe media' (zoals websites) waar inhoud vrijelijk kan worden toegevoegd door gebruikers. Gezien de complexiteit van deze kwestie is de Commissie van Venetië van mening dat het gebied: die door deze wet worden gereguleerd, moet worden beperkt tot de 'traditionele' (gedrukte en audiovisuele) media of de

content providers, die een 'redactionele policy' hebben en dus verantwoordelijk zijn voor de gepubliceerde content daar."
CDL-AD(2015)004, Advies over ontwerpwijzigingen van de mediawet van Montenegro, §§47-48; zie ook CDL-AD(2013)038, §§70-71

52
CDL-PI(2020)008
"De Commissie van Venetië […] herinnert eraan dat volgens de Verklaring van het Comité van Ministers van de Raad van Europa inzake vrijheid van communicatie op internet, ' *[m]ember staten mogen dienstverleners geen algemene verplichting opleggen om inhoud op de internet waartoe zij toegang verlenen, dat zij verzenden of opslaan, noch dat van het actief zoeken naar feiten of omstandigheden die wijzen op illegale activiteiten'* . Indien de in deze bepalingen genoemde regelingen een dergelijke algemene toezichtsverplichting opleggen, zou dit geen evenredige last zijn voor de aanbieders van openbaar gebruik in het licht van de normen uiteengezet in de bovengenoemde Verklaring van het Comité van Ministers."
CDL-AD(2016)011, Turkije - Advies over wet nr. 5651 betreffende de regulering van publicaties op de internet en de bestrijding van misdrijven gepleegd door middel van een dergelijke publicatie ("het internet wet"), §97
"[...] [Het] wordt aanbevolen om niet uit te sluiten dat een claim wegens laster kan worden ingediend door of namens van een groep personen wiens reputatie wordt aangetast door dezelfde lasterlijke uitlatingen."
CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen: Laster van de Republiek Azerbeidzjan, §85
"De suggestie […] dat uitspraken over een dode persoon uitvoerbaar kunnen zijn naar zijn/haar aanklacht nabestaanden, als de verklaringen schade toebrengen aan 'hun rechten en belangen', is twijfelachtig in omstandigheden van het publieke debat over publieke figuren. […] [A] recht om een proces aan te spannen wegens laster wegens de reputatie van dode mensen zou kunnen worden misbruikt om een robuust openbaar discours met betrekking tot: historische evenementen. Desalniettemin verschillen de praktijken in Europa op dit gebied. […]"
CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen: Laster van de Republiek Azerbeidzjan, §86
"De meeste common law-landen, […] ontkennen doorgaans een reden voor actie [in gevallen van laster] voor: nabestaanden van de overledene. […].
In veel landen die tot de continentale traditie behoren, is de benadering anders en de reputatie van de overledene verdient bescherming. […].
[…] [Het lijkt erop dat het Hof onlangs een mogelijkheid heeft geopend voor de nabestaanden van een overledene persoon om te beweren dat hun rechten zijn aangetast door een lasterlijke publicatie daarover persoon. Dat kan leiden tot de schijn van een positieve verplichting van de Staat op grond van artikel 8 van het Verdrag om de families van de overledene te beschermen tegen de 'secundaire schade' die hen wordt aangedaan door een lasterlijke uitlating over hem of haar. Dat gezegd hebbende,
• dit is een tendens die nog niet als 'vaste jurisprudentie' kan worden beschouwd;
meer expliciete en bevestigende bevindingen van de Rekenkamer zijn nodig om te concluderen dat:
Artikel 8 van het verdrag vereist dat de staat rechtsbescherming geeft aan de reputatie van een overledene;
• aangezien er hierover geen internationale consensus bestaat, genieten de Staten een brede beoordelingsmarge bij het beslissen hoe de reputatie van de overledene moet worden verdedigd, indien:
helemaal;
• in de meeste gevallen zou het 'reputatiebelang' van de nabestaanden erg zwak zijn en de vrijheid van meningsuiting zou prevaleren, vooral daar waar sindsdien veel tijd is verstreken

53
CDL-PI(2020)008
de dood van de persoon en de persoon wiens reputatie was aangetast, was een publieke figuur of/en de besproken kwestie was een kwestie van algemeen belang;
• de enige uitzondering op het bovenstaande kan aantoonbaar betrekking hebben op publicaties die plaatsvond in de nasleep van de dood van de persoon en die de waardigheid niet respecteerde van de overledene en de gevoelens van de familie in rouw ernstig kwetsen ('de begrafenissen' periode' uitzondering). Echter, met het verstrijken van de tijd die overwegingen ook minder relevant worden."
CDL-AD(2014)040, *Amicus Curiae* Brief voor het Grondwettelijk Hof van Georgië over de kwestie van smaad van de overledene, §§38, 45 en 60
"[…] Artikel 33/1 (1) vereist dat de EPSP zich identificeert door 'gemakkelijk, rechtstreeks en' permanent toegankelijk voor het grote publiek ten minste de volgende informatie: a) de naam van de dienstverlener; b) het hoofdkantoor of de woonplaats van de dienstverlener, zijn elektronische post adres of website; c) de bevoegde instantie van de dienstverlener.' […] [Deze] bepaling is ontworpen om misbruik van anonimiteit op internet te voorkomen.
[…] [De] plicht om de identiteit bekend te maken roept de vraag op van de anonimiteit op internet en de evenwicht, zij het moeilijk, tussen het recht op vertrouwelijkheid (dat zeker niet absoluut is) en het recht van derden die kunnen worden beïnvloed door de informatie die door de elektronische media wordt verstrekt; om juridische herstelmaatregelen te nemen. In mei 2003 heeft het Comité van Ministers een verklaring aangenomen over: vrijheid van communicatie en internet waarin staat dat 'ter bescherming tegen' online surveillance en om de vrije meningsuiting van informatie en ideeën te verbeteren, lidstaten moeten de wil van internetgebruikers respecteren om hun identiteit niet bekend te maken. Dit verhindert niet lidstaten om maatregelen te nemen en samen te werken om de verantwoordelijken op te sporen strafbare feiten, in overeenstemming met het nationale recht, het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en fundamentele vrijheden en andere internationale overeenkomsten op het gebied van justitie en de politie.'
Het EHRM heeft ook het belang erkend van anonimiteit voor het recht op vrijheid van meningsuiting en privacy. Zoals onderstreept door het EHRM 'is anonimiteit lange tijd een middel geweest om' represailles of ongewenste aandacht te vermijden. Als zodanig is het in staat om de vrije stroom van ideeën te bevorderen en informatie op een belangrijke manier, met name op internet'. Tegelijkertijd is de EHRM heeft verduidelijkt dat anonimiteit op internet, hoewel een belangrijke factor, kan worden beperkt tot bescherming de belangen van de anderen, vooral de kwetsbare mensen. De Commissie van Venetië onderschrijft in deze visie: het recht op anonimiteit moet niet als absoluut worden gezien en de 'anonimiteitssluier' kan worden opgeheven bij ernstige schendingen van de vrijheid van meningsuiting, zoals bijvoorbeeld haat spraak of kinderpornografie.
Als een redactionele identiteit van de elektronische media beschikbaar zou zijn voor het grote publiek, zou regulering van de elektronische media in lijn met die van de gedrukte media, aangezien deze eis een noodzaak zou zijn voor de gedrukte media. De Commissie van Venetië geeft in principe toe dat de plicht om preventief hun identiteit bekend te maken die bestaat met betrekking tot de eigenaren van de gedrukte media kan worden uitgebreid tot de gevestigde online nieuwsportalen. Het is echter onjuist om een dergelijke verplichting zonder onderscheid uitbreiden tot alle internetgebruikers. Het probleem dat zich hier voordoet in deze recht vloeit voort uit de vage en brede definitie van wat een 'elektronische publicatie' kan zijn. In feite, de door de wet gegeven definitie geeft geen duidelijk en ondubbelzinnig onderscheid tussen: elektronische publicaties geleverd door professionele media en elektronische publicaties

verstrekt door personen die door het publiceren van informatie uit de media […] ook hun vrijheid van meningsuiting […]. In de context van de Albanese samenleving […] kan dit een negatief impact en een afschrikkende werking op de vrijheid van meningsuiting. In een omgeving van wijdverbreide zelf-censuur en angst voor vergelding, anonimiteit kan een cruciale rol spelen bij het veiligstellen van het recht op vrijheid

van meningsuiting en informatie. Er wordt gesteld dat deze overwegingen, in de context, zwaarder wegen dan de voordelen van identificatie van de bron.
Ten slotte, wat betreft de verplichting om de [aanbieders van elektronische publicaties] het is de vraag of deze maatregel in de praktijk zal werken. Het is met name onduidelijk of de [regelgevende instantie] zal (juridisch en technisch gezien) kunnen nagaan of de identificatie-informatie die door een [aanbieder van elektronische publicatiediensten] is verstrekt, waar is."
CDL-AD(2020)013, Albanië - Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 97/2013 op de Audiovisuele mediadienst, §§42-46

5.6 PROCEDURELE GARANTIE

"[…] [Het] moet in de wet duidelijk worden gemaakt dat de Mediaraad zijn bevoegdheden mag gebruiken om op te leggen alleen zware sancties (zoals hoge boetes of onderbreking van de uitzending, blokkering van de toegang enz.) als laatste redmiddel, waarbij alle andere redelijke pogingen om de media-outlet op de juiste pad hebben gefaald, en waar de publicaties herhaaldelijk en serieus (beide voorwaarden zouden moeten) tevreden zijn) bedreigde de openbare rust en orde […]."
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (ACT CLXXXV over mediadiensten en over de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de belastingwetgeving van advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §41

"[…] De Commissie van Venetië is van mening dat de macht van het voorzitterschap [(hier - an administratieve autoriteit)] *ambtshalve* blokkeringsbevelen te geven zonder voorafgaande rechterlijke toetsing, zou moeten zijn verwijderd en zoals hierboven benadrukt, de plicht om de afweging te maken tussen het recht op privacy en de vrijheid van meningsuiting moet, in het geval van een beslissing met zulke ernstige gevolgen, primair de taak van een rechter zijn en niet van een bestuursorgaan."
CDL-AD(2016)011, Turkije - Advies over wet nr. 5651 betreffende de regulering van publicaties op de internet en de bestrijding van misdrijven gepleegd door middel van een dergelijke publicatie ("het internet wet"), §72

"De Commissie merkt op dat de administratieve procedure oorspronkelijk bedoeld was om toezicht te houden op de uitvoering door de traditionele mediaaanbieders van hun verplichtingen volgens hun licentie.
Vanwege de uitbreiding van de jurisdictie van [de regelgevende instanties] tot de [online mediakanalen], dat ook voor individuele internetgebruikers is, kan de procedure van artikel 51/1 leiden tot directe inmenging in hun recht op vrijheid van meningsuiting. De procedure voor het beoordelen van klachten geeft de Klachtencommissie de bevoegdheid om te beslissen over de gegrondheid van een vraag die valt binnen het kader van de vrijheid van meningsuiting en waarbij een evenwichtsoefening tussen concurrerende individuele rechten (Artikelen 8 en 10 EVRM). Zo zal een bestuursorgaan worden begiftigd met prerogatieven die gewoonlijk bij een rechtbank of rechter berusten en die de macht hebben om op te leggen maatregelen/sancties die een inmenging vormen in de uitoefening van het recht op vrijheid van expressie. De Klachtencommissie zal bijvoorbeeld moeten beslissen op beschuldigingen van: laster, haatdragend en discriminerend taalgebruik. Artikel 51/1 stelt echter geen regels over het recht om te worden gehoord of over de toelaatbaarheid van bewijs of de manier waarop bewijs moet worden beoordeeld. De Commissie van Venetië merkt op dat wanneer deze klachten zijn gericht tegen: EPSP's, de link tussen bestuurlijke aansprakelijkheid en strafrechtelijke of civielrechtelijke aansprakelijkheid wordt kritisch wazig. […]
Uitspraken van de klachtencommissie zijn direct uitvoerbaar. [Ze zijn aanspreekbaar bij een bestuursrechter]. Er zijn echter geen aanwijzingen voor een opschortende werking van de

beroepsprocedure […] noch wat betreft de mogelijkheid om een hoorzitting te houden. Verder is het ontwerp wijzigingen voorzien niet in de mogelijkheid om de zaak na de beslissing van de bestuursrechter van eerste aanleg. Zoals onderstreept door de Commissie van Venetië, de begeleiding van de hoogste rechtbanken is erg belangrijk voor de lagere rechtbanken bij de interpretatie en implementatie van mensenrechtennormen in hun jurisprudentie. In Albanië is de capaciteit van de hogere rechtbanken om deze rol te spelen wordt momenteel ernstig ondermijnd: dus, als gevolg van de doorlichting proces, het Hooggerechtshof en het Grondwettelijk Hof werken nog steeds niet naar behoren als gevolg van de gebrek aan quorum. Tijdens de virtuele vergadering van juni met de rapporteurs hebben de Albanese autoriteiten legde uit dat bestuursbesluiten volgens het Albanese bestuursrecht normaal gesproken een effect van 'executive titles', en dat de besluiten van de AMA dit effect al hadden gehad van de audiovisuele media. Wat de rapporteurs zorgen baart, is dat dit wettelijk regime wordt nu zonder onderscheid uitgebreid tot alle online mediabronnen, mogelijk ook kleine individuele bloggers, vloggers en dergelijke (zie de bespreking van de te brede definitie van het toepassingsgebied) van de wet hierboven) en dat een dergelijk wettelijk regime bovendien verwoestende financiële gevolgen kan hebben gevolgen voor bepaalde delen van de media die leiden tot aanzienlijke zelfcensuur."
CDL-AD(2020)013, Albanië - Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 97/2013 op de Audiovisuele mediadienst, §§54 en 56

"Een nieuwe paragraaf […] bepaalt dat, wanneer een rechtbank een *ex*- postverbod oplegt aan een mediakanaal, het zal een formele waarschuwing geven dat verdere overtredingen van de wet door dit mediakanaal kunnen leiden tot de *ex-ante* verbod (dwz de tijdelijke opschorting van haar activiteiten). Deze bepaling zou moeten maken de toepassing van het *ex-anteverbod* voorspelbaarder.
Het is de vraag of het de taak van de rechter is om dergelijke waarschuwingen te geven en zo te anticiperen op de uitkomst van toekomstige zaken; het initiatief om een verbod te vragen ligt immers bij de Officier van Justitie.
Verder is het onduidelijk of deze waarschuwing allesbehalve een simpele herinnering is. Minstens, volgens de ontwerp-amendementen is het opleggen van het *ex-ante* verbod niet afhankelijk van de het bestaan van een eerdere formele waarschuwing."
CDL-AD(2015)004, Advies over ontwerpwijzigingen van de mediawet van Montenegro, §§50-51

"[…] Onmiddellijke tenuitvoerlegging van een zware boete of beëindiging/opschorting van de uitzending, zelfs als het duurt slechts enkele dagen, kan het mediakanaal vernietigen, vooral nu traditionele media dat zijn economisch zo kwetsbaar. […] [Beslissingen] van de Mediaraad die mogelijk onomkeerbare gevolgen voor het continu functioneren van het betreffende mediakanaal of het werk van de journalisten mogen niet onmiddellijk afdwingbaar zijn. De partij die door dergelijke ernstige maatregelen wordt getroffen moet voldoende tijd krijgen om een gerechtelijke procedure in te leiden, en de maatregel moet blijven geschorst totdat de rechter zelf over verdere schorsing beslist. Bovendien, in alle gevallen de rechtbanken moeten op elk moment de bevoegdheid hebben om de tenuitvoerlegging van alle sancties op te schorten, wat ook hun graad en karakter is."
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (ACT CLXXXV over mediadiensten en over de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de belastingwetgeving van advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §44

“[…] Rechterlijke toetsing door de administratieve rechtbanken van de 'wettigheid' van de beslissingen van de Media
De Raad moet niet alleen de verificatie omvatten van de formele overeenstemming van de maatregel met de
Mediawet, maar ook vragen over de evenredigheid van de bestreden maatregelen.”

56
CDL-PI(2020)008
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (ACT CLXXXV over mediadiensten en
over de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de belastingwetgeving
van advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §45
“Betreffende uitspraken die online zijn gedaan […], aangezien er een duidelijke verschuiving is van print naar internet
journalistiek, wordt het steeds belangrijker dat gelijkwaardige verdedigingen worden voorzien in lasterwetten
aan degenen die respectievelijk fungeren als loutere kanalen voor het doorgeven van informatie op internet of
die websites hosten. Ook is het van belang dat hosts verplicht zijn om een effectieve (self-policing)
kennisgeving en verwijderingsprocedure. Van een klager eisen dat hij naar de rechtbank gaat om een bevel te krijgen voor:
verwijdering het recht van de gelasterde persoon onvoldoende beschermt. Bovendien is dit
ontmoedigt internetserviceproviders om, eenmaal op de hoogte, verantwoordelijkheid te nemen voor de websites
zij hosten. Meer in het algemeen, hoewel niet wettelijk bindend voor Azerbeidzjan, Richtlijn van de Europese Unie
2000/31/EG en de daarin uiteengezette verdedigingen kunnen worden gebruikt als een nuttige referentie bij het vaststellen van
de verdedigingen die beschikbaar zijn voor de verschillende vormen van internetserviceproviders. […].”
CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen:
Laster van de Republiek Azerbeidzjan, §92
“Een van de vereisten van het evenredigheidsbeginsel [in gevallen van vrijheid van meningsuiting] is dat:
de redenen die de nationale autoriteiten aanvoeren om beperkingen van het recht op vrijheid van
uitdrukking moet relevant en voldoende zijn. Verder is dit ook een vereiste van de
beginsel van een eerlijk proces op grond van artikel 6 EVRM: uitspraken van hoven en rechtbanken moeten een
adequate opgave van de redenen waarop zij zijn gebaseerd. Een lagere rechter zou dit ook moeten geven
redenen om de partijen in staat te stellen effectief gebruik te maken van een bestaand beroepsrecht. Sommige
beslissingen van de vredesrechters die de Commissie van Venetië heeft kunnen zien tijdens de
vergaderingen in Ankara geven geen enkele motivatie en reden om de inmenging in te rechtvaardigen
het recht op vrijheid van meningsuiting. […] De Commissie van Venetië […] herhaalt de cruciale
belang van de motivering in een rechterlijke beslissing om niet alleen het beginsel te respecteren
van evenredigheid op grond van artikel 10 EVRM, maar ook om te voldoen aan de vereisten van een eerlijk proces onder
Artikel 6 EVRM.”
CDL-AD(2016)011, Turkije - Advies over wet nr. 5651 betreffende de regulering van publicaties op de
internet en het bestrijden van misdrijven gepleegd door middel van een dergelijke publicatie (“het internet”)
wet"), §38
“Ten eerste, […] [de wet] voorziet niet in een kennisgevingsprocedure van de belanghebbende over:
de procedure […] [van toegangsblokkering als 'voorlopig bevel' bevolen door de rechtbank in de cursus
van de procedure]. […] [A] er moet een goede kennisgevingsprocedure worden ingevoerd om
de inhoudaanbieders de mogelijkheid om kennis te nemen van de blokkeringsmaatregel en van de
door de autoriteiten aangevoerde redenen om de maatregel te rechtvaardigen. […] Het wordt sterk aanbevolen dat:
de bepaling wordt gewijzigd om de autoriteiten de verplichting op te leggen om de belanghebbende te informeren
over de toegangsblokkeringsmaatregel en de redenen daarvoor. […].
Ten tweede kan het ontbreken van cassatieberoep tegen de blokkeringsmaatregel […]
uitgelegd voor zover de maatregel van toegangsblokkering op grond van artikel 8, lid 2, slechts een
'voorzorgsmaatregel' genomen in het kader van strafrechtelijke procedures betreffende de misdrijven
vermeld […] [in de wet]. In ieder geval de bevoegde strafrechter, dat wil zeggen de strafrechter
procedure, moet de bevoegdheid krijgen om de noodzaak van handhaving van de voorzorgsmaatregel te beoordelen;
maatregel tegen toegangsblokkering en deze maatregel onmiddellijk op te heffen, indien hij/zij van mening is dat de
maatregel niet nodig is om bijvoorbeeld elk risico op onherstelbare schade te voorkomen
in afwachting van een substantieel proces. […] Het is onaanvaardbaar dat de beslissing van een vrederechter als

57
CDL-PI(2020)008
een 'voorzorgsmaatregel' moet bindend zijn voor de rechter in de strafzaak
procedures. […].
Met betrekking tot de *ambtshalve* blokkeringsbevelen uitgevaardigd door het voorzitterschap van Telecommunicatie onder
voorwaarden vermeld in artikel 8, lid 4, *dwz* de inhoud of hostingprovider bevindt zich buiten de
land of de inhoud van publicaties vormen strafbare feiten van seksuele uitbuiting van kinderen,
obsceniteit en prostitutie, is de noodzaak van deze bepaling niet duidelijk voor de Commissie van Venetië.
De toegangsblokkeringsmaatregel op grond van artikel 8 is een voorzorgsmaatregel die in het kader wordt genomen
van een strafzaak en het zou de rol en verantwoordelijkheid van een rechter moeten zijn om de noodzaak te beoordelen
van deze maatregel tijdens het strafproces. De redenen uiteengezet in artikel 8, lid 4, rechtvaardigen niet de
bevoegdheid van een bestuursorgaan om *ambtshalve* blokkeringsbevelen uit te vaardigen zonder voorafgaande rechterlijke
beoordeling. Deze bevoegdheid van het voorzitterschap moet worden ingetrokken.”
CDL-AD(2016)011, Turkije - Advies over wet nr. 5651 betreffende de regulering van publicaties op de
internet en de bestrijding van misdrijven gepleegd door middel van een dergelijke publicatie ("het internet
Wet"), §§51-53
“[…] [De] korte tijd die de vrederechter krijgt om een beslissing te nemen over toegangsblokkering (24
uren op grond van de artikelen 8A en 9; 48 uur op grond van artikel 9A), zonder een hoorzitting te houden (artikel 9)
en zonder mogelijkheid van beroep bij een hogere rechter tegen de beslissing over de toegang-
blokkering, kan niet worden beschouwd als het bieden van de noodzakelijke procedurele waarborgen om:
het recht op vrijheid van meningsuiting op internet te beschermen.
[…] [De] procedures moeten grondig worden gewijzigd om de internetprovider
voldoende tijd en faciliteiten om zichzelf te verdedigen en de rechter voldoende tijd en mogelijkheden om
een gemotiveerd besluit te nemen, en in het bijzonder de bevoegdheid om een hoorzitting te houden om
een passende evenredigheidsbeoordeling van de noodzaak van de inmenging in de vrijheid
van expressie. […].
Meer in het bijzonder, indien het autonome karakter van die procedures moet worden gehandhaafd,
een beroep bij het Hof van Cassatie tegen de beslissing tot blokkering door de vrede
dan moet er sprake zijn van een rechter. Het is waar dat, in tegenstelling tot Protocol nr. 7 betreffende:
strafzaken verplicht artikel 6 EVRM staten niet tot het instellen van een stelsel van hoven van beroep en
het recht van beroep bij een hogere rechter is niet geregeld, en ook niet stilzwijgend, in artikel 6.42
Zoals de Commissie van Venetië echter [in een eerder advies] benadrukte,
begeleiding is voor de lagere rechters van groot belang bij de interpretatie en uitvoering van human
rechtennormen in hun rechtspraak. Het is duidelijk dat een beroepsprocedure bij het Hof van
cassatie, als hoogste rechter, betere garanties zou bieden aan de belanghebbenden
vergeleken met een beroepsprocedure voor een rechter van hetzelfde niveau. […]”
CDL-AD(2016)011, Turkije - Advies over wet nr. 5651 betreffende de regulering van publicaties op de
internet en de bestrijding van misdrijven gepleegd door middel van een dergelijke publicatie ("het internet
Wet"), §§60 en 62-63
“De Commissie is vooral bezorgd over de details van deze [administratieve] procedure
[voor de mediatoezichthouder]. […] [Elke] persoon die beweert negatief beïnvloed te zijn door een

elektronische publicatie die naar verluidt in strijd is met de vereisten van artikel 33/1 heeft recht op:
verzoek aan de EPSP [(aanbieder van elektronische publicatiediensten)] om de inhoud te verwijderen.
Om dergelijke klachten te beoordelen en erop te reageren, hebben de EPSP's slechts 72 uur. Als de EPSP
weigert de klacht in behandeling te nemen of niet binnen 72 uur reageert, heeft de eiser het recht om:
zich wenden tot de Klachtencommissie die de klacht ook op zeer korte termijn moet beoordelen

58
CDL-PI(2020)008
tijdsbestek (72 uur). In bepaalde omstandigheden heeft de EPSP slechts 48 uur om zijn
verweer bij de Klachtencommissie […].
Uitspraken van de klachtencommissie zijn direct uitvoerbaar. […]
De procedure voorzien in de artikelen 51/1 en 53/1 is een uiterst snelreactiemechanisme.
Normaal gesproken vereist de beoordeling van de inhoud juridische expertise en een complexe afwegingsoefening
tussen concurrerende belangen die op het spel staan. Dit roept vragen op over een eerlijk proces en zet een buitensporige
last voor kleine EPSP's die niet over de middelen en capaciteit beschikken om in zo'n korte tijd te reageren
aan klachten. Hoewel de wet voorziet in de mogelijkheid van rechterlijke toetsing van dergelijke beslissingen,
de Klachtencommissie en de AMA hebben een bestuurlijke beoordelingsvrijheid. Zo is het ontwerp
amendementen geven de AMA en de Klachtencommissie een efficiënt maar tegelijkertijd
gevaarlijk juridisch instrument om de Albanese sector van het internet te reguleren."
CDL-AD(2020)013, Albanië - Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 97/2013 op de
Audiovisuele mediadienst, §§55, 56 en 58

6. VRIJHEID VAN UITDRUKKING, RELIGIEUZE VRIJHEID EN BLASFEMY

"[…] Het ontbreken van een uniform Europees concept van de eisen van de bescherming van de
rechten van anderen met betrekking tot aanvallen op religieuze overtuigingen verruimt de
beoordelingsmarge bij het reguleren van de vrijheid van meningsuiting met betrekking tot zaken die vatbaar zijn voor
intieme persoonlijke overtuigingen op het gebied van moraal of religie beledigen. Wat is waarschijnlijk de oorzaak?
substantiële overtreding van personen met een bepaalde religieuze overtuiging zal aanzienlijk variëren van tijd tot tijd
tijd en van plaats tot plaats, vooral in een tijdperk dat wordt gekenmerkt door een steeds groter wordende reeks
geloofsovertuigingen en denominaties: Staatsautoriteiten zijn daarom beter geplaatst dan de internationale rechter
waarderen wat 'noodzakelijk is in een democratische samenleving'."
CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en
vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging
en aanzetten tot religieuze haat, §51

"[…] [Het EHRM] heeft geoordeeld dat, om religieuze vrede te verzekeren, staten de verplichting hebben om
vermijd zoveel mogelijk uitdrukkingen die onnodig kwetsend zijn voor anderen en dus een
inbreuk maken op hun rechten, en die daardoor niet bijdragen aan enige vorm van maatschappelijk debat
in staat om vooruitgang in menselijke aangelegenheden te bevorderen. Respect voor de religieuze gevoelens van gelovigen kan
legitiem worden verondersteld te zijn geschonden door provocerende afbeeldingen van religieuze voorwerpen
verering of beledigende aanvallen op religieuze principes en dogma's; deze kunnen zeker
omstandigheden worden beschouwd als een kwaadwillige schending van de geest van verdraagzaamheid, die ook een
kenmerk van een democratische samenleving."
CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en
vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging
en aanzetten tot religieuze haat, §47

"De Commissie is van oordeel dat elk verschil in de toepassing van beperkingen op de vrijheid van
meningsuiting met het oog op de bescherming van specifieke religieuze overtuigingen of overtuigingen (ook wat betreft
de positie van een religieuze groepering als slachtoffer in plaats van dader) moet ofwel worden vermeden of
naar behoren gemotiveerd."

59
CDL-PI(2020)008
CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en
vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging
en aanzetten tot religieuze haat, §82

"Er ontstaat een nieuwe ethiek van verantwoorde interculturele relaties in Europa en in de rest van de wereld
noodzakelijk door de culturele diversiteit in moderne samenlevingen, en vereist dat een verantwoorde uitoefening
van het recht op vrijheid van meningsuiting moeten streven naar eerbiediging van de religieuze overtuigingen en
overtuigingen van anderen. Zelfbeheersing, op dit en andere gebieden, kan helpen, op voorwaarde natuurlijk dat het
niet ingegeven door angst voor gewelddadige reacties, maar alleen door ethisch gedrag.
Dit betekent echter niet dat democratische samenlevingen gegijzeld moeten worden door de buitensporige
gevoeligheden van bepaalde individuen: de vrijheid van meningsuiting mag niet klakkeloos achteruitgaan wanneer
geconfronteerd met gewelddadige reacties."
CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en
vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging
en aanzetten tot religieuze haat, §§95-96

"[…] Het recht op vrijheid van meningsuiting houdt in dat het openlijk mag worden gecontroleerd
debatteren en bekritiseren, zelfs hard en onredelijk, geloofssystemen, meningen en instellingen,
zolang dit niet neerkomt op het bepleiten van haat tegen een individu of groepen."
CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en
vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging
en aanzetten tot religieuze haat, §49; zie ook CDL-AD(2015)015, §25

"De Commissie acht het niet nodig of wenselijk om een misdrijf van religieuze
belediging (dat wil zeggen, belediging van religieuze gevoelens) *simplicit* , zonder het element van aanzetten tot haat
als een essentieel onderdeel. De Commissie acht het ook niet essentieel om strafrechtelijke
sancties voor een belediging gebaseerd op het behoren tot een bepaalde religie. Als een statement of kunstwerk
niet kwalificeert als aanzetten tot haat, dan mag het niet het voorwerp uitmaken van strafrechtelijke sancties.
Het is waar dat het bestraffen van belediging van religieuze gevoelens een krachtig signaal kan geven aan iedereen, beide
potentiële slachtoffers en potentiële daders, die nodeloos beledigende uitspraken en
publicaties worden in een effectieve democratie niet getolereerd.
Aan de andere kant herhaalt de Commissie dat het gebruik van het strafrecht, dat op zichzelf
in principe voorbehouden zijn aan gevallen waarin geen andere remedie effectief lijkt, mag alleen plaatsvinden
met uiterste voorzichtigheid op het gebied van vrijheid van meningsuiting."
CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en
vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging
en aanzetten tot religieuze haat, §§64-66

"Het is waar dat de grenzen tussen belediging van religieuze gevoelens (en zelfs godslastering) en haat
spraak zijn gemakkelijk vervaagd, zodat de scheidslijn, in een beledigende toespraak, tussen de uitdrukking
van ideeën en het aanzetten tot haat is vaak moeilijk te identificeren. Dit probleem zou echter moeten zijn:
opgelost door een passende interpretatie van het begrip aanzetten tot haat in plaats van
door belediging van religieuze gevoelens te sanctioneren.

60
CDL-PI(2020)008

[…] [Het] moet mogelijk zijn om religieuze ideeën te bekritiseren, zelfs als dergelijke kritiek kan worden waargenomen door sommigen als het kwetsen van hun religieuze gevoelens. Toekenning van schadevergoedingen moet zorgvuldig en strikt gebeuren gerechtvaardigd en gemotiveerd zijn en proportioneel zijn, anders zouden ze een huiveringwekkend effect hebben op vrijheid van meningsuiting.
Het is ook de moeite waard eraan te herinneren dat een belediging van een principe of een dogma, of van een vertegenwoordiger van een religie, betekent niet noodzakelijk een belediging voor een persoon die in die religie gelooft. De Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft duidelijk gemaakt dat een aanslag op een vertegenwoordiger van een kerk brengt niet automatisch een deel van de bevolking in diskrediet en diskrediet vanwege hun geloof in de desbetreffende religie en dat kritiek op een doctrine niet noodzakelijkerwijs aanvallen op religieuze overtuigingen als zodanig. Het verschil tussen smaad voor groepen en individuele smaad zou moeten zijn: zorgvuldig rekening mee gehouden."
CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging en aanzetten tot religieuze haat, §§68 en 76-77
"[…] [Het] misdrijf van godslastering moet worden afgeschaft (wat al het geval is in de meeste Europese) Staten) en mag niet opnieuw worden ingevoerd."
CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging en aanzetten tot religieuze haat, §89; zie ook §92

7. PROFESSIONELE JOURNALISME

"De reikwijdte van artikel 10 van het EVRM omvat meerdere activiteiten met betrekking tot verspreiding informatie door middel van gedrukte media. Niet alleen de publicatie van informatie in gedrukte media door journalisten of door uitgevers, maar ook de relatie tussen journalisten en uitgever, de algemene voorwaarden van de activiteit van de journalist en de activiteit van de journalist zelf zijn beschermd. Artikel 10 van het EVRM bestrijkt in beginsel alle terreinen van de beroepsactiviteiten van een journalist, in het bijzonder de manier waarop een journalist de informatie ontvangt en hoe hij/zij regelt of de informatie wijzigt."
CDL-AD(2010)053rev, Advies over de waarschuwing gericht aan de Wit-Russische vereniging van journalisten op 13 januari 2010 door het Ministerie van Justitie van Wit-Rusland, §62

7.1. BEGRIP VAN "PROFESSIONELE JOURNALISME"

"[…] De grens tussen freelance- en huisjournalistiek is vervaagd, en er is geen specifiek reden waarom freelancejournalisten van de algemene regel moeten worden uitgesloten. Bijlage bij Aanbeveling nr. R(2000)7 […] [van de CM] definieert 'journalisten' als 'elke natuurlijke of juridische persoon die regelmatig of beroepsmatig betrokken is bij het verzamelen en verspreiden van informatie aan het publiek via alle massacommunicatiemiddelen". Vandaar dat, hoewel de arbeidsrelatie met een media-outlet is het beste bewijs dat de persoon een 'journalist' is, het is niet het enige mogelijke bewijs. Zoals uitgelegd door de autoriteiten, wordt sectie 6 geïnterpreteerd als inclusief: freelance journalisten, professionele bloggers en dergelijke; het zou echter duidelijker moeten zijn uit de tekst van deze bepaling."

Voetnoot 43: "Een belangrijk voorbehoud is nodig: bronnenbescherming blijft inderdaad de voorrecht van professionele journalisten. Dus, zoals PACE stelt: 'dezelfde vertrouwensrelatie doet' bestaan niet bij niet-journalisten, zoals individuen met een eigen website of webblog. Daarom kunnen niet-journalisten niet profiteren van het recht van journalisten om hun bronnen niet bekend te maken'. Bloggers kunnen al dan niet worden beschouwd als professionele journalisten die dit voorrecht genieten; in de moderne tijd is het onderscheid tussen journalist en niet-journalist echter fijn en kan verdere ontwikkeling in jurisprudentie en wetgeving vereisen."
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §52, en voetnoot 43 hierbij paragraaf
"[…] [De] massamedia zijn niet de enige categorie die recht zou moeten hebben op een hoge mate van vrijheid van expressie. Dus personen die informatie en ideeën verstrekken over zaken van algemeen belang en bijdragen aan het publieke debat over dergelijke zaken, inclusief leden van campagnegroepen en gekozen vertegenwoordigers, een hoog niveau van vrijheid van meningsuiting moeten krijgen, met inbegrip van een zekere mate van overdrijving en zelfs provocatie, zolang ze te goeder trouw handelen en zorgvuldigheid betrachten om nauwkeurige en betrouwbare informatie te verstrekken."
CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen: laster van de Republiek Azerbeidzjan, §37
"Beide journalisten die lid zijn van BAJ [de Wit-Russische Vereniging van Journalisten], en journalisten die banden hebben met rechtspersonen die actief zijn in de massamedia volgens de Mass Mediawet, journalistieke activiteiten uitoefenen. Beiden moeten informatie verzamelen en ontvangen. De uitoefening van hun werkzaamheden kan alleen of in ieder geval gemakkelijker worden uitgevoerd met behulp van een perskaart. Er kan een legitiem doel zijn dat de Republiek wil nastreven door de distributie te beperken en gebruik van perskaarten alleen voor degenen die zijn opgericht onder de Massamediawet, zoals de noodzaak om door de staat gecontroleerde agentschappen op republiekniveau op te richten op het gebied van massamedia […]. Niettemin is er geen objectieve en redelijke rechtvaardiging voor de discriminatie tussen: journalisten in de waarschuwing uiteengezet. Het zou bijvoorbeeld voldoende zijn om gespecificeerde pers te verspreiden kaarten aan die journalisten die rechtstreeks verbonden zijn met rechtspersonen die actief zijn in de massamedia onder de massamediawet. Verbod op elke verwijzing naar het woord "PRESS" in perskaarten van andere verenigingen die zich bezighouden met journalistiek kunnen niet als evenredig worden beschouwd."
CDL-AD(2010)053rev, Advies over de waarschuwing gericht aan de Wit-Russische vereniging van journalisten op 13 januari 2010 door het Ministerie van Justitie van Wit-Rusland, §§93-95
"[… Een aanbieder van elektronische publicatiediensten wordt gedefinieerd als] 'een natuurlijke of rechtspersoon […] die biedt de dienst aan van [elektronische publicaties] […]. Elektronische publicaties worden gedefinieerd als 'redactionele' gevormde webpagina's en/of portalen met elektronische versies van geschreven media en/of informatie van de media op een manier die toegankelijk is voor het grote publiek met als doel te entertainen, informeren en/of opvoeden' […].
De Commissie van Venetië is van mening dat, om te beginnen, het begrip "elektronische publicaties" ook is vaag en ruim gedefinieerd, waardoor de duidelijkheid en voorzienbaarheid van de reikwijdte van toepassing van de wet. Het is met name onduidelijk of individuele bloggers, of mensen die persoonlijke pagina's op sociale netwerkplatforms (Facebook, Instagram, Twitter enz.) publiceren informatie van de media valt onder deze definitie. De informatienota […] legt uit:

dat 'elektronische publicaties beheerd door individuen die noch redactioneel gevormd noch gericht zijn' bij het informeren of entertainen, of het onderwijzen van het grote publiek vallen niet onder deze definitie'. Hoewel het begrip 'redactionele vormgeving' op zichzelf amorf is, is het ook moeilijk te voorzien welke blog eigenlijk zou worden beschouwd als niet informerend, onderhoudend of opvoedend. […].
In een technologische omgeving waarin iedereen een elektronische publicatie kan lanceren zonder

technische of professionele expertise, zelfs individuele bloggers kunnen 'redactioneel gevormde' pagina's hebben 'met informatie uit de media' met als doel 'amuseren, informeren en/of opvoeden'.
Met zo'n brede definitie reikt het toepassingsgebied van het recht verder dan de professionele media verkooppunten en niets verhindert dat deze wet niet alleen van toepassing is op de online publicatie van de gedrukte pers, maar ook voor iedereen die geïnteresseerd is in het verstrekken van informatie, ideeën, meningen om te entertainen, informeren of voorlichting van het grote publiek door online publicaties. Dit kan een huiveringwekkend effect hebben op gewone personen die zouden worden afgeschrikt om online hun mening te uiten, uit angst voor mogelijke sancties overgelaten aan het oordeel van de [regelgevende instantie]. In een land waar pluralisme in de huidige media omgeving is voor een belangrijk deel afkomstig van individuele bloggers en journalisten, dit roept ernstige zorgen op. De clausules die de reikwijdte van de toepassing van deze wet bepalen, moeten dus: herzien worden. Een mogelijkheid zou zijn om expliciet in de wet, in een open lijst, te vermelden wie er niet onder valt volgens de wet - gebruikers van sociale netwerken, bloggers, vloggers, auteurs van persoonlijke webpagina's en gelijk. Het toevoegen van deze lijst zou het toepassingsgebied van de gewijzigde wet enigszins beperken, zelfs hoewel het niet alle problemen met de interpretatie van die begrippen in de zich snel ontwikkelende online media-omgeving. […]
CDL-AD(2020)013, Albanië - Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 97/2013 op de Audiovisuele mediadienst, §§ 27 – 29

7.2 BESCHERMING VAN BRONNEN

"[…] Alleen een dwingende eis van algemeen belang kan inmenging in de bescherming van bronnen […]."
CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen: Laster van de Republiek Azerbeidzjan, §97

"[De Perswet] definieert situaties waarin journalisten kunnen worden verplicht hun bronnen vrij te geven. In 2012, […] deze bepaling werd gewijzigd, waardoor de verplichting voor de journalisten om hun bronnen alleen voor strafrechtelijke procedures en na een gerechtelijk bevel. […] Dit ontwikkeling is positief: het beperken van de meldingsplicht tot strafzaken helpt bij de bescherming onderzoeks journalistiek. Deze beperking dient echter duidelijk te volgen uit de tekst van [de wet].
[…]
De regel in [de wet] moet verduidelijken wat wordt bedoeld met 'gerechtvaardigde [straf]zaken' en 'uitzonderlijke omstandigheden'. […] Volgens het EHRM 'een order of source disclosure […] kan niet verenigbaar zijn met artikel 10 van het verdrag, tenzij het gerechtvaardigd is door een dwingende reden eis van algemeen belang'. Niet elk strafrechtelijk onderzoek voldoet automatisch aan de criterium van 'overstijgende eis'. Het moet aan de rechter open staan om openbaarmaking te weigeren, zelfs als de onderzoek een ernstig misdrijf betreft, of, in voorkomend geval, een beperkte of gekwalificeerde openbaarmakingsbevel om bronnen zoveel mogelijk te beschermen tegen openbaarmaking.
[…].
Bovendien drukt het Comité van Ministers in zijn Aanbeveling nr. R(2000)7 […] van mening dat openbaarmaking alleen kan worden gelast indien redelijke alternatieve maatregelen voor de

openbaarmaking niet bestaat of zijn uitgeput, en wanneer het legitieme belang bij de openbaarmaking 'duidelijk opweegt tegen het algemeen belang'. […]"
CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §§53-56

"Het tweede probleem heeft betrekking op het onderscheppen van communicatie van *andere professionals* die ook geheimhoudingsplicht hebben jegens hun cliënten (zoals artsen en bemiddelaars). het Venetië Commissie merkt op dat, zoals in het geval met advocaten en priesters, niets in de Poolse wet staat voorkomt dat de politie naar dergelijke gesprekken luistert, ook als de opnames later niet kunnen worden als bewijs ingevoerd. Bovendien is op grond van artikel 19 par. 15u moet de rechtbank opnames toestaan van dergelijke gesprekken als bewijsmateriaal 'als het nodig is vanuit het oogpunt van het rechtssysteem' en indien er geen andere middelen voorhanden waren om de feiten van de zaak vast te stellen.
Het tweede deel van deze test (subsidiariteit) is degelijk; echter, het eerste deel – de 'noodzaak' voor de rechtvaardigheid – is problematisch. Alle nuttige informatie die licht werpt op de omstandigheden van een zaak kan: gezien worden als 'noodzakelijk vanuit het oogpunt van het rechtssysteem'. Als het nut van a afgetapt gesprek is het enige criterium om het als bewijs te introduceren, 'professioneel privilege' wordt een leeg woord.
Dit is vooral belangrijk wanneer het toezicht op een journalist is gericht, omdat het gemakkelijk kan onthullen zijn of haar bronnen. […] [Het] EHRM staat klaar om openbaarmakingsbevelen te onderwerpen die kunnen leiden tot de identificatie van de journalistieke bronnen aan de strengste controle. Er zou dus een vorm moeten zijn van een verhoogde interne besluitvormingsnorm in dergelijke gevallen, waar de journalistieke vrijheid aan de orde kan zijn. […]
De Commissie van Venetië is van mening dat, naast het voorkomen van gerichte onderschepping van: beschermde communicatie, moet de wet waarborgen bevatten die extra bescherming bieden aan dergelijke communicatie, zelfs als ze per ongeluk zijn onderschept. […].
Kortom, de Commissie van Venetië beveelt de Poolse wetgever aan om na te denken over een strengere regel die, met inachtneming van de internationale mensenrechtennormen, de omstandigheden waarin geprivilegieerde professionele communicatie in het geheim kan worden opgenomen en vervolgens als bewijsmateriaal ingebracht."
CDL-AD(2016)012, Advies inzake de wet van 15 januari 2016 tot wijziging van de politiewet en bepaalde andere wetten van Polen, §§81-85; zie ook CDL-AD(2016)011, §83

"Journalisten zijn normaal gesproken niet verplicht om hun journalistieke bronnen openbaar te maken, ter bescherming hiervan bronnen is een van de basisvoorwaarden voor persvrijheid. Daarom is het houden van een perskaart van bijzonder belang om informatie te kunnen ontvangen. De journalist mag inderdaad de dezelfde hoeveelheid of kwaliteit van informatie uit zijn/haar bronnen als zijn/haar identiteit als journalist dat niet kan worden vastgesteld."
CDL-AD(2010)053rev, Advies over de waarschuwing gericht aan de Wit-Russische vereniging van journalisten op 13 januari 2010 door het Ministerie van Justitie van Wit-Rusland, §§70

"[…] [De] wet moet specificeren dat het onthullen van de identiteit van de klokkenluider, zelfs door een rechtbank beslissing, moet alleen mogelijk zijn in uitzonderlijke omstandigheden – bijvoorbeeld wanneer de openbaarmaking betreft een ernstig misdrijf dat niet kan worden onderzocht en vervolgd, tenzij de

klokkenluider zelf wordt opgeroepen om te getuigen. In dit scenario kan de rechtbank worden verplicht om aanvullende maatregelen om de klokkenluider te beschermen tegen mogelijke represailles (bijvoorbeeld door al dan niet gebruikmakend van de status van anonieme getuige). […].
[…] Het is duidelijk dat de kwestie van openbaarmaking van de identiteit van de klokkenluider moet worden beslist door: de rechtbank met medewerking van eerstgenoemde, om hem/haar in staat te stellen zijn/haar overwegingen hierover."
CDL-AD(2016)008, Advies over de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en over de wet op de Bescherming van klokkenluiders van "de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië", §§87-88

7.3 NAUWKEURIG INTERVIEWEN EN RAPPORTEREN OVER DE VERKLARINGEN VAN IEMAND ANDERS

"[…] [De wet] moet duidelijk maken […] dat de verhoorde persoon niet mag voorkomen dat de publicatie of uitzending van het interview om de enige reden dat de wijzigingen [letterlijk] verslag van het interview] zijn gemaakt 'ten zijn nadeel', wanneer de geselecteerde fragmenten een algemeen nauwkeurige weergave van wat de persoon heeft verklaard. De journalist moet het recht hebben om te publiceren een interview als hij/zij van mening is dat de te publiceren tekst of het beeldmateriaal juist is (zonder noodzakelijkerwijs 'letterlijk'), terwijl de geïnterviewde het recht van antwoord moet hebben gepubliceerd met dezelfde bekendheid of het recht om de journalist *ex post facto* aan te klagen als hij/zij is van mening dat het interview wezenlijk onnauwkeurig is en schadelijk is voor zijn/haar reputatie, en het is aan de algemene lezer (in het geval van een recht van weerwoord) of aan de rechter (in het geval van juridische actie) om te beslissen of de journalist zijn werk professioneel deed of niet."

CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §35

"Bevoorrechte verklaringen [...] omvatten opnieuw gepubliceerde verklaringen die niet zijn weerlegd door de" klager. In wezen moet de verklaring over een zaak van algemeen belang gaan en opnieuw worden gepubliceerd door een journalist zonder adoptie. Toch is de basis van het verweer dat de verklaringen niet zijn weerlegd door de klager kan onvoldoende bescherming bieden aan het recht op privacy. Het is dus belangrijk dat de journalist/uitgever die de waarheid van de verklaring niet kan verifiëren, verantwoord handelt door duidelijk te maken dat de lasterlijke beschuldigingen niet worden overgenomen of goedgekeurd.

In artikel 10.3.3 wordt de uitzondering op aansprakelijkheid voor 'verspreiding van uitspraken die massamedia niet zijn' kan bewerken of niet verplicht is om te bewerken vanwege technische of juridische redenen' is te vaag geformuleerd en brede termen en zal waarschijnlijk verantwoorde uitzendingen/streaming ontmoedigen. de omroep moet altijd proberen te voorkomen dat onwettige lasterlijke uitlatingen in live-uitzendingen worden gedaan, voor bijvoorbeeld door waarschuwingen te geven aan bijdragers vóór het live-gedeelte van het programma of door het nemen van zorg over de ondervragingstechnieken van interviewers; of, als ze zijn gemaakt, onmiddellijk zoeken naar context en balans bieden, bijvoorbeeld door duidelijk te maken dat het niet stand-by staat of de verklaringen of dat er geen bewijs voor is."

CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen: Laster van de Republiek Azerbeidzjan, §§105-106

7.4 RECHT OP ANTWOORD

"[…] Het is daarentegen toegestaan om te voorzien in specifieke verplichtingen voor de media, zoals: om een valse verklaring te corrigeren, om de klager een recht van antwoord te geven of om een rechterlijke uitspraak te publiceren die een verklaring onwaar vindt."

CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen: Laster van de Republiek Azerbeidzjan, §43

"[…] De Commissie van Venetië herinnert eraan dat, zoals het EHRM heeft geoordeeld in de zaak *Wegrzynowski en Smolczewski v. Polen,* rectificatie of een aanvullende opmerking op de website kan een afdoende en adequate remedie, in welk geval de toegangsblokkering/verwijdering van inhoud maatregel kan worden beschouwd als onevenredig aan de legitieme doelen die met de beperking worden nagestreefd en dus een inbreuk vormen op de vrijheid van meningsuiting. […]."

CDL-AD(2016)011, Turkije - Advies over wet nr. 5651 betreffende de regulering van publicaties op de internet en de bestrijding van misdrijven gepleegd door middel van een dergelijke publicatie ("het internet wet"), §37

"Artikel 33/1 (3) introduceert een 'recht op correctie en weerwoord […]. Een wettelijke verplichting om een antwoord te publiceren of een rectificatie kan worden gezien als een normaal onderdeel van het wettelijk kader voor de oefening van vrijheid van meningsuiting. […] Tegelijkertijd zijn de beperkingen en beperkingen van de tweede lid van artikel 10 van het EVRM zijn even relevant voor de uitoefening van het recht op weerwoord. Het moet in gedachten worden gehouden dat het waarborgen van de vrijheid van meningsuiting van het individu geen persoonlijke burgers of organisaties een onbelemmerd recht op toegang tot de media om naar voren te schuiven meningen. Als algemeen principe moeten kranten en andere particuliere media vrij zijn om: redactionele discretie uitoefenen bij de beslissing om artikelen, opmerkingen en brieven te publiceren ingediend door particulieren. […]."

CDL-AD(2020)013, Albanië - Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 97/2013 op de Audiovisuele mediadienst, §49

8. ADVERTENTIE

"Grenzen voor reclame op televisie en radio kunnen het doel nastreven van het veiligstellen van de onafhankelijkheid van de omroep. […].

[Openbare omroepen] die sterk afhankelijk zijn van commerciële financiering en dus rechtstreekse concurrentie met de commerciële sector is zeer gevoelig geworden voor de eisen van adverteerders en sponsors en hun programmastrategieën worden geleid door de behoeften van adverteerders en kijkersaandeel, in plaats van de vereisten van hun verplichtingen."

CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van de media, §§67 en 58

"[…] [Er] is geen Europese consensus over hoe betaalde politieke reclame in omroep.[…] Naar de mening van de Commissie van Venetië, […] het verbod op betaalde politieke reclame bestraft de oppositie onterecht, verzekert de mediadominantie van de heersende meerderheid, en verkleint de kans op politieke verandering.

[…] [Deze] maatregel kan een negatief effect hebben, zij het indirect, op de kwaliteit van de media inhoud en de diversiteit van de mediamarkt."

CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §§100-101

"Het Hof erkende dat machtige financiële groepen concurrentievoordelen kunnen behalen in het gebied van commerciële reclame en kan daardoor druk uitoefenen op, en uiteindelijk inperken de vrijheid van de radio- en televisiestations die de commercials uitzenden. Het ging verder, 'zo' situaties ondermijnen de fundamentele rol van de vrijheid van meningsuiting in een democratische samenleving als verankerd in artikel 10 van het Verdrag, in het bijzonder wanneer het dient om informatie te verstrekken en ideeën van algemeen belang, waar het publiek bovendien recht op heeft". […]."

CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten "Gasparri" en "Frattini" van Italië met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van de media, §69

"[…] [De] Hongaarse wetgever moet de transparantie van het aanbestedingssysteem voor het toewijzen van de Rijksadvertentiebudgetten aan mediaaanbieders op basis van controleerbare publieks- en distributiegegevens, en dit systeem uitbreiden naar de bedrijven waar de Staat een groot aandeelhouderschap"

CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV inzake mediadiensten en de massamedia, Wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op

Advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije, §95
"[…] Het verbod op politieke advertenties in commerciële mediadiensten, die meer zijn veel gebruikt in Hongarije dan de publieke media, zal de oppositiepartijen een belangrijke kans om hun mening effectief te uiten en zo tegenwicht te bieden aan de dominante positie van de regering in de media."
CDL-AD(2013)012, Advies over de vierde wijziging van de fundamentele wet van Hongarije, §45

9. VRIJHEID VAN UITDRUKKING, RECHTERS, AANKOMSTEN EN GERECHTELIJKE PROCEDURES

9.1 VRIJHEID VAN UITDRUKKING VAN RECHTERS EN AANKOMSTEN

"Europese wet- en grondwettelijke bepalingen en relevante jurisprudentie tonen aan dat de garanties van de vrijheid van meningsuiting gelden ook voor ambtenaren, met inbegrip van rechters. Maar de specificiteit van de taken en verantwoordelijkheden van rechters en de noodzaak om ervoor te zorgen dat onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de rechterlijke macht worden beschouwd als legitieme doelstellingen om specifieke beperkingen op de vrijheid van meningsuiting, vereniging en vergadering van rechters, waaronder: hun politieke activiteiten.
Het EHRM heeft echter geoordeeld dat, met name gelet op het toenemende belang gehecht aan de scheiding der machten en het belang van het waarborgen van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, elke inmenging in de vrijheid van meningsuiting van een rechter vereist nauwlettend toezicht."
CDL-AD(2015)018, Verslag over de vrijheid van meningsuiting van rechters, §§80-81
"In de context van een politiek debat waaraan een rechter deelneemt, is de binnenlandse politieke achtergrond van dit debat is ook een belangrijke factor waarmee rekening moet worden gehouden bij de beoordeling van de

toegestane reikwijdte van de vrijheid van rechters. Bijvoorbeeld de historische, politieke en juridische context van het debat, ongeacht of de discussie een kwestie van algemeen belang omvat of dat de betwiste verklaring wordt afgelegd in het kader van een verkiezingscampagne zijn van bijzonder belang.
Een democratische crisis of een ineenstorting van de constitutionele orde zijn natuurlijk te beschouwen als: belangrijke elementen van de concrete context van een zaak, essentieel bij het bepalen van de reikwijdte van de fundamentele vrijheden."
CDL-AD(2015)018, Verslag over de vrijheid van meningsuiting van rechters, §84
"[…] [Mede]-rechters mogen beslissingen van hun collega's alleen met de nodige voorzichtigheid bekritiseren, om een constructieve en vriendelijke werksfeer behouden […].
[…] [Het] is nogal moeilijk om het verschil te maken tussen wat wel en wat niet 'politiek' is. Het is eenvoudig accepteren dat een rechter geen lid mag zijn van een politieke partij of in het openbaar mag spreken op politieke bijeenkomsten (dat wil zeggen vergaderingen die worden georganiseerd door de politieke partijen of hun leiders of nauw ermee verbonden zijn). Het is redelijk om te verwachten dat een rechter zou vermijden om een artikel ter ondersteuning van een bepaalde kandidaat bij de verkiezingen. Maar wat als een rechter deelneemt aan een? academische discussie over een hervorming van een bepaalde staatsinstelling – komt het neer op de betrokkenheid bij 'politiek' of niet? Zelfs het verdedigen van constitutionele waarden in een openbare verklaring kan aantoonbaar worden beschouwd als een politieke (maar loyale) verklaring. In ieder geval is het totale verbod voor a rechter om zijn/haar politieke opvattingen en overtuigingen in het openbaar te uiten, moet worden heroverwogen, aangezien dit beperkingen oplegt overdreven de vrijheid van meningsuiting van rechters.
Waarschijnlijk zou de conceptcode een andere techniek moeten gebruiken en eerder verschillende voorbeelden moeten geven van de meest typische gevallen van 'politieke betrokkenheid' die een rechter moet vermijden, terwijl hij ruimte laat voor de deelname van rechters aan academische en soortgelijke discussies. Een dergelijk model wordt gebruikt door artikel 21 met betrekking tot uitspraken die 'kritiek hebben op de wetten en het juridische beleid van de staat', maar die, blijkbaar toegestaan als niet 'politiek'. […]
[…] Artikel 21 verhindert dat rechters de wetten en het juridische beleid van de staat publiekelijk bekritiseren. Allereerst zal elke rechter onvermijdelijk juridische normen moeten interpreteren die niet duidelijk zijn of die in strijd zijn met andere normen. 'Kritische beoordeling' van dergelijke normen, een noodzakelijk onderdeel van de proces van arbitrage is volkomen toelaatbaar, en de conceptcode zou dit uitdrukkelijk moeten toestaan (zelfs wanneer dit tot uiting komt in open processtukken). Wat betreft meer abstracte kritiek, niet verband houdend met de berechting van een specifieke zaak, moet de rechter inderdaad met de nodige voorzichtigheid spreken, vooral wanneer hij/zij zich uitdrukt op fora die toegankelijk zijn voor het grote publiek (in tegenstelling tot tot meer besloten discussies tussen de professionals van de wet; dus de uitzondering die betrekking heeft op 'de wetenschappelijke en praktische conferenties, rondetafelgesprekken, seminars en andere educatieve evenementen' karakter', waar het voor de rechter mogelijk is om kritische standpunten te uiten, redelijk is). Echter, rechters mogen niet worden uitgesloten van het delen van ervaringen en het geven van hun mening over wetgevende zaken. Het kan bijzonder nuttig zijn voor de regering, binnen of voor een wetgevende om rechters uit te nodigen om deel te nemen aan een algemene discussie over juridische zaken op een conferentie of via ingediende adviezen (niet alleen van rechtbanken als zodanig of van rechtbankvoorzitters, maar ook van individuele rechters)."
CDL-AD(2016)013, Republiek Kazachstan - Advies over de ontwerpcode voor gerechtelijke ethiek , §56, §§62-63 en §67
"Artikel 45 verbiedt rechters om lid te zijn van een partij of "anderszins politieke activiteiten te ontplooien". Hoewel het eerste onderdeel van de regel (geen lid zijn van een politieke partij) duidelijk en legitiem is (at dit is in ieder geval een bekende praktijk in veel Europese landen), is het tweede lid geformuleerd

te breed. Hetzelfde geldt voor artikel 60 § 4, dat onder meer vereist dat de rechter "zich moet onthouden van" elk gedrag vertonen dat de indruk kan wekken betrokken te zijn bij politieke activiteiten". Dit is een zeer hoge standaard, moeilijk te bereiken. Zoals de Commissie van Venetië eerder stelde: 'het is eerder... moeilijk om het verschil te maken tussen wat wel en wat niet 'politiek' is.37 Het lijdt geen twijfel dat 'het recht op politieke participatie' van rechters (in wezen de rechten die worden gegarandeerd door de artikelen 10 en 11 EVRM) legitiem kunnen worden beperkt. Zo kan van een rechter worden verlangd dat hij zorgvuldig kiest: de fora waar hij/zij spreekt en de vorm van zijn openbare interventies. Deze regel moet echter de rechter, als juridisch deskundige, niet verbieden zijn mening te uiten voor een professioneel publiek, in gespecialiseerde tijdschriften enz., zelfs als die standpunten betrekking hebben op beleidskwesties."
CDL-AD(2017)019, Advies over het ontwerp van gerechtelijk wetboek van Armenië, §54
"Onder het voorgestelde nieuwe artikel 9, lid 3, van wet nr. 303/2004, rechters en openbare aanklagers 'zijn verplicht, bij de uitoefening van hun taken zich te onthouden van lasterlijke uitingen of uitingen, op welke manier dan ook, tegen de andere machten van de staat - wetgevende en uitvoerende macht.'
Volgens het rapport van de Commissie van Venetië over de vrijheid van meningsuiting van rechters, gebaseerd op een herziening van Europese wettelijke en grondwettelijke bepalingen en relevante jurisprudentie, vrijheid van meningsuiting garanties gelden ook voor rechters. Bovendien, gelet op de principes van de scheiding van bevoegdheden en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, toelaatbare grenzen van de vrijheid van uitdrukking vragen om nader onderzoek. Zoals geoordeeld door het EHRM, zijn de meningen van rechters over de adequaat functioneren van justitie, die een zaak van algemeen belang is, worden beschermd door de Europese Conventie, '[...] zelfs als ze politieke implicaties hebben, en rechters kan niet worden belet deelnemen aan het debat over deze kwesties. Angst voor sancties kan ontmoedigend werken op

rechters die hun mening geven over andere openbare instellingen of beleid. Dit afschrikkende effect is:
schadelijk voor de samenleving als geheel'.
Op basis van de jurisprudentie van het EHRM ter zake, wijst de Commissie van Venetië op het belang
van een 'contextuele' benadering bij het definiëren van die toelaatbare limieten. De bredere binnenlandse politieke,
historische en sociale achtergrond is ook van bijzonder belang.
Het is duidelijk dat, als een essentiële voorwaarde voor de erkenning van de onpartijdigheid van rechters en van de
rechterlijke macht, in het algemeen hebben zowel rechters als aanklagers een terughoudendheidsplicht, als onderdeel van de normen
gedrag dat op hen van toepassing is. Zoals vermeld in Advies nr. 3 over ethiek en verantwoordelijkheid van rechters
van de Adviesraad van Europese Rechters (CCJE), '[a] redelijk evenwicht […] moet zijn
tussen de mate waarin rechters kunnen worden betrokken bij de samenleving en de noodzaak voor hen om
onafhankelijk en onpartijdig zijn en worden gezien bij de vervulling van hun taken.' De Europeaan
rechtersorgaan specificeert verder dat, hoewel noodzakelijke kritiek op een andere staatsmacht of op een
een bepaald lid ervan moet worden toegestaan, 'de rechterlijke macht mag nooit ongehoorzaamheid aanmoedigen en'
minachting voor de uitvoerende en de wetgevende macht' (CCJE Opinie nr. 18 over de positie van de
rechterlijke macht en haar relatie met de andere staatsmachten).
Van de ander wordt in de visie van de CCJE 'een gelijke mate van verantwoordelijkheid en terughoudendheid' verwacht
bevoegdheden van de staat, ook met betrekking tot redelijke kritiek van de rechterlijke macht. Verhuizingen
van justitie of andere represailles voor redelijke kritische uitingen jegens de andere mogendheden
van de staat onaanvaardbaar zijn (verwezen wordt naar EHRM *Baka v. Hongarije*). Algemener,
ongerechtvaardigde inmenging moet worden opgelost door loyale samenwerking tussen de instellingen
betrokken en, in geval van conflict met de wetgever of de uitvoerende macht waarbij individuele rechters betrokken zijn,
een effectief rechtsmiddel (een rechterlijke raad of een andere onafhankelijke) moet beschikbaar zijn
Vanuit dit perspectief lijkt de nieuwe verplichting die is opgelegd aan Roemeense rechters en openbare aanklagers
op zijn best onnodig en in het slechtste geval gevaarlijk zijn. Het is duidelijk dat rechters niet mogen

lasterlijke uitspraken met betrekking tot wie dan ook, niet alleen met betrekking tot staatsbevoegdheden. Het lijkt
onnodig om dit bij wet te specificeren.
Integendeel, het lijkt gevaarlijk om dit te doen, vooral omdat het begrip laster niet duidelijk is
gedefinieerd en deze verplichting heeft specifiek betrekking op andere staatsbevoegdheden. Dit opent de weg voor
subjectieve interpretatie: wat wordt bedoeld met 'lasterlijke uiting of spraak' voor een lid van
de rechterlijke macht 'in de uitoefening van hun taak'? Wat zijn de criteria om dergelijk gedrag te beoordelen? Wat
is, in de zin van dit verbod, de betekenis van het begrip 'macht'? Verwijst het naar personen?
of aan openbare instellingen? Wat is de impact van de nieuwe verplichting op de SCM-taak verdedigen?
rechters en openbare aanklagers, door publiekelijk uitgesproken verklaringen, tegen ongepaste druk van andere staten
lichamen?
Er zijn ernstige twijfels over hoe een dergelijke algemene beperking van de vrijheid van magistraten
uiting zou kunnen worden gerechtvaardigd. Tenminste vanuit het oogpunt van noodzaak en juridische duidelijkheid, de
beperking kan op grond van artikel 10 EVRM als problematisch worden beschouwd. Het moet daarom worden geschrapt."
CDL-AD(2018)017, Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 303/2004 betreffende het statuut van
Rechters en aanklagers, wet nr. 304/2004 betreffende de justitiële organisatie, en wet nr.
317/2004 over de Hoge Raad voor de Magistratuur van Roemenië, §§123, 125-130, 132
"De laatste wijzigingen die in het wetsontwerp zijn aangebracht, zijn ook van invloed op artikel 45, lid 6 over de onverenigbaarheid van
belangen en plichten, die nu bepaalt dat '6. Een medewerker van het parket, behalve:
voor een persoon in dienst van een arbeidsovereenkomst, is het verboden deel te nemen aan het verzamelen,
het organiseren van of deelnemen aan een staking' (wijzigingen vetgedrukt). Aanklagers hebben een loyaliteitsplicht, die:
kan een goede reden zijn om hun vrijheid van meningsuiting en vereniging te beperken, maar de beperkingen
behoefte om een legitiem doel na te streven en een evenredig antwoord te vormen op een dringende behoefte aan
om legitiem te zijn. Als dit een algemeen verbod is voor openbare aanklagers om deel te nemen aan bijeenkomsten, zou dit kunnen:
niet de beste oplossing zijn, omdat er een trend is om de traditioneel aanvaarde limieten te verlagen tot
grondrechten in dit opzicht – met name voor algemene verboden. Een algemeen verbod moet worden vervangen
met passende en specifieke beperkingen."
CDL-AD(2018)029, Georgië - Advies over de bepalingen over de procureur-generaal in de
ontwerp van organieke wet op het parket en op de bepalingen inzake de Hoge Raad van
Justitie in de bestaande organieke wet op de algemene rechtbanken, §27

9.2 VERBALE AANVALLEN OP RECHTERS EN RECHTERLIJKHEID

"Met betrekking tot de kritiek van de media op rechters, benadrukt het Hof, hoewel het de noodzaak van een
voldoende evenwicht tussen het algemeen belang bij een eerlijke rechtsbedeling en de vrijheid van
uitdrukking […], heeft benadrukt dat, net als alle andere openbare instellingen, rechtbanken niet immuun zijn voor
kritiek en controle, ' *zij het in gespecialiseerde tijdschriften, in de algemene pers of onder het publiek op' groot'* . Het Hof herinnerde er echter aan dat, gezien zijn bijzondere rol in de samenleving, de rechterlijke macht moet:
vertrouwen van het publiek genieten om succesvol te zijn en vanuit dit perspectief kan het nodig blijken te zijn *om dit vertrouwen beschermen tegen destructieve aanvallen die in wezen ongegrond zijn, vooral in gezien het feit dat op bekritiseerde rechters een discretieplicht rust die: verhindert dat ze antwoorden'* .
Daarom moet er een onderscheid worden gemaakt tussen de legitieme kritiek op de
professionele activiteiten van rechters, dat wil zeggen de redenering in een vonnis, met zijn ruimere grenzen, en
lasterlijke beschuldigingen tegen individuele rechters of belediging. Waar kritiek beschuldigingen inhoudt
van onrechtmatig en beledigend gedrag door leden van de rechterlijke macht, deze dienen te worden ondersteund door:
relevante bewijzen. Ten slotte heeft het Hof bij het afwegen van de bestaande belangen bijzondere

aandacht voor de media als ruimte voor het uiten van kritiek; benadrukte dat, gezien de grotere
publiek, ongegronde kritiek op rechters/andere leden van de rechterlijke macht in de media of lekkage
van niet-openbare 'gerechtelijke informatie' aan de media zal waarschijnlijk leiden tot ernstiger letsel aan de
reputatie van rechters of andere leden van de rechterlijke autoriteit."
CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië, §§21-22

9.3 PUBLICATIES DIE DE NORMALE RECHTSPRAAK VERBINDEN;
TRANSPARANTIE VAN JUSTITIE VOOR DE MEDIA

"[…] [Het] is belangrijk om te onderstrepen dat er rechtszaken zijn die niet toegankelijk zijn voor het publiek, waaronder de
media. De rechtbanken moeten hun plicht vervullen en een evenwicht vinden tussen het beschermen van de tegenstrijdige
rechten van menselijke waardigheid, privacy, reputatie en onschuldpresumptie enerzijds en
de vrijheid van het doorgeven van informatie aan de ander. Bijvoorbeeld het publiceren van foto's, identificatie,
of dossiers van veroordeelde minderjarigen moeten te allen tijde worden verboden."
CDL-AD(2009)055, Advies over het wetsontwerp over het verkrijgen van informatie over activiteiten van
de rechtbanken van Azerbeidzjan, §27
"[…] Het principe van openbare procedures houdt in dat burgers en de media toegang moeten hebben
naar rechtszalen waar processen worden gehouden. Het risico bestaat echter dat de aanwezigheid van tv-camera's
in de rechtszalen kan de procedure verstoren en het gedrag van de partijen beïnvloeden
betrokken bij het proces.

Waar tv-uitzendingen van gerechtelijke procedures is toegestaan, moeten vaste camera's worden gebruikt en dit moet: mogelijk zijn voor de voorzitter van de rechtbank om te beslissen over de voorwaarden waaronder opname mag worden toegestaan. De voorzitters van de jury moeten ook de bevoegdheid hebben om de opname op elk moment te onderbreken. Evenzo moet bij het nemen van beslissingen rekening worden gehouden met de mening van de andere betrokken partijen rekening."
CDL-AD(2009)055, Advies over het wetsontwerp over het verkrijgen van informatie over activiteiten van de rechtbanken van Azerbeidzjan, §§47-48
"[…] [De] voorwaarde dat openbare onthullingen [door klokkenluiders] de daaropvolgende rechtbank niet mogen bedreigen procedure' is te vaag. Het is legitiem om openbaarmaking te voorkomen in situaties waarin de publicatie van bepaalde gevoelige informatie druist in tegen duidelijk aanwijsbare rechtsbelangen in een specifieke hangende rechtszaak - bijvoorbeeld wanneer de openbaarmaking de naam van een anonieme getuige. Het feit dat een onthulling echter een verhaal vertelt dat later kan worden een voorwerp van een 'volgende' gerechtelijke procedure is geen voldoende argument om publicatie ervan te voorkomen. De schade aan de normale rechtsgang moet onmiddellijk, gemakkelijk te identificeren en ernstig zijn genoeg om een verbod op openbaarmaking te rechtvaardigen. […]."
CDL-AD(2016)008, Advies over de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en over de wet op de Bescherming van klokkenluiders van "de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië", §83
"Het idee om de relatie tussen het openbaar ministerie en de media te organiseren is op zich geen slecht idee. De overdracht van informatie moet echter altijd op een zeer voorzichtige en ingetogen manier om geen inbreuk te maken op de fundamentele rechten van privacy van individuen en hun recht op vermoeden van onschuld. Het is waar dat artikel 6, lid 2 van het Europees Verdrag voor de bescherming van de mens Rechten kunnen de autoriteiten niet beletten het publiek te informeren over strafrechtelijke onderzoeken in

vooruitgang, maar het vereist dat ze dat doen met alle discretie en omzichtigheid die nodig is, als het vermoeden van onschuld moet worden gerespecteerd.
[…] Er zijn wettelijke waarborgen vereist die bedoeld zijn om te voorkomen dat ambtenaren uitspraken doen over de schuld van de verdachte en tegen een schending van het beginsel van het vermoeden van onschuld bij het informeren van de media of andere entiteiten. De Commissie beveelt allereerst aan dat de rechten op: het vermoeden van onschuld en de persoonlijke levenssfeer moet expliciet worden vermeld in artikel 12, dat: stellen dat de doorgifte van informatie door de bevoegde autoriteiten deze niet mag schenden rechten.
[…] [Het zou belangrijk zijn om in artikel 12 te voorzien in een rechterlijke toetsing van dit soort informatie overdragen. […]
Bovendien kan de informatie worden doorgegeven aan overheidsinstanties en aan andere personen 'naar behoren' gerechtvaardigde gevallen' (lid 1) en aan de media 'uit overweging voor een belangrijk publiek' rente' (lid 2). De Commissie van Venetië is van mening dat in zo'n belangrijke kwestie... zoals de overdracht van informatie over de lopende vervolgingen, die de verschillende rechten, waaronder het recht op het vermoeden van onschuld, moet de desbetreffende bepaling vermijden: gebruik van open bewoordingen die voor veel interpretatie vatbaar zijn. De bepaling moet duidelijk bepalen aan wie de informatie mag worden doorgegeven en onder welke voorwaarden en een dergelijke overdracht moet worden onderworpen aan rechterlijke controle."
CDL-AD(2017)028, Advies over de wet op het openbaar ministerie van Polen, zoals gewijzigd, §§72, 74, 75, 80
"Kortom, er moet een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds het stellen van schuld aan een verdachte, en anderzijds het verstrekken van feitelijke informatie aan het publiek. De voorgestelde nieuwe leden (3) en (4) van artikel 4 CPC verbieden nu beide categorieën verklaringen, terwijl internationale normen verbieden duidelijk alleen de eerste categorie. Gezien de voorwaarden, op grond van artikel 10 § 2 EVRM, om beperkingen van de vrijheid van meningsuiting toe te staan, waaronder het recht op 'ontvangen' informatie', is het moeilijk te concluderen, met alle aandacht voor de uitleg gegeven door de Roemeense autoriteiten, dat deze bepalingen voldoen aan de "noodzakelijke in een democratische samenleving" norm in de zin van de jurisprudentie van het EHRM.
De EU-richtlijn 2016/343 specificeert op gedetailleerde wijze, in de overwegingen (18) en (19), de aanvaardbare uitzonderingen op de verplichting voor overheden om niet naar verdachten te verwijzen of beschuldigden als schuldig, ook wanneer zij informatie verstrekken aan de media; in daarnaast wijst de richtlijn op het belang van de proportionaliteit en redelijkheid eisen bij het maken van uitzonderingen op bovenstaande verplichting, maar ook in het noodzakelijke evenwicht tussen de gepaste eerbiediging van het vermoeden van onschuld van verdachten en beschuldigden, en nationale wet die de vrijheid van pers en andere media beschermt."
CDL-AD(2018)021, Advies over ontwerpwijzigingen van het Wetboek van Strafrecht en het Strafrecht Procedurecode van Roemenië, §§124 en 125

BIJLAGE
Lijst van meningen en rapporten die in de compilatie worden genoemd
• CDL-AD(2020)013, Albanië - Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 97/2013 op de Audiovisuele Mediadienst,
• CDL-AD(2019)017, Gezamenlijke richtlijnen voor vrijheid van vreedzame vergadering (3d editie)
• CDL-AD(2019)016, gezamenlijk rapport over digitale technologieën en verkiezingen
• CDL-AD(2019)015, parameters voor de relatie tussen de parlementaire meerderheid en de oppositie in een democratie: een checklist
• CDL-AD(2018)029, Georgië - Advies over de bepalingen over de procureur-generaal in het ontwerp van organieke wet betreffende het openbaar ministerie en de bepalingen inzake de Hoge Raad van Justitie in de bestaande organieke wet op de algemene rechtbanken
• CDL-AD(2018)028, Malta - Advies over constitutionele regelingen en scheiding van bevoegdheden en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en rechtshandhaving
• CDL-AD(2018)024, Advies over de wet ter voorkoming en bestrijding van terrorisme van de Republiek van Moldavië
• CDL-AD(2018)021, Advies over ontwerpwijzigingen van het Wetboek van Strafrecht en het Strafrecht Procedurecode van Roemenië
• CDL-AD(2018)017, Advies over ontwerpwijzigingen van wet nr. 303/2004 betreffende het statuut van Rechters en aanklagers, wet nr. 304/2004 betreffende de justitiële organisatie, en wet nr. 317/2004 over de Hoge Raad voor de Magistratuur van Roemenië
• CDL-AD(2018)014, Advies over het ontwerp van wet tot wijziging van de Grondwet, over het ontwerp van wet op de mensenrechten- en gelijkheidscommissie, en over de ontwerpwet inzake gelijkheid van Malta
• CDL-AD(2018)002, gezamenlijk advies over het wetsontwerp tot wijziging van de wet op de vrijheid van Geweten en religieuze organisaties van Armenië
• CDL-AD(2018)001, Advies over het wetsontwerp inzake preventie en bescherming tegen Discriminatie van "De voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië"
• CDL-AD(2017)028, Advies over de wet op het openbaar ministerie van Polen, zoals

gewijzigd
• CDL-AD(2017)019, Advies over het ontwerp van gerechtelijk wetboek van Armenië
• CDL-AD(2017)009, gezamenlijk advies van de Commissie van Venetië, het directoraat van informatiemaatschappij en actie tegen misdaad en van het Directoraat voor Mensenrechten (DHR) van het directoraat-generaal Mensenrechten en Rechtsstaat (DGI) van de Raad van Europa over het wetsontwerp nr. 281 tot wijziging en aanvulling van de Moldavische wetgeving inzake de zogenaamd "Veiligheidsmandaat"
• CDL-AD(2017)007, Advies over de maatregelen in het recente nooddecreet Wetten van Turkije met betrekking tot de vrijheid van de media
• CDL-AD(2016)029, Advies over de ontwerpwijzigingen van de grondwet van Azerbeidzjan ingediend bij het Referendum van 26 september 2016
• CDL-AD(2016)027, Advies inzake de opschorting van de tweede alinea van artikel 83 van de grondwet van Turkije (parlementaire onschendbaarheid)
• CDL-AD(2016)025, gezamenlijk advies over het wetsontwerp "over de invoering van wijzigingen en wijzigingen in de grondwet" van de Kirgizische Republiek
• CDL-AD(2016)013, Advies over het ontwerpwetboek van gerechtelijke ethiek van de Republiek Kazachstan
• CDL-AD(2016)012, Advies inzake de wet van 15 januari 2016 tot wijziging van de politiewet en bepaalde andere Handelingen van Polen
• CDL-PI(2016)010, Azerbeidzjan - Voorlopig advies over de ontwerpwijzigingen van de Grondwet voorgelegd aan het referendum van 26 september 2016

• CDL-AD(2016)011, Advies inzake wet nr. 5651 inzake de regulering van publicaties op internet en het bestrijden van misdrijven gepleegd door middel van een dergelijke publicatie (“de internetwet”) van kalkoen
• CDL-AD(2016)008, Advies over de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en over de wet op de bescherming van klokkenluiders van “De Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië”
• CDL-AD(2016)002, Advies inzake de artikelen 216, 299, 301 en 314 van het Wetboek van Strafrecht van kalkoen
• CDL-AD(2015)015, Advies over mediawetgeving (Wet CLXXXV op mediadiensten en op de massamedia, wet CIV inzake de persvrijheid en de wetgeving inzake belastingheffing op advertentie-inkomsten van massamedia) van Hongarije
• CDL-AD(2015)004, Advies over ontwerpwijzigingen van de mediawet van Montenegro
• CDL-AD(2014)043, Advies over het recht van niet-gouvernementele organisaties (openbaar) verenigingen en fondsen) zoals gewijzigd van de Republiek Azerbeidzjan
• CDL-AD(2014)040, *Amicus Curiae*- briefing voor het Grondwettelijk Hof van Georgië over de kwestie van smaad van de overledene
• CDL-AD(2014)010, Advies over het wetsontwerp tot herziening van de grondwet van Roemenië
• CDL-AD(2013)038, Advies over de wetgeving inzake smaad van Italië
• CDL-AD(2013)024, Advies over de wetgeving met betrekking tot de bescherming tegen laster van de Republiek Azerbeidzjan
• CDL-AD(2013)013, Joint Opinion of the Venice Commission and the Directorate for Rechtvaardigheid en menselijke waardigheid van het directoraat-generaal Mensenrechten en rechtsstaat (DG I) van de Raad van Europa over het wetsontwerp inzake de tijdelijke staatscommissie op gerechtelijke dwalingen van Georgië
• CDL-AD(2013)012, Advies over de vierde wijziging van de fundamentele wet van Hongarije
• CDL-AD(2012)023, Advies over Wet CXII van 2011 inzake informatieve zelfbeschikking en vrijheid van informatie van Hongarije
• CDL-AD(2012)016, Advies over de federale wet ter bestrijding van extremistische activiteiten van de Russische Federatie
• CDL-AD(2010)053rev, Advies over de waarschuwing gericht aan de Wit-Russische Vereniging van journalisten op 13 januari 2010 door het ministerie van Justitie van Wit-Rusland
• CDL-AD(2009)055, Advies over het wetsontwerp over het verkrijgen van informatie over activiteiten van de rechtbanken van Azerbeidzjan
• CDL-AD(2008)017, Advies over de ontwerpwijzigingen van het Wetboek van Strafrecht van de Republiek van Armenië
• CDL-AD(2008)008, Advies over de wet op het staatsgeheim van de Republiek Moldavië
• CDL-AD(2007)043, Opmerkingen over de verenigbaarheid van artikel 301 van het Wetboek van Strafrecht van Armenië met Europese normen
• CDL-AD(2005)017, Advies over de verenigbaarheid van de wetten “Gasparri” en “Frattini” van Italië met de normen van de Raad van Europa op het gebied van vrijheid van meningsuiting en pluralisme van de media
• CDL-AD(2004)011, *Amicus Curiae* Advies over de relatie tussen de vrijheid van uiting en laster met betrekking tot onbewezen lasterlijke beschuldigingen van feiten zoals verzocht door het Grondwettelijk Hof van Georgië
• CDL-INF(2000)15, Advies over vrijheid van meningsuiting en vrijheid van toegang tot informatie zoals gegarandeerd in de grondwet van Bosnië en Herzegovina
• CDL-AD(2015)018, Rapport over de vrijheid van meningsuiting van rechters
• CDL-AD(2008)026, Rapport over de relatie tussen vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst: de kwestie van regulering en vervolging van godslastering, religieuze belediging en aanzetten tot religieuze haat

Strasbourg, 7 July 2020 **CDL-PI(2020)008**

Engl. only

EUROPEAN COMMISSION FOR DEMOCRACY THROUGH LAW (VENICE COMMISSION)

COMPILATION

OF VENICE COMMISSION OPINIONS AND REPORTS

CONCERNING

FREEDOM OF EXPRESSION AND MEDIA (*)

(*) This document will be updated regularly. This version contains all opinions and reports/studies adopted up to and including the Venice Commission's 123rd Plenary Session (18-19 June 2020)

This document will not be distributed at the meeting. Please bring this copy.
www.venice.coe.int

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION 5

1. BASIC PRINCIPLES REGARDING FREEDOM OF EXPRESSION 6

1.1 OPEN AND ROBUST PUBLIC DEBATE AS A CORNERSTONE OF DEMOCRACY 6

1.2 SPECIAL ROLE OF THE PRESS AND OTHER MASS MEDIA 6

1.3 ..... RIGHT OF THE PUBLIC TO RECEIVE INFORMATION 7

1.4 LIMITATIONS ON FREEDOM OF EXPRESSION AND THE MARGIN OF APPRECIATION OF THE STATE 9

1.4.1 Different forms of “expression” and of the interference with it 9

1.4.2 Types of expression enjoying absolute immunity 11

1.4.3 Lawful character of restrictions; level of regulations 12

1.4.4 General principles regarding the “necessity” of restrictions on freedom of expression 15

2. REGULATION OF THE MEDIA MARKET 18

2.1 OBLIGATION OF THE STATE TO PROVIDE CONDITIONS FOR A PLURALISTIC MEDIA MARKET 18

2.2 ..... EXTERNAL AND INTERNAL PLURALISM; MODELS OF PLURALISM 19

2.3 “ANTI-TRUST” MEASURES; CONFLICTS OF INTEREST 20

2.3.1 Defining and limiting the market share of one single media company 20

2.3.2 Defining affiliation of media companies with public officials 21

2.4 ..... CONTENT OF PUBLIC BROADCASTING: NEUTRALITY, QUALITY, DIVERSITY 22

2.5 INTERNAL ORGANISATION OF THE PUBLIC BROADCASTING COMPANIES 23

2.5.1 Composition of the public broadcasters’ boards 23

2.5.2 Economic independence of public service media 23

2.5.2.1 Funding of the public broadcasters 23

2.5.2.2 Funding of the printed press 24

2.6 MEDIA REGULATORY BODIES: THEIR COMPOSITION, MANDATE, AND PROCEDURES 25

2.7 LICENSING, DISTRIBUTION OF BROADCASTING FREQUENCES, ACCREDITATION ETC. 27

3. DEFAMATION, INSULTS, DICLOSURE OF PERSONAL INFORMATION 28

3.1 DIFFERENT FACETS OF “PRIVACY” 28

3.2 BALANCING FREEDOM OF EXPRESSION AND THE RIGHT TO PRIVACY – GENERAL PROVISIONS 28

3.3 DEFAMATION CASES AND FREEDOM OF EXPRESSION 29

3.3.1 General description of the test to be applied in defamation (and alike) cases 29

3.3.2 Truth defence and the obligation to verify factual allegations; distinction between value judgments and facts 31

3.3.3 “Public interest” and “public figure” criteria 32

3.3.4 Sanctions for defamation 33

3.4 PUBLIC DISCLOSURE OF CLASSIFIED MATERIAL, PRIVATE CONVERSATIONS AND PERSONAL INFORMATION 33

3.4.1 Disclosure of classified material 33

3.4.2 Disclosure of unlawfully intercepted private conversation 34

3.4.3 Disclosure of highly personal information 35

3.4.4 Whistle blowers 36

4. INFLAMMATORY SPEECH OR OBSCENITIES 38

4.1 SEDITIOUS SPEECH 38

4.2 HATE SPEECH AND ALIKE 40

4.3 OBSCENITIES AND OTHER “IMMORAL” FORMS OF EXPRESSION 42

5. SANCTIONS, REMEDIES AND PROCEDURAL ISSUES 43

5.1 SANCTIONS AND REMEDIES IN DEFAMATION CASES AND ALIKE 44

5.1.1 Criminal-law and other punitive sanctions (imprisonment, fines etc.) 44

5.1.2 Awards of damages and other forms of *ex-post* compensatory sanctions 46

5.2 SANCTIONS FOR HATE SPEECH 47

5.3 SANCTIONS FOR DISCLOSURE OF PERSONAL OR CLASSIFIED INFORMATION 48

5.4 PRIOR RESTRAINTS, BLOCKING OF WEB-SITES, BANS ON PROFESSION, ETC. 48

5.5 CLAIMANTS AND DEFENDANTS IN CASES RELATED TO FREEDOM OF EXPRESSION 50

5.6 PROCEDURAL GUARANTEES 54

6. FREEDOM OF EXPRESSION, RELIGIOUS FREEDOM AND BLASPHEMY 58

7. PROFESSIONAL JOURNALISM 60

7.1. NOTION OF “PROFESSIONAL JOURNALISM” 60

7.2 PROTECTION OF SOURCES 62

7.3 ACCURATE INTERVIEWING AND REPORTING ON SOMEBODY ELSE’S STATEMENTS 64

7.4 RIGHT TO REPLY 64

8. ADVERTISEMENT 65

9. FREEDOM OF EXPRESSION, JUDGES, PROSECUTORS AND COURT PROCEEDINGS 66

9.1 FREEDOM OF EXPRESSION OF JUDGES AND PROSECUTORS 66

9.2 VERBAL ATTACKS ON JUDGES AND THE JUDICIARY 69

9.3 PUBLICATIONS WHICH INTERFERE WITH THE NORMAL COURSE OF JUSTICE; TRANSPARENCY OF JUSTICE FOR THE MEDIA 70

A N N E X 72

INTRODUCTION

This document is a compilation of extracts taken from opinions and reports/studies adopted by the Venice Commission on issues concerning freedom of expression in general and the role of the media and professional journalists in particular. Its aim is to provide an overview of the approach of the Venice Commission with regard to these topics.

The compilation is intended to serve as a source of reference for drafters of constitutions and of legislation regulating freedom of expression and mass-media, for researchers, as well as for the Venice Commission's members, who are requested to prepare opinions and reports concerning legislation dealing with such issues. When referring to elements contained in this compilation, please cite the original document but not the compilation as such.

The compilation is structured in a thematic manner in order to facilitate access to the general lines adopted by the Venice Commission on various issues in this area. It should not, however, prevent members of the Venice Commission from introducing new points of view or diverging from earlier ones, if there is a good reason for doing so. The compilation should be considered as merely a frame of reference.

The reader should also be aware that most of the *opinions* (as opposed to general reports and studies) from which extracts are cited in the compilation relate to individual countries and take into account the specific situations there. The citations will therefore not necessarily be applicable in the context of other countries. This is not to say that recommendations contained therein cannot be of relevance for other systems as well.

Venice Commission *reports and studies* quoted in this compilation seek to present general standards and principles for all member and observer States of the Venice Commission. Recommendations made in the reports and studies will therefore be of a more general application, although the specificity of national/local situations is an important factor and should be taken into account adequately.

Each citation in the compilation has a reference that sets out its exact position in the opinion/ report/study (paragraph number, page number for older opinions), which allows the reader to find it in the opinion or report/study from which it was taken. In order to gain a full understanding of the Commission's position on a particular issue, it is useful to read whole text of the opinion in question and the complete chapter in the Compilation on the relevant theme. Most of further references and footnotes are omitted in the text of citations; only the essential part of the relevant paragraph is reproduced.

This compilation does not describe special situations related to the role of the media within the election process. The position of the Venice Commission on this topic is outlined in its Compilation of opinions and reports concerning media and elections (see CDL-PI(2018)006 or further updates of this document).

The compilation is not a static document and will be regularly updated with extracts of recently adopted opinions by the Venice Commission. The Secretariat will be grateful for suggestions on how to improve this compilation (venice@coe.int).

1. BASIC PRINCIPLES REGARDING FREEDOM OF EXPRESSION

1.1 OPEN AND ROBUST PUBLIC DEBATE AS A CORNERSTONE OF DEMOCRACY

"A democracy should not fear debate, even on the most shocking or anti-democratic ideas. It is through open discussion that these ideas should be countered and the supremacy of democratic values be demonstrated. […] Persuasion through open public debate, as opposed to ban or repression, is the most democratic means of preserving fundamental values."

> CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §44

"[…] Freedom of expression […] is an indispensable condition essential for the self-development of each individual. […].

Freedom of expression, opinion and information enables the public to hold authorities (in the widest sense of the word) accountable by realizing the principles of transparency and a wide, open, robust, public debate. […] [The] freedom of expression has special significance in relation to the media, the public watchdog; journalistic freedom covers possible recourse to a degree of exaggeration, or even provocation."

> CDL-AD(2014)040, *Amicus Curiae* Brief for the Constitutional Court of Georgia on the question of the defamation of the deceased, §§20-21; see also CDL-AD(2015)004, §11

"[…] There is little scope under Article 10(2) ECHR for restricting political speech or debate on matters of public interest, broadly defined. […]."

> CDL-AD(2016)002, Opinion on Articles 216, 299, 301 and 314 of the Penal Code of Turkey, §67

"[…] In the run-up to a crucial referendum it is particularly important to have a healthy and pluralistic media scene where opposite points of view can be discussed without fear of reprisals. […]"

> CDL-AD(2017)007, Turkey - Opinion on the Measures provided in the recent Emergency Decree Laws with respect to Freedom of the Media, §21

1.2 SPECIAL ROLE OF THE PRESS AND OTHER MASS MEDIA[1]

"The role of the press in a democratic society is a vital one. The Court has repeatedly underlined that the press and other media have a special place in a democratic society as 'purveyor of information and public watchdog'. […]"

> CDL-AD(2013)024, Opinion on the legislation pertaining to the protection against defamation of the Republic of Azerbaijan, §22; see also CDL-AD(2005)017, §36

[1] See also Section 7 below.

"[…] [In Article 10 § 1 of the European Convention] no express mention is made to freedom of the media or to media plurality and diversity. Freedom of broadcasting and of the press as part of active and passive freedom of opinion is arrived at by an interpretation of the second sentence of paragraph 1. The European Court of Human Rights first construed Article 10 § 1 in terms of individual rights […]. The concept of the purpose-serving function of the media as a means of promoting freedom of information has nevertheless been taken up and applied by the Court in connection with paragraph 2 of Article 10 of the European Convention.

[…] [The] State is the ultimate guarantor of pluralism, especially in relation to audio-visual media, whose programmes are often broadcast very widely."

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §36 and §260

"[…] Restrictions on the media are usually examined with the closest scrutiny by international human rights bodies in light of the essential role of a properly working mass media in a democratic society.[…]

[…]

Freedom of the media has a paramount importance within the ICCPR system. According to the UN Human Rights Committee, "a free, uncensored and unhindered press or other media is essential in any society to ensure freedom of opinion and expression and the enjoyment of other Covenant rights. It constitutes one of the cornerstones of a democratic society."

[…]

[O]ne of the journalistic virtues is to keep a critical attitude towards the authorities and the politicians. Due to the role of the media as a "public watchdog" they enjoy a higher level of protection than any other business;[…]."

> CDL-AD(2017)007, Opinion on the Measures provided in the recent Emergency Decree Laws of Turkey with respect to Freedom of the Media, §§23-24 and 53

1.3 RIGHT OF THE PUBLIC TO RECEIVE INFORMATION

"[…] [Article 10 protects *inter alia*] the right to hold opinions and to receive information and ideas, as well as to impart them. […] Newspaper/Internet readers or television viewers/radio listeners can therefore assert their right to receive information and ideas, a right which must be considered in any Article 10 case involving the media. Contracting states, in particular their national courts, must duly take into account that, where a person is prevented from communicating, or faces a fine or civil award of damages for doing so, the Article 10 right of both the speaker and the audience is interfered with. […]."

> CDL-AD(2013)024, Opinion on the legislation pertaining to the protection against defamation of the Republic of Azerbaijan, §21

"[…] [The] right to access information concerns mainly the access to general sources of information and aims at prohibiting a Government to prevent anyone from receiving information that others wished or might have been willing to impart to him.

[…] [The] freedom to receive information could not, however, be construed as imposing on a State positive obligations to collect and disseminate information of its own motion. […]

[…] [Although] no binding rules on this matter may be drawn from the Convention or the case law [of the ECtHR], there is a certain tendency to accept that the right to receive information as element of the right of freedom of expression implies in principle the right of access to information of the administration - information which must be made public at a specific request and subject to the usual grounds of limitation."

> CDL-INF(2000)015, Opinion on Freedom of Expression and Freedom of Access to Information as Guaranteed in the Constitution of Bosnia and Herzegovina, §§13, 16 and 20; see also CDL-AD(2018)028, §100

"The Venice Commission particularly welcomes the inclusion, in [the scope of the law], of […] the obligation to provide circumstantiated access to a document containing only some secret information and the establishment of a procedure for rapid access to data associated with effective remedies […].

[…] [The Venice Commission] […] shares the view that data protection and access to official documents are *a priori* equally legitimate interests, which implies that specific conflicts shall be dealt with by weighing these interests on a case by case basis and that the scope of protection should depend on the specific circumstances surrounding the request for access. […]"

> CDL-AD(2012)023, Opinion on Act CXII of 2011 on informational Self-determination and Freedom of Information of Hungary, §§51 and 53

"The ECtHR recognised the right of individuals to access the internet, as in its ruling against the wholesale blocking of online content, it asserted that "the internet has now become one of the principal means of exercising the right to freedom of expression and information, providing as it does essential tools for participation in activities and discussions concerning political issues and issues of general interest". […] Blocking access to host and third-party websites in addition to websites concerned by proceedings renders much information inaccessible, thus restricting the rights of internet users. […]

Moreover, the ECtHR acknowledged that "given the important role played by the internet in enhancing the public's access to news and facilitating the dissemination of information (see *Delfi AS v. Estonia* […], the function of bloggers and users of the social media may be assimilated to that of 'public watchdog' in so far as the protection of Article 10 is concerned".66 This protection may extend to access to (publicly held) information if it is instrumental for the exercise of the right to freedom of expression: the information to which access is sought must meet a public-interest test. […]"

> CDL-AD(2019)016, Joint Report on Digital Technologies and Elections, §§54-55

"[…] [A]ny interference with the freedom of expression and freedom of assembly online, for instance through blocking, filtering, slowing down or shutting down Internet services may amount to a disproportionate interference with the exercise of these rights. The UN Human Rights Committee has considered that any restriction on the operation of information dissemination systems is not legitimate unless it conforms with the test for restrictions on freedom of expression under international law."

CDL-AD(2019)017, Joint guidelines on freedom of peaceful assembly (3d edition), §67

1.4 LIMITATIONS ON FREEDOM OF EXPRESSION AND THE MARGIN OF APPRECIATION OF THE STATE

"[…] [T[he Venice Commission does not support absolute liberalism. While there is no doubt that in a democracy all ideas, even though shocking or disturbing, should in principle be protected […], it is equally true that not all ideas deserve to be circulated. Since the exercise of freedom of expression carries duties and responsibilities, it is legitimate to expect from every member of a democratic society to avoid as far as possible expressions that express scorn or are gratuitously offensive to others and infringe their rights."

CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §73

"According to the second paragraph of Article 10 and the well-established case law of the Court the exercise of the right to freedom of expression may be subjected to formalities, conditions, restrictions or penalties as are 'prescribed by law', pursue one of the legitimate aims identified in an exhaustive manner in the second paragraph of Article 10, and as 'necessary in a democratic society'". As ruled by the Court, interference by authorities must correspond to a '"pressing social need'", be proportionate to the legitimate aim pursued within the meaning of Article 10(2), and be justified by judicial decisions that give relevant and sufficient reasoning. Whilst the national authorities have a certain margin of appreciation, it is not unlimited as it goes hand in hand with the Court's European supervision."

CDL-AD(2013)024, Opinion on the legislation pertaining to the protection against defamation of the Republic of Azerbaijan, §24; see also CDL-AD(2017)007, §§26-28, 33, 55

1.4.1 Different forms of "expression" and of the interference with it

"[…] [A[distinction can be drawn between, on the one hand, works of art (in whatever form, […]), and, on the other hand, statements or publications expressing an opinion (speech that is audible in public, journalism, public speaking, tv/radio debate etc). However, a work of art may contain political comment and an ostensibly political expression may also be or become accepted as art. In respect of both forms of expression, therefore, restrictions will only be possible if they cause an undue interference in a guaranteed right of another person or group […]."

CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §52

"In most Article 10 cases involving the media, in civil proceedings the interference consists of an adverse judgment, a damages award, the imposition of an order preventing publication ('prior restraint order), an order requiring publication of a judgment or apology, an order to disclose a source or for the seizure or destruction of material. In the criminal field, interferences consist of, inter alia, convictions, fines and prison sentences."

CDL-AD(2013)024, Opinion on the legislation pertaining to the protection against defamation of the Republic of Azerbaijan, §25

“Secondly, the removal of content from and the blocking of access to the Internet constitute restrictions of the right to freedom of expression that require a justification on any of the grounds and on the conditions listed in the second paragraph of Article 10 ECHR. […]”

> CDL-AD(2016)011, Opinion on Law No. 5651 on regulation of publications on the internet and combating crimes committed by means of such publication (“The internet law”), §64; see also CDL-AD(2017)009, §§59-63

“As follows from the text of the emergency decree laws, media outlets have been closed because of their alleged ‘connections’ with the ‘FETÖ/PDY’ (and other organisations considered “terrorist” […]). A distinctive feature of this measure is that it is not, formally speaking, associated with any particular act attributed to the media outlets concerned.

In most freedom of expression cases […] it was possible to link the sanction at issue to a ‘verbal act’: a published text, an oral statement, an image, a footage, etc. In the present case, in the absence of individualised decisions and any precise information, it is impossible for the Venice Commission to tie this measure (liquidation) to specific comments, articles, statements or radio broadcasts – either individually or even collectively.

This lack of clarity, however, does not remove this situation from the ambit of Article 10 of the ECHR. [...] [It] is absolutely clear […] that those legal entities have been liquidated as media outlets, i.e. essentially in connection with their publications and their specific functions. In the opinion of the Venice Commission this is sufficient to attract protection of Article 10 of the ECHR.

32. Many official interlocutors whom the delegation of the Venice Commission met in Ankara argued that the measures taken by the authorities had nothing to do with freedom of expression because the action was taken in the fight against terrorism. To the great regret of the Venice Commission, such rhetoric reflects profound misapprehension of the concept of free speech. Where the authorities take measures against mass media or journalists in connection with their publications, statements, broadcasts etc. a question under Article 10 always arises, even if the authorities pursue a legitimate aim (fighting against propagation of terrorist ideas). Certain types of speech may be legitimately supressed, but the authorities are always bound to examine those cases through the prism of Article 10 of the ECHR (and similar provisions of Turkish Constitution or of the international human rights law).”

> CDL-AD(2017)007, Turkey - Opinion on the Measures provided in the recent Emergency Decree Laws with respect to Freedom of the Media, §§29-32

“[…] Radical dissidents and fierce critics of the regime may be sanctioned for exceeding the limits of permissible speech, notwithstanding the little scope under Article 10 § 2 of the Convention for restrictions on political debate, but at least they should not be placed on the same footing with the members of terrorists groups. The Venice Commission thus considers that the ‘membership’ concept (and alike) should not be applied to the journalists, where the only act imputed to them is the content of their publications.”

> CDL-AD(2017)007, Turkey - Opinion on the Measures provided in the recent Emergency Decree Laws with respect to Freedom of the Media, §72

1.4.2 Types of expression enjoying absolute immunity

"The provisions of […] the Criminal Code protecting, as privileged statements, defamatory expression in proceedings before a judicial and administrative authority, would benefit from increased clarity. […] It is also recommended that an absolute privilege defence be introduced in the context of other instances, such as the debates in parliaments […].

Under Article 599 § 2 of the Criminal Code, dealing with 'retaliation and provocation', persons having committed insult or defamation 'in a state of anger which has been caused by an unjust act by a third party and is suffered after this act […]' are exempted from sanctions.

It is basically in line with the Court's case law to take account of the conduct and former expression of a person targeted by defamation and the particular context in which the statement at issue was made. However, the discretion in the law (not to punish at all) may go too far with regard to Article 8 ECHR if the competent court is not balancing the interests involved. […]."

CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §§52-54

"Under Article 10.1.1, members of the legislator and other representative bodies are immune from defamation suits for statements made in the course of these bodies' and their respective structures' proceedings. The Draft should more clearly state that these persons enjoy the above privilege only in the exercise of their public function.

On the other hand, there is a startling omission in that, although there are strong public interest reasons under Article 6 ECHR and Article 10 ECHR, statements made, *e.g.* by judges, parties or witnesses, in connection with judicial proceedings are not mentioned among of privileged statements. It is strongly recommended that this defence be included in the Draft Law. This defence also allows the fair and accurate reporting of these statements in the media […].

In this connection, clarification is needed concerning the defence under Article 10.1.4. The person or body in charge of the report should not be responsible for its contents, unless the plaintiff puts a well-reasoned argument that certain defamatory statements included in the report are not a reflection of the information reported.

Privileged statements under Article 10.3.1 and 10.3.2 include republished statements that have not been refuted by the complainant. In essence the statement must be on a matter of public interest and republished by a journalist without adoption. […] It is thus important that the journalist/publisher who cannot verify the truth of the statement acts responsibly by making clear that the defamatory allegations are not being adopted or agreed with. "

CDL-AD(2013)024, Opinion on the Legislation pertaining to the Protection against Defamation of the Republic of Azerbaijan, §§102-105

"[…] Freedom of expression of Members of Parliament is an essential part of democracy. Their freedom of speech has to be a wide one and should be protected also when they speak outside Parliament. The non-violent pursuit of non-violent political goals such as regional autonomy cannot be the subject of criminal prosecution. Expression that annoys (speech directed against the President, public officials, the Nation, the Republic etc.) must be tolerated in general but especially when it is uttered by Members of Parliament. Restrictions of the freedom of expression have to be narrowly construed. Only speech that calls for violence or directly supports the perpetrators of violence can lead to criminal prosecution. […]"

CDL-AD(2016)027, Opinion on the suspension of the second paragraph of Article 83 of the Constitution of Turkey (parliamentary inviolability), §79; see also CDL-AD(2019)015, §§150 and 157

"Parliamentary immunity relating to parliamentary rights (opinions and votes expressed in Parliament) should apply not only during a member's term of office, but should be perpetual and final […], as is the case in some countries. While the speech uttered within Parliament and on parliamentary business enjoys very strong protection, other forms of expression (outside of Parliament's work or inside Parliament but on purely private matters) may give rise to liability.

Substantive immunity (as opposed to non-violability […]) means that the voting of the MP in the plenary session or in the parliamentary committees, or opinions expressed during the discussions enjoys very strong protection and, in many countries, cannot give rise to liability at all. This is the basic principle of European political tradition […]. However, there are substantial differences with regard to the scope of protection: it normally protects MPs against all sorts of external legal action, including criminal prosecution as well as civil lawsuits, but in some countries it only applies to penal procedures […]. In many countries MPs are immune from charges of defamation or insult, but in some countries such expressions are exempted from immunity, allowing members to be sued on this basis in the same way as other citizens […]."

CDL-AD(2019)015, Parameters on the Relationship between the Parliamentary Majority and the Opposition in a Democracy: a checklist, §§149-150

1.4.3 Lawful character of restrictions; level of regulations

"[…] The requirement of 'lawfulness' implicitly refers to a certain quality of the law in question. A limitation would not be 'lawful' if the law is not sufficiently clear, accessible or if its application is unforeseeable. […]"

CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §22; see also CDL-AD(2008)026, §50

"[…] The terms used in the amendment have potential for such a wide scope of application that they lack the clarity and precision needed to be in compliance with the condition that a limitation of the freedom of speech has to be 'foreseen by law'."

CDL-AD(2013)012, Opinion on the Fourth Amendment to the Fundamental Law of Hungary, §52; see also CDL-AD(2005)017, §155

"As regards the media sphere, it may be justifiable to seek stability in the way the media regulatory authority is organised and functions, and to require a supermajority to fix or change those rules. […] However, the Commission sees no particular reason to use cardinal laws for other, especially 'detailed' regulations in the media sphere. They should be left to ordinary legislation or even to soft-law instruments developed by the State regulatory body or even the bodies of self-regulation of the media community […]."

CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §18

"The [European] Court accepts, with regard to the calculation of damages for injury to reputation, that national laws must make allowance for an unlimited variety of situations and that a considerable degree of flexibility may be needed to enable an assessment of damages tailored to the circumstances of the particular case. However, national laws on defamation must be formulated with sufficient precision to enable citizens to regulate their conduct: they must be able - if need be with appropriate advice - to foresee, to a degree that is reasonable in the given circumstances, the consequences which a particular action may entail."

CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §18

"The Commission is mindful that not all types of illegal media content may be precisely defined in law. It is an illusion that absolute legal certainty may be achieved through a legal text. Thus, for example, it may prove difficult to describe obscenity without using obscene language and/or images. In principle, the legislator may defer to the courts and let judges develop and clarify those concepts through case-law. […] However, the law should be revisited in order to ensure that those vague concepts […] are not interpreted by the courts too broadly.

[…] The Venice Commission considers that […] the Media Council should develop and publish its own policy guidelines. The primary aim of the guidelines should be to limit the Media Council's discretion in interpreting legal provisions on illegal media content and on applying its sanctioning powers. The guidelines should be regularly updated to take into account the recent developments in the case-law related to the application of [the law], in particular the case-law of the Constitutional Court and the ECtHR. The guidelines must be clear and allow for predictable and coherent interpretation by the Media Council of the general principles contained in the law and help media operators fully exercise their freedom of expression without any chilling effect possibly resulting from vagueness of the concepts employed in the law. Such guidelines should not be binding on the courts, which remain the ultimate guarantors of the freedom of the press."

CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §27 and §32

"[…] [A] number of the terms or concepts referred to in the proposed amendments to Article 1 of the Constitution are overly broad or potentially ambiguous and/or lack precision, which is essential for a legal text. They may lead to various and potentially diverging interpretations. In particular, the reference to 'love for the motherland', 'honour and dignity', 'unity of the people of the Kyrgyz Republic' or 'peace and accord in the country', should not be used as a tool to limit, for instance, the right to freedom of expression […].

Further, the reference to 'morality' as one of the 'highest values' of the Kyrgyz Republic should not be used as a ground for limiting the exercise of human rights and fundamental freedoms, as the concept is vague and subject to a potentially wide and changing interpretation of the term "morals""

CDL-AD(2016)025, Joint Opinion on the draft law "on Introduction of amendments and changes to the Constitution" of the Kyrgyz Republic, §§31 and 34

"[…] [Under] the emergency decree laws, the media outlets have been liquidated not because of their previous wrongful behaviour and not with reference to the previously existing legal

provisions; thus, the liquidations cannot be seen as a form of an 'administrative and judicial sanction' for specific violations of the law. The liquidations were based on a new criterion ('connections', 'affiliations' etc. to the 'terrorist organisations' and other organisations which are declared by the National Security Council to pose a security threat) and where done through a new expedited procedure.

Hence, even if the liquidated media outlets were implicated in the past in some illegal acts (such as propaganda of terrorism or money laundering), those acts have not been referred to neither in the decree laws nor in any other official document. Moreover, the reason for the liquidation of the media outlets was formulated too vaguely. Neither the emergency decree laws, nor any other official document develop the terms of 'connections', 'affiliations' in more detail. […] [The] Venice Commission [has] already expressed concern that such broad definitions imply that any sort of link to the 'FETÖ/PDY' (or other 'terrorist organisations') may lead to the liquidation of the legal person concerned. Whatever are the exact terms in Turkish, it is clear that these formulas are not specific enough to assess where the line is to be drawn between innocent media outlets and those that had been implicated in some unlawful activities.

In sum, if the purpose of the Turkish authorities was to sanction the media outlets for their past behaviour, the 'lawfulness' of this measure under Article 10 of the ECHR is questionable. In addition, arguably, this situation may also raise an issue under Article 7 of the ECHR, which is an un-derogable right under Article 15 thereof.

Alternatively, mass liquidations of media outlets may be seen as a preventive measure. One may argue that the media outlets have been liquidated not for what they have done, but for what they might do in the future.

However, even from this perspective the lawfulness of this measure remains problematic. Emergency decree laws defined the reason for the liquidation of media outlets ("connections" etc. to 'terrorist organisations') and applied it immediately to the specific legal entities. The only legal basis of the decree laws was Article 121 § 3 of the Turkish Constitution, which gives the Government a very general mandate to issue emergency decree laws during the state of emergency 'on matters necessitated by the state of emergency'.

Such use of ad hominem legislation has already been criticised in [a previous opinion on Turkey]. In the present context the Venice Commission considers that Article 121 § 3 may hardly be seen as constituting a sufficient 'lawful basis' for the Government's actions vis-à-vis media outlets. Any other interpretation would mean that Article 121 § 3 gives the Government unfettered powers to legislate at their own will, and that would be a very dangerous supposition. The Venice Commission has repeatedly held that 'even in a state of public emergency the fundamental principle of the rule of law must prevail'".

> CDL-AD(2017)007, Turkey - Opinion on the Measures provided in the recent Emergency Decree Laws with respect to Freedom of the Media, §§39-44

"The rather vague and broad terms used in this Article such as 'any activity through which discrimination is […] indirectly called for, incited […] or prompted' risk being used to restrict disproportionately the right to free expression. This Article ought to be reformulated very carefully in the light of the relevant case law of the ECtHR so as not to breach freedom of expression guaranteed by Article 10 of the ECHR."

> CDL-AD(2018)001, Opinion on the Draft law on Prevention and Protection against Discrimination of "The former Yugoslav Republic of Macedonia", §36

“Article 4 par 2 (1) also prohibits the preaching of ’religious fanaticism’. This wording is also relatively vague and could potentially lead to undue limitations of the right to freedom of expression […]. It would be more appropriate to refer to the incitement to violence on religious grounds or to the advocacy of religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence. In order to give a general direction to judges applying Article 4, the explanatory memorandum to the Draft Law should stipulate clearly that mere advocacy of supremacy/rightness of one’s religious views or other beliefs, or criticism of views/beliefs held by others should not be regarded as an incitement to discrimination, hostility or violence, unless it is associated with the calls for violence or other similar unlawful behaviour. The Draft Law should ensure a space for free discussion and criticism.”

CDL-AD(2018)002, Joint Opinion on the Draft Law amending the Law on Freedom of Conscience and on Religious Organisations of Armenia, §44

“[…] [T]he prohibitions on the dissemination of information based on vague and ambiguous ideas, including ’false news’ or ’non-objective information’, are incompatible with international standards for restrictions on freedom of expression […] and should be abolished.”

CDL-AD(2019)016, Joint Report on Digital Technologies and Elections, §90

“Printed press remains out of the scope of the Law except when printed press goes online. The Venice Commission observes that the establishment of a specific regime only applicable to electronically distributed versions of the written media generates a different legal treatment between identical content. It is true that – as the ECtHR has stated – ‘the Internet is an information and communication tool particularly distinct from the printed media, especially as regards the capacity to store and transmit information. The electronic network, serving billions of users worldwide, is not and potentially will never be subject to the same regulations and control.’ However, the questions still remain: would the [audiovisual regulator’s] decisions be without any impact for the printed version of a newspaper? Why should the [electronic publication outlets] not benefit from the same legal protection and procedural safeguards that the printed press enjoys, when the same publication content would be at stake? Any distinction between legal regulations applicable to printed press, to online press and to the broadcasting media should be justified.”

CDL-AD(2020)013, Albania - Opinion on draft amendments to the Law n°97/2013 on the Audiovisual Media Service, § 26

1.4.4 General principles regarding the “necessity” of restrictions on freedom of expression

“Public authorities must respect the right of journalists to disseminate information on questions of general interest, including through recourse to a degree of exaggeration or provocation, provided that they act in accordance with responsible journalism.”

CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §81

“[…] [In] a true democracy imposing limitations on freedom of expression should not be used as a means of preserving society from dissenting views, even if they are extreme. […] It is only the publication or utterance of those ideas which are fundamentally incompatible with a democratic regime because they incite to hatred that should be prohibited.”

> CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §46

"[…] The Venice Commission recalls that defending 'constitutional order', 'public morals' or 'dignity' or individuals is a legitimate aim which the State may pursue; however, by itself it cannot justify an interference with the freedom of expression. The Press Act should make it clear that the limits of this freedom depend on the context and the freedom of expression may in certain circumstances outweigh other legitimate interests and prevail. Not every statement which may be seen as attacking constitutional order, dignity, or morals is illegal. […]."

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §30

"[…] [The] principle of 'least intrusiveness' is an important element of the proportionality requirement […]."

> CDL-AD(2016)011, Turkey - Opinion on Law No. 5651 on regulation of publications on the internet and combating crimes committed by means of such publication ("The internet law"), §36; see also CDL-AD(2017)007, §51

"[…]]States] parties should take particular care to encourage independent and diverse media. The freedom of expression encompasses the statements of thoughts which are in the nature of criticism as well. Permissible limitations to the freedom of expression are limited to situations in which the expression incites violence and/or hatred, in case the expression is gratuitously offensive, etc. However, it should be reiterated that a polemical and aggressive tone, a degree of exaggeration or even provocation will be ordinarily accepted in the case-law of the ECtHR. […]"

> CDL-AD(2017)007, Opinion on the Measures provided in the recent Emergency Decree Laws of Turkey with respect to Freedom of the Media, §23

"Regardless of the violation of specific human rights guarantees, attention must be drawn to the '"chilling effect' which the measures taken under the state of emergency may have on the media freedom in general. This effect is also a factor which plays a role in assessing the proportionality/necessity – and thereby the justification – of any sanctions imposed. Moreover, states are under an obligation to create a favourable environment where different and alternative ideas can flourish, allowing people to express themselves and to participate in public debates without fear."

> CDL-AD(2017)007, Opinion on the Measures provided in the recent Emergency Decree Laws of Turkey with respect to Freedom of the Media, §25

"While states have a positive responsibility to prevent undue interference with civil and political rights by third parties, undue state intervention through excessive or undue regulation can result in undermining the very rights that it is meant to protect. Unjustified state surveillance of private communications and the different ways in which online platforms may be used so as to – intentionally or accidentally – affect the flow of information, directly curb the freedom of expression, hinder democratic dialogue, and infringe the principles of institutional neutrality and electoral equity. Enabling the authorities to interfere with the public discourse may be abused to

silence dissidents and prevent discussion which challenges mainstream thought and restricts criticism of societal attitudes. In particular, the filtering, blocking and take-down of illegal content on the internet in order to combat notably hate crimes and to protect national security, as well as intellectual property and privacy or defamation rights must be in accordance with the law, which includes a precise and narrow definition of the offences in cause, and it must pursue one of the legitimate aims listed in Article 10 ECHR. The criteria of necessity in a democratic society and proportionality must always be respected. Effective judicial review by independent and impartial courts must be guaranteed."

CDL-AD(2019)016, Joint Report on Digital Technologies and Elections, §146

"Article 45 provides for the liability for 'dissemination of information materials which call for carrying out terrorist activities or support them'. Dissemination of such information may lead to "termination or discontinuation" of the activity of the media outlet concerned, or temporary suspension of its activities, and forfeiture of the unsold part of the print. […]

It is difficult to assess the proportionality of this norm *in abstracto*, without the context of a particular case. The Venice Commission is ready to acknowledge that a media outlet openly calling for violent attacks against civilians and/or government institutions may need to be suspended and even closed. However, the authorities should not give an overly large definition of 'support' or 'public justification' of terrorism in order to hush legitimate criticism of their policies. This risk is exacerbated by the fact that Article 45 provides for only two sanctions – definitive 'discontinuation of activities' (= liquidation) and temporary suspension of activities of the media outlet concerned. […]

In order to reduce the likelihood of a disproportionate interference with the freedom of expression, this Article should provide for a more gradual response to publications which may contain elements of 'justification' or 'support' of terrorism: even where the media outlet overstepped the permissible bounds, it should not be necessarily struck immediately with as harsh a sanction as a temporary shut-down, which may tantamount to *de facto* liquidation, or with the de jure liquidation). The law must provide for additional – less harsh – sanctions which may be sufficient to deter media outlets from expressing 'support' to terrorists.

Limitations on the media reporting during a terrorist crisis should be of short duration, and concern only certain specific types of information (i.e. on the forces involved in the counter-terrorist operations, their position, methods, and alike), in line with the principle of proportionality. The journalists should be free to inform the public about the general situation during the terrorist crisis, subject to their duties under the European Convention on Human Rights; principles of responsible media coverage may be defined in the self-regulations."

CDL-AD(2018)024, Opinion on the Law on preventing and combating terrorism of the Republic of Moldova, §§70-72 and 87

"[…] [Mass] liquidation of media outlets appears to have been unnecessary and unjustified by the "exigencies of the situation". The Venice Commission reiterates its earlier observation about the permanent character of those measures. The temporary suspension of the activities of media outlets allegedly linked to the 'Gülenist network' would not be less effective and would be more consistent with the obligations of Turkey under the ECHR […].Other measures could also have been envisaged, such as the confiscation of particular issues of the newspapers or restrictions on the publication of specific articles.

Moreover, one might discuss whether a legal entity as such can have a connection to a terrorist organisation (unless it is directly owned by members of the organisation or the organisation itself). In case there is a connection between an employee or a member of the editorial board of the legal entity and a terrorist organisation, the State has less intrusive means of intervention (i.e. criminal law, administrative sanctions, etc.), than the total closure of the legal entity."

> CDL-AD(2017)007, Turkey - Opinion on the Measures provided in the recent Emergency Decree Laws with respect to Freedom of the Media, §§51-52

"[…] From the text of the emergency decree laws it is not possible to learn what sort of danger the liquidation of media outlets was supposed to address. The existence of any potential threat, represented by the media outlets at issue, should be demonstrated with reference to some specific facts – for example, be inferred from the content of the specific previous publications of the media outlet concerned. […] The Government's decision to liquidate media outlets did not refer to any such specific factual elements. […]

The Venice Commission does not assert that all closures of media outlets were unjustified. Some of those measures might have been justified by the "exigencies of the situation", but the problem is that the closures were done directly by the decree laws and without individualized decisions based of verifiable evidence."

> CDL-AD(2017)007, Turkey - Opinion on the Measures provided in the recent Emergency Decree Laws with respect to Freedom of the Media, §§49-50

"[…] [Any] decision ordering the arrest and detention of a journalist, and especially prolonging such detention, should contain an assessment (at least precursory) of specific facts which reasonably demonstrate that the detention is necessary for the normal progress of the case and that other preventive measures (such as reasonable bail, for example) would not achieve this goal. The Venice Commission is particularly concerned by the collective arrests of the journalists after the declaration of the state of emergency. Issuing collective detention orders is an indicator that no meaningful assessment of risks individually posed by each arrested person has been conducted."

> CDL-AD(2017)007, Turkey - Opinion on the Measures provided in the recent Emergency Decree Laws with respect to Freedom of the Media, §§29-32

2. REGULATION OF THE MEDIA MARKET

2.1 OBLIGATION OF THE STATE TO PROVIDE CONDITIONS FOR A PLURALISTIC MEDIA MARKET

"Pluralism of the media may […] be considered as one aspect of freedom of expression. […].

Media pluralism is achieved when there is a multiplicity of autonomous and independent media at the national, regional and local levels, ensuring a variety of media content reflecting different political and cultural views."

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §37 and §40

"Article 5, paragraph 2, of the Constitution provides that public associations shall have the right to use state mass media. However, this may not be interpreted to imply that they shall not be engaged in their own mass media activities. Such kind of State monopoly in the area of mass media would be contrary to Article 10 of the ECHR in conjunction with Article 11. […]."

> CDL-AD(2010)053rev, Opinion on the warning addressed to the Belarusian association of journalists on 13 January 2010 by the Ministry of Justice of Belarus, §67

"Developments in the area of new communication services may lead to the creation of dominant market positions. In respect of digital broadcasting, states are called upon to introduce rules on fair, transparent and non-discriminatory access to systems and services. […]."

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §60

"[…] [Where] one particular political group has so much political influence, media pluralism and independence of the journalistic profession need special measures of protection. […] The specific political and economic context of the country must be taken into account (quasi-monopoly of the ruling coalition in the political sphere, powers and structure of the State regulatory bodies, size and the level of concentration of the media market etc.). […]."

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §15

2.2 EXTERNAL AND INTERNAL PLURALISM; MODELS OF PLURALISM

"*External* or structural pluralism may be distinguished from *internal* pluralism.

External pluralism relates to the plurality of actors that are active on a specific market. […].

Internal pluralism refers to the obligation for the medias to provide for pluralism within their service. […].

While external pluralism relates particularly to the private sector, internal pluralism has increasingly become associated with the public sector. […].

In the context of external pluralism, restrictions on media ownership can preserve diverse ownership and contribute to diversity in output as long as consolidation or sharing of editorial content between owners of rival products is discouraged.

In relation to internal pluralism, instead, ownership restrictions are not sufficient to guarantee diversity of output reflecting different political and cultural views. Other policy instruments need therefore be used, in addition to ownership restrictions, to encourage internal pluralism.

In the Commission's opinion, internal pluralism must be achieved in each media sector at the same time: it would not be acceptable, for example, if pluralism were guaranteed in the print media sector, but not in the television one."

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §§41-47

"Three basic models for delivering media plurality and diversity of media content can be distinguished.

The Pure Market Model is based on the premise that the free operation of supply and demand provides access to the media for all 'voices' which can pay for it […].]This model naturally favours concentration of capital and ownership in the media.

The New Media Model is based on the view that the profusion of channels created by new technologies encourages senders to seek profitability by identifying media market niches and serving audiences neglected by other media. […].

The Public-Policy Model assumes supplementing the market model by means of public intervention into its operation so as to promote pluralism. […]."

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §§48-51

2.3 "ANTI-TRUST" MEASURES; CONFLICTS OF INTEREST

2.3.1 Defining and limiting the market share of one single media company

"The Commission agrees […] that digitalisation will lead to an increase in the number of channels […].

[…] [However] many of the newly available channels are likely to have very small audience shares […]. […] [Therefore], […] the threshold protecting media pluralism, as measured by 20 percent of channels, is not in itself a clear indicator of market share.

Neither is this threshold an unambiguous indicator of balance and pluralism in the television and radio market as a whole. Larger companies will enjoy greater purchasing power in a wide range of activities such as programme acquisitions, and will enjoy significant advantages over other national content providers. They can also enjoy an unlimited share of the audience, if this scheme is put in place.

Ultimately, the measure of concentration based on share of channels or programme output cannot […] be useful for assessing the position of a company in the national radio and television markets."

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §§88-91

"The Commission agrees […] that the concept of the SIC [(SIC is a concept of an 'integrated communications system', coined to establish a revenue threshold for the purposes of media concentration measures and including a wide range of media – print media, broadcasting media, cinema, advertisement etc.)] reflects a current trend: different media markets are indeed likely to converge someday to form a single market. […]

[…] [Nevertheless,] it is highly unlikely that this convergence will happen entirely in the foreseeable future and it is unlikely that it will have any significant impact on the current situation. It therefore considers that the SIC should not be used to replace, already at this stage, the 'relevant market' criterion.

[…]. An individual company could have extremely high degrees of revenue shares in individual markets, whilst at the same time remaining below the 20 percent threshold for the whole sector.

In conclusion, the Commission considers that without other indicators such an audience share threshold and a 'relevant market' indicator, the thresholds provided […] [by the law] are largely redundant as indicators of diversity."

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §§95-97, and §106.

2.3.2 Defining affiliation of media companies with public officials

"The Frattini Law concerns conflict of interest between government office and professional and entrepreneurial activities. It is deemed in particular to provide an adequate solution to the situation of potential conflict of interest in which the current Prime Minister finds himself, he being the owner (but not the manager) of extensive media interests […].

The Law only declares a general incompatibility between the management of a company and public office, not between ownership as such and public office.

Yet, in Italy this appears to be the most important aspect of conflict of interest […]. The Frattini Law, therefore, should offer an adequate solution to this problem.

It is true that Section 3 paragraph 2 refers to 'a specific, preferential effect on the assets of the office holder or of his spouse or relatives up to the second degree, or of companies or other undertakings controlled by them to the detriment of the public interest'.

However, the need for such effect to be 'specific' and 'to the detriment of the public interest' makes the burden of proof a very heavy one, and renders this provision difficult to apply in practice."

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §§233 and §§237-240

"[…] [The] OECD Council Recommendation foresees a wide range of obligations, including: divestment or liquidation of the interest by the public official; recusal of the public official from involvement in an affected decision-making process; restriction of access by the affected public official to particular information; assignment of the conflicting interest in a genuinely 'blind trust' arrangement; resignation of the public official from the conflicting private-capacity function and/or resignation of the public official from the public office in question.

None of the kind is foreseen in the Frattini Law.

The Commission considers that entering the political arena is the free choice of each individual. It entails prerogatives and duties. Public office carries with it some incompatibilities and

limitations. Provided that these are reasonable, clear, foreseeable and do not undermine the very possibility of access to public office, it is open for each individual to decide whether or not to accept them. The mere possibility of suffering some financial loss should not be, in itself, a reason to exclude an activity from the list of activities incompatible with public office."

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §§ 243-244 and §251

2.4 CONTENT OF PUBLIC BROADCASTING: NEUTRALITY, QUALITY, DIVERSITY

"Public broadcasting is a public service. Public broadcasters have obligations ranging from the provision of a universal service, to some form of social representation, to the provision of a wide range of quality programmes. In return, they enjoy a privileged access to resources and facilities.

Public service broadcasting must be free from the constraining forces of the state and, on the other hand, enjoy autonomy and independence from the market place. […] [It] is typically universal in terms of content and access; it guarantees editorial independence and impartiality; it provides a benchmark of quality; it offers a variety of programmes and services catering for the needs of all groups in society and is publicly accountable. […]."

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §§52 and 54

"Balanced and neutral news reporting is, indeed, a commendable professional standard for every journalist. Furthermore, it is perfectly legitimate to require that 'media system on the whole' is organised in such a manner as 'to provide credible information, quickly and accurately' […].

However, it is questionable whether 'balance' should become an enforceable legal obligation of every particular media taken alone. The norms under consideration create a very complex obligation on the media and lack precision. How can information be 'balanced'? One can understand balance of opinion, but information (facts) needs to be thorough and accurate, not 'balanced'. How quickly has the 'balance' to be achieved when the programme is a 'series of programmes regularly shown'? Should the 'balance' be assessed in quantitative or more in qualitative terms? In addition, 'facts' cannot always be clearly distinguished from 'opinions'; after all, it is difficult to imagine an anchor-man not using any adjective, while every adjective gives a flavour of an 'opinion' to a statement of fact. In sum, the vagueness of the terms employed in two acts may turn those provisions into a tool of suppression of the free speech […]."

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §§49-50

"The Venice Commission recommends amending the Media Act so as to permit individual public service media to choose its own news sources, or even set up its own newsroom. There should be no monopoly of news provision by a body with a politically-appointed director."

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §90

2.5 INTERNAL ORGANISATION OF THE PUBLIC BROADCASTING COMPANIES

2.5.1 Composition of the public broadcasters' boards

"[…] [The] Media Act does not secure pluralistic composition of the bodies supervising the PSM [(public service media)]; its provisions enable the ruling party/coalition to ensure the loyalty of the Media Council, of the MTVA and of the BoT, and, through them, to control finances and personnel of the public broadcasters. This creates space for covert intrusion into the journalistic freedom in the public media sector – an intrusion which is not always possible to discern, because it does not manifest itself as formalised orders and sanctions, and which cannot therefore be prevented by means of judicial review.

[…] [There] is no common European model of public media sector governance. Thus, it is up to the Hungarian authorities to develop a legislative framework which would secure pluralism within the PSM supervising bodies and sufficient independence of the public broadcasters. However, as a result of such reform the structure of bodies governing the PSM sector should be simplified, the influence of the ruling party in the process of appointment of members of the PSM supervising bodies and PSM executives should be reduced, and a fair representation of all important political, social and relevant professional groups within those bodies must be secured."

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §§86 and 88

"The Commission recalls that one of the most typical features of the public broadcasting service is that it should operate independently of those holding economic and political power. […]

The Commission observes that, should the interest in the purchase of RAI shares [in the process of privatisation] be indeed low, the Minister of Economy will retain some control of the Board of Governors. There is also the possibility that the Governors representing the private shareholders will belong to the political parties of the majority. […]"

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §§162 and 168

2.5.2 Economic independence of public service media

2.5.2.1 Funding of the public broadcasters[2]

"Methods of funding RAI (setting the level of the licence fee for only a year; possible contracts with public authorities for paid services) are not fully consistent with Recommendation No. R(96) 10 on the Guarantee of the Independence of Public Service Broadcasting, which states in its Appendix that:

> - the decision-making power of authorities regarding funding should not be used to exert, directly or indirectly, any influence over the editorial independence and institutional autonomy of the PSB organisation; […]

[2] See also below the "Advertising" Section

- payment of the contribution or licence fee should be made in a way which guarantees the continuity of the activities of the public service broadcasting organisation and which allows it to engage in long-term planning; and

- the use of the contribution or licence fee by the public service broadcasting organisation should respect the principle of independence and autonomy.

In more general terms, with reference to the privatisation of RAI, the Commission recalls the dilemma between the pure market model and the public-policy model.

The Commission also wishes to refer to the warning which AGCOM has recently issued with reference to the circumstance that RAI, as a stock company, will be under great pressure to maximise the advertising income, which will interfere with the achievement of the public-policy aims. […] [The] privatisation does not appear suitable to ensure that RAI will efficiently carry out its public-policy tasks and at the same time efficiently compete with other operators […] in the area of advertising revenues.

AGCOM has indeed pointed to the solution in force in the UK, where the Public Broadcasting Service is publicly owned and financed by licence fees, while commercial operators, including public ones, are financed through advertising."

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §§170-173

2.5.2.2 Funding of the printed press

"Several governments have introduced financial subsidies for newspapers, in the form of either direct subsidies, […] or establishment grants, or indirect subsidies in the form of value-added tax concessions, […]. Several European states levy a tax on advertising, and some of them link it to funding a press subsidy scheme.

The Italian government takes certain measures in support of the printed press. Financial subsidies are granted, upon request, to those newspapers which declare to be the official papers of a political party. These subsidies allow certain newspapers with low advertising resources to survive.

Support for the press industry is also set out in Article 25 (6) of the Gasparri Law, which provides that 'at least 60 percent of the overall budget set aside by a public administration office or public body or public limited company for the purchase of advertising space for institutional communication on means of mass communication, each financial year, must be used for daily newspapers and magazines.'

The Commission finds that these measures are undoubtedly positive and constitute a good contribution to media pluralism."

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §178 and §§184-186

2.6 MEDIA REGULATORY BODIES: THEIR COMPOSITION, MANDATE, AND PROCEDURES

"An Appendix [to the CM Recommendation No. R (96) 10 stipulates] that 'the legal framework governing public service broadcasting organisations should clearly stipulate their editorial independence and institutional autonomy'. […].

The role of the parliamentary commission in programme matters […] might also be problematic in this respect. The Commission recalls that the Appendix to Committee of Ministers' Rec. (2000)23 […] provides that in order to preserve the editorial independence of the public broadcasting service, regulatory authorities should not exercise *a priori* control over programming."

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §§148 and 150

"[…] [A] parliamentary component in the public broadcasters' boards of directors exists not only in Italy, but also in other European countries. […].

This parliamentary role, however, should mainly concern the establishment of guidelines and the solution to certain problems of public opinion, and should not be extended to interfere with the editorial work of the broadcaster or even with the appointment and dismissal of journalists."

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §§152-153

"[Under the Hungarian law] [members] of the Media Council must receive the support of a qualified majority in Parliament to be elected. In normal circumstances, the purpose of imposing an obligation for a qualified majority is to ensure cross-party support for significant measures or personalities. However, where the super-majority requirement is introduced at the initiative of a political group having that supermajority, this rule, instead of ensuring pluralism and political detachment of the regulatory body, in fact 'cements' the influence of this particular group within the regulatory body and protects this influence against changing political winds. […].

[The Venice Commission recommends that] a system reflecting political diversity in relation to the composition of the Media Council might be considered as an option, in order to ensure that all major political parties and social groups have fair representation there. […] An element of self-governance should be introduced into the composition of the Media Council. If the media community and the telecommunication industry, through self-regulating bodies or otherwise, delegate representatives to the Media Council, it would make this body more politically neutral and would increase public trust in its independence. Civil society groups could also participate in this process. It is important that the representatives of the civil society and the media sector who are delegated to the Media Council are selected in a transparent and fair procedure and that the bodies delegating them do not have strong financial, institutional or other ties with the Government or the Media Council itself.

The status, powers and the manner of appointment of the President of the Authority/Chairperson of the Media Council should also be reconsidered. Thus, it would be advisable to reduce his/her term of office and remove some of his/her appointing powers in respect of the major decision-makers of the regulatory structures. The President of the Republic, before making the appointment of the President of the Authority, might be required to conduct mandatory formal

consultations with the opposition and media community. […] It is suggested that the President of Hungary might be given a real veto power on the candidate proposed by the Prime Minister. Or, even better, the Chairperson of the Media Council might be elected by other members of the Council from their own ranks.

More generally, the powers which are now concentrated within the Media Council or in the hands of its Chairperson might be divided amongst several autonomous bodies. In particular, it concerns the powers of the Media Council vis-à-vis public service broadcasters […]. Ideally, the President of the Media Authority should not be the same person as the Chairperson of the Media Council, not least because the work of the Media Authority is largely devoted to the telecommunications sector, whereas the Media Council is essentially related to broadcasting content matters."

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §64, and §§70-72

"[…] Journalist associations provide the paradigm for self-regulation of journalists and set the framework of ethical rules that journalists must respect when they seek to reveal the truth."

> CDL-AD(2010)053rev, Opinion on the warning addressed to the Belarusian association of journalists on 13 January 2010 by the Ministry of Justice of Belarus, §58

"[…] [In] order to address the problem of malicious or irresponsible media behaviour on the internet, the Venice Commission encourages the Albanian authorities to support the setting-up of an effectively functioning and independent self-regulatory body involving all relevant stakeholders of the media community and capable of ensuring an effective and respected system of media accountability in the online media field through self-regulation. […]"

> CDL-AD(2020)013, Albania - Opinion on draft amendments to the Law n°97/2013 on the Audiovisual Media Service, § 72

"Although there is no single European model of organisation of the media regulatory authorities, the overarching principle is that an institution overseeing the media should be independent and impartial: this should be reflected especially in the way how their members are appointed. […]

[…] [There] is a widespread perception that the AMA [(the Albanian media authority)] lacks independence. All members of the AMA have a clear political affiliation, with members proposed by the ruling party/coalition having a slight majority in this body […]. […] In the Albanian context, in which there is a widespread distrust vis-à-vis the AMA when it comes to its independence, to have representatives of the media community and the civil society not directly affiliated with main political forces, could be one step to enhance the independence of this body.

Second, it is unclear whether members of the AMA and of the Complaints Committee [(an adjudicatory body created under the AMA)] are sufficiently independent from the big media industry or other corporate control, by virtue of the rules on incompatibilities and the conflict of interest. […] [The] incompatibilities and conflict of interest criteria defined in Article 7 now appear to be solely applicable to the AMA, but not to the Complaints Committee. Moreover, it is for the AMA to develop the applicable rules for selection of the Complaints Committee […]. It is questionable whether the AMA (in the current context, due to its strong political affiliation) should be given the power to develop those rules. It would be more appropriate, in the Albanian context, to fix the ineligibility/conflict of interest rules in the law itself.

The third question is whether the professional qualification of the members of the AMA and, even more so, of the Complaints Committee is sufficient to perform the tasks they will be entrusted with, namely assessing facts and legal concepts which, in principle, fall within the competence of a judge and require a fair balancing exercise between freedom of expression and information, and the individual rights of others and the interests of the society as a whole. Article 20 as amended does not mention anything in this regard, leaving the selection procedure to the AMA. For the Venice Commission, clear eligibility criteria as regards the skills and experience needed for those who wanted to be members of the Complaints Committee should be applied.

In sum, any serious expansion of the powers of the AMA and the Complaints Committee (as proposed by the draft amendments) should be accompanied by a comprehensive revision of the existing institutional model: it is necessary to ensure that those bodies have a pluralistic composition, enjoy sufficient independence from the political parties and big businesses, follow appropriate procedures and are professionally apt to perform new duties."

> CDL-AD(2020)013, Albania - Opinion on draft amendments to the Law n°97/2013 on the Audiovisual Media Service, §§34-37

2.7 LICENSING, DISTRIBUTION OF BROADCASTING FREQUENCES, ACCREDITATION ETC.

"In the case of *Groppera Radio AG and others v. Switzerland,* the [European] Court held that the power of the domestic authorities to regulate the licensing system may not be exercised for other than technical purposes and not in a way which interferes with freedom of expression contrary to the requirements of the second paragraph of Article 10."

> CDL-AD(2016)011, Turkey - Opinion on Law No. 5651 on regulation of publications on the Internet and combating crimes committed by means of such publication ("the Internet Law"), §91

"Under Article 6A(10), Internet service providers which are not members of the Union of Access providers, may not operate. […]

[…] [The] compulsory membership of the Union for the access providers may also be seen as a 'license' in order for the access providers to operate. […]

As mentioned above, the only function of the Union is the dissemination of access-blocking orders to its members […]. […] The question is whether the mere provision of information to access providers about an access-blocking decision may be considered to have sufficient 'technical aspects' justifying a compulsory membership to the Union […]. […] The Commission believes that in order to be in conformity with the democratic necessity and proportionality requirements […] the compulsory membership under Article 6A(10) should be justified with further technical reasons […]."

> CDL-AD(2016)011, Turkey - Opinion on Law No. 5651 on regulation of publications on the Internet and combating crimes committed by means of such publication ("the Internet Law"), §§87, 90, 92

"The accreditation scheme on the basis of the mass media law in Belarus does not ensure that there will be no arbitrary exclusion from access to journalism. Even if it did, the issue of licensing journalists remains a very controversial one.

[…] [By] placing the BAJ [(Belorussian Association of Journalists] under the obligation to ensure that all membership documents issued to BAJ members which display the word 'PRESS' and 'PRESS REPUBLIK OF BELARUS' are withdrawn, and see to it that they cannot be used in the future, the warning has infringed upon the right of the BAJ and its members to freedom to receive and impart information and ideas as guaranteed in Article 19 of the ICCPR and Article 10 of the ECHR."

> CDL-AD(2010)053rev, Opinion on the warning addressed to the Belarusian association of journalists on 13 January 2010 by the Ministry of Justice of Belarus, §§86-87

3. DEFAMATION, INSULTS, DICLOSURE OF PERSONAL INFORMATION

3.1 DIFFERENT FACETS OF "PRIVACY"

"The right to 'privacy' is nowadays acknowledged everywhere as a basic principle, that covers various, quite distinct fields; its definition in different jurisdictions varies. 'Privacy' is often invoked in respect of the protection against interception of private communications – by phone, post, internet or otherwise. Sometimes 'privacy' is referred to in order to protect one's dignity or reputation. This concept has been used as a reference for the right not to have certain information of personal character disclosed or, conversely, to have access to certain information. Privacy may also relate to certain intimate practices which the government should not interfere with (like sexual practices). The list of situations where the right to 'privacy' may be invoked is large and expanding."

> CDL-AD(2016)008, Opinion on the law on the protection of the privacy and on the law on the protection of Whistleblowers of "The former Yugoslav Republic of Macedonia", §33

"At the international level 'honour and reputation' are regarded as a human right. Article 17 of the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) explicitly protects 'honour and reputation', which are distinct from 'privacy'."

> CDL-AD(2014)040, *Amicus Curiae* Brief for the Constitutional Court of Georgia on the question of the defamation of the deceased, §13

"[…] [In] addition to the primarily negative obligation on the State to abstain from arbitrary interference in the exercise of the right to private and family life, there are also positive obligations to ensure effective respect for the private life, in particular the right to protection of one's reputation […]."

> CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §16

3.2 BALANCING FREEDOM OF EXPRESSION AND THE RIGHT TO PRIVACY – GENERAL PROVISIONS

"[…] In defamation cases the protection of one's reputation must be weighed against the wider public interest in ensuring that people are able to speak and write freely, uninhibited by the prospect of being sued for damages should they be mistaken or misinformed. Furthermore, […]

the protection of Article 10 applies not only to information or ideas that are favourable and inoffensive but also to those that offend, shock or disturb the State or a sector of the population."

> CDL-AD(2013)024, Opinion on the legislation pertaining to the protection against defamation of the Republic of Azerbaijan, §31; see also CDL-AD(2015)015, §25, CDL-AD(2013)038, §23 and CDL-AD(2008)026, §43

"The prohibition of defamation raises the issue of the appropriate balance to be struck between freedom of expression, as protected by Article 10 ECHR, and the right to respect for private and family life, as protected by Article 8 ECHR. Freedom of expression carries with it duties and responsibilities which are of particular significance when the reputation of a named individual and the 'rights of others' are at risk."

> CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §13; see also CDL-AD(2013)024, §§23 and 54

"[The provisions of the law] create an impression that the 'personality rights' of individuals have always to prevail over the freedom of the press. However, this interpretation is incorrect: it is up to the court to balance competing interests and decide which of them prevails in the specific circumstance of the case: the freedom of speech or any private interest which that freedom may affect. So, it is wrong to categorically assert that such speech is always inadmissible. […]"

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §26; see also CDL-AD(2016)008, §22

3.3 DEFAMATION CASES AND FREEDOM OF EXPRESSION

3.3.1 General description of the test to be applied in defamation (and alike) cases

"What appears clearly missing from the text of Article 2.1.1 is that defamatory statements must be false or untrue. In established human rights case law, defamation is seen as the act of making untrue/inaccurate statements of facts about another person, affecting his/her reputation. The [European] Court has held that truth should be a defence to a charge of defamation. […]"

> CDL-AD(2013)024, Opinion on the Legislation pertaining to the Protection against Defamation of the Republic of Azerbaijan, §66

"[…] The Venice Commission considers that the right to reply should be applicable only to untrue factual information which damages someone's reputation, and not critical opinions which cannot give rise to the right to reply […]."

> CDL-AD(2020)013, Albania - Opinion on draft amendments to the Law n°97/2013 on the Audiovisual Media Service, §49

"What sort of defamatory statements amounts to an interference with the 'private life' is discussed in the Court's case-law. Thus, in the case of *Karakó v. Hungary* the Court held that the Convention protects, through Article 8, 'core' aspects of one's reputation; it gives protection from 'factual allegations […] of such a seriously offensive nature that their publication had an inevitable direct

effect on the applicant's private life' and not merely on 'the external evaluation of the individual'. Whatever this 'threshold' may be, it is clear that the ECtHR recognizes the right to 'reputation' and derives it from the concept of private life."

> CDL-AD(2014)040, *Amicus Curiae* Brief for the Constitutional Court of Georgia on the question of the defamation of the deceased, §16

"[…] Where free speech […] comes into conflict with the right to private life […] the ECtHR has set forth the following main criteria for the balancing exercise:

- Contribution to a debate of general interest. The statements made in the course of a political debate as a fair comment on matters of public interest enjoy maximum protection under the Convention. Very strong reasons are required to justify restrictions on political speech. The penalization of a media outlet, publishers or journalists solely for being critical of the government or the political system espoused by the government can never be considered to be a necessary restriction of freedom of expression;
- The public status of the person subjected to criticism. Someone who is active in the public domain must have a higher tolerance of criticism. The limits of acceptable criticism are wider with regard to politicians acting in their public capacity. Public figures are also those who are using public resources, are influential in the economic sector or play a role in public life;
- Prior conduct of the person who is the subject of criticism. There should be a reasonable connection between known facts about the behaviour, views, attitudes etc. of the person who is the subject of criticism and the negative opinion/value judgment about that person;
- The truth defence (where the speech contains factual statements);
- Content, form and the consequences of the publication. The mere fact that forms of expression are considered to be insulting is not sufficient to justify the imposition of penalties. However, the intensity of the speech and its effects on the reputation of the person concerned are a factor to be taken into account.

This list is not exhaustive; in assessing whether the right balance between reputation interests and the freedom of speech has been struck, the Court assesses other relevant factors, for example, the severity of the sanction imposed on the author of the defamatory statement. In the context of the present case the fact that it was the head of State or Government who made a statement, accusing hereby, allegedly falsely, the dead person of a serious crime, might be relevant to assess the impact ('consequences') of the statement."

> CDL-AD(2014)040, *Amicus Curiae* Brief for the Constitutional Court of Georgia on the question of the defamation of the deceased, §23; see also CDL-AD(2013)038, §17, CDL-AD(2014)040, §23, and CDL-AD(2016)008, §§20-21

"All the judgements which are reproduced in the Annex provide examples of how other European Courts deal with this balancing of all factors in a specific case in order to determine whether a person who has made a defamatory factual allegation which he or she cannot prove to be true nevertheless is free to do so. Attention is drawn in particular to the list of factors in the Reynolds decision by the British House of Lords […]:

> 1. The seriousness of the allegation. The more serious the charge, the more the public is misinformed and the individual harmed, if the allegation is not true.
> 2. The nature of the information, and the extent to which the subject-matter is a matter of public concern.

3. The source of the information. Some informants have no direct knowledge of the events. Some have their own axes to grind, or are being paid for their stories.
4. The steps taken to verify the information.
5. The status of the information. The allegation may have already been the subject of an investigation which commands respect.
6. The urgency of the matter. News is often a perishable commodity.
7. Whether comment was sought from the plaintiff. He may have information others do not possess or have not disclosed. An approach to the plaintiff will not always be necessary.
8. Whether the article contained the gist of the plaintiff's side of the story.
9. The tone of the article. A newspaper can raise queries or call for an investigation. It need not adopt allegations as statements of fact.
10. The circumstances of the publication, including the timing."

> CDL-AD(2004)011, *Amicus Curiae* Opinion on the relationship between the Freedom of Expression and Defamation with respect to unproven defamatory allegations of fact as requested by the Constitutional Court of Georgia, §12

"The test proposed by the Court is not a categorical one: in other words, the various elements should be assessed to come to a correct result. […]

It is difficult, if not impossible, to measure *in abstracto* the relative weight of each element of the test applied by the Court. However, it would be fair to say that when the publication concerns serious matters of public interest, other considerations generally will be of less importance. […]".

> CDL-AD(2016)008, Opinion on the law on the protection of the privacy and on the law on the protection of whistleblowers of "The former Yugoslav Republic of Macedonia", §§22-23

3.3.2 Truth defence and the obligation to verify factual allegations; distinction between value judgments and facts

For more information about this topic see also Section 7.3 below

"[…] The 'public interest' safeguard afforded by Article 10 [of the ECHR] to journalists is subject to the proviso that they act in good faith in order to provide accurate and reliable information in accordance with the ethics of journalism.

In its case law, the Court has distinguished between statements of fact and value judgments. While the existence of facts can be demonstrated, the truth of value judgments is not susceptible of proof. The Court has held that the requirement to prove the truth of a value judgment is impossible to fulfil […]. Where a statement amounts to a value judgment, proportionality of the interference may depend on '*whether there exists a sufficient factual basis for the impugned statement, since even a value judgment without any factual basis to support it may be excessive*'.

In principle, the burden of proof lies with the author. Yet, the proof of the truth should not be imposed on the author of the offence as an obligation in cases where it is impossible for him/her to prove the truth or unreasonable efforts would be needed on his/her part, while the plaintiff has access to relevant facts. As concerns the media, in *McVicar v. UK*, the Court recalled that '*special grounds were required before a newspaper could be dispensed from its ordinary obligation to verify factual statements that were defamatory of private individuals*'.

Likewise, the Court's case law has firmly established, as part of the 'public interest' defence, the right of the public to receive information and ideas of all kinds, even if sometimes not entirely

confirmed. In addition, the Court held that, in the context of public interest debate, journalistic freedom also covers possible recourse to a degree of exaggeration, or even provocation."

> CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §§24-27; see also CDL-AD(2013)024, §§98-99, and CDL-AD(2020)013, §49

"[…] [There] may be situations where a journalist deliberately distorts the intercepted conversation, or maliciously misrepresents its content. Such abuses should be punishable; the freedom of the press should not cover false factual assertions made maliciously or with reckless disregard to the truth. […] [It] should be the professional duty of a journalist to verify, by taking reasonable steps, the authenticity of any material s/he intends to publish. Such verification may include, for example, contacting the persons concerned by the conversation and asking their comments.

That being said, the veracity of the published material does not appear to be the main concern of the Privacy Law. From its text it is clear that it was not supposed to combat malicious or reckless behaviour of journalists. The Law rather deals with publication of true materials which may be, despite their truthfulness, detrimental to somebody's privacy. Publication of such audiotapes is akin to a publication of a true photograph. Such audiotapes, if published, may destroy reputation, cause moral suffering, perturb family relations etc. but not because they are untrue.

The Venice Commission subscribes to the opinion expressed by the US Supreme Court that 'state action to punish the publication of truthful information seldom can satisfy constitutional standards'. If the purposes of the law is to deal with the honest public disclosure of authentic materials – or materials which are on the face authentic [Footnote 31: Not necessarily 'true'; the journalist may not be required to prove the truthfulness of his assertion beyond reasonable doubt in each case; a more relaxed test is usually applied to verify whether the journalist acted professionally and did all that could be reasonably expected from him in the circumstances to check the accuracy of the information] – which are of public interest, their publication cannot be banned solely because it may harm somebody's reputation. Damage to reputation is a relevant argument, but it is not sufficient – the law must also take into account other elements related to the content of the information […]."

> CDL-AD(2016)008, Opinion on the law on the protection of the privacy and on the law on the protection of whistleblowers of "The former Yugoslav Republic of Macedonia", §§45-47; see also CDL-AD(2013)038, §§36-42

3.3.3 "Public interest" and "public figure" criteria

"Political speech enjoys special protection due to its social dimension. […]."

> CDL-AD(2010)053rev, Opinion on the warning addressed to the Belarusian association of journalists on 13 January 2010 by the Ministry of Justice of Belarus, §58

"In its case law, the Court has consistently applied the notion of a high tolerance threshold for criticism directed to politicians […]. […] [The] limits of acceptable criticism are wider as regards public or political figures than as regards a private individual. In a democratic society, the government's action must be subject to the close scrutiny not only of the legislative and judicial authorities but also of the press and public opinion. […]"

CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §20; see also CDL-AD(2013)024, §28

"The Venice Commission also recalls that the concept of 'private life' is applied differently to private persons, on the one hand, and politicians on the other hand, who 'inevitably and knowingly lay themselves open to close scrutiny of their words and deeds by journalists and the public at large, and they must consequently display a greater degree of tolerance' […]. The limits of acceptable criticism are accordingly wider as regards a politician as such. By contrast, the status of an ordinary person 'enlarges the zone of interaction which may fall within the scope of private life'."

CDL-AD(2016)008, Opinion on the law on the protection of the privacy and on the law on the protection of whistleblowers of "The former Yugoslav Republic of Macedonia", §24; see also §48 of this opinion and CDL-AD(2013)038, §20

"Obviously, politicians, prominent business people, high ranking civil servants, members of royal families, famous athletes and celebrities, fall under the scope of public figure. Certain facts relating to the private lives of public figures, particularly politicians, may indeed be of interest to citizens, and it may therefore be legitimate for readers, who are also voters, to be informed of those facts. […]"

CDL-AD(2013)024, Opinion on the Legislation pertaining to the Protection against Defamation of the Republic of Azerbaijan, §78; see also CDL-AD(2009)010, §26

"[…] [As] to the insults containing profanity uttered against the President of the Republic and the members of his family are concerned, with – according to the authorities- no critical content, a clear distinction should be made between criticism and insult. If the sole intent of any form of expression is to insult the President, amounting to wanton denigration or gratuitous personal attack, a proportionate sanction would not, in principle, constitute a violation of the right to freedom of expression. Nevertheless, the Venice Commission is struck by the prison sentences and the arrests and detentions on remand of individuals for having insulted the President. Although the expressions may contain swear words, the arrest of a 16 years old boy at his school for insulting the President and the prison sentences pronounced by courts […] are very likely to create a chilling effect on society as a whole and cannot be considered proportionate to the legitimate aim pursued, i.e. protecting the honour and dignity of the President."

CDL-AD(2016)002, Opinion on Articles 216, 299, 301 and 314 of the Penal Code of Turkey, §68; see also §126

3.3.4 Sanctions for defamation

See Section 5.1 below

3.4 PUBLIC DISCLOSURE OF CLASSIFIED MATERIAL, PRIVATE CONVERSATIONS AND PERSONAL INFORMATION

3.4.1 Disclosure of classified material

"A state must be able to keep certain information secret, and to protect this secrecy with both administrative mechanisms and the criminal law. Secrecy can however also hide incompetence,

ulterior motives and corruption. Secrecy moreover makes life easier for state authorities, in that it shields them, and their policy-making, from scrutiny from citizens and the media. State authorities are thus continually tempted to keep information secret and to over-classify information."

> CDL-AD(2008)008, Opinion on the Law on State Secret of the Republic of Moldova, §5; see also, mutatis mutandis, CDL-AD(2012)023, §63

"It might be legitimate to keep secret certain technical aspects of the anti-terrorist operation while the crisis is on-going in order not to jeopardise the operations. However, the authorities should not be tempted nor allowed to use secrecy rules to keep their actions from public scrutiny. It is the main role of journalists, as 'public watchdogs', to reveal unjustified or unlawful actions and it is a right of the public to be informed about them.

Limitations on media coverage are easier to justify if they are narrowly tailored: they should be of a short duration, be applied to a limited geographical zone, and relate to tactical aspects of the on-going counter-terrorist operation and similar 'secret' information. […] The blanket prohibition of taking interviews is also problematic (since not every interview will disclose to the terrorists sensitive information)."

> CDL-AD(2018)024, Opinion on the Law on preventing and combating terrorism of the Republic of Moldova, §§66 and 67

3.4.2 Disclosure of unlawfully intercepted private conversation

"[The] Law introduces a criminal liability for disclosure of the unlawfully intercepted material. One may conclude that an absolute ban, contained in Article 4 p. 2, might be justified on the sole ground that the material has been obtained in blatant violation of the secrecy of private communications. […].

The question is, however, whether this reason – namely the unlawful origin of those recordings - is a relevant and sufficient argument to justify the ban. The ECtHR case-law under Article 10 does take into account the method by which the information has been obtained. […].

However, it is not necessarily a sufficient argument. The interest of the population to know certain information of public interest may override a legal duty of confidence […].

There is no doubt that the practice of illegal wiretapping by law-enforcement services should be combatted. […] For instance, in some jurisdictions materials obtained as a result of illegal wiretapping cannot be used in criminal proceedings as evidence. Such rule is supposed to discourage such kind of behaviour of the law-enforcement. However, this logic is not applicable here. The aim of the Privacy Law is different: it is not supposed to deter future wrongs but its purpose is to deal with something which has already happened.

It is perfectly legitimate to try to identify and punish those persons who ordered or carried out illegal wiretapping. […]

[However, the Privacy Law] may be applied to law-abiding journalists who have received information allegedly obtained in breach of the law but who themselves had not been responsible for the unlawful interceptions. […] [If] there is a proof that the journalist acted as a criminal associate of those 'unscrupulous actors', such behaviour may be considered as not being 'in accordance with the tenets of responsible journalism'.

However, in the very specific situation which the Privacy Law is supposed to address, it would be reasonable to assume good faith of the journalists. […] Moreover, punishing journalists would not deter future illegal wiretappings, since, as noted above, the Privacy Law only concerns those wiretappings which had already taken place. The Venice Commission is not called upon to formulate a general rule on whether or not it is legitimate to prevent journalists from publishing unlawfully obtained materials. However, in the circumstances in which the Privacy Law has been adopted, the Venice Commission does not support the idea of sanctioning journalists for publication of materials solely because those materials have dubious origin. The task of a journalist should be limited to assessing whether the material contains matters of public interest and therefore deserves to be published, and whether its publication may cause serious damage to some other legitimate interests, like, for example, privacy"

> CDL-AD(2016)008, Opinion on the law on the protection of the privacy and on the law on the protection of Whistleblowers of "The former Yugoslav Republic of Macedonia", §§36-42

3.4.3 Disclosure of highly personal information

"[…] It thus appears that the Law is mostly concerned with the disclosure of information about some very intimate aspects of private and family life. This is a reasonable reading; protection of such information from disclosure is a legitimate aim for the State to pursue. The question, however, remains, what are the limits of 'privacy' so understood.

As noted above, Article 4 p. 2 prohibits *any* public disclosure of such private information. This approach is incorrect. […].

[…] Certain information may be both 'personal' and, at the same time, important for public discussion […].

From this perspective, […] it would be more appropriate – given the specific circumstances of the wiretapping scandal – to rely on the opposite presumption, namely that the conversations involving public figures do contain elements representing public interest. Journalists should therefore be allowed to publish such information. Exceptions from this rule may exist, but they should always be formulated as exceptions, not as a general rule.

[…] [The] Privacy Law might be amended to require the journalists to take certain practical steps in order to set apart the information which may be made public from the information that should be kept undisclosed. […] It should be a duty of the journalist to avoid such 'collateral damage' and thus to exclude those elements of personal information which do not concern public figures and do not touch on the matters of public interest. […]"

> CDL-AD(2016)008, Opinion on the Law on the Protection of Privacy and on the law on the Protection of Whistleblowers of "the former Yugoslav Republic of Macedonia", §§49-50 and §§52-54

"In Digital Rights Ireland v Minister for Communications & Others,30 the Court of Justice of the European Union (CJEU) examined the compatibility of the European Directive on data retention with Article 7 ('Respect for private and family life') and Article 8 ('Protection of personal data') of the EU Charter of fundamental rights. […]

Those data, taken as a whole [emphasis added] may allow very precise conclusions to be drawn concerning the private lives of the persons whose data has been retained, such as the habits of

everyday life, permanent or temporary places of residence, daily or other movements, the activities carried out, the social relationships of those persons and the social environments frequented by them.

Thus, according to the CJEU the disclosure of that kind of information, given its cumulative effect, clearly constitutes an interference with privacy, protected by Article 7 of the Charter. In that case the CJEU annulled the EU Directive on data retention, and several courts in the EU countries have followed, stressing the need for improved controls over metadata collection.31

The ECtHR also interprets the applicability of Article 8 of the ECHR to such kind of data quite broadly. The use of information relating to the date and length of telephone conversations and in particular the numbers dialled can give rise to an issue under Article 8 as such information constitutes an 'integral element of the communications made by telephone'. Furthermore, systematic collection and storing of data by security services on particular individuals, even without the use of covert surveillance methods, constituted an interference with these persons' private lives."

> CDL-AD(2016)012, Opinion on the Act of 15 January 2016 amending the Police Act and certain other Acts of Poland, §§27-30

"Modified Article 32 Section VII is aimed at protecting personal data. Personal data protection is a legitimate concern and its elevation as a constitutional matter is a positive development. However, this norm should not prevent collection and disclosure of data on 'private life' of public figures, within the limits set by the ECtHR case-law under Article 10 of the European Convention. Further, collection and systematisation of data (by the State and private actors) should be possible for other legitimate purposes. It should be recalled in this respect that there is a certain tendency to accept that the right to receive information as element of the right of freedom of expression implies in principle the right of access to information of the administration - information which must be made public at a specific request and subject to the usual grounds of limitation."

> CDL-AD(2016)029, Opinion on the draft modifications to the Constitution of Azerbaijan submitted to the Referendum of 26 September 2016, §38

3.4.4 Whistle blowers

"The Whistleblowers Law provides protection to persons who – in good faith – want to disclose a wrongdoing 'that violates or threatens public interest' which they discover in their workplace. In essence the Whistleblowers Law creates an exception from the legal duty of confidentiality, which in normal circumstances is binding on every employee. […] Under certain conditions […] the whistleblowers are entitled to make public disclosures.

A legal framework for the protection of whistleblowers is nowadays is in operation in many countries. Disclosures that for a long time have been considered as unlawful or morally suspicious have found legal protection. The Macedonian Whistleblowers Law follows this trend and is largely inspired by the Council of Europe *acquis*. […]."

> CDL-AD(2016)008, Opinion on the Law on the Protection of Privacy and on the law on the Protection of Whistleblowers of "the former Yugoslav Republic of Macedonia", §§59-60

"[…] The Venice Commission stresses that the whistleblower should not be required to *prove* […] that the information disclosed is perfectly accurate; however, s/he may be required to show that the information s/he disclosed was at least *prima facie* credible. […].

The next question is to what extent the 'good motives' of the whistleblower should be decisive for giving him/her protection under the Law. […]

[…] [Although] the motive of the whistleblower is an element to assess, the fact that the disclosure was driven by wrong motives does not (completely) remove the protection which the 'public interest' may grant to such disclosure. […]. *Mala fides* disclosures may still serve a good and important cause *while bona fides* does not guarantee a positive contribution to the public interest."

> CDL-AD(2016)008, Opinion on the Law on the Protection of Privacy and on the law on the Protection of Whistleblowers of "the former Yugoslav Republic of Macedonia", §§71-73

"[…] [It] is reasonable to make public disclosures permissible only under certain specific conditions. However, […] the Law puts the bar too high. […]

[…] [It] is difficult to accept that gross human right violation […] cannot be a sufficient justification for public disclosure. The same concerns serious allegations of corruption, electoral fraud, etc.

Furthermore, to be able to proceed with the public disclosure, under the Law, the whistleblower is required to demonstrate that 'the evidence of [the unlawful] activity may be imminently destroyed' […]. But not in every serious case there is a risk of destruction of evidence. […] [This] condition is very difficult to satisfy and should be removed as a *sine qua non*.

Finally, Article 6 p. 3 defines three additional obligations for the whistleblower making protected public disclosures: to respect the presumption of innocence, to respect the right to protection of personal data, and not to threaten the course of ensuing court proceedings. These three additional obligations may have a chilling effect on those wishing to make public disclosure.

[…] It is recommended that conditions for the protected public disclosure should include any of the three situations: (i) a previous unsuccessful internal/external disclosure, (ii) the non-existence of an internal/external disclosure mechanism or its inefficiency, (iii) the risk of concealment of the wrongdoing or escaping of liability by the culprits in case of an internal/external disclosure or the fear that the materials might be destroyed. […]"

> CDL-AD(2016)008, Opinion on the Law on the Protection of Privacy and on the law on the Protection of Whistleblowers of "the former Yugoslav Republic of Macedonia", §§77-79 and §84

"[…] [Protection] provided by the Whistleblowers Law appears to be focused on the possible disciplinary sanctions against the whistleblower. This is in line with the approach of the Committee of Ministers […].

The next question is whether this protection should go beyond the disciplinary sphere and cover possible criminal sanctions arising from the disclosure, or any civil liability based on tort or a breach of contract. […]

That does not imply that the Whistleblowers Law should necessarily become a comprehensive code for all types of disclosures and provide defence against all types of legal sanctions. Probably, in respect of some specific types of disclosures (for example those related to State or military

secrets) special rules must apply. However, the Law should be more specific about the 'protection' it gives to whistleblowers. […]"

> CDL-AD(2016)008, Opinion on the Law on the Protection of Privacy and on the law on the Protection of Whistleblowers of "the former Yugoslav Republic of Macedonia", §§92-94

4. INFLAMMATORY SPEECH OR OBSCENITIES

"In certain jurisdictions content-based restrictions on speech are impermissible, unless, for example, they create a clear and imminent danger of unlawful violent action. Thus, the US Supreme Court draws a distinction between a mere general advocacy of violence and calls for a specific violent act. The former class of speech is protected by the First Amendment to the US Constitution, while the latter may be punishable.

The European approach is not so categorical. As such, content-based restrictions are not ruled out by Article 10 of the European Convention on Human Rights (ECHR) or Article 11 of the EU Charter of Fundamental Rights. Even more so, there are numerous international instruments which urge the States to take positive measures to combat hate speech or protect children against sexually explicit or violent media content."

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §§20-21

4.1 SEDITIOUS SPEECH

"[…] Advocating for the amendment of the Constitution through legal means could be viewed, [under the domestic law at issue], as a violation of the constitutional order – yet, most often, it is an acceptable form of expression. In its opinion on the Romanian constitution the Venice Commission stressed that 'in the absence of an element of 'violence', the prohibition on expression favouring territorial separatism (which may be seen as a legitimate expression of a person's views), may be considered as going further than is permissible under the ECHR'. In an opinion concerning the law of Azerbaijan on NGOs the Venice Commission held that 'peaceful advocacy for a different constitutional structure […] are not considered to be criminal actions, and should on the contrary be seen as legitimate expressions'."

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §23, with reference to CDL-AD(2014)010, §73 and CDL-AD(2014)043, §49; see also CDL-AD(2007)043, §10; CDL-AD(2012)016, §33

"[…] The legislation should make it clear that it is only the dissemination of materials concerning calls to participate in events of mass disorder where the material advocates acts of mass disorder or where the publisher knows that such acts are planned or will be carried out which should be prohibited."

> CDL-AD(2008)017, Opinion of the Draft Amendments to the Criminal Code of the Republic of Armenia, §14; see also §§16-17

"[…] [After] the declaration of the state of emergency many journalists had been prosecuted and placed in detention as members of various terrorist groups, exclusively on the basis of the content of their publications. The Government, in their Memorandum, argued, by contrast, that the journalists were detained not because they were journalists, but for being members of a terrorist organisation or for 'making propaganda in favour of them'.

A 'verbal act' may be analysed from two points of view: as a self-sufficient ground for prosecution, or, alternatively, as auxiliary evidence that the person concerned is involved in another unlawful activity (for example, in the recruitment of new members to an illegal armed organisation). The line dividing these two aspects of 'verbal acts' is a fine one. The Venice Commission recalls that where the only evidence which led to the criminal conviction of the applicants for 'membership of' (or 'aiding and abetting') a terrorist organisation was the content of their public speech (in various forms), the ECtHR tended to consider those cases as falling within the ambit of Articles 9, 10 and/or 11 of the ECHR.

The Venice Commission cannot assert whether charges of 'membership' of a terrorist organisation (or similar charges), which often entail harsher sentences, are well-founded in each specific case. However, it reiterates that 'the expression of an opinion in its different forms should not be the only evidence before the domestic courts to decide on the membership of the defendant in an armed organisation'.

The Venice Commission stresses that the Penal Code of Turkey and the special anti-terror legislation have several specific provisions which permit to combat inflammatory or seditious speech, propaganda of terrorism, and other similar 'verbal act offences' (see, in particular, Articles 215, 216, 220 § 8, 217, 299, 300 and 301 of the Penal Code and Article 7 § 2 and Article 8 § 2 of the Anti-Terrorism Law no. 3713). Such verbal acts may be, in principle, legally reprehensible, and, in extremis, even criminally punishable. Still, a judge applying those specific provisions should be aware of their dimension under Article 10 of the ECHR. This awareness reduces the risk that acceptable forms of expression would be suppressed by means of the criminal law. By contrast, when the same publications are treated under the heading of 'membership' of a terrorist organisation, 'aiding and abetting' it, or acting 'on behalf of' it, the risk of unjustified interference in the freedom of speech is much higher.

In their later submissions the Government informed the Venice Commission that '[…] being punished for propaganda alone is not deemed sufficient to constitute the crime of membership to an organization'. This clarification is important and the Turkish authorities have to ensure that this approach is also reflected in the practical application of the Penal Code, and that 'verbal act offences' (related to different forms of expression of opinion) are clearly distinguished from the concepts of 'membership' in illegal organisations, aiding and abetting terrorism etc.

The Government also claimed that 'despite being journalists, many people who had an armed conflict with the security forces, threw Molotov cocktails to the police, slaughtered innocent people and planned terrorist activities, were identified along with the evidence'. Indeed, where a person who is a journalist by profession is involved in such acts, no Article 10 question arises, and such person may be legitimately prosecuted as a member of a terrorist organisation. However, the focus of the Venice Commission's attention is not on those situations, but on the cases where the 'membership' accusation is derived essentially from the substance of the publications of the person concerned.

The above does not mean that the Venice Commission uncritically approves the use of those specific provisions of the Penal Code which deal with 'verbal act offences'. Some of them are dangerously vague (which may raise an issue under Article 7 of the ECHR) or set excessively high penalties. […] However, in the current context the first step to improve the situation with the

journalistic freedom would be to construct the notion of 'membership' very narrowly. Radical dissidents and fierce critics of the regime may be sanctioned for exceeding the limits of permissible speech, notwithstanding the little scope under Article 10 § 2 of the Convention for restrictions on political debate, but at least they should not be placed on the same footing with the members of terrorists' groups. The Venice Commission thus considers that the 'membership' concept (and alike) should not be applied to the journalists, where the only act imputed to them is the content of their publications."

> CDL-AD(2017)007, Turkey - Opinion on the Measures provided in the recent Emergency Decree Laws with respect to Freedom of the Media, §§66-72

4.2 HATE SPEECH AND ALIKE

"The Venice Commission stresses […] that hate speech 'is in contradiction with the Convention's underlying values, notably tolerance, social peace and non-discrimination' and, by virtue of Article 17 ECHR, may not benefit from the protection afforded by Article 10 ECHR."

> CDL-AD(2013)024, Opinion on the legislation pertaining to the protection against defamation of the Republic of Azerbaijan, §42; see also CDL-AD(2008)026, §56

"[…] [Where] speech incites to violence against an individual or a sector of the population, the State authorities enjoy a wider margin of appreciation and may regulate such expression by introducing formalities, conditions, restrictions or penalties. Even political journalism has its limits: a robust criticism of public policies, political figures or groups of people should nevertheless be responsible, and may not contain hate speech or advocate unlawful violence. There are international documents which actively require the States to adopt measures, including measures under criminal law, to fight hate crime."

> CDL-AD(2015)004, Opinion on the draft Amendments to the Media Law of Montenegro, §12

"[…] [It] is doubtful whether every exercise of the freedom of speech aimed at '*violating the dignity of any ethnic, racial or religious community*' is hate speech of the type mentioned. The terms used in the amendment have potential for such a wide scope of application that they lack the clarity and precision needed to be in compliance with the condition that a limitation of the freedom of speech has to be 'foreseen by law'."

> CDL-AD(2013)012, Opinion on the Fourth Amendment to the Fundamental Law of Hungary, §52

"Criminalization of calls for violence does not raise any issue. By contrast, the notion of 'hatred' is more difficult to define. For the ECtHR, the freedom of expression covers not only inoffensive ideas that are favourably received by public, but those that 'offend, shock or disturb the state or any sector of the population'. It is not always easy to say when an 'offending' or 'shocking' form of expression becomes 'hate speech'; the ECtHR in such cases applied contextual and multi-factor analysis. While there is no simple definition of 'hatred', it should be distinguished from simple criticism of ideas or practices, shared by members of the protected group. […]"

> CDL-AD(2018)014, Opinion on the draft act amending the Constitution, on the draft act on the human rights and equality commission, and on the draft act on equality of Malta, §94

"The Venice Commission is of the opinion that in order to qualify 'stirring up of social, racial, ethnic or religious discord' as 'extremist activity', the definition should expressly require the element of violence. This would […] more closely follow the general approach of the concept of 'extremism in the Shanghai Convention."

> CDL-AD(2012)016, Opinion on the Federal Law on Combating Extremist Activity of the Russian Federation, §36; see also CDL-AD(2008)026, §21, and CDL-PI(2016)010, §40

"Negationism, in the sense of public denial of historical facts or genocide with a racial aim, is an offence in a few countries (Austria, Belgium, France, Switzerland). In other countries such as Germany, certain activity amounting to negationism may come within the definition of the offence of incitement to hatred."

> CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §30

"When it comes to statements, certain elements should be taken into consideration in deciding if a given statement constitutes an insult or amounts to hate speech: the context in which it is made; the public to which it is addressed; whether the statement was made by a person in his or her official capacity, in particular if this person carries out particular functions. […]

As concerns the context, a factor which is relevant is whether the statement (or work of art) was circulated in a restricted environment or widely accessible to the general public, whether it was made in a closed place accessible with tickets or exposed in a public area. The circumstance that it was, for example, disseminated through the media bears particular importance, in the light of the potential impact of the medium concerned. […]

As concerns the content, […] in a democratic society, religious groups must tolerate, as other groups must, critical public statements and debate about their activities, teachings and beliefs, provided that such criticism does not amount to incitement to hatred and does not constitute incitement to disturb the public peace or to discriminate against adherents of a particular religion.

It should also be accepted that when ideas which, to use the formula used by the Strasbourg Court, 'do not contribute to any form of public debate capable of furthering progress in human affairs' cause damage, it must be possible to hold whoever expressed them responsible. […]".

> CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §§69-70, 72, 76

"[…] [It] is often argued that there is an essential difference between racist insults and insults on the ground of belonging to a given religion: while race is inherited and unchangeable, religion is not, and is instead based on beliefs and values which the believer will tend to hold as the only truth. This difference has prompted some to conclude that a wider scope of criticism is acceptable in respect of a religion than in respect of a race. This argument presupposes that while ideas of superiority of a race are unacceptable, ideas of superiority of a religion are acceptable, […].

In the Commission's opinion, this argument is convincing only insofar as genuine discussion is concerned but it should not be used to stretch unduly the boundaries between genuine

'philosophical' discussion about religious ideas and gratuitous religious insults against a believer of an 'inferior' faith. On the other hand, it cannot be forgotten that international instruments and most domestic legislation put race and religion on an equal footing as forbidden grounds for discrimination and intolerance."

> CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §§60-61

"Current Article 47 Section III prohibits hate speech which is defined as 'propaganda provoking racial, national, religious discord and animosity'. The proposed modification supplements this definition with reference to 'hostility based on any other criteria'. In principle, it is legitimate to combat hate speech; however, such an open-ended clause may justify far-reaching restrictions on freedom of expression, guaranteed by Article 10 of the ECHR. Hence, the choice of wording needs to be dealt with very carefully: not every statement which may arguably "provoke hostility or animosity" would amount to hate speech.[…]"

> CDL-AD(2016)029, Opinion on the draft modifications to the Constitution of Azerbaijan submitted to the Referendum of 26 September 2016, §40

"[…] Article 33/1 (4) […] specifies that [electronic service publication providers] 'must not incite, enable incitement or spread hatred or discrimination on the grounds of race, ethnic background, skin colour, sex, language, religion, national or social background, financial standing, education, social status, marital or family status, age, health status, disability, genetic heritage, gender identity or sexual orientation".

This provision prohibits hateful and discriminatory speech. While some grounds listed in this article are in line with general European and international standards on the prohibition of the hate speech, the Venice Commission is concerned that it is supplemented by a long list of other grounds for discrimination. Elements from this list may be used to block any critical remarks against public figures and/or suppress legitimate political debate on matters of public interests which may be perceived by some groups or individuals as 'discriminatory'. For example, the correct English translation of the terms 'financial standing' was contested by representatives of the authorities […]. This wording could lead to criticisms against the wealthiest or the most privileged in society […]. Some other criteria are equally broad – thus, the reference to family and social status in the definition of discriminatory speech may be used to curtail criticism of people with family ties with oligarchs and politicians. It would be more prudent to use in the law a more narrow definition of hate speech – see, as an example, Appendix to Recommendation No. R (97) 20 of the Committee of Ministers to Members States on 'hate speech' (first paragraph, 'Scope')."

> CDL-AD(2020)013, Albania - Opinion on draft amendments to the Law n°97/2013 on the Audiovisual Media Service, §§ 47-48

4.3 OBSCENITIES AND OTHER "IMMORAL" FORMS OF EXPRESSION

"[…] [Reference] to 'public morals' is not precise enough to form a legal basis for such a severe interference as an *ex-ante* ban.

[…] [Morality] is a quickly evolving concept and its content is often uncertain. Indeed, the requirements of morals, […] 'varies from time to time and place to place, especially in our era which is characterised by rapid and far-reaching evolution of opinions on the subject'. In cases of

prior restraints on media publications there are more stringent requirements, which demand that 'the law must provide a clear indication of the circumstances when such restraints are permissible, *a fortiori*, if the consequences of the restraint are to block publication of a periodical completely'. So, unless there exists a long-standing case-law which restricts the application of this measure to very serious cases which are foreseeable, mere reference to 'morals' in the law is too vague."

> CDL-AD(2015)004, Opinion on drafts amendments to the media law of Montenegro, §§35-36

"[…] [A] humiliating statement, expressed in an obscene manner, sanctioned under Article 148, may still fall under 'information and ideas which offend, shock or disturb' protected by Article 10 ECHR according to the case law of Court. […]"

> CDL-AD(2013)024, Opinion on the Legislation pertaining to the Protection against Defamation of the Republic of Azerbaijan, §48

"The Venice Commission has learned that the term 'obscenity' […] and the term 'prostitution' indicated in […] [the Law], are given a broad interpretation by the peace judgeships and the Presidency of Telecommunications when blocking access to LGBT related websites, as websites defending LGBT rights or homosexual dating sites. […] It has been claimed that, in practice, any web-site related to LGBT issues can be considered as 'obscenity' by the Presidency and the judges/courts. Without being in a position to assess the content of the above-mentioned web-sites and the individual decisions on blocking access, the Venice Commission reiterates that the broad interpretation of the crimes listed in Article 8, para. 1, as for instance 'obscenity', will first and foremost create a problem of foreseeability, since, to the knowledge of the Venice Commission, in the established case-law of the criminal courts in Turkey, mere sexual orientation or legitimate expressions of sexual orientation are not considered as 'obscenity' under Article 226 of the Criminal Code. […]."

> CDL-AD(2016)011, Turkey - Opinion on Law No. 5651 on regulation of publications on the Internet and combating crimes committed by means of such publication ("the Internet Law"), §47

5. SANCTIONS, REMEDIES AND PROCEDURAL ISSUES

"There exist several forms of sanction of freedom of expression, including:

- administrative fines;
- civil law remedies, including liability for damages;
- restraints on publication of periodicals, magazines, newspapers or books, or on art exhibitions;
- criminal sanctions, both fines and imprisonment."

> CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §54

"[…] Instead of criminal sanctions, which in the Venice Commission's view are only appropriate to prevent incitement to hatred, the existing causes of action should be used, including the possibility of claiming damages from the authors of these statements. This conclusion does not prevent the recourse, as appropriate, to other criminal law offences, notably public order offences.

Whether damage has been suffered and, if so, the extent of such damage, is for the courts to determine (including the matter of whether the action is possibly barred by parliamentary immunity). Courts are well placed to enforce rules of law in relation to these issues and to take into account the facts of each situation; they must reflect public opinion in their decisions, or the latter risk not to be understood and accepted, and to lack legitimisation."

> CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §§74-75

5.1 SANCTIONS AND REMEDIES IN DEFAMATION CASES AND ALIKE

5.1.1 Criminal-law and other punitive sanctions (imprisonment, fines etc.)

"Remedies for defamation require the most careful scrutiny. They must take into account the specific circumstances of the case and any sanctions must bear a reasonable relationship of proportionality to the damage to reputation suffered. Excessive punitive measures should be avoided and the imposition of a prison sentence limited to exceptional circumstances.

[…] [In] regulating the exercise of freedom of expression in order to ensure adequate protection by law of individuals' reputations, States should avoid taking measures that might deter the media from fulfilling their key role of reporting and alerting the public on matters of public interest."

> CDL-AD(2013)024, Opinion on the legislation pertaining to the protection against defamation of the Republic of Azerbaijan, §§38-39

"[…] [The] Venice Commission observes that the Criminal Code and the Civil Code of Albania already provide legal remedies against hate speech and defamation. Such cases fall within the competence of the public prosecutors and/or the relevant criminal and civil courts. The Commission believes that the draft amendments should explain how the "complaints procedure" (which is administrative in character) relates to any criminal and/or civil proceedings which may arise out of the same facts. More generally, laws regulating the media from the perspective of public law, especially administrative law, by means of an overseeing entity such as the [the regulatory authority] should primarily protect the public interest (for e.g. by means of protection from hate speech, protecting children, public order, etc.). On the other hand, protection of honour and dignity of individual private persons should be governed by private law, meaning that affected individuals would primarily demand protection (including any claims for financial indemnification) from civil courts."

> CDL-AD(2020)013, Albania - Opinion on draft amendments to the Law n°97/2013 on the Audiovisual Media Service, §53

"The [European] Court has not proscribed criminal provisions on defamation. In its view, it remains open to the competent state authorities to adopt, where appropriate, even measures of a criminal law nature. The Court has however stressed the chilling effect of the mere fact that a sanction is of criminal nature and criticised the excessive use of criminal provisions.

The amendments proposed to the current legislation are aimed […] at limiting the use of criminal sanctions for defamation, and introduce, as a notable positive step, the abolishment of imprisonment as a sanction for defamation. […]"

CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §29 and §59; see also CDL-AD(2013)024, §40 and §57, CDL-AD(2015)015, §38

"[…] [The] severity of the sanctions provided for by the Italian provisions dealing with defamation […] is a source of particular concern. It seems doubtful whether maximum prison sentences of up to one, two or six years and minimum sentences of six months under certain circumstances, are – except for the exceptional situations indicated by the Court – in line with the principle of proportionality as established by Article 10 case law. […]"

CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §55

"The absence of upper limit for the financial penalties applicable for defamation published in the media should be reconsidered […].

[…] Furthermore, according to the general principles set forth in the Criminal Code for the application of sanctions, in determining the amount of the fines, the judge, within the limits of discretion set by law […], must take into account inter alia the gravity of the offence […] as well as the economic situation of the offender and the effect of the pecuniary sanction […]. Making explicit reference to the proportionality requirement in the provisions specifically dealing with defamation would nevertheless contribute to more adequately implementing the above guarantees.

Defamation directed to public institutions and agencies is, under the Bill, no longer punishable with higher levels of penalties. This is a very positive development which deserves to be commended. […]"

CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §§56–57 and §63

"[…] There is no doubt that the maximum amounts of fines provided by the Media Act [for publication of illegal content (the maximum amount of the fine for a media service provider with significant market power is approximately 650,000 EUR, while the maximum amount of the fine for an online press product is approximately 80,000 EUR)] are extremely high, even taking into account the size and the economic condition of the potential offender. […]"

CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §38

"Extremely problematic for the media freedom in the Albanian context is the severely punitive and debilitating nature of the fines. Thus, […] the EPSPs could be punished with a fine […] to […] approximately 4,865 EUR if they do not respect their duties defined in Article 33/1; […] to approximately 6,482 EUR if they do not respect the decisions of the Complaints Committee or comply to the right of reply. Three violations of the law in a year would lead to an increase of up to 50% of the amount of the fine. In case of repetition more than five times during a year, the entity concerned will lose fiscal and other benefits for a period of three years […].

Two elements make this power to impose fines particularly perilous. The first related to the potentially excessive amounts of fines which per se could not be considered in accordance with the principles set forth in Article 4 (1) as amended […]. The Venice Commission notes that the

authorities have a margin of discretion in setting the exact amount, within the limits set by the law. However, the draft amendments lack in criteria according to which the amount of the fine will be determined in an individual case. Fines do not take account of the size and economic capacity of the EPSPs. To be proportionate, the nature and severity of the fines imposed must be taken into account, and the severity should be decided inter alia having regard to the size of the media outlet. A distinction surely must be made between the online publications of powerful media houses and personal blogs.

As already underlined by the Venice Commission, the mere threat of application of heavy sanctions may have a chilling effect on journalists and media outlets. The average level of salaries in Albania is modest, by European standards. In such circumstances, it is likely that heavy fines, as provided by Article 133, would be beyond the means of many smaller EPSPs, and would eventually lead to the cessation of their activities. […]

The second element has already been discussed in the previous section: all the fines imposed by the Complaints Committee will have to be paid immediately. An appeal against the Complaints Committee decision does not automatically suspend the execution of the decision […]. The Venice Commission recalls that heavy sanctions should not be immediately enforceable; court proceedings in such cases should have a suspensive effect and the courts should have the power to review the substance of the decisions in the framework of proceedings which offer basic fair trial guarantees."

> CDL-AD(2020)013, Albania - Opinion on draft amendments to the Law n°97/2013 on the Audiovisual Media Service, §§63-66

5.1.2 Awards of damages and other forms of *ex-post* compensatory sanctions

"Civil defamation laws have a less chilling effect on freedom of expression than criminal laws, provided that the law is formulated in a way that excludes abuse by the authorities. Providing guarantees that those sued will be able to mount a proper defence is essential."

> CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §78

"Damage awards applied in civil proceedings must take into account the specific circumstances of the case and bear a reasonable relationship of proportionality to the injury to reputation suffered. […] [Excessive[financial compensations may have a 'chilling effect' on freedom of expression and lead to self-censorship. This chilling effect is highly problematic when it affects, in particular, those trying to shed light on corruption and abuse in high places. […] It is, on the other hand, permissible to provide for specific obligations for the media, such as to correct a false statement, to give the complainant a right of reply or to publish a court judgment which finds a statement to be false."

> CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §32; see also: CDL-AD(2013)024, §43

"In its current form, the Press Law provides […] for the proportionality principle in relation to the amount of the pecuniary redress that the injured person may claim in addition to compensation for damage under the Criminal Code […]. However, no explicit reference is made to the economic situation of the defendant, which must be taken into account in any case as required by Article 133bis of the Criminal Code."

CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §58; see also CDL-AD(2013)024, §§58 and 112

"[…] In principle, under the *domestic* constitutional provisions a State may well be required to provide an effective protection to the reputation of the deceased. However, compliance with this obligation does not necessarily require introducing private-law remedies for the defamation against dead people. Moreover, it is permissible to *deny certain types of remedies* as long this policy is aimed at avoiding interference with the right to freedom of expression or other equally important considerations. Article 6 of the Law on Freedom of Speech in the current context [(which denies the cause of action related to defending the reputation of the deceased)] may be regarded as deficient only if the scope of cases in which any effective remedy is denied is substantial and might apply in instances in which the harm to the deceased's reputation is *especially severe*. States enjoy a wide margin of appreciation and it is up to them to choose the best means protecting 'honor' and 'reputation' best without, at the same time, encroaching on the freedom of speech."

CDL-AD(2014)040, *Amicus Curiae* Brief for the Constitutional Court of Georgia on the question of the defamation of the deceased, §67

"Article 33/1 (3) introduces a 'right to correction and reply to information published through electronic publication' and pursuant to Article 53/1 'any person whose individual reputation is directly affected by the publication of false or inaccurate information from the EPSP shall have the right to reply'. A legal obligation to publish a reply or a rectification may be seen as a normal element of the legal framework governing the exercise of freedom of expression. […] At the same time, the restrictions and limitations of the second paragraph of Article 10 of the ECHR are equally pertinent to the exercise of the right to reply. It should be borne in mind that ensuring individual's freedom of expression does not give private citizens or organisations an unfettered right of access to the media in order to put forward opinions. As a general principle, newspapers and other privately-owned media must be free to exercise editorial discretion in deciding whether to publish articles, comments and letters submitted by private individuals. […]."

CDL-AD(2020)013, Albania - Opinion on draft amendments to the Law n°97/2013 on the Audiovisual Media Service, §49

5.2 SANCTIONS FOR HATE SPEECH

"Hate speech thus justifies criminal sanctions. Indeed, the pan-European introduction of sanctions against incitement to hatred has a very strong symbolic value, which goes beyond the objective difficulty of defining and prosecuting the crime of incitement to hatred. […] [The ECtHR] has stated that '[…] it may be considered necessary in certain democratic societies to sanction or even prevent all forms of expression which spread, incite, promote or justify hatred based on intolerance (including religious intolerance), provided that any 'formalities', 'conditions', 'restrictions' or 'penalties' imposed are proportionate to the legitimate aim pursued'.

The application of hate legislation must be measured in order to avoid an outcome where restrictions which potentially aim at protecting minorities against abuses, extremism or racism, have the perverse effect of muzzling opposition and dissenting voices, silencing minorities, and reinforcing the dominant political, social and moral discourse and ideology."

> CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §§57-58; see also §91

"The maximum prison sentence incurred for incitement to hatred varies significantly (from one year to ten years) among member states:19 one year (Belgium, France, the Netherlands); eighteen months (Malta); two years (Austria, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Georgia, Iceland, Ireland, Lithuania, Slovenia, Sweden); three years (Azerbaijan, Bulgaria, Croatia, Estonia, Hungary, Italy, Latvia, Moldova, Norway, Poland, Slovakia, Spain, Turkey); four years (Armenia); five years (BiH, Germany, Monaco, Montenegro, Portugal, Serbia, "the former Yugoslav Republic of Macedonia", Ukraine); ten years (Albania). In all countries, a prison term is alternative to or cumulative with a pecuniary fine."

> CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §40

5.3 SANCTIONS FOR DISCLOSURE OF PERSONAL OR CLASSIFIED INFORMATION

"[…] Errors are inevitable: journalists may exceed the boundaries of their freedom by publishing information which does not contribute to the public discussion in any meaningful way and which, at the same time, reveals very sensitive personal information.

[…] 'Privacy' is primarily a private interest, which may be effectively protected by private-law means. Although there is no common European standard on this issue, the Venice Commission considers that criminal sanctions for breaches of privacy by journalists should be avoided to the maximum extent possible. It is particularly worrying that the same criminal sanction may be applied for the 'private disclosure' […], i.e. in the situations where the damage to privacy is admittedly minimal and the use of such serious means is clearly disproportionate. Criminal sanctions, and especially such serious sanction as imprisonment, should be applied only in extreme cases - for example, for malicious public disclosure of very sensitive personal data having no public interest whatsoever, leading to very grave and clearly perceptible consequences for the latter. And even the civil-law sanctions should be commensurate to the wrong done to the 'victim' or 'protagonist' of the publication and take into account the 'public interest' defence which may be forwarded by the journalist."

> CDL-AD(2016)008, Opinion on the Law on the Protection of Privacy and on the law on the Protection of Whistleblowers of "the former Yugoslav Republic of Macedonia", §§56-57

5.4 PRIOR RESTRAINTS, BLOCKING OF WEB-SITES, BANS ON PROFESSION, ETC.

"[…] [The] ECHR does not forbid prior restraints. However, since such measures constitute one of the most serious threats to the free flow of information and public debate, it will subject them to the most stringent scrutiny. It, therefore, requires that the criteria for prior restraints be clearly indicated in the law and procedural safeguards help to avoid that arbitrary encroachments upon the freedom of expression take place. In this regard, the principle of proportionality is of particular importance.

The above *a fortiori* applies in respect of censorship which relates not to existing materials but to future publications: in the absence of any publicised contents, it is difficult to assess their harmful effect, if any, in order to conduct the balancing exercise and to design an appropriate measure.

[…] [The] Court has been extremely critical about banning individual journalists from the profession – even when such ban was temporary. The Court considered that a criminal sentence depriving a media professional of the right to exercise his or her profession must be seen as very harsh. The former European Commission of Human Rights was of the same view.

[…] [A] general ban on all future publications is the *most serious* sanction possibly applied to a media outlet, and that for several reasons. First of all, the news is a 'perishable commodity'; prior censorship gives the authorities an opportunity to delay media coverage that might be harmful to them for a long enough period to lose its news-value. Moreover, prior censorship also enables the authorities to suppress reports which nobody has seen and thus it is difficult if not impossible for the public to verify whether the repression was justified. Finally, a general ban deprives the public of their right to be informed by this particular media."

> CDL-AD(2015)004, Opinion on drafts amendments to the media law of Montenegro, §§14-16, and §31; see also CDL-AD(2015)015, §40

"The Venice Commission is prepared to accept that *in extreme cases* a temporary cessation of activities might be the only efficient measure to prevent future violations – for example, where the media outlet repeatedly published materials which incite hatred associated with violence.

The Venice Commission recalls that the exercise of the right to freedom of expression by media professionals assumes special significance in situations of conflict and tension. Particular caution is called for when consideration is being given to the publication of the views of representatives of organisations which resort to violence against the State. The media must not become a vehicle for the dissemination of hate speech and the promotion of violence.

Thus, temporary curtailment of operations of a media outlet may be possible where the repeated publications were not only *illegal* (obscene, defamatory, blasphemous, etc.) but represented *a very serious case* of media misbehaviour – namely were those publications directly incited to unlawful violence against individuals or groups, to the violent overthrown of the constitutional order and alike.

Even in such cases ex-ante banning should be used as a measure of last resort; a careful distinction must be made between genuine and serious incitement to hatred and unlawful violence and, on the other hand, the right of individuals (including journalists and politicians) to express their views freely and to 'offend, shock or disturb' others. A variety of opinions is essential to the public debate. In most cases, illegal publications, even if they are obscene or defamatory in nature, or demonstrate intolerance towards certain individuals, groups or ideas, or disrespect for symbols and authorities must be combated with less drastic means (such as a fine or a narrowly formulated injunction not to publish certain materials)."

> CDL-AD(2015)004, Opinion on drafts amendments to the media law of Montenegro, §§40-43

"[…] [The Law] gives the courts a power to order temporary closure of the whole media outlet, and not to restrict itself to prohibiting certain publication on a selected topic. This power can be used only in extreme circumstances, since even a temporary cessation of activities may be lethal for the business of a newspaper. […]."

> CDL-AD(2015)004, Opinion on drafts amendments to the media law of Montenegro, §32

"The introduction, as ancillary penalty, of a prohibition from exercising the profession of journalist for one to six months […] is problematic from the standpoint of the principle that the press must be able to perform the role of a public watchdog in a democratic society, and should be re-examined. As an alternative, the issue may be referred to the disciplinary bodies of the profession."

> CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §69

"The Parliamentary Assembly also adopted, on 29 January 2015, Resolution 2035(2015) on Protection of the Safety of Journalists and of Media Freedom in Europe, where it considered '*the generalised blocking by public authorities of websites or web services as a serious violation of media freedom, which deprives a high and indiscriminate number of Internet users of their right to Internet access'*."

> CDL-AD(2016)011, Turkey - Opinion on Law No. 5651 on regulation of publications on the Internet and combating crimes committed by means of such publication ("the Internet Law"), §14

"[…] [The] Law does not apply to material which has already been made public […]. This is a reasonable approach, since any prohibition for further dissemination of materials which are already public would be useless and would not help achieving the main goal of the Law – protection of privacy interests."

> CDL-AD(2016)008, Opinion on the Law on the Protection of Privacy and on the law on the Protection of Whistleblowers of "the former Yugoslav Republic of Macedonia", §13

"[…] [Prior] restraints (which are aimed at supressing future publications, broadcasts, etc.) call for the most careful scrutiny on the part of the ECtHR – it is very difficult to assess the "dangerousness" of a future speech and to conduct a meaningful balancing exercise […]."

> CDL-AD(2017)007, Turkey - Opinion on the Measures provided in the recent Emergency Decree Laws with respect to Freedom of the Media, §47

5.5 CLAIMANTS AND DEFENDANTS IN CASES RELATED TO FREEDOM OF EXPRESSION

"[…] [It] is essential to underline that it is the 'author' of the defamatory statement that should be held liable for untrue statements, if the journalist is only quoting the author. The Court has emphasized that to punish a journalist for assisting in the dissemination of statements made by another person in an interview, would seriously hamper the contribution of the press to discussion of public matters.

In relation to Articles 5.1.1 and 5.1.3, identifying journalists and editors as being liable for statements made in mass media or in material being subject of mass public dissemination, the law should place the primary legal liability in damages on the publisher who employs the journalist/editor, and who should bear all or most of the financial liability, as an incentive to ensure high journalistic standards in the media outlets.

Similarly, speech writers should not be made liable for the speech that a public figure is giving […], and persons working in public administration should not be held liable for material 'which is the subject of mass public dissemination' […]. If such material evidently contains errors, they

should be corrected. […] Primary liability should be imposed on the employing entity - state, municipal and other public authorities - for potentially 'defamatory' material prepared/published. It should also be made clearer in the text that the public body may be held co-responsible for a statement by an individual person only if the statement concerned was made in the exercise of a public function."

> CDL-AD(2013)024, Opinion on the Legislation pertaining to the Protection against Defamation of the Republic of Azerbaijan, §§89-91

"The Venice Commission is of the view that […] the obligation of the newspaper/publisher/printer editor to supervise, in order to prevent breaches of the law, the content of the publication, including its presentation, as well as the related liability, are in compliance with the ECHR standards […].

Similarly, under […] [the Press Law], offences committed by means of the press, the owner of the publication and the editor are civilly liable, both mutually and jointly with the offenders.

The Venice Commission is of the view that, as an incentive to ensure high journalistic standards […], defamation laws should place the primary legal liability in damages on the owner/publisher who employs the journalist/editor, who should bear all or most of the financial liability. This is of particular importance for journalists employed by less prominent media, for whom the threat of heavy fines and financial compensations has a greater deterrent. […]."

> CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §§49-51; see also CDL-AD(2008)026, §53

"The provisions of the proposed new Article 57 of the Criminal Code, dealing with the editors' liability for defamation, raise several issues. […] [Since] the amendment enables delegation by editors of their supervision duty, […] [the] delegation of liability from editor to journalist may also have a chilling effect in the sense that journalists facing high fines will hesitate to practice investigative journalism which often evokes harsh reaction from those in power. The editor/newspaper should be liable for the act of a journalist doing his job in accordance with the ethics of journalism. The absence of any rationale for reducing the penalty for breach of Article 57 by one third 'in all cases' may be seen as arbitrary."

> CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §66

"The draft amendments must make it clear that only the media outlet (a newspaper, a radio station, a TV-station etc.) which was responsible for the infringement of the Media Law can be the addressee of the measure, and not the media company as a whole. Otherwise, it would be possible to ban the distribution of all media products (newspapers, TV channels etc.) of the same company even though parts of them have not violated the law. […]

Furthermore, the law (both the existing law and the draft amendments) is unclear as to what extent it may be applicable to the 'new media' (such as web-sites) where content may be freely added by users. Given the complexity of this issue, the Venice Commission considers that the area regulated by this law should be limited to the 'traditional' (printed and audio-visual) media or the content providers, which have 'editorial policy' and are thus responsible for the content published there."

> CDL-AD(2015)004, Opinion on drafts amendments to the media law of Montenegro, §§47-48; see also CDL-AD(2013)038, §§70-71

"The Venice Commission […] reminds that according to the Declaration of the Committee of Ministers of the Council of Europe on Freedom of Communication on the Internet, '*[m]ember states should not impose on service providers a general obligation to monitor content on the Internet to which they give access, that they transmit or store, nor that of actively seeking facts or circumstances indicating illegal activity'*. In case the regulations mentioned in these provisions impose such a general monitoring obligation, this would not be a proportionate burden on the public use providers in the light of the standards set forth in the above-mentioned Declaration of the Committee of Ministers."

> CDL-AD(2016)011, Turkey - Opinion on Law No. 5651 on regulation of publications on the Internet and combating crimes committed by means of such publication ("the Internet Law"), §97

"[…] [It] is recommended to not exclude that a defamation claim may be brought by or on behalf of a group of persons whose reputation is attacked by the same defamatory statement/s."

> CDL-AD(2013)024, Opinion on the Legislation pertaining to the Protection against Defamation of the Republic of Azerbaijan, §85

"The suggestion […] that statements about a dead person can be actionable at the suit of his/her relatives, if the statements cause damage to 'their rights and interests', is questionable in circumstances of public debate concerning public figures. […] [A] right to sue in defamation for the reputation of dead people might be abused to prevent a robust public discourse related to historical events. Nevertheless, practices vary in Europe in this field. […]"

> CDL-AD(2013)024, Opinion on the Legislation pertaining to the Protection against Defamation of the Republic of Azerbaijan, §86

"Most common law countries, […] typically deny a cause of action [in defamation cases] for relatives of the deceased. […].

In many countries belonging to the continental tradition the approach is different and the reputation of the deceased is deemed worthy of protection. […].

[…] [I]t appears that recently the Court opened up a possibility for the relatives of a deceased person to claim that their rights had been affected by a defamatory publication concerning that person. That may lead to the appearance of a positive obligation of the State under Article 8 of the Convention to protect families of the deceased from the 'secondary damage' caused to them by a defamatory statement about him or her. That being said,

- this is a tendency which cannot yet be considered as 'well-established case-law'; more explicit and affirmative findings of the Court are needed to conclude that Article 8 of the Convention requires the State to give legal protection to the reputation of a deceased;
- since there is no international consensus on that matter, the States enjoy a wide margin of appreciation in deciding how to defend the reputation of the deceased, if at all;
- in most cases the 'reputation interest' of the relatives would be very weak and the freedom of speech would prevail, especially where a lot of time has elapsed since

the death of the person and the person whose reputation had been affected was a public figure or/and the matter discussed was a matter of public interest;

- the only exception from the above may arguably concern publications which occurred in the aftermath of the person's death and which disrespected the dignity of the defunct and seriously hurt the feelings of the family in grief ('the funerals period' exception). However, with the passage of time those considerations also become less relevant."

CDL-AD(2014)040, *Amicus Curiae* Brief for the Constitutional Court of Georgia on the question of the defamation of the deceased, §§38, 45, and 60

"[…] Article 33/1 (1) requires the EPSP to identify itself, by making 'easily, directly and permanently accessible to the general public at least the following information: a) the name of the service provider; b) the service provider's head office or place of residence, his electronic mail address or website; c) the competent body of the service provider.' […] [This] provision is designed to prevent abuse of anonymity on the internet.

[…] [The] duty to disclose the identity raises the question of the anonymity on the internet and the balance, albeit difficult, between the right to confidentiality (which is, certainly, not absolute) and the right of third parties who may be affected by the information imparted by the electronic media to take legal remedial action. In May 2003, the Committee of Ministers adopted a Declaration on freedom of communication and the internet which states that 'in order to ensure protection against online surveillance and to enhance the free expression of information and ideas, member states should respect the will of users of the internet not to disclose their identity. This does not prevent member states from taking measures and co-operating in order to trace those responsible for criminal acts, in accordance with national law, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and other international agreements in the fields of justice and the police.'

The ECtHR has also recognised the importance of anonymity for the rights to freedom of expression and privacy. As underlined by the ECtHR 'anonymity has long been a means of avoiding reprisals or unwanted attention. As such, it is capable of promoting the free flow of ideas and information in an important manner, including, notably, on the internet'. At the same time, the ECtHR clarified that anonymity on the internet, while an important factor, can be limited to protect the interests of the others, especially the vulnerable people. The Venice Commission subscribes to this view – the right to anonymity should not be seen as absolute, and the 'anonymity veil' can be lifted in cases of serious abuses of the freedom of speech, such as, by way of example, hate speech or child pornography.

To have an editorial identity of the electronic media available to the general public would keep regulation of the electronic media in line with that of the printed media, since this requirement would be a necessity for the printed media. In principle, the Venice Commission admits that the duty to pre-emptively disclose their identity which exists in respect of the owners of the printed media may be extended to the well-established online news portals. However, it is incorrect to extend such obligation to all internet users indiscriminately. The problem which arises here in this law derives from the vague and broad definition of what an 'electronic publication' can be. In fact, the definition given by the law does not provide a clear and unequivocal distinction between electronic publications provided by professional media outlets, and electronic publications provided by individuals who, by publishing information from the media […] may also exercise their freedom of expression […]. In the context of the Albanian society […], this may have a negative impact and a deterrent effect on the freedom of expression. In an environment of widespread self-censorship and fear of retaliation, anonymity can play a critical role in securing the right to freedom

of expression and information. It is submitted that, in context, these considerations outweigh the benefits of identification of the source.

Finally, as regards the obligation to de-anonymise the [electronic publications service providers] it is questionable whether this measure will work in practice. In particular, it is unclear whether the [regulatory authority] will be able (legally and technically speaking) to verify whether the identification information provided by an [electronic publication service provider] is true."

> CDL-AD(2020)013, Albania - Opinion on draft amendments to the Law n°97/2013 on the Audiovisual Media Service, §§42-46

5.6 PROCEDURAL GUARANTEES

"[…] [It] should be made clear in the law that the Media Council may use its powers to impose heavy sanctions (such as high fines or interruption of broadcasting, blocking of access etc.) only as a measure of last resort, where all other reasonable attempts to steer the media outlet on the right path have failed, and where its publications repeatedly and seriously (both conditions should be satisfied) endangered public peace and order […]."

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (ACT CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §41

"[…] The Venice Commission is of the opinion that the power of the Presidency [(here - an administrative authority)] to give *ex officio* blocking orders without prior judicial review should be removed and as stressed above, the duty to carry out the balancing between the right to privacy and the freedom of expression should, in the case of a decision with such serious consequences, be incumbent primarily on a judge and not on an administrative body."

> CDL-AD(2016)011, Turkey - Opinion on Law No. 5651 on regulation of publications on the Internet and combating crimes committed by means of such publication ("the Internet Law"), §72

"The Commission observes that the administrative procedure was originally designed to monitor the implementation by the traditional media providers of their obligations as per their licence. Because of the extension of the jurisdiction of [the regulatory bodies] to the [online media outlets], that is also to individual internet users, the procedure sets forth in Article 51/1 may result in direct interference with their right to freedom of expression. The procedure for reviewing complaints gives to the Complaints Committee the competence to decide on the merits of a question falling within the scope of freedom of expression and involving a balancing exercise between competing individual rights (Articles 8 and 10 of the ECHR). Thus, an administrative body will be endowed with prerogatives usually vested in a court of law or judge and will have the power to impose measures/sanctions which will constitute an interference with the exercise of the right to freedom of expression. The Complaints Committee will have to decide for instance on allegations of defamation, hateful and discriminatory speech. However, Article 51/1 does not lay down any rules on the right to be heard or on admissibility of evidence or the way in which evidence should be assessed. The Venice Commission notes that when these complaints are directed against EPSPs, the link between administrative responsibility and criminal or civil liability becomes critically blurred. […]

Decisions of the Complaints Committee are immediately executable. [They are appealable to an administrative court]. However, there is no indication as regards any suspensive effect of the

appeal procedure […] nor as regards the possibility to hold a hearing. Furthermore, the draft amendments do not provide for the possibility to bring the case before a higher court after the decision of the administrative court of first instance. As underlined by the Venice Commission, the highest courts' guidance is very important for the lower courts in the interpretation and implementation of human rights standards in their case-law. In Albania, however, the capacity of the higher courts to play this role is currently seriously undermined: thus, as a result of the vetting process, the High Court and the Constitutional Court are still not operating properly due to the lack of quorum. At the June virtual meeting with the rapporteurs, the Albanian authorities explained that under the Albanian administrative law administrative decisions have normally an effect of 'executive titles', and that the decisions of the AMA had already had this effect in respect of the audiovisual media. What is a source of concern for the rapporteurs is that this legal regime is now being indiscriminately extended to all online media resources, possibly including small individual bloggers, vloggers and alike (see the discussion of the overbroad definition of the scope of the law above) and that such a legal regime can additionally have devastating financial consequences on certain sections of the media leading to significant self-censorship."

> CDL-AD(2020)013, Albania - Opinion on draft amendments to the Law n°97/2013 on the Audiovisual Media Service, §§54 and 56

"A new paragraph […] stipulates that, where a court imposes an *ex-post* ban on a media outlet, it will issue a formal warning that further violations of the law by this media outlet may result in the *ex-ante* ban (i.e. the temporary suspension of its operations). This provision is supposed to make the application of the *ex-ante* ban more predictable.

It is questionable whether it is the court's role to issue such warnings and thus anticipate the outcome of future cases; after all, the initiative to ask for a ban rests with the State Attorney. Furthermore, it is unclear whether this warning is anything but a simple reminder. At least, according to the draft amendments the imposition of the *ex-ante* ban is not dependent on the existence of a previous formal warning."

> CDL-AD(2015)004, Opinion on drafts amendments to the media law of Montenegro, §§50-51

"[…] Immediate enforcement of a heavy fine or termination/suspension of broadcasting, even if it lasts several days only, may destroy the media outlet, especially now when traditional media are so fragile economically. […] [Decisions] of the Media Council which may have irreversible consequences for the continuous functioning of the media outlet concerned or the work of the journalists should not be enforceable immediately. The party affected by such grave measures should be given sufficient time to bring court proceedings, and the measure must remain suspended until the court itself decides on the issue of further suspension. Moreover, in all cases the courts should at any moment have the power to suspend the enforcement of all the sanctions, whatever is their degree and character."

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (ACT CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §44

"[…] Judicial review by the administrative courts of 'lawfulness' of the decisions of the Media Council should include not only the verification of the formal compliance of the measure with the Media Act, but also questions of proportionality of the contested measures."

CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (ACT CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §45

"Concerning statements made on-line […], as there is a clear move from print to Internet journalism, it is increasingly important that equivalent defences are provided in defamation laws to those who act, respectively, as mere conduits for the passage of information on the Internet or who host websites. It is also important that hosts are required to set up an effective (self-policing) notice and takedown procedure. Requiring a complainant to go to court to get an order for takedown does not sufficiently protect the right of the person defamed. In addition, this discourages Internet service providers from taking responsibility, once on notice, for the websites they host. More generally, though not legally binding on Azerbaijan, European Union Directive 2000/31/EC and the defences set out therein may be used as a helpful reference in establishing the defences available to the various forms of internet service providers. […]."

CDL-AD(2013)024, Opinion on the Legislation pertaining to the Protection against Defamation of the Republic of Azerbaijan, §92

"One of the requirements of the principle of proportionality [in freedom of expression cases] is that the reasons given by the national authorities to justify restrictions to the right to freedom of expression should be relevant and sufficient. Furthermore, this is also a requirement of the principle of fair trial under Article 6 ECHR: judgments of courts and tribunals should give an adequate statement of the reasons on which they are based. A lower court should also give such reasons as to enable the parties to make effective use of any existing right of appeal. Some decisions of the peace judgeships which the Venice Commission has been able to see during the meetings in Ankara do not provide for any motivation and reasons to justify the interference with the right to freedom of expression. […] The Venice Commission […] reiterates the crucial importance of the statement of reasons in a court decision in order not only to respect the principle of proportionality under Article 10 ECHR, but also to satisfy the requirements of fair trial under Article 6 ECHR."

CDL-AD(2016)011, Turkey - Opinion on Law No. 5651 on regulation of publications on the Internet and combating crimes committed by means of such publication ("the Internet Law"), §38

"First, […] [the Law] does not provide for any notification procedure of the interested party about the procedure […] [of access blocking as an 'interim injunction' ordered by the court in the course of the proceedings]. […] [A] proper notification procedure should be put in place in order to give the content providers the opportunity to have knowledge of the blocking measure and of the reasons put forth by the authorities to justify the measure. […] It is strongly recommended that the provision be amended to impose on the authorities the obligation to notify the interested party about the access-blocking measure and its reasons. […].

Secondly, the lack of cassation appeal against the blocking-access measure […] may be explained to the extent that the measure of access-blocking under Article 8(2) is only a 'precautionary measure' taken in the framework of criminal proceedings concerning the crimes listed […] [in the Law]. At any rate, the competent criminal court, i.e. the trial court judge in criminal proceedings, should be empowered to review the necessity of maintaining the precautionary measure on access-blocking and to lift this measure immediately, if he/she considers that the measure is not necessary in order, for instance, to prevent any risk of irreparable damages pending substantial trial. […] It is not acceptable that the decision taken by a peace judgeship as

a ‘precautionary measure’ should be binding on the trial court judge in the substantive criminal proceedings. […].

Concerning the *ex officio* blocking orders issued by the Presidency of Telecommunication under conditions indicated in Article 8(4), *i.e.* the content or hosting provider is located outside the country or the content of publications constitutes offences of sexual exploitation of children, obscenity and prostitution, the necessity of this provision is not clear to the Venice Commission. The access-blocking measure under Article 8 is a precautionary measure taken in the framework of a criminal case and it should be the role and responsibility of a judge to assess the necessity of this measure during the criminal trial. The reasons set forth under Article 8(4) do not justify the competence of an administrative body to issue *ex officio* blocking orders without prior judicial review. This competence of the Presidency should be repealed.”

> CDL-AD(2016)011, Turkey - Opinion on Law No. 5651 on regulation of publications on the Internet and combating crimes committed by means of such publication ("the Internet Law"), §§51-53

“[…] [The] short time allowed to the peace judgeship to take a decision on access-blocking (24 hours under Articles 8A and 9; 48 hours under Article 9A), without holding a hearing (Article 9) and without any possibility of appeal before a higher court against the decision on access-blocking, cannot be considered as providing the necessary procedural guarantees in order to protect the right to freedom of expression on the Internet.

[…] [The] procedures should be amended profoundly in order to give the Internet provider sufficient time and facilities to defend itself and the judgeship sufficient time and possibilities to take a well-reasoned decision, and in particular the competence to hold a hearing in order to make an appropriate proportionality assessment on the necessity of the interference with the freedom of expression. […].

More specifically, in case the autonomous character of those procedures should be maintained, an appeal before the Court of Cassation against the decision of access-blocking by the peace judgeship should then be available. It is true that, differently from Protocol No. 7 concerning criminal cases, Article 6 ECHR does not oblige States to institute a system of appeal courts and the right of appeal to a higher court is not laid down, and is also not implied, in Article 6.42 However, as the Venice Commission emphasised [in an earlier opinion], the highest courts’ guidance is very important for the lower courts in the interpretation and implementation of human rights standards in their case-law. It is evident that an appeal procedure before the Court of cassation, as the highest court, would provide for better guarantees to the interested parties compared to an appeal procedure before a same level judgeship. […]”

> CDL-AD(2016)011, Turkey - Opinion on Law No. 5651 on regulation of publications on the Internet and combating crimes committed by means of such publication ("the Internet Law"), §§60, and 62-63

“The Commission is especially concerned with the details of this [administrative] procedure [before the media regulator]. […] [Any] person claiming to have been negatively affected by an electronic publication allegedly contravening to the requirements of Article 33/1 will be entitled to request the EPSP [(electronic publication service provider)] concerned the removal of the content. To assess and respond to such complaints the EPSPs will have only 72 hours. If the EPSP refuses to satisfy the complaint or does not respond within 72 hours, the claimant has the right to apply to the Complaints Committee which has also to review the complaint in a very short

timeframe (72 hours). In certain circumstances, the EPSP may only have 48 hours to submit its defence to the Complaints Committee […].

Decisions of the Complaints Committee are immediately executable. […]

The procedure provided for in Articles 51/1 and 53/1 is an extremely rapid response mechanism. Normally, the assessment of content requires legal expertise and a complex balancing exercise between competing interests at stake. This raises issues of due process and puts an excessive burden on small EPSPs lacking the means and capacity to response in such short period of time to complaints. Even though the law provides for a possibility of judicial review of such decisions, the Complaints Committee and the AMA will have an administrative discretion. Thus, the draft amendments give the AMA and the Complaints Committee an efficient but at the same time dangerous legal tool to regulate the Albanian sector of the internet."

> CDL-AD(2020)013, Albania - Opinion on draft amendments to the Law n°97/2013 on the Audiovisual Media Service, §§55, 56 and 58

6. FREEDOM OF EXPRESSION, RELIGIOUS FREEDOM AND BLASPHEMY

"[…] The absence of a uniform European concept of the requirements of the protection of the rights of others in relation to attacks on religious convictions broadens the Contracting States' margin of appreciation when regulating freedom of expression in relation to matters liable to offend intimate personal convictions within the sphere of morals or religion. What is likely to cause substantial offence to persons of a particular religious persuasion will vary significantly from time to time and from place to place, especially in an era characterised by an ever growing array of faiths and denominations: State authorities are therefore better placed than the international judge to appreciate what is 'necessary in a democratic society'."

> CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §51

"[…] [The ECtHR] has held that, in order to ensure religious peace, States have an obligation to avoid as far as possible expressions that are gratuitously offensive to others and thus an infringement of their rights, and which therefore do not contribute to any form of public debate capable of furthering progress in human affairs. Respect for the religious feelings of believers can legitimately be thought to have been violated by provocative portrayals of objects of religious veneration or offensive attacks on religious principles and dogmas; these may in certain circumstances be regarded as malicious violation of the spirit of tolerance, which must also be a feature of a democratic society."

> CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §47

"The Commission considers that any difference in the application of restrictions to freedom of expression with a view to protecting specific religious beliefs or convictions (including as regards the position of a religious group as victim as opposed to perpetrator) should either be avoided or duly justified."

CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §82

"A new ethic of responsible intercultural relations in Europe and in the rest of the world is made necessary by the cultural diversity in modern societies, and requires that a responsible exercise of the right to freedom of expression should endeavour to respect the religious beliefs and convictions of others. Self-restraint, in this and other areas, can help, provided of course that it is not prompted by fear of violent reactions, but only by ethical behaviour.

This does not mean, however, that democratic societies must become hostage to the excessive sensitivities of certain individuals: freedom of expression must not indiscriminately retreat when facing violent reactions."

CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §§95-96

"[…] The right to freedom of expression implies that it should be allowed to scrutinise, openly debate, and criticise, even harshly and unreasonably, belief systems, opinions, and institutions, as long as this does not amount to advocating hatred against an individual or groups."

CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §49; see also CDL-AD(2015)015, §25

"The Commission does not consider it necessary or desirable to create an offence of religious insult (that is, insult to religious feelings) *simpliciter*, without the element of incitement to hatred as an essential component. Neither does the Commission consider it essential to impose criminal sanctions for an insult based on belonging to a particular religion. If a statement or work of art does not qualify as incitement to hatred, then it should not be the object of criminal sanctions.

It is true that penalising insult to religious feelings could give a powerful signal to everyone, both potential victims and potential perpetrators, that gratuitously offensive statements and publications are not tolerated in an effective democracy.

On the other hand, the Commission reiterates that recourse to criminal law, which should of itself be reserved in principle to cases when no other remedy appears effective, should only take place with extreme caution in the area of freedom of expression."

CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §§64-66

"It is true that the boundaries between insult to religious feelings (and even blasphemy) and hate speech are easily blurred, so that the dividing line, in an insulting speech, between the expression of ideas and the incitement to hatred is often difficult to identify. This problem however should be solved through an appropriate interpretation of the notion of incitement to hatred rather than through the sanctioning of insult to religious feelings.

[…] [It] must be possible to criticise religious ideas, even if such criticism may be perceived by some as hurting their religious feelings. Awards of damages should be carefully and strictly justified and motivated and should be proportional, lest they should have a chilling effect on freedom of expression.

It is also worth recalling that an insult to a principle or a dogma, or to a representative of a religion, does not necessarily amount to an insult to an individual who believes in that religion. The European Court of Human Rights has made clear that an attack on a representative of a church does not automatically discredit and disparage a sector of the population on account of their faith in the relevant religion and that criticism of a doctrine does not necessarily contain attacks on religious beliefs as such. The difference between group libel and individual libel should be carefully taken into consideration."

> CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §§68, and 76-77

"[…] [The] offence of blasphemy should be abolished (which is already the case in most European States) and should not be reintroduced."

> CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred, §89; see also §92

7. PROFESSIONAL JOURNALISM

"The scope of Article 10 of the ECHR includes multiple activities relating to disseminating information by the means of print media. Not only the publication of information in print media by journalists or by publishers, but also the relationship between journalists and publisher, the general conditions of the journalist's activity and the activity of the journalist him/herself are protected. In principle, Article 10 of the ECHR covers all fields of professional activities of a journalist, in particular the way how a journalist receives the information and how he/she arranges or modifies the information."

> CDL-AD(2010)053rev, Opinion on the warning addressed to the Belarusian association of journalists on 13 January 2010 by the Ministry of Justice of Belarus, §62

7.1. NOTION OF "PROFESSIONAL JOURNALISM"

"[…] The border between freelance and in-house journalism is blurred, and there is no particular reason why freelance journalists should be excluded from the general rule. Appendix to Recommendation No. R(2000)7 […] [of the CM] defines 'journalists' as 'any natural or legal person who is regularly or professionally engaged in the collection and dissemination of information to the public via any means of mass communication'. Hence, although the employment relationship with a media outlet is the best proof that the person is a 'journalist', it is not the only possible proof. As explained by the authorities, Section 6 is interpreted as including freelance journalists, professional bloggers and alike; however, it should be more clear from the text of this provision."

Footnote 43: “An important reservation is needed: indeed, protection of sources remains the privilege of professional journalists. Thus, as put by PACE, ‘the same relationship of trust does not exist with regard to non-journalists, such as individuals with their own website or web blog. Therefore, non-journalists cannot benefit from the right of journalists not to reveal their sources’. Bloggers may or may not be considered as professional journalists enjoying this privilege; however, in the modern times the distinction between journalist and non-journalist is a fine one and may require further development in case-law and legislation.”

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §52, and footnote 43 to this paragraph

“[…] [The] mass media are not the only category that should be entitled to a high level of freedom of expression. Thus, persons who impart information and ideas on matters of public interest and contribute to the public debate on such matters, including members of campaign groups and elected representatives, should be allowed a high level of freedom of expression, including a certain degree of exaggeration and even provocation as long as they act in good faith and exercise due diligence in order to provide accurate and reliable information.”

> CDL-AD(2013)024, Opinion on the legislation pertaining to the protection against defamation of the Republic of Azerbaijan, §37

“Both journalists who are members of BAJ [the Belorussian Association of Journalists], and journalists who are connected with legal persons operating in mass media according to the Mass Media Act, pursue journalistic activities. Both need to collect and receive information. The exercise of their activities can be carried out only or at least more easily by using a press card.

There might be a legitimate aim which the Republic wishes to pursue by restricting the distribution and use of press cards to only those who are established under the Mass Media Act, such as the need to establish State controlled Republic-level agencies in the sphere of mass media […].

Nevertheless, there is no objective and reasonable justification for the discrimination between journalists set out in the warning. It would, for instance, be sufficient to distribute specified press cards to those journalists who are directly connected with legal persons operating in mass media under the Mass Media Act. Banning any reference to the word “PRESS” in press cards of other associations engaged in journalism cannot be regarded as proportionate.”

> CDL-AD(2010)053rev, Opinion on the warning addressed to the Belarusian association of journalists on 13 January 2010 by the Ministry of Justice of Belarus, §§93-95

“ […. An electronic publication service provider is defined as] ‘a natural or legal person […] which offers the service of [electronic publications] […]. Electronic publications are defined as ‘editorially shaped web pages and/or portals containing electronic versions of written media and/or information from the media in a way accessible to the general public with the objective to entertain, inform and/or educate’ […].

The Venice Commission considers that, for a start, the notion of “electronic publications” is too nebulously and broadly defined, therefore jeopardising clarity and foreseeability of the scope of application of the law. In particular, it is unclear whether individual bloggers, or people having personal pages on social network platforms (Facebook, Instagram, Twitter etc.) publishing information from the media will be covered by this definition. The information note […] explains

that ‘electronic publications managed by individuals which neither are editorially shaped nor aim at informing or entertain, or education of the general public are not included in this definition’. However, while the notion of ‘editorial shaping’ is in itself amorphous, it is also difficult to foresee what blog would actually be deemed not to be informing or entertaining or educating. […].

In a technological environment in which anyone can launch an electronic publication without technical or professional expertise, even individual bloggers can have ‘editorially shaped’ pages ‘containing information from the media’ with the objective to ‘entertain, inform and/or educate’. With such a broad definition, the area of application of the law extends beyond professional media outlets and nothing prevents this law from applying not only to the online publication of the printed press but also to everyone interested in imparting information, ideas, views to entertain, inform or educate the general public by online publications. This may produce a chilling effect on ordinary individuals that would be deterred from expressing any view online, for fear of possible sanctions left at the discretion of the [regulatory authority]. In a country where pluralism in the current media environment is, to an important extent, stemming from individual bloggers and journalists, this raises serious concerns. Thus, the clauses defining the scope of the application of this law should be revised. One option would be to state explicitly in the law, in an open list, who is not covered by the law - users of social networks, bloggers, vloggers, authors of personal webpages, and alike. Adding this list would somewhat limit the scope of application of the amended law, even though it will not solve all the problems of interpretation of those notions in the quickly developing online media environment. […]

> CDL-AD(2020)013, Albania - Opinion on draft amendments to the Law n°97/2013 on the Audiovisual Media Service, §§ 27 – 29

7.2 PROTECTION OF SOURCES

“[…] Only an overriding requirement in the public interest could justify interference with the protection of sources […].”

> CDL-AD(2013)024, Opinion on the Legislation pertaining to the Protection against Defamation of the Republic of Azerbaijan, §97

“[The Press Act] defines situations where journalists may be required to disclose their sources. In 2012, […] this provision was amended, limiting the obligation for the journalists to reveal their sources only for the purposes of criminal proceedings and following a court order. […] This development is positive: limiting the obligation of disclosure to criminal cases helps protecting investigative journalism. However, this limitation should follow clearly from the text of [the law]. […]

The rule contained in [the law] needs to clarify what is meant by ‘justified [criminal] cases’ and ‘exceptional circumstances’. […] According to the ECtHR ‘an order of source disclosure […] cannot be compatible with Article 10 of the Convention unless it is justified by an overriding requirement in the public interest’. Not every criminal investigation automatically satisfies the criterion of ‘overriding requirement’. It should be open to the judge to refuse disclosure even if the investigation concerns a serious crime, or, where appropriate, to make a limited or qualified disclosure order so as to protect sources from being revealed to the maximum extent possible. […].

In addition, in its Recommendation No. R(2000)7 […] the Committee of Ministers expresses the view that disclosure may be ordered only where reasonable alternative measures to the

disclosure do not exist or have been exhausted, and where the legitimate interest in the disclosure 'clearly outweighs the public interest'. […]"

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §§53-56

"The second issue relates to the interception of communications of *other professionals* who also have the duty of confidentiality vis-à-vis their clients (such as doctors and mediators). The Venice Commission observes that, as in the case with lawyers and priests, nothing in the Polish law prevents the police from listening to such conversations, even if later the recordings cannot be introduced in evidence. Furthermore, under Article 19 para. 15h the court must allow recordings of such conversations as evidence 'if it is necessary from the viewpoint of the justice system' and if no other means of establishing the facts of the case were available.

The second part of this test (subsidiarity) is sound; however, the first part – the 'necessity' for the justice – is problematic. Any useful information shedding light on the circumstances of a case may be seen as 'necessary from the viewpoint of the justice system'. However, if the usefulness of a wiretapped conversation is the only criteria for introducing it as evidence, 'professional privilege' becomes an empty word.

This is particularly important where the surveillance targets a journalist, since it may easily reveal his or her sources. […] [The] ECtHR is ready to subject disclosure orders which may lead to the identification of the journalistic sources to the strictest scrutiny. Thus, there should be some form of heightened internal decision-making standard in such cases, where the journalistic freedom may be at issue. […]

The Venice Commission considers that, in addition to preventing targeted interception of protected communications, the law should contain safeguards which give extra protection to such communications even when they have been accidentally intercepted. […].

In sum, the Venice Commission recommends that the Polish legislator reflects on a more stringent rule which would, while respecting international human rights standards, describe the circumstances in which privileged professional communications could be secretly recorded and then introduced as evidence."

> CDL-AD(2016)012, Opinion on the Act of 15 January 2016 amending the Police Act and certain other Acts of Poland, §§81-85; see also CDL-AD(2016)011, §83

"Journalists are normally not obliged to reveal their journalistic sources, as the protection of these sources is one of the basic conditions for press freedom. Therefore, holding a press card is of particular importance to be able to receive information. Indeed, the journalist may not receive the same amount or quality of information from his/her sources if his/her identity as a journalist cannot be established."

> CDL-AD(2010)053rev, Opinion on the warning addressed to the Belarusian association of journalists on 13 January 2010 by the Ministry of Justice of Belarus, §§70

"[…] [The] law must specify that revealing of the identity of the whistleblower, even by a court decision, should be possible only in exceptional circumstances – for example, where the disclosure concerns a serious crime which cannot be investigated and prosecuted unless the

whistleblower him/herself is called to testify. In this scenario the court may be required to take additional measures to protect the whistleblower against possible retaliations (for example, by using the status of an anonymous witness or otherwise). […].

[…] Evidently, the question of disclosure of the identity of the whistleblower should be decided by the court with the participation of the former, so as to enable him/her to present his/her considerations on this matter."

> CDL-AD(2016)008, Opinion on the Law on the Protection of Privacy and on the law on the Protection of Whistleblowers of "the former Yugoslav Republic of Macedonia", §§87-88

7.3 ACCURATE INTERVIEWING AND REPORTING ON SOMEBODY ELSE'S STATEMENTS

"[…] [The law] should make clear […] that the person interviewed is not permitted to prevent the publication or broadcasting of the interview for the sole reason that the changes [to the verbatim record of the interview] were made 'to his detriment', when the selected excerpts give an overall accurate presentation of what the person declared. The journalist must have the right to publish an interview if he/she believes that the text or footage to be published is accurate (without necessarily being 'verbatim'), whereas the person interviewed must have the right of reply published with the same prominence or the right to sue the journalist *ex post facto* if he/she believes that the interview is substantially inaccurate and detrimental to his/her reputation, and it is up to the general reader (in the case of a right of reply) or to the court (in the case of legal action) to decide whether the journalist did his job professionally or not."

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §35

"Privileged statements […] include republished statements that have not been refuted by the complainant. In essence the statement must be on a matter of public interest and republished by a journalist without adoption. Yet, the basis of the defence that the statements have not been refuted by the complainant may leave insufficient protection for the right to privacy. It is thus important that the journalist/publisher who cannot verify the truth of the statement acts responsibly by making clear that the defamatory allegations are not being adopted or agreed with.

In Article 10.3.3, the exception on liability for 'dissemination of statements that mass media is not able to edit or is not obliged to edit due to technical or legal reasons' is formulated in too vague and wide terms and is likely to discourage responsible broadcasting/streaming. The broadcaster must always seek to avoid unlawful defamatory statements being made in live broadcasts, for example by giving warnings to contributors before the live section of the programme or taking care over the questioning techniques of interviewers; or, if they are made, seek immediately to provide context and balance, for example by making clear that it does not stand by or adopt the statements or that there is no proof for them."

> CDL-AD(2013)024, Opinion on the Legislation pertaining to the Protection against Defamation of the Republic of Azerbaijan, §§105-106

7.4 RIGHT TO REPLY

"[…] It is, on the other hand, permissible to provide for specific obligations for the media, such as to correct a false statement, to give the complainant a right of reply or to publish a court judgment which finds a statement to be false."

CDL-AD(2013)024, Opinion on the Legislation pertaining to the Protection against Defamation of the Republic of Azerbaijan, §43

"[…] The Venice Commission recalls that, as the ECtHR has held in the case of *Wegrzynowski and Smolczewski v. Poland,* rectification or an additional comment on the website may be a sufficient and adequate remedy, in which case the access-blocking/removal of content measure may be considered as disproportionate to the legitimate aims pursued by the restriction and thus constitute a violation of the freedom of expression. […]."

CDL-AD(2016)011, Turkey - Opinion on Law No. 5651 on regulation of publications on the Internet and combating crimes committed by means of such publication ("the Internet Law"), §37

"Article 33/1 (3) introduces a 'right to correction and reply […]. A legal obligation to publish a reply or a rectification may be seen as a normal element of the legal framework governing the exercise of freedom of expression. […] At the same time, the restrictions and limitations of the second paragraph of Article 10 of the ECHR are equally pertinent to the exercise of the right to reply. It should be borne in mind that ensuring individual's freedom of expression does not give private citizens or organisations an unfettered right of access to the media in order to put forward opinions. As a general principle, newspapers and other privately-owned media must be free to exercise editorial discretion in deciding whether to publish articles, comments and letters submitted by private individuals. […]."

CDL-AD(2020)013, Albania - Opinion on draft amendments to the Law n°97/2013 on the Audiovisual Media Service, §49

8. ADVERTISEMENT

"Limits for advertising on television and on radio may pursue the aim of safeguarding the independence of broadcasting. […].

[Public broadcasters] that rely heavily on commercial funding and have thus entered into direct competition with the commercial sector have become highly susceptible to the demands of advertisers and sponsors and their programme strategies are guided by the needs of advertisers and audience share, rather than the requirements of their obligations."

CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §§67 and 58

"[…] [There] is no European consensus on how to regulate paid political advertising in broadcasting.[…] In the opinion of the Venice Commission, […] the ban on paid political advertisement unjustly penalises the opposition, secures media domination of the ruling majority, and reduces chances of political change.

[…] [This] measure may have a negative effect, albeit indirectly, on the quality of the media content and the diversity of the media market."

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §§100-101

"The Court acknowledged that powerful financial groups can obtain competitive advantages in the area of commercial advertising and may thereby exercise pressure on, and eventually curtail the freedom of, the radio and television stations broadcasting the commercials. It continued, 'Such situations undermine the fundamental role of freedom of expression in a democratic society as enshrined in Article 10 of the Convention, in particular where it serves to impart information and ideas of general interest, which the public is moreover entitled to receive'. […]."

> CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media, §69

"[…] [The] Hungarian legislator should increase transparency of the procurement system for allocating the State advertisement budgets amongst media providers based on verifiable audience and distribution data, and extend this system to the companies where the State has a major shareholding"

> CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media Services and on the Mass Media, Act CIV on the Freedom of the Press, and the Legislation on Taxation of Advertisement Revenues of Mass Media) of Hungary, §95

"[…] The prohibition of any political advertising in commercial media services, which are more widely used in Hungary than the public service media, will deprive the opposition parties of an important chance to air their views effectively and thus to counterweigh the dominant position of the Government in the media coverage."

> CDL-AD(2013)012, Opinion on the Fourth Amendment to the Fundamental Law of Hungary, §45

9. FREEDOM OF EXPRESSION, JUDGES, PROSECUTORS AND COURT PROCEEDINGS

9.1 FREEDOM OF EXPRESSION OF JUDGES AND PROSECUTORS

"European legislative and constitutional provisions and relevant case-law show that the guarantees of the freedom of expression extend also to civil servants, including judges. But, the specificity of the duties and responsibilities which are incumbent to judges and the need to ensure impartiality and independence of the judiciary are considered as legitimate aims in order to impose specific restrictions on the freedom of expression, association and assembly of judges including their political activities.

However, the ECtHR has considered that, having regard in particular to the growing importance attached to the separation of powers and the importance of safeguarding the independence of the judiciary, any interference with the freedom of expression of a judge calls for close scrutiny."

> CDL-AD(2015)018, Report on the freedom of expression of judges, §§80-81

"In the context of a political debate in which a judge participates, the domestic political background of this debate is also an important factor to be taken into consideration when assessing the

permissible scope of the freedom of judges. For instance, the historical, political and legal context of the debate, whether or not the discussion includes a matter of public interest or whether the impugned statement is made in the context of an electoral campaign are of particular importance. A democratic crisis or a breakdown of constitutional order are naturally to be considered as important elements of the concrete context of a case, essential in determining the scope of judges' fundamental freedoms."

CDL-AD(2015)018, Report on the freedom of expression of judges, §84

"[…] [Fellow]-judges should only criticise decisions of their colleagues with caution, in order to maintain constructive and friendly working atmosphere […].

[…] [It] is rather difficult to make the difference between what is and what is not 'politics'. It is easy to accept that a judge should not be a member of a political party or speak publicly at political meetings (i.e. those which are organised by the political parties or their leaders or closely associated with them). It is reasonable to expect that a judge would avoid from publishing an article in support of a particular candidate at the elections. But what if a judge participates in an academic discussion regarding a reform of a particular State institution – does it amount to the involvement in 'politics' or not? Even defending constitutional values in a public statement may arguably be regarded as a political (yet loyal) statement. In any event, the total prohibition for a judge to express publicly his/her political views and beliefs must be reconsidered as it limits excessively the freedom of expression of judges.

Probably, the Draft Code should use another technique and rather give several examples of the most typical cases of 'political involvement' which a judge should avoid, while leaving a space for the participation of judges in academic and similar discussions. Such model is used by Article 21 in respect of statements which 'criticise the laws and legal policy of the State' but which, are, apparently, allowed as not being 'political'. […]

[…] Article 21 prevents judges from criticizing publicly the laws and legal policies of the State. First of all, every judge will inevitably have to interpret legal norms which are not clear or which contradict other norms. 'Critical assessment' of such norms which is a necessary part of the process of adjudication is perfectly admissible, and the Draft Code should expressly allow it (even when it is expressed in open procedural documents). As regards more abstract criticism, not connected to the adjudication of a specific case, indeed, the judge should speak with caution, especially when expressing him/or herself on a fora accessible to the general public (as opposed to more closed discussions amongst the professionals of the law; thus, the exception covering 'the scientific and practical conferences, round tables, seminars and other events of educational character', where it is possible for the judge to express critical views, is reasonable). However, judges should not be excluded from sharing experiences and giving voice to opinions on legislative matters. It may be particularly useful for the Government, within or before a legislative process, to invite judges to take part in a general discussion on legal matters at a conference or through submitted opinions (not just from courts as such or from courts presidents but also from individual judges)."

CDL-AD(2016)013, Republic of Kazakhstan - Opinion on the Draft Code of Judicial Ethic, §56, §§62-63 and §67

"Article 45 prohibits judges to be members of any party or "otherwise engage in political activities". While the first limb of the rule (not to be a member of a political party) is clear and legitimate (at least, this is a well-known practice in many European countries), the second limb is formulated

too broadly. The same concerns Article 60 § 4, which inter alia requires the judge "to refrain from practicing any conduct that may leave an impression of being engaged in political activities". This is a very high standard, difficult to reach. As the Venice Commission held previously, 'it is rather difficult to make the difference between what is and what is not 'politics''.37 There is no doubt that 'the right of political participation' of judges (essentially the rights guaranteed by Articles 10 and 11 of the ECHR) may be legitimately restricted. Thus, a judge may be required to carefully choose the forums where s/he speaks and the format of his public interventions. However, this rule should not prohibit the judge, as a legal expert, from expressing his views before a professional audience, in specialised journals etc., even if those views relate to policy issues."

CDL-AD(2017)019, Opinion on the Draft Judicial Code of Armenia, §54

"Under the proposed new Article 9 (3) of Law no. 303/2004, judges and prosecutors 'are obliged, in the exercise of their duties, to refrain from defamatory manifestation or expression, in any way, against the other powers of the state - legislative and executive.'

According to the Venice Commission Report on freedom of expression of judges, based on a review of European legislative and constitutional provisions and relevant case law, freedom of expression guarantees also extend to judges. Moreover, in view of the principles of the separation of powers and the independence of the judiciary, permissible limits of a judge's freedom of expression call for closer scrutiny. As ruled by ECtHR, opinions expressed by judges on the adequate functioning of justice, which is a matter of public interest, are protected by the European Convention, '[…] even if they have political implications, and judges cannot be prevented from engaging in the debate on these issues. Fear of sanctions may have a discouraging effect on judges expressing their views on other public institutions or policies. This dissuasive effect is detrimental to society as a whole'.

Drawing on the ECtHR's case law on the matter, the Venice Commission points to the importance of a 'contextual' approach in defining those permissible limits. The wider domestic political, historical and social background is also of particular importance.

It is obvious that, as a key pre-requirement for recognising impartiality of judges and of the judiciary, in general, both judges and prosecutors have a duty of restraint, as part of the standards of conduct applying to them. As stated in the Opinion No. 3 on ethics and responsibility of judges of the Consultative Council of European Judges (CCJE), '[a] reasonable balance […] needs to be struck between the degree to which judges may be involved in society and the need for them to be and to be seen as independent and impartial in the discharge of their duties.' The European judges' body further specifies that, while necessary criticism of another state power or of a particular member of it must be permitted, 'the judiciary must never encourage disobedience and disrespect towards the executive and the legislature' (CCJE Opinion no. 18 on the position of the judiciary and its relation with the other powers of state).

In the CCJE's view, 'an equal degree of responsibility and restraint' is expected from the other powers of the state, including with regard to reasonable criticism from the judiciary. Removals from judicial office or other reprisals for reasonable critical expression towards the other powers of the state are unacceptable (reference is made to ECtHR *Baka v. Hungary*). More generally, unwarranted interferences should be solved through loyal cooperation between the institutions concerned and, in case of conflict with the legislature or the executive involving individual judges, an effective remedy (a judicial council or other independent) should be available

From this perspective, the new obligation imposed on Romanian judges and prosecutors appears to be unnecessary at best and dangerous at worst. It is obvious that judges should not make

defamatory statements with respect to anyone, not only with respect to state powers. It seems unnecessary to specify this by law.

On the contrary, it seems dangerous to do so, especially as the notion of defamation is not clearly defined and this obligation relates specifically to other state powers. This opens the way for subjective interpretation: what is meant by 'defamatory manifestation or speech' for a member of the judiciary 'in the exercise of their duties'? What are the criteria to assess such conduct? What is, for the purpose of this prohibition, the meaning of the notion of 'power'? Does it refer to persons or to public institutions? What is the impact of the new obligation on the SCM task of defending judges and prosecutors, by publicly expressed statements, against undue pressure by other state bodies?

There are serious doubts as to how such a general restriction on magistrates' freedom of expression could be justified. At least from the point of view of necessity and legal clarity, the restriction may be seen as problematic under Article 10 ECHR. It should therefore be deleted."

> CDL-AD(2018)017, Opinion on draft amendments to Law No. 303/2004 on the Statute of Judges and Prosecutors, Law No. 304/2004 on Judicial Organisation, and Law No. 317/2004 on the Superior Council for Magistracy of Romania, §§123, 125-130, 132

"The latest amendments made to the draft Law also affect Article 45(6) on the incompatibility of interests and duties, which now provides that '6. An employee of the Prosecutor's Office, except for a person employed by a labour agreement, shall be prohibited from participation in gathering, organising or taking part in a strike' (changes in bold). Prosecutors have a duty of loyalty, which may be a good reason to restrict their freedom of expression and association, but the restrictions need to pursue a legitimate aim and constitute a proportionate response to a pressing need in order to be legitimate. If this is a blanket ban for prosecutors to participate in gatherings, this might not be the best solution, because there is a trend in reducing the traditionally accepted limits to fundamental rights in this respect – especially for blanket bans. A blanket ban should be replaced with appropriate and specific limitations."

> CDL-AD(2018)029, Georgia - Opinion on the provisions on the Prosecutorial Council in the draft Organic Law on the Prosecutor's Office and on the provisions on the High Council of Justice in the existing Organic Law on General Courts, §27

9.2 VERBAL ATTACKS ON JUDGES AND THE JUDICIARY

"With regard to the media criticism targeting judges, the Court, while stressing the need for an adequate balance between the public interest in the fair administration of justice and freedom of expression […], has underlined that, as all other public institutions, courts are not immune to criticism and scrutiny, '*be it in specialised journals, in the general press or amongst the public at large'*. The Court however recalled that, in view of its special role in the society, the judiciary must enjoy public confidence to be successful and, from this perspective, it may prove necessary '*to protect such confidence against destructive attacks that are essentially unfounded, especially in view of the fact that judges who have been criticised are subject to a duty of discretion that precludes them from replying'*.

Therefore, a distinction needs to be made between the legitimate criticism related to the professional activities of judges, i.e. the reasoning in a judgment, with its wider limits, and defamatory accusations against individual judges or insult. Where criticism involves accusations of unlawful and abusive conduct by members of the judiciary, these should be supported by relevant evidence. Finally, in balancing the interests in place, the Court has paid particular

attention to the media as a space for voicing criticism; it stressed that, in view of the larger audience, unfounded criticism of judges/other members of the judiciary in the media or leakage of non-public 'court information' to the media are likely to lead to more serious injury to the reputation of judges or other members of the judicial authority."

CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy, §§21-22

9.3 PUBLICATIONS WHICH INTERFERE WITH THE NORMAL COURSE OF JUSTICE; TRANSPARENCY OF JUSTICE FOR THE MEDIA

"[…] [It] is important to underline that there are trials that are closed to the public, including the media. The courts should fulfil their duty and find a balance between protecting the conflicting rights of human dignity, privacy, reputation and presumption of innocence on the one hand and the freedom of imparting information on the other. For instance, publishing pictures, identification, or records of convicted minors must be prohibited at all times."

CDL-AD(2009)055, Opinion on the Draft Law about obtaining information on activities of the Courts of Azerbaijan, §27

"[…] The principle of public proceedings means that citizens and the media should have access to courtrooms in which trials are held. However, there is a risk that the presence of TV cameras in the courtrooms could disturb the proceedings and influence the behaviour of the parties involved in the trial.

Where TV coverage of court proceedings is allowed, fixed cameras should be used and it should be possible for the presiding judge to decide on the conditions under which recording may be allowed. Presiding judges should also have the power to interrupt the recording at any time. Similarly, when making decisions, the opinion of the other parties involved should be taken into account."

CDL-AD(2009)055, Opinion on the Draft Law about obtaining information on activities of the Courts of Azerbaijan, §§47-48

"[…] [The] condition that public disclosures [by whistleblowers] should not 'threaten ensuing court proceedings' is too vague. It is legitimate to prevent public disclosure in situations where the publication of certain sensitive information runs counter clearly identifiable interests of justice in a specific pending court case - for example, where the public disclosure may reveal the name of an anonymous witness. However, the fact that a disclosure relates a story which may later become an object of 'ensuing' court proceedings is not a sufficient argument to prevent its publication. The damage to the normal course of justice should be immediate, easily identifiable and serious enough to justify a ban on public disclosure. […]."

CDL-AD(2016)008, Opinion on the Law on the Protection of Privacy and on the law on the Protection of Whistleblowers of "the former Yugoslav Republic of Macedonia", §83

"The idea of organising the relationship between prosecution and media is not itself a bad idea. However, the transmission of information should always be handled in a very cautious and restrained manner in order not to infringe upon the basic rights of privacy of individuals and their right to presumption of innocence. It is true that Article 6§2 of the European Convention on Human Rights cannot prevent the authorities from informing the public about criminal investigations in

progress, but it requires that they do so with all the discretion and circumspection necessary, if the presumption of innocence is to be respected.

[…] Legal safeguards are required which aim at preventing officials from making statements on the guilt of the accused and against a breach of the principle of the presumption of innocence when informing the media or other entities. The Commission recommends first that the rights to presumption of innocence and to privacy should be explicitly referred to in Article 12 which should state that the transmission of information by the competent authorities must not breach those rights.

[…] [It] would be important to provide in Article 12 for a judicial review of this type of information transmission. […]

Moreover, the information may be transmitted to public authorities and to other persons 'in duly justified cases' (paragraph 1) and to the media 'out of consideration for an important public interest' (paragraph 2). The Venice Commission is of the opinion that in such an important matter as the transmission of information about the on-going prosecutions, which may jeopardize different rights including the right to presumption of innocence, the relevant provision should avoid using open wording which may be subjected to a large interpretation. The provision should clearly determine the persons to whom the information may be transmitted and under which conditions and such transmission should be subject to judicial control."

> CDL-AD(2017)028, Opinion on the Act on the Public Prosecutor's office of Poland, as amended, §§72, 74, 75, 80

"In short, a distinction should be made between alleging the guilt of a suspect on the one hand, and providing factual information to the public on the other hand. The proposed new paragraphs (3) and (4) of Article 4 CPC now prohibit both categories of statement, whereas international standards clearly only prohibit the first category. In view of the conditions, under Article 10 § 2 ECHR, to allow restrictions on the freedom of expression, including the right to 'receive information', it is difficult to conclude, with all due consideration for the explanations provided by the Romanian authorities, that these provisions meet the "necessary in a democratic society" standard in the sense of the ECtHR case law.

The EU Directive 2016/343 specifies in a detailed manner, in Recitals (18) and (19), the acceptable exceptions on the obligation imposed upon public authorities not to refer to suspects or accused persons as being guilty, including when they provide information to the media; in addition, the Directive points to the importance of the proportionality and reasonability requirements in making exceptions to the above obligation, but also to the necessary balance between the due respect of the presumption of innocence of suspects and accused, and national law protecting the freedom of press and other media."

> CDL-AD(2018)021, Opinion on draft amendments to the Criminal Code and the Criminal Procedure Code of Romania, §§124 and 125

A N N E X

List of opinions and reports cited in the compilation

- CDL-AD(2020)013, Albania - Opinion on draft amendments to the Law n°97/2013 on the Audiovisual Media Service,
- CDL-AD(2019)017, Joint guidelines on freedom of peaceful assembly (3d edition)
- CDL-AD(2019)016, Joint Report on Digital Technologies and Elections
- CDL-AD(2019)015, Parameters on the Relationship between the Parliamentary Majority and the Opposition in a Democracy: a checklist
- CDL-AD(2018)029, Georgia - Opinion on the provisions on the Prosecutorial Council in the draft Organic Law on the Prosecutor's Office and on the provisions on the High Council of Justice in the existing Organic Law on General Courts
- CDL-AD(2018)028, Malta - Opinion on Constitutional arrangements and separation of powers and the independence of the judiciary and law enforcement
- CDL-AD(2018)024, Opinion on the Law on preventing and combating terrorism of the Republic of Moldova
- CDL-AD(2018)021, Opinion on draft amendments to the Criminal Code and the Criminal Procedure Code of Romania
- CDL-AD(2018)017, Opinion on draft amendments to Law No. 303/2004 on the Statute of Judges and Prosecutors, Law No. 304/2004 on Judicial Organisation, and Law No. 317/2004 on the Superior Council for Magistracy of Romania
- CDL-AD(2018)014, Opinion on the draft act amending the Constitution, on the draft act on the human rights and equality commission, and on the draft act on equality of Malta
- CDL-AD(2018)002, Joint Opinion on the Draft Law amending the Law on Freedom of Conscience and on Religious Organisations of Armenia
- CDL-AD(2018)001, Opinion on the Draft law on Prevention and Protection against Discrimination of "The former Yugoslav Republic of Macedonia"
- CDL-AD(2017)028, Opinion on the Act on the Public Prosecutor's office of Poland, as amended
- CDL-AD(2017)019, Opinion on the Draft Judicial Code of Armenia
- CDL-AD(2017)009, Joint Opinion of the Venice Commission, the Directorate of information society and action against crime and of the Directorate of Human Rights (DHR) of the Directorate General of Human Rights and Rule of Law (DGI) of the Council of Europe on the Draft Law n° 281 amending and completing Moldovan Legislation on the so-called "Mandate of security"
- CDL-AD(2017)007, Opinion on the Measures provided in the recent Emergency Decree Laws of Turkey with respect to Freedom of the Media
- CDL-AD(2016)029, Opinion on the draft modifications to the Constitution of Azerbaijan submitted to the Referendum of 26 September 2016
- CDL-AD(2016)027, Opinion on the suspension of the second paragraph of Article 83 of the Constitution of Turkey (parliamentary inviolability)
- CDL-AD(2016)025, Joint Opinion on the draft law "on Introduction of amendments and changes to the Constitution" of the Kyrgyz Republic
- CDL-AD(2016)013, Opinion on the Draft Code of Judicial Ethic of the Republic of Kazakhstan
- CDL-AD(2016)012, Opinion on the Act of 15 January 2016 amending the Police Act and certain other Acts of Poland
- CDL-PI(2016)010, Azerbaijan - Preliminary Opinion on the Draft Modifications to the Constitution submitted to the Referendum of 26 September 2016

- CDL-AD(2016)011, Opinion on Law No. 5651 on regulation of publications on the internet and combating crimes committed by means of such publication ("the Internet Law") of Turkey
- CDL-AD(2016)008, Opinion on the Law on the protection of privacy and on the Law on the protection of whistleblowers of "The Former Yugoslav Republic of Macedonia"
- CDL-AD(2016)002, Opinion on Articles 216, 299, 301 and 314 of the Penal Code of Turkey
- CDL-AD(2015)015, Opinion on Media Legislation (Act CLXXXV on Media services and on the mass media, act CIV on the freedom of the press, and the legislation on taxation of advertisement revenues of mass media) of Hungary
- CDL-AD(2015)004, Opinion on Draft Amendments to the Media Law of Montenegro
- CDL-AD(2014)043, Opinion on the Law of non-governmental organisations (public associations and funds) as amended of the Republic of Azerbaijan
- CDL-AD(2014)040, *Amicus Curiae* brief for the Constitutional Court of Georgia on the question of the defamation of the deceased
- CDL-AD(2014)010, Opinion on the Draft Law on the review of the Constitution of Romania
- CDL-AD(2013)038, Opinion on the legislation on defamation of Italy
- CDL-AD(2013)024, Opinion on the legislation pertaining to the protection against defamation of the Republic of Azerbaijan
- CDL-AD(2013)013, Joint Opinion of the Venice Commission and the Directorate for Justice and Human Dignity of the Directorate General of Human Rights and Rule of Law (DG I) of the Council of Europe on the Draft Law on the temporary State Commission on miscarriages of justice of Georgia
- CDL-AD(2013)012, Opinion on the Fourth Amendment to the Fundamental Law of Hungary
- CDL-AD(2012)023, Opinion on Act CXII of 2011 on informational self-determination and freedom of information of Hungary
- CDL-AD(2012)016, Opinion on the Federal Law on combating extremist activity of the Russian Federation
- CDL-AD(2010)053rev, Opinion on the warning addressed to the Belarusian Association of Journalists on 13 January 2010 by the Ministry of Justice of Belarus
- CDL-AD(2009)055, Opinion on the Draft Law about obtaining information on activities of the Courts of Azerbaijan
- CDL-AD(2008)017, Opinion on the draft amendments to the Criminal Code of the Republic of Armenia
- CDL-AD(2008)008, Opinion on the Law on State secret of the Republic of Moldova
- CDL-AD(2007)043, Comments on the compatibility of Article 301 of the Criminal Code of Armenia with European standards
- CDL-AD(2005)017, Opinion on the compatibility of the Laws "Gasparri" and "Frattini" of Italy with the Council of Europe standards in the field of freedom of expression and pluralism of the media
- CDL-AD(2004)011, *Amicus Curiae* Opinion on the relationship between the freedom of expression and defamation with respect to unproven defamatory allegations of fact as requested by the Constitutional Court of Georgia
- CDL-INF(2000)15, Opinion on freedom of expression and freedom of access to information as guaranteed in the Constitution of Bosnia and Herzegovina
- CDL-AD(2015)018, Report on the freedom of expression of Judges
- CDL-AD(2008)026, Report on the relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred

teamwork
achieve
successful
measurable
objective
business
investigation
implementation
evaluation
objectives
strategic
competitor
management
solution
development
sales
achievement
plan
research
innovation
organization
corporate
internet
analysis
economic
action
communication
idea
product
project
partnership
leadership
promotion
method
strategy
growth
success
consumer
manager
decision
target
process
mission
definition
performance
marketing
vision
progress
company
tactics
motivation
goal
team
market

STRATEGISCHE PLANNING

PLANNING

O feiten verzameling.
O documenten analyse (waar de informatieknooppunten zich bevinden).
O oriëntatie omtrent de problematiek.
O verdere detaillering en lokalisering van de problematiek.
O doel bepaling en het stellen van de diagnose.
O formulering van realistische probleemstellingen.
O operationele analyse.
O operationele doelstellingen.
O financiële analyse.
O haalbaarheids analyse.
O strategie bepaling.
O het stimuleren van initiatiefvoorstellen.
O opstellen van actie programma's.
O tijds planning.
O het overzien van het proces als geheel.

VERDELING VAN TAKEN ONDERLING

O leiderschap en delegatie.
O sterkte-zwakte-onderzoek.
O tact,ijver,opleiding of ervaring.
O verdelen van taken en rollen.

SOCIALE TECHNIEKEN EN VAARDIGHEDEN

O sociaal inzicht (kennis).
O sociale sensitiviteit (inlevingsvermogen).
O sociale techniek (strategisch denken).

ORGANISATIES.

O kennis van netwerken en organisaties.

Europese digitale identiteit

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De heer drs. R.W. Knops
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum *23 december 2021*
betreft *Voorstel voor een verordening inzake Europese digitale identiteit COM(2021)281*
ons kenmerk *169610.03U*

Geachte heer Knops,

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning heeft in haar vergadering van jongstleden dinsdag 21 december beraadslaagd over het verslag van een nader schriftelijk overleg van 29 november over het Voorstel voor een verordening inzake Europese digitale identiteit COM(2021)281 en haar leden de gelegenheid gegeven tot het stellen van nadere vragen. De leden van de fracties van **GroenLinks** en **PvdA** gezamenlijk, en de leden van de fracties van **PVV** en **PvdD** hebben van de geboden mogelijkheid gebruikgemaakt.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van GroenLinks en PvdA gezamenlijk

In het verslag van een nader schriftelijk overleg[1] schrijft u dat het risico bestaat dat partijen gegevens verwerken op een wijze die niet is toegestaan, maar dit risico wordt door de voorgestelde voorschriften in het voorstel van de Commissie of in de Wet digitale overheid niet groter of kleiner. Kunt u dit nader duiden, gezien juist door middel van nationale en Europese wetgeving nieuwe digitale identificatiemiddelen in het leven worden geroepen en daarmee het risico kan worden verhoogd? En betekent de uitwisselbaarheid inzake toelating dat in de Europese verordening alle in de lidstaten ontwikkelde en toegelaten inlogmiddelen, toegang moeten geven tot overheidsdiensten of is het mogelijk om restrictiever te zijn als het gaat om overheidsdiensten?
Doelbinding en dataminimalisatie zijn en blijven uitgangspunten, schrijft u. Heeft Nederland dezelfde interpretatie inzake doelbinding en dataminimalisatie als de EU? Gaat de regering deze uitgangspunten ook materialiseren in de implementatie van de Europese verordening en aanpalend de Wet digitale overheid? En zo ja, hoe wordt er gecontroleerd dat dit ook daadwerkelijk gebeurt bij de private aanbieders?

U geeft aan dat er momenteel alleen wordt gewerkt aan een systeem van toegang (inloggen/identificatie) en autorisatie (vertegenwoordiging/machtiging), maar dat we uiteindelijk naar een systeem toe moeten waarin ook de overige waarborgen, zoals veilige attributen en gegevensdeling geborgd moeten zijn. Onder andere de eIDAS-revisie ziet hierop toe. Kunt u uitgebreider ingaan op waarom deze keus is gemaakt? Hadden de overige waarborgen niet al in het initiële voorstel moeten zitten,

[1] *Kamerstukken I 2021/22, 35885, E.*

zoals dat ook in het Europese voorstel het geval is? Waarom is dit niet meteen gedaan? Zijn volgens de regering veilige attributen en gegevensdeling inherent aan identificatie en autorisatie en een veilige werking daarvan?
U schrijft dat lidstaten meer dan één wallet kunnen introduceren en dat deze wallets volgens het voorstel zowel door overheden, door bedrijven als in publiek-private samenwerking kunnen worden uitgegeven. 'Ik verken op dit moment de mogelijkheden en ik heb hierin nog geen keuze gemaakt', zo schrijft u.[2] Hoe verhoudt deze uitspraak zich tot de behandeling van de Wet digitale overheid en de novelle? Wanneer verwacht u een reactie van de Raadswerkgroep Telecom inzake het verhandelverbod van (meta)data?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van PVV

In uw beantwoording in het verslag van een nader schriftelijk overleg stelt u: 'Echter een verplichting om daarvan gebruik te maken bevat het voorstel niet. Ditzelfde geldt voor het gebruik maken van publieke dienstverlening in Nederland: voor wie dat niet digitaal kan of liever niet wil, blijft een niet digitaal alternatief voorhanden.'.[3] Kunt u nader duiden op welke wijze een niet digitaal alternatief vorm zal krijgen?

Verder stelt u in de beantwoording: 'Het voorstel voor een raamwerk voor een Europese Digitale Identiteit beoogt geen regeling van het coronatoegangsbewijs. In het voorstel heeft de Commissie in Bijlage VI opgenomen een minimale lijst van attributen die lidstaten uit authentieke bronnen ter beschikking zouden moeten stellen voor gebruik in wallets. In deze lijst zijn medische gegevens niet opgenomen.'.[4] In een presentatie over het European Digital Identity Framework voor het Beneluxparlement gaf de Policy Officer at European Commission (DG CONNECT), de heer Stefan Bogdan, onlangs desgevraagd aan dat het gebruik van het coronatoegangsbewijs in het eID bij uitstek "the purpose" is.[5] Kunt u aangeven hoe de beantwoording over het gebruik van het coronatoegangsbewijs in het eID zich verhoudt tot de uitspraak van deze direct bij de ontwikkeling betrokken spreker namens de Europese Commissie? Kunt u uitsluiten dat het coronatoegangsbewijs in een latere fase alsnog onderdeel kan worden van het eID, bevat het voorstel daartoe (wettelijke) waarborgen?

Op de website van de Europese Commissie over de Europese digitale identiteit wordt gesteld dat deze ook kan worden ingezet voor medische certificaten: 'The European Digital Identity can be used for any number of cases, for example: public services such as requesting birth certificates, medical certificates, reporting a change of address.'.[6] Kunt u aangeven hoe de beantwoording dat de Europese digitale identiteit niet gericht is op medische gegevens zich verhoudt tot deze door de Europese Commissie aangeduide inzet op 'medical certificates'? Kunt u tevens aangeven in hoeverre zulke 'medical certificates' dan ook het coronatoegangsbewijs en het Europees coronacertificaat betreffen?

---

[2] *Kamerstukken I 2021/22, 35885, E, p. 8.*

[3] *Kamerstukken I 2021/22, 35885, E, p. 9.*

[4] *Idem.*

[5] Hoorzitting over 'Digitale Benelux - online identiteit' in de commissie 'Grensoverschrijdende Samenwerking' van 26 november 2021.

[6] https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-digital-identity_en#practical-use)

Vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van PvdD

In het verslag van een nader schriftelijk overleg stelt u op pagina 6 het volgende: 'Er is een toenemende maatschappelijke behoefte om digitaal met elkaar zaken te doen. Zowel burgers en bedrijven met de overheid, als burgers en bedrijven onderling. Dat is de primaire reden waarom de behoefte aan digitale identificatie toeneemt en bedrijven daarom zullen vragen. Tevens bestaat de behoefte om dat veilig en betrouwbaar te kunnen doen. De digitale identiteit vult deze behoefte in. En op het moment dat een veilige digitale identiteit ter beschikking wordt gesteld, zal dat vermoedelijk in zichzelf ook een aanjager zijn om meer zaken digitaal met elkaar te regelen. Dat is ook nadrukkelijk het doel dat met digitale identiteit voor ogen staat.'.[7]
Kunt u uitleggen waar nu de problemen zich voordoen in het digitaal met elkaar zaken doen? Waar gaat het mis? En wie hebben aan de bel getrokken en gevraagd om een digitale identiteit, zo vragen de leden van de fractie van PvdD.
In Follow the money is een artikel verschenen onder de titel 'Wetenschappers waarschuwen voor een nieuwe digitale identiteit'. [8]
Wat is de reactie van de regering op de inhoud van dat artikel? Kunt u in uw reactie in het bijzonder ingaan op de waarschuwing van de directeur van Privacy First dat 'het einde van anonimiteit een ramp zou zijn' voor journalisten en activisten. En de in dat artikel betrokken stelling: "eigenlijk moet iedere burger zich anoniem in de openbare ruimte kunnen begeven, kunnen winkelen, zijn mening kunnen uiten. Anders krijg je het 'chilling effect', een onbewust psychologisch gevoel dat optreedt wanneer mensen zich bespied wanen, als ze niet langer vrij en anoniem transacties kunnen doen, naar de horeca kunnen gaan, kunnen reizen."

Is de regering nagegaan in hoeverre er een lobby heeft plaatsgevonden voor het ontwikkelen van een digitale identiteit? Zo nee, ziet u na lezing van het artikel in Follow the money aanleiding om dat alsnog te laten onderzoeken? Zo nee, op welke gronden oordeelt de regering dat dat niet nodig is? Zo ja, op welke termijn kunt u de Kamer informeren omtrent de resultaten van het onderzoek?

De commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning ziet met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangt deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Met vriendelijke groet,

mr. B.O. Dittrich
Voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis der Koning

[7] *Kamerstukken I 2021/22, 35885, E, p. 6.*

[8] Via www.ftm.nl

Verzoekschriften

Een van de grondrechten van de Europese burger: Elke burger kan individueel of samen met anderen te allen tijde gebruikmaken van zijn petitierecht, d.w.z. het recht om bij het Europees Parlement een verzoekschrift in te dienen (artikel 227 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie)

Iedere burger van de Europese Unie of inwoner van een lidstaat heeft het recht om individueel of tezamen met anderen een verzoekschrift tot het Europees Parlement te richten betreffende een onderwerp dat tot de werkterreinen van de Europese Unie behoort en dat hem of haar rechtstreeks aangaat. Een bedrijf, organisatie of vereniging met zetel in de Europese Unie kan eveneens van dit in het Verdrag verankerde recht op indiening van een verzoekschrift gebruikmaken.

Een verzoekschrift kan de vorm aannemen van een klacht of verzoek en kan betrekking hebben op aangelegenheden van openbaar of particulier belang.

Een verzoekschrift kan een individueel verzoek, een klacht of een opmerking over de toepassing van het EU-recht zijn of een oproep aan het Europees Parlement om een standpunt in te nemen ten aanzien van een specifieke kwestie. Zulke verzoekschriften stellen het Parlement in de gelegenheid de aandacht te vestigen op inbreuken door een lidstaat, een lagere overheid of een andere instelling op de rechten van de Europese burger.

> Verzoekschriftportal: Verzoekschrift starten

Commissie verzoekschriften

De Commissie verzoekschriften bestaat uit 35 leden en wordt voorgezeten door een voorzitter en vier ondervoorzitters.

> Commissie verzoekschriften - Leden

petities
Europees parlement

Welkom op de petities-webportal

START EEN PETITIE

Als uw probleem momenteel niet wordt vertegenwoordigd door een actieve petitie, start dan een nieuwe petitie.

STEUN EEN PETITIE

Blader door openstaande petities om een petitie met betrekking tot uw probleem te vinden en voeg uw steun toe.

Het doel van de verzoekschriftenprocedure in het Europees Parlement is ervoor te zorgen dat u de gelegenheid krijgt om met het Parlement te communiceren en uw petitierecht kenbaar te maken, een van de grondrechten van alle Europese burgers en ingezetenen, die zowel in het Verdrag als in de het Handvest van de grondrechten. Lees meer in het Verdrag van Lissabon .

Uw verzoekschrift stelt het Parlement in staat, via zijn Commissie verzoekschriften, een voortdurende realiteitstoets uit te voeren over de manier waarop de Europese wetgeving wordt uitgevoerd en te meten in hoeverre de Europese instellingen reageren op uw zorgen.

Het doel van de Commissie verzoekschriften is om een antwoord te geven op alle verzoekschriften en, indien mogelijk, een buitengerechtelijke oplossing te bieden voor legitieme zorgen over kwesties die verband houden met de EU-activiteiten die indieners bij ons aan de orde stellen.

Dit portaal is ontworpen om u in staat te stellen uw verzoekschrift elektronisch in te dienen, na een gebruiksvriendelijk en vertrouwd registratieproces; maar het is ook bedoeld om de kwesties die door anderen bij ons zijn aangekaart in een beknopte vorm te communiceren en informatie te verstrekken over reeds ontvangen verzoekschriften. Met de zoekfunctie kunt u zich concentreren op kwesties die u direct aangaan en zien wat anderen zeggen over EU-gerelateerde kwesties. Dit portaal stelt u namelijk ook in staat om uw online steun toe te voegen aan open verzoekschriften die de leden van de Commissie verzoekschriften ontvankelijk hebben verklaard.

Als u een verzoekschrift 'papieren' wilt indienen, hoeft u geen formulier in te vullen of een standaardformaat te volgen.

Uw verzoekschrift moet echter:

- uw naam, nationaliteit en vast adres vermelden (in het geval van een groepspetitie moet het de naam, nationaliteit en vast adres van de presentator of in ieder geval de eerste ondertekenaar bevatten);
- worden ondertekend.

Uw verzoekschrift kan bijlagen bevatten, inclusief kopieën van eventuele ondersteunende documenten die u heeft.

De petitie moet worden gestuurd naar:

Voorzitter van de Commissie verzoekschriften

Europees parlement

B-1047 BRUSSEL

De verzoekschriftenprocedure is van nature open en transparant. Veel verzoekschriften worden besproken in commissievergaderingen met actieve deelname van indieners. Vergaderingen worden live uitgezonden of zijn beschikbaar op aanvraag . Gezien de uiteenlopende aard van de verzoekschriften en het grote aantal ontvangen verzoekschriften, worden echter niet alle verzoekschriften in de commissie besproken; leden kunnen ervoor kiezen om besluiten over hen te nemen door middel van een regulier systeem van politieke controle.

In alle gevallen worden indieners in elke fase van het verzoekschriftproces geïnformeerd en ontvangen zij een brief van de voorzitter met daarin de uitkomst.

Filteren op

1000/2021

Verzoekschrift nr. 1000/2021 door Christian Bette (Duits) over de erkenning van coronavaccins die buiten de EU worden gebruikt

0 supporters

0999/2021

Verzoekschrift nr. 0999/2021 ingediend door NM (Fins) over belastingregels met betrekking tot onroerend goed dat in eerste instantie in eigendom is voor burgers die in een andere lidstaat werken

0 supporters

0998/2021

Verzoekschrift nr. 0998/2021, ingediend door Maria Tzanidakis (Duitse nationaliteit), over de invoering van een verplichte regeling voor vaders om gedurende 25 jaar een actieve rol te spelen in de opvoeding van hun kinderen

0 supporters

Bekijk alle petities

Jurisprudentie rechtspraak holocaust

Document met links

Onderwerp:

Jurisprudentie	**ECLI:NL:RBAMS:2021:7392 - Rechtbank Amsterdam, 15-12-2021 / C/13/710651 / KG ZA 21-989**
Subtype	Uitspraak
Instantie	Rechtbank Amsterdam
Bron	Raad voor de Rechtspraak
Vindplaats	Rechtspraak.nl
Datum	15-12-2021

Toon meer >

Document met links > Permanente link

Dit onderwerp bevat de volgende rubrieken.

Uitspraak

Inhoudsindicatie

Tweede Kamerlid Thierry Baudet dient berichten op social media te verwijderen waarin hij de coronamaatregelen vergelijkt met de Holocaust. De vrijheid van meningsuiting (artikel 10 EVRM) van de politicus wordt beperkt ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer (artikel 8 EVRM) van slachtoffers en nabestaanden van de Holocaust. Baudet mag de uitlatingen ook niet herhalen. Ook mag hij in het kader van het debat over de coronamaatregelen geen gebruik meer maken van beeldmateriaal van de Holocaust. De kort gedingrechter stelt het CIDI, het Centraal Joods Overleg en 4 Holocaust-overlevenden in het gelijk.

Tekst

proces-verbaal

RECHTBANK AMSTERDAM
Afdeling privaatrecht, voorzieningenrechter civiel
zaaknummer / rolnummer: C/13/710651 / KG ZA 21-989 MDvH / JD
Proces-verbaal van mondelinge uitspraak in kort geding van 15 december 2021
in de zaak van
1. de vereniging

CENTRAAL JOODS OVERLEG EXTERNE BELANGEN,
gevestigd te Amsterdam,
2. de stichting

STICHTING CIDI LEGAL,
gevestigd te 's-Gravenhage,
3. **[eiser 3]**,
wonende te [woonplaats] ,

4. **[eiser 4]**,
wonende te [woonplaats] ,

5. **[eiser 5]**,
wonende te [woonplaats] ,

6. **[eiser 6]**,
wonende te [woonplaats] ,
eisers bij dagvaarding van 6 december 2021,
advocaat mr. J.A. Schaap te Amsterdam,
tegen
THIERRY HENRI PHILIPPE BAUDET,
wonende te [woonplaats] ,
gedaagde,
advocaat mr. G. Spong te Amsterdam.
Tegenwoordig zijn mr. R.A. Dudok van Heel, voorzieningenrechter, en mr. J. Dekker, griffier.
Na uitroeping van de zaak verschijnen
aan de zijde van eisers:

- mr. J.A. Schaap;
- [naam 1] , voorzitter van Centraal Joods Overleg;
- [naam 2] , voorzitter van CIDI;
- [naam 3] ;
- [naam 4] ;
- [naam 5] ;
- [naam 6] ;
- [naam 7] (toehoorder);
- [naam 8] (toehoorder);

aan de zijde van gedaagde:

- mr. G. Spong;

- mr. D. Kisteman;
- T.H.P. Baudet;
- mr. T.S. Kriense (toehoorder).

Partijen hebben producties in het geding gebracht en over en weer het woord gevoerd. De behandeling van de zaak is gesloten en vervolgens is mondeling uitspraak gedaan. Daarvan is ingevolge artikel 30p lid 3 Rv dit proces-verbaal opgemaakt.
De voorzieningenrechter heeft de volgende uitspraak gedaan:
1Waar gaat het in deze zaak over?
1.1.
Baudet is voorzitter van de Tweede Kamerfractie van Forum voor Democratie. Baudet heeft in november een aantal berichten op social media geplaatst, waarin een vergelijking wordt gemaakt tussen de huidige maatschappelijke situatie met betrekking tot de bestrijding van het coronavirus en het lot van de Joden in de jaren '30 en '40. Eisers willen dat Baudet deze berichten verwijdert, en verwijderd houdt. Het gaat om de volgende berichten:

Bericht op Twitter op 14 november 2021:
"Diep geraakt door de nieuwsbrief van [naam 9] vanochtend. Hij heeft zo gelijk: de situatie van nu ís met de jaren '30 en '40 te vergelijken. De ongevaccineerden zíjn de nieuwe joden, de wegkijkende uitsluiters zíjn de nieuwe
nazi's en NSB-ers. There, I said it."
Bericht op Instagram en Twitter op 16 november 2021:
"Vraag jezelf af: is dit echt het land waarin je wilt leven? Waarin kinderen die "ongevaccineerd" zijn niet naar de intocht van Sinterklaas mogen? En buiten moeten worden afgedroogd na de zwemles? Zo nee: KOM DAN IN VERZET! Doe niet meer mee met deze apartheid, deze uitsluiting, deze WAANZIN!"
1.2.
Op 26 november 2021 (na de datum van sommatie door eisers) heeft Baudet de volgende tweet geplaatst.

"Ironie ten top! Oud-concentratiekamp Buchenwald hanteert nu 2G bij tentoonstelling over ... het uitsluiten van mensen. Hoe is het MOGELIJK om nu nog altijd niet te zien hoe de geschiedenis zich herhaalt!?"
2De beoordeling
Beroep op artikel 10 EVRM: misbruik van recht?
2.1.
Baudet heeft aangevoerd dat het gevorderde bevel om de bestreden berichten op social media te verwijderen en verwijderd te houden, inbreuk maakt op zijn recht op vrijheid van meningsuiting. Dit fundamentele recht wordt beschermd in artikel 10 van het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM).

2.2.
Allereerst moet worden beoordeeld of Baudet zich wel kán beroepen op vrijheid van meningsuiting. Artikel 17 EVRM houdt een verbod van misbruik van recht in, om te voorkomen dat het EVRM verkeerd wordt gebruikt of wordt misbruikt, in strijd met de letter en de geest van het verdrag. Volgens jurisprudentie van het Europese Hof van de Rechten van de Mens (EHRM) staat dit artikel eraan in de weg dat uitingen waarin de Holocaust wordt ontkend, betwist, geminimaliseerd of vergoelijkt, onder de bescherming van de vrijheid van meningsuiting vallen. Eisers hebben aangevoerd dat de berichten van Baudet niet alleen het leed veroorzaakt door de Holocaust, maar ook de Holocaust zelf bagatelliseren, zodat aan hem ten aanzien van deze uitingen geen beroep toekomt op de vrijheid van meningsuiting.
2.3.
Van belang is dat de verklaringen van Baudet in de bestreden berichten niet zijn gericht op de Holocaust als zodanig, maar op de huidige maatschappelijke situatie. Duidelijk is dat Baudet kritiek levert op de gevolgen van de coronamaatregelen voor de maatschappij. Er is om die reden geen sprake
van directe bagatellisering of minimalisering van de Holocaust. De verklaringen vallen daarom in beginsel onder de bescherming van de vrijheid van meningsuiting en Baudet maakt geen misbruik van recht als bedoeld in artikel 17 EVRM door zich op dat fundamentele recht te beroepen.
Vergelijking met de Holocaust
2.4.
Baudet maakt in zijn kritiek op de huidige maatschappelijke situatie niettemin een vergelijking met (elementen van) de Holocaust. In zijn eigen woorden vergelijkt hij de huidige situatie met de stapsgewijze en systematische uitsluiting van Joden in de jaren '30 en '40. Eisers bestrijden dit en stellen dat Baudet een rechtstreekse vergelijking maakt met de verschrikkingen van de Holocaust en niet (alleen) de opmaat daarvan. De voorzieningenrechter volgt eisers hierin. Ook al heeft Baudet dit misschien niet zo bedoeld, zo komen de berichten wel over, in het bijzonder door het gebruik van de foto van het kind in het getto Łódź en het noemen van concentratiekamp Buchenwald.
2.5.
In het Twitter-bericht van 14 november 2021 vergelijkt Baudet de situatie van ongevaccineerden in de huidige maatschappij met die van de Joden in de jaren '30 en '40. Hij noemt de ongevaccineerden in dit bericht "de nieuwe joden" en noemt "wegkijkende uitsluiters" "de nieuwe nazi's en NSB-ers".
In het bericht van 16 november 2021 maakt Baudet een soortgelijke vergelijking. Hij heeft twee foto's naast elkaar geplaatst, aan de linkerkant een kind in Pieten-kostuum dat door een hek kijkt, aan de rechterkant een kind met een Jodenster op de kleding dat eveneens door een hek kijkt naar kinderen aan de andere kant. Deze afbeelding heeft Baudet voorzien van onder andere de volgende tekst:
"Vraag jezelf af: is dit echt het land waarin je wilt leven? Waarin kinderen die "ongevaccineerd" zijn niet naar de intocht van Sinterklaas mogen? (...)";
en : "Doe niet meer mee aan deze apartheid, deze uitsluiting, deze WAANZIN!".
In het twitterbericht van 26 november 2021 zegt hij in verband met het (kennelijk) thans door concentratiekamp Buchenwald gehanteerde 2G-beleid:
"bij tentoonstelling over ... het uitsluiten van mensen. Hoe is het MOGELIJK om nu nog altijd niet te zien hoe de geschiedenis zich herhaalt!?"
Toetsingskader
2.6.
Bij de beoordeling van de vorderingen – daar is iedereen het over eens - moet een afweging worden gemaakt tussen twee fundamentele rechten die tegenover elkaar staan: aan de ene kant het recht van het Centraal Joods Overleg (CJO) en het CIDI (eisers 1-2) en van de Holocaust overlevenden (eisers 3-6) op bescherming van identiteit en privéleven, of zoals eisers het verwoorden, de persoonlijke integriteit en menselijke waardigheid van artikel 8 EVRM, aan de andere kant het recht van Baudet op vrijheid van meningsuiting (artikel 10 EVRM). Er bestaat geen rangorde tussen deze twee rechten. Het antwoord op de vraag welk van deze beide rechten in dit geval zwaarder weegt, hangt af van alle omstandigheden van het geval, waarbij de wederzijdse belangen moeten worden afgewogen. Bij die afweging moeten alle bijzonderheden van het geval worden betrokken, waaronder ook de vraag in hoeverre de uitlatingen feitelijk juist zijn.
2.7.
Uitgangspunt is dat het recht op vrijheid van meningsuiting ook uitingen beschermt die mogelijk bepaalde groepen in de samenleving "beledigen, choqueren of storen". De democratie is niet zonder scherpe randjes en een robuust pluriform publiek debat moet kunnen worden gevoerd. Daarbij moet ook ruimte zijn voor onenigheid, confrontatie, provocatie en overdrijving. Kritiek op de uitoefening van de (vergaande) overheidsbevoegdheden in het kader van het bestrijden van het coronavirus verdient een hoge mate van bescherming. Die kritiek is immers een noodzakelijk onderdeel van het publieke debat over dit ingrijpende en actuele maatschappelijke thema. Dit geldt des te meer wanneer die kritiek afkomstig is van een gekozen volksvertegenwoordiger. Het publieke debat wordt bij uitstek gevoerd door politici in de Tweede Kamer en daarbuiten, via hun eigen (social media) kanalen.

2.8.
De vrijheid van meningsuiting is echter niet zonder grenzen. Lid 2 van artikel 10 EVRM verbindt aan de uitoefening van die vrijheid ook plichten en verantwoordelijkheden. Daaronder valt de verplichting om uitingen zoveel mogelijk te vermijden die verder gaan dan wat een robuust publiek debat vereist en die voor anderen onnodig grievend zijn en inbreuk maken op andermans (fundamentele) rechten.
Bescherming door artikel 8 EVRM?
2.9.
De vergelijking met het lot van de Joden in de jaren '30 en '40 raakt de identiteit van de Holocaust overlevenden (eisers 3-6), die valt onder de bescherming van het privéleven van artikel 8 EVRM. Zij hebben zelf de Holocaust in de jaren '40 doorleefd en overleefd. Zo heeft eiser 3 ondergedoken gezeten, is eiser 4 als vierjarige oorlogswees naar een pleeggezin gesmokkeld, is eiseres 5 naar Westerbork gedeporteerd en daarna op transport gesteld naar concentratiekamp Bergen Belsen, en heeft eiser 6 in de jaren '40 ondergedoken gezeten op tien adressen.
2.10.
De vergelijking raakt ook aan de reputatie van de voorouders van deze eisers, en daarmee ook aan de identiteit van deze eisers zelf, iets wat ook valt onder de bescherming van artikel 8 EVRM. Van eiser 3 zijn 63 familieleden vergast in de Poolse vernietigingskampen Sobibor en Auschwitz. De ouders van eiser 4 zijn vermoord in Sobibor. Tijdens de Holocaust zijn 236 andere personen uit zijn stamboom vermoord. Eiser 5 heeft haar moeder verloren in Bergen-Belsen.
De bestreden vergelijking van Baudet raakt ook de belangen waarvoor CJO en CIDI (eisers 1 en 2) opkomen. CJO is een belangenvereniging en CIDI een stichting, beide met het doel om op te komen voor rechten en belangen van de Joodse gemeenschap in Nederland. Onweersproken is dat CJO en CIDI hun vorderingen instellen tot bescherming van gelijksoortige belangen als die van eisers 3-6, van andere leden van de Nederlands-Joodse gemeenschap.
2.11.

De uiting “de on[ge]vaccineerden zíjn de nieuwe joden, de wegkijkende uitsluiters zíjn de nieuwe nazi’s en NSB-ers” kan niet anders worden begrepen dan dat Baudet het lot van ongevaccineerden in de huidige maatschappij op één lijn stelt met het lot van de Joden in de jaren ’30 en ‘40 (ten tijde van de Holocaust). Dit wordt ondersteund door het bericht van Baudet waarin een foto van een kind met een Pieten-kostuum is geplaatst naast een foto van een kind met een Jodenster op de kleding. De ogenschijnlijk vergelijkbare leeftijd en pose van de kinderen bij het hek impliceert een één-op-één vergelijking. Baudet stelt dat zijn boodschap is gericht op het waarschuwen voor uitsluiting van groepen mensen en dat hij niet zegt dat ongevaccineerden een zelfde lot staat te wachten als de Joodse slachtoffers van de uitsluiting in de jaren ’30 en ’40. Hij stelt niet te suggereren dat hij het lot van de Joden tijdens de Holocaust onbeduidend of onbelangrijk acht. Wat zijn intentie is, is in dit verband echter van ondergeschikt belang. Het gaat erom wat er in de bestreden berichten zelf staat. Eisers stellen terecht dat de huidige coronamaatregelen zich op geen enkele manier verhouden tot de haat en discriminatie jegens Joden in de jaren ’30 en ’40, die uiteindelijk hebben geleid tot deportatie en genocide, waarbij ruim 6 miljoen Europese Joden zijn vermoord. Als gevolg van de wanverhouding tussen het lot van een ongevaccineerde burger in de huidige maatschappij – dat in de berichten van Baudet gelijk wordt gesteld aan het lot van een Jood in de maatschappij van de jaren ’30-’40 – wordt het onrecht en leed dat door de Holocaust is veroorzaakt bij implicatie gebagatelliseerd. Dit geldt ook voor de vergelijking die de foto’s oproepen. De foto van het kind met de Jodenster op de kleding, betreft een kind in de getto van Łódź, voorafgaand aan de deportatie naar vernietigingskampen. Wat de intentie van Baudet is, doet er dan niet toe.
2.12.
Baudet heeft aangevoerd dat er gevaarlijke paralellen zijn tussen de huidige (in zijn woorden) “uitsluiting” van ongevaccineerden en het lot van de Joden in de jaren ’30 en ‘40, nu discriminatie van de Joden ook begon met het ontzeggen van de toegang tot winkels, trams, theaters enzovoort, net als nu bij de ongevaccineerden als gevolg van de invoering van het Coronatoegangsbewijs en het voornemen een 2G-beleid in te voeren, als gevolg waarvan ongevaccineerden slechts met een positieve testuitslag – of helemaal niet – worden binnengelaten. Deze vergelijking gaat in verschillende opzichten mank, zoals eisers hebben aangevoerd. Joden werd de toegang tot openbare ruimtes geweigerd om wie zij zijn; voor hen bestond geen mogelijkheid om met een vaccinatie of test alsnog toegang te verkrijgen. Bovendien: de maatregelen in de jaren ’30 en ‘40 werden ingevoerd door een totalitair regime, terwijl het Coronatoegangsbewijs (het huidige 3G-beleid) is ingevoerd bij wet in formele zin, die op democratische wijze tot stand is gekomen. In vrije verkiezingen gekozen volksvertegenwoordigers in de Tweede en Eerste Kamer hebben in meerderheid voor deze wet gestemd. Deze maatregelen worden genomen (althans overwogen) in het kader van de coronapandemie die Nederland en de rest van de wereld al bijna twee jaar in zijn greep houdt. De discussie of dit de juiste maatregelen zijn om de pandemie te beteugelen – en of deze niet een té vergaande inbreuk vormen op de keuzevrijheid van mensen om zich al dan niet te laten vaccineren – blijft volop gaande, in het parlement, op straat, op social media en in diverse talk shows op televisie, en dat mag in een vrij land als Nederland. Ook Baudet mag aan dat debat deelnemen.

2.13.
De vraag die thans voorligt, is of de vrijheid om over de maatregelen te debatteren aan Baudet de ruimte geeft om een vergelijking te maken met de Holocaust op de wijze zoals hij dat doet. Zoals hiervoor is overwogen, vallen vergelijkingen met de Holocaust in beginsel ook onder de vrijheid van meningsuiting. Politieke uitlatingen van een volksvertegenwoordiger komen bovendien een hoge mate van bescherming toe. Echter, ook het recht op vrijheid van meningsuiting van een volksvertegenwoordiger is niet onbegrensd. Volksvertegenwoordigers, zo heeft het EHRM geoordeeld, moeten zelfs bijzonder alert zijn op het beschermen van de democratie en haar principes, omdat hun doel de overname van de macht zelf is.Doorslaggevend is uiteindelijk of voldoende rekening is gehouden met de plichten en verantwoordelijkheden die gepaard gaan met de uitoefening van het recht op vrijheid van meningsuiting. Geoordeeld wordt dat Baudet dit met de bestreden uitlatingen onvoldoende heeft gedaan.

2.14.
De door Baudet gemaakte vergelijking in de bestreden berichten gaat verder dan wat het belang van een robuust publiek debat kan rechtvaardigen. Ter zitting heeft Baudet zijn uitlatingen genuanceerd, maar die nuancering blijkt geenszins uit de berichten zelf. Bovendien hebben de berichten door de keuze van het medium (in het bijzonder Twitter) een bijzonder groot bereik en een grote impact. Door zonder enige nuance de situatie van ongevaccineerde burgers nu, in die berichten gelijk te stellen aan het lot van de Joden in de jaren ’30-’40 maakt hij een vergelijking – zoals hiervoor is overwogen – die feitelijk mank gaat en maakt hij op misplaatste wijze gebruik van, met ander woorden ‘instrumentaliseert’ hij, het menselijk leed van de Joden tijdens de Holocaust en de herinnering daaraan. Hij heeft zich hiermee onnodig grievend en onrechtmatig uitgelaten jegens Holocaust overlevenden en nabestaanden van slachtoffers van de Holocaust. Door op deze ongenuanceerde wijze berichten het internet op te sturen, is bovendien aannemelijk dat hij bijdraagt aan een klimaat waarin uitingen van antisemitisme worden aangewakkerd, zoals blijkt uit de door eisers in het geding gebrachte twitterberichten en de verklaring van de directeur van Buchenwald, en het twitterbericht dat de voorzitter van CJO ([naam 1]) ter zitting voorlas: een foto van het hek van concentratiekamp Auschwitz met de tekst “QR macht frei”.

2.15.
Baudet heeft tenslotte geenszins aangetoond dat het maken van deze vergelijking een effectief middel is om de aandacht te richten op dit thema. In Nederland is een uitgebreid debat gaande over nut en noodzaak van de coronamaatregelen (waaronder het 3G- en het 2G-beleid) en dat debat was ook reeds gaande voordat Baudet deze berichten de wereld instuurde. Berichten van deze strekking lijken – gezien de reacties en retweets – de aandacht juist af te leiden van het onderwerp waarover het debat volgens Baudet moet gaan: de positie van de ongevaccineerden in de huidige maatschappij.

2.16.
De vordering is ingesteld door eisers, op wier, door 8 EVRM beschermde, recht inbreuk is gemaakt. Dat er leden van de Nederlands-Joodse gemeenschap zijn die zich niet gegriefd voelen door de uitlatingen van Baudet doet aan die inbreuk niet af. Evenmin is doorslaggevend of de uitlatingen tot een strafrechtelijke veroordeling zouden kunnen leiden.

2.17.
Het gevorderde gebod tot verwijdering van de vier berichten en verbod tot herplaatsing zullen dus worden toegewezen.

2.18.
De stelling van Baudet dat eisers meten met verschillende maten door niet op te treden tegen rabbijn [rabbijn] die vergelijkbare uitlatingen heeft gedaan, is voor de beoordeling niet relevant. Zijdens eisers is terecht betoogd dat zij zelf mogen beslissen tegen wie zij willen optreden en op welke manier. [naam 1] (CJO) heeft ter zitting bovendien toegelicht dat tegen de rabbijn wel degelijk (buiten rechte) maatregelen zijn genomen.

2.19.
Het gebod tot verwijdering houdt een aanvaardbare beperking in van de vrijheid van meningsuiting van Baudet. Het gevorderde gebod tot verwijdering en verbod tot herplaatsing is beperkt tot de vier bestreden berichten en gaat niet verder dan noodzakelijk. Dit geldt ook voor het verbod op het gebruiken van beeldmateriaal van de Holocaust in het kader van het debat over de coronamaatregelen. Ook dat verbod zal worden toegewezen als gevorderd. Deze beperking wordt noodzakelijk geacht in een democratische samenleving, voor het beschermen van de rechten van anderen, namelijk de privésfeer van eisers en hun menselijke waardigheid. Bovendien is er door de reacties op de bestreden berichten ook een pressing social need, zoals het EHRM het formuleert, om in te grijpen, ter bescherming van de belangen van Holocaust-slachtoffers en hun nabestaanden en het publieke debat zelf.
2.20.
Als prikkel tot nakoming zal aan dat verbod een dwangsom worden verbonden, zoals gevorderd.

2.21.
Het plaatsen van de gevorderde rectificatie wordt niet nodig geacht: door deze openbare zitting en uitspraak in het openbaar gedaan, is voor een groot publiek voldoende duidelijk dat de rechter vindt dat Baudet de berichten niet mocht plaatsen.

2.22.
Baudet zal worden veroordeeld in de proces- en nakosten, te vermeerderen met wettelijke rente, zoals gevorderd.

3De beslissing
De voorzieningenrechter

3.1.
gebiedt Baudet om binnen 48 uur na betekening van dit proces-verbaal te verwijderen en verwijderd te houden: de bestreden uitingen (opgesomd onder 1.1 van dit proces-verbaal), die in ieder geval beschikbaar zijn via de URL’s
https://www.instagram.com/p/CWVGLxelCN8/
https://twitter.com/thierrybaudet/status/1460522672467685377

https://www.facebook.com/thierrybaudet83/posts/445090513647395, alsmede de Tweet van 26 november 2021, zoals opgenomen in dit proces-verbaal onder 1.2,
3.2.
gebiedt Baudet de onder 3.1 bedoelde uitlatingen niet te herhalen, ongeacht op welke wijze en via welk medium,

3.3.
verbiedt Baudet in het kader van het debat over de coronamaatregelen gebruik te maken van beeldmateriaal van de Holocaust,

3.4.
veroordeelt Baudet tot het betalen van een dwangsom van € 25.000,00 per dag of per keer dat hij een van de geboden onder 3.1 en/of 3.2 of het verbod onder 3.3 overtreedt,

3.5.
veroordeelt Baudet in de kosten van dit geding, tot heden aan de zijde van eisers begroot op:

– € 98,52 dagvaarding
– € 667,00 griffierecht
– € 1.016,00 salaris advocaat
€ 1.781,52 Totaal
te vermeerderen met de wettelijke rente over dit bedrag met ingang veertien dagen na de betekening van dit proces-verbaal, tot aan de voldoening,
3.6.
veroordeelt Baudet in de na dit vonnis ontstane kosten, begroot op € 163,00 voor salaris advocaat, te vermeerderen met € 85,00 en de kosten van het betekeningsexploot ingeval betekening van dit proces-verbaal plaatsvindt, dit alles te vermeerderen met de wettelijke rente daarover met ingang van veertien dagen na de betekening van dit proces-verbaal tot aan de voldoening,

3.7.
verklaart dit vonnis tot zover uitvoerbaar bij voorraad,

3.8.
wijst het meer of anders gevorderde af.

Waarvan proces-verbaal,
EHRM 15 oktober 2015 (Perinçek / Zwitserland), par. 209
Vgl. EHRM 22 september 1998 (Lehideux en Isorni / Frankrijk), par. 52, 55
EHRM 7 december 1976 (Handyside)
EHRM 20 September 1994 (Otto Preminger), par. 49

EHRM 21 november 2013 (Putistin / Oekraïne), par. 33 en 36-41; EHRM 15 oktober 2015 (Perinçek / Zwitserland), par. 201
EHRM 16 juli 2009 (Féret /België), par 75
EHRM 8 november 2012 (Peta / Duitsland)

Machine Translated by Google

Directoraat-generaal Bibliotheek,
Onderzoek en documentatie

ONDERZOEK OPMERKING:

Vrijheid van meningsuiting
van parlementariërs

[…]

Onderwerp: Analyse van de disciplinaire sancties die door de parlementen van de lidstaten kunnen worden opgelegd naar aanleiding van een mening of opmerkingen van een parlementslid voor de vergadering. Presentatie van de gronden waarop sancties kunnen worden opgelegd en identificatie van de belangrijkste specifieke gevallen van toepassing.

[…]

september 2017
[…]

Machine Translated by Google

Machine Translated by Google

OVERZICHT

INVOERING

1. De vrijheid van meningsuiting van parlementariërs maakt deel uit van de rechtstraditie van iedereen Lidstaten. Het komt tot uitdrukking in de eis om parlementariërs te beschermen, in hun hoedanigheid van gekozen vertegenwoordiger, wanneer zij hun taken uitoefenen binnen het parlementaire district.

2. Die bescherming betekent echter niet dat een parlementariër die er niet in is geslaagd zich houden aan de gedragsregels binnen de vergadering waarin hij of zij zit kan niet worden onderworpen aan disciplinaire sancties voor zijn of haar storend gedrag.

3. Deze nota gaat in op de vrijheid van meningsuiting van de leden van de nationale parlementen van de lidstaten vanuit twee verschillende perspectieven: aan de ene kant, het systeem van disciplinaire sancties die door die parlementen aan hun leden worden opgelegd voor opmerkingen gemaakt in het kader van hun parlementaire taken en daadwerkelijke toepassing van die sancties, en anderzijds de aard en de reikwijdte van de toetsing door de nationale rechtbanken van de opgelegde sancties.

4. Onderzoek werd uitgevoerd in twee fasen. In een eerste fase zullen de bestaande relevante regels, praktijk en/of jurisprudentie in de rechtsstelsels van alle lidstaten (met de uitzondering van Cyprus en Malta) werd beoordeeld. De regels die van toepassing zijn op de Ook de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa ('PACE') kwam aan bod. Op basis van dat onderzoek (zie voor de bevindingen de tabellen en vragenlijsten) opgenomen in de bijlage), zag de tweede fase de selectie van de rechterlijke bevelen representatief geacht voor de reeks bestaande of geplande oplossingen in de nationale wetten. Die wettelijke bevelen [1] vormden de basis van een meer diepgaande studie en zijn de onderwerp van de bijdragen die volgen op deze samenvatting van hun inhoud.

5. Daarbij wordt allereerst ingegaan op de huisregels van de parlementen van de lidstaten die voorzien in een tuchtstelsel sancties en in het bijzonder de gronden waarop sancties kunnen worden opgelegd (I.), alvorens de relevante procedureregels te onderzoeken **(II.)** en, ten slotte, de aard en de

[1] Er is een diepgaande studie gemaakt van het Bulgaarse, Tsjechische, Finse, Franse, Duitse, Hongaarse, Ierse, Italiaanse, Letse, Poolse, Spaanse en Britse recht, evenals de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Machine Translated by Google

reikwijdte van de rechterlijke toetsing van de sancties die het Parlement heeft opgelegd aan een van zijn leden in de verschillende nationale rechtsordes, evenals de jurisprudentie van de Europees Hof voor de Rechten van de Mens over de herziening van die disciplinaire sancties **(III.).**

I. SYSTEEM VAN DISCIPLINAIRE SANCTIES OPGELEGD AAN A PARLEMENTARIËR

A. BESTAAN VAN EEN SYSTEEM VOOR DISCIPLINAIRE SANCTIES

1. LIDSTATEN MET EEN DERGELIJK SYSTEEM

6. In de overgrote meerderheid van de onderzochte lidstaten is voorzien in een systeem disciplinaire sancties die aan parlementariërs kunnen worden opgelegd.

7. In sommige lidstaten zijn de gedragsregels van parlementariërs vastgelegd in de nationale grondwet, zonder te worden overgenomen in wet- of regelgeving, en in zeer korte termen. Dit is het geval in **Finland:** de Finse grondwet bepaalt dat: parlementsleden moeten zich op een serieuze en waardige manier gedragen die niet een ander beledigen.

8. In andere lidstaten geeft de Grondwet de nationale vergaderingen het recht om de gedragsregels en om ervoor te zorgen dat deze worden nageleefd **(Hongarije** en **Ierland),** of die macht is de natuurlijke uitbreiding van het recht van de vergadering om haar eigen te regeren functioneren **(Spanje** en **PACE).**

9. Het systeem van disciplinaire sancties met een opsomming van de gronden waarop sancties kunnen worden opgelegd: opgelegd, het scala aan toepasselijke sancties en de waarborgen die parlementariërs zijn in dat opzicht bijna altijd vastgelegd in de specifieke wet op de nationale vergadering **(Hongarije)** en/of in de regels van een respectieve montage **(Bulgarije, Tsjechië, Frankrijk, Duitsland, Ierland, Italië, Letland, Polen, Spanje, Verenigd Koninkrijk** en **PACE).**

10. Bovendien worden in **Ierland** de interne regels aangevuld met de uitspraken van de stoelen van elke kamer ('de opvallende uitspraken van de stoel'): bijvoorbeeld Salient Regel nr. 428 bevat een lijst van niet-parlementaire uitingen die zijn onaanvaardbaar geacht.

Machine Translated by Google

11. Bovendien zijn in de meeste lidstaten, naast de vastgestelde tuchtregels vastgelegd in onderstaande wet- en/of regelgeving, is er een set van regels van: parlementaire ethiek of gedragscodes waarmee parlementariërs zijn geacht te voldoen. Toepassing van die regels wordt gecontroleerd door parlementaire commissies of commissies die de bevoegdheid hebben om aan te bevelen dat een bepaalde aantal sancties worden opgelegd of zelf opleggen **(Bulgarije, Ierland, Letland, Polen, Verenigd Koninkrijk** en **PACE).**

2. LIDSTATEN ZONDER EEN DERGELIJK SYSTEEM

12. Deze categorie omvat een beperkt aantal lidstaten **(Estland, Portugal** en **Zweden)** waarvan de wetgeving niet in disciplinaire sancties voorziet, strikt spreken, met betrekking tot parlementariërs. Om de orde in het parlement te handhaven debatten kan de voorzitter van de desbetreffende vergadering het spreekrecht intrekken van een parlementariër alleen als hij of zij geen gehoor geeft aan de oproep tot de orde en blijft beledigende opmerkingen maken.

13. Bovendien zijn in **Portugal,** in geval van laster, de betrokken parlementariërs recht om gedurende twee minuten voor het Parlement het woord te voeren. In **Zweden** valt het onder de politieke partijen om ervoor te zorgen dat hun leden goed gedrag observeren in de Parlement.

B. REDENEN WAAROP SANCTIES KUNNEN WORDEN OPGELEGD

1. DE JUISTE WERKING VAN HET PARLEMENTAIRE IN gevaar brengen HET WERK

14. De regels die de tucht binnen de gemeente regelen, zijn allemaal op de een of andere manier bedoeld om: ervoor te zorgen dat het parlementaire werk ordelijk verloopt. Overeenkomstig, het in gevaar brengen van de goede werking van dergelijk werk is een van de geldige redenen voor: het opleggen van een disciplinaire sanctie in **alle lidstaten die** voorzien in een dergelijke sancties tegen parlementariërs en tegen de **PACE.**

15. Het meest sprekende voorbeeld van het verbod op ongepast gedrag is het verbod op elk gebruik van geweld of geweld, in combinatie met het verbod — hetzij uitdrukkelijk **(Spanje)** of niet - op het dragen van wapens.

Machine Translated by Google

16. Bovendien, de duidelijke weigering van een parlementariër om de interne regels na te leven en belemmerend gedrag door woorden of daden dienen heel vaak als grond voor het opleggen van een disciplinaire sanctie aan die persoon.

17. Hier volgen enkele voorbeelden van dergelijk onwettig gedrag: poging tot compromis, in algemene voorwaarden, het gezag van de voorzitter van de vergadering door zijn of haar leiding van een vergadering **(Duitsland),** weigering om een interventie te beëindigen **(Bulgarije),** weigering om te voldoen aan een oproep tot de orde, opname in een interventie van irrelevante opmerkingen of vermoeiende herhaling **(Hongarije),** weigering om aan het verzoek te voldoen door de voorzitter van de vergadering om de kamer te verlaten **(Italië)** enz.

18. Er kan dus een disciplinaire sanctie worden opgelegd voor taalgebruik of gedrag een bedreiging vormen voor de waardigheid van de vergaderingen **(Frankrijk, Duitsland, Letland** en **Polen),** dat is een van de samenstellende waarden van de parlementaire orde. Er wordt opgemerkt, bij wijze van bijvoorbeeld dat in **Frankrijk** elke parlementariër die niet heeft voldaan aan de regels die zijn vastgelegd in de ethische code van de vergadering kunnen worden onderworpen aan disciplinaire maatregelen sancties.

2. VOOROORDEEL VEROORZAAKT AAN DE LEDEN VAN HET PARLEMENT

19. In **alle lidstaten die** voorzien in disciplinaire sancties met betrekking tot: parlementariërs en tegen de **PACE,** bedreigend, intimiderend, provocerend of beledigend andere leden van de vergadering kunnen als grond dienen voor het opleggen van een dergelijke sanctie op een parlementariër.

20. Dus elke parlementariër die een persoonlijke beschuldiging uit of zich bezighoudt met een persoonlijke aanval op een andere parlementariër of die beledigingen, provocerende opmerkingen leidt of bedreigingen aan het adres van een of meer van zijn of haar collega's **(Bulgarije, Frankrijk, Italië** en **Portugal)** of die schuldig is bevonden aan het beledigen van een persoon in een officiële functie of provocerende acties jegens de vergadering of haar voorzitter **(Frankrijk** en **Polen)** kunnen worden onderworpen aan disciplinaire sancties.

21. Vooroordelen veroorzaakt door parlementariërs van andere publieke figuren kunnen ook strafbaar zijn door een disciplinaire sanctie **(Bulgarije, Tsjechië, Frankrijk, Italië** en **Polen).** In dat verband wordt in **Frankrijk** elke parlementariër die schuldig is bevonden aan belediging of provocerend of bedreigend gedrag vertonen jegens de voorzitter van de

Machine Translated by Google

Republiek, de minister-president, leden van de regering of de assemblees
waarin de Grondwet voorziet, kan het voorwerp uitmaken van disciplinaire sancties.

3. OPMERKINGEN DIE ALS BESLISSEND OF PROVOCATIEF WORDEN BESCHOUWD DERDEN

22. In alle lidstaten, met uitzondering van **België** en **Frankrijk,** opmerkingen beledigend of provocerend jegens derden, zoals migranten, worden geacht zodanig, een grond voor het opleggen van een disciplinaire sanctie aan een parlementariër onder de toepasselijke regels van die lidstaten.

23. Het verbod op het maken van beledigende opmerkingen jegens derden kan worden verwoord in het algemeen: het optreden van een parlementslid mag niet beledigend zijn voor elke andere persoon **(Finland** en **Polen)** en het moet beleefd zijn in relatie tot de samenleving als een geheel **(Letland),** en opmerkingen die een aantasting van de menselijke waardigheid vormen, zijn verboden **(PACE).**

24. In het **Bulgaarse** parlement mogen parlementsleden niet deelnemen aan persoonlijke aanvallen tegen, beledigende opmerkingen of gebaren maken naar of dreigen met wie dan ook, of verspreiden van informatie met betrekking tot het privéleven van burgers of schade toebrengen aan hun goede reputatie.

25. In zeldzame gevallen is er een uitdrukkelijke bepaling: een sanctie moet worden toegepast wanneer, in de tijdens zijn of haar tussenkomst gebruikt een parlementslid een onfatsoenlijke of beledigende uitingen met betrekking tot een persoon of een groep, in het bijzonder een nationale, etnische, raciale of religieuze groep **(Hongarije).** Parlementaire ethische codes kunnen dergelijke bepalingen bevatten **(Letland** en **Polen).** In **Letland** bijvoorbeeld is zo'n code verbiedt parlementariërs om onder meer te verwijzen naar ras, nationaliteit of sociale achtergrond van een tegenstander in hun toespraken.

26. In sommige gevallen niet alleen de woorden maar ook de daden van een parlementslid als beledigend jegens derden kan worden beschouwd. Bijvoorbeeld, in **Finland** a parlementslid kreeg een berisping van de voorzitter van de vergadering voor het nemen van een foto van zijn gast, die een Hitlergroet bracht in de galerij van de vergaderzaal.

27. Desalniettemin kan dit niet met zekerheid worden geconcludeerd uit de in sommige gevallen geldende regels lidstaten en het ontbreken van een parlementaire praktijk om sancties op te leggen voor

Machine Translated by Google

beledigende opmerkingen jegens derden dat een dergelijke sanctie kan worden opgelegd ter plaatse, ook al lijkt die optie *a priori* niet te zijn uitgesloten **(Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg** en **Roemenië).**

C. BESCHIKBARE SANCTIES

28. Er is een breed scala aan sancties die kunnen worden toegepast op leden die zich niet houden aan: zich houden aan de gedragsregels binnen de vergadering. Ze worden hieronder weergegeven: in oplopende volgorde van ernst, van een simpele oproep tot de schorsing van een parlementariër of zelfs zijn of haar ontslag.

1. OPROEP OM TE BESTELLEN EN INTREKKING VAN SPREEKRECHTEN

29. Een oproep tot de orde is niet alleen de minst zware sanctie, het is ook de meest voorkomende. Het wordt normaal gesproken toegepast op elk lid dat het debat of de parlementaire orde verstoort. Sommige lidstaten hebben ook een *'ad rem'* call-to-order sanctie die kan zijn: opgelegd aan elke spreker die afwijkt van het onderwerp van de beraadslaging als gedefinieerd in de volgorde van zaken **(Hongarije** en **Polen).**

30. De volgende sanctie is meestal een oproep tot de orde die wordt ingevoerd in de parlementaire dossier. Deze sanctie kan worden gebruikt tegen elke parlementariër die in dezelfde zitten, het onderwerp is geweest van een eerste oproep tot de orde of die heeft beledigd, geprovoceerd of bedreigde een collega **(Frankrijk** en **PACE).**

31. Opgemerkt wordt dat in sommige lidstaten **(Hongarije** en **Spanje),** na een keer berispt of tot de orde geroepen, een lid dat de regelgeving blijft overtreden eis kan (tijdelijk) het spreekrecht worden ontzegd.

32. Verder kan het spreekrecht ook worden ingetrokken zonder een oproep tot de orde. Dit is de zaak in **Hongarije,** waar een parlementslid een uitspraak van de voorzitter aanvecht van de vergadering of het feit dat die persoon de vergadering voorzit, behalve waar dat lid dient een motie van orde in.

33. Bovendien wordt de call-to-order-sanctie mogelijk niet uitdrukkelijk vermeld als een disciplinaire maatregel **(Ierland).** Maar zelfs in dat scenario zal de voorzitter van de vergadering heeft nog steeds de macht om een einde te maken aan obstructieve interventies.

Machine Translated by Google

34. Gevallen van toepassing van de betreffende sanctie zijn onder meer: de denigreren van homoseksuelen als 'gelukkig kleine minderheid' (Duitsland); interrumperen tijdens het stemproces een parlementariër vergelijken met een 'verdoofde slappeling', een verklaring dat migranten een 'visie op de wereld hebben zoals die van' Neanderthaler' en die Neanderthaler werd 'gelukkig uitgeroeid in onze' land' (Oostenrijk); aanstootgevende gebaren gemaakt naar collega's (ze de vinger geven of twee vingers opsteken), het kakelen van kip imiteren terwijl een vrouwelijke collega sprak tijdens een vergadering, of zelfs de weigering van een mannelijk parlementslid om verwijzen naar de stoel van de vergadering in de vrouwelijke vorm **(Frankrijk);** een verklaring afgelegd in een artikel gepubliceerd op een website dat het falen van atheïsten, leden van de orthodoxe Kerk en moslims om de Poolse grondwet en de waarden erkend in Polen zou moeten dienen als grond voor hun deportatie **(Polen);** verwijzing naar gevallen van mishandeling door Griekse politieagenten die deze personen bij naam noemden **(TEMPO).**

2. AFKEURING

35. Allereerst wordt opgemerkt dat dit een sanctie is die doorgaans wordt opgelegd na een oproep tot de orde waarbij de betrokken parlementariër de instructies niet opvolgt en doorgaat orde van de vergadering te verstoren.

36. Deze sanctie heeft verschillende namen: **'admonition' (Verenigd Koninkrijk), 'berisping' (Letland** en **Verenigd Koninkrijk), 'berisping' (Bulgarije, Duitsland** en **Ierland)** en **'censuur' (België, Frankrijk, Italië** en **PACE).** Er zijn er twee sancties in **Bulgarije** en **Polen:** berisping en berisping. Bijvoorbeeld, in **Bulgarije,** een parlementslid is onderhevig aan berisping wanneer, ondanks de oproep om orde of de berisping, hij of zij blijft de orde van de vergadering verstoren of veroorzaakt wanorde in de kamer.

37. Bovendien kan in **Letland** een berisping mondeling worden gegeven, vastgelegd in de notulen van een zitting van de ethische commissie of schriftelijk uitgegeven, met de mogelijkheid van haar publicatie in het Staatsblad. In **Italië** en bij de **PACE kan** censuur zijn vergezeld gaan van een tijdelijke uitsluiting.

38. Deze sanctie werd opgelegd aan een aantal parlementsleden die trok de eer van president Mitterrand in twijfel door te verwijzen naar 'zijn verleden' tijdens de war **(Frankrijk),** een parlementslid die verwees naar de methoden die,

Machine Translated by Google

volgens hem worden gebruikt in China en stelden voor 'mensen tegen een muur te zetten' **(Letland),** en een parlementslid die een persoonlijke opmerking maakte aan een collega, namelijk 'wijs niet naar mij met je vuile vinger' (Polen).

3. OPSCHORTING VAN DEELNAME PARLEMENTAIRE ACTIVITEIT

39. In de meeste lidstaten is de tijdelijke uitsluiting van een parlementslid, wat kan variëren van zijn of haar uitsluiting van de rest van de vergadering tot uitsluiting van een aantal zitdagen of zittingen, is de sanctie van het laatste redmiddel **(Finland, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Ierland, Italië, Letland** en **het Verenigd Koninkrijk).**

40. In **Finland kan** een parlementslid worden uitgesloten van parlementaire vergaderingen gedurende een bepaalde periode van niet meer dan twee weken waar hij of zij herhaaldelijk heeft de parlementaire orde verstoord. In **Letland is** de maximale duur van uitsluiting is zes zittingen van het Parlement, en in **Spanje** kan de schorsing van een senator worden opgeheven tot een jaar waarin hij of zij een andere senator of bepaalde leden aanvalt van de regering.

41. In **Frankrijk** betekent afkeuring in combinatie met tijdelijke uitsluiting dat de parlementariër is verboden deel te nemen aan het werk van de vergadering voor een volledige vijftien dagen na het opleggen van de maatregel. Die periode kan worden verlengd tot dertig dagen als de parlementariër weigert het bevel van de president op te volgen.

42. In **Hongarije is** de maximale duur van de schorsing negen zitdagen; het kan zijn herhaaldelijk toegepast als de parlementariër zijn toevlucht blijft nemen tot fysiek geweld.

43. De sanctie van uitsluiting is al opgelegd aan enkele parlementariërs van de linkse partij 'Die Linke' voor het tonen van borden met de namen van burgers gedood bij een luchtaanval door het Duitse leger in Afghanistan, op een parlementariër voor nadat hij een van zijn collega's had beledigd en een andere omdat hij beledigd had? demonstranten van een tegengestelde politieke overtuiging tijdens de discussie over een concept wet op demonstraties **(Duitsland);** op een parlementslid die een scène veroorzaakte tijdens een openbare hoorzitting in de Nationale Assemblee over de kwestie van slecht geparkeerde ministeriële auto's **(Frankrijk);** en over een senator die tijdens het debat in de Senaat van a wetsontwerp om burgerschap te verlenen aan mensen die in Italië zijn geboren, ging naar de regeringsbanken met een bord waarop stond 'Stop the Invasion' (Italië).

Machine Translated by Google

4. ONTSLAG

44. Sinds juni 2017 voorziet het reglement van orde van de **PACE** in de mogelijkheid om leden die bepaalde electieve functies bekleden te ontslaan (voorzitter of vicevoorzitters van de PACE en voorzitters of vicevoorzitters van de PACE-commissies) die zich schuldig hebben gemaakt aan ernstig wangedrag door een ernstige overtreding te begaan of herhaalde schendingen van de bepalingen van de Gedragscode van de leden van de Parlementaire Bijeenkomst. Het is denkbaar dat dergelijk ernstig wangedrag de vorm aanneemt van misbruik door een van die leden van zijn of haar vrijheid van meningsuiting.

45. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de lijst van disciplinaire sancties die kan worden opgelegd aan leden van het parlement van het **Verenigd Koninkrijk** die zich bezighouden met in ongehoorzaamheid of openlijk nalaten het gezag van de kamer te respecteren omvat ook: uitzetting en gevangenschap. Die eerste sanctie wordt echter zelden gebruikt en heeft nooit tegen een parlementslid is gebruikt voor opmerkingen van hem of haar, en de tweede werd voor het laatst toegepast in 1880.

5. FINANCILE SANCTIES

46. Er zijn twee soorten financiële sancties: het verlies van een geldelijke aanspraak en de opleggen van een boete.

47. Het komt vaak voor dat een parlementslid wordt uitgesloten van een zitting voor disciplinaire redenen om geen vergoeding te ontvangen voor de vergaderingen waarvan hij of ze is uitgesloten **(Bulgarije, Duitsland, Hongarije, Spanje** en **United Koninkrijk)** of om zijn of haar emolumenten op een andere manier te verlagen **(Frankrijk, Hongarije, Polen** en **Spanje).** In **Frankrijk is** zelfs een oproep tot bestelling die wordt ingevoerd in de administratie leidt automatisch tot een verlies van een kwart van de aan een lid uitgekeerde vergoeding van de Nationale Assemblee voor een maand. De afkeuring van een parlementslid gepaard gaat met tijdelijke uitsluiting leidt tot verlies van de helft van de vergoeding twee maanden toegekend.

48. In **Hongarije kunnen** de emolumenten van een parlementariër worden verlaagd als aanvullende sanctie of als hoofdsanctie. Echter, afhankelijk van de ernst van het delict, is het maximale bedrag van de vermindering beperkt tot een derde van de maandelijkse bezoldiging van de betrokken parlementariër of in zijn geheel.

Machine Translated by Google

49. Dit is echter niet altijd het geval en in sommige lidstaten is zelfs een lid van het parlement dat voor een langere periode is uitgesloten, blijft meestal ontvangen volledig loon **(Finland, Ierland** en **Italië).**

50. Sommige lidstaten voorzien in boetes als disciplinaire sanctie **(Tsjechië, Duitsland, Letland, Slowakije** en **het Verenigd Koninkrijk).** In **Letland bijvoorbeeld,** wanneer een parlementslid wordt uitgesloten van parlementaire vergaderingen, dat: lid moet een boete betalen van 20% van zijn of haar maandbedrag vergoeding per zitting. In **Tsjechië kan** een boete oplopen tot een bedrag gelijk aan de maandelijkse vergoeding van de parlementariër. In **Slowakije** een boete van Er is 1 000 EUR opgelegd aan twee parlementsleden wegens xenofoob en homofobe opmerkingen gemaakt tijdens een vergadering. Ze gebruikten beledigende taal om, in met name het islamitische geloof en de LGBT-gemeenschap.

6. ANDERE SOORTEN DISCIPLINAIRE MAATREGELEN

51. Andere soorten disciplinaire maatregelen zijn het aanbieden van verontschuldigingen **(Tsjechië, Ierland** en het **Verenigd Koninkrijk),** de verwijdering van lasterlijke taal uit de notulen van het debat **(België** en **PACE),** de tijdelijke ontzegging van het recht op bepaalde handelingen van de vergadering ondertekenen bij ernstige overtredingen van de regels van gedrag **(PACE)** en de identificatie van een parlementariër die de regels ('naamgeving') **(Ierland** en **Verenigd Koninkrijk).**

52. In het **Verenigd Koninkrijk zal** de naamgevingsprocedure ook van toepassing zijn op een situatie in waarmee een parlementslid zich bezighoudt met haatzaaien met betrekking tot minderheden en leden van het andere geslacht. Aangezien parlementaire privileges echter niet: toepassen in strafzaken, kan het parlementslid openstaan voor criminelen vervolging als zijn of haar woorden een strafbaar feit vormen. In dit verband kan worden opgemerkt dat dat een parlementslid door de politie is ondervraagd naar aanleiding van opmerkingen gemaakt over het dragen van de boerka tijdens een parlementair debat.

53. Bovendien heeft in de **Tsjechische Republiek** een parlementariër die een administratieve overtreding (bijvoorbeeld laster) onderworpen aan de bevoegdheden die zijn toegekend om het bestuursorgaan kan ervoor kiezen om zijn zaak te laten onderzoeken in het kader van: tuchtrechtelijke procedures. Zo is er het geval van een Tsjechische senator die een derde buiten de Senaat heeft beledigd omdat die persoon tot een onderdaan behoorde

Machine Translated by Google

minderheid. De opmerking is op verzoek van de senator onderzocht als onderdeel van:
een tuchtprocedure en een boete (van 766) opgelegd.

D. PRAKTISCHE TOEPASSING:

54. Enerzijds wordt het parlementaire debat over het algemeen gekenmerkt door zelfdiscipline en naleving van de gedragsregels. Alleen tijdens moeilijke debatten waarin: spanningen worden verergerd dat storend gedrag kan optreden.

55. In **Finland zijn** de afgelopen honderd jaar bijvoorbeeld disciplinaire sancties slechts ongeveer twintig keer toegepast. In **Frankrijk,** onder de Vijfde Republiek, disciplinaire sancties worden zelden opgelegd en dienen vooral als waarschuwing of afschrikkend.

56. In **Letland zijn** de opgelegde sancties niet zwaar en bestaan ze over het algemeen uit mondelinge of schriftelijke berispingen.

57. Aan de andere kant ontlopen parlementsleden in de praktijk gewoonlijk elke sanctie voor opmerkingen of meningen geuit in het kader van een parlementair debat, of meer algemeen bij de uitoefening van hun parlementaire taken **(Bulgarije, Ierland, Nederland** en **PACE).**

58. Zo wordt opgemerkt dat in **Bulgarije** racistische haatzaaiende uitlatingen, waarbij Roma in Bulgarije werden 'wilde, arrogante en agressieve mensapen' genoemd, gemaakt van de podium van het Bulgaarse parlement in december 2016 aangenomen zonder enige bezwaar. In **Ierland,** zelfs waar de bevoegde parlementaire instantie constateerde dat: er was misbruik van voorrecht door een parlementariër die meerdere houders had genoemd van buitenlandse bankrekeningen werden geen sancties opgelegd.

59. Daarnaast is het mogelijk dat op dezelfde feiten alleen een sanctie wordt opgelegd aan de parlementslid van de oppositie en niet van de partij die aan de macht is **(Bulgarije).**

60. Er zij echter op gewezen dat in sommige lidstaten **(Letland** en **Polen)** aan een parlementariër kan een disciplinaire sanctie worden opgelegd wegens zijn of haar niet alleen binnen, maar ook buiten het Parlement, zoals — bijvoorbeeld — naar aanleiding van een mening geuit in een online gepubliceerd artikel.

Machine Translated by Google

61. Evenzo werd in **Polen** een disciplinaire sanctie, namelijk berisping, opgelegd aan een parlementslid voor het noemen van Poolse priesters 'ongeschoolde sukkels' in a uitgezonden interview.

62. Bovendien hebben politieke fracties vaak hun eigen disciplinaire regels en kunnen sancties opleggen die in hun statuten zijn vastgelegd. Bijvoorbeeld de **Finse** politieke groep 'Perussumoalaiset' berispte een van haar leden die een door haatzaaien op Facebook te uiten.

II. REGLEMENT VAN PROCEDURE

A. LICHAAM BEVOEGD MET DE KRACHT VAN SANCTIE

63. Disciplinaire sancties, in het bijzonder de laagste sancties en die welke: onmiddellijk van toepassing zijn, zoals oproepen tot de orde en het intrekken van spreekrecht, worden in de regel door de voorzitter van de vergadering of de voorzitter van de ten tijde van de feiten **(Bulgarije, Finland, Frankrijk, Hongarije, Ierland, Italië, Letland, Polen, Spanje, Verenigd Koninkrijk** en **PACE),** die zorgt voor die bestelling wordt gehandhaafd binnen de vergadering en tijdens vergaderingen en debatten. in **Hongarije,** de voorzitter van een parlementaire commissie is ook bevoegd om sancties op te leggen wanneer: die commissie is in zitting. Over het algemeen zijn parlementariërs onderworpen aan die sancties genieten in dat opzicht geen procedurele waarborgen.

64. Zwaardere sancties kunnen worden opgelegd door een orgaan van de vergadering, bijvoorbeeld de Kantoor [2] **(Finland, Italië** en **Polen).** Ze kunnen ook worden opgelegd door de vergadering zelf **(Verenigd Koninkrijk)** of door de vergadering op voorstel van de vergadering Kantoor **(Frankrijk)** of vanuit de stoel van de vergadering **(Hongarije).** In sommige leden Staten, worden ze nog steeds alleen door de voorzitter van de vergadering overhandigd **(Bulgarije, Duitsland** en **PACE).**

65. Vaak een parlementaire commissie of commissie die onder meer verantwoordelijk is voor zaken parlementaire ethiek zorgt ervoor dat parlementariërs zich houden aan de regels van ethiek **(Bulgarije, Hongarije, Letland, Polen** en **Verenigd Koninkrijk).** Bijvoorbeeld, in **Letland** stemt het Parlement op voorstel van een dergelijke commissie voor of tegen een parlementariër die het woord mag voeren tijdens debatten of

[2] Het Bureau is een collegiaal orgaan dat verantwoordelijk is voor de interne werking van de vergadering. In sommige lidstaten is het met name de bevoegde instantie in tuchtzaken.

Machine Translated by Google

uitgesloten van parlementaire vergaderingen. Het is ook alleen die commissie die, in **Letland,** legt de reprimande sanctie op.

B. PROCEDURELE WAARBORGEN

66. Bij het opleggen van een zware sanctie geldt in de meeste lidstaten de relevante regels geven parlementariërs het recht om te worden gehoord of voor een van hun collega's om namens hen te worden gehoord **(Bulgarije, Tsjechië, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Ierland, Letland, Polen, Verenigd Koninkrijk** en **PACE).** Verder kan in dat recht worden voorzien bij lagere sancties **(Italië** en **Spanje).** In **Italië bijvoorbeeld kan** elk lid dat tot de orde is geroepen en die van plan is zijn of haar daden of woorden te rechtvaardigen, mag onmiddellijk of het einde van de zitting.

67. Bovendien voorzien sommige lidstaten in de mogelijkheid van een intern beroep tegen zware sancties **(Bulgarije, Duitsland, Hongarije, Polen** en **United Koninkrijk)** of die opgelegd door de commissie of commissie die verantwoordelijk is voor kwesties van parlementaire ethiek **(Tsjechië, Polen** en **Verenigd Koninkrijk).** Bijvoorbeeld, in het **Verenigd Koninkrijk,** in de meest ernstige gevallen, de parlementariër betrokken moet worden voorzien van een duidelijke en nauwkeurige verklaring waarin de beschuldigingen tegen hem of haar, de mogelijkheid hebben om juridisch advies in te winnen, in staat zijn gebruik maken van de diensten van een juridisch adviseur in elke fase van de procedure, horen en kruisen getuigen horen, vergaderingen bijwonen waarop getuigenverklaringen worden afgelegd en andere bewijs wordt gepresenteerd, en ontvang de bijbehorende transcripties.

68. Bovendien kan in **Spanje** elke parlementariër die onderworpen is aan disciplinaire maatregelen, ongeacht hun ernst, voor storend gedrag binnen de parlementaire politiebureau krijgt in de regel een remedie die hem of haar in staat stelt om deze aan te vechten maatregelen.

69. Hoewel in **Finland** geen procedurele waarborgen in de regels zijn opgenomen het handelen van parlementsleden in de praktijk bij ernstige sancties, hebben zij het recht te worden gehoord, het dossier in te zien en zich te laten bijstaan door een advocaat.

III. GERECHTELIJKE HERZIENING VAN OPGELEGDE disciplinaire SANCTIES OP EEN PARLEMENTAAR

Machine Translated by Google

A. BESCHIKBAARHEID VAN GERECHTELIJKE VERHAALSMOGELIJKHEID

70. Zodra aan een parlementariër een disciplinaire sanctie is opgelegd door de vergadering van waarvan hij of zij lid is, de meer delicate kwestie van de toetsing ervan door een rechtbank ontstaat.

71. In de overgrote meerderheid van de lidstaten is een parlementariër niet in staat juridische procedure tot nietigverklaring van een hem of haar opgelegde sanctie door de organen van de vergadering waarvan hij of zij lid is **(Finland, Frankrijk, Hongarije, Ierland, Italië, Letland, Polen** en **het Verenigd Koninkrijk).**

72. In sommige lidstaten voorzien de relevante regels niet in een dergelijke mogelijkheid **(Italië, Letland** en **Polen);** in andere gevallen stelt de rechtspraak op soortgelijke wijze vast dat: administratieve, gerechtelijke en constitutionele rechtbanken zijn niet bevoegd om kennis te nemen van en een dergelijke actie bepalen **(Frankrijk, Hongarije, Ierland** en **het Verenigd Koninkrijk).** Voor In het **Verenigd Koninkrijk** bepaalt de Bill of Rights 1689 bijvoorbeeld dat noch de vrijheid van meningsuiting, noch de vrijheid van debatten of procedures in het Parlement kan worden afgezet of ondervraagd in een rechtbank of plaats buiten het Parlement zelf. Deze verleent de kamers van het Parlement het recht om hun interne aangelegenheden te regelen zonder inmenging van buitenaf, wat betekent dat de rechtbanken over het algemeen niet kunnen ingrijpen in parlementaire beraadslagingen, ook bij schending door een eigen kamer procedureregels.

73. De **Franse** Raad van State baseert zijn onbevoegdheidsoordeel op het feit dat het sanctiesysteem dat is vastgelegd in de regels van de Nationale Assemblee maakt deel uit van het statuut van parlementariërs, waarvan de specifieke regels voortvloeien uit: de aard van hun taken; die status heeft daarbij betrekking op de uitoefening van soevereiniteit door de leden van het parlement.

74. Het **Ierse** Hooggerechtshof heeft geoordeeld dat de rechtbanken geen enkele rechterlijke toetsing van tussenkomsten binnen de twee kamers van het Parlement of voor de parlementaire commissies. Hieruit volgt dat zelfs opmerkingen die aanzetten tot haat gemaakt voor een van die kamers zijn uitgesloten van toetsing door de rechtbanken en parlementariërs zijn alleen verantwoording verschuldigd aan de kamer waarvan ze lid zijn.

Machine Translated by Google

75. Er zijn echter enkele uitzonderingen **(Duitsland, Litouwen, Slowakije, Slovenië, Spanje** en regionale parlementen van het **Verenigd Koninkrijk).** In tegenstelling tot bijvoorbeeld de Britse parlement, de regionale parlementen (namelijk het **Schotse** parlement en de **Welsh** en **Noord-Ierse** assemblees) hebben niet het recht om hun eigen te reguleren binnenlandse zaken zonder inmenging van buitenaf. Dienovereenkomstig zijn hun beslissingen om sancties opleggen kunnen voor de rechter worden aangevochten, op dezelfde manier als elke andere intern besluit van het Parlement dat rechtsgevolgen kan hebben.

76. In **Duitsland** is in die mogelijkheid voorzien in de wet op de federale Grondwettelijk Hof en de respectieve wetten op de constitutionele hoven van de deelstaten *(Länder).* Volgens die wetten moet het betrokken parlementslid: aantonen dat de opgelegde disciplinaire sanctie in strijd is met of inbreuk maakt op de rechten of plichten die hem door de Grondwet zijn toegekend. Wat dat betreft is de Duitse Federale Constitutionele Hof heeft geoordeeld dat berisping *(Rüge)* niet invloed hebben op de status van parlementariërs en daarom wordt het uitgesloten van beoordeling door de rechtbanken in de regel. Andere disciplinaire sancties, zoals de intrekking van spreekrecht, een tijdelijke uitsluiting van een zitting of een boete kunnen de rechten aantasten genoten door een parlementslid op grond van de Grondwet en kan daarom aangevochten in een gerechtelijke procedure voor het Federale Grondwettelijk Hof (of eerder) de constitutionele hoven van de *deelstaten* in het geval van leden van de parlementen van die *deelstaten).*

77. Evenzo is in **Spanje** het vermogen van een parlementariër die onderworpen is aan een sanctie om gerechtelijke procedures zijn voorzien in de wet op het Grondwettelijk Hof. Meer in het bijzonder wordt in dat verband bepaald dat beslissingen of handelingen die niet de kracht van wet, genomen door wetgevende vergaderingen of organen van die vergaderingen, en die inbreuk maken op de door de Grondwet beschermde rechten of vrijheden, kunnen de onderwerp van een vordering in overeenstemming met de interne regels van de kamers of assemblages. Zo wordt opgemerkt dat een aanvraag van a parlementariër is onderworpen aan formele vereisten, zoals de naleving van een deadline, namelijk zes maanden in **Duitsland** en drie maanden in **Spanje,** volgende het opleggen van de bestreden sanctie.

78. Het **Litouwse** Grondwettelijk Hof en het **Slowaakse** Hooggerechtshof hebben indirect erkende het recht van parlementariërs om een rechtszaak aan te spannen tegen een besluit waarbij aan hen een disciplinaire sanctie wordt opgelegd. In dat verband heeft de voormalige rechtbank

Machine Translated by Google

heeft geoordeeld dat eenieder het recht moet hebben om een procedure te starten wanneer zijn of haar rechten zijn geschonden, en dat het ontbreken van regels die uitdrukkelijk voorzien in de recht om een procedure te starten op zich betekent niet dat dat grondrecht in twijfel getrokken. Laatstgenoemde rechtbank heeft geoordeeld dat, wanneer een geschil aanhangig wordt gemaakt, een rechtbank en dat geschil valt niet onder de bevoegdheid van enig ander publiek autoriteit, kan zij niet vaststellen dat zij onbevoegd is, ondanks het feit dat haar bevoegdheid is niet bij wet vastgelegd.

79. Bovendien zijn in **Litouwen** de administratieve rechtbanken bevoegd om kennis te nemen van en het bepalen van acties die zijn ingesteld door parlementariërs die onderworpen zijn aan een sanctie tegen een besluit van de ethische commissie van het Parlement. Zo ook in **Slovenië,** parlementariërs kunnen bij de bestuursrechter procederen tegen een beslissing over het verlies van hun geldelijke recht.

80. Er moet nog worden opgemerkt dat in sommige lidstaten het antwoord op de vraag of een disciplinaire sanctie voor een rechtbank kan worden aangevochten, is niet zo duidelijk. Dit is het geval in **Bulgarije,** waar het Grondwettelijk Hof in een arrest oordeelde dat: maatregelen genomen op grond van de regels van de Nationale Assemblee kunnen geen onderwerp zijn van een actie via officiële kanalen of van een gerechtelijke procedure, maar alleen die van een constitutionele uitdaging. De rechtbank ging echter niet in op die verklaring in het arrest in kwestie en de herzieningsprocedure met betrekking tot de naleving van die regels zijn niet bij wet vastgelegd.

81. In de **Tsjechische Republiek** blijkt uit de rechtspraak dat een besluit waarbij een disciplinaire sanctie op een parlementariër kan geen onderwerp zijn van juridische procedures. Niettemin, volgens de juridische literatuur, een overzicht van de grondwettigheid van de besluiten die in het kader van een tuchtprocedure zijn genomen, is niet: in de regel uitgesloten.

B. REIKWIJDTE VAN GERECHTELIJKE BEOORDELING

82. Met betrekking tot het spreekrecht dat door een parlementslid is opgeëist voor de **Duitse** Federale Constitutionele Hof, oordeelde die rechtbank dat dat recht niet geldt weerspiegelen de vrijheid die een burger geniet ten opzichte van de staat, maar is eerder een essentieel het recht om deel te nemen aan parlementaire activiteiten. Volgens het Grondwettelijk Hof van Saksen, kunnen spreekrechten worden beperkt waar ze worden gebruikt om te plegen misdrijven zoals het beledigen van mensen in officiële functies. Op dezelfde gronden is het

Machine Translated by Google

duidelijk uit de **Hongaarse** constitutionele rechtspraak dat de vrijheid van meningsuiting van parlementariërs moeten op een lager niveau worden beschermd dan waarop de vrijheid van meningsuiting wordt beschermd als een grondrecht.

83. Dienaangaande bepaalt de **Duitse** constitutionele rechtspraak dat de toepassing van juridische aan interpretatie onderhevige concepten die met name in interne regels worden gebruikt 'parlementaire orde' en 'de waardigheid van het parlement' vallen in wezen onder de bevoegdheid van de voorzitter van het Parlement. Desalniettemin is rechterlijke toetsing dat niet beperkt tot de vraag of de sanctie willekeurig is opgelegd of onjuist. In de Duitse rechtspraak is de regel vastgelegd dat rechterlijke toetsing moet zijn robuuster wanneer een sanctie geen betrekking heeft op het gedrag van een parlementslid maar op opmerkingen van hem of haar.

84. De procedure werd aanhangig gemaakt bij het Grondwettelijk Hof van Mecklenburg Vorpommern (een van de *deelstaten* in **Duitsland** in het uiterste noorden van het land) door een parlementariër die tot de orde was geroepen omdat hij had gebeld homoseksuelen een 'gelukkig kleine minderheid'. Die rechtbank heeft zijn vordering op de op grond dat de desbetreffende voorwaarden de menselijke waardigheid niet schenden. Daarentegen is de procedure aangespannen tegen de sancties voor denigreren van een andere parlementariër en voor opmerkingen die beledigend zijn voor demonstranten van een tegengestelde politieke overtuiging werden ontslagen door de constitutionele hoven van de respectieve *Länder* **(Duitsland).**

85. Het **Spaanse** Grondwettelijk Hof heeft het beroep van een lid van parlement dat voor een maand uit haar functie was geschorst omdat ze had opgeroepen de voorzitter van de raad van de regering 'corrupt' tijdens diens interventie voor de parlementaire vergadering, en voor het blijven spreken nadat ze tot de orde was geroepen en haar spreekrecht werd ingetrokken na een waarschuwing. Het Grondwettelijk Hof oordeelde dat de regels van de vergadering niet waren: geschonden aangezien het debat tijdens de betreffende sessie normaal kon doorgaan ondanks de storing. Daarnaast oordeelde het Grondwettelijk Hof dat een procedurele regel werd geschonden toen de sanctie werd opgelegd, omdat deze werd opgelegd na verder debat over andere zaken had plaatsgevonden, wat inhield dat er een niet voldoen aan de eis dat sancties onmiddellijk worden toegepast.

86. Verder moet worden opgemerkt dat het Grondwettelijk Hof van de **Tsjechische Republiek,** die meent dat het niet bevoegd is om een rechterlijke toetsing van disciplinaire

Machine Translated by Google

procedure waarbij een parlementariër betrokken was, bleek niettemin dat het een andere mening als de vergadering haar bevoegdheden zou overschrijden (bijvoorbeeld waar a sanctie niet op grond van een wet is opgelegd).

C. RECHTSPRAAK VAN HET EUROPEES HOF VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS

87. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens ('EHRM') heeft al uitspraak gedaan over de toetsing van disciplinaire sancties tegen parlementariërs. In dat opzicht moet de verwijzing worden gedaan bij het arrest van de Grote Kamer van 17 mei 2016 in *Karácsony en Anderen tegen Hongarije.* [3] In dat arrest, na te hebben vastgesteld dat er sprake was van inmenging, het EHRM verwijst naar dezelfde drie criteria om de verenigbaarheid van de sanctie wordt onderzocht met artikel 10 [4] van het Europees Verdrag voor de Bescherming van de mensenrechten en fundamentele vrijheden ('EVRM') zoals die welke het gebruikt in zijn rechtspraak over de toetsing van beperkingen van de vrijheid van meningsuiting: namelijk het feit dat de inmenging wettelijk is voorgeschreven; het feit dat het nastreeft een van de legitieme doelstellingen van artikel 10 § 2 van het EVRM en het feit dat het is 'noodzakelijk in een democratische samenleving'.

88. Het EHRM lijkt veel belang te hechten aan de vrijheid van meningsuiting van parlementariërs in het algemeen, en aan die van parlementsleden van de oppositie in het bijzonder, wat in het laatste geval een strengere toetsing van de hun opgelegde disciplinaire sancties.

89. Herziening van disciplinaire sancties zal beperkt zijn wat betreft de wijze, timing en plaats gekozen door de parlementariërs voor hun interventies, vanwege de bevoegdheid van de Staten en hun parlementen in dat opzicht.

[3] Aanvragen nrs. 42461/13 en 44357/13.
Dit is de eerste zaak waarin het EHRM de naleving van artikel 10 EVRM heeft moeten onderzoeken van disciplinaire sancties die zijn vastgesteld tegen parlementariërs vanwege de wijze waarop zij zich in het parlementaire district hadden uitgesproken.

[4] '1. Iedereen heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid om een mening te koesteren en informatie en ideeën te ontvangen en door te geven zonder inmenging van de overheid en ongeacht grenzen. Dit artikel belet staten niet om licenties te eisen van omroep-, televisie- of bioscoopondernemingen.

2. De uitoefening van deze vrijheden, aangezien zij plichten en verantwoordelijkheden met zich meebrengt, kan onderworpen zijn aan de formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of sancties die door de wet zijn voorgeschreven en noodzakelijk zijn in een democratische samenleving, in het belang van de nationale veiligheid, territoriale integriteit of openbare veiligheid, voor het voorkomen van wanorde of misdaad, voor de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, voor de bescherming van de reputatie of rechten van anderen, voor het voorkomen van de openbaarmaking van in vertrouwen ontvangen informatie, of voor het handhaven van het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht.'

Machine Translated by Google

90. Die beoordeling zal echter worden uitgebreid wat betreft de inhoud van opmerkingen van
parlementariërs, aangezien de Staten zeer weinig speelruimte hebben om dergelijke opmerkingen te reguleren.

91. Ook lijkt het erop dat bij haar toetsing om te bepalen of de door a . opgelegde sanctie
parlement is 'noodzakelijk in een democratische samenleving', schrijft het EHRM in het bijzonder
aandacht voor de vraag of er in de procedure voor het opleggen van die sanctie
effectieve procedurele waarborgen, waaronder minimale waarborgen, zoals het recht op
de parlementariër onder voorbehoud van de sanctie te worden gehoord.

92. Een door een nationaal parlement opgelegde disciplinaire sanctie zou dus kunnen zijn:
in strijd met artikel 10 EVRM zowel wegens een procedurefout
(schending van de rechten van de aan de sanctie onderworpen parlementariër, niet
motivering van de sanctie etc.) en wegens niet-nakoming
materiële regels (schending van het evenredigheidsbeginsel, de sanctie in
vraag is niet wettelijk voorgeschreven enz.).

93. In het arrest *Karácsony e.a. v. Hongarije,* reeds aangehaald , wordt in de praktijk
Het EHRM spitst zijn analyse toe op de vraag of de beperking van de vrijheid van
meningsuiting vergezeld ging van effectieve en adequate waarborgen om misbruik te voorkomen.
Onder verwijzing naar het beginsel van de autonomie van het Parlement, maakt het onderscheid tussen:
twee situaties in dat opzicht. De eerste situatie betreft duidelijk een parlement
misbruik maken van zijn bevoegdheden, willekeurig of zelfs te kwader trouw handelen door een sanctie op te leggen
waarin niet is voorzien in zijn interne regels of die zonder twijfel
onevenredig is aan het vermeende disciplinaire strafbare feit. Zo'n parlement kan niet vertrouwen
op haar autonomie om de door haar opgelegde sanctie te rechtvaardigen, en het EHRM kan daarom
haar volledige toetsingsbevoegdheid met betrekking tot die sanctie uitoefenen. De tweede situatie is:
die van een parlementariër die onderworpen is aan een sanctie tegen wie de parlementaire procedure
biedt geen fundamentele procedurele waarborgen om de parlementariër in staat te stellen de
hem of haar opgelegde disciplinaire maatregel.

94. Het EHRM erkent dat er een onderscheid is tussen onmiddellijke sancties, die:
onmiddellijk voorkomen dat een parlementariër zich uitspreekt, en *a*
sancties *achteraf .* In het geval van laatstgenoemde sancties, de procedurele waarborgen
beschikbaar gesteld moet, als minimumvereiste, de parlementariër
betreft het recht om te worden gehoord in het kader van een parlementaire procedure die voorafgaat aan de

Machine Translated by Google

opleggen van de sanctie. [5] De procedures voor de uitvoering van dat recht om te worden gehoord moeten zijn afgestemd op de parlementaire context en moeten ervoor zorgen dat de parlementaire minderheid eerlijk en gepast wordt behandeld. Verder kan elke beslissing *a posteriori het* opleggen van een disciplinaire sanctie moet de essentiële gronden bevatten voor: die sanctie, om de betrokken parlementariër in staat te stellen de rechtvaardiging ervoor en om het publiek in staat te stellen daarin enige controle uit te oefenen groet.

IV. GEVOLGTREKKING

95. In de regel moeten de leden van de nationale parlementen zich houden aan een bepaald aantal gemeenschappelijke gedragsregels die bedoeld zijn om op de een of andere manier de goede werking van het parlementaire werk.

96. Om de naleving van die regels te verzekeren, moet de vergadering en/of haar voorzitter kan een breed scala aan disciplinaire sancties opleggen, van een eenvoudige oproep tot tijdelijke uitsluiting of zelfs de verwijdering uit de electieve functie gehouden binnen de bijeenkomst.

97. Hoewel in alle lidstaten de lijst van gronden waarop disciplinaire sancties parlementariërs kunnen worden opgelegd, omvatten onder meer het in gevaar brengen van de juiste functioneren van het werk van de vergadering en verschillende vormen van vooroordelen veroorzaakt aan leden van die vergadering, opmerkingen die als beledigend of provocerend worden beschouwd jegens derden, zoals migranten, vormen echter geen grond op *zich* **België** of **Frankrijk.** Bovendien is er, gezien het gebrek aan relevante informatie, geen duidelijk antwoord op de toepasselijkheid van die laatste grond in **Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Roemenië** of **Spanje.**

98. In de overgrote meerderheid van de lidstaten blijkt uit wetgeving of het is duidelijk volgens de jurisprudentie dat de bevoegdheden van de assemblees met betrekking tot hun eigen leden en hun recht om binnen hun muren tucht af te dwingen zijn absoluut en exclusief, en dat de rechtbanken alleen kunnen vaststellen dat ze niet bevoegd zijn om te schikken geschillen daarover.

[5] Onder verwijzing naar artikel 41 § 2 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie stelt het EHRM vast dat dat recht om te worden gehoord in democratische staten steeds meer een procedurele basisregel lijkt te worden.

Machine Translated by Google

99. Overeenkomstig de **Duitse** constitutionele rechtspraak is de toepassing van
aan interpretatie onderhevige juridische begrippen die worden gebruikt in de interne regels van de
parlementen, in het bijzonder 'parlementaire orde' en 'de waardigheid van het parlement',
valt in wezen onder de bevoegdheid van de voorzitter van het Parlement.
Toch beperkt de rechterlijke toetsing zich niet tot de vraag of de sanctie
willekeurig of ongepast is opgelegd. Bovendien moet die beoordeling robuuster zijn
wanneer een sanctie niet betrekking heeft op het gedrag van een parlementslid, maar op de
opmerkingen van hem of haar.

100. Het lijkt erop dat **Spanje** de enige beschouwde lidstaat is waar onderdanen
grondwettelijke rechtspraak voorziet duidelijk in de mogelijkheid om een tuchtmaatregel nietig te verklaren
sanctie opgelegd aan een parlementariër, zowel voor materiële als procedurele fouten.
Aangezien er geen relevante jurisprudentie is in de drie andere lidstaten die voorzien in:
de mogelijkheid van een rechtsmiddel in dergelijke zaken **(Litouwen, Slowakije** en
Slovenië), is het niet mogelijk om conclusies te trekken over de reikwijdte van rechterlijke toetsing
in die staten.

101. Ten slotte, wat betreft de rechtspraak van het EHRM over de toetsing van tuchtrechtelijke
sancties opgelegd aan parlementsleden, kan worden opgemerkt dat, na te hebben vastgesteld dat:
sprake was van inmenging, verwijst het EHRM naar dezelfde drie criteria om de
verenigbaarheid van de sanctie die wordt onderzocht met artikel 10 van het EVRM als die
die zij gebruikt in haar rechtspraak over de toetsing van de beperkingen van de vrijheid van
uitdrukking: namelijk het feit dat de inmenging bij wet is voorgeschreven; het feit dat
het een van de legitieme doelen van artikel 10, § 2 EVRM nastreeft en
het feit dat het 'noodzakelijk is in een democratische samenleving'.

102. Bovendien, gezien de betekenis die het aan de vrijheid van meningsuiting van
parlementariërs heeft het EHRM speciale regels ontwikkeld voor de toetsing die:
het voert de disciplinaire sancties uit die zijn opgelegd aan parlementsleden. Dus, het is
beoordeling zal beperkt zijn wat betreft de manier, timing en plaats gekozen door de
parlementariërs voor de interventies. Het zal daarentegen worden uitgebreid met betrekking tot:
de inhoud van opmerkingen van parlementariërs.

…

Machine Translated by Google

SAMENVATTINGSTABELLEN

I. MATERIEEL RECHT

A. BESTAAN VAN EEN REGELING DIE DISCIPLINAIRE SANCTIES VOORZIET MET BETREKKING TOT PARLEMENTAREN

JA	NEE
Oostenrijk	Estland
België	Portugal
Bulgarije	Zweden
Kroatië	
Tsjechië	
Denemarken	
Finland	
Frankrijk	
Duitsland	
Griekenland	
Hongarije	
Ierland	
Italië	
Letland	
Litouwen	
Luxemburg	
Nederland	
Polen	
Roemenië	
Slowakije	
Slovenië	
Spanje	
Verenigd Koningkrijk	
TEMPO	

Machine Translated by Google

B. REDENEN WAAROP DISCIPLINAIRE SANCTIES KUNNEN WORDEN OPGELEGD

1. DE JUISTE WERKING VAN HET PARLEMENTAIRE WERK IN COMPROMISTEN

Geldige grond in alle lidstaten die voorzien in disciplinaire sancties tegen parlementsleden en bij de PACE.

2. VOOROORDEEL VEROORZAAKT AAN DE LEDEN VAN HET PARLEMENT

Geldige grond in alle lidstaten die voorzien in disciplinaire sancties tegen parlementsleden en bij de PACE.

3. OPMERKINGEN DIE ALS BESLISSEND OF PROVOCATIEF WORDEN GEACHT TEN OPZICHTE VAN DERDEN, ZOALS HIER MIGRANTEN

JA	**Geen duidelijk antwoord, maar een bij voorbaat JA**	**NEE**	**Geen relevante informatie**
Oostenrijk Bulgarije Kroatië Tsjechië Denemarken Finland Duitsland Hongarije Letland Litouwen Nederland Polen Slowakije Slovenië Verenigd Koningkrijk TEMPO	Griekenland Ierland Italië Luxemburg Roemenië	België Frankrijk	Spanje

Machine Translated by Google

C. BESCHIKBARE SANCTIES

Afkeuring	**Verlies van geldelijke rechten**	**Opschorting van deelname aan parlementaire werkzaamheden**	**Prima**	**Ander (oproep tot bestelling, intrekking spreekrecht etc.)**
België	Bulgarije	België	Tsjechisch Republiek	Oostenrijk
Bulgarije	Frankrijk	Bulgarije	Duitsland	België
Tsjechië	Duitsland	Kroatië	Letland	Bulgarije
Finland	Griekenland	Tsjechisch Republiek	Slowakije	Tsjechisch Republiek
Frankrijk	Hongarije	Denemarken	Verenigde Koninkrijk	Denemarken
Duitsland	Litouwen	Finland		Finland
Griekenland	Luxemburg	Frankrijk		Frankrijk
Hongarije	Polen	Duitsland		Duitsland
Ierland	Slovenië	Griekenland		Griekenland
Italië	Spanje	Hongarije		Hongarije
Letland	Verenigde Koninkrijk	Ierland		Italië
Litouwen		Italië		Litouwen
Luxemburg		Letland		Luxemburg
Polen		Litouwen		Nederland
Roemenië		Luxemburg		Polen
Slovenië		Nederland		Roemenië
Verenigde Koninkrijk		Polen		Slowakije
		Roemenië		Slovenië
		Slowakije		Spanje
		Slovenië		Verenigde Koninkrijk
		Spanje		
		Verenigd Koningkrijk		
		TEMPO		TEMPO

Machine Translated by Google

II. REGLEMENT VAN PROCEDURE

Procedurele waarborgen voor parlementariërs			
Recht om te worden gehoord	**Toegang tot het dossier**	**Assistentie van een advocaat**	**Intern beroep**
België			België
Bulgarije	Bulgarije	Bulgarije	Bulgarije
			Kroatië
Tsjechië	Tsjechië	Tsjechië	Tsjechië
			Denemarken (gedeeltelijk)
Finland	Finland	Finland	
Frankrijk			
Duitsland			Duitsland
Griekenland			Hongarije
Ierland			
Italië			
Letland	Letland		
Litouwen	Litouwen	Litouwen (a priori)	Litouwen
Luxemburg			
Polen	Polen		Polen
Roemenië			Roemenië (gedeeltelijk)
Slowakije	Slowakije		Slowakije (gedeeltelijk)
	Slovenië	Slovenië	Slovenië
Spanje	Spanje	Spanje	Spanje
TEMPO			

Machine Translated by Google

Machine Translated by Google

III. RECHTERLIJKE TOETSING

Mogelijkheid om een procedure aan te spannen om sancties aan te vechten die zijn opgelegd voor opmerkingen gemaakt in de uitoefening van parlementaire taken		
Ja	**Nee**	**Geen duidelijke reactie of geen relevante informatie**
Duitsland Litouwen Slovenië (gedeeltelijk) Spanje	Oostenrijk België Kroatië Finland Frankrijk Griekenland Hongarije Ierland Italië Letland Luxemburg Nederland Polen Roemenië Verenigd Koningkrijk	Bulgarije Tsjechië Denemarken Slowakije TEMPO

Directorate-General for Library,
Research and Documentation

RESEARCH NOTE

Freedom of expression of parliamentarians

[…]

Subject: Analysis of the disciplinary sanctions that may be imposed by the parliaments of the Member States because of an opinion expressed or comments made by a member of parliament before the assembly. Presentation of the grounds on which sanctions may be imposed and identification of the most significant specific cases of application.

[…]

September 2017
[…]

SUMMARY

INTRODUCTION

1. The freedom of expression of parliamentarians forms part of the legal tradition of all Member States. It finds expression in the requirement to protect parliamentarians, in their capacity as elected representatives, when they are performing their duties within the parliamentary precinct.

2. However, that protection does not mean that a parliamentarian who has failed to comply with the rules of conduct within the assembly in which he or she sits cannot be subject to disciplinary sanctions for his or her disruptive conduct.

3. This note considers the freedom of expression of the members of the national parliaments of the Member States from two separate perspectives: on the one hand, the system of disciplinary sanctions imposed by those parliaments on their members for comments made in the course of their parliamentary duties and actual application of those sanctions, and, on the other hand, the nature and the scope of the review by the national courts of the sanctions imposed.

4. Research was conducted in two stages. In an initial stage, the existing relevant rules, practice and/or case-law in the legal systems of all the Member States (with the exception of Cyprus and Malta) was reviewed. The rules applicable to the Parliamentary Assembly of the Council of Europe ('PACE') were also examined. On the basis of that research (for the findings, see the tables and questionnaires contained in the annex), the second stage saw the selection of the judicial orders deemed representative of the array of existing or planned solutions in the national laws. Those legal orders [1] formed the basis of a more in-depth study and are the subject of the contributions that follow this summary of their content.

5. In that regard, consideration will first be given to the internal rules of the parliaments of the Member States which provide for a system of disciplinary sanctions and, in particular, the grounds on which sanctions may be imposed (**I**.), before examining the relevant procedural rules (**II**.) and, lastly, the nature and the

[1] An in-depth study was made of Bulgarian, Czech, Finnish, French, German, Hungarian, Irish, Italian, Latvian, Polish, Spanish and UK law as well as the case-law of the European Court of Human Rights.

scope of judicial review of the sanctions imposed by the Parliament on one of its members in the different national legal orders, as well as the case-law of the European Court of Human Rights on the review of those disciplinary sanctions (**III**.).

I. SYSTEM OF DISCIPLINARY SANCTIONS IMPOSED ON A PARLIAMENTARIAN

A. EXISTENCE OF A SYSTEM PROVIDING FOR DISCIPLINARY SANCTIONS

1. MEMBER STATES WITH SUCH A SYSTEM

6. In the vast majority of the Member States examined, provision is made for a system of disciplinary sanctions that may be imposed on parliamentarians.

7. In some Member States, the rules on the conduct of parliamentarians are laid down in the national constitution, without being reproduced in laws or regulations, and in very brief terms. This is the case in **Finland**: the Finnish Constitution provides that members of parliament must behave in a serious and dignified manner that does not cause offence to any other person.

8. In other Member States, the Constitution entitles the national assemblies to lay down the rules of conduct and to ensure compliance with them (**Hungary** and **Ireland**), or that power is the natural extension of the assembly's right to govern its own functioning (**Spain** and **PACE**).

9. The system of disciplinary sanctions listing the grounds on which sanctions may be imposed, the range of applicable sanctions and the safeguards protecting parliamentarians in that regard are almost always laid down in the specific law on the national assembly (**Hungary**) and/or in the rules governing a respective assembly (**Bulgaria**, **Czech Republic**, **France**, **Germany**, **Ireland**, **Italy**, **Latvia**, **Poland**, **Spain**, **United Kingdom** and **PACE**).

10. In addition, in **Ireland**, the internal rules are supplemented by the rulings of the chairs of each chamber ('the Salient Rulings of the Chair'): for example, Salient Ruling No 428 contains a list of unparliamentary expressions which have been deemed unacceptable.

11. Furthermore, in most Member States, in addition to the disciplinary rules laid down in the laws and/or regulations set out below, there is a set of rules of parliamentary ethics or codes of conduct with which parliamentarians are supposed to comply. Application of those rules is monitored by parliamentary committees or commissions that have the power to recommend that a certain number of sanctions be imposed or to impose them themselves (**Bulgaria**, **Ireland**, **Latvia**, **Poland**, **United Kingdom** and **PACE**).

2. MEMBER STATES WITHOUT SUCH A SYSTEM

12. This category includes a limited number of Member States (**Estonia**, **Portugal** and **Sweden**) whose legislation does not provide for disciplinary sanctions, strictly speaking, in respect of parliamentarians. In order to maintain order in parliamentary debates, the president of the respective assembly can withdraw speaking rights from a parliamentarian only if he or she does not heed the call to order and continues to make insulting remarks.

13. In addition, in **Portugal**, in cases of slander, the parliamentarians concerned are entitled to speak for two minutes before the Parliament. In **Sweden**, it falls to the political parties to ensure that their members observe good behaviour in the Parliament.

B. GROUNDS ON WHICH SANCTIONS MAY BE IMPOSED

1. COMPROMISING THE PROPER FUNCTIONING OF PARLIAMENTARY WORK

14. The rules governing discipline within the assembly all seek in one way or another to ensure that parliamentary work proceeds in an orderly fashion. Accordingly, compromising the proper functioning of such work is one of the valid grounds for imposing a disciplinary sanction in **all the Member States** providing for such sanctions in respect of parliamentarians and at the **PACE**.

15. The most striking example of the prohibition of inappropriate conduct is the ban on any use of force or violence, coupled with the ban — whether express (**Spain**) or not — on the bearing of arms.

16. In addition, a parliamentarian's clear refusal to comply with the internal rules and obstructive behaviour by words or actions serve very often as the ground for imposing a disciplinary sanction on that individual.

17. Here are some examples of such unlawful conduct: attempt to compromise, in general terms, the authority of the president of the assembly by challenging his or her management of a sitting (**Germany**), refusal to end an intervention (**Bulgaria**), refusal to comply with a call to order, inclusion in an intervention of irrelevant comments or tiresome repetition (**Hungary**), refusal to comply with the request by the president of the assembly to leave the chamber (**Italy**) etc.

18. A disciplinary sanction may therefore be imposed for language or conduct threatening the dignity of the assemblies (**France**, **Germany**, **Latvia** and **Poland**), which is one of the component values of parliamentary order. It is noted, by way of example, that in **France** any parliamentarian who has failed to comply with the rules laid down in the assembly's code of ethics may be subject to disciplinary sanctions.

2. PREJUDICE CAUSED TO MEMBERS OF PARLIAMENT

19. In **all the Member States** providing for disciplinary sanctions in respect of parliamentarians and at the **PACE**, threatening, intimidating, provoking or insulting other members of the assembly may serve as a ground for imposing such a sanction on a parliamentarian.

20. Thus, any parliamentarian who makes a personal accusation or engages in a personal attack against another parliamentarian or who directs insults, provocative comments or threats to one or more of his or her colleagues (**Bulgaria**, **France**, **Italy** and **Portugal**) or who is found guilty of insulting a person in an official position or of provocative actions towards the assembly or its president (**France** and **Poland**) may be subject to disciplinary sanctions.

21. Prejudice caused by parliamentarians to other public figures may also be punishable by a disciplinary sanction (**Bulgaria**, **Czech Republic**, **France**, **Italy** and **Poland**). In that connection, in **France**, any parliamentarian found guilty of insulting or engaging in provocative or threatening conduct towards the President of the

Republic, the Prime Minister, members of the government or the assemblies provided for in the Constitution may be the subject of disciplinary sanctions.

3. COMMENTS DEEMED TO BE INSULTING OR PROVOCATIVE TOWARDS THIRD PARTIES

22. In all the Member States, with the exception of **Belgium** and **France**, comments deemed to be insulting or provocative towards third parties, such as migrants, are, as such, a ground for imposing a disciplinary sanction on a parliamentarian under the applicable rules of those Member States.

23. The prohibition on making insulting comments towards third parties may be worded in general terms: the conduct of a member of parliament must not cause offense to any other person (**Finland** and **Poland**) and it must be polite in relation to society as a whole (**Latvia**), and remarks constituting an affront to human dignity are prohibited (**PACE**).

24. In the **Bulgarian** Parliament, members of parliament are not allowed to engage in personal attacks against, make offensive remarks or gestures towards or threaten anyone, or disseminate information relating to the private life of citizens or damaging their good reputation.

25. In rarer cases, there is an express provision: a sanction must be applied where, in the course of his or her intervention, a member of parliament uses an indecent or offensive expression in relation to a person or a group, in particular a national, ethnic, racial or religious group (**Hungary**). Parliamentary codes of ethics may include such provisions (**Latvia** and **Poland**). For example, in **Latvia** such a code prohibits parliamentarians from referring, inter alia, to the race, nationality or social background of an opponent in their speeches.

26. In some cases, not only the words but also the actions of a member of parliament may be regarded as insulting towards third parties. For instance, in **Finland** a member of parliament was issued with a reprimand by the president of the assembly for having taken a photograph of his guest, who made a Hitler salute in the gallery of the meeting room.

27. Nonetheless, it cannot be concluded with certainty from the rules in force in some Member States and the lack of a parliamentary practice of applying sanctions for

insulting comments made towards third parties that such a sanction may be imposed on the ground in question, even though *a priori* that option does not appear to be ruled out (**Greece**, **Ireland**, **Italy**, **Luxembourg** and **Romania**).

C. AVAILABLE SANCTIONS

28. There is a wide range of sanctions that may be applied to members who fail to comply with the rules of conduct within the assembly. They will be presented below in increasing order of severity, from a simple call to order to the suspension of a parliamentarian or even his or her dismissal.

1. CALL TO ORDER AND WITHDRAWAL OF SPEAKING RIGHTS

29. A call to order is not only the least serious sanction, it is also the most widespread. It is normally applied to any member who disrupts debate or parliamentary order. Some Member States also have an '*ad rem*' call-to-order sanction which may be imposed on any speaker who deviates from the subject of the deliberations as defined in the order of business (**Hungary** and **Poland**).

30. The next sanction is usually a call to order that is entered in the parliamentary record. This sanction may be used against any parliamentarian who, in the same sitting, has been the subject of an initial call to order or who has insulted, provoked or threatened a colleague (**France** and **PACE**).

31. It is noted that in some Member States (**Hungary** and **Spain**), after being reprimanded or called to order once, a member who continues to flout the regulatory requirement may (temporarily) be denied the right to speak.

32. Furthermore, speaking rights may also be withdrawn without a call to order. This is the case in **Hungary**, where a member of parliament challenges a ruling of the chair of the sitting or the fact that that person is chairing the sitting, save where that member submits a point of order.

33. In addition, the call-to-order sanction might not be expressly listed as a disciplinary measure (**Ireland**). However, even in that scenario, the president of the assembly still has the power to put a stop to obstructionist interventions.

34. Cases of application of the sanction in question include the following: the denigration of homosexuals as a 'fortunately small minority' (**Germany**); heckling during the voting process, comparing a parliamentarian to an 'anaesthetised slacker', a statement to the effect that migrants have a 'vision of the world like that of Neanderthal man' and that Neanderthal man was 'fortunately wiped out in our country' (**Austria**); offensive gestures made to colleagues (giving them the finger or sticking up two fingers), imitating the clucking of chicken whilst a female colleague was speaking during a sitting, or even a male member of parliament's refusal to refer to the chair of the sitting in the female form (**France**); a statement made in an article published on a website that the failure of atheists, members of the Orthodox Church and Muslims to respect the Polish Constitution and the values recognised in Poland should serve as grounds for their deportation (**Poland**); reference to incidences of mistreatment by Greek police officers naming those individuals (**PACE**).

2. CENSURE

35. It is noted, first of all, that this is a sanction generally imposed after a call to order where the parliamentarian in question does not heed the instructions and continues to disrupt the order of the sitting.

36. This sanction goes by different names: '**admonition**' (**United Kingdom**), '**reprimand**' (**Latvia** and **United Kingdom**), '**rebuke**' (**Bulgaria**, **Germany** and **Ireland**) and '**censure**' (**Belgium**, **France**, **Italy** and **PACE**). There are two sanctions in **Bulgaria** and **Poland**: reprimand and rebuke. For example, in **Bulgaria**, a member of parliament is subject to rebuke when, despite the call to order or the reprimand, he or she continues to disrupt the order of the sitting or causes disorder within the chamber.

37. Furthermore, in **Latvia**, a reprimand may be given orally, recorded in the minutes of a sitting of the ethics commission or issued in writing, with the option of its publication in the Official Journal. In **Italy** and at the **PACE**, censure may be accompanied by a temporary exclusion.

38. This sanction was imposed on a number of members of parliament who had questioned the honour of President Mitterrand by referring to 'his past' during the war (**France**), a member of parliament who referred to the methods which,

according to him, are used in China and suggested 'lining up people against a wall' (**Latvia**), and a member of parliament who made a personal comment to a colleague, namely 'don't point at me with your dirty finger' (**Poland**).

3. SUSPENSION OF PARTICIPATION IN PARLIAMENTARY ACTIVITY

39. In most Member States, the temporary exclusion of a parliamentarian, which may range from his or her exclusion from the remainder of the sitting to exclusion from a number of sitting days or sessions, is the sanction of last resort (**Finland**, **France**, **Germany**, **Hungary**, **Ireland**, **Italy**, **Latvia** and **United Kingdom**).

40. In **Finland**, a member of parliament may be excluded from parliamentary sittings for a specified period not exceeding two weeks where he or she has repeatedly disrupted the parliamentary order. In **Latvia** the maximum duration of exclusion is six sittings of the Parliament, and in **Spain** a senator's suspension may be up to one year in length where he or she attacks another senator or certain members of the government.

41. In **France**, censure coupled with temporary exclusion means that the parliamentarian is prohibited from taking part in the work of the assembly for a full fifteen days following the imposition of the measure. That period may be increased to thirty days if the parliamentarian refuses to comply with the president's order.

42. In **Hungary**, the maximum duration of the suspension is nine sitting days; it may be applied repeatedly if the parliamentarian continues to resort to physical violence.

43. The sanction of exclusion has already been imposed on some parliamentarians of the left-wing party 'Die Linke' for having shown signs bearing the names of civilians killed in an air raid by the German army in Afghanistan, on one parliamentarian for having denigrated one of his colleagues and on another for having insulted demonstrators of an opposing political persuasion during the discussion on a draft law on demonstrations (**Germany**); on a member of parliament who caused a scene during a public hearing at the National Assembly about the issue of poorly parked ministerial cars (**France**); and on a senator who, during debate in the Senate of a draft law to grant citizenship to people born in Italy, took to the government benches holding a sign on which was written 'Stop the Invasion' (**Italy**).

4. DISMISSAL

44. Since June 2017, the Rules of Procedure of the **PACE** have provided for the possibility of dismissing members holding certain elective offices (President or Vice-Presidents of the PACE and Chairs or Vice-Chairs of the PACE committees) who have engaged in serious misconduct by committing a serious breach or repeated breaches of the provisions of the Code of Conduct of Members of the Parliamentary Assembly. It is conceivable that such serious misconduct takes the form of misuse by one of those members of his or her freedom of expression.

45. For the sake of completeness, it is noted that the list of disciplinary sanctions that may be imposed on members of the Parliament of the **United Kingdom** who engage in disobedience or overtly fail to respect the authority of the chamber also includes expulsion and imprisonment. However, that first sanction is rarely used and has never been used against a member of parliament for comments made by him or her, and the second one was last applied in 1880.

5. FINANCIAL SANCTIONS

46. There are two types of financial sanction: the loss of a monetary entitlement and the imposition of a fine.

47. It is common for a member of parliament who is excluded from a sitting for disciplinary reasons not to receive remuneration for the sittings from which he or she has been excluded (**Bulgaria**, **Germany**, **Hungary**, **Spain** and **United Kingdom**) or for his or her emoluments to be reduced in another way (**France**, **Hungary**, **Poland** and **Spain**). In **France**, even a call to order that is entered in the records automatically entails a loss of one quarter of the allowance paid to a member of the National Assembly for one month. The censure of a member of parliament accompanied by temporary exclusion entails the loss of half of the allowance granted for two months.

48. In **Hungary**, the emoluments of a parliamentarian may be reduced either as an additional sanction or as the main sanction. However, depending on the seriousness of the offence, the maximum amount of the reduction is limited to one third of the monthly emolument of the parliamentarian concerned or to its entirety.

49. Nevertheless, this is not always the case and in some Member States even a member of parliament who is excluded for an extended period usually continues to receive full pay (**Finland**, **Ireland** and **Italy**).

50. Some Member States provide for fines as a disciplinary sanction (**Czech Republic**, **Germany**, **Latvia**, **Slovakia** and **United Kingdom**). For example, in **Latvia**, where a member of parliament is excluded from parliamentary sittings, that member is required to pay a fine amounting to 20% of his or her monthly remuneration for each sitting. In the **Czech Republic**, a fine may extend to an amount equal to the parliamentarian's monthly remuneration. In **Slovakia**, a fine of EUR 1 000 was imposed on two members of parliament for xenophobic and homophobic comments made during a sitting. They used language insulting to, in particular, the Islamic faith and the LGBT community.

6. OTHER TYPES OF DISCIPLINARY MEASURES

51. Other types of disciplinary measures include making an apology (**Czech Republic**, **Ireland** and **United Kingdom**), the removal of defamatory language from the minutes of the debate (**Belgium** and **PACE**), the temporary denial of the right to sign certain acts of the assembly in the case of serious breaches of the rules of conduct (**PACE**) and the identification of a parliamentarian who has broken the rules ('naming') (**Ireland** and **United Kingdom**).

52. In the **United Kingdom**, the naming procedure will also apply to a situation in which a member of parliament engages in hate speech regarding minorities and members of the opposite gender. However, since parliamentary privilege does not apply in criminal matters, the member of parliament could be open to criminal prosecution if his or her words constitute an offence. It may be noted, in this regard, that a member of parliament was questioned by the police following comments made about the wearing of the burqa during a parliamentary debate.

53. Furthermore, in the **Czech Republic**, a parliamentarian who has committed an administrative offence (for example, defamation) subject to the powers afforded to the administrative authorities may opt to have his or her case examined as part of disciplinary proceedings. For instance, there is the case of a Czech senator who had insulted a third party outside the Senate because that person belonged to a national

minority. The comment was examined, at the senator's request, as part of disciplinary proceedings and a fine (of EUR 766) was imposed.

D. PRACTICAL APPLICATION

54. On the one hand, parliamentary debate is generally characterised by self-discipline and compliance with the rules of conduct. It is only during difficult debates in which tensions are exacerbated that disruptive behaviour might occur.

55. For example, in **Finland**, over the past hundred years, disciplinary sanctions have been applied only around 20 times. In **France**, under the Fifth Republic, disciplinary sanctions are rarely imposed and primarily act as a warning or a deterrent.

56. In **Latvia**, the sanctions imposed are not severe and generally consist in oral or written reprimands.

57. On the other hand, in practice, parliamentarians commonly escape any sanction for comments or opinions expressed in the context of parliamentary debate, or more generally in the exercise of their parliamentary duties (**Bulgaria**, **Ireland**, **Netherlands** and **PACE**).

58. It is observed, for instance, that in **Bulgaria** racist hate speech, in which the Roma in Bulgaria were called 'savage, arrogant and aggressive great apes', made from the rostrum of the Bulgarian Parliament in December 2016 passed without any objection. In **Ireland**, even where the competent parliamentary body found that there was an abuse of privilege by a parliamentarian who had named several holders of off-shore bank accounts, sanctions were not imposed.

59. In addition, it is possible that, on the same facts, a sanction is imposed only on the member of parliament of the opposition and not on that of the party in power (**Bulgaria**).

60. It should be noted, however, that in some Member States (**Latvia** and **Poland**) a disciplinary sanction may be imposed on a parliamentarian on account of his or her conduct not only within but also outside the Parliament, such as — for example — on account of an opinion expressed in an article published online.

61. Similarly, in **Poland**, a disciplinary sanction, namely rebuke, was imposed on a member of parliament for having called Polish priests 'uneducated simpletons' in a broadcast interview.

62. In addition, political groups often have their own disciplinary sets of rules and can impose sanctions laid down in their statutes. For example, the **Finnish** political group 'Perussumoalaiset' rebuked one of its members who had committed an offence by expressing hate speech on Facebook.

II. RULES OF PROCEDURE

A. BODY VESTED WITH THE POWER OF SANCTION

63. Disciplinary sanctions, in particular the lowest sanctions and those which are immediately applicable, such as calls to order and the withdrawal of speaking rights, are as a rule handed down by the President of the Assembly or the chair of the sitting at the time of the facts (**Bulgaria**, **Finland**, **France**, **Hungary**, **Ireland**, **Italy**, **Latvia**, **Poland**, **Spain**, **United Kingdom** and **PACE**), who ensures that order is maintained within the assembly and during meetings and debates. In **Hungary**, the chair of a parliamentary committee is also authorised to impose sanctions when that committee is in session. Generally speaking, parliamentarians subject to those sanctions do not enjoy any procedural safeguards in that regard.

64. Heavier sanctions may be imposed by a body of the assembly, for example the Office [2] (**Finland**, **Italy** and **Poland**). They may also be imposed by the assembly itself (**United Kingdom**) or by the assembly on a proposal from the assembly's Office (**France**) or from the chair of the sitting (**Hungary**). In some Member States, they continue to be handed down by the President of the assembly alone (**Bulgaria**, **Germany** and **PACE**).

65. Often, a parliamentary commission or committee responsible, inter alia, for matters of parliamentary ethics ensures that parliamentarians comply with the rules of ethics (**Bulgaria**, **Hungary**, **Latvia**, **Poland** and **United Kingdom**). For example, in **Latvia**, it is on a proposal from such a commission that the Parliament votes for or against a parliamentarian being prohibited from speaking during debates or

[2] The Office is a collegiate body in charge of the internal functioning of the assembly. In some Member States, it is the competent body in disciplinary matters, in particular.

excluded from parliamentary sittings. It is also that commission alone which, in **Latvia**, imposes the reprimand sanction.

B. PROCEDURAL SAFEGUARDS

66. In the case of the imposition of a serious sanction, in most Member States the relevant rules afford parliamentarians the right to be heard or for one of their colleagues to be heard on their behalf (**Bulgaria**, **Czech Republic**, **France**, **Germany**, **Hungary**, **Ireland**, **Latvia**, **Poland**, **United Kingdom** and **PACE**). Furthermore, provision may be made for that right in the case of lower sanctions (**Italy** and **Spain**). For example, in **Italy**, any member who has been called to order and who intends to justify his or her actions or words may speak immediately or at the end of the sitting.

67. In addition, some Member States provide for the possibility of an internal appeal against heavy sanctions (**Bulgaria**, **Germany**, **Hungary**, **Poland** and **United Kingdom**) or those imposed by the commission or committee responsible for matters of parliamentary ethics (**Czech Republic**, **Poland** and **United Kingdom**). For example, in the **United Kingdom**, in the most serious cases, the parliamentarian concerned must be provided with a clear and precise statement setting out the allegations made against him or her, have the option of seeking legal advice, be able to use the services of a legal adviser at any stage of the procedure, hear and cross-examine witnesses, attend meetings at which witness statements are made and other evidence is presented, and receive the corresponding transcripts.

68. Furthermore, in **Spain**, any parliamentarian subject to disciplinary measures, regardless of their severity, for disruptive behaviour within the parliamentary precinct is, as a rule, afforded a remedy enabling him or her to challenge those measures.

69. In **Finland**, even though provision is not made for procedural safeguards in the rules governing the conduct of members of parliament, in practice, in the case of serious sanctions, they have the right to be heard, to access the file and to be assisted by a lawyer.

III. JUDICIAL REVIEW OF DISCIPILINARY SANCTIONS IMPOSED ON A PARLIAMENTARIAN

A. AVAILABILITY OF JUDICIAL REMEDY

70. Once a disciplinary sanction is imposed on a parliamentarian by the assembly of which he or she is a member, the more delicate issue of its review by a court arises.

71. In the vast majority of Member States, a parliamentarian is unable to bring legal proceedings for the annulment of a sanction imposed on him or her by the bodies of the assembly of which he or she is a member (**Finland**, **France**, **Hungary**, **Ireland**, **Italy**, **Latvia**, **Poland** and **United Kingdom**).

72. In some Member States, the relevant rules do not provide for such a possibility (**Italy**, **Latvia** and **Poland**); in others, case-law similarly establishes that administrative, judicial and constitutional courts do not have jurisdiction to hear and determine such an action (**France**, **Hungary**, **Ireland** and **United Kingdom**). For example, in the **United Kingdom**, the Bill of Rights 1689 provides that neither the freedom of speech nor the freedom of debates or proceedings in Parliament can be impeached or questioned in any court or place outside the Parliament itself. This confers on the chambers of the Parliament the right to regulate their internal affairs without outside interference, meaning that the courts generally cannot intervene in parliamentary deliberations, even in the event of a breach by a chamber of its own rules of procedure.

73. The **French** Council of State bases its finding that it lacks jurisdiction on the fact that the system of sanctions laid down in the rules governing the National Assembly forms part of the status of parliamentarians, the specific rules for which arise from the nature of their duties; that status thereby relates to the exercise of national sovereignty by the members of the Parliament.

74. As for the **Irish** Supreme Court, it has found that the courts cannot conduct any judicial review of interventions made within the two chambers of the Parliament or before the parliamentary committees. It follows that even comments inciting hatred made before one of those chambers are excluded from review by the courts and parliamentarians are answerable only to the chamber of which they are a member.

75. There are, however, some exceptions (**Germany**, **Lithuania**, **Slovakia**, **Slovenia**, **Spain** and regional parliaments of the **United Kingdom**). For example, unlike the UK Parliament, the regional parliaments (namely, the **Scottish** parliament and the **Welsh** and **Northern Irish** assemblies) do not have the right to regulate their own internal affairs without external interference. Accordingly, their decisions to impose sanctions may be challenged before the courts, in the same way as any other internal decision of the Parliament capable of producing legal effects.

76. In **Germany**, provision is made for that possibility in the Law on the Federal Constitutional Court and the respective laws on the constitutional courts of the federal states (*Länder*). Under those laws, the member of parliament concerned must demonstrate that the disciplinary sanction imposed infringes or compromises the rights or obligations conferred on him or her by the Constitution. In that regard, the German Federal Constitutional Court has found that reprimand (*Rüge*) does not affect the status of parliamentarians and, therefore, it is excluded from review by the courts, as a rule. However, other disciplinary sanctions, such as the withdrawal of speaking rights, a temporary exclusion from a sitting or a fine may affect the rights enjoyed by a member of parliament under the Constitution and, therefore, may be challenged in judicial proceedings before the Federal Constitutional Court (or before the constitutional courts of the *Länder* in the case of members of the parliaments of those *Länder*).

77. Similarly, in **Spain**, the ability of a parliamentarian subject to a sanction to bring legal proceedings is provided for in the Law on the Constitutional Court. More specifically, it is stipulated, in that regard, that decisions or actions not having the force of law, taken by legislative assemblies or bodies of those assemblies, and which infringe the rights or freedoms protected by the Constitution, may form the subject of an action in accordance with the internal rules of the chambers or assemblies. It is observed, for example, that an application made by a parliamentarian is subject to formal requirements, such as compliance with a deadline, which is six months in **Germany**, and three months in **Spain**, following the imposition of the contested sanction.

78. The **Lithuanian** Constitutional Court and the **Slovak** Supreme Court have indirectly acknowledged the right of parliamentarians to bring legal proceedings against a decision imposing a disciplinary sanction on them. In that regard, the former court

has held that any person must have the right to start proceedings when his or her rights have been infringed, and that the absence of rules expressly providing for the right to start proceedings does not mean, in itself, that that constitutional right is called into question. The latter court has held that, where a dispute is brought before a court and that dispute does not fall within the competence of any other public authority, it cannot find that it lacks jurisdiction despite the fact that its jurisdiction is not established by law.

79. In addition, in **Lithuania**, the administrative courts have jurisdiction to hear and determine actions brought by parliamentarians subject to a sanction against a decision taken by the Parliament's ethics commission. Similarly, in **Slovenia**, parliamentarians may bring proceedings before an administrative court against a decision concerning the loss of their monetary entitlement.

80. It remains to be noted that, in some Member States, the answer to the question of whether a disciplinary sanction may be challenged before a court is not so clear. This is the case in **Bulgaria**, where the Constitutional Court held in a judgment that action taken pursuant to the rules of the National Assembly cannot form the subject of an action through official channels or of legal proceedings but only that of a constitutional challenge. However, the court did not elaborate on that statement in the judgment in question and the review procedure covering compliance with those rules is not established by law.

81. In the **Czech Republic**, it is apparent from the case-law that a decision imposing a disciplinary sanction on a parliamentarian cannot form the subject of legal proceedings. Nevertheless, according to legal literature, a review of the constitutionality of the decisions adopted as part of disciplinary proceedings is not excluded, as a rule.

B. SCOPE OF JUDICIAL REVIEW

82. With regard to speaking rights claimed by a member of parliament before the **German** Federal Constitutional Court, that court found that that right does not mirror the freedom enjoyed by a citizen vis-à-vis the State but is rather an essential right for engaging in parliamentary activities. According to the Constitutional Court of Saxony, speaking rights may be restricted where they are used to commit offences such as insulting people in official positions. On the same grounds, it is

clear from **Hungarian** constitutional case-law that the freedom of expression of parliamentarians must be protected at a lower level than that at which the freedom of expression is protected as a fundamental right.

83. In that regard, **German** constitutional case-law specifies that the application of legal concepts subject to interpretation which are used in internal rules, in particular 'parliamentary order' and 'the dignity of the Parliament', essentially falls within the competence of the President of the Parliament. Nonetheless, judicial review is not limited to the question of whether the sanction was imposed arbitrarily or improperly. German case-law has established the rule that judicial review must be more robust where a sanction relates not to the conduct of a member of parliament but to comments made by him or her.

84. Proceedings were brought before the Constitutional Court of Mecklenburg-Vorpommern (one of the *Länder* in **Germany** located in the far north of the country) by a parliamentarian who had been subject to a call to order for having called homosexuals a 'fortunately small minority'. That court upheld his action on the ground that the terms in question did not violate human dignity. By contrast, the proceedings brought against the sanctions for denigration of another parliamentarian and for comments insulting to demonstrators of an opposing political persuasion were dismissed by the constitutional courts of the respective *Länder* (**Germany**).

85. The **Spanish** Constitutional Court upheld the action brought by a member of parliament who had been suspended from her duties for a month for having called the President of the Council of the government 'corrupt' during the latter's intervention before the parliamentary assembly, and for having continued to speak after being called to order and having her speaking rights withdrawn following a warning. The Constitutional Court found that the rules of the assembly were not violated since debate during the session concerned was able to continue normally despite the disruption. In addition, the Constitutional Court found that a procedural rule was infringed when the sanction was imposed because it was imposed after further debate on other matters had taken place, meaning that there had been a failure to comply with the requirement that sanctions be applied immediately.

86. Furthermore, it must be noted that the Constitutional Court of the **Czech Republic**, which considers that it lacks jurisdiction to conduct a judicial review of disciplinary

proceedings involving a parliamentarian, nevertheless found that it might take a different view if the assembly were to exceed its powers (for example, where a sanction was not imposed on the basis of a law).

C. CASE-LAW OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

87. The European Court of Human Rights ('ECtHR') has already ruled on the review of disciplinary sanctions imposed on parliamentarians. In that regard, reference should be made to the judgment of the Grand Chamber of 17 May 2016 in *Karácsony and Others v. Hungary*. [3] In that judgment, after identifying that there was interference, the ECtHR refers to the same three criteria to review the compatibility of the sanction being examined with Article 10 [4] of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms ('ECHR') as those which it uses in its case-law on the review of restrictions on the freedom of expression: namely, the fact that the interference was prescribed by law; the fact that it pursues one of the legitimate aims laid down in Article 10 § 2 of the ECHR and the fact that it is 'necessary in a democratic society'.

88. The ECtHR appears to accord great significance to the freedom of expression of parliamentarians in general, and to that of members of parliament of the opposition in particular, which justifies, in the case of the latter, a stricter review of the disciplinary sanctions imposed on them.

89. Review of disciplinary sanctions will be limited as regards the manner, timing and place chosen by the parliamentarians for their interventions, on account of the competence enjoyed by the States and their parliaments in that regard.

---

[3] Applications Nos 42461/13 and 44357/13.
This is the first case in which the ECtHR has had to examine the compliance with Article 10 of the ECHR of disciplinary sanctions adopted against parliamentarians on account of the manner in which they had expressed themselves in the parliamentary precinct.

[4] '1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include the freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. This Article shall not prevent States from requiring the licensing of broadcasting, television or cinema enterprises.
2. The exercise of these freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing the disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.'

90. However, that review will be extended as regards the content of comments made by parliamentarians, since the States have very little leeway to regulate such comments.

91. It also seems that, in its review to determine whether the sanction imposed by a parliament is 'necessary in a democratic society', the ECtHR devotes particular attention to whether, in the procedure for the imposition of that sanction, there are effective procedural safeguards, including minimum safeguards, such as the right of the parliamentarian subject to the sanction to be heard.

92. Thus, a disciplinary sanction imposed by a national parliament could be found to be contrary to Article 10 of the ECHR both by reason of a procedural defect (infringement of the rights of the parliamentarian subject to the sanction, failure to state the grounds for the sanction etc.) and by reason of a failure to comply with substantive rules (infringement of the principle of proportionality, the sanction in question is not prescribed by law etc.).

93. In practice, in the judgment in *Karácsony and Others v. Hungary*, cited above, the ECtHR focuses its analysis on whether the restriction of the applicants' freedom of expression was accompanied by effective and adequate safeguards to prevent abuse. Recalling the principle of the autonomy of the Parliament, it distinguishes between two situations in that regard. The first situation involves a parliament manifestly misusing its powers, acting arbitrarily or even in bad faith, by imposing a sanction for which provision is not made in its internal rules or which is unquestionably disproportionate to the alleged disciplinary offence. Such a parliament cannot rely on its autonomy to justify the sanction imposed by it, and the ECtHR can therefore exercise its full power of review in relation to that sanction. The second situation is that of a parliamentarian subject to a sanction to whom the parliamentary procedure offers no basic procedural safeguards to enable the parliamentarian to challenge the disciplinary measure imposed on him or her.

94. The ECtHR concedes that there is a distinction between immediate sanctions, which instantly prevent a parliamentarian from expressing himself or herself, and *a posteriori* sanctions. In the case of the latter sanctions, the procedural safeguards made available must, as a minimum requirement, grant the parliamentarian concerned the right to be heard as part of a parliamentary procedure preceding the

imposition of the sanction. [5] The procedures for implementing that right to be heard must be tailored to the parliamentary context and seek to ensure that the parliamentary minority is treated fairly and appropriately. Furthermore, any decision *a posteriori* imposing a disciplinary sanction must set out the essential grounds for that sanction, so as to enable the parliamentarian concerned to comprehend the justification for it as well as to allow the public to exercise some scrutiny in that regard.

IV. CONCLUSION

95. As a rule, the members of national parliaments must abide by a certain number of common rules of conduct that are intended to ensure, in one way or another, the smooth functioning of parliamentary work.

96. In order to ensure compliance with those rules, the assembly and/or its president may impose a broad range of disciplinary sanctions, from a simple call to order to temporary exclusion or even the removal from elective office held within the assembly.

97. Although in all Member States the list of grounds on which disciplinary sanctions may be imposed on parliamentarians include, inter alia, compromising the proper functioning of the work of the assembly and various forms of prejudice caused to members of that assembly, comments deemed to be insulting or provocative towards third parties, such as migrants, do not however constitute a ground *per se* in **Belgium** or **France**. In addition, given the lack of relevant information, there is no clear answer as to the applicability of that latter ground in **Greece**, **Ireland**, **Italy**, **Luxembourg**, **Romania** or **Spain**.

98. In the vast majority of Member States, it is clear from legislation or it is clearly established by the case-law that the powers of the assemblies in respect of their own members and their right to enforce discipline within their walls are absolute and exclusive, and that the courts can only find that they lack the jurisdiction to settle disputes in that regard.

[5] Referring to Article 41 § 2 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union, the ECtHR finds that that right to be heard increasingly appears to be a basic procedural rule in democratic States.

99. However, in accordance with **German** constitutional case-law, the application of legal concepts subject to interpretation which are used in the internal rules of the parliaments, in particular 'parliamentary order' and 'the dignity of the Parliament', essentially falls within the competence of the President of the Parliament. Nonetheless, judicial review is not limited to the question of whether the sanction was imposed arbitrarily or improperly. In addition, that review must be more robust where a sanction relates not to the conduct of a member of parliament but to the comments made by him or her.

100. It would appear that **Spain** is the only Member State considered in which national constitutional case-law clearly provides for the possibility of annulling a disciplinary sanction imposed on a parliamentarian, both for substantive and procedural errors. Since there is no relevant case-law in the three other Member States that provide for the possibility of judicial remedy in such matters (**Lithuania**, **Slovakia** and **Slovenia**), it is not possible to draw conclusions about the scope of judicial review in those States.

101. Lastly, with regard to the case-law of the ECtHR on the review of disciplinary sanctions imposed on parliamentarians, it can be noted that, after identifying that there was interference, the ECtHR refers to the same three criteria to review the compatibility of the sanction being examined with Article 10 of the ECHR as those which it uses in its case-law on the review of the restrictions on freedom of expression: namely, the fact that the interference was prescribed by law; the fact that it pursues one of the legitimate aims laid down in Article 10 § 2 of the ECHR and the fact that it is 'necessary in a democratic society'.

102. In addition, given the significance that it accords to the freedom of expression of parliamentarians, the ECtHR has developed special rules governing the review that it conducts of the disciplinary sanctions imposed on parliamentarians. Thus, its review will be limited as regards the manner, timing and place chosen by the parliamentarians for the interventions. By contrast, it will be extended as regards the content of comments made by parliamentarians.

…

SUMMARY TABLES

I. SUBSTANTIVE LAW

A. EXISTENCE OF A SCHEME PROVIDING FOR DISCIPLINARY SANCTIONS IN RESPECT OF PARLIAMENTARIANS

YES	NO
Austria	Estonia
Belgium	Portugal
Bulgaria	Sweden
Croatia	
Czech Republic	
Denmark	
Finland	
France	
Germany	
Greece	
Hungary	
Ireland	
Italy	
Latvia	
Lithuania	
Luxembourg	
Netherlands	
Poland	
Romania	
Slovakia	
Slovenia	
Spain	
United Kingdom	
PACE	

B. GROUNDS ON WHICH DISCIPLINARY SANCTIONS MAY BE IMPOSED

1. COMPROMISING THE PROPER FUNCTIONING OF PARLIAMENTARY WORK

Valid ground in all the Member States that provide for disciplinary sanctions in respect of parliamentarians and at the PACE.

2. PREJUDICE CAUSED TO MEMBERS OF PARLIAMENT

Valid ground in all the Member States that provide for disciplinary sanctions in respect of parliamentarians and at the PACE.

3. COMMENTS DEEMED TO BE INSULTING OR PROVOCATIVE TOWARDS THIRD PARTIES, SUCH AS, HERE, MIGRANTS

YES	No clear answer, but a priori YES	NO	No relevant information
Austria Bulgaria Croatia Czech Republic Denmark Finland Germany Hungary Latvia Lithuania Netherlands Poland Slovakia Slovenia United Kingdom PACE	Greece Ireland Italy Luxembourg Romania	Belgium France	Spain

C. AVAILABLE SANCTIONS

Censure	Loss of monetary entitlement	Suspension of participation in parliamentary activity	Fine	Other (call to order, withdrawal of speaking rights etc.)
Belgium	Bulgaria	Belgium	Czech Republic	Austria
Bulgaria	France	Bulgaria	Germany	Belgium
Czech Republic	Germany	Croatia	Latvia	Bulgaria
Finland	Greece	Czech Republic	Slovakia	Czech Republic
France	Hungary	Denmark	United Kingdom	Denmark
Germany	Lithuania	Finland		Finland
Greece	Luxembourg	France		France
Hungary	Poland	Germany		Germany
Ireland	Slovenia	Greece		Greece
Italy	Spain	Hungary		Hungary
Latvia	United Kingdom	Ireland		Italy
Lithuania		Italy		Lithuania
Luxembourg		Latvia		Luxembourg
Poland		Lithuania		Netherlands
Romania		Luxembourg		Poland
Slovenia		Netherlands		Romania
United Kingdom		Poland		Slovakia
		Romania		Slovenia
		Slovakia		Spain
		Slovenia		United Kingdom
		Spain		PACE
		United Kingdom		
		PACE		

II. RULES OF PROCEDURE

Procedural safeguards for parliamentarians			
Right to be heard	**Access to the file**	**Assistance from a lawyer**	**Internal appeal**
Belgium			Belgium
Bulgaria	Bulgaria	Bulgaria	Bulgaria
			Croatia
Czech Republic	Czech Republic	Czech Republic	Czech Republic
			Denmark (partially)
Finland	Finland	Finland	
France			
Germany			Germany
Greece			Hungary
Ireland			
Italy			
Latvia	Latvia		
Lithuania	Lithuania	Lithuania (a priori)	Lithuania
Luxembourg			
Poland	Poland		Poland
Romania			Romania (partially)
Slovakia	Slovakia		Slovakia (partially)
	Slovenia	Slovenia	Slovenia
Spain	Spain	Spain	Spain
PACE			

III. JUDICIAL REVIEW

Possibility of bringing proceedings to challenge sanctions imposed for comments made in the exercise of parliamentary duties		
Yes	**No**	**No clear response or no relevant information**
Germany Lithuania Slovenia (partially) Spain	Austria Belgium Croatia Finland France Greece Hungary Ireland Italy Latvia Luxembourg Netherlands Poland Romania United Kingdom	Bulgaria Czech Republic Denmark Slovakia PACE

deVolkskrant

Boris Johnson vreest uitbraak van ‘grootste oorlog in Europa sinds 1945’

NIEUWS ,Marije Vlaskamp 20 februari 2022

De spanningen rond Oekraïne lopen op door voortdurend geweld in het oosten van het land tussen pro-Russische separatisten en Oekraïense troepen. In Oost-Oekraïne kondigden separatistenleiders zaterdag een volledige mobilisatie af, terwijl Rusland een grote militaire oefening hield. Volgens de Britse premier Boris Johnson plant Rusland ‘de grootste oorlog in Europa sinds 1945’.

Boerenprotest in Nederland 2022

Afbeelding: melkveebedrijf.nl 2022

Het boerenprotest trok ook de aandacht in de buitenlandse internationale media

Sky News Australia “The Bolt report” Rowan Dean 6 Juli 2022

Link:

https://archive.org/details/dictatorship-the-netherlands

van der Velde van Hal & Peers
gerechtsdeurwaarders en incassobureau

Deze zaak wordt behandeld door de heer J.P. van den Wittenboer van Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights te GELDROP (5660 AH, Postbus 324), onder referentie Audio-Rarities.
Telefoon: **06-50425552**
E-mail: **ifudofhumanrights@yahoo.com**

Dossiernummer L4200928

Heden, de derde augustus tweeduizendtweeëntwintig,

TEN VERZOEKE VAN:

de stichting Intermediaire Stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, (mede) handelend onder de naam Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights, zetelend te GELDROP, kantoor houdend te MIERLO, nader te noemen insinuante, te dezer zake woonplaats kiezende te 's-Gravenhage aan de Burgemeester Kolfschotenlaan 65, ten kantore van de gerechtsdeurwaarders G.Th. van der Velde en mr. E.J.M. van Hal, alsmede te Mierlo aan de Kastanje 28, ten kantore van de heer J.P. van den Wittenboer;

heb ik,

mr. Erik Jozef Maria van Hal,
gerechtsdeurwaarder gevestigd te 's-Gravenhage
en daar kantoorhoudende aan de Burgemeester
Kolfschotenlaan 65

AAN:

Staat der Nederlanden, meer speciaal het Ministerie van Financiën, meer speciaal de Minister van Financiën, kantoor houdend te 'S-GRAVENHAGE, nader te noemen geïnsinueerde, aan het parket van de procureur-generaal van de Hoge Raad der Nederlanden, in het gerechtsgebouw aan het Korte Voorhout 8 te 's-Gravenhage afschrift dezes, alsmede van na te melden stuk, latende aan:

mw C. Ramdhiansing, aldaar werkzaam;

1e BETEKEND:

een door insinuante op 4 mei 2022 aan geïnsinueerde gericht schrijven, met het onderwerp 'belastingdienst beoordeling eenmanszaak Audio-Rarities', met daaraan gehecht elf bijlagen, waaronder een compact disc getiteld 'Hitler' s Inferno', van welk schrijven de inhoud hier als herhaald en ingelast dient te worden beschouwd en naar de inhoud waarvan te dezen uitdrukkelijk wordt verwezen;

2e AANGEZEGD:

dat de te dezen betekende brief reeds bij exploit d.d. 29 juli 2022 aan geïnsinueerde werd betekend, doch exclusief hardcopy van de voornoemd omschreven compact disc.

Onze Algemene Voorwaarden, zoals gedeponeerd ter Griffie van de Rechtbank te Den Haag, zijn van toepassing op alle aanbiedingen, overeenkomsten en de uitvoering daarvan en worden op verzoek toegezonden. Voor alle opdrachten geldt dat de aansprakelijkheid wordt beperkt tot het bedrag dat onze beroepsaansprakelijkheidsassuradeur in het betreffende geval zal uitkeren. Van der Velde van Hal & Peers is een handelsnaam van Gerechtsdeurwaarderskantoor nassauplein B.V. Kvk nr.: 27245084

Geschiedende zulks ten effecte rechtens en opdat geïnsinueerde op legale wijze kennis drage, althans geen onwetendheid kan voorwenden.

w.g.
(t.) gerechtsdeurwaarder

G.Th. van der Velde • Mr E.J.M. van Hal • Mw. D.D. Peers • M. Koper
Burgemeester Kolfschotenlaan 65 • 2585 DZ Den Haag • Kantooruren: ma-do 09.00-17.00, vrij 09.00-16.00
Correspondentie adres: Postbus 85880, 2508 CN Den Haag • T. 070 346 07 07 • F. 070 346 97 55 • E. algemeen@veldehal.nl • www.veldehal.nl
ING IBAN: NL34INGB0000019390 BIC:INGBNL2A • ABNAMRO IBAN: NL18ABNA0550107509 BIC:ABNANL2A • t.n.v.: Gerechtsdeurwaarderskantoor Nassauplein B.V.

Onze Algemene Voorwaarden, zoals gedeponeerd ter Griffie van de Rechtbank te Den Haag, zijn van toepassing op alle aanbiedingen, overeenkomsten en de uitvoering daarvan en worden op verzoek toegezonden. Voor alle opdrachten geldt dat de aansprakelijkheid wordt beperkt tot het bedrag dat onze beroepsaansprakelijkheidsassuradeur in het betreffende geval zal uitkeren. Van der Velde van Hal & Peers is een handelsnaam van Gerechtsdeurwaarderskantoor nassauplein B.V. Kvk nr.: 27345084

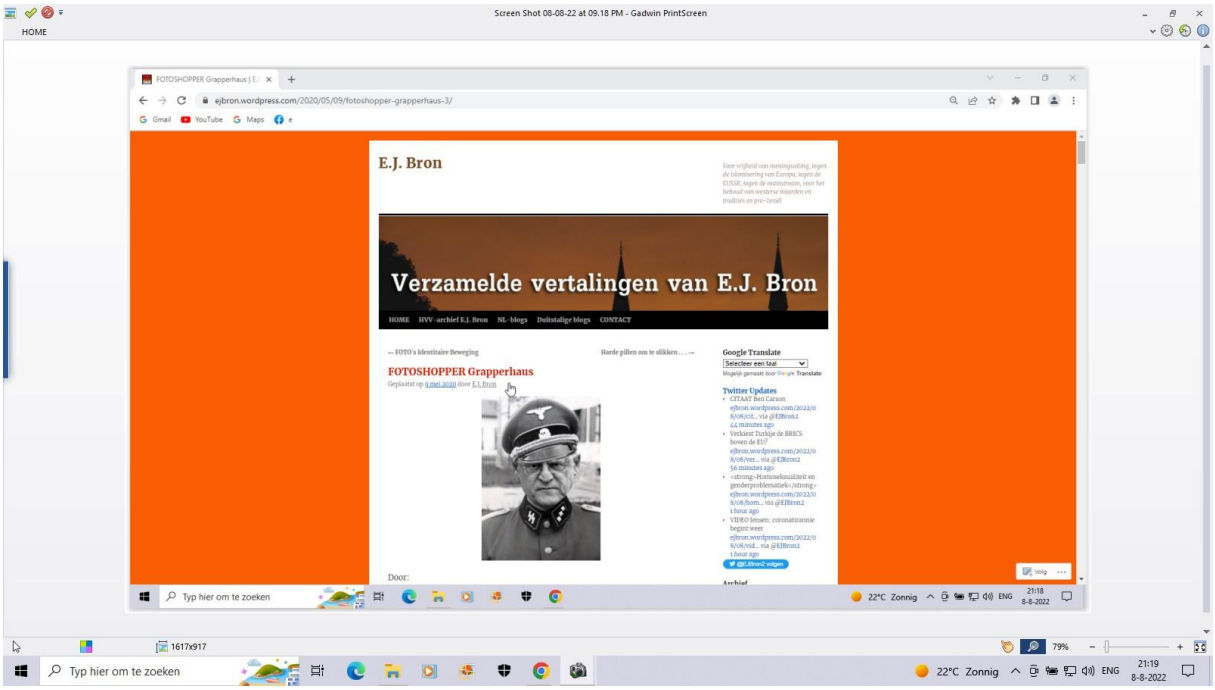

Op 11 januari 2022 verzond de stichting een brief –aantekenen per post- aan:

Minister van Justitie en Veiligheid
namens de Nederlandse Staat gemachtigd
D. Yesilgöz-Zegerius
Postbus: 20301
2500EH, DEN HAAG

Op blz 20 van die brief staat een link naar jaarverslag stichting 2020,en als we de link openen komen we bij het jaarverslag van de stichting. Op blz 473 staat een link en een foto van Minister van Justitie Grapperhaus.

Bij controle door de stichting bleek op 8 augustus 2022 deze afbeelding nog online te staan (originele link): https://ejbron.wordpress.com/2020/05/09/fotoshopper-grapperhaus-3/

GECONTROLEERD DOOR:

Intermediary Foundation of Human Rights

8 augustus 2022

Staatsblad
van het Koninkrijk der Nederlanden

Jaargang 2020

339

Besluit van 9 september 2020 tot wijziging van het Handelsregisterbesluit 2008 en het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 in verband met de registratie van uiteindelijk belanghebbenden van vennootschappen en andere juridische entiteiten ter implementatie van de gewijzigde vierde anti-witwasrichtlijn (Implementatiebesluit registratie uiteindelijk belanghebbenden van vennootschappen en andere juridische entiteiten)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Financiën van 20 december 2019, 2019-0000216315, directie Financiële Markten, gedaan mede namens Onze Minister van Justitie en Veiligheid en de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat;

Gelet op de artikelen 15a, tweede lid, onderdeel e, en derde lid, 23, 28, tweede lid, en 38, tweede lid, van de Handelsregisterwet 2007 en artikel 10a, derde lid, van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van 27 februari 2020, nr. W06.19.0430/III);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Financiën van 7 september 2020, 2020-0000159084, directie Financiële Markten, uitgebracht mede namens Onze Minister van Justitie en Veiligheid en de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat;

Hebben goedgevonden en verstaan:

ARTIKEL I

Het **Handelsregisterbesluit 2008** wordt als volgt gewijzigd:

A

Na artikel 35a wordt een paragraaf ingevoegd, luidende:

§ 5b. Gegevens uiteindelijk belanghebbenden

Artikel 35b

1. In het geval een natuurlijke persoon wordt aangemerkt als uiteindelijk belanghebbende op grond van het houden van aandelen, stemrechten of een eigendomsbelang, wordt de omvang van het economisch belang van die uiteindelijk belanghebbende in het handelsregister aangeduid in een van de volgende klassen:

a. groter dan 25 tot en met 50 procent;

b. groter dan 50 tot en met 75 procent;

c. groter dan 75 tot en met 100 procent.

2. In het handelsregister worden afschriften van de volgende categorieën documenten of relevante delen daarvan gedeponeerd, voor zover daaruit de aard en omvang van het economisch belang van de betrokken uiteindelijk belanghebbende blijken:

a. aandeelhoudersregister;

b. statuten;

c. certificaathoudersregister;

d. oprichtingsakte;

e. andere notariële akte;

f. ledenregister;

g. contract van oprichting;

h. inschrijving in het handelsregister;

i. organogram; of

j. overige relevante documenten over de aard en omvang van het gehouden economisch belang of documenten op grond waarvan de feitelijke zeggenschap kan worden uitgeoefend.

B

In artikel 48 wordt voor «hoofdstuk 4» ingevoegd «artikel 15a van de wet en de in».

C

Na artikel 51 worden drie artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 51a

Als bevoegde autoriteiten, bedoeld in artikel 28, tweede lid, van de wet, worden aangewezen:

a. de toezichthoudende autoriteiten, bedoeld in artikel 1d, eerste lid van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme, voor wat betreft de uitvoering van hun taak op grond van die wet;

b. Onze Minister van Financiën in het kader van de uitvoering van zijn taak, bedoeld in de artikelen 47a en 47b van de Handelsregisterwet 2007;

c. de instanties, bedoeld in artikel 1:93, eerste lid, onderdeel f, van de Wet op het financieel toezicht, in het kader van hun wettelijke taken;

d. de bijzondere opsporingsdiensten, bedoeld in artikel 2 van de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten, in het kader van hun wettelijke taken;

e. de Dienst Justis, het Bureau Bibob, de Militaire inlichtingen- en veiligheidsdienst, de Koninklijke Marechaussee en de Rijksrecherche, in het kader van hun wettelijke taken.

Artikel 51b

1. De gegevens, bedoeld in artikel 15a, tweede lid, onderdeel c, van de wet, kunnen op verzoek van de uiteindelijk belanghebbende worden afgeschermd tegen inzage door anderen dan de Financiële inlichtingen

eenheid, de bevoegde autoriteiten, bedoeld in artikel 51a, banken en andere financiële ondernemingen, bedoeld in artikel 1a, tweede en derde lid, van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme, en natuurlijke personen, bedoeld in artikel 1a, vierde lid, onderdeel d, van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme.

2. Een verzoek tot afscherming wordt alleen toegekend indien:

a. de uiteindelijk belanghebbende een persoon betreft als bedoeld in artikel 42, eerste lid, onderdeel c, van de Politiewet 2012, niet zijnde leden van het koninklijk huis, of een persoon betreft over wier veiligheid de politie op grond van die wet waakt; of

b. de uiteindelijk belanghebbende de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, door de kantonrechter onder curatele is gesteld als bedoeld in artikel 378 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, door de kantonrechter onder bewind is gesteld als bedoeld in artikel 431 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek of in het buitenland handelingsonbekwaam is verklaard.

3. Indien de Kamer een verzoek als bedoeld in het eerste lid ontvangt, schermt zij de betrokken gegevens onverwijld af. De afscherming eindigt:

a. in het geval het verzoek wordt afgewezen: nadat het besluit onherroepelijk is;

b. in het geval het verzoek wordt toegekend op grond van het tweede lid, onderdeel a: vijf jaar na de datum van toekenning van het verzoek;

c. in het geval het verzoek wordt toegekend op grond van het tweede lid, onderdeel b: de dag dat de uiteindelijk belanghebbende de leeftijd van achttien jaren bereikt of de dag dat de handelingsonbekwaamheid eindigt.

4. De termijn, bedoeld in het derde lid, onderdeel b, wordt telkens met vijf jaar verlengd voor zover de persoon op dat moment voldoet aan het tweede lid, onderdeel a.

5. Jaarlijks worden statistische gegevens gepubliceerd over het aantal afschermingen dat op grond van dit artikel is toegekend, met in begrip van de gronden waarop die afschermingen zijn toegekend.

Artikel 51c

De gegevens en afschriften, bedoeld in artikel 15a, tweede en derde lid, van de wet, kunnen tot tien jaar na uitschrijving van de juridische entiteit uit het handelsregister worden ingezien.

ARTIKEL II

Artikel 3 van het **Uitvoeringsbesluit Wwft 2018** wordt als volgt gewijzigd:

1. In het zesde lid wordt «een of meer bestuurders» vervangen door «elke bestuurder» en wordt «een of meer vennoten» vervangen door «elke vennoot».

2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

7. Het eerste lid, onderdeel e, en het vijfde lid zijn niet van toepassing op de personen die op grond van artikel 10a van de wet als uiteindelijk belanghebbenden moeten worden aangemerkt.

ARTIKEL III

Dit besluit treedt in werking met ingang van 27 september 2020.

ARTIKEL IV

Dit besluit wordt aangehaald als: Implementatiebesluit registratie uiteindelijk belanghebbenden van vennootschappen en andere juridische entiteiten.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 9 september 2020

Willem-Alexander

De Minister van Financiën,
W.B. Hoekstra

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,
M.C.G. Keijzer

Uitgegeven de *eenentwintigste* september 2020

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus

stb-2020-339
ISSN 0920 - 2064
's-Gravenhage 2020

NOTA VAN TOELICHTING

Algemeen

§ 1. Inleiding

Dit besluit strekt tezamen met de Implementatiewet registratie uiteindelijk belanghebbenden van vennootschappen en andere juridische entiteiten tot implementatie van de verplichting tot het bijhouden en centraal registreren van informatie over de uiteindelijk belanghebbende (in het Engels «*ultimate beneficial owner*», afgekort UBO)[1] van in Nederland opgerichte vennootschappen en andere juridische entiteiten. Deze verplichting vloeit voort uit de vierde Europese anti-witwasrichtlijn[2], zoals gewijzigd door richtlijn (EU) 2018/843[3] (hierna: de wijzigingsrichtlijn). De implementatie van de verplichting tot het houden van een centraal register met informatie over uiteindelijk belanghebbenden van vennootschappen en andere juridische entiteiten kent een implementatiedeadline van 10 januari 2020.

Waar in deze nota van toelichting wordt gesproken over «de vierde anti-witwasrichtlijn» of «de richtlijn» wordt daarmee bedoeld de vierde anti-witwasrichtlijn zoals die luidt na de inwerkingtreding van de wijzigingsrichtlijn.

De verplichting tot het registreren van informatie over UBO's van vennootschappen en andere juridische entiteiten is in artikel 30 van de vierde anti-witwasrichtlijn geregeld. De bepalingen in dit besluit betreffen enkel implementatie van dat artikel, waarbij gebruik is gemaakt van één lidstaatoptie ten aanzien van een afschermingsregime.

De Implementatiewet registratie uiteindelijk belanghebbenden van vennootschappen en andere juridische entiteiten (verder: implementatiewet) regelt de verplichting voor rechtspersonen en ondernemingen om hun UBO's in het handelsregister te registreren. Conform de richtlijn is een deel van de gegevens van de UBO openbaar toegankelijk. In dit besluit zijn zaken omtrent het register nader uitgewerkt. Het betreft het vaststellen van de bandbreedtes waarin de omvang van het belang van een UBO wordt aangegeven, de documentatie die overlegd moet worden ter onderbouwing van de aard en omvang van het economisch belang van een UBO, de bevoegde autoriteiten die toegang hebben tot het niet openbare deel van het register, een afschermingsregime, de toegang tot UBO-gegevens na uitschrijving van een entiteit uit het handelsregister en een uitwerking van het UBO-begrip.

---

[1] De richtlijn gebruikt de term «uiteindelijk begunstigde». In de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme is destijds gekozen voor gebruik van de term «uiteindelijk belanghebbende». Deze term zal dan ook in het onderhavige besluit worden gehanteerd. Een uiteindelijk belanghebbende betreft altijd een natuurlijk persoon. Een vennootschap of andere juridische entiteit kan één of meerdere uiteindelijk belanghebbenden hebben.

[2] Richtlijn (EU) 2015/849 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2015 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijn 2006/70/EG van de Commissie (PbEU 2015, L 141).

[3] Richtlijn (EU) 2018/843 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2015/849 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, en tot wijziging van de Richtlijnen 2009/138/EG en 2013/36/EU (PbEU 2018, L 156).

§ 2. Inhoud besluit

§ 2.1. Inleiding

Zoals hierboven aangegeven, implementeert dit besluit artikel 30 van de vierde anti-witwasrichtlijn. Artikel 30 schrijft aan elke lidstaat voor om een register bij te houden van UBO's van vennootschappen en juridische entiteiten. Het grootste deel van artikel 30 wordt met de implementatiewet geïmplementeerd. Voor een algemene toelichting op de achtergrond en het doel van de vierde anti-witwasrichtlijn alsmede artikel 30 van die richtlijn en de implementatie daarvan op wetsniveau wordt dan ook verwezen naar de memorie van toelichting bij de Implementatiewet.[4] In deze nota wordt alleen ingegaan op de onderdelen van artikel 30 die met dit besluit worden geïmplementeerd.

§ 2.2. Aard en omvang economisch belang

Het vijfde lid van artikel 30 van de vierde anti-witwasrichtlijn schrijft voor dat bepaalde gegevens van een UBO in ieder geval in het register worden opgenomen en voor een ieder toegankelijk zijn. Een van deze gegevens betreft de aard en omvang van het gehouden belang door de UBO.

Met de implementatiewet is in artikel 15a, tweede lid, van de Handelsregisterwet 2007 geregeld welke UBO-gegevens in het register worden opgenomen. Ten aanzien van de omvang van het economisch belang is geregeld dat dit in bandbreedtes wordt weergegeven en dat die bandbreedtes bij algemene maatregel van bestuur worden vastgesteld. In dit besluit is hieraan uitvoering gegeven.

Een natuurlijke persoon kan op verschillende gronden als uiteindelijk belanghebbende worden aangemerkt. Kort gezegd gaat het om het direct of indirect houden van aandelen, stemrechten of eigendomsbelang (andere middelen van) feitelijke zeggenschap of, indien op voorgaande gronden geen natuurlijke persoon als uiteindelijk belanghebbende kwalificeert, het hoger leidinggevend personeel. Bij aandelen, stemrechten en eigendomsbelang is de omvang van het economisch belang uit te drukken in percentages. Op grond van de richtlijn is in die gevallen in ieder geval sprake van een uiteindelijk belanghebbende bij meer dan 25 procent van de aandelen, de stemrechten of het eigendomsbelang. Daarom zijn voor die gronden van economisch belang drie bandbreedtes vastgesteld om inzicht te geven in de omvang van het belang: groter dan 25 procent tot en met 50 procent, groter dan 50 procent tot en met 75 procent en groter dan 75 tot en met 100 procent. Gekozen is voor het weergeven van bandbreedtes in plaats van het exacte belang. Het weergeven van een exact belang kan zowel voor de registratieplichtige als in de uitvoering tot hoge lasten leiden, omdat een dergelijk gegeven regelmatig aan wijziging onderhevig kan zijn. Gedacht kan worden aan wijzigingen in aandelen in een vennootschap. De gekozen bandbreedtes geven een duidelijke indicatie van de omvang van het belang van de betrokken UBO en voldoen daarmee aan de gewenste transparantie over UBO's. Wijziging van de omvang van het belang behoeft alleen doorgegeven te worden als het belang niet meer overeenkomt met de geregistreerde bandbreedte.

---

[4] Kamerstukken II 2018/19, 35 179, nr. 3.

In geval een natuurlijke persoon op grond van feitelijke zeggenschap of als hoger leidinggevend personeel wordt aangemerkt als UBO, kan dit niet in verhouding tot (een bandbreedte van) een totaal percentage van het economisch belang worden uitgedrukt.

In het derde lid van het nieuwe artikel 15a van de Handelsregisterwet 2007 is voorgeschreven dat afschriften van documenten worden gedeponeerd waaruit de aard en omvang van het gehouden economisch belang blijken. Daarbij is geregeld dat bij algemene maatregel van bestuur hiervoor categorieën van documenten worden aangewezen. In dit besluit is hieraan invulling gegeven door een lijst met typen documenten op te nemen die afhankelijk van het soort onderneming en de aard van het economisch belang van toepassing zijn. Het betreft onder meer afschriften van aandeelhoudersregisters, statuten en andere notariële akten. Deze documenten zijn vooral van toepassing bij rechtspersonen. Voor de vennootschap onder firma, commanditaire vennootschap, maatschap en rederij zullen documenten als contracten van oprichting en de inschrijving in het handelsregister het meest relevant zijn. Verder kan in algemene zin ook een organogram van belang zijn in geval sprake is van gelaagde structuren. Tot slot is een restcategorie documenten opgenomen die alle overige documenten omvat die relevant kunnen zijn ter onderbouwing van de aard en omvang van het gehouden belang. Deze categorie kan vooral relevant zijn als sprake is van feitelijke zeggenschap die niet blijkt uit formele documenten van de entiteit.

Het is aan de inschrijvingsplichtige om te beoordelen welke documenten bij de specifieke UBO die wordt ingeschreven, gedeponeerd moeten worden. De Kamer van Koophandel zal deze marginaal toetsen. Uit die documentatie moeten de aard en omvang van het economisch belang van die UBO blijken. Het kan daarbij ook gaan om een deel van een document, zolang de aard en omvang van het belang van de betrokken persoon voldoende blijkt.

Enige uitzondering op het deponeren van documenten is de situatie dat het hoger leidinggevend personeel als UBO wordt ingeschreven. Deze situatie is slechts aan de orde als op geen andere wijze een andere UBO gevonden kan worden. Op grond van artikel 3, zesde lid, van het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 moeten als hoger leidinggevend personeel de leden van het statutair bestuur of in geval van personenvennootschappen, de vennoten, met uitzondering van een vennoot bij wijze van geldschieting als bedoeld in artikel 19, eerste lid, van het Wetboek van Koophandel, worden ingeschreven. In dat geval behoeft geen documentatie over de aard en omvang van het economisch belang gedeponeerd te worden.

§ 2.3. Toegang bevoegde autoriteiten

De gegevens van een UBO zijn deels toegankelijk en deels afgesloten. De afgesloten gegevens betreffen het burgerservicenummer, een buitenlands fiscaal identificatienummer en de geboortedag, de geboorteplaats, het geboorteland en het woonadres van de UBO (artikel 15a, tweede lid, onderdelen a, b en d, van de Handelsregisterwet 2007). Ook de in artikel 15a, derde lid, genoemde bescheiden zijn afgesloten en alleen toegankelijk voor de Financiële inlichtingen eenheid en bevoegde autoriteiten.

Het zesde lid van artikel 30 van de vierde anti-witwasrichtlijn bepaalt dat de Financiële inlichtingen eenheid en de bevoegde autoriteiten onbeperkt toegang moeten hebben tot de gegevens van de UBO's. Over wat onder bevoegde autoriteiten verstaan moet worden, zegt het zesde lid het

volgende. «*De bevoegde autoriteiten die toegang krijgen tot het in lid 3 bedoelde centraal register zijn de publieke autoriteiten waaraan taken zijn toegewezen op het gebied van de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering, alsook belastingautoriteiten, toezichthouders van meldingsplichtige entiteiten en autoriteiten die de opdracht hebben het witwassen van geld, daarmee verband houdende basisdelicten en terrorismefinanciering te onderzoeken of te vervolgen en criminele activa op te sporen en in beslag te nemen of te bevriezen en te confisqueren.*»

Aan artikel 30, zesde lid, van de richtlijn is ten aanzien van de onbeperkte toegang voor de financiële inlichtingen eenheid in de implementatiewet uitvoering gegeven.[5] Daarnaast is in die wet bepaald dat bij algemene maatregel van bestuur de bevoegde autoriteiten worden aangewezen die toegang hebben tot de volledige gegevens van de UBOs. Overeenkomstig hetgeen hierover in de memorie van toelichting bij de implementatiewet was aangegeven, zijn in dit besluit de volgende instanties aangewezen die onbeperkt toegang hebben tot de gegevens en bescheiden in het register van de UBOs:

a. de toezichthouders op de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) voor zover zij hun taken op grond van die wet uitvoeren. Dit betreffen De Nederlandsche Bank, de Autoriteit Financiële Markten, het Bureau Financieel Toezicht, de dekens, de Minister van Financiën (Bureau toezicht Wwft) en de Kansspelautoriteit;

b. de handhavende instantie op de verplichtingen tot het inschrijven van UBO's in het handelsregister: het Bureau Economische Handhaving van de Belastingdienst;

c. de instanties die deel uitmaken van het Financieel Expertise Centrum. Deels vallen deze instanties al onder categorie a. Voor het overige betreffen dit: de Belastingdienst, de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD), de Nationale Politie en het Openbaar Ministerie;

d. de bijzondere opsporingsautoriteiten. Hiervan valt de FIOD al onder categorie b. Daarnaast betreffen dit: de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ISZW-DO), de Inlichtingen- en opsporingsdienst van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA-IOD) en de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT/IOD);

e. overige instanties die de opdracht hebben het witwassen van geld, daarmee verband houdende basisdelicten en terrorismefinanciering te onderzoeken of te vervolgen en criminele activa op te sporen en in beslag te nemen of te bevriezen en te confisqueren. Dit betreft: de Dienst Justis, het Bureau Bibob, de Militaire inlichtingen- en veiligheidsdienst, de Koninklijke Marechaussee en de Rijksrecherche.

Bij de aanwijzing van de bevoegde autoriteiten is het van belang om op te merken dat, conform artikel 30, zesde lid, van de richtlijn, de opsporing niet alleen ziet op witwassen of financieren van terrorisme, maar ook op de onderliggende delicten van witwassen. Met het oog op die onderliggende delicten zijn ook de opsporingsdiensten van de ISZW, NVWA en ILT aangewezen.

§ 2.4. Afschermingsregime

Inleiding

Het negende lid van artikel 30 van de richtlijn biedt lidstaten de mogelijkheid om een regime te regelen waarmee de openbaar toegankelijke gegevens kunnen worden afgeschermd. De richtlijn bepaalt hierover het volgende. «*In uitzonderlijke, in nationaal recht vast te stellen omstandigheden kunnen de lidstaten, indien de in lid 5, eerste alinea, onder b) en*

[5] Dit is geregeld met artikel 28, tweede lid, van de Handelsregisterwet 2007.

c), bedoelde toegang de uiteindelijk begunstigde blootstelt aan een onevenredig risico, een risico op fraude, ontvoering, chantage, afpersing, pesterijen, geweld of intimidatie of indien de uiteindelijk begunstigde minderjarig of anderszins handelingsonbekwaam is, per geval voorzien in een uitzondering op die toegang voor alle of een gedeelte van de informatie over de uiteindelijk begunstigde. De lidstaten zorgen ervoor dat deze uitzonderingen worden verleend na een gedetailleerde beoordeling van de uitzonderlijke aard van de omstandigheden. Het recht op een bestuurlijke toetsing van het besluit over de uitzondering en op een doeltreffende voorziening in rechte wordt gegarandeerd.»

Daarnaast vermeldt het negende lid van artikel 30 het volgende in geval gebruik wordt gemaakt van de lidstaatoptie: *Een lidstaat die uitzonderingen heeft verleend, publiceert jaarlijkse statistische gegevens over het aantal uitzonderingen die zijn verleend en met welke redenen, en brengt aan de Commissie verslag uit over deze gegevens.*

Het kabinet acht het van belang dat in bepaalde uitzonderlijke omstandigheden afscherming van de openbare gegevens mogelijk is. Het betreft met nadruk een uitzondering op de algemene regel van openbaarheid. Het regelen van een mogelijkheid tot afscherming van gegevens sluit aan bij de wijze waarop andere openbare registers in Nederland zijn ingericht. Overeenkomstig de richtlijn geldt de afscherming niet voor bevoegde autoriteiten, de Financiële inlichtingeneenheid, banken en bepaalde andere financiële ondernemingen en notarissen. Voor hen blijven de openbare gegevens altijd in te zien. Via een systeem van autorisaties zal deze toegang worden gegarandeerd.

Geen aansluiting bij bestaande regime van het handelsregister

De registratie van uiteindelijk belanghebbenden van vennootschappen en andere juridische entiteiten maakt onderdeel uit van het handelsregister. Het handelsregister kent al een regeling voor de afscherming van openbare gegevens. In artikel 51, derde lid, van het Handelsregisterbesluit 2008 is geregeld dat onder bepaalde voorwaarden het woonadres van natuurlijke personen afgeschermd kan worden. Bezien is of deze regeling ook toepasbaar is voor de afscherming van de openbare UBO-gegevens. Dit bleek niet het geval te zijn.

Allereerst moet vermeld worden dat het uitgangspunt van het Handelsregisterbesluit en van de richtlijn verschillend zijn. Het uitgangspunt van het Handelsregisterbesluit is dat het woonadres van natuurlijke personen afgeschermd is, en alleen in een beperkt aantal gevallen bestaat daarop een uitzondering. De richtlijn verplicht daarentegen tot het openbaar maken van bepaalde UBO-gegevens van UBOs, waarbij in uitzonderlijke omstandigheden deze geheel of gedeeltelijk kunnen worden afgeschermd. Verder betreft de reeds bestaande afscherming een andersoortige afscherming, (alleen) het woonadres kan worden afgeschermd. De overige persoonsgegevens van de betrokkene blijven openbaar toegankelijk. Bij de afscherming van UBO-gegevens worden alle persoonsgegevens afgeschermd. Het verdient hierbij vermelding dat het woonadres van de UBO niet behoort tot de openbare gegevens en dus in geen geval openbaar in te zien is. Daarnaast is van belang dat de toetsing van een verzoek tot afscherming van het woonadres in het handelsregister niet overeenstemt met de eisen die gelden voor het UBO-register in de richtlijn. Artikel 51, derde lid, van het Handelsregisterbesluit stelt een aantal voorwaarden voor afscherming. Deze komen erop neer dat er sprake moet zijn van een waarschijnlijke dreiging, dat de gegevens van betrokkene niet op andere manier beschikbaar zijn en dat het belang van afscherming zwaarder weegt dan de rechtszekerheid in het economisch

verkeer. Deze voorwaarden zijn minder zwaar dan de richtlijn eist voor afscherming van gegevens in het kader van het UBO-register. Indien lidstaten besluiten om in de mogelijkheid tot afscherming te voorzien, schrijft de richtlijn namelijk voor dat afscherming alleen plaats mag vinden indien sprake is van uitzonderlijke omstandigheden die de betrokkene blootstellen aan een onevenredig risico. Naast dat de voorwaarden voor afscherming in artikel 51, derde lid, van het Handelsregisterbesluit 2008 niet overeenkomen met de eisen voor het UBO-register in de richtlijn, voldoet ook de wijze van toetsing die de Kamer van Koophandel op dit moment uitvoert bij de afscherming van het woonadres niet aan de eisen van het UBO-register in de richtlijn. Op grond van de richtlijn kan afscherming namelijk alleen verleend worden na een gedetailleerde beoordeling van de uitzonderlijke aard van de omstandigheden. Een dergelijke gedetailleerde beoordeling voert de Kamer op dit moment niet uit in het kader van artikel 51, derde lid, van het Handelsregisterbesluit 2008. De Kamer beschikt ook niet over de vereiste expertise om een dusdanig gedetailleerde beoordeling uit te voeren over het al dan niet bestaan van een onevenredig risico. De Kamer toetst bij de afscherming van het woonadres enkel of de betrokkene in de aangeleverde stukken een waarschijnlijke dreiging aannemelijk heeft gemaakt. De politie is daarentegen de geëigende partij om de aard en omvang van een (voorstelbare) dreiging te beoordelen.

Aansluiting bij afschermingsregime in het Kadaster

Gezien bovenstaande is bezien hoe een afschermingsregime zodanig ingericht kan worden dat aan de eisen van de richtlijn kan worden voldaan. Daarbij is van belang dat de richtlijn vereist dat de uitzonderlijke omstandigheden in het nationale recht worden bepaald. Voor de invulling van het afschermingsregime voor het UBO-register is daarom gekeken naar de inrichting hiervan bij andere openbare registers. Daaruit kwam het Kadaster naar voren als openbaar register dat eveneens persoonsgegevens bevat. Het Kadaster biedt natuurlijke personen de mogelijkheid tot afscherming indien deze vanwege risico's voor hun veiligheid worden beveiligd door de politie. De beoordeling of een persoon in aanmerking komt voor beveiliging vindt hierbij plaats door het Openbaar Ministerie of de NCTV. Een dergelijk afschermingsregime sluit zowel qua voorwaarden als qua inhoudelijke beoordeling (wel) aan op de eisen van de richtlijn.

Concrete uitwerking

Bovenstaande betekent dat dit besluit twee gronden kent voor afscherming:

1) een risico voor de veiligheid van de uiteindelijk belanghebbende; en
2) minderjarigheid of handelingsonbekwaamheid.

Bij de eerste grond gaat het om personen die de overheid op grond van de Politiewet 2012 beveiligt. Het betreft personen voor wie de politie persoonsbeveiliging verzorgt overeenkomstig de circulaire bewaken en beveiligen (Stcrt. 2015, 18913). Deze personen staan op een lijst van de Minister van Justitie en Veiligheid (rijksdomein) of op lijsten van de hoofdofficieren van justitie (decentraal domein). De Kamer van Koophandel zal bij een verzoek op deze grond de bedoelde lijsten laten controleren. Om op de lijst te komen heeft de politie een gedetailleerde beoordeling gemaakt.

Indien sprake is van een persoon op de bedoelde lijsten, zullen de gegevens voor een periode van vijf jaar afgeschermd worden. Aan het einde van deze periode controleert de Kamer ambtshalve of de persoon nog steeds op die lijsten staat. Indien dit het geval is wordt de

afscherming telkens met vijf jaar verlengd. Dit afschermingsregime sluit daarmee aan bij bestaande afschermingsregimes van persoonsgegevens in artikel 70b van de Zorgverzekeringswet en artikel 37a van het Kadasterbesluit. Het regime houdt in dat bedreigde personen voor wiens veiligheid het lokaal bevoegd gezag verantwoordelijk is, in aanmerking komen voor afscherming vanwege een onevenredig risico op onder meer ontvoering. UBO's die verwachten dat de openbaarheid van het register een onevenredig risico met zich brengt, kunnen zich op voorhand bij de politie of het Openbaar Ministerie melden die per geval zullen beoordelen of sprake is van een dusdanige dreiging dat beveiliging vanuit de overheid noodzakelijk is. De instanties beoordelen daarbij alle relevante feiten.

De tweede grond betreft een feitelijke omstandigheid, namelijk of een persoon nog niet de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt of dat is bepaald dat een persoon handelingsonbekwaam is. De afscherming geldt totdat de betrokkene meerderjarig is dan wel handelingsbekwaam is. Ten aanzien van handelingsonbekwaamheid worden drie situaties onderscheiden waarbij afscherming aan de orde is. Ten eerste betreft dit onder curatele stelling als bedoeld in titel 16 van Boek 1 BW, ten tweede gaat het om onder bewindstelling als bedoeld in titel 19 van Boek 1 BW en ten derde om handelingsonbekwaamheid op grond van een buitenlandse regeling. Die laatste kan relevant zijn als het een uiteindelijk belanghebbende betreft die een buitenlandse nationaliteit heeft of in het buitenland woonachtig is. Bij een verzoek tot afscherming op grond van minderjarigheid behoeft geen documentatie overlegd te worden, de Kamer van Koophandel kan aan de hand van de persoonsgegevens van de betrokkene constateren of het verzoek gehonoreerd moet worden. Bij handelingsonbekwaamheid moet de uitspraak van de kantonrechter worden meegezonden dan wel een buitenlands document waaruit de handelingsonbekwaamheid blijkt. In geval van een in een andere taal gesteld document dient de verzoeker te voorzien in een vertaling in het Nederlands ten behoeve van de besluitvorming door de Kamer van Koophandel. De uitzondering die de verwerking van deze bijzondere persoonsgegevens toestaat is gelegen in artikel 9, tweede lid, onder g, van de Algemene Verordening Gegevensbescherming. De wettelijke grondslag voor de verwerking in de zin van dit artikel volgt uit artikel 30, negende lid, van de (gewijzigde) vierde anti-witwasrichtlijn, welke voorschrijft dat afscherming op grond van onder meer handelingsonbekwaamheid slechts wordt verleend na gedetailleerde beoordeling van de uitzonderlijke aard van de omstandigheden, hetgeen uitwerking heeft gevonden in dit besluit. De verwerking van gegevens omtrent handelingsonbekwaamheid is noodzakelijk en minimaal vereist om te kunnen toetsen of de personen die een beroep doen op deze afschermingsgrond daartoe gerechtigd zijn. Onder meer vanwege de uitwerking van een succesvol beroep op afscherming, namelijk dat geen te herleiden persoonsgegevens openbaar worden, staat de uitzondering evenredig tot het nagestreefde doel.

De Kamer neemt op een verzoek een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Dit besluit is vatbaar voor bezwaar en beroep. Om de afscherming effectief te maken voor de bedoelde uitzonderingssituaties is geregeld dat de afscherming aanvangt op het moment dat een verzoek is ingediend. In geval sprake is van een afwijzing van het verzoek dan zal de afscherming van kracht blijven tot het moment dat het besluit hiertoe onherroepelijk is.

§ 2.5. Toegang na uitschrijving entiteit

Artikel 30, tiende lid, van de richtlijn schrijft voor dat de UBO-gegevens minimaal vijf jaar en maximaal tien jaar nadat de vennootschap of andere juridische entiteit uit het register is geschrapt, toegankelijk blijven via de nationale registers en via het systeem van gekoppelde registers.

In dit besluit is uitvoering aan deze bepaling gegeven door vast te stellen dat UBO-gegevens tien jaar na uitschrijving van de vennootschap of juridische entiteit toegankelijk blijven. Gelet op het doel van de richtlijn is het, in het bijzonder voor de bevoegde autoriteiten en de Financiële inlichtingen eenheid, van belang dat de historische gegevens betreffende een uiteindelijk belanghebbende gedurende een zo lang mogelijke periode voorhanden zijn. Onderzoeken naar witwassen, de daaraan ten grondslag liggende delicten, en het financieren van terrorisme zien op gebeurtenissen in het verleden. Historische informatie over uiteindelijk belanghebbenden en het relevante netwerk rondom een UBO speelt daarbij een belangrijke rol. Bekend is dat witwassen en terrorismefinanciering een hoge mate aan verhullende activiteiten met zich brengen. Het detecteren van dergelijke delicten en betrokkenheid van verhullingsmethoden via juridische entiteiten door opsporingsdiensten kan plaatsvinden ook jaren nadat deze entiteiten zijn opgeheven. Daarnaast is witwassen een zogenaamd voortdurend delict. Dat brengt met zich dat het recht tot strafvervolging ten aanzien van witwassen niet komt te vervallen nadat het van misdrijf afkomstige geld is verhuld. Het recht tot strafvervolging vervalt bij opzet- of gewoontewitwassen pas twaalf jaar nadat, bijvoorbeeld door het opsporingsonderzoek, een einde is gekomen aan het verborgen houden van het misdaadgeld. Daarnaast geldt in de fiscale regelgeving in sommige situaties een lange navorderingstermijn. Zo is de navorderingstermijn wanneer er sprake is van inkomsten of vermogen uit het buitenland twaalf jaar.[6]

Het recht tot strafvervolging vervalt pas twaalf jaar nadat, bijvoorbeeld door het opsporingsonderzoek, een einde is gekomen aan het verborgen houden van het misdaadgeld.

§ 2.6. Uitwerking UBO-begrip

In de implementatiewet is in artikel 10a van de Wwft geregeld wie in het kader van het verstrekken van UBO-gegevens van vennootschappen en andere juridische entiteiten als UBO's moeten worden aangemerkt. Op grond van het derde lid van artikel 10a is met dit besluit bepaald wie in ieder geval voor de verschillende juridische entiteiten als UBO kwalificeren. Inhoudelijk komt deze uitwerking overeen met de algemene uitwerking van het UBO-begrip op grond van de Wwft.

§ 2.7. Vergoeding voor inzage en afschriften

Op grond van lid 5bis van artikel 30 kan een vergoeding worden gevraagd voor het inzien van de UBO-gegevens en verstrekken van afschriften van bescheiden. Deze vergoeding mag niet meer bedragen dan de administratieve kosten voor het beschikbaar stellen van de informatie, met inbegrip van de kosten voor het bijhouden en ontwikkelen van het register. De Handelsregisterwet 2007 biedt in artikel 50 een grondslag om voor inzage of afschriften een vergoeding te vragen. Dit is vervolgens uitgewerkt in het Financieel besluit handelsregister 2014. Voor het vragen van een vergoeding voor het inzien van UBO-gegevens of het verkrijgen van afschriften van de gegevens of gedeponeerde documenten is geen

[6] Artikel 16, vierde lid, Algemene wet inzake rijksbelastingen.

wijziging van dat besluit nodig. Artikel 2 van dat besluit biedt voldoende ruimte om vergoedingen vast te stellen voor verschillende manieren van inzage of verstrekking van afschriften.

§ 3. Financiële gevolgen en regeldrukgevolgen

Het besluit heeft geen andere financiële gevolgen dan reeds in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel registratie uiteindelijk belanghebbenden van vennootschappen en andere juridische entiteiten was opgenomen. Ook was in die toelichting reeds ingegaan op de regeldrukgevolgen. Ten aanzien van de regeldruk is in dit besluit relevant dat de categorieën documenten ter onderbouwing van de aard en omvang van het economisch belang van een uiteindelijk belanghebbende zijn uitgewerkt. De verplichting om documentatie over het belang te deponeren is al in de wet zelf geregeld en meegenomen bij de berekening van de administratieve lasten. De overige onderwerpen in dit besluit hebben geen effect op de regeldruk of administratieve lasten.

Een ontwerp van het besluit is voorgelegd aan het Adviescollege toetsing regeldruk. Zij heeft aangegeven dat zij zich kan vinden in bovenstaande analyse.

§ 4. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid

Het register wordt uitgevoerd door de Kamer van Koophandel. De uitwerking van het register in onderhavig besluit is in samenspraak met de Kamer van Koophandel tot stand gekomen en maakt ook onderdeel uit van de overeenkomst tot bouw van het register. De Kamer acht de uitwerking in dit besluit uitvoerbaar voor de bouw en beheer van het register.

Het Bureau Economische Handhaving van de Belastingdienst is verantwoordelijk voor de handhaving van de verplichtingen tot inschrijving in het register. In dat verband is van belang dat de Kamer van Koophandel verantwoordelijk is voor de controle op de tijdigheid van de UBO-gegevens, de aanlevering van en de juistheid en de volledigheid van die gegevens in het UBO-register. Het Bureau Economische Handhaving van de Belastingdienst handhaaft op basis van de signalen (niet-tijdigheid/niet-juistheid/niet-volledigheid), die het van de Kamer van Koophandel ontvangt. Op aanwijzing van de signalen van de Kamer van Koophandel zal Bureau Economische Handhaving derhalve overgaan tot een onderzoek en indien nodig tot een bestuursrechtelijke dan wel strafrechtelijke aanpak van de geconstateerde overtreding. Voor het oordeel ten aanzien van de handhaafbaarheid wordt verwezen naar de handhaafbaarheidstoets van de Belastingdienst die met het wetsvoorstel aan de Tweede Kamer is gezonden. Het oordeel over dit besluit komt overeen met het oordeel in die toets.

§ 5. Consultatie en advies Autoriteit Persoonsgegevens

Een concept van dit besluit is van 20 mei tot en met 1 juli 2019 openbaar geconsulteerd. Hierop zijn 22 reacties ontvangen, waarvan 18 openbare reacties. Daarnaast heeft de Autoriteit Persoonsgegevens advies uitgebracht over dit concept. Hieronder wordt op de belangrijkste zaken ingegaan die in deze reacties naar voren zijn gebracht.

Algemeen

In enkele reacties zijn meer algemene opmerkingen gemaakt over de wenselijkheid en toegevoegde waarde van een UBO-register. Deels komen deze reacties overeen met consultatiereacties op het wetsvoorstel en deels met position papers die ten behoeve van een hoorzitting in de Tweede Kamer over het UBO-register zijn ingediend. Deze algemene opmerkingen over het UBO-register raken niet aan de zaken die in het onderhavige besluit worden geregeld en hier wordt dan ook niet op ingegaan in deze paragraaf.

Aard en omvang economisch belang

Naar aanleiding van verschillende reacties zijn de bepalingen over de aard en omvang van het economisch belang en de toelichting daarop verduidelijkt. Expliciet is gemaakt dat de bandbreedtes voor de omvang van het belang enkel van toepassing zijn op aandelen, stemrechten of eigendomsbelang. Ten aanzien van de onderbouwende documentatie is verduidelijkt dat het ook om een deel van de desbetreffende documenten kan gaan en is de restcategorie van documenten aangevuld.

In een reactie is gevraagd of bij elke wijziging in het belang de opgave geactualiseerd moet worden, ook als de bandbreedte niet wijzigt, wordt het volgende opgemerkt. Wijzigingen zijn enkel nodig als de gegevens in het register niet meer actueel zijn. Entiteiten behoeven enkel de bandbreedte van het economisch belang van een UBO op te geven en niet het exacte belang. Als een wijziging in het economisch belang optreedt, maar geen sprake is van een andere bandbreedte dan is geen aanpassing noodzakelijk. De onderbouwende documentatie is in dat geval niet meer geheel actueel, maar het verschil met de actuele situatie is in ieder geval minder dan 25 procent. Bevoegde autoriteiten hebben toegang tot de onderbouwende documentatie. Zij hebben daarmee het exacte belang in beeld op het moment van inschrijving of als de entiteit een wijziging heeft doorgegeven

Afschermingsregime

Een groot aantal partijen heeft opmerkingen gemaakt over het afschermingsregime. Daarbij is voornamelijk de vraag gesteld of het regime niet te beperkt is ingericht ten opzichte van de richtlijntekst. In enkele reacties is gevraagd om de Kamer van Koophandel een algemene bevoegdheid toe te kennen om bij onevenredige risico's op ontvoering, fraude, e.d. tot afscherming te besluiten. In andere reacties wordt juist de vraag gesteld of de Kamer van Koophandel wel in staat is om afschermingsverzoeken te kunnen beoordelen. Daarnaast is in enkele reacties gevraagd of naast personen die onder curatele staan ook personen die onder bewind staan in aanmerking kunnen komen voor afscherming.

De richtlijn geeft als lidstaatoptie de mogelijkheid om in uitzonderlijke omstandigheden gegevens van UBO's af te schermen. Het moet daarbij gaan om een onevenredig risico voor de betrokken UBO op onder meer ontvoering of fraude. Tevens kan tot afscherming worden overgegaan bij minderjarigen en handelingsonbekwamen. De regering heeft besloten van de lidstaatoptie gebruik te maken. Bij het operationaliseren is gekeken hoe dit het beste uitgevoerd kan worden. Hierbij is geconcludeerd dat het bestaande regime voor het handelsregister niet voldoet aan de eisen voor het UBO-register in de richtlijn, mede omdat de Kamer van Koophandel niet in staat is een gedetailleerde beoordeling te maken of in een individueel geval sprake is van uitzonderlijke omstandigheden die zorgen voor een onevenredig risico op genoemde zaken. Dergelijke kennis

behoort tot het domein van de politie en veiligheidsdiensten. In Nederland bestaat reeds een regime om bedreigde personen te beschermen. Dit regime wordt ook toegepast bij het afschermen van gegevens in een ander openbaar register van natuurlijke personen, namelijk het kadaster. Gezien het feit dat er reeds een afschermingsregime bestaat met een vergelijkbare strekking en het onwenselijk is om de politie en veiligheidsdiensten daarnaast nog een separate lijst aan te laten houden, is voor de uitvoering van het afschermingsregime voor het UBO-register aangesloten bij de bestaande lijsten van beschermde personen. De beoordeling ligt daarmee bij de instanties met de expertise op dit terrein en er wordt aangesloten bij bestaande processen. In paragraaf 2.4 is dit nader toegelicht.

Ten aanzien van de categorie handelingsonbekwamen zijn naar aanleiding van de consultatiereacties in het besluit naast personen die onder curatele staan ook personen die onder bewind staan toegevoegd.

Bevoegde autoriteiten

In enkele reacties is gevraagd om een nadere toelichting op de aanwijzing van de bijzondere opsporingsdiensten als bevoegde autoriteiten. Deze autoriteiten zijn verantwoordelijk voor de opsporing van onderliggende delicten aan witwassen en vanuit dat belang worden zij aangewezen als bevoegde autoriteiten. In de toelichting op de aanwijzing van de bevoegde autoriteiten is hier nader op ingegaan.

Uitwerking begrip uiteindelijk belanghebbende

In meerdere reacties is verduidelijking gevraagd over de zogenaamde pseudo-UBO. Op grond van de richtlijn moet het hoger leidinggevend personeel als UBO worden aangewezen als geen natuurlijke persoon op grond van eigendomsbelang of zeggenschap als UBO kan worden aangewezen. In Nederland is het begrip hoger leidinggevend personeel verduidelijkt in het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018. Beoogd is daarin aan te geven dat iedere statutair bestuurder en, in geval van een personenvennootschap, iedere maat dan aangewezen moet worden als UBO. Omdat de tekst van het Uitvoeringsbesluit tot twijfel kon leiden of een keuze gemaakt kon worden tussen de bestuurders of maten dan wel dat alle bestuurders of maten aangewezen moeten worden, is dit nader verduidelijkt in het Uitvoeringsbesluit.

Advies Autoriteit Persoonsgegevens

De Autoriteit Persoonsgegevens heeft op 18 juli 2019 advies uitgebracht over een ontwerp van dit besluit. Het advies ziet op drie zaken. De AP adviseerde nader te onderbouwen waarom de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Inlichtingen- en opsporingsdienst van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit en de Inspectie Leefomgeving en Transport als bevoegde autoriteiten zijn aangewezen. Deze nadere onderbouwing is opgenomen in paragraaf 2.3 waar wordt uitgelegd dat bovengenoemde instanties een rol hebben bij opsporing van onderliggende delicten van witwassen.

Daarnaast adviseerde het AP nader te onderbouwen welke uitzonderingsgrond uit artikel 9, tweede lid, van de AVG van toepassing is op de verwerking van het bijzondere persoonsgegeven dat iemand onder curatele is gesteld, hetgeen relevant is in het kader van afscherming. In paragraaf 2.4 is deze nadere onderbouwing opgenomen.

Ten derde adviseert de AP krachtiger te motiveren waarom de bewaartermijn voor gegevens in het UBO-register is gesteld op tien jaar en anders de termijn te verlagen naar vijf jaar. De nadere toelichting waarom deze termijn van tien jaar essentieel is in het kader van effectieve opsporing van witwassen en terrorismefinanciering, welke naar aard gepaard gaan met een hoge mate van verhullende activiteiten, is opgenomen in paragraaf 2.5.

§ 6. Transponeringstabel

Artikel 30 van Richtlijn (EU) 2018/843 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2015/849 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, en tot wijziging van de Richtlijnen 2009/138/EG en 2013/36/EU (PbEU L 156/43 van 19 juni 2018).

Zoals hierboven al vermeld is artikel 30 grotendeels met de Implementatiewet geïmplementeerd. Waar dit het geval is, wordt hiernaar verwezen.

Artikellid of onderdeel richtlijn	Implementatie in	Beleidsruimte	Toelichting
30, lid 1, eerste alinea	–	Nee	Met de Implementatiewet geregeld
30, lid 1 tweede alinea	–	Nee	Met de Implementatiewet geregeld
30, lid 1, derde alinea	Implementatie door middel van bestaande regelgeving	Nee	Volgt reeds uit artikel 3, tweede lid onder b juncto artikel 5 van de Wwft
30, lid 2	Implementatie door middel van bestaande regelgeving	Nee	Volgt reeds uit artikel 3, tweede lid onder b juncto artikel 5 van de Wwft
30, lid 3	–	De richtlijn biedt lidstaten de beleidsruimte om te kiezen welk openbaar centraal register gebruikt wordt	Met de Implementatiewet geregeld
30, lid 4	–	Zorgen dat discrepanties tijdig worden verholpen	Met de Implementatiewet geregeld
30, lid 5	Artikel 35b Handelsregisterbesluit 2008	De richtlijn kent een minimum aan informatie die openbaar in te zien moet zijn	In de Implementatiewet is de informatie geregeld, in dit besluit zijn de aard en omvang van het economisch belang uitgewerkt
30, lid 5bis	–	Mogelijkheid om toegang afhankelijk te maken van registratie en vergoeding	Online registratie en vergoeding voor inzage volgt reeds uit artikel 50 van de Hrw 2007
30, lid 6	Artikel 51a Handelsregisterbesluit 2008	Nee	Dit betreft de aanwijzing van bevoegde autoriteiten
30, lid 7	Implementatie door middel van bestaande regelgeving	Nee	Bevoegdheid tot het delen van informatie is reeds geregeld in artikel 22 Wwft
30, lid 8	–	Nee	Met de Implementatiewet geregeld
30, lid 9	Artikel 51b Handelsregisterbesluit 2008	Ja, gebruik gemaakt van de lidstaatsoptie	Dit betreft het afschermingsregime

Artikellid of onderdeel richtlijn	Implementatie in	Beleidsruimte	Toelichting
30, lid 10, eerste en tweede alinea	–	Nee	Wordt in een later stadium geïmplementeerd, is toekomstige verplichting.
30, lid 10, derde alinea	Artikel 51c Handelsregisterbesluit 2008	Ja	Gekozen voor een termijn van 10 jaar waarna vernietiging plaatsvindt

Artikelsgewijs

Artikel I (Handelsregisterbesluit 2008)

A

Met het nieuwe artikel 35b zijn enerzijds de bandbreedtes vastgesteld waarin het economisch belang van een UBO wordt uitgedrukt en anderzijds de categorieën documentatie weergegeven ter onderbouwing van het economisch belang.

Eerste lid. Er zijn drie bandbreedtes opgenomen voor het economisch belang van een UBO. Bij de opgave van de UBO's dient de entiteit aan te geven binnen welke bandbreedte een UBO valt. Het opgeven van de bandbreedte geldt alleen in geval sprake is van een aandelenbelang, stemrechten of eigendomsbelang. In geval een persoon op basis van feitelijke zeggenschap of in geval de bestuurders als UBO worden opgenomen, behoeft geen bandbreedte aangegeven te worden.

Tweede lid. Afhankelijk van de soort entiteit en aard van het gehouden belang kunnen verschillende categorieën documenten van belang zijn ter onderbouwing van de opgave van de UBO. In de opsomming zijn voornamelijk formele documenten opgenomen zoals registers, statuten en aktes. De zeggenschap of het eigendom kan echter ook blijken uit onderhandse overeenkomsten of andere documenten. Om die reden is er een restcategorie opgenomen voor andere documenten waaruit het economisch belang volgt. Van belang is dat enkel de documenten meegezonden behoeven te worden waaruit de aard van de omvang van het gehouden economisch belang blijkt. Dit kan ook een onderdeel van een document zijn, zolang de aard van het document duidelijk is en de aard en omvang van het gehouden economisch belang voldoende blijken.

B

De gegevens over uiteindelijk belanghebbenden zijn geen authentieke gegevens in de zin van de Handelsregisterwet 2007. In bepaalde gevallen is het wenselijk dat de Kamer van Koophandel ambtshalve wijzigingen aanbrengt in de gegevens van uiteindelijk belanghebbenden. Het gaat om feitelijke omstandigheden die maken dat de persoon niet meer kwalificeert als UBO. Dit betreft bijvoorbeeld overlijden, overname van onderneming of uitschrijving als statutair bestuurder. Voor authentieke gegevens biedt artikel 38, eerste lid, van de Handelsregisterwet 2007 een grondslag voor het aanbrengen van wijzigingen. Voor niet authentieke gegevens moet dit bij algemene maatregel van bestuurder worden vastgesteld. Met deze bepaling is dit vastgesteld voor UBO-gegevens.

C

Met het nieuwe artikel 51a zijn de bevoegde autoriteiten aangewezen die toegang hebben tot de afgesloten gegevens van UBO's. Voor een toelichting op deze autoriteiten wordt verwezen naar paragraaf 2.3 van het algemeen deel van deze toelichting. Onder onderdeel a vallen de toezichthouders op de Wwft, onderdeel b betreft de handhavende instantie op de registratie van de UBO-informatie (het Bureau Economische Handhaving van de Belastingdienst), onderdeel c betreft de partijen van het Financieel Expertise Centrum), onderdeel d omvat de opsporingsdiensten die zich bezig houden met (de onderliggende misdrijven aan) witwassen en onderdeel e betreft enkele overige instanties die een taak hebben bij het voorkomen of opsporen van witwassen of financieren van terrorisme.

Met artikel 51b is geregeld dat in bepaalde limitatieve gevallen de gegevens van een UBO voor het algemeen publiek afgeschermd kunnen worden. Een verzoek hiertoe kan door de betrokkene of namens deze worden gedaan bij de Kamer van Koophandel. In het tweede lid zijn de limitatieve gronden voor afscherming opgenomen. De eerste grond betreft personen die van overheidswege beveiligd zijn. De tweede grond betreft personen die minderjarig zijn of handelingsonbekwaam zijn.

De in artikel 42, eerste lid, onderdeel c, van de Politiewet 2012 bedoelde personen zijn de personen die in het zogenoemde rijksdomein van het stelsel van bewaken en beveiligen vallen en op gezag van de Minister van Justitie en Veiligheid worden beveiligd. De leden van het koninklijk huis zijn uitgezonderd omdat afscherming van hun gegevens gelet op hun publieke functie niet opportuun wordt geacht.

De andere personen, bedoeld in dit lid, zijn de personen die door de politie worden beveiligd in opdracht van de Hoofdofficier van Justitie, het zogenoemde decentrale domein van het stelsel van bewaken en beveiligen. De Kamer stelt na een verzoek van een van deze personen in overleg met de NCTV respectievelijk het Openbaar Ministerie vast of de betrokkene in het rijksdomein of het decentrale domein valt. Indien dat het geval is, worden de persoonsgegevens afgeschermd gedurende vijf jaar. Indien dat niet het geval is, wordt de aanvraag afgewezen. Zoals in het algemeen deel van deze toelichting is aangegeven, komt deze afschermingsregeling overeen met die voor het kadaster en in de Zorgverzekeringswet.

Als een verzoek om afscherming op grond van minderjarigheid wordt gedaan, vindt een controle plaats met de persoonsgegevens en wordt indien de leeftijd van achttien jaren niet is bereikt, voldaan aan het verzoek. Afscherming op grond van handelingsonbekwaamheid wordt in drie situaties gehonoreerd. Ten eerste in geval de betrokkene onder curatele is geplaatst (titel 16 Boekt 1 BW), ten tweede in geval deze onder bewind is geplaatst omdat de persoon niet meer in staat is diens vermogensrechtelijke belangen te behartigen (titel 19 Boekt 1 BW) en ten derde in geval de betrokkene in het buitenland handelingsonbekwaam is verklaard. Ten onderbouwing hiervan zal in de eerste twee gevallen de uitspraak van de kantonrechter moeten worden meegezonden en in het derde geval de relevante buitenlandse documentatie.

Als een verzoek tot afscherming wordt gedaan, worden de gegevens van de betrokkene direct afgeschermd. De afscherming eindigt als het verzoek daartoe is afgewezen en dit besluit onherroepelijk is. Als het verzoek wordt toegekend, blijft de afscherming in geval van minderjarigheid of de persoon onder curatele staat van kracht tot de leeftijd van achttien jaar is bereikt of de persoon weer handelingsbekwaam is. In

geval de afscherming is toegekend omdat de persoon van overheidswege wordt beveiligd, wordt telkens na vijf jaar bezien of de persoon nog voldoet aan de grond voor afscherming. Dit laatste komt overeen met de vergelijkbare regeling in het kadaster.

Op grond van artikel 30 van de gewijzigde vierde anti-witwasrichtlijn moeten lidstaten gegevens over afscherming publiceren en jaarlijks aan de Europese Commissie doorgeven. Ten behoeve hiervan is in het vijfde lid van artikel 51b bepaald dat jaarlijks statistische gegevens worden gepubliceerd over het aantal afschermingen en de gronden waarop verzoeken zijn toegekend.

In artikel 51c is geregeld dat de informatie over UBO's van juridische entiteiten tot tien jaar na uitschrijving van de entiteit uit het handelsregister toegankelijk is. Zo kan, met name in het kader van opsporing, teruggekeken worden bij onderzoek.

Artikel II (Uitvoeringsbesluit Wwft 2018)

Wijziging zesde lid

In het geval op geen enkele wijze een uiteindelijk belanghebbende op grond van eigendomsbelang of zeggenschap aangemerkt kan worden, wordt het hoger leidinggevend personeel aangemerkt als UBO. Om te verduidelijken wie als dusdanig kwalificeren was in het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 opgenomen dat dit een of meer bestuurders van het bestuur zijn. Omdat het hier gaat om personen die als UBO kwalificeren uit hun functie was beoogd dat alle leden van het statutair bestuur in een dergelijk geval als UBO worden aangewezen. Er is immers geen grond om onderscheid te maken tussen de verschillende bestuurders. Dit was ook als zodanig toegelicht in de nota van toelichting. De tekst van het besluit zorgde echter voor onduidelijkheid of daadwerkelijk alle bestuurders als UBO aangemerkt moeten worden. Omdat de relevantie hiervan nog meer is toegenomen met de registratie van UBO's, is met de wijziging van het zesde lid de tekst verduidelijkt. In geval het hoger leidinggevend personeel als UBO moet worden aangewezen dan betreft dit elke bestuurder die onderdeel uitmaakt van het statutair bestuur. Als het bestuur uit een persoon bestaat dan is het dus enkel die persoon. Als het bestuur uit vijf leden bestaat dan moeten zij alle vijf als UBO worden aangewezen. Dit geldt ook voor niet uitvoerend bestuurders in een one tier bestuur. Hiermee is ook bewerkstelligd dat in het geval bestuurders worden aangewezen als UBO, de opgenomen bestuurders in het handelsregister gelijk zijn aan de UBO's van de entiteit.

Bovenstaande wijziging is ook doorgevoerd voor personenvennootschappen. Ook daar worden in geval van hoger leidinggevend personeel de vennoten uit hun functie aangewezen als UBO en zijn derhalve alle vennoten UBO, met uitzondering van vennoten bij geldschieting.

Nieuw zevende lid

De uitwerking van het begrip uiteindelijk belanghebbende in het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 is ook van toepassing op de registratieplicht in het handelsregister. In dit verband zijn enkele onderdelen van die uitwerking uitgezonderd. Dit betreft de uitwerking van de uiteindelijk belanghebbende van trusts en soortgelijke constructies. Hiervoor geldt dat de uiteindelijk belanghebbenden niet in het handelsregister worden geregistreerd. De registratie van UBO's van trusts en soortgelijke juridische constructies wordt separaat geregeld.

Ten overvloede wordt nog opgemerkt dat ook voor enkele andere rechtsvormen geen plicht tot centrale registratie van de UBO's bij de Kamer van Koophandel geldt, zie artikel 15a van de Handelsregisterwet 2007. Deze rechtsvormen kennen echter geen specifieke regeling voor vaststelling van de UBO's in het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018, maar vallen onder de algemene categorie «overige rechtspersonen» in dat besluit. Het feit dat zij niet specifiek zijn uitgezonderd bij de definitie van uiteindelijk belanghebbende doet niet af aan het feit dat voor deze rechtsvormen geen registratieplicht van toepassing is.

Deze nota van toelichting wordt mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid en de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat ondertekend.

De Minister van Financiën,
W.B. Hoekstra

Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights

A A N T E K E N E N
Aan: Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Zijne excellentie Minister mr.drs M.A.M Adriaansens

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Betreft: UBO en authentieke akten

Kenmerk: L4200928

Mierlo, 24 September 2022

Zijne excellentie Adriaansens,

Samengevat in het kort.

De stukken rond de stichting en Audio-Rarities zijn zoals die bekend zijn bij de notaris,de andere notaris gaat het werk van de ene notaris niet opnieuw controleren en beoordelen.
https://archive.org/details/NotarisClericalError

De stichting Intermediary Foundation of the Universal Declaration of Human Rights (hierna de stichting) heeft per post een UBO-opgave ingediend bij de Kamer van Koophandel die vervolgens nadien op 29 juli 2022 door de Kamer van Koophandel (UBO-team) is afgewezen.

KvK controleert de UBO-opgave en vraagt de notaris eventueel om een aanvulling.
Brochure-boekje uitgegeven door Kamer van Koophandel voor de notaris ter
informatie. [“UBO-OPGAVE” en de notaris] informatie over Notaris applicatie UBO [NAU]
Bron: Kamer van Koophandel. (Verwijs naar blz 7).

Bij de UBO-opgave zat o.a. een kopie van de Eerste Grosse notarieel dd, 16 juli 2004, en een kopie van het statuut van de stichting, kopie paspoort, etc. Op datum 6 juni 2014 is door de stichting aan de notaris verzocht om de akten te controleren op fouten en gebreken. De notaris die een vormfout ontdekt, mag niet blijven stilzitten. Hij moet het gebrek zo snel mogelijk repareren, zie Hof Amsterdam 24 februari 2015, GHAMS:2015:583: ‘Het hof is van oordeel dat het tot de zorgplicht van de notaris behoort om akten met onjuiste inhoud, mede gezien de gevolgen hiervan voor het rechtsverkeer, onverwijld, althans met bekwame spoed te corrigeren, (Bron: Notariaat Magazine editie 9 | november 2020).

Uit de door de stichting toegezonden stukken is de Ultimate Beneficial Owner de uiteindelijk belanghebbende bij de stichting rechtsgeldig reeds eerder vastgelegd door de notaris, de notaris kan daar thans niets meer aan veranderen. Het heeft dus nu ook geen doel meer om door de Kamer van Koophandel hierover de notaris te raadplegen.

De Kamer van Koophandel (UBO-team) verzoekt de stichting na de afwijzing van datum 29 juli 2022 de gehele opgave opnieuw in te dienen. In het kader van de wet AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) zijn de door de stichting ingediende documenten door de KvK vernietigd, aldus een medewerker van het UBO-team.

De notariële stukken zijn **geheel juridisch inorde**.Verder ontbreekt volgens de KvK alle identiteitsdocumentatie, en dat is onwaar omdat de stichting kopie paspoort (kleur) van J.P. van den Wittenboer per post heeft ingesloten verzonden bij de aanvraag. Ik ga dus die stukken niet opnieuw opsturen. In het kader van de wet AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) zijn de door Kamer van Koophandel ingediende documenten vernietigd. Dat roept dezerzijds herinneringen op aan Van Miltenburg in 2015 die onder vuur kwam te liggen nadat ze een kopie van een klokkenluidersbrief zou hebben vernietigd. Van Miltenburg nam destijds het beluit de brief te vernietigen, omdat die strikt vertrouwelijk was. De beslissing die brief in de shredder te stoppen. Vernieling bewijsstukken dat wat de medewerker van het UBO-team bij de KvK thans ook doet met de ingezonden stukken door de stichting.De Staat der Nederlanden heeft kennelijk het plan de stichting een economisch delict in de schoenen te schuiven.Op dergelijke manier de stichting juridisch een poot uit te draaien met een boete.

Dat is het juridisch geen probleem met authentieke akten is, omdat die altijd bij de notaris bekend en in bewaring blijven. De notaris registreert op grond van de Registratiewet 1970 zijn akten bij de Belastingdienst via het door de KNB gehouden(elektronische) centraal digitaal repertorium (CDR). De Belastingdienst heeft voor opsporingsdoeleinden volledig toegang tot de CDR-gegevens en de onderliggende akten. Dat notariële akten worden geregistreerd via het door de KNB gehouden centraal digitaal repertorium (CDR) gebeurt primair voor de Belastingdienst (zie poortwachtersrol).

Handhaving

Het niet voldoen aan de registratieplicht in het UBO-register betekent een overtreding van de Handelsregisterwet en is daarnaast een delict onder de Wet op de economische delicten. Dat betekent dat verschillende sancties opgelegd kunnen worden, waaronder een bestuurlijke boete, een last onder dwangsom, en in zeer uitzonderlijke gevallen een gevangenisstraf. Bureau Economische Handhaving (BEH) van de Belastingdienst is belast met de bestuursrechtelijke handhaving op het UBO-register. In uitzonderlijke gevallen kan BEH een casus voor strafrechtelijke handhaving doorverwijzen naar het Openbaar Ministerie. Voordat een sanctie wordt opgelegd ontvangen juridische entiteiten altijd eerst per brief een laatste waarschuwing met een termijn om alsnog aan de registratieplicht te voldoen. Er wordt dus niet zonder aankondiging een boete of andere sanctie opgelegd.

Betreft Stand van zaken invoering van het register met gegevens van uiteindelijk belanghebbenden van juridische entiteiten (UBO-register)de minister van Financiën, (Brief 14 april 2022 Sigrid A.M. Kaag Directie Financiële Markten kenmerk:2022-0000091903) aan voorzitter Tweede Kamer der Staten-Generaal).

Alles met Audio-Rarities en Hitler's Inferno, de stichting en onderzoek auteursrechten ligt notarieel vast. De notaris is Zelf geheel eindverantwoordelijk voor zijn akten. De notaris is niet alleen verplicht rekening te houden met de belangen en juridische gevolgen van partijen betrokken in de akte, maar is ook daarnaast verplicht rekening te houden met belangen van derden waaronder die als de belastingdienst. Iedere notaris is verplicht de inhoud van de akte in de juiste notariële en juridische vorm te gieten, een akte die voldoet aan de door KNB geformuleerde voorwaarden, namelijk dat de vorm waarin de akte is opgemaak voldoet aan de daaraan te stellen eisen volgens de Wet en de Wet op het notarisambt. De afhandeling en vooronderzoek van de notariële akte gebeurt geheel zelfstandig door de notaris. De akte hoeft niet nog eens vooraf aan het passeren door de notaris ter goedkeuring worden voorgelegd bij de belastingdienst. De stichting “Intermediaire Stichting van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens” zag zich genoodzaakt zich rechtstreeks te wenden middels een brief van 4 mei 2022 tot de Minister van Financiën.

Artikel 44, eerste lid, van de Grondwet regelt dat bij koninklijk besluit ministeries worden ingesteld die onder leiding staan van een minister. De op het ministerie werkzame ambtenaren zijn ondergeschikt aan de minister en zijn in die hoedanigheid aan hem verantwoording schuldig.

De werkwijze van de belastingdienst manoeuvreert de betrokkene Stichting met Audio-Rarities in een lastige situatie, belastingrecht conflicteert met auteursrecht.De gehanteerde werkwijze specifiek door de belastingdienst, de algemene wet-en regelgeving over eenmanszaken te projecteren op eenmanszaak Audio-Rarities met “Hitler’s Inferno” ondermijnt het onderzoek “Hitler’s Inferno” Audio-Rarities i.v.m. auteurswet “verweesde werken”, vastgelegd in een notariële grosse “In naam der Koningin”, betreffende bepaald toegestaan gebruik van Verweesde Werken “niet het behalen van een direct of indirect economisch of commercieel voordeel nastreven”. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 388, Jaargang 2014. Wet van 8 oktober 2014 tot wijziging van de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten in verband met de implementatie van de Richtlijn nr. 2012/28/EU inzake bepaalde toegestane gebruikswijzen van verweesde werken. De brief met bijlagen heb ik tevens laten betekenen daarna door een deurwaarder om juridisch zeker te zijn dat het Bij de minister in handen komt daadwerkelijk.

Verbotsgesetz

Verbotsgesetz(StGBl. Nr. 13 / 1945) is een wet die op 8 mei 1945 na de capitulatie van het nationaal-socialistische "Derde Rijk" door de Voorlopige Staatsregering onder Karl Renner werd uitgevaardigd en die de Nationaal-Socialistische Duitse Arbeiderspartij (NSDAP) en alle daaraan gelieerde organisaties verbood. Tegelijkertijd werd besloten dat personen die tussen 1 juli 1933 en 27 april 1945 lid waren geweest van de NSDAP of van haar militaire verenigingen (SA [Sturmabteilung], SS [Schutzstaffel], NSFK [Nationaal-Socialistisch Vliegkorps], NSKK [Nationaal-Socialistisch Motortransportkorps]) zich moesten laten registreren; deze groep personen werd het stemrecht ontnomen bij de komende verkiezingen voor de Nationale Raad (25 november 1945).

Het verbotsgesetz werd in 1947 gewijzigd (Bundesgesetzblatt nr. 25 / 1947) en is ook nu nog geldig met betrekking tot nationaal-socialistische "re-activatie". Het werd laatstelijk gewijzigd bij Bundesgesetzblatt nr. 148/1992 en heeft een grondwettelijke status. Strafbare feiten die onder deze wet vallen, worden berecht door juryrechtbanken.

Verbotsgesetz 1947: *Iedereen die de nationaal-socialistische genocide of andere nationaal-socialistische misdaden tegen de menselijkheid ontkent, schromelijk bagatelliseert of goedkeurt*

§ 3u. Sectie 3g straft ook iedereen die de nationaal-socialistische genocide of andere nationaal-socialistische misdaden tegen de menselijkheid ontkent, schromelijk bagatelliseert of goedkeurt in een gedrukte publicatie, op de radio of op een ander medium of op een andere openbare manier die het voor veel mensen toegankelijk maakt of probeert te rechtvaardigen.

---

https://www.verfassungsschutz.de/

§ 86 StGB - Verspreiding van propaganda is ongrondwettelijk organisaties

Strafgesetzbuch (StGB)
§ 86a Verwenden von Kennzeichen verfassungswidriger und terroristischer Organisationen

(1) Mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder mit Geldstrafe wird bestraft, wer
1.

im Inland Kennzeichen einer der in § 86 Abs. 1 Nr. 1, 2 und 4 oder Absatz 2 bezeichneten Parteien oder Vereinigungen verbreitet oder öffentlich, in einer Versammlung oder in einem von ihm verbreiteten Inhalt (§ 11 Absatz 3) verwendet oder

2.

einen Inhalt (§ 11 Absatz 3), der ein derartiges Kennzeichen darstellt oder enthält, zur Verbreitung oder Verwendung im Inland oder Ausland in der in Nummer 1 bezeichneten Art und Weise herstellt, vorrätig hält, einführt oder ausführt.

(2) Kennzeichen im Sinne des Absatzes 1 sind namentlich Fahnen, Abzeichen, Uniformstücke, Parolen und Grußformen. Den in Satz 1 genannten Kennzeichen stehen solche gleich, die ihnen zum Verwechseln ähnlich sind.
(3) § 86 Abs. 4 und 5 gilt entsprechend.

Wetboek van Strafrecht (StGB)

§ 86a Gebruik van symbolen van ongrondwettelijke en terroristische organisaties

(1) Een vrijheidsstraf van ten hoogste drie jaar of een geldboete wordt opgelegd aan een ieder die

1.

in Duitsland de herkenningstekens van een van de in artikel 86, lid 1, nrs. 1, 2 en 4 of lid 2 bedoelde partijen of verenigingen verspreidt of in het openbaar gebruikt, in een bijeenkomst of in een door hem verspreide inhoud (artikel 11, lid 3), of

2.

op de in nr. 1 bedoelde wijze in Duitsland of in het buitenland enige inhoud (§ 11, lid 3) die een dergelijk merk vormt of bevat, produceert, in voorraad houdt, invoert of uitvoert met het oog op de distributie of het gebruik ervan.

(2) Merken in de zin van lid 1 zijn met name vlaggen, insignes, uniforme voorwerpen, slogans en groetvormen. Merken die op verwarringwekkende wijze overeenstemmen met de in zin 1 genoemde merken, worden geacht daarmee gelijk te stellen.

(3. Artikel 86, leden 4 en 5, is van overeenkomstige toepassing.

Uitzondering op artikel 86, lid 1, van het Wetboek van Strafrecht:

Artikel 86, lid 3:Toegestaan zijn en buiten het strafrecht vallen op grond van artikel 86 Lid1 : indien het propagandamateriaal of de handeling tot doel heeft burgereducatie, de verdediging tegen ongrondwettelijke pogingen, kunst of wetenschap, onderzoek of onderwijs, verslaggeving over hedendaagse gebeurtenissen, geschiedenis of voor soortgelijke doeleinden. of voor soortgelijke doeleinden., van het wetboek van strafrecht is van toepassing indien het propagandamiddel of de handeling is in hoofdzaak gericht op de bevordering van voornoemde doelstellingen en valt binnen het de constitutionele orde van de Bondsrepubliek Duitsland.

_____

USHMM

https://archive.org/details/holocaust-denial-and-distortion

UNITED NATIONS

https://archive.org/details/a-res-61-255_202205

https://archive.org/details/a-res-69-160

https://archive.org/details/a-76-l-30

_____

Onder verwijzing.

I). Een brief van minister van Justitie Hirsch Ballin, aan de Voorzitter van de Tweede Kamer, dd 4 november 2008, betreft het kabinetsstandpunt over het EG- groenboek over auteursrecht in de kenniseconomie, onder verwijzing naar het verzoek van de vaste commmissie voor Justitie d.d. 16 september jl. (kenmerk 2008Z01474/2008D04605).
Tevens is het onderzoek dat in opdracht van het WODC is uitgevoerd naar “Digitalisering van historische archieven en verweesde werken”
Tweede Kamer der Staten-Generaal Vergaderjaar 2017–2018, vragen gesteld door de leden der Kamer2018Z09735.

2).Vragen van de leden Bergkamp en Groothuizen (beiden D66) aan de Ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en van Justitie en Veiligheid over de uitvoering van het Besluit zorgvuldig onderzoek verweesde werken (ingezonden 28 mei 2018). Antwoord van Minister Van Engelshoven (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) mede namens de Minister voor Rechtsbescherming (ontvangen 6 juli 2018). Tweede Kamer der Staten-Generaal ah-tk-20172018-2692.

_____

RECORD
https://archive.org/details/hitlers-inferno-audio-rarities
Hitler's Inferno record LP
https://archive.org/details/HitlersInfernoRecord

_____
ONDERZOEK
https://archive.org/details/HitlersInferno_201903
https://archive.org/details/stb-2014-388_202204

LUISTEREN

Compact disc "Hitler's Inferno"

https://archive.org/details/compact-disc-hitlers-inferno

_____

For "anyone who denies the crimes and

genocide of the past is opening up the way

for the murders of the future". (Simon Wiesenthal)

Sigrid Kaag Twitter 2021 "Holocaust Remembrance Day"

https://archive.org/details/sigrid-kaag-holocaust-remembrance-day

Bundesgesetzblatt

https://archive.org/details/bundesgesetzblatt-osterreich-1992

https://archive.org/details/DeNotaris_180

KNB
https://archive.org/details/knb-wet-en-regelgeving

https://archive.org/details/HetNotariaat

_____

Recht op eerlijk proces misbruik door SLAPPs

SLAPPs zijn lichtzinnige juridische vorderingen die zijn gebaseerd op overdreven en vaak onterecht aanklachten, bedoeld om te intimideren en hun doelwitten in diskrediet te brengen; met als uiteindelijk doel ze te chanteren en het zwijgen op te leggen. Journalisten, mensenrechtenverdedigers en anderen die betrokken zijn bij de bescherming van het algemeen belang te beschermen tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures (ook bekend als strategische rechtszaken tegen openbare participatie (SLAPP) die tegen hen zijn aangespannen door machtige individuen en entiteiten, waaronder bedrijven en staatsorganen) in een poging het publieke debat het zwijgen op te leggen.

De officier van justitie dient een goede kennis van de geschiedenis te hebben en het belang van de geschiedenis als een les voor de toekomst onderschrijven en moet dit in Haar functie in Haar werk ook uitdragen. Maar de niet-geïnteresseerde hoofdofficier mr. N.G. Zandee deed niets van dit alles. De hoofdofficier had ook geen enkele belangstelling voor de CD Hitler's Inferno.De belangrijke maatschappelijke doelstelling van Audio-Rarities met Hitler's Inferno het in stand houden van de les van gisteren als een getuigenis, als les voor de toekomst. De belangstelling van de hoofdofficier van justitie was waarschijnlijk meer gericht op carrière maken "hoe maak je succesvol een carrièreswitch als hoofdofficier van justitie in Amsterdam". Evenzo de niet-geïnteresseerde Kabinetschef drs. H.E. Grootmeijer destijds namens de Procureur-generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch in zijn brief in 1995, over zijn opvattingen "Hitler's Inferno", en mr. J.S. Silvis oud Procureur-generaal bij Hoge Raad der Nederlanden. Er is op deze manier belangenverstrengeling ontstaan waarbij het openbaar ministerie en het gerechtshof hun invloed gebruiken om het beleid te buigen in een richting die bovenal voor de Staat der Nederlanden gunstig is.

Uitlokking plegen meineed, of bericht dat de eenmanszaak Audio-Rarities is opgeheven met ingang van 14-12-2016 bij de Kamer van Koophandel of geen advocaat met toevoeging voor rechtsbijstand

stichting. Samengevat: ongunstig beoordelen en neerhalen van de stichting met Audio-Rarities om bekendheid te geven aan de informatie rond de cd “Hitler’s Inferno” –de les van gisteren (getuigenis als les voor de toekomst) door de Staat der Nederlanden. Decennialang respectloos en niet geïnteresseerd zijn behandeld door de diverse niveaus van de overheid van hoog tot laag met enkele uitzonderingen daargelaten.De stichting met Audio-Rarities wordt bewust geweerd, (ostracisme).

De diverse instanties binnen de nederlandse overheid die de stichting zouden moeten beschermen, deden precies het tegenovergestelde: doorzeefd met vriendjespolitiek en een banencarrousel voor falende politici. Ook
blijkt sprake van een rouleersysteem waar bewindslieden van post verwisselen en zelfs terug konden keren op de oude functie nadat voorheen ernstig falen was gebleken. Mijn casus laat zien hoe disfunctioneel het systeem in Nederland is… systeembreed.

Er zal eerst een integraal parlementair openbaar onderzoek moeten geschieden naar de toestand van de rechtsstaat en de democratie, in combinatie met het rechtssysteem met horen van alle getuigen onder ede.

Wanneer men de authentieke aktes wenst te betwisten, dan is dat mogelijk dit via de rechter aan te spannen betwistingsprocedure.

Wij verwijzen hierbij naar de brief Minister van Justitie
en Veiligheid, D. Yesilgöz-Zegerius,dd 11 januari 2022, inzake betwisting authentieke akten.
De referentie steeds vermelden: deurwaarder exploot **L4200928** Van der Velde van Hal &
Peers gerechtsdeurwaarders en incassobureau te Den Haag.

https://archive.org/details/letter-hate-crime-the-netherlands-2022

Betwisting authentieke akten loopt steeds rechtstreeks via de Staat der Nederlanden

Deurwaarder exploten:

https://archive.org/details/EXPLOOTL1700017
https://archive.org/details/deurwaarderexploot-staat-der-nederlanden-l-4200928
https://archive.org/details/deurwaarderexploot-l-4201030

IFUD of Human Rights
De Voorzitter
J.P. van den Wittenboer

Correspondence:Po.box 324, 5660AH Geldrop The Netherlands
Offices:Kastanje 28, 5731NK Mierlo The Netherlands
C.o.C.reg:41092925 Eindhoven N.L.
E-mail: ifudofhumanrights@yahoo.com
Internet: https://ifudofhumanrights.weebly.com
Phone:+31 -(0)6 50 425 552